

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ

ਜਿਲਦ ਛੇਵੀਂ

ਕਵੀ ਚੂੜਾਮਣੀ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ

ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library

Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library has been created with the approval and personal blessings of Sri Satguru Uday Singh Ji. You can easily access the wealth of teaching, learning and research materials on Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library online, which until now have only been available to a handful of scholars and researchers.

This new Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library allows school children, students, researchers and armchair scholars anywhere in the world at any time to study and learn from the original documents.

As well as opening access to our historical pieces of world heritage, digitisation ensures the long-term protection and conservation of these fragile treasures. This is a significant milestone in the development of the Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-Library, but it is just a first step on a long road.

Please join with us in this remarkable transformation of the Library. You can share your books, magazines, pamphlets, photos, music, videos etc. This will ensure they are preserved for generations to come. Each item will be fully acknowledged.

To continue this work, we need your help

Your generous contribution and help will ensure that an ever-growing number of the Library's collections are conserved and digitised, and are made available to students, scholars, and readers the world over. The Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-Library collection is growing day by day and some rare and priceless books/magazines/manuscripts and other items have already been digitised.

We would like to thank all the contributors who have kindly provided items from their collections. This is appreciated by us now and many readers in the future.

Contact Details

For further information - please contact

Email: NamdhariElibrary@gmail.com

ੴ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ ॥

[ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥਾਵਲੀ—ਜਿਲਦ ੬]

ਕਵਿ ਬ੍ਰਹਮਾਮਣਿ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਕ੍ਰਿਤ

ਸ੍ਰੀ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ

[ਰਾਸ ਦੂਜੀ ਮੁੱਕੀ, ਤੀਜੀ ਸਾਰੀ ਤੇ ਚੌਥੀ ਜਾਰੀ]

ਮੰਗਲਾਂ ਦੀ ਭਾਵਾਰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨੀ ਟੀਕਾ

ਅਤੇ ਖੋਬ

ਪ੍ਰਯਾਵਾਂ ਤੇ ਉੱਧਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ।

[ਸੰਪਾਦਿਤ :— ਕਰਤਾ 'ਕਲਗੀਧਰ ਚਮਤਕਾਰ']

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ

ਜਿਲਦ ਛੇਵੀਂ

ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ

SRI GUR PARTAP SURAJ GRANTH VOL. VI (In Punjabi)

Kavi Churamani Bhai Santokh Singh
Editor : Bhai Vir Singh

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਜਿਲਦ ਛੇਵੀਂ

ਕਵੀ ਚੁੜਾਮਣੀ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ
ਸੰਪਾਦਕ : ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ

ਜਿਲਦ ਛੇਵੀਂ

© ਭਾਈ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ

ਪਹਿਲਾ ਐਡੀਸ਼ਨ : 1990

ਦੂਜਾ ਐਡੀਸ਼ਨ : 2011

ਕਾਪੀਆਂ : 5000

ਕੀਮਤ : 203.00

1120. ਹ. ਪੁ. 1575

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਭਾਈ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ

ਛਾਪਕ : ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਹਾਊਸ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਰਾਹੀਂ : ਕੰਟਰੋਲਰ, ਛਾਪਾਈ ਤੇ ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਸੂਚੀ ਪੱਤ੍ਰ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥਾਵਲੀ ਜਿਲਦ ੬

ਪ੍ਰਸੰਗ	ਅੰਸ਼	ਪੰਨਾ	ਪ੍ਰਸੰਗ	ਅੰਸ਼	ਪੰਨਾ
ਰਾਸਿ ਦੂਸਰੀ—ਜਾਰੀ।			ਰਾਸਿ ਤੀਸਰੀ।		
ਪ੍ਰੀਤੀਆ, ਮਹਾਦੇਵ ਮੇਲ। ਮਿਹਰਵਾਨ ਜਨਮ।	੨੯	੧੭੬੧	ਮੰਗਲ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇਖ ਕਰਮੇ ਦੁਖੀ।	੧	੧੮੭੭
ਭਾਈ ਕਲਿਆਣਾ ਮੰਡੀ ਪੁੱਜਾ।	੩੦	੧੭੬੪	ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਸਪੁੱਤ੍ਰ ਆਇਨਾ।	੨	੧੮੮੦
ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਯਾ।	੩੧	੧੭੬੮	ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ ਵਰ ਦਿਤਾ।	੩	੧੮੮੫
ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਰਾਜੇ ਦਾ ਚੰਡਾਲ ਜਨਮ।	੩੨	੧੭੭੨	ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਅਵਤਾਰ।	੪	੧੮੮੯
ਸੁਪਨਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਵਿਚ।	੩੩	੧੭੭੫	ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਦਰਸਨ ਕਰਨ ਆਏ।	੫	੧੮੯੦
ਸੰਤੋਖਸਰ ਵਿਚੋਂ ਜੋਗੀ।	੩੪	੧੭੭੮	ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਦੀ ਸਲਾਹ। ਦਾਈ ਲੱਭਣੀ	੬	੧੮੯੪
ਜੋਗੀ ਪ੍ਰਤਿ ਉਪਦਫ਼ ਵੇਦਾਂਤ।	੩੫	੧੭੮੫	ਦਾਈ ਦੀ ਮੇਤ।	੭	੧੮੯੮
ਜੀਅਦਾਨ ਦੇ ਜੋਗਾ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ।	੩੬	੧੭੮੮	ਦਾਈ ਦੀ ਰੂਹ ਦੀ ਕਥਾ।	੮	੧੮੯੯
ਪਿੰਗਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ।	੩੭	੧੭੯੩	ਸਰਪ ਉਧਾਰਿਆ।	੯	੧੯੦੦
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਪ੍ਰਗਟੇ।	੩੮	੧੭੯੭	ਦੇਵਤੇ ਚਕਨ ਪਰਸਨ ਆਏ।	੧੦	੧੯੦੨
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਕਾਰ ਅਰੰਭ।	੩੯	੧੮੦੧	ਵਡਾਲੀਓਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।	੧੧	੧੯੦੭
ਸ਼੍ਰੋਤਿਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਪੁੱਛੇ।	੪੦	੧੮੦੫	ਸੀਤਲਾ ਨਿਕਲੀ।	੧੨	੧੯੧੨
ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਜੀ ਦੀ ਜਨਮ ਕਥਾ।	੪੧	੧੮੦੮	ਬੁਠੀ ਗੋਦ। ਸੀਤਲਾ ਮੁਤੀ।	੧੩	੧੯੧੬
ਭਾਈ ਭਗਤੂ—ਜਾਰੀ।	੪੨	੧੮੧੧	ਸੀਤਲਾ ਪੁਸ਼ਨ।	੧੪	੧੯੫੦
ਭਾਈ ਮੰਝ ਅੰਸ਼ ਖੜ ਪੰਨਾ ੧੮੧੫ ਤੇ	੪੩	੧੮੧੮	ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਲੋਂ ਦਹੀਂ ਵਿਚ ਬਹਿਰ।	੧੫	੧੯੫੭
ਭਾਈ ਬਹੁਤਾ।	੪੪	੧੮੨੩	ਦਹੀਂ ਖਾ ਕੇ ਬੁੱਢਾ ਮੋਇਆ।	੧੬	੧੯੬੨
ਭਾਈ ਬਹੁਲੇ ਅੰਸ਼ ਖੜ ਪੰਨਾ ੧੮੨੭ ਤੇ	੪੫	੧੮੩੦	ਦਿਜ ਤੋਂ ਬਹਿਰ ਦਾ ਕਾਰਣ ਪੁੱਛਿਆ।	੧੭	੧੯੬੬
‘ਬੁੱਢਾ ਦਾ ਆਵਾ ਕੱਢਾ’। ਭਾਈ ਲੱਖੂ।	੪੬	੧੮੩੫	ਪ੍ਰੀਤੀਏ ਦਾ ਭਗਤਨਾ।	੧੮	੧੯੭੧
ਰੰਗਾ ਰਾਮ ਬਾਜਰਾ ਵੇਚਣ ਆਯਾ।	੪੭	੧੮੩੮	ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣਾ।	੧੯	੧੯੭੭
ਦਿਜ ਗੰਗਾ ਰਾਮ। ਮੁਲ ਦਿਓ।	੪੮	੧੮੪੨	ਮਹਾਦੇਵ ਤੇ ਪ੍ਰਿਥੀਆ।	੨੦	੧੯੮੨
ਮਸੰਦੀ ਦੀ ਖੁਟਿਆਈ।	੪੯	੧੮੪੫	ਮਹਾਦੇਵ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ।	੨੧	੧੯੮੮
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਸਹਿਤਾ।	੫੦	੧੮੪੮	ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਸੁਲਹੀ ਮੇਲ। ਹੋਹਰਿ।	੨੨	੧੯੯੨
ਹਰਿਮੰਦਰ ਉਸਾਰੀ, ਸੰਤੋਖਸਰ ਦੀ	੫੧	੧੮੪੮	ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਹੋਹਰਿ ਠਾਲ ਲਵਯਾ।	੨੩	੧੯੯੮
ਮਿੱਟੀ ਤਲੇ ਖਿਡਾਈ।	੫੨	੧੮੫੫	ਭਾ: ਗੁਰਦਾਸ ਤੇ ਪ੍ਰਿਥੀਆ।	੨੪	੨੦੦੨
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਗਰ ਵਸਾਇਆ।	੫੩	੧੮੫੮	ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਵਾਪਸ ਆਏ।	੨੫	੨੦੦੬
ਭਾਈ ਲਾਲ, ਲੰਗਹਿ, ਅਜਬ, ਅਜਾ-	੫੪	੧੮੫੮	ਸਹਾਜੀਰ ਤੇ ਪ੍ਰਿਥੀਆ।	੨੬	੨੦੧੧
ਇਬ, ਉਮਰਾ ਬਾਹ, ਪੈਬਾ, ਕੰਦੂ।	੫੫	੧੮੬੨	‘ਕੋਠਾ’ ਪਿੰਡ ਦਿੱਤਾ।	੨੭	੨੦੧੫
ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮਹਾਤਮ। ਬਖਸ਼ਿਸ਼।	੫੬	੧੮੬੫	ਪਖੰਡੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ।	੨੮	੨੦੨੦
ਗੁਰੂਨਾਨਕ ਦੇ ਸਿਖਪਰਖਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ।	੫੭	੧੮੭੦	ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਿੱਖ ਹੋਯਾ, ਨਿੰਤ ਕ੍ਰਮਸਿਖਾ।	੨੯	੨੦੨੬
			ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਤਾਪ ਖੰਦ।	੩੦	੨੦੩੦

ਪ੍ਰਸੰਗ	ਅੰਸ਼	ਪੰਨਾ	ਪ੍ਰਸੰਗ	ਅੰਸ਼	ਪੰਨਾ
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਜੀ ਪੜ੍ਹਨੇ ਬੈਠੇ ।	੪੧	੨੦੪੪	ਮੋਹਣ, ਆਲਮ ਚੰਦ, ਜੋਧਾ, ਜੱਲੇ,		
ਵੇਦ ਪਾਠੀ ਪੰਡਤ । ਪ੍ਰਾਣ ਸੰਕਲੀ ।	੪੨	੨੦੪੮	ਜੋਧ, ਚੰਸੀ ।	੬੦	੨੧੮੧
ਭਾਈ ਕੁਰਦਾਸ, ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ			ਧੁੰਟੇ ਜੋਧਾ ਜਾਮ, ਸੰਥ ਪਿਰਾਣਾ,		
ਪੋਥੀਆਂ ਲੈਣ ਕਏ ।	੪੩	੨੦੪੯	ਹਮਥਾ ਜੱਜਾ, ਬਾਲਾ ।	੬੧	੨੧੮੫
ਕੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਪੋਥੀਆਂ ਲੈਣ ਕਏ ।	੪੪	੨੦੪੯	ਸੈਠਾ, ਉਕਵੰਦਾ, ਸਭਾਯਾ, ਪੇੜਾ,		
ਪੋਥੀਆਂ ਲਈਆਂ, ਬਾਬਾ ਮੋਹਨ ਜੀ ।	੪੫	੨੦੫੪	ਸੈਠਾ, ਕੁਰਦਿੱਤਾ ।	੬੨	੨੧੮੯
ਬਾਬਾ ਮੋਹਨੀ ਜੀ ਮਿਲੇ ।	੪੬	੨੦੫੯	ਰਾਮਾ, ਹੋਮੂ, ਜੱਟੂ, ਤਾਇਆ ਸੰਹਾਰੀ	੬੩	੨੧੯੪
ਖੜੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾੜ੍ਹ ਜੀ ਮਿਲੇ ।	੪੭	੨੦੬੩	ਕਲਿਆਣ, ਭਾਨੂ, ਲੰਧਾ, ਤੀਰਥਾ,		
ਦਾੜ੍ਹ ਜੀ ਦਾ ਦਰਦ ਹਟਾਇਆ ।	੪੮	੨੦੬੮	ਮੁਲਾ, ਮੁਕੰਦਾ, ਨਿਹਾਲੂ, ਮਾਧੀ ।	੬੪	੨੧੯੮
ਆਈ ਇਕਾੰਤ ਕਾ ਪਸੰਦ ਬੀਠੀ ।	੪੯	੨੦੭੩	ਰੂਪ ਚੰਦ, ਭੀਰਾ, ਪਰਭਾਪੂ, ਨੰਦਾ,		
ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਸਰ ।	੫੦	੨੦੭੮	ਸੁਆਮੀ ਦਾਸ, ਲੋਪੀ, ਨੰਥਾ, ਭਾਉ ।	੬੫	੨੨੦੩
ਬੀੜ ਦੀ ਲਿਖਾਈ ਸੁਰੂ ।	੫੧	੨੦੮੩	ਡਾਪਾ ਹਰਖੰਸ, ਮੁਚਾਰੀ, ਨਾਨੇ,		
ਭਗਤ ਬਾਣੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ।	੫੨	੨੦੮੮	ਲਟਕਣ ਬਿੰਦਰਾਉ, ਬਲਭਾਨਾ ।	੬੬	੨੨੦੭
ਸੁਖਮਨੀ । ਸੱਤਾ ਬਲਵੰਤ ।	੫੩	੨੦੯੫	ਸੈਠਾ, ਨੰਦਾ, ਪਿਰਾਭਾ, ਰਿਲੰਥਾ,		
ਸੱਤਾ ਬਲਵੰਤ, ਭਾਈ ਲੰਧਾ ।	੫੪	੨੦੯੯	ਡੇਠਾ, ਸਾਈਂ ਦਾਸ । ਡਰਨਡਾਰਨ ।	੬੭	੨੨੧੨
ਸੱਤਾ ਬਲਵੰਤ ਕਪੜੇ ।	੫੫	੨੧੦੪	ਡਰਨ ਡਾਰਨ ਰਚਿਆ ।	੬੮	੨੨੧੭
ਕਾਨ੍ਹਾ, ਪੀਠੋ, ਭਗਤ ।	੫੬	੨੧੦੯	ਭਾਈ ਕੁਰਮੁਖ ਤੇ ਭਿਖਾਰੀ ।	੬੯	੨੨੨੧
ਸਲੋਕ ਸਹੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ।	੫੭	੨੧੧੫			
ਭੱਟ ਸਵੱਯੇ, ਰਾਘ ਮਾਠਾ ।	੫੮	੨੧੨੧	ਰਾਸਿ ਚੌਥੀ ।		
ਕੁਰੂ ਕੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬੀੜ ।	੫੯	੨੧੨੪	ਮੰਗਲ । ਕਥਾ ਅਭਲੀ ।	੧	੨੨੨੫
ਸ੍ਰੀ ਕੁਰੂ ਕੰਥ ਮਹਿਮਾ ।	੫੦	੨੧੪੦	ਚੰਦੁ ਨੇ ਲਾਗੀ ਭੇਜੇ ।	੨	੨੨੩੩
ਭਾ: ਤਿਲੰਥਾ ਭਾ: ਕਟਾਰੂ ।	੫੧	੨੧੪੫	ਸਕਾਈ, ਦਿੱਲੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ।	੩	੨੨੩੭
ਭਾ: ਪੁਰੀਆ, ਕੁਹੜ, ਤੇ ਪੇੜਾ, ਦੁਰਗਾ	੫੨	੨੧੪੯	ਸਕਾਈ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ।	੪	੨੨੪੧
ਬਾਲਾ, ਕਿਸ਼ਨਾ, ਸਮੰਦਾ, ਬੁੱਲਾ,			ਅਰਦਾਸ ਪੁੱਜੀ, ਸਕਾਈ ਮੋੜੀ ।	੫	੨੨੪੬
ਬੁੱਲਾ, ਭਕੀਰਥ ।	੫੩	੨੧੫੩	ਦੋ ਸਕਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ।	੬	੨੨੫੦
ਲਾਲੂ, ਬਾਲੂ, ਹਰਦਾਸ, ਧੀਰ, ਨਿਹਾਲੂ,			ਵਿਵਾਹ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ।	੭	੨੨੫੩
ਤਲਸੀਆ, ਬੁਲਾ, ਚੰਡੀਆ ਡੇਢਾ, ਮਦੂ,			ਚੰਦੁ ਨੇ ਵੈਰ ਕਥਾਇਆ ।	੮	੨੨੫੭
ਗੋਪੂ, ਟਭਾ, ਭਾਭ, ਮੁਕੰਦਾ, ਬਿਦਾਰਾ	੫੪	੨੧੫੭	ਵਿਆਹ ਦੀ ਤਿਆਰੀ, ਮੇਲ ਆਯਾ ।	੯	੨੨੬੧
ਕੋਰੂ, ਨਾਉ, ਰਾਮਾ, ਧਰਮਾ, ਉੰਦਾ,			ਬਰਾਤ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ।	੧੦	੨੨ ੬
ਵਿਰਟਾ ਆਇ ।	੫੫	੨੧੬੧	ਬਰਾਤ ਦਾ ਦੁਕਾਇ ।	੧੧	੨੨੬੯
ਮੁਲਾ ਸੁਜਾ, ਚੇਤਰਿ, ਰਾਮਦਾਸ,			ਬਰਾਤ । ਅੰਸੁ ੧੨ ਪੰਨਾ ੨੩੨੩ ਤੇ	੧੨	੨੨੭੭
ਬਾਲਾ ਸਾਈਂ ਦਾਸ, ਬਿਸਨੂੰ ।	੫੬	੨੧੬੭	ਬਰਾਤ ਕਾਪਸ ਆਈ ।	੧੪	੨੨੮੦
ਨਾਉ, ਭੈਲੂ, ਜੱਟੂ, ਮੁਲਾ, ਕੁਰਦਾਸ,	੫੭	੨੧੭੧	ਮੇਲ ਦੀ ਵਿਦੇਗੀ ।	੧੫	੨੨੮੫
ਵਿੰਸਾ, ਲੋਪੀ, ਤਲਸੀਆ, ਭਾਈਆਯਾ,			ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਨੇ ਸੁਲਹੀ ਸੌਂਦਿਆ ।	੧੬	੨੨੮੯
ਗੋਇੰਦ ਘੋਈ ਆਇ ।	੫੮	੨੧੭੫	ਸੁਲਹੀ ਚੜ੍ਹਕੇ ਆਇਆ ।	੧੭	੨੨੯੩
ਕਪੂਰ ਦੇਉ ਤੇ ਸੰਮਣ ਸਿੱਖ ।	੫੯	੨੧੭੯	ਸੁਲਹੀ ਸਤ ਮੋਇਆ ।	੧੮	੨੨੯੬

੨੬. [ਪ੍ਰਿਥੀਆ, ਮਹਾਂਦੇਵ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਮੇਲ । ਮਿਹਰਵਾਲ ਜਲਮ]।
 ਦੋਹਰਾਇਮ ਆਨਜੋ ਧਨ ਕੇ ਜਬੈ ਕਰਿ ਉਦਮੁ ਗੁਰਦਾਸ । ਅਸਨ ਬਸਨ
 ਸਭਿ ਖਰਚ ਜੁਤਿ ਭਯੋ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ ॥੧॥ ਚੋਪਈ॥ ਬਹੁਰੇ ਦੇਗ ਚਲਨ
 ਨਿਤ ਲਾਗੀ॥ ਸਿਖ ਢਿਗ ਰਹਿਨ ਲਗੇ ਅਨੁਰਾਗੀ॥ ਤਿਸ ਹੀ ਬਿਧਿ ਭਾਈ
 ਗੁਰਦਾਸ । ਰਹਤਿ ਭਯੋ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪਾਸ ॥੨॥ ਜਬਿ ਸੰਗਤਿ ਕਿਤਹੂੰ ਤੇ
 ਆਵਹਿ॥ ਕਿਸਹੂੰ ਸਿਖ ਤੇ ਇਹੁ ਸੁਨਿ ਪਾਵਹਿ॥ ਜਾਇ ਵਹਿਰ ਸਮਝਾਵਨੁ
 ਕਰੈ । ‘ਗੁਰ ਅਰਜਨ’ ਇਹੁ ਨਿਸ਼ਚੈ ਧਰੈ ॥੩॥ ਲੇਵਹਿ ਦਰਬ ਸਰਬ ਹੀ
 ਬਾਹਰ । ਕਹਿ ਕਹਿ ਕਰਹਿ ਗੁਰੁ ਕਉ ਜਾਹਰ । ਲੇ ਲੇ ਆਇ ਅਰਪਨਾ
 ਕਰਿਹੀ॥ ਸਰਬ ਰੀਤਿ ਕੇ ਬਜੋਤ ਸਵਰਹੀ ॥੪॥ ਜਹਿ ਕਹਿ ਕੀ ਸੰਗਤਿ
 ਸਮਝਾਈ॥ ਸਗਰੀ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਢਿਗੁ ਆਈ । ਆਵਨ ਲਗੀ ਸਕਲ ਗੁਰ
 ਕਾਰ । ਲਗਨ ਲਗਜੈ ਸਤਿਗੁਰ ਦਰਬਾਰ ॥ ੫ ॥ ਦੋਨਹੂੰ ਭ੍ਰਾਤਾ ਹੀ ਕਰਿ
 ਹੀਨੁ*॥ ਪਛੁਤਾਵਹਿ ‘ਸਿਖ ਦਰਬ ਨ ਦੀਨ’॥ ਗਾਰੀ ਸ੍ਰਾਪ ਦੇਤਿ ਗੁਰਦਾਸ ।
 ‘ਗੁਰ ਮਾਰਜੈ ਇਹੁ ਹੋਇ ਬਿਨਾਸ ॥ ੬ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਮਾਤੁਲ ਜੈਸੇ ।
 ਹਮਰੇ ਭੀ ਇਹੁ ਲਾਗਹਿ ਤੈਸੇ । ਜੇ ਕਰਿ ਗੁਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕਹਾਵੈ । ਸੇਵਕ ਹੀ
 ਕਰਿ ਸੇਵ ਕਮਾਵੈ ॥੭॥ ਹਮ ਤੀਨਹੂੰ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਨੰਦ॥ ਦੋਨਹੂੰ ਤੇ ਮੈ ਅਹੈ
 ਬਿਲੀਦਾਜੇਕਰਿ ਬਡੋ ਨ ਜਾਨਹਿ ਮੋਹੀ॥ ਸਭਿ ਸੇ ਸਮ ਬਰਤਹਿ ਸੁਭ ਹੋਹੀ
 ॥੮॥ ਗੁਰ ਕਾ ਮਾਰਜੈ ਹਮ ਤੇ ਛੀਨ॥ ਲਘੁ ਭ੍ਰਾਤਾ ਕੇ ਸਭਿ ਦੇ ਦੀਨ’॥ ਗਾਰੀ
 ਦੇਹਿ ਸੁਨਾਵਹਿ ਕਾਨ॥ ‘ਕਹਾਂ ਮੰਦ ਇਹੁ ਪਸਰਜੈ ਆਨ’॥੯॥ ਸੁਨਿਕੈ ਕੋਪੁ
 ਸਹਤੈ ਗੁਰਦਾਸ । ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਹਿ ਤਿਨ ਕੇ ਪਾਸ । ‘ਜੇ ਅਜੋਗ ਮੈਂ
 ਕਰਮ ਕਮਾਵੈਂ । ਤੁਮਰੇ ਕਹੇ ਕਸ਼ਟ ਕੋ ਪਾਵੈਂ ॥੧੦॥ ਪੁਨ ਅਪਨੇ ਹਿਤ ਲੋਭ
 ਜਿ ਕਰੈਂ । ਤੋ ਭੀ ਮੈਂ ਬਿਪਦਾ ਮੈਂ ਪਰੈਂ । ਜਥਾ ਜੋਗ ਜੇ ਕਰਿ ਮੈਂ ਕੀਨਾ॥ ਤੋ
 ਤੁਮਰੇ ਕਹਿਬੈ ਸਭਿਹੀਨ’॥੧੧॥ ਜਿਸਕੀ ਵਸਤੁ ਜਿਤਿਸੁ ਕੋ ਦੇਇ॥ ਕਰਹਿ
 ਹਟਾਵਨ ਅਪਰ ਜੁ ਲੇਯੈ॥ ਤੋ ਅਤੋਟ ਤਿਸ ਕੋ ਹੁਇ ਪੁੰਨ । ਰਹੈਂ ਸਦਾ
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਪ੍ਰਸੰਨ ॥੧੨॥ ਤੁਮਰੇ ਕਹਜੈ ਨਿਫਲ ਸਭਿ ਹੋਇ । ਮੋਹਿ ਬਿਖੈ
 ਅਵਗੁਨ ਨਹਿ ਕੋਇ’॥ ਇਕ ਦਿਨ ਇਸ ਬਿਧਿ ਦੁਹਨ ਸੁਨਾਯੋ । ਪੁਨਹਿ
 ਨਹੀਂ ਤਿਨ ਸਾਥ ਅਲਾਯੋ ॥੧੩॥ ਚਹੁ ਦਿਸ਼ ਤੇ ਗੁਰ ਕਾਰ ਸੁ ਰੋਕੀ । ਦੁਹੂੰ

*ਸਰਬ ਰੀਤੀ ਦੇ ਵਿਉਂਤ ਸੰਵਾਰਦਾ ਹੈ । *ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਦੀ ਗੁੱਸੇ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੁਣਕੇ । *ਬ੍ਰਥਾ
 ਜਾਵੇਗਾ । *ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਲੈਣ ਤੋਂ ਹਟਾਵੇ । *ਪਾ:-ਦੀਨ ।

ਬਿਸਰਤਿ ਦੇਵ ਬਿਲੋਕੀ ।—ਭੇ ਧਨੁ ਹੀਨ ਆਮਦਨ ਬਿਨਾ। ਨਹਿ ਪਾਵਤਿ
ਕਰਿ ਜਤਨੈ ਘਨਾ॥੧੪॥ ਸੰਗਤਿ ਭੇਤ ਜਾਨ ਸਭਿ ਗਈ। ਨਹੀਂ ਉਪਾਇਨ
ਕਜੋਹੀ ਦਈ॥ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਪਾਇਨ^੧ ਪੁਜਹਿ। ਕਹਿ ਬਹੁ ਰਹੇ ਨ ਜਾਨਹਿ
ਦੁਜਹਿ^੨—॥੧੫॥ ਭਏ ਨਿਫਲ ਜਦ ਕਰੇ ਉਪਾਇ। ਧਨ ਬਿਨ ਸੋਚਤਿ
ਹੈਂ ਪਵਤਾਇ। ਪੁਨਹ ਜਤਨ ਮਨ ਔਰ ਬਿਚਾਰਾ ।—ਇਸ ਬਲ ਚਲਹਿ
ਨਹੀਂ ਹਮ ਚਾਰਾ॥੧੬॥ ਜਾਇ ਵਲਾਇਤ ਕੋ ਬਿਨੁ ਕਰੇ^੩। ਤਹਿ ਕੀ ਸੰਗਤਿ
ਜੇਤਿਕ ਅਹੇ। ਸਭਿ ਅਪਨਾਇ ਲੇਹਿ ਧਨਕਾਰ^੪। ਸੰਮਤ ਬਿਖੇ ਪਿਖਹਿ
ਇਕ ਬਾਰ^੫ ॥੧੭॥ ਅਹੈਂ ਦੂਰ ਸੋ ਭੇਤ ਨ ਜਾਨਹਿ। ਗੁਰ ਸੁਤ ਲਖਿ ਹਮ
ਕੋ ਗੁਰ ਮਾਨਹਿ—। ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਕੀਨਸਿ ਤਜਾਰੀ। ਨਹਿ ਪੁਰਿ ਮਹਿ
ਕਿਸ ਪਾਸ ਬਿਚਾਰੀ॥੧੮॥ ਮੋਨ ਕਰੇ ਬਾਹਰ ਚਢਿ ਚਾਲੇ। ਹੋਯਹੁ ਧਨ ਕੋ
ਲੋਭ ਬਿਸਾਲੇ। ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਮਹਿ ਲਖਿ ਗੁਰਦਾਸ।—ਗਏ ਵਲਾਇਤ
ਸੰਗਤਿ ਪਾਸ—॥੧੯॥ ਲਿਖੇ ਹੁਕਮੁ ਨਾਮੇ ਇਨ ਸਾਰੇ। ਦਾਸ ਦੂਰ ਗਾਮੀ ਸੁ
ਹਕਾਰੇ^੬। ਪਠੇ ਵਲਾਇਤ ਸੰਗਤਿ ਪਾਸ। ਪਾਛੇ ਆਪ ਚਢੈ ਗੁਰਦਾਸ ॥
੨੦॥ ਗੁਰ ਕੀ ਕਾਰ ਨ ਦੇਵਹਿ ਕੋਈ। ਗੁਰਤਾ ਤੇ ਖਾਰਜ ਹੈਂ ਦੋਈ। ਜੋ
ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਸਿੱਖ ਕਹਾਵੈ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਨਿਕਟ ਪੁਚਾਵੈ^੭॥੨੧॥ ਕੁਛਕ
ਕਾਰ ਦੋਇਨ ਉਗਰਾਹੀ। ਦਰਬ ਬਟੋਰਤਿ ਹੈਂ ਨਿਜ ਪਾਹੀ। ਤਬਿ ਲੋ ਗਏ
ਹੁਕਮ ਪਰਵਾਨੇ। ਪਠਿ ਸੰਗਤਿ ਨੇ ਸਭਿ ਪਹਿਚਾਨੇ॥੨੨॥ ਇਕ ਬਿਰਾਟਿਕ^੮
ਕਿਨਹੁ ਨ ਦੀਨਿ। ਭਏ ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਆਸ਼ਾ ਹੀਨਿ। ਬਹੁਰ ਜਾਇ ਭਾਈ
ਗੁਰਦਾਸ। ਗੁਰ ਕੀ ਕਾਰ ਲਈ ਸਭਿਪਾਸਿ॥੨੩॥ ਅਰੁ ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਲੈ ਕਰਿ
ਸਾਬ। ਆਨਿ ਪਹੁਚੈ ਢਿਗ ਗੁਰ ਨਾਥ। ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਮਹਾਂਦੇਵ ਭੀ ਆਏ।
ਅਨਿਕ ਬਾਤ ਕਹਿ ਰਾਰ ਉਠਾਏ ॥੨੪॥ ਝਗਰਾ ਕਰਨੈ ਮਿਲੇ ਦੁਇ ਭ੍ਰਾਤ
। ‘ਹਮ ਗੁਜਰਾਨ ਹੇਤ ਕਿਤ ਜਾਤ’^੯। ਗੁਰ ਕੋ ਮਾਰਨੈ ਇਹੁ ਗੁਰਦਾਸ।
ਲੇਨਿ ਨ ਦੇਤਿ ਕਿਤਹੁ ਧਨ ਪਾਸ^{੧੦} ॥ ੨੫ ॥ ਬਿਖੇ ਆਗਰੇ ਨਿਕਸਤਿ
ਪ੍ਰਾਨ^{੧੧}। ਇਹੁ ਨਹੀ ਚਹੀਏ ਗੁਰ ਅਸਥਾਨ ॥ ਤਬਿ ਹਮ ਧਨ ਕੇ ਸਦ ਹੀ

^੧ਚਰਨ। ^੨(ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦਾਸ) ਕਹਿ ਰਹੇ (ਪਰ ਸੰਗਤ) ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੀ
ਦੁਸਰੇ ਨੂੰ। ^੩ਦਰ ਦੇਸਾਂ ਨੂੰ ਚਪ ਚਾਪ। ^੪ਮਫ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਧਨ ਦੀ ਭੇਟਾ ਲਈਏ।
^੫ਸਾਲ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਵੇਖ (ਮਿਲ) ਆਇਆ ਕਰੀਏ। ^੬ਦੁਸਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਾਸੀ ਆਏ।
^੭ਕੋਢੀ। ^੮ਕਿਤੇ ਬੀ ਜਾਈਏ। ^੯ਕਿਸੇ ਪਾਸੋਂ। ^{੧੦}ਇਹ ਆਗਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਮਰ ਜਾਂਦਾ।

ਪਾਵਤਿ।ਲੇਤਿਦੇਤਿ ਖਰਚਤਿ ਨਿਤਿ ਖਾਵਤਿ॥੨੬॥ਕਜੋਂ ਕਰਿਹਮ ਕਰਿਹੈ
ਗੁਜਰਾਨ। ਤੁਮਹੀ ਕੋ ਧਨ ਦੇਤਿ ਜਹਾਨ। ਹਮ ਭੀ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪਿਤਾ ਕੇ ਅਹੈ।
ਤਿਮ ਤੁਮ ਕਰਹੁ ਗੁਜਾਰੋ ਲਹੈ॥੨੭॥ ਨਾਤੁਰ ਭਲੀ ਬਾਤ ਇਹੁ ਨਾਂਹੀ।
ਜਾਇ ਪੁਕਾਰੁ ਛਿਤਪਤਿ ਪਾਹੀ॥੨੮॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਫਿਗ ਨਰ ਬਹੁ ਆਇ।
ਕਹਜੋ ਦੁਹਨਿ ਕੋ ਸਕਲ ਸੁਨਾਏ॥੨੯॥ ਤਬਿ ਗੁਰਦਾਸ ਆਇ ਹੈ ਜੇਈ।
‘ਕਛੁ ਇਨ ਦਿਹੁ’ ਸਮਝਾਵਹਿ ਤੇਈ। ਦੁਇ ਦਿਸ ਮਹਿ ਫਿਰ ਕਰਿ ਬਹੁ
ਬਾਰ। ਚਾਹਤਿ ਭਏ ਮਿਟਾਵਨ ਰਾਰ॥੩੦॥ ਕਛੁਕ ਦੁਕਾਨਨ ਕੋ ਤਹਿ
ਭਾਰਾ।ਅਰੁ ਜਗਾਤ ਜੋ ਆਇ ਬਜਾਰਾ।ਸੋ ਸਭਿ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕੋ ਤਬਿ ਦੀਨ।
ਚੌਂਕ ਪਾਸੀਆਂ* ਕੋ ਜਹਿ ਚੀਨ॥੩੧॥ ਮਹਾਂਦੇਵ ਕੋ ਸੋ ਬਲ ਦਯੋ।ਧਨ
ਜਗਾਤ* ਕੋ ਤਿਸ ਨੋ ਲਯੋ। ਇਮ ਦੋਨਹੁ ਕੋ ਹਿਤ ਗੁਜਰਾਨ। ਲੋ ਕਰਿ
ਕਰਹਿ ਨਿਬਾਹਨ ਖਾਨ॥੩੨॥ ਪੂਜਾ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਸਭਿ ਜੋਇ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿ-
ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਕੀ ਸੋਇ। ਚਲਨ ਲਗਯੋ ਐਸੇ ਬਿਵਹਾਰ। ਭੀਨਹੁ ਭ੍ਰਾਤ
ਮੇਲ ਕੋ ਧਾਰਿ॥੩੩॥ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰਿ ਬਾਸ ਕਰੀਤੇ। ਦੁਰਜੋ ਸ਼ਰੀਕਾ ਕਰਿ
ਬਰਤੀਤੇ*। ਸ੍ਰੀਗੁਰ ਅਰਜਨ ਸਰਲ ਸਧੀਰ। ਸਮਚਿਤ* ਬਿਨਾ ਬਿਕਾਰ
ਸਰੀਰ॥੩੪॥ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਕੁਟਿਲਪਨੋਂ ਨਿਤ ਕਰੈ। ਤਉ ਨ ਕੁਛ ਕੈਸੇ
ਉਰ ਪਰੈ*। ਸਭਿ ਸੋਂ ਬਰਤਤਿ ਹੈਂ ਮਨ ਨੀਕੇ। ਨਹਿ ਜਾਨਹਿ ਕੁਛ
ਧਰਨ ਸ਼ਰੀਕੇ॥੩੫॥ਕੇਤਿਕ ਸਮਾ ਬਿਤੀਤਜੇ ਜਬੈ।ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕੋ ਸੁਤ ਉਪ-
ਜਯੋ ਤਬੈ।ਮਿਹਰਵਾਨ ਤਿਹ ਨਾਮ ਬਖਾਨਾ। ਭਈ ਬਧਾਈ ਅਨੰਦ ਮਹਾਂਨਾ
॥੩੬॥ਕਿਤਿਕ ਮਾਸ ਕੋ ਪਿਖਿ ਸੁਖ ਪਾਵਹਿ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਫਿਗ ਲੋ
ਆਵਹਿ। ਕਹਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਇਵ ਲੇਵਹਿ ਗੋਦ। ਅਧਿਕ ਦੁਲਾਰਹਿ ਵਧਹਿ
ਪ੍ਰੇਮੇਦ*॥੩੭॥ਸਰਲ ਸੁਭਾਉ ਜਾਨਿ ਕਰਿ ਆਛੇ।ਸਭਿਕੋ ਭਲੋ ਹੋਨਿ ਉਰ
ਬਾਂਛੇ। ਅਧਿਕ ਸਨੇਹ ਸਨੈ ਸਿਸ ਸਾਬ। ਆਨਹਿ ਨਿਤਿ ਪ੍ਰਤਿ ਫਿਗ ਗੁਰ
ਨਾਥਾ॥੩੮॥ਸੰਮਤ ਬੀਤਜੋ ਵਧਯੋ ਸਰੀਰ। ਖੇਲਹਿ ਆਨਿ ਗੁਰੁ ਕੇ ਤੀਰ।

*ਉਸਤਰਾਂ ਕਰੋ ਜਿਥੇ (ਅਸੀਂ ਵੀ) ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਲਈਏ। *ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਪਾਸ। *ਕਿਰਾਇਆ।
*ਬਜ਼ਾਰ ਦਾ ਮਸੂਲ। *(ਪਰ ਦੇਵੇਂ) ਲੁਕ ਕੇ ਸ਼ਰੀਕਾ ਭਾਵ ਦਾ ਵਰਤਾਉ ਵਰਤ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
*ਸ਼ਾਂਤ ਚਿਤ। *ਖੁਟਿਆਈ। *ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਇਲ ਤੇ ਕੁਛ ਨਹੀਂ
ਲਿਆਉਂਦੇ। *ਸ਼ਰੀਕਾ ਕਰਨਾ। *ਅਨੰਦ।

*ਇਹ ਬਾਜ਼ਾਰ ਹੁਣ ਤਕ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਇਸੇ ਨਾਮ ਤੇ ਹੈ।

ਨਿਤ ਸਨੇਹ ਕਰਿ ਬਹੁਤ ਦੁਲਾਰਹਿ। ਗਹੈ ਭੁਜਾ ਨਿਜ ਅੰਕ^੧ ਬਿਠਾਰਹਿ
 ॥੩੮॥ ਨਿਜ ਵਿਗ ਤੇ ਭੂਖਨ ਘਰਿਵਾਏ। ਸੁੰਦਰ ਕੰਚਨ ਕੇ ਪਹਿਰਾਏ। ਤਥਾ
 ਬਸਤੁ ਆਢੇ ਪਹਿਰਾਏ। ਗੋਟਾ ਉਪਰ ਤਿਨਹੁ ਲਗਾਏ ॥੩੯॥ ਜਿਮ ਨਿਜ
 ਸੁਤ ਕੇ ਜਾਨਹਿ ਤੈਸੇ। ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਕਰਹਿ ਬਿਲੋਕਨ ਐਸੇ। ਨਿਜ ਤ੍ਰਿਯ
 ਸਾਥ ਬਖਾਨਹਿ ਕਬੈ। ਹਮ ਹੀ ਮਾਲਿਕ ਵਸਤੁ ਸਬੈ ॥੪੦॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ
 ਕੇ ਹੁਇ ਸੁਤ ਨਾਂਹੀ। ਲਖਿਯਤਿ ਗੁਰਤਾ ਹੈ ਹਮ ਪਾਹੀ। ਹਮਰੇ ਸੁਤ ਕੇ
 ਲਾਡ ਲਡਾਵਹਿ। ਬਸਨ ਬਿਭੂਖਨ ਸਭਿ ਪਹਿਰਾਵਹਿ ॥੪੧॥ ਇਨ ਕੇ ਦੇਹਿ
 ਅੰਤ ਜਬਿ ਹੋਇ। ਹਮ ਕੇ ਹੀ ਪੂਜਹਿ ਸਭਿ ਕੋਇ। ਗੁਰਤਾ ਗਈ ਬਹੁਰ
 ਕਰ ਪਾਵੈ। ਬੀਸ ਹਮਾਰੇ ਜਗ ਬਿਰਧਾਵੈ ॥੪੨॥ ਧਰਹਿ ਕੁਟਿਲਤਾ ਇਸਤੇ
 ਆਇ। ਨਿਜ ਨੰਦਨ ਤੇ ਹੁਇ ਅਹਿਲਾਇ। ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਗਤਿ ਕੇ ਜਾਨਤਿ
 ਨਾਂਹੀ। ਰਚਹਿ ਅਪਰ ਅਪਰੈ ਬਨ ਜਾਹੀ ॥੪੩॥

ਭਾਵਿਤਾ ਰਾਸਿ 'ਮਿਧਰਾਠ ਜਗਮ' ਪ੍ਰੰਨਿ ਕਰਨੇ ਭਾਮ ਰੋਗ ਹ੍ਰਿਦ ਪ੍ਰਿਯਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੮ ॥

੩੦. [ਭਾਈ ਕਲਿਆਣਾ ਮੰਡੀ ਦੇ ਰਾਜੇ ਪਾਸ ਪੁੱਜਾ]।

ਦੋਹਰਾ॥ ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰ ਪਿਤਾ ਕੇ ਸਿਮਰਤਿ ਬਾਕ ਹਮੇਸ਼।—ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-
 ਸਰ ਬਨਹਿ ਜਿਮ ਹੋਹਿ ਜਿ ਦਰਬ ਵਿਸੇਸ਼—॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਇਕ ਦਿਨ
 ਬੈਠੇ ਸਭਾ ਮਝਾਰੀ। ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਵਤਿ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ। ਸਰਬ ਸਿੱਖ ਹੁਇ^੧
 ਪਰ ਉਪਕਾਰੀ। ਇਸ ਸਮ ਅਪਰ ਨ ਪੁੰਨ ਉਦਾਰੀ ॥ ੨ ॥ ਜੇ ਉਪਕਾਰ
 ਕਰਤਿਨਿਤ ਰਹੈ। ਤਿਨਹੁ ਨਿਰੰਤਰ ਆਨੰਦਲਹੈ। ਅਨਿਕ ਰੀਤਿ ਕੇਪਰ
 ਉਪਕਾਰ। ਪੁੰਨੀ ਕਰਤੇ ਜਗਤਿ ਮਝਾਰੀ ॥ ੩ ॥ ਸਭਿ ਤੇ ਉੱਤਮ ਕੁਪ ਲਗਾ-
 ਵਨਿ। ਪ੍ਰਾਨੀ ਅਨਿਕ ਕਰਹਿ ਸੁਖ ਪਾਵਨਿ। ਇਸ ਤੇ ਉੱਤਮ ਸਿਰਜਨ
 ਤਾਲਾ। ਨਰ ਪਸੁ ਪੰਛੀ ਸੁਖ ਲਹਿ ਜਾਲਾ ॥੪॥ ਇਸਤੇ ਉੱਤਮ ਤੀਰਥ ਹੇਤ
 । ਚਹੁ ਦਿਸ਼ ਤੇ ਸੁਪਾਨ ਕਰਿ ਦੇਤਿ। ਕਰਹਿ ਸ਼ਨਾਨ ਦਾਨ ਤਹਿ ਆਇ।
 ਤਿਸ ਕੇ ਫਲ ਬਡ ਆਨੰਦ ਪਾਇ ॥੫॥ ਤੀਰਥ ਮਹਿ ਤੀਰਥ ਗੁਰ ਕੋਰਾ।
 ਮਹਾਂ ਮਹਾਤਮ ਸਭਿਨਿ ਉਚੇਰਾ। ਗੁਰਨਿ ਬਿਖੈ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ। ਬਚਨ
 ਸਿੰਘ ਅੰਗਜਾਨਹਿ ਰੂਰੂ^੨ ॥੬॥ ਤਿਨ ਗਾਈ ਪਰ ਪਿਤਾ ਹਮਾਰੇ। ਸੁਨਹੁ ਬਾਕ
 ਤਿਨ ਜਥਾ ਉਚਾਰੇ। ਚਿਰੰਕਾਲ ਕੇ ਤੀਰਥ ਏਹੀ। ਸ੍ਰੀਪਤਿ ਆਨਿ ਬਾਸਕੋ

^੧ਗੋਦ। ^੨ਹੋਣ। ^੩ਹਰਨ [ਸੰਸ: ਦੁਰ:—ਕਾਲਾ ਹਰਨ] ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਸ਼ੇਰ ਹਨ ਅਗਯਾਨ
 ਰੂਪੀ ਹਰਨ ਨੂੰ (ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ)।

ਲੋਹੀ* ॥੭॥ ਸਰਬ ਦੇਵਤਾ ਕੋ ਹੁਇ ਬਾਸ । ਜਹਿ ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਕਰਹਿ
ਬਿਲਾਸ। ਮਹਾਂ ਮਹਾਤਮ ਇਸ ਬਲਕੇਰਾ। ਅਪਰ ਨ ਜਿਸਕੇ ਸਮ ਕਿਤ ਹੋਰਾ।

*ਸ੍ਰੀ ਪਤਿ—ਮਾਯਾ ਦਾ ਪਤੀ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ, ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਕਾਇਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ । ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਗੇ ਚੱਲਕੇ ਇਸੇ ਰਾਸ ਦੇ ਅੰਸੂ ਪੜ ਅੰਕ ੭ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਪਤੀ ਜੀ ਨੂੰ ਏਕੰਕਾਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ । ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਪਾ ਮੂਰਤੀ ਵਿਚੋਂ ਹੈ, ਏਕੰਕਾਰ ਤ੍ਰਿਆ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੈ । ੧. ਇਹ 'ਹਰਿਮੰਦਰ' ਨਾ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਰਚਿਆ ਤੇ ਨਾ ਤੀਰਥਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਤੀਰਥ ਮਾਨ੍ਹ ਰਚਿਆ । ਪ੍ਰੰਤੂ ਆਪ ਹਰੀ (ਨਿਰੰਕਾਰ ਤੇ ਏਕੰਕਾਰ) ਜੀ ਦੇ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਮੰਦਰ ਰਚਿਆ, ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਸੋਹਲੇ ਦੀ ਵਾਰਤਾ ਵਰਤੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨਾਲ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ । ਜਿਸ ਬਾਬਤ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਿਫਤੀ ਦਾ ਘਰੁ' ਆਖਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਹੁੰਦਿਆਂ ਚੌਥੇ ਗੁਰਾਂ ਅਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਤੇ ਫੇਰ ਪੰਜਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ । ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਆਪ ਦੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:—'ਹਰਿ ਜਪੇ ਹਰਿ ਮੰਦਰੁ ਸਾਜਿਆ ਸੰਤ ਭਗਤ ਗੁਣ ਕਾਵਹਿ ਰਾਮ ॥ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸੁਆਮੀ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨਾ ਸਕਲੇ ਪਾਪ ਤਜਾਵਹਿ ਰਾਮੁ ॥' ੨. ਇਹ ਮੰਦਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਸਾਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ । ਯਥਾ:—'ਬਧੋਹੁ ਪੁਰਖਿ ਬਿਧਾਤੇ ਤਾਂਤੁ ਸੋਹਿਆ ॥' ੩. ਇਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੇਲੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਵਰਤਦਾ ਸੀ । ਯਥਾ:—'ਸੰਤਾ ਕੇ ਕਾਯਜਿ ਆਪਿ ਖਲੋਇਆ ਹਰਿ ਕੰਮ ਕਰਾਵਣਿ ਆਇਆ ਰਾਮ' ॥ ੪. ਇਸ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਤੇ ਸ਼ਬਦ, ਨਾਮ, ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹੈ:—'ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ਪੂਰਨ ਪਰਮੇਸਰ ਹਰਿ ਹਰਿ ਕਥਾ ਨਿਤ ਸੁਣੀਐ ਰਾਮ ॥' ਅਸਲ ਵਿਚ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਲਤਾਨ ਪੁਰੋਂ ਟੁਰਕੇ ਇੱਥੇ ਟਿਕੇ ਤੇ ਤਪ ਕੀਤਾ, ਫੇਰ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰੋਂ ਆਕੇ ਇਸ ਥਲ ਦੀ ਸੁਹਾਵਣੀ ਛਾਵੇਂ ਤੇ ਜਲ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਸਣੇਂ ਕਦੇ ਕਦੇ ਟਿਕਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ । ਇਥੋਂ ਦੇ ਡੰਡ ਨੂੰ ਉੱਤੇ ਰੋਹੀ ਆਕੇ ਭਰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣ ਹੇਲ ਤੇ ਨਹਿਰ ਕਰਕੇ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਥਨ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਅੱਪੜਦੀ ਨਹੀਂ । ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਇਸ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਸ਼ਬਦ ਸੋਹਿਲੇ ਨਾਲ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹੋਏ ਅਸਥਾਨ ਦਾ ਨਾਮ ਤੇ ਮਹਿਮਾਂ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਜੀ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਹੋਸਨ ਤਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸਦੀ ਮਹਿਮਾਂ ਵਿਚ ਵਾਕ ਕਿਹਾ ਹੈ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਗਯਾ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਹੀ ਹੈ । ਭਵਾਰੀਖ ਖਾਲਸਾ ਪੰਨਾ ੬੪੪ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਮਤ ੧੫੫੯ ਬਿ: ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਲੇ ਟਿਕਾਣੇ ਦੇ ਵਾਰ ਨਹਿਰੇ ਸੇ ਤੇ ਵਰ ਦੇ ਗਏ ਸੇ । ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਤਾਲ ਪੁਟਵਾਕੇ ਜਲ ਪੂਰਤ ਕੀਤਾ ਸੀ । ਭਵਾਰੀਖ ਖਾ: ਲਿਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ੧੬੨੭ ਹਥ ਦੀ ਪੰਜ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਪੁਰੀ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰਖਵਾਕੇ ਘਰ ਬਣਵਾਏ ਤੇ ਨਾਮ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰਾ ਰੱਖਿਆ । ਚੌਥੀ ਪੰਜਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਉੱਤੇ ਆ ਚੁਕੇ ਹਨ । ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹੀ ਗੱਲ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਦਿ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਅਰੰਭ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਪੰਜਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਵੇਲੇ ਪੂਰਨ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ । ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਈ ਦੋਖੇ 'ਅਸ਼ੁ ਗੁਰ ਚਮਤਕਾਰ' ।

੯॥ਰਚਨੇ ਚਹੈ ਤੀਰਥ ਅਬਿ ਸੋਈ॥ਸਰੈ ਕਾਰ ਜੇ ਧਨ ਗਨ ਹੋਈ॥ਸੋ ਧਨ
 ਭੂਪਨਿ ਕੇ ਹੁਇ ਪਾਸ । ਯਾਂਤੇ ਸਨਹੁ ਸਿੱਖ ਤੁਮ ਰਾਸ॥੯॥ਨਿਪ ਹਿੰਦੂ ਹੈਂ
 ਪਰਬਤ ਬਾਸੀ॥ ਅਪਰ ਨਹੀਂ ਕੋ ਹਮਰੇ ਪਾਸੀ । ਐਸੇ ਸਿੱਖਨ ਹੋਹਿ ਤੁਮ
 ਮਾਂਹੀ॥ਗਮਨੈ ਕਿਤ ਅਚਲੇਸੁਰ ਪਾਹੀ॥੧੦॥ਤਹਿ ਤੇ ਦਰਬ ਜਾਇ ਕਰਿ
 ਲਜਾਵੈ*॥ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਬਚ ਤੇਸਰ ਬਨਿਵਾਵੈ॥ਸਨਿਸਿੱਖਨ ਕਰ ਜੋਰਉਚਾਰ॥
 ‘ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਮਗ ਤਿਨਹੁ ਨ ਧਾਰਾ ॥੧੧॥ ਕੈਸੇ ਦੇਹਿ ਦਰਬ ਕੋ ਸੋਈ ? ।
 ਅਜਮਤਿ ਜਿਨਹੁ ਨ ਦੇਖੀ ਕੋਈ॥ ਹੋਹਿ ਨੀਮ੍ ਕਿਮ ਪੂਜਾ ਕਰੈ ਜਾਵਤਾ
 ਗੁਰੁ ਜਸ ਰਿਦੇ ਨ ਧਰੈ॥੧੨॥ਪਾਹਨ ਕੀ ਪੂਜਾ ਮਹਿ ਲਾਗੇ॥ਕਹੇ ਦਿਸਨ
 ਕੋ ਤਿਹ ਅਨੁਰਾਗੇ’ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪੁਨ ਭਨਯੋ ਸਭਿਨਿ ਮੈਂ । ‘ਉਦਮ
 ਕਰਹਿ ਜੁ ਤਾਲ ਲਗਨ ਮੈਂ॥੧੩॥ਤਿਨ ਕੇ ਗੁਰੁ ਹੁਇ ਸਦਾ ਸਹਾਈ॥ਦੁਹਿ
 ਲੋਕਨ ਮਹਿ ਦੇਂ ਵਡਿਆਈ॥ ਜਹਾਂ ਕਾਰ ਪਰਿ ਹੈ ਅਸ ਆਇ॥ਗੁਰੁ ਹਿਤ
 ਧਰਿ ਕਰਿ ਦੇ ਪੁਰਵਾਇ’॥੧੪॥ਸਭਾ ਬੀਚ ਇਮ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ॥ਹਾਥ ਜੋਰਿ
 ਕਰਿ ਸਿਖ ਕੱਲਜਾਨ॥ ‘ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ਰਾਵਰਿ ਆਇਸੁ ਹੋਇ॥ਗਮਨਹਿ ਦਾਸ
 ਕਰਹਿ ਕ੍ਰਿਤ ਸੋਇ॥੧੫॥ਰਹਹੁ ਸਹਾਇਕ ਤੁਮ ਸਭਿ ਕਾਲ॥ ਪੁਰਹੁ ਆਪ
 ਹੀ ਕਾਜ ਬਿਸਾਲ॥ ਬਨੈ ਬਹਾਨਾ ਮੈਂ ਚਲਿ ਜਾਉਂ । ਤੁਮਹਿ ਭਰੋਸੈ ਕਰਿ
 ਕ੍ਰਿਤ ਆਉ’॥੧੬॥ਇਮ ਕਹਿ ਕਰਿ ਭਾਈ ਕੱਲਜਾਨਾ*॥ ਉਦਮ ਕਰਨ
 ਭਯੋ ਸਵਧਾਨ॥ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੀ ਆਗਨਾ ਲੋਕੋਗਮਨ ਕੀਨ ਪਗ ਬੰਦਨ
 ਕੈਕੇ ॥ ੧੭ ॥ ਉਤਰਦਿਸ਼ ਕੋ ਸਨਮੁਖ ਕਰਿਕੈ । ਜਾਤਿ ਭਯੋ ਸਤਿਗੁਰੁ
 ਸਿਮਰਿ ਕੈ॥ਸਨੇ ਸਨੇ ਮੰਡੀ ਚਲਿ ਆਯੋ॥ਪੁਰੀਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਰਿਮਨਭਯੋ॥੧੮॥
 ਨਿਜ ਸੁਖ ਪਿਖਿ ਬਲ ਭੇਰਾ ਕੀਨ । ਨਿਸ ਮਹਿ ਕਰਿ ਬਿਸਰਾਮੁ ਪ੍ਰਬੀਨ॥
 ਚਿਤਵਹਿ ਚਿਤ ਮਹਿ ਅਨਿਕ ਉਪਾਇ ।—ਕਿਮ ਗੁਰੁ ਕੋ ਮਾਨਹਿ ਨਰ-
 ਰਾਇ ॥੧੯॥ ਜਿਸ ਤੇ ਅਰਪਹਿ ਦਰਬ ਬਿਸਾਲ॥ ਸੁੰਦਰ ਬਨਹਿ ਸੰਪੂਰਨ

*ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ ਪਾਸ । *ਜਦ ਤੀਕ । *ਪੰਡਤਾਂ । *ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਤੇ ਦੇਖ ਕੇ ਮਨ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲਗੀ ।

*ਭਾਈ ਕੱਲਜਾਨੇ ਦੀ ਕਥਾ ਮਹਿਮਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਤਵਾਰੀਖ ਖਾ: ਵਿਚ ਹੈ । ਸਾਖੀ ਤਾਂ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚ ਹੈਸੀ, ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਕਾਰਣ ਕਿ ਕੇਵਲ ਦਰਬ ਲੋਣ ਦੀ ਖਾਤਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਘੱਲਿਆ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਸਰਬ ਰਿੱਧੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਦਰਬ ਦੀ ਕੀ ਪਰਵਾਹ ਸੀ ? ਹਾਂ ਲਕੜੀ ਆਦਿ ਘਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਲੋਣ ਗਏ ਜਾ ਉਂਵ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹਿਤ ਪਹਾੜ ਗਏ, ਭਾਈ ਕੱਲਜਾਨੇ ਦੇ ਵਾਕ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਾਲ ਰਾਜਾ ਸਿਖ ਹੋਕੇ ਆਇਆ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਸੁਭਾਗੀ ਹੋਇਆ, ਇਉਂ ਸਾਖੀ ਹੋਈ ਸਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

ਤਾਲਾਕਾਰਜ ਮਹਾਂ ਹੋਇ ਉਪਕਾਰਾਮਮ ਆਵਨਿ ਹੁਇ ਸਫਲ ਉਦਾਰੁ—॥
 ੨੦॥ ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਤਹਿ ਬਸਤਿ ਬਿਤਾਏ। ਮਿਲਿਨ ਭੂਪ ਕੋ ਘਾਤਿ^੧ਨ
 ਪਾਏ। ਜਨਮ ਅਸ਼ਟਮੀ ਕੋ ਦਿਨ ਆਵਾਨਗਰ ਸਗਰ ਨਰ ਬਰਤ ਰਖਾਵਾ
 ॥੨੧॥ ਨਿਪ ਕੀ ਆਗਯਾ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਹੋਈ। ‘ਠਾਕੁਰ ਬਰਤ ਰਖਹਿ ਸਭਿ
 ਕੋਈ। ਪ੍ਰਾਤ ਭਈ ਤੇ ਸਭਿ ਚਲਿ ਜਾਵਹੁ। ਸਾਲਗਰਾਮ ਦਰਸ ਕੋ ਪਾਵਹੁ॥
 ੨੨॥ ਚਰਣਾਮ੍ਰਿਤ ਤੇ ਬਰਤ ਉਪਾਰਹੁ।—ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ—ਮੁਖ ਨਾਮ
 ਸੰਭਾਰਹੁ। ਪੁਰਿ ਨਰ ਸਭਿਨਿ ਕਰੀ ਕ੍ਰਿਤ ਸੋਈ। ਭੋਜਨ ਕਰਤਿ ਭਯੋ ਨਹਿ
 ਕੋਈ॥੨੩॥ ਜਾਗ੍ਰਨ ਕੀਨਿ ਜਾਮਨੀ ਸਾਰੀ। ਉਤਸਵ ਹੋਯਸਿ ਪੁਰੀ ਮਝਾਰੀ।
 ਪ੍ਰਾਤਿ ਭਈ ਸਭਿ ਠਾਕੁਰ ਦਾਰੇ। ਚਰਣਾਮ੍ਰਿਤ ਲੇ ਮੁਖ ਮਹੁ ਧਾਰੇ॥੨੪॥
 ਜਥਾ ਜੋਗ ਕੀਨਸਿ ਨਰ ਸਭਿਹੁ। ਗੁਰੁ ਕੇ ਸਿੱਖ ਨ ਮਾਨੀ ਤਬਿਹੁ। ਨਹਿ
 ਬ੍ਰਤ ਕੀਨ ਨ ਮੰਦਰ ਗਯੋ। ਨਹਿ ਚਰਣਾਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰਨ ਕਯੋ॥੨੫॥ ਜਾਮ
 ਜਾਮਨੀ ਕਰਹਿ ਸ਼ਨਾਨ। ਪਠਹਿ ਗੁਰੁ ਕੇ ਸਬਦ ਮਹਾਨ। ਭੋਜਨ ਅਲਪ
 ਅਚਹਿ ਇਕ ਕਾਲੁ। ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਮਰਹਿ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲੁ॥੨੬॥ ਨਿਕਟ
 ਜਿ ਨਰ ਪਿਖਿ ਕਰਿ ਤਿਸ ਚਾਲੀ। ਬੂਝੈ ‘ਬਰਤ ਨ ਕੀਨਸਿ ਕਾਲੀ’^੨।
 ਆਜ ਨ ਗਮਨੈ ਠਾਕੁਰ ਦਾਰੇ^੩। ਨਹਿ ਚਰਣਾਮ੍ਰਿਤ ਲੀਨ ਸਕਾਰੇ^੪॥
 ੨੭॥ ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਤੇ ਭਾਈ ਕੱਲਯਾਨਾ। ਮਧੁਰ ਬਾਕ ਤਿਨ ਸੰਗ ਬਖਾਨਾ।
 ‘ਪੁਰਖ ਜਾਗਤੇ ਠਾਕੁਰ ਮੇਰੋਜੋ ਬੋਲੇ ਸੁਖ ਦੇਤਿ ਘਨੇਰੇ॥੨੮॥ ਪਾਹਨ ਜੜ੍ਹ
 ਕੀ ਸੇਵਾ ਬਾਦਿ। ਖਾਇ ਨ ਬੋਲਹਿ ਨਹਿ ਅਹਿਲਾਦਿ। ਤੁਮ ਕਬਿ ਕਬਿ ਬ੍ਰਤ
 ਧਾਰਨ ਕਰੋ। ਮਹਾਂ ਬਿਕਾਰਨ ਕੋ ਪਰਹਰੋ॥੨੯॥ ਹਮਰੇ ਗੁਰੁ ਕੇ ਸਿਖਹੈ ਜੋਈ।
 ਅਲਪ ਅਹਾਰ ਬਰਤਿ ਨਿਤ ਸੋਈ। ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਕੋ ਸੰਜਮੁ ਸਦਾ। ਪ੍ਰਭੁ
 ਸਿਮਰਨ ਮੈਂ ਲਾਗਜੋ ਰਿਦਾ’॥੩੦॥ ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਸੁਨਿਕੈ ਨਰ ਸਾਰੇ। ਹਸਹਿ
 ਪਰਸਪਰ ਤਰਕ ਉਚਾਰੇ’। ‘ਇਹ ਮੁਰਖ ਕਛੁ ਜਾਨੈ ਨਾਹੀ। ਸਾਲਗਰਾਮ
 ਨਿੰਦ ਕੋ ਪ੍ਰਾਹੀ॥੩੧॥ ਪਾਹਨ ਕੇਰ ਸਮਾਨ ਬਖਾਨਹਿ। ਨਹਿ ਮਹਿਮਾ ਕੋ
 ਮਨ ਮਹਿ ਮਾਨਹਿ^{*}’। ਬਿਦਤ ਬਾਤ ਪੁਰਿ ਮੈਂ ਭਈ ਸਾਰੇ। ਮਹਿਪਾਲਕ
 ਢਿਗ ਜਾਇ ਉਚਾਰੇ॥੩੨॥ ‘ਏਕ ਬਿਦੇਸ਼ੀ ਨਰ ਪੁਰਿ ਆਯੋ। ਹਿੰਦੁ ਜਨਮ
 ਉਰ ਧਰਮ ਨ ਭਾਯੋ। ਸਾਲਗਰਾਮਹਿ ਤਰਕ ਕਰੈਤਾ। ਕਹਿ—ਪਾਬਰ, ਬ੍ਰਤ
 ਨਹੀਂ ਧਰੈਤਾ—॥੩੩॥ ਗੁਰਗੁਰੁ ਜਪਹਿ, ਨ ਮਾਨਹਿ ਆਨਾ ਤੁਮਰੀ ਆਗਯਾ

^੧ਮੋਕਾ, ਸਮਾਂ। ^੨ਬਰਤ ਕਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤੂੰ। ^੩ਸਵੇਰੇ।

^{*}ਪਾ:-ਅਨਹਿ।

ਧਰੀ ਨ ਕਾਨਿ । ਨਿਰਭੈ ਬੋਲਤਿ ਸਭਿਕੇ ਸਾਥ । ਮਨਹੁ ਮੁਕਤਿ ਪਾਈ
 ਇਨਹਾਥੇ ॥੩੪॥ ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਨਿਪ ਸੁਨਿਕੈ ਕ੍ਰੋਧਾਕਹਨੈ ਬੁਲਾਵਹੁ ਕਜਾ
 ਤਿਸ ਬੋਧਾ? ਕਿਮ ਦੁਰਮਤਿ ਕੋ ਧਰਿ ਕਰਿ ਕਹੈ ਬਿਨ ਠਾਕੁਰ ਤਿਹਿ ਕੋ
 ਗੁਰੁ ਅਹੈ? ॥੩੫॥ ਇਕ ਨਰ ਆਇ ਹਕਾਰਨੇ ਤਾਂਹੀ । ਲੇ ਕਰਿ ਸੰਗ ਗਯੋ
 ਨਿਪ ਪਾਹੀ ਕਰਿ ਬੈਦਨ ਬੈਠਨੇ ਢਿਗ ਜਾਇ । ਜਿਸ ਬਲ ਸਭਾ ਲੋਕ ਸਮੁ-
 ਦਾਇ ॥੩੬॥ ਪਿਖਿ ਮਹਿਪਾਲਕ ਰਿਸ ਕਰਿ ਕਹੈ । ‘ਭੋ ਨਰ! ਕੌਨ ਦੇਸ ਤੂੰ
 ਰਹੈ? ਕਿਸ ਗੁਰ ਨੇ ਤੋ ਕਹੁ ਉਪਦੇਸ਼ਾ? ਕੌਨ ਧਰਮ ਕੋ ਧਾਰਨੇ ਬੇਸਾ? ॥੩੭॥
 ਸੁਨਿਕੈ ਤਬਿ ਕੱਲਜਾਨਾ ਭਾਈ । ਕਹੀ ਗਾਥ ਨਿਪ ਕੇ ਅਗੁਵਾਈ ॥
 ‘ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਜਗ ਬਿਦਤਿ ਬਿਸਾਲਾ । ਤਿਨ ਗਾਈ ਉਪਰ ਇਸ ਕਾਲਾ ॥
 ੩੮॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਪੂਰਨ ਅਹੈ । ਤਿਨ ਕੇ ਸਿਖ ਹਮੁ ਬਾਛਤਿ ਲਹੈ ॥
 ਦੁਹਿ ਲੋਕਨ ਸੁਖ ਦੇਂ ਉਪਦੇਸ਼ । ਤਿਨ ਕੀ ਬਾਨੀ ਪਠਹਿ ਹਮੇਸ਼ ॥ ੩੯ ॥
 ਯਾਂਤੇ ਹਮ ਪਾਹਨ ਨਹਿ ਮਾਨਹਿ । ਦੇਖਹਿ, ਸੁਨਹਿ, ਖਾਇ, ਬਖਾਨਹਿ ।
 ਕਜਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁਇ ਤਿਸ ਨੇ ਦੇਨਾ । ਤਾਂਕੀ ਸੇਵ ਕਰੇ ਕਜਾ ਲੇਨਾ ॥੪੦॥ ਜੋ
 ਸਭਿ ਜੀਵਨ ਕੋ ਹੈ ਜੀਵ । ਜਿਸ ਅਲੰਬ ਚੇਤਨਤਾ ਬੀਵ । ਸਗਰੇ ਜਗ ਕੋ
 ਜੋ ਨਿਜ ਦਾਤਾ । ਸੋ ਤੁਮਨੇ ਪਾਹਨ ਕਰਿ ਜਾਤਾ ॥੪੧॥ ਜਿਮ ਅਵਨੀ ਸਭਿ
 ਕੋ ਸੁਲਤਾਨ । ਤਿਸ ਕੋ ਮੂਢ ਕਰਹਿ ਸਨਮਾਨ । ਘਾਸ ਛੁਸਾਇ ਬਸਾਵਨਿ
 ਕੀਆ—ਆਵਹੁ ਇਹਾਂ ਬੈਠੀਅਹਿ ਮੀਆਂ—॥੪੨॥ ਤਿਮਤੁਮਰੋ ਮਤਿ, ਕਰਹੁ
 ਵਿਚਾਰਨਾ । ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਪਾਹਨ ਕਰਹੁ ਉਚਾਰਨ । ਰਹਜੈ ਜੁ ਰਮੈ ਜਲ ਬਲ
 ਮਹਿ ਰਾਮਾਇਤ ਉਤ ਦੁਹਿ ਲੋਕਨ ਵਿਸ੍ਰਾਮ ॥੪੩॥ ਸਰਬ ਚਰਾਚਰ ਮਹਿ
 ਰਹਿ ਬਜਾਪੇ । ਤੀਨਹੁ ਕਾਲ ਬਿਖੇ ਬਿਰ ਆਪੇ । ਤੀਨ ਲੋਕ ਪਤਿ ਮਹਿਦ
 ਮਹਾਂਨਾ । ਅਪਰ ਨ ਪੱਧਤਿ ਜਾਸੁ ਸਮਾਨਾ ॥ ੪੪ ॥ ਲਘੁ ਪਾਹਨ ਮਹਿ
 ਕਲਪਹੁ ਸੋਈ ਪ੍ਰਭੁ ਪ੍ਰਸੰਨ ਤੁਮ ਪਹਿ ਕਿਮ ਹੋਈ? ਜਾਗਤਿ ਪੁਰਖੁ ਸੁ ਗੁਰੁ
 ਹਮਾਰੋ । ਸਦਾ ਸਹਾਇਕ ਤਾਂਹਿ ਬਿਚਾਰੋ ॥੪੫॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ
 ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰਾਸੇ ‘ਨਿਪ ਕੇ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਤ੍ਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੩੦ ॥

੩੯. [ਰਾਸੇ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਭਾਈ ਕਲਯਾਣਾ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਇਆ] ।

ਦੇਹਗਾ ॥ ਕਹੀ ਜਥਾਰਥ ਬਾਰਤਾ ਸੁਨਿਕੈ ਨਿਪ ਅੱਗਜਾਨੀ । ਰਿਸਜੈ, ਕਹਿਨ
 ਲਾਗਜੈ ਤਬੈ ਉਚਿਤ ਸਜਾਇ ਮਹਾਂਨ ॥੧॥ ਬੋਧਈ ॥ ਕਰਹੁ ਕੈਦ ਇਸ ਤੇ

੧ (ਜੋ ਪੱਥਰ ਕਿ) ਨਾ ਵੇਖਦਾ ਨਾ... । ‘ਤਿਵੇ’ ਤੁਹਾਡੀ ਬੁੱਧੀ (ਜਾ ਮਤ) ਹੈ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ ।
 ੨ ਵਿਆਪ । ੩ ਟਿਕਾਣਾ ਕਰਕੇ । ੪ ਬਜ਼ਿਆਂ ਤੇ ਬਜ਼ਾ ਹੈ । ੫ ਅੱਗਜਾਨੀ ।

ਮਨਵਾਵਹੁ। ਠਾਕੁਰ ਆਗੈ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵਹੁ। ਨਾਂਹਿ ਤ ਹੋਵਹਿਗੀ ਜਬਿ ਭੋਰ ।
 ਇਸੇ ਸਜਾਇ ਦੇਯ ਹੈ ਘੋਰ^੧॥੨॥ ਬੰਦੀ ਖਾਨੇ ਮਹਿ ਪਹੁੰਚਾਯੋ । ਤਹਿ ਗੁਰੁ
 ਸਿਮਰਤਿ ਸਮਾ ਬਿਤਾਯੋ । ਭਈ ਭੋਰ ਰਾਜਾ ਉਠਿ ਚਲਾਜਹਿ ਠਾਕੁਰ ਕੋ
 ਮੰਦਿਰ ਭਲਾ ॥੩॥ ਕਰਿ ਪੂਜਾ ਚੰਦਨ ਚਰਚਾਯੋ । ਚਰਣਾਂਮ੍ਰਿਤਿ ਲੇ ਸੀਸ
 ਨਿਵਾਯੋ । ਕਹੜੋ^੨ ਬਿਦੇਸ਼ੀ ਕੋ ਲੇ ਆਵਹੁ। ਮਮ ਹਦੁਰ ਕਰਿ ਤਿਸਹਿ ਡਰਾ-
 ਵਹੁ^੩॥੪॥ ਸੁਨਿ ਚਾਕਰ ਲੇਕਰਿ ਤਿਹ ਆਏ। ਬੋਲਨੈ ਨ੍ਰਿਪ^੪ ਤੈ ਹਿੰਦੁ ਕਹਾਏ ।
 ਠਾਕੁਰ ਕੋ ਪਾਹਿਨ ਕਹਿ ਜੈਸੇ । ਅਬਹਿ ਸਜਾਇ ਲੀਜੀਅਹਿ ਤੈਸੇ ॥੫॥
 ਨਾਂਹਿ ਤ ਕਹੁ-ਮੈਂ ਭੁਲਨੈ ਭਾਤੀ-। ਅਬਿ ਹੁਜੈ ਸਭਿ ਕੈ ਅਨੁਸਾਰੀ^੫ । ਸੁਨਿ
 ਕਰਿ ਸਿਖ ਬੋਲਨੈ ਕੱਲਜਾਨਾ । ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਮੇਰ’ ਮਹਾਂਨਾ ॥ ੬ ॥
 ਤਿਨ ਕੋ ਦਿਯੋ ਸੀਸ ਹੈ ਮੇਰਾ । ਨੰਮ੍ਰਿ ਨ ਕਿਹ ਆਗੈ ਕਿਸ ਬੇਰਾ । ਤਿਨਹੂੰ
 ਕੇ ਮੈਂ ਨਿਤ ਅਨੁਸਾਰੀ। ਕਿਮ ਪਾਹਨ ਕੋ ਪ੍ਰਭੂ ਉਚਾਰੀ^੬ ॥੭॥ ਰਿਸਨੈ ਭੁਪ
 ‘ਇਹੁ ਡਰਤਿ ਨ ਬੋਰਾ । ਦਿਹੁ ਸਜਾਇ ਮਮ ਨਿਕਟ ਸੁਘੋਰਾ’। ਜੰਘ ਏਕ
 ਇਸ ਕੀ ਟੁਕ ਦੀਜਹਿ । ਅਪਨ ਰਾਜ ਤੇ ਬਾਹਰ ਕੀਜਹਿ^੭ ॥ ੮ ॥ ਇਮ
 ਸੁਨਿ ਕੈ ਆਏ ਚੰਡਾਲਾ । ਮਨ ਕੱਲਜਾਨੈ ਗੁਰੁ ਸੰਭਾਲਾ । ‘ਅਬਿ ਸਹਾਇ
 ਕੋ ਸਮੇਂ ਤੁਮਾਰਾ। ਚਲਤਿ ਸਮੇਂ ਮੁਖਬਾਕ ਉਚਾਰਾ’॥੯॥-ਗੁਰੁ ਸਹਾਇ ਹੋਹਿ,
 ਚਲਿ ਜਾਵਹੁ-। ਆਪ ਹਾਥ ਦੇ ਨਾਥ ! ਬਚਾਵਹੁ^੮ । ਜੰਘ ਕਾਟਿਬੇ ਲਗਿ
 ਜੰਦਾਲ^੯ । ਤਤਛਿਨ ਬਿਹਬਲ ਭਯੋ ਨ੍ਰਿਪਾਲ ॥੧੦॥ ਖਰੋ ਹੁਤੋ ਮੂਰਛ ਗਿਰ
 ਪਰਯੋ । ਮੁਖ ਬਿਬਰਨ^{੧੦} ਕੰਪਤ ਤਰਫਰਯੋ^{੧੧} । ਗਹਿ ਅੰਗਨਿ ਕੋ ਨਰਨ
 ਉਠਾਵਾ। ਨਹਿ ਸਰੀਰ ਕੀ ਸੁਧਿ ਬਿਕੁਲਾਵਾ॥੧੧॥ ਇਮ ਦੇਖਤਿ ਤਜਾਗਜੋ
 ਕੱਲਜਾਨਾ । ਨ੍ਰਿਪ ਉਪਚਾਰ^{੧੨} ਕਰਹਿ ਮਿਲਿ ਨਾਨਾ । ਸੰਤਲ ਜਲ ਸੁਰੀਧਿ
 ਬਹੁ ਲਜਾਏ । ਮੰਦ ਮੰਦ ਕਰਿ ਪੈਨ ਝੁਲਾਏ॥੧੨॥ ਤਉ ਨ ਸੁਧਿ ਨ੍ਰਿਪ ਕੋ
 ਤਨ ਆਈ । ਬਿਹਬਲ ਹੁਇ ਪਰਿਓ ਤਿਸ ਬਾਈਂ । ਸੁਮਤਿਵੰਤ ਜੇ ਮਾਨਵ
 ਤਹਾਂ। ਕਰਹਿ ਬਿਚਾਰਨ ‘ਹੋਯਹੁ ਕਹਾਂ ॥ ੧੩ ॥ ਹੁਕਮ ਬਿਦੇਸ਼ੀ ਨਰ ਪਰ
 ਕੀਨਾ-ਏਕ ਜੰਘ ਕੋ ਕੀਜਹਿ ਹੀਨ-। ਜਬਿ ਜੰਦਾਲ ਗਯੋ ਤਿਸ ਤੀਰ ।
 ਗਿਰਨੈ ਨ੍ਰਿਪਤ ਸੁਧਿ ਨਹੀਂ ਸਰੀਰ॥ ੧੪ ॥ ਯਾਂਤੇ ਤਿਸਕੋ ਕਰਹੁ ਪ੍ਰਸੰਨ ।
 ਜਿਮ ਸੋ ਕਹੈ ਲੀਜੀਅਹਿ ਮੰਨਿ^{੧੩} । ਸੁਨਿਕੈ ਸਭਿਨੇ ਨਿਸਚੈ ਪਰਿਯੋ । ਇਮ

^੧ਮੇਰੇ । ^੨ਜ਼ਾਵੀ ਸਜਾ । ^੩ਚੰਡਾਲ, ਜਲਾਏ । ^੪ਮੁੱਖ ਦਾ ਰੰਗ ਫਿਰ ਗਿਆ । ^੫ਤੜਫਿਆ ।

^੬ਗਾਜੇ ਦਾ ਇਲਾਜ ।

ਹੀ ਭਈ ਤਾਂਹਿ* ਕੁਛ ਕਰਜੈ॥੧੫॥ ਤਬਿ ਮੰਤ੍ਰੀ ਜੋਰੇ ਜੁਗ ਪਾਨਾ। ਗਯੋ
 ਤੁਰਤ ਜਹਿ ਬਿਤਿ ਕੱਲਜਾਨਾ। 'ਤੁਮ ਹੋ ਸੰਤ ਰੂਪ ਨਹਿ ਜਾਨੇ। ਕਰੀ
 ਅਵੱਗਯਾ ਤੇ ਪਛਤਾਨੇ॥੧੬॥ ਅਬਿ ਬਖਸ਼ਹੁ ਕਰਿ ਛਿਮਾ ਘਨੇਰੀ। ਮਹਿਮਾ
 ਤੁਮਰੀ ਲਖੀ ਬਡੇਰੀ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਨ੍ਰਿਪ ਨਿਕਟ ਸਿਧਾਰਹੁ। ਬਿਹਬਲ
 ਹੋਵਤਿ ਮਰਤਿ ਜਿਵਾਰਹੁ॥੧੭॥ ਨਾਂਹਿ ਤ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨ੍ਰਿਪਤ ਹੁਇ ਜਾਈ।
 ਉਠਹੁ ਆਪ ਰੱਛਹੁ ਸੁਖਦਾਈ। ਇਮ ਕਹਿ ਨ੍ਰਿਪ ਕੇ ਫਿਗ ਲੇ ਗਏ।
 ਪਰਜੈ ਬੀਚ ਮਿਲਿ ਨਰ ਗਨ ਭਏ॥੧੮॥ ਅਵਲੋਕਤਿ ਕੱਲਜਾਨ
 ਬਖਾਨਾ*ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਹਾਂਨਾ। ਤਿਨ ਕੀ ਸਿੱਖੀ ਪਾਰਨ ਕਰੀ-
 ਅਹਿਗੁਰੁ ਸ਼ਰਧਾ ਕੇ ਉਰ ਮਹਿ ਧਰੀਅਹਿ॥੧੯॥ ਕਾਰਨ ਕਰਨ ਤਿਲੋਕੀ
 ਨਾਥ। ਤਿਨ ਵਿਗਚਲਹੁ ਧਰਹੁ ਪਗਮਾਥ। ਸਭਿਇਕੱਤ੍ਰ ਹੁਇ ਲਿਹੁ ਸਤਿ-
 ਨਾਮ। ਤਿਸ ਦਿਸ਼ ਕੇ ਕੀਜਹਿ ਪਰਨਾਮ॥੨੦॥-ਦਰਸਨ ਕਰਹਿ ਤੁਮਾਰੇ
 ਆਇ। ਅਬਿ ਨ੍ਰਿਪਕੇ ਦਿਹੁ ਕੁਸ਼ਲ ਬਿਠਾਇ*—। ਇਮ ਭਾਈ ਕੱਲਜਾਨੁ
 ਸਿਖਾਏਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸਭਿ ਬਿਨੈ ਅਲਾਏ॥੨੧॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਲੋਕਰਿ
 ਨਾਮਾਹਾਥ ਜੋਰਸਭਿ ਕੀਨਿ ਪ੍ਰਨਾਮ। ਪਰਸੇ ਚਰਨ ਸਿੱਖ ਕੱਲਜਾਨਾ*। 'ਤੁਮ
 ਭੀ ਬਿਨਤੀ ਕਟਹੁ ਬਖਾਨਾ'॥੨੨॥ ਲੋਕਰਿ ਜਲ ਕਰ ਚਰਨ ਪਖਾਰੇ।
 ਖਰੋ ਭਯੋ ਅਰਦਾਸ ਉਚਾਰੇ*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਨ੍ਰਿਪਕੀ ਰੱਛਾ ਧਾਰੇ। ਦੁਖ ਤੇ ਅਪਨੈ
 ਜਾਨਿ ਉਧਾਰੇ॥੨੩॥ ਅਬਿ ਹੋਯੋ ਇਹ ਸ਼ਰਨਿ ਤਿਹਾਰੀ। ਛਿਮਹੁ ਅਵੱਗਯਾ
 ਕਰੁਨਾ ਧਾਰੀ*। ਕਰਿ ਅਰਦਾਸ ਨਿਵਾਯੋ ਸੀਸ। ਕੁਛ ਚੇਤਨਤਾ ਭਈ
 ਮਹੀਸ਼॥੨੪॥ ਖੁਲੇ ਬਿਲੋਚਨ ਗਹਿ ਬੈਠਾਰਜੋ। 'ਚਲਹੁ ਸਦਨ ਲੇ' ਬਾਕ
 ਉਚਾਰਜੋ*ਨਰ ਪਰਦੇਸੀ ਆਦਰ ਕਰੋ। ਅਸਨਬਸਨਤਿਸੁ ਆਗੇ ਧਰੋ॥੨੫॥
 ਸੁਨਿ ਮੰਤ੍ਰੀ ਜੁਤਿ ਘਰ ਲੇ ਗਏ। ਸਨੇ ਸਨੇ ਉਪਚਾਰਨ*ਕਏ। ਚਿਰੰਕਾਲ
 ਕੋ ਰੋਗੀ ਜਥਾਖਾਨ ਪਾਨ ਦੀਨਸਿ ਨ੍ਰਿਪ ਤਥਾ॥੨੬॥ ਕੋਤਿਕ ਦਿਨ ਮਹਿ
 ਕੁਸ਼ਲ ਸਮੇਤ। ਹੋਤਿ ਭਯੋ ਮਹੀਪਾਲ ਸੁਚੇਤ। ਸਾਦਰ ਤਬਿ ਕੱਲਜਾਨ
 ਬੁਲਾਯੋ। ਬਿਨੈ ਭਨੀ ਬਹੁ ਉਰ ਹਰਖਾਯੋ॥੨੭॥ ਅਬਿ ਕਿਸ ਥਾਨ ਸਤਿਗੁਰੁ
 ਰਹੈ*। ਤਿਨ ਕੇ ਦਰਸ ਕਰਨ ਚਿਤ* ਚਹੈ। ਲੋਕਰਿ ਹਮ ਕੋ ਅਪਨੈ
 ਸਾਥ। ਕਰਹੁ ਮਿਲਾਵਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਥ'॥੨੮॥ ਸੁਨਿ ਭਾਈ ਕੱਲਜਾਨ
 'ਭਾਵ ਇਸ ਸਿੱਖ ਨੇ। 'ਦੋਵੇ' ਹੱਥ। 'ਭਾਵ ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਚੇ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਦਰਸਨ ਕਰੀਗੀ
 ਹੁਣ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਰਾਜੀ (ਕਰਕੇ ਉਠਾਕੇ) ਬਿਠਾ ਦਿਓ। 'ਕਲਜਾਨੇ ਦੇ ਚਰਨ ਪਛਮੇ। 'ਯਤਨ,
 ਦਿਲਾਜ।

*ਪਾ:-ਕੋ।

ਬਖਾਨਾ ਮੱਦ ਦੇਸ-ਗੁਰੁ ਕੇ ਚਕ-ਥਾਨਾ ਸ੍ਰੀਗੁਰ ਅਮਰਦਾਸ ਵਿਗ ਐਕੈ।
ਅਕਬਰ ਸਾਹੁ ਦਿਯੋ ਹਿਤ ਕੈ ਕੈ॥੨੬॥ ਚਹੁੰਦਿਸ ਕੇ ਨਰ ਪੂਜਹਿ ਜਾਇ।
ਸਰਬ ਕਾਮਨਾ ਗੁਰੁ ਤੇ ਪਾਇ। ਭੁਗਤਿ ਮੁਕਤਿ ਕੇ ਦਾਤਾ ਗੁਰੁ। ਧਰਹਿ
ਭਾਵਨਾ ਕਾਰਜ ਪੂਰੁ ॥੩੦॥ ਬਡੇ ਭਾਗ ਜਾਗੇ ਅਥਿ ਤੇਰੇ ਜਿਸ ਤੇ ਚਹਤਿ
ਦਰਸ ਗੁਰ ਹੋਰੇ। ਦੋਨਹੁ ਲੋਕਨ ਕੇ ਸੁਖ ਪਾਵਹੁ। ਚਲਹੁ ਬਨਹੁ ਸਿਖ ਸੀਸ
ਨਿਵਾਵਹੁ ॥੩੧॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਮਹਿਪਾਲਕ ਵਡਭਾਗਾ। ਗੁਰੁ ਬਿਲੋਕਨ
ਕੋ ਅਨੁਰਾਗਾ। ਸਹਤ ਸੈਨ ਕੇ ਹੋਯਹੁ ਤਜਾਰ। ਚਲਤਿ ਭਯੋ ਮਗ ਮਹਿ
ਪਗ ਭਾਗਿ॥੩੨॥ ਸਨੈ ਸਨੈ ਸੰਗ ਲੇ ਕੱਲਜਾਨਾ। ਆਵਤਿ ਭੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ
ਥਾਨਾ। ਵਹਿਰ ਪੁਰੀ ਤੇ ਕੀਨਸ ਡੇਰਾ। ਗਜ ਬਾਜੀ ਨਰ ਬਿੰਦ ਬਝੇਰਾ॥੩੩॥
ਆਛੀ ਵਸਤੁ ਹੋਤ ਉਪਾਇਨ। ਅਰਪਨ ਕੋ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਪਾਇਨ। ਦਾਸੀ
ਦਾਸ ਸੰਗ ਰਣਵਾਸਾਸਭਿ ਸਮੇਤ ਉਤਰਨੇ ਪੁਰਿ ਪਾਸ ॥੩੪॥ ਇਮ ਨੀਕੇ
ਡੇਰਾ ਕਰਿਵਾਇ। ਮਧੁਰ ਬਾਕ ਤੇ ਨਿਪਤ ਟਿਕਾਇ। ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਗਮਨੈ
ਤਬ ਕੱਲਜਾਨਾ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਬੈਠੇ ਜਿਸ ਥਾਨਾ॥੩੫॥ ਦੋਨਹੁ ਹਾਥ ਜੋਰਿ
ਪਗ ਪਰਨੈ। ਦਰਸਨ ਕਰਨੈ ਮੋਦ ਉਰ ਭਰਨੈ। ਸ੍ਰੀਗੁਰੁ ਕਹਨੈ 'ਆਉ
ਕਲਜਾਨਾ। ਕਰਨੈ ਕਿ ਨਹਿ ਉਪਕਾਰ ਮਹਾਨਾ?' ॥੩੬॥ ਕਰ ਜੋਰੈ ਤਿਨ
ਸਕਲ ਸੁਨਾਈ। 'ਮਹਾਂਰਾਜ। ਲਜਾਯੋ ਨਰਰਾਈ। ਆਪ ਸਹਾਇਕ ਹੋਏ ਜਬੈ।
ਉਤਕੇਠਤਿ ਹੈ ਆਪਹੁ ਤਬੈ ॥੩੭॥ ਬਨਹਿ ਸਿੱਖਜ ਰਾਵਰ ਕੋ ਏਹੀ। ਸਰ
ਕੀ ਕਾਰ ਸੰਭਾਰਿ ਸੁਲੇਹੀ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਟਾਛ ਆਪ ਕੋ ਪਾਇ। ਲਖਮੀ ਬਾਸ
ਕਰਹਿ ਸਤਿ ਭਾਇ ॥੩੮॥ ਅਪਰਨਿ ਕੋ ਇਕ ਕਰਹੁ ਬਹਾਨਾ। ਸਰ ਹਿਤ
ਚਾਹਹੁ ਦਰਬ ਮਹਾਨਾ। ਤੀਨਹੁ ਲੋਕਨ ਕੇ ਤੁਮ ਦਾਨੀ। ਸਾਰ ਸਮਾਰਹੁ
ਚਾਰਹੁ ਖਾਨੀ ॥੩੯॥ ਜਿਮ ਰਾਵਰ ਕੋ ਉਰ ਮਹਿ ਭਾਵਹਿ। ਤਿਮ ਤੁਮ
ਕਰਹੁ, ਨ ਕੋ ਉਲਟਾਵਹਿ। ਸਤਿ ਸੇਕਲਪ ਚਹੋ ਤਿਮ ਹੋਇ। ਆਇਸੁ
ਮਹਿ ਸੁਰ ਨਰ ਸਭਿ ਕੋਇ ॥੪੦॥ ਏਹੰਗਾ। ਅਥਿ ਡੇਰੋ ਭੂਪਤਿ ਕਰਨੈ, ਸਗਰੀ
ਨਿਸਾ ਬਿਤਾਇ। ਮਿਲਹਿ ਹੋਤਿ ਭੁਨਸਾਰ ਕੇ ਪਗ ਪੰਕਜ ਸਿਰ
ਲਾਇ ॥੪੧॥

ਜਿਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਵਿੱਚੋਂ ਭੁਗਤਿ ਕਰੀ 'ਭਾਈ ਕੱਲਜਾਨਾ' ਨਿਰਪ ਵੇ ਕਲਾਵਾ
ਪਾਸ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਚਰਿਤ੍ਰਜਤੀ ਅੰਸ਼ ॥ ੩੧ ॥

*ਭਾਵ 'ਚੱਕ' ਦਿੱਤਾ ਸੀ। *ਬਡੇ ਚਾਉ ਠਾਲ। *ਸੁਭਾਵਕ, ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ। (ਅ) ਸਤਿਕਾਰ
ਸਹਿਤ। (ੳ) ਸੱਚਾਪ੍ਰੇਮ ਕਰਕੇ। *ਹੋਲਨਾ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਕ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੀ। *ਸੁਧ।

*ਪਾਪ-ਨਸਾਇ।

੩੨. [ਰਾਜੇ ਨੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਚੰਡਾਲ ਜਨਮ ਪਾਇਆ] ।

ਦੇਹਗਾ॥ਭਈ ਭੋਰ ਸ਼ੀਗੁਰੁ ਉਠੈ ਕਰਿ ਸਨਾਨ ਤੇ ਆਇ। ਗੁਰੁਤਾ ਗਾਈ
ਪਰ ਬਿਰੇ ਦਰਸਹਿ ਸਿਖ ਅਹਿਲਾਦ ॥੧॥ ਚੌਪਈ ॥ ਗਮਨਜੈ ਨਿਪ ਵਿਗ
ਤਬ ਕੱਲਜਾਨਾਮਿਲਨਿ ਹੋਤ ਬਿਰਤੰਤ ਬਖਾਨਾਤਤਛਿਨ ਕੀਨਸਿਸਗਰੀ
ਤਜਾਰੀ। ਲੇਕਰਿ ਸਾਬ ਉਪਾਇਨ ਸਾਰੀ ॥ ੨ ॥ ਕੰਚਨ ਰਸਤਿ ਦੇਭ
ਨਰ ਗਹੈ। ਮਹਿਪਾਲਕ ਕੇ ਆਗੇ ਰਹੈ। ਸਚਿਵ ਸੁਭਟ ਕੋ ਲੇ ਸਮੁਦਾਏ।
ਬਸਨ ਬਿਭੂਖਨ ਜਿਨਹੁ ਸੁਹਾਏ॥੩॥ ਪਾਇਨ ਤੇ ਚਲਿ ਕਰਿ ਮਹੀਪਾਲ।
ਗਮਨਜੈ ਸ਼ਰਧਾ ਧਰੇ ਬਿਸਾਲ। ਪਹੁੰਚੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਵਿਗ ਜਾਇ। ਪਰ
ਪੰਕਜ ਪਰ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇ॥੪॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਬਹੁ ਬਿਨੈ ਬਖਾਨੀ। ‘ਸੁਨਿ ਕਰਿ
ਮਹਿਮਾ ਮੈਂ ਗੁਨਖਾਨੀ। ਰਾਵਰਿ ਸ਼ਰਨਿ ਪਰਜੇ ਅਬਿ ਆਈ’। ਇਮ
ਕਹਿ ਬੈਠਿ ਗਯੋ ਸਮੁਹਾਈ॥੫॥ ਤਿਸ ਛਿਨ ਮਹਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਨਾਥ। ਪੋਥੀ
ਪਠਤਿ ਹੁਤੇ ਗਹਿ ਹਾਥ। ਓਅੰਕਾਰ ਕੀ ਤੁਕ ਮੁਖ ਇਹੀ। ‘ਲਿਖਿਆ ਮੇਟ
ਨ ਸਕੀਅਹਿ ਕਹੀ’ ॥੬॥ ਜਿਉਂ ਭਾਵੀ ਤਿਉਂ ਸਾਰ ਸਦੀਵਾ*। ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ
ਨਦਰ ਕਰੇ ਸੁਖ ਬੀਵਾ*। ਸੁਨਿ ਮਹਿਪਾਲਕ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰੀ।—ਇਹੀ
ਗੀਤਿ ਜੇ ਸਾਰ ਉਚਾਰੀ ॥ ੭ ॥ ਇਨ ਸੰਗਿ ਮਿਲਨਿ ਨਿਫਲ ਭਾ ਐਸੇ।
ਲਿਖਿਆ ਮੇਟ ਨ ਸਕੀਏ ਕੈਸੇ। ਜਿਸ ਪਰ ਨਹਿ ਉਪਾਇਕਿਮ ਹੋਇ। ਤਿਸ
ਹਿਤ ਉਦਮ ਕਰਿਹੈ ਕੋਇ—॥੮॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਗੁਰੁ ਕੇ ਸੰਗ ਕਹਜੋ। ‘ਆਸ਼ੈ
ਸਕਲ ਆਪ ਕੋ ਲਹਜੋ। ਕਜੋ ਅਬਿ ਸਿੱਖ ਬਨੈ ਗੁਰ ਧਾਰੋ। ਲਿਖਜੋ ਭਾਗ
ਭੋਗੋਂ ਨਿਰਧਾਰੋ’ ॥ ੯ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਭਨਜੋ ‘ਮਿਟੈ ਜੇ ਨਾਂਹੀ। ਤਉ ਕਰਤਿ
ਗੁਰੁ ਆਛੈ ਤਾਂਹੀ। ਸਿਕਟ ਕਾਟਹਿ ਸੁਖ ਕੋ ਦੇਯ। ਅਪਨੋ ਜਾਨਿ ਬਚਾਇ ਸੁ
ਲੋਯਾ’ ॥੧੦॥ ਲਿਖਜੋ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਸੇ ਭੀ ਰਹੈ। ਭੋਗਤਿ ਹੀ ਕੱਲਜਾਨ ਸੁ ਲਹੈ।
ਗੁਰੁ ਕਰੁਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਫੋਮ। ਦੋਨਹੁ ਬਿਧਿਕੋ ਹੈ ਇਹੁ ਨੇਮ’ ॥੧੧॥ ਸੁਨਿ

*ਸੋਨੇ ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਚੋਬਾਂ। *ਮੰਤ੍ਰੀ। *ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ। *ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਵੀ ਹੋਏ (ਤੇਰੀ ਹੋ ਹਰੀ)
ਉਸਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਭਾਲ (ਰੱਖਯਾ ਕਰ) (ਅ) ਜਿਵੇਂ (ਰੱਬ ਦੀ) ਭਾਵੀ ਹੋਵੇ (ਜੀਉ) ਸੰਭਾਲ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

*ਦਖਣੀ ਓਅੰਕਾਰ ਵਿਚ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਪਾਠ ਐਉਂ ਹੈ:—ਲੇਖੁ ਨ ਮਿਟਈ ਹੋ ਸਖੀ
ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਕਰਤਾਰਿ॥ ਆਪੇ ਕਾਰਣੁ ਜਿਨਿ ਕੀਆ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਪਰੁ ਧਾਰਿ॥ ਕਰਤੇ
ਹਥਿ ਵਡਿਆਈਆ ਬੁਝਹੁ ਗੁਰ ਬੀਚਾਰਿ॥ ਲਿਖਿਆ ਫੰਗਿ ਨ ਸਕੀਐ ਜਿਉ ਭਾਵੀ ਤਿਉ
ਸਾਰਿ॥ ਨਦਰਿ ਤੇਰੀ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਨਾਨਕ ਸਬਦੁ ਵੀਚਾਰਿ॥

*ਪਾ॥—ਅਪਨੇ ਜਲ ਬਚਾਇ ਸੁ ਲੇਖ।

ਨਰਿੰਦ ਕੇ ਮਨ ਨਹਿ ਆਈ । ਕਹਤਿ ਕਿ ‘ਦੋਨਹੁ ਕਿਮ ਬਨਿ ਆਈ ?’
 ਲਿਖਨੈ ਭਾਗ ਜੇ ਭੋਗਹਿ ਪ੍ਰਾਨੀ । ਕਹਾ ਕਰੈ ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਗਜਾਨੀ ? ॥੧੨॥
 ਜੇ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਨਿ । ਲਿਖਨੈ ਭਾਗ ਮਿਟੇ ਕਰਿ ਹੁਇ ਛੀਨ^੧ ।
 ਯਾਂਤੇ ਮਮ ਮਨ ਮਹਿ ਨਹਿ ਆਵੈ । ਦੋਨਹੁ ਬਿਧਿ ਕੈਸੇ ਬਨਿ ਆਵੈ ? ॥੧੩॥
 ਸ੍ਰੀਗੁਰ ਕਹਨੈ ‘ਰਹਹੁ ਦਿਨ ਤੀਨਾਜਿਮ ਹੁਇ ਦੋਨਹੁ ਤਿਮ ਲਿਹੁ^੨ ਚੀਨ ।
 ਬਹੁਰ ਸਿੱਖਗੁਰਘਰ ਕੇਬਨਹੁ । ਸੀਸੈ ਜਿਤਿਕਸਕਲਹੀ ਹਨਹੁ’ ॥੧੪॥ ਮਾਨਿ
 ਬਚਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਲੀਨ । ਲਜਾਯੈ ਭੋਟ ਸੁ ਅਰਪਨ ਕੀਨ । ਮਸਤਕ
 ਟੇਕਿ ਆਇ ਗੋ ਭੋਰੇ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਕੈ ਹਿਤ ਕੋਰੇ ॥੧੫॥ ਦੇਗ ਪ੍ਰਸਾਦਿ
 ਅਚਨੈ ਸੁਖ ਪਾਯੋ । ਬਿਰਨੈ ਤਹਾ ਸੇ ਦਿਵਸ ਬਿਤਾਯੋ । ਭਈ ਜਾਮਨੀ ਜਬਿਹੂ
 ਆਇ । ਸਿਹਜਾ ਪਰ ਬਿਰ ਹੈ ਨਰ ਰਾਇ ॥੧੬॥ ਸੁਖ ਸੇ ਸੁਪਤਨੈ ਨਿਪ
 ਬੁਧਿਵਾਨ । ਚੌਕੀਦਾਰ ਖਰੇ ਸਵਧਾਨ । ਸੇਵਤਿ ਜਬਿ ਜੁਗ ਜਾਮ ਬਿਤਾਏ ।
 ਅਪਭੁਤ ਸੁਪਨੈ ਤਿਹ ਛਿਨ ਆਏ ॥੧੭॥ ਅਪਨੈ ਰਾਜ ਭੋਗਿ ਬਿਧ ਹੋਵਾ^੩ ।
 ਬਧਨੈ ਕੁਟੰਬ ਸਗਲ ਹੀ ਜੋਵਾ । ਪੁਨ ਮ੍ਰਿਤੁ ਹੋਇ ਗਯੈ ਇਸ ਕਾਲ । ਰਜ-
 ਧਾਨੀ ਭਾ ਸ਼ੋਕ ਬਿਸਾਲ ॥੧੮॥ ਸਭਿ ਕੋ ਰੁਦਤਿ ਤਜਾਗ ਕਰਿ ਗਯੋ । ਘਰ
 ਚੰਡਾਲ ਜਨਮ ਪੁਨ ਲਯੋ । ਕਰਹਿ ਦੁਲਾਰਨ ‘ਸੁਤ’ ਕਹਿ ਸੋਇ^੪ । ਖਾਨ
 ਪਾਨ ਕਰਿ ਬਿਧ^੫ ਤਹਿ ਹੋਇ ॥੧੯॥ ਜਬਿ ਸੰਮਤ ਦਸ ਕੋ ਹੁਇ ਗਯੋ । ਉਤ-
 ਸਵ ਤੇ ਬਿਆਹਿ ਤਹਿ ਭਯੋ । ਬੰਧਪ ਸੰਗ ਬਿੰਦ ਚੰਡਾਲ । ਗਇਨ ਬਾਦਤ^੬
 ਕੀਨ ਬਿਸਾਲ ॥ ੨੦॥ ਬਹੁ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਤਿਨ ਮਹਿ ਹੋਈ । ਕਰਿਕੈ ਬਜਾਹੁ
 ਮੇਲਿ ਸਭਿ ਕੋਈ । ਆਇ ਸਦਨ ਮਹਿ ਬਸਨੈ ਲਾਗਨੈ । ਨਿਜ ਪਰਵਾਰ
 ਸੰਗ ਅਨੁਗਾਗਨੈ ॥ ੨੧॥ ਇਸੀ ਗੀਤਿ ਬੀਤਨੈ ਚਿਰ ਕਾਲ । ਭਯੋ ਤਰੁਨ
 ਬਲਵਾਨੁ ਬਿਸਾਲ । ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੁਤ । ਉਤਪਤ ਗਨ ਕਰੇ^੭ । ਤਿਨ ਕੋ ਬਜਾਹਨੈ
 ਉਤਸਵ ਧਰੇ ॥੨੨॥ ਕੋ ਬਿਸਾਲ ਕੋ ਲਘੁ ਹੈ ਨੰਦ । ਕੋਤਿਕ ਤਨੀਯਾ ਭਈ
 ਬਿਲੰਦ । ਸਭਿ ਕੋ ਬਜਾਹ ਬਧਨੈ ਪਰਵਾਰ । ਪੁੱਤ੍ਰ ਪੋਤ੍ਰ ਹੋਰਤਿ ਹਿਤ ਭਾਰ
 ॥੨੩॥ ਹਰਖ ਸ਼ੋਕ ਧਾਰਤਿ ਤਿਨ ਮਾਂਹੀ । ਦੁਖ ਸੁਖ ਦੇਖਤਿ ਐਧ ਨਿਬਾਹੀ^੮ ।

^੧(ਤਾਂ ਫਿਰ) ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਭਾਗ ਮਿਟਕੇ ਨਾਸ ਹੋ ਗਿਆ, ਭਾਵ ਭੋਗ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਿਟ ਗਿਆ । ^੨ਆ ਗਿਆ (ਰਾਜ) । ^੩(ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ) ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਭੋਗ ਕੇ ਖੁੱਛਾ ਹੋ ਗਿਆ ।
^੪‘ਓਹ ਚੰਡਾਲ ‘ਪੁੱਤ੍ਰ’ ਕਹਿਕੇ ਲਭਿਆਉਂਦੇ ਹਨ । ‘ਵਡਾ । ‘ਗਾਉਣਾ ਵਜਾਉਣਾ’ ਬਹੁਤੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ । ^੫ਆਯੁ ਬਿਤੀਤ ਕੀਤੀ । ^੬ਪਾ-ਲਿਹੁ ਭੁਮ ।

ਸਨਮ ਚੰਡਾਲ ਪਾਇ ਕਰਿ ਭੋਗਾ । ਭਯੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਤਹਿ ਤੇ ਵਧਿ ਸੋਗਾ
 ॥੨੪॥ ਰੁਦਤਿ ਸੁਨਤਿ ਬਿਰਲਾਪਤਿ ਦਾਰਾ । 'ਹੇ ਪਤਿ ਤੋਰ ਅਧਿਕ ਪਰ-
 ਵਾਰਾ । ਗਨ ਸ਼ੁਕਰ ਤੈਂ ਪਾਰਨ' ਕੀਨੇ । ਕੁਕਰ ਖਰੇ ਅਹੈਂ ਤਨ ਪੀਨੇ ॥੨੫॥
 ਸਭਿ ਪ੍ਰਤੀਖਨਾ' ਤੇਰੀ ਧਰੈਂ । ਕਿਤ ਚਲਿ ਗਯੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਨਹਿ ਪਰੈ' । ਇਮ
 ਕੁਟੰਬ ਰੋਦਤਿ ਦੁਖਿ ਛਾਛੈ । ਲੇ ਕਰਿ ਵਹਿਰ ਗਏ ਧਰ ਗਛੈ' ॥ ੨੬ ॥
 ਇਹੁ ਸਭਿ ਸੁਪਨੈ ਪਾਇ ਨਰਿੰਦਾ । ਜਾਗਉਠਨੈ ਬਿਸਮਾਇ ਬਿਲੀਦਾ । ਕਿਤਿਕ
 ਕਾਲ ਸੋਚਤਿ ਹੀ ਰਹਨੈ-ਇਹੁ ਦੁਰ ਸੁਪਨ' ਕਹਾਂ ਮੈਂ ਲਹਨੈ ?-॥੨੭॥
 ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਸਿੱਖ ਇਕ ਗਯੋ । ਗੁਰ ਕੋ ਹੁਕਮ ਸੁਨਾਵਤਿ ਭਯੋ । 'ਹੇਤ
 ਅਖੇਰ' ਖੇਲਿਬੇ ਚਹਨੈ । ਚਲਹਿ ਸੰਗ, ਗੁਰ ਐਸੇਕਹਨੈ' ॥੨੮॥ ਸੁਨਿਕੈ ਕਰਿ
 ਬਨਾਨ ਨਿਪੁ ਤਬੈ । ਤੁਰੰਗ ਅਰੁਦਨੈ ਲੇ ਦਲ ਸਬੈ । ਚਢਿਕੈ ਪੁਰਿ ਅੰਤਰ
 ਕੋ ਆਏ । ਤਹਿ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੰਗ ਮਿਲਾਏ ॥੨੯॥ ਚਿਤਵਤਿ ਚਿਤ ਦੁਰ-
 ਸੁਪਨ ਬਿਸਾਲਾ । ਕਹਿ ਨ ਸਕਹਿ ਮੁਖ ਤੇ ਤਿਸ ਕਾਲਾ । ਬਦਨ ਮਲੀਨ
 ਹੁਕਮ ਕੋ ਮਨਾ । ਲੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੋ ਸੰਗ ਪਯਾਨਾ ॥ ੩੦ ॥ 'ਖੇਲਨ ਕਰੋਂ
 ਅਖੇਰ ਘਨੇਰਾ । ਗੁਰੁ ਜੀ ਹਤੋਂ ਮ੍ਰਿਗਨ ਕਰਿ ਘੇਰਾ । ਅਸੁ ਧਵਾਇ ਕਰਿ
 ਕਰੋਂ ਸੰਘਾਰਿ । ਬਾਜਨ ਤੇ' ਪੰਛੀ ਲਿਉਂ ਮਾਰ' ॥੩੧॥ ਮਗ ਮਹਿ ਗਮਨਤਿ
 ਜਾਤਿ ਸੁਨਾਵਤਿ । 'ਦੇਖਹੁ ਆਜ ਜਥਾ ਮੈਂ ਘਾਵਤਿ' । ਗਏ ਦੁਰ ਕੋਤਿਕ
 ਉਦਿਆਨ । ਨਿਕਸਨੈ ਹਰਨ ਨਿਪਤ ਅਗੁਵਾਨਾ' ॥੩੨॥ ਸਭਿ ਕੋ ਬਰਜਿ
 ਆਪ ਹੀ ਧਾਯੋ । ਬਡੇ ਬੇਰਾ ਤੇ ਤੁਰੰਗ ਉਠਾਯੋ । ਲਗਨੈ ਗੈਲ', ਦੌਰਹਿ ਜੁਗ
 ਐਸੇ । ਪੈਨ ਗੈਨ ਪੀਛੇ ਕਿਯ ਜੇਸੈ ॥੩੩॥ ਪੁਰਿ ਤੇ ਕੋਸ ਦਸ ਕੁ ਲੋ ਗਯੋ । ਮ੍ਰਿਗ
 ਦੌਰਤਿ ਕੋ ਹਤਿ ਕਰਿ ਲਯੋ । ਭਯੋ ਤ੍ਰਿਖਾਤੁਰ ਮੁਖ ਕੁਮਲਾਵਾ । ਪਾਛੇ ਤੇ
 ਭਠ ਕੋਇ ਨ ਆਵਾ ॥੩੪॥ ਇਤ ਉਤ ਫਿਰਿਕੈ ਹੋਰਨ ਕਰਨੈ । ਦੁਰ ਜਾਇ
 ਇਕ ਗਾਮ ਨਿਹਰਨੈ । ਤਿਸ ਕੋ ਨਿਕਟ ਬੁੱਛ ਕੋ ਦੇਖਾ । ਉਤਰ ਪਰਨੈ । ਭਾ
 ਸ਼ੁਮਤ ਵਿਸੇਖਾ ॥੩੫॥ ਤਰੁ ਕੋ ਸੰਗ ਬਾਂਧਿ ਕਰਿ ਘੇਰਾ । ਤਹਿ ਤੇ ਨਿਕਟ
 ਨੀਰ ਕੋ ਟੋਰਾ' । ਪਿਖਿ ਜਲ ਕੋ ਕਰ ਚਰਨ ਪਖਾਰੇ । ਪੁਨ ਪੀ ਕਰਿ ਨਿਜ
 ਤ੍ਰਿਖਾ ਨਿਵਾਰੇ ॥੩੬॥ ਤਰੁ ਕੋ ਤਰੇ ਸੰਘਨੀ ਛਾਯਾ । ਸ਼ੁਮਤਿ ਨਿਪਤ ਕੋ ਮਨ

'ਪਾਲਣੇ । 'ਉਛੀਕ । 'ਕੁਟੰਬ ਨੂੰ ਰੋਇਆਂ ਦੁਖੀ ਛਡਕੇ (ਲੋਕੀ ਮੁਰਦੇ ਨੂੰ) ਲੋਕੇ ਬਾਹਰ
 ਛਾਏ ਤੇ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਦਬਿਆ । 'ਖੇਟਾ ਸੁਪਨਾ । 'ਸ਼ਿਕਾਰ । 'ਬਾਜ਼ਾਂ ਨਾਲ । 'ਗਜੇ ਦੇ
 ਅੱਗੇ । 'ਪਿੱਛੇ । 'ਟੋਲਿਆ ।

ਬਿਰਮਾਯਾ^੧। ਬਸਤੁ ਬਿਛਾਇ ਬੈਠਿ ਕਰਿ ਤਹਾਂ। ਸੁਮਤ ਘਾਮ ਤੇ ਸੁਖ ਲਾਹਿ
ਮਹਾਂ॥੩੭॥—ਜਬਹਿ ਤਪਤ ਥੋਰੀ ਹੁਇ ਜਾਇ। ਪੁਨ ਚਵਿਹੈ—, ਅਸ ਮਨ
ਠਹਿਰਾਇ।—ਸੀਰੀ ਆਇ ਮਿਲਹਿੰਗੇ ਮੋਹੀ। ਤਬਿ ਲੈ ਛਾਯਾ ਮਹਿ ਸੁਖ
ਹੋਹੀ—॥੩੮॥ ਪੀਛੇ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਭਟ ਸੀਗ। ਜਾਤਿ ਅਰੁਢੇ ਸਕਲ ਤੁਰੰਗ^੨।
ਨਿਪ ਕੇ ਖੋਜ ਪਾਰਖਾ ਧਰਿ ਤੇ^੩। ਸਨੈ ਸਨੈ ਸਭਿ ਗਮਨਜੋ ਕਰਿਤੇ॥੩੯॥
ਦੋਹਰਾ॥ ਘਾਮ^੪ ਤੇਜ ਅਤਿਸੈ ਭਯੋ ਖੋਜਤਿ ਨਿਪ ਕੇ ਜਾਤਿ। ਸੇਵਕ ਸੇਵਾ ਹੇਤ
ਕੇ ਇਤ ਉਤ ਫਿਰ ਉਤਲਾਤਿ ॥ ੪੦ ॥ ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ (ਭੈਰੋ ਦੁਹਿਰਾ ਰਾਮੇ
'ਪ੍ਰਤਾਪ' ਪ੍ਰਸੰਗ' ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਦੇਇ ਤਿਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੩੩॥

੩੩. [ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਪੁੱਤ੍ਰ, ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਪਰ ਰਾਜੇ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ]।

ਦੋਹਰਾ॥ ਕਿਤਿਕ ਕਾਲ ਮਹਿਪਾਲਕੋ ਬੈਠਜੋ ਬਿਤਨੇ ਸੁ ਥਾਨ। ਤਿਸ ਚੰਡਾਲ^੧
ਕੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਇਕ ਨਿਪ ਕੇ ਦੇਖਜੋ ਆਨਿ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਦੂਰ ਖਰੋ ਹੋਰਤਿ
ਲਲਚਾਵੈ ਕਰਤਿ ਤ੍ਰਾਸ, ਪਰ ਨਿਕਟ ਨ ਆਵੈ।—ਇਹ ਤੋ ਪਿਤਾ ਹਮਾਰੋ
ਅਹੈ। ਜੋ ਮਰਿ ਗਯੋ ਸੁ ਛਲ ਹੀ ਲਹੈ—॥ ੨॥ ਦੌਰਜੋ ਸਦਨ ਬਤਾਯੋ ਜਾਇ।
'ਕਰੋਂ ਰੋਵਹੁ ਪਿਤ ਬੈਠਜੋ ਆਇ। ਕਰਜੋ ਸੁ ਛਲ ਪਿਤ ਮਰਜੋ ਨ ਜਾਨੈ।
ਚਲਿ ਦੇਖਹੁ ਜੇ ਕਹਜੋ ਨ ਮਾਨੈ'॥੩॥ ਸੁਨਤਿ ਭਾਰਜਾ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਈ।
ਅਪਰ ਕੁਟੰਬ ਸੀਗ ਹੀ ਲਜਾਈ। ਹੜਬੜਾਇ^੪ ਪਹੁੰਚੀ ਦੁਖਿਆਰੀ। ਦੇਖਤਿ
ਉਚੀ ਕੂਕ ਪੁਕਾਰੀ ॥੪॥ 'ਇਹ ਕੜਾ ਕੀਨ ਕੁਟੰਬ ਕੋ ਛੋਰਾ। ਹਮ ਸਭਿ
ਕੋ ਦੀਨਸਿ ਦੁਖ ਘੋਰਾ। ਰੁਦਿਤਿ ਭਈ ਬਜਾਕੁਲ ਨਿਸ ਮਾਂਹੀ। ਆਇ
ਸਮੀਪ ਲੀਨਿ ਸੁਧਿ ਨਾਂਹੀ'॥੫॥ ਇਮ ਭਾਖਤਿ ਸਗਰੇ ਚਲਿ ਆਏ। ਦੇਖਿ
ਨਿਪਤ ਨੇ ਸਕਲ ਹਟਾਏ। ਸੁਪਨੇ ਬਿਖੈ ਪਿਖੇ ਬੇ ਜੈਸੇ। ਦੇਖਤਿ ਭਯੋ ਕੁਟੰਬੀ
ਤੈਸੇ† ॥੬॥ ਸੋ ਇਸਤੀ ਸੁਤ ਤਨੀਯਾ ਸੋਈ। ਸੁਪਨੇ ਜਨਮ ਬਨੇ ਬੇ ਜੋਈ
। ਸਨੈ ਸਨੈ ਜਬਿ ਦੇਖਜੋ ਥਾਨ। ਨਿਸ ਮਹਿ ਬਸਜੋ ਸੁ ਪਰਤਿ ਪਛਾਨ' ॥੭
॥ ਸੁਪਨਾ ਅਰੁ ਤਿਨ ਪਿਖਤਿ ਬਿਚਾਰਤਿ।—ਕਹਾਂ ਭਈ—ਅਚਰਜ ਕੋ
ਧਾਰਤਿ। ਸੋ ਨੇਰੇਹੁਇ, ਨਿਪਤ ਹਟਾਵੈ। ਬਚਹਿ ਆਪ ਜਿਨ^੫ ਛੁਹਨ ਨ ਪਾਵੈ
॥੮॥ ਕਹਿ ਚੰਡਾਲਨੀ 'ਤੂੰ ਪਤਿ ਮੋਰੇ। ਭੋਗਤਿ ਭੋਗ ਰਹਜੋ ਬਹੁਤੇਰੇ। ਪੁੱਤ੍ਰ
ਸੁਤਾ ਇਹੁ ਸਭਿ ਉਪਜਾਏ। ਅਬਿ ਕੜਾ ਤੋਹਿ ਰਿਦੇ ਮਹਿ ਆਏ॥੯॥ ਬਸਤੁ
^੧ਲਲਚਾਯਾ। ^੨ਸਾਰੇ ਸਵਾਰ ਹੋਏ ਘੋੜਿਆਂ ਪਰ। ^੩ਧਰਤੀ ਤੋ ਰਾਜੇ ਦਾ ਖੋਜ ਪਰਖਦੇ
ਪਰਖਦੇ। ^੪ਚੌਪ। ^੫ਭਾਵ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਜੇ ਰਾਜਾ ਨੇ ਚੰਡਾਲ ਦਾ ਜਨਮ ਛਿੱਠਾ ਸੀ।
^੬ਛੋਤੀ ਨਾਲ। ^੭ਪਛਾਣ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ^੮ਮਤਾਂ। ^੯ਪਾ:—ਬੱਤੀਸਮੇਂ। †ਪਾ:—ਕੁਟੰਬ ਸਭਿ ਤੈਸੇ।

ਸਸਤ੍ਰ ਧਰਿ ਕਰਿ ਤਨੁ ਆਛੇ। ਹਮ ਸੋਂ ਮਿਲਿਨਿ ਬਿਦਾਰਨੈ* ਪਾਛੇ। ਮਰਿਬੇ
 ਕੋ ਛਲ ਕਰਿ ਤਸਿ ਗਯੋ। ਕਹਿ ਤੇ ਜਾਇ ਪਦਾਰਥ ਲਯੋ? ॥੧੦॥ ਕਜੈਂ ਨ
 ਲੇਤਿ ਸੁਤ ਕੋ ਨਿਜ ਗੋਦ। ਕਜੈਂ ਨ ਲੇਤਿ ਅਥਿ ਸਦਨ ਬਿਨੋਦ। ਕਜੈਂ ਨ
 ਮਿਲਤਿ ਸਗਰੇ ਪਰਵਾਰ। ਜਿਨ ਸੋਂ ਕਰਤਿ ਸਦਾ ਤੂੰ ਪਸਾਰ? ॥੧੧॥ ਸੁਨਿ
 ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਚੰਡਾਲ ਚਲਿ ਆਏ। ਨਿਪਕੇ ਘੇਰਿ ਖਰੇ ਸਮੁਦਾਏ। ਜੇ ਜਾਮਨਿ
 ਕੋ ਸੁਪਨ ਬਿਚਾਰੈ। ਤੇ ਜਾਨਤਿ ਅਪਨੈ ਪਰਵਾਰੈ ॥੧੨॥ ਜਥਿ ਜਾਗ੍ਰਤ ਅਪੁਨੀ
 ਪਹਿਚਾਨੈ। ਕਰਤਿ ਹਟਾਵਨ ਬਾਕ ਬਖਾਨੈ। 'ਮੈਂ ਸਨਬੰਧੀ ਨਹੀਂ ਤੁਮਾਰੇ।
 ਅਮਕ ਗਿਰਨਿ ਕੋ ਈਸ ਉਦਾਰੈ' ॥੧੩॥ ਠਾਂਢੇ ਰਹੇ ਦੂਰ ਹਟਿ ਕਰਿਕੈ।
 ਛੁਵਹੁ ਨ ਤੁਮਕੋ ਨੀਚਬਿਚਰਿਕੈ। ਅਪਨੇ ਕੋ ਤੁਮ ਕਜੈਂ ਨ ਪਛਾਨੈ। ਅਪਨ
 ਸਬੰਧੀ ਮੋਹਿ ਬਖਾਨੈ ॥੧੪॥ ਇਮ ਸਗਰਤਿ ਥੀ ਤਨੈ ਚਿਰਕਾਲ। ਇਤਨੇ ਮਹਿ
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਬਿਸਾਲ। ਚਮੁ ਸੰਗਿ ਆਏ ਤਿਸ ਬੇਰਾ। ਗਨ ਚੰਡਾਲਨ ਨਿਪ
 ਜਹਿ ਘੇਰਾ ॥੧੫॥ ਸਗਰੇ ਕਹਿ ਕੈ ਦੂਰ ਹਟਾਏ। ਬਝੈ ਤਿਨ ਸੋਂ ਤਹਾ
 ਬਿਠਾਏ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਅਰੁ ਮਾਨਵ ਸਾਰੇ। ਬੈਠਿ ਗਏ ਸੁਨਿ ਬੇਹਿਤ ਪਾਰੇ ॥੧੬॥
 'ਹਮਰੇ ਬੰਧੁ ਬੈਠਨੇ ਏਹੁ। ਸਗਲ ਕੁਟੰਬ ਇਸੀ ਕੋ ਲੋਹੁ'†। ਬਸਤ੍ਰ ਸਸਤ੍ਰ
 ਅਰੁ ਭੁਖਨ ਘੋਗਾ। ਕਰਿ ਛਲ ਮਰਿਬੇ ਲਜਾਇਸੁ ਔਗਾ ॥੧੭॥ ਸਰਬ ਸਰੀਰ
 ਅਹੈ ਇਹੁ ਸੋਈ। ਬਸਤਿ ਹੁਤੋ ਹਮਰੇ ਮਹਿ ਜੋਈ। ਨੀਕੇ ਸਭਿ ਨੇ ਕੀਨਿ
 ਚਿਨਾਰੀ। ਲਖਨੈ ਜੁ ਬਰਤਹਿ ਸੰਗ ਹਮਾਰੀ ॥੧੮॥ ਅਥਿ ਹਮ ਇਸ ਕੋ ਜਾਨ
 ਨ ਦੇਈਂ। ਜਾਇ ਜਿ, ਨਿਜ ਕੁਟੰਬ ਸੰਗ ਲੇਈ। ਸਕਲ ਬੈਸ ਜਿਨ ਸੰਗ
 ਬਿਤਾਈ। ਅਥਿ ਏ ਕਿਤ ਜੈ ਹੈਂ ਦੁਖਪਾਈ? ॥੧੯॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸਰਬੰਗਜ
 ਸੁਜਾਨ। ਤਿਨ ਬਰਜਨ ਕੋ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ। 'ਜੋ ਮਰਿ ਗਯੋ ਸੁ ਬੰਧੁ ਤਿਹਾਰੋ।
 ਜਹਿ ਗਾਡਨੈ ਸੋ ਕਬਰ ਨਿਹਾਰੋ ॥੨੦॥ ਤਿਸ ਮਹਿ ਮੁਰਦਾ ਹੋਇ ਜਿ ਆਨੋ।
 ਤੋ ਤੁਮਰੇ ਇਹੁ ਨਹੀਂ, ਪਛਾਨੋ। ਜੇ ਨਹਿ ਤਹਾ ਨਿਹਾਰੋ ਸੋਇ। ਤੋ ਕਹਿਬੋ
 ਤੁਮਰੇ ਸਚ ਹੋਇ? ॥੨੧॥ ਸੁਨਿਕੈ ਬਾਕ ਸਭਿਨਿ ਹੀ ਮਾਨੋ। 'ਇਹੁ ਤੁਮ ਆਛੀ
 ਰੀਤਿ ਬਖਾਨੈ'। ਗਨ ਚੰਡਾਲ ਖੋਦ ਤਿਸ ਬੇਰਾ। ਦਫਨਨੈ ਮੁਰਦਾ ਤਹਾ ਸੁ

*ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਦਾ ਹੈ। ਮਿਲ + ਨ = ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ, (ਸਗੋਂ) ਪਿੱਛੇ
 ਹਟਾਉਂਦਾ ਹੈ। *ਘਰ ਦਾ ਸੁਖ। *ਛਲਨੇ ਪਹਾੜਾਂ ਦਾ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਰਾਜਾ ਹਾਂ। *ਵਿਚਾਰ ਕੇ।
 *ਫੋਜਾਂ ਨਾਲ। *ਸਮਝੇ। *ਹੁਣ ਇਹ (ਸੰਬੰਧੀ) ਦੁਖ ਪਾ ਰਹੇ ਕਿੱਥੇ ਜਾਣ। *ਦੱਬਿਆ ਹੋਯਾ।

*ਪਾ:-ਵਿਚਾਰਨੈ। ੨੩

†ਪਾ:-ਏਹ, ਨੇਹੁ।

ਹੋਰਾ॥੨੨॥ਤਬਿ ਚੰਡਾਲ ਸਕਲ ਬਿਸਮਾਏ। ਬਹੁਰ ਕਹਨਿ ਕਿਛੁ ਨਿਕਟਿ
ਨ ਆਏ। ਭੁਪਤਿ ਕੋ ਚਢਾਇਕਰਿ ਚਾਲੇ। ਅਪਨਪੁਰੀ ਕੋਪੀਥਸਮਾਲੇ॥੨੩॥
ਸੇਧਨਾ ਲੋ ਚਲਿ ਕਰਿ ਤਹਿ ਆਏ। ਮਹਿਪਾਲਕ ਸੋਚਤਿ ਬਿਸਮਾਏ।
ਕਹਿ ਨ ਸਕੈ ਅਚਰਜ ਹੀ ਗਾਥਾ।—ਕਨਾ ਏ ਭਯੋ ਆਜ ਮਮ ਸਾਥਾ?—।
॥੨੪॥ ਚਿਤਵਤਿ ਕੇ ਚਿਤ ਮਹਿ ਇਮ ਆਈ।—ਸਕਲ ਬਤਾਵਹਿ
ਗੁਰੁ ਗੋਸਾਈਂ। ਮਮ ਮਤ ਮਹਿ ਇਹੁ ਕਛੁ ਨ ਆਵੈ। ਸੁਪਨ ਬਾਤ ਜਾਗ੍ਰਤ
ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਵੈ—॥੨੫॥ ਨਿਜ ਬਲੁ ਖਾਨ ਪਾਨ ਕੋ ਕਰਿਕੈ। ਸੁਪਤੇ ਸਭਿ ਸ੍ਰਮ ਕੋ
ਪਰਿਹਰਿਕੈ। ਭਈ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕਰਿ ਤਨ ਇਸ਼ਨਾਨ। ਸੋਚਤਿ ਚਿਤ ਮਹਿ
ਨਿਪਤਿ ਮਹਾਂਨ॥੨੬॥—ਬੁਝਨਿ ਕਰਿਹੈ ਗਰਕੇ ਸਾਥਿ—। ਇਸ ਬਿਧਿਦੀਨ
ਹੋਤਿ ਨਰ ਨਾਥ। ਬਸਤ੍ਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਤਨ ਪਹਿਰੇ ਸਾਰੇ। ਸਚਿਵ ਸੁਭਟ ਅਪੁਨੇ
ਸੰਗ ਧਾਰੇ॥੨੭॥ ਸਨੈ ਸਨੈ ਪਾਇਨ ਸੋ ਗਯੋ। ਜਾਇ ਦਰਸ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੋ
ਕਯੋ। ਪਦ ਅਰਬੰਦ ਬੰਦਨਾ ਧਾਰੀ। ਬੈਠਨੈ ਨੰਮੁ ਸੁ ਹੋਇ ਅਗਾਰੀ॥੨੮॥
ਸਾਦਰ ਸ੍ਰੀਅਰਜਨ ਕਹਿ ਕਰਿ ਕੈ। ਬੁਝਨੈ ‘ਹੇ ਨਿਪਚਿੰਤਾ ਧਰਿ ਕੈ। ਕੜੋ
ਮਨ ਭੰਗ ਹੋਇ ਕਰਿ ਰਹਨੈ?। ਕੋ ਕਾਰਣ ਐਸੋ ਕਿਤ ਲਹਨੈ?’॥੨੯॥
ਸੁਨਿ ਨਿਪ ਸ਼ਰਧਾ ਕਰਿ ਅਧਿਕਾਈ।—ਬੁਝਨੈ ਗੁਰੁ ਜੁ ਮੋਮਨ ਭਾਈ—।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਬਿਰਤਾਂਤ ਬਖਾਨਾ। ‘ਤੁਮ ਸਮਰਥ, ਸਰਬੰਗਜ, ਮਹਾਂਨਾ’॥੩੦॥
ਗੁਪਤ ਬਿਦਤ ਬਿਰਭੰਤ ਪਛਾਨਹੁ। ਤੀਨ ਕਾਲ ਮਹਿ ਹੋਇ, ਸੁ ਜਾਨਹੁ।
ਭਯੋ ਮੋਹਿ ਮਨ ਅਧਿਕ ਸੇਵੇਗੁ। ਤੁਮ ਬਿਨ ਅਪਰ ਮਿਟਾਇ ਨ ਕੋਹੁ॥੩੧॥
ਭਯੋ ਜਾਮਨੀ ਮਹਿ ਇਮ ਸੁਪਨਾ। ਤਜਨੈ ਸਰੀਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹੁਇ ਅਪੁਨਾ।
ਸਭਿ ਰਣਵਾਸ ਰਾਜ ਕੇ ਲੋਕਾਰੁਦਤਿ ਪੀਟਤੇ ਧਰਿ ਉਰ ਸੋਕ॥੩੨॥ ਮੈਂ
ਤਬਿ ਜਨਮਜੋ ਘਰ ਚੰਡਾਲਾਤਹਿ ਹੋਯੋ ਪਰਵਾਰ ਬਿਸਾਲ। ਭੋਗੁ ਆਰਥਲ
ਤਨ ਕੀ ਤਹਾਂ। ਭਯੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਮੈਂ ਸੈਕਟ ਮਹਾਂ॥੩੩॥ ਭੋਰ ਹੋਤਿ ਜਬਿ ਗਏ
ਅਖੇਰਾਤਹਿ ਚੰਡਾਲਨਿ ਲੀਨ ਸੁ ਘੇਰਾਜੈ ਸੁਪਨੇ ਮਹਿ ਭਾ ਪਰਵਾਰੇ। ਤੈਸੇ
ਰੂਪ ਸਮੂਹ ਨਿਹਾਰੇ॥੩੪॥ ਦਾਰਾ, ਸੁਤ, ਪੁੱਤ੍ਰੀ* ਜੇ ਭਈ। ਕਰਿ ਚਿਨਾਰ ਮੈਂ
ਦੇਖਿ ਸੁ ਲਈ। ਤਿਨਹੁ ਪਛਾਨ ਮੋਹਿ ਕੋ ਲੀਨਾ। ਦੇਖਨੈ ਤੁਮ ਝਗਰਾ ਜੋ

*ਐਸਾ ਕੀਹ ਕਾਰਣ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਕੁਝ ਭਿੰਨਾ ਹੈ? (ਦਿਲ ਵਿਚ ਸਮਝਿਆ ਕਿ) ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਹ ਗੱਲ ਪੁੱਛੀ ਹੈ ਜੋ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ (ਪੁੱਛਣੀ) ਚੰਗੀ ਲੱਗ ਰਹੀ ਸੀ, (ਅ) ਮਨ ਭਾਈ—ਮਨ ਵਿਚ ਬੀਤ ਰਹੀ ਸੀ। (ਜਾਗ੍ਰਤ ਵਿਚ) ਵੇਖੋ।
*ਪਾ:—ਇਸਤ੍ਰੀ।

ਕੀਨਾ॥੩੫॥ਇਹੁ ਸਗਰੋ ਬਿਰਤੰਤ ਜੁ ਹੋਵਾ॥ ਅਹੈ ਸਾਰ ਕੈ ਬੂਠੇ ਜੋਵਾਯੋ ।
 ਮਮ ਮਨ ਨਿਸ਼ਚੈ ਆਇ ਨ ਕੋਈ । ਯਾਂਤੇ ਚਿੰਤਾ ਚਿਤ ਬਡ ਹੋਈ॥੩੬॥
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਇਹੁ ਸਰਬ ਬਤਾਵਹੁ । ਕੜਾ ਅਚਰਜੁ ਹੋਯੋ? ਸਮੁਝਾਵਹੁ ।
 ਇਮ ਨਿਪੁ ਤੇ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਭਿ ਗਾਥਾਕਹਤਿ ਭਏ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਨਾਥ॥੩੭॥
 ‘-ਲਿਖਿਆ ਪ੍ਰਭਕੋ, ਕੋ ਨਹਿ ਖੋਵਤਿ। ਤਉ ਸਹਾਇਕ ਸਤਿਗੁਰ ਹੋਵਤਿ-।
 ਇਹੁ ਗਤਿ ਬੀਤੀ ਹੈ ਤੁਵ ਸੰਗ । ਕਰਹੁ ਨਹੀਂ ਅਪਨੋ ਮਨ ਭੰਗ’॥੩੮॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਭਏ ਸਹਾਇਕ ਤੇਰੀ । ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਤਿ ਬਾਤ ਜੁ ਹੋਰੀ । ਜਨਮ
 ਪਾਵਨੋ ਘਰ ਚੰਡਾਲ । ਤੋਹਿ ਭਾਗ ਮਹਿ ਲਿਖਨੈ ਅਟਾਲ’॥੩੯॥ ਸਦਨੁ
 ਤਜਾਗ ਕੈ ਤੂੰ ਚਲਿ ਆਯੋ। ਸਤਿਗੁਰ ਆਗੈ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ । ਧਰੇ ਪਦਾਰਥ
 ਆਨ ਉਪਾਇਨ। ਕਰਿ ਸ਼ਰਧਾ ਪਰਸੇ ਕਰ ਪਾਇਨ’॥੪੦॥ ਯਾਂਤੇ ਸਤਿਗੁਰ
 ਭਏ ਸਹਾਇ । ਸੁਪਨੇ ਮਹਿ ਸੋ ਦੀਨ ਬਿਤਾਇ । ਜਨਮ ਚੰਡਾਲ ਜੁ ਧਰਨੈ
 ਹੁਤੋ । ਸੈ ਇਕ ਜਾਮਨਿ ਮਹਿ ਧਰਿ ਬਿਤੋ ॥ ੪੧ ॥ ਭਰਮ ਹੁਤੋ ਤੇਰੋ ਮਨ
 ਮਾਹੀ । -ਲਿਖਨਾ ਮੇਰ ਸਕਹਿ ਕੈ ਨਾਂਹੀ । ਤੋ ਸਹਾਇਤਾ ਗੁਰ ਕੜਾ ਕਰੈ ।
 ਨਿਫਲਹਿ-, ਇਮ ਸੇਸੇ ਤੂੰ ਧਰੈ॥੪੨॥ ਸੈ ਬਿਧਿ ਤੁਝ ਕੋ ਕਰਿ ਦਿਖਰਾਈ॥
 ਇਮ ਸ੍ਰੀਸਤਿਗੁਰ ਹੋਇ ਸਹਾਈ॥ ਮਹਾਂ ਕਸ਼ਟ ਤੇ ਲੇਤਿ ਬਚਾਇਜੈ ਸਿਖ
 ਬਨਿਹੈ ਸ਼ਰਧਾ ਲਜਾਇ’॥੪੩॥ ਸੁਨਿ ਕੈ ਨਿਪੁ ਗਾਇ ਗਾਇ ਹੁਇ ਗਾਯੋ। ਬੈਠੇ
 ਮਹਿਦ ਪ੍ਰੇਮ ਉਪਜਯੋ। ਬਹਨੈ ਨਯਨ ਤੇ ਅੱਸੂ ਪ੍ਰਵਾਹੁ । ਧਰਨੈ ਸੀਸ ਪਗ
 ਪੰਕਜ ਮਾਂਹੁ॥੪੪॥ ‘ਪੈਨੁਪੈਨੁ ਸ੍ਰੀਸਤਿਗੁਰ ਅਰੋਜਨ। ਸਿੱਖਜਨ ਰੱਖਕ ਸੁਨਿ
 ਜਿਨ ਅਰਜਨਿ । ਮੈਂ ਅਤਿ ਦੀਨ ਪਰਨੈ ਦਰਬਾਰ । ਗਹੇ ਬਾਂਹੁ ਕੀਜਹਿ
 ਭਵ ਪਾਰ॥੪੫॥ ਤੁਮ ਸਮ ਗੁਰੁ ਪਾਇ ਹੋਂ ਕਹਾਂ । ਜਨਮ ਮਰਨ ਕਾਟੈ ਦੁਖ
 ਮਹਾਂ । ਨਿਜ ਚਰਣਾਂਮ੍ਰਿਤ ਮੁਝ ਕੋ ਦੇਹੁ ਸੁੱਧ’ ਆਪਨੈ ਸਿਖ ਕਰਿ ਲੇਹੁ’॥
 ੪੬॥ ਸ਼ਰਧਾ ਅਚਲ ਦੇਖਿ ਸ੍ਰੀਅਰਜਨ। -ਸੇਸੇ ਮਿਟੇ ਭਯੋ ਅਬਿ ਸੁਧਮਨ-।
 ਤਬਿ ਜਲ ਕੋ ਮੰਗਵਾਇ ਸੁ ਲੀਨਿ। ਪਦੁ ਅਰਬੰਦ ਪਖਾਰਨ ਕੀਨ॥੪੭॥
 ਸਹਤ ਭਾਰਜਾ ਭੂਪਤਿ ਪੀਵਾ । ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਸਿਖ ਮਨ ਤੇ ਬੀਵਾ । ਤਬਿ
 ਭਾਈ ਕੱਲਜਾਨ ਬੁਲਾਯੋ। ‘ਇਹੁ ਉਪਕਾਰੀ ਤੁਝ ਕੋ ਲਜਾਯੋ॥੪੮॥ ਇਸਕੋ
 ਪੂਜਨ ਕਰਹੁ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੁ’ । ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਬਾਕ ਨਰੇਸ਼ । ਕਹਤਿ ਭਯੋ
 ‘ਇਹੁ ਮੇਰੋ ਈਸ਼ । ਉਰ ਸਿਮਰੋ ਮੈਂ ਧਰਿ ਪਦ ਸੀਸ ॥ ੪੯ ॥ ਇਸ ਕੋ

‘ਭਾਵ ਉਦਾਸ ਨਾ ਹੋਵੇ । ‘ਅਟੱਲ । ‘ਭਾਵ ਛੋਹੇ ਹਨ ਹੱਥੀ ਨਾਲ ਚਰਨ ਗੁਰੂ ਕੇ । ‘ਨਿਰੋਲ ।

ਸੈਂ ਅਪਨੇ ਸੰਗ ਕਰਿਕੈ । ਗਮਨੈਂ ਸਦਨ ਜਬਹਿ ਹਿਤ ਧਰਿਕੈ ।
 ਲੈ ਜਾਵੈ, ਉਪਹਾਰ ਪਠਾਵੈ । ਭਾਉ ਬਿਸਾਲ ਕਰੈਂ ਹਰਖਾਵੈ ॥੫੦॥ ਕੇਤਿਕ
 ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਤੀਰ । ਰਹਤਿ ਭਯੋ ਭੂਪਤਿ ਮਤਿ ਧੀਰ । ਬਹੁਤ ਭਾਂਤਿ
 ਕੇ ਸੁਨਿ ਉਪਦੇਸ਼ । ਪ੍ਰਭੁ ਕਾ ਸਿਮਰਨਿ ਕਰਹਿ ਹਮੇਸ਼ ॥੫੧॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
 ਕਰਬੈ ਅਭਿਲਾਖਾ । ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਧਰਹਿ ਪਿਤਾ ਜਿਮ ਭਾਖਾ । ਬਹੁ ਦਿਨ
 ਰਹਿ ਨਿਪ ਰੁਖਸਦ ਚਹੈ । ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸੈਂ ਕਹੈ ॥੫੨॥ ‘ਮੋਹਿ
 ਦਰਬ ਲੈ ਕਰਿ ਨਿਜ ਹਾਥ । ਕਰਹੁ ਸਕਾਰਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਥ । ਕੋ ਸੁੰਦਰ
 ਬਲ ਕੋ ਅਵਲੋਕ । ਰਚਹੁ ਤਾਲ ਨਿਰਮਲ ਜਲ ਰੋਕ’ ॥ ੫੩ ॥ ਮੋਹਿ
 ਭਾਵਨੀ ਐਸੇ ਅਹੈ । ਗਵਰਿ ਕੀ ਮਰਜੀ ਹਮ ਚਹੈ’ । ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ
 ਕਹਿ ਤਿਸੁ ਬੇਰਾ । ‘ਇਮ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਤੁਵ ਮਨੁ ਫੇਰਾ ॥੫੪॥ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-
 ਸਰ ਤੀਰਬ ਭਾਰੀ । ਤਿਸ ਕਰਿਬੈ ਕੋ ਇੰਛੁ ਹਮਾਰੀ । ਜੇਤਿਕ ਦਰਬ ਪਠਹਿ
 ਗੋ ਇਹਾ । ਤਿਹ ਸਰ ਪਰ ਹਮ ਲਾਵਹਿ ਮਹਾ ॥੫੫॥ ਦਰਬ ਸਕਾਰਬ ਹੋਹਿ
 ਤੁਮਾਰਾ । ਲੋਕਨਿ ਪਰ ਅਤਿਸੈ ਉਪਕਾਰਾ’ । ਉਰ ਅਨੰਦ ਭਾ ਸੁਨਿ
 ਕਰਿ ਬੈਨ । ਬ੍ਰਿਹੁ ਤੇ ਭਰਮੈ ਨੀਰ ਬਹੁ ਨੈਨ ॥੫੬॥ ਮਸਤਕ ਟੇਕਿ ਬਿਦਾ
 ਹੁਇ ਗਯੋ । ਅਪਨੇ ਸੰਗ ਕੱਲਜਾਨ ਸੁਲਯੋ । ਨਿਜ ਰਜਧਾਨੀ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵਾ
 । ਰਾਜ ਸ਼੍ਰੇਯ ਜੁਤਿ ਸਗਰੋ ਜੋਵਾ’ ॥੫੭॥ ਕੋ ਦਿਨ ਢਿਗ ਰਾਖਮੈ ਕੱਲਜਾਨਾ ।
 ਪੁਨ ਥਾਤੀ ਦੇ ਦਰਬ ਮਹਾਂਨਾ’ । ਨਿਜ ਨਰ ਸੰਗ ਮਿਲਾਇ ਪੁਚਾਯੋ । ਸ੍ਰੀ
 ਅਰਜਨ ਕੇ ਢਿਗ ਚਲਿ ਆਯੋ ॥ ੫੮ ॥ ਆਯੋ ਦਰਬ ਦੇਖਿ ਨਿਜ ਪਾਸ ।
 ਚਾਹਤਿ ਸਰ’ ਕੋ ਕਰਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੈ । ਬੁਝ ਬ੍ਰਿਧ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ । ‘ਪਿਖਹੁ
 ਸਥਾਨ ਕਰਹੁ ਨਿਰਜਾਸ’ ॥੫੯॥ ਉਦਮ ਤੀਰਬ ਰਚਿਬੈ ਕਰਿਓ । ਜਿਸ
 ਤੇ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਗਨ ਤਰਿਓ । ਸੁਨਹੁ ਕਥਾ ਆਗਲਿ ਜਿਮ ਭਈ । ਕਵਿ
 ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸੁਭ ਨਿਰਮਈ’ ॥ ੬੦ ॥

‘ਗੁਪਤਿ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਭਰਨੈਂ ਰਾਮ ਤੀਰਭਿੰਝੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੩ ॥

੩੪. [ਸੰਤੋਖਸਰ ਵਿਚੋਂ ਜੋਗੀ ਨਿਕਲਿਆ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਜੀ ਗੁਰ ਭਯੋ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਪੀਨ’ । ਕਰਹਿ
 ਉਧਾਰਨ ਅਨਿਕ ਹੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥੧॥ ਚੋਪਈ ॥ ਬਚਨ ਪਿਤਾ ਕੇ

‘ਭੋਟਾ’ । ‘ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰਚਨ ਦੀ ਚਾਹ ਕਰਦੇ ਹਨ । ‘ਕੱਠਾ ਹੋਵੇ । ‘ਸਾਰਾ
 ਰਾਜ ਸੁਖ ਸਮੇਤ ਡਿੱਠਾ । ‘ਬਹੁਤੇ ਧਨ ਦੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ । ‘ਸ੍ਰੇਵਰ । ‘ਨਿਰਨੈ । ‘ਰਚੀ । ‘ਬੜੇ ।

*ਪਾ:-ਸਤਿਗੁਰ ।

ਸਿਮਰਨ ਕਰੇ। ਤੀਰਥ ਸਿਰਜਨ ਇੱਛਾ ਧਰੇ। ਕਰਜੇ ਪ੍ਰਿਥਮ ਬੀਤਨੇ ਚਿਰ
ਕਾਲ । ਪੁਨ ਇਕੱਤ੍ਰ ਹੁਇ ਨੀਰ ਬਿਸਾਲ ॥ ੨ ॥ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਸੰਗ ਸੁ ਪੂਰਜੇ
ਗਯੋ। ਖਨਨ^੧ ਚਿੰਨ੍ਹ ਸਭਿ ਮਿਟਤੋ ਭਯੋ । ਟੋਵਾ ਹੁਤੋ ਅਲਪ^੨ ਹੀ ਕਰਿਯੋ ।
ਸਨੈ ਸਨੈ ਜਲੁ ਸਗਲੋ ਭਰਿਯੋ ॥ ੩ ॥ ਚਹੁ ਦਿਸ਼ ਤੇ ਫਰਿ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਪਰੀ ।
ਜਿਸ ਤੇ ਨਾਹਿ ਚਿਨਾਰੀ^੩ ਕਰੀ । ਇਤਿ ਉਤਿ ਫਿਰੇ ਬ੍ਰਿੰਦ ਤਰੁ ਖਰੇ ।
ਬਦਰੀ ਆਇ ਨ ਜਾਨਿਯ ਪਰੇ ॥ ੪ ॥ ਬ੍ਰਿੰਦ ਸੰਸਪਾ^੪ ਜਾਇ ਸੁ ਹੋਰਾ । ਖਰੇ
ਭਯੇ ਸਤਿਗੁਰ ਤਿਸ ਬੇਰਾ । ਤੀਨ ਕਾਲ ਸਰਬੰਗਜ ਮਹਾਂਨਾ । ਖੋਜਤਿ ਜਿਮ
ਅਲਪੰਗਜ ਅਜਾਨਾ ॥ ੫ ॥ ਮਿਟ ਗਯੋ ਚਿੰਨ੍ਹ ਰਹਜੋ ਕੁਛ ਟੋਵਾ । ਨਿਸ਼ਚੈ ਭਯੋ
ਨ, ਫਿਰ ਫਿਰ ਜੋਵਾ । ਝਾਰ ਕਰੀਰ ਬੇਲੁ ਬਿਸਤਾਰਾ । ਨਹਿ ਨਿਰਨੈ ਕਿਯ
ਸਕਲ ਨਿਹਾਰਾ ॥ ੬ ॥ ਫਲ ਦਿਖਾਇ ਚਾਹਤਿ ਬਿਦਤਾਵਾ । ਯਾਤੇ ਨਹਿ
ਤਿਹ ਛਿਨ ਬਿਦਤਾਵਾ । ਬ੍ਰਿੰਦ ਸੰਸਪਾ ਤੇ ਬਲ ਜਾਨਾ^੫ । ਤਹਾ ਜਾਇ
ਕਰਿ ਉਦਮੁ ਠਾਨਾ ॥ ੭ ॥ ਨਿਸ਼ਚੈ ਤਿਸ ਤੀਰਥ ਕੋ ਕਰਿਯੋ। ਸਭਿਨਿ ਸੰਗ
ਸਤਿਗੁਰੁ ਉਚਰਿਯੋ। ਗੁਰ ਆਗਾਤੇ ਪਿਤਾ ਹਮਾਰੇ। ਆਇ ਸੁ ਸਰ ਕਰਿ-
ਵਾਇਸੁ ਕਾਰੇ ॥ ੮ ॥ ਇਹ ਤੋ ਬਿਦਤ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਖਿ ਪੱਧਤਿ । ਖਨਨੋ ਕਿਤਕਿ
ਅਰੁ ਤਰੁ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੱਧਤਿ^੬ । ਇਮ ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਨੈ ਕੀਨਸਿ ਨਿਰਨੈ ।
‘ਆਪ ਜਥਾਰਥ ਕਰਿਹੋ ਬਰਨੈ ॥ ੯ ॥ ਟੋਵਾ ਖਨਨੋ ਸੈ ਪਰਹਿ ਦਿਸਾਈ। ਤੁਮੁ
ਤੇ ਕੋਨ ਲਖਹਿ ਅਧਿਕਾਈ’ । ਇਮ ਨਿਸ਼ਚੈ ਕਰਿ ਲਗੇ ਖਨਾਵਨਿ । ਗਨ
ਮਜੂਰ, ਸਿਖ ਕਰੇ ਲਗਾਵਨਿ ॥ ੧੦ ॥ ਬ੍ਰਿੰਦ ਖਨਹਿ ਸਿਰ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਧਾਰਹਿ।
ਲੈ ਕਰਿ ਵਹਿਰ ਜਾਇ ਤੁਟੈ ਡਾਰਹਿ । ਅਨਗਨ ਮਾਨਵ ਆਵਨਿ ਲਾਗੇ ।
ਕਿਤੇ ਮਜੂਰ ਸਿੱਖਜ ਬਡਿਭਾਗੇ ॥ ੧੧ ॥ ਇਮ ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ
ਨਾਥ । ਲੈ ਕਰਿ ਸਿਖ ਸੰਗਾਤ ਕੋ ਸਾਥ । ਜਹਿ ਕਹਿ ਤੇ ਬਹੁ ਕਰੇ ਬੁਲਾ-
ਵਨਿ । ਗਨ ਮਜੂਰ ਜੁਤਿ ਕਰਤਿ ਖਨਾਵਨਿ ॥ ੧੨ ॥ ਬੈਠਹਿ ਜਾਇ ਤਾਂਹਿ
ਕੇ ਤੀਰ । ਖੋਦਹਿ ਬਹੁ ਮਾਨਵ ਕੀ ਭੀਰ । ਇਕ ਖਨਨੀ ਗਹਿ^੭ ਖਨਹਿ
ਸਬਲ ਬਲਾ^੮ । ਏਕ ਨਿਕਾਸਹਿ, ਭਾਖਹਿ ‘ਚਲਿ ਚਲਿ’ ॥ ੧੩ ॥ ਧਰਹਿ

^੧ ਭਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਪਹਿਲੋਂ ਦਾ ਪੁਟਵਾਇਆ । ^੨ ਖੋਦਣ ਦੇ । ^੩ ਖੋਹਣਾ ।
^੪ ਪਛਣ । ^੫ ਟਾਹਲੀ । ^੬ ਕੰਢੇ ਤੇ । ^੭ ਕਹੀ ਫੜ ਫੜ ਕੇ । ^੮ ਇਸ ਥਾਵੇਂ ਹੁਣ ਤਕ
ਚੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਟਾਹਲੀ ਸਾਹਿਬ ਸੱਚੀਦਾ ਹੈ, ਕਰਮੇ ਦੀ ਡਿਉਢੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਵਾਰ
ਸਿੱਖਸਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਹੈ ਤੇ ਟਾਹਲੀ ਬੀ ਹੈ । ^੯ ਪਾਸ-ਹਨਹਿ ਸੁ ਬਲ ਬਲ ।

ਭਾਵਨਾ ਕੇਤਿਕ ਆਵਹਿ । ਤੀਰਥ ਖਨਹਿ ਤਥਾ ਫਲ ਪਾਵਹਿ । ਕੇਤਿਕ
ਸਿੱਖਨ ਆਪ ਚਲਿ ਆਏ। ਕੇਤਿਕ ਸ੍ਰੀਅਰਜਨ ਬੁਲਵਾਏ॥੧੪॥ ਭਈਜਹਾਂ
ਕਹਿ ਪਸਰੀ ਗਾਥਾ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਆਇ, ਨਾਇ ਪਦ ਮਾਥਾ । ਮਹਾਂ ਰੋਪ ਤੇ
ਕਾਰ^੧ ਨਿਕਾਰਹਿ। ਸਿਮਰਹਿ ਨਾਮ ਬਿਘਨ ਕੋ ਟਾਰਹਿ॥੧੫॥ ਕੋ ਆਵਤਿ
ਕੋ ਜਾਤਿ ਅਨੇਕ । ਕੋ ਸੇਵਾ ਕਰਿ ਲਹਹਿ ਬਿਬੇਕ । ਕੋ ਜਗ ਸੁਖ ਕੋ
ਬਾਂਛਤਿ ਆਵਹਿ। ਸੁਤ ਬਿਤ ਆਦਿਕ ਸੋ ਤਹਿ ਪਾਵਹਿ॥੧੬॥ ਪ੍ਰਾਤਿ ਹੋਤਿ
ਲੇ ਸੰਗ ਸਭਿਨਿ ਕੋ । ਸਗਰੇ ਦਿਨ ਮਹਿ ਕਰਹਿ ਖਨਨ ਕੋ । ਸੰਧਯਾ ਹੋਤਿ
ਜਾਤਿ ਬਿਚ ਗ੍ਰਾਮ। ਬਨਹਿ ਦੇਗ ਬਡ ਗੁਰ ਕੇ ਧਾਮ॥੧੭॥ ਸਗਰੀ ਸੰਗਤਿ
ਪਾਇ ਅਹਾਰੇ । ਤਹਾਂ ਜਾਮਨੀ ਬਸਹਹਿ ਸਾਰੇ । ਹੋਤਿ ਭੋਰ ਸਭਿ ਕ੍ਰਿਯਾ
ਸੁਧਾਰਿ। ਕਰਹਿ ਜਾਇ ਤੀਰਥ ਕੀ ਕਾਰ॥੧੮॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ
ਕਰੇ। ਖਨਹਿ ਮ੍ਰਿਤਕ। ਵਾਹਰਿ ਗਿਰੋਬਹੁ ਗੰਭੀਰ^੨ ਕਰਜੈ ਬਰ ਤਾਲ। ਕਹਿ
ਕਰਿਵਾਵੈ ਗੁਰੂ ਬਿਸਾਲ॥੧੯॥ ਬਹੁ ਸਿੱਖਨ ਕੀ ਹੋਈ ਭੀਰ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ
ਮਹਿਮਾ ਆਵਹਿ ਤੀਰ । ਕੇਤਿਕ ਅੰਨੁ ਪ੍ਰੰਜ ਕੋ ਆਨਹਿ । ਪਾਇ ਦੇਗ
ਮਹਿ ਬਰਧਾ ਠਾਨਹਿ॥੨੦॥ ਕੇਤਿਕ ਧਨੁ ਕੋ ਆਨਿ ਚਵਾਵਹਿ। ਦੇਤਿ ਮਜ੍ਹ-
ਰਨਿ ਤਾਲ ਖਨਾਵਹਿ । ਕੇਤਿਕ ਆਪ ਆਇ ਤਹਿ ਰਹੈ । ਕਰਹਿ ਕਾਰ
ਸਤਿਗੁਰ ਜਿਮੁ ਚਹੈ ॥ ੨੧ ॥ ਕੇਤਿਕ ਘਰ ਤੇ ਅੰਨ ਸੁ ਆਨਹਿ। ਅਪਨੋ
ਖਾਇ ਕਾਰ ਸੋ ਠਾਨਹਿ । ਕਿਤਿਕ ਦੇਗ ਤੇ ਭੋਜਨੁ ਖਾਇ। ਸਭਿ ਦਿਨ ਸਰ
ਕੀ ਕਾਰ ਕਮਾਇ ॥ ੨੨ ॥ ਕੋ ਨਿਸ਼ਕਾਮੁ ਰਹਹਿ ਗੁਰ ਪਾਸ । ਕੋ ਸਕਾਮ
ਠਾਨਹਿ ਅਰਦਾਸ । ਮਹਿਦ ਕਾਜ ਸਰ ਕਰਿਬੇ ਕੇਰਾ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਮਨ
ਲਖਹਿ ਬਡੇਰਾ ॥੨੩॥-ਕਿਤੇ ਬਰਖ ਮਹਿ ਹੋਵਨ ਹਾਰਾ । ਪਾਕਹਿ ਈਟਾ
ਚਲਿ ਹੈ ਕਾਰਾ । ਅਨਿਕ ਪਜਾਵੇ^੩ ਲਾਗਹਿ ਜਬੈ । ਤਬਿ ਕਾਰਜ ਬਨਿ
ਸਕਹੈ ਸਬੈ॥੨੪॥ ਬ੍ਰਿੰਦੁ ਕੁਲਾਲ^੪ ਬਸਹਿ ਜਬਿਆਈ। ਲਾਇ ਪਜਾਵੇ^੫ ਲੇਹਿ
ਪਕਾਈ-। ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰ ਚਿਤਹਿ ਚਿਤੁ ਮਾਂਹੀ ।-ਜਿਮ ਤਜ਼ਾਰਾ^੬ ਤੂਰਨ
ਹੁਇ ਜਾਹੀ ॥੨੫॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰਦਾਸ ਕੀ ਆਇਸੁ । ਪਿਤਾ ਹਮਾਰੇ ਕੋ
ਫੁਰਮਾਇਸ । ‘ਤਾਲ ਕਰਹੁ ਚਹੁ ਕੋਨ ਬਿਸਾਲ। ਹੁਇ ਪਾਕੋ ਈਟਨ ਲਗ
ਜਾਲ’॥ ੨੬ ॥ ਤਥਾ ਪਿਤਾ ਨੇ ਮੋਕਹੁ ਕਹਿਯੋ । ਰਹਿਲ ਤਾਲ ਕੀ ਮਹਿ

^੧ਗਾਰ । ^੨ਤੰਪਾ । ^੩ਆਵੇ ਇੱਟਾਂ ਦੇ । ^੪ਪ੍ਰਮਿਆਰ । ^੫ਤਾਲਾਬ, ਸਰੋਵਰ । ^੬ਸਾਰਾ,
ਜਿਹਾ ਬਹੁਤੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਲੱਗ ਕੇ ।

ਚਿਤ ਚਹਿਯੋ। ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਿ ਇਹੁ ਬਨ ਜਾਇ। ਗੁਰ ਦੋਨਹੂੰ ਕੀ
ਪੁਰਹਿ ਰਜਾਇ॥੨੭॥ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਬਚ ਪੁਰਬ ਗੁਰਕੇ। ਸਭਿ ਕਾਰਜ
ਕਰਿਵਾਵਹਿ ਸਰ ਕੇ। ਬੈਠੇ ਝੁਟ ਪਰ ਕਹਹਿ, ਖਨਾਵਹਿ। ਸਿੱਖਨ ਕੇ ਉਪ-
ਦੇਸ਼ ਦਿਸ਼ਾਵਹਿ॥੨੮॥ ਸਭਿ ਗੁਰ ਕਰਹਿ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀ। ਬਿਚ ਪਰਲੋਕ
ਲਹੁਹੁ ਗਤਿ ਰੂਰੀ। ਬੀਤੇ ਕੇਤਿਕ ਮਾਸ ਖਨਾਵਤਿ। ਸਰ ਸੇਵਾ ਕੇ ਅਧਿਕ
ਜਨਾਵਤਿ॥ ੨੯॥ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਕਾਰ ਅਧਿਕ ਹੀ ਹੋਇ। ਕਰਿ ਚਿਤ ਚੌਪ
ਖਨਹਿ ਸਭਿ ਕੋਇ। ਬਡ ਗੰਭੀਰ ਭਯੋ ਤਬਿ ਖਨਤੇ। ਬਿੰਦ ਗਿਰਾਵਹਿ
ਮਿੱਤਕਾ ਅਨਤੇ॥੩੦॥ ਜਬਿ ਖਨਿਕੇ ਨੀਮੀਬਹੁ ਕਰਿਯੋ। ਬੂਤਲਾਕ੍ਰਿਤ ਮਠ
ਜਾਨੈ ਪਰਨੈ। ਦੌਰਿ ਦੌਰਿ ਗੁਰ ਪਾਸ ਉਚਾਰੈ। ਇਕ ਮਠ ਨਿਕਸਨੈ ਲੋਕ
ਨਿਹਾਰੈ॥੩੧॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਉਠੇ ਆਪਿ ਜਗ ਸਾਮੀ। ਗਏ ਨਿਕਟ ਤਿਸ
ਅੰਤਰਜਾਮੀ। ਸਭਿ ਲੋਕਨ ਕੇ ਤਹਾਂ ਲਗਾਇ। ਕਰਨੈ ਨਿਰਾਲਮ ਚਹੁ
ਦਿਸ਼ ਬਾਇ॥੩੨॥ ਦਰਪਰ ਸਿਲਾ ਲਗੀ ਖੁਲ੍ਹਵਾਈ। ਦੇਖਨੈ ਮੁਨੀ ਸਮਾਧਿ
ਲਗਾਈ। ਕਸਤੂਰੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਮੰਗਵਾਈ। ਲੇ ਨਵਨੀਤਹਿ ਸਾਬ ਮਿਲਾਈ
॥੩੩॥ ਚਰਣ ਸਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖ ਲਗਾਏ। ਸਨੈ ਸਨੈ ਤਿਨ ਤੇ ਮਲਵਾਏ। ਦਸਮ
ਦਾਰ ਕੇ ਪੁਨਹਿ ਘਸਾਵਾ। ਜਿਸੁ ਤੇ ਤਨ ਮਹਿ ਉਸਨ ਉਪਾਵਾ॥੩੪॥
ਰੋਕ ਪੈਨੁ ਲਗ ਰਹੀ ਸਮਾਧਿ। ਸਰਬ ਭਾਂਤਿ ਕੇ ਸਾਧਨ ਸਾਧ। ਚੇਤਨਤਾ
ਤਨ ਮਹਿ ਹੁਇ ਆਈ। ਬੈਠੇ ਬਰਖ ਬਿਤੇ ਸਮੁਦਾਈ॥੩੫॥ ਰਾਖਨੈ ਰੋਕ ਜੁ
ਦਸਮੇਦਾਰ। ਸਨੈ ਸਨੈ ਸੋ ਪੈਨ ਉਤਾਰਾ। ਤੁਲ ਆਇ ਤੇ ਅਨਿਕ ਉਪਾਇ
ਤਿਹ ਸਰੀਰ ਕੇ ਭਲੇ ਬਚਾਇ॥੩੬॥ ਹੁਤੀ ਜੋਗਤਾ ਸਭਿ ਹੀ ਕਰਿਕੈ।
ਸਨੈ ਸਨੈ ਤਨ ਕੀ ਸੁਧਿ ਧਰਿਕੈ। ਦੋਨਹੂੰ ਲੋਚਨ ਜਬੈ ਉਘਾਰੇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
ਅਰਜਨ ਸਮੁਖ ਨਿਹਾਰੇ॥ ੩੭॥ ਸਨੈ ਸਨੈ ਮੁਖ ਜੀਹ ਚਲਾਇਵ। ਸੁੱਧ
ਆਤਮਾ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਅਲਾਇਵ। 'ਕੌਨ ਨਾਮ ਇਨ ਦੇਹੁ ਸੁਨਾਈ?। ਕਿਹ
ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਈ ਬਛਾਈ?॥ ੩੮॥ ਕਿਸ ਕੇ ਇਹੁ ਨੇਦਨ? ਸਭਿ ਕਹੈ।
ਸਮਾ ਕੌਨ ਅਬਿ ਜਗ ਮੈਂ ਅਹੈ?। ਜਬਿ ਮਹਿ ਸਭਿ ਹੁਇ ਹੈ ਸੱਖਨਾਤਿ। ਔਰ
ਬੁਝਹੈ ਪੁਨ ਬੱਖਨਾਤਿ॥੩੯॥ ਤਬਿ ਬੁੱਢੇ ਕਰ ਜੋਰ ਬਖਾਨਾ। 'ਸੋਢਿਬੀਸ

‘ਹੋਰ ਬਾਢੇ’। ‘ਗੋਲਾਕਾਰ’। ‘ਮਲੂਮ ਹੋਇਆ ਇਕ ਮੱਠ’। ‘ਚਾਏ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਵੇਹਲਾ,
ਨੀਕਾ’। ‘ਮੱਖਣ ਦੇ ਨਾਲ’। ‘ਗਰਮੀ’। ‘ਸ਼ਾਸ’। ‘ਰੂਈ’। ‘ਮੁਨਾਸਿਬ ਤਰਕੀਬ’। ‘ਜਿਹਬਾ’।
‘ਸੁੱਧ ਮਨ ਵਾਲਾ ਕੋਮਲ (ਚਾਕ) ਬੋਲਿਆ’

ਸੁਭ ਸਿੰਧੁ ਸਮਾਨਾ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਸੁਖਰਾਸਿ । ਉਪਜੇ ਚੰਦ ਸੁਜਸੁ
 ਪਰਕਾਸ਼ ॥੪੦॥ ਤਿਨ ਕੇ ਸੁਤ ਬੁਧ ਸਮ ਬੁਧਿਵਾਨ । ਧਰਮ ਆਤਮਾ ਗੁਨ
 ਗਨ ਖਾਨਿ । ਪਾਪ ਸਮੁੰਦ ਬਿਖੈ ਜਗੁ ਸਾਰਾ ॥ ਸਮ ਜਹਾਜ ਭਾ ਭੁਬਲਿਹਾਰਾ ॥
 ੪੧ ॥ ਭਏ ਦੀਪ ਸਮ ਨਰ ਤਨੁ ਧਰਿਯੋ । ਭਵ ਸਗਰੇ ਜਿਨ ਚਾਂਦਨ
 ਕਰਿਯੋ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਅਨੂਪ ॥ ਸਰਬਜੋਤਿ ਕੀਜੋਤਿ ਸਰੂਪਾ ॥੪੨॥
 ਸੋਤਿਨਾਮ ਸਿੱਖਨ ਉਪਦੇਸ਼ਾ । ਲਾਖਹੁ ਮੋਖ ਦੀਨ ਅਕਲਿਸ਼ਾ । ਸਰਬ
 ਜਗਤ ਮਹਿ ਜਸਬਿਸਤਾਰਾ ॥ ਪ੍ਰਿਥੀ ਭੁਲਤਿ ॥ ਕੋ ਭਾਰ ਨਿਵਾਰਾ ॥੪੩॥ ਤਿਨ
 ਤੇ ਲਈ ਗਰੁਵ ॥ ਬਛਿਆਈ । ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਬੈਠੇ ਗੁਰਿਆਈ । ਅਜਰ
 ਜਰਨ ਜਿਨ ਕੇ ਨ ਸਮਾਨਾ ॥ ਸਿੱਖਿ ਉਧਾਰੇ ਬਿਦਤ ਜਹਾਨ ॥੪੪॥ ਸ੍ਰੀਗੁਰ
 ਅਮਰਦਾਸ ਤਿਨ ਪਾਛੇ ਬੈਠੇ ਗੁਰ ਗਾਦੀ ਪਰ ਆਛੇ । ਸਕਲ ਜਗਤ ਮਹਿ
 ਭਗਤਿ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਈ । ਅਨਿਕ ਨਰਨਿ ਕਹੁ ਦਈ ਬਡਾਈ ॥੪੫॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
 ਨਾਨਕ ਮਹਾਂ ਮਸਾਲ ॥ ਕਲੀ ਕਾਲ ਹਤਿ ਤਿਮਰ ਬਿਸਾਲਾ ਲਾਖੋ ਦੀਪਕ
 ਜਿਨ ਤੇ ਜਾਗੇ । ਨਰ ਬਡਭਾਰਾ ਪਗਨ ਜੋ ਲਾਗੇ ॥੪੬॥ ਤਿਸ ਮਸਾਲ ਤੇ
 ਜਗੀ ਮਸਾਲ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਜੀ ਭਏ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ॥ ਇਨ ਤੇ ਦੀਪਕ ਜਗੇ ਅਨੇਕ
 ਹੋਏ ਗਜਾਨੀ ਸਹਤ ਬਿਬੇਕ ॥ ੪੭ ॥ ਤਿਨਹੁ ਤੀਸਰੀ ਦਿਪੀ ॥ ਮਸਾਲ ।
 ਕਰਜੇ ਚਾਂਦਨਾ ਤਮ ਗਨ ਟਾਲਿ ॥ ਅਨਗਨ ਦੀਪਕ ਜਾਗੇ ਜਗ ਮੈਂ ।
 ਪਰੇ ਆਨਿ ਸ਼ਰਨੀ ਜੇ ਪਗ ਮੈਂ ॥੪੮॥ ਤਿਸ ਮਸਾਲ ਤੇ ਜਗੀ ਮਸਾਲ ।
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਤਮ ਟਾਲਿ ॥ ਤਿਨ ਕੇ ਸੁਤ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਏਹੁ । ਤਿਸੀ
 ਜੋਤਿ ਕੀ ਪੰਚਮ ਦੇਹਿ ॥੪੯॥ ਅਬਿ ਕਲਜੁਗ ਕੋ ਕਾਲ ਕਰਾਰਾ ॥ ਬਰਖ
 ਪੰਚਮੇ ਲਖਹੁ ਹਜਾਰਾ ॥ ਬਿਨਾ ਕਾਲ ਤੇ ਜੋਰ ਕਲੀਸੇ ॥ ਤਿਹ ਮਿਟਾਵਨੇ ਭਾਂਤਿ
 ॥ ਸਮੁੰਦੁ ਭਤ । ॥ ਬੁਧਿ ਨਾਮ ਹੈ ਗਜਾਨ ਦਾ, ਜੋ ਗਜਾਨ ਸਮ ਗਜਾਨਵਾਨ ਹੈ ।
 (ਅ) [ਸਿਸ਼: ਬੁਧਿ] ਗੋਤਮ ਬੁਧ ਜੀ ਦੀ ਬੁਧੀਮਤਾ ਦਾ ਅੰਗ ਲੈਕੇ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ।
 (ੲ) ਬੁਧ ਇਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ, [ਸਿਸ਼: ਬੁਧ] ਜੋ ਤਾਰਾ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੀ; ਉਹ
 ਅਰਥ ਏਥੇ ਕਰਨਾ ਅਬੁੱਧ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਵਿ ਜੀ ਉਪਮਾ ਦੀ ਭੁਲਤਾ ਬੁਧੀਮਤਾ
 ਦੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਬੁੱਧ ਗਜਾਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ । (ਸ) ਬੁਧ + ਸਮ = ਸਮਬੁਧ ਤੋਂ
 ਭਾਵ ਬ੍ਰਹਮਨੇਸ਼ੀ ਤੇ ਬੁਧਿਵਾਨ ਤੋਂ ਬ੍ਰਹਮ ਸ਼੍ਰੋਤ੍ਰੀ ਭਾਵ ਵੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ । ॥ ਚਾਨਣੀ ॥ ॥ ਕਲਿਸ਼ਾ
 ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ । (ਅ) ਅਕਲ ਦੇ ਈਸ਼ਵਰ = ਬੁਧਿਵਾਨ ਜੀ ਨੇ । ॥ ਭੋਲ ਰਹੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ
 ਦਾ । ॥ ਚੋਂਡੀ, ਭਾਰੀ । ॥ ਜੋਤ [ਅ: ਮਸਾਲ] । ॥ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ ਤੀਜੀ ॥
 ॥ ਅਧਿਕਾਰ ਸਾਰਾ ਦੂਰ ਕਰਕੇ । ॥ ਅਧਿਕਾਰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ । ॥ ਭਜਨਕ । ॥ ਤਿਸ
 ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਜੋਰ ਹੈ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਗੋਂ ਹੀ ।

ਭਲੀ ਸੈ ॥੫੦॥ ਇਹ ਤੀਰਥ ਕੋ ਬਾਨੁ ਖਨਾਵਾ ਜਿਸ ਤੇ ਤੁਮਰੇ ਦਰਸਨੁ
ਪਾਵਾ । ਅਪਨ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਵਹੁ ਅਥੈ । ਬਸਮੇ ਚਾਹਤਿ ਸੁਨਿਬੈ ਸਬੈ ॥
੫੧॥ ਜੋਗੀ ਭਯੋ ਅਨੰਦ ਬਿਲੰਦ । ਸੁਨਿਕੈ ਪਤੇ ਸਿਮਰਿ ਸੁਖਕੰਦੁ । ਕਹਿਨ
ਲਗਯੋ 'ਮੈਂ' ਜੋਗ ਕਮਾਯੋ । ਆਜੁ ਸਫਲ ਭਾ ਦਰਸਨ ਪਾਯੋ ॥੫੨॥ ਭੁਭ
ਭਵਿੱਖਸਤ ਕੋ ਬਡ ਗਯਾਤਾ । ਮਮ ਗੁਰ ਹੁਤੋ ਗਯਾਨ ਕੋ ਦਾਤਾ । ਤਿਸ ਕੀ
ਸ਼ਰਨਿ ਪਰਜੈ ਮੈਂ ਜਾਈ । ਨਾਨਾ ਭਾਂਤਿਨਿ ਸੇਵ ਕਮਾਈ ॥ ੫੩ ॥ ਮੁਕਤਿ
ਕਰਨਿ ਹਿਤ ਮੇਕਹੁ ਭਾਖਾ—ਅਧਿਕ ਬਿਲੰਬ ਪੂਰਹਿ ਅਭਿਲਾਖ ॥ ਅਥਿ ਤੇ
ਤੁਝ ਮੇਰਾ ਬਰ ਹੋਵਾ ਮੇਖ ਪਾਇ ਅੰਗਯਾਨਹਿ ਖੇਵਾ ॥੫੪॥ ਚਿਰੰਜੀਵ ਤਵ
ਹੋਇ ਸਰੀਰਬੈਠਹੁ ਲਾਇ ਸਮਾਧਿ ਸੁ ਧੀਰ* । ਮਠ ਕੋ ਸਾਜਿ ਇਸੀ ਬਲ
ਰਹੈ । ਤਬਿਹੀ ਸਮਾ ਗਯਾਨ ਕੋ ਲਹੈ ॥੫੫॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਹੁਇ ਅਵਿ-
ਤਾਰ । ਤੀਰਥ ਬਿਦਤਾਵਹਿ ਸੁਭ ਬਾਰਿ* । ਜਬਿ ਖਨਿਹੈ ਇਸ ਬਲ ਕੋ
ਆਇਤੋਹਿ ਨਿਕਾਸਹਿ ਨਿਜ ਦਰਸਾਇ ॥੫੬॥ ਅਪਨੋ ਪ੍ਰਸਨ ਠਾਨਿ ਤਿਨ
ਪਾਹੀ ॥ ਸੁਨਿਹੈ ਬਾਕ ਗਯਾਨ ਜਿਨ ਮਾਂਹੀ । ਤਬਿ ਤੇਰੇ ਹੁਇ ਹੈ ਕੱਲਯਾਨ—
ਇਮ ਭਾਖਯੋ ਗੁਰੁ ਕਰੁਣਾ ਠਾਨਿ ॥੫੭॥ ਤਬਿ ਕੋ ਮੈਂ ਇਹੁ ਮਠ ਚਿਨਵਾਇ
। ਨਿਸਚੈ ਰਹਯੋ ਸਮਾਧਿ ਲਗਾਇ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਉਪਰ ਪਰੀ ਨ ਲਹਿਯੋ । ਨਿਜ
ਗੁਰੁ ਬਰ ਤੇ ਜੀਵਤਿ ਰਹਿਯੋ ॥੫੮॥ ਮੁਕਤਿ ਹੋਨਿ ਕੋ ਅਥਿ ਭਾ ਕਾਲ* ।
ਇਮੁ ਕਹਿ ਜੋਗੀ ਸੁੱਧ ਬਿਸਾਲ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੋ ਚਰਨਨ ਪਰਿਯੋ । ਬਿਨੈ
ਕਰਤਿ ਭਾ ਸ਼ਾਂਤੀ ਢਰਿਯੋ ॥੫੯॥ 'ਤੁਮਰੇ ਬਚਨਨ ਤੇ ਕੱਲਯਾਨ । ਕਰਹੁ
ਸੁਨਾਵਨ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ! । ਜੇ ਕਰਿ ਜਗਤਿ ਝੁਠਿ ਇਹੁ ਹੋਇ । ਭਾਸਤਿ
ਕੜੇਂ ਆਛੈ* ਸਭਿ ਕੋਇ ॥੬੦॥ ਜੇ ਕਰਿ ਸਾਚ ਕਹੈ ਜਗ ਅਹੈ । ਗਯਾਨ-
ਵਾਨ ਕਿਉਂ ਝੁਠੈ ਲਹੈ ॥ ਆਤਮ ਕੋ ਸਰੂਪ ਜਿਮੁ ਲਹੀਏ । ਇਕ ਹੀ, ਬਹੁਤ
ਭਾਂਤਿ ਕਿਮ ਕਹੀਏ ॥੬੧॥ ਚਲਹਿ ਜੀਵ ਜੋਗਮ ਇਹੁ ਸਾਰੇ । ਕਿਮ
ਕੁਟੰਬ ਰਹੈ ਨਿਰਧਾਰੇ ॥ ਜਗਤ ਰੂਪ ਇਹੁ ਆਪੇ ਬਨਿਕੈ । ਕਿਮ ਨਿਰ-
ਲੋਪ ਰਹਤਿ ਸਭਿ ਜਨਕੈ ॥੬੨॥ ਬ੍ਰਹਮ ਆਤਮਾ ਨਾਮ ਜਿਸੀ ਕੋ । ਕਿਮ ਸਰੂਪ
ਮੈਂ ਲਖੈ ਤਿਸੀਕੋ ॥ ਜੁਗ ਅਨੇਕ ਗਨ ਮੁਨੀ ਬਿਤਾਏ । ਭਨਤਯੋ ਬਕੇ ਪਾਰ

*ਸ਼੍ਰੋਟਤਾ ਵਾਲਾ । (ਅ) ਸੁਭ ਸਮੇਂ । (ੲ) ਸੁਭ ਬਾਟ=ਅੰਮ੍ਰਿਤ । *ਗਯਾਨ ਵਾਲ
ਵਾਕ । *ਸਭ ਕਿਸੇ ਨੂੰ 'ਹੈ' ਜਾਂ 'ਸਤਿ' ਕਿਉਂ ਭਾਸਦਾ ਹੈ ? *ਭਾਵ, ਜੇ ਆਤਮਾ ਦਾ ਸਰੂਪ
ਹੈ 'ਇਕ' ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤਾ ਪਨ (ਨਾਨੌਤ੍ਵ) ਕਿਥੋਂ ਹੈ ? *ਕੀਕੂੰ ਅਚਲ (ਇਕ ਸਮਾਨ)
ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਨਿਸਚੈ ਕਰਕੇ (ਜਾਂ ਸਮਝਾਓ) *ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਤੋਂ । *ਪਾ:—ਸਰੀਰ । † ਪਾ:—ਭਰਜੇ ।

ਨਹਿੰ ਪਾਏ ॥੬੩॥ ਜਿਸ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮ ਹੋਵੈ ਸੱਖਸਾਤਿ । ਚਿਤ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤਿਸ ਕੇ
ਬਖਸਾਤਿ। ਪਰੇ ਅਪਰ ਪਦ ਜਿਸ ਕੇ ਨਾਂਹਿ ਸੱਤਨ ਅਨੰਦ ਅਨਾਦੀ ਆਹਿ ॥
੬੪॥ ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੂਪ ਰਿਦੈ ਬਿਦਤਾਵਉ। ਮੁਰੈ ਗੁਰਕੇ ਬਰ ਤੁਮਸਫਲਾਵਉ^੧।
ਦੀਰਘ ਮਹਿਦ ਬੈਸ ਜਿਸ ਤਨੁ ਕੀ । ਜਤਨ ਸਾਥ ਰੋਕੀ ਗਤਿ ਮਨ ਕੀ ॥
੬੫॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਪਾਇ ਬਹਾਨਾ । ਚਾਹਤਿ ਚਿਤ ਅਤਿਸੈ ਕੱਲਜਾਨਾ ।
ਸਭਿਹਿਨਿ ਮਹਿ ਜੋਗੀ ਅਸੋਕਹੇ । ਦੇਖਤਿ ਨਰ ਗਨ ਬਿਸਮੈ ਰਹੇ ॥੬੬॥

ਇਹਿ ਭੈ ਭੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਇੰਦ੍ਰੇ ਦੁਰਿਯ ਰਾਜੇ 'ਜੋਗੀ ਨਿਰਾਸਨਿ' ਪ੍ਰਸੰਗ^੧ ਬਠਨਨ ਨਾਮ ਚਰਚਾਏਸਤੀ ਅੰਤੁ ॥ ੩੫ ॥

੩੫. [ਜੋਗੀ ਪ੍ਰਤਿ ਉਪਦੇਸ਼ । ਵੇਲੀਤ] ।

ਏਹਗਾ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ਸੁਨਿ ਲਖਿਕੈ ਸੁਧਿ ਅਧਿਕਾਰ । ਨਿਰਨੈ
ਕੀਨਸਿ ਬ੍ਰਹਮ ਕੋ ਤਿਸ ਪ੍ਰਤਿ ਬਾਕ ਉਚਾਰ ॥ ੧ ॥ ਰੋਪਈ ॥^੨ 'ਭੈ ਜੋਗੇਸ਼੍ਵਰ!
ਅਚਰਜ ਅਹੈ । ਅਕਹਿ^੩ ਬ੍ਰਹਮ ਕੋ ਕਿਮੁ ਕੋ ਕਹੈਨਾਮ ਅਗੋਚਰ^੪ ਭਾਖਤਿ
ਤਾਂਹਿ । ਕਿਸੀ ਰਿਖੀਕ ਬਿਸੈ ਕਬਿ ਨਾਂਹਿ^੫ ॥੨॥ ਤਉ ਜਨਾਵਨ ਸਿੱਖਨਿ
ਕਾਰਨ । ਕਰੁਨਾ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਕਰਹਿ ਉਚਾਰਨ । ਰਚਹਿ ਸਮਿੱਗੀ ਜੋ
ਮਨ ਅਪਨੈ । ਸੱਤਨ ਪ੍ਰਤੀਤਿ ਹੋਤਿ ਸਭਿ ਸੁਪਨੇ ॥ ੩ ॥ ਭੈ ਕੋ ਪਾਇ ਉਠੈ
ਬਰੜਾਇ । ਤਿਯ ਸੰਗਮ ਤੇ ਰੇਤ ਮੁਚਾਇ^੬ । ਹਸਹਿ ਕਹੂੰ, ਕਬਿ ਰੁਦਨ
ਪੁਕਾਰੈ । ਕਬਹੂੰ ਬਿਖਾਵ ਅਧਿਕ ਉਰ ਧਾਰੈ ॥ ੪ ॥ ਜੋ ਸੁਪਨੇ ਮਹਿ ਜਾਨੈ
ਸਾਚੇ । ਸੋਗ ਹਰਖ ਤੋ ਤਿਹ ਛਿਨ ਰਾਚੇ । ਜੇਕਰਿ ਕੂਰ ਲਖਹਿ ਇਹੁ ਤਬੈ
ਸੁਪਨ ਕ੍ਰਿਪਾ ਇਹ ਹੋਇ ਨ ਸਬੈ ॥ ੫ ॥ ਜਿਮ ਬਾਜੀਗਰ ਅਪਨੀ
ਮਾਯਾ । ਮਿੱਥਜਾ ਲਖਿ ਸੋਗ ਨ ਹਰਖਾਯਾ^੭ । ਜਬਿ ਸੁਪਨਾ ਇਸਕੋ ਮਿਟਿ
ਜਾਵੈ। ਝੂਠੈ ਲਖਹਿ ਨ ਪੁਨ ਬਿਰਮਾਵੈ^੮ ॥੬॥ ਪਿਖਜੈ ਕੇਹਰੀ ਸੁਪਨੇ ਮਾਂਹੀ ।
ਜਾਗੇ ਤੋ ਭਾਗੈ ਕਿਤ ਨਾਹੀ । ਸੁਪਨ ਸਮਿੱਗੀ ਸਕਲੀ ਲਖਿ ਇਮ । ਹਰਖ
ਸ਼ੋਕ ਕੋ ਕਰਹਿ ਨ ਉਰ ਕਿਮ^੯ ॥੭॥ ਤਿਸੀ ਰੀਤਿ ਜਾਵਦ^{੧੦} ਅੰਗਸਾਨਾ ।
ਜਗਤ ਸਾਚ ਜਨਿਯਤਿ^{੧੧} ਬਿਧਿ ਨਾਨਾ । ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਇਸ਼ਟ ਹਰਖ ਉਰ-
ਭਾਰੈ^{੧੨} । ਹੋਤਿ ਅਨਿਸ਼ਟ^{੧੩} ਸ਼ੋਕ ਕਰਿ ਭਾਰੈ ॥੮॥ ਰਾਗ ਦ੍ਰੋਸ ਭੈ ਆਦਿਕ

^੧ਮੇਰੇ । ^੨ਐਸਾ । ^੩ਜੋ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ । ^੪ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪਰੇ । ^੫ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ (ਉਹ) ਵਿਸ਼ਾ
ਨਹੀਂ । ^੬ਬੀਰਜ ਪਾਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ^੭ਬਾਜੀਗਰ ਅਪਨੀ ਮਾਯਾ ਨੂੰ ਝੂਠੀ ਲਖਕੇ ਨਾ ਸੋਗ ਤੋ ਨਾਂ ਹੀ
ਹਰਖ ਕਰਦਾ ਹੈ । ^੮ਭੁੱਲਦਾ ਨਹੀਂ ਫਿਰ । ^੯ਹਰਖ ਸ਼ੋਕ ਨੂੰ ਦਿਲ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ
ਕਰਦਾ । ^{੧੦}ਜਿਤਨਾਂ ਚਿਰ । ^{੧੧}ਭਾਸਦਾ ਹੈ । ^{੧੨}(ਮਨ ਨੂੰ) ਪਿਆਰੀ ਵਸਤੂ ਦੇ ਮਿਲਿਆਂ
ਰਿਦੈ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ^{੧੩}ਨਾ ਪਿਆਰੀ (ਭਾਵ ਦੁਖਦਾਈ) ਵਸਤੂ ਦੇ ਮਿਲਿਆਂ ।

ਜੇਈ । ਇਨ ਕੋ ਧਰਤਿ ਅਨਿਕ ਦੁਖ ਖੇਈ^੧ । ਬਡੇ ਭਾਗ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ
ਪਾਇ । ਮਿਟਹਿ ਕਲੇਸ ਸੁ ਲੇਤਿ ਬਚਾਇ ॥ ੯ ॥ ਜਿਮ ਸੁਪਨੇ ਮਹਿ ਸੋਰ
ਕਰਾਲ । ਦੇਖਤਿ ਉਪਜੈ ਤਾਸ ਬਿਸਾਲ । ਭਾਗਜੋ ਜਾਇ ਨ, ਗਿਰ ਗਿਰ
ਜਾਵੈ । ਹੋਤਿ ਅਸ਼ੱਕਜ^੨, ਡਰੈ, ਬਰਜਾਵੈ ॥ ੧੦ ॥ ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਜਾਗੂਤ ਨਰ
ਆਯੋ । ਦੁਖਤਿ ਜਾਨਿ ਕੈ ਪਕਰਿ ਜਗਾਯੋ ਤੁਸਤਿ ਜਾਨਿ, ਤਿਮ ਸਤਿਗੁਰ
ਦੇਖਹਿ । ਉਪਦੇਸ਼ਹਿ ਸੁਖ ਦੇਤਿ ਬਿਸੇਖਹਿ ॥ ੧੧ ॥ ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੈ ਤੁਝ
ਮਹਿ ਨਾਂਹੀ । ਭੂਖਨ ਤ੍ਰਿਖਾ ਨ ਹੈ ਤੁਹਿ ਮਾਂਹੀ । ਹਰਖ ਸੋਕ ਕੋ ਲੇਸ ਨ ਤੋ
ਮੈਂ ਇਨਤੇ ਪਰੇ ਰੂਪ ਲਖਿ ਸੈ-ਸੈ- ॥ ੧੨ ॥ ਇਤਨਾਦਿਕ ਜਬਿ ਦੈ ਉਪਦੇਸ਼
ਰਿਦੈ ਹਾਨ ਅੰਗਾਨ ਅਸੇਸ਼ਾਤਬਿ ਇਹੁ ਜਗਤ ਝੂਠਿ ਇਮ ਮਾਨੈ^੩ । ਤਿਸ
ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਸ਼ਬਦ ਬਖਾਨੈ ॥ ੧੩ ॥

ਸੁਹੀ ਮਹਲਾ ੫ ਘਰੁ ੧

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਬਾਜੀਗਰ ਜੈਸੇ ਬਾਜੀ ਪਾਈ ॥ ਨਾਨਾ ਰੂਪ ਫੇਖ ਦਿਖਲਾਈ ॥ ਸਾਂਗ
ਉਤਾਰਿ ਬੰਝਿ ਪਾਸਾਰਾ ॥ ਤਬ ਏਕੋ ਏਕੰਕਾਰਾ ॥ ੧ ॥ ਕਵਨ ਰੂਪ
ਦਿਸਾਇਓ ਬਿਨਸਾਇਓ ॥ ਕਤਹਿ ਗਾਇਓ ਉਹੁ ਕਤਤੇ ਆਇਓ ॥ ੧ ॥
ਰਹਾਉ ॥ ਜਲ ਤੇ ਉਠਹਿ ਅਨਿਕ ਤਰੰਗਾ ॥ ਕਲਿਕ^੪ ਭੂਖਨ ਕੀਨੇ ਬਹੁ
ਟੰਗਾ ॥ ਬੀਜੁ ਬੀਜਿ ਦੇਖਿਓ ਬਹੁ ਪਰਕਾਰਾ ॥ ਫਲ ਪਾਕੇ ਤੇ ਏਕੰਕਾਰਾ
॥ ੨ ॥ ਸਹਸ ਘਟਾ^੫ ਮਹਿ ਏਕੁ ਆਕਾਸੁ ॥ ਘਟ^੬ ਛੂਟੇ ਤੇ ਓਹੀ ਪ੍ਰਗਾਸੁ ॥
ਭਰਮ ਲੇਖ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਵਿਕਾਰ ॥ ਭ੍ਰਮ ਛੂਟੇ ਤੇ ਏਕੰਕਾਰ ॥ ੩ ॥ ਓਹੁ
ਅਬਿਨਾਸੀ ਬਿਨਸਤ ਨਾਹੀ ॥ ਨਾ ਕੋ ਆਵੈ ਨਾਕੋ ਜਾਹੀ ॥ ਗੁਰਿ ਪੂਰੇ ਹਉਮੈ
ਮਲੁ ਧੋਈ ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਮੇਰੀ ਪਰਮਗਤਿ ਹੋਈ ॥ ੪ ॥ ੧ ॥

ਰੋਪਈ ॥ ਬਾਜੀਗਰ ਜਿਮ ਬਾਜੀ ਪਾਵਹਿ । ਅਨਿਕ ਰੂਪ ਕਰਿ ਸਾਂਗ ਦਿਖ-
ਵਹਿ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਾਵਤਿ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ । ਫਿਰਹਿ, ਲਰਹਿ ਬਡ ਬਾਂਧਿ
ਅਖਾਰਾ ॥ ੧੪ ॥ ਇਕ ਬਾਜੀਗਰ ਤਿਨ ਮਹਿ ਸਾਰਾ ਬਾਜੀ ਸਭਿ ਮਿੱਥਾ
ਕਚ ਪਾਰਾ । ਸਗਰੀ ਪੁਤਰੀ ਪੁਰਖ ਅਧੀਨ^੭ । ਨਾਚਹਿ ਜਬਾ ਨਚਾਵਨ
ਕੀਨੁ ॥ ੧੫ ॥ ਕਿਸਹਿ ਪਲਾਵਹਿ, ਕਿਸੇ ਜਿਤਾਵਹਿ । ਕੋ ਸੋਗੀ ਕੋ ਹਰਖ
ਉਪਾਵਹਿ । ਜਬਹਿ ਸੰਕੋਚਹਿ ਸਕਲ ਪਸਾਰਾ । ਰਹੈ ਇਕਾਕੀ ਕਰਨੈ-
ਹਾਰਾ ॥ ੧੬ ॥ ਤਿਮ ਜਾਨਹੁ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਰੂਪਾਨਿਜ ਇੱਛਾ ਤੇ ਕਰਹਿ ਅਨੂਪਾ ।
ਅਖਿਲ ਚਰਾਚਰ ਕੋ ਉਪਜਾਯੋ । ਅਪਨ ਸ਼ਕਤਿ ਤੇ ਮਧਿ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਾਯੋ^੮ ॥

^੧ਸਹਾਰਦਾ ਹੈ । ^੨ਕਮਜ਼ੋਰ । ^੩ਸੋਨਾ । ^੪ਘੜਾ । ^੫ਸਾਰੀਆਂ ਪੁਤਲੀਆਂ ਪੁਰਖ (ਬਾਜੀਗਰ) ਦੇ
ਅਧੀਨ ਹਨ । ^੬ਭਾਵ ਬਾਜੀਗਰ । ^੭ਵਿੱਚ (ਆਪ) ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਿਆ ਹੈ । ^੮ਪਾ:-ਅਸ਼ਕਤਿ ।

੧੭॥ ਚੇਤਨਤਾ ਜੀਵਨੁ ਕਹੁ ਹੋਈ॥ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰਤਿ ਜਿਸ ਤੇ ਸਭਿ ਕੋਈ॥
 ਦੁਖ ਸੁਖ ਤੇ ਹੈ ਬਿਖਮ ਮਹਾਨੇ॥ ਇਸ ਮਹਿ ਕਰਮ ਹੇਤਤਾ ਜਾਨੇ॥੧੮॥
 ਜਬਿ ਚਾਹਤਿ ਇਨ ਲੈ ਕਹੁ ਕਰਿਬੇ॥ ਅਖਿਲ ਬਿਨਾਸਹਿ ਏਕਹੁ ਬਿਰਬੇ॥
 ੧੯॥ ਉਤਪਤਿ ਕੇਨ ਰੂਪ ਇਹੁ ਹੋਇ ?॥ ਕਹੋ ਬਿਨਾਸਮਾਨ ਹੈ ਕੋਇ ?॥੨੦॥
 ਇਸ ਪਰ ਸੁਨਹੁ ਅਪਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ॥ ਜਿਸੁ ਬਿਧਿ ਹੋਇ ਸੁਨਹੁ ਸਭਿ ਭਾਂਤਿ॥
 ਜਲ ਤੇ ਅਧਿਕ ਤਰੰਗ ਉਠੈਤੇ । ਲਘੁ ਦੀਰਘ ਹੈ ਪੁਨ ਬਿਨਸੈਤੇ ॥੨੧॥
 ਭਏ ਤਰੰਗ ਅਹ ਜਲ ਸੋਈ । ਨਾਮ ਮਾਤ੍ਰ ਇਕ ਤਿਨ ਕਹੁ ਹੋਈ । ਜੇ
 ਨਹਿ ਜਾਨਤਿ ਸੋ ਇਮੁ ਕਹੀ ।—ਭਯੋ ਤਰੰਗ ਸੁ ਜਲ ਹੈ ਨਹੀਂ—॥੨੨॥ ਜੋ
 ਜਲ ਜਾਨਹਿ ਅਖਿਲ ਤਰੰਗ । ਸਿੱਧ ਕਰਹਿ ਕਾਰਜ ਸਰਬੰਗ । ਪਾਨ
 ਬਨਾਨ ਕਰਹਿ ਸਭਿ ਰੀਤਿ॥ ਤ੍ਰਿਖਾ ਮਲਿਨਤਾ ਬਿਨ ਹੈ ਨੀਤਾ॥੨੩॥ ਅਪਰ
 ਤੀਸਰੇ ਜੋਗੀ ਸੁਨੋ । ਸੁਭ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਰਿਦੈ ਇਮੁ ਗੁਨੋ । ਕੰਚਨ ਏਕ
 ਬਨਜੋ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ॥ ਕੁੰਡਲ, ਕਟਿਕ* ਆਦਿ ਦਰਸਾਤ ॥੨੪॥ ਕੰਚਨ ਨਾਮ
 ਛੋਰਿ ਕਰਿ ਕਹੈ ।—ਇਹੀ ਕਟਿਕ, ਇਹ ਕੁੰਡਲ ਅਹੈ—। ਜੇ ਸਰਾਫ ਪਰ
 ਖਨ ਤਿਹ ਕਰੈ । ਕੰਚਨ ਬਿਨਾਨ ਕੁਛ ਮਨੁ ਧਰੈ ॥ ੨੪ ॥ ਨਾਮ ਅਕਾਰ
 ਗਿਨਹਿ ਨਹਿ ਕੋਇ । ਕਨਕ ਵਾਸਤਵ ਪਰਖਹਿ ਸੋਇ । ਤਿਮ ਗਸਾਨੀ ਕੋ
 ਨਾਨਾ ਨਾਂਹਿ । ਸਭਿ ਮਹਿ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਦਰਸਾਹਿ ॥ ੨੫ ॥ ਭੂਖਨ ਤੇ ਪੂਰਬ
 ਸੁਭ ਕੰਚਨ । ਭੂਖਨ ਬਨੇ ਭੇਦ ਤਉ ਰੰਚਨ । ਬਿਨਸੇ ਤੇ ਬਿਨ ਕਨਕ ਨ
 ਆਨੁ* । ਇਮ ਜਾਨਤਿ ਹੈ ਜੇ ਬੁਧਿਵਾਨੁ ॥੨੬॥ ਪ੍ਰਿਥਮ ਜਗਤ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮ
 ਸਰੂਪ॥ ਬਨਜੋ ਅਨਿਕ ਆਤਮਾ ਅਨੂਪ । ਨਸ਼ਟ ਹੋਹਿ ਨਾਨਾ ਬਿਧਿ ਜੋਇ ।
 ਬਿਨਾਂ ਬ੍ਰਹਮ ਤੇ ਦੁਤੀ ਨ ਹੋਇ॥੨੭॥ ਆਦਿ ਨਹੀਂ ਜੋ ਅੰਤ ਨ ਰਹੈ । ਮੱਧ
 ਕੁਤੋ ਸਾਰੇ ਤਿਹ ਕਹੈ । ਯਾਂਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਸਭਿ ਜਾਨ । ਅਪਰ ਅਕਾਰ*
 ਭਰਮ ਹੀ ਮਾਨ ॥੨੮॥ ਅਪਰ ਰੀਤਿ ਹੋਰਹੁ ਤਿਸ ਕਰਨੀ* । ਜਬਿਹੀ ਬੀਜ
 ਬੀਜਿਓ ਧਰਨੀ । ਅੰਕੁਰ ਹੋਇ ਪਾਤ* ਦਰਸਾਵਹਿ । ਸ਼ਾਖਾ ਅਨਿਕ ਫੁਲ
 *ਦੁਖ ਸੁਖ ਤੋ (ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ) ਬਹੁਤ ਔਖਿਆਈ ਹੋਈ ਹੈ । *ਕਾਰਨ ।
 *ਜਦ (ਪਰਮੇਸੁਰ) ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ (ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ) ਲੈ ਕਰ ਲੇਣਾ । *ਤਦ ਸਾਰੇ
 ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਕੋ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । *ਜੋਗੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਥਵਾ
 ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਹੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਕੇ ਉਤਰ ਦੀ ਲੜੀ ਤੇਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । *ਵਾਲੇ, ਕੜੇ ।
 *ਸੋਨੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ (ਕੁਛ ਨਹੀਂ) । *ਰੂਪ । *ਇਸ ਕ੍ਰਿਆ ਦੀ, ਭਾਵ ਹੋਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ
 ਸੁਣੋ । *ਪੌਤੇ ।

ਬਿਗਸਾਵਹਿ ॥੨੬॥ ਸੋ ਇਕ ਬੀਜ ਬਹੁਤ ਬਿਧਿ ਭਯੋ। ਨਾਨਾ ਰੰਗ ਰੂਪ
ਨਿਰਮਯੋ। ਫਲ ਲਗਕੈ ਪੁਨਿ ਪਾਕਨ ਹੋਵਾ। ਬੀਜ ਇਕਾਕੀ ਬਾਕੀ ਜੋਵਾ ॥
੩੦॥ ਪ੍ਰਿਥਮ ਪਿਛਾਰੀ ਬੀਜਹਿ ਰਹਜੋ। ਮੱਧਕਾਲ ਜਗਕੇ ਸਮ ਲਹਜੋ। ਏਕ
ਬ੍ਰਹਮ ਬਹੁਬਿਧਿ ਲਖਿ ਜਾਤਿ। ਜੋਗੀ ਸੁਨਹੁ ਔਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ॥੩੧॥ ਲਾਖਹੁ
ਘਟ ਮਹਿ ਏਕ ਗਗਨ ਲਹਿ। ਰਹਹਿ ਅਲੇਪ ਲੇਪ ਜਿਸ ਕੋ ਨਹਿ। ਜਬਿਹੀ
ਛੂਟ ਜਾਹਿ ਘਟ ਸਾਰੇ। ਸੋ ਨਭ ਇਕ ਹੀ ਪਰਹਿ ਨਿਹਾਰੇ ॥੩੨॥ ਘਟ ਲੇ
ਗਮਨਹਿ ਇਤ ਉਤ ਮਾਂਹਿ। ਨਭ ਰਸ ਏਕ ਨ ਆਵਹਿ ਜਾਹਿ। ਜੋ ਹੋਵਹਿ
ਪੂਰਨ ਸਭਿ ਥਾਨ। ਤਿਸ ਕੋ ਬਨਹਿ ਨ ਆਵਨਿ ਜਾਨੁ ॥੩੩॥ ਤਥਾ ਬ੍ਰਹਮ
ਇਕ ਰਸ ਸਭਿ ਮਾਂਹਿ। ਸਭਿਹਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਹਿ ਲੇਪਹਿ ਨਾਹਿ। ਸਤ ਚੇਤਨ
ਆਨੰਦ ਸਰੂਪਾਜੀਵ ਜੀਵ ਪ੍ਰਤਿ ਅਹੈ ਅਨੂਪ ॥੩੪॥ ਭੂਤ ਭਵਿੱਖ ਮਸਦਾਹੀ
ਰਹੈ। ਸਭਿ ਜੀਵਨ ਮਹਿ ਸਤਿ। ਇਹੁ ਅਹੈ। ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰਤਿ ਚੇਤਨਤਾ ਜਾਨਿ ॥
ਇਹੁ ਭੀ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਪਹਿਚਾਨ ॥੩੫॥ ਬਿਸ਼ਿਸ਼ਟਨ ਮਹਿ ਆਨੰਦ ਅੱਗਜਾਨੀ
। ਨਿਜਾਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੈ ਗਜਾਨੀ। ਸਭਿ ਕੋ ਭੂਲ ਦੇਹਿ ਧਰਿ ਹੀਤਾ। ਪੁਨਹਿ
ਪਦਾਰਥ ਮਮਤਾਵੀਤਾ ॥੩੬॥ ਏ ਸਭਿ ਮਾਯਾ ਕੇਰਿ ਵਿਕਾਰ। ਜੋ ਭਾਸਤਿ
ਹੈ ਨਾਨਾਕਾਰ ॥ ਨਹੀਂ ਵਾਸਤਵ ॥ ਜਾਨਜੋ ਜਾਇ। ਇਹ ਮਾਯਾ ਕੋ ਰੂਪ
ਕਹਾਇ ॥੩੭॥—ਮੈਂ ਨਹਿ ਜਾਨੈ—ਕਰਨ ਬਖਾਨ। ਇਸੈ ਨਾਮ ਮਾਯਾ, ਅਗਜਾਨ
। ਉਭੈ ਸ਼ਕਤਿ ਕੇ ਧਾਰਨਿਹਾਰੀ। ਇਕ ਆਵਰਨ ਵਿਖੇਪ ਉਚਾਰੀ ॥੩੮॥
ਕਰਹਿ ਸਰੂਪ ਅਛਾਦਨਿ ॥ ਜੋਇ। ਗਜਾਨੀ ਭਨਹਿ—ਆਵਰਣ—ਸੋਇ।
ਜਿਹ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕਰਾਈ। ਸੋ ਵਿਖੇਪ, ਜਹਿ ਕਹਿ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਈ ॥੩੯॥
ਉਪਾਦਾਨ ॥ ਇਹ ਸਭਿ ਜਗ ਕੇਰੀ। ਹੈ ਅਘਟਨ ਘਟਨਾ ਸੁਘਨੇਰੀ ॥
ਜਬਾ ਰਜੁ ਹੁਇ ਬੱਕ ॥ ਪਰੀ ਹੈ। ਕਿਹ ਨਰ ਨਿਸ਼ਚੈ ਸੋ ਨ ਕਰੀ ਹੈ ॥੪੦॥
ਬਿਨ ਜਾਨੈ ਰਜੁ ਤਿਸ ਕਾਲ। ਲਖਜੇ—ਸਰਪ ਇਹ ਪਰਜੇ ਕਰਾਲ—। ਰਜੁ

ਉਤਪਤ ਹੋਯਾ। १ ਬੀਜ ਦੇ ਮੱਧ ਕਾਲ (=ਬਿੰਦੂ) ਵਾਙੂ ਜਗਤ ਨੂੰ ਦੇਖੇ। २ ਅਕਾਸ਼
ਇਕਰਸ ਹੈ। ३ ਭਾਵ ਸਤਚੇਤਨ ਆਨੰਦ, ਜੀਵ ਜੀਵ ਵਿਚ (ਵਯਾਪਕ) ਹੈ। ४ ਭਾਵ
ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ 'ਸੱਤ' ਰੂਪਤਾ। ५ (ਜੀਵ) ਜੋ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਚੇਤਨਤਾ ਜਾਣਕੇ। ६ ਸਭ
ਕੋਈ ਭੁੱਲਕੇ ਦੇਹ ਦੀ ਹੰਗਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ७ ਫੇਰ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿਚ ਮਮਤਾ-
ਵਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ८ ਨਾਨਾਪਨ। ९ ਭਾਵ ਬ੍ਰਹਮ। १੦ ਢੱਕ ਲਵੇ। १੧ ਕਾਰਣ, ਜਿਵੇਂ ਘੜੇ
ਦਾ ਉਪਾਦਾਨ ਕਾਰਨ ਮਿੱਟੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਮਾਯਾ। १੨ ਮਾਯਾ ਅਣਬਣਤ ਨੂੰ ਬਨਾਉਣ ਵਾਲੀ
ਹੈ। (ਅਗਲੇ ਅੰਸੁ ਦੇ ੧੧ ਛੰਦ ਵਿਚ ਅਰਥ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ)। १੩ ਵਿੰਗੀ।

ਧਿਸ਼ਟਾਨ ਪਾਇ ਅੱਗਯਾਨ। ਕਾਰਜ ਕੀਨੋ ਸਰਪੁ ਮਹਾਂਨ^੧॥੪੧॥ ਤਿਮਿ
ਮਾਯਾ ਧਿਸ਼ਟਾਨ ਧਰੰਤਿ। ਬ੍ਰਹਮ ਆਸਰੇ ਬਿਸ਼ੈ ਕਰੰਤਿ^੨। ਜਥਾ ਤਿਮਰ
ਹੁਇ ਕੋਸ਼ਠ^੩ ਅੰਤਰ। ਕੋਠਾ ਆਸ਼ੈ ਤਾਂਹਿ ਨਿਰੰਤਰ॥੪੨॥ ਬਿਨ ਕੋਸ਼ਠ
ਅੰਧਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਯਾਂਤੇ ਆਸ਼ੈ ਤਾਂਹਿ ਉਹੀ ਹੈ। ਪੁਨ ਸੋ ਤਿਮਰ ਫੈਲ ਤਹਿ
ਹੀ ਕੋ। ਬਿਸ਼ੈ ਕਰਤਿ ਤਿਸ ਕੋਸ਼ਠ ਹੀ ਕੋ॥੪੩॥ ਛਾਦਿ ਲੇਤਿ ਚਹੂੰ ਓਰਨ
ਮਾਂਹਿ। ਜਿਸ ਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਪਰਤਿ ਹੈ ਨਾਂਹਿ। ਤਥਾ ਬ੍ਰਹਮ ਕੋ ਮਾਯਾ ਜਾਨਿ।
ਆਸ਼ੈ ਬਿਸ਼ੈ ਕਰਤਿ ਬੁਧਿਵਾਨ॥੪੪॥ ਜਥਿ ਅੱਗਯਾਨ ਸਕਾਰਜ ਸਾਰੇ^੪। ਭ੍ਰਮ
ਛੁਟ ਜਾਇ ਸਰੂਪ ਨਿਹਾਰੇ। ਪਰਮਤੱਤ ਕੋ ਮਤਿ ਕਰਿ ਜਾਨਾ^੫। ਏਕੇਕਾਰ
ਮਹਤ ਮਹੀਯਾਨਾ^੬॥੪੫॥ ਏਕ ਆਤਮਾ ਬ੍ਰਹਮ ਅਨਸੂ ਹੈ^੭। ਸਦਾ ਅਨਾਦੀ
ਜੋ ਇਕ ਰਸੁ ਹੈ। ਆਇ ਨ ਜਾਇ ਕਿਤਹੂੰ ਤੇ ਕੋਈ। ਬਜਾਪਕ ਸਰਬ
ਗਗਨ ਸਮ ਸੋਈ॥੪੬॥ ਅੰਦੈ ਅਨੰਦਾਤਮ ਸਭਿ ਥਾਨ। ਨਿਹਕਲ, ਅੰਕ੍ਰੈ,
ਅਜੈ^੮ ਮਹਾਂਨ। ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਸੋ ਮਿਲਿ ਹੈ ਜਥੈ। ਹਉਮੈ ਮਲ ਨਿਰਵਾਰਹਿ ਸਬੈ
॥੪੭॥ ਸਭਿਹਿਨਿ ਤੇ ਉਤਕ੍ਰਿਸ਼ਟ^੯ ਜੁ ਗਤਿ ਹੈ। ਸੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁਇ ਆਨੰਦ
ਸਤਿ ਹੈ। ਪੁਨਰਾਵਰਤਿ^{੧੦} ਨਹੀਂ ਜਿਤ ਹੋਇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਏਕ ਰਸੁ ਸੋਇ^{੧੧}
॥੪੮॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰਾਸੇ 'ਜੋਗੀ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ
ਪੰਚਤ੍ਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੩੫॥

੩੬. [ਜੋਗੀ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ]।

ਏਹਗ ॥ ਸੁਨਿ ਜੋਗੀ ਬਿਸਮੈ ਭਯੋ ਥਾਨੀ ਸੁਧਾ ਸਮਾਨ। ਪੁਨਹਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ
ਕੀਨਸਿ^੧ ਭਲੇ ਨਿਰਨੈ ਕਰਨ ਮਹਾਂਨ॥੧॥ ਚੌਪਈ॥ 'ਕੋਨ ਬਾਦ ਕਰਿ ਬ੍ਰਹਮ
ਸਿੱਧ ਕਿਯੈ? ਜਿਸ ਤੇ ਸਰਬ ਪ੍ਰਪੰਚ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਬਿਯ। ਕੰਚਨ ਭੂਖਨ ਕੋ

^੧ਅਗਯਾਨ ਨੇ ਰੱਸੀ ਦੇ ਆਸਰੇ ਨੂੰ ਪਾਕੇ ਸਰਪ ਰੂਪੀ ਮਹਾਂਨ ਕਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ^੨ਭਾਵ
ਅਗਯਾਨ ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਹੀ ਆਸਰੇ ਹੈ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਹੀ ਵਿਸ਼ਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ^੩ਕੋਠੇ। ^੪ਬੁੱਧੀ ਕਰਕੇ
ਜਾਣਿਆਂ। ^੫ਬੜਿਆਂ ਤੋਂ ਬੜਾਂ। ^੬ਨਾਸ਼ ਰਹਤ ਹੈ। ^੭ਕਲਪਨਾ ਰਹਤ, ਕ੍ਰਿਆ ਰਹਤ ਤੇ
ਅਜਨਮਾ। ^੮ਉਚੀ। ^੯ਪੁਨਰ+ਆਵਰਤ=ਮੁੜਕੇ ਆਉਣਾ (ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ)। ^{੧੦}ਉਸਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ

*ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਗਯਾਨ ਦਾ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਪੰਚ ਹੈ ਸੋ ਅੱਗਯਾਨ ਤੇ ਉਸਦਾ ਕਾਰਜ
ਪ੍ਰਪੰਚ ਭਰਮ ਕਰਕੇ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਰੂਪ ਦੇ ਤੱਕਿਆਂ ਭ੍ਰਮ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅਗਯਾਨ ਤੇ
ਉਸਦਾ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਪੰਚ ਕਲਪਤਿ ਸੀ ਉਹ ਅਧਿਸ਼ਟਾਨ ਰੂਪ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਿੱਛੇ ਰੱਸੀ ਤੇ ਸੱਪ
ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦੇਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਲਪਤਿ ਵਸਤੂ ਆਪਣੇ ਅਧਿਸ਼ਟਾਨ ਤੋਂ ਜੁਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਗੇ
ਹੋਰ ਸੰਪਸ਼ਟ ਕਰਨਗੀ।

ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤਿ। ਵਾਦ ਪ੍ਰਣਾਮ^੧ ਭਯੋ ਵੱਖਸਾਤ ॥੨॥ ਹੇਮ ਪ੍ਰਣਾਮਨੋ ਨਿਜ ਆਕਾਰ^੨।
 ਕੰਕਨ ਕੁੰਡਲਾਦਿ ਲੰਕਾਰ^੩। ਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਣੇਮ^੪* ਹੋਤਿ ਭਾ ਤੈਸੇ। ਜਗਤ
 ਚਰਾਚਰ ਉਪਜੈ ਐਸੇ। ॥੩॥ ਜਿਸ ਮਾਯਾ ਕੇ ਆਪੁ ਬਤਾਵੈ। ਸੋ ਝੁਠੀਕੈ ਸਾਚ
 ਜਨਾਵੈ। ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੂਪ ਬਿਲੋਕਨੋ ਕੈਸੇ। - ਸੁਖਮ ਤੇ ਸੁਖਮ-ਕਹਿ ਐਸੇ^੫
 ॥੪॥ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਜੋਗੀ ਤੇ ਸੁਨਿਕੈ। ਉੱਤਰ ਦੀਨਸਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਗੁਨਿਕੈ^੬।
 'ਵਿਵਰਤ ਵਾਦਿ' ਇਹੁ ਹਮ ਨੇ ਕਹਨੈ। ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪ੍ਰਪੰਚ^੭ ਬ੍ਰਹਮ ਤੇ ਲਹਨੈ ॥
 ੫॥ ਜਥਾ ਰਜੁ ਤੇ ਸੂਪ^੮ ਉਪਜੈਤਾ। ਭੈ ਆਦਿਕ ਤੇ ਕੰਪ ਉਠੈਤਾ। ਤੈਸੇ ਬ੍ਰਹਮ
 ਤੇ ਜਗ ਇਹੁ ਦੀਖਾ। ਹਰਖ ਸ਼ੋਕ ਦੇ ਤਿਸੇ ਸਰੀਖਾ ॥੬॥ ਬਿਨਾਂ ਗਿਆਨ ਤੇ
 ਮਿਟੇ ਜੁ ਨਾਹੀ। ਸਦਾ ਸਸ਼ਿਕਤਿ^੯ ਦੁਖ ਸੁਖ ਮਾਂਹੀ। ਜਨਮ ਅਨੇਕਨ ਮਹਿ
 ਬਿਰਮਾਵਤਿ^{੧੦}। ਉਚੈ ਨੀਚੈ ਬਹੁਤਉ ਭ੍ਰਮਾਵਤਿ ॥੭॥ ਵਾਦ ਪ੍ਰਣਾਮ ਅਪਰ
 ਬਿਧਿ ਮਾਨੈ। ਰੂਪ ਦੂਧ ਤੇ ਦਧਿ ਹੁਇ ਜਾਨੈ^{੧੧}। ਦਧਿ ਤੇ ਬਹੁਰ ਦੁਗਧ
 ਹੁਇ ਨਾਹਿ। ਪੁਰਖ ਰੂਪ ਨਾਸ਼ ਭਾ ਤਾਂਹਿ ॥ ੮ ॥ ਹਾਟਕ^{੧੨} ਹੋਇ ਨ ਐਸੀ
 ਭਾਂਤਿ। ਭੁਖਨ ਮਹਿ ਸਰੂਪ ਦਰਸਾਤ^{੧੩}। ਬਿਨਸੇ ਅਲੰਕਾਰ ਆਕਾਰ। ਪੁਰਖ
 ਰੂਪ ਹੇਮ ਲੇ ਧਾਰਿ^{੧੪} ॥੯॥ ਮਾਯਾ ਕਰਿ ਬ੍ਰਹਮ ਤੇ ਜਗ ਭਾਸਾ। ਜਿਮ ਬਾਜੀ-
 ਗਰ ਕੇਰ ਤਮਾਸਾ। ਹੋਹਿ ਬਿਨਾਸ ਜਬੈ ਅੰਗਿਆਨ। ਨਹਿ ਪੁਨ ਰਹੈ ਬ੍ਰਹਮ
 ਬਿਨੁ ਆਨ ॥ ੧੦ ॥ ਨਹਿ ਅਸੰਤਨ ਨਹਿ ਸੰਤਨ ਸੁ ਮਾਯਾ। ਸੰਤਨਾਸੰਤਨ
 ਭੀ ਨਹਿ ਬਨਿ ਆਯਾ। ਲਖਹੁ ਅਨਰਬਚਨੀ ਇਹੁ ਯਾਂਤੇ। ਕਿਹ ਬਿਧਿ
 ਕਹਿਬੈ ਜਾਹਿ ਨ^{੧੫} ਕਾ ਤੇ ॥੧੧॥ ਹੇ ਅਨਾਦਿ ਜਿਸੁ ਆਦਿ ਨ ਮਾਨ^{੧੬}। ਅੰਤ
 ਪਾਇ ਉਪਜੈ ਜਬਿ ਗਿਆਨ। ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਸੁਨਿਬੈ ਉਪਦੇਸ਼। ਹਤਹਿ ਅਬਿ-
 ਦਸਾ^{੧੭} ਸਹਤ ਕਲੇਸ਼ ॥੧੨॥ ਬ੍ਰਹਮ ਆਤਮਾ ਪੂਰਨ ਜੋਇ। ਬਿਸੈ ਨ ਕਿਸੁ
 ਇੰਦ੍ਰੈ ਕਬਿਹੋਇ^{੧੮}। ਦਿਖਿਯ ਨ ਆਖਨਿ, ਸੁਨਿਯ ਨ ਕਾਨੀ। ਰਿਦੈ ਲਖਹਿ

^੧ਪ੍ਰਣਾਮਵਾਦ=ਰੂਪ ਬਦਲਨ ਵਾਲਾ। ^੨ਸੋਨੇ ਨੇ ਬਦਲਿਆ ਆਪਣਾ ਰੂਪ। ^੩ਗਹਿਣਿਆਂ ਵਿੱਚ।
^੪ਬਦਲਨ ਵਾਲਾ। ^੫ਐਸੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੁਖਮ ਤੇ ਸੁਖਮ ਹੈ ਬ੍ਰਹਮ। ^੬ਵਿਚਾਰਕੇ। ^੭ਅਸੀਂ ਇਹ
 ਵਿਵਰਤ ਵਾਦ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਬ੍ਰਹਮ ਸੱਤ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਜਗਤ ਮਾਯਾ ਕਰਕੇ ਭਾਸਦਾ ਹੈ ਤੇ
 ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਨਾਂ ਹੋਭ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਭਾਸਦਾ, ਜੈਸੇ ਰਸੀ ਤੋਂ ਸੱਪ। ^੮ਭਾਵ-ਦਿੱਸਦਾ ਜਗਤ।
^੯ਸਹਤ ਸ਼ੰਕਾ ਦੇ। ^{੧੦}ਭਰਮਦਾ ਹੈ। ^{੧੧}ਦੁੱਧ ਤੋਂ ਦਹੀਂ ਹੋ ਜਾਣਾ ਪ੍ਰਣਾਮਵਾਦ ਹੈ। ^{੧੨}ਸੋਨਾ। ^{੧੩}ਦੇਖੀਦਾ
 ਹੈ, ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ^{੧੪}ਸੋਨਾ ਧਾਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ^{੧੫}ਕਹੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ^{੧੬}ਉਤਪਤੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀ
 ਜਾਂਦੀ। ^{੧੭}ਮਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਵਿਦਯਾ। ^{੧੮}ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਇੰਦ੍ਰੈ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

*ਪਾ-ਪ੍ਰਣਾਮ। †ਪਾ-ਜੈਸੇ। ਥੀਸੇ। ‡ਪਾ-ਅਹਿ। ਧੁਪਾ:-ਜੇਠਿ, ਬਹੁਰ।

ਪ੍ਰੰਗਾ ਤੇ^੧ ਗਾਨਾਨੀ ॥੧੩॥ ਇੰਦ੍ਰ ਬਿਸੈ ਨ ਕਰਿ ਜਿਨ ਮਨ ਕੇ । ਬਿਸੈ
ਕਰਤਿ ਮਨ ਇਨ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੇ । ਤਿਮ ਮਨੁ ਬਿਸੈ ਬ੍ਰਹਮ ਨਹਿ ਹੋਇ^੨ ।
ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੇ ਸੱਤਾ ਦੇ ਸੋਇ ॥ ੧੪ ॥ ਸਭਿਨਿ ਅਧਾਰ ਭੂਤ^੩ ਇਕ ਅਹੈ ।
ਨਾਨਾ ਨਸਹਿ ਨੀਕ ਜੇ ਲਹੈ^੪ । ਸੁਖਮ ਤੇ ਅਤਿ ਸੁਖਮ ਜਾਨ । ਕਹਿਯਤਿ
ਮਹਾਂ ਮਹਿਦ ਮਹੀਆਨ ॥੧੫॥ ਸੂਰਜ ਆਇ ਪ੍ਰਕਾਸਤਿ ਜੇਈ । ਤਿਸ ਕੀ
ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸਹਿ ਏਈ^੫ । ਕਾਰਣ ਭੂਤ^੬ ਸਕਲ ਕੋ ਏਕਾਹੁਇ ਪ੍ਰਾਪਤਿਉਰ
ਕਰਤਿ ਬਿਬੇਕ ॥੧੬॥ ਗਗਨ ਰੂਪ ਪਸਰੈ ਸਭਿ ਮਾਂਹਿ । ਨਿਤ ਕੁਟੰਬ^੭
ਨ ਆਵਹਿ ਜਾਹਿ । ਤਿਸ ਮਹਿ ਬਿਰਤਾ ਮਨਕੀ ਪਾਵੈ । ਸੋ ਜਨੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤਮਯ
ਹੁਇ ਜਾਵੈ ॥ ੧੭ ॥ ਜਿਨਹੁ ਬ੍ਰਹਮ ਮਯ^੮ ਜਗਤ ਪਛਾਤਾ । ਤਜਿ ਨਾਨੰਤ
ਅਨੰਦ ਇਕ ਮਾਤਾ । ਕਹੀਅਤਿ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਸੁ ਪ੍ਰਾਨੀ । ਮੂਲ ਕਲੇਸ
ਅਵਿਦਯਾ ਹਾਨੀ^੯ ॥੧੮॥ ਜਹਾ ਹੋਹਿ ਤਹਿ ਦੇਹ ਬਿਨਾਸਾ । ਬਲ ਅਪਵਿੱਤ੍ਰ
ਕਿ ਤੀਰਥ ਪਾਸਾ । ਤਹਾ ਅਨੰਦ ਮੈਂ ਲਯਤਾ^{੧੦} ਪਾਇ । ਜਨਮ ਮਰਨ
ਨਹਿ ਆਇ ਨ ਜਾਇ ॥੧੯॥ ਰਹਹੁ ਦੇਹ ਕੈਧੋਂ ਬਿਨਸਾਇ^{੧੧} । ਨਹਿ ਸੋਚਹਿ
ਉਰ ਇਕਰਸੁ ਭਾਇ । ਅਗਨਿ ਸਿੰਧੁ ਕੇ ਤਰ ਪਰ ਹੋਇ । ਸਗਲੀ ਦੇਤ
ਜਿਨਹੁ ਨੇ ਖੋਇ^{੧੨} ॥੨੦॥ ਇਮੁ ਕਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਗੁਰ ਹੋਰੀ । ਕਰੀ
ਬਿਨਾਸ ਮੋਹੁ ਕੀ ਬੇਰੀ । ਸੁੱਧ ਗਾਨ ਜੋਗੀ ਉਰ ਜਾਗਾ । ਜਨਮਾਦਿਕ ਮਦ
ਪੀਵਤਿ ਤਜਾਗਾ^{੧੩} ॥੨੧॥ ਗੁਰੂ ਬਾਕ ਕੋ ਲਖੈ ਪ੍ਰਤਾਪਾ । ਜਿਸ ਕੇ ਸੁਨਤਿ

^੧ਬੁੱਧੀ ਨਾਲਾ^੧ਤਿਵੇ^੧ ਮਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬ੍ਰਹਮ ਨਹੀਂ ਹੈ।^੨ਆਸ਼ੂ ਰੂਪ।^੩ਦੇਤ ਨਾਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੇ ਚੰਗੀ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਚ ਲਵੇ(ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ)।^੪ਭਾਵ ਸੂਰਜ ਆਇ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਜੋਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਦੀ ਹੈ ।^੫ਕਾਰਣ ਰੂਪ ।
^੬ਸਦਾ ਸਥਿਰ ਇਕ ਰੂਪ।^੭ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ।^੮ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਮੂਲ ਅਵਿਦਯਾ ਨਾਸ਼ ਕੀਤੀ।^੯ਯਾ ਨਾਸ਼
ਹੋ ਜਾਵੇ ।^{੧੦}ਅਗਨ ਸਾਗਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਭਾਵ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੋਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਦੇਤ ਖੋ ਦਿੱਤੀ
ਹੈ ।^{੧੧}ਜਨਮ ਆਦਿਕ ਦੇ ਹੰਕਾਰ (ਰੂਪੀ ਨਸ਼ੇ ਦਾ) ਪੀਣਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ । *ਪਾ:-ਲੋਤਾ ।

†ਜੋਗੀ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮੀ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਹੋਸੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ 'ਜੀਅਦਾਨ' ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਸੀ,
ਜੀਅਦਾਨ 'ਪ੍ਰਸਾਦਿ' ਦੀ ਵਸਤੂ ਹੈ । ਇਸੇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਦੀ ਭਾਲ ਸੀ ਜੋ ਉਸਦੇ ਗੁਰੂ ਨੇ
ਦਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਅਵਿਤਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਤੋਂ ਤੈਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ
ਸਕਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਲਈ ਉਹ ਸੁਸ ਚੜ੍ਹਾਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਸੀ । ਜੋਗੀ ਦੀ
ਕੱਲਜਾਨ ਉਪਰਲੇ ਕਹੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਮਾਤ੍ਰ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਪਰੰਤੂ ਜਦ 'ਪ੍ਰਸਾਦਿ'
ਹੋਇਆ, ਜੋ ਇਸ ਤੁਕ ਵਿਚ ਨਿਰੂਪਣ ਹੋਯਾ ਹੈ, ਤਦ ਉਸਦੀ ਕੱਲਜਾਨ ਹੋਈ ।
ਚੁੜਾਲਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਯੋਗ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਵਿਚ ਵੀ 'ਪ੍ਰਸਾਦਿ' ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ ।

ਮੋਹੁ ਸਭਿ ਖਾਪਾਨੰਮ ਭਯੋ ਚਰਨਨ ਸਿਰ ਧਰਜੋ। ਅਪਨੋ ਗਜਾਨ ਨਿਵੇਦਨ
 ਕਰਜੋ॥੨੨॥ ‘ਅਥਿ ਮੈਕਹੁ ਨਿਸ਼ਚਾ ਦ੍ਰਿੜੁ ਭਯੋ । ਹੁਤੋ ਜਾਨਿਬੋ’ ਜਾਨਿ ਸੁ
 ਲਯੋ। ਤੁਮ ਕਰੁਨਾ ਤੇ ਸੰਸੈ ਨਾਸੋ। ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਚੇਤਨ ਆਨੰਦ ਰਾਸੋ॥੨੩॥ ਅਥਿ
 ਸ਼ਰੀਰ ਮੈਂ ਤਜਾਗਨ ਕਰਿ ਹੋਂ। ਜਿਯਤਿ ਰਹੋਂ ਨਹਿ ਕਾਜ ਬਿਚਰਿ ਹੋਂ’। ਜੋ
 ਕਰਤੱਬ ਸੁ ਮੈਂ ਕਰਿ ਲੀਨਸਿ। ਤੁਮਨੇ ਪੂਰ ਕਾਮਨਾ ਕੀਨਸਿ’ ॥੨੪॥ ਸੁਨਿ
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨੇ ਬਹੁ ਸਨਮਾਨਾ। ‘ਪੀਨਪੀਨ ਤੁਮ ਬਡ ਬੁਧਿਵਾਨ’। ਦਰਸਨ ਦੇਹੁ
 ਰਹਹੁ ਹਿਤ ਕਰੀਏ। ਨਾਨਾ ਜਗ ਮਹਿ ਏਕ ਨਿਹਰੀਏ॥੨੫॥ ਲੋਕਨ ਪਰ
 ਉਪਕਾਰ ਤੁਮਾਰਾ। ਦੇਖਤਿ ਪਾਪਨਿ ਹਰਹਿ ਬਿਕਾਰਾ। ਪਰਹਿ ਸੁਮਗ
 ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਕੱਲਸਾਨਾ। ਜੀਵਮਲੀਨ ਪੂਤ’ ਹੁਇ ਨਾਨਾ’॥੨੬॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ
 ਤੇ ਮਿਦੁਲ ਸੁਹਾਏ। ਪੁਨ ਜੋਗੀ ਨੇ ਬਾਕ ਸੁਣਾਏ। ‘ਨਰਨਿ ਉਧਾਰਨ
 ਤੁਮਰੇ ਹੱਥ’। ਅਪਰ ਕਿਸੁ ਮਹਿ ਨਹਿ ਸਮਰੱਥ ॥੨੭॥ ਇਸ ਹਿਤ ਰਾਵਰ ਨੇ
 ਤਨ ਧਾਰਜੋ। ਸੱਤਜ ਨਾਮਸਿਮਰਨ ਬਿਸਤਾਰਜੋ। ਇਮੁ ਸਭਿ ਜਗ ਕੋ ਭਾਰ
 ਜਿ ਧਰਨੋ’। ਤੁਮ ਬਿਨ ਅਪਰ ਕੌਨ ਇਮੁ ਕਰਨੋ ॥੨੮॥ ਮੁਝ ਕੋ ਆਇਸੁ
 ਦੇਹੁ ਸਮਾਵੋਂ। ਰਹਿਬੇ ਕੋ ਨ ਸੰਕਲਪ ਉਠਾਵੋਂ। ਅਬਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਇਸ ਬਿਧਿ
 ਕੀ ਕਰੋ। ਜਿਸੁ ਤੇ ਆਪਨਿ ਤਨ ਪਰਹਰੋਂ’ ॥੨੯॥ ਦਿਵ ਨਿਸ਼ਚਾ ਜੋਗੀ ਕੋ
 ਜਾਨਾ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨੁ ਬਿਗਸੈਤਿ ਬਖਾਨਾ। ‘ਕਰੋ ਜਥਾ ਅਭਿਲਾਖ ਤੁਮਾਰੀ।
 ਜਿਮੁ ਉਚਰਹੁ ਤਿਮ ਹਮ ਅਨੁਸਾਰੀ’ ॥੩੦॥ ਪੁਨ ਬੁੱਢੇ ਮੈਂ ਗੁਰੁ ਬਖਾਨੀ।
 ‘ਜਿਮ ਇਹੁ ਜੋਗੀ ਭਾਖੈ ਬਾਨੀ। ਤਿਮ ਤੁਮ ਸੰਗ ਹੋਇ ਕਰਿ ਕਰੀਏ।
 ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ’ ਆਇਸੁ ਅਨੁਸਰੀਏ’ ॥੩੧॥ ਹੁਕਮ ਪਾਇ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਖਲੇ
 ॥ ਅਵਲੋਕਹਿ ਲਖਿ ਪਾਵਨ ਭਲੇ। ਹੁਤੇ ਜਿ ਲੋਕ ਫਿਰਤਿ ਚਹੁ ਪਾਸੇ। ਗਮ-
 ਨਤਿ ਭਏ ਮਿਲੇ ਨਰ ਰਾਸੇ ॥੩੨॥ ‘ਨਿਕਸਜੋ ਜੋਗੀ’ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਧਾਏ।
 ਕਰਜੋ ਬਿਲੋਕਨ ਮਨ ਬਿਸਮਾਏ’। ਚਿਰੰਕਾਲ ਕੀ ਆਰਥਲਾ ਜਿਹ। ਅਚ-
 ਰਜ ਇਸ ਜੁਗ ਮਹਿ ਦੇਖਹਿ ਤਿਹ ॥੩੩॥ ਧਾਇ ਧਾਇ ਹਰਖਹਿ ਬਿਸਮ-
 ਵਹਿੰ। ਅਪਰ ਅਪਰ ਸੋ ਕਰਹਿ ਬੁਝਾਵਹਿ’। ‘ਪੂਰਬਲੇ ਜੁਗੁ ਕੋ ਤਨੁ ਇਹੁ
 ਹੈ। ਦੀਰਘਤਾ ਸਭਿ ਅੰਗਨਿ ਲਹਿ ਹੈ ॥ ੩੪ ॥ ਪਰਮ ਬ੍ਰਿਧ ਮੁਖ ਬਰਨ

‘ਜੇ ਜਾਨਣੇ ਯੋਗ ਸੀ।’ (ਮੈਂ) ਵਿਚਾਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ (ਹੁਣ) ਜਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਜ
 (ਬਾਕੀ) ਨਹੀਂ (ਮੇਰਾ)। ‘ਪਵਿੱਤ੍ਰ’। ‘ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ’। ‘ਭਾਵ ਜੋਗੀ ਦੀ’। ‘ਅਚਰਜ ਹੋਕੇ’।
 ‘ਭਾਵ ਹੋਰ ਹੋਰ ਨੂੰ (ਖਬਰ) ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਦਿਪਾਵਤਿ। ਸੋਤ ਸਮੱਸਾ ਕੇਸ ਸੁਹਾਵਤਿ*। ਨਿਕਸ ਵਹਿਰ ਸਭਿ ਮੈਂ ਬਿਰ
ਹੋਵਾ। ਦੇਖਨੋ ਜੋਗੀ ਸਭਿਨਿ ਖਰੋਵਾ ॥੩੫॥ ਕਹਿੰ ਇਹੁ ਥਾਨ ਪੁਨੀਤ
ਮਹਾਂਨਾ। ਜੋ ਸੇਵੈ ਨਰ ਆਨ ਸੁਜਾਨਾ। ਸਰਧਾ ਧਰੈ ਬੰਦਨਾ ਠਾਨਿ। ਸੱਤਜ-
ਨਾਮ ਸਿਮਰਹਿ ਗੁਨ ਗਾਨਾ ॥੩੬॥ ਇਸ ਥਲ ਕੀਜਹਿ ਤਾਲ ਬਿਸਾਲਾ।
ਮੱਜਤਿ ਤਜਾਗਹਿ ਪਾਪ ਕਰਾਲਾ। ਨਾਸਤਿ ਹੂੰ ਸਭਿ ਮਨ ਕੇ ਦੋਸਾ। ਪ੍ਰਾਪਤ
ਹੋਵੈ ਤਿਹ ਸੰਤੋਸਾ ॥੩੭॥ ਨੰਮੂ ਥਾਨ ਪੁਨ ਕਹਿ ਖਨਵਾਯੋ। ਬੈਠਿ ਬੀਚ ਸਭਿ
ਪੈਨ ਚੜਾਯੋ। ਦਸਮੇ ਵਾਰ ਜੋਰ ਕੋ ਪਾਵਾ। ਬ੍ਰਹਮ ਰੰਧਰਾ ਕੋ ਫੋਰਿ ਕਰਾਵਾ।
॥੩੮॥ ਤਬਿ ਸਭਿ ਲੋਕਨ ਫਲ ਬਸਾਏ*। 'ਜੈ ਜੈ' ਮੁਖ ਤੇ ਬਾਕ ਸੁਨਾਏ
। ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬੰਦਨਾ ਕਰੈਂ। ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ ਅਚਰਜ ਕੋ ਧਰੈਂ ॥੩੯॥ ਬਹੁਰੇ
ਸਭਿਨਿ ਮੁੱਤਕਾ ਪਾਈ। ਜੋਗੀ ਕਰਨੋ ਅਲੋਪ ਤਿਥਾਈਂ। ਬਿਸਮਤਿ ਹੋਇ
ਸਕਲ ਹਟਿ ਆਏ। ਮਿਲਹਿ ਪਰਸਪਰ ਕਹਤਿ ਸੁਨਾਏ ॥੪੦॥ 'ਚਿਰੰਕਾਲ
ਆਰਥਲਾ ਜਾਹੀ। ਮੁਖ ਪਰ ਦਿਪਤਿ ਜੋਤਿ ਬਹੁ ਤਾਹੀ। ਪੈਨ ਪੁਰਖ ਐਸੇ
ਜਗ ਮਾਂਹੀ। ਮਨੁ ਬਿਕਾਰ ਜਿਨ ਪਰਸਯੋ ਨਾਂਹੀ' ॥੪੧॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ
ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰਾਸੇ 'ਜੋਗੀ ਕੋ ਪ੍ਰਸੰਗ' ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਖਸਟਤ੍ਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੩੬ ॥

੩੭. [ਪਿੰਗਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ]।

ਵੇਹਗਾ ॥ ਇਮ ਜੋਗੀ ਤਪਸੀ ਮਹਦ ਭਯੋ ਬਿਤੰਤ ਬਿਸਾਲਾ। ਸੁਨਿ ਪਿਖਿ ਨਰ
ਨਾਰੀ ਤਹਾਂ ਅਚਰਜ ਭੇ ਤਿਸੁਕਾਲਾ ॥੧॥ ਚੰਪਈ ॥ ਇਤਨੇ ਬਿਖੈ ਝਗਰਤੇ
ਤਹਾਂ। ਦਿਪਤਿ ਚਲਿ ਆਏ ਗੁਰ ਜਹਾਂ। ਸੋਇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਫੋਰਤੇ* ਬਰਨੋਂ। ਜਥਾ
ਸੁਧਾਸਰ ਬਿਦਤੈ ਕਰਨੋ ॥੨॥ ਮਾਝੇ ਦੋਸ ਪੁਰੀ ਇਕਅਹੈ। 'ਪੱਟੀ' ਨਾਮ ਜਿਸੀ
ਕੋ ਕਹੈਂ। ਤਹਿ ਕੋ ਨ੍ਰਿਪ ਲਘੁ ਰਾਜ ਕਰੰਤਾ। ਤੁਰਕਨ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰਿ ਰਹੰਤਾ
॥੩॥ ਤਿਸ ਗ੍ਰਿਹ ਸੁਤਾ ਪੰਚ ਜਨਮਾਈ। ਬਧਤਿ ਆਰਥਲ ਰੂਪ ਸੁਹਾਈ।

*ਚਿੱਟਾ ਦਾਤਾ। 'ਦਸਮ ਦੁਆਰ' ਜਾ ਸਿਰ ਦੀ ਚੋਟੀ ਵਿਚ ਇਕ ਗੁਪਤ ਜੇਹਾ ਰਾਹ ਜਿਸਨੂੰ
ਫੌੜਕੇ ਜੋਗੀ ਆਪਣੀ ਰੂਹ ਕਢਦੇ ਹਨ। *ਵਰਖਾਏ। *ਮੁਢ ਤੋਂ, ਖੋਲ੍ਹਕੇ।

*ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਜੁਗਾਂ ਦੇ ਲੋਕੀਂ ਕੇਸਾਂ ਦਾਤ੍ਰੇ ਸਮੇਤ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਦੂਸਰੇ
ਪ੍ਰਾਣ ਚੜ੍ਹਾਕੇ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਪਏ ਰਹਿਣਾ ਜਾ ਮੱਠ ਵਿਚ ਦੱਬੇ ਰਹਿਣਾ ਅਚਰਜ
ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਇਕ ਐਸਾ ਜੋਗੀ ਆਯਾ ਸੀ, ਜੋ
ਇਕ ਵਡੇ ਮੱਟ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ੪੦ ਦਿਨ ਜ਼ਿੰਮੀਂ ਵਿਚ ਦਬਿਆ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉੱਪਰ
ਪਹਿਰੇ ਲੱਗੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਯੂਰਪੀਨ ਤੇ ਦੋਸੀ ਦੇਖਣਹਾਰ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ੪੦ ਦਿਨਾਂ ਬਾਦ
ਕੱਢਿਆ ਤੇ ਮਾਲਸ਼ਾਂ ਆਇਕ ਨਾਲ ਹੋਸ਼ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਅੱਜਕਲ ਵੀ ਐਸੇ ਕਰਤਬ
ਕਰਕੇ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। †ਸੰਤੋਖਸਰ ਇਸੇ ਤਾਲ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। ‡ਪਾ:-ਮਹਾਂ।

ਸੁੰਦਰ ਅੰਗੁ ਚੰਗ ਤਨੁ ਗੋਰਾ । ਕਮਲ ਲੋਚਨੀ ਉਰਜ ਕਠੋਰਾ ॥੪॥ ਤਿਨਿ
ਮਹਿੰ ਏਕ ਹੁਤੀ ਸਤਿਸੰਗਨਿ । ਅਲਪ ਆਰਥਲ ਕੋਮਲ ਅੰਗਨਿ* । ਪ੍ਰਭੁ
ਕੇ ਗੁਨ ਸੰਤਨ ਤੇ ਸੁਨੇ।ਬੈਠਹਿ ਨਿਕਟ*ਜਬਹਿ ਮਿਲਿ ਭਨੇ ॥੫॥ ‘ਜੀਵ
ਜੀਵ ਪ੍ਰਤਿ ਤੀਨਹੁ ਲੋਕ । ਨਿਤਿ ਪਾਲਤ ਸਭਿ, ਪ੍ਰਭੁ ਅਰੋਕ* । ਜੋ ਜਿਸ
ਜੂਨਿ ਜਹਾਂ ਹੁਇ ਪ੍ਰਾਨੀ । ਤਹਾਂ ਦੇਤਿ ਭੋਜਨ ਗੁਨਖਾਨੀ’ ॥ ੬ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
ਨਾਨਕ ਕਰਜੈ ਸ਼ਲੋਕ। ਪਠਤਿ ਬਿਚਾਰਤਿ ਸੇ ਪ੍ਰਭੁ ਲੋਕ* । ਤਿਸੁ ਤੇ ਸੁਨਿ
ਕੰਨਜਾਂ ਦਿਵ ਕੀਨੋ।ਸੋ ਅਬਿ ਇਸ ਥਲ ਲਿਖਿ ਕਰਿ ਦੀਨੋ ॥੭॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ॥

ਸਲੋਕ ਮੌ ੧ ॥

ਪੁਰਖਾਂ ਬਿਰਖਾਂ ਤੀਰਥਾਂ ਤਟਾਂ ਮੋਘਾਂ ਖੇਤਾਂਹ ॥ ਵੀਪਾਂ ਲੋਅਾਂ ਮੰਡਲਾਂ
ਖੰਡਾਂ ਵਰੰਡੀਭਾਂਹ ॥ ਅੰਡਿਜ ਜੇਰਜ ਉਤਭੁਜਾਂ ਖਾਣੀ ਸੋਤਜਾਂਹ ॥ ਸੋ ਮਿਤਿ
ਜਾਣੈ ਨਾਨਕਾ ਸਰਾਂ ਮੇਰਾਂ ਜੰਤਾਹ ॥ ਨਾਨਕ ਜੰਤ ਉਪਾਇਕੇ ਸੰਮਾਲੇ
ਸਭਨਾਹ ॥ ਜਿਨਿ ਕਰਤੇ ਕਰਣੀ ਕੀਆ ਚਿੰਤਾ ਭਿ ਕਰਣੀ ਤਾਹ ॥
ਏਹਗਾ॥ਸੁਨਿ ਸ ਅਰਥ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਕੋ ਕੰਨਜਾ ਨਿਸ਼ਚੈ ਕੀਨੁ।‘ਤੀਨ ਲੋਕ
ਪਤਿ ਪਰਮ ਗੁਰ ਰਿਜਕ ਸਭਿਨਿ ਕਹੁ ਦੀਨ’ ॥੮॥ ਚੰਪਈ॥ ਇਕ ਦਿਨ
ਸਭਿ ਕੰਨਜਾ ਮਿਲ ਕਰਿਕੈ।ਕਥਾ ਅਨੇਕ ਸੁਨਾਇ ਬਿਚਰਿਕੈ।ਨਿਜ ਪਿਤ
ਕੀ ਭਾਖਤਿ ਬਡਿਆਈ । ‘ਹਮਹਿ ਪਦਾਰਥ ਅਧਿਕ ਭੁਗਾਈ ॥੯॥ ਖਾਨ
ਪਾਨ ਪਹਿਰਨ ਕੋ ਦਾਤਾ॥ ਬਸਤ੍ਰ ਬਿਭੂਖਨ ਦੇ ਬੱਖਜਾਤਾ’।ਸਭਿ ਤੇ ਸੁਨਿ
ਤਿਸ ਕੰਨਜਾਂ ਕਹਜੈ।‘ਪਾਲਤਿ ਪ੍ਰਭੁ ਸਭਿਨਿ ਕੋ ਲਹਜੈ॥੧੦॥ਦਾਤਨਿ ਕੋ
ਦਾਤਾ ਇਕ ਰਾਮ। ਕਰਹਿ ਜਗਤ ਕੇ ਪੁਰਣ ਕਾਮ । ਸਭਿ ਦਿਨੁ ਸਭਿ ਕੋ
ਭੋਗ ਭੁਗਾਵੈ॥ਕਰਿ ਅਹਾਰ ਕੋ ਜੀਵਤਿ ਪਾਵੈ॥੧੧॥ਸੋ ਨ ਦੇਸ ਸਭਿ ਲਹੈ
ਬਿਨਾਸ। ਤਿਸ ਬਿਨ ਕਹਾਂ ਜਿਯਨ ਕੀ ਆਸ । ਰਾਉ,ਰੇਕ, ਗਜ,ਚੀਟੀ*
ਜੋਈ। ਸਭਿ ਕੋ ਦਾਤਾ ਤਾਤਾ‘ਸੋਈ॥੧੨॥ਅਪਰ ਬਿਖੈ ਸਮਰਥ ਹੈ ਕਹਾਂ ।
ਜੀਵਨਿ ਜੋ ਪਾਲਹਿ ਜਹਿੰ ਕਹਾਂ’ । ਇਮ ਸੁਨਿ ਕੰਨਜਾਂ ਸਭਿ ਹੀ ਕਹੈ ।
‘ਹਮ ਕੋ ਪਿਤ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਤਿ ਰਹੈ ॥੧੩॥ ਨਹਿੰ ਦੇਖਜੋ ਦੇਤੋ ਕਿਤ ਰਾਮ ।
ਦਿਯੋ ਜਾਇ ਕਿਸੁ ਕੋ ਕਬਿ ਧਾਮ। ਅੰਨ ਬਸਤ੍ਰ ਸਭਿ ਕਰਿਕੇ ਤਜਾਰ।ਕਿਸ
ਕੋ ਕੌਨ ਦੇਤਿ ਕਿਸ ਬਾਰਿ’ ॥੧੪॥ਇਮ ਸੁਨਿਕੈ ਕੰਨਜਾਂ ਲਰ ਪਰੀ।ਜਾਇ
ਪਿਤਾ ਕੋ ਢਿਗਿ ਸੁਧਿ ਕਰੀ । ‘ਹਮ ਸਭਿ ਕਹਹਿ-ਪਿਤਾ ਤੇ ਖਾਵਤਿ-।

*ਨਰਮ ਅੰਗਾਂ ਵਾਲੀ । *ਭਾਵ ਮੰਤਾਂ ਦੇ ਪਾਸ।*ਖੁੱਲ੍ਹਾ । *ਸੋ ਸੱਤ । *ਤਿਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਤੀ,ਪਰਮ
ਪੂਜਯ ਨੇ ਉਪਜੀਵਕਾ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ । *ਰੱਖਯਕ । *ਕਿਸ ਵੇਲੇ । *ਪਾ:-ਕੀਟੀ ।

ਇਹ ਕੁਛ ਬਾਤ ਅਪਰ ਬਿਦਤਾਵਤਿ^੧ ॥ ੧੫ ॥ ਜੋ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰਹਿ ਦੇਤਿ
 ਹਮੇਸ਼। ਲਘੁ ਤਨ ਤੇ ਜਿਨ ਕੀਨ ਬਿਸ਼ੇਸ਼^੨। ਸੁਖ ਸੋ ਸੁਭ ਅਹਾਰ ਹਮ
 ਕਰਿਹੀਂ। ਕਿਸੁ ਬਾਤ ਕੀ ਚਿੰਤ ਨ ਧਰਿਹੀਂ ॥ ੧੬ ॥ ਇਹ ਨਹਿ ਮਾਨੈ ਮਤ
 ਕਿਯ ਨਜ਼ਾਰੇ ਹਮ ਸਭਿ ਕਹਿ ਕੀਨਸਿ ਨਿਰਧਾਰੇ^੩। ਸੁਨਤਿ ਨ੍ਰਿਪਤ ਪਿਤ
 ਮੂਰਖ ਰੋਸਾ। ਨਹਿ ਈਸ਼ੁਰ ਕੋ ਲਖਨੈ ਭਰੋਸਾ ॥ ੧੭ ॥ ਅਪਨੇ ਰਾਜ ਮਾਨ ਮਹਿ
 ਫੁਲਾ। ਪ੍ਰਭੁ ਪ੍ਰਤਿਕੂਲ^੪ ਭਏ ਤੇ ਭੁਲਾ। ਸਭਿ ਕੀਨਜਾਂ ਨਿਜ ਨਿਕਟਿ
 ਹਕਾਰੀ। ਆਸੈ ਸਮਝਨ ਇਛਾ ਧਾਰੀ ॥ ੧੮ ॥ ਪ੍ਰਥਕ ਪ੍ਰਥਕ ਤਿਨ ਬੂਝਨ
 ਲਾਗਾ। ‘ਕਹੁ ਤੂੰ ਕਿਸ ਕੋ ਭੁਗਤਹਿ ਭਾਗਾ’^੫। ਸਭਿ ਨੇ ਕਹਨੈ ‘ਪਿਤਾ ਹਮ
 ਭੇਰਾ। ਖਾਵਹਿ ਪਹਿਰਹਿ ਦਰਬ ਘਨੇਰਾ ॥ ੧੯ ॥ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰਤਿ ਨਿਤ ਦੇਤਿ
 ਅਹਾਰਾ। ਹਮ ਸਭਿ ਭੁਗਤਹਿ ਭਾਗ ਤੁਹਾਰਾ’। ਨਿਜ ਭਗਨੀ ਸਭਿ ਤੇ
 ਪਸਚਾਤੀ। ਰਾਜ ਕੁਇਰ ਬੋਲੀ ਇਸ ਭਾਂਤੀ^੬ ॥ ੨੦ ॥ ‘ਹੇ ਪਿਤ ਭਾਗਾ ਏਕ
 ਕੋ ਦੂਵਾ। ਭੁਗਤਹਿ, ਏਹ ਨਹੀਂ ਕਬਿ ਹੁਆ। ਨਿਜ ਨਿਜ ਭਾਗ ਅਧਿਕ
 ਅਰੁ ਘਾਟਾ ਭੋਗਤਿ ਜਗ ਮਹਿ ਰੈਕ ਸੁਰਾਟ’^੭ ॥ ੨੧ ॥ ਸੁਨਿ ਪਿਤ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਨੈ
 ਉਰ ਭਾਰੀ। ਸਭਿ ਕੇ ਸੁਨਿਤੇ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ। ‘ਅਮੁਕ’ ਰੈਕ ਹਮ ਜਾਤਿ
 ਮਝਾਰੀ। ਤਿਸ ਕੇ ਪੁੱਤ ਕਸ਼ਟ ਤਨ ਭਾਰੀ ॥ ੨੨ ॥ ਹਾਥ ਪਾਵ ਅੰਗੁਰੀ
 ਝਰਿ ਗਈ। ਅਸ ਕੋ ਮੈਂ ਜਬਿ ਤੁਹਿ ਦੇ ਦਈ। ਅਪਨ ਭਾਗ ਤਬਿ ਭੁੰਚਨਿ
 ਕਰੀਅਹਿ। ਨਰਕ ਸਮਾਨ ਕਸ਼ਟ ਕੋ ਭਰੀਅਹਿ’ ॥ ੨੩ ॥ ਸੁਨਿ ਕੀਨਜਾਂ ਨੇ
 ਪਿਤ ਕੀ ਬਾਨੀ। ਸੋਈ ਸੀਸ ਧਰੀ ਮਨ ਮਾਨੀ। ਤਿਸ ਕੀ ਮਾਤ ਸੁ ਬਰਜਤਿ
 ਰਹੀ। ਤਉ ਪਿਤਾ ਨੇ ਰਿਸ ਕਰਿ ਕਹੀ^੮ ॥ ੨੪ ॥ ‘ਕਰਨੈ ਕੰਤ ਸੋ’ ਨਿਸ਼ਚੈ
 ਠਾਨਾ^੯। ਅਪਰ ਥਾਨ ਕੋ ਬਜਾਹੁ ਨ ਮਾਨਾ। ਕਹਨੈ ‘ਪ੍ਰਥਮ ਸੋਈ ਪਤਿ ਮੇਰਾ।
 ਤਥਾ ਭਾਗ ਮੈਂ ਅਪਨੋ ਹੋਰਾ’ ॥ ੨੫ ॥ ਰਹੇ ਹਟਾਇ ਲੋਕ ਮਿਲਿ ਘਨੇ। ‘ਕੁਸ਼ਟੀ
 ਸੰਗ ਕਸ਼ਟ ਬਹੁ’ ਭਨੇ। ਰਹੇ ਫੇਰ, ਸੋ ਫਿਰੀ ਨ ਫੇਰੇ^{੧੦}। ਫੇਰੇ ਫਿਰੀ ਸਾਥ
 ਤਿਸੁ ਕੇਰੇ^{੧੧} ॥ ੨੬ ॥ ਨਹਿ ਦਾਇਜ ਕੋ ਨ੍ਰਿਪ ਨੈ ਦੀਨ। ਮਨ ਮੂਰਖ ਨੇ ਹਠ
 ਦਿਢ ਕੀਨਾ। ਕੀਨਜਾਂ ਮਨ ਪ੍ਰਭੁ ਭਾਵੀ ਮਾਨਿ। ਸਮ ਈਸ਼ੁਰ ਕੋ ਸੰਪਤਿ ਜਾਨਿ

^੧ਹੋਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ। ^੨ਛੋਟੇ ਤਨ ਤੋਂ ਵੱਡਿਆਂ ਕੀਤਾ। ^੩ਸਮਝਾਯਾ ਹੈ। ^੪ਉਲਟ। ^੫ਭਾਗ
 ਖਾਂਦੀ ਹੈ। ^੬ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਭੇਣਾਂ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ (ਫੋਟੀ) ਰਾਜ ਕੁਇਰ ਇਸ ਭਾਂਤ ਬੋਲੀ।
^੭ਰਾਜਾ। ^੮ਫਲਾਣਾ। ^੯(ਉਹੋ ਗੱਲ) ਕਹੀ। ^{੧੦}ਭਾਵ ਲੜਕੀ ਨੇ ਨਿਸ਼ਚਾ ਬਿਠਾਇ ਲਿਆ
 ਕਿ ਮੈਂ ਉਹੋ ਕੰਤ ਕਰ ਲਿਆ (ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ)। ^{੧੧}ਹਟਾ ਰਹੇ ਪਰ ਓਹ ਹਟਾਈ ਹੋਈ ਨਾ
 ਹਟੀ। ^{੧੨}ਤਿਸੇ ਸਾਥ ਹੀ ਫੇਰੇ ਫਿਰੀ (ਲਾਵਾਂ ਲੈ ਲਈਆਂ ਭਾਵ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ)।

॥ ੨੭ ॥ ਸਦਨ ਸਾਸੁਰੇ ਦਾਰਿਦ੍ਰ ਮਹਾਂ । ਪਹਿਰਨਿ ਖਾਨ ਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ
ਜਹਾਂ । ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਦੁਖ ਭੁਖ ਕੋ ਸਹਜੇ । ਬਹੁਰ ਅਨਤ ਕਿਤ ਚਲਿਬੇ
ਚਹਜੇ॥੨੮॥ ਤਿਸ ਪੁਰਿ ਰਹੀ ਨ ਬਹੁ ਦੁਖਿਆਰੀ । ਪਤਿਬ੍ਰਤ ਧਰਮ ਮਹਾਂ
ਦ੍ਰਿਫ ਧਾਰੀ । ਪਤਿ ਕੁਸ਼ਟੀ ਕੋ ਧਰਿ ਬਿਚ ਖਾਰੀ । ਅਪਰ ਗ੍ਰਾਮ ਤੇ ਮਾਂਗਿ
ਅਹਾਰੀ॥੨੯॥—ਪਿਤ ਕੇਪੁਰਿ ਨ ਜਾਚਨਾ ਕਰਿਹੈ । ਅਪਰ ਪੁਰਨਿ ਤੇਉਦਰ
ਸੁ ਭਰਿਹੈ—। ਜਾਚਤਿ ਅੰਨ ਆਨਤੀ ਤੇਤੇ । ਪਤਿ ਅਰੁ ਆਪ ਖਾਇ ਲੇ
ਜੇਤੇ ॥੩੦॥ ਮਹਾਂ ਸੁਧਰਮਾ ਧਾਰਤਿ ਧਰਮੁ । ਨਿਜ ਪਤਿ ਤੇ ਨਹਿ ਧਾਰਜੇ
ਭਰਮੁ॥ਸੀਸ ਉਠਾਯੋ ਫਿਰੈ ਸੁ ਜਹਿਕਹਿ*। ਜਾਚਹਿਅੰਨਪੋਖਿਬੇ*ਹਿਤ ਤਹਿ
॥੩੧॥ਨਿਕਟ ਗ੍ਰਾਮ ਕੇ ਦੇਤਿ ਉਤਾਰਾਫਿਰਹਿ ਸਦਨ ਤੇ ਲਜਾਇ ਅਹਾਰ।
ਬਿਚਰਤਿ ਗ੍ਰਾਮਨਿ ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰੀ । ਆਈ ਗੁਰ ਕੇ ਚਕ ਇਕ ਬਾਰੀ ॥
੩੨॥ਦੇਗ ਗੁਰੂ ਕੀ ਲੀਨਿ ਅਹਾਰ। ਪਤਿ ਜੁਤਿ ਖਾਇਰਿਦੈ ਸੁਖ ਧਾਰ।
ਪੁਨ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਬਦਰੀ ਬਨ ਮੈਂ*। ਖਾਰੀ ਜਾਇ ਧਰੀ ਤਬਿ ਤਿਨ ਮੈ
॥੩੩॥ਗ੍ਰਾਮ ਬਿਖੈ ਨਰ ਹਰਤਿ ਜੋਈ । ਕਰਤਿ ਗਿਲਾਨ ਤਰਕਤੇ ਸੋਈ ।
ਇਸ ਹਿਤ ਤੇ ਪਤਿ ਦੂਰ ਬਿਠਾਯੋ । ਖਾਰੀ ਸਹਤ ਸੁ ਛਾਇ*ਟਿਕਾਯੋ
੩੪ ॥ ਗ੍ਰਾਮ ਤੁੰਗ ਕੋ*ਆਪਿ ਸਿਧਾਰੀ । ਭਿੱਖਜਾ ਹਿਤ ਲੈਬੇ ਇਛ ਧਾਰੀ ।
ਜੋ*ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਦਾਸ ਖਨਿਵਾਯੋ । ਦੁਖਭੰਜਨਿ ਬਦਰੀ ਤਰ' ਭਾਯੋ ॥ ੩੫ ॥
ਤਹਿ ਕੁਛ ਟੋਵਾ ਬਿਨਾਂ ਚਿਨਾਰੀ । ਰਹਜੇ ਹੁਤੋ ਨਹਿ ਕਿਸੁ ਨਿਰਧਾਰੀ ।
ਤਿਸ ਮਹਿ ਪਰਜੇ ਨੀਰ ਕੁਛ ਬਿਰਿਯੋ । ਬਦਰੀ ਤਰੁ ਕੇ ਤਰ'ਸੇ ਫਰਿਯੋ॥
੩੬॥ਹੁਤੀ ਮੇਖ ਕੀ* ਤਬਿ ਸੰਕ੍ਰਾਂਤਿ।ਸਮੇ ਪੁਰਬ ਕੋ ਤਬਿ ਬਿਰਤਾਂਤ।ਸਹਿਜ
ਸੁਭਾਇਕ ਬਾਇਸੁ*ਆਯੋ।ਬੈਠਿ ਤਰੁ ਪਰ ਜਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਯੋ ॥ ੩੭ ॥ ਹੁਤੋ
ਤ੍ਰਿਖਾਤੁਰਉਤਰਜੇ ਤਰੋ।ਪੰਚ ਬੇਰ ਚੰਚਨਕੋਭਰੇ।ਜਬਿਅੰਤਰ ਜਲ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਜੇ
ਜਾਇ।ਰਿਦਾ ਸੁੱਧ ਹੁਇ ਬੁਧਿ ਬਿਦੁਤਾਇ ॥੩੮॥ਕਰਜੇ ਸ਼ਨਾਨ ਪੁਰਬ ਕੇ
ਕਾਲ । ਭਯੋ ਸੁੰਤ ਤਨ ਰੁਚਿਰੁ ਮਰਾਲ*। ਸੋ ਪਿੰਗਲ* ਦਖਤਿ ਸਭਿ
ਰਹਜੇ।ਜਥਾ ਕਾਕ ਨੇ ਸੁਭ ਫਲ ਲਹਜੇ*॥੩੯॥ਉਦੈ ਭਾਗ ਤੇ ਉਰ ਫੁਰਿ-
*ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਗ੍ਰੀਬੀ । *ਰੱਜਣ ਵਾਸਤੇ । *ਬੇਰੀਆਂ ਦੇ ਬਨ ਵਿਚ । *ਛਾਯਾ ਵਿਚ । *ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
ਤੋਂ ਦੇ ਕੁ ਮੀਲ ਦੀ ਵਿੱਥ ਤੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਉੱਤਰ ਨੂੰ ਹੈ । *ਭਾਵ ਜੇਹੜਾ ਥਾਂ । *ਉਹ ਥਾਂ
ਬੇਰੀ ਹੇਠ ਸੀ, (ਜਿਸਨੂੰ) ਦੁਖਭੰਜਨੀ (ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਹੁਣ) । *ਬੇਰੀ ਦੇ ਬਿੱਛ ਦੇ ਹੇਠ ।
*ਵਿਸਾਖ ਦੀ । *ਕਾਂ । *ਸੁਹਾਣਾ ਚਿੱਟੇ ਸਰੀਰ ਵਾਲਾ ਹੀਸ ਹੋ ਗਿਆ । *ਲੁਹਲਾ,
ਭਾਵ ਉਹ ਕੁਸ਼ਟੀ । *ਲੀਤਾ ।

*ਪਾ:-ਨਿਰੇ ਜਹਾਂ ਕਹਿੰ ।

ਆਈ ।—ਇਸੁ ਜਲ ਕੀ ਮਹਿਮਾਂ ਅਧਿਕਾਈ । ਮਨਹੁ ਪੁੰਨ ਮਮ ਬਾਇਸ
ਆਯੋ । ਨੀਰ ਮਹਾਤਮ ਕੋ ਦਰਸਾਯੋ—॥੪੦॥ ਬਿਨਾਂ ਬਿਲਮ ਤੇ ਇਤ ਉਤ
ਹਾਲਾ । ਜੋ ਨਿਜ ਬਲ ਤੇ ਸਕਹਿ ਨ ਚਾਲਾ । ਖਾਰੀ ਤੇ ਨਿਕਸਜੋ ਗਿਰ
ਪਰਜੋ । ਰਿੜ੍ਹਤ ਰਿੜ੍ਹਤ ਪਹੁੰਚਨ ਤਹਿ ਕਰਜੋ ॥੪੧॥ ਤੂਰਨ ਤੀਰ ਨੀਰ ਕੋ
ਛੁਹਜੋ । ਕਰਜੋ ਬਨਾਨ ਅਧਿਕ ਫਲ ਲਹਜੋ । ਪੀਕ ਸਮੇਤ ਸੁ ਮਰਦਨ ਕਰਿ
ਕਰਿ । ਮੱਜਤਿ ਮਹਾਂ ਚੌਪ ਕੋ ਧਰਿ ਧਰਿ । ੪੨॥ ਕਰ ਪਗ ਜੁਗ ਗਰ ਗਰ
ਗਿਰ ਪਰੇ । ਤਤਛਿਨ ਭਏ ਅਰੁਜ^੧ ਸਮਸਰੋ । ਸਕਲ ਅੰਗ ਤੇ ਰੋਗ ਨਸਾਯੋ ।
ਕੰਚਨ ਬਰਨ ਰੰਗੁ ਮਨ ਭਾਯੋ ॥ ੪੩ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ
ਵਤਿਯ ਰਾਸੇ 'ਪਿੰਗਲ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਏਰਨਨੰ ਸਪਤ ਤ੍ਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੭ ॥

੩੮ [ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਦਿਨੁ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਪਿੰਗਲ ਮੱਜਨ ਜਬਿ ਕਰਜੋ ਭਯੋ ਸਰੀਰ ਅਰੋਗ । ਬਿਸਮਤ ਬੁਧਿ
ਮਹਿ ਦੇਖਿ ਫਲ ਕਰਿ ਅਨੰਦੁ ਹਰਿ ਸੋਗ^੨ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਮਨਹੁ ਪਾਨ
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੋ ਕਰਜੋ । ਜਰਾ ਆਇ ਰੁਜ ਸਭਿ ਪਰਹਰਜੋ । ਜਨੁ ਸਮਰਥ ਸੁਰ
ਹੋਇ ਪ੍ਰਸੰਨ^੩ । ਕਰਜੋ ਸ਼ਕਤਿ ਨਿਜ ਤੇ ਤਨ ਅੰਨ^੪ ॥ ੨ ॥ ਸੰਦਰਤ । ਮੰਦਿਰ
ਤਨੁ ਹੋਵਾ । ਅਖਿਲ ਬਿਕਾਰਨ ਕੋ ਤਬਿ ਖੋਵਾ । ਪ੍ਰਭੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਅਸੁ ਕਾਇਆ
ਧਾਰੀ । ਜਿਸ ਤੇ ਹੋਇ ਨ ਸਕਹਿ ਚਿਨਾਰੀ ॥ ੩ ॥ ਨਖ ਸ਼ਿਖ ਤੇ ਬੋਰਜੋ ਨਿਜ
ਗਾਤ^੫ । ਬਾਰ ਬਾਰ ਮੱਜਤਿ ਹਰਖਾਤਿ । ਜਬਾ ਅਚਾਨਕ ਨਰਕੀ ਜੀਵ ।
ਸੁਰਗੀ ਬਨਹਿ ਮਹਾਂ ਸੁਖਿ ਬੀਵ ॥ ੪ ॥ ਜਨਮੁ ਰੀਕ ਚਿੰਤਾਮਣਿ ਪਾਈ ।
ਹਰਖਜੋ ਜਿਮੁ ਨਵਨਿਧਿ ਘਰ ਆਈ । ਬਸਤ੍ਰ ਬਿਭੂਖਨ ਸੰਦਰ ਜੋਗ ।
ਇਮੁ ਸੰਦਰ ਬਨ ਗਯੋ ਅਰੋਗ ॥ ੫ ॥ ਤਿਸ ਬੰਦਰੀ ਤਰੁ ਕੇ ਤਰ
ਬਿਰਜੋ । ਖਾਰੀ ਉਲਟ ਸੁ ਆਸਨੁ ਕਰਜੋ । ਬੈਠਿ ਰਹਜੋ ਮਨੁ ਮੋਦ ਬਵਾਇ ।
ਪ੍ਰਿਯਾ ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ^੬ ਦ੍ਰਿਗ ਤਿਤ ਲਾਇ ॥ ੬ ॥ ਭਿੱਖਨਾ ਤੰਗੁ ਗ੍ਰਾਮ ਤੇ ਲੀਨ ।
ਰਾਜੁ ਕੁਇਰ ਪਤਿਬੂਤਾ ਪ੍ਰਬੀਨ । ਅਪੁਨੇ ਧਰਮੁ ਬਿਖੈ ਸਵਧਾਨਾ । ਨਿਜ
ਪਤਿ ਬਿਨੁ ਕਬਿ ਚਹੈ ਨ ਆਨ ॥ ੭ ॥ ਖੇਦ ਬਿਸਾਲ ਸਹੈ ਸਭਿ ਤਨੁ ਮਾਂਤਉ
ਨ ਡੋਲਤਿ ਹੈ ਕਬਿ ਮਨ ਮੈਂ । ਨ੍ਰਿਪ ਦੁਹਿਤਾ ਅਪਦਾ ਅਸ ਝਾਲੀ । ਤਉ

^੧ਮਾਨੋਂ ਕਾਂ ਮੇਰੇ ਪੁੰਨਾ ਕਰਕੇ ਆਯਾ ਹੈ । ^੨ਜਲ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ । ^੩ਮਲ
ਕਰਕੇ । ^੪(ਜੋ)ਹੱਥ ਪੈਰ ਦੇਵੇਂ ਗਲ ਗਲ ਕੇ ਡਿਗ ਪਏ ਹੋਏ ਸਨ । ^੫ਅਰੋਗ । ^੬ਸ਼ੋਕ ਦੂਰ
ਕੀਤਾ । ^੭ਮਾਨੋਂ ਸਮਰੱਥ ਦੇਵਤਾ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਕੇ । ^੮ਹੋਰ ਸਰੀਰ । ^੯ਨਹੁੰ ਤੋਂ ਸਿਰ ਫਕ ਭੋਭ
ਦਿੱਤਾ ਅਪਣਾ ਸਰੀਰ । ^{੧੦}ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਉਤੀਕਦਾ ਹੈ ।

ਧਰਮ ਤੇ ਭਈ ਨ ਖਾਲੀ॥੮॥ਜਬਿ ਤਿਸ ਥਾਨੁ ਆਨ ਕਰਿ ਦੇਖਾ। ਬੈਠੈ
ਸੁੰਦਰ ਪੁਰਖ ਵਿਸ਼ੇਖਾ॥-ਇਹੁ ਕਯਾ ਭਯੋ ਨਜਾਨੈ ਜਾਇਮਮ ਪਤਿ ਨਹਿ
ਦੀਸਤਿ ਇਸ ਥਾਇ॥੯॥ਇਹੁ ਕੋ ਬੈਠੈ ਅਘ ਗਨ ਕਰਤਾ। ਲਖੀਅਤਿ
ਮਮ ਭਰਤਾ ਕੋ ਹਰਤਾ॥-ਸੁਕਚਿ ਦੂਰ ਤੇ ਉਚ ਉਚਾਰੀ। ‘ਕੋ ਤੂੰ ਅਹੈ’
ਇਹਾਂ ਦੁਰਚਾਰੀ॥੧੦॥ਮਮ ਪਤਿ ਕਹਾਂ?ਇਹਾਂ ਤਜਿਗਈ। ਤੂੰਗ ਗ੍ਰਾਮ ਤੇ
ਤੂਰਨ ਅਈ॥ਅਬਿ ਮੈਂ ਕਰੈ ਪੁਕਾਰ ਉਦਾਰਾਗਹਿ ਲੈਹੈ ਜੇਕੀਨ ਸੰਘਾਰਾ
॥੧੧॥ ਨਾਹਿ ਤ ਮੋਹਿ ਬਤਾਵਹੁ ਪਤਿਕੋ। ਰਹੈ ਜਿਯਤਿ ਜੇ ਕਿਯ ਇਤ
ਉਤ ਕੋਤੂਰਨ ਕਰਿ ਨਹਿ ਬਿਲਮਲਗਾਵਹੁ॥ਮਮ ਭਰਤਾ ਕੋ ਆਖਦਿਖਾ-
ਵਹੁ॥੧੨॥ਸੁਨਤਿ ਪੀਆ ਨੇ* ਕੀਨੁ ਬਖਾਨੁ। ‘ਮੈਂ ਤੇਰੇਪਤਿ ਲੇਹੁਪਛਾਨੁ।
ਹੈ ਧਰਮਗੋ! ਭਰਮੁ ਨ ਕੀਜਹਿ। ਹੋ ਪਤਿਬੂਤੇ!ਬ੍ਰਿਤੰਤ ਸੁਨੀਜਹਿ॥੧੩॥
ਪੁਰਖ ਭਾਗੁ ਜਗੋ ਅਬਿ ਮੇਰੇ। ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਔਚਕ’ ਇਸੁ ਬੇਰੇ। ਕਰਤਿ
ਬਨਾਨ ਕਾਕ ਮੈਂ ਹੇਗਾਭਯੋ ਹੀਸ ਸਿਤ ਬਰਨੁ ਬਡੇਰਾ॥੧੪॥ਇਸੁ ਜਲੁ ਕੋ
ਢਲੁ ਮੈਂ ਤਬਿ ਜਾਨਾ। ਨੀਠਿ ਨੀਠ ਦੂਤ ਆਨਿ ਸ਼ਨਾਨਾ। ਭਯੋ ਅਰੋਗ
ਅੰਗ ਤਨ ਸੁੰਦਰਾਮੈਂ ਪਤਿ ਸੋ,ਨ ਭਰਮੋ ਉਰ ਅੰਦਰ॥੧੫॥ ਮਿਲਹੁ ਆਨ
ਸੋਕਹੁ ਅਬ ਪਸਾਰੀ॥ਤੁਵ ਪ੍ਰਤਾਪ ਮੁਝਭਾ ਸੁਖ ਭਾਰੀ। ਸੁਨਤਿ ਰਿਸੀ ਬਚ
ਉਚ ਉਚਾਰਾ। ‘ਮੁਝ ਹਿਤ ਤੈਂ ਮੇਰੇ ਪਤਿ ਮਾਰਾ॥੧੬॥ਕੈਸੇ ਕੁਸ਼ਟ ਯੁਕਤਿ
ਅਸ ਹੋਵਤਿ?। ਕਰ ਪਗ ਬਿਨ ਕੇ ਕਰ ਪਗ ਜੋਵਤਿ।ਨਹਿ ਨਿਸ਼ਚੇ ਚਿਤ
ਆਵਤਿ ਮੋਹੀ। ਅਘ ਕੀ ਸ਼ੋਕਾ ਹੈ ਬਿਚ ਤੋਹੀ॥੧੭॥ ਜੇ ਕਰਿ ਮੇਰੇ ਪਤਿ
ਮਰਿ ਗਇਉ। ਨਹਿ ਜੀਵੈ ਨਿਜ ਪ੍ਰਾਨਨ ਹਇਉਂ। ਤੋਹਿ ਗਹਾਇ ਆਪ
ਮਰਿ ਜਾਉਂ। ਨਹਿ ਪਰ ਪੁਰਖ ਅੰਗ ਸੰਗ ਲਾਉਂ’ ॥ ੧੮ ॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ
ਉਚੇ ਬਚ ਟੇਰਤਿ। ਸੁਨਿ ਗਨ ਲੋਕ ਮਿਲੇ ਤਿਨ ਹੋਰਤਿ। ਦੋਨਹੁ ਨਿਜ
ਨਿਜ ਬ੍ਰਿਥਾ ਸੁਨਾਈ। ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਕਿਹ ਨ ਸਮਝ ਨਰ ਆਈ॥੧੯॥ਤਬਿ
ਸਭਿਹਿਨਿ ਤਿਨ ਕੋ ਸਮੁਝਾਵਾ। ‘ਕਜੈਂ ਤੁਮ ਝਗਰਹੁ ਬਾਦ ਉਠਾਵਾ?।
ਅਪਰ ਨ ਕਰਿ ਹੈਂ ਨਜਾਉਂਤੁਮਾਰਾ॥ਸ਼੍ਰੀਗੁਰੁਅਰਜਨਇਹਾਂ ਉਦਾਰਾ॥੨੦॥
ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸੋ ਸਭਿ ਜਾਨਹਿ।ਕਰਿ ਨਿਰਨੈ ਸਚੁ ਬਾਕ ਬਖਾਨਹਿ। ਤਿਨ

*ਪ੍ਰਾਪ ਸਮੂਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। *ਹੈ ਮੰਦ ਕਰਮੀ। *ਮੈਂ ਫੜ ਲਵਾਂਗੀ ਜੇ ਤੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

*ਮੈਨੂੰ ਅੱਖੀਂ ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਦਿਖਾਏਹ। *ਅਚਾਨਕ। *ਭਾਵ ਰਿੜ੍ਹ ਰਿੜ੍ਹ ਕੇ ਛੇਤੀ ਆਣ ਦਿਸ਼ਨਾਨ

ਕੀਤਾ। *ਪਾ:-ਪ੍ਰਿਯਾ ਤੇ।

ਕੋ ਕਹਨੈ ਸਾਚ ਹੀ ਜਨੀਅਹਿ॥ਨਿਹਸੈਸਹਿ ਦੋਨਹੁ ਬਚ ਮਨੀਅਹਿ॥੨੧॥
 ਇਮ ਸੁਨਿਕੈ ਤਿਯ ਉਰ ਹੁਲਸਾਈ ।-ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਮਮ ਸੰਸੈ ਜਾਈ-।
 ਤਬਿ ਦੋਨਹੁ ਕੁਛ ਨਰ ਲੈ ਸਾਥ।ਗਏ ਜਹਾਂ ਗੁਰੁਅਰਜਨ ਨਾਥ॥੨੨॥ਜੋਗੀ
 ਕੋ ਬਿਤੰਤ ਹੈ ਰਹਨੈ । ਮਹਾਂ ਅਚੇਭਾ ਸਭਿ ਉਰ ਲਹਨੈ । ਦੁਤਿਯ ਅਚੇਭਾ
 ਇਹੁ ਲੈ ਗਈ॥ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਪਦ ਬੰਦਤਿ ਭਈ॥੨੩॥ ਤਿਸ ਕੋ ਪਤਿ ਨੇ ਮਸ-
 ਤਕ ਟੇਕਾ। ਬੈਠੇ ਸਰ ਤਟ ਜਲਪਿ ਬਿਬੇਕਾ । ਨਿਕਟ ਭੀਰ ਹੈ ਨਰ ਸਮੁ-
 ਦਾਇ।ਕਰਹਿ ਕਾਰਕੋ ਬਿਰ ਫਿਗ ਥਾਇ॥੨੪॥ਖਰੇ ਭਏ ਦੋਨਹੁਕਰ ਜੋਗਿ।
 ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪਿਖਿ ਕਰਿ ਇਨ ਓਰ।ਬੁਝਨੈ‘ਕਾਰਜ ਕੋਨ ਤੁਮਾਰਾ’।ਕਿਮ
 ਬਿਰ ਰਹੈ‘ਕਰਹੁ ਬਿਸਥਾਰ’॥੨੫॥ ਵੇਹਗਾ॥ ਕਹਤਿ ਭਈ ਕਰ ਜੋਰਿ ਕੈ
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਨਾਥ॥ਸੁਜਸ ਆਪ ਕੋ ਬਿਦਿਤਿ ਹੈ ਕਰਾਮਾਤ ਅਤਿ
 ਸਾਥ ॥ ੨੬ ॥ ਚੰਪਈ ॥ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਸੁਨਿਯਤਿ ਜਗ ਭਏ । ਸਿੱਧ ਪੀਰ
 ਆਦਿਕ ਜੈ ਕਏ।ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਗੰਭੀਰ ਉਦਾਰਾ।ਜਿਨਕੋ ਜਸ ਗਾਵਤਿ ਜਗ
 ਸਾਰਾ॥੨੭॥ਦਾਸਨ ਕੋ ਦੇ ਗਜਾਨਬਡਾਈ॥ਸੋ ਅਬਿ ਲਗ ਜਗਮਹਿ ਦਿਪ-
 ਤਾਈ॥ਦੁਰੇ ਬਿੰਦੁ ਦੰਭੀ ਜਹਿੰਕਹਾਂ।ਤੇਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਸਹੁ ਦਿਸ ਮਹਾਂ॥੨੮॥
 ਤਿਨ ਸਥਾਨ ਰਾਵਰਿ ਅਬਿ ਅਹੈ । ਰਿਦੇ ਬਿਖੈ ਸਭਿ ਗਜਾਤਾ ਲਹੈ । ਸੰਸੈ
 ਕਰਦਮ‘ਧਸਿ ਮਨ ਮੋਰਾ।ਧਰਮ ਛਿਦਨ ਤੇ ਡਰ ਉਰ ਘੋਰਾ॥੨੯॥ ਬਾਕ
 ਤੁਮਾਰੋ ਹੋਇ ਸਹਾਈ॥ਇਸੀ ਹੇਤ ਮੈਂ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਈ। ਪਾਂਚ ਸੁਤਾ ਹਮ
 ਪਿਤ ਕੇ ਹੁਤੀ॥ਇਕ ਸਮਾਨ ਹੀ ਤਨ ਮੈਂ ਦੁਤੀ ॥੩੦॥ ਪਿਤ ਰਿਸ ਕਰਿ
 ਕੁਸ਼ਟੀ ਪਤਿ ਦੀਨਾ॥ਧਰਮ ਆਪਨੋ ਮੈਂ ਦ੍ਰਿਫ ਕੀਨਾ॥ ਤਿਸ ਕੋ ਖਾਰੀ ਮਹਿ
 ਧਰਿ ਲੀਨਾ॥ਨਿਕਸੀ ਵਹਿਰ ਫਿਰਨ ਸੁਭ ਚੀਨਾ॥੩੧॥ ਜਾਚਤਿ ਫਿਰੀ ਸੁ
 ਭਰਤਾ ਲੈਕੈ।ਭੋਜਨ ਆਨਿ ਜਾਚਨਾ ਕੈ ਕੈ।ਪਤਿ ਕੋ ਦੇਯ ਪਿਛਾਰੀ ਖਾਵੈ।
 । ਨਿਸ ਬਾਸੁਰ ਮੈਂ ਸੇਵ ਕਮਾਵੈ॥੩੨॥ਮਮ ਪਤਿ ਕੋ ਪਿਖਿ ਕਰੈਂ ਗਿਲਾਨ।
 ਐਂਠਹਿ ਨਾਕੈ ਸੁ-ਦੂਰ-ਬਖਾਨ । ਤੁਮਰੇ ਚੱਕ ਤੇ ਹੈ ਦਿਸ ਪੁਰਾ। ਤਹਿ
 ਬਦਰੀ ਤਰੁ ਹੈ ਇਕ ਖਰਾ॥੩੩॥ਕੁਛਕ ਨਿੰਮ੍ਰ ਥਲ ਨੀਰ ਖਰਜੋਹੈ।ਸਿਰ
 ਤੇ ਤਹਾਂ ਉਤਾਰ ਧਰਜੋ ਹੈ।ਪਤਿ ਸਮੇਤ ਖਾਰੀ ਲਿਟਿਕਾਈ॥ਜਾਚਨ ਆਨ
 ਗ੍ਰਾਮ ਮਹਿ ਧਾਈ॥੩੪॥ਉਤਰ ਦਿਸਾ ਬਸਤਿ ਹੈ ਤੁੰਗ। ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਮੈਂ
 ਅੰਨ ਸੁ ਮੰਗਿ । ਬਿਤੇ ਜਾਮ ਜੁਗ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਈ। ਪਤਿ ਪਿੰਗਲ ਨਹਿ

‘ਸੰਸੇਹੁਪੀ ਚਿੱਕੜ ਵਿੱਚ । ‘ਨੱਕ ਅਕੜੋਂਦੇ ਹਨ । ‘ਪੁਰਖ ਦਿਸਾ ਵੱਲਾ ‘ਬੋਰੀ। ‘ਨੀਵੀ । ‘ਲੈ।

ਪਿਖੜੇ ਤਿਥਾਈਂ॥੩੫॥ਬਿਨਾ ਕੁਸ਼ਟ ਕਰ ਪਗ ਜੁਤਿ ਸਾਰਜੋ॥ਆਇ ਤਹਾਂ
ਇਹੁ ਪੁਰਖ ਨਿਹਾਰਜੋ॥ਮੁੜ ਮਨ ਮਹਿ ਨਹਿ ਨਿਸ਼ਚੈ ਹੋਵਾ॥ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਭਾ ਨਵਾ ਨਿਰੋਵਾ॥੩੬॥ਸਕਲ ਬਾਤ ਸੁਨਿਕੈ ਤਿਯ ਕੇਰੀ॥ਮਾਨਵ ਸਾਥ
ਭਨਜੇ ਤਿਸੁ ਬੇਰੀ । ‘ਪਿੰਗਲ ਦੇਹਿ ਬਿਖੈ ਬਛਿ ਰੋਗ॥ਤੂੰ ਕਹੁ ਕੈਸੇ ਭਯੋ
ਅਰੋਗੀ॥੩੭॥ਸਕਲ ਜਥਾਰਥ ਬਾਤ ਸੁਨਾਵਹੁ॥ਨਾਂਹਿ ਤ ਬਡ ਸਜਾਇ ਕੋ
ਪਾਵਹੁ॥ਕਪਟ ਜਿ ਕਰਜੇ ਭਾਰਜਾ ਹੋਤਿ॥ਬਸਹਿ ਨਹੀਂਇਹੁ ਤੋਹਿ ਨਿਕੇਤ’
॥੩੮॥ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਤੇ ਤਿਹ ਮਾਨਵ ਕਹਜੋ॥ ‘ਸਰਬ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਸੁਨਹੁ ਜਿਮਿ
ਲਹਜੋ॥ਬਦਰੀ ਸੋ ਧਰਿ ਕਰਿ ਮਮਖਾਰੀ॥ਜਬਿ ਇਹ ਮਾਂਗਨ ਹੋਤ ਸਿਧਾਟੀ
॥ ੩੯ ॥ ਤਬਿ ਇਕ ਬਾਇਸ ਚਲਿ ਢਿਗ ਆਵਾ । ਕਰੇ ਪਾਨ ਅਰੁ ਪੀਖ
ਭਿਗਾਵਾ॥ਭਯੋ ਸੁਪੇਦ ਰੰਗ ਤਿਸ ਕੇਰਾ॥ਧਰੀ ਮਰਾਲ ਪੁਭਾ॥ਤਿਸ ਬੇਰਾ॥੪੦॥
ਸ਼ਜਾਮ ਬਰਨ ਸਗਰੋ ਮਿਟ ਗਯੋ॥ਜਨ ਸਬੂਟ ਸੰਗ ਉੱਜਲ ਭਯੋ॥ਤਬਿਹੂੰ
ਮੈਂ ਜਾਨਜੋ ਨਿਜ ਆਤਮਾ॥—ਇਸ ਜਲ ਕੋ ਹੈ ਮਹਾਂ ਮਹਾਤਮ—॥੪੧॥ਹਾਲ
ਚਾਲ ਮੈਂ॥ਤਜਿ ਕਰਿ ਖਾਰੀ॥ਜਾਇ ਸਪਰਸ਼ਜੋ ਸੁੰਦਰਬਾਰੀ॥ਜਬਿਪੂਰਬਿ ਮੈਂ
ਹਾਥ ਭਿਗੋਏ॥ਤਾਤਕਾਲ ਅੰਗੁਰੀ ਜੁਤਿ ਹੋਏ ॥੪੨॥ ਸਾਰੋ ਪਰਜੈ ਬੀਚ ਮੈਂ
ਜਾਈ॥ ਅਸੁ ਕਾਇਆ ਅਪਨੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਈ । ਨਿਜ ਤਿਯ ਕੋ ਕਹਿ ਰਹਜੋ
ਬਬੇਰਾ*॥ ਮਾਨਜੋ ਬਾਕ ਨਹੀਂ ਕੋ ਮੇਰਾ॥੪੩॥ਕਹਿਨ ਲਗੀ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਇਸ
ਕਾਲ॥ਸਭਿ ਗਜਾਤਾ ਤਿਨ ਰਿਦੈ ਬਿਸਾਲ॥ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਭਿ ਕੀ ਜਾਨਹਿ
।ਬਾਕ ਬਖਾਨਹਿ ਸੋ ਹਮ ਮਾਨਹਿ—॥੪੪॥ਮੋਹਿ ਭਾਰਜਾ ਬਗਰਤਿ ਆਈ ।
ਯਾਂਕੋ ਦੀਜਹਿ ਸਾਚ ਜਨਾਈ॥ਬਹੁ ਨਰ ਮਿਲੇ ਸਕਲ ਨੇ ਕਹਜੋ॥ ‘ਰਾਵਰ
ਕੋ ਸਰਬਗ ਸਭਿ ਲਹਜੋ’॥੪੫॥ਸਤਿਗੁਰ ਸਭਾ ਬਿਸਮ ਭਈ ਐਸੀ॥ਸੁਨਤਿ
ਮੋਨ ਧਰਿਯੋ ਸਭਿ ਬੈਸੀ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਜੀ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ॥ ‘ਬੈਠਹੁ ਸ਼ਬਦ
ਸੁਨਹੁ ਨਿਜ ਕਾਨਾ ॥੪੬॥ ਹਮ ਕਹਿ ਹੈਂ ਕੋ ਘਟੀ ਪਿਛਾਰੀ॥ ਸਾਚ ਝੂਠ
ਕਰਿ ਦੇਹਿ ਨਿਰਾਰੀ’॥ਇਮ ਕਹਿ ਨੈਨ ਮੂੰਦ ਕਿਯ ਧਨਾਨਾ । ਮਨ ਠਹਿ-
ਰਾਯੋ ਗੁਰੁ ਸੁਜਾਨਾ॥ ੪੭ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰਾਸੇ
‘ਪਿੰਗਲ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਅਸ਼ਟਤ੍ਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥੩੮॥

*ਸ੍ਵਾਰਿਆ ਹੋਇਆ (ਅ) ਸਾਰੇ । *ਭਾਵ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਨਾਲ । *ਹੋਸ ਵਰਗੀ ਸੁਹਣਪ ।
*ਆਪਨੇ ਮਨ ਵਿਚ । *ਹਿੱਲ ਜੁੱਲ ਕੇ । *ਘੜੀ ਕੁ ਪਿੱਛੋਂ । *ਵੱਖੋ ਵੱਖ । *ਪਾ—ਬਧੇਰਾ ।

੩੯. [ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਫਾਰ ਦਾ ਅਰੰਭ]

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸਰਬਗੁਰ ਗੁਰ ਨੇਤ੍ਰ ਮੂੰਦਿ ਕਿਧ ਧਯਾਨੁ । ਤਿਸ
 ਛਿਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਜੀ ਦਈ ਦਿਖਾਈ ਆਨ॥੧॥ ਚੋਪਈ॥ ਧਯਾਨ ਬਿਰੇ
 ਉਰ ਮਹਿ ਗੁਰ ਆਏ । ਸਕਲ ਬਾਤ ਕੋ ਭੇਵ ਜਨਾਏ । 'ਇਹ ਨਰ ਸਾਚੀ
 ਭਾਖਤਿ ਬਾਤ । ਜਬਿ ਸੁ ਨ੍ਰਾਤ ਤਹਿ, ਤਬਿ ਸੰਕ੍ਰਾਂਤ' ॥੨॥ ਹਮ ਨੇ ਪਿਤਾ
 ਤੁਮਾਰੇ ਪ੍ਰੇਰਾ।-ਜਾਇ ਤਜਾਗ ਲਗਾਇ ਬਡੇਰਾ-।ਤਬਿ ਇਕ ਤਾਲ ਤਹਾ
 ਖੁਨਵਾਯੋ । ਜਹਿ ਇਹ ਕੁਸ਼ਟੀ ਨੀਰ ਨਹਾਯੋ ॥ ੩ ॥ ਤੁਮ ਕੋ ਉਚਿਤ
 ਅਹੈ ਇਸ ਕਾਲ । ਕਰਹੁ ਲਗਾਵਨ* ਤਾਲੁ ਬਿਸਾਲ । ਬਹੁਤ ਕਾਲ
 ਭਾ ਲਘ ਖੁਨਵਾਯੋ। ਚਹੁੰਦਿਸ਼ ਤੇ ਜਲ ਢਰਿ ਤਹਿ ਆਯੋ ॥੪॥ ਮ੍ਰਿਤਕਾ
 ਪਰੀ ਗਯੋ ਭਰਿ ਸੋਇ। ਚਿੰਨ੍ਹ ਪਛਾਨ ਮਾਤ੍ਰ ਤਹਿ ਹੋਇ।ਹੋਤ ਮਹਾਤਮ ਕੇ
 ਬਿਦਤਾਵਨ। ਨਹਿ ਕੀਨਸ ਸਭਿ ਬਿਖੈ ਜਨਾਵਨ ॥੫॥ ਅਬਿ ਮਹਿਮਾ ਕੇ
 ਸਹਤ ਬਿਸਲਾ । ਬਿਦਤਾਵਹੁ ਸਿਰਜਹੁ ਸੁਭ ਤਾਲਾ । ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
 ਧਰੀਅਹਿ ਨਾਮ।ਚਹੁੰਦਿਸ਼ ਮਹਿ ਸੁਪਾਨ* ਅਭਿਰਾਮ॥੬॥ ਰਾਮਦਾਸੁ ਪੁਰਿ
 ਰਾਮਦਾਸੁ ਸਗੁ ਇਹੁ ਭੀ ਨਾਮ ਕਹਹਿ ਨਾਰੀ ਨਰ'। ਜਨਨੀ ਪਿਤ ਗੁਰ'
 ਕੋ ਉਰ ਹੋਗਾਨਮੋ ਕਰਤਿ ਭੇ ਹਰਖ ਬਡੇਰਾ॥੭॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਗੁਰੁ ਅੰਤਰ-
 ਜਾਮੀ॥ਮਿਸ ਕਰਿ ਬਿਦਤਾਵਤਿ ਬਲ ਸ੍ਰਾਮੀ'। ਵਹਿਰ ਮੁਖੀ ਬ੍ਰਿਤਿ ਨਧਨ
 ਉਘਾਰੇ । ਮਨਹੁ ਕਮਲ ਦਲ ਭੇ ਭੁਨਸਾਰੇ॥੮॥ ਪਰਮ ਪ੍ਰਸੀਦ ਬਖਾਨੈ
 ਤਿਧ ਸੋਂ । 'ਸਰਬ ਸੰਦੇਹ ਦੂਰ ਕਰਿ ਹਿਧ ਸੋਂ। ਨਿਸ਼ਚੈ ਇਹੀ ਤੋਰ ਭਰ-
 ਤਾਰ॥ਤੈਂ ਕੀਨਸ ਹਮ ਪਰ ਉਪਕਾਰ ॥੯॥ ਚਿਰਕਾਲ ਕੇ ਚਾਹਤਿ ਅੰਸੇ।
 ਤੀਰਥ ਪਰਖਨਿ ਹੋਵਹਿ ਕੈਸੇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਬਚ ਕਹਿਓ।-ਕਉਆ
 ਨਾਇ ਹੰਸ ਜਹਿ ਲਹਿਓ ॥ ੧੦ ॥ ਸੋ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਜਾਨਹੁ । ਇਮ
 ਪਰਖਨ ਤਿਸ ਬਲ ਕੋ ਮਾਨਹੁ†-। ਤੁਮ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚੈ ਭਇਓ ।
 ਜਗਤ ਨਰਨ ਕੋ ਸੰਸੈ ਗਇਓ ॥ ੧੧ ॥

* (ਵਿਸਾਖ ਦੀ) ਸੰਗਰਾਂਦ ਸੀ । 'ਤੁਸਾਡੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਅਸਾਂ ਨੇ (ਕਦੇ) ਆਖਿਆ ਸੀ । 'ਬੋੜਾ
 ਖੇਦਿਆ ਸੀ । 'ਪੋੜੀਆਂ । 'ਮਾਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ (ਅਮਰ ਦੇਵ) ਜੀ ਨੂੰ । 'ਆਪਣੀ
 ਅੰਤਰਜਾਮਤਾ ਛਿਪਾਈ ਰੱਖਕੇ ਇਸ ਵਾਕਿਆ ਦੇ) ਵਸੀਲੇ ਬਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ।

* ਪਾ:-ਖੁਨਾਵਨ । † ਇਹ ਚਾਰੇ ਸਤਰਾਂ- 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ-ਤੈਂ...ਮਾਨਹੁ'
 ਤੱਕ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਦੇ ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖਿਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਇਕ ਵਿਚ ਹਾਸ਼ੀਏ ਪਰ ਲਿਖੀਆਂ
 ਹੋਸਨ, ਪਰੰਤੂ ਛਾਪੇ ਦੇ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਹੋਨ ।

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ॥

ਮਹਲਾ ੪ ॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਤਿਵਾਈ ਜਿਤੁ ਨਾਤੇ ਕਰਿਆ ਹੋਸੁ ਹੋਏ ॥*

ਅਬਿ ਤੁਮ ਨਿਸਾ ਗ੍ਰਾਮ ਮਹਿ ਚਲੇ। ਭੈਰ ਭਏ ਹਮ ਸੰਗ ਲੇ ਚਲੇ। ਪਾਵਨਿ
 ਥਾਨ ਜਨਾਵਨਿ ਕਰੀਅਹਿ । ਤਰੁਵਰੁ ਬਦਰੀ ਤਰ ਵਰ ਤਰੀਅਹਿ^੧
 ॥ ੧੨ ॥ ਸਿਮਰਹੁ ਸੰਤਿਨਾਮੁ ਲਿਵ ਲਾਇ। ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੁਖ ਤੇ ਛੁਟਿ
 ਜਾਇ^੨। ਲੇ ਕਰਿ ਗਏ ਜਾਮਨੀ ਬਸੇ। ਜਿਨ ਦਰਸਨ ਤੇ ਬਡ ਅਘ ਨਸੇ
 ॥੧੩॥ ਬੋਹਗਾ॥ ਪ੍ਰਾਤਿ ਭਈ ਉਠਿਕੈ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸੋਚ ਕੀਕੀਨ। ਪਿਖਿਪ੍ਰਕਾਸ
 ਚਿਤਵਤਿ ਰਿਦੈ, - ਸਰ ਸਿਰਜਨ ਹਿਤ ਦੀਨ^੩ - ॥ ੧੪ ॥ ਚੋਧਈ ॥ ਸਿੱਖਜ
 ਪਠਨੈ ਦੰਪਤਿ^੪ ਬੁਲਵਾਏ। ਤਿਨ ਕੋ ਅਪਨੈ ਕਰਿ ਅਗੁਵਾਏ। ਲੇ ਕਰਿ ਸੰਗ
 ਨਰਨਿ ਕੀ ਭੀਗਗਮਨ ਕੀਨਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਧੀਰ॥੧੫॥ ਕਹਤਿ ਪਰਸਪਰ
 ਨਰ ਸਮੁਦਾਇ। 'ਭਾ ਅਦਭੁਤ ਦੋਨਹੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਇ^੫। ਲਾਖਹੂੰ ਬਰਖਨ ਕੋ
 ਜੂ ਪ੍ਰਬੀਨ। ਉਤਮੁ ਜੋਗੀ ਦਰਸਨੁ ਕੀਨ॥੧੬॥ ਅਵਨੀ ਅੰਤਰ ਮਠ ਮਹਿ
 ਬੈਸਾ। ਅਚਲ ਬਿਰਜੈ ਹੁਇ ਕਾਸ਼ਟ ਜੈਸਾ। ਲਗੀ ਸਮਾਧਿ ਚਢਾਏ ਪੈਨ।
 ਸਮੇਂ ਨ ਜਾਨਹਿ ਬਰਤੈ ਕੌਨ ॥੧੭॥ ਐਸੇ ਪੁਰਖ ਪਿਖੇ ਨਿਸ਼ਪਾਪ। ਇਹ
 ਸਭਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪ੍ਰਤਾਪ॥ ਅਬਿ ਦੂਸਰ ਅਦਭੁਤ ਕੋ ਦੇਖੇ। ਜਿਸ ਕੇ ਤਨ
 ਮਹਿ ਕੁਸ਼ਟ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ੇ॥੧੮॥ ਕਰ ਸ਼ਾਮਾ^੬ ਜਿਸ ਕੀ ਝਰ ਪਰੀ। ਜਲ ਸ਼ਨਾਨ
 ਤੇ ਤੈਸੀ ਕਰੀ। ਤਿਸ ਥਲ ਕੋ ਚਲਿ ਕੈ ਪਿਖਿ ਲੇਹੁ। ਜਿਹ ਕੋ ਮਹਾਂ ਮਹਾ-
 ਤਮ ਏਹੁ॥੧੯॥ ਇਮ ਕਹਿ ਚਿਤਮਹਿ ਚੋਪ ਧਰੀਤੇ। ਅਦਭੁਤ ਅਵਲੋਕਤਿ^੭
 ਬਿਸਮੀਤੇ। ਦੰਪਤਿ ਸਭਿ ਤੇ ਚਲਤਿ ਅਗਾਰੀ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਗਮਨੈ
 ਉਪਕਾਰੀ॥੨੦॥ ਸੰਗ ਭੀਰ ਨਰ ਕੀ ਸਭਿ ਆਵੇ। ਸਨੈ ਸਨੈ ਸਗਰੇ ਚਲਿ
 ਜਾਵੇਂ। ਅਧਿਕ ਅਨੰਦਤਿ ਉਤਪਲ ਲੋਚਨ। ਮਹਿਦ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤਿ ਸੰਕਟ
 ਮੋਚਨ॥੨੧॥ ਨਰ ਨਾਰੀ ਪਰਖਨੈ ਤਬਿ ਥਾਨਿ। ਦੁਖਭੋਜਨ ਬਦਰੀ ਤਰੁ
 ਆਨਿ^੮। ਖਰੇ ਹੋਇ ਕਰਿ ਸੋ ਦਿਖਰਾਈ। 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ! ਜਲ ਜੁਤਿ ਇਹ ਸੁਭ
 ਥਾਈ॥੨੨॥ ਇਹਾਂ ਗਈ ਧਰਿ, ਮੱਜਨੈ ਜਲ ਮੈਂ। ਫਲ ਬਿਸਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਇਸ
 ਥਲ ਮੈਂ^੯। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਭਨਨੈ 'ਇਹੀ ਦੁਖਭੋਜਨਿ। ਜਿਸ ਤੇ ਤੁਮ ਹੋਏ ਮਨ
 'ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਬਿੱਛਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬੈਰੀ ਦੇ ਬਿੱਛ ਹੋਠਾਂ। 'ਕਿ ਤਲਾ ਰਚਣ ਵਾ ਪ੍ਰੇਮ (ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ)
 ਦਿਤਾ ਹੈ। (ਅ) ਸਰ ਸਿਰਜਣ ਵਾਸਤੇ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਗਯਾ) ਦਿੱਤੀ ਹੈ। 'ਇਸਤ੍ਰੀ ਭਰਤਾ।
 'ਦੇਵੇ' (ਗਲਾਂ) ਦੇਖਕੇ, (ਜੋਗੀ ਵਾਲੀ ਤੇ ਪਿੰਗਲੇ ਵਾਲੀ)। 'ਹੱਥ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲੀਆਂ। 'ਦੇਖਕੇ।
 'ਆਕੇ। *ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਬੀ ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖਿਆਂ ਵਿਚਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। †ਪਾ:-ਮਿਲੇ।

ਰੀਜਨੁ॥੨੩॥ਇਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮਹਿ ਮੱਜਨੁ ਕੀਨਾ॥ਜਿਸ ਤੇ ਭਈ ਦੇਹ ਰੁਜ
 ਹੀਨਾ॥ਦੰਪਤਿ* ਭਨਤਿ ਜੋਰ ਕਰ ਦੇਉ । ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ! ਹੈ ਇਹ
 ਸੋਊ’॥੨੪॥ਤਿਨ ਤੇ ਸੁਨਤਿ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਤਾਪ॥ਨਮੋ ਕੀਨ ਕਰ ਜੋਰੇ ਆਪਿ॥
 ਇਮੁ ਨਿਸਚੇ ਕਰਿ ਤੀਰਥ ਨੀਕੇ॥ਪੂਰਨ ਭਏ ਮਨੋਰਥ ਜੀ ਕੇ॥੨੫॥ਨਰ
 ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ*ਸਮ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ। ਸਦਾ ਸੁਖੰਗ ਗੁਰੂ ਧੰਨੁ ਧੰਨਾਨਰ ਸਮੁਦਾਇਨ
 ਮਹਿ ਤਬਿ ਭਨਯੋ । ਧਰੇ ਚੌਪ ਚਿਤ ਮਹਿ ਸਭਿ ਸੁਨਯੋ ॥੨੬॥ ‘ਸਤਿਗੁਰ
 ਅਮਰਦਾਸ ਕੀ ਆਇਸੁ । ਲੇ ਪਿਤ ਹਮਰੇ ਇਹਠਾਂ ਆਇ ਸੁ’ । ਪਾਵਨ
 ਤੀਰਥ ਕੇ ਬਿਦਤਾਵਨਿ । ਲਾਇ ਬ੍ਰਿੰਦ ਨਰ ਕੀਨਿ ਖਨਾਵਨਿ ॥ ੨੭ ॥
 ਨਹੀਂ ਸਪੂਰਨ ਕਾਰਜਿ ਹੋਵਾ॥ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਜਾਇ ਗੁਰ ਜੋਵਾ । ਪੁਨ ਜਲ
 ਸੇਂ ਬਹਿ* ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਪਰੀ॥ ਖਨੀ ਥਾਇ ਸੇ ਪੂਰਨ ਕਰੀ॥੨੮॥ਚਿੰਨ੍ਹ ਮਾਤ੍ਰ
 ਇਹੁ ਜਾਨਯੋ ਜਾਇਰਹੇ ਚਾਹਿ ਇਹੁ ਬਲ ਨਹਿ ਪਾਇ*। ਅਬਿ ਸਤਿਗੁਰ
 ਸਭਿ ਕਾਜ*ਸਵਾਰੇ॥ਉਦਮ ਕਰਿਹੁ ਸਿੱਖ ਅਨੁਸਾਰੇ*॥੨੯॥ਧਨਤੇ ਤਨ
 ਤੇ ਮਨ ਤੇ ਬਚ ਤੇ । ਤੀਰਥ ਕਾਰ ਕਰਹਿ ਲਹਿ ਸਚੁ ਤੇ*ਜਹਿ ਕਹਿ ਤੇ
 ਮਜੂਰ ਚਲਿ ਆਵੈ॥ਕਰਹਿ ਕਾਰ ਮਿਹਨਤ ਨਿਤ ਪਾਵੈ*॥੩੦॥ ਪੰਚਾਮ੍ਰਿਤ
 ਕਰਿਵਾਇ ਸੁ ਘਨੇ । ਕਰਿ ਅਰਦਾਸ ਨਾਮ ਗੁਰ ਭਨੇ॥ਨਰ ਸਮੁਦਾਇਨ*
 ਮਹਿ ਬਰਤਾਯੋ । ਕਰਯੋ ਮਹੁਰਤਿ ਬਿਘਨ ਨਸਾਯੋ ॥ ੩੧ ॥ ਤੀਖਨ*
 ਖਨਨੀ ਲੈ ਕਰਿ ਹਾਥ । ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਖਨੀ ਪ੍ਰਿਥਮ ਗੁਰ ਨਾਥ । ਸਗਰੇ
 ਸਿਖ ਆਗਯਾ ਕੇ ਪਾਏ । ਲਗੇ ਸੇਵ ਕੇ ਚੌਪ ਉਪਾਏ ॥ ੩੨ ॥ ਕਿਨਹੁ
 ਗਹੀ ਖਨਨੀ ਕਰ ਮਾਂਹੀ । ਖਨਹਿ ਕਰਹਿ ਬਲ ਪ੍ਰੇਮ ਉਮਾਹੀ॥ ।
 ਕਿਨਹੁ ਟੋਕਰੀ ਸਿਰ ਪਰ ਧਰੀ । ਬਹੁਤ ਭਾਰਿ ਹਾਥਨਿ ਸੇਂ ਭਰੀ॥ ੩੩ ॥
 ਕੇਤਿਕ ਲੈ ਕਰਿ ਵਹਿਰ ਗਿਰਾਵਹਿ । ਕੇ ਕਹਿ ਕਰਿ ਉਤਸਾਹੁ ਵਧਾਵਹਿ॥
 ਅਤਿ ਅਨੰਦਤਾ ਉਰ ਮੈਂ ਹੋਈ । ਕਾਰ ਤਲਾਵ ਲਗੇ ਸਭਿ ਕੋਈ ॥ ੩੪ ॥
 ਆਪ ਖਰੇ ਹੁਇ ਸਭਿਨਿ ਮਝਾਰੀ॥ਕਾਰ ਕਰਾਵਹਿ ਗੁਰ ਉਪਕਾਰੀ॥ਦੇਖਤਿ
 ਕਾਰ ਚੌਗੁਨੀ ਹੋਇ ਉਦਮ ਕਰਹਿ ਅਧਿਕ ਸਭਿ ਕੋਇ ॥ ੩੫ ॥ ਸਗਰੇ
 *ਪ੍ਰਸੰਨ । *ਮਾਯਾਵੀ ਭਾਵ ਸਯਾਨ ਮਨੁੱਖ ਵਾਝੂ । *ਆਕੇ । *ਰੁੜ੍ਹ ਰੁੜ੍ਹ ਕੇ । *ਪੂਰੀ ਗਈ ।
 *ਲੱਭਾ ਨਹੀਂ ਸੀ । *ਅਨਭੂਲ ਹੋਕੇ । *ਚਿਹ । *ਸਾਰਿਆ । *ਪਾ:-ਇਸ ਦੰਪਤੀ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ
 ਜੀ ਨੇ ਮਿਹਰਾਂ ਨਾਲ ਵਰੇਸਾਯਾ ਤੇ ਪੱਟੀ ਦਾ ਰਾਜ ਉਸ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਪਾਸੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
 ਦਿਵਾ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਵੀ ਜੀ ਅੱਗੇ ਰਾਸ ੭ ਅੰਸੁ ੧੧ ਅੰਕ ੯ ਤੋਂ ੧੨ ਵਿਚ
 ਆਪ ਕਰਦੇ ਹਨ । †ਪਾ:-ਕਾਰ । ‡ਪਾ:-ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੇ । §ਪਾ:-ਨਿਜਕਰ । ¶ਪਾ:-ਉਪਾਹੀ

ਦਿਨ ਮਹਿ ਕਾਰ ਕਰਾਵਹਿ। ਸਿਧਾ ਗ੍ਰਾਮ ਬਿਖੇ ਚਲਿ ਜਾਵਹਿ। ਦੇਗ ਹੋਇ
ਗੁਰ ਕੇ ਦਰਬਾਰ। ਛੁਪਿਤਿ ਸਰਬ ਤਹਿ ਖਾਇ ਅਹਾਰ ॥ ੩੬ ॥ ਇਕ
ਦਿਨ ਗੁਰ ਸੰਤੋਖਸਰ ਗਏ। ਸਿਖ ਗਨ ਸੰਗ ਪਿਖਤਿ ਬਿਗਸਏ। ਤਟ ਪਰ
ਖਰੇ ਹੋਇ ਕਹਿ ਬਾਨੀ। 'ਇਸ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਹੋਇ ਮਹਾਂਨੀ ॥ ੩੭ ॥ ਹੁਇ
ਸੰਤੋਖਸਰ ਸਾਰਬ'ਨਾਮੁ। ਸਮਾਂ ਪਾਇ ਬਨਿ ਹੈ ਅਭਿਰਾਮੁ। ਹੁਇ ਚਹੁ ਦਿਸ
ਪਾਕੋ ਚਹੁਕੋਨ। ਇਸ ਮਹਿ ਮੱਜਹਿਗੇ ਨਰ ਜੋਨ ॥ ੩੮ ॥ ਸੱਤਿਨਾਮੁ ਸਿਮ-
ਰਹਿ ਗੁਰ ਬਾਨੀ। ਕਿਤਿਕ ਸਮੇਂ ਸੇਵਹਿ ਜੇ ਪ੍ਰਾਨੀ। ਤਿਨਕੇ ਉਰ ਉਪਜਹਿ
ਸੰਤੋਖ। ਸਗਰੇ ਤਜਹਿ ਕਲੇਸ਼ ਰੁ ਦੋਖ ॥ ੩੯ ॥ ਜਥਾ ਲਾਭ ਸੰਤੋਖ ਬਿਸਾਲਾ।
ਅਹੈ ਮੁੱਖ ਜੇ ਸਦ ਗੁਨ ਜਾਲਾ। ਪਾਇ ਸਿੱਖ ਸਖ ਲਹੈ ਸਦੀਵਾ। ਮਹਾਂ
ਮਹਾਂਤਮ ਤੀਰਥ ਥੀਵਾ ॥ ੪੦ ॥ ਅਬਿ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕੀ ਕਾਰ। ਗੁਰੁ
ਆਗਾ ਕੋ ਸਿਰ ਪਰ ਧਾਰਿ। ਕਰਿਵਾਵਹਿ ਪੂਰਬ ਖਨਵਾਇ। ਪਾਕ
ਈਂਟਕਾ ਸੋ ਚਿਨਵਾਇ ॥ ੪੧ ॥ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸੁੰਦਰ ਸਿਰਜੈ ਹੈ। ਗੁਰੁ ਦਰਬਾਰ
ਸਦਾ ਜਹਿ ਹੈ ਹੈ। ਇਮ ਕਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ। ਚਿਤ ਮਹਿ ਚਹਿ
-ਬਨਹਿ ਸੋਪਾਨ- ॥ ੪੨ ॥ ਨਿਤਿਪ੍ਰਤਿ ਬੈਠਹਿ ਤਟ ਪਰ ਜਾਇ। ਸਿਗਤ
ਸਗਰੀ ਸੇਵ ਕਮਾਇ। ਖਨਿ ਖਨਿ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਵਹਿਰ ਨਿਕਾਰਹਿ। ਧਰਿ
ਸ਼ਰਧਾ 'ਗੁਰ ਧੰਨ' ਉਚਾਰਹਿ ॥ ੪੩ ॥ ਕਵਿਯੋ ਵਾਰ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਕੇਤਿਕ ਸਿਖ
ਸਾਖੀ ਇਹੁ ਕਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸੁ ਤੇ ਲਹੈ। 'ਨਿਕਸੈ ਜੋਗੀ ਤਿਨਹੁ
ਹਦੁਰਿ। ਪਿੰਗਲ ਕੋ ਦੁਖ ਹੋਯਹੁ ਦੂਰ' ॥ ੪੪ ॥ ਪ੍ਰਸਨੋਤਰ ਇਸ ਕੇ ਹਿਤ
ਕਰਨੋਂ। ਸੋ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਗ੍ਰੰਥ ਮਹਿ ਬਰਨੋਂ। ਬਿਨਾ ਖਨੇ ਜਲ ਕੈਸੇ ਤਹਾ।
ਇੰਤਜਾਇਕ ਤਰਕਨ ਗਨ ਮਹਾਂ ॥ ੪੫ ॥ ਜੇ ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਤੇ ਹੋਵਾ। ਤੋ
ਭੀ ਇਸ਼ਟਾਪਤਿ ਹਮ ਜੋਵਾ। ਮਹਿਮਾ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਇਸ ਭਾਂਤਿ। ਪਠਤਿ
ਸੁਨਤਿ ਚਿਤ ਉਪਜਤਿ ਸ਼ਾਂਤਿ ॥ ੪੬ ॥ ਗੁਰ ਜਸੁ ਕਰਨਿ ਹਮਾਰੇ ਆਸੈ।
ਸੂਰਜ ਸਮ ਜਗਾ* ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸੈ। ਸੰਸੈ ਉਭਗਨ ਭ੍ਰਮ ਤਮ ਨਾਸੀ।
ਬਿਗਸਾਵਤਿ ਸਿਖ ਪੰਕਜ ਰਾਸੀ ॥ ੪੭ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ
ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਬਿਦਤਿ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੈ ਨਾਮ ਏਕ ਉਨ ਚੌਥਾਰੀਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੬ ॥

*ਸਫਲ। *ਸਾਰੇ ਸੁਭ ਗੁਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਹ (ਸੰਤੋਖ) ਮੁੱਖ ਗੁਣ ਹੈ। *ਤਦ ਬੀ ਏਸ ਵਿਚ ਅਸੀਂ
'ਇਮ੍ + ਆਪਤੀ' ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਭਾਵ ਵਾਦੀ ਦੀ ਸ਼ੰਕਾ ਸਾਡੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ [ਇਮ੍ = ਵਾਂਝਿਤ +
ਆਪਤਿ = ਪ੍ਰਾਪਤੀ] (ਅ) ਭਾਵ, ਤਦ ਬੀ ਸਾਡੀ ਇਮ੍ ਪਤੀ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੈ। ਭਾਵ ਦੁਇ ਗੁਰੂ
ਇਕ ਰੂਪ ਹਨ ਸਾਡੇ ਪੂਜਯ ਹਨ। (ੳ) ਇਸ਼ਟਾਪਤੀ = ਅਗੀਕਾਰਤਾ। *ਪਾ: - ਜਸੁ।

੪੦. [ਸ਼੍ਰੋਤੀਆਂ ਨੇ ਪੁਰਾਤਨ ਨਾਮੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਪੁੱਛੇ]

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਾਰ ਕੋ ਲਗੇ ਮਨੁਖ ਸਮੁਦਾਇ। ਸਦਾਬਰਤ^੧
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਰਜੇ, ਕਰਹਿ ਕਾਮਨਾ ਪਾਇ^੨ ॥੧॥ ਚੰਪਈ॥ ਕੋ ਨਿਜ ਢਿਗ ਤੇ
 ਕਰਹਿ ਅਹਾਰ। ਨਿਸ ਦਿਨ ਕਰਹਿ ਤਾਲ ਕੀ ਕਾਰ। ਜਿਤ ਦਿਸੁ
 ਅਧਿਕ ਖੁਨਾਵਨਿ ਚਾਹੈ। ਤਿਤ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪਦ ਕਰਿ ਜਾਹੈ^੩ ॥੨॥ ਫਰਸ਼
 ਹੋਹਿ ਬੈਠਹਿ ਗੁਰ ਗਾਈ। ਕਰਹਿ ਦਾਸ ਕ੍ਰਿਤ ਹੀਨ ਪ੍ਰਮਾਦੀ^੪। ਗੁਰ ਦਰ-
 ਸ਼ਨ ਦਰਸਹਿ ਦਿਨੁ ਸਾਰੇ। ਧਰਹਿ ਅਨੰਦ ਯੁਇ ਦੁਗਨੀ ਕਾਰੇ ॥ ੩ ॥
 ਦੁਖਭੰਜਨਿ ਢਿਗ ਬਰਾ* ਕਰਾਵਹਿ। ਤਹਿ ਗੁਰ ਬੈਠਹਿ ਕਾਰ ਕਰਾਵਹਿ।
 ਜਥਿ ਇਸ ਦਿਸ ਤੇ ਖਨਜੇ ਮਹਾਨ॥ ਅਪਰ ਥਾਨ ਬੈਠਨ ਕੋ ਠਾਨਾ ॥੪॥
 ਦੁਰ ਦਰਸ਼ਨੀ ਜਿਸ ਬਲ ਕਰਜੇ। ਦੱਖਨ ਦਿਸ ਬੰਦਰੀ ਤਰੁ ਖਰਜੇ†।
 ਤਹਾ ਜਾਇ ਬੈਠਹਿ ਗੁਰ ਪੂਰਨ। ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਖਨਹਿ ਨਿਕਾਸਹਿ ਤੂਰਨਿ ॥੫॥
 ਜਿਨਹੁ ਨਰਹੁ ਕੇ ਬਰ ਬਝਿਭਾਰੇ। ਰਹਿ ਹਜ਼ੂਰ ਸਰ ਸੇਵਾ ਲਾਗੇ। ਸੱਤਿ-
 ਨਾਮ ਕੋ ਸਿਮਰਨਿ ਕਰੈ। ਖਨਹਿ ਟੋਕਰੀ ਸਿਰ ਪਰ ਧਰੈ ॥੬॥ ਉਤਰ ਦਿਸ
 ਤਲਾਵ ਕੋ ਤੀਰ‡। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਬੁੱਢਾ ਧੀਰ। ਕਰਹਿ ਕਰਾਵਹਿ ਕਾਰ
 ਬਿਸਾਲਾ। ਖਨਹਿ ਨਿਕਾਸਹਿ ਫਿਰਹਿ ਉਤਾਲਾ ॥ ੭ ॥ ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ਼ਨ
 ਕਿਤਿਕ ਮਸੰਦ। ਜਹਿ ਧਰਮਸਾਲ ਮਿਲਹਿ ਸਿਖ ਬੰਦ। ਦੂਰ ਦੇਸ ਕੈ ਨੇਰੇ
 ਹੋਇ। ਤੀਰਥ ਕਾਰ ਕਰਹਿ ਸਭਿ ਕੋਇ^੫ ॥੮॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਅਤਿ
 ਹੈ। ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਤਿਸੁ ਕਰ ਗਤਿ ਹੈ। ਗੁਰੁ ਸ਼ਰਧਾ ਉਰ ਧਾਰਹਿ ਜੋਇ।
 ਸੋ ਸਭਿ ਆਇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਇ ॥ ੯॥ ਇਮ ਸੁਨਿਕੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਬਾਨੀ।
 ਲਿਖੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਸਭਿ ਬਾਨੀ। ਜਹਿ ਕਹਿ ਸਿੱਖ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਹੀ ਧਾਏ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
 ਕੋ ਫੁਰਮਾਨ ਸੁਨਾਏ ॥੧੦॥ ਅਧਿਕ ਖੁਸ਼ੀ ਗੁਰੁ ਹੈ ਸੁਨਿ ਬਾਤ। ਸਿੱਖਜ ਭਏ
 ਸਭਿ ਹਰਖਤਿ ਗਾਤ^੬। ਬਸਤ੍ਰ ਦਰਬ ਲੇ ਲੇ ਉਪਹਾਰੇ। ਆਏ ਜਿਤ ਕਿਤ ਤੇ
^੧ਲੰਗਰ। ^੨ਜੋ ਮਨੁਖ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸੋ (ਆਪਣੀ) ਕਾਮਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ^੩ਚਰਣੀ ਤੁਰਕੋ
 (ਅ) ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਕਰਦੇ ਜਾਣ। ^੪ਕਾਰ ਕਰਨ ਸਾਧਨਤਾ ਨਾਲ। ^੫ਸਭ ਕੋਈ ਆਕੇ ਕਰੇ। ^੬ਹੱਥ
 ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਗੇ। ^੭ਹੋਵੇਗੀ। ^੮ਭਾਵ, ਪ੍ਰਸੰਨ ਚਿੱਤ। ^੯ਇਹ ਬੜਾ ਅਠਸਠ ਤੀਰਥ ਤੇ ਦੁਖ-
 ਭੰਜਨੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈਸੀ, ਜੋ ਅਕਾਲੀ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਢਾਹਕੇ ਪੈਣਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਪਰ
 ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਾਲੀ ਬੁਰਜੀ ਖੜੀ ਰਹੀ। ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸਖਤ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਕਰਕੇ ਸੰ: ੪੫੮-੬੦ ਨਾ:
 ਸਾ: ਵਿਚ ਪੈਣਾ ਪੂਰਕੇ ਫੇਰ ਬੜਾ ਸਾਹਿਬ ਬਣਾਯਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਤੇ ਸੰਗ ਮਰਮਰ ਦੀ ਮੰਜੀ
 ਸਾਹਿਬ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਾਲੇ ਥਾਂ ਰਚੀ ਗਈ ਹੈ। † ਇਸਨੂੰ ਲਾਚੀ ਬੇਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ
 ਹੈ। ‡ ਤੁਲ ਤਕ ਭਾਈ ਬੁੱਢੇ ਜੀ ਦੀ ਬੇਰ ਕੋਹਿਲਾਂਦੀ ਹੈ ਘੰਟੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਪੇੜੀਆਂ ਦੇ ਮੁਹਰੇ ਹੈ।

ਸੁ ਹਜ਼ਾਰੇ ॥੧੧॥ ਹੋਇ ਤ੍ਰਿਹਾਵਲ ਸਭਿ ਕੋ ਦੇਤਿ। ਭਾਉ ਭੂਰ ਕਰਿ ਸਿਖ
ਗਨ ਲੇਤਿ। ਸੇਗਤਿ ਕੋ ਦਰਸਨ ਸਭਿ ਕਾਲ। ਦੇਤਿ ਰਹੈ ਬਹੁ ਕਰੈ ਨਿਹਾਲ
॥ ੧੨ ॥ ਕਿਹ ਸੁਤਿ ਦੇਤਿ, ਦਰਬੁ ਕਿਸਿ ਦੇਤਿ। ਕਿਸ ਕੋ ਹੂੰ ਗਨ ਪਸੁ
ਨਿਕੇਤਿ। ਕਿਹ ਕੋ ਦੁਖ ਕਾਟਹਿ ਤਨ ਰੋਗ। ਦੇਂ ਕਿਸ ਕੋ ਸਭਿ ਜਗ ਕੋ
ਭੋਗ॥੧੩॥ ਕਿਹ ਵੈਰਾਗ, ਨਾਮ ਕਿਸ ਦੇਈ। ਕਿਸਿ ਕੋ ਉਰ ਬਿਕਾਰ ਹਰਿ
ਲੇਈ। ਸ਼ਾਂਤਿ ਦਾਤਿ^੧, ਕਿਸਿ ਧੀਰਜਖਿਮਾ। ਦਯਾ ਸੰਤੋਸ਼ ਦਯੋ ਕਿਸ ਜਮਾ^੨
॥੧੪॥ ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਸਿਮਰਨਿ ਸਤਿਨਾਮੁ। ਨਾਨ, ਦਾਨ, ਸੁਚਿ, ਸੰਜਮ^੩
ਸਾਮੁ^੪। ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ, ਕਿਸਿਕੇ ਉਰ ਦੇਤਿ। ਕਿਸ ਹੰਤਾ ਮਮਤਾ ਹਰਿ ਲੇਤਿ
॥੧੫॥ ਦੋਨਹੂੰ ਲੋਕਨ ਕੋ ਸੁਖ ਕਾਹੂੰ। ਪ੍ਰੇਮਾਭਗਤਿ ਦੇਤਿ ਮਨ ਮਾਂਹੂ। ਮਹਾ
ਪ੍ਰੀਤਿ ਜਾਗੀ ਸਿਖ ਗਨ ਮੈਂ। ਕਰਹਿ ਕਾਰ ਲਾਹਾ ਲਖਿ ਮਨ ਮੈਂ ॥ ੧੬ ॥
ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਮ ਉਦਾਰ ਤਰ ਆਤਮਾ^੫* ਨਰ ਗਨ ਕੀਨਿ ਨਿਹਾਲ। ਫੂਲੀ
ਕੀਰਤਿ ਮਾਲਤੀ^੬ ਘਰਿ ਘਰਿ ਬਿਖੈ ਬਿਸਾਲ ॥ ੧੭ ॥ ਰੋਪਈ^੭। ਜਿਸ ਕੋ
ਹੋਇ ਕਾਮਨਾ ਆਵੈ। ਤੀਰਥ ਕਾਰ ਕਰਹਿ ਚਿਤ ਲਾਵੈ। ਕੇਤਿਕ ਸਿੱਖਨ
ਕੇ ਇਹੁ ਨਾਮੁ। ਬਰਨਨ ਕਰੈ ਸੁਨਹੂੰ ਅਭਿਰਾਮੁ ॥੧੮॥ ਭਾਈ ਬੁੱਢਾ ਜੁਤਿ
ਪਰਵਾਰੁ। ਸੁਤ ਪੋਤ੍ਰਾਦਿ ਸਹਤ ਕਰਿ ਕਾਰ। ਸਿਖ ਭਾਈ ਭਗਤੁ ਗੁਨ ਧਾਮੁ।
ਕਰਹਿ ਕਾਰ ਸਿਮਰਹਿ ਸਤਿਨਾਮੁ ॥੧੯॥ ਮੰਦ, ਪਿਰਾਣਾ ਸਿੱਖੀ ਪੋਤਾ^੮।
ਕਰਹਿ ਕਾਰ ਉਰ ਅਨੰਦ ਉਦੋਤਾ। ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਕੋ ਭੋਨ ਹੁਲਾਸ^੯।
ਕਰਹਿ ਕਾਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ॥੨੦॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਪੁਰੀਆ, ਚੂਹੜ ਚੌਧਰੀ, ਪੈੜ,
ਕਿਸ਼ਨਾ, ਨਾਮੁ। ਬਾਲਾ, ਸੁਘੜ† ਤਿਲੋਕ ਹੈ, ਸਾਮੰਦਾ ਗੁਨ ਧਾਮ ॥੨੧॥
ਬੁਲਾ ਚੰਡੀ, ਤੁਲਸੀਆ, ਭਾਗੀਰਥ, ਕੱਲਜਾਨ। ਲਾਲੂ, ਬਾਲੂ, ਹਰੀਜਨ,
ਗੋਖੂ, ਟੋਡ, ਮਹਾਂਨ ॥੨੨॥ ਝੰਝੁਕਿਦਾਰਾ, ਗੋਇੰਦਾ, ਮੋਹਣ, ਕੁੱਕਾ ਜਾਨੁ।
ਬਾਲਾ ਮਰਵਾਹਾ ਅਪਰ ਜੋਧਾਪੁੱਟਾਆਨ॥੨੩॥ ਇਤਯਾਦਿਕ ਕੋਤੇ ਗਿਨਹਿ
ਸਿੱਖਨ ਲਗੇਸਭਿ ਕਾਰਗਨ ਮਸੰਦ ਸਭਿ ਦੇਸ਼ਤੇ ਸੰਗਤਿ ਲਜਾਇਹਜ਼ਾਰ।

^੧ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਦਾਤ। ^੨ਜਮ (ਯੋਗ ਦਾ ਇਕ ਅੰਗ ਹੈ, ਭਾਵ) ਇਖਲਾਕੀ (ਅ) ਬਹੁਤਾ [ਮਾਲਵੇ ਦਾ ਮੁਹਾਵਰਾ ਹੈ]। ^੩ਇੰਦ੍ਰੀਆ ਦਾ ਰੋਕਣਾ। ^੪ਸਾਮਤਾ, ਸਮਤਾ, ਸ਼ਰਣ। ^੫ਤਰ ਉਦਾਰਤਮਾ = ਵੱਡੇ ਭਾਵੇ ਸਖੀ। ^੬ਮਾਲਤੀ (ਦੇ ਫੁੱਲ ਵਰਗੀ ਉੱਜਲ) ਕੀਰਤੀ। ^੭ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਜਹਾਜ਼। ^੮ਪ੍ਰੇਮਾਭਗਤੀ ਤੇ ਆਨੰਦ ਦਾ ਘਰ (ਜਾ ਹੁਲਾਸ ਨਾਲ)।

*ਪਾ:- ਇਮ ਉਦਾਰ ਆਤਮ ਗੁਰੂ। †ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗਿਆਰ੍ਹਵੀਂ ਵਾਰ ਦੀ ਟੀਕਾ ਵਿਚ ਤਿਲੋਕੇ ਦੀ ਜਾਤ ਸੁਹਜ ਲਿਖੀ ਹੈ। ‡ਭਾਵ ਬਾਬੂ।

॥੨੪॥ਬੋਧਣੀ॥ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਗਨ ਮਸੰਦ ਹਰਿਖਾਵੈ।ਨਈ ਨਈ ਸੰਗਤ ਨਿਤ
ਆਵੈ।ਪਰਬ ਬਿਸਾਖੀ ਆਦਿਕ ਜੇਯ।ਮੇਲਾ ਮਹਾਂ ਉਪਾਇਨ ਦੇਯ ॥ ੨੫ ॥
ਸੋ ਸਗਰੇ ਸਰ ਕੀ ਕਰਿ ਕਾਰ।ਬਹੁਰ ਜਾਇ ਨਿਜ ਗ੍ਰਹ ਮਝਾਰ।ਕੋ ਇਕ
ਦਿਨ,ਕੋ ਦੂ ਦਿਨ ਕਰੈ । ਕੋ ਤ੍ਰੈ ਦਿਨ ਰਹਿ ਕੈ ਹਿਤ ਧਰੈ ॥੨੬॥ ਕੋ ਵਸ
ਦਿਨ, ਕੋ ਪੱਖਸ^੧ ਰਹਤਿ ਹੈ।ਕਾਰ ਕਰਹਿ ਬਡ ਲਾਭ ਲਹਤਿ ਹੈ।ਕੋ ਇਕ
ਮਾਸ, ਮਾਸ ਦੁਇ ਰਹੈ।ਕੋ ਤ੍ਰੈ ਮਾਸ,ਖਸ਼ਟ^੨ਫਲ ਲਹੈ॥੨੭॥ ਜਿਸ ਕੋ ਹੋਹਿ
ਕਾਮਨਾ ਆਵੈ । ਤੀਰਥ ਕਾਰ ਕਰੈ ਚਿਤ ਲਾਵੈ । ਸੋ ਅਪਨੀ ਪੂਰਨ ਕਰ
ਲੇਤਿ । ਸਦਾ ਬਰਤ ਕੀਨਸਿ^੩,ਗੁਰ ਦੇਤਿ ॥੨੮॥ ਖਨਹਿ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਵਹਿਰ
ਗਿਰੀਤੋ।ਕਰਾਮਾਤ ਤੇ ਆਦਿ ਲਹੀਤੇ । ਨਿਧਿ ਸਿਧਿ ਜੇ,ਸਮੂਹ ਰਿਧਿ ਜੇਤੀ
। ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਤਿ ਕਾਮਨਾ ਤੇਤੀ* ॥ ੨੯ ॥ ਕੇਤਿਕ ਸਿੱਖ ਆਪ ਤੇ ਆਏ ।
ਕਿਨਹੂੰ ਢਿਗ ਨਰ ਪਠੇ ਬੁਲਾਏ । ਪੂਰਨ ਹੋਤਿ ਜਾਚਨਾ ਜਨੈਂ ਜਨੈਂ।ਸੁਨਿ
ਸੁਨਿ ਜਸੁ ਆਵਤਿ ਨਰ ਤਨੈਂ ਤਨੈਂ॥੩੦॥‘ਹੋਤਿ ਹਜ਼ਾਰਨਿ ਕੋ ਕੱਲਸ਼ਾਨ।
ਸਤਿਗੁਰ ਬਡ ਉਦਾਰ ਦੇਂ ਦਾਨ’।ਪਾਇ ਕਾਮਨਾ ਇਕ ਨਰ ਜਾਵੈ।ਜਹਿ
ਕਹਿ ਕੀਰਤਿ ਕਰਤਿ ਸੁਨਾਵੈ ॥ ੩੧ ॥ ਸੁਨਿਕੈ ਅਪਰ ਚੌਪ ਬਡ ਧਰੈਂ ।
ਪਹੁੰਚਿ ਗੁਰ ਢਿਗ ਸੇਵਾ ਕਰੈਂ।ਅਪਨੀ ਆਇ ਪੁਰਹਿ ਅਭਿਲਾਖਾ । ਸਿਮ-
ਰਨ ਕਰੈਂ ਪ੍ਰੇਮ ਉਰ ਰਾਖਾ॥੩੨॥ ਸ੍ਰੋਤਾ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸੁਭ ਇਤਿਹਾਸ।ਚਿਤ
ਮਹਿ ਚੌਪ ਬਿਸਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਸਿੱਖਨ ਗਨ ਕੋ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਨਾਮੁ । ਜਿਨ
ਕਉ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਉੱਤਮ ਧਾਮੁ॥੩੩॥ ‘ਗਯਾਨਵਾਨ ਪੂਰਨ ਪਦੁ ਪਾਯੋ । ਜਿਨ
ਸਿੱਖਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਿਝਾਯੋ।ਤਿਨ ਕੀ ਕਰਹੁ ਬਾਰਤਾ ਸਾਰੀ । ਜੇ ਜੇ ਭਏ
ਪਰਮ ਉਪਕਾਰੀ ॥ ੩੪ ॥ ਜੇ ਜੇ ਨਾਮੀ ਸਿੱਖਨ ਸੁਜਾਨੇ । ਤਿਨ ਕੋ ਕਹੈ
ਪ੍ਰਸੰਗ ਮਹਾਂਨੇ।ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੇਵਾ ਗੁਰ ਕੀਨਸਿ।ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਜਥਾ ਪਰਮ
ਪਦੁ ਲੀਨਸਿ ॥੩੫॥ ਸੋ ਸਭਿ ਕਹੈ ਕਥਾ ਰਮਣੀਕਾ । ਸੁਨਤਿ ਪ੍ਰੀਤ ਤੇ
ਜਿਮ ਹੁਇ ਨੀਕਾ’^੪। ਸ੍ਰੋਤਨਿ ਕੋ ਸੁਨਿਕੈ ਸਭਿ ਬੈਨ । ਬਕਤਾ ਭਯੋ ਪ੍ਰਭੁ-
ਲਜਤਿ ਨੈਨ॥੩੬॥‘ਨਿਸ਼ਚੈਪ੍ਰੇਮ ਲਖਨੈ ਤੁਮ ਸਾਚੇ।ਚਿਤ ਰਾਚੋਹਿਤ ਸੁਨਨਿ
ਉਬਾਚੇ’^੫ । ਯਾਂਤੇ ਮੈਂ ਬਰਨੈਂ ਸਭਿਕਥਾ । ਸਿੱਖਨ ਗਨ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੈਂ ਜਥਾ
॥੩੭॥ਜਿਸ ਕੋ ਸੁਨਤਿ ਪਾਪ ਬਿਨ ਸਾਵੈਂ।ਸ੍ਰੋਤਾ ਮਹਾ ਪੰਨ ਕੋ ਪਾਵੈਂ।ਸੋ ਸਭਿ

^੧੧੫ ਦਿਨ । ^੨ਛੇ (ਮਹੀਨੇ) । ^੩ਭਾਵ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਸਦਾ ਵਰਤ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ।

^੪ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰੀਤ ਨਾਲ ਸੁਣਨ ਕਰਕੇ (ਸਾਡਾ) ਭਲਾ ਹੋਵੇ । ^੫ਚਿਤ ਦੀ ਰੁਚੀ ਨਾਲ ਸੁਣਨ

ਵਾਸਤੇ ਤੁਸਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ।

*ਪਾ:-ਜੇਤੀ । ਜੇਤੀ ।

ਸੁਨਹੁ ਰਚਿਰ, ਬਡਿ ਭਾਗੈ॥ ਜਿਸ ਤੇ ਗੁਰੁ ਪਗ ਸੈ ਅਨੁਗਾਗੈ॥੩੯॥ ਕਰਿ
ਕਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਸੇਵ ਜਿਨ ਕੀਨੀ । ਮਹਿਮਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੀ ਬਡਿ ਚੀਨੀ ।
ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਕੋ ਪਾਇ ਬਿਸਾਲਾ । ਜਨਮ ਮਰਨ ਹਤਿ ਕਸ਼ਟ ਕਰਾਲਾ
॥੩੯॥ ਬਿੱਧ ਮਿਲੈ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਸਾਥ । ਪੁਰਬ ਕਹਿ ਆਏ ਇਹੁ ਗਾਥ ।
ਅਬਿ ਭਗਤੁ ਜਿਮਿ ਘਾਲੀ ਘਾਲਿਭਯੋ ਜਨਮ ਜਿਮ ਗੁਰ ਬਚ ਨਾਲ॥੪੦
॥ ਸੇ ਮੈਂ ਕਹੈਂ ਸੁਨੈ ਬਿਰਤੀਤ । ਜਿਸ ਮਹਿ ਮਹਿਮਾ ਗੁਰ ਭਗਵੰਤ । ਪੁਨਾ
ਅਪਰ ਸਿੱਖਨ ਕੀ ਕਹੈਂ । ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਉਰ ਲਹੈਂ ॥੪੧॥

ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਸ ਵਿੱਚ ਦੂਜਾ ਕਾਵਿ 'ਸ੍ਰੀ ਜੰਮ੍ਹਣਸਾ' ਪ੍ਰਸਿਦਧ ਚਲਣ ਨਾਮ ਚੰਬਾਣੀਏਤੀ ਯੰਤ੍ਰ ॥ ੪੦ ॥

੪੧. [ਭਾਈ ਭਗਤੁ ਜੀ ਦੀ ਜਨਮ ਕਥਾ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਿੱਧੂ ਕਲ ਮਹਿ ਜਾਟ ਇਕ ਭੁੱਲਗੀਏ ਸੁਭ ਗੋਤਿ । 'ਆਦਮ'
ਜਿਸ ਕੋ ਨਾਮ ਹੈ ਘਰ ਸੰਤਤਿ ਨਹਿ ਹੋਤਿ॥੧॥ ਸ੍ਰੋਯਾ॥ *ਆਦਮ ਨਾਮ ਭਯੋ
ਤਿਸਿ ਬੰਸ ਮੈਂ ਕਾਰ ਕਰੈ ਕ੍ਰਿਸ਼ਿ' ਭਾਗ ਬਿਲੇਦਾ' । ਨੇਦਨ ਹੋਵਨਿ ਕੋ
ਚਿਤਵੈ ਬਹੁ, ਕਾਲ ਬਿਤਾਵਤਿ ਚਿੰਤ ਅਮੀਦਾ'। ਬੀਤ ਗਏ ਬਹੁ ਸੰਮਤ ਯਾ
ਬਿਧਿ ਸੰਤਤਿ ਨਹਿ ਭਈ ਸੁਖਕੇਦਾ । ਪੀਰ ਬਿਸਾਲ ਫਕੀਰਨ ਜਾਲ
ਰਹੈ ਸਭਿ ਸੇਵਤਿ ਭਾਵ ਸੁੰ ਬਿੰਦਾ ॥ ੨ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸੇਵਾ ਕਰਤਿ ਰਹੈ
ਚਿਰਕਾਲਾ । ਸੰਤਤਿ ਕੀ ਅਭਿਲਾਖ ਬਿਸਾਲਾ । ਕਿਹੁ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਈ
ਸੁ ਨਾਹੀ । ਚਿੰਤਾ ਚਿਤਵਤਿ ਬਹੁ ਚਿਤ ਮਾਂਹੀ॥੩॥ ਕੋ ਇਕ ਮਿਲੈ ਸਿੱਖ
ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਕੋ । ਤਿਹੁ ਸੋਂ ਕਹੈ ਮਨੋਰਥ ਉਰ ਕੋ । 'ਨੀਕੇ ਕੀਨੇ ਅਨਿਕ
ਉਪਾਇ । ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਪੁੱਤ੍ਰ ਨ ਮੁੜ ਕਿਸ ਥਾਇ' ॥ ੪॥ ਸੁਨਿਕੈ ਸਿੱਖ ਕੀਨਿ
ਉਪਦੇਸ਼ । 'ਮਾਨਹੁ ਮੇਰੇ ਕਹੈ ਅਸੇਸ਼' । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਭੇ ਜਗ ਅਵਤਾਰ ।
ਨਿਰੰਕਾਰ ਕੇ ਬਨੇ ਅਕਾਰ॥੫॥ ਤਿਨਿ ਪੀਛੈ ਗੁਰੁ ਅੰਗਦ ਭਯੋ । ਅਮਰ-
ਦਾਸ ਪੁਨ ਤਿਸਿ ਬਲ ਬਿਯੋ । ਤੀਨੋ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੁ ਤੇ ਪਾਛੈ । ਚਤੁਰਥ ਗੁਰੁ
ਭਯੋ ਅਬਿ ਆਛੈ ॥੬॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਾਮਦਾਸ ਜਿਨ ਨਾਮ । ਪੂਰਨ ਕਰਹੈ
ਸੰਪੂਰਨ ਕਾਮ । ਕਰਿ ਸੇਵਾ ਤਿਨ ਕੀ ਅਬਿ ਜਾਇ। ਪੁੱਤ੍ਰ ਕਾਮਨਾ ਤਹਿ ਤੇ
ਪਾਇ' ॥੭॥ ਆਦਮ ਜਾਟ ਬਾਤ ਸਿਖ ਸੁਨਿਕੈ । ਬਿੱਧ ਅਵਸਥਾ ਅਪਨੀ
ਗੁਨਿ ਕੈ ।—ਸੁਸ਼ਕ' ਬਿੱਖ ਕੇ ਫਲ ਹੁਇ ਕੈਸੇ—। ਸੈਸੈ ਹੋਤਿ ਬਿਚਾਰਤਿ

*ਖੇਤੀ ਦੀ । *ਬੜੇ ਭਾਗ ਵਾਲਾ । *ਅਮੀਦ=ਨਾ+ਮੀਦ=ਭਾਵ ਤੀਬਰ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ । *ਪਿਆਰ
ਨਾਲਾ ਪੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁੱਕੇ । *ਇਹ ਕੋਂ ਬਲ ਭੁਲ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੈ । ਇਹੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕਵਿ ਉਲਥਿਤ
ਰਸੈਣ ਦੇ ਲੰਕਾ ਕਾਂਡ ਸਰਗ ੧੩੦-੩੧ ਵਿਚ ਹੈ । ਬੜੇ ਪਾਠ ਛੇਦ ਤੋਂ ਫੁਟ ਇਹ ਉਥੋਂ ਦਾ
ਉਤਾਰਾ ਹੈ। ਉਹ ਰਚਨਾ ੧੮੯੧ ਈ ਐਵਰੇਸ਼ ਲਈ ਦੇਖੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਸਿਰਲੇਖ ਬਾ: ਰਾਸੈਣ।

ਐਸੇ ॥ ੮ ॥ ਚਿਤਵਤਿ ਚਿਤ* ਪੁਨਹਿ ਚਿਤ ਠਾਨੀ ।—ਜੇ ਕਰਿਹੈ ਗੁਰ
 ਸੇਵ ਮਹਾਂਨੀ । ਹੋਇ ਜਿ ਨਹੀਂ ਪੁੱਤ ਅਥਿ ਮੇਰੇ । ਪਾਵੈ ਗਤਿ ਪਰਲੋਕ
 ਅਛੇਰੇ—॥੯॥ ਇਮਿ ਮਨ ਠਾਨਿ ਸੰਗ ਲੈ ਦਾਰਾਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ਹੇਤ ਪਧਾਰਾ
 ਕਰੀ ਦੂਰਿ ਤੇ ਬੰਦਨ ਜਾਇ । ਸੰਗਤਿ ਬਿਖੈ ਰਹਜੈ ਕਰਿ ਬਾਇੰ ॥ ੧੦ ॥
 ਕਾਸ਼ਟ ਸੁਸ਼ਕ ਭਾਰ ਦੁਇ ਆਨੈ । ਇਕ ਤੋ ਰਾਖੇ ਅਪਨਿ ਠਿਕਾਨੈ । ਦੇਗ
 ਗੁਰੁ ਕੀ ਹੋਵਤਿ ਜਹਿੰਵਾ । ਦੂਸਰਿ ਭਾਰ ਦੇਤਿ ਭਾ ਤਹਿੰਵਾ ॥੧੧॥ ਅਪਨਿ
 ਪਾਸ ਤੇ ਕਰਤਿ ਅਹਾਰੁ । ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗੁਰੁ ਕੀ ਕਰਿ ਕਾਰ । ਖਸ਼ਟ-
 ਮਾਸ ਤਹਿ ਰਹਤਿ ਬਿਤਾਏ । ਸੇਵਹਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਹਿਤ ਚਿਤ ਲਾਏ ॥ ੧੨ ॥
 ਏਕ ਸਮੇ ਗੁਰੁ ਵਹਿਰ ਸਿਧਾਏ । ਕਿਤਿਕ ਦੌਰੈ ਬੀਤੇ ਪੁਨਿ ਆਏ । ਤਬਹੀ
 ਹੁਤੋ ਸੀਤ ਕੇ ਕਾਲ । ਅਰੁ ਬਰਖਾ ਭਈ ਤਹਾਂ ਬਿਸਾਲ ॥ ੧੩ ॥ ਏਹਗਾ ॥
 ਸੰਗਤਿ ਗੁਰੁ ਕੇ ਸੰਗਤਬਿਹੁਤੀ ਬਹੁਤ ਤਹਿ ਆਇ । ਭਯੋ ਸੀਤ ਸਭਿਹੂੰ
 ਕੇ ਸਿੱਖ ਮਿਲੇ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੧੪ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਆਦਮ ਜਾਟ ਤਬਹਿ ਕਠ
 ਕਸਿਕੈ । ਈਧਨ ਅਧਿਕ ਹੁਤੋ ਫਿਗ ਜਿਸ ਕੈ । ਇਕ ਇਕ ਭਾਰ ਸਕੇ-
 ਲਜੈ ਜੋਇ । ਸੰਗਤਿ ਬਿਖੈ ਦੇਤਿ ਭਾ ਸੋਇ ॥੧੫॥ ਲਗੇ ਅੰਗੀਠੇ ਸਭਿ ਕੇ
 ਡੇਰੇ । ਮਿਟਜੈ ਸੀਤ ਭਾ ਅਨੰਦ ਘਨੇਰੇ । ਉਚੇ ਥਲ ਹੈ ਕਰਿ ਤਿਸ ਬਾਰੀ ।
 ਗੁਰ ਨੇ ਸੰਗਤਿ ਸਕਲ ਨਿਹਾਰੀ ॥ ੧੬ ॥ ਡੇਰੇ ਸਭਿਨਿ ਅੰਗੀਠੇ ਲਾਗੇ ।
 ਬਡੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁਤਾਸਨ ਜਾਗੇ । ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰ ਕਰਤਿ ਗੁਰੁ ਐਸੇ ।—
 ਈਧਨਇਤੋ ਮਿਲਜੈ ਇਨ ਕੈਸੇ? ॥੧੭॥ ਨਹੀਂ ਸਮੀਪ ਇਹਾਂ ਕਿਸਿਥਾਨ ।
 ਕਿਸਿ ਨੇ ਦੀਨਸ ਇਨ ਕੇ ਆਨਿ?—। ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਸਭਾ ਜਬਿ ਹੋਈ ।
 ਦੇਖਨਿ ਦਰਸ ਆਇ ਸਭਿ ਕੋਈ ॥੧੮॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਰਾਮਦਾਸ ਸਭਿ ਸੰਗ ।
 ਬੁਝਜੈ ਈਧਨ ਕੇਰਿ ਪ੍ਰਸੰਗ । ਸਭਿ ਨੇ ਕਹਜੈ 'ਸਿੱਖ ਹੈ ਕੋਇ । ਦੇਤਿ ਫਿਰਜੈ
 ਡੇਰਨ ਮਹਿ ਸੋਇ' ॥੧੯॥ ਹੁਤੋ ਰਸੋਈਆ ਗੁਰੁ ਕੇ ਪਾਸ । ਤਿਨ ਭੀ ਕਰੀ
 ਤਬਹਿ ਅਰਦਾਸ । 'ਦੇਗ ਬਿਖੈ ਇਕ ਭਾਰ ਬਿਸਾਲ । ਦੇਤਿ ਰਹਜੈ ਨਿਤ
 ਕੋਤਿਕ ਕਾਲ' ॥ ੨੦ ॥ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਭਿ ਕੁਛ ਜਾਨੀ । ਤਉ ਕਹੇ ਪਰ
 ਘਾਲ ਪਛਾਨੀ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਰਾਮਦਾਸ ਸੁਖਦਾਨੀ । ਸਭਿ ਸਿੱਖਜਨ ਮਹਿ
 ਤਬਹਿ ਬਖਾਨੀ ॥੨੧॥ 'ਖੋਜਹੁ ਸਿੱਖਸ ਸੁ ਲਜਾਵਹੁ ਜਾਇ । ਜਿਸ ਨੇ ਘਾਲੀ
 ਘਾਲਿ ਸੁ ਬਾਇ' । ਕੌਨ ਮਨੋਰਥ ਹੈ ਤਿਸ ਕੇਰਾ । ਸੇ ਪੂਰਨ ਕਰਿਹੈ ਬਿਨ

*ਟਿਕਾਣਾ ਕਰਕੇ । *ਲੋਕ ਕੱਸਕੇ । *ਸੁਹਣੇ ਥਾਂ, ਸਫਲ । *ਪਾ:-ਦਿੱਤ । †ਪਾ:-ਅਧਿਕ ।

ਬੇਰਾ'॥੨੨॥ਏਹਗ॥ ਸੁਨਤਿ ਸਿੱਖਜ ਤਿਸ ਥਾਨ ਕੋ ਖੋਜੈ ਜਹਾਂ ਰਹਿਤਿ ॥
 ਲੇ ਗਮਨੇ ਤਤਕਾਲ ਹੀ ਸੰਗ ਚਲੈ ਹੁਲਸਿਤਿ ॥ ੨੩ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਜਾਇ
 ਕਰੀ ਬੰਦਨ ਕਰ ਜੋਗਿ ਠਾਂਢੇ ਭਯੋ ਬੰਦਨ ਕੀ ਓਰ। ਦੇਖਿ ਗੁਰੂ ਨੇ ਬਾਕ
 ਉਚਾਰਾ'ਕੌਨ ਮਨੋਰਥ ਤੈਂ ਉਰ ਧਾਰਾ ॥੨੪॥ ਤੇਰੀ ਘਾਲਿ ਪਰੀ ਸਭਿ*
 ਥਾਇ।ਮਾਂਗ ਲੇਹੁ ਬਰ ਸੈ ਅਬਿ ਪਾਇ'।ਆਦਮ ਜਾਟ ਬਾਕ ਸੁਨਿ ਗੁਰੂ ਕੋ।
 ਕਹਿ ਨਹਿ ਸਕਹਿ ਮਨੋਰਥ ਉਰ ਕੋ ॥ ੨੫ ॥-ਮੈਂ ਬਹੁ ਬਿਧ ਕਹਾਂ ਸੁਤ
 ਹੋਇ-।ਯਾਂਤੇ ਮਾਂਗਤਿ ਭਾ ਨਹਿ ਸੋਇ।-ਬਿਰਧਾ ਬਹੁਰੁ ਭਾਰਯਾ ਮੇਰੀ।
 ਉਚਿਤ ਨ ਕਹਨਿ ਬਾਤ ਸੁਤ ਕੇਰੀ-॥ ੨੬ ॥ ਇਮ ਬਿਚਾਰਿ ਕੈ ਬਾਕ
 ਬਖਾਨਾ'ਹੋਗੁਰ।ਨਿਜ ਦਰਸਨੁ ਦਿਹੁ ਦਾਨਾ।ਅਪਰ ਨਹੀਂ ਮੋ ਕਹੁ ਅਭਿ-
 ਲਾਖਾ'।ਐਸੇ ਜਬਿ ਆਦਮ ਨੇ ਭਾਖਾ ॥੨੭॥ ਮਨ ਕੀ ਗਤਿ ਲਖਿ ਅੰਤਰ-
 ਜਾਮੀ।ਬੋਲੇ ਰਾਮਦਾਸ ਪ੍ਰਭੁ ਸ੍ਵਾਮੀ'।ਕੌਨ ਨਹਿ ਲੇਤਿ ਮਨੋਰਥ ਉਰ ਕੋ'।
 ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਲਖਿ ਦਾਤਾ ਬਰ ਕੋ' ॥ ੨੮ ॥ ਸੁਕਚਤਿ ਪੁਨਹਿ, ਨ ਜਾਇ
 ਬਖਾਨਾ। ਕਹਤਿ ਭਯੋ'ਦਿਹੁ ਦਰਸਨ ਦਾਨਾ'। ਤਿਸ ਕੋ ਮਨ ਕੀ ਗਤਿ
 ਕੋ ਜਾਨਿ। ਕਹੈ ਗੁਰੂ 'ਜਾਵਹੁ ਨਿਜ ਥਾਨ ॥੨੯॥ ਏਹਗ॥ ਜਾਚੈ ਜਾਇ
 ਨ ਤੋਹਿ ਤੇ ਪੁਨ ਆਵਹੁ ਭੁਨਸਾਰ। ਸੇਵਾ ਤੇਰੀ ਸਫਲ ਹੁਇ ਬਾਂਛਤਿ ਦੇ
 ਕਰਤਾਰ' ॥ ੩੦ ॥ਚੋਪਈ॥ ਆਦਮ ਜਾਟ ਗਯੋ ਨਿਜ ਭੋਰੇ। ਸੋਚਤਿ ਚਿਤ
 ਮਹਿ ਚਿੰਤ ਘਨੇਰੇ। ਬੂਝੈ ਤਬਹਿ ਭਾਰਜਾ ਆਨਿ। 'ਲੇ ਭੀ ਆਯਵ ਗੁਰ
 ਤੇ ਦਾਨ'?' ॥੩੧॥ ਕਹਤਿ ਭਯੋ 'ਸੁਤ ਕੀ ਅਭਿਲਾਖਾ। ਸੁਕਚਤਿ ਗੁਰੂ
 ਫਿਰਾ ਜਾਇ ਨ ਭਾਖਾ।ਆਰਬਲਾ ਮੇਰੀ ਅਰੁ ਤੇਰੀ।ਸੰਤਤਿ ਸਮੈ ਨ, ਬਿਤੀ
 ਬਡੇਰੀ॥੩੨॥ ਭਏ ਬਿਧ, ਸੁਤ ਹੋਹਿ ਨ ਕੈਸੇ।-ਦਿਹੁ ਦਰਸਨ ਅਪਨੈ-
 ਬਰ ਐਸੇ'। ਚਲਤੈ ਪੁਨ ਮੁਝ ਸੋਂ ਗੁਰ ਭਾਖਾ।-ਭੋਰ ਆਇ ਜਾਚਹੁ ਜੋ
 ਕਾਖਾ-'॥੩੩॥ ਸੁਨਤਿ ਭਾਰਜਾ ਭਈ ਉਦਾਸ। ਪਤਿ ਸੋਂ ਕਹਿ, 'ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ
 ਪਾਸਿ। ਸੁਤਿ ਕੀ ਕਰਹੁ ਜਾਇ ਅਰਦਾਸਿ। ਹਮਰੀ ਪੂਰਨ ਕਰਿਹੈ' ਆਸ॥
 ੩੪॥ਸ਼ੁਸ਼ਕ ਬਿਛ ਕੋ ਹਰੇ ਕਰੰਤਾ। ਸ਼ੁਸ਼ਕ ਤਾਲ ਕੋ ਸੁਭਰ ਭਰੰਤਾ॥ਸਮ-
 ਰਥ ਹੈਂ, ਅਨਹੋਨੀ ਕਰੈਂ। ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਬਾਕ ਨ ਕਬਹੂੰ ਫਿਰੈ'॥੩੫॥ਪਤਿ ਕੋ
 ਸਮੁਝਾਵਤਿ ਤਿਸ ਭਾਂਤੀ।ਕਰੀ ਬਿਤੀਤਨ ਦੰਪਤਿ ਰਾਤੀ। ਭਈ ਭੋਰ ਗੁਰ

*ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਬਰ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰਸੰਨ ਵੇਖਕੇ। 'ਭਾਵ ਵਰ ਦਾਨ। 'ਐਸਾ ਵਰ (ਸੋ
 ਮੰਗਿਆ ਹੈ)।
 *ਯਾ:-ਅਬਿ।

ਨੇ ਸਿਖ ਭੇਜਾ। 'ਫਲ ਸੇਵਾ ਕੋ ਸੁਭ ਬਰ ਲੇਜਾ'॥੩੬॥ ਤਬਿ ਦੰਪਤਿ ਗਮਨੇ
ਗੁਰ ਪਾਸਿ । ਕਰੀ ਬੰਦਨਾ ਧਰੇ ਹੁਲਾਸ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਕਹਾ ।
'ਜਾਚਹੁ ਬਰ ਬਾਂਛਤਿ ਜੋ ਅਹਾ'॥੩੭॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਦੰਪਤਿ ਨੇ ਭਾਖਾ । 'ਸ੍ਰੀ
ਸਤਿਗੁਰ! ਹਮ ਅਸ ਅਭਿਲਾਖਾ । ਦੇਹੁ ਬਚਨ ਤੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹਮਾਰੇ ਸਰਬ ਬੰਸ
ਹੂੰ ਸਿੱਖਸ ਤੁਮਾਰੇ'॥੩੮॥ ਸੁਨਤਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਧਿਆਨ ਲਗਾਇਵਾ। ਦੇਖਿ ਰਹੇ
ਕੁਛ ਨਹਿ ਦਰਸਾਇਵ । ਕਿਤਿਕ ਦੇਰ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਾਹੀ । 'ਤੋਹਿ ਭਾਗ
ਮਹਿ ਸੰਤਤਿ ਨਾਹੀ'॥੩੯॥ ਇਮ ਕਹਿ ਨੈਨ ਮੂੰਦ ਪੁਨਲੀਨੋਨੀਕੀ ਰੀਤਿ
ਖੋਜਿਬੋ ਕੀਨੇ । ਦੇਖਿ ਰਹੇ ਸਭਿ ਹੀ ਬਿਧਿ ਤਾਂਹਿ। ਆਦਮ ਭਾਗ ਬਿਖੇ ਸੁਤ
ਨਾਂਹਿ ॥੪੦॥ ਬਹੁਤ ਕਾਲ ਲਗ ਗੁਰੁ ਬਿਚਾਰਾ। ਪੁਨਹਿ ਸਿੱਖਸ ਸੋਂ ਬਾਕ
ਉਚਾਰਾ। 'ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ ਹਮ ਖੋਜਨ ਕੀਨਾ। ਤੋਹਿ ਭਾਗ ਹੈ ਸੰਤਤਿ ਹੀਨ'॥
੪੧॥ ਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕੀਨਿ ਮਹਾਂਨਾ। ਜਿਸ ਤੇ ਹਮ ਨੇ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ। ਇਹ
ਕਾਰਨ ਤੇ ਮੈਂ ਨਿਜ ਅੰਸੁ^੧ । ਜਨਮੋਂ ਤਵ ਗ੍ਰਿਹ, ਬਿਰਧਹਿ ਬੰਸ^੨ ॥ ੪੨ ॥
ਭਗਤਿ ਸਰੂਪ ਹੋਹਿ ਲਖਿ ਲੀਜਹਿ । ਯਾਂਤੇ ਭਗਤੁ ਨਾਮ ਰਖੀਜਹਿ। ਮੇਰੇ
ਅੰਤ* ਹੋਨ ਤੇ ਸੋਇ । ਦੇਸ ਅਨੇਕਨ ਕੋ ਗੁਰ ਹੋਇ ॥੪੩॥ ਤਿਸ ਕੋ ਪਸ-
ਰਹਿ ਬੰਸ ਬਿਸਾਲਾ। ਬਿਦਤਹਿ ਨਾਮ ਲਖਹਿ ਨਰ ਜਾਲਾ। ਸੁਨਿ ਬਾਂਛਤਿ
ਦਾਨੀ ਬਚ ਗੁਰੁ ਕੋ। ਦੰਪਤਿ ਬੰਦਹਿ ਸਿਰ ਧਰ ਧਰਿਕੇ ॥੪੪॥ ਆਗਯਾ ਲੈ
ਗੁਰ ਕੀ ਬਰ ਪਾਇ। ਬਸੇ ਜਾਇ ਕਰਿ ਅਪਨੇ ਬਾਇ। ਬਿੱਧ ਬੰਸ ਤਨੁ ਜਰ
ਸੋ^੩ ਗ੍ਰਾਸੇ। ਦੰਪਤਿ ਬਾਸੇ ਆਨਿ† ਅਵਾਸੇ ॥੪੫॥ ਏਕ ਬਰਖ ਜਬਿ ਬੀਤਨੈ
ਕਾਲ । ਜਨਮ ਲੀਨਿ ਬਡਿਭਾਗ ਸੁ ਬਾਲ। ਦੰਪਤਿ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਿਸਾਲ।
ਗੁਰ ਕੋ ਸਿਮਰਹਿ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ॥ ੪੬ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ
ਵਤਿਯ ਰਾਸੇ 'ਭਾਈ ਭਗਤੁ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਏਕ ਚੌਤ੍ਵਰਿਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੧ ॥

੪੨. [ਭਾਈ ਭਗਤੁ-ਜਾਰੀ] ।

ਦੋਹਰਾ॥ ਜਨਮਜੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਅਨੰਦ ਭਾ ਸਭਿ ਗਜਾਤਨਿ ਕੇ ਮਾਂਹਿ^੧। ਬਧੀ ਬਧਾਈ
ਬਿਬਿਧਿ ਬਿਧਿ, ਗਾਇ ਕਰਤਿ ਉਤਸਾਹਿ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਸਭਿ ਗਜਾਤੀ
ਮਿਲਿਕੈ ਤਬਿ ਆਏ। ਭਾਤਿਭਾਂਤਿ ਕੇ ਭਨਤਿਬਧਾਏ। ਘਰ ਮਹਿ ਅੰਨ ਸਰ

^੧ਅਤਮ ਸਰੂਪ ਦੀ ਰਿਜ਼ਮ, ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਜੋ ਅਤਮ ਸਰੂਪ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ
ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਰਿਜ਼ਮ ਤੇਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇਗੀ । ^੨(ਜਿਸਤੇ) ਵਧੇਗੀ (ਤੇਰੀ) ਵੰਸ਼ ।
^੩ਬੁਢੇਪੇ ਨਾਲ । *ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਵਿਚ । *ਪਾ:-ਅੰਸੁ-ਅਤਮ ਸਰੂਪ ਦੀ ਰਿਜ਼ਮ । † ਪਾ:-ਅਪਨਿ ।

ਇਕ ਨਾਂਹੀ॥ਪ੍ਰਿਤਿ ਕਹਾ ਹੋਵਹਿ ਤਿਨ ਪਾਹੀ ॥੨॥ ਸਭਿ ਗਜਾਤੀ ਲਖਿਕੈ
ਤਿਸੁ ਹਾਲੇ॥ਜਿਸ ਕੇ ਨਹੀਂ ਮੇਲ ਕਿਛੁ ਪਾਲੇ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਘਰ ਤੇ*ਕਰਿ
ਉਗਰਾਹੀ॥ਪ੍ਰਿਤਿ ਅਨਾਜ ਆਨਤੇ ਪਾਹੀ॥੩॥ ਬਹੁ ਦਿਨ ਖਾਇ ਅਧਿਕ
ਹੀ ਆਯੋ । ਬਾਲਕ ਜਨਮੁ ਸਭਿਨਿ ਮਨ ਭਾਯੋ । ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਅਧਿਕ
ਹੁਲਸਾਏ ।—ਜਨਮਤਿ ਸਾਬ ਪਦਾਰਥ ਆਏ—॥੪॥ਗਜਾਤੀ ਅਖਿਲਮਿਲੇ
ਇਕ ਥਾਇ॥ਹੁਤੇ ਬਿੱਧ ਇਕ ਬਾਕ ਅਲਾਇ॥‘ਸੁਭ ਲੱਛਨ ਬਾਲਕ ਜਨ-
ਮਯੋ॥ ਭਾਗਨ ਭੂਰ’ਭਲੇ ਲਖਿ ਲਯੋ ॥੫॥ ਜਿਸ ਨੇ ਜਨਮਤਿ ਸਭਿ ਉਗ-
ਰਾਹੇ॥ਮਨਹੁ ਭੇਟ ਆਨੀ ਇਸ ਪਾਹੇ॥ਇਸ ਕੇ ਬੈਸ ਜੁ ਹੋਹਿ ਅਗਾਰੇ॥ਕਰਿ
ਹੈ ਉਪਰ ਹੁਕਮੁ ਹਮਾਰੇ’ ॥ ੬ ॥ ਹੁਤੇ ਸੁਜਾਨ ਸੁ ਜਾਨਯੋ ਤਬੈ । ‘ਭਗਤੁ’
ਨਾਮ ਕਹਤਿ ਭੈ ਸਬੈ । ਕੁਛਕ ਬਛੇਰੀ ਬੈਸ ਭਈ ਜਬਿ । ਆਦਮੁ ਪਿਤ
ਪਰਲੋਕ ਭਯੋ ਤਬਿ ॥ ੭ ॥ ਕਰਮਾਤ ਕੋ ਪੁੰਜ ਬਿਸਾਲਾ । ਜ਼ਾਹਰ ਕਰੀ
ਨਹੀਂ ਕਿਸਿ ਕਾਲਾ । ਅੰਤਰ ਮਹਾਂ ਨਿਰੰਤਰ ਗੋਈ’ । ਲਖਿ ਨਹਿ
ਸਕਹਿ ਸਮੀਪੀ ਕੋਈ ॥ ੮ ॥ ਏਕ ਸਮੇਂ ਜਨਨੀ ਲੇ ਸਾਬ । ਆਇਵ
ਗੁਰੁ ਪਗ ਟੇਕਨ ਮਾਬ । ਮਿਲਿ ਦਰਸਨ ਪਰਸਯੋ ਸੁਖਦਾਨੀ’ । ਸੇਵਕ
ਸਦਾ ਕਰਮ ਮਨੁ ਬਾਨੀ’ ॥ ੯ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਅਰਜੁਨ ਤਿਸ ਕਾਲ ।
ਪਿਖਿ ਭਗਤੁ ਪਰ ਖੁਸ਼ੀ ਬਿਸਾਲ । ਕੇਤਿਕ ਦਿਵਸੁ ਰਹਿਤ ਭਾ ਪਾਸ ।
ਸਿਮਰਹਿ ਸਤਿਨਾਮ ਸੁਖਰਾਸ ॥ ੧੦ ॥ ਲੇਕਰਿ ਖੁਸ਼ੀ ਗੁਰੁ ਪਗ ਹੋਰਿ ।
ਆਵਨ ਲਗਯੋ ਅਪਨਿ ਘਰਿ ਫੇਰਿਗਮਨਹਿ ਮੰਦ ਮੰਦ ਮਗ ਮਾਂਹੀ॥ਬਿੱਧਾ
ਮਾਤ ਸਾਬ ਹੈ ਜਾਂਹੀ ॥੧੧॥ ਜੇਸਟ ਮਾਸੁ ਤਪਤ ਕੋ ਪਾਇ॥ਜੰਗਲ ਦੇਸ਼
ਦਿਸ਼ਾ ਕੋ ਜਾਇ’ । ਦਿਨ ਬਹੁ ਚਵਯੋ ਤ੍ਰਿਖਾ ਅਤਿ ਜਾਗੀ । ਸੁਤ ਸੋ ਮਾਤ
ਕਹਨਿ ਤਬਿ ਲਾਗੀ ॥੧੨॥‘ਸੁਨਿ ਹੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ! ਸ਼੍ਰਮਤ ਮੈਂ ਭਾਰੀ॥ਅਬਿ ਨਹਿ
ਗਮਨਯੋ ਜਾਹਿ ਅਗਾਰੀ । ਬਜਾਕੁਲ ਕਰੀ ਤ੍ਰਿਖਾ ਨੇ ਮੇਹੀ । ਜਲ ਬਿਹੀਨ
ਬਡ ਸੰਕਟ ਹੋਹੀ’ ॥੧੩॥ ਸੁਨਿ ਭਗਤੁ ਨੇ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ । ‘ਹੇ ਜਨਨੀ!
ਜਲ ਨਹਿ ਇਸ ਬਾਨਾ । ਤੀਨ ਕਿ ਚਾਰ ਕੋਸ ਹੈ ਗਾਉਂ । ਤਹਾਂ ਪਹੁੰਚਿ

*ਲਿਆਵਏ ਹਨ (ਆਪਣੇ) ਪਾਸੋਂ । *ਭਾਵ ਪਿਉ ਅੰਨ । *ਬੜੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ । *ਲਗਾਤਾਰ
(ਆਪਣੇ) ਅੰਦਰ ਲੁਕਾਈ ਰੱਖੀ । *ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ । *ਜੇ ਭਗਤੁ ਕਿ) ਕਰਮ
ਮਨ ਬਾਣੀ ਕਰਕੇ ਸਦਾ ਸੇਵਕ ਸੀ । *ਭਾਵ ਮਾਲਵੇ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ।

*ਪਾ॥—ਮੇਰੇ ਕਰ ।

ਮੈਂ ਨੀਰ ਪਿਆਉਂ ॥੧੪॥ ਕਹਨੈ ਮਾਤ 'ਸਾਮਰਥ ਨ ਮੇਰੀ। ਅਰਧ ਕੋਸ
 ਭੀ ਚਲਿਥੇ ਕੇਰੀ। ਮਿਲਹਿ ਤ ਜਲ ਬਚ ਹੈਂ ਅਬਿ ਪ੍ਰਾਨ। ਨਾਹਿ ਤ ਮਿੱਤ੍ਰ
 ਭਈ ਇਸ ਥਾਨਾ ॥੧੫॥ ਸੁਨਿ ਭਗਤੁ ਨੇ ਕੀਨਸਿ ਤ੍ਰਾਸਾ।—ਹੋਇਨ ਜਾਇ
 ਮਾਤ ਕੋ ਨਾਸਾ।—ਕਹਨੈ ਤਬਹਿ 'ਬੈਠਹੁ ਤਰੁ ਤਰੇ। ਮੈਂ ਅਬਿ ਜਾਉਂ ਉਤਾ-
 ਇਲ ਕਰੇ ॥੧੬॥ ਗ੍ਰਾਮ ਬਿਖੈ ਤੇ ਆਨਵ' ਨੀਰ। ਤਾਵਤ ਟਿਕਹੁ ਪਾਰਿ ਉਰ
 ਧੀਰ। ਜੇ ਮਮ ਪੀਛੈ ਤ੍ਰਿਖਾ ਮਹਾਂਨਾ। ਲਖਹਿ, ਕਿ ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਾਨ ਕੀ ਹਾਨਾ ॥
 ੧੭॥ ਤੋ ਇਸ ਥਲ ਮਹਿ ਸੁਕੋ ਤਾਲ। ਲੋਸਟ'ਕੋ ਉਠਾਇ ਤਤਕਾਲ।
 ਤਹਿ ਤੇ ਜਲ ਕੋ ਪੀਵਨ ਕੀਜੈ। ਪ੍ਰਾਨ ਬਚਾਇ ਆਪਨੋ ਲੀਜੈ ॥੧੮॥ ਪ੍ਰਾਨ
 ਸੋ ਲੋਸਟ' ਤਹਾਂ ਟਿਕਾਵਹੁ ਨਹਿ ਦੂਸਰ ਕੇ ਨਿਕਟ ਜਨਾਵਹੁ। ਅਪਨਿ
 ਮਾਤ ਕੋ ਇਮ ਸਮੁਝਾਇ। ਚਲਨੈ ਗ੍ਰਾਮ ਕੋ ਜਲ ਹਿਤ ਧਾਇ ॥੧੯॥ ਜਬਿ
 ਭਗਤੁ ਕਰਿ ਬੋਗ ਪਧਾਰਾ। ਭਈ ਤ੍ਰਿਖਾਤੁਰ ਖੇਦ ਮਝਾਰਾ। ਰਹਨੈ ਗਯੋ
 ਨਹਿ, ਚਲਿ ਤਿਸ ਥਾਨ। ਏਕ ਉਖਾਰਨੈ ਲੁਸਟ' ਮਹਾਂਨਾ ॥੨੦॥ ਸ੍ਰੈਯਾ ॥ ਵੀਮ
 ਉਖਾਰ ਕੈ ਬਾਰ ਪਿਖਨੈ ਬਿਨ ਮੈਲ ਕੋ ਸੀਤਲ ਹੈ ਸਮੁਦਾਈ। ਹੋਇ ਗਈ
 ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਨ ਤਬੈ ਨਿਜ ਹਾਥ ਮਿਲਾਇ' ਪਿਯੋ ਜਲ ਮਾਈ। ਮਾਰਗ ਕੇ ਸ਼ੁਮ
 ਕੋ ਨਿਰਵਾਰਨਿ ਯੋਂ ਜਬਿ ਕੀਨਿ ਮਿਟੀ ਤਪਤਾਈ। ਚੀਰ ਪਖਾਰਤਿ ਨਾਦਿ
 ਉਠਾਇ, ਨਿਚੋਰ ਕੈ, ਹੋਇ ਰਹੀ ਸਿਤਲਾਈ ॥੨੧॥ ਭੇਡ ਅਜਾਨ' ਚਰਾ-
 ਵਤਿ ਬ੍ਰਿੰਦਨਿ ਆਇ ਗਯੋ ਤਹਿ ਏਕ ਅਯਾਲੀ। ਨੀਰ ਅਛਾਦਨ' ਕੀਨ
 ਠਹੀਂ ਨਿਜ ਤਾਤ ਕੀ ਬਾਤ ਨ ਚੀਤ ਸਮਾਲੀ। ਭੂਲਗਈ ਤਹਿ ਬੈਠਰਹੀ
 ਨਹਿ ਰੀਤਿ ਲਹੀ ਬਿਦਤਾਵਨ ਵਾਲੀ*। ਪਾਦਪ ਛਾਇ' ਮੈਂ ਪੁਤ ਉਡੀ-
 ਕਤਿ ਪੁਤਮਤੀ ਗੁਨ ਗਯਾਨ ਕੇ ਨਾਲੀ ॥੨੨॥ ਸ੍ਰੈਯਾ*। ਬ੍ਰਿੰਦ ਅਜਾ ਜਲ
 ਕੋ ਪਹਿਚਾਨੁ ਕੈ ਪੀਵਨਿ ਹੇਤੁ ਤਬੈ ਉਤਲਾਈ। ਦੇਖਿ ਅਯਾਲਿ ਬਿਸਾਲ
 ਰਿਦੈ ਬਿਸਮਾਦ ਭਯੋ—ਕੁਛ ਜਾਨੀ ਨ ਜਾਈ। ਦੂਰਿ ਲਗੇ ਨ ਇਹਾਂ ਕਿਤ
 ਗ੍ਰਾਮ ਉਜਾਰ ਮਹਾਂ ਜਿਸ ਕੇ ਚਹੁ ਘਾਈ। ਆਵਾਤ ਨੀਤਿ ਬਿਲੋਕਤਿ ਮੈਂ
 ਸਭਿ ਸੁਕਨੈ ਪਰਨੈ ਜਲੁ ਨਾ ਕਿਸੁ ਥਾਈ ॥੨੩॥ ਸ੍ਰੈਯਾ*। ਜੇਠ ਹੈ ਮਾਸ ਮਹਾਂ

*ਲਿਅੰਵਦਾ ਹਾਂ। *ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਈਮ। *ਭਾਵ ਬੁੱਕ ਨਾਲ। *ਭੇਡਾਂ ਬੱਕਰੀਆਂ ਨੂੰ। *ਭਕਿਆ।
 *ਲਾ + ਬਿਦਤਾਵਨ—ਨਾ ਪੁਰਾਣ ਕਲਨ ਵਾਲੀ ਰੀਤ ਨਾਂ ਯਾਦ ਰੱਖੀ। *ਬ੍ਰਿੰਦ ਦੀ ਛਾਵੇਂ।
 *ਜਿਸ (ਪੁੱਤ੍ਰ ਦੀ) ਬੁੱਧੀ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹੈ ਤੇ ਰਜਾਲ ਵਾਲੀ ਹੈ।

*ਕਈ ਨੁਸਖਿਆਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ—ਸ੍ਰੈਯਾ—ਪਾਠ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਰੁਤ ਗ੍ਰੀਖਮ ਸੂਕ ਗਏ ਜਲੁ ਕੇ ਬਲ ਸਾਰੇ । ਮੇਘ ਨਹੀਂ ਬਰਖਜੈ ਇਤ
 ਦੇਸ਼, ਕਹੂੰ ਬਿਨ ਕੂਪ ਤੇ ਨਾਂਹਿ ਨਿਹਾਰੈ^੧ । ਕਾਰਨ ਕੰਨ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਨੀਰ
 ਇਹਾਂ ਪ੍ਰਗਟਜੈ ਮਲੁ ਹੀਨ ਬਿਥਾਰੇ । ਜਨੈਂ ਸਲਿਤਾ ਚਲਿਤਾ ਸ ਪ੍ਰਵਾਹ
 ਭਥਾ ਇਸੁ ਥਾਇੰ ਪਿਖਜੈ ਸੁਖਕਾਰੇ-॥੨੪॥ ਸੂਕਤਿ ਚੀਰ ਨਿਹਾਰਨ ਕੀਨ
 ਪਿਖੀ ਬਿਰਧਾ ਇਕ ਪਾਸ ਹੈ ਮਾਈ । ਜਾਇ ਸਮੀਪ ਅਯਾਲਿ ਤਬੈ ਤਿਹ
 ਪੁਛਤਿ ਭਾ ਮਤਿ ਮੋ ਬਿਸਮਾਈ । ਨੀਰ ਕਹੂੰ ਨਹਿ ਤੀਰ ਹੁਤੋ ਇਸ ਰੀਤ
 ਇਹਾਂ ਇਤਨੈ ਬਿਦਤਾਈ । ਕੀਨ ਸ਼ਨਾਨੁ ਤੈਂ ਪਾਨ ਕਰਜੈ ਕੁਛ ਜਾਨਤਿ
 ਹੈ ਮੁਝ ਦੇਹੁ ਬਤਾਈ^੨ ॥੨੫॥ ਕਾਥੋਤ ॥ ਆਪੁਨੇ ਬਿਤਾਂਤ ਕੋ ਬਤਾਇ ਦੀਨੈ
 ਤਿਸੀ ਪਾਸ^੩ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਭਗਤੁ ਹੈ ਆਏ ਪੰਥ ਚਾਲਿਤੇ। ਭਈ ਮੈਂ ਤ੍ਰਿਖਾਤੁਰ
 ਬਿਠਾਇ ਕਰਿ ਗਯੋ ਗ੍ਰਾਮੁ ਐਸੇ ਕਹਜੈ ਮੋ ਕੋ-ਪ੍ਰਾਨ ਹਾਨਿ ਹੈਂ ਬਿਹਾਲਤੇ।
 ਲੋਸ਼ਟ ਉਠਾਇ ਜਲ ਲੀਜੈ ਨਿਜ ਪਾਨਿ ਕਰਿ-, ਪੀਛੇ ਤੇ ਪਿਪਾਸਾ^੪ ਬਹੁ
 ਤਪਤ ਬਿਸਾਲਤੇ । ਹੋਇ ਕੈ ਅਧੀਰ^੫ ਮੈਂ ਨਿਕਾਸ ਲੀਨੈ ਨੀਰ ਅਬਿ ਪਾਨ
 ਕਰਿ ਸੀਰ ਭਈ ਦੇਖਜੈ ਸਮੁ ਤਾਲ ਤੇ^੬ ॥੨੬॥ ਚੌਪਈ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੁਨਿ
 ਗਿਰਾ ਅਯਾਲੀ । ਜਾਨੀ ਅਜਮਤਿ ਰਿਦੈ ਬਿਸਾਲੀ । ਪੀਯਹੁ ਅਜਾ ਨੀਰ
 ਤਹਿ ਸਬੈ ਪਾਨ ਸ਼ਨਾਨ ਕੀਨ ਤਿਨ ਤਬੈ ॥੨੭॥ ਭਗਤੁ ਆਇ ਗਯੋ ਤਿਸ
 ਕਾਲਾ ਜਲਕੀ ਰਚਨਾ ਪਿਖੀ ਬਿਸਾਲਾ । ਮਾਤਾ ਸਾਥ ਕਹਜੈ 'ਕਜਾ ਕੀਨਾ?
 ਪੀ ਕਰਿ ਕਜੈ ਨ ਅਛਾਦ ਸੁਦੀਨਾ^੭' ॥੨੮॥ ਕਹਨਿ ਲਗੀ 'ਮੁਝ ਅਧਿਕ
 ਪਿਪਾਸਾ । ਹੋ ਸੁਤ ! ਤਉ ਮੈਂ ਨੀਰ ਨਿਕਾਸਾ ਕਰਤਿ ਸ਼ਨਾਨ ਅਜਾ ਬਹੁ
 ਆਈ। ਪਾਨੀ ਪਾਨ ਕਿਯੋ ਤਿਪਤਾਈ ॥੨੯॥ ਨਹੀਂ ਯਾਦ ਮੇਰੇ ਪੁਨ ਰਹਜੈ ।
 ਨੀਰ ਛਪਾਵਨ ਜੋ ਤੈਂ ਕਹਜੈ^੮ । ਤਬਿ ਹੀ ਆਯੋ ਨਿਕਟ ਅਯਾਲੀ । ਕੀਨ
 ਬੰਦਨਾ ਬਿਨੈ ਬਿਸਾਲੀ ॥੩੦॥ ਸੱਤਜਨਾਮ ਤਿਹ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾ। ਆਇ ਆਪ-
 ਨੈ ਸਦਨ ਪ੍ਰਵੇਸਾ। ਜਾਹਰ ਭਯੋ ਜਗਤ-ਮਹਿ ਤਬੈ । ਕਰਹਿ ਭਗਤਿ ਭਗਤੁ
 ਕੀ ਸਬੈ ॥੩੧॥ ਜੀਗਲ^੯ ਕੇ ਜੁ ਗ੍ਰਾਮ ਹੈਂ ਸਾਰੇ। ਆਵਹਿ ਚਰਨ ਕਮਲ ਸਿਰ
 ਧਾਰੇ। ਦੇਹਿ ਅਮੀਤ^{੧੦}, ਅਚਾਇ ਅਹਾਰਾ। ਪੂਜਾ ਕਰਹਿ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ ॥੩੨॥
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਸੀ ਜਿਸਿ ਕਾਲ । ਰਚਨ ਲਗੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਾਲ ।
 ਕਰਤਿ ਭਯੋ ਤਨ ਮਨ ਤੇ ਕਾਰ। ਸੱਤਿਨਾਮ ਮਹਿ ਲਿਵ ਇਕਤਾਰ ॥੩੩॥

^੧(ਪਾਣੀ) ਨਹੀਂ ਦੇਖੀਦਾ । ^੨(ਪੁੱਤ੍ਰ ਗਏ ਦੇ) ਪਿਛੋਂ ਤ੍ਰੇਹ । ^੩ਬੜੀ ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਅਧੀਰਜ ਹੋਕੇ ।
^੪ਢੱਕ ਕਿਉਂ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ? ^੫ਮਾਲਵੇ । ^੬ਨਿਓਂਦਾ ।

ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਖਨਹਿ ਸੁ ਸੀਸ ਉਠਾਵਹਿ। ਵਹਿਰ ਤਾਲਤੇ ਦੂਰ ਗਿਰਾਵਹਿ। ਬਡੀ
ਪ੍ਰੀਤਿ ਤੇ ਲਾਗਹਿ ਕਰਿਬੇ। ਸੰਧਯਾ ਲੈ ਠਾਨਹਿ ਹਿਤ ਧਰਿਬੇ ॥ ੩੪ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿੰਬੇ ਦੁਤਿਯ ਰਾਸੇ 'ਭਾਈ ਭਗਤ' ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਦੋਇਵਰਾਹਿਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੩ ॥

੪੩. [ਭਾਈ ਮੰਦ]।

ਏਹਗਾ ॥ ਰਜਪੂਤ ਮੰਦ ਇਕ ਚੌਧਰੀ ਪ੍ਰਥਮ ਜਨਮ ਕੇ ਮਾਂਹਿ। ਸੰਸਕਾਰ
ਉਰ ਭਗਤਿ ਕੇ ਸੁਨਹੁ ਕਥਾ ਅਬਿ ਤਾਂਹਿ ॥੧॥ ਚੌਪਈ॥ ਮਾਲ* ਸਰਬ ਘਰ
ਦਰਬ ਬਿਸਾਲਾ। ਸਰਵਰ ਪੀਰ ਸੇਵ ਸਭਿ ਕਾਲਾ। ਸੋ ਮਹਿਮਾ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ
ਸੁਨਿਕੈ। ਸ਼ਬਦ ਸੁਨੇ ਅਰਥਨਿ ਕੋ ਗੁਨਿਕੈ ॥੨॥ ਉਦੈ ਭਗਤਿ ਪੂਰਬ ਕੀ
ਭਈ। ਗੁਰਦਰਸਨ ਕੀ ਰੁਚਿ ਉਪਜਈ। ਜਨਮ ਸਫਲ ਕਰਿਬੇ ਕਹੁ ਬਾਂਛੇ
। ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਇੱਛਾ ਚਿਤ ਆਛੇ ॥੩॥ ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ ਸਿੱਖਨ ਕਹੁ ਨੀਕੇ।
-ਸਿੱਖੀ ਗਹੈ-ਮਨੋਰਥ ਜੀ ਕੇ। ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਵਧੈ ਅਧਿਕਾਈ।
ਆਸਹੁ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਹਿਤ ਲਾਈ ॥੪॥ ਸਦਨ ਤਜਾਗ ਕੈ ਸਭਿ ਪਰ-
ਵਾਰ। ਪੁੱਤ੍ਰਾਦਿਕ ਕੋ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਰਿ। ਪੂਰਬਲੇ ਜਾਗੇ ਸੁਭ ਭਾਗ। ਕਰਿਕੈ
ਦ੍ਰਿੜ ਉਰ ਮਹਿ ਵੈਰਾਗ ॥੫॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨੁ ਕੀ ਸ਼ਰਨੀ ਆਏ। ਬੰਦੇ
ਪਦ ਅਰਬੰਦ ਸੁਹਾਏ। ਸੁੰਦਰ, ਮ੍ਰਿਦੁਲ, ਬਿਮਲ, ਦੁਤਿਵੰਤੇ। ਰਜ
ਪਰਾਗ ਜਿਨ ਕੀ ਸੁਖਵੰਤੇ ॥੬॥ ਬਿਨਤੀ ਕੀਨ 'ਹਰਹੁ ਤੈ ਤਾਪ। ਗੁਰ ਸਿੱਖੀ
ਕੋ ਬਖਸ਼ਹੁ ਆਪਾਜਨਮ ਮਰਨ ਕੋ ਸੰਕਟ ਭਾਰੀ। ਦੀਨ ਜਾਨ ਕਰਿ ਲੇਹੁ
ਉਬਾਰੀ' ॥੭॥ ਸੁਨਿਕੈ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਫੁਰਮਾਯਹੁ। 'ਅਪਨ ਪੀਰ ਤੈ ਤੁਰਕ
ਬਨਾਯਹੁ। ਸਰਵਰ ਕੇ ਮੁਰੀਦ ਤੁਮ ਰਹੇ। ਇਤ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦੁਰਲਭ ਅਹੇ
॥੮॥ ਖੰਡੋਧਾਰ ਚਲਹਿ ਨਹਿ ਗਿਰੇ। ਸੂਖਮ ਅਧਿਕ ਕੇਸ ਤੇ ਪਰੇ*। ਨਹੀਂ
ਕਮਾਇ ਸਕਹੁਗੇ ਤਾਂਹੀ। ਪ੍ਰਾਨਨ ਕੋ ਪਲਟੇ ਜਿਸੁ ਮਾਂਹੀ ॥੯॥ ਆਪਾ ਜਹਾਂ*
ਜਨਾਵਹੁ ਨਾਂਹੀ। ਦੇਹਿ ਸੀਸ ਪਰ ਸੀ ਨ ਕਰਾਹੀ। ਅਰੁ ਜਬਿ ਸਿੱਖ ਹਮਾਰੇ
ਹੋਵਹਿ। ਅਪਜਸ ਲਹੈ-ਸਕਲ ਧਨ ਖੋਵਹਿ ॥੧੦॥ ਕੁਲ ਕੇ ਲੋਕ
ਕਰਹਿ ਉਪਹਾਸ। ਨਹੀਂ ਬੈਠਿਬੇ ਦੇਹਿ ਨਿਜ ਪਾਸ। ਏਤੀਬਾਤ ਸਹੇ ਮਨ
ਲਾਇ। ਤੋ ਹਮਰੇ ਸਿਖ ਹੁਜਹਿ ਆਇ ॥੧੧॥ ਨਾਂਹਿ ਤ ਸੇਵਹੁ ਪੀਰ ਮੁਕਾਮੁ।

*ਗਉਆਂ ਮਹੀਆਂ ਆਇ। *ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਚਰਨਾਂ) ਦੀ ਪਰਾਗ (ਸਮਾਨ ਰਜ=)ਧੂੜੀ ਸੁਖ
ਵਾਲੀ ਹੈ (ਦੇਖੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਮੁ ਪ੍ਰਭੂ ਅਧਯਾਃ ੧ ਅੰਕ ੮)। *ਵਾਲ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਨਿੱਕੀ
ਹੈ। *ਜਿਸ ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਣ ਮਾਨੋਂ ਬਦਲਾ ਰਨ। *ਸਿਰ ਦੇਵੇ ਤੇ ਸੀ ਨਾ ਕਰੇ।

*ਪਾ:-ਜਗ।

*ਪਾ:-ਦੋਹਰ। ਦੇਹ ਹੈਂ।

ਸਿੱਖੀ ਕੋ ਲੀਜਹਿ ਨਹਿ ਨਾਮੁ। ਰਾਖਹੁ ਧਨੁ ਕੁਲ ਕੀ ਵਡਿਆਈ। ਸਿੱਖੀ
 ਧਰਿ ਕਰੈ ਲੇ ਦੁਖ ਪਾਈ' ॥ ੧੨ ॥ ਸੁਨਿਕੈ ਇਮ ਬਾਕਨਿ ਗੁਰ ਪਾਸ।
 ਅੰਜਲ ਬਾਂਧਿ' ਕੀਨਿ ਅਰਦਾਸ। 'ਜਿਥਿ ਕੋ ਰਾਵਰਿ ਦਰਸਨ ਜੋਵਾ।
 ਸੁਨਿਬੋ ਸੁਤ' ਵਾਕਨ ਕੋ ਹੋਵਾ ॥ ੧੩ ॥ ਤਬਿਕੋ ਮਨਹਮਰੈ ਹਠਿਗਇਉਰਿਦੈ
 ਬਿਚਾਰਤਿ ਲੱਜਿਤਿ ਭਇਉ। ਸਰਵਰ ਤੁਰਕ, ਨ ਅਜਮਤ ਜਾਂਹੀ। ਦੇਖਾ
 ਦੇਖੀ ਨਰ ਜਗ ਮਾਂਹੀ ॥ ੧੪ ॥ ਸੀਸ ਨਿਵਾਹਿ ਤੁਰਕ ਅਗਾਰੀ। ਖੇਇ
 ਧਰਮੁ ਨਰ ਤਨ ਦੇਂ ਹਾਰੀ। ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਉਤਮ ਤਨ ਪਾਏ। ਨੀਚ ਮਲੇਛਹਿ
 ਸੀਸ ਨਿਵਾਏ ॥ ੧੫ ॥ ਇਸ ਤੇ ਪਰੇ ਅਧਰਮ ਨ ਔਗਲਹੈ ਸਜਾਇ ਨਰਕ
 ਕੀ ਠੋਰੁ। ਦੇਖੀ ਗਊ ਅਨਿਕ ਨਿਤ ਜੋਈ। ਦੇਵੀ ਦੇਵ ਨ ਮਾਨਹਿ ਕੋਈ
 ॥ ੧੬ ॥ ਮਹਾਂ ਕੁਚੀਲ, ਨ ਸੁਚਿ ਕੋ ਲੇਸਾ। ਆਦਿ ਚੰਡਾਲ ਜਿ ਰਲਹਿ ਅਸੇਸ'।
 ਏਕ ਮੇਕ ਹੁਇ ਸਭਿ ਮਿਲ ਖਾਵਹਿ। ਪੁਨ ਅਪੁਨੇ ਕੋ ਅਧਿਕ ਕਹਾਵਹਿ।
 ॥ ੧੭ ॥ ਨਹਿ ਨ ਪਾਕਤੇ ਕਰਹਿ ਗਿਲਾਨੇ'। ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਕਰਾਇਨ ਜੋ ਮਾਨੇ'
 -ਇਮ ਬਿਚਾਰਿਕੈ ਹਮ ਮਨ ਮਾਂਹੀ। ਮਾਨਤਿ ਰਹੇ ਸੁ ਅਬਿ ਪਛੁਤਾਹੀ ॥
 ੧੮ ॥ ਇਏ ਦਰੁਦ ਸ਼ੀਰਨੀ' ਖਾਏ। ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਸੋ ਨਾਮ ਕਹਾਏ'। ਹੋਤਿ
 ਦੋਸੁ ਜਿਨ ਬਸਤ੍ਰ ਛੁਹਾਏ। ਤਿਨਹੁ ਮੂਢ ਨਰ ਸੀਸੁ ਨਿਵਾਏ' ॥ ੧੯ ॥ ਨੰਮ੍ਰਿ
 ਹੋਇ ਇਵ ਬਿਨੈ ਸੁਨਾਇਵ। ਪ੍ਰੇਮ ਅਧਿਕ ਲੋਚਨ ਜਲ ਛਾਇਵ। 'ਪ੍ਰਭੁ
 ਜੀ ਆਏ ਸ਼ਰਣਿ ਤੁਮਾਰੀ। ਦਿਹੁ ਸਿੱਖੀ ਹਮ ਲਖਿ ਅਧਿਕਾਰੀ' ॥ ੨੦ ॥
 ਬੋਲੇ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਖ ਧਾਮ। ਪੂਰਬ ਸਰਵਰ ਵਾਹੁ ਮੁਕਾਮ। ਪੁਨ ਆਵਹੁ
 ਸਤਿਗੁਰ ਸ਼ਰਣਾਈ। ਕਰੇ ਗੁਨਾਹੁ ਲੇਹੁ ਬਖਸ਼ਾਈ ॥ ੨੧ ॥ ਹੈ ਕਰਿ ਸਿੱਖੀ
 ਕੇ ਅਧਿਕਾਰੀ। ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵ ਕਰਹੁ ਸੁਖਕਾਰੀ'। ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬਾਕ ਮੰਦ
 ਘਰ ਗਯੋ। ਤੁਰਕ ਮੁਕਾਮ ਸੁ ਵਾਹਤਿ ਭਯੋ ॥ ੨੨ ॥ ਸਰਲ ਹੋਇ ਸਤਿਗੁਰ
 ਸ਼ਰਣਾਈ। ਆਏ' ਆਸ ਏਕ ਮਨ ਭਾਈ। ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀਨਸਿ ਉਪ
 ਦੇਸ਼। 'ਸੱਤਿਨਾਮ ਭਜਿ ਹਰਹੁ ਕਲੇਸ ॥ ੨੩ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਸੋ ਸਨਮੁਖਨਿਤ
 ਰਹੋ। ਸੇਵਹੁ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਸੁਖ ਲਹੋ। ਅੰਤਹਕਰਣ ਸੁੱਧ ਹੁਇ ਜਾਇ। ਆਤਮ

'ਦੇਵੇ' ਹੱਥ ਜੋੜਕੇ। 'ਕੰਨੀ' ਸੁਣਨਾ। 'ਮਨੁਖ' ਦੇਹ ਹਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। 'ਸਾਰੇ'। 'ਅਪਵਿਤ੍ਰ-
 ਤਾਈ ਤੋਂ ਨਫਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। 'ਇਨ੍ਹਾਂ (ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ) ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਮੰਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਿੰਦੂ
 ਧਰਮ ਕੀ ਹੈ। 'ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਦੀ ਪੰਜੀਰੀ। 'ਇਕ ਨਾਮ ਮਾਰੂ ਹੀ ਹਿੰਦੂ ਕਹਾਉਂਦੇ ਰਹੇ।
 'ਮੰਦ ਜੀ' ਆਏ।

ਗਸਾਨ ਰਿਦੇ ਮਹੁ ਪਾਇ॥ ੨੪ ॥ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਮਹਿ ਬੰਧ ਨਿਕੰਦ* । ਮੁਕਤਿ
ਹੋਇ ਕਰਿ ਮਿਲਹੁ ਅਨੰਦ* । ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਲਗੇ ਸਤਿਨਾਮੁ । ਕਿਤਿਕ
ਦਿਵਸ ਮਹਿ ਪਹੁੰਚੇ ਧਾਮੁ॥੨੫॥ ਗੁਰ ਕੇ ਕਹਨੇ ਹੋਨਿ ਪੁਨ ਲਾਗਨੇ । ਸਰਬ
ਸਮਾਜਨਾਸ ਹੈ ਭਾਗਨੇ । ਤੁਰੰਗ, ਮਹਿਖ*, ਧਨ ਭਯੋ ਬਿਨਾਸਲਗੇ ਸਰੀਕ
ਕਰਨ ਉਪਹਾਸ॥੨੬॥ ਗੁਮ ਨਾਰ ਨਰ ਸਭਿ ਤਬਿ ਕਹਨੇ । ਪੀਰ ਮਾਰ ਤੇ
ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਦਹਨੇ* । ਗੁਰ ਕੀ ਸਿੱਖੀ ਜਬਿ ਤੇ ਲੀਨ । ਤਬਿ ਤੇ ਹੋਯਹੁ ਸਭਿ
ਕਿਛੁ ਹੀਨ* ॥ ੨੭॥ ਸਭਿ ਨੇ ਮਿਲਿ ਸੁ ਮੰਦ ਸਮਝਾਯੋ । ਪੀਰ ਕੋਪ ਕਰਿ
ਸਕਲ ਗਵਾਯੋ । ਗੁਰ ਸਿੱਖੀ ਤਜਿ, ਪੁਨ ਕਰ ਜੋਰਿ । ਬਖਸ਼ਹਿ ਤੁਝ ਕੋ ਪੀਰ
ਨਿਹੋਰ*॥੨੮॥ ਸੁਨਤਿ ਮੰਦ ਨੇ ਬਾਕ ਉਚਾਰੇ । 'ਮੈਂ ਸਿਖ ਭਾ ਅਬਿ ਸਤਿ-
ਗੁਰ ਦੁਆਰੇ । ਕੁਰ ਪਦਾਰਥ ਕਾਮ* ਨ ਮੇਰੇ । ਲੇਓ ਮੁਕਤਿ ਹੁਇ ਅਨੰਦ
ਘਨੇਰੇ॥੨੯॥ ਗੁਰ ਤੇ ਹੀ ਅਬਿ ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਹੋਈ । ਪੀਰ ਮੀਰ ਸੋ ਕਾਮ ਨ
ਕੋਈ* । ਪੀਰ ਗੁਮ ਕੇ* ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਜਾਨੀ-ਮੰਦ ਮਹਾਂ ਮੁਰਖ ਅੰਗਸਾਨੀ-
॥ ੩੦ ॥ ਛੀਨ ਲੀਨ ਗ੍ਰਿਹ, ਧਨ, ਸਿਰਦਾਰੀ । ਸਰਬ ਸਰੀਕਨਿ ਦੀਨ
ਨਿਕਾਰੀ । ਲੇ ਕਰਿ ਨਿਜ ਪਤਿਬ੍ਰਤਾ ਸੁ ਦਾਰਾ* । ਰਹਨੇ ਜਾਇ ਕਿਸਿ ਪੁਰੀ
ਮਝਾਰਾ॥੩੧॥ ਘਾਸ ਖੇਦਿ ਤਹਿ ਬੈਚਨ ਲਾਗਨੇ । ਨਿਸੁ ਦਿਨੁ ਰਹੈ ਪ੍ਰੇਮ ਗੁਰੁ
ਪਾਗਨੇ । ਚਾਰ ਭਾਗ ਕਰਿ ਲਾਜਾਇ ਨਿਕੇਤ । ਇਕ ਸੋ ਦੇਤਿ ਨੀਤਿ ਗੁਰ
ਹੇਤ॥੩੨॥ ਤੀਨ ਭਾਗ ਤੇ ਕਰਹਿ ਗੁਛਾਰਾ । ਖੇਦ ਘਾਸੁ ਕੋ ਬੈਚਿ ਬਜਾਰਾ ।
ਕਰਨੇ ਬਿਤੀਤਨ ਕੇਤਿਕ ਕਾਲ । ਸਿਮਰਨੇ ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ॥੩੩॥
ਏਕ ਮੇਵੜਾ* ਗੁਰੁ ਬੁਲਾਯਹੁ । ਹੁਕਮਨਾਮ ਦੇ ਤਿਹੁ ਸਮਝਾਯਹੁ । 'ਇਕ
ਸਿਖ ਮੰਦ ਸੁ ਅਮਕੇ ਪੁਰਿ ਮੈਂ । ਬਿਪਦਾ ਪਰੀ ਨਹੀਂ ਕਛੁ ਘਰ ਮੈਂ ॥੩੪॥
ਬੈਚਤਿ ਘਾਸ ਜੀਵਕਾ ਕਰੈ । ਗਮਨਹੁਤਿ ਸੁਵਿਗੁਜੇ ਮਿਲਿ ਪਰੈ । ਲੇਹੁ ਰਜਤ-
ਪਣ ਇਕ ਬਿੰਸਤ ਤਹਿ । ਦੇਹੁ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪੁਨ ਕਰ ਮਹਿ* ॥੩੫॥ ਹੁਕਮ
ਮੇਵੜਾ ਲੇ ਕਰਿ ਗਯੋ । ਬੈਚਤਿ ਘਾਸ ਬਿਲੋਕਤਿ ਭਯੋ । 'ਪੈਰੀ ਪਵਨਾ' ਮੰਦ
ਸੁਨਾਯਹੁ । 'ਤੁਝ ਪਰ ਹੁਕਮ ਗੁਰੁ ਕੋ ਆਯਹੁ'॥੩੬॥ ਸੁਨਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਗਦ
ਗਦ ਹੋਵਾ । ਭਯੋ ਪ੍ਰਸੰਨ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖ ਜੋਵਾ । ਬਾਰਬਾਰ ਕਰਿ 'ਨਮੋ' ਉਚਾਰੇ ।

*ਫਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਕੱਟਕੇ । *ਸਾਮਾਨ । *ਘੋੜੇ ਤੇ ਮੱਥੀਆਂ । *ਪੀਰ (ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਵਾਲੀ) ਮਾਰ ਤੋਂ ਤੇਰਾ
ਸਭ ਕੁਛ ਸਭ ਗਿਆ ਹੈ । *ਪੀਰ ਨੂੰ ਮਨਾ । *ਪਿੰਡ ਦੇ ਪੈਚਾਂ ਨੇ । *ਇਸਤ੍ਰੀ । *ਹਲਕਾਰਾ,
ਅਰਦਾਸੀਆ । *ਰੁਪਯੋ ਇਕੀਸ ਤਿਸ ਪਾਸੇ । *ਪਾ:-ਭਾਜ ।

ਧੀਨ ਧੀਨ ਬਝ ਭਾਗ ਹਮਾਰੇ॥ ੩੭॥ ਜਿਸ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਮਰਨੇ ਮੋਹਿ ।
 ਹੁਕਮੁ ਦਿਖਾਵਹੁ ਮਮ ਸੁਖ ਹੋਹਿ । ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ ਦ੍ਰਿਗ ਸੀਤਲ ਕਰੋਂ । ਪੁਨ
 ਜਿਮ ਲਿਖਨੇ ਸੀਸ ਤਿਸ ਧਰੋਂ॥੩੮॥ ਸਨਤਿ ਮੇਵੜੇ ਕੀਨ ਬਖਾਨਾ 'ਦੇਹੁ
 ਰਜਤਪਣ ਇਕੀਸ ਆਨਿ । ਲੇਹੁ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪੁਨ ਪਾਛੇ । ਗੁਰ ਆਗਨਾ
 ਇਮ ਹੈ ਸੁਖ ਬਾਂਛੇ॥੩੯॥ ਸੁਨਤਿ ਮੰਦ ਅਤਿ ਉਤਸਵ ਠਾਟੇ।-ਸਤਿਗੁਰ
 ਮਿਲਿਤਿ ਸੀਸ ਕੇ ਸਾਟੇ । ਇਹੁ ਤੇ ਅਲਪ ਬਾਤ ਹੈ ਕਹਾਂ । ਸੈਦਾ ਅਮਿਤ,
 ਮੇਲ ਲਘੁ ਅਹਾ-॥ ੪੦ ॥ ਸਦਨ ਮੇਵੜੇ ਕੋ ਲੋ ਗਯੋ । ਨਿਜ ਦਾਰਾ ਸੰਗ
 ਭਾਖਤਿ ਭਯੋ 'ਹਮ ਪਰ ਗੁਰੁ ਕੋ ਹੁਕਮ ਸੁ ਆਯੋ।ਦਰਬ ਬਿਨਾਂ ਸੋ ਹਾਥ ਨ
 ਪਾਯੋ॥੪੧॥ਕਹੁ ਅਬਿ ਕੋਨ ਜਤਨ ਕੋ ਕੀਜਹਿ।ਦੇਕਰਿ ਥਨ ਤਿਹ ਹੋਰਿ ਸੁ
 ਲੀਜਹਿ' ।ਸੁਨਿ ਸਿਖਨੀ ਤਿਹ ਧੀਰਜ ਦੀਨਿ । 'ਸੁਗਮ ਬਾਤ,ਕਰੋਂ ਚਿੰਤਾ
 ਕੀਨਿ॥੪੨॥ਹਮਰੇ ਕੰਨਜਾ ਅਹੈ ਕੁਮਾਰੀ । ਤਿਹ ਚਾਹਤਿ,ਜਿਹ ਘਰ ਸਿਰ-
 ਵਾਰੀ॥ਜਿਤਿਕ ਮੇਵੜਾ ਜਾਚਹਿ ਦਰਬ।ਰਾਖਹੁਸਿੱਖੀ,ਲੇ ਇਹੁ ਸਰਬ॥੪੩॥
 ਇਹੁ ਕੰਨਜਾ ਬਝ ਭਾਗ ਸੁਹਾਈ । ਗੁਰੁ ਅਰਥ ਜੇ ਹੋਹਿ ਸਗਾਈ' । ਇਮ
 ਕਹਿ ਤਿਨਿ ਕੇ ਗ੍ਰਿਹਚਲਿ ਗਈ॥ਕਿਯੋ ਸਬੰਧ ਖੁਲੀ ਬਝ ਭਈ॥੪੪॥ਦੈਬ
 ਜਿਤਿਕ ਤਿਤਿਕ ਧਨ ਲਜਾਈ । ਪਤਿ ਆਗੇ ਧਰਿ ਚਿੰਤ ਮਿਟਾਈ । ਹੋਰਿ
 ਦਰਬ ਕੋ ਲੋ ਕਰਿ ਹਾਥ।ਦਿਏ ਮੇਵੜੇ ਕੋ ਟਿਕ ਮਾਥ॥੪੫॥ਲੀਨ ਹੁਕਮ
 ਨਾਮ ਆਨੰਦਨੇ । ਧਰਿ ਕਰਿ ਮਸਤਕ ਪੁਨ ਪੁਨ ਬੰਦਨੇ । ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ
 ਚਿਤ ਉਪਜਾਈ।ਜਨੁ ਗੁਰ ਮਿਲੇ ਪ੍ਰੇਮ ਅਧਿਕਾਈ॥੪੬॥ਬਹੁਰੋ ਘਾਸ ਬੇਚ
 ਕਰਿ ਆਯਹੁ । ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਹਾਰ ਖਵਾਯਹੁ । ਨਿਸ ਮਹਿ ਸੇਵਾ ਕੀਨਿ
 ਬਨਾਇ ਗੁਰੁ ਬਾਰਤਾ ਬੂਝ ਰਹਾਇ' ॥੪੭॥ ਭਈ ਪ੍ਰਾਤਿ ਗੁਰ ਸਿਮਰਤਿ
 ਜਾਗੇ । ਮਨ ਮਹੁ ਪ੍ਰੇਮ ਰੰਗ ਕਰਿ ਪਾਗੇ । ਕਰਨੇ ਮੇਵੜਾ ਬਿਦਾ ਉਚਾਰੀ*।
 'ਨਮਹੁ ਕਰਹੁ ਗੁਰ ਕੇਰ ਅਗਾਰੀ'॥੪੮॥ ਬਹੁਰ ਘਾਸ ਕੋ ਆਪ ਸਿਧਾਰਾ
 ਸਿਮਰਤਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਮ ਸੁਖਾਰਾ । ਬੇਚਹਿ ਘਾਸ ਜੀਵਕਾ ਕਰਿਹੀ।ਮਨ
 ਬਿਕਾਰ ਸਗਰੇ ਪਰਿਹਰਹੀ॥੪੯॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ 'ਕੰਥੇ ਦੁਤਿਯ
 ਗਾਏ 'ਭਾਈ ਮੰਝ ਕੋ' ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਲਨੰ ਨਾਮ ਤੀਨ ਚੌਥੀਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੩ ॥

੪੪, [ਭਾਈ ਮੰਝ-ਜਗੀ] ।

ਬੇਹਰਾਘਾਸ ਖੇਦ ਬੇਚਨ ਕਰਹਿ ਉਦਰ ਪੁਰਿਬੇ ਹੇਤਾਦਿਵ ਸਿੱਖੀ ਜਿਸਕੇ

*ਬਦਲੇ । *ਦੋਸ਼ਾ ਹੈ । *ਦੇਕ ਕੋ ਮੱਥਾ । *ਪੁੱਛਦਾ ਰਿਹਾ ।

*ਪਾ:-ਅਗਾਰੀ ।

ਰਿਦੈ ਗੁਰੂ ਕਸੈਟੀ ਦੇਤਿ ॥੧॥ ਰੋਪਈ ॥ ਪੁਨਿ ਕੋਤਿਕ ਜਬਿ ਕਾਲ ਬਿਤਾਵਾ ।
 ਮਨ ਅਡੋਲ ਜਿਸਿ ਕੋ ਦ੍ਰਿਸਟਾਵਾ । ਸਤਿਗੁਰ ਬਹੁਰ ਮੇਵੜਾ ਭੇਜਾ ।
 ਕਹਨੈ 'ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਇਹ ਲੇ ਜਾ ॥੨॥ ਪ੍ਰਥਮ ਰਜਤਪਣ ਇਕੀਸੁ ਲੇਹੁ ।
 ਬਹੁਰ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਤਿਸ ਦੇਹੁ' । ਸਤਿਗੁਰ ਆਇਸੁ ਤੇ ਮਗ ਚਲਨੈ ॥ ਆਇ
 ਪੁਰੀ ਮਹਿ ਮੰਦ ਸੁ ਮਿਲਨੈ ॥੩॥ ਦੇਖਤਿ ਹੋਯਹੁ ਹਰਖ ਬਿਸਾਲਾ । 'ਸਤਿ-
 ਗੁਰ ਮੋਕਹੁ ਕੀਨਿ ਨਿਹਾਲਾ । ਚਲਹੁ ਸਦਨ ਮੈਂ ਪਦ ਨਿਜ ਪਾਵਹੁ । ਗੁਰੂ
 ਹੁਕਮ ਪੁਨ ਮੋਹਿ ਦਿਖਾਵਹੁ' ॥੪॥ ਸਨਮਾਨਤਿ ਗੁਰ ਮੈਂ ਲੇ ਗਯੋ । ਮੰਚ
 ਡਸਾਇ ਬਿਠਾਵਨ* ਕਯੋ । ਕਹਨੈ ਮੇਵੜੇ 'ਇਮਿ ਸੁਨਿ ਲੇਹੁ । ਪ੍ਰਥਮ
 ਇਕੀਸ ਰਜਤਪਣ ਦੇਹੁ ॥ ੫ ॥ ਪੀਛੇ ਹੁਕਮ ਗੁਰੂ ਕੋ ਦੇਖਿ । ਕੀਜਹਿ
 ਅਪਨੇ ਹਰਖ ਵਿਸ਼ੇਖ' । ਸੁਨਤਿ ਮੰਦ ਨੇ ਆਨੰਦ ਠਾਨਨੈ ।—ਮੁੜ ਕੋ ਗੁਰੂ
 ਅਪਨੋ ਕਰਿ ਜਾਨਨੈ—॥੬॥ ਨਿਜ ਦਾਰਾ ਕੋ ਸਕਲ ਸੁਨਾਵਾ । 'ਗੁਰ ਕੋ ਬਹੁਰ
 ਮੇਵੜਾ ਆਵਾਭੇਟ ਇਕੀਸ ਰੁਪਯਨ† ਕਹੈ । ਬਹੁਰ ਹੁਕਮ ਕੋ ਦੈਬੋ ਚਹੈ' ॥
 ੭॥ ਸੁਨਤਿ ਸਿੱਖਨੀ ਭਈ ਪ੍ਰਸੰਨ । ਕਹਤਿ ਭਈ 'ਮਾਨਹੁ ਨਿਜ' ਧੰਨ ।
 ਸਿਮਰਤਿ ਹੈਂ ਸਤਿਗੁਰ ਤੁਝ ਤਾਈਂ । ਜਾਨ ਆਪਨੋ ਦਯਾਕਰਾਈ ॥੮॥ ਸੁਗਮ
 ਬਾਤ ਤੁਝ ਸੋਂ ਇਕ ਭਾਖੋਂ । ਅਬਿ ਗਿਰਵੀ‡ ਮੁੜਕੋ ਕਿਤ ਰਾਖੋ ਟਹਿਲ
 ਕਰਹੁ ਤਿਸਕੀ ਚਿਤ ਲਾਇ ॥ ਚਹਿਯਤਿ ਧਨੁ ਤਹਿ ਤੇ ਲੈ ਆਇ ॥੯॥ ਮੰਦ
 ਸੁਨਤਿ ਸੋਈ ਬਿਧਿ ਕੀਨਿ ॥ ਗਿਰਵੀ ਰਾਖ ਦਰਬ ਸੋਲੀਨਿ । ਦੀਨ ਮੇਵੜੇ
 ਕੋ ਹਰਖਾਇ । ਲਯੋ ਹੁਕਮ ਨਾਮਾ ਸੁਖ ਪਾਇ ॥ ੧੦॥ ਪਢਨੈ ਸੁ 'ਗੁਰ ਨੇ

*ਭਾਵ ਪ੍ਰੀਖਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ । †ਆਪ ਨੂੰ । ‡ਗਹਿਣੇ । *ਪਾ:—ਭਾਸ ਬੇਠਾਵਨਿ ।
 †ਪਾ:—ਅਪਨੀ । ‡ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਕ ਦਸਤੂਰ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਪਾਸ ਗਹਿਣੇ ਰੱਖਣ ਨੂੰ
 ਫੁਡ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਧਾਰ ਲੈਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਦੇ ਆਪਣੀ ਇੱਜਤ, ਕਦੇ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਪਜ਼ਾਰਾ
 ਟੁਭਾਵ, ਕਦੇ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਗਹਿਣੇ ਰੱਖਦੇ ਸਨ, ਚੁੰਕਿ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਬੁਠ ਅੱਜ ਕਲ ਵਾਂਗੀ
 ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਪੁੱਤਰ ਪੋਤਿਆਂ ਤੱਕ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਇਹ ਰਿਵਾਜ ਕਾਫੀ
 ਕਾਮਯਾਬ ਸੀ । ਜਿਵੇਂ ਨਰਸੀ ਭਗਤ ਨੇ ਕਦੇ ਲੋੜ ਵੇਲੇ ਕਿਦਾਰਾ ਰਾਗ ਗਹਿਣੇ ਰਖਿਆ
 ਸੀ, ਤਿਵੇਂ ਮੰਦ ਦੀ ਵਹੁਟੀ ਨੇ ਰੁਪਏ ਰੁਪਏ ਲਾਏ ਨੌਕਰੀ ਬਦਲੇ ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ
 ਘਰ ਜਾਕੇ ਰੋਟੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਆਉਣੀ, ਜਿੰਨੇ ਚਿਰ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇੱਤੇ
 ਰੁਪਏ ਉਸ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਉੱਠਾਂ ਚਿਰ ਸੇਵਾ ਕਰ ਦੇਣੀ, ਜਿਵੇਂ ਅੱਜ
 ਕਲ ਬੀ ਕਈ ਕਮਾਮਾਂ ਦੇ ਨੌਕਰ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਪੇਸ਼ਗੀਆਂ ਲੋਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪੇਸ਼ਗੀ
 ਲਈ ਰਕਮ ਤਨਖਾਹ ਵਿਚ ਮੁਜਰੇ ਦੇਂਦੇ ਹਨ । ‡ਪਾ:—ਕੋ ।

ਨਿਕਟਿ ਹਕਾਰਾ। ਸਰਬ ਸੁਨਾਇ ਆਪਨੀ ਦਾਰਾ। ਮੈਂ ਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ਹਿਤ
ਜਾਵੈਂ। ਪਾਸ ਰਹੈਂ ਸਭਿ ਰੀਤ ਰਿਝਾਵੈਂ॥੧੧॥ ਹੋਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਨਿਹਾਲ ਕਰੈਹੈਂ।
ਤਬਿ ਮੈਂ ਤੁਝ ਸੋਂ ਮੇਲ ਬਨੈ ਹੈਂ। ਯਹਿ ਮਸਲਤ ਕਰਿ ਬੇਚਨੇ ਘਾਸੁ ਭੋਜਨ
ਆਨਜੇ ਅਪੁਨ ਅਵਾਸ॥੧੨॥ ਕਰਜੇ ਮੇਵਜੇ ਤਬਹਿ ਅਹਾਰਾ। ਅਚਨੇ, ਸੁਪਤਿ
ਭਾ ਨਿਸਾ ਮਝਾਰਾ। ਉਠਿ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਤਿਸ ਕੇ ਸੰਗ ਚਾਲਾ। ਜਹਾਂ ਬਿਰਾਜਹਿ
ਪ੍ਰਭੁ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ॥੧੩॥ ਜਾਇ ਗੁਰੁ ਕੋ ਦਰਸੁ ਬਿਲੋਕਜੇ। ਉਮਗਜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕੰਠ
ਜਿਨ ਰੋਕਜੇ। ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਜ ਰੁਖ ਨਹੀਂ ਜਨਾਇਵ। ਔਰ ਸਾਥ ਕਹਿ ਸੇਵਾ
ਲਾਇਵ॥੧੪॥ ਦੇਗ ਹੇਤੁ ਸਮਧਾ ਨਿਤਿ ਲਜਾਵੈ। ਭਯੋ ਪ੍ਰਸੰਨ ਗੁਰੁ ਜਿਮ
ਭਾਵੈ। ਵਹਿਰ ਜਾਇ ਨਿਤ ਈਧਨ ਆਨੈ। ਸੁਸ਼ਕ ਭਾਰ ਭਾਰੀ ਤਿਸ ਥਾਨੈ
॥੧੫॥ ਗੁਰ ਲੰਗਰ ਮਹਿ ਦੇਵਹਿ ਆਨਿ। ਭੋਜਨ ਖਾਇ ਕਰਹਿ ਗੁਜਰਾਨ
। ਪ੍ਰੇਮ ਲਗਨ ਮਹਿ ਰਹੈ ਨਿਮਗਨ। ਰਿਦੈ ਬਿਕਾਰ ਕਰੇ ਸਭਿ ਭਗਨ॥੧੬॥
ਕੇਤਿਕ ਦਸੋਸ ਬਿਤੀਤੇ ਜਥੈ। ਅੰਤਰਯਾਮੀ ਬੁਝਨੇ ਤਥੈ। ਮੰਦ ਸਿੱਖ ਇਸ
ਬਲ ਜੋ ਆਵਾ। ਕਜਾ ਸੋ ਕਰਹਿ, ਕਹਾਂ ਸੋ ਖਾਵਾ? ॥੧੭॥ ਇਕ ਸਿੱਖ ਨੇ
ਬਿਰਤੀਤੁ ਸੁਨਾਯੋ। ਜਬਿ ਕੋ ਇਹਾਂ ਸਿੱਖ ਸੋ ਆਯੋ ਈਧਨ ਕੋ ਸਕੇਲ ਬਹੁ
ਲਜਾਵਹਿ। ਲੰਗਰ ਤੇ ਭੋਜਨ ਕੋ ਖਾਵਹਿ ॥੧੮॥ ਭਯੋ ਹੁਕਮ 'ਸੇਵਾ ਮਹਿ
ਖਾਮੀ'। ਕਰਤਿ ਬਿਗਾਰਨ ਅਪਨੋ ਕਾਮੀ। ਅਚਹਿ ਅਹਾਰ ਮਜੂਰੀ ਸਮ
ਹੁਇ। ਤੁਰਤ ਰਿਦੈ ਕੀ ਮਲ ਕੋ ਨਹਿ ਖੁਇ॥੧੯॥ ਕਹੂੰ ਅਪਰ ਤੇ ਭੋਜਨ
ਖਾਇ। ਗੁਰ ਲੰਗਰ ਕੀ ਸੇਵ ਕਮਾਇ। ਜਿਤੋ ਅਹਾਰ ਕਹੂੰ ਤੇ ਪਾਵਹਿ। ਦੇਹਿ
ਅਪਰ ਕੋ ਲਘੁ ਨਿਜ ਖਾਵਹਿ ॥੨੦॥ ਸਿੱਖ ਨੇ ਤਿਸੇ ਹਟਾਯਹੁ ਤੇਸੇ। ਕਰਨ
ਲਗਜੇ ਤਿਮਿ, ਕਹਿ ਗੁਰ ਜੈਸੇ। ਸਿੱਖਸਨ ਤੇ ਜਾਚਹਿ ਅਰੁ ਖਾਇ। ਸਭਿ
ਦਿਨ ਲੰਗਰ ਸੇਵ ਕਮਾਇ ॥੨੧॥ ਅਲਪ ਅਹਾਰ ਖਾਇ, ਦੇ ਆਨ। ਮਨ
ਅਪਨੇ ਦਿਢ ਨਿਸ਼ਚੈ ਠਾਨਿ। ਭਯੋ ਸਰੀਰ ਸੁ ਦੁਰਬਲ ਛੀਨ। ਗੁਰ ਕੋ ਪ੍ਰੇਮ
ਰਿਦੈ ਦਿਢ ਪੀਨ ॥੨੨॥ ਇਕ ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਵਾ। ਬਹੁ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੇ ਤਿਹ ਸਮਝਾਵਾ। 'ਤੇਂ ਅਪੁਨੀ ਸਭਿ ਵਸਤੁ ਗਵਾਈ। ਮਹਿਖੀ
ਧੋਨ ਲੁਟੀ ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੨੩ ॥ ਸਰਬ ਸ਼ਰੀਕਨਿ ਨਿੰਦ ਉਚਾਰੀ। -ਇਨ
ਸਰਵਰ ਕੀ ਮਨਤ' ਬਿਸਾਰੀ। ਢਾਹੁ ਮੁਕਾਮ ਕਾਮ ਕਿਯ ਬੁਰੇ। ਸੋ ਅਬਿ ਇਸ

‘ਭਾਵ ਫਿਰ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਆ ਮਿਲਾਂਗਾ’ ਬਾਲਣ। ‘ਕਢਿਆਈ ਹੈ।’ ‘ਕੰਮ’ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਕੇ ਥੋੜਾ
ਆਪ ਖਾਵੇ। ‘ਬਾਕੀ ਦਾ ਹੋਰ ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਵੇ।’ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤੇ ਲਿੱਸਾ। ‘ਬਹੁਤ ਤਕੜਾ’ ‘ਮੰਨਤਾ, ਪੂਜਾ

ਕੇ ਗਰ ਮਹਿ ਪਰੋ ॥੨੪॥ ਖੀਨ ਪਦਾਰਥ ਘਰ ਕੇ ਹੋਏ । ਦੁਖ ਪਾਯੋ ਘਰ
ਉਜਰ ਜੋਏ—ਜਾਇ ਉਪਾਇ ਕਰੋ ਅਥਿ ਕੋਈ*। ਕੈ ਨਿਜ ਪੀਰ ਮਾਨੀਏ
ਸੋਈ ॥੨੫॥ ਸੁਨਿ ਕੈ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਤਬਿ ਕਹਜੋ ॥ ਸੰਤਨਾਮ ਧਨ ਮੈਂ ਸੁਭਿ
ਲਹਜੋ । ਹਾਕਮ ਲੇਇ ਨ ਚੋਰਜੋ ॥ ਜਾਇ । ਜਲ ਮਹਿ ਗਲੈ ਨ ਅਗਨਿ
ਜਲਾਇ ॥੨੬॥ ਬੀਟੇ ॥ ਬਹੁਤ ਨਿਖੁਟਹਿ ਨਾਂਹੀ । ਕਰਹਿ ਸਹਾਇ ਮਰਣਿ
ਦੁਖ ਮਾਂਹੀ । ਸੇ ਮੈਂ ਨਿਸ ਦਿਨ ਰਿਦੈ ਸੰਭਾਰਜੋ । ਪਛੁਤਾਵਹੁ, ਬਧ ਬਹੁਤ
ਬਿਸਾਰਯੋ ॥੨੭॥ ਇਮੁ ਕਹਿ ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਤਬਿ ਗਯੋ ॥ ਸੇਵਾ ਬਿਖੈ ਜਾਇ
ਮਨ ਦਯੋ ॥ ਕਾਸ਼ਟ ਸੁਸ਼ਕ ਭਾਰ ਕੋ ਲਜਾਵੈ ॥ ਸਭਿ ਲੰਗਰ ਕੀ ਕਾਰ ਚਲਾ-
ਵੈ ॥੨੮॥ ਇਕ ਦਿਨ ਵਹਿਰ ਗਯੋ ਹਿਤ ਦਾਰ ॥ ਬੀਨਿ ਬੀਨਿ ਕਰਿ ਬੰਧਨੋ
ਭਾਰ ॥ ਨਹਿ ਪਹੁੰਚਨੋ ਉਠਵਾਵਨ ਵਾਰੋ ॥ ਘਟੀ ਚਾਰ ਵਧਿ ਲਗੀ ਅਵਾਰੋ ॥
੨੯॥ ਧਰਿ ਸਿਰ ਪਰ ਜਬਿਪੁਰਿ ਕੋ ਗਮਨਾ ॥ ਉਠੀ ਅੰਧੇਰੀ ਭੀਖਨਪਵਨਾ ॥
ਕੰਕਰ ਸਿਕਤਾ ਖੈਂਚਤਿ ਬਹਜੋ । ਅੰਧਕਾਰ ਕਛੁ ਜਾਇ ਨ ਲਹਜੋ ॥੩੦॥
ਸਨਮੁਖ ਪੈਨ ਹਟਾਇ ਪਿਛਾਰੀ ॥ ਭਾਰ ਸਮਾਰਤਿ ਗਮਹਿ ਅਗਾਰੀ ॥
ਉਠੀਪੁਰ ਆਖਨ ਮਹਿ ਛਾਈ ॥ ਚਲਤਨੋ ਨਹਿ ਕਛੁ ਪਰਹਿ ਦਿਸਾਈ ॥੩੧॥
ਪਾਇ ਪੰਥ ਪਾਵਹਿ ਬਿਖਿ ਜਾਹਿ ॥ ਚਲਨੋ ਆਇ ਬਝ ਸੰਕਟ ਮਾਂਹਿ ॥
ਹੁਤੋ ਕੂਪ ਬੋਰੋ ਜਹਿ ਪਾਨੀ ॥ ਭਯੋ ਤਿਮਰ ਕੁਛਿ ਪਰਹਿ ਨ ਜਾਨੀ ॥੩੨॥
ਗਿਰਨੋ ਮੰਦ ਤਿਸ ਕੇ ਬਿਬੁ ਜਾਇ ॥ ਸਿਰ ਪਰ ਸੁਸ਼ਕ ਕਾਠ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ਭਾਰ
ਸੰਭਾਰਨੋ ਸਿਰ ਪਰ ਰਖਨੋ ॥ ਭੀਜ ਨ ਜਾਇ ਨੀਰ ਤੇ—ਲਖਨੋ ॥੩੩॥—
ਅਟਕਹਿ ਲੰਗਰਈ ॥ ਧਨ ਬਿਨਾ ॥ ਮੋਕਹੁ ਦੋਸ਼ ਹੋਇਹੈ ਘਨਾ ॥ ਖਰੋ ਕੂਪ ਮਹਿ
ਬਾਰਿ ਮਝਾਰ ॥ ਸਿਮਰਹਿ—ਕਿਮ ਹੁਇ ਗੁਰਨਿ ਅਹਾਰ ॥—॥੩੪॥ ਪ੍ਰੇਮ
ਰੰਗ ਇਕ ਘੁਮਤਿ ਗੁਰਕੈ । ਲੋਕ ਲਾਜ ਕੁਲ ਕਾਨ ਨਿਵਰਿਕੈ ॥ ਧਨੁ ਤ੍ਰਿਯ
ਤਨੁਜਾ ਸਤ ਕੋ ਤਜਾਗ ॥ ਰਾਖਨੋ ਦ੍ਰਿੜੁ ਕਰਿ ਗੁਰ ਅਨੁਰਾਗ ॥੩੫॥ ਭੋਜਨ
ਅਲਪ, ਅੰਗ ਦੁਰਬਲ ਹੈ ॥ ਗੁਰ ਪਗ ਪ੍ਰੇਮ ਧਰਨੋ ਬਝ ਬਲ ਹੈ ॥ ਕਰੀ ਪ੍ਰੇਮ

*ਮੰਥ ਨੇ ਕਿਹਾ । *ਚੁਰਾਇਆ । *ਵੰਡਿਆਂ । * (ਮੈਂ) ਭੁਲਾਈ ਰੱਖਿਆ (ਨਾਮ) ਹੈ । *ਲੱਕੜੀਆਂ
ਵਾਸਤੇ । *ਏਰੀ । *ਸਾਹਮਣੀ ਹਵਾ ਪਿੱਛੇ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਮਾਰਦੀ ਹੈ । *ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਤੁਰਦਾ ਹੈ
ਅੱਗੇ । *ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਪੈਰ ਧਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਬਿੜਕਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । *ਜਲ ਵਿਖੇ ਖੜਾ ਹੈ ।
**ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਰੂਪ ਵੱਡਾ ਬਲ ਧਾਰਿਆ ਹੈ । *ਪਾ:—ਕੀਜੀਏ ਕੋਈ ।

†ਪਾ:—ਜਾਇ ।

‡ਪਾ:—ਪਾਇ ।

ਨੇ ਖੈਂਚ ਬਿਸਾਲ। ਰਹਨੇ ਨ ਗਯੋ ਗੁਰੂ ਤਤਕਾਲ॥੩੬॥ ਸਿਕਟ ਜਾਨਿ ਸਿੱਖ
ਕਹੁ ਹੋਵਾ। ਕੂਪ ਬਾਰ ਸਿਰਭਾਰ ਖਰੋਵਾ। ਬੀਤਹਿ ਇਸਹਿ ਜਾਮਨੀ ਸਾਰੀ।
ਖਰੋ ਰਹੈ ਨਹਿੰ ਭਾਰ ਉਤਾਰੀ॥੩੭॥ ਉਠੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧਿ ਗਮਨੇ ਐਸੇ। ਕੁੰਚਰ
ਕੇ ਮੋਚਨ ਹਿਤ ਜੈਸੇ। ਨੀਂਹੋ ਪਾਇ ਉਤਾਇਲ ਡਾਲਤਿ। ਹਰਭਰਾਇ ਨਹਿੰ
ਵਸਤੁ ਸੰਭਾਲਤਿ॥੩੮॥ ਦਾਸ ਉਪਾਨੈ ਲੈ ਕਰਿ ਧਾਏ। ਕੇਤਿਕ ਧਾਇ ਮਿਲੇ
ਸੰਗ ਆਏ। ‘ਦਾਮਨਿ ਆਨਹੁ’ ਹੁਕਮ ਕਰੰਤੇ। ਤਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਪਹੁੰਚੇ
ਉਤਲੰਤੇ॥੩੯॥ ਹੁਤੇ ਸਮੀਪ ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਇ। ਧਾਇ ਧਾਇ ਸਿਖ ਆਨਿ
ਮਿਲਾਇ। ਕੂਪ ਤੀਰ ਬਿਤਹੋਇ ਉਚਾਰਾ। ‘ਕੌਨ ਅਹੈਂਤੀ ਕਸਟ ਮਝਾਰਾ’।
੪੦॥ ਕਾਸਟ ਭਾਰੁ ਸੀਸਪਰਧਰਨੈ। ਕਜੋਂ ਨਹਿੰ ਗੋਰਤਿ ਜਲ ਮਹਿ ਖਰਜੋ’।
ਕਹਜੋ ‘ਮੰਦ ਹੈ ਮੇਰੇ ਨਾਮੁ। ਸੇਵਕ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਧਾਮ’॥੪੧॥ ਇਤਨੇ
ਮਹਿ ਰੱਜੁ ਨਰ ਲਜਾਏ। ਗੁਰ ਹਿਤ ਅਸੁਵਾਰੀ ਲੈ ਆਏ। ਜੀਨ ਤੁਰੰਗ
ਪਾਇ ਕਰਿ ਤੁਰਨ। ਸਿਵਕਾ ਲਜਾਏ ਜਹਿ ਗੁਰ ਪੁਰਨ॥੪੨॥ ਦਾਮਨਿ ਕੂਪ
ਬਿਖੈ ਲਟਕਾਈ। ਕਹਜੋ ਕਿ ‘ਗਹਿ ਆਵਹੁ ਉਪਰਾਈ’। ‘ਪੂਰਬ ਭਾਰ
ਨਿਕਾਸਨ ਕਰੋ। ਰਹੈਂ ਸੁਸ਼ਕ ਨਹਿੰ ਜੇ ਅਬਿ ਧਰੋਂ’॥੪੩॥ ਪੁਨ ਪੀਛੈ ਮੁਝਲੇਹੁ
ਨਿਕਾਸਿ। ਲੇ ਈਧਨ ਚਲਿਹੈਂ ਗੁਰ ਪਾਸ’। ਰੱਜੁ ਸੰਗਿ ਬੰਧਿ ਕਰਿ ਭਾਰਾ।
ਖੈਂਚ ਵਹਿਰ ਕੇ ਨਰਨਿ ਨਿਕਾਰਾ॥੪੪॥ ਪੀਛੈ ਤੇ ਦਾਮਨਿ ਗਹਿ ਹਾਥ।
ਨਿਕਸਜੋ ਤਜਾਗ ਕੂਪ, ਬਲ ਸਾਥ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਠਾਂਵੇ ਢਿਗ ਦੇਖਿ। ਪਾਇਨ
ਪਰਜੋ ਸੁ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਸ਼ੇਖ॥੪੫॥ ‘ਇਹੁ ਕੁਛ ਨਈ ਨ ਰਾਵਰਿ ਬਾਤ। ਸਿੱਖਨ ਕੇ
ਸਹਾਇ ਦਿਨ ਰਾਤਿ। ਗਜ ਕੇ ਕਸਟ ਭਯੋ ਜਬ ਭਾਰੀ। ਕੁਸਮ ਅਰਪ
ਕਰਿ ਕਰੀ ਗੁਹਾਰੀ’॥੪੬॥ ਲਛਮੀ ਚਰਨ ਪਾਦਕਾ ਛੋਰਿ। ਤਜਿ ਖਗਪਤਿ
ਧਾਏ ਗਜ ਓਰ। ਲੀਨ ਬਚਾਇ ਭੁਬਤੇ ਜਲ ਤੇ। ਬਿਰਦ ਸੰਭਾਰਿ
ਸਹਾਇਕ ਬਲ ਤੇ॥੪੭॥ ਨਹਿੰ ਸੇਵਕ ਦੁਖ ਸਕਹੁ ਸਹਾਰੀ। ਸ਼ਕਤਿ ਹੀਨ
ਹੈ ਸ਼ਰਨਿ ਤੁਮਾਰੀ। ਲਾਜ ਦੋਪਤੀ ਕੀ ਰਖਿ ਲੀਨਸਿ। ਅੰਬਰੀਕ ਕੋ ਨਿਰਭੈ
ਦੀਨਸਿ॥੪੮॥ ਗੁਨ ਰਾਵਰ ਕੇ ਕੌਨ ਗਿਨਾਵੈ। ਜਿਨ ਕੋ ਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਰਦਾ
ਗਾਵੈ’। ‘ਮਾਂਗ ਮਾਂਗ ਭੋ ਮੰਦ ! ਸੁਜਾਨਾ। ਹਮ ਪ੍ਰਸੰਨ ਲਿਹੁ ਬਾਂਛਤਿ ਦਾਨਾ
।੪੯॥ ਘਾਲ ਪਰੀ ਸਭਿ ਤੇਰੀ ਥਾਇੰ। ਜਗਤ ਕਲੇਸ਼ ਛੁਟੇ ਸਮੁਦਾਇ’।

‘ਕਾਹਲੀ ਨਾਲਾ’ ਜੋਗਾ ‘ਰੱਸੇਲਿਆਰੀ’ ਪਾਲਕੀ। ‘ਉਪਰਨੂੰ’ ਮੰਦ ਏਲਿਆ। ‘ਪੁਕਾਰ’ ਲਛਮੀ
ਤੇ ਪਉਏ। ‘ਗਫ਼ਲ’। ‘ਭਾਵ’, ਇਹ ਗੱਲ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਕਿ ਤੁਸਾਡਾ ਬਿਰਦ ਭਗਤ ਵਫਲਹੈ।

ਬੋਲੈ ਮੰਦ ਕਰੀ ਅਰਦਾਸ। ਇਹੀ ਮਾਂਗਹੈ ਰਾਵਰਿ ਪਾਸਿ॥੫੦॥ ਸਭਿ ਤੈ
ਰਹੈ ਅਜਾਚੀ ਜੈਸੇ। ਸੱਤਰਨਾਮ ਬਿਨੁ ਚਹੈ ਨ ਕੇਸੇ। ਤੁਮਰੇ ਪਦ ਅਰਬੰਦ
ਮਨੀਂਦ । ਮਮ ਮਾਨਸ ਮਹਿ ਦਿਪਹੁ ਮੁਕੰਦ' ॥ ੫੧ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨਿ
ਪੁਨਹਿ ਬਖਾਨਾ। ਅਪਰ ਮਾਂਗਿ ਭੋ ਸਿੱਖ ਮਹਾਂਨਾ। 'ਗੁਰ ਜੀ ਦਾਸਨ ਪਰ
ਅਸ ਭੀਰ'। ਸਭਿ* ਨ ਸਕਹਿ ਸਹਿ ਹੋਇ ਅਧੀਰ' ॥੫੨॥ 'ਸੁਨਹੁ ਮੰਦ !
ਕੰਚਨ ਮਲ ਮਿਲਿਯੋ । ਘਟਹਿ 'ਸੁ ਜਯੋ ਜਯੋ ਅਗਨੀ ਢਲਿਯੋ । ਤਾਉ
ਕਸੌਟੀ ਤੋ ਸੁਧਿ ਹੋਇ ਕੋਸ਼ ਬਿਖੈ ਲੇ ਪੱਯਤਿ ਸੋਇ॥੫੩॥ ਜੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ
ਸਿੱਖ ਉਦਾਰੇ । ਮੋਖ ਕੋਸ਼ ਕੇ ਉਚਿਤ ਸੁਧਾਰੇ' । ਕਰਿਯਤਿ ਹੈ ਸੋ ਅਪਨ
ਸਰੂਪ। ਜਿਸਮੇਂ ਪੱਯਤਿ ਅਨੰਦ ਅਨੁਪ॥੫੪॥ ਇਹੁ ਭੀਦਯੋ ਔਰ ਲਿਹੁ ਜਾਚੇ'
। ਸੁਨਤਿ ਮੰਦ ਕਹਿ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸਾਚੇ'। ਅਪਨੋ ਸਿਦਕ ਦਾਨ ਦਿਹੁ ਸੋਇ ।
ਸਦਾ ਅਜਾਚੀ ਬ੍ਰਿਤਿ ਅਬਿ ਹੋਇ' ॥੫੫॥ ਇਮੁ ਕਹਿ ਚਰਨ ਬੰਦਨਾ ਠਾਨੀ।
ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਖੈ ਮਤਿ ਬਹੁ ਮਸਤਾਨੀ। ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨੁ ਜੀ ਤਿਸ ਕਾਲਾਸਿਖ
ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਕੀਨ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੫੬ ॥

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ॥

ਮੰਦ ਪਿਆਰਾ ਗੁਰੁ ਨੂੰ ਗੁਰੁ ਮੰਦ ਪਿਆਰਾ ॥

ਮੰਦ ਗੁਰੁ ਕਾ ਬੋਹਿਥਾ ਜਗ ਲੰਘਣਹਾਰਾ ॥ ੧ ॥

ਚੋਪਈ ॥ ਅੰਗ ਸੰਗਿ ਕਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਲਗਾਯਹੁ । ਆਤਮ ਗਯਾਨ ਤੁਰਤ ਹੀ
ਪਾਯਹੁ। ਕਹੌਂ ਮੰਦ ਤੂੰ ਅਬਿ ਗਿਹੁ ਜਾਇਹੇਤ ਗੁਰੁ ਕੇ ਦੇਗਚਲਾਇ॥੫੭॥
ਨੈ ਨਿਧਿ ਸਿੱਧਿ ਅਠ ਰਹਿ ਪਾਈ । ਕਰਹੁ ਸਮਾਜ ਜਿਤਿਕ ਮਨ ਭਾਈ' ।
ਇਮੁ ਕਹਿ ਚਢਿ ਡੇਰਨ ਕਹੁ ਆਏ । ਸਭਿ ਮਹਿ ਸੁਜਸੁ ਭਯੋ ਬਿਦਤਾਏ
॥੫੮॥ ਮੰਦ ਗਯੋ ਗਿਹੁ ਸਭਿ ਕੁਛ ਪਾਯੋ । ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਤ੍ਰ ਸੁਤਾ ਗੁਨ ਗਾਯੋ।
ਮਣ ਅਨੇਕ ਹੀ ਅੰਨ ਪਕਾਵੇ । ਗੁਰੁ ਅਰਥ ਅਰਬੀਨ ਅਚਾਵੇ' ॥ ੫੯ ॥
ਸਰਬ ਪ੍ਰਵਾਰ ਸੰਗ ਸੁਖ ਪਾਇ। ਭਯੋ ਮੁਕਤਿ ਗੁਰ ਕੇ ਗੁਨ ਗਾਇ ਸਹਜੋ
ਕਸੌਟੀ ਉਤਰਜੋ ਪੁਰਾ । ਅੰਤਿ ਪਾਇ ਉੱਤਮੁ ਪਦ ਰੂਰਾ ॥ ੬੦ ॥

ਜਿਸ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਬਿੰਦੁ ਉਤਿਰਿ ਭਾਸ਼ਿ 'ਭਾਈ ਮੰਦ' ਯੁੱਗ ਬਠਨ ਨਾਮ ਚੰਦ੍ਰਾਵਤੀ ਅੰਤੁ ॥ ੬੦ ॥

੪੫. [ਭਾਈ ਬਯੋਲ] ।

ਦੋਹਰਾ॥ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕੇ ਰਚਿਤ ਗਮਨੇ ਗੋਇੰਦਵਾਲ । ਖਾਸੇ ਪਰ ਸ੍ਰੀ
'ਬਮੁਹਤਾਜ ਰਹਾ' । 'ਮੰਦ ਬੋਲਿਆ' । 'ਐਸੀ ਕਠਨਤਾ' । 'ਅਧੀਰਾਜ ਹੋ ਜਾਣਗੇ' । ਇਹ
ਮੰਦ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਾਸਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਹੈ । 'ਉਹ ਭਾਵ ਮੇਲ' । 'ਮੁਕਤ ਰੂਪੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੇ ਯੋਗ
ਹੋਣ ਲਈ ਸੁਧਾਰੀਏ ਹਨ । 'ਲੋਭਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਛਕਾਵੇ' । 'ਪਾਲਕੀ' ।

*ਪਾ:-ਸਹਿ ।

† ਇਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਵਰ ਵਾਕ ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ ।

ਪ੍ਰਭੁ ਚਵੇ ਸੰਗਤਿ ਸੰਗ ਬਿਸਾਲ॥੧॥ਚੰਪਈ॥ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਸੰਗਤਿ ਆਵੈ।
 ਦਰਸਨ ਕਰਿ ਮਨ ਬਾਂਛਤ ਪਾਵੈ॥ਆਨਹਿ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਕੋਰ । ਧਰਿ
 ਕਰਿ ਬੰਦਤਿ ਹੈਂ ਕਰ ਜੋਰ॥੨॥ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ ਤੇ ਗੁਰ ਜਾਗੈ। ਸੋਚਾਰਾਰ
 ਕਰਨਿ ਅਨੁਗਾਰੈਂ। ਸੀਤਲ ਜਲ ਤੇ ਕਰਹਿ ਸਨਾਨ । ਲਾਇ ਸਮਾਧਿ
 ਧਰਹਿ ਉਰ ਧਰਾਨ॥੩॥ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਮਹਿ ਬਿਰਤਾ ਗਹੈਂ।ਪੁੰਨ ਪਾਪ ਜਹਿ
 ਲਿਪਤ ਨ ਅਹੈਂ।ਚੇਤਨ ਸੁਖਅਖੰਡ ਅਨੰਦ।ਇਕਰਸਆਤਮ ਸਦਾਮੁਕੰਦ
 ॥੪॥ ਆਸਾ ਵਾਰ ਰਬਾਬੀ ਗਾਵਹਿ । ਸੰਗਤਿ ਸੁਨਹਿ ਕਲੁਖ ਨਸਾਵਹਿ ।
 ਅਨਿਕ ਭਾਂਤ ਕੇ ਸੁੰਦਰ ਰਾਗ।ਮਿਲਿ ਬੈਠਤਿ ਸਿਖ ਜਿਨ ਬਡਭਾਗ ॥੫॥
 ਪ੍ਰਭੁ ਸੇਂ ਰਾਗੈ, ਵਿਸ਼ਯ ਵੈਰਾਗੈ।ਉਪਜਹਿ ਚਿਤ ਮਹਿ ਭਗਤੀ ਲਾਗੈ।
 ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੇ ਸਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤਕਾਲ॥ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਨਿਹਾਲ
 ॥੬॥ ਭੋਰ ਹੋਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਨਾਥ । ਕੁੰਕਮ ਚੰਦਨ ਤਿਲਕ* ਸੁ ਮਾਥ।
 ਸੂਖਮ ਸੇਤ ਵਸਤ੍ਰ ਤਨੁ ਧਰੈਂ । ਬੈਠਿ ਵਹਿਰ ਸਿੱਖਨਿ ਅਘ ਹਰੈਂ ॥ ੭ ॥
 ਜਥਾ ਉਦੈ ਹੁਇ ਰਵਿ ਭਗਵਾਨ॥ਕਰਹਿ ਪੁਨੀਤ ਸਬੋਧ ਜਹਾਨ। ਤਥਾ
 ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਹੁਇ ਜਾਹਰਿ॥ਦਰਸਨਸ਼ਾਂਤਿ ਦਿਖਾਵਹਿ ਬਾਹਰਿ॥੮॥
 ਗਜਾਨ ਸ਼ਬਦ ਕੋ ਮਹਿਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੈ॥ ਪਿਖਿ ਪੰਕਜ ਗਨ ਦਾਸ ਬਿਗਾਸੈਂ।
 ਕਪਟ ਪਾਪ ਤਮ ਦੂਰ ਬਿਲਾਇ॥ਸੈਤ ਮਧੁਪ ਅਤਿਸ਼ੈ ਹਰਖਾਇ॥੯॥ਜਾਮ
 ਦਿਵਸੁ ਲਗ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼। ਨਿਜ ਸੇਵਕ ਕੋ ਕਟਹਿ ਕਲੇਸ਼ । ਬਹੁਰੋ ਦੇਗ
 ਤਜਾਰ ਹੁਇ ਜਾਵਹਿ। ਸੁਪਕਾਰ ਤਬ ਆਨਿ ਜਨਾਵਹਿ॥੧੦॥ਲੇ ਸੰਗਤਿ
 ਸਗਰੀ ਕੋ ਸੰਗ।ਬੈਠਹਿ ਪੰਗਤਿ ਲਾਇ ਅਭੰਗ॥ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭੋਜਨ ਸਭਿਨਿ
 ਭੁਗਾਵੈਂ । ਉਠਹਿ ਪ੍ਰਭੁ, ਜਬਿ ਸਭਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈਂ ॥ ੧੧ ॥ ਲੇਟਹਿ ਪੁਨ
 ਪ੍ਰਸੰਕ ਪਰ ਜਾਇ। ਕਿਤਿਕ ਸਮੈ ਸੁਪਤਹਿ ਸੁਖ ਪਾਇ।ਫਰੇ ਦਿਵਸੁ ਜਬਿ

*ਇਸ਼ਨਾਨ ਪਾਣੀ । *ਪ੍ਰਭੁ ਨਾਲਪ੍ਰੇਮ।*ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਰਾਗ । *ਭਗਤੀ ਦੀ ਲਗਨ । *ਅੰਮ੍ਰਿਤ
 ਵੇਲਾ।*ਸੂਰਜ ਦੇਉਤਾ।*ਸਾਵਧਾਨ।*ਪ੍ਰਸਿੱਧ । *ਨਾਮ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ।
 *ਕਪਟ ਤੇ ਪਾਪ (ਸੂਰਜ ਤੋਂ)ਹਨੇਰੇ ਵਾਂਗੂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। *ਬੀੜਵੀਂ । ਨਾਲੇ ਨਾਲ ਬੱਬਵੀਂ ।

*ਇਹ ਤਿਲਕ ਕੋਈ ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੋਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰੰਤੂ ਜਿਵੇਂ ਇਕ
 ਉਦਾਸੀ ਵਿਚ ਆਇ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਨੇ ਤਿਲਕ ਧਾਰਿਆ ਸੀ ਤਿਵੇਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕੋਤਕ ਆਪਣੀ
 ਮੇਜ ਦੇ ਸਨ । +ਕਿਤੇ ਦੋਹੀਂ ਬਾਈਂ ਪਾਠ-ਬਾਹਰਿ-ਹੈ । ਕਿਤੇ ਪਹਿਲੀ ਪੰਕਤੀ
 ਵਿਚ-ਬਾਹਰਿ-ਤੇ ਦੂਸਰੀ ਵਿਚ-ਜਾਹਰਿ-ਹੈ ।

ਉਠਿਓ ਕਰੈਂ। ਸਨੈ ਸਨੈ ਪੁਨਸੁਚਿਤਾ ਧਰੈਂ॥੧੨॥ ਕਿਤਿਕ ਘਟੀ ਤਬਿਕਥਾ
ਸੁਨੇਤੇ। ਭਗਤਿ ਸੁ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਨਿਰਣੇਤੇ*। ਪੁਨ ਕਿਰਤਨ ਕੋ ਵੇਲਾ
ਹੋਇ। ਧਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਨਿਤੇ ਸਭਿ ਕੋਇ॥੧੩॥ ਸਤਿਸੈਗਤਿ ਕਰਿਤੇ ਬਹੁਕਾਲ।
ਮੇਟਹਿੰ ਦਾਸਨ ਕੇ ਜਮੁ ਜਾਲ*। ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ ਉਠਿ ਉਪਦੇਸ਼ਹਿ*। ਸਿੱਖਨ
ਬਖਸ਼ਿਸਿ ਹੋਤਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਹਿ॥੧੪॥ ਰਿੱਧਿ ਸਿੱਧਿ ਨੈਨਿੱਧਿ ਖਰੀ ਹੈਂ। ਦੇਤਿ ਸੁ
ਜਿਸ ਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀ ਹੈ। ਭਗਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕੈ* ਆਤਮ ਗਿਆਨ। ਪਾਵਹਿੰ,
ਅਪੁਨੇ ਬੰਧਨ ਹਾਨ*॥੧੫॥ ਨਾਮ ਬਹੋੜਾ ਜਾਤਿ ਸੁਨਾਰਾ। ਆਨਿ ਪਹੁਚਨੈ
ਗੁਰੁ ਦਰਬਾਰ। ਪ੍ਰੇਮ ਸਾਥਿ ਦਰਸਨ ਕੋ ਕੀਨ। ਮਸਤਕ ਪਗ ਪੰਕਜ ਧਰਿ
ਦੀਨ॥੧੬॥ ਖਰੋ ਰਹਨੈ ਦੇਖਤਿ ਚਿਰਕਾਲ। ਕ੍ਰਿਪਾਧਾਰਿ ਬੁਝਨੈ ਸੁ ਕ੍ਰਿਪਾਲ।
‘ਅਹੋ ਬਹੋੜਾ ਸਾਰੀ ਕਹੀਅਹਿ। ਨਹੀਂ ਦੁਰਾਵਨ ਕੋਚਿਤ ਚਹੀਅਹਿ॥੧੭॥
ਕਾਲ ਬਿਤਾਵਹੁ ਕੌਨ ਪ੍ਰਕਾਰ? ਕੌਨ ਕ੍ਰਿਤਿ ਕਰਿ ਕਰਹੁ ਅਹਾਰ?’ ਜਬਿ
ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨੁ ਬੁਝੀ ਬਾਤ। ਸੁਕਚਤਿ ਭਾਖਤਿ ਕੰਪਤ ਗਾਤ*॥੧੮॥ ਹਾਥ
ਜੋਰਿ ਅਰਦਾਸ ਬਖਾਨੀ। ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸਭਿ ਘਟ ਕੇ ਜਾਨੀ’। ਕਿਰਤਿ
ਸੁਨਾਰੇ ਕੀ ਮੈਂ ਕਰਿਹੋਂ। ਕਾਲ ਬਿਤਾਵੈਂ ਉਦਰ ਸੁ ਭਰਿਹੋਂ*॥੧੯॥ ਸੁਨਿ ਗੁਰ
ਕਹਨੈ ‘ਕਿਰਤਿ ਕਰਿ ਕੋਈ। ਧਰਮ ਸਮੇਤਿ ਨਿਬਾਹਹਿ ਸੋਈ। ਕਪਠ
ਬਿਹੀਨ ਜੀਵਕਾ ਕਰੈ। ਪਰ ਕੀ ਵਸਤੁ ਛੁਪਾਇ ਨ ਧਰੈ॥੨੦॥ ਤਿਸ ਮਹਿੰ
ਬਾਂਟ ਪ੍ਰਭੂ ਹਿਤ, ਖਾਵੈ। ਤਿਸਿ ਕੋ ਉਰ ਨਿਰਮਲ ਹੁਇ ਜਾਵੈ’। ਬਿਨਤੀ
ਜੁਗਤਿ ਬਹੋੜੇ ਕਹਨੈ। ਕੰਪਤਿ ਲੋਚਨਤੇ ਜਲਬਹਨੈ॥੨੧॥ ‘ਹੋ ਸਤਿਗੁਰ ਮੈਂ
ਮਹਾਂ ਅਧਰਮੀ। ਪਾਪ ਕਿਰਤਿ ਨਿਤ ਕਰੈਂ ਕੁਕਰਮੀ। ਮਾਤ ਪਿਤਾਇ
ਘਰਾਵਹਿ ਘਾਟ। ਚੌਥੇ ਭਾਗ ਲੇਉਂ ਮੈਂ ਕਾਟਿ*॥੨੨॥ ਅਵਰ ਨਰਨਿ ਕੀ
ਗਿਨਤੀ ਕੋਹੈਂ। ਜੋ ਬਨਜਾਇ ਸੁ ਲੇਉਂਤਿਤੋ ਹੈ। ਧਰਮ ਅਧਰਮਨ ਜਾਨਉ:
ਕੋਈ। ਪਿਤਾ ਪਿਤਾਮਾ ਕੀ ਕ੍ਰਿਤਿ ਸੋਈ॥੨੩॥ ਮਹਾਂ ਪਤਿਤ ਮੈਂ ਆਯਹੁ

*ਨਿਰਨਾ ਕਰਦੇ। *ਜਮ ਦੇ ਜਾਲ। *ਪਹਿਰ ਰਾਤ (ਗਈ) ਉਪਦੇਸ਼ ਆਦਿ ਕਰਕੇ ਉਠਦੇ
ਸਨ। ਉਹੀ ਰਿਵਾਜ ਹੁਣ ਤਕ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਵਿਚ ਪਹਿਰ ਰਾਤ ਗਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ
ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਤੁਕ ਲੈਕੇ ਭਾਵ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਅਸਵਾਰਾ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ। *ਅਥਵਾ। *ਨਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। *ਸਰੀਰ ਕੰਬਦਿਆਂ ਬੋਲਿਆ। *ਜਾਣਨਹਾਰ।
‘ਜੇ ਮਾਂ ਪਿਉ ਬੀ ਮੈਥੋਂ ਕਿਸੇ ਗਹਿਣੇ ਦੀ ਘਾੜ ਘਾੜਾਉਣ ਤਦ ਬੀ ਮੈਂ ਵਿਚੋਂ ਚੋਬਾ ਹਿੱਸਾ ਟੁਕ
ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ।’ *ਭਾਵ, ਹੋਰ ਗਾਹਕਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਗਿਣਤੀ ਹੀ ਕੀਹ ਹੈ। *ਪਾ:-ਕੀ। †ਪਾ:-ਕਿਰਤਿ।

ਸ਼ਰਨੀ।ਰਹਜੈ ਨ ਗਯੋ ਕ੍ਰਿਤਿ ਨਿਜ ਬਰਨੀ। ਕੂਰ ਹਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਕਹਜੋ ।
 ਇਹੁ ਪ੍ਰਤਾਪ ਰਾਵਰ ਕੋ ਲਹਜੋ ॥ ੨੪ ॥ ਨਾਮੁ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਤੁਮਾਰਾ ।
 ਪਤਿਤ ਉਧਾਰਣ ਬਿਰਦ ਉਦਾਰਾ*। ਜਬਹੁ ਬਹੋਜੇ ਸਾਚੀ ਕਹੀ । ਸ੍ਰੀ ਅਰ-
 ਜਨ ਜੀ ਸਭਿ ਉਰ ਲਹੀ॥੨੫॥ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਤਾਵਾ। ‘ਕਹਾਂ ਕੂਰ
 ਮਹਿ ਤੁ ਲਪਟਾਵਾ। ਕਰਿ ਕਰਿ ਅਘ ਕੋ ਸੰਚਹਿ ਬੰਦ। ਅੰਤ ਕਾਲ
 ਜਮ ਫਾਸਿ ਬਿਲੇਦ॥੨੬॥ ਕੋਟਿ ਜਨਮੁ ਦੁਖ ਸਹੈ ਘਨੇਰੇ। ਕੋਨ ਸਹਾਇ
 ਹੋਇ ਤਿਸ ਬੇਰੇ । ਅਪਰ ਤਜਾਗ ਕਰਿ ਜਾਵਹਿ, ਤੋਰੇ* ! ਕਰੇ ਕਰਮ ਹੋਵਹਿ
 ਮੈਗਿ ਤੋਰੇ ॥ ੨੭ ॥ ਸੋ ਫਲ ਦਏ ਬਿਨਾਂ ਨ ਬਿਨਾਸਹਿ। ਕਰੇ ਕੁਕਰਮ
 ਤੋਹਿ ਕੋ ਗ੍ਰਾਸਹਿ*। ਰਹੈ ਇਕਾਂਕੀ ਸੇਕਟ ਪਾਵੈ*। ਪਛੁਤਾਵਹਿ ਸਿਰ ਧੁਨ
 ਬਿਲਪਾਵਹਿ॥੨੮॥ਯਾਂਤੇ ਸੱਤ੍ਰਜਨਾਮ ਕਰਤਾਰ। ਸਿਮਰਹੁ ਨਿਸਦਿਨ ਹੋਇ
 ਉਧਾਰ। ਤਜਾਗਹੁ ਜਗ ਜੰਜਾਰ ਜੁ ਗ੍ਰਾਸਯੋ । ਜਿਮੁ ਝਖ ਤੋਰਹਿ ਜਾਰ ਜੁ
 ਫਸਯੋ ॥ ੨੯ ॥ ਸੁਖਕਾਰੀ ਹਰਿ ਨਾਮ ਸੇਭਾਰਹੁ। ਕਰਨਿ ਕੁਕਰਮ ਬ੍ਰਿਤੀ
 ਹਟਕਾਰਹੁ। ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਬੈਸ ਗੁਲਾਰਹੁ। ਧਰਮ ਜੀਵਕਾ* ਮਹਿ ਚਿਤ
 ਧਾਰਹੁ॥੩੦॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਬਾਕ ਰਸੀਲੇ। ਬੰਦ ਬਿਕਾਰਨ ਪਰਮ
 ਕਟੀਲੇ*। ਭਾਗ ਬਡੇ ਮਸਤਕ ਜਿਸ ਜਾਗੇ। ਤੀਖਨ ਤੀਰ ਸਮਾਨ ਸੁ
 ਲਾਗੇ॥੩੧॥ਗਦਗਦ ਭਾ ਸੁਧਿ ਸਰਬ ਬਿਸਾਰੀ। ਪ੍ਰੇਮ ਮਹਾਂਅੰਸੂਨਿਕੋ ਡਾਰੀ।
 ਪ੍ਰਥਮ ਕੁਕਰਮਨ ਕੋ ਪਛੁਤਾਵਤਿ। ਗੁਰ ਕੋ ਬਚਨ ਰਿਦੈ ਪੁੰਨ ਭਾਵਤਿ॥
 ੩੨॥ ਲਗਜੋ ਸੇਵ ਕਰਿਬੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ। ਬਧਜੋ ਪ੍ਰੇਮ ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਿ ਉਰ ਕੀ ।
 ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਮਹਿ ਤਿਸ ਕੋ ਹੋਰਾਕਰਜੋ ਨਿਕੰਦਨ ਮੋਹ ਬਡੇਰਾ ॥੩੩॥
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਕਰਿ ਬਖਸ਼ਜੋ ਨਾਮੁ। ਜਿਸ ਤੇ ਭਏ ਸੰਪੂਰਣ ਕਾਮੁ। ਸਤਿ-
 ਗੁਰੁ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰੇਮ ਮੈਂ ਪਾਗਾ। ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੋ ਸੋਯੋ ਜਾਗਾ ॥ ੩੪ ॥ ਭਯੋ
 ਬਹੋਜਾ ਬਹੁਤ ਨਿਹਾਲ। ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਯੋ ਗੁਰੁ ਕ੍ਰਿਪਾਲ। ਕਹਜੋ ‘ਅਬਹਿ
 ਤੂੰ ਗ੍ਰਿਹ ਕੋ ਜਾਵਹੁ। ਉਰ ਅਨੰਦ ਕਰਿ ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਵਹੁ॥੩੫॥ ਕਾਲ
 ਖਿਤਾਵਹੁ ਮਿਲਿ ਸਤਿਸੰਗ। ਪ੍ਰੇਮਾਭਗਤਿ ਬਿਖੈਮਨ ਰੰਗ*। ਕਰੀ ਬਹੋਜੇ ਪੁਨ

*ਹੋ ਭਲੇ । *ਕੀਤੇ ਕਰਮ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹੋਣਗੇ । *ਤੇਰੇ ਕੀਤੇ ਖੋਟੇ ਕਰਮ ਤੋਨੂੰ ਹੀ ਫੜਨਗੇ ।
 *ਭਾਵ ਪਾਪੀ ਦੀ ਰੂਹ ਦਾ ਮਰਕੇ ਇਕੱਲਿਆਂ ਰਹਿਣਾ ਭਾਰੀ ਸਜ਼ਾ ਹੈ । *ਰੋਵੇਂਗਾ । *ਜਿਵੇਂ
 ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਮੱਛ ਜਾਲ ਨੂੰ ਤੋੜ ਸੱਟੇ । *ਧਰਮ ਨਾਲ ਕਮਾਈ ਹੋਈ ਰੋਜ਼ੀ । *ਸਾਰੇ
 ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੱਟਣ ਵਾਲੇ ।

ਅਰਦਾਸ । 'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਮੈਂ ਰਾਵਰਿ ਦਾਸ ॥੩੬॥ ਕੰਨ ਜੀਵਕਾ ਕੋ ਮੈਂ
ਕਰੈਂ'। ਜਿਸ ਤੇ ਭਵਜਲ ਦੁਸ਼ਤਰ ਤਰੈਂ। ਜਿਸ ਮਹਿ ਦੋਸ਼ ਨ ਲਾਗੈ ਕੋਈ।
ਅਬ ਰਾਵਰ ਆਗਾ ਦਿਹੁ ਸੋਈ' ॥੩੭॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨਿ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ
। 'ਤਜਾਗਹੁ ਕੁਲ ਕੀ ਕਿਰਤਿ ਕੁਕਾਰੀ' । ਮਮ ਹਿਤ ਗ੍ਰਿਹ ਮਹਿ ਲੰਗਰ
ਕੀਜੈ'। ਆਇ ਛੁਧਿਤ ਨਰ ਤਿਨਕੋ ਦੀਜੈ ॥੩੮॥ ਮਮ ਸਿੱਖੀ ਕੋ ਸਦਾ ਕਮ-
ਲਹੁ। ਤਨ ਤੇ ਹੰਤਾ' ਬੁਧਿ ਉਠਾਵਹੁ। ਸੁਖ ਦੁਖ ਮਹਿ ਮਾਨਹੁ ਪ੍ਰਭੁ ਭਾਣਾ
ਰਹਹੁ ਹਰਖ ਜੁਤਿ ਸਦਾ ਨਿਮਾਣਾ' ॥ ੩੯ ॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸੀਖ
ਸੁਖਾਰੀ । ਗ੍ਰਿਹ ਗਮਨੈ ਕੀਨਸਿ ਉਰ ਧਾਰੀ । ਸਦਾ ਅਨੰਦ ਬਿਲੰਦ
ਨਿਮਗਨ । ਗੁਰ ਚਰਨਨਿ ਕੀ ਲਾਗੀ ਲਗਨ ॥੪੦॥ ਏਹਗਾ॥ ਇਸ ਬਿਧਿ
ਜਿਤ ਕੋ ਜਾਤਿ ਹੈਂ ਮਿਲਹਿ ਸੁ ਹੋਤਿ ਨਿਹਾਲ । ਆਨਿ ਬਿਰਾਜੈ ਸੁਧਾਸਰ
ਚਹਤਿ ਚਿਨਾਵਨ' ਤਾਲ ॥੪੧॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਗਾਥੇ
'ਬਹੋੜੇ ਕੋ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਪੰਚ ਚਤੁਰੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੫ ॥

੪੬. [ਭਾਈ ਬਹਿਲੋ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਇਸ ਭਾਂਤਿ ਸਿਖ ਕਰੇ ਦਯੋ ਉਪਦੇਸ਼ । ਸਿਮ-
ਰਤਿ ਹੈਂ ਸਤਿਨਾਮ ਕੋ ਮੇਟਤਿ ਸਕਲ ਕਲੇਸ਼ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸੁਨਿ
ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੀ ਕੀਰਤਿ । ਨਿਤਿ ਪ੍ਰਤਿ ਹੋਤਿ ਅਧਿਕ ਬਿਸਤੀ-
ਰਤਿ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰਦਾਸ ਕੇ ਆਗੇ । ਭਏ ਜੁ ਸਿੱਖਜ ਮਹਾਂ ਬਡਭਾਗੇ
॥ ੨ ॥ ਅਰੁ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਦਾਸ ਤੇ ਕੋਈ । ਪਾਇ ਸੁਮਤਿ ਹੋਏ ਸਿਖ ਜੇਈ। ਸ੍ਰੀ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕੀ ਸੁਨਿ ਕਾਰਾਜਿਹ ਸੇਵੇ ਫਲ ਪਾਇ ਉਦਾਰਾ॥੩॥ ਸੋ ਸਭਿ
ਆਵਤਿ ਘਰ ਕੋ ਤਜਾਗੇ । ਖਨਹਿ ਮਿੱਤਕਾ ਸੇਵਾ ਲਾਗੇ। ਕੇਤਿਕ ਕਰਹਿ
ਪਜਾਵਨਿ' ਕਾਰ। ਮਾਟੀ ਚੀਕਨਿ' ਲੋਹਿ ਸੁਧਾਰਾ॥੪॥ ਸੈਚੇ ਮਾਂਹਿ ਈਂਟਕਾ
ਢਾਰੈਂ। ਸੁਸ਼ਕ ਕਰਨਕੋਇਤ ਉਤ ਧਾਰੈਂ'। ਕੇਤਿਕ ਸਿਰ ਧਰਿ ਵੇਵਨ ਕਰਿ

'ਖੋਟੀ ਕਾਰ ਭਾਵ ਵੇਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਿਰਤ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਪਿਤਾ ਪਿਤਾਮਾ ਤੋਂ ਚੋਰੀ
ਦੀ ਬਾਣ ਦੱਸੀ ਸੀ, ਛੱਡ ਦੇਹ, ਦਜਾਨਤਦਾਰੀ ਵਾਲੀ ਸੁਨਜਾਰੇ ਦੀ ਕਿਰਤ ਦੇ ਉਲਟ
ਉਪਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਿੱਛੇ ਕਹਿ ਆਏ ਹਨ ਕਿ:- 'ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਕਹਜੇ 'ਕਿਰਤਿ
ਕਰਿ ਸੋਈ' । ਧਰਮ ਸਮੇਤਿ ਨਿਬਾਹਹਿ ਸੋਈ' । 'ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਹੋੜਾ ਹੁਣ ਆਤਮ
ਅਰੂਢ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਗਤ ਉਧਾਰ ਦਾ ਸ਼੍ਰੇਣ ਕੰਮ ਸੋਪਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੁਹਾਨੀ
ਕਾਰੀਗਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਵੇਂ ਹੋਰ ਗੁਰਮੁਖ ਹੋ ਗਿਆਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਛੁਡਾਕੇ ਮੰਜੀਆਂ ਬਖਸ਼ੀਆਂ
ਸਨ । 'ਹੰਗਤਾ । 'ਉਸਾਰਨਾ । 'ਆਵਿਆਂ ਦੀ । 'ਚੀਕਣੀ ਮਿੱਟੀ । 'ਧਰਦੇ ਹਨ ।

ਹੀਂ। ਜਹਾਂ ਪਜਾਵੇ ਤਹਿ ਲੈ ਧਰਿਹੀਂ॥੫॥ ਕੇਤਿਕ ਗਹਿ ਕਰਿ ਨਿਜ ਮਤਿ
ਸੰਗ॥ ਚਿਨਹਿ ਸੁ ਈਧਨ^੧ ਕਰਹਿ ਉਤੀਗ॥ ਕੇਤਿਕ ਕੂਰਾ^੨ ਕਰੈ ਸਕੇਲਨ
। ਈਂਟ ਪਕਾਵਨ ਹਿਤ ਕਰਿ ਮੇਲਨਿ॥੬॥ ਕੋ ਭੋਜਨ ਨਿਜ ਘਰ ਤੇ ਖਾਇ।
ਸਭਿ ਦਿਨ ਗੁਰੁ ਕੀ ਸੇਵ ਕਮਾਇ। ਕੇਤਿਕ ਦਰਬ ਅਰਪ ਹੈ ਆਇ।
ਬੰਦ ਮਿਹਨਤੀ ਦੇਤਿ ਲਗਾਇ॥੭॥ ਕੇਤਿਕ ਦੇਗ ਅਹਾਰ ਕਰੈਤੇ। ਸਰ
ਕੀ ਸੇਵਾ ਲਗੇ ਰਹੈਤੇ। ਕੇਤਿਕ ਅਜਮਤਿ ਕੇ ਜੁਤਿ ਭਾਰੀ। ਜਾਇ ਨਿਸਾ
ਨਿਜ ਸਦਨ ਮਝਾਰੀ॥੮॥ ਹੋਤਿ ਭੋਰ ਕੇ ਆਵਤਿ ਸੋਈ। ਸਰ ਕੀ ਸੇਵ ਲਗੇ
ਸਭਿ ਕੋਈ। ਸਫਲ ਜਨਮ ਅਪਨੇ ਕੋ ਜਾਨਹਿ। ਸਗਰੇ ਦਿਵਸ ਟਹਿਲ
ਕੋ ਠਾਨਹਿ॥੯॥ ਸਤਿਗੁਰ ਅਰਜਨ ਅੰਤਰਜਾਮੀ। ਜੋ ਸੇਵਹਿ ਸੋ ਜਾਨਹਿ
ਸੁਆਮੀ। ਮਹਾਂ ਮਹਾਤਮ ਚਹਤਿ ਬਿਬਾਰਾ। ਜੋ ਸਿਖ ਹੋਇ ਕਾਮਨਾ ਵਾਰਾ॥
੧੦॥ ਇਸ ਜਗ ਕੇ ਸੁਖ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਦੀਨਿ। ਪੁਨ ਪੁਲੋਕ ਮਹਿ ਸੁਭ ਗਤਿ
ਕੀਨਿ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਰ ਕੀ ਨਿਤਿ ਕਾਰ। ਹੁਯੋ ਜਾਤਿ ਖਨਿ ਵਹਿਰ
ਨਿਕਾਰਾ॥੧੧॥ ਜੋ ਸਿਖ ਲੰਮੇ ਦੇਸ ਮਝਾਰਾ। ਧੰਨੀ, ਘੋਪ ਕਿ ਪੋਠੋਹਾਰ। ਤਖਤ
ਹਜ਼ਾਰਾ, ਛੱਛ ਹਜ਼ਾਰਾ। ਕਾਬਲ ਨਗਰਿ, ਪਿਸ਼ੋਰ, ਕੰਧਾਰਾ॥੧੨॥ ਬਲਖ
ਬਖਾਰਾ ਅਰੁ ਮੁਲਤਾਨ। ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਪਸ਼ਚਮ ਦਿਸਿ ਜਾਨ। ਛਠੇ ਮਾਸਕੈ
ਸੰਮਤ ਮਾਹੀ^੩। ਦਰਸਨ ਕਰਨ ਆਇ ਗੁਰ ਪਾਂਹੀ॥੧੩॥ ਰਹੈ, ਕਿਤਿਕ
ਦਿਨ ਸੇਵਾ ਸਰਿ ਕੀ ਕਰਹਿ, ਪ੍ਰੇਮ ਧਰਿ ਸ਼ਰਧਾ ਉਰ ਕੀ। ਬਹੁਰੇ ਸਤਿਗੁਰ
ਕੇ ਫਿਗ ਆਇ। ਜਾਚਹਿ ਬਿਦਾ ਸਦਨ ਕੋ ਜਾਇ॥੧੪॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਤਿਨ
ਸੋ ਤਬਿ ਕਹੈ। ‘ਹੇ ਸਿਖ! ਤੁਵ ਨੇਦਨ ਕੈ ਅਹੈ?’। ਕੈ ਭ੍ਰਾਤ। ਮਿਲਿ ਬਨਜ
ਕਰੈਤੇ?। ਕਬਿ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਆਪ ਧਰੈਤੇ?॥੧੫॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸੋ ਬਾਕ ਭਨੇ
ਹੈ। ‘ਪਿਤਾ ਪਿਤਾਮਾ ਸਿੱਖਜ ਬਨੇਹੈ’। ਪੁੱਤ੍ਰ ਚਾਰ ਹੈਂ ਰਾਵਰਿ ਕਰੁਨਾ। ਬੈਠਿ
ਦੁਕਾਨ ਬਨਜ ਕੋ ਕਰਨਾ’॥੧੬॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤਿਹ ਸੋ ਫੁਰਮਾਇ।
‘ਦੈ ਸੁਤਿ ਦਿਹੁ ਹਮ ਕੋ ਇਸ ਥਾਇ। ਗੁਰਪੁਰਿ ਮਹਿ ਬਸ ਕਰਹਿ ਦੁਕਾਨ।
ਲਾਭਹਿ ਲਾਭ ਬਨਜ ਕੋ ਠਾਨਿ’॥੧੭॥ ਬਾਕ ਮਾਨ ਸੋ ਆਨਿ ਬਸਾਵੈ।
ਜਿਸ ਕੇ ਜੁਗ ਸੁਤ ਇਕ ਤਹਿ ਆਵੈ। ਇਕ ਦਿਸਿ ਅਪਨੋ ਸਦਨ ਚਿਨਾਇ^੪।
ਦਿਸਿ ਦੂਸਰਿ ਸਰ ਸੁਧਾ^੫ ਬਨਾਇ॥੧੮॥ ਦੋਨਹੁੰ ਬੀਚ ਬਜ਼ਾਰ ਪਵਾਯੋ।

^੧ਚਿਣਦੇ ਹਨ ਬਾਲਣ। ^੨ਕੂੜਾ। ^੩ਛੀਵੇਂ ਮਹੀਨੇ ਯਾ ਸਾਲ ਵਿਚ। ^੪ਵਿਉਪਾਰ ਕਰਨ।

^੫ਉਸਰਵਾਕੇ। ^੬ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੋਵਰ।

ਗਨ ਹਾਟਨ ਕੋ ਬਜੋਤ ਬਨਾਯੋ । ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਗੁਰ ਕੀ ਖੁਸ਼ੀ ਬਿਲੋਕਿ ।
ਆਵਹਿ ਸਿੱਖ ਕਰਹਿ ਨਿਜ ਓਕਾ ॥੧੯॥ ਆਪਨਾ ਬੀਚ ਬਜਾਰ ਬਨਾਵੈ ॥
ਬਸਨ ਹੇਤ ਨਿਜ ਸਦਨ ਚਿਨਾਵੈ । ਨਰ ਗਨ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਹੋਵਨ ਲਾਗੇ ।
ਆਨਿ ਆਨਿ ਬਾਸਹਿ ਬਝਿਭਾਰੇ ॥੨੦॥ ਕਰਨਿ ਲਗੇ ਬਿਵਹਾਰ ਬਝੇਰੇ ।
ਜਹਿ ਕਹਿ ਅਪਨੇ ਸਿੱਖ ਜੁ ਹੋਰੇ । ਤਹਿ ਤੇ ਆਪ ਬੁਲਾਵੈ ਨਾਥ । ਲਾਗਹਿ
ਸੇਵ ਜੁ ਸਰਧਾ ਸਾਥ ॥੨੧॥ ਕੇਤਿਕ ਸਿੱਖਨ ਆਪ ਤੇ ਆਏ ਕਿਨਹੂੰ ਢਿਗ
ਨਰ ਪਠੇ ਬੁਲਾਏ ਪੂਰਨ ਹੋਤਿ ਜਾਚਨਾ ਜਨੋ ਜਨੋ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਜਸੁ ਆਵੈ
ਸਭਿ ਤਨੋ ਤਨੋ ॥ ੨੨ ॥ ਏਹਗਾ ॥ ਫਫਰੇ ਗ੍ਰਾਮ^੧ ਬਿਖੈ ਬਸੈ ਬਹਿਲੈ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ
ਜਾਟ। ਖੁੰਡੀ ਕਰ ਮਹਿ ਧਾਰਿ ਕੈ ਕਰਹਿ ਸ਼ੇਖ ਕੋ ਠਾਟ ॥੨੩॥ ਚੰਪਈ ॥ ਬਹੁਤੈ
ਮਾਨੁਖ ਸੰਗ ਲਗਾਇ । ਪਰਸਹਿ ਜਾਇ ਨਿਗਾਹੇ ਥਾਇ । ਸਰਵਰ ਕੋ
ਮੁਰੀਦ ਨਿਤ ਰਹੈ । 'ਸੁਲਤਾਨੀ' ਤਿਸਕੋ ਸਭਿ ਕਹੈ ॥੨੪॥ ਗੁਰੁ ਹੁਕਮਨਾਮਾ
ਸੁ ਪਠਾਯੋ ਗਯੋ ਸਿੱਖ ਨੇ ਸਕਲ ਸੁਨਾਯੋ । ਗੁਰੁ ਹੁਕਮ ਕੋ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਤਦਪ
ਕਹਜੋ 'ਨ ਮੇਲਿ ਤਿਨਹੂੰ ਸੋ ਕਦਾ ॥੨੫॥ ਹਮ ਕਬਿ ਮਿਲੇ, ਨਹੀਂ ਕਬਿ ਗਏ ।
ਲਿਖਿਨਿ ਪਵਨਿ ਕੋ ਪ੍ਰਬਮੁ ਨ ਭਏ । ਤਿਨਿ ਸਮੀਪਿ ਕਿਮ ਜਾਵਨ ਬਨੈ ?
ਦੇਖਹੁ ਕਰਿ ਬਿਚਾਰ ਨਿਜ ਮਨੈ ॥੨੬॥ ਭੇਖ ਭਿਰਾਈ^੨ ਕੋ ਤਨ ਕਰੈ । ਖੁੰਡੀ
ਖਲਰਾ ਗਲ ਮਹਿ ਧਰੈ । ਇਸੀ ਦੇਸ ਕੇ ਨਰ ਗਨ ਸਾਰੇ । ਮੁਝ ਸਨਮਾਨਹਿ
ਚਲਹਿ ਪਿਛਾਰੇ ॥੨੭॥ ਮੁੱਖ ਸਭਿਨਿ ਮਹਿ ਮੁਰ ਬਝਿਆਈ । ਰਹੈ ਸੈਂਕਰੇ
ਨਰ ਚਹੁਘਾਈ । ਮੈਂ ਆਗੈ ਬਿਤ ਹੁਇ^੩ ਸੁਲਤਾਨ । ਜਾਰਤਿ^੪ ਕੋ ਕਰਿ-
ਵਾਇ ਮਹਾਂਨ ॥੨੮॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੇਰੀ ਅਬਿ ਬਾਤ । ਤਿਹ ਤਜਿ ਚਲਨਿ
ਬਨੈ ਕਿਸ ਭਾਂਤ । ਬਿਨਾ ਲਾਭ ਦੇਖੇ ਕਿਸ ਥਾਨ । ਮੁਰਖ ਭੀਨ ਪ੍ਰਵਿਰਤਹਿ
ਜਾਨ ॥੨੯॥ ਇਮੁ ਸੁਨਿਕੈ ਸਿਖ ਚਲਜੈ ਸੁਗਯੋ । ਗੁਰੁ ਸੋ ਸਰਬ ਜਨਾਵਤਿ
ਭਯੋ । 'ਸਤਿਗੁਰ ਘਰ ਕੋ ਨਾਂਹਿਨ ਮੇਲੀ' । ਭੇਦ ਨ ਜਾਨਹਿ, ਆਇਸੁ
ਪੇਲੀ ॥੩੦॥ ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਤੇ ਸਗਰੀ ਤਿਸਿ ਬਾਤਿ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਬੋਲੇ ਮੁਸ-
ਕਾਤਿ । 'ਬਹੁਰ ਜਾਇ ਕਹੁ ਹੁਕਮ ਹਮਾਰਾ । ਸੁਧਿ ਨ ਰਹੀ ਤੁੰਦ ਰਿਦੇ
ਮਝਾਰਾ ॥੩੧॥ ਯਾਂਤੇ ਜਾਤ' ਤੁਰਕ ਕੀ ਗੋਰ' । ਮਾਨਹਿ ਬਿਨ ਬੁਧਿ ਤੇ

^੧ਘਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ । ^੨ਹੱਟੀਆਂ । ^੩ਬਹੁਤ ਲੋਕੀ । ^੪ਵਸਣ ਲਗਾ । ^੫ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਹੈ, ਫਫਰੇ ਭਾਈ ਕੀ
^੬ਭਾਵ ਸਰਵਰ ਦਾ । ^੭ਕੋਈ ਕਦੇ । ^੮ਢੋਲ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਾ । ਨਗਾਹੇ ਦਾ ਚੇਲਾ । ^੯ਖੱਲ ਦੀ ਬੋਲੀ ।
^{੧੦}ਅਗੇ ਹੋਕੇ (ਮੁਖੀ ਹੋਕੇ) । ^{੧੧}ਜਜਾਰਤ, ਜਾਨੂ । ^{੧੨}ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ
ਨਹੀਂ । ^{੧੩}ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ^{੧੪}ਕਬਰ ਤੇ । *ਪਾ:-ਚਿਨਾਵੈ । †ਪਾ:-ਸੇਵਾ ।

ਕਰ ਜੋਗਭੇਡ ਚਾਲ ਨਰ ਮੰਦਨ ਕੋਰੀ । ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਵਿਰਤਿ ਅਪਰ ਕੋ ਹੋਰੀ ॥
 ੩੨॥ ਬੁਰੀ ਭਲੀ ਨਹਿ ਕਰਤਿ ਬਿਚਾਰਿਮਾਨਹਿ ਤੁਰਕ ਜਨਮ ਕੋ ਹਾਰਿ ।
 ਦੁਹਿ ਲੋਕਨ ਮਹਿ ਨਹਿਨ ਸਹਾਈ॥ਪੂਜਹਿ ਗੋਰ, ਨਰਕ ਪੁਨ ਪਾਈ॥੩੩॥
 ਤੂੰ ਗੁਰੁ ਘਰ ਕੋ ਦਾਸ ਸਦੀਵ॥ ਸੇਵਾ ਕਰਤਿ ਮਹਾਂ ਮਨ ਨੀਵਾ । ਜਹਿ ਜਹਿ
 ਭਾ ਅਵਤਾਰ ਹਮਾਰਾ॥ਤਹਾਂ ਤਹਾਂ ਤੈਂ ਸਾਥ ਸੰਭਾਰਾ॥੩੪॥ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੋ
 ਕਸ਼ਟ ਮਿਟਾਇ । ਸਮਾਂ ਭਯੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਅਥਿ ਆਇ । ਅਨਿਕ ਜਨਮ
 ਮਹਿ ਘਾਲੀ ਘਾਲ । ਤਿਸ ਕੋ ਫਲਿ ਅਥਿ ਮਿਲਹਿ ਬਿਸਾਲ ॥੩੫॥ ਜਿਸਿ
 ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੋ ਜਾਚਤਿ ਜਬੈ॥ਸਮਾਂ ਜਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਸੋਅਬੈ॥ਇਮਿ ਸੁਨਿਕੈਸਿਖ
 ਪੁਨਹੁ ਸਿਧਾਯੋ*॥ਸ੍ਰੀਗੁਰੁ ਕੋ ਵਰਮਾਨ ਬਤਾਯੋ ॥੩੬॥ ‘ਅਨਿਕ ਜਨਮ ਕੋ
 ਮੇਲੀ ਅਹੈ॥ਮੁਕਤਿ ਹੋਨ ਕੋ ਜਾਚਤਿ ਰਹੈ । ਸੇ ਅਥਿ ਸਮਾਂ ਪਹੁੰਚੈ ਆਇ
 ਗੁਰਵਿਗ ਚਲਹੁ ਲੇਹੁ ਸੇ ਪਾਇ’॥੩੭॥ਸੁਨਿ ਬਹਿਲੈ ਚੌਕ੍ਰਿਤਹੁਇ ਰਹੈ॥
 ਕਿਤੀ ਬਾਰ ਸੋਚਤਿ ਪੁਨ ਕਹੈ । ‘ਮੈਂ ਅੱਗਸਾਨੀ ਜਾਨਤਿ ਨਾਹੀ । ਹੁਤੈ
 ਜਨਮ ਕਿਤਿ ਜਾਚਤਿ ਆਹੀ’॥੩੮॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਤਾ ਕੋਇ ਦਿਖਰਾਵੈ ।
 ਨਿਜ ਸ਼ਕਤੀ ਕਰਿ ਮੋਹਿ ਬੁਲਾਵੈ’ । ਇਮਿ ਕਹਿ ਸਿਖ ਕੀ ਸੇਵਾ ਠਾਨੀ ।
 ਨਿਮਜੋ ਗੁਰੁ ਦਿਸ ਮਨ ਕ੍ਰਮ ਬਾਨੀ॥ ੩੯ ॥ਭੋਰਿ ਭਯੋ ਸਿੱਖ ਕਰੈ ਬਿਸਰ-
 ਜਨ । ਹਾਥ ਬੰਦਿ ਕੈ ਬਹੁ ਬਿਨਤੀ ਭਨਿ’ । ‘ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਤਾ ਦੇਹਿ ਜਬਿ
 ਮੋਹੀ । ਤਬਿ ਆਵਨ ਨਿਸਚੈ ਤਿਤ ਹੋਹੀ’ ॥ ੪੦ ॥ ਯੋ ਸੁਨਿ ਗਯੋ
 ਸਿੱਖਸ ਗੁਰ ਪਾਸਿ । ਸਰਬ ਭਾਂਤਿ ਕੀਨਸਿ ਅਰਦਾਸਿ । ‘ਪਤਾ
 ਚਹਤਿ ਕਹਿ-ਮੈਂ ਅੱਗਸਾਨੀ-। ਭਾ ਅਧੀਨ ਕਹਿ ਬਿਨਤੀ ਬਾਨੀ’॥੪੧॥
 ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸਿੰਘੇ ਦੁਤਿਯ ਭਾਸੇ ‘ਭਾਰੀ ਬਹਿਲੈ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਚਰਨਨੇ ਨਾਮੇ ਖਸਟ ਚੰਤਾਰਿਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੪੬ ॥

੪੭ [ਭਾਈ ਬਹਿਲੈ-ਜਾਰੀ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਿਸਕੇ ਪੂਰਬ ਜਨਮ ਕੋ ਪਤਾ ਲਿਖੈ ਗੁਰ ਰਾਇ॥ਕਾਗਦ ਕਰਿ
 ਕੈ ਖਾਮ ਕੋ ਦੀਨਹੁ ਸਿੱਖਸ ਪਠਾਇ॥੧॥ਬੋਧਾਈ॥ਬਹਿਲੈ ਨਿਕਟਿ ਸਿੱਖਸ
 ਪੁਨ ਆਯੋ । ਗੁਰੁ ਹੁਕਮਨਾਮੋ ਦਿਖਰਾਯੋ । ਲੇਕਰਿ ਸਿਖ ਤੇ ਸਿਰ ਪਰ
 ਰਖੈ॥ਖੋਲੈ ਕਾਗਦ ਪਠਿ ਸਭਿ ਲਖੈ॥੨॥ਪ੍ਰਥਮ ਜਨਮ ਕੋ ਇਕ ਦੁਇ

*ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਲਗ ਪੋਣਾ ਜਿਵੇਂ ਭੇਡ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਭੇਡ ਮਗਰ ਟੁਰਦੀ ਹੈ । ‘ਮਿਟਾਫ
 ਦਾ । ‘ਕਿੰਨੇ ਜਨਮ ਹੋਏ ਹਨ ਮੇਰੇ ? ਤੇ ਕੀ ਮੰਗਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ? ‘ਕਹਿਕੇ । ‘ਬੰਦ ਕਰਕੇ ।

*ਪਾ:-ਸੁ ਧਾਯੋ ।

ਪਤੇ । ਪਠਿ ਕਰਿ ਅਚਰਜ ਚਿਤ ਮਹਿ ਅਤੇ । ਕਰਿ ਬਿਚਾਰ ਉਰ ਇਮ
ਠਹਿਰਾਈ।—ਜਾਨੈਂ ਬਨਹਿੰ ਗੁਰੂ ਸ਼ਰਣਾਈ॥੩॥ ਜੇ ਅਥਿ ਭਾਗ ਜਗੈ ਕੁਛ
ਮੇਰੇ । ਮਿਟਹਿ ਜਗਤ ਬੰਧਨ ਦੁਖ ਘੋਰੇ । ਜਿਸ ਹਿਤ ਮੁਨਿ ਜਨ ਕਰਹਿ
ਉਪਾਇ। ਰਾਜ ਬਿਭੂਤਿ ਤਜਹਿ ਸਮੁਦਾਇ॥੪॥ ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੇਤਪ ਕਹੁ
ਤਾਪਤਿ। ਕਰਹਿ ਜੋਗ ਜਿਸਹਿਤਦੁਹ ਪ੍ਰਾਪਤਿ*। ਸੁਤਿ ਬਨਿਤਾ ਕੋ ਤਜਾ-
ਗਹਿ ਮੋਹ । ਬਿਚਰਹਿ ਸਦਾ ਇਕਾਕੀ ਹੋਹਿ ॥੫॥ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤਿ ਮੈਂ ਪੁਜਕ
ਸਰਵਰ*। ਅਨੁਸਾਰੀ ਮੇਰੇ ਹੋਂ ਬਹੁ ਨਗ ਅਥਿ ਮੈਂ ਗਮਨੈਂ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਾਸਿ।
ਪਰੈਂ ਸ਼ਰਨਿ ਕਰਿਕੈ ਅਰਦਾਸ ॥੬॥ ਤਹਿ ਗਮਨੇ ਮਮ ਸ਼੍ਰੇਯ ਜੁ ਅਹੈ। ਤੈ
ਸਰਵਰ ਮੁਖ ਕਛੁ ਨਹਿ ਕਹੈ ਪੁਰਬ ਕਰਮਨਿ ਕੋ ਸ਼ਭ ਫਲੈ। ਅਸ ਗਜ-
ਨਦ* ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੇ ਮਿਲੇ ॥੭॥ ਤਹਾਂ ਗਏ ਜੇ ਨਹਿ ਕੱਲਜਾਨ। ਤੈ ਮੁਖ ਕੋ
ਨਿਜ ਸੇਵਕ ਜਾਨਿ। ਗਮਨਤਿ ਕਰੈਂ ਬਿਘਨ ਸਮੁਦਾਇ*। ਕੈ ਸੁਪਨੇ ਮਹਿ
ਕਛੁ ਜਨਾਇ॥੮॥ ਕਹਜੈ ਬਹੁਤ ਗੁਰ ਸਿਖ ਨੇ ਤਾਂਹਿ । ‘ਨਿਸ਼ਚੈ ਤੁਰਕ
ਕਹਾਂ ਤਜਿ ਨਾਂਹਿ’*? ‘ਚਿਰੇਕਾਲ ਕੋ ਸੇਵਕ ਤਾਂ ਕੋ। ਜਾਨੈਂ ਪੁਰਬ ਸਮ
ਹਿਤ ਤਾਂ ਕੋ’॥੯॥ ਇਮਿ ਮਨ ਠਾਨਿ ਚਲਜੈ ਘਰ ਤਜਾਗਿ। ਜਿਸ ਕੋ ਭਾਲ
ਜਗੈ ਬਡਿ ਭਾਗਿ। ਬਾਮ ਦਾਹਿਨੇ ਸਨਮੁਖ ਸਾਰੇ। ਸੁੰਦਰ ਭਏ ਸ਼ਗੁਨ ਸੁਖ
ਵਾਰੇ*॥੧੦॥ ਸ੍ਰੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਸਭਿ ਜਗ ਦਾਨੀ*। ਅਪਨੇ ਪਰ ਕਰੁਨਾ ਤਿਸ
ਜਾਨੀ। ਤਉ ਭਿਰਾਈ ਭੇਸ ਧਰਜੈ ਹੈ। ਉਰ ਬਿਚਾਰ ਇਮਿ ਪ੍ਰਨਹਿੰ ਕਰਜੈ
ਹੈ ॥ ੧੧ ॥—ਸਤ੍ਰੰਦ੍ਰਵ ਸਲਿਤਾ* ਲਗ ਅਸ ਭੇਸ । ਨਿਜ ਸਰੀਰ ਮਹਿ ਧਰੈਂ
ਅਸ਼ੋਸ਼ । ਤਹਿ ਲੈਂ ਸਰਵਰ ਮੋਹਿ ਹਟਾਇ । ਤੈ ਹਟਿ ਆਉਂ ਨ ਗੁਰੁ ਫਿਗ
ਜਾਇ॥੧੨॥ ਰਹੈਂ ਅਬਿਘਨ ਅਸੁਪਨ* ਜਿ ਚਲਤਾ। ਤੈ ਨਿਜ ਭੇਸ ਅਰਪਹੈਂ
ਸਲਿਤਾ*—। ਇਮਿ ਮਨ ਧਾਰਿ ਚਲਜੈ ਮਗ ਮਾਂਹਿ । ਉਰ ਦੁਚਿਤਾ ਮਨ ਕੋ
ਬਿਤਿ* ਨਾਂਹਿ ॥੧੩॥ ਸਨੈ ਸਨੈ ਸਤ੍ਰੰਦ੍ਰਵ ਤਟ ਆਯੈ । ਕਰਿ ਇਸ਼ਨਾਨ
ਅਸਨ ਕੁਛ ਖਾਯੈ । ਤਰੀ ਤੀਰ ਬਿਤਿ ਪਿਖਿਕਰਿ ਤਜਾਰ*। ਚਵਿ ਬੈਠਜੈ

‘ਜਾਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ।’ ‘ਕਠਨਤਾ ਨਾਲ ਲੱਭਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ।’ ‘ਸਖੀ ਸਰਵਰ ਦਾ ।’ ‘ਗਜਾਨ
ਦਾਤਾ ।’ ‘ਭਾਵ ਸਰਵਰ ਸਾਰੇ ਵਿਘਨ ਪਾਏ ।’ ‘ਤੁਰਕਾਂ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ ।
‘ਜਗਤ ਦਾਤੇ ਦੀ ।’ ‘ਪ੍ਰਣ ।’ ‘ਦਰਜਾ ਸਤਲੁਜ ।’ ‘ਬਿਨਾਂ ਵਿਘਨ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ।
‘ਨਈਂ ਨੂੰ ।’ ‘ਟਿਕਾਉ ।’ ‘ਤਜਾਰ ਥੋੜੀ ਕੰਢੇ ਖੜੀ ਦੇਖਕੇ । *ਪਾ:—ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤਿ
ਦੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤਿ । †ਪਾ:—ਜਾਨੈ । ‡ਪਾ:—ਗੁਨਵਾਰੇ ।

ਉਲਘਨ ਹਿਤਪਾਗ॥੧੪॥ਜਬਿਪ੍ਰਵਾਹਮੈਨੈਕਾਆਈ॥ਖੰਡੀਖਲਰਾਦੀਨਿ
 ਬਹਾਈ॥ਸੰਸੈਛੋਰਿਏਕਦਿਸ਼ਹੋਵਾ॥ਕੁਰਤੁਰਕਕੋਮਾਨਨਿਜੋਵਾ॥੧੫॥
 ਬਡੇਪ੍ਰਵਾਹਬੀਚਸੋਗੇਰਾ॥ਦੈਕਰਬੰਦਿਨਿਮਜੋਤਿਸਿਬੇਰਾ॥ਚਿਤਮਹਿ
 ਨਿਸ਼ਚੈਕਰਿਧਰਿਆਸਾਇਕਮਨਹੁਇਗਮਨਜੋਗੁਰੁਪਾਸ॥੧੬॥ਕ੍ਰਮ
 ਕ੍ਰਮਪੰਥਉਲਘਜੋਸਾਰਾ॥ਆਇਪਹੁਰਜੋਗੁਰਦਰਬਾਰਾ॥ਬੈਠੇਜਿਹਠਾਂ
 ਪੁਰਖਕ੍ਰਿਪਾਲਾਕਰਹਿਖਨਾਵਨਿਅੰਮ੍ਰਿਤਤਾਲਾ॥੧੭॥ਦੋਨਹੁਹਾਥਜੋਰੇ
 ਹੁਇਦੀਨ॥ਪਰਮਪ੍ਰੇਮਤੇਬੰਦਨਕੀਨਿ॥‘ਨਿਜਸੇਵਕਲਖਿ,ਲੀਨਿ
 ਬੁਲਾਈ॥ਮੈਅੰਗਜਾਨੀਲਖੋਨਕਾਈ॥੧੮॥ਬਿਰਦਗਰੀਬਨਿਵਾਜ
 ਤੁਮਾਰੇ॥ਸ਼ਰਣਾਗਤਿਕੇਨਿਤਰਖਵਾਰੇ॥ਰਾਵਰਿਕੇਰਿਆਸਰੇਆਏ॥ਕੋਟ
 ਜਨਮੁਨਿਤਸੈਕਟਪਾਏ॥੧੯॥ਲਾਜਨਾਮਅਪਨੈਕੀਰਾਖਹੁ॥ਲਖਿਸੇਵਕ
 ਮੁਖਸੇਵਾਭਾਖਹੁ॥ਮਹਿਮਾਹਮਨਹਿਲਖਹਿਤੁਮਾਰੀ॥ਰਾਵਰਿਰੂਪਨਰਨਿ
 ਉਪਕਾਰੀ’॥੨੦॥ਬਿਨੈਸੁਨਤਿਸ੍ਰੀਅਰਜਨਗੁਰੁ॥‘ਹੁਇਸ਼ਰਧਾਤੇ
 ਕਾਰਜਪੁਰੁ॥ਦੇਵੀਦੇਵਨਿਤੇਫਲਪਾਵਨਿ॥ਬ੍ਰਹਮਾਬਿਸ਼ਨੁਮਹੇਸ਼ੁਰਧਮਾ-
 ਵਨਿ॥੨੧॥ਸ਼ਰਧਾਧਰਿਸਭਿਤੇਫਲਪਾਇ॥ਬਿਨਸ਼ਰਧਾਕੂਛਹਾਥ
 ਨਆਇ॥ਸ਼ਰਧਾਮੂਲ,ਭਗਤਿਤੁਰਸਾਰੇ॥ਗਜਾਨਤਰੋਵਰਉਦੈਉਦਾਰੇ
 ॥੨੨॥ਫਲਕੈਵਲਕੋਪ੍ਰਾਪਤਿਹੋਇ॥ਜਿਸਤੇਸੈਕਟਹੋਇਨਕੋਇ॥
 ਸ਼ਰਧਾਬਿਨਸਭਿਨਿਬਫਲਕਰਮਾਸੁਧਰਹਿਰਿਦਾਨਪ੍ਰਾਪਤਿਧਰਮੁ॥
 ੨੩॥ਸ਼ਰਧਾਸਭਿਤੇਪੁਰਖਚਹੀਅਹਿ॥ਜਿਸਤੇਮਨਬਾਂਛਤਿਫਲ
 ਲਹੀਅਹਿ’॥ਇਮਕਹਿਸਤਿਗੁਰਕੀਨਦਿਹਾਰੀ॥‘ਲਿਹੁਗੁਰੁਘਰਤੇ
 ਕਰਹੁਅਹਾਰੀ॥੨੪॥ਅਬਿਤੀਰਥਕੀਕਾਰਕਰੀਜੈ॥ਸਭਿਸੰਗਤਿਕੇ
 ਸੰਗਮਿਲੀਜੈ॥ਜਹਾਂਈਂਟਕੋਲਗੋਪਜਾਵੇਬਹੁਈਂਧਨਕੋਸੰਗਪਕਾਵੇ
 ॥੨੫॥ਤਹਾਂਸਿੱਖਸੇਵਾਬਹੁਕਰਿਹੀ॥ਕਰਦਮਤੇਈਂਟਨਕੋਘਰਿਹੀ’॥
 ਸੁਸ਼ਕਹੋਇਤਬਿਲੇਹਿਉਠਾਇ॥ਆਵੇਬਿਖੈਧਰਹਿਸਮੁਦਾਇ॥੨੬॥
 ਜਿਮਨੀਕੇਪਾਕਹਿਗਨਆਵੇ’॥ਤਿਮਈਂਧਨਬਿਧਿਸੋਂਦਿਹੁਪਾਵੇ॥
 ਤਹਿਬਿਤਿਰਹੇਸਭਿਨਿਸੋਂਕਹੋ—ਇਹੁਤੀਰਥਕੀਸੇਵਾਲਹੋ—’॥੨੭॥
 ਇਮਸੁਨਿਕੈਬਹਿਲੋਹਰਖਾਯੋ॥ਕਰਿਬੰਦਨਸਿੱਖਨਮਹਿਆਯੋ॥ਕਰਿਬੇ
 ਲਗਜੋਟਹਿਲਤਿਨਿਸੰਗਿ॥ਸਕਲਦਿਵਸਜੇਤੋਬਲਅੰਗ’॥੨੮॥ਨਿਸਾ

‘ਖੱਲਜੋਸੁਲਤਾਨੀਭਿਰਾਈਪਹਿਲਦੇਯਨ॥’ ‘ਤੁਰਕਦਾਮੰਨਣਾਕੁਝਾਵੇਖਜਾ॥’ ‘ਛਿੱਲ॥

‘ਮਜ਼ਹੀਲਾਵਿੱਡੀ॥’ ‘ਘੜਦੇਯਨ॥’ ‘ਸਾਰੇਆਵੇ॥’ ‘ਅੰਗਵਿਚ॥’

ਭਏ ਜਬਿ ਫਿਰਹਿ ਅੰਧੇਰੇ। ਜਾਚ ਲੋਤਿ ਸਿੱਖਨ ਕੇ ਡੇਰੇ। ਅਲਪ ਅਹਾਰ
 ਤਬਹਿ ਕਰਿ ਰਹੈ। ਗੁਰੁਪਗ ਪ੍ਰੇਮ ਰੈਨ ਦਿਨ ਲਹੈ॥੨੬॥ ਦਿਵਸ ਬਿਖੈ ਨਿਤ
 ਸੇਵ ਕਮਾਵੈ। ਸਿਮਰਨ ਕਰਤੇ ਨਿਸਾ ਬਿਤਾਵੈ। ਬੂਝੈ ਲੋਕ 'ਈਟਕਾ ਆਵੈ।
 ਕਿਸਤੇ ਇਹ ਨੀਕੇ ਪਕ ਜਾਵੈ'॥੨੭॥ ਤਬਹਿ ਕਿਸੁ ਨੇ ਕਹਜੈ ਸੁਨਾਇ।
 ਬਿਸ਼ਟ। ਜੇਕਰਿ ਇਨਮਹਿ ਪਾਇਤੋ ਆਛੀ ਪਾਕਹਿ ਹੁਇ ਲਾਲਾ ਘਸੈ ਨ
 ਫੂਟਹਿ ਸੋ ਤਤਕਾਲ॥੨੮॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਪ੍ਰੇਰੇ ਸੁਪਚੈ ਬਤੇਰੇ। ਭਰੈ ਸੁਪਲਦ
 ਰਾਸ਼ਭ ਪ੍ਰੇਰੇ*। ਈਂਟਨ ਕੇ ਚਹੁੰਢੇਰੇ ਪਾਇ। ਅਪਰ ਬਹੁਰ ਫੂਰਾ ਲੈਆਇ॥
 ੨੯॥ ਬਿਧਿ ਸੋ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਉਪਜਾਵੈ। ਗਨ ਈਂਟਨ ਕੇ ਲਾਇ ਪਜਾਵੈ।
 ਪਾਕੀ ਬਹੁ ਸੰਦਰਭਈ ਲਾਲਾ। ਬਹਿਲੇ ਹਰਖਜੋਰਿ ਦੇਬਿ ਸਾਲ॥੩੦॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰ-
 ਜਨ ਲਖਿ ਅੰਤਰਜਾਮੀ। ਸੇਵਾ ਸਿੱਖਸਨ ਕੀ ਪਿਖਿ ਸ੍ਰਾਮੀ। ਕੁਛਕ ਈਂਟਕਾ
 ਨਿਕਟਿ ਮੰਗਾਈ। ਕੀਨ ਬਿਲੋਕਨ ਨੀਠੀ ਬਨਾਈ॥੩੧॥ ਪਰਮ ਪ੍ਰਸੀਦੇ
 ਬਾਕ ਸੁਨਾਯੋ। 'ਇਹੁ ਆਵਾ ਅਬਿ ਭਲੋ ਪਕਾਯੋ'। ਅਤਿ ਸੇਵਾ ਬਹਿਲੇ ਕੀ
 ਦੇਖਿ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਗੁਰੁ ਕਰਤਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼॥੩੨॥ ਅੰਤਹਕਰਣ ਭਯੋ ਨਿਰ-
 ਮਲੀਆ। ਬਿਸ਼ੈ ਬਾਸ਼ਨਾਦਿਕ ਸਭਿ ਦਲੀਆ। ਇਮਿ ਸੇਵਾ ਮਹਿ ਲਗਜੈ
 ਘਨੇਰਾ। ਕਰਹਿ ਪਜਾਵਨ ਕਾਜ ਬਡੇਰਾ॥੩੩॥ ਇਕ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ
 ਗੁਰੁਬੈਸੇ। ਕਹਜੈ ਲਾਂਗਰੀ ਆਇ ਸੁ ਐਸੇ। 'ਚੁਨ' ਆਜ ਨਹਿ ਭਯੋ ਤਯਾਰੀ
 'ਅਟਕੀ ਦੇਗ ਸੁ ਭਈ ਲਚਾਰੀ'॥੩੪॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖਸਨ ਸਾਬ ਅਲਾਇ
 'ਆਜ ਦੇਗ ਕੋ' ਔਰਚਲਾਇ। ਸੁਨਿ ਬਹਿਲੇ ਹੁਇ ਖਰੇ ਉਚਾਰੀ। 'ਗਵਰ
 ਕਰੀ ਜੁ ਮੋਹਿ ਦਿਹਾਰੀ'॥੩੫॥ ਸਰਬ ਇਕੱਤ੍ਰ ਅਹੈ ਸੋ ਧਰੀ। ਮੈਂ ਨਿਜ
 ਗੁਜਰ ਅਪਰ ਬਿਧਿ ਕਰੀ। ਸੋ ਸਭਿ ਰਸਤ ਦੇਗ ਦਿਹੁ ਪਾਇ। ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ
 ਦਾਨ ਤਿਹਾਰੋ ਖਾਇ॥੩੬॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨਿ ਬੋਲੇ 'ਸਿੱਖਸ'। ਅਬਿ ਨ ਫਿਰੇ
 ਘਰ ਘਰ ਹਿਤ ਭਿੱਖਸ। ਮਾਂਗ ਮਾਂਗ ਟੁਕਰੇ ਬਹੁ ਬਾਂਵਨ। ਸੋ ਸਭਿ ਹਮ ਕੋ
 ਕਰੋ ਖੁਵਾਵਨ॥੩੭॥ ਅਬਿ ਲੰਗਰ ਤੇ ਕਰਹੁ ਅਹਾਰਾ। ਨਹਿ ਜਾਚਹੁ
 ਤੁਹਿ ਭਾਉ ਉਦਾਰਾ। ਹਮਰੀ ਕਰਿ ਪ੍ਰਸਿਨਤਾ ਐਸੇ ਜਾਚੇ ਟੁਕਰੇ ਦੇਹੁ ਨ
 ਕੈਸੇ॥੩੮॥ -ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਕਹਿ ਅਰਪਤਿ ਹਮੈਂ ਟੁਕਰੇ ਦੇਤਿ ਜੁ ਖੈਬੇ ਸਮੈ।

*ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ। *ਬੂਝੈ। *ਛੱਜ। *ਖੇਤੋ ਹੱਕੇ। *ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਸ਼ਨਾ ਆਦਿਕ ਸਭ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਗਈਆਂ।
 *ਆਟਾ। *ਕੋਈ ਹੋਰ। *ਦਿਹਾਰੀਆਂ (ਦੀ ਮਜ਼੍ਹਰੀ)। *ਪਾ:-ਇਮਿ ਸੁਨ ਲਈ ਵਾਹੁਰੀ
 ਹਾਥ। ਭਰਹਿ ਸੁਪ ਕੇ ਤਿਸਿ ਕੇ ਸਾਥ। †ਪਾ:-ਨੀਕ।

ਹਮ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵਤਿ ਆਇ*। ਲੇ ਗੁਰ ਨਾਮ ਅਪਰ ਦੇ ਖਾਇ* ॥੪੨॥
ਆਧੋ ਭੋਜਨ ਆਪ ਅਰੇ ਹੈਂ। ਅਰਧ ਗੁਰੁ ਹਿਤ ਤੂੰ ਅਰਪੈ ਹੈਂ। ਤਜਹੁ ਸੁ
ਅਰਵਹੁ ਦੇਸ਼ ਅਹਾਰਾ। ਕਰਹੁ ਪ੍ਰੇਮ ਸੋ ਤੀਰਥ ਕਾਰਾ* ॥੪੩॥ ਸੁਨਿ ਬਹਿਲੈ
ਮਾਨੀ ਗੁਰਬਾਨੀ। ਕਰਨ ਲਗਜੈ ਤਿਮ ਜਥਾ ਬਖਾਨੀ। ਬਹੁ ਨਰ ਖਨਹਿ
ਉਠਾਵਹਿ ਭਾਰ। ਕਰਹਿ ਬਿੰਦ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਕੀ ਕਾਰ ॥੪੪॥ ਬਹਿਲੈ ਧਰਹਿ
ਟੋਕਰਾ ਆਗੈ। ਖਨਹਿ ਸਿੱਖ ਇਕ ਭਰਿਬੈ ਲਾਗੈ। ਬਹੁਤ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਪਾਵਹਿ
ਤਾਹਿ। ਇਹੁ ਤਿਨ ਕੋ ਕਿਮ ਬਰਜਤਿ ਨਾਹਿ ॥੪੫॥ ਭਰਹਿ ਜੁ ਮ੍ਰਿਤਕਾ,
ਤਿਨਹੁ ਅਗਾਰੀ। ਧਰਹਿ ਟੋਕਰਾ, ਕਰਹਿ ਸੁ ਭਾਰੀ। ਆਪ ਗੁਰੁ ਦਿਸ਼ ਟਕ
ਚਖ ਲਾਵੈ। ਇਤ ਉਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਨ ਕਬਹੂੰ ਚਲਾਵੈ ॥੪੬॥ ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਖ
ਕੋ ਦੇਖਤਿ ਰਹੈ। ਚੁਕਹੁ ਸੀਸ ਪਰ* ਜਬਿ ਨਰਕਹੀਂ ਦੁਇ ਤੈ ਨਰ ਉਠਵਾ-
ਵਨ ਕਰੈਂ। ਗਿਨਹਿ ਨ ਕਛੁ ਸੁ ਸਿਰ ਪਰ ਧਰੈ ॥੪੭॥ ਵਹਿਰ ਗੋਰ ਪੁਨ
ਆਵਹਿ ਦੋਗਗੁਰ ਮੁਖ* ਪਿਖਹਿ ਬਿਰੈ ਤਿਸ ਠੋਰ। ਹਸਨ ਹੇਤੁ ਨਰ ਭਰੈਂ
ਬਿਸਾਲ। ਕੋਤਿਕ ਮਣ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਕੇ ਨਾਲ ॥੪੮॥ ਸਭਿ ਮਿਲਿ ਕਰਹਿ ਹਾਸ
ਤਿਸ ਕੇਰੇ। ਕੁਛ ਨਹਿ ਗਨਹਿ ਗੁਰੁ ਦਿਸ਼ ਹੇਰੇ। ਭਾਰ ਉਠਾਵਹਿ ਜੇਤਿਕ
ਪਾਵਹਿ। ਵਹਿਰ ਗੋਰਿ ਦੋਰਤਿ ਪੁਨ ਆਵਹਿ ॥੪੯॥ ਮੁਖ ਤੇ ਮੋਨ, ਕਹਹਿ
ਨਹਿ ਕਾਹੁ। ਪਿਖਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਰਾਤਾ ਰੰਗ ਮਾਹੂ*। ਜਬਿ ਲਗ ਗੁਰ ਬੈਠਹਿ ਖਨ-
ਵਾਵਹਿ। ਤਬਿ ਲਗ ਤਿਹਠਾਂ ਕਾਰ ਕਮਾਵਹਿ ॥੫੦॥ ਜਬਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਰਾਜਹਿ
ਬਲ ਔਰ। ਕਰਿਹੈ ਕਾਰ ਪਜਾਵਨ ਠੋਰ*। ਸੁਪਤਹਿ ਅਲਪ ਜਾਮਨੀ ਜਾਨਿ,
ਸੇਵਹਿ ਸਰਬ ਸਮੈਂ ਹਿਤ ਠਾਨਿ ॥੫੧॥ ਛੁਧਾ ਪਿਪਾਸਾ ਨੀਂਦ ਨ ਜਾਨਹਿ।

ਹੋਰ ਨੂੰ ਜੇ ਤੂੰ ਖੁਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈਂ। *ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਟਕ ਲਾਵੇ। *ਗੁਰੁ ਜੀ ਦਾ ਮੁਖੜਾ। *ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ
ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਰੰਗਤਾ। * (ਭਰੇਂ ਬਹਿਲੇ) ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਾਰ ਆਵਿਆਂ ਵਾਲੀ ਥਾਵੇਂ ਜਾਕੇ।

*ਮੁਰਾਦ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਤਮ ਅਭਿਆਸੀ ਆਪਣੇ ਪੂਜਨ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ
ਹਨ, ਧਿਆਨ ਮਗਨ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਉਂ ਪੂਜਾ ਤੇ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ
ਦਾ ਅਸਰ 'ਪੂਜਨ' ਉੱਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਹਿਲੇ ਜੀ ਦੇ ਧਿਆਨ ਮਗਨ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਮੰਗ ਭੇ
ਟੋਕਰ ਖਾਬਿਆਂ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਧਿਆਨ ਮਗਨ ਹੋਏ
ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲਾ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਅਯਾਲੀ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਦੁਭ ਰਹੇ ਕੰਢੇ ਗੁਰ
ਠਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬਰੀਟਾਂ ਪਾ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਪਾਵਨ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਦੇਖ ਕੇ
ਅੰਝੜਾ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਵੇਖੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਰਾਰਧ ਅਧਿਆਯ ੪੮ ਅੰਕ
੩੩ ਤੇ ਅੱਗੇ।

ਆਲਸ ਬਿਨ, ਸੇਵਾ ਸਵਧਾਨਹਿ। ਜਬਿ ਗੁਰ ਮਿਲੈ ਲਾਇ ਟਕ ਰਹੈ। ਜਬਾ
ਚਕੋਰ ਚੰਦ ਕੋ ਚਹੈ ॥੫੨॥ ਕਾਰ ਈਂਟਕਾ ਕਰਹਿ ਪਚਾਵੈ । ਭਲੀ ਰੀਤਿ
ਕਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਪਕਾਵੈ। ਪੁਨ ਭਾਈ ਭਗਤੁ ਚਲਿ ਆਯੋ। ਤੀਰਥ ਕਾਰ ਕਰਨਿ
ਚਿਤ ਲਾਯੋ ॥੫੩॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਰਾਮਦਾਸ ਬਚ ਕਹਨੈ। ਜਿਸਨੇ ਜਨਮ ਜਗਤ
ਮਹਿ ਲਹਨੈ। ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਵਹਿਰ ਨਿਕਾਸੇ ਜਾਇ। ਖਨਹਿ ਕਬਹੂੰ ਕਬਿ ਸੀਸ
ਉਠਾਇ ॥੫੪॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਦੁਤਿਯ ਰਾਸੇ 'ਭਾਈ ਬਹਿਲੋ' ਪ੍ਰਸੰਗ
ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਸਪਤ ਚੌਰਾਹਿਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੭ ॥

੪੮. ['ਬੁੱਧੁ ਦਾ ਆਵਾ ਕੱਚਾ' । ਭਾਈ ਲੱਖੁ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਬੁੱਧੁ ਨਾਮ ਕੁਲਾਲਾਇਕ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਸਿਖ ਧੀਰ। ਲਵਪੁਰਿ ਮਹਿ
ਤਿਸ ਕੋ ਸਦਨ ਜਾਤਿ ਗੁਰੁ ਕ ਤੀਰ ॥੧॥ ਬੋਧਈ। ਸਿੱਖਜਨਿ ਕੀ ਬਹੁ ਸੇਵਾ
ਕਰਿਈ। ਧਰਮ ਕਿਰਤ ਕੀ ਜੀਵਾ ਧਰਿਈ। ਗੁਰੁ ਭਰੋਸੇ ਕਾਰ ਕਰੇਤਾ।
ਅਪਨੇ ਸਭਿ ਕਾਰਜ ਨਿਬਹੀਤਾ ॥੨॥ ਲਾਇ ਈਂਟਕਾ ਕੇਰ ਪਜਾਵੈ। ਬੇਚਹਿ
ਪੁਰਿਮਹਿ ਗੁਜਰਚਲਾਵੈ। ਗੁਰੁ ਸਿੱਖਜਨ ਕੋ ਕਰਹਿ ਅਹਾਰਾ। ਪੁਰਹਿ ਭਾਵਨਾ
ਰਿਦੇ ਮਝਾਰਾ ॥ ੩ ॥ ਏਕ ਬਾਰ ਤਿਨ ਕੀਨ ਪਜਾਵਾ। ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ
ਦਰਬ ਕੋ ਲਾਵਾ। ਬ੍ਰਿੰਦ ਮਜੂਰ ਕਾਰ ਕੋ ਕਰਿਤੇ। ਈਧਨ ਅਧਿਕ ਈਂਟਕਾ
ਧਰਿਤੇ ॥੪॥ ਗਿਰ ਸਮ ਉਚੈ ਚਿਨਿ ਕੈ ਕੀਨਾ। ਰਹੇ ਸਕੇਲਤਿ ਬਹੁਤ ਮਹੀ-
ਨਾ। ਲਾਗਤਿ ਲਗਯੋ ਅਧਿਕ ਹੀ ਦਰਬਾ। ਲੀਨਿ ਬਣਕ ਤੇ ਰਿਣ ਕਰਿ
ਸਰਬਾ ॥੫॥ ਬਿਕਹਿ ਈਂਟਕਾ ਦੇਬ ਤੋਹਿ। ਕਿਤਿਕ ਮਾਸ ਮਹਿ ਇਹੁ ਸਿਧ
ਹੋਹਿ ॥੬॥ ਦਰਬ ਉਧਾਰੋ ਲੋ ਕਰਿ ਸੋਈ। ਦੇਤਿ ਮਜੂਰ ਮਜੂਰੀ ਓਈ ॥੭॥
ਨਰ ਸਹੱਸ੍ਰਈ ਕਾਰ ਕਮਾਵੈ। ਸੰਧਾ ਹੋਇ ਦਿਹਾੜੀ ਪਾਵੈ। ਕਿਤਿਕ ਮਾਸ
ਮਹਿ ਕੀਨ ਮਹਾਂਨਾ। ਅਗਨਿ ਲਾਇਬੇ ਕੋ ਮਨ ਜਾਨਾ ॥ ੮ ॥ ਬੁੱਧੁ ਕਰਿ
ਬਿਚਾਰ ਉਰ ਨੀਕੇ। ਪ੍ਰਥਮ ਪੁਜੀਐ ਪਦ ਗੁਰ ਜੀ ਕੇ। ਹੁਇ ਨਿਰਬਿਘਨ
ਸੁ ਕਾਜ ਸਮਾਪਤਿ। ਇਹੁ ਮਹਿਮਾ ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਭਾਖਤਿ ॥੯॥ ਇਮਿ ਮਨ
ਠਾਨਿ ਕੀਨ ਪ੍ਰਸਥਾਨਾ। ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰਿ ਦਿਸਿ ਗੁਰੁ ਜਾਨਾ। ਮਗ ਮਹਿ
ਨਿਸ ਬਸਿ ਪਹੁੰਚਯੋ ਆਇ। ਨੀਰ ਕੁਪ ਸੋ ਪ੍ਰਥਮ ਨਹਾਇ ॥੧੦॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-

ਜਿਸ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਉਚਰੇ ਬਚਨ (ਅਨੁਸਾਰ) ਜਗਤ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲਿਆ
ਸੀ (ਸੋ ਭਾਈ ਭਗਤੁ) । ੧ ਪ੍ਰਮਿਆਰ । ੨ ਇਕੱਤ੍ਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਬਹੁਤੇ ਮਹੀਨੇ । ੩ ਕਰਚਾ ਕਰਕੇ ।
੪ ਪਕ ਜਾਏਗਾ । ੫ ਸੋਭੇ ਹੀ ।

ਸਰ ਮਹਿ ਕੀਨ ਸਨਾਨਾ*। ਜਪਜੀ ਪਾਠ ਸ-ਪ੍ਰੇਮ ਬਖਾਨਾ। ਨਿਜ ਮੰਦਿਰ
 ਮਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਬੈਸੇ। ਸਦਨ ਬਿਕ੍ਰੰਠ ਬਿਸਨੁ ਪ੍ਰਭੁ ਜੈਸੇ॥੧੦॥ ਗਾਇ ਰਬਾਬੀ
 ਰਾਗਨਿ ਚਾਰੂ। ਜਿਨ ਸੁਨਿਬੈ ਫਲ ਪਾਇ ਉਦਾਰੂ। ਧਨ ਕੇ ਵੇਰ ਅਗਾਰੀ
 ਪਰਜੈ। ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਾਤਿ ਤੇ ਜੋਤਿਕ ਚਰਜੈ॥੧੧॥ ਦਾਸ ਚਮਰ ਲੈ ਸੀਸ ਢੁਰਾਵੈ।
 ਆਸਨ ਪਰ ਬਿਤਿ ਗੁਰ ਦੁਤਿ ਪਾਵੈ। ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਚਾਰਹੁ ਦਿਸ ਦਰਸੈ।
 ਮੁਨਿ ਗਨ ਮਨਹੁ ਸੰਭੂ* ਬਿਚ ਪਰਸੈ॥੧੨॥ ਬੁੱਧੁ ਜਾਇ ਉਪਾਇਨ ਧਰੀ।
 ਤਬਿ ਅਰਦਾਸ ਮੇਵਰੇ* ਕਰੀ। 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੀ ਇਹੁ ਸਿੱਖਜ ਤੁਮਾਰਾ। ਜਾਚਤਿ
 ਰਾਵਰਿ ਸਿਦਕ ਉਦਾਰਾ॥੧੩॥ ਬਹੁ ਧਨ ਸੰਗ ਪਜਾਵਾ ਲਾਇਵਾ। ਤਿਹੁ ਸਿਧਿ
 ਹੋਤ ਅਬੈ ਚਲਿ ਆਇਵ। -ਪਾਕਹਿ ਨੀਕੋ-ਬਾਕ ਤੁਮਾਰਾ। ਚਹਤਿ
 ਕਹਾਯੋ, ਹੈਨ ਬਿਗਾਰਾ॥੧੪॥ ਕਰੁਨਾ ਭਰੇਰ ਸੀਲੇਨੈਨ। ਸੁਨਿ ਇਸ ਕੋ ਪਿਖਿ
 ਕਰਿ ਕਹਿ ਬੈਨ। 'ਕਾਂਰਜ ਤੋਰਿ ਸਿੱਧ ਹੁਇ ਜਾਇ। ਸੇਵਹੁ ਸਿੱਖਜਨ ਕੋ
 ਮਨ ਲਾਇ॥੧੫॥ ਪਾਕ ਈਂਟਕਾ ਹੋਵਹਿ ਨੀਕੋ। ਕਰਹੁ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰਨ ਜੀ
 ਕੇ। ਇਮਿ ਸੁਨਿ ਕੈ ਤਬਿ ਬੈਦਨ ਠਾਨੀ। ਪੁਨ ਆਯਹੁ ਲਵਪੁਰੀ ਮਹਾਨੀ॥
 ੧੬॥ ਗੁਰੂ ਵਾਕਪਰ ਕਰਿ ਬਿਸਵਾਸ। ਦਈ ਪਜਾਵੈ ਅਗਨਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾਕਿਤਿ-
 ਕ ਦਸੈਸ ਮਹਿਮੁਹਰੀ* ਖੇਲੀ। ਪਾਕੀ ਈਂਟ ਭਈ ਬਹੁ ਮੇਲੀ॥੧੭॥ -ਸਿੱਖਜਨ
 ਕੋ ਅਹਾਰ ਅਚਵਾਵੈ*। ਸਦਨ ਆਨਿ ਆਛੇ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ। ਪੁਨ ਬੇਚੈ ਸਭਿ
 ਈਂਟ ਪਜਾਵੈ*। ਧਨ ਦੈਨੋਜਿਸੁ ਤੇ ਨਿਤ ਲਜਾਵੈ*। -॥੧੮॥ ਸਦਨ ਜਾਇ
 ਕੈ ਕੀਨਸਿ ਤਜਾਰੀ। ਭੋਜਨ ਸੁਦਲ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰੀ। ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ
 ਬਹੁਤੇ ਬੁਲਵਾਇ। ਪ੍ਰਾਤਿਹ ਪ੍ਰਾਤਿ* ਬਨਾਇ ਬਿਠਾਏ॥੧੯॥ ਪ੍ਰਥਮ ਕੀਰ-
 ਤਨ ਕੋ ਕਰਿਵਾਯਹੁ। ਗਾਇ ਰਬਾਬੀ ਸਬਦ ਸੁਨਾਯਹੁ। ਕਰਿ ਅਰਦਾਸ
 ਬੁਤਾਇ ਅਹਾਰਾ। ਅਚਵਨਿ ਕੀਨਿ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ॥੨੦॥ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਭਈ
 ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਆਛੇ। ਏਕ ਸਿੱਖ ਚਲਿ ਆਯਹੁ ਪਾਛੇ। ਕਰੀ ਜਾਚਨਾ 'ਦੇਹੁ
 ਅਹਾਰੇ। ਗੁਰ ਹਿਤ ਤੇ ਕੀਨਸਿ ਤੈਂ ਤਜਾਰੇ'॥ ੨੧॥ ਕਹਤਿ ਭਯੋ 'ਅਬਿ

*ਮੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਮਾਨੇ ਸ਼ਿਵਜੀ ਨੂੰ। *ਅਰਦਾਸੀਏ ਨੇ। *ਚਾਰੀ। *ਖੁਲਾਵਾ। *ਆਵੇ
 ਈ। *ਪੰਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਗਤਾਂ।

*ਅਜੇ ਤਾਲ ਖਣਿਆਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਮੰਦਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ, ਇਸਨਾਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
 ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਕਰਨਾ ਅਜੇ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੱਢੇ ਖਨੇ ਵਾਂਗ ਵਿਚ
 ਥੁਫ ਜਲ ਨਿਸਰ ਆਯਾ ਹੋਵੇ। †ਪਾ:-ਪਜਾਵੇ। ‡ਪਾ:-ਲਜਾਵੇ।

ਬਰਤਨੈ ਸਾਰੇ । ਪੂਰਬ ਆਵਤਿ ਕਰਤਿ ਅਹਾਰੇ' । ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਨੇ ਹਾਥ
 ਪਖਾਰੇ।ਖਰੇ ਹੋਇ ਅਰਦਾਸ ਉਚਾਰੇ॥੨੨॥‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬੁੱਧੁ ਸਿਖ ਤੇਰੇ।
 ਭੋਜਨ ਸਿੱਖ ਅਚਾਇ ਘਨੇਰੇ। ਰਾਸ ਪਚਾਵਾ ਆਇ’ ਇਸੀ ਕੋ ਤੁਮ ਕਰੁਨਾ
 ਤੇ ਪਾਕਹਿ ਨੀਕੇ’ ॥੨੩॥ ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਲੱਖੁ ਉਚ ਉਬਾਰਾ । ‘ਬੁੱਧੁ ਰਹਜੈ
 ਪਚਾਵਾ ਕਾਚਾ ਹੋਰਿ ਛੁਧਾਤੁਰ ਦਿਯ ਨ ਅਹਾਰਾ । ਨਹਿ ਪਾਕਹਿ, ਭਾ ਦੇਸ
 ਉਦਾਰਾ’ ॥ ੨੪ ॥ ਸੁਨਿ ਬੁੱਧੁ ਲੱਖੁ ਸੰਗ ਕਹੈ । ‘ਬਡਾ ਨਵੀਨ ਸਿੱਖਜ ਤੂੰ
 ਅਹੈ। ਮਮ ਕਾਰਜ ਹਿਤ ਗੁਰੁ ਉਬਾਰਾ।—ਪਕਹਿ ਪਚਾਵਾ ਰਹੈ ਨ ਕਾਚਾ—
 ॥੨੫॥ਐਸੇ ਕੌਨ ਜੁ ਬਾਕ ਮਿਟਾਵੈ। ਗੁਰ ਕੋ ਕਹਜੈ ਸਦਾ ਸਫਲਾਵੈ। ਭੋਜਨ
 ਸਮੈ ਨ ਪਹੁੰਚਜੈ ਆਪ । ਕ੍ਰੋਧ ਕਰੇ ਹਮ’ ਦੇਤੋ ਸ੍ਰਾਪ !’॥੨੬॥ ‘ਹਮ ਭੀ ਹੈਂ
 ਗੁਰ ਸਿੱਖਜ ਮਹਾਂਨੇ । ਨਹਿ ਭੋਜਨ ਦੇ ਕਰਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਨੇ । ਰਹੈ ਪਚਾਵਾ
 ਕਾਚਾ ਜਾਨਿ’। ਇਮ ਕਹਿ ਸਿੱਖਜ ਕੀਨਿ ਪ੍ਰਸਥਾਨ’॥੨੭॥ਦਿਵਸ ਆਗਲੇ
 ਬੁੱਧੁ ਗਯੋ।ਜਾਇ ਈਂਟਕਾ ਦੇਖਤਿ ਭਯੋ।ਜਿਤਿਕ ਨਿਕਾਲੀ ਪੀਲੀਆਵਤਿ।
 ਪਾਕੀ ਲਾਲ ਨਹੀਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਵਤਿ ॥ ੨੮ ॥ ਚੱਕ੍ਰਿਤ ਚਿਤ ਤੁਸ਼ਨਿ ਕਰਿ
 ਖਰਜੈ’।ਮੂਲ ਨਫਾ ਸਭਿ ਘਾਟਾ ਪਰਜੈ।ਬੰਦ ਰੁਪਯਾ ਲਾਗਤਿ ਭਈ। ਮਾਟੀ
 ਸੇਂ ਮਾਟੀ ਮਿਲਿ ਗਈ॥੨੯॥ਬਹੁਤ ਬਿਸੁਰਤ ਰਿਣ ਤੇ ਤ੍ਰਾਸਾ।—ਕਜਾ ਕਰਿ
 ਹੋਂ, ਮੈਂ ਗਰ‘ਮਹਿ ਫਾਸਾ।—ਕਰੀ ਧੀਰ ਗੁਰੁ ਬਚਨ ਬਿਚਾਰਾ । ਤਬਿ ਲਵ-
 ਪੁਰਿਤੇ ਤੁਰਤ ਪਧਾਰਾ॥੩੦॥ਆਇ ਸੁਧਾਸਰ ਬੰਦਨ ਠਾਨੀ॥ਬਹੁਰ ਬਾਰਤਾ
 ਅਪਨਿ ਬਖਾਨੀ । ‘ਗਵਰਿ ਬਾਕ ਭਰੋਸਾ ਧਾਰਿ । ਗੁਰ ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਦਯੋ
 ਅਹਾਰ॥੩੧॥ਤਉ ਪਚਾਵਾ ਕਾਚਾ ਰਹਜੈ। ਮੂਲ ਨਫਾ ਕੁਛ ਹਾਥ ਨ ਲਹਜੈ ।
 ਨਹਿ ਅਲੰਬਤੁਮਰੇ ਬਿਨ ਮੇਰਾ।ਮਰੈਂਦੇਤਿਮੈਂ ਕਰਜ ਘਨੇਰਾ’॥੩੨॥ਸਤਿ-
 ਗੁਰ ਕਹਜੈ ‘ਜੁ ਸੰਗਤਿ ਭੋਜਨ । ਬਿਰਥਾ ਗਯੋ ਤਹਾਂ ਤੇ ਕੋ ਜਨ’ । ਭਯੋ
 ਦੋਸ਼ ਕਛੁ ਲੇਹੁ ਬਿਚਾਰੀ’।ਸੁਨਿ ਬੁੱਧੁ ਕਰ ਜੋਰਿ ਉਚਾਰੀ॥੩੩॥‘ਸਭਿਪ੍ਰਸੰਨ
 ਹੋਏ ਜਬਿ ਖਾਇਏਕ ਸਿੱਖ ਤਬਿ ਜਾਚਜੈ ਆਇਤਿਸਕੋ ਨਹਿ ਅਹਾਰ ਮੈਂ
 ਦੀਨਾ।—ਕਾਚੇ ਰਹੈ—ਤਾਂਹਿ ਬਚਕੀਨਾ॥੩੪॥ਮੈਂ ਭਾਖਜੈ—ਐਸੇ ਨਹਿਕੋਇ ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਕ ਮਿਟਾਵੈ ਜੋਇ—।ਤੁਮਰੇ ਵਾਕ ਨਿਫਲ ਕਰਿ ਦਯੋ। ਤਿਸਕੋ
 ਕਹਜੈ ਸਾਚ ਸਭਿ ਭਯੋ ॥ ੩੫ ॥ ਇਕ ਹੋਈ ਮੁਝ ਤੇ ਯਹਿ ਭੁਲ । ਜਿਸ ਤੇ

‘ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹੇ ਆਵਾ । ‘ਬਡਾ ਦੇਸ ਹੋਯਾ । ‘ਸਾਨੂੰ । ‘ਭਾਵ ਚਲਾ ਗਿਆ । ‘ਖੜੋ ਗਿਆ ।
 ‘ਗਲ । ‘ਬਹੁਤ ਕਰਜਾ ਲਾਹੁੰਦਾ ਮੈਂ ਮਰ ਰਹਾਂਗਾ । ‘ਕੋਈ ਪੁਰਖ ਖਾਲੀ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਹੈ ।

ਵਾਕ ਕਹਜੇ ਪ੍ਰਤਿਕੂਲ । ਜੋ ਆਵਤਿ ਸੋ ਸਭਿ ਕੇ ਸਾਥ । ਦੇਤਿ ਅਹਾਰ
 ਤ੍ਰਿਪਤਿ^੧ ਹੇ ਨਾਥ ॥੩੬॥ ਦੇਤਿ ਸ੍ਰਾਪ ਤਤਛਿਨ ਉਠਿ ਗਯੋ ਪੁਨ ਖੋਜੇ ਸੋ
 ਮਿਲਤਿ ਨ ਭਯੋ^੨ । ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਤੂਸਨ ਠਾਨੀ । ਬੁਧੁ ਕੇ ਚਿਤ ਚਿੰਤ
 ਮਹਾਨੀ ॥੩੭॥ ਨੀਚੀ ਗ੍ਰੀਵ, ਬਿਸੁਰਤਿ ਭਾਰੀ । ਕਿਹ ਤੇ ਦੇਉ ਦਰਬ ਬਿਵ-
 ਹਾਰੀ^੩ । ਭਯੋ ਅਧੀਰਜ ਪੀਰ ਘਨੇਰੀ । ਕਹਾਂ ਹੋਇ ਹੈ ਗਤਿ^੪ ਅਬਿਮੇਰੀ
 ॥੩੮॥ ਕਿਤਿਕ ਕਾਲ ਜਬਿ ਬੈਠਜੇ ਰਹਜੇ ਕਰੁਨਾ ਕਰੀ ਗੁਰੁ ਪੁਨ ਲਹਜੇ ।
 ਕਹਤਿ ਭਯੋ^੫ ਤੈ ਨੀਕਨ ਠਾਨਜੇ ਸਿੱਖ ਅਤਿਬਿ^੬ ਕੋ ਛੁਪਿਤ ਨ ਜਾਨਜੇ ॥੩੯॥
 ਗੁਰਸਿੱਖਜਨ ਕੇ ਬਾਕ ਅਚਲਹੈ । ਕਰੈ ਹਟਾਵਨਿ ਨਹਿ ਮਮ ਬਲਹੈ ਮੋਹਿ
 ਕਹੇ ਕੋ ਸਿੱਖਜ ਹਟਾਵੈ । ਤਿਨ ਕੋ ਕਹਿਬੋ ਕੰਨ ਮਿਟਾਵੈ ॥੪੦॥ ਜੋ ਸਿਗਤਿ
 ਹਿਤ ਕਰਹਿ ਅਹਾਰੇ ਛੁਪਿਤ ਨ ਜਾਨਿ ਦੇਹਿ ਨਿਜਦਾਰੋ^੭ । ਤੋ ਪੂਰਨ ਗੁਰ
 ਪੁਰਬ ਪਛਾਨੇ ਨਾਹਿ ਤ ਉਨੇ ਰਹਿ ਚਿਤ ਠਾਨੇ^੮ ॥੪੧॥ ਇਹੁ ਮੇਰੀ ਸਿਖ^੯
 ਮਾਨਹਿ ਜੇਈ । ਕਾਰਜ ਲਹੈ ਸਪੂਰਨ ਤੇਈ । ਗੁਰ ਸਿੱਖਨ ਤੇ ਭੈ ਨਿਤਕਰਨੇ
 । ਕਬਹੂੰ ਅਨਾਦਰ ਨਹਿ ਮਨ ਧਰਨੇ ॥੪੨॥ ਸਿੱਖ ਬਚਨ ਕੋ ਜਾਨਹਿ ਮੀਠੇ ।
 ਸਨਮੁਖ ਮਿਲਹਿ, ਲਹਹਿ ਚਿਤ ਈਠੇ । ਅਬਿ ਨ ਚਿੰਤ ਕਰਿ ਰਿਦੇ ਮਝਾਰਾ
 ਕਾਰਜ ਤੇਰੇ ਦੇਹਿ ਸਵਾਰ ॥੪੩॥ ਬਹੁਰਿਨ ਕਰਹੁ ਕਬਹੁ ਅਸ ਬਾਤਿ ।
 ਸਿੱਖ ਅਨਾਦਰ ਹੈ ਦੁਖਦਾਤਿ । ਕਾਚੀ ਈਂਟ ਪਚਾਵੇ ਜੋਇ । ਬਿਕਰਿ ਮੋਲ
 ਪਾਕੀ ਕੇ ਸੋਇ ॥੪੪॥ ਰਿਣ ਉਤਰਹਿ ਅਰ ਨਫਾ ਸੁ ਪਾਵੈ ਸਿੱਖਨ ਸੇਵਹੁ
 ਸੁਖੀ ਰਹਾਵੈ^{੧੦} । ਬਚ ਕਹਾਇ ਬੇਦਨ ਕਰਿ ਗਯੋ । ਈਂਟਹਿ ਜਾਇ ਨਿਕਮ
 ਸਤਿ ਭਯੋ ॥੪੫॥ ਸਭਿ ਪਿਲਰੀ ਹੋਰਤਿ ਪਛੁਤਾਵਤਿ । ਗੁਰ ਬਚ ਸਿਮਰਤਿ
 ਧੀਰਜ ਪਾਵਤਿ । ਲਗੀ ਝਰੀ ਬਰਖਾ ਬਹੁ ਹੋਈ । ਅਪਰ ਪਚਾਵਾ ਭਯੋ ਨ
 ਕੋਈ ॥੪੬॥ ਨੀਵ ਦੁਰਗ ਕੀ ਭਰਨੀ ਤਬੈ । ਨਰ ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ ਖੋਜਤਿ ਸਬੈ ।
 ਨਹੀਂ ਈਂਟਕਾ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਤਿਨ ਕੋ । ਕਾਰਜ ਬਨਜੇ ਜਰੂਰੀ ਸਿਨ ਕੋ ॥੪੭॥
 ਸੁਧਿ ਕੋ ਸੁਨਿ ਬੁਧੁ ਬੁਲਵਾਇਵ । ਮੋਲ ਈਂਟਕਾ ਕੇਰ ਬਨਾਇਵ । ‘ਜਿਮ
 ਪਾਕੀ ਤਿਮ ਕਾਚੀ ਦੇਵੋ’ । ਬਾਢ ਘਾਟ ‘ਅਪਰਨ ਕੁਛੁ ਲੇਵੋ’ ॥੪੮॥ ਦੁਰਗ
 ਨੀਵ ਬਿਗਰਹਿ ਨਹਿ ਕੈਸੇ । ਦਿਯੋ ਦਰਬ ਬੁਧੁ ਕਰ ਜੈਸੇ । ਮੁਲ ਨਫਾ ਸਭਿ

^੧ਭਾਵ ਲਖੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ । ^੨ਰੋਜਵਾਂ, ਰਜਾਕੇ । ^੩ਸ਼ਾਹਾਂ ਨੂੰ । ^੪ਹਾਲਤ । ^੫ਜਿਸ ਦੇ ਆਉਣ ਦਾ
 ਸਮਾਂ ਨੀਯਤ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਭਾਵ ਅੱਭਿਆਗਤ । ^੬ਅਪਨੇ ਦੁਰਜੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਛੁੱਖਾ ਨਾ ਜਾਣ ਦੇਵੇ ।
^੭ਸਿੱਖਜਾ । ^੮ਚਿੰਤ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਤੱਕਣ । ^੯ਵਾਧਾ ਘਾਟਾ ।

*ਪਾ:—ਤਾਂ ਹਾਨੇ—ਤਾਂ ਹਾਨੀ ਹੈ ।

†ਪਾ:—ਤਿਸ । ਹਿਤ ।

ਪਰਜੇ ਸੁ ਪਾਲੇ*। ਗੁਰ ਮਹਿਮਾ ਕੇ ਲਖਨੇ ਬਿਸਾਲੇ॥੪੯॥ ਸਿਖ ਕੇ ਬਾਕ ਨ
ਗੁਰੁ ਮਿਟਾਯੋ। ਅਪਨੇ ਕਹਨੇ ਪ੍ਰਬਮ ਨਿਫਲਾਯੋ। ਪਾਕੀ ਕੇ ਮੂਲ ਕਾਚ
ਬਿਕਾਈ। ਸੁਨਿ ਕੈ ਗੁਰ ਸਿੱਖਨ ਨਿ ਸਮੁਦਾਈ॥੫੦॥ ਬਾਸਦੇਵ ਨਿਜ ਬਚ
ਨਿਫਲਾਯੋ। ਭੀਸਮ ਕੇ ਸਾਰੇ ਦਿਖਲਾਯੋ।-ਗਹੋ ਨ ਸਸਤੁ ਜੁੱਧਮੈਂ-ਕਹਯੋ।
-ਮੈਂ ਗਹਿਵਾਉਂ-ਭਗਤਿ ਨੇ ਚਹਯੋ॥੫੧॥ ਅਪਨਿ ਪ੍ਰਤੰਗਜਾ ਤਜਿ ਰਣ
ਮਾਂਹੀ। ਗਹੇਸ਼ਸਤੁ ਮਾਰਣ ਹਿਤ ਤਾਂਹੀ*। ਧੁਰਕੀ ਬਾਣ ਇਹੀ ਪ੍ਰਭੁ ਕੇਰੀ।
ਸਿੱਖਨ ਸਭਿ ਬਿਚਾਰਿ ਕਰਿ ਹੇਰੀ॥੫੨॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ
ਦੁਤਿਯ ਰਾਸੇ 'ਬੱਧੁ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੈ ਨਾਮ ਅਸ਼ਟ ਚੌਥਰੀਸਤੀ ਅੰਸੂ॥ ੪੯॥

੪੯. [ਇਜ ਗੀਗਾ ਰਾਮ ਬਾਜਰਾ ਵੇਚਣ ਆਇਆ]

ਦੇਹਰਾ॥ ਨਗਰ ਬਠਿੰਡੇ ਮਹਿ ਬਸਹਿ ਇਕ ਦਿਜ ਗੀਗਾ ਰਾਮ। ਲਾਇ ਅੰਨ
ਬਹੁ ਬਾਜਰਾ ਆਇ ਬਨਜ ਕੇ ਕਾਮ॥੧॥ ਚੰਪਈ॥ ਚਲਨੇ ਚਲਨੇ ਸਤੰਦ੍ਰਵ
ਉਲਘਾਇਵ*। ਪਾਰ ਬਿਪਾਸਾ ਤੇ ਉਤਰਾਇਵ। ਮਾਝੇ ਮਹਿ ਬੂਝਨੇ ਤਬਿ
ਜਾਇ। 'ਅੰਨ ਬਾਜਰਾ ਕਹਾਂ ਬਿਕਾਇ?'॥ ੨॥ ਜਿਸ ਬਲ ਛਿੱਪੂ ਲੇਹਿ ਕੇ
ਮਲਾਦੇ ਕਰਿ ਹਟੋਂ ਸਕਲ ਹੀ ਤੋਲਿ। ਤਬਿ ਲੋਕਨ ਤਿਹ ਕਹਨੇ ਸੁਨਾਇ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਤਾਲ ਲਵਾਇ॥੩॥ ਤਹਾਂ ਅੰਨ ਕੇ ਖਰਚ ਘਨੇਰੇ। ਸਿਖ
ਸੰਗਤਿ ਕੇ ਬੰਦ ਬਡੇਰੇ। ਅਨਿਕ ਮਜੂਰ ਕਾਰ ਕੇ ਕਰੇਂ। ਨਿਸ ਬਾਸਰ
ਤਿਸ ਹੀ ਬਲ ਬਿਰੇਂ॥੪॥ ਤਹਾਂ ਪਹੁੰਚੈਂ ਗੇ ਜਿਸ ਬਾਗਿਹੁਇ ਹੈ ਸਕਲ ਤੋਰ
ਬਿਵਹਾਰਿ। ਲੇ ਕਰਿ ਦਰਬ ਤੁਰਤ ਘਰ ਜੈ ਹੈ। ਅਪਰ ਬਾਨ ਇਮ ਨਹੀਂ
ਬਿਕੈ ਹੈ॥੫॥ ਸੁਨਿ ਲੋਕਨ ਤੇ ਚੌਪ ਬਿਸਾਲਾ। ਲਾਇ ਅੰਨ ਸਭਿ ਗੁਰ ਦਿਸ
ਚਾਲਾ। ਸਨੇ ਸਨੇ ਪਹੁੰਚਨੇ ਤਹਿ ਜਾਇਨਾਮ ਜੁ ਗੁਰ ਕੇ ਚੱਕ ਕਹਾਇ॥੬॥
ਅਪਨ ਅੰਨ ਸਭਿ ਜਾਇ ਉਤਾਰਾ। ਡੇਰਾ ਕਰਿ ਹਰਖਨੇ ਉਰ ਭਾਰਾ। ਜਹਿ
ਮਾਨਵ ਸਮੁਦਾਇ ਦਿਸੀਤੇ। ਦੇਸ ਬਿਦੇਸਨ ਕੇ ਬਿਚਰੈਤੇ†॥ ੭॥ ਹੋਤਿ
ਤਾਲ ਕੀ ਕਾਰ ਬਿਸਾਲਾ। ਕਰਹਿ ਈਂਟਕਾ ਕੇ ਨਰ ਜਾਲਾ। ਕੇਤਿਕ ਬੂਨੇ
ਕੀ ਬਡਿ ਕਾਰ। ਮਿਲ ਕਰਿ ਕਰਹਿ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ॥੮॥ ਕੇਤਿਕ ਈਂਧਨ
ਅਧਿਕ ਸਕੇਲੈਂ। ਸੀਸ ਉਠਾਇ ਪਜਾਵਨਿ ਮੇਲੈਂ। ਕੇਤਿਕ ਰੋਰ ਬਹੋਰਨ

ਪੈਲੇ ਪਿਆ। *ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ। *ਸਤਲੁਜ ਲਿਖਿਆ।

*ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਾਕਸ਼ਤ

ਕਵਿ ਜੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਮਾਤ੍ਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

†ਇਕ ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਇਸ ਬਾਣੀ

ਪਿਛੇ ਮੋਢੇ ਦਾ ਪ੍ਰਾਣ ਸਿਗਲੀ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲਾ ਅੰਸੂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਇਥੇ ੩ ਹੋਰਨਾਂ
ਲੁਸਖਿਆ ਵਿੱਚ ਤੀਸਰੀ ਰਾਸ ਦਾ ਬੱਤੀਵਾਂ ਅੰਸੂ ਹੈ।

‡ਪਾ:-ਵਿਚਰੀਤੇ।

ਕਰੈ^੧। ਭਲੇ ਸੁਧਾਰਿ ਏਕ ਬਲ ਧਰੈ^੨॥੯॥ ਕੇਤਿਕ ਆਨਹਿ^੩ ਤਾਲ ਨਜੀਕੇ।
 ਕੋ ਘਰ ਘਰਿ^੪ ਲਾਵਤਿ ਹੈਂ ਨੀਕੇ। ਕਰੇ ਈਂਟਕਾ ਕੇ ਬਝਿ ਢੇਰ। ਕੇਤਿਕ
 ਕਰਦਮ ਕਰਿ ਕਰਿ ਗੇਰ ॥ ੧੦ ॥ ਕੇਤਿਕ ਚੁਨੋ ਪੀਸ ਬਨਾਇ। ਕੋ
 ਕਾਰੀਗਰ ਨਿਕਟ ਪੁਚਾਇ। ਸਿਰ ਪਰ ਧਰਹਿ ਟੋਕਰੀ ਢੇਵੇਂ। ਸਗਰੇ
 ਦਿਨ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਜੇਵੇਂ ॥ ੧੧ ॥ ਤਿਨ ਮਹੁ ਕੇਤਿਕ ਸਿਖ ਸਰਧਾਲੂ।
 ਕਰਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਕਾਰ ਬਿਸਾਲੂ। ਕੇਤਿਕ ਤਹਿ ਮਜੂਰ ਕਰਿ ਕਾਰੀ।
 ਭਈ ਸੰਝ ਤੇ ਲੇਤਿ ਦਿਹਾਰੀ ॥ ੧੨ ॥ ਕੇਤਿਕ ਕਾਰੀਗਰ ਹੈਂ ਲਾਗੇ।
 ਸਰਬ ਵਸਤੁ ਆਨਹਿ ਤਿਨ ਆਗੇ। ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਪਿਖਿ ਦਿਸ ਬਿਸਮਾਯੇ।
 ਘਾਲ ਬਝੀ ਘਾਲਨਿ ਚਿਤ ਲਾਯੇ ॥ ੧੩ ॥ ਗੀਗਾਰਾਮ ਬਿੱਪੁ ਚਿਤ ਫਿਰਜੇ^੫।
 ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੀਕੇ ਉਰ ਧਰਜੇ। ਮਸਤਕ ਟੇਕਿ ਦੂਰ ਤੇ ਗਯੇ। ਅਪਨਿ ਅੰਨ
 ਕੇ ਢਿਗ ਬਿਰ ਬਿਯੋ ॥ ੧੪ ॥ ਤਿਸ ਦਿਨ ਗੁਰ ਕੇ ਦੇਗ ਨ ਹੋਈ। ਅੰਨ ਗਯੇ
 ਬਰ^੬ ਲਗਾਇ ਨ ਕੋਈ। ਬਹੁ ਗ੍ਰਾਮਨ ਕੋ ਜੇਤਿਕ ਆਯੇ। ਸੋ ਸਭਿ ਲੰਗਰ
 ਬਿੱਖੇ ਲਗਾਯੇ ॥ ੧੫ ॥ ਨਰਨਿ ਹਜ਼ਾਰਨ ਹੋਇ ਅਹਾਰਾ। ਬਰਤਤਿ ਰਹੈ ਸੰਝ
 ਲਗ ਸਾਰਾ। ਨਹੀਂ ਅੰਨ ਪਹੁੰਚਜੈ ਕਿਤਹੀ ਤੇ। ਬਿਨ ਭੋਜਨ ਸੋ ਦਿਵਸ
 ਬਿਤੀਤੇ ॥ ੧੬ ॥ ਬਹੁਰ ਆਗਲੇ ਦਿਨ ਜਬਿ ਭਯੋ ਕਿਤ ਤੇ ਅੰਨ ਨ ਆਵਨਿ
 ਬਯੋ। ਸੁਨਿਕੈ ਗੀਗਾਰਾਮ ਬਿਚਾਰਾ—ਇਨ ਕੋ ਅਰਪਹਿ^੭ ਦਰਬ ਹਜ਼ਾਰਾ ॥
 ੧੭ ॥ ਅਪਨਿ ਭਲੇ ਕਰਿਬੇ ਕੇ ਕਾਰਨ। ਰੈਨ ਦਿਵਸ ਲਾਗੇ ਸਰ ਕਾਰਨ^੮।
 ਸਕਲ ਕਾਮਨਾ ਗੁਰ ਤੇ ਚਾਹੈ। ਦਰਬ ਦੇਤਿ ਅਰੁ ਸੇਵ ਉਮਾਹੈ ॥ ੧੮ ॥ ਯਾ
 ਤੇ ਮੈਂ ਭੀ ਸੇਵਾ ਕਰੈ। ਸਰਧਾ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਉਰ ਧਰੈ। ਹੋਇ ਸੁਫਲ ਕੁਛ
 ਸੁਖ ਮੈਂ ਪਾਉਂ। ਤਬਿ ਮੈਂ ਸਿੱਖੀ ਭਲੇ ਕਮਾਉਂ ॥ ੧੯ ॥ ਦਿਵਸ ਦੂਸਰੇ ਦੇਗ ਨ
 ਹੋਈ। ਇਹ ਅਵਸਰ ਮੁਝ ਅਪਰ ਨ ਕੋਈ—ਇਤਨਾ ਦਿਕ ਉਰ ਚਿਤਵਤਿ
 ਭਯੋ। ਜਹਿ ਲੰਗਰ ਬਲ ਤਹਿ ਕੋ ਗਯੋ ॥ ੨੦ ॥ ਬੁਝਨਿ ਕਰਜੈ ‘ਦੇਗ ਕਿਮ
 ਚਲੈ?’। ਕਿਹ ਤੇ ਅੰਨ ਰਾਸ ਨਿਤਿ ਮਿਲੈ?’। ਸਿੱਖਨ ਕਹਜੈ ‘ਗ੍ਰਾਮ ਤੇ
 ਆਵੈ। ਮਾਨਵ ਆਨਿ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਖਾਵੈ ॥ ੨੧ ॥ ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਗੁਰਕੇ ਬਹੁ ਆਨਹਿ।
 ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਅਰਪਨ ਗਨ ਠਾਨਹਿ। ਨਿਤ ਅਤੋਟ ਸਤਿਗੁਰੁ ਭੰਡਾਰਾ। ਚਲਜੈ
 ਜਾਇ ਸਦ ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰਾ’ ॥ ੨੨ ॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਗੀਗਾਰਾਮ ਬਖਾਨਾ ‘ਬੇਚਨ

^੧ਰੋੜ ਰੋਲਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ^੨(ਵਿੱਟਾਂ) ਲਗਾਉਂਦੇ। ^੩ਘੜ ਘੜਕੇ। ^੪(ਨੇਕੀ ਵਾਲ) ਪਲਟਿਆ।

^੫ਬੁਝ ਗਿਆ ਸੀ। ^੬ਦਿਨਾਂ (ਭਾਵ ਚੁਰੂ ਜੀ) ਨੂੰ (ਲੋਕਾਂ) ਅਰਪਦੇ ਹਨ। ^੭ਤਲਾ ਦੇ ਕੰਮ।

ਹੇਤ ਅੰਨ ਮੈਂ ਆਨਾ॥ ਨਗਰ ਬਠਿੰਡੇ ਬਾਸ ਹਮਾਰਾ॥ ਲੇਨਿ ਲਾਭ ਕੋ ਇਤ
 ਪਗ ਧਾਰਾ॥੨੩॥ ਆਜ ਦੇਗ ਲੇ ਮੁਝ ਤੇ ਕੀਜਹਿ॥ ਗਨ ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਭੋਜਨ
 ਦੀਜਹਿ॥ ਛੁਧਿਤ ਰਹੇ ਸਭਿ ਸੋਲਾ ਜਾਮ^੧॥ ਇਸਤੇ ਲਾਭ ਨ ਕੋ ਅਭਿਰਾਮ^੨
 ॥੨੪॥ ਸਿਖ ਨੇ ਭਨਯੋ ‘ਬੁਝਿ ਗੁਰ ਲੇਉਂ॥ ਤੋਹਿ ਅੰਨ ਪੁਨ ਦੇਗ ਕਰੇਉ’ ।
 ਇਮ ਕਹਿ ਮਨ ਤੇ ਗਿਨਤਨੋ ਗਿਨਤੀ॥ ਜਾਇ ਕੀਨ ਪ੍ਰਭੁ ਆਗੇ ਬਿਨਤੀ॥
 ੨੫॥ ‘ਜੇਗਲ ਤੇ ਇਕ ਇਤ ਦਿਜ ਆਯੋ॥ ਬੇਚਨ ਹੇਤੁ ਬਾਜਰਾ ਲਯਾਯੋ ।
 ਸੋ ਅਬਿ ਦੇਗ ਕਰਾਵਨ ਚਹੈ॥ ਕਰਹਿ ਸੁਹੁਕਮ ਜਿ ਰਾਵਰ ਕਹੈ’॥੨੬॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਫੁਰਮਾਯੋ । ‘ਲੇਹੁ ਤੋਲ ਜੇਤਿਕ ਮਨ ਭਾਯੋ । ਮੇਲਾ
 ਜਬਹਿ ਬਿਸਾਖੀ ਹੋਇ॥ ਆਇ ਜਿ ਦਰਬ ਦੇਹਿ ਤਿਹ ਸੋਇ’ ॥ ੨੭ ॥ ਸੁਨਿ
 ਕਰਿ ਲੀਨਿ ਬਾਜਰਾ ਸੋ ਮਨ । ਕਰਿ ਕੈ ਦੇਗ ਅਚਾਈ ਤਤਛਿਨ॥ ਦਿਵਸ
 ਦੁਸਰੇ ਤੈਸੇ ਭਾਯੋ॥ ਕਿਤ ਤੇ ਅੰਨ ਨ ਆਵਨ ਥਾਯੋ॥੨੮॥ ਧਰਿ ਸ਼ਰਧਾ ਉਰ
 ਗੰਗਾਰਾਮ॥ ਕਰਤਿ ਭਾਯੋ ਤੈਸੇ ਤਬਿ ਕਾਮਾਸੋ ਮਨ ਤੋਲ ਦਿਯੋ ਤਿਸਤਾਈਂ॥
 ਭਈ ਦੇਗ ਸੰਗਤਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਈ॥੨੯॥ ਦਿਵਸ ਤੀਸਰੇ ਦੇਖਯੋ ਤੈਸੇ । ਸੋ ਮਨ
 ਦੀਨ ਪ੍ਰਥਮ ਹੀ ਜੈਸੇ॥ ਦੇਗ ਬਨਹਿ ਸੰਗਤਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵਹਿ । ਸਰ ਕੀ ਸਭਿ
 ਹੀ ਕਾਰ ਕਮਾਵਹਿ॥੩੦॥ ਪੰਚ ਦਿਵਸ ਲਾਗਿ ਤੈਸੇ ਕੀਨੋ॥ ਅੰਨ ਪੰਚ ਸੋ ਮਨ
 ਤਿਹ ਦੀਨੋ॥ ਰਹਯੋ ਪਿਖਤਿ ਪੁਨ ਸਭਿ ਬਿਵਹਾਰੁ । ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਹੋਤਿ ਤਾਲ
 ਕੀ ਕਾਰੁ॥੩੧॥ ਅੰਨ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਮਨ ਅਰਪਾਵਹਿ । ਆਨ ਸਿੱਖ ਪੁਨ ਕਾਰ
 ਕਮਾਵਹਿ । ਧਨੀ ਪੁਰਖ ਧਨ ਦੇਤਿ ਚੜ੍ਹਾਇ । ਪੁਨ ਨਿਜ ਕਰ ਸੋ ਸੇਵ
 ਕਮਾਇ॥੩੨॥ ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ ਸਿੱਖਨ ਕੀ ਰੀਤਿ॥ ਦਿਜਬਰ ਕੈ ਉਪਜਤਿ ਚਿਤ
 ਪ੍ਰੀਤ॥ ਮਿਲ ਸਭਿਹਿਨਿ ਮੈਂ ਕਰਿਬੋ ਲਗਯੋ॥ ਸੇਵਾ ਸਰ ਕੀ ਪ੍ਰੇਮ ਪਗਯੋ॥੩੩॥
 ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਸ਼ਰਧਾ ਅਧਿਕ ਬਧਾਵੈ॥ ਭਾਗ ਜਗੋ ਕਹੁ ਕੌਨ ਸਿਖਾਵੈ^੩॥ ਘਰ
 ਕੀ ਚੀਤ॥ ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਤਜਾਗੋ॥ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਅਰੁ ਸੇਵਾ ਲਾਗੋ॥੩੪॥ ਕੇਤਿਕ
 ਦਿਨ ਗੁਰ ਨਿਕਟ ਗੁਜਾਰੇ॥ ਕਰਹਿ ਕਾਰ ਉਰ ਸ਼ਰਧਾ ਧਾਰੇ । ਪੁਨ
 ਬੈਸਾਖੀਕੋ ਬਝ ਮੇਲਾ॥ ਚਹੁ ਦਿਸ਼ਕੇ ਨਰ ਭਏ ਸਕੇਲਾ॥੩੫॥ ਅਧਿਕ ਭੀਰ
 ਸਤਿਗੁਰ ਢਿਗ ਹੋਈ । ਧਰਹਿ ਭੋਟ ਬੰਦਤਿ ਸਭਿ ਕੋਈ॥ ਸੁੰਦਰ ਵਸਤੁ*
 ਅਨਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ॥ ਕੋ ਆਨਹਿ ਧਨ ਕੀ ਉਪਹਾਰਾ॥੩੬॥ ਜੇਤਿਕ ਨਰ ਮੇਲੇ

^੧ਸੋਲ੍ਹਾਂ ਪਹਿਰ । ^੨ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਖਚਿਤ ਹੋਕੇ । ^੩ਜਿਸਦੇ ਭਾਗ ਜਾਗ ਪੈਣ (ਦੱਸੋ) ਉਹਨੂੰ ਕੌਣ ਸਿਖਾਵੇ ?
 *ਪਾ:-ਬਸਤੂ ।

ਪੁਰ ਆਇਓਧਰਹਿ ਭਾਉ ਸਰ ਸੇਵ ਕਮਾਏ। ਅਨਿਕ ਕਾਮਨਾ* ਪੁਰਨਹੋਇ।
ਨਈ ਕਰਤਿ ਹੈ ਮਨ ਮਹਿ ਕੋਇ ॥੩੭॥ ਕਰਹਿ ਮੇਵਰੋ* ਸਭਿ ਅਰਦਾਸ।
ਸਕਲ ਨਿਵੇਦਹਿ* ਸਿੱਖਜਨ ਆਸ। ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਖੁਸ਼ੀ ਬਿਸਾਲ।
ਦਰਸਨ ਪਿਖਿ ਪਿਖਿ ਹੋਹਿ ਨਿਹਾਲ॥੩੮॥ ਮੇਲਾ ਬਿਛੁਰ ਗਯੋ* ਪੁਨ ਤਹਾ
। ਗੰਗਾਰਾਮ ਪ੍ਰੇਮ ਉਰ ਮਹਾ। ਸਦਨ ਜਾਨ ਨਹਿ ਚਿਤਵਨਿ ਕਰਤਾ। ਨਿਜ
ਕੱਲਜਾਨ ਆਸ ਉਰ ਧਰਤਾ॥੩੯॥ ਬੈਸਾਖੀ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਪਾਛੇ। ਸ੍ਰੀ ਅਰ-
ਜਨ ਸਿਮਰਨ ਕਰਿ ਆਛੇ । ‘ਅੰਨ ਪ੍ਰਥਮ ਦੀਨਸਿ ਦਿਜ ਜਾਹੀ। ਆਨਹੁ
ਤਿਹ ਬੁਲਾਇ ਹਮ ਪਾਹੀ ॥੪੦॥ ਮੇਲੇ ਮਹਿ ਆਯਹੁ ਧਨ ਜੋਇ । ਤਿਸ
ਮਹਿ ਤੋ ਦੀਜਹਿ ਪਿਖਿ ਜੋਇ’ । ਹੁਕਮ ਮਸਿਦਨ ਪਰ ਇਮ ਹੋਵਾ । ਸਿਖ
ਨੈ ਜਾਇ ਸੁ ਦਿਜ ਕੋ ਜੋਵਾ*॥੪੧॥ ਕਹੜੋ* ਬਿੱਪੁ ਤੁਮ ਉਠਿ ਰਲਿ ਸਾਬ।
ਸਿਮਰਤਿ ਹੈਂ ਅਬਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਨਾਥ’ ।—ਕੜਾ ਮਝ ਕਹਹਿ?—ਬਿਚਾਰਤਿ
ਮਨ ਮੈਂ । ਸਿਖ ਕੋ ਸੰਗ ਆਇ ਤਿਸ ਛਿਨ ਮੈਂ॥੪੨॥ ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਬੈਠਨੈ
ਅਗੁਵਾਈ। ਜਿਸ ਕੋ ਪ੍ਰੇਮ ਵਧੈ ਅਧਿਕਾਈ। ਸੇਵਾ ਮਹਿ ਨਿਸ ਦਿਨ ਅਨੁ-
ਰਾਗਾ । ਅਪਰ ਮਨੋਰਥ ਸਗਰੋ ਤਜਾਗਾ ॥੪੩॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ
ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰਾਸੇ ‘ਦਿਜ ਗੰਗਾਰਾਮ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਉਨਿ ਪੰਛਾਸਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੪੯ ॥

੫੦. [ਗੰਗਾ ਰਾਮ । ਮੁਲ ਚੰਦ ।]

ਦੋਹਰਾ ॥ ਬੈਠਨੈ ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਨਿਕਟ ਪਿਖਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਨਾਥ । ਕ੍ਰਿਪਾ
ਬਿਲੋਚਨਭਰਿਰਹੇ ਕਹੜੋਬਿੱਪੁ ਕੇਸਾਥ॥੧॥ ਚੋਪਈ॥ ‘ਦਿਜ ਜੁ ਮੇਲ ਅੰਨ†
ਕੋ ਲੀਜੈ। ਪੁਰਹੁ ਕਾਮਨਾ ਸਦਨ ਸਿਧੀਜੈ। ਬੁਰਨੈ ਹੁਤੇ ਜਬਿ ਤੁਮ ਨੇ ਦਯੋ।
ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਸਭਿ ਅਰਵਨ ਕਯੋ॥੨॥ ਲੇਹੁ ਮੇਲ ਤੇ ਦਰਬ ਸਵਾਯੋ। ਜਿਸਤੇ
ਦੂਰ ਦੇਸ ਤੇ ਲਜਾਯੋ‡। ਪੁਨ ਉਧਾਰ ਪਰ ਬਾਂਛਤ ਕਾਲਾ⁴। ਦਯੋ ਅੰਨ ਤੈ
ਆਨਿ ਬਿਸਾਲਾ’॥੩॥ ਸੁਨਿ ਦਿਜ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕੈ ਬੋਲਾ। ‘ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ! ਮੈਂ ਨ
ਲੇਉਂ ਕਛੁ⁵ ਮੇਲਾ। ਰਾਵਰਿ ਕੀ ਸੇਵਾ ਮੈਂ ਕਰਿਹੈਂ। ਜਨਮ ਸੁਫਲ ਕੀ ਆਸਾ
ਧਰਿਹੈਂ॥੪॥ ਸਦਨ ਜਾਨ ਕੀ ਨਾਂਹਿਨ ਚਾਹੁ। ਬੈਸ ਬਿਤਾਵੈਂ ਸੰਗਤਿ ਮਾਹੁ।
ਤੁਮ ਤੇ ਪਰੇ ਅਪਰ ਕੋ ਨੀਕਾ?। ਜਹਿ ਕੱਲਜਾਨ ਹੋਇ ਹੈ ਜੀ ਕਾ॥੫॥ ਨਹਿ
ਤੁਮਰੋ ਦਰ ਛੋਰਨ ਕਰੋਂ। ਰਾਵਰਿ ਨਾਮ ਧਨਾਨ ਹੀ ਧਰੋਂ’। ਸੁਨਿ ਬੋਲੇ ਸ੍ਰੀ
ⁱਅਰਦਾਸੀਆ । ²ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ । ³ਖਿੰਡ ਗਿਆ । ⁴ਲਭਿਆ । ⁵ਉਧਾਰ ਉਤੇ
ਅਤੇ ਲੋੜ ਸਮੇਂ ।

*ਪਾ:—ਭਾਵਨਾ । †ਪਾ:—ਅੰਨ ਮੇਲ । ‡ਪਾ:—ਚਲ ਆਯੋ । §ਪਾ:—ਕਰਿ ।

ਸਤਿਗੁਰ ਤਬੈ ਦਰਬ ਸਰਬ ਲਿਹੁ ਦਿਜਬਰ ਅਬੈ ॥੬॥ ਸੋ ਗ੍ਰਿਹ ਅਪਨੇ
 ਦੇਹੁ ਪੁਚਾਇ । ਕੈ ਅਬਿ ਆਪ ਸੁ ਲੇਹੁ ਸਿਧਾਇ । ਬਹੁਰੋ ਆਇ ਕਰਹੁ ਸਰ
 ਸੇਵਾ । ਬਾਂਛਤਿ ਪਾਇੰ, ਦੇਹਿ ਗੁਰਦੇਵਾ ॥ ੭ ॥ ਦਿਜ ਕੋ ਦਰਬ ਲੇਤਿ ਸੋ
 ਨਾਂਹੀ । ਹਮਰੇ ਸਿੱਖ ਦੇਤਿ ਹਮ ਪਾਹੀ । ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਘਰ ਤੋਟ ਨ ਕੋਈ ।
 ਆਮਦ ਖਰਚ ਸਦਾਇਮਿ ਹੋਈ ॥੮॥ ਗੰਗਾਰਾਮਨੰਮ੍ਰਿ ਹੁਇ ਭਨਜੋ । ਮੈਂਮਨ
 ਤੇ ਰਾਵਰਿ ਸਿਖ ਬਨਜੋ । ਅਰਪਨ ਕਰਜੋ ਅੰਨ ਮੈਂ ਆਨਿ । ਕਰਿਹੋ ਰਾਵਰਿ
 ਸੇਵ ਮਹਾਂਨ ॥੯॥ ਸਦਨ ਜਾਨਿ ਕੀ ਚਾਹਿ ਨ ਮੋਰੇ । ਨਹੀਂ ਮਨੋਰਥ ਮਨ ਮਹਿ
 ਔਰੇ । ਅਪਨੋ ਸਿੱਖ ਬਨਾਵਨ ਕਰੀ ਅਹਿਉਰ ਤੇ ਭਰਮ ਮੋਹ* ਪਰਹਰੀ-
 ਅਹਿ ॥੧੦॥ ਦੀਨ ਜਾਨਿ ਲਿਹੁ ਅਪਨਿ ਬਨਾਈ । ਪਰਜੇ ਆਨ ਕਰਿ ਮੈਂ
 ਸ਼ਰਨਾਈ । ਦੀਨ ਦਸਾਲ ਸੁਭ ਨਾਮ ਸੁਨਜੋ ਹੈ । ਸਿੱਖਨ ਵਤਸਲ* ਬਿਰਦ
 ਗੁਨਜੋ ਹੈ ॥੧੧॥ ਛੋਰੋਂ ਨਹੀਂ ਆਸਰੋ ਰਾਵਰਿ । ਤਜਹਿ ਜਿ ਅਪਰ ਗਿਨਯ ਕੋ
 ਬਾਵਰ* । ਕਰਿ ਨਿਸ਼ਚੈ ਮੈਂ ਗਹਜੇ ਅਲੰਬ । ਬੈਠਜੋ ਤਜਿਕੈ ਸਰਬ ਕੁਟੰਬ ॥
 ੧੨॥ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰੀਤ ਅਬਿ ਕਿਸਕੇ ਸਾਥ । ਕਰਜੇ ਖੋਜ ਮੈਂ ਤੁਮਕੋ ਨਾਥ । ਅਸ
 ਦ੍ਰਿੜ* ਨਿਸ਼ਚਾ ਦਿਜ ਕੋ ਦੇਖਿ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਵਿਸੇਖ ॥੧੩॥
 ਨਿਰਮਲ ਜਲ ਤੇ ਚਰਨ ਪਖਾਰੇ । ਪਾਹੁਲ ਦਈ ਸੇਵਹ ਨਿਵਾਰੇ । ਅਪਨੀ
 ਸੇਵਾ ਬਿਖੈ ਲਗਾਯਹੁ । ਮੋਖ ਕਰਨ ਕੋ ਸਿੱਖ ਬਨਾਯਹੁ ॥੧੪॥ ਉਰ ਅਨੰਦ
 ਲਹਿ ਸੇਵਾ ਲਾਗਜੇ । ਪੂਰਬ ਭਾਗ ਭਾਲ ਪਰ ਜਾਗਜੇ । ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਕਾਰ
 ਕਰਤਿ ਹੈ ਜਜੋਂ ਜਜੋਂ । ਉਰ ਨਿਰਮਲ ਦਿਜਹੋਵਹਿ ਤਜੋਂ ਤਜੋਂ ॥੧੫॥ ਕੇਤਿਕ
 ਕਾਲ ਰਹਜੇ ਜਬਿ ਪਾਸਾਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਇਕ ਦਿਨ ਸੁਭ
 ਉਪਦੇਸ਼ ਬਤਾਯੋ । ਸਤਿਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਲਿਵ ਲਾਯੋ ॥੧੬॥ ਸਿੱਧਾਂ ਆਨਿ*
 ਖਰੀ ਕਰ ਜੋਰਿ । ਭਯੋ ਸਿੱਧ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੇ ਜੋਰ* । ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਾਰ
 ਕਰੰਤਾ । ਭਯੋ ਬਿਸਾਲੈ ਸ਼ਕਤਿ ਧਰੰਤਾ ॥੧੭॥ ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਨੇ ਰੁਖਸਦ
 ਕਰਜੋ । ਮਾਨਿ ਹੁਕਮ ਪਦ ਪਰ ਸਿਰ ਧਰਜੋ । ਨਗਰ ਬਠਿੰਡੇ ਕੋ ਚਲਿ ਆਯੋ ।
 ਭਯੋ ਮਸਤ ਮਨ ਭਰਮ ਮਿਟਾਯੋ ॥੧੮॥ ਉਤਰਜੋ ਰੰਗ ਹੁਤੋ ਜਗ ਕਾਚੋ* ।

* (ਇਹ) ਧਨ ਬ੍ਰਹਮਨ ਦਾ ਹੈ ਉਹ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ । * ਭਰਮ ਤੇ ਮੋਹ ਮੇਰੇ ਦਿਲੋਂ
 ਦੂਰ ਕਰੋ । * ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ । * ਆਪ ਨੂੰ ਛੱਡਕੇ ਜੇ ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀਏ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ
 ਕੋਈ ਬਾਵਲਾ ਕਹੇਗਾ । * ਪੱਕਾ । * ਸਿੱਧੀਆਂ । * ਬਲ ਨਾਲ । * ਜਗਤ (ਦੇ ਮੋਹ ਦਾ)
 ਕੱਢਾ ਰੰਗ ।
 * ਪਾ:—ਮੋਹ ।

ਸੱਤਸਨਾਮ ਰਾਚਨੇ ਰੰਗ ਸਾਚੇ । ਹੇਰਿ ਲੋਕ ਮਨ ਬਿਸਮਤਿ ਹੋਏ । ਕਰਤਿ
ਅਦਾਬ ਅਧਿਕ ਸਭਿ ਕੋਏ ॥੧੯॥ ਵਹਿਰ ਨਗਰ ਤੇ ਬੈਠਨੇ ਰਹੈ । ਫੁਰਹਿ
ਬਚਨ ਜੈਸੇ ਕਿਸਿ ਕਹੈ । ‘ਪ੍ਰੋਹਤ ਧਰਮ ਫੋਰ’ ਲਿਖਿ ਦੀਨੈ । ਅਪਰ ਬਿੱਪ੍ਰ
ਕੋ ਤਿਸੁ ਮੈਂ ਕੀਨੈ ॥੨੦॥ ਨਿਜ ਪੁੱਤਨ ਤੇ ਦਯੋਛੁਟਾਈ । ਕੇਵਲ ਸੱਤਿਨਾਮ
ਲਿਵ ਲਾਈ । ਤਹਾਂ ਰਹਤਿ ਖੰਤੀ ਜੁਗ ਭ੍ਰਾਤਾ । ਧਨੀ ਅਧਿਕ ਜਗ ਮਹਿ
ਬੱਖਸਾਤਾ ॥੨੧॥ ਜੇਸਟ ਬਿਧੀਚੰਦ ਹੈ ਨਾਮੁ । ਸਿਧੀਚੰਦ ਛੋਟੇ ਤਿਹ ਧਾਮੁ ।
ਲਘੁ ਨੇ* ਸੇਵਾ ਤਿਸ ਕੀ* ਠਾਨੀ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਦੇ ਆਇਸੁ ਮਾਨੀ ॥ ੨੨ ॥
ਕਰ ਜੋਰਹਿ, ਬੈਠਹਿ ਨਿਤ ਪਾਸ । ਜਬਿ ਕੁਛ ਬਚਨ ਸੁ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ।
ਤਾਤਕਾਲ ਮਾਨਹਿ ਤਿਮ ਕਰੈ । ਬਿਨ ਆਲਸ ਸੇਵਾ ਤਤਪਰੈ ॥੨੩॥ ਬਸਤ੍ਰ
ਰੁਚਿਰ ਅਰਪਹਿ ਢਿਗ ਲਜਾਇ । ਸ਼ਾਦਲ ਭੋਜਨ ਦੇ ਤ੍ਰਿਪਤਾਇ । ਨਿਜ
ਕਰ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਜਲ ਆਨਹਿ । ਕਰਨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਾਵਤਿ ਪਾਨਹਿ ॥੨੪॥
ਸਿਧੀਚੰਦ ਸੇਵਾ ਇਮ ਕਰੈ । ਉਰ ਸ਼ਰਧਾ ਨਿਸ ਬਾਸੁਰ ਧਰੈ । ਬੀਤ ਗਯੋ
ਜਬਿ ਕੇਤਿਕ ਕਾਲ । ਸਭਿ ਤਜਿ, ਘਾਲੀ ਘਾਲ ਬਿਸਾਲ ॥੨੫॥ ਪਿਖਿ ਕਰਿ
ਦਿਜਬਰ ਗੰਗਾਰਾਮ । ਭਯੋ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕ੍ਰਿਪਾ ਅਭਿਰਾਮ । ‘ਸਿਧੀਚੰਦ ਤੂੰ ਸੇਵਾ
ਕਰੈ । ਕੌਨ ਮਨੋਰਥ ਮਨ ਮੈਂ ਧਰੈ’ ॥੨੬॥ ਸੈ ਅਬਿ ਹਮਰੇ ਤੀਰ ਕਹੀਜੈ ।
ਬਾਂਛਤਿ ਹੋਹਿ ਨਿਸੰਸੈ ਲੀਜੈ । ਸ਼ਰਧਾ ਸੇਵ ਹੇਰਿ ਕਰਿ ਤੋਹੀ । ਅਨਕੰਪਾ
ਉਪਜਤਿ ਹੈ ਮੋਹੀ ॥੨੭॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਸਿਧੀਚੰਦ ਦਿਜ ਬੈਨ । ਭਯੋ ਅਨੰਦ
ਪ੍ਰਫੁਲਲਤ ਨੈਨ । ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਕਹਸੇ ਅਗਾਰੀ । ‘ਜੇ ਅਬਿ ਰਾਵਰ
ਕਰਨਾ ਧਾਰੀ ॥੨੮॥ ਪੁੱਤ੍ਰ ਨਹੀਂ ਉਪਜਤਿ ਘਰ ਮੇਰੇ । ਹਾਰੇ ਕਰਿ ਉਪਚਾਰ
ਘਨੇਰੇ । ਸਿੱਧ ਸਪੁਤ੍ਰ ਦੀਜੀਏ ਮੋਹੀ । ਬਚਨ ਆਪ ਕੇ ਤੇ ਸਭਿ ਹੋਹੀ ॥੨੯॥
ਸੁਨਿਕੈ ਦਿਜਬਰ ਗੰਗਾਰਾਮ । ਗੁਰ ਕੋ ਸਿੱਖ ਉਰ ਬ੍ਰਿਤਿ ਅਭਿਰਾਮ । ਪੁੱਤ੍ਰ
ਦਾਸ ਕੇ ਲਖਨੇ ਨ ਧਾਮੁ । ਸ਼ਰਧਾ ਸਹਤ ਰਹਤਿ ਨਿਤ ਸ਼ਾਮ ॥੩੦॥ ‘ਸੁਤ
ਉਪਜਹਿ ਬੁਧਿ ਜੁਤਿ ਬਡ ਸਿੱਧਾ । ਹੋਵਹਿ ਜਗਤਿ ਬਿਸਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ’ । ਜਨ-
ਮਤਿ ਹੀ ਅਚਰਜ ਦਿਖਰਾਵਹਿ । ਬੰਦਹਿ ਚਰਨ ਜੁ ਹੋਰਨ ਆਵਹਿ ॥੩੧॥

‘ਪ੍ਰੋਹਤਤਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਮੈਂ ਛੱਡਿਆ’, ਇਹ ਗੱਲ ਲਿਖ ਦਿੱਤੀ । ‘ਹੋਰ ਬ੍ਰਹਮਰ ਨੂੰ ਉਸ
ਕੰਮ ਵਿਚ ਨੀਯਤ ਕੀਤਾ ਭਾਵ ਅਪਣੇ ਥਾਂ ਬਠਿੰਡੇ ਦਾ ਫੋਈ ਹੋਰ ਪ੍ਰੋਹਤ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ । ‘ਛੁਡਾ
ਦਿੱਤਾ (ਪ੍ਰੋਹਤਤਾਈ ਦਾ ਕੰਮ) । ‘ਭਾਵ ਗੰਗਾ ਰਾਮ ਦੀ । ‘ਆਗਿਆ ਮੈਂ ਨੇ । ‘ਪਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ।
‘ਦਯਾ । ‘ਸਿੱਧੀ ਵਾਲਾ ਸਪੁੱਤ੍ਰ । ‘ਸ਼ਰਨ । ‘ਉਜਾਗਰ । *ਪਾ:-ਇਹ ।

ਵੇਹਗਾ ॥ ਸਵਾ ਗਿਲਸ਼ਤ ਪ੍ਰਮਾਨ ਕੀ ਚੋਟੀ ਕੇ ਸਿਰ ਕੇਸ^੧ । ਅਤਿ ਸੁਪੈਦ^੨
ਜੁਤਿ ਜਨਮ ਹੈ ਅਸ ਹੁਇ ਸਿੱਧ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ॥੩੨॥ ਬੀਸ ਬਿਭੂਖਨ^੩, ਸੰਤ ਸ਼ੁਭ,
ਦੀਰਘ ਪਰ ਉਪਕਾਰਿ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਉਪਜਹਿ ਪੁੱਤ੍ਰ
ਤੁਮਾਰਾ ॥੩੩॥ ਜਿਸ ਕੋ ਮਾਨੈ ਦੇਸ਼ ਬਹੁ ਰਹੈ ਦਾਸ ਕੇ ਭਾਇ। ਮਹਾਂ ਸ਼ਕਤਿ
ਧਰਿ ਉਪਜ ਹੈ ਲਿਹੁ ਸੇਵਾ ਫਲ ਪਾਇ ॥੩੪॥ ਸਿਧੀਚੰਦ ਸੁਨਿ ਬਾਕ ਕੋ
ਸੁਧਾ ਸਮਾਨ ਬਿਲੇਦ। ਬੰਦਤਿ ਪਦ ਅਰਬੰਦ ਤਿਹ ਧਾਰਤਿ ਰਿਦੈ ਅਨੰਦ
॥੩੫॥ ਪੂਰਬ ਸਮ ਸੇਵਤਿ ਅਧਿਕ ਜਬਿ ਬੀਤਨੈ ਕੁਛ ਕਾਲ। ਗਰਭ ਧਰਮੈ
ਤਿਹ ਭਾਰਜਾ ਉਪਜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਬਿਸਾਲ ॥੩੬॥ ਦਸਮੇ ਮਾਸ ਪ੍ਰਸੂਤ ਭਾ ਮਹਾਂ
ਸਿੱਧ ਬਪੁ ਜੋਇ । ਜਿਨ ਜਿਨ ਦੇਖਨੈ ਜਾਇ ਤਬਿ ਸਭਿ ਕੇ ਅਚਰਜ ਹੋਇ
॥੩੭॥ ਚੋਟੀ ਸਵਾ ਗਿਲਸ਼ਤ ਕੀ ਸੇਤ ਕੇਸ^੪ ਇਕ ਸਾਰ। ਅਭਿਬੰਦਨ ਸਭਿ
ਹੀ ਕਰਤਿ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਜਾਇ ਨਿਹਾਰ ॥ ੩੮ ॥ ਸਿਧੀਚੰਦ ਤਬਿ ਆਇ
ਕੈ ਬੰਦਤਿ ਗੰਗਾਰਾਮ । ਹਰਖਤਿ ਹੁਇ ਤਬਿ ਹੀ ਧਰਮੈ ਮੂਲਚੰਦ ਤਿਸ
ਨਾਮ ॥੩੯॥ ਅਪਰ ਕਥਾ ਕਹਿ ਲਗ ਕਥੋਂ ਭਯੋ ਸਿੱਧ ਜਗ ਮਾਂਹਿ। ਅਜਮਤ
ਧਰਿ ਜੋ ਜਗਤ ਬਹੁ^੫ ਆਨ ਮਾਨਤੇ ਤਾਂਹਿ ॥੪੦॥ ਕਾਰ ਸੁਧਾਸਰ ਕੀ ਕਰੀ
ਦਿਜਬਰ ਗੰਗਾਰਾਮ । ਭਯੋ ਸ਼ਕਤਿ ਧਰਿ ਅਸ ਬਲੀ ਸਿਮਰਤਿ ਸ੍ਰੀ
ਸਤਿਨਾਮ ॥ ੪੧ ॥ ਅਬਿ ਲਗ ਜਗ ਮਹਿ ਬਿਦਤ ਬਹੁ ਨਗਰ ਸੁਨਾਮ^੬
ਬਿਸਾਲ । ਤਿਸ ਢਿਗ ਪੂਜਾ ਹੋਤਿ ਹੈ ਮੂਲਚੰਦ ਕੀ ਜਾਲ ॥ ੪੨॥ ਸੰਤਤਿ^੭
ਗੰਗਾਰਾਮ ਕੀ ਪੂਜਾ ਧਨ ਸੋ ਲੇਤਿ। ਸੇਵਤਿ ਜੋ ਕਰਿ ਕਾਮਨਾ ਸੋ ਪੂਰਨਕਰਿ
ਦੇਤਿ ॥੪੩॥ ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਕੇਤਿਕ ਗਿਨੈ ਕਰਤਿ ਸੁਧਾਸਰ ਕਾਰ । ਦੁਇ
ਲੋਕਨ ਕੇ ਸੁਖ ਲਹੇ ਸ਼ਕਤੀ ਪਾਇ ਉਦਾਰ ॥ ੪੪ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ
ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਗਾਥੇ 'ਗੰਗਾਰਾਮ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਪੰਚਾਸਮੇ ਅੰਸੂ ॥ ੫੦ ॥

੫੧. [ਮਸੰਦਾ ਦੀ ਖੁਟਿਆਈ] ।

ਵੇਹਗਾ ॥ ਸਿਖ ਅਨਗਨ ਸਮੁਦਾਇ ਹੈ ਕਰਤਿ ਸੁਧਾਸਰ ਕਾਰ । ਪਕੇ
ਪਜਾਵੇ ਈਂਟਕਾ ਆਨ ਤਾਲ ਪਰ ਭਾਰ ॥੧॥ ਚੋਪਈ ॥ ਪਾਕੀ ਚਿਨਿਬੇ ਲਗੇ
ਸੁਪਾਨ । ਸੌਂਪੀ ਕਾਰ ਮਸੰਦਨ ਮਾਨ। ਜੋ ਧਨ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨ ਆਵੈ। ਆਦਿ

^੧ਸਵਾ ਗਿੱਠ ਸਿਰ ਦੀ ਚੋਟੀ ਤੇ ਕੇਸ । ^੨ਭਾਵੇ ਚਿੱਟੇ । ^੩ਕੁਲ ਦਾ ਗਹਿਣਾ । ^੪(ਸਿਰ ਦੀ)
ਚੋਟੀ (ਤੇ) ਸਵਾ ਗਿੱਠ ਚਿੱਟੇ ਕੇਸ । ^੫ਜੋ ਕਰਾਮਾਤ ਧਾਰਨ ਵਾਲੇ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਸਨ ਮੈ
(ਬੀ) । ^੬ਉਲਾਦ । ^੭ਸੁਨਾਮ ਪਿੰਡ ਪਟਿਆਲੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹੈ ।

ਬਿਸਾਖੀ ਜਿਤਿਕ ਚਢਾਵੈ ॥੨॥ ਸਰਬ ਮਸਿਦ ਸੰਭਾਰਨ ਕਰੈ । ਖਰਚਹਿ
ਜਹਾਂ ਕਾਜ ਬਨ ਪਰੈ । ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਕੇ ਸਦਨ ਸਿਧਾਰੈ । ਲੇ ਗੁਰ ਕਾਰ
ਆਨਿਬੋਧਾਰੈ ॥੩॥ ਕਾਰੀਗਰਿ ਆਦਿਕ ਸਮੁਦਾਇ । ਜਹਾਂ ਖਰਚ ਦੇਨੋ ਬਨਿ
ਜਾਇ । ਸਰਬ ਬਾਨ ਸੇ ਦੇਬੋ ਕਰੈ । ਦੇਗ ਆਦਿ ਮਹਿ ਖਰਚ ਬਿਚਰੈ ॥੪॥
ਆਮਦ ਖਰਚ ਸੰਭਾਰਤਿ ਸਾਰੇ । ਆਇ ਉਪਾਇਨ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰੇ । ਬੰਦ
ਚਿਨਹਿ ਘਰੇਈਂਟ ਸੁਧਾਰਹਿ । ਚਹਿਤ ਜੁ ਸੰਗਤਿ ਤਿਨ ਢਿਗ ਭਾਰਹਿ ॥
੫॥ ਬਹਿਲੋ ਆਦਿਕ ਸਿਖ ਸਮੁਦਾਇ । ਲਗੇ ਪਜਾਵਨ ਈਂਟ ਪਕਾਇ ।
ਜੋ ਜੋ ਹਿਤ ਕਰਿ ਕਾਰ ਕਰਿਤਾ । ਸੋ ਸੋ ਨਿਰਮਲ ਰਿਦਾ ਬਨੀਤਾ ॥੬॥ ਕਰਹਿ
ਕਾਮਨਾ ਜਸ ਜਸ ਮਨ ਮਹਿ । ਪੁਰਹਿ ਸੇਵ ਸਰ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਮਹਿ । ਜੋ
ਸਕਾਮ ਹੁਇ, ਬਾਛਤਿ ਪਾਇ । ਜੋ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਰਿਦਾ ਬਿਮਲਾਇ ॥੭॥ ਲੋਕ
ਪੁਲੋਕਨ ਸੁਖ ਸਮੁਦਾਯੋ । ਸਦਾ ਬੁੱਤ ਗੁਰੁ ਸਭਿਨਿ ਲਗਾਯੋ । ਕਾਰ ਸੁਧਾ-
ਸਰ ਕੇਰ ਬਹਾਨਾ । ਦਾਸਨ ਦੇਤਿ ਕਾਮਨਾ ਦਾਨਾ ॥੮॥ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
ਮਹਿਮਾ ਭਾਰੀ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਉਚਾਰੀ । ਮੰਜਨ ਕਰੇ ਕਲੂਖ ਨ
ਰਹੈ । ਬਾਛਤਿ ਪਾਇ ਭਾਉ ਜੋ ਗਹੈ ॥੯॥ ਮਹਾਂ ਮਹਾਤਮ ਸੰਗਤਿ ਜਾਨੇ ।
ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਿ ਧਰਿ ਸੇਵਾ ਠਾਨੇ । ਕੇਤਿਕ ਜਬ ਚਿਨ ਲੀਨ ਸੁਪਾਨਾ । ਮਿਲਿ
ਸਿੱਖਜਨਿ ਗੁਰ ਸੰਗ ਬਖਾਨਾ ॥੧੦॥ ਸਰ ਕੋ ਮਹਾਂ ਮਹਾਤਮ ਅਹੋ । ਬਿਰਹਿ
ਹਜ਼ਾਰਨ ਸੰਮਤ ਕਹੋ । ਚਿਨਨੇ ਮਹਿ ਕਾਰੋ ਹੁਇ ਕਾਮ । ਉਪਰ ਤੇ ਬਨਾਇ
ਅਭਿਰਾਮ ॥੧੧॥ ਏਕ ਈਂਟ ਚੂਨੇ ਕੀ ਜਰੈ । ਪੁਨ ਕਰਦਮ ਸੋ ਭਰਤੀ
ਭਰੈ । ਉਖਰੇ ਬਿਰਹਿ ਨਹੀ ਲਘੁ ਕਾਲ । ਏਵ ਮਸਿਦ ਦੇਭ ਕੇ ਨਾਲ ॥੧੨॥
ਬੈਰੋ ਲਾਗਹਿ ਸਰਢਾ ਚੂਨੇ । ਇਹੁ ਕਰਤੇ ਲੋਭੀ ਮਤ ਉਨੇ । ਜਿਮਦਿਫਤਾ
ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਬਨਾਵੇ । ਬਿਰਹਿ ਸਦਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਗਾਵੇ ॥੧੩॥ ਤਿਮ ਕਰਿਵਾਵਹੁ
ਤੁਮ ਸਮਰੱਥ । ਤੀਨ ਲੋਕ ਧਨ ਰਾਵਰਿ ਹੱਥ । ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਨ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ
ਪਾਵਨ । ਕਰੇ ਸਮੀਪ ਮਸਿਦ ਅਵਾਹਨਿ ॥੧੪॥ ਸਭਿ ਸੋ ਕਹਨੈ ਕਾਰ ਇਹੁ
ਕਾਰੀ । ਕਨੈ ਤੁਮ ਕਰਹੁ ਲੋਭ ਮਤਿ ਰਾਚੀ ? ਚੂਨੇ ਕੇ ਸਰਢਾ ਕਿਮੁ ਧਰੇ ?

੧ ਭਾਵ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ । ੨ ਘੜਕੇ (ਅ) ਘਰ । ੩ ਆਵਿਆਂ ਦੀਆਂ । ੪ ਪੂਰਨ ਕਰਦੀ ਹੈ
ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਸੇਵਾ । ੫ ਉੱਜਲ ਕਰਦਾ ਹੈ । ੬ ਸਾਲ । ੭ ਸੌਂਦੇ ।

*ਇਸ ਥਾਵੇਂ ਇਕ ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਦਿੱਤਾ ਹੈ:—ਸੋਰਠਿ
ਮਹਲਾ ੫ ॥ ਵਿਚਿ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਖਲੋਆ ॥ ਵਾਲੁ ਨ ਵਿਗਾ ਹੋਆ ॥

ਦਰਬ ਅਪਰ ਇਹੁ ਸੰਦੈ ਕਰੈ ॥੧੫॥ ਜੇਤਿਕ ਕਾਰੀਗਰ ਮੰਗਵਾਵਤਿ ।
 ਇਹੁ ਪੁਚਾਇ ਲਾਗਹਿ ਮਨ ਭਾਵਤਿ । ਸੁਨਤਿ ਮਸੰਦਨ ਬਚਨ ਬਖਾਨਾ ।
 ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਜੀ ਧਨ ਲਗੈ ਮਹਾਨਾ ॥੧੬॥ ਅਪਰ ਸਰਬ ਘਰ ਕੇ ਬਿਵਹਾਰ
 ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਲੰਗਰ ਬਨਹਿ ਉਦਾਰ । ਦਰਬ ਬਿਨਾ ਨਿਰਬਾਹ ਨ ਹੋਇ ।
 ਗੁਮਨਿ ਅੰਨ ਅਨਿਕ ਮਨ ਜੋਇ ॥੧੭॥ ਸੋ ਸਭਿ ਲਗਹਿ ਖਰੀਦਹਿ ਔਰ
 ਇਮ ਧਨ ਚਹਿਯਤਿ ਹੈ ਬਹੁ ਠੋਰ । ਸਿੱਖਸਨ ਕੋ ਦੇਖੈ ਸਿਰੁਪਾਉ । ਨਿਤਿ
 ਪ੍ਰਤਿ ਖਰਚ ਇਹੀ ਸਮੁਦਾਉ ॥੧੮॥ ਨੀਠ ਨੀਠ ਕਰਿ ਸਭਿ ਨਿਰਬਾਹੈ ।
 ਦੇਤਿ ਜਹਾਂ ਕਹਿ ਤੇ ਜਬਿਚਾਹੈ । ਚਹੀਅਹਿ ਦਰਬ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਨੀਤ।ਤਾਲ
 ਕਰਨ ਭਾਖਹੁ ਜਿਸ ਰੀਤਿ ॥੧੯॥ ਬਡੇ ਜਤਨ ਤੇ ਚੁਨੈ ਹੋਇ।ਬਹੁਰ ਮਸਾਲੇ
 ਭਾਖਹਿ ਜੋਇ । ਦਰਬ ਖਰਚ ਸੋ ਬੀਚ ਮਿਲਾਵੈ।ਬਹੁ ਨਰ ਮਿਲਹਿ ਤਬੈ
 ਬਨਿ ਆਵੈ ॥੨੦॥ ਰਿਦਾ ਮਸੰਦਨ ਕੋ ਲਘੁ ਜਾਨੈ।ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਤਬਿ ਬਾਕ
 ਬਖਾਨੈ । ‘ਪੂਰਨ ਖੀਸਾ ਨਿਤ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋਕਰਹੁ ਉਦਾਰ ਆਪਨੇ ਉਰ
 ਕੋ ॥੨੧॥ ਹਾਥ ਤੁਮਾਰੇ ਖਰਚਹੁ ਨੀਤ।ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਹੁ ਕਰਹੁ ਥਿਰ ਚੀਤਿ ।
 ਤੋਟ ਨਹੀਂ ਕਬਿ ਇਸ ਕੋ ਹੋਇ। ਸ਼ਿਕਾ ਮਨ ਮਹਿ ਕਰਹੁ ਨ ਕੋਇ ॥੨੨॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਇਮ ਕਹਿ ਬਹੁ ਸਮਝਾਏ।ਤਉ ਮਸੰਦਨ ਸ਼ਰਧਾ ਲਜਾਏ।ਕਹਿਨ
 ਲਗੇ‘ਜਨੈਂ ਜਨੈਂ ਧਨ ਆਵਹਿ।ਤਨੈਂ ਤਨੈਂ ਸਰ ਕੀ ਕਾਰ ਕਰਾਵਹਿ’ ॥੨੩॥
 ਇਕ ਦੁਇ ਦਿਨ ਚੁਨਾ ਬਹੁ ਲਾਗਨੈ।ਬਹੁਰ ਬਰਜ ਦੀਨਸ ਲਬ ਜਾਗਨੈ।
 ਏਕ ਈਂਟ ਹੀ ਬਹੁਰਿ ਲਗਾਵੈਂ । ਪੀਛੇ ਕਰਦਮ ਸਗਰੇ ਪਾਵੈਂ ॥੨੪॥ ਖਰੇ
 ਮਸੰਦ ਕਾਰ ਕਰਿਵਾਵੈਂ । ਧਨ ਲਘੁ ਲਗਹਿ ਤਬਾ ਸਮੁਝਾਵੈਂ । ਨਿਕਟ
 ਤਿਨਹੁਕੋਥਿਤ ਨਿਤ ਰਹੈਂ।ਕਰਹਿ ਕਾਰ ਸਰਸੋਜਿਮ ਕਹੈਂ ॥੨੫॥ ਦੇਨਲੇਨ
 ਸਗਰੇ ਬਿਵਹਾਰ । ਕਰਹਿ ਮਸੰਦ ਸਦਾ ਅਸ ਕਾਰ । ਸਿੱਖ ਕਰਹਿ ਸੇਵਾ
 ਵਿਗ ਹੋਰੈਂ।ਮਨ ਅਨਖਾਇ ਸੁ ਕੁਪਹਿ‘ਘਨੇਰੈ ॥੨੬॥ ਕਹਨੈ ਨ ਮਾਨੈਂ ਕਿਸ
 ਕੋ ਸੋਈ। ਕਰਹਿ ਆਪਨੇ ਚਿਤ ਹੁਇ ਜੋਈ । ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਵਿਗ ਸਿੱਖ
 ਕਹੈਂਤੇ।‘ਅਬਿ ਮਸੰਦ ਨਿਜ ਮਤਿ ਬਰਤੈਤੇ ॥੨੭॥ ਬਨਹਿ ਸੁਪਾਨ ਪੰਕ ਲਗ-
 ਵਾਇ । ਏਕ ਈਂਟ ਕੋ ਚੁਨਾ ਲਾਇ । ਮੁਹਰੀ‘ਕੋ ਦਿਖਰਾਵਨਿ ਕਾਰਨ ।
 ‘ਹੋਰ ਧਨ ਵੇਕੇ (ਮਸਾਲਾ ਜਾ ਚੁਨਾ) ਇਕੱਠਾ ਕਰੇ । ‘ਮਸਾਂ ਮਸਾਂ’। ‘ਓਹ (ਕਾਰੀਗਰ ਆਦਿਕ)
 ਜਦੋਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਕਿਥੇ (ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਤਾਂ) ਦੋਂਦੇ ਹਾਂ ਅਥਵਾ ਜਿੱਥੋਂ ਕਿੱਥੋਂ ਕਰਕੇ
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਂਦੇ ਹਾਂ । ‘ਖਿਬਕੋ ਫ਼ੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ । ‘ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਅਗਲਾ ਭਾਗ, ਇਮਾਰਤ ਦੀ
 ਮੁਹਰਲੀ ਇਟ ਦਾ ਰਦਾ ।

ਕਹਿ ਕਾਰੀਗਰ ਕਰਹਿ ਸੁਧਾਰਨ॥੨੮॥ ਅੰਤਰ ਬਨਹਿ ਨਿਰੰਤਰ ਕਾਚਾ॥
 ਨਹਿ ਨ ਮਸੰਦਨ 'ਕੋ ਮਨ ਸਾਚਾ' । ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਸਨ ਤੇ ਪੁਨ ਬੁਲਵਾਏ ।
 ਨਿਕਟ ਦੇਖਿ ਕਰਿ ਗੁਰ ਫੁਰਮਾਏ॥੨੯॥ 'ਤਾਲ ਰਚਨ ਮਹਿੰਦੀਭ ਨਕਰੀ-
 ਅਹਿ । ਇਹ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੋ ਸਦਨ ਬਿਚਰੀਅਹਿ । ਕਜੈ ਸਰਫਾ ਤੁਮ ਡਰ
 ਕਰਿ ਧਰੋ। ਚੁਨੈ ਸਰਬ ਲਗਾਵਨਿ ਕਰੋ॥੩੦॥ ਧਨ ਕੀ ਕਮੀ ਨ ਕੋਊ ਰਹੈ।
 ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਹਿ ਸੇਵ ਜੋ ਗਹੈ'। ਸੁਨਿ ਮਸੰਦ ਗਨ ਬਾਕ ਬਖਾਨੈ। 'ਸਿੱਖਨ
 ਕਛੁ ਭੇਵ ਨਹਿ ਜਾਨੈ॥੩੧॥ ਇਕ ਠਾਵਰਿ ਢਿਗ ਆਨ ਬਭਾਵੈ:- ਦਰਬ
 ਮਸੰਦ ਨਹੀਂ ਸਰ ਲਾਵੈ'-। ਧਨ ਕੋ ਆਵਨ ਜਾਵਨ ਜੋਈ। ਤਿਸ ਗਤਿ ਕੋ
 ਨਹਿ ਜਾਨੈ ਕੋਈ ॥ ੩੨ ॥ ਖਰਚ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਕੋ ਨਿਤ ਹੋਵੈ । ਤਿਸਕੋ
 ਕਹੇ ਕੌਨ ਸਿਖ ਜੋਵੈ । ਹਮ ਰਾਵਰ ਕੀ ਆਗਨਾ ਪਾਇ । ਕਹਿ ਕਰਿ
 ਗਾਵੀ 'ਕਾਰ ਕਰਾਇ' ॥ ੩੩ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਗਏ ਮਸੰਦ ਮਹਾਂਨੇ । ਇਕ
 ਦੁਇ ਦਿਨ ਆਛੀ ਗਤਿ ਠਾਨੈ' । ਚੁਨਾ ਅਧਿਕ ਲਗਾਵਨ ਕੀਨਾ ।
 ਕੁਛਕ ਤ੍ਰਾਸ ਗੁਰ ਦਿਸ਼ ਕੋ ਚੀਨਾ ॥ ੩੪ ॥ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਚਿਨਵਾਵਤਿ
 ਰਹੇ । ਪੁਨਹ ਆਮਦਨ ਲਘੁ ਧਨ ਲਹੇ। ਕਰਨ ਲਗੇ ਤੈਸੀ ਬਿਧਿ ਕਾਰੁ।
 ਲਗਿ ਚੁਨਾ ਇਕ ਈਂਟ ਮਝਾਗ॥੩੫॥ ਦੇਖਿ ਸਿੱਖ ਨਹਿ ਸਕਹਿ ਸਹਾਰੋ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਬਡ ਬੁਨਿਆਦ' ਉਚਾਰੇ । ਕਾਰ ਮਸੰਦ ਬਨਾਵਹਿ ਦੀਭਾ' ।
 ਦਿਸ਼ ਦੋਨਹੁ ਤੇ ਹੋਤਿ ਅਚੇਭਾ ॥੩੬॥ ਰਹਿ ਨ ਸਕਹਿ ਮਿਲਿ ਗੁਰ ਢਿਗ
 ਆਇ' । ਜਹਿ ਬੈਠੇ ਗੁਰ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ। ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਕਹਿ ਸਿੱਖ ਸਮੁ-
 ਵਾਇ। 'ਸਰ ਸੋਪਾਨਨਿ ਪੀਕ ਲਗਾਇ'॥੩੭॥ ਕਹੇ ਆਪਕੇ ਲਾਵੈਂ ਕਬੈ। ਚੁਨੈ
 ਸੰਗ ਈਂਟਕਾ ਸਬੈ । ਨਾਂਹਿ ਤ ਕਰਦਮ ਸੋ ਚਿਨਵਾਵਤਿ । ਮੁਹਰੀ ਮਹਿ
 ਚੁਨਾ ਲਗਵਾਵਤਿ'॥੩੮॥ ਤਿਤੀ ਬਾਰ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਖੁਟਿਆਈ। ਕੁਛ ਰਿਸ
 ਕਰਿ ਗੁਰ ਗਿਰਾਅਲਾਈ। 'ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਤਸਰਕੀ ਬੁਨਿਆਦ'। ਭਈ ਸਥਿਰ,
 ਕਬਿ ਹੋਇ ਨ ਬਾਦ'॥੩੯॥ ਏਕ ਬਾਰ ਇਹ ਜਾਇ ਬਿਦਾਰਾ'° । ਬਨਹਿ
 ਨਵੀਨ ਫੇਰ ਸਰ ਸਾਰਾ। ਇਨਹਿ ਜਿ ਪੋਲ ਬਨਾਵਨ ਕੀਨ । ਪੋਲੀ ਜਰ'

°ਤਲਾ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦੇ । °ਪੱਕੀ । °ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ । °ਲੱਗਣ ਲੱਗਾ । °ਨਾਂਹਿ ।
 °ਪਖੰਡ ਵਾਲੀ । °ਸਿੱਖ ਆਏ । °ਸਰੋਵਰ ਦੀਆਂ ਪੇੜੀਆਂ ਨੂੰ ਗਾਰਾ ਲਗਵਾਉਂਦੇ ਹਨ
 (ਮਸੰਦ) । °(ਇਹ ਬਚਨ) ਬਿਰਥਾ ਨਹੀਂ ਜਾਏਗਾ । °ਢਹੇਗਾ । °ਜੜ੍ਹ ।

ਅਪਨੀ ਕਰਿ ਲੀਨਾ॥੪੦॥ਜਬਿ ਮਸੰਦ ਬਿਨਸਹਿ ਨਹਿ ਰਹੈ* । ਸਿੰਗਤਿ
ਬਿਥੈ ਨ ਵੇਈ ਲਹੈ॥ਤਬਿ ਮੇਰੇ ਸਿਖ ਹੋਇ ਬਿਸਾਲਾ॥ ਕਾਰ ਸਮਾਲਹਿ ਰੇ
ਇਸ ਤਾਲਾ ॥ ੪੧ ॥ ਈਂਟ ਸੁ ਚੁਨਾ ਅਧਿਕ ਲਗਾਵਹਿ । ਪਵਰੀ ਪਾਕੀ
ਪਰਮ ਬਨਾਵਹਿ॥ਸਰਕੀ ਜਰਾ ਸਥਿਰ ਜੋ ਕਰੈ॥ ਅਪਨ ਸਥਿਰਤਾ ਕੋ ਸੋ
ਭਰੈ॥੪੨॥ਦੰਡ ਮਸੰਦਨ ਕੀਨ ਜੁ ਤਾਲਾ॥ ਜੜ੍ਹ ਨ ਰਹੈ ਇਨਿ ਕੀ ਚਿਰ-
ਕਾਲਾ । ਪੂਰਬ ਇਨ ਕੋ ਬਿੰਦ ਬਿਨਾਸੈ । ਪੁਨ ਸਰ ਵਹਿ ਕਰਿ ਬਨਹਿ
ਪ੍ਰਕਾਸੈ॥੪੩॥ ਹੋਨਹਾਰ ਇਨ ਤੇ ਕਰਿਵਾਵਹਿਫਲ ਕੋ ਪਾਵਹਿ ਤਬਿ ਪਛੁ-
ਤਾਵਹਿ । ਦੇਹਿ ਭਾਵਨੀ ਕੋ ਫਲੁ ਤਾਲਾ* । ਅਬ ਕਜਾ ਕਹਿਨ ਬਨੈ ਇਨ
ਨਾਲ* ॥੪੪ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਦੁਤਿਯ ਰਾਸਿ 'ਮਸੰਦਨ ਸੁਪ' ਪ੍ਰਸੰਗ
ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਇਕ ਪੰਚਾਸਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੫੧ ॥

੫੨. [ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪ ਸ਼੍ਰੋਤਰ ਦੀ ਕਾਰ ਕਰਨ ਆਯਾ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੰਦ ਮਸੰਦਨ ਬਿੰਦ ਕੋ ਸੁਪ ਭਯੋ ਇਸ ਭਾਇ । ਤਨ ਧਰਿ ਸ੍ਰੀ
ਗੁਰ ਦਸਮੁ ਬਰ ਸਗਰੇ ਦਏ ਖਪਾਇ ॥ ੧ ॥ ਬਲੀ ਤੁਰਕਪਤਿ ਕਾਬਲੀ
ਇਸ ਬਲ ਦਲ ਚਲਿ ਆਇ। ਸਰ ਸੋਖਾਨ ਉਖੇਰ ਕਰਿ ਪੂਰ ਦਿਯੋ ਸਭਿ
ਥਾਇ ॥੨॥ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ ਮਹਿਪਤਿ* ਭਏ ਹਤੇ ਜਮਨ* ਸਮੁਦਾਇ । ਨੀਵ
ਪੁਰਾਤਨ ਤਾਲ ਕੀ ਦੇਖਿ ਭਲੇ ਸੋ ਥਾਇ॥੩॥ਕਰੀ ਸੁਪਾਨ ਚਿਨਾਇ ਪੁਨ
*ਸਮੇਂ ਸਿਰ (ਤਾਲ=ਅਵਸਰ, ਮੋਕਸ਼ਾ) । (ਅ) ਸਰੋਵਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਲ ਦੇਵੇਗਾ । *ਰਾਜੇ ।
*ਮਲੇਭ ਭਾਵ ਤੁਰਕ [ਸਿੰਘ, ਯਵਨ] ।

*ਇਹ ਕਥਾ ਕਵੀ ਜੀ ਤੱਕ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਅੱਪੜੀ ਜਾਪਦੀ । ਮਸੰਦ ਜੋ ਥਾਪੇ ਕਦੇ ਸਨ
ਉਹ ਮੁੱਢ ਵਿੱਚ ਚੰਗੇ ਲੋਕ ਥਾਪੇ ਗਏ ਸਨ, ਤੇ ਚੋਖੇ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਆਪ ਥਾਪੇ ਹੋਏ
ਸਨ, ਤੇ ਅਜੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋਏ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਗੜਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ ।
ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੱਖਣਾ ਕੱਢਣਾ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਵੱਸ ਸੀ । ਮਸੰਦਾਂ ਦੇ ਵਿਗੜਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਛੇਵੇਂ
ਸਤਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੋਂ ਹੋਣਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ । ਸੱਤਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਵਕਤ
ਕੀਰਤ ਪੁਰ ਬੀਤਿਆ ਤੇ ਅੱਠਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰ ਬੀ ਬੋੜੇ ਚਿਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਜਾਕੇ ਸਚਖੰਡ ਪਯਾਨਾ
ਕਰ ਗਏ । ਨਾਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਕੀਰਤ ਪੁਰੋਂ ਉੱਠਕੇ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਬਸਾਯਾ, ਬਾਹਰ ਬੀ ਬਹੁਤ
ਚਿਰ ਰਹੇ । ਦਸਮੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬਿਰਾਜੇ ਤੇ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਚੱਲ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼
ਕਰਕੇ ਰਹੇ । ਇਸ ਸਾਰੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮਸੰਦ ਵਿਗੜੇ । ਪਹਿਲੇ ਚੰਗੇ ਲੋਕ ਮਰ ਚੁਕੇ ਸਨ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਲਾਦ ਦੇ ਲੋਕੀਂ ਪੂਜਾ ਦੇ ਧਾਨ ਨਾਲ ਮਲੀਨ ਮਤ ਵਾਲੇ ਹੋ ਗਏ, ਬੰਦਗੀ ਵਿਚ
ਭਿੱਲ ਪੈ ਗਈ ਤੇ ਲੋਭ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਰੁੜ੍ਹੇ । ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਕਿ ਦਸਮੇਂ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਵਿਗੜੇ ਭਿੱਠੇ
ਭਾਵ ਹੀ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤੇ ।

ਚੁਨੈ ਸਰਬ ਲਗਾਇ। ਤਿਸ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਕਰਨੈ ਕੰਚਨ ਰਤਨ ਖਚਾਇ^੧
 ॥੪॥ ਸੁਨੈ ਕਥਾ ਸਰ ਬਨਨ ਕੀ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਉਪਕਾਰ। ਕਾਰ ਕਰਾਵਤਿ
 ਤੀਰ ਬਿਤ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਬਾਕ ਉਚਾਰਿ ॥ ੫ ॥ ਅਨਗਨ ਨਰ ਕੀ ਭੀਰ ਹੈ
 ਚਾਰਹੁ ਦਿਸ ਮਹਿ ਲਾਗ। ਚਿਨਹਿ ਖਨਹਿ 'ਗੁਰੁ ਗੁਰੁ' ਭਨਹਿ ਭਜਨ^੨
 ਭਗਤਿ ਬਡਭਾਗ। ॥੬॥ ਚੋਪਈ॥ ਸ੍ਰੀ ਲਛਮੀਪਤਿ ਏਕੰਕਾਰ^੩। ਜਗ ਸਿਰ-
 ਜਨ ਪਾਲਨ ਸੰਹਾਰ। ਤੀਨ ਲੋਕ ਸ੍ਰਾਮੀ ਬਛਿ ਚੀਨ। ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਨਿਜ
 ਭਗਤਿ ਅਧੀਨ॥੭॥ ਸੱਚ ਖੰਡ ਮਹਿ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਜਾਨੀ॥ ਅਪਨਿ ਸਮੀਪਨਿ
 ਸਾਥ ਬਖਾਨੀ। 'ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਤਨ ਕੋ ਮੈਂ ਧਾਰਨੈ। ਨਰਕ ਪਰਨ ਤੇ
 ਨਰਨ ਉਥਾਰਨੈ ॥੮॥ ਅਬਿ ਸਰੂਪ ਪੰਚਮ ਤਿਨ ਕੇਰਾ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਹਿਤ
 ਜਗਤ ਬਡੇਰਾ^੪। ਭਗਤੁ ਬੇਸ ਮਹਿ ਛਪਹਿ ਬਿਸਾਲੇ। ਚਾਹਤਿ ਭਗਤਿ ਪੰਥ
 ਕਹੁ ਪਾਲੇ ॥ ੯ ॥ ਇਸ ਉਪਾਇ ਮਹਿ ਲਗਹਿ ਮਹਾਨ॥ ਬਿਰਹਿ ਸਦੀਵ
 ਨਰਨ ਕੱਲਯਾਨ। ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ ਕੋ ਸਿਰਜਾਵਤਿ। ਮਹਾਂ ਮਹਾਤਮ ਕੋ
 ਦਿਪਤਾਵਤਿ॥੧੦॥ ਕਰਨੈ ਚਹਤਿ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ। ਅਵਨੀਤਲ ਮਹਿ
 ਅਦਭੁਤ ਸੁੰਦਰ। ਜਿਸ ਮਹਿ ਭਜਨ ਪ੍ਰਵਿਰਤਹਿ ਮਹਾਂ। ਚਹੁ ਦਿਸ ਕੇ ਨਰ
 ਨੰਮਹਿ ਤਹਾਂ॥੧੧॥ ਭਗਤਿ ਨਿਰੰਤਰ ਅੰਤਰ^੫ ਹੋਇ। ਮੋਕਹੁ ਸਿਮਰਹਿ ਗੋ
 ਸਭਿ ਕੋਇ। ਦੰਭ ਬਿਹੀਨੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਬੀਨ। ਹੋਹਿ ਕੀਰਤਨ ਮੈਂ। ਲਿਵਲੀਨ
 ॥੧੨॥ ਮੋਕਹੁ ਸਦਾ ਭਗਤਿ ਹੈ ਪਸਾਦੀ। ਰਹੈ ਬਨਨੈ ਜਨ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰੀ॥
 ਭਗਤਿ ਭੇਖ ਧਰਿ ਬਿਦਤਨੈ ਜੈਸੇ। ਭਗਤਿ ਬਸੀ^੬ ਦਿਖਰਾਵੈ ਤੈਸੇ॥੧੩॥
 ਅਬਿ ਮੈਂ ਸਰ ਕੀ ਕਾਰਕਮਾਵੈ। ਛਪਨ ਹੇਤ ਬਪੁਕੋ ਪਲਟਾਵੈ^੭। ਇਮਕਹਿ
 ਕਰਿ ਮਧਸੂਦਨ ਮਾਧੋ^੮। ਬਨ ਮਜੂਰ ਤਨ ਕਰ ਪਟ ਬਾਧੋ॥੧੪॥ ਕਹੀ ਕੰਧ
 ਖਨਿਬੇ ਹਿਤ ਧਾਰੀ। ਗਹੀ ਟੋਕਰੀ ਹਾਥ ਮਝਾਰੀ॥ ਮਹਿਮਾ ਭਗਤਨਿ ਕੀ
 ਬਡਕਾਰਨ^੯। ਬਸੀ ਪ੍ਰੇਮ ਅਪਨਪੈ^{੧੦} ਦਿਖਾਰਨ॥੧੫॥ ਜਗਤ ਕੰਤ ਜਗ ਗੁਰ
 ਪੁਰਿ^{੧੧} ਆਏ। ਮਿਲੇ ਮਜੂਰਨਿ^{੧੨} ਕਾਰ ਕਮਾਏ। ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਸ਼ਿਵ ਕੋ
^{੧੩}ਜੜਵਾਕੇ। ^{੧੪}ਸਿਮਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ। ^{੧੫}ਆਦਿ ਮਾਯਾ ਦੇ ਪਤੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ। ਕੁਦਰਤ ਦੇ
 ਕਾਦਰ ਜੀ। ^{੧੬}ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਜੀ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ) ਜਗਤ ਦਾ ਹਿਤ ਬਧੁਤ ਹੈ। ^{੧੭}ਸਦਾ
 ਅੰਦਰ। ^{੧੮}ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਯਾ ਹੋਯਾ। ^{੧੯}ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ (ਦੇਖੋ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋਸ਼ ਖਾ: ਟ੍ਰੇ: ਸੁਸ਼ੋਫੀ
 ਵਾਲਾ)। ^{੨੦}ਲੋਕ ਬਸਤ੍ਰ ਬੰਨ੍ਹਿਆ। ^{੨੧}ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਵਡਿਆਉਣ ਲਈ। ^{੨੨}ਆਪਣਾ ਆਪ।
^{੨੩}ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਦੀ ਪੁਰੀ ਵਿੱਚ। ^{੨੪}ਮਜੂਰਾਂ ਵਿਚ ਰੇਲਕੇ।
^{੨੫}ਦੇਖੋ ਇਸੇ ਅੰਸੂ ਦੇ ਅੰਕ ੪੭ ਤੇ ਅੰਸੂ ੩੦ ਅੰਕ ੭ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ। +ਪਾ:-ਮਨ।

ਸੁਧਿ ਹੋਈ॥ਕੌਤਕ ਪਿਖਨ ਦੇਵ ਸਭਿ ਕੋਈ॥੧੬॥“ਜੈ ਜੈ” ਭਨਤਿ ਗਗਨ
 ਮਹਿ ਆਏ। ਅਦਭੁਤ ਗਤਿ ਦੇਖਤਿ ਸੁਰ ਛਾਏ^੧। ਬਿਸਮਤਿ ਚਿਤ ਨਿਜ
 ਬਿਖੈ ਬਖਾਨੇ॥ਇਨ ਕੇ ਚਲਿਤ ਇਹੀ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਨੈ॥੧੭॥ਨਿਜ ਪ੍ਰੀਤਮਕੇ
 ਨਿਤ ਹਿਤਕਾਰੀ॥ਬਿਦਤਾਵਤਿ ਇਮਿ ਜਗਤ ਮਝਾਰੀ॥ਭਗਤ ਸਰੂਪ ਏਕ
 ਭਵ ਧਾਰਾ^੨।ਦੁਤੀਏ ਸੋ ਬਸਿਰਾਹਨਦਿਖਾਰਾ^੩॥੧੮॥ਭਗਤਿ ਕਬੀਰਨਿਕੋਤ
 ਸਿਧਾਏ। ਬਨਿ ਬਨਜਾਰਾ ਖੋਪ^੪ਚਲਾਏ। ਨਾਮ ਦੇਵ ਕੋ ਛਾਪਰ ਛਾਯੈ^੫।
 ਭਗਤਨਿ ਵਤਸਲ ਬਿਰਦ ਦਿਖਾਯੋ॥੧੯॥ ਫੇਰਿ ਦੇਹੁਰਾ ਗਉ ਜਿਵਾਈ।
 ਮੁਗਲਰੂਪ ਧਰਿ ਮਿਲੇ ਗੁਸਾਈ॥ਗਏ ਸੈਨ ਕੇ ਤਨ ਧਰਿ ਨਾਈ^੬।ਪ੍ਰੀਤਮੁ
 ਹਿਤ ਨਿਪੁ ਸੇਵ ਕਮਾਈ॥੨੦॥ਕੌਨ ਕੌਨ ਇਨ ਕਰਮ ਗਿਨੀਜੈ।
 ਬਸਿ ਭਗਤਨ ਕੇ ਸਦਾ ਲਖੀਜੈ॥ਕਹੀ ਗਹੀ ਕਰ ਪ੍ਰਭੁ ਸਮਰੱਥ।ਧਰੀ
 ਟੋਕਰੀ ਦੂਸਰ ਹੱਥ॥੨੧॥ਹਰਿਮੰਦਰ ਜਿਸ ਬਲ ਚਿਨਵਾਇ।ਖਨਨ
 ਲਗੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਤਹਿ ਜਾਇ।ਕਾਰ ਨਿਕਾਸਹਿ ਵਹਿਰ ਗਿਰਾਈ।ਦੇਖਤਿ
 ਭਏ ਦੇਵ ਸਮੁਦਾਈ॥੨੨॥ਪਲਟਿ ਪਲਟਿ ਅਪਨੋ ਤਨ ਸਾਹੇ॥ਆਇਲਗੇ
 ਸਗਰੇ ਸਰ ਕਾਰੋਤਿਨ ਕੋ ਪ੍ਰੇਰਤਿ ਕਾਰ ਕਰਾਵਹਿ॥ਕਹਿ ਸਭਿ ਸੋ ਉਤ-
 ਸਾਹ ਬਧਾਵਹਿ॥੨੩॥ਛਿਨਿਕ ਮਾਤ੍ਰ ਮਹਿ ਮਾਟੀ ਪਾਟੀ^੭।ਸਭਿ ਨਿਕਾਸ
 ਕਰਿ ਬਾਹਰ ਸਾਟੀ^੮।ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕਰ ਨਿਰਨੈ ਹੋਰੈ॥ਆਜ ਕਾਰ ਕੋ^੯
 ਕਰਹਿ ਘਨੇਰੇ॥੨੪॥ਸਿਗਤਿ ਨਹੀਂ ਕਹੂ ਤੇ ਆਈ॥ਜਿਤ ਕਿਤ ਦੀਖਤਿ
 ਜਨ ਸਮੁਦਾਈ॥ਬੇਸ ਅਨੁਪਮ ਅਦਭੁਤ ਕ੍ਰਾਂਤਿ।ਕਰਤਿ ਕਾਰ ਕੋ ਸੋਭਤਿ
 ਗਤਿ॥੨੫॥ਸ੍ਰੈਯਾ॥ਸ੍ਰੀਗੁਰ ਏਵ ਬਿਚਾਰਿਨਿਹਾਰਤਿ॥ਹੈ ਸਭਿ ਮਹਿੰਦਿਕ
 ਸੁੰਦਰ ਡੀਲਾ।ਚਾਰੁ ਬਿਲੋਚਨ ਸੋਚ ਬਿਮੋਚਤਿ, ਪ੍ਰੇਰਤਿ ਹੈ ਸਭਿਹੁਨਿ
 ਛਬੀਲਾ॥ਬਿੰਦ^{੧੦} ਅਦਾਇਬ ਰਾਖਤਿ ਹੈ, ਅਭਿਲਾਖਤਿ ਭਾਖਤਿ ਹੈ ਗੁਨ
 ਸ਼ੀਲਾ॥ਔਰ ਨਹੀਂ ਜਗਮੋਰ^{੧੧}ਇਹੀ ਇਸੁਠੋਰ ਬਿਖੈਦਿਖਰਾਵਤਿ ਲੀਲਾ॥
 ੨੬॥ਲਘੁ ਕਾਲ ਮੈਂ ਕਾਰ ਬਿਸਾਲ ਕਰੀ ਬਲ ਜਾਹਿ ਬਿਖੈ ਚਿਨਿਬੈ ਹਰਿ-
 ਮੰਦਿਰ।ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਤਹਿ ਤੇ ਕਰਿ ਤੂਰਨਤਾ॥ਨਿਕਸਾਇ ਲਈ ਸਗਰੀ ਸਰ

^੧(ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ) ਡਾ ਗਏ।^੨ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਕ ਭਗਤ ਸਰੂਪ ਧਾਰਿਆ।^੩ਦੂਸਰਾ(ਰੂਪ)
 ਭਗਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਦਸਿਆ ਹੈ।^੪ਵਣਜ।^੫ਛਪਰੀ ਛੱਤੀ।^੬ਸੈਨ ਦੀ ਖਾਤਰ
 ਨਾਈ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ।^੭ਛਾਵ ਸਿਣ ਵਾਸਤੇ।^੮ਮਿੱਟੀ ਪੁੱਟੀ।^੯ਸੁੱਟੀ।^{੧੦}ਕੋਣ।^{੧੧}ਸਾਰੇ
 ਉਸ ਦਾ।^{੧੨}ਜਗਤ ਦੇ ਸ਼ਿਰੋਮਣ।

*੫੫-ਸੈ।

ਅੰਦਰਾਜਸੁ ਭਾਖਿ ਮਹਾਤਮ ਆਨਨ ਤੇ ਕਰਵਾਵਤਿ ਹੈਂ ਕਰ ਤੇ ਤਨ
ਸੰਦਰਾਇਕ ਆਵਤਿ ਹੈਂ, ਇਕਸਾਤਿ ਨਿਕਾਸਤਿ ਸ੍ਰੀਗੁਰ ਦੇਖਤਿ ਭੇ ਕਰਿ
ਨੰਦਰਾ ॥੨੭॥-ਚਿਤ ਚੌਪ ਧਰੀ ਸੁਰ ਗੋਪਾ ਅਹੈ ਪਲਟੇ ਤਨ-ਜਾਨਿਗੁਰੁ
-ਚਲਿ ਆਏ-। ਜਿਮਿ ਸੂਰਜ ਬਾਲਾ ਬਿਲੋਕਤਿ ਹੀ ਅਰਬੰਦ ਬਿਲੋਚਨ
ਦੈ ਬਿਕਸਾਏ । ਬਰ ਭੀਠ ਮਿਲੀ ਜੁਗ ਮੁਰਤ ਕੀ ਇਕ ਜੋਤਿ ਸੂਬੋਤਮ
ਹੀ ਉਮਹਾਏ ॥ ਅਵਲੋਕਤਿ ਕੀਰਤਿ ਕੋ ਬਰਨੈ ਭੁਨਸਾਰ ਸਮੈਂ ਬਿਚ ਰਾਗ
ਸੁਹਾਏ ॥੨੮॥ ਏਹਗਾ ॥ ਸੁਹੀ ਰਾਗ ਸੁ ਛੰਤ ਕਰਿ ਜੁਕਤਿ ਬਿਲਾਵਲੁ ਗਾਇ ।
ਅਪਨ ਅਨੰਦ ਬਿਲੀਦ ਕੋ ਦਿਯੋ ਜਨਾਇ ਸੁਨਾਇ ॥੨੯॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ-

ਸੁਹੀ ਮਹਲਾ ੫ ॥ ਸੰਤਾ ਕੇ ਕਾਰਜਿ ਆਪਿ ਖਲੋਇਆ ਹਰਿ ਕੰਮੁ
ਕਰਾਵਤਿ ਆਇਆ ਰਾਮ ॥ ਧਰਤਿ ਸੁਹਾਵੀ ਤਾਲੁ ਸੁਹਾਵਾ ਵਿਚਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਜਲੁ ਭਾਇਆ ਰਾਮ ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਲੁ ਭਾਇਆ ਪੂਰਨ ਸਾਜੁ ਕਰਾਇਆ
ਸਗਲ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ ॥ ਜੇ ਜੇ ਕਾਰੁ ਭਾਇਆ ਜਗ ਅੰਤਰਿ ਲਾਭੇ ਸਗਲ
ਵਿਸੁਰੇ ॥ ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਅਬੁਤ ਅਬਿਨਾਸੀ ਜਸੁ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣੀ ਗਾਇਆ ॥
ਅਪਨਾ ਬਿਰਦੁ ਰਖਿਆ ਪਰਮੇਸਰਿ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ ॥ ੧ ॥
ਠਵਨਿਧਿ ਸਿਧਿ ਰਿਧਿ ਦੀਨੈ ਕਰਤੇ ਤੋਟਿ ਨ ਆਵੈ ਕਾਈ ਰਾਮ ॥ ਖਾਤ
ਖਰਚਤ ਬਿਲਭਤ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਕਰਤੇ ਕੀ ਦਾਤਿ ਸਵਾਈ ਰਾਮ ॥ ਦਾਤਿ
ਸਵਾਈ ਨਿਖੁਟਿ ਨ ਜਾਈ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਪਾਇਆ ॥ ਕੋਟਿ ਬਿਘਨ ਸਗਲੇ
ਉਠਿ ਨਾਠੇ ਦੁਖੁ ਨ ਨੇੜੈ ਆਇਆ ॥ ਸਾਂਤਿ ਸਹਜ ਅਨੰਦ ਘਨੇਰੇ ਬਿਨਸੀ ਕੂਖ
ਸਵਾਈ ॥ ਨਾਨਕ ਗੁਣ ਗਾਵਹਿ ਸੁਆਮੀ ਕੇ ਅਚਰਦੁ ਜਿਸੁ ਵਡਿਆਈ ਰਾਮ
॥੨॥ ਜਿਸਕਾ ਕਾਰਜੁ ਤਿਨਹੀ ਕੀਆ ਮਾਣਸੁ ਕਿਆ ਵੇਚਾਰਾ ਰਾਮ ॥ ਭਗਤ
ਸੋਹਨਿ ਹਰਿ ਕੇ ਗੁਣ ਗਾਵਹਿ ਸਦਾ ਕਰਹਿ ਜੈਕਾਰਾ ਰਾਮ ॥ ਗੁਣ ਗਾਇ
ਗੋਬੰਦ ਅਨੰਦ ਉਪਜੈ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਸਿੰਗ ਬਨੀ ॥ ਜਿਨਿ ਉਦਮੁ ਕੀਆ ਤਾਲ
ਭੇਰਾ ਤਿਸਕੀ ਉਪਮਾ ਕਿਆ ਗਨੀ ॥ ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ ਪੁੰਨ ਕਿਰਿਆ ਮਹਾ
ਨਿਰਮਲ ਚਾਰਾ ॥ ਪਡਿਤ ਪਾਵਨੁ ਬਿਰਦੁ ਸੁਆਮੀ ਨਾਨਕ ਸਬਦ ਅਧਾਰਾ ॥੩॥
ਗੁਣ ਨਿਧਾਨ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੁ ਕਰਤਾ ਉਸਤਤਿ ਕਉਨੁ ਕਰੀਜੈ ਰਾਮ ॥ ਸੰਤਾ ਕੀ
ਬੇਨੰਦੀ ਸੁਆਮੀ ਨਾਮੁ ਮਹਾਰਸੁ ਦੀਜੈ ਰਾਮ ॥ ਨਾਮੁ ਦੀਜੈ ਦਾਨੁ ਕੀਜੈ ਬਿਸਰੁ
ਨਾਹੀ ਇਕ ਖਿਨੋ ॥ ਗੁਣ ਗੋਪਾਲ ਉਚਰੁ ਰਸਨਾ ਸਦਾ ਗਾਈਐ ਅਨਦਿਨੋ ॥
ਜਿਸੁ ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਾਗੀ ਨਾਮ ਸੰਤੀ ਮਨੁ ਤਨੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭੀਜੈ ॥ ਬਿਨਵੀਤਿ ਨਾਨਕ
ਇਛ ਪੁੰਨੀ ਪੇਖਿ ਦਰਸਨੁ ਜੀਜੈ ॥ ੪ ॥ ੭ ॥ ੧੦ ॥

‘ਨਿਗਾਹ ਕਰਕੇ । ‘ਭਿਧੇ ਹੋਏ ਦੇਵਤੇ । ‘ਚਕ੍ਰਦਾ ਸੂਰਜ । ‘ਉਮਾਹ ਵਿਚ ਆਏ ।

ਦੋਹਰਾ॥ ਇਮ ਸਨਮੁਖ ਹੁਇ ਕਰਿ ਖਰੇ ਗਾਈ ਸਿਫਤਿ ਸੁਨਾਇ। ਵਧੈ ਪ੍ਰੇਮ
 ਦੋਉ ਦਿਸਨਜਲ ਅਨੰਦਚਖਆਇ॥੩੦॥ ਰੋਪਈ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜੁਨ ਅਰਜਨਿ
 ਕਰਿ ਨੀਕੇ। ਅਰਜਨ^੧ ਕੀਰਤਿ ਗਨ ਪ੍ਰਭੁ ਹੀ ਕੇ । ਨਿਕਟਿ ਹੋਇ ਕਰਿ
 ਦੋਨਹੁ ਹਾਥ । ਪਰਸੇ ਪਦ ਅਰਬਿੰਦਨਿ ਸਾਥ ॥੩੧॥ ਗਹਿ ਤ੍ਰਿਲੋਕਪਤਿ
 ਅੰਕ ਭਰੇ ਹੈ^੨ । ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮ ਨੇ ਬਿਸੁਧ ਕਰੇ ਹੈਂ । ਸ਼ੋਭਤਿ ਬਦਨ ਚੰਦ
 ਮਾਨੰਦ। ਬਾਕ ਸੁਧਾ ਬੋਲੇ ਸੁਖਕੰਦ॥੩੨॥ ਜਗਤ ਭਗਤਿ ਮਗ ਸੁਭ ਬਿਸ-
 ਤਾਰ॥ ਸਰ ਕੋ ਰਚਨੇ ਪਰਮ ਉਪਕਾਰ॥ ਜਿਸ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਬਿਰਹਿ ਸਦੀਵਾ ।
 ਗਾਇ ਕੀਰਤਨੁ ਕਰਿ ਮਨ ਨੀਵਾ॥੩੩॥ ਸਰ ਅੰਦਰ ਅਬਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ।
 ਸਿਰਜਹੁ ਜਿਸਕੀ ਰਚਨਾ ਸੁੰਦਰ। ਜਰਹਿ ਜਵਾਹਰ ਜੇਬ^੩ ਬਿਲੀਦ। ਸ਼ੋਭਹਿ
 ਬਹੁ ਜਿਸ ਪੁਰਨ ਚੰਦ॥੩੪॥ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ ਕੋ ਚਹੁੰ ਵਰ ਸਿਰਜਾਵਹੁ । ਰਚਿਰ
 ਬੰਗਲਾ ਉਰਧ^੪ ਕਰਾਵਹੁ। ਪਸ਼ਚਮੁ ਦਿਸ਼ ਕੋ ਸੇਤੂ^੫ ਰਚਾਵਹੁ। ਤੀਰਥ ਤੀਰ
 ਪੈਰ ਬਨਿਵਾਵਹੁ॥੩੫॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੀ ਪਕਰੇ ਬਾਹੁ। ਬਜੈਂਤ ਬਤਾਵਤਿ
 ਸਭਿ ਜਗ ਨਾਹੁ^੬ । ‘ਇਹੁ ਮੇਰੇ ਮੰਦਰ ਬਹੁ ਹੋਇ । ਜਿਸ ਕੀ ਸਮਤਾ
 ਕਰਹਿ ਨ ਕੋਇ ॥੩੬॥ ਤੀਨ ਲੋਕ ਮਹਿ ਹੋਹਿ ਨ ਜੈਸੇ । ਭਜਨ ਪ੍ਰਤਾਪ
 ਬਨਹਿ ਨਿਤਿ ਐਸੇ । ਨਰਕ ਨਿਵਾਰਣ ਕਾਰਣ ਮੋਖ। ਮੇਰੇ ਸਿਮਰਨ ਹੁਇ
 ਨਿਰਦੋਖ॥੩੭॥ ਜੇ ਨਰ ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਿ ਉਰ ਪਰਮੁ ਗਾਇ ਕੀਰਤਨ ਹੁਇ
 ਨਿਸ਼ਭਰਮ । ਮੁਹਿ ਕੋ ਮਿਲਹਿ ਆਇ ਨਿਹਸੀਸੈ । ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੇ ਬੰਧ
 ਬਿਧੀਸੈ^੭॥੩੮॥ ਇੰਤਜਾਇਕ ਸਭਿ ਬਜੈਂਤ ਬਤਾਏ। ਭਗਤਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਅਧਿਕ
 ਬਿਰਧਾਏ। ‘ਜਨੈਂ ਕਨੈਂ ਕਰਿ ਸਿੱਖੀ ਬਿਸਤਾਰਹੁ । ਨਰਕ ਪਰਨ ਤੇ ਨਰਨਿ
 ਉਥਾਰਹੁ॥੩੯॥ ਫੇਰ ਜੁੱਧ ਤੁਰਕਨ ਸੈਂ ਕਰੀਅਹਿ। ਅਪਰ ਪੰਚ ਤਨ ਜੋਤਿ
 ਸੰਚਰੀਅਹਿ^੮। ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਰਚਹੁ ਬਿਸਾਲਾ। ਰੱਖਸ਼ਕ ਸਰ ਕੋ ਹੁਇ ਸਭਿ
 ਕਾਲਾ॥੪੦॥ ਕਰਹਿ ਨਿਰੰਤਰਿ ਕੀਰਤਿ ਮੇਰੀ। ਪਰਬਿਰਤਹੁ^੯ ਸੁਭ ਰੀਤਿ
 ਅਨੇਰੀ। ਪੁਨ ਮਮ ਤਨ ਮੈਂ ਲੈਤਾ ਪਾਵਹੁ। ਜਿਸ ਹਿਤ ਤਨ ਧਾਰਹੁ ਸੁਖਨ-

^੧ਅਨੰਦ ਨਾਲ ਨੇਤ੍ਰੀ ਵਿਖੇ ਜਲ ਆ ਗਿਆ । ^੨ਏਲਤੀਆਂ ਕਰਕੇ । ^੩ਉੱਜਲ ।
^੪ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਪਤੀ ਨੇ ਜੱਫੀ ਪਾਈ । ^੫ਸ਼ੋਭਾ [ਅਰਥੀ=ਜੇਬ] । ^੬ਧੁਰ ਛੱਤ ਦਾ ਵਿਚਕਾਰਲਾ
 ਵਡਾ ਗੰਥਦ ਉਚਾ ਬਣਵਾਰੀ । ^੭ਪੁਲ । ^੮ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦੇ ਸ਼ਾਮੀ ਜੀ । ^੯ਬੰਧਨ ਨਾਸ਼ ਕਰਕੇ ।
^{੧੦}ਹੋਰ ਪੰਜ ਦੇਹਾਂ ਵਿਚ ਜੋਤ ਦਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰੇ, ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ
 ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਕ । ^{੧੧}ਪ੍ਰਚਾਰੇ ।

ਵਹੁ'॥੪੧॥ਇਸ ਕਹਿ ਸੁਨਿ ਮਿਲਿ ਅੰਤਰ ਧਸਾਨੇ। ਪੁਨ ਸੁਰ ਗਨ ਅਤਿ ਪ੍ਰੀਤੀ ਠਾਨੇ॥ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੋ ਬੰਦਨ ਕੀਨਸਿ॥ਨਾਮ ਨਿਵੇਦਨ ਕਰਿ ਹਿਤ ਭੀਨਸ' ॥੪੨॥ ਬਿਨਤੀ ਭਨਿ ਭਨਿ ਗੇ ਸੁਰਪੁਰਿ ਕੋ। ਕਰਤਿ ਪਰਸਪਰ ਜਸ ਸਤਿਗੁਰਕੋ॥ਸੰਗਤਿ ਕਾਰ ਕਰਤਿ ਸਰ ਕੇਰੀ॥ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ ਮਤਿਬਿਸਮ ਬਡੇਰੀ॥੪੩॥“ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਧਰਿ ਅਹਿਲਾਦ॥ਇਹੁ ਥੇ ਕੋਨ*ਕੀਨ ਸੰਥਾਦਾ”?। ਨਏ ਅਨੂਠੇ ਬੇਸ ਬਿਸਾਲੇ। ਕਿਤੁ ਤੇ ਆਇ ਕਹਾਂ ਇਹੁ ਚਾਲੇ? ॥੪੪॥ ਸਰ ਕੀ ਕਾਰ ਕਮਾਵਤਿ ਗਏ। ਇਨ ਕੋ ਭੇਤ ਨ ਕਿਨਹੂੰ ਲਏ”॥ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਬਰੇ ਬਿਰਾਜੇ॥ਕਹਤਿ ਕਰਾਵਤਿ ਸਰ ਕੋ ਕਾਜੇ

“ਹਿਤ ਨਾਲ ਭਿੰਨੇ ਨਾਮ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ। “ਸਿੱਖ ਹੋਰਠ ਹੋ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹਨ। “ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨਾਲ ਇਹ ਕੋਣ ਸਠ ਜੋ ਆਨੰਦ ਨਾਲ ਸੰਥਾਦ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

*ਇਸ ਅੰਸੂ ਵਿੱਚ ਏਕੰਕਾਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਮੰਦਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਆਪ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਕੋਈ ਆਤਮਿਕ ਕੋਤਕ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਇਸਦੀ ਰਚਨਾ ਤੇ ਉਸਾਰੀ ਵਿੱਚ ਹੋਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਸੂਖਮ ਆਤਮ ਖੇਲ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਰੋਚਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਡੀ ਬੋਲੀ ਤੇ ਸਮਝ ਦੇ ਤ੍ਰੀਕੇ ਮੁਸਬ ਕਥਿ ਜੀ ਨੇ ਐਉਂ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਿਜ ਹੱਥ ਹੋਣ ਦੀ ਸਾਨੂੰ ਸੋਝੀ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਭਾਵ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਐਉਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ:—ਸ੍ਰੀਤਾ ਕ ਥਾਰਜਿ, ਆਪਿ ਖਲੋਇਆ ਹਰਿ ਕੰਮੁ ਕਰਾਵਣਿ ਆਇਆ ਰਾਮ ॥ ਇਸੇ ਅੰਸੂ ਦੇ ਅੰਕ ੭ ਵਿੱਚ ਆਏ ਲਛਮੀ ਪਤ ਤੋਂ ਮੁਗਦ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਦੀ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪ ਨੇ ‘ਏਕੰਕਾਰ’ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਏਕੰਠ ਵਿਚ ਹੈ, ਤੇ ਅੰਕ ੮ ਵਿੱਚ ਏਕੰਕਾਰ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਸਚਖੰਡ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਤੇ ਸਚਖੰਡ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹੈ ਯਥਾ—ਸਚਖੰਡਿ ਵਸੈ ਨਿਰੰਕਾਰੁ। ਫਿਰ ਏਕੰਕਾਰ ਨਾਮ ਥੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਹੈ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਜੈਸੇ ‘ਭ੍ਰਮ ਛੂਟੇ ਤੇ ਏਕੰਕਾਰ’। ਲਛਮੀ ਪਤ ਤੋਂ ਮੁਗਦ ਏਥੇ ਹੈ ‘ਉਹ ਕਿ ਜਿਸਦੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਤੇ ਜਿਸਦੇ ਵੱਸ ਵਿੱਚ ਹੈ ਮਾਯਾ। ਜੋ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਕਰਤਾ ਤੇ ਕਾਦਰ ਹੈ’ ਯਥਾ—ਸਭ ਭੇਰੀ ਕੁਦਰਤਿ ਤੂੰ ਕਾਦਰੁ ਕਰਤਾ। ਏਥੇ ਇਸੇ ਰਾਸ ਦੇ ਅੰਸੂ ੩੦ ਦੇ ਅੰਕ ੭ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ।

†ਇਕ ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖੇ ਵਿੱਚ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ...ਕਿਨਹੂੰ ਲਏ—ਫੇ ਤੁਕਾਂ ਦੀ ਥਾਵੇਂ ਦਸ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਐਸਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:—‘ਇਹੁ ਥੇ ਕੋਨ ਕੀਨ ਸੰਥਾਦਾ’। ਸਿੱਖਨ ਬੂਝੇ ਗੁਰੁ ਬਿਸਾਲੇ। ‘ਆਗੈ ਠਾਹਿਨ ਕਿਸੇ ਦਿਖਾਲੇ (—ਏਥੇ)’ ॥ ੪੪ ॥ ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਨ ਤੇ ਗੁਰੁ ਬਖਾਨਾ। ‘ਏਵਨ ਸਹਤ ਅਯੋ ਭਗਵਾਨਾ’। (ਸਿੱਖਾਂ ਪੁੱਛਿਆ) ‘ਠਏ ਅਨੂਠੇ ਬੇਸ ਬਿਸਾਲੇ। ਕਿਤੁ ਤੇ ਆਇ ਕਹਾਂ ਇਹੁ ਚਾਲੇ’। (ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਹਾ) ‘ਸਰ ਕੀ ਕਾਰ ਕਮਾਵਤਿ ਗਏ। ਇਨ ਕੋ ਭੇਤ ਨ ਕਿਨਹੂੰ ਲਏ’।

॥੪੫॥ਬਿੰਦੁ ਸਿੱਖ ਅਰੁ ਲਗੇ ਮਜਰਾਹੋਇ ਕਾਰ ਬਹੁ ਬਿਰੇ ਹਜਰ।ਸੰਗਤਿ
ਅਨਿਕ ਆਇ ਇਕ ਜਾਇ । ਰਹੈ ਜਿਤਿਕ ਸਰ ਕਾਰ ਕਮਾਇ ॥ ੪੬ ॥
ਏਹਗ ॥ ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ ਕੀ ਸੁਭਤਿ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ ਬਨਹਿ ਸਪਾਨ। ਮਹਾਂ ਮਹਾ-
ਤਮ ਕੋ ਭਨਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਖਦਾਨ॥੪੭॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ
ਦੁਤਿਯਰਾਸੇ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਸਰ ਕੀ ਕਾਰ ਕਰਨ* ਪਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਏਦਿਪੰਚਾਸਮੇ ਅੰਸੁ ॥੫੨॥

੫੩. [ਹਰਿਮੰਦਰ ਜੀ ਦੀ ਉਸਾਰੀ । ਸੰਤੋਖ ਸਰ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਡਲੇ ਢਿਡਾਈ] ।

ਏਹਗ॥ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬਿਚਾਰਿ ਕੈ ਸੰਮਤ ਬਿਧੁ ਤੇ ਆਇ*। ਚਹਤਿ ਰਚੈ
ਨਿਜ ਸਦਨੈ ਕੋ ਜਿਸ ਕੀ ਬਿਰ ਬੁਨਿਆਦ ॥੧॥ ਚੋਪਈ ॥ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਿਖ
ਆਦਿਕ ਗੁਰਦਾਸ। ਭਗਤੁ ਬਹਿਲੋ ਧਰੇ ਹੁਲਾਸ।*ਸਰ ਅੰਦਰ ਹਰਿਮੰਦਰ
ਸੁੰਦਰ।ਸਿਰਜਹਿ ਸਮਤਾ ਲਹਿ ਨ ਪੁਰੰਦਰ*॥੨॥ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਨ ਉਤਸਾਹੁ
ਬਡੇਰਾ । ਪੰਚਾਮ੍ਰਿਤ* ਕਰਿਵਾਇ ਘਨੇਰਾ । ਗਮਨੇ ਗੁਰੁ ਤਾਲ ਕੇ ਮਾਂਹੀ ।
ਸੰਗਤਿ ਬਿੰਦੁ ਸੰਗ ਮੈਂਜਾਹੀ॥੩॥ਕਾਰੀਗਰਨਿ ਬੁਲਾਵਨ ਠਾਨ॥ਸ੍ਰੀਮੁਖਤੇ
ਸਭਿ ਬਜੈਂਤ ਬਖਾਨਾ । 'ਹਰਿ ਮੰਦਰ ਇਸ ਰੀਤਿ ਬਨਾਵਹੁ । ਚਾਰ ਦੁਾਰ
ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਨ* ਰਖਾਵਹੁ॥੪॥ਨਗਰ ਦਿਸ਼ਾ ਸਰ ਸੇਤ ਰਚੀਜਹਿ।ਦੁਾਰ ਦਰ-
ਸ਼ਨੀ ਸਰ ਤਠ ਕੀਜਹਿ । ਹਰਿਮੰਦਰ ਕੀ ਕੁਰਸੀ ਸਾਰਹੁ। ਤਾਲ ਨੀਰ ਤੇ
ਉਰਧ ਉਠਾਰਹੁ*॥੫॥ਸੂਰਗ ਦਾਰੀਆਂ*ਤਰੇ ਬਨਾਵਹੁ। ਪੁਰਬ ਦਿਸ਼ਿ ਹਰਿ
ਪੈੜ ਚਿਨਾਵਹੁ।ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਕੀ ਪਰਕਰਮਾਂ ਕਰੀਅਹਿ* । ਗਾਢੀ ਨੀਵ ਤਰੇ
ਤੇ ਧਰੀਅਹਿ ॥੬॥ ਦਰਿ ਮੰਦਰ ਕੇ ਚਾਰੋਂ ਜੋਇ । ਦੁਇ ਦੁਇ ਛਾਤ ਚਉ-
ਗਿਰਦੇ ਹੋਇ।ਮੱਧ ਜਾਇ ਉਚੀ ਇਕ ਛਾਤ।ਉਪਰ ਮਿਲਿ ਸਮਹੁਇ, ਸਭਿ
ਭਾਂਤਿ॥੭॥ਤਿਸ ਪਰ ਰੁਚਿਰ ਬੰਗਲਾ* ਬਪਹਿ । ਕੰਚਨ ਤੇ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ ਮਹਿ
ਦਿਪਹਿ*। ਇਮ ਬਝਾਇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਬਿਧਿ ਸਾਰੀ । ਪੁਨ ਬਿਧੁ ਸੋ ਗੁਰ ਗਿਰਾ
ਉਚਾਰੀ॥੮॥'ਸਿਮਰਹੁ ਸਭਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਖਰਾਸ।ਖਰੇ ਹੋਇ ਕੀਜਹਿ ਅਰ
ਦਾਸ । ਅਵਿਚਲ ਨੀਵ ਧਰੀ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ । ਮੰਦਰ ਸੁਭਹਿ ਲਗਹਿ ਮਣਿ
ਮਾਣਿਕ*॥੯॥ਹੁਕਮ ਸੁਨੈ ਬਿਧੁ ਬੰਦੇ ਹਾਥ । ਸਿਮਰਨਿ ਕਰਿ ਚਾਰਹੁ

*ਬੁੱਢੇ ਆਦਿਕਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ । *ਮੁਰਾਦ ਹੈ ਹਰੀਮੰਦਰ । *ਵਿਸ਼ਨੂੰ (ਅ) ਦਿੰਦਾ । *ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ । *ਦਿਸ਼ਾ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਏਥੇ ਕੋਣਾਂ ਦੀ ਹੈ, ਮੰਦਰ ਦੀਆਂ ਨੁਕਰਾਂ ਚਾਰੋਂ ਦਿਸ਼ਾ ਵਲ ਹਨ ਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਚਾਰੋਂ ਕੋਣਾਂ ਵਲ ਹਨ। *ਹਰਿਮੰਦਰ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਤਾਲ ਦੇ ਨੀਰ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਉਠਾਕੇ ਉਸਾਰੇ । *ਮਹਿਰਾਬੀ । *ਰਚੇ । *ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਵੱਡਾ ਗੁੰਬਦ । *ਮਣੀਆਂ ਤੇ ਮਾਣਿਕ ।

*੫:-ਪ੍ਰਭੂ ਕਰਨ ਕਾਰਨੁ ਕੋ ।

ਗੁਰੁ ਨਾਥ। 'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਹੋਇ। ਜਿਸ ਤੇ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਸਭਿ
ਕੋਇ ॥੧੦॥ ਕਲਿਜੁਗ ਮਹਿ ਨਿਹਚਲ' ਇਸ ਨੀਵ । ਬੁਰਾ ਜਿ ਚਿਤਹਿ
ਬਿਨਾਸੀ ਬੀਵ। ਅੰਗ ਸੇਗ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਹਾਇ। ਸਿਰ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁਨਿ' ਕੋਇਹ ਦਿਪ-
ਤਾਇ॥੧੧॥ ਮਾਨਹਿ, ਪੁਰਹਿ ਮਨੋਰਥ ਸੋਇ। ਸੀਸ ਨਿਵੋਇ ਬਿਘਨ ਗਨ
ਖੋਇ। ਇਨ ਪ੍ਰਤਿ ਦਿਪਹਿ ਦੁਗੁਨ ਚਗੁਨੋ। ਜਿਮ ਪ੍ਰਤਿਪਦ ਤੇ ਹੁਇ ਸਸਿ
ਪੂਨੋ' ॥ ੧੨ ॥ ਬੀਚ ਬਿਰਾਜਹਿ ਗੁਰੁ ਸਭਿ ਸਮੈਂ । ਆਇ ਚਤੁਰ ਦਿਸ਼
ਕੋ ਨਰ ਨਿਮੈ'। ਇਮਿ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀ ਬਿਧਜਬੈ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕਰ ਪੰਕਜ
ਤਬੈ ॥੧੩॥ ਗਹੀ ਈਂਟ ਤਹਿ ਕਰੀ ਟਿਕਾਵਨ । ਮੰਦਰ ਅਵਿਚਲ ਨੀਵ
ਰਖਾਵਨ। ਤਬਿ ਕਾਰੀਗਰ ਨਿਕਟਿ ਸੁ ਹੋਰਿ। ਹੇਤ ਜਨਾਵਨ ਮਤੀ ਬਢੇਰ॥
੧੪॥ ਨਿਜ ਕਰ ਤੇ ਉਠਾਇ ਸੋ ਲੀਨਿ। ਫੇਰ ਘੇਰ ਘਰਿ ਕਰਿ ਧਰਿ ਦੀਨ'।
ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਅਵਲੋਕਨ ਕਰਜੈ। 'ਕਹਾਂ ਕੀਨ ਤੈ' ?' ਬਾਕ ਉਚਰਜੈ॥੧੫॥
'ਹਮ ਗੁਰ ਸਿਮਰਿ ਸਮੈ ਸੁਭ ਜਾਨਾ'। ਧਰੀ ਈਂਟ ਹਿਭ ਅਚਲ ਸਥਾਨ॥
ਚਿਨਿਥੇ ਹਾਰ ਆਜ ਤੇ ਪਾਛੇ। ਈਂਟ ਅਪਰ ਜੋ ਧਰਿਹੈ ਆਛੇ ॥੧੬॥ ਤਿਸ
ਉਖੇਰ ਪੁਨ ਆਪ ਧਰੈਂ ਹੈ। ਕਾਰੀਗਰਨ ਬਿਥੈ ਅਸ ਹੈ ਹੈ'। ਇਮ ਦੇਸ੍ਰਾਪ
ਕਹਜੈ ਗੁਰ ਫੇਰ। 'ਅਸ ਕ੍ਰਿਤਿ ਤੇ ਹਮ ਲੀਨ ਸੁ ਹੋਰ ॥੧੭॥ ਜਥਾ ਮਸੇਦਨ
ਲਾਯਹੁ ਗਾਰਾ। -ਬਹੁਰ ਬਨਹਿ ਸਰ-ਸ੍ਰਾਪ ਉਚਾਰਾ'। ਤਿਮ ਤਵ ਕ੍ਰਿਤ ਤੇ
ਜਾਨੀ ਜਾਇ। ਮੰਦਰ ਹੁਇ ਕਰਿ ਭਗਨ ਗਿਰਾਇ'॥੧੮॥ ਬਹੁਰ ਉਸਾਰਹਿ
ਸਿੱਖ ਹਮਾਰੇ । ਚਹੁੰ ਦਿਸ਼ ਕੋ ਧਨ ਲਾਇ ਉਦਾਰੇ । ਸਰ ਜੁਤਿ ਹਰਿਮੰਦਰ
ਪੁਨ ਹੋਇ । ਅਵਿਚਲ ਨੀਵ ਸਦਾ ਇਸ ਜੋਇ' ॥ ੧੯ ॥ ਪੁਨ ਪੰਚਾਮ੍ਰਿਤ

*ਅਟੱਲ । *ਸ਼ੱਤ੍ਰੁਨਿ=ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ (ਅ) ਸ਼ੱਤਰਨਿ=ਫੱਤਰਨ=ਫਤ੍ਰਧਾਰੀਆਂ ਦੇ । (ੳ)
ਸ਼ੱਤ੍ਰੁਨਿ = ਗਜਪੱਤੀਆਂ ਦੇ । *ਜਿਵੇਂ ਦੇਕਮ ਤੋਂ ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।
*ਫੇਰ ਘੇਰਕੇ ਤੇ ਘੜਕੇ ਧਰ ਦਿੱਤੀ । *ਅਸਾਂ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਤੇ ਚੰਗਾ ਸਮਾਂ ਜਾਣਕੇ ।
*ਅਜ ਤੋਂ ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਇੱਟ ਨੂੰ ਚੰਗੀਤਰ੍ਹਾਂ ਬੀ ਧਰੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸਾਰਨ ਵਾਲਾ ਉਸਨੂੰ ਉਖੇੜਕੇ
ਫੇਰ ਆਪ ਧਰੇਗਾ । *ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ (ਥਾਣ) ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗੀ । *ਵਹਿ ਕੇ ਤਿੱਰੀਗਾ ।

*ਸਤਿਗੁਰ ਹਰ ਨਿੱਕੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲੇ ਸ੍ਰਾਪ ਨਹੀਂ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ । ਫਿਰ ਅਪਣੇ
ਸਰੋਵਰ ਤੇ ਮੰਦਰ ਨੂੰ ਸਰਾਪ ਦੇਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ । ਕਵਿ ਜੀ ਹਿੰਦੂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਤ੍ਰੀਕੇ ਤੇ ਹਰ
ਹੋਰਹਾਰ ਦੇ ਅਰੰਮ ਵਾਚਣ ਨੂੰ ਸ੍ਰਾਪ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਨ । ਕਾਰੀਗਰ ਦੇ ਇੱਟ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ
ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਭਵਿੱਖਤ ਵਾਕ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤੋਂ ਇਹ ਸਹੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੰਦਰ ਇੱਥੇ
ਵੇਰ ਵਹਿ ਕੇ ਫਿਰ ਉਸਰੇਗਾ ।

ਦਿਸ਼ਟਿ ਲਗਾਇਵ*।ਕਹਿ ਬ੍ਰਿਧ ਸੋ ਸਭਿਮਹਿ ਬਰਤਾਇਵ*।‘ਜੈਜੈ’ਨਾਦ
 ਕਰਹਿ ਸਿਖ ਸਾਰੇ।ਲਗੇ ਕਾਰ ਸਰ ਪ੍ਰੇਮੀ ਭਾਰੇ॥੨੦॥ ਚੁਨੇ ਸੁਖਮ*ਪੀਸਨ
 ਕਰੈਂ । ਸੰਚਿ ਸੰਚਿ ਬਹੁ ਇਕ ਥਲ ਧਰੈਂ। ਬਹੁਤ ਮਲ ਕੇ ਡਾਲਿ ਮਸਾਲੇ।
 ਕਰਹਿ ਮਿਲਾਵਨਿ ਮਸਲ*† ਬਿਸਾਲੇ ॥ ੨੧ ॥ ਧਰੇ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸਿਖ ਕਾਰ
 ਕਰੇਭੇ। ਕੋ ਨਿਸ ਮੈਂ ਭੀ ਲਗੇ ਰਹੇਭੇ।ਬਹੁਤ ਮਿਲੇ ਕਰਿ ਕਾਰ ਪਚਾਵਨਿ।
 ਅਧਿਕ ਈਂਟ ਕੋ ਖਰਚ ਲਗਾਵਨਿ* ॥੨੨॥ ਕੋ ਸਿਰ ਧਰਹਿ ਉਠਾਇ ਸੁ
 ਲਜਾਵੈਂ।ਕਾਰੀਗਰ ਕੇ ਨਿਕਟ ਪੁਚਾਵੈਂ।ਕੋ ਚੁਨੇ ਕੋ ਲਜਾਇ ਉਠਾਈ।ਹਰਿ
 ਮੰਦਰ ਪਰ ਦੇਤਿ ਲਗਾਈ ॥੨੩॥ ਸਭਿ ਕੀ ਸੇਵਾ ਅਲਪ ਬਿਸਾਲਾ । ਜੋ
 ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਾਮਨਾ ਵਾਲਾ।ਲਘੁ ਅਰੁ ਮਹਿਦ ਪ੍ਰੇਮ ਉਰ ਜੈਸੇ।ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ
 ਉਰ ਜਾਨਹਿ ਤੈਸੇ॥੨੪॥ਜੋਗ ਛੇਮ*ਸਿੱਖਨ ਕੀ ਕਰਤਾ।ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੇ
 ਕਲਮਲ ਹਰਤਾ।ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹਿ ਦਾਸਨ ਕੋ ਹੋਰਹਿ।ਜੋ ਘਾਲਤਿ ਹੈਂ ਘਾਲ
 ਘਨੇਰਹਿ॥੨੫॥ਸੁੰਦਰ ਸਰ ਕੀ ਬਨੀ ਸੁਪਾਨ।ਬਾਹੀ ਚਾਰਹੁ ਕੋਨ ਸਮਾਨ।
 ਹਰਿਮੰਦਰ ਕੀ ਕੁਰਸੀ ਭਈ।ਪਰਬ੍ਰਿਤਿ ਬਰਖਾ ਰੁਤ ਜਗ ਭਈ॥੨੬॥ ਸ੍ਰੀ
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਨੇ ਤਾਲ ਬਨਾਵਾ । ਮਨਹੁ ਭਰਨਿ ਕੋ ਘਨ ਉਮਛਾਵਾ । ਘਟਾ
 ਘੁਮਛ ਕਰਿਨਭ ਮਹਿ ਆਈ।ਕਬਹੁ ਸ਼ਰਮ,ਸਿਤਕਥਿ ਬਿਦਤਾਈ॥੨੭॥
 ਨਿਰਮਲ ਜਲ ਕੋ ਛੋਰਨ ਕਰੈ । ਗੁਰ ਕੋ ਰੁਖ ਲਖਿ ਸਰ ਕੋ ਭਰੈ।ਬੁਕਹਿ
 ਮੇਘ ਜਨੁ ਲਾਗਹਿ ਅਵਿਨੀ*।ਘੋਖਤਿ ਮਧੁਰ ਮਧੁਰ, ਰੁਤ ਰਵਨੀ*॥੨੮॥
 ਸੁੰਦਰ ਜਲ ਸੋ ਪੂਰਨ ਕਰਜੈ।ਉਨਵ*ਘਨ ਗਨ ਸੋਭਤਿ ਧਰਯੋ।ਸ੍ਰੀਸਤਿ-
 ਗੁਰ ਪਰਮਾਰਥ ਰੂਪ।ਕਰਜੈ ਬਿਲੋਕਨ ਤਾਲ ਅਨੂਪ ॥੨੯॥ ਸੰਗਤਿ ਸੰਗ
 ਸਿਖ ਸਮੁਦਾਏ।ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ ਕਰਿ ਸਭਿ ਹਰਖਾਏ।ਅਤਿ ਸੋਭਾ ਚਾਰਹੁ ਦਿਸ਼
 ਮਾਂਹੀ।ਕਰਦਮ ਬਿਨ ਠਹਿਰਜੈਜਲੁਤਾਂਹੀ*॥੩੦॥ਆਇ ਸੰਗਤਾਂ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ
 ਬੰਦ।ਮੱਜਤ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਲਹਤਿ ਅਨੰਦ।ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ ਸੰਚਤਿ ਪਾਪੁ ।
 ਸਰ ਜਨਾਨ ਤੇ ਕੀਨਸਿਖਾਪੁ॥੩੧॥ਕਰਹਿਪ੍ਰਕਰਮਾਂ ਫਿਰਿ ਚਹੁੰਫੇਰੇ।ਸ਼ਬਦ
 ਪਠਹਿ ਫਲ ਪਾਇ ਘਨੇਰੇ।ਕਰਹਿ ਕਾਮਨਾ ਤਤਛਿਨ ਪਾਵਹਿ । ਕਹਤਿ
 ਜਲਾਘਾ ਧਾਮਨਿ ਜਾਵਹਿ॥੩੨॥ਜਹਿ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਹੁਇ ਮੇਲਾ।ਸਤੁਤਿ

*ਨਿਗਾਹ ਪਾਈ । *ਬਾਰੀਕ । *ਮਲ ਮਲ ਕੇ, ਪੀਹ ਪੀਹ ਕੇ । *ਇੱਟਾਂ ਦਾ (ਉਸਾਰੀ ਤੇ)
 ਲੱਗਣ ਦਾ ਖਰਚ ਬਹੁਤ ਹੈ । *ਜੋਗ=ਅਪ੍ਰਾਪਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ । ਛੇਮ=ਪ੍ਰਾਪਤ ਦੀ ਹੱਖਜਾ ਛਾਵ
 ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ । *ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਨਾਲ । *ਰੁੱਤ ਸੁੰਦਰ ਹੈ । *ਬੁਕਕੇ । *ਭਾਵ=ਤਾਲ ਵਿੱਚ ।

*ਪਾ:-ਬ੍ਰਤਵਾਇਵ ।

†ਪਾ:-ਸਕਲ ।

ਸੁਨਾਇੰ ਸੁ ਤਾਲ ਸੁਹੇਲਾ । ਅਤਿ ਰਮਣੀਕ ਬਨੀ ਜਿਹ ਸੋਭਾ । ਦੇਖਤਿ
ਜਿਸਹਿ ਨ ਕਿਹਿ ਮਨ ਲੋਭਾ^੧॥੩੩॥ ਆਪ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਾਰ ਕਰਾਵੈ । ਮੰਜਨ
ਕੋ ਫਲ ਘਨੋ ਸੁਨਾਵੈ^੨ । ਪਸਰੈ ਸੁਜਸ ਦੇਸ ਪਰਦੇਸ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ
ਆਵਹਿ ਸਿੱਖ ਬਿਸੇਸ॥੩੪॥ ਇਕ ਦਰਸਨ ਕੀ ਕਾਂਖਾ ਘਨੀ । ਦੁਤੀਏ ਸਰ
ਕੀ ਉਸਤਤਿ ਸੁਨੀ । ਚਿਤ ਮਹਿ ਚੌਪ ਅਧਿਕ ਕਰਿ ਆਵੈ । ਸਰ ਸ਼ਨਾਨ
ਕਰਿ ਉਰ ਹਰਖਾਵੈ ॥੩੫॥ ਦਰਸਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਸੁਖ ਪਾਇ । ਅਨਿਕ
ਭਾਤਿ ਕੋ ਸੁਜਸ ਸੁਨਾਇ । ਜਗ ਸਾਗਰ ਦੁਸ਼ਤਰ ਬਡ ਦਾਰੁਨ । ਤਿਸ ਤੇ
ਅਪਨੇ ਦਾਸ ਉਥਾਰਨ ॥੩੬॥ ਕਰੈ ਸਭਿਨਿ ਪਰ ਬਡ ਉਪਕਾਰ । ਧੰਨੁ
ਧੰਨੁ ਗੁਰ ਸਿੱਖਾ ਦਤਾਰਾ^੩ । ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਜਸ ਜਗ ਮਹਿ ਭਯੋ । ਦੁਨ
ਚਗੁਨਾਹੁਇ ਨਿਤ ਨਯੋ॥੩੭॥ ਕਿਤਕਕਾਲ ਸਰ ਮਹਿ ਜਲ ਰਹੈ । ਬਹੁਰੇ
ਸੋਖ ਸਰਬ ਨੇਲਹੈ^੪ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਵਿਗ ਸਿਖ ਸਾਰੇ । ਸੰਭ੍ਰਮ ਯੁਤ^੫
ਕਰ ਜੋਰਿ ਉਚਾਰੇ॥੩੮॥ 'ਇਹੁ ਤਾਲਨ ਮਹਿ ਦੋਸ ਮਹਾਂਨਾ । ਮਹਾਂ ਨੀਰ
ਸੋਖਹਿ ਜਿਸ ਥਾਨਾ । ਬਨੈ ਬਨਾਯੋ ਨਿਸ਼ਫਲ ਹੋਇ । ਬੀਚ ਨ ਠਹਿਰ
ਸਕਹਿ ਜਲ ਜੋਇ॥੩੯॥ ਕੇਤਿਕ ਤਾਲ ਰਹੇ ਇਸ ਭਾਤਿ । ਬਿਨ ਜਲ ਤੇ
ਸੁਕੇ ਗਿਰ ਜਾਤਿ । ਮਹਾਂ ਬਿਘਨ ਇਹੁ ਤਾਲਨ ਕੇਰਾ । ਜੋ ਰਾਵਰਿ ਕੇ ਸਰ
ਮਹਿ ਹੋਰਾ ॥੪੦॥ ਨਹਿ ਉਪਾਇ ਇਸ ਦੋਸ ਮਿਟਾਵਨਿ^੬ । ਜਿਸ ਤੇ ਹੋਇ
ਨੀਰ ਠਹਿਰਾਵਨ । ਰਾਵਰ ਸਰਬ ਰੀਤਿ ਸਮਰੱਥ । ਜਗ ਸਿਰਜਨ ਭੈਨਣ
ਤੁਮ ਹੱਥ' ॥੪੧॥ ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਨ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰੇ । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਭਾਖੇ ਬਰ
ਰੂਰੇ । 'ਇਸ ਤਲਾਵ ਕੋ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਨ ਹੋਈ । ਰੀਤ ਛੁਧਾਤੁਰ ਸਮਸਰ ਜੋਈ॥
੪੨॥ ਸਰ ਸੰਤੋਖ ਥਾਨ ਜਿਸ ਪਾਵਨਿ । ਤਹਿ ਕੀ ਕਰਹੁ ਕਾਰ ਇਤ ਲਜਾ-
ਵਨਿ । ਤਿਸ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਤੇ ਹੁਇ ਸੰਤੋਖ । ਸਕਲ ਬਿਨਾਸਹਿ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੋਸ॥
੪੩॥ ਬਿਧ ਆਦਿਕ ਸਿਖ ਸਗਰੇ ਜਾਵਹਿ । ਏਕ ਬਾਰ ਜੇਤਿਕ ਧਰ ਲਜਾ-
ਵਹਿ । ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮਹਿ ਸਭਿ ਪਾਵਹੁ । ਦਿਹੁ ਸੰਤੋਖ ਜਲ ਕੋ ਠਹਿਰਾ-
ਵਹੁ' ॥੪੪॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਵਾਕ ਸੁਹਾਏ । ਸਿੱਖ ਇਕੱਤ੍ਰ ਭਏ ਸਮੁਦਾਏ ।

^੧ਜਿਸ ਦੇ ਵੇਖਦਿਆਂ ਕਿਸ ਦਾ ਮਨ ਲਭਾਇਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ । ^੨ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਡਿੱਠਾ ਕਿ ਸੁੱਕ ਗਿਆ ਹੈ । ^੩ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ । ^੪ਪਾ:-ਬਤਾਵੇ । ^੫ਪਾ:-ਸੁਖ, ਸਿਖ । ^੬ਪਾ:-ਹੀ । ਨਹਿ । ^੭ਪਾ:-ਕੋਈ । ^੮ਛੁਧਾਤੁਰ ਹੋਣ ਤੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੋਸ ਆਦਿ ਦਾ ਤਲਾਉ ਨਾਲ ਵਰਤਣ ਦੀ ਮੁਰਾਦ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਮਿੱਟੀ ਹੇਠਲੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਭਰੋਂ ਨਹਿਰਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ, [ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਢੇਰੀ ਅਸਫਲ ਖੋਜ ਕਰੋਗੇ]

ਮਿਲਿ ਸੰਤੋਖਸਰ ਪਰ ਸਭਿਗਏ। ਤਹਿੰਕੀ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਲਜਾਵਤਿਭਏ*॥੪੫॥
ਜਿਤਿਕ ਤਾਲ ਅੰਤਰ ਬਿਸਤਾਰਾ। ਤਰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ ਸਾਰਾ^੧।
ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਸਗਲ ਥਾਨ ਪਸਰਾਈ। ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਿ ਕਰਿ ਸਭਿ ਬਿਬਰਾਈ॥
੪੬॥ ਬਹੁਰ ਨੀਰ ਸੁਸ਼ਕਨੈ ਨਹਿੰਕਬੈ। ਪੂਰਨ ਰਹਨੈ ਭਰਨੈ ਜਲਿ ਸਬੈ। ਸਿਖ
ਸੰਗਤਿ ਸਮੁਦਾਇ ਅਨੈਦ। ਮੱਜਤਿ ਕਲਮਲ ਹਤਹਿ ਬਿਲੈਦ ॥ ੪੭ ॥

ਬਿਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਬਿੰਬੇ ਦੁਤਿਯ ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਠਾਮ ਤ੍ਰਿ ਪੰਚਾਸਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੫੪ ॥

੫੪. [ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਗਰ ਵਸਾਇਆ]।

ਦੋਹਰਾ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਕੋ ਬਹੁਰ ਕਾਰੀਗਰਨ ਲਗਾਇ। ਕਰਤਿ ਉਸਾਰਨ
ਕਉ ਭਲੇ^੨ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ ਦਰ ਰਖਵਾਇ ॥੧॥ ਚੰਪਈ ॥ ਸਿਖ ਪ੍ਰੇਮੀ ਬਹੁ ਕਾਰ
ਕਮਾਇ। ਚੁਨੋ ਪੀਸਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਲਗਾਇ। ਬਹੁ ਸੁਖਮ ਬਹੁ ਡਾਲ ਮਸਾਲੇ। ਸਿਰ
ਉਠਾਇ ਕਰਿ ਲਜਾਇ ਉਤਾਲੇ॥੨॥ ਬ੍ਰਿੰਦ ਈਂਟਕਾ ਸੀਸ ਉਠਾਵੈ। ਕਾਰੀ
ਗਰਨਿ ਨਿਕਟ ਪਹੁੰਚਾਵੈ। ਨੀਕੇ ਘਰ ਘਰ ਧਰਹਿ ਸੁਧਾਰ। ਕਰਹਿ ਨਿਤਾ-
ਪ੍ਰਤਿ ਮੰਦਰ ਕਾਰ ॥੩॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਆਇਸੁ ਪਾਇ। ਨਹਿੰ ਕਾਸ਼ਟ
ਕਿਸ ਥਾਇ ਲਗਾਇ। ਚੁਨੋ ਸੇਗ ਈਂਟਕਾ ਜਰੈ। ਭਿਤ ਠਾਂਢੀ ਗਾਢੀ ਅਤਿ
ਕਰੈ^੩॥੪॥ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ ਖਰੀ ਕਰੀ ਬਹੁ ਖਰੀ^੪। ਕਰਦਮ ਸੇਗ ਨ ਈਂਟੈ ਧਰੀ।

*ਭਾਵ ਤਲਾਉ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੈੜੀਆਂ ਵਲੋਂ ਤੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਦੇ ਚੁਫੇਰਿਓਂ ਸਾਹੇ (ਤਰ=) ਤਲ ਉੱਤੇ
ਵੈਲਾ ਵਿੱਤੀ। *ਭਾਵ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸਾਰਦੇ ਹਨ। *ਕੰਧਾਂ (ਬੜੀਆਂ) ਮਜ਼ਬੂਤ ਖੜੀਆਂ ਕਰਦੇ
ਹਨ। *ਖੜੀ ਕੀਤੀ ਚੰਗੀ। *ਇਸ ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ, ਪ੍ਰਕ੍ਰਮਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਬਾਬਾ ਸ਼ਾਮ
ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਬ੍ਰਿਧ ਸੰਤ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਟਿਆਲੇ ਵਾਲੇ ਦੇ ਉੱਦਮ ਨਾਲ ੧੯੮੦ ਦੇ
ਲਗ ਪਗ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਹੋਈ ਸੀ।

੧੮੫੯ [ਪਿਛਰੇ ਪੰਥ ਦੀ ਖਾਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ] ਪਾਣੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨੀਵੇਂ ਸਨ, ਰੇਤਲੇ ਤਲ ਕਰਕੇ ਜਲ
ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਛੋਤੀ ਪੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਸੰਤੋਖਸਰ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਚੀਕਣੀ ਸੀ, ਚੀਕਣੀ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚੋਂ
ਜਲ ਬਹੁਤ ਘਟ ਮਿਸ਼ਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸੰਤੋਖਸਰ ਦੀ ਚੀਕਣੀ ਮਿੱਟੀ ਜੋ ਨਿਕਲੀ ਪਈ
ਸੀ, ਉਹ ਇਸ ਤਾਲ ਦਾ ਰੇਤਾ ਕਢਕੇ ਚੰਗੀ ਚੌਖੀ ਡੂੰਘਾਣ ਤੇਕ ਇਸ ਵਿਚ ਪੈੜੀਆਂ ਦੇ ਪੱਕੇ
ਮਹਲ ਤੱਕ ਭਰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਫਿਰ ਜਲ ਖੜੋ ਗਿਆ। ਸਰੋਵਰ ਨੂੰ ਵਰਖਾ ਦਾ ਪਾਣੀ ਤੇ
ਬੁਝਰਤੀ ਰੋ ਜੋ ਗਉਘਾਟ ਕੋਲ ਦੀ ਲੰਘਦਾ ਸੀ, ਭਰਦੇ ਸਨ, ਅੰਤ ਨੂੰ ਗਾਢੀ ਦੀ ਨਹਿਰ ਵਿਚੋਂ
ਹੰਸਲੀ ਆਈ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਹੁਣ ਬੀ ਸਰਕਾਰੀ ਨਹਿਰ ਤੋਂ ਗਾਢੀ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪੈਂਦਾ
ਹੈ। ਇਸ ਹੰਸਲੀ ਉੱਤੇ ਦੁਮ੍ਰਿਹੇ (ਤੁੰਗ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੇੜੇ) ਤੱਕ ਹੁਣ ਤੱਕ ਬੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਬ
ਜੀ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੰਸਲੀ ਸੰਮਤ ੧੯੮੬ ਬਿ: ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ
ਬ੍ਰਿਧ ਸੰਤ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਉੱਦਮ ਨਾਲ ਪੱਕੀ ਤੇ ਛੱਤੀ ਹੋਈ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰ
ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਹਥੀ ਸੇਵਾ, ਸੇਵਾ ਦਾ ਇਕ ਅਲੀਸ਼ਾਨ ਨਜ਼ਾਰਾ ਸੀ।

ਕਾਲਬੂਤ^੧ ਸੇਗ ਕਰਿ ਕਰਿ ਜੋਗ। ਚਾਰਹੁ ਦਰ ਮੇਲੇ ਦੁਹੁ ਓਰ^੨॥੫॥ ਚਿਨ
ਚਿਨ ਉਪਰ ਕੀਨ ਉਤੀਗ। ਮੇਲੀ ਛਾਤ ਸੁ ਚੂਨੇ ਸੇਗ। ਮਹਿਮਾ ਕੇ ਗੁਰ
ਸ਼ਬਦ ਬਨਾਵੈ। ਹਰਖਹਿ ਸੇਗਤਿ ਜਬਹਿ ਸੁਨਾਵੈ॥੬॥ ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ ਅਰੁ
ਗੁਰੁ ਧਾਮ^੩। ਦੋਨਹੁ ਬਿਖੈ ਜੁ ਬਲ ਅਭਿਰਾਮ। ਤਹਿ ਬਜ਼ਾਰ ਕੀ ਚਿਨਤੀ
ਹੋਇ। ਨਿਜ ਨਿਜ ਹਾਠਿ ਸੁਧਾਰਹਿ ਕੋਇ॥੭॥ ਜਨੈਂ ਬਰ ਦੇਂ ਤਨੈਂ ਸ਼ਬਦ
ਬਨਾਵੈ। ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਸਭਿ ਸਿਖ ਸੁਨ ਪਾਵੈ। 'ਹੋਵੈ ਵਸਦੀ ਸਘਨ ਅਪਾਰ।
ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰਿ ਬਨਹਿ ਬਜ਼ਾਰ ॥੮॥ ਇਸ ਕੇ ਸਮ ਹੁਇ ਨਗਰ ਨ ਕੋਈ।
ਆਇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਹਿ ਲਛਮੀ ਜੋਈ। ਚਹੁ ਦਿਸ਼ ਤੇ ਇਹੁ ਬਧਹਿ ਬਿਸਾਲ। ਬਸੈ
ਲੋਕ ਸਭਿ ਜਾਤਨਿ ਜਾਲ^੪॥੯॥ ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਬਨਜ ਮਹਾਨ। ਚਲਹਿ
ਜਹਾਂ ਕਹਿ, ਨਰ ਧਨਵਾਨ^੫। ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਬਾਕ ਸੁਹਾਏ। ਬਸਨ
ਹੇਤ ਕੇਤਿਕ ਸਿਖ ਆਏ॥੧੦॥ ਸਦਨ ਚਿਨਾਇ, ਬਨਾਇ ਦੁਕਾਨ। ਕਰਨ
ਲਗੇ ਬਿਵਹਾਰ ਸੁਜਾਨ^੬। ਲਵਪੁਰਿ ਆਇਕ ਜੇ ਨਿਤ ਬਾਸੈ। ਗੁਰਪੁਰਿ
ਕੋ ਖਲ ਕਰਿ ਉਪਹਾਸੈ॥੧੧॥ ਮੂਰਖ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਹਿ ਜਾਨਹਿ। ਮਿਲਹਿ
ਪਰਸੁਪਰ ਏਵ ਬਖਾਨਹਿ। 'ਨਗਰ ਬਸਹਿ ਕੈਸੇ ਤਿਸ ਥਾਨ। ਚਹੁ ਦਿਸ਼ ਕੋ
ਜਲੁ ਆਇ ਮਹਾਨ ॥੧੨॥ ਬਿਰਹਿ ਚੁਮਾਸੈ^੭ ਮਹਿ ਬਹੁ ਪਾਨੀ। ਕਿਮ ਘਰ
ਰਹਿ, ਹੋਹਿਗੇ ਹਾਨੀ। 'ਜੋ ਜੋ ਬਸਹਿ ਜਾਹਿ ਪਿਖਿ ਹਾਲਾ। ਉਜਰ ਜਾਹਿਗੇ
ਬੋਰਿਯ ਕਾਲਾ^੮ ॥੧੩॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਨ ਦੁਖ ਪਾਵਾ। ਨਿਸ਼ਚਾ
ਮੁਢਨ ਕਹੇ ਝੁਲਾਵਾ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਢਿਗ ਜਬਿ ਆਏ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਮਿਲਿ
ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਏ॥੧੪॥ 'ਸੁਨੀਅਹਿ ਗੁਰੁ ਗ਼ਰੀਬ ਨਿਵਾਜੂ ! ਆਪ ਕਰਤਿ
ਬਡ ਨਗਰ ਸਮਾਜੂ। ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਬਾਕ-ਮਹਾਂ ਇਹੁ ਬਾਸੈ^੯। ਲਛਮੀ ਬਿਰਹਿ
ਅਨੁਪ ਪ੍ਰਕਾਸੈ॥੧੫॥ ਅਪਰ ਪੁਰਨ ਕੇ ਨਰ ਬਿਵਹਾਰੀ। ਸਹਤ ਹਾਸ ਇਵ
ਕਰਤਿ ਉਚਾਰੀ।-ਚਹੁ ਦਿਸ਼ ਕੋ ਜਲ ਜਹਿ ਬਿਰ ਹੋਇ। ਕੈਸ ਤਹਾਂ ਬਸਹਿ-
ਗੋ ਕੋਇ ॥੧੬॥ ਸਦਨ ਗਿਰੈਂ ਤਬਿ ਉਜਰ ਜੈ ਹੋ। ਬਸਨ ਹਾਰ ਇਤ ਉਤ
ਦੁਖ ਪੈਰੈ-^{੧੦}। ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਨ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹੈ। 'ਜਿਮ ਚਹੁ ਦਿਸ਼ ਜਲ

^੧ਛਾਟ ਬਨਾਉਣ ਵੇਲੇ ਜੋ ਆਸਰਾ ਹੋਠਦੇਈਦਾ ਤੇ ਫੇਰ ਕੱਢਲਈਦਾ ਹੈ। ^੨ਦੁਹਾਪਾਸਿਅੰਤੋਂ ਮੇਲੇ, ਛਾਵ ਡਾਟ ਲਗਾਈ। ^੩ਗੁਰੂਕੇ ਮਹਲਾ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਤੀ ਦੇ ਬਹੁਤੇ। ^੪ਚੜ੍ਹਲ ਲੋਕ। ^੫ਮੂਰਖ ਹਾਸੀ ਕਰਨ। ^੬ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਬਰਖਾ ਹੁੰਤ ਦੇ। ^੭ਜੋ ਜੋ ਵਸਣਗੇ (ਇਹ) ਹਾਲ (ਘਰਾਂ ਦੇ ਹਾਠ ਹੋਣ ਦਾ) ਵੇਖਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ (ਹੀ ਸਾਰੇ) ਉਜੜ ਜਾਣਗੇ। (ਅ)(ਹੁਣਦੀ ਹੋਣਕਵਾਲੀ) ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਜੋ ਜਾ ਵੱਸਣਗੇ ਸੋ ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਉੱਜੜ ਜਾਣਗੇ। ^੮ਇਹ ਘੁੱਘ ਵਸੇਗਾ।

ਆਵਤਿ ਲਹੜੇ ॥ ੧੭ ॥ ਤਿਮ ਚਹੁੰਦਿਸ ਕੇ ਨਰ ਉਮਡਾਵੈ। ਬਸਿਬੇ ਹੋਤ
 ਨਗਰ ਇਸ ਆਵੈ। ਬਡੇ ਜਤਨ ਤੇ ਸਦਨ ਸਥਾਨ। ਲੇ ਕਰਿ ਬਸਿ ਹੈਂ ਗਨ
 ਧਨਵਾਨ ॥ ੧੮ ॥ ਬ੍ਰਿੰਦ ਨਰਨ ਕੋ ਰਿਜ਼ਕ ਮਹਾਨਾ । ਆਨ ਧਰਹਿੰਗੇ ਹਮ
 ਇਸਥਾਨ। ਖੈਬੇ ਹੋਤ ਆਇ ਸਭਿ ਕੋਈ । ਆਨ ਥਾਨ ਤੇ ਪਾਇ ਨ ਜੋਈ ॥
 ੧੯ ॥ ਗੁਰਪੁਰਿ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਵਧਹਿ ਬਿਸਾਲਾ । ਕਰਹਿ ਵਾਸ ਨਰ ਸਦਾ
 ਸੁਖਾਲਾ। ਜੀਵਤਿ ਸਿਮਰਹਿ ਰਿਦੇ ਗੁਬੰਦ । ਹਰਿਮੰਦਰ ਮਹਿ ਹੁਇ ਕਰਿ
 ਬ੍ਰਿੰਦ ॥ ੨੦ ॥ ਕਰਹਿ ਜੀਵਕਾ ਬਸਿਗੁਰਪੁਰਿ ਮੈਂ। ਸਤਿਗੁਰਸਬਦ ਧਾਰਿਕਰਿ
 ਉਰ ਮੈਂ । ਅੰਤ ਸਮੈਂ ਗਤਿ ਪਾਇ ਸੁਖਾਰੇ । ਦੁਇ ਲੋਕਨ ਕੇ ਕਾਰਜ ਸਾਰੇ ॥
 ੨੧ ॥ ਨਿੰਦਕ ਦੁਸ਼ਟ ਬਿਲੋਕ ਨ ਸੱਕਈਂ । ਦੁਖੀ ਹੋਤਿ ਪਰ ਸੁਖ* ਕੋ
 ਤੱਕਈਂ। ਸੋ ਪਰਿ ਪਰਿ ਜਬਿ ਜਾਵੈਂ ਹਾਰ। ਸ਼ਰਨ ਪਰੈਂ ਸਤਿਗੁਰ ਦਰਬਾਰ ॥
 ੨੨ ॥ ਨਹੀਂ ਬਸਹਿ ਪਛੁਤਾਵਹਿ ਪਾਛੈ। ਸੁਖ ਆਛੈ ਪਿਖਿਬਸਿਬੇ ਬਾਂਛੈ ॥ ਸੁਨਿ
 ਸੁਨਿ ਸੇਵਕ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ । ਕਹਤਿ ਥਾਕ ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਧੰਨ ਧੰਨ’ ॥ ੨੩ ॥ ਦਿਨ-
 ਪ੍ਰਤਿ ਬਸਹਿ ਆਨ ਕਰਿ ਨਏ । ਨਰ ਕੁਟੰਬ ਜੁਤਿ ਘਰ ਗਨ ਭਏ । ਖੁਲ੍ਹੈ
 ਬਜ਼ਾਰ ਹੋਤ ਬਿਵਹਾਰ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਸਭਿ ਕੀ ਕਰਹਿ ਸੰਭਾਰ ॥ ੨੪ ॥ ਕੋਤਿਕ
 ਮਾਸ ਬਿਤੀਤੇ ਜਬੈ । ਬੈਠੇ ਸੋਦਾ ਲੇ ਕਰਿ ਸਬੈ। ਆਇ ਨ ਕੋਇ ਖਰੀਦਨ
 ਹਾਰ । ਹੋਤਿ ਅਲਪ ਹੀ ਕੁਛ ਬਿਵਹਾਰ ॥ ੨੫ ॥ ਬ੍ਰਿੰਦ ਬਨਕ ਇਕ ਦਿਨ
 ਮਿਲਿ ਆਏ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਜਹਾਂ ਸੁਹਾਏ । ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸਭਿ ਬਿਨੈ
 ਬਖਾਨੀ । ‘ਸੁਨਹੁ ਬ੍ਰਿਤੈਤ ਆਪ ਸਭਿ ਦਾਨੀ’ ॥ ੨੬ ॥ ਬਨਕ ਅਨੇਕ ਬਸੇ
 ਪੁਰਿ ਆਈ । ਬੈਠੇ ਕਰਿ ਦੁਕਾਨ ਸਮੁਦਾਈ । ਸਰਬ ਭਾਂਤਿ ਕੋ ਸੋਦਾ ਲੈਕੈ ।
 ਹੋਤ ਜੀਵਕਾ ਇੱਛਾ ਕੈ ਕੈ ॥ ੨੭ ॥ ਸਕਲ ਕੁਟੰਬਦਾਰ ਹਮ ਅਹੈਂ । ਸਭਿਹਿਨਿ
 ਕੇਰ ਗੁਜ਼ਾਰੈ ਚਹੈਂ । ਜਬਿ ਤੇ ਖੇਲੀ ਆਨਿ ਦੁਕਾਨ । ਬੈਠੇ ਰਹੈਂ ਪ੍ਰਤੀਖਨ-
 ਵਾਨ ॥ ੨੮ ॥ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦ ਕਰਨ ਕੋ ਆਵੈਂ । ਸੋਦਾ ਅਲਪ ਕਬਹੂੰ ਬਿਕ
 ਜਾਵੈ । ਯਾਂਤੇ ਨਹਿ ਪਰਵਾਰ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ॥ ਜਿਸ ਤੇ ਸਭਿ ਕੋ ਬਨਹਿ ਅਹਾਰ ॥
 ੨੯ ॥ ਪਟ ਪਹਿਰਨ ਕੋ ਖਰਚ ਮਹਾਂਨਾ । ਬਜ਼ਾਰਿ ਆਇ ਉਤਸਵ ਜੇ ਨਾਨਾ ।
 ਕਰਨੈ ਚਹੈਂ ਹਮ ਬਸ ਕਰਿ ਜਬੈ। ਏਤੋ ਬਨਜ ਹੋਤਿ ਨਹਿ ਅਬੈ ॥ ੩੦ ॥ ਨਹੀਂ
 ਜੀਵਕਾ ਅਪਰ ਬਿਧਾਨ ॥ ਬਨਹਿ ਨ ਅਪਰ ਕਾਰ ਜੇ ਨਾਨਾ ॥ ਤੁਮ ਅੰਤਰ-

*ਕੱਠੇ ਰੋਕੇ । *ਵਸਣਾ ਚਾਹੁਣਗੀ । *ਜਾਣਨਯਾਰ ਹੋ । (ਅ) ਦਾਤਾ ਹੋ । *ਉਭੀਕ ਕਰਨ
 ਵਾਲੇ । *ਹੋਰ ਬਿਧੀ ਜੀਵਕਾ ਦੀ ਨਹੀਂ । *ਹੋਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ (ਸਾਰੇ) ਬਣ ਨਹੀਂ
 ਸਕਦੇ ।
 *ਪਾਸ-ਮੁਖ ।

ਜਾਮੀ ਸਭਿ ਜਾਨੈ। ਕਰੇ ਬਸਾਵਨ, ਪਾਲਨ ਠਾਨੈ^੧॥੩੧॥ ਅਪਰ ਨ ਕੋਉ
ਮਾਲਕ ਹਮਰੇ। ਬਸੇ ਆਸਰਾ ਲੇ ਕਰਿ ਤੁਮਰੇ। ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕ ਸਭਿ ਜਗ ਕੇ
ਅਹੇ। ਫੁਰਹਿ ਆਪ ਕੇ ਬਚ, ਜਿਮ ਕਹੇ^੨॥੩੨॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨਿ ਕਰਿ
ਸਭਿ ਬਿਨਤੀ। ਬਿਕਸਤਿ ਭਨਜੇ 'ਤਜਹੁ ਅਸ ਗਿਨਤੀ। ਕਰਹੁ ਆਜ ਤੇ
ਐਸੀ ਕਾਰਜਿਸਤੇ ਵਧਹਿ ਅਧਿਕ ਬਿਵਹਾਰ॥੩੩॥ ਉਠਹੁ ਭੋਰ ਕਰਿ ਸੋਚ
ਸਨਾਨ। ਗੁਰੁ ਬਾਨੀ ਸੇਂ ਕੀਜੈ ਧਨਾਨ। ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰਿ ਮੈਂ ਜਾਵਹੁ।
ਜਥਾ ਸ਼ਕਤਿ ਤਹਿ ਭੇਟ ਚਢਾਵਹੁ॥੩੪॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵਹੁ।
ਪ੍ਰਭੁ ਸਮਾਨ ਸ਼ਰਧਾ ਉਪਜਾਵਹੁ। ਬਹੁਰੇ ਆਇ ਬਨਜ ਕੇ ਕੀਜੈ। ਦਿਨ
ਸਗਰੇ ਮਹਿ ਲਾਹਾ ਲੀਜੈ॥੩੫॥ ਪੁਨ ਸੰਧਾ ਜਬਿ ਹੋਵਹਿ ਆਇ। ਤਬਿ
ਉਠਿ ਤਜਹੁ ਬਨਜੁ ਸਮੁਦਾਇ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਦਰਸਨ ਕਰੇ। ਬਿਨਤੀ
ਭਨਹੁ ਕਾਮਨਾ ਧਰੇ॥੩੬॥ ਸਭਿ ਪੁਰਨਿ ਹੁਇ ਤੁਮਰੀ ਜਾਇ। ਕਰਹੁ ਬਨਜ
ਬਡਿ ਲਾਹਾ ਪਾਇ। ਨਹੀਂ ਤੋਟ ਹੁਇ ਕਿਸੁ ਪਦਾਰਥ। ਨਿਤਿਪ੍ਰਤਿ ਪੁਰ-
ਵਹੁ ਅਪਨ ਸਾਰਥ॥੩੭॥ ਧਨ ਕੀ ਗਿਨਤੀ ਹੈ ਕਹੁ ਕੌਨ। ਲਛਮੀ ਬਸਹਿ
ਆਇ ਕਰਿ ਭੈਨ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਮਹਾਂ ਮਹਾਤਮੁ। ਸਭਿ ਕੀ ਪੁਰਹਿ
ਕਾਮਨਾ ਆਤਮਾ॥੩੮॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਦਾਸੀ ਮਾਯਾ। ਇਹੁ ਠਾਂ ਬਾਸ ਕਰਹਿ
ਮਨ ਭਾਯਾ॥ਨੌ ਨਿਧਿ ਸਿੱਧਿ ਰਿੱਧਿ ਜੇ ਨਾਨਾ। ਆਇ ਸ਼ਰਨ ਪਰਿ ਹੈਂ ਇਸ
ਥਾਨਾ॥੩੯॥ ਜੋ ਸੇਵਹਿ ਸਿਖ ਲੇਵਹਿ ਸੋਇ। ਅੰਤ ਕਾਲ ਆਛੀ ਗਤਿ ਹੋਇ
ਕੌਨ ਕਮੀ ਪ੍ਰਭੁ ਕੇ ਦਰਬਾਰ। ਜਹਿ ਤਿਲੋਕਪਤਿ^੩ ਬਸਹਿ ਉਦਾਰ॥੪੦॥
ਸੁਨਿਕਰਿ ਸਭਿ ਸਿੱਖਨ ਮਨਮਾਨੀ। ਕਰਨ ਲਗੇ ਜਿਮ ਗੁਰੁਬਖਾਨੀ। ਦੋਇ
ਸਮੇਂ ਦਰਸਹਿ ਹਰਿਮੰਦਰ। ਰਿਕਤ ਪਾਲ^੪ ਕੋ ਜਾਇਨ ਅੰਦਰ॥੪੧॥ ਸਰਬ
ਪਦਾਰਥ ਸਭਿ ਕੇ ਹੋਏ। ਸਰਬ ਗੀਤਿ ਤੇ ਸਭਿ ਸੁਖ ਜੋਏ। ਅਬਿ ਲਗ ਜਾਨੀ
ਜਾਇ ਸੁ ਚਾਲ। ਕਰਤਿ ਸਦੀਵ ਜਿ ਸਿੱਖ ਬਿਸਾਲ॥੪੨॥

ਉਤਰ ਭਿੰਨੇ ਉਤਰ ਰਾਸੇ 'ਰਾਮਦਾਸ ਨਾਮ' ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਪਾਲਨ' ਨਾਮ ਚਤੁਰ ਪੰਚਮੇ ਅੰਸੂ ॥ ੫੪ ॥

੫੫. [ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ]।

ਦੇਹਗਾ॥ਪੱਟੀ ਕੇ ਦੁਇ ਚੌਧਰੀ ਢਿੱਲੋਂ ਲਾਲ ਲੰਗਾਹ^੫। ਕਰੀ ਆਨਿ ਕਰਿ

^੧ਪਾਲਨਾਂ ਕਰੇ। ^੨ਮਨ ਦੀਆਂ ਕਾਮਨਾਂ। ^੩ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਜੀ। ^੪ਖਾਲੀ ਹੱਥ। ^੫ਲਾਲ ਤੇ ਲੰਕਾ
ਦੇ ਨਾਮ ਹਨ। ਲੰਗਾਹ ਪੱਟੀ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਚੌਧਰੀ ਤੇ ਚੁਡਾਲ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਾਸੀ ਦੱਸੀਦਾ ਹੈ।

*ਇਕ ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਅੰਸੂ ੫੫ ਦੀ ਥਾਵੇਂ ਤਿਲੋਕੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਾਲਾ ਅੰਸੂ
ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਪੋਥੀ ਦੀ ਤੀਸਰੀ ਰਾਸ ਦੇ ੫੧ ਅੰਸੂ ਵਿਚ ਆਵੇਗਾ।

ਬੰਦਨਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਪਾਹਿ*॥੧॥ ਚੋਪਈ॥ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰ ਮਹਿ ਮਾ ਸੁਨੀ॥
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਸਭਿ ਮਹਿ ਇਮ ਭਨੀ॥ 'ਕਾਰ ਨਿਕਾਰਹਿ ਹੋਇ ਉਥਾਰ । ਧਨ
 ਲਾਏ ਹੁਇ ਬੈਸ ਉਧਾਰਿ॥੨॥ ਕਰਹਿ ਸੁਪਾਨ ਚਿਨਾਵਨਿ ਜੋਇ । ਅਵਰਲਿ
 ਨੀਵ ਤਾਂਹਿ ਕੀ ਹੋਇ । ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ ਜਥਾ ਬਿਰਾਜਾ । ਹਰਿਮੰਦਰ ਬਿਚ
 ਬਨਹਿ ਜਹਾਜਾ ॥ ੩ ॥ ਸ਼ਰਧਾ ਸਹਤ ਕਰਹਿ ਇਸ਼ਨਾਨ । ਪਾਪ ਮਿਟਹਿ
 ਪਾਪਤ ਕਲਾਨ । ਹਰਿਮੰਦਰ ਮਹਿ ਸ਼ਬਦ ਜੁ ਸੁਨਿਹੈ ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ
 ਪਾਪਨਿ ਹਨਿਹੈ॥੪॥ ਉਪਜੈ ਭਗਤਿ, ਗਿਆਨ ਕੇ ਪਾਵੈ॥ ਆਵਨ ਜਾਨੈ ਜਗਤ
 ਮਿਟਾਵੈ । ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਲਗੇ ਕਾਰ ਕੇ ਕਰਨੇ । ਖਨਹਿ ਪੋਟੈ ਸਿਰ ਪਰ
 ਕਰਿ ਧਰਨੇ॥੫॥ ਧਨ ਕੇ ਦੀਨ ਮਜੂਰ ਲਗਾਏ । ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਸ਼ਰਧਾ ਉਰ
 ਅਧਿਕਾਏ॥ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਮਹਿਮਾ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼॥ ਸੰਗਤਿ ਸਹਤ ਮਸੰਦ ਵਿਸੇਸ਼॥
 ੬॥ ਮਹਿਮਾ ਸਿੱਖਨੈ ਗੁਰੁ ਸੁਨਾਵੈ॥ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਦਾਸਨ ਕੇ ਮਨ ਭਾਵੈ । ਸਬ-
 ਦਨ ਬਿਖੈ ਮਹਾਤਮ ਕਹੈ॥ ਕਰਹਿ ਕਾਰ ਸਿਖ ਸੁਧਤਾ ਲਹੈ ॥੭॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ

ਉਦਮੁ ਕਰਤ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਹੋਆ ॥ ਹਰਿ ਮਾਰਗਿ ਚਲਤ ਕ੍ਰਮੁ ਸਗਲਾ

ਖੋਇਆ ॥ ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੁਣਾਇਆ ਮਿਟਿ ਗਏ ਸਗਲੇ ਹੋਗਾ

ਜੀਉ ॥ ੨ ॥

(ਮਾਰ ੫੪੫)

ਚੋਪਈ ॥ ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਬਹੁ ਗੁਰੁ ਬਨਾਵੈਂ । ਸੁਨਿ ਪਠਿ ਕਾਰ ਕਰਨਿ ਉਰ
 ਭਾਵੈਂ॥ ਦੋਨਹੁ ਰਹੈ ਪਾਸ ਗੁਰਦੇਵ॥ ਮੁਕਤਿ ਰੂਪ ਹੋਏ ਕਰਿ ਸੇਵ ॥੮॥ ਅਜਬ,
 ਅਜਾਇਬ ਉਮਰਾ ਸ਼ਾਹੂ॥ ਸਿੰਘੇ ਇਹੁ ਮਸੰਦ ਗੁਰ ਪਾਹੂ । ਕਾਰ ਸੁਧਾਸਰ ਕੀ
 ਭੀ ਕਰੈਂ॥ ਸੰਗਤਿ ਤੇ ਗੁਰੁ ਕਾਰ ਸੰਭਰੈਂ॥੯॥ ਆਨਿ ਗੁਰੁ ਕੇ ਪਾਸਿ ਪੁਚਾਵੈਂ
 । ਨਿਜ ਹਿਤ ਜੋ ਸਿੱਖਨ ਤੇ ਪਾਵੈਂ । ਤਿਸਕੇ ਸੰਗ ਕਰਹਿ ਗੁਜਰਾਨੇ । ਇਕ
 ਦਿਨ ਸਾਹਿਬ ਬੁਝਨਿ ਠਾਨੇ॥੧੦॥ 'ਗੁਰ ਧਨ ਕੇ ਤੁਮ ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਜਾਨੈ ?
 ਜੋ ਸੰਗਤਿ ਤੇ ਲਜਾਵਨ ਠਾਨੈ' । ਕਹਜੇ ਤਿਨਹੁ 'ਹਮੁ ਬਿਖੁ ਸਮ ਜਾਨੈ' ।
 ਸ਼ਿਵ ਨਿਰਮਾਇਲ' ਕੇਰਿ ਸਮਾਨੈ॥੧੧॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਬਾਕ ਉਚਾਰਾ॥
 'ਕਰਹੁ ਜਿ ਇਮ, ਤੁਮ ਹੋਇ ਉਧਾਰਾ' । ਪੈੜਾ ਸਿਖ ਛੱਜਲ ਤਿਸੁ ਜਾਤੀ ।
 ਕੇਦੁ ਸੰਘਰ ਜਾਤਿ ਉਪਾਤੀ॥੧੨॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਬੰਦਨ ਕੀਨਿ । ਪੁਨ
 'ਪੰਥ । 'ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ । 'ਸਿੱਖਾਲੇ ਹਨ । 'ਭਾਵ ਕਦੇ ਨਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨੇ ਜੋਗ [ਸਿੱਖ, ਸ਼ਿਵ
 ਨਿਰਮਾਲਾ=ਸ਼ਿਵ ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਪਦਾਰਥ ਜੋ ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨੇ ਜੋਗ ਲਿਖਿਆ
 ਹੈ] । 'ਜੋ ਉਪਜਿਆ ਸੀ ਸੰਘਰ ਜਾਤੀ ਤੋਂ ਉਹ ਕੇਦੁ । *ਲੰਗਾਹ ਪਹਿਲੋਂ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ
 ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਅਸੀਸ ਨਾਲ ਰੋਗ ਤੋਂ ਰਾਜੀ ਹੋਕੇ ਸਰਵਰੀਏ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਬਣਿਆ ਸੀ ।

ਅਰਦਾਸ ਕਰੀ ਹੁਇ ਦੀਨਾ 'ਕਿਮੁ ਹਮਰੇ ਹੋਵਹਿ ਕੱਲਜਾਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਦਿਹੁ
ਉਪਦੇਸ਼ ਬਖਾਨ'॥੧੩॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਹਨੈ 'ਸੁਧਾਸਰ ਨ੍ਰਾਵੇ। ਸ਼ਬਦ ਬਿਚਾਰਹੁ
ਗੁਰਮਤਿ ਪਾਵੇ। ਗੁਰ ਸਿੱਖਨ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰੀਅਹਿ। ਤਜਿ ਹੰਕਾਰ ਨੰਮ੍ਰਤਾ
ਧਰੀਅਹਿ॥੧੪॥ ਜੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤੀਸਰੁ ਪਤਿਸ਼ਾਹੁ ਹਮਰੇ ਪਿਤਾ ਹਕਾਰੇ ਪਾਹੁ
। ਕਹਨੈ ਬਚਨ-ਕਲਿਜੁਗ ਕੇ ਜੀਵੇ। ਸਗਰੀ ਸ਼ਕਤਿ ਬਿਹੀਨੇ ਥੀਵੇ॥
੧੫॥ ਇਕ ਤੋ ਭਈ ਆਰਜਾ ਛੋਟੀ। ਹੀਨ ਪਦਾਰਥ ਬੁੱਧੀ ਮੋਟੀ। ਕਰ ਨ
ਸਕਹਿ ਸਭਿ ਤੀਰਥ ਮੱਜਨ। ਬਿਧਿ ਸੋਂ ਦਾਨੁ ਦੋਹਿ ਨਹਿ ਸ੍ਰਜਨ'॥ ੧੬॥
ਇਸ ਕਾਰਨ ਤੇ ਤੀਰਥ ਮਹਾਂ। ਮੱਦ ਦੇਸ਼ ਮਹਿ ਰਚੀਅਹਿ ਇਹਾ*।
ਤੀਨ ਲੋਕ ਕੇ ਤੀਰਥ ਜੋਇ। ਸਭਿ ਕੋ ਫਲ ਸ਼ਨਾਨ ਤੇ ਹੋਇ-॥੧੭॥ ਇਸ
ਬਲ ਬੇਹੁ ਬਤਾਯਹੁ ਜਬੈ। ਹਮਰੇ ਪਿਤਾ ਖਨਾਯਹੁ ਤਬੈ। ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
ਰਾਖਨੈ ਨਾਮੁ। ਚਤੁਰ ਪਦਾਰਥ ਕੋ ਨਿਤ ਧਾਮੁ॥੧੮॥ ਕਾਸ਼ੀ ਆਦਿਕ ਤੀਰਥ
ਸਬੈ। ਇਸ ਕੀ ਸ਼ਰਨ ਰਹੈ ਪਰਿ ਅਬੈ। ਬਰਤਹਿ ਕਾਲ ਕਲੀ ਕੋ ਘੋਰੈ।
ਕਿਸ ਕੀ ਹੱਤਯਾ ਕੋ ਨਹਿ ਛੋਰੈ॥ ੧੯॥ ਬਰਤ ਦਾਨ ਤਪ ਤੀਰਥ ਜੇਤੇ।
ਕਰਹਿ ਨਿਵਾਸ ਇਸੀ ਮਹਿ ਤੇਤੇ। ਜਗਤ ਨਾਥ ਇਹ ਹੋਇ* ਬਿਸਾਲਾ।
ਗੰਗਾ ਲੋਪ ਹੋਇ ਜਿਸ ਕਾਲਾ†॥ ੨੦॥ ਕੋਸਨ ਲੋ ਇਸ ਕੇ ਚੌਫੇਰੇ।
ਸੰਤ ਰਿਖਿਨਿ ਕੇ ਬਿਰ ਹੂੰ ਡੇਰੇ। ਯਾਂਤੇ ਕਰਹੁ ਤਾਲ ਇਸ਼ਨਾਨ।
ਤੁਮਰੀ ਹੋਵਹਿ ਗੀ ਕੱਲਜਾਨ'॥੨੧॥ ‡ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਕੇ ਸੁੰਦਰ ਬੈਨਿ। ਸਿੱਖਨਿ
ਸੁਨਿ ਮਨ ਉਪਜਨੈ ਚੈਨਿ। ਮਹਿਮਾ ਸੁਨੀ ਸੁਧਾਸਰ ਕੇਰੀ। ਜੋ ਸਤਿਗੁਰ
ਨਿਜ ਮੁਖ ਤੇ ਟੇਰੀ॥ ੨੨॥ ਕਹਤਿ ਭਏ 'ਸਤਿਗੁਰ ਧੰਨ ਧੰਨ। ਕੀਨੈ
ਹਮਰਾ ਸਫਲ ਜਨੈਮ'। ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਰਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸ। ਕਰੀ ਟਹਿਲ
ਸਰ ਚਿੱਤ ਟਲਾਸਿ॥੨੩॥ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਿਉਂ ਭ੍ਰਮ ਲਗਾਈ। ਕਰੀ ਸੇਵ
ਸਿੱਖਨ ਅਧਿਕਾਈ। ਅਪਨੈ ਜਨਮ ਸਫਲ ਕਰਿ ਜਾਨੈ। ਪੂਰਨ ਭਾਗ
ਆਪਨੈ ਮਾਨੈ॥੨੪॥ ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਆਗਯਾ ਧਾਰੀ। ਗਏ ਆਪਨੇ ਦੇਸ਼

*ਭਲੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ। †ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ਼। *ਇਹ ਸਥਾਨ ਜਗਤ ਦਾ ਨਾਥ ਹੋਵੇਗਾ।

*ਪਾ:- ਵਹਾਂ। †ਗੰਗਾ ਲੋਪ ਦਾ ਮਿਤ ਪਹਿਲਾਂ ਪੱਤ੍ਰੀਆਂ ਵਿਚ ਛਪਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਲੋਪ ਹੋਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੁਣ ਮੁੱਕ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ੧੯੫੬ ਬਿ: ਦੇ ਲਗ ਪਗ ਇਹ ਸਮਾਂ ਮੁੱਕਾ ਸੁਣੀਂਦਾ ਹੈ। ‡ਇਕ ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਏਥੋਂ ਅੱਗੇ ਕਪੂਰ ਵੇਚੇ ਦਾ ਸੰਮਨ ਸਿੱਖ ਦੇਖਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਪੋਥੀ ਦੀ ਰਾਸ ਤੀਸਰੀ ਅੰਸੂ ੫੯ ਵਿਚ ਆਵੇਗਾ। ਭ੍ਰਮ:-ਜਿਸ।

ਮਝਾਰੀ॥ਜਾਇ ਤਹਾਂ ਅਪਨੇ ਗ੍ਰਿਹ ਅੰਤਰ । ‘ਗੁਰ ਗੁਰ’ਜਾਪ ਜਪੈਂ ਸੁ ਨਿਰੰ-
ਤਰ॥੨੫॥ਅਪਨੇ ਮੀਤ ਸਬੰਧੀ ਜੋਤੋਜਥਾ ਜੋਗ ਉਪਦੇਸ਼ੇ ਤੇਤੇ । ਗੁਰ ਸਰ
ਮਹਿਮਾ ਅਧਿਕ ਬਤਾਈ । ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਿੱਖ ਭਏ ਅਧਿਕਾਈ ॥ ੨੬ ॥ ਪ੍ਰਾਤੈ
ਉਠ ਸ਼ਨਾਨ ਪੁਨਕਰੈਂਗੁਰੂਧਾਨ ਧਰਿ ਜਪ ਮੁਖ ਰਰੈਂ । ਕਿਰਤ ਧਰਮਕੀ
ਬਹੁਰ ਸੰਭਾਰੈਂਸਿੱਖ ਸੰਤ ਕੀ ਸੇਵਾ ਧਾਰੈਂ॥੨੭॥ਜਹਿ ਕਹਿ ਸਿੱਖੀ ਮਾਰਗ
ਤੋਰਾਗੁਰੂ ਧਾਨ ਜਿਵ ਚੰਦ ਚਕੋਰਾ॥ ਇਸ ਬਿਧਿ ਅਪਨੀ ਆਯੁ ਬਿਤਾਈ॥
ਪੈੜਾ ਕੰਦੂ ਗੁਰ ਸਿਖ ਭਾਈ॥੨੮॥ਅੰਤਰ ਸੁਧ ਸਰੂਪ ਹੁਇ ਗਏਗੁਰ ਚਰ-
ਨਨ ਮਨ ਨਿਸ਼ਚਾ ਠਏ । ਜੋ ਜੋ ਤਿਨ ਕੋ ਸਿੰਗੀ ਹੋਯਹੁ । ਬੋਗ ਮੋਖ ਤਿਨ
ਸਗਰੋ ਜੋਯਹੁ॥੨੯॥ਜੋ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਸ਼ਰਣ*ਸਿਧਾਰਾ । ਜਗਤ ਜਲਧ ਤੇ
ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ । ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ਸਮਾਈ । ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੀ ਤ੍ਰਾਸ
ਮਿਟਾਈ ॥ ੩੦ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰਾਸੇ ‘ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
ਅਰੁ ਸਿੱਖੁ’ਨ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਪੰਚ ਪੰਚਾਸਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੫੫ ॥

੫੬. [ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮਹਾਤਮ । ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਨਿਤ ਕਾਰੀਗਰ ਚਿਨਤਿ ਹੈਂ* । ਹਰਿਮੰਦਰ ਚਾਰੁ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ
ਸਿੱਖਨ ਸਹਤ ਅਨੰਦ ਬਿਲੰਦ ਨਿਹਾਰੇ ॥ ੧ ॥ ਚੋਖਈ ॥ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ ਬਨੀ
ਸੁਪਾਨ ਚਕੋਰ । ਸੁੰਦਰ ਬਨਜੇ ਦਰਬਨੀ ਪੌਰ । ਸਰ ਅੰਦਰ ਪੁਲ ਰਚਜੇ
ਬਿਸਾਲਾਜਹਿ ਕੋ ਆਇ ਜਾਇ ਨਰ ਜਾਲਾ॥੨॥ਚਹੁੰਦਿਸ਼ ਤੇ ਮਿਨਤੀ ਕਰਿ
ਸਾਰੀ । ਕੁਰਸੀ ਸਰ ਤੇ ਉਰਧ ਉਸਾਰੀ । ਚਾਰ ਕੋਨ ਜੁਤ ਭਲੇ ਬਨਾਇ ।
ਪੁਰਬ ਦਿਸ਼ ਹਰਿ ਪੈੜੀ*ਰਖਾਇ॥੩॥ਪਰਦਫਨਾ ਦੈਬੇ ਕੇ ਕਾਰਨ । ਕੁਰਸੀ
ਪਰ ਬਲ ਰਾਖ ਸੁਧਾਰਨੇ* । ਮਿਨ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ ਤੇ ਏਕ ਸਮਾਨ । ਹਰਿਮੰਦਰਿ
ਰਚਿ ਲੀਨ ਮਹਾਨ ॥੪॥ ਚਹੁੰਦਰ ਪਰਿ ਕਰਿ ਕਰਿ ਇਕ ਛਾਤ* । ਕਰਿ
ਹਰਿਪੈੜਛਾਤ ਤਿਸੁ ਭਾਂਤਿ । ਦੁਤੀ ਛਾਤ ਲਗ ਜਬਹਿ ਉਸਾਰਾ॥ ਬਿਚ ਹਰਿ-
ਮੰਦਰ ਕੋ ਬਲ ਸਾਰਾ॥੫॥ਭਈ ਚੁਗਿਰਦੇ ਦੁਇ ਦੁਇ ਛਾਤਾਕਰੀ ਬੀਚ ਤੇ
ਏਕ ਸੁਹਾਤਾਉਪਰ ਤੇ ਪੁਨ ਸਮ ਕਰਿ ਦਯੋ । ਏਕ ਛਾਤ ਦੋ ਛਾਤ ਮਿਲਯੋ ॥
੬॥ ਤਿਮਿ ਹਰਿ ਪੈੜ ਦੁਛਾਤ ਜੁ ਹੋਈ । ਉਪਰ ਮਿਲਜੋ ਕਿਯੋ ਸਮ* ਸੋਈ ।
ਤਿਹਿ ਸਮਾਨ ਬਲ ਜਬਹਿ ਬਨਾਯਹੁ।ਕਰਨਬੰਗਲਾ ਉਰਧ ਉਠਾਯਹੁ॥੭॥

*ਹਰਿ ਕੀ ਪੈੜੀ । *ਸੋਧਕੇ ਕੁਰਸੀ ਤੋਂ ਪਰ (ਅਗੋਰੇ) ਥਾਂ ਲੱਖੀ, ਛਾਤ ਛੋਟੀ ਪ੍ਰਕਾਰਮੀ
ਬਣਾਈ । *ਛੱਤ । *ਬਰਾਬਰ । *ਪਾ:-ਸੰਗ । †ਪਾ:-ਚਿਨ ।

ਛਾਲ ਮਸਾਲੇ ਮੋਲ ਬਿਸਾਲੇ। ਚੁਨੋ ਸੂਖਮ ਪੀਸ ਖਰਾਲੇ^{੧*}। ਸਿਰ ਪਰ ਧਰਿ
ਧਰਿ ਲੇ ਕਰਿ ਜਾਵਹਿ। ਹਰਿ ਮੰਦਰ ਕੇ ਸ਼ਿਖਰ ਪੁਰਾਵਹਿ ॥ ੮ ॥ ਘਰਹਿ
ਈਂਟਕਾ ਧਰਹਿ ਬਨਾਈ। ਪਾਵੇ ਚਾਰਹੁ ਉਰਧ ਉਠਾਈ। ਕਾਲਬੂਤ ਉਪਰ
ਪੁਨ ਕਰੇ। ਚਾਰਹੁ ਦਰ ਚੁਨੇ ਧ੍ਰਤਿ ਜਰੇ ॥ ੯ ॥ ਪੁਨ ਉਪਰ ਕੋ ਮੰਡਪ^੨ ਹੋਏ।
ਚਹੁੰਖੂਟਨਿ^੩ ਚਹੁੰ ਕਲਸ^੪ ਪਰੋਏ। ਲਘੁ ਲਘੁ ਕਲਸ^੫ ਚੁਗਿਰਦੇ ਕਰੇ।
ਚਾਮੀਕਰ ਕੇ ਦੀਪਤਿ ਖਰੇ ॥ ੧੦ ॥ ਉਚੇ ਕਲਸ ਬੀਚ ਕੋ ਹੋਵਾ। ਚਹੁੰਦਿਸ਼
ਦੂਰ ਦੂਰ ਲਗ ਜੋਵਾ। ਭਯੋ ਸਪੁਰਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ। ਜਿਹ ਸਮਸਰ ਨ
ਅਪਰ ਜਗ ਅੰਦਰ ॥ ੧੧ ॥ ਮੱਧ ਛਾਤ ਚਹੁੰ ਦਿਸ਼ ਮਹਿ ਤਹਾ। ਰਚੀ ਦਰੀਚੀ^੬
ਸੁੰਦਰ ਮਹਾਂ ਖਸ਼ਟ ਰੁਤਨ ਮਹਿ ਸਭਿ ਸੁਖਦਾਈ। ਲਗਹਿ ਪਵਨ ਪਸ਼ਚਮ
ਪੁਰਵਾਈ^੭ ॥ ੧੨ ॥ ਜਹਿ ਗ੍ਰੀਖਮ ਮਹਿ ਸੁੰਦ ਨ ਜੋਵੈ^੮। ਹਿਮ ਰੁਤ ਮਹਿ ਪਾਲੇ
ਨਹਿ ਹੋਵੈ। ਬਰਖਾ ਮਹਿ ਬਛ ਹੋਤਿ ਬਹਾਰ। ਬਿਨ ਕਰਦਮ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਬਾਰਿ
॥ ੧੩ ॥ ਚਹੁੰ ਦਿਸ਼ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਨੀਰ ਪਰ ਪਰੈ। ਮੇਘ ਧਾਰ ਬਿਨ ਮਲ ਤੇ ਭਰੈ।
ਜਗਤ ਮਝਾਰ ਨ ਐਸੇ ਕੋਈ। ਮੰਦਰ ਦਿਖਤਿ ਅਨੰਦ ਨ ਹੋਈ ॥ ੧੪ ॥
ਚਿੱਤ੍ਰਤਿ ਚਾਮੀਕਰਤੇ ਚਾਰ। ਚਾਰੁਓਰ ਮਹਿ ਚਮਕ ਨਿਹਾਰ। ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ
ਕੋ ਦਾਤਾਰ। ਚਾਰ ਬਰਨ ਕੋ ਜਹਾਂ ਉਚਾਰ^੯ ॥ ੧੫ ॥ ਚਾਰ ਬਰਨ^{੧੦} ਜਹਿ
ਬੰਦਨ ਧਾਰਿ। ਚਾਰ ਬਰਨ ਦਿਪਤਿ ਹਿੰਦੁਤਿ ਵਾਰ^{੧੧}। ਚਾਰ ਚੱਕ੍ਰ ਮਹਿ^{੧੨} ਬਿਦਤ
ਉਦਾਰਿ। ਚਾਰ ਮੋਖ^{੧੩} ਠਾਂਢੀ ਦਰਬਾਰ ॥ ੧੬ ॥ ਦਰਸ਼ਨੀਯ ਜੋ ਆਸ਼੍ਰਮ ਚਾਰ^{੧੪}।
ਚਾਰ ਬੇਦ ਜਹਿ ਸਾਰ^{੧੫} ਉਚਾਰ^{੧੬}। ਚਾਰ ਦਿਸ਼ਾ ਮਹਿ ਚਾਰਹੁ ਦਾਰ।
ਸ਼੍ਰਵਣਾਦਿਕ ਸਾਧਨ ਜਹਿ ਟਾਰ ॥ ੧੭ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਠਾਂਢੇ ਬਿਚ ਹੋਇ।
ਕੀਨ ਅਨੰਦ ਬਿਲੰਦਹਿ ਜੋਇ। ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿਫਤ ਕੋ ਕਰੈ। ਸਰ ਕੋ

^੧ਖਰਲ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ (ਅ) ਖਰਾ + ਲੇ = ਚੰਗਾ ਲੰਕੇ। ^੨ਭਾਵ ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਵੱਡਾ ਗੰਢਦ।
^੩ਚਹੁੰ ਨੁਕਰਾਂ ਤੇ ^੪ਛੋਟੇ ਗੰਢਦ। ^੫ਛੋਟੀਆਂ ਕਲਸੀਆਂ। ^੬ਬਾਰੀਆਂ। ^੭ਵਾਯੂ ਪੱਛਮ ਤੇ ਪੂਰਬ ਦੀ।
^੮ਮੁੜਕਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀਦਾ। ^੯ਚਾਰ ਅੱਖਰਾਂ ਭਾਵ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਦਾ ਜਿਏ ਉਚਾਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
^{੧੦}ਚਾਰੇ ਜਾਤਾਂ। ^{੧੧}ਸੁਹਣੇ ਚੰਗੇ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਹੋਕੇ ਦਿਪਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ^{੧੨}ਚਾਰੋਂ ਵੱਕਾਂ ਵਿਚ।
^{੧੩}ਸਾਲੋਕ, ਸਾਦ੍ਰਪ, ਸਾਮੀਪ, ਸਾਯੁਜ ਚਾਰ ਮੁਕਤੀਆਂ (ਦੇਖੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁ: ਨਾ: ਪ੍ਰ: ਪ੍ਰ: ਅਧਯਾ
੧ ਅੰ: ੭੦)। ^{੧੪}ਦਰਸ਼ਨ ਯੋਗ ਚਾਰ ਆਸ਼੍ਰਮ (ਬ੍ਰਹਮਚਰਜ, ਗ੍ਰਿਹਸਤ, ਬਨ ਪ੍ਰਸਥ, ਸੰਨਯਾਸ)।
^{੧੫}ਤੱਤ। ^{੧੬}ਪਾ:—ਉਠਾਲੇ। ਦਿਸਾਲੇ। ^{੧੭}ਪਾ:—ਉਧਾਰ।

ਭਚਹੁੰ ਵੇਦੀ ਦੇ ਸਾਰ ਤੇ ਮੁਰਦ ਨਾਮ ਦਾ ਹੈ। ਯਥਾ—ਬੇਦ ਪੁਰਾਣ ਮਿੰਮ੍ਰਿਤਿ
ਸੁਧਾਖਰ ॥ ਕਨਿ ਰਾਮ ਨਾਮ ਇਕ ਆਖਰ ॥

[ਛੇ: ਮ: ੫]

ਬੀਚ ਮਹਾਤਮ ਧਰੈਂ ॥੧੮॥ ਹਰਿ ਮੰਦਰ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਗਾਵੈਂ। ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਬਦ
 ਬਿਲੋਕਿ ਬਨਾਵੈਂ। ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸੰਗਤਿ ਸ਼ਰਧਾ ਧਰੈ। ਸਰ ਮੱਜਹਿ ਅਭਿ-
 ਬੰਦਨ ਰਰੈ ॥੧੯॥ ਸਰ ਕਰਿਬੇ ਮਹਿ ਘਾਲੀ ਘਾਲ। ਹਰਿਮੰਦਰ ਕੀ ਸੇਵ
 ਬਿਸਾਲ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਤਿਨ ਪਰ ਪੁਨ ਕਰਿ ਕੋ। ਨਿਕਟ ਅਵਾਹਨ ਕਰੇ
 ਸਿਮਰਿ ਕੇ ॥੨੦॥ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਬਖਸ਼ਿਨਿ ਕਰਨਿ ਨਿਹਾਲ। ਲਿਖੇ ਬੁਲਾਇ
 ਸਿੱਖਨ ਤਤਕਾਲ। ਭਗਤੁ ਆਦਿਕ ਜੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ। ਆਠ ਜਾਮ ਸਿਮਰਤਿ
 ਜੇ ਨਾਮ ॥੨੧॥ 'ਬਰੰਬਰ' ਸਭਿਹਿਨਿ ਸੋਂ ਕਹਜੇ। 'ਲਿਹੁ ਗੁਰ ਘਰ ਤੇ ਜੇ
 ਉਰ ਚਹਜੇ। ਸਵਾਧਾਨੈਂ ਹੁਇ ਸੇਵ ਕਮਾਈ। ਤਿਸ ਕੀ ਅਬਿ ਲੀਜਹਿ
 ਬਡਿਆਈ' ॥੨੨॥ ਸਭਿਹਿਨਿ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿਭਾਖਾ। 'ਗੁਰਜੀ ਰਹੀ ਨਹੀਂ
 ਅਭਿਲਾਖਾ। ਚਰਨ ਤੁਮਾਰੇ ਉਰ ਮਹਿ ਬਾਸੈਂ। ਸਤ ਚਿਤ ਆਨੰਦ ਚਿੱਤ
 ਪ੍ਰਕਾਸੈਂ ॥੨੩॥ ਇਸ ਤੇ ਉੱਤਮ ਅਪਰ ਨ ਕੋਈ। ਰਾਵਰ ਤੇ ਹਮ ਜਾਚਹਿ
 ਸੋਈ'। ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸੁਨਿਕੈ ਗੁਰਭਯੇ। ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਉਚੈ ਪਦ ਦਏ ॥੨੪॥
 ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਅਵਸਥਾ ਕਈ। ਸਾਹਿਬ ਬੁੱਢਾ ਸੰਗਤ ਲਈ। ਹੁਤੋ ਪ੍ਰਥਮ
 ਭੀ ਸਭਿ ਹੀ ਲਾਇਕ। ਤਉ ਬਡਾਈ ਅਧਿਕ ਸੁਭਾਇਕ ॥੨੫॥ ਪੁਨ ਭਾਈ
 ਭਗਤੁ ਕੋ ਦੀਨਾ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਅਵਸਥਾ ਲੀਨ। 'ਰਹੈ ਬਿਰਾੜ ਦੇਸ਼ ਕੋ*
 ਜੰਗਲ। ਤਿਨ ਕੁਲਿ ਕੋ ਦੇਖੇ ਹਿਤ ਮੰਗਲ' ॥੨੬॥ ਸੰਗਤਿ ਦਈ ਹੁਤੀ ਜੁ
 ਅਸੇਸ਼। ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਮਾਨਹਿ ਸੋ ਸਭਿ ਦੇਸ਼। ਪੁੱਤ੍ਰ ਪੋਤ੍ਰ ਕੀ ਮਨਤਾ ਤੈਸੇ।
 ਕਰਤਿ ਰਹੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਕਹਿ ਜੈਸੇ ॥੨੭॥ ਪੁਨ ਭਾਈ ਬਹਿਲੋ ਸੰਗ ਕਹਜੇ।
 'ਪੁਰਹੁ ਕਾਮਨਾ ਜਿਮਿ ਚਿਤਿ ਚਹਜੇ'। ਭਯੋ ਗਨਾਨ ਤਤਛਿਨ ਉਰ ਮਾਂਹੀ।
 ਬ੍ਰਹਮਬਿਨਾ ਕੁਛ ਲਖਿਯਤਿ ਨਾਹੀ ॥੨੮॥ 'ਅਪਨੀਕ ਮਰੀ' ਦੇਹੁ ਬਿਛਾਇ
 ਬੰਧ ਪੋਟ ਕੋ ਲਿਹੁ ਅਪਨਾਇ। ਭੁਤ, ਪਿਸ਼ਾਚ, ਪ੍ਰੇਤ, ਬੈਤਾਲ*। ਗੁਪਤ ਰਹਤਿ
 ਜਿਨ ਸ਼ਕਤਿ ਬਿਸਾਲ ॥੨੯॥ ਸਭਿ ਤੇਰੇ ਹੋਵਹਿ ਅਨੁਸਾਰੀ। ਚਿਤ ਜਿਮਿ
 ਚਹੁ ਕਰਾਵਹੁ ਕਾਰੀ*। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਰਸ ਢਰੇ। ਪ੍ਰਥਮ ਬਖਸ਼
 ਇਹੁ ਲਾਲੈ ਕਰੇ ॥੩੦॥ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨ ਮੈਂ ਜੋ ਅਹੈ। ਸਾਗਰ ਕੋ ਟਾਪੂ ਮਹਿ
 ਰਹੈ। ਗਿਰ ਸੁਮੇਰੁ ਲਗ ਪਰਬਤ ਬਾਸੀ। ਚਹੈਂ ਸੁ ਕਰੈਂ ਸ਼ਕਤਿ ਬਲਰਾਸੀ ॥
 ੩੧॥ ਪੋਟ ਬਿਖੈ ਬੰਧਹੁ ਇਸ ਬਾਰੀ। ਪੁੱਤ੍ਰ ਪੋਤ੍ਰ ਲਗ ਰਹਿ ਅਨੁਸਾਰੀ। ਅਪਨ

*ਭਾਵ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਘਾਲ ਘਾਲੀ ਸੀ। *ਵਰ ਮੰਗੋ। *ਕੰਬਲੀ। *ਚਾਰੇ ਰੂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ
 ਹਨ। *ਕੰਮ ਕਰਾਵੇ। *ਲਾਲੇ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਸੀ।
 *ਪਾ: -ਕੋ।

ਸਰੂਪ ਦਸਮ ਜਬ ਧਰੈਂ। ਤਬਿ ਇਨ ਕੈ ਮੁਕਤਾਵਨਿ ਕਰੈਂ ॥੩੨॥ ਮਾਨ
ਬਚਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਐਸੇ । ਕਮਰੀ ਕਰੀ ਬਿਛਾਵਨਿ ਤੈਸੇ। ਬੰਧਨ ਲਗਜੇ
ਪੋਟ ਕੋ ਜਬਿ ਹੀ। ਉਤਰ ਦਿਸ਼ ਕੇ ਜੋਗਨ ਸਭਿ ਹੀ॥੩੩॥ ਨਿਜ ਦਿਸ਼ ਤੇ
ਛੁਟਾਇ ਕਰਿ ਪਾਲੈ। ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਨ ਪਰੇ ਤਤਕਾਲੈ। ‘ਬਖਸ਼ਹੁ ਮਹਾਂਰਾਜ!
ਹਮ ਦਾਸ। ਇਸ ਦਿਸ਼ ਕੇ ਨਿਤੁ ਰਾਵਰਿ ਪਾਸ ॥੩੪॥ ਤੀਨੋਂ ਦਿਸ਼ ਕੇ ਸਭਿ
ਦੇ ਦੀਜੈ। ਹਮ ਕੋ ਅਪਨੀ ਸ਼ਰਨਿ ਰਖੀਜੈ’। ਪੁਨ ਚੌਥੇ ਦਿਸ਼ ਪਕਰਨ ਚਹਜੈ
। ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬਹਿਲੈ ਸੰਗ ਕਹਜੈ॥੩੫॥ ‘ਲਿਹੁ ਤੀਨਹੁ ਦਿਸ਼ੁ ਹੀ ਕੀ ਪੋਟ
। ਸੇਵ ਕਰਹਿ ਤੇਰੀ ਸਭਿ ਕੋਟਿ’। ਮਾਨ ਬਾਕ ਤੀਨਹੁ ਦਿਸ਼ ਕੇਰੇ । ਕਰਿ
ਲੀਨੇ ਅਨੁਸਾਰਿ ਘਨੇਰੇ॥੩੬॥ ਬਹੁਰ ਗੁਰੂ ਪਿਖਿ ਸੇਵ ਬਡੇਰੀ। ਕਰੀ ਪਜਾ-
ਵਨ ਈਂਟਨ ਕੇਰੀ । ਬਿਸ਼ਟਾ ਕੋ ਢੋਵਤਿ ਧਰਿ ਧੀਰ । ਚਾਮ ਉਚਰਗਾ
ਕਿਤਿਕ ਸਰੀਰ॥੩੭॥ ਨਿਸਬਾਸੁਰ ਖੋਦੀ ਸਰਕਾਰਾ ਘਨੇ ਭਾਰਸਿਰ ਵਹਿਰ
ਨਿਕਾਰਾ’ । ਬਰ ਦੀਨਸ ‘ਜਿਮਿ ਗੁਰੁ ਕਰਾਹੁ’ । ਕਰਤਿ ਸਿੱਖ ਪੂਰੇ ਚਿਤ
ਚਾਹੁ॥੩੮॥ ਤਿਮ ਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਟਿਕਰੈ ‘ਤੇਰੀ’ । ਕਰਤਿ ਰਹੈਗੇ ਨਿਜ ਹਿਤ
ਹੋਰੀ’ । ਭਾਈ ਉਗਰੁ ਅਰੁ ਕੱਲ੍ਹਾਨਾ । ਇਨ ਕੋ ਪਦਵੀ ਦਈ ਮਹਾਂਨਾ
॥੩੯॥ ਜਥਾ ਜਥਾ ਸ਼ਰਧਾ ਉਰ ਸੇਵਾ ਤਥਾ ਤਥਾ ਪਦ ਗਯਾਨ ਅਭੇਵਾ’ ।
ਦਸਮੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੁ ਭੇ ਜਥੈ । ਭਯੋ ਦਿਵਾਨ ਨੇਦ ਚੰਦ ਤਥੈ ॥ ੪੦ ॥ ਗੁਰ
ਢਿਗਾ ਇਸ ਕੋ ਹੁਤੈ ਪਿਤਾਮਾ । ਉਮਰਾ ਸ਼ਾਹੁ ਜਿਸੀ ਕੋ ਨਾਮਾ । ਗ੍ਰਾਮ
ਛਰੋਲੀ ਕੋ ਇਹੁ ਬਾਸੀ। ਕਿਯ ਮਸੇਦ ਦੇ ਸੰਗਤਿ ਰਾਸੀ॥੪੧॥ ਭਾਈ ਜੇਠਾ,
ਸਿਖ ਪਿਰਾਣਾ । ਪੈਸ਼, ਅਪਰ ਲੰਗਾਹ ਮਹਾਣਾ। ਇੰਤਜਾਇਕ ਸਿਖ ਕੋ ਕੋ
ਗਨੀਅਹਿ। ਘਾਲੀਘਾਲ ਕਿਤਿਕ ਕੋਭਨੀਅਹਿ॥੪੨॥ ਅਜਮਤ ਯੁਤਿ ਸਗਰੇ
ਹੁਇ ਗਏ । ਬ੍ਰਹਮ ਗਯਾਨ ਉਰ ਮਹਿ ਨਿਪਜਏ । ਸਿੱਧਾਂ ਸਕਲ ਅਗਾਰੀ
ਖਰੀ । ਜਿਮਿ ਚਾਹਹਿ ਲੇ ਤੂਰਨ ਕਰੀ ॥੪੩॥ ਰਫਨ ਅਕਾਸ਼ ਉਠਾਵਨ
ਸੈਲ। ਕੋਸ ਹਜ਼ਾਰਨਕੋ ਬਡ ਗੈਲ। ਨਿਮਖ ਬਿਖੈ ਪਹੁੰਚੈ ਜਬਿ ਚਾਹੈਂ। ਛਿਤਿ
ਕੰਪਾਵਤਿ, ਸਿੰਧੁ ਉਮਾਰੈ ॥੪੪॥ ਦਿੱਲੀ ਆਇਕ ਅਪਰ ਲਹੌਰ । ਪਕਰਿ

‘ਫ਼ੌਜਾਂ’ । ‘ਏਮ ਉਚਤ ਗਿਆ’ । ‘ਸਿਰ ਤੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਕਵਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ’ । ‘ਜਿਵੇਂ’ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ
ਵਿਚ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਹੈ । ‘ਰੋਟ, ਮੰਨੀ’ । ‘ਆਪਣਾ ਭਲਾ ਦੇਖਕੇ’ । ‘ਅਭੇਵ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ)
ਦੇ ਗਯਾਨ ਦੀ ਪਦਵੀ (ਬਖਸ਼ੀ)’ । ‘ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਪਾਸ’ । ‘ਉਠਾਏ ਦੇਖ’ ।

*ਪਾ:-ਜੇ।

ਉਠਾਇ ਭਿਰਾਵਹਿ^੧ ਦੌਰ^੨ । ਬਡੋ ਸਰੀਰ ਬਧਾਵਹਿ ਐਸੇ । ਬੀਚ ਅਕਾਸੁ
ਨੇ ਮੇਵਹਿ ਜੈਸੇ॥੪੫॥ ਅਣੁ ਬਣ ਜਾਣ ਨ ਦੇਹਿ ਦਿਖਾਈ^੩ । ਉਡਨਿ ਸ਼ਕਤਿ
ਪਹੁੰਚਹਿ ਸਭਿ ਥਾਈਂ । ਪਲਟਿ ਸ਼ਰੀਰ ਚਹੈ ਚਿਤ ਜੈਸੇ । ਤਤਛਿਨ
ਅਪਰ ਲੇਤਿ ਧਰਿ ਤੈਸੇ॥੪੬॥ ਜਿਤੀ ਸਮਰਥਾ ਹੈ ਜਗਮਾਂਹੀ॥ ਅਸ ਕੋ ਨਹੀਂ
ਜੁ ਤਿਨ ਫਿਗ ਨਾਂਹੀ॥ ਤਉ ਗੁਰੁ ਕੋ ਘਰ ਬਹੁ ਨੀਵਾ॥ ਅਜਰੁ ਜਰਨ ਸਭਿ-
ਹਿਨਿ^੪ ਮਤਿ ਥੀਵਾ॥੪੭॥ ਜੇ ਕਰਿ ਗੁਰ ਹਿਤ ਕਿਨਹੁ ਦਿਖਾਈ॥ ਕੈ ਨਿਜ
ਹਿਤ ਕਰ ਸ਼ਕਤਿ ਲਗਾਈ । ਸੇ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਉਰ ਨਹਿ ਭਾਈ । ਛੀਨ
ਲੀਨਿ, ਦੀਨਸਿ ਸਮੁਝਾਈ॥੪੮॥ ਜਿਨਹੁ ਸੁਧਾਸਰ ਸੇਵਾ ਕੀਨਸਿ । ਇਮ
ਸਭਿ ਕੋ ਗੁਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੀਨਸਿ । ਸਿੱਖ ਅਨੇਕ ਨਿਹਾਲ ਕਰੇ ਹੈਂ । ਜਥਾ
ਰਾਮ ਕਪਿ^੫ ਸ਼ਕਤਿ ਧਰੇ ਹੈਂ ॥੪੯॥ ਵੇਹਗਾ॥ ਇਮਿ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਥਾ
ਭਾਖੀ ਸਕਲ ਬਨਾਇ । ਭਏ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਸਿੱਖਜ ਜਿਮੁ ਸੇ ਸਭਿ ਦਏ
ਸੁਨਾਇ ॥੫੦॥ ਥੋਪਈ॥ ਭਾਈ ਸਾਲੋ ਆਦਿ ਮਸੈਦ । ਗੁਰ ਘਰ ਕੀ ਕਰਿ
ਕਾਰ ਬਿਲੀਦ॥ ਲੈਬੋ ਵੈਬੋ ਆਵਨ ਜਾਨਾ॥ ਦਰਬ ਸੰਭਾਰ ਖਰਚ ਕਰਿ ਨਾਨਾ
॥ ੫੧ ॥ ਉਮਰਾ ਸ਼ਾਹੁ ਅਪਰ ਕੱਲਜਾਲਾ । ਜੇਠਾ ਗੁਰਮੁਖ, ਸਿੱਖ ਪਿਰਾਲਾ ।
ਕੇਤਿਕ ਰਹੈ ਸੇਗਗੁਰੁ ਸਦਾ॥ ਕੋ ਬਲ ਅਪਰ^੬ ਉਸੁ ਦਰਸਹਿ ਕਦਾ॥੫੨॥
ਜਹਾਂ ਕਹਾਂ ਸਿੱਖੀ ਬਿਸਤਾਰੈਂ । ਸੱਤਜ ਨਾਮ ਜਪ ਭ੍ਰਮ ਨਿਰਵਾਰੈਂ । ਬੈਠਹਿ
ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਹਰਿਮੰਦਰੁ॥ ਕਥਹਿ ਸੁਧਾਸਰ ਮਹਿਮਾ ਸੁੰਦਰ॥੫੩॥ ਸੋਰਠਿ
ਰਾਗ ਮਝਾਰ ਬਨਾਵੈਂ । ਮਹਾਂ ਮਹਾਤਮ ਕੋ ਬਿਦਤਾਵੈਂ॥ ਸੁਹੀ ਰਾਗ ਛੰਦ ਕੇ
ਮਾਂਹੀ । ਤੀਰਥ, ਮਹਿਮਾ ਕੋ ਸ਼ੁਭ ਪ੍ਰਾਹੀਂ ॥ ੫੪ ॥ ਹਰਿਮੰਦਰ ਕੋ ਕਹੈਂ
ਮਹਾਤਮ । ‘ਦਰਸ਼ਨ ਪਰਸਨ ਨਿਰਮਲ ਆਤਮ । ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰਿ ਜਿਨ
ਮੱਜਨ ਕੀਨਾ । ਕੋਟਿ ਜਨਮ ਕੇ ਅਘ ਕਰਿ ਛੀਨਾ’ ॥ ੫੫ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ
ਮੰਦਰ ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਕੈ । ਬੈਠਹਿ ਸਾਦਰ ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਿ ਕੈ । ਸਤਿਗੁਰ
ਸਬਦ ਸ਼੍ਰਵਨ ਕੋ ਕਰੈਂ^੭ । ਸਰਬ ਓਰਿ ਤੇ ਮਨ ਕੋ ਥਿਰੈਂ ॥ ੫੬ ॥ ਅਥਵਾ

^੧ਲੜਾ ਦੇਣ । ^੨ਦੁੜਾ ਦੇਣ (ਅ) ਦੋੜਕੇ । ^੩ਅਣੁ (ਵਾਂਗੂ ਸੁਖਮ) ਬਣ ਜਾਏ ਹਨ ਦਿੱਸਦ (ਤਕ) ਨਹੀਂ । ^੪ਤੇ ਸਮਝਾਕੇ (ਫੇਰ) ਦੇ ਦਿੱਤੀ । ^੫ਬੰਦਰ, ਸ਼ਾਇਦ ਵੱਖਣੀ ਹਿੰਦ ਦੇ ਬੁਰੂਪ ਅਸਲੀ ਬਾਸ਼ਿੰਦਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਹੈ । ^੬ਹੋਰ ਥਾਵੇਂ (ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ) । ^੭ਕਦੇ ਕਦੇ । ^੮ਭਾਵ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਦੇ ਹਨ ।

*ਪਾ:-ਸਭ ਕੋ । ਮੈਂ ਸਭ । †ਕੇਵਲ ਇਕ ਅੰਗ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦਾ ਲੈਣਾ ਹੈ । ਕਵਿ ਜੀ ਉਥੋਂ ਦੇ ਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਵਰਤਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਸਾਹਿੱਤਜ ਦੇ ਕਿ ਪੰਡਿਤ ਹਨ । ‡ਪਾ:-ਨਿਤ । ਕਿਰ । ਭਿਤਿ । §ਪਾ:-ਅਥਿ ।

ਕਰਹਿ ਸੁਨਾਵਨਿ ਕੋਈ। ਫਲ ਅਤੋਟ ਕੋ ਪਾਵੈ* ਸੋਈ। ਜੇ ਨਰ ਬਸਹਿ
 ਦੂਰਿ ਕਿਸ ਥਾਨੇ। ਆਵਹਿ ਦੀਪਮਾਲ ਹਿਤ ਠਾਨੇ ॥ ੫੭ ॥ ਬਹੁਰ ਮੋਖ
 ਕੀ ਜਬਿਸੰਕ੍ਰਾਂਤਿ। ਤਬਿ ਇਤ ਆਇ ਸੁਨਾਨਹਿ ਗਾਤਿ। ਜਬਾ ਬਰਖ ਦਿਨ
 ਮੱਜਤਿ ਰਹੈ। ਦੁਇਨਿ ਪਰਬ ਫਲ ਤੈਸੇ ਲਹੈ ॥ ੫੮ ॥ ‘ਦੋਨਹੁ ਪਰਬ ਬਿਖੈ
 ਇਸ ਥਾਨੇ। ਅਠਿਸਠਿ ਤੀਰਥ ਆਇ ਸੁਨਾਨੇ। ਕਲਿ ਕੇ ਨਰ ਕਲਮਲ
 ਸਮੁਦਾਇ। ਮਤਿ ਮਲੀਨਿ ਨਹਿ ਪੁੰਨ ਉਪਾਇ ॥ ੫੯ ॥ ਸੋ ਸਭਿ ਤੀਰਥ ਦੇਸ
 ਮਝਾਰੇ। ਕਰਿ ਸੁਨਾਨ ਕੋ ਤਾਂਹਿ ਉਤਾਰੇ। ਤਿਨ ਪਾਪਨਿ ਕੇ ਭਾਰ ਦਬਾਏ।
 ਸਹਿ ਨਹਿ ਸਕਹਿ ਅਧਿਕ ਅਕੁਲਾਏ ॥ ੬੦ ॥ ਗੰਗਾ ਆਦਿਕ ਤੀਰਥਜੇਈ
 । ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮਹਿ ਆਵਹਿ ਤੋਈ। ਨਾਮੁ ਮਹਾਤਮ ਜਹਿ ਅਧਿਕਾਈ।
 ਕਰਿ ਸੁਨਾਨ ਤਜਿ ਆਪ ਅਮੁਦਾਈ ॥ ੬੧ ॥ ਦੀਪਮਾਲ ਬੈਸਾਖੀ ਦੋਇ।
 ਛਟੇ ਮਾਸ ਤੀਰਥ ਸਭਿਕੋਇਰਹੈ ਸੁਧਾਸਰ ਮੰਤਰਿ ਆਇ। ਜੇ ਨਰ ਤਿਸ
 ਛਿਨ ਇਹਾਂ ਨਹਾਇ ॥ ੬੨ ॥ ਸਭਿ ਤੀਰਥ ਕੋ ਮੱਜਨ ਹੋਇ। ਯਾਂ ਤੇ ਅਧਿਕ
 ਮਹਾਤਮ ਜੋਇ। ਕਰਹਿ ਸੁਨਾਨ ਸਕਲ ਫਲ ਪਾਵੈ। ਸੁਤ ਬਿਤ ਲਾਭ,
 ਕਲੁਖ ਨਸਾਵੈ† ॥ ੬੩ ॥ ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਮਹਿਮਾ ਕਹਿ ਭਾਰੀ। ਹਰਿਮੰਦਰ
 ਕੇ ਬੈਠਿ ਮਝਾਰੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠੇ ਸਭਾ ਲਗਾਇ। ਕੇਤਿਕ ਸਿੱਖਨ ਰਹੇ
 ਗਰਬਾਇ ॥ ੬੪ ॥—ਹਮਹੁ ਸੇਵ ਬਹੁ ਸਰ ਕੀ ਕੀਨਿ। ਨਿਸ ਦਿਨ ਬੀਤਤਿਕੋ
 ਨਹਿ ਚੀਨ—। ਤਿਨ ਕੇ ਮਨ ਕੀ ਸਤਿਗੁਰ ਜਾਨੀ। ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਬਿਧ ਸੋ
 ਕਹਿ ਬਾਨੀ ॥ ੬੫ ॥ ‘ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਸਿਖ ਪਰਬੇ ਜਬੈ। ਕੋ ਸਾਬਤ ਸਿਖ ਨਿਬ-
 ਹਜੋ ਤਬੈ?। ਸ੍ਰੀਅੰਗਦਕੋ ਗੁਰਤਾ ਵਈ। ਤਬ ਸਿੱਖੀ ਪਰਖਨ ਕਿਮਕਈ? ॥
 ੬੬ ॥ ਸੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਭਿ ਦੇਹੁ ਸੁਨਾਈ। ਤਵ ਸਮੇਤ ਜਿਮ ਸਿਖ ਸਮੁਦਾਈ†।
 ਇਮਿ ਸੁਨਿਕੈ ਬਾਨੀ ਗੁਰ ਕੇਰੀ। ਭਾਈ ਬਿਧ ਕਹਜੋ ਤਿਸ ਬੇਰੀ ॥ ੬੭ ॥
 ‘ਤੁਮ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਭਿ ਜਾਨੋ। ਅਪਰ ਸੁਨਾਵਨ ਕੀ ਇਛ ਠਾਨੋ।
 ਆਸੈ ਜਾਨਿ ਆਪ ਕੋ ਕਹੈ’। ਸੁਨਹੁ ਸਕਲ ਮੈਂ ਜਿਸ ਬਿਧਿ ਲਹੈ’ ॥ ੬੮ ॥

ਅੰਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਬਿੰਦੁ ਦੁਇਥ ਵਸੈ ‘ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਧਾਰ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਭਾਮ ਪਛਰ ਪੰਚਾਸਮੇ ਅੰਸੂ ॥ ੫੬ ॥

੫੭ [ਬਿਧ ਜੀ ਨੇ ਆਇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਪਰਖਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਣਾਯਾ]।

ਦੋਹਰਾ॥^੧ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੀ ਬਾਰਤਾ ਅਦਭੁਤ ਸੁਨੋ ਮਹਾਨ। ਪਰਖਨ ਕਰਿ
^੨ਅਬਿਸਾਖੀ। ^੩ਭਾਵ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ (ਪਰਬੇ) ਸਨ। ^੪ਆਪ ਦਾ (ਇਹ) ਆਸ਼ਾ ਸਮਥਕੇ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ
 ਹਾਂ। ^੫ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

*੫੮—ਪੈਰੀ।

†੫੯—ਕਲੁਖ ਤਜਾਵੈ।

ਸਭਿ ਰੀਤਿ ਸੋ ਅੰਗਦਿ ਪਰਮ ਸੁਜਾਨ ॥ ੧ ॥ ਚੰਪਈ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਹਮ
 ਤੀਨਹੁ ਸੰਗ ਗਏ। ਨਦੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਗੁਰੂ ਜੀ ਭਏ। ਇਕ ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਦੁਤਿਯ
 ਭਗੀਰਥ। ਮੈਂ ਜੁਤਿ 'ਸੇਵਤਿ ਭੇ ਗੁਰ ਤੀਰਥ' ॥ ੨ ॥ ਓਰਨਿ ਕੀ 'ਬਰਖਾਤਥਿ
 ਭਈ। ਸੀਤਲਤਾ ਹਮ ਕੋ ਚਢਿ ਗਈ। ਤਥਿ ਦੋਨਹੁ 'ਗ੍ਰਹਿ ਕੋ ਚਲਿ ਆਏ।
 ਸੀਤ ਬਿਦਾਰਜੋ ਅਗਨਿ ਤਪਾਏ ॥ ੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਕੋ ਮੁਰਛਾ ਭਈ। ਬੈਠਜੋ
 ਰਹਜੋ, ਨ ਤਨ ਸੁਧਿ ਲਈ। ਨਿਕਸੇ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਤਿਸ ਜਾਨਿ ॥ ਸਭਿ ਗਤਿ
 ਹੋਰਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮਹਾਨ ॥ ੪ ॥ ਪੁਨ ਧਾਨਕ ਕੋ ਧਾਰਜੋ ਬੇਸ ॥ ਜਿਸ ਤੇ ਭਾਗੇ
 ਸਿੱਖਨ ਅਸੇਸ ॥ ਜੀਰਨ ਵਸਤੁਨਿ ਵਾਣ ਪੁਰਾਨ ॥ ਸਿਰ ਪਰ ਬਾਂਧਜੋ ਜਰਾ
 ਸਮਾਨ ॥ ੫ ॥ ਛੀਟ ਛਾਛ ਕੀ 'ਤਨ ਛਿਟਕਾਈ। ਮਖਿਕਾ ਅਨਿਕ ਭ੍ਰਮਤਿ
 ਚਹੁੰਘਾਈ ॥ ਮੂੰਵ ਮੇਖਲਾ ਕਰਿ ਕਟ ਮੋਟੀ ॥ ਗਹੀ ਹਾਥ ਮਹਿ ਟੇਢੀ ਸੋਟੀ
 ॥ ੬ ॥ ਲੇ ਕਰਿ ਤੀਛਨ ਨਾਂਗਾ ॥ ਫੁਰਾ ॥ ਸਾਥ ਮੇਖਲਾ ਬਾਂਧਨ ਕਰਾ ॥
 ਪਹਿਰੀ ਹਾਛਨਿ ॥ ਮਾਲ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ਜਥਾ ਰੁੱਦ੍ਰ ਕੀ ਮੁੰਡਨਿ ਮਾਲਾ ॥ ੭ ॥
 ਕਕਰ ਸਰਮਾ ॥ ਲੇਕਰਿ ਸਾਥ ॥ ਸ਼ਿਵ ॥ ਕੋ ਰੂਪ ਧਰਜੋ ਗੁਰ ਨਾਥ ॥ ਹੋਰਿ
 ਹੋਰਿ ਸਗਰੇ ਨਰ ਛਰੇ ॥ ਕਨਾ ਇਹੁ ਕਿਯੋ ॥ ਸ਼ੋਕਉਰ ਧਰੇ ॥ ੮ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦਿ
 ਬਿਨ ਸਭਿ ਭਰਮਾਏ ॥ ਰਹੇ ਸਮੀਪ ਨ, ਦੂਰ ਪਲਾਏ ॥ ਪੁਨਿ ਇਕ ਕੋਤਕ
 ਗੁਰੂ ਦਿਖਾਯੋ 'ਖਾਵੇ ਸ਼ਵ ਕੋ' ॥ ਹੁਕਮ ਅਲਾਯੋ ॥ ੯ ॥ ਇਹੁ ਗਾਥਾ ਜਿ ਮਭਈ
 ਸੁਨਾਵੈ ॥ ਅਚਰਜ ਕੋਤਕ ਕਰਜੋ ਬਤਾਵੈ ॥ ਬਹੁ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਲੇ ਨਿਜ ਸਾਥਿ ॥
 ਨਦੀ ਕਿਨਾਰ ॥ ਚਲੇ ਗੁਰਨਾਥ ॥ ੧੦ ॥ ਕੋਤਿਕ ਦੂਰ ਗਏ ਅਗਵਾਏ ॥ ਪੈਸੇ
 ਭੂ ਪਰ ਪਰੇ ਦਿਖਾਏ ॥ ਕਹਜੋ 'ਚਾਹੁ ਚਿਤ ਜਿਸ ਲੈ ਜਾਹੋ' ॥ ਸੁਨਿ ਕੋਚਿਤ

੧ ਸਮੇਤ ॥ ੨ ਤੀਰਥ ਰੂਪ ਗੁਰੂ ਜੀ ॥ ੩ ਕਸ਼ਿਅਾਂ ਦੀ ॥ ੪ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ (ਮੈਂ ਤੇ ਭਗੀਰਥ) ॥ ੫ (ਮੁਰਛਾ ਹੋਏ) ਜਾਣਕੇ ॥ ੬ ਬੜੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ ॥ ੭ ਲੱਸੀ ਦੀਆਂ ਛੀਟਾਂ ॥ ੮ ਮੱਖੀਆਂ ਛਿਣ ਛਟੋਂ ਦੀਆਂ ਚਾਹੋਂ ਪਾਸੀਂ ॥ ੯ ਮੂੰਵ ਦੀ ਮੋਟੀ ਤੜਾਗੀ (ਕਮਰ ਕਸਾ) ਲੱਭ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ॥ ੧੦ ਤਿੱਖਾ ਤੇ ਨੰਗਾ ॥ ੧੧ ਕਮਰਕਸੇ ਨਾਲ (ਫੁਰਾ) ਬੱਧਾ ॥ ੧੨ ਹੱਡੀਆਂ ਦੀ ॥ ੧੩ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਿਵਜੀ ਦੀ ਸਿਰਾਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ॥ ੧੪ ਕੁੱਟੇ ਕੁੱਤੀਆਂ ॥ ੧੫ ਭਿਆਨਕ ॥ ਸ਼ਿਵ ਤ੍ਰੇਹਾਂ ਹਿੰਦੂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹਿਮ ਕਰਤਾ ਤੇ ਭਯਾਨਕ ਹੈ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਿਵ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਭਯਾਨਕ ਦੀ ਬੀ ਲਈ ਦੀ ਹੈ ॥ ੧੬ ਮੁਰਦੇ ਨੂੰ ॥

*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪਹਿਲੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਵਿਚ ਹੈ, 'ਏਕੁ ਸੁਆਨੁ ਦੇਇ ਸੁਆਨੀ ਨਾਲਿ' ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਅਤੀਵ ਲੋਭ ਰੂਪੀ ਕੁੱਤਾ ਤੇ ਆਸਾ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾਂ ਜਾਂ ਭੁੱਖ ਤ੍ਰਿਖਾ ਦੇ ਕੁੱਤੀਆਂ ਹਨ, ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਬਾਹਰਲੇ ਭਾਵ ਤੋਂ ਇਸ ਸਾਖੀ ਦਾ ਭਾਵ ਲੈਂਦੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ ॥

†ਪਾ:-ਪ੍ਰਭੂ ॥

‡ਪਾ:-ਕਛਾਰ ॥

ਬਚ,ਗਹਿ ਕਰ ਮਾਹੋ॥੧੧॥ ਭਾਰਿ ਉਠਾਯੋ ਜੋਤਿਕ ਜਾਇ। ਲੇ ਕਰਿ ਮੁਰੇ
ਗੁਮ ਕੋ ਆਇ। ਪੁਨ ਆਗੇ ਕੁਛ ਗਮਨੇ ਜਬੈ। ਪਰੇ ਰਜਤਪਲ ਦੇਖਤਿ
ਸਬੈ॥੧੨॥ ਹੁਕਮ ਕਰਨੈ 'ਚਾਹੋ ਲੇ ਜਾਇ'। ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਭਾਰ ਪ੍ਰਮਾਣੈ
ਉਠਾਇਬਛ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਧਨ ਨਹਿ ਗਹਨੈ। ਪੁਨ ਆਗੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਗ ਲਹਨੈ
॥੧੩॥ ਕਿਤਿਕ ਦੁਰਿ ਦੀਨਾਰੈ ਪਰੀ ਹੈ। ਦੇਖਤਿ ਆਗਾ ਪ੍ਰਭੂ ਕਰੀ ਹੈ।
'ਲੇ ਜਾਵਹੁ ਅਭਿਲਾਖਹੁ ਜੇਹਿ। ਤਮਰੇ ਹਿਤ ਮੈਂ ਕੀਨਸ ਏਹਿ॥੧੪॥ ਧਰਿ
ਉਰ ਲੋਭ ਸੁ ਲਈ ਉਠਾਇ। ਲੇ ਗਮਨੇ ਗ੍ਰਿਹ ਕੋ ਸਮੁਦਾਇ। ਅਤਿ ਪ੍ਰੇਮੀ
ਗੁਰ ਕੇ ਤਬਿ ਰਹੇ। ਇਕ ਮੈਂ, ਦੁਤੀ ਸਧਾਰਣ ਅਹੇ॥੧੫॥ ਤ੍ਰਿਤੀ ਭਗੀਰਥ
ਅਰੁ ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ। ਚਲੇ ਸੰਗ ਤਜਿ ਕੈ ਸਭਿ ਸੰਪਦਿ। ਕਿਤਿਕ ਦੁਰਿ ਜਬਿ
ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਇ। ਭੁਤਲ ਇਕ ਸਮ ਰੁਚਿਰੈ ਸੁਹਾਇ॥੧੬॥ ਸੰਚੈ ਕਾਸ਼ਟ
ਚਿਤਾ ਕਰੀ ਹੈ। ਇਕ ਸ਼ਵ ਕੀ ਤਹਿਏਹਿ ਪਰੀ ਹੈ। ਤਿਸ ਢਿਗੁ ਖਰੇਹੋਇ
ਕਰਿ ਭਾਖੀ। 'ਹਟੇ ਹੁਤੇ ਜੋ ਧਨ ਅਭਿਲਾਖੀ॥੧੭॥ ਅਤਿ ਪ੍ਰੇਮੀ ਤੁਮ ਮਮ
ਸੰਗ ਆਏ। ਮਿਲਿ ਇਸ ਮੁਰਦੇ ਕੋ ਲਿਹੁ ਖਾਏ'। ਹਮ ਅਚਰਜ ਭੈ, - ਸ਼ਵ
ਕਿਨ ਆਨ-। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਵਾਕ ਬਖਾਨ॥੧੮॥ 'ਨਰ ਮ੍ਰਿਤੁ ਕੋ ਨਰ
ਖਾਇ ਨ ਕੋਈ। ਦਾਰੁਨ ਕ੍ਰਿਤੀ ਤੁਮ ਪਿਖਿ ਹੋਈ'। ਇਤ ਉਤ ਟਰਿ ਕਰਿ
ਲੇ ਤਰੁ ਓਟਾ। ਭੇ ਹਮ ਠਾਂਢੇ ਸਭਿ ਕੋ ਹੋਟਾ॥੧੯॥ ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦਿ ਜੀ ਸੰਗ ਨ
ਛੋਰਾ। ਕਹਨੈ 'ਕਠੋਰ ਹੋਰਿ ਇਸ ਓਰਾ। 'ਕਨੋ ਤੂੰ ਖਰੇ ਸ਼ਿਤਾਬ ਪਲਾਵਹੁ।
ਨਾਹਿ ਤ ਇਸ ਸ਼ਵ ਕੋ ਤਨਖਾਵਹੁ'॥੨੦॥ ਮਾਨ ਬਾਕ ਜਬਿਬਸਤੁ ਉਘਾਰ॥
ਭਯੋ ਤਿਹਾਵਲੈ ਸਕਲ ਨਿਹਾਰਾ। ਤਤਛਿਨ ਲੋਪ ਭਯੋ ਸਭਿ ਖੇਲਾ'।
ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਕੋ ਗਹਿ ਗਰ ਮੇਲਾ॥੨੧॥ ਏਕ ਰੂਪ ਅਪਨੇ ਸੋਂ ਕਰਨੈ।
ਗਰਤਾ ਭਾਵ ਤਿਨਹੁ ਮਹਿ ਧਰਨੈ। ਸਭਿ ਜਗ ਕੀ ਦੇ ਕਰਿ ਗੁਰਿਆਈ।
ਤਿਨ ਮਹੁ ਅਪਨੀ ਜੋਤਿ ਮਿਲਾਈ॥੨੨॥ ਅਪਰ ਰੀਤਿ ਸੋਂ ਬਹੁ ਪਤਿਆਏ।
ਸੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸੁਨਾਏ। ਗੁਰਤਾ ਗਾਈ ਦੇ ਸਮੁਝਾਏ। 'ਇਹਾਂ ਨ

^੧ਕਈਆਂ ਨੇ (ਪੈਸੇ) ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜਕੇ। ^੨ਜਿੰਨਾਂ ਭਾਰ ਕੋਈ ਚੁੱਕ ਸਕਦਾ ਸੀ। (ਅ)
ਭਾਰ=ਭਾਈ ਮਣ। ^੩ਮੋਹਰਾਂ। ^੪ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਇਕ ਜਿਹੀ ਸੁੰਦਰ। ^੫ਚਿਖਾ। ^੬ਮੁਰਦੇ ਦੀ। ^੭ਇਹ
ਕਾਰ ਭਜਨਕ ਹੈ, ਦੇਖਕੇ ਹੀ ਭੈ ਲਗਦਾ ਹੈ। ^੮ਟਲ ਕੇ ਖਿੱਛਾਂ ਦੀ ਓਟ ਲੇਕੇ। ^੯(ਐਉਂ)
ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੇੜਿਆ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ)। ^{੧੦}(ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ) ਕਿਹਾ। ^{੧੧}ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ।
^{੧੨}ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਸਮੇਤ ਸਾਰਾ ਖੇਲ।

ਰਹਿਬੈ ਤੁਮਰੈ ਭਾਯੈ॥੨੩॥ਗੁਰਮ ਖਡੂਰ ਸਦਨ ਕਰਿ ਰਹੀਅਹਿ।ਜਹਿ ਜਹਿ
 ਅਪਨ ਸਬੰਧੀ ਲਹੀਅਹਿ । ਸਕਲ ਸਕੇਲਹੁ ਅਪਨੇ ਪਾਸ । ਬਿਰਹੁ ਤਹਾ
 ਲਿਹੁ ਆਨੰਦ ਰਾਸੈ॥੨੪॥ਇਸ ਆਗਯਾ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰਕੀ।ਚਹਤਿ
 ਨ ਬਿਛੁਰਨੈ ਪ੍ਰੀਤੀ ਉਰਕੀ । ਤਉ ਬਿਬਸ ਹੁਇ ਕਰਿ ਪਗ ਨਮੋਬ੍ਰਿਹੁ ਤੇ
 ਬਜਾਕੁਲ ਬਹੁ ਤਿਹ ਸਮੇ॥੨੫॥^੧ਮੋਹਿ ਸਿੰਘਾਸਨ ਸਦਨ ਭਿਰਾਈ। ਤਹਾ
 ਬਿਰਾਜਹੁ ਕਰਹੁ ਗੁਰਾਈ' । ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਭੁ ਤੇ ਮਾਰਗ ਚਲਿ ਪਰੇ । ਭਗਤਿ
 ਭੈਭਾਰ ਭਾਉ ਓਰ ਧਰੇ॥੨੬॥ ਸੱਤਨਾਮ ਧਨ ਲੀਨਿ ਅਤੈਟ । ਖਰਚਹਿ
 ਵਧਹਿ ਤਰੇ ਗਨ ਕੋਟਿ। ਸਨੇ ਸਨੇ ਚਲਿ ਪਹੁੰਚੈ ਗੁਰਮ। ਮਾਤ ਭਿਰਾਈ ਕੋ
 ਜਹਿ ਧਾਮ॥੨੭॥ਹਿਤ ਕਰਿ ਮਿਲੀ ਭਾਉ ਕੋ ਧਾਰਾ। ਸਿੰਘਾਸਨ ਪਰ ਸੁਤ
 ਬੈਠਾਰਾ।ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦਿ ਮਾਹੀ।ਭੇਦ ਭਿਰਾਈ ਜਾਨੈ ਨਾਹੀ॥੨੮॥
 ਖੀਵੀ ਅਪਨਿ ਸਨੁਖਾ ਹੋਈ।ਕਰੀ ਹਕਾਰਨਿ ਪਹੁੰਚੀ ਸੋਈ । ਪਤਿਕੀ ਸੇਵ
 ਕਰਨ ਮਹਿ ਲਾਗੀ। ਪਤਿਬ੍ਰਤ ਧਰਮ ਦ੍ਰਿੜਾ ਅਨੁਗਾਹੀ॥੨੯॥ ਖਾਨ ਪਾਨ
 ਪਹਿਰਨ ਸੁਧਿ ਸਾਰੀ । ਨਿਸੁਪ੍ਰੇਹੀ^੨ ਪਤਿ ਕਰਤਿ ਸੰਭਾਰੀ । ਕਰ ਜੋਰਹਿ
 ਆਇਸੁ ਕੋਮਾਨਹਿ । ਅਧਿਕ ਪ੍ਰੀਤ ਤੇ ਸੇਵਾ ਠਾਨਹਿ ॥੩੦॥ ਨਿਤਿਪ੍ਰਤਿ
 ਬਹਤਿ ਅਸਨ^੩ ਪਹੁੰਚਾਵਹਿ । ਆਇਸੁ ਪਾਇ ਦਰਸ ਕੋ ਆਵਹਿ । ਪਾਰ
 ਬ੍ਰਹਮ ਕਰਿ ਪਤਿ ਕੋ ਜਾਨੈ।ਮੂਰਤਿਧਰਾਨਰਿਦੈ ਸਦ ਠਾਨੈ॥੩੧॥ਬਿਛਰਨ
 ਸਮੇ ਭਨਜੈ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ । 'ਇਤ ਤੁਮ ਆਇ ਨ,ਜਾਹੁ ਅਚਾਨਕ'।ਬਸਹੁ
 ਖਡੂਰ ਤਹਾ ਹਮ ਆਵੈ।ਮਿਲਹਿ ਤੋਹਿਜਬਿ ਉਰ ਮਹਿ ਭਾਵੈ'॥੩੨॥ਕੇਤਿਕ
 ਦਿਵਸ ਬਿਤੀਤੇ ਜਬਹੂੰ । ਦੁਇ ਦਿਸ ਚਿਤ ਅਕੁਲਾਨੇ ਤਬਹੂੰ । ਅਭਿ-
 ਲਾਖਤਿ ਭੇ ਮਿਲਨ ਜਰੂਰ।ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਜੀ ਅਏ ਖਡੂਰ॥੩੩॥ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ
 ਲਖਿ ਗੁਰ ਆਗਵਨੁ।ਗਵਨੇ ਲੇਨਿਅਗਾਰੀ ਭਵਨੁ। ਰਵਿ ਗੁਰਪਿਖਿਕਿਯ
 ਚਖ ਅਰਬੰਦ^੪। ਪਗ ਪੰਕਜ ਮਨ ਬਨਜੈਮਲੀਦ॥੩੪॥ਭਰਿਕੋਰੀਪ੍ਰਭੁਭਏ
 ਅਸੀਨ।ਵਹਰ ਗੁਰਮ ਤੇ ਬਲ ਸੁਭਚੀਨ।ਸੁਨਿਖੀਵੀਦਰਸਨਿਕੋਆਈ। ਸ੍ਰੀ
 ਗੁਰ ਦੇਖੇ ਗੁਰੀਵ ਨਿਵਾਈ॥੩੫॥ਕਹਜੈ ਗੁਰੂ'ਪੁਰਖਾ ਤੂੰ ਧੰਨ।ਸਦਾਬਸੀ ਮੁਖ
 ਕਰਜੈ ਪ੍ਰਸੰਨ । ਤੁਮ ਸਮ ਜਗ ਮਹਿ ਅਪਰ ਨ ਕੋਈ । ਮੇ ਮਨ ਮੈਂ ਪ੍ਰਿਯ
^੧ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦੇ ਵਾਕ ਹਨ । ^੨ਨਿਰਵਿਛੋੜ । ^੩ਚਾਹਿਆ ਭੋਜਨ । ^੪(ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ)
 ਅਚਾਨਕ ਚਲੇ ਜਾਓ (ਫੇਰ) ਇਧਰ ਨਾ ਆਉਣਾ । (ਅ) ਜਾਓ, ਇਧਰ ਅਚਾਨਕ (ਬਿਨ
 ਆਗਯਾ) ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ । ^੫ਭਾਵ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੂਰਜ, (ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ) ਨੈਣ ਕਮਲ
 ਤੇ ਮਨ ਭੈਰਾ ਚਰਨਾਂ ਕਮਲਾਂ ਦਾ ।

ਐਰੁ ਨ ਹੋਈ॥੩੬॥ ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰ ਧੀਰ ਕਹਿ ਦਯੋ। ਮਿਲਿ ਬੋਲਨਿ ਭਾ
ਸੀਤਲ ਹਿਯੋ। ਅਤਿ ਅਨੰਦਕੋ ਪਾਇ ਰਹੇਹੈ। ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇਥਾਕ ਕਹੇਹੈ ।
੩੭॥ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ ਗੁਰੁ ਪੁਨ ਚਲੇ। ਸਨਮੁਖ ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਜੀ ਖਲੇ। ਜੁਗ
ਮੂਰਤਿ ਇਕ ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋ। ਹੋਤਿ ਅਨੰਦ ਬਿਲੇਦ ਹੁਲਾਸੇ॥੩੮॥ ਕਹਿ ਸ੍ਰੀ
ਅੰਗਦਿ ‘ਸੁਨੀਅਹਿ ਨਾਥ ! । ਰਾਖਹੁ ਨਿਕਟ, ਚਲੈ ਮੈਂ ਸਾਥ। ਸਹਜੇ ਨ
ਜਾਵੈ ਬ੍ਰਿਹਾ ਤੁਮਾਰੇ। ਦਰਸਨ ਪਰਸਤਿ ਰਹੈ ਸੁਖਾਰੇ’॥੩੯॥ ਕਹਜੇ ਗੁਰੁ
‘ਤੁਮ ਮਮ ਮਨ ਮਾਂਹੀ। ਭੇਦ ਭਾਵ ਕੁਛ ਲਖੀਅਹਿ ਨਾਹੀ। ਗਮਨ ਕਰਤਾਰ
ਪੁਰੇ ਮਮ ਜਾਨਿ । ਤੁਮ ਨਿਸ਼ਚਲਿ ਬੈਠਹੁ ਇਸ ਥਾਨ’॥੪੦॥ ਇਮ ਕਹਿ
ਬਾਬਾ ਜੀ ਚਲਿ ਗਏ। ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਤਹਿ ਬੈਠਤਿ ਭਏ। ਦ੍ਰਿੜ ਆਸਨ ਕਰਿ
ਆਸਨ ਆਨਿ । ਬੀਤੇ ਕਿਤਿਕ ਦਯੋਸ ਤਿਸ ਥਾਨ॥੪੧॥ ਮੁੰਦੇ ਬਿਲੋਚਨ
ਸੁਧਿ ਨ ਬਰੀਰ । ਤ੍ਰਿਣ ਜਾਮੇ ਚਹੁੰਗਿਰਦੇ ਤੀਰ। ਕਿਤਿਕ ਅੰਗ ਛਾਦਨ
ਹੁਇ ਗਏਨਰ ਤਹਿ ਆਵਤਿ ਦੇਖਤਿ ਭਏ ॥ ੪੨ ॥—ਆਪੇ ਕਹਜੇ ਆਪ
ਹੀ ਮਾਨੈ । ਲੀਲਾ ਗੁਪਤਿ ਨ ਕੋਊ ਜਾਨੈ—। ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਜੀ ਸਭਿ ਬਿਧਿ
ਜਾਨੀ ।—ਆਸਨ ਲਾਇ ਸਮਾਧੀ ਠਾਨੀ ॥੪੩॥ ਤਪ ਬਡ ਕੀਨ ਖੇਦ ਕੋ
ਪਾਏ।—ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਤਤਛਿਨ ਆਏ। ਪਕਰ ਜਗਾਯੋ, ਦਿਖਿ ਕਿਯਨਮੋ’।
ਬਸਤ੍ਰ ਮੰਗਾਏ ਪ੍ਰਭੁ ਤਿਹੁ ਸਮੋ॥੪੪॥ ਸਭਿ ਪੁਸ਼ਾਕ* ਸੁੰਦਰ ਪਹਿਰਾਈ। ਲੇ
ਕਰਿ ਗਏ ਗ੍ਰਾਮ ਗੋਸਾਈਂ। ਜਹਿ ਤਪ ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਜੀ ਕਰਜੋ। ਤਪਿਆਨਾ^੧
ਤਹਿ ਨਾਮ ਸੁ ਧਰਜੋ॥੪੫॥ ਕਹਜੇ ਬਾਕ ‘ਤੁਮ ਕਜੈਂ ਤਪ ਧਾਰਾ?। ਬੈਠਨਿ
ਸਹਜ ਸੁਭਾਵ ਉਚਾਰਾ। ਵਹਿਰ ਬੈਠਿ ਤੁਮ ਦਯੋਸ ਬਿਤਾਏ। ਦੇਖਿਦਾਸਾ ਹਮ
ਆਨਿ ਜਗਾਏ ॥੪੬॥ ਤੁਵ ਦੁਖ ਤੇ ਹਮ ਨੇ ਦੁਖ ਲਹਜੈ । ਏਕ ਭਯੋ ਕਛੁ
ਭੇਦ ਨ ਰਹਜੈ । ਮੈਂ ਤੁਮਰੇ ਹਿਤ ਤਪਜੋ ਬਿਸਾਲਾ । ਨਿਜਾਨੰਦ ਮੈਂ ਰਹੈ
ਸੁਖਾਲਾ ॥੪੭॥ ਮੈਂ ਅਪਨੋ ਬਡਿ ਦੀਨ ਸਿੰਘਾਸਨ। ਬੈਠਹੁ ਬਹੁ ਅਨੰਦ ਲੇ
ਆਸਨ। ਮਿਰਜਾਦਾ ਸੁ ਪੰਥ ਕੀ ਕਰੋਂ। ਸਿੱਖੀ ਰੀਤਿ ਜਗਤ ਬਿਸਤਰੋ’

ਪਾਹ ਉੱਗਿਆ । *ਭਾਵ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਰੂਪ ਹੋਕੇ ਫਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਗੁਰੁ ਅੰਗਦ ਰੂਪ ਹੋਕੇ
ਮੰਨਦੇ ਹਨ । *ਜਗਾਯਾ (ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ) । *ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ (ਗੁਰੁ ਅੰਗਦ ਜੀ ਨੇ) ।
^੧ਫਪਿਆਣਾ ਸਾਹਿਬ । *ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਮਾਰਗ (ਭਗਤੀ) (ਅ) ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਪੰਥ ਦੀ ਯਥਾ—
ਨਾਨਕ ਨਿਰਮਲ ‘ਪੰਥ’ ਚਲਾਯਾ । (ਭਾ: ਗੁ: ਵਾਰ ੧ ਪੇੜੀ ੪੫) ।

*ਪਾ—ਪੋਥਿਸ਼ ।

†ਪਾ—ਸੁਖ ਰਾਸਨ ।

॥੪੮॥ਸੁਨਿ ਕੈ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਹਿ ਸੋਇ।ਇਹੁ ਸਭਿ ਕਾਰਜ ਤੁਮ ਤੇ ਹੋਇ।
ਆਪਿ ਸਕਲ ਬਿਧਿ ਹੋ ਸਮਰੱਥ । ਚਹੈ ਸੁ ਕਰੋ ਤੁਮਾਰੇ ਹੱਥ॥੪੯॥ਅੰਕ
ਲਗਾਯੋ, ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ।ਭੋ ਅੰਗਦ ਤੁਮ ਕੋ ਧੰਨੁ ਧੰਨੁ। ਤੁਮ ਮਹਿ ਹੁਇ ਹਮ
ਕਾਰਜ ਕਰੈਂ । ਜਗ ਉਧਾਰ ਸਿੱਖੀ ਬਿਸਤਰੈਂ ॥ ੫੦ ॥ ਦੇਹਗ ॥ ਇਮ ਸ੍ਰੀ
ਨਾਨਕ ਕੀ ਕਥਾ ਬਿਧ ਨੇ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਇ। ਸੰਸੈ ਕਰੇ ਨਿਵਿਰਤ ਉਰਿ,
ਗੁਰ ਮਹਿਮਾ ਅਧਿਕਾਇ ॥੫੧॥ ਚੌਪਈ॥ਸੇਵ ਕਮਾਇ ਜਨਾਵਹਿ ਨਾਂਹੀ ।
ਕੁਛ ਹਿਕਾਰ ਨ ਧਰਿ ਉਰ ਮਾਂਹੀ । ਫਲ ਕੀ ਨਹੀਂ ਬਾਸ਼ਨਾ ਧਰੈ। ਤੋ ਗੁਰੂ
ਆਗੈ ਲੇਖੇ ਪਰੈ॥੫੨॥ਨਾਂਹਿ ਤ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਮਝਾਰੀ । ਰਹੈ ਨੁਨਤਾ ਲਖੈ
ਬਿਚਾਰੀ । ਗੁਰੂ ਗੋਰ ਮਹਿ ਮੁਰਦਾ ਹੋਇ। ਪਾਵਹਿ ਭਲੇ ਪਰਸਪਦ ਸੋਇ
॥੫੩॥ਅੰਗ ਹਿਲਾਇ ਨ ਆਪਿ ਜਨਾਵੈ।ਗੁਰ ਭਾਣੈ ਮਹਿ ਨਿਤਿ ਹਰਖਾਵੈ।
ਜੇ ਗੁਰ ਜਹਰ ਦੇਇ ਸਿਖ ਹੀ ਕੋ।ਪਾਨ ਕਰੈ ਨਿਹਸਿਸੇ ਹੀ ਕੋ॥੫੪॥ਮਨ
ਜਾਨਹਿ-ਮਮ ਭਲਾ ਕਰੇਤੇ-। ਗੁਰੁ ਦਿਸ਼ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਚਿਤਵੇਤੇ । ਸਿਰ
ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਗੁਰ ਬਰੈ।ਮ੍ਰਿਤੁ ਸਮ ਰਹੈ ਤਰਕ ਨਹਿ ਕਰੈ* ॥੫੫॥
ਮਹਾਂ ਕਠਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ । ਜਿਨਹੁ ਕਰੀ ਸੇ ਜਾਨਹਿ ਭੇਵਾ । ਲਹੈ
ਏਕਤਾ ਗੁਰ ਮਹਿ ਸੋਈ । ਆਵਨਿ ਜਾਨ ਨਹੀਂ ਪੁਨ ਹੋਈ ॥ ੫੬ ॥ ਕੋਠਿ
ਜਨਮ ਕੋ ਭ੍ਰਮਣੇ ਰਹੈ।ਦੁਲਭ ਦੇਹੁ ਕੋ ਫਲ ਜੁਤਿ ਲਹੈ।ਮਹਾਂ ਕਸ਼ਟ ਤੇ
ਗੁਰੁ ਬਚਾਵੈ।ਨਹੀਂ ਅਪਰ ਤੇ ਅਸ ਫਲ ਪਾਵੈ ॥੫੭॥ ਬਡੇ ਭਾਗ ਤੇ ਲਹਿ
ਗੁਰ ਸੇਵਾ।ਪੈਨ ਪੁਰਖ ਜੋ ਜਾਨੈ ਭੇਵਾ। ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਜਬਿ ਹੋਇ ਪ੍ਰਸੰਨ।ਗੁਰੂ
ਮਿਲਾਇ ਬਨਾਵਹਿ ਧੰਨੁ ॥ ੫੮ ॥ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁਇ ਸੇਵ ਕਰੇਤੇ । ਪ੍ਰਭੂ
ਮਿਲਾਇ ਕਰਹਿ ਭਗਵੇਤੇ॥ਇਸ ਬਿਧਿ ਸਿੱਖਨ ਬਿਖੇ ਪ੍ਰਸੰਗ॥ਮਹਿਮਾਜਾਨ
ਰਹੇ ਗੁਰਸੰਗ॥੫੯॥ਆਪਾ ਨਹਿ ਜਨਾਇ ਗੁਰ ਆਗੇ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਰਹੈ
ਸੇਵ ਮਹਿ ਲਾਗੇ॥ਇਮ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰਿ ਕਰ ਪੂਰਨ।ਮਹਿਮਾ ਬਰਨੈ ਪਾਪਨ

*ਜੱਫੀ ਪਾਈ । *ਭਾਵ, ਹਉਮਿ ਤਿਆਗਕੇ ਗੁਰੂ ਆਗਿਆ ਵਿਚ ਵਰਤਣਾ । *ਪੀਵੇ । *ਹੋਕੇ
(ਅ) ਦਿਲ ਤੋਂ । *ਵੜੇ । *ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ । *ਇਸਤਰਾਂ (ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ
ਭਾਈ ਬੁੱਢੇ ਦੇ ਕਥਨ ਕੀਤੇ) ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੋਏ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਦੀ) ਮਹਿਮਾ
ਜਾਣਕੇ (ਅਭਿਮਾਨ ਵਿਚ ਜੋ ਆਏ ਸਨ) ਸੋ ਸੰਗ ਰਹੇ (ਭਾਵ ਸਨਮੁਖ ਰਹੇ) ।

*੫੮:-ਨਾ ਤਰਕਣ ਕਰੇ ।

ਚੁਰਨਿ*॥੬੦॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਸੰਗ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਬਨਾਵਨਿ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਸੰਗ' ਬਰਨਨੈ ਨਾਮ ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਬਿਰਚਤਾਯਾ ਛਾਖਾਯਾ ਨਾਮ ਸਪਤ ਪੰਚਾਸਮੇ ਅੰਸੂ ॥੫੭॥੩॥

ਦੁਤੀਆ ਰਾਸ ਸਮਾਪਤੰ ॥

—੦—

ਦੁਜੀ ਰਾਸ ਸਮਾਪਤ ਹੋਈ।

*ਪਾ:-ਆਪਿ ਹਜ਼ੂਰਨ, ਆਪਨ ਰੂਰਨ।

†ਕਈ ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਅੰਸੂ ੫੦ ਅੰਗ ਤੇ ਸਮਾਪਤਿ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਅੰਕ ੬੦ ਤੇ ਮੁਕਾ ਹੈ ਤੇ ਰਾਸ ਦੂਸਰੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਇਕ ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਅੰਕ ੬੦ ਤੋਂ ਅਗੇ ਇਹ ਪਾਠ ਬੀ ਹੈ:-

ਪਨੈ ਸੁਨੈ ਸੇ ਪਰਮਗਤਿ ਪਾਵੈ । ਅੰਤੁ ਸਮੈ ਗੁਰ ਮਾਂਹਿ ਸਮਾਵੈ । ਰਾਸ ਦੂਸਰੀ ਭਈ ਸਮਾਪਤਿ । ਕਰਿ ਵਿਚਾਰ ਸਿਖ ਨਿਰਮਲੁ ਆਤਮੁ ॥ ੬੧ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਅੰਗਦੁ ਚੰਦੁ । ਅਮਰੁ ਦਾਸੁ ਰਾਮਦਾਸੁ ਮੁਕੰਦੁ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਗੁਰੁ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦੁ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਿਲੰਦੁ ॥ ੬੨ ॥ ਤੇਗੁ ਬਹਾਦਰ ਸਭਿ ਜਗ ਮਾਲਵੁ । ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘੁ ਹਿੰਦੁ ਧੂਮ ਪਾਲਵੁ । ਦਸੈ ਗੁਰੁ ਪੂਰਨ ਅਵਤਾਰੁ । ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਬੰਦਨੁ ਧਾਰੁ ॥ ੬੩ ॥

ਛਾਪੇ ਦੇ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਵਾਧੂ ਹਨ ਜੋ ਪ੍ਰਤੱਖ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਆਪ ਠੱਪ ਕੇ ਪਾਈਆਂ ਹਨ । ਇਕ ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਅੰਸੂ ਮੁੱਕ ਕੇ ਮਗਰੋਂ ਹੋਰ ਸ਼ਾਹੀ ਤੇ ਹੋਰ ਦਸਖਤਾਂ ਵਿਚ ਏਹੀ ਸਤਰਾਂ ਹਨ ਜੋ ਅਸੀਂ ਅਗੇ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਛਾਪੇ ਦੇ ਨੁਸਖੇ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਓਥੇ ਮਗਰੋਂ ਉਤਾਰੀਆਂ ਹਨ:-

ਏਹਰਾ ॥ ਮਹਿਮਾ ਸਤਿਗੁਰ ਧਾਮ ਕੀ ਬਰਨਨ ਕਹੀ ਸੁਨਾਇ । ਵਕਤੇ ਸੁਨਤੇ ਦੁਹਿਨ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰ ਹੋਇ ਸਹਾਇ ॥ ੬੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਸਤਿਜੁਗ ਮੈ ਇੱਖਾਕ ਸਰ ਨਾਮ । ਤ੍ਰੇਤੇ ਮਹਿ ਸਰ ਸੁਧਾ ਬਖਲ । ਦੁਪਰ ਨਾਮ ਰਾਮਸਰ ਜੇਵਾ । ਕਲਜੁਗ ਮੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹੋਵਾ ॥ ੬੨ ॥ ਜੁਗਾ ਜੁਗੰਤਰ ਤੀਰਥ ਏਹੁ । ਜੋ ਪਰਸੈ ਸੋਈ ਫਲ ਲੇਹੁ । ਜੋ ਏਹੁ ਕਥਾ ਸੁਨੇ ਧਰਿ ਧਿਆਨ । ਤਿਸ ਨਰ ਕੀ ਹੋਵਹਿ ਕਲਜਾਨ ॥ ੬੩ ॥

ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਤਨ ਕਲਮੀ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ (ਜੋ ੧੮੧੮ ਬਿ: ਦਾ ਹੈ) ਬੀ ਇਹ ਉਪਰ-ਲੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ।

‡ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਅੰਸੂ ਇਸ ਰਾਸ ਦੇ ਸਤਵੰਜਾ ਠੀਕ ਹਨ, ਪਰ ਛਾਪੇ ਤੇ ਕਈ ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖਿਆਂ ਵਿਚ ਅੰਕ ੫੮ ਦਿਤਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਉਕਾਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਅੰਸੂ ਸਾਰੇ ੫੭ ਹੀ ਹਨ ।

‡ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਪਾਠ ਹੈ-ਦੁਤੀਆ ਰਾਸ ਸਿਪੂਰਨ । ਛਾਪੇ ਵਿਚ ਹੈ-ਇਤਿ ਦੁਤੀਆ ਰਾਸਿ ਸਮਾਪਤੰ ਮਸਤੁ ਸੁਭ ਮਸਤੁ ।

ਰਾਸਿ ਤੀਸਰੀ ਚੱਲੀ

ੴ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ* ॥

ਅਬ ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਰਾਸਿ ਕਥਨੰ ॥

ਅੰਸੂ ੧ [ਮੰਗਲ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਐਸ਼ਰਜ]।

੧. 'ਕਵਿ-ਸੰਕੇਤ' ਮਿਰਯਾਦਾ ਦਾ ਮੰਗਲ।

ਏਹਗਾ ॥ ਸਾਰਸੁਤੀ ਸਰਿਤਾ ਵਹੇ ਬਾਕ ਤਰੰਗ ਵਿਚਾਰ ॥
ਚਾਰੁ ਸੁ ਮਮ ਮਾਨਸ ਬਿਖੈ, ਜਾਨੈਂ ਸਾਰ ਅਸਾਰ ॥ ੧ ॥

<p>ਸਰਿਤਾ—ਨਦੀ। ਬਿਚਾਰ—ਵਿਚਾਰ, ਉੱਤਮ ਖਿਆਲ, ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਸੁਹਣੇ ਵਾਕਾਂ ਵਿਚ ਉੱਚੇ ਖਜਾਲ ਹੋਣ। ਵਿਚਾਰ ਰਹਤ ਸੁਹਣੇ ਵਾਕਾਂ ਵਾਲੀ ਕਵਿਤਾ ਨਾ ਰਚੀ। ਚਾਰੁ—ਸੁੰਦਰ। ਮਾਨਸ—ਮਨ ਸਰੋਵਰ। ਸਾਰ ਅਸਾਰ—ਸੱਚ, ਨਾ ਸੱਚ। ਉਹ ਸਾਖੀਆਂ ਜੋ ਠੀਕ ਠੀਕ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਜੋ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹਨ।</p>	<p>ਬਾਕ—ਵਾਕਜ, ਸੁਹਣੇ ਵਾਕ। (ਅ) ਅਥਵਾ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਸਾਰ ਕਵਿਤਾ ਤੇ ਅਸਾਰ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰਕੇ ਰਚਨਾ ਰਚੀ।</p>
--	--

ਅਰਥ—(ਹੈ) ਸਰਸੁਤੀ। ਤੂੰ ਨਦੀ (ਵਾਂਝੂ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹੋਕੇ) ਬਗ ਪਉ (ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿ) ਵਾਕਾਂ
ਦੇ ਤਰੰਗ ਉੱਠਣ (ਤੇ) ਵਿਚਾਰ (ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਪੈਣ ਅਤੇ)
ਮੇਰੇ ਸੁਹਣੇ ਮਾਨਸਰੋਵਰ (ਵਰਗੇ ਮਨ) ਵਿੱਚ (ਆਕੇ ਪਉ ਤਾਂ ਜੋ ਮੈਂ ਆਪਣੀ
ਰਚਨਾ ਲਿਖਣ ਵੇਲੇ) ਸੱਚੀ ਤੇ ਨਾ ਸੱਚੀ (ਗੱਲ) ਨੂੰ ਪਰਖ ਲਵਾਂ।

ਭਾਵ—ਸਰਸੁਤੀ ਦਾ ਖਜਾਲ ਹਿੰਦ ਵਿਚ ਸਰਸੁਤੀ ਨਦੀ ਤੋਂ ਚਲਿਆ ਹੈ, ਵਿਸਥਾਰ ਲਈ
ਏਥੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੂਰਬਾਰਧ ਅਧਿਆਯ ੧ ਅੰਕ ੨। ਉਸੇ ਖਿਆਲ ਦੀ ਉਭਾਰੀ
ਵਿਚ ਕਵਿ ਜੀ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਮਨ ਸਰੋਵਰ ਬੀਲ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅਰਬੀ ਕਵਿਤਾ
ਦੇ ਰੋ ਨੂੰ ਸਰਸੁਤੀ ਨਦੀ ਦਾ ਰੂਪਕ ਦੇਕੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੁਹਣੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦੇ ਗੁਲਦਸਤੇ
ਵਾਂਝੀ ਹੋਏ ਵਾਕਾਂ ਨਾਲ ਸਜੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਠਾਠੀ ਮਾਰਵੀਂ ਹੋ ਲੈਕੇ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ

*ਅਰਬਾਂ ਲਈ ਏਥੇ ਪਿਛੇ ਦੂਸਰੀ ਰਾਸਿ ਦਾ ਆਰੰਭ।

ਅ ਜੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਰਚਾਂ ਤੇ ਉਸ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਕਹੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਥਾ ਨਿਰਦੂਖਨ ਵਰਣਨ ਕਰਾਂ।

ਹੋਰ ਅਰਥ—ਵਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦਾ ਇਕ ਅੰਗ ਲਈਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਪੂਰਾ ਘਟਾਉਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਉੱਪਰਲੇ ਵਿਸ਼ਟਾਂਤ ਵਿਚ ਇਕ ਨਜ਼ੁਨਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਸ੍ਵਤੀ ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ, ਇਸ ਲਈ ਘੇਰੂੰ ਭਾਵ ਲਈਏ ਕਿ ਨਦੀ ਥਲ ਪੁਰ ਚਲਦੀ ਹੈ, ਏਥੇ ਥਲ ਹੈ ਮਾਨਸ, ਮਾਨਸ ਦਾ ਇਕ ਅਰਥ ਹੈ 'ਮਨ ਸਮੇਤ ਅੰਤਹਕਰਣ ਸਾਰਾ'। ਸੋ ਮੇਰੇ ਅੰਤਹਕਰਣ ਰੂਪੀ ਭੂਮਿਕਾ ਉਤੇ ਹੋ ਸਰਸ੍ਵਤੀ ਤੂੰ ਆਕੇ ਵਿਚਰ। ਜਿਸ ਭੂਮਿ ਤੇ ਸੁੱਛ ਨਦੀ ਵਗੇ ਉਸ ਤੇ ਪਏ ਪੱਥਰ, ਘੋਂਗੇ, ਹੀਰੇ, ਲਾਲ ਸਭ ਦਿੱਸ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਸੋ ਜਦ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਅੰਤਹਕਰਣ ਰੂਪੀ ਥਲ ਤੇ ਵਗੇਂਗੀ ਤਾਂ ਸਾਰ ਅਸਾਰ ਰੂਪੀ ਹੀਰੇ, ਪੱਥਰ ਮੈਨੂੰ ਦਿੱਸ ਪੈਣਗੇ। ਇਸ ਅਰਥ ਵੇਲੇ 'ਚਾਰੁ' ਦਾ ਅਰਥ ਕਰਾਂਗੇ ਵਿਚਰ, ਸਾਡੀ ਰਿਦੇ ਭੂਮੀ ਉਤੇ ਆਕੇ ਵਿਚਰ, ਟੁਰ। ਚਾਰ ਦਾ ਇਹ ਅਰਥ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਚਰੁ=ਚੱਲਣਾ ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਲਈਦਾ ਹੈ।

੨. ਇਸੁ ਦੇਵ-ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ-ਮੰਗਲ।

ਸ੍ਰੇਯਾ॥ ਕਰਤਾ ਜਗ ਕੇਰ ਸੁਰਾਸਰ ਕੋ ਨਿਸ ਦਯੋਸ ਚਰਾਚਰ ਕੋ ਭਰਤਾ॥
ਭਰਤਾ ਸਭਿ ਕੋ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਪੂਰਨ ਦਾਸ ਬਿਨੈ ਨਿਤ ਆਚਰਤਾ।
ਚਰਿਤਾ ਜਿਸਕੇ ਨ ਲਖੇ ਪਰ ਹੈਂ ਮੁਨਿ ਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਰਾ ਕਹਿ ਅਛਰਤਾ।
ਛਰਤਾ ਮਤਿਕੋ ਲਖਿ ਚਾਤੁਰਤਾ ਤਜਿ, ਆਤੁਰਤਾ ਗਹਿ, ਸੰਕਰਤਾ॥੨॥

ਕੇਰ=ਦਾ। ਸੁਰਾਸਰ=ਸੁਰ+ਅਸੁਰ=ਦੇਵਤੇ ਤੋਂ ਲੈ ਦੌਤ ਭੱਕ।

ਨਿਸਦਯੋਸ=ਗਤ ਤੇ ਦਿਨ। ਚਰਾਚਰ=ਚਰ+ਅਚਰ=ਜੋ ਚੱਲ ਸਕੇ
ਤੇ ਜੋ ਨਾ ਚਲ ਸਕੇ। ਚੇਤਨ ਤੇ ਜਨੁ ਜੀਵ ਜੰਤੂ, ਪਸ਼ੁ ਪੰਖੀ, ਮਾਨੁਖ,
ਬ੍ਰਿਹ ਬੁਟੇ ਖਾਣੀਆਂ ਆਦਿ।

ਭਰਤਾ=ਭਰਨੇ ਵਾਲਾ। ਪਾਲਨ ਵਾਲਾ [ਸੰਸ:, ਭਰਤੁਰਿ]।

ਭਰਤਾ=ਪਤੀ। ਸ਼੍ਰਾਮੀ [ਸੰਸ:, ਭਰਤੁਰਿ]। ਆਚਰਤਾ=ਆਚਰਣ
ਵਾਲਾ ਜੋ ਮਰ੍ਯਾਦਾ ਮੁਸਬ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਵੇ। ਅਨੁਸਾਰੀ, ਅਨੁਕੂਲ
[ਸੰਸ:, ਆਚਰਿਤ]। (ਅ) ਗ੍ਰਹਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।
(ੳ) ਸਫਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

ਚਰਿਤਾ=ਚਰਿਤ੍ਰ। ਨ ਲਖੇ ਪਰ ਹੈਂ=ਨਹੀਂ ਸਮਝੇ ਜਾ ਸਕਦੇ।

ਗਿਰਾ=ਸਰਸ੍ਵਤੀ। ਅਛਰਤਾ=ਨਾਸ਼ ਨ ਹੋਣ ਵਾਲਾ [ਸੰਸ:,
ਅਕਸ਼ਰ]। (ਅ) ਸਫਰ, ਅ+ਛਲ=ਜੋ ਛਲਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ।
(ੳ) ਅਕਸ਼ਯ=ਜੋ ਨਾਸ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਛਰਤਾ ਮਤਿ ਕੋ=ਛਲਣ ਵਾਲਾ ਬੁੱਧੀ ਦਾ, ਮੁਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ
ਮਿਲਿਆ ਬੁੱਧੀ ਨਾ ਰਹੇ। ਜਦ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ

ਬਲਕਾ ਪਵੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਮਨ ਤੇ ਬੁੱਧਿ' ਮਾਨੋ ਬਿਲਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਇਸਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਅਤਿ ਸੁਹਣੇ ਤੇ ਮਨ ਬੁੱਧੀ ਤੋਂ ਪਰੇ
ਹੋਣ ਦੀ ਹੈ। (ਅ) ਸਾਰੀਆਂ ਬੁੱਧੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਤ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ।
(ੲ) ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰ, ਭਾਵ ਬੇਅਤਿ।

ਆਤੁਰਤਾ=ਨਿਮ੍ਰਤਾ, ਆਜ਼ਾਦੀ।

ਸੰਕਰਤਾ=ਸੰ+ਕਰਤਾ, ਕੱਲਜਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ [ਸਿੰ=ਭਲਜਾਈ, ਕੱਲਜਾਨ।
ਕਰਤਾ=ਕਰਨ ਵਾਲਾ]।

ਅਰਥ—ਦੇਵਤੇ (ਤੋਂ ਲੈ) ਦੈਤਾਂ (ਤੱਕ) (ਸਾਰੇ) ਜਗਤ ਦਾ (ਜੋ) ਕਰਤਾਰ ਹੈ, (ਅਤਿ ਜੋ) ਇਨ੍ਹਾਂ
ਰਾਤ ਜੜ੍ਹ ਚੇਤਨ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, (ਫਿਰ ਜੋ) ਸਭ ਦਾ ਸ਼ਾਮੀ ਹੈ, (ਉਹ) ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ
(ਸਾਰੇ ਪਰੀ) ਪੂਰਨ ਹੈ, (ਇਤਨਾਂ ਬੜਾ ਹੋਕੇ ਉਹ ਫਿਰ) ਸਦਾ ਦਾਸਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ
ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ। (ਫਿਰ ਇਤਨਾਂ ਬੇਅਤਿ ਹੈ ਕਿ) ਜਿਸਦੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਸਮਝੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ,
ਮੁਨੀ ਤੇ ਸ਼ੇਖਰ ਤੇ ਸਰਸ੍ਵਤੀ (ਜਿਸ ਨੂੰ) ਨਾਸ਼ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਆਖਦੇ ਹਨ। (ਤਤਿ ਹੋ
ਮਨ ਉਸਨੂੰ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਤੂੰ ਅਪਣੀ) ਚਤੁਰਾਈ ਛੱਡ, (ਉਸਨੂੰ ਪਰਮ) ਸੁੰਦਰ
ਜਾਣਕੇ (ਜਾਂ ਮਨ ਬੁੱਧੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਜਾਣਕੇ) ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਧਾਰਣ ਕਰ ਤਾਂ ਜੋ (ਉਹ) ਤੈਰਾ
ਕੱਲਜਾਨ ਕਰਤਾ ਹੋਵੇ।

੩. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ—ਮੰਗਲ।

ਕਾਥੰਤ ॥ ਮਿਟਿਕੈ ਬਿਕਾਰਨਿ ਤੇ ਸਰਨ ਪਰੀਜੈ ਨਿਤ, ਨਾਮ ਕੇ ਉਚਾਰਨ
ਤੇ ਮੋਹ ਜਾਤਿ ਘਟਿ ਕੈ। ਘਟ ਕੈ ਮਝਾਰ ਧਮਾਨ ਧਾਰਨਿ ਤੇ, ਪਾਰ ਹੋਹਿ
ਮਨ ਟਿਕ ਜਾਇ ਬਿਸ਼ਿਯਾਨ ਤੇ ਉਲਟਿ ਕੈ। ਲਟਕੈ ਨ ਸਿਰ ਤਰਵਾਯੋ
ਹੈ ਗਰਭ ਬੀਚ, ਪਰਜੋ ਬਸਿ ਸਦਾ ਬਹੁਬੰਧਨਿ ਬਿਕਟ ਕੈ। ਕਟਿਕੈਸੁ ਦੇਹਿ
ਮੋਖ, ਐਸੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਬੰਦ ਹੋਂ ਪਦਾਰਥਿਦ ਇੰਦ੍ਰਿਨਿ ਸਿਮਟਿਕੈ॥੩॥

ਮਿਟਿਕੈ=ਹਟਕੈ, ਬਚਕੈ, ਦੂਰ ਰਹਿਕੈ। (ਅ) ਮਿਟਿ=ਹਟਣਾ।

ਕੈ=ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ, ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਮੋਹ ਜਾਤਿ ਘਟਿਕੈ=ਮੋਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਘਟਿਕੈ। ਭਾਵ ਮੋਹ ਘਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਅ) ਘਟਿਕੈ=ਵਿਚੋਲਾ। ਤੁਕ ਦਾ ਅਰਥ ਬਣੇਗਾ=ਜਿਸ ਵਿਚੋਲੇ
ਦਾ ਨਾਮ ਉਚਾਰਨ ਨਾਲ ਮੋਹ ਜਾਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ
ਮਿੱਤ੍ਰ ਵਿਚੋਲਾ ਕੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। [ਸੰਸ.,
ਘਟਕ=ਵਿਚੋਲਾ]। ਘਟ ਕੈ=ਹਿਰਦੈ ਦੇ, ਦਿਲ ਦੇ।

ਬਿਸ਼ਿਯਾਨ=ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ।

ਇੰਦ੍ਰਿਨਿ ਸਿਮਟਿਕੈ=ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮੇਟ ਕੇ। ਪਰ ਜੇਕਰੋ ਖੜੇ ਹੋ, ਉਥੇ
ਹੱਥ ਜੋੜ, ਨੈਣ ਮੁੰਦ, ਗੋਡੇ ਟੋਕ ਕੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਸਿਰ ਧਰਿ ਦੇਣਾ ਇੰਦ੍ਰਿ

ਸਮੇਟ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ ਹੈ, ਮੁਰਾਦ ਹੈ ਸ਼ਰਾਫ਼। ਭੈ ਤੇ ਅਦਬ ਨਾਲ
ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਨੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਧੀਕ ਅਦਬ ਅੰਦਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਵਧੀਕ ਇੰਦ੍ਰ ਅਚੰਬਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਅਰਥ—(ਜਿਸਦੀ) ਨਿਤ ਬਰਨ ਪਿਆ ਵਿਕਾਰ ਮਿਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, (ਜਿਸਦਾ) ਠਾਮ ਉਚਾਣ
ਨਾਲ ਮੋਹ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ (ਜਿਸਦਾ) ਧਿਆਨ ਧਰਨ ਨਾਲ ਮਨ
ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਲੋਂ ਮੋੜਾ ਖਾਕੇ ਟਿਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਤੇ ਭਵਸਾਗਰ ਤੋਂ) ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ
ਹੈ, (ਕਿਸਾ ਕਿ ਫੇਰ) ਪੁੱਠੇ ਸਿਰ ਹੋਕੇ ਗਰਭ ਵਿੱਚ ਲਟਕਣਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ,
(ਗਲ ਕੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ) ਕਠਨ ਬੰਧਨਾਂ ਦੇ ਵੱਸ ਜੀਵ ਨਿੱਤ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ (ਉਨ੍ਹਾਂ
ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ) ਕੱਟ ਕੇ ਜੋ ਮੁਕਤੀ ਦੇਣ ਨੂੰ (ਸਮਰੱਥ) ਹਨ, ਐਸੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ
ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਬੜੇ ਅਦਬ ਨਾਲ ਮੈਂ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

੪. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ—ਮੰਗਲ।

ਏਹਗਾ ॥ ਕੰਦ ਅਨੰਦ ਬਿਲੰਦ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਜੰਦ।

ਚੰਦਨ ਸਮ ਦੁਖ ਘਾਮ ਕੋ ਬੰਦੋਂ ਬਿਘਨ ਨਿਕੰਦ ॥੪॥

{ ਕੰਦ=ਮੂਲ, ਜੜ੍ਹ (ਅ) ਬੱਦਲ। (ੲ) ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ 'ਫਲ' ਅਰਥ ਬੀ ਕਰ
ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਨਿਕੰਦ=ਕੱਟ ਦੇਣ ਵਾਲੇ। }

ਅਰਥ—(ਮੈਂ) ਚੰਦ (ਸਮਾਨ ਮਿੱਠੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਦਾਤ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ
ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਦੁੱਖ ਰੂਪੀ ਤਪਸ ਨੂੰ ਚੰਦਨ ਸਮਾਨ (ਸੀਤਲਤਾ ਦੇਣਹਾਰੇ ਹਨ), ਬੜੇ
ਅਨੰਦ ਦੇ ਮੇਘ ਹਨ, (ਤੇ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ) ਬਿਘਨਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

੩. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ—ਮੰਗਲ।

ਏਹਗਾ ॥ ਮਾਰ ਹੰਕਾਰ ਜੁ ਭਸਤਿ ਨਿਤ ਤਾਂਹਿ ਸਹਾਇਕ ਮਾਰ।

ਮਾਰਸਿ ਚਹਿ, ਸ੍ਰੀ ਅਮਰ ਭਜਿ ਨਿਤ, ਜੇ ਬਿਨਾ ਸੁਮਾਰ ॥੫॥

{ ਮਾਰ=ਸੱਪ [ਫਾ:, ਮਾਰ] ਮਾਰ=ਕਾਮ, ਕਾਮਨਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਹੰਕਾਰ
ਬਹੁਤ ਵਧਦਾ ਹੈ। [ਸਿ:, ਮਾਰ=ਕਾਮ] (ਅ) ਨਾਸ਼।
ਸੁਮਾਰ=ਗਿਣਤੀ, ਲੇਖਾ। ਬਿਨਾ ਸੁਮਾਰ=ਅਲੇਖ, ਭਾਵ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਰੂਪ
ਹਨ। (ਅ) ਬਿਨਾਂ+ਸੁ+ਮਾਰ=ਕਾਮਨਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹਨ। }

ਅਰਥ—ਹੰਕਾਰ (ਰੂਪੀ) ਸੱਪ ਜੋ ਸਦਾ ਬੰਗਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸਦਾ ਸਹਾਯਕ ਕਾਮ ਹੈ,
ਜੇ ਤੂੰ (ਦੁਹਾਂ ਨੂੰ) ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਦਾ ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੂ) ਅਮਰ ਦੇਵ ਜੀ

ਦਾ ਭਜਨ ਕਰ ਜੋ ਅਲੇਖ ਹਨ ।

ਹੋਰ ਅਰਥ—ਐਉਂ ਬੀ ਅਰਥ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ:—

ਹੰਕਾਰ (ਰੂਪੀ) ਸਰਪ ਜੋ ਨਿਤ ਭਸਦਾ ਹੈ (ਅਤੇ) ਓਸਦੇ ਸਹਾਯਕ (ਕੋਧ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਦਿ ਜੋ) ਨਾਸ਼ ਕਰਨੇ ਜੋਗ ਹਨ, (ਜੋ ਇਹ ਨੂੰ) ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਮਰ ਜੀ ਨੂੰ ਭਜ, ਜੋ ਨਿਤਿਤ ਤੇ ਬੀਅਤਿ ਹਨ ।

੬. ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਜੀ—ਮੰਗਲ ।

ਦੇਹਗ ॥ ਰਾਮਦਾਸ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰੂਪ ਏਕ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ।

ਰਾਮ ਭ੍ਰਾਤ ਹੈ ਰਿਪੁ ਹਤੇ ਨਮੋ ਚਰਨ ਅਭਿਰਾਮ ॥ ੬ ॥

{ ਰਾਮਦਾਸ=ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਚੌਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਪਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ:—
ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਦੇ ਭਗਤ ।
ਏਕ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ=ਓਹ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਜੀ ਜੋ ਕੇਵਲ ਇਕ (ਵਾਹਿਦ) ਹਨ । ਭਾਵ
ਅਦਤੀ ਪੁਰਾਤਮਾ । ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ । ‘ਰੂਪ ਏਕ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ’ ਵਿੱਚ ਉਹੋ
ਮੁਰਾਦ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਹੈ:—‘ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਗੋਵਿੰਦ ਰੂਪ’ ।
ਭ੍ਰਾਤ=ਸਹਾਈ । [ਸੰਸ: , ਭ੍ਰਾਤ੍ਰੀ=ਸਹਾਇਕ, ਭਿਰਾਉ । ਧਾਤੁ ਹੈ—
ਭ੍ਰੀ=ਸਹਾਯਤਾ ਕਰਨਾ] ।
ਰਾਮ ਭ੍ਰਾਤ=ਰਾਮ ਚੰਦ ਦੇ ਸਹਾਈ । (ਅ) ਬਲਰਾਮ ਦਾ ਭਿਰਾ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ । }

ਅਰਥ—ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਸੁਹਣੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ (ਮੇਰੀ) ਨਮਸਕਾਰ ਹੋਵੇ ਜੋ (ਆਪ) ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਰੂਪ ਹਨ, (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਰੂਪ ਵਿਚ) ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਚੰਦ ਦੇ ਸਹਾਈ ਹੋਕੇ (ਸ੍ਰੀਤਾ ਦੇ) ਵੇਰੀਆਂ ਦਾ ਸੰਘਾਰ ਕੀਤਾ, (ਓਹ ਮੇਰੇ ਵਿਅਨਾਂ ਦਾ ਬੀ ਸੰਘਾਰ ਕਰਨ) ।

ਭਾਵ—‘ਰਾਮ ਭ੍ਰਾਤ’ ਪਦ ਦੇ ਤ੍ਰੇ ਅਰਥ ਹੋਰ ਹੋ ਸੱਕਦੇ ਹਨ । ੧: ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਚੰਦ ਜੀ ਦਾ ਭਿਰਾਉ ਜੋ ਲਛਮਣ ਸੀ, ਪਹਿਲੀ ਤੁਕ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਵਿ ਨੇ ਰਾਮ ਚੰਦ ਦਾ ਰੂਪ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ‘ਲਛਮਣ ਹੋਕੇ ਵੇਰੀ ਹਤੇ’ ਕਹਿਣਾ ਨਜ਼ੁਕ ਉਪਮਾ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਲਛਮਣ ਅਨੁਜ ਸੀ ਤੇ ਭਗਤ ਸੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਜੀ ਦਾ ।

ਦੂਸਰਾ ਅਰਥ ‘ਰਾਮ ਭ੍ਰਾਤ’ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ‘ਪਰਸੁਰਾਮ ਦਾ ਭਰਾਤਾ’ । ਪਰਸੁਰਾਮ ਨੇ ੨੧ ਵੇਰ ਛੱਤ੍ਰੀ ਭੁਲ ਦਾ ਘਾਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤੇ ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਛੱਤ੍ਰੀ ਭੁਲ ਦਾ ਭ੍ਰਸ਼ਣ ਤੇ ਸਿਰਮੋਰ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਸੋ ਇਹ ਉਪਮਾ ਬੀ ਦੁਸ਼ਤ ਹੋ ਜਾਏਗੀ ।

੩. ਜੋ ‘ਰਾਮ ਭ੍ਰਾਤ’ ਦਾ ਅਰਥ ਬਲਰਾਮ ਦਾ ਭਿਰਾਏ—‘ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ’ ਲੀਤਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਉੱਪਰ ਸ਼ਿਕਰ ਤੇ ਉਪਮਾ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਚੰਦ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਕਈ ਹੈ, ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਦੱਸ

ਦੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਵੱਲ ਜਾ ਪੇਣਾ ਅਸੰਗਤਿ ਹੈ । ਵੈਰੀਆਂ ਦਾ ਹਤ ਕਰਨ ਦਾ ਗੁਣ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਜੀ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਇਸ ਲੋੜ ਵਾਸਤੇ ਬੀ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ।

ਜੇ ਰਾਮ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹੋਕੇ ਵੈਰੀ ਹਤੇ ਤਾਂ ਬੀ ਉਪਮਾ ਵਧੀ ਨਹੀਂ ਰਾਮ ਹੋਕੇ ਬੀ ਵੈਰੀ ਮਾਰੇ ਸਨ, ਜੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹੋਕੇ ਵੈਰੀ ਮਾਰੇ, ਤਾਂ ਬੀ ਉਪਮਾ ਨਾ ਢੁੱਕੀ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਨਹੀਂ ਫੜੀ, ਵੈਰੀ ਨਹੀਂ ਹਤੇ, ਇਹ ਉਪਮਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਪਰ ਢੁੱਕ ਸਕਦੀ ਸੀ ।

੨. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ—ਮੰਗਲ ।

ਏਹਗਾ ॥ ਅਰਜਨ ਸਰ ਸੇ ਵਾਕ ਜਿਨ ਬਿਦਤ ਸੁਜਸ ਅਰਜੇਨ ।

ਅਰਜਨਿ ਦਾਸਨਿ ਕੀ ਸੁਨਤਿ ਨਮੋ ਗੁਰੂ ਅਰਜੇਨ ॥੨॥

{ ਅਰਜਨ=ਪਾਂਡਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤੀਸਰੇ ਦਾ ਨਾਮ ।
ਅਰਜੇਨ=ਅਰਜੁਨ=ਉੱਜਲ (ਦੇਖੋ ਰਾਸ ੧ ਅੰਸੂ ੧ ਦਾ ਅੰਕ ੧੨) ।
ਅਰਜਨਿ=ਅਰਜਨ=ਅਰਜੀਆਂ, ਦੋਨਤੀਆਂ (ਦੇਖੋ ਰਾਸ ੧ ਅੰਸੂ ੧ ਅੰਕ ੧੨) ।
ਸੁਨਤਿ=ਸੁਣਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ।
ਗੁਰੂਅਰਜੇਨ=ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ (ਦੇਖੋ ਰਾਸ ੧ ਅੰਸੂ ੧ ਅੰਕ ੧੨) । }

ਅਰਥ—ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਕਜ ਅਰਜਨ ਦੇ ਤੀਰਾਂ ਵਰਗੇ (ਅਮੋਘ) ਹਨ, (ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ) ਉੱਜਲ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਜਸ (ਸਾਰੇ ਮੰਸਾਰ ਵਿੱਚ) ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਦਾਸਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਦੇ ਹਨ (ਐਸੇ ਸ੍ਰੀ) ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਨਮਸਕਾਰ ਹੋਵੇ ।

ਭਾਵ—ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇ ਤੀਰ ਸਰੀਰਾਂ ਨੂੰ ਹਤਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ, ਪਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਵਾਕ ਅਮੋਘ ਤੀਰ ਉਸਤੋਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹਨ ਜੋ ਵਿਕਾਰ ਬ੍ਰਿਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਪਰ ਉੱਚੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦਾਤੇ ਹਨ ।

੮. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ—ਮੰਗਲ ।

ਏਹਗਾ ॥ ਬਿੰਦੁ ਨੀਰ ਪਦ ਪਰਸ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਮੁਖ ਅਰਬਿੰਦ ।

ਬਿੰਦਕ ਬਿਖੇ ਨਿਹਾਲ ਕਿਯ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ॥੮॥

{ ਬਿੰਦੁ=ਬੂੰਦ, ਟੋਪਾ, [ਸਿਸ:; ਵਿੰਦੁ] । ਪਦ=ਪੈਰ ।
ਪਰਸ=ਸਪਰਸ਼, ਵਹ । ਅਰਬਿੰਦ=ਕਮਲ । ਪਦ ਅਰਬਿੰਦ
ਨੂੰ ਕੱਠਿਆਂ ਕਰਕੇ ਅਰਥ ਕਰਨਾ ਹੈ ਐਉਂ—ਪਦ ਅਰਬਿੰਦ ਕੀ
ਪਰਸ ਬਿੰਦੁ ਨੀਰ=ਚਰਣਾਂ ਕਮਲਾਂ ਨੂੰ ਛੋਹੀ ਹੋਈ ਜਲ ਦੀ ਬੂੰਦ ।
ਬਿੰਦਕ=ਬੰਨੇ ਵਿੱਚ । ਬੰਨੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ । }

ਅਰਥ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦੇ ਚਰਣ ਕਮਲਾਂ ਨੂੰ ਛੋਹੀ ਹੋਈ ਜਲ ਦੀ

ਬੁੰਦ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਪਲ ਵਿੱਚ ਨਿਹਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ,
(ਕਿਵੇਂ ਉਹ ਦਾਤਾ ਜੀ ਉਸ ਨਾਲ ਦਾਸ ਨੂੰ ਬੀ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨ)।

ਭਾਵ—ਚਰਣ ਸਪਰਸ਼ੀ ਜਲ ਬੁੰਦ ਦੀ ਮਹਿਮਾਂ ਕਥਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਪਣੀ ਯਾਚਨਾਂ ਸੁਚਤ
ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਧੁਨੀ ਹੈ ਇਸ ਵਾਕ ਵਿਚ।

੯. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ—ਮੰਗਲ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਰਾਇ ਜਗਤ ਕੇ ਅਵਤਾਰੇ ਸੁਖ ਉਪਜੇ ਭਜਿ ਨਾਇ।

ਨਾਇ ਸੀਸ ਕਰਿ ਬੰਦਨਾ ਜੈ ਜੈ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ॥ ੯॥

{ ਰਾਇ ਜਗਤ ਕੇ—ਜਗਤ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜਾ, ਸੁਆਮੀ, ਭਾਵ ਈਸ਼ੁਰ।
(ਅ) ਰਾਜਾ ਰੂਪ ਹੋਕੇ ਜੋ ਅਵਤਾਰੀ ਹੋਏ। ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ
ਦੇ ਰਾਜ ਦਲ ਕਰਨ ਦਾ ਫੁਲ ਕੇ ਆਇ ਰਯਾਸਤੀ ਦੇ।
ਨਾਇ=ਨਿਵਾਕੇ।

ਅਰਥ—(ਦੇਖੋ) ਜਗਤ ਦੇ ਸੁਆਮੀ (ਸੰਸਾਰ ਪਰ) ਅਵਤਾਰ ਧਾਰੀ ਹੋਏ ਹਨ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਨਾਮ ਦੇ
ਭਜਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੁਖ ਉਪਜਦਾ ਹੈ, ਸੀਸ ਨਿਵਾਕੇ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ) ਮੱਥਾ ਟੇਕਕੇ (ਮੈਂ
ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ) ਹੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਜੈ ਹੋ। ਜੈ ਹੋ।

ਭਾਵ—ਸ੍ਰੀ ਸਪਤਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਵਰਾਂ ਨਾਲ ਫੁਲਕੇ ਰਾਜੇ ਤੇ ਜਗੀਰਦਾਰੀਆਂ ਬਣੀਆਂ, ਇਸ
ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਜਗਤ ਦੇ ਰਾਜਾ' ਕਿਹਾ ਹੈ।

੧੦. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ—ਮੰਗਲ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰਿਦਾ ਉੱਜਲ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਥਮ ਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਬਿਸਨੁ।

ਬਿਸ ਨ ਰਹਤਿ ਬਿਸਿਆਨ ਕੀ ਸਿਮਰ ਗੁਰੁ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ॥੧੦॥

{ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ=ਕਾਲਾ ਪ੍ਰਥਮ ਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਬਿਸਨੁ=ਉਹ ਸਰੂਪ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਬਿਸਨੁ ਜੀ
ਤੋਂ ਬੀ ਮੁਹਰਲਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਨਿਰੰਕਾਰ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ।
(ਅ) ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਸਨੁ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਰੂਪ (ਅਵਤਾਰ) ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ।

ਅਰਥ—ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਕਾਲੇ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ (ਅਪਣੇ ਧਿਆਨ
ਨਾਲ) ਉੱਜਲ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, (ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਬਿਸਿਆਂ ਦੀ ਬਿਸ
ਦਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਭਾਵ—ਇਸ ਦੋਹੇ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਅਰਥ ਐਉਂ ਹੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ:—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਰੂਪ ਹਨ, ਕਾਲੇ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਉੱਜਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯਾਦ ਕਰਨ ਨਾਲ
ਬਿਸਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਹਿਰ ਦੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਇੱਕ ਅਰਥ ਇਸ ਦੋਹੇ ਵਿਚ ਹੋਰ ਬੀ ਸਮਝਿਆ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਥਮ ਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀ ਬੀ ਹੈ ਜੋ ਬਿਸਨੁ ਦਾ ਰੂਪ

ਪਹਿਲੇ ਜੁਗਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ । ਇਹ ਆਪ ਰੰਗ ਦੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਠ ਪਰ ਧਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲ ਉੱਜਲ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਸਨ ਇਹ ਕਟਾਫ ਇਸ ਵਿਚ ਹੈ । ਪ੍ਰੰਤੂ ਜੋ ਗੋਪੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਿਯਤਮ ਰੂਪ ਸ਼੍ਰੀਗਾਥ ਰਸੀ ਕਵੀ ਜਨਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਕੋਤਕਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੋਪੀਆਂ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀਗਾਥ ਰਸੀ ਰਤੀ ਭਾਵ ਵਰਣਨ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੀਗਾਥ ਰਸੀ ਕਵਜੇਕਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਸੁਣੇਤ ਸੁੱਟਕੇ ਕਵਿ ਜੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਠਾਲ ਇਹ ਵਾਧਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਥੇ ਵਾਸਨਾ ਮੂਲੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਇਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ ।

੧੧. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ—ਮੰਗਲ ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁਨਿ ਉਦਬੋਗ ।

ਬੋਗ ਧਾਰਿ ਰੱਛਹਿ ਜਨਨ ਗਿਰਾ ਦੁਸ਼ਟ ਪਰ ਤੇਗ ॥ ੧੧ ॥

{ ਉਦਬੋਗ=ਕਾਹਲੀ, ਸ਼ੋਕ, ਭੈ, ਅਚਰਜ, ਘਬਰਾਹਟ, ਘਬਰਾਹਟ ਭਰਿਆ }
{ ਦੁੱਖ ਜਾ ਅਚਰਜ । ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਅਚਰਜ । [ਸਿਸ: ਉਦ੍ਭੋਗ] । }

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਵੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਘਬਰਾਹਟ ਭਰੇ ਅਚਰਜ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ (ਤੇ ਅਪਣੇ) ਦਾਸਾਂ ਦੀ ਰੱਛਯਾ ਬੜੀ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ, (ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ) ਬਾਣੀ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਉਤੇ ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ, (ਆਪ ਮੇਰੀ ਬੀ ਰੱਛਯਾ ਕਰਨ) ।

ਭਾਵ—ਉਦ੍ਭੋਗ ਵਿੱਚ ਕਵਿ ਜੀ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਉਸ ਘਬਰਾਹਟ ਵਾਲੀ ਹੈਰਾਨੀ ਵੱਲ ਹੈ ਜੋ ਵੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸੀਸ ਲੰਕੇ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਠੀਕਰ ਦੇਸ਼ਨ ਵੇਲੇ ਭੁਝਾਲ ਆਇਆ, ਅੰਧੇਰੀ ਚੱਲੀ, ਤੇ ਹਰ ਯੋਧੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸ਼ੋਕ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਹੋਏ, ਜਿਸਨੇ ਵੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਤੇ ਘਬਰਾ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭੀਹ ਕਰ ਬੈਠੇ ਹਾਂ । ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੀਸ ਦੀਨਾਂ ਦੀ ਰੱਛਯਾ ਵਾਸਤੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦਾਸਾਂ ਦੀ ਰੱਛਯਾ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਬੇਗਾਧਰ ਇਸ ਕਰਕੇ—ਕਿ ਆਪ ਵੇਤੀ ਠਾਲ ਅਨੰਦ ਪੁਰੇਂ ਟੁਰਕੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਨ ਪਿਛੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੇ ਆਪ ਹਵਾਲੇ ਹੋਏ ਸਨ । ਬਾਣੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਗਈ—ਉਸ ਬਾਤ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ‘ਪ੍ਰਜਾ ਦੇ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦਿਤਿਆਂ ਤੇ ਮਿੱਠੀ ਫਕੀਰਾਂ ਨੂੰ ਸਤਾਇਆਂ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਦਾ ਅੰਤ ਸਮਝੋ’ । ਧੁਨੀ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਜੀ ਆਪਣੀ ਰੱਛਯਾ ਦੀ ਯਾਦਨਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ।

੧੨. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ—ਮੰਗਲ ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਿੰਘ ਮਿਗਨ ਰਿਪੁ ਬਿੰਦ ਕੇ ਮਹਾਂ ਬਲੀ ਨਰ ਸਿੰਘ ।

ਸਿੰਘ ਪੰਥ ਕੇ ਮੁਲ ਦ੍ਰਿਢ ਭਜਿ ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ॥ ੧੨ ॥

ਸਿੰਘ=ਸ਼ੇਰ [ਸੰਸ:, ਸਿੰਹ] ।

ਨਰ ਸਿੰਘ=ਮਹਾਂਨ ਉੱਚਾਈ ਯਾ ਬਲ ਵਾਲਾ ਪੁਰਖ, ਚੋਟੀ ਦਾ ਬਲਵਾਨ
[ਸੰਸ:, ਨਰਸਿੰਹ=੧. ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਾ ਚੋਥਾ ਅਵਤਾਰ ੨. ਸਰਦਾਰ
੩. ਮਹਾਂਨ ਉੱਚਾ ਯਾ ਮਹਾਂਨ ਬਲੀ ।]

ਮਹਾਂਬਲੀ ਨਰ ਸਿੰਘ=ਜੋ ਨਰੀ ਵਿਚ ਸ਼ੇਰ ਰੂਪ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਬੀ ਮਹਾਂ
ਬਲੀ ਹਨ । (ਅ) ਨਰ ਸਿੰਘ ਅਵਤਾਰ ਵਾਂਗੂ ਬਲੀ ਹਨ ।

ਅਰਥ—ਮ੍ਰਿਗ (ਰੂਪ) ਸਾਰੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ (ਦਮਨ ਕਰਨ ਲਈ)ਸ਼ੇਰ (ਰੂਪ)ਹਨ, ਮਹਾਂ ਬਲੀਆਂ
ਵਿਚ ਚੋਟੀ ਦੇ ਬਲਵਾਨ ਹਨ, ਖਾਲਿਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਮੁੱਢ ਹਨ (ਐਸੇ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰ ।

੧੩ ਸਮਸਤ ਗੁਰ ਮੰਗਲ ।

ਦੇਹਗ ॥ ਰਚੇ ਰਾਸਿ ਅਬਿ ਤੀਸਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸਜਸ ਬਿਸਾਲ ।

ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਿ ਸਭਿਨਿ ਕੋ ਬਿਘਨ ਬਿੰਦ ਕੋ ਟਾਲਿ ॥ ੧੩ ॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਮਹਾਂਨ ਜਸ (ਨਾਲ ਡਰੀ ਹੋਈ) ਹੁਣ ਮੈਂ ਤੀਸਰੀ ਰਾਸਿ ਰਚਨ ਲੱਗਾ
ਹਾਂ ਤੇ ਸਾਰੇ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ) ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ (ਹੋਣ ਵਾਲੇ)ਵਿਘਨਾਂ
ਨੂੰ ਟਾਲ ਦੇਣ ।

[ਮੰਗਲ ਸਮਾਪਤ । ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਦਾ ਆਰੰਭ]

ਸੁਨਤਿ ਸਿੰਘ ਗੁਰ ਕਥਾ ਕੋ ਪ੍ਰੇਮ ਸਾਥ ਪੁਲਕਾਤਿ । ਪੀਵਤਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਨਹਿ ਰੁਚਿ ਚੋਗੁਨ ਓਪਜਾਤਿ॥੧੪॥ਭੋਪਈ॥ ਭਾਈ ਰਾਮਕੁਇਰ
ਮੁਖ ਚੰਦਾਨਿਕਸਤਿ ਤਿਸ ਤੇ ਸੁਧਾ ਮਨੀਦਾਜਿਸ ਮਹਿ ਸਦ ਗੁਨ ਕੋ ਸਮੁ-
ਦਾਇ।ਧਰਿ ਹਿਰਦੇ ਜਮ ਭੇਟ ਨ ਪਾਇ॥੧੫॥ਕਹਤਿ ਸੁਨਤਿ ਜਿਸ ਅਨਿਕ
ਮਹਾਤਮ । ਕਜਾ ਤਿਨ ਮਹਿਮਾ ਧਰੈਂ ਜੁ ਆਤਮ* । ਉਪਜਹਿ ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ
ਚਾਉ ਘਨੇਰਾ । ਇਕ ਮਨ ਹੋਇ ਸੁਨਹਿ ਕਰਿ ਘੇਰਾ॥੧੬॥ਰਾਮਕੁਇਰ
ਗਿਰਵਰ ਕੋ ਸਮਸਰ । ਕਥਾ ਜੁ ਉਪਜੀ ਸਲਿਤਾ ਸੁਖ ਕਰਿ । ਗੁਰ ਜਸੁ
ਉਜਲ ਜਲ ਭਰਪੂਰਾਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਵਾਹ ਬਿਮਲ'ਵਹੁ ਰੂਰਾ॥੧੭॥ਭ੍ਰਮ ਬੋਮੁਖਤਾ
ਵੈ ਦਿਢ ਕੁਲਾ† । ਜਿਨ ਪਰ ਅਵਗੁਨ ਤਰ ਗਨ ਫੁਲਾ । ਪਠਨਿ ਸੁਨਨਿ
ਬਲ‡ਬੇਗ'ਬਿਸਾਲਾ।ਜਰ ਸਮੇਤ ਭਗਨਤਿ'ਤਤਕਾਲਾ ॥੧੮॥ ਸਦ ਗੁਨ

੧ਉ'ਜਲ । ੨ਪੱਕੇ ਕਿਠਾਏ । ੩ਪ੍ਰਵਾਹ । ੪ਜਕ੍ਰਾਂ ਸਮੇਤ ਤੋੜੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

*ਪਾ:—ਕਜਾ ਤਿਨ ਮਹਿਮਾ ਧਰੈਂ ਜੁ ਆਤਮ । ਘਾਤਨ ਪਾਪਨ ਧਰੈਂ ਜੁ ਆਤਮ ।

†ਪਾ:—ਨੇਰਾ । ‡ਪਾ:—ਬਰ ।

ਕਮਲ ਬਿੰਦੁ ਬਿਕਸਾਵਤਿ । ਮਨ ਸੰਤਨ ਕੇ ਮਧੁਪਨਿ ਭਾਵਤਿ* । ਸਿੰਘ
 ਸਕਲ ਜਲਜੰਤੁ ਅਨੰਦਤਿ।ਕਰਤਿ ਕੇਲ ਗੁਰ ਰਹਤਿ ਅਨੰਦਤਿ॥੧੯॥
 ਦਸ ਗੁਰ ਦਸਹੁ ਘਾਟ ਜਿਸ ਕੇਰੇਦੁਖੀ ਤ੍ਰਿਖਾਤੁਰ ਜਨ ਹੁਇ ਨੇਰੇ । ਗੁਰ
 ਜਸ ਜਲ ਤੇ ਸਭਿ ਸੁਖ ਪਾਵਹਿ॥ਵਿਸ਼ਿਯਨ ਤ੍ਰਿਖਾ ਤੁਰਤ ਬਿਨਸਾਵਹਿ॥
 ੨੦॥ਅੰਤਿਕ ਘਾਮ ਪੀਰ ਨਹਿ ਦੇਈ॥ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਨਿਕਟ ਹੋਇ ਜੋ ਸੇਈ ।
 ਰਾਮਕੁਇਰ ਪਰਬੀਨ ਜੁ ਮਾਲੀ॥ਕੀਰਤਿ ਗੁਰਨਿ ਸਕੇਲਿ ਬਿਸਾਲੀ॥੨੧॥
 ਗੰਥ ਬਨਾਵਨਿ ਬਾਗ ਲਗਾਯਹੁ । ਤਰੁਵਰੁ ਜੋਤਿਕ ਧਸਾਇ ਸੁਹਾਯਹੁ ।
 ਛੰਦ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰਨ ਸ਼ਾਖਾ॥ਤੁਕ ਬਹੁ ਪੱਤ੍ਰ ਸਘਨ ਸੁਭ ਭਾਖਾ॥੨੨॥
 ਗੁਣ ਗਨ ਤਿਨ ਮਹਿ ਸੁਮਨਸ ਫੁਲੇ॥ਅਰਥ ਸੁਫਲ ਜੁਤਿ,ਭਾਖਨ ਝੁਲੇ ।
 ਸ਼ਾਂਤਿ ਰਸਾਇਕ ਰਸ*ਜਿਨ ਮਾਂਹੀ॥ਕਸ਼ਟ ਘਾਮ ਹਤਿ ਛਾਯਾ ਤਾਂਹੀ॥੨੩॥
 ਪ੍ਰੇਮ ਬਾਰਿ ਤੇ ਸਿੰਚਨ ਕਰਿਤਾ । ਫਿਗ ਨਹਿ ਹੋਹਿ ਮੋਹ ਪਸੁ ਹਰਤਾ* ।
 ਅਸ ਉਪਬਨ ਮਹਿ ਜੋਨਰ ਬਾਸੇ॥ਮੋਖ ਸੁਗੰਧਿ ਸਦਾ ਤਿਨ ਪਾਸੇ॥੨੪॥ਏਹਗ
 ॥ ਸਭਿ ਸ਼੍ਰੋਤਾ ਬਚ ਕਹਤਿ ਭੇ ਹਾਥ ਜੋੜਿ ਹੁਇ ਦੀਨ। ‘ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਕੇ
 ਜਨਮ ਕੀ ਕਹਹੁ ਕਥਾ ਪਰਬੀਨ’ ॥ ੨੫ ॥ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਾਹਿਬ ਰਾਮਕੌਰ*
 ਕਹਤਿ ਭਏ ਸੁਖਦਾਇ:-॥ਆਦਿ ਅੰਤ ਸਭਿ ਕਹਤਿਹੈਂ ਸੁਨਹੈਂ ਕਥਾ ਮਨ
 ਲਾਇ ॥੨੬॥ਜਹਿ ਕਹਿ ਗੁਰ ਸਿੱਖੀ ਹੁਤੀ ਬਿਦਤਜੈ ਏਵ ਪ੍ਰਸੰਗ । ਸਰਬ
 ਜਗਤ ਮਹਿ ਜਸੁ ਮਹਾਂ ਕਰਹਿਸੁ ਉੱਜਲ ਰੰਗ॥੨੭॥ਕਥਿਤਾ॥ਸੁਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼
 ਹੂੰ ਤੇ ਆਏ ਹੈਂ ਅਸ਼ੋਸ਼ ਸਿਖ ਭੇਟਨਿ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੋ ਚਢਾਵੈਂ ਪਗ ਸੀਸ ਧਰਿ।
 ਗਾਦੀ ਪੈ ਬਿਰਾਜੈਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਬੈਠੇ ਬੀਚ, ਕਰਾਮਾਤ ਪੁਰਨ ਸੁ ਜੋਤਿ
 ਜਗਦੀਸ਼ ਧਰਿ।ਬਾਂਛਤਿ ਕੋ ਦੇਤਿ ਹੈਂ ਅਨੰਦ ਹੂੰ ਕੋ ਹੇਤ ਹੈਂ,ਦੁਖਨਿ ਹਰਿ
 ਲੇਤਿ ਹੈਂ ਸੁ ਦਾਸਨਿ ਅਸੀਸ ਧਰਿ ਕੇਉ ਰਹੈ ਪਾਸ ਹਰੈਂ ਜਮਹੂੰ ਕੋ ਤ੍ਰਾਸ

*ਸੰਗ ਰੂਪੀ ਭੋਰਿਆਂ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਲਗਦੇ ਹਨ (ਸਦਕੁਲ)। *ਨਾ ਨਿੰਦਣੇ ਜੋਗ ਗੁਰੂ
 ਜੀ ਦੀ (ਕਥਾ ਰੂਪੀ ਨਦੀ ਵਿਚ) ਕੇਲ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। (ਅ) ਸਿੰਘ ਸਾਰੇ ਅਨੰਦ ਭਰੇ
 ਜਲਜੰਤੁ (ਸਮਾਨ) ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਅਨੰਦਤ ਰਹਿਣੀ ਦੀ (ਕਥਾ ਸੁਣਨ ਵਿਚ) ਕੇਲ ਕਰਦੇ
 ਹਨ। *ਵਿਸ਼ਵਾਂ ਦੀ ਤ੍ਰੇਹ ਛੋਟੀ ਨਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। *ਗੁਰ ਜਸ ਰੂਪੀ ਜਲ ਵਿਚ ਗਿਆਂ
 ਯਮ ਰੂਪੀ ਧੁੱਪ ਪੀੜ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੀ। *ਟਹਿਣੀਆਂ। *ਸੁਭ ਭਾਖਾ (ਬੋਲੀ) ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਸੰਘਣੇ
 ਪੱਤ੍ਰ ਹਨ। (ਅ) ਭਾਖਾ=ਕਹੇ ਹਨ। *ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਦਿਕ ਰਸ। *ਮੋਹ ਰੂਪੀ ਹਰਜਾਬ ਪਸ਼ੂ ਨੇੜੇ
 ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। (ਅ) (ਖੇਡੀ ਨੂੰ) ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੋਹ ਰੂਪੀ ਪਸ਼ੂ। *ਪਾਸ=ਕੁਇਰ, ਕੁਇਰ।

ਬਹੁ ਧਾਰੈਂ ਗੁਨ ਰਾਸ ਕੋ, ਨਿਵਾਰੈਂ ਮੋਹ ਰੀਸ^੧ ਧਰਿ॥੨੮॥ ਸੰਗਤਿ ਪਿਤਾ
ਨੈ ਦੀਨਿ, ਬੋਰੀ ਕਛੁ ਆਵੈ ਤਹਾ, ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਸੁ ਮਹਾਂਦੇਵ ਹੇਤ ਗੁਜਰਾਨਕੈ^੨।
ਕਰਾਮਾਤ ਸਾਹਿਬ ਸੁ ਏਕ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਤਾਂ ਸੋ ਦ੍ਰੈਸ਼ ਠਾਨੈਂ, ਨਹਿ ਸਾਕ-
ਹੀ ਪਛਾਨਕੈ^੩। ਦਰਬ ਉਦਾਰ ਆਵੈ ਚਲੈ ਦਿਸ਼ ਚਾਰ ਹੂੰ ਤੇ ਅਨਿਕ
ਪਦਾਰਥ ਅਨੂਠੇ ਗਤਿ ਦਾਨ ਕੇ। ਜਰੀ ਹੂੰ ਨ ਜਾਇ, ਜਰ ਜਾਇ^੪ ਦੁਖ
ਪਾਇ ਕਰਿ-ਹੁਤੋ ਲਘੁ ਭ੍ਰਾਤ ਭਯੋ ਅੰਸੂਰਜ ਮਹਾਂਨ ਕੇ-॥੨੯॥ ਕੋਉਂਦਿਨ
ਬੀਤ ਗਏ ਗਾਦੀ ਗੁਰੁਤਾ ਕੀ ਲੀਏ ਮੇਲਾ ਤਬ ਆਯੋ ਮਹਾਂ, ਮੇਖ ਸੰਕ੍ਰਾਂਤ
ਕੋ^੫। ਮਿਲੀ ਦੂਰਿ ਦੂਰਿ ਹੂੰ ਤੇ ਸੰਗਤਿ ਹਜ਼ੂਰ ਗਨ ਪੂਰਨ ਪਦਾਰਥ ਦਰਬ
ਭੂਰ ਭਾਂਤਿ ਕੋ। ਬੈਠੇ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਹੋਰਿ ਕਰੈਂ ਅਰਜਨਿ^੬ ਸਖਾ ਅਰਜਨ^੭
ਕੋ ਸਰੂਪ ਸੁਖਦਾਤ ਕੋ। ਭੋਟ ਧਰੈਂ ਆਇ ਆਇ ਜਾਚੈਂ ਚਿਤ ਚਾਇ ਚਾਇ
ਪਾਇ ਪਾਇ ਬਰ ਕੋ ਹਰਖ ਭਰਿ ਜਾਤਿ^੮ ਕੋ ॥੩੦॥ ਆਯੋ ਸਿਖ ਏਕ ਬਰ
ਜੇਵਰ ਕੋ ਲਜਾਇ ਧਰਜੈ, ਤੇਵਰ ਮਨੋਹਰ ਚਵਾਯੋ ਹਾਥ ਬੰਦ ਕੋ। ਬਿਨਤੀ
ਸੁਨਾਈ 'ਦੇਹੁ ਮੰਦਰ ਪੁਚਾਈ ਏਹੁ, ਭਾਵਨਾ ਪੁਰੇਹੁ'^੯ ਮੇਰੀ, ਦਾਨੀ ਹੋ
ਅਨੰਦ ਕੋ। ਕਹਨੈ ਮਾਨਿ, ਦਾਸ ਕੋ ਪਠਾਯੋ ਸੁ ਅਵਾਸ ਕੋ, ਬਿਲੋਕੈ ਛਬਿ
ਰਾਸ ਕੋ ਜੁ ਮੋਲ ਧਨ ਬੰਦ ਕੋ। ਗੰਗਾ ਹਰਖਾਈ, ਅੰਗ ਪਹਿਰੇ ਸੁਹਾਈ
ਬਹੁ ਗੁਰਤਾ ਬਛਾਈ ਜਾਨ ਕੰਤਹਿ ਬਿਲੰਦ ਕੋ॥੩੧॥ ਸ੍ਰੈਯਾ॥ ਸੰਗਤਿ ਬੰਦ
ਬਿਦਾ ਕਰਿ ਦੀਨਿ ਦੀਏ ਸਿਰੁਪਾਉ ਜਬੋਚਿਤ ਜਾਨੇ। ਕੇਤਿਕ ਪੈ ਬਹੁ
ਕੀਨਿ ਖੁਸ਼ੀ ਧਨ ਪੂਤਨ ਕੇ ਜੁ ਮਨੋਰਥ ਠਾਨੇ। 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅੰਤ ਸਹਾਇਕ
ਹੋਵਹੁ' ਕੇਤਿਕ ਨੈ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਖਾਨੇ। ਕੇਤਿਕ ਕੋ ਸਤਿਨਾਮ ਲਗਾਯਹੁ,
ਕੇਤਿਕ ਗਜਾਨ ਤੇ ਕੀਨਿ ਮਹਾਂਨੇ ॥੩੨॥ ਭਾਂਤਿ ਅਨੇਕਨ ਕੇਰ ਮਨੋਰਥ
ਸਿੱਖਜਨ ਕੇ ਸਭਿ ਪੂਰਨ ਕੀਨੇ। ਜਾਤਿ ਭਏ ਨਿਜ ਧਾਮਨ ਕੋ, ਅਭਿਰਾਮ
ਕਹੈਂ ਜਸ ਕੋ 'ਰਸਭੀਨੇ। 'ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਸੁਸ਼ੀਲ ਮਹਾਂ ਬਰ ਦੇਤਿ ਉਦਾਰ,

^੧ਰੀਸ ਬਰੀਸੀ। ^੨ਸੰਗਤ (ਸਾਧੀ ਤਾਂ) ਪਿਤਾ (ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ) ਨੇ (ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ)
ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਬੋਰੀ ਕੁਛ (ਸੰਗਤ) ਓਥੇ (ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਮਹਾਂਦੇਵ ਕੋਲ) ਬੀ ਆਉਂਦੀ ਸੀ (ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਤੋਂ ਮਸਾਂ) ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਮਹਾਂਦੇਵ ਨੂੰ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਵਾਸਤੇ (ਭੋਟਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ)। ^੩ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ
ਸਕਦੇ (ਅ) ਸਾਕ ਪਛਾਣਦੇ ਹਨ, (ਗੁਰੂ) ਨਹੀਂ (ਪਛਾਣਦੇ)। ^੪ਸੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
^੫ਵੈਸਾਖੀ ਦਾ। ^੬ਬੈਠਤੀਆਂ। ^੭ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ। ^੮ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ^੯ਤ੍ਰੇ ਸ਼ਨਾਨੇ ਕੱਪੜੇ। ^{੧੦}ਪੂਰੀ ਕਰੇ।
^{੧੧}ਸੁੰਦਰ ਜੱਸ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਮਾਨ ਨ ਚੀਨੇ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨੰਦ^੧ ਬਿਲੋਦ ਗੁਣੇ ਕਰਿ, ਰੂਪ ਮੁਕੰਦ ਅਭੈ
 ਬਰਦੀਨੇ^੨ ॥੩੩॥ ਫੇਰ ਗਏ ਗੁਰ ਮੰਦਰ ਕੋ^੩ ਪਿਖਿ ਰੀਗ ਉਠੀਉਰਮੇਂ ਹਰ-
 ਖਾਈ। ਤੇਵਰ ਜੇਵਰ ਕੀ ਸਭਿ ਬਾਤਿ ਸੁਪ੍ਰਭਤਿ ਭੀ^੪ ਕਿਤ ਭੋਟਜੁ ਆਈ?
 ਕੀਨਿ ਅਜਾਇਬ ਮੇਲ ਮਹਾਂਨ ਕੋ ਦੇਸ਼ ਕਿਸੁ ਮਹਿ ਭਾ ਅਧਿਕਾਈ ।
 ਰਾਵਰ ਕੇ ਚਰਨਾਂਬੁਜ ਕੋ ਅਰਪਨੈ ਕਰਿ ਭਾਵਨੀ ਸੋ ਛਬਿ ਪਾਈ^੫ ॥੩੪॥
 ਕਬਿਭ^੬। ਭਨੈ ਨਿਜ ਭਾਰਜਾ ਸੋ^੭ ਆਰਜਾ^੮। ਸੁਵਣ ਕਰਿ, ਬਡੇ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ
 ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਭਿ ਦੇਸ਼ ਕਰਿ । ਕਲੀ ਕਾਲ ਭਾਰੀ ਜਾਨਿ ਸਿੱਖੀ ਬਿਸਤਾਰੀ
 ਆਨਿ, ਬਿਸੈ ਬਿਸ ਭਾਰੀ^੯, ਸਤਿਨਾਮ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੁ ਕਰਿ । ਆਵੈ ਦੂਰਿ
 ਦੂਰਿ ਤੇ ਉਪਾਇਨ ਕੋ ਭੂਰ ਲਜਾਇ ਪੂਰਨ ਮਨੋਰਥ ਹਦੂਰ ਮੈਂ ਅਸ਼ੇਸ਼
 ਕਰਿ । ਤਿਨਹੂੰ ਕੇ ਨਾਮ ਕਰਿ ਆਨੈ ਨਿਜ ਧਾਮ ਹੂੰ ਤੇ, ਚੀਰ ਅਭਿਰਾਮ,
 ਧਨ ਮੁਕਤਾਇ ਬੇਸ^{੧੦} ਕਰਿ^{੧੧} ॥ ੩੫ ॥ ਮਹਿਮਾ ਉਤੀਰ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਕੀ
 ਸੁਨੀ ਰੀਗ, ਮਹਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਸੰਗ ਨਮੋ ਕੀਨਿ ਹਾਥ ਬੰਦ ਕੇ। ਐਸੇ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰਿ
 ਬਾਸ ਕੈ ਬਿਤਾਇ ਸਮੇਂ, ਦਾਸ ਮਿਲਿ ਆਸ ਧਰਿ ਪਾਸ ਹੈ ਮੁਕੰਦ ਕੋਜ਼ਰੀ-
 ਦਾਰ ਅੰਬਰ ਪਟੰਬਰ^{੧੨} ਸੁਹਾਇ ਬਡੇ ਕਬਿ ਕਬਿ ਪਹਿਰੇ ਸਮੇਤ ਹੈ ਅਨੰਦ
 ਕੇ। ਨਾਤੁਰ ਸਧਾਰਿ ਧਰੈਂ ਦਾਸੀ ਜੇ ਸੰਭਾਰਿ ਕਰੈਂ, ਬਚਨ ਉਚਰੈਂ ‘ਬਨਸੋ
 ਲਾਗੇ ਧਨ ਬੰਦ ਕੇ’ ॥ ੩੬ ॥ ਗ੍ਰੀਖਮ ਬਿਤਾਈ ਰੁਤਿ ਬਰਖਾ ਕੀ ਆਈ
 ਪੁਨਿ ਘਟਾ ਘੁਮਝਾਈ ਜਲ ਜਲਧਰ ਛੋਰਿਤੇ । ਝਰੀ ਮਿਟਿ ਗਈ ਜਬਿ
 ਦਾਸੀ ਸੁਧਿ ਲਈ ਤਬਿ, ਸਭਿ ਪਸ਼ਮੰਬਰ^{੧੩} ਪਟੰਬਰ^{੧੪} ਲੋ ਭੋਰ ਤੇ। ਆਤਪ
 ਲਗੈਬੇ ਹੇਤ^{੧੫} ਪਾਏ ਸੋ ਨਿਕੇਤ ਪਰ^{੧੬}, ਬੈਠੀ ਹੈ ਸੁਚੇਤ ਕਰੈ ਰਾਖੀ ਚਹੂੰ
 ਓਰ ਤੇ। ਬੀਬਕਾ ਮੈਂ ਜਾਤਿ ਲੋਕ ਸੁੰਦਰ ਬਿਲੋਕਿ ਕਟਿ ਸਗਰੇ ਸਰਾਹੈ^{੧੭}
 ‘ਸਿਖ ਲਜਾਯੋ ਸੁਖ ਲੋਰ ਤੇ’ ॥੩੭॥ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕੀ ਦਾਸੀ ਦੇਖਿ ਈਰਖਾ
 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਿ, ਗਈ ਤਿਸ ਭਾਰਜਾ^{੧੮} ਕੇ ਪਾਸਿ ਹੈ ਸਨਾਇ ਦੀਨ। ‘ਤੁਮਰੀ
 ਦਿਰਾਣੀ ਕੇ ਲੁਭਾਲੀ ਸੁਭ ਚੀਰਹੇਰਿ’^{੧੯} ਆਏ ਕਿਸੀ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਨੁ
 ਲਾਇ ਕੀਨ । ਆਗੇ ਨ ਬਿਲੋਕੇ ਅਸ, ਸੁਨੇ ਹੂੰ ਨ ਕਾਨ ਕਰਿ, ਕਿਸੀ

^੧ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਸਪੁੱਤ੍ਰ । ^੨ਗੁਰੂ ਜੀ ਮਹਿਲਾਂ ਨੂੰ ਗਏ । ^੩ਹੇ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਇਸਤ੍ਰੀ ।
^੪ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਸੰਸਾਰ ਤਾਰਿਆ (ਅ) ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵਿਹੁ ਨਾਸ਼ ਕੀਤੀ । ^੫ਵਧੀਆ । ^੬ਪੱਟ
 ਦੇ ਬਸਤਰ । ^੭ਪਸ਼ਮੀਨੀ ਦੇ ਬਸਤਰ । ^੮ਹੁੱਪ ਲਗੇਣ ਵਾਸਤੇ । ^੯ਬੈਠੇ ਉਤੇ । ^{੧੦}ਸਲਾਹੁੰਦੇ
 ਹਨ । ^{੧੧}ਲੋਭ ਕੇ (ਅ) ਸੁਖ ਦੀ ਲੋੜ ਵਾਸਤੇ । ^{੧੨}ਭਾਵ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪਾਸ ।
^{੧੩}ਲੁਭਾਇ ਗਈ ਮੈਂ ਸੁਹਣੇ ਬਸਤਰ ਦੇਖਕੇ ।

ਪਾਤਿਸਾਹ ਵਿਤਾ ਹੋਇ ਕਿਧੈ ਨਾਹਿ ਚੀਨ^੧।ਉਪਰਿ ਪਰੇ ਹੈਂ, ਮਹਾਂ ਦਮਕ
ਭਰੇ ਹੈਂ,ਚਾਰੁ ਕੈਸੇ ਕਿਸੁ ਕਰੇ ਹੈਂ^੨, ਧਰੇ ਹੈਂ ਭਾਵ ਬੀਨ ਬੀਨ^੩ ॥ ੩੮ ॥
ਸੁਨਿ ਕੈ ਸ਼ਰੀਕਨਿ ਲਗੀ ਹੈ ਮਨ ਨੀਕ ਨ, ਅਰੁਢੀ ਨਿਜ ਮੰਦਰ ਪੈ
ਸੁੰਦਰ ਨਿਹਾਰਿਓ । ਸੁਰਜ ਕੀ ਜੋਤਿ ਸੰਗ ਦੇਕ ਰੰਗ ਹੋਇ ਰਹਜੇ, ਜਰੀ
ਅੰਗ ਅੰਗ ਮੈਂ,ਨ ਜਰੀ ਜਾਇ ਜਾਰਿਓ^੪। ਬਲਮਲ ਬਲਕਤਿ ਆਗ ਸਮ
ਲਾਗਜੇ ਨੈਨ, ਬੈਨ ਹੂੰ ਨ ਬੋਲ ਸਕੈ ਮਾਨੋ ਉਰ ਫਾਰਿਓ^੫।ਹੋਈ ਬਿਸੰਭਾਰ^੬
ਲੀਨ ਦਾਸੀ ਨੇ ਉਤਾਰਿ ਤਬਿ, ਧਾਰਤਿ ਉਦਾਸੀ, ਮਨ ਮਾਨੋ ਕਿਤ
ਹਾਰਿਓ ॥੩੯॥ ਬੈਠੀ ਸਾਰੇ ਦਿਨ, ਉਦਬਿਗਨ^੭ ਭਈ ਹੈ ਮਨ, ਰੈਨ ਪਰੀ
ਜਾਨਿ ਕੈ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਧਾਮ ਆਇਓ । ਹੋਰਿ ਬਾਲ ਹਾਲ ਕੋ^੮ ਬੁਲਾਇ ਕੈ
ਬਿਹਾਲ ਕੋ ਕਹਜੇ ਹੈ^੯ਕਿਸ ਖਜਾਲ ਤੇ ਬਿਸਾਦ^{੧੦}ਬਡੋਪਾਇਓ^{੧੧}।ਕੌਨ ਕਾਜ
ਭੋਨ ਕੋ ਬਿਗਰ ਗਯੋ^{੧੨}ਮੋਨ ਕਰੀ, ਕੈਧੋਂ ਕਿਹ ਸੰਗ ਲਰੀ,ਕੈ ਕਛੂ ਗਵ-
ਇਓ^{੧੩}।ਦੀਜੈ ਸੋ ਬਤਾਇ ਸਭਿ ਚਿੰਤ ਕੋ ਬਿਤਾਇ ਅਬਿ, ਕੈਸੇ ਪਛੁਤਾਇ
ਮੁਰਝਾਇ^{੧੪}ਸਮਝਾਇਓ^{੧੫}॥੪੦॥ਸੁਨਿਕੈ ਸਨੇਹ ਸਾਨੀ ਬਾਨੀ ਨਿਜ ਕੰਤ ਹੂੰ
ਕੀ ਕਰਮੋ ਕਹਤਿ ਭਈ ਰਿਸ ਧਾਰਿ ਅਤੀਆ^{੧੬}ਹਮਰੇ ਸ਼ਰੀਕ ਹੂੰਕੇ ਨੀਕੀ
ਨੀਕੀ ਭੋਠ ਆਵੈਂ, ਚੀਜ ਤਾਕੀ ਤੀ ਕੋ^{੧੭} ਹੋਰਿ ਹੋਈ ਬਿਸਮਤੀਆ^{੧੮} ।
ਬਲਾਬਲ ਬਲਕਤਿ ਛੀਠ ਨ ਠਹਿਰ ਸਕੈ, ਧੁਨੀ ਜਸੋਂ ਧੁਖਤਿ ਮਮ
ਸੁਲਗਤਿ ਛਤੀਆ^{੧੯} । ਹੋਇ ਹੈ ਬਡਾਈ ਨਿਤ, ਹਮਰੀ ਘਟਾਈ, ਬਾਤ
ਸਾਕਨ ਮੈਂ ਬਿਬਰੈ ਜਗੱਤ ਜਿਤ ਕਿਤੀਆ^{੨੦}॥੪੧॥ਕਰਤੇ ਪਿਤਾ ਕੀ ਸੇਵ
ਪਾਵਤੇ ਸੁਪਦ ਏਵ,ਗੁਰਤਾ ਕੋ ਲੇਵ ਗੁਰਦੇਵ ਜਗ ਹੋਵਤੇ।ਛੁਛੇ ਰਹੇ ਜੇਠੇ
ਤੁਮ,ਪੈਠੇ^{੨੧}ਘਰ ਬੈਠੇ ਰਹੋ,ਲੇ ਗਯੋ ਅਨੁਜ,ਸੇਈ ਕਾਟੈਂ ਜੇਈ ਬੋਵਤੇ^{੨੨}।
ਅਨਗਿਨ ਧਨੁ ਆਵੈ, ਜਨ ਗਨ ਮਨ ਭਾਵੈ, ਮੋਦ ਮੈਂ ਸਮਾਵੈ, ਹਮ ਦੀਨ
ਹੋਇ ਰੋਵਤੇ । ਭਈ ਬਿਪਰੀਤਿ ਮਹਾਂ, ਜਰੀ ਹੂੰ ਨ ਜਾਇ ਚੀਤਿ, ਤੁਮਰੀ
ਅਨੀਤ ਹੋਰਿ ਸੁਖ ਮੈਂ ਨ ਸੋਵਤੇ^{੨੩} ॥ ੪੨ ॥ ਭਾਰਜਾ ਬਿਲੋਕਿ ਕੈ, ਸ ਸੋਕ

^੧ਕਿਸੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕੋਲ ਵੀ ਹੋਣ ਕਿ ਨਾ ਹੋਣ ਇਹ ਜਾਣ ਲੈ । ^੨ਬਣਾਏ ਹਨ । ^੩ਕਾਰੀਗਰੀ
ਦੇ ਭਾਵ ਬੁਣ ਬੁਣਕੇ । ^੪ਸਹਾਰੀ ਨਾ ਗਈ, ਸਾਜ਼ ਦਿੱਤਾ । ^੫ਹਿਰਦਾ ਫਟ ਗਿਆ । ^੬ਬਿਨਾਂ
ਸੰਭਾਲ ਦੇ, ਬੇਹੋਸ਼ । ^੭ਵਜਾਵੁਲ [ਸਿਸ਼, ਉਦਿਗ੍ਰ] । ^੮ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਹਾਲ ਨੂੰ । ^੯ਦੁਖ [ਸੰਸਾਰ,
ਵਿਖਾਸ] । ^{੧੦}ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ । ^{੧੧}ਅਸਚਰਜ । ^{੧੨}ਸੜਦੀ ਹੋ ਛਤੀ । ^{੧੩}ਜਿੱਥੇ ਕਿੱਥੇ । ^{੧੪}ਪ੍ਰਵੇਸ਼
ਕਰਕੇ । ^{੧੫}ਬੀਜਦੇ ।

ਬੀਚ ਓਕ ਕੇ, ਸੁ ਕਰਨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਤਿਸ ਬਾਕ ਕੋ ਬਖਾਨਿਓ। 'ਚਿੰਤਾ ਚਿਤ
ਚੁਰ ਕਰਿ, ਦੁਖ ਕੋ ਬਿਦਾਰ ਦੁਰ, ਜਾਨੀਏ ਨ ਕੂਰ ਲੇਹੁ ਸਾਰਿ ਮਨਿ
ਮਾਨਿਓ। ਜੀਵਤਿ ਹੈਂ ਜਾਵਤਿ ਸੋ ਪਾਵਤਿ ਉਪਾਇਨ ਕੋ ਸੰਮਤ ਕਿਤਿਕ
ਹੋਇ ਅਰਜਨ ਹਾਨਿਓ'। ਜਨਮੈ ਨ ਸੁਤ, ਮ੍ਰਿਤੁ ਪਾਛੇ ਹਮੇ ਹੋਇ ਹਿਤ',
ਪਾਵੈ ਗੁਰਿਆਈਕੋ ਜੋਪਦਹੈ ਮਹਾਨਿਓ॥੪੩॥ ਨੰਦਕੇ ਅਨੰਦਬਿਨ' ਵਸਤੂ
ਬਿਲੇਦ ਗਨ ਭਰਜੈ ਜੋ ਸਦਨ ਸਭਿ ਆਪਨੋ ਹੀ ਜਾਨੀਅਹਿ। ਮਾਲਕ ਨ
ਔਰ ਬੈਠਿ ਠੋਰ ਜੇ ਸੰਭਾਰੈਂ ਸੋਊ, ਯਾਤੇ ਹਮ ਲੇਹਿ ਗੇ, ਨ ਦੇਹਿ ਆਨ
ਮਾਨੀਅਹਿ। ਸਗਰੇ ਪਦਾਰਥ ਅਕਾਰਥ ਸਪੁਤ ਬਿਨ, ਹਮ ਕੋ ਸਕਾਰਥ
ਬਨਹਿ*, ਪਹਿਚਾਨੀਅਹਿ। ਕੋ ਦਿਨ ਬਝਾਈ ਜਰੇ, ਹੋਰਿ ਕੈ ਨ ਜਰੇ ਤਿਹ,
ਜਰ ਹੀਨ' ਜਰ ਕਿਸ ਕਾਜ ਕੀ? ਬਿਗਾਨੀਅਹਿ'॥੪੪॥ ਸ੍ਰੇਯਾ॥ ਯੈਂ ਪ੍ਰਿਥੀਏ
ਕਹਿ ਧੀਰਜ ਦੀਨਸਿ 'ਹੋਹੁ ਸੁਚੇਤ ਨ ਚਿੰਤ ਧਰੀਜੈ। ਬੀਤ ਗਈ ਅਬਿ
ਹਾਥ ਨ ਆਵਤਿ, ਪਾਛਲ ਬਾਤ ਨ ਯਾਦ ਕਰੀਜੈ। ਅਪਨੀ ਸੰਗਤਿ ਤੇ
ਬਿਤ ਆਵਤਿ ਲੋ ਖਰਚੇ ਪਟ ਚਾਰੁ ਬਨੀਜੈ। ਜੇਰ ਜਵਾਹਰਿ ਜੇਵਰ ਕੋ
ਕਰਿ ਤੇਵਰ ਜੇਵਰ ਕੋ ਪਹਿਰੀਜੈ'॥੪੫॥ ਵੋਹਗਾ॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਕਹਿ ਤੀਯ
ਕੋ ਕਰਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਤਿਹ ਜੀਯ। ਰਲਿ ਕੀਨਸਿ ਕੂਰੀ ਰਲੀ*, ਹੁਇ ਨਿਸ਼ਚੈ
ਲਖਿ ਲੀਯ॥੪੬॥ ਬੁਰਾ ਚਿਤਵਿ ਕਰਿ ਅਪਰ ਕੋ ਆਪਨ ਆਨੰਦ ਠਾਨਿ।
ਪ੍ਰਭੂ ਬਿਪਰਜੈ ਕਰਤਿ' ਤਿਸ ਇਹ ਤੋ ਬਿਦਤਿ ਜਹਾਨ॥੪੭॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰੀਝੇ ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਰਾਸੇ 'ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕੋ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਪ੍ਰਥਮੇ ਅੰਸੁ ॥੧॥

੨ [ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਸੁਪ੍ਰਤ੍ਰ ਹਿਤ ਯਾਚਨਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਾਜ]।

ਵੋਹਗਾ ॥ ਦਾਸੀ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕੀ ਸੁਨਤਿ ਦੇਪਤਿ ਕੋ ਸਭਿ ਬੈਨ। ਮਨ ਪ੍ਰਸੰਨ
ਅਤਿ ਹੀ ਭਈ ਕਰਿ ਬਿਚਾਰ ਦਿਨ ਰੈਨ॥੧॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਕੀ ਹੁਤੀ
ਇਕ ਦਾਸੀ ਬੁਧਿਵਾਨ॥ ਤਿਹ ਸੋਂ ਕਹਜੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਭਿ ਜਿਤਨੋਂ ਕੀਨ ਬਖਾਨ
॥੨॥ 'ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਨਿਜ ਤਿਯ ਨਿਕਟ ਹੁਇ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਪਰ ਕੋਪਾਦਿਯੋ
ਸ੍ਰਾਪ-ਸੁਤ ਹੋਹਿ ਨਹਿ-ਇਹ ਰਾਖਹੁ ਉਰ ਗੋਪਾ॥੩॥ ਸਕਲ ਪਦਾਰਥ ਹਮ
ਲਹੈਂ ਜਬਿ ਗੁਰ ਮ੍ਰਿਤੁ ਕੋ ਪਾਇੰਗੁਰਿਆਈ ਕੋ ਲੇਹਿ ਤਬਿ ਚਿੰਤਾ ਕਰਹੁ

*ਬਰਸ ਕਿੰਨਿਆਂ ਤਕ (ਸ੍ਰੀ) ਅਰਜਨ ਜੀ ਦਾ ਅੰਤਿ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। *ਸਾਡਾ ਭਲਾ। *ਪੁਤ੍ਰ ਦੀ
੨ ਸ੍ਰੀ ਬਿਨਾਂ। *ਜੜ੍ਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਭਾਵ ਉਹ ਪੁਤ੍ਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ (ਵੰਸ਼ ਵਧਣ ਦਾ ਮੂਲ ਪੁਤ੍ਰ ਹੈ)।
*(ਪੁਤ੍ਰ ਹੋਨ ਦਾ ਸ਼ਰਤ) ਯਨ ਕਿਸ ਕੰਮ, (ਉਹ ਤੀ) ਬਿਗਾਨਾ ਹੈ। *ਬੁਠੀ ਖੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ।
*ਉਲਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। *ਪਾ:-ਬਨ ਜਿ। ਬਨੇ ਹੈ।

ਨ ਕਾਇ—॥੪॥ ਹੋਨਹਾਰ ਨਿਸ਼ਚੈ ਇਹੀ ਜਾਨੀ ਜਾਤਿ ਸੁ ਬਾਤ। ਬੀਤੇ ਸੰਮਤ
ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਹਿ ਜਨਮਜੋ ਗ੍ਰਿਹ ਤਾਤ॥੫॥ ਯਾਂਤੇ ਮਾਲਕ ਇਹੀ ਹੈਂ ਗੁਰਤਾ
ਜੁਤ ਘਰ ਬਾਗਨਹਿ ਅਪਰਨ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਦੇਖਹੁ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰ॥੬॥ ਸੋਠਾ
॥ ਗੁਰ ਦਾਸੀ ਸੁਨਿ ਬੈਨ ਨੈਨ ਭਰੇ ਜਲਕਹਤਿ ਇਮੁ॥ ਦੇਪੂਭੁ ਸੁਤ ਗੁਰ ਅੰਨ
ਗੁਰਤਾ ਇਨ ਕੇ ਹੋਹਿ ਕਿਮ॥੭॥ ਅਜਹੁ ਨ ਜਰਾ ਅਰੁਢੈ ਦੇਪਤਿ ਕੀ ਬਧ
ਹੈ ਤਰੁਨ । ਮਤਸਰ ਅਗਨੀ ਗੁਢ ਜਰਤਿ ਮਰਤਿ ਕਹਿ ਦੁਰਬਚਨ॥੮॥
ਬਸਹਿ ਗੁਰੁ ਕੋ ਧਾਮ ਇਹ ਉਜਰੇ ਜਗ ਫਿਰਹਿ ਗੇ॥ ਸਤ ਜਨਮਹਿ ਅਭਿ-
ਰਾਮ ਜਿਸੁ ਹੋਰਤਿ ਰਿਪੁ ਭਰਹਿ ਗੇ॥੯॥ ਮਿਲਿ ਦਾਸੀ ਇਮ* ਦੇਇ ਨਿਜ
ਨਿਜ ਪਖ ਕੀ ਬਾਤ ਕਰਿ। ਅਪਨੇ ਮੰਦਰਿ ਸੋਇ ਗਮਨੀ ਚਿੰਤਾ ਰਿਦੈ
ਧਰਿ॥੧੦॥ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਕੇ ਧਾਮ ਆਨਿ ਸੁਨਾਈ ਤਰਕ ਜੁਤ। ਇਮ
ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕੀ ਬਾਮ* ਬੁਰਾ ਚਿਤਹਿ—ਕਿਮ ਹੈ ਨ ਸੁਤ—॥੧੧॥ ਸਗਰੇ ਸੁਨਜੇ
ਪ੍ਰਸੰਗ ਤਿਨ ਕੀ ਦਾਸੀ ਨੇ ਭਨਜੇ* । ਭਰੀ ਹਰਖ ਕੇ ਸੰਗ*, ਮੈਂ ਦੁਖ
ਪਾਵਤਿ ਸਿਰ ਧੁਨਜੇ॥੧੨॥ ਕਥਿੰਤ॥ ਸੁਨਜੇ ਸੁਨ ਗੰਗ ਤਾਤ ਕਾਲ ਚਿਤ ਭਈ
ਭੰਗ, ਲੋਤਿ ਸੁਸ ਦੁਖ ਸੰਗ ਸੋਚਨ ਕੇ ਸੋਚਤੀ। ‘ਨੰਦ ਤੇ ਬਿਲੰਦ ਹੀ
ਅਨੰਦ ਹੋਤਿ ਬਿੰਦ ਬੀਚ ਨੰਦਹੀਨ ਮੈਹੈ’ ਕਹਿ ਆਸੁਨ ਕੇ ਮੋਚਤੀ*।—
ਹਮਰੇ ਸ਼ਾਕ ਨਿਤ ਮਿੱਤੁ ਕੀ ਉਡੀਕ ਕਰੈਂ ਤਾਂਕੀਤੀਯ ਸਗਰੇ ਪਦਾਰਥ
ਕੇ ਲੋਚਤੀ—। ਐਸੇ ਮਨ ਗਿਨਤੀ ਗਿਨਤਿ ਬੀਤੇ ਨਿਸ ਦਿਨ, ਨੀਕੋ
ਖਾਨ ਪਾਨ ਚੀਰ ਭੁਖਨ ਨ ਰੋਚਤੀ* ॥੧੩॥ ਸਮੇ ਪਾਇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਆਏ
ਨਿਜ ਮੰਦਰ ਮੈਂ ਸੁੰਦਰ ਪ੍ਰਸੰਕ ਪੈ ਬਿਰਾਜੇ ਮਨ ਸ਼ਾਂਤਿ ਹੈ। ਗੰਗਾ ਉਠੀ ਹੋਰਿ
ਕਰਿ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਨੇਰ ਕਰਿ, ਖਰੀ ਹੋਇ ਬਿਨਤੀ ਸੁਨਾਈ ਹਿਤ ਤਾਤ ਹੈ।
‘ਕਰਬੋ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਸੁਠਯੁ ਸਦਨ ਸਮਾਨ ਜਾਨੋ, ਉਪਜੈ ਸਪੁਤ ਇਹ ਦੀਪਕ
ਕੀ ਭਾਂਤਿ ਹੈ । ਨਾਹਿ ਤ ਅੰਧੇਰ ਹੋਤਿ, ਦੁਖ ਕੇ ਉਦੋਤ ਨਿਤ, ਲੋਕ ਪਰ-
ਲੋਕ ਮੈਂ ਨ ਸੋਭਾ ਉਪਜਾਤਿ ਹੈ॥੧੪॥ ਆਪ ਸਰਬੰਗਜ, ਕਮਾ ਮੈਂ ਕਹੈਂ ਅਲ-

*ਬੁਢੇਪਾ ਨਹੀਂ ਆਇਆ *ਇਸਤ੍ਰੀ। *ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਦੀ ਦਾਸੀ ਨੇ ਜੋ ਕਿਹਾ ਸੀ। * (ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਦੀ ਦਾਸੀ)
ਖੁਸ਼ੀ ਠਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। (ਅ) ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਹਰਖ ਤੇ ਹਿਰਖ, ਰੰਜ ਨੂੰ ਬੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ,
ਭਾਵ ਗੁਰ ਦਾਸੀ ਵਲ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਲਗੇਗਾ। *ਹੀਭੁ ਕੇਰਦੀ। *ਰੁਚਦੇ ਨਹੀਂ।

*ਪਾ॥—ਇਹ । †ਪਾ॥—ਕਹਿ । ‡ਪਾ॥—ਲਹਿ । §ਪਾ॥—ਸੁਠ—ਉੱਚਾ ।

ਪੱਗਸ ਮਨ, ਤਉ ਨਿਜ ਦੁਖ ਕੋ ਸੁਨਾਵੈ ਮਹਾਂਦੀਨ ਹੋਇ। ਰਾਵਰੇ ਸਹੋਦਰ^੧
ਨੇ ਆਪਨੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ੋਦਰੀ ਸੋ^੨ ਭਨਜੈ ਜਿਮਿ, ਸੁਨਜੈ ਤਿਮ, ਦਾਸੀ ਸੁਨਿ
ਆਈ ਸੋਇ ।-ਪੁੱਤ੍ਰ ਹੈ ਨ ਤਿਨ ਘਰ ਪੀਛੈ ਹਮ ਬਨੈ ਗੁਰ ਸਗਰੇ ਪਦਾ-
ਰਥ ਕੋ ਲੇਹਿ ਰਮਣੀਕ ਜੋਇ-। ਸ਼ੋਕ ਮੁਖ ਹੋਤਿ ਹੈ ਤਨੁਜ ਨ ਉਦੋਤ ਹੈ^੩
ਸਭਿਨਿ ਸਿਰ ਮੋਤਹੈ ਸਥਿਰ ਜਗੁਨਾਂਹੀ ਕੋਇ॥੧੫॥ ਸਿੱਖਨ ਹਜ਼ਾਰਨਕੀ
ਕਾਮਨਾ ਕੋ* ਕਰਹੁ ਪੂਰ, ਵਿੱਤ ਸੁਤ ਆਦਿਕ ਸਕਲ ਸੁਖਦਾਯ ਕੋ ।
ਆਪਨੇ ਸਦਨ ਮੈਂ ਸੁਨੰਦ ਦੇਹੁ ਗੁਰੁ ਤੁਮ, ਬੀਸ ਕੋ ਬਿਭੂਖਨ ਅਨੇਕ ਰਿਪੁ
ਘਾਸਕੋ। ਹਾਸੀ ਨ ਸ਼ਰੀਕ ਕਰੈਂ ਹੋਰਿਨ ਅਨੰਦ ਧਰੈਂ ਤੈਸੇ ਬਿਧਿ ਕਰੈ ਅਬਿ
ਤੁਮ ਸਭਿ ਲਾਯਕੋ^੪ । ਐਸੇ ਕਹਿ ਬੈਨ, ਕਰੇ ਨੀਚੇ ਜੁਗ ਨੈਨ, ਭਈ
ਲਾਜ ਹੂ ਕੋ ਐਨ, ਤੇ ਸੰਕੋਚੀ ਨਿਜ ਕਾਯ ਕੋ॥੧੬॥ ‘ਹਮਰੇ ਨ ਤਾਤ ਭਯੋ
ਐਸੀ ਤੋ ਕਹਤਿ ਬਾਤ, ਮੋ ਕੋ ਬਿਨ ਭਾਗ ਜਾਨਿ ਮਾਨਤਿ ਅਨੰਦ ਕੋ^੫ ।
ਆਪ ਸਮਰੱਥ ਨਾਥ, ਸਭੈ ਬਿਧਿ ਹਾਥ ਬਿਖੈ, ਕ੍ਰਿਪਾਸਾਥ ਕਹੈ ਬਾਕ, ਸੁੰਦਰ
ਸੁ ਨੰਦ^੬ ਕੋ । ਕੀਜੈ ਮੋ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਸਕਾਰਥੇ ਸਦਨ ਹੋਇ ਦਾਸੀ ਜਾਨ
ਮੋਟੀ ਅਹਿ ਸੇਕਟ ਬਿਲੰਦਕੋ^੭ । ਧਾਰੀ ਪੁਨਿ ਮੋਨ, ਨਹੀਂ ਬੋਲਜੈ ਜਾਇ
ਬੈਨ ਕੋਨ, ਨੈਨਨ ਮੈਂ ਨੀਰ ਐਨਿ ਡਾਰੈ ਬੰਦ ਬੰਦ ਕੋ॥੧੭॥ ਸਤਿਗੁਰ
ਹੋਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਠਾਨਿ ਕੈ ਘਨੇਰੀ ਤਬਿ, ‘ਲਾਲਸ ਬਡੇਰੀ ਜੋ ਪੈ ਕੀਨੀ ਸੁਤ
ਲੇਨਿ ਕੀ। ਰਾਖਾ ਰਹਿ ਘਾਸਕੋ ਨ ਗਮਨੈ ਅਵਾਸੁ ਕੋ, ਦਰਸੁ ਕਰਿ ਤਾਸ ਕੋ
ਸ਼ਕਤਿਬਰ ਦੇਨਿਕੀ। ਸਾਹਿਬੁ ਸੁ ਬੁੱਢਾ ਨਾਮ, ਮਹਾਂਗੁਨ ਬੰਦ ਧਾਮ, ਗਜਾਨ
ਅਭਿਰਾਮ ਸ਼ੇਰ ਮੋਹ ਸਮ ਏਨ ਕੀ^੮ । ਕੀਜੀਏ ਪ੍ਰਸੇਨ ਬਰ ਲੀਜੀਏ
ਸੁ ਪੰਨਿ ਬਨਿ, ਬਿਨਤੀ ਭਨੀਜੀਏ ਬਡਾਈ ਤਜਿ ਬੈਨ^੯। ਕੀ॥੧੮॥ ਸਭਿ

^੧ ਵੱਡੇ ਭਾਈ ਜੀ । ^੨ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ । ^੩ ਪੁੱਤ੍ਰ ਉਪਜਦਾ ਨਹੀਂ । ^੪ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸੰਕੋਚਿਆ ।

^੫ ਸ਼ਰੀਕ ਅਨੰਦ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਨ । ^੬ ਸਪੁੱਤ੍ਰ ਦਾ ਸੁਹਣਾ ਵਾਕ ਕਰੇ । ^੭ ਕੋਈ ਬਚਨ । ^੮ ਪ੍ਰਥਵੀ
ਪਰ ਸਮੂਹ ਬੰਦਾਂ ਨੂੰ । ^੯ ਜਿਸ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਸ਼ੇਰ ਅੱਗੇ ਮੋਹ ਆਇ ਹਰਨ ਵਤ ਹਨ।

^{੧੦} ਬਚਨਾਂ ਦੀ ਵਡਾਈ ਤਜਕੇ ਭਾਵ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਵਾਲੇ ਲਵੜੀ ਵਿਚ ਬੈਠਤੀ ਕਰੇ ।

* ਪਾਠ-ਕੋ-ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ । † ਕਿਸੇ ਨਸਬੇ ਵਿਚ ਦੋਥੇ ਪਾਠ ਬੈਨ (=ਵੈਸ਼)
ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ । ਪਰ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਲਾਣੇ ਤੋਂ ੧੮ ਬਰਸ ਦੇ ਅੰਦਰ
ਜੋ ਨੁਸਖਾ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਪਾਠ ‘ਬੈਨ’ ਹੀ ਅਸੀਂ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ।

ਹੀ ਗੁਰੂਕੇ^੧ ਪਾਇ ਸੇਵਤਿ ਬਿਤਾਇ ਬੈਸ, ਗੁਰੂ ਧਾਮ ਕੋਸੰਭਾਰੈ ਕਾਰ
 ਤਿਨ ਕੀ । ਮਹਾਂ ਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਜਿ ਹਾਥ ਧਰੇ ਮੱਥ ਹੈ^੨, ਸਕਲ ਦੁਖ ਲੱਥ
 ਹੈ, ਬਿਹਾਇ ਚਿੰਤ ਮਨ ਕੀ । ਪਰਵੈ ਮਨੋਰਥ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਹਿ ਜਾਹੀ ਪਰ,
 ਬਾਂਛਤਿ ਕੋ ਦੇਹਿ, ਲਾਜ ਰਾਖ ਹੈ ਸ਼ਰਨਕੀ। ਚਿਤ ਮੇਅਚਲਹੈ, ਬਿਸਾਲ ਧੀ^੩
 ਪ੍ਰਬਲ ਹੈ, ਟਹਿਲ ਤਾ ਸਫਲ ਹੈ ਅਟੱਲਤਾ ਬਚਨ ਕੀ^੪ ॥ ੨੬ ॥ ਕਬਿੱਤ ॥
 ਅੰਸੇ ਨਿਜ ਦਾਸ ਕੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਨਿ ਗੰਗਾ ਸੁਨਿ ਲੀਨਿ ਆਸਾ
 ਧਾਰੀ ਉਰ ਨੰਦ ਕੀ । ਬਾਕ ਪੈ ਬਿਸਾਸ ਕਰਿ ਰਾਤਿ ਕੋ ਨਿਵਾਸ ਕਰਿ
 ਓਦਨੈ ਸਪਤਾਸੁ^੫ ਤਜਾਰੀ ਕਰੀ ਜਾਨ ਬਿੰਦ ਕੀ^੬ । ਸੰਦਨ ਤੁਰੰਗ ਜੋਰਿ^੭
 ਸੰਦਰ ਸਜਾਇ ਰੰਗ, ਕਲਸ ਉਤੰਗ ਚਾਮੀਕਰ ਦੁਤਿ ਦੰਦ^੮ ਕੀ । ਗਾਜੈ
 ਮੰਦ ਨੀਰਧਰ^੯ ਸ਼ਬਦ ਗੰਭੀਰ ਭਯੋ ਬਾਰਤਾ ਸਕਲ ਕਰੈ ਆਨੰਦ
 ਬਿਲੇਦ ਕਾ॥੨੦॥ ਦਾਸੀਬਿੰਦ ਸਿੱਖਨੀ ਬਹਿਲ ਪੈ ਅਰੂਢ ਚਲੀ ਮਾਨਵਕੀ
 ਭੀਰ ਸੰਗ ਗਮਨੇ ਸੁ ਰਾਹ ਕੋ । ਮਧੁਰ ਸਨਿਗਧ, ਬਿਸਦ ਹੈ ਬਰਨ ਜਿਸ
 ਲੀਨੋ ਪਕਵਾਨ^{੧੦} ਹੋਤ ਖਾਨ ਚਿਤ ਚਾਹ ਕੋ। ਜੋਰ ਭਰੇ ਵਾਹਨ ਖੁਲੇ ਹੈ ਬਹੁ
 ਦਿਨ ਖਰੇ, ਚੈਚਲ ਚਲਾਕੀ ਕਰੈ ਦੇਤਿ ਉਤਸਾਹ ਕੋ । ਬਿੱਧ ਕੋ ਸਥਾਨ
 ਨੇਰੇ ਰਹਜੇ ਤਬਿ ਪ੍ਰੇਰੇ ਪੰਥ, ਭਾਜੇ ਘੰਟ ਬਾਜੇ^{੧੧} ਛਾਬਿ ਛਾਜੇ ਸੁਭ* ਬਾਹ
 ਕੋ॥੨੧॥ ਪੀਛੇ ਤੇ ਬਹਿਲ ਬਿੰਦ ਬਲ ਕੋ ਬਿਲੇਦ ਕਰੈ ਸਗਰੀ ਧਵਾਈ^{੧੨}
 ਧੂਰ ਚਢੀ ਅਸਮਾਨ ਮੈਂ। ਘੰਗਰੂ ਘਮੰਕੇ^{੧੩}, ਘੋਰੇ ਪੈਰ ਕੋ ਬਜੇਤੇ, ਨੇਮੀ^{੧੪}
 ਸ਼ਬਦ ਉਠੰਤੇ, ਜਾਨ^{੧੫}† ਦੋਰਤਿ ਪਯਾਨ ਮੈਂ। ਸ਼ੋਰ ਉਠੇ ਜੋਰ, ਖੰਗਉਤੇ ਚਹੁ
 ਓਰ ਧਾਏ ਬਨ ਤੇ ਪਲਾਏ ਮਿਗਤਾਸਿ ਤਿਸ ਥਾਨ ਮੈਂ। ਕੋਉ ਬਿਧ ਪਾਸਿ^{੧੬}
 ਤਾਂਸੋ ਪੂਛਨੈ ‘ਇਹੁ ਕੌਨ ਆਵੈ ? ਜੀਵ ਭਏ ਬਜਾਕੁਲ ਬਿਸਾਲ ਹੀ
 ਭਯਾਨ^{੧੭} ਮੈਂ’॥੨੨॥ ਤਾਂ ਨੇ ਪਹਿਚਾਨ ਕਰਿ, ਬੁੱਢੇ ਸੋਂ ਬਖਾਨ ਕਰਿ, ‘ਗੁਰੂ
 ਕੋ ਪਯਾਨ ਕਰਿ ਆਵੈ ਇਤ ਓਰ ਕੋ । ਨਰਨਿ ਕੀ ਭੀਰ ਸੰਗ, ਸੰਦਨ

^੧ਭਾਵ ਪੰਜਾਂ ਹੀ ਗੁਰਾਂ ਦੇ । ^੨ਮੱਥੇ ਹੱਥ ਧਰਨਾ, ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਹੂਹਾਨੀ ਮਿਹਰ ਦਾ; ਭਾਵ ਹੈ—
 ਕਿਰਪਾ ਕਰਨਾ । ^੩ਬੁੱਧੀ । ^੪ਸੂਰਜ । ^੫ਸਮੂਹ ਅਸਵਾਰੀਆਂ ਦੀ । ^੬ਰਥ ਨੂੰ ਘੋੜੇ ਜੋੜ ਕੇ ।
^੭ਦੋਹਾਂ (ਰਥ ਤੇ ਕਲਸ) ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ । (ਅ) ਦੁਤ ਦੰਦ=ਬੜੀ ਸ਼ੋਭਾ । ^੮ਬੱਦਲ ਵਾਂਗੂ । ^੯ਤਲੇ ਹੋਏ
 ਭੋਜਨ ਜੈਸੇ ਪੂਰੀ ਕਚੋਰੀ [ਸੰਸ: ਪਕਾਨੂ] । ^{੧੦}ਬਿੱਧ ਦਾ ਧਾਮ ਨੇੜੇ ਰਿਹਾ ਤਾਂ (ਉਸ) ਰਸਤੇ
 ਘੋੜੇ ਚਲਾਏ, ਭੱਸ ਰਹੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਘੰਟੇ ਵੱਜੇ । ^{੧੧}ਦੁੜਾਈਆਂ (ਏਹਿਲਾਂ) । ^{੧੨}ਵਜਦੇ ਹਨ ।
^{੧੩}ਪਹੀਏ । ^{੧੪}ਵਾਹਨ । ^{੧੫}ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਸੀ ਕੋਈ ^{੧੬}ਡਰਵਿਚ ।

*ਪਾ:-ਸੁਰ ।

†ਪਾ:-ਜਨ ।

ਤੁਰੰਗ ਲਗੇ, ਭਾਜੇ ਤੇ ਬਬਦ ਹੋਤਿ, ਸਕਟ^੧ ਸੁ ਜੋਰ ਕੋ^੨। ਬੈਨ ਸੋਨ ਧਾਰੇ
 ਤੇ ਉਚਾਰੇ ਬਿਧ ਤਾਂਸੋ ਫੇਰ 'ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਕਿਨ ਕੀਨੋ ਅਸ ਸੋਰ ਕੋ ।
 ਭਾਜਰ^੩ ਕੋ ਪਾਇ ਸਮੁਦਾਇ ਨਰ ਲਾਇ ਸਾਂਝ ਚਲੇ ਕਿਸ ਥਾਨ ਕੋ
 ਉਠਾਇ ਧੁਨਿ ਘੋਰ ਕੋ^੪॥੨੩॥ ਅੰਸੇ ਕਹਿ ਦੇਖਨ ਲਗੇ ਹੈਂ ਪੁਨਤਾਂਹੀ ਓਰ
 ਇਤਨੇ ਮੈਂ ਨੇਰੇ ਆਇ ਤਜਾਗ ਸਭਿ ਯਾਨ^੫ ਕੋ। ਰੀਗਾ ਸੰਗ ਦਾਸੀ ਲੀਨਿ
 ਦਾਸਨ ਕੋ ਆਗੇ ਕੀਨਿ ਨਮੋ ਪਾਇ ਠਾਨਿ^੬, ਆਗੇ ਧਰਜੇ ਪਕਵਾਨ ਕੋ ।
 ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ਬਿਧ ਬਾਕ ਕੋ ਸੁਨਾਇ ਕਹਜੇ 'ਕੈਸੇ ਆਈ ਮਾਤ ਕਰਿ
 ਭਾਜਰ ਮਹਾਨ ਕੋ^੭॥ ਸੁਨੇ ਕੰਪਮਾਨ ਭਈ ਪੋਨ ਲਗੇ ਕੋਲਾ ਜਿਮ ਸੂਕਜੇ
 ਮੁਖ, ਬੋਲੀ ਨਹੀਂ, ਮਹਾਂ ਤ੍ਰਾਸ ਮਾਨ ਕੋ^੮॥੨੪॥ ਦਾਸੀ ਬੋਲੀ ਹਾਥ ਜੋਰਿ,
 'ਸਤਿਗੁਰੁ ਇਤ ਓਰ, ਆਗਾ ਦੇ ਕੈ ਪਠੀ, ਸੁਤ ਲੋਰੇ ਤੁਮ ਬੈਨ ਤੇ ।
 ਸਿੱਖਨ ਮੈਂ ਮੁੱਖਿ, ਗੁਰੁਨਾਨਕ ਕੋ ਦੇਖਜੇ ਆਪ, ਗੁਨਮੈਂ ਮਹਾਨ ਹੋ, ਸਮਾਨ
 ਆਨ ਹੈ ਨ ਤੇ । ਘਾਲੀ ਬਝੀ ਘਾਲ ਭਏ ਬੈਸ ਮੈਂ ਬਿਸਾਲ ਅਬਿ ਸਿਕਟ
 ਕਰਾਲ ਕੇ ਕਟੈਯਾ ਦੇਖਿ ਨੈਨ ਤੇ^੯। ਹੁਜੀਏ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਬਰ ਦੀਸੀਏ
 ਨਿਹਾਲ ਕਰਿ, ਜਾਚੈ ਮਾਤ ਬੈਠੀ ਪਦ ਬੰਦੈ ਮਨ ਦੈਨ ਤੇ^{੧੦}॥੨੫॥ ਬੁੱਢੇ
 ਸੋਨ ਸੁਨਿ ਕੈ ਜਬਾਬ ਦੀਨ ਭਨਿ ਕੈ 'ਤਨੁਜ' ਕਹਾਂ ਮੋਹਿ ਢਿਗ, ਘਾਹੀ^{੧੧}
 ਗੁਰ ਧਾਮਕੋਰਾਖਾਰਹੋਂ ਬੀੜਕੋ, ਸਕਤਿ ਮੈਂ ਮੈਂਕਹਾਂ ਅਸਾ, ਸੇਵਕ ਸਦਾਕੇ
 ਕਰੈ ਕਾਮ ਅਭਿਰਾਮ ਕੋ। ਆਪ ਗੁਰੁਪੁਰਨ ਹੈਂ ਪੁਰਤਿ ਮਨੋਰਥਨਿ, ਜਾਚਤਿ
 ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਦਾਸ ਲੋਹਿ ਤਿਨ ਨਾਮ ਕੋ । ਕੋਸ ਹੋਹਿ ਸੈਂਕਰੇ ਅਗਾਧੇ ਜਨ ਭੈ
 ਧਰੇ, ਸਹਾਇ ਜਾਇਕੈ ਕਰੈ^{੧੨}, ਬਿਦਾਰੈ ਰਿਪੁ ਬਾਮ ਕੋ^{੧੩}॥੨੬॥ ਮੈਨ ਪੁਨ
 ਧਾਰੀ ਸੁਨਿ ਰੀਗਾ ਯੋ ਨਿਰਾਸੁਭਈ, ਮਨਮੈਂ ਉਦਾਸ ਬਹੁ ਸਿਕਟਕੋ ਪਾਇਕੈ।
 ਦਾਸੀ ਦਾਸ ਬਿੰਦ ਜਾਨ ਸਗਰੋਬਿਮਨ^{੧੪} ਭਏ, ਬੋਲਤਿ ਨ ਬੈਨ ਦੀਨੋ ਹਰਖ
 ਮਿਟਾਇ ਕੈ। ਨਮੋ ਠਾਨਿ ਠਾਨਿਕੈ ਉਠੇਹੈ ਚਵਿ ਜਾਨ ਪੈ ਸੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਥਾਨ
 ਕੈ^{੧੫}। ਬਿਸਾਲਚਿਤ ਪਾਇਕੈ^{੧੬}। - ਪ੍ਰਿਥੀਏਕੋ ਬਾਕ ਹੋਇਸਾਚੇ ਸਭਿ-ਜਾਨਜੇ

^੧ਬਹਿਲਾਂ ਆਇ । ^੨ਭਾਜਰ । ^੩ਵਾਹਣ ਰੱਖ ਆਇ ਛੱਡਕੇ । ^੪ਚਰਨੀ ਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਕੇ । ^੫ਕ੍ਰਿਪਾ
 ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ । ^੬ਮਨ ਦੀ ਦੀਨਤਾ ਨਾਲ । ^੭ਪੁੱਤ੍ਰ । ^੮ਮੈਂ ਹਾਂ ਘਾਹੀ । ^੯ਸੈਂਕੜੇ ਕੋਹਾਂ ਤੋਂ ਦਾਸ
 ਭੈ ਭੀਤ ਹੋਕੇ ਅਗਾਧਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜਾਕੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ । ^{੧੦}ਟੇਢੇ ਵੇਰੀ
 ਨੂੰ । ^{੧੧}ਉਦਾਸ । ^{੧੨}ਵਾਹਨਾ ਪਰ ਚੜ੍ਹ ਰਸਤੇ ਤੇ ਚਲਣਾ ਕੀਤਾ । ^{੧੩}ਪਾ:-ਮਾਤ ਤ੍ਰਾਸਰ
 ਮਹਾਨ ਕੋ । ^{੧੪}ਪਾ:-ਦੇਤੀ ਕਹਾਂ । ^{੧੫}ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਹੈ ਨਹੀਂ ।

ਮਨ,—ਉਪਜੈ ਨ ਨੰਦ—, ਚਲੇ ਜਾਤਿ ਮੁਰਝਾਇ ਕੈ ॥੨੭॥ ਆਇ ਗਏ
 ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰਿ ਮੈਂ, ਉਤਰ ਬਰੇ ਸਦਨ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇਖੇ^੧, ਬੰਦਨਾ ਕੋ
 ਧਾਰਿ ਕਰਿ। ਕੋਮਲ ਕਮਲ ਕੁਮਲਾਯੋ ਸੋ ਬਦਨ ਹੋਰਿ, ਪੂਛੀ ‘ਸੁਤ
 ਕਾਮਨਾ ਕੋ ਪਾਈ ਚਿੰਤ ਟਾਰ ਕਰਿ?’। ਕੈਸੇ ਤੂ ਬਿਮਨ? ਨਹੀਂ ਆਨੰਦ
 ਸਮੇਤ ਮਨ, ਬਾਰਤਾ ਕੋ ਭਨਿ, ਜਿਮ ਆਈ ਤਹਾਂ ਕਾਰ ਕਰਿ’। ਲੋਚਨ
 ਮੈਂ ਬਾਰਿ ਭਰਿ, ਉਚੇ ਬਡ ਸ੍ਰਾਸ ਭਰਿ, ਬਾਰਤਾ ਬਤਾਈ ਮੁਖ ਬਾਕ ਕੋ
 ਉਚਾਰਿ ਕਰਿ ॥੨੮॥ ‘ਸੁਨੋ ਪ੍ਰਭੂ! ਗਵਰ ਕੇ ਪ੍ਰੇਰੇ ਹਮ ਗਏ ਤਹਾਂ ਬੰਦਨ
 ਕੋ ਠਾਨਿ ਕੀਨ ਆਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕੋ। ਆਤਮਜ ਰਹਜੋ ਕਿਤ’, ਦੀਨਸਿ
 ਅਹਿਤ^੨ ਮਹਾਂ,—ਭਾਜਰ ਪਰੈਗੀ ਪੁਰਿ ਸੰਕਟ ਪ੍ਰਕਾਸ਼—ਕੋ। ਐਸੀ ਬਿੱਪ-
 ਰੀਤ ਭਈ ਚਿੰਤਾ ਬਡ ਚੀਤ ਭਈ, ਆਈ ਭਯਭੀਤ ਭਈ ਆਪਨੇ
 ਅਵਾਸ ਕੋ। ਕਲਪ ਤਰੁ ਪੈ ਜਿਮ ਜਾਇ ਕੋ ਜਤਨ ਕਰਿ, ਪਾਇ ਨ ਪਦ-
 ਰਥ ਗਵਾਇ ਬਿਤ ਪਾਸ ਕੋ’ ॥੨੯॥ ਬੁਝੀ ਗੁਰ ਗਵਨੀ ‘ਤੈਂ ਕੌਨ ਸੇ ਸਮਾਜ
 ਸੰਗ, ਕੈਸੇ ਭਾਉ ਕੀਨ, ਭੋਟ ਦੀਨ ਕੌਨ ਜਾਇ ਕਰਿ?’। ਗੰਗਾ ਨੇ
 ਉਚਾਰੀ ‘ਚਵਿਰਥ ਅਸਵਾਰੀ ਗਈ, ਗਾਡੀਬਹੁ ਸੰਗ ਲੈਕੇ, ਜਨ ਸਮੁਦਾਇ
 ਕਰਿ। ਮਧੁਰ, ਸਨਿਗਧ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕੋ ਅਗਾਰੀ ਧਰਜੋ, ਭਨਜੋ ਹੈ ਮਨੋਰਥ ਸੁ-
 ਦਾਸੀ ਨੇ ਸੁਨਾਇ ਕਰਿ। ਤਿਨੋਂ ਨੇ ਟਲਾਇ ਕਰਿ, ਸ੍ਰਾਪਕੋ ਅਲਾਇ ਕਰਿ
 ਸਭੇ ਬਿਸਮਾਇ ਕਰਿ, ਤ੍ਰਾਸ ਉਪਜਾਇ ਕਰਿ’ ॥ ੩੦ ॥ ਸ੍ਰੈਯਾਛੰਦਾ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
 ਅਰਜਨ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਪੁਨ ਕਹਿ, ਸਿੱਛਾ ਵਈ ਸੁਮਤ ਬਿਸਤਾਰਿ। ਪੂਰਨ
 ਪੁਰਖਨ ਕੋ ਢਿਗ ਜਾਨੋ ਡਿੱਭ^੩ ਨ ਕੀਜੈ ਕਛੂ ਬਿਚਾਰ। ਹੋਇ ਦੀਨ ਹੋਕਾਰ
 ਨਿਵਾਰਹੁ, ਬਿਨਤੀ ਕੀਜਹਿ ਆਪ ਉਚਾਰ। ਨਹੀਂ ਜਨਾਵਨ ਆਪਾ ਕਰੀ-
 ਅਹਿ, ਬਚਨ ਧੂਰਿ ਕੇ ਬਨ ਅਨੁਹਾਰ^੪ ॥੩੧॥ ਏਹਗਾ॥ ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਸੁਭ
 ਮਭਿਕਹੀ ਸੁਨਿਗੰਗਾ ਪਛੁਤਾਇ—ਬਿਨਾ ਬਿਚਾਰੇ ਮੈਂ ਕਰਜੋ ਤਿਸਕੋ ਫਲ
 ਦੁਖਪਾਇ—॥ ੩੨ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਗ੍ਰੰਥੇ ‘ਬੁੱਢੇ ਨਿਕਟ
 ਗਮਨ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਦੁਤੀਓ ਅੰਸ਼ ॥ ੨ ॥

੩. [ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ ਵਰ ਦਿੱਤਾ]।

ਏਹਗਾ ॥ ਨੀਚ ਬਿਲੋਚਨ ਕਰਿ ਰਹੀ ਸੋਚਤਿ ਸੋਚ ਬਿਸਾਲ। ਕਿਤਿਕ ਦੇਰ

^੧(ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ) ਦੇਖੇ। ^੨ਪੁੱਤ੍ਰ ਦਾ (ਵਰ) ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਰਿਹਾ। ^੩ਭਾਵ ਸਰਾਪ। ^੪ਕੋਲ ਦਾ ਧਨ
 ਭੀ ਗੁਆ ਆਏ। ^੫ਬਣਾਵਟ। ^੬ਵਾਂਛੁ। ^੭ਪਾਸ—ਸੁਪ।

ਮਹਿ ਧੀਰ ਧਰਿ ਬੋਲੀ ਨੰਮ੍ਰਤ ਨਾਲ ॥੧॥ਸੈਯਾਛੰਦ ॥ ‘ਸ੍ਰੀ ਜਗ ਗੁਰ ਸਰ-
ਬੰਗਸ ਸਦਾ ਉਰ ਸਕਲ ਸ਼ਕਤਿ ਮਹਿ ਪੁਰਨ ਭੂਰ। ਚਹੁ ਕਰਹੁ ਨਹਿ
ਬਿਲਮ ਲਗਹਿ ਪ੍ਰਭੁ! ਸਭਿ ਦੇਸਨ ਮਹਿ ਸਭਿਨਿ ਹਦੂਰ। ਕਰਹਿ ਅਰਾ-
ਧਨ ਪਹੁੰਚਹੁ ਤਤਛਿਨ, ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਕੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰਿ। ਲਾਖਹੁ ਕੇ ਕਾਜਨ
ਕਹੁ ਕਰਿਤਾ, ਬਹੁ ਇਮ ਕਹਹਿ, ਨ ਹੋਂ ਕਹਿ ਕੂਰ ॥੨॥ ਬਿਧ ਨੇ ਸੁਜਸ
ਆਪ ਕੇ ਉਚਰਨੈ-ਜਗੁ ਜਾਰਕ ਸੇ ਦੇਵਨ ਹਾਰ-। ਜੱਦਨਪਿ ਸਮਰਥ
ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਇਮ ਹੋ ਤੱਦਪਿ ਆਗਾ ਕੀਨਿ ਉਚਾਰਿ-ਤਿਨ ਤੇ ਬਰ ਲਿਹੁ
ਪੁੱਤ੍ਰ ਚਹਤਿ ਜੋ-ਸੇ ਮੁਖ ਤੇ ਹੁਇ ਸਕੀ ਨ ਕਾਰ। ਬਿਗਰਨੈ ਆਪ ਸੁਧਾਰਨ
ਕਰੀਅਹਿ ਸੁਭ ਸੀਛਾ ਦਿਹੁ, ਮੈਂ ਅਨੁਸਾਰਿ ॥੩॥ ਬਡ ਪੁਰਸ਼ਨ ਕੀ ਸੇਵਾ
ਕਰਨੀ ਇਸ ਮਹਿ ਚਹੀਅੈ ਬਧਿ ਅਧਿਕਾਇ। ਬੰਸੁ ਬਿਭੂਖਨ, ਪ੍ਰਭਨ ਸਮ-
ਸਰ’ ਸੁਤਿ ਹੁਇ, ਅਸ ਮਤਿ ਦਿਹੁ ਸਿਖਰਾਇ। ਤਿਮ ਅਥਿ ਕੀਜਹਿ, ਹੋਰ
ਪ੍ਰਸੀਜਹਿ, ਸੁਭ ਬੰਰ ਲੀਜਹਿ ਚਿੰਤ ਬਿਲਾਇ। ਬਖਸ਼ਹੁ ਭੁਲ ਲਖਹੁ
ਅਨਕੂਲੀ, ਲਹੈਂ ਮੂਲ ਸੁਖਧੁਲੀ ਪਾਇ’ ॥੪॥ ਇਮਹੁਇ ਦੀਨ ਗੁਰੁਜਬਬੁਝੇ
ਸੁਭ ਮਤਿ ਦੇਤਿ ਭਏ ਤਤਕਾਲ। ‘ਜਾਠ ਸਿੱਖ’ ਪੁਨ ਇੰਦ੍ਰੇ ਜਿਤ ਹੈ, ਤਿਹ
ਸੇਵਹੁ ਅਪਨੇ ਕਰ ਨਾਲਿ। ਧਰਹੁ ਪ੍ਰੇਮ ਆਪਾ ਨ ਜਨਾਵਹੁ, ਕਰਹੁ ਕਾਰ
ਉਠਿ ਭੋਰ ਬਿਸਾਲ। ਪ੍ਰਥਮ ਸ਼ਨਾਨਹੁ, ਪੁਨ ਕ੍ਰਿਤ ਠਾਨਹੁ, ਅੰਨ ਸੁਧਾਰਹੁ
ਸੁਭ ਤਿਸਕਾਲ ॥੫॥ ਅਰਧ ਚਣਕ ਗੋਧੂਮ’ ਮਿਲਾਵਹੁ, ਪੀਸਹੁ ਆਪੇ ਲੇਹੁ
ਪਕਾਇ। ਮੋਟ ਰੋਟਕਾ ਲਵਣ ਅਮੇਜੀ’, ਤਿਹ ਉਪਰ ਬਹੁ ਘ੍ਰਿਤ ਕੋ ਪਾਇ।
ਦਧਿ ਮਥੀਅਹਿ’ ਬੋਰਾ ਜਲ ਪਾਵਹੁ, ਸੰਘਣੀ ਛਾਛ, ਤਨਕ ਤੁਰਸ਼ਾਇ’।
ਧੂਪਦੇਹੁ ਲਿਹੁ ਬਾਸਨ ਪਾਈ, ਦੁਇ ਤ੍ਰੈ ਗਠੇ ਸਥੂਲ’ ਮੰਗਾਇ ॥੬॥ ਪਾਇਨਿ
ਨਗਨ ਉਪਾਇਨ ਅਸ ਲਿਹੁ, ਨਿਜ ਸਿਰ ਧਰਿ ਗਮਨਹੁ ਤਿਸ ਪਾਸ।
ਤਜਿ ਗਿਨਤੀ ਬਿਨਤੀ ਕੋ ਭਨੀਅਹਿ ਹੁਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਤਬਿ ਸਭਿ ਗੁਨ
ਰਾਸਿ। ਦੇਹਿ ਸੁ ਬਰ ਕੇ ਇੱਛਾ ਪੂਰਹਿ, ਲਖਹੁ ਨਿਸੰਸੈ ਲਿਹੁ ਸੁਤ ਆਸਿ’।

‘ਸੂਰਜ ਸਦਰਭ। ‘ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਧੂੜੀ ਜੋ ਸੁਖੀ ਦਾ ਮੂਲ ਹੈ। ‘ਬਾਬਾ ਜੀ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਸਨ
ਸੁਭਾਵਕ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਲੋਕ ਮਿੱਸੀਆਂ ਟੋਟੀਆਂ, ਗੰਦਿਆਂ, ਲੱਸੀ, ਮੱਖਣ, ਘਿਉ ਨਾਲ ਖੁਸ਼
ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ‘ਅੱਧੇ ਛੋਲੇ ਅੱਧੀ ਕਣਕ। ‘ਲੁਣ ਮਿਲਿਆ ਹੋਯਾ। ‘ਰਿੜਕੇ। ‘ਸੰਘਣੀ ਲੱਸੀ
ਬੋੜੀ ਖੱਟੀ। ‘ਮੋਟੇ ਗੰਦੇ। ‘ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ [ਸਿਸ਼, ਅਸ਼ਿਖ]। (ਅ) ਛੋਡੀ [ਸਿਸ਼, ਆਸੁ]।

ਅਤਿਉੱਤਮ ਹੁਇ ਬਲੀ ਬਿਲੀਦਹਿ ਸੇਵਹਿ ਜਿਤਿਕ ਬਨਹਿ ਸਮਦਾਸ^੧
 ॥੭॥ਸੁਨਿ ਅਨੰਦ ਕਿਯ, ਮਨਹੁ ਨੰਦ ਭਾ ਨੀਠ ਨੀਠ ਨਿਸ ਕੀਨਿ ਬਿਤੀਤ।
 ਜਾਗਤ ਰਹੀ ਚੌਪ ਅਤਿ ਉਪਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਮੱਜਨ ਕੀਤਿ। ਸੁੰਦਰ
 ਅੰਨ ਸੁਧਾਰਨੋ ਰੁਚਿ ਕਰਿ, ਪੀਸਨ ਲਗੀ ਆਪ ਉਠਿ ਪ੍ਰੀਤਿ। ਦਾਸੀ ਜਾਚਿ
 ਰਹੀ ਬਹੁਤੇਰੀ, ਤਰਜ ਤਰਜ ਬਰਜੀ ਦਿਛਰੀਤ॥੮॥ ਆਪਹਿ ਕਰੀ ਪਕਾ-
 ਵਨ ਘ੍ਰਿਤ ਜਤ, ਪੰਚਨ ਕੋ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਰਿ ਤਾਰ। ਛਾਛ ਧੁਪ ਦੇ ਸੰਘਨੀ
 ਸ੍ਰਾਦਲ, ਗਠੇ ਸਹਤ ਨਿਜ ਸਿਰ ਪਰ ਧਾਰਿ। ਚਰਨ ਨਗਨ ਗਮਨੀ ਤਬਿ
 ਮਾਰਗ, ਦਾਸੀ ਦੋਇਕ ਚਲੀ ਪਿਛਾਰਿ। ਅਪਰ ਬਰਜ ਕਰਿ ਸਰਬ ਹਟਾਏ,
 ਤਉ ਦੂਰਿ ਹੁਇ ਗਮਨੇ ਲਾਰੇ॥੯॥ਭਯੋ ਸੁੱਮ^੨ ਗਮਨੀ ਜਬਿ ਮਾਰਗ, ਤਉ
 ਨ ਲਜਾਵਤਿ ਭੀ ਮਨ ਮਾਂਹਿ। ਸੀਸ ਉਠਾਯੋ ਦੁਖਤਿ ਭਯੋ ਬਹੁ ਗਿਨਹਿ
 ਨਹੀਂ ਚਿਤ ਚੌਪ ਸੁ ਤਾਂਹਿ^੩। ਮਹਿਮਾ ਸਿੱਖਨ ਕੀ ਬਡ ਪਰਖਤਿ ਧਰਹਿ
 ਭਾਵ ਗੁਰ ਸੇਵਕ ਮਾਂਹਿ। ਕੌਨ ਵਸਤੁ ਹੈ ਦੁਲਭ ਤਿਨਹੁ ਕਹੁ ਧੰਨ ਪੁਰਖੁ
 ਸਭਿ ਬਿਖੈ ਕਹਾਹਿ॥੧੦॥ਪਹੁੰਚੀ ਜਾਇ ਸੁ ਬੀਚ ਬੀੜ ਕੇ ਆਗੇ ਬ੍ਰਿਧ ਸੈ
 ਛੁਪਤਿ ਬਿਸਾਲ^੪। ਤਿਸੁ ਨਿਸੁ ਨਹਿ ਭੋਜਨ ਕੋ ਕੀਨਸਿ ਅਧਿਕ ਤ੍ਰਿਖਤ
 ਬੈਠਨੋ ਤਿਸ ਕਾਲ। ਜਬਹਿ ਗੰਗ ਕੋ ਆਵਤਿ ਦੇਖਨੋ ਤਤਛਿਨ ਉਠਨੋ ਪ੍ਰੀਤਿ
 ਕੇ ਨਾਲ। ਧੰਨ ਮਾਤੁ ਹੈ ! ਉਚਿਤ ਸਦਨ ਗੁਰ, ਮਮ ਕਾਰਨ ਆਈ ਪਗ
 ਨਾਲਿ॥੧੧॥ ਡੋਰੇ ਸੰਸਦਨ ਜੋਗ ਗਮਨ ਹਿਤ ਪੁਨ ਲਜਾਈ ਸਿਰਿ
 ਭਾਰ ਉਠਾਇ। ਕਜੋਂ ਨ ਆਸ ਪੂਰਨ ਹੁਇ ਤੇਰੀ, ਸਭਿ ਤੇ ਬਡੀ, ਬਹੁਰ
 ਇਮੁ ਆਇ। ਕਿਸ ਪਕਾਰ ਹੇਕਾਰ ਨ ਕੀਨਸਿ, ਮਨ ਨੀਵੇ ਬਨਿ, ਪ੍ਰੇਮ
 ਬਢਾਇ। ਇਮ ਕਹਿ ਮਿਲਨੋ, ਉਤਾਰਨੋ ਸਿਰ ਤੇ, ਮਾਤ ਜੋਰਿ ਕਰ ਨਮੋ
 ਕਰਾਇ॥੧੨॥ ਮੋਟਿ ਰੋਟਿਕਾ ਗੱਠੇ ਸੰਗ ਕਰਿ ਬ੍ਰਿਧ ਤਬਿ ਸ੍ਰਾਦਲ ਕਰਿ
 ਕਰਿ ਖਾਇ। ਪਾਨਿ ਛਾਛ^੫ ਕਰਿ ਕਵਰ ਪਾਇ ਮੁਖ, ਰੁਚਿ ਕਰਿ ਭੋਜਨ
 ਰਹਨੋ ਅਘਾਇ। ਸੁਤ ਕੋ ਛੁਪਤਿ ਜਨਨਿ ਜਬਿ ਜਾਨਤਿ ਸਭਿ ਤਜਿ ਕਰਿ
 ਤਿਸ ਕੋ ਤ੍ਰਿਪਤਾਇ। ਤਿਮਿ ਹੈ ਮਾਤਾ! ਮੁਹਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਇਸ ਛੁਪਤਿ ਤ੍ਰਿਖਤਿ

^੧ਜਿਤਨੇ ਅਤਿ ਉੱਤਮ ਤੇ ਮਹਾਂਬਲੀ (ਲੋਕ) ਹੋਣਗੇ, (ਉਸ ਸਪੁੱਤ੍ਰ) ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਗੇ
 ਦਾਸੀ ਸਮਾਨ ਹੋਕੇ। ^੨ਕਤਾਰ ਚਿੱਥ (ਅ) ਨਾਲ। ^੩ਬਕਾਨ। ^੪ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਬੜਾ ਭੁੱਖਾ ਸੀ।
^੫ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਹੱਥ ਜੋੜਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ। ^੬ਲੱਸੀ। ^੭ਬੁਰਕੀ, ਗੁਲੀ।

*ਪਾ-ਚੌਪ ਜੁ ਸੁਤ ਚਾਹਿ।

ਲਖਿ ਕੈ ਸਹਿਸਾਇ' ॥ ੧੩॥ ਗੀਗਾ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬਿਨੈ ਬਿਖਾਨੀ ਸੁਕਚਤਿ
 ਦੀਨਮਨਾ ਕਰ ਜੋਰਿ । 'ਗਾਦੀ ਕੋ ਮਾਲਿਕ ਸੁਭ ਬਖਸ਼ਹੁ ਸ਼ਰਨਿ ਪਰੀ
 ਦਾਸੀ ਮੈਂ ਤੋਰ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੇ ਦਰਸਨ ਕਰਤਾ ਸੇਵਤਿ ਭੇ ਗੁਰ ਚਰਨ
 ਨਿਹੋਰਿ'। ਤੁਮਰੇ ਸਮਸਰ ਅਪਰ ਨ ਲਖੀਅਤਿ ਸੀਕਟ ਅੰਧਕਾਰ ਕੇ ਭੋਰੇ'।
 ॥ ੧੪ ॥ ਭਈ ਅਵਗਯਾ ਛਿਮਹੁ ਗੁਰੁ ਸਿਖ, ਸੇਵ ਕਰਨ ਤੇ ਮੈਂ ਅਨਜਾਨ।
 ਕੇਵਲ ਬਡੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕੋ ਹੋਰਹਿ ਨਹਿ ਕਛੁ ਭੁਖੇ ਖਾਨ ਰੁ ਪਾਨ' । ਕਹਤਿ
 ਸੁਨਤਿ ਇਮ ਤ੍ਰਿਪਤਨੈ ਬਿਧੁ ਤਬਿ ਕਰਿ ਕੈ ਚੁਰੀ ਪਖਾਰੇ ਪਾਨ । ਤਿਸ
 ਛਿਨ ਬਹਜੇ ਬਾਧੁ ਬਹੁ ਬਲ ਸੇਂ ਜਲਧਰ ਗਰਜਨੇ ਗਗਨ ਮਹਾਨ ॥੧੫॥
 ਤਸ਼ਿਤਾ' ਲਸਕਤਿ ਤੇਜ ਅਧਿਕ ਧਰਿ ਦਸਹੁ ਦਿਸ਼ਨਿ ਮਹਿ ਕੀਨ
 ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ਮਨਹੁ ਮੇਘ ਹੈ ਸੁਭਟ ਮਹਾਬਲਿ, ਛਟਾ ਖੜਗ ਬਰਕਾਵਤਿ' ਪਾਸ।
 ਜਨੁ ਹੋਰਤਿ ਬਿਧਕੋ ਤਬਿ ਪ੍ਰੇਰਤਿ-ਬਰਕੋ ਦੇਹੁ ਪੂਰੀਅਹਿਆਸ'—। ਪਿਖਿ
 ਲੱਛਨ ਬਿਸਮਤ ਹੁਇ ਹਰਖਨੇ 'ਹੁਇ ਹੈ ਨੰਦਨ ਬਲ ਕੀ ਰਾਸਿ' ॥੧੬॥
 ਬੋਲਨੇ ਬਡ ਉਤਸਾਹ ਬਢਾਵਤਿ 'ਪੰਨ ਮਾਤ ! ਆਵਨ ਭਾ ਤੋਹਿ । ਬਲੀ
 ਬਿਸਾਲ ਖੜਗ ਖਰਕੋ ਕਰ ਧਰਿ' ਮੁਗ਼ਲਨ ਮਾਰ ਗੁਰੁ ਬਡ ਹੋਹਿ। ਗਾਦੀ
 ਤਜਹਿ ਤਖਤ ਪਰ ਬੈਠਹਿ ਅਸ ਲੱਛਨ ਦੀਖਤਿਹੈ ਮੋਹਿ। ਰਣ ਪ੍ਰਿਯ, ਰਣ
 ਘਮਸਾਨ ਮਚਾਵਹਿ, ਦੁਸ਼ਟ ਖਪਾਵਹਿ ਕਰਿ ਕੈ ਕੋਹਿ' ॥ ੧੭ ॥ ਜਥਾ ਸੁ
 ਕੰਦਕ' ਮੈਂ ਅਬਿ ਫੋਰੇ ਤਿਮ ਮੁਗ਼ਲਨਕੇ ਫੋਰਹਿ ਸੀਸ। ਜਿਮ ਖੁਧਾਰਬੁ
 ਮੁਖਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਇਸ ਤਿਮਤ੍ਰੀ ਤ੍ਰਿਪਤਹਿ ਆਸ ਜੁ ਬੀਸ'। ਪੀਰੀ ਅਰੁ ਮੀਰੀ
 ਜੁਗ ਧਾਰਹਿ ਨਾਮ ਸੁ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਜਗਦੀਸ਼ । ਜੋਧਾ ਪ੍ਰਗਟਹਿ ਸਦਠ
 ਤੁਮਾਰੇ ਜੀਤਹਿ ਅਨਗਨ ਸੱਤੁ ਮਹੀਸ਼ ॥ ੧੮ ॥ ਸੁਨਹੁ ਮਾਤ ਤੈਂ ਸੁਜਸੁ
 ਲਿਯੋ ਬਹੁ ਜਨਮਨੇਂ ਰਾਮ ਕੋਲੋਲਨਾ ਜੈਸ। ਸ੍ਰੀ ਘਨਸ਼ਾਮ ਦੇਵਕੀ ਜਾਏ
 ਤੋਰੇ ਭਾਗ ਭਏ ਅਬਿ ਤੈਸ। ਅਤਿਸ਼ੈ ਪੁੰਨਨਿ ਕੋ ਫਲ ਪ੍ਰਗਟਹਿ ਸੁੰਦਰਰੂਪ
 ਸਰਬ ਹੀ ਬੈਸ । ਅੰਗ ਬਿਲੀਵ ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਹੋਵਹਿ, ਬਲ ਕੀ ਸਮਤਾ ਹੋਇ

'ਬੇਨਤੀ ਕਰਕੇ । 'ਸੀਕਟ ਰੂਪੀ ਅੰਧਕਾਰ ਦੀ ਸਵੇਰ (ਹੋ ਆਪ) । 'ਬਿਜਲੀ । 'ਬਿਜਲੀ ਰੂਪ
 ਤਲਵਾਰ ਲਿਸ਼ਕਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । 'ਮਾਨੋਂ' (ਬਦਲ) ਦੇਖ ਬਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਬਿਧ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ
 (ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ) ਵਰ ਦੇਕੇ ਆਸਾ ਪੂਰਨ ਕਰੇ । 'ਤਲਵਾਰ ਤਿੱਖੀ ਹੱਥ ਵਿਚ ਧਾਰਨ ਕਰਨ
 ਵਾਲਾ । 'ਕ੍ਰੋਧ । 'ਰੰਝ । 'ਭੁਖੇ । 'ਤ੍ਰੀ ਤ੍ਰਿਪਤੋਂਗੀ, ਆਸਾ ਜੁ (ਧਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪੂਰੀ) ਹੋਵੇਗੀ।

*ਪਸ-ਖਰਕ-ਖਰਕਾ ।

†ਪਸ-ਜਲਨੇ ।

ਨ ਹੋਸੁ' ॥ ੧੯ ॥ ਸੋਲਹਿ ਸੈ ਇਕਵੰਜਾ ਸੋਮਤ ਮਾਸ ਅਸੋਜ ਇਕੀਸਵੰ
 ਜਾਨਿ। ਬੁੱਢੇ ਬਾਕ ਬਖਾਨੈ ਤਿਸ ਦਿਨ ਸੁਨਤਿ ਸੋਨ ਭਾ ਅਨਦ ਮਹਾਨ।
 'ਧੰਨੁ ਧੰਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਸਿਖ ਤੁਮ ਸੇਵਤਿ ਬਾਂਛਤਿ ਦੇਵਤਿ ਦਾਨ'। ਕਰਿ
 ਬੰਦਨ ਪੁਨਿ ਪੁਨਿ ਕਰ ਬੰਦਤਿ ਹਰਖਤਿ ਉਰ ਘਰ ਕੀਨਿ ਪਯਾਨ॥੨੦॥
 ਤਤਛਿਨ ਮਿਲੇ ਦਾਸ ਗਨ ਦਾਸੀ ਬਿਗਸਤਿ ਬਦਨ ਦੇਖਿ ਸੁਖ ਮਾਨਿ ।
 'ਕਹਹੁ ਮਾਤ ਬਾਂਛਤਿ ਅਬਿ ਪਾਯਹੁ ਸੇਵੇ ਭਲੀਭਾਂਤਿ ਹਿਤਠਾਨ?'। ਸਭਿ
 ਕੋ ਧੀਰਜ ਦੇ ਕਹਿ ਮ੍ਰਿਦੁ ਬਚ, ਆਈ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰਿ ਬਾਨ । ਸਭਿਨਿ
 ਗੁਰੁ ਕਹੁ ਧਯਾਨਧਾਰਿ ਕਰਿਨਮਹਿਚਰਨ ਕਰਿ ਬਿਨੈ ਬਖਾਨਿ॥੨੧॥ ਜਿਸ
 ਦਿਨ ਮਾਤ ਗੰਗ ਬਰ ਲੀਨਸਿ ਤਿਸ ਦਿਨ ਸੁਤ ਚਾਹਤਿ ਸੋ ਜਾਇ। ਤਸ
 ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਰ ਤਿਹ ਥਲ ਪਹੁੰਚਹਿ ਉਰ ਮੈ* ਬਿਧ ਕੋ ਧਯਾਨ ਧਰਾਇ ।
 ਕਰਿ ਅਰਦਾਸਿ ਅਹਾਰ ਸੁ ਬੰਟਹਿ, ਨਿਜ ਕਰ ਤੇ ਸਭਿ ਸੇਵ ਕਰਾਇ ।
 ਨੰਦਨ ਬਾਂਛਤਿ ਨੰਦਨ ਪਾਵਹਿ, ਅਬਲੋ† ਫਲ ਦਾਇਕ ਵਹਿ ਬਾਇ* ॥
 ੨੨ ॥ ਗ੍ਰਿਹ ਲਗ ਆਵਤਿ ਗੰਗਾ ਪਗ ਸੋ ਬਕਤਿ ਭਈ ਬਹੁ ਮ੍ਰਿਦੁਲ
 ਸਰੀਰ । ਅਸਨ ਖਾਨ ਪੁਨਿ ਕੀਨਸਿਕੁਛ ਨਹਿ, ਸੁਕੇ ਅਧਰਨ ਪੀਨੋ ਨੀਰ।
 ਚਰਨ ਅਰੁਨ ਅਤਿ ਰੁਧਿਰ ਚੁਵਤਿ ਜਨੁ ਲਪਟੀ ਧੂਰ ਅੰਗੁ ਅਰੁ ਚੀਰ।
 ਛੁਧਤਿ ਤ੍ਰਿਖਤਿ ਪੁਨਿ ਸ਼੍ਰਮ ਬਹੁ ਹੋਵਾ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਤਜੀ ਨ ਧੀਰ॥੨੩॥
 ਸਰਬ ਆਰਥਲ ਸੁਖ ਸੋ ਬੀਤੀ ਨਹੀਂ ਬਿਸਾਦਿ ਭਯੋ ਕਬਿ ਕੋਇ। ਗਮਨ
 ਪੰਥ ਕੋ ਕਨੋਂ ਕਬਿ ਕੀਨਸਿ, ਯਾਂਤੇ ਅਧਿਕ ਬਕਤਿ ਭਈ ਸੋਇ । ਨੀਠ
 ਨੀਠ ਘਰ ਆਨਿ ਪਹੁੰਚੀ ਪਾਇ ਸੁ ਬਾਂਛਤਿ ਹਰਖਤਿ ਹੋਇ। ਕਛੁ ਖੇਦ ਕੋ
 ਗਿਨਤਿ ਨਹੀਂ ਮਨ ਚਿਰਕਾਲ ਕੀ ਚਿੰਤਾ ਖੋਇ॥੨੪॥ ਉਸਨ ਉਦਕ^੧
 ਕਰ ਚਰਨ ਪਖਾਰੇ ਦਾਸੀ ਬੰਦ ਕਰਹਿ ਸਭਿ ਸੇਵ। ਤਬਿਲੈ ਸੰਧਯਾ ਭੀ
 'ਰਵਿ ਅਸਤਯੋ' ਕਹਤਿ ਭਈ 'ਭੋਜਨ ਲਿਹੁ ਜੇਵ'। 'ਪਤਿ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਿ
 ਅਸਨ ਅਚੋਂਗੀ ਕਰਤਿ ਉਡੀਕਨ ਬੈਠੀ ਦੇਵ' । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸਦਨ
 ਅਨੰਦ ਮਨ ਠਾਨਹਿ ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਆਏ ਗੁਰਦੇਵ॥੨੫॥ ਬਿਤ ਪ੍ਰਸੰਨਪਰ
 ਸਤਿਗੁਰ ਹੋਏ ਪੁਨ ਪ੍ਰਸੰਗ ਪੁਛਨੇ 'ਕਿਮ ਕੀਨ?' । ਭਨੀ ਬਾਰਤਾ ਸਰਬ

^੧੧੬੫੧ ਸੰਮਤ ਅੰਸੂ ਦੀ ੨੧ । ^੨ਦਾਸ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ । ^੩ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਹੋਵੇ ਉਹ (ਐਉਂ ਕਰੇ) । ^੪ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੋਵੇ ਤਦ ਪੁੱਤਰ ਮਿਲੇ ਹੁਣ ਤਕ ਫਲ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਬਾਇ ਹੈ । ^੫ਤੱਤਾ ਪਾਣੀ । ^੬ਦਾਸੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਭੋਜਨ ਛਕ ਲਓ । ^੭ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ

*ਪਾ:-ਜਾਚਹਿ ।

†ਪਾ:-ਅਫਲੀ ।

ਫੇਰ ਤੇ 'ਪੁੱਤ੍ਰ ਖੜਗ ਧਾਰੀ ਬਰ ਦੀਨਿ। ਸੇਵ ਬਿਲੋਕਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏ ਅਤਿ
ਅਧਿਕ ਅਧਿਕ ਕਹਿ ਬਾਕ ਪ੍ਰਬੀਨ'। ਪੀਰੀ ਮੀਰੀਬਰਤਹਿ ਦੋਨਹੁੰਡੀਲ
ਬਿਲੇਦ, ਸਬਲ ਹੁਇ ਪੀਨ'॥੨੬॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਆਪ ਕੀ ਤੇਬਰ ਪਾਇਸ, ਅੰਚਕ
ਭਏ ਸ਼ਗੁਨ ਸੁਭ ਆਇ। ਗਰਜੈ ਘਨ ਅਰੁ ਚਮਕੀ ਤਜਿਤਾ ਤਿਨ ਕੋ
ਦੇਖਿ ਬਿੱਧ ਹਰਾਖਾਇ।—ਬੈਠਹਿ ਤਖਤ, ਮਹਦ ਹੁਇ ਜੋਧਾ ਰਣ ਪ੍ਰਿਯ,
ਹਨਹਿ ਰਿਪੁਨਿ ਸਮੁਦਾਇ। ਗੁਣ ਬਿਸ਼ਾਲ, ਨਿਜਬੈਸ ਬਿਧਾਵਹਿ, ਗੁਰ
ਘਰ ਮਹਿ ਅਸਸੁਤ ਉਪਜਾਇ—'॥੨੭॥ ਸੁਨਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏਗੁਰ ਅਰਜਨ
ਮਹਿਮਾ ਸੰਤਨਿ ਕਰਹਿ ਉਚਾਰਾ 'ਸੁਸ਼ਕ ਸਬਲ ਜਲ' ਪਲ ਮਹਿ ਪੂਰੈ,
ਪੂਰਨ ਸੁਸ਼ਕ ਕਰਹਿ ਇਕ ਬਾਰ। ਰੰਕ ਰਾਵ ਤੇ, ਰਾਵ ਰੰਕ ਤੇ, ਮ੍ਰਿਤੁ
ਜੀਵਾਇ ਜਿਵਤਿ ਦੇਂ ਮਾਰਿ। ਅਚਲਚਲਾਵਹਿ, ਚਲਤਿ ਬਿਰਾਵਹਿ, ਬਾਕ
ਅਮਿਟ ਹੈਂ, ਪ੍ਰਗਟ ਸੰਸਾਰ ॥੨੮॥ ਅੰਤ ਸੰਤ* ਕੋ ਕੋਇ ਨ ਪਾਵਹਿ, ਸੁਰ
ਨਰ ਅਸੁਰ ਜਾਤਿ ਸਭਿ ਹਾਰਿ। ਸੰਤ ਹੁਕਮ ਕੋ ਫੇਰ ਨ ਸਾਕਹਿ, ਸਗਰੇ
ਸਾਦਰ ਲੇਂਸਿਰ ਧਾਰਾਬੁਢਾ ਸਾਹਿਬ ਤਪਕੀ ਮੂਰਤਿ, ਆਤਮ ਗਿਆਨੀਗੁਨ
ਗਨਸਾਰ'। ਜਿਹ ਸੇਵੇ ਬਾਂਡਤਿ ਹੁਇ ਪ੍ਰਾਪਤਿ, ਦੁਖ ਦਾਰਿਦ ਕੇ ਦੁੰਦ
ਬਿਦਾਰ'॥੨੯॥ ਏਹਗਾ॥ ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਗੁਨ ਬਿੱਧ ਕੇ ਬਰਨੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਆਪ।

*ਵਡੇ, ਭਾਵ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕਹੇ। *ਤਕਸ਼ੇ। *ਸੁੱਕੇ ਹੋਏ ਥਾਂ ਜਲ ਨਾਲ। *ਸਮੂਹ
ਸੰਸਾਰ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੇ। *ਸੰਤ ਨੂੰ ਨਿਤ ਅਵਤਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਦਾ ਜਗਤ
ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਸੰਤ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕਲਾ ਵਰਤਦੇ। ਨਿਰੋ ਅਭਿਆਸੀ ਯਾ
ਤਪਸੀ ਨੂੰ ਸੰਤ ਨਹੀਂ ਕਹੀਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਿਰੋ ਚਲੇ ਇਕੱਤ੍ਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਹੀਦਾ ਹੈ।
ਭਾਈ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਪੂਰਨ ਸੰਤ ਪੂਰਨ ਗੁਰਮੁਖ ਸੇ। ਉਹ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਦਾਸ ਤੇ ਭਗਤ ਸੇ, ਪਰ
ਮਹਾਂ ਕਲਾਵਾਨ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਦੱਸਣ ਨਹੀਂ
ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭਾਰਜਾ ਨੂੰ ਥੀ ਸੰਤ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਅਸੀਸ ਲੈਣ ਦੀ ਜਾਚ ਸਿਖਾਈ।
ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਆਪਣੀ ਆਤਮ ਸੱਤ੍ਵ ਪਰਉਪਕਾਰ ਪਰ ਤਾਂ ਖਰਚ ਕਰਦੇ ਸੇ, ਪਰ ਆਪਣੇ
ਕਿਸੇ ਮਨੋਰਥ ਸਿੱਧੀ ਲਈ ਰੂਹਾਨੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਸੇ ਵਰਤਦੇ। ਇਸੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰਿਹ
ਪੁੱਤਰ ਲਈ ਆਪ ਰੂਹਾਨੀ ਤਾਕਤ ਵਰਤਕੇ ਵਰ ਦਾਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਆਪਣੀ ਪਿਆਰੀ
ਤੇ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਇਕ ਪਤਿਬ੍ਰਤਾ ਦੇਵੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਜੱਗਿਆਸੁ ਬਣਕੇ
ਹੁਰ ਨਾਨਕ ਦੇ ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਨਮੂਨਾ ਭਾਈ ਬਿੱਧ ਜੀ ਤੋਂ ਵਰ ਯਾਚਨ ਲਈ ਕਿਹਾ
ਸੀ। ਬਿੱਧ ਜੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਕਹਿਕੇ ਪੂਰਾ ਅਦਬ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਫੇਰ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ
ਇਸ਼ਾਰਾ ਲਖਕੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਸੁਨਿ ਗੰਗਾ ਬੰਦਨ ਕਰੀ 'ਪੈਨ ਸਿੱਖ ਨਿਸ਼ਪਾਪ' ॥ ੩੦ ॥ ਜਨਮ ਦਾਰਿਦੀ
ਘਰ ਬਿਖੈ ਕਲਪ ਤਰੂ ਜਿਮ ਪਾਇ । ਤਿਮ ਪ੍ਰਸੰਨ ਗੰਗਾ ਭਈ ਚਿੰਤਾ
ਸਕਲ ਮਿਟਾਇ ॥ ੩੧ ॥ ਮੋਰਠਾ ॥ ਪਤਿ ਕੋ ਅਸਨ ਅਚਾਇ ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮ ਬੈਠੀ
ਨਿਕਟਿ । ਪੁਨ ਆਪਨਿ ਮੁਖਿ ਪਾਇ ਚਿਤ ਚਿੰਤਾ ਕਾਟੀ ਬਿਕਟ ॥ ੩੨ ॥
ਨਿਸ ਮਹਿ ਆਨੰਦ ਮਾਨਿ, ਸੁਪਤਿ ਜਥਾ ਸੁਖ ਹੋ ਰਹੇ । ਤਿਨ ਪਦ ਬੰਦਨ
ਠਾਨਿ, ਕਵਿ ਸੇਤੋਖ ਸਿੰਘ ਗੁਨ ਕਹੇ ॥ ੩੩ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ
ਗ੍ਰੰਥੇ ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਰਾਸੇ 'ਛਾਈ ਬੱਢੇ ਤੇ ਬਰ ਲੇਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਤ੍ਰਿਤਿਯੇ ਅੰਸੁ ॥ ੩ ॥

੪. [ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਜੀ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਿਆ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਉਰ ਗੰਗ ਜੁਤ ਪਰਮ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸੁ ਹੋਇ । ਚਹਤਿ
ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਡ ਤੇਜ ਮਯ ਜਿਹ ਸਮ ਦੁਤੀ ਨ ਕੋਇ ॥ ੧ ॥ ਕਬਿੱਤ ॥ ਬਿੱਧ ਬਰ
ਪਾਇ ਗੰਗ ਗਰਭ ਧਰਜੇ ਹੋ ਤਬਿ ਦੇਪਤਿ ਅਨੰਦ ਭਏ, ਦਾਸੀ ਅਰ
ਦਾਸ ਗਨ । ਔਰ ਹਿਤਕਾਰੀ ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏ ਭਾਰੀ ਸੁਨਿ-ਗੁਰੁ ਅਵਤਾਰੀ
ਪ੍ਰਗਟੈ ਗੋ ਜਿਸ ਜਾਸ ਗਨ ॥ ਹੋਇਗੀ ਬਧਾਈ, ਹਮ ਬਾਂਛਤਿ ਕੋ ਪਾਈ,
ਤਬਿ ਲਹੈ ਗੋ ਦਰਸੁ ਕਰੈ ਪੂਰਨ ਕੀ ਆਸ ਗਨ ॥ ਬਵੈ ਗੋ ਬਿਲਾਸੁ
ਗਨ ਹੋਰੈਗੋ ਪ੍ਰਕਾਸੁ ਗਨ, ਸੱਤ੍ਰ ਹੂੰ ਉਦਾਸ ਗਨ, ਲਹੈਗੋ ਬਿਨਾਸੁ
ਗਨ-॥ ੨ ॥ ਸੰਤਨ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਅਨੰਤ ਹੀ ਬਿਚਾਰੈ ਚਿਤ, ਸਮ
ਭਗਵੰਤ ਕੇ, ਮਿਲੈਗੋ ਅੰਤ ਤਾਂਹਿ ਸੋ ॥ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਉਰ ਧਾਰਜੇ
-ਜੋ ਉਚਾਰਜੇ ਸ੍ਰਾਪ ਤਾਂਕੋ ਸੱਤ ਹਨਿ ਬਨੈ, ਹੀਨ ਢਲ ਨਾਂਹਿ ਸੋ । ਪੁੱਤ੍ਰ ਤੇ
ਪ੍ਰਥਮ ਭਨਜੇ, ਪ੍ਰਥਮ ਹੀ ਭੋਗਜੇ ਜਾਇ, ਜੋਗਤਾ ਇਹੀ ਹੈ: ਦੁਖ ਸੁਖ ਸੇਵੈ
ਚਾਹਿ ਸੋ । ਬਚਨ ਅਮਿੱਟ ਹੈ, ਉਪਾਇ ਤੇ ਨ ਹੱਟ ਹੈ, ਅਨੇਕ ਹੀ ਪਲੱਟਿ
ਹੈ, ਨ ਮਿਟੈ ਲਟਕਾਹਿ ਸੋ-॥ ੩ ॥ ਇਤਨੇ ਮੈਂ ਸੁਧਿ ਸੁਨਿ ਸੁਲਹੀ ਕੋ
ਆਗਮਨ, ਬਾਹਨੀ ਸਹੀਸੁ ਪੰਚ ਸੰਗ ਭਟ ਭੀਰਕੀ ॥ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਕੋ ਮੀਤ, ਤਾਂ
ਪੈ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਪਠਾਇ ਨੀਤਿ, 'ਹਮਕੋ ਅਨੀਤ ਭਈ, ਗੀਤਿ ਨ ਗਹੀਰ ਕੀ' ।
ਜੇਠੋ ਮੈਂ ਸੁ ਬੈਠੋ ਰਹਜੇ, ਲਘੁ ਨੇ ਇਕੈਠੋ ਧਨ ਲੀਨਿ ਗੁਰਿਆਈ ਨ
ਸਹਾਇ ਤੋਹਿ ਬੀਰ ਕੀ ॥ ਐਸੇ ਸੁਨਿ ਆਯੋ ਸੰਗ ਅਧਿਕ ਸਮਾਜ ਲਜਾਯੋ,

^੧ਕਠਨ । ^੨ਜਿਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਜਸ ਹੋਵੇਗਾ । ^੩ਸਭ ਦੀ । ^੪ਤਿਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ । ^੫ਭੋਗੀਏ । ^੬ਅਨਿਕ
ਹੀ (ਤਰ੍ਹਾਂ) ਬਦਲੀਏ ਤੇ ਲਟਕਾਈਏ (ਛਾਵ ਦੇਰੀ ਪਾਈਏ) ਉਹ ਮਿਟ ਨਹੀਂ ਸੱਕਦੇ । ^੭ਮੈਨਾ
ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਨਾਲ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀ ਭੀੜ ਹੈ । ^੮(ਜੋ) ਵਡਿਆਂ ਆਦਮੀਆਂ ਦੀ ਗੀਤੀ ਨਹੀਂ
ਉਹ ਅਨੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ । ^੯ਤੋਂ ਸੂਰਮੇ ਦੀ ।

ਜੇਨ ਕੇਨ ਰੀਤਿ^੧ ਲੀਨਿ ਆਗਸਾ ਜਹਾਂਗੀਰ ਕੀ ॥੪॥ ਕੀਨਸਿ ਖੁਟਾਈ
-ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਬਾਧਿ ਲੇਉਂ, ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰਾ ਲੁਟਿ, ਦੇਉ ਮੈਂ ਸਜਾਇ ਕੋ।
ਮੀਤ ਪਰ ਕਰੋਂ ਉਪਕਾਰ ਕੋ ਸਿਧਾਰਿ ਕਰਿ-ਆਯੋ ਰਿਸ ਧਾਰਿ ਕੈ ਲੈ
ਅਨੀ ਸਮੁਦਾਇ ਕੋ ਸਾਰੋ ਭੇਵ ਸੁਨੈ ਗੁਰਦੇਵ ਸਮੇ ਜਾਨਿ ਲੇਵ^੨-ਆਇ,
ਅਹੰਮੇਵ ਜੁਤ ਜਮਨ ਕੁਦਾਇ ਸੇ^੩। ਹੋਇ ਫਲ ਸਾਪਕੋ ਅਵਾਸਤਜੈ ਆਪ^੪
ਕੋ ਸਮੇਤ ਹੈ ਸੀਤਾਪ, ਪਰੈ ਭਾਜਰ ਸਥਾਇ ਸੇ^੫-॥ ੫ ॥ ਘਰ ਕੋ ਸਮਾਜ
ਲਾਇ, ਨਰਨਿ ਬਿਸਾਵ ਭਯੋ, ਚਲੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ, ਤ੍ਰਾਸ ਧਰਿ ਸੈਨ ਕੋ^੬।
ਨਗਰ ਕੇ ਸੰਗ ਨਰ ਚਲੇ ਹੋਂ ਦੁਖਤਿ ਉਟ, ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕੋ ਗਾਰਿ ਦੇਤਿ,
ਸੁਨੇ ਕਰਿ ਐਨ ਕੋ। ਗ੍ਰਾਮ ਹੈ ਵਡਾਲੀ ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਕੈ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਭਏ, ਬਸੇ
ਹੋਂ ਅਸੇਸ਼, ਕੀਨ ਸੈਨ ਜਾਇ ਰੈਨ ਕੋ^੭। ਗੁਰੂ ਗਨ ਗਾਵੈਂ, ਸਤਿਨਾਮ ਸਭਿ
ਧਰਾਵੈਂ, ਸਿਖ ਸੰਗ ਸੁਖ ਪਾਵੈਂ, ਯੋਂ ਅਲਾਵੈਂ ਹਮੈ ਭੈ ਨ ਕੋ^੮ ॥੬॥ 'ਸੁਲਹੀ
ਜਮਨ' ਆਯੋ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਨੇ ਸੁਨਿ ਪਾਯੋ, 'ਸੰਗ ਚਮੁ ਲਜਾਯੋ, ਭਯੋ ਹੇਤ
ਮੇਰੇ ਆਵਨੋ'। ਸ਼ਤ੍ਰੂ ਹੈ ਸਹੋਦਰ ਸੁਤਨਾਗ ਰਾਯੋ ਘਰ ਅਬਿ, ਜਾਇ ਮਿਲੋਂ

^੧ਜਿਸ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ। ^੨ਜਾਣ ਲਿਆ। ^੩ਜਮਨ=ਯਵਨ (ਆਯੋਨੀਆਂ=ਯੂਨਾਨ ਦਾ ਵਾਸੀ=)
ਵਿਦੇਸ਼ੀ, ਮੁਸਲਮਾਨ। ਕੇ+ਦਾਇ+ਸੇ=ਖੇਟੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ। ^੪ਆਪਣਾ। ^੫ਦੁਖ ਸਮੇਤ
ਹੋਕੇ ਭਾਜੜ ਪਏਗੀ ਇਸ ਥਾਂ ਤੋਂ। ^੬ਘਰ ਦਾ ਸਮਾਨ ਲੱਦਕੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਟੁਰ ਪਏ,
ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਭਰ ਕਰਕੇ ਵਿਖਾਏ (=ਦੁਖ) ਹੋਇਆ (ਅ) 'ਤ੍ਰਾਸ ਧਰ ਸੈਨਕੋ' ਅੱਗੇ
ਜਾਇਗਾ ਕਿ ਸੈਨਾਂ ਦਾ ਭਰ ਕਰਕੇ ਨਗਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਬੀ ਨਾਲ ਟੁਰ ਪਏ। ^੭ਭਿਰਾ।

*ਆਪਣੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਆਤਮ ਬਲ ਨਹੀਂ ਵਰਤਣਾ ਇਹ ਅਸੂਲ ਸਤਿਗੁਰਾਂ
ਦੇਖੇ ਖੀ ਵਰਤਿਆ। ਸਾਧਾਰਨ ਇਨਸਾਨੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨੂੰ ਇਨਸਾਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕਰਨੇ
ਲਈ ਆਪ ਉਠਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਦੂਸਰਾ ਵਿਚ ਭੇਤ ਇਹ ਬੀ ਸੀ ਕਿ ਆਪ ਮਹਾਂ ਤਜਾਰੀ ਸੇ।
ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਦਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਜੇਰੇ ਜੁਲਮ ਨਾਲ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਤੋਂ ਆਪ ਨੂੰ ਕੱਢਕੇ ਮੈਂ ਫੇਰ
ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਸਕਾਂਗਾ। ਪਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਉਹ ਘੜੀ ਅਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿ ਜਿਸ
ਵਿਚ ਨਗਰ ਦਾ ਘਰ ਬਾਹ ਲੁਟੀਏ ਤੇ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਆਦਿ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪਵੇ,
ਕਿਨਾਰਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹਾ ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਬੀਤਰਾਗ ਹੋਣ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ
ਬੰਨ੍ਹ ਵਿਖਾਯਾ। ਵਡਾਲੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੋਂ ਪੱਛੋਂ ਭੂ ਦੇ ਰੁਖ ਨੂੰ ਚਾਰ ਕੁ ਮੀਲ ਤੇ ਹੈ,
ਪੁਰਾਣੀ ਹਵੇਲੀ ਤੇ ਅੰਦਰ ਗੰਬਦ ਹੇਠ ਬੜਾ ਅਵਤਾਰ ਅਸਥਾਨ ਹੁਣ ਤੱਕ ਹੈ। ਪਿੰਡੋਂ ਬਾਹਰ
ਇਕ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਛੇਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਦਮਦਮਾ ਹੈ, ਤੇ ਮੀਲ ਕੁ ਪਰੇ ਫਿਹਰਟੇ ਦਾ ਖੂਹ ਤੇ
ਮੰਦਿਰ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਬਸੰਤ ਦਾ ਮੇਲਾ ਹਰ ਸਾਲ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੀਂ
ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਵੇਲੇ ਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਪਰ ਹੁਣ ਜ਼ਿੰਮੀਂਦਾਰ ਕਾਬਜ਼ ਸੁਣੀਂਦੇ ਹਨ।

ਆਗੇ ਕਰੋਂ ਤਿਸੈ ਹਰਖਾਵਨੋ । ਆਵੈ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰਿ ਖੇਚਲ ਕਰੈਗੋ ਬਹੁ,
 ਯਾਪੇ ਰੋਕੋਂ ਜਾਇ, ਭਯੋ ਕਾਜ ਮਨ ਭਾਵਨੋ।—ਕਰਜੋਤਬਿ ਜਾਵਨੋ ਪਦਾਰਥ
 ਸੁਹਾਵਨੋ ਲੈ, ਹੋਇ ਗਰਬਾਵਨੋ^੧ ਬਿਸਾਲ ਚਿਤਚਾਵਨੋ^੨॥੭॥ ਮਿਲਜੋ ਜਾਇ
 ਆਗੇ, ਦੇਖਿ ਦੇਉ ਅਨੁਰਾਗੋ ਮਨ^੩, ਗਰੇ ਸੰਗ ਲਾਗੇ, ਪੁਨ ਬੈਠੇ ਮੁਸਕਾਇ
 ਕਰਿ । ਜਾਵਤ^੪ ਕੇ ਹੇਤ ਧਨ ਦੀਨੋ ਹਿਤ ਕੀਨੋ ਬਹੁ ‘ਆਏ ਹੋ ਕਰਮ’
 ਧਰਿ ਮੀਤ ਸੁਖਦਾਇਕਰਿ^੫। ਸੁਲਹੀਭਨਤਿ^੬ ‘ਮੈਂ ਨ ਲੋਵੋਂ ਧਨ, ਅਨਥਨ’
 ਦੇਨੋ ਬਨੈ ਗੁਰੂ ਤੁਮ ਮਾਨੈ ਜਗ ਭਾਇ ਕਰਿ। ਬਾਂਛਤਿ ਕੋ ਪਾਇਕਰਿ, ਸੀਸ
 ਕੋ ਨਿਵਾਇ ਕਰਿ ਭੇਟਨਿ ਚਢਾਇ ਕਰਿ, ਬਨੈ ਸਿਖ ਆਇ ਕਰਿ^੭॥੮॥
 ਸ੍ਰੇਯਾ ॥ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਸੁਲਹੀ ਸੋਂ ਭਨੈ ‘ਸੁਨਿ ਮੀਤ ਗੁਰੂ ਘਰਕੋ ਇਹ ਜਾਨਿ
 ਪ੍ਰਸਾਦੁ। ਧਨ ਦੇਗ ਕੇ ਹੇਤ ਦਯੋਂ ਤੁਮ ਕੋ, ਲਿਹੁ ਆਪ, ਕਰੋ ਹਮਰੇ ਅਹਿ-
 ਲਾਦੁ। ਬਿਸਵਾਸ ਬਿਸਾਲ ਅਹੈ ਤੁਮਰੇ ਪਰ, ਦੇਖ ਸਕੈ ਨਹਿ ਮੋਰ ਬਿਸਾਦੁ^੮।
 ਬਲ ਸੰਗ ਸਹਾਇਕ ਹੋ ਰਿਪੁ ਘਾਇਕ^੯ ਕੋ ਨ ਸਕੈ ਕਰਿ ਮੇ ਸੋਂ
 ਬਿਬਾਦੁ^{੧੦} ॥ ੯ ॥ ਕਾਥੋਤ ॥ ਸੁਲਹੀ ਸਲਾਹੈ ‘ਤੁਮ ਸਖਾ ਹੋ ਬਿਸਾਲ ਮੇਰੇ
 ਤੇਰੀ ਸੁਧਿ ਸੁਨਿ ਕੈ ਚਢਾਈ ਕਰਿ^{੧੧} ਆਇਉ । ਬੀਧੋ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ,
 ਲੇਹੁ ਮੈਂ ਪਕਰਿ ਕਰਿ, ਰਾਮਦਾਸ ਨਗਰੀ ਕੋ ਸਗਰੀ ਲੁਟਾਇਉ^{੧੨}।
 ਤੋਹਿ ਸੋਂ ਮਿਲਾਪ ਕਰਿ, ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਰਿ, ਰਿਪੁਨਿ ਸੰਤਾਪ ਕਰਿ,
 ਸਾਹੁ ਪਾਸ ਜਾਇਉ^{੧੩}। ਸਭਿਕੋ ਸੁਨਾਇਉ^{੧੪}, ਗੁਰੂ ਤੁਮਹਿ ਬਨਾਇਉ^{੧੫}, ਸਖਾ
 ਕੋ ਸੁਖਦਾਇਉ ਬਿਸਾਲ ਜਸ ਪਾਇਉ^{੧੬} ॥੧੦॥ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਬਖਾਨੀ ‘ਸਾਧ
 ਸਾਧ’^{੧੭} ਪ੍ਰੀਤਿ ਠਾਨੀ, ਸੁਭ ਕੀਰਤਿ ਮਹਾਨੀ ਜਗ ਭਈ ਸਖਾ ਦੋਇਕੀ^{੧੮}।
 ਆਗਮਨ ਤੇਰੇ ਸੁਨਿ ਗਯੋ ਹੈ ਪਲਾਇ ਰਿਪੁ ਪੁਰੀ ਕੋ ਉਜਾਰੁ ਕਿਯੋ,
 ਵਸਤੁ ਨ ਕੋਇਕੀ^{੧੯}। ਮਹਾਂ ਸਮਰੱਥ ਤੁਮ ਨਾਮ ਲੀਏ ਕਾਮ ਹੋਹਿ, ਆਪ
 ਚਲਿਆਏ ਪੁਨਿਚੀਤ। ਕਿਸ ਲੋਇ^{੨੦} ਕੀ। ਕ੍ਰਿਤ ਕ੍ਰਿਤ ਕੀਨਿ^{੨੧} ਸਭਿ ਕਾਜ
 ਕੋ ਸੁਧਾਰ ਦੀਨਿ, ਮੈ ਪੈ ਉਪਕਾਰਕੀਨਿ, ਰੀਤਿ ਤਰੁਤੋਇਕੀ^{੨੨}॥੧੧॥ ਸ੍ਰੇਯਾ॥

^੧ਰੋਕਾਰੀ ਹੋ ਕਰਕੇ। ^੨ਚਿਤ ਵਿਚ ਚਾ ਕਰਕੇ। ^੩ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੋਏ ਮਨ ਕਰਕੇ। ^੪ਰੋਟੀ ਦੇਣੀ
 [ਅਃ, ਜ਼ਿਆਫਤ]। ^੫ਕ੍ਰਿਪਾ। ^੬ਸੁਖਦਾਈ ਕਰਨ ਲਈ। ^੭ਇਹ ਅਨੁਬਣ ਦੀ ਗਲ ਹੈ।
^੮ਲੰਗਰ ਵਾਸਤੇ। ^੯ਮੇਰਾ ਦੁਖ। ^{੧੦}ਵੇਰੀ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਤਾ। ^{੧੧}ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬਗੜਾ। ^{੧੨}ਸ਼ਾਬਾਸ਼
 ਸ਼ਾਬਾਸ਼। ^{੧੩}ਦੇਹਾਂ ਮਿੱਤ੍ਰਾਂ ਦੀ। ^{੧੪}ਕੋਈ (ਕਿਸੇ) ਦੀ ਵਸਤੁ ਨਹੀਂ (ਇਥੇ ਰਹੀ)। ^{੧੫}ਪੁਰਸ਼।
^{੧੬}ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ^{੧੭}ਥਿਛ ਤੇ ਜਲ ਦੀ ਗੰਭੀ, ਦੋਇ ਮਿਲ ਇੱਕ ਰੂਪ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

*ਪਾ:-ਚਢਾਇ ਨਰ ।

ਮੈਂ ਅਥਿ ਲੋਕ ਬੁਲਾਇ ਮਿਲਾਇਕੇ ਫੇਰ ਪੁਰੀ ਕੇ ਬਨਾਇ ਬਸਾਉਂ । ਜੇ
ਉਜਰੇ ਉਜਰੇ ਸੇ ਰਹੇ, ਪੁਨਿ ਆਇਬਸੈਂ ਤਬਿ ਮੈਂ ਨ ਹਟਾਉਂ । ਆਪਪਯਾਨ
ਕਰੇ ਘਰਕੇ ਸੁਖ ਹੋਹਿ ਤੁਮੈਂਇਮੁ ਨੀਤ ਮਨਾਉਂ । ਸ਼ਾਹੁਸੇਂ ਮੇਲਰਹੇ ਨਿਤ
ਬਾਵਤਿ ਚੋਗਨ 'ਕਾਮ ਅਸੀਸਮੈਂ ਗਾਉਂ' ॥੧੨॥ ਕਥਿਤ ॥ ਸੁਲਹੀ ਸੁਲਹੀ ਸੁਪਿ
ਮਹਾਂ ਦੁਰਬੁੱਧੀ ਕੂਰ ਆਨੰਦ ਬਿਲੇਦ ਤੇ ਬਦਨ ਮੁਸਕਾਇ ਕਰਿ । 'ਗਯੋ
ਭਾਜ ਜਾਨਿ ਦੇਹੁ, ਕਾਹੇ ਤਿਸ ਨਾਮ ਲੇਹੁ, ਰਾਖੇ ਨਿਜ ਰੋਹ ਸਭਿ ਨਗਰੀ
ਬਸਾਇ ਕਰਿ। ਫੇਰ ਬਸੈ ਆਇ ਕਰਿ ਬੈਰ ਕੇ ਲਗਾਇ ਕਰਿ, ਆਪ ਪੁਜ-
ਵਾਇ ਕਰਿ ਧਨ ਸਮੁਦਾਇ ਕਰਿ' । ਦੀਜੈ ਮੇਂ ਸੁਨਾਇ ਕਰਿ, ਆਵੈਂ ਪੀਥ
ਧਾਇ ਕਰਿ, ਤਬਿਹੀ ਗਹਾਇ ਕਰਿ ਦੇਵੈਂ ਮਰਵਾਇ ਕਰਿ' ॥੧੩॥ ਅੰਸੇ ਕਹਿ
ਧੀਰ ਦੀਨ ਮਿਲੇ ਦੋਉ ਬੀਰ ਸਮ' ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਯੋ ਨਿਜ ਧਾਮ
ਆਇਉ । ਸੁਲਹੀ ਬਿਤਾਇ ਨਿਸਿ ਔਰ ਕਾਮ ਹੇਤ ਗਯੋ, ਹੁਤੋ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਿ
ਕੇ ਸੁ ਨੀਕੇ ਸੁਧਰਾਇਉਂ । ਫੇਰ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਕੇ ਪਯਾਨੇ ਕੀਨ ਮੰਦ ਮਤਿ
ਬਾਹਨੀ ਸਮੀਪ ਤੇ ਅਧਿਕ ਗਰਬਾਇਉ । ਚਾਹੈਂ ਚਿਤ ਕਰੈਂ ਸੋਇ, ਆਗੇ
ਨਾਹੀ ਅਰੈ ਕੋਇ, ਮਾਨੇ ਤੁਰਕੇਸੁ ਬੈਨ, ਮੈਂਜਬਾ ਅਲਾਇਉਂ- ॥੧੪॥ ਰਾਮ-
ਦਾਸ ਪੁਰੀ ਮੈਂ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਰਹਜੇ ਧਾਮਕਰਿ ਬੋਰੀਕੁਛ ਭੇਟਆਵੈ ਤਪਜੇ ਰਹੈ
ਰਾਤ ਦਿਨ । ਲਾਲਸਾ ਦਰਬ ਕੀ-ਸਰਬ ਮੋਹਿ ਪੂਜੈਂ ਆਇ ਬਾਢੈ ਬਡਿ-
ਆਈ-ਪਿਤ ਸਮਤਾ ਕੇ ਚਾਹੈ ਮਨ' । ਸੰਗਤਾਂ ਅਨੁਜ ਪਾਸ ਜਾਤਿਕੇ
ਬਿਲੈਕੇ ਸੁਨੈ, ਤਜੈਂ ਤਜੈਂ ਬਢੈ ਕ੍ਰੋਧ ਯੁਤ ਈਰਖਾਕੇ ਬੋਧਬਿਨ' । ਜੈਸੇ ਪਟ-
ਬੀਜਨੋ ਚਹਤਿ ਰਵਿ ਬੀਜਨੋ ਨ ਜਾਨੈ ਤੇਜਫੀਜਨੋ' ਬਿਸਾਲਤਾ ਜਨਾਇ

'ਨਿਤ ਵਧਦਾ ਰਹੇ (ਤੇਰਾ) ਕੰਮ ਚੋਗੁਣਾ ਹੋਵੇ (ਇਹ) । 'ਸੁਲਹੀ ਨੇ ਸੁਧ ਲੋਕੇ ਭਾਵ ਪ੍ਰਿਯੇ
ਈਆਂ ਗਲਾਂ ਸੁਣਕੇ । 'ਹਸਕੇ (ਕਹਿਆ) । 'ਭਾਵ ਇਕੱਠਾ ਕਰੇ । 'ਭਗਵਾਂ ਵੀਡੂੰ । 'ਜੇ
ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਸੀ । 'ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ । 'ਭਾਵ ਜਹਾਂਗੀਰ । 'ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਨੂੰ ਮਨ
ਵਿਖੇ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ । 'ਛੋਟੇ ਭਿਰਾ ਪਾਸ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੂੰ । 'ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾ । 'ਜਿਵੇਂ
ਟਿਟਾਣਾ (ਮਾਨੋ ਆਪਣੀ ਵਡਿਆਈ ਜਣਾ ਕੇ ਚਾਹਵੇ) 'ਰਵਿ + ਬੀ + ਜਨੋ = 'ਕਿ ਮੈਂ ਬੀ ਸੂਰਜ
ਜਾਣਿਆ ਜਾਵਾਂ (ਪਰ ਉਹ ਅਪਣੇ) ਚਾਨਣੇ ਦੇ ਛੋਟਾਪਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ । (ਅ) (ਰਵਿ +
ਬੀ + ਜਨੋ = ਕਿ) ਸੂਰਜ (ਮੈਂ ਅਪਣਾ ਆਪ) ਜਣਾਵਾਂ, ਪਰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ (ਕਿ ਜਦੋਂ ਆਪ
ਜਲਾਉਣ ਲਈ ਮੈਂ ਸੂਰਜ ਸਾਹਮਣੇ ਆਯਾ ਤਾਂ ਮੇਰਾ) ਤੇਜ ਛੱਜ ਜਾਵੇਗਾ । (ਇਨ ਵੇਲੇ
ਟਿਟੇਣੇ ਦੀ ਚਮਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ।)

[ਯਹੀ ਪ੍ਰਥਮ ਚੌਥੇ ਅਲਛੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਹੇਠ]

ਜਨੁ ॥੧੫॥ ਪਤਿਸਾਹ ਪੰਚਮ ਪ੍ਰੀਚ ਕੋ ਨ ਰੰਚ ਜਾਨੈ^੧ ਸੂਧੋ ਈ ਸੁਭਾਵ
 ਰਹੇ ਗਾਮ ਤਿਸ ਜਾਇ ਕਰਿ। ਪਰਓਪਕਾਰ ਹੋਤ ਧਾਰਨ ਸਰੀਰ ਕਰਜੋ
 ਜਹਾਂ ਰਹੈ ਤਹਾਂ ਚਹੈ ਹਿਤ ਸਮਦਾਇਨਗ। ਪੁਰਬ ਕਰਾਏ^੨ ਧਾਮ ਬਾਸਿਬੇ
 ਕੋ ਅਭਿਰਾਮ, ਜੇਤੇ ਮੈਂ ਸਖੇਨ ਬਸੈਂ ਤੇਤੇ ਕੀਨਿ ਬਾਇ ਬਰ। ਗਏ ਸੰਗ
 ਲੋਕ ਜੇਈ ਬਸੈਂ ਕਰਿ ਓਕ^੩ ਤੇਈ, ਗੁਰੂ ਕੀ ਸ਼ਰੀਨ ਮੈਂ ਅਸ਼ੋਕ ਸਖ ਪਾਇ
 ਉਰ॥੧੬॥ ਪੁਨ ਲਗਵਾਯੋ ਕੂਪ ਮਹਿਮਾ ਅਨੁਪ ਭਨੀ, ਨਾਮ ਹੈ ਛਿਹਰਟਾ
 ਅਜੋ ਸੁ ਲਗ ਜਾਨੀਯਹਿ ॥ ਮੱਜਨ ਜੋ ਕਰੈ ਨਰ, ਪਾਪਨ ਸੋ ਪਰਹਰਿ^੪
 ਜੋਗ ਹੈ ਸੁਰਗ^੫ ਕੇ ਸੰਗਲ ਸੁਖਦਾਨੀਅਹਿ। ਮਾਸ ਮਾਸ ਪ੍ਰਤਿ ਇਸ਼ਨਾਨੈ
 ਇਸ ਥਾਨ ਆਨਿ*ਨੰਦਨ^੬ ਅਨੰਦ ਲਹਿ ਨਾਰੀ ਦੁਖਹਾਨੀਅਹਿ। ਬਾਂਛਤਿ
 ਅਪਰ ਲਹੈ, ਦੋਸ਼ਨੁ ਕੋ ਦਹੈ ਨਰ, ਸਤਿਗੁਰੁ ਸ਼ਰਧਾ ਬਿਲੰਦ ਹੋਇ
 ਮਾਨੀਅਹਿ ॥੧੭॥ ਕਬਿਤ॥ ਆਏ ਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਬਿਸੇਸ਼^੭ ਲੇ ਉਪਾਇਨ ਕੋ
 ਬੁਝਿ ਬੁਝਿ ਜਾਤਿ ਹੈਂ ਵਡਾਲੀ ਗੁਰ ਪਾਸ ਕੋ। ਅਨਿਕ ਪਦਾਰਥ ਸਕਾਰਥੇ
 ਕਰਤਿ ਨਰ ਅਰਪੈਂ ਚਰਨ ਤੀਰ, ਬੋਲੈਂ ਅਰਦਾਸ ਕੋ। ਭੀਰ ਭਈਰਹੋਇਕ
 ਆਵਤਿ ਹੈ ਜਾਤਿ ਕੋਈ, ਸੇਵਾ ਕੋ ਕਮਾਵੈਂ ਕੋਈ ਹੋਰਿ ਸੁਖਰਾਸ ਕੋ^੮।
 ਕਰਤੇ ਕਰਾਹੁ ਬਹੁ ਬਰਤੇ ਉਮਾਹ ਹੋਤਿ ਹਰਤੇ^੯ ਉਪਾਧਿ ਗਨ, ਧਰਤੇ
 ਪਕਾਸ਼^{੧੦} ਕੋ॥੧੮॥ ਖੁਰਾਸਾਨ, ਕਾਬਲ, ਪਿਸ਼ੌਰ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਪੁਰਿ, ਪੰਨੀ, ਘੋਪ,
 ਲੰਮੇਦੇਸ਼ ਆਵੈਂ ਦਰਸਾਨਿ ਹਿਤ^{੧੧}। ਬਲਖ ਬੁਖਾਰਾ, ਮੁਲਤਾਨ ਤੇ ਮਹਾਂਨਨਰ
 ਸੰਗਤਿ ਪਹੁਚੈ ਆਇਭੇਟ ਅਰਪਾਨਿ^{੧੨} ਹਿਤ। ਔਰ ਦੂਰਿ ਦੂਰਿ ਤੇ ਹਦੂਰ^{੧੩}

^੧ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਹੰਚਕ ਭਰਬੀ ਛਲ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ^੨ਬਣਵਾਏ। ^੩ਪਰ।
^੪ਦੂਰ ਕਰਕੇ। ^੫ਸੁਰਗ ਦੇ ਲਾਇਕ। ^੬ਪੁੱਤ੍ਰ ਦਾ। ^੭ਹੋਰ ਵਾਂਛਤ (ਵਰ) ਲਏਗਾ। ^੮ਦੇਖਦੇ
 ਹਨ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਖਾਣ, ਭਾਵ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ) ਨੂੰ। ^੯ਨਾਸ਼ ਕਰਦੇ। ^{੧੦}ਗਜਾਨ।
^{੧੧}ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ। ^{੧੨}ਅਰਪਣ। ^{੧੩}ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚੋਂ।

*ਪਾ: -ਜੋਈ।

†ਪਾ: -ਬਿਸਾਲ।

‡ਪਾ: -ਪੁਨ।

[ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਪਯਾਯ ਦੀ ਯਾਦੀ]

(ੲ) ਬੀਜਨੋ=ਪੱਖਾ। ਟਟੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਰਜ (ਮੇਰੇ) ਪੱਖਾ ਕਰੇ। (ਪਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ
 ਕਿ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਉਸਦਾ) ਤੇਜ਼ ਵਿੱਜ ਜਾਵੇਗਾ। (ਸ) ਸੰਭਾਵਨਾ ਇਹ ਬੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਖੇ
 ਪਾਠ ਸੀ 'ਰਵਿ ਬੀਜਨੋ'=ਟਟੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸੂਰਜ ਹੋ ਜਾਵਾਂ। ਪਰੰਤੂ ਜਿਤਨੇ ਨੁਸਖੇ
 ਲਿਖਤੀ ਅਰ ਛਾਪੇ ਦੇ ਅਸੀਂ ਵੇਖੇ ਹਨ ਸਭਨਾਂ ਵਿਚ ਪਾਠ ਬੀਜਨੋ ਹੈ, ਬੀਜਨੋ ਨਹੀਂ। (ਹ)
 ਚਹਤਿ+ਰਵਿ+ਬੀ+ਜਨੋ=ਮਾਨੋ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਬੀਅ=) ਦੂਸਰਾ ਸੂਰਜ (ਬਣਨਾ)।

ਪੂਰ ਕਾਮਨਾ ਕੋ ਰੂਰ ਮੁਖ ਦੇਖਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਹਰਖਾਨ ਹਿਤ। ਸਦਾ ਸੁਖ ਮਾਨਿ
 ਚਿਤ ਕੋਉ ਰਹੈ ਪਾਸ ਨਿਤ, ਸੇਵਤਿ ਸੁਜਾਨ ਬਿਤ ਲੋਨਿ ਰਿਦੈ ਗਸਾਨ
 ਹਿਤ॥੧੯॥ ਦੁਸ਼ਮਨ ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਦਾਹ ਹੋਤਿ ਦਖੀ ਬਹੁ, ਜਰੀ ਹੂੰ ਨ ਜਾਇ
 ਖੁਨਸਾਇ ਨਿੰਦੁ ਭਾਖਤੇ। ਬਕ ਕੇ ਕਰਮ ਕਰੈ, ਹੀਸਨਿ ਕੀ ਰੀਸਿ ਧਰੈ
 ਉਘਰੈ ਕਪਟ ਜਾਨੈ ਧਨ ਅਭਿਲਾਖ ਤੇ। ਬਸ ਨ ਬਸਾਇ ਠਾਨੇ ਅਨਿਕ
 ਉਪਾਇ ਮੂਢ, ਝੁਠੇ ਹੂੰ ਬਿਬਾਦ ਤੇ ਮਹਾਂਨ ਮਨ ਮਾਖਤੇ। ਰਿਦੈ ਗੋਪ ਰਾਖਤੇ
 ਬਿਲੇਦ ਬਿਸੈ ਕਾਂਖਤੇ ਬਡਨੈ ਕੀ ਸੀਮ ਨਾਖਤੇ। ਨਾ ਸੇਵਾ ਬਿਖੈ ਗਾਖਤੇ
 ॥ ੨੦ ॥ ਸ੍ਰੇਯਾ॥ ਗ੍ਰਾਮ ਵਡਾਲੀ ਬਸੇ ਸੁਖ ਸੇਂ ਨਵ ਮਾਸ ਤਹਾਂ ਇਸ ਭਾਂਤਿ
 ਬਿਤਾਏ। ਸਿੱਖ ਸਮੂਹ ਕੀ ਸ੍ਰੇਯ ਕਰੈਂ ਸਤਿਨਾਮ ਰਹੈਂ ਲਿਵ ਦੋਤਿ ਲਗਾਏ।
 ਮੇਲਿ ਰਹੈ ਬਹੁ ਸੰਗਤ ਕੋ, ਧਨਿ ਬਿੰਦੁ ਪਦਾਰਥ ਭੇਟ ਚੜਾਏ। ਸੋ ਉਪ-
 ਕਾਰ ਕੇ ਕਾਰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕ੍ਰਪ* ਤੇ ਆਦਿਕ ਦੇਂ ਬਨਵਾਏ ॥ ੨੧ ॥ ਦੋਗ
 ਚਲੈ ਦਿਨ ਰੈਨਿ ਨਿਰੰਤਰ, ਬਿੰਦੁ ਮਸਿੰਦੁ ਹੀ ਕਾਰ ਗੁਜਾਰੈਂ। ਆਪ
 ਗੁਰੂ ਧਨ ਕੋ ਨ ਛੁਵੈਂ ਕਰ ਸੇਵਕ ਆਨਿ ਧਰੈਂ ਚੁ ਅਗਾਰੈਂ। ਲੇਹਿ ਸੰਭਾਰ
 ਪਦਾਰਥ ਜੋ ਸਭਿ ਪੈ ਖਰਚੈਂ ਜਿਮ ਆਪ ਉਚਾਰੈਂ। ਕੇਵਲ ਹੋਤ ਸਭੈ ਉਪ-
 ਕਾਰ ਕੇ, ਹੋਰਿ ਤਿਲੋਕ† ਪ੍ਰਸੰਸ ਪਸਾਰੈਂ ॥ ੨੨ ॥ ਮਾਸ ਚਢ੍ਹੈ ਦਸਮੇ ਗੁਭ
 ਕੋ ਜਬਿ ਹੋਤਿ ਭਯੋ ਸੁ ਪ੍ਰਸੂਤ ਸਮੋ। ਧਾਇ ਜਿ ਸਸਾਨੀ ਬੁਲਾਇ ਲਈਤ ਬਿ,
 ਆਨਿ ਅਸੀਸ ਦੀ ਨੰਦ ਜਮੋ। ਕੈਸਠ ਅੰਤਰਿ ਦੀਪਕ ਆਠ ਦਿਪਾਇ
 ਧਰੇ ਕਰਿ ਦੂਰਿ ਤਮੋ। ਸੋਨੰ ਸਭੈ ਸੁਭ, ਵਾਰ ਨਿਛੱਤ੍ਰਿਨਿ ਨੌਗ੍ਰਿਹ ਆਨਿਕੈ
 ਕੀਨਿ ਨਮੋ॥੨੩॥ ਸੈਮਤ ਸੋਲਹਿ ਸੈ ਅਰੁ ਬਾਵਨ ਹਾੜ ਇਕੀਸਵੀ ਕੋ
 ਦਿਨ ਸੋਉ। ਜਾਮਨੀ ਆਧਿ ਬਿਤੀਤਿ ਭਈ ਜਬਿ, ਪੁੱਖਰ ਨਿਛੱਤ ਸਮੋ ਤਬਿ
 ਹੋਉ। ਔਰ ਭਲੇ ਗ੍ਰਿਹ ਰਾਜ ਕੋ ਜੋਗ* ਭਾ ਰੂਪ ਮਨੋਗ ਸੁ ਬਾਲਕ ਜੋਉ।
 ਧਾਇਨਿ ਸੇਵਤਿ ਤੇ ਜਨਮਜੋ ਸੁਨੁ* ਦੇਖਿ ਅਨੰਦ ਕਰੈ ਸਭਿ ਕੋਉ॥੨੪॥

*ਬਗਲੇ ਦੇ। *ਧਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵਾਲੇ ਹਨ। *ਵਸ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ। *ਬਗੜਾ ਕਰ ਥੁਠੇ
 ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਬੜਾ ਮਨ ਵਿੱਚ ਰੁੱਸਾ ਫਰਦੇ ਹਨ। *ਹੋਂਦ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। *ਭਾਵ ਸੇਵਾ ਵਿਚ
 ਨਹੀਂ ਲਗਾਏ। *ਦਾਈ। *ਪੁਤਰ ਜੰਮਣ ਦੀ। *ਅੰਧੇਰਾ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ। *ਸ਼ਗਨ।
 *ਨਵਾਂ ਗ੍ਰਹਾਂ ਨੇ ਆਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ)। *੧੬੫੨ ਹਾੜ ਦੀ
 ੨੧ਵੀਂ ਦਾ। *ਰਾਜ ਗ੍ਰਹਾਂ ਦਾ ਮੇਲ। *ਪੁੱਤ੍ਰ [ਮਿਸ਼: ਸੁਨੁ]।

*ਇਹ ਪੁਰਾਤਨ ਖੁਹ ਵਡਾਲੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਦੇ ਦਰਵਜੇ ਦੇ
 ਮਾਹਮਣੇ ਕੋਲ ਵਾਰ ਹੀ ਹੁਣ ਤਕ ਵਿਦਮਾਨ ਹੈ। †ਪਾ:-ਦੇਰਤਿ ਲੋਕ।

ਵੇਹਗ॥ ਆਦਿਤਵਾਰ^੧ ਸੁ ਦਿਨ ਮਹਾਂ ਬਿਤਿ ਇਕਾਦਸੀ ਜਾਨਿ । ਸੁਕਲ
ਪੱਖਸ ਆਖਾੜ ਕੋ ਪ੍ਰਗਟੇ ਗੁਰੁ ਮਹਾਂਨ॥੨੫॥ਸ੍ਰੈਯਾ॥ ਚਾਰੁ ਪ੍ਰਕਾਸ ਅਵਾਸ^੨
ਭਯੋ ਪਿਖਿ ਧਾਇਨ ਬੇ ਬਸਿ ਹੈਬਲਿਹਾਰੁ^੩।ਹਾਰੁ ਉਦਯੋ ਮਨ ਕੋ ਜਨੁ ਚੰਦ
ਬਿਲੇਦ ਸਰੂਪ ਸੁਭੈ ਸਮ ਮਾਰੁ^੪।ਮਾਰੁ ਰਿਪੁਨ ਕੋ^੫,ਸੇਵਕ ਤਾਰਕ,ਮੋਹਨੀ
ਮੂਰਤਿ ਬੁੱਧਿਉਦਾਰੁ^੬।ਦਾਰੁ ਸੁਦੋਸ਼ ਹਤਾਸਨ ਭਾ^੭ਬਲ ਪ੍ਰਕ੍ਰਮ ਜਾ ਬਿਬਰੈ
ਦਿਸ ਚਾਰੁ॥੨੬॥ਦੀਪਕ ਮੰਦ ਬਿਲੇਦ ਪ੍ਰਕਾਸ ਤੈ^੮,ਧਾਇ ਭਈ ਬਿਸਮੇ
ਹਰਖਾਵਤਿ।-ਬਾਲ ਅਨੇਕ ਭਏ ਮਮ ਹਾਥ,ਨਹੀਂ ਇਸ ਕੋ ਸਮ ਕੋ ਦੁਤਿ
ਪਾਵਤਿ। ਸੁੰਦਰ ਸੂਰਤਿ ਸ਼ੋਭ ਤੇ ਪੂਰਤਿ ਸ਼੍ਰੀਮੁਖ ਮੰਦ ਮਨੋ ਮੁਸਕਾਵਤਿ^੯
। ਆਪ ਕੋ ਪੀਰ ਨ ਮਾਤ ਕੋ ਪੀਰ, ਸਧੀਰ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਭੂਰ ਉਪਾਵਤਿ-
॥੨੭॥ਕਾਥਿਤਾ॥ਬੀਜਰੀ^{੧੦}ਪ੍ਰਕਾਸੈ ਜਿਮ,ਤੇਜਕੋ ਉਜਾਸੈ ਤਿਮ,ਲੋਚਨਕੋ ਭਾਸੈ
ਤਬਿ ਗੰਗ ਕੋ ਸੁਨਾਯੋ ਹੈ। ‘ਜਨਮਜੋ ਸਪੁਤ’ ਸਨਿ ਧਾਇਨ ਤੇ ਪੂਤ ਮਨਾ
ਕਲਮਖਧੂਤ^{੧੧}*ਕੇ ਰਿਦਾ ਸੁ ਹਰਿਖਾਯੋ ਹੈ^{੧੨}।ਬਿੰਦ ਤਾਪ ਤਾਪਤੈ ਸੁ ਪ੍ਰੇਮ
ਕੋ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ ਸਦੀਵ ਨਾਮ ਜਾਪਤੇ ਮਨੋ ਸੁ ਪ੍ਰਭੂ ਪਾਯੋ ਹੈਰੀਕ ਨਿਤ ਅੰਨ
ਤੇ ਕਲਪਤਰੁ ਲੈਨਿ ਤੇ ਜਜੋ,ਕੌਨ ਭਨੈ ਬੰਨਤੇ ਜਿਤਿਕ ਮੋਦ ਛਾਯੋ ਹੈ^{੧੩}॥
੨੮॥ਚਾਹੈ ਚਿਰਕਾਲਕੀ ਜੁ ਕਾਮਨਾ ਬਿਸਾਲ ਕੀ ਸ਼ਰੀਕਨਿਕੇ ਸਾਲ^{੧੪}ਕੀ
ਬਿਨਾਸੀ ਚਿੰਤ ਮਨ ਕੀ।ਕਮਲ ਸਮਾਨ ਭੀਪ੍ਰਫੁਲਿਤਿ ਮਹਾਨਤਬਿ ਬਾਨੀ
ਸੁਖਦਾਨੀ ਸੁਨਿ^{੧੫}ਜੈਸੇ ਮੋਰ ਘਨ ਕੀ^{੧੬}।ਜਵਰ ਜਰਾਵ ਭੀਨ^{੧੭}ਧਾਇ ਕੋ

^੧ਐਤਵਾਰ। ^੨ਚਾਨਣਾ ਪੱਖ ਹਾੜ ਨੂੰ। ^੩ਘਰ ਵਿਚ। ^੪ਦਾਈ ਆਪੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਕੇ ਬਲਿਹਾਰ
ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ^੫ਮਨ ਨੂੰ ਹਰਨ ਵਾਲਾ ਮਾਨੋ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਉਦੈ ਹੋਯਾ, ਕਾਮ ਵਾਂਙ (ਜੋ) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ
ਸਰੂਪ ਸ਼ੋਭਦਾ ਹੈ। (ਅ) ਹਾਰੁ=ਕਵੀਆਂ। (ਜਨਾਂ ਦੇ ਮਨ ਰੂਪੀ) ਕਵੀਆਂ (ਦੇ ਖਿੜਾਵਨ ਨੂੰ)
ਉਚੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਵਤ ਉਦੈ ਹੋਏ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ) ਕਾਮ ਵਰਗਾ (ਸੁੰਦਰ) ਸਰੂਪ ਸ਼ੋਭਦਾ ਹੈ। ^੬ਵੈਰੀਆਂ
ਦੇ ਮਾਰਨਹਾਰ ਦਾ। ^੭ਮੋਹ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਸੂਰਤ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲਾ। ^੮ਦੋਸ਼ਾਂ ਰੂਪ ਲਕੜਾਂ
(ਨੂੰ) ਅੱਗ ਰੂਪ ਹੋਏ। ^੯ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਲ ਤੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਮ ਚਾਰ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਪਸਰੇਗਾ। ^{੧੦}(ਗੁਰੂ
ਜੀ ਦੇ) ਬੜੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਦੀਥੇ ਮੰਦ ਪੈ ਗਏ। ^{੧੧}ਬੋਝਾ ਬੋਝਾ ਮਾਨੋ ਹਸਦੇ ਹਨ। ^{੧੨}ਬਿਜਲੀ।
^{੧੩}ਪਾਵਨ [ਸੰਸਾਰ ਕਲਮਖਧੂਤ=ਪਾਪ ਜਿਸਦੇ ਨੇੜੇ ਨਾ ਛੁੱਕ ਸਕਣ]। ^{੧੪}ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਮਨ
ਵਾਲੀ ਤੇ ਪਾਵਨ (ਮਾਤਾ ਜੀ) ਦਾ ਦਿਲ ਦਾਈਆਂ ਤੋਂ ਸੁਣਕੇ ‘ਸਪੁਤ੍ਰ ਜਨਮਿਆ ਹੈ’ ਖਿੜ
ਗਿਆ। ^{੧੫}ਜਿਤਨਾ ਅਨੰਦ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕੌਨ ਬਚਨਾਂ ਨਾਲ ਕਹੇ। ^{੧੬}ਦੁਖ। ^{੧੭}(ਦਾਈ ਦੀ)
ਬਾਣੀ ਸੁਣਕੇ। ^{੧੮}ਬਦਲ ਵੀ (ਬਾਣੀ)ਸੁਣਕੇ ਜਿਵੇਂ ਮੋਰ। ^{੧੯}ਗਹਿਣੇ ਜੜਾਉਆਂ ਨਾਲ ਖਚਤ।

*ਪਾਪ—ਕਲਮ ਮਧਤ।

ਸੁ ਹਾਥ ਦੀਨਿ, ਆਨੰਦ ਉਦਧਿ ਮੀਨ ਰੀਤਿ ਸਖੀ ਜਨ ਕੀ^੧ । ਚੀਰਨ
ਕੋ ਦੇਤਿ ਹੈ ਦਰਬ ਕੋਈ ਲੇਤਿ ਹੈ, ਸੁ ਦਾਸੀ ਦੌਰ ਦੌਰ ਕਰੈ, ਕਹੈ ਜਨੋਂ
ਬਚਨ ਕੀ^੨॥੨੯॥ਏਹਗ॥ਅਧਿਕ ਮਹਿਦ ਉਤਸਾਹ ਕੋ ਗੀਗਾ ਕੀਨ ਅਨੰਦ।
ਘਰ ਅੰਤਰਿ ਸਭਿ ਇਸੀ ਬਿਧਿ ਬਖਸ਼ੀ ਬਖਸ਼ ਬਿਲੀਦ॥੩੦॥ਸਦਨ ਬਿਖੈ
ਮੇਵਜੋ ਨਹੀਂ ਪੂਰਨ ਹੈ ਤਤਕਾਲ।ਨਿਕਸਜੋ ਬਾਹਰ ਉਛਰ ਕਰਿਉਤਸਵ
ਸੁਖਦ ਬਿਸਾਲ॥ ੩੧ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ
ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜਨਮ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰਨ ਨਾਮ ਚਤੁਰਥੇ ਅੰਸੁ ॥੪॥

੫. [ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਏ] ।

ਏਹਗ ॥ ਇਕ ਦਾਸੀ ਦੌਰਤਿ ਗਈ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਜਿਸੁ ਥਾਨ । ਕਰਤਿ
ਉਡੀਕਨਿ ਸੁਤ ਜਨਮ ਜਾਗਤਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ॥੧॥ ਸ੍ਰੈਯਾਛੰਦ ॥ ਸਿਮ
ਰਹਿ ਅਬਿਨਾਸੀ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ^੧ 'ਸੰਤਸ ਨਾਮ' ਸ੍ਰੀ ਬਦਨ ਉਚਾਰ। ਸੁਠ ਪ੍ਰਯੋਕ
ਪਰ ਪ੍ਰਭੂ ਬਿਰਾਜਹਿ ਬੈਠੇ ਏਕਲ ਬੁੱਧਿ ਉਦਾਰ । ਸੁਧਿ ਦੀਨਸਿ ਦਾਸੀ
ਕਹਿ ਬਾਨੀ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਜਨਮਜੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤੁਮਾਰ । ਅਤਿ ਅਨੰਦ ਹੁਇ ਸਦਨ
ਅੰਦਰੇ ਉਤਸਵ ਕਰਤਿ ਸਰਬ ਹੀ ਨਾਰਿ'॥੨॥ ਸਤਜਨਮਨਿਕੋ ਬੈਨ ਜੋਨਿ
ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਮਨ ਅਨੰਦ ਉਦਾਗਹਾਥ ਬੰਦ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਕੀਨਸਿ
ਸ੍ਰੀ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਧਿਆਨ ਸੁ ਧਾਰਿ। ਉਮਗਜੋ ਪ੍ਰੇਮ ਛੇਮ ਕੋ ਕਰਤ। ਨਿਸ ਦਿਨ
ਬਸੈ ਜੁ ਰਿਦੈ ਅਗਾਰ^੨ । ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ ਤੇ ਕਿਯ ਮੱਜਨ ਬਹੁਰ ਬਿਰਾਜੇ
ਆਸਨ ਡਾਰਿ॥੩॥ ਸੁਤ ਪਰਥਾਇ ਸਬਦ ਸੁਭ ਕੀਨਹੁ, - ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਅਵ-
ਤਾਰ ਸੁਜਾਨ । ਅਨਿਕ ਨਰਨ ਪਰ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਦੇਗੋ ਦੁਸ਼ਟਨ ਦੇਡ
ਮਹਾਨ। ਪੀਰੀ ਅਰੁ ਮੀਰੀ ਕਹੁ ਬਰਤਹਿ ਨਈ ਰੀਤਿ ਬਿਦਤਾਇ ਜਹਾਨ।
ਪਹਿਰਹਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਤਖਤ ਪਰ ਬੈਠਹਿ ਬੈਸ ਬਧਾਇ ਜੁਗਨਿ ਲਗਿ
ਮਾਨ॥੪॥ਏਹਗ॥ਕੁਲ ਭੂਖਨ ਦੂਖਨਿ ਰਿਪੁਨਿ 'ਪ੍ਰੂਖਨ ਤੇਜ ਪ੍ਰਚੰਡ'। ਤਮ
ਦੁਸ਼ਟਨ^੩ ਬੈ ਕਰਨਿ ਕੋ ਦੇ ਸੰਘਰ^੪ ਮਹਿ ਡੰਡ ॥੫॥ ਸੋਠਾ ॥ ਰਿਦੈ ਅਨੰਦ
ਬਿਲੀਦ ਪ੍ਰਭੂ ਮੁਕੰਦ ਕੋ ਪ੍ਰੇਮ ਉਗ। ਸ਼ਬਦ ਬਦਤਿ ਸੁਖਕੰਦ ਆਸਾ ਰਾਗ
ਸੁ ਗਾਇ ਗੁਰ ॥੬॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੫ ॥

ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਚੇ ਦੀਆ ਫੇਜਿ ॥ ਚਿਰੁ ਜੀਵਨੁ ਉਪਜਿਆ ਸਿਯੋਗਿ ॥

^੧ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮੱਛੀ ਵਾੜ ਦਾਸ। ਦਾਸੀ ਦੀ ਰੀਤ ਹੈ । ਭਾਵ, ਦਾਸ ਦਾਸੀਆਂ ਬਸੇ ਅਨੰਦ ਹਨ ।
^੨ਜਿਵੇਂ ਬਚਨ(ਮਾਤਾ ਜੀ) ਕਹਿਦੇ ਹਨ। 'ਉੱਛਲਕੇ' 'ਰਿਦੇ ਰੂਪੀ ਘਰ ਵਿਚ।' 'ਜੁਗਾਂ ਤੀਕਜਾਣੇ।
^੩ਮੌਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਦੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ। 'ਤਿਖੇ ਤੇਜ ਵਾਲੇ ਸੂਰਜ (ਰੂਪ)।' 'ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਰੂਪੀ ਅੰਨ੍ਹੇਰੇਨੂੰ।' 'ਜੰਗੀ

ਉਦਰੈ ਮਾਹਿ ਆਇ ਕੀਆ ਨਿਵਾਸੁ ॥ ਮਾਤਾ ਕੈ ਮਨਿ ਬਹੁਤੁ ਬਿਗਾਸੁ ॥ ੧ ॥
 ਜੰਮਿਆ ਪੂਤੁ ਭਗਤੁ ਗੋਬਿੰਦ ਕਾ ॥ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਸਭ ਮਹਿ ਲਿਖਿਆ ਧੁਰ
 ਕਾ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਦਸੀ ਮਾਸੀ ਹੁਕਮਿ ਬਾਲਕ ਜਨਮੁ ਲੀਆ ॥ ਮਿਟਿਆ
 ਸੰਗੁ ਮਹਾ ਅਨੰਦੁ ਥੀਆ ॥ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਖੀ ਅਨੰਦੁ ਗਾਵੈ ॥ ਸਾਚੇ
 ਸਾਹਿਬ ਕੈ ਮਨਿ ਭਾਵੈ ॥ ੨ ॥ ਵਧੀ ਵੇਲਿ ਬਹੁ ਪੀੜੀ ਚਾਲੀ ॥ ਧਰਮ
 ਕਲਾ ਹਰ ਬੰਧਿ ਬਹਾਲੀ ॥ ਮਨ ਚਿੰਦਿਆ ਸਤਿਗੁਰੂ* ਦਿਵਾਇਆ ॥
 ਭੁਏ ਅਚਿੰਤਿ ਏਕ ਲਿਵਲਾਇਆ ॥ ੩ ॥ ਜਿਉ ਬਾਲਕੁ ਪਿਤਾ ਉਪਰਿ
 ਕਹੇ ਬਹੁ ਮਾਣੁ ॥ ਬੁਲਾਇਆ ਬੋਲੈ ਗੁਰ ਕੈ ਭਾਣਿ ॥ ਗੁਬੀ ਛੰਨੀ ਨਾਹੀ
 ਬਾਤ ॥ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ ਤੁਠਾ ਕੀਨੀ ਦਾਤਿ* ॥ ੪ ॥ ੭ ॥ ੧੦੩ ॥
 ਇਲਾਵਲੁ ਮਹਲਾ ੫ ॥ ਸਗਲ ਅਨੰਦੁ ਕੀਆ ਪਰਮੇਸਰਿ ਅਪਣਾ ਬਿਰਦੁ
 ਸਮਾਰਿਆ ॥ ਸਾਧ ਜਨਾ ਹੋਏ ਕਿਰਪਾਲਾ ਬਿਗਸੇ ਸਭਿ ਪਰਵਾਰਿਆ ॥
 ੧ ॥ ਕਾਰਜੁ ਸਤਿਗੁਰਿ ਆਪਿ ਸਵਾਰਿਆ ॥ ਵਡੀ ਆਰਜਾ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ
 ਕੀ ਸੂਖ ਮੰਗਲ ਕਲਿਆਣ ਬੀਚਾਰਿਆ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਵਣ ਤ੍ਰਿਣ
 ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਹਰਿਆ ਹੋਏ ਸਗਲੇ ਜੀਅ ਸਾਧਾਰਿਆ ॥ ਮਨ ਇਛੇ ਨਾਨਕ ਫਲ
 ਪਾਏ ਪੂਰਨ ਇਛ ਪੁਜਾਰਿਆ ॥ ੨ ॥ ੫ ॥ ੨੩ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ‘ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੀਨ ਸੁਤ ਚਿਰਜੀਵੀ ਜਗ ਮਾਂਹਿ । ਚਿਤ
 ਅਪੁੱਤ੍ਰ ਕੋ ਸ਼ੋਕ ਹਰਿ’ ਮੰਗਲ ਅਨੰਦ ਉਛਾਹਿ॥੭॥ਧਰਮ ਕਲਾ’ ਤੇ ਕੁਲ
 ਚਲੀ ਮਨ ਚਿੰਦਨਾ ਫਲ ਪਾਇ।ਹੁਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ,ਦਾਤ ਨ ਛਪੈ
 ਛਪਾਇ॥੮॥ਬੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਸਾਧ ਜਨ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀ ਦਿਯ ਨੰਦ । ਬਡੀ ਬੈਸ
 ਕਲਜਾਲ ਜੁਤਿ ਹੁਇ ਹੈ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ’॥੯॥ਸ੍ਰੈਯਾਵੰਦ ॥ ਆਸਾ ਰਾਗ ਸਮੈਂ
 ਕੋ ਲਖਿ’ਕਰਿ ਗਾਯਹੁ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਭੁ ਨਾਲ। ਦੁਤੀ ਬਿਲਾਵਲ ਮੰਗਲ
 ਸੂਚਕ’ ਸਬਦ ਬਨਾਯੋ ਅਨੰਦ ਬਿਸਾਲ।ਉਤਸਵ ਇਮ ਹੋਵਤਿ ਸੁਭ ਹਰ-
 ਖਤਿ ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਉਦਯੋ ਅੰਸੁਮਾਲ’।ਗਾਮ ਸਮਸਤ ਬਿਖੈ ਸੁਧਿ ਸੁਖਦਾ
 ਭਨਹਿ ਸੁਨਹਿ ਆਵਹਿ ਤਤਕਾਲ॥੧੦॥ਬੈਦਨਵਾਰ’ਹਰਿਤ ਦਲਫੂਲਨ
 ਅਨਿਕ ਬਰਨ ਕੀ ਰਚਿ ਕਰਿ ਸੋਇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਘਰ ਦਰ ਪਰ ਬਹੁ ਬੰਧੀ
 ਲਘੁਦੀਦਭਿ ਮਧੁਰੀ ਧੁਨਿਹੋਇ।ਅਬਲਾ ਲਲਿਤ ਕਲਿਤ ਬਰ ਬਸਤ੍ਰਨਿ’
 ਜੇਵਰਜੇਬ’ਅਜਾਇਬ ਜੋਇ। ਦੇਤਿ ਬਧਾਈ ਆਪਸ ਮਹਿ ਮਿਲਿ, ਬੋਲਹਿ

*ਉੱਤਰ ਨਾ ਦੇਣ ਦੇ ਸ਼ੋਕ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ । *ਧਰਮ ਦਾ ਗੁਣ । (ਅ) ਮ੍ਰਿਯਾਦਾ । *ਜਣਾਇਕ ।

*ਸੂਰਜ [ਸੰਸਾਰ, ਅੰਸੁਮਾਲਿਨੁ] । *ਮਕਾਨਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਜੋ ਪੱਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਤੋਰਣ ਬਨਾਕੇ ਬੰਨ੍ਹਦੇ
 ਹਨ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਸਮੇਂ । *ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਸੁਹਣੇ ਤੇ ਸ੍ਰੋਸ਼ਣ ਬਸਤ੍ਰਾਂ ਸਮੇਤ । *ਸ਼ੋਭਾ ।

*ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਿਜ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੀ ਮੋਹਰ ਨਾਲ ਪੁਤ੍ਰ ਹੋਇਆ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ ।

ਹਰਖ ਭਰੀ ਸਭਿ ਕੋਇ॥੧੧॥ਮਿਗ ਦ੍ਰਿਗ^੧ ਸਿਗ ਗੀਵਾ ਬਰ ਧਾਰੀ^੨ਬਿਧੁ
ਬਦਨੀ^੩ ਕਰਿ ਕਰਿ ਸਿੰਗਾਰ । ਕੋਕਿਲ ਕੰਠੀ^੪ ਗਾਵਹਿ ਗੀਤਨਿ, ਦੇਤਿ
ਪਰਸਪਰ ਹਸਿਹਸਿ ਗਾਰ^੫। ਦੇਵ ਬਧੂਟੀ^੬ ਕਪਟ ਬੇਸ ਧਰਿ ਮਧੁਰ ਮਧੁਰ
ਸੁਰ ਮੰਗਲ ਚਾਗਭਈ ਭੀਰ ਕੋ ਸਕਿਧ ਪਛਾਨ ਨ ਸੁੰਦਰ ਮੰਦਿਰ ਜੁਤਿ
ਬਿਸਤਾਰ ॥੧੨॥ ਗਗਨ ਗੋਪ ਹੁਇ ਸੁਰ ਬਰ ਆਏ^੭ਗੁਰ ਮੰਦਰ ਕੋ ਚਰ-
ਚਹਿ ਚਾਰੁ । ਮੰਜੁਲ^੮ਫੁਲਨਿ, ਅੰਜੁਲ^੯ ਭਰਿ ਭਰਿ, ਚੰਦਨ ਕੇਸਰਿ ਘਸਿ
ਘਸਿ ਡਾਰਿ । ਅਨਿਕ ਸੁਗੰਧਿਨਿ ਸੀਂਚਹਿ ਰੁਚਿ ਕਰਿ,ਰਚਿ ਰਚਿ ਰੁਚਿਰ
ਕੁਸਮ ਬਿਸਤਾਰ^{੧੦}। ਧੂਪ ਧੁਖਾਵਤਿ, ਬੰਦਨ ਧਾਰਤਿ, ਕਰਤਿ ਸਤੁਤਿ ਕੋ
ਬਚਨ ਉਚਾਰਿ॥੧੩॥^{੧੧}ਭਾਨੁ ਗਜਾਨਕੇ^{੧੨}ਸ਼ਾਂਤ ਰੂਪ ਬਰ,ਸਤਿ ਸੰਤੋਖਛਿਮਾ
ਗੁਨ ਬਿੰਦੁ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸਿਰਜਨਿ^{੧੩}ਸੁਖ ਦਾਸਨਿ ਮਹਿਮਾ ਮਹਾਂ ਚਰਨ
ਅਰਬਿੰਦੁ । ਕੇਵਲ^{੧੪}ਨਰਨ ਕਲਾਨ ਕਾਰਨੇ ਕਾਂਧਾਂ ਧਰੀ ਸੁਛੰਦ ਮੁਕੰਦਾ
ਜਨਮਜੋ ਪੁੱਤੁ ਆਪਕੇ ਜੋਧਾ ਰਣਪ੍ਰਿਯ ਨਾਮ ਸੁ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ॥੧੪॥ਦਾਹਕ
ਦੁਸ਼ਟਨਿ, ਗ੍ਰਾਹਕ ਗੁਨਕੋ, ਚਾਹਕ ਧਰਮ,ਸੁ ਬਾਹੁ ਜਵਾਨ^{੧੫}। ਸਸਤ੍ਰੁ
ਧਰਹਿ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਕਰਹਿ ਬਡ,ਹਨਹਿ ਤੁਰਕ ਕੋ ਦਲ ਬਲਵਾਨ। ਦੀਨਨਿ
ਦਾਸਨਿ ਸਹਤ ਉਪਾਸਨਿ ਤਿਨਕੋ^{੧੬}ਰੱਛਕ ਹੋਇ ਮਹਾਂਨ। ਨਹੀਂ ਅਰਿਨਿ
ਕੋ ਅਰਨਿ ਦੇਹਿਗੋ^{੧੭},ਅਰੁਨ ਕਰਹਿ ਰਨ ਅਰਨਸਮਾਨ^{੧੮}॥੧੫॥ਨਮਸ-
ਕਾਰ ਕਰਿ ਸੁਰਗ ਸਿਧਾਰੇ, ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਿਤ ਉਚਾਰਤਿ ਜਾਤਿ।^{੧੯}ਕਲਜੁਗ
ਬਿਖੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੰਥ ਕੋ, ਸੱਤਿਨਾਮ ਸਿਮਰਨਿ ਅਵਦਾਤਿ। ਬਡੇ ਭਾਗ ਨਰ
ਅੰਗੀਕਾਰਹਿ ਪਾਵਹਿ ਮੁਕਤਿ ਰਿਦੈ ਕਰਿ ਸ਼ਾਂਤਿ। ਜੋਗ ਭੋਗ ਮਹਿ ਹਰਖ
ਸੋਗ ਮਹਿ ਸਿਮਰਹਿ ਸਦਾ ਹੁਕਮ ਪ੍ਰਭੁ ਦਾਤਿ^{੨੦}॥੧੬॥ ਜਾਚਿਕ ਜਾਚਤਿ

^੧ਮਿਗ ਵਤ ਨੇਤ੍ਰੀ ਵਾਲੀਆਂ । ^੨ਮਾਲਾ ਗਲੇ ਪਾਈਆਂ ਹਨ [ਸੰਸ, ਸਿੰਕ=ਰਤਨਾਂ ਦੀ ਮਾਲਾ] ।
(ਅ) ਸੰਖ ਵਰਗੀ ਗਰਦਨ ਵਾਲੀਆਂ [ਸੰਸ:, ਸਿੰਗ=ਸਿੰਗੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਲਾਕੇ ਫੂਕ
ਨਾਲ ਵਜਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਲੱਛਣਾਂ ਦੁਆਰਾ—ਸੰਖ] । ^੩ਚਦਰਮਾਂ ਵਤ ਮੁਖ ਵਾਲੀਆਂ ।
^੪ਕੋਇਲ ਦੇ ਗਲੇ ਵਾਲੀਆਂ । ^੫ਸਿੱਠਣੀਆਂ । ^੬ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨਾਰੀ, ਅਪੋਸਰਾਂ ।
^੭ਅਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਗ੍ਰਹਤ ਹੋਕੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਦੇਵਤੇ ਆਏ । ^੮ਉੱਜਲ । ^੯ਬੁੱਕ । ^{੧੦}ਖਿੰਡਾਵਦੇ ਹਨ ।
^{੧੧}ਗਜਨ ਦੇ ਸੂਰਜ । ^{੧੨}ਰਚਨ ਹਾਰ । ^{੧੩}ਬਾਹਾਂ ਵਾਲਾ ਜੁਆਨ, ਭਾਵ ਆਪ ਸੂਰਮਾ ਤੇ
ਸੂਰਮੇ ਨਾਲ ਰਖਣ ਵਾਲਾ । (ਅ) ਬੜਾ ਜੁਾਨ । ^{੧੪}ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀਨ ਦਾਸ (ਜੋ ਹਨ)
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ । ^{੧੫}ਵੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅੜਨ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੇ । ^{੧੬}ਸੂਰਜ ਵਰਗੀ ਲਾਲ ਕਰਨਗੇ ਰਣ(ਭੂਮੀ)।

*ਪਾਸ—ਕੇਸਵ ।

†ਪਾਸ—ਬਾਹੁਜ ਵਲ ।

ਜੋ ਚਿਤ ਬਾਂਛਤਿ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਮਨ ਮਹਦ ਉਦਾਰ । ਵਾਢੀ, ਡੋਮ, ਭਾਟ^੧
ਬਹੁ ਆਏ ਗਾਇ ਕਲਾਵਤ^੨ ਮੰਗਲਚਾਰ । ਦਰਬ ਦੀਨਿ ਲੇ ਆਸਿਖ
ਉਚਰਤਿ 'ਜੀਵਹੁ ਜੁਗ ਜੁਗ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤੁਮਾਰ' । ਬਸਤ੍ਰ ਅੰਨ ਭੂਖਨ ਤੇ ਆਦਿਕ
ਬਖਸ਼ਹਿ ਗੁਰੂ ਨ ਲਾਵੈ ਬਾਰ ॥੧੭॥ ਤੁਰਹੀ^੩ 'ਢੋਲ ਨਗਾਰੇ ਬਾਜਹਿ, ਮ੍ਰਿਦੁਲ
ਮ੍ਰਿਦੰਗ^੪ ਰਬਾਬ ਸਤਾਰ । ਗਾਵਹਿ ਸ਼ਬਦ ਰਬਾਬੀ ਰਾਗਨਿ ਸੱਤਿ ਨਾਮ
ਕੋ ਜਸ ਵਿਸਤਾਰਿ । ਭਯੋ ਕੁਲਾਹਲ ਕੋਤਕ ਦੇਖਹਿ ਪਾਵਹਿ ਨਟ ਬਾਜੀ
ਹਿਤ ਧਾਰਿ । ਅਪਰ ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਦੇ ਧਨ ਕੋ ਲੋ ਮੰਗਤ ਜੈਕਾਰ ਉਚਾਰਿ ॥
੧੮॥ ਕਹਿ ਲਗ ਕਹੋ ਮਹਿਦ ਉਤਸਾਹੁ ਸਭਿਹਿਨਿ ਰਿਦੇ ਅਨੰਦ ਬਿਲੰਦ ।
'ਚਿਰਜੀਵੇ' ਆਸਿਖ ਮੁਖ ਭਾਖਤਿ 'ਚਿਰੰਕਾਲ ਕੇ ਚਾਹਤਿ ਨੰਦ । ਪੂਰਨ
ਆਸ ਕੀਨਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਿਖਹੁ ਦ੍ਰਿਗਨਿ ਤੇ ਨਿਤ ਸੁਖਕੰਦ^੫ । ਇਮ
ਕਹਿ ਕਹਿ ਜਾਚਕ ਘਰ ਗਮਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਸੁਜਸ ਭਨੰਦਾ ॥੧੯॥ ਗ੍ਰਾਮ
ਵਡਾਲੀ ਘਰ ਘਰ ਮੰਗਲ ਕਰਤਿ ਹਰਖ ਭਰਿ ਗਨ ਨਰ ਨਾਰਿ । ਜਾਮ
ਦਿਵਸ ਜਬਿ ਚਢਯੋ ਅਨੰਦਤਿ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਸੇਤ ਉਦਾਰ । ਲੇ ਗੁਰਦਾਸ
ਸੰਗ ਤਬਿ ਆਯਹੁ ਦਰਸਨ ਕਾਰਨ ਗੁਰ ਦਰਬਾਰ । ਉਤਸਵ ਅਧਿਕ
ਕੁਲਾਹਲ 'ਹੋਵਤਿ ਲਘੁ ਦੰਦਭਿ' ਕੀ ਧੁਨਿ ਸੁਨਿ ਚਾਰੁ ॥੨੦॥ ਪੁੱਤ੍ਰ ਜਨਮ
ਗੁਰ ਘਰ ਮਹਿ ਹੋਯਹੁ ਸੁਨਤਿ ਅਨੰਦਤਿ ਦਰਸਨ ਕੀਨਿ । ਹਾਥ ਬੰਦ ਪਦ
ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਕੈ ਬਹੁਰ ਵਧਾਈ ਦਈ ਪ੍ਰਬੀਨ । 'ਚਿਰੰਜੀਵ ਬੀਵਹੁ ਕੁਲ
ਭੂਖਨ, ਸੁਜਸ ਅਦੁਖਨ, ਬਲ ਮਹਿ ਪੀਨ । ਰਾਜ ਸਾਜ ਐਸ਼ਰਜ ਸਮਾਜੁ^੬
ਜੈਗ ਭੋਗ ਦੋਇਨ ਸੁਖ ਲੀਨਿ' ॥੨੧॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਬਿਧ ਕੇ ਬਡ ਆਦਰ
ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਬਾਕ ਕਹਿ ਕੀਨਿ ਮਹਾਂਨ । 'ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੇ ਸੇਵਕ ਤੁਮ ਹੋ, ਹਰਖ
ਸ਼ੋਕ ਮਹਿ ਬਿਤੀ ਸਮਾਨ । ਭਸਮ ਬਿਖੈ ਪਾਵਕ ਜਿਮ^੭ ਛਪ ਰਹਿ, ਸਕਲ
ਕਲਾ ਜੁਤਿ ਪੂਰਨ ਗਯਾਨਿ । ਬਚਨ ਅਮਿਟ, ਦੁਖ ਕਟਹਿ ਬਿਕਟ ਜੋ ਧੰਨ
ਧੰਨ ਤੁਮ ਬਡੇ ਸੁਜਾਨ ॥੨੨॥ ਰਾਵਰਿ ਬਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਇਹ ਹੋਵਾ, ਦੀਨਸਿ
ਦਾਸੀ ਕੋ ਸੁਖਦਾਨ । ਜਿਸ ਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਹਿਤ ਠਾਨਹੁ, ਤਿਸ ਕੇ ਚਾਰ
ਪਦਾਰਥ ਪਾਨ । ਤਪ ਮਹਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਤਪਹੁ ਤਪ ਦੀਰਘ, ਗੁਰ ਸਿਖਨ ਮਹਿ
ਮੁੱਖਿ ਮਹਾਨ । ਤੁਮਰੀ ਮਹਿਮਾ ਕੋਨ ਸਕਹਿ ਕਹਿ ਸੇਤ ਰੂਪ ਪਰਮੇਸੁਰ

^੧ਜੱਸ ਦੇ ਗਵੱਯੇ, ਮਿਰਾਸੀ ਤੇ ਭੱਟ । ^੨ਕਲੋਤ । ^੩ਤੁਤੀਆ । ^੪ਢੋਲ । ^੫ਸੁਖ ਦੇ ਮੇਘ ਜੀ ਨੂੰ ।
^੬ਮੰਗਲ ਚਾਰ । ^੭ਛੋਟੇ ਧੋਸੇ । ^੮ਵਿਭੂਤੀ ਦੀ ਸਮਿੱਗੀ । ^੯ਜਿਵੇਂ ਸੁਆਹ ਵਿੱਚ ਅਗਨੀ ।

ਮਾਨ'॥੨੩॥ ਸੁਨਿ ਗੁਰਦਾਸ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਾਕਨਿ ਸਨਮਾਨਤਿ ਬੋਲਨੈਕਰਬੰਦ।
 'ਸਤਨ ਕਹਤਿ ਸਰਬੰਗ' ਪ੍ਰਭੂ ਤੁਮ ਪੂਰਨ ਸਭਿ ਗੁਨ ਗਾਨ ਬਿਲੰਦ।
 । ਪੰਚ ਗੁਰਨਿ ਕੇ ਦਰਸਨ ਪਰਸੇ ਸੇਵਾ ਕੀਨਸਿ ਲੀਨਿ ਅਨੰਦ। ਸਰਬ
 ਪਸੰਨ ਭਏਹੈ ਇਨ ਪਰ ਅਪਰ ਨ ਜਨੀਅਤਿ ਇਨਹੁਮਨੀਂਦ'॥੨੪॥ ਇਮ
 ਬਿਧ ਕੇ ਗੁਨ ਬਿਧ ਭਨੇ ਤਬਿ ਰਹਤਿ ਭਏ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸ। ਰਾਮਦਾਸ
 ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਸੁਧਿ ਪਹੁੰਚੀ' ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਕੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼'। ਸੰਦਰ ਬਸਤ੍ਰ
 ਬਿਭੂਖਨ ਪਹਿਰੇ ਨਰ ਨਾਰਿਨਿ ਤਜਿ ਅਪਨ ਅਵਾਸ। ਭੇਟ ਜਬੋਚਿਤ' ਲੇ
 ਸਭਿ ਗਮਨੇ ਚਿਤ ਸਚੈਂਪ ਉਰ ਧਰੇ ਹੁਲਾਸ ॥੨੫॥ ਗ੍ਰਾਮ ਵਡਾਲੀ ਧਾਮ
 ਗੁਰੂ ਕੇ ਆਨਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ ਉਤਸਵ ਹੋਤਿ। ਭੁਨਤਿ ਬਧਾਈ, ਅਰਪ ਉਪਾਇਨ,
 ਪਾਇਨ ਪਰਹਿ ਅਨੰਦ ਉਦੋਤਿ। 'ਅਧਿਕ ਜਤਨ ਤੇ ਨੰਦਨ' ਉਪਜੈ,
 ਚਿਰ ਜੀਵੀ ਹੁਇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਜੋਤਿ। ਚਾਹਤਿ ਸੁਤ ਚਿਤ ਚਿੰਤ ਉਦਧਿ ਵਤ'
 ਅਸ ਗੰਗਾ ਤਿਸਕੇ ਇਹ ਪੋਤ'॥੨੬॥ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰਿ ਕੀਸਭਿਨਾਰੀ ਮਿਲਿ
 ਬਾਲਕ ਅਵਲੋਕਨਿ ਚਾਹਿ। ਤਿਸ ਘਰ ਕੇ ਦਰ ਪਰ ਹੁਇ ਠਾਂਢੀ ਨਮੋ
 ਕੀਨਿ ਉਰ ਬਹੁ ਉਤਸਾਹਿ। 'ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਕੋ ਸੁਭ ਦਰਸਨ ਦਿਖਰਾਵਹੁ'
 ਕਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਉਮਾਹਿ। ਧਾਇ ਲਯੋ ਸਿਸ ਦੋਨਹੁ ਕਰ ਪਰ ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਕਰਿ
 ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਹਿ॥੨੭॥ ਸਭਿ ਨਾਰਿਨਿ ਸੋ ਗੰਗ ਉਚਾਰਤਿ 'ਹੇ ਪ੍ਰਿਯਸਖੀ
 ਸੁਨਹੁ ਮਨਲਾਇ। ਬੁੱਢੇ ਸਾਹਿਬਦੇ ਹਮ ਕੋ ਬਰ ਕਰਜੈ ਨਿਹਾਲ ਭਯੋ ਸੁਖ-
 ਦਾਇ। ਕਲ ਭੂਖਨ ਸਭਿ ਘਰ ਕੇ ਦੀਪਕ ਸੰਦਰ ਸੁਤ ਐਸੇ ਅਬਿ ਪਾਇ
 ਹੇ ਸਜਨੀ। ਇਸ ਰਜਨੀ ਉਪਰ ਉਮਗ ਉਮਗ' ਮਨ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਇ'
 ॥੨੮॥ ਕਰਿ ਦਰਸਨ ਸੰਦਰ ਸਿਸ ਕੋਰ। ਅਧਿਕ ਸਰਾਹਤਿ ਰੂਪ ਬਿਸਾਲ।
 'ਬਿਧ ਕੇ ਬਰ ਤੇ ਬਿਧ ਹੋਇ ਬਯ' ਆਸ਼ਿਖ ਦੇਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਨਾਲ। ਗੁਰੂਦੇਗ
 ਕੋ ਭੋਜਨ ਅਚਿ ਸਭਿ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਤਿ ਕੇ ਮਗ ਚਾਲਿ। ਸੁਜਸ ਪਰਸਪਰ
 ਉਚਰਤਿ ਹਿਤ ਧਰਿ ਪਹੁੰਚੇ ਸਦਨ ਨਾਰਿ ਨਰ ਜਾਲ॥੨੯॥ ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
 ਸੰਗ ਬੁੱਢਾ ਬੋਲਨੈ 'ਬਾਲਕ ਦਰਸਨ ਦਿਹੁ ਦਿਖਰਾਇ। ਮਹਿਦ ਲਾਲਸਾ
 ਮਨ ਮਹਿ ਮੇਰੇ, ਮਾਤ ਗਰਭ ਤੇ ਭਾ ਚਿਤ ਚਾਇ'। ਜਿਨ ਕੇ ਕਾਰਨ ਭਏ

'ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਜਾਣਨੇ ਵਾਲੇ। 'ਯਥਾ ਯੋਗ। 'ਸਪੁੱਤ੍ਰ। 'ਇਤੋ ਵਿਚ ਪੁੱਤ੍ਰ ਦੀ
 ਚਾਹਨਾਂ ਦੀ ਹੈ ਚਿੰਤਾ ਸੀ ਸਮੁੰਦਰ ਵਤ ਸੀ। 'ਇਹ (ਪੁੱਤ੍ਰ) ਜਹਾਜ਼ ਸਮਾਨ ਉਸ (ਮਾਤਾ)
 ਗੰਗਾ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ, ਭਾਵ ਚਿੰਤਾ ਦੂਰ ਹੋਈ। 'ਉੱਡਲ ਉੱਡਲਕੇ। 'ਦਰਸਨ ਦੀ ਚਾਉ
 ਭਰੀ ਲਾਲਸਾ ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਗਰਭ ਪਾਰਨ ਤੋਂ ਹੀ ਲੱਗ ਰਹੀ ਸੀ।

ਸ਼ਗੁਨ ਸੁਭ ਪਿਖੇ ਅਚਾਨਕ ਮੈਂ ਬਿਸਮਾਇ। ਜਿਸ ਹਿਤ ਜਨਨੀ ਭਈ
ਨੀਮ੍ਰਿਤ। ਅਨਿਕ ਜਤਨਤੇ ਅਥਿ ਸੁਤ ਪਾਇ॥੩੦॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨਕਹਿਧਾਇ
ਹਕਾਰੀ 'ਲੇਹੁ ਬਿਧ ਕੋ ਸੰਗ ਸਿਧਾਰ। ਅੰਤਰ ਸਦਨ ਦਿਖਾਵਹੁ ਬਾਰਿਕ
ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਕੋ ਨਾਮ ਉਚਾਰਿ। ਅਪਰ ਨ ਭਰ ਕਰੀਅਹਿ, ਹਰਖਾਵਹੁ
ਰੱਛਕ ਜਿਸ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ। ਜਿਮ ਉਰ ਕਾਖਹਿ, ਮੁਖ ਤੇ ਭਾਖਹਿ ਰਹੁ
ਇਸ ਆਗਾ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰਿ' ॥ ੩੧ ॥ ਸੁਨਿ ਬਿਧ ਕੋ ਲੇ ਸੰਗ ਸਿਧਾਰੀ,
ਅਜਰ ਬਿਠਾਯਹੁ ਆਸਨ ਛਾਰਿ। ਗੰਗਾ ਕੋ ਗੁਰ ਹੁਕਮ ਸੁਨਾਯਹੁ ਹਰ-
ਖਤਿ ਹੁਇ ਕਰਿ ਲਿਹੁ ਕਰ ਧਾਰਿ'। 'ਬਾਲਕ ਤਿਨ ਕੋ ਮੈਂ ਨਿਤ ਦਾਸੀ
ਕਹੈਂ ਸੁ ਕਰਹੁ ਬਿਹੀਨ ਬਿਚਾਰਬੁਢੇ ਸਾਹਿਬ ਕੋ ਹਮ ਤੇ ਪ੍ਰਿਯ' ਦਰਸਹਿ
ਨਿਜ ਕਰੁਨਾ ਫਲ ਚਾਰੁ' ॥੩੨॥ ਹਾਥਨ ਪਰ ਬਿਤਿ ਕਰਿ ਸੁੰਦਰ ਸਿਸ
ਘਰ ਕੇ ਵਰ ਲੈ ਲਜਾਈ ਧਾਇ। ਦੇਖਤਿ ਉਠਨੋ ਤਯਾਗ ਬਿਧ ਆਸਨ
ਦੀਰਘ ਦਰਸਨ' ਦਿਖਿ ਹਰਖਾਇ। ਲਾਲ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਪਦ ਮਨਹੁ ਕੋਕ-
ਨਦ' ਉਰਧ ਉਠਾਵਤਿ ਜਨੁ ਦਿਖਰਾਇ। ਅੰਗ ਬਿਲੇਦ ਸਕਲ ਸੁਭ
ਲੱਛਨ ਮੱਛ ਅਕਾਰ ਰੇਖ ਕਰ ਪਾਇ॥੩੩॥ ਰੇਖ ਛੱਤ੍ਰ ਕੀਦਾਹਨ ਕਰਮਹਿ
ਚਮਰੁ ਰੇਖ ਸ਼ੋਭਤਿ ਹੈ ਬਾਮ'। ਨਖ ਗਨ ਰਕਤ' ਸੁਮਿਲਿ ਸਭਿ ਅੰਗੁਰੀ,
ਬ੍ਰੁਲਾਕਾਰ' ਬਦਨ ਹੈ ਬਾਮ'। ਰੁਚਿਰ ਚਿਕਰ ਮੇਚਕ ਲਘੁ ਚਿਕਨ',
ਬਡੇ ਬਿਲੋਚਨ, ਬਰਨੀ ਬਾਮ'। ਬਾਲਕ ਬਪੂ ਬਿਰਾਜਤਿ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਬਰਨਤਿ
ਬਾਨੀ, ਬ੍ਰਹਮਾ, ਬਾਮ' ॥੩੪॥ ਏਹਾ ॥ ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਦਰਸੈ ਗੁਰੁ, ਬਿਧ ਕੇ
ਬਧਨੋ ਅਨੰਦ। ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਵਤਿ ਨਾਮ ਕਹਿ ਸੁਭ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ' ॥੩੫॥
ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਢਿਗ ਆਇਕੈ ਆਇਸੁ ਲੇ ਹਰਖਾਇ। ਨਿਜ ਬਲ ਗਮ-
ਨਨੋ ਬੀੜ ਕੋ ਸੱਤਜਨਾਮ ਲਿਵਲਾਇ ॥੩੬॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ
ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜਨਮੇ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੈ ਨਾਮ ਪੰਚਮੇ ਅੰਸੂ ॥ ੫ ॥

੧ਹਥੀਂ ਚੁੱਕ ਲਿਆ। ੨ਸਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਪਿਆਰਾ ਹੈ। ੩ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਮੋਸਟ ਫਲ। ੪ਮੋਸਟ
ਭਾਵ ਲੰਬੀ ਡੀਲ। ੫ਕਵਲ। ੬ਹੱਥ ਤੇ ਪੈਰ ਵਿੱਚ। ੭ਖੱਬੇ (ਹੱਥ ਵਿਚ) ਚੋਰ ਰੇਖਾ ਸ਼ੋਭਦੀ ਹੈ।
੮ਸਾਰੇ ਨਹੀਂ ਲਾਲ। ੯ਰੱਲਾਕਾਰ। ੧੦ਸੁੰਦਰ। ੧੧ਸੁਹਣੇ, ਕਾਲੇ, ਛੋਟੇ, ਚਿਕਣੇ ਤੇ ਪੁੰਘਰੀ
ਵਾਲੇ ਕੋਸ਼। ੧੨ਵਡੇ ਨੇਤ੍ਰ ਬਿੱਮਣੀਆਂ ਟੋਢੀਆਂ [ਸ੍ਰਿਸ਼: ਵਰਣ=ਪਰਦਾ] (ਅ) (ਜਿਨ੍ਹਾਂ
ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਚਿਤਵਨ) ਬਾਂਕੀ ਵਰਣਨ ਹੋਈ ਹੈ। ੧੩ਸਰਸੁਤੀ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਤੇ ਸ਼ਿਵ [ਸ੍ਰਿਸ਼:
ਵਅ=ਸ਼ਿਵ]।

੬. [ਕਰਮੇ ਤੇ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਦੀ ਸਲਾਹ । ਦਾਈ ਲੱਭਣੀ] ।

ਏਹਗਾ॥ਨਿਕਟ ਨਿਕਟ ਜੇ ਗ੍ਰਾਮ ਹੈਂ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨੀ ਸੁਧਿ ਕਾਨ॥ਮੰਗਤ ਗਨ
ਸੰਗਤ^੧ਤਬਹਿ ਦੇਤਿਬਧਾਈ ਆਨਿ॥੧॥ ਸ੍ਵਯਾਵੇਦ॥ ਨਾਚਹਿ ਹੀਜ^੨ ਗਾਇ
ਸੁਖ ਰਾਚਹਿ, ਜਾਚਹਿ ਧਨ, ਮਾਚਹਿ ਨਿਜਖੇਲ^੩। ਵੋਲਕ, ਟਲਕ^੪ਪ੍ਰਿਥਰੂ,
ਤਾਲੀ ਤਾਲ^੫ ਮਿਲਾਇ, ਭਵਾਲੀ ਮੇਲਿ^੬। ਹਾਥਨਿ ਭਾਵਉਸਾਰਤਿ ਸ਼ਾਰਤਿ^੭
ਵਾਰਤਿ ਵਥ, ਡਾਰਤਿ ਬਹੁ ਬੇਲ^੮। ਬੈਠਤਿ ਕਬਹੂੰ ਅਮੈਠਤਿ ਅੰਗਨ^੯,
ਭੋਹ ਅਮੈਠਤਿ^{੧੦}, ਪੈਠਤਿਪੇਲ^{੧੧}॥੨॥ ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਰਿ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਮਨ-
ਬਾਂਛਤਿ ਧਨ ਪਾਇ ਸੁ ਜਾਇ। ਇੰਤਜਾਵਿਕ ਉਤਸਵ ਅਤਿ ਬਰਧਤਿ
ਸੇਵਕ ਸਿੱਖ ਰਹੇ ਹਰਖਾਇ। ਜਿਤਿ ਕਿਤਿ ਪੂਰਨ ਮੋਦ ਮਹਾਂ ਚਿਤ ਗਾਇ
ਸ਼ਬਦ ਪਦ ਗੁਰੁ ਮਨਾਇ। ਬਹੁ ਨਰ ਨਾਰਿ ਸ਼ੀਗਾਰ ਧਾਰਿ ਕਰਿ ਮਿਲੇ
ਵਡਾਲੀ ਮਹਿ ਸਮੁਦਾਇ॥੩॥ ਗ੍ਰਾਮ ਅਲਪ ਉਤਸਵ ਅਤਿ ਬਰਧਜੋ ਚਹੂੰ
ਕੋਦ ਬਹੁ ਮੋਦ ਬਿਥਾਰਗ੍ਰਾਮ ਨਗਰ ਮਹਿ ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ
ਕਰਹਿ ਮੰਗਲਾ ਚਾਰ। ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕੀ ਦਾਸੀ ਸੁਨਿ ਧਾਈ^{੧੨} ਕੀਨਸਿ ਕਰਮੇ
ਨਿਕਟ ਉਚਾਰ। ‘ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਕੇ ਜਨਮਜੋ ਨੰਦਨ ਜਹਿ ਕਹਿ ਹੋਇ
ਰਹਜੋ ਜੈਕਾਰ॥੪॥ ਗੁਰ ਕੇ ਓਕਬਿਹੀਨ ਰੋਕ ਜੇ ਕੀਨ ਬਿਲੋਕਨਿ ਸੋ ਕਹਿ
ਬੈਨ^{੧੩}।—ਮੰਦਰ ਕੇ ਅੰਦਰ ਸਿਸ ਸੰਦਰ ਦੇਖਤਿ ਰਹੀ ਨ ਤ੍ਰਿਪਤੇ ਨੈਨ—।
ਅਧਿਕ ਸਰਾਹਤਿ ਰਿਦ। ਉਮਾਹਤਿ ਚਾਹਤਿ ਚਿਤ ਹਿਤ ਤੇ ਬਿਛਰੈ ਨ।
ਹੋਤਿ ਅਨੰਦ ਬਿਲੇਦ ਵਡਾਲੀ ਦੇਨਿ ਲੇਨਿ ਬਹੁ ਹੈਤਿਨ ਐਨ॥੫॥ ਬਹੁ
ਸੰਗਤਿ ਉਤਸਾਹਤਿ ਗਮਨਤਿ ਸਦਨ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਕੇ ਜਾਇ। ਦਿਨ
ਪ੍ਰਤਿ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਧਤਿ ਤਿਨ ਅਨ ਗਨ ਧਨ ਜਸ ਕੇ ਉਪਜਾਇ।
ਨਿਕਸੇ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰਿ ਜਬਿ ਤੇ ਭਏ ਨ ਘਟ, ਐਸੂਰਜ ਬਧਾਇ^{੧੪}। ਤੁਮਰੇ
ਨਰ ਕੁਛ ਬੋਰੇ ਆਵਹਿ ਤਹਾਂ ਉਪਾਇਨ ਬਹੁਤੀ ਆਇ॥੬॥ ਦਲਕਜੋ^{੧੫}

^੧ਮੰਗਤੇ ਸਾਰੇ (ਤੇ) ਸੰਗਤ। ^੨ਖੁਸ਼ਰੋ। ^੩ਮਝੇਂਦੇ ਹਨ ਅਪਣੇ ਖੇਲ। ^੪ਟੱਲੀਆਂ। ^੫ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਤਾਲੀ। ^੬ਭਵਾਣੀ ਲੋਕੇ। ^੭ਉੱਚੇ ਕਰਕੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਕਰਦੇ ਹਨ [ਫਾਂ, ਇਸ਼ਾਰਤ]। ^੮ਵੇਲਾਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ^੯ਅਕੜਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅੰਗ। ^{੧੦}ਭਰਵੱਟੇ ਚਾੜ੍ਹਦੇ ਹਨ। ^{੧੧}ਧੱਕਾ ਮਾਰਕੇ (ਉਸਨੂੰ ਪਰੇ ਕਰ ਉਸਦੀ ਥਾਂ ਆਪ) ਮੱਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। (ਅ) (ਇਕਨਾਂ ਨੂੰ) ਹਟਾ ਕੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਬਹੁਤਿਆਂ ਵਿੱਚ)। ^{੧੨}ਦੋੜੀ। ^{੧੩}ਗੁਰੂ ਦੇ ਘਰ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ) ਬਿਨਾਂ ਰੋਕ ਦੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਸੋ ਬਚਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ^{੧੪}ਵਧਿ ਗਿਆ ਹੈ। ^{੧੫}ਫਟ ਗਿਆ।

ਰਿਦ ਦਾਸੀ ਤੇ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਮਨਹੁ ਸਰਪ ਨੇ ਡਸੀ ਦੁਖੰਤਿ । ਪੀਰੀ ਪਰੀ^੧
 ਧੀਰ ਉਹ ਹਰਿਕਰਿ ਹੁਇਭੈ ਭੀਤ-ਸ਼ਰੀਕ ਬਧੰਤਿ^੨ - । ਬਹਜੇ ਜਾਤਿਚਿਤ
 ਚਿੰਤਾ ਸਲਿਤਾ ਖਾਨ ਪਾਨ ਕੁਛ ਤਨਕ ਕਰੇਤਿ । ਦੁਰਬਲਤਾ ਅੰਗਨਿ
 ਭਈ ਸਗਰੇ ਉਸਨ ਸਾਸ ਬਹੁ ਬਾਰ ਭਰੇਤਿ^੩ ॥੭॥ ਭਈ ਰਾਤਿ ਪਤਿ ਆਇ
 ਸਮੀਪੀ, ਮਨ ਸੈਕਟ ਕੇ ਭਨਤਿ ਕਰਾਲ । 'ਹੇ ਗੁਰ ਸੁਤ ! ਤੁਮ ਬਾਕ ਬਖਾ-
 ਨਜੇ-ਸ਼੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਹੋਇ ਨ ਥਾਲ । ਅਥਿ ਜਨਮਜੇ ਸੁੰਦਰ ਸਮ ਚੰਦਹਿ
 ਸਗਰੀ ਕਰਹਿ ਸਗਹਨਿ ਥਾਲ । ਅਧਿਕ ਉਪਾਇਨ ਚਢਹਿ ਦਰਬ ਬਹੁ
 ਤਿਨ ਦੇ ਮੰਗਤਿ ਕਏ ਨਿਹਾਲ ॥੮॥ ਅਨਿਕ ਰੀਤਿ ਕੇ ਉਤਸਵ ਹੋਵਤਿ
 ਬਜਹਿ ਬਧਾਈ ਅਨੰਦ ਬਿਸਾਲ । ਜਹਿ ਕਹਿ ਸੁਜਸ ਬਿਥਾਰਜੇ ਅਪਨੇ
 ਜਨਮ ਲਾਭ ਲੀਨਸਿ ਇਸ ਕਾਲ^੪ । ਬਸਜੇ ਗ੍ਰਾਮ ਸੇ^੫, ਤੁਮ ਪਿਤ ਕੇ ਪੁਰਿ
 ਤਉ ਨ ਸਮਤਾ ਭੀ ਤਿਸ ਨਾਲ । ਬਚਨ ਕੂਰ ਪੁਨ ਭਏ ਤੁਮਾਰੇ ਮੈਂ ਝੂਰਤਿ
 ਹੋਰਤਿ ਅਸ ਹਾਲ^੬ ॥੯॥ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਭਨਜੇ 'ਜਥਾ ਸੁਤ ਲੀਨਸਿ ਗਈ ਬਿਧ
 ਢਿਗ ਨਗਨ ਸੁ ਪਾਇ । ਦੋਖਿ ਸੇਵ ਤਿਸਨੇ ਬਰ ਦੀਨਸਿ ਯਾਂਤੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਲੀਯੋ
 ਹਰਖਾਇ । ਮੋਹਿ ਬਾਕ ਨਹਿ ਝੂਠ ਬਿਚਾਰਹੁ ਅਪਰ ਜਤਨ ਤੇ ਕਜੇਹੁ ਨ
 ਪਾਇ^੭ । ਸ਼੍ਰੀਨਾਨਕ ਸੇਵਕ ਨੇ ਦੀਨਹੁ ਜਿਸ ਕੋ ਕੋਇਨ ਸਕਹਿ ਮਿਟਾਇ
 ॥੧੦॥ ਬਡੇ ਪੁਰਖ ਨਿਜ ਸੇਵਾ ਹੋਰਹਿ ਵਸਤੁ ਅਦੇਯ ਜੁ ਦੇਤਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ।
 ਜਗ ਗੁਰ ਨੁਖਾ ਪਗਨਿ ਤੇ ਗਮਨੀ ਬਿਨ ਪਨਹੀ^੮, ਸਿਰ ਭਾਰ ਉਠਾਲਿ ।
 ਸਕਲ ਟਹਿਲ ਅਪਨੇ ਕਰ ਕੀਨਸਿ ਸੁਮਤਿ ਭਈ ਹੁਇ ਖੇਦ ਬਿਸਾਲ ।
 ਇਸ ਉਪਾਇ ਤੇ ਨੰਦਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਨਾਹਿ ਤ ਮਮ ਬਚ ਸਹੈ ਕਰਾਲ^੯ ॥੧੧॥
 ਭਯੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤੋ ਕਜਾ ਅਥਿ ਹੋਯਹੁ ਰਿਦੇ ਹਮਾਰੇ ਸੱਲਜ^{੧੦} ਸਮਾਨ । ਨਹੀਂ ਉਖਾ-
 ਰਹਿ ਜਾਵਤ ਇਸਕੋ ਤਾਵਤ ਉਪਜਤਿ ਕਰਕ^{੧੧} ਮਹਾਨ । ਨੀਂਦ ਨਿਸਾ
 ਨਹਿ ਭੋਜਨ ਦਿਨ ਮਹਿ ਚਿੰਤਾ ਬਧਹਿ ਨਈ ਨਿਤ ਆਨਿ । ਜਤਨ ਬਨਹਿ
 ਜਿਮ, ਚਿਤਵਤਿ ਰਹੁ ਤਿਮ ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਮਹਿ ਕਰਹਿ ਸੁ ਹਾਨ^{੧੨}
 ॥੧੨॥ ਜਨੋਂ ਕਜੇ ਗੁਰਤਾ ਨਿਜ ਘਰ ਰਾਖਹਿ ਇਸ ਹਿਤ ਠਾਨਹਿ ਅਨਿਕ
^੧ਪੀਲੀ ਪੈ ਗਈ ਹੈ । ^੨ਭੈ ਕਰ ਦੁਖੀ ਹੋਈ ਸ਼ਰੀਕ ਨੂੰ ਵਧਦੇ (ਦੇਖਕੇ) । ^੩ਤੱਤੇ ਸਾਹ ਬਹੁਤ
^੪ਵੇਰੀ ਭਰਦੀ ਹੈ । ^੫ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ । ^੬ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ । ^੭ਹੋਰ ਜਤਨ ਤੇ ਕਿਵੇਂ
^੮ਠਹੀਂ ਪਾ ਸੱਕਦੀ । ^੯ਜਗਤ ਗੁਰੂ (ਰਾਮ ਦਾਸ) ਜੀ ਦੀ ਨੂੰਹ ਨੰਗੀ ਪੈਰੀਂ ਬਿਨਾ ਜੁੱਤੀ
^{੧੦}ਦੇ ਗਈ । ^{੧੧}ਮੇਰੇ ਭਯਾਨਕ ਬਚਨ ਨੂੰ ਸਹਿੰਦੀ । ^{੧੨}ਸਾਡੇ ਰਿਦੇ ਵਿੱਚ (ਇਹ ਪੁਤਰ)
^{੧੩}ਸੱਭ ਵਾਝੂ ਹੈ । ^{੧੪}ਰੜਕ । ^{੧੫}ਨਾਸ਼ ।

ਉਪਾਇਜਬਿਲੋ ਮਾਤ ਗੋਦ ਮਹਿ ਬਾਲਕ ਤਬਿਲੋ ਤ੍ਰਿਯਾ ਜਾਇ ਕੋ ਘਾਇ ।
 ਕੁਛ ਚਤੁਰਾਈ ਸੋ ਕਰਿ ਪਹੁੰਚਹਿ ਕਰਹਿ ਸੁ ਘਾਤੁ ਘਾਤ ਕੋ ਪਾਇ ।
 ਅਸ ਇਸਤ੍ਰੀ ਖੋਜਤਿ ਨਿਤ ਰਹੀਅਹਿ, ਦੇਹੁ ਦਰਬ ਤਿਸ ਲੇਹੁ ਲੁਭਾਇ
 ॥੧੩॥ ਨਿਜ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਹੁਇ ਸੋ ਤਹਿ ਪਹੁੰਚਹਿ ਮਿਸਿ ਕੁਛ ਕਰਹਿ ਰਹਹਿ
 ਤਿਨਿ ਧਾਮ । ਕੈ ਤਿਸਿ ਗਾਮ ਹੋਹਿ ਬੁਲਵਾਵਹੁ ਕਰਹੁ ਲੁਭਾਵਨਿ ਦੈ
 ਕਰਿ ਦਾਮ । ਕੈ ਦਾਸੀ ਤਿਸਿ ਰਹੇ ਸਮੀਪੀ ਸੋ ਸੁਖੇਨ ਹੀ ਕਰਿ ਹੈ ਕਾਮ ।
 ਖੋਜਤਿ ਰਹਹੁ ਆਜ ਤੇ ਤੈਸੀ ਬਾਲਕ ਹਨਹਿ ਮਿਲਹਿ ਅਸ ਬਾਮ ॥
 ੧੪॥ ਇਮ ਮਸਲਤ ਕਰਿ ਹਰਖੀ ਕਰਮੋ ਕਰਮ ਕੂਰ ਮਹਿ ਦੁਰਮਤਿ ਧਾਰਿ
 ਅਚਨੇ ਅਸਨ, ਬਿਸਰਾਮੇ ਨਿਸ ਮਹਿ ਚਿਤ ਮਹਿ ਚਿਤਵਤਿ ਅਨਿਕ
 ਪ੍ਰਕਾਰ । ਜਹਿ ਕਹਿ ਬੁਧਿ ਕੀਨ ਬਿਸਤਾਰਨਿ, ਖੋਜਤਿ ਮਨ ਕਰਿ
 ਤੈਸੀ ਨਾਰਿ । ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤ ਚਿੰਤ ਗਲਤਾਨੀ ਪ੍ਰਿਯ ਦਾਸੀ ਕੋ ਨਿਕਟਿ
 ਹਕਾਰ ॥੧੫॥ ਮਨ ਕੀ ਬ੍ਰਿਥਾ ਉਚਾਰਨਿ ਕੀਨਸਿ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਤੇ ਤ੍ਰਿਯ ਐਸੀ
 ਆਨਿ । ਲੇ ਕਰਿ ਦਰਬ ਕਾਮ ਇਮ ਠਾਨਹਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੋ ਨੰਦਨ
 ਹਾਨਿ । ਤਿਸ ਕੀ ਨਿਤ ਗੁਜਰਾਨ ਕਰਾਵਹਿ ਅਸਨ ਬਸਨ ਦੇ ਸਭਿ ਸੁਖ-
 ਦਾਨ । ਹਿਤ ਕਰਿ ਨਿਤ ਖੋਜਤਿ ਰਹੁ ਚਿਤ ਕਰਿ ਇਹ ਮੇਰੇ ਲਖਿ ਕਾਜ
 ਮਹਾਨ ॥੧੬॥ ਇਮ ਦਾਸੀ ਕਰਿ ਗੋਪ ਬਾਤ ਕੋ ਸਨੈਸਨੈ ਬੁਝਤਿ ਬਹੁਨਾਰਿ ।
 ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਅਤਿ ਉਤਸਾਹਤਿ ਮੰਗਤਿ ਕੋ ਦੋ ਦਰਬ ਅਪਾਰ ।
 ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਦੂਰਿ ਦੂਰਿ ਤੇ ਆਵਹਿ ਲੇ ਕਰਿ ਗਮਨਹਿ ਸੁਜਸ ਉਚਾਰ ।
 ਬਡੇ ਭਾਗ ਜੁਤ ਸੁਤ ਸੁਭ ਜਨਮਜੈ ਜਹਿ ਕਹਿ ਜਿਸਤੇ ਹੁਇ ਜੈਕਾਰ ॥
 ੧੭॥ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਤਿ ਸੁਤ ਹੋਰਤਿ ਬਲਿਹਾਰੀ ਹੁਇ ਕਰਤਿ ਦੁਲਾਰ ।
 ਸੁੰਘਤਿ ਮਸਤਕ ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਬ੍ਰਿਥ ਕੋ ਲਖਹਿ ਮਹਾਂ ਉਪਕਾਰ । ਕੀਨਿ
 ਛਠੀ ਕੋ ਉਤਸਵ ਭਾਰੀ ਸਭਿ ਕੋ ਦੀਨਿ ਕਰਾਹ ਅਹਾਰ । ਬਾਜੇ ਦਰ
 ਪਰ ਬਾਜਤਿ ਹੋਂ ਬਹੁ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਸੁਖ ਕਰਹਿ ਉਦਾਰ ॥੧੮॥ ਦਸ ਦਿਨ
 ਬੀਤੇ ਪੁਨ ਉਤਸਵ ਭਾ ਮੰਗਲ ਕਰਹਿ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ । ਕੁਲ ਕੀ ਸਗਲ
 ਰੀਤਿ ਸੁਭ ਕੀਨਸਿ ਜਥਾ ਬ੍ਰਿਥਨ ਕੋ ਅੰਗੀਕਾਰ ਲਖੁ ਦੁੰਦਭਿ ਕੀ ਹੋਤਿ
 ਮਧੁਰ ਧੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸੁਨਨਿ ਤੇ ਅਨੰਦ ਉਦਾਰ । ਬਜਹਿ ਨਫੀਰਨਿ, ਗਾਇ
 १ ਦਾਉ ਪਾਕੇ ਮਾਰ ਦੇਵੇ । ੨ ਦਮੜੇ, ਰਧੋਯੇ । ੩ ਇਸਤ੍ਰੀ । ੪ ਬੁਧੀ ਚਿੰਤਾਵਨੀ ਕੀਤੀ ਭਾਵ ਮੋਚ
 ਜਾਈ । ੫ ਕਜਾਹ ਦਾ ਫੋਜਨ । ੬ ਭਾਵ, ਜਿਵੇਂ ਵਰਿਆਂ ਦੀ ਮ੍ਰਿਯਾਦਾ ਸੀ ।

ਸਬਦ ਬਿਚ, ਖਰੇ ਲੋਕ ਉਚਰੈ ਜੋਕਾਰ ॥੧੯॥ ਆਇ ਬਿਲਾਵਲ ਸੁੰਦਰ
 ਰਾਗਨਿ ਗਾਇ ਰਬਾਬੀ ਪ੍ਰੇਮ ਲਗਾਇ। ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਕੇ ਹਿਰਦੇ
 ਦੁਵਹਿ ਗੀਬ ਹੀ ਮੋਦ ਬਢਾਇ । ਬਖਸ਼ਹਿ ਬਸਤ੍ਰ ਬਿਭੂਖਨ ਬਹੁ ਬਿਧਿ
 ਬਿਰਮਤਾ ਬੈਠਹਿ ਉਠਿ ਨ ਸਕਾਇ । ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੁ ਧੰਨ ਜਨਮ ਸਿਸ
 ਜਿਸ ਤੇ ਦਸਦਿ ਸਜਸਪਸਰਾਇ ॥੨੦॥ ਬਧਤਿ ਸਰੀਰ ਦੂਜ ਤੇ ਜਸਸਸਿ
 ਤਿਮ ਤਿਮ ਸੁੰਦਰਤਾ ਅਧਿਕਾਇ । ਏਕ ਮਾਸ ਬੀਤੈ ਜਬਿ ਐਸੇ ਕਰਤਿ
 ਦੁਲਾਰ ਮਾਤ ਬਲ ਜਾਇ । ਰਾਤ ਦਿਵਸ ਸੁਤ ਕੇ ਮੁਖ ਦੇਖਹਿ ਨਹਿ
 ਲੋਚਨ ਕਜੌਹੀ ਤਿਪਤਾਇ । ਬਰਬਸ ਨਿੰਦਾ ਅਧਿਕ ਸਧਹਿ ਜਬਿ ਸੁਪ-
 ਤਹਿ, ਛਿੱਪੂ ਜਾਗ ਕੇ ਪਾਇ ॥੨੧॥ ਜਨੁ ਪੰਨਗ ਮਨ ਮਨਿ ਸੇ ਲਾਗੈ ਅਹਿ-
 ਨਿਸ ਰਾਖਨ ਮਹਿ ਹਿਤਕਾਰ । ਨਿੰਦਾ ਤੇ ਜਬਿ ਉਘਰਹਿ ਲੋਚਨ ਤਨੁਜ
 ਬਦਨ ਪਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਪਸਾਰ । ਪਾਲਤਿ, ਲਾਲਤਿ, ਘਾਲਤਿ ਘਾਲੇ, ਝਾਲਤਿ
 ਨਯਨ ਸਜਮਤਾ ਚਾਰੁ^੧ । ਝਗਲੀ ਝੀਨ^੨ ਮਹੀਨ ਸੁਤ ਕੀ ਬਰਨ ਬਰਨ
 ਕੀ ਪਾਇ ਸੁਧਾਰਿ ॥੨੨॥ ਕੰਚਨ ਕੇ ਕੰਕਨ ਕਰਵਾਇਸ ਜੁਗ ਜੁਗ ਹੀਰੇ
 ਜਰੇ ਜਗਾਇ^੩ । ਛੁੰਦ੍ਰਪੀਟਕਾ ਬਾਜਨਵਾਰੀ^੪ ਕਾਰੀਗਰ ਨੇ ਘਰੀ ਸੁਹਾਇ ।
 ਪਾਵਨ ਪਦਪੰਕਜ ਮਹਿ ਨੂਪਰ ਰੁਣਕਤਿ ਰੁਚਿਰ^੫ ਜਿ ਉਰਧ ਉਚਾਇ^੬
 ਛਾਪ ਛਲਾਇਨਿ ਗਰ ਕੇ ਭੂਖਨ ਸ਼ੋਭਤਿ ਸਭਿ ਹੀ ਸ਼ੁਭ ਪਹਿਰਾਇ ॥੨੩॥
 ਸਜਮ ਬੀਦੁ^੭ ਸੁੰਦਰ ਬਿਚ ਭੋਹਨ ਸਜਮ ਕੇਸ ਐਸੇ ਛਬਿ ਪਾਇ ਅਲ ਕੇ
 ਬਾਲਕ ਅਲ ਗਨ ਤਜਿ ਕਰਿ ਧਸੈ ਪੰਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੇ ਆਇ^੮ । ਡੀਠ ਨ

^੧ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਗਵਗਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ^੨ਪਰਚੇ ਹੋਏ । ^੩ਜਿਵੇਂ ਚੰਦ੍ਰਮਾ । ^੪ਜੋਰੇ ਜੋਰੀ । ^੫ਮਾਨੇ
 ਸਰਪ ਦਾ ਮਨ ਮਣੀ ਨਾਲ ਲਗਾ ਹੈ । ^੬ਪਾਲਦੀ ਹੈ, ਲਭਿਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਸੇਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ,
 ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਿਖੇ ਸੁਹਣਾਂ ਸੁਰਮਾ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ । ^੭ਬਰੀਕ ਬਰਾਲੀ । ^੮ਦੇ ਦੇ ਹੀਰੇ ਜਗਾਉ ਜੜੇ ।
^੯ਭਜਾਰੀ ਵੱਜਣ ਵਾਲੀ । ^{੧੦}ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਚਰਣ ਕਵਲਾਂ ਵਿਚ ਸੁਹਣੇ ਪਾਉਂਦੇ (ਬਾਂਜਰਾਂ) ਛਣਕਦੇ
 ਹਨ । ^{੧੧}ਜਵੇਂ ਉਦੇ ਉਠਾਂਦੇ ਹਨ । ^{੧੨}ਕਾਲੀ ਬਿੰਦੀ ਭਾਵ ਤਿਲ । ^{੧੩}ਭੋਹਾਂ ਦੇ ਸਜਮ ਕੇਸ
 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਥਾਂ ਬਿੰਦੀ ਐਉਂ ਸ਼ੋਭਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਭੋਰਿਆਂ ਦਾ ਬਚਾ ਭੋਰਿਆਂ ਦੀ ਭਾਜ
 ਛੱਡਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਪੰਕ ਵਿਚ ਆ ਧਸਿਆ ਹੈ । ਭਰਵੱਟੇ ਭੋਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਭਾਰਾਂ ਹਨ, ਬਿੰਦੀ
 ਭੋਰਿਆਂ ਦਾ ਨਿਆਣਾ ਹੈ, ਭਰਵੱਟਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਥਾਂ ਤ੍ਰਿਭੁਟੀ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਹੋਣ
 ਕਰਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਪੰਕ ਹੈ । ਪੰਕ ਨਾਮ ਚਿੱਕੜ ਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪੰਕ ਨਾਮ 'ਅਤਰ ਫਿਤਨੇ'
 ਵਰਗੀਆਂ ਚਿਕਨਾਈਆਂ ਦਾ ਵੀ ਹੈ । ਪੰਕ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਕਮਲ ਦੀ ਬੀ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ,
 ਜਿਵੇਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਪੰਕਾਵਲੀ ਨਾਮ ਕਮਲਾਂ ਦੀ ਪੰਕਤੀ ਦਾ ਹੈ, ਚਿੱਕੜ ਦੀ ਪੰਕਤੀ ਇਸ
 [ਗਾਥੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਵੇ ਅਰਥੇ ਪੰਕ ਦੇ ਹਨ] ॥੨੪॥

ਲਗਹਿ ਭਰਤਿ ਓਰ ਜਨਨੀ ਵਾਰਤਿ ਰਾਈ ਲੈਨ ਮੰਗਾਇ। ਤਿਨਕਾ
 ਤੋਰਿ ਤੋਰਿ ਕਰਿ ਗੋਰਤਿ ਰੱਛਕ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਲੇ ਨਾਇ॥੨੪॥ ਜੇਵਰ ਜਰੇ
 ਜਵਾਹਰ ਜਾਹਰ ਜੇਬ ਅਜਾਇਬ ਜਬਰ ਜਰੀਤਿ^੧। ਸੁਵਰਨ ਕੇ ਸੁ ਵਰਨ
 ਤਨ ਦੁਤਿ ਮਿਲਿ ਸਮਤਾ ਤੇ ਭੇਵ ਨ ਲਖਿਯੈਤਿ^੨। ਕਰਕਸ ਹੋਤਿ ਸਪਰਸ
 ਜਾਨੀਯਤ^੩ ਕੇ ਗੋਰਨ ਕੀ ਦਮਕ ਦਿਖੈਤਿ। ਤਿਨ ਕੀ ਉਪਮਾ ਕਹੈ ਕੋਨ
 ਕੀ ਮਨ ਭੁਮ ਹਾਰਜੇ ਲਘੁ ਲਗੀਤ^੪॥੨੫॥ ਵੇਹਗ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਿਧਿ
 ਗੁਰੁ ਸੰਦਰ ਸਰਬ ਸਰੀਰ। ਅੰਗ ਬਿਲੇਦ ਬਿਲੋਕੀਯਤਿ ਹਰਗੁਬਿੰਦ
 ਮਤਿਧੀਰ॥੨੬॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗੀਥੇ ਸ੍ਰਿਤਿਯ ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ
 ਜਲਮ ਉਤਸ਼ਾਹ' ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਖਸਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੬ ॥

੭. [ਜਹਿਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਢਾਈ ਦੀ ਮੋਤ]।

ਵੇਹਗ ॥ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕੀ ਦਾਸੀ ਫਿਰੀ ਖੋਜਤਿ ਦੁਰਮਤਿ ਨਾਰਿ। ਇਕ ਨੇ
 ਕਹਿ ਧੀਰਜ ਦਈ 'ਤੇਹਿ ਕਰੈ ਮੈਂ ਕਾਰ'॥੧॥ ਸ੍ਰਿਯਾਛੰਦ ॥ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰਿ
 ਬਸਹਿ ਕੁਚਲਲੀ ਧਾਇਨ ਕੀ ਕ੍ਰਿਤ ਤੇ ਗੁਜਰਾਨ। ਦਾਸੀ ਮਸਲਤ ਅਘੁ
 ਕੀ ਕਰਿਕੈ ਕਰਮੇ ਨਿਕਟ ਸੁ ਮੇਲੀ ਆਨਿ^੧। ਸਾਦਰ ਸਦਨ ਬਿਠਾਇ
 ਸਮੀਪੀ ਪੁਰਬ ਭਾਖੈ ਕਸ਼ਟ ਮਹਾਨ^੨। 'ਅਨੁਜ ਲੀਨਿ ਗੁਰਤਾ ਬਿਪ੍ਰੀਤੀ
 ਜੇਠ ਬੈਠੈ ਰਹੈ ਸੁਜਾਨ॥੨॥ ਬਹੁ ਉਪਚਾਜਨ ਤੇ ਨਿਪਜਨੈ ਸੁਤ ਤਿਨਹੁ
 ਕੋਨਿ ਉਤਸਵ ਹਰਖਾਇ। ਕਹੈਕਿ-ਗਾਈਕੋ ਇਹ ਮਾਲਕ ਪਾਛੇ ਗੁਰਤਾ
 ਲੇ ਸੁਭ ਪਾਇ-। ਪੁਰਬ ਆਸ ਹੁਤੀ ਹਮਰੇ ਮਨ-ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਜਬਿ
 ਤਨ ਬਿਨਸਾਇ। ਸੰਤਤਿ ਨਹੀਂ, ਬਨਹਿ ਹਮ ਹੀ ਗੁਰ, ਚਾਰਹੁ ਦਿਸ਼ ਕੇ
 ਪੁਜ ਕਹਾਇ-॥੩॥ ਜਬਿ ਕੋ ਨੇਦਨ ਤਿਨ ਕੇ ਜਨਮਜੋ ਤਬਿ ਤੇ ਹਮ ਹੁਇ

^੧ਜੜੇ ਹਨ। ^੨ਸੋਨੇ ਅਤੇ ਤਨ ਦੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਰੰਗ ਦੀ ਥੋੜਾ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮਿਲ ਗਈ
 ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀਦਾ। ^੩ਛੁਹਣ ਨਾਲ ਖੁਰਦਰਾ ਯਾ ਕਰੜਾ ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ। ^੪(ਹੋਰ
 ਉਪਮਾ) ਡੁੱਡ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ^੫ਆਕੇ ਮਿਲਾਈ। ^੬ਭਾਵ ਕਰਮੇ ਨੇ।

^੭ਭਾਵ (ਅਭੇਦ ਪੈਣ ਤੇ ਭਾਈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼)

ਦਾ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਕਮਲ ਬੀ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਦੇ ਥਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
 (ਅ) (ਮਨੋ) ਭਵਰਾ ਖੰਡਾਂ ਸਣੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਆ ਬੈਠਾ ਹੈ। [ਪੰਕ-ਪੰਖ=ਖੰਡ, ਭਾਵ ਭਵਰਾ
 ਖੰਡਾਂ ਸਮੇਤ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਚਿੱਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਦ ਸਥਾਨੀ ਮੱਥਾ]। ਕਈ ਸਿਆਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ
 ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ੨੯੪ ਕਵਿਤੋਂ ਵਿਚ ਕੋਟਿਕ ਉਸਤਤਿ ਛਾਬਿ ਤਿਲ ਕੇ ਪ੍ਰਗਾਸ ਹੈ'
 ਵਿਚ ਆਏ 'ਤਿਲ' ਪਦ ਤੋਂ ਇਸੇ ਥਿੰਨੀ ਦੀ ਮੁਰਾਦ ਹੈ।

ਗਏ ਨਿਰਾਸ। ਅਥਿ ਉਪਾਇ ਅਸ ਕਰਿ ਚਿਤ ਚਿਤਵਨਿ ਜਿਸ ਤੇ ਬਾਲਕ
ਹੋਇ ਬਿਨਾਸ। ਪੁਨ ਤਿਨ ਕੇ ਜਨਮੇ ਨ ਆਤਮਜ ਹਮਰੇ ਕਾਜ ਹੋਇ
ਸਭਿ ਰਾਸ। ਦਰਬ ਆਦਿ ਸੁੰਦਰ ਸਭਿ ਵਸਤੁ ਚਹੁੰਦਿਸ ਤੇ ਚਲਿ ਆਇ
ਅਵਾਸ॥੪॥ ਤਬਿ ਤੇਰੀ ਬਹੁ ਕਰਹਿ ਜੀਵਕਾ ਭੋਜਨ ਬਸਨ ਸਕਲ ਪਰ-
ਵਾਰ। ਨਿਜ ਘਰ ਤੇ ਹਮ ਦੇਹਿ ਤੋਹਿ ਕਹੁ ਅਰੁ ਤੇਰੇ ਜਾਨਹਿ ਉਪਕਾਰ।
ਮਿਹਰਵਾਨ ਕੇ ਪਿਤਾ ਪਾਸ ਤੇ ਆਦਰ ਮੈਂ ਕਰਿਵਾਉਂ ਓਦਾਰ। ਇਹ
ਕਾਰਜ ਨਿਜ ਚਾਤੁਰਤਾ ਤੇ ਕਰਹਿ ਅਥਹਿ ਉਪਜਹਿ ਸੁਖ ਸਾਗ॥੫॥ ਇਕ
ਸ਼ਤ ਲੇਹੁ ਰਜਤਪਨ^੧ ਅਥਿਹੁ, ਕਰਹੁ ਕਾਜ ਕੋ ਬਿਲਮ ਬਿਸਾਰਿ। ਬਾਲਕ
ਮ੍ਰਿਤੁ ਹਮਰੇ ਹਿਤ ਲਖਿ ਚਿਤ^੨, ਪੁਨ ਨਹਿ ਕਮੀ, ਭਰਹਿ ਭੰਡਾਰ^੩। ਇਮ
ਕਹਿ ਬਸਤੁ ਆਪਨੋ ਲੇਕਰਿ ਦੀਨਸਿ ਤਿਸ ਕੇ ਉਪਰ ਡਾਰ। ਅਤਿ ਸਨੇਹ
ਕੀ ਬਾਤ ਬਖਾਨਤਿ ਕਹਿ ਕਹਿ ਕਬਹੂੰ ਭਰਿ ਦ੍ਰਿਗ ਬਾਰਿ^੪॥ ੬॥ ਧਾਇ
ਕੂਰ ਕਰਮਾ^੫ ਅਤਿ ਪਾਪਨਿ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਹਰਖੀ ਧੀਰਜ ਦੀਨਿ। ‘ਦੁਖੀ ਨ
ਹੋਹੁ, ਕਰੋਂ ਮੈਂ ਤੋ ਹਿਤ, ਰਚੋਂ ਕਪਟ, ਕੋ ਲੇਯ ਨ ਚੀਨ’। ਤੁਮਰੇ ਸੁਖ ਤੇ ਹੈ
ਸੁਖ ਮੋਕਉ ਖਾਨ ਪਾਨ ਕੀ ਸਭਿ ਸੁਧਿ ਲੀਨਿ। ਸੋ ਉਠਿ ਗਏ ਕਹਾਂ ਤਿਨ
ਸਾਥਹਿ^੬, ਲੇਨਿ ਦੇਨਿ ਕੁਛ ਨਾਹਿ ਨ ਕੀਨਿ॥ ੭॥ ਚਿਤ ਬਾਛਤਿ ਇਹ
ਕਾਰਜ ਮੋਕਉ ਕਰਿਹੋਂ ਮੈਂ ਅਥਿ ਬਿਲਮ ਬਿਸਾਰਿ। ਚਿੰਤਾ ਰੰਚਕ ਹੂੰ ਨਹਿ
ਕੀਜਹਿ ਨਿਸਚੈ ਲਖਹੁ ਸੁਧਾਰੀ ਕਾਰ। ਮੇਰੇ ਦੋਹ ਪ੍ਰਥਮ ਹੀ ਤਿਨ ਸੋਂ
ਅਪਰ ਧਾਇ ਕੋ ਲੀਨਿ ਹਕਾਰ। ਨਹੀਂ ਅਵਾਹਨ ਮੇ ਕੋ ਕੀਨਸਿਨਹਿ ਕੁਛ
ਦੀਨਸਿ, ਬਹੁ ਬੁਰਿਆਰ^੭॥੮॥ ਲਗਹਿ ਸੁਲ ਮੁਝ ਤਿਨ ਕੇ ਮੰਗਲ^੮ ਜਿਸ
ਹਤਿ ਹੋਇ ਮਹਾਂ ਸੁਖ ਮੋਹਿ^੯। ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕੀ ਬਾਮਾ ਸਭਿ ਸੁਨਿ ਕੈ ਕਹੈ ਕਿ
‘ਸਾਧ ਸਾਧ’ ਬਹੁ ਤੋਹਿ। ਭਯੋ ਭਰੋਸ, ਲਖੀ ਬੁਧਿ ਦੀਰਘ, ਤੁਝਹੀ ਤੇ
ਕਾਰਜ ਸਿਧ ਹੋਇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਿਸਚੈ ਕਰਿ ਦੇਨਹੁ ਦੁਰਬੁਧਾਗਨਪਾਪ
ਅਰੋਹਿ^{੧੦}॥੯॥ ਲੋ ਕੁਛ ਦਰਬ ਸਦਨ ਮਹਿ ਆਈ ਰੰਗਦਾਰ ਅੰਬਰ ਤਨ
ਧਾਰਿ। ਰੁਚਿਰ ਬਿਭੂਖਨ ਪਹਿਰੇ ਰੁਚਿ ਕਰਿ ਮੁਖ ਪਖਾਰ ਦ੍ਰਿਗ ਅੰਜਨ
^੧ਇੱਕ ਸੌ ਰੁਪਯੇ। ^੨ਬਾਲਕ ਦੀ ਮੌਤ ਹੀ ਚਿਤ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਹਿਤ ਜਾਣ। ^੩ਭਰਦੀ ਹੈ ਨੇੜੀ
ਵਿਚ ਜਲ। ^੪ਖੋਟੇ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੀ। ^੫(ਜੇ ਕੋਈ) ਜਾਣ ਨਾ ਸਕੇਗਾ। ^੬ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ
ਜੀ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ (ਸਾਡੇ ਨਾਲ) ਕੀ ਸਾਥ ਹੈ। ^੭ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਨੇ।
^੮ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਦੁੱਖ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ^੯ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਸ਼ਾਬਾਸ਼। ^{੧੦}ਮੰਦੀ ਬੁੱਧ ਵਾਲੀਆਂ
ਸਾਰੇ ਪਾਪ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਸਿਰ) ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਹਨ (ਭਾਵ, ਅਤਿਪਾਪਣੀ)।

ਭਾਰਿਜ਼ਹਿਰ ਅਜ਼ਾਹਰ^੧ ਕਰਲੇਰਗਰਜੇ ਨਿਸਅਸਤਨ ਜੁਗ ਲੇਪਸਧਾਰਿ।
 ਸੁਸ਼ਕ ਕੀਨਿ ਪੁਨ ਅੰਗੀਆ ਪਹਿਰੀ ਪੰਥ ਵਡਾਲੀ ਕੇ ਪਗ ਧਾਰਿ* ॥੧੦॥
 ਦਰਬ ਲੋਭ ਤੇ ਚੌਪ ਚੌਗਨੀ-ਹਤਿ ਸਿਸ ਕੋ ਮੇਂ ਲੇਉਂ ਇਨਾਮ। ਸਕਲ
 ਆਰਥਲ ਕੀ ਗੁਜਰਾਨ ਜੁ ਹਇਹੈ ਮੋਹਿਕਰੇ ਇਸ ਕਾਮ-। ਇਤ ਗੀਗਾ ਨੇ
 ਕਰਿ ਚਾਲੀਸਾ^੨ ਬਰਤਹਿ ਬੈਸ ਰੀਤਿ ਅਭਿਰਾਮ। ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਉਤਸਵ
 ਨਏ ਨਏ ਬਹੁ ਪ੍ਰਿਯ ਸੁਤ ਜਥਿ ਕੋ ਜਨਮਜੋ ਧਾਮ॥ ੧੧॥ ਭਯੋ ਅਨੰਦ
 ਬਿਲੀਦ ਨੰਦ ਤੇ ਦਰਬ ਬਿੰਦ ਦੇ ਲੇਤਿ ਅਸੀਸ। ਬਹੁ ਗ੍ਰਾਮਨਿ ਕੀ ਬਾਮ
 ਆਇ ਕਰਿ ਸਿਸੁ ਅਭਿਰਾਮ ਧਾਮ ਮਹਿ ਦੀਸ^੩। ਸਾਦਰ ਤਿਨ ਕੋ ਬਾਂਛਤਿ
 ਬਖਸ਼ਤਿ ਡਰਤਿ ਮਾਤ ਨਹਿ ਕਹਿ ਦੁਰਸੀਸ। ਸ਼੍ਰੇਯ ਸਹਤ ਜਿਮ ਚਹਤਿ
 ਕਹਤਿ ਬਚ ਲਹਤਿ ਮਹਤ ਮੁਦ ਕਰਿ ਬਖਸ਼ੀਸ਼^੪ ॥ ੧੨॥ ਦੁਰਾਚਾਰਨੀ
 ਮੰਗਲ ਸਮਯੇ^੫ ਆਇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੀ^੬ ਗੁਰੁ ਨਿਕੇਤ। ਅਧਿਕ ਭੀਰ ਨਾਰਿਨਿ ਕੀ
 ਜਹਿ ਕਹਿ ਜਥਾ ਜੋਗ ਆਦਰ ਕਹੁ ਦੇਤਿ। ਕਿਤਿਕ ਬਾਲ ਕੋ ਦਰਸਨ
 ਕਰਤੀ, ਕਿਤਿਕ ਸਰਾਹਤਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸਮੇਤਿ। ਕੇਤਿਕ ਲੇਤਿ ਉਛੰਗ
 ਦੁਲਾਰਤਿ^੭, ਕੇਤਿਕ ਬਿਗਸਤਿ ਦੈਤਨਿ ਸੇਤ^੮ ॥ ੧੩॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਬਸਤੁ
 ਬਿਭੁਖਨ ਦੇਖਿ ਸੁਭ ਆਦਰ ਸਾਥ ਬਿਠਾਇ। ਇਸਤ੍ਰਿਨਿ ਕੋ ਸਮੁਦਾਇ ਮੈਂ
 ਪੁੱਤ੍ਰਨਿ ਬਾਤ ਚਲਾਇ ॥ ੧੪॥ ਸ੍ਰੇਯਾ ਫੰਦ ॥ ਸਭਿਨਿ ਬਿਖੈ ਗੀਗਾ ਮਿਦੁ
 ਬਚ ਕਹਿ ‘ਦੋ ਇਕ ਦਿਨ ਤੇ ਅਨਮਨ ਨੰਦ’। ਅਸਤਨ ਲੇਤਿ ਨ ਹੋਚਿ
 ਕਰਿ ਮੁਖ ਮਹਿ ਕੋ ਦੁਖ, ਸੁਧਿ ਨਹਿ ਮੋਹਿ ਬਿਲੀਦ^੯। ਜਿਤਿਕ ਬਿੱਧ ਉਪ-
 ਚਾਰਨਿ ਭਾਖਤਿ ਗੁਰਤੀ^{੧੦} ਆਇ ਦੇਹੁ ਸੁਖਕੰਦ^{੧੧}। ਘਾਤਿ ਪਾਇ ਕਰਿ
 ਦੁਸ਼ਟਾ ਬੋਲੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪੂਤਨਾ ਕੇਰਿ^{੧੨} ਮਨੀਦ ॥੧੫॥ ‘ਮੋਹਿ ਬਿਖੈ ਗੁਨ
 ਦਿਯੋ ਪ੍ਰਭੁਨੇ ਬਹੁਬਾਲਕ ਤੇ ਮੈਂ ਪਤਿਆਇ’^{੧੩}। ਪਾਨ ਕਰਹਿ ਜੋ ਅਸਤਨ

^੧ਗੁੱਬੀ। ^੨ਚਾਲੀਵਾਂ ਦਿਨ ਕਰਕੇ। ^੩ਦਰਸਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ^੪ਜਿਵੇਂ (ਮਾਤਾ ਜੀ) ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ (ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ) ਕੁੱਲਜਨ ਸਮੇਤ ਬਚਨ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਜਾਣ ਕਰਕੇ (ਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ) ਬਖਸ਼ੀਸ਼ਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ^੫ਸਮੇਂ ਵਿਚ ^੬(ਉਹ ਦਾਈ ਘਰ) ਆ ਵੜੀ। ^੭ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਲਭਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ^੮ਚਿਟਿਆਂ ਦੇਵਾਂ ਨਾਲ ਹਸਦੀਆਂ ਭਾਵ ਖਿੜ ਖਿੜ ਹੱਸਦੀਆਂ ਹਨ। ^੯ਮੁਰਬਾਯਾ ਹੈ ਪੁੱਤ੍ਰ। ^{੧੦}ਕੀ ਕੋਈ ਦੁਖ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤੀ ਸੋਚੀ ਨਹੀਂ। ^{੧੧}ਗੁਜ਼ੁਤੀ। ^{੧੨}ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੂੰ। ^{੧੩}ਪੂਤਨਾਂ ਵਾਂਗੂ ਜੋ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੂੰ ਬਲਿ ਦੇਣ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੰਧਾਰੀ ਸੀ। ^{੧੪}ਪਤਿਆਇਆ ਹੈ। *ਪਾ:-ਭਾਰਿ। †ਪਾ:-ਦੈਤਨਿਕੇਤ। ‡ਪਾ:-ਦੇਹਿ।

ਮੇਰੇ ਤਿਸ ਸਿਸ ਕੇ ਦੁਖ ਨਿਕਟਿ ਨ ਆਇ।ਹਰਹਿ ਅਰੁਚ^੧ ਕੇ ਤਤਛਿਨ
ਛੁੱਧਤਹਿ^੨, ਆਰਬਲਾ ਸੁ ਅਧਿਕ ਬਿਰਧਾਇ । ਰਹੈ ਨਿਰੋਵਾ ਸੁਖ ਸੇਂ ਬਧ
ਮਹਿ ਨਹਿ ਐਸ਼ਧਿ ਕੀ ਚਾਹਿ ਰਹਾਇ॥੧੬॥ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰਿ ਬਾਸਕੀਨਿ ਮੈਂ
ਜਬਿ ਕੇ ਭੁਮ ਆਏ ਇਸ ਥਾਇ। ਮਮ ਗੁਨ ਸੁਨਿਕੈ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਆਨੀ ਸੁਤ-
ਵੰਤੀ ਤਿਯ ਸਭਿ ਢਿਗ ਆਇ । ਇਕ ਦੁਇ ਦਿਨ ਅਸਤਨ ਦੇ ਮੇਰੇ ਰੁਜ
ਗਵਾਇ ਗਮਨੀ ਸਮੁਦਾਇ । ਭਾਗਵਾਨ ਕੇ ਮੈਂ ਚਲਿ ਜਾਵੈ ਨਿਰਭਾਗਨ
ਕੋ ਕੋ ਚਲਿ ਜਾਇ?॥੧੭॥ ਅਧਿਕ ਚਾਹਿ ਕਰਿਤੁ ਮਰੇ ਆਈ ਪੁਰੀਤੁ ਹਾਰੀ
ਬਸੀ ਜੁ ਆਨਿ । ਪਰਮੇਸੁਰ ਤੇ ਮੈਂ ਨਿਤ ਜਾਚੈ-ਸੁਤਵੰਤੀ ਹੁਇ ਤਿਯਾ
ਮਹਾਨ । ਇਸ ਬਿਧਿ ਕਰਿ ਗੁਜਰਾਨ ਕਰੈਂ ਸਦ ਦਰਬ ਸਹਜ ਪਾਵੈਂ
ਸਨਮਾਨ । ਜੀਵਨ ਜੋਗ ਪੁੱਤ੍ਰ ਇਹ ਤੇਰੇ ਮੁਖ ਕੋਛਰ ਮਹਿ^੩ ਦੀਜਹਿ
ਆਨਿ^੪॥ ੧੮॥ ਤਿਸ ਤੇ ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਤਿਯਨਿ ਸਰਾਹੀ, ਬਸਨ ਬਿਭੂਖਨ
ਸੁੰਦਰ ਹੋਰਿ। ਬਿਨ ਐਸ਼ਧਿ ਰੁਜ ਕੀ ਇਹ ਹਰਤਾ ਧੰਨ ਤੋਹਿ ਗੁਨ ਲਹਜੈ
ਬਡੇਰ^੫ । ਮਰਜੀ ਸਭਿ ਨਾਰਿਨਿ ਕੀ ਲਖਿ ਕਰਿ ਮਾਤ ਗੰਗ ਬਿਸਮਾਇ
ਘਨੇਗ। ਦਿਯੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤਿਸ ਗੋਦ ਪ੍ਰਮੋਦਤਿ ਦੁਸ਼ਟ ਜੀਅਤਿਨਕੋ ਸਮ ਸ਼ੇਰ^੬॥
੧੯॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਚਿਤ ਜਾਨੀ-ਕੂਰ ਜੁ ਕਰਮਾ ਆਵੇ ਨਾਰਿ-।
ਦਿਨ ਚਾਰਿਕ ਤੇ ਅਨਮਨ ਹੋਏ ਜਿਸ ਤੇ^੭ ਮਾਤ ਚਿੰਤ ਲੇ ਧਾਰਿ-ਧਾਇ
ਉਛੰਗ ਦੇਹਿਗੀ^੮ ਰੁਚਿ ਕਰਿ-ਯਾਂਤੇ ਪੂਰਬ ਬਿਧੀ ਸੁਧਾਰਿ-ਦੁਸ਼ਟਨ ਕੇ
ਨਾਸ਼ਨ ਕੋ ਮਮ ਤਨ-ਸਿਸ ਸਰੂਪ ਤੇ ਕਰੀ ਸੁ ਕਾਰਿ॥੨੦॥ ਧਾਇ ਉਛੰਗ
ਗਏ ਹੁਇ ਚੰਚਲ, ਇਤ ਉਤ ਮੁਖ ਕਰਿ ਅੰਗ ਚਲੇਤਿ । ਕਛੁ ਹੋਦਨ
ਕਰਿ ਬਹੁਰ ਟਿਕੇ ਤਹਿ ਲੋਰੀ ਦੇਤਿ ਮਧੁਰ ਛਲਵੇਤਿ^੯ । ਅੰਗੀਆ ਤੇ
ਅਸਤਨ ਕਰਿ ਬਾਹਰ ਏਕ ਹਾਥ ਸੇਂ ਸਮੁਖ ਕਰੇਤ^{੧੦} । ਦੂਸਰ ਕਰ ਪਰ ਸਿਸ
ਕੋ ਸਿਰ ਧਰਿ ਉਪਰ ਡਾਰਜੈ ਬਸਤ੍ਰ ਦੁਰੇਤ॥੨੧॥ ਕਥਿਤ॥ ਤਤਛਿਨ ਅੰਤਰ
ਬਸਨ ਅਸਤਨ ਦੇਤਿ, ਲੇਤਿ ਨ ਤਨਕ, ਗਹੇ ਹੋਤਿ ਇਤ ਉਤਨਾ^{੧੧} ।
ਗਾਢੇ^{੧੨} ਜਬਿ ਕੀਨਿ ਤੋ ਪਯੋਧਰ^{੧੩} ਕੋ ਲੀਨ ਮੁਖ, ਹਾਥ ਕੋ ਪਸਾਰਿ ਗਹੀ

^੧ਅਰੁਚੀ, ਦੁਖ ਨਾ ਲੱਗਣੀ । ^੨ਛੁੱਧ ਲਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ । ^੩ਮੇਰੀ ਗੋਦੀ ਵਿੱਚ । ^੪ਦੁਸ਼ਟ ਜੀਵ (ਜੋ
ਹਨ) ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸ਼ੇਰ ਸਮਾਨ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਹਰਗੋਵਿੰਦ ਜੀ) । ^੫ਦਾਈ ਦੀ ਗੋਦੀ ਦੇਣਗੇ
(ਮਾਤਾ ਜੀ ਸਾਨੂੰ) । ^੬ਭਾਵ ਉਹ ਦਾਈ । ^੭ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਕਰਦੀ ਹੈ (ਬਣ) । ^੮ਫੜਕੇ (ਅਸਥਨ)
ਇਧਰ ਉਧਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ^੯ਸ਼ੇਰ ਨਾਲ ਘੁੱਟਿਆ । ^{੧੦}ਅਸਥਨ ।

ਛੋਰੀ ਤਬ ਗੁਤਨਾ^੧। ਦੂਜੇ ਹਾਥ ਸਾਥ ਗਹੜੇ ਦੂਜੇ ਕੁਚ ਦਿਵ ਕਰਿ ਖੋਟੀ
 ਕ੍ਰਿਤ ਹੋਤੁ ਆਈ ਲਾਰੇ ਲੋਭ ਭੂਤਨਾ^੨। ਜਾਂਕੋ ਮਨ ਪੁਤ ਨਾ ਲਖੈ ਗੁਰ
 ਸਪੁਤਨਾ^੩, ਜਿਸੀ ਕੇ ਤੀਰ ਪੁਤਨਾ^੪, ਸਿਘਾਰੀ ਸਮ ਪੁਤਨਾ^੫॥੨੨॥ ਗਾਵੇ ਅੰਗ
 ਪੀਰ ਕਰਿ, ਗਾਵੀ ਉਰ ਪੀਰਕਰਿ ਪ੍ਰਾਨ ਤੇ ਸਰੀਰ ਕਰਿ ਭਿੰਨ ਅੰਚ
 ਲੀਨਿਓ^੬। ਜੈਸੇ ਪੋਲ ਤੀਲ ਤੇ ਕਿਲਾਲ^੭ ਕੋ ਸੁ ਫੁਕ ਨਾਲਿ ਖੋਚ ਲੇਤਿ
 ਬਾਲਕ ਸੁਭਾਇਕ ਹੀ ਕੀਨਿਓ^੮। ‘ਹਾਇ ਹਾਇ’ ਬੋਲਤੀ ਬਿਹਾਲ
 ਹੈ ਬਿਸਾਲ^੯ ਬਾਲ। ਛੋਰੇ ਅਬਿ ਮੋਹਿ ਕੋ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਚਿਤ ਚੀਨਿਓ^{੧੦}। ਲੋਚਨਮੈਂ
 ਨੀਰ ਭਰਿ, ਪੀਰ ਹਰਿ ਚੀਰ ਤਜਿ, ਪਰੀ ਸਭਿ ਤੀਰ ਧਰ^{੧੧}, ਪ੍ਰਾਨ ਕਰਿ
 ਹੀਨਿਓ॥੨੩॥ ਕੂਕਤੀ ਪੁਕਾਰ ਬਿਸੰਭਾਰਹੈ ਪਸਾਰ ਅੰਗ, ਪਰੀਮਿਤੁਭਈ,
 ਦਿਗ ਨਿਕਰੇ ਪਰਤਿ ਜਨੁ^{੧੨}। ਮੁਖ ਤੇ ਬਗੁਰ^{੧੩} ਜਾਤਿ, ਪੀਰੀ ਪਰ ਗਈ
 ਗਾਤ, ਭਯੋ ਉਤਪਾਤ, ਹੋਰਿ ਨਾਰੀ ਬਿਸਮਾਈਮਨ।—ਕਹਾਂ ਹੋਇਗਯੋ ਬੈਠੀ
 ਸਭਿਨਿ ਮੈਂ ਲਿਯੋ ਸਿਸੁ-ਬ੍ਰਾਸ ਉਪਜਯੋ, ਤਜੀ ਦਰ ਜਹਾਂ ਪਰਜੈ ਤਨ^{੧੪}।
 ਰੀਗਾ ਭਯਭੀਤਭਈਪੁੱਤ੍ਰ ਕੋ ਗਹਨਧਾਈ ਹਾਥਨਿਉਚਾਵੈ ਪ੍ਰਿਯਾ ਕ੍ਰਿਪਨ
 ਕੋ ਮਾਨੋ ਧਨ^{੧੫}॥੨੪॥ ਹਾਥ ਗਹੀ ਬੇਨੀ^{੧੬}, ਬਲ ਸਾਥ ਨਹਿ ਛੋਰੈ ਤਾਂਹਿ
 ਮਾਤ ਛੁਟਕਾਵੈ ਕਹਾਂ ਏਤਨੋ ਸੁ ਹੋਇ ਜੋਰ^{੧੭}। ਦਾਸੀ ਕੋ ਪੁਕਾਰੈ ਰਿਸ ਭਰੀ
 ‘ਕਜੋਂਨ ਆਵੈ ਪਾਸਿ?’ ਕੰਪਤਿ ਸਰੀਰ ਤਾਸਧਾਰੇ ਉਤਪਾਤਘੋਰ^{੧੮}। ਮਿਲੀ
 ਗਨ ਆਇ, ਨੀਠ ਨੀਠ ਕਰਿ ਛੋਰੀ^{੧੯} ਤਬਿ, ਕੰਠ ਸੋਂ ਲਗਾਯੋ ਨੰਦ ਪਰਜੈ
 ਹੈ ਬਿਲੰਦ ਸੋਰ। ਪਰੀ ਜਿਸ ਠੋਰ ਅਵਲੋਕਤਿ ਨ ਤਾਂਹਿ ਓਰ^{੨੦}, ਡਰੀ

^੧ਛੋਰੀ ਲਮਕਈ ਹੋਈ ਗੁਤ। ^੨ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਪੁਤਰ (ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ) ਨੇ ਜਾਣਿਆ
 ਜਿਸ (ਦਾਈ) ਦਾ ਮਨ (ਪੁਤ+ਨਾ) ਅਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਦੇ (ਜੀ ਵਿੱਚ) ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਪੀੜਾ
 ਨਹੀਂ, ਪੁਤਨਾ (ਰਾਖਸ਼ਣੀ) ਵਾਂਗ (ਉਸਨੂੰ) ਮਾਰਿਆ। ^੩ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਪੀੜਕੇ
 ਤੇ ਪੇਟ ਵਿੱਚ (ਜਾਂ ਇਲ ਵਿੱਚ) ਭਾਢੀ ਪੀੜ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਣ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਖਿੱਚ ਕਰਕੇ ਅੱਤ
 ਕਰ ਲੀਤੇ। ^੪ਪੋਲੀ ਤੀਲੀ ਤੋਂ ਜਲ। ^੫ਸਹਜ ਸੁਭਾਇਕ ਹੀ (ਤਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ
 ਜੀ ਨੇ) ਕੀਤਾ। ^੬ਸਭਿ ਦੇ ਪਾਸ (ਲੰਮੀ) ਪੈ ਗਈ ਧਰਤੀ ਤੇ। ^੭ਮਾਨੋਂ ਅੱਖਾਂ ਨਿਕਲੀਆਂ
 ਪਈਆਂ ਹਨ। ^੮ਬੱਗ। ^੯ਜਿਥੇ (ਦਾਈ ਦਾ) ਸਰੀਰ ਪਿਆ ਸੀ ਉਸ ਥਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਕੇ ਦੂਰ
 ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ। ^{੧੦}ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਚੁੱਕਦੀ ਹੈ (ਪੁੱਤ੍ਰ ਨੂੰ) ਜੈਸੇ ਕੰਜੂਸ ਨੂੰ ਧਨ ਪਿਆਰਾ
 ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ^{੧੧}ਗੁੱਤ। ^{੧੨}ਅੰਗਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਲ ਹੋਵੇ (ਮਾਤਾ ਜੀ ਵਿੱਚ)। ^{੧੩}ਘੋਰ ਉਪਦ੍ਰਵ
 (ਦੇਖਕੇ) ਡਰੀ ਹੈ। ^{੧੪}(ਗੁੱਤ) ਮਸਾਂ ਮਸਾਂ ਛੱਡੀ। ^{੧੫}ਤਸ ਤਰਫ ਦੇਖਦੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਉਰ ਹੋਰ ਧਾਈ ਥਾਨਨਿਜ ਛੋਰਿ ਛੋਰਿ॥੨੫॥ ਮਰੀ ਦੁਰਾਚਾਰਨੀ ਤੇ ਕਛਕ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਭਯੋ ਬੀਜਰੀ ਕੀ ਰੀਤਿ ਬਰਕਾਈ ਹੈ ਅਜਰ' ਬੀਚ। ਸਭਿ ਕੇ
ਬਿਲੋਚਨ ਗਏ ਹੋ ਮੁੰਦ ਤੇਹੀ ਛਿਨ, ਬੋਲਤਿ ਨ ਬੈਨ ਕੋਈ ਹੋਰਿਕੈ ਕਰਮ
ਨੀਚ। ਹਾਥ ਜੁਗ ਪਾਵ ਕੋ ਪਸਾਰ ਕੈ ਪਰੀ ਹੈ ਧਰ ਦਾਸ ਗਨ ਦਾਸੀ ਮਿਲਿ
ਦੇਖੀ ਸੁ ਗੁਸੀ ਹੈ ਮੀਚ। ਜੀਵ ਗਯੋ ਉਪਰ ਅਪਰ ਦੇਹਿ ਧਾਰਿ ਕਰਿ ਮੂਰ-
ਛਤਿ ਕੋਈ ਲਖਿ ਤਾਂਕੇ ਮੁਖ ਬਾਰ ਸੀਚ' ॥ ੨੬ ॥ ਏਹਗ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਜਬਿ ਮਰਿ ਗਈ ਅਪਰ ਦੇਹਿ ਧਰਿ ਸੋਇ। ਛਪਿ ਅਕਾਸ਼ ਮੈਂ ਭੇਦ ਨਿਜ
ਭਨਤਿ ਸੁਨਤਿ ਸਭਿ ਕੋਇ ॥ ੨੭ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਤ੍ਰਿਤਿਯ
ਗਾਏ 'ਧਾਇ ਮਾਰਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੈ ਨਾਮ ਸਪਤਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੭ ॥

੮. [ਦਾਈ ਦੀ ਰੂਹ ਨੇ ਅਪਣੀ ਪਿਛਲੀ ਕਥਾ ਸੁਣਾਈ]।

ਏਹਗ ॥ ਦੂਰੀ ਗਗਨ ਮਹਿ ਬਚਨ ਕਹਿ 'ਭਰਹੁ ਨ ਮੋ ਤੇ ਕੋਇ। ਸਭਿ
ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਿ ਲੀਜੀਏ, ਭਯੋ ਕਹੋਂ ਮੈਂ ਸੋਇ ॥੧॥ ਸ੍ਰੇਯਾ ਛੇ ॥ ਪੁਰਬ ਜਨਮ
ਮੋਹਿ ਗੰਧਰਬੀ', ਸਕਲ ਸ਼ਕਤਿ ਜੁਤਿ ਮੈਂ ਮਨ ਮਾਨ'। ਗਾਵਨ ਬਿੰਦਾ
ਬਿਖੈ ਨਿਪੁਨ ਬਹੁ ਸੁੰਦਰ ਅਤਿ ਸਰੂਪ ਦੁਤਿਵਾਨ। ਸੁਰਗ ਸਦਾ ਬਿਚਰਤਿ
ਸੁਖ ਪਾਵਤਿ ਇਕ ਦਿਨ ਸੁਰਨਿ ਸਭਾ ਕੇ ਥਾਨ। ਕਰਤਿ ਗਾਨ ਬਹੁ ਭਾਨ
ਮਿਲਾਵਤਿ ਸੁਨਤਿ ਕਾਨ ਸੋ ਹੁਇ ਬਿਰਮਾਨ'॥੨॥ ਤਬਿ ਸੁਰਗਾਰ' ਆਯੋ
ਕਿਸ ਕਾਰਨ ਹੋਰਤਿ ਉਠੇ ਸਭਾ ਸੁਰ ਬੰਦ। ਸਾਦਰ ਨਮੋ ਕੀਨਿ ਬਡ
ਜਾਨਨੈ ਬ੍ਰਹਮ ਵਿੰਦਾ ਮਹਿ ਨਿਪੁਨ ਬਿਲੋਦ। ਬੈਠਨੈ ਆਨਿ ਸਭਿਨਿ ਕਹੁ
ਦੇਖਤਿ ਰਾਗ ਰੰਗ ਮਹਿ ਭਏ ਅਨੰਦ। ਮਮ ਦਿਸਿ ਲਖਿ ਕਰਿ ਜਾਨਿ ਮਾਨ
ਬਡ-ਇਹ ਦੁਸ਼ਟਾਚਾਰਣਿ ਮਤਿ ਮੰਦ ॥ ੩ ॥ ਗਾਵਨਿ ਅਰੁ ਸਰੂਪ ਬਡ
ਮੇਰੇ ਇਹੁ ਗੁਨ ਜਾਨਿ ਧਰਤਿ ਹੋਕਾਰ। ਸੁਰਨਿ ਸਭਾ ਕੇ ਉਚਿਤ ਨ ਦੁਸ਼ਟਾ
ਨਹਿ ਮਨ ਜਾਨਨੈ ਮੋਹਿ ਉਦਾਰ। ਅਪਰ ਸਰਬ ਹੀ ਮਾਨਹਿ ਦੀਰਘ
ਇੰਦ੍ਰ ਆਦਿ ਜੋਤਿਕ ਬਲਿਭਾਰ'। ਦੰਡ ਜੋਗ ਹੈ ਦੇਉਂ ਸ੍ਰਾਪ ਇਸ ਗਰਬ
ਬਿਨਾਸਹਿ ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ-॥ ੪ ॥ ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਸ੍ਰਾਪ ਦੀਨਿ ਤਬਿ
-ਮ੍ਰਿਤੁ ਮੰਡਲ ਮਹਿ' ਜਨਮ ਸੁ ਧਾਰਿ। ਜਾਇ ਕਰਮ ਧਾਇਨ ਕੇ ਕਰਿ ਕੈ,
ਹੇਤ ਜੀਵਕਾ ਕਰਹੁ ਅਹਾਰ। ਪਾਪ ਕਮਾਵਹੁ ਜੀਵਨਿ ਦੁਖ ਕਰਿ', ਧਰਹੁ
'ਏਹੜੀ'। 'ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।' 'ਸੁਰਗ ਦੀ ਗਾਉਣ ਵਾਲੀ।' 'ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ
ਹੋਕਾਰ ਸੀ।' 'ਮੇਰੇ ਹੋ ਜਾਵੇ।' 'ਬ੍ਰਹਮਪਤ।' 'ਭਾਈ ਬਲ ਵਾਲੇ।' 'ਆਤਲੋਕ ਵਿੱਚ।'
'ਜੀਵੀ ਨੂੰ ਦੁਖ ਦੇਣੇ।'

ਦੇਹਿ ਜੈ ਮਹਿਦ ਗਵਾਰ^੧ । ਮੈਦੁ ਦੇਸ^੨ ਮਹਿ ਬਿਚਰਹੁ ਜਿਤ ਕਿਤ ਭੋਗਹੁ
 ਦੁਖ ਹੈ ਕਰਿ ਬੁਰਿਆਰ-॥੫॥ ਮੈਂ ਕਰ ਜੋਰੇ ਸੁਰ ਗੁਰ ਆਗੇ-ਕਬਿ ਮੇਰੇ
 ਪੁਨ ਹੋਇ ਉਧਾਰ । ਗਰਬ ਕੀਨਿ ਤਿਸ ਕੋ ਫਲ ਪਾਯੋ ਤੁਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਹੋ
 ਸਦਾ ਉਦਾਰ । ਇਸਤ੍ਰੀ ਮਤਿ ਪੀਛੇ ਸੁਧਿ ਆਵਤਿ ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਗੁਨ ਕੇ
 ਹੰਕਾਰ^੩ । ਸਾਧੂ ਸਦਾ ਛਿਮਾਂ ਕੋ ਧਾਰਤਿ ਅਪਕਾਰੀ^੪ ਪਰਭੀ ਉਪਕਾਰ-॥੬॥
 ਸੁਰ ਗੁਰੁ ਭਨਜੇ-ਹੋਹਿ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੇ ਬੈਠਹਿ ਥਾਨ।ਤਿਨ
 ਕੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਜਨਮ ਜਬਿ ਧਾਰਹਿ ਤਿਸ ਕੇ ਸਾਬ ਮੇਲ ਨਿਜ ਠਾਨ।ਸੋ ਤੇਰੇ ਤਬਿ
 ਕਰਹਿ ਉਧਾਰਨਿ ਨਿਜ ਬਲ ਤੇ ਹਾਨਹਿ ਗੋ ਪ੍ਰਾਨ । ਬਹੁਰ ਸਰੀਰ ਪਰਾ-
 ਪਤਿ ਹੁਇ ਗੋ,ਗੰਧਰਬੀ ਕੋ ਰੂਪ ਮਹਾਨ-॥੭॥ਭਯੋ ਪਤਨ^੫ ਸੁਰਗੁਰੁਕੇਬਚ
 ਸੁਨਿ, ਭਾ ਅੰਗਨਾਨ ਜਨਮ ਕੋ ਪਾਇ । ਚਿਰੰਕਾਲ ਕੀ ਬਿਚਰਤਿ ਇਤ
 ਉਤ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰਿ ਬਾਸੀ ਆਇ । ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕੀ ਦਾਸੀ ਮੁਝ ਮਿਲਿ ਕਰਿ
 ਕਰਮੋਢਿਗਪਹੁੰਚਾਈ ਜਾਇ।ਤਿਸਨੇ ਦੀਨਿ ਰਜਤਪਲ ਇਕ ਸ਼ਤ^੬,ਇਮ
 ਸਿੱਖਜਾ ਦੇ ਇਹਾਂ ਪਠਾਇ॥੮॥-ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਨੈਦਨ ਕੋ ਹਤਿ ਕਰਿ, ਇਹ
 ਮੈ ਪਰ ਕੀਜਹਿ ਉਪਕਾਰ-। ਲੋਭ ਲਹਿਰ ਨੇ ਪ੍ਰੇਰਨ ਕੀਨਸਿ ਮੈਂ ਆਈ
 ਸੁ ਮਨੋਰਥ ਧਾਰਿਕਪਟ ਬੇਸ ਧਰਿ ਬਾਲਕ ਨਾਸ਼ਨਿ,ਜਹਿਰ ਸਬਨ ਮੈਂ
 ਲੇਪ ਨਿਕਾਰ^੭ । ਪ੍ਰਭੁ ਅਵਤਾਰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹੈ ਤੇਰੇ, ਪਕਰਿ ਪਯੋਧਰ ਕੋ ਮੁਝ
 ਮਾਰਿ॥੯॥ਅਬਿਮੈਂ ਰੂਪ ਗੰਧਰਬੀ ਪਾਯਹੁ ਜਾਤਿ ਸੁਰਗੁਕੋ,ਨਮੋ ਹਮਾਰ।ਸੱਤ੍ਰ
 ਤੁਮਾਰੋ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਜਾਨਹੁ ਕਰਹਿ ਬੈਰ ਸਗਰੋ ਪਰਵਾਰ । ਰਹਹੁ ਸੁਚੇਤ ਨ
 ਕਰਹੁ ਭਰੋਸਾ ਜਜੋਂ ਕਜੋਂ ਠਾਨਹਿ ਗੋ ਅਪਕਾਰ^੮।ਇਮਕਹਿ ਗਮਨ ਕੀਨਿ
 ਨਿਜ ਘਰਕੋ,ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੈ ਰਿਦੇ ਮਝਾਰ॥੧੦॥ਅਜਰ ਬਿਖੈ ਤ੍ਰਿਧ ਬ੍ਰਿੰਦ
 ਮਿਲੀ ਤਬਿ, ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਭੇਵ ਰਹੀ ਬਿਸਮਾਇ।‘ਧਿਕ ਧਿਕ ਕਰਮੋ ਕੀਨ
 ਕੁਕਰਮੋ, ਹਤੇ ਬਾਲ ਕਜਾ ਕਰ ਮੋ ਆਇ’ । ਪਰਾਲਬਧ ਪਰ ਨਿਸ਼ਚੈ
 ਨਾਹਿਨ ਪਾਪ ਮਤੀ ਉਰ ਮਹਿ ਪ੍ਰਗਟਾਇ। ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਜਿਨ ਕੋਰ ਸਹਾਈ
 ਬੰਕ ਰੋਮਕੋ ਕਰਿ ਨ ਸਕਾਇ॥੧੧॥ਲਗਜੇ ਕਲੰਕ ਕੁਲੀ ਅਕਲੰਕ ਜੁ^੯

^੧ਜੈ ਬੜ ਗਵਾਰ ਹਨ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ) ਦੇਹ ਧਾਰ । ^੨ਭਾਵ ਪੰਜਾਬ । ^੩ਅਪਣੇ ਸਰੂਪ ਤੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਕਰ । ^੪ਬੁਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਦੇਖੀ । ^੫(ਸੁਰਗ ਤੋਂ) ਗਿਰਾਉ ਹੋਇਆ । ^੬ਇਕ ਸੌ । ^੭ਵੈਰ । ^੮ਹਥ ਵਿਚ ਕੀਹ ਆਇਆ । ^੯ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਲ ਵਿੰਗਾ ਬੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ । ^{੧੦}ਜੋ (ਪ੍ਰਿਥੀਆ) ਅਕਲਕ ਕੁਲ ਨੂੰ ਕਲੰਕ ਹੋ ਲੱਗਿਆ ।

^{੧੧}ਪਾ:-ਲੇਪਨ ਪਾਰ ।

ਮਤਸਰ ਪਾਵਕ ਜਰਤਿ ਮਹਾਨ। ਬਡੇ ਭਾਗ ਇਨ ਕੇ^੧ ਸਭਿ ਰੀਤੀ ਪਿਤਾ
ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਗੁਰਤਾ ਦਾਨ^੨। ਉਤਮ ਕਰਮ ਕਰਤਿ ਹੈਂ ਨਿਸ ਦਿਨ ਸੱਤਿਨਾਮ
ਕੇ ਸਿਮਰਨਿ ਠਾਨਿ। ਚਹੂੰ ਕੋਦ ਤੇ^੩ ਸਮ ਪਯੋਦ^੪ ਕੇ ਪਾਇ ਪ੍ਰਮੋਦ ਦੇਤਿ
ਧਨ ਆਨਿ ॥੧੨॥ ਪਾਵਨ ਪਦ ਪੰਕਜ ਕੋ ਪੂਜਤਿ ਅਨਗਨ ਸੰਗਤਿ ਭੇਟ
ਚੜਾਇ। ਤਉ ਨ ਮਾਨ ਕਰਹਿ ਇਹੁ ਦੰਪਤਿ ਸਭਿ ਕੋ ਸੁਖ ਦੇ ਸਰਲ
ਸੁਭਾਇ। ਪ੍ਰਭੁ ਅਵਤਾਰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਇਨ ਕੇਰਾ, ਮਹਿਮਾ ਸਭਿ ਮਹਿ ਕਹੀ
ਸੁਨਾਇ^੫। ਮੁਰਖ ਬੁਰਾ ਕੋਨ ਕਰਿ ਸਕਹੀ ਜਥਾ ਚੇਦ ਕੋ ਚੋਰ ਨਿਕਾਇ^੬
॥੧੩॥ ਇਤਸਾਦਿਕ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕੋ ਨਿੰਦਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੋਸੁਜਸ ਭਨੰਤਿ।
ਸੁਤ ਗਰ ਸੰਗ ਲਗਾਯਹੁ ਗੰਗਾ ਨੀਰ ਬਿਲੋਚਨ ਬੂੰਦ ਫਰੈਤਿ। ਰੀਤ ਮਹਾਂ
ਭਯਭੀਤ ਭਈ ਪਿਖਿ-ਕੌਰੋਂ ਸੁਤ ਦੀਨਿ-ਰਿਦੇ ਪਛੁਤੰਤਿ।-ਸ਼ੌਤ੍ਰ ਸ਼ਰੀਕ
ਬਡੇ ਦੁਰਚਾਰੀ ਕੀਨਿ ਕਪਟ ਕੋ ਨਹੀ ਲਖੰਤਿ-॥੧੪॥ ਕਹਨੈ ਦਾਸਕੋ
‘ਪਾਸ ਪਧਾਰਹੁ ਜਗ ਗੁਰ ਕੋ ਸੁਧਿ ਦੇਹੁ ਸੁਨਾਇ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਨੇ ਪੁੱਤ੍ਰ
ਬਚਾਯਹੁ, ਨਾਂਹਿ ਤ ਹਤਯੋ ਹੁਤੋ ਛਲ ਲਾਇ। ਅੰਕਿਣ ਮ੍ਰਿਤਕ ਧਾਇ
ਕੋ ਦੇਖਹੁ ਸੁਧਿ ਸਭਿ ਕਹੀ ਗਗਨ ਮਹਿ ਜਾਇ। ਲੀਨਿ ਕਲੰਕ ਭ੍ਰਾਤ
ਇਹੁ ਤੁਮਰੇ ਜੋ ਹਮ ਕੋ ਨਹਿ ਦੇਖਿ ਸਕਾਇ॥੧੫॥ ਪੁਰੀ ਉਜਾਰੇ ਗ੍ਰਾਮ ਬਸੇ
ਹਮ ਤਉ ਨ ਬੈਰ ਤਜਹਿ ਅਘਵੰਤਿ। ਨਿਜ ਕੁਲ ਕੋ ਪੁਨ ਬਾਲਕ ਬਯ ਕੋ
ਹਤਨਿ^੭ ਪਾਪ ਕੋ ਨਹੀ ਲਖੰਤਿ। ਇਕ ਬੁਰਿਆਈ ਸਾਥ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੈ, ਹਮ
ਤਿਸ ਕੋ ਨਹਿ ਬੁਰਾ ਕਰੇਤਿ। ਜਾਹੁ ਛਿੱਪ੍ਰ, ਘਰ ਆਨਹੁ ਹੋਰਹਿ ਅਤਿਉਤ-
ਪਾਤ ਅਧਿਕ ਦੁਖਵੰਤਿ’॥੧੬॥ ਸੁਨਤਿ ਦਾਸ ਦੌਰਯੋ ਗੁਰ ਪਾਸਹਿ, ਵਹਿਰ
ਬਿਰਾਜਤਿ ਹੈਂ ਜਿਸਥਾਨ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ। ਕਹਾਂ ਹੋ ਬੈਠੇ, ਕਾਰਜਬਿਗਰਯੋ
ਹੁਤੋ ਮਹਾਨ। ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਖਯੋ ਬੈਸਤੁ ਮਾਰੋ^੮, ਸਕਲ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨ
। ਸੁਨਤਿ ਉਠੇ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਆਏ ਕੁਛ ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਸੰਗ ਸੁ ਆਨਿ ॥
੧੭॥ ਪਰੀ ਅਜਰ ਮਹਿ ਧਾਇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹੈ, ਕਹਿਗਿਰਵਾਈ ਵਹਿਰ ਉਜਾਰ।
‘ਸ਼੍ਰੀਨਾਨਕ ਰੱਛਕ ਹੈਂ ਹਮਰੇ ਘਰ ਬਾਹਰ ਸੰਗੈ ਇਕ ਸਾਰ। ਕੋਬਪੁਰਾ ਨਰ

^੧ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨਦੇਵ ਜੀ ਦੇ। ^੨ਭਾਵ ਗੁਰਤਾ ਦੀ ਦਾਤ ਮਿਲੀ। ^੩ਚਾਹੇ ਤਰਵੇਂ [ਸੰਸਾਰ, ਕੇਣ]। ^੪ਬੱਦਲ। ^੫ਭਾਵ ਦਾਈ ਸੁਣਾਕੇ ਕਹਿ ਗਈ ਸੀ। ^੬ਜਿਵੇਂ ਸਾਰੇ ਚੋਰ (ਰਲਕੇ) ਦੇਂਦੇ (ਦਾ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ) [ਸੰਸਾਰ, ਨਿਕਾਯ=ਸਾਰੇ]। ^੭ਵੇਹੜੇ ਵਿੱਚ। ^੮ਮਾਰਨ ਦੇ।

ਬੁਰਾ ਕਰਹਿ ਜੋ ਜਬਿ ਇਕ ਸ੍ਰਾਮੀ ਰਾਖਨਹਾਰ' । ਉਮਗ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਸ਼ਬਦ
ਬਨਾਯਹੁ ਸੁੰਦਰ ਆਸਾ ਰਾਗ ਮਝਾਰ ॥੧੮॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ॥ ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੫ ॥

ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਰਾਖਿਆ ਦੇ ਹਾਥ ॥ ਪੁਕਟੁ ਭਇਆ ਜਨ ਕਾ ਪਰਤਾਪੁ ॥੧॥

ਗੁਰੁ ਗੁਰੁ ਜਪੀ ਗੁਰੁ ਗੁਰੁ ਧਿਆਈ ॥ ਜੀਅ ਕੀ ਅਰਦਾਸਿ ਗੁਰੁ ਪਹਿ

ਪਾਈ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਸਰਨਿ ਪਰੇ ਸਾਚੇ ਗੁਰਦੇਵ ॥ ਪੂਰਨ ਹੋਈ

ਸੇਵਕ ਸੇਵ ॥ ੨ ॥ ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਜੋਬਨੁ ਰਾਖੇ ਪ੍ਰਾਨ ॥ ਕਹੁ ਨਨਕ

ਗੁਰ ਕਉ ਬੁਰਬਾਨ ॥ ੩ ॥ ੮ ॥ ੧੦੨ ॥

*ਦੋਹਰਾ। ਇਸ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੀ ਮਹਾਂ ਕਹੀ ਬਛਾਈ ਚਾਰੁ। ਪਠਹਿ ਜੁ ਚਿਤ-
ਵਹਿ ਚਰਿਤ ਗੁਰ ਤ੍ਰਾਸ ਨ ਕਿਤ ਤੇ ਧਾਰਿ ॥੧੯॥ ਕਾਥਿਤਾ। ਭਯੋ ਅਸ ਕੋਤਕ
ਬਿਸਮ ਰਹੇ ਲੋਕ ਸਭਿ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੋ ਬਿਲੋਕਿ ਭਏ ਦੰਪਤਿ ਅਨੰਦ ਅਤਿ ।
ਕੀਨਸਿ ਕਰਾਹੁ' ਬਾਟ ਦੀਨਸਿ ਉਛਾਹ ਕਰਿ, ਸਗਰੇ ਗੁਰਨਿ ਕੋ ਲੇ
ਨਾਮ ਧਰਿ ਧਰਾਨ ਚਿਤ। ਰੈਨ ਦਿਨ ਰੱਛਕ, ਦੂਜਨ ਗਨ ਭੱਛਕ, ਬਿਸਾਲ
ਜਸ ਸੁੱਛਕ, ਜੋ ਸੇਵਕ ਵਛਲ' ਨਿਤ। ਰਿਦੇ ਮੈਂ ਅਰਾਧਤੇ, ਸਕਲ ਸੁਖ
ਲਾਧਤੇ, ਅਨੇਕ ਬਾਧਾ ਬਾਧਤੇ' ਸਦੀਵ ਸਤਿਨਾਮ ਹਿਤ ॥੨੦॥ ਸ੍ਰੈਯਾ। ਗੀਗ
ਅਨੰਦ ਸੋ ਨੰਦਨ ਕੋ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰਤਿ ਹੋਇ ਸੁਚੇਤ ਸਦਾ । ਮੰਦਰ ਅੰਦਰ
ਸੁੰਦਰ ਪਾਲਨਾ' ਲਾਲਤਿ ਲਾਲ' ਬੁਲਾਇ ਤਦਾ । ਨਾਰਿਨਿ ਬੰਦ ਮੈਂ
ਨਾ ਕਬਿ ਲਜਾਵਤਿ—ਦੇਖਤਿ ਡੀਠ ਲਗੈ ਨ ਕਦਾਠਾਮਨ ਕੋ ਕਰਿ ਜਾਇ
ਨਹੀ' ਰਖਵਾਰਰਹੇ ਗੁਰ ਰੂਪਸਦਾ—॥੨੧॥ ਤਾਂਤੇ ਕਰੇਜਲ ਮੱਜਨ ਕੋਮੁਖ
ਚਾਰੁ ਪਖਾਰਤਿ, ਲਾਲਤਿ ਹੈ। ਪੌਛਤਿ ਸੁਖਮ ਚੀਰ ਗਹੇ, ਪਟ ਸੁੰਦਰ ਫੇਰ
ਉਢਾਲਤਿ ਹੈ। ਬਾਘ ਨਖਾ ਮਢਿ ਕੰਚਨ ਤੇ ਮਖਤੂਲ' ਗਰੇ ਮਹਿੰਡਾਲਤਿ
ਹੈ। ਯੋਂ ਦਿਨ ਕੋਤਿਕ ਬੀਤ ਗਏ ਸੁਤ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰੇ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਤਿ ਹੈ ॥੨੨॥

*ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਮਾਦ । *ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਹਨ । *ਪੀੜਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦੇ । *ਪੀੜਾ ।
*ਲਛਾਉਂਦੀ ਹੈ ਪੁਰਤ । *ਟੂਣਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕਰ ਜਾਵੇ । *ਪਹਿਰਾਂਵਦੀ ਹੈ । *ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਨਹੀਂ
ਮੜ੍ਹਾਕੇ ਸੋਨੇ ਵਿਚ, ਰੇਖਮ ਦੇ ਤਾਰੇ ਵਿਚ ਪਰੋਕੇ ।

*ਇਸ ਦੋਹਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਨੁਸਖਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਦੋਹਾ ਸ਼ੇਰਨਾ ਕਰਕੇ ਦਿਤਾ
ਹੈ—ਸ਼ੇਰਨਾ—ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਸੁਤ ਰਾਖਿਓ ਅਪਣੀ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰਿ ॥ ਛਾਈ ਬ੍ਰਿਧ ਜੀ ਵਰ ਦਿਯੋ
'ਬਰਧਹਿ ਗੁਰ ਪਰਵਾਰ' ॥ *ਅਸਲ ਕਲ ਇਹ ਜਪਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦਾਈ ਦੇ ਵਿਹੁ ਦੇਣ
ਦੇ ਵਾਕਿਆ ਤੋਂ ਬਾਦ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣਾ ਸੁਤੇ ਹੀ ਬਾਰ ਸੀ। ਹੋਰ ਨਜ਼ਰਾਂ ਟਪਾਫਾਂ
ਤੋਂ ਤੁਲਨਾ ਮਾਤਾ ਜੀ ਜੈਸੇ ਨਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਭਾ ਨਹੀਂ ।

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਅਨੁਪਮ ਬੈਠਨੇ ਲਾਗਿ ਤਬੈ ਸੋਚ ਬਿਮੋਚਤਿ
ਲੈਚਨ ਤੇ ਅਵਿਲੋਕਤਿ ਤੇਜ ਸਮੇਤ ਜਬੈ । ਲੇਤਿ ਉਛੀਰਾ ਪਿਤਾ ਗੁਰ
ਪੂਰਨ ਸੰਗਤਿ ਪੰਗਤਿ ਦੇਖਿਸਬੈ ਜਜੈ ਅਜਨੰਦਨ ਕੇ ਰਘੁਨੰਦਨ ਬਾਲਕ
ਬੈਸ ਮਹਿ ਬੈਠਿ ਫਬੈ ॥੨੩॥ ਅੰਛਣ ਮੈਂ ਰਿਝਮਾਣ ਭਾਏ, ਪੁਨ ਦੇਖਿ ਭਲੇ
ਕਿਲਕਾਵਤਿ ਹੈਂ । ਜੇ ਘਰ ਬੀਚ ਗਲੀਚਨ ਪੈ ਇਤ ਆਵਤਿ ਫੇਰਿ ਸੁ
ਜਾਵਤਿ ਹੈਂ ਬੈਠਤਿ ਹੈਂ ਬਿਚ ਸੰਗਤਿ ਕੇ ਗਨ ਦਾਸ ਤਬੈ ਬਤਰਾਵਤਿ ਹੈਂ ।
ਭਾਵਤਿ ਹੈਂ, ਮੁਸਕਾਵਤਿ ਹੈਂ, ਚਪਲਾਵਤਿ ਹੈਂ, ਸੁ ਹਸਾਵਤਿ ਹੈਂ ॥੨੪॥ ਜੁਗ
ਦੰਤ ਸੁਭੰਤਿ ਮਹਾਂ ਦੁਤਿਵੰਤ ਹੈਂ ਓਸਟ ਲਾਲ ਬਿਸਾਲ ਸੁਹਾਏ । ਮੁਕਤਾ
ਬਿਬ ਸੰਪਟ ਬਿੰਦੂਮ ਕੇ ਬਿਧਿ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਜਨੁ ਬੀਚ ਟਿਕਾਏ । ਮੁਸ-
ਕਾਵਤਿ ਤੇ ਦਿਖਰਾਵਤਿ ਹੈਂ ਜਨੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬੀਚ ਭਿਗੋਇ ਬਨਾਏ । ਕਵਿ
ਔਰ ਬਨਾਇ ਕਹੈ ਉਪਮਾ ਜਨੁ ਕੀਰਤਿ ਕੇ ਜੁਗ ਬੀਜ ਦਿਖਾਏ ॥੨੫॥
ਅੰਛਨ ਬੀਚ ਫਿਰੈ ਗੁਝਲੀ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿਨਿ ਤੇ ਕਰਿ ਬਾਲਕ ਲੀਲਾ ।
ਬੈਂਚਤਿ ਪਾਵਨ ਪਾਵਨ ਪੰਕਜ ਨੂਪਰਕੋ ਰੁਣਕਾਇ ਛਬੀਲਾ । ਦੈ ਕਰਬੰਦ
ਕਰੈ ਅਭਿਬੰਦਨ ਦੇਖ ਨਿਕੰਦਨ ਰੂਪ ਗਹੀਲਾ । ਪਾਇ ਸੁ ਚਾਰੁ ਪਦਾਰਥ
ਸੇਵਕ ਦੇ ਗੁਰਦੇਵ ਅਤੇਵ ਸੁਸ਼ੀਲਾ ॥੨੬॥ ਮਾਨੁਖ ਰੂਪ ਧਰਮੋ ਜਗ ਮੈਂ
ਜਿਨ ਭੁਮ ਕੇ ਭਾਰ ਉਤਾਰਨ ਕੋ । ਆਯੁਧ ਧਾਰਿ ਮਹਾਂ ਬਲ ਸੇਂ ਤੁਰਕਾਨ
ਕੋ ਤੇਜ ਨਿਵਾਰਨਿ ਕੋ । ਸੇਵਕ ਸੰਤਨ ਕੋ ਸੁਖ ਦੇ ਉਰ ਗਮਾਨ ਕੀ ਸੀਖ
ਸਿਖਾਰਨਿ ਕੋ । ਬਾਲਕ ਬਯ ਅਬਿ ਕ੍ਰੀੜਤਿ ਹੈਂ, ਕਰਿ ਕੂਰ ਜਗ ਸੁ
ਉਖਾਰਨ ਕੋ ॥ ੨੭ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਕ੍ਰਿਤਿਯ ਰਾਸੇ 'ਬਾਲਕ
ਲੀਲਾ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਅਸ਼ਟਮੇ ਅੰਸੂ ॥

੯. [ਸ੍ਰੀ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੇ ਸਰਪ ਨੂੰ ਉਧਾਰਿਆ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੰਮਤ ਦੈ ਕੇ ਹੋਇ । ਗ੍ਰਾਮ ਵਡਾਲੀ
ਕ੍ਰੀੜਤੇ ਪਿਖ ਹਰਖਤਿ ਸਭਿਕੋਇ ॥੧॥ ਸ੍ਰੇਯਾ ॥ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਪੁਨ ਪ੍ਰੇਰਨਿ ਕੀਨਿ
'ਗੋਈ । 'ਅਜ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਦਸਰਥ (ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ) ਜਿਵੇਂ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ । 'ਵੇਹੜੇ ਵਿਚ ਰਿੜ੍ਹਦੇ
ਹਨ । 'ਕਿਲਕਾਰੀਆਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ । 'ਬਾਤ ਚੀਤ ਕਰਨੀ ਜਿਵੇਂ ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਨਾਲ
ਗਲਾ ਪੁੱਛੀਦੀਆਂ ਹਨ । 'ਸ਼ੋਭਦੇ ਹਨ । 'ਰੁਲੀਆਂ ਦੇ ਡੱਬੇ ਵਿਚ ਦੋ ਮੋਤੀ ਸੁੰਦਰ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਟਿਕਾਏ ਹਨ । 'ਕੀਰਤੀ (ਰੂਪੀ ਬੂਟੇ ਦੇ) ਦੋਵੇਂ ਮਾਨੋ ਬੀਜ ਹਨ । 'ਗੋਭੀਆਂ
ਦੇ ਭਾਰ । 'ਬੀਜਰਾਂ ਛਟਕਾਉਂਦੇ ਹਨ ਛਬਿ ਵਾਲੇ । 'ਅਤਿਅੰਤ ਕਰਕੇ । 'ਕੁੜੇ ਕਰਕੇ
(ਫੁਰਕਾਂ ਦੀ) । 'ਖੇਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ।

ਹੁਤੋ^੧ ਇਕ ਦੁਜੋਸ ਬਿਖੈ ਇਕ ਆਇ ਸਪੈਲਾ^੨। ਬਡ ਨਾਗ^੩ ਤਜਨੋ ਸਭਿ
 ਤੇ ਦੁਰ ਕੈ ਸੁ ਪਵੇਸ਼ ਭਯੋ ਘਰ ਅੰਤਹਿ ਭੈਲਾ^੪। ਨਹਿ ਮਾਤ ਉਛੈਗ
 ਟਿਕੈ^੫ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਰੂਪ ਬਿਲੇਦ ਅਨੰਦ ਦੇ ਛੈਲਾ^੬। ਚਿਤ ਚਾਹਤਿ ਹੈ
 ਤਿਸ ਜੀਵ^੭ ਉਧਾਰਨਿ, ਹੈ ਗੁਡਲੀ ਮਿਸ ਖੇਲਤਿ ਖੇਲਾ^੮ ॥ ੨ ॥ ਸ਼ਜਾਮ
 ਕੁਜੰਗ^੯ ਫਿਰੈ ਖੁਡ ਖੋਜਤਿ, ਪਾਵਤਿ ਹੈ ਨ ਛਪੈ ਜਿਸ ਮਾਂਹੀ। ਮਾਤ ਕੀ
 ਡੀਠ ਲਗੀ ਕਿਤ ਔਰ, ਸੁ ਦਾਸਨਿ ਕਾਰਜ ਕੋ ਬਤਰਾਹੀ^{੧੦}। ਜਾਇ ਕੇ
 ਬੇਗ ਸਮੇਤ ਤਬੈ ਗਹਿ ਲੀਨਸਿ ਹਾਥ ਬਿਖੈ ਤਨ ਤਾਂਹੀ^{੧੧}। ਫੁੰਕਰਤੋ
 ਡਸਿਥੇ ਭਜਿਥੇ ਹਿਤ^{੧੨} ਜੋਰ ਕਟਜੋ ਪੈਛੁਟਜੋ ਕਰ ਨਾਂਹੀ॥੩॥ ਸੀਸ ਦਬਾਇਕੈ
 ਫੇਸਦਿਯੋ^{੧੩} ਬਹੁ ਦੀਰਘਸੋ ਉਲਟਜੋ ਬਲੁ ਖਾਏ^{੧੪}। ਲਾਂਗੁਲ^{੧੫} ਕੋ ਪਟਕਾਇ
 ਮਰਜੋ ਤਬਿ ਤਾਂ ਦਿਸ਼ ਮਾਤ ਨੇ ਨੈਨ ਲਗਾਏ। ਭੈ ਕਰਿ ਭੀਤ ਭਈ ਫਿਗ
 ਧਾਇਕੈ^{੧੬} ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਦੀਨਿ ਬਗਾਏ^{੧੭}। ਦੂਰ ਪਰਜੋ ਮ੍ਰਿਤੁ ਭੋਗ^{੧੮}
 ਪਸਾਰ ਕੈ, ਭੂਰ ਭਯੋਕਰ ਹੈ ਸਰਲਾਏ^{੧੯} ॥ ੪ ॥ ਮਾਤ ਨੇ ਜਾਇ ਉਛੈਗ
 ਲੀਏ ਬਿਸਮਾਇ ਰਹੀ ਸਭਿ ਦੇਖਤਿ ਕਾਂਧਾਂ।—ਡੰਗ ਹਤਜੋ ਨਹਿ ਹੋਇ,
 ਪਰਜੋ ਮ੍ਰਿਤੁ^{੨੦}, ਸ੍ਰੀਗੁਰ ਨਾਨਕਨੰਦ ਬਚਾਯਾਂ—ਅੰਗਨਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਪਟ^{੨੧}
 ਪੈਛਤਿ ਧੀਰਜ ਤੇ ਮਨ ਫੇਰ ਟਿਕਾਯਾਂ॥ ਹੋਲ ਰਹਜੋ ਉਰ ਰੋਰ ਪਰਜੋ, ਪੁਨ
 ਦੌਰਤਿ ਆਵਤਿ ਦਾਸ ਨਿਕਾਯਾਂ॥੫॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪੈ ਤਬ ਧਾਇ ਕਹਜੋ ‘ਇਕ
 ਨਾਗ ਮਹਾਂ ਨਿਕਸਜੋ ਬਲਿ ਭਾਰੀ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਹਾਥ ਗਹਜੋ ਤਜਿ
 ਪੁਨ ਪਰਜੋ ਨਹਿ ਜਾਇ ਨਿਹਾਰੀ। ਨਾਂਹਿ ਛੁਯੋ ਬਡ ਅਨੰਦ ਭਾ,
 ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਆਪ ਭਯੋ ਰਖਵਾਰੀ’। ਦੇਖਨਿ ਕੋ ਘਰ ਆਵਤਿ ਭੇ ਸਿਖ ਸਾਥ
 ਕਛੁ ਬਿਸਮੇ ਨਰਨਾਰੀ॥੬॥ ਦੇਹਗ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਜੀ ਜਬਿਗਏ ਮ੍ਰਿਤਕਸਰਪ
 ਭਾ ਜੋਇ। ਅਪਰ ਦੇਹਿ ਸੁੰਦਰ ਧਰੀ ਕਰੀ ਦਿਖਾਵਨਿ ਸੋਇ॥੭॥ ਸ੍ਰੇਯਾ॥ ਬੁਝਨਿ
 ਕੀਨਿ ਤਿਸੇ ‘ਕਹੁ ਕੌਨ ਤੂੰ ਕੈਸੇ ਭੁਜੰਗਮ ਕੋ ਤਨ ਪਾਯੋ?। ਕਜੋ ਮ੍ਰਿਤੁ
 ਭਾ, ਕਿਮ ਦੇਹਿ ਲਈ ਅਸ, ਕਜੋ ਕਹੁ ਕਾਰਨ ਹਜਾਂ ਚਲਿ ਆਯੋ?’। ਹਾਥ

^੧ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ^੨ਸੱਪ ਪਾਲਣ ਵਾਲਾ ਜੋਗੀ। ^੩ਫਨੀਅਰ ਸਪ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਹੈ।

^੪ਭੈਦਾਇਕ। ^੫ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਜੀ। ^੬ਭਾਵ ਸੱਪ ਨੂੰ। ^੭ਖੇਡ

ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਖੇਡਦੇ ਹਨ (ਸਪ ਨਾਲ)। ^੮ਕਾਲਾ ਸੱਪ। ^੯ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਦੱਸ ਰਹੀ ਸੀ। ^{੧੦}ਤਿਸ

(ਸੱਪ ਦਾ)। ^{੧੧}ਡੰਗ ਮਾਰਨ ਤੇ ਭੱਜਣ ਵਾਸਤੇ ਫੁੰਕਾਰਦਾ ਹੈ। ^{੧੨}ਫੇਹ ਦਿਤਾ। ^{੧੩}ਫਲ ਖਾਏ।

^{੧੪}ਪੁਡ। ^{੧੫}ਭਰੀ ਹੋਈ ਫੁੱਲਕੇ। ^{੧੬}ਦੂਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ (ਸੱਪ)। ^{੧੭}ਫਣ। ^{੧੮}ਸਿੱਧਾ ਹੋਕੇ।

^{੧੯}(ਸੱਪ) ਮੇਯਾ ਪਿਆ। ^{੨੦}ਅੰਗਾਂ ਤੋਂ ਮਿਟੀ ਕਪੜੇ ਨਾਲ।

ਕੋ ਜੋਰਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਯਹੁ ਪੂਰਬ ਦੇਹ ਮੁਨੀ ਤਪ ਤਾਯੋ । ਹੁਯੋ ਹੰਕਾਰ
ਉਦਾਰ ਮੁਝੇ -ਨਹਿ ਮੇ ਸਮ ਬੇਦ ਕਿਨੂੰ ਨਰ ਗਾਯੋ-॥ ੮ ॥ ਏਕ ਸਮੇਂ
ਬਿਚਰੀਤਿ ਹੁਤੋ ਰਿਖਿ ਨਾਰਦ ਮੇ ਢਿਗ ਆਇ ਗਾਯੋ । ਗਯਾਨ ਪ੍ਰਸੰਗ
ਭਨੇ ਬਹੁਤੇ, ਭਗਤੀ ਭਵ ਤਾਰਕ ਨਾਮ ਲਿਯੋ^੧ । ਮੈਂ ਪ੍ਰਸੰਨੋਤਰ ਭੂਰ
ਕਰੇ ਗਰਬਜੋ ਉਰ ਮੈਂ ਨਹਿ ਮਾਨ ਕਿਯੋ^੨ । ਧਾਰਿ ਰਿਦੈ ਸਮਤਾ ਤਿਹ ਸੇਂ
ਬਚ ਕੂਰ ਕਹੇ ਤਬਿਕੋਪ ਭਯੋ॥੯॥-ਕਜੋਂ ਤਪਪਾਵਤਿ ਹੈਤਨ^੩*ਮੂਰਖਬੇਦ
ਰਹੱਸ^੪ ਨਹੀਂ ਮਨ ਜਾਨਜੋ।ਮੇਰ ਅਨਾਦਰ ਕੋ ਫਲ ਪਾਵਹੁ-,ਤਾਂ ਛਿਨ ਮੈਂ
ਇਮ ਸ੍ਰਾਪ ਬਖਾਨਜੋ ।-ਤੂੰ ਕੁਟਲਾਈ ਕਰੇਂ ਅਧਿਕੈ ਅਰੁ ਮੋਹਿ ਜੁ ਬਾਕ
ਨਹੀਂ ਹਿਤ ਮਾਨਜੋ । ਯਾਤੇ ਭੁਜੰਗ ਸਰੀਰ ਧਰੋ ਕਰਿ ਕੋਟਲਤਾ ਸਭਿ
ਸੁਧਤ ਹਾਨਜੋ॥੧੦॥ਬੇਦ ਪਦਜੋ ਤਨ ਤਾਪ ਤਪਜੋ ਇਸ ਕੋ ਫਲ ਸ੍ਰਾਪ ਕੋ
ਔਤ ਮੈਂ ਪਾਵੈਂ। ਸੰਕਟ ਕੋ ਬਸਿ ਜੀਵਨਿ ਦੇਖਿ,ਧਰੇਂ ਅਵਤਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਧਰੈ
ਜਾਵੈਂ।ਹਾਥ ਛੁਵੈ ਤਿਨ ਕੋ ਤਨ ਤੇਰੇ ਈ ਤਾ ਛਿਨ ਮੈਂ ਸੁਰਲੋਕ ਸਿਧਾਵੈਂ।
ਤੋ ਲਗਿ ਜੂਨ ਭੁਜੰਗਮ ਕੀ ਦੁਖਦਾਇਕ ਧਾਰਿ ਧਰਾ ਬਿਚਰਾਵੈਂ-॥੧੧॥
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ।ਸੋ ਅਥਿ ਆਇ ਸਮੇਂ,ਗਹਿਮੋਹਿ ਸਪੈਲੇ ਨੇ^੫ਆਨਿਕੈਫੋਰ।ਪ੍ਰੇਰਨਿ
ਕੀਨਿ ਸ਼ਰੀਕ ਤੁਮਾਰੇ ਨੈ ਲੋਭ ਦਿਖਾਇ ਕਛੁ ਤਿਸ ਬੋਰਾ । ਖੋਜਿ ਰਹਜੋ
ਖੁਡ ਪਾਈ ਨਹੀਂ, ਗਹਿ ਲੀਨਿ^੬ ਤਬੈ ਬਲ ਤੇ ਸਿਰ ਫੋਰਾ । ਜਾਉਂ ਅਥੈ
ਸੁਰਲੋਕ ਜਹਾਂ, ਗੁਰ ਪੂਰਨ।ਹੋ ਅਭਿਬੇਦਨ ਮੇਰਾ^੭॥੧੨॥ਬਿੰਦ ਖਰੇ ਨਰ
ਨਾਰਿ ਸਬੈ ਸੁਨਿ ਸਾਰੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਰਿਦੈ ਬਿਸਮਾਏ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤੁ ਪੰਨਗ
ਕੋ ਉਚਵਾਇ ਕੋ ਬਾਹਰ ਦੀਨਿ ਦਬਾਏ।ਕੀਨ ਮਹਾਂ ਉਤਸਾਹਨ ਕੋ ਧਨ
ਦੀਨਸਿ ਰੀਕ ਮਿਲੇ ਸਮੁਦਾਏ । ਔਰ ਕਰਾਹੁ ਕਰੇਂ ਬਹੁਤੇ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ
ਆਇਕੇ ਪੈਰ ਮਨਾਏ॥੧੩॥ਜਾਤਿ^੮ ਸਭੈ ਸੁਧਿ ਲੋਕ ਭਨੈਂ,ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਸੁਨਿਕੈ
ਰਿਸ ਕੋ ਉਪਜਾਈ। ‘ਮੂਰਖ ਲੋਗ ਜਿ ਬਾਤ ਸੁਨਾਵਤਿ, ਝੂਠ ਕਹੈ ਸਭਿ
ਗਾਥ ਬਨਾਈ।ਮੇ ਉਰ ਕੋ ਪਰਤੀਤਿ ਨ ਆਵਤਿ,ਹਾਥ ਮਲੈਂ ਬਿਧਿ ਲੇਤਿ
ਉਪਾਈ। ਉਤਮਤਾ ਨਿਜ ਨੰਦਨਕੀ ਜਗ ਬੀਚਬਿਥਾਰਤਿਹੀਹਰਖਾਈ

^੧ਸਿਸਾਰ ਤੋਂ ਤਾਰਨ ਵਾਲੀ ਭਗਤੀ ਹੈ, ਨਾਮ ਲੋਕੇ (ਜੋ ਕਰੀਦੀ ਹੈ) । ^੨ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ ਕੀਤਾ ।
^੩ਭੇਦ, ਤਾਤਪਰਜ । ^੪ਧਰਤੀ ਤੇ । ^੫ਸੱਪ ਵਾਲੇ ਨੇ । ^੬(ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੇ) ਫੜਲਿਆ ।
^੭ਮੇਰੀ ਠਮਸਕਾਰ ਹੋਈ (ਆਪ ਨੂੰ) । ^੮ਜਾਇਆਂ ਹੋਇਆਂ । ^੯ਹੱਥ ਮਲ ਕੇ (ਜਿਵੇਂ ਮਦਾਰੀ
ਹੱਥ ਮਲਕੇ ਸ਼ੀਅ ਉਪਜਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ) ਤਰੀਕੇ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ । ^{੧੦}ਪਾ-ਮੁਨਿ ।

॥੧੪॥ਲੋਭ ਬਧਸੈ ਮਨ ਮੈਂ ਅਧਿਕਾਇ, ਪੁਜਾਵਨ ਕੋ ਇਮ ਬਾਤ ਬਨਾਵੈ
 ॥-ਦੇਹਿ ਉਪਾਇਨ ਕੋ ਸਮੁਦਾਇ-ਸੁ ਕੀਰਤਿ ਆਪਨੀ ਲੋਕ ਸੁਨਾਵੈ।
 ਕਜਾ ਉਹੁ ਬਾਲਕ ਜਾਨਤਿ ਨਾ ਕੁਛ, ਏਕ ਤੇ ਏਕ ਬਡਾਈ ਬਧਾਵੈ। ਜਨੈਂ
 ਧਨ ਆਇ ਉਪਾਇ ਬਨਾਵਤਿ ਯੈਂ ਛਲਿ ਕੈ ਨਿਜ ਪਾਇ ਪੁਜਾਵੈ॥੧੫॥
 ਅਪਨੀ ਸੰਗਤ ਹੈ ਇਕਠੀ ਜਬਿ, ਤੋ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਸਭਿ ਬੀਚ ਸੁਨਾਵੈ। ‘ਏ
 ਛਲ ਕੇ ਕਰਤਾ ਪੁਜਵਾਵਤਿ ਮੁਰਖ ਲੋਕਨ ਕੋ ਬਿਰਮਾਵੈ। ਆਪ ਗੁਰੂ ਬਨਿ
 ਬੈਠਤਿ ਬੀਚਿ, ਛਲੈ ਧਨ ਕੋ, ਬਹੁ ਦੇਭ ਕਮਾਵੈ। ਜੋ ਸਿਖ ਮੋਹਿ, ਨਹੀਂ
 ਦਰਸੈ ਤਿਸ’ ਯੈ ਕਰਿ ਨਿੰਦ ਸਭਾ ਮੈਂ ਬਤਾਵੈ॥੧੬॥ਸ੍ਰੀਯਾ॥ਸਾਰੇ ਬਨੈ ਨਿਜ
 ਸੰਗਤਿ ਮੈਂ ਨਿਤ ਪਾਪ ਕਮਾਵਤਿ ਕੂਰ ਭਨੰਤਾ॥ਨਿੰਦਤਿ ਹੈ ਗੁਰ ਪੂਰਨਕੋ
 ਉਰ ਧਾਰਿ ਛਿਮਾ ਜੁਝੈ ਧੀਰਜਵੰਤਾ। ਹਾਨ ਹੁ ਲਾਭ ਸਮਾਨ ਜਿਨੈਂ ਕਹੁ,
 ਸੋਕ ਨਹੀਂ ਕਬਿ, ਨਾ ਹਰਖੰਤਾ। ਭੋਗ ਮੈਂ ਜੋਗ ਅਰੋਗ ਕਰੈ, ਜਵ ਲੋਗਨ
 ਪੈ ਉਪਕਾਰ ਕਰੰਤਾ॥੧੭॥ਸ੍ਰੀਗੁਰ ਬੈਠਨਿ ਬਾਨ ਗਾਏ ਜਬਿ ਗੰਗ ਬਿਲੋ-
 ਕਤਿ ਹੈ ਬਲਿਹਾਰੀ। ਨੀਰ ਤੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਰੀਰ ਪਖਾਰਤਿ ਦਾਸੀ ਜਿ ਤੀਰ ਸੇ
 ਬਾਤ ਉਚਾਰੀ। ‘ਦੇਖਹੁ ਹੀ ਕਸ ਸੰਕਟ ਭਾ ਸੁਤ ਮੇਰੇ ਬਚਨੈ ਗਹਿ ਪੰਨਗ
 ਭਾਰੀ। ਮੈਂ ਦਿਨ ਰੈਨ ਰਖੋਂ ਢਿਗ ਐਨ ਮੈਂ, ਹੋਰਤਿ ਹੋਂ ਨਿਜ ਨੈਨ ਅਗਾਰੀ
 ॥੧੮॥ ਬੋਰੇ ਈ ਕਾਲ ਕਰਨੈ ਇਤਿ ਲੋਚਨ ਤਾਂ ਫਲ ਹੋਲ ਪਰਨੈ ਉਰਿ
 ਮੇਰੇ’। ਯੈਂ ਕਹਿ ਹਾਥ ਰੁਮਾਲ ਧਰੇ ਮੁਖਰੇਦ ਕੋ ਪੋਛਤਿ ਭੀ ਤਿਸ ਬੋਰੇ।
 ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਸੁਧਾਰਿ ਭਲੇ ਨਵ ਚੀਰ ਨਿਕਾਸ ਕੈ ਲਜਾਈ ਅਛੇਰੇ। ਨੰਦਨ
 ਕੋ ਪਹਿਰਾਇ ਅਨੰਦਤਿਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਮੁਕੰਦਕੋ ਹੋਰੇ॥੧੯॥ਬਿੰਦ ਨੁਛਾਵਰ’
 ਕੀਨਿ ਤਬੈ ਨਿਜ ਹਾਥ ਤੇ ਦੇਤਿਗਰੀਬਨਿ ਕੋ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤੇ ਮਧੁਰੀ ਅਧਿਕੈ
 ਅਸ ਲੇਤਿ ਹੈ ਪੁੰਜ ਅਸੀਸਨਿ ਕੋ। ਬਾਦਿਤ ਪੌਰ’ਬਿਖੈ ਬਜਵਾਇ, ਭਨੈਂ
 ਦੁਰਬਾਕ ਸ਼ਰੀਕਨਿ ਕੋ’। ਹੋਤਿ ਮਹਾਂ ਉਤਸਾਹ ਤਹਾਂ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਗੁਨ
 ਗਾਵਤ ਗੀਤਨਿਕੋ॥੨੦॥ਭੇਦ ਨ ਜਾਨਤਿ ਨੰਦਨ ਕੋ ਜਿਨਪੰਨਗ ਕਾਲੀ’

‘ਜੋ ਮੇਰਾ ਸਿੱਖ ਹੈ ਉਹ ਉਸ (ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ) ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਨਾ ਕਰੇ।’ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਵਿਚ
 ਅਰੋਗ ਜੋਗ ਨੂੰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮੁਰਖ ਲੋਗਾਂ ਤੇ ਉਪਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। (ਅ) (ਆਪ) ਭੋਗ
 ਵਿਚ ਜੋਗ (ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਹੋਗ ਵਿਚ ਫਸੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ) ਅਰੋਗਤਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੁਰਖਾਂ ਤੇ
 ਉਪਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ‘ਬਹੁਤਾ (ਧਨ) ਵਾਰਿਆ।’ ਵਾਜੇ ਦਰਵਾਜੇ ਤੇ ਵਸਵਾਏ। ‘(ਲੋਕੀ)
 ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਦੁਰਵਾਕ ਸ਼ਰੀਕ (ਪ੍ਰਿਥੀਏ) ਨੂੰ।’ ਕਾਲਿਯ ਨਾਮੇ ਨਾਗ ਜਿਸ ਨੂੰ ਛਿਯਨ ਜੀ
 ਜੇ ਨੱਥਿਆ ਸੀ।

ਕੋ ਮਾਨੁ ਮਥਜੋ । ਕੇਸੀ ਕਰਾਲ, ਬਕਾਸੁਰ, ਕੱਸ ਹਤੇ ਗਨ ਦੈਂਤ ਮੁਨੀਨਿ
 ਕਥਜੋ । ਮੱਲਜੋ ਚੇਡੂਰ ਹਨਜੋ ਬਲ ਸੋ, ਮਘਨਾਥ^੧ ਕੋ ਜਾਂਹੀ ਤੇ ਤੇਜ
 ਅਥਜੋ । ਜਾਇ ਸੁਖੇਬਰ ਭੂਪਤਿ ਕੇਗਨ ਬੈਲ ਕੋ ਏਕ ਹੀ ਬਾਰ ਨਥਜੋ^੨ ॥
 ੨੧ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਨੰਦਨ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਕਥਿਹੂੰ ਚਿਤ ਜਾਨਤਿ^੩ ਹੈ ।—ਸ੍ਰੀ
 ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਕੇਰ ਸਪੁਤ ਭਯੋ ਅਵਤਾਰ—ਹੀ ਮਾਨਤਿ ਹੈ ।—ਹੀਨ ਕਰੇ
 ਬਿਘਨਾਂ ਸਭਿ ਹੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤਿਵਾਨ—ਪਛਾਨਤਿ ਹੈ ।—ਪੰਨਗ ਭੀਖਨਮਾਰ
 ਦਿਯੋ, ਹਤਿ ਧਾਇ, ਮਹਾਂ ਬਲ ਠਾਨਤਿ ਹੈ ॥ ੨੨ ॥ ਮਾਤ ਕਰੇ ਨਿਸਚੈ ਅਸਕੋ
 ਜਥਿ, ਸ੍ਰੀਹਰਿਗੋਵਿੰਦਜਾਨਿ ਰਿਦੇ । ਮੋਹਉ ਪਾਵਤਿ ਹੈਂਤਿ ਸਕੇ ਕਰਿਬਾਲਕ
 ਗੀਤਿ ਅਨੇਕ ਤਦੇ । ਹੋਇ ਛੁਧਾਤੁਰ ਜਾਚਤਿ ਭੋਜਨ ਧੂਰਿ ਲਗਾਵਤਿ
 ਧਾਇ ਕਦੋਗੋਦ ਤੇ ਜਾਤਿ ਪ੍ਰਮੋਦ ਭਰੇ ਚਹੁਕੋਦ ਫਿਰੈ ਰੁਦਯੈਤ ਜਿਦੇ ॥
 ੨੩ ॥ ਬਾਲਕ ਕੀ ਸਮ ਚੇਚਲਤਾ ਅਵਲੋਕਤਿ ਗੰਗ ਸਪੁਤ ਹੀ ਜਾਨਤਿ ।
 ਪਾਲਤਿ ਹੈ ਨਿਤ ਲਾਲਤਿ ਹੈ, ਹਿਤ ਘਾਲਤਿ ਹੈ ਮਨ ਕੋ ਪ੍ਰਿਯ ਮਾਨਤਿ ।
 ਕੋਤਿਕ ਦਸੋਸ ਬਿਤੀਤ ਭਏ ਸੁਖ ਸਾਥ ਤਬੈ ਪਗ ਮੈਂ ਬਲ ਠਾਨਤਿ । ਹੋਤਿ
 ਖਰੇ ਗੁਨ ਪੁੰਜ ਖਰੇ ਜਿਨ ਦਾਸ ਤਰੇ ਸਤਿਨਾਮ ਬਖਾਨਤਿ ॥ ੨੪ ॥ ਸ੍ਰੀ
 ਚਰਣਾਂਬਜ ਤੇ ਚਲਿਥੇ ਪਗ ਨੂਪਰ ਭੂਪਰ^੪ ਦੌਰ ਬਜਾਵੈ । ਕੰਚਨ ਕੀ
 ਬਰ ਕਿੰਕਨਿ ਹੈ ਕਟਿ^੫ ਹੀਰੇ ਜਰਾਉ ਜਰੇ ਦਮਕਾਵੈ । ਪੀਤਗਰੇ ਬਗੁਲੀ
 ਬਹੁ ਬੀਨ ਮਹਾਂ ਦੁਤਿ ਤੇ ਤਨ ਚਾਰੁ ਦਿਪਾਵੈ । ਹਾਥ ਮੈਂ ਕੰਕਨ ਛਾਪ

^੧ਮੁਨੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਵਾਰਤਾ ਕਹੀ ਹੈ । ^੨ਪਹਿਲਵਾਨ । ^੩ਮਘਾਂ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਰਾਜਾ, ਜਗਸਿੰਧ ।
^੪ਦੂਰ ਹੋਇਆ । ^੫ਸਾਰੇ ਬੈਲਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਵਾਰ ਹੀ ਨੱਥਣਾ ਕੀਤਾ । ^੬(ਮਾਤਾ) ਜਾਣਦੀ ਹੈ ।
^੭ਰੋਂ ਵਧੇ ਹਨ ਸ਼ਿਦ ਕਰਦੇ ਹਨ । ^੮ਜਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਹੇ ਚੰਗੇ ਗੁਣ ਹਨ (ਉਹ) ਖੜੇ ਹੁੰਦੇ
 ਹਨ । ^੯ਚਰਣਾ ਕਵਲਾਂ । ^{੧੦}ਬਾਂਜਰਾ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਤੇ । ^{੧੧}ਤੜਾਗੀ ਲੱਕ ਵਿੱਚ ।

*ਕਵਿ ਜੀ ਏਥੇ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਨੱਥੇ ਤੇ ਮਾਰੇ ਵੈਤਾਂ ਤੇ ਸੱਤ੍ਰਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਸ਼ਿਕਰ
 ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯਾ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਵਤਾਰ
 ਹਨ । ਜੇ ਕਵਿ ਜੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਅਵਤਾਰ ਸਮਝ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਉੱਨਾ ਹੀ
 ਉੱਚਾ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਜੇ ਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰ ਸਭ ਅਵਤਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰਮਾਣ
 ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਮਾਤ੍ਰ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਏ, ਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇਰਾ ਹੈ । ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਆਦਿ
 ਸਾਰੇ ਅਵਤਾਰਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਧਾਰਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ‘ਗੁਰੂ’ ਪਦ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ । ਗੁਰੂ
 ਸਾਹਿਬਲ ‘ਗੁਰੂ’ ਪਦ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਸਨ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਹ ਅਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਪਤਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ
 ‘ਅਪਹੰਪਰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮੇਸਰੁ ਨਾਨਕ ਗੁਰ ਮਿਲਿਆ ਸੋਈ ਜੀਉ ॥’ ਇਸ ਨੁਕਤਾ ਖਜ਼ਾਲ
 ਤੋਂ ਅਵਤਾਰਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰ ਉੱਚਾ ਹੈ ।

ਛਲਾਯਨਿ ਸੀਸ ਬਿਭੂਖਨ ਸ਼ੋਭ ਬਢਾਵੈ॥੨੫॥ ਬਾਲਕ ਅੰਗ ਮਿਲੇ ਤਿਸਨੋਰ
ਮੈਂ ਦੋਰਤਿਹੈਂ ਅਗੁਵਾ ਪਿਛਵਾਈ॥ ਖੇਲਤਿਹੈਂ ਬਹੁਮੇਲਤਿ ਰੌਰ ਗੁਰੁਹਰਿ
ਗੋਵਿੰਦ ਜੀ ਹਰਖਾਈ॥ ਹੋਇ ਇਕੈਠਤਿ ਬੈਠਤਿ ਹੈਂ ਕਬਿ ਅੰਗ ਅਮੈਠਤਿ
ਦੇਤਿ ਪਲਾਈ॥ ਸੁੰਦਰ ਮੰਦਰ ਅੰਦਰ ਹੈ ਕਬਿ ਬਾਹਰ, ਰੋਕਤਿ ਹੈਂ ਭਜ
ਜਾਈ॥੨੬॥ ਗੁਮ ਵਡਾਲੀ ਕੇ ਬਾਲਕ ਜੇ ਬਡ ਭਾਗ ਭਰੇ ਇਮ ਖੇਲਤਿ
ਹੈਂ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਸੰਗ ਮਿਲੇ ਬਹੁ ਸੁਾਦ ਕੇ ਭੋਜਨ ਮੇਲਤਿ ਹੈਂ॥ ਦੁਨੋਸ
ਸਬੈ ਨਹਿ ਪਾਸ ਤਜੈਂ ਮਿਲਿ ਆਪਸ ਮੈਂ ਬਲ ਰੇਲਤਿ ਹੈਂ॥ ਆਪ ਦਿਖਾਇ
ਕਰੇ ਕੁਸ਼ਤੀ ਗਹਿ ਹਾਥਨਿ ਸਾਥ ਧਕੇਲਤਿ ਹੈਂ॥੨੭॥ ਏਹਗ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਕ੍ਰੀੜਤਿ ਪ੍ਰਭੂ ਖੇਲਤਿ ਖੇਲ ਬਿਸਾਲ । ਮਿਲਹਿ ਜਾਲ ਬਾਲਕ ਲਲਿਤ^੧,
ਨਿਸ ਮਹਿ ਨਿਜ ਨਿਜ ਸਾਲ^੨॥ ੨੮॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ
ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਰਾਸੇ 'ਸਰਪ ਕੇ ਹਤਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮੁ ਨੌਮੇ ਅੰਸੂ ॥ ੯ ॥

੧੦. [ਗਤ ਨੂੰ ਦੇਖਤੋ ਚਰਨ ਪਰਸਨ ਆਏ]।

ਏਹਗ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਹੁਇ ਜਾਮਨੀ ਆਵਹਿ ਅਜਰ ਮਝਾਰ । ਬੈਠਿ
ਪ੍ਰਯੋਕ ਬਿਰਾਜਤੇ ਸਭਿ ਸੁਖ ਕੇ ਦਾਤਾਰ॥ ੧॥ ਸ੍ਰਯਾ॥ ਹਾਥ ਕੇ
ਜੋਰਿ ਕੇ ਗੰਗ ਬਖਾਨਤਿ 'ਆਪ ਮਹਾਂ ਮਤਿ ਦੇਤਿ ਸਬੈ । ਮੋਹਿ ਰਿਦਾ
ਭਰਪੀਤਿ ਰਹੈ ਇਸ ਹੇਤੁ ਕਰੋਂ ਬਿਨਤੀ ਸੁ ਅਬੈ । ਬਿੰਦ ਬਡੇ ਉਤਪਾਤ
ਕੇ ਘਾਤਕ ਆਪ ਸਮੁੱਖ ਜਬੈ ਰੁ ਕਬੈ'॥ ਹੋਇ ਨ ਕੋ ਬਿਘਨਾ ਤਿਸ ਥਾਨ
ਜਹਾਂ ਤੁਮ ਨਾਮ ਉਚਾਰਿ ਤਬੈ॥੨॥ ਆਇ ਬਸੇ ਹਮ ਗੁਮ ਬਿਖੈ ਕਰਿ
ਬਿੰਦ ਉਪਾਇ ਕੇ ਨੰਦਨ ਪਾਯੋ । ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਬਿਲੇਦ ਅਨੰਦਕ ਏਕ
ਅਹੈ ਨ ਦੁਤੀ ਉਪਜਾਯੋ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਨਾਨਕ ਆਪ ਦਯਾ ਕਰਿਹਾਥਦੈਜਾਨਿ
ਕੇ ਦਾਸ ਬਚਾਯੋ॥ ਧਾਇ^੩ ਮਹਾਂ ਅਪਰਾਧਨਿ ਤੇ, ਇਸ ਪੰਨਗ ਤੇ ਸੁਖ ਸੋਂ
ਉਬਰਾਯੋ॥੩॥ ਆਪ ਚਲੋ ਅਪਨੇ ਪੁਰਿ ਕੋ ਤਹਿ ਬਾਸ ਕਰੋ ਬਿਘਨੋ ਨਹਿ
ਹੋਵੈ । ਸੇਵਕ ਬਿੰਦ ਬਸੈਂ ਸਭਿ ਸੇਵਹਿ, ਚਿੰਤ ਤਹਾਂ ਬਸਿ ਕੈ ਹਮ ਖੋਵੈ ।
ਈਖਦ^੪ ਗੁਮ ਬਿਖੈ ਬਸਤੇ, ਨਰ ਬਿੰਦ ਨਹੀ ਪੁਰਿ ਜੇਤਿਕ ਜੋਵੈ^੫ । ਥਾਨ
ਬਡੇਨ ਕੇ ਬਾਸ ਕਰੋ ਸੁਖਰਾਸਿ ਤਹਾਂ ਨਿਸਚਿਤਹੀ ਸੋਵੈ^੬॥੪॥ ਸ੍ਰੀਗੁਰਨਾਥ

^੧ 'ਰੋਲਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ । ^੨ 'ਅੰਗ ਅਕੜਾਵਦੇ ਹਨ, ਏੜਦੇ ਹਨ । ^੩ 'ਪਾਵਦੇ ਹਨ । ^੪ 'ਧਕੇਲਦੇ
ਹਨ । ^੫ 'ਸੁਹਣੇ । ^੬ 'ਗਤ ਵੇਲੇ ਆਪੇ ਆਪਣੇ ਘਰ (ਜਾਂਦੇ ਹਨ) । ^੭ 'ਸਮੂਹ ਵਡੇ ਉਪਦ੍ਰਵ ਦੇ
ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਨੂੰ ਜਦ ਕਦੀ ਆਪ (ਹੀ) ਸਮਰੱਥ ਹੋ । ^੮ 'ਦਾਈ । ^੯ 'ਬੋੜੇ ਜਹੇ । ^{੧੦} 'ਬਹੁਤੇ ਮਨੁੱਖ
ਨਹੀਂ ਦੇਖੀਏ ਜਿਤਨੇ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ।

ਭਨਜੈ ਭਰ ਨਾ ਉਰ, ਬਾਲਕ ਕੇ ਰਖਵਾਰ ਰਮਾਪਤਿ^੧। ਭਾਵੀ ਟਰੈ ਨਹਿ
ਕੋ ਕਿਤ ਜਾਇ, ਬਨੈ ਤਿਸ ਰੀਤਿ ਮਿਟੈ ਨ ਕਦਾਚਿਤ। ਆਸ ਕਰੈ ਪਰ-
ਮੇਸਰ ਕੀ ਜਿਸ ਤੇ ਨਹਿ ਔਰ ਬਡੈ ਸੁਖਦਾ ਹਿਤ^੨। ਤ੍ਰਾਸ ਬਿਨਾਂ ਕਿਮ
ਤ੍ਰਾਸ ਕਰੈ, ਸਿਮਰੈ ਸਤਿਨਾਮ ਬਿਸਾਲ ਸਦਾ ਚਿਤਾ॥੫॥ ਗੁਰ ਮਹਾਂ ਕਪਟੀ
ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਨਹਿ ਦੇਖਿ ਸਕੈ ਪਰ ਕੀ ਬਢਿਆਈ। ਬਾਹਰ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰੇ ਹਿਤ
ਭਾਖਤਿ ਰਾਖਤਿ ਖੋਟ ਰਿਵੈ ਦੁਸ਼ਟਾਈ। ਹੋਰਤਿ ਹੀ ਹਮ ਕੋ ਦੁਖ ਪਾਵਤਿ
ਯਾ ਹਿਤ ਠਾਨਿਅਨੇਕ ਉਪਾਈ॥੬॥ ਯਾਂਤੇ ਰਹੈ ਤਿਸ ਤੇ ਹੁਇ ਦੂਰਿ ਭਲੀ ਨ
ਸ਼ਰੀਕਨਿ ਕੀ ਕੁਟਲਾਈ॥੬॥ ਯੋਂ ਕਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੁਸਨ ਕੀਨਿ, ਬਿਚ-
ਰਤਿ-ਨਾਰਿ ਸੁਭਾਵ ਸ ਤ੍ਰਾਸ॥ ਸੋਚਤਿ ਹੈ ਸੁਤ ਧਾਰਿ ਸਨੇਹ ਕੋ, ਜਾਨਤਿ
ਹੈ ਨ ਇਹੈ ਬਲ ਰਾਸਾ^੩। ਧੀਰਜ ਛੋਰਿ ਡਰਾਕੁਲ ਬੋਲਤਿ ਬਾਕ ਸੁਨੈ ਅਸ
ਹੋਤਿ ਉਦਾਸਾ। ਚਾਹਤਿ ਹੈ ਪੁਰਿ ਮੈਂ ਬਸਿਥੈ ਕਹੁ ਪਾਸ ਸ਼ਰੀਕਨਿ ਕੋਰ
ਅਵਾਸਾ-॥੭॥ ਯੋਂ ਚਿਤ ਮੈਂ ਚਿਤਵੇਤਿ ਦਯਾਨਿਧਿ^੪ ਹੋਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕੇ ਬੈਨ
ਕਹੈ। ‘ਬਾਸੁਰ ਕੇਤਿਕ ਬਾਸ ਕਰੈ ਇਤ, ਫੇਰ ਕਰੈ ਚਿਤ ਤੋਰ ਚਹੈ’।
ਬਾਲਕ ਕੋ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਕਰੈ ਨਿਤ ਹੋਇ ਬਿਸਾਲ ਅਨੰਦ ਲਹੈ। ਗੰਗ ਨੇਸ਼੍ਰੋਨ
ਸੁਨੀ ਹਰਖੀ ਉਰ-ਛੋਡਿ ਹੈਂ ਗ੍ਰਾਮ ਕੋ ਬਾਸ ਇਹੋ-॥੮॥ ਯਾ ਬਿਧਿ ਬੋਲਤਿ
ਬੁਝਤਿ ਕੋ^੫ ਨਿਸ ਜਾਮ ਗਈ ਕਰਿ ਖਾਨ ਅਹਾਰਾ। ਫੇਰ ਜਥਾ ਸੁਖ ਸੋਂ
ਸੁਪਤੇ ਉਠਿ ਪ੍ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਜਲ ਮੱਜਨ ਧਾਰਾ। ਤਾਤ ਕੋ ਲਾਲਤਿ ਹੈ ਪ੍ਰਤਿ-
ਪਾਲਤਿ ਕੁਖਨ ਘਾਲਤਿ^੬ ਸ਼ੋਕ ਉਦਾਰਾ। ਸੁੰਦਰ ਚੀਰ ਸਰੀਰ ਬਿਖੈ ਪਹਿ-
ਰਾਵਤਿ ਹੀ ਹਰਖਾਵਤਿ ਭਾਰਾ॥੯॥ ਦਾਸਨ ਪੈ ਨ ਭਰੋਸ ਧਰੈ, ਅਠ ਜਾਮ
ਰਖੈ ਨਿਜ ਨੈਨ ਅਗਾਰੀ। ਸੋਵਤਿ ਹਾਥ ਲਗਾਇਕੇ ਨੰਦਨ ਔਚਕ ਜਾਗ
ਉਠੇ ਡਰ ਧਾਰੀ। ਨੀਤ^੭ ਸਨੇਹ ਅਛੇਹ ਨਵੇਂ^੮ ਹੁਇ, ਭੀਲ ਬਿਸਾਲ ਬੂਧੈ
ਬਲਿ ਭਾਰੀ। ਸੁੰਦਰ ਸੂਰਤਿ ਸ਼ੋਭਤਿ ਹੈ, ਨਿਜ ਕੋਛਰ ਲੋਕਰਿ ਹੈ ਬਲਿ-
ਹਾਰੀ॥੧੦॥ ਕੇਤਿਕ ਦਸੈਸ ਬਿਤੀਤ ਗਏ ਜਥਿ ਏਕ ਨਿਸਾ ਪਰਿ ਕੈ ਸਭਿ
ਸੋਏ। ਦੇਵ ਮਿਲੇ ਸਮੁਦਾਇ ਤਬੈ ਸਭਿ ਆਵਨਿ ਕੀਨਿ ਪ੍ਰਮੋਦਤਿ ਹੋਏ।

^੧ਮਾਯਾ ਜਾ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਪਤੀ=ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ^੨ਬਹੁਤਾ ਗੁੱਬਾ (ਅ) ਬੜਾ ਭਾਰੀ। ^੩ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ
ਹਰਿਗੋਵਿੰਦਜੀ ਬਲ ਦੀ ਖਾਣ ਹਨ। ^੪ਭਾਵ ਸ੍ਰੀਗੁਰੂ ਅਰਜਨਦੇਵ ਜੀ। ^੫ਜੇ ਤੇਰਾ ਚਿੱਤ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ
ਕਰਾਂਗੇ। ^੬(ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ) ਬੋਲਦਿਆਂ ਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਦਿਆਂ। ^੭ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ^੮ਨਿੱਤ।
^੯ਇਕ ਰਸ ਨਵਾਂ। ^{੧੦}ਪਾਸ-ਦੁਖ ਦਾਹਿਤ।

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਜਾਨਿ ਤਿਨੋ ਕਹੁ ਫੇਰਿ ਪ੍ਰਯੋਕ ਉਠੇ ਸਭਿ ਜੋਏ। ਦ੍ਰੈ ਕਰ
ਬੰਦ ਕਰੈਂ ਅਭਿਬੰਦਨ ਦੁਖ ਨਿਕੰਦਨ ਤੀਰ ਖਰੋਏ॥੧੧॥ ਨਾਰਦ, ਸਾਰਦ,
ਪਾਰਦ ਸੇ ਤਨ', ਸ੍ਰੀ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਮਘਵਾ, ਜੁਤ ਆਏ। ਆਠ ਬਸੂ ਅਰ ਰੁੰਦ
ਇਕਾਦਸ਼, ਪਾਵਕ ਅੰਗੁ ਮਿਲੇ ਸਮੁਦਾਏ। ਔਰ ਕਹਾਂ ਤਿਨਕੀ ਗਿਨਤੀ
ਹੁਇ ਦੇਖਨਿ ਕੋ ਅਵਤਾਰ ਸੁਹਾਏ। ਚੌਸਠ ਜੋਗਨਿ, ਬੀਰ ਬਵੰਜਨ ਦ੍ਰੈ ਕਰ
ਜੋਰਤਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਏ॥੧੨॥ ਨਾਸ਼ਨਿ ਕੋ ਤੁਰਕਾਨਿ ਸਮੂਹ, ਸਰੀਰ ਧਰਜੇ
ਤੁਮ ਅੰਤਰਜਾਮੀ !। ਸੇਵਕ ਸੰਤਨਿ ਕੋ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰਨਿ, ਜੈ ਸਤਿਨਾਮ ਜਪੈ
ਨਿਤ ਸੁਆਮੀ। ਲੋਕ ਅਨੇਕ ਉਧਾਰਨਿ ਕੋ ਚਿਤ ਦੇਨਿ ਬਿਬੇਕ ਭਏ ਪਬ-
ਗਾਮੀ' !। ਸੂਰ ਮਹਾਂ ਭੁਜ ਪੂਰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ, ਸ਼ੰਤਨ ਚੂਰਨਿ ਕੋ' ਨਿਤ
ਕਾਮੀ'॥੧੩॥ ਕੀਰਤਿ ਕੋ ਬਿਸਤੀਰਤਿ ਯੈ ਪਦ ਪੁੰਜਤਿ ਚੰਦਨ ਕੋ ਚਰ-
ਚਾਏ। ਧੂਪ ਧੁਖਾਵਤਿ ਫੁਲ ਚਢਾਵਤਿ ਔਰ ਸੁਗੰਧਨਿ ਕੋ ਅਰਚਾਏ। ਕੁੰਕਮ
ਸੋਂ ਘਨਸਾਰ' ਘਸਾਇ ਕਰੈਂ ਬਿਨਤੀ ਸੂਰ ਹੈ ਸਮੁਦਾਏ। 'ਜਨੈਂ ਹੁਇ
ਆਇਸ ਰਾਵਰ ਕੀ ਹਮਕਾਜਕਰੈਂਤਿ ਮਦਨੇ ਫੁਰਮਾਏ'॥੧੪॥ ਚੌਸਠ ਜੋਗਨਿ
ਕੀਨਿ ਬਿਨੈ 'ਬਡ ਭੁਖ ਹਮੈ ਨਹਿ ਪਾਇ ਅਹਾਰ'। ਬੀਰ ਬਵੰਜਨਿ ਬਾਕ
ਕਹੈ 'ਹਮ ਚਾਹਤਿ ਹੈਂ ਬਡ ਜੁੱਧ ਅਖਾਰ'। ਨਾਰਦ ਆਦਿਕ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ
ਕਰਿ 'ਬੰਦ ਮਲੇਛ ਬਲੀਨ ਸਿੰਘਾਰ'। ਰਾਵਰਿ ਕ੍ਰੋਧਤਿ ਜੁੱਧ ਕਰੋ
ਇਮ ਚਾਹਤਿ ਦੇਵਨ ਕੋ ਗਨਸਾਰ'॥੧੫॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਦੇਤਿ ਅਨੰਦ
ਕੋ ਦੇਵਨ ਬੰਦਨ ਸੋਂ ਕਹਿਬਾਨੀ। 'ਬੀਰ ਸਭੈ ਤੁਮ ਧਾਰ ਸਰੀਰ ਕੋ ਧੀਰਜ
ਸੋਂ ਬਿਚਰੋ ਧਰਿ ਆਨੀ'। ਨਾਰਦ ਕੋ ਦਿਖਰਾਉਂ ਮਹਾਂ ਰਣ, ਮਾਰਿ ਮਲੇਛ
ਕਰੈਂ ਘਮਸਾਨੀ। ਪੀਵਹੁ ਸ਼੍ਰੋਨਤ ਚੌਸਠ ਜੋਗਨਿ। ਲੇਹੁ ਡਕਾਰ ਮਹਾਂ ਤ੍ਰਿਪ-
ਤਾਨੀ'॥੧੬॥ ਜੁੱਧ ਘਮੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡ ਰਚੈਂ, ਸ਼ਿਵ ਲੇਹੁ ਬਿਲੇਦ ਹੀ ਮੰਡਨਿ
ਮਾਲਾ। 'ਕਾਲੀ। ਕਪਾਲ'। ਭਰੋ ਅਪਨੋ ਪਲਸ਼੍ਰੋਨਤ ਸੰਗ'। ਉਮੰਗ ਬਿਸਾਲਾ।
ਜੋ ਸਭਿ ਦੇਵਨਿਕੇ ਮੰਨਿ ਭਾਵਤਿ ਸੋ ਕਰਿਹੈ ਬਲ ਧਾਰਿ ਕਰਾਲਾ। ਲਾਲਤਿ

ਪਾਰੇ ਕਤ ਸਰੀਰ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ। 'ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਅੱਠ ਦੇਵਤੇ। 'ਗੁਰ ਦੱਲਣ ਵਾਲਿਆਂ
(ਭਾਵ ਜੋਗਾਸ਼ੁਆਂ) ਨੂੰ ਚਿਤ ਵਿੱਚ ਬਿਬੇਕ ਦਿੰਦੇ ਹੋ। (ਅ) ਸੁਭ ਮਾਰਗ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ
ਹੋ। 'ਵੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ। 'ਕੇਸਰ ਚੰਦਨ ਨਾਲ। 'ਬਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ। 'ਧਰਤੀ
ਤੇ ਆਕੇ। 'ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਹੋਕੇ। 'ਕਟੇ ਹੋਏ ਸਿਰਾਂ ਦੀ ਮਾਲਾ। 'ਖੱਪਰ। 'ਲਹੂ ਤੇ ਮਾਸ ਨਾਲ।

ਮਾਤ ਕੋ ਦੇਉਂ ਅਨੰਦ ਸੁ ਬਾਲਿਕ ਆਰਥਲਾ ਇਸ ਕਾਲਾ ॥ ੧੭ ॥ ਜੋ
ਸੁਰ ਕੇ ਉਰ ਹੋਇ ਮਨੋਰਥ ਆਇ ਸਰੀਰ ਧਰੋ ਧਰਿ ਮੈਂ ਮੈ ਸੰਗ ਸੈਨ ਬਨੋ
ਰਣ ਮੈਂ ਬਲਵੇਤ ਮਲੇਛਨਿ ਸੰਘਰ ਮੈਂ^੧। ਆਯਧ ਕੇਰ ਪ੍ਰਹਾਰ ਕਰੋ ਉਤ-
ਸਾਹਤਿ ਹੈ ਕਰਿਕੈ ਬਰ ਮੈਂ। ਫੇਰ ਪਯਾਨ ਕਰੈਂ ਸੁਰਲੋਕ ਸੁਧਾਰਿਕੈ ਕਾਜ
ਬਸੈਂ ਘਰ ਮੈਂ^੨॥੧੮॥^੩ਧੀਨ ਗੁਰੁ! ਸਭਿ ਦੇਵ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰਨਕੋ ਕਰਤਾਹਰ-
ਖਾਵਤਿ। ਸ਼ਾਂਤਕੀ ਪੰਚ ਸਰੀਰ ਧਰੋ ਸਤਿਨਾਮ ਸਨੇਹ ਮੈਂ ਸੇਵਕ ਲਾਵਤਿ।
ਮਾਨਵ ਕੀਨ ਨਿਹਾਲ ਕਰੋਰਨਿ^੪ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਕੇ ਉਮਗੈ ਗੁਨ ਗਾਵਤਿ।
ਪੰਚ ਸਰੂਪ ਅਨੂਪ ਧਰੋ ਅਬਿ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰੋ ਰਿਪੁ ਘਾਵਤਿ॥੧੯॥ ਘੋਰ
ਮਹਾਂ ਕਲਿ ਕਾਲ ਬਿਖੈ ਜੁਗ ਆਇ ਕੀ ਰੂਰ ਮਿਜਾਦ ਚਲਾਈ^੫। ਕਜੈ ਨ
ਚਲੈ, ਸਭਿ ਕੇ ਕਰਤਾ ਤੁਮ ਆਪ ਭਏ ਜਬਿ ਆਨਿ ਸਹਾਈ^੬। ਦੇਵਨਿ ਯੋ
ਸਿਫਤੀ ਕਰਿ ਦੀਰਘ^੭ ਦੇਖਿ ਸਰੂਪ ਸਭੈ ਬਲਿ ਜਾਈ। ਦੋਖ ਨਿਕੰਦਨ ਕੋ
ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਆਨੰਦ ਕੰਦ ਬਿਲੰਦ ਕਰਾਈ॥੨੦॥ ਜਾਨਿ ਲਗੇ ਜਬਿ ਗੰਗ
ਬਿਲੋਚਨਿ ਨੀਂਦ ਕੋ ਤਜਾਗਤਿ ਹੀ ਬਿਕਸਾਏ^੮। ਗੋਨਤਿ ਕੀ^੯ ਅਵਿ-
ਲੋਕਤਿ ਪੀਠ, ਅਚੇਤ ਭਈ ਉਰ ਤ੍ਰਾਸਕੋ ਪਾਏ।-ਬੰਦਿ ਏ ਚੋਰ ਗਏ ਭਜ
ਕੈ ਮਮ ਨੇਦਨ ਕੋ ਇਹ ਲੇਵਨਿ ਆਏ। ਚਾਰੁ ਬਿਭੂਖਨ ਹੀਰਨ ਕੇਜੁਤ ਲੇ
ਅਬ ਜਾਤਿ ਜਿ, ਕੌਨ ਛੁਟਾਏ-॥੨੧॥ ਸੇਵਕਨੀ ਸੁਪਤੀ ਜਿ ਸਮੀਪ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਕੈ ਉਚੇ ਸਮੂਹ ਜਗਾਈ। 'ਕਜੈ ਨ ਬਿਲੋਕਤਿ ਹੋ ਉਠਿਕੈ? ਗਨ ਚੋਰਨਿ
ਆਨਿ ਕੈ ਦੀਨਿ ਦਿਖਾਈ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਮੋਹਿ ਤੇ ਦੂਰ ਹੁਤੇ
ਅਬਿ ਮੈਂ, ਗਹਿ ਲੀਨਿ ਉਠਾਈ। ਦੇਖਤਿ ਮੇਰੇ ਸੁ ਅੰਛਣ ਬੀਚ ਤੇ ਜਾਗਤੀ
ਜਾਨਿ ਗਏ ਸੁ ਪਲਾਈ' ॥ ੨੨ ॥ ਦਾਸੀ ਉਠੀ ਤਤਕਾਲ ਫਿਰੀ ਚਹੁ
ਕੋਦ ਮੈਂ, ਹੋਰਤਿ ਨਾ ਦਰਸਾਏ^{੧੦}। ਸ਼ੇਸ਼ ਨਿਸਾ ਜਿਤਨੀ ਜੁ ਹੁਤੀ ਸਭਿ
ਜਾਗਤਿ ਮਾਤ ਨੇ ਜਾਮ ਬਿਤਾਏ। ਬੋਲਤਿ ਬਾਤਨ ਕੋ ਬਤਗਵਤਿ^{੧੧},
ਤ੍ਰਾਸਤਿ ਨੀਂਦ ਗਈ ਕਿਸ ਬਾਏ। ਚਿੰਤਤਿ ਚਿੰਤ ਮਹਾਂ ਚਿੰਤ ਮੈਂ-ਸੁਤ ਕੋ

^੧ਏ ਯੁੱਧ ਵਿਚ। ^੨ਦੇਵਤੇ ਬੋਲੇ। ^੩ਕਹੇੜਾਂ ਹੀ। ^੪ਪਹਿਲੇ ਜੁਗ ਭਾਵ ਸਤਜੁਗ ਦੀ ਸੁੰਦਰ
ਮੁਯਾਦਾ ਟੋਰੀ। ^੫ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬੜੀ ਉਸਤਤਿ ਕੀਤੀ। ^੬ਜਾਂਦਿਆਂ ਦੀ। ^੭(ਚੋਰ)
ਨਜ਼ਰ ਨ ਆਏ। ^੮ਬੋਲਦੀ ਹੈ ਤੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਹੈ [ਹਿੰ:, ਬਤਗਾਨਾ=ਬਾਤ ਚੀਤ ਕਰਨਾ]।

*ਜਾਗ ਖੁਲ੍ਹਦੇ ਸਾਰ ਪੂਰੀ ਹੋਸ਼ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਵੇਰ ਮਨ ਦੀ ਦਸ਼ਾ
ਐਸੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਆਸੀਆਂ ਨੂੰ ਤੇ ਕਦੇ ਸਾਧਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਬੀ ਗੁਪਤ ਸਰੂਪ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈ
ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਬਿਘਨਾ ਨ ਕਛੁ ਹੁਇ ਜਾਏ—॥ ੨੩ ॥ ਭੈਰ ਭਈ ਸਭਿ ਜਾਗਤਿ ਹੀ
ਅਨੁਰਾਗਤਿ ਤਾਤ ਕੇ ਮਾਤ ਦੁਲਾਰੇ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਕੇਰ ਪਿਤਾ ਗੁਰ
ਆਇ ਜਥੇ ਨਿਜ ਧਾਮ ਮਥਾਰੇ। ਭੀਰੁ ਭਯਾਕੁਲ^੧ ਭੂਰ ਭਈ ਭਗਵੰਤ ਸੁ
ਕੰਤ ਕੇ ਆਈ ਅਗਾਰੇ। ਹਾਥ ਕੇ ਜੋਰਿ ਨਿਹੋਰਤਿ ਹੈ^੨ ‘ਤੁਮ ਕੜੇਂ ਨਹੀਂ
ਤਾਤ ਕੇ ਤ੍ਰਾਸੁ ਬਿਚਾਰੇ ॥੨੪॥ ਜਾਮਨੀ ਮੈਂ ਜਬਿ ਜਾਗਤੀ ਨਹਿ ਮੈਂ ਸੇਕਟ
ਹੋਤਿ ਮਹਾਂ ਭਯ ਦਾਏ। ਚੈਰ ਹੁਤੇ ਸਮੁਦਾਇ ਸੁ ਅੰਬਲ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ
ਲੇਨਿ ਕੇ ਆਏ। ਬੀਚ ਲੀਏ ਸਭਿ ਸੋਂ ਪਰਵਾਰਤਿ ਆਪਸ ਮੈਂ ਬਹੁ
ਬਾਕ ਅਲਾਏ। ਆਖ ਗਈ ਖੁਲ ਮੇਰੀ ਤਬੈ ਤਤਕਾਲ ਹੀ ਤ੍ਰਾਸ ਤੇ ਦੇਖਿ
ਪਲਾਏ^੩ ॥੨੫॥ ਮੈਂ ਉਠਿ ਤੂਰਨ ਨੰਦਨ ਲੀਨਸਿ ਦਾਸੀ ਜਗਾਈ ਬਿਲੋ-
ਕਨਿ ਚੋਰਨਿ। ਧਾਇ ਗਈ ਸਗਰੀ ਦਿਸ ਮਹਿ ਤਿਸਨੇ ਬਹੁ ਬੋਲਿ ਦਈ
ਸਧਿ ਹੋਰਨ^੪। ਰੋਰ ਪਰਜੇ ਸੁਨ ਦੌਰਿ ਗਏ ਤਬਿ ਦਾਸ ਫਿਰੇ ਘਰ ਕੇ ਚਹੀ
ਕੋਰਨ^੫। ਕੜੇਂ ਨ ਚਲੇ ਅਪੁਨੇ ਪੁਰਿ ਕੇ? ਇਸ ਗ੍ਰਾਮ ਕੇ ਬਾਸ ਕਰੇ ਅਬਿ
ਛੋਰਨਿ॥੨੬॥ ਹੋਤਿ ਮਹਾਂ ਉਤਪਾਤ ਇਹਾ ਸੁਖਬਾਸ ਤਹਾ ਪੁਰਿ ਰੂਰ ਜਹਾ^੬।
ਮੋਹਿ ਕੇ ਤ੍ਰਾਸ ਬਿਸਾਲ ਰਿਦੇ ਬਿੰਪੀਤ ਹੀ ਨੀਤ ਭਈ ਅਸਹਾ^੭। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ
ਗੋਬਿੰਦ ਨੰਦਨ ਮੇਰੇ ਜੁ ਹੋਇ ਬਿਲੇਦ ਤੋ ਭੈ ਨ ਕਹਾ। ਚਿੰਤ ਲਹਾ ਇਸ
ਗ੍ਰਾਮ ਰਹਾ, ਕਰ ਜੋਰ ਕਹਾ ਕਰਿ ਮੋਰਚਹਾ^੮ ॥੨੭॥ ਸ੍ਰੀਗੁਰਗੀਗਕੇਬਾਕਸੁਨੇ
ਮੁਸਕਾਵਤਿ ਧੀਰਕੇ ਬਾਕ ਕਹੈ^੯ ‘ਤੇਰੇ ਕਹਨੈ ਹਮ ਮਾਨਿ ਚਲੇ ਪੁਰਿ ਬੀਚ
ਅਵਾਸ ਕੇ ਬਾਸ ਚਹੈ^{੧੦}। ਤੇ ਸੁਤ ਕੇ ਨਹਿ ਤ੍ਰਾਸ ਕਿਸੁ ਬਲ ਸ੍ਰੀ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ
ਰੱਛਕ ਹੈ। ਭੋਰਕੇ ਪਸਾਨ ਕਰੈਂ ਨਗਰੀਨਿਜ, ਲੇ ਸਗਰੀ ਵਸਤੁ ਜਿ ਅਹੈ^{੧੧}
॥੨੮॥ ਏਹਗਾ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਤਜਾਰੀ ਸਕਲ ਕਰਾਇ। ਸਦਨ
ਸਮਾਜ ਸੰਭਾਰਿਓ ਦਾਸ ਲਗੇ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੨੯ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ
ਗ੍ਰੰਥੇ ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਰਾਸੇ ‘ਦੇਵਨ ਕੋ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਵਸਮੇਂ ਅੰਸੁ ॥ ੧੦ ॥

^੧ ‘ਤੇ ਕਰ ਭਰੀ ਹੋਈ [ਸੰਸਾਰ, ਭਯ+ਅਕੁਲ]। ^੨ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ^੩ (ਚੋਰ) ਦੌੜ ਗਏ।
^੪ ਹੋਰ ਦਾਸੀਆਂ ਨੂੰ। ^੫ ਚਹੀ ਕੋਲਿਆਂ ਵਿੱਚ। ^੬ ਸੁੰਦਰ ਨਗਰ ਹੈ ਜਿੱਥੇ। ਐਸੀਆਂ ਨਿੱਤ ਹੀ
ਉਲਟ ਰੀਤੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। (ਅ) (ਅ+ਸਹਿ) ਜੋ ਸਹੀਆਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ^੭ ਮੇਰੀ
ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਕਰੋ। ^੮ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਅਹੁੱਟ ਮੋਹ ਦਿਖਾਉਣ ਤੋਂ ਕਵੀ ਜੀ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ,
ਜੋ ਉਹ ਇਨਸਾਨੀ ਵਲਵਲੇ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਪਰੰਤੂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਬੜੇ ਪਤਿਬ੍ਰਤ ਤੇ
ਏਦਰੀ ਵਾਲੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸਾਧਾਰਣ ਤਮੋਗੁਣੀ ਦਿੱਤਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਏ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਭਾਧ ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਵੀ ਜੀ ਇਹ ਤੋਖਲੇ ਵਰਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

੧੧. [ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਪਸ ਆਏ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਜਬ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਚਲਨਿ ਕੋ ਕਹਜੋ ਸਭਿਨਿ ਕੋ ਮਾਂਹੁ । ਦਾਸੀ
 ਦਾਸ ਸਮੂਹ ਜੇ ਹਰਖਤਿ ਕੀਨਿ ਉਮਾਹਿ ॥੧॥ ਕਥਿਤਾ ॥ ਚਾਰੁ ਅਸਵਾਰੀ ਕਰੀ
 ਸਾਰੀ ਤਬਿ ਤਜਾਰੀ ਤਹਿ ਹੋਰਿ ਨਰ ਨਾਰੀ ਕੋ ਉਛਾਹ ਭਯੋ ਮਨ ਮੈਂ ।
 ਸਰੀਦਨ ਬਹਲ ਅਰੁ ਸਕਟੇ ਸਮਾਜ ਭਰੇ, ਦਾਸ ਕਰੇਂ ਕਾਰਜ ਕੋ ਲਾਦੀ
 ਆਨਿ ਤਿਨ ਮੈਂ ॥ ਬਡੋ ਬਰਟੋਹੋ ਬਾਰ ਦੀਰਘ ਕਰਾਹੇ ਲੀਨਿ ਔਰ ਸਭਿ
 ਬਾਸਨ ਸੰਭਾਰੇ ਤਿਸ ਛਿਨ ਮੈਂ ॥ ਬਸਨ १ ਕੋ ਭਾਰ ਭੂਰ ਧਰੇ ਕਰਿ ਪੂਰਨ ਕੋ १
 ਬਿਖਭਕੋ ਜੋਰਿ ਕੀਨਿ ਤੂਰਨ ਗਮਨ ਮੈਂ ॥੨॥ ਸੁੰਦਰ ਸੁਰੰਗ ਸਜੈ ਸਰੀਦਨ
 ਪੈ ਜ਼ਰੀਦਾਰ, ਉਰਧ ਉਤੰਗ ਦੇ ਕਲਸ ਚਾਮੀਕਰ ਕੇ १ । ਚੰਚਲ ਤੁਰੰਗ
 ਬਲ ਸੰਗ ਭਰੇ ਅੰਗ ਜਿਨ, ਘੁੰਗਾਰੁ ਘਮੰਕਤਿ ਸਜਾਏ ਬੀਚ ਗਰ ਕੇ ।
 ਜੂਲੇ ਸਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰ, ਹੋਰੇ ਕਛੁ ਤੋਰ ਕਰਿ ਫੇਰੇ ਪੁਨ ਮੋਰ ਕਰਿ ਖਰੇਦਰ
 ਘਰ ਕੇ १ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਨੰਦ ਲੇ ਕਰਿ ਉਛੰਗ ਗੰਗ ਆਨੰਦ ਬਿਲੀਦ
 ਕਰਿ, ਬੈਠੀ ਬੀਚ ਬਰਿਕੇ ॥੩॥ ਪਾਲਕੀ ਅਰੁਢ ਭਏ ਗੁਰੁ ਗੁਨ ਗੁਢ ਮਹਾਂ
 ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਥਾਨੇ ਹਰਖਾਨੇ ਪੁਰਿ ਜਾਨਿਕੇ । ਨੰਦ ਮੁਖ ਚੰਦ ਦੇਖਿ ਗਮਨੈ ਸੁ
 ਮੰਦਮੰਦ, ਦਾਸੀ, ਦਾਸ, ਬੰਦ ਸਿਖ, ਸੰਗਤਾਂ ਮਹਾਨ ਕੇ १ । ਰਾਮਦਾਸ ਨਗਰੀ
 ਮੈਂ ਜਾਇ ਕੈ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਭਏ, ਬਾਦਿਤ ਅਸ਼ੋਸ਼ ਬਜਵਾਏ ਹਰਖਾਨ ਕੋ । ਦੰਦਭਿ
 ਅਲਪ ਸੰਖ ਸੋਰ ਔ ਨਫੀਰ ਗਨ ਬਾਜਤਿ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਸੇ ਰਬਾਬੀ ਕਰੈਂ ਗਾਨ
 ਕੋ ॥੪॥ ਰਹੇ ਤੀਨ ਸੰਮਤ ਵਡਾਲੀ ਗੁਰੁਮਹਾਰਾਜ, ਸਗਰੇ ਸਮਾਜ ਸਾਜ ਪੁਰੀ
 ਨਿਜ ਆਇ ਗੋ ॥ ਲੋਕ ਸਮੁਦਾਇ ਗੁਰ ਆਗਮ ਕੋ ਸੁਨਿ ਪਾਇ, ਭਏ ਇਕ
 ਬਾਇੰ ਸਭਿ ਹੀ ਕੈ ਮੋਦ ਛਾਇਗੇ । ਆਏ ਅਗੁਵਾਇ, ਧਾਇ ਮਿਲੇ ਚਿਤ
 ਚਾਇ ਚਾਇ, ਸ਼ਬਦ ਸੁ ਗਾਇ ਗਾਇ, ਪ੍ਰੇਮ ਉਮਗਾਇ ਗੀਭੇਟ ਅਰਪਾਇ,
 ਅਰਦਾਸਨਿ ਸੁਨਾਇ ਕਰਿ, ਸੀਸ ਕੋ ਨਿਵਾਇ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਪਗ ਲਾਇਗੇ ॥
 ੫॥ ਦੇਤਿ ਹੈਂ ਬਧਾਈ, 'ਪੁਰੀ ਆਪਨੀ ਸੁਹਾਈ, ਬਸੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੇ ਸਮੇਤ ਨਿਤ
 ਦਰਸ ਕੇ ਦੀਜੀਏ' ॥ ਲੇਕਰਿ ਸਿਧਾਰੇ ਸੰਗ ਸਦਨ ਸੁਰੰਗ ਜਹਾਂ, ਹਾਥ ਜੋਰ
 ਕਹੈਂ 'ਇਹਾਂ ਸੁਖ ਸੋਂ ਬਸੀਜੀਏ' ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਨੰਦ ਹੋਰਤਿ ਉਛੰਗ १

१ ਆਕੇ ਲੱਦੀ (ਸਮਿੱਗੀ) ਗੱਭਿਆਂ ਵਿਚ । २ ਬਸਤ੍ਰੀ । ३ ਪੂਰਨ ਕਰਕੇ । ४ ਸੋਨੇ ਦੇ । ५ ਘਰ ਦੇ
 ਦਰ ਤੇ ਆ ਖਲੋਤੇ । ६ ਵਜ਼ਕੇ । ७ ਬਹੁਤੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ । ८ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ (ਆਪਣਾ ਪੁੱਤਰ)
 ਦੇਖਦੀ ਹੈ ਗੋਦ ਵਿਚ ।

ਗੰਗ, ਸਮੀਦਨ ਤੇ ਉਤਰੀ, ਸੁ ਨਾਰੀ ਕਹੈ 'ਜੀਜੀਯੇ'। ਸਦਾ ਮੋਦ ਕੀਜੀਏ
 ਸੁ ਨਗਰੀ ਬਿਗੀਜੀਏ, ਉਪਾਇਨ ਕੋ ਲੀਜੀਏ, ਹਮਾਰੇ ਪੈ ਪ੍ਰਸੀਜੀਏ
 ॥੬॥ ਸਦਨ ਸਮਾਜ ਕੋ ਸੰਭਾਰਿ ਕੈ ਉਤਾਰਿ ਕਰਿ ਪਿਤਾ ਕੇ ਸਥਾਨ ਪੁਨ
 ਗੁਰੁ ਨੇ ਗਮਨ ਕੀਨਿ। ਚਰਨ ਨਗਨ ਕਰਿ ਗੰਗ ਲੇ ਉਛੰਗ ਨੰਦ ਗਮਨੀ
 ਹੈ ਸੈਗ ਬਹੁ ਉਤਮ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਲੀਨਿ। ਗਏ ਤਬਿ ਹਾਥ ਬੰਦ, ਬੰਦਨਾ ਕਰੀ
 ਹੈ ਤਹਾਂ ਅਰਜ ਗੁਜਾਰਿ ਕੈ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕੋ ਬਰਤਾਇ ਦੀਨਿ। ਫਿਰੇ ਹੈ ਪ੍ਰਕ-
 ਰਮਾ ਤੀਨ ਅਧਿਕ ਅਧੀਨ ਹੋਇ, ਕੁਛਕ ਅਸੀਨ ਪੁਨ ਬੰਦਤ ਸੁ ਮਨ
 ਦੀਨਿ ॥੭॥ ਤੈਸੀ ਬਿਧਿ ਗੰਗ ਸੁਤ ਸਿੰਗ ਲੈ ਕਰਤਿ ਭਈ ਪ੍ਰਸ ਗੁਰੁ ਬਾਨ
 ਕੇ ਸਦਨ ਪੁਨਿ ਆਇਕੈ। ਜਗਤ ਮ੍ਰਿਜਾਦ ਹੇਤ ਬਹੁਰੇ ਬਿਚਾਰਨੇ ਉਰ,
 -ਜੇਠੈ ਹੈ ਸਹੋਦਰ ਸਮੀਪ ਮਿਲੈ ਜਾਇਕੈ-। ਮਧੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਲੀਨਿ ਰਿਦੈ
 ਅਹਿਲਾਦ ਹਿਤ, -ਗੋਪ ਬਾਦ ਠਾਨੈ ਨਹਿ-, ਐਸੈ ਚਿਤਲ ਜਾਇਕੈ ॥ ਚਲੇ
 ਹਰਖਾਇਕੈ ਸ ਦਾਸ ਸਮੁਦਾਇਕੈ, ਉਪਾਇਨ ਉਠਾਇਕੈ ਜਿਠਾਈਤਾ
 ਰਖਾਇਕੈ ॥੮॥ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕੇ ਪਾਸ ਜਾਇ ਬੰਦਨ ਕਰੀ ਹੈ ਪਾਇ, ਆਇਸੁ
 ਕੋ ਪਾਇ ਬੈਠੇ ਰਾਖਿ ਕੈ ਜਿਠਾਈ ਕੌਰੀਯਾ ਮ੍ਰਿਦੁ ਬਾਨੀ ਬੋਲਿ ਮਿਲੀ ਹੈ
 ਜਿਠਾਣੀ ਸਾਬ, ਟੇਕਰੇ ਮਾਥ, ਨੰਦ ਕੋ ਲਗਾਇ ਤਿਸ ਪਾਈ ॥੯॥ ਕਰਮੋ
 ਨਿਹਾਰਿ ਕਰਿ ਸੁੰਦਰ ਲਿਲਾਰ ॥ ਮਹਾਂ ਦੀਰਘ ਦਰਸ ਭਲੇ ਭਾਗ ਬਭਿ-
 ਆਈ ਕੈ ॥ ਟੁਕ ਟੁਕ ਰਿਦਾ ਭਯੋ, ਜਲ ਬਲ ਛਾਰ ਬਿਯੋ, ਉਪਰ ਕਪਰ
 ਕੀਯੋ ਦੁਧ ਬਿਖ ਨਜਾਈ ਕੈ ॥੧੦॥ ਅਸਿਖ ਕਹਤਿ 'ਚਿਰੰਜੀਵ ਸੁਤ
 ਹੋਹਿ ਤੋਹਿ' ਕੁਸਲ ਪ੍ਰਸਨ ਕਰਿ ਗੋਦ ਮੈਂ ਬਿਠਾਯੋ ਹੈ। ਏਤਨੇ ਮੈਂ ਸਤਿਗੁਰ
 ਦਾਸ ਕੋ ਪਠਾਯੋ ਰਹਾਂ ਲਜਾਇ ਕਰਿ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕੋ ਪਾਇ ਪਰ ਪਾਯੋ ਹੈ।
 ਆਪਕੀ ਸ਼ਿਪਾ ਤੈ ਸੈਸੇ ਸ਼ਿਪਨ ਲਹੈ ਸੁਧਨ, ਤੈਸੇ ਹੀ ਇਹ ਨੰਦਨ ਸਦਨ
 ਮੈਂ ਸੁਹਾਯੋ ਹੈ। ਜਾਨੈ ਨਿਜ ਦਾਸ ਕੀਸੈ ਅਸਿਖਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੁਭ, ਉਮਰ
 ਬਿਸਾਲ ਹੋਇ ਸੈਸੇ ਜਨਮਾਯੋ ਹੈ ॥੧੧॥ ਦੇਖਤਿ ਬਿਸਮ ਗਯੋ, ਰਿਦੈ ਮਹਾਂ
 'ਜੀਵਦੈ' ਲਹੈ। 'ਭਾਵ' ਜੀ ਹਯੋ ਮੋਦਰ ਜੀ। 'ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ' ਲੀ। 'ਅਰਦਾਸ'
 ਕਰਕੇ। 'ਬੈਠਕੇ'। 'ਸੁਧਨੇ' ਭਾਵ ਸੁਧਾਨ ਵਾਲੇ ਮਨ ਨਾਲ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ। 'ਗੁਏ' ਬਗਾੜੇ
 ਨਾ ਕਰੇ (ਪ੍ਰਿਥੀਆ), ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਦੀ ਗੱਲ) ਚਿਤ ਵਿਚ ਲਿਆਕੇ। 'ਸਾਰੇ ਦਾਸਾਂ ਸਣੇ'।
 'ਵੱਡਾ ਪੁਰਾ ਲੱਖਣ ਲਈ'। 'ਤਿਸਦੇ ਚਰਨੀ'। 'ਮਸਤਕ'। 'ਫੁਲਿਆਈ' ਵਾਲੇ ਭਾਗ
 ਹਨ। 'ਦੁਧ ਬਿਖ ਨਜਾਇ, ਭਾਵ ਜਿਵੇਂ ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਵਿਹੁ ਲੁਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

*ਪਸ-ਵਿਰਕੇ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਦੀਨਿ।

ਗਾਮ^੧ ਭਯੋ, ਬਧਯੋ ਮਨ ਕਮਿ ਬਿਯੋ, ਸੁੰਦਰ ਸੁ ਨੰਦ ਜਾਨਿ । ਮਾਧੁਰੋ
ਬਚਨ ਕਹਯੋ^੨ ਹੋਵੈ ਚਿਰਜੀਵ ਬਾਲ, ਆਰਥਲਾਅਧਿਕ ਅਨੰਦ ਕੋ ਬਿਲੇਦ
ਠਾਨਿ^੩ । ਮੋਰ ਜਿਮ ਬਾਕ ਆਛੇ ਜੀਵਨ ਕੋ ਭੱਛ ਕਾਛੇ, ਬੰਚਕ ਜਯੋ
ਕਹੈ ਕਛ ਰਾਖੈ ਕੁਛ ਰਿਦੈ ਆਨ^੪ । ਘਟੇ ਮੁਖ ਦੁਧ ਧਰੈ ਪੇਟ ਬਿਖ ਸੰਗ
ਭਰੈ^੫, ਤੈਸੇ ਸੋ ਕਰਮ ਕਰੈ ਸੰਕਟ ਮਹਾਨ ਮਾਨ॥੧੧॥ “ਸੰਮਤ ਕਿਤਿਕ ਕੋ
ਅਨੰਦ ਸੰਗ ਭਯੋ ਨੰਦ ?” ਗੁਰੂ ਤਬਿ ਕਹਯੋ “ਅਬਿ ਤੀਸਰੇ ਬਰਸ ਕੋ” ।
ਕੁਸ਼ਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੋਊ ਦਿਸਿ ਤੇ ਸਕਲ ਕਹੀ, ਕੋਊ ਘਟੀਬੈਠੇਸਿਸ ਅੰਗਨਿ
ਪਰਸ ਕੋ। ਸ੍ਰੀਹਰਿਗੁਵਿੰਦ ਸੰਗ ਆਪ ਲੇ ਉਠਤਿ ਭਯੋ, ਗਮਨੇਬਹੁਰ ਮਹਾਂ-
ਦੇਵ ਕੇ ਦਰਸ ਕੋ । ਸਦਨ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਨਿ ਪਾਇਨ ਪ੍ਰਣਾਮ ਠਾਨਿ ਮਿਲਿ
ਕੈ ਪਰਸਪਰ ਧਾਰਤਿ ਹਰਸ ਕੋ॥੧੨॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਨੰਦ ਪਾਯੋ ਚਰ-
ਣਾਰਬਿੰਦ ਦੇਖਤਿ ਉਠਾਯੋ ਮਹਾਂ ਦੇਵ ਲੀਨਿ ਗੋਦ ਮੈਂ । ਸੁੰਘਤਿ ਲਿਲਾਰ
ਕੋ ਦੁਲਾਰਤਿ ਉਚਾਰਿ ਬਚ, “ਹੋਹਿ ਮਹਾਂਜੇਧਾ ਚਿਰਜੀਵੀ ਰਹੋ ਮੇਦ ਮੈਂ ।
ਬੇਸ ਕੋ ਬਿਬੁਖਨ, ਅਦੁਖਨ ਹੈ ਪੁਖਨ ਸੇਂ^੬, ਕਟੈਗੋ ਕਲੁਖਨਿ, ਸੱਸਖੈ ਚਹੂੰ
ਕੋਦਮੈਂ” । ਬਡੇ ਹੈ ਹੈ ਝੀਲ, ਤੈਸੇ ਸੁੰਦਰ ਸੁਸ਼ੀਲ ਬਹੁ, ਸੁਜਸੁ ਪਸਾਰੈ ਤੇ
ਬਿਤਾਇਬਯਥਿਨੰਦਮੈਂ॥੧੩॥ ਏਹਗਾ॥ ਇਮਕਹਿਮਹਾਂਪ੍ਰਸੇਦ ਕਰਿਮਹਾਂਦੇਵ
ਧਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ। ਦਰਬ ਨਿਛਾਵਰ ਬਹੁਕਿਯੋ ਨਿਜ ਸੁਤ ਸਮ ਲਖਿਚੀਤ॥੧੪॥
ਕਾਥਿਤ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਉਚਾਰੀ, “ਭਈ ਕਰੁਨਾ ਤੁਮਾਰੀ ਭਾਰੀ ਯਾਂਤੇ ਸੁਖਕਾਰੀ
ਸੁਤ ਕਾਂਖਤਿ ਕੋ ਦੀਨਿਓ। ਆਪ ਹੈ ਸਹਾਈ ਲੀਨਿ ਦੁਖ ਤੇ ਬਚਾਈਨਿਤ,
ਬਿਘਨ ਬਿਨਾਸ ਕੈ ਪ੍ਰਬਲ ਕੀਨਿ ਹੀਨਿਓ” । ਮਹਾਂਦੇਵ ਕਹਯੋ “ਪਿਤਾ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਮਾਰੇ ਜੋਇ ਤਿਨਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਐਸੇ ਪਦ ਮਹਾਂ ਲੀਨਿਓ। ਸੇਈ
ਹੈ ਸਹਾਇ ਨਿਜ ਪਸਾਰੇ ਕੋਬਚਾਇ ਲੇਤਿ, ਸੰਕਟ ਨ ਕੋਊ ਹੋਤਿ ਜਹਾਂ
ਪੱਖ ਕੀਨਿਓ”॥੧੫॥ ਆਪਸਮੈਂ ਐਸੇਕੁਛ ਬਾਰਤਾ ਕਰਤਿ ਭਯੋਆਇਸੁਕੋ

^੧ਚਿੰਤਾ । ^੨ਵਧਿਆ ਹੋਇਆ ਮਨ ਬੋਝਾ ਹੋਯਾ । ^੩ਮੋਰ ਦੇ ਜਿਵੇਂ ਬਚਨ ਅੱਛੇ (ਹੋਏ ਹਨ)
ਪਰ ਜੰਤੂਆਂ ਦਾ ਖਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਠੱਗ ਜਿਵੇਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕੁਛ ਹੈ ਤੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੁਛ
ਰਖਦਾ ਹੈ । ^੪ਘੜੀ ਦੇ ਮੰਗ ਵਿਚ ਦੁਧ ਹੋਵੇ ਤੇ ਪੇਟ ਭਾਰ ਅੰਦਰ ਵਿਹੁ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਵੇ ।
^੫ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਪੁਛਿਆ । ^੬ਸੁਰਜ ਵਾਛੂ । ‘ਚਹੂੰ ਤਬਫੀ ਵਿਚ ਪੁਜਿਆ ਜਾਏਗਾ । [ਸੰਸਾਰ,
ਸ਼ਸ਼ਖਾ-ਸੇਵਾ] । ^੭ਪ੍ਰਬਲ ਵਿਘਨਾਂ ਦੇ (ਬਲ ਨੂੰ) ਹੀਨ ਕਰਕੇ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ .ਜੇ।
(ਅ) ਹੀਨਿਆਂ ਨੂੰ ਬਲਵਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਯੰਜਥੇ (ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ) ਪੱਖ ਕੀਤਾ ।

ਪਾਇ ਪੁਨ ਆਏ ਹੋਂ ਸਦਨ ਕੋ। ਸੁਖ ਸੋਂ ਬਸੈ ਹੈਂ ਸਭਿ ਸੰਕਟ ਨ ਸੇ ਹੈਂ, ਦੇਖਿ
 ਦਾਸ ਬਿਕਸੇ ਹੈਂ, ਗੁਰੁ ਬਾਲਕ ਬਦਨ ਕੋ। ਖੇਲਤਿ ਅਜਰ ਮਾਂਝ ਪਿਤਾ
 ਪੈਸਕਾਰ ਸਾਂਝ ਬੈਠਤਿ ਘਰੀ ਕ ਦੁਖ ਦਾਸਨ ਕਦਨ ਕੋ। ਮੰਦਰ ਕੇ ਅੰਦਰਿ
 ਬਿਰਾਜੈ ਰੂਪ, ਸੁੰਦਰ ਸੁ ਆਨੰਦ ਬਿਲੇਦ ਕੈ ਲਜਾਵਤਿ ਮਦਨ ਕੋ ॥
 ੧੬॥ ਸ੍ਵਾਦਲ ਅਹਾਰਿ ਦੇਤਿ ਜਾਗੇ ਤੇ ਸਕਾਰਹੋਤਿ, ਫੇਰ ਜਾਮ ਦਿਨ ਚਢੇ
 ਭੋਜਨ ਕਰਤਿ ਹੈਂ। ਖੇਲਤਿ ਪਲਾਵਤਿ ਬਿਭੂਖਨ ਸੁਹਾਵਤਿ ਹੈਂ, ਸੀਸ ਫੁਲ
 ਹੀਰਨਿ ਜਰਾਵ ਕੋ ਧਰਤਿ ਹੈਂ। ਦੀਰਘ ਬਿਲੋਚਨ ਬਿਲੋਕਤ ਹੈਂ ਜਿਸਿ
 ਦਿਸ਼ਿ ਹੋਤਿ ਹੈਂ ਨਿਹਾਲ ਦੁਖ ਸਾਗਰ ਤਰਤਿ ਹੈਂ। ਆਸ ਪਾਸ ਦਾਸ ਰਹੈਂ
 ਬਾਸ ਮੈਂ ਨਿਵਾਸ ਕਰੈਂ, ਰਾਖੇ ਮਾਤ ਤ੍ਰਾਸ ਨ ਬਿਸਾਸ ਕੋ ਪਰਤਿ ਹੈਂ ॥੧੭॥
 ਹੋਤਿ ਰਾਤਿ ਮਾਤ ਨਿਜ ਹਾਥ ਸੋਂ ਅਚਾਇ ਪੁਨਿ ਪਾਸ ਲੇ ਸੁਪਤਿ ਪ੍ਰਤਿ-
 ਪਾਰਤਿ ਹੈ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰਿ। ਹਾਥ ਲਾਇਗਾਤ ਸਾਥ ਸੇਵਤਿ ਹੈ, ਜਾਗੈ ਪ੍ਰਾਤ ਚੌਦ
 ਮੁਖ ਧੋਵਤਿ, ਦੁਲਾਰੇ ਮੋਦ ਚੀਤ ਕਰਿ। ਨਏਨਏ ਰੰਗਦਾਰ ਅੰਬਰ ਪਟੇ-
 ਬਰ ਲੇ ਅੰਗ ਮੈਂ ਸਰੰਗ ਕਬਿ ਸ਼ਜਾਮ ਕਬਿ ਪੀਤ ਕਰਿ। ਐਸੀ ਬਿਧਿ ਨੀਤ
 ਕਰਿ, ਮਹਾਂ ਮਨ ਹੀਤ ਕਰਿ*, ਉਤਸਾਹ ਰੀਤਿ ਕਰਿ, ਬਸੇ ਪੁਰ ਬੀਤ ਕਰਿ^੧
 ॥੧੮॥ ਕੋਤਿਕ ਬਿਤੇ ਹੈਂ ਮਾਸ ਬਿਧਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਾਸ, ਹੋਏ ਤੀਨ ਸੰਮਤ* ਕੇ
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਚੰਦਾਗੀਗਾ ਕੇ ਉਮੰਗ ਮਨ ਬੋਲੀ ਸ੍ਰੀਗੁਰੁ ਕੇ ਸੰਗ। ਬਿਘਨ
 ਬਿਸਾਲਨਿ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਉਥਾਰਜੇ ਨੰਦ। ਬ੍ਰਹਮਭੋਜ ਕੀਜੈ ਆਪ, ਅਧਿਕ
 ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੋਇ, ਜੇਨ ਕੇਨ ਦੀਜੀਏ ਅਹਾਰ ਹੈ ਅਨੰਦ ਕੰਦ ॥ ਖਾਇ ਹਰ-
 ਖਾਵੈ, ਦੇਖਿ ਅਸ਼ਿਖ ਅਲਾਵੈ, ਬਹੁਜੰਸੁ ਬਿਬਰਾਵੈਂਗੇ ਬਿਲੇਦ ਹੀ ਨਿਕੰਦ
 ਦੰਦ ॥੧੯॥ ਬਾਨੀ ਪੁੰਨ ਸਾਨੀ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਹੋਇਕੈ ਹਰਖ ਮਨ
 ਹੁਕਮ ਬਖਾਨਿਓ। 'ਦੀਜੈ ਪੁੰਜ ਧਨ ਆਵੈ ਵਸਤੁ ਅਨੇਕ ਮਨ' ਕੀਜੀਏ
 ਬਿਸਾਲ ਹੈ ਅਤੋਟ ਅੰਨ ਆਨਿਓ। ਮਾਨੁਖ ਅਸੰਖ ਆਵੈ, ਭੋਜਨ ਜੋ ਮਨ
 ਭਾਵੈ ਖਾਵੈ ਹਰਖਾਵੈਂ ਕਰੈ ਪਾਕ^੨ ਕੋ ਮਹਾਨਿਓ। ਘਿਓ ਤੋ ਮੰਗਾਵੈ ਸਰ-
 ਕਰਾ^੩ ਕੋਖਰੀਦ ਲਜਾਵੈ, ਸੁੰਦਰ ਗੁਪੁਮ ਕੋ ਪਿਸਾਵੈ ਜੋ ਪ੍ਰਮਾਨਿਓ^੪ ॥੨੦॥

^੧ਕਾਮਦੇਵ ਨੂੰ। ^੨ਸਿਰ ਦਾ ਇਕ ਗਹਿਣਾ। ^੩ਵਿਸਾਹ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ^੪ਪਿਆਰ ਕਰਕੇ।
^੫ਇਸ ਬਿਤ ਹੋਕੇ। ^੬ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਕੱਟਣ ਵਾਲਾ। ^੭ਪੁੰਨ ਨਾਲ ਮਿਲੀ ਹੋਈ। ^੮ਅਨੇਕ ਮਨ।
^੯ਖੁੱਲ੍ਹੇ (ਦਿਲ) ਹੋਕੇ। ^{੧੦}ਰਸੋਈ। ^{੧੧}ਖੰਡ। ^{੧੨}ਸੁਹਣੀ ਕਣਕ ਅਇਞੇ ਦੀ ਪਿਸਾਵੇ ਭਾਵ
 ਜੋ ਆਟਾ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਘਟੇ ਨਾ। *ਬਾਰੂਵੇਂ ਛੰਦ ਵਿਚ ਪਿਛੇ ਭੀ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਕਹੇ ਹਨ,
 ਪਰ ਉਹ ਚੜ੍ਹਦੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਕਹੇ ਹੋਣਗੇ, ਹੁਣ ਤਿੰਨ ਵਰ੍ਹੇ ਪੂਰੇ ਹੋਏ ਹੋਸਣ।

ਦਾਸਨ ਦਰਬ ਦੇਸ ਵਸਤੂ ਮੰਗਾਈ ਸਭਿ ਧਰੇਹੈਂ ਕਰਾਹੇ, ਬਹੁਕੀਨਿਪਕ-
 ਵਾਨ ਕੋ। ਕਰਜੇ ਹੈ ਕਰਾਹੁ, ਪੁਪ੍ਰਿਕਾ^੧ ਕਚੋਰੀ ਬਹੁ, ਮੋਦਕ ਬਨਾਏ ਜੇਉ
 ਮੋਦਕ ਮਹਾਨ ਕੋ। ਮੇਵੇ ਸੋਂ ਅਮੋਲ^੨ ਕਰਿ ਰਾਇਤਾ ਸਲੋਨਬਡੋ, ਮੁਲਿਕਾ^੩,
 ਬਿੰਦਾਰਕ^੪ ਰਿਧਾਏ ਸੰਗ ਖਾਨਿ ਕੋ। ਭੋਜਨ ਸੋਂ ਕੋਬਠ ਭਰਾਯੋ ਭਾਂਤਿ
 ਭਾਂਤਿ ਕਰਿ, ਸਿੱਖਜ ਕੋ ਬਿਠਾਯੋ ਕਰੈ ਜਪੁਜੀ ਬਖਾਨ ਕੋ ॥੨੧॥ ਪ੍ਰਿਥੀਆ
 ਸੁ ਪ੍ਰਥਮ ਹਕਾਰਜੇ ਸਨਮਾਨ ਸਾਬ, ਕਰਮੋ ਬੁਲਾਈ ਸੇਗ ਦਾਸੀ ਚਲਿ
 ਆਈ ਹੈ। ਮਹਾਂਦੇਵ ਮਹਾਂ ਮੋਦ ਰਿਦੈ ਕਰਿ ਆਯੋ ਆਪ, ਔਰ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ
 ਮਿਲੀ ਜੁ ਸਮੁਦਾਈ ਹੋਬਿੱਪੂ ਆਏ ਬਿੰਦ ਮਿਲਿ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਗ੍ਰਾਮਨਿ ਤੇ,
 ਰੇਕ ਭਏ ਅਨਗਨ, ਪੰਕਤਿ ਬਿਠਾਈ ਹੈ। ਲਗੇ ਹੈਂ ਪਰੋਸਨਿ ਅਸਨ ਕੋ
 ਅਨੇਕ ਨਰ^੫ ਲੇਹਿ^੬ ਦੇਹਿ^੭ ਬਾਨੀ ਤਹਿ ਆਨਨ ਅਲਾਈ ਹੈ ॥੨੨॥ ਜਿਤਨੋ
 ਅਸਨ ਖਾਇ ਨਰ ਤ੍ਰਿਪਤਾਇ ਰਹੈਂ ਏਕਬਾਰ ਤੇਤਨੋ ਪਰੋਸਜੇ ਹੈ ਬਨਾਇ
 ਕਰਿ। ਕੋਉ ਦੇਹਿ ਮੋਦਕ ਸੁ ਪ੍ਰਿਕਾ ਕਰਾਹੁ ਦੇਤਿ, ਪੁਪ ਸੋ ਕਚੋਰੀ
 ਖਾਇ ਰਹੈ ਤ੍ਰਿਪਤਾਇ ਕਰਿ। ਦਧਿ ਸੋਂ ਪਕੌਰੀ ਬਰੇ^੮ ਜੀਰਕ^੯ ਮਿਰਚ
 ਪਾਇ, ਧਨੀਆ ਲਵਨ ਸੋਂ ਪਰੋਸੀ ਹੈ ਮਿਲਾਇ ਕਰਿ। ਸਾਦ ਕੋ ਸਰਾਹੈਂ
 ਅਹਿਲਾਦਤਿ^{੧੦} ਉਮਾਹੈਂ ਮਨ, ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਹੈ ਚਾਹੈਂ ਖਾਨਿ^{੧੧} ਰਹੈ ਬਿਸਮਾਇ
 ਕਰਿ ॥੨੩॥ ਰੇਕਨ ਕੋ ਭੋਜਨ ਦਿਯੋ ਹੈ ਤ੍ਰਿਪਤਾਇ ਕਰਿ, ਜਾਚਤਿ ਜਿਤਿਕ
 ਦੇਤਿ ਸਭਿਨਿ ਹਕਾਰ ਕਰਿ। ਖਾਵਤਿ ਅਘਾਵੈ^{੧੨}, ਬਹੁ ਆਸ਼ਿਖ ਅਲਾਵੈਂ
 ਗਨ^{੧੩} ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਜੀਵੇ ਜੋਗ ਜੁਗ ਚਾਰ ਕਰਿ। ਤਬਿ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ
 ਮਨ ਕੋ ਉਦਾਰ ਮਹਾਂ, ਦੱਛਨਾ ਰਜਤਪਨ ਦੀਨਿ ਹੈ ਸੁਧਾਰਿ ਕਰਿ। ਸੁਜਸੁ
 ਉਚਾਰੈਂ ਸਾਰੇ ਕਹਿ ਬਿਸਤਾਰੈਂ ਬਹੁ ਧੀਨ ਗੁਰੂ ਕੀਨੋ ਮਖ^{੧੪} ਉਰ ਕੋ
 ਉਦਾਰ ਕਰਿ ॥੨੪॥ ਦੱਛਨਾ ਕੋ ਲੇਇ ਦਿਜ ਆਸ਼ਿਖਾ ਕੋ ਦੇਸ ਬਹੁ ਉਮਰ
 ਬਿਲੇਦ ਹੋਇ ਸੁੰਦਰ ਸੁ ਨੰਦ ਕੀ। ਕਰਤੇ ਸਤੁਤਿ ਆਪ ਆਪਨੇ ਸਦਨ
 ਗਏ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕੋ ਭੋਜਨ ਅਚਾਯੋ ਸੰਗ ਬਿੰਦ^{੧੫} ਕੀ। ਕਰਮੋ ਕੋਸਾਦਰ ਅਹਾਰ
 ਦੀਨੋ ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ, ਉਪਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਗੀਤਿ ਕਪਟ ਬਿਲੇਦ ਕੀ^{੧੬}। ਮਹਾਂਦੇਵ

^੧ਪੂੜੇ ਪੂਰੀਆ। ^੨ਲੱਤੂ ਬਣਾਏ ਮਹਾਂ ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲੇ। ^੩ਮਿਲਾ ਕਰਕੇ। ^੪ਮੁਲੀਆ।
^੫ਬਤਾਉ। ^੬ਲਓ ਜੀ-ਦੇਈਓ ਜੀ। ^੭ਦਹੀ ਵਾਲੀਆਂ ਪਕੌੜੀਆਂ ਤੇ ਵਜੇ। ^੮ਜੀਰਾ। ^੯ਅਨੰਦ
 ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ^{੧੦}ਰੱਜਕੇ ਬੀ ਖਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ^{੧੧}ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਕੇ। ^{੧੨}ਜੋਗਜ। ^{੧੩}ਸਾਗਿਆ
 ਨਾਲ। ^{੧੪}ਭਾਵ (ਕਰਮੋ), ਉਪਰੋਂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਖਾਣਾ ਕਪਟ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਮਹਾਂ ਮੈਦ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਗੋਦ^੧ ਅਚਿਕੈ ਅਸਨ ਕੈ ਮ੍ਰਿਜਾਦ ਜਨੈ
 ਬਿਲੇਦ ਕੀ^੨॥੨੫॥ਏਹਗਾ॥ਮਹਾਂਦੇਵ ਗੁਰਦੇਵ ਸੁਤ ਅਹੰਮੇਵ ਜਿਸ ਨਾਂਹਿ ।
 ਗੁਰਤਾ ਗੁਰੁ ਨਿਜ ਅਨੁਜ ਕੀ^੩ਪਿਖਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ॥ ੨੬ ॥ ਨੰਦਨ
 ਅਪਨ ਮਨੀਂਦ ਲਖਿ ਹਰਿ ਗੁਵਿੰਦ ਸੁਖਕੰਦ । ਧਰਤਿ ਅਨੰਦ ਬਿਲੇਦ ਕੋ
 ਪਿਖਿ ਚਕੋਰ ਜਿਮ ਚੰਦ ॥੨੭॥ ਸੋਠਾ॥ਰਿਦੈ ਮੁਦਤਿ ਅਤਿ ਹੋਇ ਅਧਿਕ
 ਮੁਦਤਿਕਰਿ ਅਨੁਜ ਕੋ । ਜਸ ਬਿਸਤੀਰਤਿ ਸੋਇ ਸਦਨ ਗਯੋ ਨਰ ਸੰਗ
 ਕੁਛ॥੨੮॥ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਆਵਤਿ ਧਾਇ ਸਗਰੇ ਨਰ ਗੁਰ ਨਗਰ ਕੇ।ਬਾਂਛਤਿ
 ਭੋਜਨ ਖਾਇ ਕਰਤਿ ਸਤੁਤਿ ਗਮਨੇ ਸਦਨ॥੨੯॥ਬਾਜੇ ਬਜਹਿ ਬਿਸਾਲ
 ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਹੋਤਿਹੀ।ਸੰਧਾ ਲਗਿ ਸੁਖ ਨਾਲਿ ਲਘੁ ਦੰਦਭਿਸੁ ਨਫੀਰ^੪
 ਗਨ॥੩੦॥ਮਚਹਿ ਕੁਲਾਹਲ ਜਾਲ ਫੈਲਤਿ ਜਸ ਸਤਿਗੁਰ ਮਹਤ । ਲੇਨੋ
 ਦੇਨ ਬਿਸਾਲ ਹੋਤਿ ਗੁਰੂਦਰਬਾਰਮਹਿ॥੩੧॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ
 ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਰਾਮੇ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਨਗਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼' ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਇਕਾਦਸ਼ਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧੧ ॥

੧੨. [ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਜੀ ਦੇ ਸੀਤਲਾ ਨਿਕਲੀ]।

ਏਹਗਾ ॥ ਅਤਿ ਉਤਸਾਹ ਬਿਲੋਕ ਕੈ ਕਰਮੋਂ ਦਿਲ ਦਿਲਗੀਰ । ਨਰ
 ਨਾਰਿਨਿ ਤੇ ਸੁਨਤਿ ਜਸ ਮਨਹੁ ਰਿਦਾ ਦੇ ਚੀਰ^੫॥੧॥ਪਾਧੀ ਛੰਦ ॥ ਬਜਿਯੋਤ
 ਪੋਰ ਬਾਜੇ ਬਿਸਾਲ।ਸੁਨਿਯੋਤਿ ਸ਼੍ਰੋਨ ਤਬਿ ਹੈ ਬਿਹਾਲ।ਬਸ ਚਲਹਿ ਨਹੀਂ
 ਸੰਕਟ ਮਹਾਨ । ਮਨ ਗਿਨਤਿ ਗਟੀ-ਕਿਮ ਬਿਘਨ ਠਾਨਿ? ॥ ੨ ॥ ਉਰ
 ਸੱਲੜ^੬ਮੋਹਿ ਕਿਮ ਨਿਕਸਿ ਜਾਇ।ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੁਵਿੰਦ ਜਿਮ ਕਾਲ ਖਾਇ ।
 ਤਬਿ ਅਨੰਦ ਉਦਹਿ, ਰਿਦ ਕਰਕ ਹੋਇ । ਨਤੁ ਮ੍ਰਿਤਕ ਤੁੱਲ* ਹਮ
 ਜਿਯਨਿ ਜੋਇ^੭॥੩॥ਨਿਤ ਕਰਤਿ ਮਹਾਂ ਮੰਗਲ ਸੁ ਚਾਰ।ਬਹੁ ਦਰਬ ਆਇ
 ਭਰਿ ਲਿਯ ਭੰਡਾਰ।ਲਘੁਬਾਨ ਹਮਹੁ ਤੇ ਭੇ ਮਹਾਨ। ਸੁਤ ਭਯੋ ਚੰਦ ਸਮੁ
 ਲਖਿ ਜਹਾਨ^੮॥੪॥ਮੰਗਲਕਰੰਤਿ ਰੀਗਾ ਅਨੰਦ।ਸ੍ਰੀਹਰਿ ਗੁਬਿੰਦ ਜਿਸ ਸੋਭ
 ਨੰਦ।ਜਬਿ ਬਡੋ ਹੋਇ ਸਮ ਬਲੀ ਸਿੰਘ। ਸਭਿਕੋ ਨਿਵਾਇ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ-
 ॥੫॥ ਇਮ ਰਾਤਿ ਦਿਵਸ ਕਰਤੀ ਬਿਚਾਰ । ਪਤਿ ਸਾਬ ਦੁਖਤਿ ਬਾਕਨਿ
 ਉਚਾਰਿ। 'ਕਿਮ ਨਹੀਂ ਚਿੰਤ ਚਿਤ ਮੈਂ ਤੁਮਾਰ। ਦੀਰਘ ਜ਼ਰੀਕ ਨਿਤ ਹੈ

^੧ਗੋਦ (ਵਿਚ ਲੈ ਲੀਤਾ) । ^੨ਜਿਥੇ ਵੱਡਿਆਂ ਦੀ ਰੀਤ ਹੈ । ^੩ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ ।

^੪ਤੂਤੀਆਂ । ^੫ਚੀਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ (ਗੁਰੂ ਦਾ ਜਸ) । ^੬ਤੀਰ [ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਲ=ਤੀਰ, ਛੇਕ, ਚੋਭ ਪੀੜ, ਜਖਮ । ਸੰਸਾਰ, ਬਰ] । ^੭ਸਾਡਾ ਜੀਵਨਾ ਮੁਰਦੇ ਤੁੱਲ ਹੈ । ^੮ਜਹਾਨ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ।

*ਪਾ:-ਸਮਝ ।

ਉਦਾਰ॥੬॥ਇਕ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤਿਨਹੁ ਕਿਮ ਦਿਹੁ ਖਪਾਇ॥ਗੁਰਤਾ ਬਹੋਰ ਹਮਰੇ
ਸੁ ਆਇ । ਤੁਮ ਰਹੇ ਬੈਠਿ ਨਹਿ ਕਰਿ ਉਪਾਇ । ਇਹ ਬਡੋ ਕਾਜ ਮਨ
ਨਹੀਂ ਲਜਾਇ॥੭॥ ਜਨੈਂ ਕਨੈਂ ਬਿਤੰਤ ਹਮਰੇ ਬਿਤੰਤ॥ ਨਿਜ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪੈਤ੍ਰ
ਕਯਾ ਕਰਹਿ ਗੀਤਿ । ਹੁਇ ਦਰਬ ਹੀਨ ਮਾਂਗਤਿ ਫਿਰਾਇ । ਸਿਖ ਦੇਂ ਨ
ਭੇਟ, ਨਹਿ ਲਗਹਿ ਪਾਇ॥੮॥ਤਬਿ ਅਪਨ ਬਡਨਿ ਕੋ ਖੋਟ ਜਾਨਿ॥ਮੁਰ-
ਝਾਇ ਝੂਰ ਕਯਾ ਕ੍ਰਿਤ ਠਾਨਿ॥ ਅਬਿ ਤੋ ਉਪਾਇ ਜੇ ਕਰਹਿ ਆਪ॥ ਅਸ
ਜੁਗਤਿ ਠਾਨਿ ਤਿਨ ਪੁੱਤ੍ਰ ਖਾਪ॥੯॥ਗੁਰਤਾ ਬਹੋਰ ਹਮ ਬੰਸੁ ਪਾਇ॥ਸਭਿ
ਸਿੱਖਨ ਦੇਹਿ ਧਨ, ਲਗਹਿ ਪਾਇ । ਕਰਿ ਸਕਹਿ ਕਛੁ ਤੋ ਬਿਲਮ ਟਾਰਿ ।
ਅਸ ਕਰਿ ਉਪਾਇ ਤਿਨ ਪੁੱਤ੍ਰ ਮਾਰਿ॥੧੦॥ ਸਭਿ ਸੁਨੇ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਬਚਨ
ਕਾਨ॥ਤਬਿ ਵਈ ਧੀਰ ਤਿਸ ਕੋ ਬਖਾਨ॥ਮਤ ਕਰਹੁਚਿੰਤ, ਨਹਿਜਿਯਹਿ
ਸੋਇ । ਹੈ ਬਾਲ ਅਲਪ ਨਹਿ ਬਡੋ ਹੋਇ ॥੧੧॥ ਤਿਹ ਨਿਕਸਿ ਸੀਤਲਾ
ਕਰਹਿ ਹਾਨ । ਮਮ ਬਚਨ ਪਤਾ॥ਅਬਿ ਲੇਹੁ ਜਾਨਿ । ਤਿਸਤੇ ਜਿ ਬਚਹਿ
ਨਹਿ ਮ੍ਰਿਤੁ ਹੋਇ॥ਤੋ ਮੈਂ ਉਪਾਵ ਅਸ ਕਰਹੁ ਕੋਇ॥੧੨॥ਜਿਸ ਤੇ ਬਿਨਾਸਿ
ਸ਼ੀਹਰਿਗੁਵਿੰਦ॥ਹਮ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪੈਤ੍ਰ ਸਭਿ ਹੈਂ ਅਨੰਦ॥ਅਬਆਇ ਨਿਕਟਿ ਬਿਧਿ
ਹੈ ਸੁਖੈਨ॥ਇਸ ਹਤੋਂ ਗੀਤਿ ਕਰਿ ਜੇਨਕੇਨ॥੧੩॥ਕਰਮੋਂ ਸੁਨੰਤਿਬੋਲੀ
ਕੁ ਬੈਨ । ‘ਤੁਮਰੇ ਬਚੈਨ ਬਰਕਤ ਸੁ ਹੈ ਨ । ਭਾ ਪ੍ਰਥਮ ਕੂਰ ਕਹਿ-ਹੈ
ਜਰੂਰ’-।ਮੈਂ ਸੁਨਤਿਜਾਹਿਕਿਯਹਰਖਭੂਰ॥੧੪॥ਤੁਮ ਘਟਤਿ ਜਾਤਿਐਸ੍ਰ-
ਰਜ ਮਾਂਹਿ॥ਸੋ ਬੂਧੈ ਸਦਾ,ਕੋ ਕਸ਼ਟ ਨਾਂਹਿ॥ਐਸੇ ਬਿਲੋਕਿ ਮੁੜ ਚਿੰਤ ਹੋਤਿ
।ਦਿਨ ਰੈਨ ਐਨ ਸੰਕਟ ਉਦੋਤਿ॥੧੫॥ਕਹਿ ਪ੍ਰਿਥੀਆ॥ਅਬਿ ਕੈ ਦੇਖਿ
ਲੇਹੁ॥ਸੁਖ ਹੋਹਿ ਤੋਹਿ ਜਨੈਂ ਮੈਂ ਕਹੇਹੁ॥ਇਮ ਸਦਾ ਕਰਤਿ ਦੇਪਤਿਬਿਚਾਰ
।ਕੁਛ ਕਰੈਂ ਕਪਟ ਮਿਲਿ ਬਚ ਉਚਾਰਿ॥੧੬॥ਨਿਤ ਚਿਤਹਿ ਖੋਟ ਕਿਮਹੈ
ਅਨਰਥ॥ਨਹਿ ਕਰਮਾਤ ਕੀ ਕੁਛ ਸਮਰਥ॥ਇਤਿ ਅਰਜਨ ਗੁਰੁ ਸਰਲੈ
ਸੁਭਾਇ । ਉਪਕਾਰ ਕਰਨ ਇਕ ਰਿਦੈ ਲਜਾਇ ॥੧੭॥ ਲੋਕਨਿ ਅਨੇਕ
ਕੀ ਕਰਤਿ ਸ਼੍ਰੇਯ । ਸਤਿਨਾਮ ਦੇਤਿ ਕਿਸ ਗਯਾਨ ਦੇਯ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੁਬੀੰਦ
ਆਨੰਦ ਕੰਦ॥ਖੇਲਤਿ ਬ੍ਰਿਧੈਤਿ ਜਿਮ ਦੂਜ ਚੰਦ॥੧੮॥ਮ੍ਰਿਦੁ ਬਚਨ ਤੋਤਲੇ

‘ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦਿਓ । ‘ਜਿਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਸਾਡਾ ਹਾਲ ਤਾਂ ਬਿਤੰਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ । ‘ਕੀ ਕੰਮ ਕਰੇਈ
(ਸਾਡੀ ਐਲਾਣ) । ‘ਨਾਸ਼ ਕਰੇ । ‘ਪਰਤਾਵਾ । ‘ਹੁਣ ਆ ਵਸੋ ਹਨ ਸਾਡੇ ਨੇੜੇ, ਹੁਣ ਵਿਧੀ
ਕੋਈ ਸੌਖੀ ਬਣ ਪਵੇਗੀ॥’ਜਿਸ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ। ‘ਕਿਹਾ ਸੀ (ਸੋ) ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇਗਾ । ‘(ਸਭਿ) ਘਰ ।

ਮੁਖ ਕਹੀਤਿ। ਸੁਨਿ ਮਧੁਰ ਸ਼ੋਨ ਕੋ ਸੁਖਦਵੰਤ^੧। ਰੀਗਾ ਅਨੰਦ ਕਰਤੀ
 ਦਲਾਰਗਰ ਸੰਗ ਲਾਇ ਸੰਘਤਿ ਲਿਲਾਰਾ॥੧੯॥ ਸੁਨਿਬਾਕਤੋਤਰੇ ਤ੍ਰਿਪਤਿ
 ਹੈ ਨ। ਪੁਨਿ ਪੁਨਿ ਬੁਲਾਇ ਸੁੰਦਰ ਸੁ ਬੈਨ। ਮੁਖ ਚੰਦ ਦੇਖਿ ਕਰਿ ਨਹਿ
 ਅਘਾਇਪਿਤ ਨਿਕਟ ਗਏ ਬਿਤ ਆਕੁਲਾਇ॥੨੦॥ ਬਹੁ ਬਾਰ ਪਠਾਵਤਿ
 ਨਿਕਟਿ ਦਾਸ। ਸੁਧਿ ਸੁਨਤਿ ਪੁਨਹਿ ਪੁਨ ਲਾਇ ਪਾਸ। ਜਿਮ ਧੇਨੁ
 ਵਤਸ ਲਘੁ^੨ ਨਹਿ ਤਜੀਤਿ। ਤਿਮਿ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰੀਤਿ ਦਿਨ ਦਿਨ ਬਿਧੀਤਿ॥੨੧॥
 ਤਜਿ ਮਾਤ ਗੋਦ ਕੋ ਨਿਕਸਿ ਧਾਇ। ਤਬਿ ਅਲੰਕਾਰ ਮ੍ਰਿਦੁ ਧੁਨਿਉਠਾਇ।
 ਪਗ ਨੂਪਰ ਭੂ ਪਰ ਚਲਤਿ ਬਾਜ। ਕਟਿ ਕਿੰਕਨਿ^੩ ਕੰਚਨ ਬਰ ਬਿਰਾਜ
 ॥੨੨॥ ਗੀਰਨਿ ਜਗਉ ਕਰ ਕਟਕ^੪ ਸ਼ੋਭ। ਦੁਤਿ ਦੇਖਿ ਰੁਚਿਰ ਕਿਸ ਕੋ
 ਨ ਲੋਭ। ਬਿਚ ਅਜਰ ਚਾਰੁ ਦੌਰਤਿ ਫਿਰੀਤਿ। ਸਿਰ ਸੀਸ ਫੂਲ^੫ ਸੁੰਦਰ
 ਸੁਭੀਤਿ॥੨੩॥ ਸੁਖਮ ਸੁ ਚੀਰ ਗਰ ਪੀਤ ਰੰਗਗੋਟਾ ਸੁ ਲਾਗ ਸਭਿ ਕੋਰ
 ਸੰਗ। ਚਮਕਹਿ ਸੁ ਫੂਲ ਤਿਸ ਕੋ^੬ ਬਨਾਇ। ਗਰ ਕੰਧ ਜੁਗਲ ਪਰ ਬਹੁ
 ਸੁਹਾਇ॥੨੪॥ ਮਧੁਰੇ ਸੁਬੋਲ ਕ੍ਰੀੜਾ ਕਰੀਤਿ। ਜੋ ਕਰਹਿ ਦਰਸ ਉਰ ਮੁਦ
 ਧਰੀਤਿ। ਤਨ ਗੋਰ ਰੰਗ ਲੋਚਨ ਬਿਸਾਲ। ਅਰਬੰਦ ਪਾਂਖਰੀ ਸੇਤ ਲਾਲ^੭
 ॥੨੫॥ ਭੁਜ ਹੈ ਪੁਲੰਬ ਕੰਧੇ ਚਿਤੀਗ^੮। ਬਰ ਸੁਮਿਲ ਅੰਗੁਰੀ ਨਖ^੯ ਸੁਰੰਗਾ
 ਮੁਖ ਮੰਡਲ ਪਰ ਕੁੰਡਲ ਫੁਲੀਤਿ। ਸੁੰਦਰ ਸੁ ਕੇਸ ਮੇਚਕ^{੧੦} ਸੁਭੀਤਿ॥੨੬॥
 ਨਿਤ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨਵੀਨ ਇਮ ਹੈ ਅਨੰਦ। ਬਿਤ ਗਏ ਦਰਸ ਤਨ ਹੈ ਬਿਲੇਦਾ
 ਜਬਿ ਭਏ ਬਰਖ ਪੰਚੇ ਬਿਤੀਤ। ਕ੍ਰੀੜਤਿ ਬਿਸਾਲ ਹਰਖੀਤਿ ਚੀਤ॥੨੭॥
 ਇਕ ਦਿਨ ਚਢੈ ਸੁ ਜੂਰ^{੧੧} ਹਰਿ ਗੋਵੰਦ। ਤਬਿ ਰਹੇ ਪੌਢਿ ਚਿਤ ਮਾਤ
 ਚੰਦ^{੧੨}। ਪੁਨਿ ਦਿਵਸ ਤੀਸਰੇ ਭੀ ਦਿਖਾਇ। ਜਿਹ ਨਾਮ ਸੀਤਲਾ^{੧੩}
 ਜਗਤ ਗਾਇ॥੨੮॥ ਬਹੁ ਸਘਨ ਨਿਕਸਿ ਬਿਸਫੋਟ^{੧੪} ਬੰਦਾ ਕੋ ਦਿਖਤਿ
 ਛੋਟ ਕੋ ਹੈਬਿਲੇਦਾ। ਇਕ ਬਾਰ ਸਰਬ ਭਾ ਤਨ ਸੁਲਾਲ। ਨਹਿ ਛੁਛ ਬਾਨ^{੧੫}।
 ਕੀਨੇ ਬਿਹਾਲ॥੨੯॥ ਪੌਢੇ ਪ੍ਰਯੋਕ ਪਰ ਦਿਵਸੁ ਰਾਤਿ। ਬਿਸਫੋਟ ਸਘਨ ਤੇ

^੧ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ। ^੨ਜਿਵੇਂ ਗਊ ਛੋਟਾ ਵੱਡਾ। ^੩ਲੋਕ ਵਿਚ ਤੜਾਹੀ। ^੪ਹੱਥ ਵਿਚ ਕੜੇ।
^੫ਚੌਂਕ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਸਿਰ ਦਾ ਇਕ ਸੋਨੇ ਦਾ ਗਹਿਣਾ। ^੬ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਨਾਲ। ^੭ਭਾਵ ਗੋਟੇ ਦੇ।
^੮ਗਲੇ ਤੇ ਦੁਹਾਂ ਮੋਢਿਆਂ ਤੇ। ^੯ਕਵਲ ਦੀ ਪੰਖੜੀ ਵਤ ਚਿੱਟੇ ਤੇ ਲਾਲ। ^{੧੦}ਬਾਹਾਂ ਲੰਮੀਆਂ
 ਮੋਢੇ ਉੱਚੇ। ^{੧੧}ਨੇਂਹ। ^{੧੨}ਕਾਲੇ। ^{੧੩}ਭਾਪ। ^{੧੪}ਚਿੱਤਾ ਵਿਚ ਹੋ ਗਈ ਮਾਤਾ। ^{੧੫}ਮਾਤਾ (ਚੀਰਕ)
 ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ। ^{੧੬}ਫਿਮਤੀਆਂ, ਭਾਲੇ। ^{੧੭}ਖਾਲੀ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਾ ਰਿਹਾ।

ਸੋਜ ਗਾਤੀ। ਕਰ ਚਰਨ ਤਰਵ ਪਰ ਜੀਹ ਮਾਂਹਿ। ਸਘਨੀ ਘਨੀ ਸੁਖਰ
 ਚੰਚ ਜਾਂਹਿ॥੩੦॥ ਲੋਚਨ ਦੁ ਬੀਚ ਮੀਚੇ ਗਏ ਸੁ। ਉਘਰੀਤਿ ਨਹੀਂ ਦਿਖਿ-
 ਯਤਿ ਨ ਲੋਥ। ਰਹਿ ਬੈਠ ਨਿਕਟ ਤਜਿ ਧੀਰ ਰੀਗ। ਬਹੁ ਬਾਰਿ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੇ
 ਦਿਖਤਿ ਅੰਗ॥੩੧॥ ਜਿਮ ਹੋਵੈ ਸਾਗਰ ਮਹਿ ਜਹਾਜ*। ਕਿਹ ਲਾਦ ਲੀਨਿ
 ਸਭਿ ਘਰ ਸਮਾਜ। ਬਹਿ ਬਾਧੁ ਕੁਛੇਰੀ* ਹੋਰਿ ਤਾਂਹਿ। ਇਕ ਪ੍ਰਭੁ
 ਆਸ ਤਿਮ ਚਿੰਤ ਮਾਂਹਿ॥੩੨॥ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਤਬਿ ਦਿਜਬਰ ਬੁਲਾਇ।
 ਦੁਰਗਾ ਸੁ ਪਾਠ ਪਵਿਥੇ ਲਗਾਇ। ਕੁਛ ਦੁਰਗਿਆਣੇ* ਬਲ ਬਿਠਾਇ।
 ਸਭਿ ਧੂਪ ਦੀਪ ਤਿਨ ਕੋ ਦਿਵਾਇ॥੩੩॥ ਪੂਜਾ ਜੁ ਸੋਜ ਸਭਿ ਭੋਜਿ ਦੀਨਿ।
 ਸੰਪਟ ਸੁ ਪਾਠ ਪਵਤੇ ਪ੍ਰਬੀਨ। ਕੁਛ ਸਦਨ ਬਿਠਾਏ ਬੋਲਿ ਬਿੱਪੂ। ਸਭਿ
 ਚਹਿ-ਅਰੋਗ, ਸੁਖ ਹੋਹਿ ਛਿੱਪੂ-॥੩੪॥ ਸਗਰੇ ਉਦਾਸ ਦਾਸੀ ਜੁ ਦਾਸ।
 ਜੇ ਨਗਰ ਲੋਕ ਬਿਨਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ਬਲ ਦੁਰਗਿਆਣੇ* ਪ੍ਰਾਤ ਜਾਇ। ਬਹੁ
 ਬਿਨੈ ਬਾਕ ਕਹਿ ਸੀਸ ਨਾਇ*॥੩੫॥ 'ਤਨ ਕੁਸਲ ਕਰਹੁ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ
 ਗਵੰਦ। ਹਮ ਬਹੁਰ ਬਿਲੋਕੈਂ ਸਸਿ ਮਨੀਂਦ'। ਬਹੁ ਕਰਤਿ ਜਤਨ ਯੁਤਿ
 ਚਿੰਤ ਰੀਗ। ਨਿਤ ਹੋਮ ਹੋਤਿ ਬਹੁ ਘਿੱਤ ਸਿੰਗ॥੩੬॥ ਸਰਕਰਾ* ਡਾਰਿ ਜਵ
 ਤਿਲ ਮਿਲਾਇ। ਖਾਰਕ* ਬਦਾਮ ਵਿਚ ਅਗਨਿ ਪਾਇ। ਸੁਭ ਦੇ ਅਹਾਰ
 ਕੰਨਜਾਂ ਬੁਲਾਇ। ਕੁਖਨ ਸੁ ਦੇਤਿ ਚੁਨਰੀ* ਉਢਾਇ॥੩੭॥ ਸਭਿ ਹਰਖ
 ਧਾਰਿ ਬੋਲਤਿ ਅਸੀਸ। 'ਚਿਰੰਜੀਵ ਕਰਹਿ ਸੁਤ ਤੋਹਿ ਈਸ਼। ਜਧ ਮਾਤ
 ਚੰਡਿਕਾ ਹੁਇ ਸਹਾਇ। ਜਿਨਹਤੇ ਦੁਸ਼ਟਸੰਤਨ ਬਚਾਇ'॥੩੮॥ ਦਿਜ ਏਕ
 ਕਾਲ ਭੋਜਨ ਕਰੀਤਿ। ਹੁਇ ਸੁਚ ਸ਼ਰੀਰ ਦੁਰਗਾ ਜਪੀਤਿ। ਇਸ ਰੀਤਿ
 ਜਤਨ ਬਹੁ ਕਰਤਿ ਰੀਗ। ਦ੍ਰਿਗ ਮੁੰਦੇ ਦੇਖਿ ਅਰੁ ਸੋਜ ਅੰਗ॥੩੯॥ ਬਹੁ
 ਡਰਤਿ ਰਿਦੇ ਚਿੰਤਾ ਬਿਲੀਦ। 'ਮਮ ਪੁੱਤ੍ਰ ਏਕ ਜਨੁ ਚਾਰੁ ਚੰਦ। ਹੈ ਜਿਤਕ
 ਹਮਾਰੇ ਗਨ ਕੁਟੰਬ। ਪ੍ਰਿਯ ਸਭਿਨਿ ਰਿਦੇ ਇਕ ਇਹ ਅਲੰਬ॥੪੦॥ ਜਿਮ
 ਕ੍ਰਿਪਨ ਜਤਨ ਕਰਿ ਧਨ ਉਪਾਇ। ਤਿਮ ਅਧਿਕ ਚਾਹ ਤੇ ਨੰਦ ਪਾਇ।

ਸੋਜ ਸਰੀਰ ਪਰ ਹੋਗਈ। ਹੱਥ ਤੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਤਲੀਆਂ ਪਰ ਤੇ ਜੀਹਬਾ ਵਿਚ। *ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ
 ਨੋਕਾਂ ਤਿੱਖੀਆਂ ਹਨ, ਵਾ ਲਾਲ ਹਨ। ਮਾਤਾ ਦੇ ਛਾਲਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਰਖ ਹੀ ਹੁੰਦੇ
 ਹਨ। *ਉਪੁੱਠੀ। *ਨਿਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। *ਖੰਡ। *ਫੁਹਾਰੇ। *ਚੁੰਨੀਆਂ।

*ਪਾ:- ਜਿਮ ਹੋਇ ਸਾਗਰ ਮਹਿ ਅੰਤਿ ਜਹਾਜ।

†ਪਾ:- ਏਥੇ ਇਸੇ ਰਾਸ ਦੇ

*ਅੰਸੁ ੧੪ ਅੰਕ ੧੧ ਵਿਖੇ 'ਦੁਰਗਿਆਣਿ' ਪਦ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ।

ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਰੱਛਕ ਅਕਾਲ। ਅਬਿ ਹੁਇ ਸਹਾਇ ਮੁਝ ਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾਲ॥
 ੪੧॥ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਸਿਸਾਨਿਜ ਦਾਸ ਜਾਨ। ਹੋਵਹੁ ਸਹਾਇ ਸਭਿ ਕਸ਼ਟ
 ਹਾਨਿ॥ ਸੁਭ ਰਹੋ ਚਾਰੁ ਲੋਚਨ ਬਿਸਾਲ॥ ਨਹਿ ਅੰਗਭੰਗ ਕੀਜਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲ॥
 ॥੪੨॥ ਹੁਇ ਮਾਤ ਸੀਤਲਾ ਬਹੁ ਪ੍ਰਸੰਨ। ਮਮ ਪੁੱਤ੍ਰ ਰੱਛ ਹੋ ਸੁਖ ਸਪੰਨ॥
 ਇਮ ਕਰਤਿ ਬੇਨਤੀ ਗੰਗ ਮਾਤ। ਦਿਨ ਲਘੁ ਅਹਾਰ ਨਹਿ ਸੁਪਤਿ
 ਰਾਤਿ॥ ੪੩॥ ਚਿੰਤਾ ਬਿਲੇਦ ਜਿਸ ਕੇ ਰਹੇਤਿ। ਬਹੁ ਕਸ਼ਟ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੇ ਤਨ
 ਲਹੇਤਿ॥ ਜੋ ਪ੍ਰਭੁ ਆਪ ਸਭਿ ਦੁਖਨਿ ਖੋਇ॥ ਤਿਸ ਦੇਹਿ ਕਸ਼ਟ ਅਸ ਹੈ ਨ
 ਕੋਇ॥ ੪੪॥ ਤੋਦਪਿ ਜੁ ਧਰਯੋ ਮਾਨੁਖ ਸਰੀਰ॥ ਅਨੁਸਾਰਿ ਤਾਂਹਿ ਵਰਤਹਿ ਸੁ
 ਧੀਰ। ਦਿਨ ਤੀਨ ਬਿਤੇ ਨਿਕਸੀ ਜੁ ਬਿੰਦ। ਸਭਿ ਭਰੀ, ਉਚ ਹੈ ਕਰਿ
 ਬਿਲੇਦ॥ ੪੫॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪਰਿਵਾਰ ਸਭਿ ਚਿੰਤਾ ਧਰਤਿ ਉਦਾਸ।
 ਨਿਸ ਦਿਨ ਪ੍ਰਭੁ ਅਰਾਧਤੇ 'ਸਿਕਟ ਹੋਹਿ ਬਿਨਾਸ' ॥ ੪੬ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
 ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਰਾਸੇ 'ਸੀਤਲਾ ਕੋ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਦੁਆਬਸੇ ਅੰਸੂ ॥੧੨॥

੧੩. [ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਦੀ ਬੂਠੀ ਗੋਂਦ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਣ ਤੇ ਸੀਤਲਾ ਮੁੜੀ।]

ਦੋਹਰਾ॥ ਇਤ ਕੁਟੰਬ ਸਭਿ ਚਿੰਤ ਜੁਤ ਮਹਾਂਦੇਵ ਤੇ ਆਦਿ। ਚਿਤ ਚਾਹਤਿ
 ਹੁਇ ਕੁਸ਼ਲ ਤਨ ਪੁਨਹਿ ਪਿਖੇਂ ਅਹਿਲਾਦ॥ ੧॥ ਪਾਘੜੀ ਛੰਦ॥ ਉਤ ਪ੍ਰਿਥੀਆ
 ਰਿਦੈ ਅਨੰਦ ਧਾਰਿ। ਕਰਮੇ ਸਮੀਪ ਬਾਕਨਿ ਉਚਾਰਿ। 'ਅਬਿ ਹੋਰਿ ਭਯੋ
 ਜਿਮ ਤਿਨਹੁ ਨੰਦ॥ ਨਹਿ ਜਿਯਨ ਆਸ, ਸ਼ੋਕਤਿ ਬਿਲੇਦ'॥ ੨॥ ਸਤਿ ਬਾਕ
 ਮੋਰ ਅਜਹੂ ਨ ਜਾਨਿ॥ ਜਿਮ ਕਹਯੋ ਪ੍ਰਥਮ ਮੈਂ ਕੋਪ ਠਾਨਿ। ਤਿਮ ਭਈ
 ਸੀਤਲਾ ਨਿਕਸਿ ਭੂਰ॥ ਅਬਿ ਹੋਇ ਮ੍ਰਿਤੁ ਤਿਸ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰ॥ ੩॥ ਮੈਂ ਕਈ ਬਾਰ
 ਲੀਨੋ ਪਤਯਾਇ। ਮੁਖ ਕਹੌ ਬਾਕ ਨਹਿ ਨਿਫਲ ਜਾਇ। ਬਲ ਕਰਾਮਾਤ
 ਕੋ ਮੋਹਿ ਮਾਂਹਿ॥ ਅਰਜਨ ਲਖੇ ਇਕ, ਐਰ ਨਾਂਹਿ॥ ੪॥ ਸੋ ਭਰਤਿ ਰਹਤਿ
 ਮੋ ਤੇ ਬਿਸਾਲ। ਪਦ ਕਰਹਿ ਬੰਦਨਾ ਮਿਲਿਨਿ ਕਾਲਾਨਹਿ ਮਹਾਂਦੇਵ ਤੇ ਭੈ
 ਕਰੇਤਿ। ਭੋਰਾ॥ ਸੁਭਾਉ ਨਹਿ ਕੁਛ ਬੁਲੇਤਿ॥ ੫॥ ਸੁਤ ਮਰੇ ਪਿਛਾਰੀ ਬਨਹਿ
 ਦੀਨ। ਪੁਨ ਨਹੀਂ ਨਿਪਜਿ ਹੈ ਆਸ ਹੀਨ॥ ਸੁਨਿ ਕੰਤ ਬੈਨ ਕਰਮੇ ਸੁ
 ਚੈਨ। ਉਰ ਹਰਖ ਧਾਰਿ ਪਰਫੁੱਲਜ ਨੈਨ॥ ੬॥ 'ਇਮ ਬਚਨ ਸਾਰ ਤੁਮਰੋ
 ਜਿ ਹੋਇ॥ ਇਸ ਸਮ ਉਛਾਹ ਨਹਿ ਅਪਰ ਕੋਇ॥ ਜਿਸ ਨਿਕਟਿ ਬੀਸ ਦਸ

‘ਬਾਲਕ ਨੂੰ। ‘ਮਾਤਾ ਭਰ ਗਈ। ‘ਸ਼ੋਕ ਕਰਦੇ ਹਨ ਬਹੁਤ। ‘ਅਜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੀ।
 ‘ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ‘ਭੇਲਾ।

ਗੁਮ ਰਾਜ। ਬਡ ਹੋਇ ਖਰਚ ਤੁਟਯੋ ਸਮਾਜ ॥੭॥ ਤਿਸ ਢਿਗ ਅਚਾਨਕੈ
ਬਨਿ ਸੁ ਜਾਇ। ਸਭਿ ਚੱਕਵਰਤਿ ਕੋ ਰਾਜ ਪਾਇ^੧। ਇਸ ਬਿਧਿ ਉਛਾਹ
ਹਮਰੇ ਸੁ ਹੋਇ। ਗੁਰਤਾ ਸੁ ਪਾਇ ਹਮ ਬੰਸ ਜੋਇ॥੮॥ ਸੰਮਤ ਹਜ਼ਾਰ ਲਗ
ਹੋਹਿ ਪਜ। ਜਗ ਜਿਹ ਸਮਾਨਨਹਿ ਔਰ ਦੂਜ। ਪੂਜੇਤਿ ਪਾਇ ਬਨਿ ਸਿੱਖਜ
ਬੰਦ। ਬੈਦੈ ਅਨੰਦ ਚੰਦਹਿ ਮਨੀਦੈ^੨॥੯॥ ਇਮ ਚਿਤਹਿ ਪਾਪ-ਕਿਮ ਹੁਇ
ਅਨਰਥ-। ਜਿਨ ਕੋਰ ਠਠਨ ਸਭਿ ਹੋ ਬਿਅਰਥ^੩॥੧੦॥ ਬਡ ਪੀਤਿ ਪਾਪ
ਸੋ ਦਿਵਸ ਰੈਨ। ਪਰ ਹੈ ਸੁ ਨਰਕ ਇਮ ਜਾਨਿ ਭੈ ਨ। ਇਨ ਕੈ ਅਨੰਦ
ਦੁਰਿ ਦੁਰਿ ਕਰੀਤਿ^੪। ਬਹੁ ਦੁਸ਼ਟ ਬੁੱਧਿ ਪਰਦੁਖਚਹੀਤਿ। ਇਸਲੋਕ ਅਜਸ^੫
ਨਹਿ ਡਰਹਿ ਕੂਰ। ਪਰਲੋਕ ਨਰਕ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਜ਼ਰੂਰ ॥੧੧॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ-
ਗੁਵਿੰਦ ਜੀ ਦਿਵਸ ਪੰਚ। ਦੁਖ ਭਯੋ ਅਧਿਕ ਸੁਖ ਹੈ ਨ ਰੰਚ। ਬਿਸਫੋਟ
ਭਯੋ ਇਕਬਾਰ ਬੰਦ। ਰਮਕਹਿ ਬਿਸਾਲ ਮੁਕਤਾ ਮਨੀਦੈ॥੧੨॥ ਨਹਿ ਖਾਨ
ਪਾਨ ਨਹਿ ਬਾਕ ਭਾਖ। ਤੁਸ਼ਨ ਰਹੀਤਿ, ਨਹਿ ਖੋਲਿ ਆਖ। ਕਰਿ ਮ੍ਰਿਦੁਲ
ਸੇਜ ਤੁਲਾਇ ਪਾਇ^੬। ਦਿਸਿ ਦੁਤਿਯ ਮਸੇ ਪਾਸੇ ਫਿਰਾਇ^੭॥੧੩॥ ਕੋ ਗਹੈ
ਅੰਗ ਪਿਲ ਪਿਲ ਕਰੀਤਿ। ਇਕ ਪਾਸ ਪਰੇ ਚਿਰਲੈ ਬਿਤੀਤਿ। ਪਿਖਿ ਮਾਤ
ਰੀਗ ਚੀਤਾ ਬਿਲੇਦ। 'ਸਤਿਗੁਰ ਸਹਾਇ ਹੈ ਅਨੰਦ ਕੀਦਾ॥੧੪॥ ਮੈਂ ਦੀਨ
ਬਹੁਤ ਇਹ ਦਰਬ ਮੋਰ। ਦੁਖ ਹਰਹੁ ਆਪ ਇਹ ਅਧਿਕ ਘੋਰ। ਕਰੁਨਾ
ਨਿਧਾਨ ਜਾਹਰ ਜਹਾਨ। ਦੀਨਾਨਾਥ ਸੁਖ ਕਰਿ ਸੁਜਾਨ^੮॥੧੫॥ ਦਿਨ ਰੈਨ
ਬੈਨ ਬਿਨ ਚੈਨ ਏਵਾਰੀਗ। ਭਨੀਤਿ ਜਸੁ ਦੇਵ ਦੇਵ^੯। ਦੀਰਘ ਉਸਾਸ ਲੇ
ਬਾਰ ਬਾਰ। ਦ੍ਰਿਗ ਭਰਤਿ ਫਰਤਿ ਬਹੁ ਬੂੰਦ ਬਾਰਿ^{੧੦}॥੧੬॥ ਸੁਤ ਅੰਗ ਬਿਲੋ-
ਕਤਿ ਟਕ ਲਗਾਇ। ਕਬਿ ਅਵਨਿ ਪਿਖਹਿ ਨਿਸ਼ਚਲ ਰਹਾਇ^{੧੧}। ਬਹੁ
ਭਈ ਦੂਬਰੀ ਦੇਹਿ ਜਾਹਿ। ਰਹਿ ਬੈਠਿ ਨਿਕਟ ਮੁਖ ਮੋਨ ਤਾਹਿ॥੧੭॥ ਇਮ
ਪੰਚ ਦਿਵਸ ਲਗ ਦੁਖ ਬਿਸਾਲ। ਸਭਿ ਕੁਟੰਬ ਦਾਸ ਦਾਸੀਨ ਜਾਲ। ਨਹਿ

^੧ਜਿਸ ਪਾਸ ਦਸ ਵੀਹ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦਾ ਖਰਚ ਬੜਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਸਮਾਜ ਟੁੱਟਿਆ ਹੋਵੇ, ਤਿਸ ਪਾਸ ਅਚਾਨਕ ਜੋ (ਮੋਸੀ ਵਾਰਤਾ) ਬਣ ਜਾਵੇ ਜੋ ਉਹ ਸਾਰੇ ਚੱਕਵਰਤਿ ਦਾ ਰਾਜ ਪਾ ਲਵੇ। ^੨ਚੰਦਰਮਾਂ ਵਾਂਗੂ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਅਨੰਦ ਹੋਣਗੇ। ^੩ਜਿਸ (ਪ੍ਰਿਥੀਏ) ਦੇ ਠਟੇ ਸਭ (ਖਿਆਲ) ਵਿਅਰਥ ਹੋਣੇ ਹਨ। ^੪ਇਨ, ਭਾਵ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਦੇ (ਘਰ) ਲੁਕ ਲੁਕ ਕੇ ਅਨੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ^੫ਅਪਜੋਸ। ^੬ਰੂਈ ਆਦਿ ਪਾਕੇ। ^੭ਮਸਾਂ ਮਸਾਂ ਦੂਜੀ ਤਰਫ ਪਾਸਾ ਫੇਰਦੇ ਹਨ। ^੮ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਦੇਵ (ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ) ਦਾ। ^੯ਜਲ। ^{੧੦}ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਵਲ ਵੇਖਕੇ ਅਚਲ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕਰਤਿ ਕੋਇ ਰਚਿ ਸੋ ਅਹਾਰ । ਉਦਥਿਗਨ^੧ ਰਿਦੇ ਕਰਿ ਨਹਿ ਸੰਭਾਰਿ
 ॥੧੮॥ ਨਿਸ ਮੈਂ ਨ ਸੁਪਤਿ ਬਹੁ ਰਹਤਿ ਜਾਗ। ਕਰਿ ਗੰਗ ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਾਤੈਂ ਸੁਭਾਗ^੨
 । ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਢਿਗ ਭਾਖੀਤਿ ਜਾਇ । ‘ਦਿਨ ਰੈਨ ਗੰਗ ਨਹਿ ਅਸਨ
 ਖਾਇ’ ॥੧੯॥ ਸੁਨਿ ਦੇਤਿ ਧੀਰ ‘ਨਹਿ ਕਰਹੁ ਤ੍ਰਾਸ । ਇਕ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ
 ਕੀ ਧਰਹੁ ਆਸ। ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਇਨਕੇ ਨਿਤ ਸਹਾਇ । ਜਿਨ ਨਾਮ ਜਪੇ
 ਸਭਿ ਕਸ਼ਟ ਜਾਇ’ ॥੨੦॥ ਬਹੁ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤਿਸ ਕੋ ਸੁਨਾਇ । ਹਰਿ
 ਏਕ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕਿਮ ਚੈਨ ਪਾਇ । ਜਬਿ ਦਿਵਸ ਖਸ਼ਟਮੋ ਭਾ ਬਿਤੀਤ । ਤਿਸ
 ਰਾਤਿ ਢਿਰੀ ਮਰਝਾਨ ਕੀਤਿ’ ॥੨੧॥ ਤਬਿ ਭਈ ਪ੍ਰਾਤ ਉਦਿਯੋਤਿ ਭਾਨੁ।
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੁਬੀਦ ਅਖਿਆਂ ਮਹਾਨ । ਬਿਕਸੇ ਬਿਸਾਲ ਜਨੁ ਕਮਲ ਪੱਤ੍ਰ ।
 ਪਿਖਿ ਮਾਤ ਅਨੰਦ ਅਤਿ ਭਾ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ॥੨੨॥ ਕੁਛ ਭਾ ਭਰੋਸ-ਦ੍ਰਿਗ ਰਹਿ
 ਅਦੋਬ^੩। ਸੁਤ ਕੋ ਸਰੀਰ ਕੀ ਆਇ ਹੋਸ਼-। ਕੁਛ ਅਲਪ ਕੀਨਿ ਮੁਖ ਖਾਨ
 ਪਾਨ। ਪਿਖਿ ਸਭਿ ਕੁਟੇਬ ਬਡ ਮੋਦ ਠਾਨਿ ॥੨੩॥ ਉਰ ਭੇ ਸਧੀਰ ਬੋਲਤਿ
 ਪ੍ਰਸੰਨ। ਸਭਿ ਕਹੈ ‘ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਸੁਧੰਨ। ਦੁਖ ਸਮਯ ਆਨ ਹੋਏ ਸਹਾਇ।
 ਨਿਜ ਦਾਸ ਜਾਨਿ ਲੀਨਸਿ ਬਚਾਇ’ ॥੨੪॥ ਸੁਨਿ ਮਹਾਂਦੇਵ ਸੁਪਿ ਹੋਤਿ
 ਆਇ। ਨਿਤ ਚਿੰਤ ਕਰਤਿ ਸੁਖ ਕੋ ਮਨਾਇ’। ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਢਿਗ ਬੈਠਯੋ
 ਸੁ ਆਇ । ਕਰਿ ਨਮੋ ਸਹਤ ਆਦਰ ਬਿਠਾਇ ॥੨੫॥ ‘ਸੁਪਿ ਦੇਹੁ ਬਾਲ
 ਕੀ ਸੁਖ ਸਰੀਰ । ਹਮ ਸੁਨੀ ਅਬਹਿ ਮਿਟਿ ਗੀ ਸੁ ਪੀਰ । ਬਿਸਫੋਟ ਅਹੈਂ
 ਕਿਸ ਬਿਧਿ, ਬਤਾਇ?। ਬਰ ਬਚੇ ਨੇਤ੍ਰ ਸੁਭ ਮੁਖ ਸੁਹਾਇ’ ॥੨੬॥ ਸੁਨਿ
 ਸ੍ਰੋਨ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਭਨੀਤਿ । ‘ਤੁਮ ਹੋ ਬਿਸਾਲ ਕਰੁਨਾ ਕਰੀਤਿ । ਤਹਿ
 ਸਕਲ ਕੁਸ਼ਲ ਸਹਿਜੇ ਸੁਭਾਇ । ਉਪਜੀਤਿ ਮੋਦ, ਨਹਿ ਬਿਘਨ ਆਇ ॥
 ੨੭॥ ਅਬ ਮੁਰੀ ਸੀਤਲਾ ਸਭਿ ਸਰੀਰ । ਮੁਰਝਾਇ ਸਕਲ ਬਿਸਫੋਟ ਪੀਰ।
 ਦੀਨਾਨ ਨਾਥ ਹੋਏ ਸਹਾਇ । ਦ੍ਰਿਗ ਲਿਏ ਆਪ ਕਰ ਦੇ ਬਚਾਇ ॥੨੮॥
 ਕੁਛ ਲਗਯੋ ਕਰਨਿ ਅਬਿ ਖਾਨ ਪਾਨ । ਹੁਇ ਹੈ ਅਰੋਗ ਅੰਗਨਿ ਮਹਾਨ।
 ਜਬਿ ਅਏ ਪ੍ਰਥਮ ਸੁਪਿ ਲੇਨਿ ਆਪ। ਤਬਿ ਬੇ ਬਿਹਾਲ ਸਭਿ ਤਨ ਸੰਤਾਪ
 ॥੨੯॥ ਤੁਮ ਦਯਾ ਸਾਥ ਸਭਿ ਸੁਖ ਸਰੀਰ। ਅਬਿ ਗਈ ਬਹੁਤ ਮਿਟਿ ਅੰਗ
^੧ਵਿਆਕੁਲ । ^੨ਸੁਭਾਗੋ ਪੁਤਰ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਦਾਸ ਦਾਸੀਆਂ ਆਦਿ) । (ਅ) ‘ਹੈ
 ਸੁਭਾਗੋ ਗੰਗ ਪੁਤਰ, ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਕਰੋ ਨੀ’ । ^੩ਮੁਰਝਾਕ (ਮਾਝਾ) ਮੋੜਾ ਖਾ ਗਈ । ^੪ਸਾਬਤ ।
 ਪੈਰਿਤਾ ਕਰਦਿਆਂ ਨੇ ਸੁਖ ਮਨਾਇਆ । (ਅ) ਨਿੱਤ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ
 ਮਠਾਉਂਦਾ ਸੁਖ ਸੀ ।

ਪੀਰ'। ਸੁਨਿ ਮਹਾਂਦੇਵ ਹੈ ਕਰਿ ਅਨੰਦ। ਤਬਿਦਈ ਆਸ਼ਿਖਾ 'ਸੁਖ ਬਿਲੀਦ'
 ॥੩੦॥ ਪੁਨ ਆਯੋ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਕਪਟ ਧਾਰਿ । ਉਰ ਮੈਂ ਅਨਰਥ ਮੁਖ ਮ੍ਰਿਦੁ
 ਉਚਾਰਿ । ਸਨਮਾਨ ਸਾਥ ਗੁਰ ਨਮਹਿ ਕੀਨਿ। ਬਹੁ ਭਾਉ ਧਾਰਿ ਬੈਠਾਇ
 ਲੀਨਿ॥੩੧॥ 'ਸੁਧਿ ਦੇਹੁ ਨੰਦ ਕੀ ਹੋਹਿ ਜੈਸ । ਬਹੁ ਦੁਖਦ ਸੀਤਲਾ ਮਾਂਹਿ
 ਭੈ ਸੁ'। ਦ੍ਰਿਗ ਮੁੰਦੇ, ਖੇਲਬੇ ਨਾਂਹਿ ਕੀਨਿ। ਸੁਖ ਕਰੈ ਈਸ, ਨਹਿ ਹੋਹਿ ਹੀਨ'
 ॥੩੨॥ ਗੁਰ ਕਹਨੈ ਪ੍ਰਭੂ ਹੋਵਹਿ ਸਹਾਇ। ਤੁਮਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸੁ ਦੇ ਹੈਂ ਬਚਾਇ।
 ਜੀਵਨਿ ਅਧੀਨ' ਇਹ ਨਾਂਹਿ ਕਾਰ । ਈਸੁਰ ਜਿਵਾਇ ਕੈ ਦੇਹਿ ਮਾਰ ॥
 ੩੩॥ ਇਕ ਆਸ ਪ੍ਰਭੂ ਕੀ ਧਰਹਿ ਚੀਤ । ਜੋ ਸਕਲ ਜਗਤ ਦੁਖ ਸੁਖਹਿ
 ਕੀਤ' । ਇਮ ਸੁਨੀ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਜਾਨਿ ਲੀਨਿ। -ਨਹਿ ਕੁਸ਼ਲ ਇਨਹੁ ਕੇ
 ਕਸ਼ਟ ਭੀਨ-॥੩੪॥ ਮੁਖ ਸ਼ੋਕਵਾਨ ਕਰਿਕੈ ਦਿਖਾਇ । ਚਿਤ ਮੈਂ ਅਨੰਦ
 ਅਧਿਕੈ ਬਧਾਇ । ਉਠਿ ਗਯੋ ਸਦਨ ਕਪਟੀ ਬਿਸਾਲ । ਰਿਦ ਮੈਂ ਗੁਨੰਤਿ
 -ਨਹਿ ਜਿਯੋ ਬਾਲ-॥੩੫॥ ਇਮ ਭਯੋ ਦਿਵਸ ਸਪਤਮ ਬਿਤੀਤਿ। ਸ਼ੀਹਰਿ
 ਗੁਬੰਦ ਤਨ ਅਨੰਦ ਥੀਤ'। ਹੁਚਿ ਸੰਗ ਕੀਨਿ ਤਬਿ ਖਾਨ ਪਾਨ। ਬਿਕਸੇ
 ਮਨੋਗ' ਲੋਚਨ ਮਹਾਨ॥੩੬॥ ਤਬਿ ਲਗੇ ਸੁਸ਼ਕ ਹੋਵਨਿ ਸੁਖੇਨਾ ਬਿਸਫੋਰ
 ਹੁਤੇ ਭਰਿ ਭੂਰ ਜੇਨ' । ਤਨ ਪ੍ਰਥਮ ਚਰਮ ਜੁਤ ਸੁਸ਼ਕ ਹੋਇ। ਸਭਿ ਗਏ
 ਉਤਰ ਨਹਿ ਦਿਖਤਿ ਕੋਇ॥੩੭॥ ਸੁਖ ਸੰਗ ਗੰਗ ਸੁਤ ਤਨ ਪਖਾਰ। ਮੁਖ
 ਚੰਦ ਧੋਇ ਕਰਿ ਉਸਨ ਬਾਰ'। ਸਭਿ ਦਾਸ ਅਪਰ ਦਾਸੀ ਸੁ ਆਇ। ਹਰ-
 ਖਾਇ ਬਾਕ ਕੋ ਕਹਿ ਸੁਨਾਇ॥੩੮॥ ਏਹਗਾ॥ 'ਲੇਹੁ ਬਧਾਈ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੀ ਉਰ
 ਪ੍ਰਮੋਦ ਕੋ ਧਾਰਿ' । ਜਿਤ ਕਿਤ ਅਤਿ ਉਤਸਾਹ ਤੇ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਨਰ ਗਨ
 ਨਾਰਿ॥੩੯॥ ਕਰਿ ਸ਼ਨਾਨ ਨਿਜ ਨੰਦ ਕੇ ਭੁਖਨ ਬਸਤ੍ਰ ਉਢਾਇ । ਮਾਤ
 ਹੋਤਿ ਬਲਿਹਾਰਨੇ ਨਵੋਂ ਜਨਮ ਜਨੁ ਪਾਇ॥੪੦॥ ਸ਼੍ਰੀਅਰਜਨ ਕੇ ਨਿਕਟਿ
 ਤਬਿ ਲਜਾਏ ਦਾਸ ਉਠਾਇ । ਪਦ ਪੰਕਜ ਪਰ ਪਾਇ ਕਰਿ ਰਿਦੈ
 ਅਨੰਦ ਬਧਾਇ॥੪੧॥ ਨੰਦਨ ਦਿਖਨੈ ਅਨੰਦ ਜੁਤ ਗੋਦ ਲੀਨਿ ਬੈਠਾਇ ।
 ਸਿਰ ਪਰ ਧਰਿ ਕਰ ਕਮਲ ਕੋ ਆਸ਼ਿਖ ਦੀ ਹਰਖਾਇ॥੪੨॥ ਚਾਰੁ ਬਿਲੋ-
 ਚਨ ਹੋਰਿ ਕਰਿ ਅਰੁ ਸੁਖ ਸਕਲ ਸਰੀਰ । ਕਰਨੈ ਸ਼ਬਦ ਅਰਜਨ ਗੁਰੁ
 ਜੋ ਧੀਰਨ ਮਹਿ ਧੀਰ ॥ ੪੩ ॥ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ॥ ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੫ ॥

‘ਭੈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਅ) ਸਾਨੂੰ ਭਰ ਸੀ । ‘ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਵਸ ਵਿਚ । ‘ਦੁਖ ਸੁਖ ਦਾ ਕਰਤਾ ਹੈ ।

‘ਹੋਇਆ । ‘ਸੁਹਣੇ । ‘ਜੋ ਬਹੁਤੇ ਭਰੇ ਸਨ । ‘ਗਰਮ ਜਲ ਨਾਲ ।

ਨੇਤ੍ਰ ਪਰਗਾਸੁ ਕੀਆ ਗੁਰਦੇਵ ॥ ਭਰਮ ਗਏ ਪੂਰਨ ਭਈ ਸੇਵ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਸੀਤਲਾ ਤੇ ਰਖਿਆ ਬਿਹਾਰੀ ॥ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਭ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰੀ ॥ ੧ ॥ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ
 ਜਪੇ ਸੇ ਜੀਵੇ ॥ ਸਾਧ ਸਿੰਗਿ ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਵੇ ॥ ੨ ॥ ੧੦੩ ॥ ੧੭੨ ॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ‘ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਗੁਰਦੇਵ ਨੈ ਕਰੇ ਸੁ ਨੈਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਰੱਛਾ ਕੀਨਸਿ
 ਹਾਥਿ ਦੈ ਲਖਿ ਪੂਰੀ ਮਮ ਆਸ’ ॥੪੪॥ ਪੂਰਨ ਸੇਵਾ ਜਾਨਿ ਕਰਿ ਭਰਮ
 ਬਿਦਾਰੈ ਦੁਰਾਨਿਸ਼ਚੈ ਅਪਨੇ ਕਰਿ ਲਏ ਸਭਿ ਨਿੰਦਕ ਕਰਿ ਕੂਰ ॥੪੫॥
 ਨਿਕਸੀ ਅਤਿਸੈ ਸੀਤਲਾ ਤਿਸ ਤੇ ਹੈ ਰਖਵਾਰ । ਦਾਸ ਉਧਾਰੈ ਅਪਨੇ
 ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕਰਤਾਰ ॥ ੪੬ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਕੈ ਜਪਤਿ ਹੋਇ
 ਚਿਰੰਜੀਵ । ਸਾਧੁ ਬਿਧ ਕੇ ਵਾਕ ਤੇ ਦੁਖ ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਵੇ ॥ ੪੭ ॥

ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਬਿੰਦੁ ਤਿਤਿਕ ਭਾਸੇ ‘ਸੀਤਲਾ’ ਕੋ ਪੂਰਨ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਤ੍ਰਿਯੋਦਸ਼ੀ ਅੰਸੂ ॥ ੧੪ ॥

੧੪. [ਸੀਤਲਾ ਕੋ ਪ੍ਰਸਿਧ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਪੁਨ ਗੀਗਾ ਮਨ ਮੋਦ ਕਰਿ ਚਹਤਿ ਸੀਤਲਾ ਪੂਜ । ਸਭਿ ਤਜਾਰੀ
 ਕਰਿਵਾਇ ਕਰਿ ਲੇ ਸੁਤ ਜਨੁ ਸਸਿ ਦੂਜ ॥ ੧ ॥ ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ ॥ ਪਰਵਾਰ
 ਸਰਬ ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਮਿਲਾਇ । ਕਰਮੋ ਜਿਠਾਣਿ ਭੋਜੀ ਬੁਲਾਇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ
 ਗੁਬੀਂਦ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਨਿ।ਇਮ ਕਹਨੈ ਜਾਇ ਦਾਸੀ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥੨॥ ‘ਦੁਰਗਾ
 ਸੁਪ੍ਰਜਨੇ ਜਾਤਿ ਮਾਤ।ਅਬਿ ਚਲਹੁ ਆਪ ਭੀ ਤਹਿ ਬੁਲਾਤਿ’ । ਸੁਨਿ ਕਰਿ
 ਦੁਖੈ ਸੁ ਹਿਰਦੈ ਕੁਭਾਗ । ਜਨੁ ਭਸੀ ਸਰਪ ਬਿਖ ਚਢਨਿ ਲਾਗਿ ॥ ੩ ॥
 ਸੋਚਤਿਬਿਸਾਲ,ਨਿਸ਼ਚਲ ਸਰੀਰ’ । ਨਹਿ ਉਠੈ ਜਾਤਿ ਦ੍ਰਿਢ ਗੂਢ ਪੀਰ’ ।
 ਪੁਨ ਕਿਤਿਕਦੇਰ ਮਹਿ ਹੁਇਤਯਾਗਪਹਿਰੈ ਨ ਵਸਤੁ ਕੁਛ ਰੰਗਦਾਰ ॥੪॥
 ਨਹਿ ਅਲੰਕਾਰ ਪਹਿਰੈ ਸੁ ਚਾਰੁ । ਚਲਿ ਗਈ ਸਦਨ ਜਹਿ ਬਿੰਦ ਨਾਰਿ।
 ਦਾਸੀ ਕਿਤੇਕ ਜਹਿ ਲੀਨ ਸੰਗ । ਮਿਲਿ ਰਹੀ ਬੈਠ ਹੈ ਨਿਕਟ ਗੰਗ ॥ ੫ ॥
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੁਬੀਂਦ ਲੇ ਗੋਦ ਮਾਇ’ । ਕਰਮੋ ਚਰੇਨ ਮਸਤਕ ਟਿਕਾਇ । ਉਰ
 ਕਪਟ ਸੁ ਮੁਖ ਤੇ ਬਰ ਭਨੰਤਿ।‘ਚਿਰੰਜੀਵਿ ਹੋਹੁ ਸੁੰਦਰ ਸੁਭੰਤਿ’ ॥੬॥ ਪਠਿ
 ਦਾਸ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਪੁਨ ਬੁਲਾਇ । ਅਰ ਮਹਾਂਦੇਵ ਸਾਦਰ ਮਿਲਾਇ । ਇਨ
 ਆਇ ਅਪਰ ਨਰ ਨਾਰਿ ਬਿੰਦ । ਪੁਰਿ ਕੋਰ ਮਿਲੇ ਕਰਿ ਕਰਿ ਅਨੰਦ ॥੭॥
 ਸਭਿ ਪਹਿਰ ਬਿਭੂਖਨ ਚਾਰੁ ਚੀਰ । ਘਰ ਬਿਖੈ ਕੀਨ ਮਿਲਿ ਭੂਰ ਭੀਰ ।
 ਬਹੁ ਦੇਤਿ ਬਧਾਈ ਆਨਿ ਆਨਿ । ਸਨਮਾਨ ਠਾਨਿ ਗੰਗਾ ਮਹਾਨ ॥ ੮ ॥

‘ਮੇਰੀ ਆਸ ਜਾਣਕੇ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ । ‘ਸੰਤ (ਬਾਬਾ) ਬੁੱਢੇ ਦੇ । ‘ਸਰੀਰ ਚਲਣੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ।

‘ਗੁੱਥੀ ਭਾਈ ਪੀਯਾ ਹੋਈ । ‘ਮਾਤਾ ਜੀ ।

ਜਿਨਿ ਕੰਠ ਕੋਕਿਲਾ ਗਾਇ ਗੀਤ। ਬਹੁ ਕਰਿ ਉਛਾਹ ਧਰਿ ਹਰਖ ਚੀਤ।
ਮੁਖ ਹਸਤਿ ਚਲਤਿ ਜੇ ਹਸਤਿ ਚਾਲਿ। ਜਨੁ ਅਨੰਦ ਉਦਧਿ ਮਹਿ
ਮੀਨ ਜਾਲ॥੬॥ ਇਕਠੇ ਸੁ ਹੋਇ ਨਰ ਏਕ ਥਾਨ। ਗਮਨੇ ਸੁ ਅੱਗੁ ਉਰ
ਹਰਖ ਠਾਨਿ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੁਬੀਂਦ ਲੇ ਗੰਗ ਸੰਗ॥ਸਭਿ ਤ੍ਰਿਯਾ ਗਾਵਤੀ ਮਨ
ਉਮੰਗ॥੧੦॥ਦਿਸ਼ ਪਸ਼ਚਮ ਪੁਰਿ ਤੇ ਗਮਨ ਠਾਨਿ॥ਤਹਿ ਦੁਰਗਿਅਮਾਣਿ*

*ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੂੰ ਸੀਤਲਾ ਨਿਕਲਨੇ ਪਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ 'ਖਰ ਬਾਹਿਨੀ ਦੇਵੀ' ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸੀਤਲਾ ਸੁਣਦੇ ਹਨ ਅਰਾਧੀ ਗਈ ਸੀ ਯਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਹੋਈ ਸੀ, ਇਸ ਕੱਲ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਡਮੁੱਲੀ ਤੇ ਨਿਸਚਯਾਤਮਕ ਉਗਾਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਮੇ ਸਾਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਆਪ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:—

ਨੈਤ੍ਰ ਪਰਭਾਸ ਕੀਆ ਗੁਰਦੇਵ॥ ਭਰਮ ਗਏ ਪੂਰਨ ਭਈ ਸੇਵ॥ ੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਸੀਤਲਾ ਤੇ ਰਖਿਆ ਬਿਹਾਰੀ॥ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਭ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰੀ॥ ੧॥ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਜਪੈ ਸੋ
ਜੀਵੈ॥ ਸਾਧ ਸਿੰਗ ਯਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਵੈ॥ ੨॥ ੧੦੩॥ ੧੭੨॥

ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੀਤਲਾ ਰੋਗ ਤੋਂ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮੇਸੁਰ ਹੈ।
ਸਦਾ ਸਦਾ ਹਰਿ ਜਾਪੇ॥ ਪ੍ਰਭ ਬਾਲਕ ਰਾਖੇ ਆਪੇ॥ ਸੀਤਲਾ ਠਾਕਿ ਰਹਾਈ॥ ਬਿਘਨ
ਗਏ ਹਰਿ ਠਾਈ॥ ੧॥ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੁ ਹੋਆ ਸਦਾ ਦਇਆਲਾ॥ ਅਰਦਾਸਿ ਸੁਣੀ ਭਗਤ ਅਪੁਨੇ ਕੀ
ਸਭ ਜੀਅ ਭਇਆ ਕਿਰਪਾਲਾ॥ ਰਹਾਉ॥ ਪ੍ਰਭ ਕਰਣ ਕਰਣ ਸਮਗਾਯਾ॥ ਯਰਿ ਸਿਮਰਤ
ਸਤੁ ਦੁਖੁ ਲਾਯਾ॥ ਅਪਣੇ ਦਾਸ ਕੀ ਸੁਣੀ ਬੇਨਤੀ॥ਸਭ ਨਾਨਕ ਸੁਖਿ ਸਵੀਤੀ॥੨॥੧੧॥੭੫॥

ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਯੋਵਲ ਹਰਿਨਾਮ ਦਾ ਅਰਾਧਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪ ਸੀ। ਫਿਰ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:—

ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦੁ ਰਖਿਓ ਪਰਮੇਸਰਿ ਅਪਨੀ ਕਿਰਪਾ ਧਰਿ॥ ਮਿਟੀ ਬਿਅਧਿ ਸਰਬ ਸੁਖ
ਹੋਏ ਹਰਿ ਗੁਣ ਸਦਾ ਬੀਚਾਰਿ॥੧॥ ਅੰਗੀਕਾਰੁ ਕੀਓ ਮੇਰੇ ਕਰਣੇ ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਕੀ ਵਡਿਆਈ॥
ਅਬਿਚਲ ਠੀਕ ਧਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਨਿਤ ਨਿਤ ਚਰੈ ਸਵਾਈ॥ ੨॥ ੧੫॥ ੨੪॥

ਫਿਰ ਸੋਗਠਿ ਮਹਲਾ ੫ ਵਿਚ ਵਾਕ ਹੈ:—‘ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦੁ ਪ੍ਰਭਿ ਰਖਿਆ’। ਪੁਨ: ‘ਧਾਰਿ ਫਿਰਪਾ ਪ੍ਰਭ ਧਾਬ ਦੇ ਰਾਖਿਆ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦੁ ਨਵਾ ਨਿਰੋਆ’।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬੀੜ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪੰਚਮ ਪਾਉਸ਼ਾਹ ਸੀ ਨੇ ਆਪ ਬੋਧੀ ਸੀ। ਜੇ ਸੀਤਲਾ ਉਪਾਸਕ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਨਾਮ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਬੀੜ ਵਿਚ ਨਾ ਚਾੜ੍ਹਦੇ:—

ਭੈਰਉ ਭੂਤ ਸੀਤਲਾ ਧਾਵੈ॥ ਖਰ ਬਾਹਨ ਉਹੁ ਛਾਰ ਉਭਾਵੈ॥ ੧॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਉਗਾਹੀ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਖੋਜ ਦੀ ਲੋੜ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ, ਫਿਰ ਮਾਤਾ ਜੀ ਵਲ ਤੱਕੇ, ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਪੂਰਨ ਪਤਿਬ੍ਰਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ
[ਅਸੀਂ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋ ਅਸੀਂ ਪੌਣੇ ੬ ਹਨ]

ਦੁਰਗਾ ਸਥਾਨ।ਬਹੁਸੰਗ ਸੁਬਾਦਿਤ^੧ਤਬ ਬਜਾਇ।ਲਾਘੁ ਦੁੰਦਭਿ^੨ਬਾਜਤਿ
ਧੁਨਿ ਉਠਾਇ ॥ ੧੯ ॥ ਕਰ ਝਾਂਝ ਨਫੀਰਨਿ ਸ਼ਬਦ ਹੋਤਿ । ਲੇ ਪਟਹਿ^੩

^੧ਵਾਜੇ । ^੨ਛੋਟੇ ਧੌਂਸੇ । ^੩ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਨਗਾਰਾ [ਸੰਸ: ਪਟਹ]

੧੯੫ [ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਵਾਰੀ ਟੁਕ]

ਤੇ ਨਾਮੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਨ, ਉਹ ਕਦ ਪਤੀ ਵਿਸ਼ਾਸ ਦੇ ਉਲਟ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਜਗਤ ਗੁਰ ਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਰੂਪ ਮੰਨਿਆ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪੱਥਰਾਂ ਤੇ ਮੂਰਖਾਂ ਦੇ ਮਗਰ ਫਿਰਨਾ ਕਿਆਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ। ਜਦ ਕਦੇ ਬਾਲ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖੇਚਲ ਯਾ ਫੇਰ ਖੇਚਲ ਤੋਂ ਰਖਿਆ ਹੋਈ ਹੈ, ਤਦੋਂ ਹੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ਦੇਖੋ ਰਾਸ ੩. ਅੰਸੂ ੯. ਅੰਕ ੫ ਸੱਪ ਤੋਂ ਬਚਣੇ ਪਰ ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ:—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਨੰਦ ਬਚਾਇਆ। ਫਿਰ ਰਾਸ ੩. ਅੰਸੂ ੧੦ ਅੰਕ ੫ ਵਿਚ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਹੱਛਾ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਜਿਥੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਉਥੇ ਵਿਘਨ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਹੁਣ ਕਵਿ ਜੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖਿਆਲ ਦੇਖੋ, ਜਦ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦਾ ਬੇਦ ਵਧਦਾ ਹੈ ਤਦ ਮਾਤਾ ਜੀ ਬੜੇ ਉਦਾਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਅੱਗੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਐਉਂ ਅਰਦਾਸ ਕਵਿ ਜੀ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ:—

ਪਿਖ ਮਾਤ ਰੰਗ ਚਿੰਤਾ ਬਿਲਦ। ‘ਸਤਿਗੁਰ ਸਹਾਇ ਹੂੰ ਅਨੰਦ ਭੰਦ ॥ ੧੪ ॥ ਮੈਂ
ਈਨ ਬਹੁਤ ਇਹ ਦਰਬ ਮੋਰ । ਦੁਖ ਹਰਹੁ ਆਪ ਇਹ ਅਧਿਕ ਘੋਰ । ਕਰੁਨਾਨਿਧਾਨ ਜਾਹਰ
ਜਹਾਨ । ਈਨਾਨ ਨਾਥ ਸੁਖ ਕਰਿ ਸੁਜਾਨ।’ ॥ ੧੫ ॥ ਦਿਨ ਹੈਨ ਏਨ ਬਿਨ ਚੈਨ ਦੇਵ ।
ਗੰਗਾ ਭਨੀਤਿ ਜਸ ਦੇਵ ਦੇਵ ॥

ਸਤਿਗੁਰ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਉਦਾਸੀ ਦੇਖ ਧੀਰਜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ:—

ਸੁਨਿ ਵੇਤਿ ਧੀਰ ‘ਨਹਿ ਕਰਹੁ ਰੂਸ ॥ ਇਕ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੀ ਧਰਹੁ ਆਸ ॥ ਗੁਰ
ਨਾਨਕ ਇਨਕੇ ਨਿਤ ਸਹਾਇ ॥ ਜਿਨ ਨਾਮ ਜਪੇ ਸਭਿ ਕਸ਼ਟ ਜਾਇ’ ॥ ੨੦ ॥

ਫਿਰ ਜਦ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦਾ ਸਰੀਰ ਅਰੋਗ ਹੋਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤਦ ਘਰ ਦੇ ਸਾਰੇ
ਦਾਸ ਦਾਸੀਆਂ ਐਉਂ ਬਿਨਯ ਕਰਦੇ ਹਨ:—

ਸਭਿ ਕਹੈ ‘ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਸੁ ਧੰਨ ॥ ਦੁਖ ਸਮਯ ਆਨਿ ਹੋਏ ਸਹਾਇ ॥ ਨਿਜ ਦਾਸ
ਜਾਨਿ ਲੀਨਸਿ ਬਚਾਇ’ ॥ ੨੪ ॥

ਫਿਰ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਜੀ ਖਬਰ ਪੁੱਛਣ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿਖੇ
ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:—

‘ਈਨਾਨ ਨਾਥ ਹੋਏ ਸਹਾਇ ॥ ਦਿਓ ਲਏ ਆਪ ਕਰੈ ਬਚਾਇ’ ॥ ੨੮ ॥ ਇੱਤਯਾਇ

ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਜੀ ਦੇ ਆਰੇ ਸੁਧ ਲੈਣ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਉੱਤਰ
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ:—

[ਵਾਰੀ ਟੁਕ ਦੇਖੋ ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਹੇਠ]

ਪਣਵ'ਧੁਨਿ ਉਚ ਉਦੋਤਿ।ਇੱਤਸ਼ਾਦਿ ਅਨਿਕ ਬਾਜੇ ਬਜਾਇ।ਸਭਿ ਚਲੇ
ਜਾਤਿ ਮਾਰਗ ਸੁਹਾਇ॥੧੨॥ਤਿਯਸੋਸਹਤ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਪਿਖਿ ਉਛਾਹ । ਜਨੁ
ਚੁਭਤਿ ਸੂਲ ਓਰ ਦਿਗਨਿ ਮਾਂਹਿ । ਬਹੁ ਕਸ਼ਟ ਰਿਦੇ ਮੁਖ ਮਧੁਰ ਭਾਖਿ।
ਕਹਿ ਤਨਕ ਬਾਤ ਨਤੁ ਮੋਨ ਰਾਖਿ ॥ ੧੩ ॥ ਨਹਿ ਸਮੁਖ ਕਿਸੀ ਕੇ ਆਖ
ਜੋਰ । ਇਮ ਚਲੇ ਜਾਤਿ ਦੁਰਗਸ਼ਾਣਿ ਓਰ । ਪਹੁੰਚੇ ਸਮੀਪ ਥਲ ਰੁਚਿਰ
ਭੋਨ' । ਸਭਿ ਕੀਨਿ ਬੰਦਨਾ ਐਨਿ ਐਨਿ' ॥੧੪॥ ਪੂਜਕ ਸੁ ਬਿੱਪੂ ਬੈਠਜੋ

‘ਭੱਠਾਂ’-[ਸੰਸ: , ਪਣਵ] । ‘ਭਾਵ ਕਰਮੇਂ’ । ‘ਦੇਵੀ ਦੇ ਮੰਦਰ’ । ‘ਧਰਤੀ ਤੇ ਨਿਉਂਕੇ’ ।

‘ਭਾਵ’[ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ]

ਗੁਰ ਕਹਜੇ ‘ਪ੍ਰਭੂ ਹੋਵਹਿ ਸਹਾਇ । ਤੁਮਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸੁ ਦੇ ਹੈ ਬਚਾਇ...॥ ੩੩ ।
ਇਕ ਆਸ ਪ੍ਰਭੂ ਕੀ ਧਰਹਿ ਚੀਤ ॥ ਜੋ ਸਕਲ ਜਗਤ ਦੁਖ ਸੁਖਹਿ ਕੀਤਿ’ ॥

ਫਿਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਉਚਰੇ ‘ਨੇਤ ਪਰਗਾਸ ਕੀਆ ਗੁਰਦੇਵ’ ਸਬਦ ਦਾ ਅਰਥ
ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਕਵੀ ਜੀ ਐਉਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ:-

‘ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਗੁਰਦੇਵ ਨੇ ਕਹੇ ਸੁ ਨੇਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਹੱਛਾ ਕੀਨਸਿ ਹਾਥ ਦੇ ਲਖਿ ਪੂਰੀ
ਮਮ ਆਸ ॥੪੪॥ ਪੂਰਨ ਸੇਵਾ ਜਾਨਿ ਕਰਿ ਭਰਮ ਬਿਦਾਰਜੈ ਦੂਰਿ । ਨਿਸਚੇ ਅਪਨੇ ਕਰ
ਲਏ ਸਭਿ ਨਿਦਕ ਕਰਿ ਕੂਰ ॥੪੫॥ ਨਿਕਸੀ ਅਤਿਸ਼ੈ ਸੀਤਲਾ ਤਿਸਤੇ ਹੈ ਰਖਵਾਰ ॥
ਦਾਸ ਉਧਾਰਜੈ ਆਪਨੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕਰਤਾਰ ॥੪੬॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਕੇ ਜਪਤ ਹੋਇ
ਚਿਰਜੀਵ ॥ ਸਾਧੂ ਬਿਧ ਕੇ ਵਾਕ ਤੇ ਦੁਖ ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਵ ॥ ੪੭ ॥

ਗੁਰੂਪਰ ਵਿਚ ਦੇਵੀ ਦੀ ਜੋ ਬਾਉ ਹੈ ਉਹ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੈ, ਸ੍ਰੀਗੁਰੂ ਨਾਨਕ
ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਦੇਵੀ ਬਾਤਾਂ ਦੀ ਰਹੀ, ਸ੍ਰੀ ਪਾਵਨ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ
ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਵੀ ਦੇ ਭਗਤ ਸਨ, ਦੇਵੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਲੋਕੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ
ਜਾਂਦੇ, ਰਾਹ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਕੀਤੇ, ਦੇਵੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ, ਦੇਵੀ
ਦੁਆਰੇ ਜਾਣੇ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿਤੀ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਠਹਿਰ ਗਏ । ਭਾਈ ਭਗੀਰਥ
ਨੇ ਦੇਵੀ ਛੱਡਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਲਈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਬਤ
ਸੀਤਲਾ ਨਿਕਲਣ ਸਮੇਂ ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਪੂਜਾ ਹੋਣੀ ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ ਦਬਿਸਤਾਨ ਮਜਾਹਬ
ਵਿਚ ਇਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਮੂਲੋਂ
ਦੇਵੀ ਉਪਾਸਕ ਨਹੀਂ ਸੇ । ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਗੱਦੀ ਤੇ ਸਨ,
ਇਕ ਨਾ-ਬੁਤਪ੍ਰਸਤ ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਆਗੂ ਹੋਕੇ ਕਦੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੁਤਪ੍ਰਸਤੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸੇ ?

ਫਿਰ ਗੁਰੂ ‘ਰਾਮਦਾਸ ਚੱਕ’ ਤੋਂ ਨਵਾਂ ਬੱਬਾ ਸੀ ਲਗ ਪਗ ਗਿਆਰਾਂ ਕੁ ਵਰਹੇ ਹੋਏ
ਸਨ ਤੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਤਾਂ ਹੁਣੇ ਹੀ ਬਣਿਆਂ ਸੀ, ਨਵੀਂ ਵੱਸੋਂ ਅਤਿ ਬੇੜੀ ਸੀ, ਓਥੇ ਵਸੋਂ ਤੋਂ
ਦੋ ਮੀਲ ਪਰੇ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਦੁਰਗਾ ਮੰਦਰ ਬਣਨਾ ਕਦੋਂ ਸੰਭਵ ਸੀ ? ਕਿਲ੍ਹੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ
ਰੋੜਾ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਵਿੱਥ ਤੇ ਵਸਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੇ ਲੋਹਗੜ੍ਹ
[ਥਾਂਹੀ ਤੁਹ ਦੱਖੇ ਅਨਭੰ ਪੰਨੇ ਦੇ ਹੇਠ]

ਸਥਾਨ।ਦੇ ਪ੍ਰਥਮ ਬੰਧਾਈ ਧੁਜ ਮਹਾਨ।ਚੰਦਨ ਸੁਰੀਧਿ ਧੂਪਨਿ ਧੁਖਾਇ।
ਬਡ ਫੁਲ ਮਾਲ ਸੁੰਦਰ ਚਵਾਇ॥੧੫॥ ਪਟ ਪਾਟ ਕੋ ਸੁ ਚੋਲਾ ਬਿਸਾਲ।

‘ਮਹਾਨ ਧੁਜ (ਦੁਹਮਣੀ) ਨੂੰ ਦੇਕੇ ਪਹਿਲੇ ਬੰਨ੍ਹਵਾਈ। ਪੱਟ ਦੇ ਬਸਤ੍ਰ ਦਾ।

੧੫੫) [ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਬਾਕੀ ਨੁਬ]

ਦਾ ਕਿਲਾ ਬਨਾਯਾ; ਇਹ ਮੰਦਰ ਦੇਸ ਕਿਲੇ ਤੋਂ ਬੀ ਪਰੇ ਹੈ। ਕਦੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਡੀ ਦੁਰ, ਦੇਡੀ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਏਨੀ ਬੋੜੀ ਤੇ ਨਵੀਂ ਵਸੋਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਜੋ ਸਾਰੇ ਬੁਤ ਪ੍ਰਸਤੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ (ਸਿਖ) ਹੋਣ ਤੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਦੇ ਉਪਾਸਕ ਹੋਣ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਿਉਤੇ ਦਾ ਮੰਦਰ ਦੇਡੀ ਛਿਤੀ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਵਿ ਜੀ ਆਪ ਹੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤਦੋਂ ਵਸੋਂ ਸਿਖਾਂ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਵਸਾਈ ਹੋਸੀ (ਦੇਖੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁ: ਪ੍ਰ: ਸੂ: ਰਾਸ ੨ ਅੰਸੁ ੪੬ ਅੰਕ ੧੪ ਤੋਂ ੧੮ ਤੇ ਅੰਸੁ ੫੪ ਅੰਕ ੧੦)। ਪਠਾਣੀ ਤੇ ਮੁਗਲ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਭ ਬੁੱਤ ਮੰਦਰ ਸਦੀਆਂ ਵਿਚ ਢਾਹੇ ਜਾ ਚੁਕੇ ਸਨ, ਕਿਤੇ ਲੁਕੇ ਛਿਪੇ ਘਰਾਂ ਤੇ ਗਲੀਆਂ ਦੇ ਫੇਰਾਂ ਵਿਚ ਮਰਜ਼ੀਗੀਆਂ ਰੱਖਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਯਾ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਰਜਵਾੜਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਟਿਕਾਣੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪੁਰਾਣੀ ਬੁਤ ਮੰਦਰ ਨਹੀਂ ਤੇ ਦੱਖਣੀ ਹਿੰਦੂ ਸਾਰਾ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੁਤ ਮੰਦਰ ਤਦ ਤੋਂ ਮੁੜਕੇ ਬਣਨੇ ਅਹਿੰਸ ਹੋਏ ਜਦੋਂ ਵਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਸਿਖ ਜ਼ੋਰ ਵਧਿਆ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਘਟਿਆ, ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।

ਦੁਰਗਿਆਣੇ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰੀਬੋ ਤਾਂ ਇਹ ਤਲਾਬ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਇਸ਼ਾ ਦੀ ਬਾਹੀ ਵਲ ਦੋ ਬੰਮਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਦੀਵਾਰ ਉਤੇ ਇਹ ਖੁਤਬਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:—

ਬਾਨੀਏ ਤਲਾਬ ਦੁਰਗਿਆਣਾ ਲਾਲਾ ਬਾਂਸੀ ਰਾਮ ਵਲਦ ਸ਼ਿਵ ਰਾਮਦਾਸ ਬਿਨ ਮਾਲੀ ਮੱਲ ਬਿਨ ਮਨੀ ਰਾਮ ਉਰਫ ਭਸ਼ੀਨ ਖੱਤਰੀ ਸਾਕੇਨ ਲਾਹੌਰ ਗੁਜਰ ਤਾਲਵਾੜਾ ਮਿਨ ਇਬਤਦਾਏ ਅੱਵਲ ਮਾਘ ਸੰ. ੧੯੦੫ ਬਿ:। ਹਿਜਰੀ ੧੨੬੫ ਬਿਨਾ ਕਰਦਹ ਸੁਦ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਦੁਰਗਿਆਣੇ ਦਾ ਤਲਾ ੧੯੦੫ ਬਿ: ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਸੀਤਲਾ ਮੰਦਰ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਵੱਸਦੀਹੈਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲੇ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਨਾਲੇ ਜੋ ਕੁਛ ਅਰਸਾ ਪਹਿਲੇ ਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬੀ ਮਿਸਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣਾ ਕਿਵੇਂ ਬੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਤੋਂ ਬੀ ਇਹ ਤਸੱਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋਗਿਆ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਲੋਕ ਸਲਾਮਤੀ ਸਮਝਕੇ ਏਥੇ ਬਹੁਤ ਆ ਬਸੇ ਸੇ। ਜਿਸ ਪਾਸੇ ਏਹ ਮੰਦਰ ਹੈ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਵਸੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਿੰਦੂ ਹੈ, ਸਿੱਖ ਅਤਿ ਬੋੜੇ ਹਨ। ਤਦੋਂ ਇਸ ਮੰਦਰ ਨੂੰ ਸੀਤਲਾ ਮੰਦਰ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਜੋ ਹੁਣ ਤਕ ਬੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਦੁਰਗਿਆਣਾ ਨਾਮ ਤਲਾ ਲੱਗਕੇ ਤਲਾ ਦਾ ਵੱਜਿਆ ਹੈ (ਦੇਖੋ ਉਪ੍ਰਾਲ ਖੁਤਬਾ)। ਅੰਕ ੧੧ ਵਿਚ ਜੋ ਪਦ ਦੁਰਗਿਆਣਾ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਇਹ ੧੯੦੫ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਪਿਆ ਨਾਮ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਕ ਦੁਰਗਿਆਣੇ ਤੋਂ ਭਾਵ ਇਸ ਤਲਾਬ ਦਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਵਿ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ‘ਤਹਿ ਦੁਰਗਿਆਣਿ ਦੁਰਗਾ ਸਥਲ’—ਉਥੇ ਦੁਰਗਿਆਣੇ ਦੁਰਗਾ ਦਾ ਸਥਲ ਹੈ,

[ਬਾਕੀ ਨੁਬ ਦੇ ਅਖਰ ਪੰਨੇ ਦੇ ਹੇਠਾਂ]—

ਧਰਿ ਚੰਡਿ ਉਪਰ ਜੁ ਰੰਗ ਲਾਲ* । ਗਨ ਪੂੰਗ ਨਾਲੀਅਰ' ਸੋ ਚੜਾਇ'
 ਹਰਖੰਤਿ ਕੀਨਿ ਸਭਿ ਜਗਤ ਮਾਇ ॥ ੧੬ ॥ ਕੀਨਸ ਕਰਾਹੁ ਤਹਿ ਬਾਂਟ
 ਦੀਨਿ।ਗਨ ਲੋਕ ਸੰਗ ਸਭਿਹੁਨਿ ਲੀਨਿ । ਦਿਜ ਪਾਠਕ ਤਿਨ ਕੋ ਦਰਬ
 ਦੇਯ । ਸੁਭ ਬਸਤੁ ਮਧੁਰ ਭੋਜਨ ਅਚੇਯ ॥ ੧੭ ॥ ਸਭਿ ਕੋ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਿ ਹੈ
 ਪ੍ਰਸੰਨ' । ਕਹਿ 'ਮਾਤ ਭਗਵਤੀ ਧੈਨਿ ਧੈਨਿ' । ਇਕ ਬਾਰ ਕੀਨਿ ਜੈਕਾਰ
 ਬੋਲ।ਪੁਨ ਹਟੇ ਨਗਰ ਦਿਸ਼ ਬਾਂਧਿ ਟੋਲ ॥ ੧੮ ॥ ਬਜਿਯੈਤਿ ਬਾਜ ਸੁਨਿਯੈਤਿ
 ਦੂਰਿ।ਦਿਜਿਯੈਤਿ' ਦਾਨ ਦੀਨਾਨ ਭੂਰ† । ਗਵੰਤਿ ਗੀਤ ਧਰਿਮੋਦ ਚੀਤ।
 ਪੁਰਿ ਮੈਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਿਬੰਸ ਗੀਤਿ ॥ ੧੯ ॥ ਘਰਆਨਿ ਅਧਿਕ ਸਨਮਾਨਕੀਨਿ'
 ।ਬਹੁ ਕਰਿ ਕਰਾਹੁ ਸਭਿ ਪਾਨ ਦੀਨ । ਬਧਾਈ ਸਹਤ ਆਸ਼ਿਖ ਉਚਾਰ ।
 'ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਕੀ ਬਧ ਉਦਾਰ' ॥ ੨੦ ॥ ਕੀਨਜਾ ਹਕਾਰਿ ਦੀਨਸਿ
 ਅਹਾਰ । ਸੁਭਿ ਬਸਤੁ ਬਿਭੁਖਨ ਦੇਯ ਚਾਰੁ । ਤਿਨ ਕੋ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕੀਨਸਿ

*ਸੁਪਾਰੀਆਂ ਤੇ ਨਲੇਰ । †ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ ਮਾਤਾ ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ । 'ਦੇਂਦੇ ਹਨ । '(ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਦਾ) ।

*ਸੀਤਲਾ ਨਿਕਲੀ ਤੇ ਹੋਗੀ ਨੂੰ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਰਖਦੇ ਸੇ ਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅਗੇ ਲਾਲ
 ਕਪੜੇ ਭਾਣਦੇ ਸੇ । ਮਤਲਬ ਸੀ ਲਾਲ ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੋਗੀ ਤੇ ਪਵੇ । ਹੁਣ ਪੱਛਮ ਤੋਂ ਬੀ ਆਵਾਜ਼
 ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸੀਤਲਾ ਗੁਸੇ ਨੂੰ ਲਾਲ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਰਖਿਆਂ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਆਰਾਮ
 ਆਉਂਦਾ ਹੈ । †ਪਾ:- ਦੁਖਯੰਤ ਕੁਰ-ਕੁੜੇ (ਪੁਰਸ਼) ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ।

੧੬੦੦ (ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਥਾਂਥੀ ਤੁਲ)

ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੁਰਗਾ ਸਥਾਨ ਦਾ ਤਟੱਸਬ ਲੱਛਣ ਦੁਰਗਿਆਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ । ਸ੍ਰੀਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ
 ਗ੍ਰੰਥ ੧੯੦੦ ਬਿ: ਵਿਚ ਸਮਾਪਤ ਹੋਕੇ ਕਵਿਜੀ ਪੁਲੋਕ ਪਿਆਨਾ ਕਰ ਚੁਕੇ ਸੇ।ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ
 ਵਿਚ ਉਹਨਾਮ(ਦੁਰਗਿਆਣਾ)ਵਰਤੀਣਾ ਜੋ ਕਵੀਜੀ ਦੇ ਪੁਲੋਕਗਮਨ ਤੋਂ ਪੰਜਸਾਲ ਪਿਛੋਂਪਿਆ
 ਹੈ, ਬੜਾ ਪੱਕਾ ਸੰਸਾ ਉਤਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ ਲੇਖ ਸੀਤਲਾ ਪੂਜਨ ਦਾ ਆਖੇਪਕ ਹੈ।

ਸੀਤਲਾ ਪੂਜਨ ਵਾਲੇਦਿਨ ਮਿੱਠੀਆਂ ਬੇਹੀਆਂ ਹੋਟੀਆਂ ਵੰਡਦੇ ਹਨ, ਕੜਾਹ ਕਰਨਾ ਤਾਂ
 ਕਿਤੇ ਰਿਹਾ ਉਸ ਦਿਨ ਗਰਮ ਸੇ ਵਰਤਨੀ ਮਨ੍ਹੇ ਹੈ,ਕੰਵਕਾਂ ਨੂੰ ਚੋਲ ਬੀ ਬੇਹੇ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।ਇਸਤੋਂ
 ਬੀ ਪਤਾਲੋਗਦਾ ਹੈਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕੋਈ ਮਹਾਨਕਵੀ ਨਹੀ ਲਿਖ ਰਿਹਾ,ਪਰਕੋਈ ਛੋਟਾਲੇਖਕ
 ਆਖੇਪ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਵਿਚ ਅਣਜਾਣੇ ਭੁੱਲਾਂ ਛੱਡੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, (ਦੇਖੋ ਅੰਕ ੧੭) ।

ਯਾਦ ਰਹੇ-ਦੁਰਗਿਆਣੇ ਦੇ ਤਲਾ ਪਾਸ ਮਸਾਣ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਤਲਾਨੜੋਇਆਂਦੇ ਇਸ਼-
 ਨਾਨਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਦੇਂਦਾ ਸੀ । ਇਹ ਜੋ ਦੁਰਗਿਆਣੇ ਦੇ ਤਾਲਾਬ ਦੇ ਵਿਚ ਮੰਦਰ ਤੇ ਪੁਲ ਬਣਿਆ
 ਹੈ ਇਹ ਸੰ: ੧੯੮੨ ਬਿ: ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਦੇਖਦਿਆਂ ਬਣਿਆਂ ਹੈ । ਕਈ ਇਕ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ
 ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਕਤ ਦੇ ਪ੍ਰਤੱਧਕਾਂ (ਨਵੀਨ ਅਕਾਲੀਆਂ) ਨਾਲ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਡਰਕੇ
 ਤੇ ਕਿਸੇ ਚੁੱਕ ਵਿਚ ਆਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਕਲ ਤੇ ਇਹ ਮੰਦਰ ਰਚਿਆ ।

ਮਹਾਨ । ਸਭਿ ਦੇ ਅਸੀਸ ਮ੍ਰਿਦੁ ਬਰ ਬਖਾਨ ॥੨੧॥ ਦਿਜ ਘਰ ਜੁ ਪਾਠ
 ਕਰਤੇ ਪ੍ਰਬੀਨ । ਤਿਨ ਕੋ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਿ ਦਰਬ ਦੀਨਿ । ਸਭਿ ਅਪਰ ਜਾਤਿ
 ਜਾਚਿਕ ਜਿ ਆਇ । ਸਨਮਾਨ ਸਾਥ ਤਿਨ ਧਨ ਦਿਵਾਇ ॥੨੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਭਯੋ
 ਕੁਲਾਹਲ ਗੁਰੂ ਘਰ ਲੋਨਿ ਦੇਨਿ ਕੀਭੀਰ । ਸੁਤ ਪਰ ਵਾਰਤਿ 'ਦਰਬ ਬਹੁ
 ਬਖਸ਼ਤਿ ਸੁੰਦਰ ਚੀਰ ॥ ੨੩ ॥ ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ ॥ ਉਤਸਾਹ ਅਧਿਕ ਗੁਰ ਘਰ
 ਕਰੰਤਿ । ਸਿਖ ਮਿਲਹਿ ਆਇ ਪੂਜਾ ਚਵੰਤਿ । ਨਰ ਨਾਰਿ ਸਭਿਨਿ ਮਹਿ ਜਸੁ
 ਬਿਸਾਲ । ਮਿਲਿ ਸਕਲ ਕਹਤਿ ਸੁਖਦਾ ਰਸਾਲ' ॥੨੪॥ ਪੁਨ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਤਿ
 ਨਿਤਿ ਪ੍ਰਤਿ ਮਹਾਨ । ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਕਰਾਹੁ ਹੁਇ ਕਰਹਿ ਖਾਨ । ਅਰਦਾਸ
 ਹੋਤਿ ਬਾਂਛਤਿ ਜੁ ਕੋਇ । ਕਰੁਨਾ ਨਿਧਾਨ' ਪੂਰੰਤਿ ਸੋਇ ॥੨੫॥ ਸਭਿ ਦੇਸ
 ਦੇਸ ਮਹਿ ਤਜਿ ਮਸੰਦ । ਗੁਰ ਕਾਰ ਚਲੀ ਆਵਹਿ ਬਿਲੰਦ । ਸਿਖ ਮੁੱਖਿ
 ਤਿਨਹੁ ਸਿਰਪਾਉ ਦੇਤਿ । ਬਹੁ ਸੰਗਿ ਸੰਗਤਾਂ ਸੋਇ ਲੇਤਿ ॥ ੨੬ ॥ ਦੇਸਨਿ
 ਬਿਦੇਸ ਬਡਿ ਟੋਲ ਬਾਧਿ । ਧਨ ਲੇ ਪਹੁੰਚ ਗੁਰ ਕੋ ਅਰਾਧਿ । ਅਤਿ ਦੁਲਭ
 ਪਦਾਰਥ ਆਇ ਪਾਸ । ਅਰਪੰਤਿ ਦੀਨ ਹੁਇ ਦਰਬ ਰਾਸ ॥੨੭॥ ਹੁਇ
 ਦੀਪਮਾਲ ਸੇਕ੍ਰਾਂਤ ਮੇਖ' । ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਤਬ ਆਵਹਿ ਵਿਸ਼ੇਖ । ਗੁਰ ਤੀਰ
 ਭੀਰ ਭਰਿ ਜਾਇ ਭੂਰ । ਇਕ ਦਰਸਨ ਹਿਤ ਆਵਹਿ ਜ਼ਰੂਰ ॥੨੮॥ ਸਭਿ
 ਘਟਨਿ ਜਾਨਿ ਗਨ ਸਿੱਖਜ ਆਇ' । ਬਾਂਛਤਿ ਸੁ ਦੇਤਿ ਆਨੰਦ ਉਪਾਇ ।
 ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਤਿ ਸਤਿਨਾਮ ਕੇਰ । ਸਿਮਰੰਤਿ ਸਿੱਖ ਸ਼ਕਤੀ ਬਡੇਰ ॥ ੨੯ ॥
 'ਤਜਿ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮਦ ਲੋਭੁ ਮੋਹੁ । ਅਪਮਾਨ ਮਾਨ ਇਕ ਰਸਹਿ ਹੋਹੁ ।
 ਹੋਂ ਮੈਂ ਨਿਵਾਰ ਭਾਣਾ ਸੁ ਮੰਨ । ਪ੍ਰਭੁ ਕਰਨੋ ਜਾਨਿ' ਨਿਤ ਰਹੁ ਪ੍ਰਸੰਨ ॥੩੦॥
 ਨਹਿ ਅਪਰ ਕੋਇ ਦੁਖ ਸੁਖ ਜੁ ਦੇਯ । ਕਰਤਾਰ ਪੁਰਖ ਤਿਸ ਨਾਮ ਲੇਯ ।
 ਅੰਨ੍ਯਾਇ ਕਰਤਿ ਨਹਿ ਕਬਹੁ ਜੋਇ । ਸਭਿ ਜਥਾ ਜੋਗ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰਹਿ
 ਸੋਇ ॥੩੧॥ ਅਸ ਦੀਨ ਬੰਧੁ ਤਿਸ ਕਰਹੁ ਮੀਤ । ਪੁਨ ਚਿੰਤ ਛੋਰਿ ਧਰਿ ਨਾਮ
 ਚੀਤ' । ਇਸ ਭਾਂਤਿ ਦੇਤਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਾਰ । ਉਰ ਧਰਹਿ ਜ ਲਰ ਤਿਨ ਭੇ
 ਉਧਾਰ ॥੩੨॥ ਸਿਖ ਕਰਾਮਾਤ ਜੁਤ ਭੇ ਕਿਤੇਕ । ਨਹਿ ਤਜਹਿ ਗੁਰੁ ਪਗ
 ਧਰਹਿ ਟੇਕ । ਅੰ । ਮੂਤ ਬਧੀਕ ਜਬਿ ਸਾਦ ਪਾਇ । ਅਸ ਕੋਨ ਮੂਢ ਤਹਿ

'ਵਾਰਦੇ ਹਨ । 'ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਦਾਤੇ ਦਾ ਸੁੰਦਰ (ਜਸ) । 'ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ।

'ਵਿਸਾਖੀ । 'ਸਭ ਘਟਾਂ ਦੇ ਜਾਣਨਹਾਰ, ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਆਏ ਹੋਏ ਸਾਰੇ
 ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ । 'ਪ੍ਰਭੁ ਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਕੇ ।

ਤਜਾਗ ਜਾਇ॥੩੩॥ਸਿਖ ਰਹੈ ਪਾਸ ਸੇਵੈਤਿ ਸੇਵਾਗੁਰ ਲਖੈਂਸਕਲ ਦੇਵਾਨ
 ਦੇਵ। ਉਰ ਹਰਖ ਸ਼ੋਕ ਜਿਨ ਕੇ ਨ ਲੇਸ। ਨਰ ਰੂਪ ਸੁ ਨਟ ਜਨੋਂ ਕਾਛ
 ਬੇਸ^੧॥੩੪॥ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੋਵਤਿ ਬਿਸਾਲ। ਜਿਨ ਬਡੇ ਭਾਗ ਨਿਤ
 ਰਹਤਿ ਨਾਲ। ਧਨ ਬੰਦ ਆਇ ਨਹਿ ਛੁਵਤਿ ਹਾਥ। ਸਭਿ ਦੇ ਲਗਾਇ
 ਉਪਕਾਰ ਸਾਥ॥੩੫॥ ਸੁਨਿ ਜਸੁ ਬਿਸਾਲ ਦੋਹੀ ਜੁ ਕੂਰ। ਬਿਨ ਅਗਨ
 ਜਰਤਿ ਦੁਖ ਪਾਇੰ ਭੂਰ। ਦੁਰਬੁਧਿ ਮੂਢ ਬਿਨ ਹੋਤੁ ਦੋਹ। ਮਤਸਰ ਮਹਾਨ
 ਕਰਿ ਨਿਵਲ ਕ੍ਰੋਹ^੨॥੩੬॥ ਕੋ ਕਹੈ ਤਿਨਹੁ ਕੇ ਸੰਗ ਜਾਇ। ਤਜਿਮਾਨ ਕਜੋਂ
 ਨ ਪਗ ਪਰਹੁ ਆਇਉਰ ਅਨੰਦ ਲਹਹੁ ਦੁਖ ਹੈ ਨ ਕੋਇ। ਸਗਰੇ ਪਦਾ-
 ਰਥਨਿ ਲੇਹਿ ਸੋਇ^੩॥੩੭॥ ਕਜਾ ਕਰਹਿ ਜੰਤੁ ਜਿਨ ਕੇ ਨ ਭਾਗ। ਜਸ
 ਸੁਨਤਿ ਜਰਤਿ ਉਰ ਹੀਨ ਆਗ^੪। ਤਜੋਂ ਤਜੋਂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਗੁਰਕੋ ਬਧੰਤਿ। ਕਿਸ
 ਜਤਨ ਸੁਰ ਮੂਰਖ ਛਪੈਤਿ^੫॥੩੮॥ ਪੁਰਿ ਰਾਮਦਾਸਕੇ ਹੋਇਓਗ। ਬਹੁ ਬਸਨ
 ਲਾਗਿ^੬। ਲਖਿ ਗੁਰਨਿ ਤੀਰ। ਸਿਖ ਮਨ ਬਿਕਾਰ ਮ੍ਰਿਗ ਤਿਨਹੁ ਸਿੰਘ^੭। ਅਸ
 ਗੁਰ ਦਰਸ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ॥੩੯॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਕੁਛਕ ਦਿਵਸ ਬੀਤਤਿ ਭਏ ਗੁਰ
 ਕੋ ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ। ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੋਤਾ ਆਗਲ ਕਥਾ ਦੇ ਜੁ ਪਦਾਰਥ ਚਾਰ॥੪੦॥
 ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਰਾਸੇ 'ਸੀਤਲਾ ਪੂਜਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ
 ਚੌਦਸਮੇ ਅੰਸੂ ॥ ੧੪ ॥ ੧੫. [ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਲੋਂ ਛਹਿਰ]।

ਦੋਹਰਾ॥ ਲਘੁ ਦੰਦਤਿ ਦੁਇ ਸਮੈਂ ਮੈਂ ਬਾਜਤਿ ਗੁਰ ਕੇ ਪੌਰ॥ ਸਬਦ*
 ਨਫੀਰਨ ਕੋ ਮਿਲਹਿ, ਗਾਇੰ ਸਬਦ ਸਿਰਮੌਰ॥੧॥ ਨਿਸਾਨੀ ਛੰਦ॥ ਬਜਹਿ
 ਕੁਲਾਹਲਿ^੧ ਹੋਤਿ ਹੈ ਮੰਗਲ ਉਪਜੰਤੋ। ਪਤਨੀ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕੀ ਸੁਨੀ ਉਰ
 ਸ਼ੋਕ ਬਧੰਤੋ। ਨਹਿ ਨ ਬਡਾਈ ਸਹਿ ਸਕਹਿ ਦੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਾਰੀ। ਨਹਿਪੂਰੀ
 ਮਨ ਭਾਵਨੀ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਜੋ ਧਾਰੀ॥੨॥ ਅਨਿਕ ਉਪਾਵਨਿ ਚਿਤਵਤੀ ਚਿੰਤਾ
 ਗਲਤਾਨੀ। ਬਸ ਨ ਬਸਾਵਹਿ ਬੁਰੇ ਪਰ ਦੁਰਮਤੀ ਅਯਾਨੀ।-ਜਤਨ
 ਬਾਦ ਹੀ ਜਾਤਿ ਹੈ ਨਹਿ ਪੂਰਜੋ ਕਾਜ। ਅਬਿ ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਬਹੁ ਬਧਤਿ ਹੈ

^੧ਮਨੁਖ ਰੂਪ ਹੈ; (ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ) ਨਟ ਵਾਛੂ ਭੇਸ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ^੨ਕ੍ਰੋਧ। ^੩ਬਿਨਾ ਅਗਨ ਹੀ
 ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪਏ ਸੜਦੇ ਹਨ। ^੪ਛਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਭਾਵ, ਨਹੀਂ ਛਪਾ ਸਕਦੇ। ^੫ਵੱਸਣ
 ਲਗੇ। ^੬ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਮਨ ਦੇ ਬਿਕਾਰ ਰੂਪੀ ਜੋ ਹਰਨ ਹੋ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ) ਸ਼ੋਰ
 ਰੂਪ ਹੈ। ^੭(ਵਾਜੇ) ਵਜਦਿਆਂ ਮੰਗਲ। ^੮ਵੱਸ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬੁਰਾ ਕਰਨੇ ਪਰ।

*ਪਾ: ਸਲਨ।

†ਇਹ ਰਿਵਾਜ (ਨਫੀਰਨ) ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ,
 ਹੁਣ ਤਾਈਂ ਇਹ ਵਾਜੇ ਦਰਸ਼ਨੀ ਦਰਵਾਜੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ੭.੮ ਵਜੇ ਸਵੇਰੇ ਵਜਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਸਭਿ ਰੀਤਿ ਸਮਾਜਾ॥੩॥ਤਸੁ ਲਾਯਕ ਸਭਿ ਰੀਤਿ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਬਲ ਭਾਰੀ।
 ਕਿਤਿਕ ਬਰਖ ਮਹਿ ਹੋਇਹੈ ਸੁਧਿ ਲੋਹਿ ਸੰਭਾਰੀ॥ਗੁਰਤਾ ਰਹਿ ਹੈ ਤਿਨਹੁ
 ਫਿਗ ਕੁਲ ਚਲਹਿ ਅਗਾਰੀ। ਹਮ ਛੁਛੇ ਜਿਸ ਭਾਂਤਿ, ਤਿਮ ਸੰਤਤੀ
 ਹਮਾਰੀ॥੪॥ਕਹਾਂ ਕਰਹਿਗੇ ਬਾਪੁਰੇ^੧ ਜਾਚਹਿ ਘਰ ਜਾਈ। ਰਲੀਆਂ
 ਪਿਖਹਿ ਸ਼ਰੀਕ ਕੀ ਦੀਰਘ ਦੁਖ ਪਾਈ। ਅਥਿਤੋ ਬੇਰੇ ਜਤਨ ਤੇ ਹਇ
 ਆਵਤਿ ਕਾਜਾ। ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਇਕ ਹਤੇ ਤੇ ਸਗਰੇ ਸੁਖ ਸਾਜਾ॥੫॥ਲਘੁ
 ਦਰਖਤਜਬਿ ਉਗਤਿਹੈ ਬਲ ਅਲਪ ਉਖਾਰੇ^੨। ਗਾਵੇ ਹੋਵਹਿ ਮੂਲ ਤੇ ਨਰ
 ਲਗਿ ਤਬਿ ਹਾਰੇ-। ਇੰਤਜਾਵਕ ਚਿੰਤਾ ਕਰਹਿ ਨਿਸ ਬਾਸੁਰ ਸੋਊ। ਜਿਮ
 ਪਪੀਲਕਾ ਸੈਲ^੩ਕੋ ਚਹਿ ਭਗਨਤਿ ਕੋਊ॥੬॥ਇਕ ਦਿਨ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਬੈਠਿ
 ਕਰਿ ਨਿਜ ਪਤਨੀ ਪਾਸੁ। ਕਰਤਿ ਬਡਾਈ ਆਪਨੀ ਸੁਖ ਸਹਤ ਬਿਲਾਸੁ।
 ਅਰਜਨ ਗੁਰੁ ਕਹਾਵਤੈ ਮਮ ਪਦ ਸਿਰ ਧਾਰੇ। ਕਿਮ ਸਿਖ ਹਮਰੇ ਤਾਂਹਿ
 ਕੇ ਹੁਇ ਨੇਮਿ ਅਗਾਰੇ॥੭॥ਜੋ ਸਿਖ ਹੈ ਸੁਭ ਮਤੀ ਜੁਤਿ ਮੋਹੁ ਕਹੁ ਮਾਨੈ।
 ਕਰਾਮਾਤਿ ਸਾਹਿਬ ਲਖੈ ਗਨ ਭੋਟਨਿ ਆਨੈ। ਬਾਂਛਤਿ ਪਾਵਹਿ ਕਾਮਨਾ
 ਬਹੁ ਕਹਤਿ ਸੁਨਾਏ।-ਅਮੁਕ ਸਥਲ ਜਹਿ ਬਿਖਮ ਥੋ ਤਹਿ ਭਏ
 ਸਹਾਏ^੪-॥੮॥ਇਮਸਨਿਕੈਕਰਮੋ ਖਿਝੀ^੫ਕੜਾ ਕਰਤਿ ਬਡਾਈ। ਏਕ ਸੱਲ
 ਛਾਤੀ ਠੁਕਰੈ ਸੋ ਨਹਿ ਨਿਕਸਾਈ। ਜਤਨ ਅਨੇਕਨਿ ਕਰਿ ਥਕਰੈ
 ਸਭਿ ਬਾਦ ਗਏ ਹੈ। ਲਖਹੁ ਨ ਸੰਕਟ ਅਤਿ ਬਡੇ ਨਿਤ ਬਿਧਤਿ ਭਏ ਹੈ
 ॥੯॥ਪ੍ਰਥਮ ਭਨਜੈ ਤੁਮ ਬਾਕ ਕੋ-ਸੁਤ ਨਹਿ ਉਪਜੈ ਹੈ-। ਕੂਰੇ ਭਯੋ ਨ
 ਕਛੁ ਫੁਰਜੈ ਅਬਿ ਸੋ ਮੁਦਤੈ ਹੈ^੬।-ਗੁਰਤਾ ਹਮਰੇ ਆਇ ਹੈ-ਸੋ ਭੀ ਨਹਿ
 ਹੋਵਾ। ਚਹਤਿ ਹੁਤੋ-ਹਤਿ ਹੋਹਿਗੋ-ਅਬਿ ਮ੍ਰਿਖਾ^੭ਸੁਜੋਵਾ॥੧੦॥ਜਤਨ ਧਾਇ
 ਕੇ ਪਠਨ ਕੋ ਤਬਿ ਭਯੋ ਸੁ ਬਾਦੂ^੮। ਪ੍ਰਾਨ ਬਿਨਾਸੇ ਤਿਸੀ ਕੇ ਬਾਲਕ ਅਹਿ-
 ਲਾਦੂ^੯। ਬਹੁਰ ਸਰਪ ਕੇ ਤ੍ਰਾਸ ਤੇ ਜੀਵਤਿ ਹੀ ਜੋਵਾ। ਪਰਾਲਬਧ ਕੇ ਬੇਗ
 ਤੇ ਤਿਸ ਕੋ^{੧੦}ਹਤਿ ਹੋਵਾ॥੧੧॥ਕਹਜੈ-ਨਿਕਸਿ ਹੈ ਸੀਤਲ। ਸਿਸ ਪ੍ਰਾਨ
 ਬਿਨਾਸੈ-। ਸਕਲ ਅੰਗ ਸੁੰਦਰ ਰਹੇ ਕੁਛ ਬਿਘਨ ਨ ਤਾਸੈ^{੧੧}। ਇਹ ਸਭਿ
 ਤੁਮਰੇ ਬਾਕ ਥੋ ਕਜੋਹੀ ਨ ਸਚ ਥੀਵੇ। ਜਿਸਹਿ ਚਹਤਿ ਸੰਘਾਰਿਥੇ ਬਿਨ

^੧ਵਿਚਾਰੇ। ^੨ਥੋੜੇ ਬਲ (ਨਾਲ) ਉੱਖੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ^੩ਪਹਾੜ। ^੪ਅਮੁਕੇ ਬਲ ਵਿਖੇ ਜਦ ਔਖ ਬਣੀ ਸੀ ਤਾਂ ਸਹਾਈ ਹੋਇਆ ਸੀ। ^੫ਅਨੰਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ^੬ਸੂਠਾ (ਵਾਕ)। ^੭ਬਿਆਰਥ। ^੮ਅਨੰਦ (ਰਿਹਾ)। ^੯ਭਾਵ ਸੌਪ ਦਾ। ^{੧੦}ਤਿਸ ਨੂੰ।

ਰੁਜ ਸੋ ਜੀਵੇ ॥੧੨॥ ਜਿਸਕੀ ਚਿੰਤਾ ਰਾਤਿ ਦਿਨ ਬਾਸਹਿ ਉਰ ਮੇਰੇ। ਪੁਨ
 ਸਮ ਛਾਤੀ ਧੁਖਤਿ ਰਿਪੁ ਘਾਤੀ ਹੋਰੇ^੧। ਅਪਨ ਬਡਾਈ ਬਾਦ ਹੀ ਕਿਮ
 ਆਪ ਸੁਨਾਵੈ। ਜਿਸਤੇ ਸਗਰੀ ਕੁਲ ਦੁਖਹਿ ਸੋ ਚੀਤ ਨ ਆਵੈ^੨॥੧੩॥ ਸੁਨਿ
 ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਧੀਰਜ ਦਈ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਸਮਝਾਈ। ‘ਬਚੇ ਪ੍ਰਾਨ ਤਿਸ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੇ
 ਬਹੁ ਕਰੇ ਉਪਾਈ। ਪਾਠ ਕਰੇ ਬਹੁ ਈਡਿ ਕੇ ਦਿਜ ਹੂੰ ਸਮੁਦਾਈ। ਵਾਨ
 ਦੀਨਿ ਅਨਗਿਨਤਿ ਹੀ ਮਮ ਬਚ ਨਿਛਲਾਈ’॥੧੪॥ ਤਉ ਸੁਨਹੁ ਮਮ
 ਬਾਕ ਕੋ ਤੈ ਚਹਿ ਤਿਹ ਹਾਨਾ^੩। ਸੋ ਕਾਰਜ ਮੈ ਕਰਹੁਗੋ ਬਚ ਹੈਂ ਨਹਿ
 ਪ੍ਰਾਨਾ। ਪ੍ਰਥਮ ਜਤਨ ਸਭਿ ਬਾਦ ਭੇ ਇਹੁ ਹੋਇ ਨ ਬਾਦ। ਪਹੁੰਚਹਿ ਜਮਕੇ
 ਧਾਮ ਕੋ ਤੁਝ ਹੁਇ ਅਹਿਲਾਦੁ ॥੧੫॥ ਸੱਲਜ ਓਖਾਰੋਂ ਬੈਸ ਕੋ ਗੁਰਤਾ ਹਮ
 ਲੈਹੈ। ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਸਕਲ ਤੇ ਪੂਜਾ ਕਰਵੈ ਹੈਂ। ਬੇਦੀ ਤੇਹਣ ਬੈਸ ਮਹਿ
 ਭੱਲਾਨ ਕੇ ਨਾਹੀ। ਗੁਰਤਾ ਸੋਢਨਿ ਕੇ ਅਹੈ ਹਮ ਤੀਨਹੁ ਮਾਂਹੀ ॥੧੬॥
 ਮਹਾਂਦੇਵ ਭੋਰੋ ਅਹੈ ਨਹਿ ਚਾਹ ਕਰੀਤਾ। ਅਰਜਨ ਹੁਇ ਬਿਨ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤੇ
 ਅਧਿਕੈ ਦੁਖਵੀਤਾ। ਬੈਸ ਬਿਤੇ ਤਨ ਬਿਨਸ ਹੂੰ ਇਸਬਿਰ ਨਹਿ ਕੋਈ। ਪੁਨ
 ਹਮ ਹੀ ਗੁਰ ਹੋਹਿਗੋ ਕੋ ਦੁਤਿਯ ਨ ਹੋਈ^੪॥੧੭॥ ਤਜਹੁ ਚਿੰਤ ਉਰ ਹਰਖ
 ਧਰਿ ਲਖਿ ਸਚ ਮਮ ਬਾਨੀ। ਬਿਖ ਦੇ ਕਰਿ ਬਾਲਕ ਹਤੋਂ ਸਭਿ ਕੇ
 ਅਗਵਾਨੀ^੫। ਬਿੱਪੂ ਖਿਡਾਵਾ ਇਕ ਅਹੈ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕੇਰਾ। ਦੇ ਕਰਿ ਦਰਬ
 ਲੁਭਾਇਹੈ ਮਾਨਹਿ ਬਚ ਮੇਰਾ^੬॥੧੮॥ ਸੁਨਿ ਕਰਮੇ ਇਸ ਜਤਨ ਕੋ ਜਾਨੈ
 -ਹਤਿ ਹੋਵੈ। ਸੱਲ ਰਿਦੇ ਚਿਰਕਾਲ ਕੋ ਇਸ ਬਿਧਿ ਤੇ ਖੋਵੈ-। ਕਰਿ ਮਸ-
 ਲਤਿ ਮੋਦਤਿ ਉਠੇ ਹਰਿ ਚਿੰਤ ਮਹਾਨੀ। ਜਾਨੈ ਕਾਰਜ ਹੁਇ ਗਯੋ
 ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਹਾਨੀ॥੧੯॥ ਇਕ ਦੁਇ ਦਿਨ ਬੀਤੇ ਜਬਹਿ ਕਛ ਅਵਸਰ
 ਪਾਯੋ। ਪਰੀ ਰਾਤਿ ਪਠਿ ਦਾਸ ਕੋ ਸੈ ਬਿੱਪੂ ਬੁਲਾਯੋ। ਸਨਮਾਨੈ ਮ੍ਰਿਦੁ ਬੈਨ
 ਤੇ ਨਿਜ ਨਿਕਟ ਬਿਠਾਯੋ। ‘ਸੁਭ ਸੁਭਾਵ ਤੇਰੇ ਅਹੈ ਹਮਰੇ ਉਰ ਭਾਯੋ’॥੨੦॥
 ਹਮ ਦੇਖਤਿ ਹੈਂ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤਿ ਬਹੁ ਸੇਵ ਕਰੀਤਾ। ਰਾਤ ਦਿਵਸ ਬਿਚਰਤਿ
 ਰਹੈਂ ਇਤ ਉਤ ਹਿਤਵੀਤਾ^੭। ਤੋਹਿ ਰਾਖਿਬੇ ਪਾਸ ਕੋ ਚਿਤ ਚਹਤਿ ਹਮਾਰੇ।
 ਕਰਵਾਵਹਿ ਗੁਜਰਾਨ ਕੋ ਨਿਤ ਰਖਹਿ ਸੁਖਾਰੇ॥੨੧॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਤੁਛ

^੧ਨਾਸ਼ ਯੋਗ ਵੇਰੀ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ। ^੨ਨਿਸ਼ਫਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ^੩ਤੂੰ (ਜੋ) ਰਿਸਦਾ ਨਾਸ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

^੪ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ^੫ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ।

ਦੇਤਿ ਹੈਂ ਠਾਨੇ ਬਡਿ ਸੇਵਾ^੧ । ਨਹਿ ਪਰਖਤਿ ਤੁਝ ਕਿਰਤਿ^੨ ਕੋ ਹਮ
ਜਾਨਹਿ ਭੇਵਾ^੩ । ਬਿੱਪੁ ਭਨਯੋ^੪ ਸੁਨਿ ਗੁਰੂ ਜੀ। ਚਾਹਤਿ ਗੁਜਰਾਨਾ। ਜੁ ਕਛੁ
ਕਹਹਿ। ਕਾਰਜਕਰੋਂ ਆਲਸ ਬਿਸਰਾਨਾ॥੨੨॥ ਅਪਰ ਬਾਨਨਹਿ ਜੀਵਕਾ
ਮੇਂ ਭਯੋ ਖਿਡਾਵਾ । ਜਾਗਤਿ ਰਾਖੋਂ ਗੋਦ ਮਹਿ ਬਹੁ ਕਰਿ ਪਰਚਾਵਾ । ਖਰੋ
ਫਿਰਤਿ ਹੈਂ ਸਦਨ ਮਹਿ ਜੰਘਾਂ ਬਕਿ ਜੇ ਹੈਂ। ਰਾਖਤਿ ਓਰਧ ਉਠਾਇ ਕੈ
ਨਹਿ ਬੈਠਨ ਦੇਹੈਂ॥੨੩॥ ਦੀਰਘ ਬੂਲਾ^੫ ਸਰੀਰਹੈ ਜਿਸ ਭਾਰ ਘਨੇਰਾ ।
ਕਰੋਂ ਖਿਲਾਵਨਿ ਗੋਦ ਲੈ ਪਰਚਾਇ ਬਡੈਰਾ॥ ਅਪਰਨਿ ਢਿਗ ਨਹਿ ਜਾਤਿ
ਹੈ ਰਹਿ ਕੋਛਰਾ^੬ ਮੋਰੀ । ਸੁਖ ਸੇਂ ਰਾਖਤਿ ਖੇਲਤੇ, ਜਾਤਿ ਨ ਕਿਤ ਓਰੀ^੭ ॥
੨੪ ॥ ਪੁਨ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਕਹਿਬੇ ਲਗਯੋ 'ਕਾਰਜ ਇਕ ਮੇਰਾ । ਸਿੱਧ ਹੋਤਿ ਸੋ
ਤੋਹਿ ਤੇ ਲਿਹੁ ਧਨ ਬਹੁਤੇਰਾ॥ ਏਕਬਾਰਿ ਕਰਿ ਲੇਹਿ ਜੇ ਸੁਖ ਹੁਇ ਬਧ-
ਸਾਰੀ॥ ਕਰਨ ਸੁਖਾਰੋ ਤੋਹਿ ਕੋ, ਅਪਰਨਿ ਕਹੁ ਭਾਰੀ' ॥੨੫॥ ਬਿੱਪੁ ਕਹਯੋ
'ਅਸ ਕਾਜ ਕਾ ਮੋ ਤੇ ਬਨਿ ਜਾਵੈ । ਜਿਸ ਤੇ ਦਰਬ ਸਮੂਹ ਦਿਹੁ ਤੁਮਰੇ
ਚਿਤ ਭਾਵੈ। ਕਰੋਂ ਨ ਕਰਹੁ ਗੋ ਮੈਂ ਤਿਸੈ ਜਿਸ ਤੇ ਸੁਖ ਪਾਉਂ। ਅਪਨੋ ਹਿਤ
ਸਗਰੇ ਚਹਤਿ ਕਾ ਰੰਕ ਜੁ ਰਾਉ'॥੨੬॥ ਕਹਿ ਪ੍ਰਿਥੀਆ 'ਪ੍ਰਥਮੇ ਸਪਥ
ਕਰ ਲੇਹਿ ਜਨੇਉ'। ਮੈਂ ਭੀ ਉਚਰੋਂ ਸਪਥ ਕੋ ਤੁਝ ਕੋ ਧਨ ਦੇਉਂ । ਮੋਰ
ਤੋਰ ਚਹੁ ਸ਼੍ਰੋਨ ਤੇ ਸੁਨਿ ਹੈ ਨਹਿ ਪੰਚੋ^੮। ਦੋਨੋ ਕੋ ਬਿਸਵਾਸ ਹੁਇ ਸੰਸੈ ਨਹਿ
ਚੈਰੇ ॥੨੭॥ ਸਪਥ ਕਰਨਿ ਤੇ ਹੋਤਿ ਦ੍ਰਿੜ, ਸੰਦੇਹਿ ਨ ਹੋਵੈ। ਧੀਰਜ ਉਪਜੈ
ਦੁਹਨਿ ਕੇ ਸਿਧ ਕਾਰਜ ਜੋਵੈਂ । ਲੇਹੁ ਜਨੇਉ ਹਾਥ ਗਹਿ ਨਹਿ ਕਹੂੰ
ਬਖਾਨੋ। ਤਨ ਮਨ ਤੇ ਬਲ ਬੁੱਧਿ ਤੇ ਤੁਮਰੇ ਹਿਤ ਠਾਨੋ'॥੨੮॥ ਸੁਨਤਿ ਬਿੱਪੁ
ਨੇ ਬਚ ਕਹੇ ਗਹਿ ਹਾਥ ਜਨੇਉ। 'ਗੋਪ ਬਾਤ ਜਿਮ ਤੁਮ ਕਹੋ, ਨਹਿ ਕਹੂੰ
ਕਹੇਉ'। ਜੇ ਮੁਝ ਤੇ ਹੁਇ ਆਇ ਹੈ ਤੋ ਮੈਂ ਕਰਿ ਦੇਹੈਂ। ਨਾਹਿ ਤ ਇਸ ਕੀ
ਸਪਥ ਮੁਝ ਨਹਿ ਆਨ ਸੁਨੈ ਹੈ'॥੨੯॥ ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਧੀਰਜ ਭਈ ਨਿਜ
ਕਪਟ ਸੁਨਾਵਾ। 'ਹੇ ਦਿਜ ! ਅਬਿ ਉਪਕਾਰ ਕਰਿ ਧਨ ਲਿਹੁ ਮਨ ਭਾਵਾ।
ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਕੋ ਦੇਹੁ ਬਿਖ ਇਹ ਕਾਰਜ ਮੇਰਾ । ਸੱਲਜ ਰਿਦੈ ਕਰਤ।

^੧(ਤਲਬ) ਥੋੜੀ ਦੇਵੇ ਹਨ ਤੇ (ਤੂੰ) ਸੇਵਾ ਬਹੁਤ ਕਰਦਾ ਹੈਂ । ^੨(ਸੇਵਾ ਦੀ) ਤੇਰੀ ਕਿਰਤ ਨੂੰ ।
^੩ਬੜਾ ਮੋਟਾ । ^੪ਕੁਛੜ, ਗੋਈ । ^੫ਸੋਹ ਖਾਹ ਹਥ ਵਿਚ ਜਨੇਉ ਲੈਕੇ । ^੬ਪੰਜਵਾਂ (ਕੰਨ) ਨਾ
ਸੁਣੇ । ^੭ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ । ^੮ਪਾ:-ਕਰਤ ਹੋ । ^੯ਪਾ:-ਕਹੁ ।

‡ਪੰਜ ਬਰਸ ਦੇ ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਕੋਛ ਦੁਕੀ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ?

ਕਰਕ ਦੁਖ^੧ ਦਿਖੇ ਘਨੇਰਾ ॥੩੦॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਤ ਬਿਨ ਰਹੈ, ਗੁਰਤ^੨
ਹਮ ਪਾਵਹਿ । ਨਾਂਹਿ ਤ, ਇਨ ਕੇ ਬੈਸ ਤੇ ਕਰੋਂ ਹੁੰ ਨ ਕਰ ਆਵਹਿ ।
ਲੇਹੁ ਰਜਤਪਣ ਪੰਚਸੈ ਹਮ ਤੇ ਤਤਕਾਲਾ । ਸਰਬ ਆਰਥਲ ਲਗਿ
ਰਹੁ ਸੁਖ ਦੇਹਿ ਬਿਸਾਲਾ^੩ ॥ ੩੧ ॥ ਸੁਨਿ ਦਿਜ ਨੇ ਤੂਸਨਿ ਕਰੀ ਪੁਨ
ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਭਾਖੈ । ‘ਮੋਹਿ ਜਨੇਉ ਕੀ ਸਪਥ ਧਨ ਕਹੈ ਨ ਰਾਖੈ’^੪ ।
ਅਪਰ ਗੀਤਿ ਖਾਤਰਜਮਾ^੫ ਜਿਮ ਹੋਵਹਿ ਤੇਰੀ । ਹਮ ਨਹਿ ਕੂਰ ਬਖ-
ਨਤੇ, ਕਰੋਂ ਚਿੰਤ ਘਨੇਰੀ ॥੩੨॥ ਇਹੁ ਕਰਨੋ ਤੁਝ ਕੋ ਸਗਮ ਨਿਤ ਰਖਹਿ
ਉਛੇਗਾ । ਕਿਸਹੂੰ ਬਿਧਿ ਮੁਖ ਦੀਜੀਏ ਨਹਿ ਦੇਖਹਿ ਗੀਗਾ । ਅਪਰ
ਨ ਕੋ ਰਖਵਾਰ ਹੈ ਤੁਝ ਪਰ ਬਿਸਵਾਸਾ । ਦੇ ਬਿਖ ਮਿਤਕ ਕਰੀਜੀਏ
ਕਹਿ-ਸੁਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ^੬ ॥੩੩॥ ਕੋਇ ਨ ਜਾਨੈ ਬਿਖ ਦਈ ਸਭਿ ਸੁਲ ਪਛਾ-
ਨਹਿ। ਤੋ ਕਹੁ ਨਹਿ ਕਿਹੁ ਭਾਂਤਿ ਡਰ ਹਮ ਪਖ ਕੋ ਠਾਨਹਿ। ਜੇ ਕੋਈ ਤਵ
ਨਾਮ ਲੇ ਡਾਂਟਹੁ ਬਹੁ ਤਾਂਹੀ । ਨਤੁ ਆਵਹੁ ਹਮਰੇ ਸਦਨ ਕਿਸ ਦੇਵਹਿ
ਨਾਂਹੀ^੭ ॥੩੪॥ ਦਰਬ ਲੇਭ ਤੇ ਫਿਰ ਗਯੋ ਦਿਜ ਮੁਢ ਬਡੇਰਾ ਕਹੈ: ‘ਗੀਗ
ਸੁਧਿ ਨਿਤ ਰਖੈ ਲਖਿ ਸੇਖ ਸਵੇਰਾ । ਨਹੀਂ ਅਪਰ ਕੀ ਚੌਕਸੀ^੮ ਲਾਰੀ
ਨਿਜ ਕਾਜਾ ਘਰ ਅੰਤਰਿ ਮੈਂ ਰਾਖਤੇ ਜਹਿ ਸਕਲ ਸਮਾਜਾ’ ॥੩੫॥ ਕਹਿ
ਪ੍ਰਿਥੀਆ ‘ਬਲ ਬੁੱਧਿ ਕਰਿ ਫਲ ਠਾਨਹੁ ਐਸੇ । ਘਰ ਮਹਿ ਬਿਖ ਇਹੁ
ਲਖੈ ਨਹਿ ਗੀਗਾ ਕਿਮ ਜੈਸੇ। ਪੁਨ ਤੁਝ ਕੋ ਕਿਛੁ ਡਰ ਨਹੀਂ ਆਵਹੁ ਮੁਝ
ਪਾਸੁ’। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਿਜ ਦਿਢ ਕਿਯੋ ਸਭਿ ਦੇ ਭਰਵਾਸੁ ॥ ੩੬ ॥ ਅਪਰ
ਬਹੁਤ ਮਸਲਤ ਕਰੀ ਕਹਿ ਲਗਿ ਲਿਖਿ^੯ ਸੋਊ । ਕਪਟ ਕਰਨਿ ਕਹੁ
ਪਾਪਮੈ^{੧੦} ਪਾਪੀ ਬਡ ਦੋਉ । ਬਹੁਤ ਬਾਤ ਪਰਪੱਕਨ ਕਰਿ ਦਿਜ ਗੁਰ ਘਰ
ਆਵਾ। ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਨੇ ਜੋ ਬਿਖ ਦਈ ਸੋ ਸਿਰ ਧਰਿ ਲਜਾਵਾ ॥੩੭॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਪਾਹਨ
ਸੋਂ ਪੀਸਨਿ ਕਰੀ ਅਤਿ ਸੁਖਮ ਤਿਸ ਰਾਤਿ। ਪੁਰੀ ਬਾਂਧਿ ਸਿਰ ਮਹਿ ਧਰੀ-
ਉਠਿਕਰਿ ਦੈਹੋਂ ਪ੍ਰਾਤ-॥੩੮॥ ਰੈਨਸੈਨ ਕਰਿਪਰਿ ਰਹੇ ਐਨਗੁਰੁ ਕੇ ਬਿੱਪੂ।
ਪ੍ਰਾਤ ਹੋਤਿ ਜਾਗਤਿ ਭਏ ਕਰਨੋ ਪਾਪ ਚਹਿ ਛਿੱਪੂ ॥੩੯॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ
ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਰਾਸੇ ‘ਬਿੱਪੂ ਬਿਖ ਦੈਨ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਪੰਚਦਸਮੇ ਅੰਸੂ ॥੧੫॥

^੧ ਪੀੜਾ ਕਰਦਾ ਹੈ । ^੨ ਕਿਹਾ ਹੋਯਾ ਧਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀਗਾ । ^੩ ਤਸੱਲੀ । ^੪ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਸੁਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤਾ ਹੈ । ^੫ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ) ਨਹੀਂ ਦੇਵਾਂਗੇ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ) । ^੬ ਖਬਰਦਾਰੀ । ^੭ (ਮੈਂ) ਲਿਖਾਂ । ^੮ ਪਾਪ ਵਿਚ ਕਪਟ ਕਰਨ ਨੂੰ (ਅ) ਪਾਪ ਰੂਪ ।

੧੬. [ਕੁੱਤਾ ਜ਼ਹਿਰ ਵਾਲਾ ਦਹੀਂ ਖਾ ਮਰ ਗਿਆ] ।

ਏਹਗਾ॥ ਭੁਈ ਪਾਤ ਓਠਿ ਬਿੱਪੁ ਨੈ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਲੇ ਗੋਦਾ ਇਤ ਉਤ
ਲਗਜੈ ਖਿਲਾਵਨੇ ਗੰਗਾ ਦਿਖਤਿਪ੍ਰਮੋਦਾ॥੧॥ ਨਿਸਾਨੀ ਫੰਦਾ॥ ਦਾਸੀ ਦਧਿ ਲਗ-
ਵਤਿ ਭੁਈ ਬਹੁ ਮਧਰ ਮਲਾਈ* । ਅਲਪ ਕਟੋਰਾ ਰਸਤਾ*ਕੋ ਜਿਸ ਮਹਿ
ਨਿਤ ਖਾਈ । ਤਬਿ ਦਿਜ ਨਿਜ ਕਰ ਮੋਂ ਲਿਯੋ ਸਭਿ ਆਖ ਬਚਾਏ॥ ਘਰ
ਉਪਰ ਘਰ*ਗਯੋਤਹਿਨਹਿ ਅਪਰ ਦਿਖਾਏ॥੨॥ ਧਰਜੈ ਕਟੋਰਾ ਤਾਕਮਹਿ*
ਸੋ ਪਰੀ ਨਿਕਾਰੀ॥ ਦਧਿ ਮਹਿ ਦੀਨਸਿ ਝਾਰਿ ਕਰਿ ਬਿਚ ਅੰਗੂਰੀ ਮਾਰੀ ।
ਨੀਕੋ ਦਿਯੋ ਮਿਲਾਇ ਕੈ ਨਹਿ ਲਖੀਅਹਿ ਨਜਾਰੇ॥ ਧਰਕਤਿ ਛਾਤੀ ਤ੍ਰਾਸ
ਕਰਿ, ਇਤ ਉਤਹਿ ਨਿਹਾਰੇ॥੩॥ ਬਿੱਪੁ ਛਿੱਪੁ ਕੋ ਕਰਤਿ ਭਾ ਗਹਿ ਹਾਥ
ਕਟੋਰਾ । ਲਗਜੈ ਪਿਲਾਵਨਿ ਉਪਰੇ ਕਰਿ ਮੁਖ ਕੀ ਓਰਾ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿ-
ਗੋਬਿੰਦ ਸੀ ਸਭਿ ਅੰਤਰਜਾਮੀ॥ ਨਾਕ ਐਂਠ ਫੇਰਜੈ ਬਦਨ ਲਖਿ ਕੈ ਦਿਜ
ਖਾਮੀ*॥੪॥ ਦਿਜ ਨੇ ਬਲ ਤੇ ਮੋਰ ਮੁਖ ਕਿਯ ਸਮੁਖ ਕਟੋਰਾ । ਬਾਕ ਕੂਰ
ਤੇ ਝਿਰਕਤੋ 'ਹਾਉ ਇਤ ਓਰਾ' । ਆਵਹਿ* ਗਹਿ ਲੈ ਜਾਇਗੋ ਨਾਤੂਰ
ਦਧਿਪੀਜੈ॥ ਅਧਿਕ ਮਧੁਰ ਹੈ ਸੁਆਮੇਂ ਨਹਿ ਦੇਰਿਕਰੀਜੈ*॥੫॥ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤਬੈ ਜਾਨਜੈ-ਮਖ ਲਾਵੈ* । ਫਲ ਤੇ ਬਲ ਕੋ ਕਰਤਿ ਹੈ ਬਿਖ
ਦੁਜਨ* ਪਿਲਾਵੈ- । ਨਿਜ ਕਰ ਸੋਂ ਬਿਖ ਦਧੀ ਮਿਲਿ*ਦੀਨੋ ਸੁ ਹਟਾਈ ।
ਨਿਕਟ ਨ ਮੁਖ ਕੋ ਕਰਤਿ ਤੇ ਇਤ ਉਤ ਫਿਰਿ ਜਾਈ॥੬॥ ਬਿੱਪੁ ਕ੍ਰੋਧ ਕੋ
ਕਰਿ ਤਬਹਿ ਤਾਜਤਿ ਝਿੜਕੀਤਾ । ਗਹੇ ਹਾਥ ਦ੍ਰੋਹਾਥ ਇਕ ਬਲ ਸਕਲ
ਕਰੇਤਾ॥ ਦੁਤਿਯ ਹਾਥ ਸੋਂ ਦਧਿ ਗਹਜੈ ਮੁਖ ਬਲ ਕਰਿ ਲਾਯੋਨੇਤ੍ਰ ਦਿਖ-
ਵਤਿ ਲਾਲ ਕਰਿ ਬਡ ਤ੍ਰਾਸ ਉਪਾਯੋ॥੭॥ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਮੁਖ ਬਲ ਧਰੇ
ਚਿੰਘਾਰ ਪੁਕਾਰੀ* । ਸੋਰ ਕਰਜੈ ਉਚੇ ਮਹਾਂ ਰੋਦਤਿ ਰਵ ਭਾਰੀ* । ਦਧੀ
ਲਗਾਈ ਅਧਰ ਸੋਂ ਦਿਜ ਅਧਮ ਸੁ ਜੋਰੇ*॥ ਤਉ ਸ਼ਬਦ ਅਤਿਸਿਸ ਕਰਜੈ
ਇਤ ਉਤ ਮੁਖ ਮੋਰੇ॥੮॥ ਕਰ ਪਕਰੇ ਕਰਿ ਜੋਰ ਸੋਂ ਦਧਿਦਿਸ਼ਿ ਮੁਖਫੇਰੀ
'ਕਜਾ ਹੋਵਡਿ ਹੈ ਤੋਹਿ ਕੋ' ਉਚੇ ਇਮ ਟੇਰੀ*ਜੈ ਨਹਿ ਪੀਵਤਿ ਅਬਿ ਭਲਾ

*ਮਿੱਠੀ ਮਲਾਈ ਵਾਲੀ ਦਹੀਂ । *ਚੀਲੀ ਦਾ । *ਭਾਵ ਦੁਬਾਰੇ ਤੇ । *ਬਾਰੀ ਬਿਚ । *ਬ੍ਰਹਮਣ
ਦੀ ਖੁੰਟਿਆਈ । *ਹਉਅ ਇਸ ਪਾਸਿਓਂ ਆਵੇਗਾ । *ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਲਾਵਦਾ ਹੈ । *ਦੁਜਨ । *ਖੋਟਾ
ਓਵਹੁ ਨਾਲ ਮਿਲੀ ਦਹੀਂ । *ਓਕ ਮਾਰੀ । *ਭਾਰੀ ਅਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਹੋਏ । *ਹੇਠਾਂ ਨਾਲ
ਦਿਜ ਪਾਪੀ ਨੇ ਜੋਰੇ ਜੋਰੀ ।

ਆਵਤਿ ਹੈ ਹਾਉ^੧ । ਗਹਿ ਲੇਵਹਿ, ਛੋਰਹਿ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਤੋ ਚਲਿ ਜਾਉ^੨ ॥੯॥
 ਵੇਰ ਘੋਰ ਬਹੁ ਕਰਤਿ ਹੈ ਕਬਿਹੂੰ ਪਰਚਾਵੈ। ਹਾਥ ਗੀਵ ਦਿਓ ਗਹਿ ਰਹਜੈ
 ਦਧਿ ਸਮੁਖ ਲਿਜਾਵੈ-ਏਕਬਾਰਿ ਕਿਮ ਪੀਯ ਲੇ-ਚਾਹਤਿ ਚਿਤ ਮਾਂਹੀ।
 -ਬਹੁਰ ਕਰਹਿ ਰੋਦਨ ਅਧਿਕ ਮੁਝਰੋ ਡਰ ਨਾਂਹੀ-॥੧੦॥ ਕੰਪਤਿ ਕਰ
 ਤ੍ਰਾਸਤਿ ਰਿਦਾ ਧੀਰਜ ਸਭਿ ਨਾਸ਼ਾ।-ਰੁਦਤਿ ਪਸਾਰਤਿ ਬਦਨ ਜਥਿ
 ਦਧਿ ਕਰਿ ਮੁਖ ਪਾਸਾਪਾਵੈ, ਕਿਮਹੁ ਲੰਘਾਇ ਲੇ ਉਦਰੀਤਰਿ^੩ ਜਾਵੈ ਪੁਨ
 ਚੋਰੀ ਛਪਿ ਜਾਇਗੀ ਕਾਰਜ ਬਨਿ ਆਵੈ-॥ ੧੧ ॥ ਰੁਦਤਿ ਪੁਕਾਰੇ ਉਚ
 ਤਬਿ ਦੇ ਦੂਰਿ ਸੁਨਾਈ। ਸ਼੍ਰੋਨ ਪਰੀ ਧੁਨਿ ਗੀਗਕੇਬੈਠੀਜਿਸ ਬਾਈ। ਆਤੁਰ
 ਸ਼ਬਦ ਦੁਖਾਰਤੋ ਜੋ ਸੁਨੈ ਨ ਜਾਈ। ਦੌਰਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਨਿਕਰ
 ਤੁਰਨ ਚਲਿ ਆਈ॥੧੨॥ ‘ਹਰਿ ਗੁਰਿੰਦ ਕਿਤ ਰੁਦਤਿ ਹੈ ਬਹੁ ਬਜਾਕੁਲ
 ਬਾਨੀ। ਸਨਿਯਤਿ ਉਚ ਪੁਕਾਰਤੋ ਅਤਿ ਸੀਕਟ ਸਾਨੀ’। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਭਾਖਤਿ
 ‘ਪ੍ਰਾਤ ਤੇ’ ਦਿਜ ਗੋਦੀ ਲੀਨੋ। ਉਪਰ ਲੇ ਘਰ ਮਹਿ ਗਯੋ ਕਛੁ ਜਾਇ ਨ
 ਚੀਨੋ’॥੧੩॥ ਹੋਲ ਪਿਖਜੋ ਉਚ ਗੀਗ ਕੇ ਗੁਰ ਦਾਸ^੪ ਪਠਾਯੋ। ‘ਛਿੱਪੁ ਬਿਲੇ-
 ਕਹ ਜਾਇ ਕਰਿ ਕੈਸੇ ਰੁਦਨਾਯੋ’। ਦੌਰਤਿ ਦਾਸ ਖਹੁਚਿਓ ਜਹਿ ਏਕਲ
 ਠਾਂਵੇ’। ਹਾਥ ਬਿਖੇ ਦਧਿ ਲੈ ਰਹਜੈ ਛੋਰੇਕਰਗਾਵੇ’॥੧੪॥ ‘-ਰੁਦਨਾਯੋਕਿਮ’
 ਬਿੱਪੁ ! ਤੁਮ-ਗੁਰ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਪੁਛਾ’। ਕਹਤਿ ਸੁ ‘ਮੈ ਦਧਿ ਪਜਾਵਤੋ’
 ਬੋਲਤਿ ਛਬਿ ਛੁਛਾ’। ‘ਨਹਿ ਪੀਵਤਿ ਇਮ ਜਾਨਿਕੈ ਇਰਕਜੋ ਡਰਪਾਯੋ।
 ਤੂੰ ਭੀ ਪਿਖਿ ਅਬਿ ਖਰੋ ਰਹੁ’ ਪੁਨ ਮੁਖ ਢਿਗ ਲਜਾਯੋ॥੧੫॥ ਹਾਥ ਸਾਥ
 ਤੋ ਹਟਕਿ ਕੈ ਪਿਖਿ ਨਾਕ ਚਵਾਯੋ’। ਦੇਖਿ ਦਾਸ ਨਿਜ ਨੈਨ ਤੇ ਗੁਰ ਤੀਰ
 ਬਤਾਯੋ। ਬਹੁਰ ਪਠਜੋ ‘ਅਬਿ ਜਾਇਕੈ ਆਨਹੁ ਹਮਪਾਸੇ। ਕਜੈ ਨਹਿ, ਪੀਵਤਿ
 ਦਧੀ ਕੋ ਬਡ ਰੁਦਨ ਪ੍ਰਕਾਸੇ’॥੧੬॥ ਦਧਿ ਸਮੇਤ ਆਨਹੁ ਦੁਹਨਿ ਕਜਾ
 ਕਾਰਨ ਹੋਵਾ। ਅਪਨਿ ਹਦੁਰ ਖਵਾਇ ਹੈ, ਦੇਖਹੁ ਕਿਮ ਰੋਵਾ’। ਦਾਸ ਗਯੋ
 ਤਿਨ ਪਾਸ ਪੁਨਿ ਆਨੇ ਗੁਰ ਤੀਰ। ਬਿਨਾਂ ਲਖੇ^੫ ਦਿਜ ਮੁਢਕੇ ਬਿਨਸਜੋ
 ਸਭਿ ਧੀਰਾ॥੧੭॥ ਸ੍ਰੀਗੁਰੁ ਅਰੁ ਗੀਗਾ ਖਰੀ ਨੰਦਨ ਕੋਹੇਰਾ। ਬਲਕਤਿਨੇਤ੍ਰ

^੧ਹਉਆ। ^੨ਪੇਟ ਵਿਚ। ^੩ਸਵੇਰ ਤੋਂ। ^੪ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦਾਸ। ^੫ਇਕੱਲਾ ਖੜਾ ਹੋਸੀ। ^੬ਤਕੜੇ
 ਹਥ (ਫੜੇ ਹੋਏ) ਛੋੜ ਦਿਤੇ। ^੭ਕਿਉਂ ਰੁਵਾਇਆ ਈ ? ^੮ਭਾਵ ਮੂੰਹ ਦਾ ਰੰਗ ਉੱਡਿਆ
 ਹੋਇਆ (ਬ੍ਰਹਮਣ ਦਾ)। ^੯ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਜੀ ਨੇ। ^{੧੦}ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੇ ਲਖੇ
 ਬਿਲੀ ਹੀ।

ਬਿਸਾਲ ਜੁਗ ਜਲ ਭਰਜੇ ਘਨੇਰਾ। ਮੁਖ ਬਜਾਕੁਲ ਕੁਛ ਅਧਰ ਸੋਂ ਦਧਿ
ਲਾਗਿ ਰਹਜੇ ਹੈ। ਸੁਬਕਤਿ ਰੋਦਤਿ^੧ ਅਧਿਕ ਹੀ ਬਹੁ ਕਸ਼ਟ ਲਹਜੇ ਹੈ ॥
੧੯॥ ਪਿਤ ਕੀ ਦਿਸ਼ਾ ਬਿਲੋਕਤੇ ਅਜਮਤ ਤੇ ਜਾਨੈ।—ਦੁਸ਼ਟ ਬਿੱਪੂ ਬਿਖ
ਦੇਤਿ ਹੈ—ਸਮਝਾਵਤਿ ਮਾਨੈ। ਪਕਰ ਬਿਖੈ ਮਨ ਰੀਗ ਕੋ—ਕੁਛ ਕਾਰਣ
ਭਾਰੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਖੋਟੇ ਰੁਦਨ ਨਹਿ ਕੀਨਿ ਅਗਾਰੀ—॥੧੯॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰ-
ਜਨ ਸਭਿ ਜਾਨਿ ਕੈ ਬੁਝਜੇ ਦਿਜ ਤਾਈ। ‘ਕੜੇਂ ਨਹਿ ਪੀਵਤਿ ਦਧੀ ਕੋ
ਬਾਲਕ ਰੁਦਨਾਈ?’। ਬਿੱਪੂ ਭਨਜੇ ‘ਨਿਤ ਪਿਯਤ ਜਿਮ ਤਿਮ ਆਜ
ਪਿਲਾਵੈ। ਕਰਤਿ ਹਟਾਵਨਿ ਹਾਥ ਤੇ ਜਬਿ ਮੁਖ ਢਿਗ ਲਜਾਵੈ’॥੨੦॥ ਮੁਖ
ਢੇਰਤਿ ਨਹਿ ਸਮੁਖ ਹੂੰ ਮੈਂ ਕਹਿ ਡਰਪਾਯੋ। ਰੁਦਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਚਾਨਕੈ ਕਿਮ
ਨਹੀਂ ਲਖਾਯੋ’। ਭਨਜੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਸੁਨਿ ਸਕਲ ‘ਅਬਿ ਨਿਕਟ ਹਮਾਰੀ।
ਦਧੀ ਪਿਲਾਵਹੁ ਸਹਿਜ ਸੋਂ ਹੁਇ ਸਿਸੁ ਅਨੁਸਾਰੀ’॥੨੧॥ ਇੰਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੇ
ਬਾਕ ਸੁਨਿ ਦਿਜ ਉਰ ਹਰਖਾਯੋ।—ਦੇਵੈਂ ਬਿਖ ਇਨ ਦੇਖਤੇ ਅਵਸਰ ਸੁਭ
ਪਾਯੋ। ਕਪਟ ਨ ਮੇਰੇ ਅਬਿ ਲਖਹਿ ਸੁਭ ਕਾਰਜ ਹੋਵਾ। ਜਾਨਹਿਗੇ ਮ੍ਰਿਤੁ
ਸੂਲ ਤੇ ਦਧਿ ਸਭਿ ਨੇ ਜੋਵਾ—॥੨੨॥ ਤਬਿ ਧੀਰਜਧਰਿ ਦਧੀ ਕੋ ਮੁਖ ਕੇ ਢਿਗ
ਢੇਵਾ^੨।—ਪੀਵਹਿਗੇ ਅਬਿ, ਮ੍ਰਿਤੁ ਹੋਇ—ਡਰ ਉਰ ਤੇ ਖੋਵਾ। ਭ੍ਰਿਕੁਟੀ ਕੁਟਲ^੩
ਚਢਾਇ ਕਰਿ ਦ੍ਰਿਗ ਕੂਰ ਦਿਖਾਏ^੪। ਹਟਕਜੇ ਬਾਸਨ ਹਾਥ ਤੇ’ ਰਿਸ
ਕੁਛ ਉਪਜਾਏ॥੨੩॥ ਹੋਰਿਗੁਬੰਦ ਜਬਿ ਇੰਮ ਕਰੀ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਜਾਨੀ।
—ਕਪਟ ਦਧੀ ਮਹਿ ਕੁਛ ਕਰਜੇ ਦਿਜਦੁਰਮਤਿ ਠਾਨੀ—। ਲੇਕਰਿ ਅਪਨੀ
ਗੋਦ ਮਹਿ ਪ੍ਰਿਯ ਨੰਦ^੫ ਬਿਠਾਯੋ। ਦ੍ਰਿਗ ਪੌਛਤਿ ਦੇ ਪਸਾਰਕੋ ਮੁਖ ਮਧੁਰ
ਅਲਾਯੋ ॥ ੨੪ ॥ ਦਿਜ ਕਰ ਤੇ ਦਧਿ ਕਰ ਲਈ ਪਸਾਵਨ ਪਨ ਲਾਗੇ।
ਹਰਖਤਿ ਦਿਜ ਭੀ ਕਹਤਿ ਹੈ ‘ਕਰੀਅਹਿ ਮੁਖ ਆਗੇ’। ਜਬਹਿ ਕਟੋਰਾ
ਢਿਗਬਦਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨੇ ਕੀਨੋ। ਨੀਚ ਬਿਲੋਚਨ ਕਰਿ ਰਹੇ ਹਟਕਜੇ, ਨਹਿ
ਪੀਨੋ^੬ ॥੨੫॥ ਦਿਖਿ ਦਿਜ ਬਿਸਮੈ ਹੁਇ ਰਹਜੇ—ਅਜਮਤ ਇਨ ਮਾਂਹੀ।
ਦਧੀ ਸਦੋਸ਼^੭ ਪਛਾਨਿ ਕੈ ਲਾਵਤਿ ਮੁਖ ਨਾਂਹੀ। ਕੁਛ ਹੁਇ ਜਾਇ ਨ ਅਸ

^੧‘ਭੁਸਕਾਰੇ ਮਾਰਕੇ ਰੋਂਦੇ ਹਨ।’ ^੨‘ਰੀਗ’ ਦਾ ਮਨ ਪਕੜ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਭਾਵ ਸੋਚ ਫੁਰੀ।

^੩‘ਕਿਉਂ’ ਅਚਾਨਕ ਹੋਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀਦਾ। ^੪‘ਕੋਲ ਕੀਤਾ।’ ^੫‘ਭਾਵ’ ਟੋਢੀਆਂ।

^੬‘ਭਾਵ’ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੇ। ^੭‘ਬਰਤਨ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਪਰੇ ਕੀਤਾ।’ ^੮‘ਪਿਆਰਾ ਪੁੱਤ੍ਰ’

‘ਹੋੜ ਦਿਤਾ ਤੇ ਪੀਤਾ ਨਾਂ।’ ^੯‘ਦੁਸ਼ਟ ਵਾਲੀ ਦਹੀਂ’।

ਅਬੈ ਮਨ ਕਪਟ ਉਘਾਰੈ—। ਤ੍ਰਸਤਿ ਭਯੋ ਪੁਨ ਮਨ ਬਿਖੈ ਬਹੁ ਗਟੀ
 ਬਿਚਾਰੈ ॥੨੬॥ ਅਲਪ ਜਾਤਿ ਕੂਕਰ ਹੁਤੋ ਪਿਸਤਾ ਕਹਿ ਜਾਂਹੀ। ਜਿਸ
 ਪ੍ਰਯੋਕ ਪਰ ਗੁਰ ਬਿਰਹਿ ਤਿਸ ਤਰੈ ਰਹਾਹੀ। ਵਹਿਰ ਚਲਤਿ ਕਿਤ ਸੰਗ
 ਹੁਇ ਪਗ ਪੰਕਜ ਤੀਰਾ। ਰਹਤਿ ਹਦੂਰ ਸਦੀਵ ਹੀ ਜਿਹ ਭਾਗ ਗਹੀਰਾ
 ॥੨੭॥ ਕਰਨੋ ਹਕਾਰਨ ਸ੍ਰਾਨਕੋ ਪਰਯੋਕ ਤਰੈ ਹੈ। ਨਿਕਸਨੋ ਪੂੰਛ ਹਿਲਾਵਤੋ
 ਦ੍ਰਿਗ ਸਮੁਖ ਕਰੇ ਹੈ। ਤਿਸ ਕੇ ਬਾਸਨ ਗੁਰੂ ਨੇ ਦਧਿ ਕਰ ਤੇ ਪਾਈ।
 ਸੁੰਘਤਿ ਹੀ ਤਿਸਤੇ ਹਟਨੋ ਮੁਖ ਤਨਕ ਨ ਲਾਈ ॥੨੮॥ ਅਜਮਤ ਗੁਰ ਕੇ
 ਸ੍ਰਾਨ ਮਹਿ ਜੂਠੋ ਨਿਤ ਖੈਰੈ। ਬਿਖ ਜਾਨੀ ਅਚਵੀ ਨਹੀਂ ਗੁਰ ਕੇ ਸਮਝੈ
 ਹੈ। ਸਿਰ ਹਿਲਾਇ ਖਰਕਾਇ ਕੈ ਅਪਨੇ ਜੁਗ ਕਾਨਾ—ਬਿਖ ਸਮੇਤ ਇਹੁ
 ਦਧੀ ਹੈ ਮੈਂ ਕਰੈਂ ਨ ਖਾਨਾ ॥੨੯॥ ਅਪ ਗਤਿ ਮੇਰੀ ਹੋਇਗੀ, ਖੋਟੀ ਮ੍ਰਿਤੁ
 ਪਾਵੈਂ। ਦੁਸ਼ਟ ਦਿਜਾਧਮ ਕੀ ਕ੍ਰਿਤ ਕੈਸੇ ਇਸ ਖਾਵੈਂ—ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰਤਿ ਕੋ
 ਪਰਖ ਕੈ ਗੁਰਬਾਕ ਅਲਾਏ। ‘ਤੂੰ ਹਮਰੇ ਨਿਤ ਸੰਗ ਹੈਂ ਇਤ ਉਤ ਸਭਿ
 ਥਾਏ ॥੩੦॥ ਨਹਿ ਬਿਛਰਹਿ ਸੁਭ ਹੋਇ ਗਤਿ ਸੰਦੇਹ ਨ ਕੀਜੈ। ਬਿਦਤਹਿ
 ਕਪਟ ਜਿ ਦੁਸ਼ਟ ਹੈ ਦਧਿ ਅਬਿ ਸਭਿ ਪੀਜੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗੁਰਤੇ ਸੁਨਤਿ
 ਤਜਿ ਮ੍ਰਿਤੁ ਕੋ ਤ੍ਰਾਸਾ। ਬਿਨ ਬਿਲੇਬ ਸਭਿ ਹੀ ਦਧੀ ਪੀ ਕਰਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਸਾ
 ॥੩੧॥ ਬੈਠਿ ਗਈ ਗੰਗਾ ਨਿਕਟਿ ਦਿਜ ਦੁਸ਼ਟ ਬਿਠਾਵਾ। ਅਪਰ ਦਾਸ ਸਿਖ
 ਪਾਸ ਗਨ ਬੈਠੇ ਤਿਸ ਥਾਵਾ। ਹੋਰਤਿ ਬਿਸਮਤਿ ਚਿਤ ਸਮਸਤ ਕਾਰਣ
 ਕਜਾ ਹੋਈ। ਬਿੱਪੂ ਬਦਨ ਤਬਿ ਪੀਤ ਭਾ ਸਭਿ ਧੀਰਜ ਖੋਈ ॥੩੨॥—ਧਰਾ
 ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨੋ ਜਾਇ ਨਹਿ, ਨਭ ਉੱਡਨੋ ਨ ਜਾਈ। ਕਪਟ ਖੁਟਾਈ ਕ੍ਰਿਤੀ ਮਮ
 ਸਭਿਹੁ ਲਖਿ ਪਾਈ—। ਧਰਿ ਮੁਖ ਮੈਨ ਬਿਲੋਕਤੇ ਬੋਲਤਿ ਨਹਿ ਕੋਈ।
 ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਧੰਨਿ ਗੁਰ ਉਰ ਸਭਿ ਸੁਧਿ ਹੋਈ ॥੩੩॥ ਘਟੀ ਏਕ ਮਹਿ ਸ੍ਰਾਨ
 ਸੋ ਗਿਰ ਪਰਜੋ ਜੁ ਠਾਂਢਾ। ਤਰਫਤਿ ਮਾਰਤਿ ਪਗਨਿ ਕਹੁ ਸੰਕਟ ਬਡ
 ਥਾਵਾ। ਲਾਗੁਲ ਅੰਠਤਿ ਬੈਠਿ ਕਬਿ ਪੈਠਤਿ ਘਰ ਜਾਈ। ਸ਼ਬਦ ਕਰਤਿ
 ਕਬਿ ਆਇ ਕੈ ਆਗੈਲਿਟ ਜਾਈ ॥੩੪॥ ਲਾਲ ਬਿਲੋਚਨ ਹੁਇ ਗਏਵਜਾ—
 ਕੁਲਤਾ ਪਾਏ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੰਕਟ ਲਹਨੋ ਸਭਿ ਕੇ ਅਗੁਵਾਏ। ਕੇਤਿਕ

‘ਹੁਣ ਅੋਸੀ ਕੁਛ (ਗੱਲ) ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ।’ ਛੋਟੇ (ਕੱਦ ਵਾਲੀ) ਜਾਤ ਦਾ। ‘ਤਿਸ (ਕੁੱਤੇ)
 ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਵਿਚ।’ ਖਾਂਦਾ ਸੀ। ‘ਪਾਪੀ ਬ੍ਰਹਮਣ’। ‘ਭਾਵ ਕੁੱਤਾ ਦਹੀਂ ਪੀ ਗਿਆ।’ ‘ਪੂੰਛ
 ਅਕੜਾਇ ਹੈ।’ ‘ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਘਰ ਵਿਚ ਜਾਕੇ।’

ਚਿਰ ਮਹਿ ਮਰਿ ਰਹੈ ਮੁਖ ਦੀਨਿ ਪਸਾਰੇ। ਦਿਤ ਨਿਕਾਸੇ ਵਹਿਰ ਕੋ ਗਿਰ
ਗੁਰੁ ਅਗਾਰੇ॥੩੫॥ ਪਗ ਪੈਕਜ ਤਬਿ ਆਪਨੋ ਕੁਕਰ ਕੇਛਾਵਾਗਯੋ ਬਿਕੁੰਠ
ਬਿਬਾਨ ਚਢਿ ਉਤਮ ਪਦ ਪਾਵਾ। ਸਭਿ ਦੇਖਤਿ ਵਿਸਮਾਇਗੋ ਕਰਿ
ਹਾਂਹਾਕਾਰਾ। ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਉਬਰੇ ਭਲੇ ਜਨ ਸੁਖਦ ਉਦਾਰਾ ॥ ੩੬ ॥

ਇਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੁਰਜ। ਚਿੰਨ੍ਹੇ ਤਿਤੀਆਂ ਗਾਏ - ਬਿਖ ਦੇਣ ਪੁੰਨ ਕਰਨਨੇ ਭਾਖ ਚਿੰਨ੍ਹੇ ॥ ੧੬ ॥

੧੭. [ਮਰੇ ਇਜ ਨੂੰ ਸਿਵਾਉਣਾ ਤੇ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੁਣਨਾ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਜਾਨਿ ਖੋਠ ਦਿਜ ਦੁਸਟ ਕੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸਹਿ ਨ ਸਕਾਇ। ਰੋਧ
ਕਰੈ ਦੇਖਤਿ ਭਏ ਜਬਹਿ ਸੁਨ ਮ੍ਰਿਤੁ ਪਾਇ॥੧॥ ਕਥਿਤ॥ 'ਜੈਸੇ ਦੁਖ ਪਾਯੋ
ਸੁਨ ਦੁਜਨ ਮਹਾਨ ਦਿਜ। ਭਯੋ ਪ੍ਰਾਨ ਹਾਨ ਅਬਿ ਹੋਰਤਿ ਅਗਾਰੀ ਤੋਹਿ।
ਤੈਸੇ ਪਾਇ ਸੇਕਟ ਬਿਸਾਲ ਤਾਤਕਾਲ ਫਲ, ਮੁਰਖ ਅਜਾਨ। ਜਾਨਿ ਤੇਰੇ
ਤਨ ਨਾਸ ਹੋਹਿ'। ਐਸੇ ਗੁਰ ਬੈਨ ਭਨੇ ਸੁਨੇ ਸੁਨ ਮੂਢ ਬਿੱਪ੍ਰ, ਉਠਨੇ ਸੁਲ
ਭੋਹੀ ਛਿਨ ਗਿਰਨੈ ਧਰ ਭਯੋ ਮੋਹਿ'। ਲਿਟਤਿ ਕਰਤਿ 'ਹਾਇ ਹਾਇ, ਨ
ਸਹਾਇ ਅਬਿ' ਪਰਨੇ ਅਰਿਰਾਇ' ਦੁਖ ਪਾਇ ਜੋ ਧਰਤਿ ਦੋਹਿ ॥੨॥ ਏਕ
ਘਟੀ ਸੁਲ ਭਯੋ, ਸੇਕਟ ਬਿਸਾਲ ਦਯੋ, ਫੇਰ ਮਰਿ ਗਯੋ ਹਾਥ ਪਾਇਨਿ'
ਪਸਾਰਿ ਕਰਿ। ਮਰੇ ਦੋਉ ਹੋਰਿ ਕਰਿ, ਬਿਸਮੇ ਬਡੇਰ ਸਭਿ ਕਹੈ ਬਾਕ
ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਬਚਾਯੋ ਹਿਤ ਧਾਰਿ ਕਰਿ। ਪਾਪੀ ਇਨ ਕੀਨ ਕਹਾਂ ਠਾਨਿਕੈ
ਕਪਟ ਮਹਾਂ ਬਿਖ ਕੋ ਪਿਲਾਇ ਰਹਾ, ਪੀਓ ਨ, ਪੁਕਾਰ ਕਰਿ'। ਅੰਸ ਜਗ-
ਦੀਸ਼ ਕੀ ਸ਼ਰੀਰ ਧਰਨੇ ਆਇ ਕਰਿ, ਨੀਦਨ ਤੁਮਾਰੇ ਕਰਮਾਤ ਕੋਉਦਾਰ
ਕਰਿ ॥੩॥ ਆਪ ਅਵਤਾਰ ਤੁਮ ਸਮ ਜਾਯੋ ਆਤਮਜ', ਅਪਰ ਜਿ ਹੋਤਿ
ਮਰਿ ਦੇਤਿ ਨ ਬਚਤਿ ਹੈ। ਲੇਗਯੋ ਇਕਾਕੀ, ਬਿਖ ਪਾਇ ਕੈ ਦਧੀ ਕੋ ਮੂਢ
ਓਜ ਤੇ ਪਿਲਾਇ ਰਹਨੇ, ਕਜੇਂ ਹੂੰ ਨ ਅਚਤਿ ਹੈ'। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕੀਨਿ
ਜਤਨ ਬਿਲੇਦ ਆਪ, ਮਾਰਨੇ ਮਹਾਂ ਪਾਪੀ, ਪਾਪ ਪਾਵਕ ਤਚਤਿ ਹੈ'।
ਆਜ ਭੀ ਜਨਮ ਨਯੋ ਭਯੋ ਬਡੇ ਭਾਗ ਜੁਤ, ਉਘਰਿਓ ਕਪਟ ਕੈਸੇ ਮੂਢ
ਤੇ ਪਚਤਿ ਹੈ' ॥ ੪ ॥ ਕੀਨਿ ਕਜੇਂ ਕੁਕਰਮ ਅਧਰਮੀ ਭਰਮ ਕਰਿ ਕੈਨੇ
ਸਿਖਲਾਯੋ ਬਿਖ ਦੇ ਕੈ ਸਿਸੁ ਮਾਰਨੇ। ਮਹਾਂ ਦੁਰਬੁਧੀ ਨਹੀਂ ਪਾਪ ਕੀ

੧ ਦਾਸੀ ਦੇ। ੨ ਜਣ ਲੇ। ੩ ਉਸੇ ਖਿਨ ਸੁਲ ਉਠਿਆ ਤੇ ਮੁਢਲਤ ਹੋਕੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਡਿਕ ਪਿਆ।

੪ ਅਚਤਾ ਕਰਕੇ। ੫ ਪੇਰਾਂ ਨੂੰ। ੬ ਪੁਕਾਰ ਕੀਤੀ (ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਚਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੇ)। ੭ (ਆਪਣੇ)

ਵਰਗਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਸਪੁੱਤ੍ਰ। ੮ ਨੀ ਪੀਤੀ (ਸ਼੍ਰੀ ਬਾਲਕ ਜੀ ਨੇ)। ੯ ਅਗਨੀ ਵਿਚ ਤਪਦਾ ਹੈ।

੧੦ ਮੂਰਖ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਪਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਕਪਟ ਲਾਭੀ ਦੁਖ ਸਕਿ

ਪਛਾਨ ਕਰੀ, ਦਿਸ ਕੇ ਜਨਮ, ਪੈ ਚੰਡਾਰ ਕ੍ਰਿਤ ਕਾਰਨੇ । ਜੈਸੇ
ਕਾਸ ਕਰਜੇ ਤੈਸੇ ਪਾਯੋ ਹੈ ਬਿਲੇਬ ਬਿਨ, ਮੁਰਖ ਮਹਾਨ ਕੀਨਿ ਕਾਹੂੰ ਨੇ
ਸਿਖਾਰਨੇ । ਪਰਜੇ ਹੈ ਕੁਰੂਪ ਹੋਰਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤਿਸੀ ਬੇਰ ਸ਼ਬਦ ਬਨਾਯੋ
ਫੇਰ ਕੀਨਸਿ ਉਚਾਰਨੇ ॥ ੫ ॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਾਯਾਯ ॥ ਫੇਰਉ ਮਹਲਾ ੫ ॥

ਲੇਪੁ ਨ ਲਾਗੇ ਤਿਲਕਾ ਮੂਲਿ ॥ ਦੁਸਟ ਬ੍ਰਾਹਮਣੁ ਮੁਖਾ ਹੋਇਕੇ ਸੁਲ ॥ ੧ ॥

ਹਰਿ ਜਨ ਰਾਖੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮਿ ਆਪਿ ॥ ਪਾਪੀ ਮੁਖਾ ਗੁਰ ਖਰਤਾਪਿ ॥ ੧ ॥ ਰਹਉ ॥

ਅਪਣਾ ਖਸਮੁ ਜਨਿ ਆਪਿ ਧਿਆਇਆ ॥ ਇਅਣਾ ਖਾਪੀ ਓਹੁ ਆਪਿ

ਪਚਾਇਆ ॥ ੨ ॥ ਪ੍ਰਭ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਅਪਣੇ ਦਾਸ ਕਾ ਰਖਵਾਲਾ ॥ ਨਿੰਦਕ ਕਾ ਮਾਥਾ

ਈਹਾ ਉਹਾ ਕਾਲਾ ॥ ੩ ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ ਕੀ ਪਰਮੇਸਰਿ ਸੁਣੀ ਅਰਦਾਸਿ ॥ ਮਲੇਛੁ

ਪਾਪੀ ਪਚਿਆ ਭਇਆ ਨਿਰਾਸੁ ॥ ੪ ॥ ੯ ॥

ਕਾਇਤ॥ਪਾਪੀ ਦਿਜ ਮਰਜੇ, ਸੁਲ ਕਰਜੇ ਈਸ਼ ਮਹਾਰਾਜ ਪਰਜੇ ਫਲ ਭਰਜੇ
ਦੁਖ, ਜੀਵਬੇਕੀ ਹਾਨਕੀਨਿ । ਜੈਸੇ ਮਾਤ ਪਿਤ ਨਿਜਪੁੱਤ ਕੋ ਬਚਾਇ ਲੈਤਿ
ਤੈਸੇ ਨਿਜ ਦਾਸਕੋ ਭਯੋਹੈ ਰਖਵਾਰ ਚੀਨਿ । ਨਿੰਦਕ ਹਮਾਰੇ ਜੇ ਬਰੀਕਨਿ
ਕਲੇਕ ਮਹਾ, ਕਾਰੋ ਮੁਖ ਕਾਰਸ ਪਖਾਰੇ ਤੇ ਨ ਹੋਇਹੀਨ । ਦਿਨੋਦਿਨ ਹੈ
ਸਵਾਈ ਪ੍ਰਭੁ ਨੇ ਲਗਾਈ ਅਸ ਕੁਲ ਤੇ ਨ ਜਾਇ ਅਪਜਸ ਯੋਂ ਕਮਾਇ
ਲੀਨਿ ॥ ੬ ॥ ਦਾਸ ਸਿੱਖ ਬਿੰਦ ਦੇਖਿ ਨਿੰਦਤਿ ਅਸ਼ੋਖ ਤਾਸ-ਕਲੁਖ ਬਿਸ਼ੇਖ
ਕੀਨਿ, ਕੌਨੇ ਸਿਖਲਾਇ ਕਰਿ । ਕਾਕੇ ਬਿਨ ਪ੍ਰੇਰੇ ਕੌਂ ਕਰਤਿ ਦਿਸ ਲੈਭ
ਬਿਨ ?-ਸਭਿਨਿ ਕੋ ਮਨ ਇਮ ਆਵੈ ਬਿਸਮਾਇ ਕਰਿ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ
ਚੰਦ ਆਰਜਾ ਬਿਲੇਦ ਇਨ, ਕੌਨ ਪ੍ਰਾਨ ਭੰਗ ਸਕੈ ਪ੍ਰਭੁ ਜੇ ਸਹਾਇ
ਕਰਿ । ਦਾਸਨ ਕੇ ਗੋਪ ਤਾਸ ਨੰਦ ਕੋ ਉਬਾਰੋ ਕੌਂ ਨ, ਭਯੋ ਅਵਤਾਰ
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਆਇ ਕਰਿ ॥ ੭ ॥ ਕੂਕਰ ਬਿਲੇਕ ਕਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੋ ਕਰਤਿ
ਗੁਰ, ਗੁਨ ਕੋ ਉਚਰ ਕਰਿ ਦਾਸਨਿ ਸੁਨਾਯੋ ਹੈ । 'ਰਹਜੇ ਹਮ ਸੰਗ, ਜਬਿ
ਬੈਠਤਿ ਪ੍ਰਯੋਕ ਪਰ, ਤਰੇ ਰਹੈ ਪਰ', ਨਹਿ ਅਪਰ ਸਿਧਾਯੋ ਗੋਪਨਹੀ ਕੋ
ਪਾਵਤਿ ਨਿਹਾਰਤਿ ਉਠਤਿ ਚਲੈ, ਖਰੇ ਹੋਰਿ ਖਰੇ ਰਹੈ ਲਾਗੁਲ ਹਿਲਾਯੋ
ਹੈ । ਐਸੇ ਮਤਵਾਨ ਸੁਨ ਦੁਲਭ ਨ ਆਵੈ ਪਾਨ ਆਗਾ ਦੀਨਿ ਖੰਫਨ ਸੋਂ
ਛਿੱਤ ਮੇ ਦਬਾਯੋਹੈ ॥ ੮ ॥ ਪਰਜੇ ਦਿਜ ਹੋਰਿ, ਫੇਰ ਰੀਗਾ ਕਰ ਜੋਰ ਕਹੈ 'ਮਰਜੇ
ਇਹ ਪਾਪੀ, ਪੈ ਪ੍ਰਗਟ ਪਾਪ ਭਯੋ ਨਾਹਿ । ਕੌਨ ਹੋਤ ਬਿਖ ਦੇਯ ਮਾਰਜੇ ਚਹੈ

‘ਬੁਝੇ ਦਾ ਕੌਮ ਕੀਤਾ । ‘ਭਾਵ ਮਰ ਗਿਆ । ‘ਮਹਾਂ ਕਲੇਕ ਰੂਪ ਕਾਲਖ ਨਾਲ ਮੂੰਹ
ਕਾਲਾ ਹੈ ਧੋਤਿਆ ਕਾਲਖ ਨਹੀਂ ਉਤਰੇਗੀ । ‘ਕਸਦੇ ਪ੍ਰੇਰੇ ਬਿਨ । ‘ਰੱਖਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ
[ਸਿਸ਼, ਗੋਪ=ਰੱਖਣਕ] । ‘ਉਠਾ ਪਿਆ ਰਹੇ ।

ਨੈਦ ਮੇਰੇ, ਯਾਕੋ ਕੌਨ ਕਾਜ ਹੋਤਿ ਠਾਨੈ ਪਾਪ ਜਿਸੀ ਚਾਹਿ? ਕੈਧੋ ਸਿਖ-
ਲਾਯੋ ਕਿਨ, ਬਨੇ ਜੋਊਦੁਸ਼ਮਨ, ਆਗੈ ਉਤਪਾਤ ਕੀਨਿ, ਬਸਤਿ ਵਡਾਲੀ
ਮਾਂਹਿ? ਨਿਰਨੈ ਭਯੋ ਨ ਏਹਿ, ਸਭਿਕੋ ਸੈਦੇਹਰਹਜੇ, ਗਯੋ ਤਨਾਗ ਦੇਹਿਕੋ
ਬਤਾਇਦੇਹਿ ਬਾਤ ਯਾਹਿ॥੬॥ ਆਪਕੋ ਬਚਨਤੇ ਉਠਜੋਹੈ ਸਲ, ਮਰਜੋਏਹਿ
ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ, ਜਿਵਾਵੇ, ਨਹਿ ਮਾਰਨ ਕਰੀਜੀਏ । ਏਕ ਦਿਜ ਦੇਹਿ ਦੂਜੇ ਖੋਇ
ਹੈ ਸੈਦੇਹ ਸਭਿ, ਛਲ ਕੋ ਬਤਾਇ ਦੇਹਿ, ਬੁਝਿ ਇਸ ਲੀਜੀਏ । ਸਭਿ ਕੋ
ਪ੍ਰਤੀਤਿ ਆਇ, ਦੇਸ ਗੋ ਸੁਨਾਇ, ਨਹਿ ਗੋਪ ਕੋ ਰਖਾਇ, ਇਸ ਮੁੱਖ ਤੇ
ਸੁਨੀਜੀਏ । ਆਪ ਕੋ ਸ਼ਰੀਕ ਬਿਨ ਪਾਪ ਅਸ ਕਰੈ ਕੌਨ, ਤਉ ਬਿੰਦ
ਲੋਕਨ ਮੈਂ ਦਿਜਤੇ ਕਹੀਜੀਏ॥੭॥ ਐਰਸੁਨੋ ਬਾਤ, ਲੋਕਨੀਦਾਕੋ ਬਖਾਨ
ਕਰੈਂ ਬਿਪ੍ਰ ਮਾਰਨੋ ਧਾਮ ਬਿਖੈ, ਭੇਦ ਨ ਸਕੈਂਗੋਜਾਨਿ। ਧੇਨੁ ਦਿਜ ਰੱਛਕਹੈ
ਬਿਰਦ ਤੁਮਾਰੇ ਭਾਰੇ, ਛਮੇ ਅਪਰਾਧ ਆਪ ਪਾਪੀ ਪੈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੋਠਾਨ। ਸਹਜ
ਸੁਭਾਵ ਹੈ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਬਿਸਾਲ ਧਰੇ, ਬਿਨੈ ਮੇਰੀ ਮਾਨੀਏ, ਸਦੀਵ ਤੁਮ
ਰਾਖੇ ਮਾਨ। ਕਰਨੋ ਜਿਮ ਭਰਨੋ ਤਿਮ, ਮਰਨੋ ਧਰਿ ਪਰਨੋ ਅਬਿ ਭਰਨੋ ਨ
ਸ਼ਰੀਕ ਟਰਨੋ ਜਰਨੋ ਨ ਹਰਨੋ ਨ ਮਾਨ॥੮॥ ਗੰਗਾ ਕੋ ਬਚਨ ਸੁਨਿ
ਬੋਲੇ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ, 'ਪਾਪੀ ਦੰਡ ਦੇਨਿ ਜੋਗ ਦੋਸ਼ ਨ ਪਛਾਨ ਕੋਇ'।
ਬਾਲਕ ਹਤਨਿ ਪੁਨ ਨਿਮਕ ਹਮਾਰੇ ਖਾਇ, ਫੇਰ ਗੁਰੂਧਾਮ ਕੋ ਅਦਾਇਬ
ਨ ਕੀਨਿ ਜੋਇ। ਐਸੇ ਬਡੇ ਕਲਮਲਧਾਰੀ ਨ ਗਿਲਾਨ ਮਨ, ਕੌਨ ਜਾਨੈ
ਕੈਸੇ ਕੀਨਿ ਮੁਰਖ ਨਿਲਾਜ ਹੋਇ । ਕਜੇਂ ਤੂੰ ਇਮ ਬਾਤ ਕਹੈਂ ਬਿੱਪ੍ਰ ਕੋ
ਜਿਵਾਯੋ ਚਹੈ? ਕਾਸ਼ਟ ਮੈਂ ਪਾਇ ਦਹੈਂ, ਲੇਹਿਛਲਮ੍ਹਿਤੁ ਸੋਇ*॥੯॥ ਗੁਰੂ
ਬਾਕ ਸੁਨਿਕੈ ਬਖਾਨੀ ਗੰਗ ਬਾਨੀ ਪੁਨ, 'ਸੁਨੀ ਮੈਂ ਕਹਾਨੀ ਕਾਨ ਬਡੇ
ਪੁਰਖਾਨ ਕੀ। ਤੁਮ ਸੋਂ ਭਨਤਿ ਨ ਬਨਤਿ ਮਹਾਂਮਤਿ ਆਪ, ਤਉਸੁ ਪ੍ਰਸੰਗ
ਪਾਇ ਕਹੈਂ ਹਠ ਠਾਨਿ ਕੀ। ਦਿਜ ਦੋਸ਼ਵਾਨਹੋਇ ਦੇਹਿ ਕੋ ਨ ਦੋਡਦੇਹਿ'
ਅਪਰ ਅਨੇਕ ਬਿਧਿ ਠਾਨੈ ਜਿਮ ਜਾਨਿ ਕੀ* । ਖੋਟਨਿ ਕੋ ਖੋਟ ਪ੍ਰਗ-

* (ਜਦੋਂ) ਵਸਦੇ ਸੀ । * ਛਿਪਾ ਨਹੀਂ ਹੋਖੇਗਾ । * ਮਾਣ । * ਜਗਿਆ ਨਗਾਂ ਤੇ ਮਫ (ਆਪ ਦਾ)
ਨਹੀਂ ਹਰ ਸਕਿਆ । * ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਾ ਪਛਾਣੇ । * ਨਹੀਂ ਨਫਰਤ ਹੈ ਮਨ ਵਿਚ
ਜਿਸ ਦੇ (ਐਸੇ ਪਾਪ ਕਰਮ ਵਲੋਂ) । * ਦੇਹ (ਮ੍ਰਿਤੂ) ਦਾ ਦੰਡ ਨਾ ਦੇਵੇ । * ਜਿਵੇਂ (ਠੀਕ) ਜਾਣੇ।

* ਅੰਕ ੧੨ ਵਿਚ ਕਵਿ ਜੀ ਨਜਾਉਂ ਦੀ ਗੱਲ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਅੰਕ ੧੩ ਵਿਚ
ਹਿੰਦੂ ਮਤ ਦੀ ਗੱਲ ਲਿਖਦੇ ਹਨ । ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਦਾ ਉਹ ਜੋਰ ਸੀ ਕਿ ਖੁਨ
ਕਲ ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਸਾਨੋਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਮਾਰਦੇ ।

ਠਾਵੈ ਗੋ ਸੁ ਦਿਜ ਜੀਵਿ^੧, ਯਾਂਤੇ ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਸੁ ਮਾਨੋ ਤਿਯ ਬਾਨ ਕੀ^੨॥
 ੧੩॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸੁ ਜਾਨੀ, ਬਿਨੈ ਠਾਨੀ ਮਨ ਮਾਨੀ, ਪੁਨ ਮੀਤੁ ਸਤਿਨਾਮ ਕੋ
 ਪਠਨੋ ਹੈ ਜਲ ਹਾਥ ਲੀਨਿ । ਛਿਰਕਨੈ ਬਦਨ ਪਰ ਸਗਰੇ ਸ਼ਰੀਰ ਢੇਰ,
 ਜੀਵ ਉਠਨੋ ਮੂਢ ਮਤਿ ਕਪਟ ਜੁ ਗੂਢ ਕੀਨਿ* । ਜੈਸੇ ਗਾਢਿ ਨਿੰਦਾ ਮੈਂ
 ਸੁਪਤਿ ਚਿਰਕਾਲ ਹੁਕੋ ਜਾਗਿ ਪਰਨੋ ਤਾਤਕਾਲ ਸਾਰੀ ਸੁਧਿ ਤੈਸੇ ਚੀਨਿ।
 ਹੋਰੇ ਚਹੁ ਓਰ ਬੈਠੇ ਨਰ ਪਰਵਾਰ ਕਰਿ, ਸਿਮਰੀ ਖੁਟਾਈ, ਨਿਜ ਲੋਚਨ
 ਨਿਵਾਇ ਦੀਨਿ॥੧੪॥ ਧਾਰੀ ਉਰ ਸ਼ਰਮ, ਅਧਰਮੀ ਸੋ ਗੁਰੂ ਭਨੈ: 'ਕੈਸੇ ਤੂੰ
 ਭਰਮਕੈ ਕੁਕਰਮ ਕਮਾਯੋ ਹੈ? ਲੀਨਿ ਧਨ ਧਾਨ, ਕੀਨਿ ਖਾਨਪਾਨ ਨੀਕੀ
 ਗੀਤਿ, ਐਸੀ ਬਿਪਰੀਤਿ ਬਿਖੈ ਕਿਮ ਤੂੰ ਲੁਭਾਯੋ ਹੈ? । ਕੌਨ ਕਾਜ ਤੋਹਿ
 ਹੋਤਿ, ਪਾਪਕੋਉਦੋਤਿ ਜਬਿ, ਕੈਧੋਂ ਕੁਛ ਦੀਨਿ ਕਿਨਿ ਪਾਪਸਿਖਲਾਯੋ ਹੈ?।
 ਸਾਚ ਹੀ ਬਤਾਉ, ਨਹਿ ਕੀਜੀਏ ਵਲਾਉ, ਮੂਢ ਛੋਰਨੋ ਤੋਹਿ ਮਾਰਬੇ ਕੋ
 ਯਾਂਨੇ^੩ ਬਖਸ਼ਾਯੋ ਹੈ॥੧੫॥ ਸੁਨਿਕੈਦਿਜਾਧਮ^੪ ਸਮੁਖ ਨ ਕਰਤਿਡੀਠ, ਨੀਠ
 ਨੀਠ ਉਪਰ ਕੋ ਲੋਚਨ ਉਠਾਇ ਹੈ । ਕੰਪਤਿ ਸਰੀਰ, ਉਰ ਧੀਰਜਿ ਨ^੫,
 ਤ੍ਰਾਸ ਮਰਾਭਯੋ ਭਯਭੀਤ^੬ ਕੌਨ ਪੀਰ^੭ ਉਪਜਾਇਹੈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਹੈ ਪਰਨੋ ਤਬਿ
 ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਲਗੀਹੈਗਾਤ, ਮੁਖਮੇਂ ਝਗੁਰ^੮, ਸੀਸ ਪਾਗ ਤੇ ਨੰਗਾਇਹੈ^੯। ਮਾਨਹੁ
 ਨਰਕ ਤੇ ਨਿਕਾਸਿ ਕੋ ਬਿਠਾਯੋ ਅਘੀ, ਪੀਤ ਮੁਖ-ਲੋਟਿਬੇ ਤੇ ਭਯੋ ਬਿਕੁ-
 ਲਾਇਹੈ॥੧੬॥ ਸੁਲ^{੧੦} ਨੇ ਸੀਕਟ ਦੀਯੋ ਸੁਲ^{੧੧} ਜਨੈਂ ਚੁਭੇ ਹੈ ਤਨ, ਭਯੋ
 ਅਸ ਸੁਲ^{੧੨} ਨ ਬਿਲੋਕਨੋ ਜਾਇ ਪਾਤਕੀ । ਬੋਲਨੋ ਹਾਥ ਜੋਰ ਕਰਿ ਚੋਰ
 ਸਮ ਘੋਰ ਅਘੀ, 'ਛੋਰਤੇ ਬਤਾਵੈਂ ਬਾਤੁ ਭਈ ਜਿਮ ਘਾਤਕੀ । ਪ੍ਰਿਥੀਏ
 ਬੁਲਾਯੋ ਮੋਹਿ, ਬੋਲਿ ਕੈ ਲੁਭਾਯੋ ਧੋਹਿ, ਠਾਨੈ ਬਹੁਦੋਹ^{੧੩}, ਕ੍ਰੋਹ^{੧੪} ਮਹਾਂਉਤ-
 ਪਾਤ ਕੀ । ਮੇਰੇ ਸਨਮਾਨ ਕਰਿ, ਮਧੁਰ ਬਖਾਨ ਕਰਿ, ਸੀਛਨਾ ਯੋਂ ਮਹਾਨ
 ਕਰਿ, ਬਾਰਤਾ ਸੁ ਰਾਤਿ ਕੀ^{੧੫}॥੧੭॥-ਪੰਚ ਸੈ ਰਜਤਪਨ ਦੇਵੋਂ ਏਕਥਾਰ

^੧ਜੀਉਂ ਕਰਕੇ । ^੨ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੁਭਾਵ ਦੀ । ^੩ਭਾਵ ਮਾਤ ਗੰਗਾ ਜੀ ਨੇ । ^੪ਪਾਪੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ।
^੫ਨਹੀਂ ਹੈ । ^੬ਸੁਲ । ^੭ਬੱਗ । ^੮ਨੰਗਾ ਹੈ । ^੯ਬਿਆਭੁਲ । ^{੧੦}ਪੇਟ ਪੀੜ । ^{੧੧}ਲੰਮੀ ਕੰਡਾ ।
^{੧੨}ਕਲੇਸ਼ । ^{੧੩}ਵੇਰ । ^{੧੪}ਕ੍ਰੋਧ । ^{੧੫}ਇਹ ਅੱਜ ਰਾਤ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ।

*ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਆਪਣੇ ਪਾਪ ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੁਦਰਤੀ ਬਾਤ ਸੀ,
 ਸਿਰੋਂ ਫੜੇ ਜਾਕੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਣ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਤਰਲਾ ਜ਼ਟੂਚ ਸੱਚ ਦਾ ਇਕਰਾਰ
 ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂਹੀ ਖਿਮੀ ਦਾ ਯਾਚਕ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ । ੧੫॥-ਭਯਭੀਰ ।

ਗਿਨ, ਫੇਰ ਸੁਧਿ ਲੇਉਂ ਤੇਰੀ ਸਦਾ ਗੁਜਰਾਨ ਕੀ—। ਭਾਵੀ ਤਬਿ ਪੋਰੀ
 ਮੋਹਿ, ਮਾਨ ਲੀਨਿ ਭਨੀ ਤਿਨ^੧, ਸੰਖੀਆ ਮੰਗਾਇ ਕਰਿ ਦੀਨ ਨਿਜ
 ਪਾਨਕੀ^੨ । ਲਜਾਯੋ ਮੈਂ ਤਗਰ, ਪੁਰੀ ਬਾਂਧਿ ਕਰਿ ਧਰੀ ਸਿਰ, ਭੋਰ ਹੋਤਿ
 ਦਧਿ ਮੈਂ ਮਿਲਾਈ ਹੋਤ ਖਾਨ ਕੀ^੩। ਮੱਤ ਮੇਰੀ ਹਾਨ ਕੀ^੪, ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਈ ਪਾਪ
 ਠਾਨ ਕੀ, ਕੁਮਾਈ ਯੋਂ ਅਜਾਨ ਕੀ^੫ ਨ ਕੀਨਿ ਬਾਤ ਸਜਾਨ ਕੀ ॥ ੧੮ ॥
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੁਬੰਦ, ਕਰਾਮਾਤ ਮੈਂ ਬਿਲੰਦ, ਜਾਨਿ ਪਾਨ ਤੇ ਹਟਾਇ^੬, ਨਹੀਂ
 ਪਾਨ ਕਰੀ ਤਜਾਗ ਦੀਨਿ। ਦੇਨਿ ਬਿਖ ਕਾਰਨ ਉਚਾਰਨ ਕਰਨੇ ਹੈ ਸਭਿ,
 ਆਪਹੋ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਛਿਮਾ ਛਿਤ ਕੇ ਸਮਾਨ ਚੀਨਿ। ਲੋਭੁ ਕੀਲਹਿਰਨੇ ਕਹਿਰ
 ਉਪਜਾਯੋ ਉਰ, ਪਤਿਤ ਉਧਾਰਨ ਕੋ ਰਾਵਰਿ ਬਿਰਦ ਕੀਨਿ^੭। ਬਖਸ਼ੋ ਮਤਾ
 ਕੋ, ਕਹਨੇ ਸਦਾ ਮੈਂ ਪਤਾ ਕੋ ਅਬਿ, ਕਰੋ ਨ ਭਰੋਸ ਵਾਂਕੋ^੮ ਪਾਪ ਮੈਂ ਪ੍ਰਬੀਨ
 ਪੀਨ^੯ ॥ ੧੯ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨੇ ਸੁਨਿ ਸਾਰ ਭਨਯੋ ਜਬਿ^{੧੦} ਹੋਏ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਬਖ-
 ਨਤਿ ਬੈਨਾ^{੧੧}। ਕੀਨਿ ਖਤਾ ਜਿਨਕੀ ਤੁਝਨੇ ਤਿਨ ਆਗੈ ਬਿਨੈ ਕਰਿ ਹੁੰਮਨ
 ਦੈਨਾ^{੧੨}। ਸੈ ਬਖਸ਼ੈ, ਸ਼ਰਨੀ ਪਰੀਏ, ਅਪਰਾਧ ਅਸਾਧਨ^{੧੩}, ਤੇ ਜਿਨ ਭੈ ਨਾ
 ਮਾਤ ਕੀ ਗੋਦ ਮੈਂ ਬੈਠੇ ਬਿਗਾਜਤਿ ਜਾਹੀ ਕੇ ਨਾਮ ਤੇ ਹੁੰਮਖਦੈਨਾ^{੧੪} ॥ ੨੦ ॥
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬੰਦ ਕੀ ਦਿਸ਼ ਹੈ ਦਿਜ ਬੈਨਤੀ ਵਾਕ ਕਹੇ ਸਮਦਾਈ। ‘ਸੇਵਕ
 ਮੈਂ ਸਭਿ ਸੇਵ ਕਰੋਂ ਤੁਮ, ਦੇਵਨ ਦੇਵ ਸਭੇ ਸਗਰਾਈ^{੧੫}’। ਮੈਂ ਮਤਿਹੀਨ
 ਕਰਨੇ ਅਪਰਾਧ ਛਮੇ ਪ੍ਰਭੁ ਆਪ ਪਦਮੋ ਸ਼ਰਨਾਈ^{੧੬}। ਯੋਂ ਕਹਿਕੇ ਪਗ
 ਪੰਕਜ ਉਪਰ ਸੀਸ ਧਰਨੇ ਪਰਿਕੈ ਅਗਵਾਈ ॥ ੨੧ ॥ ਸੇਮਤ ਸ੍ਰੀ ਪਿਤ ਕੋ
 ਬਿਤ ਜਾਨਿ^{੧੭} ਦਯਾਨਿਧਿਬਾਨ^{੧੮}। ਬਥੈ ਹੁਇ ਆਈ। ਕੀਨਿ ਮਹਾਂਅਪਰਾਧ
 ਜਿਨੇ ਬਖਸ਼ਯੋ ਬਿਨਤੀ ਸੁਨਿਕੈ ਸਹਸਾਈ^{੧੯}। ਨਾਥ^{੨੦} ਨੇ ਹਾਥ ਪਸਾਰ ਤਬੈ
 ਤਿਹ ਮਾਥ ਧਰਨੇ ਦੁਤਿ ਸਾਥ^{੨੧} ਸੁਹਾਈ। ਏਕ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਗੁਰੂ ਬਿਨ
 ਆਨ ਕੇ ਬੀਜ ਕਹਾਂ ਬਛਿਆਈ ॥ ੨੨ ॥ ਐਸੋ ਬਛੋ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨੇ ਜਿਨ
 ਪਾਨਕੇ ਹਾਨ ਲੋ ਕੀਨਿ ਉਪਾਈ^{੨੨}। ਪਾਤਕ ਬਾਲਕ ਘਾਤਕਕੋ ਪੁਨਿਅੰਨ
^੧ਓਸਦੀ ਆਖੀ। ^੨ਆਪਣੀ ਹੱਥੀਂ। ^੩ਖਣ ਲਈ। ^੪ਨਾਥ ਕੀਤੀ। ^੫ਮੈਂ ਮੁਰਖ ਦੀ। ^੬ਜਾਣ
 ਕਰਕੇ, ਹੱਥ ਨਾਲ ਹਟਾ ਦਿੱਤੀ। ^੭ਤੁਸੀਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬਿਰਦ ਬਨਾਯਾ ਹੈ—ਪਤਿਤ ਉਧਾਰਨ।
^੮ਭਾਵ ਪ੍ਰਬੀਣ ਦਾ। ^੯(ਬਾਹਮਨ ਨੇ) ਜਦ ਸੱਚ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ। ^{੧੦}ਦੀਨ ਮਨ ਹੋਕੇ। ^{੧੧}ਅਸਾਧ
 ਅਪ੍ਰਾਧ=ਪੋਰ ਪਾਪ (ਅ)ਅਸਾਧੂਆਂ ਭਾਵ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਤੋਂ। ^{੧੨}ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਦੇਵ ਜਗਤ
 ਦੇ ਬਾਨੇ ਹੋ। ^{੧੩}ਸ਼ਰਨੀ ਆਇ ਕਰਕੇ। ^{੧੪}ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਚਿਤ ਦਿਓ ਜਾਣਕੇ। ^{੧੫}ਸੁਭਾਵ।
^{੧੬}ਜੇਤੀ। ^{੧੭}ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬੰਦ ਜੀ। ^{੧੮}ਸ੍ਰੀਦੇਵਤਾ ਨਾਲ। ^{੧੯}ਪ੍ਰਭ ਹਨਨ ਦਾ ਉਪਾਉ ਬੀਤਾ।

ਤੇ ਲੌਨ ਗੁਰੁ ਘਰ ਖਾਈ । ਸੋ ਤਤਕਾਲ ਬਿਨੈ ਸੁਨਿ ਕੈ ਕਰਿ ਦੀਨੈ
ਨਿਹਾਲ ਪਿਥੈਂ ਸਮੁਦਾਈ॥ਏਕ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ਼ ਗੁਰੂ ਬਿਨ ਆਨਕੇ ਬੀਚ
ਕਹਾਂ ਬਢਿਆਈ ॥ ੨੩ ॥ ਏਹਗ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਖਸ਼ਨੈ ਸੁ ਦਿਜ ਗੁਰੂ
ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ਼॥ਮਾਤਪਿਤਾ ਦੇਖਤਿ ਅਨੰਦ ਅਰੁਸਿਖਦਾਸ ਸਮਾਜ॥੨੪॥
ਮਹਿਮਾ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਮਾਨ ਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਸੁਖਕੰਦ॥ਗੁਰ ਘਰ ਮਹਿ ਅਵਤਾਰ
ਲਿਖ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਚੰਦ॥੨੫॥ਭਯੋ ਨਰਨ ਸਮੁਦਾਇ ਤਹਿ ਬੈਠਿਰਹੇ
ਪਰਵਾਰ । ਬਿਸਮਹਿ ਅਪਿ ਦੀਰਘ ਪਿਖਨੋ ਬਖਸ਼ਨੋ ਬਹੁਰ ਉਦਾਰ॥੨੬॥
‘ਦਾਤਾ ਹੋਵੈਂ ਅਧਿਕ ਹੀ ਜਬੈ ਤਨੂੰ ਬਲ ਜਾਨੈ’ ਕਰਹਿ ਨਿਹਾਲ ਅਨੇਕ
ਹੀ ਜੋ ਇਨ ਕੇ ਬਿਦਮਾਨ” ॥ ੨੭ ॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਕੀਰਤਿ ਕਰਤਿ
ਭਰਤਿ ਹਰਖ ਉਰ ਬੀਚ । ਕ੍ਰੋਰ* ਜਤਨ ਕੋਈ ਕਰਹੁ ਕਿਮ ਹੁਇ
ਇਨਕੀ ਮੀਚ॥੨੮॥ਧਾਇ ਹਤੀ,ਪੰਨਗ ਹਨਜੋ,ਦਿਜ ਕੋ ਕੀਨ ਬਿਨਾਸ
ਉਲਟ ਪਰਤਿ ਹੈ ਤਿਨਹੁ ਪਰ, ਬੁਰਾ ਜੁ ਚਹਿ ਕਰਿ ਆਸ ॥ ੨੯ ॥

ਗਿਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਤਿੰਨੇ ਤਿੰਨੇ ਵਾਰੇ ‘ਬਿਪ੍ਰ ਮਿਤਰ ਜੀਵਾਡੇ’ ਪੁਰਾਣ ਬਰਛਨੇ ਨਾਮ ਸਪਰਦਸ਼ੀ ਅੰਸੁ ੧੬੭੧॥

੧੮. [ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਦਾ ਵਰਛਨਾ] ।

ਏਹਗ ॥ ਸਗਰੇ ਸੁਨਤਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕੋ ਦਿਜ ਮੁਰਖ ਚਹੂੰ ਓਰ । ਬੋਲੇ ਸ੍ਰੀ
ਅਰਜਨ ਗੁਰੂ‘ਕੀਨ ਜੁ ਤੈਂ ਅਘ ਘੋਰ॥੧॥ਸ੍ਰੀਯਾ॥ਸੋ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਮੁਖ ਪੈ ਕਹਿ
ਹੈ* ਤਿਹ ਦੇਹੁ ਮਨਾਇ ਭਨੀ ਜਿਮ ਬਾਨੀ । ਪੰਚ ਸੈ ਦੇਨਿ ਕਹੇ ਤੁਝਕੋ,
ਬਿਖ ਕੀ ਜਿਮ ਤਾਂਹੀ ਨੇ ਸੀਖਿ ਸਿਖਾਨੀ । ਪਾਪ ਮਤੀ ਜਿਸ ਕੇ ਨਿਤ ਹੈ
ਚਿਤ,ਈਰਖਾ ਆਗਿ ਮੈਂ ਦਾਹਿ ਮਹਾਨੀ । ਸੰਕਟ ਘੋਰ ਘਨੈ ਹੁਇ ਦੇਖਤਿ
ਕੀਰਤਿ ਕੋ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸੁਖ ਹਾਨੀ’॥੨॥ ਬਿਪ੍ਰ ਕਹਨੈ‘ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪੂਰਨ
ਜਨੈਂ ਤਿਸਨੇ ਮੁਝਕੋ ਸਮੁਝਾਈ॥ ਤਨੈਂ ਤਿਸ ਆਨਨ ਪੈ ਉਚਰੈਂ,ਮਮਨਾਸ਼
ਕੀਓ ਅਸ ਸੀਖ ਸਿਖਾਈ । ਮੈਂ ਗੁਜਰਾਨ ਕਰੈਂ ਤੁਮਰੇ ਘਰ, ਭੂਰ ਕਲੇਕ
ਦੀਓ ਦੁਖਦਾਈ । ਭਾਵੀ ਨੇ ਪੂਰਨ ਕੀਨਿ ਬੁਰੇ ਮਹਿ, ਦੋਨਹੁ ਲੋਕ ਮੈਂ
ਲੀਨਿ ਗਵਾਈ’॥੩॥ਏਹਗ॥ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਦਿਜ ਸੋਂ ਕਹਨੈ‘ਮਹਾਂ ਮੂਢ ਕਜਾ
ਕੀਨਿ?।ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਮੋਲ ਕੋ ਪੰਚ ਸਹਸ ਕਰਿ ਦੀਨਿ’॥੪॥ਬਹੁਰਕਹਨੈ
ਸੰਗ ਦਾਸਿ ਕੇ ‘ਧਾਮ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਜਾਇ । ਆਨਹੁ ਸਾਥ ਹਕਾਰ ਕੈ ਲੇਕਰਿ

*ਸੁਖ ਦੇ ਮੇਘ । *ਜਦੋਂ ਸਰੀਰ ਬਲੀ ਤੇ ਜਵਾਨ ਹੋਵੇਗਾ । *ਜੋ ਸਾਹਮਣੇ ਆਵੇਗਾ । *ਮੂੰਹ
ਤੇ ਕਹੇਂਗਾ ? *ਪਲ-ਕੋਟ ।

ਹਮਰੇ ਨਾਇ॥੫॥ਕਥਿੱਤ॥ਕਰੋ ਸਨਮਾਨ ਬੋਲਿ ਮਧੁਰ ਮਹਾਨ ਸਾਇਆਨੋ
 ਹਮ ਧਾਮ ਕੋ ਪਸੰਨਤਾ ਉਪਾਇ ਮਨ'। ਗਯੋ ਸੁਨਿ ਦਾਸ ਬੈਠੇ ਪ੍ਰਿਥੀਆ
 ਅਵਾਸ ਜਿਸ,ਸੀਸ ਕੋ ਨਿਵਾਇ ਅਭਿਬੰਦਨ'ਸੁ ਕੀਨਿ ਤਿਨ। 'ਆਪ ਕੋ
 ਹਕਾਰਨ ਕਰਜੇ ਹੈ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ, ਅਬਿ ਹੀ ਉਠੀਜੈ, ਚਲਿ ਮਿਲੀਏ
 ਬਿਲੇਬ ਬਿਨ'। ਸੁਨਿਕੈ ਹਰਖ ਕਰਿ, ਗਮਨਜੇ ਗੁਰ ਕੇ ਘਰਿ, 'ਮੋਹਿ ਸਾਬ
 ਕਾਜਕੋਨ?' ਬੁਝੈਦਾਸ ਸਾਬ 'ਭਨਿ'॥੬॥ 'ਮੋਹਿਕੈ ਨ ਸੁਧਿਕੋਈ, ਪਠਨੈ
 ਚਲਿ ਆਯੋ ਇਤ' ਐਸੇ ਬਾਤ ਬੋਲਤਿ ਸੁ ਆਯੋ ਗੁਰ ਧਾਮ ਕੋ। ਕੋਠੇ ਮੈਂ
 ਬਿਠਾਯੋ ਦਿਸ'ਬੋਲੀਏ ਨ ਬਾਕ ਤੁਮਹਮਰੇ ਬੁਲਾਏਬਿਨ, ਬੈਠ ਇਕਜਾਮ
 ਕੋ'। ਬਿੱਪੂ ਨੇ ਅਲਾਯੋ, 'ਜਿਮ ਆਪ ਨੇ ਬਤਾਯੋ ਤਿਮ ਕਰੋ, ਬੈਠਿ ਰਹੋ'ਜਬਿ
 ਲੇਹਮਮ ਨਾਮਕੋ। ਤਬਿ ਮੈਂ ਛਪੀ ਨ ਰਾਖੋ, ਜਬਾਰਬ ਸੋਈਭਾਖੋ, ਮੁਕਰ ਨ
 ਏਯਹੈ, ਬਿਥਾਰਜੇ ਜਿਮੁ ਕਾਮ ਕੋ'॥੭॥ ਇਤਨੇ ਮੈਂ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਪਹੁੰਚਜੇ ਗੁਰੁ
 ਪਾਸੇ ਆਨਿ, ਹੇਤ ਸਨਮਾਨ ਕੋ ਉਠੇ ਹੀ ਕੀਨਿ ਬੰਦਨ॥ ਮਧੁਰ ਮਹਾਨਕੋ
 ਬਖਾਨਿਕੈ ਬਿਠਾਯੋ ਤੀਰ, ਆਪ ਤੇ ਅਧਿਕ ਕਰਿ ਜਾਨਿ ਦੁਖਕੋਦਨਾ'।
 ਨੰਮ੍ਰਿ ਹੋਇ ਬੋਲੇ'ਭੂਤਹਮਰੇ ਬਿਸਾਲ ਤੁਮ, ਆਦਰ ਸਥਾਨਸਦਾਕਹੈ'ਹਮ
 ਮੰਦ ਨਾ'॥੮॥ ਦੋਸ਼ ਕੋ ਨ ਲੋਸ਼ ਲਖਿ, ਆਪ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਮ ਜਾਨਤਿਅਸ਼ੇਸ਼
 ਤੁਮ ਬਨਤਿ ਬਿਲੇਦ ਨਾ'॥੯॥ ਬਡੈ ਭੂਤ ਪਿਤਾ ਕੋ ਸਮਾਨ ਜਗ
 ਜਾਨਿਯਤਿ, ਹਿਤ ਕੋ ਕਰਤਿ, ਇਹੀ ਬਾਰਤਾ ਪ੍ਰਮਾਨ ਕੀ। ਬੈਰ ਮਨ ਠਾਨੈ
 ਤੋ ਹਮਾਰੇਸੀਗ ਹੋਹਿ ਤੇਰੇ, ਬਾਲਕ ਅਦੋਸ਼, ਨਹੀਂਮਿੱਤ੍ਰ ਸੱਤ੍ਰ ਜਾਨਕੀ। ਬੋਧੈ
 ਕਾਮੁ ਕੀਨਿ ਬਿਖ ਦਧੀ ਸੋਂ ਦਿਵਾਇ ਦੀਨ, ਬਿੱਪੂ ਕੋ ਲੁੱਭਾਇ ਲੀਨਿ,
 ਪ੍ਰੇਰਜੇ ਦੁਰ ਬਾਨ ਕੀ। ਲਾਜ ਨ ਜਹਾਨ ਕੀ, ਨ ਕੀਨਿ ਕੁਲ ਕਾਨ ਕੀ, ਨ
 ਗੀਤਿ ਦਯਾਵਾਨ ਕੀ, ਨ ਪਾਪ ਕੀ ਪਛਾਨ ਕੀ॥੧੦॥ ਜਮ ਕੋ ਨ ਜਾਨਜੇ ਨ
 ਕਲੰਕ ਕੋ ਪ੍ਰਮਾਨਜੇ, ਹੈ ਅਜਾਨ ਹਿਤ ਹਾਨਜੇ, ਕਾਜ ਠਾਨਜੇ ਮਤਿਮੰਦਕੋ।
 ਰਾਖੇ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਸਹਾਇ ਭਏ ਆਨ ਕਰਿ, ਤੇਰੇ ਮੁਖ ਕਾਲਖ ਲਗਾਈ
 ਜਿਮ ਰੰਦੁ ਕੋ। ਮਿਟੈ ਨ ਪਖਾਰੀ, ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਹੋਇ ਕਾਰੀ ਬਹੁ, ਅਪ-
 ਜਸ ਭਾਰੀ ਦੁਖ ਕਾਰੀ ਲੈਂ ਬਿਲੇਦ ਕੋ'। ਹੀਸਨ ਕੋ ਕੀਚ, ਜਿਮ ਕਾਲਮ:

ਨਮਸਕਾਰ। 'ਕਹੁ'। 'ਦਾਸ-ਬੋਲਿਆ'। 'ਦੁਖ' ਦੇ ਭੱਟਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ। 'ਸੁਭ ਕਹਿੰਦੇ
 ਹਾਂ। 'ਤੁਸੀਂ ਬਠਿ ਨਹੀਂ ਬੈਠਦੇ। 'ਪਿਆਰ ਦੁਰ-ਕੀਤਾਂ। 'ਬਡਾ ਤੇ ਦੁਖਦਾਈ ਅਪਜਸ਼
 ਲਵੇਗਾ।
 *ਪਾ:-ਕਰੋ ਹਮ ਬੰਦਨ।

ਕਮਲ ਬੀਚ, ਤਿਮ ਬੁਧਿ ਨੀਚ ਤੇਰੀ, ਕਰੈਂ ਛੇਦ ਬੰਦ ਕੋ ॥੧੦॥ ਲਾਗਨੇ
 ਏਕ ਅੰਕ ਹੀ ਕਲੇਕ ਮੁਖ ਤੇਰੇ ਅਬਿ, ਰਹੈ ਚਿਰਕਾਲ, ਦਹੈ ਚਿੱਤ ਕੁਲ
 ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ। ਖੋਟੇ ਤੁਝ ਜਾਨੈਂ, ਮੇਨ ਠਾਨੈਂ, ਨ ਬਖਾਨੈਂ ਕਛੁ, ਸੰਗਤਾਂ ਮਝਾਰ
 ਪਛਤਾਵੈਂ ਸੀਸ ਪੁਨਿ ਪੁਨਿ। ਸੁਨੈਂ ਗੁਰਸਿੱਖ, ਦੀਨੀ ਬਾਲਕਕੇ ਬਿਖ ਇਨ,
 ਚਾਹੈਂਗੇ ਨ ਮੁਖ ਪਿਖਿ, ਦੋਸ ਮਹਾਂ ਗੁਨਿ ਗਨਿ। ਨਿੰਦ ਕੇ ਉਚਾਰੈਂ, ਤੇਰੀ
 ਕ੍ਰਿਤ ਕੇ ਧਿਕਾਰੈਂ ਸਭਿ, ਵੈਲੈਜਗ ਸਾਰੈ, ਭਨੈਂ ਆਪਸਮੈਂ ਪੁਨਿ ਪੁਨਿ ॥੧੧॥
 ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਿ ਛੋਭ ਸੋਂ ਹੀਕਾਰ ਧਰਿ ਬੋਲਜੈ ਤਬਿ ਝੁਠੇ ਉਪਾਲੈਤ ਦੇਤਿ ਆਪ
 ਤੇ ਬਨਾਇ ਕਰਿਗਮਰੇ ਬਿਗਾਰਜੇ ਕਹਾਂ ਜਾਂ ਤੇ ਬਿਖ ਦੇਨਿ ਚਹਾ*, ਮੇਰੇ
 ਨਾਮ ਕੋਨ ਲੇਤਿ ਦੈਸ ਉਪਜਾਇ ਕਰਿ?। ਕੋਉ ਨਹਿ ਪ੍ਰੇਰਜੇ ਕਬਿ, ਕੂਰ
 ਕਜੇਂ ਕਹਤਿ ਤੁਮ, ਦੇਖਿ ਨ ਸਕਹੁ ਤੁਹਮਤ* ਦਜੈ ਉਠਾਇਕਰਿਗਾਬਨ
 ਕੇ ਮਲ ਕਰਿ* ਬਾਤਨ ਬਨਾਇ ਲੇਤਿ, ਕੋਨ ਕਰਜੇ ਕਾਮ* ਨਾਮ ਦੀਜੀਏ
 ਸਨਾਇ ਕਰਿ ॥੧੨॥ ਬੋਲੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸੇਵਕ ਉਠਹੁ ਅਬਿ, ਸਾਕੁਰ ਕੇ
 ਛੋਰਿਕੇ* ਕਿਵਾਰੈਂ ਕੇ ਉਘਾਰ ਦੇਹੁ। ਤਾਤਕਾਲ ਉਠਿਕੈ ਨਿਕਾਰਜੇ ਦਿਜ,
 ਬੈਠੈ ਆਇ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕੇ ਸਨਮੁਖ, ਚਪੇ* ਦੇਉ ਚੋਰ ਜੇਹ। ਲੋਚਨ ਕੇ ਜੋਰੈ
 ਨਹਿ, ਬੋਲਜੈ ਮੁਖ ਲੋਰੇ ਨਹਿ, ਛਪੁਨਕੋ* ਟੋਰੈ ਦਾਵ, ਪਾਵਤਿ ਨ ਮਿਸਕੇਹ।
 ਉਘਰਜੈ ਕਪਟ, ਜਾਤਿ ਨਿਘਰਜੈ ਪ੍ਰਿਥੀ ਕੇ ਬੀਚ*, ਮੁਖ ਪੈ ਖੁਠਾਈ ਕੀ
 ਸਰਮ ਬਰਖਾਇ ਮੇਹ* ॥੧੩॥ ਬੋਲਜੈ ਦਿਜ ਮੁਖ! ਕਜੇਂ ਕਰਾਯੇ ਬੈ ਕਪਟ
 ਗੂਢ, ਕੈਸੇ ਗੁਰਬੀਸ ਮੈਂ ਜਨਮ ਤੁਮ ਲੀਨਿਓ?। ਆਪ ਪਾਪ ਕੂਪ ਮੈਂ
 ਭੁਬਤਿ ਮੋਕੇ ਸੰਗ ਗਹਿ, ਕਰਾਮਾਤ ਸਾਹਿਬ ਸੋਂ ਬੈਰ ਬਡ ਕੀਨਿਓ। ਕਿਮ

* (ਤੂੰ ਐਉਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ) ਹੀਸਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਕਤ (ਯਾ ਜਿਵੇਂ) ਕਮਲ ਵਿੱਚ ਕਾਈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੇਰੀ
 ਬੁੱਧੀ ਨੀਚ ਹੈ ਜੋ ਤੂੰ ਛਲਵਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। [ਕਾਲਮਾ=ਕਾਈ] ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ
 ਹੀਸ ਤੇ ਕਮਲ ਵੱਤ ਮੇਲ ਰਹਤ ਤੇ ਕਾਈ ਰਹਤ ਹੈ, ਪਰ ਤੂੰ ਮੇਲ ਤੇ ਕਾਈ ਵਤ ਹੈ। ਹੀਸ ਤੇ
 ਕਮਲ ਮੇਲ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲੇ ਕਾਲੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਉਹ ਅੱਥਲ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੁਹੰਦੇ ਨਹੀਂ ਜੋ
 ਛੁਹਣ ਤਾਂ ਉਪ੍ਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਰਮਲਤਾ ਅਛਾਦਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਜੇਸੇ ਫੁਰਮਾਜਾ
 ਹੈ:- 'ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਨਿਰਮਲ ਤੇ ਨਿਰਮਲਾ॥ ਜੇਸੇ ਮੇਲੁ ਨ ਲਾਗੈ ਜਲਾ॥' 'ਇਕਵਾਰਗੀ
 ਹੀ। *ਉਸ। *ਭਾਵ ਜਿਵੇਂ ਮਦਾਰੀ ਹੱਥ ਮਲਕੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਰਚ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। *ਕਿਸਨੇ (ਇਹ) ਕੰਮ
 (ਜ਼ਹਿਰ ਦੇਣ ਦਾ) ਕੀਤਾ ਹੈ। *ਕੁੰਭਾ ਖੋਲ੍ਹਕੇ। *ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੋਏ। *ਲੁਕਾਏ ਦਾ।
 *ਬਹਾਨਾ ਕੱਢੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ। *ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ ਨਿੱਘਰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। *ਭਾਵ, ਮੁਕੁਬਾ।

*ਪਾ-ਬਹਾ।

ਲਿਖਹੋ ਗੇ ਦੁਉ ਲੋਕ ਸੁਖ ਖੇ ਗੇ, ਸਭਿ ਨਿੰਦਾ ਜੁਤ ਹੋਗੇ, ਦੁਖ ਭੋਗੋਗੇ*,
 ਮਲੀਨਿਓ॥ ਮੁਕਰਤਿ ਕੈਸੇ? ਮੇ ਸੋਂਕਹਯੋ ਗਤਿ ਜੈਸੇ ਅਥਿ ਸਭਿਨਿ ਮੈਂ ਤੈਸੇ
 ਕਹੁ, ਪਾਪ ਮੈਂ ਪ੍ਰਥੀਨਿਓ॥੧੪॥ ਸੁਨਿਕੈ ਕੁਟਲ ਬਡੋਕ ਪਟਨ ਮਾਨੈ, ਪੁਨਿ
 ਲੋਚਨ ਨ ਨੀਚ ਕਰੈ, ਬੋਲਤਿ ਕਠੋਰ ਬੈਨ। 'ਕਹਾਂ ਭਯੋ ਦਿਜਕੋ ਸਿਖਾਇ
 ਕੇ ਕਹਾਯੋ ਕੂਰ, ਉਪਾਲੀਭ ਦੇਤਿ, ਤਪਤਾਵੈ ਮਨ ਮੋਹਿ ਭੈ ਨ। ਨਿੰਦਾ ਕੋ
 ਬਿਥਾਰੈ ਜਗ, ਲੋਕਨ ਮੈਂ ਬਨੈ ਠਗ, ਆਪ ਕੋ ਪਜਾਵੈ, ਅਗ ਪਾਸ ਤੇ'
 ਦਰਬ ਲੈਨ। ਕਰੈ ਉਤਪਾਤਿ, ਮੈਂ ਨ ਡਰੋਂ ਇਨ ਬਾਤਨਿ ਤੇ, ਘਾਤਨਿ ਬਨਾਵੈ
 ਸਗਰੇਨ ਕੋ ਸੁਨਾਇ ਦੇਨਿ॥੧੫॥ ਜਾਨ ਬਡੋਢੀਨੁ, ਅਵਿਲੋਕਕੈ ਨਿਠੁਰ
 ਡੀਠ, - ਪਾਪ ਯਾਕੋ ਮੀਠ ਹੈ - ਬਿਚਾਰਯੋ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ। - ਔਗੁਨ ਕਰਤ
 ਨਹੀਂ ਲਾਜ ਕੋ ਧਰਤਿ, ਪੁਨਿ ਬਕਤਿ ਕਠੋਰ, ਬਨੈ ਬਾਤਨ ਮੈਂ ਸੁਰਜਨ।
 ਆਨਨ ਪੈ ਭਨੈ ਦਿਜ, ਮਾਨਤਿ ਨ, ਕਰੈ ਜਿਵ, ਉਲਟੇ ਸੁ ਕ੍ਰੋਧ ਹੋਤਿ
 'ਦੁਰਮਤਿ ਦੁਰਜਨ। ਜਾਂਕੈ ਹਿਤ ਪਾਪ ਧਰੈ, ਔਗੁਨ ਅਨੇਕ ਕਰੈ ਸੋ
 ਤੋ ਨਹੀਂ ਪਾਵੈ ਦਈ ਗੁਰਤਾ ਜੁ ਗੁਰ ਜਨ-॥੧੬॥ ਫੇਰ ਬੋਲਯੋ ਪਾਪਮਤਿ
 'ਅਥਿ ਲੋ ਨ ਕੀਨ ਕੁਛ, ਉਦਮ ਕਰੈ ਹੋਂ ਅਸ ਅਧਿਕ ਬਿਚਾਰਿਕੈ। ਪੁੱਤ੍ਰ
 ਕੇ ਸਮੇਤ ਤੋਹਿ ਜਮ ਕੇ ਨਿਕੇਤ ਪਠੋਂ ਕੋਉ ਦਿਨ ਬੀਤ, ਲੇਹੁ ਠੀਕ ਉਰ-
 ਧਾਰਿਕੈ। ਮੈਂ ਤੋ ਬਡੋ ਪੁਤ ਤਜਾਗ ਦੀਨਸਿ ਪਿਤਾ ਨੈ ਆਪ, ਬੈਸ ਮੈਂ ਅਲਪ
 ਲੀਨਿ ਗੁਰਤਾ ਹੀਕਾਰਕੈ। ਕੋਈ ਤੋ ਕਰੈ ਗੋ ਨਜਾਇ, ਕੈਸੇ ਕੇ ਅੰਨਜਾਇ
 ਹੋਇ ਨਾਤੁਰ ਅੰਧੋਰ ਪਰੈ ਜਗ ਅਬਿਚਾਰ ਕੈ॥੧੭॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਬਖਾਨੀ
 'ਕੁਛ ਨਈ ਨਹਿ ਗੀਤਿ ਠਾਨੀ, ਆਇ ਹੂ ਤੇ ਚਲੀ ਆਇ ਬਿਦਤ ਜਗਤ
 ਹੈ। ਭਯੋ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਸਪੁੱਤ੍ਰ ਦੋਇ ਮਹਾਂ ਮਤ' ਸੇਵਾ ਨਹਿ ਲਗੇ, ਲੀਨਿ
 ਸੇਵਾ ਜੋ ਲਗਤਿ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਗੁਰੁ ਅੰਗਦ ਉਦਾਰਚਿਤ ਗਜਾਨ ਰੂਪ ਦੋਨੋ
 ਸੁਤ ਦੀਨਿ ਨਹੀਂ, ਲੀਨਿ ਜੋ ਭਗਤਿ ਹੈ। ਤੀਜੇ ਗੁਰੁ ਅਮਰ ਬਿਰਾਜੈ, ਤਿਨ
 ਦੋਇ ਨੰਦ ਛੁਛੇ ਰਹੇ, ਆਨ ਥਾਨ' ਜੋਤਿ ਸੁ ਜਗਤਿ ਹੈ॥੧੮॥ ਚੌਥੇ ਗੁਰੁ
 ਰਾਮਦਾਸ ਪਰਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਵਾਨ, ਸੇਵਾ ਕਰੀ ਜਾਨਿਕੈ ਬਿਠਾਇ ਗਾਦੀ

* ਮੁਰਖਾ ਤੋਂ। * ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਨਾਵਣ ਲਈ ਦਾਉ ਰਚਾਇ ਹੈ। * ਚਤੁਰ। * ਬਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।

* ਮਹਾਂ ਮੱਤ ਹੋਇ। ਲੀ ਲਈ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ) ਜੋ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਰਹੇ (ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ)।

* ਲੀਤੀ (ਉਸਨੇ) ਜੋ ਭਗਤ ਸੀ। * ਗੱਦੀ ਬੈਠੇ। * ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ। * ਜਾ ਜਗੀ ਹੈ।

* ਪਾਸ-ਭੋਲੀਗੀ।

ਹਮ ਕੋਜਥਾ ਜੋਗ ਜਾਨੈ, ਕੋ ਅਜੋਗ ਕੋ ਬਖਾਨੈ ਇਸੁ, ਜਹੁ ਕਹਾ ਮਾਨੈ
 ਨਹਿ ਪਾਵੈ ਅਥਿ ਤੁਮ ਕੋ । ਈਰਖਾ ਕਰੇ ਤੇ ਏਕ ਰਿਦੇ ਕੋ ਸੰਤਾਪ ਲੋਹਿ,
 ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਪਾਇ ਦੁਖਿ, ਪਾਇ ਨਹੀ ਸਮ ਕੋ । ਜਤਨ ਅਨੇਕ ਤੇ ਬਿਬੇਕ
 ਹੀਨ ਗੁਰੂ ਹੈ ਨ, ਕੈਸੇ ਭਾਰ ਧਾਰਿ ਹੈ, ਬਿਚਾਰ, ਤਜਾਰਾ ਗਮ ਕੋ॥੧੯॥
 ਸੁਨਿ ਕੈ ਸੁ ਪਾਯੋ ਦੁਖਿ, ਬੋਲਯੋ ਕਰਿ ਲਾਲ ਮੁਖਿ ਬੈਠਨਿ ਨ ਦੇਉ ਸੁਖਿ
 ਬਾਤਿ ਜੋ ਬਨਾਈ ਅਥਿਲਘਨ ਕੋ ਪਾਸ ਤੇ ਖਸੈਟਤੋ ਜੋ ਬਲੀ ਹੋਇ ਜੈਸੇ
 ਕੈਸੇ ਮਾਰ ਲੇਤਿ, ਜਾਨਤਿ ਹੈ ਲੋਕ ਸਥਿ । ਪਿਤਾ ਕੀ ਕਰੀ ਕੋ ਫੇਰ ਦੇਤਿ
 ਹੈ ਸੁ ਬਲ ਪਾਇ, ਤਿਸੀ ਅਨੁਸਾਰ ਬਨ ਜਾਤਿ ਹੈ ਕਹੈ ਜੁ ਸਾਂਥਿਨਿ ਬਲ
 ਪੈ ਫੇਰੈ ਕੋਨ, ਮੈਂਤੇ ਰਹਯੋ ਮੈਨਿ ਧਰਿ, ਦੇਖਿ ਹੈਂ ਤਮਾਸੋ ਅਥਿ ਜੋਰਿ ਕਰਿ
 ਲੇਉ ਜਥਿ॥੨੦॥ ਬਲੀਜੇ ਅਨੀਤਿ ਕਰੈ, ਮਤਿ ਬਿਪ੍ਰੀਤ ਧਰੈ, ਤਾਂਕੋ ਪ੍ਰਭੂ
 ਹਰੈ, ਹਾਰ ਜਾਤਿ ਹੈ ਹੀਕਾਰ ਤੇ । ਭਯੋ ਹਰਣਾਖਸ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਸੋ ਵਿਰੋਧੀ
 ਬਡੋ, ਇੰਦੁ ਕੋ ਨਿਕਾਸ ਦੀਨਿ ਆਧੁ ਪ੍ਰਹਾਰ ਤੇ । ਸਹਿ ਨ ਸਕਹਿ ਜਗ-
 ਤੇਸੁ ਨਰਸਿੰਘ ਭਯੋ ਲਾਗੀ ਨ ਬਿਲੇਬ ਕੁਛ ਨਖਨ ਸੋ ਮਾਰਤੇ । ਖਹੁਰ
 ਸਗੀਵ ਸੰਗ ਬਾਲੀ ਬਲ ਕੀਨਿ ਮਹਾਂ, ਰਾਮਚੰਦ ਆਗੇ ਨਹੀਂ ਅਟਕਿਓ
 ਬਿਦਾਰਤੇ॥੨੧॥ ਕਪਟ ਪ੍ਰਬੀਨ! ਏਪੁਰਾਤਨ ਕਹਾਨੀ ਸੁਨਿ, ਔਰਭਯੰਗਵਨ
 ਬਿਸਾਲ ਬਲਵਾਨ ਹੈ। ਜਹਾਂਕਹਾਂ ਓਜ ਤੇ ਅਨੀਤਿ ਮਹਾਠਾਨੀ ਜਗ, ਇੰਦੁ
 ਆਦਿ ਦੇਵ, ਨਰ ਦੇਵਨ ਕੋ ਹਾਨ ਹੈ। ਤਪਸੀ ਸੁ ਬੰਸਧਾਰਿ ਰਾਘਵ ਬਿਸ਼ੇਸ਼
 ਬਲ ਕੁਟੇਬ ਅਸੇਸ ਜੁਤ ਕੀਨ ਅਵਸਾਨ ਹੈ। ਗੰਜਨ ਗਰਬ, ਰਿਪੁ ਭੰਜਨ
 ਬਿਲੇਦ ਓਜ, ਰੰਜਨ ਭਗਤ ਮਧੁਸੂਦਨ ਕੀ ਬਾਨ ਹੈ॥੨੨॥ ਪਾਪਮਤੀ !
 ਔਰ ਸੁਨਿ ਗੁਨਿ ਮਧੁ ਸੂਦਨ ਕੇ, ਭਯੋ ਹੈ ਦੁਜੋਧਨ ਨਰੇਸ਼ ਕੋਰਵਾਨ ਕੋ
 ਪਾਂਡਵ ਨਿਕਾਰਿਕੇ ਹੀਕਾਰ ਕੋ ਉਦਾਰ ਕਰਿ, ਸਾਰੋ ਰਾਜ ਲੀਨਿ ਜਾਨੈ
 ਮੋਹਿ ਨ ਸਮਾਨ ਕੋ॥ ਬਲ ਤੇ ਅਨੀਤਿ ਕਰਿ, ਬੁਧਿ ਬਿਪ੍ਰੀਤ ਕਰਿ, ਭਾਨੁਜ
 ਕੋ ਮੀਤ ਕਰਿ ਮਹਾਂ ਮਨ ਮਾਨ ਕੋ । ਜੰਗ ਬੀਚ ਹਾਰਜੋ, ਮਾਰ ਭਾਰਜੋ, ਨ
 ਸੰਭਾਰਜੋ ਬਲ, ਕੋਨ ਨ ਬਿਦਾਰਜੋ ਜੋ ਹੀਕਾਰਜੋ ਅਘ ਠਾਨਿ ਕੋ॥੨੩॥ ਬਡੇ

‘ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ।’ ਕਿਵੇਂ (ਗੁਰਤਾ ੯) ਭਾਰ ਨੂੰ ਧਾਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ‘ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਬੋਲੇ।’ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਮਾਰਕੇ। ‘ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ, (ਅ) ਬ੍ਰਹਮਣਾਂ ਨੂੰ (ੲ) ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ।’ ਰਾਮਚੰਦਰ। ‘ਸਾਰੇ ਕੁਟੰਬ ਸਣੇ (ਰਾਵਨ ਨੂੰ) ਨਾਸ਼ ਕੀਤਾ।’ ਬੜੇ ਬਲੀ ਵੇਰੀ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨਾ। ‘ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨਾ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੋਦਤ ਦੀ ਬਾਨ ਹੈ।’ ਕੋਰਵਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ। ‘ਮੇਰੇ ਤੁੱਲ ਕੇਈ ਨਹੀਂ।’ ਕਰਣ ਨੂੰ।

ਬਡੇ ਗਿਨੈ ਲਘੁ ਭਏ ਤਿਨ ਕੋਨ ਭਨੈ, ਦੁੱਜਨ ਗੁਮਾਨੀ ਹਨੈ, ਬਾਨ ਭਗ-
ਵਾਨ ਕੀ। ਤੂੰ ਤੋਂ ਏਕ ਜੀਤ ਕਹਾਂ ਬਲ ਕੇ ਗਰਬ ਧਰੈਂ, ਬਾਂਕੋ ਰੋਮ ਹੋਇ ਹੈ
ਨ ਜਤਨ ਮਹਾਨ ਕੀ। ਸਗਰੇ ਤੁਰਕ ਮਿਲਿ ਆਵੈਂ ਨ ਗੁਰਾਈ ਪਾਵੈਂ
ਬਾਦ ਸਭਿ ਜਾਵੈਂ, ਪਛੁਤਾਵੈਂ ਹਿਤ ਹਾਨ ਕੀ। ਐਸੇ ਮਨ ਜਾਨਿ ਕੈ, ਬਿਚਾਰ
ਉਰ ਠਾਨਿਕੈ, ਸਮਝ ਲੇਹੁ ਸਜਾਨਿ ਕੈ, ਸਮਾਨ ਮਤਿਵਾਨ ਕੀ॥ ੨੪॥
ਏਹਗਾ॥ ਰਕਤ ਨੈਨ ਦੁਰਬੈਨ ਕਹਿ, ਭੈ ਨ ਹਮੇ, ਫਲ ਐਨ॥ ਪਾਇ ਹੈਂ ਨ
ਕੁਛ ਲਾਭਕੋ, ਰੈਨ ਸੈਨ ਕਰਿਚੈਨ॥ ੨੫॥ ਕਾਝਿ॥ ਸੁਨਿਜਰ ਗਯੋ, ਦੁਖਬਿਯੋ
ਤਪਤਯੋ ਉਰ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਕਹਤਿ ਭਯੋ ਆਖੈ ਕਰਿ ਲਾਲਕੋ। 'ਪ੍ਰਿਥੀਆ
ਕਹਾਵੈਂ ਤਬ, ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੇ ਸਮੇਤ ਜਬਿ ਤੁਮਰੋ ਬਿਨਾਸ ਕਰੈਂ, ਸਾਲਤਿ ਬਿਸਾਲ
ਕੋ'। ਜਾਇ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਮੈਂ ਪੁਕਾਰੈਂ ਜਹਾਂਗੀਰ ਆਗੈ, ਸਗਰੀ ਅਨੀਤ
ਕੋ ਸੁਨਾਵੈਂ ਤੋਹਿ ਹਾਲ ਕੋ। ਮੈਂ ਤੋਂ ਠਾਨਿ ਠਾਲ ਕੋ, ਨ ਆਨਜੇ ਇਤ
ਖਮਾਲਕੋ, ਕਰੈਂ ਸੁ ਅਥਿਘਾਲਿ ਕੋ ਤੁਰਕਪਠੈਂ ਜਾਲਕੋ॥ ੨੬॥ ਭਾਰਜਾਤਨੁ ਜ
ਕੇ ਸਮੇਤ ਤਿਸੀ ਬਾਨ ਬੈਠਿ ਪਕਰ ਮੰਗਾਉਂ ਖੇਦ ਸਾਬ ਤਤਕਾਲ ਕੋ।
ਦੁਖਤਿ ਪੁਕਾਰੈਂ ਜਬਿ, ਛੁਟਬੋ ਨਹੋਇਕਿ ਮ, ਤਬਿਫਲਪੈਰੈਂ ਮੇਰੀਆਂ ਖਭਈ
ਲਾਲ ਕੋ ਗੁਰਤਾ ਨ ਛੋਰੈਂ ਫੇਰ ਲੈਹੋਂ ਕਰਿ ਜੋਰ ਮਹਾਂ, ਸੁਖ ਸੋਂ ਸੁਪਤ ਸਿੰਘ
ਛੇਰਜੈ ਤੋਂ ਕਰਾਲ ਕੋ। ਜੈਸੇ ਹਾਥ ਨਾਲ ਕੋ 'ਪਕਰ ਲੇ ਬਿਸਾਲ ਕੋ ਨ ਜਾਨੈ
ਬਿਖੀ ਬਜਾਲ ਕੋ', ਸੁ ਐਸੇ ਜਾਨ ਹਾਲ ਕੋ॥ ੨੭॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਬਖਾਨੀ 'ਜਗ-
ਦੀਸ ਜਿਮ ਠਾਨੀ ਬਿਧਿ, ਸੋਈ ਹਮ ਮਾਨੀ ਸੁਖ ਖਾਨੀ ਮਨ ਜਾਨਿ ਕੈ।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਇਨ ਪੈਤ੍ਰ ਹੈਂ ਬਿਲੇਦ ਬਲੀ, ਪੀਥ ਕੋ ਪੁਕਾਸੈ ਗੋ
ਬਿਸਾਲ ਤੇਜ ਸਾਨ ਕੈ। ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਸਿਖ ਤੇਰੇ ਬੈਸ ਬਨ ਜੈ ਹੈ ਮਿਲਿ, ਪਾਇ
ਅਸ ਹੀਨਤਾ ਜੁ ਭਾਖੈਂ ਤੂੰ ਮਹਾਨ ਕੈ। ਅਚਲ ਕਲੰਕ ਤੇਰੇ ਅਮਿਟ ਮਯੋਕ
ਕੇ ਜਨੈਂ, ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਦੁਖੈਂ ਤੇਰੇ ਦੋਸ ਬੁਰੇ ਮਾਨਿ ਕੈ॥ ੨੮॥ ਏਹਗਾ॥ ਕਰਤਿ
ਪਾਪ ਸੁਕਚਤਿ ਨਹੀਂ ਦੁਰਮਤਿ ਮਤਸਰ ਧਾਰਿ। ਬਨਿ ਬਨਿ ਦੀਨਿ ਸੁ
ਬੇਨਤੀ ਭਾਖਹੁ ਤੁਰਕ ਅਗਾਰ॥ ੨੯॥ ਅਧਿਕ ਸਪਰਧਾ 'ਬਧਿ ਚਲੀ ਕਹਿ

‘(ਤੇਰੇ) ਵਿੰਗਾ ਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਬਡੇ ਜਤਨ ਕੀਰਿਆਂ ਬੀ। ‘ਬੁੱਧੀਵਾਲੀ ਵਾਂਗੂ।
‘ਵਡੇ ਦੁਖਦਾਈ ਨੂੰ। ‘ਮਿਹਨਤ ਕਰਾਂਗਾ। ‘ਕੋਈ। ‘ਵੱਡੇ ਸੱਪ ਨੂੰ। ‘ਭਾਵ ਗੁਰੂ
ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੋਣਗੇ। ‘ਨਾ ਮਿਟਣ ਵਾਲਾ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ। ‘(ਤੇਰੀ ਫੰਸ)
ਦੁਖੇਗੀ। ‘ਈਰਖਾ।

ਸੁਨਿ ਬਾਕ ਕਠੌਰ । ਗਾਰਿ ਦੋਤਿ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਉਠੈ ਗਮਨੈ ਨਿਜ
ਘਰ ਓਰ ॥੩੦॥ ਨਰਕ ਪਰਨ ਕੀ ਕਰਤਿ ਮਤਿ,ਚਿਤਾ ਨਦੀ ਬਿਸਾਲ ।
ਬਹੁਨੈ ਜਾਤਿ ਭੂਬਤਿ ਸਕਲ ਕਲਿਮਲ ਕਲਿਤ ਕਰਾਲ ॥ ੩੧ ॥

ਗਿਣਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਬਿੰਦੇ ਤਿਹਿਥੇ ਤਾਤੇ 'ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਗੁਰ ਬਠਰਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਠਨ ਨਾਮ ਅਛਟਬਧੀ ਅੰਸੂ ॥ ੧੯ ॥

੧੯. [ਮਹਾਂਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣਾ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਗਮਨਤਿ ਧਾਮ ਕੇ ਹਟਿ ਫਿਰ ਠਾਂਵੇ ਹੋਇ।ਕਹਿਨ
ਲਗੈ ਕਰਿ ਕ੍ਰੋਧ ਕੋ'ਧਨ ਦੇ ਤੁਝ ਸਭਿ ਕੋਇ ॥੧॥ ਸ੍ਰੇਯਾ ਛੇਦ ॥ ਸੁਖ ਕੀ
ਨੀਂਦ ਨ ਸੋਵਨਿ ਦੇਵੈ ਕਰਿ ਪੁਕਾਰ ਮੈਂ ਪਕਰਿ ਮੰਗਾਇ । ਸੁਤ ਬਨਿਝਾ
ਜਤ ਖੇਦਤਿ ਕਰਿ ਕੈ ਤੁਰਕਨਿ ਤੋਤੁਝ ਕੇ ਮਰਵਾਇ'।ਮੁਛਨ ਪਰ ਨਿਜ
ਕਰ ਕੇ ਵੇਰਤਿ,'ਤੇ ਮੈਂ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਨਾਮ ਕਹਾਇ।ਮਿਲਿਨਿ ਹੋਇ ਤਬਿ ਹੂੰ
ਤੁਮਰੈ ਸੰਗ,ਰਾਖਹੁ ਧਾਵ ਬਿਸਰ ਜਿਨ ਜਾਇ' ॥੨॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ
ਕਰਨੈ ਧਿਕਾਰਨਿ'ਕਰਮ ਕਰਨਿ ਕੇ ਧਿਕ ਧਿਕ ਤੋਹਿ।ਪੁਨ ਤੋਰੇ ਬਾਕਨਿ
ਕੇ ਧਿਕ ਧਿਕ,ਕਰਨਿ ਪੈਜਕੋਧਿਕ ਧਿਕਹੋਹਿ।ਮੁਖਕੋ ਧਿਕ ਧਿਕ,ਮੁਛਨਿ
ਧਿਕ ਧਿਕ, ਕੁਲ ਕੀ ਰੀਤ ਤਜੀ ਧਿਕ ਜੋਹਿ । ਪਰਹਿ ਨਰਕ ਮਹਿ
ਤਾਰਹਿ ਨਹਿ ਕੈ',ਗਨ ਕਲਿਮਲ ਕਰਿਤਾ ਉਰ ਕ੍ਰੋਹਿ**' ॥੩॥ ਗਮਨੈ
ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਗਾਰਿ ਨਿਕਾਸਤਿ ਸਦਨ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨੈ ਰਿਦਾ ਤਪੰਤਿ । ਗਿਨਤੀ
ਗਿਨਤਿ ਅਨੇਕ ਭਾਂਤਿ ਕੀ-ਨਹਿ ਪੁਰਿ ਬਸੈ-ਚਿਤ ਚਿਤਵੰਤਿ।-ਆਇ

੧.ਭੁੱਲ ਨਾ ਜਾਣਾ । *ਤੇਨੂੰ ਤਾਰੇਗਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ । **ਰਿਦੇ ਦਾ ਕ੍ਰੋਧੀ ।

*ਪਿਛਲੀ ਸਾਰੀ ਬਾਤ ਚੀਤ ਵਿਚ ਕਵਿ ਜੀ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਕਮਾਲ ਹੈ, ਪਰ
ਸੁਖਸਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰਚਨਹਾਰ ਜੀ ਸਹਿਨ ਝੀਲਤਾ ਦੇ ਪੰਜ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਦਾ ਚਸਮਾ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਰੂਪ ਖਿਮਾਂ ਦਾ ਘਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਰਹੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਵਾਕ
ਬਹੁ ਉੱਚੇ ਹੋਣੇ ਹਨ । ਅੱਗੇ ਚੱਲਕੇ ਅੰਸੂ ੨੧ ਅੰਕ ੨੫ ਵਿਖੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਆਖ ਰਹੇ
ਹਨ:-'ਹਮ ਨਹਿ ਬੁਰਾ ਕਹਯੋ ਤਿਸ ਲੇਖ' । ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਅੱਖੀਂ
ਡਿੱਠਾ ਹੈ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਬਤ ਦੱਸਦੇ ਹਨ:-'ਤੇ ਜਨਮਤ ਗੁਰਮਤਿ ਬ੍ਰਹਮ ਪਛਾਣਿਓ' ॥ ਪੁਨ:
ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ 'ਮੇਦਨਿ ਭਰੂ ਸਹਤਾ' ॥ ਪੁਨ: 'ਤਿਹ ਜਨ ਜਾਬਹੁ ਜਗਤੁ ਪਰ ਜਾਨੀਅਤੁ
ਬਾਸੁਰ ਰਾਜਨਿ ਬਾਸੁ ਜਾਕੇ ਹਿਤੁ ਨਾਮ ਸਿਉ ॥ ਪਰਮ ਅਤੀਤੁ ਪਰਮੇਸੁਰ ਕੈ ਚੰਗਿ ਚੰਗੇ
ਬਾਸਨਾ ਤੇ ਬਾਹਰਿ ਪੈ ਵੇਖੀਅਤੁ ਧਾਮ ਸਿਉ ॥ ਅਪਰ ਪਰੰਪਰ ਪੁਰਖ ਸਿਉ ਪ੍ਰੇਮ ਲਾਗੈ
ਬਿਨੁ ਭਗਵੰਤ ਰਸੁ ਨਾਹੀ ਅਉਰੈ ਕਾਮ ਸਿਉ ॥ ਮਥੁਰਾ ਕੇ ਪ੍ਰਭ ਸੁਬਮਯ ਅਰਜਨ ਗੁਰੂ
ਭਗਤਿ ਕੈ ਹੋਤਿ ਪਾਇ ਰਹਿਓ ਮਿਲਿ ਰਾਮ ਸਿਉ ॥ ੩ ॥

ਸੰਗਤਾਂ ਮੁਖ ਪਰ ਮੇਰੇਨਿੰਦਾ ਭਾਖਹਿੰਗੇ ਅਤਨੇਤ। ਸਹੀ ਨ ਜਾਇ, ਬਿਗਾਰ
ਹੋਹਿ ਗੋ, ਪਰਹਿ ਗਰ ਤਿਸ ਕਾਲ ਤੁਰੇਤ॥੪॥ ਤਿਸ ਕੇ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਬਹੁ
ਆਵਹਿ ਅਨਗਨ ਧਨ ਆਨਹਿ ਮਨ ਚਾਇ। ਅਲਪ ਹੋਹਿ ਮੁਝ ਢਿਗ
ਤਬ ਹਾਰੈ ਘਰ ਪ੍ਰਵਿਸਹਿ ਲੁਟਿਨ ਲੈ ਜਾਇ। ਜਹਾਂ ਪ੍ਰਬਲਰਿਪੁ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ
ਢਿਗ ਰਹਿ ਤਹਿ ਤੇ ਕੁਸਲ ਚਹਹਿ ਕਿਸ ਭਾਇ। ਸਰਪ ਸ਼ੇਰ ਕੇ ਜਥਾ
ਸਮੀਪੀ ਇਕ ਦਿਨ ਮਹਿ ਕਬਿਹੂੰ ਬਿਨਸਾਇ ॥ ੫ ॥ ਪੁੱਤੁ ਭਾਰਜਾ ਸੰਗ
ਲਿਚਲਿ ਹੋ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰੀ ਪਹੁੰਚਿ ਇਕ ਬਾਰ। ਸਲਹੀ ਸੋ ਮਿਲਿ ਮਸਲਤ
ਕਰਿਕੈ ਜਹਾਂਗੀਰ ਢਿਗ ਕਰੈ ਪੁਕਾਰ। ਜਹਿ ਮੈਂ ਜਾਉਂ ਸਿੱਖ ਤਹਿ ਮੇਰੇ
ਆਨੈਂਗੇ ਸਭਿਹੀ ਉਪਹਾਰਤਿਨ ਤੇ ਕਰਿਗੁਜਰਾਨ ਨਿਬਾਹੈ ਰਹੇਇਕੱਤੁ
ਸਰਬ ਪਰਵਾਰ-॥੬॥ ਮਿਲਿ ਦਾਰਾ ਸੋ ਮਸਲਤ ਕੀਨਸਿ 'ਨਗਰੀ ਤਜਾਰ
ਚਲਹੁ ਕਿਸਥਾਨ। ਬਢੀ ਸਪਰਧਾ ਹਮਰੀ ਅਤਿਸ਼ੈ ਇਹਾਂ ਬਸਨਮੈਂ ਕੁਸਲ
ਨ ਜਾਨਿ। ਬਡੇ ਬਿਗਾਰ ਭਾਏ ਤੇ ਪੁਰਬ ਗਮਨ ਕਰਹੁ ਇਹ ਮਹਾਂ ਸਿਧਾਨ।
ਤਜਾਰੀ ਕਰਹੁ ਬਿਲੇਬ ਨ ਠਾਨਹੁ, ਨਾਹਿ ਤ ਹੋਇ ਆਨ ਕੀ ਆਨ" ॥
੭॥ ਇਸ ਪੁਕਾਰ ਜਬਿ ਮਤੋ ਮਤਾਯਹੁ ਭਾਗਨਿ ਕੀ ਤਜਾਰੀ ਕਰਿ ਲੀਨਿ।
ਸਰਬ ਪੁਰੀ ਮਹਿ ਚੌਰਾ ਪਰ ਗਯੋ 'ਭਾਜ ਚਲਨੋ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਡਰ ਕੀਨਿ। ਸ੍ਰੀ
ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕੋਬਿਖ ਦੀਨਸਿ, ਉਘਰਨੋ ਕਪਟ, ਲਾਜ ਭਯਭੀਨ'। ਸਾਹਿਬ
ਜਾਏ ਅਜਮਤ ਬਲ ਤੇ ਅਪਨੈ ਆਪ ਬਚਾਯਹੁ ਚੀਨਿ' ॥੮॥ ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ
ਨਰ ਦੁਰਿ ਦੁਰਿ ਕਰਿ ਬਾਤੈ 'ਮਾਰਨਿ ਹਿਤ ਫਲ ਬਲ ਬਡ ਧਾਰਿ'। ਗੁਰ
ਸੁਤ ਮਹਾਂਦੇਵ ਘਰ ਬੈਠੈ ਸੁਨਨੋ ਬੋਲ ਮਹਿ ਸਭਿ ਦੁਰਚਾਰ'। ਕਰ ਮੀਜਤਿ
ਸਿਰ ਧੁਨਿ ਧੁਨਿ ਵੇਰਤਿ-ਕਹਾਂ ਕਰਮ ਕੀਨਸਿ ਬੁਰਿਆਰ'। ਧਨ
ਕਾਰਨ ਦਾਰੁਨ ਕ੍ਰਿਤ ਠਾਨਹਿ ਨਿੰਦਾਬਿਦਤਹਿ ਜਗਤ ਮਝਾਰ-॥੯॥ ਬੈਠਨੋ
ਪਛਤਾਵਤਿ ਘਰ ਅਪਨੈ ਇਤਨੈ ਮਹਿ ਇਕ ਮਾਨਵ ਆਇ। 'ਪ੍ਰਿਥੀਆ
ਸਣ ਪਰਵਾਰ ਤਜਾਰ ਭਾ ਦਿਲੀ ਬਿਖੈ ਪੁਕਾਰੁ ਜਾਇ'। ਕੀਨਿ ਸੁਨਾਵਨਿ,
ਹੋਲ ਉਠਨੋ, ਤਥਿ, ਤੁਰਨ ਪਗ ਪਨਹੀ ਕੇ ਪਾਇਗਯੋ ਉਤਾਇਲ ਕਰਿਕੈ
'ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਬੈਠੀ (ਮੰਗਤਿ) ਹੋਵੇਗੀ ਤਦ ਮੈਂ ਹਾਰ ਜਾਵਾਂਗਾ। 'ਨੇੜੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ। 'ਹੋਰ ਦੀ
ਹੋਰ (ਅ) ਪਲ ਵਿਚ ਹੋਰ (ਕੁਛ) ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਸੁਧ ਪਾਠ 'ਆਨ ਕੀ ਹਾਨਿ' ਲੰਗਦਾਹੈ,
ਭਾਵ ਇਸਤ ਦੀ ਹਲੀ ਹੋਵੇਗੀ। 'ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ। 'ਸ਼ਰਮ ਤੇ ਡਰ ਨਾਲ ਭਰਿਆ। 'ਫੁਪ
ਫੁਪ ਕੇ। 'ਮਾੜਾ ਕੰਮ। 'ਹੱਥ ਮਲਕੇ। 'ਢਿੱਲਾ ਭੋਭਣਾ, ਭਾਵ ਚਿਤ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਨ ਰਹਿਆ।
[ਹਿੰਦੀ, ਢਾਰਨਾਂ, ਚੋਰਨ=ਤੁਹਲਣਾ, ਢਾਲਨਾ]। 'ਭੈੜੇ ਨੇ।

ਬਰਜਨਿ^੧ ਸਰਲ ਰਿਦਾ ਜਿਹ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ॥੧੦॥ ਦਸਕ ਦਾਸ ਜਿਹ
ਸਾਥ ਗਏ ਚਲਿ ਦੇਖਨੇ ਘਰ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕੋ ਜਾਇ। ਅਸਵਾਰੀ ਗਨ ਤਜਾਰੀ
ਹੋਵਤਿ ਸਭਿ ਵਸਤੁ ਕੇ ਭਾਰ ਬੰਧਾਇ। ਸਕਲ ਸਕਟ ਮਹਿ ਲਾਦਤਿ
ਸਾਭਤਿ ਹੋਰਤਿ ਲੋਕ ਖਰੇ ਸਮੁਦਾਇ। ਵਹਿਰ ਸਦਨ ਤੇ ਕੋ ਥਿਤਿ ਅੰਤਰ,
ਕੋਤਿਕ ਪੈਰ ਸਥਿਰ ਦਰਸਾਇ॥੧੧॥ ਮੰਦ ਮੰਦ ਕਹਿ ਆਪਸ ਮਹਿ ਨਰ
‘ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਮਹਾਂ ਉਪਦ੍ਰਵ ਮੂਲ। ਤਪਤਿ ਵਿਸੇਸ਼ ਦ੍ਰੋਸ਼ਕੋ ਠਾਨਤਿ ਅਘ
ਅਸ਼ੋਸ਼ ਤੇ ਛਰਹਿ ਨ ਭੁਲ’। ਗਾਦੀ ਪਰ ਬੈਠੇ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਤਬਿ ਕੋ ਹੋਤਿ
ਭਯੋ ਪ੍ਰਤਿਕੂਲਾਹਾਥ ਨਹੀਂ ਕੁਛ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵਤਿ ਜਿਸਪਰ ਨਹਿ ਭੇਪਿਤ
ਅਨਕੂਲ॥੧੨॥ ਅਬਿ ਉਤਪਾਤ ਕਰਨਿ ਕਹੁ ਗਮਨਤਿ ਵਿਖ ਕੀ ਬਾਤ
ਬਿਦਤਿ ਗਈ ਹੋਇ। ਦਬਨੋ ਲਾਜ ਤੇ ਰਹਿ ਨ ਸਕੈ ਪੁਰਿ, ਨਿੰਦਹਿ ਨਰ
ਨਾਰੀ ਸਭਿ ਕੋਇ। ਸੁੰਦਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਬਾਲਿਕ ਅਨੁਜ ਨੰਦ’ ਮੰਦਰ
ਗੁਨ ਜੋਇ। ਤਿਸ ਹਤਿਬੇ ਕੋ ਚਾਹਤਿ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਮਤਿ ਹਤਿ ਭਈ
ਦੁਖਤਿ ਪਿਖਿ ਸੋਇ’॥੧੩॥ ਪ੍ਰਿਥਮ ਧਾਇ ਪੁਨ ਪੰਨਗ ਛੋਰਾ ਅਬਿ ਕੁਕ-
ਰਮ ਇਹ ਕੀਨਿ ਮਹਾਨ। ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੇ ਸਹਾਇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਿਪਤਿ ਜੋਤਿ
ਮੁਖ ਮੰਡਲ ਜਾਨਿ’। ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਸਭਿ ਕਰਤਿ ਬਾਰਤਾ ਅਧਿਕ ਭੀਰ
ਹੋਈ ਤਹਿ ਆਨਿ। ਮਹਾਂਦੇਵ ਘਰ ਮਾਂਹਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨੋ ਮਹਾਂ ਉਪਦ੍ਰਵ ਚਾਹਤਿ
ਹਾਨਿ’॥੧੪॥ ਭ੍ਰਾਤ ਬਿਸਾਲ ਪਿਖਨੋ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਭਰਨੋ ਕ੍ਰੋਧ ਸੋ ਰਿਦਾ
ਤਪਤਿ। ਰਕਤ ਨੇਤ੍ਰ ਕੁਛ ਆਂਸੁ ਝਲਕਤਿ ਜਿਸ ਕੋ ਮਨ ਸਮ ਬਿਹੰਗ
ਉਡੀਤਿ। ਅਨਿਕ ਖੋਟ ਸੰਕਲਪ ਉਠਾਵਤਿ ਚਹੈ ਸਭਿਨਿ ਕੋ ਪ੍ਰਾਨਨਿਹੇਤਿ।
ਕਹਿ ਦਾਸਨਿ ਤਜਾਰੀ ਕਰਿਵਾਵਤਿ ਬਿਪਤਾ ਪਰੀ ਉਜਰ ਗਮਨੇਤਿ’
॥੧੫॥ ਮਹਾਂਦੇਵ ਮਨ ਮਹਾਂ ਕ੍ਰੋਧ ਪਿਖਿ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਹਿ ਬਿਨੈ ਸਮਾਨ। ‘ਕਿਤ
ਕਹੁ ਤਜਾਰੀ ਆਪ ਕਰਾਵਤਿ? ਸਣ ਪਰਵਾਰ ਜਾਹੁ ਕਿਸ ਥਾਨ?। ਘਰ
ਕੀ ਵਸਤੁ ਸਮਸਤ ਬੰਧਾਵਹੁ ਮਨਹੁ ਪੁਰੀ ਕਬਿ ਪਿਖਹੁ ਨ ਆਨਿ’।
ਕਾਰਨ ਕੌਨ ਭੌਨ ਕੋਤਜਾਗਹੁ? ਭੌ ਨ ਕਿਸੀ ਕੋ ਇਹ ਠਾਂ ਮਾਨਿ’॥੧੬॥
ਕਹਿ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ‘ਦੌਲੀ ਪੁਰਿ ਗਮਨੋਂ ਜਹਾਂਗੀਰ ਕੇ ਪਹੁੰਚਹੁ ਪਾਸਿ। ਕਰਿ

^੧ਹੋੜਨ ਲਈ। ^੨ਭੁਲਕੇ ਭੀ। ^੩ਛੋਟੇ ਛਾਏ। ਛਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਪੁਤ੍ਰ।
^੪ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਦੇਖਕੇ ਸੋ (ਪ੍ਰਿਥੀਆ)। ^੫ਦੂਰ ਕਰਨਾ। ^੬ਉੱਜੜਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ^੭ਕਦੇ ਭੀ
ਆਣਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖੇਗੇ। ^੮ਇਸ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਭਰ ਨਾ ਮੰਨੋ।

ਪੁਕਾਰ ਮੈਂ ਅਖਿਲ ਸੁਨਾਵੈਂ ਪਠੈਂ ਤੁਰਕ ਗਨ ਇਨਹੁੰ ਅਵਾਸ। ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ
ਜੁਤ ਅਰਜਨ ਕੋ ਤਬਿ ਪਕਰ ਲੇਹਿੰਗੇ ਦੇ ਦੁਖਰਾਸ। ਤਹਾਂ ਮੰਗ ਵੈਂ, ਕੇਦ
ਕਰਾਵੈਂ, ਮਨਵਾਵੈਂ ਤਬਿ ਜੋ ਮਮਆਸ'॥੧੭॥ ਸੁਨਿ ਤਬਿ ਮਹਾਂਦੇਵ ਕਰ ਜੋਰੇ
‘ਹਮ ਦੋਨਹੁ ਤੁਵ ਅਨੁਜ ਲਗੀਤਿ। ਬੈਸਬਿਖੈ ਲਘੁ ਸੁਮਤਿ ਬਿਖੈ ਲਘੁ, ਸੁਤ
ਸਮਾਨ ਹਮਲਖਹੁ ਸੁਚੀਤ'। ਤੁਮਹੋ ਬਡੇ ਸਿਆਨੇ ਬਧ ਮਹਿ ਬੁਧਿ ਬਿਸਾਲ
ਸਭਿ ਰੀਤਿ ਮਹੀਤ'। ਰੱਛਾ ਹਮਰੀ ਜਿਮ ਕਿਮ ਕਰੀਅਹਿ ਅਹੈ ਜੋਗਤਾ
ਇਮ ਲਖਿਯੋਤਿ॥੧੮॥ ਪਿਤ ਸਮ ਤੁਮ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕ ਹੋਵਹ ਲਾਯਕ ਇਸੀ
ਬਾਤ ਕੇ ਜਾਨਿ। ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਉਤਪਾਤ ਕਰਨਿ ਕੇ ਬਨਹੁ ਪੁਕਾਰੁ'
ਪਿਖਹਿ ਜਹਾਨ। ਧਰਹੁ ਨ ਰਿਦੈ ਈਰਖਾ ਤਪ ਕਰਿ' ਹੈ ਕਰਿ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਸੇਨ
ਮਹਾਨ। ਗੁਰਤਾ ਦਈ ਜਗਤ ਗੁਰ ਕੀਨਸਿ ਲਖਨੈ ਜੋਗ ਬੈਠਾਇਸੁ
ਬਾਨ॥੧੯॥ ਹਮ ਤੁਮ ਕੋ ਚਹਿਯਤਿ ਅਬਿ ਇਸਬਿਧਿ ਅਖਲ ਮਸਿਦ ਸੰਗਤਾਂ
ਸੰਗ। ਸਭਿ ਕੋ ਲੇ ਤਿਨ ਪਗ ਸਿਰ ਧਾਰਹੁ ਪਿਤ ਆਯਸੁ ਕਹੁ ਮਾਨਿ
ਅਭੰਗ। ਇਕ ਤੋ ਪਿਤਾ ਦੂਸਰੇ ਗੁਰ ਹੈਂ ਤਿਨ ਕੇ ਬਾਕ ਬਿਲੰਦ ਉਤੰਗ। ਹੁਇ
ਸਪੁਤ ਕੈਸੇ ਨਹਿ ਮਾਨਹਿ, ਸਮਝ ਬਿਚਾਰਹੁ ਰਿਦੈ ਨਿਸੰਗ॥੨੦॥ ਉਠਿ
ਅਬਿ ਚਲਹ ਸਾਥ ਮੈਂ ਤੁਮਰੇ ਤਿਨ ਕੇ ਪਗ ਪਰ ਨਮਹਿ ਕਰੇਹੁ। ਨਾਹਿ ਤ
ਜਗ ਸਭਿ ਹਾਸੀ ਕਰਿ ਹੈ ਅਪਜਸ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਤੇ ਲੇਹੁ। ਜਿਸ ਹਿਤ
ਅਘ ਠਾਨ ਤਿਨਹਿ ਤਾਸਤਿ ਸੋਧਨ ਕਿਸ ਕੇ ਸੰਗ ਨ ਕੇਹੁ'। ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ
ਹਿਤ ਕਰਿ ਉਤਪਾਤਨਿ ਅੰਤ ਸਮੈ ਨਹਿ ਸਾਥੀ ਏਹੁ॥੨੧॥ ਇਨ ਸਨੇਹ ਕੋ
ਮਿੱਥਨਾ ਜਾਨਹੁ, ਮੇਰੇ ਕਹਨੈ ਬਚਨ ਲਿਹੁ ਮਾਨਿ। ਮਿਲਹੁ ਪੇਮ ਕਰਿ ਤਜਹੁ
ਬਿਰੋਧਾ ਆਗੈ ਬਿਤਿ ਹੁਇ ਜੋਰਹੁ ਪਾਨ। ਕਰੇ ਕਪਟ ਅਘ ਸੋਂ ਬਖਸ਼ਾ-
ਵਹੁ ਜਿਸ ਤੇ ਹੋਇ ਨ ਤਾਸ ਨਿਦਾਨ'। ਤਿਨ ਮਹਿ ਪਰਮ ਜੋਤਿ ਪਰਕਾ-
ਸ਼ਤਿ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਤ ਆਇ ਜੁ ਜਾਨਿ'॥੨੨॥ ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਬੋਲਨੈ ਬਿਰ-
ਮਾਵਤਿ' ‘ਮਹਾਂਦੇਵ! ਮੇਰੇ ਬਚ ਮਾਨਿ। ਚਲਹੁ ਸੰਗ ਮਮ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਮਹਿ
ਤੁਝਕੋ ਗੁਰੂ ਬਨਾਇ ਮਹਾਨ। ਸਭਿ ਕੋਈ ਪੂਜਹਿ ਤੁਵ ਚਰਨਨਿ ਅਨਗਨ
ਧਨ ਅਰਪਹਿ ਗਨ ਆਨਿ। ਹਮ ਦੋਨਹੁ ਭ੍ਰਾਤਾ ਸੁਖ ਪਾਵਹਿ ਵਹਿ ਏਕਾ-
ਕੀ ਹੋਵਹਿ ਹਾਨ'॥੨੩॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਮਹਾਂਦੇਵ ਭਾਖਨੈ ਬਹੁਰ ‘ਮੁੜ ਕਿਮ

‘ਚਿਤ ਬਿਚ ਜਾਣੋ (ਅ) ਸੁਹਣੇ ਖਿਆਲ ਨਾਲ। ‘ਵੱਡੇ’। ‘ਫਰਿਆਦੀ’। ‘ਗੁੱਸੇ ਹੋਕੇ’।

‘ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ’। ‘ਅੰਤ ਨੂੰ’। ‘(ਮਹਾਂਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ) ਭਰਮਾਵਣ ਲਈ’।

ਗੁਰਤਾ ਹੋਇਪਿਤਾ ਪ੍ਰਸੇਨ ਨ ਮੈਂ ਬਡੋਲੇ ਬੈਠਨੋ ਹੈ ਸੋਇ॥੨੪॥ ਸ੍ਰੈਯਾਛੰਦ
ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਭਨਹਿ 'ਸੁਨਹੁ ਹਿਤ ਬਾਕਨਿ' ਚਲਿ ਮੇਰੇ ਹੈ ਕਰਿ ਅਨੁਸਾਰ।
ਜਹਾਂਗੀਰ ਸੋਂ ਮਿਲਿਕੈ ਭਾਖੋ—ਕੀਜੈ ਨੀਕੋ ਨਜਾਉਂ ਹਮਾਰਾਵਸਤੁ ਪਿਤਾ
ਕੀ ਗਾਦੀ ਕੇ ਜੁਤ ਬਡੋ ਪੁੱਤ ਕੋ ਹੈ ਅਧਿਕਾਰ। ਸੋ ਮੁੜ ਕੋ ਅਬਿ ਆਪ
ਦਿਵਾਵਹੁ ਇਕਨੇ ਦਾਬ ਲੀਨਿ ਬਲਿਕਾਰ—॥੨੫॥ ਜੇ ਕਰਿ—ਵਸਤੁ ਕੋ
ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਗਲੇ ਨੰਦਨ—ਕਹੈ ਬਨਾਇ। ਤਉ ਸੁ ਦੀਰਘ^੧ ਗਾਦੀ ਲੰਵੈ
ਇਸ ਮੈਂ ਕਛੂ ਨ ਸੇਸੇ ਆਇ। ਸੋ ਮੈਂ ਤਜਾਗੀ ਮਹਾਂਦੇਵਹਿਤ ਇਸਕੋਟੀਕਾ
ਦੇ ਹਰਖਾਇ। ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਤੇ ਕਹਿ ਗੁਰ ਕਰਿ ਹੈਂ ਸਭਿਸੰਗਤਿ ਤੁਝ ਪੂਜੈ
ਪਾਇ॥੨੬॥—ਮੈਂ ਸਭਿ ਤੇ ਬਡ ਅਰਜਨ ਹੈ ਲਘੁ, ਦੋਨਹੁ ਕੋ ਬਿਬਾਦਬਡ
ਜਾਨਿ। ਨਹਿ ਦੋਨਹੁ ਕੋ^੨ ਗਾਦੀਪਾਵਹਿ ਯਾਂਤੇ ਮੱਧਜਮ ਕਰਹੁ ਮਹਾਨ^੩।
ਮਹਾਂਦੇਵ ਹੈ ਮਹਾਂਦੇਵਸਮ^੪ ਭੋਰਾ ਮਨ, ਨਹਿ ਛਲ, ਨਹਿ ਮਾਨ^੫। ਯਾਂਤੇਹਮ
ਇਸ ਪਰ ਸਭਿ ਖੁਸ਼ ਹੈਂ ਜਗ ਗੁਰਤਾ ਕੇ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਮਾਨ^੬—॥੨੭॥ ਇਮ
ਕਹਿ ਕੈ ਤੁਝ ਕਰਿ ਗੁਰ ਲਜਾਵਹਿ ਕੀਜਹਿ ਤਜਾਰੀ ਹਮਰੇ ਸੰਗ। ਦੋਨਹੁ
ਮਿਲੈ, ਭਲੀ ਬਿਧਿ ਬਨਿ ਹੈ, ਮਿਲਹਿ ਤੋਹਿ ਪਦ ਅਧਿਕ ਉਤੰਗ। ਅਗਨਿ
ਸਮਾਨ ਮੋਹਿਕਹੁ ਜਾਨਹੁ ਤੁਝ ਸਮੀਰ ਤੇ ਮਚਹਿ ਅਭੇਗ। ਅਸ ਕੋ ਕਾਰਜ
ਫੇਰ ਨ ਸਿਧਿ ਹੈ ਹਮਤੁਮ ਜਬਿਹੋਏ ਇਕ ਰੇਗ^੭॥੨੮॥ ਮਹਾਂਦੇਵ ਸੁਨਿ ਕੈ
ਬਿਕਸਾਨੋ^੮ ਭਲੈ ਮਨਾਵਨ ਆਯੋ ਤੋਹਿ। ਸਭਿ ਸੁਖ ਪਾਵਤਿ ਨਿਜਘਰ ਬੈਠੇ
ਇਕ ਭੀ ਚੀਤਾ ਨਹਿ ਮਨ ਮੋਹਿ। ਲਗਜੈ ਬਿਗਾਰਨਿ ਕੋ ਉਪਦੇਸ਼ਨਿ^੯
ਜਿਸਤੇ ਸੇਕਟ ਅਤਿਸੈ ਹੋਹਿ। ਮੈਂ ਨਹਿ ਮਾਨੋਂਦੈਸ਼ ਨ ਠਾਨੋ ਅਰਜਨ ਗੁਰੂ,
ਨ ਰਾਗ, ਨ ਦੋਹਿ॥੨੯॥ ਸੁਨਹੁ ਭ੍ਰਾਂਤ ਇਕਬਾਤ ਨੀਤਿਕੀ ਅਤਿਉਤਪਾਤ
ਚਹਤਿ ਚਿਤ ਠਾਨਿ। ਘਰ ਫੁਟੇ ਬਡ ਸੇਕਟ ਹੋਵਤਿ ਲਘੁਤਾ ਪਾਵਤਿ ਹੈ
ਜੁਮਹਾਨ। ਜਹਿ ਕਹਿ ਹਾਸੀ ਕਰਹਿ ਜਗਤ ਮਹਿ ਪੁਨ ਅਪਜਸ ਕੋ ਪਾਇ
ਅਜਾਨ। ਪ੍ਰਥਮ ਬਿਸਾਲ ਬਲੀ ਜਗ ਉਪਜੇ ਭਵ ਭਏ ਤੇ^{੧੦} ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹਾਨ
॥੩੦॥ ਮਿਲਿਨਿ ਬਿਖੈ ਗੁਨ ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੇ ਫੁਟਨਿ ਬਿਖੈ ਸੁ ਅਵਗੁਨ

^੧ਨਾ ਮੈਂ ਵਡਾ ਹਾਂ ਤੇ ਨਾ ਮੇਰੇ ਪਰ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹਨ। ^੨ਭਲੇ ਦੇ ਬਚਨ। ^੩ਬਲ ਕਰਕੇ।
^੪ਵੱਡਾ (ਭਿਰਾ)। ^੫ਦੋਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ। ^੬ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਨੂੰ ਵਡਾ ਕਰੇ। ^੭ਬਿਵਸੀ ਵਾਡੂ।
^੮ਭਲੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜਾਣੇ। ^੯ਮੈਨੂੰ ਭੀ ਵਿਗਾੜ ਦੇਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲੱਗਾ ਹੈਂ। ^{੧੦}ਫੁੱਟ ਹੋ
ਜਾਣ ਤੇ।

*ਪਾ:—ਮਨ ਮਾਨ।

ਬਿੰਦੁ। ਕਰਹੁ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਤੁਰਕਨਿ ਕੇਰੀ ਦੇਹੁ ਦਰਬ ਰਿਸ਼ਵਤੀ ਬਿਲੇਦ।
 ਭ੍ਰਾਤ ਪਰਸਪਰ ਜਹਿਜਹਿ ਬਿਗਰੇ ਤਹਿ ਤਹਿ ਅਪਦਾ ਪਰਿ ਦੁਖਵੈਦ*।
 ਬਿੰਦਤਿ ਬਾਤ ਤੁਮ ਜਾਨਹੁ ਕਜੋਨਹਿ ਛਿਮਾਂ ਕਰਨਿ ਹੀ ਸਭਿ ਸੁਖਕੰਦ॥
 ੩੧॥ ਬਿਗਰੇ ਬਾਲੀ ਭ੍ਰਾਤ ਸੁਗੀਵ ਜੁ ਤਿਨ ਮਹੁ ਭਯੋ ਬਡੇ ਕੇ ਨਾਸ।
 ਰਾਵਣ ਨਾਸ ਬਿਭੀਖਨ ਕੀਨਸਿ ਭੇਦ ਰਾਖਸ਼ਨਿ ਕਰਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ਕੋਰਵ
 ਪਾਂਡਵ ਹਠਿ ਕਰਿ ਨਿਸ਼ਠੁਰ ਸੰਘਰ ਕਰਿ ਬਿਨਸੇ ਬਲ ਰਾਸਿ। ਇਮ
 ਬੰਢਿਯਨਿ ਕੀ ਦਸ਼ਾ ਭਈ ਜਬਿ ਅਲਪਨਿ† ਕੀ ਗਿਨਤੀ ਕਹੁ ਕਯਾ ਸੁ॥
 ੩੨॥ ਘਰ ਕੀ ਬਾਤ ਵਹਿਰ ਪਰਕਾਸ਼ਨਿ ਕਰਹਿ ਪਰਸਪਰ ਨਿੰਦ ਬਖਾਨ।
 ਹੋਰੇ ਅਰੁ ਖੋਟੇ ਸਭਿ ਭਾਖਹਿ, ਬਿਨਸਹਿ ਗੋਰ, ਬਡਾਈ, ਮਾਨ*। ਖਰਚਹਿ
 ਧਨ, ਚਿਤ ਚਿੰਤਾ ਚਿਤਵਹਿ ਅਸ਼ਟ ਜਾਮ ਲੈ ਦੁਖ ਭਾਲਤਾਨ। ਬਿਨੈ
 ਕਰਨਿ ਅਰੁ ਦੀਨ ਹੋਨਿ ਬਹੁ ਇਨਫਲ ਬਿਨ ਪਾਇ ਨਕੁਛਪਾਨ॥੩੩॥
 ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਤੇ ਆਦਿ ਗੁਰੁ ਸਭਿ ਜਗ ਮਹਿ ਮਹਿਮਾ ਇਨਹੁ ਮਹਾਨ।
 ਅਦਬ ਕਰਹਿ ਸਭਿਸੀਸ ਨਿਵਾਵੈ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਆਦਿਕ ਨਰਜਾਨਿ। ਜਬਿ
 ਤੁਮ ਗਏ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਨਿ ਕਹੁ ਬਗਰੇ ਦੁਇਦਿਸ਼ ਰਿਸ ਅਤਿਠਾਨਿ। ਫੇਰ
 ਨ ਪੂਜਹਿ ਬੰਦਨ ਠਾਨਹਿ, ਜਾਨਹਿਗੇ ਧਨ ਕੇ ਹਿਤਵਾਨ॥੩੪॥ ਇੰਤਜਾ-
 ਦਿਕ ਐਗੁਨ ਹੈ ਲਾਖਹੁ, ਤਜਹੁ ਬਿਰੋਧ ਸਰਲ ਉਰ ਹੋਇ। ਕਰਹੁ ਪਰਸ-
 ਪਰ ਬੰਦਨ ਭ੍ਰਾਤ। ਅਤਿ ਅਨੰਦ ਘਰ ਮਹਿ ਲਿਹੁ ਦੋਇ। ਕਮੀ ਪਦਾਰਥ
 ਕੀ ਕੁਛ ਨਾਹਿਨ ਸ੍ਰੀਗੁਰ ਕਰੀ ਕਮਾਈ ਜੋਇ। ਗੁਨ ਹੈ ਅਧਿਕ ਮੇਲ ਜੇ
 ਠਾਨਹੁ ਸੁਜਸੁ ਜਗਤ ਮਹਿ ਕਹਿ ਸਭਿ ਕੋਇ॥੩੫॥ ਦੇਹਗ ॥ ਮਹਾਂਦੇਵ
 ਇਮ ਮਹਾਂਮਤਿ ਮਹਾਂ ਕੁਟਿਲ ਸਮੁਝਾਇ। ਚਿੰਕ੍ਰਨ ਬਾਸਨ ਬੂੰਦ ਜਿਮ*
 ਛੁਈ ਨ ਮਨ ਕੁਛ ਲਜਾਇ॥੩੬॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਤ੍ਰਿਤਿਯ
 ਰਾਸੇ 'ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਸਮੁਝਾਵਨ ਕੇ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਠਾਮ ਦੇਕ ਉਲਿਖਿਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੧੯ ॥

੨੦. [ਮਹਾਂਦੇਵ ਤੇ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਦਾ ਬਗੜਾ]।

ਦੇਹਗ॥ ਸੁਨਿਕੈ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਲਖਹਿ ਮਨ-ਇਹ ਭੋਰੇ ਮਤਿ ਨਾਹਿ। ਆਲਸ

*ਪੈਦੀ ਹੈ। *ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦਾ ਭੇਦ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ। *ਗੋਰਵਤਾ, ਵਡਿਆਈ ਤੇ ਮਾਨ ਨਾਸ ਹੋ
 ਜਾਏਗਾ। *ਇਨ੍ਹਾਂ ਢਲੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੱਥ ਭੁਫ ਨਾ ਪਾਏਗਾ। *ਬਿੰਦੇ ਭਾਂਡੇ ਨੂੰ (ਪਾਣੀ ਦੀ) ਬੂੰਦ
 ਵਾਂਗ। *ਪਾ:-ਇੰਦ। †ਮਹਾਂਦੇਵ ਜੀ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਨੂੰ ਤੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ,
 ਇਸ ਅਲਪਨ ਪਦ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭਿਠ ਰਹੇ, ਹੁਣੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
 ਗੁਰੂ ਤੇ ਵਡੇ ਮੰਨਕੇ ਆਏ ਹਨ।

ਕੀ ਲਾਲਸ ਜਿਸੇ ਰਹੈ ਬੈਠਿ*ਘਰ ਮਾਂਹਿ—॥ ੧ ॥ ਸ੍ਰੈਯਾਛੈ ॥ ‘ਮਹਾਂਦੇਵ
 ਤੁਮ ਸਨੈ ਭ੍ਰਾਤ ਜੀਜੇ ਅਬਿ ਉਦਮ ਕਰਿਹੋ ਨਾਂਹਿ। ਸੱਤ ਸਹੋਦਰ ਨੇ ਸਭਿ
 ਲੀਨਸਿ ਹਮਰੇ ਬੇਸ ਕਹਾਂ ਤੇ ਖਾਹਿ। ਜੇ ਅਬਿ ਮੁਝ ਤੇ ਲਈ ਗਈਨਹਿ
 ਪੁਨ ਗੁਰਤਾ ਕਿਮ ਕੋ ਲੇ ਪਾਹਿ। ਮੈਂ ਸਮਰਥ ਹੋਂ ਲੈਬੇ ਕੋ ਇਹ, ਬਿਲਮ
 ਜਾਨਿ ਕੀ ਦਿੱਲੀ ਮਾਂਹਿ ॥੨॥ ਮੇਰੇ ਕਜਾ ਬਿਗਰੈ ਗੋ ਕਹੁ ਤੂੰ ਮਹਿਮਾ ਇਸ
 ਕੀ ਜਗਤ ਬਿਸਾਲ। ਦਰਬ ਪਦਾਰਥ ਅਧਿਕ ਅਨੂਠੇ ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਤੇ
 ਆਵੇਂ ਤਤਕਾਲ। ਝਗਰਤਿ ਕੈਦ ਹੋਇ ਤਬਿ ਹੋਰਾ ਹੋਰਹਿਗੋਨਰ ਦੇਸਨਿ
 ਜਾਲ। ਪੁਨਹਿ ਉਪਾਇਨ ਅਰਪਹਿਗੋ ਨਹਿ ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਮਹਿ ਹੁਇ
 ਅਸ ਹਾਲ॥੩॥ ਹਮ ਦੋਨਹੁ ਲਘੁ ਐਸ਼ੁਰਜ ਮਾਂਹੀ, ਗਾਦੀ ਬੈਠਿ ਭਯੋ ਧਨ-
 ਵਾਨ। ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਤੇਗਨਸੰਗਤਿ ਸਿੱਖਨ ਅਨਗਨ ਦਰਬ ਵਸਤੁ ਦੇਂ ਆਨਿ।
 ਤੂੰ ਕਿਮ ਜਰਹਿ ਜਰਹਿ ਨਹਿ ਉਰ ਮੈਂ ਹਮ ਤੀਨਹੁ ਇਕ ਪਿਤਕੇ ਜਾਨਿ।
 ਇਕ ਮਾਲਕ ਦੈ ਰਹੈ ਸੁ ਛੁਛੇਇਮ ਅਨੀਤਿਤੂੰ ਮਨਮਹਿ ਮਾਨਿ॥੪॥ ਪਾਤਿ-
 ਸ਼ਾਹ ਪਹਿ ਕਰੋ ਪੁਕਾਰਨ ਗੁਰਤਾ ਲੇਵੇਂ ਤੂਰਨ ਛੀਨਿ। ਸੁਖ ਸੋ ਨਹੀਂ
 ਬਾਸਿਬੇ ਦੇਵੇਂ, ਸੇਕਟ ਪਰਹਿ ਹੋਹਿ ਬਹੁਦੀਨ। ਮਹਾਂਦੇਵ। ਤੁਮ ਭੋਰੇ ਅਤਿਸ਼ੈ
 ਹਾਨ ਲਾਭ ਕੀ ਸਮਝ ਬਿਹੀਨ। ਮੋਹਿਕਹੋ ਕੋ ਇਸੀ ਸਮੇਂ ਕੋ ਝੁਰਹਿਗੋ—ਮੈਂ
 ਕਜੋਂ ਨਹਿ ਕੀਨਿ—॥੫॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਨਿਜ ਛਲਬਲ ਕਰਤਾ ਤੁਮ ਸੁਧੇਛਲ
 ਸਕਹੁ ਨ ਜਾਨਿ। ਤੁਝ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਿਦੇਤਿ ਨੰਮੁ ਹੁਇ ਤਾਸ ਧਰਤਿ—ਇਹ
 ਝਗਰ ਨ ਠਾਨਿ—। ਤੀਨਹੁ ਹਮ ਜਿਸਕੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਲੇ ਬੈਠਨੋ ਏਕਲਸੁਖ
 ਮਾਨਿ। ਸਭਿ ਮਸੈਦ ਕਹਿਕਹਿ ਅਪਨਾਏ ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਤੇ ਧਨ ਆਇ ਮਹਾਨ
 ॥੬॥ ਅਬਿ ਉਪਾਵ ਹੁਇ ਸਕੈ, ਸੰਗ ਚਲਿ, ਕਜੋਂ ਚੁਕਤਿ ਚਿਤਚੈਕ ਸੁਚੀਨਿ*
 । ਤੇਰੇ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਧਹਿਗੋ ਹਮ ਭੀ ਤੁਝ ਤੇ ਹੋਵਹਿ ਹੀਨ। ਤੁਝ ਪਰ
 ਮੈਂ ਸੁਪ੍ਰਸੰਨ ਅਧਿਕ ਨਿਤਗੁਰੁ ਬਨਹਿ ਬੈਠਹਿ ਦੁਤਿਲੀਨਿ। ਚਹੁੰਦਿਸਕੀ
 ਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਪੁਜਹਿ ਅਨਿਕ ਉਪਾਇਨ ਅਰਪਨ ਕੀਨਿ॥੭॥ ਛਲਕਾਰੀ
 ਉਰ ਕਪਟ ਕਰਹਿ ਨਿਤ ਮੋਹਿ ਨ ਨੀਕੋ ਲਾਗਹਿ ਸੋਇ। ਪਿਖਿ ਸਰੂਪ

*ਅਣੋਖੇ । *ਤੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਹਾਰਦਾ ਹੈਂ (ਮੈਂ ਤਾਂ) ਇਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਹਾਰਦਾ (ਅ) ਤੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
 ਸਹਾਰਦਾ ਹੈਂ ਇਲ ਵਿਚ ਸੜਦਾ ਨਹੀਂ । *ਨੀਵੇਂ ਹੋਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
 *ਸਾਵਧਾਨ ਚਿੱਤ ਹੋਕੇ ਦੇਖ ਕਿਉਂ ਛੁੱਲਦਾ ਹੈਂ?

*ਪਾ:—ਪੈਠ ।

ਕੋਟਕ ਚਖ ਚੁਭਤੇ ਚਿਤ ਮਹਿ ਚਹਤਿ ਨ ਚਿਤਵਨਿ ਹੋਇ^੧। ਸੁਜਸ ਬਾਕ
 ਤਿਸ ਕੇ ਅਤਿ ਤੀਖਨ ਬਾਨ ਸਮਾਨ ਕਾਨ ਲਗਿ ਦੋਇ। ਰਿਦ ਕੋ ਬੇਧਤਿ
 ਕਰਕਤਿ^੨ ਨਿਸ ਦਿਨ ਤਿਹ ਸੁਨਿ ਬਚਨ ਇਸੀ ਸਮ ਜੋਇ। ੮॥ ਮਹਾਂਦੇਵ
 ਤੇਰੇ ਬਡ ਕਾਰਜ ਹਮਰੇ ਬਾਦ ਪਰੇ^੩ ਬਨਿ ਆਇ। ਜਨੋਂ ਕਜੋਂ ਕਰਿ ਦੇਂ
 ਤੁਹਿ ਬਡਿਆਈ ਸਾਹ ਨਿਕਟ ਗੁਨ ਬਡੇ ਸੁਨਾਇ। ਖਰਚੇਂ ਦਰਬ ਆਪਨੋ
 ਮੈਂ ਸਭਿ ਜਹਾਂ ਦੇਨਿ ਕਾਰਜ ਬਨਿਜਾਇ। ਝਗਰੇਂ ਮੈਂ ਜਹਿ ਹੋਇ ਅਦਾ-
 ਲਤਿ ਤੁਮ ਬੈਠੇ ਰਹੁ ਸਹਿਜਸੁਭਾਇ^੪॥ ੯॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਮਹਾਂਦੇਵ ਕਰ ਜੋਰੇ
 ‘ਬਡੇ ਭੂਤ ਬਿਨਭੀ ਮਮ ਮਾਨ। ਤਜਹੁ ਬਿਰੋਧ ਮਿਲਹੁ ਘਰ ਮਾਂਹੁ ਅਪਰ
 ਨਹੀਂ ਇਸ ਬਾਤ ਸਮਾਨ। ਪੂਰਬ ਪਿਤਾ ਕਰੀ ਤਿਹ ਸਿਮਰਹੁ, ਜਿਯਤਿ
 ਆਪ ਹੀ ਕੀਨਿ ਮਹਾਨ। ਹਮ ਤੁਮ ਕਰਤਿ ਬਿਲੋਕਨਿ^੫ ਤਬਿ ਹੂੰ ਬੈਠਾਯੋ
 ਗਾਦੀ ਸੁਭ ਬਾਨ ॥੧੦॥ ਫਲ ਬਲ ਕੋ ਕਰਿ ਆਪ ਨ ਲੀਨੀ ਸੇਵਾ ਕਰਤ
 ਰਹਨੇ ਪਿਤ ਪਾਸ। ਤਿਨ ਰਜਾਇ ਮਹਿ ਰਾਜੀ ਰਹਿਨੋ ਇੱਤਯਾਦਿਕ
 ਜਿਸ ਮਹਿ ਗੁਨਰਾਸ। ਰਹਿ ਅਨੁਸਾਰਿ ਨ ਆਪ ਜਨਾਯਹੁ ਬਿਨੈ ਕਰਤਿ
 ਸਮ ਦਾਸਨਿ ਦਾਸ। ਅਜਰ ਜਰਨਿ ਅਰ ਕਰਨਿ ਭਜਨ ਬਹੁ ਸੇਵਤਿਕਰੇ
 ਪ੍ਰਸੰਨ ਪਿਤਾ ਸੁ॥੧੧॥ ਬੋਲਨ ਬਨਹਿ ਤੁਮਾਰੇ ਤਬਿਹੂੰ, ਅਬਿ ਇਸਕੋਨਹਿ
 ਬਨਹਿ ਉਪਾਉ। ਕਜੋਂ ਅਬਿ ਬਾਦ ਬਾਦ ਬਡ ਬਦਤੋ^੬ ਸੁਭਗੁਨ ਅਬਿਨਿਜ
 ਮਨ ਮਹਿ ਲਜਾਉ। ਅਪਰ ਸੁਜਸ ਅਰ ਅਪਰ ਪ੍ਰਤਾਪ^੭ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਦਾ
 ਰਿਦੇ ਹਰਖਾਉ। ਪਰ ਸੁਖ ਸੰਪਦ ਕਰਹੁ ਬਿਲੋਕਨਿ ਨਿਜ ਸੁਖ ਸਮ ਤਿਸ
 ਕਰਿ ਚਿਤ ਚਾਉ ॥੧੨॥ ਪਰਦੁਖ ਦੇਖਿ ਦਯਾ ਕਹੁ ਠਾਨਹੁ ਮਾਨਹੁ ਸਭਿ
 ਕੋ ਅਪਨ ਸਮਾਨ। ਇਮ ਗੁਰਮੁਖ ਸੰਤਨ ਕੋ ਮਾਰਗ ਸੇ ਪਰਲੋਕ ਲਹੈਂ
 ਸਨਮਾਨ। ਬੇਮੁਖ ਸਾਕਤ ਕੇ ਮਨ ਅਵਗੁਣ ਸੇ ਤਜਾਗਹੁ ਨਹਿ ਕਬਿਹੂੰ
 ਠਾਨਿ। ‘ਸੁਨਹਿ ਅਪਰ ਜਸ ਤਪਹਿ ਅਧਿਕ ਤਿਸ, ਨਿਸ ਬਾਸੁਰ ਚਿੰਤਾ
 ਗਲਤਾਨ ॥੧੩॥ ਅਪਰਨਿ ਕੈ ਸੰਪਦ ਸੁਖ ਦੇਖਹਿ ਨਾਹਕ ਦੁਖ ਤਿਨਕੇ
 ਉਪਜਾਇ। ਜੇ ਉਜਰਹਿ ਬਿਗਰਹਿ ਕਿਸ ਕਾਰਜ ਨਿਜ ਹਿਤ ਤੇ ਚੌਗੁਨ

^੧(ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ) ਸੂਰਤ ਦੇਖਕੇ ਨੇਤ੍ਰੀਂ ਕੰਡਾ ਚੁਭਦਾ ਹੈ, ਦਿੱਤ ਵਿਚ ਚਾਂਹਵਦਾ ਹਾਂ ਦਿੱਸੇ ਹੀ ਨਾਂ। ^੨ਰਫ਼ਾਕਦੇ ਹਨ। ^੩ਬਗੜਾ ਪੇਣ ਕਰਕੇ। ^੪ਸਾਡੇ ਤੁਸਾਡੇ ਦੇਖਦਿਆਂ। ^੫ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਚਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ (ਅ) ਬ੍ਰਿਥਾ ਬਗੜੇ ਦੇ ਬਚਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ। ^੬ਦੁਜੇ ਦਾ ਜਸ ਤੇ ਦੁਜੇ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ। ^੭ਇਥੋਂ ਅਗੇ ਸਾਕਤਾਂ ਦੇ ਲੱਛਣ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਹਰਖਾਇ। ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਮਿਤ੍ਰੁ ਸਮ ਕੋ ਹੁਇ ਆਛੇ ਪਿਖਤਿ ਸੁਨਤਿ ਹੀ ਜੂਰ ਚਵਿ
ਜਾਇ^੧। ਜਤਨੋਂ ਕਰਹਿ ਅਰ ਬਾਕਨ ਬੋਲਹਿ ਜਿਸਤੇ ਕਿਸਕੋ ਬਿਗਰ ਸੁ
ਜਾਇ ॥੧੪॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੋ ਸੁਜਸ ਈਸ਼ੁਰਜ ਆਇ ਆਤਮਜ ਸਭਿ
ਸੁਖ ਹੋਰਿ। ਜਰਹੁ ਨ ਜੂਰ ਸੈਂ, ਜਰਹੁ ਰਿਦੈ ਅਬਿ, ਅਜਰ ਜਰਨ ਗੁਨ ਬਡ
ਤਿਸ ਕੇਰ। ਕਰਾਮਾਤ ਸਾਹਿਬ ਸਭਿ ਰੀਤਨਿ ਨਹੀਂ ਜਨਾਵਤਿ ਵਿਘਨ
ਬਡੇਰ^੨। ਪੁਨ ਹਮਰੇ ਸੁਭ ਭ੍ਰਾਤ ਸਹੋਦਰ ਤਿਸ ਗੁਨ ਤੇ ਗੁਨ ਸਭਿਨਿ
ਘਨੇਰ^੩ ॥੧੫॥ ਏਹਗਾ ॥ ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਮੇਰੇ ਕਹਨੈ^੪ ਮਿਲਹੁ ਬਿਰੋਧ ਬਿਸਾਰ।
ਤਿਸਤੇ ਗੁਰਤਾ ਲੇਹਿ ਕਿਮ ਕੋ ਬਲ ਕਰਹੁ ਉਚਾਰ^੫ ॥੧੬॥ ਸ੍ਰੀਯਾਛੰਧ ॥ ਸੁਨਤਿ
ਸੁਨ ਮਹਿ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਉਚਰਤਿ ‘ਬਲ ਬਿਸਾਲ ਸੁਨਿ ਜਸ ਮੁਖ ਮਾਂਹਿ।
ਇਤ ਤੇ ਚਲਿ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਪਹੁੰਚੈ, ਸੁਲਹੀ ਸੰਗ ਮਿਲੈਂ ਕਰਿ ਚਾਹਿ। ਮਿਤ੍ਰੁ
ਬਿਸਾਲ ਬਲੀ ਸਭਿ ਲਾਯਕ ਮੋਹਿ ਕਹੇ ਕਹੁ ਓਲਘਤਿ ਨਾਂਹਿ। ਕਰਹਿ
ਮਨੋਰਥ ਪੁਰਨ ਤਤਛਿਨ ਜਹਾਂਗੀਰ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਸੁ ਜਾਹਿ ॥੧੭॥ ਮੋਹਿ
ਕਾਜ ਅਪਨੋ ਹੀ ਜਾਨਹਿ, ਆਯਹੁ ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਜਬਿ ਇਸ ਥਾਨ। ਇਕ ਮੇਰੇ
ਹੀ ਕਾਰਨ ਕਰਿਕੈ ਸਰਬ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਲੀਨਿ ਤੁਮ ਜਾਨਿ। ਪੁਰਿ ਤੇ ਨਿਕਸਜੈ
ਬਸਜੈ^੬ ਬਡਾਲੀ, ਤਬਿ ਮੈਂ ਕਹਨੈ ਗਯੋ^੭ ਨਿਜ ਥਾਨ। ਨਹਿ ਕੁਛ ਭਾਖਜੈ ਮੈਂ
ਤਬਿ ਰਾਖਜੈ, ਅਬਿ ਕਾਖਜੈ^੮ ਬੈਰੀ ਮੁਖਠਾਨਿ ॥੧੮॥ ਜਹਾਂਗੀਰ ਸੋਂ ਕਹਿਇਕ
ਬਾਰੀ ਪਕਰ ਮੰਗਾਵਹਿਗੋ ਤਤਕਾਲ। ਅਪਨੀ ਕਰੋਂ ਕਾਮਨਾ ਪੁਰਨ ਬਹੁਰ
ਬਸੋਂ ਮੈਂ ਸਦਨ ਸੰਭਾਲਿਆਹੀ ਤੇ ਤੁਝ ਕੋ ਅਬਿ ਭਾਖੋਂ ਚਲਹੁ ਸੰਗ ਲਿਹੁ
ਸੁ ਪਦ ਬਿਸਾਲਿ^੯। ਕਰੋਂ ਸਪਥ ਜੇ ਨਹਿ ਬਿਸਾਸ ਹੁਇ ਕਰਿ ਤਜਾਰੀ
ਮਾਰਗ ਪਦ ਛਾਲਿ^{੧੦} ॥੧੯॥ ਤੁਝ ਘਰ ਲਛਮੀ ਬਿਨਾਂ ਜਤਨ ਤੇ ਆਵਤਿ ਹੈ

^੧ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ, ਮਿਤ੍ਰੁ ਤੇ ਸਮ (ਜੋ ਨਾਂ ਮਿਤ੍ਰੁ ਹੋਵੇ ਨਾਂ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ, ਕਿਸੇ ਦਾ) ਭਲਾ ਹੋਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ
ਸੁਣਕੇ ਮਾਨੋਂ ਤਾਪ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ^੨ਵੱਡੇ ਵਿਘਨ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਭੀ। ^੩ਤਿਸ ਗੁਣ ਕਰਕੇ
(ਸਾਡੇ) ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਧਿਕ ਹਨ। (ਅ) ਸਾਡਾ ਸੱਕਾ ਭਿਰਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ (ਚੰਗੇ)
ਗੁਣ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡਾ (ਗਨ=) ਲਾਭ ਭਾਵ ਮਾਣ ਹੈ। ^੪ਮੇਰਾ ਕਹਿਣਾ
ਵਿਚਾਰਕੇ। ^੫ਭਾਵ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਜਾ ਵੱਸਣਾ ਸੀ। ^੬ਭਾਵ ਸੁਲਹੀ ਗਿਆ। ^੭ਮੈਂ ਤਦੋਂ ਕੁਛ
ਨਾ ਕਹਿਆ (ਤੇ ਨਾ ਹੀ) ਰੱਖਿਆ (ਸੁਲਹੀ ਨੂੰ ਦਿਖੇ) ਹੁਣ (ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਨੇ) ਮੈਨੂੰ ਵੇਰੀ ਜਾਣਕੇ
ਪੁਰਿਆ ਹੈ। [ਹਿੰਦੀ: ਕਾਖਨ=ਗੁਰ ਗੁਰ ਕਰਨਾ, ਘੁਰਨਾ] (ਅ) ਕਾਖੀ ਕਰਨ=ਤਪਨਾ।
^੮ਵੱਡਾ ਮਰਤਬਾ। ^੯ਪੈਰ ਰੱਖ। ^{੧੦}ਪਾ=ਤਿਸ ਗੁਨ ਹਮ ਤੇ ਸਭਿਨਿ ਘਨੇਰ।

ਨਹਿੰ ਦੇਹੁ ਕਿਵਾਰ^੧। ਲਾਭ ਰਾਜ ਹੁਇ ਚੱਕਰਤਿਕੈ^੨ ਗ੍ਰਹਨ ਕਰਤਿ ਕਜੈ^੩
 ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਰਿ। ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਚਲਿ ਆਵਹਿ ਪੂਜਹਿ ਪਾਇਨਦੇ^੪
 ਉਪਹਾਰ। ਅਪਨੇ ਮਨ ਮਹਿ ਸਮੁਝਤਿ ਕਜੈ ਨਹਿੰ, ਚਲਨਿ ਸੰਗ ਮੁਝ
 ਹੋਵਹੁ ਤਜਾਰ^੫ ॥੨੦॥ ਮਹਾਂਦੇਵ ਕਹਿ ਗੁਰਤਾ ਜਗ ਕੀ ਮੈਂ ਲੇਵੈਂ, ਕੈ ਤੁਮ
 ਲਿਹੁ ਪਾਇ। ਸਿੱਖਨਿ ਕੇ ਮਨ ਕੀ ਗਤਿ ਬੁਝਨਿ ਕੌਨ ਕਰਹਿ ਗੋ?
 ਦੇਹੁ ਬਤਾਇ। ਅਜਮਤ ਅਜਮਾਇਸ਼ ਬਿਨ ਸੰਗਤਿ ਨਿਵਹਿ ਨਹੀਂ ਕਿਮ
 ਕਰਹੁ ਉਪਾਇ। ਫਿਰ ਬੈਠਹਿ^੬, ਨਹਿ ਪੂਜਨ ਆਵਹਿ, ਗਾਈ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ^੭
 ਹੋਇ ਤਬਿ ਜਾਇ ॥੨੧॥ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਪੂਰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ
 ਅਮਰਦਾਸ ਜੇ ਜਾਨਿ। ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ "ਰਾਮਦਾਸ ਪਿਤ ਹਮਰੇ ਤਿਨ ਮਹੁ ਜੋਤਿ
 ਏਕ ਹੀ ਮਾਨਿ। ਪਰਮਜੋਤਿ ਸੋਈ ਅਬਿ ਚੀਨਹੁ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਮੈਂ ਦਿਪਤਿ^੮
 ਮਹਾਨ। ਤਿਨਹੁ ਛੋਰ ਕਿਮ ਸੰਗਤਿ ਆਵਹਿ ਜਹਿ ਅਜਮਤ ਬਿਨ ਲੋਹਿ
 ਪਛਾਨ ॥੨੨॥ ਆਪ ਅਛਤ ਹੀ ਥਾਪੈ ਗੁਰ ਕਰਿ, ਸਕਲ ਜਤਿ ਪੂਰਨ
 ਤਿਸ ਮਾਂਹਿ। ਅਜਰ ਜਰਨੈ ਨਹਿ ਕਰਤਿ ਜਨਾਵਨ ਪਾਨ ਹਾਨ ਲੈ ਨਹੀਂ
 ਦਿਖਾਹਿ। ਗੁਰੁ ਹੋਨਿ ਕੀ ਇਹੀ ਬਛਾਈ ਅਨਿਕ ਬਿਘਨ ਤੇ ਚਾਲਹਿ
 ਨਹਿ^੯। ਜੇ ਮਤਿਵਾਨ ਪਛਾਨ ਲੇਤਿ ਸੇ, ਨਿਤ ਸੇਵਤਿ ਪਦ ਪੰਕਜ ਤਾਂਹਿ
 ॥੨੩॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਅਸਮੰਜਸ ਲਖਿਕੈ ਤਜਹੁ ਬਿਰੋਧ ਲੋਭ ਮਦ ਕਾਮ।
 ਸਰਲ ਸੁਭਾਇ ਹੋਇ ਕਰਿ ਮਿਲੀਐ ਬੈਠਹੁ ਕੁਸ਼ਲ ਸਹਤ ਨਿਜ ਧਾਮ।
 ਬੈਰ ਕਰੈ ਬਿਗਰੈ ਤੁਝ ਕਾਰਜ ਅਪਜਸ ਜਗ ਮਹਿ ਕਹਿ ਨਰ ਬਾਮ। ਮਤ
 ਨਿਦਾਨ ਬਨਿ ਮਤ ਨਿਦਾਨ ਕਰਿ^{੧੦}, ਰਿਦਾ ਸੁੱਧ ਕਰਿ ਸਿਮਰਹੁ ਰਾਮ^{੧੧}॥
 ੨੪॥ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਭਨਹਿ 'ਹੋਹਿ ਕਿਮ ਤੇ ਕਿਮ' ਇਸ ਕੇ ਸੰਗ ਨ ਕਰਿਹੋ
 ਮੇਲਿ। ਬਿਗਰ ਪਰੇ ਪੁਨ ਨਿਮਹਿ ਨਹੀਂ ਕਿਮ^{੧੨}, ਮੁਝ ਸੋਂ ਬੈਰ ਨਹੀਂ ਕੁਛ
 ਖੇਲ^{੧੩}। ਫਲ ਪੈ ਹੈ ਲਖਿ ਲੈ ਹੈ ਸੋਤਬਿ, ਅਬਿਤੋ ਗਰਬ ਕਰੈ ਸਭਿ ਪੇਲਿ^{੧੪}
 । ਚਲਹੁ ਸਾਥਿ ਨਹਿ ਬੈਠਰਹੈ ਘਰ, ਹਮ ਨਹਿ ਕਰੈ ਤੋਹਿਕੀ ਗੋਲ^{੧੫}॥੨੫॥
 ਮਹਾਂਦੇਵ ਕਹਿ 'ਮੈਂ ਨਹਿ ਚਾਹੈ, ਨਹਿ ਹਮਰੇ ਪਿਖਿ ਹੋਇ ਸੰਤਾਪ। ਗੁਰਤਾ
 'ਤਖਤੈ ਨਾ ਵੇ।' ਦੱਲਵਰਤੀ ਦਾ ਰਾਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ। 'ਸੰਗਤਾਂ ਮੂੰਹ ਫਰ ਬੈਠਣਗੀਆਂ।
 'ਅਪਵਿੱਤ੍ਰ।' 'ਸੁਭਾਇਮਾਨ।' 'ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਦੀ ਹੈ।' 'ਫਲਾਇਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।' 'ਮੂਰਖ ਨਾ ਬਣ,
 ਉਸ਼ਕ ਨਾ ਕਰ, ਭਾਵ ਅਤਿ ਨਾ ਕਰ। (ਅ) ਅੰਤ ਨਾ ਕਰ ਭਾਵ ਅਪਣਾ ਨਾਸ ਨਾ ਕਰ। [੨੩],
 ਲਾਵਣ=ਇਆਵਾ। ਸੰਸਾਰ, ਲਿਦਾਨ=ਅੰਤ, ਸਮਾਪਤੀ। 'ਕੁਛ ਦਾ ਕੁਛ ਹੋ ਜਾਵੇ।' 'ਜਦ ਲਗ
 ਪਏ ਫਿਰ ਹੁਣ ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਬੀ ਨਿਵਾਂਗਾ ਨਹੀਂ।' 'ਤਮਾਸ਼ਾ।' 'ਸਭ ਨੂੰ ਦਬਾਕੇ।' 'ਪਿੱਛਾ।

ਕੀ ਸਮਰਥਤਾ ਨਾਹਿਨ, ਕੂਰੇ ਕਰਤਿ ਨਹੀਂ ਉਰ ਦਾਪ^੧ । ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ
ਕਰਿ ਦਹਿਨ ਹੋਤਿ ਚਿਤ, ਰਹੇ ਤੁਮਾਰੇ ਹੀ ਇਹ ਪਾਪ। ਪਰਕੇ ਬੁਰਾ ਨ ਹਮ
ਕੋ ਭਾਵਹਿ ਕਰਹੁ ਤਥਾ ਜਿਮ ਜਾਨਹੁ ਆਪ^੨ ॥੨੬॥ ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕਰਿ
ਕੁਟਿਲ ਭ੍ਰਿਕੁਟਿ ਕੋ ਨਿਸ਼ਠੁਰ ਬੋਲਯੋ ਦੁਸ਼ਟ ਬਿਸਾਲ। ‘ਹੋਸ਼ ਭਈ ਫਰ-
ਮੋਸ਼ ਤੋਹਿ’ ਸਭਿ ਕਹਾਂ ਲਖਹਿ ਇਨ ਬਾਤਨਿ ਖਜਾਲ। ਜਾਨਿ ਲਈਮਨ
ਕੀ ਗਤਿ ਤੋ ਸਭਿ ਅਰਜਨ ਕੋ ਹਿਮਾਯਤੀ ਹਾਲ^੩। ਤਿਸ ਕੇ ਗੁਨ ਗਨ,
ਅਵਗੁਨ ਹਮਰੇ ਬਰਨਤਿ ਰਹਯੋ ਸਰਬ ਹੀ ਕਾਲ^੪ ॥੨੭॥ ਮਹਾਂਦੇਵ ਬੋਲਯੋ
‘ਹਮ ਪੱਖੀ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਨਿਤ ਅਨੁਸਾਰਿ । ਬੈਸ ਅਲਪ ਹੈ ਗੁਨ
ਮਹਿ ਦੀਰਘ ਅਰ ਪਿਤ ਆਗਯਾ ਕੀਨਿ ਉਚਾਰ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਜੋ
ਈਨਸਿ ਕੋਨ ਮਿਟਾਇ ਸਕੈ ਬਲਿਭਾਰਿ’ ਭਨਤਿ ਪੁਤ ਮਨ^੫:- ਸੋਸਪੁਤ
ਹੁਇ ਪਿਤਾ ਬਚਨ ਜੋ ਲੇ ਸਿਰਧਾਰਿ- ॥੨੮॥ ਇਹ ਸਭਿ ਕਾਮ ਕਪੁਤਕੂਰ
ਕੋ ਪਿਤਾ ਬਾਕ ਕੋ ਚਹਿ ਉਲਟਾਇ । ਕ੍ਰੋਧੀ, ਕੁਟਿਲ^੬, ਭ੍ਰਿਤਘਨੀ,
ਕਾਇਰ, ਕੁਚਿਲ^੭, ਕਠੋਰ, ਕੁਮਤਿ, ਕੁਟਲਾਇ^੮। ਇਸਤੇ ਪਰੇ ਦੋਸ਼ ਕੋ
ਗਨੀਅਹਿ ਜੋ ਤੁਮ ਕਰਯੋ ਚਹਤਿ ਚਿਤ ਚਾਇ। ਇਕ ਇਸਿ ਪੁੰਜ ਪਾਪ
ਕੋ ਧਰੀਅਹਿ ਤਵ ਕੁਕਰਮ ਕੋ ਨਹਿ ਸਮੁਤਾਇ ॥੨੯॥ ਸ੍ਰੀਨਾਨਕ ਕੋਰੁਪ^੯
ਜਗਤ ਗੁਰੁ ਸੰਤ ਸੁਮਤਿ ਸਮ ਬ੍ਰਿਤੀ^{੧੦} ਸੁਜਾਨ। ਜਗਤੋਸੁਰ ਅਵਤਾਰ
ਬਿਦਤ ਬਹੁ, ਕਰਯੋ ਹਜ਼ਾਰਨਿਕੇ ਕੋਲਜਾਨ। ਗੁਨ ਗਨ ਧਰਤਿ, ਪਿਤਾਪੁਨ
ਹਮਰੇ ਤਿਨਹੁ ਬਿਠਾਯੋ ਅਪਨ ਸਥਾਨ। ਤਿਨਕੇ ਬਾਕ ਚਹਤਿ ਉਲਟਾਏ,
ਨਹਿ ਆਗਯਾ ਮਾਨਹਿ, ਕਰਿ ਮਾਨ^{੧੧} ॥੩੦॥ ਪਿਤ ਸਥਾਨ ਬੈਠਯੋ ਤਿਸ
ਨੀਦਹਿ, ਬੀਦਹਿ ਬਭਿਆਈ ਕੁਛ ਨਾਹਿ। ਜਥਾ ਹੋਸ ਕੋ ਬਕ ਭਰਪਾਵੈ,
ਮਸ਼ਕ ਗਰੁਜ ਕੋ^{੧੨} ਦਾਬਨਿ ਚਾਹਿ। ਸਜਾਲ ਸ਼ੇਰ ਕੋ ਕਰਹਿ ਭਰਾਵਨਿ,
ਪਰਬੀਜਨਿ ਚਹਿ ਰਵਿ ਸਮਤਾਹਿ^{੧੩}। ਤਥਾ ਮਨੋਰਥ ਮਨ ਮਹਿ ਠਾਨਤਿ
ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪਰ ਕਰਿ ਉਤਸਾਹਿ ॥੩੧॥ ਕਰਮਾਤਿ ਸਾਹਿਬ ਸੋ ਪੁਰਨ,

^੧ਇਲ ਵਿਚ ਹੋਯਾਰ [ਸਿਸਾ, ਦਰੁਪ]। ^੨ਮਤ ਤੋਰੀ ਮਥੀ ਗਈ ਹੈ। ^੩ਮਦਦਗਾਰ ਇਸ ਸਮੇਂ।
^੪ਭਾਗੀ ਬਲਵਾਨ। ^੫ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਅਤਮਾ (ਮਹਾਤਮਾ) ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ^੬ਕਪਟੀ। ^੭ਮੈਲਾ ਭਾਵ
ਮੈਲੇ ਮਨ ਵਾਲਾ। ^੮ਨਾ ਟਲਣ ਵਾਲਾ (ਬੁਰੇ ਪਾਸਿਓਂ)। ਨਾ ਮੁਕਣ ਵਾਲਾ (ਬੁ+ਟਲਾਇ)।
^੯(ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ)। ^{੧੦}(ਹਰਖ ਸ਼ੋਕ ਵਿਚ) ਇਕ ਰਸ ਬ੍ਰਿਤੀ। ^{੧੧}ਹੋਯਾਰ।
(ਅ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਕੇ ਆਗਯਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਤੂੰ। ^{੧੨}ਮੱਛਰ ਗਰੁਜ ਨੂੰ। ^{੧੩}ਬਰੱਬਰੀ।

ਧੀਰਜ ਅਜਰ ਜਰਨ, ਛਿਮਵਾਨ । ਅਜਮਤਿ ਛੁਛਾ^੧ ਰਿਦੈ ਅਧੀਰਜ,
ਛਿਮਾ ਨ ਰੰਚਕ ਤੋ ਮਹਿ ਜਾਨਿ । ਸੋ ਗੋਰਾ ਤੂੰ ਹੋਰਾ ਅਤਿਸੈ, ਸੋ ਉਜਲ ਤੂੰ
ਮਲਿਨ ਮਹਾਨ । ਸਰਲ ਮਿਦੁਲ ਹਰਿ ਰੂਪ ਪ੍ਰਗਟ ਸੋ, ਕੁਟਿਲ ਕਠੋਰ
ਜੀਵ ਨਿਜ ਮਾਨ^੨ ॥੩੨॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਜਰ ਬਰ ਗਯੇ, ਜਰ ਨ
ਸਕਯੋ ਬਚ ਸਾਚਾਰਕਤ ਨੇਤ੍ਰ ਫਰਕਤਿ ਅਧਰ, ਭ੍ਰਿਕੁਟਿ ਕੁਟਿਲ^੩ ਜਿਸ
ਨਾਚਿ ॥ ੩੩ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਤਿਤਿਯ ਗਸੇ 'ਮਹਾਂਦੇਵ ਪ੍ਰਿਥੀਆ
ਸੰਬਾਦਿ' ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਬਿਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੨੦ ॥

੨੧. [ਮਹਾਂਦੇਵ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸੰਬਾਦ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਪ੍ਰਿਥੀਆ! ਸੁਨਤਿ ਕਠੋਰ^੧ ਕਹਿ 'ਕਹਯੋ ਨ ਬੁਝੈ ਬੈਨ' । ਭੋਰਾ^੨
ਮੁਰਖ ਕੋ ਕਹੈ ਯਾਂਤੇ ਤੁਝ ਮਤਿ ਹੈ ਨਾ॥੧॥ ਸ੍ਰੈਯਾਛੰਦ॥ ਇਨਬਾਤਨਿ ਕੋ ਤੂੰ
ਕਯਾ ਜਾਨਹਿ ਬਰਹਿ ਸਦਨ ਦੁਰਿ ਬੈਠਿ ਰਹੇਤਿ । ਸੁਮਤਿਵੇਤ ਮਹਿ ਬੋਲ
ਨ ਆਵਹਿ ਤੋ ਇਹ ਕਾਰਜ ਕਹਾਂ ਲਖੀਤਿ^੩ । ਜਾਹਰ ਜਿਨਹੁ ਜਵਾਹਰ
ਦਿਖਯ ਨ ਸੋ ਕਿਮ ਹੋਵਹਿ ਪਰਖਨਿਵੇਤਿ^੪ । ਜਿਨ ਅਜਾਨ ਕੀ ਸੰਗਤਿ
ਬਰਤੀ ਸੋ ਕਿਮ ਭੇਦ ਲਖਹਿ ਬੁਧਿਵੇਤਿ^੫ ॥੨॥ ਤੁਝ ਸਮ ਨੇ^੬ ਕਰਿਸਤੁਤਿ
ਫੁਲਾਯਹੁ ਗਰਬ ਧਰਤਿ ਯਾਂਤੇ ਮਨਿ ਚਾਹਿ । ਤੋ ਸਮੇਤ ਹੀ ਪਕਰ ਮੰਗਾਵੈ
ਤਬਿ ਤੁਮਰੀ ਅਜਮਤਿ ਲਖਿ ਜਾਹਿ । ਲਘੁ ਦੀਰਘ ਤਬਿ ਜਾਨਿ ਪਰੋਗੋ
ਜਬਿ ਹੋਵਹੁ ਤੁਰਕਨਿ ਬਸਿ ਮਾਂਹਿ । ਮਾਨਹਿ ਕੌਨ ਕਹਯੋ ਕਬਿ ਤੋਰੇ ਜਿਸ
ਮਹਿ ਰੰਚਕ ਭੀ ਮਤਿ ਨਾਂਹਿ ॥੩॥ ਉਠਿ ਅਬਿ ਜਾਹੁ ਨਿਕਟ ਨਹਿ ਬੈਠਹੁ
ਸਠ ਕੀ ਬਾਤ ਸੁਨੈ ਨਹਿ ਕਾਨ । ਜਸ ਦੋਹੀ ਅਰਜਨ ਹੈ ਮੇਰੇ, ਤਸ ਤੂੰਹੈ
ਅਬਿ ਲੀਨਿਪਛਾਨ। ਮੈਂ ਹਿਤ ਕਰੈ, ਅਜਾਨ ਨ ਜਾਨਹਿ, ਜਿਮਪਸੁ ਕੈ ਪਟ
ਭੂਖਨ ਠਾਨਿ। ਉਲਟੇ ਸ੍ਰਿੰਗਨਿ^੭ ਚਹਤਿ ਚੁਭਾਵਨਿ, ਮੈਂ ਤੁਝ ਜਾਨਯੋਤਿਸੈ
ਸਮਾਨ^੮ ॥੪॥ ਮਹਾਂਦੇਵ ਨੇ ਭਨਯੋ ਬਾਕ ਤਬਿ 'ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪੱਖੀ ਇਮ
ਜਾਨਿ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨੇ ਗੁਰਤਾਜਬਿ ਦੀਨਸਿ ਸਭਿਸੰਗ ਆਗਯਾਕੀਨਿਬਖਾਨ।
ਚਰਨ ਪਰਹੁ ਅਨੁਸਾਰਿ ਰਹਹੁ ਇਨ-ਹਮ ਨੇ ਤਬਿ ਹੀ ਲੀਨਸਿ ਮਾਨਿ।
ਪਿਤ ਗੁਰ ਹਰਿ ਅਵਤਾਰ ਸੇਤ ਮਨ^੯ ਹਮ ਨ ਹਟਾਵਹਿ ਤੋਹਿ ਸਮਾਨ ॥

^੧ਤੂੰ ਕਰਮਾਤ (ਤੋ) ਖਾਲੀ ਹੈਂ । ^੨ਦੋਹੀਆਂ । ^੩ਕੋੜੇ ਬਚਨ । ^੪ਕਹੋ ਬਚਨ ਸਮਝਦਾ ਨਹੀਂ
(ਮਹਾਂਦੇਵ) । ^੫ਭੋਲਾ । ^੬ਕੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈਂ ? ^੭ਪਰਖਨ ਵਾਲਾ । ^੮ਬੁਧਿਵਾਨਾਂ ਦਾ । ^੯ਤੇਰੇ
ਵਰਗਿਆਂ ਨੇ (ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਨੂੰ) । ^{੧੦}ਸੰਗਾਂ ਨੂੰ । ^{੧੧}ਸਾਂਤਾਤਮਾ ।

ਪ॥ਆਸਮਾਨ ਕੋ ਬਾਨ ਪ੍ਰਹਾਰਹਿ ਉਲਟਿ ਲਗੈ ਤਿਸ ਹੂੰ ਕੇ ਆਇ।ਸੈਲਨਿ
 ਸਾਬ ਮਾਥ ਜੋ ਮਾਰਹਿ ਭਗਨਿ ਹੋਹਿ ਸਿਰਿ, ਕਛੁ ਨ ਬਸਾਇ^੧ । ਸੇਰ
 ਸਰਪ ਕੇ ਦਸਨ ਗਹੈ ਜੋ, ਪਾਵਕ ਜੁਲਤ^੨ ਹਾਥ ਦੇ ਪਾਇ।ਪਾਹਨ ਬਾਂਧੇ
 ਸੇਗ ਗ੍ਰੀਵ ਕੇ ਤਰਬੋ ਚਹੈ ਭੁਜਨ ਬਲ ਲਾਇ ॥੬॥ ਤਿਮ ਤੇਰੇ ਬਿਰਤਾਂਤ
 ਸੁ ਜਨਿਯਤਿ ਯਾਂਤੇ ਕਰਿ ਬਿਚਾਰ ਬਚ ਮਾਨਿ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪਿਤ ਕੋ ਬਾਕ
 ਅਟਲ ਰਹਿ ਜਿਤ ਕਿਤ ਤੇ ਤੂੰ ਪਾਵਹਿ ਹਾਨਿ। ਅਪਨੋ ਹਿਤ ਲਖਿ ਸੁਤ
 ਬਨਿਤਾ ਜੁਤਿ ਬਸਹੁ ਸੁ ਨਿਤ ਚਿਤ ਆਨੰਦ ਠਾਨਿ । ਮੇਲ ਕਰਹੁ ਨਹਿ
 ਅਪਜਸ ਪਾਵਹੁ,ਹਰਖਹੁ ਹੋਰਿ ਲਖਹੁ ਪਿਤ ਬਾਨਿ^੩॥੭॥ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਭਨਹਿ
 ‘ਭਯੋ ਮਸਤਾਨਾ ਜਿਮ ਬਾਲਕ ਬਯ ਤਿਮ ਅਨਜਾਨਾਜੋ ਮੁਝ ਦਹੈ ਕਹੈ
 ਬਚ ਤੈਸੇ,ਚਹੈ ਰਹੈ ਤਿਸ ਦਾਸ ਸਮਾਨ’। ਮੈਂ ਨਹਿ ਮੁਰਖ ਕਰੈਂ ਜਤਨ
 ਅਬਿ ਗੁਰਤਾ ਲੈਹੈ ਛੀਨਿ ਮਹਾਨ । ਰਹੈ ਇਕਾਕੀ ਤੁਮ ਹੁਇ ਦੋਨਹੁ
 ਕਰਹੁ ਉਪਾਉ ਹੋਹੁਗੇ ਹਾਨ’॥੮॥ਮਹਾਂਦੇਵ ਕਹਿ ‘ਨਿਜ ਹਿਤ ਕਹੁ ਲਹਿ,
 ਪਰਹੁ ਪਾਇ ਮਿਲਿ ਬਸਹੁ ਸੁਖੈਨ।ਕਾਮ,ਕ੍ਰੋਧ,ਮਦ,ਮਾਨ,ਲੋਭ ਤੇ ਅਬਿ ਜੋ
 ਨਹਿ ਮਾਨਹਿ ਮੰਮ ਬੈਨ।ਦੁਖ ਤੇ ਤਰੈ ਦੁਖ ਲਹਹਿ ਅਨਿਕ ਬਿਧਿ,ਅਪ-
 ਜਸੁ ਤੇ ਅਪਜਸੁ ਬਿਨ ਚੈਨ । ਦੁਹੂੰ ਲੋਕ ਬਿਗਰਹਿ ਪਛੁਤਾਵਹਿ ਹਾਥ ਨ
 ਆਇ ਸਮੇ ਜੁਤਿ ਐਨ’॥੯॥ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਜਰਨੋ ਜਰਨੋ ਨਹਿ ਬਚ ਕੋ‘ਕਿਉਂ
 ਬਖਵਾਉ’ ਕਰਤਿ ਉਠਿ ਜਾਹੁ’ । ਇਮ ਕਹਿ ਮੈਨ ਧਰੀ ਰਿਸਿ ਉਰ
 ਭਰਿ ਸਨਮੁਖ ਨਹਿ ਦੇਖਤਿ ਦੁਖ ਮਾਹੁ । ਹੋਨਹਾਰ ਕੋ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਨੈ
 ਮਹਾਂਦੇਵ ਦਿਖਿ ਤਿਸਕੇ ਦਾਹੁ’।ਚਿੰਤਾ ਸਰਕੈ ਮੀਨ ਬਨਹੁ ਨਿਤ’ਸੁਪ
 ਵਿਯੋ ਕ੍ਰੋਧਤਿ ਹੈ ਤਾਂਹੁ॥੧੦॥ਤਜਿ ਤਿਸ ਕੋ ਉਠਿ ਸਦਨ ਸਿਧਾਰਨੈ ਬਧਨੈ
 ਬਖੇਰਾ ਮਨ ਅਕੁਲਾਇ ।-ਨਾਮ ਪਿਤਾ ਗੁਰੁ ਰਾਮਦਾਸ ਕੋ ਤੁਰਕਨ ਸੋਂ
 ਮਿਲਿ ਕਜਾ ਕਹਿ ਜਾਇ । ਦਿੱਲੀਪਤਿ ਅਕਬਰ ਤੇ ਆਦਿਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ
 ਅਮਰ ਚਰਨ ਸਿਰ ਲਾਇ।ਅਬੈ ਨਿਲਾਯਕ‘ਤਿਨਕੇਆਗੇ ਚਲੇਪੁਕਾਰੂ’^੪
 ਬਾਹੁ ਉਠਾਇ॥੧੧॥ ਮੈਂ ਸਮੁਝਾਇ ਰਹਨੋ ਬਹੁਤੇਰਾ ਏਕ ਨ ਮਾਨੀ ਮਨਿ

^੧ਕੁਛ ਵੱਸ ਨਹੀਂ ਚਲੇਗਾ । ^੨ਅਗਨੀ ਬਲਦੀ ਵਿਚ । ^੩ਗਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਿਸ (ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ) ਦੇ ਦਾਸ ਵਾਂਗ ਮੈਂ ਰਹਵਾਂ । ^੪ਵੱਧ, ਅਤਯੰਤ । ^੫ਸਮਾਂ ਸਮੇਤ ਘਰ ਦੇ । ^੬ਬਕਵਾਸ ਕਰਨਾ ਹੈ । ^੭ਉਸ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਖਕੇ । ^੮ਚਿੰਤਾ ਰੂਪੀ ਭਾਲਾਬ । ^੯ਭਾਵ ਪ੍ਰਿਥੀਆ । ^{੧੦}ਫਰਿਆਦੀ ।

ਮਤਿਮੰਦਾਹੈਨਹਾਰਕੇ ਜਾਨਹਿ ਕੜਾ ਹੁਇ, ਕਰਿ ਬਿਖਦੈਬੋਪਾਪ ਬਿਲੇਦ^੧
 ਚਿਤਵਤਿ ਸਦਾ ਅਨਰਥਨਿ ਬੀਤਹਿ^੨ ਉਰ ਹੀਕਾਰ, ਨ ਮੋਹਿ ਮਨਿੰਦ^੩—।
 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬੀਚਾਰਤਿ ਚਿਤ ਮਹਿ ਗਯੋ ਸਦਨ ਮਹਿ ਸਦਾ ਅਨੰਦ ॥
 ੧੨॥ ਨਿਜ ਘਰ ਤੈ ਪੁਨਿ ਮਹਾਂਦੇਵ ਚਲਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਪਹੁੰਚਨੇ ਤੀਰ।
 ਦੇਖਿ ਬਿਸਾਲ ਭ੍ਰਾਤ ਕੇ ਤਤਛਿਨ ਖਰੇ ਭਏ ਸਨਮਾਨ ਗਹੀਰ^੪। ਬੰਦਨ
 ਕਰਿ ਕੈ ਆਪਸ ਮਾਂਹੀ ਬੈਠੇ ਦੋਨਹੁੰ ਮਹਦ ਸਧੀਰ। ਸਰਲ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਰਿਵ
 ਅਦਬ ਜੁਕਤਿ ਬੁਧਿ ਮਿਲੇ ਪ੍ਰਮੋਦਤਿ ਪ੍ਰਿਖਿਦੈਬੀਰ॥੧੩॥ ਗੋਦਿ ਪ੍ਰਮੋਦਤਿ^੫
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਰੱਖਯਾ ਸ਼ਬਦ ਬਨਾਵਤਿ ਹੋਰਿ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਅਰੁ ਸ੍ਰੀ
 ਪਰਮੇਸੁਰ ਇਨਕੇ ਜਸ ਜਿਨਿ ਬਿਖੈ ਬਡੇਗਾ^੬ ਭਏ ਦਾਸ ਰਖਵਾਰੇ ਆਇ
 ਸੁ ਹਾਥ ਦੇਇ ਰਾਖੇ ਬਹੁ ਬੇਰ। ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਜਿਮ ਸੁਤ ਕੋ ਰਾਖਹਿ ਅਸਟ
 ਜਾਮ ਚਿਤਵਤਿ ਫਿਰ ਫੇਰ^੭॥੧੪॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਤਿਨ ਬਿਖੈ ਅਰਥ ਰਖਿ
 ਕੀਨਸਿ ਅਪਨੀ ਬਿਨੈ ਬਖਾਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਬਨਾਏ ਜਿਨ ਮਹਿ
 ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਵਾਹ ਮਹਾਨ। ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਬਿਚ ਲਿਖਿ, ਰਾਖੇ ਸਿੱਖਨ ਹਿਤ
 ਕਲਿਆਨ^੮। ਜਾਹਰ ਅਰਥ ਜਿਨਹੁੰ ਕਹੁ ਭਾਸਹਿ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਬਿਖੈ
 ਸੁਖਦਾਨਿ॥੧੫॥ ਨਿਜ ਸਿੱਖਨ ਸੋ ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਕਰਤਿ ਸੁਨਾਵਨਿ ਪ੍ਰੇਮ
 ਬਿਸਾਲਾ^੯ ਪਾਠ ਪਠਹਿ ਰੱਛਯਾ ਜਹਿ ਚਾਹਹਿ, ਹੋਇ ਸਹਾਇ ਦਸਾਲ ਤਤ-
 ਕਾਲ। ਮਹਾਂਦੇਵ ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਆਏ ਸੁਧਿ ਕੋ ਲੇਨਿ ਕੁਸਲ ਹਿਤ ਨਾਲਿ।
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਕੋ ਕਰਿ ਦਰਸਨ ਮਨ ਮਾਨਜੇ—ਹਮ ਭਏ ਨਿਹਾਲ।
 ੧੬॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਰਾਮਦਾਸ ਕੁਲ ਪ੍ਰਾਚੀ ਉਦਯਤਿ ਚੰਦ ਮਨਿੰਦ^{੧੦} ਅਨੰਦ।
 ਉਸਲ ਦਿਪਹਿ ਜਾਮਨੀ ਸਿੱਖੀ^{੧੧} ਗਯਾਨਵਾਨੁ ਸਿਖ ਜੁਤਿ ਉਭ ਬਿੰਦ।
 ਸਿਗਤਿ ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਕੀ ਗਨ ਕਾਨਨਿ ਕੈਰਵ ਕੋ ਬਿਗਸਿੰਦ^{੧੨}। ਦੁਸ਼ਟ
 ਪ੍ਰਫੁਲਿਤ ਹੁਇ ਜਿਤਕਿਤ ਜੋ ਮੁਰਬਾਵਹਿ ਮੁਖਮੰਦ ਅਰਬਿੰਦ^{੧੩}॥੧੭॥^{੧੪}
 ਜਿਮ ਕੱਬਪ^{੧੫} ਘਰ ਸੁਰਜ ਜਨਮਯੋ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ। ਨਿਸਾ

^੧ਕੀਤਾ ਹੈ ਵਿਹੁ ਦੇਵ ਦਾ ਬੜਾ ਪਾਪ। ^੨ਪ ਪ ਚਿਤਵਦਿਆਂ (ਆਯੁ) ਬੀਤਦੀ ਹੈ। ^੩ਇਲ ਵਿਚ ਹੀਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਨਿੰਦ (ਕੋਈ) ਨਹੀਂ। ^੪ਆਦਰ ਲਈ ਗਹੀਰ (ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ)। ^੫ਗੋਦ ਵਿਚ ਅਨੰਦ ਸਮੇਤ (ਹਨ)। ^੬ਕੁਲ ਰੂਪੀ ਪੁਰਖ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਏ ਹਨ ਚੰਦ ਵਾਂਗ (ਪੰਨਾ ਦਾ ਚੰਦ ਪੂਰਬੋਂ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ)। ^੭ਨਿਰਮਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਹੀ ਹੈ ਸਿੱਖੀ ਰੂਪੀ ਰਾਤ। ^੮ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਬਨ ਨੂੰ ਖਿੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ^੯ਕਵਲ ਵਤ (ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਵਲ ਬੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ)। ^{੧੦}ਗੁਰੂ ਸੁਰਜ ਦਾ ਰੂਪਕ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲਗੇ ਹਨ। ^{੧੧}ਰਿਖੀ ਦਾ ਨਾਮ ਸੀ। ^{੧੨}ਪਾ—ਸ੍ਰੀ ਸਿੰਘ ਜਾਨਿ ਕਿਹ ਰਾਖੇ ਪਛਤਿ ਸਿੱਖ ਪਵਤਿ ਰੱਖਯਾ।

ਅਬਿੰਦਾ ਨਾਸਨਿ ਕੀਨਸਿ ਅੰਧ ਉਲੂਕ ਜਿ ਨਿੰਦਕ ਨਿੰਦਾਸਿਤ ਅਨੰਤ
 ਕਮਲ ਬਿਕਸਿਤਹਿ ਚਪੇ ਚੋਰ ਦੋਹੀ ਦੁਖ ਬਿੰਦ । ਤੁਰਕ ਤੇਜ ਤਮਪਤਿ
 ਕੋ ਤਾੜਤਿ ਤਿਸਕ੍ਰਿਤ ਤਾਰਨਿ ਬੀਰਨਿ ਦੰਦ^੧—॥੧੮॥ ਇਸ ਅਨੁਮਾਨਤਿ
 ਮਹਾਂਦੇਵ ਮਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰੇ ਬਹੁ ਲੀਨਿ ਉਛੰਗ^੨ । ‘ਮੋਹਿ ਸੁਨਾਵਹੁ ਦੋਹਿ
 ਦੁਸ਼ਟ ਕੋ ਧੋਹੁ ਕੀਨਿ ਜਿਮ ਮਿਲਿ ਦਿਜ ਸੰਗ। ਰੱਖਜਕ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਗੁਰੁ
 ਨਾਨਕ ਕਿਮ ਸਹਾਇ ਕੀਨਸਿ ਮ੍ਰਿਦਅੰਗ। ਪ੍ਰਿਥਕ ਕਰਜੋ ਕਿਮ ਜਨਨੀ
 ਦਾਸਨਿ’, ਤਜਾਗ ਸਰਬ ਹੀ ਭਏਨਿ ਸੰਗ^੩॥੧੯॥ ਸ੍ਰੀਅਰਜਨ ਕਹਿ ਦਿਜ
 ਇਹ ਬੈਠਜੋ ਇਸ ਕੋ ਬੂਝ ਲੇਹੁ ਸਭਿ ਬਾਤ । ਏਕਾਕੀ ਸਭਿਹਿਨ ਤੇ
 ਕੀਨਸਿ ਉਪਰ ਲੇ ਗਮਨਜੋ ਦਧਿ ਖਾਤ^੪। ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇਕ ਰਹੇ ਸਕਲ
 ਨਰ ਲਖਜੋ ਨ ਕਿਨਹੂੰ ਇਹ ਬਿਰਭਾਂਤ। ਰੋਦਤਿ ਉਚ ਪ੍ਰਕਾਰਤਿ ਜਬਿਹੂੰ
 ਅਨਵਾਧੋ ਹਮਨੇ ਤਿਸਭਾਂਤਿ॥੨੦॥ ਦਧੀ ਖੁਲਾਇ ਰਹੇ ਨਹਿ ਖਾਈ, ਭੁਕਰ
 ਖਾਈ ਮਰਜੋ ਤੁਰੰਤ^੫। ਮਹਾਂਦੇਵ ਸੋ ਦਿਜਨੇ ਭਾਖੀ ਭੂਬਤਿ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਪਾਪ
 ਕਰੰਤਿ। ਮੁਝਕੋ ਭੀਗਹਿ ਲਗਜੋ ਭੂਬਾਵਨਿ ਅਪਨੇ ਸੰਗ ਅਧਿਕ ਅਘਵੰਤਿ
 । ਕਰਾਮਾਤ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਨੰਦਨ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਰਬ ਲਖੰਤਿ॥੨੧॥ ਪਾਪ
 ਜਾਨਿਕੇ ਅਚਰੇ ਨ ਮੁਖ ਮਹਿ, ਮੈਂ ਬਚ ਰਹਜੋ ਸੁ ਨਰਕ ਪਰੰਤਿ^੬ । ਅਧਮ
 ਉਧਾਰਨ ਬਿਰਦ^੭ ਸੰਭਾਰਜੋ, ਬਖਸ਼ਜੋ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀ ਭਗਵੰਤ । ਕੌਨ ਕੌਨ
 ਗੁਨ ਇਨਕੇ ਉਚਰੋ, ਜਾਨੇ ਪਰੋ ਅਬੈ ਅਘਹੰਤਿ^੮। ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਅਵਤਾਰ
 ਜੁ ਪੁਰਨ ਕਾਜ ਕਰਨ ਹਿਤ ਨਰ ਤਨਵੰਤਿ॥੨੨॥ ਬਿਸਮੇ ਮਹਾਂਦੇਵ ਪੁਨਿ
 ਭਾਖੀ ‘ਮੈਂ ਸਮੁਝਾਇ ਰਹਜੋ ਅਬਿ ਜਾਇ ਅਘ ਦੀਰਘ ਨੈ ਤਿਸੈ ਦਬਾਯਹੁ
 ਸੁਨਿ ਸੁਭ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਮਨ ਲਜਾਇ । ਦਿੱਲੀ ਗਮਨਹਿ ਤੁਰਕ ਅਗਾਰੀ
 ਦੀਨ ਹੋਹਿਗੋ ਬਿਨੈ ਅਲਾਇ । ਹਮਰੇ ਬਡਿਯਨ ਕੇ ਪਗ ਪਰਤੇ ਅਸ
 ਬਡਿਆਈ ਲਖਹਿ ਨ ਕਾਇ॥੨੩॥ ਬਡੋਬੈ ਸਮਹਿ ਅਲਪ ਬੁਧਿਜਿਸ, ਪਾਪ
 ਬਾਦ^੯ ‘ਬਿਨ ਬੋਲਤਿ ਨਾਹਿ । ਕਪਟ ਲਪਟ ਘਟ^{੧੦}, ਦਪਟ ਧੋਹ ਨਿਤ^{੧੧},
^੧ਖਿਥਏ ਹਨ, ਲੱਜਤ ਹੁੰਦੇ। ^੨(ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਰੂਪੀ ਸੂਰਜ) ਤੁਰਕ ਤੇਜ ਦੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਨੂੰ ਤਾੜਨਾ
 ਕਰਦਾ ਹੈ [ਤਮਪਤਿ=ਚੰਦ੍ਰਮਾ]। ^੩ਨਿਰਾਦਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਸੁਰਮਿਆਂ ਰੂਪ ਤਾਰਿਆਂ ਦਾ। ^੪ਗੋਈ
 ਵਿਚ। ^੫ਦਾਸ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਤੋਂ (ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ), ^੬ਬੇਫਿਕਰ। ^੭ਦਹੀ ਖੁਛਾਵਣ ਲਈ। ^੮ਨਰਕ
 ਪੈਣ ਤੋਂ। ^੯ਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਤਾੜਣ ਵਾਲਾ ਧਰਮ। ^{੧੦}ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਜਾਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ
 ਪਾਪ ਨਾਸ਼ਕ ਹਨ। ^{੧੧}ਤੇ ਲਜਾਈ। ^{੧੨}ਫਲ ਨਾਲ ਲਪੇਟਿਆ ਹੋ ਰਿਹਾ। ^{੧੩}ਨਿਤ ਹੀ ਧੋਹ
 ਕਰਕੇ ਘੁਰਦਾ ਹੈ। (ਅ) ਧੋਹ ਕਰਕੇ ਦਬ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਅੰਦਰੋਂ)।

ਮਤਸਰ ਪਾਵਕ ਮਹਿ ਜਰ ਜਾਹਿ । ਕੁਟਿਲ ਬਝੈ ਨਹਿ ਸਮਝਹਿ ਕੈਸੇ
 ਇਤਨੇ ਔਗੁਨ ਹੁਇ ਜਿਸ ਮਾਹਿ । ਮਾਨੁਖ ਕੀ ਗਿਨਤੀ ਕਹੁ ਕਯਾ ਹੈ,
 ਬ੍ਰਹਮਾ ਸਕੈ ਨ ਤਿਹ ਸਮਝਾਹਿ ॥੨੪॥ ਸ੍ਰੀਅਰਜਨਕਹਿ ਸੁਨਹੁ ਭ੍ਰਾਤਜੀ !
 ਨਾਹਕ ਹਮ ਸੇਂ ਠਾਨਹਿ ਵੈਸ਼ਾ ਤਦਪਿ ਕਰਹਿ ਤੈ ਹਮਸੇਂ ਕਰਿਹੈ, ਬਾਲਕ
 ਸੇਂ ਕਯਾ ਕਪਟ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ । ਕਾਰਸਾ ਮੁਖ ਤੇ ਲੱਜਿਤਿ ਹੁਇ ਕਰਿ ਰਹਿ ਨ
 ਸਕਹਿ ਕਹਿ ਅਜਸ ਅਜੇਸ਼ਾ ਅਪਨੀ ਖੁਸ਼ੀ ਜਾਤਿ ਪੁਰਿ ਤਜਿਕੈ ਹਮਨਹਿ
 ਬਰਾ ਕਹਯੋ ਤਿਸ ਲੇਸੁ ॥੨੫॥ ਇੰਤਜਾਇਕ ਕੁਛ ਅਪਰ ਬਾਰਤਾਕਰਿਕੈ
 ਮਹਾਂਦੇਵ ਗ੍ਰਿਹ ਆਇ। ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਨਿਜ ਨੰਦ ਅਨੰਦਕ ਗੋਦ ਬਿਠਾਇ
 ਗੰਗ ਬਲਿ ਜਾਇ । ਦੀਨਨਿ ਦਾਨ ਦੀਨਿ ਸੁਤ ਕੁਸ਼ਲੀ ਜਾਨਤਿ
 -ਨਯੋ ਜਨਮ ਇਨ ਪਾਇ-। ਰੇਕਨ ਤੇ ਆਸਿਖ ਗਨ ਲੀਨਸਿ ਅਧਿਕ
 ਸੁਧਾ ਤੇ ਮਾਧੁਰਤਾਇ ॥੨੬॥ ਸਰਬ ਗੁਰਨਿ ਹਿਤ ਕੀਨ ਤਿਹਾਵਲ ਸ੍ਰੀ
 ਅਰਜਨ ਜੀ ਧਰਿਕਰਿਪਾਸਾ ਭਏ ਸਹਾਇਕ ਆਨ ਦਾਸਕੇ ਕਰਿਵਾਵਤਿ
 ਭੇ ਭਥਿ ਅਰਦਾਸਿ । ਸੰਗਤਿ ਸਗਰੀ ਕਰੀ ਹਕਾਰਨਿ ਬਰਤਾਯਹੁ ਤਿਨ
 ਮਹਿ ਸੁਖਰਾਸ । ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਉਚਾਰਨਿ ਕਰਤੇ ਮਹਿਮਾ ਮਹਾਂ ਸੁ ਪ੍ਰੇਮ
 ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ ॥੨੭॥ ਏਹਗਾ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਤਸਾਹ ਕੋ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰ ਧਾਮ ।
 ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਹੋਤਿਹੈ ਸਿਮਰਤਿ ਸਭਿ ਸਤਿਨਾਮੁ ॥੨੮॥ 'ਪੰਨਪੰਨ' ਗੁਰ
 ਕੋ ਕਹੈ 'ਜਹਿ ਕਹਿ ਕਰਹਿ ਸਹਾਇ' ਅੰਗ ਸੰਗ ਨਿਜ ਦਾਸ ਕੇ ਬਿਘਨ
 ਛੁਹਨਿ ਨਹਿ ਪਾਇ ॥ ੨੯ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਰਾਸੇ
 'ਮਹਾਂਦੇਵ ਗੁਰ ਕੋ ਸੰਬਾਦ' ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਏਕਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੨੧ ॥

੨੨. [ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਸੁਲਹੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ । ਦੇਹਰਿ]।

ਏਹਗਾ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸਦਨ ਅਤਿ ਉਤਸਾਹ ਜੁ ਕੀਨਿ । ਅਧਿਕ
 ਤਿਹਾਵਲ ਬਰਤਹੀ ਭਈ ਭੀਰ ਸਖ ਪੀਨ ॥੧॥ ਸ੍ਰੇਯਾ ॥ ਲਘੁ ਦੁੰਦਭਿ ਕੀ
 ਧੁਨਿ ਬਾਜਤਿ ਹੈ ਬਹੁ ਨਾਦ ਨਛੀਰਨਿ ਕੇ ਸੰਗਿ ਭਾਰੀ ॥ ਘਰਿ ਪੈਰ ਕੁਲਾ-
 ਹਲ ਹੋਇ ਰਹਯੋ ਸਭਿ ਆਸਿਖ ਦੇਤਿ ਮਿਲੇ ਨਰ ਨਾਰੀ । ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕਹੁ
 ਗਾਰ ਨਿਕਾਰਤਿ ਹੈ 'ਨਿਤ ਪਾਪ ਬਿਖੈ ਰਤਿ ਜੋ ਦੁਰਚਾਰੀ । ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ
 ਕੋ ਬਿਖ ਦੀਨਿ ਅਬੈ, ਪਰਮੇਸੁਰ ਹਾਥ ਦੇ ਲੀਨਿ ਉਬਾਰੀ ॥੨॥ ਮੁਖ ਕਾਰਖ
 ਲਾਗਿ ਗਈ ਤਿਸ ਕੇ, ਮਰਿਬੈ ਲਾਗਿ ਜਾਇ ਨ ਕੈਸੇ ਪਖਾਰੀ । ਸਰਮਜੈ
 'ਕਾਲਖ । 'ਰੋਚਕ ਬੀ । 'ਪੁੰਡ੍ਰ ਦੇ ਅਨੰਦ ਲਈ । 'ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਮਿੱਠੀਆਂ
 (ਅਭੀਰਵਾਈ) । 'ਮਰਤ ਤਕ ।

ਘਰਿ ਬੀਚ ਦੁਰਜੈ ਮਤਿ ਮੁਰਖ ਬਾਦ ਹੀ ਬੈਰ ਕਰੇ ਹਿਤ ਟਾਰੀ। ਗੁਰ
ਨਾਨਕ ਕੀ ਇਹ ਜੋਤਿ ਬਿਰਾਜਤਿ, ਹੈ ਗੁਨ ਪੂਰਨ ਜੇ ਸੁਭ ਕਾਰੀ। ਫਲ
ਬੰਦ ਕਰੇ ਨ ਛਲੈ ਕਿਸ ਰੀਤਿ, ਸਦਾ ਸਰਬੰਗ, ਕ੍ਰਿਤੰਗ ਉਦਾਰੀ॥
੩॥ ਏ ਬਤੀਆਂ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਭਿ ਹੀ ਤਿਸ ਕੇ ਪੱਖ ਕੇ ਸਭਿ ਜਾਇ ਸੁਨਾਵੈ।
‘ਲੋਕ ਹਜਾਰੋਂ ਹੀ ਗਾਰ ਨਿਕਾਰਤਿ-ਕੀਨਿ ਮਹਾਂ ਅਘ-ਬਾਕ ਅਲਾਵੈ।
ਯੋ ਉਤਸਾਹ ਕਰੈਂ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿਨਿ ਬਾਇਤ ਭਾਂਤਿ ਅਨੇਕ ਬਜਾਵੈ। ਭੀਰ
ਰਹੀ ਭਰਿ, ਪਰਨਿ ਭਾ ਘਰਿ, ਭੂਰ ਭਿਹਾਵਲ ਕੋ ਬਰਤਾਵੈ’ ॥੪॥ ਕਥਿੰਤ ॥
ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਸੁਨੱਤਿ ਮਨ ਗਿਨਤੀ ਗਿਨੱਤ ਬਹੁ-ਕਾਜ ਨਹਿ ਸਿੱਧ ਭਯੋ
ਸੱਲ ਰਹਯੋ ਛੱਤੀਆਂ। ਨਿਫਲ ਉਪਾਇ ਗਏ, ਠਾਨਤਿ ਅਨੇਕ ਭਏ ਉਲਟੇ
ਕਲੰਕ ਲਏ, ਜਾਨਨੈ ਜਿਤ ਕਿੱਤੀਆ। ਬਿੱਪ੍ਰ ਮਤਿਹੀਨ ਬਿਖ ਦਾਵ ਤੇ ਨ
ਦੀਨਿ ਜਿਨਿ, ਜਾਮਨੀ ਮੈਂ ਜਾਨਤੋ ਨ ਤਮ ਭਏ ਅੱਤੀਆ। ਹੋਤਿ ਕ੍ਰਿਤ
ਕ੍ਰਿਤ* ਜਾਬਿ ਬੈਰੀ ਮਿਤੁ ਦੇਖਿ ਲੇਤਿ, ਬਚਨੋ ਨਿਜ ਭਾਗਨਿ ਤੇ ਭਲੀ ਭਲ
ਰੱਤੀਆ॥੫॥ ਕਥਿੰਤ॥ ਨਿੰਦਕ ਬਨੇ ਹੈ ਨਰ, ਘਰ ਘਰ ਕਹੈ ਪੁਰਿ, ਸੁਨਿਓ
ਨ ਜਾਇਗੋ ਬਿਸਾਲ ਬੈਰ ਚੀਨਿਓ-। ਐਸੇ ਚਿੰਤਾ ਠਾਨਿ ਕੈ ਅਧਿਕ
ਦੁਖ ਮਾਨਿਕੈ, ਕਹਤਿ ਨਿਜ ਲੋਕਨ ਸੋ ‘ਤਜਾਰੀ ਸਭਿ ਕੀਨਿਓ। ਲਾਏ
ਲੇਹੁ ਆਜ, ਨਹੀ ਰਹੈ ਸੇਬ ਕਾਜ ਕੁਛ, ਸਗਰੇ ਸਮਾਜ ਕੀ ਸੰਭਾਰ ਕਰਿ
ਲੀਨਿਓ। ਬਡੀ ਭੁਨਸਾਰ ਤੇ ਸਿਧਾਰ ਪਰੈਂ ਪੰਥ ਬੀਚ, ਦੇਖਿ ਹੈਂ ਨ ਬੋਲ ਹੈਂ
ਸੁ ਰੋਲ ਹੋਇ ਹੀਨਿਓ’ ॥੬॥ ਸ੍ਰੇਯਾ॥ ਤਿਸ ਬਾਸੁਰ ਮੈਂ ਸਭਿ ਤਜਾਰੀ ਕਰਾਇ
ਕਹਯੋ* ਤਮ ਮੈਂ ਪੁਰਿ ਤੇ ਨਿਕਸੈ ਹੈਂ। ਨਰ ਹੋਰਿ ਕੈ ਛੇਰਿ ਨ ਕੋਈ ਕਰੈ
ਸੁਨਿ ਬਾਕ ਕਠੌਰ ਕੋ ਹੈਂ ਨ ਸਹੈ ਹੈਂ। ਬਿਗਰੇ ਨਰ ਨਾਰਿ ਜਿ ਗਾਰਨਿਕ-
ਰਤਿ, ਪੱਖਨ ਕੋ ਧਾਰਤਿ ਜੇ ਦਿਖ ਪੈ ਹੈਂ। ਸੁਨਿ ਲੋਕ ਹਮਾਰੇ ਦੁਖੈਂ ਤਿਨਤੋ,
ਰਿਸ ਧਾਰਿ ਕੈਰਾਰ ਨ ਹੈ, ਚਲਿ ਜੇ ਹੈਂ ॥੭॥ ਸ੍ਰੇਯਾ॥ ਪੈਠਨੈ ਨਿਕੇਤ ਮੈਂ ਬੈਠਿ
ਰਹਯੋ ਸੁ ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ - ਸਾਝ ਪਰੇ ਸਹਿਸਾਈ-। ਚਿੰਤ ਮਹਾ, ਨਹਿ ਭੋਜਨ
ਕੀਨਿ, ਅਬੋਲ ਇਕਾਤ ਭਯੋ ਇਕ ਥਾਈਂ। ਦੁੰਦੁਭਿ ਅਧਿਕ ਬਾਇਤ

*ਨਾ ਛਲੇ ਗਏ (ਸ੍ਰੀ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਜੀ)। *ਜੇ ਸਦਾ ਸਰਬੰਗ ਹਨ, ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ
ਵਾਲੇ ਹਨ ਦੈਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ। (ਅ) ਬਸੇ ਅਹਿਸਾਸ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। *ਛਾਤੀ ਵਿੱਚ। *ਗਰ ਵਿੱਚ
ਅਤੰਤ ਮੰਨੇਗਾ ਹੋਇਆ। (ਜੇ ਕਿਹਾ ਹੋਵੇ) ਤਾਂ ਨਾ ਜਾਣਦੇ। *ਮੈਂ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ। *ਮੱਥੇ ਦੀ
ਰੱਤੀ ਢਿੱਕੀ ਸੀ। *ਹੋਲਾ ਖੁਰ ਹੋਵੇਗਾ ਭਾਵ ਉਪ ਸ਼ਾਪ। *ਸੰਘਾਂ ਪਰੇ ਛੇਤੀ ਚਿੰਤਨ ਬੋਲੇ ਤੇ।

*ਪਾ:-ਰਹਯੋ।

ਕੋ ਸੁਨਿ ਸੇਲ ਲਗੈ ਜਨੁ ਸੂਲ ਉਠਾਈ । ਸੋ ਕਰਕੈ ਉਰ ਮੋ ਸਰਕੈ,
ਗਰਕੈ ਦੁਖ ਮੈਂ ਡਰ ਕੈ ਬਰਕਾਈ^੧ ॥ ੮ ॥ ਸ੍ਰੀਯਾ॥ ਭਾਨੁ ਅਬਜੈ^੨, ਤਮ
ਛਾਇ ਗਯੋ, ਕਰਮੋ ਕਰ ਮੋ ਗਹਿ^੩ ਭੋਜਨ ਲਯਾਈ । ਪੀਰਜ ਦੀਨਿ ਪ੍ਰਬੋ-
ਧਨ ਕੀਨਿ, 'ਪ੍ਰਬੀਨ ਮਹਾਂ ਤੁਮ ਕਜੈ ਦੁਰਿਤਾਈ' । ਜਾਨਤਿ ਹੈਂ ਸਭਿ
ਲੋਕ ਬਿਲੋਕਤਿ ਜੇ ਪਤਿਸ਼ਾਹ ਸਮੀਪ ਸਦਾਈ। ਜਾਇ ਕੈ ਵੇਰ ਨਿਕਾਸਿ
ਦਿਹੋ ਪੁਰਿ, ਆਪ ਬਸੇ ਹਟਿ ਤੁਰਨ ਆਈ ॥ ੯ ॥ ਸ੍ਰੀਯਾ॥ ਚਿੰਤ ਨਿਵਾਰਿ
ਕਰੋ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ, ਹੋਇ ਸਕਾਰਥ ਜਾਨਿ ਤੁਮਾਰੋ । ਉਦਮ ਤੇ ਬਿਨ
ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੈ ਨਹਿ, ਸੋ ਅਬਿ ਸੱਲਜ ਸਮੂਲ ਉਖਾਰੋਲੇ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ ਕਿ ਸੈਨ
ਬਛੀ, ਪਕਰਾਇ ਦਿਜੈ, ਨਤੁ ਦੁਰ ਉਜਾਰੋ । ਪੀਵਤਿ ਜੇ ਦਧਿ, ਜੀਵਤਿ
ਨਾਇਮਿ, ਬੀਵਤਿ ਨਾ ਪੁਰਿ ਰੋਰ ਉਦਾਰੋ^੪ ॥੧੦॥ ਸ੍ਰੀਯਾ॥ ਯਾ ਬਿਧਿ ਬਾਕ
ਅਨੇਕ ਕਹੇ, ਸੁਨਿ ਹਾਨੀ^੫ ਕਛੁ ਦਿਲ ਤੋ ਦਲਗੀਰੀ^੬ । ਕੀਨ ਅਹਾਰ
ਕੋ, ਬੀਦ ਬਿਚਾਰਤਿ - ਮੇਲ ਕਰੋਂ ਜੁ ਸਭਾ ਜਹਾਂਗੀਰੀ । ਹੋਹਿ ਸਹਾਇਕ
ਮੇਰੇ ਸਭੀ, ਕਹਿ ਕੈ ਜੁ ਸੁਨਾਵਹਿ ਗੇ ਮਮ ਪੀਰੀ^੭। ਦੇ ਧਨ ਕੋ ਅਪਨੈ ਕਰਿ
ਹੋਂ ਇਹੁ ਬੈਠੇ ਰਹੈ ਨ ਪਠੈ ਲਿਖਿ ਚੀਰੀ^੮ - ॥੧੧॥ ਸ੍ਰੀਯਾ॥ ਰੋਨ ਕੋ ਨੈਨ ਮੈਂ
ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਵਿਚ ਐਨ^੯ ਕੇਸੈਨ^{੧੦} ਰਹਜੋ ਪਰ ਕਾਪਾਪ ਬਿਖੈ ਅਨੁਰਾਗਤਿ^{੧੧}
ਜਾਗਤਿ ਲਾਗਤਿ ਨਾ ਪਲਕੈਂ ਬਿਚਿਕੈ^{੧੨} । ਸ਼ੋਕਤਿ^{੧੩} ਪ੍ਰਤ ਉਡੀਕਤਿ
ਹੀ ਨਿਸ ਚਾਰ ਘਟੀ ਤੇ ਚਲਜੋ ਚਰਿ ਕੈ^{੧੪} । ਸੇਵਕ ਦਾਸੀ ਲੀਏ
ਬਨਿਤਾ ਸੀਗਿ ਔਰ ਸਮਾਜ ਸਭੈ ਭਰਿਕੈ॥੧੨॥ ਪੰਥ ਪਰੇ ਇਕ ਦੈ ਦਿਨਮੈਂ
ਜਬਿ ਹੋਤਿਭਯੋ ਸੁਧਿ ਕਾਹੂਦਈ^{੧੫}। 'ਹੈਸੁਲਹੀ ਇਤਓਰ ਅਬੈ, ਪਤਿਸ਼ਾਹ
ਕੈ ਪਾਸ ਨ ਸੋ ਸੁਨਈ^{੧੬}'। ਹੋਤਿ ਭਯੋ ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਿਦੈ ਮਹਿ-ਕਾਰਜ ਮੋਹਿ
ਬਨੈ ਦੁਨਈ^{੧੭}। ਹੋਹਰੀ ਗ੍ਰਾਮ ਬਿਖੈ ਉਤਰਜੋ ਦਿਨ ਕੇਤਿਕ ਕੋ, ਕੁਛ ਕਾਰ

^੧ਸੋ ਕਰਕ (ਪੀੜਾ) ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਈ (ਹੁੰਦੀ) ਹੈ ਤੇ ਦੁਖ ਵਿੱਚ ਡਰਕਾ ਹੋਕੇ (ਪ੍ਰਿਥੀਆ) ਡਰ ਕਰਕੇ ਕੰਬਦਾ ਹੈ । ^੨ਸੂਰਜ ਅਸਤ ਹੋਯਾ । ^੩ਹਥ ਵਿਚ ਫੜਕੇ । ^੪ਦੁਰ ਹੋਈ ਦਿਲਗੀਰੀ । ^੫ਵਡਿਆਈ । ^੬ਇਹ (ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ) ਬੈਠੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਭੀ ਲਿਖਕੇ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣ ਜੋਗੀ । (ਅ) (ਜੇ ਪਤਸ਼ਾਹ ਨੇ) ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਪੱਲੀ ਰਾਂ ਇਹ (ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਇਥੇ) ਬੈਠਾ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਾ । ^੭ਪ੍ਰਸੰਨ, ^੮ਮੌਂ । ^੯ਲੱਗਾ ਹੋਯਾ । ^{੧੦}ਟਿਕ ਕੇ ਪਲਕਾਂ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈਆਂ । ^{੧੧}ਸ਼ੋਕ ਕਰਦਾ । ^{੧੨}ਚੁਛ ਪਛੀਆਂ ਰਾਤ ਲੀਹਦਿਆਂ ਚੜ੍ਹਕੇ ਚਲਿਆ । ^{੧੩}ਰਾਤ ਵਿੱਚ ਪਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਜਦ ਇੱਕ ਦੇ ਦਿਲ ਹੋਏ (ਭਏ) ਕਿਸੇ ਨੇ ਖਬਰ ਆ ਦਿੱਤੀ । ^{੧੪}ਸੁਣੀਂਦਾ । ^{੧੫}ਦੁੱਖ ।

ਲਈ' ॥ ੧੩॥ ਯੈ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸੁਲਹੀ ਕੈ ਤਬੈ ਮਨ ਆਨੇਦ ਧਾਰਿ ਕੈ ਪੰਥ
ਪਯਾਨੇ । ਭਾਂਤਿ ਅਨੇਕ ਗਿਨੈ ਗਿਨਤੀ ਨਿਜ ਕਾਰਜ ਸਿੱਧ ਭਯੋ ਪਹਿ-
ਚਾਨੋ। ਜਾਤਿ ਭਯੋ ਉਤਲਾਵਤਿ ਹੀ ਉਤਪਾਤ ਸੋ ਹੋਤ ਰਿਦੈ ਜਿਨ ਠਾਨੋ।
ਆਪਨੇ ਲੋਕਨਿ ਸੋ ਇਮ ਬੋਲਤਿ 'ਮੇਰ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰਨ ਜਾਨੋ' ॥ ੧੪॥ ਕਥਿਤ।
ਸੁਲਹੀ ਨਿਕਟ', ਮੇਰੇ ਮੀਤ ਹੈ ਅਮਿਟ ਮਹਾਂ, ਮਿਲਿਕੈ ਬਿਕਟ ਰਿਪੁ
ਛਿੱਪੁ ਗਹਿਵਾਇ ਹੈ। ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੇ ਸਮੇਤ ਜਾਇ ਪਕਰੇ ਨਿਕੇਤ ਵਿਖੈ, ਮੋਚਨ
ਕੈ ਹੋਤ ਕੋਉ ਹੋਇ ਨ, ਸਿਖਾਇ ਹੈ। ਕਾਰਾਗ੍ਰਿਹ' ਰਹੈ, ਲੇਉ ਸਗਰੇ ਮੈਂ
ਗ੍ਰਿਹਫੀਨਿ, ਜੈਸੇ ਲਘੁ ਗ੍ਰਹ ਪਰ ਗ੍ਰਹ ਬਲੀ', ਜਾਇ ਹੈ। ਜਤਨ ਬਿਹੀਨ
ਹੋਇ, ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਦੀਨ ਹੋਇ, ਮੇਰੇ ਹੀ ਅਧੀਨ ਹੋਇ, ਤਬਿ ਸੁਖ ਪਾਇ ਹੈ'
॥ ੧੫॥ ਐਸੇ ਬਾਤ ਕਹਿ ਕਹਿ 'ਹੋਵੈ ਗੁਰ ਲਹਿ ਲਹਿ' ਲੋਭ ਧਨ ਚਹਿਚਹਿ
ਠਾਨਤਿ ਹੀਕਾਰ ਕੋ। ਦੇਤਿ ਹੈ ਦਿਲਾਸੈ ਨਿਜ ਲੋਕ ਭਰਵਾਸੇ ਹੋਤੁ ਕਰਤਿ
ਨਿਬਾ' ਸੋ ਉਰ ਨਿਬਚੈ ਉਦਾਰ ਕੋ । ਹੋਹਰੀ ਪਹੁਚੈ ਜਾਇ ਭੋਰਾ ਕੀਨਿ
ਬਾਇ ਕਿਸ, ਨਿਸ ਬਿਸਰਾਮ ਕੀਨਿ ਉਠੈ ਭੁਨਸਾਰ ਕੋ। ਮੱਜਨ ਕੈ ਨੀਰ
ਚੀਰ ਪਹਿਰੇ ਸਰੀਰ ਸੁਭ, ਸੁਲਹੀ ਕੈ ਤੀਰ ਪਠੈ ਨਰ ਸਧਿ ਸਾਰ ਕੋ ॥
੧੬॥ ਗਯੋ ਪੁਨ ਆਪ ਕਹੈ 'ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੋਹੁ, ਸੱਤ੍ਰਨਿ ਸੰਤਾਪ ਪਰੇ'
ਬੈਠੈ ਤਿਸ ਤੀਰ ਹੋਇ। ਸੁਲਹੀ ਨੇ ਬੁਝੈ 'ਕੋਲ ਕਾਰਜੋ ਉਰਥ ਰਹੈ
ਕੈਸੇ ਚਲਿ ਆਇ ਹੋ ਸੁਨਾਵੈ ਬੀਰ ਬਾਤ ਸੋਇ। ਸੇਵਕ ਨ ਪਠੈ ਤਹਾਂ ਬੈਠੇ
ਰਹੇ ਹੁਤੇ ਆਪ', ਕਾਰਜ ਤੁਮਾਰੇ ਕਰਿ ਦੇਤਿ ਸੋ ਕਹਤਿ ਜੋਇ । ਸਦਾ
ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ, ਸੋ ਸਖਤਾ' ਬਿਚਾਰ ਹੈ, ਬਿਲਮ ਨਹੀਂ ਧਾਰਿ ਹੈ, ਸੁਧਾਰਿ ਹੈ
ਕਹੀਜੈ ਕੋਇ' ॥ ੧੭॥ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਕਹਤਿ 'ਗੁਰੁ ਰਾਖੇ ਤੇਰੀ ਪਤਿ ਨਿਤ, ਮੇਰੇ
ਬਿਸਵਾਸ ਚਿਤ ਬਿਤਿ' ਯੈ ਹਮੇਸ਼ ਕੋ । ਮੇਰੇ ਕਾਜ ਆਪਨੇ ਸਮਾਨ ਨੀਕੋ
ਜਾਨਿ ਕਰਿ, ਛਿੱਪੁ ਹੀ ਸੁਧਾਰਿ ਦੇਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕੈ ਬਿਸ਼ੇਸੁ ਕੋ। ਕਪਟ ਬਿਹੀਨ
ਪ੍ਰੇਮ ਨਿਬਹੈ ਤੁਮਾਰੇ ਭਾਰੇ, ਹਿਰਦੇ ਹਮਾਰੇ ਤੈਸੇ ਭੇਦ ਹੈ ਨ ਲੇਸ ਕੋ। ਆਗੇ
ਤੁਮ ਗਏ ਜਬਿ ਛੋਡ ਗਯੋ ਪੂਰੀ ਤਬਿ, ਜਾਇ ਬਸੈ ਗ੍ਰਾਮ ਮੈਂ ਸਮਾਜ ਲੈ
'(ਹੁਣ ਤਾਂ) ਸੁਲਹੀ ਨੇੜੇ ਹੀ ਹੈ । 'ਦੇਵਾ ਵੇਗੀ ਭੇਤੀ ਢਾਕਾ ਦੇਵਾਂਗਾ ।' (ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਨੂੰ)
ਛੁਤਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਉਪਾਏ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ, ਇਹ (ਸੁਲਹੀ ਨੂੰ) ਸਿਖਾਵਾਂਗਾ । 'ਬੰਦੀ ਖਾਨੇ ਵਿਚ।
'ਜਿਵੇਂ ਹਲਕੇ ਗ੍ਰਹਿ ਉਤੇ ਬਲੀ ਕ੍ਰਹਿ (ਉਸਨੂੰ ਮਾਤ ਕਰਦਾ ਹੈ) । 'ਲਹ ਲਹ ਕਰਦਾ-ਸੁਪਣਾ
'ਤਸੱਲੀ । 'ਖਬਰ ਸਾਰ ਦੇਣ ਲਈ । 'ਸੇਵਕ ਕਿਉਂ ਨਾ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਆਪ ਉੱਚੇ ਦੀ ਬੈਠੇ
ਰਹਿੰਦੇ । 'ਮਿੱਠਤਾ । 'ਭਾਵ, ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਸਿਖਾਵ ਦੇਂਦੇ । 'ਚਿਤ ਬਿੱਚ ਦਿਖਿਆ ਹੋਯਾ ਹੈ ।

ਅਸ਼ੋਕਕੋ॥੧੮॥ਆਪ ਸੰਗਿ ਮਿਲਜੋ ਆਇ ਤਬਿ ਮੈਂ ਰਹਨੈ ਸੁ ਪੁਰਿ, ਸਿਮਤ
 ਬਿਤਾਇ ਤੀਨ ਗ੍ਰਾਮ ਤਜਿ ਆਯੋ ਹੈ॥ ਹਮ ਸੋਂ ਸਨੇਹ ਠਾਨਿ ਪੁਰੀ ਬਸਨੈ
 ਆਨਿ ਕਰਿ, ਬੀਤੇ ਹੈਂ ਬਰਖ ਦੇਇ ਮਹਾਂ ਸੁਖ ਪਾਯੋ ਹੈ॥ ਬਡੋਭਾਤ ਮੈਂ ਹੋ ਗੁਰੂ
 ਪਦ ਅਧਿਕਾਰ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਅਜੋਗ ਕਰਿ ਗਾਈ ਸੇ ਬਿਠਾਯੋ ਹੈ॥ ਦੇਤਿ
 ਨ ਦਰਬ, ਆਪ ਰਾਖਤਿ ਸਰਬ, ਉਰ ਧਾਰਤਿ ਗਰਬ ਕੋ, ਸਮਾਜ ਅਧਿ-
 ਕਾਯੋ ਹੈ॥੧੯॥ ਸ਼ਾਹ ਕੋ ਨ ਜਾਨੈ, ਨਹੀਂ ਹਾਕਮ ਕੋ ਮਾਨੈ ਕਬਿ, ਤ੍ਰਾਸ ਕੋ
 ਨ ਠਾਨੈ, ਮਾਨ ਮਨ ਮੈਂ ਬਧਾਇ ਕਰਿ॥ ਆਇ ਚਾਰ ਓਰ ਤੇ ਉਪਾਇਨ
 ਅਨੇਕ ਭਾਂਤਿ ਦੇਤਿ ਸਭਿ ਜਾਤਿ ਬਹੁ ਸੀਸ ਕੋ ਨਿਵਾਇ ਕਰਿ॥ ਮੈਂ ਸੋਂ ਕਰੈ
 ਬਾਦ ਉਰ ਧਾਰਿ ਕੈ ਪ੍ਰਮਾਦੋ ਬਡੋ, ਲੋਕ ਪੁਰੀ ਆਇ ਕੇ ਸਭਿਨਿ ਸਿਖ-
 ਰਾਇ ਕਰਿ॥ ਨਿੰਦਾ ਕੋ ਕਰਾਇ ਮੇਰੀ, ਸਿੱਖਨ ਬਿਗਾਰ ਦੇਤਿ, ਪੂਜਾ
 ਹਾਨ—ਦੂਜਾ ਹੈ ਨ—ਆਪਿ ਕੋ ਬਡਾਇ ਕਰਿ॥੨੦॥ ਜੋਰਿ ਪਾਇ ਮੇਰੇ ਪੈ
 ਅਵਾਸ ਤੋ ਨਿਕਾਸਿ ਦੀਨਿ, ਆਪਨੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਨਿ ਤ੍ਰਾਸ ਹੀਨ ਹੋਇਕੈ॥
 ਨਿਕਸਨੈ ਨਿਰਾਸ਼ੈ ਮੈਂ ਆਸਰੋ ਨਿਹਾਰਨੈ ਏਕ, ਸਖਾ ਹੈ ਬਡੇਰੇ ਤੁਮ ਆਯੋ
 ਇਮ ਜੋਇਕੈ॥ ਤੇਰੇ ਬਿਨ ਕੋਓ ਨ ਸਹਾਇਕ ਹਮਾਰੋ ਜਗ, ਤੋਹੀ ਕੋ
 ਅਸੀਸ ਦੇਤਿ ਨੀਤ ਅਵਲੋਇ ਕੈ॥ ਗਾਈ ਹੈ ਪਿਤਾਕੀ ਪਦ ਉਚਗੁਰਤਾ
 ਕੀ ਸੁਭ, ਮੋਹੀ ਕੋ ਦਿਵਾਇ ਦੇਹੁ ਦੇਇਨ ਤੇ ਖੋਇ ਕੈ॥ ੨੧॥ ਸੁਲਹੀ
 ਪਠਾਨ ਕ੍ਰੋਧ ਧਾਰਿਕੈ ਮਹਾਨ ਭਨੈ, ‘ਅਬਿ ਲਗਿ ਤੇਰੇ ਸੰਗਿ ਬਾਦਿ ਸੋਉਠਾ-
 ਵਹੀ’॥ ਸਮਝਨੈ ਨ ਜੋਰ, ਨ ਬਿਲੋਕਨੈ ਹਮ ਓਰ ਤਿਨ, ਮਾਲਕ ਮੁਲਕ ਕੋ
 ਨ ਜਾਨਿ ਤ੍ਰਾਸ ਪਾਵਹੀ॥ ਤੇਰੇ ਹੇਤੁ ਗਯੋ ਤਬਿ, ਸਖਾ ਹੈਂ ਲਗਤਿ* ਨੀਕੇ,
 ਗਯੋ ਪੁਰਿ ਛੋਰ ਸੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਿਸਰਾਵਹੀ॥ ‘ਦੇਉ’ ਮੈਂ ਸਜਾਇ, ਇਸ ਬਾਤ
 ਕੀ, ਸਮੁੱਥ ਮੋਹਿ, ਤਉ ਪਾਤਸ਼ਾਹਿ ਪਾਸ ਜਾਇ ਕੈ ਸੁਨਾਵਹੀ॥੨੨॥ ਫੇਰ
 ਗਹਿ ਲੈਂ ਹੈਂ, ਨ ਸੰਦੇਹ ਉਪਜੈ ਹੈ, ਸਭਿ ਗੁਰਤਾ ਕੋ ਦੇ ਹੈਂ ਤੁਝ, ਕੋਇ ਨ
 ਮਿਟਾਵਈ॥ ਅਬਿ ਮੋਹਿ ਕਾਜ ਸੌਂਪ ਭੇਜਨੈ ਮਾਝੇ ਦੇਸ਼ ਪਰ, ਦਰਬ ਸਰਬ ਕੋ
 ਮੰਗਾਵੈਂ ਏਕ ਥਾਂਵਈ॥ ਕਰੋਂ ਉਗਰਾਹੀ ਬ੍ਰਿੰਦ ਪੈਸੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਲੇਵੈਂ,
 ਰਹੋਂ ਚਿਰਕਾਲ ਮੈਂ ਬਿਸਾਲ ਧਨ ਪਾਵਈ॥ ਫੇਰ ਦਿੱਲੀ ਜਾਵਈਂ, ਪ੍ਰਸੰਗ

*ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ। *ਹਿਕਾਰ। *ਮੇਰੀ ਪੂਜਾ ਠਾਢ ਕੀਤੀ ਹੈ। *ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ
 ਚਾਹਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। *ਤੱਕ ਕੇ। *ਦੇਖ ਕਰਕੇ। *ਫੁਲਾ ਬੈਠਾ ਹੈ। *ਮੇਰੇ ਵਿੱਚ ਡਾਕਤ ਹੈ।

ਪਪ—ਲਖਤਿ।

ਕੋ ਸੁਨਾਵਈ, ਸਿਤਾਬ ਬੁਲਵਾਵਈ ਸੋ ਨਜਾਉਂ ਕੋ ਚੁਕਾਵਈ॥੨੩॥ ਬਗਰੇ
ਮਿਟਾਇ ਸਿਖ ਸਗਰੇ ਸ਼ਰਨਿ ਪਾਇ, ਨਗਰੀ ਬਿਠਾਇ ਗੁਰੂ ਤੋਹਿ ਕੋ
ਬਨਾਵਈ॥ ਕਰੋਂ ਉਪਕਾਰ ਨਿਜ ਸਖਾ ਪੈ ਜਗਤ ਜਾਨੈ, ਸਕਲ ਉਪਾਇਨ
ਕੋ ਲੇਹੁ ਹਰਖਾਵਈ॥ ਹੋਇਕੈ ਅਸ਼ੱਤੁ^੧ ਫਲ ਲੀਜੈ ਮਿੱਤ੍ਰ ਹੋਨ ਹੂੰ ਕੋ, ਐਸੁ
ਰਜ ਬਚਿਤ੍ਰ ਪਾਇ ਮੋਦ ਉਪਜਾਵਈ^੨ । ਕੇਤਿਕ ਦਿਵਸ ਬਾਸ ਕੀਜੀਏ
ਸਮੀਪ ਮੋਹਿ, ਕਾਜ ਫੇਰ ਹੋਹਿ ਤੇਰੇ ਦਿੱਲੀ ਜਥਿ ਜਾਵਈ ॥੨੪॥ ਹੋਹਰ ਜੋ
ਗ੍ਰਾਮ ਇਹ ਪਾਤਸ਼ਾਹਿ ਦੀਨੋ ਮੋਹਿ, ਦੇਵੋਂ ਸੋਈ ਤੋਹਿ, ਬਾਸ ਸੁਖ ਸੋ
ਕਰੀਜੀਏ । ਕਰੋ ਗੁਜਰਾਨ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਮਹਾਨ ਹੋਹਿ, ਦੂਜਾ ਨ ਸਮਾਨ
ਪੁਜਾ ਨਿਜ ਕਰਵੀਜੀਏ^੩ । ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਸੁਨਤਿ ਮਨ ਆਨੰਦ ਉਪਾਯੋ ਬਹੁ
ਸੁਲਹੀ ਸੋ ਭਾਖੈ^੪ ‘ਮੇਰੇ ਬਾਕ ਕੋ ਸੁਨੀਜੀਏ, ਸੁਖੀ ਨਿਤ ਬੀਜੀਏ, ਪ੍ਰਤਾਪ
ਮੇਂ ਬਧੀਜੀਏ, ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੀਜੀਏ, ਸਮੇਤ ਜਸ ਜੀਜੀਏ॥੨੫॥ ਗੁਰੂ ਅੰਗ
ਸੰਗ ਹੋਇ ਸੀਕਟ ਨਿਵਾਰੈ ਸੋਇ, ਬਡੋ ਉਪਕਾਰ ਜੋਇ ਮੇਰੇ ਪਰ ਠਾਨਿਓ।
ਦੀਨੋ ਸੁਭ ਗ੍ਰਾਮ ਕਰੋਂ ਬਾਸਬੈ ਕੋ ਧਾਮ ਇਹਾਂ, ਆਠੋਜਾਮ ਤੇਰੀ ਸੁਯੋ^੫ ਮੁਖ
ਤੇ ਬਖਾਨਿਓ । ਏਕ ਕਾਮ ਔਰ ਸੁਨਿ ਤਾਲ ਬਨਵਾਯੋ ਤਿਨ, ਆਇ ਸਿਖ
ਸੰਗਤਾ ਮਹਾਨ ਹੀ ਸ਼ਨਾਨਿਓ । ਤੈਸੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਹੈ ਤਜਾਗ ਕੋ ਬਨਾਇ
ਦੇਉਂ, ਭਲੀ ਇਹ ਬਾਤ ਹੈ ਮਨੋਰਥ ਉਠਾਨਿਓ॥੨੬॥ ਹੋਹੁ ਜੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਆਪ,
ਆਪ^੬ ਨਿਰਮਲ ਜਾਂ ਸੋ ਐਸੇ ਤਾਲ ਸੁੰਦਰ ਬਿਸਾਲ ਬਨਿ ਜਾਇ ਹੈ’ ।
ਸੁਲਹੀ ਨੇ ਭਨੈ ‘ਇਹੁ ਨੀਕੀ ਬਾਤਿ ਠਾਨੀ ਚਿਤ, ਸਭਿ ਕੋ ਸੁਖਦ ਹੈ
ਅਨੇਕ ਨਰਨਾਇ ਹੈ। ਖਗਮੀਗ ਨੀਰ ਪਾਨ^੭ ਪੁੰਨ ਹੈ ਮਹਾਨ ਯਾਕੋ, ਰਚੀਏ
ਤਜਾਗ ਚਾਰੋਂ ਭਾਗਤੇ^੮ ਸੁਹਾਇ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਬਡੀ ਸੰਗਤਾਂ ਸ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਸ਼ਨਾਨੈਂ
ਤਹਾਂ, ਤੈਸੇ ਤੇਰੇ ਹੋਇ ਹੈ ਸੁਜਸ ਪਸਰਾਇ ਹੈ’ ॥੨੭॥ ਐਸੇ ਕਹਿ ਸੁਲਹੀ
ਨੇ ਦੀਨਸਿ ਦਰਬ ਤਬਿ, ‘ਮੇਰੇ ਪੁੰਨ ਹੋਇਗੋ ਤਜਾਗ ਬਨਿ ਜਾਇ ਹੈ’ ।
ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਨੇ ਭਾਖਿ ਕੈ ਪਟਾ ਸੁ ਲਿਖਵਾਯੋ ਗ੍ਰਾਮ, ਰਚੇ ਨਿਜ ਧਾਮ ਕੀਨਿ
ਬਾਸ ਸੁਖ ਪਾਇਹੈ। ਆਵੇ ਲਗਵਾਏ ਨਿਤ ਠਾਨਤੇ ਉਪਾਇ ਬਡੋ ਸਮਾਤਾਕੋ
ਚਾਹੈ ਸੁਧਾਸਰ ਜਨੋਂ ਸੁਹਾਇ ਹੈ।—ਆਵੈਗੀ ਉਪਾਇਨ ਅਨੇਕ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਕਰਿ, ਮੇਲ ਹੋਇ ਤੀਰਥ ਕੋ ਮਿਲੈਂ ਸਮੁਦਾਇ ਹੈ—॥੨੮॥ ਵੇਹਰਾ ॥ ਲਗਜੋ

^੧ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਰਹਤ ਹੋਕੇ । ^੨ਸੁਖ । ^੩ਪਾਣੀ । ^੪ਪੀਥਲਗੀ । ^੫ਚਹੁ ਤਰਫ ਤੋ ।

^੬ਪਾ:—ਆਬ ।

ਕਰਾਵਨਿ ਤਾਲ ਕੋ ਧਰਿ ਉਤਸਾਹ ਬਿਸਾਲ । ਖਰਚਹਿ ਦਰਬ ਸੁ ਸਰਬ
ਕੋ ਗੁਰ ਕੀ ਮਤਸਰ ਨਾਲ ॥੨੯॥—ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਸਮ ਬਨੋਂ—ਕਰਤਿ
ਪਖੰਡ ਅਨੇਕ। ਅਜਮਤ ਪਾਵੈ ਕਹਾ ਤੇ ਗਜਾਨ ਬਿਹੀਨ ਬਿਬੇਕ ॥ ੩੦ ॥
ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਰਾਸੇ 'ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਸੁਲਹੀ ਸੋ ਮਿਲਿਨਿ' ਪ੍ਰਸੰਗ
ਛਰਨਨ ਨਾਮ ਦੁਇ ਇਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੨੨ ॥

੨੩. [ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਨੇ ਹੋਹਰ ਵਿਖੇ ਤਾਲ ਲਗਵਾਇਆ ।]

ਏਹਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੋ ਮਤਸਰ ਧਰਤਿ ਰਚਤਿ ਦੰਭ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ । ਲਾਗਿ
ਤਜਾਗ ਬਨਾਵਨੇ ਕਹਿ ਕਹਿ ਮਹਿਮਾ ਬਾਤਿ ॥੧॥ ਨਿਸਲੀ ਛੰਦ ॥ ਖਰਚਤਿ
ਦਰਬ ਬਿਸਾਲ ਕੋ ਆਵੇ ਲਗਵਾਏ । ਬਿੰਦ ਮਿਹਨਤੀ ਲਾਗਿ ਪਰੇ ਬਹੁ
ਕਾਰ ਕਰਾਏ । ਖਨੈ ਤੁਰਤ ਬਛ ਤਾਲ ਕੋ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਨਿਕਸਾਈ । ਚਹੁੰ
ਦਿਸਿ ਤੇ ਇਕਸਾਰ ਕਰਿ ਚਿਨਤੀ ਲਗਵਾਈ ॥੨॥ ਦਿਨ ਸਗਰੇ ਬੈਠਨੋ ਕਹੈ
ਕਹਿਕਹਿ ਕਰਿਵਾਵੈ । ਦੇਤਿ ਮਜੂਰੀ ਸੰਝ ਕੋ ਭੁਨਸਾਰ ਲਗਾਵੈ । ਗਨ
ਕਾਰੀਗਰ ਚਿਨਤਿ ਹੈਂ ਸੁੰਦਰਤਾ ਸੰਗ ॥ ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਹਰਖਹਿ ਰਿਦੈ ਧਰਿ
ਬਡੀ ਉਮੀਗਾ ॥੩॥ ਕਰਤਿ ਸੁਧਾਸਰ ਰੀਸ ਕੋ ਤਿਸਹੀ ਬਿਧਿ ਕੀਨੋ । ਮੰਦਰ
ਤੀਰਤਜਾਗ ਕੇ ਸੁਭ ਰਚਨਾ ਚੀਨੋ ॥ ਹਰਿ ਮੰਦਰ ਸਮ ਦਰੈ ਕਰੇ ਕਹਿਆਪ
ਬਤਾਵੈ । ਕਹਿਕਹਿ ਛਿੱਪ੍ਰ ਕਰਾਵਤੋ, ਧਨ ਦੇ ਹੁਲਸਾਵੈ ॥੪॥ ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ
ਬਿਮਲ ਜਲ ਘਰ ਹੀਸਨਿ ਕੇਰਾਤਿਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕੀਰਤਨਿ ਗਨ ਸੰਤ
ਬਸੇਰਾ ॥ ਕਮਲ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤਿ 'ਹੁ ਬਰਨ' ਦਿਪਤਾਵਤਿ ਸੋਭਾ ॥ ਸੱਤਿਨਾਮੁ ਹਰਿ
ਰਾਮ ਪ੍ਰਭੁ ਅਲਿ ਜਨ ਗਨ ਲੋਭਾ ॥੫॥ ਬਿਚ ਸੁੰਦਰ ਮਕਰੰਦ ਹੈ ਆਨੰਦ
ਸੰਦੋਹਾ ॥ ਲਘੁ ਵੀਰਘ ਦਲ ਬਿੰਦ ਹੈਂ ਸਦ ਗੁਨ ਗਨ ਸੋਹਾ ॥ ਜਹਿ ਪਰਾਗਾ
ਤਰਧਾ ਸੁਭਗ ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਪਸਰੀਤੀ ॥ ਸੁਠ ਮਿਲਾਲ ਗੁਰ ਚਰਨਕੀ ਪ੍ਰੀਤੀ
ਭੁਪਜੀਤੀ ॥ ੬॥ ਮੁਕਤਾ ਮੁਕਤਿ ਅਨੇਕ ਹੀ ਲੈ ਸੰਤ ਮਰਾਲਾ । ਮਿਲਹਿ
ਬਿਨੋਦ ਪ੍ਰਮੋਦ ਤੇ ਚਹੁੰ ਕੋਦ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ਬਕ ਸਮ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਦੇਖਿਕੈ ਚਿਤ
ਚਾਉ ਉਠਾਵਾਪਿਖਿ ਛਪੜੀ ਢਿਗ ਗੁਮ ਕੀ ਈਕਰ ਬਿਬਰਾਵਾ ॥੭॥ ਸਮਤਾ
ਮਾਨਸ ਕੀ ਰਚਹਿ ਮਾਨਸ ਹਰਿਖਾਵੈ ॥ ਮਾਨਸ ਮੁਰਖ ਬਿੰਦ ਕੇ ਧਨ

‘ਉਸਾਰੀ’ । ‘ਦਰਵੇਜ਼ੇ’ । ‘ਛੋਤੀ’ । ‘ਦਾਸ ਕ੍ਰਪ ਤੋਰੇ ਲੁਭਾਇਮਲ ਹਨ’ । ‘ਸਮੂਹ ਅਨੰਦ’ । ‘ਪ੍ਰਤਾਪ
ਧੁਜੀ’ । ‘ਸੁੰਦਰ ਕਮਲ ਭੰਡੀ ਹੈ (ਜੇ)’ । ‘ਮੁਕਤੀ ਹੁਪੀ ਮੋਤੀ’ । ‘ਮਿਲਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਨਾਲ ਅਨੰਦ
ਫਰਦੇ ਹਨ’ । ‘ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਰਚੇ ਤੇ’ । ‘ਮਨ ਵਿਚ’ । ‘ਮੁਰਖ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਮੂਹ’ ।

ਹਿਤ ਬਿਰਮਾਵੈ। ਭੋਕ^੧ ਅਨੇਕ ਜਿ ਅਵਗੁਨਾ ਤਿਨ ਸੋ ਬਹੁ ਛਾਵਾ^੨। ਮਤ-
 ਸਰ, ਤਿਸਨਾ, ਦੋਸ਼, ਰਿਸ ਸਮੁਦਾਇ ਰਹਾਵਾ॥੮॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਿਥੀਆ
 ਅਰਹਿ ਹਿਤ ਠਗਿਥੈ ਮੂਢਾ। ਬੁਧਿਵਾਨ ਕਿਮ ਭਰਮ ਹੈ ਜਿਨ ਕੋ ਰਿਦ
 ਗਵਾ^੩। ਮੰਦਰਿ ਚਾਰੁ ਬਨਾਇਕੈ ਅੰਦਰਿ ਤਿਹ ਬੈਸੇ। ਲਖਹਿ ਕਿ ਸੰਗਤਿ
 ਆਇ ਹੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੈਸੇ॥੯॥ ਸੁਲਹੀ ਅਰੁ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਮਿਲਹਿ ਦੇਖਹਿ
 ਹਰਖਾਵੈ। ਅਧਿਕ ਸਰਾਹੈ ਤਾਲਕੋ ਨਿਜ ਨਰਨਿ ਸੁਨਾਵੈ। ਮੰਜਹਿ ਲਾਖਹੁ
 ਨਰ ਇਹਾ ਤੀਰਥ ਹੁਇ ਭਾਰੀ। ਮਹਿਮਾ ਪਸਰਹਿਗੀ ਅਧਿਕ ਹੋਰਹਿ
 ਨਰੁ ਨਾਰੀ॥੧੦॥ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਬਡੈ ਇਹ ਹੋਇ ਪ੍ਰਭਾਉ। ਭਲੇ ਦੇਸ
 ਮਹਿ ਬਨੈ ਬਰ ਮਾਨਵ ਸਮੁਦਾਉ^੪। ਮੁਰਖ ਭਾਵੀ ਨਹਿ ਲਖਹਿ ਸਭਿ
 ਹੋਇ ਖੁਆਰੂ^੫। ਸੁਕਹਿ ਜਲ ਢਹਿ ਜਾਇਗੇ ਮੰਦਰ ਸਮ ਬਾਰੂ^੬॥੧੧॥
 ਬਿਨ ਅਜਮਤ ਜਾਨਹਿ ਕਤੋ ਕਜਾ ਹੋਇ ਅਗਾਰੀ। ਗਯਾਨ ਬਿਲੋਚਨ
 ਉਰ ਨਹੀ ਅੰਧੇ ਦੁਖ ਭਾਰੀ। ਕੋਇ ਕੋਇ ਸਿਖ ਤਿਸੀਕੋ ਚਲਿ ਕਰਿ ਤਹਿ
 ਆਵੈ। ਕਰਿ ਸਨਮਾਨ ਬਖਾਨਤੋ^੭ ‘ਜੋ ਨਰ ਸਰ ਨਾਵੈ’॥੧੨॥ ਮਨ ਬਾਛਤਿ
 ਢਲ ਪਾਇ ਹੈ ਸਭਿ ਪਾਪ ਉਤਾਰੈ^੮। ਇਤਯਾਦਿਕ ਮਹਿਮਾ ਮਹਾ ਨਰ
 ਮਿਲਹਿ ਉਚਾਰੈ। ਜਤਨ ਕਰਤਿ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਕੇ ਹਾਰਨੈ ਦੁਖ ਪਾਏ। ਮੇਲਾ
 ਲਗੈ ਨ ਤਾਲ ਕੋ ਨਹਿਭੇ ਸਮਦਾਏ^੯॥੧੩॥ ਸੁਧਾਸਰੋਵਰ ਸੰਗਤਾਨਿਤ-
 ਪ੍ਰਤਿ ਬਹੁ ਆਵੈ। ਕਰਹਿ ਸਨਾਨ ਸਭਾਵਨੀ ਮਨ ਬਾਛਤਿ ਪਾਵੈ। ਸੁਭ
 ਦਿਨ ਮੇਲਾ ਨਰਨਿ ਕੋ ਮਿਲਿ ਜਾਇਹਗਾਰੈ। ਚਾਰਹੁ ਦਿਸਿ ਤੇ ਆਵਤੇਬਹੁ
 ਦੇ ਉਪਹਾਰੈ॥੧੪॥ ਜਰਹਿ ਰਿਦੇਮੈਂ ਜਰਹਿ ਨਹਿ ਸੁਨਿ ਚੀਤ ਰਖੀਤਾ। ਪਰ^{੧੦}
 ਹਾਰਨੈ ਮਹਿਮਾ ਕਹਤਿ ਓੜਕ ਪਛਤੀਤਾ। ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕੇ ਸਿਖ ਰੀਕ ਜੇ
 ਕਥਿ ਕਥਿ ਚਲਿ ਜਾਵੈ। ਆਇ ਬਿਨਾ ਉਤਸਾਹ ਤੇ ਬਾਛਤਿ ਨਹਿਪਾਵੈ॥
 ੧੫॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੀ ਸੰਗਤਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੈ ਹੈ। ਮਿਲਹਿ ਮੇਖ ਸ਼੍ਰੀਕਾਂਤ ਕੋ
 ਧਰਿ ਬਰਧਾ ਨ੍ਹੈ ਹੈ। ਮਨ ਬਾਛਤਿਕੋ ਪਾਵਤੇ ਨਿਤ ਅਤਿਉਤਸਾਹ। ਦੁੰਦਭਿ
 ਅਲਪ ਨਫੀਰ ਗਨ ਬਾਜਤਿ ਧੁਨਿ ਤਾਂਹੁ॥੧੬॥ ਬਜਹਿ ਰਬਾਬ ਮ੍ਰਿਦੰਗ

^੧ਭੋਭੂ। ^੨ਪੁਰਤ ਹੈ। ^੩ਗੁਰੂ (ਆਸੇ ਵਾਲਾ)। ^੪ਮੰਨਣਗੇ ਸਾਰੇ (ਲੋਕ)। ^੫ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਇਗਾ।
^੬ਵੇਰੇਤ ਵੀਗ। ^੭ਕਿਵੇ, ਕੀਕੂੰ। ^੮(ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਉਸਨੂੰ) ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ^੯ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰੇਗਾ।
^{੧੦}ਇਕੱਠ ਨਾ ਹੋਯਾ। ^{੧੧}ਖਪ। ^{੧੨}ਹੋਰਹਿ ਲਾਹੇਰ ਦੇ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿਚ ਹੈ ਮੁਗਲਪੁਰੇ ਤੋਂ ਬਰਕੀ
 ਤੇ ਕਰਣਾਨ ਤੋਂ ਹੋਰ ਪੁਜੀਦਾ ਹੈ, ਫਾਂਗੇ ਮਾਂਗੇ ਤੋਂ ਬੀ ਰਾਹ ਸੁਣੀਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਦਾ
 ਰਬਾਬ ਮੰਦਰ, ਤਾਲ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਾਧ ਹੈ। ਤਾਲ ਅਕਸਰ ਸੁੱਕਾ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਤੇ ਵੇਰਣ ਹੈ।

ਗਨ ਸਿੰਘਨਿ ਕੇ ਸੋਗਾਗਾਵਹਿ ਰਾਗਨਿ ਮਹਿਸ਼ਬਦ ਫਿਰਿਕਰਿ ਚਹੁੰਓਰਾ॥
ਜਾਮ ਤ੍ਰਿਜਾਮਾ ਰਹੇ ਤੇ^੧ ਮੰਗਲ ਨਿਤ ਹੋਵੈ ਬਰਤਹਿ ਬਹੁਤ ਕਰਾਹਸਭਿ
ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਜੋਵੈ ॥੧੭॥ ਜਾਮ ਦਿਵਸ ਕੇ ਚੜੇ ਲੋ ਮੇਲਾ ਰਹਿ ਭਾਰੀ ।
ਅਰਪਹਿ ਅਨਿਕ ਉਪਾਇਨਾ ਹੋਵਤਿ ਬਲਿਹਾਰੀ॥ ਗਾਇ ਰਬਾਬੀ ਸ਼ਬਦ
ਕੋ ਰਾਗਨਿ ਚਤੁਰਾਈ । ਖਰੇ ਕਰਹਿ ਅਰਦਾਸ ਕੋ ਬਾਂਛਤਿ ਸਭਿ ਪਾਈ
॥ ੧੮ ॥ ਹੋਤਿ ਕੁਲਾਹਲ ਮਿਲਹਿ ਨਰ ਸਿਮਰਨ ਪ੍ਰਭੁ ਕੇਰਾ । ਜੈ ਜੈਕਾਰ
ਉਚਾਰਤੇ ਕਰਿ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਫੇਰਾ । ਨਈ ਨਈ ਨਿਤ ਸੰਗਤਾਂ ਆਵਹਿ
ਚਲਿ ਦੂਰੀ॥ਪ੍ਰੇਮ ਪਰਮ ਪੁਲਕਾਵਲੀਹੁਇ ਮਿਲਤਿ ਹਦੂਰੀ॥੧੯॥ਕੇਤਿਕ
ਉਤਸਵ ਦੇਖਿ ਕੈ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਢਿਗ ਜਾਵੈ । ਮੰਗਲ ਸਗਲ ਸੁਨਾਵਤੇ ਬਹੁ
ਬਿਧਿ ਗੁਨ ਗਾਵੈ । ਅਧਿਕ ਦਰਬ ਆਵਹਿ ਚਲਨੇ ਗਿਨਤੀ ਕੁਛਨਾਂਹੀ॥
ਦੇਨਿ ਲੇਨਿ ਅਤਿ ਹੋਤਿ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਤਾਂਹੀ ॥ ੨੦॥ ਤੁਮ ਢਿਗ ਭਾਗ
ਹਜ਼ਾਰਵੈ ਆਇ ਨ ਧਨ ਕੋਈ । ਸੰਗਤਿ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ ਤੇ ਭਰਿ ਭੀਰਹਿ
ਸੋਈ^੨ । ਕੋ ਕੋ^੩ ਮੰਗਲ ਤਿਨਹੁ ਕੋ^੪ ਤੁਮ ਨਿਕਟ ਸੁਨਾਵੈ । ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ
ਲਖਮੀ ਬਰਖਤੀ ਸਭਿ ਅਨੰਦ ਉਪਾਵੈ॥੨੧॥ਇਕ ਆਵਤਿ,ਇਕ ਜਾਤਿ
ਹੈ,ਇਕ ਕੀਨਸਿ ਡੇਰਾ॥ਇਕ ਦਰਸਨ ਕਹੁ ਦਰਸਤੇ ਦੇ ਦਰਬ ਘਨੇਰਾ॥
ਏਕ ਸੁਨਤਿ ਰਾਗਨਿ ਸ਼ਬਦਿ, ਇਕ ਆਪੇ ਗਾਵੈ । ਏਕ ਪ੍ਰਕਰਮਾਂ ਦੇਤਿ
ਹੈ,ਇਕ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵੈ ॥੨੨॥ ਇਕ ਕਰਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੋ ਕਰਿ ਅਦਬ
ਉਦਾਰਾ । ਇਕ ਕੀਰਤਿ ਮੁਖ ਤੇ ਕਰਤਿ-ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਭਾਰਾ-। ਏਕ
ਟਹਿਲ ਕੋ ਕਰਤਿ ਹੈ,ਇਕ ਬਰਕੇ ਲੇਵੈ॥ਇਕਸੁਤ ਬਿਤ ਕੋ ਪਾਵਤੇ ਪਗ
ਪੰਕਜ ਸੇਵੈ॥੨੩॥ਗੁਰਤਾ ਭਾਸਹਿ ਬਿਦਤ ਤਹਿ ਜੈਕਾਰ ਉਚਾਰੈ। ਕੀਰਤ
ਅਤਿ ਬਿਸਤਰਤਿ ਹੈ ਬੁਧਿ ਗਜਾਨ ਬਿਚਾਰੈ^੫ । ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਨਰ ਆਇ
ਕੈ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸੁਨਾਵੈ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਬਹੁ ਖਿਝਹਿ ਮਨ ਮਹਿ
ਪਛੁਤਾਵੈ॥੨੪॥ਅਪਨੋ ਸ਼੍ਰਮ ਜੋਤੋ ਕਰਨੋ ਸਭਿ ਬਾਦ ਪਛਾਨੈ। ਲਾਖਹੁ ਧਨ
ਕੋ ਖਰਚ ਭਾ ਬੇਅਰਬ ਸੁਮਾਨੈ-ਲਘੁਤਾ ਮੇਕਹੁਇਹੁ ਨਈ^੬ ਦੁਖਦਾਯਕ
ਹੋਈ। ਸਭਿ ਜਾਨਹਿਗੇ-ਗੁਰ ਨਹੀਂ-,ਸਰ^੭ ਬਸਨੋ ਨ ਕੋਈ॥੨੫॥ ਮੇਲਾ
ਲਗਜੋ ਨ ਪੁਰਬ ਕੇ ਨਰ ਬੰਦ ਨ ਆਵੈ। ਮਹਿਮਾ ਨਹਿ ਬਿਸਤ੍ਰਿਤਿ ਭਈ

^੧ਪਹਿਰ ਰਾਤ ਰਹੀ ਤੇ । ^੨ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ । ^੩ਭੀਤ ਭਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਓਥੇ । ^੪ਕੋਹੜਾ ਕੋਹੜਾ ।

^੫ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੇ । ^੬ਨਹੀਂ । ^੭ਤਲਾਵ ।

ਨਹਿ ਸ਼ਰਧਾ ਲਜਾਵੈ। ਬਡ ਉਦਾਰਤਾ ਮੈਂ ਕਰੀ ਖਰਚੈ ਧਨ ਭਾਰੀ। ਅਲਪ
 ਦਿਨਨਿ ਮਹਿ ਬੰਦ ਨਰ ਲਗਿ ਕੀਨਸਿ ਤਜਾਰੀ ॥ ੨੬ ॥ ਸੁੰਦਰ ਬਨਜੈ
 ਤਜਾਗ ਬਡ ਨਹਿ ਕੀਮਤਿ ਜਾਨੀ। ਯਾਂਤੇ ਸੰਗਤਿ ਆਇ ਨਹਿ, ਨਹਿ
 ਸ਼ਰਧਾ ਠਾਨੀ। ਦਰਬ ਲਗਾਯਹੁ ਜਿਤਿਕ ਮੈਂ ਲਾਖਹੁ ਲਗਿ ਯਾ ਮੈ ਪੂਜਾ
 ਮਹਿ ਨਹਿ ਤਿਤਿਕ ਹੁਇ ਬੀਸਕ ਬਰਸਾ ਮੈਂ—॥ ੨੭ ॥ ਇਮ ਪ੍ਰਿਥੀਆ
 ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਚਿਤਹਿ ਚਿੰਤਾ ਚਿਤ ਮਾਂਹੀ। ਕੀਰਤਿ ਸੁਨਹਿ ਸ਼ਰੀਕ ਕੀ
 ਨਿਸ ਦਿਨ ਸੁਖ ਨਾਂਹੀ। ਸੁਲਹੀ ਸੋਂ ਕਬਿ ਕਬਿਮਿਲੈ ਦੁਖ ਕਹਤਿ ਸੁਨਾਵੈ।
 ‘ਜਬ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਚਲਹੁ ਗੇ ਕਾਰਜ ਬਨ ਜਾਵੈ॥ ੨੮॥ ਜਾਵਤਿ ਗਾਦੀ ਗੁਰੂ
 ਕੀ ਸ਼੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪਾਹੀ। ਤਾਵਤਿ ਮਮ ਕੀਰਤਿ ਕਹਾਂ, ਪੂਜਾ ਹੁਇ ਨਾਂਹੀ।
 ਅਜਮਤਿ ਹੋਇ ਨ ਮੋਹਿ ਮਹਿ, ਨਹਿ ਸ਼ਰਧਾ ਧਾਰੈਂ। ਆਇ ਨ ਬੰਦਨ
 ਕਰਤਿ ਹੈਂ, ਨਹਿ ਦੋਂ ਉਪਹਾਰੈਂ॥ ੨੯॥ ਤੋਹਿ ਕਰੇ ਤੇ ਮੋਹਿ ਕਹੁ ਬਡ ਬਧਹਿ
 ਪ੍ਰਤਾਪਾ। ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਸਭਿ ਆਇ ਹੈਂ ਕਰਿਹੈਂ ਮਮ ਜਾਪਾ। ਜਬਿ ਲੈ ਦਿੱਲੀ
 ਜਾਇਕੇ ਗਹਿ ਲੇਤਿ ਨ ਤਾਂਹੀ। ਤਬਿ ਲੈ ਮੇਰੇ ਸੁਖ ਕਹਾਂ, ਚਿੰਤਾ ਦੁਖ ਮਾਂਹੀ
 ॥ ੩੦॥ ਤੁਝ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ ਬਨ ਗਯੋ ਇਹ ਸੁੰਦਰ ਤਾਲਾ। ਸਭਿ ਜਗ ਮਹਿ
 ਪਸਰਜੈ ਮਹਾਂ ਤੁਵ ਸੁਜਸੁ ਬਿਸਾਲਾ। ਦੂਰ ਦੂਰ ਕੀ ਸੰਗਤਾਂ ਆਵਹਿ ਦਰ-
 ਸੀਤੀ। ਕੀਰਤਿ ਤੋਹਿ ਉਚਾਰਤੀ ਆਸੀਸ ਦਿਵੇਤੀ॥ ੩੧॥ ਬਧਜੈ ਪੁੰਨ ਤੇਰੇ
 ਮਹਾਂ ਗੁਰ ਕੇ ਘਰ ਮਾਂਹੀ। ਹਲਤਿ ਪਲਤਿ ਸੁਧਰੇ ਦੁਊ ਜਮ ਕੋ ਦੁਖਨਾਹੀ।
 ਤੁਵ ਸਮਾਨ ਤੁਰਕਨਿ ਬਿਖੈ ਦਿਖਿਯਤਿ ਨਹਿ ਕੋਈ। ਧੰਨ ਮਾਤ ਪਿਤ
 ਜਨਜੈ ਜਿਨ ਉਧਰੇ ਸੇ ਦੋਈ॥ ੩੨॥ ਨਿਜ ਤਰੀਫ ਸੁਲਹੀ ਸੁਨੀ ਫੁਲਤਿ
 ਚਿਤ ਮਾਂਹੀ। ਕਹਨਿ ਲਗਜੈ ‘ਮੈਂ ਕਰੋਂਗੇ ਦਿੱਲੀ ਜਬਿ ਜਾਹੀ। ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ
 ਮਹਿ ਚਲਹਿ ਗੇ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਢਿਗ ਸ਼ਾਹੁ। ਖੋਲਹਿ ਸਗਰੀ ਬਾਰਤਾ ਬਿਦ-
 ਤਹਿ ਸਭਿ ਕਾਹੁ॥ ੩੩॥ ਗੁਰਤਾ ਤੁਝਕੋ ਦੇਸ ਹੈਂ ਬਹੁ ਕਰਿ ਬਭਿ ਆਈ। ਸ਼੍ਰੀ
 ਅਰਜਨ ਕੋ ਲੇਹਿ ਗਹਿ, ਨਹਿ ਸਕਹਿ ਛੁਗਾਈ। ਅਲਪ ਰਹਜੈ ਇਸ ਦੇਸ
 ਕੋ ਧਨ ਸੰਚਜੈ ਸਾਰੋਂ। ਕਈ ਲਾਖ ਅਰਪਨ ਕਰਹਿ ਢਿਗ ਸ਼ਾਹੁ ਉਦਾਰੋ ॥
 ੩੪॥ ਚਿੰਤਾ ਮੁਝ ਤੁਝ ਕਾਜ ਕੀ ਦਿਨ ਰੈਨ ਲਗੀ ਹੈ। ਜਬਿ ਲੈ ਕਰੋਂ ਨ
 ਜਾਇਕੇ ਬੁਧਿ ਮੇਰ ਦਗੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਹੁ ਬਾਰ ਹੀ ਮਿਲਿਕਰਿ ਕਹਿ
 ‘ਲੱਖਾਂ ਤਕ।’ ਵੀਹ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਵਿਚ ਤਿਤਨਾ ਧਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ (ਅ) ਵੀਹਵਾਂ
 ਹਿੱਸਾ। ‘(ਜੋ ਰੁਪਿਆ ਦੇਸ ਤੋਂ ਮੈਂ ਕੱਠਾ ਕਰਨ ਆਯਾ ਸਾਂ ਉਹ) ਸਾਰਾ ਕੱਠਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ
 ਦੇੜਾ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ।’ ਸਜ਼ ਰਹੀ ਹੈ।

ਦੋਉ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੀਰਤਿ ਸੁਨਹਿ ਦੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਸੋਉ ॥ ੩੫ ॥

ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਬਿੰਬੇ ਤਿਛਿਯ ਭਾਸੇ 'ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਤਾਭ ਠਗਾਭਣ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਭੋਇਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੨੪ ॥

੨੪ [ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਤੇ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਦਾ ਸੰਬਾਦ]।

ਦੋਹਰਾ॥ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੋ ਦੁਸ਼ਟਤਾ ਦੋਨਹੂੰ ਚਿਤ ਚਿਤਵੇਤਿ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ
ਅਪਨੇ ਰਿਦੈ ਸਰਲ ਸੁਭਾਵ ਬੁਝੈਤਾ^੧ ॥ ੧ ॥ ਨਿਸਾਨੀ ਭੇਦ ॥—ਹਮਰੇ ਪਿਤ
ਕੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹੈ ਪੁਨ ਬੈਸ ਬਿਸਾਲਾ। ਨਿਕਸਰੈ ਪੁਰਿ ਤੇ ਉਜਰ ਕੈ ਤਜਿ ਗਯੋ
ਦੁਖਾਲਾ^੨। ਅਪਜਸੁ ਬਿਖ ਕੇ ਦੈਨ ਕੋ ਸੁਨਿ ਸਹਿ ਨ ਸਕਯੋ ਹੈ।
ਅਪਰ ਉਪਾਵ ਨ ਕੁਛ ਬਨਯੋ ਉਠਿ ਜਾਨਿ ਤਕਯੋ ਹੈ ॥ ੨ ॥ ਹਮਰੇ ਰਾਖਾ
ਏਕ ਨਿਤ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਕਰਤਾਰਾ। ਬੁਰੇ ਕੋਲ ਕਰਿ ਸਾਕ ਹੈ ਹੁਇ ਬੈਕ
ਨ ਬਾਰਾ^੩। ਅਬਿ ਹਕਾਰ ਕਰਿ ਤਿਸੀ ਕਹੁ ਪਰਿ ਬਿਖੈ ਬਸਾਵੈਂ। ਦੇਹਿ
ਬਝਾਈ ਤਾਂਹਿ ਬਹੁ ਕਹਿ ਜਸ ਹਰਖਾਵੈਂ॥੩॥ ਉਜਰਯੋ ਵਹਿਰ ਜੁਫਿਰਤਿ
ਹੈ ਹਮਰੀ ਭੀ ਨੀਦਾ।—ਨਹੀਂ ਭਾਤ ਕੋ ਪਿਖਿ ਸਕੈਂ ਕਾਢਯੋ ਕਰਿ ਚੀਦਾ^੪।
ਗੁਰਤਾ ਦੀਨੀ ਪਿਤਾ ਨੇ ਨਗਰੀ ਇਨ^੫ ਛੀਨੀ। ਦੇਖ ਸਕਹਿ ਨਹਿਨਿਕਟ
ਭੀ ਕਵਿ ਬਾਧਾ ਕੀਨੀ^੬ ॥੪॥ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰਯੋ ਬਡ ਭਾਤ ਕੋ ਕੀਨਿ ਨ ਸਨ-
ਮਾਨਾ॥ਧਨ ਕੇ ਲੋਭੀ ਗੁਰ ਭਏ ਇਸ ਬਿਧਿ ਤੇ ਜਾਨਾ। ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਨਰ
ਭਨਤਿ ਹੈਂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਬਿਚਾਰੀ।—ਭੁੱਲੇ ਬੇਦੀ ਤਿਹੁਲ ਕੁਲ ਇਮ ਕਰਤਿ
ਉਚਾਰੀ॥੫॥ ਹਮ ਪਰ ਅਵਗੁਨ ਧਰਤਿ ਹੈਂ ਨਹਿ ਭੇਵ ਲਖੀਤੇ। ਯਾਤੇ ਲਜਾ-
ਵਨਿ ਉਚਿਤ ਹੈ ਅਪਜਸਹਿ ਮਿਟੇਤੇ—ਦਯਾਸਿੰਧੁ ਪੁਨ ਦਯਾ ਮਹਿ ਇਸ
ਰੀਤਿ ਬਿਚਾਰੈਂ।—ਵਹਿਰ ਫਿਰਤਿ ਦੁਖ ਪਾਇਹੈ ਯੁਤ ਸਭਿ ਪਰਵਾਰੈਂ—॥੬॥
ਬਹੁਰ ਬਿਚਾਰਤਿ ਗੁਰੁ ਜੀ—ਤੁਰਕਨਿ ਢਿਗ ਜਾਨਾ। ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੁ
ਨਜਾਉਂ ਹਿਤ ਭਾ ਕਸ਼ਟ ਮਹਾਨਾ। ਹਮ ਲਗਿ ਆਵਹਿਗੇ ਦੁਸ਼ਟ ਇਹ
ਬਾਤ ਨ ਨੀਕੀ॥ਬਿਦਤਹਿ ਬਡੋ ਬਿਰੋਧ ਤਬਿ ਹੁਇ ਕੀਰਤਿ ਫੀਕੀ^੭—॥੭॥
ਇਤਨੇ ਕਾਰਨ ਰਿਦੇ ਮਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਬਿਚਾਰੇ॥ਨਿਸਚੈ ਕੀਨਸਿ ਇਹ ਮਤੇ
—ਅਬਿ ਤਿਸੈ ਹਕਾਰੈਂ—॥ਨਿਕਟ ਬੁਲਾਵਨਿ ਕੀਨਿ ਤਬਿ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸੁ॥
ਸਮੁਝਾਈ ਸਭਿ ਬਾਰਤਾ ਬੈਠਾਇ ਸੁ ਪਾਸੁ॥੮॥ 'ਭਾਤਾ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਹੋਹਰੀ,
ਤਹਿ ਤੁਮ ਚਲਿ ਜਾਵੋ॥ਬਚਨ ਕਹਹੁ ਸਨਮਾਨ ਸੋ ਨਗਰੀ ਨਿਜ ਲਜਾਵੋ॥

^੧ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ^੨ਦੁਖੀ ਹੋਇਆ। ^੩ਵਿਗਾ ਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ^੪ਚਿੰਤਾਤੁਰ। ^੫ਭਾਵ ਗੁਰੁ
ਅਰਜਨ ਨੇ। ^੬ਦੁਖ ਦਿੱਤਾ (ਅ) ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ। ^੭(ਗੁਰੁ ਘਰ ਦੀ) ਕੀਰਤੀ।

-ਆਇੰ ਉਪਾਇਨ ਅਨਿਕਬਿਧਿ ਧਨ ਵਸਤੁ ਮਹਾਨ॥ਸੋ ਸਭਿ ਤੁਝ ਕਉ
ਅਰਪ ਹੈ ਬਰਤਹੁ ਹਮ ਸਾਨਾ॥੯॥ਤਜਹੁ ਬਿਰੋਧ ਸੁਕ੍ਰੋਧ ਕੋ ਬਡ ਕਲਹ
ਮੂਲੇ॥ਹਮ ਨਹਿ ਰਾਖੈਂ ਭੇਦ ਕੋ ਨਿਤ ਤਵ ਅਨਕੁਲੇ । ਹੁਇ ਨਿਸ਼ ਕਪਟ
ਚਲੀਜੀਏ ਮਾਲਕ ਸਭਿ ਕੇਰੇ । ਚਹੁ ਭਲਾ ਸਭਿਹੂੰਨਿ ਕੋ ਹਰਖਹੁ ਸੁਖ
ਹੋਰੇ॥੧੦॥ਬਡ ਸਥਾਨ,ਅਬਿ ਹੁਜੀਏ ਉਰਸਰਲ ਸੁਭਾਉ॥ਅਵਗੁਨ ਅਲ-
ਪਨਿ ਕੋ ਤਜਹੁ ਰੱਛਹੁ ਸਭਿਕਾਉ । ਤੁਵ ਆਇਸੁ ਮਹਿ ਸਭਿ ਚਲਹਿ
ਹਮ ਆਦਿਕ ਜੇਤੇ॥ਕਲਹਿ ਕੁਟੰਬ ਕੀ ਭਲੀ ਨਹਿ ਕੀਜਹਿ ਚਿਤ ਚੇਤੇ॥
੧੧॥ਹਾਰੇ ਤੇ ਸੁਖ*ਹੋਤਿ ਹੈ ਜੀਤੇ ਦੁਖ ਹੋਈ । ਅਪਜਸੁ ਪਸਰਹਿ ਸਕਲ
ਮਹਿ ਧਿਕ ਜੀਵਨ ਸੋਈ । ਸਤਿਗੁਰ ਗਾਦੀ ਬਡੀ ਹੈ ਇਸ ਲਾਇਕ ਹੂਜੇ ।
ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਸਯਾਨੋ ਸੁਮਤਿ ਜਿਹ ਪਿਖਿ ਸਭਿ ਪੂਜੇ॥੧੨॥ ਪੁਨਿ ਪਰਲੋਕ
ਬਿਸਾਲ ਸੁਖ ਸੁਭ ਗੁਨ ਤੇ ਹੋਵੈ । ਦੇਨਹੁ ਥਲ ਮੁਖ ਉਜਲਾ ਦੁਖ ਕਬਹੂੰ
ਨ ਜੇਵੈ-ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਸਮੁਝਾਇ ਕਰਿ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸੁ॥ ਬਡੇ ਭ੍ਰਾਤ ਕੋ
ਆਨੀਏ ਗਮਨਹੁ ਅਬਿ ਪਾਸੁ' ॥ ੧੩ ॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਜੁਗ ਕਰ ਜੋਰ ਕਰਿ
ਤਬਿ ਬਿਨੈ ਬਖਾਨੀ॥ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਜੀ ਮੈਂ ਜਾਇ ਹੋਂ ਆਇਸੁ ਕੋ ਮਾਨੀ॥ਲਖਹੁ
ਪਰੰਤੂ* ਨ ਆਇ ਹੈ ਗਨ ਅਵਗੁਨ ਧਾਰੀ । ਭਲਾ ਭਨੈ* ਸਮੁਝਹਿ ਬੁਰਾ
ਸਭਿ ਸੁਮਤਿ ਬਿਸਾਰੀ॥੧੪॥ਇਮ ਕਹਿਕਰਿ ਪਗ ਕਮਲ ਪਰਨਿਜ ਸੀਸ
ਲਗਾਯੋ । ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਤ ਬੰਦਤਿ ਭਯੋ ਚਲਿ ਬਾਹਰ ਆਯੋ । ਕਿਤਿਕ ਦਾਸ
ਨਿਜ ਸਾਥ ਲੇ ਮਗ ਕੀਨਿ ਪਿਆਨਾ । ਕਿਤਿਕ ਦੇਰ ਮਹਿ ਗਯੋ ਚਲਿ
ਹੋਹਰਿ ਜਿਸ ਬਾਨਾ॥੧੫॥ਡੇਰਾ ਕੀਨਸਿ ਗ੍ਰਾਮ ਮਹਿ ਤਿਸ ਨਿਸ ਬਿਸਰਾਮ॥
ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਿ ਗਰ ਪਹਿਰਜੋ ਜਾਮਾ । ਗਮਨਜੋ ਪਿਥੀਏ
ਨਿਕਟ ਤਬਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਬੈਸਾ॥ਕਹਜੋ ਬ੍ਰਿਤੰਤ ਸ ਬੇਨਤੀ ਗੁਰ ਕੋ ਮਤਿ
ਜੈਸਾ ॥੧੬॥ਰਾਮਦਾਸ ਸ਼੍ਰੀਸਤਿਗੁਰੁ ਸੁਭ ਗੁਨ ਸਭਿ ਧਾਮੁ॥ਜਗਤ ਆਨ*
ਜਿਨ ਮਾਨਹੀ ਸਮਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮੁ' । ਜੇਠੇ ਤਿਨ ਕੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤੁਮ ਉਜਲ
ਕੁਲ ਕੇਰੇ॥ਗਾਦੀ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਗੁਰੁ ਸਮ ਦੁਤੀ ਨ ਹੋਰੇ ॥੧੭॥ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ
ਸਤਿਗੁਰ ਅਮਰ ਅਜਮਤ ਕੇ ਪੂਰੇ ਆਨ ਨ ਸਮਸਰ ਜਿਨਹੁ ਕੇ ਗਯਾਨੀ

*ਸਾਡੇ ਵਾਂਗੂੰ ਵਰਤੇ (ਅ) ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕਰ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ । *ਛੋਟਿਆਂ ਦੇ । *ਚਿਤ ਵਿਚ
ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ । * ਤੇ ਭੀ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ । *ਭਲਾ ਕਹਿਆ । *ਈਨਾ 'ਰੱਬ ਦੀ ਤੁੱਲ । *ਪਾ:-ਦੁਖ ।

ਗੁਨ ਰੂਰੇ। ਸੋ ਤੁਮ ਜਨਨੀ ਕੇ ਪਿਤਾ^੧ ਗੁਰਤਾ ਜਿਨ ਦੀਨੀ। ਨਾਨਕ
ਦਾਦਕ ਦੁਊ ਕੁਲ ਉੱਜਲ ਜਗ ਚੀਨੀ॥੧੯॥ਉਚਿਤ ਤਿਨਹੁ ਕੇ ਕਰਮ
ਸੁਭ ਚਹਿਯਤਿ ਤੁਮ ਹੀ ਕੋਜਿਨ ਕੋ ਜਗਤ ਸਰਾਹਿ ਹੀ ਅਸ ਕਰੀਅਹਿ
ਨੀਕੋ। ਸੋਢਿ ਬੰਸ ਮਹਿ ਜਨਮ ਹੈ ਛੱਤ੍ਰੀ ਬਡਬਾਹੂ। ਤੁਰਕਨਿ ਆਗੈ ਬੇਨਤੀ
ਹਤਿ ਹੁਇ ਉਤਸਾਹੁ॥੨੦॥ਯਾਂਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਗੁਰੁ ਬਹੁ ਕਰਿ ਸਨਮਾਨਾ।
ਕਰਨੈ ਹਕਾਰਨਿ ਆਪ ਕੋ ਬਸੀਯਹਿ ਨਿਜ ਥਾਨਾ^੨। ਗੁਰ ਕੀ ਕਹਵਤ
ਸਕਲ ਹੀ ਗੁਰਦਾਸ ਸੁਨਾਈ। ‘ਬੀਤੀ ਗਈ ਸੁ ਜਾਨਿ ਦਿਹੁ ਸੁਧਿਤਾ
ਅਗੁਵਾਈ’॥੨੦॥ਮਿਲਹੁ ਸਕਲ ਨਿਜ ਸਦਨ ਮਹਿ ਕਰਿ ਲੀਜਹਿ ਮੇਲਾ॥
ਆਨ ਪਰਹਿ ਬਿਪਤਾ ਬਹੁਤ ਫਿਰ ਫੁਟਹਿ ਇਕੋਲਾ^੩। ਲੇਹੁ ਦਰਬ ਸਭਿ
ਵਸਤੁ ਕੋ ਮਾਲਿਕ ਤੁਮ ਹੋਏ। ਅਪਨੇ ਕਰ‘ਸੋਂ ਦੀਜੀਏ ਹਮ ਨੇਮ‘ਖਰੋਏ’
॥੨੧॥ ਜਬਿ ਸਭਿ ਕਹਿ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਗਾਥਾ ਸਮੁਝਾਈ। ਸੁਨਤਿ ਕੁਪਨੋ
ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਅਧਿਕ ਜੁਗ ਭੌਂਹ ਚਢਾਈ। ਲਾਲ ਆਖਿ ਦਿਖਰਾਵਤੋ ਓਠਨਿ
ਫਰਕਾਵੈ। ਬੋਲਿ ਨ ਆਵਤਿ ਕ੍ਰੋਧ ਮਹਿ ਬਹੁ ਸ੍ਰਾਸ ਚਢਾਵੈ ॥੨੨॥ ਲਗਨੋ
ਨਿਕਾਸਨਿ ਗਾਰਿ ਬਹੁ ਕਹਿ ਬਾਕ ਕਠੋਰਾ। ‘ਪੂਰਬ ਕਪਟ ਬਿਸਾਲ ਕਰਿ
ਅਪਮਾਨ’ ਸੁ ਮੋਰਾ। ਤੁਹਮਤ ਝੂਠ ਲਗਾਇ ਕੈ ਨੀਂਦਾ ਬਿਦਤਾਈ।
ਸਭਿ ਲੋਕਨ ਕੇ ਪਾਸ ਤੇ ਬਹੁ ਗਾਰਿ ਦਿਵਾਈ॥੨੩॥ਅਬਹਿ ਮਨਾਵਨਿ ਕੋ
ਪਠਨੈ ਫਲ ਔਰ ਉਠਾਵਾ। ਪ੍ਰਿਥਮ ਨਿਕਾਸਨੋ ਪੁਰੀ ਤੇ ਉਤਸਾਹ ਬਧਾਵਾ।
ਅਬਿ ਲੋ ਤੁਮ ਕੋ ਨਹਿ ਲਗੀ ਬਾਧੁ ਕੁਛ ਤਾਤੀ। ਗਰਬਤਿ ਬੈਠਨੈ ਸਦਨ
ਮਹਿ ਕਰਿ ਸੀਤਲ ਛਾਤੀ॥੨੪॥ਪ੍ਰਿਥੀ ਅਨਾਦਰ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਸੁਲਹੀ ਮਿਲਿ
ਬੀਜੀ। ਲਗਨੋ ਜੁ ਤਾਲ ਪ੍ਰਤਾਪ ਭਾ ਇਹ ਸੀਚਨ ਕੀਜੈ^੪। ਦਿੱਲੀ ਕੋ
ਜਬਿ ਗਮਨ ਹੈ ਤਰਵਰ ਉਗਵੈ ਹੈ^੫। ਜਹਾਂਗੀਰ ਸੋਂ ਮੇਲ ਮਮ ਉਚੈ ਬਧਿ
ਜੈਹੈ॥੨੫॥ਜਬਿ ਮੈਂ ਕਰੈਂ ਪੁਕਾਰ ਤਿਸ ਕੁਸਮਨ ਜੁਤ ਫੂਲੇ। ਰਿਸਹਿ ਸ਼ਾਹਿ
ਬਡ ਰੀਧ ਹੁਇ ਮਮ ਪੱਖਨ ਸੁ ਝੁਲੈ। ਅਰਜਨ ਕੋ ਮੰਗਵਾਇ ਗਹਿ ਫਲ

^੧ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ। ^੨ਬਡੀ ਭੁਜਾ ਵਾਲੇ, ਭਾਵ ਸੂਰਬੀਰ। ^੩ਅਗੈ ਲਈ ਸਫਾਈ
(ਰਹੇ ਆਪੋ ਵਿਚ)। ^੪(ਕਿਉਂਕਿ ਇਕੱਲੇ ਤੇ) ਵਿਪਦਾ ਬਹੁਤ ਆਣ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਕੱਲਾ
ਫਿਰ ਮਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ^੫ਔਖ। ^੬ਨੀਵੇਂ। ^੭ਨਿਰਾਦਰ ਕੀਤਾ। ^੮ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਦਾ ਅਨਾਦਰ
(ਇਹ) ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਹੈ ਤੇ ਸੁਲਹੀ ਦਾ ਮਿਲਣਾ ਬੀਜ ਸਮਾਨ ਹੈ, ਜੋ ਤਲਾਬ ਲੱਗਾ ਤੇ ਪ੍ਰਤਾਪ
ਹੈ, ਇਹ ਸਿੰਢਨਾ ਕੀਤਾ ਹੈ (ਉਸ ਬੀਜ ਨੂੰ)। ^੯(ਉਹ) ਖਿੱਛ ਉਰੇਗਾ।

ਲਾਗਹਿ ਭਾਰੂ। ਮੈਂ ਗੁਰਤਾ ਤਬਿ ਲੇਖ ਹੋਂ ਇਹ ਪਾਕਹਿ ਚਾਰੂ^੧॥੨੬॥ਚਉ-
ਦਿਸ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਮਹਾਂ ਅਰਪਹਿ ਧਨ ਆਈ॥ਪਸਰਹਿ ਜਸੁ ਸਭਿ ਜਗਤ
ਮਹਿ ਹੁਇ ਬਡਬਡਿਆਈ॥ਇਹ ਫਲ ਲੈਬੇ ਹੇਤੁ ਮੈਂ ਕਰਿ ਰਹਜੇ ਉਪਾਉ
।ਤਬਿ ਜਾਨਹੁਗੇ ਤੁਮਰਿਦੈ ਜਬਿ ਮੈਂ ਕਰ ਪਾਉਂ॥੨੭॥ਅਬਿ ਤੇਹੀ ਲਾਗਜੈ
ਡਰਨਿ, ਸੰਗ ਮਿਲਜੈ ਨ ਸ਼ਾਹੁ।—ਮਿਟਹਿ ਬਾਤ ਮੈਂ ਗੁਰ ਰਹੋ^੨—ਯਾ ਤੇ
ਪਠਿ ਪਾਹੂ^੩। ਏਵ ਨਹੀਂ ਕੁਛ ਲੇਵ ਹੋਂ,ਛਲ ਤੁਮ ਨੇ ਠਾਨਾ॥ ਸੰਕਟ ਭੋਗ-
ਹ ਗੇ ਬਡੈ ਤਬਿ ਮੈਂ ਸੁਖ ਮਾਨਾ॥ ੨੮॥ ਬਿਨਾਂ ਦੀਏ ਤੁਮ ਕਸ਼ਟ ਕੋ
ਪੈਹੋਂ ਜਗ ਰਾਜੂ^੪। ਹੋਹਿ ਨ ਮੋਹਿ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਸੋ ਨਹਿ ਕਿਛੁ ਕਾਜੁ। ਕੋਟਿ
ਜਤਨ ਜੇ ਕਰਹੁਗੇ, ਨਹਿ ਮਿਟਹਿ ਉਪਾਧਾ॥ ਗੁਰਤਾ ਲਿਉਂ, ਪਰੈਤੁ ਸੁਨਿ
ਦੇ ਅਰਜਨ ਬਾਧਾ^੫॥੨੯॥ਸੁਨਿਕੈ ਪੁਨਿ ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ ਕਰ ਜੋਰ ਬਖਾਨਾ
।‘ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰ ਏਕ ਕੇ ਨੰਦਨ ਮਤਿਵਾਨ। ਤੀਨਹੁ ਭ੍ਰਾਤਾ ਮਿਲਹੁ
ਅਬਿ ਸੁਖ ਸਭਿ ਹੀ ਲੈਹੇ। ਨਹੀਂ ਪਦਾਰਥ ਕੀ ਕਮੀ ਰੇਲਿ ਮਿਲਿ
ਕੇ ਖੈ ਹੋ॥੩੦॥ ਤੀਨਹੁ ਮਹਿ ਕਿਹ ਕਸ਼ਟ ਹੁਇ ਸਭਿ ਹੋਹੁ ਦੁਖਾਰੋਭ੍ਰਾਤ-
ਪਨੇ ਕੋ ਮੋਹ ਤਬਿ ਬਿਦਤਾਇ ਤੁਮਾਰੇ^੬। ਜਾਨਿ ਦੇਹੁ ਰਿਸ ਪਾਛਲੀ ਜਿਮ
ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਹੋਈ। ਕੋ ਜਾਨੈ ਕਿਨ ਬੁਰਾ ਕਿਯ ਪਰਹਰੀਏ ਸੋਈ॥ ੩੧॥
ਚਲਹੁ ਆਪ ਹੁਇ ਸਰਲ ਉਰ ਨਿਜ ਪੁਰੀ ਬਸੀਜੈ। ਮਿਲਿ ਦਿਹੁ ਦਰ-
ਸ਼ਨ ਸੰਗਤਾਂ ਭੋਟਾ ਗਨ ਲੀਜੈ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਨਿਤ ਨੰਮੁ ਹੈਂ, ਛਲ ਝੂਠ
ਬਿਹੀਨ॥ ਦਯਾਛਿਮਾ ਜੁਤ,ਗਯਾਨ ਨਿਧਿ, ਸਭਿ ਗੁਨਨਿ ਪ੍ਰਬੀਨਾ’॥੩੨॥
ਸੁਨਿ ਜਸੁ ਕੋ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਜਰਜੇ ਬਚ ਉਚੇ ਭਾਖਾ। ‘ਚਲਜੈ ਜਾਹੁ, ਬੋਲਹੁ
ਨਹੀਂ,ਮੈਂ ਆਦਰ ਰਾਖਾ॥ ਨਤੁ ਐਸੀ ਕਰਿਵਾਇ ਹੋਂ,ਜਰਤੇ ਕਹੁ ਜਾਰੈ’।
ਭਰਜੈ ਖੁਟਾਈ ਸੋਂ ਸਦਾ ਸੁਭ ਸ਼ੀਲ ਉਚਾਰੈ॥੩੩॥ ਸੱਤੁ ਮਹਾਂ ਮੇਰੇ ਬਨਜੈ
ਸੁਤਿ ਜੁਤ ਕੈ ਮਾਰੋਂ। ਗੁਰਤਾ ਲੈਕੈ ਬਹੁਰ ਮੈਂ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਧਾਰੋਂ।ਤੋਹਿ ਕਹੇ
ਕਯਾ ਹੋਤਿ ਹੈ ਜਸ ਹੈ ਤਸ ਜਾਨੋਂ^੭। ਰਾਤ ਦਿਵਸ ਚਿੰਤਾ ਵਿਖੈ ਹਤਿ ਕੈ
ਸੁਖ ਠਾਨੋਂ^੮॥੩੪॥ਤਬਿ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ ਕਰਿ ਕ੍ਰੋਧ ਬਖਾਨਜੈ।‘ਸ੍ਰੀ ਅਰ-

^੧(ਇਹ ਫਲ) ਪੱਕੇਗਾ। ਸੁਹਣਾ। ^੨(ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ) ਮੈਂ ਗੁਰ ਬਣਿਆਂ
ਰਹਾਂ ਤੇ ਇਹ ਬਾਤ ਮਿਟ ਜਾਵੇ। ^੩ਇਸ ਲਈ (ਤੁਹਾਨੂੰ) ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਪਾਸ (ਮੇਰੇ)। ^੪(ਜੇ)ਜਗਤ
ਦਾ ਰਾਜ ਪਾ ਲਵਾਂ। ^੫ਪੀੜਾ। ^੬ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇਗਾ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ। ^੭ਸਭਦੇ ਨੂੰ ਸਾੜਦਾ ਹੈਂ।
^੮‘ਮੇਸਾ ਹੈ ਤੇਸਾ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ^੯(ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਨੂੰ) ਮਾਰਕੇ ਹੀ ਸੁਖ ਪਾਵਾਂਗਾ।

ਜਨ ਰਵਿ ਜਗ ਦਿਖਤਿ ਖਲ ਪਿਚਕਾ ਨ ਜਾਨੈ । ਸੰਤ ਤਾਮਰਸਾ
 ਬਿਕਸਤੇ ਸਭਿ ਨਰ ਸੁਖ ਪਾਵੈ । ਤਸਕਰ ਨਿੰਦਕ ਦੁਖਤਿ ਕਹਿ ਨਹਿ ਸੋ
 ਘਟਿ ਜਾਵੈ ॥੩੫॥ ਨਾਮ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਚੰਦ ਤੂੰ ਫੀਕੋ ਪਰਿ ਜੈ ਹੈ । ਤੁਝ ਪੱਖੀ
 ਉਡਗਨ ਛਿਪਹਿ, ਸੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਨ ਐਹੈ । ਅਥਿ ਬਚ ਮੋਹਿ ਨ ਮਾਨਿ ਹੈ
 ਪਛਤਾਇੰ ਘਨੇਰਾ ਬਸ ਨ ਚਲਹਿ ਗੋ ਤੋਹਿ ਕਛੁ ਬਲ ਲਾਇ ਬਡੇਰਾ ॥੩੬॥
 ਅਜਰ ਜਰੈ ਅਜਮਤ ਮਹਾਂ ਨਹਿ ਕਹੂੰ ਦਿਖਾਵੈ । ਨਾਤੁਟ ਬੰਕ ਬਿਲੋ-
 ਕਬੋ ਸਭਿ ਜਗ ਬਿਨਸਾਵੈ । ਪੈਨ ਰਿਦਾ ਤਿਨ ਕੋ ਮਹਾਂ ਬਲ ਇਤਨੋ ਪਾਏ ।
 ਅਪਰ ਨਰਨਿ ਕੀ ਸਮ ਰਹਤਿ ਸ਼ਕਤੀ ਗੁਪਤਾਏ ॥ ੩੭ ॥ ਕਹਤਿ ਹੁਤੋ
 ਤੁਵ ਹਿਤ ਮਹਾਂ, ਮਾਨਹਿ ਸੁਖ ਪਾਈ । ਤੁਰਕ ਅੱਗ ਬਿਨਤੀ ਕਰਹਿ ਹੋਏ
 ਨ ਲਘੁਤਾਈ । ਘਰਿ ਬੈਠੇ ਹੋਵਹਿ ਗੁਰੂ ਮਾਨਹਿ ਬਹੁ ਦੇਸਾ । ਕਰਹਿ
 ਬਿਨੋਦ ਅਨੇਕ ਹੀ ਬਨ ਸਭਿਨਿ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ਾ ॥੩੮॥ ਨਾਂਹਿਤ ਤਰੁਵਰੁ ਤੋਹਿ
 ਕਹਿ ਤਿਹ ਕਟਨਿ ਕੁਠਾਰਾ । ਏਕ ਬਾਕ ਮੁਖ ਤੇ ਕਹੈ ਸਭਿ ਹੁਇ ਜਰਿ
 ਛਾਰਾ । ਮਹਿਮਾ ਨਹੀਂ ਪਛਾਨਤੋ ਭ੍ਰਾਤਾ ਕਰਿ ਜਾਨੈ । ਕਜੋ ਲੋਕ ਰੁ ਪਰਲੋਕ
 ਗਤਿ ਹਠਿ ਠਾਨੈ ਹਾਨੈ ॥ ੩੯ ॥ ਏਹਗਾ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ
 ਕਹਨੇ ਬਾਕ ਸਭਿ ਰੀਤਿ । ਮਹਾਂ ਕਸ਼ਟ ਕੋ ਧਾਰਿਹੀ ਆਵਹਿ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਤੀਤਿ
 ॥੪੦॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਤ੍ਰਿਤਿਯਾ ਰਾਸੇ 'ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਪ੍ਰਿਥੀਆ
 ਸੰਬਾਦ' ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਚਤੁਰ ਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੨੪ ॥

੨੫ [ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਵਾਪਸ ਆਏ] ।

ਨਿਸਾਨੀ ਛੰਦ ॥ ਬਾਕ ਸੁਨੇ ਗੁਰਦਾਸ ਕੇ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਤਪਤਾਯੋ । 'ਹੈ ਕਰਿ ਤੂੰ
 ਉਪਦੇਸ਼ਟਾ' ਸਮੁਝਾਵਨਿ ਆਯੋ । ਇਨ ਬਾਤਨਿ ਕੋ ਕਜਾ ਲਖਹਿ ਬੁਧਿ

'ਉਲੂ (ਰੂਪ) ਮੂਰਖਾਂ ਨੇ । 'ਕਵਲ, ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਕਮਲ । 'ਨਿੰਦਕਾਂ ਰੂਪ ਚੋਰ ਦੁਖੀ ਹੋਕੇ
 ਜੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਸੋ (ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦਾ) ਕੁਛ ਘਟ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ । 'ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ
 ਜੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਅਜਮਤ । 'ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ) ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਤੇਰਾ ਭਲਾ (ਜਾਣਕੇ) ਜੋ
 ਮੰਨੇਗਾ ਤਾਂ ਸੁਖ ਪਾਏਗਾ । 'ਛੁਟਿਆਈ ਨ ਹੋਵੇ ਤੇਰੀ । 'ਘਰ ਬੈਠੇ ਹੀ ਤੂੰ ਵੱਡਾ ਹੋ ਜਾਹ,
 ਤੇ ਦੇਸ਼ ਬੀ ਵਡਾ ਮੰਨਣ ਲਗ ਜਾਏਗਾ । ਏਏ ਗੁਰ ਪਦ ਪਿਛਲੀ ਤੁਕ ਵਿਚ ਆਈ ਲਘੁ-
 ਤਾਈ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਘਰ ਬੈਠੇ ਗੁਰੁਤਾ=ਵਡਾਈ ਪਾਣ ਦੇ ਭਾਵ ਤੇ ਆਯਾ ਹੈ । ਸ਼ਲੋਕ
 ਨਾਲ ਗੁਰਪੁਣੇ ਦਾ ਭਾਵ ਬੀ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । 'ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬੁੱਢ (ਜੋ) ਤੂੰ ਕਹਿਆ ਹੈ,
 ਤਿਸਦੇ ਕੱਟਣ ਨੂੰ ਕੁਹਾੜਾ ਰੂਪ ਹੈ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਵਾਕ) । 'ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ।

ਕਹਾਂ ਬਿਚਾਰੀ । ਤਾਸ ਪਾਇ ਤਿਸਕਾਰ ਕੋ ਗਹਿਬੈ ਡਰ ਭਾਰੀ ॥੧॥ ਹੇਤੁ
ਮਨਾਵਨਿ ਦੀਨ ਭੈ, ਪਿਖਿ ਤੁਰਕ ਬਲੀ ਹੈਹੈ ਨ ਪੁਕਾਰੁ ਸ਼ਾਹਿ ਢਿਗਪਤਿ
ਰਹਤਿ ਭਲੀਹੈ । ਕਰਾਮਾਤ ਤਿਸਕੀ ਕਹੈ ਜੋ ਡਰਤਿ ਬਿਸਾਲਾ । ਮੈਂ ਨ
ਲਖੈ ਤੂੰ ਬਹੁ ਲਖੈ ਸੰਗ ਜੋ ਲਘੁਕਾਲਾ ॥੨॥ ਮੈਂ ਨਹਿ ਮਾਨੈ, ਨਹਿ ਚਲੈ
ਨਹਿ ਮਿਲੈ ਕਦਾਪੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਜੈ ਸਭਿ ਜਗਤ ਮਹਿ ਮੋ ਕਹੁ ਬਡ ਪਾਪੀ ॥
ਕਾਸ਼ਟ ਸ਼ੁਸ਼ਕ ਸਮਾਨ ਮੈਂ ਨਿਤ ਇਹੀ ਸੁਭਾਉ । ਟੂਟ ਜਾਇ ਨਹਿ ਨੰਮੁ ਹੈ
ਇਹ ਠੀਕ ਸੁਨਾਉ ॥੩॥ ਕਰੈ ਬਹੁ ਬਾਤ ਬਨਾਵਤੈ, ਨਹਿ ਕਰਿਹੈ ਮੇਲਾ ।
ਸੋ ਭ੍ਰਾਤਾ ਵੇਨੈਂ ਮਿਲੇ ਮੈਂ ਅਹੈਂ ਇਕੇਲਾ । ਅਜਮਤ ਮੇਰੀ ਦੇਖੀਏ ਸੁਭ
ਤਾਲਖਨਾਵਾ ॥ ਲਾਖਹੁ ਧਨ ਖਰਚਨਿ ਕਰਜੈ ਬਲ ਨਵੈਂ ਬਨਾਵਾ ॥੪॥ ਨਿਤ-
ਪ੍ਰਤਿ ਮਹਿਮਾ ਅਧਿਕ ਹੈ ਮੇਲਾ ਲਗਿ ਭਾਰੇ । ਸੁਲਹੀ ਆਦਿਕ ਨੰਮੁ ਭੇ
ਕਰਾ ਅਪਰ ਬਿਚਾਰੇ ॥ ਜਹਾਂਗੀਰ ਸੋਂ ਜਬਿ ਮਿਲੈਂ ਬਲ ਅਜਮਤ ਧਾਰੈਂ ॥ ਨੰਮੁ
ਕਰੈਂ ਨਿਜ ਅੰਗੁ ਮੈਂ, ਪਾਵਨ ਪਰ ਡਾਰੈਂ ॥੫॥ ਜੁ ਕਛੁ ਕਹੈਂ ਕਰਵਾਇ ਹੈਂ
ਸਭਿ ਕਾਜ ਬਨਾਵੈਂ ॥ ਸੁਲਹੀ ਸਮ ਉਮਰਾਵ ਸਭਿ ਨਿਜ ਸੀਸ ਝੁਕਾਵੈਂ ।
ਅਪਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਿਖਾਇਕੈ ਪਗ ਪਰ ਜਬਿ ਪਾਵੈਂ ॥ ਅਜਮਤ ਇਸ ਕੋ ਨਾਮ
ਹੈ ਸਭਿ ਕਰਿ ਦਿਖਰਾਵੈਂ ॥੬॥ ਅਰਜਨ ਕੀ ਸਮ ਨਾਹਿ ਮੈਂ, ਪਿਤ ਕੋਰ
ਸਥਾਨੈਂ ॥ ਤਿਹ ਬਨਾਇ ਪੁਜਵਾਇ ਪਗ ਕਰਾ ਅਚਰਜ ਜਾਨੈਂ ॥ ਅਜਮਤਿ
ਤਿਨ ਕਿਸ ਥਾਨ ਮਹਿ ਕਹੁ ਕਬਹਿ ਲਗਾਈ । ਹੁਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਪਿਤ ਸਤਿ-
ਗੁਰੁ ਦੀਨਸਿ ਬਡਿਆਈ ॥੭॥ ਸੁਨਿ ਭਾਖੀ ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ 'ਕਰੈਂ ਕਹਿ ਬਿਨ
ਜਾਨੈਂ' ॥ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੀ ਜੋਤਿ ਲੈ ਅੰਗਦ ਬਰਸਾਨੇ ॥ ਕਰਿ ਸੇਵਾ ਗੁਰ ਅਮਰ
ਜੀ ਬੈਠੇ ਤਿਸੁ ਗਾਦੀ । ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ ਤਬਿ ਵਹੀ ਤਿਮ ਕੀਨਿ ਅਥਾਦੀ
॥੮॥ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਜਬਿ ਟਿਕੇ ਸੈ ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ । ਦਾਸ ਉਧਾਰੇ ਬਿਦਤ
ਬਹੁ ਤੁਮ ਪਿਖਿ ਰਹਿ ਪਾਸੀ । ਜੋਤ ਜਗਹਿ ਸੋਈ ਅਬਹਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ
ਮਾਂਹੀ । ਬਿਘਨ ਅਨਿਕ ਜੋ ਕਰਿ ਪਰਹਿ ਬਿਦਤਾਵਤਿ ਨਾਂਹੀ ॥੯॥ ਸਿਰ
ਲਗਿ ਹਾਨੀ ਹੋਇ ਭੀ ਨਹਿ ਸ਼ਕਤਿ ਦਿਖਾਵੈਂ । ਭਾਵੀ ਈਸ਼ੁਰ ਕੀ ਲਖਹਿ
'ਭੜੇ ਜਾਣ ਦਾ (ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਜੀ ਨੂੰ) । 'ਤਾਂ ਪਤ ਭਲੀ ਰਹਿਦੀ ਹੈ (ਇਹ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ
ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ) । 'ਜੋ ਬੋਲੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਨਾਲ (ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੇ) । (ਅ) (ਮੈਂ)
ਜੋ ਛੁਟਪਨ ਤੋਂ ਨਾਲ (ਰਹਿੰਦਾ ਆਯਾ ਹਾਂ) । 'ਬਣਵਾਵਾਂਗੇ । 'ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਜੋ ਥਾਂ ਹੈ ।
'ਤਿਸ ਨੂੰ ਬਣਾਕੇ (ਆਪਣੇ) ਪੈਰ ਪੁਜਵਾਏ ਹਨ (ਇਸ ਵਿਚ) ਕੀ ਅਸਚਰਜ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ।
'ਜਾਣੈ ਬਿਨਾਂ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ । 'ਭਾਵ ਕਰਾਮਾਤ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਲਦੇ ।

ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਹਰਖਾਵੈਂ। ਇਮ ਲਖਿ ਕ੍ਰੋਧੁ ਰੁ ਲੋਭ ਤਜਿ ਹੂਜੈ ਮਮ ਸੰਗਾ॥ ਆਗੈ
ਆਵੈਂ ਲੈਨਿ ਕੋ ਕਰਿ ਮਾਨ ਉਤੇਗਾ ॥ ੧੦ ॥ ਬਧ ਲਘੁ ਤਉ ਲਖੀਜੀਯੇ
ਗਾਦੀ ਪਰ ਸੋਈ। ਨਮੋ ਉਚਿਤ ਸਭਿ ਕੇ ਅਹੈਂ ਬਡ ਤੇ ਬਡ ਹੋਈ। ਮੈਂ
ਆਯਹੁ ਹਿਤ ਕਹਨਿ ਕੋ, ਸੋ ਕਹਨੈ ਘਨੇਰੈ। ਕੀਜੈ ਕ੍ਰਿਤ ਬਿਚਾਰ ਕੈ ਜਨੈਂ
ਮਨ ਹੁਇ ਤੇਰੇ॥ ੧੧॥ ਹੁਇ ਨ ਸਕਹਿ ਕਛੁ ਤੋਹਿ ਤੇ ਹਲਕੇ ਪਰ ਜੈ ਹੈਂ।
ਅਥਿਕੇ ਬਿਛੁਰੇ ਭ੍ਰਾਤ ਤੇ ਨਹਿ ਬੰਸਮਿਲੈ ਹੈਂ। ਨੀਕੀ ਨਹੀਂ ਉਪਾਧਿ ਹੈਵਿਗ
ਤੁਰਕ ਪੁਕਾਰਾ। ਲਗਿ ਨਹਿ ਜਾਇ ਕਲੰਕ ਕੁਛ, ਨਹਿ ਸਕਹੁ ਉਤਾਰਾ
॥ ੧੨॥ ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਚਮਕੈ ਪੁਨਹਿ, 'ਕੜੇਂ ਬਾਤ ਬਨਾਵੈਂ' ਏਕਾ ਏਕੀ
ਕੀਏ ਬਿਨ 'ਹਮ ਮਿਲਹਿ ਨ ਜਾਵੈਂ। ਮੁਝ ਸੋਂ ਮਿਲਿਬੇ ਆਸ ਕੋਮਨ ਨਾਹਿ
ਨ ਰਾਖੇ। ਗਹਿਵਾਵੈਂ ਮਰਵਾਇ ਹੈਂ ਉਦਮ ਅਸ ਕਾਂਖੇ' ॥ ੧੩ ॥ ਸਹਤ
ਪੁੱਤ ਕੇ ਕੈਦ ਮੋਜਬਿ ਪਰਿਹੈਂ ਜਾਈ। ਤਬਿ ਮੈਂ ਹਰਖੋਂ ਸੁਖ ਕਰੈ ਉਰਚਿਤ
ਮਿਟਾਈ'। ਜਾਨੈ ਤਬਿ ਗੁਰਦਾਸ ਨੋ—ਇਹ ਅਧਿਕ ਕਠੋਰਾ। ਤੁੰਮਾ ਨਿੰਮ
ਨ ਮਧੁਰ ਹੁਇ ਜੋ ਉਪਜਤਿ ਕੌਰਾ ॥ ੧੪॥ ਗੁਰ ਘਰ ਜਨਮੈ ਤੋ ਕਹਾ
ਸੰਗਤਿ ਨਿਤ ਠਾਨੀ'। ਪਾਥਰ ਕੜੋਹੁ ਨ ਭਿੱਜਈ ਚਿਰ ਰਹਿ ਵਿਚ
ਪਾਨੀ। ਅਪਨੀ ਅਗਨਿ ਨ ਤਜਾਗ ਹੀ, ਨਿਸ਼ਠੁਰ ਮਿਦੁ ਨਾਹੀ'। ਕੋਰ
ਜਤਨ ਕੋਉ ਕਰਹੁ ਪਰਕ੍ਰਿਤਿ' ਨ ਜਾਹੀ—॥ ੧੫॥ ਭਯੋ ਨਿਰਾਸ ਬਿਚਾਰ
ਇਮ ਉਠਿ ਕਰਿ ਭਾ ਠਾਂਢਾ। 'ਪ੍ਰਥਮ ਕਲੰਕ ਜੁ ਲਗੈ ਬਡਿ ਅਥਿ
ਕੀਨਸਿ ਗਾਵਾ। ਦੁਖ ਪਾਵਹੁ, ਹੁਇ ਹਾਨ ਕੋ ਨੀਕੀ ਨਹਿ ਮਾਨੀ।
ਅਪਜਸ ਬਿਬਰੈ ਜਗਤ ਮਹਿ ਇਹ ਨਰਕ ਨਿਸ਼ਾਨੀ॥ ੧੬॥ ਗੁਰ ਕਹਾਯੋ
ਚਹਿਤ ਹੈਂ ਬਿਨ ਗੁਨ ਅੰਗਜਾਨੀ। ਸਜਾਨੈ ਪੁਰਖ ਨ ਮਾਨਿ ਹੈਂ ਲਿਹੁ
ਨਿਸ਼ਚੈ ਜਾਨੀ'। ਉਠਤਿ ਕਹਨੈ, ਸੁਨਿ ਕੈ ਜਰਨੈ, ਬਹੁ ਕਾਵਤਿ ਗਾਰੀ।
ਆਸਨ ਪਰ ਤੇ ਉਛਲਤੋ ਉਰ ਸੁਮਤਿ ਬਿਸਾਰੀ॥ ੧੭॥ ਕਹਤਿ ਅਨੁਚਤ
ਬਹੁਤ ਹੀ, ਬੋਲੈ ਪੁਨ ਭਾਈ 'ਰਾਮਦਾਸ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਰਬੱਗ ਸਦਾਈ
। ਤੁਝ ਕੋ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹਿ ਦਈ ਸੁਭ ਕਿਦੈ ਬਿਚਾਰੀ। ਅਜਰ ਜਰਨ
ਜਾਨੈ ਨਹੀਂ ਹੋਰਾ ਧ੍ਰਿਤ ਹਾਰੀ' ॥ ੧੮ ॥—ਇਹ ਕੁਛ ਤੇ ਕੁਛ ਕਰਹਿਗੈ

'ਪੁਕਾਰ ਕਰਨੀ। 'ਇੱਕ ਇੱਕੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ। 'ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਉਦਮ ਚਾਂਹਵਾ ਹਾਂ। 'ਪੈਦਾ
ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਕੋੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 'ਭਾਵੇਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਜਨਮਿਆਂ ਸੰਗਤ (ਬੀ) ਭੀਤੀ ਪਰ ਕੀ ਹੋਇਆ।
'ਪੱਥਰ) ਕਠੋਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕੋਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। 'ਸੁਭਾਉ। '(ਪ੍ਰਿਥੀਏ) ਨੇ ਅਨੁਚਤ (ਗਲੀ)
ਕਹੀਆਂ (ਤਦ) ਫਿਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਬੋਲਿਆ। 'ਧੀਰਜ ਹਾਫਨ ਵਾਲਾ।

ਅਜਮਤਕੋ ਪਾਏ—।ਯਾਂਤੇ ਛੁਛਾ ਰਾਖਿਓ ਨਿਸਬਲ ਨ ਟਿਕਾਏ। ਅਥਤੋਰੀ
ਪ੍ਰਿਥਿਤਿ ਲਖਿ ਮਨ ਮਹਿ ਦ੍ਰਿਫ ਜਾਨੀ। ਉਚਿਤ ਕਰੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਭਿ
ਮਹਿ ਬਿਦਤਾਨੀ' ॥੧੯॥ ਗਾਰਿ ਨਿਕਾਰਤਿ ਕੋ ਤਜੈ ਇਮ ਕਹਿ ਚਲਿ
ਆਯੋ।—ਬਡੀਦੁਸ਼ਟਤਾਇਸਰਿਦੇ ਹਿਤਨਹਿ ਚਿਤਲਯਾਯੋ—। ਹੋਇਤਯਾਰ
ਮਾਰਗ ਪਰਜੈ ਰਿਸ ਕੋ ਬਿਸਰਾਏ। ਸ੍ਰੀਅਰਜਨ ਕੇ ਬਿੰਦ ਗੁਨ ਸਿਮਰਤਿ
ਹਰਖਾਏ ॥੨੦॥—ਧੈਨ ਰਿਦਾ ਗੰਭੀਰ ਤਿਨ ਰਤਨਾਕਰ ਜੈਸੇ। ਸੀਤਲ
ਤਪਤ ਨ ਬਧਤਿ ਕਮਿ^੧ ਇਕਰਸ ਬ੍ਰਿਤਿ ਤੈਸੇ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਮਦ, ਲੋਭ, ਦੁਖ
ਇਤਯਾਦਿ ਬਿਕਾਰ। ਇਨ ਤੇ ਛੁਛਤਿ ਨ ਹੋਤਿਕਬ, ਰਸ ਅਨਦਮਝਾਰਾ—
॥੨੧॥ ਪੰਥ ਚਲਤਿ ਚਿਤ ਚਿਤਵਤੋ ਬਧਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲਾ^੨। ਨੀਰ ਬਿਲੋਚਨ
ਤੇ ਸ਼੍ਰਵਨੋ ਗਦ ਗਦ ਤਿਸ ਕਾਲਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪਗ ਪੰਕਜ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਓਰ
ਬਿਖੇ ਬਸਾਏ। ਸੁੰਦਰ ਦਰਸਨ ਦੇਖਿਥੇ ਮਨ ਮਹਿ ਅਕੁਲਾਏ॥੨੨॥ ਪੰਥ
ਚਲਤਿ ਭਾ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਹੀ ਦਿਸਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਾਲਾ^੩। ਪਹੁੰਚੈ ਤੁਰਨ ਜਾਇਕੈ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੀ ਬਾਲਾ^੪। ਬੰਦਨ ਪਦਅਰਬਿੰਦ ਕਰਿ ਲੋਚਨ ਭਰਿ ਹੋਰੇ। ਪਰਮ
ਪ੍ਰੇਮ ਪੁਲਕਾਵਲੀ ਆਨੰਦ ਉਮਗੋਰੇ ॥ ੨੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੇਖਿ ਕੈ
ਸੁਧਿ ਬੁਝਨਿ ਕੀਨੀ। ਕਹਹੁ ਭ੍ਰਾਤ ਕੀ ਬਾਰਤਾ ਕੈਸੀ ਗਤਿ ਚੀਨੀ?। ਕਿਸ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੋ ਮਤਿ ਅਹੈ ਆਵਨਿ ਇਸ ਥਾਨਾ^੫। ਦੁਸ਼ਟ ਸੁਭਾਵ ਤਿਆਗਿਓ
ਮਾਨਜੋ ਕਿ ਨ ਮਾਨਾ? ॥੨੪॥ ਹਾਥ ਬੰਦਿ ਭਾਈ ਕਹਜੈ 'ਤੁਮ ਪਰਬਲ
ਮਾਯਾ'। ਜੋਗੀ ਮੁਨਿ ਜਨ ਆਦਿ ਤੇ ਕੋ ਕੋ ਨ ਭ੍ਰਮਾਯਾਜਥਾ ਭਵਿੱਖਜਤ
ਕ੍ਰਿੱਤ ਕੋ ਕਰਿਥੇ ਕੋ ਚਾਹੀ। ਤਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੀ ਬਨ ਸਕਹਿ ਹੁਇ ਅਨਤੈ^੬
ਨਾਹੀ ॥੨੫॥ ਜਿਸ ਪਰ ਕਰੁਨਾ ਨਿਜ ਕਰਹੁ, ਦੇ ਹਾਥ ਬਚਾਵੈ। ਨਿੰਦਕ
ਦੁਰਜਨ ਸਿੰਧ ਭਵ ਤਿਸ ਬਿਖੇ ਡੁਬਾਵੈ। ਕਿਮ ਉਧਾਰ ਤਿਨ ਹੁਇ ਸਕੈ
ਗੋਤੇ ਨਿਤ ਖਾਵੈ। ਪੋਤਾ^੭ ਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਤਿ ਹੈ ਕਿਮ ਤਟ ਪਰ ਆਵੈ ॥੨੬॥
ਜਥਾ ਕ੍ਰਿਆ ਬੋਲਨਿ ਗਤੀ ਪਾਖੰਡ ਕਰੰਤਾ। ਜਿਮ ਦੁਰਜਨਤਾ ਕਰਤਿ ਹੈ,
ਜਿਮ ਲੋਭ ਧਰੰਤਾ। ਜਿਮ ਪੁਲੋਕ ਮਹਿ ਗਤੀ ਹੁਇ ਜਿਮ ਮਨ ਕੋ ਪਾਪੀ।
ਪਰ ਜਸੁ ਪਰ ਐਸ਼ੁਰਜੁ ਪਿਖਿ ਜਿਮ ਹੈ ਸੀਤਾਪੀ ॥੨੭॥ ਵਾਰ ਕਰੀ ਪਰਿ-

^੧ਸਮੁੰਦਰ ਵਤ। ^੨ਠੰਢ ਤੇ ਤਪਸ ਵਧਈ ਘਟਈ ਨਹੀਂ। (ਅ) ਸੀਤਲ ਹੈ, ਗਰਮ ਨਹੀਂ, ਵਧਦਾ ਨਹੀਂ ਘਟਦਾ ਨਹੀਂ। ^੩ਵਧਿਆ ਬਹੁਤ ਪੇਮ। ^੪ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ। ^੫ਅਸਥਲ। ^੬ਇਸ ਥਾਂ ਆਵਣ ਦਾ ਮਤ। ^੭ਤੁਸਾਡੀ ਮਾਯਾ ਪ੍ਰਬਲ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਕ ਆਪ ਨੂੰ ਈਸ਼ਰ ਰੂਪਤਾ ਵਿਚ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ^੮ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ। ^੯ਜਹਾਜ਼।

ਥਾਇ ਤਿਸ, ਹੈ ਜਥਾ ਬਿਕਾਰੀ^੧ । ਤਿਸ ਬਨਾਇ ਕਰਿ ਮਗ ਬਿਖੈ ਆਨੀ
 ਲਿਖਿ ਸਾਰੀ । ਸੋ ਸੁਨੀਅਹਿ ਸਭਿਜਾਨੀਅਹਿ ਮੈਂ ਕਰੋਂ ਉਚਾਰੀ। ਸੁਭ ਗੁਣ
 ਜਿਸ ਮਹਿ ਲੋਲ ਨਹਿ, ਹੀਕਾਰ ਅਫਾਰੀ^੨ ॥੨੮॥ ਏਹਗ ॥ ਹੈ ਛਤੀਸਵੀਂ
 ਵਾਰ ਜੋ ਗਿਰਾ ਕਰੀ ਗੁਰਦਾਸ । ਲਗਯੋ ਸੁਨਾਵਨਿ ਖੋਟ ਤਿਹ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿ-
 ਗੁਰ ਕੇ ਪਾਸ ॥ ੨੯ ॥ ਨਿਯਨੀ ਛੇ ॥ 'ਕਾਲੇ ਮਖ ਮੀਲਾ ਭਯੋ ਬਡ ਦੰਭ
 ਕਮਾਵੈ। ਬੇਖ ਬਾਕ ਸੁਭ ਮੋਰ ਕੇ ਜੀਵਨਿ ਚੁਨਿ ਖਾਵੈ'। ਗਜਾਨ ਹੀਨ ਗੁਰ
 ਬਨਤਿ ਹੈ ਕੋ ਨਮੋ ਨ ਠਾਨੇ। ਖੋਟੀ ਸੰਗਤਿ ਮੀਲਿਆ ਗੁਰ ਨਿੰਦ ਬਖਾਨੈ॥
 ੩੦॥ ਦੁਰਮਤਿ ਜੀਵਤਿ ਕਰਤਿ ਹੈ ਜਬਿ ਗਹਿ ਜਮ ਮਾਰੇ । ਕੂੜ ਕੁਪਤਾ
 ਹੋਹਿਗੋ ਦੁਖ ਸਹਹਿ ਕਰਾਰੇ'। ਇਤਯਾਦਿਕ ਜਿਸ ਮਹਿ ਕਹਯੋਂ^੩ ਸਭਿ ਵਾਰ
 ਸੁਨਾਈ। 'ਨਹਿ ਮਾਨਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੋ ਦੁਸ਼ਟ ਬਡਾ ਈ ॥੩੧॥ ਸਿਕਤਾ
 ਮਹਿ ਤੇ ਜਤਨ ਕਰਿ ਤੇਲ ਜੁ ਨਿਕਸਾਵੈ। ਕਮਠ^੪ ਪੀਠ ਪਰ ਭਾਂਤਿ ਕਿਸ
 ਬਹੁ ਬਾਰ ਜਮਾਵੈ'। ਸਿਰ ਪਰ ਰਾਸਭ ਸਸੇ ਕੇ' ਉਗਵਾਇ ਵਿਖਾਨਾ^੫। ਤੋ
 ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਕੇ ਰਿਦੇ ਮਹਿ ਗੁਨ ਕਰਹਿ ਮਹਾਨਾ^੬ ॥੩੨॥ ਜੇ ਸਰਪਨਿ ਮਨ
 ਮ੍ਰਿਦੁਲਤਾ ਕਰੋਂ ਹੂੰ ਹੁਇ ਜਾਈ। ਤਉ ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਕੇ ਸਰਲਤਾ ਉਰ ਮਹਿ
 ਉਪਜਾਈ^੭। ਆਵਹਿ ਬ੍ਰਹਮ ਆਪ ਭੀ ਕੁਟਿਲੀ ਸਮੁਝਾਵੈ । ਤਉ ਨ ਤਜਿ
 ਹੈਂ ਮੂਵਤਾ ਨਹਿ ਗੁਨ ਮਨ ਲਜਾਵੈ॥੩੩॥ ਮੈਂ ਬਹੁ ਬਾਰੀ ਬਿਨੈ ਕਰਿ ਬੰਦੇ
 ਜੁਗ ਪਾਨਾ। -ਕਰਹੁ ਮੇਲ ਤਜਿ ਬੈਰ ਕੋ-ਇਕ ਕਹਯੋ ਨ ਮਾਨਾ। ਉਲਟੇ
 ਗਾਰਿ ਨਿਕਾਰਤੋ ਬਹੁ ਕਹਸਿ ਕਠੇਰਾ। ਅਤਿ ਅਜੋਗ ਬੋਲਤਿ ਭਯੋ, ਤਪ-
 ਤਜੋ ਨਹਿ ਬੋਰਾ॥੩੪॥ ਸ਼ਾਮ ਦਾਮ ਕੀ ਰੀਤਿ^੮ ਸਭਿ ਕਹਿ ਬਹੁਤ ਸੁਨਾਈ।
 ਏਕ ਨ ਮਾਨੀ ਭਲੀ ਕਰਿ, ਠਾਨੀ ਕੁਟਿਲਾਈ । ਇਕ ਸਮ ਬਸੁਧਾ ਸੁਭ
 ਕਰਿਯ ਮ੍ਰਿਦੁਤਾ ਬਹੁਭਾਂਤੀ^੯ । ਬੱਕ ਚਲਹਿ ਪੀਨਗ ਤਹਾਂ^{੧੦} ਇਮ ਕੁਟ-
 ਲਨਿ ਬਾਤੀ॥੩੫॥ ਸੁਨਹੁ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਾਰਇਹ ਲਿਖਿ ਤਹਾਂ ਪਠਾਈ^{੧੧}। ਨਿਜ
 'ਜਿਸ ਤਹਾਂ ਦਾ ਔਰੁਣੀ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਹੈ ।^{੧੨} (ਨਾਲ) ਆਵਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ।^{੧੩} (ਜਿਵੇਂ) ਮੋਰ
 ਦਾ ਫੇਖ ਤੇ ਬਚਨ ਸੁਭ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਖੀਦਾ ਹੈ ਜੀਵੀ ਨੂੰ ਚੁਣਕੇ (ਤਿਥੇ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਹੈ) ।
 'ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ੩੬ ਵੀਂ ਵਾਰ ਵਿਚ ।^{੧੪} ਕੱਢੂ ।^{੧੫} ਵਾਲ ਉਗਾਵੇ ।^{੧੬} ਗਧੇ ਤੇ
 ਸਹੇ ਦੇ ।^{੧੭} ਮਿਥਿ [ਸਿਸ, ਵਿਸਾਣ] ।^{੧੮} ਮਹਲ ਗੁਣ (ਘਰ) ਕਰਨਗੇ ।^{੧੯} ਪੇਦਾ ਹੋਵੇਗੀ ।
 'ਸ਼ਾਮ ਦਾਮ ਤੋਂ ਮੁਰਾਏ ਨੀਤੀ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿੰਮਤਾ ਨਾਲ ਧਰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਛੁਟ
 ਮੈਂ ਨੀਤੀ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਬੀ ਦਿਖਾਕੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਮਿਲਾਪ ਚੰਗਾ ਹੈ ।^{੨੦} ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ
 ਪੱਧਰੀ ਕਰੀਏ ਤੇ ਕੰਮਲਤਾ ਬਹੁਤ ਤਹਾਂ (ਕਰੀਏ ਪਰ) ।^{੨੧} ਭਾਵ ਸਾਰ ਤੇ ਕੰਮਲ ਜ਼ਮੀਨ
 ਤੇ ਬੀ ਸੱਪ ਟੇਢਾ ਚਲੇਗਾ ।^{੨੨} (ਮੈਂ) ਛੇਜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ।

ਐਗੁਨ ਨਹਿ ਪਰਖ ਹੈ, ਮੁਹਿ ਬੁਰਾ ਅਲਾਈ। ਪਠਿਕੈ ਜਾਨਹਿ ਗੋ ਭਲੇ ਜੋ
 ਦੋਸ ਉਚਾਰੇ। ਇਹੀ ਭੋਟ ਤਿਹ ਜੋਗ ਥੀ ਮੈਂ ਪਠੀ ਬਿਚਾਰੇ”॥੩੬॥ ਸੁਨਿ
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਕਹਯੋ ‘ਕੁਟਿਲ ਜੁ ਮਤ ਨੀਚਾ। ਅੱਗ ਤਿਨਹੁ ਕੇ
 ਨਿਮਨਿ ਜੋ ਹੁਇ ਦੋਸਨਿ ਸੀਚਾ’। ਦੁਖਦ ਬੁਰੇ ਤਿਹ ਜਾਨੀਏ ਅਥਿ
 ਲਿਹੁ ਪਤਿਆਈ॥ ਭਲੀਥਾਤ ਨਹਿ ਹੋਤਿ ਹੈ, ਦੇਵਤਿ ਬੁਰਿਆਈ॥੩੭॥ ਨਿਜ
 ਪਿਤਕੇ ਸੁਤ ਜਾਨਿਕੈ ਕਰਿ ਹੇਤ ਹਕਾਰਾ। ਡਰਪਤਿ ਮੁੜਤੇ-ਦੋਸਦਿਯ
 ਹੀਕਾਰ ਅਫਾਰਾ’। ਅਥਿ ਨਹਿ ਕਛੁ ਕਹੀਜੀਏ ਸੋ ਕਰਹੁ’ ਪੁਕਾਰਾ। ਸ੍ਰੀ
 ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਜੋ ਕਰਹਿ ਸੋਈ ਹੁਇ ਕਾਰਾ॥੩੮॥ ਤੁਰਕਨਿ ਆਗੈ ਦੀਨ
 ਬਨਿ ਬਿਨਤੀ ਨਿਤ ਠਾਨੈ। ਬਡਿਯਨਿ ਕੀ ਬਡਤਾ ਜੁ ਥੀ ਨਹਿ ਰਿਦੈ
 ਪਛਾਨੈ। ਮਤਿ ਮੁਰਖ ਹੋਰਾ ਭਯੋ ਨਿਜ ਧਰਮ ਬਿਗਾਰਾ। ਹਾਥ ਕਛੁ ਨਹਿ
 ਆਵਹੀ ਮਲ ਛਾਨਹਿ ਛਾਰਾ”॥੩੯॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਮੋਨ
 ਧਰਿ ਕਹਯੋ ਬਾਕ ਨਹਿ ਵੇਰਾ। ਭਾਲਾ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਕੋ ਜਾਨਹਿ ਨੀਕੈ ਹੋਰਿ
 ॥੪੦॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਤ੍ਰਿਤੀਆ ਰਾਸੇ ‘ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਕੋ ਆਚਨ’
 ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੈ ਨਾਮ ਪੰਚਬੀਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੨੫ ॥

੨੬. [ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਮਿਲਿਆ]।

ਦੋਹਰਾ॥ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਪਾਛੇ ਦੁਖੀ ਹੁਈ ਚਿਤਵਤਿ ਚਿਤ ਅਤਿ ਚਿੰਤ। ਨਹੀਂ
 ਸੁਹਾਵਤਿ ਅਪਰ ਕੁਛ ਗਿਨਤੀ ਗਿਨਤਿ ਅਨੰਤ॥੧॥ ਚੋਪਈ॥ ਨੀਂਦ
 ਨ ਆਵਤਿ ਸੋਚਤਿ ਸੋਚਨਿ। ਨਿਸ ਮਹਿ ਮਿਲਤਿ ਨ ਪਲਕ ਬਿਲੋਚਨ’
 । ਮਹਦ ਕਸ਼ਟ ਅਪਨੈ ਮਹਿ ਕਲਪਤ’। ਬਿਨਾਂ ਅਰਥ ਮਤਿ ਮੁਰਖ
 ਜਲਪਤਿ॥੨॥ ਦਿਵਸ ਬਿਖੈ ਨਹਿ ਭੋਜਨ ਭਾਵਤਿ। ਗਟੀ ਉਤਾਰਤਿ ਏਕ
 ਚਢਾਵਤਿ। ਦੁਰਬਲ ਭਯੋ ਕ੍ਰਾਂਤਿ ਤੇ ਖਾਲੀ। ਉਰ ਸੁਲਗਤਿ ਲਕਰੀ
 ਜਿਮ ਆਲੀ॥੩॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪ੍ਰਭੁਤਾ ਬਹੁ ਭਾਂਤੀ। ਚੁਭਤਿ ਸੇਲ ਸਮਰਥ-
 ਕਤਿ ਛਾਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਕੀ ਸੰਦਰਭਾਈ। ਨਿਤ ਚਿਤਵਤਿ ਫਿਰਗੀ
 ਜ਼ਰਦਾਈ॥੪॥ ਮਤਸਰ ਪਾਵਕ ਪੁੰਜ ਪ੍ਰਜੁਲਤੀ। ਪੁਜਾ” ਅਧਿਕ ਹੋਤਿ
 ‘ਵਿਚਾਰਕੇ।’ ਨਿਵਰਤਾ ਦੋਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਿੰਜਣਾ ਹੈ। ‘ਆਫਰਿਆ ਹੋਯਾ ਹੈ।’ ‘ਕਰਣ ਦਿਹੇ।’ ‘ਹੱਥ
 ਭੁਛ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ (ਸਗੋਂ ਹੱਥ) ਮਲੇਗਾ ਤੇ ਖਾਕ ਛਾਏਗਾ। ਭਾਵ ਪਛੁਤਾਏਗਾ।’ ‘ਨੇਤ੍ਰੀ
 ਦੀਆਂ ਪਲਕਾਂ।’ (ਅ) ਪਲ ਡਰ ਲਈ ਅੱਖਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਟੀਂਦੀਆਂ। ‘ਬਹੁਤੇ ਦੁੱਖ ਕਰਕੇ ਅਪਣੇ
 ਆਪ ਵਿਚ ਪਿਆ ਕਲਪਦਾ ਹੈ।’ ‘ਬਿਨਾ ਮਤਲਬ ਮੁਰਖ ਸੜਦਾ ਹੈ।’ ‘ਗਿੱਲੀ [ਪੰਜਾਬ,
 ਅੱਲ-ਕੱਚਾ]।’ ‘(ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੀ) ਪੁਜਾ’।

ਨਹਿ ਭੁਲਤੀ । ਬਧਯੋ ਗੁਰੁ ਕਹਿ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਤਾਪੁ । ਨਿਤ ਜਿਮ ਤੇਈਆ
 ਤਾਪ ਸੰਤਾਪੁ^੧॥੫॥ਪੁਨ ਪਾਛੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸੁ । ਕਰਿਕੇ^੨ ਵਾਰ ਪਠੀਓਗ
 ਤਾਸੁ ॥ ਘਾਇ ਲਗੇ^੩ ਅੰਗ ਅੰਗ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ਤਿਨ ਪਰ ਮਨਹੁ ਲਵਨ ਘਸਿ
 ਡਾਲਾ ॥੬॥ਜਨੁ ਪਾਕੇ ਬ੍ਰਿਣ^੪ ਗਾਢੀ ਪੀਰਾ ॥ ਪਾਇ ਮਰਚ ਚੂਰਨ ਦੇ ਚੀਰਾ^੫ ।
 ਰਾਤਿ ਦਿਵਸ ਚਿੰਤਾ ਗ਼ਲਤਾਨੇ । ਬੈਠਯੋ ਨਿਕਟ ਨਹੀ ਨਰ ਜਾਨੇ^੬ ॥੭॥
 ਉਡਯੋ ਰਹੈ ਮਨ ਗਹੈ ਨ ਬਿਰਤਾ^੭ । ਵਹਯੋ ਜਾਤ ਨਿਤ ਚਿੰਤਾ ਸਰਿਤਾ ।
 ਬਹੁਤ ਭਾਂਤਿ ਕਰਮੇ ਸਮੁਝਾਵੈ । ‘ਰੁਚਿ ਸੋਂ ਭੋਜਨ ਕਜੈ ਨਹਿ ਖਾਵੈ’ ॥੮॥
 ਹਮਰੀ ਭੀ ਹੋਵਤਿ ਗੁਜ਼ਰਾਨਾ ॥ ਆਨਤਿ ਸਿੱਖ ਉਪਾਇਨ ਨਾਨਾ । ਕਰਤੇ
 ਰਹੈ ਮਹਦ ਉਦਯੋਗਾ^੮ ॥ ਜਿਮ ਸ਼ਰੀਕ ਹੁਇ ਹਾਣਤਿ ਜੋਗਾ^੯ ॥੯॥ ਮਿਲਹੁ
 ਸਲਾਹ ਕਰਹੁ ਸੁਲਹੀ ਸੋਂ । ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਨਿ ਹੁਇ ਜਲਦੀ ਸੋਂ^{੧੦} । ਕਥਕਥ
 ਕਰਮੇ ਧੀਰਜ ਦੇਤਿ । ਬਾਤੈਂ ਕਰਤਿ ਅਸਨ ਕਰਿ ਲੇਤਿ ॥੧੦॥ ਸੁਲਹੀ
 ਸਾਥ ਸੁ ਕਥਹਿ ਇਕੈਠਹਿ^{੧੧} । ਸੰਕਟ ਕਰਤਿ ਨਿਵੇਦਨਿ ਬੈਠਹਿ । ‘ਨਿਸ
 ਦਿਨ ਦਰਬ ਉਪਾਇਨ ਨਾਨਾ ॥ ਅਰਪਹਿ ਅਰਜਨ ਕੇ ਢਿਗ ਆਨਾ ॥੧੧॥
 ਧਨੀ ਸਮਾਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਿਧਾਨਾ^{੧੨} । ਬਧਤਿ ਬਧਤਿ ਬਧਿ ਗਯੋ ਮਹਾਨਾ ।
 ਚਲਨ ਬਾਹੁ ਢਿਗ ਠਟਹੁ ਉਪਾਉ ॥ ਕਰਿ ਲੀਜਹਿ ਕਾਰਜ ਰਹਿ ਕਾਉ^{੧੩} ॥
 ੧੨॥ ਮੋਰ ਮਨੋਰਥ ਤਹਿ ਤੇ^{੧੪} ਪੂਰੇ ॥ ਸਾਹੁ ਸਿੰਗਿ ਹੁਇ ਮਿਲਿਨਿ ਹਦੂਰੇ । ਤੂੰ
 ਸਮ ਸਖਾ ਰਹਤਿ ਚਿਤ ਆਸਾ ॥ ਕਰਹਿ ਕਾਜ ਮੁਖ ਮਨ ਭਰਵਾਸਾ^{੧੫} ॥੧੩॥
 ਤੋਹਿ ਅਲੰਬ ਬਿਲੰਬ ਬਿਹੀਨਾ । ਆਇ ਕਦੇਬ ਮੋਹਿ ਗੁਰ ਕੀਨਾ^{੧੬} ॥ ਦੀਨੇ
 ਸਰਬ ਭਾਂਤਿ ਸੁਖ ਜੈਸੇਲੈ ਦੇਵਹੁ ਗੁਰਤਾ ਚਲਿ ਤੈਸੇ^{੧੭} ॥ ੧੪ ॥ ਸੁਲਹੀ
 ਕਹਯੋ ਗਾਖਿ ਬਿਸਵਾਸ ॥ ਦਿੱਲੀ ਚਲੇ ਪੁਰਵ^{੧੮} ਤੁਮ ਆਸਾ ॥ ਕਰਿ ਲੀਨਸਿ
 ਕਾਰਜ ਮੈਂ ਸਾਰੇ । ਅਬਹਿ ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਸਾਹੁ ਹਕਾਰੇ ॥੧੫॥ ਆਵਹਿ ਖਤ
^{੧੯}ਦੁਖ ਦੇਂਦਾ ਹੈ (ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਨੂੰ) । ^{੨੦}ਬਣਾਕੇ । ^{੨੧}ਜ਼ਖਮ ਲਗੇ ਹੋਏ ਸਨ ॥ ^{੨੨}ਫੇੜਾ । ^{੨੩}ਮਾਨੋਂ ਪੱਕੇ ਹੋਏ
 ਫੇੜੇ ਦੀ ਕਰੜੀ ਪੀੜਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਚੀਰਾ ਦੇਕੇ ਮਿਰਚਾਂ ਦਾ ਚੂਰਨ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ । ^{੨੪}ਨੇੜੇ
 ਬੈਠਿਆ ਹੋਇਆ ਆਦਮੀ ਭੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸੱਕਦਾ । ^{੨੫}ਟਿਕਾਉ ਨਹੀਂ ਪਕੜਦਾ । ^{੨੬}ਉੱਦਮ ।
^{੨੭}ਨਾਸ਼ ਦੇ ਯੋਗ । ^{੨੮}ਕਦੇ ਕਦੇ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ^{੨੯}ਧਨੀ ਤੇ ਸਮਾਜ ਤੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਾ
 ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ । ^{੩੦}ਜੇ ਕੋਈ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ । ^{੩੧}ਭਾਵ ਜਹਾਂਗੀਰ ਤੇ । ^{੩੨}ਮੇਰੇ ਚਿੱਤ ਵਿਚ
 ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਮਿੱਤ੍ਰ (ਜਹਾਂਗੀਰ ਪਾਸ) ਰਹਿੰਦਾ ਹੈਂ, ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਕਰ ਦੇਵੇਂਗਾ, ਮੇਰਾ
 ਫਰੋਸਾ ਹੈ । ^{੩੩}ਆਕੇ ਸਾਰੇ (ਲੋਕਾਂ ਨੇ) ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਧਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ । [ਸੰਸ: ਕਦਮੁ=ਸਮੂਹ] ।
^{੩੪}ਚਲਿਆ ਪੂਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ।

ਕਛੁ ਬੈਰਨਿ ਦਿਨਮੈ ਤੁਰਨ ਚਲਹਿ ਅਨੰਦ ਕਰਿ ਮਨ ਮੈਂ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
 ਦੇ ਧੀਰਜ ਰਾਖੇ। ਦੇਤਿ ਦਰਬ ਅਰ ਮਾਧੁਰ ਭਾਖੇ॥੧੬॥ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਪੁਨ
 ਜਬਹਿ ਬਿਤਾਏ। ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਮਹਿਤ ਰਹਤਿ ਅਕੁਲਾਏ। ਸੁਲਹੀ ਨੇ ਜੋ ਦੂਤ
 ਪਠਾਯੋ। ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਚਲਿ ਸੋ ਤਹਿ ਆਯੋ॥੧੭॥ ਜਹਾਂਗੀਰ ਭੇਜਾ ਪਰ-
 ਵਾਨਾ। 'ਜੋ ਪੈਸਾ ਉਗਰਾਹ' ਮਹਾਨਾ। ਸੋ ਲੋ ਕਰਿ ਆਵਹੁ ਮੁੜ ਓਰ। ਖਤ
 ਦੇਖਤਿ ਨਹਿ ਰਹੁ ਬਿਤਿ ਬੋਰਾ'॥੧੮॥ ਸੁਨਿ ਸੁਲਹੀ ਕਰਿ ਹਰਖ ਬਿਸਾਲਾ
 । ਸੋਜ ਸਕੋਲਿ* ਲਲਿਤ* ਤਤਕਾਲਾ। ਅਪਨੀ ਸਭਿ ਤਜਾਰੀ ਕਰਿਵਾ-
 ਇਸਾਦਰਬ ਅਧਿਕ ਹੀ ਸੰਗ ਲਵਾਇਸ॥੧੯॥ ਬਲੀ ਤੁਰੰਗ ਮਤੰਗਨਿ
 ਲੀਨਸਿ। ਵਸਤੁ† ਬਿਬੁਖਨ ਸੁੰਦਰ ਕੀਨਸਿ। ਨਜ਼ਰ ਦੇਨਿ ਵਸਤੁ ਬਹੁ ਮੋਲਾ
 । ਸੰਚਨ ਕਰੀ ਦੇਸ਼ ਵੇਵੇਲਾ॥੨੦॥ ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਨਿਜ ਅੰਗ ਨ ਮਾਵਤਿ
 । ਭਰਜੋ ਹਰਖ ਹੋਕਾਰ ਬਧਾਵਤਿ। ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀਨਿ ਨਿਜ ਤਜਾਰੀ।
 ਸੇਵਕ ਸਿੱਖ ਬੰਦ ਸੰਗਾਰੀ"॥੨੧॥ ਬਹੁ ਮੋਲੇ ਬਸਤੁਨਿ ਬਨਵਾਇਸ।
 ਮਿਲਨਿ ਸ਼ਾਹੁ ਹਿਤੁ ਬੇਸ ਸਜਾਇਸ। ਚੰਦਿ ਸੁਲਹੀ ਸੋ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਮਿਲਜੋ।
 ਦਿੱਲੀ ਸਮੁਖ ਪੰਥ ਕੋ ਚਲਜੋ॥੨੨॥ ਸਭਿ ਪਰਵਾਰ ਹੋਹਰੀ ਰਹਜੋ। ਗੁਰਤਾ
 ਲੇਹਿ-ਚਾਉ ਚਿਤ ਚਹਜੋ। ਬਹੁ ਉਤਸਾਹ ਕਰਤਿ ਸੁਖ ਪਾਈ। ਜਨੁ ਗੁਰਤਾ
 ਲੀਨਸਿ ਬਛਿਆਈ॥੨੩॥ ਸੁਲਹੀ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਮਾਰਗ ਪਰੇ। ਲੋਕ ਹਜ਼ਾ-
 ਰਹੁ ਸੰਗੀ ਕਰੇ। ਮਜ਼ਲ ਕਰਤਿ ਮਾਰਗ ਉਲਘਾਏ। ਦਿੱਲੀ ਨਗਰ ਜਾਇ
 ਨਿਕਟਾਏ॥੨੪॥ ਡੇਰਾ ਕਰਜੋ ਆਪਨੇ ਥਾਨਾ। ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਉਤਰਜੋ ਢਿਗ
 ਹਿਤ ਠਾਨਾ। ਦਿਵਸ ਆਗਲੇ ਹਜ਼ਰਤ ਪਾਸ। ਮਿਲਜੋ ਜਾਇ* ਲੋਕਰਿ ਧਨ
 ਰਾਸ॥੨੫॥ ਦੀਨਸਿ ਨਜ਼ਰ ਤੁਰੰਗ ਮਤੰਗੋ। ਸੁੰਦਰ ਅਪਰ ਵਸਤੁ ਦਈ
 ਸੰਗੇ। ਕੀਨਹੁ ਸ਼ਾਹੁ ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਿਸਾਲਾ। ਭੇਟ ਦਿਖਾਵਤਿ ਭਾ ਜਿਸ ਕਾਲਾ॥
 ੨੬॥ ਦਿਵਸ ਦੂਸਰੇ ਮਿਲਜੋ ਜੁ ਫੇਰੀ। ਕਰੀ ਸਿਪਾਰਸ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕੇਰੀ।
 'ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਕੋ ਨੰਦਨ। ਬਡੋ ਜੁ ਲੋਕ ਕਰਹਿ ਬਹੁ ਬੰਦਨ॥੨੭॥
 ਸੋ ਮਿਲਿਬੋ ਕਹੁ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਯੋ'। ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਸੁਨਤਿ ਬੁਲਾਯੋ। 'ਸ਼੍ਰੀ
 ਨਾਨਕ ਕੋ ਘਰ ਬਡ ਉਚਾ†। ਜਿਸ ਕੀ ਸਮਸਰ ਕੋ ਨ ਪਹੁਚਾ॥੨੮॥ ਭਏ
 ਅਧੀਨ ਜੁ ਬਡੇ ਹਮਾਰੇ। ਕਰਿ ਨਿਜ ਮਿਹਰ ਕਾਜ ਗਨ ਸਾਰੇ। ਗਯੋ ਪਦਰ
 'ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਬਹੁਤ ਘਬਰਾਯਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। 'ਉਗ੍ਰਾਹਿਆ ਹੈ। 'ਬੋੜਾ ਬੀ ਨਾ ਠਹਿਰ। 'ਇਕੱਠੀ
 ਕਰਕੇ। *ਨਾਲ ਲਏ। *ਰੁਕਿਆਈ ਦੀ ਵਡਿਆਈ। *ਲੰਘੇ। *ਭਾਵ ਸੁਲਹੀ ਮਿਲਿਆ।

*ਪਾ:-ਚਲੇ। †ਪਾ:-ਸਸਤ੍ਰ। ‡ਪਾ:-ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਕੋ ਘਰ ਉਚਾ।

ਮਮ ਗੋਇੰਦਵਾਲਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਹੁਤੇ ਤਿਸ ਕਾਲ॥੨੬॥ ਮਿਲਿਕੈ ਤਿਨਹੁ
ਬੰਦਗੀ ਕੀਨਿ । ਕੇਤਿਕ ਭੂਮਿ ਉਪਾਇਨ ਦੀਨਿ॥ਅਲਪ ਆਰਥਲ ਹੁਤੀ
ਹਮਾਰੀ । ਮੁਲਾਕਾਤ ਸੋ ਯਾਦ ਨਿਹਾਰੀ॥੨੭॥ ਇਤਨਾਦਿਕ ਜਸ ਸਤਿ-
ਗੁਰ ਕੇਰਾ । ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਕਹਸਿ ਬਡੇਰਾ॥ ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਚਲਿ
ਗਇਉ । ਮਿਲਨੈ ਸ਼ਾਹ ਸੋ ਆਸ਼ਿਖ ਦਇਉ॥੨੮॥ ਸੁਲਹੀ ਨੇ ਪੁਨ ਕੀਨਿ
ਬਛਾਈ॥ਪਾਤਸ਼ਾਹੁ ਤੇਭੇਟ ਦਿਵਾਈ॥ਬੈਠਨੈ ਨਿਕਟ ਹੋਛਤਾ ਹੋਰੀ॥-ਕਹਾਂ
ਗਰੁਵਤਾ ਗੁਰਤਾ ਕੇਰੀ-॥੨੯॥ ਹਜ਼ਰਤ ਜਬਿ ਮੁਲਾਹਜੇ ਭਇਉ॥ਅਪਨਿ
ਹਵਾਲ ਤਬਹਿ ਕਹਿ ਦਇਉ॥ ‘ਮੈਂ ਬਡ ਨੇਦਨ ਹੋਂ ਫਰਿਆਈ॥
ਉਚਿਤ ਮੇਹਿ ਕਉ ਬੈਠਿਬਿ ਗਾਈ॥ ੩੦॥ ਸਰਬ ਸਮਾਜ ਅਲਪ ਨੇ
ਲੀਨਸਿ । ਪੁਰਿ ਤੇ ਮੁੜ ਨਿਕਾਰ ਕਰਿ ਦੀਨਸਿ॥ ਗੁਰੁ ਬਨੈ ਨਿਜ ਚਰਨ
ਪੁਜਾਇਸਿ । ਅਨ ਗਨ ਧਨ ਸਿੱਖਨਨਿ ਤੇ ਪਾਇਸਿ॥੩੧॥ ਮੇਹਿ ਨ ਦੇਤਿ
ਆਪ ਹੀ ਰਾਖੇ॥-ਅਪਰ ਕਵਨ ਹੈ-ਗਰਬਤਿ ਭਾਖੇ॥ਮੈਂਪਰਿ ਤ੍ਰਾਸ ਆਪ ਕੋ
ਭਾਰੀ । ਠਾਨੀ ਤਿਸ ਕੇ ਸਾਬ ਨ ਰਾਰੀ॥੩੨॥ ਸੋ ਨਿਰਭੈ ਨਹਿ ਜਾਨਹਿ
ਕਾਰੀ । ਬੈਠਨੈ ਸਦਨ ਗਰਬ ਮਨ ਮਾਹੂ॥ ਚਿਤ ਤੇ ਤੁਮਰੇ ਤ੍ਰਾਸ ਬਿਸਾਰਨੈ॥
ਕਹਨੈ ਨ ਮਾਨਹਿ,ਮੈਂ ਕਹਿ ਹਾਰਨੈ॥੩੩॥ਮੈਂ ਰਾਵਰਿ ਕੀਦਿਸਿ ਚਲਿਆਈ॥
ਤਉ ਨ ਸੈਕਤਿ॥ਕੁਛ ਡਰ ਪਾਯੋ । ਕੀਜਹਿ ਹਮਰੇ ਨਜਾਇ ਨਿਬੇਰਾ॥ਤੁਮ
ਕੋ ਕੀਨਿ ਖੁਦਾਇ ਬਡੇਰਾ॥੩੪॥ਨਜਾਉਂ ਕਰਨ ਤੇਤਖਤ ਬਿਰਾਜਾ॥ਇਹੀ
ਧਰਮ ਤੁਮ ਕੋ ਉਪਰਾਜਾ॥ ਸੁਨਿ ਹਜ਼ਰਤ ਅਚਰਜ ਉਰ ਧਾਰਾ॥-ਇਹ
ਅਜੋਗ ਕਜਾ ਇਨਹੁ ਉਚਾਰਾ॥੩੫॥ ਸ਼ਾਂਤਿ ਮਤੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਗਾਈ ।
ਤਿਨ ਮਹੁਰਾਰ ਕੁਤੋ ਫਰਿਆਈ॥ਜੇਕਰਿ ਕਲਹਿ ਆਪ ਮਹਿ ਭਾਗੋਕਹਾਂ
ਅਪਰ ਨਰ ਅਹੈ ਬਿਚਾਰੇ॥੩੬॥ਦੇਖਹੁ ਕਜਾ ਅਚਰਜ ਇਹ ਮਾਯਾ॥ ਲਘੁ
ਦੀਰਘ ਨਰ ਜਾਹਿ ਭੁਮਾਯਾ॥-ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਤਿ ਹਜ਼ਰਤ ਐਸੇ ।।ਕਤਿਕ
ਦੇਰ ਰਹਿ ਤੁਸਨਿ ਬੈਸੇ॥ ੪੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਗਾਈ ਪਾਵਤਿ ਏਕ ਹੀ ਅਪਰ
ਭਿਰਾਈ ਹੋਤਿ॥ਕਿਮ ਸ਼ਾਈਹੁਇ ਸਭਿਨਿ ਕੇ ਮਤਸਰ ਹਿਏ ਉਦੋਤਿ॥੪੧॥

ਅੰਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਸ ਚਿੰਤਿ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਰਾਜਾ ਜਗਤ ਚ ਸੋ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਮਿਭਿਨਿ ਪ੍ਰਭਾਕਰਨੰ ਨਾਮ ਪਦਵੀਨੰ ਸ੍ਰੀਅੰਗੁ॥੨੬॥

‘ਮੁਲਾਕਾਤ (ਮੈਂ) ਦੇਖੀ ਹੈ ਜੇ (ਮੇਰੇ) ਯਾਦ ਹੈ । ‘ਨੇੜੇ ਬੈਠਿਆਂ ਹੋਛਾਪਣ ਦੇਖਿਆ (ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ) । ‘ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ । ‘ਭਾਵ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਨੇ । ‘ਲੜਾਈ । ‘ਸ਼ੰਕਾ ਕਰਕੇ । ‘ਬਣਦਾ ਹੈ (ਅ) ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ । ‘ਤਿਨਾਂ ਵਿਚ ਲੜਾਈ ਫਰਿਆਦ (ਹੋਣਾ) ਕਿੱਥੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

੨੭. [ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦਿੱਤਾ । ਕੋਠਾ ਬਨਾਯਾ] ।

ਏਹਗ॥ਬਹੁਬਿਚਾਰਿ ਹਜ਼ਰਤ ਕਰਨੈ ਸਿਮਰੀ ਪੂਰਬਬਾਤ।ਸੁਨੈ ਹੁਤੋਕਿਸ
ਪਾਸ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੇਰ ਬਿਤਾਂਤ ॥੧॥ ਸ੍ਰੇਯਾ ਛੇ॥-ਰਾਮਦਾਸ ਸ੍ਰੀਸਤਿਗੁਰ
ਪੂਰਨ ਗਾਦੀ ਪਰ ਲਘੁ ਸੁਤ ਬੈਠਾਇ । ਆਪ ਸਮਾਇ ਗਏ ਸਚਖੰਡ ਸੁ
ਬਡ ਸੁਤ ਪਰ ਨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਹਾਇ।ਸੇਵਾ ਕਰੀ ਨ,ਯਾਂਤੇ ਛੂਛੋ,ਗੁਰਤਾਦਈ
ਨ ਸਭਿ ਸੁਖਦਾਇ-। ਸੋ ਸਿਮਰਨ ਕਰਿ ਜਹਾਂਗੀਰ ਉਰ ਬੋਲਨੈ ਸਭਿ ਸੋ
ਦੀਨਿ ਸੁਨਾਇ॥੨॥‘ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਘਰ ਕੇ ਹਮ ਸੇਵਕ ਕਿਮ ਸੁਆਮੀਕੋ ਕਰਿ
ਹੈਂ ਨਜਾਇ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹੀ ਕਰਹਿ ਨਿਬੇਰਨਿ ਇਹੀ ਭਾਵਨਾ ਰਿਦੈ
ਬਸਾਇ।ਘਟਿ ਘਟਿ ਮਹਿ ਸਭਿ ਅੰਤਰਿਜਾਮੀ,ਸੁਨਹਿ ਪੁਕਾਰ,ਨ ਬਿਰਥੀ
ਜਾਇ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਨੇ ਆਪਹਿ ਲਖਿ ਲਾਯਕ ਲਘੁ ਸੁਤ ਬੈਠਾਇ
॥੩॥ਤਿਨਕੀ ਕਰੀ ਨ ਮੇਟਹਿ ਹਮ ਕਿਮ ਜਿਮ ਜੀਵਤਿ ਹੀ ਗਏਨਿਬੇਰ।
ਗੁਰਤਾ ਉਚਿਤ ਤੋਹਿ ਕੋ ਦੇਖਤਿ ਦੇਤਿ ਭਲੇ, ਨ ਹੁਤੋ ਕੁਛ ਬੀਰ । ਕਰਿ
ਸੰਤੋਖ ਨੀਮ੍ਰਿ ਚਿਤ ਹੋਵਹੁ ਉਚਿਤ ਤੁਮਹੁ ਤਿਹ ਲਾਗਹੁ ਪੈਰ। ਗੁਨਮਹਿ
ਬਡੋ,ਬਡੋ ਸੋ ਜਾਨੋ,ਲਘੁ ਗੁਣ ਮਹਿ ਤਿਹ ਲਘੁਹੀ ਹੋਰਿ॥੪॥ਗਜਦੀਰਘ
ਲਘੁ ਸ਼ੇਰ ਹੋਰੀਯਤਿ, ਮ੍ਰਿਗਪਤਿ ਨਾਮ ਅਧਿਕ ਗੁਨ ਜਾਨਿ^੧। ਫਟਕ^੨
ਬਡੋ ਨਹਿ ਗੁਨ ਕਰਹਿ ਕੋ,ਹੀਰਾ ਉਜਲ ਲੇਹਿਤ ਠਾਨਿ।ਸਿਖ ਅਸਿਖ^੩
ਨ ਪਹਿਰਹਿ ਕੋਉ ਮੁਕਤ। ਦਿਪਤਿ ਬਿਭੂਖਨਿ ਥਾਨਿ^੪। ਪੀਤਰ ਪਰਹਰਿ
ਹੋਹਿ ਘਨੇਰੋ^੫ ਕੰਚਨ ਬੋਰ ਧਰਹਿ ਨਿਜ ਪਾਨ॥ ੫ ॥ ਗੁਨ ਤੇ ਬਡੋ ਇਸੀ
ਤੇ ਜਾਨਹੁ ਪਿਤਾ ਤੁਮਾਰੇ ਪਰਖਨਿ ਕੀਨਿ । ਅਪਰ ਨ ਤਿਨਹੁ ਸਮਾਨ
ਜੋਹਰੀ,ਅਲਪ ਬਿਸਾਲ ਲੇਤਿ ਸੁਭ ਚੀਨਿ । ਕਰੀ ਤਿਨਹੁ ਕੀ ਹਮ ਕਿਮ
ਮੇਟਹਿ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਗੁਨ ਗਨ ਮਹਿ ਪੀਨਿ । ਜਿਨ ਕੋ ਨਮਸਕਾਰ ਨਿਤ
ਕਰਨੀ ਕਿਮ ਸਮਤ। ਚਾਹੈ ਜੁ ਪ੍ਰਬੀਨ^੬॥੬॥ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਸੁਨਿ ਹਜ਼ਰਤ ਕੇ
ਬਾਕਨਿ ਤਪਤਨੈ ਚਿਤ ਮਹਿ ਅਤਿ ਦੁਖ ਪਾਇ।ਕਹਨਿ ਲਗਨੈ‘ਮੈਲਰਕੈ
ਨਿਕਸਨੈ ਅਥਿ ਕੈਸੇ ਕਰਿ ਤਿਸ ਥਲ ਜਾਇ । ਕੋ ਮੁਖ ਲੇ ਕਰਿ ਤਿਸ

^੧ਕਿਵੇਂ ਬੀ । ^੨ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੇ । ^੩ਗਾਥੀ ਬਾਤ ਤੇ ਸ਼ੇਰ ਛੋਟਾ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ ਪਰ
ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਨਾਮ ਮ੍ਰਿਗਪਤਿ ਗੁਣ ਦੇ ਵਾਧਾ ਕਰਿ ਹੀ ਜਾਣੇ । ^੪ਬਿਲੋਰ । ^੫ਸੱਖ ਬਿਗਣਤ ਹਨ ।
^੬ਪਰ ਮੋਤੀ ਪਕ ਸ਼ਾਦ ਹਨ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੇ ਬਾਂ ਵਿਚ । ^੭ਪਿੱਤਲ (ਗਾਵੇਂ) ਬਹੁਤਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ
ਦੂਰ ਸੁਟਦੇ ਹਨ । ^੮ਜੇ ਚਤਰ ਹੈ ।

ਇਖਰਾਵੈ ਨਹੀਂ ਮਿਲੈਂ ਮੈਂ ਕਿਸੀਉਪਾਇ। ਕਰੈ ਧਕੇਲਨਿ ਦੇਤਿ ਨਜਾਉਂ
 ਨਹਿ ਤੋ ਮੇਰੇ ਕੁਛ ਬਸ ਨ ਬਸਾਇ* ॥੭॥ ਜਹਾਂਗੀਰ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕੀ ਸੁਨਿ
 ਕਰਿ ਪੁਨ ਬੋਲਨੈ ਕਨੈ ਤੂੰ ਤਪਤਾਇ?। ਪਿਤ ਪ੍ਰਸੰਨਕਰਿ ਤਿਸਨੇਲੀਨਸਿ
 ਕਨੈ ਤੇਰੇ ਉਰ ਦਾਹੈ ਲਗਾਇ। ਸੇਵਾ ਕਰੀ ਨ ਅਪਨਿ ਬਡਨਿ ਕੀ ਅਥਿ
 ਕਜਾ ਹੁਇ, ਠਾਨੈਂ ਜਿ ਉਪਾਇ। ਲਗਹੁ ਪਾਇ ਤਿਸ, ਕਰਹੁ ਗੁਜ਼ਾਰਾ, ਮੈਂ
 ਨਿਜ ਹੁਕਮ ਨ ਤਹਾਂ ਅਲਾਇ* ॥੮॥ ਇਮ ਕਰਿ ਰੋਧ ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ ਭਾਖੀ ਅਪਰ
 ਖਜਾਲ ਪੁਨਿ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਲਗਾਇ। ਇਸਕੀ ਦਿਸ਼ਿ ਨਹਿ ਮੁਖ ਕੇ ਕੀਨਸਿ
 ਬੈਠਨੈ ਤਬ ਹੀ ਗੀਵ ਨਿਵਾਇ। ਕਿਸਕੀ ਦਿਸ਼ਿ ਦੇਖਤਿ ਨਹਿ, ਰਿਸ ਉਰ,
 ਬੀੜਾ* ਬਝੀ ਬਹੁਰ ਉਪਜਾਇ। ਚਿਤ ਮਹਿ ਚਿਤਵਤਿ ਚਿੰਤਾ ਅਤਿਸ਼ੈ
 ਪਸਚਾਤਾਪ ਅਧਿਕ ਹੀ ਪਾਇ* ॥੯॥ ਅਵਨੀ ਖਨਤਿ ਨਖਨਿ ਸੋ, ਬੁਰਤਿ,
 ਦੁਖ ਪਾਵਤਿ ਕੁਛ ਬੋਲ ਸਕੈ ਨਾਕਿਤਿਕ ਕਾਲ ਬੈਠਨੈ ਮੁਰਬਾਵਤਿ ਪੁਨਿ
 ਗਮਨੈ ਸਭਿ ਨਿਜ ਨਿਜ ਐਨਾਭੇਰੇ ਮਹਿ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਚਲਿ ਆਯਹੁ ਪਰਨੈ
 ਆਇ* ਨਹਿ ਬੋਲਤਿ ਬੈਨ। ਬਦਨ ਛਾਇਕਰਿ ਲੇ ਬਝ ਸੁਸਨਿ ਭਰਿਭਰਿ
 ਸਲ ਆਵਤਿ ਜੁਗਨੈਨ* ॥੧੦॥ ਖਾਨ ਪਾਨ ਨਹਿ ਭਾਵਤਿ ਕੈਸੇ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ
 ਦਿਨ ਰੈਨ ਬਿਹਾਇ* ॥ ਇਕ ਦ੍ਰਿ ਮਾਸ ਭਏ ਇਸ ਗੀਤਿ ਸੁ ਨਹੀਂ ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ
 ਯਾਦ ਕਰਾਇ। ਕਬਹੂੰ ਨਹੀਂ ਬਲਾਇ ਪਠਾਯੋ ਨਹਿ ਸਨਮਾਨਨੈ ਪੁਨਿ
 ਕਿਸ ਭਾਇ। ਯਾਂਤੇ ਅਧਿਕ ਚਿੰਤ ਮਨ ਠਾਨਤਿ ਚਿਤਵਤਿ ਚਿਤ ਮਹਿ
 ਅਨਿਕ ਉਪਾਇ* ॥੧੧॥ ਇਕ ਦਿਨ ਸੁਲਹੀ ਕੇਸੇਗਿ ਮਿਲਕੈ ਅਪਨੈ ਕਸ਼ਟ
 ਕਹਨੈ ਤਬਿ ਰੋਇ। 'ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕੁਛ ਨ ਕੀਨਸਿ ਜਿਸਕੀ ਆਸ ਸਦਾ
 ਬਿਤ ਹੋਇ'। ਅਥਿ ਕਜਾ ਕਰਹਿ ਉਪਾਵ ਬਤਾਵਹੁ ਜਿਸਤੇ ਰਹਿ ਆਵੈ ਪਤ
 ਜੋਇ। ਕਿਸ ਮਿਸ ਕਰਿ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਨਿਕਸਹਿ, ਰਹਨੈ ਲਾਭ, ਅਗਲ ਹੀ
 ਖੋਇ* ॥੧੨॥ ਸੁਲਹੀ ਕਹਨੈ 'ਨ ਬਸ ਕੁਛ ਮੇਰੇ, ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਸਮਝਹਿ
 ਪਖਵਾਨ'। ਮਿਲਹੁ ਦੇਇ, ਉਮਰਾਵ ਹੇਰਿਕਰਿ ਇਕ ਕੇ ਨਾਮ ਸੁ ਅਬਦੁਲ
 ਖਾਨ। ਦੁਤਿਯ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਨ ਜਾਨੀਅਹਿ ਕੁਛ ਰਿਸ਼ਵਤ* ਦੀਜਹਿਤਿਨ
 ਪਾਨ। ਕਰਹਿ ਸਿਪਾਰਸ਼ ਦੋਨੋਂ ਇਹਜਬਿ, ਸਿੱਧ ਕਾਜ ਅਪਨੈ ਤਬਿ ਜਾਨਿ'

*ਦਾਰਾ ਨਹੀਂ। *ਸਭ। *ਲੋਜ। *ਆਕੇ ਲੰਮਾ ਪੈ ਗਿਆ। *ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਸੀ। * (ਹੋਰ)
 ਲਾਭ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਰਿਹਾ ਅਗਲਾ ਹੀ ਗਿਆ ਲਿਆ। *ਪੱਖੀ। *ਵੱਢੀ [ਫਾ, ਰਿਸ਼ਵਤ]।

*ਪਖ-ਬਿਤਾਇ।

† ਪਾ:-ਪ੍ਰਥਮ ਜੁ ਲਈ ਖੋਇ।

॥੧੩॥ ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਨੇ ਜਤਨ ਸੁ ਠਾਨੈ ਮੁਲਾਕਾਤ ਤਿਨ ਸੈਂਠਹਿ ਗਾਇ।
 ਮੁਹਰ ਤੀਨ ਸਤ^੧ ਰਿਸ਼ਵਤਿ ਦੀਨਸਿ, ਦੀਨ ਬਦਨ ਹੁਇ ਬਿਨਤੀ
 ਗਾਇ^੨ ਦੋਇ ਮਾਸ ਕੋ ਅਰਸਾ ਗੁਜਰਨੈ ਸ਼ਾਹਿ ਨਹੀਂ ਸਿਮਰਨੈ ਨ ਬੁਲਾਇ।
 ਆਖੋ ਨਜਾਉਂ ਲੇਨਿ ਗੁਰਿਆਈ, ਸੈ ਤੋ ਰਹੀ, ਪ੍ਰਥਮ ਪਤਿ ਜਾਇ^੩॥੧੪॥
 ਅਬਿ ਤਮ ਕਹਿ ਸਨਮਾਨ ਕਰਾਵਹੁ ਬਡੀਥਾਤ ਗੁਰਤਾ ਖੁਸਵਾਇ^੪। ਆਪ
 ਸ਼ਾਹੁ ਕਹਿ ਮੋਹਿ ਬਿਠਾਵਹਿ, ਇਮ ਤੋ ਕਾਰਜ ਸਿਧ ਹੁਇ ਜਾਇ। ਨਹਿ
 ਤ ਗ੍ਰਾਮ ਦੇਹਿ ਕਰਿ ਆਦਰ ਤਹਾਂ ਬਸੈ ਜਹਿ ਸ਼ਾਹਿ ਬਸਾਇ। ਇਮ ਭੀ
 ਰਹਿ ਆਵਤਿ ਹੈ ਮੇਰੀ, ਇਹ ਉਪਕਾਰ ਕਰਹੁ ਚਿਤ ਲਾਇ॥੧੫॥ ਫੇਰਿ
 ਸਦਾ ਮੈਂ ਤੁਮ ਕੋ ਦੇਵੈ ਗੁਰਘਰ ਕੋ ਜਸਹੁਇ ਸਿਰੁਪਾਇ^੫। ਕਰਹੁ ਖੁਦਾਇ
 ਰਾਹ ਇਹ ਕਾਰਜ, ਬਡੈ ਸਬਾਬ^੬ ਹੋਇ ਸੁਖਦਾਇ। ਚਾਤਰਤਾ ਜੁਤ ਹਜ਼-
 ਰਤ ਫੇਰਹੁ ਲਖਹਿ ਨ ਜਿਸਤੇ^੭, ਲੇਹੁ ਮਨਾਇ। ਸੁਮਾਤਵੈਤਿ ਇਹ ਪੱਖੀ
 ਪਰਖਹਿ ਸੁਲਹੀਕੋ ਪਰਖਨੈ ਜਿਸਤਾਇ^੮॥੧੬॥ ਉਮਰਾਵਨਿ ਸੁਨਿਖਾਤਰ
 ਕੀਨਸਿ^੯ ਹਮ ਹਜ਼ਰਤਕੋ ਲਖਹਿ ਸੁਭਾਇ। ਇਸਬਿਧਿ ਕਹਹਿ ਨ ਜਾਨਹਿ
 ਮਨ ਮੈਂ^{੧੦} ਅਰੁ ਤੇਰੇ ਕਾਰਜ ਬਨ ਜਾਇ। ਨਜਾਉਂ ਬਿਚਾਰਤਿ ਬਹੁਤ ਬੇਰ
 ਲਗਿ ਦੇਸ਼ ਬਿਖੈ ਹੋਇ ਨ ਕੁਨਿਆਇ^{੧੧} ਰੰਕ ਧਨੀ ਨਰ ਨਾਰਿ ਨੀਚ ਉਚ
 ਸਭਿ ਕੀ ਆਪ ਸੁਨਹਿ ਚਿਤ ਲਾਇ॥੧੭॥ ਗ੍ਰਾਮ ਦੇਨਿ ਤੋ ਮਾਨਿ ਲੇਹਿਗੇ
 ਗਾਵੀ ਦੇਨਿ ਬਿਖੈ ਸੀਦੇਹਿ। ਨਿਰਨੇ ਨੀਕੇ ਨਜਾਉਂ ਨਿਬੇਰਹਿ ਤਿਸਤੇਤੁਝੇ
 ਨ ਪਹੁੰਚਹਿ ਕੇਹ^{੧੨}। ਪਿਤਾਪ੍ਰਿਥੀਨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇ ਕਰਿ ਲਖੁਸੁਤ ਕੋ ਦੀਨਸਿ
 ਕਰਿ ਨੇਹ। ਨਜਾਉਂ ਕਰਤਿ ਨਹਿ ਸੁਨਹਿ ਸਿਪਾਰਸ, ਜਥਾ ਜੋਗ ਮਹਿ
 ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰੇਹਿ^{੧੩}॥੧੮॥ ਨਜਾਉਂ ਕਰਨਿ ਕੀ ਥਾਤ ਸੁਨਾਵਹਿ, ਗੁਰਨੰਦਨ !
 ਸੁਨਿ ਦੇਕਰਿ ਕਾਨਿ^{੧੪}। ਘੰਟਾ ਸਿਰ ਪਰ ਲਰਕਤਿ ਨਿਸਦਿਨ ਰਹਿ ਬਜਾਰ

^੧ਤਿਨ ਮੈਂ। ^੨ਪਹਿਲੀ ਆਬਰੋ ਬੀ ਚਲੀ ਗਈ। ^੩ਵਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ (ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਦੀ) ਗੁਰਤਾ ਖੁਹਾਵੇ। ^੪ਜਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸਿਰੇਪਾਉ। ^੫ਪ੍ਰੰਨ [ਫਾ:, ਸਵਾਬ]। ^੬ਜਿਸ ਕਰ ਜਾਣੇ ਨਹੀਂ। ^੭ਇਹ ਸੁਮਤ ਵਾਲਾ (ਬਾਦਸ਼ਾਹ) ਪੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਪਰਖ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਲਹੀ ਨੂੰ ਪਰਖ ਲਿਆ ਹੈ। ਭਾਵ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੱਲ ਕਰੋ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੇਰਾ ਪੱਖੀ ਨਾ ਜਾਣੇ। ^੮ਕਹਾਂਗੇ ਕਿ (ਬਾਦਸ਼ਾਹ) ਮਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕੇਗਾ (ਸਾਨੂੰ ਤੇਰਾ ਪੱਖੀ)। ^੯(ਜੇ) ਨਿਰਨੇ ਕਰਕੇ ਠੀਕ ਨਿਆਉਂ ਦਾ ਨਿਬੇਰਾ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਤੂੰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਖੁਪਡ ਹੋਵੇਗਾ। ^{੧੦}ਭਾਵ ਜੇ ਗੱਲ ਠੀਕ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ^{੧੧}ਅਗੋਂ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਾਲ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਮਹਿ ਰਜੁ ਮਹਾਨ^੧। ਇਕਦਿਨ ਜਲ ਪਖਾਰ^੨ ਕਉ ਲਾਏ ਬ੍ਰਿਖਭ^੩ ਅਗਾਰੀ
 ਕਰਤਿ ਪਯਾਨ। ਜਲ ਦਾਨੀ^੪ ਤਿਹ ਪੀਛੇ ਹਾਂਕਤਿ ਚਲਤਿ ਚਲਤਿ ਆਏ
 ਤਿਸਥਾਨਿ॥੧੯॥ ਬ੍ਰਿਖਭ ਚਰਨ ਸੇਰੋਂਜੁ ਲਾਰੀ ਐਂਚੀਗਈਸੁ ਘੰਟਾਹਾਲਿ^੫
 । ਬਾਜਤਿ ਨਾਦ ਭਯੋ ਤਿਸਕੇਰਾ ਹਜ਼ਰਤ ਬੈਠਨੋ ਤਰੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ^੬ । ਸੁਨਤਿ
 ਸ਼ਬਦ ਕੋ ਕਹਨੋ-ਲੇਹੁ ਸੁਧਿ-ਦੋਰੇ ਮਾਨਵ ਗਨ ਤਤਕਾਲ । ਬੋਜਨਿ
 ਲਗੇ ਬਿਲੋਕਨੋ ਨਹਿ ਸੋ, ਇਤ ਉਤ ਬੁਝਤਿ ਭੇ ਨਰ ਜਾਲ॥੨੦॥ ਇਕ
 ਨੇ ਕਹਨੋ-ਬ੍ਰਿਖਭ ਪਗ ਲਾਗਨੋ ਰੋਂਜੁ ਚਲਿ ਘੰਟਾ ਠਣਕਾਰ-। ਸੁਨਿ
 ਹਜ਼ਰਤ ਕੋ ਸੁਧਿ ਕਰਿ ਦੀਨਸਿ-ਨਹਿ ਕਿਸ ਨਰ ਨੇ ਕੀਨਿ ਪੁਕਾਰ। ਜਲ
 ਦਾਨੀ ਕੇ ਬੈਲ ਚਰਨ ਲਾਗਿ ਹਾਲ ਗਯੋ ਉਠਿ ਨਾਇ ਉਦਾਰ। ਜਬਾ ਜੋਗ
 ਭੁਮ ਪੂਜਾ ਬਸਹਿ ਸੁਖਨਿਬਲ ਸਬਲ ਸਭਿਹੁਇ ਇਕਸਾਰ-॥੨੧॥ ਜਹਾਂ-
 ਗੀਰ ਨੈ ਪੁਨਹਿ ਪਠਾਏ-ਆਨਹੁ ਬ੍ਰਿਖਭ ਲਦਨੋ ਤਿਸੁਭਾਂਤਿ। ਸਿਮ ਗਮ-
 ਨਤਿ ਪਗ ਰਜੁ ਐਂਚਲੀ^੭ ਦੁਖਤਿ ਪੁਕਾਰ ਕਰੀ ਜਿਮ ਜਾਤਿ^੮। ਬਿਨ ਦੁਖ
 ਮਮ ਘੰਟਾ ਨ ਹਿਲਾਵਤਿ ਕਰਹੁ ਨਜਾਉਂ ਤਿਹ ਪਿਖਿ ਬਿਰਭਾਂਤ-। ਮਤਿ
 ਬਿਸਮਤਿ ਨਰਗਏ ਦੌਰਕਰਿ ਜਹਾਂ ਬੈਲ ਅਰ ਬੋ ਜਲਦਾਤ^੯॥੨੨॥ ਤਿਸੀ
 ਗੀਤਿ ਸੋਂ ਬ੍ਰਿਖਭ ਲਦਾਯੋ ਹਾਂਕਹਿਪ੍ਰਾਛੇ ਗਮਨਨੋਸੋਇ। ਆਨਨੋ ਪਾਤਸ਼ਾਹ
 ਜਹਿ ਬੈਠਨੋ, ਸਭਾ ਲਗੀ ਦੇਖਤਿ ਸਭਿ ਕੋਇ । ਹਜ਼ਰਤ ਕਹਨੋ-ਬੈਲ ਕੋ
 ਹਕ ਹੈ ਲਈ ਉਠਾਇ ਪਖਾਲੈਂ ਦੋਇ । ਬਹੁਰ ਗੀਸਰੀ ਲਾਦਨਿ ਕੀਨਸਿ
 ਇਹ ਅੰਨਜਾਇ ਇਸੀਸੀਗਿ ਹੋਇ॥੨੩॥ ਯਾਂਤੇ ਮਮਘੰਟਾ ਠਣਕਾਰਨੋ, ਹੋਇ
 ਦੁਖੀ ਇਮ ਕੀਨਿ ਪੁਕਾਰ । ਅਬਿ ਤੇ ਆਗੇ ਸਭਿ ਬ੍ਰਿਖਭਨਿ ਕੋ ਲਾਦਹੁ
 ਦੋਇ ਪਖਾਲੈਂ ਭਾਰ^{੧੦} । ਬਹੁਰ ਤੀਸਰੀ ਧਰਹਿ ਜੁ ਉਪਰਿ ਹੋਹਿ ਗੁਨਾਹੀ
 ਕੇਦ ਮਝਾਰ। ਸਭਿਹਿਨਿ ਕਹੁ ਇਮ ਸੁਧਿ ਕਰਿ ਦੀਜੈ-ਸ਼ਾਹੁ ਕੀਨਿ ਤਬਿ
 ਹੁਕਮ ਉਚਾਰ॥੨੪॥ ਬਡ ਧਰਮੰਗਜ ਨਜਾਉਂ ਜਹਿਪਸ਼ੂਯਨਿ^{੧੧} ਮਾਨੁਖ ਕੀ
 ਤੋ ਕਜਾ ਹੈ ਬਾਤ^{੧੨}। ਇਮ ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਦੁਖਤਿ ਭਯੋ ਉਰ ਗੁਰਤਾ। ਆਸ
 ਤਜਾਗ ਪਛੁਤਾਤਿ ।-ਇਸ ਢਿਗ ਜਤਨ ਹੋਇ ਨਹਿ ਸਕਿਯਤਿ ਮਤਿ
 ਐਲੀ ਰਸੀ ਬਜਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ । ^੧ਜਲ ਦੀਆਂ ਮਸ਼ਕਾਂ, ਪਖਾਲਾ । ^੨ਬੈਲ । ^੩ਮਾਸ਼ਕੀ ।
 ਪਹਿਲ ਪਿਆ । ^੪ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੇਠ ਬੈਠਿਆ ਸੀ । ^੫ਛਾਵ ਘੰਟਾ ਹਿਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ।
 ਪੱਖੋਂ ਲਈ । ^੬ਜਾਂਦਿਆਂ । ^੭(ਕੇਵਲ) ਦੋ ਮਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਭਾਰ । ^੮ਜਿਸ ਨੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ
 ਲਿਆਉਂ ਕੀਤਾ । ^੯ਕਵੀ ਜੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ । ਵੇਖੋ ਰਾਸ ੪ ਅੰਸੁ ੩੭
 ਦੇ ਅੰਕ ੪੮ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ ।

ਸੁਖਮ^੧ ਨਿਰਨੈ ਅਵਦਾਤਿ। ਤਉ ਗੁਰਮ ਦੇ ਆਦਰ ਠਾਨਹਿ ਇਸ ਮਹਿ ਭੀ
 ਮਮ ਪਤਿ ਰਹਿ ਜਾਤਿ—॥੨੫॥ ਲੇ ਰਿਸ਼ਵਤਹਜਰਤ ਢਿਗ ਗਮਨੇ ਸੁਲਹੀ
 ਅਪਨੈ ਸੰਗਿਮਿਲਾਇ। ਕਹਿਕਰਿ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਨਿਕਟਹਕਾਰਜੈ ਲਗੇ ਤਰੀਫ
 ਕਰਨਿ ਸਮੁਦਾਇ। ਪ੍ਰਥਮ ਭਏ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਇਨਕੇ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਮੁਰੀਦ
 ਬਨਾਇ। ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰ ਤਿਨ ਗਾਈ ਪਰ ਬੈਠੇ ਸੁਜਸੁ ਜਗਤ ਪਰਛਾਇ।
 ੨੬॥ ਗੁਰ ਘਰ ਸਾਗਰ ਸਮਸਰ ਡਰਹਰਿ^੨ ਪ੍ਰਿਥੀਰੇਦ ਭਾ ਚੰਦਮਨੀਦ। ਦੇਸ਼
 ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਕੇ ਨਰ ਮਾਨੈਂ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇ ਚਰਨ ਅਰਬੰਦ। ਅਜਮਤ ਕਰਿ
 ਤਿਨ ਹੋਤਿ ਸਹਾਇਕ ਸੁਜਸ ਬਿਲੰਦ ਕਰਹਿ ਨਰ ਬੰਦ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕਕੀ
 ਜੋਤਿ ਇਨਹੁ ਮਹੁ ਜਾਨੀ ਪਰਹਿ ਗੁਨਹਿ ਬਖਸ਼ਿੰਦ^੩॥੨੭॥ ਸਨਮਾਨਤਿ
 ਪਤਿਸ਼ਾਹ ਰਹੇ ਸਭਿ, ਇਹ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਸਹੁ ਤੁਮ ਦੁਗਨਜਾਉਂ ਨਿਬੇ-
 ਰਨਿ ਕੀਜਹਿ ਨੀਕੇ ਕਰੋਬਿਦਾ ਦੇਕਰਿ ਉਪਹਾਰਨਾਹਿ ਤ ਮਹਿਮਾ ਇਸ
 ਘਰਿ ਜਾਵਹਿ, ਸਿੱਖ ਤਜਹਿ ਨਹਿ ਕਰਹਿ ਜੁਹਾਰ। ਇਹ ਭੀ ਪੁੰਨ ਆਪਕੇ
 ਘਰ ਕੇ ਕਰਹਿ^੪ ਖੁਦਾਇ ਬੰਦਗੀਚਾਰੁ॥੨੮॥ ਜਥਾ ਜੋਗ ਬੈਠਾਵਨਿ ਕਰਿ-
 ਯਹਿ ਮਾਨਵ ਲਾਖਹੁ ਮਾਨਹਿ ਯਾਹਿ। ਪਰੰਪਰਾ^੫ ਇਹ ਗੁਰ ਕੇ ਘਰ ਕੀ
 ਨਿਸ਼ਚਲ ਰਾਖਹੁ ਮਿਟਹਿ ਜੁ ਨਾਹਿ। ਰਾਵਰਿ ਕੀ ਕੀਰਤਿ ਜਗ ਬਿਬਰਹਿ
 ਅਧਿਕ ਭਲਾ ਹੋਵੈ ਦਰਗਾਹਿ^੬। ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਸੁਨਿ ਪਹਿਚਾਨੀ—ਰਿਸ਼ਵਤ
 ਲਈ ਇਨਹੁ^੭ ਇਸ ਪਾਹਿ॥੨੯॥ ਪ੍ਰਥਮ ਨ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕੀ ਕੁਛ ਭਾਖੀ ਆਜ
 ਤਰੀਫ ਕਰਤਿ ਛਲ ਸੰਗਿ। ਦੇ ਕਰਿ ਦਰਬ ਬਿਗਾਰਤਿ ਲੋਕਨਿ ਭਰਜੈ
 ਖੁਟਾਈ ਸੰਗ ਕੁਢੰਗ^੮। ਗੁਰਤਾਕੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨ ਇਸਕੋਗਮਾਨ ਆਦਿਗੁਨ
 ਨਹਿ ਸੁਭ ਅੰਗ। ਤਉ ਗੁਰੁ ਕੇ ਨੰਦਨ ਹੋਯਹੁ—ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਚਹਿ ਮਾਨ
 ਉਤੰਗ^੯॥੩੦॥ ਬੋਲਜੈ ਜਹਾਂਗੀਰ^{੧੦}। ਲਿਹੁ ਗੁਰਮਹਿ ਮੈਂ ਅਪਨੀ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਇਹ
 ਦੀਨਿ। ਕਰਹੁ ਧਾਮ ਤਹਿ ਬੈਠਿ ਕੁਟੰਬ ਜੁਤ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਢਿਗ ਜਾਹੁਨ,
 ਚੀਨ। ਲਵਪੁਰਿ ਕੇ ਹਮ ਜਬਿ ਚਲਿ ਆਵਹਿ ਜੁਗ ਭ੍ਰਾਤਨਿ ਤੇ ਸੁਨਹਿ ਜੁ

^੧ ਸੁਖਮ ਮਤ ਨਾਲ ਸਾਫ ਨਿਰਨੈ ਕਰਦਾ ਹੈ। [ਸੰਸ: , ਅਵਦਾਤ=ਸਾਫ, ਨਿਰੋਲ]। ^੨ (ਸਮਾਂ ਦੇ) ਭਰ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਘਰ ਸਮੁੰਦਰ ਸਮ ਹੈ। (ਅ) (ਭੈ) ਸਾਗਰ (ਸੰਸਾਰ) ਵਿਚ (ਡਰ ਹਰਿ=) ਅਭੈ (ਸਾਗਰ) ਗੁਰੂ ਕਾ ਘਰ ਹੈ। (ੳ) ਗੁਰੂ ਘਰ ਰੂਪੀ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਰੂਪੀ ਚੰਦਮਾਂ ਛਲ੍ਹਕਾਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ^੩ ਕੁਨਾਹਾਂ ਦੇ ਬਖਸ਼ਾਉਣੇ ਵਾਲੀ। ^੪ ਕਰੇਗਾ (ਪ੍ਰਿਥੀਆ)। ^੫ ਆਦਿ ਤੋਂ ਚਲੀ ਆਂਵਈ ਮ੍ਰਿਯਾਦ। ^੬ ਭਾਵ ਉਮਰਵਾਂ ਨੇ। ^੭ ਖੋਟੀ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਪ੍ਰਿਥੀਆ)। ^੮ ਭਾਵ (ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ) ਮਾਨ ਉੱਚਾ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕੀਨਿ । ਅਬਿ ਤੇ ਦੇਸ ਨ ਠਾਨਹੁ ਤਿਨ ਸੰਗ, ਨਿਜ ਗੁਜਰਾਨ ਹਮਹੁ ਤੇ
ਲੀਨਿ' ॥੩੧॥ ਇਸ ਕਹਿ ਪਠਾ ਲਿਖਾਇ ਬਿਦਾ ਕਿਯ 'ਮਿਲਹੁ ਹਮੈ ਜਬਿ
ਲਵਪੁਰਿ ਆਇ' । ਕੁਛਕ ਹਰਖਕਰਿ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਆਸਹੁ ਦਿੱਲੀ ਨਗਰੀਤੇ
ਨਿਕਸਾਇ । ਗਮਨਤਿ ਦੇਸ ਮਾਲਵੇ ਪ੍ਰਾਪਤਿ^੧, ਤਹਾ ਗ੍ਰਾਮ ਲੀਨਸਿ ਹਰ-
ਖਾਇ । ਸੀਸ ਨਿਵਾਵਤਿ ਆਇਕ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਸੁੰਦਰ ਕੋਠਾ ਲੀਨਿ ਬਨਾਇ'^੨
॥੩੨॥ ਤਿਸ ਕੀ ਸੰਗਤਾ ਤੇਸੈ ਕਹੀਅਹਿਸੋਈ ਕੋਠੇ ਕੇ 'ਬਿਦਤਾਇ' ਇਸਤ੍ਰੀ
ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਸਾਇ ਹਰਖ ਜੁਤਿ ਅਪਨੀ ਪੂਜਾ ਬੈਠਿ ਕਰਾਇ । ਬੋਰੀ ਸੰਗਤਿ
ਆਵਤਿ ਚਲਿ ਕਰਿ ਦੇਤਿ ਉਪਾਇਨ ਕੁਛਕ ਚਢਾਇ । ਕਰਿ ਗੁਜਰਾਨਿ
ਬਿਤਾਇ ਸਮੇ ਨਿਜ ਪਟ-ਬੀਜਨ ਸਮ ਚਮਕ ਦਿਖਾਇ ॥੩੩॥ ਏਹਗਾਜਤ-
ਨ ਠਾਨਿ ਬਿਧਿ ਅਨਿਕ ਕੇ ਹਾਰ ਪਚਰੈ^੩ ਦੁਖ ਪਾਇ । ਸਮੁਤਾ ਚਹਿ ਜਗ-
ਨਾਥ ਸੋ^੪ ਕਰੈ ਕਰਿ ਪਹੁੰਚੈ ਜਾਇ ॥੩੪॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ
ਤ੍ਰਿਤੀਆ ਥਾਸੇ 'ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਕੋਠਾ ਪਾਥਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਸਪਤ ਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥੨੭॥

੨੮ [ਠਾਕਰ ਪੂਜਕ ਪਖੰਡੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨਾਲ ਚਰਚਾ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਰਿਸ ਢੰਗ ਕੇ^੫ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕਿਯੋ ਨਿ ਸੰਗ। ਰੰਗ ਰੰਗ ਕੀ
ਕਥਾ ਅਬਿ ਗੁਰ ਕੀ ਸੁਨਿ ਹਿਤ ਸੰਗ ॥੧॥ ਹਕਲ ਭੰਘ ॥ ਸ੍ਰੀਸਤਿਗੁਰ ਅਰਜਨ
ਪਾਛੇ^੬। ਬਹੁ ਕਰੇ ਉਛਾਹ ਸੁ ਆਛੇ। ਸੁਤ ਜਨਮ ਨਵੇਜਨੁ ਹੋਵਾ। ਦੁਖਬਿਘਨ
ਬੰਦ ਕੇ ਬੇਵਾ ॥ ੨ ॥ ਬਹੁ ਦਾਨ ਦੀਨਿ ਕਰਿ ਪੇਮਾ। ਅਭਿਲਾਖਿ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੀ
ਛੇਮਾ। ਮੁਖਮੰਡਲ ਸੁੰਦਰਚੰਦ੍ਰ। ਪਿਥਿਹਰਖਤਿ ਆਨੰਦ ਕੀਦੁ^੭ ॥੩॥ ਦ੍ਰਿਗਦਲ
ਬਿਲੇਦ ਅਰਬੰਦੁ^੮ । ਦੁਤਿ ਕਲਿਕਾ ਰਦਨ ਮਨੀਦੁ^੯ । ਹਰਖੰਤਿ ਦਾਸ
ਪਿਥਿ ਬੰਦੁ। ਕਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਤੁਰਕ ਅਰੁ ਹੀਦੁ ॥੪॥ ਦਿਨਰੈਨ ਨੈਨ ਕੇ ਆਗੇ।
ਰਖਿ ਜਨਨੀ ਆਨ ਨ ਤਜਾਗੇ^{੧੦}। ਕਰਿ ਭਲੀਭਾਂਤਿਤਕਰਾਈ। ਨਿਜ ਹਾਥ
ਅਹਾਰ ਖੁਵਾਈ ॥੫॥ ਬਿਸਵਾਸ ਨ ਕਰਤੀ ਕੈਸੇ । ਰਖਿ ਪਲਕ ਬਿਲੋਚਨ

^੧ਮਾਲਵੇ ਦੇਸ ਪਹੁੰਚਿਆ । ^੨ਸੁੰਦਰ ਕੋਠਾ (ਮੰਦਰ) ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਆਇਕ (ਉਸ ਦੇ
ਸੰਗੀ) ਉਸ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੇ ਹਨ (ਜਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਤੇ
ਸੰਗਤਾਂ ਨਿਵਾਹਦੇ ਸਨ) । (ਅ) ਆਇਕ=ਪਹਿਲਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਵ ਪਹਿਲਿਆਂ ਚਹੁ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ
ਨੂੰ ਸੀਸ ਨਿਵਾਕੇ ਕੋਠਾ ਬਣਾ ਲਿਆ । ^੩ਸੋਢੀਆਂ ਦਾ ਕੋਠਾ । ^੪ਖਪ ਗਿਆ । ^੫ਭਾਵ ਗੁਰੂ
ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੀ । ^੬ਗੁੱਸੇ ਦੇ ਢੰਗ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ । ^੭ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਨੇ
ਪਿਛੋਂ । ^੮ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ । ^੯ਨੇਤਰ ਕਦਲ ਦੇ ਦਲਾਂ ਵਾਂਗ ਚੌੜੇ ਹਨ । ^{੧੦}ਦੰਦ ਦੀ
ਜੋਭਾ ਕਲੀਆਂ ਵਰਗੀ ਹੈ । ^{੧੧}ਇਕ ਖਿਣ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ ।

ਸੈਸੈ^੧। ਰਹਿ ਰਾਤਿ ਬਿਖੈ ਰਖਵਾਰੀ^੨। ਨਰ ਜਗਤਿ ਖਰੈ ਨਿਹਾਰੀ^੩॥੬॥ ਉਰ
 ਤ੍ਰਾਸ ਧਾਰਿ ਕਰਿ ਰੀਗਾ^੪। ਸੁਤ ਪਾਲਤਿ ਦੀਰਘ ਅੰਗਾ^੫। ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਛੈਲ
 ਛਾਈਲਾ^੬। ਕਰਿ ਬਾਲਪਨੇ ਕੀ ਲੀਲਾ^੭॥੭॥ ਪਦ ਪੰਕਜ ਅੰਕਣ ਦੋਰੈ^੮।
 ਗਹਿ ਬਾਲਕ ਲੇ ਭਰਿ ਕੋਰੈ^੯। ਬਹੁ ਕਰੇ ਭੇਰ ਤਰ ਢਾਹੈ^{੧੦}। ਜੁਗ ਬਾਹੈ ਓਸ
 ਨਿਵਾਹੈ^{੧੧}॥੮॥ ਬਹੁ ਖੇਲਿ ਖੇਲ ਰਸ ਰਾਤੇ^{੧੨}। ਕਰ ਚਰਨ ਕਮਲ ਜਨੁ ਰਾਤੇ^{੧੩}।
 ਇਮ ਖੇਲਤਿ ਪਿਤ੍ਰਵਿਗ ਆਵੈ^{੧੪}। ਸਭਿ ਸਭ ਮੋਦਉ ਪਸਾਵੈ^{੧੫}॥੯॥ ਪਿਖਿ ਲੱਛਨ
 ਅੰਗ ਬਿਸਾਲਾ^{੧੬}। 'ਗੁਰ ਭਾਰੈ ਹੋਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ^{੧੭}। ਕੋ ਕਹੈ 'ਸੂਰ ਬਛ ਹੋਵੈ^{੧੮}। ਗਨ
 ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਕੀ ਜਰ ਖੇਵੈ^{੧੯}॥੧੦॥ ਕੋ ਕਹੈ 'ਭੀਲ ਬਲਵਾਨਾ^{੨੦}। ਕਿਸ ਨਰ ਕੋ
 ਅਸ ਨਹਿ ਜਾਨਾ^{੨੧}। ਭੁਜ ਹੋਇ ਪ੍ਰਲੰਬਤਿ ਭਾਰੀ^{੨੨}। ਉਰ ਆਯੁਤ ਯੁਤ ਬਿਸ-
 ਤਾਰੀ^{੨੩}॥੧੧॥ ਸਭਿ ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਸੁਖ ਪਾਵੈ^{੨੪}। ਇਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਦਯੋਸ ਬਿਤਾਵੈ^{੨੫}।
 ਨਿਤ ਬਰਧਤਿ ਭੀਲ ਬਿਸਾਲਾ^{੨੬}। ਬਡ ਆਯੁਤ ਸੁੰਦਰ ਭਾਲਾ^{੨੭}॥੧੨॥ ਸ੍ਰੀ
 ਅਰਜਨ ਸਭਿ ਦਿਨ ਮਾਂਹੀ^{੨੮}। ਤਜਿ ਅਲਸ ਜਾਮ ਨਿਸਾ ਹੀ^{੨੯}। ਸੁਚ ਕ੍ਰਿਪਾ
 ਪ੍ਰਾਤ ਹਿਤਕਾਰੀ^{੩੦}। ਪੁਨ ਬੈਠਹਿ ਆਸਨ ਮਾਰੀ^{੩੧}॥੧੩॥ ਬਿਤਿ ਅਪਨ ਸਰੂਪ
 ਮਝਾਰਾਮਨ ਰਾਖਹਿ ਰੋਕਿ ਉਦਾਰਾ^{੩੨}। ਇਕ ਦਯੋਸ ਪ੍ਰਾਤ ਜਬਿ ਹੋਈ^{੩੩}। ਉਠਿ
 ਕ੍ਰਿਆ ਕਰਤਿ ਭੈ ਸੋਈ^{੩੪}॥੧੪॥ ਜਲ ਕੂਪ ਪ੍ਰਥਮ ਇਬਨਾਨੇ^{੩੫}। ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
 ਪੁਨ ਪਜਾਨੇ^{੩੬}। ਸਿਖ ਰਜਾਨੀ ਕੋਤਿਕ ਸੰਗੇ^{੩੭}। ਕੋ ਸੱਤਜਨਾਮ ਰਤਿ ਰੰਗੇ^{੩੮}॥
 ੧੫॥ ਨਿਸ ਦਯੋਸ ਲਗੀ ਲਿਵ ਜੀਹਾ^{੩੯}। ਪ੍ਰਭੁ ਦਰਸਨ ਕੀ ਉਰ ਈਹਾ^{੪੦}।
 ਸਭਿ ਸਧਾ ਸਰੋਵਰ ਮੱਜੇ^{੪੧}। ਬਹੁ ਜਨਮਨਿ ਕੋ ਅਘ ਭੱਜੇ^{੪੨}॥੧੬॥ ਪੁਨਿ ਸ੍ਰੀ
 ਗੁਰ ਕੀਨਿ ਸ਼ਨਾਨਾ^{੪੩}। ਗਰ ਸੁਖਮ ਬਸਤ੍ਰ ਮਹਾਨਾ^{੪੪}। ਪਗ ਪੰਕਜ ਗਮਨੇ
 ਸੁੰਦਰ^{੪੫}। ਹਿਤ ਦਰਸਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਮੰਦਰ^{੪੬}॥੧੭॥ ਨਿਜ ਪਿਤ ਕੋ ਕਲਪਿ^{੪੭}
 ਸਥਾਨਾ^{੪੮}। ਹੁਇ ਨੰਮੂ ਪ੍ਰਨਾਮ ਸੁ ਠਾਨਾ^{੪੯}। ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਦਾਸ ਧਰਿ ਧਯਾਨਾ^{੫੦}। ਪੁਲ-
 ਕਾਵਲਿ ਦੇਹਿ ਮਹਾਨਾ^{੫੧}॥੧੮॥ ਜਲ ਭਰਜੈ ਬਿਲੋਚਨ ਬੀਚਾ^{੫੨}। ਬਹਿ ਆਂਸ
 ਆਨਨ ਸੀਚਾ^{੫੩}। ਰੁਕਿ ਕੰਠਿ ਨ ਬੋਲਜੈ ਜਾਈ^{੫੪}। ਬਡ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇਹਿ ਬਿਸਰਾਈ^{੫੫}॥
 'ਜਿਵੇ' ਪਲਕੀ ਅੱਖੀ ਨੂੰ ਰਖਈਅੰ ਹਨ। 'ਬਾਂਕਾ, ਸੁੰਦਰ। 'ਬਾਲਕ। ਨੂੰ ਜੱਫੀ ਭਰਕੇ
 ਢੜ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। 'ਦੋ ਫੁਜੀ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਨਿਵਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। 'ਖੇਲ ਦੇ ਰਸ ਵਿਚ ਰੱਤੇ
 ਬਹੁਤ ਖੇਲਦੇ ਹਨ। 'ਹੱਥ ਤੇ ਚਰਨ ਮਨੇ ਨਾਲ ਕਮਲ ਹਨ। 'ਕਿਸੇ ਮਨੁਖ ਦੀ ਐਸੀ
 (ਭੀਲ) ਨਹੀਂ ਜਾਣੀਦੀ। 'ਭਾਤੀ ਚੋਸ਼ੀ ਵਿਸਤਾਰ ਸਹਤ। 'ਹਰਿ ਰੋਜ। 'ਸਵੀਰ ਦੀ ਸੋਚ
 ਆਦਿ ਕ੍ਰਿਆ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ। 'ਰਸਨਾ ਕਰ (ਅ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ। 'ਇੱਛਾ। 'ਗਲ
 ਬਹੁਤ ਬਰੀਕ ਬਸਤ੍ਰ ਹਨ। 'ਸੁਹਣਾ। 'ਮੂੰਹ ਭਿੱਜ ਗਿਆ। 'ਦੇਹ ਦੀ ਸੁਰਤ ਫੁੱਲ ਗਈ।

॥੧੯॥ ਚਿਰ ਕਿਤਿਕ ਬਿਖੈ ਧਰਿ ਧੀਰਾ । ਪਰਕਰਮਾ ਢਿਰੇ ਗਹੀਰਾ।ਕਰਿ
ਚਤੁਰ ਬਾਰ^੧ਹਰਿ ਮੰਦਰਿ।ਬਰ ਬੈਠ ਬਿਰਾਜੇ ਅੰਦਰ॥੨੦॥ਬਿਤਿ^੨ਕਿਤਿਕ
ਕਾਲ ਦਰਸਾਏ । ਪੁਨਿ ਉਠਿ ਕਰਿ ਬਾਹਰਿ ਆਏ । ਕਰ ਨਮੋ ਸੇਤ ਪੁਰ^੩
ਚਾਲੇ ਦਰਸ਼ਨੀ ਜ ਪੌਰ ਬਿਸਾਲੇ॥੨੧॥ਤਹਿ ਢਿਰ ਕਰਿ ਠਾਂਢੇ ਹੁੰਕੇ।ਹਰਿ
ਮੰਦਰਿ ਦਿਸਾ ਚਿਤੈ ਕੈ। ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਪ੍ਰੇਮ ਸਮੇਤਾ।ਪੁਨ ਸਰ ਪਰਕਰਮਾ^੪
ਹੇਤਾ॥੨੨॥ਗੁਰ ਗਮਨੈਂ ਮੰਦਰਿ ਮੰਦੇ । ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾਸ ਅਨੰਦੇ। ਜਹਿ
ਬੁਲਤਿ ਦੀਹ ਨਿਸ਼ਾਨਾ।ਕਰਿ ਨਮੋ ਚਲੇਅਗਵਾਨਾ॥੨੩॥ਮੁਖਉ^੫ਤਰਦਿਸ
ਕਰਿ ਜਾਏ।ਸਿਰ ਬਾਇਬ^੬ਕੋਨ ਨਿਵਾਏ । ਪੁਨਿ ਪੁਰਬ ਮੁਖ ਕਰਿ ਚਾਲੇ ।
ਸਿਖ ਬ੍ਰਿੰਦਗਮਨ ਕਰਿਨਾਲੇ॥੨੪॥ਤਹਿ ਇਕਦਿਜ ਦੇਖਜੋ ਐਸਾ।ਸਰਸੁਧਾ
ਤੀਰ ਪਰ ਬੈਸਾ।ਧਰਿ ਆਗੈਸਾਲਗਰਾਮ।ਬਹੁਭਾਂਤਿ ਕਰਤਿਪਰਣਾਮ॥੨੫॥
ਘਸਿ ਚੰਦਨ ਕੈ ਚਰਚਨਾ । ਇਕ ਘੰਟਾ ਧਰਜੋ ਮਹਾਨਾ। ਪਾਟੈਬਰ ਉਪਰ
ਪੀਤਾ।ਦਿਜ ਬੈਠਜੋਬਿਤਿ ਨਹਿ ਚੀਤਾ॥੨੬॥ਘਰ ਕਾਰਜ ਚਿਤਵਿਅਨੇਕਾ
ਉਰ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਧਨ ਕੀ ਏਕਾਬਡ ਰਚਜੋ ਪਖੰਡ ਮਝਾਰੀ^੭ । ਬਕ ਧਾਨ^੮
ਲਗਾਵਤਿ ਤਾਰੀ॥੨੭॥ਤਿਹਪਿਖਿ ਗੁਰ ਗਏਅਗਾਰੀ।ਦਿਜਉਰਮਹਿ ਤਬਿ
ਰਿਸ ਧਾਰੀ ।—ਨਹਿ ਠਾਕੁਰ ਦਿਸਿ ਕਰ ਬੰਦੇ । ਨਹਿ ਮੁਹਿ ਨਿਮਿ ਕੀਨਿ
ਅਨੰਦੇ॥੨੮॥ਹੁਇ ਨਿਕਟਿ ਗਏ ਪੁਨਿ ਆਗੇ । ਤਿਮ ਸਿੱਖ ਸਕਲ ਸੰਗ
ਲਾਗੇ।ਸਨਮਾਨ ਨਰਾਖਜੋਮੋਗ।ਨਹਿਦੇਖਜੋਠਾਕੁਰਓਰਾ—॥੨੯॥ਇਮਚਿਤ-
ਵਤਿ ਬਿੱਪੂ ਬਿਸਾਲਾ । ਤਪਯੋ ਰਿਸ ਮਤਸਰ ਜੁਲਾ^੯ । ਪਰਕਰਮਾ ਕਰਿ
ਗੁਰਸਾਮੀ॥ ਦਿਜਉਰ ਲਖਿ^{੧੦}ਅੰਤਰਜਾਮੀ॥੩੦॥ਫਿਰਸਰੁਵਰਕੇਚਹੁੰਓਰਾ॥
ਪੁਨਆਇ ਦਰਸ਼ਨੀ ਪੌਰਾ।ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਬਹੁਰੇ ਆਏ।ਜਹਿ ਦਿਜ ਨੇ ਦੇਭ
ਰਚਾਏ॥੩੧॥ਸਭਿ ਸਿੱਖ ਦਾਸ ਸਮੁਦਾਯਾ । ਅਵਿਲੋਕਜੋ ਬਿੱਪੂ ਸਮਾਯਾ^{੧੧} ।
ਗਿਨਿ ਤਿਲਕ ਸੁ ਦ੍ਰਾਦਸ ਲਾਏ^{੧੨}।ਬਿਚਗੋਮੁਖਿ^{੧੩}ਹਾਬਉਠਾਏ॥੩੨॥ਬਡਿ
ਆਸਨ ਤਰੇ ਭਸਾਯੈ।ਜੁਤਿ ਸਿਖ ਸਮਾਜ^{੧੪}ਟਿਕਾਯੋਗੁਰ ਬੋਲੇ ਪਿਖਿ ਤਿਸ
ਓਰੀ।‘ਕਹੁ ਬਿੱਪੂ ਕਹਾਂ ਮਤਿ ਤੋਰੀ? ॥੩੩॥ ਕਜਾ ਕਲਪਤਿ^{੧੫} ਮਨਿ ਮਹਿ
^੧‘ਬਾਰ ਵਾਰੀ(ਪ੍ਰਕ੍ਰਮਾਂ)। ^੨‘ਬੈਠਕੇ । ^੩‘ਪੁਲ ਤੇ । ^੪‘ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਮਾਂ।^੫ਉਤਰ ਪੱਛਮ ਦੀ ਕੋਨ ।
^੬‘ਚਿਤ ਦਿਸ਼ਾਬਿਤ ਨਹੀਂ । ^੭‘ਬੜਾ ਪਖੰਡ ਵਿਚ ਰਚਿਆ ਹੈ । ^੮‘ਬਗਲੇ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਾਂਗ ।
^੯‘ਨਾ ਮੋਰੀ ਵੰਨੇ ਨਿਉਂਕੇ (ਮੋਨੂੰ) ਖੁਸ਼ ਕੀਤਾ । ^{੧੦}‘ਗੱਸੇ ਤੇ ਦੀਰਖਾ ਦੀ ਅਗਨੀ ਨਾਲ ਤਪ
ਗਿਆ । ^{੧੧}‘ਰਿਦੇ ਦੀ ਜਾਣਕੇ । ^{੧੨}‘ਮਾਯਾ ਸਹਤ । ^{੧੩}‘੧੨ ਅੰਗਾਂ ਤੇ ੧੨ ਨਾਮ ਲੈਕੇ ੧੨ ਵਰ
ਤਿਲਕ ਵੇਸ਼ਨਵ ਲਗਾਏ ਹਨ । ^{੧੪}‘ਗੋਮੁਖੀ । ^{੧੫}‘ਸਮੱਗ੍ਰੀ (ਠਾਕੁਰਾਂ ਦੀ) । ^{੧੬}‘ਕਲਪਦਿਆ ।

ਆਈ? ਕਿਮ ਰਿਸ ਕੀ ਦਸ਼ਾ ਬਸਾਈ? ਸੁਨਿ ਬਿੱਪੂ ਭਨੜੇ ਅਭਿਮਾਨੀ ।
 ‘ਹਮ ਠਾਕੁਰ ਸੇਵਾ ਠਾਨੀ॥੩੪॥ ਪੁਨ ਦਿਜਬਰ ਜਨਮ ਹਮਾਰਾ। ਤਿਮ ਛਤੀ
 ਬੀਸ ਤੁਮਾਰਾ। ਚਲਿ ਗਏ ਸਮੀਪ ਅਗਾਰੇ। ਨਹਿ ਹਮਕੋ ਬੀਦਨ ਧਾਰੇ॥੩੫॥
 ਨਹਿ ਸਾਲਗਰਾਮ ਸੁ ਮਾਨਾ। ਪਰਲਾਮ ਨ ਨਿਵ ਕਰਿ ਠਾਨਾ। ਗੁਰ ਗਾਦੀ
 ਪਰ ਤੁਮ ਬੈਸੇ। ਅਭਿਮਾਨ ਭਯੋ ਮਨਿ ਤੈਸੇ॥੩੬॥ ਸੁਨਿ ਬੋਲੇ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਬੀਨ।
 ‘ਸੁਭ ਕਰਮਨ ਤੇ ਤੁਮ ਹੀਨੁ । ਕਰਿ ਦੇਭ ਦਿਖਾਵਾ ਸਾਰੇ’ । ਨਹਿ ਸਮਝੈ
 ਸਾਰ ਅਸਾਰੇ॥੩੭॥ ਘਰ ਕਾਰਜ ਕਰ ਪਸਾਰਾ। ਮਨ ਤਹਾਂ ਫਸਾਇਜੰਜਾਰਾ
 । ਇਹ ਠਾਕੁਰ ਸੇਵਾ ਸਾਚੀ । ਤਜਿ ਦਈ, ਨ ਮਤਿ ਮਹਿ ਰਾਚੀ’ ॥੩੮॥
 ਮਨ ਹੋਤਿ ਜਿ ਠਾਕੁਰ’ ਮਾਂਹੀ । ਹਮ ਕਰਤਿ ਨਮੇ ਲਖਿ ਤਾਂਹੀ । ਸਭਿ
 ਜਾਨਿ ਪਖੰਡ ਬਿਸਾਲਾ। ਹਮ ਚਲੇ ਗਏ ਤਿਸਕਾਲਾ’॥੩੯॥ ਸੁਨਿ ਦਿਜ ਨੇ
 ਮਨ ਮੇ ਜਾਨੀ ।—ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਅਜਮਤ ਵਾਨੀ । ਸਭਿ ਅੰਤਰਿ ਕੀ ਲਖਿ
 ਲੀਨੀ॥ ਅਭਿਬੀਦਨ ਤੋ ਨਹਿ ਕੀਨੀ॥੪੦॥ ਇਹ ਕਰਹਿ ਮੋਹਿ ਕੱਲਜਾਨਾ ।
 ਸਿਖ ਬਨੋ ਗੁਰੂ ਅਗਵਾਨਾ। ਲਖਿਭਲੇ ਤਉ ਚਿਤ ਚਾਹੀ॥ ਇਨ ਸੰਗ ਕਰੋ
 ਚਰਚਾ ਹੀ॥੪੧॥ ਪੁਨ ਪੀਛੈ ਬਨ ਹੋਂ ਦਾਸਾ—ਇਮ ਲਖਿਕੈ ਬਾਕਪ੍ਰਕਾਸਾ॥
 ‘ਮੁਝ ਬਿਖੈ ਤ ਅਵਗੁਨ ਜਾਨਾ। ਕਿਮ ਠਾਕੁਰ ਕੋ ਨਹਿ ਮਾਨਾ ?’ ॥੪੨॥
 ਇਸ ਮਹਿ ਕਜਾ ਦੋਸ਼ ਪਛਾਨਾ? ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸਬਦ ਬਖਾਨਾ । ਜਿਹ
 ਬਿਖੈ ਦੇਭ ਕੋ ਨਾਸ਼ਾ । ਬਡ ਠਾਕੁਰ ਰੂਪ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ ॥੪੩॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ॥

ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੫ ॥ ਮੁਖ ਤੇ ਪੜਤਾ ਟੋਕਾ ਸਹਿਤ ॥ ਹਿਰਦੈ ਰਾਮੁ ਨਹੀ ਪੂਰਨ
 ਰਹਤ ॥ ਉਪਦੇਸੁ ਕਰੇ ਕਰਿ ਲੋਕ ਦ੍ਰਿੜਾਵੈ ॥ ਅਪਨਾ ਕਹਿਆ ਆਪਿ ਨ ਕਮਾਵੈ ॥
 ੧ ॥ ਪੰਡਿਤ ਬੇਦੁ ਬੀਚਾਰਿ ਪੰਡਿਤ ॥ ਮਨ ਕਾ ਕੋਧੁ ਨਿਵਾਰਿ ਪੰਡਿਤ ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
 ਆਗੈ ਗਖਿਓ ਸਾਲਗਿਰਾਮੁ ॥ ਮਨੁ ਕੀਨੋ ਦਹਦਿਸ ਬਿਸ੍ਰਾਮੁ ॥ ਤਿਲਕੁ ਚਰਾਵੈ ਪਾਈ
 ਪਾਇ ॥ ਲੋਕੁ ਪਚਾਢਾ ਅੰਧੁ ਕਮਾਇ ॥ ੨ ॥ ਖਟੁ ਕਰਮਾ ਅਰੁ ਆਸਣੁ ਧੋਤੀ ॥
 ਭਾਗਠਿ ਗ੍ਰਹਿ ਪੜੇ ਨਿਤ ਪੋਬੀ ॥ ਮਾਲਾ ਫੇਰੈ ਮੰਗੈ ਬਿਭੂਤ ॥ ਇਹ ਬਿਧਿ ਕੋਇ
 ਨ ਤਰਿਓ ਮੀਤ ॥ ੩ ॥ ਸੋ ਪੰਡਿਤੁ ਗੁਰ ਸਬਦ ਕਮਾਇ ॥ ਤ੍ਰਿਗੁਣ ਕੀ ਰਸੁ ਉਤਰੀ
 ਮਾਇ ॥ ਚਤੁਰ ਬੇਦ ਪੂਰਨ ਹਰਿ ਨਾਇ । ਨਲਕ ਤਿਸਕੀ ਸਰਣੀ ਪਾਇ॥੪।੬॥੧੭॥

ਹਾਕਲ ਛੰਦ ॥ ‘ਪਠਿ ਕਥਾ ਸੁਨਾਇ ਸੁ ਟੀਕਾ। ਉਰ ਰਾਮ ਨ ਪ੍ਰੇਮ ਨਜੀਕਾ
 ਜਗ ਦੰਭ ਦਿਖਾਇ ਠਗੇਤਾ । ਇਮ ਦੁਸ਼ਤਰ’ ਨਹੀਂ ਤਰੇਤਾ॥੪੪॥ ਤੁਮ

‘ਦੰਭ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਸਾਗ ਕਰਦਾ ਹੈ’ । ‘ਘਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਜੋ ਕੁਝ ਪਸਾਢਾ ਹੈ । ‘ਰਚੀ ਨਾ
 (ਠਾਕੁਰ ਸੇਵਾ) । ‘ਦੋਬੇ ਅਰਬ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ । ‘ਕਠਨ ਪ੍ਰਪੰਚ ਨੂੰ ।

ਸਿਲਾ ਰੂਪ ਪ੍ਰਭੂ ਚੀਨਾ । ਜੋ ਘਟ ਘਟ ਬਜਾਪ ਪ੍ਰਬੀਨਾ । ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਕੋਟ
ਆਧਾਰ। ਸਭਿ ਮੰਗਤਿ ਕੋਦਾਤਾਰਾ॥੪੫॥ ਬਡ ਬੋਝ ਸਾਰਦਾਨੀਤਾ। ਬ੍ਰਹਮਾ-
ਦਿਕ ਸਭਿ ਜੋ ਕੀਤਾ । ਸਭਿ ਧਨਾਵਤਿ ਗੁਨਨਿ ਬਿਸਾਲਾ । ਨਹਿ ਅੰਤ
ਲਖਹਿ ਤਈ ਕਾਲਾ॥੪੬॥ ਸਤ ਮਹਿਦ ਮਹਿਦ ਮਹੀਆਨਾ। ਜਹਿ ਪਾਰਾ-
ਵਾਰ ਨ ਜਾਨਾ। ਜੋ ਸਭਿ ਸੈ ਰਿਜਕ ਪੁਚਾਵੈ। ਗਜ ਕੀਟੀ ਆਦਿਕ ਖਾਵੈ॥
੪੭॥ ਜਿਹ ਲਾਖਹੁ ਸੁਰਪਤਿ ਦੇਵੈ। ਸਮਿਸੁਰਜ ਸ਼ੀਕਰ ਸੇਵੈ। ਛਿਤ ਪਾਵਕ
ਪੈਨ ਰੁਪਾਨੀ । ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਲਾਖਹੁ ਗਯਾਨੀ॥੪੮॥ ਬਲ ਤੀਨਲੋਕ ਮਹਿ
ਪੁਰਾਕੋ ਨਹੀਂ ਤਿਸੀ ਬਿਨ ਉਰਾ। ਸੋ ਐਸੇ ਬਡਿ ਮਹਾਰਾਜਾ। ਜਿਹ ਨਿਮਖ
ਬਿਖੈ ਜਗ ਸਾਜਾ॥੪੯॥ ਤਿਹ ਕਲਪਜੋ ਪਾਹਨ ਮਾਂਹੀ। ਜਗ ਅਲਪ ਸ਼ਕਤਿ
ਕੁਛ ਨਾਂਹੀ। ਕੁਛ ਲੋਧ ਨ ਦੇਧ ਨ ਖਾਹੀ। ਅਸ ਪ੍ਰਭੂ ਕੋ ਅਸ ਬਡਿ ਆਹੀ
॥੫੦॥ ਦਿਜ ਜਾਤਿ ਮਹਾਂ ਅਭਿਮਾਨਾ। ਲਖਿ ਦੰਡੀ ਤੋਹਿ ਨ ਮਾਨਾ । ਉਰ
ਕਿਤਿਕ ਕ੍ਰੋਧ ਤੁਝ ਹੋਵਾ । ਜੋ ਬਡ ਤੇ ਲਘੁ ਕਰਿ ਜੋਵਾ॥੫੧॥ ਪ੍ਰਭੂ ਸਭਿ
ਤੇ ਬਡੈ ਬਡੇਰੇ। ਸੋ ਪਾਹਨ ਇਹ ਮਤਿ ਤੇਰੇ। ਸਭਿਹੂੰ ਤੇ ਲਘੁ ਕਰਿ ਦੀਨਾ।
ਕਿਮ ਹੋਵਹਿ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਸੀਨਾ॥੫੨॥ ਜਗਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਡ ਜੋਈ। ਤਿਹ ਮੀਆਂ
ਕਹਿ ਕੈ ਕੋਈ । ਮਨ ਲਖੈ-ਕਰੈ ਬਡਿ ਆਈ-। ਕਿਮ ਰੀਝਹਿ ? ਦੇਹੁ
ਬੁਝਾਈ॥੫੩॥ ਅਸਿਮੇਰੇ ਠਾਕੁਰ ਜੋਈ। ਸਭਿਹਿਨਿ ਤੇ ਉਪਰਿ ਸੋਈ। ਤਿਹ
ਰੂਪ ਸੁਨਹੁ ਦਿਜ ਕਾਨਾ। ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਬਦ ਬਖਾਨਾ॥੫੪॥

ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੫ ॥ ਆਠ ਪਹਰ ਉਦਕ ਇਸਨਲੀ ॥ ਸਦ ਗੈ ਭੋਗੁ ਲਗਾਇ ਸੁ
ਗਿਆਨੀ ॥ ਬਿਰਥਾ ਕਾਹੂ ਛੋਡੈ ਨਾਹੀ ॥ ਬਹੁਰਿ ਬਹੁਰਿ ਤਿਸੁ ਲਗਾਹ
ਪਾਈ ॥ ੧ ॥ ਸਾਲਗਿਰਾਮੁ ਹਮਾਰੇ ਸੇਵਾ ॥ ਪੂਜਾ ਅਰਚਾ ਬੰਦਨ ਦੇਵਾ ॥
੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਘੰਟਾ ਜਾਕਾ ਸੁਨੀਐ ਬਹੁਕੰਟ ॥ ਆਸਨੁ ਜਾਕਾ ਸਦਾ ਬੈਕੰਠ ॥
ਜਾਕਾ ਚਵਰੁ ਸਭਿ ਉਪਰਿ ਝੁਲੈ ॥ ਤਾਕਾ ਧੂਪੁ ਸਦਾ ਪਰਫੁਲੈ ॥ ੨ ॥ ਘਟਿ
ਘਟਿ ਸੰਪਟੁ ਹੈ ਰੇ ਜਾਕਾ ॥ ਅਭਗ ਸਭਾ ਸੰਗਿ ਹੈ ਸਾਧਾ ॥ ਅਭਗੀ ਕੀਰਤਨੁ

‘ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪੱਥਰਰੂਪ ਕਰਕੇ’ ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਥ ਸਰਸੁਤੀ ਨਿੱਤਹੀ। ‘ਨਿਸਚੈ ਕਰਕੇ (ਅ) ਤ੍ਰਿਕਾਲਅਥਾਧ।
‘ਇੰਦ੍ਰ ਆਦਿ ਦੇਵਤੇ । ‘ਤਿਸ ਤੋਂ ਕਿਨੀ ਕੋਈ ਉਣੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ । ‘(ਤੇਰੀ) ਜਾਤ ਬ੍ਰਹਮਣ (ਹੈ ਜੋ
ਤੂੰ ਸਭ ਤੋਂ) ਵੱਡੀ (ਸਮਥਕੇ ਉਸਦੇ) ਅਭਿਮਾਨ ਵਿਚ ਹੈ, (ਅਸੀਂ) ਤੈਨੂੰ ਦੰਡੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮਾਨ
ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਕਿਨੀ ਗੱਲ ਆਇਆ ਹੈ (ਹੁਣ ਸੋਚ ਕਿ) ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ
ਵੱਡਾ ਹੈ ਤੂੰ ਤਿਸਨੂੰ ਛੋਟਾ ਕਰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ । (ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਇਹ ਖਿਆਲ ਪੁਰਾ ਕਰਦੇ
ਹਨ) । ‘ਸੋ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਇਹ ਪੱਥਰ ਹੈ, ਇਹ ਤੇਰੀ ਮਤਿ ਹੈ । ‘ਭਾਵ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ।

ਸਦਾ ਅਨੰਦ ॥ ਮਹਿਮਾ ਸੰਦਰ ਸਦਾ ਬੇਅੰਤਿ ॥ ੩ ॥ ਜਿਸਹਿ ਪਰਾਪਤਿ ਤਿਸਹੀ
ਲਹਨਾ ॥ ਸੰਤ ਚਰਨ ਓਹੁ ਆਇਓ ਸਰਨਾ ॥ ਹਾਥ ਚੜਿਓ ਹਰਿ ਸਾਲਗਿਰਾਮੁ ॥
ਕਹੁ ਨਲਕ ਗੁਰਿ ਕੀਨੋ ਦਾਨੁ ॥ ੪ ॥ ੩੯ ॥ ੯੦ ॥

ਹਾਕਲ ਛੰਦ ॥ 'ਇਹ ਠਾਕਰ ਹਮਰੇ ਭਾਰਾ ਜੋ ਸਭਿ ਕੇ ਸਦਾ ਸੰਭਾਰਾ' ਪ੍ਰਭਿ
ਉਚਹਿ ਉਚਹਿ ਉਚਾ । ਜਿਹ ਸਮਸਰ ਕੇ ਨ ਪਹੁਚਾ ॥ ੫੫ ॥ ਹਮ ਰਿਦ
ਮਹਿ ਸਦਾ ਬਸਾਯੋ। ਨਿਸ ਦਯੋਸ ਨਕਬਹਿ ਭਲਾਯੋ। ਗਨ ਦੀਨ ਬੰਧੁ ਜਗ
ਨਾਥ॥ ਨਿਸ ਸੇਵਕ ਕੇ ਨਿਤ ਸਾਥਾ॥ ੫੬ ॥ ਕਰਿ ਪ੍ਰਗਟ ਅਪਨਪੈ ਰੂਪਾ ।
ਹੁਇ ਭਗਤਨਿ ਕੇ ਅਨੁਰੂਪਾ। ਜਬਿ ਭੀਰ ਪਰਹਿ ਕਿਤ ਆਈ। ਦੇਆਪਨਿ
ਹਾਥ ਬਚਾਈ॥ ੫੭ ॥ ਹੈ ਭਗਤਿ ਵਛਲ ਤਿਸ ਨਾਮੁ। ਗਨ ਦੀਨ ਬੰਧੁ ਅਭਿ-
ਰਾਮੁ। ਸੋ ਸਦਾ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ। ਬਹੁ ਅਧਮ ਉਧਾਰਨ ਕਾਜਾ॥ ੫੮ ॥ ਕਬਿੱਤਾ॥
ਪ੍ਰਭੁ ਮਧੁਸੂਦਨ, ਗੋਬਿੰਦ, ਦਯਾ ਨਿਧਿ, ਹਰਿ, ਮਾਧਵ, ਮੁਕੰਦ, ਦੁਖ ਦੰਦ ਕੇ
ਕਟੋਯਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀਪਤਿ ਅਖਿਲ ਪਤਿ ਮਹਦ, ਜਗਤ ਪਤਿ, ਸੀਤਾ ਪਤਿ, ਰਮਾ
ਪਤਿ, ਸੇਵਕ ਸਹੋਯਾ ਹੈ। ਈਸ਼ਰ, ਅਨੰਦ ਰੂਪ, ਅੰਚੁਤ, ਅਨੂਪ ਗੁਰ, ਭੂਪਨ
ਕੇ ਭੂਪਤ ਹੰਕਾਰ ਕੇ ਹਰੋਯਾ ਹੈ। ਪਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਪੂਰਨ ਅਨੇਕ ਰਿਪੁ ਚੁਰਨ,
ਅਨੰਤ ਕਰਤਾਰ, ਸਭਿ ਜੀਵਨ ਦਿਵੇਯਾ ਹੈ॥ ੫੯ ॥ ਏਹਗਾ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਠਾਕੁਰ ਪ੍ਰਭੁ ਸਾਲਿਗਰਾਮ ਬਿਸਾਲ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਬਰਨਿਓ ਸੁਨਤਿ
ਬਿੱਪੁ ਤਿਸ ਕਾਲ* ॥ ੬੦ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਰਾਸੇ
'ਬਿੱਪੁ ਪ੍ਰਸੰਗ' ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਅਸ਼ਟਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੨੮ ॥

*ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੈ । *ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਾ ਰੂਪ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ । *ਅਨੁਸਾਰ । *ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ।
*ਅਗਿਤ । *ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ । *ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਸ਼ਬਦ ਮੂਰਤੀਪੂਜਾ
ਦਾ ਖੰਡਨ ਜਿਸ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਓਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਸ਼ਬਦ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ
ਇਹ ਹੋਇਆ ਭੀ ਕਿਸੇ ਠਾਕਰ ਪੂਜ ਅਭਿਮਾਨੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪਰਿਥਾਇ ਹੈ । ਪ੍ਰੰਤੂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ
ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਠਾਕਰ ਲੋਕੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਕਵੀ ਜੀ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ
ਤੇ ਲੈ ਗਏ ਹਨ । ਕਵਿ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਭੋਗਤੇ ਤੇ ਭੋਖੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤੇ ਓਹ
ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਹੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਬਾਉ ਹੇਠ ਹੀ ਠਾਕੁਰ ਲੋਕੇ
ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਬੈਠਣੇ ਅਰੰਭ ਹੋਏ ਸੇ । ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤਾਂ ਅਜੇ ਹੁਣੇ
ਹੀ ਮੰਦਰ ਬਣਿਆਂ ਸੀ, ਸ਼ਹਿਰ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਚੱਕ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਸਿੱਖ ਵਪਾਰੀ ਕਿਰਤੀ ਲੋਕਾਂ
ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਸੀ । ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਲਕ ਦੇਵ ਜੀ ਤੋਂ ਬੁਤਪ੍ਰਸਤ ਨਹੀਂ ਸੀ,
ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦਾ ਬਹੁਲਤਾ ਵਿਚ ਹੋਣਾ, ਠਵੀਨ ਬਣੇ ਮੰਦਰ ਦੇ ਦੁਆਲੇ, ਮਾਲਕ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ
[ਜਾਂਤੀ ਤੁਸ ਏਥੇ ਅਗਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਹੋਰ]

੨੯. [ਬ੍ਰਹਮਣ ਸਿੱਖ ਹੋਯਾ। ਬਹਿਰ ਦੇ ਬਾਣੀਆਂ ਨੇ ਏਨਤੀ ਕੀਤੀ]।

ਏਹਗਾ ॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬੋਲਨੈ ਬਿੱਪੁ ਤਬਿ 'ਭਾਖਾ ਬਾਨੀ ਏਹਿ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਹਮ
ਕਹੁ ਰਚਹਿ ਪਠਹਿ ਸੁਨਹਿ ਧਰਿ ਨੇਹਿ॥੧॥ ਹਾਕਲ ਛੇਦ॥ ਪਰਮਾਣੁ ਕਰਹਿ
ਤਿਸ ਕੇਰਾ। ਕੱਲਜਾਣ ਸੁ ਦੇਤਿ ਉਚੇਰਾ॥ ਸੁਰ ਬਾਨੀ ਜਾਨਹੁ ਸੋਈ। ਪਠਿ
ਬਿੰਦਨਾ ਲੇ ਸਭਿ ਕੋਈ॥੨॥ ਕਜਾ ਭਾਖਾ ਤੇ ਹੁਇ ਜਾਵੈ ਜਿਹ ਲੋਕ ਨਹੀਂ
ਮਨ ਲਜਾਵੈ। ਕਿਮ ਕਰਿ ਹੈ ਸੁਭ ਗਤਿ ਏਹੀ? ਜਿਸ ਬਿਖੈ ਜੁਗਤਿ ਨਹਿ
ਕੋਹੀ॥੩॥ ਸੁਨਿ ਬੋਲੈ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਬੀਨਾ। 'ਬਿਨ ਭਾਖਾ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ* ਹੀਨਾ'।
ਜਗਨਾਸੁ ਨਹਿਨ ਉਧਾਰੈ। ਕਿਮ ਭਗਤ ਗਜਾਨ ਸਿਖ ਧਾਰੈ॥੪॥ ਜਬਿ ਪਠਹੁ
ਸਲੋਕ ਉਚਾਰੀ॥ ਨਹਿ ਸਮਝੈ ਕੇ ਨਰ ਨਾਰੀ। ਬਿਚ ਭਾਖਾ ਅਰਥ ਬਖਾਨੇ।
ਤਬਿ ਸਭਿ ਅਜਾਨ ਭੀ ਜਾਨੇ॥੫॥ ਬਿਨ ਭਾਖਾ ਸਰਨੈ ਨ ਕਾਮ॥ ਉਪਦੇਸ਼ ਨ
ਭਾ ਅਭਿਰਾਮ। ਕੱਲਜਾਨ ਨ ਸਿਖ ਕੇ ਕੀਨਾ। ਜਿਸ ਬਿਨਾ ਭਈ ਜਲ
ਹੀਨਾ॥੬॥ ਲਖਿ ਮੂਲ ਸੁ ਭਾਖਾ ਯਾਤੇ॥ ਜਿਹ ਪਠੇ ਸਕਲ ਬਰੁਸਾਤੇ। ਬਿਨ
ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਜੋ ਭਾਖਾ। ਬਿਚੁ ਭਗਤਿ ਗਜਾਨ ਜਿਸ ਰਾਖਾ॥੭॥ ਸਭਿ ਸਮਝ
ਲੇਹਿ ਨਰ ਨਾਰੀ। ਗਤਿ ਕਾਰਜ ਲੇਹਿ ਸੁਧਾਰੀ। ਇਹ ਇਕਲੀ ਦੇ
ਕਲਜਾਨਾਜੋ ਸੁਨਹਿ ਕਮਾਇ ਸੁ ਜਾਨਾ॥੮॥ ਪਠਿ ਕਰਹਿ ਬਿਚਾਰ ਸੁਖੈਨ॥
ਸੁਭ ਪਠਠਿ ਕਠਨ ਕੁਛ ਹੈ ਨਾ॥ ਦਿਨ ਬੋਰਨਿ ਲਹਿ ਕੱਲਜਾਨਾ। ਸੁਨਿ
ਪਠਹਿ ਕਮਾਵਹਿ ਨਾਨਾ॥੯॥ ਏਹਗਾ॥ ਚਾਹਤਿ ਨਹੀ ਸਹਾਇਤਾ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ
ਕੀ ਏਹ॥ ਕਟਕ ਮੋਹ ਕੋ ਬਿਕਟ ਜੋ ਕਾਟਹਿ ਲੇਹਾ ਏਹੁ॥੧੦॥ ਜਥਾਸੁਭਟ

*ਭਾਵ ਉਸ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ। *ਸਭ ਕੋਈ ਪੜ੍ਹਕੇ (ਬ੍ਰਹਮ) ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। *ਭਾਵ
ਪੰਡਿਤ ਲੋਕ। *ਭਾਖਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਹੀਨੀ (ਮੁਹਤਾਜ) ਹੈ। *ਏਹੀ ਸਿਖਿਆ। *ਜਦੋਂ
ਪੜ੍ਹਕੇ (ੜਸੀਂ) ਸਲੋਕ ਉਚਾਰਦੇ ਹੋ। *ਯਾਂ ਤੇ ਭਾਖਾ ਨੂੰ ਹੀ ਮੂਲ ਜਾਣੋ। *ਭਾਖਾ ਦਾ ਪੜ੍ਹਨਾ
ਸੁਭ ਹੈ ਤੇ ਕਠਨ ਕੁਛ ਨਹੀਂ। *ਕਠਨ ਮੋਹ ਦੀ ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਜੋ ਕਟਦੀ ਹੈ ਲੇ ਦੇਕਰ ਭਾਵ ਵੜ
ਲ ਵੜ ਲੋ ਕਰਕੇ। (ਅ) ਫੋਰਨ, ਹੱਥੇ ਹੱਥੀ। *ਪਾ:-ਸਹਸਕ੍ਰਿਤ।

*ਭਾਵ [ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਬਾਕੀ ਟੁਕ]

ਸਾਲਗਰਾਮ ਲੈ ਬੈਠਣਾ ਤੇ ਮਾਲਕ ਅੱਗੇ ਨਾ ਬੁਕਣਾ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੱਥੇ ਦੀ ਆਸ
ਕਰਨੀ ਅਸਿਧਾ ਬਾਤਾਂ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਦੇਖਦੇ ਠਾਕਰਾਂ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਹਮਣ ਮਾਮਲੀ ਸਰਗ੍ਰਾਹੀ ਦੇ
ਪ੍ਰਕ੍ਰਮਾਂ ਵਿਚ ਆਯਾਂ ਉਠ ਉਠ ਕੇ ਅਦਬ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਬਦ ਤੋਂ
ਤਸੱਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੁੱਢਾਂ ਦਾ ਭੱਥਾ ਪ੍ਰਕ੍ਰਮਾਂ ਵਿਚ ਦੇਖਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਓਥੇ ਨਾ
ਰਹਿਣ ਦੇਂਦੇ। ਅਮੂਰਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਵੀਨ ਦਾ ਵਾਲੀ ਆਪ ਕਦ ਬੁਤ ਲੱਖਣ
ਦੇਂਦਾ ਸੀ। ਮਹਿਮਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਬੀ ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਤਿਰਥੀ^੧ ਹੁਇ ਲਰਤਿ ਨ ਚਹਤਿ ਸਹਾਇ । ਅਨਗਿਨ ਸੱਤੁ ਸੈਨ ਕੋ
ਨਾਸਹਿ ਜੁਧ ਮਚਾਇ ॥੧੧॥ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਿ ਤੁਮਰੀ ਜੁ ਹੈ ਰਥੀ ਮੈਹਾਂਰਥਿ
ਦੋਇ^੨। ਚਹਿ ਸਹਾਇ ਰਨ ਮਹਿ ਲਰਹਿਇਕ ਮਹਿ ਸ਼ਕਤਿ ਨ ਹੋਇ॥੧੨॥
ਭਾਖਾ ਕੋ ਲੇ ਸੰਗ ਨਿਜ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਸਮੁਝਾਇ। ਮੋਹ ਕਟਕ ਤਬਿ ਜੀਤ ਹੈ
ਗਤਿ ਦੇ ਜੋਨ ਕਮਾਇ॥੧੩॥ ਜੇ ਕਰਿ ਸੁਰਬਾਨੀ ਕਹੈ ਇਸਕੋ ਫਲ ਅਧਿ-
ਕਾਇਤਾਂ ਪਰਿ ਪੰਡਿਤ ਕਾਨ ਸੁਨਿ, ਦੇਹਿ ਸੰਦੇਹਿ ਮਿਟਾਇ॥੧੪॥ ਸਤਿ-
ਗੁਰ ਪ੍ਰਭੁ ਪ੍ਰਿਯ ਭਗਤ ਜੇ ਤਿਨ ਕੇ ਬਾਕ ਸਮਾਨ^੩। ਸੁਰਬਾਨੀ ਨਹਿ ਹੋਤਿ
ਹੈ, ਇਹ ਤੋ ਬਿਦਤ ਜਹਾਨ ॥੧੫॥ ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਮੈਂ ਸੁਰ ਚਹੈਨਰ ਕੋ ਦੇ
ਉਪਦੇਸ਼। ਸੁਰਗਨ ਰਕਫਿਰ ਫਿਰ ਜਨਮਸੁਖ ਦੁਖਲਹੈਬਿਸੇਸ਼॥੧੬॥ ਸਤਿ-
ਗੁਰ ਗਿਆਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਇ ਕਰਿ ਬੰਧਨ ਕਾਟਹਿ ਜੀਵ^੪। ਯਾਂਤੇ ਜਾਨਹੁ ਮਿਸਰ
ਜੁ! ਕੋ ਘਟਿ, ਕੋ ਬਧਿ ਬੀਵ^੫? ॥੧੭॥ ਸੁਭ ਉਪਦੇਸ਼ ਜੁ ਸੁਯਦੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ
ਭਾਖਾ ਕੋਇ^੬। ਕਹੇ ਕੁਰੀਤਿ ਜੁ ਦੁਹਨਿ ਮਹਿ ਮਾਨੇ^੭। ਅਧੁਗਤਿ ਹੋਇ॥੧੮॥
ਪਾਤ੍ਰ ਮਝਾਰ ਅਹਾਰ ਸੁਭ ਖੈਬੇ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਜਾਂਹਿ^੮। ਜੇ ਬਿਖ ਪਾਇ ਅਚਾਈਏ
ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਰਕ ਕੋ ਪਾਂਹਿ॥੧੯॥ ਕਿਮ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਿ ਕੋ ਅਧਿਕਤਾ ਕਹੈ, ਲਹੈ
ਨਹਿ ਰੀਤਿ^੯। ਪਠਿਬੇਤੇਹੋਕਾਰ ਹੈ ਨਹੀਂ ਨੇਮਤਾ ਚੀਤਾ॥੨੦॥ ਬਿਨਾਗਰੀਬੀ
ਭਗਤਿ ਨਹਿ ਜਿਸ ਤੇ ਕਲਿ ਮਹਿ ਸੁਯ^{੧੦}। ਟਿੱਬਹਿ ਉਚ ਨ ਜਾਮਈ
ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ^{੧੧}। ਬੀਜ ਜੋ ਦੇਯ ॥੨੧॥ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਕੀ ਬਾਰਤਾ ਅਪਰ ਸੁਨਹੁ ਮਨ
ਲਾਇ। ਮੁਨਸਬ^{੧੨} ਹੋਇ ਬਿਚਾਰੀਏ ਕਰਿਬੇ ਪੱਖਜ ਬਿਹਾਇ^{੧੩}॥੨੨॥ ਕਿਹ
ਕਿਹ ਕੋ^{੧੪}। ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਵਹੁ ਨਾਂਹਿ। ਬਿਚ ਅਧਿਕਾਰਨਿ
ਬੁਧਿ ਬਡ^{੧੫} ਤੋ ਸਮਝਹਿ ਕਛੁ ਤਾਂਹਿ॥੨੩॥ ਸੁਮਤਿਵੰਤ ਅੰਭਜਾਸਹੀ^{੧੬} ਤੋ
ਪਠਿ ਜਾਨੈ ਸੋਇ। ਕਰਿ ਅੰਭਜਾਸ ਕਮਾਇਕੋਤਿਸਕੋ ਫਲ ਤਬਿ ਹੋਇ॥੨੪॥
ਲਾਖਹੁ ਮਹਿ ਨਰ ਪਾਇ ਕੋ ਜੇ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਬਨਿ ਜਾਇ^{੧੭}। ਅਪਨਿ ਸੁਯ
^੧ਅਤਿਰਥੀ ਸੁਰਮਾ। ^੨ਰਥੀ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜੀ (ਭਾਖਾ) ਮਹਾਰਥੀ ਹੈ। ^੩ਸਦਰਸ਼। ^੪ਜਾਵ ਦੇ। ^੫ਕਿਹੜੀ
(ਬਾਣੀ) ਘਟ ਹੈ ਤੇ ਕਿਹੜੀ ਵਧ, ਭਾਵ ਸੇਸ਼ਟ ਹੈ। ^੬ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਤੇ ਭਾਖਾ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ।
^੭ਮੰਨਿਆਂ। ^੮ਜਿਸਦੇ ਖਾਣ ਨਾਲ ਰੱਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ^੯ਰੀਤੀ ਨੂੰ ਨਾ ਜਾਣਦਾ ਹੋਇਆ ਕਿਵੇਂ
ਤੂੰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ^{੧੦}ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਮੁਕਤੀ ਹੁੰਦੀ। ^{੧੧}ਉਥੇ ਟਿੱਬੇ
ਤੂੰ ਜੰਮਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਖੇਤੀ। ^{੧੨}ਨਜਾਉਂ ਕਰਤਾ। ^{੧੩}ਪੱਖ ਕਰਨਾ ਦੂਰ ਕਰਕੇ। ^{੧੪}(ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ
ਵਿਚ) ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ। ^{੧੫}ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬੀ ਬੜੀ ਬੁਧੀ (ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ)। ^{੧੬}ਅੰਭਜਾਸ
ਕਰਦਾ ਹੈ। ^{੧੭}ਜੇ (ਪੜ੍ਹ ਲੈਣ ਦੀਆਂ) ਸਾਰੀਆਂ ਬਿਧੀਆਂ ਬਣ ਜਣ ਤਾਂ ਲੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ
(ਦਿਕ) ਮਨੁਖ (ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪੜ੍ਹਕੇ) ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੂੰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸੈ ਕਰਿ ਸਕਹਿ ਅਪਰਾਨਿ ਕੋ ਕਯਾ ਪਾਇ^੧॥੨੫॥ ਜਥਾ ਕੂਪ ਕੋ ਨੀਰ ਲੇ
ਇਕ ਨਰ ਬੋਵੈ ਖੇਤ । ਸਿੰਚਿਤਿ ਸ਼੍ਰਮਕਰਿ ਨਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਿ ਤੋ ਕੁਛ ਨਿਜ ਕਰ
ਲੇਤ ॥੨੬॥ ਅਬਿ ਭਾਖਾ ਕੀ ਬਾਤ ਸੁਨਿ ਸਰਬ ਜਾਤਿ ਅਧਿਕਾਰ । ਲਘੁ
ਦੀਰਘ ਬੁਧਿ ਸਭਿ ਸੁਨੈਂ ਸਮਝੈਂ ਸਾਰ ਅਸਾਰ॥੨੭॥ ਬਹੁਤ ਨਹੀਂ ਅੰਭਾਸ
ਚਹਿ ਬੋਰਨਿ ਦਿਨ ਮਹਿ ਜਾਨਿ । ਉਚ ਨੀਚ ਪਠਿ ਕਿਧੈਂ ਸੁਨਿ ਭਗਤਿ
ਕਰਹਿ ਹਿਤ ਠਾਨਿ ॥੨੮॥ ਸਭਿ ਪਾਵਹਿ ਕੱਲਜਾਨ ਕੋ ਜਾਤਿ ਸਨਾਤਿ^੨
ਅਨੇਕ । ਸਿਮਰਨ ਕਰਿ ਸਤਿਨਾਮ ਕੋ ਸਾਰ ਅਸਾਰ ਬਿਬੇਕ^੩॥੨੯॥ ਜੈਸੇ
ਜਲਧਰ^੪ ਉਮਝਿ ਕੈ ਬਰਖਾ ਕਰਿ ਇਕ ਸਾਰ । ਸੁੱਧਿ ਮਲਿਨ ਉਚਨੀਚ
ਬਲ ਜਲ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਪਰ ਧਾਰ^੫॥੩੦॥ ਪਸ ਪੰਛੀ ਸਭਿ ਬਲ ਬਿਖੈ ਸੁਖ ਪਾਯੋ
ਸਭਿ ਜੀਵਾਬਨ ਤਿਲ ਹਰੀਆਵਲਿ ਭਏ, ਤਪਤ ਮਿਟੀ ਹਿਤ ਬੀਵ^੬॥੩੧॥
ਪੁਰਿਗ੍ਰਾਮਨਿ ਖੇਤਨਿ ਬਿਖੈ ਸਭਿ ਪ੍ਰਮੁਦਤਿ ਇਕਸਾਰ। ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਭਏ ਇਕ
ਬਾਰਹੀ ਜਹਿ ਕਹਿ ਕਹਿ ਜੈਕਾਰ॥੩੨॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਤਥਾ ਸਭਿ ਜਾ-
ਤਿਨਿ ਇਕ ਸਾਰ। ਉਚ ਨੀਚ ਪਠਿ ਕਿਧੈਂ ਸੁਨਿ ਭਏ ਸ਼੍ਰੇਯ ਅਧਿਕਾਰ॥੩੩॥
ਮਲਿਨ ਕਿਧੈਂ ਸੁਚ ਹੋਇ ਕਰਿ^੭ ਸਿਮਰਹਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਨਾਮ। ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵਹਿ
ਮੁਕਤਿ ਤਿਨ ਬਿਧਿ ਸੁਖੇਨ ਅਭਿਰਾਮ^੮॥੩੪॥ ਜਲਧਰ ਬਰਖਾ ਅਧਿਕ ਹੋ
ਕਿਧੈਂ ਕੂਪਜਲ ਹੋਇ^੯। ਪੰਡਿਤ ਕਹਹੁ ਬਿਚਾਰ ਕੈ, ਪੱਖਨ ਨਕੀਜੈ ਕੋਇ^{੧੦}॥
੩੫॥ ਇੰਤਜਾਇਕ ਸੁਨਿ ਬਾਕ ਕੋ ਬੋਲ ਨ ਦਿਜਤੇ ਆਇ। ਮੁਨਸਬ ਹੁਇ
ਪਖ ਤਜਾਗ ਕਰਿ ਕਰਿ ਬਿਚਾਰਿ ਸੁਖ ਪਾਇ ॥੩੬॥ ਬਾਦ ਛੋਰਿ ਗੁਰ ਓਰ
ਪਿਖ, ਜੁਗ ਕਰ ਜੋਰਿ ਬਖਾਨ । ‘ਤੁਮ ਦਾਤਾ ਸਭਿ ਜਗਤ ਕੇ ਹਮਰੇ ਬਾਦ
ਗਮਾਨ॥੩੭॥ ਸਿੱਖਨ ਕਰਹੁ, ਦੁਰਮਤਿ ਹਰਹੁ, ਮੋਕਹੁ ਲਖਿਕਰਿ ਦਾਸ। ਕ੍ਰਿਪਾ
ਸਿੰਧੁ ਮੈਂ ਬੂੰਦ ਸਮ ਕਯਾ ਕਰਿਹੈਂ ਸਮਤਾਸੁ^{੧੧}॥੩੮॥ ਬਡੇ ਭਾਗ ਜਾਗੇ ਅਬਹਿ
ਮੇਲ ਭਯੋ ਤੁਮ ਸਾਬ । ਦੇ ਆਪਨਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੋ ਕੀਜਹਿ ਮੋਹਿ ਸਨਾਬ^{੧੨} ।
੩੯॥ ਇਮਕਹਿ ਪਗ ਪੰਕਜ ਗਹੇ ਤਜਾਗ ਜਾਤਿ ਹੋਕਾਰ। ਸੇਕਟ ਬਸਿਨਿਜ
ਜੀਵ ਲਖਿ-ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਅਵਤਾਰ^{੧੩} ॥੪੦॥ ਕਰਹਿ ਉਧਾਰਨਿ ਕਸ਼ਟ ਤੇ
ਬਧਨ ਕਾਟਹਿ ਮੋਰ । ਮਹਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਸੀਲ ਹੈਂ ਹਰਹਿ ਆਪਦਾ ਘੋਰ-॥
^੧(ਉਸਤੇ) ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ । ^੨ਜਾਤ=ਚਾਰ ਵਰਨ । ਸਨਾਤ=ਚਾਰ ਵਰਨ
ਤੋਂ ਨੀਵੇਂ ਚੰਡਾਲ ਆਦਿ । ^੩(ਦਾ) ਵਿਚਾਰ । ^੪ਬੰਦਲ । ^੫ਧਾਰ ਪੈਕੇ । ^੬ਸੁਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।
^੭ਮਲੇ ਅਬਵਾ ਸੁੱਦੇ ਹੋਕੇ । ^੮ਸੁੰਦਰ ਸੌਖੀ ਬਿਧੀ ਕਰਕੇ । ^੯ਮੈਂ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ (ਆਪਣੀ)
ਬਰਾਬਰੀ । ^{੧੦}ਗੁਰੂ ਜੀ ਪੂਰਨ ਅਵਤਾਰ ਹਨ ।

੪੧॥ਦੀਨ ਭਯੋ ਬਿਨਤੀ ਭਨਤਿ ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਚਿਤ ਭੀਨ। ਭਾਗ ਭੂਰ
ਜਿਸ ਭਾਲ ਕੇ ਜਾਗੇ ਕਲਮਲ ਹੀਨ॥੪੨॥ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਅਰਜਨ ਭਨਯੋ
‘ਤੁਮ ਉੱਤਮ ਦਿਜ ਜਾਤਿ । ਸਿਮਰਹੁ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਨਾਮ ਕੋ ਲਿਵ ਲਗਾਇ
ਦਿਨ ਰਾਤ’ ॥ ੪੩ ॥ ਬਿੱਪ੍ਰ ਕਹਯੋ ‘ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਮੈਂ ਤੁਮਰੋ ਕੀਨਿ ਮਹਾਨ ।
ਬਖਸ਼ਹੁ ਮੇਰੀ ਭੂਲ ਕੋ ਦਾਤਾ ਸਕਲ ਜਹਾਨ॥੪੪॥ਸੁੰਦਰ ਪਦ ਅਰਬਿੰਦ
ਮ੍ਰਿਦੁ ਜਲ ਸੋ ਇਨਹੁ ਪਖਾਰਿ’ । ਦੀਜੈ ਮੈਂ ਮੁਖ ਪਾਨ ਕਰਿ ਬਨੋਂ ਸਿੱਖ
ਹਿਤ ਧਾਰਿ’॥੪੫॥ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਜਾਨਯੋ ਸਰਧਾ ਮਾਂਹਿ।ਚਰਣਾਂ-
ਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਦਾਸ ਕਿਯੋ ਸਭਿ ਬਿਕਾਰ ਹਰਿ ਤਾਂਹਿ ॥ ੪੬ ॥ ਲਿਵ ਲਾਗੀ
ਸਤਿਨਾਮ ਸੋ ਰਸਨਾ ਨੇ ਰਸ ਪਾਇ । ਅਧਿਕਾਰੀ ਭਾ ਗਜਾਨ ਕੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
ਕਰੁਨਾ ਪਾਇ ॥੪੭॥ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਪਾਇ ਕੈ ਦਿਜਬਰ ਭਯੋ ਨਿਹਾਲ ।
ਸੁਜਸੁ ਕਰਤਿ ਗੁਰਕੋ ਸਦਾ ਮਹਿਮਾਲਖੀਬਿਸਾਲ॥੪੮॥ਬਿੱਪ੍ਰ ਸੰਗਪਰਸੰਗ
ਇਮ ਹੋਯੋ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾਲ’।ਅਥਿ ਆਗਲਇਤਿਹਾਸਕੋ ਸ੍ਰੋਤਾ ਸੁਨੋ ਰਸਾਲ”

॥ ੪੯ ॥ ਕਿਤਿਕ ਸਮਾਂ ਬੀਤਯੋ ਤਹਾਂ ਰਹੇ ਗੁਰੂ ਇਸ ਰੀਤਿ । ਸਿੱਖਜ
ਹੋਇ ਬਹੁ ਆਨ ਕਰਿ ਪਗ ਪੰਕਜ ਕਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ॥੫੦॥ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕੋ
ਨਗਰ ਬਹੁਤ ਬਸਾਵਨਿ ਕੀਨਿ । ਸੇਵਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਦੇਵ ਕੋ ਅਹੰਮੇਵ ਤੇ
ਹੀਨ ॥ ੫੧ ॥ ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ ਏਕ ਦਿਸਿ ਦੂਜੀ ਦਿਸ਼ ਨਿਜ ਧਾਮ । ਰਚਯੋ
ਬਜ਼ਾਰ ਦੁਕਾਨ ਕਰਿ ਹੋਤਿ ਬਨਜ ਕੋ ਕਾਮ॥੫੨॥ ਧਨੀ ਬਨਕ ਬਹੁ ਬਸੇ
ਤਹਿ ਗੁਰ ਕੇ ਬਾਕਨਿ ਮਾਨਿ । ਸੋਦਾ ਲੇ ਸਭਿ ਭਾਂਤਿ ਕੋ ਪੂਰਨ ਕਰਹਿ
ਦੁਕਾਨ ॥੫੩॥ ਇਕ ਦਿਨ ਇਕਠੇ ਬਨਕ ਹੁਇ ਸਭਿ ਆਏ ਗੁਰਪਾਸਿ।
ਪ੍ਰਥਮ ਨਮੋ ਕਰਿ ਕਹਤਿ ਭੇ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਅਰਦਾਸ॥੫੪॥‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੁਮਰੋ
ਮਾਨਿ ਬਚ ਬੈਠੇ ਰਚਯੋ ਬਜ਼ਾਰ’।ਨਹੀਂ ਬਨਜ ਕੁਛ ਹੋਤਿ ਹੈ ਖਾਵਹਿ ਕੂਤੋ
ਅਹਾਰ॥੫੫॥ਨਹਿ ਗਾਹਕ ਆਵਹਿ ਕਬਹੂੰ ਬਿਕਹਿ ਬਸਤੁ ਨਹਿ ਕਾਹਿ ।
ਬਿਨ ਲੇਵਾ ਦੇਵੀ ਕਰੇ ਦਰਬ ਕਹਾਂ ਤੇ ਪਾਂਹਿ’ ॥੫੬॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ
ਨਾਥ ਜੀ ਬਨਕਨਿ ਸੰਗ ਬਖਾਨ।‘ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਮਹਿ ਮਸਤਕ
ਟੇਕਹੁ ਆਨਿ ॥੫੭॥ ਇਕ ਬਿਰਾਟਿਕਾ’ਦੋਇ ਤ੍ਰੈ ਚਹੁ ਪੰਚਮ ਲੇ ਹਾਥ ।
ਯਥਾ ਸ਼ਕਤਿ ਧਨ ਭੇਟ ਦਿਹੁ ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਕੇ ਸਾਥ॥੫੮॥ਬਹੁਰ ਕਰਹੁ
‘ਧੋਕੇ । ‘ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਦਾ । ‘ਸੁੰਦਰ (ਇਤਿਹਾਸ) ਨੂੰ । ‘ਬੈਠੇ ਹਾਂ (ਜੋ ਤੁਸਾਂ) ਬਾਜ਼ਾਰ ਬਣਾਯਾ
ਹੈ । ‘ਕਉਠੀ ।

ਬਿਵਹਾਰ ਕੇ ਸਗਰੇ ਬਾਸੁਰ ਮਾਂਹਿ। ਸੰਧਯਾ ਪੁਨਿ ਬੰਦਨ ਕਰਹੁ ਦੇਹੁ ਪ੍ਰਦੋ-
ਛਨ ਜਾਹਿ॥੫੬॥ ਹੋਹਿ ਬਨਜ ਨਿਜ ਅਧਿਕ ਹੀ ਧਨੀ ਬਨਹੁ ਸੁਖਪਾਇ।
ਪੁੱਤ੍ਰ ਪੋਤ੍ਰ ਜੁਤ ਫਲਹੁਗੇ ਸੰਸੈ ਦੇਹੁ ਮਿਟਾਇ॥੬੦॥ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਭਿ ਕਰ
ਜੋਰਿ ਕੈ ਮਾਨਿ ਤਿਸੀ ਬਿਧਿ ਕੀਨਿ। ਚਲਯੋ ਬਨਜ ਧਨ ਗਨ ਭਯੋ
ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭੇ ਸੁਖ ਪੀਨ* ॥ ੬੧ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਰਾਸੇ
'ਬਿੱਪ੍ਰ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਏਕ ਉਨ ਕ੍ਰਿਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੨੬ ॥

੩੦. [ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੂੰ ਤਾਪ ਦਾ ਖੇਦ]।

ਬੋਪਈ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦਜੀ ਖੇਲਤਿ ਲਰਕਨਿ ਸੰਗ॥ ਅਜਰਬਿਹਾਰਤਿ^੧
ਦੌਰਤੇ ਦੇਖਤਿ ਜਨਨੀ ਗੰਗ॥੧॥ ਡੇਟਕ ਛੰਦ ॥ ਤਨ ਭੂਖਨ ਚਾਰੁ ਅਦੁਖਨ
ਕੇ। ਪਿਖਿ ਨਾਸ਼ਕ ਬਿੰਦ ਕਲੁਖਨਿ ਕੇ। ਸੁਖ ਦੇਤਿ ਮਹਾਂਸਿਖ ਦਾਸਨਿ ਕੇ।
ਰਹਿੰ ਸੰਗ^੨ ਅੰਗਜਾਨ ਬਿਨਾਸ਼ਨਕੇ॥੨॥ ਦਰਸਿਤਿ ਭਲੇ ਪਰਸਿਤਿ ਪਰੀ॥ ਹਰ-
ਖੀਤਿ ਰਿਦੇਹਰਿ ਪੰਥ ਲਗੇ॥ ਫਲ ਦੇਖਨਿ ਕੇ^੩ ਬਡ ਪਾਵਤ ਹੈ॥ ਤਜਿ ਬਿੰਦ
ਬਿਕਾਰ ਸੁਹਾਵਤਿ ਹੈ॥੩॥ ਇਮ ਕੇਤਿਕ ਦਸੋਸ ਬਿਤੀਤ ਗਬੇ। ਬਡ ਭਾਲ
ਸ਼ਰੀਰ ਸੁ ਹੋਤਿ ਭਏ। ਤਨ ਧਾਰਨਿ ਕੇ^੪ ਜਿਨ ਸਾਂਗ ਲਯੋ। ਨਿਰਬਾਹਤਿ
ਤੈਸਿਯ ਗੀਤਿ ਕਯੋ॥੪॥ ਇਕ ਦਸੋਸ ਚਢਯੋ ਤਨੁ ਤਾਪ ਮਹਾਂ। ਬਹੁਕੰਪਤਿ
ਅੰਗ ਸੰਤਾਪ ਲਹਾ। ਬਹੁ ਬਾਰਹਿ ਬਾਰਿ^੫ ਸੁ ਪਾਨਿਕਰੈ। ਮੁਖ ਸੁਕਤਿ ਜਾਤਿ
ਨ ਹੋਤਿ ਬਿਰੈ^੬ ॥ ੫ ॥ ਪਿਖਿ ਗੰਗ ਸੁ ਬਨਾਕੁਲ ਨੰਦਨ ਕੇ। ਸੁਧਿ ਭੋਜ
ਦਈ ਜਗਬੰਦਨ ਕੇ। ਵਿਗ ਬੈਠਿ ਰਹੀ ਦੁਖ ਪਾਵਤਿ ਹੈ। ਪ੍ਰਿਯ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪਿਖੇ
ਤਪਤਾਵਤ ਹੈ॥੬॥ ਨਿਜ ਹਾਥ ਲਗਾਇ ਰਹੀ ਤਨ ਕੇ। ਸੁਧਿ ਬੁਝਤਿ, ਪੀਰ
ਬਡੀ ਮਨਕੋ। ਇਤਨੇ ਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਆਪ ਅਏ। ਨਿਜ ਨੰਦਨ ਦੇਖਿ ਸਮੀਪ
ਭਏ॥੭॥ ਮਨ ਬਨਾਕੁਲ ਗੰਗ ਬਿਸ਼ਾਲ ਲਖੀ। ਦ੍ਰਿਗ ਢੋਰਤਿ^੮ ਹੋਰਤਿ ਨੰਦ
ਦੁਖੀ। ਤਜਿ ਖਾਨ ਰੁ ਪਾਨ ਬਿਸੁਰਤਿ ਹੈ। ਚਿਤ ਚਿਤ ਮਨੋ ਇਹ ਮੁਰਤਿ

^੧ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਜਾਕੇ। ^੨ ਵੇਹੜੇ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਹਨ। ^੩ ਅੰਗ ਸੰਗ ਰਹਿਕੇ (ਅ) (ਕਈ) ਸਿਖ
ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ^੪ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਰਾਹ ਲਗਦੇ ਹਨ। ^੫ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਫਲ। ^੬ ਮਨੁਖ ਸ਼ਰੀਰ
ਧਾਰਨ ਦਾ। ^੭ ਬਹੁਤ ਵੇਰੀ ਜਲ। ^੮ ਟਿਕਾਉ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ^੯ ਪਿਆਰੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਦਾ ਰਾਪ ਦੇਖਭੇ
ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ (ਅ) ਤਪਤਾਵਤ ਹੈ = ... ਨੂੰ ਤਾਪ ਤਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ^{੧੦} ਹੰਝੂ ਆਵਦੇ ਹਨ।

* ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਰਾਸ ਵੇ, ਅੰਸੂ ੫੮, ਅੰਕ ੨੭ ਵਿਚ ਬੀ ਆ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਹੋ
ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰਨਾਂ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੁਬਾਰਾ ਬਿਨੈ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ।

ਹੈ॥੯॥ਨਹਿ ਆਨ ਬਿਖੈ ਮਨ ਕਾਰਜ ਕੋ॥ ਇਮ ਸੈਕਟ ਦੇਖਿ ਸੁ ਆਰਜ
 ਕੋ॥ ਵਿਗ ਬੈਠਿ ਗਏ ਕਰੁਨਾ ਕਰਿ ਕੈਸੁਤਿ ਦੇਹ ਸੁ ਤਾਪ ਰਹਨੈ ਚਰਿ
 ਕੈ॥੧੦॥ਗਨ ਦਾਸ ਪਿਖੇ ਦੁਖ ਪਾਵਤਿ ਹੈ॥ ਮੁਰਝਾਇ ਕਛੁ ਨ ਸੁਹਾਵਤਿ ਹੈ॥
 ਸਭਿਹੂੰਨਿ ਮਨੋ ਜਰ ਜੀਵਨ ਕੀ॥ ਮਨ ਆਨੰਦਦੀਰਘ ਥੀਵਨ ਕੀ॥੧੦
 ॥ ਇਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਦੇਖਿ ਬਿਸ਼ੇਖ ਦੁਖੀ॥ ਪਰਵਾਰ ਅਧਾਰ ਸਭੀ ਬਿਲਖੀ॥
 ਤਜਿ ਆਨ ਉਪਾਵ ਬਡੇ ਜਗਕੇ॥ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਪ੍ਰੀਤਰਹੀ ਲਗਕੇ॥੧੧॥ਸਤਿ-
 ਨਾਮ ਸੁ ਮੰਤ੍ਰ ਮਹਾਂ ਜਪਿਕੈ॥ ਬਡ ਦਾਰੁਨ ਕਾਰਨ ਜੇ ਤਪਕੈ॥ ਕਰ ਸ੍ਰੀਗੁਰ
 ਵੇਰਨਿ ਕੀਨਿ ਜਬੈ॥ ਮੁਖ ਪੈ ਤਨ ਪੈ, ਹਤਿ ਤਾਪ ਤਬੈ॥੧੨॥ਨ ਰਹਨੈ ਤਪ
 ਯੋਂ ਤਤਕਾਲ ਹਯੋ॥ ਉਠਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਬੈਠਿਗਯੋ॥ ਜਿਮ ਪੁਰਬ ਖੇਲਤਿ
 ਮੋਦ ਧਰੇ॥ ਤਿਸ ਗੀਤਿ ਮਹਾਂ ਹਰਿਖੰਡਿ ਢਿਰੇ॥੧੩॥ ਪਰਵਾਰ ਨਿਹਾਰਿ
 ਅਨੰਦ ਭਯੋ॥ ਸਮੁਦਾਇ ਮਿਲੇ ਉਤਸਾਹ ਕਯੋ॥ ਸਭਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਕਰ ਜੋਰ
 ਕਹੈ॥ ‘ਦੁਖ ਬੰਦ ਤੁਮਾਰਿ ਅਧੀਨ ਰਹੈ॥੧੪॥ ਜਿਮ ਰਾਵਰ ਕੀ ਲਖਤੇ
 ਮਰਜੀ॥ ਤਿਮ ਹੋਤਿ ਸਭੈ, ਭਨਤੇ ਅਰਜੀ॥ ਨਹਿ ਆਪ ਕਛੁ ਕਰਿ ਸਾਕਤਿ
 ਹੈ॥ ਪਦਧੁਲ ਜਮਾਇਕ ਤਾਕਤਿ ਹੈ॥੧੫॥ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਮਬਿਸ਼ੇਸ਼ਤਿ
 ਹੈ॥ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਉਪਦੇਸ਼ਤਿ ਹੈ॥ ‘ਇਹ ਮੰਤ੍ਰ ਮਹਾਂ ਸਤਿਨਾਮ ਅਹੈ॥
 ਨਿਜ ਜੀਹ ਜਪੈ ਜੁ ਅਰੋਗ ਚਹੈ॥੧੬॥ ਤਨ ਤਾਪ ਕਹਾਂ ਇਸ ਤੇ ਚੁ
 ਰਹੈ॥ ਜਗ॥ ਤੀਨਹੁ ਤਾਪਨਿਖਾਪਦ ਹੈ॥ ਮੁਖਿਧੀਨ, ਜਪੈ ਸਤਿਨਾਮ ਸਦਾ॥
 ਕਿਹ ਸੈਕਟ ਹੋਨਿ ਨ ਦੇਤਿ ਕਦਾ॥੧੭॥ ਬਡ ਭਾਗ ਭਰੇ ਲਿਵ ਲਾਵਤਿ
 ਹੈ॥ ਦੁਖ ਲੋਕ ਪੁਲੋਕ ਨਸਾਵਤਿ ਹੈ॥ ਕਹਿ ਸਿੱਖਜਨ ਸਾਥ ‘ਬਿਕਾਰ
 ਤਜੋ॥ ਸਤਿਨਾਮ ਭਜੋ, ਸਤਿਨਾਮ ਭਜੋ॥੧੮॥ ਵੇਹਰਾ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਸ੍ਰੀ
 ਅਰਜਨ ਗੁਰੁ ਸ਼ਬਦ ਬਨਾਵਨਿ ਕੀਨਿ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਅਰੁ ਸਤਿਨਾਮ ਕੀ
 ‘ਚਿਤ ਵਿਚ ਚਿੰਤਾ ਕਰ (ਅਸੀਂ ਇਸਦੀ ਹੈ) ਮਾਨੇ ਇਹ (ਚਿੰਤਾ ਦੀ) ਮੂਰਤੀ ਹੈ॥ ‘ਨਹੀ
 ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਮਨ (ਲਗਾਏ)॥ ‘ਸੋ ਗੁਰ ਸੁਪਤਨੀ ਦਾ [ਸ੍ਰੀ, ਆਰਯ=ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਇਸਤ੍ਰੀ]॥
 ‘ਮਾਨੋ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਜਤ ਹਨ (ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੈਕਟ
 ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਮੁਰਝਾ ਗਏ ਹਨ)॥ ‘ਮਨ ਅਤੰਤ ਅਨੰਦ ਹੋਣ ਦੀ ਥੀ (ਜਤੁ ਹਨ)॥ ‘ਭਾਵ
 ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ॥ ‘ਸਾਰੇ ਪਰਵਾਰ ਦਾ ਆਸਰਾ (ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ) ਮੁਰਝਾਏ
 ਹੋਏ ਹਨ॥ ‘ਜੋ ਭਯਾਨਕ ਤਪ (ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ ਦਾ) ਬਡਾ ਕਾਰਨ ਹੈ (ਸਤਿਨਾਮ)॥ ‘ਜਮ
 ਆਦਿਕ ਤਕਦੇ ਹਨ (ਆਪਦੀ) ਚਰਨ ਧੂੜ ਨੂੰ॥ ‘ਨਾਮ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਬਹਿੰਦੇ ਹਨ॥
 ‘ਜਗਤ ਦੇ॥ ‘ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਪਾਂ ਨੂੰ ਖਪਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ॥ (ਅ) ਖਾਪ+ਦੈ=ਖਪਾਏ ਦਾਹ
 ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ॥

ਮਹਿਮਾ ਜਿਨ ਮਹਿ ਪੀਨ ॥੧੯॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ । ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੫ ॥

ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਖਵਾਲਾ ਹੋਆ ॥ ਧਾਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਪ੍ਰਭ ਹਾਥ ਦੇ ਰਾਖਿਆ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦੁ
ਨਵਾ ਨਿਰੋਆ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਤਾਪੁ ਗਇਆ ਪ੍ਰਭਿ ਆਪਿ ਮਿਟਾਇਆ ਜਨ ਕੀ
ਲਾਜ ਰਖਾਈ ॥ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਤੇ ਸਭ ਫਲ ਪਾਏ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੇ ਬਲਿਜਾਈ ॥੧॥
ਹਲਕੁ ਪਲਤੁ ਪ੍ਰਭ ਦੇਵੈ ਸਵਾਰੇ ਹਮਰਾ ਗੁਣੁ ਅਵਗੁਣੁ ਨ ਬੀਚਾਰਿਆ ॥ ਅਟਲ
ਬਚਨੁ ਨਾਨਕ ਗੁਰ ਤੇਰਾ ਸਫਲ ਕਰੁ ਮਸਤਕਿ ਧਾਰਿਆ ॥੨॥ ੨੧ ॥ ੪੯॥ ਸੋਰਠਿ
ਮਹਲਾ ੫ ॥ ਤਾਪੁ ਗਵਾਇਆ ਗੁਰਿ ਪੂਰੇ ॥ ਵਾਜੇ ਅਨਹਦ ਤੂਰੇ ॥ ਸਰਬ
ਕਲਿਆਣ ਪ੍ਰਭਿ ਕੀਨੇ ॥ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਆਪਿ ਦੀਨੇ ॥ ੧ ॥ ਬੇਦਨ ਸਤਿਗੁਰਿ
ਆਪਿ ਗਵਾਈ ॥ ਸਿਖ ਸੰਤ ਸਭਿ ਸਰਸੈ ਹੋਏ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਈ ॥ ੧ ॥
ਰਹਾਉ ॥ ਜੈ ਮੰਗਹਿ ਸੇ ਲੇਵਹਿ ॥ ਪ੍ਰਭ ਅਪਣਿਆ ਸਿਤਾ ਦੇਵਹਿ ॥ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦੁ
ਪ੍ਰਭਿ ਰਾਖਿਆ ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ ਸਾਚ ਸੁਭਾਖਿਆ ॥ ੨ ॥ ੬ ॥ ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੫ ॥
ਠਾਢਿ ਪਾਈ ਕਰਤਾਰੇ ॥ ਤਾਪੁ ਛੋਡਿ ਗਇਆ ਪਰਵਾਰੇ ॥ ਗੁਰਿ ਪੂਰੇ ਹੈ ਰਾਖੀ ॥
ਸਰਣਿ ਸਚੇ ਕੀ ਤਾਕੀ ॥ ੧ ॥ ਪਰਮੇਸਰੁ ਆਪਿ ਹੋਆ ਰਖਵਾਲਾ ॥ ਸਾਂਤਿ ਸਹਜ
ਸੁਖ ਖਿਨ ਮਹਿ ਉਪਜੇ ਮਨੁ ਹੋਆ ਸਦਾ ਸੁਖਾਲਾ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ
ਦੀਓਂ ਦਾਰੂ ॥ ਤਿਨਿ ਸਗਲਾ ਰੋਗ ਬਿਦਾਰੂ ॥ ਅਪਣੀ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰੀ ॥ ਤਿਨਿ ਸਗਲੀ
ਬਾਤ ਸਵਾਰੀ ॥ ੨ ॥ ਪ੍ਰਭਿ ਅਪਨਾ ਬਿਰਦੁ ਸਮਾਰਿਆ ॥ ਹਮਰਾ ਗੁਣੁ ਅਵਗੁਣੁ
ਨ ਬੀਚਾਰਿਆ ॥ ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਛਇਓਂ ਸਾਖੀ ॥ ਤਿਨਿ ਸਗਲੀ ਲਾਜ ਰਾਖੀ
॥ ੩ ॥ ਬੋਲਾਇਆ ਬੋਲੀ ਤੇਰਾ ॥ ਤੈ ਸਾਹਿਬੁ ਗੁਣੀ ਗਹੇਰਾ ॥ ਜਪਿ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਸਚੁ
ਸਾਖੀ ॥ ਅਪੁਨੇ ਦਾਸ ਕੀ ਧੋਜ ਰਾਖੀ ॥ ੪ ॥ ੬ ॥ ੫੬ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਇੰਤਜਾਇਕ ਬਹੁ ਸ਼ਬਦ ਸੁਭ ਕਰੇ ਅਪਰ ਗਤਿਦਾਇ । ਰਾਗ
ਬਿਲਾਵਲ ਆਇ ਜੇ ਦਿਯੋ ਗ੍ਰੰਥ ਮਹਿ ਪਾਇ ॥੨੦॥ ਜੋ ਜਿਸ ਸੰਕਟ ਪਰ
ਕਹਜੋ ਪਵਹਿ ਜਿ ਸਿਖ ਮਨ ਲਾਇ । ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਦੁਖ ਖੈ ਕਰਹਿ ਇਹੀ
ਮਨੋਰਥ ਗਾਇ ॥੨੧॥ ਸਰਬ ਇਹਾਂ ਹਮ ਨਹਿ ਲਿਖੇ ਅਰਥ ਪ੍ਰਗਟ ਤਿਨ
ਕੇਰ । ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪਠੇ ਜਾਨੇ ਜਾਹਿ ਘਨੇਰ ॥੨੨॥ ਤੇਟਕ ਛੇਦ ॥ ਪੁਨ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਜੱਗ ਅਰੰਭ ਕਰਜੋ ॥ ਮਿਸ਼ਟਾਨ ਮੰਗਾਇਮਹਾਨ ਧਰਜੋ ॥ ਸਿਖਜਾਇ
ਚਹੂੰ ਦਿਸ਼ ਘਿੱਤ ਲਾਯੋ । ਪੁਨਿ ਗੋਧੁਮ ਸੁਖਮ ਚੂਨ^੧ ਕਿਯੋ ॥੨੩॥ ਪਕਵਾਨ
ਪਕਾਵਨਿ ਪੁੰਜ ਲਗੇ ॥ ਸਭਿ ਦਯੋਸ ਪਕਜੋ ਪੁਨਿ ਰੈਨ ਜਗੇ । ਗਨ ਮੋਦਕ
ਮੋਦਕ ਓਘ ਕਰੇ ॥ ਬਹੁ ਪੂਪ ਪਕੇ ਕਰਿ ਰਾਸ ਧਰੇ ॥੨੪॥ ਦਧਿ ਸੰਗਿ ਪਕੈ-
ਰਨਿ ਮੇਲਿ ਭਲੇ ॥ ਮਰਚਾਇ ਮਿਸਾਲ^੨ ਬਿਸਾਲ ਰਲੇ ॥ ਕਰ ਰਾਸ ਤਿਹਾਵਲ

^੧ਕਣਕ ਦਾ ਬਰੀਕ ਆਣਾ । ^੨ਢਲ ਸਾਰੇ ਲੱਭੇ ਬਹੁਤਾ ਅਲੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬਣਾਏ । ^੩ਦਹੀ
ਵਿਚ ਪਕੌੜੀਆਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਲਾਈਆਂ (ਅ) ਦਹੀਂ ਵਿਚ ਪਕੌੜੀਆਂ ਤੇ ਭੱਲੇ ਪਾਏ ।

ਤਜਾਰ ਧਰਜੈ। ਬਹੁ ਭਾਂਤਿਨ ਮੇਵ ਅਮੇਜ ਕਰਜੈ॥੨੫॥ ਨਿਵਤਾ ਕਹਿ ਦੀਨ
 ਚਹੁ ਬਰਨਾ। 'ਸਭਿਹੂੰਨਿ ਅਹਾਰ ਇਹਾ ਕਰਨਾ'। ਦਰਵੇਸ਼ ਅਸੇਸ ਬੁਲਾਇ
 ਲਏ। ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ ਉਚ ਨੀਚ ਹਜ਼ੂਰ ਅਏ॥੨੬॥ ਬਡ ਮੇਲ ਭਯੋ ਗਿਨਤੀ
 ਨ ਰਹੀ। ਸੁਧਿ ਜਾਤਿ ਭਈ ਜਿਸ ਗ੍ਰਾਮ ਲਹੀ। ਸੁਨਿ ਸਾਧ ਫਕੀਰ ਸੁ
 ਬੰਦ ਚਲੇ। ਘਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੇ ਸਭਿ ਆਇ ਮਿਲੇ॥੨੭॥ ਗਨ ਜਾਤਿ ਗ੍ਰਿਹੀ
 ਸੁਨਿ ਆਇ ਗਏ। ਚਹੁ ਕੋਦ ਪ੍ਰਮੋਦਤਿ ਟੋਲ ਭਏ। ਕਰਿ ਪੰਕਤ ਗੀਤਿ
 ਅਨੇਕਨਿ ਕੀ। ਬਿਚ ਥਾਉਂ ਸੁ ਭੋਜਨ ਟੇਕਨ ਕੀ॥੨੮॥ ਇਕ ਜਾਤਿ ਕਰੀ
 ਇਕ ਥਾਨ ਸਬੈ*। ਕਰਿ ਪਾਂਤਿ ਜੁਦੀ ਸੁ ਜੁਦੀ ਸੁ ਤਬੈ। ਸਭਿ ਪੰਥਨਿ^੧
 ਸਿਤ ਤਬਾ ਕਰਿ ਕੈ। ਬਿਤਿ ਨਜਾਰਿਯ ਨਜਾਰਿਯਤਾ ਧਰਿਕੈ॥੨੯॥ ਬਹੁ
 ਭਾਂਤਿਨਿ ਕੇ ਪਕਵਾਨ ਦਏ। ਸੁਭ ਸਾਦ ਹੁਤੇ ਰੁਚਿ ਸਾਥ ਖਏ। ਮੁਖ ਧੰਨਹਿ
 ਧੰਨ ਭਨੈ ਗੁਰ ਕੋ। ਬਡ ਭੋਜਨ ਦੀਨਿ, ਨ ਭੀ ਬੁਰ ਕੋ॥੩੦॥ ਜਿਸ ਨਾਮ
 ਭਨੇ ਦੁਖ ਜਾਤਿ ਘਨੇ। ਤਿਨ ਕੋ ਅਭਿਬੰਦਨ ਦੇਖਿ ਬਨੇ। ਸਭਿ ਆਸ਼ਿਖ
 ਦੇਤਿ 'ਅਨੰਦ ਲਵੇ। ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਬੈਸ ਬਿਸਾਲ ਹੁਵੈ॥੩੧॥ ਗੁਰਬੰਸ ਚਲੇ
 ਤਬਿ ਲੋ ਅਵਨੀ। ਜਬਿਲੋ ਉਭਮਾਲ ਫਿਰੈ ਰਵਨੀ। ਸਸਿ ਸੂਰਜ ਜਾਵਤ
 ਜੋਤਿ ਧਰੈ। ਸਲਿਤਾ ਜਲ ਸਾਗਰ ਬੀਚਭਰੈ॥੩੨॥ ਜੁਗਕੀ ਮਿਰਜਾਦ ਜਬੈ
 ਲਗਿ ਹੈ। ਕਮਲਾਸਨ ਕੀ ਰਚਨਾ ਜਗ ਹੈ। ਤਬਿ ਲੋ ਗੁਰਬੰਸ ਰਹੈ ਬਿਰ ਕੈ।
 ਜਗ ਮੈਂ ਜਸੁ ਦੀਰਘ ਬੀਬਿਰਕੈ॥੩੩॥ ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਹੋਹਿ ਅਰੋਗ ਸਦਾ।
 ਬਿਘਨਾ ਨਹਿ ਬਜਾਪ ਸਕਾਹਿ ਕਦਾ। ਮਨ ਬਾਂਛਤਿ ਭੋਜਨ ਖਾਂਹਿ ਘਨੇ।
 ਉਰ ਮੋਦਤਿ ਬੰਦ ਅਸੀਸ ਭਨੇ॥੩੪॥ ਪੁਨ ਦੀਨਨਿ ਦਾਨ ਦਯੋ ਧਨ ਕੋ।
 ਗਨ ਹੋਤਿ ਭਏ ਨ ਕਰੀ ਗਨ ਕੋ। ਸਭਿਹੂੰਨਿ ਦਯੋ ਹਰਖੀਤਿ ਭਏ। ਜੈਕਾਰ
 ਉਚਾਰਤਿ ਨਾਦ ਥਯੋ॥੩੫॥ ਬਹੁਰੇ ਗੁਰ ਹੋਇ ਤਯਾਰ ਚਲੇ। ਹਰਿਮੰਦਿਰ
 ਹੈ ਜਿਸ ਥਾਨ ਭਲੇ। ਉਚਵਾਇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੇਬੁਹ ਲਯੋ। ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ
 ਨੰਦਨ ਸੰਗ ਥਯੋ॥੩੬॥ ਪਿਤ ਕੋਰ ਸਥਾਨ ਮਹਾਨ ਮਹਾਂਹਿਤ ਪੂਜਨਿ ਕੇ
 ਚਲਿ ਜਾਤਿ ਤਹਾ। ਪਹੁੰਚੇ ਗਰ ਅੰਚਰ ਡਾਰਿ ਖਰੇ। ਪਿਤ ਧਨਾਨ ਕਰੇ
^੧ਜਿਸ ਪਿੰਡ ਨੇ ਖਬਰ ਸੁਣੀ। ^੨ਰੱਖਣ ਦੀ। ^੩ਮਤੀ ਦੇ। ^੪ਕੋਈ ਬੁਝਾ ਨਾ ਰਹੀ। ^੫ਫੋਲਾ
 ਕਰਕੇ। ^੬ਕੋਈ ਗਿਨਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦਾ। ^੭ਪੱਲਾ ਗਲ ਵਿਚ ਪਾਕੇ।

*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਡੇ ਚਾਰੇ ਵਰਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਪੰਗਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਾਦ
 ਛਕਣਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਕਵਿ ਜੀ ਆਪ ਲਿਖ ਆਏ ਹਨ ਪੁਣ ਜਾਤੀ ਭੇਦ ਕਰਨਾ ਕਵਿ ਜੀ
 ਨਹੀਂ ਲਿਖ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਆਖੇਪਕ ਜਾਪਦੀਆਂ ਸਨ।

ਉਰ ਪ੍ਰੇਮ ਭਰੇ॥੩੭॥ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਦੋਸ ਨਿਕੰਦਨ ਕੋ॥ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ
ਨੰਦਨ ਕੋ॥ ਸਰਧਾ ਧਰਿ ਮਾਥ ਟਿਕਾਇ ਦਯੋ॥ ਬਧ ਦੀਰਘ ਕੋ ਬਰ ਜਾਚ
ਲਯੋ॥੩੮॥ਕਰ ਜੋਰਿ ਖਰੇ ਅਰਦਾਸ ਭਈ॥ਧਰਿ ਭਾਉਪ੍ਰਦੰਛਨ ਫੇਰ ਦਈ॥
ਬਹੁ ਨੰਮੁ ਭਏ ਗੁਰ ਪੂਜਿ ਫਿਰੇ* । ਜੁਭ ਮੰਗਲ ਕੇ ਉਤਸਾਹ ਕਰੇ ॥੩੯॥
ਨਿਜ ਧਾਮ ਬਿਖੈ ਪੁਨ ਆਇ ਗਏ॥ ਬਹੁ ਗਾਵਤਿ ਗੀਤ ਅਨੰਦ ਭਏ॥ ਬਹੁ
ਭਾਂਤਿ ਸੁ ਬਾਦਿਤ ਬਾਜਤਿ ਹੈ॥ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਸੁ ਮੰਗਲ ਸਾਜਤਿ ਹੈ॥੪੦॥ਬਹੁ
ਭਾਂਤਿ ਪ੍ਰਮੋਦਤਿ ਹੋਵਤਿ ਹੈ॥ ਨਰ ਨਾਰਿ ਖੁਸ਼ੀ ਉਰ ਜੋਵਤਿ ਹੈ॥ਲਘੁ ਦੰਦ-
ਭਿ ਕੀ ਧੁਨਿ ਬਾਜ ਰਹੀ॥ ਨਹਿ ਕਾਨ ਪਰੈ ਕੁਛ ਬਾਤ ਕਹੀ॥੪੧॥ਸਰਨਾਇ
ਨ ਫੀਰਨਿ ਹੋਤਿ ਧੁਨੀ । ਗਨ ਭਾਟ ਕਲਾਵਤ ਗਾਇ ਗਨੀ । ਕਵਿ ਛੰਦ
ਬਨਾਇ ਸੁਨਾਵਤਿ ਹੈ । ਗੁਰ ਤੇ ਮਨ ਬਾਂਛਤਿ ਪਾਵਤਿ ਹੈ॥੪੨॥ ਬਡ ਪੈਰ
ਕੁਲਾਹਲ ਹੋਵਤਿ ਹੈ॥ਗੁਰਹੋਰਿ ਕਲਖਨਿ ਖੋਵਤਿ ਹੈ॥ ਬਡਭੀਰ ਭਰੀਨਰ
ਨਾਰਿਨਿ ਕੀ॥ ਬਹੁ ਮੰਗਲ ਗੀਤਿ ਉਚਾਰਨਿ ਕੀ॥੪੩॥ ਨਿਜ ਨੰਦਨ ਗੰਗ
ਨਿਹਾਰਤਿ ਹੈ । ਧਨ ਲੇ ਸਿਰ ਪੈ ਬਹੁ ਵਾਰਤਿ ਹੈ । ਗਨ ਮੰਗਤ ਕੋ ਪਿਖਿ
ਦੇਵਤਿ ਹੈ॥ਗਨਆਸ਼ਿਖ ਮਾਧੁਰਲੇਵਤਿ ਹੈ॥੪੪॥ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਚੰਦ ਮਨੀਂਦ
ਮਹਾਂ । ਉਛਲਨੋ ਜਲ ਬਿੰਦ ਅਨੰਦ ਭਹਾਂ* । ਨਰ ਨਾਰਿ ਭਏ ਜਲਜੀਤੁ
ਸਭੈ । ਇਮ ਹੋਤਿ ਕੁਲਾਹਲ ਕੂਰ ਤਬੈ॥੪੫॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ
ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਰਸਿ 'ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਭਾਪ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੈ ਨਾਮੁ ਤ੍ਰਿਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੦ ॥

੩੧ [ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਜੀ ਪੜ੍ਹਨੇ ਬੈਠੇ] ।

ਦੋਹਰਾ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀਨਸਿ ਦਸੋਸ ਬਿਤੀਤ। ਨੰਦਨ ਹਰਿ
ਗੋਵਿੰਦ ਜੀ ਤਨ ਬਿਲੇਦ ਮੁਦ ਚੀਤ*॥੧॥ ਹਾਕਲ ਛੰਦ ॥ ਪ੍ਰਿਯ ਪੁੱਤ ਬਿਲੋਕ
ਬਿਚਾਰੈ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਇਮ ਉਰਧਾਰੈ।- ਚਟਸਾਲ* ਬਿਸਾਲ ਬਿਠਾਵੈ ।
ਤਹਿ ਬੈਠਤਿ ਬਿੰਦਨਾ ਪਾਵੈ॥੨॥ਕਿਸ ਬਾਨ ਪਠੈ-ਸੁ ਬਿਚਾਰੀ॥ਪੁਨ ਮਨਮੈ
ਬੈਸੈ ਧਾਰੀ॥-ਜੋ ਹਮਰੇ ਭ੍ਰਾਤ ਬਡੇਰੈ॥ ਉਰ ਸਰਲ ਸੁਸ਼ੀਲ ਘਨੇਰੈ॥੩॥ ਜੁਭ
ਮਹਾਂਦੇਵ ਜਿਸ ਨਾਮੁ-। ਚਲਿ ਗਏ ਤਿਸੀ ਕੇ ਧਾਮ॥ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਸਾਦਰ
ਬੈਸੈ॥ ਬਲਦੇਵ*ਅੰਗੁ ਹਰਿ*ਜੈਸੇ॥੪॥ਮ੍ਰਿਦੁ ਬਿਨੈਸਪ੍ਰੰਮ*ਬਖਾਨੈ॥ਤੁਮ ਭ੍ਰਾਤਾ
ਅਹੋ ਮਹਾਨੇ॥ਸਮ ਪਿਤਾ ਸਦੀਵ ਹਮਾਰੇ॥ਗੁਨ ਅਉਗਨ ਕੋ ਨ ਚਿਤਾਰੈ॥੫॥

*ਪੂਜਕੋ ਮੁੜੇ । *ਗੁਰੂ ਘਰ ਰੂਪ ਸਮੁੰਦ ਤੋਂ) ਤਹਾਂ ਸਮੂਹ ਅਨੰਦ ਰੂਪ ਜਲ ਉਛਲਿਆ ।

*ਪੁੱਤਰ ਹਰਗੋਵਿੰਦ ਜੀ ਦਾ ਸਰੀਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮਨ (ਦੇਖਕੇ) । 'ਬਿਲੋਕ' ਪਦ ਅਗਲੀ ਤੁਕ ਵਿਚ ਹੈ । (ਅ) ਸਰੀਰ ਵਧਦਾ (ਦੇਖਕੇ) ਚਿਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । *ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ।

*ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਭਾਈ । *ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ।

*ਪਾ:-ਸਮੇਤ ।

ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਦਾਸ ਤੁਮਾਰਾ॥ਗਨ ਬਿਘਨ ਬਿਦਾਰ ਉਥਾਰਾ॥ਅਬਿ ਲਾਯਕ
ਪਠਿਥੇ ਸੋਊ॥ਜੋ ਬਿੰਦਸਾ ਲੇਵਹਿ ਕੋਊ॥੬॥ਤੁਮ ਆਪ ਦੇਹੁ ਫੁਰਮਾਈ॥ਹਿਤ
ਬਿੰਦਸਾ ਜਹਾਂ ਪਠਾਈ॥ਸੁਨਿ ਮਹਾਂਦੇਵ ਮਤਿ ਦੀਹਾ॥ਕਹਿ 'ਕਰਹੁ ਨ
ਅਨਭੈ ਈਹਾ'॥੭॥ਜਿਨ ਦੀਨਸਿ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤੁਮਾਰਾ॥ਜਟ ਬੁੱਢਾ ਬੁੱਧਿ ਉਦਾਰਾ॥
ਸਮਰੱਥ ਮਹਾਂ ਜਿਸ ਮਾਂਹੀ । ਕਹਿ ਬਾਕ ਅੰਨਥਾ^੧ ਨਾਂਹੀ ॥੮॥ ਬਡ ਕਰ-
ਮਾਤ ਮਹਿ ਪੁਰਾ । ਗਨ ਹਤਨਿ ਬਿਕਾਰਨਿ ਸੂਰਾ^੨ । ਤਿਸ ਬਿਨਾ ਨ ਕਹੂੰ
ਬਿਠਾਵਹੁ॥ਜਿਮ ਚਾਹੁ ਤਥਾ ਪਵਾਵਹੁ॥੯॥ਸੁਨਿ ਮਹਾਂਦੇਵ ਕੀਬਾਨੀ॥ਸ੍ਰੀ
ਅਰਜਨ ਸਾਦਰ ਮਾਨੀ । ਸਿਖ ਪੰਚ ਸਮੀਪ ਹਕਾਰੇ । ਤਿਨ ਸੰਗ ਸੁ ਬਾਕ
ਉਚਾਰੇ॥੧੦॥'ਜਹਿ ਬੁੱਢਾ ਸੁਭ ਮਤਿ ਬਾਸਾ॥ਚਲਿ ਜਾਹੁ ਤਿਨਹੁ ਕੋਪਾਸਾ॥
ਕਰ ਜੋਰਿ ਨਿਹੋਰਹੁ ਤਾਹੀ । ਕਰਿ ਨਮੋ ਕਮਲ ਪਗ ਪਾਹੀ ॥ ੧੧ ॥ ਪੁਨ
ਲੀਜੈ ਨਾਮ ਹਮਾਰਾ । ਤੁਮ ਕੋ ਨਿਜ ਪਾਸ ਹਕਾਰਾ । ਸਨਮਾਨ ਸਹਤ ਲੇ
ਆਵੇ॥ਅਬਿ ਤੂਰਨ ਤਹਿ ਚਲਿ ਜਾਵੇ॥੧੨॥ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਨ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵਾ॥
ਚਲਿ ਗਏ ਹੁਤੋ ਜਿਸ ਥਾਵਾ॥ਮਿਲਿ ਤਿਸੇ ਬੰਦਨਾ ਕੀਨੀ॥ਗੁਰ ਆਇਸੁ
ਪੁਨਿ ਕਹਿ ਦੀਨੀ॥੧੩॥ਸੁਨਿ ਬੁੱਢਾ ਬਿਕਸਜੈ ਅੰਗਾ॥ਉਠਿ ਭਯੋ ਤਿਨਹੁ
ਕੋ ਸੰਗਾ॥ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਜਹਾਂ ਬਿਰਾਜੇ॥ਜਿਨ ਗਿਰਾ ਸੁਨੇ ਅਘ ਭਾਜੇ॥੧੪॥
ਤਹਿ ਬੁੱਢਾ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਯੋ । ਪਦ ਪੰਕਜ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ । ਗੁਰ ਦੇਖਿ
ਤਬੈ ਹੁਇ ਠਾਂਵੇ॥ਸਨਮਾਨਤਿ ਆਨੰਦ ਬਾਢੇ॥੧੫॥'ਤਨ ਕੁਸ਼ਲ ਅਨੰਦ
ਤੁਮਾਰੇ । ਚਿਤ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋ ਰਚਜੈ ਉਦਾਰੇ । ਉਪਕਾਰ ਹੇਤੁ ਤੁਮ ਦੇਹਾ । ਉਰ
ਆਤਮਗਜਾਨ ਅਛੇਹਾ॥੧੬॥ਸੁਨਿ ਬੁੱਢੇਬਾਕ ਬਖਾਨਾ॥'ਤਨ ਮਾਨੁਖ ਤੁਮ
ਨੇ ਠਾਨਾ॥ਜਗ ਜਾਤਿ ਨਰਕ^੩ ਦੁਖ ਪਾਏ॥ਤਿਨ ਹੇਤੁ ਉਧਾਰਨ ਆਏ॥੧੭॥
। ਛਪਿ ਰਹੇ ਅਲਪਮਤਿ ਹੀਤੇ॥ਬੁਧਿਵੰਤ ਲਖੇ ਸਭਿ ਚੀਤੇ॥ਗੁਰ ਤਬਹਿ
ਪ੍ਰਸਾਦ ਮੰਗਾਯੋ॥ਮਨ ਪੰਚ ਤੋਲ ਕਰਿ ਲਜਾਯੋ ॥ ੧੮ ॥ ਰਖਿ ਬੁੱਢੇ ਪ੍ਰਤ
ਅਗੋਰੇ । ਸੁਭ ਬਾਕ ਭਨੇ ਤਿਸ ਬੇਰੇ॥'ਇਹ ਸਕਲ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਬ੍ਰਤਾਓ॥ਹਰਿ
ਗੋਵਿੰਦ ਆਪਿ ਪਵਾਓ॥੧੯॥ਗੁਰਮੁਖੀ ਸੁ ਬਿੰਦਸਾਦੀਜੈ॥ਸਿਸਉਪਰਕਰੁਨਾ
ਕੀਜੈ॥ਪੱਟੀ ਲਿਖਿ ਪੈਤੀਂ ਸਾਰੀ॥ਸਿਖਰਾਵਹੁ ਮੁਖਹੁ ਉਚਾਰੀ॥੨੦॥ਪੁਨਿ
ਸਾਹਿਬ ਬੁੱਢੇ ਭਾਖਾ॥'ਮੈਂ ਜਾਣ, ਘਾਸ ਕੋ ਰਾਖਾ^੪॥ਮੁਖ ਪਢਨੋ ਕਛੂ ਨ ਆਵੈ

^੧ਬੜੀ ਮਤਿ ਵਾਲੇ । ^੨ਹੋਰ ਦੀ ਇੱਛਾ । ^੩ਖਾਲੀ । ^੪ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸੂਰਮਾ ।

^੫ਨਰਕ ਜਾਂਦਾ । ^੬ਬੜੀ ਬੁੱਧ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ।

^੭ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਨਾਭ ਕਹਿ ਭਯੋ ਹਨ, ਭੁਰੂ ਓ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡੀ
ਓ ਆਪ ਫਾਰਦਾਰ ਹਨ । ਅਪਣੇ ਟਿਕਾਣੇ ਹੁਣ ਕਾਫੀ ਚਮਕਦਾਰੀ ਹੈ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਿਖ ਪੁਰਨ ਪਰ ਤੇ ਹਨ ਤੇ ਸਭਗੰਮਕ
ਹਨ, ਤੇ ਅਨੰਤ ਸਿਖ ਹਨ ।

ਕਨਾ ਜਾਨੈ, ਕਹਾਂ ਪਵਾਵੈ॥੨੧॥ਜੋ ਆਪ ਪਵਹਿ ਸੁ ਪਵਾਈ। ਅਨਪਵ
ਕਨਾ ਦੇਹਿ ਸਿਖਾਈ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਭਾਖੈ। ‘ਤੁਮ ਸਕਲ
ਸ਼ਕਤਿ ਕੇ ਰਾਖੇ॥੨੨॥ਅਸ ਵਸਤੁ ਕੌਨ ਜਗ ਮਾਂਹੀ॥ਜੋ ਤੁਮ ਕਹੁ ਆਵਤਿ
ਨਹੀ॥ਨਹਿ ਆਇ ਜੁ ਰਿਦੈ ਤੁਮਾਰੇ। ਸੋ ਭਈ ਨ ਜਗਤ ਮਝਾਰੇ॥੨੩॥ਜੋ
ਭਈ ਪ੍ਰਪੰਚਹਿ ਮੱਧੇ।ਸੋ ਤੁਮਹਿ ਬਿਦਤਿ ਸਭਿ ਸੁੱਧੇ॥ਨਹਿ ਕੀਜਹਿ ਅਪਰ
ਵਲਾਉ॥ਸਰਬੱਗਸ ਤਤੱਗਸ ਸਦਾਉ॥੨੪॥ਸੁਭ ਦਨੇਸ ਮਹੁਰਤ*ਆਜੁ।
ਜੋ ਕਰਿਯ ਸੁ ਪੁਰਵੈ ਕਾਜੁ। ਕਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ। ਦਿਹੁ ਬਿੱਦਨਾ
ਅਬਿ ਅਭਿਰਾਮੁ॥੨੫॥ਜਸੁਸਤਿਗੁਰ ਜਬਹਿਬਖਾਨੈ।ਤਬਿ ਬੁੱਢੇ ਸਾਹਿਬ
ਮਾਨੈ॥ਉਰ ਹੁਇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤਤਕਾਲਾ॥ਵਰਤਾਇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਬਿਸਾਲਾ॥੨੬॥
ਗੁਰ ਅੱਗੁ ਨਿਵਾਯੋ ਮਾਥਾ।ਗਹਿ ਪਟੀਆ ਅਪਨੈ ਹਾਥਾ॥ਸਭਿ ਪੈਂਤੀ ਲਿਖਿ
ਕਰਿ ਦੀਨੀ। ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਜੀ ਕਰ ਲੀਨੀ॥੨੭॥ਕਹਿ ਪ੍ਰਿਥਮੇ, ਓਅੰ-
ਕਾਰਾ॥ਸਤਿਗੁਰੁ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਉਚਾਰਾ। ਸਭਿ ਅੱਖਰ ਆਦਿ ਉਕਾਰਾ॥ਪਠਿ
ਲੀਨੇ ਅੰਤ ਜ਼ਕਾਰਾ॥੨੮॥ਦਿਨ ਪ੍ਰਥਮ ਪਠਤਿ ਭਏ ਏਤਾ। ਪੁਨ ਦਨੇਸ
ਦੁਤੀ ਕਰਿ ਚੇਤਾ। ਪਠਿ ਲੀਨਿ ਮੁਹਾਰਨਿ ਸਾਰੀ। ਲਗ ਲਾਗੇ ਜਥਾ
ਉਚਾਰੀ॥੨੯॥ਦਿਨ ਤਿਤੀਏ ਪਾਵਤਿ ਨਾਵੇ। ਜਿਮ ਬੁੱਢਾ ਬਾਕ ਅਲਾਵੇ।
ਪਟੀਆ ਲਿਖਿ ਨਾਵਨਿ ਪੂਰੀ॥ਮੁਖ ਬਾਨੀ ਉਚਰਤਿ ਰੂਰੀ॥੩੦॥ਸਭਿ
ਬਿੱਦਨਾ ਕਾਰਨ ਜੋਈ॥ਲਗਿ ਪਵਨਿਗੁਰਮੁਖੀ ਸੋਈ॥ਤਨੁ ਮਾਨੁਖਧਾਰਨੈ
ਜੈਸੇ।ਨਿਰਬਾਹ ਸੁੰਗ ਕਹੁ ਤੈਸੇ॥੩੧॥ਪੁਨ ਪੈਥੀ ਪਵਨਿ ਸੁ ਲਾਗੇ॥ਸਭਿ
ਦੋਖਾਤਿ ਅਚਰਜ ਪਾਗੇ। ਨਹਿ ਮਾਂਹਮਾ ਜਿਨਹੁ ਪਛਾਨੀ। ਤਿਨ ਭਈ
ਬੁੱਧਿ ਬਿਸਮਾਨੀ॥੩੨॥ਕੁਛ ਦੇਰ ਨ ਲਾਗੀ ਐਸੇ।ਜਨੁ ਪਵੇ ਪ੍ਰਥਮ,ਪਵਿ

*ਕਿਵੇਂ ਪੜ੍ਹਾਈਦਾ ਹੈ। *ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਵੇ। * (ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਵਾਲਾ) ਟਲਾਵਾ। *ਸਭਿ ਕੁਛ
ਜਾਣਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਤੱਤ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਵਾਲੇ ਹੋ। *ਕ੍ਰਿਪਾਲ, ਪ੍ਰਸੰਨ। *ਭਾਵ, ੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ।
*‘ਓ’ ਤੋਂ ਆਦਿ। *ਅੰਤ ‘ੜ’ ਤਕ। *ਜਿਵੇਂ ਲਗਾਂ ਮਾਤ੍ਰੀ ਲਗੀਆਂ ਸਨ (ਅ) ਜਿਵੇਂ ਲਗਾਂ
ਲਾਕੇ ਉਚਾਰੀਦੀ ਹੈ। *ਨਾਵਿਆਂ ਨਾਲ। *ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ।

*ਇਥੇ ਮਹੁਰਤ ਦਾ ਅਰਥ ਉਹ ਸੁਭ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਜੋ ਤਾਰਿਆਂ ਨਿਛੌੜਾਂ ਦੀ ਗੋਣਤੀ ਤੇ
ਨੀਯਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅਪਣੇ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਸੁਭ ਸਮਾਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ
ਆਪਣੇ ਬਰਕਤਵੰਦਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੋ ਸੁਭ ਦਿਨ, ਸੋ ਸੁਭ ਮਹੁਰਤ। ਇਸ ਰਾਸ ਦੇ ਅੰਸੂ ੩੨
ਦੇ ੨੨ ਤੋਂ ੫ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਕਵਿ ਜੀ ਆਪ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਤੇ
ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ (ਤਾਰਿਆਂ ਨਿਛੌੜਾਂ ਦੀ ਗੋਣਤੀ ਵਾਲੇ) ਮਹੁਰਤ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਸਨ।

ਤੈਸੇ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨਤਿ ਅਨੰਦੇ। ਸੁਤ ਬਾਚਕ 'ਭਯੋ ਬਿਲੰਦੇ॥੩੩॥ ਜੋ
ਲੋਕਰਿ ਹਾਥ ਪਢਾਵੈ । ਤਤਕਾਲ ਸੁ ਬਾਚ ਸੁਨਾਵੈ । ਪੁਨ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਾਦ
ਮੰਗਾਯੋ। ਸਭਿ ਬੁੱਢੇ ਅੰਗੁ ਰਖਾਯੋ॥੩੪॥ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਪਦ ਪਰ ਡਾਰਾ। ਗੁਰ
'ਕੀਨਸਿ ਬੁੱਧਿ ਉਦਾਰਾ । ਸਭਿ ਬਿੱਦਯਾ ਰਿਦੈ ਬਸਾਈ' । ਭੇਨੰਮੁ ਤਿਸੇ
ਅਗਵਾਈ॥੩੫॥ ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਬਰਤਾਵ॥ ਪਕਵਾਨ ਮਹਾਂ ਮਨ ਭਾਵਾ॥
ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪੁਨਿ ਧਨ ਲੀਨਾ। ਗਨ ਦੀਨਨਿ ਦਾਨ ਸੁ ਦੀਨਾ॥੩੬॥ ਉਤ-
ਸਾਹ ਕੀਨਿ ਤਿਸਕਾਲ॥ ਲਘੁ ਦ੍ਰਿੜਭਿ ਬਜੇ ਬਿਸਾਲਾ॥ ਸ਼ਰਨਾਇ ਸੁ ਬਾਂਝੈ
ਨਢੀਰੀ। ਬਡ ਬੱਜੀ ਧੌਂਸਿ ਗਹੀਰੀ॥੩੭॥ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਪ੍ਰਿਯ ਲਾਗੇ॥ ਅਵ-
ਲੋਕਤਿ ਨਰ ਬਡਭਾਗੇ । ਤਬਿ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਅਨੁਰਾਗੇ । ਉਰ ਬਿਸਰਜੈ ਸਭਿ
ਬੈਰਾਗੇ॥੩੮॥ ਭਰਿ ਅੰਕ ਬਦਨ ਅਵਿਲੋਕੋਮਨ ਪ੍ਰੇਮ ਰੁਕਤਿ ਨਹਿ ਰੋਕੇ।
ਉਰ ਹਿਤ ਕਰਿ ਸੁੰਘਤਿ ਮਾਥਾ। ਬਰ ਦੇਤਿ ਭਯੋ ਹਿਤ ਸਾਥ॥੩੯॥ 'ਬਡ
ਬੀਰ, ਕਸਹੁ ਕਟਿ ਭਾਬਾ । ਗਰ ਖੜਗ, ਧਨੁਖ ਦ੍ਰਿੜੁ ਹਾਥਾ। ਰਿਪੁ ਮਾਰਹੁ
ਕਰਿ ਘਮਸਾਨਾ । ਨਹਿ ਪ੍ਰਤਿ ਭਟ ਹੋਵਹਿ ਆਨਾ' ॥ ੪੦ ॥ ਕਰਿ ਸੰਘਰ
ਸ਼ੱਤ੍ਰੁਨਿ ਮਾਰੈ । ਜਸੁ ਪਸਰਹਿ ਬਿਜੈ ਤੁਮਾਰੇ। ਬਲ ਅਤੁਲਤ ਬਾਹੁ ਬਿਸਾਲਾ
॥ 'ਹੁਇ ਦੀਰਘਡੀਲਕ੍ਰਿਪਾਲਾ'॥੪੧॥ ਕਥਿੰਤਾ॥ ਜੈਸੇ ਰਾਮਚੰਦ ਪਰਕੋਸਕ'
ਮਾਨੰਦ ਬਰ ਹੋਇ ਕੈ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮਨ ਬਿੱਦਯਾ ਸਿਖਰਾਇ ਕੈ । ਦੀਨੈ ਬਰ
ਔਰਸਭਿ ਮੰਤ੍ਰ ਸਿਰਮੌਰ ਜੇਤੇ ਅਖਿਲ ਪਢਾਏ ਤਾਤਕਾਲ ਚਿਤ ਚਾਇਕੈ।
ਤੈਸੇ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਬਿਲੰਦ ਬਿੱਦਯਾ ਦਈ ਸਭਿ ਔਰ ਬਰ ਕਹੇ ਉਰ ਪ੍ਰੇਮ
ਉਮਗਾਇ ਕੈ। ਬੁੱਢੇ ਹੈ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸੁਭ ਆਸ਼ਿਖ ਬਖਾਨੀ ਧੰਨ, ਭਯੋ ਉਤਸਾਹ
ਚਹੂੰ ਦਿਸਿ ਰਹਜੈ ਛਾਇਕੈ॥੪੨॥ ਦੇਹਗ॥ ਬਿੱਦਯਾ ਦਈ ਸਿਖਾਇ ਸੁਭ*
ਬਾਨੀ ਪੜ੍ਹਿਬੈ ਕੋਗ। ਬਾਚਕ ਹੋਏ ਸਕਲ ਕੇ ਪਛਤਿ ਨ ਲਾਵਤਿ ਦੇਰ॥੪੩॥
ਸ਼ਸਤ੍ਰਨ ਕੀ ਬਿੱਦਯਾ ਮਹਾਂ ਤਿਸਕੋ ਬਰ ਦੇ ਦੀਨਿ । 'ਬਾਨ ਪ੍ਰਹਾਰਨਿ
ਅਨਿਕ ਬਿਧਿ ਔਚਨਿ ਧਨੁਖ ਪ੍ਰਬੀਨ॥੪੪॥ ਖੜਗ ਪ੍ਰਹਾਰਨਿ ਸਿਪਰ ਗਹਿ
ਤਨ ਬਚਾਇ ਕਰਿ ਦਾਵ । ਇਤ ਉਤ ਹੋਵਨਿ ਸਮੁਖ ਪੁਨਿ ਗਨ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁਨਿ
ਕਰਿ ਘਾਵ' ॥੪੫॥ ਸ੍ਰੇਯਾ॥ ਹੋਨਿ ਮਹਾਂ ਅਸਵਾਰ ਤੁਰੰਗਮ ਦੀਰਘ ਛਾਲ

*ਪੜ੍ਹਨੇ ਵਾਲਾ । 'ਬਾਂਝੇ, ਵੱਡੇ ਛੋਟੇ । 'ਹੋਰ (ਤੁਹਾਡੇ) ਵਰਗਾ ਸੂਰਮਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ।
[ਸੰਸ: ਪ੍ਰਤਿਭਟ=ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਸੂਰਮਾ] । 'ਵਿਸ਼ਵਾ ਮਿੱਤ੍ਰ । 'ਵਾਰ ਕਰਨਾ । ਨਾਸ਼ ਕਰਨਾ ।

*ਪਾ:—ਸਭਿ ।

ਕੁਦਾਇ ਭਜਾਵੈ । ਫੇਰਨ, ਮੰਡਲ ਕੇਰ ਭ੍ਰਮਾਵਨਿ, ਲੈ ਬਰਛਾ^੧ ਅਰਿ ਓਰ
ਚਲਾਵੈ । ਹਾਥ ਭੁਫੰਗ^੨ ਗਹੈਂ ਕਰਿ ਤਮਾਰ, ਪਲਾਵਤਿ ਜਾਤਿ^੩ ਛੁਟੇ ਰਿਪੁ
ਘਾਵੈ^੪ । ਔਰ ਜਿਤੇ ਇਤਨਾਦਿਕ ਜੋ ਬਰ, ਦੇਤਿ ਭਯੋਸੁ 'ਕਰੋਬਿਨ ਆਵੈ'^੫
॥੪੬॥ ਦਯੋਸ ਪ੍ਰਤੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਚੰਦ, ਬਿਲੇਦ ਸਰੀਰ ਅਨੰਦ ਬਿਧਾਵੈ ।
ਨੰਦਨਕੋ ਪਿਖਿ ਗੰਗ ਉਮੰਗਤਿ, ਆਪ ਸੁਨੈ ਨਿਜ ਪਾਸ ਪਛਾਵੈ^੬ । ਗੋਦ
ਬਿਠਾਇ ਪ੍ਰਮੋਦਤਿ ਹੈ^੭ ਅਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਵਧੈ ਸੁਨਿ ਕੈ ਬਲਿ ਜਾਵੈ। ਚਾਹਤਿ ਹੈ
ਕੁਸਲੀ ਸੁਤ ਕੀ, ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੈ ਸੀਸ ਝੁਕਾਵੈ ॥ ੪੭ ॥ ਦੇਹਗ ॥
ਇਮ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਉਤਸਾਹ ਜੁਤ ਬਧਤਿ ਸਰੀਰ ਬਿਲੇਦ । ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ
ਚਕੋਰ ਸਮ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਚੰਦ ॥੪੮॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ
ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਪਵਨਿ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਇਕ ਤ੍ਰਿਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੩੯॥

੩੨ [ਪੰਡਿਤ । ਪੈੜੇ ਨੇ ਪੁਣ ਸੰਗਲੀ ਲਿਆਂਦੀ] ।

ਦੇਹਗ ॥ ਪੈੜਾ ਮੋਖਾ ਸਿਖ ਹੁਤੋ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਪਾਸਾਸਵੇ ਨਿਸਦਿਨ ਗੁਰਨਿ
ਕੋ ਸਿੱਖੀ ਰਿਦੈ ਪ੍ਰਕਾਸ ॥ ੧ ॥ ਰੋਪਈ ॥ ਪੰਡਿਤ ਕਾਂਸ਼ੀ ਤੇ ਇਕ ਆਵਾ ।
ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੋ ਪਾਸ ਟਿਕਾਵਾ । ਕਰਹਿ ਕਾਮਨਾ ਬਿੱਪੂ ਬਿਸਾਲਾ ।—ਕਰੈਂ
ਸੁਨਾਵਨਿ ਕਥਾ ਰਸਾਲਾ ॥ ੨ ॥ ਪਾਛੇ ਦਛਨਾ ਲੇਵੈਂ ਮੋਖਾਦੈ ਹੈਂ ਗਜਾਨ ਰੁ
ਸਤ ਸੰਤੋਖ—ਦਿਜ ਮਨ ਕੀ ਸਗਰੀ ਗੁਰ ਜਾਨੀ । ਰਾਖਯੋ ਨਿਕਟ ਰਹਯੋ
ਸੁਖ ਮਾਨੀ ॥ ੩ ॥ ਕੋਤਿਕ ਮਾਸ ਬਿਤੇ ਜਬਿ ਪਾਸਾ । ਤਿਸੀ ਮਨੋਰਥ ਕੀ ਧਰਿ
ਆਸਾ । ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਹਿ 'ਕਥਾ ਅਲਾਵਹੁ। ਬੇਦਨਿ ਕੀ ਉਪਨਿਸ਼ਧ'
ਸੁਨਾਵਹੁ' ॥੪॥ ਦਿਜ ਸੁਨਿਹਰਖਯੋ ਲਾਗਯੋ ਕਰਨੇ। ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਕੋ ਜਿਸਮਹਿ
ਨਿਰਨੇ । ਕਥਾ ਹੋਤਿ ਨਿਤ ਨੇਮ ਧਰਾਈ^੧ । ਇਕ ਦਿਨ ਆਯੋ ਸਾਲੋਭਾਈ ॥
੫॥ ਅਨੰਨ^੨ ਹੋਇ ਗੁਰ ਪਗ ਲਪਟਾਨਾ। ਅਤਿ ਆਦਰ ਤਿਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਠਾਨਾ।
'ਸਾਲੋ ਹੈ ਮੁਝ ਪਰਮ ਪਿਆਰਾ। ਅਨੰਨ ਭਗਤ' ਗੁਰ ਮੁਖੋਂ ਉਚਾਰਾ ॥੬॥ ਸੁਨਿ
'ਅਨੰਨ' ਬਚ ਗੁਰਤੇ ਪੰਡਿਤ ।—ਹਮਹਿ ਅਨੰਨਤਾ ਕਯੋ ਨਹਿ ਮੰਡਤ^੩ ।
ਵੇਦ ਸਿਧਾਂਤ ਕਥਾ ਜੁ ਸੁਨਾਵੈਂ। ਹਮ ਕੋ ਨਹਿ ਅਨੰਨ ਮੁਖ*ਗਾਵੈਂ—॥੭॥
ਪੰਡਿਤ ਮਨ ਮਹਿ ਐਸ ਬਿਚਾਰੀ ।—ਕਿਮ ਪਰਤਾਵਾ ਲਿਹੁ ਮਨ ਧਾਰੀ—।

^੧ਗੋਲਾਕਾਰ ਫੇਰ ਕੇ ਬਰਛਾ ਲਿਕੇ ਤੇ ਭ੍ਰਮਾਕੇ । ^੨ਬੰਦੂਕ । ^੩ਦੋੜਦਿਆਂ ਜਾਇਆਂ । ^੪ਫਰ
ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਬਿਨਾ ਭੀਤੇ ਦੇ (ਸਸਤ੍ਰ ਵਿਦਯਾ) ਆਵੇਗੀ । ^੫ਸੁਣਾਈ ਹੈ ਅਪਣੇ ਪਾਸ ਬਿਠਾਕੇ
ਪੜ੍ਹਾਕੇ । ^੬ਅਨੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ^੭ਗਿਆਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਹਨ । ^੮ਨੇਮ ਕਰਕੇ ਭਾਵ, ਰੋਜ਼ । ^੯ਕੋਵਲ
ਗੁਰੂ ਪਰਗਟੇ । ^{੧੦}ਸਾਨੂੰ ਅਨੰਨਪਣੇ (ਦੇ ਪਦ) ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸ਼ਸ਼ੋਭਿਤ ਕਰਦੇ ?

*ਪਾ।—ਹਮ ਅਨੰਨ ਸਿੱਖਜ ਨਿਗੁਣ ।

ਪੰਡਿਤ ਮਨ ਕੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਜਾਨੈ। ਸੁਨਨਿ ਕਥਾ ਨਿਤ ਉਦਮ ਠਾਨੈ॥੮॥
 ਹੁਤੀ ਸਮੀਪ ਸੁ ਅਖਿਲ ਸੁਨਾਈ। ਗਰ ਬੁਝੈ ਆਗੇ ਸਮੁਦਾਈ। ਸੋਭੀ
 ਕੀਜੈ ਹਮਰੁ ਸੁਨਾਵਨਿ॥ ਬਿੱਪੁ ਭਨੈ ਪੁਸਤਕ ਇਸ ਥਾਵ ਨ॥੯॥ ਸਦਨ
 ਹਮਾਰੇ ਸਭਿ ਲਿਖਵਾਈ॥ ਦਿਹੁ ਆਇਸੁ ਤੋ ਲੇਹੁ ਮੰਗਾਈ॥ ਸਤਿਗੁਰ
 ਕਹੈ ਅਨਾਵਹੁ ਸਾਰੀ। ਉਪਨਿਸ਼ਧਨਿ ਪੁਨ ਕਰਹੁ ਉਚਾਰੀ॥੧੦॥ ਸੁਨਿ
 ਦਿਜ ਨਿਜ ਸੁਤ ਲਗਜੇ ਪਠਾਵਨਿ। ਭਲੇ ਮਹਰਤ ਪਿਖਿ ਮਨ ਭਾਵਨ॥
 ਪੁਜਾ ਕਰਿ ਗਣੇਸ਼ ਕੀ ਪਾਛੇ। ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਸੁਭ ਕਰਿ ਗਮਨਜੇ ਆਛੇ॥੧੧॥
 ਲੇ ਕਰਿ ਗੁਰ ਤੇ ਖਰਚ ਸੁ ਪੰਥ॥ ਚਲੈ ਬਿੱਪੁ ਸੁਤ ਲੇਖੇ ਗ੍ਰੰਥ। ਖਰ
 ਸਨਮੁਖਿ ਹੁਇ ਦਾਏਂ ਬਾਏਂ ਸ਼ਬਦ ਕਰਜੇ ਅਪਸ਼ਗਨ ਦਿਖਾਏ॥੧੨॥ ਹਟਿ
 ਆਯੋ ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੁਨੈ। ਬਿੱਪੁ ਬੁਲਾਇ ਬਾਕ ਬਰ ਭਨੈ। ਭਗਤ ਅ-
 ਨੰਨ ਕਹਾਵਤਿ ਪੰਡਿਤ। ਖਰ ਤੇ ਜਾਤ੍ਰਾ ਕੀਨਸਿ ਖੰਡਤਿ॥੧੩॥ ਗਣਪਤਿ
 ਆਦਿ ਪੰਚਾਗ ਮਨਾਏ। ਤਿਨਪਰ ਨਿਹਚਾ ਨਹੀ ਟਿਕਾਏ। ਸਿੱਖ ਅਨੰਨ
 ਭਗਤ ਹੈਮਰੇ। ਜੇ ਨ ਪ੍ਰਤੀਤ, ਲੇਹੁ ਅਬਿਹਰੇ॥੧੪॥ ਪੈੜੇ ਕੋ ਬੁਲਾਇਕਰਿ
 ਭਨਿਓ। ਦੇਸ ਸੰਗਲਾਦੀਪ ਜਿ ਸੁਨਿਓ। ਪ੍ਰਾਨ ਸੰਗਲੀ ਪੋਥੀ ਤਹਾ।
 ਲੇ ਆਵਹੁ ਗਮਨਹੁ ਮਗ ਮਹਾ॥੧੫॥—ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰ ਤਹਿ ਗਏ।
 ਗੁਰਮਤਿ ਮਹਾ ਦ੍ਰਿੜਾਵਤਿ ਭਏ। ਨਿਪਤਿ ਸਹਤ ਨਰ ਦੇਸ ਤਿਸੀ ਕੇ।
 ਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ ਕੀਨਸਿ ਨੀਕੇ॥੧੬॥ ਸ੍ਰੀਨਾਨਕ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਿਸਾਲਾ। ਸੱਤਿ-
 ਨਾਮ ਦੇ ਕਰੇ ਨਿਹਾਲਾ। ਜਿਮ ਤਹਿ ਗਏ ਕਰੀ ਜਿਮ ਲੀਲਾ। ਜਿਮ ਉਪ-
 ਦੇਸ਼ਜੇ ਨਿਪਤਿ ਸੁਸ਼ੀਲਾ॥੧੭॥ ਤਹਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਗਲ ਇਹ ਜਾਨੈ। ਪ੍ਰਾਨ
 ਸੰਗਲੀ ਰਚਨਿ ਮਹਾਨੈ। ਹਮਰੇ ਸਿਖ ਆਵੈ ਤਿਸ ਦੀਜੈ। ਤਬਿ ਲਗਿ ਇਹਾ
 ਰਾਖਿਓ ਕੀਜੈ—॥੧੮॥ ਸਿਮਰਿ ਬਾਤ ਇਹ ਅਰਜਨ ਨਾਥ। ਪੈੜੇ ਕੋ ਕਹਿ
 ਦਈ ਸੁ ਗਾਥ। ਲਿਖੈ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਿਮ ਭਾਯੋਗੁਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੈ ਕਰ॥
 ਪਕਰਾਯੋ॥੧੯॥ ‘ਸ੍ਰੀਨਾਨਕ ਪੋਥੀ ਤਿਸ ਥਾਈ’। ਰਾਹ ਹਕੀਕਤ ਸਕਲ

‘ਕਥਾ ਸੁਣਨ ਦਾ ਨਿਤ ਉਦਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।’ (ਜੋ ਪੋਥੀ) ਪਾਸ ਸੀ। ‘ਲਿਖੀ ਪਈ ਹੈ।

‘ਮਨ ਭਾਂਵਦਾ।’ ‘ਰਾਹ ਦਾ।’ ‘ਗਾਥਾ।’ ‘ਖੇਤੇ (ਦੇ ਸ਼ਬਦ) ਤੋਂ ਹੈ।’ ‘ਗਣੇਸ਼ ਆਦਿ ਮਨਾਏ ਤੇ ਪੱਤ੍ਰੀ (ਤੇ ਤਿੱਥ ਵਾਰ ਸੋਧੇ) (ਅ) ਗਣੇਸ਼ ਆਦਿਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਅੰਗਾਂ ਕਰਕੇ ਮਨਾਕੇ। ਉਹ ਪੰਥ ਅੰਗ (ਮੱਥਾ ਟੋਕਣ ਦੇ) ਦੇਹ ਹਨ:—ਲੋਭੇ, ਹੱਥ, ਮੱਥਾ, ਧਰਤੀ ਤੇ ਟੋਕ ਕੇ ਵੇਰ ਅੱਖੀ ਦੇਦਤਾ ਤੇ ਟਿਕਾ ਕੇ ਮੂੰਹੋਂ ਕਹਿਣੀ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ।’ ‘ਸੀਲ ਸੁਭਾਉ ਵਾਲਾ।’ ‘ਤਿਥੇ’ ਦਾ। ‘ਯੱਥ।’

ਸੁਨਾਈ ਪੋਥੀ ਦੇਹਿ ਸੁ ਖੋਲਹੁ ਨਾਂਹੀ ਹਟਹੁ, ਲੇਹੁ ਆਵਹੁ ਹਮ ਪਾਹੀ॥
 ੨੦॥ ਇਕ ਸਿਖ ਰਾਖੇ ਪੈਸੇ ਪਾਂਚਾਸੇ ਖਰਚੀ ਦੀਨੀ ਗੁਰਸਾਚਾ ਸਗਰ ਬਾਤ
 ਸਮੁਝਾਇ ਪਠਾਯੋ। ਸੁਨਿ ਆਇਸੁ ਤਤਕਾਲੁ ਸਿਧਾਯੋ॥ ੨੧॥ ਪੰਡਿਤ ਕੋ
 ਦਿਖਾਇ ਤਬਿ ਕਹਨੈ। 'ਗਮਨੈ ਸਿੱਖ ਭਲੇ ਤੈਂ ਲਹਨੈ। ਵਾਰ ਮਹੁਰਤ
 ਤਿਥਿ ਨਹਿ ਪੂਛਾ। ਬਿਨਾ ਖਰਚ ਤੇ ਮਨ ਨਹਿ ਛੂਛਾ'॥ ੨੨॥ ਨਿਸ਼ਚਾਏਕ
 ਕਰਨਿ ਅਰਦਾਸ। ਨਿਤ ਜਾਨਹਿ ਜਹਿ ਕਹਿ ਗੁਰ ਪਾਸ। ਭਗਤ ਅਨੰਨ
 ਕਹਾਵਤਿ ਐਸੇ ਗੁਰਬਿਨ ਅਪਰ ਨ ਮਾਨਹਿ ਕੈਸੇ॥ ੨੩॥ ਗਨ ਦੇਵਨਿਪਰ
 ਨਿਸ਼ਚਾ ਤੇਰਾ। ਤਜਨੈ ਸੋਪਿ ਸੁਨਿ ਰਵ ਖਰ ਕੇਰਾ*। ਪ੍ਰਭੁ* ਗੁਰਦਾਸ
 ਭਾਈ ਪੁਤਿ ਗਾਇ। 'ਯਹਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕੇ ਕਬਿਤ ਬਨਾਇ'॥ ੨੪॥ ਸੁਨਿ ਭਾਈ
 ਜੁਗ ਕਬਿਤ ਬਨਾਇ। ਅਨੰਨ ਭਗਤ ਪਰਿਬਾਇ ਸੁਹਾਇ। ਸੋ ਅਬਿਦਿਸਥਾ
 ਲਿਖੇ ਬਨਾਈ*। ਪਠਿ ਕਰਿ ਜਾਨੈ ਗੁਰ ਸਿਖ ਭਾਈ*॥ ੨੫॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਵਾਚ ॥ ਕਬਿਤ ॥ ਏਸਨੇ ਅਨੰਨ ਬ੍ਰਹਮੰਨ ਸਾਲਗ੍ਰਾਮ ਸੇਵਾ ਗੀਤਾ
 ਭਗਵਤ ਸ੍ਰੋਤਾ ਇਕਾਕੀ ਕਹਾਵਈ ॥ ਤੀਰਥ ਧਰਮ ਦੇਵ ਜਾਤ੍ਰਾ ਕਉ ਪੰਡਿਤ ਪੂਛ
 ਕਰਤ ਗਵਨ ਸੋ ਮਹੁਰਤ ਸੁਧਾਵਈ ॥ ਬਾਹਰ ਨਿਕਸ ਗਰਧਬ ਸ੍ਰਾਨ ਸਗਨਿ ਕੋ ਸੰਕਾ
 ਉਪ ਰਾਜਿ ਕੋ ਬਹੁਰ ਘਰਿ ਆਵਈ ॥ ਪਤਿਬ੍ਰਤ ਗਹਿ ਰਹਿ ਸਕਤ ਨ ਏਕਾ ਟੇਕ*,
 ਦੁਬਿਧਾ ਅਛਤ, ਨ ਪਰਮ ਪਦ ਪਾਵਈ ॥ ੪੪੭ ॥ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲਾਪ ਕੋ
 ਪ੍ਰਤਾਪ ਐਸੋ, ਪਤਿਬ੍ਰਤ ਏਕ ਟੇਕ, ਦੁਬਿਧਾ ਨਿਵਾਰੀ ਹੈ ॥ ਪੂਛਤ ਨ ਜੋਤਕ ਅਉ ਬੇਦ
 ਬਿਤਵਾਰ ਕਛੁ ਗ੍ਰਿਹ ਅਉ ਨਿਛਤ੍ਰ ਕੀ ਨ ਸੰਕਾ ਉਰਧਾਰੀ ਹੈ ॥ ਜਲਤ ਨ ਸਗਨ,
 ਲਗਨ, ਅਨ ਦੇਵ ਸੇਵ, ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਲਿਵ ਨੇਹ ਨਿਹੰਕਾਰੀ ਹੈ॥ ਸਿਖ ਸੰਤ ਬਾਲਕ*
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕ ਹੁਇ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਗਤਿ ਬ੍ਰਹਮ ਬੀਚਾਰੀ ਹੈ ॥ ੪੪੮ ॥

ਭੋਪਈ। ਨਿਰਨੈ ਕਰਿ ਦਿਜ ਨੇ ਤਬਿ ਜਾਨੈ। 'ਬਾਕ ਜਥਾਰਥ ਆਪ ਬਖਾਨੈ'।
 ਸ਼ਾਂਤਿ ਭਾਈ ਸੁਨਿ ਗੁਰਿ ਰਵ* ਦਿਜ ਕੋ। ਬਹੁਰ ਨ ਸੰਸਾ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਰਿਦਕੋ
 ॥ ੨੬॥ ਮਸਤਕ ਟੇਕ ਸਿਮਰਿ ਗੁਰ ਗਯੋ। ਸਭਿ ਮਗ ਉਲੇਖ ਪਹੁਚਤਿ

*ਲੋਕੇ। *ਮਨ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਭਾਵ ਸਿਦਕ ਭਰਿਆ ਸੀ। *ਖੇਤੋ ਦੀ ਅਵਾਜ਼। *ਭਾਵ
 ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਨੇ। *ਪਤਿਬ੍ਰਤ (ਧਰਮ) ਗ੍ਰਹਣ ਕਰਕੇ ਇਕ ਟੇਕ ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ।
 *ਬਾਲਕ ਵਤ ਹਨ। *ਸ਼ਬਦ। * (ਪਿੜਾ ਮੇਖਾ) ਗਿਆ।

*ਦੋ ਲਿਖਤੀ ਤੇ ਇਕ ਛਾਪੇ ਦੇ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੇਹਾਂ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਅਰਮਿਲਵਾਂ
 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ।—੧. ਸੋ ਸੋ ਇਹ ਥਾਂ ਲਿਖੇ ਬਨਾਈ। ਭਾਈ ਕੀ ਬਾਨੀ ਮੇਂ ਆਹੀ।
 ੨. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੱਖੀ ਭਗਤ ਅਨੰਨ। ਜਿਹ ਗੁਰ ਅਰਪਨੇ ਤਨ ਮਨ ਧੰਨ। ੩. ਜੁਗ ਕਬਿਤੋ
 ਸੋ ਇਹਾਂ ਲਿਖਾਉਂ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਥਾ ਸੁਨਾਇ ਰਿਝਾਉਂ।

ਭਯੋ*।ਪੁਰਿ ਸ਼ਿਵਨਾਭ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨਿਕੀਨਾ।ਨਿਪਤਿ ਪ੍ਰਸੰਗਬੁਝਿ ਸਭਿਲੀਨਾ॥
 ੨੭॥ਮਯਾ ਮੇਦਨੀ ਤਿਸ ਕੋ ਨਾਮ । ਚਲਤਿ ਪੰਥ ਸੁਭ ਗੁਨ ਗਨ ਧਾਮ ।
 ਪੰਨਵਾਨ ਰਾਜਾ ਧਰਮਗ੍ਰਾਹੁਰਕੋ ਸਿੱਖਬਿਸਾਲਤਤੰਗਜ॥੨੮॥ਸ਼੍ਰੀਨਾਨਕ
 ਸਿਖ ਨਿਪ ਸ਼ਿਵਨਾਭ।ਤਿਸਕੋ ਇਹ ਪੋਤਾ ਜਸੁ ਲਾਭ*।ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਪੋਰ-
 ਦਾਰ ਫਿਗ ਜਾਇ।ਗੁਰੁ ਨਿਕਟਿ ਤੇ ਮੈਂ ਚਲਿ ਆਇ॥੨੯॥ਲਿਖਯੋ ਹੁਕਮ
 ਨਾਮਾ ਮੈਂ ਲਜਾਯੋ।ਸੁਧਿ ਭੂਪਤਿ ਕੋ ਦੇਹੁਸੁਨਾਯੋ।ਜਬਿ ਨਿਪ ਸੋਂ ਸਭਿਕਹੀ
 ਹਕੀਕਤ । ਪਿਤਾ ਪਿਤਾਮੈ ਤੇ ਜੁ ਉਭੀਕਤਿ ॥ ੩੦ ॥ ਤਤਛਿਨ ਉਠਯੋ
 ਅਗਾਓ ਆਯੋ।ਕਰਿ ਆਦਰ ਅੰਤਰਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾਯੋ।ਸੁਭ ਆਸਨ ਪਰ ਨਿਕਟ
 ਬਿਠਾਇ ਨਿਪ ਜੁਤ ਸਭਿਹਿਨਿ ਬੰਦੇ ਪਾਇ॥੩੧॥ਜਬੈ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਇਨ
 ਦੀਨਾਭਯੋ ਹਰਖ ਸਿਰ ਪਰ ਧਰਿ ਲੀਨਾ।ਕਹਿ ਨਿਪ ਨਿਜ ਦਾਸਨਿ ਕੈ
 ਸੰਗਿ।ਕਰੋ ਸਕਲ ਮੰਗਲ ਛਬਿ ਰੰਗਿ॥੩੨॥ਨਗਰ ਬਿਖੈ ਸਭਿ ਕੋ ਕਹਿ
 ਦੀਜੈ । ਬਹੁਤ ਭਾਂਤਿ ਕੇ ਉਤਸਵ ਕੀਜੈ । ਲਘੁ ਦੁੰਦਭਿ ਆਦਿਕ ਬੰਜਿ
 ਬਾਜੋ।ਬੰਦਨ ਵਾਰ ਫੁਲ ਦਰਵਾਜੇ॥੩੩॥ਸਭਿ ਪੁਰਿ ਕੇ ਨਰ ਲਏ ਅਕੋਰ
 ਆਏ ਨਿਪ ਫਿਗ ਤਬਿ ਕਰ ਜੋਰਿ।ਕਰਨੈ ਤਿਹਾਵਲ ਬੰਦ ਅਨਾਯੋ।ਬਹੁ
 ਸੁਰੀਧਿ ਫੁਲਨਿ ਬਰਸਾਯੋ॥੩੪॥ਨਰਨ ਹਜ਼ਾਰਨ ਮਹਿ ਨਿਪ ਲੈਕੈ।ਪਠਯੋ
 ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਸੁਖ ਪੈ ਕੈ । ਧੁਪ ਧੁਖਾਵਤਿ ਸਿਖ ਬਜਾਏ।ਬਹੁ ਸੁਰੀਧਿ ਚੰਦਨ
 ਚਰਚਾਏ ॥੩੫॥*ਪੈੜੇ ਸਿਖ ਕੋ ਦੇਖਨਿ ਕੀਜੈ* । ਪ੍ਰਾਨ ਸੰਗਲੀ ਇਸ ਕੋ
 ਦੀਜੈ।ਪਠਿ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਭਿ ਹੀ ਹਰਖਾਏ।ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਭੇਟ ਚੜਾਏ॥
 ੩੬॥ਕਹਿ ਲਗ ਕਹੈਂ ਉਛਾਹ ਸੁ ਕਰਜੋ।ਦਰਸਨ ਜਨੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਿਹਰਜੋ

*ਜਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ । *ਦੰਗ ਦੰਗ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ । *ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਵਿਚ
 ਇਹ ਲਿਖ ਸੀ । *ਦੇਖਾਇਆਂ ਹੀ ।

*ਇਸ ਤੋਂ ਅਗੇ ਇਕ ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਇਹ ਪਾਠ ਵਾਧੂ ਹੈ:-ਦੀਪ ਸੰਗਲਾ
 ਪਰਮ ਸੁਹਾਵਾ । ਬਠ ਉਪਬਠ ਨਿਰਖਿਯ ਸੁਖ ਦਾਵਾ । ਵਿਵਿਧਿ ਫੁਲ ਫਲ ਸੰਕਲ ਤਰੁ
 ਹੈ । ਫੁਰਿ ਗੰਜਾਰਤਿ ਪਰਮ ਸੁਖ ਭਰਿ ਹੈ । ਮੋਰ ਚਕੋਰ ਕਰਹਿ ਰਬ ਸੰਦਰ । ਸੁਕ ਪਿਕ
 ਆਇ ਬਿਚਰ ਤਹਿੰ ਦੁੰਦਰ ।

†ਇਸ ਥਾਵੇਂ ਛਾਪੇ ਦੇ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਵਾਧੂ
 ਹਨ,ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਇਹ ਹੈ:-ਗਜੇ ਗਇ ਮਿੱਧਿ ਕਾ ਬੇਟਾ । ਤਿਹ ਸੋਂ ਚਰਿਤ ਕਰੀ ਮੈਂ ਤੇਟਾ ।
 ਇਹ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਸਾਢੇ ਪਾਸ ਦੇ ਪੰਜ ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤੇ ਨਾਲੇ ੨੯ ਅੰਕ
 ਦੀ ਚੋਪਈ ਦੇ ਟੇ ਚਰਨ ਬਣ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਥੀ ਵਾਧੂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਈਆਂ ੫੬ ।

। ਸਿੱਖੀ ਗੀਤਿ ਦੇਖਿ ਕਰਿ ਤਹਾ॥ ਅਚਰਜ ਸਹਤ ਸੁ ਪੈੜਾ ਰਹਾ॥੩੭॥ ਪੰਨ
ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਨਿਰਧਾਰਨੇ । ਅਵਨੀ ਮੰਡਲ ਸਗਲ ਉਧਾਰਨੇ । ਕੇਤਿਕ
ਦਿਨ ਰਹਿ ਸਭਿ ਸੁਖਪਾਏ॥ ਪੁਨਚਲਿਬੇਹਿਤਬਾਕਅਲਾਏ॥੩੮॥ ਬਹੁਮੋਲੀ
ਵਥੁ ਨਿਪੁ ਨੈ ਦੀਨਿ॥ ਪੁਨ ਸੰਗਲੀ ਸੌਪਨਿ ਕੀਨਿ । ਅਪਨੀ ਬਿਨੈ ਲਿਖੀ
ਅਰਦਾਸ । ‘ਮਮ ਮਸਤਕ ਤੁਮ ਚਰਨਨਿ ਪਾਸਿ॥੩੯॥ ਮੰਜੀ ਪਰ ਬੈਠੇ
ਨਿਪੁ ਜੋਈ॥ ਗੁਰੁ ਜਾਨਿ ਪੁਜੈ ਸਭਿ ਕੋਈ’॥ ਲੇ ਪੋਥੀ ਹੁਇ ਬਿਦਾ ਪਧਾਰਾ ।
—ਸਤਿਗੁਰ ਮਹਿਮਾ ਮਹਾਂ—ਬਿਚਾਰਾ॥੪੦॥ ਬਡ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪੂਰਨ ਸਭਿ ਭੂ ਪਰ
ਜਹਿ ਕਹਿ ਛਾਇ ਰਹਨੇ ਸਭਿ ਉਪਰਾਮਗ ਮਹਿ ਆਵਤਿ ਸੰਗਤਿ ਹੋਰੇ ।
ਇਸ ਕੀ ਪੂਜਾ ਹੋਤਿ ਬਡੇਰੇ॥੪੧॥ ਕ੍ਰਮ ਕਰਿ ਲੰਘਨੇ ਪੰਥ ਬਿਸਾਲ॥ ਗੰਗਾ
ਤੀਰ ਆਇ ਜਿਹ ਕਾਲਾ॥ ਏਕ ਸਾਧ ਤਾਂਕੋ ਤਬਿ ਦੇਖਾ॥ ਸਿਰ ਪੋਥੀ ਲਖਿ
ਅਚਰਜ ਪੇਖਾ॥੪੨॥ ਨਿਰਧਾਰ ਪੋਥੀ ਸਿਰਿ ਆਵੈ । ਦੇਖੀ ਸਾਧ ਨ ਕਿਸਿ
ਦ੍ਰਿਸਟਾਵੈ । ਇਖਿ ਅਛਮਤ ਭਾ ਆਵਤਿ ਸਾਥ । ਕਰਿ ਭੋਰਾ ਪੁਛੀ ਸਭਿ
ਗਾਥ॥੪੩॥ ‘ਕੌਨ ਅਹੋ ਤੁਮ ਕਹਿਤੇ ਆਏ’॥ ਕੈਸੀ ਪੋਥੀ ਦੇਹੁ ਦਿਖਾਏ ?
ਕਰੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਮੁਹਿ ਸਾਧੁ ਜਾਨਿ॥ ਮੈ ਆਯੋ ਦਰਬਨ ਇਛ ਠਾਨਿ॥੪੪॥ ਸੁਣਿ
ਕਰਿ ਪੈੜੇ ਬਿਨਤੀ ਠਾਨੀ॥ ‘ਸੰਗਲ ਦੀਪ ਤੇ ਪੋਥੀ ਆਨੀ । ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਧੀਰ॥ ਚਲਿ ਦੇਖਹੁ ਤੁਮ ਤਿਨ ਕੇ ਤੀਰ॥੪੫॥ ਗੁਰ ਆਗਯਾ
ਮੁਖ ਖੋਲਹੁ ਨਾਂਹੀ । ਯਾਂਤੇ ਤੁਮ ਪਹਿ ਬਿਨਤੀ ਪ੍ਰਾਹੀ’ । ਸੁਨਿ ਬਚ ਸਾਧ
ਰਿਦੈ ਅਸ ਠਾਨੀ॥—ਚਲਿ ਦੇਖੋ ਗੁਰ ਕੇ ਨਿਕਟਾਨੀ॥੪੬॥ ਨਿਸ ਬਿਤੀਤ
ਕਰਿ ਪ੍ਰਾਤਿ ਬਨਾਨੇ॥ ਗੰਗ ਮਾਤਪਦ ਬੰਦ॥ ਸਿਧਾਨੇ ਪੈੜਾ ਸਾਧ ਜੁਗਮ ਚਲਿ
ਆਵੈ॥ ਮਗ ਮੈ ਚਰਚਾ ਕਰਿ ਬਿਗਸਾਵੈ॥੪੭॥ ਪੈੜੇ ਉਪਜਨੇ ਕੁਛ ਹੰਕਾਰਾ ।
ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਬਡ ਕਾਰਜ ਸਾਰਾ॥ ਆਨਿ ਸਧਾਸਰ ਭੋਰਾ ਠਾਨਾ । ਪੈੜਾ
ਅਪਨੇ ਧਾਮ ਸਿਧਾਨਾ॥੪੮॥ ਪੋਥੀ ਖੋਲਿ ਪਠੀ ਤਿਨ ਸਾਰੀ॥ ਕਲਾ ਜੋਗ ਕੀ
ਸਕਲ ਉਚਾਰੀ॥ ਦੁਲਭ ਬਾਤ ਅਦਭੁਤ ਗਤਿ ਦੇਖਿ॥ ਸਾਧੇ ਜਿਸ ਅਛਮਤ
ਜੁ ਵਿਸ਼ੇਖ॥੪੯॥ ਪ੍ਰਭੁ ਮਾਇਆ ਤਿਹ ਚਿਤ ਭਰਮਾਇਸਿ । ਕੁਛ ਪ੍ਰਸੰਗ
ਨਿਜ ਸਦਨ ਦੁਰਾਇਸਿ । ਗੁਰ ਪਦ ਆਨ ਬੰਦਨਾ ਕੀਨਿ । ਪੋਥੀ ਭੇਟਾ
ਪਾਤੀ ਦੀਨਿ॥੫੦॥ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਬੀਨ॥ ਤਿਨਹਿਕਰੀ ਜੋ ਸਭਿ ਲਖਿ
‘ਹੋਲੀ ਹੋਲੀ ।’ ਬਿਲਾ ਅਸਰੇ ਉੱਪਰ ਸਿਰ ਤੋਂ । ‘ਭਾਵ ਸਾਧ ਨੈ ।’ ਸੰਪੂਰਣ ਕੀਤਾ । ‘ਜਿਸ
ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਕੀਤਿਆਂ ਬੜੀ ਕਰਮਾਤ ਹੋਈ ਹੈ ।’

ਲੀਨਿ।ਖੋਲਿ ਬਿਲੋਕੀ ਪਠਿ ਕਰਿ ਸੋਈ॥ਅਨਿਕ ਬਿਧਿਨਿ ਸਿਧਿ ਦਾਇਕ
ਜੋਈ॥੫੧॥ ਆਦਿ ਅੰਤ ਲੋ ਪਠਿ ਕਰਿ ਸਾਰੀ॥ ਜਿਸ ਤੇ ਅਜਮਤ ਲਹਿ
ਕਰਿ ਭਾਰੀ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਤਬਿ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰੀ।-ਜੀਵ ਮੰਦ ਮਤਿ ਹੁਇ
ਕਲਿ ਭਾਰੀ॥੫੨॥ ਪੋਥੀ ਪੜਹਿ ਬੁਧਿ ਫਿਰ ਜਾਇ।ਗਯਾਨ ਹੀਨ ਜਗ ਸਿੰਧ
ਕਹਾਇ।ਯਾ ਤੇ ਉਚਿਤ ਨ ਪੋਥੀ ਰਾਖਨ-।ਰਿਸ ਕਰਿ ਪੈੜੇ ਕੋ ਕਿਯ ਭਾਖ-
ਨਿ॥੫੩॥ 'ਜੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਇਸ ਤੇ ਨਿਕਸਾਯੋ। ਸੋ ਭੀ ਚਹੀਏ ਇਹਾਂ ਮਿਲਾਯੋ'।
ਸੋ ਮੰਗਾਇ ਜਲ ਕਰਨੋ ਪ੍ਰਵਾਹਿ। ਅਚਰਜ ਦੇਖਿ ਭਏ ਸਭਿ ਤਾਂਹਿ॥੫੪॥
ਦੇਖਿ ਸਾਧ ਬਿਸਮਤ ਹੁਇ ਭਾਰੀ। ਗੁਰ ਪਦ ਨਿਕਟ ਸੁ ਬਿਨੈ ਉਚਾਰੀ।
'ਮਹਾਂਗਾਜ! ਮੁੜ ਸੁਨਿ ਅਰਦਾਸ। ਦੂਰਹੁ ਤੇ ਆਵਾ ਧਰਿ ਆਸ॥੫੫॥ ਪੜ੍ਹੋ
ਲਿਖੋ ਪੋਥੀ ਗੁਰ ਜੋਈ'। ਲਾਭ ਅਧਿਕ ਯਾਂਤੇ ਮੁਹਿ ਹੋਈ'। ਦੇਖਿ ਸਾਧ ਧੀ-
ਰਜ ਮਨ ਖੋਯੋ। ਸੀਸ ਚਰਨ ਧਰਿ ਨੰਮੀ ਹੋਯੋ॥੫੬॥ ਸਾਧ ਦਸਾ ਦਿਖਿ ਗੁਰੁ
ਕ੍ਰਿਪਾਲ। 'ਜਉ ਇੱਛਾ ਕਵਿ ਲਿਹੁ ਤਤਕਾਲ'। ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਪ੍ਰਵਿਸ ਜਲ ਕਵਿ
ਕਰ ਲੀਨੀ॥ਹੁਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਗੁਰ ਤਾਂਕੋ ਦੀਨੀ*॥੫੭॥ ਕੋਤਿਕ ਸਮੈ ਸੇਵ ਪੁਨ
ਕਰੀ। ਉਰ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤਿ ਗੁਰ ਮਹਿ ਧਰੀ। ਪੈੜਾ ਖਰੋ ਅੰਗੂ ਕਰ ਜੋਰਿ।
ਖਿਮਾ ਕਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬਹੋਰਿ॥੫੮॥ ਭੁਲ ਚੁਕ ਅਪਨੀ ਬਖਸ਼ਾਈ। ਰਾਹ
ਹਕੀਕਤ ਸਕਲ ਸੁਨਾਈ। ਸੋ ਬੰਨੋ ਸਿਖ ਲਿਖੀ ਗਿਰੰਥ। ਜਾਨਤਿ ਤਾਂਕੋ

*ਪੜ੍ਹਾਂਗਾ ਜੋ ਪੋਥੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ (ਅ) ਗੁਰੂ ਕੀ ਜੋ ਪੋਥੀ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਂ ਲਿਖਾਂਗਾ।
*ਪ੍ਰਾਣ ਸੰਗਲੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਲਿਖਤ ਪੁਰਾਤਣ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਹੈ ਜੋ ਛੇਵੇਂ ਸਤਿ-
ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਵੇਲੇ ਲਿਖੀ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। (ਵੇਖੋ ਪੁਰਾਤਣ ਜਨਮਸਾਖੀ ਟੇਪ ਦੇ ਛਾਪੇ ਦੀ) ਇਸ
ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਣ ਸੰਗਲੀ ਇਉਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ:-ਉਨਮਠ ਸੁੰਨ ਸੁੰਨ ਸਭ ਕਹੀਐ। ਉਨਮਠ ਹਰਖ
ਸੋਗ ਨਹੀਂ ਰਹੀਐ। ੨੨ ਪਉੜੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਜੋ ਲਿਖਤ ਦੀਆਂ ਪੋਥੀਆਂ ਦੇਖਣ ਵਿਚ
ਆਈਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਸਦੇ ੧੩ ਧਿਆ ਹਨ ਯਥਾ:-੧ ਸੁੰਨ ਮਹਲ ਦੀ ਕਥਾ।
੨. ਪਰਮ ਤਤ। ੩. ਪ੍ਰਭ ਪਿੰਡ। ੪. ਹਾਟਕਾ। ੫. ਨਉ ਨਾਜ਼ੀ। ੬. ਪੰਚ ਤਤ। ੭ ਜੋਗ
ਮਾਰਗ। ੮. ਕਾਲ ਬਾਢ ਨਿਰਜੋਗ। ੯. ਆਸਾ ਜੋਗ ਬੈਰਾਗ। ੧੦. ਉਨਮ ਸੁੰਨ। ੧੧.
ਨਿਰਜੋਗਭਗਤੀ। ੧੨. ਗੁਰ ਉਸਤਤ। ੧੩. ਸਚ ਖੰਡ ਕੀ ਯੁਗਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਸੰਤ ਸਪੁਰਨਸਿੰਘ
ਜੀ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਛਪੀ ਪ੍ਰਾਣ ਸੰਗਲੀ ਦੇ ੨੧ ਧਿਆਇ ਹਨ=੧.ਉਂਕਾਰ
ਸਭਕਾ ਮੂਲ। ੨. ਨਉਨਾਜ਼ੀ। ੩. ਪੰਚ ਤਤ। ੪. ਸੁੰਨ ਮਹਲ। ੫. ਪ੍ਰਮ ਤਤ। ੬.(ੳ)ਪ੍ਰਵਾਣ
ਪਿੰਡ।(ਅ)ਸਿਧ ਗੋਸਟ। ੭. ਜੋਗ ਮਾਰਗ। ੮. ਟੰਗ ਮਾਲਾ ਜੋਗ ਠਿਧੀ। ੯. ਹਾਟਕਾ। ੧੦.
ਨਿਰਬਾਣ। ੧੧. ਉਦਾਸ ਕਰਮ ਜੋਗ ਬੈਰਾਗ। ੧੨. ਯੋਗ ਬੈਰਾਗ ਸਚਖੰਡ ਕੀ ਯੁਗਤੀ
[ਜਾਰੀ ਰੂਪ ਦੇਖੋ ਅਗਲੇ ਪੰਨੇ 'ਚ ਹੋਵੇ।]

ਸਗਲੇ ਪੈਥ ॥੫੬॥ ਏਹਗਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਕੇ ਨਿਕਟ ਰਹਿਓ ਚਿਰ-
ਕਾਲ ॥ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਹੋਇ ਕਰਿ ਪੈਸਾਭਯੋ ਨਿਹਾਲ* ॥੬੦॥

ਗੁਰਮ ਹਿੰਦੁ ਤਿਹਿਯੋ ਰਾਮ 'ਪੰਡਿਤ ਅਰ ਧੇਰੀ ਤੇ ਖੁਰ ਮੇਲਣੀ ਫਿਰਾਯੋ' ਪੁੰਜਾ ਭਰਨਨ ਨਾਮ ਬਤੀਸਮੇ ਅੰਸੂ ॥੨੩॥

੨੩. [ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਤੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਮੋਹਨ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਪੋਥੀਆਂ ਲੈਣ ਗਏ]
ਏਹਗਾ ॥ ਅਗੋ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਕਥਾ ਕਹੈ ਜਥਾ ਮਤਿ ਹੋਇ । ਤਥਾ ਸੁਨਹੁ
ਸ੍ਰੋਤਾ ਨਿਪਨ ਮਥਾ ਸਾਰ ਹੀ ਜੋਇ ॥੧॥ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸ਼ਬਦ ਕਰਹਿ
ਬੀੜ ਕੇ ਏਕ* । ਗਿਰਾ ਪੰਚ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ ਕੀ ਪੁਰਨ ਆਦਿ ਬਿਬੇਕ* ॥੨॥
ਨਿਸਾਨੀ ਫੰਦ ॥ ਇਮ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਹਿ ਸਮਾ ਬਿਭਾਯੋ । ਗਜਾਨ

* ਸ਼ਬਦ ਇਕ (ਬੀ ਕਰਕੇ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਇਕ ਬੀੜ (ਗੁਰੂ ਜੀ) ਕਰਨਗੇ ।

* ਗਿਆਨ ਆਦਿ ਕਰ ਪੂਰਨ ।

* ਇਕ ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਇਹ ਸਾਰਾ ਅੰਸੂ ਯੀ ਹੋ ਨਹੀਂ ।

ਪ੍ਰਤਾਪ [ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਬਾਕੀ ਭਾਗ]

੧੩. ਰੋਸਟ ਰਮਾਨੀਦ । ੧੪. ਸੁਨ ਤੇ ਉਤਪਤੀ । ੧੫. ਸਤਿਗੁਰ ਉਸਤਤਿ । ੧੬. ਕਾਲ
ਬਾਬ ਨਿਚੋਗ ਭਗਤੀ । ੧੭. ਕਲਾਵਤੀ ਬਾਣੀ । ੧੮. ਨਿਰਜੋਗ ਭਗਤਿ । ੧੯.
ਫੋਟੀ ਰਤਨ ਮਾਲਾ । ੨੦. ਵਡੀ ਰਤਨ ਮਾਲਾ । ੨੧. ਜੀਵ ਕੀ ਨਸੀਹਤ ਕੇ ਲਾਇਕ ।

ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਗਲੀ ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਿਵਨਾਭ ਜੋਗ ਦਿਤੀ ਦਸੀਦੀ ਹੈ, ਇਹੋ
ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ? ਇਹ ਕਾਲ ਲੋਭਣੀ ਕਠਨ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਹ ਜਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਹ
ਦਿਤੀ, ਚਾਹੇ ਸਾਧੂ ਨੇ ਭਿਜੀ ਕੋਈ ਫੇਰ ਕੱਢੀ ਵੀ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਪਰਗੁਰੂ ਜੀਦਾ ਇਸਨੂੰ ਸ੍ਰੀਕਾਰ
ਨਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੇ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਸੀ ਤੇ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਨਾ ਚਾੜ੍ਹਨਾ
ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਨਹੀਂ ਰਖਦੀ। ਖੋਜ ਦੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆਂ ਮੇਜਦਾ
ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਗਲੀ ਦੀ ਇਕਾਦਸਤ ਦਾ ਤਰਫ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਘੱਟ ਟਾਕਰਾ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਦਾਸੀ ਸਿੰਗ
ਦੀਆਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਠੇਥੇ ਦੁਕਦਾ ਹੈ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਨਾ ਚਾੜ੍ਹਨ ਦੀ
ਕਥਾ ਤੋਂ ਨਿਖਰੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ
ਬਾਣੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ ਕਿ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ
ਬਾਣੀ ਦਾ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਕਦੇ ਰਤਾ ਬੀ ਰ੍ਹਿਸਕਾਰ ਕਰਦੇ। ਓਹ ਬਹੁਤ ਬੀੜ ਵਿਚ ਇਸ
ਨੂੰ ਚਾੜ੍ਹਦੇ ਤੇ ਹੁਣ ਜੋ ਉਸ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਚਾੜ੍ਹੀ,
ਚਾਹੇ ਇਹ ਉਹੋ ਹੈ ਜਾ ਹੋਰ, ਇਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਨਹੀਂ ਰਖਦੀ । ਅਗਲੀ ਅੰਸੂ ਤੋਂ ਪਤਾ
ਲਯੇਗਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਕੌਥੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਰਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਨਿਖੇੜਾ ਦੇਣ
ਲਈ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਰਚਣ ਦਾ ਉੱਦਮ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਇਸਤੋਂ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤਾਪ
ਸਿੰਗਲੀ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਸਾਰ ਬੀੜ ਦਾ ਕੰਮ ਅੰਤਰਣ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਣ ਇਹੋ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਗਲੀ ਸੀ
ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾ ਪਾਕੇ ਸ੍ਰੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਫਿਰ ਸਾਰੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ
ਅਲਗ ਕਰਕੇ ਸਿੰਗਲੀ ਬੰਨ੍ਹ ਦੇਣ ਦਾ ਉੱਦਮ ਚਾ ਲਿਆ, ਤੇ ਬੀੜ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ।

ਜ਼ਿਰੋਮਣਿ ਧੀਰ ਬਡ*ਬਚ ਮਧੁਰ ਸੁਹਾਯੋ। ਉਪਮਾ ਰਤਨਾਕਰ*ਦਿਪਹਿ
ਗੰਭੀਰ ਬਿਸਾਲਾ। ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਜਲ ਜੰਤੁ ਗਨ ਆਕੁਲਤ ਉਜਾਲਾ*†॥
੩॥ ਸਤਿ, ਸੰਤੋਖ, ਸੁਸ਼ੀਲਤਾ, ਸੁਚ, ਸੰਦਰਤਾਈ॥ਦਯਾ, ਛਿਮਾ, ਮੁਦਤਾ, ਮਹਾਂ
ਕੰਮਲ, ਸਰਲਾਈ*। ਅਨਸੂਧੂ*, ਧੀਰਜ, ਧਰਮ, ਗੁਨ ਆਦਿਕ ਗਜਾਨਾ॥
ਰਤਨ ਬਿਸਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤੇ ਜਾਤੀ ਇਹ ਨਾਨਾ*॥੪॥ਸਾਰ ਅਸਾਰ ਬਿਚਾਰਿ-
ਬੋ ਗੰਭੀਰ ਸੁ ਨੀਰੋ*। ਪ੍ਰੇਮ ਛੇਡ ਤੇ ਭਗਤਿ ਨਿਤਿ ਬੀਚੀ ਸੁਖ ਸੀਰਾ*।
ਸੰਤ ਹੀਸ ਬਿਲਸਤਿ ਸਦਾ ਜਮ ਤਾਪ ਬਿਹਾਏ*। ਛੇਮ ਅਨੇਕਨਿ ਕੋ ਕਰੈ
ਇਮ ਸਿੰਧੂ* ਸੁਹਾਏ ॥੫॥ ਸ਼ਬਦ ਕਰਤਿ ਚਿਤ ਚਿਤਵਤੇ-ਇਕ ਥਾਨ
ਲਿਖੀਜੈ*। ਪਠਹਿ ਸੁਨਹਿ ਸਿਖ ਸੁਖ ਲਹਹਿ ਸਿੱਖੀ ਬਿਰ ਬੀਜੈ*।-ਇਕ
ਦਿਨ ਬੈਠੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਹੁ ਸਭਾ ਲਗਾਏ। ਉਪਦੇਸ਼ਤਿ ਸਤਿਨਾਮ ਕੋ ਚਖ
ਕਰੁਨਾ ਛਾਏ॥੬॥ ਇਕ ਸਿਖ ਬੋਲੈ ਜੋਰਿ ਕਰ 'ਗੁਰ ਜੀ ਸੁਨਿ ਲੀਜੈ।
ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਆਦਿਕ ਅਪਰ ਬਹੁ ਤਿਨ ਕਰਮ ਲਖੀਜੈ। ਆਪ* ਬਨਾਵਤਿ
ਸ਼ਬਦ ਕੋ ਨਿਜ ਬੁਧਿ ਅਨੁਸਾਰੀ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੋ ਨਾਮ ਸੁਭ ਧਰਿ ਦੇਤਿ
ਮਝਾਰੀ॥੭॥ਕੋਈ ਸਕੈ ਪਛਾਨ ਕਰਿ ਕੋ ਸਕਹਿ ਨ ਜਾਨੀ। ਅਲਪ ਮਤੀ
ਆਸੈ ਗੁਰੂ ਕਿਮ ਸਕਹਿ ਬਖਾਨੀ॥ ਰਲ ਜੈਹੈ ਇਮ ਸਕਲ ਹੀ ਗੁਰਮਤਿ
ਬਿਗਰੈ ਹੋਕੋ ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਕੋ ਕਿਸੁ ਬਿਧਿਬਾਲੀਉਚਰੈਹੈ॥੮॥ਕਰਹੁਜਤਨ
ਅਸ ਮਿਲੈ ਨਹਿ ਸੰਦਰ ਗੁਰਬਾਨੀ*। ਸੁਣਿ ਇਕ ਸਿਖ ਬੋਲੈ ਬਹੁਰ
'ਇਹੁ ਸੇਸੈ ਹਾਨੀ॥-ਬਾਲੀ ਕੱਚੀ ਗੁਰੂ ਬਿਨਾ-ਗੁਰ ਅਮਰ ਬਖਾਨੀ॥ਕਿਮ
ਸਮਝਹਿ ਸਿਖ ਤਿਸੀ ਕੋ ਸੁਨਿ ਪਠਹਿ ਸੁਜਾਨੀ*॥੯॥ਸਿਖ ਗੁਰਦਾਸ ਜਿ
ਆਦਿ ਹੈਂ ਜਿਨ ਗਿਰਾ ਬਨਾਈ। ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਜਸੁ ਜਿਸ ਬਿਖੈ ਗੁਰਮਤੀ
ਦਿੜਾਈ। ਪਰਮੇਸੁਰ ਸੰਬੰਧਨੀ ਅਰੁ ਜੇ ਅਵਤਾਰਾ। ਕਰੀ ਇਨਹੁ*ਕੀ

*ਸਮੰਦਰ। *ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਸਾਰੇ ਜਲ ਜੰਤੁ ਹਨ (ਤੇ ਸਮੰਦਰ ਵੀ) ਵਿਆਕੁਲਤਾ (ਲਹਿਰੀ ਸਮਾਨ ਹੈ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਦਾ ਲਹਿਰਾਉ) [ਸੰਸ: ਆਕੁਲਿਤ=ਚੰਚਲ, ਵਿਆਕੁਲ]। (ਅ) (ਇਸ ਸਮੰਦਰ ਵਿਚ) ਜਲ ਜੰਤੂਆਂ ਸਮਾਨ ਸਿੱਖ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਹਨ। [ਆਕੁਲਤਾ=ਚੰਚਲਤਾ ਭਾਵ ਵਿਚਰਨਾ। ਉਜਾਲਾ=ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ, ਹੋਂਦ, ਹੋਣਾ]। *ਸੁਧਤਾਈ। *ਦੀਰਖਾ ਰਹਤ। *ਪਿੱਛੇ ਜੋ ਗੁਣ ਗਿਣੇ ਹਨ) ਇਹ ਨਾਨਾ ਜਾਤਿ ਦੇ ਰਤਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਦੇ ਹਨ। *(ਇਹੀ) ਰੂਪਾ ਜਲ ਹੈ। *ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸਮੰਦ੍ਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੇਮ ਰੂਪ ਛੇਡ ਤੋਂ ਨਿੱਤੋ ਭਗਤੀ ਰੂਪੀ ਲਹਿਰ। ਮੀਤਲ ਤੇ ਸੁਖਦਾਈ (ਉਠਦੀਆਂ ਹਨ)। *ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। *ਇਕ ਥਾਂ ਲਿਖੀ ਜਾਵੇ। *ਭਾਵ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਆਦਿਕ। *ਹੁਣ ਪੜ੍ਹਕੇ ਸੁਜਾਨ ਸਿੱਖ। *ਭਾਵ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੀ। *ਪਾ:-ਧੀਰ ਮ੍ਰਿਦੁ।

†ਪਾ-ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਜਲ ਜੰਤੁ ਸੇ ਸੋਭਤਿ ਤਿਹਕਾਲ।

‡ਪਾ-ਬਿਬਕੀਜੈ।

ਜਿਨ ਕਥਾ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਅਖਾਰਾ^੧ ॥ ੧੦ ॥ ਪੜਹਿ ਸੁਨਹਿ ਸਿਖ ਕੈ ਨਦੀ^੨
 ਦੀਜਹਿ ਉਪਦੇਸ਼ਾ^੩ ? ਬੋਲੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ਗੁਰ ਪਿਖਿ ਕਟਤਿ ਕਲੇਸ਼ਾ^੪॥
 ‘ਗੁਰਬਾਲੀ ਸਰਬੋਤਮਾ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਅੰਭਾਸੈ^੫ । ਅਰਥ ਬਿਚਾਰੈ ਦ੍ਰਿੜੈ ਮਨ
 ਅੰਗਾਨਹਿ ਗ੍ਰਾਸੈ’ ॥ ੧੧ ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਉਠਿ ਪਠਹਿ ਕਰਿ ਕੇਠ ਘਨੇਰੇ।
 ਮਹਾਂ ਮਹਾਤਮ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਮਨ ਪ੍ਰੇਮ ਬਡੇਰੇ। ਬਾਲੀ ਅਪਰ ਕਵੀਨਕੀਮਧਨਮ
 ਸੋ ਜਾਨੈ। ਅਵਤਾਰਨਿ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਕਥਨ ਗੁਣ ਆਦਿਕ ਗਾਨੈ ॥ ੧੨ ॥ ਗੁਰ-
 ਬਾਲੀ ਸੋ ਮਤ ਮਿਲਹਿ ਕੈ ਜਸੁ ਗੁਰਕੇਰਾ। ਪਠਹਿ ਸੁਨਹਿ ਸੋ ਫੀ ਸਖਦਾ^੬
 ਸਿਮਰਹਿ ਸਭਿਬੇਰਾ। ਬਾਲੀ ਅਪਰ ਅਨੇਕ ਹੈਂ ਬਹੁ ਭਾਤਿ ਕਹਾਣੀ। ਸਤਿ-
 ਗੁਰ ਮਤ ਤੇ ਬਾਹਰੀ ਗਣ* ਅਵਗੁਣ ਸਾਲੀ ॥ ੧੩ ॥ ਸੁਨਹੁ ਨ ਪਠਹੁ ਨ
 ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਿ ਅਵਗਤੀ ਪੁਚਾਵੈ। ਪਰਚਾ ਕਰਹੁ ਸੁ ਛੇਮ ਕੋ ਜੋ ਦੁਖ ਬਿਨਸਾਵੈ
 । ਜੋ ਬਾਲੀ ਗੁਰਦਾਸ ਕੀ ਗੁਰਮਹਿਮਾ ਭਾਰੀ। ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਪਠੇ ਤੇ ਇਮ
 ਲੇਹੁ ਬਿਚਾਰੀ ॥ ੧੪ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਲਗੇ ਬਿਚਾਰਨੇ ਜਗ ਕੀ ਕੱਲਜਾਨਾ।
 ਪਿਖੀ ਭਵਿੱਖਤ ਬਾਰਤਾ—ਹਮ ਹੁਇੰ ਦਸ ਬਾਨਾ^੭। ਪਾਛੇ ਸਿੱਖੀ ਕਿਮ ਰਹੈ
 ਕਿਹ ਟੇਕੈਂ ਮਾਥਾ। ਸ਼ਬਦ ਨਿਰਾਲੇ ਕਿਮ ਰਹੈਂ ਮਿਲਹਿ ਨ ਕਿਹ ਸਾਥਾ—
 ॥ ੧੫ ॥ ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਬੋਲੇਗੁਰੂ ‘ਤਟ ਨਦੀ ਬਿਪਾਸਾ। ਨਗਰੀ ਗੋਇੰਦਵਾਲ
 ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬਾਸਾ’^੮। ਤਿਸ ਮਹਿ ਮੋਹਨ ਅਬਿ ਬਸਹਿ ਬਡ ਮਸਤ
 ਸੁਭਾਉ। ਬਾਲੀ ਚਹੁ ਪਤਿਸ਼ਾਹਕੀ ਕੀਨਸਿ ਇਕਥਾਉਂ ॥ ੧੬ ॥ ਬਡੇਪੁੰਨੁ ਗੁਰ
 ਅਮਰ ਕੋ ਕਿਸ ਕਾਨ ਨ ਠਾਨੇ। ਸਕਲ ਸ਼ਬਦ ਤਿਸ ਪਾਸਿ ਤੇ ਕੈ ਕਿਸ
 ਬਿਧਿ ਆਨੈ। ਕੋ ਉਪਾਇ ਕਰਿ ਪਾਇ ਹਮ ਸਗਰੀ ਗੁਰਬਾਲੀ। ਬੀੜ
 ਕਰਹਿ ਪੁਨ ਏਕ ਥਲ ਹਿਤ ਜਗ ਕੱਲਜਾਲੀ ॥ ੧੭ ॥ ਸਭਾਬੀਚ ਬੈਠਜੋ ਹੁਤੋ
 ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ। ਸੁਨਤਿ ਕਹਜੋ ਕਰ ਜੋੜ ਕਰਿ ‘ਹੈਂ ਪਹੁੰਚੈ ਪਾਸੁ। ਪੋਥੀ
 ਸਗਰੀ ਆਨਿਹੈ’ ਆਇਸੁ ਨਿਜ ਦੀਜੈ। ਮੋਹਨ ਮਿਲਿ ਐ ਮੋਹਰੀ ਮੋਕਹੁ
 ਸਮਝੀਜੈ ॥ ੧੮ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨਿ ਬਾਕ ਕੋ ਉਰ ਗਰਬਤਿ ਜਾਨਾ।—
 ਬਿਨਾ ਨਾਮ ਇਸ ਕੋ ਲਿਏ ‘ਮੈਂ ਲਯਾਉ’ ਬਖਾਨਾ^੯—। ‘ਜਾਹੁ’ ਕਹਜੋ ਤਿਸ
 ਕਾਲ ਮਹਿ ਗੁਰ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰੀ।—ਬਾਲੀ ਹਾਥ ਨ ਆਇ ਹੈ ਹੁਇ ਨਿਰ

‘ਯੁਧ ਅਖੌਤੀਆਂ ਦੀ ਕਥਾ।’ ‘ਗ੍ਰਾਸ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਨਾਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ।’ ‘ਸੁਖਦਾਇਕ।’
 ‘ਦਸ ਅਵਤਾਰ।’ ‘ਵੱਸੇ ਹਨ।’ ‘ਕੋਈ।’ ‘ਲਿਆਵਦਾ ਹਾਂ।’ ‘ਮੋਹਨ ਅਤੇ ਮੋਹਰੀ ਜੀ ਨੂੰ
 ਮਿਲਕੇ (ਖੋਬੀਆਂ ਲੇ ਆਯਾ) ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣੇ।’ ‘ਸਾਡੀ ਵਲੋਂ ਇਸ ਭਾਵ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ
 ਦਾ ਨਾਮ ਲਏ ਬਿਨਾ (ਇਸਨੇ) ਕਿਹਾ ਹੈ—ਮੈਂ ਲਿਆਵਦਾ।’ *ਪਾ:—ਗੁਣ।

ਹੇਕਾਰੀ-॥੧੯॥ਤਬਿ ਭਾਈ ਹੁਇ ਤਜਾਰਕੋ ਮਾਰਗ ਸੋ ਲੀਨਾ ਦੋਇ ਦਯੋਸ
ਗਮਨਜੋ ਗਯੋ ਦੱਖਣ ਮੁਖ ਕੀਨਾ॥ਪਹੁੰਚਯੋ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਤਬਿਤਹਿ ਪਿਖੀ
ਸੁ ਬਾਪੀ॥ਮੱਜਨ ਕਰਿ ਕੈ ਸਿਮਰਿ ਗੁਰ ਪਿਖਿ ਨਿਰਮਲ ਆਪੀ^੧ ॥ ੨੦ ॥
ਪੁਨਹੁ ਚਬਾਟੈ ਚਲਿ ਗਯੋ ਜਹਿ ਭਿਰੋ ਕਿਵਾਰਾ । ਲਗਿ ਸਮਾਧਿ ਆਸਨ
ਕਰੇ ਨਹਿ ਦੇਹਿ ਸੰਭਾਰਾ । ਜਾਮ ਦਿਵਸ ਕੇ ਰਹੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਯੋ ਤਹਿ ਭਾਈ॥
ਬਹੁ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਬੇਨਤੀਕਰਿ ਉਚ ਸੁਨਾਈ॥੨੧॥‘ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ ਨਗਰ ਤੇ
ਮੈਂ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਯੋ॥ਸ਼੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕਿਸ ਕਾਜ ਕੋ ਤੁਮ ਨਿਕਟ ਪਠਾਯੋ ।
ਦਰਸ਼ਨ ਮੋਕਹੁ ਦੀਜੀਏ ਉਘਰਾਇ ਕਿਵਾਰੋ^੨ । ਭੁਖਨ ਕੁਲ ਸ਼੍ਰੀ ਅਮਰ
ਕੇ ਗੁਨ ਗਜਾਨ ਓਦਾਰੋ॥੨੨॥ਗੁਰ ਨੰਦਨ!ਬੰਦਨ ਉਚਿਤ ਕੰਦਨ ਦੁਖ
ਦੋਸ਼॥ਦਰਸ਼ਨ ਤੇ ਅਘ ਕਟਤਿਹੈਂ ਸਭਿ ਦਾਸ ਭਰੋਸਾ॥ਲਖਿ ਹਸਤਾਮਲ^੩
ਆਤਮਾ ਦ੍ਰਿੜ ਗਜਾਨ ਸਦੀਵਾ॥ਰਹੈ ਜੋਗ ਆਰੂਢ ਬ੍ਰਿਤਿ ਇਕ ਰਸ ਨਿਤ
ਬੀਵਾ ॥੨੩॥ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਹੁ ਅਰਜਿਨਿ^੪ ਸੁਨਹੁ ਸ਼੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕਾਮੁ॥ਅਰ-
ਜਨ ਜਸੁ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ^੫ ਜੋ ਗੁਨ ਗਨ ਕੋ ਧਾਮੁ^੬॥ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਭਿ ਜਾਮਨੀ
ਬਿਨਤੀ ਬਹੁ ਠਾਨੀ॥ਨੰਦਨ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਕੋ ਨਹਿ ਬੋਲਨੋ ਬਾਨੀ॥੨੪॥
ਭਈ ਭੋਰ ਲਖਿ ਔਰ ਨੇ ਭਾਈ^੭ ਸਮਝਾਯੋ । ‘ਇਹ ਮਨ ਮਸਤ ਸਦੀਵ
ਹੈਂ ਨਹਿ ਬੁਲਤਿ ਬੁਲਾਯੋ । ਮਰਜੀ ਅਪਨੀ ਕਰਤਿ ਹੈਂ ਨਹਿ ਗਰਜੀ’
ਕਾਹੁ॥ਅਰਜੀ ਸੁਨਹਿ ਨ ਕਹੇ ਤੇ ਹਰਿ ਜੀ ਮਨ ਮਾਂਹੁ^੮॥੨੫॥ ਦਰ ਖੁਲਾ-
ਵਨੈ ਹੇਤੁ ਕੋ ਬਹੁ ਕਰੇ ਉਪਾਉ॥ਪਚਿ ਹਾਰਜੋ ਗੁਰਦਾਸ ਤਬਿ ਬਸ ਚਲਨੈ
ਨ ਕਾਉ । ਉਰ ਉਦਾਸ ਬਹੁ ਹੋਇ ਕੈ ਬੀੜਾ*ਉਪਜਾਈ॥-ਕਛੁ ਨ ਕਾਜ
ਭਾ ਮੈਂ ਅਯੋ ਅਬਿ ਕਜਾ ਮੁਖ ਜਾਈ^੯-॥੨੬॥ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ ਮਗ ਪਰਜੈਪਹੁੰ-
ਚਯੋ ਪੁਨ ਆਈ॥ਸ਼੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਰਾਜਹਿ ਜਹਾਂ ਨਿਜ ਗੀਵ ਨਿਵਾਈ॥ ਕਹੀ
ਜੋਰ ਕਰ ਬਾਰਤਾ^{੧੦}ਮੈਂ ਕਰੇ ਉਪਾਉ॥ਦਰ ਕਿਵਾਰ ਖੋਲੇ ਨਹੀਂ,ਬਸ ਚਲਨੈ
ਨ ਕਾਉ॥੨੭॥ਰਹਜੋ ਪ੍ਰਕਾਰਤਿ ਸਭਿ ਨਿਸਾ ਕੁਛ ਬਾਕ ਨ ਬੋਲਾ । ਲਿਯੋ
ਆਪ ਕੈ ਨਾਮ ਭੀ ਦਰ ਤਉ ਨ ਖੋਲਾ॥ ਅਮਰ ਅੰਸ ਜੋ ਅਪਰ ਥੇ ਤਿਨ

^੧ਨਿਰਮਲ ਜਲ ਦੇਖਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀੜਾ । ^੨ਖੋਲੂ ਕੇ ਤਖਤੇ । ^੩ਹਥ ਤੇ ਆਵਲੇ ਵਾਂਗ ।

^੪ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ । ^੫ਉੱਚਲ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ) ਫੈਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਸ । ^੬ਭਾਵ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ।

^੭ਲੋੜਵੰਦ । ^੮ਬੇਨਤੀ ਕਹਿਣ ਤੇ ਸੁਣਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ (ਜਪਦੇ ਹਨ) ।

^੯ਕੀ ਮੂੰਹ ਲੈਕੇ ਜਾਵਾਂ ।

*ਪਾ:-ਪੀੜਾ ।

ਮੁਝ ਸਮੁਝਾਯੋ।—ਮਸਤ ਰਹੈ ਇਹ ਤੋ ਸਦਾ—ਕਹਿ ਮੋਹਿ ਹਟਾਯੋ^੧॥੨੮॥
 ਤਬਿ ਸਾਹਿਬ ਬੁੱਢੇ ਸੁਨੈ ਕਾਰਜ ਨਹਿ ਹੋਵਾ^੨।—ਕੋ ਅਬਿ ਗਮਨਹਿ ਪਾਸ
 ਤਿਸ ਨਹਿ ਦੂਸਰ ਜੋਵਾ॥ਆਪ ਜਾਇ ਸ੍ਰੀਗੁਰ ਕਿਧੈ ਤਬਿ ਕਾਜ ਬਨੈ ਹੈ—
 ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਉਰ ਸਭਾ ਮਹਿ ਨਿਜ ਅਰਜ ਭਨੈ ਹੈ ॥੨੯॥ ‘ਮੈਂਗਮਨੈ
 ਭਨੀਏ ਹੁਕਮ’ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਮੁਸਕਾਏ । ‘ਭਲੀ ਥਾਤ, ਤੁਮ ਜਾਹੁ ਜੇ ਕਾਰਜ
 ਬਨਿ ਜਾਏ’ । ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਥਾਕ ਕੋ ਬੁੱਢਾ ਗਮਨਾਯੋ । ਸਨੇ ਸਨੇ
 ਮਾਰਗ ਚਲਨੈ ਤਿਸ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਆਯੋ॥੩੦॥ ਕਰਿ ਸਨਾਨ ਜਲ ਬਾਵਲੀ
 ਹਰਖਨੈ ਮਨ ਮਾਂਹੀ॥ਗਯੋ ਚੁਬਾਰੇ ਕੋ ਬਹੁਰ ਮੋਹਨ ਕੇ ਪਾਹੀ॥ਭਿਰੇ ਕਪਾਫ
 ਬਿਲੋਕ ਕੈ ਪੁਨ ਉਚ ਉਚਾਰਾ^੩॥‘ਗੁਰੁ ਅਮਰ ਕੇ ਸੁਤ ਬਡੇ! ਇਹੁ ਦਰਸ
 ਉਦਾਰਾ ॥੩੧॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਭੋਜਨੈ ਮੁਝੇ, ਬੁੱਢਾ ਮਮ ਨਾਮੁ॥ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ
 ਸੁਨਿ ਲੀਜੀਏ ਕੀਜੈ ਪੁਨ ਕਾਮੁ’ । ਰਹਨੈ ਪੁਕਾਰ ਨ ਸੁਨੈ ਕਿਛੁ ਨ
 ਕਿਵਾਰ ਉਘਾਰਨੈ॥ਨਹਿਬੋਲਨੈ ਕਿਸ ਭਾਂਤਿ ਕਰਿ ਭਾਈ ਪਚਿਹਾਰਨੈ॥੩੨॥
 ਕਰ ਸੋ ਦੂਹੈ ਕਪਾਫ ਕੋ ਖਰਕਾਵਨਿ ਕੀਨੈ । ਜੋਰ ਲਾਇ ਜੋਹਨ ਕਰੇ ਬਹੁ
 ਦ੍ਰਿੜੁ ਕਰਿ ਦੀਨੈ^੪ । ਜਤਨ ਰਹਨੈ ਕਰਿ ਖੁਲੇ ਨਹਿ,ਅੰਤਰ^੫ ਨਹਿ ਬੋਲਾ ।
 ਬੁੱਢਾ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਤੇ—ਕਿਮਲੇ ਦਰ ਖੋਲਾ—॥੩੩॥ ਬਲ ਤੇ ਚੁਬੀ ਖੈਚ
 ਕੋ ਬਹੁ ਬਾਰ ਹਲਾਈ । ਇਤ ਉਤ ਕਰਿ ਕੈ ਜੋਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਸਾਈ ।
 ਈਟਾਂ ਕੁਛਕ ਉਖੇਰਕੈ ਲਿਯ ਖੋਲ ਕਿਵਾਰਾ । ਅੰਤਰ ਜਾਇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਿਓ
 ਬਿਨ ਸ਼ੰਕ ਉਦਾਰਾ^੬॥੩੪॥ਸ੍ਰੀ ਮੋਹਨ ਬੈਠੇ ਜਹਾਂ ਪਦਮਾਸਨ ਧਾਰੀ॥ਲਗੀ
 ਸਮਾਧਿ ਅਖੰਡ ਰਸੁ ਨਹਿ ਦੇਹਿ ਸੰਭਾਰੀ । ਕਾਸ਼ਟ ਕੇਰ ਸਮਾਨ ਦ੍ਰਿੜੁ
 ਰਿਜੁ^੭†ਹੈਕਰਿ ਬੈਸਾ॥ਅਚਲ ਅੰਗ ਸਗਰੇ ਕਰੇਬਿਤਿ ਕਾਸ਼ਟ ਜੈਸਾ॥੩੫॥
 ਲਘੁ ਸਿਰ ਪਰ ਸੁਭ ਕੇਸ਼ ਹੈ ਚਹੁ ਦਿਸ਼ਨਿ ਬਖੇਰੇ^੮ । ਸਦਾ ਰਹੈ ਜੋ ਨਗਨ
 ਹੀ ਮਨ ਮਸਤ ਬਡੇਰੇ॥ਬੁੱਢਾ ਬਿਸਮਯ ਹੁਇ ਰਹਨੈ ਅਵਿਲੋਕਨਿ ਕੀਨਾ॥
 ਰਹਨੈ ਹਿਲਾਇ ਸਰੀਰ ਕੋ ਆਸਨ ਆਸੀਨਾ^੯ ॥੩੬॥ ਲਗੀ ਸਮਾਧਿ
 ਅਗਾਧਿ ਹੀ ਨਹਿ ਪੈਨ ਉਤਾਰਾ॥ਇਤਉਤਰਹਨੈ ਹਿਲਾਇਬਹੁ ਨਹਿਭਈ
 ਸੰਭਾਰਾ॥ਸ਼ਬਦ ਸੁਨੈ ਜਬਿ ਅਪਰ ਨੇ ਦਰ ਖੋਲਨਿ ਕੋਰਾ॥ਸੁਧਿ ਦੀਨਸਿ

^੧ਮੈਨੂੰ ਮੋੜ ਦਿੱਤਾ । ^੨ਜੇ ਤੇਰੇ ਗਿਆ । ^੩ਬਹੁਤ ਪੱਕੇ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਸੀ ਜੋਰ ਲਗਾ ਕੇ
 ਜੋਹੋ—ਦੇਖੋ । ^੪ਅੰਦਰੋਂ । ^੫ਸ੍ਰੋਸਟ (ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ) । ^੬ਸਿੱਧਾ [ਸਿਸਾ, ਹਿਜ਼] । ^੭ਖਿੰਝੇ ਹੋਏ ।
^੮ਆਸਨ ਤੇ ਟਿਕੇ ਹੋਏ ਨੂੰ । ^੯ਪਾ:—ਪੁਕਾਰਾ । †ਪਾ:—ਬਿਭ ।

ਤਿਨ ਮੋਹਰੀ, ਆਯੋ ਤਿਸ ਬੇਰਾ ॥੩॥ ਨਮੋ ਕਰਤਿ ਬੁੱਢਾ ਪਿਖੜੋ ਪਦ ਗਹਤਿ
ਹਿਲ-ਵੈ । ਦੋਰਤਿ ਆਏ ਮੋਹਰੀ ਕਹਿ ਬਾਕ ਸੁਨਾਵੈ । 'ਕੜੋ' ਛੇਰਤਿ ਹੋ
ਇਨਹੁ ਕੋ ਨਿਤ ਮਸਤ ਸੁਭਾਉ । ਬਡਲਘੁ ਨਹੀਂ ਬਿਚਾਰਤੋ ਨਹਿੰਦੇਖਹਿ
ਕਾਉ ॥੩੯॥ ਸਾਪ ਆਇ ਨਿਸ਼ਠੁਰ ਭਨਹਿ ਹੋਰਤਿ ਰਿਸ ਧਾਰੈਂ । ਕਰ ਨ
ਸਪਰਸਹੁ ਅੰਗ ਇਨ, ਨਹਿੰ ਨਯਨ ਉਘਾਰੈ । ਨਿਜ ਸੁਭਾਉ ਮਹਿ ਮਸਤ
ਰਹਿ ਕਿਹ ਸੰਗ ਨ ਬੋਲੈ ਬੈਠੈ ਅੰਤਰਿ ਇਮ ਰਹੈ ਕਬਿ ਕਬਿ ਦਰ ਬੋਲੈ ॥
੪੦॥ ਜੁਗ ਹਾਥਨਿ ਭੋਜਨ ਕਰੈ ਜਬਿ ਤਜਹਿ ਸਮਾਧਾ । ਨਾਂਹਿ ਤ ਬੈਠੈ
ਇਸੀ ਬਿਧਿ ਅਨਗਾਧ ਅਗਾਧਾ । ਸੁਨਿ ਬੁੱਢੇ ਤਿਸ ਦਿਸ਼ਾ ਕੋ ਬੰਦਨ ਪੁਨ
ਕੀਨੀ ॥ ਨਮੋ ਮੋਹਰੀ ਕੋ ਕਰੀ ਮਹਿਮਾ ਬਡ ਚੀਨੀ ॥੪੦॥ - ਗੁਰਬਾਣੀ ਹਾਥ
ਨ ਲਗਹਿ - ਉਰ ਬਿਖੈ ਬਿਚਾਰਾ ॥ ਚਲਨੈ ਸੁਧਾਸਰ ਕੋ ਬਹੁਰ ਗੁਰ ਕੇ ਦਰ-
ਬਾਰਾ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੋ ਮਿਲਨੈ ਤਬਿ ਪਦ ਬੰਦਨ ਠਾਨੀ ॥ ਕਹੀ ਬਾਰਤਾ
ਸਕਲ ਹੀ ਪਾਇ ਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ॥੪੧॥ ਨਹਿੰ ਸਮਾਧਿ ਤਿਸ ਕੀ ਖੁਲਹਿ
ਜਾਚਹਿ ਕਿਸਪਾਸੀ ॥ ਕੋ ਦੇਵਹਿ ਸਭਿ ਪੋਥੀਆਂ ਕਿਸ ਕਰਹਿ ਹੁਲਾਸੀ ॥ ਤੋਰਿ
ਕਿਵਾਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਿਓ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਹਿਲਾਯੋ ॥ ਧਮਾਨ ਖੁਲਨੈ ਨਹਿੰਤਿਸੀ ਕਹੁਮੈਂ
ਹਠਿ ਕਰਿ ਆਯੋ ॥੪੨॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਰਾਸੇ 'ਬੁੱਢੇ ਕੋ
ਪੋਥੀਆਂ ਲੈਣ ਭੋਜਣ ਅਰੁ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਆਗਵਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੈ ਨਾਮ ਤੇਤੀਸਮੇ ਅੰਸੂ ॥੩੩॥

੩੪. [ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਪੋਥੀਆਂ ਲੈਣ ਗਏ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੁਨਿ ਬੁੱਢੇ ਕੋ ਬਚਨ ਕੋ - ਮਿਲਹਿ ਨ ਖੁਲਹਿ ਧਿਆਨ ॥ ਤਿਸ ਪਰ
ਬਸ ਕੈਸੇ ਚਲਹਿ ਕਹਨੈ ਸੁਨਹਿ ਨਹਿੰ ਕਾਨ ॥੧॥ ਅਜ਼ਿਲ ॥ ਦਰ ਕੇ
ਭੋਰ ਕਿਵਾਰ ਸਮਾਧਿ ਲਗਾਵਤੋ ॥ ਨਿਤ ਹੀ ਮਸਤ ਸੁਭਾਵ ਨ ਕੋਇ ਬੁਲਾ-
ਵਤੋ ॥ ਰਹੈ ਦੂਰ ਲਹਿ ਤ੍ਰਾਸ ਸਮੀਪ ਨ ਜਾਤਿ ਕੋ ॥ ਰ੍ਹੈ ਕ੍ਰੋਧਤਿ ਉਚਰੈ ਸਾਪ,
ਸੁ ਚਹਤਿ ਇਕਾਂਤ ਕੋ ॥੨॥ ਹਮਰੇ ਪਿਤ ਕੇ ਸਾਥ ਰਿਸਾਵਤਿ ਹੀ
ਰਹਨੈ ॥ ਗੁਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਨਾਂਹਿ ਦ੍ਰੈਸ ਯਾਂਤੇ ਚਹਨੈ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤਿਨ ਕੇ ਪਿਤਾ
ਬਿਰਧ ਤਨ ਬਧ ਮਹਾਂ ॥ ਹੋ ਕਹਨੈ ਨ ਮਾਨਨੈ ਬਾਕ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਬਹੁ ਕਹਾ ॥੩॥
ਇਨ ਕਾਰਨ ਤੇ ਦੁਲਭ ਸ਼ਬਦ ਸਭਿ ਗੁਰਨਿ ਕੇ - ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਚਿਤ-
ਵੰਤ ਕਾਜ ਨਿਜ ਪੁਰਨ ਕੇ ॥ - ਆਪ ਜਾਇ ਚਲਿ ਪਾਸ ਸੁ ਕੀਰਤਿ ਕੇ

‘ਨਹੀਂ ਖੁਲਦਾ’ । ‘ਅਗਾਧ ਭਾਵ ਅਥਾਹ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਵਿਚ ਲਿਵਲੀਣ’ । [ਸੰਸ: , ਅਗਾਧ =
ਅਥਾਹ । ਅਨੁਗਾਹ, ਅਨੁਗਾਧ = ਲਗਕ, ਡੁਬਿਆ] । ‘ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਦੇ ਪੂਰਾ ਬਰਨੇ ਲਈ’ ।

ਕਹੈ।ਹੋ ਸੁਨੇ ਜਿ ਹੋਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਪੋਥੀਆਂ ਸਭਿ ਲਹੈ ॥੪॥ ਬਿਨ ਹਮਰੇ ਤਹਿ
ਗਏ ਹਾਥ ਨਹਿ ਆਵਈ। ਅਪਰ ਨ ਕਿਸਹੂੰ ਪਾਸ ਜਿ ਤਹਾਂ ਲਿਖਾਵਈ।
ਉਚਰਹਿ ਸੁਜਸੁ ਬਿਸਾਲ ਪ੍ਰਸੰਨ ਜਿ ਹੋਵਈ । ਹੋ ਸਾਦਰ ਦੇਹਿ
ਬਲਾਇ ਕ੍ਰੋਧ ਓਰ ਖੋਵਈ ॥੫॥ ਬਡਿਅਨਿ ਇਹੋ ਸਭਾਵ ਸਰਲਤਾ ਜਾਨਿ
ਕੈ।ਸੁਜਸੁ ਸੁਨਤਿ ਰਿਸਹਾਨਿ, ਕਹੁਨੈ ਲੈਂ ਮਾਨਿ ਕੈਧਰੈਂ ਸੁ ਉਰ ਬਿਸਵਾਸ
ਕਾਜ ਹੁਇ ਜਾਵਈ। ਹੋ ਯਾਂਤੇ ਚਲਿਬੈ ਬਨਹਿ ਨ ਸੈਸੈ ਆਵਈ-॥੬॥ ਸ੍ਰੀ
ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਨਾਥ ਬਿਸਾਲ ਬਿਚਾਰਿਕੈ-ਕਰਿਬੈ ਬਨਹਿ ਜਰੂਰ ਆਲਸੈ
ਟਾਲਿ ਕੈ । ਸਭਿ ਜਗ ਪਰ ਉਪਕਾਰ ਬੀਜ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਕੀ । ਹੋ ਬਿਦਤਹਿ
ਕਲਿ ਮਹਿ ਅਧਿਕ ਰੀਤਿ ਸੁਭ ਪੰਥ ਕੀ॥੭॥ ਜਿਯਤ ਜੀਵਕਾ ਬਨਹਿ ਸੁ
ਲਾਖਹੁ ਨਰਨ ਕੀ। ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਪਠਹਿ ਕਮਾਹਿ ਪ੍ਰੀਤ ਪ੍ਰਭੁ ਚਰਨ ਕੀ।
ਅੰਤ ਮਕਤਿ ਕੋ ਲੋਹਿ ਨ ਸੈਸੈ ਹੋਇ ਹੈ।ਹੋ ਰਾਵ ਰੰਕ ਉਚ ਨੀਚ ਜਪਾਵ-
ਹਿ ਕੋਇ ਹੈ-॥੮॥ ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਸੁ ਬਾਕ ਬਖਾਨਿਓ। ‘ਤਨਾਰੀ
ਹਮਰੀ ਕਰਹੁ ਪ੍ਰਾਤ ਪ੍ਰਸਥਾਨਿਓ’ । ਜਾਨਿ ਲਈ ਸਭਿਹੂੰਨਿ ਸੁ ਨਿਸਾ
ਬਿਤਾਇ ਕੈਹੋ ਪ੍ਰਾਤ ਕੀਨਿ ਇਸ਼ਨਾਨ ਸੁਧਾਸਰ ਜਾਇ ਕੈ ॥੯॥ ਸਭਿ ਗੁਰੁ
ਆਇ ਮਨਾਇ ਅਰਵੇ ਪਾਲਕੀ । ਜਿਨ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸੁ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਪੀਰ ਨਹਿ
ਕਾਲ ਕੀ। ਸਿੱਖ ਸੈਗ ਸਮੁਦਾਇ ਦਾਸ ਸੋਭਤਿ ਚਲੇ। ਹੋ ਮਨਹੁ ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ
ਸਾਥ ਤਾਰਕਾ ਗਨ ਭਲੇ॥੧੦॥ ਸਨੇ ਸਨੇ ਚਲਿ ਆਇ ਸੁ ਗੋਇੰਦਵਾਲ
ਕੋ । ਜਹਾਂ ਬਿਪਾਸਾ ਨਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹੁ ਬਿਸਾਲ ਕੋ । ਬਾਪੀ ਮੱਜਨ ਕੀਨਿ
ਧਮਾਨ ਸਤਿਗੁਰ ਧਰੇ।ਹੋ ਤਿਸ ਛਿਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਆਨਿ ਆਗੈ*ਖਰੇ॥
੧੧॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਅਵਿਲੋਕ ਚਰਨ ਅਰਬੰਦ ਕੋ। ਬੰਦਨ ਠਾਨਿ ਸ ਪ੍ਰੇਮ
ਅਨੰਦ ਬਿਲੰਦ ਕੋ । ਗਦ ਗਦ ਗਿਰਾ ਰੁਮੈਚ ਬਿਲੋਚਨ ਜਲ ਭਰੇ । ਹੋ
ਬਿਨਤੀ ਬਹੁਰ ਬਖਾਨ ਨੰਮੁ ਜੁਤਿ ਹੁਇ ਖਰੇ॥੧੨॥ ਸਿਰ ਪਰ ਧਰਿ ਕਰਿ
ਹਾਥ ਹਰਖ ਉਰ ਧਾਰਿ ਕੈ।ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੋ ਭਨੈ ‘ਕਾਜ ਲਿਹੁ ਸਾਰਿਕੈ।

*ਜਿਯਤ ਜੀਵਕਾ=ਜੀਵਨ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ ਭਾਵ ਮਨ ਦਾ ਆਧਾਰ, ਕੁਹਾਨੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਟੋਕ
ਗੁਰਬਾਣੀ ਬਣੇਗੀ (ਅ) ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਰੋਜ਼ੀ । ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਮਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ ਤੇ
ਜੀਵਕਾ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਗੁਰਬਾਣੀ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋ ਜਾਇਆ
ਕਰੂ । *ਸਵੇਰੇ ਚੱਲਣ ਦੀ । *ਮੌਤ ਦੀ ਪੱਤ ਨਹੀਂ (ਰਹਿੰਦੀ) । *ਪਾ:-ਅੱਗੇ ।

ਕੀਰਤਿ ਮੋਹਨ ਕਰਹੁ ਪੋਥੀਆ ਲੀਜੀਏ । ਹੋ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਉਦਮ ਅਹੈ ਥੀੜ
ਸਭਿ ਕੀਜੀਏ॥੧੩॥ ਰਹੋ ਨੰਮ੍ਰਤਾ ਸੰਗ ਜਿ ਮੋਹਨ ਕੁਛ ਕਹੈ । ਸਹਿ ਕਰਿ
ਬਾਕ ਕਠੋਰ ਲੇਹੁ ਜੋ ਚਿਤ ਚਹੈ । ਕਹਿ ਨਿਸ਼ਠੁਰ ਪਛੁਤਾਇ^੧ ਨੰਮ੍ਰਹੁਇ
ਜਾਇ ਹੈ । ਹੋ ਮਾਨਹਿ ਤੁਮਰੋ ਕਹਜੋ, ਨ ਬਹੁਰ ਹਟਾਇ ਹੈ॥੧੪॥ ਇਮ
ਕਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਸੁ ਅੰਤਰ ਧਰਾਨਿਯੋ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨਿ ਕਾਨ
ਅਨੰਦ ਮਹਾਨਿਯੋਡੇਰਾ ਦੀਨਿ ਉਤਾਰ ਸਕਲ ਇਕ ਥਾਨ ਮੈਂਹੋ ਗਮਨੇ
ਪੁਰਿ ਮੈਂ ਆਪ ਤੰਬੂਰਾ ਪਾਨ ਮੈਂ॥੧੫॥ ਗੁਰਸੁਤ ਮੋਹਨਜਹਾਂ ਚੁਬਾਰੇਮੈਂਰਹੈ ।
ਤਿਸ ਨੀਚੇ ਜੋ ਗਰੀ^੨ ਜਾਇ ਤਿਹ ਠਾਂ ਲਹੈ^੩ । ਭੂਤਲ ਬੈਠੇ ਆਪਿ ਸਿੱਖ ਤਬਿ
ਦੇਖਿ ਕੈਹੋ ਦੌਰੇ ਆਸਨ ਲੋਨਿ ਸੁ ਬਿਸਮ ਬਿਸੇਖ ਕੈ॥੧੬॥ ਸਫੈ^੪ ਗਲੀਚੇ
ਆਦਿ ਜੁ ਲਜਾਇ ਬਿਛਾਵਨੇ । ਮ੍ਰਦੁਲ ਬਾਕ ਕਹਿ ਸਭਿਨਿ ਕਰੇ ਸੁ
ਹਟਾਵਨੇ^੫ । ਤੰਬੂਰਾ ਸੁਰ ਠਾਨਿ ਲਰੇ ਪੁਨਿ ਗਾਵਨੇ । ਹੋ ਗੌੜੀ ਰਾਗ ਅਲਾਪ
ਮਧੁਰ ਸੁਰ ਭਾਵਨੇ^੬ ॥੧੭॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਸ਼ਬਦ ਬਨਾਵਤਿ ਜਾਤਿ ਹੈਂ ਗਾਵਤਿ
ਗੌੜੀ ਰਾਗ । ਕਬਿ ਉਚੀ ਧੁਨਿ ਹੋਤਿ ਹੈ ਕਬਿ ਧੁਨਿ ਸਹਿਜੇ ਲਾਗਿ॥੧੮॥

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ॥ ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੫ ॥

ਮੋਹਨ ਤੇਰੇ ਉਚੇ ਮਦਿਰ ਮਹਲ ਅਪਾਰਾ ॥ ਮੋਹਨ ਤੇਰੇ ਸੋਹਨਿ ਦੁਆਰ ਜੀਉ
ਸੰਤ ਧਰਮਸਾਲਾ ॥ ਧਰਮਸਾਲ ਅਪਾਰ ਵੇਆਰ ਠਾਕੁਰ ਸਦਾ ਕੀਰਤਨੁ
ਗਾਵਹੇ ॥ ਜਹ ਸਾਧ ਸੰਤ ਇਕਤ੍ਰ ਹੋਵਹਿ ਤਹਾ ਭੁਬਹਿ ਧਿਆਵਹੇ ॥ ਕਰਿ
ਦਇਆ ਮਦਿਆ ਦਇਆਲ ਸੁਆਮੀ ਹੋਹੁ ਦੀਨ ਕ੍ਰਿਪਾਰਾ ॥ ਬਿਨਵੰਤਿ
ਨਾਨਕ ਦਰਸ ਪਿਆਸੇ ਮਿਲਿ ਦਰਸਨ ਸੁਖੁ ਸਾਰਾ ॥ ੧ ॥

ਅੰਤਲ ॥ ਮੋਹਨ ਧੁਨਿ ਸੁਨਿ ਕਾਨ ਜਾਨਿ ਬਿਰਤਾਂਤ ਕੋ । ਚੌਬਾਰੇ ਕੇ ਬਿਖੈ
ਜੁ ਤਾਕੀ ਬਾਤਕੋ^੧ । ਸੋ ਖੋਲੀ ਤਤਕਾਲ ਗਰੀ ਦਿਸਿ ਮੁਖ ਕਰਜੋ । ਹੋ ਸ੍ਰੀ
ਅਰਜਨ ਦਿਸਿ ਦੇਖਿਬਾਕ ਕੋ ਉਚਰਯੋ॥੧੯॥ ਪ੍ਰਥਮ ਹਮਾਰੀ ਵਸਤੁਲਈ
ਪਿਤ ਪਾਸ ਤੇ। ਕੁਲ ਭੱਲਨਨ ਕੀ ਹੁਤੀ ਗੁਰੂਤਾ ਜਾਸ ਤੇ^੨ । ਲੀਨਸਿ ਸੋਢੀ
ਸੇਵ ਨ ਹਮ ਢਿਗ ਸੋ ਰਹੀ॥ ਹੋ ਹੁਤੇ ਤੀਨ ਤੁਮ ਭ੍ਰਾਤ ਨ ਸਮਤਾ ਮਨਲਹੀ
॥੨੦॥ ਪਿਤਾ ਗਏ ਬੈਕੁੰਠ ਬਿਰੋਧ ਉਠਾਇਓ। ਪਾਟਕ ਘਰਿ ਮਹਿ ਪਾਇ ਜੁ
ਕਪਟ ਕਮਾਇਓ । ਭ੍ਰਾਤਾ ਹੁਤੇ ਬਿਸਾਲ ਨਿਕਾਸਜੋ ਧਾਮ ਤੇ । ਹੋ ਬੈਠਜੋ

^੧(ਮੋਹਨ) ਕਰੜੇ ਵਾਕ ਕਹਿਕੇ ਪਛੁਤਾਏਗਾ ਤੇ । ^੨ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ । ^੩ਗਲੀ । ^੪ਦੇਖਕੇ। ^੫ਫੁੜੀਆਂ ।
^੬ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹਟਾਏ । ^੭ਭਾਂਵਈ ਮਿੱਠੀ ਸੁਰ । ^੮ਜੋ ਤਾਕੀ ਹਵਾ ਲਈ (ਲੱਗੀ ਸੀ) । ^੯ਜਿਸ
ਵਸਤੁ) ਨਾਲ ਭੱਲਿਆਂ ਦੀ ਕੁਲ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਸੀ ।

ਗੁਰ ਬਨਿ ਆਪ ਨ ਲੀਨਸਿ ਸ਼ਾਮਤੇ॥੨੧॥ਲਾਜ ਨ ਧਾਰਿਹੁ ਆਪ ਅਬੈ
ਚਲਿ ਆਇਓ।ਸਭਿ ਗੁਰੁਅਨਿ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਲੈਨਿ ਹਿਤ ਧਾਇਓ। ਅਪਰ
ਜਤਨ ਕਰਿ ਰਹਨੇ ਨ ਬਸ ਕੁਛ ਚਲਿਓ।ਹੋ ਭੁਤਲ ਬੈਠਿ ਗਲੀਨਿਪਖੰਡ
ਬਿਸਾਲਿਓ॥੨੨॥ ਨਿਗੁਨ ਬਿਹੀਨੋ ਲਾਜ ਨਿਸ਼ੰਕ ਸਮਾਇਆ। ਜਹਿ
ਕਹਿ ਵੀਠ ਕਰੰਮ ਕਰੇ ਨ ਸੁਮਾਇਆ। ਭੇਉ ਨ ਜਾਨਹਿ ਤੋਹਿ ਠਗਤਿ
ਹੈ* ਜਗਤ ਕੋ।ਹੋਸਦਾਦਿਖਾਇ ਅਧੀਨ ਅਪਨਪੈ ਭਗਤਿ ਕੋ॥੨੩॥ਨਿੰਦਾ
ਉਸਤਤਿ ਬਜਾਜ਼* ਬਚਨ ਮੋਹਨ ਕਹੇ। ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਹੀ ਜਾਨਿ ਅਪਰ

*ਸੁਲਹ ਨਾਲ। *ਸ਼ੰਕਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤੇ ਮਾਇਆ ਸਹਿਤ ਹੋ। *ਸ਼ਰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। *ਪਦਾਂ
ਤੋਂ ਨਿੰਦਾ ਸਾਢ ਪਈ ਦਿੱਸੇ, ਪਰ ਭਾਵ ਯਾ ਦੂਸਰੇ ਅਰਥਾਂ ਤੋਂ ਉਸਤਤ ਨਿਕਲੇ ਉਹ 'ਨਿੰਦਾ
ਬਜਾਜ਼ ਸਤੁਤੀ' ਕਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਵਯ ਦਾ ਇਕ ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿਛਲੇ ਨਿੰਦਾ
ਦੇ ਵਾਕਾਂ ਵਿਚ ਉਸਤਤੀ ਯੋਗਿ ਹੈ:-

ਭਲਿਆਂ ਦੀ ਕੁਲ ਵਿਚ ਗੁਰੂਤਾ (ਗੁਰੂ ਗਈ) ਸੀ, ਜੋ ਸਾਡੀ ਵਸਤੂ ਸੀ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ
ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਲੈ ਲਈ। ਭਾਵ ਅਸੀਂ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਤੁਸੀਂ ਕੀਤੀ। ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਲੈਣਾ
ਸੁਭ ਮਰਯਾਦਾ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਤੁਤੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਤਿੰਨ ਭਿਰਾ ਸੇ ਪਰ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਦੀ
ਬੁੱਝਰੀ (ਸਮਤਾ) ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ, ਭਾਵ ਤੁਸੀਂ ਦਾ ਚਿੱਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ, (੨੦) ਪਿਤਾ
ਪਰਲੋਕ ਗਏ (ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ, ਪਰ) ਤੁਸੀਂ ਵਿਰੋਧ (ਬਿਤੋਂ) ਉਠਾ ਦਿੱਤਾ, (ਪ੍ਰਿਥੀਏ
ਨੇ ਭਾਵੇਂ) ਘਰ ਵਿਚ ਪਾਟਕ ਪਾਕੇ ਕਪਟ ਕਮਾਇਆ, (ਪਰ ਤੁਸੀਂ) ਵਡਾ ਭਿਰਾ (ਜਾਣਕੇ
ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ) ਘਰੋਂ ਕਢਿਆ (ਭਾਵ ਵਡਾਲੀ ਜਾ ਰਹੇ) ਸੇ, ਗੁਰ ਹੋ ਬੈਠੇ ਤੁਸੀਂ, ਪਰ
ਆਪੇ ਨਹੀਂ ਬਣ (ਬੈਠੇ ਸੇ), (ਸਰੋਂ) ਮ੍ਰਿਦੁਲਤਾ ਨਾਲ ਲੀਤੀ (ਗੁਰਿਆਈ)। (੨੧)
ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਆਪ ਚਲਕੇ ਆਏ ਹੋ, (ਇਸ
ਵਿਚ ਰਤਾ) ਲਾਜ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ, ਜਦ ਹੋਰ ਜਤਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵੱਸ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਤਾਂ
ਗਲੀ ਵਿਚ ਭੁੰਦੇ ਬੈਠਣੇ ਨਹੀਂ ਟਲੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਬੜੇ ਖੰਡਨ ਵਾਲੇ ਹੋ
[ਪਾਖੰਡ=ਪਾਪ ਖੰਡਨ ਵਾਲੇ ਅਥਵਾ ਪਾਖੰਡ=ਮਤ, ਪੰਥ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ। ਇਹ
ਸਨਾਤਨ ਅਰਥ ਹਨ। ਮੜੇ ਅਰਥ ਪਿਛੋਂ ਦੁਹੇ ਹਨ। ਭਾਵ ਪੰਥ ਦੀ ਖਾਤਰ
ਤੁਸੀਂ ਗਲੀ ਵਿਚ ਭੁੰਦੇ ਆ ਬੈਠੇ ਹੋ]। (੨੨) (ਤਿੰਨਾਂ) ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਅਤੀਤ ਹੋ, ਲੋਕ
ਲਾਜ ਤੇ ਉੱਚ ਪਦਵੀ (ਤੋਂ ਨੀਵੇਂ ਹੋਣ ਦੀ) ਧੰਕਾ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹੋ ਤੇ ਮਾਇਆ ਦੇ
ਸੁਆਮੀ ਹੋ। ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ (ਭੀਠ=) ਕਠਨ-ਅਥਵਾ ਹਿੰਮਤ ਦੀ ਲੋੜ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ

[ਯਾਤਰੀ ਪ੍ਰਯਾਗ ੪੬ ਅਰਥ ਪੰਨੇ ਦੇ ਹੇਠਾਂ]

*ਬਾਏ ਮੋਹਨ ਜੀ ਨੇ ਇਸੇ ਰਾਸ ਦੇ ਅੰਸੂ ੩੫ ਅੰਕ ੩੪ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ
ਜੇ ਵਾਕ ਪਿਛੇ ਮੈਂ ਕਹੇ ਹਨ, ਕੇਵਲ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਕਹੇ ਸਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ
ਦੂਸਰਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

ਨਹਿ ਕਿਸ ਲਹੇ। ਸੁਨਤਿ ਤੰਬੂਰਾ ਹਾਥ ਬਹੁਰ ਗਾਵਨਿ ਕਰਜੈ। ਹੋ ਜਿਸ
ਮੈਂ ਕੀਰਤਿ ਦੀਹ ਸ੍ਰਵਨਿ ਮੈਂ ਰਵੈ ਪਰਜੈ॥੨੪॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ॥

ਮੋਹਨ ਤੇਹੋ ਬਚਨ ਅਨੂਪ ਚਾਲ ਨਿਰਾਲੀ॥ ਮੋਹਨ ਤੂੰ ਮਾਨਹਿ ਏਕੁ ਜੀ
ਅਵਰ ਸਭ ਰਾਲੀ॥ ਮਾਨਹਿ ਤ ਏਕੁ ਅਲੇਖੁ ਠਾਕੁਰੁ ਜਿਨਹਿ ਸਭ ਕਲ
ਧਾਰੀਆ॥ ਤੁਧੁ ਬਚਨਿ ਗੁਰ ਕੇ ਵਸਿ ਕੀਆ ਆਇ ਪੁਰਖੁ ਬਨਵਾਰੀਆ॥
ਤੂੰ ਆਪਿ ਚਲਿਆ ਆਪਿ ਰਹਿਆ ਆਪਿ ਸਭ ਕਲ ਧਾਰੀਆ॥ ਬਿਨਵੰਤਿ
ਨਾਨਕ ਪੈਜ ਰਾਖਹ ਸਭ ਸੇਵਕ ਸਰਨਿ ਤੁਮਾਰੀਆ॥ ੨॥

ਬੋਧਈ॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਜਸੁ ਆਪਨ ਕੇਰਾ। ਭਯੋ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕ੍ਰਿਪਾਲ
ਘਨੇਰਾ। ਮਨ ਮਹਿ ਲਾਗਿ ਬਿਚਾਰਨ ਮੋਹਨਾ—ਚਤਰ ਗੁਰੂ ਮੂਰਤਿ ਇਹ
ਸੋਹਨ॥੨੫॥ ਕ੍ਰੋਧਈਰਖਾ ਆਦ ਬਿਕਾਰਾ॥ ਇਨ ਮਹਿ ਕੋ ਨਹਿ ਪਰੈਨਿਹਾਰਾ
ਕਰੇ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁਤਾ ਸੋ ਪਛੁਤਾਵਹਿ। ਸੇਵਹਿ ਪ੍ਰੀਤ ਸਕਲ ਸੁਖ ਪਾਵਹਿ॥੨੬॥
ਕਟਕ ਬਾਕੋ ਸੁਨਿਕੈ ਅਬਿ ਮੇਰੇ। ਰਹੇ ਅਛੋਭ ਸਿੰਧੁ ਸਮ ਹੇਰੇ। ਸ਼ਾਂਤਿ ਰਿਦਾ
ਸਮਤਾ ਮੁਖ ਸਾਥ। ਗਾਇ ਸ਼ਬਦ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਨਾਥ॥੨੭॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ
ਪਿਤਾ ਕੇ ਬੈਨ। ਕੀਨਿ ਬਿਗਾਰ ਜਿ ਮਾਨੇ ਮੈ ਨ। ਅਬਿ ਨਹਿ ਉਚਿਤ ਬਿਗਾ-
ਰਨਿ ਬਾਤੀ। ਕਰੋਂ ਸੁਧਾਰਨਿ ਹੁਇ ਸੁਖ ਸ਼ਾਂਤੀ॥੨੮॥ ਜਗ ਮਹਿ ਨਿੰਦਾ
ਪੁਰਬ ਲਈ। ਅਬਿ ਸੁਧਰੈ ਗੁਰਬਾਨੀ ਦਈ—। ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਕਰ ਲੇ
ਕਰਿ ਪੋਥੀ। ਮਤਿ ਤਜਿ ਦੀਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਬੋਥੀ॥੨੯॥ ਨਿਜ ਚੋਬਾਰੇ ਬਾਹਰ
ਆਯੋ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੋ ਤਬਿ ਦਰਸਾਯੋ—ਚਤਰ ਗੁਰੂ ਕੀ ਜੋਤਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ
। ਇਨ ਮਝਾਰ ਸੋ ਬਸਹਿ ਬਿਸਾਲ—॥੩੦॥ ਦੇਖਿ ਸਰੂਪ ਸੁ ਹੋਇ ਪ੍ਰਸੰਨ।
ਕਹੁਨੈ ਕਿ ‘ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਤੁਮ ਧੋਨ’। ਸਤਿਗੁਰ ਦੇਖੈ ਮੋਹਨ ਆਯੋ। ਪੁਨ
ਤੀਜੋ ਪਦ ਸ਼ਬਦ ਅਲਾਯੋ॥੩੧॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ॥

ਮੋਹਨ ਤੁਧੁ ਸਤ ਸੰਗਤਿ ਧਿਆਵੈ ਦਰਸ ਪਿਆਨਾ॥ ਮੋਹਨ ਜਮੁ ਨੇੜਿ ਨ

‘ਸ਼ਬਦ’। ‘ਚਾਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ’। ‘ਮੈਂ ਜੋ ਗੁਰੂ ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ ਨਹੀਂ
ਮੰਨੇ ਸਨ ਸੋ ਵਿਗਾੜ ਕੀਤਾ ਸੀ’। ‘ਇਤਿਆਂ’। ‘ਪ੍ਰੇਮ ਹੀਨ ਬੁੱਧੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ’।

੨੮ [ਪਿਛੋਂ ਪੌਣੇ ਦਾ ਚਾਰੀ ਪ੍ਰਯਾਸ]

ਕੰਮ ਆ ਪਏ ਹਨ (ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਹੇਨ=) ਕਰਨ ਵਿਚ (ਸ਼ਰਮਾਇਆ) ਪੂਰਾ ਜੋਰ ਲਾਇਆ ਹੈ
(ਅ) ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ (ਭਗਤਾਂ ਲਈ) ਨੀਵੇਂ ਕਰਮ ਕਰਦਿਆਂ (ਭੀ) ਆਪ ਨੂੰ ਲੱਜਾ ਨਹੀਂ ਆਈ।
(ਜਿਵੇਂ ਗੁਰ ਆਇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪ ਨੇ ਉਚ ਕੁਲ ਦੇ ਹੋਕੇ ਸ਼ੁਦ ਲਾਲੇ ਦੇ ਘਰ ਅਨਿ ਪਾਯਾ,
ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਹਾਨ ਲੱਜਿਆ ਦਾ ਕੰਮ ਸੀ)। ਤੇਰੇ ਭੇਤ ਨੂੰ (ਕੋਈ) ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਤੂੰ ਜਗਤ
ਨੂੰ (ਠਕ=) ਮੋਹ ਲਿਆ ਹੈ, ਕਿਵੇਂ ? ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਦਾ (ਅਪਣੇ) ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਕੇ।

ਆਵੈ ਤੁਧੁ ਜਪਹਿ ਨਿਦਾਨਾ ॥ ਜਮ ਕਾਲੁ ਤਿਨ ਕਉ ਲਗੈ ਨਾਹੀਂ ਜੇ ਇਕ
ਮਨਿ ਧਿਆਵਹੇ ॥ ਮਨਿ ਬਥਨਿ ਕਰਮਿ ਜਿ ਤੁਧੁ ਅਰਾਧਹਿ ਸੇ ਸਭੈ ਫਲ
ਪਾਵਹੇ । ਮਲ ਮੂਤ ਮੂੜ ਜਿ ਮੁਗਧ ਹੋਤੇ ਸਿ ਦੇਖਿ ਦਰਸੁ ਸੁ ਗਿਆਨਾ ॥
ਬਿਨਵੰਤਿ ਨਾਨਕ ਰਾਮੁ ਨਿਹਚਲੁ ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਭਗਵਾਨਾ ॥ ੩ ॥

ਏਹਗਾ ॥ ਸੁਨਤਿ ਗਾਇਬੋ ਪ੍ਰੇਮ ਸਮੇਤਾ ਤਾਲਨਿ ਅਰੁ ਮਾਧੁਰਯ ਨਿਕੇਤਾ^੧।
ਗਾਵਤਿ ਰੁਕਮੈ ਕੰਠ ਜਲ ਨੈਨਾ ਭਏ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਗਵ ਗਵ ਬੈਨਾ ॥੩੨॥ ਮੋਹਨ
ਦੇਖਿ ਦਸਾ ਇਸ ਭਾਂਤੀ । ਭਗਨੀ ਸੁਤ ਤੇਲਹਿ ਸੁਖ ਛਾਤੀ । ਅਤਿ
ਪ੍ਰਸੰਨ ਮੋਹਨ ਮਨ ਭਇਉ । ਸ਼ਬਦ ਬੰਦ ਆਗੇ ਧਰਿ ਦਇਉ ॥੩੩॥ ਪਦ
ਅਰਬੰਦਨ ਪਰ ਸਿਰ ਧਰਮੈ । ਨਹੀਂ ਉਠਾਵਨਿ ਕੇ ਪੁਨ ਕਰਮੈ । ਅਪਨ
ਕੂਰਤਾ ਚਹਿ ਬਖਸ਼ਾਵਨ । ਆਗੈ ਪਾਛੈ ਕੀਨਿ ਅਭਾਵਨਿ^੨ ॥੩੪॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰ-
ਜਨ ਅਵਿਲੋਕਨਿ ਕੀਨਾ । ਨਿਰ ਹੰਕਾਰ ਸੁ ਨੰਮਿ ਅਧੀਨਾ । ਕਹੁਨੈ ਬਾਕ
‘ਅਨੁਚਿਤ ਨਹਿ ਕਰੀਅਹਿ । ਬਡ ਸਥਾਨ ਹੋ ਆਪ ਬਿਚਰੀਅਹਿ’ ॥੩੫॥
ਹਮਰੀ ਜਨਨੀ ਕੇ ਬਡ ਭ੍ਰਾਤਾ । ਲਾਗਤਿ ਹੋ ਮਾਤੁਲ ਸੁਖਦਾਤਾ । ਪਿਤਾ
ਤੁਮਾਰੇ ਗੁਰੁ ਗੀਭੀਗਨਿਜ ਸੇਵਕ ਕੀ ਕਾਟਤਿ ਪੀਰਾ ॥੩੬॥ ਤਿਨਕੇ ਨੰਦਨ
ਤੁਮ ਬਡਭਾਗੇ । ਜੋਗ ਵਿਰਾਗ ਗਯਾਨ ਅਨੁਰਾਗੇ । ਨਮੋ ਉਚਿਤ ਯਾਂਤੇ ਹਮ
ਜਾਨੇ । ਬਿਸ਼ਯ ਬਾਸ਼ਨਾ ਮਨ ਤੇ ਹਾਨੇ ॥੩੭॥ ਜੇ ਮਾਤੁਲ ਸਨਬੰਧ ਬਿਚਾਰੈ ।
ਬੰਦਨ ਠਾਨਹਿ ਉਚਿਤ ਹਮਾਰੇ । ਯਾਂਤੇ ਅਨੁਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੀਜਹਿ ।
ਪਦ ਪਰ ਹਮਰੀ ਬੰਦਨ ਲੀਜਹਿ^੩ ॥੩੮॥ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਮੋਹਨ ਕਾਨਾ
ਧਰੇ ਨੰਮੁਤਾ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ । ‘ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਭਗਨੀ ਸੁਤ ਮੇਰੇ । ਪਰਸੈਂ
ਚਰਨ ਕਮਲ ਅਬਿ ਤੇਰੇ ॥੩੯॥ ਕੁਲ ਪਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਬਹੁ ਪਹਿਲੇ । ਬਖਸ਼ਹੁ
ਅਬਿ ਕੀਜਹਿ ਨਿਤ ਸਹਿਲੇ’ । ਸਮਾਂ ਉਛੀਕਤਿ ਸੇ ਅਬਿ ਆਵਾ । ਕ੍ਰਿਪਾ
ਕਰਹੁ ਦੁਖ ਬਨ ਤੁਮ ਦਾਵਾ’ ॥੪੦॥ ਏਹਗਾ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੋਹਨ ਜਬਹਿ
ਕਹੀ ਗਿਰਾ ਮਨ ਨੀਵ । ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਨ ਹਿਤ ਬੁਝਿਓ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਖ
ਸੀਵ^੪ ॥੪੧॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿਓ ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਰਾਸੇ ‘ਮੋਹਨ ਪੋਥੀਆਂ ਦੇਨਿ’
ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੈ ਨਾਮ ਚਤੁਰਤ੍ਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੪ ॥

੩੫. [ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਪੋਥੀਆਂ ਲਈਆਂ । ਮੋਹਨ ਜੀ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ‘ਸ੍ਰੀ ਮਾਤੁਲ ਤੁਮ ਆਪ ਹੋ ਬਖਸ਼ਨ ਜੋਗ ਬਿਸਾਲ । ਕੇ ਅੰਗੁਨ
ਤੁਮ ਬਿਖੈ ਰਹਿ ਪੂਰਨ ਗੁਨ ਸਭਿ ਕਾਲ’ ॥੧॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਤੇ
^੧‘ਮਿਠਾਸ ਦਾ ਘਰ । ^੨‘ਭੈਣ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਭਾਯ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਜੀ ਤੋ’ । ^੩‘ਸਨਸੁਖ ਯਾ ਕੰਠ ਪਿਛੈ ਜੇ
ਨਿਰਦਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ । ^੪‘ਇਚਾਰ ਕਰੇ । ^੫‘ਸੁਖੀ । ^੬‘ਸੁਖ ਦੀ ਹਦ ।

ਸੁਨਿ ਇਮ ਕਹੈ । ਪ੍ਰਥਮ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਰਬ ਤੁਮ ਲਹੈ । ਤਉ ਸੁਨਹੁ ਸਭਿ
 ਤੁਮੈ ਸੁਨਾਵੈ । ਪੁਨਹਿ ਢੀਠਤਾ^੧ ਨਿਜ ਬਖਸ਼ਾਵੈ ॥੨॥ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਪੂਰਨ
 ਗੁਨ ਗਜਾਨੀ । ਹਮਰੇ ਪਿਤਾ ਭਏ ਸੁਖ ਦਾਨੀ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਬਡਭਾਰੀ
 । ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਸੇਵਾ ਲਾਗੇ ॥੩॥ ਆਪਾ ਨਹੀਂ ਜਨਾਵਨਿ ਕੀਨਸਿ । ਨਿਕ-
 ਹੀਕਾਰ ਗਰੀਬੀ ਲੀਨਸਿ । ਸਭਿ ਗੁਨ ਪੂਰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਜਾਨੇ । ਸਭਿ ਔਗਨ
 ਅਪਨੇ^੨ ਮਾਂਹਿ ਮਾਨੇ ॥੪॥ ਜੇ ਦਿਨ ਕੋ ਕਹਿ^੩ ਆਪੀ ਰਾਤ । ਤਿਓਂ ਮਾਨਹਿ
 ਭਾਖੀ-ਸਤ ਬਾਤ^੪ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਸੇਵਾ ਮਹਾਂ ਅਨੁਗਾਰੇ । ਸਰਬ ਭਾਂਤਿ ਜਗ
 ਕਾਰਜ ਤਜਾਗੇ ॥੫॥ ਅਪਨੇ ਪਿਤ ਹਮ ਜਾਨਤਿ ਰਹੇ । ਈਸ਼ਰ ਆਪ, ਭੇਵ
 ਨਹਿ ਲਹੇ । ਜੇ ਕੁਛ ਜਾਨਤਿ ਭੇ ਬਡਿਆਈ । ਤਉ ਪਿਤਾ ਲਖਿ^੫ ਹਮ ਸੁਖ-
 ਦਾਈ ॥੬॥ ਸੇਵ ਨ ਕੀਨਸਿ, ਕਹੈ ਨ ਮਾਨੈ । -ਹਮਰੇ ਪਿਤਾ-ਗਰਬ
 ਇਮ ਠਾਨੈ । ਸ੍ਰੀਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਪਰਯਾਂਤੇ । ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਿਦੈ ਹਰਖਾਤੇ ॥੭॥
 ਜਬਿ ਗੁਰਤਾ ਦੇਵਨਿ ਤਿਨ ਲਾਗੇ । ਸਭਿ ਤੇ ਅਧਿਕ ਜਾਨਿ ਅਨੁਗਾਰੇ ।
 ਪ੍ਰਿਥਮ ਹਕਾਰਨਿ ਕੀਨਸਿ ਮੋਹੀ । ਕਹਿ-ਇਨ ਪਗ ਲਗਿ, ਸਭਿ ਸੁਖ ਹੋਈ
 ॥੮॥ ਗੁਰਤਾ ਉਚਿਤ ਜਾਨਿ ਹਮ ਦੀਨਸਿ । ਅਜਰ ਜਰਨ ਇਨ ਉਰ ਲਖਿ
 ਲੀਨਸਿ । ਅਧਿਕ ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਇਨ ਬਡਿਆਈ । ਪੁਰਹਿ ਕਾਮਨਾ ਲਗਹਿ
 ਜੁ ਪਾਈ-॥੯॥ ਮੈਂ ਗਰਬਤਿ ਨੇ ਏਕ ਨ ਮਾਨੀ । -ਹਮ ਪਿਤ ਕੇ ਸੁਤ-ਯੋਂ
 ਕਰਿ ਜਾਨੀ । ਗਯੋ ਸਮੀਪ ਨ ਲਾਗੈ ਪਾਈ । -ਹਮ ਘਰ ਗੁਰਤਾ-ਲਖਿ
 ਬਡਿਆਈ ॥੧੦॥ -ਸੋਢੀ ਰਹਤਿ ਅਲੰਬ ਹਮਾਰੇ-। ਲਖੁ ਅਪਨੇ ਤੇ ਤਾਂਹਿ
 ਬਿਚਾਰੇ । ਪੁਨਹਿ ਮੋਹਰੀ ਲਖੁ ਸੁਤ ਜੋਉ । ਪਿਤ ਨੇ ਕਰੈ ਹਕਾਰਨਿ ਸੋਉ ॥
 ੧੧॥ ਕਹੈ ਸੁ-ਰਾਮਦਾਸ ਕੇ ਚਰਨੀ । ਬੰਦਨ ਕਰਹੁ ਪਰਹੁ ਇਨ ਬਰਨੀ-।
 ਸੁਨਿ ਕੈ ਪਿਤ ਆਇਸੁ ਨਹਿ ਢੇਰੀ । ਧਰੈ ਚਰਨ ਪਰ ਸਿਰ ਤਿਸ ਬੇਰੀ ॥
 ੧੨॥ ਪਿਖਰੈ ਪੁੱਤ੍ਰ ਲਖੁ ਪਾਇਨ ਲਾਗਾ । ਹੁਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਹਿ-ਭਾ ਬਡਭਾਗਾ
 ਰਿੱਧਿ ਸਿੱਧਿ ਨਵ ਨਿੱਧਿ ਅਨੰਦ । ਪੁੱਤ੍ਰ ਮੋਹਰੀ ਪਾਇ ਬਿਲੰਦ^੬ ॥੧੩॥
 ਰਾਖਿ ਲਈ ਭੱਲਜਨ ਕੁਲ ਕੇਰੀ । ਸਿਤਤਿ ਤੇਰੀ ਢਲਹਿ ਘਨੇਰੀ । ਸਭਿ
 ਸੁਖ ਪਾਵਹਿ ਜਾਵਦ ਜੀਵਹਿ । ਅੰਤ ਹਮਾਰੇ ਨਿਕਟੀ ਬੀਵਹਿ-॥੧੪॥ ਇਮ
 ਬਰ ਦੇ ਕਰਿ ਕਰੈ ਨਿਹਾਲ । ਪਾਇ ਸਕਲ ਸੁਖ ਪਿਤ ਬਚ ਨਾਲ । ਰਾਮ-

^੧ ਭੇ ਅਦਬੀ । ^੨ ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ । ^੩ ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ । ^੪ ਭਾਵ ਗੁਰੂ
 ਅਮਰ ਦੇਵ ਜੀ । ^੫ ਮੰਨਦੇ ਸਨ (ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ) ਸਤ ਬਚਨ ਕਹਿਓ । ^੬ ਪਿਤਾ ਦੀ
 ਜਾਇਆਂ । ^੭ ਪਾਵੇਂਗਾ ਬੜੀ ।

ਦਾਸ ਕੋ ਦੇ ਕਰਿ ਟੀਕਾ। ਕਰਜੇ ਪਿਯਾਨ ਆਪਨੋ ਨੀਕਾ ॥ ੧੫ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
ਰਾਮ ਦਾਸ ਤਿਨ ਪਾਛੇ। ਬੈਠਿ ਸੁਹਾਵਤਿ ਗਾਦੀ ਆਛੇ। ਸਰਬ ਰੀਤਿ ਗੁਰਤਾ
ਬਿਦਤਾਈ। ਰੀਝ ਖੀਝ ਹੋਹਿ ਨ ਨਿਵਲਾਈ ॥ ੧੬ ॥ ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਤੇ ਆਵਨ
ਲਗਿ ਪੁਜਾ। ਬਢ੍ਹੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨ ਸਮਸਰ ਦੁਜਾ। ਕਰੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਦਾਸ ਨਿਹਾਲਾ
ਦਸ਼ਟਨਿ ਦੀਨਸਿ ਕਸ਼ਟ ਕਰਾਲ ॥ ੧੭ ॥ ਦੇਖਿ ਤਿਨਹੁ ਚਿਤ ਬਜਾਪੀ
ਚਿੰਤਾ। - ਹਮਛੁਛੇ ਇਹਿ ਭੇ ਭਗਵੰਤਾ ॥ ੧੮ ॥ ਭਯੋ ਦੀਨ ਮੈਂ ਗਮਨਜੋ ਤਹਿ-
ਵਾ। ਪਿਤ ਬੈਠਕ ਚਵਥਾਰੋ ॥ ੧੯ ॥ ਭਾਖੀ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਤਬ ਅਰਜੀ ॥
- ਹੋ ਪਿਤ ! ਮੈਂ ਨ ਚਲਜੋ ਤੁਮ ਮਰਜੀ। ਤਪਤ ਰਹੈ ਮੈ ਦਿਨ ਅਰੁਰਾਤੀ ॥
ਜਿਮ ਮਲੀਹ ॥ ਨਿਤ ਸੁਲਗਤਿ ਛਾਤੀ ॥ ੨੦ ॥ ਲਖੇ ਨ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰੱਥਾ।
ਕਰਹੁ ਨਿਹਾਲਧਰਹੁ ਸਿਰਹੱਥ। ਰਾਈ ਮੇਰੁ ਮੇਰੁ ਕੋ ਰਾਈ। ਤਤਛਿਨ ਤੁਮ
ਕਰਿ ਦੇਹੁ ਗੁਸਾਈ ॥ ੨੧ ॥ ਭਜੰਗ ਛੰਘ। ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸਾਰੇ ਜਗੀ ਬੀਚ ਬਜਾਪੇ ।
ਨਿਜੈ ਸਿੱਖਸ ਦਾਸਾਨਿ ਕੇ ਤਾਪ ਖਾਪੇ। ਪੂਭੂ, ਈਸ਼, ਗਜਾਨੰ, ਗੁਨੀਕੇਰ ਧਾਮੀ।
ਨਿਰੀਹੀ, ਨਿਥਾਣੀ, ਸਦਾ ਹੀਨ ਕਾਮੀ ॥ ੨੨ ॥ ਦਯੋ ਨਾਮ ਦਾਨੀ ਮਹਾ
ਮੂਢ ਤਾਰੇ। ਇਸੀ ਲੋਕ ਪੁਜਾ ॥ ਪੁਲੋਕੇ ਉਥਾਰੇ। ਸਦਾ ਦੁੰਦ ਹੀਨਾ ਗ੍ਰਿਹੀ ਹੈ
ਉਦਾਸੀ ॥ ੨੩ ॥ ਕਰੋ ਜੋਗ ਭੋਗੀ, ਅਲੇਪੀ, ਅਨਾਸ਼ੀ ॥ ੨੪ ॥ ਜਨੈ ਦੀਨਬੰਧੂ
ਸਦਾ ਸਿੱਖਸ ਪਜਾਰੇ। ਮੁਕੰਦੀ ਨਮੋ ਪਾਦ ਕੰਜੈ ਤੁਮਾਰੇ। ਦਯਾਸਿੰਧ। ਦਾਸਾਨਿ
ਹੋਵੈ ਸਹਾਈ। ਰਿਦੈ ਕੀ ਲਖੈ ਕਾਮਨਾ ਦੇ ਪੁਜਾਈ ॥ ੨੫ ॥ ਅਨੰਦੈ ਕਿ ਕੰਦੈ,
ਨਿਕੰਦੈ ਬਿਕਾਰ। ਮਹਾ ਮੋਹ ਕੰਭੀ ॥ ਬਲੀ ਸ਼ੇਰ ਭਾਰਾ ॥ ੨੬ ॥ ਅਹੰਕਾਰ ਨਾਰੀ
ਬਿਹੰਗੇ ਸੁ ਤਾਂਹੀ ॥ ਮਹਾ ਲੋਭ ਵੰਨੀ ਭਏ ਨੀਰ ਵਾਹੀ ॥ ੨੭ ॥ ਗੁਰੂ ॥ ਸੇਵ
ਠਾਨੈ ਪਸੰਨੀਕਰੇ ਹੈ। ਨਿਜੇਜੋਤਿ ਬਾਪਾਵਤਾਰੀ ॥ ਧਰੇਹੈ। ਭਏ ਮੋਰ ਬੇਦੀਨੀ ॥
ਦੰਭੈ ਬਿਨਾਸੀ। ਵਹੀ ਜੋਤਿ ਜਾਗੀ ਇਹਾ ਤੇਜ ਰਾਸੀ ॥ ੨੮ ॥ ਪ੍ਰਸੀਦੋ
ਪ੍ਰਭੋ! ਨਾਮ ਕੀ ਲਾਜ ਰਾਖੇ। ਛਿਮੋ ਦੋਸ ਮੇਰੇ ਨਿਜੈ ਦਾਸ ਲਾਖੇ ॥ ੨੯ ॥ ਨਮੋ

੧ ਰੀਝ=ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਭਾਵ ਵਰ ਤੇ ਖੀਝ=ਖਿਝਣਾ ਭਾਵ ਸਰਾਪ, ਨਿਸ਼ਵਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ।
੨ ਭਾਵ ਮੇਰੇ। ੩ ਭਾਗ ਵਾਲੇ ਹੋ ਗਏ। ੪ ਪਿਤਾ ਦੀ ਬੈਠਕ ਦਾ ਦੁਬਾਰਾ। ੫ ਬੇਨਤੀ। ੬ ਸੁੱਕੀਆਂ
ਮੋਛਣਾ, ਸੁਕੇ ਗੋਹਿਆਂ ਦਾ ਦੁਰਾ। ੭ ਰਾਈ ਤੋਂ ਪਰਬਤ। ੮ ਨਿਰਇੱਛਤ। ੯ ਨਿਰਬੰਧ। ੧੦ ਕਾਮਨਾ
ਤੋਂ ਰਹਤ। ੧੧ ਪੁਜਵਾਕੇ। ੧੨ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਵਿਚ ਉਦਾਸ ਹੋਕੇ। ੧੩ ਜੋਗ ਤੇ ਭੋਗ (ਦੋਵੇਂ) ਕੀਤੇ।
੧੪ ਦਾਸੀ ਦੀਨਾਂ ਦਾ ਰਖਵਾਰਾ। ੧੫ ਮੇਰੇ ਰੂਪ ਹਾਥੀ ਨੂੰ। ੧੬ ਤੁਸੀਂ ਹੋ ਸ਼ੇਰ। ੧੭ ਅਹੰਕਾਰ ਰੂਪ
ਸਰਪ ਨੂੰ ਗਰਜ਼ ਤੁੱਲ ਹੋ। ੧੮ ਅਗਨੀ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵਤ ਹੋ। ੧੯ ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸੀ ਦੀ।
੨੦ ਥਾਪ ਕੇ ਗੁਰ ਅਵਤਾਰ। ੨੧ ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ ਬੇਦੀਆਂ ਵਿਚ। ੨੨ ਜਾਣੇ।

ਸਾਂਤਿ ਚੀਤੈ, ਨਮੋ ਗਿਆਨ ਨੀਤੈ। ਨਮੋ ਦਾਸ ਮੀਤੈ, ਨਮੋ ਸੁੱਭ ਗੀਤੈ॥੨੬॥
 ਬਿਨੀਤੀ ਸੁਨੀਜੈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਆਪ ਕੀਜੈ। ਭਈ ਭੂਲ ਮੇ ਤੇ ਚਿਦੈ ਨਾ ਧਰੀਜੈ।
 ਬਿਗਾਰੈ ਸਦਾ, ਕਾਜ ਪੁੱਤਾਨਿ ਕੇਰਾ। ਸੁਧਾਰੈ ਪਿਤਾ, ਪੈ ਦੁਲਾਰੈ ਘਨੇਰਾ॥
 ॥੨੭॥ ਲਖੈ ਆਪਨੇ, ਨੀਕ ਪੰਥੈ ਚਲਾਵੈ। ਸਦਾ ਜੈ, ਸਦਾ ਜੈ, ਸਦਾ
 ਤੋਹਿ ਗਾਵੈ। ਨਮੋ ਲੋਹੁ ਮੇਰੀ, ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸੋਹੇ। ਸਮਾਨੰ ਨ ਆਨੰ॥ ਅਨੰਦੈ
 ਸੰਦੋਹੈ॥੨੮॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਇਮ ਅਸ਼ਟਕ ਜਥਿ ਮੈਂਕਹਯੋ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਿਸਾਲ।
 ਬੀਚ ਚੁਬਾਰੇ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਨਿਕਸਤਿ ਭਾ ਤਿਸ ਕਾਲ॥ ੨੯॥ ਚੌਪਈ॥
 -ਸਨੈ ਪੁੱਤ੍ਰ ਮੈ ਭਯੋ ਪ੍ਰਸੰਨੋ। ਕਹੈਂ ਸਾਕ ਲੀਜੈ ਮਨਮੰਨੇ। ਸਭਿ ਸਤਿਗੁਰਨਿ
 ਸ਼ਬਦ ਜੇ ਰਾਸੀ॥ ਸੋ ਸੰਭਾਰਿ ਰਾਖਿ ਨਿਜ ਪਾਸੀ॥੩੦॥ ਰਾਮਦਾਸ ਕੋ ਨੰਦਨ
 ਗਿਆਨੀ। ਚਹੈ ਬੀੜ ਕਰਿਬੋ ਇਕ ਬਾਨੀ। ਗੁਰਬਾਨੀ ਕੋ ਖੋਜਹਿ ਸੋਈ।
 ਤੁਝ ਬਿਨ ਅਪਰ ਥਾਨ ਨਹਿ ਹੋਈ॥ ੩੧॥ ਅਪਰ ਲੇਨਿ ਆਵਹਿ ਨਹਿ
 ਦੀਜਹਿ। ਬਹੁਰ ਸੁ ਮਿਲਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕੋ ਕੀਜਹਿ। ਰਾਮਦਾਸ ਕੋ ਨਮੋ ਨ ਧਾਰੀ।
 ਬਨਿ ਤਿਨ ਸੁਤ ਕੇ ਨੰਮੁ ਅਗਾਰੀ॥੩੨॥ ਚਰਨ ਪਰਹੁ ਹੈ ਨਿਰਹੰਕਾਰ।
 ਸੋ ਤਬਿ ਰੱਖਸਕ ਬਨਹਿ ਤੁਮਾਰਾ। ਅਪਰ ਨ ਗਿਨਤੀ ਗਿਨੀਅਹਿ ਕੋਈ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਰੂਪ ਜਾਨੀਅਹਿ ਸੋਈ॥੩੩॥ ਰਹਯੋ ਪ੍ਰਤੀਖਨਿ ਕਰਤਿ ਬਿਸਾਲ।
 ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਯੋ ਆਨਿ ਸੋ ਕਾਲ॥ ਕਹਯੋ ਕਠੋਰ ਹੇਤੁ ਪਤੀਆਵਨਿ। ਲਖਿ
 ਲੀਨੇ ਤੁਮ ਸੋ ਮਨ ਭਾਵਨ॥੩੪॥ ਚਰਨ ਕਮਲ ਕੀ ਸ਼ਰਨ ਪਰਨ ਦਿਹੁ।
 ਪੋਥੀ ਸਾਂਭਤਿ ਰਹਯੋ ਇਸਹਿ ਲਿਹੁ। ਪਰੀ ਭੂਲ ਬਖਸ਼ਾਵਨਿ ਕਰਿਹੈ।
 ਤਪਤ ਰਿਦੈ ਚਿਰ ਕੀ ਅਬਿ ਹਰਿਹੈ॥੩੫॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਭਿ
 ਕਾਰਨ। ਮਾਤੁਲ ਸਾਬਹਿ ਕੀਨਿ ਉਚਾਰਨ। 'ਹਮ ਗਰਜੀ ਕਹਿਨੋਚਿਤ
 ਅਰਜੀ'॥ ਅੱਗੁ ਕਰੇ ਜਿਮ ਹੈ ਤੁਮ ਮਰਜੀ॥੩੬॥ ਹਮ ਹੈਂ ਅਲਪ ਸਰਬ ਹੀ
 ਰੀਤੀ। ਤੁਮ ਬਿਸਾਲ ਚਿਤ ਧਾਰਤਿ ਪ੍ਰੀਤੀ। ਗਾਵਹਿ ਧਾਕ ਨ ਜਾਇ ਹਠਾਯੋ।
 ਹਮ ਬਾਲਿਕ, ਕਰਿ ਜਿਮ ਮਨ ਭਾਯੋ॥੩੭॥ ਸੁਨਿ ਮੋਹਨ ਪਰਮਦਤਿ
 ਬਿਸਾਲ॥ ਗੁਰਕੋ ਚਰਨ ਪਰਯੋ ਤਿਸ ਕਾਲ॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਨੰਮੀ ਅਤਿ ਭਇਉ।
 'ਸੁੱਭ (ਆਪਦੇ) ਬਖਸ਼ੇ ਹਨ। 'ਸਦਾ ਬਿਗਾਰਦੇ ਹਨ ਇਹ ਪੁੱਤ੍ਰ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ। 'ਪਿਤਾ
 ਸੁਧਾਰਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਬਹੁਤਾ ਪਿਆਰਦਾ ਹੈ। 'ਅਪਣਾ ਜਾਣ ਕੇ ਚੰਗੇ ਰਾਹ ਦੁਰਾਵਦਾ ਹੈ।
 'ਹੋਰ (ਆਪ ਦੇ) ਕੋਈ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ। 'ਅਨੰਦ ਸਮੂਹ ਜਾ ਅਨੰਦ ਸਹਤ ਹੋ [ਸਿਸ਼, ਸੰਦੋਹ]।
 'ਮੈਂ ਲਖ ਲਿਆ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਉਹੀ ਮਨ ਨੂੰ ਪਛਾਣੋ ਲਗਾਣ ਵਾਲੇ ਹੋ (ਗੁਰੂ)। 'ਸੰਨਤੀ ਕਹਿਣ
 ਯੋਗ ਹਾਂ [ਕਹਿਨ ਉਚਿਤ]।

‘ਬਖਸ਼ਹੁ ਗੁਨਹਿ ਭੂਲ ਜੋ ਗਇਉ’॥ ੩੮॥ ਨੰਮੁ ਭਯੋ ਮਾਤੁਲ ਕੋ ਹੋਰਾ ।
ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਬਰ ਦੇ ਤਿਸ ਬੇਰਾਚਤਰਬ ਪਦ ਕੋ ਪੂਰਨ ਕਰਿਓ। ਮੋਹਨ
ਖੇਦ ਸਰਬ ਪਰਹਰਿਓ ॥ ੩੯ ॥ ਸ੍ਰੀ ਮਖਵਾਕ ॥

ਮੋਹਨ ਤੂੰ ਸੁਫਲੁ ਫਲਿਆ ਸਣੁ ਪਰਵਾਰੇ॥ ਮੋਹਨ ਪੁਤ੍ਰ ਮੀਤ ਭਾਈ ਕੁਟੰਬ ਸਭਿਤਾਰੇ॥
ਤਾਰਿਆ ਜਹਾਨੁ ਲਹਿਆ ਅਭਿਮਾਨੁ ਜਿਨੀ ਦਰਸਨੁ ਪਾਇਆ ॥ ਜਿਨੀ ਰੂਪ ਨੇ ਧੰਨੁ
ਕਹਿਆ ਤਿਨ ਜਮੁ ਨੋਇ ਨ ਆਇਆ ॥ ਬੇਅੰਤ ਕੁਣ ਤੇਰੇ ਕਥੇ ਨ ਜਾਹੀ ਸਤਿਗੁਰ
ਪੁਰਖ ਮਗਾਰੇ ॥ ਬਿਲਵੰਤਿ ਨਠਕ ਟੋਕ ਰਾਖੀ ਜਿਤੁ ਲਗਿ ਭਰਿਆ ਸੰਸਾਰੇ ॥੪੦॥
ਚੋਪਈ ॥ ‘ਆਇ ਪ੍ਰਥਮ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸੁ॥ਸਾਹਿਬ ਬੁੱਢਾ ਤੁਮਰੇ ਪਾਸੁ॥ਤਿਨ
ਕੋ ਮਾਨ ਹਰਜੋ ਨਹਿ ਦੀਨਿ । ਸੋ ਪੋਥੀ ਸਭਿ ਹਮ ਨੇ ਲੀਨਿ॥੪੦॥ ਜਿਸ
ਲਗਿ ਜਗਤ ਸਿਮਰਿ ਸਤਿਨਾਮੁ॥ਹੋਇ ਉਧਾਰ ਪਾਇ ਸੁਖਧਾਮੁ॥ਸ੍ਰੀ ਮੋਹਨ
ਤੁਮ ਧੰਨ ਮਹਾਨ॥ਗੁਰਬਾਲੀ ਕੀਨਸਿ ਇਕ ਬਾਨਾ॥੪੧॥ਲੋਕ ਹਜ਼ਾਰਨਿ
ਪਰ ਉਪਕਾਰੀ । ਪਠਹਿ ਸੁਨਹਿ ਉਤਰਹਿ ਭਵ ਪਾਰੀ । ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਕੋ
ਜਗ ਮਹਿ ਹੋਵਨ । ਪਰ ਉਪਕਾਰ ਹੇਤੁ ਦੁਖ ਖੋਵਨਿ’॥੪੨॥ ਸੁਨਿ ਮੋਹਨ
ਹੁਇ ਸਰਲ ਉਚਾਰੀ॥‘ਅਬਿ ਮੈਂ ਆਇਸੁ ਚਹੈਂ ਤੁਮਾਰੀ॥ ਹੋਇ ਦਾਸ ਅਬਿ
ਸੰਗ ਚਲੈ ਹੋਂ॥ਅਪਰਨਿ ਸਮ ਤਹਿ ਸੇਵ ਕਮੇ ਹੋਂ॥੪੩॥ਰਹੈਂ ਸਮੀਪ ਚਰਨ
ਅਰਬੀਦਾ’। ਇਮ ਕਹਿ ਬਾਢ੍ਹੋ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਲੰਦਾ॥ਸਾਗਰ ਸਮ ਉਫਰੈ ਉਰ
ਮਾਂਹੀ । ਪੂਰਨ ਚੰਦ ਗੁਰੁ ਪਿਖਿ‘ਤਾਂਹੀ॥੪੪॥ ਗਦਗਦ ਗਿਰਾ ਨੇਤ੍ਰ ਜਲ
ਛਾਵਾ । ਏਹਿ ਰੋਮ ਹਰਖਣ ਹੁਇ ਆਵਾ’॥ਲਖੈ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਬਿਹਬਲ ਭਾਰੀ॥
ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਤਬਿ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ॥੪੫॥‘ਮੋਹਨ ਮਾਤੁਲ ਜੀ ਤੁਮ ਸਜਾਨੇ।
ਪੂਰਨ ਗੁਨਨਿ ਮਹਾਨ ਸੁ ਗਜਾਨੇ। ਬੀਚ ਚੁਬਾਰੇ ਧਰਹੁ ਸਮਾਧਿ । ਸਾਧਹੁ
ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਅਗਮ ਅਗਾਧ ॥੪੬॥ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੋ ਮੰਤ੍ਰ ਜਪੀਜਹਿ । ਉਧ-
ਰਹੁ ਆਪ ਬੀਸ ਉਧਰੀਜਹਿ । ਹਮ ਦਿਸਿ ਦਯਾ ਕਰਤਿ ਨਿਤ ਰਹੀਯਹਿ।
ਇਸ ਹੀ ਬਲ ਹਮਰੀ ਸੁਧਿ ਲਹੀਯਹਿ’॥੪੭॥ਆਗਸਾ ਮਾਨੀ ਮੋਹਨਿ ਸੋਈ
। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਗੁਰ ਉਚਰੀ ਜੋਈ । ਪਰਕਰਮਾ‘ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਫਿਰਿ ਦੀਨੀ
।ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਬੰਦਨ ਕੀਨੀ॥੪੮॥ਅਪਨ ਚੁਬਾਰੇ ਪਹੁੰਚੈ ਜਾਈ॥ਪ੍ਰਥਮ
ਸਮਾਨ ਸਮਾਧਿ ਲਗਾਈ । ਬਾਣੀ ਮਧਮਾ‘ ਸਾਬ ਪਠੈਤਾ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ

‘ਗੁਰੂ (ਅਰਜਨ ਰੂਪ) ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਦੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ । ‘ਭਾਵ ਰੋਮਾਂਚ ਹੋ ਗਏ । ‘ਭਾਵ
ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਖੁਬਰਸਾਂ । ‘ਭਾਵ ਇਲ ਨਾਲ ਪਾਠ ਕਰਨਾ [ਬਣੀਆਂ ੪ ਹਨ:-ਪਰਾ,
ਪਛੰਡੀ, ਮੱਧਮਾ, ਚੋਪਈ ।

ਕੋ ਮੰਤ੍ਰ ਕਮੰਤਾ ॥੪੯॥ ਵੇਹਗਾ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਬਦ ਪੋਥੀਆਂ
ਲੀਨਿ । ਹਰਖਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਕੋ ਨਮੋ ਧਿਆਨ ਕਰਿ ਕੀਨਿ ॥ ੫੦ ॥
ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਤ੍ਰਿਤੀਯੇ ਰਾਸੇ 'ਪੋਥੀਆਂ ਲੇਨਿ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ
ਪੰਚਤ੍ਰਿਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੫ ॥

੩੬. [ਬਾਬਾ ਮੋਹਰੀ ਜੀ ਮਿਲੇ] ।

ਵੇਹਗਾ ॥ ਕਰਿ ਕਾਰਜ ਅਰਜਨ ਗੁਰੁ ਪਰਮ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਪਾਇ ਕਰੈ ਚਹਤਿ
ਬਭ ਬੀੜਕੋ ਸਭਿ ਬਾਨੀ ਇਕ ਬਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਚਲਨਿ ਸੁਧ-
ਸਰ ਕੀ ਕਰਿ ਤਜਾਰੀ ॥ ਸੁਨੀ ਮੋਹਰੀ ਨੇ ਸਧਿ ਸਾਰੀ ॥ ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮੋਹਨ
ਹੁਇ ਗਇਉ ॥ ਪਰੈ ਚਰਨ ਪੁਸਤਕ ਸਭਿ ਦਇਉ ॥ ੨ ॥ - ਮਹਾਂ ਮਸਤ ਜੋ
ਕਿਸਹਿ ਨ ਮਾਨਹਿ । ਸਭਿ ਸੇ ਅਨਰਸ ਥਾਕ ਬਖਾਨਹਿ ਕਿਮ ਇਨ ਕੇ
ਹੋਯਹੁ ਅਨੁਸਾਰੀ ॥ ਕਰੀ ਨਮੋ ਪੁਨ ਚਰਨ ਅਗਾਰੀ ॥ ੩ ॥ ਜੋਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ
ਕੇ ਆਗੇ ॥ ਨਿਮਜੋ ਨਹੀਂ ਪਿਤ ਬਾਕਨਿ ਤਜਾਰੀ ॥ ਯਾਂਤੇ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਬਭਿ-
ਆਈ ॥ ਆਦਿ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਕੁਛ ਲਖਿਪਾਈ ॥ ੪ ॥ ਜੋ ਚਾਰਹੁ ਸਤਿਗੁਰ ਮੈਂ
ਜੋਤਿ ॥ ਸੇ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਬਿਖੈ ਉਦੇਤ-ਇਮ ਬੀਚਾਰ ਮੋਹਰੀ ਆਯੋ ॥ ਦੇਖਿ
ਦੂਰ ਹੀ ਤੇ ਹਰਖਾਯੋ ॥ ੫ ॥ ਜਾਇ ਪ੍ਰਦਫਨਾ ਦੀਨਸਿ ਗੁਰ ਕੀ ਬੀਦਤਿ ਭਯੋ
ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰਿ ਉਰ ਕੀ ॥ 'ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਗੁਰ ਗਿਆਨ ਉਦਾਰੇ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ
ਘਰ ਚਲਹੁ ਹਮਾਰੇ ॥ ੬ ॥ ਜਥਾ ਬਿਦਰ ਕੇ ਗਏ ਨਿਕੇਤ ॥ ਦਈ ਬਭਾਈ
ਪ੍ਰੀਤਿ ਸਮੇਤ ॥ ਪ੍ਰੇਮ ਰਿਦੇ ਕੋ ਦੇਖਨਿ ਕਰੋ ॥ ਯਾਂਤੇ ਦੀਨਾ ਧਾਮ ਪਗ ਧਰੋ ॥
੭ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਿ ਬਹੁ ਬਭਿਆਈ ॥ ਪਰੈ ਅਗਾਰੀ ਪਦ ਲਪਟਾਈ ॥
ਭਯੋ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਬਿਹਬਲ ਭਾਰੀ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਅਸ ਦਸਾ ਨਿਹਾਰੀ ॥ ੮ ॥
ਕੀਨਿ ਉਠਾਵਨ ਥਾਕ ਬਖਾਨਾ ॥ ਹਮਰੇ ਮਾਤੁਲਾ ਅਹੋ ਮਹਾਨਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
ਅਮਰਦਾਸ ਕੇ ਨੇਦਨਾ ਜਿਨ ਦੇਖਤਿ ਹੁਇ ਪਾਪ ਨਿਕੰਦਨ ॥ ੯ ॥ ਹਮਰੀ
ਕੁਲ ਸਭਿ ਤਿਨ ਕੇ ਦਾਸ ॥ ਜਿਨਹੂੰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਭਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸ ॥ ਨਿਸ ਦਿਨਤਿਨ
ਕੋ ਨਾਮ ਜਪੀਜਹਿ ॥ ਜਗ ਗੁਰ ਮਹਿਦ ਮਹਾਨ ਲਖੀਜਹਿ ॥ ੧੦ ॥ ਯਾਂਤੇ ਨਮੋ
ਉਚਿਤ ਤੁਮ ਅਹੋ ॥ ਮਮ ਪਦ ਗਹਨ ਅਨੁਚਤਾ ਲਹੋ ॥ ਸੇਵੈ ਰਜ ਪਗ
ਕਮਲ ਤੁਮਾਰੀ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਲਖਿ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ॥ ੧੧ ॥ ਸੁਨਤਿ ਮੋਹਰੀ
'ਕਮਾਉਂਦਾ ਸੀ ॥ 'ਸਾਰੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਇੱਕ ਥਾਂ (ਕਰਕੇ) ਵੱਡੀ ਬੀੜ ਬਣਾਈ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ।
'ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੀ ਗੋਰਵਤਾ ਤੇ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਆਦਿ (ਬਾਬੇ ਮੋਹਨ ਨੇ) ਕੁਛਕ ਜਾਣ ਪਾਈ ਹੈ ।
'ਮੈਂ' ਗਰੀਬ ਦੇ । 'ਮਾਮੇ' ।

ਜੁਗ ਕਰ ਜੋਟੇ ਮੋਹਿ ਉਚਿਤ ਤੁਮ ਚਰਨ ਨਿਹੋਰੇ । ਪਾਛਲ ਜਨਮ ਹੁਤੋ
ਅਕੁਰ । ਤਬਿ ਭੀ ਰਾਵਰਿ ਕੇਰ ਹਦੁਰ ॥੧੨॥ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਚੰਦ ਤੁਮ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ॥
ਰੱਛਕ ਸੇਵਕ ਕੇ ਸਦ ਸੁਾਮੀ । ਮਣਿ ਕਾਰਣ ਮੁਖ ਤੇ ਭਈ ਭੂਲਾ ਕਿਤਿਕ
ਕਾਲ ਬਰਤਨੋ ਪ੍ਰਤਿਕੂਲ* ॥੧੩॥ ਸੋ ਅਬਿ ਛਿਮਾ ਧਾਰਿ ਬਖਸੀਜੈ ਚਲਹੁ
ਸਦਨ ਮਮ ਇਛ ਪੁਰੀਜੈ ॥ ਅਬਿ ਕੇ ਬਿਛੁਰੇ ਹੋਇ ਨ ਮੇਲਾ । ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾ
ਮਝ ਲੇਹੁ ਸਕੇਲਾ ॥੧੪॥ ਅੰਤ ਸਮੈ ਪਰਲੋਕ ਮਝਾਰੀ ॥ ਨਿਜ ਸਮੀਪ ਰਾਖੇ
ਹਿਤ ਧਾਰੀ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨਿ ਕੈ ਤਿਹ ਸਮੈ ਕਹਨੈ ਅੰਤ ਕੋ ਮਿਲਿ ਹੈਂ
ਹਮੈ ॥ ੧੫ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰਦਾਸ ਅਨੁਸਾਰੀ ॥ ਮਾਨਸ ਬਾਕ ਰਹਨੈ ਹਿਤ
ਧਾਰੀ ॥ ਤਬਿ ਹੂੰ ਬਖਸੇ ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰ ॥ ਸਦਾ ਸਮੀਪੀ ਰਹੈਂ ਹਮਾਰਾ ॥੧੬॥
ਇਮ ਕਹਿ ਭੈ ਪ੍ਰਸੇਨ ਜਗਨਾਥ ॥ ਗਮਨੇ ਸਦਨ ਮੋਹਰੀ ਸਾਥ ॥ ਮਾਤੁਲ ਕੀ
ਪਤਨੀ ਸੰਗ ਮਿਲੇ ॥ ਤੁਰਨ ਉਠੀ ਹਰਖ ਕਰਿ ਭਲੇ ॥੧੭॥ ਨਮੋ ਕਰਤਿ ਕੋ
ਆਸਿਖ ਦੀਨਿ ॥ ਪੁਨਹਿ ਨਿਛਾਵਰ ਕਰ ਤੇ ਕੀਨ ॥ ਬਸਤ੍ਰ ਬਿਭੂਖਨ ਦਰਬ
ਬਿਸਾਲ ॥ ਵਾਰ ਵਾਰ ਕਰਿ ਦੇ ਤਿਸ ਕਾਲਾ ॥੧੮॥ ਬੁਝੀ ਕੁਸ਼ਲ ਮਧੁਰ ਬਚ
ਸੰਗਾ । 'ਸੁਖ ਕੇ ਸਹਤ ਅਹੈ ਸੁਭ ਰੀਗਾ ?' । ਪੁੱਤ੍ਰ ਤੁਮਾਰੇ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ।
ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ, ਅਹੈ ਅਨੰਦ ? ॥੧੯॥ ਕੁਸ਼ਲੀ ਸਕਲ ਅਪਰ ਪਰਵਾਰ ? ।
ਸਭਿ ਸੁਖ ਸਾਥ ਸ਼ਰੀਰ ਤੁਮਾਰਾ ?' । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਭਿ ਸੁਨ ।
ਕਹਨੈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੁਮਰੀ ਸੁਖ ਭੋਨ ॥੨੦॥ ਤੁਮ ਹੋਬਡੇ ਆਸਿਖਾ ਦੇਹੁ ॥ ਯਾਂ ਤੇ ਸਭਿ

*ਇੱਕ ਯਾਦਵ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਚਾਚਾ ਤੇ ਸਿੱਤ੍ਰ ਸੀ । ਸੱਤ੍ਰਾਜਿਤ ਬੀ ਯਾਦਵ ਸੀ ਜਿਸਨੇ
ਸੂਰਜ ਦੀ ਤਪੱਸਯਾ ਕਰਕੇ ਸਯਮਤਕ ਮਣੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਦੀ ਕੰਨਯਾ
ਸੱਤ੍ਰਾਯਾਮਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਿਆਹੀ ਸੀ । ਸੱਤ੍ਰਾਜਿਤ ਤੋਂ ਇਹ ਮਣੀ ਪ੍ਰਾਸੇਨਾ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਉਸ ਤੋਂ
ਸ਼ਿਰ ਨੂੰ ਤੇ ਫੇਰ ਜਾਮਵੰਤ ਨੂੰ ਤੇ ਜਾਮਵੰਤ ਤੋਂ ਲੜਕੇ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸੱਤ੍ਰਾਜਿਤ ਨੂੰ ਦਿਵਾਈ ।
ਇਸਨੇ ਅੱਕੁਰ ਨੂੰ ਹੱਖਣ ਲਈ ਦੇ ਦਿੱਤੀ । ਅੱਕੁਰ ਤੋਂ ਫੇਰ ਸਤ੍ਰਾਯਾਮਾ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ
ਦਿਵਾਈ ਜਾਇ । ਇਹ ਮਣੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਅੱਠ ਭਾਰ ਸੋਨੇ ਦੇ ਰੋਸ਼ ਦੇਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਵਿਘਨ
ਤੋਂ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ । *ਮਿਲਾ ਲਏ । *ਮੋਹਰੀ ਜੀ ਨੂੰ ਅੱਕੁਰ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ
ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਵਤਾਰ ਦੱਸਕੇ ਕਵਿ ਜੀ ਇੱਕ ਪੋਚਾਣਕ ਕਥਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ।
ਮੋਹਰੀ ਜੀ ਅਪਣੇ ਉਸ ਜਨਮ ਦੀ ਭੁੱਲ ਦੀ ਖਿਮਾ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹਨ । ਯੇਸੇ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਤੋਂ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਅਪਾਰ ਆਤਮ ਸੱਤਿਆ ਤੇ ਮਿਹਰਾਂ ਤੋਂ ਮੋਹਰੀ ਜੇਸੇ ਸੁਭ ਸ਼ਰੀਰਾਂ ਦਾ
ਲਾਭਵੰਦ ਹੋਣਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਏ । ਭਾਈ ਨੰਦਲਾਲ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਜ਼ਾਰਾਂ
ਰਾਮ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਚੁੰਮਣ ਵਾਲੇ ਹਨ—ਸਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰਾਮ ਵ ਰਾਜਾ ਵ
ਕਾਨ੍ਹ ਵ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਖਾਕ ਬੋਸੇ ਅਕਦਮਸ਼ ।

ਸੁਖ ਹਮਰੇ ਗ੍ਰਹਿ' । ਇਮ ਸੁਨਿ ਮਾਤੁਲ ਪਤਨੀ ਫੇਰ ਕਹਿ ਕਰਨਾ ਜੁਤ
 ਬਾਕ ਬਡੇਰ॥੨੧॥ 'ਰਾਮਦਾਸ ਅਰ ਬੀਬੀ ਭਾਨੀ॥ ਰਾਮਨੇ ਜੁਗ' ਬੈਕੁੰਠ ਸ-
 ਥਾਨੀ॥ ਤਬਿ ਤੇ ਤੁਮ ਨੇ ਹਮੈ ਭੁਲਾਯੋ॥ ਕਬਹੂੰ ਨ ਕਛੁ ਸੰਦੇਸ ਪਠਾਯੋ॥੨੨॥
 ਮਿਲੇ ਨ ਪ੍ਰੇਮਧਾਰਿ ਕਬਿ ਆਈ॥ ਮਨਹੁ ਤਜਾਗ ਕੀਨਹੁ ਕਿਸਥਾਈ'॥ ਇਮ
 ਬੋਲਤਿ ਰੋਦਨਿ ਕੇ ਠਾਨਾ । ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਪਾਛਲ ਸੁਖ ਨਾਨਾ ॥੨੩॥
 'ਸਭਿ ਪਰਵਾਰ ਮਿਲਯੋ ਤਬਿ ਰਹਯੋ॥ ਅਬਹਿ ਬਿਛੋਰਾ' ਕਿਤਨਕ ਲਹਯੋ॥
 ਭੁੱਲਯਨ ਕੁਲ ਕੇ ਭੂਖਨ' ਪਾਸ । ਸਭਿ ਇਕਠੇ ਰਹਿ ਏਕ ਅਵਾਸ॥੨੪॥
 ਅਬਿ ਅਸ ਸਮਾਂ ਮਿਲਨਿ ਕਬਿ ਹੋਵਾ' । ਬਹੁ ਦਿਨ ਮਹਿ ਤੁਮ ਦਰਸਨ
 ਜੋਵਾ'॥ ਮਾਤੁਲ ਪਤਨੀ ਰੋਦਤਿ ਹੋਰੀ॥ ਸ੍ਰੀਗੁਰ ਨੇਤ੍ਰ ਅੱਸੁ ਤਬਿ ਗੋਰੀ॥੨੫॥
 ਫਸੇ ਮੋਹ ਨਰ ਰੋਦਤਿ ਜੈਸੇ । ਛਾਯੋ ਨੀਰ ਬਿਲੋਚਨ 'ਤੈਸੇ॥ ਦੀਰਘ ਸ੍ਰਾਸ
 ਲੇਤਿ ਬਹੁ ਬਾਰੀ । ਮੁਖ ਪਰਪੁਲਤ ਅੱਸੁ ਕੋ ਬਾਰੀ'॥ ੨੬॥ ਨਿਜ ਪਤਨੀ
 ਅਰ ਗੁਰ ਕੇ ਹੋਰਾ । ਬਾਕ ਮੋਹਰੀ ਕਹਿ ਤਿਸ ਵੇਰਾ । 'ਰੋਦਨ ਐਸੇ ਕਜੋ
 ਤੁਮ ਠਾਨਾ'॥ ਜਗਤ ਮੇਲਿ ਨਦਿ ਤਰੀਸਮਾਨਾ'॥੨੭॥ ਮਿਲਨਿ ਅੰਤ ਮਹਿ
 ਹੋਤਿ ਬਿਯੋਗ॥ ਪਰਾਰਥਧ ਕੇ ਬਸਿ ਸਭਿ ਲੋਗ॥ ਪ੍ਰਭੁ ਸਰੂਪ ਜੋ ਪਿਤਾ ਹਮ-
 ਰੇ॥ ਤਿਮ ਸ੍ਰੀਅਰਜਨ ਪਿਤਾ ਉਦਾਰੇ॥੨੮॥ ਅਪਨੇ ਸਦਨ ਬਿਕੁੰਠ ਸਿਧਾਰੇ
 । ਸੋਚਨਿ ਜੋਗ ਨ ਸੇ ਸੁਖ ਭਾਰੇ॥ ਮਨਮਤਿ ਉਰਝੇ 'ਭਗਤਿ ਬਿਹੀਨੇ॥ ਕਬਹੂੰ
 ਨ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਸਿਮਰਨਿ ਕੀਨੇ ॥ ੨੯॥ ਸੇ ਸੋਚਨਿ ਕੇ ਜੋਗ ਮਹਾਨ॥ ਧਰਮ
 ਤਜਾਗ ਜਿਨ ਕਿਯ ਅਘ ਨਾਨਾ॥ ਨਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵ ਕਮਾਈ॥ ਸਤਿ-
 ਗੁਰ ਗਿਰਾ' 'ਨ ਰਿਦੈ ਬਸਾਈ॥੩੦॥ ਨਿਸ ਦਿਨ ਪਚੀ ਕੁਟੰਬ ਮਝਾਰੇ॥ ਕੁੜ
 ਬੋਲਿਸੰਚਹਿ ਧਨ ਭਾਰੇ॥ ਤਪ ਤੀਰਥ ਜਿਨ ਕੀਨਿ ਨ ਕੋਉ॥ ਸੋਚਨਿ ਜੋਗ
 ਜਾਨੀਯਹਿ ਸੋਉ॥ ੩੧॥ ਸੁਪਨਹਿ ਕਬਿ ਸਤਿਸੰਗ ਨ ਸੇਵਾਗੁਨ ਬਿਹੀਨ
 ਅਫਰੇ ਅਹੰਮੇਵਾ । ਰਿਦੈ ਦਯਾ ਨਹਿ ਦੀਨਹੁ ਦਾਨਾ॥ ਸੇ ਸੋਚਨਿ ਕੇ ਜੋਗ
 ਮਹਾਨ॥ ੩੨॥ ਮਿਲੇ ਕੁਸੰਗ ਕਮਾਇ ਬਿਕਾਰਾ । ਰਿਦੈ ਸਦਾ ਸਤਿਨਾਮੁ
 ਬਿਸਾਰਾ । ਤਜੇ ਸੁ ਪੰਥ ਕੁਮਾਰਗ ਚਾਲਾ॥ ਸੇ ਸੋਚਨਿ ਕੇ ਜੋਗ ਬਿਸਾਲਾ'॥
 ੩੩॥ ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਕਹਿ ਕੋਮਲ ਥਾਨੀ॥ ਸਮੁਝਾਈ ਨਿਜ ਪਤਨਿ ਮਹਾਨੀ॥

'ਏਵੇ' । 'ਜੁਲਾਇਗੀ' । 'ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ' । 'ਕਦੇ (ਪ੍ਰਾਪਤ) ਹੋਇਆ ਹੈ' ।
 'ਮੁਖ ਭਿੱਜ ਗਿਆ ਹੋਥਾਨਾਂ ਦੇ ਜਲ ਨਾਲ' । 'ਨਦੀ ਵਿਖੇ ਬੈਠੀ ਵਤ' । 'ਮਿਲਨੇ ਦੇ ਅੰਤ
 ਵਿੱਚ' । 'ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ' । 'ਖਚਤ' । 'ਬਾਣੀ' ।

'ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਮਿਲਿ ਤ੍ਰਿਣ ਬਿਛੁਰੈ ਹੈਂ। ਤਥਾ ਬੂਲ ਤਨ ਕੀ ਗਤਿ ਐਹੈ
 ॥੩੪॥ ਪਰਾਰਥਧ ਕੋ ਬੋਗ ਸੁ ਪਾਇ। ਮਿਲਿ ਬਿਛੁਰਤਿ ਦੇਹੀ ਇਸ ਭਾਇ।
 ਸੁਨਹੁ ਸੁਬਿਤੇ^੧। ਇਮ ਉਰ ਜਾਨਿ। ਰੋਦਨਿ ਸ਼ੋਕ ਕਰਹੁ ਸਭਿ ਹਾਨਿ॥
 ੩੫॥ ਬਚਨ ਮੋਹਰੀ ਕੇ ਸਮ ਭਾਨੂ। ਸ਼ੋਕ ਤਿਮਰ ਕੋ ਕੀਨਸਿ ਹਾਨੂ। ਧਰਿ
 ਧੀਰਜ ਸਭਿ ਬੈਠੇ ਪਾਸ। ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਕੋ ਕਿਯ ਬਾਕ ਬਿਲਾਸ॥ ੩੬॥ ਨੰਦ
 ਮੋਹਰੀ ਕੋ ਜੁ ਅਨੰਦੁ। ਆਇ ਕਰੀ ਬੰਦਨ ਕਰ ਬੰਦਿ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ
 ਬਹੁ ਸਤਿਕਾਰ॥ ਪਾਸ ਬਿਠਾਯੋ ਆਨੰਦ ਧਾਰਾ॥ ੩੭॥ ਅਤਿ ਹਰਖਤਿ ਚਿਤ
 ਸਭਿ ਪਰਵਾਰੂ। ਕਰਿਵਾਵਤਿ ਭੇ ਤਜਾਰ ਅਹਾਰੂ। ਸਾਦਰ ਚੌਂਕੀ ਚਾਰੂ
 ਡਸਾਈ॥ ਤਿਸ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀਨਿ ਬਿਠਾਈ॥ ੩੮॥ ਨਾਨਾ ਰਸ ਕੇਭੋਜਨ
 ਪਾਏ। ਬਾਲ ਬਿਸਾਲ ਧਰਜੈ ਅਗੁਵਾਏ। ਬਾਨੀ ਮਧੁਰ ਮੋਹਰੀ ਕਹੈ। ਅਸਨ
 ਅਚਾਵਤਿ ਦਰਸਨ ਲਹੈ॥ ੩੯॥ ਸਕਲ ਕੁਟੰਬ ਅਚਰੈ ਮਿਲਿ ਫੇਰੀ। ਰਾਤ੍ਰਿ
 ਬਿਖੈ ਸੁਠ ਸੇਜ ਬਡੇਰੀ। ਸੁਪਤਿ ਹੋਤੁ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਦਈ॥ ਇਮ ਸੁਖ ਸੋ ਪ੍ਰਾਤੀ
 ਪੁਨ ਭਈ॥ ੪੦॥ ਜਾਇ ਬਾਵਲੀ ਕੀਨਿ ਸ਼ਨਾਨ॥ ਪਠਿ ਜਪੁਜੀ ਸ਼੍ਰੀਨਾਨਕ
 ਧਿਆਨ॥ ਲੀਨਿ ਮੋਹਰੀ ਅਪਨੇ ਸਾਬ। ਗਮਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਨਾਥ ॥
 ੪੧॥ ਅਪਰ ਲੋਕ ਗਨ ਸੰਗ ਸਿਧਾਏ। ਪਾਸ ਬਿਪਾਸਾ ਪਿਖਿ ਹਰਖਾਏ।
 ਸੁੰਦਰ ਹੈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਜਿਸ ਕੇਰੇ। ਨਾਦਤਿ ਖਗ ਚਕਵਾਦਿ^੨ ਘਨੇਰੇ॥ ੪੨॥ ਦੁਉ
 ਦੇਹੁਰੇ ਦੇਖਨਿ ਕਰੇ। ਕਮਲ ਕਲੀ ਸਮ^੩ ਸੁੰਦਰ ਖਰੇ। ਪਿਖੇ ਦੂਰ ਤੇ ਉੱਜ-
 ਲ ਐਸੇ। ਭਾਦੋਂ ਮਾਸ ਖੰਬ ਜੁਗ ਜੈਸੇ॥ ੪੩॥ ਜਨਨੀ ਪਿਤ ਅਰ ਪਿਤ ਨਿਜ
 ਜੋਉ। ਨੇਤ੍ਰ ਭਰਜੈ ਜਲ ਸਿਮਰੇ ਦੋਉ। ਭਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪੁਲਕਾਵਲਿ ਹੋਈ। ਗਏ
 ਸਮੀਪ ਸੰਗ ਸਭਿ ਕੋਈ॥ ੪੪॥ ਪੂਰਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਸਥਾਨੀ। ਬੰਦਨ
 ਕੀਨਿ ਜੋਰ ਜੁਗ ਪਾਨੀ। ਬਹੁਰ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਦੀਨਸਿ ਫਿਰਿ ਕੈ। ਮਸਤਕ ਧੂਲ
 ਲਗਾਵਨਿ ਕਰਿ ਕੈ॥ ੪੫॥ ਬੈਠੇ ਪੁਨਹਿ ਕਰਾਹੁ ਮੰਗਾਯੋ। ਕਰਿ ਅਰਦਾਸ
 ਤਹਾਂ ਵਰਤਾਯੋ। ਨਿਕਟਿ ਦੇਖਿ ਸੁੰਦਰ ਕੋ ਕਹਯੋ^੪। ਹੋ ਸੁਭ ਮਤਿ ਤੁਮ ਸਭਿ
 ਕਿਛੁ ਲਹਯੋ॥ ੪੬॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰਦਾਸ ਜਿਸ ਭਾਂਤੀ। ਗੁਰਤਾ ਤਿਲਕ
 ਦੀਨਿ ਸੁਖ ਸ਼ਾਂਤੀ। ਗੁਰੁ ਭਾਏ ਜਿਮ ਪਿਤਾ ਹਮਾਰੇ। ਸੋ ਬਨਾਇ ਅਬਿ ਕਰਹੁ
 ਉਚਾਰੇ॥ ੪੭॥ ਸੁਨਿ ਸੁੰਦਰ ਨੇਸੰਦ ਬਨਾਵਾ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੋ ਸਕਲ ਸੁਨਾਵਾ॥
 ਹੁਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸੋ ਲੀਨਿ ਲਿਖਾਈ। ਕਹਯੋ^੫ ਗ੍ਰੰਥ ਮੈਂ ਧਰਹਿ ਬਨਾਈ॥ ੪੮॥

^੧ਹੋ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਇਤੀ ਵਾਲੀ। ^੨ਚਕਵੇ ਆਦਿ ਪੰਛੀ। ^੩ਕਮਲ ਦੀ (ਬੰਦ) ਕਲੀ ਵਰਗੇ।

॥ ਅੰਤ ਸਮੈ ਇਸ ਪਾਠ ਜੁ ਕਰਿਹੀ । ਅੰਤਕ ਪੀਰ ਤਿਨਹੁ ਕੀ ਟਰਿਹੀ ।
ਇਸ ਕਹਿ ਤਹਿ ਤੇ ਗਮਨੇ ਆਗੇ ॥ ਪਿਖੇ ਦੇਹੁਰਾ ਪਿਤ ਦੁਤਿ ਜਾਗੇ ॥ ੪੯ ॥
ਨਮਹਿ ਕਰਤਿ ਪਰਕਰਮਾਂ ਦੀਨਸਿ ॥ ਤਹਾਂ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਬ੍ਰਤਾਵਨ ਕੀਨਸਿ ।
ਪਿਤ ਕੋ ਧਰਜੇ ਧਮਾਨ ਸੁਖ ਪਾਏ ॥ ਆਨੰਦ ਤੇ ਲੋਚਨ ਜਲ ਛਾਏ ॥ ੫੦ ॥
ਸੁਰਬ ਰੀਤਿ ਸੁਭ ਕਰਿਕੈ ਫਿਰੇ ॥ ਮੰਦਮੰਦ ਆਵਤਿ ਤੇ ਘਰੇ ॥ ਬੈਠਿਕਰਜੇ ਸੁਖ
ਸੇਗ ਅਹਾਰਾ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਪਰਮ ਉਦਾਰਾ ॥ ੫੧ ॥

ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਤਿਹਿਕ ਵਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪੋਥੀਆ ਲੋਕਿ' ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭਾਗਨ ਨਾਮ ਖਾਣਡਿਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੫੬ ॥

੩੭. [ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾਤੁ ਜੀ ਮਿਲੇ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਨਿਕਟ ਮੋਹਰੀ ਆਦਿ ਨਰ ਬੈਠੇ ਸਭਿ ਸੁਖ ਪਾਇ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ
ਤਿਸ ਛਿਨ ਬਿਖੈ ਬੋਲੇ ਮੁਖ ਮੁਸਕਾਇ ॥ ੧ ॥ ਸਵੈਯਾ ਛੇਲਾ 'ਮਾਤੁਲ ਜੀ
ਆਰਜਾ ਅਬਿ ਦੀਜਹਿ ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ ਕਰਹਿ ਪਯਾਨ । ਕਾਰਜ ਭਯੋ
ਹਮਾਰੇ ਪੂਰਨ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੁਮਾਰੀ ਤੇ ਹਿਤ ਠਾਨਿ' ॥ ਚਡੂਰ ਗੁਰਨਿ ਕੀ ਥਾਨੀ
ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਸਭਿ ਕੋ ਕਰਿ ਹੈਂ ਏਕ ਸਥਾਨ । ਜਿਸ ਕੋ ਪਠਿ ਸੁਨਿ ਅਰਬ
ਬਿਚਾਰਨਿ ਰਿਦੈ ਬਸਾਇ ਪਾਇ ਕੋਲਜਾਨਾ ॥ ੨ ॥ ਪੁਨਿ ਮਾਤੁਲ ਜੇਬਟ ਕੋ
ਦਰਬਨ ਪ੍ਰੇਮ ਸੇਗ ਮਿਲਿਬੋ ਕਰਿ ਲੀਨਿ ॥ ਬਹੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਿ ਮੇਲਿ ਆਪ
ਕੋ ਮਹਾਂ ਲਾਭ ਹੋਵਾ ਮਨ ਚੀਨਿ । ਸਕਲ ਕੁਟੰਬ ਅਲੰਬ ਹਮਾਰੇ ਹਰਖ

ਜਮ ਦੀ ਪੀੜਾ । * (ਬਾਬੇ ਮੋਹਨ ਜੀ ਨੇ) ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਤਾ ਹੈ । * ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਕੁਟੰਬ ਦਾ ਆਸਰਾ ਹੈ ।

* ਇਸ ਅੰਸੁ ਵਿਚ ਦੋ ਤ੍ਰੇ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਜਲ ਆਜਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ । ਇਹ ਦਸ਼ਾ ਮੋਹ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਵਲੋਂ ਵੇ ਦੀ ਹੈ, ਅਤਮ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਬੜੇ ਉੱਚੇ ਰੱਬੀ ਜੋਤ ਜੀ ਇਨਸਾਨੀ ਹ੍ਰਿਦੇ ਦੀ ਵਲਵਲੇ ਵਾਲੀ ਭੁੰਘਾਈਆਂ ਵਿਚ ਬੀ ਆਪ ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਜਨ ਵਾਲੇ ਸੇ । ਮਾਮੀ ਜੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕਰਨ ਤੇ ਵੱਢਿਆਂ ਲਈ ਅਤਿ ਉੱਚੇ ਪਿਆਰ ਤੇ ਵਲਵਲੇ ਨੇ, ਪਿਤਾਮਾਂ ਤੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਸਮਾਧਿ ਉਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸਦਾ ਜਾਗਤੀ ਜੋਤ ਬੀਤਰਾਗ ਸਰੂਪਾਂ ਲਈ ਉਹ ਉੱਚਾ ਸੁੱਚਾ ਵਲਵਲਾ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਲੰਘਿਆ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ । ਕਰਨ ਤੇ ਕ੍ਰਮ ਕਰਨ ਜੋ ਖੁਸ਼ਕ ਵਸਤੂ ਹਨ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਪੱਥਰ ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਲੀ ਸਮਥਣੇ ਚਾਹੀਏ । ਜੇ ਆਪ ਅਸਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨੁਰ ਹੋਵੇ ਉਸ ਵਿਚ ਅਤਿ ਉੱਚੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਬਹੁਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਉਸ ਮਹਾਨ ਸੱਚੇ ਤੇ ਮਹਾਨ ਭੁੰਘੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਲਵਲੇ ਦੇ ਦਰਬਨ ਹਨ । ਅਤਮ ਕਰਨ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦਿਕੋਂ ਚੁਸਦੇ ਹਨ ।

ਪਰਸਪਰ ਦਰਸਨ ਕੀਨਿ। ਦੇ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਪੂਜਿ* ਦੇਹੁਰੇ ਮੱਜਨ ਬਾਪੀ
ਆਨੰਦ ਦੀਨਿ॥੩॥ ਸੁਨਤਿ ਮੋਹਰੀ ਜੁਗ ਕਰ ਜੋਰੇ 'ਗੁਰਤਾ ਗਾਦੀ ਪਰ
ਥਿਤਿ ਆਪ । ਯਾਂਤੇ ਤੁਮ ਸਭਿ ਤੇ ਹੋ ਦੀਰਘ ਬੇਦਨੀਯ ਬਡ ਦਿਪਹਿ
ਪ੍ਰਤਾਪ। ਇਹ ਠਾਂ ਬਾਸ ਕਰੇ ਸੁਖ ਪਾਵਹੁ ਹਮ ਦਰਸਹਿ ਗਨ ਦੋਖਨ ਖਾਪ।
ਸੰਗਤਿ ਆਇ ਉਪਾਇਨ ਅਰਪੈ ਸਭਿ ਦੇਸ਼ਨਿ ਕੀ ਮਿਲਹਿ ਕਲਾਪ॥੪॥
ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕਹਿ 'ਮਾਤੁਲ ਜੀ ! ਸੁਨਿ ਹਮ ਤੁਮਰੀ ਆਇਸੁ ਅਨੁਸਾਰਿ।
ਇਕ ਪਰੰਤੂ ਕਾਰਨ ਲਖਿ ਲੀਜਹਿ ਬਿੱਧ ਗੁਰੁ ਜੋ ਪਿਤਾ ਤੁਮਾਰ ।
ਹਮਰੇ ਪਿਤ ਕੇ ਆਗਯਾ ਦੀਨਸਿ-ਸਰ ਕੀ ਜਾਇ ਕਰਾਵਹੁ ਕਾਰ। ਅੰਦਰ
ਹਰਿ ਮੰਦਰਿ ਰਚਿ ਸੁੰਦਰ ਸੇਵ ਸੰਭਾਰਹੁ ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰ-॥੫॥ ਬਿੱਧ ਗੁਰੁ ਕੇ
ਹਮ ਸਭਿ ਸੇਵਕ ਕਰਿ ਨ ਸਕਹਿ ਤਿਨ ਆਗਯਾ ਭੰਗ । ਪਿਤ ਪਾਛੇ ਹਮ
ਟਹਿਲ ਸੰਭਾਰੀ ਕਰਤਿ ਸੁਧਾਸਰ ਕੀ ਹਿਤ ਸੰਗ। ਯਾਂਤੇ ਬਾਸ ਉਚਿਤ ਹੈ
ਤਿਹ ਠਾਂ ਮਾਨਿ ਗੁਰੁ ਕੇ ਬਾਕ ਨਿਸੰਗ । ਇਹਠਾ ਉਹਠਾ ਭੇਦ ਨ ਕੋਊ
ਦੋਨਹੁ ਗੁਰ ਸਥਾਨ ਇਕ ਰੰਗ ॥੬॥ ਆਗੇ ਜਿਮ ਆਗਯਾ ਹੁਇ ਤੁਮਾਰੀ
ਤਿਮ ਹਮ ਕਰਿ ਹੈਂ ਹਰਖ ਉਪਾਇ'। ਸੁਨਤਿ ਮੋਹਰੀ ਲਖੀਸੁ ਨੀਕੇ 'ਜਥਾ
ਜੋਗ ਤੁਮ ਕਹੀ ਬਨਾਇ । ਤੱਦਪਿ ਜਾਮਨਿ ਤੀਨ ਬਸੀਜਹਿ, ਦਰਸਹਿ,
ਦਿਹੁ ਦਰਸਨ ਸਮੁਦਾਇ । ਪੁਨ ਪ੍ਰਸਥਾਨਹੁ, ਮਨਸੁਖ ਮਾਨਹੁ, ਠਾਨਹੁ
ਸੇਵ, ਸਨਾਨਹੁ ਜਾਇ॥੭॥ ਮਾਨਿ ਮੋਹਰੀ ਮਾਤੁਲ ਕੇ ਬਚ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ
ਪੁਨਿ ਕੀਨਿ ਨਿਵਾਸ । ਸੇਵਾ ਕੇ ਬਸਿ ਹੈ ਕਰਿ ਬਾਸੇ ਮਿਲਿ ਸਭਿ ਬੈਠਹਿ
ਧਰਹਿ ਹੁਲਾਸ । ਭਗਤਿ ਵਿਰਾਗ ਗਯਾਨ ਕੀ ਚਰਚਾ ਕਰਹਿ ਮਧੁਰ ਸੁਭ
ਬਾਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ਜਥਾ ਜੋਗ ਉੱਤਰ ਦੇ ਸਭਿ ਕੋ ਅਨਿਕ ਭਾਤਿ ਕੇ ਮੁਦਤਿ

*ਸਮੂਹ [ਸੰਸਃ, ਕਲਾਪ=ਸਮੂਹ] । *ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਮੁਰਾਦਾਂ ਪੁੱਗਨ ਲਈ ਯਾ ਦੁਖ ਤੇ
ਕਸ਼ਟ ਭਰੇ ਹਨੇਰੇ ਮੋਹ ਦੇ ਵੇਗ ਵਿਚ ਮੜੀਆਂ ਪੂਜਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ
ਇਸ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਜਦ ਭਗਵੰਤ ਰੂਪ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਦੇ ਦਰੁਰੇ ਦੇ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ
ਵੇਰਾਗ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਵਲਵਲਾ ਜਾਗੇ ਤਾਂ ਇਹ ਪੁੰਨ ਰੂਪ ਹੈ, ਸੱਚੇ ਵੇਰਾਗ ਨਾਲ ਮਨ
ਲਿਖਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਉਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਸੱਚੇ ਮਨੋਵੇਗ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਵਿਚ ਦੋ
ਸਤਿਕਾਰ ਪਿਆਰਿਆਂ ਲਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਥਾਨ ਲਈ ਉਪਜਦਾ ਹੈ ਇਹ ਬੀ ਕੁਦਰਤੀ
ਮਨੋਭਾਵਨਾ ਹੈ । ਮੜੀਆਂ ਦੀ ਮੁਰਦਾਰ, ਰਸਮੀ ਤੇ ਮੁਰਾਦਾਂ ਮੰਗਣ ਵਾਲੀ ਪੂਜਾ ਮਾੜੀ ਹੈ
ਉਥੇ ਭਾਵ ਤੇ ਵਲਵਲੇ ਜਾਗ ਪੈਣ ਵਾਲੀ ਹਲਤ ਮਾੜੀ ਨਹੀਂ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ

ਬਿਲਾਸੀ॥੮॥ਤੀਨ ਦਿਵਸ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਬਸਿ ਕਰਿ ਜਥਾ ਜੋਗ ਸਭਿ ਕੋ
 ਹਰਖਾਇਜਾਰੀ ਬਿਦਾ ਨੰਮਤਾ ਅਤਿਕਰਿ ਮਾਤੁਲ ਜੀ॥ ਅਬਿਦੇਹੁਰਜਾਇ
 । ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ ਪਹੁੰਚੈ ਚਾਹਤਿ ਕਹੇ ਆਪ ਕੋ ਰਹਿ ਇਹ ਬਾਇ' ।
 ਕਹਤਿ ਮੋਹਰੀ'ਜੈ ਨਿਜ ਇੱਛਾ, ਬਹੁਰ ਮਿਲਹੁਕਬਿ ਦੇਹੁਬਤਾਇ'॥੯॥
 ਸ੍ਰੀਗੁਰ ਕਹੈ'ਕਰੋ ਜਬਿ ਸਿਮਰਨਿ ਤਬਿ ਤੁਮਰੀ ਆਇਸੁਅਨੁਸਾਰਹੋਹਿ
 ਮੇਲ ਦਰਸਨ ਹਮ ਕਰਿ ਹੈਂ ਸਦਾ ਨਿਹਾਲ ਸੁ ਬੁੱਧਿ ਉਦਾਰ'। ਮਾਤੁਲ-
 ਪਤਨੀ' ਦੀਨਿ ਸੰਦੇਸਾ 'ਮੇ ਦਿਸ ਤੇ ਅਸ ਕਰਹੁ ਉਚਾਰ । ਰਾਮਸੱਤਿ*
 ਗੰਗਾ ਕੋ ਕਹਿਨੀ, ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਕੋ ਦੀਜੈ ਪਸਾਰ॥੧੦॥ਸਭਿ ਕੀ ਕੁਸ਼ਲ
 ਬੁਝਨੀ ਨੀਕੇ ਹਮ ਕੋ ਸਿਮਰੇ ਅਪਨੇ ਜਾਨਿ।ਨਿਜ ਸੁਤ ਕੋ ਜਬਿ ਬਜਾਹੁ
 ਰਚਾਵਹੁ ਹਮਹਿ ਹਕਾਰਹੁ,ਚਾਹਿ ਮਹਾਨ'। 'ਆਛੀ ਬਾਤ' ਕਹੀ', ਕਰਿ
 ਬੰਦਨ,ਬਿਦਾ ਹੋਇ ਕਿਯ ਵਹਿਰ ਪਯਾਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਚੁਥਾਰੇ ਗਮਨੇ
 ਤਪੇ ਜਗਾਂ,ਤਿਸ ਦਰਸਨ ਠਾਨਿ॥੧੧॥ ਕਹੈ ਮੋਹਰੀ ਸੋ 'ਇਕ ਖਾਸਾ'
 ਹਿਤ ਪੋਥਿਨਿ ਕੋ ਦੇਹੁ ਮੰਗਾਇ'। ਮਾਨਿ ਬਾਕ ਤਤਕਾਲ ਅਨਾਯਹੁ ਤਿਸ
 ਪਰ ਪੁਸਤਕ ਧਰੇ ਬਨਾਇ । ਸਿੱਖਨਿ ਹਰਖ ਸਿਕੰਧ ਉਠਾਯਹੁ ਧੁਨਿ
 ਸੰਖਨਿ ਕੀ ਅਧਿਕ ਉਠਾਇ।ਤੁਰਹੀ ਲਘੁ ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਵਾਏ ਜੈ ਜੈ ਸਬਦ
 ਭਯੋ ਚਹੀ ਘਾਇ ॥੧੨॥ ਪਦ ਅਰਬਿੰਦ ਨਗਨ ਹੀ ਗਮਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ
 ਖਾਸੇ ਪਿਛਵਾਇ। ਆਦਿ ਮੋਹਰੀ ਅਪਰ ਸਕਲ ਹੀ ਕਹੈ 'ਚਵਹੁ ਸਿਵਕਾ
 ਸੁਖ ਪਾਇ'। ਭਨੈ ਗੁਰੁ'ਇਨ ਰੂਪ ਚਤੁਰ ਗੁਰ ਇਨ ਕੋ ਆਦਰ ਜਿਤੋ
 ਕਰਾਇ । ਲੋਕ ਪੁਲੋਕ ਅਨੰਦ ਤਿਤਿਕ ਲਹਿ, ਬਿਘਨ ਬਿਨਾਸਨ ਹੁਇ
 ਸਮੁਦਾਇ' ॥੧੩॥ ਏਕ ਕੋਸ ਲਗਿ ਸਕਲ ਗਏ ਸੰਗਿ ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ
 ਬਿਤਿ ਤਿਸ ਬਾਨੁਚਰਨ ਮੋਹਰੀ ਕੋ ਸਿਰ ਧਰਿ ਕੈ ਭਾਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਬਿਨੈ

*ਬਿਲਾਸ ਕਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦੇ ਸਨ । *ਮਾਮੀ ਜੀ ਨੇ । *ਬੜੀ ਚਾਹ ਹੈ (ਸਾਨੂੰ) । *(ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ)
 ਆਖੀ।*ਜਿੱਥੇ ਤਪ ਕੀਤਾ ਸੀ।*ਪਾਲਕੀ ।

*ਇਹ ਬੀ ਕਵਿ ਜੀ ਦੇ ਅਪਣੇ ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਦੇ ਰਿਵਾਜ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਮੋਹਰੀ
 ਜੀ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਵਡੇ ਥਾਂ ਹੈ, ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਾ ਜੀ ਨੁਹੀਂ ਦੀ ਬਾਵੇਂ ਹਨ, ਸੋ ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਉਨ੍ਹਾਂ
 ਨੂੰ 'ਅਸੀਸ' ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ । ਜੇ ਮੋਹਰੀ ਜੀ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨਿਜ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਮੰਨੇ ਤੇ ਸ੍ਰੀ
 ਗੰਗਾ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਪਤਨੀ ਤਾਂ 'ਪੋਰੀ ਪੋਰਾ' ਘੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ
 ਜੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਦੋਂ ਗੁਰੂ ਸਿੱਖਾਂ ਇਹ ਰਿਵਾਜ ਇਹੋ ਸੀ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਗੁਰੂ
 ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਪਤਨੀ ਲਈ ਮੱਥ ਟੇਕਣਾ ਹੀ ਯੋਗ ਸੀ ।

ਬਖਾਨਿ।ਕਹਿ ਬਹੁ ਬਾਰਿ ਹੁਣਾਏ ਪੁਰਿਕੋ ਪੁਨ ਸਭਿ ਕੋ ਕਰਿਕੈ ਸਨਮਾਨ
 । ਮੋਰਨਿ ਕਰੇ, ਆਪ ਪਗ ਗਮਨੇ ਸੰਖਨਿ ਅਰੁ ਜੈ ਸ਼ਬਦ ਬਖਾਨਿ ॥੧੪॥
 ਮੰਦ ਮੰਦ ਚਲਿ ਉਤਸਵ ਕਰਤੇ ਗੁਮ ਖਡੂਰ ਪਹੁਚੇ ਜਾਇ। ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ
 ਜੀ ਜਹਾਂ ਦੇਹੁਰਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਤ ਤਹਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇ। ਚਾਰ ਪ੍ਰਦੋਛਨ ਦੇ
 ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਹੁ ਕਰਿ ਅਰਦਾਸ ਸਭਿਨਿ ਬਰਤਾਇ। ਧਿਆਨ ਧਾਰਿ ਕਰਿ ਬਿਨੈ
 ਭਾਖਿ ਕਰਿ ਮਹਾਂ ਸੁਜਸ ਕੋ ਕਥਨੈ ਬਨਾਇ॥੧੫॥ ਪੁਨ ਕਰੀਰਕੋਦਰਸਨ
 ਕੀਨਸਿ ਬੰਦਤਿ ਚਤੁਰ ਪ੍ਰਦੋਛਨਾ ਦੀਨਿ। ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਕੋ ਨੰਦਨ ਦਾਤੁ
 ਸੁਨਿ ਸੁਧਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਸਨ ਚੀਨ। ਹੋਇ ਅਨੰਦ ਬਿਲੇਦ ਰਿਦੇ ਮਹਿ
 ਆਇ ਮਿਲਨੈ ਮਨ ਪ੍ਰੇਮ ਨਵੀਨ। ਹਿਤ ਸਨਮਾਨ ਅੰਗੁ ਤੇ ਉਠਿ ਕਰਿ
 ਮਿਲੇ ਪਰਸਪਰ ਨਮਤਾ ਕੀਨਿ॥੧੬॥ ਜਬਿਦਾਤੁ ਨੇਪਰਨੋਚਰਨ ਸਿਰਨਿਜ
 ਕਰ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨੇ ਲੀਨਿ। ਆਪ ਨਮੋ ਕਰਿ ਪਾਸ ਬਿਠਾਏ ਕਹਨੈ ਬਾਕ
 'ਕੜੇ' ਅਨੁਚਿਤ ਕੀਨਿ ?। ਗੁਰ ਕੇ ਗੁਰ ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਹੋ ਤੁਮ ਹਮ ਹੈਂ
 ਆਪ ਦਾਸ ਮਨ ਚੀਨ। ਸੇਵਨਿ ਉਚਿਤ ਚਰਨ ਰਜ ਰਾਵਰਿ ਸਦਾ ਤੁਮਾਰੇ
 ਅਹੈ ਅਧੀਨ'॥੧੭॥ ਸੁਨਿ ਦਾਤੁ ਕਰਜੋਰਿ ਕਹਤਿ ਭਾ'ਆਪਿ ਸੁਨਹੁ ਮੇਰੇ
 ਬਿਰਤੀਤ। ਹਤਿ ਹੋਕਾਰ ਭਯੋ ਮੈਂ ਜੈਸੇ ਅਰ ਤੁਮਰੇ ਆਗਮ ਚਿਤਵੀਤ। ਸ੍ਰੀ
 ਗੁਰ ਅਮਰ ਲੀਨਿ ਜਬਿ ਗੁਰਤਾ ਭਈ ਈਰਖਾ ਮੁਖ ਅਤਮੀਤ। ਤਿਨ ਕੀ
 ਮਹਿਮਾ ਪਾਵਕ ਸਮਸਰ ਸੁਸ਼ਕ ਤਿਨਨ ਜਨੋਂ ਰਿਦਾ ਜਰੇਤਿ॥੧੮॥ ਦੇਸ
 ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਕੀ ਬਛ ਸੰਗਤਿ ਨਰ ਨਾਰੀ ਆਵਹਿ ਸਮੁਦਾਇ। ਅਨਿਕ
 ਉਪਾਇਨ ਪਾਇਨ ਅਰਪਹਿ ਮਨ ਬਾਂਛਤਿ ਸਭਿ ਹੀ ਫਲ ਪਾਇ। ਮੋ ਕਹੁ
 ਦੁਖਤਿ ਦੇਖਿ ਕਰਿ ਗਮਨੇ, ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਬਸੇ ਪੁਨ ਜਾਇ। ਤਹਿ ਭੀ
 ਅਧਿਕ ਭੀਰ ਹੁਇ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਮਹਿਮਾ ਪੂਰਨ ਭੀ ਚਹੁੰਘਾਇ॥੧੯॥ ਇਕ
 ਖੱਤ੍ਰੀ ਮਮ ਮਿੱਤ੍ਰ ਹੁਤੋ ਬਹੁ ਇਕ ਦਿਨ ਆਇ ਕਹਨੈ ਇਮ ਬੈਨ।-ਤੁਮਤੋ
 ਪੁੱਤ੍ਰ ਕਹਾਵਤਿ ਗੁਰ ਕੇ ਕੁਛ ਰਚਨਾ ਤੁਮਰੇ ਫਿਗ ਹੈ ਨ। ਸੰਗਤਿ ਆਇ
 ਨ ਅਰਪਹਿ ਧਨ ਕੋ, ਨਮੋ ਨ ਕਰਤਿ ਆਇ ਕੋ ਐਨ। ਰਹੇ ਰੋਕ ਸਮ ਬੈਠਿ
 ਦਾਰਿਦੀ ਬਿਨ ਉਦਮ ਅਲਸ ਦਿਨ ਰੈਨ॥੨੦॥ ਕਿਸੀ ਬਾਨ ਕੋ ਖੱਤ੍ਰੀ
 ਕੋਉ ਗੁਰੁ ਬਨਜੋ ਨਿਜ ਪਦ ਪੁਜਵਾਇ। ਹੁਤੋ ਟਹਿਲੀਆ ਤੁਮਰੇ ਘਰ ਕੋ

‘ਠਮਸਕਾਰ’। ‘ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਗਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ, ਗੁਰੂ
 ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਪੁੱਤ੍ਰ ਹੋ ਤੁਸੀਂ।’ ‘ਰੋਟਕ’।

ਅਬਿ ਸਮਾਜ ਅਧਿਕੈ ਬਿਰਧਾਇ^੧ । ਭਏ ਮ੍ਰਿਤਕ ਜੀਵਤਿ ਹੀ ਜਗ ਤੁਮ
ਜਿਨ ਕੋ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਬਿਦਤਾਇ ਅਹੋ ਨਿਲਾਯਕ^੨ ਲੇਤਿ ਨ ਤਿਸ ਤੇ ਜੋ
ਅਬਿ ਬੈਠਜੋ ਬਹੁ ਧਨ ਪਾਇ—॥੨੧॥ ਸਰਪ ਸਮਾਨ ਹੁਤੋ ਮਨ ਪੂਰਬ ਤਿਸ
ਕੋ ਬਾਕਨਿ ਛੋਰਨ ਕੀਨਿ^੩। ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਕੋ ਡਸਨਿ ਹੇਤੁ ਮੈਂ ਕਸ਼ਟ ਦੇਨਿ
ਕੋ ਉਦਮ ਲੀਨਿ। ਬਾਕ ਬਾਨ ਮੈਂ ਗਡੇ ਰਿਦੇ ਮਮ ਦੁਖ ਕੋ ਧਾਰਤਿ ਧੀਰਜ
ਛੀਨਿ । ਤਿਲ ਮਨ ਜਰਤਿ ਕ੍ਰੋਧ ਬਡ ਅਗਨੀ ਮਨਹੁ ਘ੍ਰਿਤ ਤਿਨ ਉਪਰ
ਦੀਨਿ ॥ ੨੨ ॥ ਹੋਤਿ ਸੁਸ਼ੀਲ ਸੰਗ ਲਹਿ ਖੋਟੇ ਬਿਗਰ ਜਾਤਿ ਸੁਭ ਮਤਿ
ਬਿਸਰਾਇ। ਰਿਸਤੇ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਪਹੁਚੇ ਸਭਾਬਿਖੈ ਦੇਖੇ ਤਬਿਜਾਇ। ਮਨੋ
ਗਯਾਨ ਕੋ ਭਾਨੁ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿ ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਸਦ ਗੁਨ ਜਨ^੪ ਸਮੁਦਾਇ। ਅਵਗੁਨ
ਉਭਗਨ ਨਿਸਾ ਅਵਿੰਦਜਾ ਨਹਿ ਪੱਯਤਿ ਸਭਿ ਗਏ ਪਲਾਇ॥੨੩॥ ਇਕ
ਕਰ ਜੋਰਿ ਬੰਦਨਾ ਕਰਿਹੀਂ, ਏਕ ਉਪਾਇਨ ਅਰਪਹਿ ਆਨਿ। ਇਕ ਬਰ
ਜਾਚਤਿ ਬਾਂਛਤਿ ਚਿਤ ਕੋ, ਇਕ ਬੁਝਤਿ ਅਪਨੀ ਕੱਲਜਾਨ। ਏਕ ਸਬਦ
ਕੋ ਪਠੈ ਬਿਚਾਰੈ ਗਾਇ ਰਬਾਬੀ ਰਾਗਨਿ ਤਾਨ। ਇਕ ਅਰਦਾਸ ਕਰਤਿ
ਹੈ ਠਾਂਢੇ ਮੰਗਲ ਹੋਤਿ ਅਨੇਕ ਬਿਧਾਨ ॥ ੨੪ ॥ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਿਲੋਕਿ
ਜਰਜੋ ਨਹਿ, ਜਰਜੋ ਕ੍ਰੋਧ ਕੀ ਅਗਨਿ ਮਝਾਰ। ਤੂਰਨ ਕਰਤਿ ਉਲੰਘੈ
ਸਭਿਕੋ ਜਾਇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲਾਤ ਪ੍ਰਹਾਰਿ। ਕਹੀ ਕਠੋਰ ਗਿਰਾ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਕੀ
ਦਈ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰਨਿ ਗਾਰਿ। ਨਿਬਲ ਸਰੀਰ ਅਵਸਥਾ ਬ੍ਰਿਧ ਬਡ
ਸਹਜੋ ਨ ਗਯੋ ਘਾਤ^੫ ਤਿਸ ਬਾਰ॥੨੫॥ ਵੱਖਰ ਸਬਲ ਮਹਿ ਘਾਤ ਲਾਤ ਕੋ
ਲਗਤਿ ਗਿਰੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਪਰ ਜਾਇ। ਹਾਹਾਕਾਰ ਸਭਾ ਮਹਿ ਹੋਵਾ ਸਿੱਖਜਨਿ
ਗਹਿ ਭੁਜ ਦਏ ਬਿਠਾਇ। ਉਠਤਿ ਭਈ ਸੁਧਿ ਮਮ ਪਗ ਪਕਰੇ ਸਨੇ ਸਨੇ
ਮਲਿ ਮ੍ਰਿਦੁਲਤਾਇ^੬। ਕਹਿਨਲਗੇ—ਮਮ ਅੰਗ ਨਿਠੁਰ ਬਡ ਕਰਤਿ ਕਾਰ
ਕੋ ਬੈਸ ਬਿਤਾਇ॥੨੬॥ ਤੁਮ ਨਿਤ ਬੈਠੇ ਮ੍ਰਿਦੁ ਪਦ ਪੰਕਜ^੭ ਪੀੜਤਿ ਹੁਏ
ਲਾਗਿ ਮਮ ਅੰਗ। ਕਰੀ ਅਵਰਾਜ, ਤੁਮ ਕੋ ਦੇਖੇ ਉਠਜੋਨ ਮੈਂ ਆਦਰ ਕੇ
ਸੰਗ। ਜਥਾ ਜੋਗ ਤਾੜਨ ਕਿਯ ਮੁਝ ਕੋ ਗੁਰ ਕੇ ਨੰਦਨ ਬੁੱਧਿ ਉਤੰਗ।
ਆਪ ਕਰੋ ਫੁਰਮਾਵਨਿ ਕੋ ਅਬਿ, ਸੇਵਾ ਠਾਨਹੁ ਰਿਦੈ ਉਮੰਗ॥੨੭॥ ਮੈਂ ਗੁਰ

^੧ਬਹੁਤ ਵਧਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ^੨ਡੇਰ ਦਿੱਤਾ। ^੩ਵਾਕ ਤੀਰਾਂ ਵਰਗੇ। ^੪ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੇ ਦਾਸ।

^੫ਥੋਟ, ਸੱਟ। ^੬ਵੱਥੀ ਵਾਲੇ ਥਾਂ ਵਿਚ। ^੭ਨਰਮਾਈ ਨਾਲ ਮਲੇ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ)।

^੮ਤੁਸਾਡੇ ਸਦਾ (ਆਰਾਮ ਨਾਲ) ਬੈਠਿਆਂ ਦੇ ਕੋਮਲ ਹਨ ਚਲਨ ਕਵਲ।

ਦਾਸ^੧ ਗੁਰੁ ਸੁਤ ਹੋ ਤੁਮ ਗੁਰ ਸਮ ਲਖੋ ਆਪ ਕੋ ਨੀਤ। ਕ੍ਰੋਧ ਨਿਵਾਰਿ
ਛਿਮਹੁ ਅਪਰਾਧੁ ਉਰ ਸਾਧੁ ਸੇਵਕ ਮਮ ਚੀਤ^੨। ਦਾਸਨਿ ਦਾਸ ਪਛਾਨਹੁ
ਮੋਕੋ ਕੀਨਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਬਿਸਾਲ ਸੁ ਨੀਤ। ਅਪਨਿ ਜਾਨਿਕੇ ਤਾੜਤਿ ਭੇ ਮੁਖ
ਦੇਖਿ ਬਿਕਾਰਨਿ^੩ ਮਤਿ ਬਿਪਰੀਤ-॥੨੮॥ ਮੈਂ ਸੁਨਿ ਕ੍ਰੋਧਤਿ ਬਾਕ ਕਹਜੋ
ਤਬਿ-ਭਲੋ ਆਪਨੋ ਇਸਮਹਿ ਜਾਨਿਨਰਨਿ ਅਚੇਤਦਿਖਾਯ ਦੇਭ ਕਿਯ
ਮੋਕਹੁ ਨਹੀਂ ਸੁਹਾਇ ਮਹਾਨ। ਇਹ ਸਭਿ ਤਜਾਗ ਅਪਰ ਬਲ ਗਮਨਹੁ
ਟਿਕਹੁ ਨ, ਮੇਰੇ ਭਨਜੇ ਪਛਾਨਾਛਲ ਸੋ ਮਮ ਪਿਤ ਕੀ ਕਰਿ ਸੇਵਾ ਗੁਰਤਾ
ਲੀਨਿ ਗਰੀਬੀ ਠਾਨਿ॥੨੯॥ ਮੋਹਿ ਪਿਤਾ ਕੋ ਭੋਰ^੪ ਸੁਭਾਉ, ਛਲ ਚਾਤੁਰ-
ਤਾ ਲਖੀ ਨ ਤੋਹਿ। ਅਜਮਤ ਆਦਿਕ ਠਗ ਕਰਿ ਲਜਾਯਹੁ ਰਚਜੋ
ਪਖੰਡ ਅਧਿਕ ਧਨ ਹੋਹਿ। ਵਸਤੁ ਹਮਾਰੀ ਤੈਂ ਕਿਮ ਧਾਰੀ, ਯਾਤੇ ਮੁਖ
ਆਵਤਿ ਮਨ ਰੋਹਿ^੫। ਭਲੇ ਚਹੈ ਤੋ ਰਹੈ ਨਹੀਂ ਅਥਿ, ਲਹੈਂ ਕਸ਼ਟ ਬਚਮਨੈਂ
ਨ ਮੋਹਿ^੬-॥੩੦॥ ਸੁਨਿ ਕਠੋਰ ਬਾਨੀ ਅਸ ਮੇਰੀ ਸਰਲ ਰਿਦੈ ਬੋਲੇ ਹਿਤ
ਠਾਨਿ।-ਅਥਿਤੇ ਆਗੇ ਕਰੋਂ ਤਬਾ ਮੈਂ ਜਬਾ ਰਜਾਇ ਆਪਕੀ ਜਾਨਿਦਾਸ
ਤੁਮਾਰੋ ਕ੍ਰੋਧ ਨਿਵਾਰੋ ਮੁਖ ਪਰ ਹੋਹੁ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮਹਾਨ-^੭। ਇਮ ਕਹਿ ਨਮੋ
ਕਰੀ ਕਰ ਜੋਰੇ ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਕਰਤਿ ਬਖਾਨਿ॥੩੧॥ ਏਹਗਾ ॥ ਨਿਸਾ
ਪਰੀ ਆਸਨ ਅਪਨ ਗੁਰੁ ਬਿਰਾਜੇ ਜਾਇ। ਬਿਸਮਤਿ ਗਮਨੇ ਅਪਰ ਨਰ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਧੰਨ ਸੁਹਾਇ ॥ ੩੨ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਰਾਸੇ
'ਦਾਤੁ ਮਿਲਿਨਿ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਰਨਨੈ ਨਾਮ ਸਪਤ ਤ੍ਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥੩੨॥

੩੮. [ਦਾਤੁ ਜੀ ਦੇ ਪੈਰ ਦਾ ਦਰਦ ਹਟਾਯਾ]।

ਨਿਸਾਲੀ ਛੰਦ॥^੮ ਅਰਧ ਨਿਸਾ ਮਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਘਰ ਤਜਾਗ ਚਲੇ ਹੈਂ। ਗ੍ਰਹਨ
ਕਰੀ ਨਹਿ ਵਸਤੁ ਕੁਛ ਨਹਿ ਕਿਸੁ ਮਿਲੈ ਹੈਂ। ਪਨਹੀ ਬਿਨ ਪਗ ਕਮਲ
ਤੇ ਮਾਰਗ ਪ੍ਰਸਥਾਨੇ। ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਤਿ-ਕਿਤ ਚਲਹਿ, ਬੈਠਹਿ ਕਿਸ
ਥਾਨੇ॥੧॥ ਮਾਨਵ ਮਿਲਹਿ ਨ ਆਨਿਜਹਿ ਨਹਿ ਛੁਟੈਧਾਨ॥ ਨਹਿ ਬੋਲਹਿ,
ਨਹਿ ਕਲਹਿ ਕਰਿ^੯, ਕੁਛ ਬਿਘਨ ਨ ਠਾਨ॥ ਏਕਾਕੀ^{੧੦} ਬੈਠਹਿ ਕਹੂ ਪ੍ਰਭੁ
ਕੋ ਸਿਮਰੈ ਹੈ। ਵਹਿਰ ਉਪਾਧਿ ਅਨੇਕ ਹੈ ਇਕ ਰਸੁ ਬਿਸਰੈ ਹੈ^{੧੧}-॥੨॥ ਏਵ
ਬਿਚਾਰਤਿ ਚਲਤਿ ਮਗ, ਬਾਸਰ ਕੇ ਗ੍ਰਾਮ। ਆਇ ਪਹੁਚੇ ਛਿਨਕ ਮਹਿ
^{੧੨}ਗੁਰੁ ਦਾ ਦਾਸ ਹਾਂ। ^{੧੩}(ਆਪ ਦਾ) ਰਿਦਾ ਸਾਧੁ (ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ) ਹੈ, ਮੇਨੂੰ ਸੇਵਕ ਜਾਣੇ। ^{੧੪}ਅੰਗੁਲੀ
ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ। ^{੧੫}ਭੋਲਾ। ^{੧੬}ਗੱਸਾ। ^{੧੭}ਮੇਰਾ ਬਚਨ ਨਾਂ ਮੰਨੇਗਾ ਤਾਂ ਕਸ਼ਟ ਪਾਏਗਾ। ^{੧੮}ਦਾਤੁ ਜੀ
ਸੁਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ^{੧੯}ਕਲੇਸ਼ ਕਲਨ। ^{੨੦}ਇਕਾਤਿ ਵਿਚ। ^{੨੧}ਇਕ ਦਮ (ਉਪਾਧੀਆਂ) ਬਿਸਰ ਜਾਣਾਂ

ਦੇਖੋ ਇਕ ਧਾਮੁ ਕੋਠਾ ਹੁਤੋ ਗੁਪਾਲ ਕੋ^੧ ਤਹਿ ਕੋਤਿਕ ਦੂਰੀ। ਤਿਸ ਕੋ
ਦਰ ਮੂੰਦਨਿ ਕਰੋ ਲਿਖਿ ਕੇ ਬਿਧਿ ਰੂਰੀ॥੩॥-ਜੋ ਦਰ ਖੋਲਹਿ ਆਨਿ ਕੇ
ਤਿਸ ਦੋਸ ਲਗੈ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਸਿੱਖ, ਤਿਸ ਕੇ ਨ ਗੁਰ, ਨਹਿ ਸ੍ਰੇਯ ਪਗੈ ਹੈ^੨।
ਬਿਗਰੈ ਲੋਕ ਪੁਲੋਕ ਤਿਸ ਹਮਰੂੰ ਨ ਸਹਾਏ-। ਇਮ ਲਿਖਿਕੇ ਦਰ ਉਪਰੇ
ਅੰਤਰ ਪ੍ਰਵਿਸਾਏ ॥੪॥ ਤਿਸ ਕੋਠੇ ਮਹਿ ਛਪਿ ਗਏ ਪਦਮਾਸਨ ਕੀਨਾ।
ਲਗੀ ਸਮਾਧਿ ਅਗਾਧਿ ਹੀ ਦੇਕਹਿ ਰਸ ਭੀਨਾ। ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਭੀ
ਤਹਿਗੁਰੂ ਨ ਪਾਯੋ। ਖੋਜਤਿ ਸਿੱਖਜ ਅਨੇਕ ਹੀ ਕਿਤਹੁ ਨ ਦਰਸਾਯੋ ॥੫॥
ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਗੁਰ। ਸ਼੍ਰੋਨ ਸੁਨਿ ਮੈਂ ਭਯੋ ਅਨੰਦੇ^੩। ਸਭਿ ਵਸਤੂ ਧਨ ਆਦਿ
ਜੇ, ਕਰਿ ਅਪਨਿ ਬਿਲੰਦੇ। ਬਸਤ੍ਰ ਬਿਭੂਖਨ ਪਹਿਰ ਕੇ ਕਰਿ ਉਰ ਹੰਕਾਰ॥
ਗਾਦੀ ਪਰ ਬੈਠਤਿ ਭਯੋ ਧਨ ਲੋਭ ਸੁ ਧਾਰਾ॥੬॥ ਕਰਤਿ ਰਹਜੋ ਪਰਤੀਖਨ।
ਕੋ ਆਇ ਨ ਪਾਸਾ। ਨਹੀਂ ਉਪਾਇਨ ਕਿਨ ਦਈ, ਨਹਿ ਪੂਜੀ ਆਸਾ।
ਬੁਲ੍ਹੈ ਐਚਕ ਆਇ ਜੋ ਅਵਲੋਕ ਪਧਾਰੇ^੪। ਰੁਖ ਮਿਲਿਬੇ ਕੋ ਨਹਿ ਕਰੈ
ਨਹਿ ਗੁਰੂ ਨਿਹਾਰੈ॥੭॥-ਗੁਣਬਿਹੀਨ ਪੂਜਾ ਕਹਾਂ, ਬਿੰਦਾ ਬਿਨ ਮਾਨਾ
। ਜੀਤ ਕਹਾਂ ਬਿਨ ਸੂਰਤਾ, ਮਨ ਬਿਤ ਬਿਨ ਧਾਨਾ। ਬਿਨ ਸੰਤੋਖ ਉਰ
ਸੁਖ ਕਹਾਂ, ਤਪ ਬਿਨਾਂ ਨ ਰਾਜੁਗਾਨਾਨ ਕਹਾਂ ਬਿਨ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਸੋਭਾ ਬਿਨ
ਲਾਸੁ॥੮॥ ਬਿਨ ਜਹਾਜ ਤਰਿਬੋ ਕਹਾਂ ਸਾਗਰ ਅਸਗਾਹੁ। ਭਗਤਿ ਕਹਾਂ
ਬਿਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਪਗ ਪੰਕਜ ਮਾਹੁ। ਕਵਿਤਾ ਬਿਨ ਕੀਰਤਿ ਕਹਾਂ, ਜਸੁ ਬਿਨ
ਨ ਦਾਨਾ^੫। ਮੁਕਤਿ ਕਹਾਂ ਬਿਨ ਪ੍ਰਭੂ ਕੇ, ਸੁਰ ਬਿਨਾਂ ਨ ਗਾਨਾ^੬॥੯॥ ਸਦ
ਗੁਣ ਬਿਨਾਂ ਨ ਸ੍ਰੇਯ ਹੈ, ਸ਼ਰਧਾ ਬਿਨ ਸੇਵਾ। ਮੀਤ੍ਰ ਸਿੱਧਿ ਬਿਨ ਜਪੁ^੭ ਕਹਾਂ,
ਬਰ ਬਿਨਾਂ ਨ ਦੇਵਾ^੮। ਬਿਨ ਸਿੱਖੀ ਤਰਿਬੋ ਕਹਾਂ ਜਗ ਸਾਗਰ ਭਾਰਾ। ਦਸੋਸ
ਕਹਾਂ ਸੂਰਜ ਬਿਨਾਂ-, ਮੈਂ ਦੇਵ ਬਿਚਾਰਾ॥੧੦॥ ਨਮੋ ਨ ਕੀਨੀ ਸਿੱਖ ਕਿਹ^੯,
ਕਿਤ ਰਹਜੋ ਸੁ ਦੇਬੀ^{੧੦}। ਸੁਨਤਿ ਖਿਬਹਿ ਸਭਿ ਮਨ ਬਿਖੈ ਕਜਾ ਤਿਨ ਤੇ

^੧ਗੁਆਲੇ ਦਾ। ^੨ਮੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਪਾਵੇਗਾ। ^੩ਮੈਂ ਛੰਨੀ ਸੁਣਕੇ ਅਨੰਦ ਹੋਯਾ। ^੪ਦੇਖਕੇ (ਮੈਨੂੰ)
ਚਲਾ ਜਾਵੇ। ^੫ਗੁਰੂ (ਅਮਰ ਦੇਵ ਜੀ) ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਾ ਬੈਠਾ ਦੇਖਕੇ। (ਅ) ਗੁਰੂ ਰੂਪ (ਮੈਨੂੰ)
ਠਹੀਂ ਸੀ ਦੇਖਦਾ। ^੬ਸ਼ਰਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੋਭਾ ਕਿੱਥੇ। ^੭ਦਲ ਬਿਨਾਂ ਜਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ^੮ਰਾਗ
ਗਉੜਾ। ^੯ਦਰ (ਦੇਵ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ) ਸੱਖਣਾ ਦੇਵਤਾ ਕੀ ਹੈ। ^{੧੦}ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਨੇ।
^{੧੧}(ਭੇਟਾ) ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਰਿਹਾ।

*ਜਪ ਦਾ ਭਾਵ ਇਥੇ ਸਿਮਰਣ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਮੰਤ੍ਰ ਉਚਾਰਣ ਹੈ।

ਲੈਬੈ^੧। ਗੁਰਤਾ ਗਾਦੀ ਜਿਸਹਿ ਵਿਗ ਤਿਸ ਹੀ ਕੀ ਪੂਜਾ । ਬਿਨ ਅਜਮਤ
ਕੈਸੇ ਪੁਜਹਿ^੨ ਬੈਠੇ ਜੇ ਦੂਜਾ ॥ ੧੧ ॥ ਗੁਰੁ ਅਮਰ ਕੈ ਸਦਨ ਤੇ ਮੈਂ ਸਭਿ
ਕੁਛ ਲੀਨਾ । ਦਰਬ ਸਰਬ ਲੇ ਗਰਬ ਹਤਿ ਚਲਿਬੈ ਮਗ ਕੀਨਾ^੩ । ਲੋਭ
ਧਾਰਿ ਮੈਂ ਲੇ ਚਲਨੈ ਬੇਸਰ^੪ ਬਹੁ ਲਾਦੀ। ਦੁਇ ਤੈ ਸੇਵਕ ਸੰਗ ਬੇ ਅਤਿ ਭਾ
ਅਹਿਲਾਦੀ॥੧੨॥ ਦੋਇ ਘਟੀ ਜਬਿ ਦਿਨ ਰਹੈ ਮਾਰਗ ਪ੍ਰਸਥਾਨੇ। ਅਪਨੇ
ਸਦਨ ਖਡੂਰ ਕੋ ਚਿਤ ਚਹਤਿ ਜਾਨੇ। ਬਹੁ ਧਨ ਲੈ ਗਮਨੈ ਜਬੈ ਦਿਨ-
ਮਣਿ^੫ ਅਸਤਾਯੋ । ਅੰਧਕਾਰ ਭਾ ਜਗਤ ਮੈਂ ਦਸਹੂੰ ਦਿਸਿ ਛਾਯੋ ॥ ੧੩ ॥
ਪਹੁੰਚਨੈ ਨਹੀਂ ਖਡੂਰ ਮੈਂ ਰਹਿ^੬ ਦੂਰ ਕਿਤੇਕਾ । ਤਸਕਰ ਭੈਦਾਯਕ ਮਿਲੇ
ਤਿਹ ਸਮੈ ਅਨੇਕਾ^੭। ਦੇਖਤਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਉਠਾਇ ਕੈ ਮਾਰਨਿ ਕੋ ਆਏ। ਤਾਸ
ਪਾਇ ਤਿਨ ਪਾਸ ਤੇ ਮਮ ਦਾਸ ਪਲਾਏ॥੧੪॥ ਮੈਂ ਛਰ ਧਰਿ ਬੋਲਨੈ ਤਬੈ-
ਕਨੈ ਮਾਰੈ ਮੋਹੀ। ਧਨ ਕਾਰਨ ਮਾਰਨ ਕਰਹੁ ਲਿਹੁ ਜੇਤਿਕ ਹੋਹੀ-। ਛੀਨ
ਲੀਨਿ ਵਸਤੁ ਸਕਲ ਨਹਿ ਬੋਲਨਿ ਦੀਨੈ । ਪੁਨ ਸਰੀਰ ਕੋ ਚੀਰ ਸਭਿ
ਕਿਯ ਤਿਨ ਤੇ ਹੀਨੈ॥੧੫॥ ਅਤਿਸੈ ਸੇਕਟ ਪਾਇ ਕੈਨਿਜ ਆਇ ਨਿਕੇਤਾ।
ਚਿੰਤਾ ਸਲਿਤਾ ਚਿਤ ਬਹੁਨੈ ਮਨ ਸ਼ੋਕ ਸਮੇਤਾ । -ਕਰਨਿ ਅਵੱਗਯਾ
ਬਛਨਿ ਕੀ ਕੈਸੇ ਸੁਖ ਪਾਵੈ। ਕਟਹਿ ਤਰੋਵਰ ਕੋ ਜਬੈ ਪੁਨਿ ਫਲ ਕਿਮ
ਖਾਵੈ॥੧੬॥ ਤੋਰਹਿ ਤਰੀ ਜੁ ਤੋਇ ਮਹਿ^੮ ਕਿਮ ਤਰਹਿ ਸੁਖਾਰੇ। ਸਦਨ ਢਾਹਿ
ਵਨ ਬਸਨ ਚਹਿ ਮਤਿਮੰਦ ਗਵਾਰੇ-। ਇਮ ਚਿਤਵਤਿ ਚਿੰਤਾ ਮਹਾਂ ਸਭਿ
ਪੁਸਤੁ ਗਵਾਏ। ਬਹੁਤ ਬਿਸੁਰਤਿ ਬੈਠਿ ਕਰਿ ਨਹਿ ਕਿਸੁਬਤਾਏ॥੧੭॥ ਤਬਿ
ਤੇ ਮੋਰੀ ਲਾਤ ਮਹਿ ਹੁਇ ਪੀੜ ਘਨੇਰੀ। ਅਸਥੀ ਕੋ ਚੀਰਹਿ ਮਨਹੁ ਦੁਖ
ਦੇਤਿ ਬਡੇਰੀ । ਕਿਤਿਕ ਕਾਲ ਬੀਤਤਿ ਭਯੋ ਗੁਰ ਖੋਜਨੈ ਸਾਰੇ^੯ । ਬੁੱਢੇ
ਆਦਿਕ ਸਿੱਖ ਸਭਿ ਲਜਾਏ ਤਿਸ ਬਾਰੇ ॥੧੮॥ ਤਿਸੀ ਰੀਤਿ ਬੈਠੇ ਬਹੁਰ
ਬਰ ਗੁਰਤਾ ਗਾਦੀ। ਮਿਲਿ ਸਭਿਹਿਨਿ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਕੀਨੀ ਸੁਭ ਸ਼ਾਦੀ।
ਜਦਪਿ ਲਾਤ ਮਹਿ ਪੀਰ ਬਹੁ ਅਤਿਸੈ ਦੁਖ ਪਾਉਂ । ਲਾਜ ਭਾਰ ਤੇ^{੧੦} ਦਬ
ਰਹਨੈ ਨਹਿ ਨਿਕਟ ਸਿਧਾਉਂ॥੧੯॥ ਕਰਨਿ ਖੁਟਾਈ ਦੁਖਲਹੈ^{੧੧} ਜਗਬਿਖੇ

^੧(ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਹੀ) ਸੁਣਕੇ ਸਾਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖਿੰਬਦੇ ਸਨ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸਾਂ। ^੨ਕੀਕੂੰ ਪੁਜਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ^੩ਧੰਕਾਰ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਤੇ ਚੱਲਣ ਦਾ ਰਾਹ ਲਿਆ। ^੪ਖੱਚਰਾਂ। ^੫ਸੂਰਜ। ^੬ਰਹਿਆ। ^੭ਬਹੁਤੇ (ਦੋਰ)। ^੮ਜੇ ਜਲ ਵਿਚ ਬੇੜੀ ਤੋੜੇ। ^੯ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ। ^{੧੦}ਸ਼ਰਮ ਦੇ ਭਾਰ ਨਾਲ। ^{੧੧}ਦੁੱਖ ਲਈਦਾ ਹੈ।

ਲਜਾਵਹਿ। ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਕੇ ਤੀਰ ਪੁਨ ਕਿਮ ਨਹੀਂ ਸਿਧਾਵਹਿ। ਚਿਰੀਕਾਲ
 ਪੀਰਾ ਸਹੀ, ਪਰ ਗਯੋ ਨ ਪਾਸਾਚਲਨਿ ਲਗੇ ਸ੍ਰੀ ਅਮਰ ਜਬਿ ਬੈਕੁੰਠ ਅ-
 ਵਾਸਾ॥੨੦॥ ਹੁਇ ਨਿਲਾਜ ਦੁਖ ਬਡੇ ਤੇ ਮੈਂ ਨਿਕਟ ਸਿਧਾਰਾਖਰੇ ਅਗਾਰੀ
 ਹੋਇ ਕਰਿ ਕਰ ਜੋਰਿ ਉਚਾਰਾ। -ਅਪਰਾਧੀ ਮੈਂ ਆਪਕੋ ਅਬਿ ਚਲਿ
 ਕਰਿ ਆਵਾਛਮੇ ਅਵੱਗਜਾ ਕਰੀ ਜੋ ਬਹੁ ਸੰਕਟ ਪਾਵਾ॥੨੧॥ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ
 ਉਰਾਬੈਰ ਇਮ ਜਿਉਂ ਨੀਰ ਲਕੀਰਾ। ਪਾਹਨ ਰੇਖਾ ਪ੍ਰੀਤ ਦ੍ਰਿਢ, ਅਸ
 ਭਾਖਹਿ ਧੀਰਾ। ਮਦਮਤੀ ਮੈਂ ਸ਼ਰਨ ਹੋਂ ਤੁਮ ਦੀਨ ਦਯਾਲਾ-। ਇਮ
 ਬਿਨਤੀ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬੋਲੇ ਤਿਸ ਕਾਲਾ॥੨੨॥ -ਹੋਵਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਰਾਮ-
 ਦਾਸ ਸੋਢੀ ਕੁਲ ਟੀਕਾ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਤਤਿਨਹੁ ਕੋ ਗੁਨਗਨ ਤੇ ਨੀਕਾ
 ਸੇ ਖਭੁਰ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਹਿ ਜਬਹਿ ਹੋਵਹਿ ਤੁਮ ਮੇਲਾ ਚਰਨ ਦੁਹੇਲਾ^੧ ਦੇਖਿ ਕੈ
 ਸੇ ਕਰਹਿ ਸੁਹੇਲਾ^੨ -॥੨੩॥ ਸੁਨਿ ਕੈ ਤਿਨ ਤੇ ਆਇ ਘਰ ਨਿਤ ਕਰਤਿ
 ਉਡੀਕਾ। -ਕਬਿ ਦਰਸਨ ਨਿਜ ਦੇਹਿੰਗੇ ਕਰਿ ਹੈਂ ਪਦ ਨੀਕਾ^੩ -ਆਨਿ
 ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਅਬਿਕਿਓ, ਕਾਟਹੁ ਮਮ ਪੀਰਾ॥ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਅੰਗਦ ਅਮਰ ਤੁਮ
 ਹੀ ਪ੍ਰਭੁ ਧੀਰਾ ॥ ੨੪ ॥ ਚਰਨ ਸ਼ਰਨ ਪਰਨੇ ਦਿਹੋ ਪੁਰਹੁ ਉਰ ਆਸਾ।
 ਨਹਿਨ ਹਟਾਵਨਿ ਕੀਜੀਏ ਜੈਸੇ ਨਿਜ ਦਾਸਾ^੪। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨਿ ਪੁਨ
 ਭਨਜੈ 'ਜਿਮ ਚਾਹੁ ਤੁਮਾਰੀ। ਕਰਹੁ ਤਬਾ ਬਲ ਵਡੇ ਹੋ ਹਮ ਸਿੱਖ
 ਅਗਾਰੀ' ॥ ੨੫ ॥ ਸਕੈਂ ਹਟਾਇ ਨ ਤੁਮ ਕ੍ਰਿਤੀ ਕਰ ਬੈਦਤਿ ਆਗੇ^੫।
 ਗੁਰ ਗੁਰ ਗੁਰ ਕੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੁਭ ਬਡ ਬੁੱਧਿ ਸੁਭਾਗੇ^੬। ਤਬਿ ਦਾਤੁ ਕਰ ਜੋਰ
 ਕੈ ਚਰਨੀ ਲਪਟਾਯੋ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕਰ ਢੇਰਿਕੈ ਦੁਖ ਲਾਤ ਹਟਾਯੋ ॥
 ੨੬ ॥ ਚਿਰੀਕਾਲ ਕੀ ਪੀਰ ਬਡ ਛਿਨ ਬਿਖੈ ਨਿਵਾਰੀ। ਮਨ ਪ੍ਰਸੰਨ
 ਦਾਤੁ ਭਯੋ ਮਹਿਮਾ ਉਰਧਾਰੀ। ਕਹਿਤੇ ਸੁਨਤਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕੋ ਸੁਰਜ
 ਅਸਤਾਯੋ। ਨਾਨਾ ਬੀਜਨੁ^੭ ਤਜਾਰਿ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਅਚਵਾਯੋ ॥ ੨੭ ॥
 ਭਗਤਿ ਬਿਬੇਕ ਬਿਗਯਾਨ^੮ ਕੀ ਚਰਚਾ ਬਹੁ ਕੀਨੀ। ਨਾਸਵੰਤ
 ਦ੍ਰਿਸ਼ਮਾਨ ਸਭਿ, ਸੱਤਾ ਸਤਿ ਚੀਨੀ^੯। ਸਾਰ ਅਸਾਰ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਨਿਬਥੈ

^੧ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ^੨ (ਦੇ) ਰਿਏ ਵਿਚ। ^੩ ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਲਕੀਰ ਹੋਈ ਹੈ। ^੪ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਪੱਕੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪੱਥਰ ਦੀ ਰੇਖਾ ਵਾਂਗ। ^੫ ਦੁਖੀ। ^੬ ਸੁਖੀ। ^੭ ਚਰਣ ਵੱਡੇ ਕਰਣਗੇ। ^੮ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ (ਆਪ ਦੇ ਘਰ ਦੇ) ਸਿੱਖ ਹਾਂ। ^੯ (ਤੁਹਾਡੇ) ਅੱਗੇ ਹੋਥ ਜੋੜਕੇ।
^{੧੦} ਭੋਜਨ। ^{੧੧} ਗਿਆਨ ਵਿਚਾਰ। ^{੧੨} (ਚੇਤਨ) ਸੱਤਾ ਹੀ ਮੱਭ ਜਾਣੀ।

ਠਹਿਰਾਯੋ। ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮਾਤਮਾ ਪਰਪੰਚ ਸੁਹਾਯੋ॥੨੮॥ ਸੁਠਪ੍ਰਯੋਕ ਪੁਨ
 ਸੁਪਤਿ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਨਾਥਾ । ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ ਤੇ ਜਗੇ ਸੁਚਿ ਕਰਿ ਜਲ
 ਸਾਥ॥ ਪੁਨਿ ਦਾਸੁ ਕੇ ਦਰਸ ਕੇ ਗਮਨੇ ਤਿਸ ਭੇਰੇ। ਲਗੀ ਸਮਾਧਿ ਅਗਾਧਿ
 ਹੀ ਬਿਨਬਾਧ ਬਝੇਰੇ ॥ ੨੯ ॥ ਬਿਤਿ ਅਖੰਡ ਨਿਬਚਲ ਟਿਕੀ ਕੋਠੇ ਸੁਭ
 ਮਾਂਹੀ। ਕੀਨਿ ਉਥਾਨ ਹਿਲਾਇ ਕੈ ਕਰਿ ਜਤਨੁ ਸੁ ਤਾਂਹੀ। ਬਿਕਸੇ ਕਮਲ
 ਬਿਲੋਚਨੈ ਹਾਲੀ ਮੁਖ ਜੀਹਾ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਚਰਨੀ ਪਰੇ ਬਿਨਤੀ ਕਰਿ
 ਦੀਹਾ॥੩੦॥ ਦਾਸੁ ਨੇ ਦੇਖੇ ਜਬੈ ਕਰ ਬੀਦਿ ਅਗਾਰੀ। ਬੀਦੇ ਪਦ ਅਰਬੀਦ
 ਮ੍ਰਿਦ ਮੁਖ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ। 'ਬਿਚ ਸਮਾਧਿ ਕੇ ਧਾਨ ਜਿਹ ਮੈਂ ਨਿਤਪ੍ਰਭਿ
 ਠਾਨਾ । ਸੇ ਸਰੂਪ ਤੁਮ ਹੀ ਅਹੋ ਮਹਿਦੇ ਮਹੀਆਨਾ ॥ ੩੧ ॥ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ
 ਅਵਤਾਰ ਹੋ ਇਕ ਜੋਤਿ ਬਿਰਾਜੇ। ਕਲਿ ਮਹਿ ਨਰਨਿ ਉਧਾਰ ਹਿਤ ਨਿਜ
 ਤਨ ਉਪਰਾਜੇ'। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਹਿ 'ਤੁਮ ਬਹੁ ਬਝੇ ਹਮ ਬਾਲ ਤਿਹਾਰੇ । ਕ੍ਰਿਪਾ
 ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਦੇਖਤਿ ਰਹਹੁ ਦੁਖ ਕਾਰਨਿ ਹਾਰੇ॥੩੨॥ ਇਕ ਰਸ ਬਿਤੀ ਅਖੰਡ
 ਸੁਭ ਚਿਰਕਲ ਟਿਕਾਈ। ਸਰਬ ਭਾਂਤਿ ਸਮਰਥ ਬਝੇ ਸਭਿ ਸ਼ਕਤੀ ਪਾਈ
 । ਚਹਹੁ ਸੁ ਕਰਹੁ ਨ ਦੋਰ ਲਗਿ ਬਿਚ ਚਉਦਹਿ ਲੋਕਾ। ਨਹਿ ਆਕਾਸਾ ਕੇ
 ਫੇਰਹੀ ਚਹਿ ਦਰਸ ਬਿਲੋਕਾ'॥੩੩॥ ਤਬਿ ਦਾਸੁ ਨੇ ਬਚ ਕਹੈ 'ਪੁਰਹੁ ਮਮ
 ਆਸਾ। ਚਿਰੀਕਾਲ ਕੇ ਤਨ ਤਜੇ' ਇਸ ਚਹੈ ਨ ਬਾਸਾ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੇ ਪਾਸ
 ਮੈਂ ਚਾਹਤਿ ਅਬਿ ਜਾਯੋ। ਅਪਨੇ ਥਾਕ ਭਨੀਜੀਏ ਹੁਇ ਮੁਝ ਮਨ ਭਾਯੋ'॥
 ੩੪॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬੋਲੇ 'ਹੋਹਿ ਇਮ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਮਾਂਹੀ। ਤਨ ਤਜਿ ਗਮਨਹੁ
 ਬੇਗ ਸੇ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਪਾਹੀ। ਅਜਰ ਜਰਨ ਧੀਰਜ ਧਰਨ ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਰੂਪਾ
 ਤੁਮ ਤਿਨਕੇ ਬਝ ਪੁੰਤ੍ਰ ਹੋ ਚਿਤ ਬਾਂਤਿ ਅਨੂਪਾ॥੩੫॥ ਦਾਸ ਜਾਨਿ ਕਿਰਪਾ
 ਕਰੇ ਅਪਨੇ ਨਿਤ ਜਾਨੈ । ਸੀਖ ਸਿਖਾਵੈ ਸੁਭ ਮਤੀ ਜਿਮ ਪੰਥ ਮਹਾਨੇ'
 । ਇਮ ਕਹਿ ਠਾਨੀ ਨਮੋ ਪਦ ਪਰਕਰਮਾ ਦੀਨੀ । ਅਪਰ ਭਨੀ ਬਹੁ
 ਬੇਨਤੀ ਮਹਿਮਾ ਬਝ ਚੀਨੀ ॥ ੩੬ ॥ ਆਇਸੁ ਲੇ ਨਿਕਸੇ ਸਦਨ ਤੇ
 ਚਲਿਥੇ ਤਜਾਰੂ। ਤਬਿ ਦਾਤੁ ਕਰ ਜੋਰਿਕੈ ਇਮਥਾਕ ਉਚਾਰੂ। 'ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-
 ਸਰ ਸਮ ਲਖਹੁ ਬਸਿਯਹਿ ਇਸ ਥਾਨੁ । ਮਿਲੇ ਰਹੈ ਹਰਖੈ ਦਰਸ ਗੁਨ

‘ਸਾਰ ਤੇ ਅਸਾਰ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਇਹ ਗੱਲ ਨਿਸ਼ਚੇ ਵਿੱਚ ਧਰਨ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਯੋਗ
 ਵਿੱਚ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਹੀ ਸੁਹਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ‘ਭਾਵ ਅਖੰਡ । ‘ਭਾਵ, (ਇਹ) ਪੁਰਾਣਾ ਸਕੀਰ
 ਛੱਡ ਦਿਆਂ । ‘ਜਿਵੇਂ (ਸਿੱਖੀ ਦੇ) ਮਹਾਨ ਮਾਰਗ ਵਿੱਚ ਚੱਲਣਾ ਹੈ ।

ਗਿਆਨ ਨਿਧਾਨੁ॥੩੭॥ਸੁਨਿ ਧੀਰਜ ਸਤਿਗੁਰ ਦਈ ਹੁਇ ਤਸਾਰ ਚਲੇ
ਹੈ॥ਖਾਸੇ॥ਪਰ ਪੁਸਤਕ ਸੁਭਤਿ ਸੁਭ ਚਮਰ॥ਢਲੇ ਹੈ॥ਰਾਗੀ ਕਰਤੇ ਕੀਰ-
ਭਨ ਬਹੁ ਸਾਜ ਬਜਾਏ॥ਤਬਿ ਸੰਖਨਿ ਕੀ ਧੁਨਿ ਭਈ ਸੁਮਨਸ ਬਰਸਾਏ॥
੩੮॥ਲਘੁ ਦੰਦਭਿ ਮ੍ਰਿਦੁ ਬਾਜਤੇ ਤੁਰਹੀ ਸੁ ਨਢੀਰੀ॥ਜੈਜੈਕਾਰ ਓਚਾਰਤੇ
ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਮਹਿ ਭੀਰੀ । ਕਰਤਿ ਮੰਗਲਾਰਾਰ ਕੋ ਬਹੁ ਧੂਪ ਧੁਖਾਵੈ । ਮੰਦ
ਮੰਦ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਾਛੇ ਤਿਸ ਜਾਵੈ॥੩੯॥ਏਕ ਕੋਸ ਚਲਿ ਕੈ ਟਿਕੇ ਦਾਤੁ
ਸੰਗ ਭਾਖੀ । ‘ਹਟਹੁ ਆਪ ਕਰੁਨਾ ਕਰਹੁ ਪੂਰੀ ਅਭਿਲਾਖੀ’ । ਸਿਮਰਹੁ
ਅਪਨੇ ਜਾਨਿ ਕੈ ਹਮ ਦਾਸ ਤਿਹਾਰੇ॥ਕਰੀ ਪਰਸਪਰ ਬੰਦਨਾ ਉਰ ਪ੍ਰੇਮ
ਉਦਾਰੇ॥੪੦॥ਸ੍ਰੀ ਦਾਤੁ ਘਰ ਕੋ ਹਟਜੋ ਮਨ ਆਨੰਦ ਹੋਵਾ॥ਚਤੁਰ ਗੁਰੁ ਕੋ
ਰਖ ਅਬਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਜੋਵਾ । ਮਹਿਮਾ ਮਹਾਂ ਬਿਚਾਰਤੇ-ਬਡ ਅਜਮਤ
ਵਾਨਾ॥ਬਹੁਰ ਗਰੀਬੀ ਕੇ ਸਹਤ ਨਿਤ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨਾ-॥੪੧॥ਸ੍ਰੀਸਤਿਗੁਰ
ਪਗ ਨਗਨ ਤੇ ਪਾਛੇ ਪ੍ਰਸਥਾਨੇ॥ਆਗੇ ਖਾਸਾ ਪੋਥੀਅਨਿ ਸਿਖ ਕੰਧ ਪਯਾਨੇ
। ਚਮਰ ਚਾਰੁ ਦੁਹ ਦਿਸਿ ਦੁਰਤਿ ਬਹੁ ਸੰਖ ਬਜਾਵੈ । ਇਮ ਮੰਗਲ ਕੋ
ਕਰਤਿ ਹੀ ਉੱਤਰ ਦਿਸਿ ਜਾਵੈ ॥੪੨॥ਸਨੇ ਸਨੇ ਸਭਿ ਹੀ ਚਲਤਿ ਮਨ
ਨੀਮੁ ਕਰੀਤੇ॥ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਉਰ ਭਾਉ ਪਿਖਿ ਬਲਿਹਾਰ ਹੁਵੈਤੇ॥ਸੁਧਾ ਸਰੋ-
ਵਰ ਕੋਸ ਦੁਇ ਜਬਿ ਰਹਜੋ ਅਗਾਰੇ । ਸੋਚਿ ਕਰਨਿ ਹਿਤ ਸਭਿ ਟਿਕੇ
ਖਾਸਾ ਸੁ ਉਤਾਰੇ॥੪੩॥ਜਾਮ ਦਿਵਸ ਬਾਕੀ ਰਹਜੋ ਬਿਤ ਭੇ ਜਿਸ ਕਾਲਾ॥
ਕਰੀ ਸੋਚਿ ਸਭਿ ਹੀ ਤਹਾਂ ਉਰਹਰਖ ਬਿਸਾਲਾ॥ਪ੍ਰਵਿਸੇਚਾਹਤਿ ਠਿਜ ਪੂਰੀ
ਕਰਿ ਕਾਰਜ ਆਏ । ਸੰਖਨ ਬਾਦਿਤ ਸ਼ਬਦ ਕੋ ਧੁਨਿ ਉਚ ਉਠਾਏ॥੪੪॥
ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਗਾਥੇ ਖਡੂਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੈ ਨਾਮ ਅਸ਼ਟ
ਤ੍ਰਿਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੮ ॥

੩੯. [ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੁੱਜੇ । ਇਕੀਤ ਥਾਂ ਪਸੰਦ ਕੀਤੀ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਦੋਇ ਕੋਸ ਪਰ ਟਿਕ ਗੁਰੁ ਬਕੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਥਾਨ॥ । ਕੀਨਿ ਭਲੇ
ਬਿਸਰਾਮ ਕੋ ਹੂੰ ਸੁਚਿ ਬਿਤ ਤਿਸ ਥਾਨ॥੧॥ਚੋਪਈ ॥ ਦ੍ਰਿਗ ਮੁੱਦ੍ਰਤਿ ਕਰਿ
ਠਾਨਜੋ ਧਿਆਨੁ । ਬੈਠੇ ਨਿਸ਼ਚਲ ਗਿਆਨ ਨਿਧਾਨੁ । ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ ਪੁਰਿ
ਸੁਧਿ ਹੋਈ॥ਗੁਰ ਆਗਮਨਿ ਸੁਨਜੋ ਸਭਿ ਕੋਈ॥੨॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਚੰਦ
ਅਨੰਦੇ । ਬਦਨ ਸਦਨ ਛਬਿ ਖਿਰਜੋ ਬਿਲੇਦੋ॥ਪਾਇ ਕਿਰਨ ਸੁਧਿ ਪ੍ਰਾਤ
‘ਪਾਲਕੀ । ‘ਚੋਰ । ‘(ਤੁਝਡੀ) ਚਾਹ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ । ‘ਸੁਚ, ਪਵਿੱਤਰ । ‘ਗੁਰ ਚਲਦੇ
ਬੱਧ ਗਏ । ‘ਨਿਠ ਬੰਦ ਕਰਕੇ । ‘ਖਬਰ ਧੂਪ ਕਿਲਨ ਨੂੰ ਪਾਕੇ ਸਵੇਰ ਵਾਂਗੂੰ ।

ਮਨਿੰਦਾ । ਭਏ ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤਿ ਦਿਗ ਅਰਬੰਦਾ ॥ ੩ ॥ ਸੁਨਿ ਸਾਹਿਬ ਬੁੱਢਾ
ਹਰਖਾਏ । ਸਿਖ ਗੁਰਦਾਸ ਆਇ ਸਮੁਦਾਏ । ਜਿਸ ਕਾਰਜ ਗਮਨੇ ਕਰਿ
ਆਏ । ਸੁਨਿ ਗੀਗ ਮਨ ਆਨੰਦ ਪਾਏ ॥ ੪ ॥ ‘ਪ੍ਰਸਤਕ ਸਭਿ ਖਾਸੇ ਪਰ
ਲਜਾਵਤਿ । ਆਪ ਗੁਰੂ ਪਨਹੀ ਬਿਨ ਆਵਤਿ’ । ਇਮ ਸੁਨਿ ਬਡ ਉਤਸਾਹ
ਬਧਾਵਾ । ਸੁਮਨਸ ਚੰਦਨ ਧੂਪ ਧੁਖਾਵਾ ॥ ੫ ॥ ਲੇ ਸੰਗ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿ ਗੋਬੰਦ ।
ਚਲੇ ਅਗਾਊ ਜੁਤ ਸਿਖ ਬੰਦ । ਮਧੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਧਿਕ ਸੰਗ ਲੀਨ ॥ ਸ੍ਰੀ
ਗੁਰ ਸਮੁਖ ਪਯਾਨੋ ਕੀਨਾ ॥ ੬ ॥ ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਜਾਲ ਫਸਾਏ । ਮਨਹੁ ਮੀਨ
ਗਨ ਐਚਤਿ ਆਏ । ਪੁਰਿਕੇ ਨਰ ਗਨ ਸੁਨਿ ਸਮੁਦਾਏ । ਦੇਖਨਿ ਦਰਸ
ਗੁਰੁ ਕਹੁ ਧਾਏ ॥ ੭ ॥ ਜੈ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਹਿਤ ਕਰਿ ਦਰਸੈ ਹੈ । ਸੈ ਬਹੁ ਦਿਨ
ਮੈਂ ਦਰਸਨ ਪੈ ਹੈ । ਗਏ ਧਾਇ ਕਰਿ ਚੌਪ ਉਮੰਗੇ । ਗੁਰਿ ਉਪਾਇਨ
ਲੇ ਕਰਿ ਸੰਗੇ ॥ ੮ ॥ ਸਭਿ ਨਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬੰਦ ਸਾਥ । ਦਰਸੈ ਸਤਿਗੁਰ ਅਰ-
ਜਨ ਨਾਥ । ਪਾਇਨ ਜਾਇ ਉਤਾਇਲ ਪਰੇ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਸਭਿਨਿ ਅਕੋਰੈ
ਧਰੇ ॥ ੯ ॥ ਸਭਿਨਿ ਬਿਲੋਚਨ ਕਮਲ ਸਰੀਖੇ । ਭਏ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤਿ ਰਵਿ ਗੁਰ
ਦੀਖੇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬੰਦ ਅੰਕ ਬਿਠਾਏ । ਪਿਖਤਿ ਅਨੰਦ ਬਿਲੰਦ ਬਧਾਏ
॥ ੧੦ ॥ ਸਾਹਿਬ ਬੁੱਢਾ ਅਰੁ ਗੁਰਦਾਸ । ਬੂਝੀ ਕੁਸ਼ਲ ਤਿਨਹੁ ਕੇ ਪਾਸ । ਹਾਥ
ਜੋਰਿ ਭਬਿ ਸਕਲ ਬਖਾਨੈ । ‘ਕ੍ਰਿਪਾ ਆਪ ਕੀ ਤੇ ਸੁਖ ਠਾਨੈ’ ॥ ੧੧ ॥ ਘਰ
ਰਾਵਰ ਕੇ ਅਰੁ ਸਭਿ ਥਾਈਂ । ਕੁਸ਼ਲ ਅਨੰਦ ਰਹੈ ਸਮੁਦਾਈ । ਪੁਸ਼ਪ
ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਿੱਖ ਗਨ ਲਜਾਏ । ਕਹਿ ਪ੍ਰਸਤਕ ਪਰ ਸੇ ਚਵਿਵਾਏ ॥ ੧੨ ॥
ਧੂਪ ਧੁਖਾਵਤਿ ਸਿੱਖ ਬਜਾਏ । ਜੈ ਜੈ ਮੰਗਲ ਸ਼ਬਦ ਉਠਾਏ । ਇਮ ਸਭਿ ਹੀ
ਜੋਬਿ ਮਿਲੇ ਅਗਾਊ । ਹਰਖੇ ਦੁਹਿਦਿਸ਼ਿ ਹੋਰਤਿ ਭਾਉ ॥ ੧੩ ॥ ਕਿਰਤਨ
ਕਰਤਿ ਸਿੱਖ ਅਗੁਵਾਈ । ਸਮੁਖ ਸੁਧਾਸਰ ਗਮਨੇ ਜਾਈ । ਚੌਰ ਢੁਰਤਿ
ਉਤਸਾਹ ਬਧਾਵਤਿ । ਸੰਗਤਿ ਸੰਗ ਗੁਰੂ ਛਬਿ ਪਾਵਤਿ ॥ ੧੪ ॥ ਚਤੁਰ
ਘਟੀ ਦਿਨ ਰਹਜੋ ਚਲੇ ਹੈਂ । ਸਿੱਖਨ ਆਇ ਸਮੁਦਾਇ ਮਿਲੇ ਹੈਂ । ਇਕਦਿਸ਼
ਸਿੱਖ ਨਫੀਰੀ ਬਾਜਤਿ । ਲਘੁ ਦੁੰਦਭਿ ਮਧੁਰੀ ਘਨ ਲਾਜਤਿ ॥ ੧੫ ॥
ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬੰਦ । ਸੋਭਤਿ ਪੋਥਿਨਿ ਜੁਤ ਸਿਖ ਬੰਦ । ਬ੍ਰਹਮਾ
ਬਿਸ਼ਨ ਅਮਰ ਇੰਦ੍ਰਾਵਿ । ਮਨਹੁ ਬੇਦ ਕੀ ਕਰਨਿ ਮ੍ਰਿਜਾਵਿ ॥ ੧੬ ॥ ਇਕਠੇ

‘ਦਰਸਨ ਕਰਏ ਸਨ । (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਜ) ਬਹੁਤ ਦਿਨ ਪਿੱਛੋਂ ਦਰਸਨ ਪਾਉਣਾ ਹੈ ।
ਕੁਤੀਆਂ ।’ ਦੇਵਤਾ ।

ਹੁਇ ਉਤਸਾਹਤਿ ਚਾਲੇ । ਨਗਰ ਸੁਧਾਸਰ ਬੈਕੁੰਠ ਆਲੇ* । ਖਾਸਾ
 ਫੂਲ ਮਾਲ ਜੁਤ ਆਗੇ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਜੁਤ ਸਿਖ ਪਾਛਹਿ ਲਾਗੇ॥੧੭॥ ਜੈ ਜੈ
 ਸ਼ਬਦ ਕਰਤਿ ਚਲਿ ਜਾਹੀ । ਪਹੁੰਚਤਿ ਭਏ ਜਾਣਿ ਕਰਿ ਪਾਹੀ । ਸੁਧਾ ਸਰੋ-
 ਵਰ ਪੂਰਬ ਪਾਸੇ ਬੜਾ ਨਾਮ ਅਥਿ ਲਗਹੁ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੇ†॥੧੮॥ ਤਹਾ ਸਥਾਪਤਿ
 ਕਰਿ ਪੋਥੀਨਾਟਿਕੇ ਨਿਕਟ ਗੁਰ ਆਨੰਦ ਭੀਨ । ਮੰਗਤਿ ਜਨ ਸੁਨਿ ਕਰਿ
 ਚਲਿ ਆਏ । ਮਨ ਬਾਂਛਤਿ ਸਭਿਹਿਨਿ ਤਬਿ ਪਾਏ ॥੧੯॥ ਅਧਿਕ ਭੀਰ
 ਸਤਿਗੁਰ ਫਿਰ ਹੋਈ । ਦਰਸਨ ਕਰਿ ਗਮਨਤਿ ਸਭਿ ਕੋਈ । ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਾਦਿ
 ਲਗਾਇ ਬਰਤਾਵਾ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੇ ਮਨ ਆਨੰਦ ਛਾਵਾ ॥ ੨੦ ॥ ਸੰਧਸਾ
 ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤਿਸ ਥਾਨੂ । ਬਿੱਧ ਸਾਥ ਤਬਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨੂ । ਆਪ ਰਹਹੁ
 ਪ੍ਰਸਤਕ ਕੇ ਪਾਸ । ਲੇਕਰਿ ਅਪਰ ਸਾਥਿ ਗਨ ਦਾਸ ॥੨੧॥ ਜਾਗੂਨ ਕਰਹੁ
 ਸਿਮਰ ਸਤਿਨਾਮ । ਕਿਰਤਨ ਹੋਇ ਸੁ ਚਾਰਹੁ ਜਾਮ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ
 ਕਉ ਲੇ ਸਾਥ । ਨਮੋ ਕੀਨਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਨਾਥ ॥੨੨॥ ਉਠਤਿ ਪ੍ਰਦਫਨਾ
 ਦਿਸਿ ਕਹੁ ਆਏ । ਪੈਰ ਦਰਸਨੀ ਸੀਸ ਨਿਵਾਏ । ਅੰਦਰ ਬਰ ਹਰਿ ਮੰਦਰ
 ਗਏ । ਚਤੁਰ ਪ੍ਰਦਫਨਾ ਫਿਰ ਤਹਿ ਦਏ ॥੨੩॥ ਖਰੇ ਹੋਇ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਦਰ-
 ਬਾਗਾਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਬਿਨੈ ਉਚਾਰ । ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਿਕੈ ਬਹੁ ਭਾਉ । ਹਟੇ
 ਬਹੁਰ ਜਿਨ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਭਾਉ ॥੨੪॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਸੰਗ ਸੁਹਾਏ । ਮੰਦ ਮੰਦ
 ਅਪਨੇ ਘਰ ਆਏ । ਦਾਸੀ ਦਾਸ ਆਨਿ ਪਗ ਲਾਗੇ । ਬੂਝੀ ਕੁਸ਼ਲ ਗੁਰੁ ਰਸ
 ਪਾਰੇ ॥੨੫॥ ਅੰਤਰ ਪ੍ਰਵਿਸੇ ਉਠਿ ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਾ । ਆਨਿ ਲਗੀ ਪਾਇਨ ਕੇ ਸੰਗਾ
 । ਸੁਤ ਕੇ ਲੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਪਰ ਬੈਸੇ । ਰਾਮਚੰਦ ਕੇ ਦਸਰਥ ਜੈਸੇ* ॥ ੨੬ ॥

*ਬੈਕੁੰਠ ਘਰ । *ਸੰਧ ਦੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ । *ਪ੍ਰੇਮ ਵਿੱਚ ਰਤੇ ਹੋਇਆਂ ਨੇ ।

*ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਮਾਤ੍ਰ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਵਿ ਜੋ ਇਕੋ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਜਾਣੂ ਹਨ,
 ਸੋ ਉਸੇ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਵਰਤਦੇ ਹਨ । ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦਾ ਸਦਾ ਇੱਕ ਅੰਗ ਕਵੀ ਜਨ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ।

†ਬੜਾ ਸਾਹਿਬ ਪੂਰਬ ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ, ਦੁਖ ਭੰਜਨੀ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਤੇ ਅਠਸਠ
 ਤੀਰਥ ਤੋਂ ਉਰੇ ਹੈ । ਇਸ ਪੁਰਾਤਨ ਤੇ ਆਦਿ ਅਸਥਾਨ ਨੂੰ ਢਾਹ ਕੇ ਨਵੀਨ ਅਕਾਲੀ
 ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਪੋਣਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਮੰਗਤ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਉੱਠਣ ਤੇ ਹੁਣ ਫੇਰ ਬੜਾ ਸਾਹਿਬ
 ਰਚ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਪਹਿਲੀ ਇਮਾਰਤ ਇਤਨੀ ਪੱਕੀ ਸੀ ਇਕ ਇੱਟ ਬੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ
 ਸੀ ਉੱਖੜ ਸਕੀ, ਬਾਜ਼ੇ ਵੇਲੇ ਉਖੇੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਬੀ ਲੋੜੀ ਪਈ
 ਸੀ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਮੈਸੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਸਨ । ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਈ ਦੇਖੋ
 ਇਸੇ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪੰਨਾ ੧੮੦੫ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ ।

ਮਾਤੁਲ ਪਤਨੀ^੧ ਕੇ ਸੰਦੇਸ਼। ਅਪਰ ਬਾਰਤਾ ਬਿਤੀ ਅਸੇਸ਼। ਸਨੇ ਸਨੇਰੀਗਾ
 ਕੇ ਸੁਨ^੨। ਕੀਨਿ ਸੁਨਾਵਨਿ ਗੁਰ ਸੁਖ ਭੋਨ॥੨੭॥ ਤਬਿ ਰੀਗਾ ਮਨ ਆਨੰਦ
 ਪਾਏ। ਨਿਕਟ ਬੈਠਿ ਭੋਜਨ ਅਚਵਾਏ। ਨਿਜ ਕਰ ਤੇ ਠਾਨਤਿ ਬਹੁ ਸੇਵ॥
 ਮਹਿਮਾ ਜਾਨਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਦੇਵਾ॥੨੮॥ ਸੁਪਤਿ ਹੋਤੁ ਪਰਯੋਕ ਅਰੁਢੇ। ਇਕ
 ਪਰ^੩ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਗੁਨ ਗੂਢੇ। ਸੁਖ ਸੇਂ ਸੈਨ ਕਰੀ ਨਿਸ ਮਾਂਹੀ। ਰਹੀ
 ਜਾਮ ਜਾਗੇ ਗੁਨ ਗ੍ਰਾਹੀ॥੨੯॥ ਸਤਿਚੇਤਨ ਆਨੰਦ ਸਰੂਪ॥ ਤਿਸ ਮਹਿ
 ਨਿਸਚਲ ਬਿਤੀ ਅਨੂਪ॥ ਪ੍ਰਥਮ ਸੋਚ ਕਰਿ ਕੈ ਮਨ ਪਾਵਨਿ। ਪੁਨਹੁ ਕੀਨਿ
 ਜਲ ਲੇ ਰਦ ਧਾਵਨ^੪॥੩੦॥ ਕੂਪ ਨੀਰ ਤੇ ਮੱਜਨ ਠਾਨਿ। ਪੁਨ ਦੁਖ-
 ਭੰਜਨਿ ਕੀਨਿ ਸੁਨਾਨ। ਬੜੇ ਜਾਇ ਬੈਠੇ ਸੁਖ ਭੋਨ। ਅਜਪਾ ਜਾਪ ਜਪਨੋ
 ਕਰਿ ਮੋਨਿ॥੩੧॥ ਪੁਨ ਪ੍ਰਾਚੀ ਦਿਸਿ ਭੀ ਅਰੁਨਾਈ^੫। ਤਿਮਰ ਨਸਨੋ ਚਟਿ-
 ਕਾ^੬ ਚੁਹਕਾਈ। ਕਮਲ ਬਿਲੋਚਨ ਬਿਕਸੇ ਦੋਈ। ਉਠੇ ਪ੍ਰਭੁ ਪ੍ਰਭਾਤਿ
 ਲਖਿ ਹੋਈ॥੩੨॥ ਬਡੀ ਪ੍ਰਕਰਮਾਂ ਫਿਰ ਕਰਿ ਆਏ। ਪੌਰ ਦਰਸਨੀ ਸੀਸ
 ਨਿਵਾਏ। ਪੁਨਹੁ ਜਾਇ ਦਰਬਾਰ ਸੁ ਬੰਦੇ। ਚਤੁਰ ਪ੍ਰਦਫਨਾ ਕੀਨਿ ਅਨੰਦੇ
 ॥੩੩॥ ਇਮ ਦਰਸਨ ਕਰਿ ਫਿਰ ਪੁਨ ਆਏ। ਬੈਠਿ ਬੜੇ ਪਰ ਗੁਰੁ ਸੁਹਾਏ।
 ਮਨਹੁ ਸ਼ਿਭੁ^੭ ਬਿਤ ਗਿਰ ਕੈਲਾਸਾ। ਸੁਰ ਜਿਮ ਸਿਖ ਬੈਸੇ ਚਹੁ ਪਾਸਾ॥੩੪॥
 ਸੰਗਤਿ ਆਇ ਲਗਨੋ ਦੀਵਾਨ। ਬੀਚ ਬਿਰਾਜਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ। ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ
 ਤੇ ਬੋਲੇ ਬਚ ਅੰਸੇ। ਨਿਕਸੇ ਕਮਲ ਖਿਰੇ ਅਲਿ ਜੈਸੇ^੮॥੩੫॥ ਚਿਤ ਦੇ ਸੁਨਿ
 ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ !। ਪਰ ਉਪਕਾਰ ਬਡੇ ਸੁਖਰਾਸਿ। ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਕਰਿ
 ਸਭਿ ਪੋਥੀਨ। ਕਰਹੁ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਰਸ ਭੀਨ॥੩੬॥ ਸੁਮਤਿ ਬਿਲੋਚਨ
 ਜਿਨਕੇ ਨਾਂਹਿ ਨ। ਸਮ ਦਮ ਸਬਲ ਸੁ ਬਾਹਨਿ ਜਾਂਹਿ ਨ^੯। ਤਪ, ਮਖ ਪਗ
 ਤੇ^{੧੦} ਜੇ ਨਰ ਹੀਨੇ। ਤਿਨਹਿਤੁ ਸੇਤੁ ਰਚਹੁ ਹਿਤ ਦੀਨੇ^{੧੧}॥੩੭॥ ਸਾਗਰ
 ਅਗਨਿ ਸੰਸਾਰ ਅਗਾਹੁ। ਜਿਸ ਪੁਲ ਆਸ਼੍ਰਿਤਿ^{੧੨} ਤਰ ਜਾਹੁ। ਸੋ ਚਿਤਲਾਇ
 ਬਨਾਵਨਿ ਕੀਜਹਿ। ਨਰ ਅਸੰਖ ਕੇ ਹਿਤ ਕਰਿ ਦੀਜਹਿ^{੧੩}॥੩੮॥ ਮਹਾਂ

^੧ਮਾਮੀ। ^੨ਕੰਨੀ। ^੩ਇਕ (ਪਲੀਘ) ਤੇ। ^੪ਦੇਵ ਧੋਣਾ, ਦਾਤਣ ਕਰਨਾ। ^੫ਪ੍ਰਥਮ ਦਿਸ਼ਾ
 ਵਲ ਲਾਲੀ। ^੬ਚਿਤੀਆ। ^੭ਸ਼ਿਵ ਜੀ। ^੮ਖਿੜੇ ਕਵਲਾਂ ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਭੋਰੇ ਨਿਕਲਦੇ
 ਹਨ। ^੯ਸਮ ਦਮ ਰੂਪ ਬਲਵਾਨ ਭੁਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਹੀਂ। ^{੧੦}ਤਪ ਤੇ ਯੋਗ ਰੂਪੀ
 ਧਿਰਾਂ ਤੇ। ^{੧੧}ਪੁਲ ਰਚੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ। ^{੧੨}ਭਾਵ ਸੰਸਾਰ। ^{੧੩}ਭਲਾ ਕਰ ਦੇਵੇ।

ਪੁਰਖ ਕੋ ਜਗ ਤਨ ਧਾਰਨਿ। ਅਨ ਗਨ ਨਰਨ ਸ੍ਰੇਸ਼ ਕੇ ਕਾਰਨ^੧। ਯਾਂਤੇ
ਅਥਿ ਕੋ ਥਾਨ ਨਿਹਾਰੇ। ਹੋਇ ਇਕਾਕੀ ਸੁੰਦਰ ਸਾਰੇ॥੩੯॥ ਜਿਹ ਹੋਰਤਿ
ਹੁਇ ਹਰਖ ਬਿਸਾਲਾ। ਹਰਿਆਵਲਿ ਅਵਨੀ ਤਰੁ ਜਾਲਾ^੨। ਜਲ ਸਮੀਪ
ਹੁਇ ਸੁੰਦਰ ਛਾਯਾ। ਸਘਨ ਹਰਿਤ ਦਲ ਹੁਇ ਸਮੁਦਾਯਾ^੩॥੪੦॥ ਸੁਨਿ
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਅਲਾਵਹਿ। ਜੋ ਥਲ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧੁ ਕੋ ਭਾਵਹਿ। ਸੋ ਆਛੇ ਹੁਇ
ਬੈਠਨਿ ਜੋਗ। ਜਹਾਂ ਨ ਪਹੁੰਚ ਸਕਹਿ ਸਭਿ ਲੋਗ^੪॥ ੪੧॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ
ਅਰਜਨ ਆਪਹਿ ਚਲੇ। ਖੋਜਨਿ ਥਾਨ ਬੈਠਿਬੇ ਭਲੇ। ਸੰਗ ਚਲੇ ਬੁੱਢਾ ਗੁਰ-
ਦਾਸ। ਕਿਤਿਕ ਸਿੱਖ ਜੋ ਗਯਾਨ ਨਿਵਾਸ॥੪੨॥ ਚਲੇ ਸੁਧਾਸਰ ਤੇ ਦਿਸਿ
ਪ੍ਰਾਚੀ^੫। ਮਤਿ ਉਪਕਾਰ ਬਿਖੈ ਜਿਨ ਰਾਚੀ। ਇਤ ਉਤ ਫਿਰ ਕਰਿ ਸਥਲ
ਨਿਹਾਰੇ। ਜਹਿ ਤਰੁ ਸੰਘਣੇ ਤਹਾਂ ਪਧਾਰੇ॥੪੩॥ ਕਿਤਿਕ ਕਾਲ ਬਿਚਰਤਿ
ਤਿਤ ਓਰਾ। ਨਹਿ ਪਾਈ ਬੈਠਿਬਿ ਕੀ ਠੋਰਾ। ਚਲਦਲ^੬ ਖਰੇ ਹਰੇ ਦਿਖਿ
ਦੂਰੇ। ਗਮਨਤਿ ਪਹੁੰਚੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪੂਰੇ॥੪੪॥ ਕਥਿਤ॥ ਬਦਰੀ^੭ ਅਨੇਕ ਖਰੀ
ਹਰੀ ਹਰੀ ਸੋਭ ਖਰੀ, ਘਾਮ ਕੀ ਤਪਤ ਹਰੀ^੮, ਹੋਰੀ ਏਕ ਢਾਲ ਕੀ^੯। ਜੰਡ
ਹੈ ਅਖੰਡ ਗਨ, ਠਾਂਢੀ ਹੈ ਕਰੀਰ ਭੀਰ^{੧੦} ਚਲਦਲ ਚਲਾਚਲ ਦਲ
ਕਲ ਜਾਲ ਕੀ^{੧੧}। ਸੁੰਦਰ ਸੁਖਦ ਛਾਇ ਮੁਦਤ ਕਰਤਿ ਮਨ, ਚਾਰੋ ਓਰ
ਦਿਖੇ ਹਰਿਆਈ ਬੋਰੇ ਕਾਲ ਕੀ^{੧੨}। ਧਰਾ ਜਲ ਨਾਲ ਕੀ^{੧੩}, ਬਿਟਪ ਜੁਤ
ਭਾਲ ਕੀ, ਪਸੰਦਮੈਂ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕੀ, ਪ੍ਰਮੁਦਤ^{੧੪} ਬਿਸਾਲ ਕੀ॥੪੫॥ ਸ੍ਰੇਯਾ॥
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਦੇਖਿ ਕਹਨੇ ਗੁਰਦਾਸ ਕੋ, ਪੰਚਬਟੀ^{੧੫} ਸਮ ਥਾਨ ਨਿਹਾਰਾ।
ਬੀਚ ਧਰਾ ਇਕ ਸਾਰ ਜਹਾਂ, ਤਹਿ ਬੈਠਨਿ ਚਾਹਤਿ ਚਿੱਤ ਹਮਾਰਾ। ਤੰਬੂ
ਕਨਾਤ ਇਹਾਂ ਲਗਵਾਵਹੁ ਭਾਖਿ ਮੰਗਵਹੁ ਦਾਸ ਹਕਾਰਾ। ਹੈ ਸੁਖਵੇਤ
ਇਕੰਤ ਮਹਾਂ, ਚਹੁ ਓਰ ਖਰੇ ਤਰੁ ਚਾਰੁ ਹਜ਼ਾਰਾ^{੧੬}॥੪੬॥ ਯੈਂ ਸੁਨਿ ਕੈ ਗੁਰ-
ਦਾਸ ਭਨਯੋ ਸੋਈ ਥਾਨ ਭਲੇ ਜਹਿ ਆਪ ਕੋ ਭਾਵੈ। ਮਨ ਭੀ ਹਰਖਾਵ-
ਤਿ ਹੈ, ਜਲ ਹੈ, ਥਲ ਨੀਵੇ ਸੁ ਭੁਮ ਸੁਹਾਵੇ। ਪੰਚ ਬਟੀ ਸਮ ਆਪ ਕਹੋ

^੧ਮਨੁਖਾਂ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਦੇ ਵਾਸਤੇ (ਹੁੰਦਾ ਹੈ)। ^੨ਬਹੁਤੇ ਬਿੱਖ। ^੩ਪੁਰਬ ਦਿਸ਼ਾ ਵਲ।
^੪ਪੱਪਲ। ^੫ਬੇਰੀਆਂ। ^੬ਨਾਸ਼ (ਕੀਤੀ)। ^੭ਦੇਖੀਆਂ ਇਕੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ। ^੮ਸਿੰਘਣੀਆਂ।
^੯ਪੱਪਲ ਦੇ ਚੰਚਲ ਸੁੰਦਰ ਸਮੂਹ ਪੱਤੇ। ^{੧੦}ਭਾਵ ਨਵੀਂ ਉੱਗੀ ਹੋਈ। ^{੧੧}ਧਰਤੀ ਦੇ ਨਾਲ
ਜਲ ਹੈ। ^{੧੨}ਅਨੰਦ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ^{੧੩}ਮੁਰਾਦ ਹੈ ਐਸੀ ਦੇਕਾਂਤ ਜਾਂ ਐਸੀ ਤ੍ਰੇਤੇ ਯੁਗ ਵਿਚ
ਨਾਸ਼ਕ ਵਿਚ ਗੋਦਾਵਰੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਪੰਚਬਟੀ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਦੇਕਾਂਤ ਸੀ ਤੇ ਰਮਣੀਕ ਸੀ
ਜਿਸਨੂੰ ਐਸਾ ਦੇਖਕੇ ਰਾਮ ਜੀ ਟਿਕੇ ਸਨ। ਟਿਕਾਣਾ ਹੁਣ ਭੀ ਹੈ।

ਅਤਿ ਹੋਇ ਮਹਾਤਮ ਜੋ ਦਰਸਾਵੈ । ਯੋਂ ਕਹਿ ਤੈਬੁ ਕਨਾਤ ਮੰਗਾਇ
ਲਗਾਵਤਿ ਭੇਦ ਕੋ ਆਪ ਬਤਾਵੈ॥੪੭॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਫੇਰ ਕਹੈ ਹਮ ਜਾਤਿ,
ਸੰਵਾਰਿ ਸਥਾਨ ਸੁ ਤਜਾਰ ਕਰੋਜਾਵਦ ਫੇਰਸੁ ਆਵੈ ਇਹਾਂ ਤਬਿਲੋਂ ਕਰਿ
ਤੈਬੁ ਕਨਾਤ ਖਰੋ^੧ । ਦੇਸ ਨਿਦੇਸ ਅਸੇਸ ਤਿਸੇ^੨ ਤਬਿ ਆਪ ਹਟੇ ਚਲਿ
ਆਇ ਘਰੋ।ਦੇਤਿ ਸਦਾ ਨਿਜ ਸਿੱਖਜਨ ਕੋ ਸੁਖ ਦੇਵ ਗੁਰੂ ਨਿਤ ਧਿਆਨ
ਧਰੋ^੩ ॥੪੮॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਰਾਸੇ 'ਪੋਥੀਨ ਲੋਨ ਸੁਧਾਸਰ
ਪ੍ਰਵੇਸ' ਪ੍ਰਸੰਗਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਏਕਉਨ ਚਤੁਰੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੯ ॥

੪੦. [ਰਾਮ ਸਰ] ।

ਏਹਗ ॥ ਤਬਿ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ ਦਾਸ ਬੁਲਾਏ ਪਾਸ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੀ
ਆਇਸੁ ਕਹੀ ਸੁਨਤਿ ਹੁਲਾਸ ਪ੍ਰਕਾਸ ॥੧॥ ਚੋਪਈ ॥ ਮਿਲਿ ਬਿੰਦਨ ਸਮ
ਕੀਨਸਿ ਅਵਨੀ । ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਹਰਿਆਵਲਿ ਥਿਤਿ ਰਵਨੀ^੧ । ਡੋਰਨਿ
ਤਾਨ^੨ ਖਰੋ ਕਿਯ ਤੈਬੁ।ਨੰਮੂ ਸਥਾਨ ਨਿਕਟ ਕਛੁ ਅੰਬੂ^੩ ॥੨॥ ਕਰਿ ਕਨਾਤ
ਠਾਢੀ ਤਹਿ ਗਾਢੀ। ਚਹੁ ਕੰਦ ਸੁੰਦਰ ਦੁਤਿ ਬਾਢੀ।ਜਲ ਕੋ ਬਹੁ ਛਿਰਕਾ-
ਵ ਕਰਾਵਾ।ਪੁਨ ਗੁਲਾਬ ਬੂੰਦਨ ਬਰਸਾਵਾ॥ ੩ ॥ ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਚੰਦਨ ਚਰ-
ਚਰੋ ਚਾਰੂ।ਬਹੁ ਖੁਸ਼ਬੋਇ ਉਠਤਿ ਮਹਿਕਾਰੂ^੪।ਆਨਿ ਬਾਗ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਬੂਟੇ।
ਕਰੇ ਲਗਾਵਨਿ ਸੁਮਨਸੁ ਜੂਟੇ^੫॥੪॥ ਬਰਨ ਬਰਨ ਕੇ ਫੂਲ ਪ੍ਰਫੁੱਲਜਤਿ ।
ਬਾਧੁ ਬਹਤਿ ਸ਼ਾਖਾ ਜਿਨ ਬੁਲੰਗਤਿ । ਸਕਲ ਸਥਲ ਤੇ ਰੇਣੁ^੬ ਦਬਾਈ ।
ਕੰਟਕ, ਸੁਸ਼ਕ ਸੁ ਤਿਲਨਿ ਹਟਾਈ^੭ ॥੫॥ ਬਲ ਕਨਾਤ ਅੰਤਰ ਬਰ^੮
ਜੇਤਾ।ਛਾਯੋ ਰੁਚਿਰ ਫਰਸ਼ ਤੇ ਤੇਤਾ।ਤੈਬੁ ਕੇ ਅੰਤਰ ਚੰਦੇਵ।ਝਾਲਰ ਦਾਰ
ਬਲਕਤੋ ਹੋਵਾ॥੬॥ ਰੇਸ਼ਮ ਡੋਰ ਬੰਧਿ ਕਰਿ ਤਾਨਾ^੯।ਜਰੀ ਚਿੱਤ੍ਰ ਚਿੱਤ੍ਰਤਿ
ਜਿਹ ਨਾਨਾ^{੧੦} । ਰੰਗ ਦਾਰ ਅੰਬਰ ਲੇ ਔਰ । ਤੈਬੁਕੇ ਅੰਤਰ ਚਹੁਓਰ॥੭॥
ਗੋਲ ਸਰਲ ਸੁੰਦਰ ਸੁਭਰੰਗ।ਖਰੀ ਖਰੀ^{੧੧} ਦ੍ਰੈ ਚੋਬ ਉਤੰਗ। ਉਪਰ ਕਲਸ
ਸੁਨਹਿਰੀ ਸੋਭਾ । ਜਨੁ ਜੁਗ ਕਮਲ ਕਲੀ ਛਬਿ ਲੋਭਾ^{੧੨} ॥੮॥ ਐਸੇ ਥਾਨ

^੧ਸੰਵਾਰਕੇ । ^੨ਖੜੋ ਕਰੇ । ^੩ਆਗਿਆ ਦੇਕੇ ਸਾਰੀ ਤਿਸ (ਭਾਵ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ) ਨੂੰ ।
^੪ਦੇਤਿ ਸਦਾ.....ਸੁਖ ਦੇਵ ਗੁਰੂ=ਗੁਲਦੇਵ ਜੀ ਸੁਖ ਦੇਵੇ ਸਨ ਸਦਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ) ਨਿੱਤ
ਧਿਆਨ ਧਰੇ (ਅ) ਸੁਖਦੇਵ ਗੁਰੂ=ਸੁਖਦਾਤੇ ਗੁਰੂ । ^੫ਸੁਹਣੀ । ^੬ਤਾੜਕੇ । ^੭ਜਲਾ । ^੮ਖੁਸ਼ਬੋ ਦੀ
ਮਹਿਕਾਰ । ^੯ਫੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ । ^{੧੦}ਧੜ । ^{੧੧}ਕੰਡੇ ਤੇ ਸੁੱਕੇ ਕੱਖ ਦੂਰ ਕੀਤੇ । ^{੧੨}ਅੰਦਰ
ਦਾਰ ਦਾ ^{੧੩}ਭਾਇਆਂ (ਚੰਦੋਆ) । ^{੧੪}ਜਰੀ ਦੇ ਨਾਨਾ ਚਿੱਤ੍ਰ ਜਿੱਥੇ ਚਿੱਤਰੇ ਹੋਏ ਹਨ । ^{੧੫}ਫੰਗੀਆਂ
ਖੜੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ । ^{੧੬}ਕਮਲਾਂ ਦੀ ਕਲੀ ਭਾਵ ਹੰਦ ਕਮਲਾਂ ਦੀ ਸੋਭਾ ਲੁਭਾਇਮਾਨ ਹੋਰਹੀ ਹੈ,
ਭਾਵ ਵੇਹਾ ਕਲਸਾਵੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇ ਕਮਲਾਂ ਦੀ ਬੰਦ ਕਲੀ ਵਤ ਹੈ ।

ਕੀਨਿ ਰਮਨੀਕੋ। ਜਿਹ ਦੇਖਤਿ ਹੁਇ ਆਨੰਦ ਜੀ ਕੋ। ਰਾਖੇ ਕੋਤਿਕ ਵਾਸ
 ਬਿਠਾਏ। ਗੁਰ ਵਿਗ ਤਬਿ ਗੁਰਦਾਸ ਸਿਧਾਏ॥੯॥ ਉਤ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਵਿਗ
 ਪੋਥੀਨ । ਬਸਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਿ ਭਾਉ ਪ੍ਰਥੀਨ^੧। ਬੈਠਿ ਬੜੇ ਦੀਵਾਨ ਲਗਾਵੈ ।
 ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਦਰਸ ਦਿਖਾਵੈ॥੧੦॥ ਜਾਇ ਕੀਨਿ ਅਰਦਾਸ ਅਗਾਰੀ।
 ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਭਯੋ ਸਥਾਨ ਤਯਾਰੀ। ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਤੇ ਰਮਣੀਕ ਬਨਾਵਾ॥ਬਿੰਦ
 ਤਰੋਵਰੁ ਜਹਿ ਦਿਸ਼ਟਾਵਾ’॥੧੧॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸਭਿ ਪੋਥੀਨ । ਲੇ
 ਗਮਨੇ ਉਤਸਾਹੁ ਸੁ ਕੀਨਿ । ਖਾਸੇ ਕੋ ਉਚਵਾਇ ਚਲੇ ਹੈਂ । ਦੁਹਿ ਦਿਸਿ
 ਸੁੰਦਰ ਚਮਰ ਵਲੇ ਹੈਂ॥੧੨॥ ਮੁਕਤਾ ਗਨ ਪਰ ਮਨਹੁ ਮਰਾਲ। ਉਡਤਿ
 ਭ੍ਰਮਤਿ ਨਿਕਟ ਨ ਡਰ ਨਾਲ। ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਲੈ ਫੁਲਨਿ ਮਾਲ॥ਲਰਕਾਈ
 ਚਹੁ ਦਿਸ਼ਨਿ ਬਿਸਾਲ॥੧੩॥ ਧੂਪ ਧੁਖਾਵਤਿ ਜਾਤਿ ਅਗਾਰੀ। ਧੁਨਿ ਮਿਲਿ
 ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਉਚਾਰੀ॥ਹੋਤਿ ਭਯੋ ਸੰਖਨ ਕੋ ਸ਼ੋਰ॥ਕਰਹਿ ਕੀਰਤਨ ਮਿਲਿ
 ਮਿਲਿ ਜੋਰਾ’॥੧੪॥ ਲਘੁ ਦੁੰਦਭਿ ਮਿਲਿ ਸੰਗ ਨਫੀਰ॥ਕਰਤਿ ਬਜਾਵਨਿ
 ਭੀ ਬਡ ਭੀਰਾ । ਇਮ ਉਤਸਾਹ ਕਰਤਿ ਗੁਰ ਚਾਲੇ । ਗਮਨੇ ਸਿੱਖਸੁ
 ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲੇ ॥ ੧੫ ॥ ਸਨੇ ਸਨੇ ਤਿਸ ਥਾਨ ਪਹੁਚੇ । ਚਲਦਲ ਸਦਲ^੨
 ਬੁਲਤਿ ਜਹਿ ਉਚੇ । ਸੁੰਦਰ ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਬਨਜੇ ਨਿਹਾਰ॥ਲਪਟੈਂ ਛੁਟਤਿ
 ਅਧਿਕ ਮਹਿਕਾਰਾ॥੧੬॥ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਯੋ ਪਿਖਿ ਸਾਰੇ । ਅੰਤਰ ਖਾਸਾ
 ਦੀਨਿ ਉਤਾਰੇ॥ਖੁਸ਼ੀ ਕਰੀ ਉਪਰ ਗੁਰਦਾਸ॥ਬੈਠੇ ਸਤਿਗੁਰ ਧਰੇ ਹੁਲਾਸ॥
 ੧੭॥ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਬੈਠੇ ਤਿਸ ਥਾਨਿ। ਗੁਰ ਕੇ ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਲਗਜੇ ਦਿਵਾਨ।
 ਸਮੁਖ ਸਥਾਨ ਨੰਮੁ ਕੁਛ ਨੀਰਾ॥ ਤਿਸ ਪਿਖਿ ਬੋਲੇ ਸਤਿਗੁਰ ਧੀਰਾ॥੧੮॥
 ‘ਨਿਜ ਦਾਸਨਿ ਕੇ ਹਿਤ ਕੱਲਸਾਨ । ਅਲਪ ਰਚਹੁ ਸਰ ਸੁੰਦਰ ਥਾਨ ।
 ਜਿਤਿਕ ਨਿਕਾਸਹਿ ਕਾਰ ਇਹਾਂ ਕੀ॥ਤਿਤਿਕ ਮਲਿਨਤਾ’ ਨਾਸਹਿਤਾਂਕੀ॥
 ੧੯॥ ਸੇਵਾ ਕਰਹਿ ਤੀਰਥਨਿ ਕੇਰੀ । ਦੁਹਿ ਲੋਕਨਿ ਲਹਿ ਸ਼੍ਰੇਯ ਘਨੇਰੀ’।
 ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੋ ਸੁਨਿ ਫੁਰਮਾਵਨਿ । ਸੰਗਤਿ ਉਠੀ ਕਾਰ ਨਿਕਸਾਵਨਿ ॥
 ੨੦ ॥ ਏਕ ਜਾਮ ਲੋ ਕਰੀ ਨਿਕਾਸਨਿ । ਰਚਜੇ ਅਲਪ ਸਰ ਮਿਲਿ ਬਹੁ

^੧ਪ੍ਰਥੀਨ ਭਾਉ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ । ^੨ਜੇਰ ਨਾਲ (ਅ) ਜੇਟੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਨੇ, ਅਰਥਾਤ ਗੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਦੋ ਹਿੱਸੇ ਹੋ ਜਾਣੇ ਇੱਕ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਦੂਏ ਨੇ ਮਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਫੇਰ ਗਾਉਣਾ । ^੩ਪਤਿਆਂ ਸਮੇਤ ਪਿੱਪਲ । ^੪(ਪਾਪੀ ਕੁਪੀ) ਮੇਲ ।

ਦਾਸਨਿ। ਪਿਖਿ ਸੰਧਾ ਸਭਿ ਗੁਰੂ ਹਟਾਏ। ਸੰਗਤਿ ਬਿਤਿ ਹੁਇ ਬਾਕ
ਅਲਾਏ॥੨੧॥ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਜੀ ਤੀਰਥ ਇਸ ਕੇਰਾਧਰਹੁ ਨਾਮ ਹੁਇ ਬਿਦਤ
ਬਡੇਰਾ'। ਸੁਨਿ ਬੁਝੈ ਕੋ ਬੁਝਨ ਠਾਨਾ 'ਕੌਨ ਨਾਮ ਇਸ ਕਰਹਿ ਬਖਾਨਾ ?
॥੨੨॥ ਹੁਇ ਸਾਰਥ ਫਲਦਾਯਕ ਭਾਰੀ। ਮੱਜਤਿ ਅਘ ਕੀ ਮੈਲ ਉਤਾਰੀ'।
'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੁਮ ਸਰਬੱਗਯ ਬਿਸਾਲਾ। ਲਖਹੁ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਜੁ ਹੁਇ ਤੈ
ਕਾਲਾ ॥੨੩॥ ਰਾਵਰਿ ਅਛਤਿ ਨ ਸਮਰਥ ਕਾਹੁ। ਧਰਹੁ ਨਾਮ ਜਿਮ ਹੁਇ
ਮਨ ਮਾਂਹੂ'। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸਭਿ ਸੁਨਤਿ ਉਚਾਰਾ। 'ਪੰਚਬਟੀ ਬਿਤ ਰਾਮ
ਉਦਾਰਾ॥੨੪॥ ਇਹਾਂ ਰਾਮ ਕੋ ਨਾਮ ਸੁ ਬਾਸਾ'। ਰਚਹਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸੁਖ
ਰਾਸਾ। ਨਾਮ ਸੁ ਨਾਮੀ ਭੇਦ ਨ ਕੋਈ। ਏਕ ਰੂਪ ਜਾਨਤਿ ਸਭਿ ਲੋਈ॥੨੫॥
ਰਾਮਨਾਮ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਮਹਾਂਰਚਹਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਇਹਾਂ। ਯਾਂਤੇ ਨਾਮ
ਰਾਮਸਰ* ਹੋਵਾ। ਪਾਤਕ ਘਾਤਕ ਮੱਜਤਿ ਜੋਵਾ'॥ ੨੬ ॥ ਸੁਨਿ ਸੰਗਤਿ

*ਸਭ (ਦਾਸਾਂ) ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ। *ਸਹਿਤ ਅਰਥ ਦੇ। *ਉਤਾਰੇ। *ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਵਸਿਆ ਹੈ।
*ਦਰਸ਼ਨ ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਤੋਂ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਤਾ ਹੈ [ਜੋਵਾ—ਦਰਸ਼ਨ]। (ਅ) ਇਸ਼ਨਾਨ
ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਤਾ ਦੇਖਿਆ।

*ਅੱਗੇ ਚੱਲਕੇ ਅੰਕ ੨੭ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਕਵਿ ਜੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ
ਰਾਮਸਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਰ ਹੈ, ਉਥੇ ਪੰਚਬਟੀ ਤੇ ਰਾਮ ਚੰਦ ਜੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵਰਣਨ ਯਾ ਰੂਪਕ
ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਦਾਤ ਕਵਿ ਜੀ ਦੀ ਅਪਣੀ ਕਾਵਯ ਸ਼ਾਰਦਾ ਦੇ ਚਮਤਕਾਰ ਹਨ।
ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸ 'ਰਾਮ' ਦੇ ਤਾਂ ਉਪਾਸਕ ਸਨ:—'ਰਮਤ ਰਾਮੁ ਸਭ ਰਹਿਓ ਸਮਾਇ' ॥.....
'ਰਾਮ ਰਾਮ ਵੀਸਰਿ ਨਹੀਂ ਜਾਇ' ॥ [ਗੁ: ੪: ੫] ਪਰ ਪੰਚਬਟੀ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਦੇ ਉਪਾਸਕ ਨਹੀਂ
ਸਨ, ਯਥਾ—'ਹੋਰਿ ਕੇਤੇ ਰਾਮ ਰਵਾਲ' ॥ ਅਸਲ ਕਾਰਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਨਗਰੀ ਵਸਾਈ ਸੀ
ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਹੁਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹੈ ਉਸਦਾ ਤਦੋਂ ਨਾਮ ਸੀ ਰਾਮਦਾਸ ਚਕ, ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰ,
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ—ਯਥਾ 'ਵਸਾਈ ਸਘਨ ਅਪਾਰ ਅਨੂਪ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰ' ॥
ਸਰੋਵਰ ਦਾ ਨਾਮ 'ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ' ਧਰਿਆ ਸੀ, ਤੇ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਵਿਚਲੇ ਮੰਦਰ ਦਾ ਨਾਮ
ਹਰਿਮੰਦਰ ਰਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨਵੇਂ ਤਲਾ ਦਾਨਾਮ ਅਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਹੀ 'ਰਾਮਸਰ'
ਰੱਖਿਆ ਸੀ। 'ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ' ਨੂੰ ਕਈ ਵੇਰ ਗੁਰੂ ਜੀ 'ਰਾਮਦਾਸ ਸਰੋਵਰ' ਬੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ,
ਪਰ ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਨਾਮ ਅਰਥਾਤ ਸੰਕੇਤਕ ਸੰਗਤਾ ਪਦ ਹੋਕੇ ਨਹੀਂ ਵਰਤੀਂਦਾ
ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਯੋਗਕ ਪਦ ਸੀ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਨ ਹੋਕੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ
ਅਰਥ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਉਹ ਸਰੋਵਰ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਅਰੰਭਿਆ ਸੀ। ਯਥਾ:—
'ਸਿਤਹੁ ਰਾਮ ਦਾਸ ਸਰੋਵਰੁ ਨੀਕਾ' ਆਦਿ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾਮ ਤੀਸਰੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਨੇ
ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਤੇ ਆਪ ਨੇ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਇਥੇ ਸਰੋਵਰ ਰਚਣ ਦੀ
[ਕਾਫੀ ਤੁਝ ਥੋੜੇ ਅਖਰੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਹੇਠ]

ਸਗਰੀ ਹਰਖਾਈ । ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਗ੍ਰੀਵ ਨਿਵਾਈ । ਤਿਸ ਪਰਿਥਾਇ
ਸਬਦ ਗੁਰ ਕੀਨਾ । ਨਾਮ ਮਹਾਤਮ ਕੋ ਧਰਿ ਦੀਨਾ ॥੨੭॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ॥

ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੫ ॥ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਨਾਵਨੁ ਰਾਮਸਰਿ ਕੀਜੇ ॥ ਬੋਲਿ ਮਹਾ
ਰਸੁ ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਜੇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਨਿਰਮਲ ਉਦਕੁ ਗੋਬਿੰਦ ਕਾ
ਨਾਮ ॥ ਮਜਨੁ ਕਰਤ ਪੂਰਨ ਸਭਿ ਕਾਮ ॥੧॥ ਸੈਤ ਸੰਗਿ ਤਹ ਗੋਸਟਿ ਹੋਇ ॥
ਕੋਟਿ ਜਨਮ ਕੇ ਕਿਲਵਿਖ ਖੋਇ ॥ ੨ ॥ ਸਿਮਰਹਿ ਸਾਧ ਕਰਹਿ ਆਨੰਦੁ ॥
ਮਨਿ ਤਨਿ ਰਵਿਆ ਪਰਮਾਨੰਦੁ ॥ ੩ ॥ ਜਿਸਹਿ ਪਰਾਪਤਿ ਹਰਿ ਚਰਨ
ਨਿਧਾਨ ॥ ਨਾਨਕ ਦਾਸ ਤਿਸਹਿ ਕੁਰਬਾਨ ॥ ੪ ॥ ੯੫ ॥ ੧੬੪ ॥

ਚੌਪਈ ॥ ‘ਮੱਜਤਿ ਜਲ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਪਠੈਤਾ । ਤਿਸ ਤੀਰਥ ਕੋ ਫਲ ਸੁ
ਲਹੈਤਾ’। ਸੁਨਿਕੈ ਸੰਗਤਿ ਬਾਕ ਬਿਲਾਸੋ ਮਸਤਕ ਟੇਕਤਿ ਪਰਮ ਹੁਲਾਸੇ ॥
੨੮॥ ਸਤਿਗੁਰ ਆਗਾਜਾ ਸਭਿ ਕੋ ਦਈ। ‘ਦਿਨਮਣਿ’ ਅਬਨੈ ਨਿਸਾ ਅਥਿ
ਭਈ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਕੇ ਸੰਗ ਜਾਵਹੁ । ਗਮਨਹੁ ਨਗਰ ਬਿਖੈ ਸੁਖ
ਪਾਵਹੁ ॥੨੯॥ ਬਿਦਾ ਕਰੇ ਸਭਿ ਸੋਂ ਇਮ ਕਹਯੋ। ਫਿਗ ਗੁਰਦਾਸੁ ਰੁ ਬੁਢਾ
ਰਹਯੋ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦੁ ਚੰਦ ਨਿਕੋਤ^੧ । ਸਦਨ ਪ੍ਰਵੇਸੇ ਸਭਿਨਿ ਸਮੇਤ ।
॥੩੦॥ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਸਭਿ ਅਪਨੇ ਧਾਮਾਗਏ ਸਿੱਖਜ ਕੀਨਸਿ ਬਿਸਰਾਮ। ਸ੍ਰੀ
ਅਰਜਨ ਭੇਰੇ ਮਹਿ ਰਹੇ। ਜਿਨ ਦਰਸਨ ਦੁਖ ਦਾਰਿਦ ਦਹੇ ॥੩੧॥ ਸੇਵਕ
ਕਿਤਿਕ ਰਹੇ ਹਿਤ ਸੇਵਾ। ਅਹੈਂ ਸਮੀਪੀਜੇ ਗੁਰਦੇਵਾ। ਸੁਪਕਾਰ ਕਰਿਤਜਾਰ
ਅਹਾਰੇ । ਕੀਨਿ ਸੁਨਾਵਨਿ ਖਰੇ ਅਗਾਰੇ ॥੩੨॥ ਆਇਸੁ ਲੇ ਕਰਿ ਬਾਰ
ਮਝਾਰਾ । ਕੀਨਿ ਪਰੋਸਨਿ ਰੁਚਿਰ ਅਹਾਰਾ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਤਬਿ ਜਾਇ
ਅਚਾਯੋ । ਪਾਛੇ ਸਭਿ ਸਿੱਖਜਨਿ ਮੁਖ ਪਾਯੋ ॥੩੩॥ ਬੀਤੀ ਜਾਮਨਿ ਘਟਿਕਾ
ਚਾਰੀ । ਨਿਕਟਿ ਹੋਇ ਗੁਰਦਾਸ ਉਚਾਰੀ । ‘ਸੁਨਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਘਨ ਬਨ

^੧ਸੂਰਜ । ^੨ਚੰਦ ਨਿਕੋਤ=ਸੀਤਲਤਾ ਦਾ ਘਰ, (ਅ) ਚੰਦਨ ਕੇਤੁ=ਚੰਦਨ ਦੀ ਧੁਜਾ ।

^੩ਚੌਪਈ [ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਚੌਪਈ ਦੁਬਾਰਾ]

ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਨਿਸ਼ਾਨ, ਪਤੇ ਤੇ ਲੱਛਣ ਦੱਸੇ ਸਨ । ਅਸਲ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ
ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਟਿਕਾਣੇ ਸਥਾਨ ਸਰੋਵਰ ਰਚਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੂਸਰੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੀਸਰੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ, ਪੁਰਾਤਨ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ । ਸੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾਮ
ਆਦਿ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਚਰਸ ਨਹੀਂ । ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਲਤਾਨ ਪੁਰੋਂ
ਉੱਠਕੇ ਸੈਦ ਪੁਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਤੇ ਫੇਰ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰੋਂ ਬਹੁਤ ਵੇਰ ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇਖੇ
ਆਕੇ ਇਕਾਂਤ ਵਾਸਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ (ਵੇਖੋ ਗ੍ਰੰਥ ੨ ਵਿਖੇ ਅੰਸ਼ ੧੧, ਅੰਕ ੪੩ ਤੇ ਅੰਸ਼
੩੦ ਅੰਕ ੧ ਦੀਆਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਟੁਕੜਾਂ) ।

ਮਹਾਂ ਸਸਿਕਰ^੧ ਭੀ ਨਹਿ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਹਿ ਇਹ॥੩੪॥ ਰਾਮਚੰਦ ਜਿਸ ਕਾਨਨ
 ਸੇਵਾ^੨। ਭਈ ਜਾਮਨੀ ਤੁਮ ਗਤਿ ਏਵ॥ ਬਾਂਛਤਿ ਜਥਾ ਇਕਾਂਕੀ ਹੋਵਨਿ ।
 ਤਥਾ ਸਥਲ ਇਹ ਕੀਨਸਿ ਜੋਵਨਿ॥੩੫॥ ਕਮਲਾਸਨ ਤੁਮਰੇ ਹਿਤ ਜਾਨਿ।
 ਪ੍ਰਥਮ ਰਚਨੇ ਇਹ ਰੁਚਿਰ ਸਥਾਨ^੩ । ਕਹਤਿ ਗੁਰੂ^੪ ਸੁਨ ਹੇ ਗੁਰਦਾਸ ।
 ਮਹਿਮਾ ਇਸ ਥਲ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼^੫॥੩੬॥ ਰਚਨਾ ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਹੋਵੈ।
 ਪ੍ਰਗਟੈ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਰਿਪੁ ਖੈਵੈ^੬। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਹਿ ਬਚ ਅਕਲੰਕ। ਭਏ
 ਅਰੁਢਨਿ ਰੁਚਿਰ ਪ੍ਰਯੋਕ ॥੩੭॥ ਆਸਤਰਨ^੭ ਬਰ ਬਿਸਦ ਬਿਸਾਲੇ । ਸੇਜ-
 ਬੰਦ ਸੰਦਰ ਦੁਤਿਵਾਲੇ । ਚਮਕਤਿ ਜਥਾ ਚਾਂਦਨੀ ਅੰਬਰ^੮। ਤਥਾ ਲੀਨਿ
 ਉਪਰ ਸੁਭ ਅੰਬਰ॥੩੮॥ ਪੌਢਿ ਜਥਾ ਸੁਖ ਸੁਪਤਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ। ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ
 ਰਹਿ ਜਿਸ ਕਾਲਾ। ਸੋਚ ਸਨਾਨ ਕੀਨਿ ਪੁਨ ਧਨਾਨ॥ ਸ਼੍ਰੀਨਾਨਕਕੋ ਸੁਮਰਨਿ
 ਠਾਨ॥੩੯॥ ਅਰਨੋਦਯ^੯ ਹੋਯਹੁ ਲਖਿ ਤਾਸੁ । ਢਿਗ ਹਕਾਰਿ ਬੁੱਢਾ ਗੁਰ-
 ਦਾਸੁ । ਕਹਨੇ ਮਨੋਰਥ ਆਪਨਿ ਜੀ ਕਾ। ਜਿਸ ਤੇ ਹੋਇ ਸਭਿਨਿ ਕੋ ਨੀਕਾ
 ॥੪੦॥ ‘ਹੋਨ ਇਕਾਂਕੀ ਹਮ ਅਬਿ ਚਾਹਤਿ । ਹਿਤ ਦਰਸਨ ਸਭਿ ਸਿੱਖਜ
 ਉਮਾਹਤਿ। ਯਾਂਤੇ ਸਾਹਿਬ ਬੁੱਢਾ ਜਾਵਉ। ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਤਹਾਂ ਟਿਕਾਵਉ
 ॥੪੧॥ ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ ਬਰ ਹਰਿ ਮੰਦਿਰ। ਪਠਹੁ ਸੁਨਹੁ ਸੰਦਰਭਿਸ ਅੰਦਰ।
 ਹਮਰੇ ਦਰਸਨ ਸਮਸਰ ਜਾਨਹੁ । ਨਹਿ ਸੰਸੈ ਇਸ ਮੈਂ ਕੁਛ ਠਾਨਹੁ ॥
 ੪੨॥ ਆਪ ਰਹਹੁ ਤੁਮ ਤਿਹ ਠਾਂ ਜਾਇ। ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਰਾਖਹੁ ਅਟਕਾਇ ।
 ਮਨ ਬਾਂਛਤਿ ਸਿੱਖਨਿ ਕੋ ਦੀਜਹਿ । ਹਮਰੇ ਸਮਸਰ ਸਕਲ^{੧੦} ਕਰੀਜਹਿ ॥
 ੪੩॥ ਕਾਰ ਸਮਸਤ^{੧੧} ਤੋਰਬੋ ਕਰਨੀ। ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਧੀਰਜ ਧਰਨੀ’ ।
 ਆਇਸੁ ਮਾਨਿ ਜੋਰ ਕਰਿ ਹਾਥ । ਸੀਸ ਚਰਨ ਧਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕਿ ਸਾਥ॥੪੪॥
 ਬੁੱਢਾ ਤਬਿ ਚਲਿ ਕਰਿ ਪੁਰਿ ਆਯੋ। ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਹੁਕਮ ਸੁਨ। ਯੋਜਿਮ
 ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਆਗਯਾ ਦਈ। ਤਿਸੀ ਗੀਤਿ ਨਿਸ ਦਿਨ ਕ੍ਰਿਤ ਕਈ॥੪੫॥
 ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾਵੈ। ਦਰਸਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਜਾਵੈ । ਮੇਲਿ^{੧੨}
 ਕੀਰਤਨ ਹੋਤਿ ਬਿਸਾਲਾ । ਬੈਠਹਿ ਬੁੱਢਾ ਬਿਚ ਸਭਿ ਕਾਲਾ ॥ ੪੬ ॥

^੧ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਦੀ ਕਿਰਨ । ^੨ਥਨ ਨੂੰ ਸੇਵਿਆ ਭਾਵ ਥਨਾਂ ਵਿਚ ਰਹੇ ਸੇ । ^੩ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇਗੀ। ^੪ਗੁਰੂਦਾ
 ਪ੍ਰਤਾਪ ਪ੍ਰਗਟੇਗਾ ਤੇ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ । ਇਹ ਭਵਿੱਖਜਤ ਵਾਕ ਓਦੋਂ ਪੂਰੇ ਹੋਏ ਜਦੋਂ ਬੇਬੇ
 ਰਾਮਚੰਦੀ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਸ਼ਾਜੀ ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਬਣਾਯਾ, ਤਦੋਂ ਕਈਵੇਰ ਦੁਸ਼ਮਨ ਦਲ ਹਾਰ
 ਖਾਕੇ ਇਥੋਂ ਗਏ । ^੫ਵਿਛੋਣਾ [ਸੰਸਾਰ, ਆਸੁਚਣ] । ^੬ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਚਾਂਦਨੀ । ^੭ਪਹੁੰਚਣਾਲਾ ।
^੮ਸਾਡੇ ਫਾਣੂ ਸਾਰੀ (ਗੀਤੀ), ^੯ਸਾਰਾ ਕੰਮ । ^{੧੦}ਮਿਲਕੇ । ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਮੇਲ=ਸੰਗਤਦਾ ਇਕੱਠ ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਰਾਸੇ 'ਰਾਮਸਰ ਹੇਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ
ਚਤੁਰਿਸ੍ਰਿਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੦ ॥

੪੧. [ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬੀੜ ਦੀ ਲਿਖਾਈ]।

ਦੇਹਗਾ॥ ਨਿਕਟ ਰਹਯੋ ਗੁਰਦਾਸ ਇਕ ਲਿਖਨਿ ਸੁਨਨਿ ਕੇ ਹੇਤੁ। ਕੋਤਿਕ
ਸੇਵਕ ਅਪਰ ਜੇ ਬੈਠਹਿ ਹੋਹਿ ਸੁਚੇਤ ॥੧॥ ਬੋਧਈ॥ ਨਿਕਟ ਨ ਪਹੁੰਚਹਿ
ਬਿਨ। ਬੁਲਾਏ। ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਬੈਠੇ ਕਰਿ ਚੁਕਸਾਏ। ਜੋ ਮਾਨਵ ਆਵਹਿ
ਅਨਜਾਨੇ। ਬਰਜਹਿ ਤਿਨਹਿ ਨ ਫਿਗ ਦੇਂ ਜਾਨੇ ॥੨॥ ਇਮ ਏਕਾਕੀ ਹੈ
ਗੁਰ ਪੂਰੇ। ਤਬਿ ਗੁਰਦਾਸ ਹਕਾਰਿ ਹਦੂਰੇ। ਨਿਕਟ ਬਿਠਾਇ ਮਨੋਰਥ
ਭਾਖਾ॥ ਸੁਨਿਭਾਈ ਹਮਰੀ ਅਭਿਲਾਖਾ॥੩॥ ਰਚਹੁ ਗ੍ਰੰਥਕੀ ਬੀੜ ਉਦਾਰੀ॥
ਲਿਖਿਅੱਖਰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਮਝਾਰੀ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਪੱਟੀ ਜੁ ਬਨਾਈ। ਪੈਂਤੀ
ਅੱਖਰ ਕਰੇ ਸੁਹਾਈ ॥੪॥ ਤਿਨ ਮਹਿ ਲਿਖਹੁ ਸਰਬ ਗੁਰਬਾਨੀ। ਪਠਿਬੇ
ਬਿਖੈ ਸੁਖੈਨ ਮਹਾਨੀ॥ ਜਿਨਕੀ ਬੁਧਿਮਹਿਦ ਅਧਿਕਾਈ॥ ਬਹੁ ਅਭਿਆਸਹਿ
ਬਿੱਦਯਾ ਪਾਈ॥੫॥ ਬਹੁਤ ਬਰਖਲਗਿ ਪਠਹਿ ਬਿਚਾਰਹਿ॥ ਸੋ ਤਬ ਜਾਨਹਿ
ਸਾਰ ਅਸਾਰਹਿ। ਤਿਸ ਤਤ ਕੋ ਗੁਰਮੁਖੀ ਮਝਾਰੀ॥ ਲਿਖਹਿ ਸੁਗਮ ਸ਼ਰਧਾ
ਉਰਧਾਰੀ ॥ ੬ ॥ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤ ਅਰ ਤੁਰਕਨਿ ਭਾਸ਼ਾ। ਇਸ ਮਹਿ ਲਿਖਿ
ਲੈ ਹੈ ਬੁਧਿਰਾਸਾ॥ ਸਭਿ ਉਪਰ ਪਸਰਹਿ ਇਹ ਧਾਈ॥ ਜਿਮ ਜਲ ਪਰ ਸੁ
ਚਿਕਨਤਾ ਪਾਈ॥ ੭ ॥ ਕਿਰਤ ਕਰਤਿ ਗ੍ਰਹਸਤੀ ਮਤਿ ਬੋਰੀ। ਸੁਗਮ
ਪਠਹਿ ਬਿਦਯਾ ਜਿਨ ਲੋਰੀ॥ ਪ੍ਰਗਟਹਿ ਗਾਡੀ ਰਾਹੁ ਬਿਸਾਲਾ। ਚਲਹਿ
ਜੁ, ਨਹਿ ਭੂਲਹਿ ਕਿਸ ਕਾਲਾ ॥ ੮ ॥ ਲਿਖਹੁ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰ ਯਾਂਤੇ।
ਸਗਲ ਜਗਤ ਮਹਿ ਹੁਇ ਬੱਖਯਾਂਤੇ। ਸ਼ਰਧਾਵੰਤੇ ਪਠਹਿ ਸੁਖੈਨ।
ਜਾਨਹਿ ਹਰਿ ਸਿਮਰਨ ਗਤਿ ਦੈਨ ॥ ੯ ॥ ਇਨ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਮਹਾਂ-
ਭਿਰਾਮੂ। ਬਿਦਤਹਿ ਜਗ ਗੁਰਮੁਖੀ ਸੁ ਨਾਮੂ। ਦੇਖਹਿ ਪਠਹਿ ਲਿਖਹਿ
ਸਨਮਾਨਹਿ। ਨਿਜ ਪਾਤਕ ਘਾਤਕ ਹਿਤ ਠਾਨਹਿ ॥੧੦॥ ਚਤੁਰ ਗੁਰੂ
ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਮੁਕੈਦੇ। ਪਿਖਿ ਪੋਖੀ ਤੁਮ ਲਿਖਹੁ ਅਨੈਦੇ। ਸਭਿ ਬੇਦਨਿ ਕੋ ਸਾਰ
ਨਿਕਾਰਾ*। ਮਥ ਸਾਗਰ ਜਿਮ ਰਤਨ ਉਦਾਰਾ ॥ ੧੧ ॥ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਸ੍ਰੀ

*ਇੱਛਾ। [ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਸ਼੍ਰੋਤ੍ਰ=ਇੱਛਾ, ਭਾਵਨਾ, ਭਰੋਸਾ]। *ਦੋੜਕੇ ਫੈਲੇਗੀ। *ਜੀਕੁਣ ਪਾਣੀ ਤੇ
ਬਿਧਿਯਾਈ ਪਾਈ (ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਖਿੱਲਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ)। *ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿੱਦਯਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ। *ਮੁਕਤੀ
ਦਾਤਾ ਹੈ। *ਪਾਪ ਨਾਸ਼ ਕਰਤਾ (ਜਾਣਕੇ) ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨਗੇ। *ਜਿਵੇਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਰਤਨ (ਕੱਚੇ ਸਨ)।

*ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਟੁਕ ਦੇਖੋ ਅਗਲੇ ਪੰਨੇ ੨੦੮੪ ਦੇ ਹੇਠ।

ਅੰਗਦ ਨਾਮੁ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਅਪਰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮੁ। ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਿਥਕ ਲਿਖਿ
ਇਨ ਕੀ ਬਾਨੀ। ਪਠਿ ਕਰਿ ਆਪ ਲੇਹੁ ਪਹਿਚਾਨੀ ॥੧੨॥ ਸੁਨਿ ਭਾਈ
ਗੁਰਦਾਸ ਉਚਾਰੀ। 'ਕਹਾ ਬੁੱਧਿ ਪ੍ਰਭੁ ਇਤੀ ਹਮਾਰੀ। ਮੈਂ ਅਲਪੰਗਜ ਜੀਵ
ਕਿਮ ਜਾਨੈ' । ਗੁਰ ਕੀ ਗਿਰਾ ਅਗਮ ਗਤਿ ਮਾਨੈ ॥੧੩॥ ਰਿਦਾ ਅਗਾਧ
ਅਬਾਧ ਗੰਭੀਰ। ਗਿਰਾ ਰੂਪ ਸੋਈ ਗੁਰ ਧੀਰ। ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਲਖਿ ਸਕੈਂ ਨ
ਕੋਉ। ਮੇ ਮਹਿ ਕਹਾਂ ਇਤੀ ਮਤਿ ਹੋਉ ॥੧੪॥ ਜੇਕਰਿ ਹੋਵਹੁ ਆਪ ਸਹਾਈ।
ਲਖਹੁ ਤਿਤਿਕ ਜੋ ਦੇਹੁ ਲਖਾਈ। ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁਇ ਬਰ ਕੋ ਦੀਨਾ । ਸ੍ਰੀ
ਗੁਰ ਪਰਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥੧੫॥ 'ਜਬਾ ਪੁੱਤ ਹੋਵੈ ਘਰ ਬਾਹਰ'। ਅੰਤਰ
ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਅਜਾਹਰਿ' । ਅਪਰ ਕੁਟੰਬ ਜੁ ਬੈਲਹਿ ਬਾਤੀ । ਜਾਨ ਲੋਹਿ
ਬਾਲਕ ਬੱਖਸਾਤੀ ॥ ੧੬ ॥ ਕੋ ਨਰ ਬੁਝਹਿ ਅੰਤਰ ਭੋਨ' । -ਕੋਨ ਕੋਨ
ਬੈਲਹਿ? ਕਹਿ ਭੋਨ-। ਤਬਿ ਬਾਲਕ ਸੁਨਿ ਜੋਨ ਅਲਾਵੈ। ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਿਥਕ
ਕਰਿ ਤਾਂਹਿ ਬਤਾਵੈ ॥ ੧੭ ॥ -ਇਹ ਮਮ ਪਿਤਾ ਬਾਕ, ਇਹ ਮਾਤਾ। ਇਹ
ਭਗਨੀ ਬਚ, ਇਹ ਕਹਿਭਾਤਾ-। ਇਮ ਸਮਝਹਿਗੋਹੁਇ ਸਵਧਾਨ ॥ ਲਿਖਿ
ਗੁਰਬਾਨੀ ਸੁਫਲ ਮਹਾਨਾ ॥੧੮॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਕੈ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸੁ । ਧਰਜੇ
ਸੀਸ ਪਗ ਪੰਕਜ ਪਾਸੁ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਗੁਰ ਕੀ ਤਬਿ ਪਾਈ। ਤੀਨ ਕਾਲ

ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ । 'ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਵੇ ਪੁਤਰ ।' ਲੁਕੇ ਹੋਏ ਹੋਣ । 'ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ' ।

ਪੰਨਾ ੨੦੮੪ ਦੇ • ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੀ ਟੁਕ:-

*ਵੇਦਾਂ ਨੂੰ ਸਮੁੰਦਰ ਵਾਂਗੂ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਰਤਨ ਵਾਂਗੂ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਸਮੁੰਦਰ ਖਾਰਾ
ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਜਲ ਕੀਮਤੀ ਬੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਰਤਨ ਹੱਥ ਆ ਗਈ ਸ਼ੈ ਹੈ, ਸੁਹਣੀ ਹੈ ਤੇ
ਕੀਮਤੀ ਹੈ । ਪਰੰਤੂ ਜੇ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਟੀਕਾ ਮਾਰ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਤਾਂ
ਇਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਇਲਹਾਮ, ਅਰਥਾਤ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਲੋਂ ਆਈ ਦੱਸਿਆ ਹੈ । ਯਥਾ- 'ਹਉ ਆਪਹੁ ਬੋਲਿ ਨ ਜਾਣਦਾ ਮੈ ਕਹਿਆ
ਸਭੁ ਹੁਕਮਾਉ ਜੀਉ' ॥ 'ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਆਈ' ਤਥਾ- 'ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਸਤਿ ਸਤਿ ਕਰਿ
ਜਾਣਹੁ ਗੁਰ ਸਿਖਹੁ ਹਰਿ ਕਰਤਾ ਆਪਿ ਮੁਹਹੁ ਕਵਾਏ' ॥ ਅੰਕ ੧੪ ਵਿਚ ਕਵਿ ਜੀ ਦੱਸਦੇ
ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮਾ ਆਦਿਕ ਲਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਵੇਦਾਂ ਦਾ
ਕਰਤਾ ਹੈ, ਸੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਜਿਥੋਂ ਬਾਣੀ ਨਿਕਲੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਉੱਪਰ
ਹੈ, ਫਿਰ ਬਾਣੀ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਸਾਰ ਕੀਕੂੰ ਹੋਈ । ਅੰਕ ੨੫, ੨੬ ਵਿਚ ਕਵਿ ਜੀ ਵੇਦ ਦਾ
ਅਰਥ ਕਰਦੇ ਹਨ- ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦਾ ਨਾਮ ਵੇਦ ਹੈ, ਸੋ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਗਿਆਨ ਜੋ ਹੈ ਉਹ
ਗੁਰਬਾਣੀ ਬਰੂਰ ਹੈ । ਵੇਖੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪੁਰਬਾਰਧ, ਅਧਿਆਯ ਪੜ ਅੰਕ
੨੨, ਚਿਰ ਅਧਿਆਯ ੩੭ ਅੰਕ ੫੧ ਤੇ ਇਸੇ ਅੰਸੁ ਦੇ ਅੰਕ ੫੦ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ ।

ਗਜਾਤਾ ਹੁਇ ਆਈ॥੧੯॥ਕਾਗਦ ਕੇ ਸੁਧਾਰ ਕਰਿ ਪਤਰੇ॥ਰੁਚਿਰ ਪ੍ਰਮਾਨ
ਕੀਨਿ ਤਾਬ ਕਤਰੇ॥ ਪਾਇ ਨੀਰ ਸਜਾਹੀ ਕਰਿ ਤਜਾਰੀ॥ ਗੁਰੁ ਸਿਮਰ
ਲੇਖਣ ਕਰ ਧਾਰੀ॥੨੦॥ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪੋਥੀ ਤਬਿ ਖੋਲੀ॥ਹੋਤ ਲਿਖਾਵਨਿ
ਗਿਰਾ ਅਮੋਲੀ॥ ਪ੍ਰਥਮ ਸਿਮਰ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਨਾਮ॥ਨਮੋ ਕੀਨਿ ਧਰਿ ਧਜਾਨ
ਭਿਰਾਮੁ ॥ ੨੧ ॥ ਪੂਰਬ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁਜੀ ਲਿਖਵਾਈ॥ ਰੁਚਿਰ ਮੰਗਲਾਚਰਨ
ਸੁਹਾਈ॥ਪੌੜੀ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਉਚਾਰੀ॥ਪਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਬਰਨਨ ਸੁਖਕਾਰੀ॥੨੨॥
ਡੋਢ ਬਿਖੈ ਗੁਰ ਮਹਿਮਾਕਹੀ॥ਕੀਨਿ ਮੰਗਲਾ ਚਰਨੈ ਸਹੀ॥‘ਜੇ ਜੁਗ ਚਾਰੇ’
ਲਿਖੀ ਸੁ ਫੇਰੇ॥ਇਸ ਮਹਿ ਭਨਜੇ ਵਿਰਾਗ ਬਡੇਰੇ ॥੨੩॥ ਸ੍ਰਵਨ ਮਹਾਤਮ
ਚਾਰ ਮਝਾਰੀ॥ਪੁਨਹਿ ਮਨਨ ਭਾਖਜੇ ਬਿਚ ਚਾਰੀ॥ਨਿੱਧਸਾਸਨ ਪੰਚੇ ਪਰ-
ਵਾਨ॥ਇਸ ਮਹਿ ਨੀਕੇ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨ॥੨੪॥ ‘ਤੂੰ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ ਨਿਰੰ-
ਕਾਰ’॥ ਸਾਖਸਾਤ ਪਰ ਇਹ ਤੁਕ ਚਾਰ॥ ਇਹ ਕ੍ਰਮ ਪ੍ਰਿਥਮ ਬਰਨਨ
ਕਰਜੇ॥ਜਪ ਅਰੁ ਬੇਦ ਅਰਥ ਇਕ ਧਰਜੇ॥੨੫॥ ਬ੍ਰਹਮ ਜਾਨਿਬੈ ਕੇ ਇਹ
ਨਾਮੁ*॥ਦੋਨਹੁ ਪਦ ਸਮਸਰ ਅਭਿਰਾਮੁ॥ਯਾਂਤੇ ਪ੍ਰਥਮ ਨਾਮ ‘ਜਪੁ’ ਰਾਖਜੇ॥
ਸਾਂਭੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੇ ਇਹ ਭਾਖਜੇ॥੨੬॥ਕਹਿ ਲਗ ਕਹੈ ਮਹਾਤਮ ਬਾਨੀ॥

*ਸੰਦਰ । ‘ਇਕ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਦੇ ਭੀਤੇ ਕਤਰਕੇ । ‘ਕਲਮ । ‘ਚਾਰ (ਪੌੜੀਆਂ) ਵਿਚ । ‘ਪੰਚ ਪਰਵਾਨ’ ਅਤੇ ‘ਅਸੰਖ’ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਪਉੜੀਆਂ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਤਿ ਵਾਲੀ ਤੁਕ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਸਾਖਸਾਤਕਾਰਤਾ ਪਰ ਹੈ । ‘ਸਾਰੀ ਗੁਰਬਾਣੀ (ਭਾਵ ਜਿਤਨੀ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੈ) ਦਾ ਨਾਮ ਇਹ ‘ਜਪ’ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ।

*ਕਵਿ ਜੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਦ ਜਪੁ ਅਤੇ ਵੇਦ ਦਾ ਇਕੋ ਅਰਥ ਹੈ, ਅਰ ਉਹ ਅਰਥ ਹੈ=ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ । ਵੇਦ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪਦ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਧਾਤੂ ਹੈ ਵਿੜ=ਜਾਣਨਾ । ਵੇਦ=ਗਿਆਨ, ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ । ਕਵੀ ਜੀ ਆਪਣੇ ਜਪੁਜੀ ਦੇ ਟੀਕੇ ਵਿਚ ਪਦ-ਜਪ-ਦੇ ਅਰਥ ਐਉਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:-ਜਪ=ਜਾਨ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਸਰੂਪ ਕੇ, (ਸਫਾ ੧੬) । ਪੁਨਾ, ਜਪ=ਜਾਣ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਕੇ (ਸਫਾ ੧੭) । ਇਸ ਜਪ ਪਦ ਨੂੰ ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪਦ-ਭਧ-ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰੂਪ ਸਮਾਝਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਪਦ ‘ਗਜਪ’ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ=ਜਾਣਨਾ । ‘ਗਜਪ’ ਦਾ ਧਾਤੂ ਹੈ । ਗਜ=ਜਾਣਨਾ । ‘ਜਪ’ ਤੇ ‘ਗਜਪ’ ਵਿਚ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਭਾ ਅੱਖਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ‘ਗਜ’ ਕਰਕੇ ਲਿਖੀ ਦਾ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ‘ਗਗੇ’ ਨਾਲ ਠੀਕ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ‘ਜ’ ਤੇ ‘ਵ’ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਭਾ ਅੱਖਰ ਬਣਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ‘ਜ’ ਤੇ ‘ਵ’ ਤੋਂ ਵਖਰਾ ਨੱਕ ਵਿਚ ਬੋਲੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜੱਜੇ ਵਾਂਗੂ ਹੈ, ਸੋ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਜਪ ਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਭਧ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਦੀ ਉਚਾਰਣ ਦੀ ਸਾਂਝ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, (ਜੁਪ, ਜਪ) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ‘ਜਪ’ ਤੇ ‘ਵੇਦ’ ਪਦ ਦੋ ਅਰਥ ਹਨ=ਜਾਣਨਾ ।

ਜੋ ਸਭਿ ਕੀ ਸਿਰਮੌਰ ਬਖਾਨੀ । ਅਪਰ ਨ ਉਤਮ ਜਿਸ ਤੇ ਕੋਈ । ਅਰੁ
ਸੁਖੇਨ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਈ॥੨੭॥ ਪ੍ਰਥਮ ਰਾਗ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਲਿਖਾਵਾ॥ ਘਰ ਅਨੇਕ
ਮਹਿ ਜਾਇ ਜੁ ਗਾਵਾ । ਕਿਤਿਕ ਲਿਖੇ ਜਬਿ, ਬੁਝਤਿ ਭਏ । ‘ਕਹੁ ਗੁਰ-
ਦਾਸ ਜਾਨਿ ਭੀ ਲਏ’॥੨੮॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕੈ ਬਾਕ ਬਖਾਨੈ॥ ‘ਰਾਵਰ ਕੀ
ਕਰੁਨਾ ਤੇ ਜਾਨੈ । ਪਤਿ ਕੋ ਬਚ ਬਹੁ ਨਰਨ ਮਝਾਰੀ । ਲੇਤਿ ਪਛਾਨ
ਦੁਰੀ’ ਜਿਮ ਨਾਰੀ॥੨੯॥ ਤਿਮ ਪੋਥੀ ਪਰ ਤੇ ਗੁਰ ਬੈਨ । ਲਿਖੇ ਪਛਾਨ
ਚਤੁਰ ਗੁਰ ਜੈਨ । ਅਪਰਨ ਕੇ ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਬਨਾਏ । ਪਰਖਿ ਪਰਖਿ ਕਰਿ
ਸਰਬ ਹਟਾਏ॥੩੦॥ ਕਹਿ ਇਮ ਗਯੋ, ਇਕਾਕੀ ਭਏ । ਭਗਤ ਜੁ, ਅਨਿ
ਦਿਖਾਈ ਦਏ । ਜਿਨ ਦੇਖਨਿ ਤੇ ਹੋਤਿ ਉਧਾਰਾ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀਨਨ ਕਰਿ
ਪ੍ਰਤਿਪਾਗ ॥੩੧॥ ਪਦ ਅਰਬੰਦ ਬੰਦਨਾ ਕੀਨਸਿ । ਦਰਸ ਬਿਲੋਕਿ ਪ੍ਰੇਮ
ਚਿਤ ਭੀਨਸਿ॥ ਸਭਿ ਠਾਂਵੇ ਹੁਇ ਸਤੁਤਿ ਉਚਾਰੀ॥ ‘ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਤੁਮ ਨਰ
ਤਨ ਧਾਰੀ॥੩੨॥ ਘੋਰ ਜਾਨਿ ਕਲਿਜੁਗ ਕੋ ਕਾਲਾ । ਆਪ ਅਵਤਰੇ ਪ੍ਰਭੁ
ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ । ਭਗਤ ਵਛਲ ਬਸਿ ਪ੍ਰੇਮ ਗੁਸਾਈ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪੰਚਮ ਤਨ
ਪਾਈ॥੩੩॥ ਭੁੰਗ ਛੇਦਾ॥ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਜਾਨਿ ਰਾਜਾ॥ ਬਿਰਾਜੋ॥ ਸਭੈ ਲੋਕ ਜਾਚੈ
ਸੁ ਦਾਤਾ ਸਮਾਜੋ॥ ਕਲੀ ਕਾਲ ਮੈਂ ਨਾਮ ਕੋ ਦਾਨ ਦੇ ਹੋ॥ ਅਨੇਕਾਨ ਦਾਸਾ-
ਨਿ ਕੋ ਤਾਰ ਲੈ ਹੋ॥੩੪॥ ਮਹਾਂ ਸਿੰਧੁ ਬੰਨ੍ਹੀ’ ਦਝੈ ਮੂੜ ਮਾਨੀ॥ ਤੁਹੀ ਏਕਰਾਖਾ
ਕ੍ਰਿਪਾ ਜਾਹਿ ਠਾਨੀ । ਸੁਪੰਥ ਸੁਖੇਨ ਦਿਖਾਵੇ ਸੇਵੋਹਾ । ਬਿਕਾਰੇ ਬਿਦਾਰੇ
ਜਪੇ ਨਾਸ ਮੋਹਾ॥੩੫॥ ਤੁਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਗਯਾਨੀ, ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਤੇਰੇ॥ ਤੁਹੀ ਏਕ
ਈਸ਼ੈ ਸਭੈ ਲੋਕ ਚੇਰੇ । ਤੁਹੀ ਏਕ ਰੂਪੀ, ਤੁਹੀ ਰੂਪ ਨਾਨਾ । ਤੁਹੀ ਜੀਵਕਾ
ਦੇ, ਕਰੈ ਜੀਵ ਖਾਨਾ॥੩੬॥ ਕਰੀਸੇਵ ਹੋਰੇ ਕਰਾਮਾਤ ਦਾਨੀ॥ ਗੁਨ ਗੰਗੇ
ਸਰੋਬਜੈ, ਕ੍ਰਿਤ ਗੰਗੇ ਪ੍ਰਮਾਨੀ॥ ਅਮਾਨੰ ਸਮਾਨੰ ਸਮਾਨੰ ਬ੍ਰਿਤੀਹੈ॥ ਉਦਾਰੈ
ਅਪਾਰੈ ਨ ਕੈਸੇ ਮਿਤੀ ਹੈ॥੩੭॥ ਤੁਹੀ ਦੀਨ ਬੰਧੂ, ਦਸਾਵਾਨ, ਦਾਤਾ॥ ਭਏ
ਬੰਸ ਬੇਦੀਨਿ ਬੀਚੈ ਬਖਸ਼ਾਤਾ । ਪੁਨੇ ‘ਅੰਗਦੈ’ ਰੂਪ ਹੋਏ ਗੁਸਾਈ । ਪਿਤਾ
ਮੋਹਰੀਕੇ॥ ਤ੍ਰਿਤੀ ਦੇਹ ਗਾਈ॥੩੮॥ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਪ੍ਰਕਾਸੇ ਬਹੋਰੀ । ਭਏ

੧(ਗੁਰੂ ਜੀ) ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ । ੨ਫੁਪੀ ਹੋਈ । ੩ਜੋ ਸਨਾ ੪ਇਕੱਲੇ । ੫ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ
ਰਾਜੇ ੬ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਦਾਤਾ ੭ਅਗਨੀ ੮ਸਭ ਨੂੰ ੯ਮੋਹ ਨਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ੧੦ਜੀਵ ਖਾਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
੧੧ਗੁਨਗੰਗਾਯਾਤਾ । ੧੨ਕੀਤੇ ਦੇ ਜਾਨਣ ਵਾਲੇ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ । ੧੩ਅ+ਮਾਨ=
ਨਿਰਾਦਰ, ਸ+ਮਾਨ=ਆਦਰ ਵਿਚ, ਸਮਾਨ=ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਬ੍ਰਿਤੀਹੈ(ਆਪ ਦੀ)। ੧੪ਗੁਰਅਮਰਦੇਵ।

ਪੰਚਮੇ ਆਪ ਰੂਪੀ ਬਹੋਰੀ। ਮਦਾ ਸ਼ਾਂਤਿ ਚਿੱਤ੍ਰ, ਛਿਮਾਵੰਤਿ, ਧੀਰੇ। ਰਸੀ ਏਕ
ਬਿੱਤੀ, ਅਬੈਰੀ, ਅਭੀਰੀ॥੪੬॥ ਜਨੀਸੰਤਿ ਨਾਮੀ ਕ੍ਰਿਪਾਠਾਨਿ ਦੀਨੀ। ਦੁਉ ਲੋਕ
ਕੋ ਤ੍ਰਾਸ ਕੀਨੀ ਸੁ ਹੀਨੀ। ਲਖੈ ਨਾਂਹਿ ਤੋਕੋ ਭ੍ਰਮੰਧਾਰਿ ਮੁਢਾ। ਮਹਾਂ ਸੁਖਮੰ
ਰੂਪ ਗੁਵਾਨ ਗੁਵਾ॥੪੭॥ ਸਦਾ ਜੈ, ਸਦਾ ਜੈ, ਸਦਾ ਜੈ, ਅਨੰਦ। ਨਮਸਤੈ,
ਨਮਸਤੈ, ਨਮਸਤੈ, ਬਿਲੰਦੇ॥ ਸੁਧਾ ਬਾਕ ਬਕਤ੍ਰੈ॥ ਸੁ ਚੰਦੈ ਮਨਿੰਦੇ। ਰਿਦੈ
ਨਾਮ ਬਾਸੈ ਬਰੇ ਦੈ॥ ਗੁਬੰਦੇ॥੪੮॥ ਵੇਹਗਾ॥ ਇਮ ਅਸ਼ਟਕ ਭਗਤਨਿ
ਭਨਜੈ ਪਵਹਿ ਜੁ ਨਿਤ ਕਰਿ ਪ੍ਰੇਮ। ਸੁਤ ਬਿਤਾਦਿ ਮਨ ਬਾਂਛਤੈ ਪਾਵਹਿ
ਜਨ ਜੁਤ ਖੇਮ॥੪੯॥ ਚੋਪਈ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਠਾਂਢੇ ਹ੍ਰੈ ਕੇ। ਮਧੁਰ
ਬਾਕ ਤੇ ਆਦਰ ਕੈ ਕੈ। ਸਕਲ ਬਿਠਾਏ ਨਿਕਟ ਅਨੰਦੇ। ਬੁਝਨਿ ਕਰੇ
‘ਭਗਤ ਤੁਮ ਬੰਦੇ॥੫੦॥ ਸਗਰੇ ਅਪਨੋ ਨਾਮ ਸੁਨਾਵੇ। ਪੁਨਿ ਆਗਮ ਕੋ
ਹੇਤੁ ਬਤਾਵੇ। ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੁਮ ਕਰੁਨਾ ਕਰੀ। ਮਹਾਂ ਸੁਫਲ ਮਿਲਿਬੇ ਤੁਮ
ਘਰੀ॥੫੧॥ ਕਹਨੈ ਕਬੀਰ ਜੋਰਿ ਜੁਗ ਹਾਥ। ‘ਸੁਨਹੁ ਸਕਲ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ
ਨਾਥ। ਬੇਣੀ, ਨਾਮ ਦੇਵ, ਰਵਿਦਾਸ। ਪੀਪਾ, ਸਧਨਾ, ਸੈਣ ਪ੍ਰਕਾਸ਼॥੫੨॥
ਭੀਖਨ, ਪੈਨਾ। ਅਰੁ ਜੈ ਦੇਵ। ਬਿੱਪ੍ਰ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ, ਸ੍ਰੀਗੁਰ ਦੇਵ। ਪਰਮਾਨੰਦ, ਰਾਮ-
ਨੰਦ ਜਾਨੈ। ਮੈਂ ਜੁ ਕਬੀਰ, ਫਰੀਦ ਪ੍ਰਮਾਨੈ॥੫੩॥ ਸੂਰਦਾਸ, ਜੁਤ ਪੰਦ੍ਰਹਿ
ਕਹੀਐ। ਚਾਰ ਅਪਰ ਇਨ ਨਾਮ ਸੁ ਲਹੀਐ। ਮੂਸਨ, ਮਸਕਨ, ਸੰਮਨ
ਏਹੋ। ਚੌਥੈ ਦਾਸ ਜਮਾਲ ਲਖੈ ਹੋ*॥੫੪॥ ਅਥਿ ਆਗਮਨ ਕਾਜ ਸੁਨਿ
ਲੀਜਹਿ। ਉਰ ਬਿਚਾਰ ਪੁਨ ਪੂਰਨ ਕੀਜਹਿ। ਬੇਦ ਕਹੈ ਨਾਰਾਇਨ ਸ੍ਰਾਸ॥
ਕਮਲਾਸਨ ਸੁਭ ਕੀਨਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼॥੫੫॥ ਬਹੁਰ ਬਸਾਸ ਬਿਸਤਾਰ ਬਨਾਵਾ।
ਨਰਨ ਉਧਾਰਨ ਹੇਤੁ ਉਪਾਵਾ॥ ਤਿਨ ਮਹਿ ਬਾਮ ਦੇਵ† ਤੇ ਆਦਿ। ਸਾਖੀ

‘ਨਿਰਭਉ (ਜੋ ਭੀਰੂ ਨਾ ਹੋਵੇ)। ‘ਗੁੱਥਿਆਂ ਤੋਂ ਗੁੱਥੇ। ‘ਮੂੰਹ [ਸੰਸ: , ਵਕ੍ਰ]। ‘ਵਰ ਦਾਤੇ।
ਪ੍ਰਮੋਖ। ‘ਸੁਫਲ ਘੜੀ। ‘ਆਵਣ ਦਾ ਕਾਰਜ। ‘ਵੇਦ ਨੂੰ ਨਾਰਾਇਨ ਦੇ ਸ੍ਰਾਸ ਕਹਿੰਦੇ
ਹਨ। ‘ਉਤਪਤ ਕੀਤਾ। *ਗਿਆਨੀ ਜਨ ਚਉਏਲਿਆਂ ਵਿਚ ਚਾਰ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਨਾਮ
ਦੱਸਦੇ ਹਨ, ਮੂਸਨ, ਸੰਮਨ, ਜਮਾਲ, ਪਤੰਗ, ਏਥੇ ਮਸਕਨ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਪਤੰਗ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ
ਪਦ ਮਸਕਨ ਤੇ ਮਸ਼ਕ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ=ਮੱਛਰ, ਪਤੰਗ। ਕਿਸੇ ਇਕ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਪਾਠਾਂਤ
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬੀ ਹੈ ‘ਪਤੰਗ ਸੁ ਮੂਸਨ ਸੰਮਨ ਏਹੋ’।

†ਤਿੰਨਾਂ (ਵੇਦਾਂ) ਵਿਚ ਵਾਮ ਦੇਵ ਆਦਿਕ ਦੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਤੇ ਮੁਨੀਆਂ ਦੇ ਝਗੜੇ
ਲਿਖੇ ਹਨ, ਵੇਖੋ ਯਦੁਰ ਵੇਦ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਸੁਤਰ ਉਪਨਿਖਦ ਆਦਿਕ।

ਲਿਖੀ ਮਨੀਨ ਬਿਬਾਦ॥੪੬॥ਤਿਨ ਬੇਦਨਿ ਕੋ ਦੂਸਰ ਰੂਪ । ਰਚਨ ਲਗੇ
ਮਤੁ ਗ੍ਰੰਥ ਅਨੁਪ* । ਲਿਖਹੁ ਇਹਾਂ ਸਾਖੀ ਭਗਤਨਿ ਕੀ । ਭਈ ਬਾਰਤਾ
ਜਿਮ ਪ੍ਰਭੁ ਜਨ ਕੀ॥੫੦॥ ਕਲਿਜੁਗ ਘੋਰ ਮੰਦ ਮਤਿ ਜਾਨੇ । ਤਿਨ ਹਿਤ
ਰਚਹੁ ਸੁਖੇਨ ਮਹਾਨੇ । ਇਸ ਮਹਿ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਾਇ ਹਮਾਰੇ । ਉਪਦੇਸ਼ਨ
ਹਿਤ ਦਿਹੁ ਬਿਸਤਾਰੇ' ॥ ੫੧ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨਿ ਭਗਤਨਿ ਬਿਨਤੀ ।
ਹੇਤੁ ਲਿਖਾਵਨਿ ਕੀਨਸਿ ਗਿਨਤੀ । 'ਸਭਿਹਿਨਿ ਸੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਫੁਰਮਾਯੋ ।
'ਪ੍ਰਥਮ ਜੁ ਤੁਮ ਨੇ ਕਛੁ ਬਨਾਯੋ॥੫੨॥ਸੋਨ ਚਢਾਵਹਿ ਗ੍ਰੰਥ ਮਝਾਰੀ॥ਰਚਹੁ
ਅਬਹਿ ਇਸਕੇ ਅਨੁਸਾਰੀ । ਜਥਾ ਕ੍ਰਮ ਬਾਨੀ ਸੁ ਬਨਾਓ । ਪ੍ਰਥਕ ਪ੍ਰਥਕ
ਬਿਚ ਰਾਗ ਲਿਖਾਓ'॥੫੩॥ਸੁਨਿ ਹਰਖੇ ਸਭਿ ਭਗਤ ਬਿਸਾਲਾ । 'ਧੀਨ ਧੀਨ'
ਉਚਰਹਿ ਤਿਸ ਕਾਲਾ । ਲਗੇ ਬਨਾਵਨਿ ਗਿਰਾ ਨਵੀਨ । ਬੈਠਿ ਸਮੀਪੀ
ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥ ੫੪ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਗਾਥੇ 'ਭਗਤਨ
ਆਗਵਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਇਕ ਚੌਤ੍ਵਰਿਸਤੀ ਅੰਸ਼ ॥ ੪੧ ॥

੪੨. [ਭਗਤ ਬਾਣੀ ਚੜ੍ਹਾਈ] ।

ਏਹਗ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਅਰਜਿਨ^੧ ਸੁਨਹਿ, ਅਰਜੁਨ^੨ ਜਸੁ ਉਪਜਾਇ ।
ਸਮੈ ਦੁਪਹਿਰੀ ਲਗਿ ਗੁਰੁ ਬੈਠਿ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖਵਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸੁਧਾ
ਸਰੋਵਰ ਪੁਨ ਚਲਿ ਆਵਹਿ । ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਦੱਛਨ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵਹਿ । ਬੈਠਹਿ
ਜਬਹਿ ਮੰਗਤਾਂ ਬੰਦ । ਦਰਸਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਚੰਦ ਮਨੀਂਦ ॥੨॥ ਹਰਿਮੰਦਰ
ਮਹਿ ਹੁਇ ਦਰਬਾਰੇ॥ਬਿਤਿ ਮਸੰਦ ਅਰਦਾਸ ਉਚਾਰੇ । ਆਇ ਉਪਾਇਨ
ਪਾਇਨ ਅਰਪਹਿ । ਸੁਰ ਸਮੁਦਾਇ^੩ ਜਾਇ ਜਿਮ ਹਰਿ ਪਹਿ^੪ ॥੩॥ ਦਯਾ
ਧਾਰਿ ਦਰਸਨ ਕੋ ਦੇਤਿ । ਸਿਖ ਦੇਖਤਿ ਮਨ ਬਾਂਛਤਿ ਲੇਤਿ । ਏਕ ਜਾਮ
ਤਹਿ ਬੈਠਿ ਬਿਤਾਵਹਿ॥ਪੁਨਤੀਬੂ ਦਿਸ਼ਿਕੋਚਲਿ ਆਵਹਿ॥੪॥ਰਾਤਿ ਦਿਵਸ
ਬੀਤਹਿ ਬਿਚ ਡੇਰੇ । ਸ਼ਬਦ ਬਨਾਇ ਲਿਖਾਇ ਘਨੇਰੇ । ਭਗਤਿ ਵਿਰਾਗ

^੧ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਾਸ। ਈ। ^੨ਬੇਨਤੀਆ। ^੩ਉੱਜਲ। ^੪ਸਾਰੇ ਦੇਵਤੇ। ^੫ਪਾਸ।

*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਬਤ ਛਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਆਸ਼ਯ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਹੈ:-ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਪੁਰਲ ਕੋਟਾਨਿ ਬਖਾਨ ਬਹੁ ਭਾਗਵਤ ਬੇਦ ਬਿਆਕਰਣ ਗੀਤਾ। ਸੋਧ, ਮਰਜੇਸ਼,
ਅਖਲੇਸ਼, ਸੁਰ, ਮਹੇਸ਼, ਮੁਨਿ, ਜਗਤੁ ਅਰ ਭਗਤ ਸੁਰ ਨਰ ਅਤੀਤ। ਗਿਆਨੁ ਅਰੁ ਧਿਆਨੁ
ਉਨਮਾਨ ਉਨਮਨ ਉਕਤਿ ਰਾਗ ਨਾਇ ਦਿਜ ਸੁਰਮਤਿ ਨੀਤ। ਅਰਧ ਲਗ ਮਾਤ੍ਰ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ
ਅੱਖਰ ਮੇਕ ਅਗਮ ਅਤਿ ਅਗਮ ਅਗਾਧ ਮੀਤ ॥੪੪੦॥ [ਕਹਿਤੇ ਸਵੇਧੇ ਛਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਗਿਆਨ ਗੁਨ ਸਾਨੀ^੧। ਨਾਨਾ ਬਿਧਿਨਿ ਬਨਾਵਹਿ ਬਾਨੀ ॥੫॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਵਿਵਹਾਰੇ। ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਸਤਿਗੁਰੁ ਗੁਜ਼ਾਰੇ । ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦ
ਭਗਤਨਿ ਕੇ ਜਥੈ । ਕਹਿ ਗੁਰਦਾਸ ਬਿਸਮ ਉਰੈ ਤਥੈ ॥੬॥ ਪੰਚੋਂ ਪਾਤਿ-
ਸ਼ਾਹਿ ਕੀ ਗਿਰਾਅੰਤਿ ਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਧਰਾਅਬਹਿ ਆਪ ਭਗਤਨਿ ਕੇ
ਨਾਮਾਅੰਤਿ ਸ਼ਬਦ ਕੇ ਧਰਹੁ ਭਿਰਾਮੁ ॥੭॥ ਦੀਖਤਿ ਇਹਾ ਭਗਤ ਨਹਿ ਕੋਈ
। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਜੀ ਸੰਸੈ ਦਿਹੁ ਖੋਈ^੨ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਤਬਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨੇ । ‘ਜੇ
ਚਿਤ ਚਾਹਤਿ ਇਸ ਕਹੁ ਜਾਨੇ’ ॥੮॥ ਜੇ ਤਵ ਸਮੈਂ ਆਗਮਨ ਕੇਰੈ^੩। ਪ੍ਰਾਤ
ਦੁ ਘਟਿਕਾ ਆਉ ਅਗੇਰੈ^੪। ਤਬਿ ਸੰਸੈ ਤੁਵ ਹੋਹਿ ਬਿਨਾਸੀ^੫। ਸੁਨਿ ਗੁਰਦਾਸ
ਲਹਜੈ ਸੁਖਰਾਸੀ ॥੯॥ ਵਹਿਰ ਕਨਾਤ ਕਿਤਿਕ ਬਲ ਤਜਾਗਾ । ਤਹਿ ਭਾਈ
ਕੇ ਤੇਬੁ ਲਾਗਾ। ਲਿਖਨਿ ਸਮੈ ਹਜ਼ੂਰ ਚਲਿ ਆਵਹਿ। ਨਾਤੁਰ ਤਿਸ ਮਹਿ
ਦਿਵਸ ਬਿਤਾਵਹਿ ॥੧੦॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਬਾਕ ਅਛੇਰੇ । ਤਬਿ ਭਾਈ
ਗਮਨੈ ਨਿਜ ਭੇਰੇ। ਸੁਪਤਿ ਜਥਾ ਸੁਖ ਨਿਸਾ ਬਿਤਾਈ। ਰਹੀ ਜਾਮ ਕਿਯ
ਸੋਚ ਬਨਾਈ ॥੧੧॥ ਗੁਰ ਢਿਗ ਪਹੁੰਚਨਿ ਸਮੈ ਲਖਾਯੋ^੬। ਦ੍ਰੈ ਘਟਿਕਾ ਆਰੀ^੭
ਚਲਿ ਆਯੋ । ਤਿਸ ਛਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਚਹੁ ਦਿਸ ਮੈਂ । ਚਰਚਾ ਕਰਤਿ
ਭਗਤ ਪ੍ਰਭੁ ਰਸ ਮੈਂ ॥੧੨॥ ਸਹਿਮ ਰਹਜੈ ਠਾਂਢੇ ਤਿਸ ਬਾਈ। ਜਹਿ ਦਰ ਹੁਤੈ
ਆਇਥੇ ਜਾਈ^੮। ਉਠੇ ਭਗਤ ਨਿਜ ਸਦਨ ਸਿਧੈਬੇ। ਤਬਿ ਗੁਰਦਾਸ ਸਰਬ
ਦਰਸੈਬੇ^੯ ॥੧੩॥ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਆਦਿ ਜੇ ਸਗਰੇ । ਦੇਖਤਿ ਜਾਨੇ—ਅਬਿ
ਇਹ ਭਗਰੇ^{੧੦}—। ਧਾਇ ਪਰਜੈ ਚਰਨਨਿ ਸਭਿਹੀ ਕੇ । ਜੋਰਿ ਹਾਥ ਬੰਦਨ
ਕਰਿ ਨੀਕੇ ॥੧੪॥ ਤਬਿ ਸਭਿ ਭਗਤਨਿ ਇਸ ਕੋ ਬੰਦਨੋ। ਕੁਸਲ ਪ੍ਰਬਨ ਤੇ
ਅਧਿਕ ਅਨੰਦਨੋ। ਨਿਜ ਨਿਜ ਨਾਮ ਸੁਨਾਵਨਿ ਕਰਜੋ। ਮਿਲੇ ਸਕਲ ਉਰ
ਸੰਸੈ ਹਰਜੋ ॥੧੫॥ ਬਹੁਰ ਆਪਨੇ ਧਾਮ ਸਿਧਾਰੇ। ਭਰ ਧਰਿ ਕਰਿ ਗੁਰਦਾਸ
ਬਿਚਾਰੇ—ਹਮ ਢਿਗ ਪਹੁੰਚਹੁ, ਗੁਰ ਫੁਰਮਾਯੋ। ਮੈਂ ਨਹਿ ਗਯੋ ਨ ਦਰਬਨ
ਪਾਯੋ— ॥੧੬॥ ਤਬਿ ਤੁਰਨ ਹੀ ਨਿਕਟ ਪਯਾਨਾ। ਬੰਦਨ ਕੀਨਿ ਬੰਦਿ ਜੁਗ
ਪਾਨਾ । ਮਹਿਮਾ ਲਖੀ ਮਹਿਦ ਮਹੀਯਾਨਾ^{੧੧} । ਖਰੇ ਹੋਇ ਗੁਰ ਸੁਜਸੁ

^੧ਮਿਲੀ ਹੋਈ । ^੨ਅਸਚਰਜ ਚਿੱਤ ਹੋਕੇ । ^੩ਇਸ ਬਤ ਨੂੰ ਜਾਣਿਆਂ । ^੪ਤੇਰੇ ਆਵਣ ਦਾ
ਵੇਲਾ ਹੈ । ^੫ਦੋ ਘੜੀਆਂ ਪਹਿਲੋਂ । ^੬ਜਾਣਿਆਂ । ^੭ਆਵਣ ਜਾਣ ਦਾ । ^੮ਸਭ ਦਾ ਦਰਬਨ
ਕੀਤਾ । ^੯ਗਾਹ ਪੇ ਚਲੇ ਹਨ [ਭਗਰੇ—ਗਾਹ ਪੈਣੀ] । ^{੧੦}ਵਧਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਭਾਵ ਗੁਰੂ
ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ।

ਬਖਾਨਾ॥੧੭॥‘ਨਿਰੰਕਾਰ ਕੇ ਤੁਮ ਆਕਾਰ॥ਸਰਗੁਨ ਰੂਪ ਬਿਸਨੁ’ ਤਨ
ਧਾਰਾ*। ਸਤਿਜਗ ਮਹਿ ਬਾਵਨ ਬਪੁ ਪਾਵਨਿ’। ਮਾਪੇ ਤੀਨ ਲੋਕ ਤ੍ਰੈ
ਪਾਵਨਿ॥੧੮॥ਤ੍ਰੈਤੈ ਰਘੁਵਰ ਰੂਪ ਸੁਹਾਵਨ। ਘਾਇ ਅਗਿਨ’ਰਾਖਸ਼ ਧੁਤ
ਰਾਵਨ।ਦਾਪੁਰ ਹੋਏ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮੁਰਾਰੀ॥ਸੱਤੁਨ ਸੈਨ ਅਸੇਖ ਸੰਘਾਰੀ॥੧੯॥
ਅਬਿ ਕਲਿਜੁਗ ਕੋ ਕਾਲ ਨਿਹਾਰਾ॥ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਆਪਨਿਕੋਧਾਰਾ॥ ਹਮ ਨਰ
ਮੰਦ ਮਤੀ ਨਹਿ ਜਾਨੈ।ਤੁਮਰੀ ਮਹਿਮਾ ਮਹਿਦ ਮਹਾਨੈ॥੨੦॥ਬਖਸ਼ਹੁਭੁਲ
ਦਯਾ ਸਿੰਧੁ ਮੇਰੀ। ਦਾਸ ਜਾਨਿ ਰਖਿ ਲਾਜ ਬਡੇਰੀ’। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨਿ
ਕੈ ਤਿਸ ਕਾਲਾ॥ਬੋਲੇ ਹੋਇ ਪਸੰਨ ਬਿਸਾਲ॥੨੧॥‘ਤੁਝ ਪਰ ਖੁਸ਼ੀ ਸੁਨਹੁ
ਬਭੁਭਾਰੇ !। ਮਨ ਬਾਛਤਿ ਲੀਜਹਿ ਅਬਿ ਮਾਰੇ। ਤੁਝ ਤੇ ਨਹੀਂ ਅਦੇਸ
ਹਮਾਰੇ।ਸੇਵਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹਮਰੇ ਪਿਆਰੇ’॥੨੨॥ਤਬਿ ਕਰ ਜੋਰਿਕਹਜੋਗੁਰਦਾਸ।
‘ਭਗਤ ਜੁ ਆਵਤਿ ਹੈਂ ਤੁਮ ਪਾਸ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਆਪ ਜਬਾ ਤਿਨ ਦਰਸਹੁ।
ਚਰਚਾ ਕਰਹੁ ਸਰੀਰ ਸਪਰਸਹੁ॥੨੩॥ਤਬਾ ਦਰਸ ਮੈਂ ਤਿਨ ਕੋ ਪਾਉ’।
ਗਸਾਨ ਵਾਕ ਕੋ ਕਹੈਂ ਕਹਾਉ’।ਸੁਨਤਿ‘ਤਬਾਸਤੁ’ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਹਸੇ। ਸੁਨਿ
ਗੁਰ ਵਾਕ ਅਨੰਦ ਉਰ ਲਹਸੇ॥੨੪॥ਬਹੁਰ ਲਿਖਾਵਨਿ ਲਗੇ ਮੁਕੰਦ। ਭਰੇ
ਪ੍ਰੇਮ ਸੈਂ ਸ਼ਬਦ ਸੁ ਬਿੰਦ। ਜਬਹਿ ਰਾਗ ਕੋ ਭੋਗ ਸੁ ਆਵੈ।ਤਬਹਿ ਭਗਤ
ਨਿਜ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਾਵੈ॥੨੫॥ ਦਾਸ ਸਿੱਖ ਕੋ ਅਪਰ ਨ ਜਾਇ। ਗੁਰ,ਗੁਰ
ਦਾਸ, ਭਗਤ ਸਮੁਦਾਇ। ਜਿਸ ਭਵਜਲ ਮਹਿ ਜੀਵ ਦੁਹੇਲੇ। ਕਰਹਿ

*ਪਰਮਸ਼ੁਰ। *ਸਰੀਰ ਧਾਰਿਆ। *ਤਿਨ ਕਦਮਾ ਕਰਕੇ। *ਅਣਗਿਨਤ।

*ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਕਵੀ ਜੀ ਅਪਣੇ ਨੁਕਤਾ
ਖਿਆਲ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਵਰਣਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰੰਤੂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ
ਦੱਸਦੇ ਹਨ:-ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਹੋਇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਗੁਰ ਸਬਦ ਸਮਾਯਾ (ਵਾ: ੬, ਪੰ ੨)।
ਪੁਨਾ:-ਹੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਖ ਨਿਰੰਕਾਰ ਆਕਾਰ ਬਨਾਇਆ, (ਵਾ: ੬, ਪੰ ੧੬)। ਪੁਨਾ:-
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪੁਰਣ ਬ੍ਰਹਮ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੇਉ (ਵਾ: ੧੩, ਪੰ ੨੫)। ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਬਾਬਤ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ
ਜੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ-ਬਿਸ਼ਨੈ ਦਸ ਅਵਤਾਰ ਠਾਵ ਗਣਾਇਆ॥ ਕਰ ਕਰ ਆਸਰ ਸੰਘਾਰ ਵਾਦ
ਵਧਾਇਆ (ਵਾ: ੧੩, ਪੰ ੪)। ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪ ਇਸੇ ਰਾਸ ਦੇ ਅੰਸੂ ਪੜ ਅੰਕ ੧੮
ਵਿਚ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਸਨ ਕਿ
ਸਨਕ ਦਾ, ਉੱਤਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਕਿ-‘ਪਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਅਚਰਜ ਜਿਸ ਚਰਿਤਾ। ਸਤਿ ਜਗ ਕਰਤਾ
ਭਰਤਾ ਹਰਤਾ॥ ੧੭॥ ਧਰਜੇ ਅਨਿ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਰੂਪ॥’

ਤਿਨਹੁ ਹਿਤ ਤਰਨ ਸੁਹੇਲੇ*॥੨੬॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਜਿਮ ਉਚਰ ਸੁਨਾਵਹਿ।

*ਭਗਤਾਂ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕਿ ਉਹ ਆਪ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਆਏ; ਅਨਹੋਈ ਬਾਤ ਨਹੀਂ। ਧਰਮ ਦੀ ਨੀਂਹ 'ਨਾ ਦਿੱਸਣ ਵਾਲੇ ਜਗਤ' ਪਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਇਸ ਅਮੀਨੇ ਪਰ ਹੈ ਕਿ ਮਰਣ ਦੇ ਬਾਦ ਪੁਣੀ ਦੀ ਜੀਵਕਲਾ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ, ਸਰੀਰ ਦੇ ਮਰ ਜਾਣ ਬਾਦ ਰੂਹ ਜਾਂ ਭੋਰ ਜਾਂ ਜੀਉ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ। ਆਤਮਕ ਅਹੁੜ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਉੱਚਤਾਈ ਵਿਚ ਨਾ ਦਿੱਸਣ ਵਾਲੇ ਜਗਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ, ਮੇਲ ਜੋਲ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਏਹ ਗੱਲਾਂ ਆਪਣੀ ਸੁਦੇਸ਼ੀ ਆਤਮ ਵਿੱਦਯਾ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹਨ, ਪਰੰਤੂ ਹੁਣ ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਬੀ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਹੋਛੀਆਂ ਨਕਲਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਬੀ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਧੀਨ ਕੌਮਾਂ ਬੇਵਸੀਆਂ ਬਿਨਾਂ ਤੱਤੁ ਬਿਚਾਰ ਦੇ ਭਜਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸਾਧਾਰਨ ਲੋਕ, ਬਲਕੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਸਾਇੰਸ ਵੇਤਾ ਮੰਨ ਰਹੇ ਹਨ ਅਰ ਦਾਇਰੇ ਬੰਨ੍ਹ ਬੰਨ੍ਹ ਏਕਾਗ੍ਰਤਾ ਤੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਵਿਚ ਬੈਠ ਬੈਠ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਪੁਣੀਆਂ ਦੇ ਮੇਲ-ਜੋਲ ਸੰਦੇਸ਼ ਆਦਿ ਕਰਤਬ ਕਰਕੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਭਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤੀ ਬਾਣੀਆਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਕੁੱਝ ਅਚਰਜ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਜਾਕੇ ਪਹਿਲਾ ਸਿੰਚਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਜਿਸ ਭੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸੀ ਉਹ ਲਿਆਂਦਾ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਬਾਕੀ ਸਾਰਾ ਸਾਮਾਨ ਜੋ ਜਿੱਥੇ ਜਿੱਥੇ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ। ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਅਨੇਕ ਸ਼ਬਦ, ਭਜਨ, ਆਰੰਗ ਪੁਰਾਤਣ ਹਿੰਦੀ ਆਦਿ ਲਿਪੀਆਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਬੀ ਹੋਸਨ। ਪਰੰਤੂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਆਪੋ ਵਿਚ ਨੁਸਖਿਆਂ ਦੇ ਪਾਠ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ ਤੇ ਨਿਰਣੇ ਕਰਨਾ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਬਾਣੀ ਠੀਕ ਹੈ? ਕਠਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖੋਜ ਪੜਤਾਲ ਦੇ ਕਈ ਤ੍ਰੀਕੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਸਲੀਅਤ ਦੇ ਨੇੜੇ ਅੱਪੜਨ ਦਾ ਜਤਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸੇ ਸਾਰਾ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਉੱਚੇ, ਉੱਜਲ ਦਿਮਾਗ ਨੇ ਕਰ ਲਿਆ ਹੋਣਾ ਹੈ ਬੁਰੂਰ। ਪਰੰਤੂ ਏਥੇ ਕੰਮ ਹੋਸੀ ਆਤਮਕ, ਤੇ ਪ੍ਰਵਾ ਪਰਮ ਪਾਵਨ 'ਧਰਮ ਪੁਸਤਕ' ਦਾ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਨੇ ਮੂਲੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੋ ਜਾਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਆਤਮਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵਰਤਕੇ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਸਵਗਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਆਤਮਾਵਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲੈਣਾ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਗ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਮਝਿਆ। ਸੋ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਜੋ ਅਪ ਨੂੰ ਸਹੀ ਜਾਪਦੀ ਸੀ ਭਗਤਾਂ ਤੋਂ ਸੁਧਵਾ ਲੈਣੀ ਯਾ ਸਹੀ ਬਾਣੀ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਉਚਰਵਾ ਲੈਣੀ, ਸਿੱਧਾ ਰਸਤਾ ਸੱਚ ਨੂੰ ਅੱਪੜਨ ਦਾ ਇਖਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਦੂਸਰੇ ਭਗਤਾਂ ਦਾ ਆਪੂੰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਆ ਜਾਣਾਂ ਤੇ ਮਦਦ ਦੇਣੀ ਬੀ ਅਸਚਰਜ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਕੰਮ ਭਗਤ ਜੀ ਛੋਟੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਕਰ ਗਏ ਸੇ ਉਸੇ ਮਹਨ ਕੰਮ ਦੀ ਪੂਰਨਤਾ ਗੁਰ ਜਯੋਤੀ ਆਪ ਇਸ ਵੇਲੇ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਆਤਮ ਵਿੱਦਯਾ ਦੇ ਅਭਿਆਸੀ ਪਾਰਲੋਕਿਕ ਬਾਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚੇ ਸੰਭਵ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨੀ ਵਿਚ ਅਸੇ ਭਜਰਬੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਪਾਰਲੋਕਿਕ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

[ਜਦੀ ਤੁਕ ਏਥੇ ਆਛੇ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ]

ਭਾਈ ਲਿਖਤਿ ਬਾਧੁ ਸਮ ਜਾਵਹਿਤੁਰਨ ਲਿਖਹਿ ਅਠਕ ਨਹਿ ਪਰੈ ਬੋਰੇ

—[ਪਿਛੇ ਟਿੱਕੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ]

ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸੁੱਧ ਕਰਕੇ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੋੜ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕੀ ਬਾਣੀਆਂ ਆਪ ਰਚ ਰਚ ਵੱਡਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂਵ ਵਿਚ ਪਾਕੇ ਅਸਲ ਨੂੰ ਕਲਤ ਮਲਤ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ । ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਬਾਣੀ ਰਚੀ ਜਾਂਦੀ ਦੇਖ ਕੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਨਿਰੋਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਜੇ ਪੰਜਾਹ ਸੱਠ ਵਰ੍ਹੇ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਸਚਖੰਡ ਪਯਾਨਾ ਕੀਤਿਆਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਅਨਰਥ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ । ਮਾਨਖੀ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਪੜਤਾਲ ਤੇ ਠਿਰਠੇ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਮੋਜੂਦ ਸਨ ਤੇ ਪੜਤਾਲ ਆਸਾਨ ਸੀ, ਤੇ ਆਤਮਕ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਉਹ ਆਪ ਆਤਮ ਤੱਤਵੇਤਾ ਤੇ ਪਰਮ ਪਰਾਵਰ ਨਾਥ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅੰਤਰ ਮੁਖੀ ਵਿਸ਼ਵੀ ਸਾਰਿਆਂ ਹੀ ਠਿਕਠਿਆਂ ਨੂੰ ਕਰ ਲੈਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਸੀ । ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਆਖੇਪ ਬੇਹੋਦੇ ਹੋ ਚੁਕੇ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਛਾਂਟ ਕਰਕੇ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਨੂੰ ਆਤਮ ਬਲ ਨਾਲ ਭਗਤਾਂ ਤੋਂ ਸਹੀ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੁੱਧ, ਠਿਰਸਿਰ ਬਾਣੀ ਬੀੜ ਵਿਚ ਚਾੜ੍ਹੀ । ਇਹ ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਚਾੜ੍ਹੀ ਹੋਵੇ । ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਹੋਵੇ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਬੀ ਬਾਣੀ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਚਾਹੇ ਉਹ ਆਖੇਪਾਂ ਵਾਲੀ ਹੋਵੇ । ਇਹ ਬੀ ਸਿਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਨਵੀਨ ਬਾਣੀ ਬੀ ਕੋਈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਚਕੇ ਲਿਖਾਈ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਜਿੰਨੀ ਬਾਣੀ ਬੀੜ ਵਿਚ ਚਾੜ੍ਹੀ ਗਈ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਸ਼ੇ, ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਉੱਨਤੀ ਦੇ ਅੱਠ ਅੱਠ ਭਜਰਬੇ ਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਭਾਵ, ਤੇ ਅੰਤ ਉੱਚ ਪਦ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪਰ ਸਾਈਂ ਦਰੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਭਾਵ ਆ ਗਏ ਹਨ । ਭਾਈ ਸ਼ੰਕਰ ਦਿਆਲ ਜੀ ਵੇਸ਼ਾਬਾਈ ਆਪਣੇ ਜਪੁਜੀ ਦੇ ਟੀਕੇ ਦੇ ਦੀਬਾਚੇ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਰਜਾਂ ਵਿਚ ‘ਗੁਰੂ ਜੀ’ ਇਕ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਿਖਤਾ ਵਰਾ ਰੱਬੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ । ਇਸ ਦੀ ਤਰਬਿਆ ਸਾਰੇ ਭਗਤ ਤੇ ਇਲਹਾਮੀ ਸਿਖਤਾ ਵਾਰੇ (ਅਵਤਾਰ ਤੇ ਠਬੀ ਅਸਦਿ) ਆਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਬਾਣੀ ਉੱਤਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ । ਜਿਤਨੇ ਯੋਸੇ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਹੋਏ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰੀਰ ਵਿਚ ਆਕੇ ਸ਼ਰੀਰ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ । ਇਸ ਕਰਕੇ ਦੇਹ ਸਭ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਕਾਇਮ ਮੁਕਾਮ ਵਜ਼ਕਤੀਆਂ ਸਨ । ਅਖੀਰ ਕਲਜੁਕ ਵਿਚ ਉਹ ‘ਗੁਰੂ ਜੀ’ ਆਪ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ ਤੇ ‘ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ’ ਕਹਾਈ। ਇਸ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸ਼ਰੀਰ ਧਰਕੇ ਬੀ ਸ਼ਰੀਰ ਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਪਾਠਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪਿਆ । ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ—‘ਅਪਰੰਪਰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮੇਸੁਰ ਨਾਨਕ ਗੁਰ ਮਿਲਿਆ ਸੋਈ ਜੋਉ’ ॥ ਪੁਨ—‘ਬੀਜਉ ਸੂਚੇ ਕੋ ਨਹੀ ਬਹੈ ਦੁਲੀਚਾ ਪਾਇ’ ਅਸਦਿ ਵਾਕਾਂ ਤੋਂ ਭਾਈ ਸ਼ੰਕਰ ਦਿਆਲ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਇਹ ਮਹਾਨਤਾ ਸਿੱਧ ਕੀਤੀ ਹੈ ।

ਜੇ ਬਾਣੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਆਪ ਰਚੀ ਉਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ ਜੋ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਬੀੜ ਵਿਚ ਚਾੜ੍ਹੀ ਉਹ ਉਸੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅਰਜਾਂ ਤੋਂ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ੇ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਬਣੀ ਬਾਣੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਭਗਤ ਬਾਣੀ ਬਾਬਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ—‘ਭਗਤਿ ਜਨਾ ਕੀ ਉਤਮ ਬਾਣੀ ਜੁਗਿ ਜੁਗਿ ਰਹੀ ਸਮਾਈ’ ॥

ਕਾਲ ਕਾਜ ਬਹੁ ਕਰੈ॥੨੭॥ ਆਸੈ ਸਬਦਨਿ ਕੋ ਜਬਿ ਜਾਨਹਿ। ਨਾਂਹਿ ਤ
ਗੁਰ ਕੋ ਬੁਝਨ ਠਾਨਹਿ। ਤਬਹਿ ਲਿਖਹਿ ਤਤਕਾਲ ਲਿਖਾਰੀ। ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ
ਤੇ ਸੁਭ ਜਬਾ ਉਚਾਰੀ॥੨੮॥ ਇਕ ਦਿਨ ਭਾਨੁ ਆਇ ਮੱਧਾਨਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
ਗਏ ਸੁਧਾਸਰ ਬਾਨਾ। ਦੇ ਦਰਸਨ ਬਹੁਰੇ ਮੁਰਿ ਆਏ ਜਾਮ ਦਿਵਸ ਬੈਠੇ
ਹਰਖਾਏ॥੨੯॥ ਬਾਵਨ ਅਖਰੀ ਕਰੀ ਬਨਾਵਨਿ। ਉਚਰਤਿ ਮੁਖਤੇ ਹੇਤ
ਲਿਖਾਵਨਿ। ਆਦਿ ਅੰਤ ਧਰਿ ਏਕ ਬਲੋਕ। ਮਹਿਮਾ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸੁਖ
ਓਕ॥੩੦॥ ਲਿਖਿ ਪਠਿਕੈ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਾ ਭਾਈ। ਕਹਿਨਿ ਲਗਨੇ 'ਬਹੁ ਰਚਿਰ
ਬਨਾਈ। ਸੁੰਦਰ ਪਾਠ ਅਰਥ ਜਹਿ ਰਾਖਾ'। ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪੁਨ ਬਚ
ਭਾਖਾ॥੩੧॥ 'ਸ੍ਰੀ ਪਰਮੇਸੁਰ ਕੀਰਤਿ ਠਾਨੀ। ਰਚਿਰ ਬਿਬੁਖਨ ਤਿਸੁ ਗੁਰ-
ਬਾਨੀ। ਜੇ ਇਹੁ ਬਾਵਨ ਬਰਨੀ ਬਨੀ'। ਸੁਭਤਿ ਜਰਾਉ ਹੀਰਨਿ ਮਨੀ॥੩੨॥
ਜੇਬ ਜਵਾਹਰ 'ਜਰਮੋ ਜਰਾਉ। ਤਿਹ ਜੇਵਰ ਕੇ ਸਮ ਛਬਿ ਪਾਉ। ਪਾਠਕ'
ਭੁਗਤਿ ਮੁਕਤਿ ਕੀ ਦਾਤਾ। ਹਲਤਿ ਪਲਤਿ ਸੁਖ ਜਿਨ ਰਸ ਜਾਤਾ'॥੩੩॥
ਕਹਤਿ ਸੁਨਤਿ ਬਚ ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰੇ। ਭਈ ਜਾਮਨੀ ਤਮ ਘਨ ਸਾਰੇ। ਭਾਈ
ਗਏ ਆਪਨੇ ਡੇਰੇ। ਗੁਰੁ ਬਿਚਾਰਨਿ ਕੀਨਿ ਬਡੇਰੇ॥੩੪॥—ਜਿਸਕੋ ਪਠਹਿ
ਸਿੱਖ ਕਰਿ ਨੇਮ। ਕੰਠ ਕਰੇ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਜੁਤਿ ਪ੍ਰੇਮ। ਜਿਮ ਗੀਤਾ ਸਭਿ
ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਨਿ ਸਾਰ। ਬੇਦ ਸਾਰ ਤਿਮ ਲੋਹਿ ਨਿਕਾਰ*॥੩੫॥ ਨਰਨ ਉਧਾਰਨ
ਹਿਤ ਅਸ ਬਾਨੀ। ਰਹਿਯਹਿ ਰਚੀ ਮਹਿਦ ਸੁਖ ਦਾਨੀ—। ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ
ਜਾਗਹਿ ਜਾਵਤ। ਇਹੀ ਬਚਾਰ ਕਰਤਿ ਰਹਿ ਤਾਵਤ॥੩੬॥ ਬਹੁਰ
ਜਬਾ ਸੁਖ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੋਏ। ਜਿਨ ਬਹੁ ਦਾਸਨਿ ਕੇ ਦੁਖ ਖੋਏ। ਜਾਮ ਨਿਸਾ
ਤੇ ਜਾਗਤਿ ਸੁਆਮੀ। ਕਰੀ ਸੈਚ ਸਭਿ ਅੰਤਰ ਜਾਮੀ॥੩੭॥ ਦੰਤ ਧਾਵਨੀ'
ਕੀਨਿ ਬਨਾਇ। ਪੁਨ ਗਮਨ ਗੁਰ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ਤੰਬੁ ਭਾਈ ਕੇ ਤਬਿ

* 'ਭਾਵ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ।' 'ਦੁਪਹਿਰੇ।' 'ਬਾਵਨ ਅਖਰੀ ਬਣੀ ਹੈ।' 'ਮਣੀਆਂ ਕਰਕੇ' 'ਸ਼ੇਰਾ
ਬਾਲਾ ਰਤਨ।' 'ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ।' 'ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਣਾ ਅੰਨ੍ਹੇਰਾ ਹੋਇਆ।' 'ਦਾਤਣ।'

* ਕੇਵਲ ਇਸ਼ਟਾਂਤ ਮਾਤ੍ਰ—ਵਡਿਆਈ—ਅਰਥ ਸਮਝਣੇ ਚਾਹੀਏ। ਵੇਦਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ
ਸੰਸਾਰੀ ਲੋੜਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਚੰਦ, ਸੂਰ, ਅਰਾਣੀ ਆਦਿ ਦੇ ਮੋਹਿਲੇ ਹਨ, ਹਾਂ, ਉਪਨਿ-
ਖਦਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸ਼ਿਕਰਾ ਹੈ। ਏਵੇ ਦਾ ਅਰਥ ਰੁਣੇ ਯੀ ਕਵਿ ਜੀ ਯਜਨ ਕਰਕੇ
ਆਏ ਹਨ। (ਦੇਖੋ ਇਸੇ ਰਾਸ ਦਾ ਅੰਸ ੪੧ ਅੰਕ ੨੬ ਤੇ ਉਸਦੀ ਟੁਕ) ਗੁਰੂ ਜੀ ਜੇ ਬਾਣੀ
ਉਚਾਰਦੇ ਸੇ ਸਿੱਖੇ ਅਨੁਭਵ ਦੁਆ ਵਧਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਸਾਡੀ ਬੋਲੀ
ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਦਲ ਕਰਦੇ ਸੇ।

ਆਏ। ਚਲੇ ਤਾਂਹਿ ਕੋ ਸਾਥ ਰਲਾਏ॥੩੯॥ ਰਾਮ ਸਰੋਵਰ ਤੀਰਥ ਤੀਰ।
ਕੀਨਿ ਸ਼ਨਾਨ ਗੁਰੂ ਗੰਭੀਰ। ਪੁਨ ਤਿਹ ਠਾਂ ਗੁਰਦਾਸ ਸ਼ਨਾਨਾ। ਬਸਤ੍ਰ
ਪਹਿਰ ਕਰਿ ਬਿਤਿ ਤਿਸ ਥਾਨਾ॥੪੦॥ ਰਾਮ ਤਾਲ ਕੀ ਕੋਨ ਇਸਾਨ^੧।
ਇਕ ਬਦਰੀ^੨ ਸੁਭ ਖਰੀ ਸਥਾਨ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧੁ ਅਵਿਲੋਕਨਿ ਕੀਨੇ। ਤਿਸ
ਤਰੁ ਕੇ ਤਰ ਤਬਿ ਆਸੀਨੇ^੩॥੪੧॥ ਸਨਮੁਖਿ ਬੈਠਿ ਗਯੋ ਗੁਰਦਾਸ। ਸ੍ਰੀ
ਗੁਰ ਕੀਨਸਿ ਬਾਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ‘ਸਮਾਂ ਘੋਰ ਕਲਜੁਗ ਕੇ ਆਯੋ। ਕਟਕ
ਬਿਕਾਰਨਿ ਕੋ ਜਗ^੪ ਛਾਯੋ॥੪੨॥ ਤਿਨ ਕੋ ਪਾਇ ਪਾਪ ਨਰ ਕਰਿਈ। ਅੰਤ
ਕਾਲ ਬਿਚ ਨਰਕ ਸੁਪਰਿਈ। ਭੋਗ ਮਹਾਂ ਦੁਖ ਸੰਮਤ ਘਨੇ। ਤਹਾਂਸਹਾਇ-
ਕ ਕੋਇ ਨ ਬਨੇ॥੪੩॥ ਜਿਨ ਹਿਤ ਪਾਪਨਿ ਕਰਤਿ ਅਨੇਕ। ਤਿਨ ਮਹਿ
ਤਹਾਂ ਨ ਪਹੁੰਚਨੋ ਏਕ^੫। ਬਹੁ ਦੂਤਨਿ^੬ ਤੇ ਲਹੈ ਸਜਾਈ। ਭੋਗ ਪਾਪ ਫਲ
ਪੁਨ ਨਿਕਸਾਈ॥੪੪॥ ਸ਼ਸ਼ਿਕਰ^੭ ਸੋਮਿਲਿਤ੍ਰਿਣਨਿ ਮਝਾਰੀ। ਆਇ ਪਰਤਿ
ਦੁਖ ਪਾਵਤਿ ਭਾਰੀ। ਅੰਨ ਤ੍ਰਿਣਨਿ ਮਹਿ ਮਿਲਿ ਸੋ ਜਾਇ। ਪੁਨ ਦੇਹੀ
ਤਿਸ ਕੋ ਮੁਖ ਖਾਇ॥੪੫॥ ਦੰਤਨ ਤਰੇ ਕਸ਼ਟ ਕੋ ਪਾਵਹਿ। ਪੁਨਹ ਉਦਰ
ਮਹਿ ਜਾਇ ਸਮਾਵਹਿ। ਤਹਿ ਜਠਰਾਗਨਿ ਤੇ ਤਪਤਾਇ। ਪ੍ਰਥਕ ਹੋਇ
ਰਸ ਤਹਿ ਮਿਲਿ ਜਾਇ॥੪੬॥ ਜਾਇ ਨਸਾ^੮ ਮਹਿ ਰੁਧਿਰ ਬਨੈਹੈ। ਇਮ ਹੀ
ਸਪਤ ਧਾਤ ਮਹਿ ਜੈ ਹੈ। ਪੁਨਹ ਰੇਤ^੯ ਸੋ ਮਿਲਿ ਨਿਕਸਾਵਹਿ। ਛਿੰਦ੍ਰ ਜੋਨਿ
ਕੇ^{੧੦} ਤਬਿ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਾਵਹਿ॥੪੭॥ ਗਰਭ ਬਿਖੈ ਦੁਖ ਗਿਨੇ ਨ ਜਾਂਹੀ। ਬਿਸ਼ਟਾ
ਮੂਤ੍ਰ ਮਿਲਨੈ ਬਸਿ^{੧੧} ਤਾਂਹੀ। ਜਬਿ ਨਿਕਸਤਿ ਪੁਨਿ ਜੋਨੀ ਦ੍ਵਾਰਾ। ਛਿੰਦ੍ਰਛੋਟਿ
ਦੁਖ ਲਹਤਿ ਅਪਾਰਾ॥੪੮॥ ਇਮ ਜਨਮੈ ਤਨ ਪਾਇ ਬਹੋਰੀ। ਮਰਹਿ ਫੇਰਿ
ਕਰਿ ਕਰਿ ਅਘ ਘੋਰੀ। ਤਨਕ ਮਾਤ੍ਰ ਸੈਕਟ ਇਹ ਕਹੇ। ਗਿਨੇ ਨ ਜਾਇ
ਜਿਤਕ ਇਹ ਲਹੇ।॥੪੯॥ ਯਾਂਤੇ ਰਚਹੈ ਏਕ ਅਸ ਥਾਨੀ। ਨਿਤ ਜਿਸ
ਪਠਤਿ ਹੋਹਿ ਅਘ ਹਾਨੀ। ਰਿਦੇ ਬਸਾਇ ਕਮਾਵੈ ਜੋਈ। ਬਹੁਰ ਨ ਜਨਮ
ਮਰਨ ਤਿਸ ਹੋਈ^{੧੨}॥੪੯॥ ਇਤਨਾਦਿਕ ਬਹੁ ਬਾਕ ਬਿਲਾਸੇ। ਉਪਕਾਰੀ
ਗੁਰ ਕੀਨਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੇ। ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਹੁਇ ਆਈ। ਭਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

^੧ਪ੍ਰਭਾਤ ਤੇ ਉੱਤਰ ਦੀ ਵਿੱਚਲੀ ਇਸ਼ਾ। ^੨ਥੇਰੀ। ^੩ਇਸਾਬਤ ਹੋਏ। ^੪ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੈਨਾ
ਜੋਗ ਵਿੱਚ। ^੫ਭਾਵ ਇਕ ਸੰਬੰਧੀ ਬੀ। ^੬ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਦੀ ਕਿਰਨ। ^੭ਨਾੜੀ। ^੮ਬੀਰਜ [ਸੰਸ:-
ਰੇਡਸ]। ^੯ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਗੁਪਤ ਅੰਗ ਦੇ ਛੇਕ ਵਿੱਚ। ^{੧੦}ਵਸਦਾ ਹੈ। ^{੧੧}ਪਾ:-ਦੁਖਨਿ।
^{੧੨}ਇਹ ਕਸ਼ਟਾਂ ਦਾ ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਚੰਗਾ ਫੇਦਾਇਕ ਨਕਸ਼ਾ ਬੋਧਾ ਹੈ।

ਚਿਰੀ ਚੁਹਕਾਈ^੧ ॥ ੫੦ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਜਿਹ ਤਿਤਿਯ ਰਾਸੇ 'ਭਗਤਨ ਕੇ ਆਗਲ' ਪੁਸ਼ਟ ਬਲਨਨੇ ਨਾਮ ਦੇ ਚੰਦ੍ਰਾਗਿਰੀ ਅੰਸੂ ॥ ੪੨ ॥

੪੩. [ਸੁਖਮਨੀ । ਸੱਤਾ ਬਲਵੰਤ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਰਾਮਤਾਲ ਈਸਾਨ ਦਿਸੈ ਬੈਠੇ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾਲ । ਰਚਨਿ ਲਗੇ
ਤਬ ਸੁਖਮਨੀ ਦੇ ਸੁਖ ਕਰਤਿ ਨਿਹਾਲ ॥੧॥ ਚੋਪਈ ॥ ਪ੍ਰਥਮ ਸ਼ਲੋਕ^੨ ਗੁਰੂ
ਪਗ ਬੰਦੇ । ਕੀਨਿ ਮੰਗਲਾਚਰਨ ਬਿਲੀਦੇ । ਪ੍ਰਭੁ ਸਿਮਰਨ ਕੀ ਮਹਿਮਾ
ਫੇਰਾ ਅਸ਼ਟਪਦੀ ਮਹਿ ਰਚੀ ਬਡੇਰਾ ॥੨॥ ਨਾਮ ਮਹਾਤਮ ਮਹਿਦ ਮਹਾਨਾ ।
ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬਖਾਨਾ । ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨੀ ਉਰ ਭਗਤ ਵਿਰਾਗੀ ॥
ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਜਿਨ ਕੀਲਿਵਲਾਗੀ ॥੩॥ ਕਹੈ ਮਹਾਤਮ ਅਤਿ ਤਿਨਕੇਰਾ ॥
ਸੀਤਨਿ ਰਿਪੁ ਕੋ^੩ ਕਸ਼ਟ ਬਡੇਰਾ । 'ਨਿਰਗੁਨ ਆਪ ਸਰਗੁਨ ਭੀ ਓਹੀ ।
ਕਲਾਧਾਰ ਜਿਨ ਸਗਲੀ ਮੋਹੀ' ॥੪॥ ਤੱਤ੍ਰ ਮਸੀ^੪ ਬਾਕ ਇਹ ਭਾਖਾ । ਇਮ
ਸੂਤਿ ਸਾਰ ਆਨਿ ਸਭਿ ਰਾਖਾ^੫ । ਕਰਿ ਸੁਖਮਨੀ ਅੰਤ ਮਹਿ ਆਪੁ । ਕਹੈ
ਮਹਾਤਮ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਤਾਪੁ ॥੫॥ ਸਭਿ ਤੇ ਉਚ ਪਾਇ ਅਸਥਾਨ । ਨਿਤ ਪਾਠਕ
ਮਿਟਿ ਆਵਨਿ ਜਾਨਿ । ਮੈਂ ਮਹਿਮਾ ਕਰਾ ਕਰਵ ਬਖਾਨੀ ॥ ਗੁਰ ਸਰਬੰਗ
ਕਹੀ ਸੁ ਮਹਾਨੀ^੬ ॥੬॥ ਪ੍ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਇਕ ਮਨ ਕਰਿ ਪਾਠ । ਮਿਟਹਿ ਪਾਪ
ਕ੍ਰਿਤ ਜਾਮ ਜੁ ਆਠ^੭ । ਜਨਮ ਮਰਨ ਤਿਨਕੋ ਕਟਿ ਜਾਇ । ਪਠਿ ਪ੍ਰਭੁ
ਚਰਨਨਿ ਰਹੇ ਸਮਾਇ ॥੭॥ ਜਹਾ ਬੈਠਿ ਸੁਖਮਨੀ ਉਚਾਰੀ ॥ ਤਿਸ ਕੇ ਦਰ-
ਸ਼ਨ ਹੁਇ ਫਲ ਭਾਰੀ ॥ ਸਭਿ ਲਿਖਵਾਇ ਉਠੇ ਗੁਰ ਪੂਰੇ । ਪਰਉਪਕਾਰ
^੧ਪੰਛੀ ਏਲੇ । ^੨ਪ੍ਰਥਮ ਉੱਤਰ ਦੀ ਵਿਚਲੀ ਇਸ਼ਾ । ^੩ਪਹਿਲੇ ਸ਼ਲੋਕ ਵਿਚ । ^੪ਸੰਤ ਦੇ
ਦੇਖੀ ਨੂੰ । ^੫ਭਾਵ ਤੂੰ ਦ੍ਰੁਹਮ ਹੈ । ^੬ਬੜੀ (ਮਹਿਮਾ) । ^੭ਕੀਤ ਹੋਏ ਅੱਠ ਪਹਿਰ ਦੇ ।

*ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਸੁਖਮਨੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸੂਤੀ ਦਾ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ
ਨੇ ਫੁਰਮਾਇ ਹੈ:—'ਉਤਮ ਸ਼ਲੋਕ ਸਾਧਕੇ ਬਚਨ ॥' ਅਮੁਲੀਕ ਲਾਲ ਏਹਿ ਰਤਨ' ।
ਜਿਸਦੇ ਅਰਥ ਹਨ ਕਿ (ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪੀ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚੋਂ ਆਏ) ਏਹ ਅਮੋਲਕ ਰਤਨ ਹਨ,
ਜੋ ਉਤਮ ਸ਼ਲੋਕ ਹੋਕੇ ਸਾਧੂ ਬਚਨ (ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟੇ ਹਨ) ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ
ਤੱਤ੍ਰ ਗਿਆਨ ਅਸੀਂ ਨੇ ਆਪ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਹਾਂ ਤੱਤ੍ਰ ਗਜਾਨ ਨਾਲ ਜੋ ਉਪਲਿਖਦ
ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ, ਜੀਵਸਤ੍ਰ, ਸਾਮ, ਭੁਰਫ ਅੰਜੀਲ ਦੇ ਓਹ ਵਾਕ ਜੋ ਸੱਤ ਹਨ ਮਿਲਨਗੇ
ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਿਲਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਸਾਰ ਕੱਢਕੇ ਲਿੱਖਣ ਦੇ ਅਰਥ
ਨਹੀਂ ਹੋਖਦਾ । ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਈ ਵੇਖੋ ਇਸੇ ਰਾਸ ਦੇ ਅੰਸੂ ੪੧ ਅੰਕ ੫੦ ਤੋਂ ਅੰਸੂ ੪੨ ਅੰਕ
੨੬ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ ।

†ਪਾ—ਤਿਸ ਬਲ ।

‡ਰਾਮਸਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਪੂਰਬੋਤਰ ਦਿਸ਼ਾ ਬੈਠੇ ਬੈਠੇ ਹੇਠ ਇਹ ਟਿਕਾਣਾ ਅਜੇ ਤੱਕ
ਵੱਖਰਾ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਰਚਨ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਵਿੱਚ ਕਾਇਮ ਹੈ ।

ਚਰਿਤ ਜਿਨ ਰੂਰੇ ॥੯॥ ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤਿ ਬਾਨੀ । ਲਿਖਵਾਵਹਿ
 ਰਚਿ ਰਚਿ ਗੁਨਖਾਨੀ । ਬਹੁਰ ਕਥਾ ਔਰੈ ਇਕ ਹੋਈ।ਬਰਨੀ ਬਨੈ ਇਹਾਂ
 ਅਥਿ ਸੋਈ ॥੧੦॥ ਰਾਮਕਲੀ ਸੁਭ ਰਾਗ ਮਝਾਰ । ਡੋਮੈ ਬਨਾਈ ਲਿਖੀ ਸੁ
 ਵਾਰ।ਲੱਧਾ ਸਿੱਖ ਤਿਨਹੁ ਲੇ ਆਵਾ।ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਦਰਸਨ ਕਰਿਵਾਵਾ॥੧੦॥
 ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਨਿ ਬੁਝੀ ਸਭਿ ਸਾਥਾ । ‘ਸਰਬ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਕਹਹੁ ਹਮ ਸਾਥਾ’ ।
 ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੋਤਨਿ ਤੇ ਸਕਲ ਪ੍ਰਸੰਗ।ਕੀਨਿਉਚਾਰਨ ਹਿਤਕੇ ਸੰਗ ॥੧੧॥ਹੁਤੋ
 ਭੂਮੈ ਬਲਵੰਡ ਮਹਾਨਾ । ਸੱਤਾ ਤਿਸ ਕੋ ਅਨੁਜੈ ਸੁਜਾਨਾ । ਦਾਰਿਦ ਤੇ
 ਦੁਹੁੰਅਨਿ ਦੁਖ ਪਾਯੋ।ਕਰੇਯਤਨ ਧਨ ਹਾਥ ਨ ਆਯੋ॥੧੨॥ਤਬਿਬਲਵੰਡ
 ਦੇਸ਼ ਕਿਤ ਗਯੋ।ਫਿਰਜੋ ਬਹੁਤ ਕੁਛ ਦਰਬ ਨ ਪਯੋ।ਸੱਤਾ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸ
 ਰਹਜੋ ਹੈ।ਕਰਹਿ ਕੀਰਤਨ ਅਨੰਦ ਲਹਜੈ ਹੈ॥੧੩॥ਸੁਖ ਸੇਂ ਕੀਨਸਿ ਨਿਜ
 ਗੁਜਰਾਨ।ਪਾਇ ਦਰਬ ਕਰਿ ਪਹਿਰਨ ਖਾਨ। ਕਿਤਿਕ ਸਿੱਖਸ ਅਰਦਾਸ
 ਕਰਾਵਹਿ।ਸਤਿਗੁਰ ਘਰਤੇ ਸਭਿਕੁਛ ਪਾਵਹਿ॥੧੪॥ਫਿਰ ਬਲਵੰਡ ਬਿਦੇਸ਼
 ਮਝਾਰੇ । ਨਿਰਧਨ ਹੀ ਆਯੋ ਗੁਰਦਾਰੇ । ਦੁਖੀ ਹੋਇ ਕਰਿ ਬਹੁ ਅਕੁ-
 ਲਾਯੋ।ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਜਸ ਕਵਿਤ ਬਨਾਯੋ॥੧੫॥ਕਾਥੰਤਾ। ‘ਆਯੋਨਿਜਦਾਰੇ,
 ਦਯਾ ਕਲਪਤਰ ਬਾਰੇ’।ਬਾਰੇ ਬਿਰਦ ਬਿਲੀਦ,ਦੀਨ ਦਰਦ ਬਿਦਾਰੇ ਹੋ ।
 ਦੋਪਤੀ ਉਧਾਰੀ, ਗਜ ਗ੍ਰਾਹੈ ਤੇ ਛੁਟਾਰੀ, ਭੀਰ ਰਾਖਸ਼ਨਿ ਮਾਰੀ ਵੈਰੀ
 ਦੇਵਨਿ ਨਿਹਾਰੇ ਹੋ’।ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਮੋਚਨ,ਬਿਲੋਚਨ ਸੁ ਪ੍ਰੰਭਰੀਕ,ਪੋਚ ਬਲ-
 ਮੀਕ ਜਸ ਸੋਚ ਕੀਯੋ ਚਾਰੇ ਹੋ’ । ਗਨਕਾ ਗਿਨੀ ਹੈ ਕੌਨ ਤੀਰਥ ਪਰਸ
 ਆਈ,ਜੈਸੇ ਏ ਉਧਾਰੇ ਤੈਸੇ ਮੋਹਿ ਕੋ ਉਧਾਰੇ ਹੋ’॥੧੬॥ਰੋਪਈ॥ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧੁ
 ਕੇ ਨਿਕਟ ਉਚਾਰਾ।‘ਅਥਿ ਅਲੰਬ ਮੈਂ ਲੀਨਿ ਤੁਮਾਰਾ’।ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨੇ
 ਧੀਰਜ ਦੀਨਸਿ । ‘ਪੂਰਨ ਹੁਇ ਜੁ ਮਨੋਰਥ ਕੀਨਸਿ ॥ ੧੭ ॥ ਰਹੁ ਹਮ
 ਨਿਕਟ ਕੀਰਤਨ ਕਰੋ।ਅਨੁਜ ਸਹਤ ਰਾਗਨਿ ਸੁਰ ਭਰੋ । ਚਲਹਿ ਇਹਾਂ
 ਗੁਜਰਾਨ ਤੁਮਾਰੀ । ਲਹਹੁ ਪਦਾਰਥ ਹੁਇ ਅਨੁਸਾਰੀ’॥੧੮॥ਇਮ ਕਹਿ
 ਗੁਰ ਧਨ ਦੀਨਿ ਬਿਸਾਲਾ । ਲੇ ਆਇਸੁ ਘਰ ਗਾ ਤਿਸ ਕਾਲਾ । ਪੁਨਹ

‘ਕਥਨ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ।’ ਭਾਵ ਸੱਤੇ ਬਲਵੰਡ । ‘ਇਕ ਗਾਉਣ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲੀ ਜਾਤ
 ਜਿਸਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਨੀਚ ਜਾਤ ਗਿਣਦੇ ਹਨ । ਮਿਰਾਸੀ ।’ ਛੋਟਾ ਭਾਈ । ‘ਕਲਪ ਬਿੰਡ ਆਪਣੇ ।
 ‘ਤੈਦੁਆ ।’ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਵੈਰੀ ਦੇਖਕੇ (ਸਮਝਕੇ) । ‘ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਦੇ ਛੁਡਾਣ ਵਾਲੇ, ਨੇਤ੍ਰ ਕਵਲ
 ਵਤਾ ‘ਨੀਚ ਬਲਮੀਕ ਦਾ ਜੱਸ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਚਾਰ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। (ਅ) ਸੋਚ=ਪਵਿੱਤ੍ਰ।

ਸਮੀਪ ਗੁਰੂ ਕੇ ਆਵਾਮਿਲਜੈ ਅਨੁਜ ਧੁਤ ਕਿਰਤਨ ਗਾਵਾ॥੧੯॥ ਸੁਨਿ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਉਦਾਰਾ॥ਨਾਮ 'ਗਇ ਬਲਵੰਡ' ਉਚਾਰਾ॥ ਹਰਖਤਿ ਹੁਇ
 ਹੁਇ ਰੁਚਿ ਸੋ ਗਾਵੈ॥ਦੋਨਹੁ ਭ੍ਰਾਤ ਸੁਰਸ' ਅਧਿਕਾਵੈ॥੨੦॥ ਰਾਗ ਰਾਗਨੀ
 ਕਰਿ ਅਨੁਰਾਗੇ॥ਗਾਵਹਿ ਸੁੰਦਰ ਸਭਿ ਸੁਭ ਲਾਗੇ॥ਸਿੱਖ ਸਰਾਹਨ ਕਰਹਿ
 ਸੁਨੰਤੇ॥ਤਜੋਂ ਤਜੋਂ ਸੋ ਅਹੰਕਾਰ ਕਰੰਤੇ ॥੨੧॥ ਇਸ ਬਿਧਿ ਕੋਤਿਕ ਕਾਲ
 ਬਿਤਾਯੋ । ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਉਰ ਹੰਕਾਰ ਬਧਾਯੋ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧੁ ਨੇ ਤਿਨ ਗਤਿ
 ਜਾਨੀ॥-ਹੋਛੇ ਭੂਮ ਜਾਤਿ, ਭਏਮਾਨੀ॥੨੨॥ ਆਦਿ ਅੰਤ ਕੀ ਦਸ਼ਾ ਬਿਸਾਰੀ॥
 ਹਮ ਬਿੰਦਾ ਬਡ, ਭੇ ਹੰਕਾਰੀ॥ ਗੁਰੂ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਨ ਜਾਨਾ । ਗਾਇ
 ਨੀਕ ਹਮ ਭਏ ਮਹਾਨਾ-॥੨੩॥ ਹੰਕਾਰਤਿ ਕੁਛ ਸਮੈ ਬਿਤਾਵਾ॥ਭਗਨੀ ਕੋ
 ਸੁ ਬਧਾਹ ਤਬਿ ਆਵਾਧੁਗ ਭ੍ਰਾਤਾ ਸਤਿਗੁਰ ਢਿਗ ਗਏ॥ ਮੁਖ ਤੇ ਕਰਤਿ
 ਸੁਜਸੁ ਕੋ ਭਏ॥੨੪॥ 'ਦਾਸ ਜਾਨਿ ਹਮ ਕਾਰਜ ਕੀਜਹਿ॥ ਦਰਬ ਬਿਸਾਲ
 ਆਪ ਅਬਿ ਦੀਜਹਿ । ਜਿਸਤੇ ਕਰਹਿ ਬਧਾਹ ਹਮ ਭਾਰਾਪਿਖਹਿ ਸੁਨਹਿ
 ਹੁਇ ਸੁਜਸੁ ਤੁਮਾਰਾ' ॥੨੫॥ ਗੁਰੂ ਕਹਜੇ 'ਚਿੰਤਾ ਦਿਹੁ ਟਾਰਾ॥ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ
 ਕੋ ਅਤੁਟ ਭੰਡਾਰਾ॥ਪ੍ਰਾਤਕਾਲ ਜੋਤਿਕ ਧਨ ਆਵਹਿ॥ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਹਮ'
 ਆਨਿ ਚਵਾਵਹਿ॥੨੬॥ ਸੋ ਸਭਿ ਹੀ ਤੁਮ ਲੇਹੁ ਸੰਭਾਰੀ॥ਸਤਿਗੁਰ*ਕਾਰਜ
 ਸਰਬ ਸੁਧਾਰੀ॥' ਦੁਹੂੰ ਸੁਨਤਿ ਮਨ ਆਨੰਦ ਪਾਏ । ਗੁਰ ਜਸ ਉਚਰਤਿ
 ਸਦਨ ਸਿਧਾਏ॥੨੭॥ ਜਾਮਨਿ ਬਿਤੀ ਪ੍ਰਾਤਿ ਜਬਿ ਹੋਈ॥ ਦਰਸਨ ਕਰਨਿ
 ਆਇ ਸਭਿ ਕੋਈ॥ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਦੇ ਮਿਲਹਿ ਅਕੋਰ॥ ਬੰਦੈਂ ਚਰਨ ਕਮਲ
 ਕਰ ਜੋਰਿ ॥ ੨੮ ॥ ਸਭਿ ਦਿਨ ਕੀ ਪੂਜਾ ਗਿਨਿ ਜਬੈ । ਭਯੋ ਰਜਤਪਨ
 ਇਕ ਸੋ ਤਬੈ॥ਦੁਹੂੰ ਭ੍ਰਾਤ ਕੋ ਸਗਰੇ ਦੀਨਿ॥ ਗਰਬੇ ਮੁਢ ਨਹੀਂ ਤਬਿ ਲੀਨਿ
 ॥੨੯॥ ਦਿਏ ਬਗਾਇ*ਗੁਰੂ ਕੇ ਆਗੇ । 'ਹਮ ਸੋ ਕਰਨਿ ਮਸ਼ਕਰੀ ਲਾਗੇ॥
 ਕਜਾ ਹਮ ਲੈਕੇ ਬਧਾਹ ਰਚਾਵਹਿ॥ਪਨ ਬਹੁ ਘਰ ਤੇ ਕਜੋਂ ਨ ਦਿਵਾਵਹਿ॥
 ੩੦॥ ਸੁਨਤਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਧੀਰਜ ਦੀਨਿ॥ਪੁਰਹਿ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਇਛ ਕੀਨਿ ।
 ਲਿਹੁ ਧਨ ਇਤੋ, ਨਿਬਾਹਹੁ ਕਾਰ । ਕਰਤਿ ਕੀਰਤਨ ਲਹਹੁ ਉਦਾਰ' ॥

*ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ । *ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਲਗਾਏ ਹਨ । *ਅਸੀਂ ਪਾਸ ਬਣੀ ਵਿੱਦਯਾ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
 (ਮਨ ਵਿਚ ਸੋਚਕੇ) ਹੰਕਾਰੀ ਹੋਏ ਹਨ । *ਸਾਨੂੰ । *ਸੁਧਾਰਨਗੇ । *ਵਗਾਧ ਮਾਏ । *ਕੀਰਤਨ
 ਕਰਦੇ ਬਹੁਤ (ਧਨ) ਲਵੇਗੇ (ਹੋਰ) ।

*ਐਸੇ ਥਾਈਂ ਜਦ ਗੁਰੂ ਜੀ ਇਹ ਪਦ ਵਰਤਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਮੁਰਾਦ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ
 ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । (ਦੇਖ ਅੰਕ ੩੧)

੩੧॥ ਸਤਿਗੁਰ ਘਰ ਤੇ ਨਿਤ ਤੁਮ ਲੇਨਾ। ਏਕ ਬਾਰ ਨਹਿ ਕੀਨਸਿ ਦੇਨਾ।
 ਸਦਾ ਤੁਮਾਰੀ ਸਾਂਝ ਹਮਾਰੇ। ਨਹਿ ਫੇਰਹੁ ਲੀਜਹੁ ਇਹੁ ਪਜਾਰੇ॥੩੨॥
 ਬਹੁਤ ਨੰਮ੍ਰਤਾ^੧ ਕਰਿ ਗੁਰ ਕਹਜੋਤਬਿ ਸਭਿ ਦਰਬ ਹਾਥ ਨਿਜ ਗਹਜੇ।
 ਲੇ ਗਮਨੇ ਮਤਿਮੰਦ ਨਿਕੋਤ। ਬੋਲਤਿ ਭੇ ਗੁਰ ਨਿੰਦ ਸਮੇਤ ॥੩੩॥ ‘ਨਹੀਂ
 ਆਜ ਤੇ ਨਿਕਟ ਪਧਾਰਹਿ। ਨਹੀਂ ਕੀਰਤਨ ਕਬਹੂੰ ਉਚਾਰਹਿ। ਹਮਰੇ
 ਕਾਰਜ ਸਰਜੈ ਨ ਕੋਈ। ਗੁਰ ਸਮੀਪ ਰਹਿ ਕਜਾ ਪੁਨਿ ਹੋਈ’ ॥੩੪॥ ਇਸ
 ਕਹਿ ਕਰਿ ਦੇ ਰਹੇ ਅਵਾਸ। ਨਹਿ ਗਮਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸ। ਦਿਵਸ
 ਆਗਲੇ ਜਥਿਹੀਜਾਨੇ। ਸਿੱਖਜਨਿ ਸੇਂ ਤਬਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨੇ। ੩੫। ‘ਨਹੀਂ ਰਬਾਬੀ
 ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਏ। ਜਾਹੁ ਸਦਨ ਤੇ ਲਜਾਉ ਬੁਲਾਏ’। ਗੁਰ ਆਗਜਾ
 ਸੁਨਿ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਰੇ। ਜਾਇ ਘਰੇ ਤਿਨ ਸਾਥ ਉਚਾਰੇ ॥੩੬॥ ‘ਉਠਹੁ ਚਲਹੁ
 ਬਝਭਾਗ ਤੁਮਾਰਾ। ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਮਰਤਿ ਤੁਮਹੁ ਹਕਾਰਾ। ਪਰਮ ਪ੍ਰਸੰਨ
 ਬਿਰਾਜਤਿ ਜਹਿਵਾ। ਤੂਰਨ ਲਿਹੁ^੨ ਦਰਸਨ ਅਬਿ ਤਹਿਵਾ’ ॥੩੭॥ ਸੁਨਿ
 ਸੱਤੇ ਬਲਵੰਤਹਿ ਕਹਜੇ। ‘ਗੁਰ ਢਿਗ ਜਾਇ ਕਹਾ ਹਮ ਲਹਜੇ’। ਜਥਿ ਹਮ
 ਕਿਰਤਨ ਕਰਹਿ ਬਨਾਇ। ਆਇ ਦੀਵਾਨ ਸਰਬ ਲਗ ਜਾਇ ॥੩੮॥ ਸ੍ਰੀ
 ਅਰਜਨ ਵਿਚ ਬੈਠਹਿ ਆਈ। ਗੁਰੁ ਗੁਰੁ ਕਹਿ ਸਭਿ ਲਗਿ ਪਾਈ। ਅਨਿਕ
 ਉਪਾਇਨ ਆਨਿ ਚਢਾਵਹਿ। ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ ਕਰਿ ਸੁਜਸੁ ਅਲਾਵਹਿ ॥੩੯॥
 ਗੁਰਤਾ ਗਾਈ ਕੇ ਹਮ ਮੂਲਾਨਹਿ ਜਥਿ ਜਾਇ ਹੋਇ ਪ੍ਰਤਿਕੂਲ^੩। ਤਿਨ ਕੋ
 ਗੁਰੁ ਨ ਕਹਿ ਹੈ ਕੋਇ। ਧਨ ਕੀ ਪੂਜਾ ਕਿਤ ਤੇ ਹੋਇ ॥੪੦॥ ਹਮ ਬਿਨ
 ਬੈਠਜੇ ਰਹੈ ਇਕਾਂਕੀ। ਮਹਿਮਾ ਸਕਲ ਜਾਇ ਹੈ ਤਾਂਕੀ^੪। ਸੁਨਤਿ ਸਿੱਖ ਨੇ
 ਪੁਨ ਸਮਝਾਏ। ‘ਸਮਤਿ ਬਿਸਾਰਿ ਕਹਾ ਗਰਬਾਏ ॥੪੧॥ ਕਜਾ ਅਨਬਨ
 ਬੋਲਹੁ ਮੁਖ ਬਾਨੀ। ਕਹਿ ਬਾਵਰ, ਕੈ ਜਿਮ ਮਦਪਾਨੀ’। ਤੁਮ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ
 ਸੋਭਹੁ ਭਲੀਕਰਹੁ ਕੀਰਤਨ ਤਿਨ ਕੋ ਮਿਲੇ ॥੪੨॥ ਜਗਤ ਬਿਖੈ ਤੁਮਰੀ
 ਬਡਿਆਈ। ਬਹੁਰੇ ਦਰਬ ਲੇਹੁ ਸਮੁਦਾਈ। ਉਠਹੁ ਚਲਹੁ ਮਾਨਹੁ ਬਚ
 ਮੇਰਾ। ਤੁਮ ਪਰ ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਸੰਨ ਘਨੇਰਾ’ ॥੪੩॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਿੱਖ ਕਹਿ ਬਹੁ
 ਹਾਰਜੇ। ਨਹੀਂ ਚਲਨਿ ਕੋ ਮੁਢ ਉਚਾਰਜੇ। ਜਾਇ ਗੁਰੁ ਕੇ ਨਿਕਟ ਉਚਾਰੇ।
 ‘ਨਹਿ ਆਵਤਿ ਬਿਨਮਤਿ^੫ ਹੈਕਾਰੇ’ ॥ ੪੪ ॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿੱਖ ਔਰ

^੧ਨਰਮੀ। ^੨ਅਸੀਂ ਕੀ ਲੈਣਾ ਹੈ। ^੩ਜਦ ਅਸੀਂ ਨਾ ਭਏ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਉਲਟ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਅਥਵਾ
 (ਰੱਖੀ) ਉਲਟ ਜਾਣਗੀ। ^੪ਭਾਵ ਕਰੁ ਜੀ ਦੀ। ^੫ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਜਿਵੇਂ (ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ) ਸੁਦਾਈ
 ਅਥਵਾ ਸ਼ਰਾਬੀ। ^੬ਮੂਰਖ।

*ਪਾ:-ਚਲਹੁ।

ਪਠਾਵਾ । ਲੇਨਿ ਹੇਤ ਤਿਨ ਸਦਨ ਸਿਧਾਵਾ । ‘ਚਲਹੁ ਰਬਾਬੀ ਗੁਰੁ ਹਕਾਰਤਿ । ਫਿਗ ਚਲਿ ਨਿਜ ਦੁਖ ਕਜੋ ਨ ਉਚਾਰਤਿ ॥ ੪੫॥ ਨੌ ਨਿਧ ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਰਮਾ^੧ ਬਡੇਰੀ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਰੁਖ ਨਿਤਪੂਤਿ ਹੇਰੀ^੨ । ਜਿਸ ਦਿਸਿ ਸ਼ਾਰਤਿ ਆਪ ਉਸਾਰਤਿ^੩ । ਤਿਸ ਫਿਗ ਜਾਤਿ^੪ ਬਿਲਮ ਨਹਿਧਾਰਤਿ ॥ ੪੬॥ ਅਸ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਤੁਮ ਤਜਾਗਤਿ ਕੈਸੇ। ਸਮਝ ਸੁ ਮਿਲਹੁ, ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਬੈਸੇ^੫ । ਦੋਨਹੁ ਭਾਤ ਗਰਬ ਧਰਿ ਕਹਜੋ । ‘ਤਿਨ ਫਿਗ ਹਮਹੁ ਕਛੁ ਨਹਿ ਲਹਜੋ ॥ ੪੭॥ ਨਹੀਂ ਜਾਇ ਅਬਿ ਕੈਸੇ ਪਾਸ। ਤਿਨ ਕੋ ਤਜਿ ਹਮ ਰਹੈ ਅਵਾਸ। ਕੇਤੇ ਜਤਨ ਬਨਾਵਹੁ ਕੋਈ। ਗੁਰ ਸੰਗ ਹਮਰੋ ਮੇਲ ਨ ਹੋਈ’ ॥ ੪੮॥ ਸੁਨਿਕਠੋਰ ਖਾਨੀ ਤਿਨ ਕੇਰੀ। ਕਹਜੋ ਜਾਇ ਗੁਰ ਕੋ ਤਿਸ ਬੇਰੀ। ‘ਪ੍ਰਭੁਜੀ ਨਹਿਮਾਨੈਂ ਕਿਮ ਮੂਢੇ । ਰਹਜੋ ਗਰਬ ਮਦ ਰਿਦੇ ਅਰੁਢੇ’ ॥ ੪੯॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਛਿਮਾ ਨਿਧਾਨਾ । ਬੁਠੇ ਤਿਨ ਕੋ ਕਰਨਿ ਮਹਾਨਾ^੬ । ਆਪ ਚਲਨਿ ਕੋ ਬਜੋਤ ਬਿਚਾਰਾ ।—ਤਿਨਕੋ ਬਿੰਦਸਾ ਕੋ ਅਹੰਕਾਰਾ ॥ ੫੦॥ ਸਾਦਰਆਨਹਿ ਤਿਨ ਕੋ ਜਾਇ । ਬਹੁਰੇ ਦਰਬ ਦੇਹਿ ਸਮੁਦਾਇ । ਕਰਹਿ ਕੀਰਤਨ ਗੁਰ ਜਸੁ ਗਾਵਹਿ । ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਕੇ ਰਿਦੈ ਬਸਾਵਹਿ ॥ ੫੧॥ ਚਹੀਅਹਿ ਰੁਚਿਰ ਰਬਾਬੀ ਹਮੈ । ਕਰਹਿ ਕੀਰਤਨ ਦੋਨਹੁ ਸਮੈ—। ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਭੇ ਗੁਰ ਤਜਾਰੀ । ਜਿਨ ਸੁਭਾਵ ਪਰ ਕਵਿ ਬਲਿਹਾਰੀ ॥ ੫੨॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਰਾਸੇ ਸੱਤ ਬਲਵੰਡ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਤੀਨ ਚੌਤ੍ਵਰਿਸਤੀਅੰਸੁ ॥ ੪੩॥

੪੪. [ਸੱਤਾ ਬਲਵੰਡ । ਭਾਈ ਲੱਧਾ ਪਰਉਪਕਾਰੀ] ।

ਦੇਹਗ ॥ ਧਰਮਸਾਲ ਸਾਲੋ ਜਹਾਂ ਤਿਸ ਕੇ ਨਿਕਟ ਨਿਕੇਤ ।—ਆਪ ਜਾਇ ਆਨਹਿ ਤਿਨਹਿ—ਗਮਨੇ ਗੁਰ ਇਸ ਹੇਤੁ ॥ ੧ ॥ ਨਿਸਾਨੀਛੰਦ ॥ ਗਮਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਤਬਹਿ ਤਿਨ ਸਦਨ ਮਝਾਰੇ । ਕਰਨਿ ਹੇਤੁ ਆਦਰ ਸ਼ਬਦ, ਸੋ ਗਾਵਨ ਹਾਰੇ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਤੇ ਆਦਿ ਗੁਰ ਸਭਿਹਿਨਿ ਇਹ^੧ ਰਾਖੇ ਗਾਇ

^੧ਲਛਮੀ । ^੨ਦੇਖਦੀ ਹੈ । ^੩ਇਸ਼ਾਰਾ ਆਪ ਕਰਦੇ ਹਨ । ^੪ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ (ਰਿਧੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ) ।

^੫(ਇਹ ਗਲ) ਸਮਝਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਡੀਕਦੇ ਬੈਠੇ ਹਨ । ^੬ਇਹ ਰਬਾਬੀ ।

*ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬੁਠੇ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਣਾ ਗੁਰ ਸਭਾਵ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ । ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਜੋ ਪਿਆਰ ਤੇ ਅਦਬ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਹੈਸੀ, ਉਹ ਕਾਰਨ ਸੀ ਇਤਨੀ ਮਿਹਰ ਦਾ । ਇਹ ਗਲ ਅਗਲੇ ਅੰਸੁ ਦੇ ਛੰਦ ੨ ਤੇ ੩ ਵਿਚ ਕਵਿ ਜੀ ਆਪ ਨਿਰੂਪਣ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਫੇਰ ਅਥਬ ਬਣੁ—(ਲੋਕ) ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬੁਠਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ।

ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਬਦ ਕੇ ਸਿਖ ਸੁਨਹਿ ਭਿਲਾਖੇ^੧॥੨॥ ਬਹੁਤਨਿ ਕੋ ਕੱਲਸਾਨ ਹੈ
ਸੁਨਿਬੇ ਅਰੁ ਗਾਏ। ਬਹੁਰੇ ਆਦਰ ਸਬਦ ਕੋ ਬੀਚਾਰਤਿ ਜਾਏ। ਪੌਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ
ਸਦਨ ਮਹਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਠਾਂਢੇ। ਦੇਖਿ ਨ ਆਦਰ ਉਠਿ ਕਰਨੇ ਉਰ ਗਰਬ
ਜੁ ਬਾਢੇ॥੩॥ ਬੈਨਿ ਰਹੇ ਦੋਨਹੁ ਮੁਗਧਮੁਖ ਧਰਿਕਰਿ ਮੋਨਾ। ਮਹਿਮਾਲਖਹਿ
ਨ ਗੁਰੂ ਕੀ ਚਲਿ ਆਏ ਭੋਨਾ^੨। ਸੱਤੇ ਅਰੁ ਬਲਵੰਡ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ
ਭਾਖੀ।^੩ ਕੋ ਕਾਰਨ ਐਸੇ ਭਯੋ ਜਿਸ ਤੇ ਰਿਸ ਰਾਖੀ ? ॥੪॥ ਆਵਨ ਜਾਨੇ
ਦਰਬ ਹੈ ਨਹਿ ਬਿਰਤਾ ਪੈ ਹੈ। ਇਸ ਤੇ ਰਿਸ ਤੁਮ ਕਜੈ ਕਰੀ ਪੁਨ ਬਹੁਤੋ
ਦੈ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੋ ਕੋਸ਼^੪ ਹੈ ਕਮਤੀ ਕੁਛ ਨਾਂਹੀ। ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਿ ਕਿਰ-
ਤਨ ਕਰਹੁ ਆਵਹਿ ਤੁਮ ਪਾਹੀ^੫॥੫॥ ਸੁਨਿ ਬੋਲੈ ਬਲਵੰਡ ਤਬਿ 'ਹਮ
ਪਿਖਜੇ ਨ ਕੋਈ। ਕਹਾਂ ਖਜ਼ਾਨੇ ਹੈ ਧਰਜੇ ਤੁਮ ਭਾਖਤਿ ਜੋਈ। ਇਕ ਸਹੀਸ
ਮੇਂ ਬਜਾਹੁ ਹੁਇ, ਸੋ ਹਮ ਨੇ ਪਾਏ। ਨਹਿ ਗਮਨਹਿ ਤੁਮ ਨਿਕਟ ਅਥਿਕਜਾ
ਲੇਹਿ ਕਮਾਏ॥੬॥ ਅਪਰਥਾਨ ਰਹਿ ਕਰਿ ਕਹੂੰ ਨਿਜ ਰਾਗ ਸੁਨਾਵੈ। ਲੇਹਿ
ਦਰਬ ਉਰ ਭਾਵਤੋ, ਕਹਿ ਤਾਨ ਰਿਝਾਵੈ। ਜਿਤੇ ਬਰਖ ਤੁਮ ਢਿਗ ਰਹੇ
ਬਿੰਦ੍ਰਾ ਨਿਜ ਖੋਈ। ਸੁਨਿ ਗੀਤਿ ਜਾਨਤਿ ਗੁਨਨਿ ਪੈ ਮੋਜ ਨ ਕੋਈ^੬॥
੭॥ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਪੁਰਬ ਭਯੇ ਜਗ ਕਿਨਹੁ ਨ ਜਾਨੈ। ਮਰਦਾਨਾ ਜਬਿ
ਰਾਖਿਓ ਸਭਿ ਮਹਿ ਪ੍ਰਗਟਾਨੈ। ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਜੀ ਤੁਮਰੇ ਪਿਤ
ਜੋਈ। ਪ੍ਰਗਟ ਰਬਾਬੀ ਕਰਤਿ ਭੇ ਇਮ ਲਖੈ ਨ ਕੋਈ॥੮॥ ਤੁਮ ਢਿਗ ਹਮ
ਕਿਰਤਨ ਕਰੈ ਗੁਰ ਮਹਿਮਾ ਗਾਵੈ। ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਬਹੁ ਦੋਸ਼ ਕੇ ਬਸਤੂ
ਗਨ ਲਜਾਵੈ। ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਉਚਰਹਿ ਤੁਮੈ ਪੂਜਹਿ ਧਨ ਆਨੈ। ਸੁਨਿ ਕਰਿ
ਹਮਰੇ ਰਾਗ ਕੇ ਸੰਗਤਿ ਸਭ ਮਾਨੈ॥੯॥ ਇਤਨੋ ਗੁਨ ਹਮਰੇ ਮਹਾਂ
ਕੁਛ ਜਾਨੈ ਨਾਂਹੀ। ਨਾਂਹਿ ਤ ਆਧੀ ਭੇਟ ਕੋ ਦਿਹੁ ਹਮ ਘਰ ਮਾਂਹੀ।
ਅਬਿ ਜਾਨੀ ਪਰਿ ਹੈ ਭਲੇ ਕਿਮ ਗੁਰੂ ਕਹਾਵੈ। ਵਸਤੁ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਦਰਬਬਹੁ
ਕੈਸੇ ਤੁਮ ਪਾਵੈ॥੧੦॥ ਹਮ ਅਬਿ ਰਹਿ ਕੇ ਅਪਰ ਢਿਗ ਲੇ ਗੁਰੂ ਬਨਾਈ।
ਪੂਜਾ ਹੋਵਹਿ ਤਿਸੀਕੀ ਮਾਨਹਿ ਸਮੁਦਾਈ। ਹਮ ਅਧੀਨ ਕਰਿਬੈ ਗੁਰੂਨਹਿ
ਤੁਮਨੇ ਜਾਨਾ। ਅਬਿ ਪੀਛੇ ਪਛੁਤਾਇ ਹੋ ਮਨਤਾ ਹੁਇ ਹਾਨਾ॥੧੧॥ ਜਹਾਂ

^੧ ਚਾਹ ਨਾਲ। ^੨ ਕਿ ਸਾਡੇ ਘਰ ਤੁਰ ਕੇ ਆਏ ਹਨ। ^੩ ਖਜ਼ਾਨਾ। ^੪ ਭਾਵ ਧਨ ਤੁਸਾਡੇ ਪਾਸ ਆ ਜਾਏਗਾ। ^੫ (ਸਾਡੇ) ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਤੇ ਸੁਣਕੇ ਗੀਬਦੇ ਬੀ ਭਰੇ ਹੋ, ਪਰੰਤੂ (ਅਸਾਂ) ਕੋਈ ਮੋਜ ਨਹੀਂ ਮਾਣੀ। (ਅ) ਤੁਹਾਡੀ ਮੋਜ (—ਦਰਜਾ ਦਿਲੀ—ਸਖਾਵਤ—ਅਸਾਂ ਪਰ) ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਰਾਗ ਹਮ ਕਰਹਿਗੇ ਗੁਰੁ ਤਿਸੈ ਬਨਾਵਹਿ। ਤੁਮਰੇ ਨਿਕਟ ਨ ਜਾਹਿਗੇ
 ਏਕਲ ਰਹਿ ਜਾਵਹਿ^੧। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਚਿਤ ਸ਼ਾਂਤਿ ਅਤਿ ਬਹੁ ਛਿਮਾ-
 ਨਿਧਾਨ॥ ਨਿਜ ਨਿੰਦਾ ਤੇ ਛੁਡਤਿ ਨਹਿ ਸੁਨਿ ਕਛੁ ਨ ਬਖਾਨ॥੧੨॥ ਸ੍ਰੀ
 ਨਾਨਕ ਤੇ ਆਇ ਕੀ ਜਬਿ ਨਿੰਦ ਸੁਨਾਈ॥ ਕਰਿ ਧਿਕਾਰ ਨਿਕਸੇ ਸਦਨ
 ਰਿਸ ਉਰ ਮੈਂ ਛਾਈ। ‘ਬੇਦੀ ਕੁਲ ਕੇ ਤਿਲਕ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਤੁਮ ਕੀਨੀ।
 ਫਿਟ ਜਾਵਹਿਗੀ ਦੇਹਿ ਤੁਮ ਰੁਜ ਤੇ ਹੁਇ ਹੀਨੀ’ ॥੧੩॥ ਇਮ ਕਹਿ
 ਸਤਿਗੁਰ ਆਇ ਕਰਿ ਬਲ ਬੜੇ^੨ ਸੁਹਾਏ। ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਇਕਠੀ ਭਈ
 ਦੀਵਾਨ ਲਗਾਏ॥ ਸਿੱਖਨਿ ਕੋ ਆਇਸੁ ਦਈ ‘ਤੁਮ ਰਾਗ ਸੁਨਾਵਹੁ॥ ਗਾਵਹੁ
 ਸ਼ਬਦ ਸੁ ਤਾਨ ਜੁਤਿ ਵਿੰਦਸਾ ਇਹੁ ਪਾਵਹੁ’॥੧੪॥ ਗਹੜੇ ਦੁਤਾਰਾ ਸਿੱਖ
 ਕਿਹੁ, ਕਿਨ ਗਹੀ ਰਬਾਬੀ॥ ਹੁਇਨਿ ਸ਼ੌਂਕ ਗਾਵਨਿ ਲਗੇ ਸਭ ਭਏ ਅਜਾਬੀ^੩।
 ਬਚਨ ਮਾਨਿਬੇ^੪ ਗੁਰੂ ਕੋ ਬਿੰਦਸਾ ਸਭਿ ਪਾਈ। ਜਾਨਤਿ ਹੁਤੇ ਨ ਰਾਗ ਕੋ
 ਗਾਵਤਿ ਬਿਸਮਾਈ॥੧੫॥ ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਨਿ ਕੇ ਰਾਗ ਕੋ ਗੁਰ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨਾ।
 ਬਰ ਦੀਨੋ ‘ਤੁਮ ਪ੍ਰੇਮ ਜੁਤ ਹਮਰੇ ਬਰ ਮੰਨਾ॥ ਅਬਿ ਤੇ ਬਿੰਦਸਾ ਰਾਗ ਕੀ
 ਸਿੱਖਨਿ ਮਹਿ ਆਈ*। ਗਾਵਹਿ ਸੁਨਹਿ ਸੁ ਪ੍ਰੀਤ ਧਰਿ ਲੈਂ ਸੁਭ ਗਤਿ
 ਪਾਈ॥੧੬॥ ਡੋਮ ਜਾਤਿ ਪਛੁਤਾਇ ਹੈਂ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਭਹਿਕਾਏ। ਲੀਏ ਸਬਦ
 ਘਰ ਘਰ ਫਿਰਹਿ ਨਹਿ ਹੁਇ ਤ੍ਰਿਪਤਾਏ। ਪਾਇ ਅਨਾਦਰ ਜਿਤ ਕਿਤੀ
 ਬਿਨ ਕਹੇ ਸੁ ਜਾਵੈ॥ ਤਉ ਨ ਸਿਖ ਮੁਖ ਲਾਇ ਹੈਂ ਦੁਖ ਲਹਿ ਅਕੁਲਾਵੈ^੫
 ॥੧੭॥ ਗੁਰ ਸਿੱਖਨਿ ਕੋ ਬਰ ਦਿਯੋ ਬਿੰਦਸਾ ਸੁਭ ਪਾਈ॥ ਸ੍ਰਾਪ ਭੁਮ ਮੂਢਨਿ
 ਲਹੜੇ ਭਾਵੀ ਕਰਿਵਾਈ। ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਕਿਰਤਨ ਸਿਖ ਕਰਹਿ ਤਜੈ ਤਜੈ
 ਸੁਭ ਗਾਵੈ॥ ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਬਡ ਪ੍ਰੇਮ ਹੁਇ ਮਨ ਸ਼ਬਦ ਟਿਕਾਵੈ॥੧੮॥ ਪਟਨੇ
 ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਮਹਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਹਿਤ ਆਈ। ਕਰ ਬੰਦਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੋ ਬਹੁ
 ਭੇਟ ਚੜਾਈ। ਸੱਤੇ ਅਰੁ ਬਲਵੰਡ ਕੋ ਤਿਨ ਬੁਝਨਿ ਠਾਨਾ॥ ‘ਕਹਾਂ ਗਏ
 ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ਅਬੈ ਨਹਿ ਕਰਤੇ ਗਾਨਾ?’॥੧੯॥ ਗੁਰ ਬੋਲੇ ‘ਸੋ ਛਿਟਿ ਗਏ ਨਹਿ
 ਪਚੜੇ ਹੀਕਾਰਾ। ਗਰਬਤਿ ਮੂਰਖ ਨਿੰਦ ਕਹਿ, ਲਹਿ ਕਸ਼ਟ ਉਦਾਰਾ।
 ਤਿਨ ਕੇ ਮਸਤਕ ਜੋ ਲਗਹਿ ਸੋ ਸਿਖ ਦੁਖ ਪਾਵਹਿ। ਨਿਕਟ ਹਮਾਰੇ
 ਤਿਨਹੁ ਕੀ ਨਹਿ ਅਰਜ ਕਰਾਵੈ॥੨੦॥ ਕਰਹਿ ਸਿਪਾਰਸ ਜਬਹਿ ਕੋ ਹਮ
 ਦੇਹਿ ਜਾਈ। ਤਿਸ ਕੋ ਮੁਖ ਕਾਲਾ ਕਰਹਿ ਸਿਰ ਕੋ ਮੁੰਡਵਾਈ।

^੧ਤੁਸੀਂ ਇਕੱਲੇ ਰਹਿ ਜਾਓਗੇ। ^੨ਨਿਕਾਰੀ। ^੩ਬੜਾ ਸਾਹਿਬ (ਦੁਖਭੰਜਨੀ ਕੋਲ ਵਾਲਾ)।

^੪ਅਰਜ। ^੫ਮੰਨਕੇ।

*ਭਾਵ ਗਾਹੀ ਸਿਪਰਦਾ ਟਲੀ।

ਬਹੁਰ ਚਵਾਵਹਿ ਗਧੇ ਪਰ ਪੁਰਿ ਫੋਰਹਿ ਸਾਰੇ। ਵੋਲ ਬਜਹਿ ਤਿਹ ਸੰਗ ਤਬਿ
 ਨਰ ਨਾਰਿ ਨਿਹਾਰੇ*॥੨੧॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਬਚਨ ਸੰਗਤਿ ਬਿਸ-
 ਮਾਈ। ਸੀਸ ਪੁਨਹਿ ਹੋਈ ਬੁਰੀ ਪੁਨ ਪੁਨ ਪਛੁਤਾਈ। ਗੁਰ ਆਇਸੁ ਇਸ
 ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਸਭਿ ਮਹਿ ਬਿਦਤਾਨੀ । ਤਿਨ ਕੇ ਮੁਖ ਕੋ ਲਗਹਿ ਨਹਿ
 ਬੋਲਹਿ ਨਹਿ ਬਾਨੀ॥੨੨॥ ਉਪਜੈ ਰੋਗ ਸ਼ਰੀਰ ਮਹਿ ਬੋਰਨ ਦਿਨ ਮਾਂਹੀ।
 ਦੁਖ ਦਾਰਿਦ ਤੇ ਗੁਸਤਿ ਭੇ ਸੁਖ ਕਿਤਹੂੰ ਨਾਂਹੀ। ਜਹਿ ਕਹਿ ਜਾਚਨਿ
 ਜਾਤਿ ਜਬਿ, ਇਨ ਦਿਸ਼ਿ ਨਹਿ ਦੇਖੈ। ਰੋਧ ਹੋਇ ਗਾਰੀ ਕਢਹਿ ਦੈਬੋ ਕਿਸ
 ਲੇਖੈ॥੨੩॥ ਕਰਹਿ ਅਨਾਦਰ ਸੁਨ ਸਮ ਘਰ ਤੇਨਿਕ ਸਾਵੈ*। ਵਹਿਰ ਜਾਇ,
 ਤਹਿ ਭੀ ਤਥਾ, ਨਹਿ ਆਦਰ ਪਾਵੈ। ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਅਰੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਇਨ
 ਤੇ ਹੰਕਾਰੇ। ਦੁਹਿ ਲੋਕਨ ਦੁਖ ਪਾਇ ਸੋ, ਕੋ ਨਹੀਂ ਉਥਾਰੇ॥੨੪॥ ਇਨ ਹੂੰ
 ਕੀ ਸ਼ਰਨੀ ਪਰੇ ਬਿਨਤੀ ਭਨਿ ਦੀਨਾ*। ਮਨ ਭਾਵਹਿ ਬਖਸ਼ਹਿ ਤਿਸਹਿ
 ਨਤੁ ਦੁਖ ਮਹਿ ਲੀਨਾ। ਸਗਰੇ ਜਗ ਤਜਾਰੇ ਜਬਹਿ ਨਹਿ ਬੈਠਨਿ ਪਾਵੈ।
 ਭੀਖ ਸਰੀਖੀ ਨਹਿ ਪਰਹਿ* ਤਿਸਕ੍ਰਿਤ* ਜਿਤ ਜਾਵੈ॥੨੫॥ ਪਛੁਤਾਏ ਦੁਖ
 ਪਾਇਕੈ, ਗੁਰ ਮਹਿਮਾ ਜਾਨੀ। ਸਿੱਖ ਜਨਿ ਪਹਿ ਬਿਨਤੀ ਭਨਤਿ ਕਿਨਹੂੰ
 ਨਹਿ ਮਾਨੀ। ਕਾਰੇ ਮੁਖ ਕਰਿਵਾਇ ਜੋ ਸੋ ਕਰਹਿ ਬਖਾਨੇ। ਤੁਮ ਸ੍ਰਾਪੇ ਸ੍ਰੀ
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਹੰਕਾਰ ਜਿ ਠਾਨੇ॥੨੬॥ ਬੈਠ ਬਿਸੁਰਤਿ ਘਰ ਬਿਖੈ-ਹਮਨੇ ਕਜਾ
 ਕੀਨਾ। ਆਇ ਆਪ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਹਿ ਆਦਰ ਦੀਨਾ। ਕਹਿ ਕਠੋਰ
 ਨੀਂਦਾ ਕਰੀ ਕਜਾ ਬੇਹਮ ਕੀਰੇ। ਬੂਠੇ ਧਾਰਿਗੁਮਾਨ ਕੋ ਨਹਿ ਲਖੈ ਗਹੀਰੇ
 ॥੨੭॥ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਿ ਪੰਚੇ ਗੁਰੂ ਸਮ ਭਾਨੁ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੇ। ਜਗ ਮਹਿ ਅਰਜੋ ਨ ਅੰਗੂ
 ਕੋ ਰਿਪੁ ਸ੍ਰਾਪ ਬਿਨਾਸੇ। ਮੁਰਤਿ ਇਹੀ ਖੁਦਾਇ ਕੀ ਜਿਸ ਕੋ ਅਪਮਾਨਾ।
 ਹਮ ਕੋ ਸੁਖ ਕਿਮ ਹੋਇ ਹੈ ਗੁਰ ਸ੍ਰਾਪ ਬਖਾਨਾ ॥ ੨੮ ॥ ਭਾਵੀ ਨੇ ਪ੍ਰੇਰਨਿ
 ਕਰਜੇ ਉਰ ਭਯੋ ਹੰਕਾਰਾ। ਹਮ ਹੈਂ ਸਭਿ ਹੀ ਤੇ ਬਡੇ, ਇਮ ਭਾ ਮਦਭਾਰ॥
 ਗੁਰੂ ਸਭਾ ਸਨਮਾਨ ਹੈਂ ਹਮ ਜਰਜੋ ਨ ਸੋਈ। ਘੋਰ ਆਪਦਾ ਮੈਂ ਪਰੇ ਨਹਿ
 ਰੱਖਿਕ ਕੋਈ-॥ ੨੯ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠੇ ਬੁਰਤੇ ਮਨ ਮਹਿ ਇਮ ਆਈ।

*ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਲੇਖੇ ਰਹਿਆ। *ਕੱਢ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। *ਕਹੇ ਆਜਾ ਹੋਕੇ। *ਭਿੱਖਿਆ ਜਿਹੀ
 (ਨਿੱਧ ਚੀਜ਼) ਬੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। *ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। *ਕੰਗਲੇ, ਤੁੱਛ। *ਸਭਾ ਵਿਚ ਆਦਰ
 ਹੁੰਦਾ ਸੀ। *ਤਦੋਂ ਇਹ ਸਜਾ ਦਾ ਇਕ ਰਿਵਾਜ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ 'ਨਸ਼ਰ ਕਰਨਾ',
 ਗੁਰੂ ਵਾਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਨਸ਼ਰ ਕਰਾਂਗੇ ਮਗਾਂ ਪੁਰਖ ਥੋੜੇ ਅੱਖਰ
 ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਅਜ ਕਲ 'ਨਸ਼ਰ ਕਰਨ' ਦੇ ਅਰਥ ਬਦਲਾਅ ਕਰਨਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ।

-ਲੱਧਾ ਸਿੱਖ ਲਹੌਰ ਮੈਂ ਤਿਹ ਬਡ ਬਡਿਆਈ । ਕਈ ਬਾਰ ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ
 ਸੁਭ ਸਤੁਤਿ ਉਚਾਰੀ।ਤਿਸ ਕੇ ਸਮਦੂਸਰ ਨਹੀਂ ਅਸ ਪਰਉਪਕਾਰੀ॥੩੦॥
 ਸੋ ਬਖਸ਼ਾਵਹਿਗੋ ਹਮੈਂ-ਨਿਸ਼ਚੈ ਅਸ ਠਾਨੀ । ਲਵਪੁਰਿ ਕੋ ਗਮਨੇ
 ਜੁਗਲ ਸਭਿ ਕਰਿ ਮਦਹਾਨੀ।ਏਕ ਨਿਸਾ ਬਸਿ ਪੰਥ ਮਹਿ ਪਹੁੰਚੇ ਤਿਸ
 ਥਾਈਂ।ਫਿਰਤਿ ਮਿਲਹਿ ਸਿਖ ਗਰੀ ਮਹਿ ਇਤ ਉਤ ਟਰਿ ਜਾਂਈ ॥੩੧॥
 ਕੋ ਸਿਖ ਬਦਨ ਦੁਰਾਇ ਨਿਜ ਅੰਚਰ ਕੋ ਝਾਰੈ । ਨਹਿ ਦਿਖਾਇ ਮੁਖ
 ਆਪਨੋ, ਨਹਿ ਭਿਨਹੁ ਨਿਹਾਰੈ । ਮਹਾਂ ਅਘੀ ਸਮ ਜਾਨਿਕੈ ਬੋਲੈ ਨਹਿ
 ਕੋਈ-ਇਹ ਗੁਰ ਤੇ ਸੁਪਤਿ ਮਹਾਂ ਕਿਤ ਮਿਲੈ ਨ ਢੋਈ-॥੩੨॥ ਪਹੁੰਚੇ
 ਲੱਧੇ ਕੇ ਸਦਨ ਕਿਨ ਜਾਇ ਸੁਨਾਵਾ । ‘ਸੱਤੇ ਜੁਤ ਬਲਵੰਡ ਜੋ ਤੇਰੇ
 ਗ੍ਰਿਹ ਆਵਾ’ । ਦੌਰਿ ਪੈਰ ਪਟ ਭੇਰਿਕੈ ਅੰਤਰ ਹੁਇ ਬੈਸਾ । ਫਿਟਕੈ ਸ੍ਰੀ
 ਅਰਜਨ ਗੁਰੂ ਦੁਖ ਬਾਢਜੋ ਤੈਸਾ॥੩੩॥ਪੈਰ ਖਰੇ ਹੁਇ ਕੌਰ ਲਗਿ ਬਹੁ
 ਬਿਨੈ ਬਖਾਨੀ । ‘ਤ੍ਰਾਹਿ ਤ੍ਰਾਹਿ ਸ਼ਰਨੀ ਪਰੇ ਸੁਨਿ’ ਸਿਫਤ ਮਹਾਨੀ । ਗੁਰ
 ਸਿੱਖਸਨਿ ਮਹਿ ਨਾਮ ਤੁਵਕਹਿ-ਪਰਉਪਕਾਰੀ-ਕਰਿ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀਨ
 ਲਖਿ ਕਟਿ ਬ੍ਰਿਥਾ ਹਮਾਰੀ ॥ ੩੪ ॥ ਲਾਜ ਨਾਮ ਕੀ ਰਾਖੀਏ ਅਰਦਾਸ
 ਸੁਨੀਜੈ।ਏਕ ਬੇਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਿਕਟਿ ਹਮਰੀ ਸੁਧਿ ਦੀਜੈ।ਆਨ ਥਾਨ ਤੁਝ
 ਬਿਨਾ ਨਹਿ ਜਿਸਕੇ ਢਿਗ ਜਾਵੈਂ । ਦਰ ਤੇਰੇ ਹਮ ਪਰ ਰਹੇ ਕਰਿ ਜਨੈਂ
 ਉਰ ਭਾਵੈ॥੩੫॥ਮਾਰਹੁ ਕਿਧੈ ਜਿਵਾਇ ਦਿਹੁ ਹਮ ਤੋਹਿ ਅਧੀਨਾ । ਘਰ
 ਨਿਕਸੇ ਤਕ ਸ਼ਰਨ ਤੁਵ ਕੀਜਹਿ ਦੁਖ ਹੀਨਾ’। ਇਸਪ੍ਰਕਾਰ ਬਹੁਬੇਨਤੀ
 ਕਰਿ ਕੋਤਿਕ ਕਾਲਾ।ਬੈਠਿਰਹੇ ਦਰ ਪਰ ਤਬਹਿ,ਹੁਇ ਲਜਤਿ ਬਿਸਾਲਾ॥
 ੩੬॥ਲੱਧਾ ਚਿਤਵਤਿ ਚਿਤ ਬਿਖੈ-ਮੈਂ ਕਿਧ ਉਪਕਾਰਾ। ਸਭਿ ਤਜਿ ਮੇਰੇ
 ਦਰ ਪਰੇ ਇਨ ਕਾਰਜ ਭਾਰਾ’। ਕਹਨਿ ਬਨਹਿ ਨਹਿ ਨਿਕਟ ਗੁਰ ਮੁਖ
 ਕਰਿ ਹੈਂ ਕਾਰੋਕਿਮ ਕਾਰਜ ਇਨ ਕੋ ਬਨਹਿ ਨਹਿ ਕੋ ਉਪਚਾਰੈ-॥੩੭॥
 ਬਹੁਰ ਬਿਚਾਰਜੋ-ਆਪਹੀ ਕਰਿਹੈਂ ਮੁਖ ਕਾਰਾਚਵਿ ਗਰਧਬਪਰ’ ਜਾਇ
 ਹੈਂ ਗੁਰ ਕੇ ਦਰਬਾਰਾ।ਤੈਂ ਕਹਿਬੋ ਨੀਕੋ ਅਹੈ ਬਨਿ ਹੈ ਇਨ ਕਾਜੁ।ਦੇਖਹਿ
 ਪ੍ਰਥਮ ਸਜਾਇ ਕੋ ਗੁਰ ਦੇਹਿ ਨਿਵਾਜੁ-॥੩੮॥ ਕਰਿ ਨਿਸ਼ਚੈ ਦਰ ਖੋਲਿ
 ਕੈ ਅੰਤਰ ਪ੍ਰਵਿਸਾਏ । ਧੀਰ ਦੀਨਿ ‘ਕਰਿਹੈਂ ਜਤਨ ਗੁਰ ਇੱਛ ਪਰਾਏ’ ।
 ਤਿਸ ਦਿਨ ਰਾਖੇ ਪਾਸ ਨਿਜ ਪੁਨ ਉਠਜੋ ਸਕਾਰਾ।ਪੁਰਬ ਮੂੰਡ ਮੂੰਡਾਇਕੈ
 ‘ਹੋਕਾਰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ । ‘ਬੰਦ ਕਰਕੇ। ‘ਕੋਲੇ ਨਾਲ ਲੱਗਕੇ। ‘ਸੁਣੀ ਹੈ। ‘ਜ ਮੈਂ ਉਪਕਾਰ ਕੀਤੇ
 -ਯਕ ਜਾਂ ਸਭ(ਬੀ)ਛੱਡਕੇ ਮੇਰੇ ਦਰ ਆ ਪਏ ਯਕ,ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਵੱਡਾ(ਔਖਾ)ਹੈ। ‘ਖੇਤੋ ਤੋ

ਮੁਖ ਕੀਨਸਿ ਕਾਰਾ॥੩੯॥ ਗਰਧਬ ਕਰਿ ਭਾਰਾ ਲਿਯੋਂ ਹੁਇ ਤਿਸ ਅਸ-
ਵਾਰੋ। ਸੰਗ ਵੋਲ ਬਜਵਾਇਓ ਨਰ ਪਿਖਹਿ ਹਜ਼ਾਰੋਂ। ਮਗ ਨਿਸ ਬਸਿ ਗੁਰ
ਕੀ ਪੁਰੀ ਆਗਲ ਦਿਨ ਆਯੋ। ਪ੍ਰਥਮ ਪ੍ਰਕਰਮਾਂ ਨਗਰ ਕੀ ਕਰਿ ਕੈ
ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਾਯੋ ॥੪੦॥ ਕੋਤਕ ਹੇਤੁ ਬਿਲੋਕਬੇ ਨਰ ਭੇ ਸਮੁਦਾਯਾ। ਗਰੀ ਗਰੀ
ਫਿਰ ਨਗਰ ਮਹਿ ਨਿਜ ਬੇਖ ਦਿਖਾਯਾ। ਨਰ ਨਾਰੀ ਬਾਲਕ ਤਰੁਨ ਬ੍ਰਿਧ
ਸਕਲ ਨਿਹਾਰਾ। ਜਸੁ ਪਸਰਜੋ ਸਭਿ 'ਧੰਨ' ਕਹਿ 'ਕਿਯ ਬਡ ਉਪਕਾਰਾ'
॥੪੧॥ ਕੋਨ ਸਕੈ ਕਰਿ ਇਸ ਬਿਧੀ ਪਰ ਹੇਤੁ ਬਿਸਾਲਾ। ਧੰਨ ਗੁਰੁ ਕੇ ਸਿੱਖ
ਹੈਂ ਜੋ ਪਰਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ। ਹਾਨ ਲਾਭ ਪਤਿ ਆਪਨੀ ਨਹਿ ਨੈਕ ਬਿਚਾਰਾ।
ਪੂਰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਾਕ ਕੋ ਇਮ ਬੇਖ ਸੁਧਾਰਾ॥੪੨॥ ਵੋਲ ਬਜੈ ਸੁਨਿ ਸਬਦ
ਕੋ ਹੋਰਹਿ ਨਰ ਨਾਰੀ। ਗਰੀ ਗਰੀ ਫਿਰਿ ਸਭਿ ਪੁਰੀ ਸਿਖ ਪਰਉਪਕਾਰੀ।
ਬੜੇ ਸੁਹਾਵਤਿ ਗੁਰੁ ਜੀ ਇਮ ਸੁਨਿ ਕੈ ਕਾਨਾ। ਤਿਤ ਕੋ ਗਰਧਬ ਪ੍ਰੇਰਿ
ਕੈ ਆਯੋ ਸਮੁਹਾਨਾ ॥੪੩॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿੰਬੇ ਕ੍ਰਿਤਿਯ ਰਾਸੇ 'ਲਧੇ
ਆਵਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਚਤੁਰ ਚੱਤੁਰੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੪੪ ॥

੪੫. [ਸੱਤਾ ਬਲਵੰਤ ਬਖਸ਼ੇ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਲੱਧਾ ਪਰਪਉਕਾਰ ਹਿਤ ਸ਼ੰਕ ਨਹੀਂ ਮਨ ਕੀਨਿ ।—ਇਨਕੋ
ਬਖਸ਼ਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਕ੍ਰਮ ਮੇਰੋ ਹੁਇ ਹੀਨ ॥੧॥ ਸਵੇਯਾ ਛੰਘ। ਸੀਸ ਮੁੰਡਾਇ
ਬਾਲ ਪੁਨ ਬਿਰਧਹਿ, ਮੁਖ ਕਾਰੋ ਲਿਉਂ ਨੀਰ ਪਖਾਰ। ਪਰ ਕਾਰਜ ਕਾਯਾਂ
ਜੇ ਆਵਹਿ ਸਫਲ ਜਨਮ ਹੋਵਹਿ ਤਿਸ ਬਾਰ—। ਰਿਦੈ ਬਿਖੈ ਚਿਤਵਹਿ
ਉਪਕਾਰਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਚਰਨ ਪ੍ਰੇਮਕੋ ਧਾਰਿ। ਅਧਿਕ ਭੀਰ ਸੰਗ ਵੋਲ
ਬਜਤਿ ਬਡ ਸ਼ੌਰ ਹੋਤਿ ਬੋਲਤਿ ਨਰ ਨਾਰਿ॥੨॥ ਆਯੋ ਨਿਕਟ ਸੁਨੀ ਪੁਨਿ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬੁਝਨਿ ਲਗੇ ਲੋਕ ਜੇ ਤੀਰ। 'ਕੋ ਆਵਤਿ ਬਡ ਸ਼ੌਰ ਮਚਾਵਤਿ
ਵੋਲ ਬਜਾਵਤਿ ਲਖਿਯਤਿ ਭੀਰ'। ਕੋਨ ਦੇਖ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਹੈ ਇਹ' ਸਭਿ
ਲਖਿ ਪੁਛਤਿ ਗੁਨੀ ਗਹੀਰ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸਿਖ ਕਹੀ ਬਾਰਤਾ 'ਸਿੱਖੀ ਧੰਨ
ਸਿਦਕ ਪ੍ਰਭੂ ਧੀਰ'॥੩॥ ਲੱਧਾ ਗੁਰਮੁਖ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਬਾਕ ਗੁਰੁ ਤੇ ਬੇਖ
ਬਨਾਇਗਯੋ ਅਰੁਢਜੋ, ਕਰਿ ਮੁਖ ਕਾਰੋ, ਸੀਸ ਮੁੰਡਾਇ ਵੋਲ ਬਜਵਾਇ।
ਫਿਰਜੋ ਨਗਰ ਤਿਸ ਕੇ ਹਿਤ ਹੋਰਨਿ ਆਵਤਿ ਲੋਕ ਬ੍ਰਿੰਦ ਬਿਸਮਾਇ'।

‘ਭਾੜੇ ਕਰ ਲਿਆ।’ ਪਰਾਏ ਕਾਰਜ ਲਈ ਜੇ ਸਰੀਰ (ਕੰਮ) ਆਵੇ। ‘ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਜੀ।

ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਸਨਮੁਖ ਭਾ ਗੁਰ ਕੇ, ਦਰਸਨ ਦੇਖਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਧਾਇ ॥੪॥
 ਹਾਥ ਬੰਦਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਕੀਨਸਿ ਪਦ ਅਰਬੰਦਹਿ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਲਗਾਇ ।
 ਗਰਧਬ ਚਢ੍ਹੇ ਸਤੁਤਿ ਕੋ ਉਚਰਤਿ 'ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ਨਾਮ ਤੁਮ ਗਾਇ ।
 ਪਤਿਤਨਿ ਪਾਵਨ, ਅਧਮ ਉਧਾਰਨ, ਗੁਰੁ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਅਲਾਇ ।
 ਦਾਸ ਬੰਦ ਬਖਸ਼ਿੰਦ ਬਿਲੰਦ ਚੰਦ ਮਨਿੰਦ ਅਨੰਦ ਉਪਾਇ ॥੫॥ ਰਿਸ
 ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ^੧ ਸਫਲ ਤੁਮਾਰੀ, ਛਿਮਹੁ ਭੂਲ ਨਿਜ ਦਾਸ ਪਛਾਨਿ । ਆਗਿਆ
 ਮਾਨਿ ਪ੍ਰਥਮ ਕੀ ਇਮ ਕਿਯ, ਅਪਰ ਸਜਾਇ ਉਚਿਤ ਕੁਛ ਜਾਨਿ । ਸੈ
 ਦੀਜਹਿ ਨਹਿ ਦੇਰਿ ਕਰੀਜਹਿ, ਪੁਨ ਮੈਂ ਅਰਜ ਗੁਜਾਰਨਿ ਠਾਨਿ^੨। ਦੀਨ
 ਬੰਧੁ ਪ੍ਰਭੁ ਦਯਾਸਿੰਧੁ ਗੁਰ ਬੁਧਿਅੰਧੇ ਕਹੁ^੩ 'ਦੇ ਦ੍ਰਿਗ ਗਿਆਨ' ॥੬॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰ-
 ਜਨ ਅਵਲੋਕਨਿ ਕੀਨਸਿ ਲੋਚਨ ਜਲ ਪੂਰਨ ਹੁਇ ਆਇ । 'ਗੁਰ
 ਮਾਰੇ ਕਉ ਸਿੱਖਜ ਬਚਾਵਹਿ, ਸਿੱਖ ਮਾਰਹਿ ਤਿਸ ਨਹਿ ਕਿਤ ਬਾਇ ।
 ਤਪਤ ਹਤਹਿ ਤਰੁ^੪ ਜਲ ਮਿਲਿ ਜੀਵੈ, ਜਲ ਤੇ ਹਤਿ^੫ ਹੁਇ ਤਬਿ ਸੁਸ-
 ਕਾਇ । ਪਾਵ ਸੁਗਮ ਲਾਗੇ ਹੁਇ ਜੀਵਨ^੬, ਛਲ^੭ ਤੇ ਬਚਹਿ ਨ ਪ੍ਰਾਨ
 ਨਸਾਇ' ॥੭॥ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਇਮ ਸੁਨਾਇ ਕਰਿ ਭਏ ਪ੍ਰੇਮ ਬਸਿ ਕਹਜੈ
 ਨ ਜਾਇ ਪਠੇ ਦਾਸ ਖਰ ਤੇ ਉਤਰਾਯਹੁ ਪੁਨ ਸ਼ਨਾਨ ਨੀਕੇ ਕਰਿਵਾਇ
 ਪਟ ਪਹਿਰਾਇ ਨਿਕਟ ਤਬਿ ਆਯੋ ਗੁਰ ਪਗ ਪੰਕਜ ਰਹਿ ਲਪਟਾਇ ।
 ਬੁਝੈ 'ਕਹੁ ਲੱਧਾ ਕਿਸਕਾਰਨ ਇਹ ਅਨਥਨ ਤਨ ਬੇਖ ਬਨਾਇ?' ॥੮॥
 'ਤੁਮ ਅੰਤਰਯਾਮੀ ਸਭਿ ਜਾਨੈਂ ਛਪੀ ਬਾਰਤਾ ਜਗ ਨਹਿ ਕੋਇ । ਆਗਿਆ
 ਮਾਨਿ ਤਉ ਮੈਂ ਭਾਖੈ ਹੁਤੇ ਆਪਕੇ ਬਚ ਕਿਯ ਸੋਇ^੮ ।—ਕਰਹਿ ਅਰਜ
 ਤਿਸ ਗਧੇ ਚਵਾਵਹਿ, ਮੁਖ ਕਾਰੋ ਠਾਨਹਿ, ਪਿਖਿ^੯ ਲੋਇ । ਮੂੰਡ ਮੂੰਡਾਇ
 ਸਜਾਇ ਦੇਹਿ ਅਸ, ਯਾਂਤੇ ਇਨ ਸਿੰਗੀ ਨਹਿ ਹੋਇ— ॥ ੯ ॥ ਮੈਂ ਰਾਵਰ ਕੇ
 ਬਚਨ ਕਮਾਏ ਪੁਰਬ ਕਰਿ ਕੁਬੇਖ^{੧੦} ਫਿਰਿ ਆਇ ਅਰਜ ਕਰੈ ਪਬਰਤ
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਿ ਸੁਨਹੁ ਗੁਰੁ ਬਖਸ਼ਿੰਦ ਸਭਾਇ। ਸੱਤਾ ਅਰੁ ਬਲਵੰਡ ਦੁਖਿਤ
 ਅਤਿ ਚਿਤ ਕੋ ਗਰਬ ਗਯੋ ਬਿਨਸਾਇ । ਭਏ ਰੰਕ ਰੋਗੀ ਬਹੁ ਆਤੁਰ
 ਹੋਤਿ ਦੀਨ ਜਿਸ ਕਿਸ ਪਹਿ ਜਾਇ ॥੧੦॥ ਭੂਲ ਛਿਮਾਪਨ ਕਰਹੁ ਗੁਰੁ ਜੀ !
 'ਗੁੱਸਾ ਤੇ ਮਿਹਰ ।^੧ 'ਅਰਜ ਕਰਾ ।^੨ 'ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਨੂੰ ।^੩ 'ਬੁੱਛ ।^੪ 'ਜਲ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ।
 'ਸਹਿ ਸੁਭਾ ਸ਼ਖਮ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਜੀਵਣਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ।^੫ 'ਵਿਸਾਹ ਕੇ ਜੇ ਕੁਈ ਵਾਰ ਕਰੇ
 ਤਾਂ । (ਅ) 'ਮਹੁਰਾ' ਤੇ 'ਮੁਰਦਾਰ ਸ਼ਖਮ' ਬੀ ਅਰਥ ਕਰਦੇ ਹਨ । 'ਜੇ ਆਪ ਦੇ ਬਚਨ ਸੀ
 ਸੋਈ ਕੀਤਾ ਹੈ ।^੬ 'ਦੇਖਣਗੇ ।^੭ 'ਏਵਾ ਰੂਪ ।

ਨਿਜ ਪਗ ਪੰਕਜ ਲੇਹੁ ਮਿਲਾਇ'। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸਭਿ ਸਭਾ ਸਹਤ ਤਬਿ
ਉਪਕਾਰੀ ਬਭ ਲਖਨੈ ਸੁਭਾਇ। 'ਇਤੈ ਖੇਦ ਕਰੈ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵਾ, ਜੇ ਹਮ
ਕੋ ਤੂੰ ਕਹਤਿ ਬਨਾਇ। ਬਖਸ਼ ਦੇਤਿ ਤੁਵ ਬਾਕਨਿ ਤੇ ਹਮ ਬਿਨ
ਹੰਕਾਰ ਭਏ ਲਖਿ ਪਾਇ॥ ੧੧॥ ਬਿੰਦਾ ਮਦ ਤੇ ਮੂਰਖ ਅੰਧੇ ਉਚਿਤ
ਸਜਾਇ ਦੁਹਨਿ ਕੋ ਚੀਨ। ਕਰੇ ਨਿਕਾਸਨਿ ਗਰਬ ਹਰਨਿ ਕੋ ਅਬਿ ਤੈ
ਤਿਨ ਕੀ ਰੱਛਨਾ ਕੀਨਿ। ਲੇਹੁ ਬੁਲਾਇ ਉਬਾਰੋ ਦੁਖ ਤੇਜੇ ਹੰਕਾਰ ਭਯੋ
ਉਰ ਹੀਨ। ਲੇਹੁ ਪਾਇ ਕਰਿ ਤਪਤ ਅਗਨਿ ਕੀ ਮਿਦੁਤਾ ਗਹਹਿ, ਸੁ
ਲਖਹੁ ਪ੍ਰਬੀਨ'॥ ੧੨॥ ਤਬਿ ਲੱਧੇ ਹਰਖਤਿ ਨਰ ਭੋਜਨੈ ਸ੍ਰੀਸਤਿਗੁਰ ਵਿਗ
ਲਏ ਬੁਲਾਇ। ਗਰ ਅੰਚਰ ਕਰ ਜੋਰਿ ਦੀਨ ਕਹਿ 'ਸ਼ਰਨ ਸ਼ਰਨ ਰਾਖਹੁ
ਸੁਖਦਾਇ।'। ਪਰੇ ਅਗਾਰੀ ਗਹਿ ਪਗ ਪੰਕਜ ਦ੍ਰਿਗ ਤੇ ਨਿਕਰਤਿ ਜਲ
ਪਿਪਿਘਿਆਇ। 'ਛਿਮਹੁ ਛਿਮਹੁ ਪ੍ਰਭੁ ਹਮਹੁ ਆਪ ਅਬਿ ਕਰੀ ਉਚਿਤ ਇਹ
ਦਈ ਸਜਾਇ'॥ ੧੩॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਤਬਿ ਕਹਨੈ ਤਿਨਹੁ ਕਹੁ 'ਸਿੱਖ ਲੱਧੇ ਕੋ
ਭਾ ਉਪਕਾਰ। ਇਸਕੇ ਕਹੇ ਬਖਸ਼ ਤੁਮ ਦੀਨੇ, ਬਹੁਰ ਬਿਕਾਰ ਨ ਕਰਹੁ
ਹੰਕਾਰ। ਅਧਿਕ ਹੁਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਦੋਨੋਂ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਗੁਰ ਨੀਂਦ ਉਚਾਰਿ।
ਤਉ ਛਿਮਾ ਇਸਨੈ ਕਰਿਵਾਈ ਨਤੁ ਦੁਹਲੋਕਨਿ ਕਸ਼ਟ ਹਜਾਰ*'॥ ੧੪॥
ਪੁਨ ਲੱਧੇ ਬਹੁ ਬਿਨਤੀ ਕੀਨਸਿ 'ਤਨ ਅਰੋਗ ਇਨ ਕੋ ਕਰਿ ਦੇਹੁ।
ਥਾਵਨਿ ਉਚਿਤ ਸਭਾ ਮਹਿ ਤਬਿ ਹੁਇ ਪੂਰਬ ਸਮਸਰ ਜਬਹਿ ਬਨੇਹੁ'।
ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਭਾਖਨੈ 'ਇਨ ਦੇਇਨ ਗੁਰ ਨੀਂਦਾ ਕਿਯ ਭਾ ਦੁਖ ਦੇਹੁ। ਸੈ
ਅਪਰਾਧ ਨਿਵਾਰਨਿ ਹੁਇਜਬਿ, ਮਿਟਹਿਰੋਗ ਤਬਿਨਿਰਸੇਦੇਹੁ॥ ੧੫॥ ਜਿਸ
ਮੁਖ ਤੇ ਨੀਂਦਾ ਇਨ ਭਾਖੀ ਤਿਸ ਤੇ ਗੁਰ ਜਸੁ ਕਰਹਿ ਬਖਾਨ। ਇਹ
ਉਪਚਾਰ ਰੋਗ ਤਨ ਬਿਨਸੈ, ਹੋਹਿ ਸ਼ਰੀਰ ਸੁ ਪ੍ਰਬਮ ਸਮਾਨ'। ਤਬਿ ਲੱਧੇ
ਦੋਨਹੁ ਸੰਗ ਭਾਖਨੈ 'ਅਬਿ ਦੁਖ ਭੰਜਨਿ' ਕਰਹੁ ਸ਼ਨਾਨ। ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਸ੍ਰੀ
ਨਾਨਕ ਬਰਨਹੁ ਗੁਰ ਬਨਿ ਤਾਰਨੈ ਜਿਨਹੁ ਜਹਾਨ॥ ੧੬॥ ਭੀਨਿ ਭੀਨਿ ਪੁਨ
ਪੰਚਹੁ ਗੁਰ ਕੀ ਨਿਜ ਬਾਨੀ ਤੇ ਕੀਰਤਿ ਗਾਉ। ਹੁਇ ਨਿਸ਼ਕੰਪਟ ਗਰਬ
ਕੋ ਪਰਹਰਿ ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਬਹੁਰ ਸਮਾਉ'। ਸੁਨਿ ਹਰਖੇ ਜਨੁ
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਰਖੇ, ਦੁਖਦਾਰਿਦਉਰ ਸਰਬ ਬਿਲਾਉ। ਸ੍ਰੀ ਦੁਖਭੰਜਨ ਮੱਜਨ

*ਲੋਹਾ ਅੰਗ ਦੀ ਤਪਸ ਨੂੰ ਪਾਕੇ ਨਰਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 'ਦੁਖ ਭੰਜਨੀ ਸਾਹਿਬ (ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੋਵਰ) ਵਿਚ।
*ਪਾ:-ਮਥਾਰ।

ਕੀਨਹੁ ਸਿਮਰਿ ਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਰਿ ਭਾਉ॥੧੭॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨਕੇ ਪੁਨ ਹੁਇ
 ਸਨਮੁਖ ਠਾਂਢੇ ਭਏ ਸੁ ਦਰਪ ਨਿਕੰਦਾ^੧। ਰਚਿਰ ਰਾਗਨੀ ਰਾਮਕਲੀ ਵਿਚ
 ਕਰੀ ਵਾਰ ਉਰ ਧਾਰਿ ਅਨੰਦ। ਪੌੜੀ ਚਾਰ ਮਝਾਰ ਕਹਨੇ ਸੁਭ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ
 ਕੋ ਸੁਜਸ ਬਿਲੰਦ। ਹੁਤੀ ਜਥਾ ਮਤਿ ਤਥਾ ਕਥਨੇ ਤਬਿ ਹੋਨਿ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ
 ਸਾਰਥਵੰਦਾ^੨॥੧੮॥ ਇਕ ਇਕ ਪੌੜੀ ਚਤੁਰ ਗੁਰੂ ਕੀ ਸੁੰਦਰ ਕੀਰਤਿ
 ਕਹੀ ਬਨਾਇ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪਰਤੱਖ ਅੱਗੂ ਬਿਤ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸਭਿ ਦਈ
 ਸੁਨਾਇ। ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ਵਾਰ ਕੋ ਸੁਨਿ ਕੈ ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਬਿਖੇ ਲਿਖਵਾਇ।
 ਰੋਗ ਛੀਨ ਭਾ ਤਨ ਨਵੀਨ ਸੁਭ, ਲੋਕ ਬਿਲੋਕਿ ਰਹੇ ਬਿਸਮਾਇ॥੧੯॥
 ਪਠਹਿ ਸੁਨਹਿ ਜੋ ਵਾਰ ਪ੍ਰੇਮਕਰਿ ਤਨ ਕੇ ਰੁਜ ਤਿਸਕੇ ਹੁਇ ਹਾਨ। ਨਿਤ-
 ਪ੍ਰਤਿ ਨੇਮ ਕਰਹਿ ਮੁਖ ਉਚਰਹਿ ਗੁਰ ਕੀ ਸ਼ਰਧਾ ਵਧਹਿ ਮਹਾਨ। ਮਨ
 ਬਾਂਛਤਿ ਕੋ ਦੇਤਿ ਗੁਰੂ ਜਸੁ ਧਰਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਿ ਰੂਪ ਜੁ ਧਰਾਨ। ਅਸਕੋ
 ਵਸਤੁ ਜੋ ਹਾਥ ਨ ਆਵੈ ਪਾਠ ਕਰੈ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਮਹਾਨ॥੨੦॥ ਸਭਾ ਲਗੀ
 ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਜੀ ਤਬਿ ਲੱਧੇ ਕੀ ਉਪਮਾ ਬਡ ਕੀਨਿ। 'ਪੈਨ ਸਿੱਖੜ ਪੁਨ
 ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਪਰਹਿਤ ਜਿਨਹੁ ਲਾਜ ਤਜਿ ਦੀਨ। ਕਰ ਨ ਸਕਹਿ ਕੋ
 ਕਰਨੇ ਸੁ ਐਸੇ, ਜਾਨੇ ਭਏ ਰਥਾਬੀ ਦੀਨ। ਦ੍ਰੈ ਪੁਰਿ ਬਿਖੈ ਕੁਬੇਖ ਦਿਖਾਯੋ
 ਅਰਜ ਗੁਜ਼ਾਰ ਕੀਏ ਦੁਖ ਹੀਨ॥੨੧॥ ਸਾਰ ਮਹਾਂ ਸਿਮਰਨਿ ਸਤਿਨਾਮੁ
 ਕਾਰ ਮਹਾਂ ਕਰਿਬੇ ਉਪਕਾਰ। ਇਨ ਦੋਨਹੁ ਬਿਨ ਮਾਨੁਖ ਤਨ ਧਿਕ ਸਮੇਂ
 ਬਿਤਾਵਹਿ ਲਖਹਿ ਨ ਸਾਰ। ਪੂਛ ਸੀਂਗ ਬਿਨ ਪਸੁ ਜਨਮ ਤਿਨ, ਆਏ
 ਬਾਦ ਬੀਚ ਸੰਸਾਰ। ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਜਮਦੂਤ ਗਹੈ ਦਿਢ, ਝੁਰਤਿ ਗਮਨਹਿ
 ਦ੍ਰੈ ਕਰ ਝਾਰਿ॥੨੨॥ ਪੁੰਨ, ਦਾਨ, ਤਪ, ਮਖ^੩ ਕੋ ਕਰਿਬੇ, ਹੋਤਿ ਨ ਪਰਉਪ-
 ਕਾਰ ਸਮਾਨ। ਕਲਮਲ ਕਰਨਿ ਅਨਕਨਿ ਗੀਤੀ ਕ੍ਰਿਤਪਣ ਕੇ ਸਮ
 ਕੋਇ ਨ ਜਾਨਿ। ਰਹਨਿ ਅਹਿੰਸ, ਪਰਮ ਸਭਿ ਕੀਨੇ, ਹਿੰਸਾ ਕਰੇ ਪਾਪ ਪਹਿ-
 ਚਾਨ। ਯਾਂਤੇ ਨਿਤ ਚਿਤਵਹਿ ਉਪਕਾਰੁ ਧਨ ਤੇ ਤਨ ਤੇ ਮਨ ਤੇ ਠਾਨਿ'
 ॥੨੩॥ ਨਰ ਸੁਭ ਸਭਾ ਸਭੈ ਸੁਨਿ ਸੁੰਨਨਿ^੪ ਗੁਰ ਬਾਕਨਿ ਪਰ ਨਿਸ਼ਚਾ
 ਕੀਨਿ। ਸਤਿਨਾਮ ਕੋ ਸਿਮਰਨ ਠਾਨੈ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਨਿ ਹਿਤ ਚੀਨ।
 ਪੁਨ ਲੱਧਾ ਦਿਨ ਕੋਤਿਕ ਰਹਿ ਕਰਿ ਜਾਚੀ ਬਿਦਾ ਹੋਇ ਕਰਿ ਦੀਨ।

^੧ਹੈਕਾਰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ। ^੨ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਹੋਣ ਦੇ ਸਾਰਥਵਾਲਾਂ ਨੇ। ^੩(ਸਭ ਤੋਂ) ਵੱਡੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਗੱਲ
 ਇਹ ਹੈ। ^੪ਯੋਗ। ^੫ਸੁਭ ਸਭਾ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੇ ਕੰਨਾਂ ਸੁਣਕੇ।

‘ਦਾਸਨਿ ਦਾਸ ਦਯਾਨਿਧਿ ਜਾਨਹੁ ਔਗਨ ਕੇ ਸਮੇਤ ਗੁਨ ਹੀਨ’॥੨੪॥
 ਸਿੱਖਨ ਤੁਮਾਰੇ ਕਹੈ ਜਗਤ ਮੁਝ ਲਾਜ ਬਿਰਦ ਕੀ ਰਾਖਨ ਹਾਰ’ । ਸੁਨਿ
 ਪ੍ਰਸੰਨ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਹੋਏ ਕੀਨਸਿ ਬਿਦਾ ਸੁ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਉਚਾਰ। ਪਦ ਅਰ-
 ਬਿੰਦ ਬੰਦਨਾ ਠਾਨੀ ਕੀਨਿ ਪ੍ਰਦੋਛਨ ਫਿਰਿ ਚਹੁ ਬਾਰ’। ਪੁਨ ਹਰਿਮੰਦਿਰ
 ਅੰਦਰ ਗਮਨਜੋ ਤਹਿ ਬੰਦਨ ਕੀਨਸਿ ਹਿਤ ਧਾਰਿ ॥ ੨੫ ॥ ਲਵਪੁਰਿ ਕੇ
 ਗਮਨਜੋ ਉਰ ਹਰਖਤਿ ਗੁਰਜਸੁ ਦੀਰਘ ਕਰਤਿ ਬਖਾਨ। ਸਗਰੇ ਨਗਰ
 ਉਚਾਰਤਿ ਜਿਤ ਕਿਤ ਨਿਜ ਸਿੱਖਨਿ ਪਰ ਕਰੁਨਾ ਠਾਨਿ। ਇਤ ਸ੍ਰੀ
 ਅਰਜਨ ਰਚਤਿ ਗ੍ਰੰਥ ਨਿਤ ਲਿਖਤਿ ਜਾਤਿ ਗੁਰਦਾਸ ਸੁਜਾਨ। ਰਾਗ
 ਬਸੰਤ ਬਨਾਇ ਸ਼ਬਦ ਸਭਿ ਲਗੇ ਵਾਰ ਕਰਿਬੇ ਸੁਖਦਾਨ॥੨੬॥ ਪੋੜੀ ਤੀਨ
 ਉਚਾਰਨਿ ਕੀਨੀ ਸੁਪਕਾਰ ਤਬਹੂੰ ਚਲਿਆਇ ‘ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ਭੋਜਨ ਅਬਿ-
 ਤਯਾਰ ਹੈ ਰਾਵਰ ਕੀ ਜਿਮ ਹੋਇ ਰਜਾਇ’ । ਹਿਤ ਅਹਾਰ ਕੇ ਆਦਰ
 ਕਰਿਬੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਟੇ, ਨ ਬਹੁਰ ਬਨਾਇ’ । ਅਚਨੈ ਅਨਾਇ ਤ੍ਰਿਪਤ ਤਬਿ
 ਹੂੰ ਕਤਿ ਨਿਜ ਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਇਹੁ ਬਿਦਤਾਇ ॥੨੭॥ ਤਿਤਨੀ ਰਹੀ ਨ
 ਬਹੁਰ ਬਨਾਈ ਅਪਰ ਖਜਾਲ ਮਹਿ ਗੇ ਬਿਰਮਾਇ’ । ਸੱਤੇ ਅਰ ਬਲਵੰਡ
 ਕਥਾ ਕੋ ਕੇਤਿਕ ਸਿੱਖ ਕਹੈ ਇਸ ਭਾਇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਹਦੁਰ ਭਏ ਹੈ
 ਤਿਨਹੁ ਨਿਕਾਸੇ ਪੁਨਹੁ ਮਿਲਾਇ। ਸੋ ਮਿੱਥਯਾ ਇਮ ਲਖੀ ਜਾਤਿ ਹੈ
 ਨੀਕੇ ਨਿਰਨੈ ਕੀਨਿ ਬਨਾਇ*॥੨੮॥ ਰਚੀ ਵਾਰ ਗੁਰ ਕੀਰਤਿ ਕੀ ਤਿਨ
 ਲਿਖੇ ਬੀਚ ਪੀਚੇ ਪਤਿਸ਼ਾਹੁ। ਪ੍ਰਥਮ ਹੁਤੇ ‘ਜੇ ਕਹਤਿ ਕੂਤੇ’ ਇਮ, ਯਾਏ
 ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਪਾਹਿ। ਨਹੀਂ ਸੀਦੇਹ ਕੀਜੀਏ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਬਿਚਾਰਹੁ
 ਨਿਜ ਮਨ ਮਾਂਹਿ। ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸਿਮਰਹੁ ਸਤਿਗੁਰ ਕਥਾ ਸੁਨੈ ਚਿਤ
 ਉਚਟਹੁ ਨਾਂਹਿ’ ॥ ੨੯ ॥ ਏਹਗਾ ॥ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਗੁਰੁ ਬਾਨੀ

‘ਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹਾਂ।’ ‘ਰਾਬ ਦੇਗੀ।’ ‘ਫਿਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ।’ ‘ਪਰਚ ਗਏ।’ ‘ਜੇ ਪਹਿਲੇ
 (ਸੱਤਾ ਬਲਵੰਡ) ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਕਿਵੇਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇਉਂ ਭਾਬ ਪੰਜ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ’ ਉਦਾਸ ਨ ਹੋਵੇ।

*ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਇਹ ਕਥਾ ਤੀਸਰੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹੋਈ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ
 ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹੋਈ ਦੀ ਬੀ ਸੁੰਹ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਗਿਆਰਵੀਂ ਵਾਰ
 ਦੀ ੨੫ਵੀਂ ਪੋੜੀ ਵਿਚ ਭਾਈ ਲੱਖ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹੋਏ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ
 ਲਿਖੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਪੰਜਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ
 ਵਿਸ਼ੇ ਟ੍ਰੈਵਿਸ਼ੇਸ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ‘ਸੱਤੇ ਬਲਵੰਡ ਦੀ ਵਾਰ’ ਦੇ ਟੀਕੇ ਲਈ ਪੜ੍ਹੋ ਖਾਲਸਾ ਟ੍ਰੈਕਟ
 ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਟ੍ਰੈਕਟ ਨੰ. ੩੬੧.-ਟਿੱਕੇ ਦੀ ਵਾਰ ਅਤੇ ‘ਅਸ਼ਟ ਗੁਰ ਚਮਰਕਾਰ’ ਖਾਸ ੧।

ਰਚਹਿ ਨਵੀਨ । ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਕੋ ਸੁਜਸੁ ਬਹੁ ਕੈ ਸੁਭ*ਸੰਤ ਪ੍ਰਬੀਨ॥੩੦॥
 ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਰਿ ਸਤਿਨਾਮਕੋ ਨਰ ਤਨ ਬਾਦ ਨ ਖੋਇ।ਕਰੋ ਸਫਲ ਲਗਿ
 ਕੈ ਅਚਲ ਤੁਮ ਕੋ ਸਭਿ ਸੁਖ ਹੋਇ॥੩੧॥ਬਹੁਤ ਭਾਂਤਿ ਕੇ ਸੁਜਸ ਜੁੜਿ
 ਲਿਖਵਾਵਹਿ ਉਪਦੇਸ਼।ਅਪਨੇ ਮਨ ਪਰ ਕਿਤਿਕ ਕਹਿ ਸਿੱਖਜਨਿ ਹਰਾਨ
 ਕਲੇਸ਼॥੩੨॥ਲਾਖਹੁ ਨਰ ਪਠਿ ਸੁਨਨਿ ਕਰਿ ਗੁਰਮਤਿ ਕੋ ਉਰਧਾਰਿ।ਛੇਡਿ
 ਸਕਲ ਜੰਜਾਲ ਕੋ ਹੋਏ ਭਵਜਲ ਪਾਰ॥੩੩॥ ਚੋਪਈ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸਮ
 ਪਰਉਪਕਾਰੀ।ਹੁਯੋ ਨ ਹੈ,ਹੋਹਿ ਨ ਹਿਤਧਾਰੀ।ਦੋਨੋ ਬਡੇ ਜਹਾਜ'ਬਨਾਏ।
 ਭਰਿਭਰਿ ਪੂਰ ਸੁ ਪਾਰ ਲੰਘਾਏ॥੩੪॥ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਬਿਚ ਹਰਿਮੰਦਿਰ।
 ਰਚਨਾ ਬਹੁ ਬਨਾਇ ਕਰਿ ਸੁੰਦਰ । ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਰਚਿ ਦੂਜਾ।ਨਿਜ
 ਬਲ ਬਿਤ ਕਰਿ ਠਾਨੀ ਪੂਜਾ ॥ ੩੫ ॥ ਇਨ ਦੋਨਹੁ ਕੇ ਅਸ਼੍ਰਿਤ ਹੈ ਕੈ ।
 ਕਰਤਿ ਜੀਵਕਾ ਬਹੁ ਸੁਖ ਪੈ ਕੈ । ਇਮ ਇਸ ਲੋਕ ਭਲਾ ਬਹੁ ਕੇਰਾ ।
 ਕਰਜੋ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਹਿਤ ਹੋਰਾ॥੩੬॥ ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਹਿ ਸੁਧਾਸਰ ਮੱਜਹਿ।
 ਪਾਪ ਕਮਾਤੇ ਸਭਿ ਹੀ ਭਜਹਿ।ਹਰਿ ਮੰਦਿਰ ਮਹਿ ਹਰਿ ਜਸੁ ਗਾਏ।ਕੈਧੋਂ
 ਬੈਠਿ ਸੁਨਹਿ ਮਨ ਲਾਏ ॥੩੭॥ਅਘ ਕੋ ਤਜਿ ਕਰਿ ਸੁਭ ਗਤਿ ਲੀਨਾ ।
 ਇਮ ਪਰਲੋਕ ਭਲਾ ਗੁਰ ਕੀਨਾ।ਯਾਂਤੇ ਇਨ ਸਮਸਰ ਉਪਕਾਰੀ।ਅਪਰ
 ਨ ਸੁਨਜੋ ਨ ਕਬਹੂੰ ਨਿਹਾਰੀ॥੩੮॥ਪੈਨ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਗੁਨ ਖਾਨੀ।ਪਰ-
 ਉਪਕਾਰ ਰੈਨ ਦਿਨ ਠਾਨੀ।ਬਾਰ ਬਾਰ ਤਿਨ ਕੇ ਪਗ ਨਮੋ।ਕਰਹੁ ਸਹਾਇ
 ਅੰਤ ਕੇ ਸਮੋ ॥੩੯॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਤ੍ਰਿਤੀਆ ਰਾਸੇ ਸੱਤੇ ਬਲਵੰਤ'
 ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੈ ਨਾਮ ਪੰਚ ਚੌਤ੍ਵਾਰੀਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੪੫ ॥

੪੬. [ਕਾਨ੍ਹ, ਪੀਲੋ, ਆਦਿ ਭਗਤ ਆਏ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਬਿਦਾ ਹੋਇ ਲੱਧਾ ਗਯੋ ਪੁਰਿ ਲਹੌਰ ਕੀ ਓਰ । ਸਦਨ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਜੋ
 ਜਾਇ ਕਰਿ ਮਿਲੇ ਸਿੱਖ ਕਰ ਜੋਰਿ॥੧॥ਸ੍ਰੈਯਾਛੰਦ ॥ ਕਰਹਿ ਪਰਸਪਰ ਨਮੋ
 ਭਾਉ ਧਰਿ ਬੁਝਹਿ ਕੁਸ਼ਲ ਬਹੁਰ ਗੁਰ ਗਾਥ। 'ਕਿਮ ਪਰਚਤਿ ਸਿੱਖਜਨਿ
 ਦੇ ਦਰਸਨ,ਕਿਸ ਬਲ ਬੈਠਤਿ ਹੈਂ ਜਗ ਨਾਥ'।ਤੁਮ ਚਲਿ ਗਏ ਪ੍ਰਸੰਗ
 ਭਯੋ ਕਿਮ, ਕਹਜੋ ਕਹਾਂ'ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਸਾਥ।ਕੌਨ ਬੇਸ'ਤੇ ਮਿਲੇ ਪ੍ਰਥਮ
 ਗੁਰ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਜਬਿ ਟੇਕਜੋ ਮਾਥ'॥੨॥ਲੱਧੇ ਕਹਜੋ'ਕਹਾਂ ਲਗਿ ਕਹਿ ਹੈਂ

*ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ । (ਸਿੱਖ) ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੀਵਨ ਦਾ
 ਫਿਰਬਾਹ (ਅਤਮਕ ਅਥਵਾ ਸਰੀਰਕ) । *ਕੀਰ ੧ *ਛੇਖ । *ਪਸ-ਸਭਿ ।

ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਗੁਨ ਬਿਸਥਾਰਿ। ਏਕ ਜੀਹ ਕਜਾ ਬਪੁਰੀ ਸਮਰਥਉਚਰੇ
ਜਾਇ ਨ, ਧਰੋਂ ਹਜ਼ਾਰ^੧। ਨੀਰਧ ਸੇ^੨ ਰੀਝੀਰ ਧੀਰ ਧਰਿ ਸਦਾ ਸੁਸ਼ੀਲ
ਛਬੀਲੇ ਚਾਗੁ ਕਰਤਿ ਉਧਾਰਨਿ ਨਰਨਿ ਹਜ਼ਾਰਨਿ ਇਹ ਤੋ ਸਦਾਬਰਤ
ਬਿਵਹਾਰ^੩॥੩॥ ਗੁਨ ਅਨਗਿਨ, ਕਜਾ ਗਿਨਤੀ ਭਨਿ ਹੋਂ, ਇਕ ਗੁਨ ਪਿਖਿ
ਮੈਂ ਹੁਇ ਬਲਿਹਾਰ। ਧਨ ਤੇ ਤਨ ਤੇ ਮਨ ਤੇ ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਕਰੁਨਾ ਕਲਿਤ^੪
ਕਰਤਿ ਉਪਕਾਰ। ਪ੍ਰਥਮ ਸੁਧਾਸਰ ਸਿਰਜਨੇ ਸੁੰਦਰ ਸੋਭਤਿ ਚਹੁ ਦਿਸ਼ਿ
ਤੇ ਇਕਸਾਰ। ਕਲਮਲ ਟਾਰਹਿ ਮੱਜਨ ਧਾਰਹਿ ਨਾਮ ਉਚਾਰਹਿ ਸੰਝ
ਸਕਾਰ॥੪॥ ਅਬਿ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਆਦਿ ਜਿ ਬਾਨੀ ਅਨਿਕ ਜਤਨ ਤੇ ਕਰਿ
ਇਕ ਥਾਇ। ਤਿਸਹਿ ਮਿਲਾਇ ਸ਼ਬਦ ਸਮੁਦਾਇ ਜਿ ਰਚਤਿ ਰੁਚਿਰ
ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਸੁਖਦਾਇ। ਠਟ੍ਹੇ ਚਹਤਿ ਹੋਂ ਬੀੜ ਬਡੇਰੀ ਬਨਹਿ ਗ੍ਰੰਥ
ਸਾਹਿਬ ਛਬਿ^੫ ਪਾਇ। ਆਪ ਅਛਤ^੬ ਅਰੁ ਪਾਛੇ ਕਲਿ ਮਹਿ ਜਿਸਕੋ ਪਠਿ
ਸੁਨਿ ਮੋਹ ਨ ਸਾਇ॥੫॥ ਗਾਡੀਮਗ^੭ ਸਿੱਖੀ ਬਿਸਤਾਰੀ ਮਨੋ ਨਿਸ਼ਾਨ ਤੁੰਗ^੮
ਛਬਿ ਧਾਰ। ਪਠਤਿ ਸੁਨਤਿ ਮਨ ਦ੍ਰਵਤਿ ਸੁਚਿਤ ਹੁਇ^੯ ਸੁਭ ਕਲਿਆਨ
ਬਤਾਇ ਸੁਖਾਰਿ। ਸਿੱਖ ਸਿਮਰਿ ਸਤਿਨਾਮ ਸੁਖਾਰੇ ਸਕਲ ਸੁਖਨਿ ਲਹਿ
ਸ੍ਰੇਯ^{੧੦} ਉਦਾਰ^{੧੧}। ਕਰਾਮਾਤ ਜ਼ਾਹਰ ਜਿਸ ਮਹਿ ਨਿਤ ਕਰਤਿ ਗੁਰੁ ਅਬਿ
ਇਹ ਉਪਕਾਰ॥ ੬ ॥ ਭਗਤ ਬਿੰਦ ਆਵਤਿ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਫਿਗ, ਸੇ ਬਾਨੀ
ਨਿਜ ਨਈ ਬਨਾਇ। ਪ੍ਰਥਮ ਸ਼ਬਦ ਬਿਚ ਰਾਗ ਗੁਰਨਿ ਕੇ ਪੀਛੇ ਭਗਤ
ਅਪਨਿ ਲਿਖਵਾਇ। ਲਿਖਨੇ ਗਯੋ ਬਹੁ, ਤਨਕ^{੧੨} ਰਹਨੇ ਅਬਿ ਇਸੀਖਨਾਲ
ਮਹਿ ਗੁਰਬਿਰਮਾਇ^{੧੩}। ਪੁਰਿਮਹਿ ਲੋਧੇ ਸਕਲ ਸੁਨਾਈ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿਜਹਿ
ਕਹਿ ਭੀ ਬਿਦਤਾਇ॥੭॥ ਲਵਪੁਰਿ ਤਿਸੀ ਸਮੇਂ ਮਹਿ ਹੋਤੇ ਚਤੁਰ ਭਗਤ
ਸੁਭ ਪੰਥ ਮਝਾਰ। ਇਕ ਕਾਨ੍ਹਾ ਛੱਜੁ ਕਹਿ ਦੂਜੇ ਸਾਹਿ ਹੁਸੈਨ ਸੁ ਪੀਲੇ
ਚਾਗ। ਬਿਬਰਨੇ ਗੁਰ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨਗਰ ਮਹਿ, ਇਨਹਿ ਸੁਨਨੇ ਤਬਿ ਸਰਬ
ਪ੍ਰਕਾਰ। ‘ਭਗਤਨਿ ਬਾਨੀ ਲਿਖੀ ਗ੍ਰੰਥ ਮਹਿ’ ਇਮ ਸੁਨਿ ਇਨ ਕੈ ਛੇਭ
ਉਦਾਰ^{੧੪}॥ ੮ ॥—ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਗਾਦੀ ਪਰ ਬੈਠੇ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪਰਤਾਪ

^੧ਹਜ਼ਾਰ (ਜੀਭ) ਧਾਰਿਆਂ ਵੀ। ^੨ਸਮੁੰਦ੍ਰਵਤ। ^੩ਸਦਾ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਬਿਹਾਰ (ਅ) ਇਸ ਵਿਵਹਾਰ
ਦਾ ਤਾਂ ਸਦਾ ਵਰਤ ਹੀ ਲਗ ਰਹਿਆ ਹੈ। ^੪ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਹਤ। ^੫ਸੋਭਾ। ^੬ਆਪਣੇ ਹੁੰਦਿਆਂ।
^੭ਭਾਵ ਸੁਖੱਲਾ ਰਾਹ। ^੮ਉੱਚਾ। ^੯ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਕੇ। ^{੧੦}ਮੁਕਤੀ। ^{੧੧}ਮੁਸ਼ਟ। ^{੧੨}ਥੋੜਾ।
^{੧੩}ਪਰਚ ਰਹੇ ਹਨ। ^{੧੪}ਬਹੁਤ ਘਬਰਾ ਹੋਇਆ।

ਮਹਾਨ । ਸੁਮਤਿਵੰਤ, ਸਰਬੋਗ, ਸਪੀਰਜ, ਸਦ ਗੁਨ^੧ ਕਹਿ ਲਗਿ ਕਰੈ
 ਬਖਾਨ । ਅਪਰ ਭਗਤ ਜੇ ਸਰਬ ਹਕਾਰੇ, ਹਮਰਿ ਹਕਾਰਨਿ ਕਜੈ ਨਹਿ
 ਠਾਨਿ। ਇਹ ਕਜਾ ਕੀਨਿ—ਬਿਚਾਰਤਿ ਚਿਤ ਮੈਂ ਭਏ ਸੰਦੇਹ ਕੁਛਕ ਰਿਸ-
 ਵਾਨ॥੬॥ ਇਕ ਦਿਨ ਚਾਰੋਂ ਮਿਲੇ ਪਰਸਪਰ ਇਸ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਹਿਤ ਕਰਤਿ
 ਉਚਾਰ । ‘ਬਨਜੈ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪਰਮਾਰਥ ਗਿਨੈ ਗਏ ਜੇ ਭਗਤ
 ਉਦਾਰ । ਸਗਲ ਜਗਤ ਮਹਿ ਇਹੁ ਬਿਸਤੀਰਹਿ ਜਿਮ ਸਿੱਖੀ ਜਹਿ ਕਹਿ
 ਬਿਸਤਾਰ । ਹਮਰੇ ਨਾਮ ਲਿਖਜੈ ਨਹਿ ਜੇ ਤਹਿ ਬਿਦਤਹਿ ਨਹਿ’ ਪਾਛੇ
 ਸੰਸਾਰ॥੧੦॥ ਇਸ ਕੇ ਜਤਨ ਕਰਹੁ ਜਿਮ ਹੋਵਹਿ, ਅਪਨੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਾਵੈ
 ਤਾਂਹਿ। ਕਾਨੇ ਭਨਜੈ ‘ਕੋਨ ਸੁਧਿ ਲਜਾਯੋ ਪ੍ਰਥਮੈ ਨਿਰਨੈ ਕਰਿ ਲਿਹੁ ਤਾਂਹਿ’
 ਕਹਿ ਪੀਲੋ ‘ਲੱਧਾ ਸਿਖ ਇਕ ਹੈ, ਗਾ ਉਪਕਾਰ ਹੋਤੁ ਗੁਰ ਪਾਹਿ । ਤਿਸਨੇ
 ਦੇਖਤਿ ਸੁਨਜੈ ਪ੍ਰਸੰਗ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚੈ ਕੀਨਸਿ, ਮਿੱਥਜਾ ਨਾਂਹਿ’ ॥੧੧॥ ਸ਼ਾਹੁ
 ਹੁਸੈਨ ਭਨਜੈ ‘ਤਿਹ ਸਿੱਖ ਕੋ ਬੁਝਹੁ ਅਪਨਿ ਹਦੂਰ ਬੁਲਾਇ । ਬਹੁਰ
 ਉਪਾਵ ਕਰਹਿ ਜਿਮ ਹੋਵਹਿ ਸਰਬ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁ ਦੇਸ ਸੁਨਾਇ’। ਤਬਿ ਛੱਜੁ
 ਨੇ ਦਾਸ ਪਠਾਯੋ ਲੱਧਾ ਕਰਜੈ ਅਵਾਹਨਿ^੨ ਜਾਇ । ਗਮਨਜੈ ਭਗਤਨਿ ਕੋ
 ਢਿਗ ਹਰਖਤਿ, ਮਿਲਜੈ ਚਰਨ ਪਰ ਸੀਸਨਿਵਾਇ॥੧੨॥ ‘ਕਹੁਲੱਧਾ! ਸਤਿ-
 ਗੁਰੁ ਬਾਰਤਾ ਕਿਸ ਪਰਚੈ ਮਹਿ ਦਿਵਸ ਬਿਹਾਇ । ਕਜਾ ਦੇਖਜੈ ਤੈਂ ਤਹੀ
 ਜਾਇ ਕਰਿ ਸੋ ਹਮ ਕੋ ਸਭਿ ਦੇਹੁ ਸੁਨਾਇ’। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਕਹੀ ਸਰਬ
 ਤਿਨ ‘ਅਬਿ ਬਾਨੀ ਕੋ ਰਹੇ ਬਨਾਇ। ਰੈਨ ਦਿਵਸ ਹੁਇ ਇਸ ਕੇ ਤਤਪਰ
 ਨਾਨ। ਭਾਂਤਿਨਿ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਾਇ॥੧੩॥ ਪੰਚ ਗੁਰਨਿ ਕੀ ਪ੍ਰਥਮ ਲਿਖਤਿ
 ਹੈਂ ਤਿਨ ਪੀਛੇ ਸਭਿ ਭਗਤ ਲਿਖਾਇ । ਆਦਿ ਕਬੀਰ ਪ੍ਰਤੱਛ ਹੋਇ ਕਰਿ
 ਨਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਨਿਜ ਦੇਤਿ ਬਨਾਇ । ਗਨ ਰਾਗਨਿ ਮਹਿ ਲਿਖਤਿ ਜਾਤਿ
 ਬਹੁ ਹੈ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜਿ ਨਾਇ । ਬਨਜੈ ਗ੍ਰੰਥ ਬਡ ਜਨੁ ਜਹਾਜ ਹੈ
 ਭਉਜਲ ਤੇ ਪਾਰ ਜੁ ਉਤਰਾਇ॥੧੪॥ ਬਹੁਤ ਬਨਜੈ, ਕੁਛ ਰਹਜੈ ਤਨਕ
 ਅਬਿ, ਕੇਤਿਕ ਦਿਵਸ ਬਿਖੈ ਹੁਇ ਤਜਾਰ’ । ਸੁਨਿ ਕਾਨ੍ਹਾ ਪੁਛਨਿ ਪੁਨ
 ਲਾਗਜੈ ‘ਭਗਤ ਆਗਵਨ ਕਿਸੁਪਕਾਰ’। ਗੁਰੁ ਅਵਾਹਨ ਤੇ ਸੋ ਆਏ, ਕਿਧੈ
 ਅਵਾਹਨ ਬਿਨ ਤਿਸਬਾਰ’। ਕੋ ਦਰਸਤਿ ਹੈ ਤਿਨ ਸਰੂਪਕੋ, ਕਿਤਬੈਠੈ

^੧ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗੁਨ । ^੨ਪ੍ਰਗਟੇਗਾ ਨਹੀਂ (ਸਾਫ਼ਾ ਨਾਮ) । ^੩ਸੱਦਿਆ । ^੪ਤਿਸੇ ਵੇਰੀ ।

ਇਹ ਸਕਲ ਉਚਾਰ'॥੧੫॥ ਲੰਧੈ ਭਨਜੈ 'ਇਕਾਂਤ ਭਏ ਗੁਰ ਬਨ ਮਹਿ
 ਵਹਿਰ ਸੁ ਡੇਰਾ ਲਾਇ । ਪ੍ਰਥਮ ਰਾਗ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਬਖਾਨਜੈ* ਤਬਹਿ ਭਗਤ
 ਆਏ ਸਮੁਦਾਇ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੇਂ ਕਰਿ ਸੰਬਾਦਸੁਭ ਪੁਨ ਗੁਰਦਾਸਸਰੂਪ
 ਦਿਖਾਇ। ਤਿਸ ਵਿਗ ਕਹਤਿ ਲਿਖਤਿ ਸੇ ਜਾਵਹਿ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਬਿ ਲੈ
 ਲਿਖਵਾਇ' ॥੧੬॥ ਇਮ ਕਹਿ ਲੰਧਾ ਗਯੋ ਸਦਨ ਕੋ ਪੁਨਹਿ ਪਰਸਪਰ
 ਕਰਤਿਬਿਚਾਰ। ਬਿਨਾ ਹਕਾਰਨਿ ਤੇ ਸੇ ਪਹੁੰਚੇ, ਤੁਮ ਭੀ ਚਲਹੁ ਸੁ ਇਸੀ
 ਪ੍ਰਕਾਰ। ਨਿਜਬਾਨੀ ਸ੍ਰੀਗ੍ਰੰਥ ਚਢਾਵੇ ਰਹੈ ਨਾਮ ਬਿਰ ਜਗਤ ਮਝਾਰ। ਮਨ
 ਆਸੈ ਕੋ ਸਭਿ ਹੀ ਜਾਨਹਿ ਲਿਖਵਾਵਹੁ ਕਹਿ ਸਬਦ ਮਝਾਰ'॥੧੭॥ ਇਮ
 ਸਲਾਹ ਕਰਿ ਨਿਸਾ ਬਿਤਾਈ ਭਈ ਪ੍ਰਾਤ ਕਾਨ੍ਹ ਅਸਵਾਰ। ਤੀਨਹੁ
 ਅਪਰ ਗਮਨ ਕੋ ਠਾਨਜੈ ਜਿਨ ਕੋ ਉਰ ਕੁਛ ਕੁਛ ਹੀਕਾਰ । ਪੰਥਜਾਮਨੀ
 ਏਕ ਬਿਤਾਈ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਗੁਰਪੁਰੀ ਮਝਾਰ । ਆਇ ਪ੍ਰਵੇਸੈ, ਮਾਨ
 ਵਿਸ਼ੇਸੈ, ਪਹੁੰਚੇ ਸ੍ਰੀਗੁਰ ਕੇ ਦਰਬਾਰ॥੧੮॥ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸੁੰਦਰ ਕੇ ਅੰਦਰ
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੋਭਤਿ ਬਹੁ ਤਿਸਕਾਲ। ਲਖੇ ਮਾਨ ਜੁਤ ਭਗਤ ਆਗਵਨ ਆਗੈ
 ਠਾਂਢੇ' ਭਏ ਕ੍ਰਿਪਾਲ । ਬੰਦਨ ਠਾਨਿ ਪਰਸਪਰ ਹਰਖਤਿ, ਕਹਿ ਬੈਠਾਰੇ
 ਸਭਿ ਹਿਤ ਨਾਲ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸਾਦਰ ਕਹਿ ਮਾਧੁਰ 'ਸਭਿਹਿਨਿ ਕਰੁਨਾ
 ਕੀਨਿ ਬਿਸਾਲ ॥ ੧੯॥ ਦਰਸਨ ਦੀਨਿ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਕੀਨਸਿ, ਪਰਮਾਰਥ
 ਮਨ ਭੀਨਸਿ ਨੀਤਿ । ਬਿਚਰਹੁ ਨਰਨਿ ਉਧਾਰਨਿ ਕਾਰਨ, ਕਰੇ ਨਿਹ-
 ਰਨਿ ਹੁਇ ਸੁਖ ਚੀਤ । ਮਿਲਹੁ ਸਧਾਰਨ ਮੋਹੁ ਬਿਦਾਰਨ', ਦਾਰੁਨ ਦੁਖ
 ਟਾਰਨਿ ਕੀ ਰੀਤਿ। ਤਾਰਨ ਤਰਨਿ ਸ਼ਰਨ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰਨ, ਜੀਤ ਬਿਕਾਰਨਿ
 ਤੇ ਬਿੱਪ੍ਰੀਤ' ॥੨੦॥ ਕਾਰਨ ਕਵਨ ਆਪ ਆਗਵਨੁ ਗੁਰ ਭਵਨੁ' ਮਿਲਿ
 ਕਰਿ ਸਮੁਦਾਇ ?' । ਸਭਿ ਮਹਿ ਅਧਿਕ ਹੀਕਾਰੀ ਕਾਨ੍ਹ ਕਾਨਿ ਸੁਨਤਿ
 ਜਸੁ ਮਨ ਉਮਗਾਇ । 'ਆਵਨਿ ਹੇਤੁ ਨਿਕੇਤ ਬਿਖੈ ਤੁਮ ਹਮਰੋ ਭਯੋ
 ਲਖਹੁ ਇਸ ਭਾਇ। ਸੁਨਜੋ ਤਹਾਂ ਬਡ ਰਚਨੋ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀਬਾਨੀ ਪੰਚ ਗੁਰੂਨਿ
 ਬਨਾਇ॥੨੧॥ ਗਨ ਭਗਤਨਿ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਾਏ ਸਭਿ ਰਾਗਨ ਕੇ ਬਿਖੈ
 ਬਨਾਇ'। ਤਿਨ ਸਭਿ ਕੇ ਨਹਿ ਦੇਹ ਗ੍ਰੇਹ ਅਬਿ, ਜਗ ਮਹਿ ਬਿਦਤ ਨਹੀਂ
 ਬਹੁ ਬਾਇ। ਬਾਦ ਰਹੈ ਠਾਨਤਿ ਬਹੁ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਨ ਚੀਨਿ ਸਕਹਿ ਸਮੁ-
 ਦਾਇ। ਕਹਾਂਭਏ ਨਰ ਲਖਹਿਨਿ ਤਿਨਕੋ ਹੁਤੇ ਕੌਨ, ਕਿਮਭਏ ਸੁਭਾਇ ?

'ਬਹੁਤ ਹੀਕਾਰ ਨਾਲ । 'ਖੜੇ । 'ਸਾਧਾਰਣ ਮਿਲਕੇ ਮੋਹ ਨਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋ । 'ਉਲਟ ਕਰਨ
 ਵਾਲੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਆਪਣੀ ਜਿੱਤ ਹੈ । 'ਗੁਰ ਘਰ ਵਿਚ । 'ਭਾਵ ਮੁਹਣੀ ਡਰਾਂ, *ਪਾ:-ਬਨਾਯੋ ।

॥੨੨॥ ਹਮ ਜੀਵਤਿ ਆਨੇਦ ਰਸ ਪੀਵਤਿ ਬਿਦਤ ਸੁ ਬੀਵਤਿ^੧ ਜਗਤ
ਮਝਾਰ । ਜਾਨਹਿ ਰਾਉ ਰੀਕ ਮਹਿ ਸਗਰੇ ਮਾਨਹਿ ਬਚਨ ਚਰਨ ਸਿਰ
ਧਾਰਿ। ਆਗਾ ਲਖੇਂ ਬੇਦ ਸਮ ਹਮਰੀ, ਕਰਿ ਨਹਿ ਸਕਹੈ ਕੋ ਹਟਕਾਰ^੨ ।
ਇਮ ਬਿਸਤਰਤਿ ਸੁਜਸੁ ਸਭਿ ਦਿਸਿ ਮਹਿ, ਤੁਮ ਕਜਾ ਨਹਿ ਜਾਨਤਿ
ਇਹ ਸਾਰ॥੨੩॥ ਬਾਨੀ ਲਿਖੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਜੇ ਹੁਇਰੇ, ਹਮ ਜੀਵਤਿ ਕੀ ਸੁਧਿ
ਨਹਿ ਲੀਨਿ । ਜੇ ਹਮਰੇ ਤੁਮ ਸਬਦ ਲਿਖਹੁ ਨਹਿ, ਕਿਮ ਪ੍ਰਮਾਨ^੩ ਹੁਇ
ਗ੍ਰੰਥ ਨਵੀਨ । ਸੁਨਹਿ ਨ, ਪਛਹਿ ਨ, ਕਹੈ ਨ ਮਾਨਹਿ, ਲਿਖਹਿ ਨ ਜੇ
ਨਰ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਬੀਨ । ਯਾਂਤੇ ਨੀਕੀ ਬਾਤਿ ਨ ਕੀਨਸਿ ਤੁਮਹੋ ਜਗ ਗੁਰ,
ਲੀਜਹੁ ਚੀਨਿ^੪ ॥੨੪॥ ਬੋਲੇ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ 'ਹਮ ਬਾਨੀ ਜਿਤ ਕਿਤ ਹੁਤੀ
ਕਰੀ ਇਕ ਬਾਇ। ਬ੍ਰਿੰਦ ਭਗਤ ਸੋ ਲਖਿ ਕਰਿ ਆਏ ਤਿਨ ਸੋਂ ਕਹੈ ਸੁ
ਹਮ ਸਮੁਝਾਇ । ਗੁਰਬਾਨੀ ਅਨੁਸਾਰ ਬਨਾਈ ਦੇਖਿ ਮਿਲਤਿ ਕੋ ਦਈ
ਲਿਖਾਇ। ਤੁਮ ਅਬਿ ਆਏ ਕਰਹੁ ਸਬਦ ਨਿਜ ਸੁਨੈਂ ਉਚਿਤ ਤਬਿਲੇਹਿ
ਚਵਾਇ^੫ ॥੨੫॥ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਕੋ ਮਨ ਅਭਿਮਾਨ। ਸੁਨਿ ਕਾਨ੍ਹ ਉਰ ਹਰ-
ਖਤਿ ਹੋਇ^੬। ਜਾਨੈ-ਗੁਰੁ ਅਨੁਸਾਰਿ ਹਮਾਰੇ, ਮੈਂ ਕਜਾ ਲਖੁ ਹੋਂ ਲਖਹਿ
ਨ ਜੋਇ^੭। ਬਾਨੀ ਕਰੈਂ ਬਨਾਵਨ ਅਪਨੀ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਕੋ ਬਿਖੈ ਪਰੋਇ
ਬਿਦਤਹਿ ਜਿਤ ਕਿਤ-ਚਿਤ ਇਮ ਚਿਤਵਤਿ ਬੋਲੈ ਸਬਦ ਅਹੰਬ੍ਰਹਮ^੮
ਸੋਇ ॥ ੨੬ ॥

ਕਾਨ੍ਹ ਵਾਚ ।

ਓਹੀ ਹੈ ਮੈਂ ਓਹੀ ਹੈ । ਜਾਂਕਉ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਸਭਿ ਗਾਵੈ ਖੋਜਤਿ ਖੋਜ ਨ
ਕੋਈ ਹੈ । ਜਾਕੇ ਨਾਰਦ ਸਾਰਦ ਸੇਵੈਂ, ਸੇਵੈਂ ਦੇਵੀ ਦੇਵਾ ਹੈ । ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ
ਮਹੇਸ਼ ਅਗਾਧਹਿ ਸਭਿ ਕਰਦੇ ਜਾਕੀ ਸੇਵਾ ਹੈ । ਕਹਿ ਕਾਨ੍ਹ ਅਸ ਮਮ
ਸਰੂਪ ਹੈ ਅਪਦੰਪਰ ਅਲਖ ਅਭੇਦਾ ਹੈ ॥ ੧ ॥

ਸ੍ਰੇਯਾ ਵੰਦ ॥ ਇਮ ਆਸੈ ਜਬਿ ਅਪਨ ਜਨਾਯਹੁ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨਿ ਦੀਨਿ
ਹਟਾਇ। ਹਮਰੇ ਇਹੁ ਪਰਮਾਣੁ ਨ ਹੁਇ ਹੈ, ਪਠੈਂ ਸਿੱਖ ਹੀਕਾਰ ਬਵਾਇ।
ਹੈ ਤੋ ਸਹੀ, ਤਉ ਨਰ ਕਲਿਕੇ ਬਿਗਰਹਿ ਲਗਹਿ ਬਿਕਾਰਨਿ ਧਾਇ^੧ ।
ਗਤਿ ਕਿਤ ਰਹੈ ਨਰਕ ਹੁਇ ਪ੍ਰਾਪਤਿ, ਯਾਂਤੇ ਹਮਨਹਿ ਇਸੈ ਚਵਾਇ॥੨੭॥
ਇਸ ਪਰ ਸੁਨਿ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਹਮਾਰੇ, ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਅਰੁ ਪ੍ਰਿੰਤ ਸਮਾਨ^੨ ।

^੧ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਰਹੇ ਹਾਂ । ^੨ਹਟਾਵਣਾ । ^੩ਮੰਨਣ ਯੋਗ । ^੪ਮੈਂ ਕਿਆ (ਭੇਈ) ਛੋਟਾ (ਭਗਤ) ਹਾਂ
(ਮੇਨੂੰ) ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ । (ਅ) ਕਿਤੇ ਇਹ ਨਾ ਲਖ ਲੇਣ ਕਿ ਮੈਂ ਛੋਟਾ ਹਾਂ, ਤਾਂਤੇ । ^੫ਮੈਂ ਬ੍ਰਹਮ
ਹਾਂ । ^੬ਬਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਧਾਕੇ ਲੱਗਣਗੇ । ^੭ਮੁਕਤੀ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਰਹੀ । ^੮ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ ।

*੫੫-ਜੋਇ ।

*੫੫-ਕਾਨ੍ਹ ਵਾਚ ।

ਕਢੀ ਹੰਕਾਰੀ* ਖਾਇ ਗੁਹਨ ਕਰਿ ਛਾਤੀ ਬੋਝ ਬਧਹਿ, ਬਡ ਮਾਨਪਿਤੀ*
ਸਹਤ ਬਿਕਾਰੀ* ਜੇ ਨਰ ਬਿਖੈ ਲਗੈ ਅਤੀਸਾਰ* ਮਹਾਨ । ਪੁਸ਼ਟ ਹੋਨ
ਗਤਿ* ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇ ਨ ਰੋਗੀ ਕਸ਼ਟ ਨਰਕ ਪਹਿਚਾਨ॥੨੮॥ ਸੁਖਤੋਰਹੈ
ਮਹਾਂ ਦੁਖ ਪਾਵਹਿ ਯਾਂਤੇ ਹਮਰੇ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਮਾਨ। ਸੋ ਬ੍ਰਹਮ ਰਜਾਨ ਘਿੱਤ ਕੋ
ਲੇ ਕਰਿ ਮਿਸ਼ਰੀ ਭਗਤਿ* ਮਿਲਾਵਨ ਠਾਨਿ । ਸੁਖਦਾਯਕ ਸਭਿ ਨਰ ਕੋ
ਜਾਨਹੁ ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਿ ਲੈ ਕੱਲਯਾਨ । ਅਹੰਬ੍ਰਹਮ ਤਉ ਉਰ ਮਹਿ
ਬਾਸੇ ਮਖ ਤੇ ਕਹੈ ਦਾਸ ਦਾਸਾਨਿ* ॥੨੯॥ ਇਹ ਮਤ ਹਸਰੈ ਮਿਲੈ ਨ ਤੁਮ
ਸੋਂ, ਗ੍ਰਿਥ ਬਿਖੈ ਕਿਮ ਦੇਹਿ ਲਿਖਾਇ । ਸ਼ਬਦ ਬਿਰੋਧੀ ਮਿਲਹਿ ਨ ਇਕ
ਬਲ, ਰਾਖਹੁ ਆਪ ਲਿਖਹੁ ਕਿਤ ਬਾਇ । ਗੁਰ ਘਰੁ ਨੰਮੁ ਬਾਨ ਮਹਿ
ਜਾਨਹੁ ਨੰਮੁ ਹੋਹਿ ਸੋ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਜਾਇ* । ਉਚੈ ਸਦਾ ਤ੍ਰਾਸ ਕੋ ਪਾਵਹਿ,
ਬਾਧੁ ਆਇ ਤੇ ਸੰਕਟ ਪਾਇ* ॥੩੦॥ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਸੁਨੈ ਜਬਿ ਗੁਰ ਕੋ
ਉਤਰ ਫੁਰੈ ਨ, ਰਹੈ ਬਿਚਾਰ। ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਖਿਝ ਕਰਿ ਰਿਸਧਾਰੀ ਲਾਲ
ਬਿਲੋਚਨ ਕਰਿ ਤਿਸ ਬਾਰ । ‘ਸਭਿ ਮਹਿ ਕਰੈ ਨਿਰਾਦਰ ਮੇਰੇ, ਆਯੋ
ਲਾਖਿ ਨ ਕਰੈ*’ ਸਤਿਕਾਰ । ਜੁਕਤਿ ਉਕਤਿ ਕਰਿ* ਸਬਦ* ਹਟਾਯਹੁ
ਸਭਿ ਬੇਦਨਿ ਕੋ ਜਿਸ ਮਹਿਸਾਰ* ॥੩੧॥ ਕਹਤਿ ਭਯੋ* ਅਬਿ ਸਹਹੁ ਸ੍ਰਾਪ
ਮਮ ਤਿਸਕਾਰਨਿ ਕੋ ਲਿਹੁ ਫਲ ਪਾਇ । ਤੁਮਰੇ ਹੋਇ ਨਿਰਾਦਰ ਅਤਿਸੈ
ਤੁਰਕਨਿ ਘਰ ਤੇ ਮਿਲਹਿ ਸਜਾਇ । ਜਿਹ ਸਜਾਇ ਤੇ ਪ੍ਰਾਨ ਬਿਨਾਸਹਿ
ਪਰਹੁ ਰਿਪੁਨ ਬਸਿ ਜੇ ਦੁਖਦਾਇ। ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ ਸੋਂ ਮਿਲਨਿ ਨ ਹੋਵਹਿ
ਅੰਤ ਸਮੇ ਅਸੈ ਬਨਿ ਜਾਇ* ॥੩੨॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰੀ—
ਇਸਨੇ ਦੀਨਹੁ ਸ੍ਰਾਪ ਉਦਾਰ । ਪ੍ਰਥਮ ਮਾਨ ਧਰਿ ਆਵਨਿ ਕੀਨੋ ਭਗਤ
ਆਪ ਤੇ ਅਲਪ ਬਿਚਾਰਿ* । ਸ਼ਬਦ ਭਨੈ ਅਹੰਕਾਰ ਮਹਾਂ ਜੁਤਿ ਪਵਹਿ
ਸੁਨਹਿ ਸੁ ਕਰਹਿ ਹੰਕਾਰ । ਅਮਿਲ ਜਾਨ ਕਰਿ ਦਯੋ ਹਟਾਇ ਸੁ ਇਸ
ਨੇ ਕਰੈ ਕ੍ਰੋਧ ਦੁਖਕਾਰ॥੩੩॥ ਹਮ ਜੇ ਸ੍ਰਾਪ ਦੇਹਿ ਨਹਿ ਇਸ ਕੋ ਅਫਰ
ਜਾਇਗੈ ਦੀਰਘ ਮਾਨ* । ਗਨ ਭਗਤਨਿ ਕੋ ਅਲਪ ਜਾਨਿਬੈ ਜੇ ਨ ਮਿਲੈ

*ਬਲਗਮ ਵਾਲਾ, ਹੰਕਾਰੀ। *ਗਰਮੀ ਵਾਲਾ, ਬਿਕਾਰੀ। *‘ਵਿਸ਼ਨੁ ਲੱਗ ਜਾਣ’ ਰੂਪੀ ਦਸਤਾਂ ਦਾ
ਹੋਗਾ। *ਤਸ਼ਬਾ ਹੋਣ ਰੂਪੀ ਮੁਕਤੀ। *ਭਗਤੀ ਰੂਪ ਮਿਸ਼ਰੀ। *ਦਿਲ ਵਿਚ ਤੀ ‘ਅਹੰਬ੍ਰਹਮ’ ਵੱਸੇ ਮੂੰਹੋ
ਆਖੇ ਮੈਂ ਦਾਸਾਂ ਦਾ ਦਾਸ ਹਾਂ (ਇਹ ਸਾਡਾ ਮਤ ਹੈ)। *ਸੋ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। *ਉਕਤੀ
ਜੁਕਤੀ ਭਾਵ ਟਾਲਮਟੋਲੇ ਕਰਕੇ (ਮੇਰਾ) ਸ਼ਬਦ। *ਸਿਧਾਂਤ। * (ਕਬੀਰ ਆਦਿ) ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪ
ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਸਮਝਕੇ। *ਬਹੁਤਾ ਹੰਕਾਰ ਨਾਲ ਆਫਰ ਜਾਂਦੇਗਾ। *ਪਾ:—ਬਿਯੋ ।

ਫਲ ਇਸੇ ਮਹਾਨ—। ਇਮ ਬਿਚਾਰਿ ਉਰ, ਬੋਲੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ, ‘ਹਮ ਲਹੌਰ
ਤੁਝ ਦੇਹਿ ਨ ਜਾਨਿ। ਰਾਖਹਿ ਵਹਿਰ ਮ੍ਰਿਤੁ ਕੋ ਪਾਵਹਿ ਅਵਗਤਿ ਮਰਹਿ
ਹੋਇ ਹੈਰਾਨ*’॥੩੪॥ ਸੁਨਿਕੈ ਪੁਨ ਕਾਨ੍ਹਾ ਭਨਿ ਬੈਨਨਿ ‘ਬਰਖ ਪੰਚ ਸੈ
ਉਮਰ ਬਿਸਾਲਾ ਬਿਘਨ ਅਨੇਕ ਸਮੀਪ ਨ ਆਵਹਿ ਜੋਗ ਅਭਾਸ ਕਰੋ
ਸਭਿਕਲ। ਕਾਲ ਜਾਲ ਜਹਿ ਪੋਹਿ ਨ ਸਾਕਹਿ ਅਸ ਮਠ ਮਹਿ ਬਾਸੋਂ
ਨਿਸਚਲ’। ਮੈਂ ਨ ਮਰੋਂ, ਤੁਮ ਸਾਪ ਬਿਫਲ ਹੈ, ਦਸਮਦਾਰ ਕੀ ਕਰੋਂ
ਸੰਭਾਲ’॥੩੫॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕਹਿ ‘ਜੈਨ ਮਠੀਲੀ’ ਬਸ ਕਰਿ ਧਾਰਤਿ ਬਡ
ਅਭਿਮਾਨ। ਸੋ ਫੁਟਹਿਗੀ, ਬਸਹਿ ਕਹਾਂ ਫੁਨ, ਕਰਹੁ ਅਬਹਿ ਪਰਲੋਕ
ਪਯਾਨ। ਜਿਧਬੋਆਸ ਨ ਧਰਿ, ਨਿਰਾਸ ਬਨਿ, ਹਾਝਪਿੰਜਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨ ਠਾਨਿ।
ਜੀਵਤਿ ਰਹਨੋ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤੇਰੇ ਜਿਸ ਤੇ ਉਰ ਹੰਕਾਰ ਮਹਾਨ’ ॥ ੩੬ ॥
ਦੇਹਗ ॥ ਕਿਤਿਕ ਕਾਲ ਤੁਸਨਿ ਭਏ ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਸਭਿ ਕੋਇ। ਬਿਸਮੇ
ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਾਪ ਬਛਿ ਹੋਨੀ ਹੋਇਸੁ ਹੋਇ॥੩੭॥ ਰਿਦਾ ਗਿਰਾ ਹਿਤ ਮੇਲਿਬੇ
ਮਿਲੇ ਹੁਤੇ ਇਕ ਥਾਨ’। ਭਾਵੀ ਨੇ ਐਸੀ ਕਰੀ ਬਧਨੋਬਿਧੋਗ ਮਹਾਨ॥੩੮॥

ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਬਿੰਦਿ ਤਿਤਿਕ ਰਸੇ ‘ਕਾਨ੍ਹਾ ਆਦਿਕ ਭਗਤਿ ਆਚਰ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਲਨਠੇ ਠਾਮ ਖਯ
ਏਕਾਕਿੰਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੬ ॥

੪੭. [ਕਾਨ੍ਹਾ ਮਰ ਗਿਆ, ਕਾਂਝੀ ਤੋਂ ਪੰਡਤ, ਸਲੋਕ ਸਹਿਸਕ੍ਰਿਤੀ]।

ਦੇਹਗ ॥ ਕਿਤਿਕ ਕਾਲ ਤੁਸਨ ਰਹੇ ਸਭਾ ਨ ਬੋਲਨੋ ਕੋਇ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ
ਪੀਲੋ ਦਿਸ਼ਾ ਕੀਨਿ ਬਿਲੋਚਨ ਜੋਇ’ ॥ ੧ ॥ ਸ੍ਰੇਯਾ ਛੰਦ ॥ ‘ਪੀਲੋ‡ ਭਗਤ

‘ਅਚੱਲ। ‘ਜਿਸ ਦੇਹ ਰੂਪੀ ਮਠੀਲੀ ਵਿਚ। ‘ਰਿਵੇ (ਦਾ ਭਾਵ) ਤੇ ਬਾਣੀ ਦੇ ਮੇਲਣ ਵਾਸਤੇ
ਇਕ ਥਾਂ ਤੇ ਮਿਲੀ ਸਠ। ‘ਨੇਤ੍ਰ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਏ। *ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਕਾਨ੍ਹੇ ਦਾ ਸੁਾਪ
ਦੇਣਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਾਪ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ ਕਾਨ੍ਹੇ ਨੇ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈਕਿ:—‘ਬਾਦਸ਼ਾਹ
ਸੋਂ ਕਰ ਫਰਜਾਦ। ਸਤਿਗੁਰ ਸੰਗ ਕਹੋਂਗਾ ਵਾਦ’। ਫਿਰ ਉਸਦੀ ਮੋਤ ਰੱਬ ਉਤੋਂ ਵੇਹਕੇ ਨਹੀਂ
ਲਿਖੀ, ਪਰ:—‘ਕਾਨ੍ਹਾ ਜਾਤ ਲਾਹੌਰ ਕੋ ਰਹਾ, ਤਹਾਂ ਦੇਖ ਬਨ ਇਕੰਤ ਮਗ ਮਾਂਹ। ਕਰ ਸਮਾਧ
ਬੰਠਾ ਵੈ ਤਾਂਹਿ। ਭੁਲ ਦੁਕਤ ਤਬ ਫਟਿਓ ਕਪਾਲ। ਗੁਰ ਬਿਰੋਧ ਜੋਗ ਗਿਆ ਕਾਲਾਨਿਰਵੈਰ
ਠਾਲ ਜੋ ਵੈਰ ਕਮਾਵੈ। ਤਾਕੀ ਘਾਲ ਬ੍ਰਿਥਾ ਸਭ ਜਾਵੈ’। ਇਧਰ ਇਸੇ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਲੰਗਰ
ਵਿਚ ਆਏ ਤਾਂ ਲਾਂਗਰੀ ਨੇ ਕੜਛਾ ਤੋਲੇ ਤੇ ਬਾਜ਼ਿਆ, ਖੜਾਕ ਸੁਣਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤ੍ਰਬੁਕਕੇ
ਬੋਲੇ:—‘ਇਹ ਕੜਛਾ ਕਾਨ੍ਹੇ ਸਿਰ ਲਾਗਾ। ਫੁਟਿਓ ਸੀਸ ਪੁਨ ਤਿਸ ਛਾਗਾ’। ਗੋਇਆ ਉਧਰ
ਵਾਗਿਆ ਹੋਇਆ, ਇਧਰ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਦੀ ਇਥ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਯਾ। ਸੁਾਪ ਕੋਈ
ਨਹੀਂ ਹੋਏ। †ਪਾ:—ਰਹੇ। ‡ਇਹ ਪੀਲੋ ਭਗਤ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ
ਹੋਯਾ ਹੈ। ਇਕ ਪੀਲੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਪਿਛੋਂ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਆਪਨੋ ਮਤ ਕਹੁ ਹਮਹਿ ਸੁਨਾਵੈ ਸ਼ਬਦ ਬਨਾਇ। ਜਿਸਤੇ ਗੁਰਮਤਿਹੁਇ
ਉਪਦੇਸ਼ਨਿ ਸਿਮਰਹਿ ਪਰਮੇਸੁਰ ਲਿਵਲਾਇ। ਹੋਇ ਸ਼੍ਰੋਯ ਮਗ ਲਹਹਿ
ਸੁਗਮ ਹੀ ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਕੇ ਸੰਗ ਮਿਲਾਇ'। ਸੁਨਤਿ ਸਭਾ ਮਹਿ ਸ਼ਬਦ
ਬਖਾਨੈ ਪੀਲੋ ਅਪਨੋ ਮਤੋ ਸੁਨਾਇ ॥ ੨ ॥

ਪੀਲੋ ਵਾਚੁ। ਪੀਲੋ ਅਸਾਂ ਨਾਲੋਂ ਮੈ ਭਲੇ ਜੰਮਦਿਆਂ ਜੁ ਮੁਏ।

ਓਨੀ ਚਿੱਕੜ ਪਾਵ ਨ ਬੋਝਿਆ ਨਾ ਆਲੂਦ ਭਏ' ॥

ਸ੍ਰੋਯਾ ਛੇ ॥ 'ਇਹ ਭੀ ਨਹਿ ਪ੍ਰਮਾਨ ਹਮ ਕਰਿ ਹੈਂ ਜਿਸ ਮਹਿ ਨਹੀਂ
ਭਗਤਿ ਉਪਦੇਸ਼। ਸ਼੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਕੇਰ ਇਹ ਭਾਣਾ ਜੰਮਣ ਮਰਣਾ ਸੀਸ
ਅਸੇਸ'। ਪਾਇ ਜਨਮ ਨਰ ਲਾਭ ਲੇਯ ਸੁਭ, ਭਜਹਿ ਸਦਾ ਸਤਿਨਾਮੁ
ਵਿਸੇਸ਼। ਮਾਨਹਿ ਹੁਕਮ ਖਸਮ ਕੋ ਨੀਕੋ ਤਜਾਗਹਿ ਹਉਮੈਂ ਸਹਤ
ਕਲੇਸ਼' ॥ ੩ ॥ ਏਹਗਾ ॥ ਛੱਜੁ ਕਹੁ ਮਤ ਆਪਨੋ ਜਸ ਨਿਸ਼ਚਾ ਮਨ
ਕੀਨਿ'। ਗੁਰ ਆਇਸੁ ਕੋ ਮਾਨਿ ਕਰਿ ਬੋਲੈ ਸ਼ਬਦ ਨਵੀਨ ॥ ੪ ॥

ਛੱਜੁ ਵਾਚ ॥ ਕਾਗਦ ਸੰਦੀ ਪੁਤਲੀ ਤਉ ਨ ਤ੍ਰਿਯਾ ਨਿਹਾਰ।

ਯੋਂ ਹੀ ਮਾਰ ਲਿਜਾਵਹੀ ਜਥਾ ਬਲੇਚਨਿ ਧਾਰ' ॥ ੧ ॥

ਸ੍ਰੋਯਾ ਛੇ ॥ 'ਛੱਜੁ ਭਗਤ ਸੁਨੋ ਮਤਿ ਹਮਰੋ ਪੰਥ ਰਚੈ ਕਰਿਬੇ
ਸਤਿਸੰਗ। ਸਿਮਰਹਿ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਸ਼੍ਰੀ ਪਰਮੇਸੁਰ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਬਿਖੈ ਲਿਵ-
ਲਾਇ ਅਭੰਗ'। ਕਾਰ ਧਰਮ ਕੀ ਕਰਿ ਗੁਜਰਾਨਹਿ, ਸੇਵਹਿ ਸੰਤਨਿ
ਸਹਤ ਉਮੰਗ। ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਕਰਿ ਜਗਤ ਸੁ ਤਰਿ ਹੈਂ, ਸਤਿਨਾਮ ਕੋ
ਚਵਿਥੇ ਰੰਗ ॥ ੫ ॥ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਬਿਨਾਂ ਨਹਿ ਅਪਰ ਜਤਨ ਅਬਿ ਬਨ ਮੈਂ
ਛੁਧਿਤ ਰਹੈ ਨਹਿ ਜਾਇ। ਨਗਰ ਨਿਕਟ ਜਬਿ ਰਹਨਿ ਲਗੈ ਇਹੁ ਨਰ
ਨਾਰੀ ਮਿਲਿ ਹੈਂ ਸਮੁਦਾਇ। ਮਿਲੇ ਬੀਚ ਮਨ ਨਹਿ ਬਿਕਾਰ ਹੁਇ ਅਸ
ਬਿਰਲੋ ਜਗ ਮਹਿ ਕੋ ਆਇ'। ਕਿਮ ਨਹਿ ਤ੍ਰਿਯ ਕੋ ਪਿਖਹਿ ਤਜਾਗ
ਕਰਿ', ਯਾਂਤੇਗ੍ਰਹਸਤ ਬਿਖੈ ਪ੍ਰਭੁਪਾਇ ॥ ੬ ॥ ਨਿਜ ਤਨ ਤੇ ਸ਼੍ਰਮ ਕਰੈ ਖਾਟ
ਧਨ' ਬਹੁਰ ਬਾਂਟ ਕਰਿ ਭੋਜਨ ਖਾਇ। ਬਿਨ ਹੰਕਾਰ ਕਰਹਿ ਸਤਿਸੰਗਤਿ
ਪੰਗਤਿ ਬੈਠਿ ਭਗਤਿ ਕਰਿਭਾਇ। ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਇਕ ਸ਼ਰਨਿ ਬਿਨਾਂ ਅਬਿ
'ਓਨ੍ਹ' (ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ) ਚਿੱਕੜ ਵਿਚ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਭੋਝਿਆ ਤੇਨਾ ਹੀ ਮੈਲੇ ਹੋਏ (ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ
ਮੇਲ ਨਾਲ)। 'ਸਾਧਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਹੈ।' 'ਕਲੇਸ਼ ਸਹਿਤ ਹਉਮੈਂ ਨੂੰ।' 'ਬਲੇਚਨਾਂ ਦੀ ਧਾਰ।
'ਇਕ ਰਸ।' 'ਵਿਚ ਮਿਲਕੇ ਮਨ ਵਿਕਾਰੀ ਨਾ ਹੋਵੇ (ਕਿਸੇ ਤਜਾਗੀ ਦਾ ਜੋ ਨਗਰ ਦੇ ਨੇੜੇ
ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਵੇ) ਸੇਸਾ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੈ।' 'ਤਿਆਗ ਧਰਨ ਕਰਕੇ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ
ਵੇਖੇਗਾ।' 'ਭਾਵ, ਮਿਲਤ ਕਰਕੇ ਯਨ ਖੱਟੇ।

ਅਪਰ ਜਤਨ ਕੇ ਸਮੇਂ ਨ ਕਾਇ । ਯਾਂਤੇ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਬਿਖੈ ਉਪਦੇਸ਼ਨ
ਕਰਤਿ ਕਿਰਤ ਹਰਿ ਨਹਿ ਬਿਸਰਾਇ' ॥੭॥ ਦੇਹਰਾ ॥ ਆਇਸੁ ਗੁਰ ਕੀ
ਪਾਇ ਕਰਿ ਬੋਲਨੋ ਸ਼ਾਹੁ ਹੁਸੈਨ । ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਸਭਿ ਹੀ ਸੁਨਹਿ ਤਿਸ ਕੀ
ਦਿਸ਼ ਕਰਿ ਨੈਨ ॥ ੮ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਹੁਸੈਨੋ ਬਾਰ ॥

ਉੱਪ ਵੇ ਅਗਿਆ ਉੱਪ ਵੇ ਅਗਿਆ । ਬੋਲਣ ਦੀ ਨਹੀਂ ਜਾਇ ਵੇ ਅਗਿਆ । ਸੱਜਣਾ
ਬੋਲਣ ਦੀ ਜਾਇ ਨਹੀਂ । ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਹਿੱਕਾ ਸਾਈਂ । ਕਿਸਨੂੰ ਆਖ ਸੁਣਾਈ ।
ਇਕੋ ਦਿਲਬਰ ਸਭਿ ਘਟ ਰਵਿਆ ਦੁਨੀ ਨਹੀਂ ਕਦਾਈਂ । ਕਹੇ ਹੁਸੈਨ ਫਕੀਰ
ਨਿਮਾਣਾ ਸਤਿਗੁਰ ਬੋਂ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਹੀ ॥ ੯ ॥

ਸ੍ਰੇਯਾ ਫੰਦ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਮੁਸਕਾਵਤ ਬੋਲੇ ਕਰੁਨਾ ਭਰੇ ਰਸੀਲੇ
ਨੈਨ । 'ਭਲਾ ਕਹਨੋ ਚੁਪ ਕਰਹੁ ਰਿਦੈ ਰਖਿ, ਰਹਹੁ ਅਬੋਲੇ ਸ਼ਾਹ
ਹੁਸੈਨ' । ਇਹ ਤੀਨਹੁ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੇ ਸਨਮੁਖ ਪ੍ਰਤਿ ਉੱਤਰ ਕੇ ਕਹਨੋ
ਨ ਬੈਨ । ਭਏ ਪ੍ਰਥਮ ਹੀ ਸ੍ਰਾਪ ਘੋਰ ਬਹੁ ਯਾਂਤੇ ਸ਼ਾਂਤਿ ਕੀਨਿ
ਮਨ ਚੈਨ ॥ ੯ ॥ ਅਨਰਸ' ਭਯੋ ਸੰਗ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੇ ਉਠਿ ਕਰਿ ਗਮਨੇ
ਲਵਪੁਰਿ ਓਰ । ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਹੀਂ ਬਾਸ ਕਿਯ, ਬਸ ਨ ਚਲਨੋ
ਕੁਛ ਲਖਿ ਗੁਰ ਜੋਰ' । ਨਿਜ ਆਵਨਿ ਕੇ ਕਰਿ ਪਛੁਤਾਵਨਿ—ਲਹਨੋ
ਅਨਾਦਰ ਸ੍ਰਾਪ ਜੁ ਘੋਰ । ਰਹਤਿ ਸਦਨ ਅਪਨੇ ਚਿਤ ਹਰਖਤਿ ਕਿਮ
ਆਵਤਿ ਇਮ ਹੁਇ ਇਸ ਠੋਰ'—॥੧੦॥ ਤਬਿ ਸੰਦਨ ਮਹਿ ਕਾਨ੍ਹਾ ਚਢਿ
ਕਰਿ ਬੈਠਨੋ ਪਦਮਾਸਨ ਕਉ ਮਾਰਿ । ਮਹਾਂ ਯੋਗ ਅੰਭਾਸੀ ਬਲ ਤੇ ਪੈਨ
ਚਢਾਈ ਦਸਮੇਂ ਦਾਰ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਸ੍ਰਾਪ ਕਹੇ ਤੇ ਚਿਤਵਤਿ ਚਿਤ
ਮਹਿ ਬਹੁ ਡਰ ਧਾਰਿ । ਨਹਿ ਸਰੀਰ ਸੁਪਿ ਟਿਕੇ ਸ੍ਰਾਸ ਜਬਿ ਗਮਨੇ ਮਾਰਗ
ਭਗਤ ਸੁ ਚਾਰ ॥੧੧॥ ਚਲਤਿ ਕੁਸੋਨ' ਮਾਨਿ ਕਰਿ ਤੀਨਹੁ ਜਾਨੀ ਮਨ
—ਹੁਇ ਬਿਘਨ ਮਹਾਨ । ਸਗਰੋ ਬਾਸੁਰ ਗਮਨੇ ਮਾਰਗ ਕੋਤਿਕ ਘਟੀ
ਰਹਨੋ ਦਿਨ* ਆਨ । ਲਵਪੁਰਿ ਲਗੇ ਬਿਲੋਕਨਿ ਤਬਿਹੂੰ ਤ੍ਰਾਸ ਫੋਰ ਕਰਿ
ਭੀ ਸੁਖ ਮਾਨ । ਸੁਤ ਜਾਤਿ' ਸੰਦਨ ਕੇ ਪ੍ਰੇਰਤਿ ਅਤਿ ਤੂਰਨਤਾ ਚਲਿਬੇ
ਠਾਨਿ ॥੧੨॥ ਤਿਸ ਛਿਨ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਭੰਜਨ ਗਮਨੀ', ਭੰਜਨ ਬਿੱਛ ਅਨੋਕਨਿ
ਕੇਰ' । ਕੰਕਰ ਸਹਤ ਧੂਲ ਬਹੁ ਉਡਕਰਿ ਪਸਰੀ ਜਿਤ ਕਿਤ ਗਗਨ'

*ਅਜੇਹਾ । *ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ (ਆਤਮਕ) ਬਲ ਜਾਣਕੇ । * (ਜੇ ਜਾਣਦੇ) ਇਉਂ ਇਥੇ ਹੋਣੀ ਹੈ ਤਾਂ
ਕਿਉਂ ਅੰਦਰੋਂ । *ਖੇਟੇ ਸ਼ਕਲ । *ਰਬਦਾਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । *ਹਨੇਰੀ ਵਗੀ । *ਅਨੋਕਾਂ ਬਿੱਛਾਂ ਦੇ
ਭੈਨਣ ਵਾਲੀ । *ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ । *ਪਾ।—ਤਬ ।

ਬਡੇਰ। ਲੋਕਨਿ ਪਸੁਨਿ ਬਿਲੋਚਨ^੧ ਮੂੰਦੇ, ਆਗੇ ਪਾਛੇ ਜਾਇ ਨ ਹੋਰ।
 ਬਨਾਕੁਲਕਰੇ ਜੀਵ ਬਹੁ ਜਿਸਨੇ ਬਡੀਅੰਧੇਰੀ ਕੀਨਿਅੰਧੇਰੀ॥੧੩॥ ਤਾਸ
 ਕਰੇ ਵਾਹਨ ਤਿਹ ਬਿਦਕੇ^੨ ਇਤ ਉਤ ਫਿਰੇ ਭ੍ਰਮਤ ਤਜਿ ਰਾਹੁ। ਜੈਰ
 ਜਤਨ ਕਰਿ ਹਾਥ ਡੋਰ ਧਰਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰਬੀ ਰੋਕਹਿ ਤਾਂਹੁ। ਬਿਖਮ ਬਾਨ
 ਤਬਿ ਉਲਟਨੇ ਰਬ, ਗਿਰ ਕਾਨ੍ਹ, ਪਰਨੇ ਭ੍ਰਮ ਕੇ ਮਾਂਹੁ। ਨਹਿ ਸੁਧਿ ਲਈ
 ਗਈ ਕਿਸਰੂ ਤੇ ਕਰਹਿ ਉਚਾਵਨਿ ਜੇ ਤਿਸ ਪਾਹੁ॥੧੪॥ ਵਾਹਨ ਦੋਰਤਿ
 ਰਬ ਕੇ ਅੰਚਤਿ ਕਾਨ੍ਹ ਕੇ ਸਿਰਪਰ ਸੋ ਜਾਇਫੁਟਨੇ ਨਿਕਸੀ ਮਿੱਝ ਸੀਸ
 ਤੇ ਤਤਛਿਨ ਗਏ ਪ੍ਰਾਨ ਬਿਨਸਾਇ। ਆਪ ਨਹੀਂ ਤਨ ਕੀ ਸੁਧਿ ਮਾਂਹੁ
 ਜਿਸਤੇ ਉਠਿ ਇਤ ਉਤਹਿ ਬਚਾਇ। ਸੁਨੋ ਸਨੇਦਨ ਹੋਰਿ ਸਾਰਬੀ ਟਿਕ ਸੋ
 ਰਹਨੇ ਨਹੀਂ ਸੁਧਿ ਪਾਇ॥੧੫॥ ਬਾਯੁ ਬਿਸਾਲ ਬਹੁਰ ਤਤਕਾਲਹਿ ਹਟੀ
 ਧੂਲ ਜੁਤਿ, ਬਿਮਲ ਅਕਾਸ਼। ਖੋਲਿ ਬਿਲੋਚਨ ਲਗੇ ਬਿਲੋਕਨ ਮਾਰਤੀਡ
 ਕੋ ਭਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ਦੇਖਨੇ ਪਰਨੇ ਸੀਸ ਜਿਸ ਫੁਟਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਚ ਤੇ ਪ੍ਰਾਨ
 ਬਿਨਾਸ਼ਾਹਾਕਾਰ ਸੁ ਕਰਤਿ ਉਠਾਯੋ ਲੇ ਪੁਰਿ ਗਮਨੇ ਤਨ ਬਿਨ ਸਾਸ॥
 ੧੬॥ ਸਸਕਾਰਨੇ ਮਿਲਿ ਨਰਨਿ ਉਚਾਰਨੇ^੩ ਕਹਾਂ ਭਯੋ ਇਸਬੈਸ ਮਹਾਨ^੪?।
 ਸਕਲ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਯਹੁ ਲਵਪੁਰਿ ਤੀਨਹੁ ਭਗਤ^੫ ਸੁ ਬਾਕ ਬਖਾਨਿ।
 ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਸਤਿਗੁਰ ਲਖਨੇ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਕਹਿਬ ਰਾਮਚੰਦ ਕੇ ਬਾਨ^੬। ਨਿਸ਼-
 ਫਲ ਹੋਹਿ ਨ ਸੁਖ ਦੁਖ ਦਾਇਕ, ਅਚਰਜ ਭਯੋ ਬਡੇ ਸਭਿ ਜਾਨਿ^੭॥
 ੧੭॥ ਕੌਨ ਅਰੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਆਗੇ, ਅਮਰ ਮਰੈ ਅਚਲ ਜੁ ਚਲਿਜਾਇ^੮।
 ਬਝ ਅਥਾਹਿ ਕੋ ਬਾਹਿ ਦੇਤਿ ਕਰਿ, ਮਹਾਂਬਲੀ ਤਤ ਛਿਨ ਨਿਬਲਾਇ^੯।
 ਮੇਰੁ ਬਡਾਈ ਰਾਈ ਠਾਨਤਿ, ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਕੋ ਰੰਕ ਬਨਾਇ। ਮਹਾਂ ਸੂਰਮਾ
 ਕਾਇਰ ਹੋਵਹਿ ਗੁਰ ਰਿਸ ਤਨਕ ਜਿ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਚਲਾਇ^{੧੦}॥ ੧੮॥ ਇਮ
 ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਭਾ ਚਾਰੁਨ ਭਗਤਨਿ ਇਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖਾਇ। ਰਾਗ

^੧ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਨੇੜੇ। ^੨ਵਡੀ ਅੰਧੇਰੀ ਨੇ ਅਨੁਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ^੩ਤ੍ਰਹਕੇ। [ਹਿੰਦੀ, ਬਿਦਕਨ=ਫਟਨਾ, ਚੀਰਨਾ]। ^੪ਤਿਨਾਂ ਭਗਤਾਂ ਨੇ। ^੫(ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ) ਕਹਿਣਾ (ਭਾਵ ਵਾਕ) ਅਮੋਘ ਹਨ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਦੇ ਬਾਣਾਂ ਵਤ। ^੬(ਕਾਨ੍ਹੇ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਣ ਦਾ) ਵੱਡਾ ਅਚਰਜ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸਭ ਨੇ ਜਾਣਿਆ। ^੭ਜੇ ਅਮਰ ਹਨ ਸੋ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅਚਲ ਜੇ ਹਨ ਸੋ ਚਲਾਇਮਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, (ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਗੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਅਨਹੋਣੀ ਨਹੀਂ)। ^੮ਨਿਰਬਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ^੯ਗੁਰੂ ਜੀ ਜੋ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਨਿਗਾਹ ਕਰਨ।

ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਲਗਿ ਜੁ ਸਬਦਸੁਭ ਗਾਵਨਿਰੀਤੀਦਏ ਬਨਾਇਬਹੁਰ ਬਲੈਕ
ਜੁ ਸਹੀਸ ਕ੍ਰਿਤ ਕੇ ਸੋ ਗੁਰਦਾਸ ਲਿਖੇ ਹਰਖਾਇ। ਜਿਮ ਇਹੁ ਬਨੇ
ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁ ਉਚਰੈ ਸ੍ਰੋਤਨਿ ਕੇ ਸੰਦੇਹ ਮਿਟਾਇ॥੧੯॥ ਕਾਂਸ਼ੀ ਤੇ ਇਕਦਿਨ
ਦੈ ਪੀਡਿਤ ਚਲਿ ਆਏ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪਾਸ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਹਰਿਲਾਲ
ਨਾਮ ਤਿਨਿ ਭਗਤ ਗੁਰੂ* ਕੇ ਗੁਨਨਿ ਨਿਵਾਸ। ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਬਹੁ ਭਾਉ
ਧਰਤਿ ਉਰ ਦਰਸਨ ਕਰਿਬੇ ਕੀ ਜਿਨ ਪਾਸ। ਚਿਤ ਚਾਹਤਿ ਪਰਲੋਕ
ਸਖਨਿ ਕੋ ਜਗ ਕੇ ਤਜਾਗੇ ਬਿਖੇ ਬਿਲਾਸ† ॥ ੨੦ ॥ ਆਨਿ ਮਿਲੇ ਪਗ
ਬੰਦਨ ਕਰਿਕੈ ਬੈਠਿ ਨਿਕਟ ਦਰਸਨ ਦਰਸੀਤਿ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਜੀ ਬਹੁ
ਸਨਮਾਨੇ ਬੁਝਨਿ ਕੀਨਸਿ ਤਿਨਹੁ ਤੁਰੀਤ। ‘ਦਿਜਬਰ ! ਕਹਾਂ ਸਦਨ ਹੈ
ਤੁਮਰੇ ? ਕਿਹੁ ਸਥਾਨ ਗਮਨੇ ਹਿਤਵੰਤ ?। ਕੌਨ ਕਾਜ ਅਰ ਨਾਮ ਕੌਨ
ਹੈ, ਬੇਸ ਬੇਸ ਦੀਖਤਿ ਮਤਿਵੰਤ?’॥੨੧॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਦੁਊ ਸਹੋਦਰ
ਬੋਲੇ ਬਾਕ ਸੁ ਬਿਨਤੀ ਸੰਗ। ‘ਆਪ ਅਹੋ ਤੁਮ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਬਿਨਾ ਭਨੇ
ਸਭਿ ਲਖਹੁ ਪ੍ਰਸੰਗ। ਤਦਪਿ ਕਹੈ ਤੁਮ ਬੁਝਨਿ ਕੀਨਸਿ, ਕਾਂਸ਼ੀ ਬਸਹਿ
ਤੀਰ ਪੁਰਿ ਗੰਗ। ਸੁਜਸੁ ਸੁਨਯੋ ਗਵਰ ਕੇ ਦੀਰਘ ਦਰਸਨ ਹਿਤ ਆਏ
ਦੁਖ ਭੰਗ’॥੨੨॥ ਏਕ ਸਮੈਂ ਸ੍ਰੀਨਾਨਕ ਪਹੁੰਚੇਕਾਂਸ਼ੀ ਬਿਖੇ ਬਿਰਾਜੇ ਜਾਇ
ਬਹੁ ਦਿਜਬਰ ਤਬਿ ਚਰਚਾ ਕੀਨੀ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਕਲ ਰਹੇ ਹਰਖਾਇ ਹੁਤੋ
ਪਿਤਾਮਾ ਹਮਰੇ ਤਿਸ ਛਿਨ ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਬਹੁ ਕੀਨਿ ਬਨਾਇ। ਤਬਿ
ਉਪਦੇਸ਼ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਨਸਿ ਸੱਤਿਨਾਮ ਲਿਵ ਦਈ ਲਗਾਇ ॥ ੨੩ ॥
ਅਪਨੇ ਕਰੇ ਸ਼ਲੋਕ ਚਾਰ ਤਬਿ ਕਰਿ ਕਾਗਦਿ ਪਰ ਦਿਏ ਲਿਖਾਇ।
ਲਿਖੇ ਪਿਤਾਮੇ ਕੇ ਸੋ ਘਰ ਮਹਿ ਹੋਰ ਹਮੇਂ ਸੋਕੀਠ ਕਰਾਇ। ਜਿਨ ਮਹਿੰਦੀਭ
ਨਿਕੇਦਨ ਕੀਨਸਿ, ਉਰ ਕੋ ਸਾਰ ਸੁ ਲੇਖੇ ਪਾਇ”। ‘ਪੜ ਪੁਸਤਕ ਅਰ
ਸੰਧਾ ਬਾਦੈ’ ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਪਠਿ ਦਏ ਸੁਨਾਇ॥੨੪॥ ‘ਤੁਮਨੇ ਕਰੇ ਸੁ ਹਮੈ
ਲਿਖਾਵਹੁ ਨਾਂਹਿ ਤ ਦੀਜੈ ਅਬਹਿ ਬਨਾਇ। ਜਿਸ ਤੇ ਗੁਰਮਤ ਕੋ ਹਮ
ਧਰਿ ਕੈ ਸੱਤਿਨਾਮ ਭਜਿ ਪ੍ਰਭੁ ਗੁਨ ਗਾਇ। ਸਾਰ ਕਰਹੁ ਉਪਦੇਸ਼ਨਿ”
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਾਂ ਉਰ ਉੱਜਲ ਜਿਸ ਤੇ ਹੁਇ ਜਾਇ। ਨਿਜ ਮੁਖ ਸੰਗ ਸ਼ਲੋਕ

‘ਦਿਸਾਯ ਵਿਲਾਸ। ‘ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਵਾਲੇ ਤੇ ਅਕਲ ਵਾਲੇ ਦਿਸਦੇ ਹੋ [ਵਾ: , ਬੇਸ=ਬਹੁਤ।
ਗਿ: , ਬੇਸ=ਭੇਖ]। ‘ਦੁਖ ਨਾਸ ਕਰਨ ਲਈ। ‘ਜੇ ਤਿਏ ਦਾ ਸੱਚਾ ਹੈ ਸੋਈ ਲੇਖਿ ਪੈਦਾ ਹੈ।
“ਸੋਸਟ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਰੋ। *ਪਾ:—ਪ੍ਰਭੁ। †ਪਾ:—ਸਤਿਗੁਰ।

ਰਚਹੁ ਬਰ ਸਹੈਸਕ੍ਰਿਤੀ ਕੀ ਗੰਤੀ ਪਾਇ॥੨੫॥ਸੁਨਿ ਦਿਜਬਰ ਤੇ ਪ੍ਰੀਤਿ
ਹੋਰਿ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਜੀ ਤਬਹਿ ਬਨਾਇ। ਸਭਿ ਸਲੋਕ ਕਿਯ ਸਹਸ-
ਕ੍ਰਿਤੀ ਮਹਿ ਬਹੁਰੋ ਗਾਥਾ* ਰੁਚਿਰ ਸੁਹਾਇ। ਸੁਨਿ ਦ੍ਰੈ ਭ੍ਰਾਤ ਅਨੰਦਤਿ
ਹੈ ਕਰਿ ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਨ ਰਹੇ ਲਪਟਾਇ। ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਰਸ ਜਿਨ ਆਪਹੁ
ਸੰਤਿਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਮਨ ਭਾਇ ॥ ੨੬ ॥ ਜਬਹਿ ਬੰਦਨਾ ਕੀਨਸਿ ਗੁਰ
ਪਗ ਮਨ ਮਹਿ ਬਧਨੋ ਅਨੰਦ ਬਿਲੰਦ। ਉਸਤਤਿ ਕਰਤਿ ਭਏ ਸ੍ਰੀ ਅਰ-
ਜਨ 'ਰਾਮਚੰਦ ਤੁਮ ਰੂਪ ਮੁਕੰਦ। ਕੰਸ ਬਿਨਾਸਕ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਆਪ ਹੋ ਸ੍ਰੀ
ਨਾਨਕ ਕੀ ਜੋਤਿ ਸੁਛੰਦ। ਤੁਹੀ ਤ੍ਰਿਅੰਬਕ* ਕਾਸ਼ੀ ਪੁਰਿ ਮਹਿ, ਤਾਰਕ
ਮੰਤ੍ਰ ਦੇਤਿ ਸੁਖਕੰਦ ॥੨੭॥ ਦੁਰੇ ਰਹਹੁ ਨਹਿ ਜਾਨਿ ਸਕਹਿ ਸਭਿ ਜਿਸ
ਪਰ ਆਪ ਹੋਤਿ ਅਨਕੂਲ। ਸੋ ਰਾਵਰਿ ਕੋ ਰੂਪ ਪਛਾਨਹਿ ਏਕ ਤੁਹੀ ਸਭਿ
ਜਗ ਕੋ ਮੂਲ। ਅਜੈ, ਅਬਿਨਾਸੀ, ਲਛਮੀ ਦਾਸੀ, ਕਰਹੁ ਬਿਨਾਸੀ ਜੇ
ਪ੍ਰਤਿਕੂਲ। ਬਿਧ ਹੁਇ ਰਚੋ, ਬਿਸ਼ਨ ਹੁਇ ਪੋਖਹੁ, ਰੁਦ੍ਰਹੋਇ ਜਗ ਹਰਹੁ
ਅਭੂਲ ॥ ੨੮ ॥ ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਉਰ ਸਤਿਗੁਰ ਹੈ ਕਰਿ ਕਹਨੋ 'ਜਾਚੀਯੋ
ਨਿਜ ਅਭਿਲਾਖ। ਆਸਾ ਧਰੇ ਦੂਰ ਤੇ ਆਏ ਪੂਰਨ ਕਰੋ ਨ ਗੁਪਤੀ ਰਾਖ'।
ਦੋਨ ਸਹੋਦਰ ਤਬਿ ਕਰ ਜੋਰੇ ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰ ਬਿਨਤੀ ਭਾਖਿ। 'ਦਰਸਨ
ਤੇ ਕਾਰਜ ਭੇ ਪੂਰਨ, ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਕਜੋਹੂੰ ਉਰ ਕਾਂਖ' ॥੨੯॥ ਅਪਨੋ ਸਿਦਕ
ਸਦਾ ਉਰ ਦੇਵਹੁ ਜਗਤ ਕੁਬੰਧਨਿ ਸਰਬ ਮਿਟਾਇ। ਚਰਨ ਆਪਕੇ ਮਨ
ਮਹਿ ਬਾਸਹਿ, ਨਿਸ ਦਿਨ ਸਿਮਰਹਿ ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਇ। ਸੁਨਤਿ ਸਤਿ-
ਗੁਰੁ ਕਹਨੋ 'ਤਬਾਸਤੁ' ਬਰ ਕੋ ਪਾਇ ਰਹੇ ਹਰਿਖਾਇ। ਕੋਤਿਕ ਦਿਨ
ਬਸਿਕਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹੁਇਪੁਨ ਬਿਦਾ ਗਏ ਨਿਜਬਾਇ ॥੩੦॥ ਸੋ ਸਲੋਕ
ਲਿਖਵਾਵਨਿ ਕੀਨੋ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਰਾਗਨਿ ਕੇ ਅੰਤ। ਬਹੁਰ ਪਿਖਨੋ ਗੁਰ-
ਦਾਸ ਲਿਖਾਰੀ ਬੋਲੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਦਨ ਸੁਭੰਤਿ। 'ਨਿਜ ਬਾਨੀ ਤੈਂ ਕੀਨਿ
ਬਨਾਵਨਿ ਆਨ ਦਿਖਾਵੇ ਗੁਰ ਜਸੁਵੰਤ'। ਤਿਸ ਛਿਨ ਭਗਤ ਸਮੀਪਹੁਤੇ

*ਸ਼ਿਵ ਰੂਪ। *ਅਜਨਮਾ। *ਜੋ ਉਲਟੇ ਹਨ। *ਪਾਲਦੇ ਹੋ। *ਨਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋ। *ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਦੀ ਇੱਛਾ ਚਿਤ ਵਿਚ। *ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਜਸ ਵਾਲੀ। *ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ ਸਲੋਕ ਤੇ ਗਾਥਾ ਦੇ

ਬਾਣੀਆਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਹਨ, ਇਹ ਸਿਸਕ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਛਿਨ
ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਾਧੂ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਹਨ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਿਰਨਾਵਾ 'ਸਹਿਸਕ੍ਰਿਤ'
ਤੇ 'ਗਾਥਾ' ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵੇਰਵਾ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਲਈ ਦੇਖੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋਸ਼
(ਖਾਲਸਾ ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਸੁਸਾਇਟੀ) ਵਿਚ ਪਦ--'ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ', 'ਗਾਥਾ' ਤੇ 'ਸਹਸ ਕ੍ਰਿਤ'।

ਸਭਿ ਚਰਚਾ ਕਰਤਿਅਲੇਖ ਬਿਅੰਤ^੧॥੩੧॥ਮਾਨਿ ਬਚਨ ਗੁਰਦਾਸ ਗਯੋ
ਤਬਿ ਨਿਜ ਡੇਰੇ ਤੇ ਲਜਾਵਨ ਕੀਨਿ। ਬੈਠਿ ਪਾਠ ਕਰਿ ਤਬਹਿ ਸੁਨਾਈ
ਜਿਸ ਮਹਿ ਮਹਿਮਾ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਬੀਨ । ਭਗਤ ਬਿੰਦ ਜੁਤਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਨਿਕੈ
ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸਲਾਹਤਿ ਚੀਨਿ । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਤਬਿਹੂੰ ਫੁਰਮਾਯਹੁ ‘ਲਿਖਹੁ
ਗ੍ਰੰਥ ਮਹਿ ਰਚੀ ਜੁ ਬੀਨ’ ॥੩੨॥ ਸੁਨਿ ਗੁਰਦਾਸ ਹਾਥ ਕੋ ਜੋਰਤਿ ‘ਮੈਂ
ਰਾਵਰਿ ਦਾਸਨ ਕੋ ਦਾਸ । ਸੇਵਕ ਅਵਨੀ ਤਲ ਮਹਿ ਬੈਸਹਿ, ਸਾਹਿਬ
ਉਚਿਤੈ ਤਖਤ ਬਿਲਾਸ । ਤਿਮ ਅੰਤਰ^੨ ਬਾਨੀ ਮਹਿ ਹੋਵਤ, ਕਿਤ ਪਟ-
ਬੀਜਨ^੩ ਕਿਤ ਸਪਤਾਸੁ^੪। ਕਿਮ ਸਮਤਾ ਹੁਇ ਤੁਛ ਕੀਟ ਮੈਂ, ਆਪ ਮਹਿਦ
ਤੇ ਮਹਿਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼’ ॥੩੩॥ ਤੀਨ ਬੇਰ ਫੁਰਮਾਯਹੁ ਸਤਿਗੁਰ ਬਿਨੈ ਸਹਤ
ਭਾਈ ਕਰ ਬੰਦਿ । ਅਲਪ ਆਪ ਕੋ ਲਖਿ ਕਰਿ ਉਰ ਮਹਿ ਨਹਿ ਸਮਤਾ
ਚਾਹਤਿ ਜਗ ਬੰਦ^੫ । ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁਇ ਬਰ ਗੁਰ ਦੀਨਹੁ ‘ਤੁਵ ਬਾਨੀ
ਫਲ ਹੋਇ ਬਿਲੀਦ। ਪਵਤਿ ਸੁਨਤਿ ਗੁਰਮਿੱਖੀ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਸ਼ਰਧਾ ਸਤਿਗੁਰ
ਬਧਹਿ ਮੁਕੀਦ’ ॥੩੪॥ਏਹਗਾ॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਚਰਨੀ ਪਰਜੈ ਤਬਿ ਭਾਈ ਗੁਰ-
ਦਾਸ। ਬਰਬਾਨੀ ਕੋ ਗੁਰਦਾਸੈ^੬ ਅਨਦਬਿਲੀਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥੩੫॥

ਸੁਰਜ ਬਿੰਦੇ ਤਿਹਿਥੇ ਰਸੇ ‘ਬਾਨਾ’ ਆਇ ਭਲਾ ਭਵਨ^੭ ਖੁੰਭ ਭਲਨ ਠਾਮੁ ਸਾਪ ਚੰਦ੍ਰਮੀਸੀ ਅੰਸੁ ॥੩੬॥

੮੮. [ਵੇਦ ਭੱਟੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਰ ਆਏ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਭਗਤ ਬਿਰਾਜਤਿ ਨਿਕਟ ਗੁਰ ਦਰਬਨ ਤੇ ਸੁਖ ਪਾਇ ।
ਮਨਹੁ ਬਾਂਤਿ ਚਿਤ ਸ਼ਿਵ ਬਿਰਜੈ^੮ ਬੀਰ ਮੁਨਿਨਿ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੧ ॥
ਸ੍ਰੇਯਾ ਛੰਦ ॥ ਮਨਹੁ ਗਜਾਨ ਨਿਜ ਤਨ ਧਰਿ ਬੈਠਜੈ ਸਦ ਗੁਨ ਨਿਕਟ
ਭਗਤ ਇਸ ਭਾਇ^੯। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਦਰਬਨ ਜਨੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੁਟਨਿ ਬਿਲੋ-
ਚਨ ਪੀਵਤਿ ਜਾਇ । ਨਹਿ ਤ੍ਰਿਪਤਹਿ ਹਿਤ ਕਰਿ ਫਿਗ ਬੈਠਹਿ ਸੁਨਹਿ
ਬਚਨ ਤਜੈ ਤਜੈ ਹਰਖਾਇ^{੧੦} । ਮਹਾਂ ਸੁਬੀਲ ਪ੍ਰੇਮਿ ਪਰਿ ਪੁਰਣ ਪ੍ਰਭੁ
ਸਿਮਰਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਤਾਇ ॥੨॥ ਲਖਜੈ ਸਮਾਂ ਤਬਿ ਬਿਦਾ ਭਗਤ ਹੁਇ
ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਥਾਨ ਪਯਾਨਾਪੁਨ ਆਏ ਸਭਿ ਬੇਦ ਦੇਹਧਰਿਸ੍ਰੀਅਰਜਨ
ਕੋ ਬੰਦਨ ਠਾਨਿ। ਚਾਹਤਿ ਭੇ ਗੁਰ ਕਰਜੈ ਸੁ ਚਿਤਮੈ^{੧੧} ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੀ
ਉਸਤਤਿ ਠਾਨਿ । ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅਵਤਰੇ ਜਗਤ ਮਹਿ ਤਿਸ ਕੀ ਉਰ

^੧ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ । ^੨ਬੁਣਕੇ । ^੩ਭੇਦ । ^੪ਟਿਟਾਣਾ । ^੫ਸੂਰਜ । ^੬ਜਗਤ ਦੇ ਬੰਦਲ ਯੋਗ ਜੀ ਦੀ ।

^੭(ਗੁਰਮੁਖ ਦੀ) ਬਾਨੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਵਰ ਦਿੱਤਾ । ^੮ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਗਤ (ਬੇਠੇ ਹਨ) ।

^੯ਚਿੱਤ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਧਰਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ । ^{੧੦}ਪ੍ਰਾਪਤ-ਦਿਸ਼ਵਰਜੇ ।

ਅਭਿਲਾਖ ਮਹਾਂਨ॥੩॥ਏਹਗਾ॥ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੋਤਨਿ ਸੁਖ ਪਾਇ ਕਰਿ ਬੁਝੀ ਕਥਾ
 ਬਿਚਾਰ । ‘ਬੇਦ ਧਰਜੋ ਨਰ ਦੇਹ ਕੋ* ਇਹ ਕਹੀਯਹਿ ਬਿਸਤਾਰ’॥ ੪ ॥
 ਸ੍ਰੇਯਾ ਛੰਦ ॥ ਸੁਨਹੁ ਸਿੱਖ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਜਿਸ ਤੇ ਮਨ ਬਾਂਛਤਿ
 ਫਲ ਪਾਇ । ਸਭਿ ਬੇਦਨਿ ਅਵਤਾਰ ਧਰਜੋ ਜਿਸ ਸੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਭਿ ਦੇਉ
 ਸੁਨਾਇ । ਕਾਂਸ਼ੀ ਬਾਸ ਸੁਤਿ ਸਭਿ ਠਾਨਤਿ ਸਭਿ ਬਿੰਦਾ ਕੋ ਜਹਿ ਸਮ-
 ਦਾਇ* । ਨਿਰਨੋ ਹੋਤਿ ਬ੍ਰਹਮ ਕੋ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਪਵਹਿ ਬਿਚਾਰਹਿ ਬਧਿ
 ਬਿਰਧਾਇ॥੫॥ ਬਾਸ ਕਰਤਿ ਇਕ ਸਮੇ ਬੇਦ ਤਹਿ ਅਤਿਸ਼ੈਰਿਦੇ ਕੀਨਿ
 ਹੰਕਾਰ-ਨਿਰਨੋ ਹਮ ਤੇ ਹੋਤਿ ਬ੍ਰਹਮ ਕੋ ਕਰਹਿ ਬਿਚਾਰਨ ਸਾਰ ਅਸਾਰ।
 ਨਾਤੁਰ ਅੰਧਕਾਰ ਬਿਸਤਰਿ ਹੈ, ਹਮ ਤੇ ਜਗਤ ਪ੍ਰਕਾਸ ਉਦਾਰ*॥ਅੰਗ-
 ਨੀ ਮਨ ਲਹਹਿ ਗਾਨ ਕੋ, ਪਾਇ ਮੁਕਤਿ ਕੋ, ਬੰਧਨ ਟਾਰਿ-॥੬॥ ਪਾਰ-
 ਬ੍ਰਹਮ ਨੇ ਲਖਿ ਬੇਦਨਿ ਗਤਿ ਜਿਨ ਕੋ ਭਯੋ ਹੰਕਾਰ ਬਿਕਾਰ ।-ਇਹੀ*
 ਜਨਮ ਦੇ ਜਗ ਮਹਿ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਸਕਲ ਵਿਕਾਰਨਿ ਮੂਲ ਉਦਾਰ। ਇਨ
 ਉਰ ਤੇ ਅਬਿ ਕਰੋ ਉਖਾਰਨਿ-ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧੁ ਇਸ ਬਿਧਿ ਉਰਧਾਰਿਭਈ
 ਗਗਨ ਬਾਨੀ ਤਬਿ ਇਨ ਕੋ ਨਰ ਸਰੀਰ ਕੋ ਲਿਹੁ ਅਵਤਾਰ॥੭॥ ਤੁਮਰੇ

*ਕਾਂਸ਼ੀ ਵਿਚ ਸਾਚੇ ਵੇਦ ਵਾਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਿਥੇ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਦਿਆਵਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਹੈ ।
 *ਵਧਾਈ ਹੈ । *ਜਗਤ ਵਿਚ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪ੍ਰਕਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । *ਭਾਵ ਇਹ ਹੰਕਾਰ । *ਹੰਕਾਰ)
 ਉਖਾਰ ਦਿਆਂ ।

*ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਛੋਟਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੀ ਉਸਤਤੀ ਕਰਨ ਲਈ
 ਆਉਣਾ ਕਿੰਦ੍ਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀ ਵਿਚ ਬੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਜਿਹਾ ਕਿ ਤੁਲਸੀ
 ਕ੍ਰਿਤ ਰਾਮਾਇਣ ਦੇ ਉੱਤਰ ਕਾਂਡ ਅੰਕ ੨੭ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਮਹਾਗੰਗਾ ਰਾਮ
 ਦੇਵਰ ਜੀ ਬਠਗਾਮ ਤੋਂ ਮੁੜਕੇ ਅਜੁਧਾ ਜੀ ਪੁੱਜ ਤਖਤ ਤੇ ਬੈਠੇ ਤਦ:- ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਉਸਤਤਿ
 ਕਰੀ ਗੇ ਸੁਰ ਨਿਜ ਨਿਜ ਧਾਮ । ਵੇਦੀ ਵੇਸ ਧਰਿ ਵੇਦ ਤਬ ਆਏ ਜਹਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ॥ ੨੭ ॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਸੁਬੋਧਾ ਕੀਨਹਿ ਅਤੀ ਅਦਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਨ । ਲਖਜੇ ਨ ਕਾਹੁ ਮਰਮ ਕਛੁ ਲਗੇ
 ਕਰਨ ਗੁਣ ਗਾਨ ॥ ੨੮ ॥ ਅਰਥ-‘ਜਦੋਂ ਤਦ੍ਰਾਂ ਤਦ੍ਰਾਂ ਦੀ ਉਸਤਤੀ ਕਰਕੇ ਦੇਵਤੇ ਆਪੇ
 ਆਪਣੇ ਧਾਮਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਵੇਦ ਛੋਟਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਆਏ, ਜਿਥੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਦੇਵਰ ਜੀ
 ਸਨ, ਪ੍ਰਭੂ ਸੁਬੋਧਾ (ਰਾਮ ਵੀਰ ਜੀ) ਨੇ ਬੜਾ ਅਦਰ ਕੀਤਾ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਭੇਦ ਨਾ
 ਜਾਣਿਆਂ । ਉਹ (ਛੋਟੇ) ਗੁਣ ਗਾਇਨ ਕਰਨ ਲੱਗੇ’ । ਸ੍ਰੀ ਮਤ ਭਾਗਵਤ ਪੁਰਾਨ ਦੇ ਦਸਮ
 ਸਕੰਧ ਸਤਾਈਸਵੀ ਅਧਯਾਯ ਵਿਚ ਭੀ ਵੇਦਾਂ ਦੀ ਉਸਤਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੈ, ਉਥੇ
 ਭੀ ਵੇਦਾਂ ਨੂੰ ‘ਵੇਦੀ ਜਨ’ ਕਿਹਾ ਹੈ ।

ਉਰ ਹੰਕਾਰ ਬਿਕਾਰ ਜੁ, ਨਿਸ਼ਫਲ ਕਰਹੁ^੧, ਜਾਨਿ ਇਮ ਲੋਹਗੁਰ ਬਿਨ
 ਰਿਦੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨ ਹੋਵਤਿ ਯਾਂਤੇ ਮੂਲ ਸਤਿਗੁਰੁ ਦੇਹੁ^੨। ਤੁਮਰੇ ਬੇਦ ਬਿਨਸ
 ਕਰਿ ਜਾਵਹਿ ਕਰਹੁ^੩ ਗੁਰੁ ਜਿਤ ਕਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੇਹੁ^੪। ਸਤਿਗੁਰ ਬਿਨਾ ਨ
 ਸ਼ਾਂਤੀ ਪੱਯਤਿ ਯਾਂਤੇ ਬਨਹੁ ਸਿੱਖ ਹਿਤ ਦੇਹੁ^੫। ੮। ਇਕ ਇਕ ਬੇਦ ਚਤੁਰ
 ਬਪੁ ਧਾਰਹੁ ਬ੍ਰਹਮਾ ਤੁਮ ਸੰਗ ਨਰ ਤਨ ਪਾਇ। ਰੱਛਕ ਸਦਾ ਹੋਤਿ ਜਿਤ
 ਕਿਤ ਇਹ ਤੁਮਰੇ ਬਿਘਨ ਸਕਲ ਬਿਨਸਾਇ^੬। ਗਗਨ ਗਿਰਾ ਇਮ
 ਕਹਨੈ, ਮੈਨ ਪੁਨਿ, ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਬੇਦਰਹੇ ਬਿਸਮਾਇ। ਕਮਲਜ^੭ ਸਹਤ ਬਿਚਾ-
 ਰਨਿ ਕਰਿਕੈ ਛਿਤ ਅਵਤਰੇ ਸਰੁਪ ਬਨਾਇ। ੯। ਇਕ ਇਕ ਬੇਦ ਚਤੁਰ
 ਬਪੁ ਧਾਰੇ ਪ੍ਰਗਟ ਨਾਮ ਤਿਨ ਕਹੈ ਅਸੀਸ^੮। ਪੂਰਨ ਸ਼ਾਮ ਬੇਦ ਕੇ ਇਹ
 ਭੇ: ਮਥਰਾ, ਜਾਲਪ, ਬੱਲ, ਹਰਬੰਸ। ਪੁਨ ਰਿਗਬੇਦ: ਕੱਲਜ, ਜੱਲ, ਨੱਲ
 ਤੈ, ਕਲਸਹਾਰ ਚੌਥੇ ਗਿਨਿ ਅੰਸ। ਭਏ ਜੁਜਰ ਕੇ: ਟੱਲਜ, ਸੱਲਜ, ਪੁਨ
 ਜੱਲਜ, ਭੱਲਜ ਉਪਜੇ ਦਿਜਬੰਸ॥੧੦॥ ਬਹੁਰ ਅਥਰਬਣ: ਦਾਸ ਰੁ ਕੀਰਤਿ,
 ਗਿਨਿ ਗਈਦ, ਸਦਰੰਗ ਸੁ ਚਾਰ। ਕਮਲਾਸਨ^੯ ਕੋ ਭਿੱਖਾ ਨਾਮ ਸੁ ਇਨ
 ਸਭਿ ਤੇ ਭਾ ਅਧਿਕ ਉਦਾਰ। ਬਿੱਪੁ ਸਰੀਰ ਭਾਟ ਭਈ ਸੰਗਾ, ਬਡੇ ਬੰਸ
 ਮਹਿ ਭੇ ਇਕਸਾਰ। ਹੋਇ ਇਕੱਤ੍ਰ ਲਗੇ ਗੁਰ ਖੋਜਨਿ ਦੇਸ ਬਿਦੇਸਨਿ
 ਮਹਿ ਹਿਤ ਧਾਰਿ॥੧੧॥ ਪੰਥ ਜਿਤੇ ਜਗ ਬਿਖੈ ਪ੍ਰਬਿਰਤੇ ਸਭਿਕੇ ਨਿਕਟ
 ਕਰਤਿ ਪ੍ਰਸਥਾਨ। ਗਿਰੀ ਪੁਰੀ^{੧੦} ਆਦਿਕ ਸੰਨਾਸੀ ਤਿਨ ਤੇ ਸੁਨਹਿ ਬੈਨ
 ਹਿਤ ਠਾਨਿ। ਜੋਗ ਅੰਭਾਸੀ ਅਰੁ ਕੰਨਪਾਟੇ^{੧੧} ਦੋਨੋ ਢਿਗ ਕਿਧ ਸੰਗ
 ਮਹਾਨ^{੧੨}। ਬ੍ਰਹਮ ਚਾਰੀ, ਤਪਸੀ, ਬੈਰਾਗੀ ਅਪਰ ਕਿਤਿਕ ਕੋ ਕਰੈ ਬਖਾਨਿ
 ॥੧੨॥ ਸੰਮਤ ਏਕ ਢਿਰੇ ਜਗ ਖੋਜਤਿ ਜੇ ਸਾਧਿਕ ਪਰਲੋਕ ਉਦਾਰ^{੧੩}।
 ਕਹਿ ਨਿਜ ਬਚਨ, ਸ਼ਾਂਤਿ ਦੇ ਚਿਤ ਕੋ ਐਸੋ ਕਤਹੂੰ ਨਹੀਂ ਨਿਹਾਰ। ਦੇਸ
 ਬਿਦੇਸਨਿ ਸਗਰੇ ਢਿਰ ਕਰਿ ਭਏ ਉਦਾਸ ਗਏ ਜਬਿ ਹਾਰ। ਉਤਰਨੈ
 ਗਰਬ, ਅਹੈ ਹਮ ਜਗ ਮਹਿ ਰਹੂ ਨ ਦੇਖੈ ਬਿਨਾ ਬਿਕਾਰ॥੧੩॥ ਯਾਂਤੇ
 ਸਤਿਗੁਰ ਸਭਿ ਤੇ ਦੀਰਘ ਜਿਨ ਕੇ ਮਿਲਤਿ ਸ਼ਾਂਤਿ ਚਿਤ ਪਾਇ। ਬਿਨਾ
^੧ਤੁਹਾਡੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਹੰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਕਾਰ ਹੈ (ਇਹ ਤੁਸੀਂ) ਨਿਸ਼ਫਲ (ਹੰਕਾਰ) ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ।
^੨(ਪ੍ਰਕਾਸ਼) ਦਾ ਮੁੱਢ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਦੇਹ ਹੈ। ^੩ਧਰਨ ਕਹੋ। ^੪ਦੇਖਕੇ। ^੫ਹਿਤ ਦੇਕੇ ਸਿਖ ਬਣੇ।
^੬ਬ੍ਰਹਮਾ। ^੭ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ। ^੮ਭੀਖਣੇ। ^੯ਗਿਰੀ ਤੇ ਪੁਰੀ ਸੰਨਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ।
^{੧੦}ਦੋਹਾਂ ਪਾਸ ਜਾਕੇ ਬੜਾ ਸਤਿਸੰਗ ਕੀਤਾ। ^{੧੧}ਸੋਲ੍ਹੇ ਪ੍ਰਲੋਕ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ।
^{੧੨}ਪਾ:—ਕੀਨਿਫਾਜ਼ੇ।

ਗਰਬ ਤੇ ਸਰਬ ਭਏ ਜਬਿ ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ ਕੀ ਵਿਸ਼ਿ ਆਇ । ਮਹਿਮਾ
ਸੁਨਤਿ ਅਨੇਕ ਲੋਕ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਖਦਾਇ । ਭਿੱਖੇ ਸਹਤ
ਸਕਲ ਹੀ ਮਿਲਿ ਕੇ ਵਰਸਨ ਹਿਤ ਚਿਤ ਚੌਪ ਬਢਾਇ ॥੧੪॥ ਗੁਨ ਕੇ
ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਂਤਿ ਹੁਇ ਆਈ, ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਸਿਮਰਤਿ ਨਾਮ। ਸਭਿ ਪਹੁੰਚੇ
ਹਰਿ ਮੰਦਿਰ ਮੈਂ ਜਬਿ ਵਰਸਨ ਪਿਖਰੇ ਅਜਬ ਅਭਿਰਾਮ। ਸ਼੍ਰਾਮ ਸਰੂਪ
ਅਨੁਪ ਚਤੁਰਭੁਜ ਸੁੰਦਰ ਬਦਨ ਸੁ ਛਬਿ ਕੇ ਧਾਮ। ਮਹਾਂ ਜੋਤਿ ਜਾਗਤਿ
ਚਹੁ ਵਿਸ਼ਿ ਮਹਿ ਕਰਤਿ ਅਨੇਕ ਸੁ ਨੰਮਿ ਪਣਾਮ^੧ ॥੧੫॥ ਕਮਲਾ ਕਰ-
ਕਮਲਨਿ ਪਦ ਕਮਲ ਜਿ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਪਲੋਸਤਿ ਪ੍ਰੀਤ ਬਿਸਾਲ^੨ । ਸੁਭਤਿ
ਸੇਖ ਸਾਈ^੩ ਬਡ ਸੋਭਾ, ਦਿਗ ਬਿਸਤਰਤਿ ਕੋਰ ਜੁਗ ਲਾਲ^੪ । ਪੀਤੰਬਰ
ਸਭਿ ਅੰਗ ਬਿਭੂਖਨ ਬਡੇ ਬਿਭੂਖਤਿ ਗਰ ਬਨਮਾਲ^੫ । ਸੀਸ ਕਿਰੀਟ^੬,
ਕੇਸ ਮ੍ਰਿਦੁ ਮੇਚਕ ਘ੍ਰਿਘਰਿਆਰੇ ਸੋਭਤਿ ਭਾਲ ॥੧੬॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਬੇਦ ਸਰੂਪ
ਜਿ ਬਿੱਪੂ ਬਰ ਹਰਿ ਸਰੂਪ ਤਿਨ ਦੀਖਿ^੭ । ਅਪਰ ਨਹੀਂ ਕਾਹੂੰ ਲਖੈ ਦੋਨਿ
ਹੁਤੀ ਤਿਨ ਸੀਖ^੮ ॥੧੭॥ ਸ੍ਰੋਯਾਂ ਛੰਦ। ਅਸ ਸਰੂਪ ਦੇਖਤਿ ਬਿਸਮਾਏ ਹਰਿ
ਮੰਦਿਰ ਮਹਿ ਸੁੰਦਰ ਸੋਭ। ਮਹਾਂ ਬਿਸ਼ਨੁ ਕੇ ਰੂਪ ਮਨੋਹਰ ਜਿਸਹਿ ਧਨਾਨ
ਧਰਿ ਜੋਗੀ ਲੋਭ^੯ । ਉਸਤਤਿ ਕਰਨਿ ਲਗੇ ਹੁਇ ਠਾਂਵੇ ਜਿਨਿ ਕੇ ਭਯੋ
ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਛੋਭ । ਨਮਸਕਾਰ ਪੁਨਿ ਪੁਨਿ ਪਗ ਪੰਕਜ ਰਿਦਾ ਪਰਮ ਗੰਭੀਰ
ਅਛੋਭ ॥੧੮॥ ਛੰਦ। ‘ਦਯਾਸਿੰਧੁ ਦੀਨਾਨਿ ਬੰਧੁ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ ॥ ਨਮੋ ਪਾਦ
ਕੀਜੀ ਅਭੀਜੇ’ ਉਜਾਲਾ^{੧੦} । ਅਜੈ^{੧੧} ਹੋ, ਅਨਾਬੀ, ਅਨਾਦੀ, ਅਨੂਪੀ। ਮਹਾਂਰਾਜ
ਰਾਜਾਨ ਕੇ ਰਾਜ ਰੂਪੀ ॥੧੯॥ ਸਭੈ ਬੀਚ ਬਾਸੋ, ਅਲੇਪ ਸਦਾ ਹੋ। ਅਜੋਨੀ
ਅਛੈ ਏਕ ਰੂਪ ਅਜਾ ਹੋ^{੧੨} । ਕਥੇ ਮੇ ਨ ਆਵੈ, ਕਥੇ ਕੌਨ ਤੋਹੀ । ਨਿਰਾਲੀ,
ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਿਰਾਲੀਬ ਹੋਹੀ ॥੨੦॥ ਸਭੀ ਤੋਹਿ ਮੇਂ, ਤੂ ਸਭੇ ਮੇਂ ਬਿਰਾਜੈ। ਅਕਾਸ਼
ਜਥਾ ਏਕ ਸਾਰੇ ਸੁ ਛਾਜੈ^{੧੩} । ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਅਖੰਡ ਤੁਮੀ ਦੇਹਿ ਧਾਰੀ। ਦੁਉ ਨੈਨ

^੧ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਲੋਕੀ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੇ ਹਨ । ^੨ ਲੱਛਮੀ ਹੋਥ ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਚਰਨ ਕਮਲ ਜੋ ਕੋਮਲ
ਹਨ ਬੀ ਪ੍ਰੀਤ ਨਾਲ ਬਸਦੀ ਹੈ । ^੩ ਮਹਾਂ ਵਿਸ਼ਨੂੰ [ਸਿੰਧ, ਭੋਮ ਸ਼ਾਜਿਨ=ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ ਤੇ ਸੈਣ
ਵਾਲਾ] । ^੪ ਨੇਤ੍ਰ ਚੰਡੇ, ਕੋਨੇ ਦੇਵੇਂ ਲਾਲ ਹਨ । ^੫ ਗਲੇ ਵਿਚ ਬੈਜੰਤੀ ਮਾਲਾ । ^੬ ਸਿਰ ਤੇ ਮੁਕਟ।
^੭ ਛਾਏ ਵੇਦਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮਹਾਂ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਰੂਪ ਦੇਖਿਆ । ^੮ ਤਿਨ੍ਹੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣੀ ਸੀ (ਤਦ
ਕਰ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਆਪਣਾ ਸਰੂਪ ਦਿਖਲਾਯਾ) । ^੯ ਲੁਭਾਇਮਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ^{੧੦} ਨਾਸ਼ ਤੋਂ ਰਹਤ ।
^{੧੧} ਪ੍ਰਗਥ ਰੂਪ । ^{੧੨} ਜੋ ਜਿੱਤਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ । ^{੧੩} ਜਨਮ ਰਹਤ । ^{੧੪} ਫਲ ਰਹਿਆ ਹੈ ।

ਭਾਨੂ ਸਸੀ ਜੋਤਿ ਭਾਰੀ॥੨੧॥ ਦਿਸ਼ਾ ਸ੍ਰੋਨ ਤੇਰੇ ਨਭੈ ਸੀਸ ਗਾਵੈ । ਮਹਾਂ
ਪੁੰਨ ਅੰਗੁ ਪ੍ਰਿਥੀ ਪਾਪ ਥਾਵੈ॥ ਮਹਾਂ ਸਿੰਧੁ ਕੁੱਖੀ, ਤਰੁ ਰੋਮ ਬਿੰਦੈ । ਅਹੈ
ਪਾਇ ਪਾਤਾਲ, ਤੋਹੀ ਮੁਕੰਦੈ ॥੨੨॥ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬੰਸ ਬੇਦੀਨਿ ਮਾਂਹੀ ।
ਨਰੈ ਦੇਹਿ ਧਾਰੀ ਜਪੈ ਜਾਪ ਜਾਂਹੀ॥ ਕਲੀ ਮੈਂ ਦਯਾ ਧਾਰਿ ਨਾਮ ਜਪਾਯੋ।
ਕਰਜੋ ਪੰਥ ਸਿੱਖੀ ਤਰੇ ਜਾਂਹਿ ਪਾਯੋ ॥ ੨੩ ॥ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦੈ ਰੂਪ ਹੋਏ
ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ । ਕਰਮਾਤ ਕਾਹੂੰ ਨ ਦੀਨੀ ਬਿਸਾਲਾ । ਸਰਜੋ ਜੋਰ ਦੀਹੈ
ਰਿਦੇ ਮੈਂ ਗਵੀਰੈ॥ ਉਧਾਰੇ ਮਹਾਂ ਸਿੱਖ ਦੇ ਨਾਮ ਧੀਰੈ ॥ ੨੪ ॥ ਪਿਤਾ
ਮੋਹਰੀ ਕੇ ਧਰੀ ਦੇਹਿ ਫੇਰੀ । ਮਹਾਂ ਪੰਥ ਸਿੱਖੀ ਬਿਥਾਰੀ ਘਨੇਰੀ ।
ਚਹੂੰ ਚੱਕੈ ਮੈਂ ਕੀਰਤੀ ਚਾਰ ਹੋਈ । ਦਈ ਬਿੰਦ ਮੰਜੀ ਗੁਰੂ ਕੀਨਿ
ਸੋਈ ॥ ੨੫ ॥ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸੈ ਪ੍ਰਕਾਸੇ ਬਿਸਾਲਾ । ਕਲੀ ਘੋਰ ਅੰਧੇਰ
ਕੀਨੋ ਉਜਾਲਾ । ਤਿਨੋ ਕੇ ਭਏ ਨੰਦ ਰੂਪ ਤੁਮਾਰਾ । ਨਮਸਤੈ ਨਮਸਤੈ
ਨਮਸਤੈ ਉਦਾਰਾ॥੨੬॥ ਵੇਹਰਾ ॥ ਇਮ ਅਸ਼ਟਕ ਉਸਤਤਿ ਕਰੀ ਪਠਿ
ਮਨ ਬਾਂਛਤਿ ਪਾਇਦੀਨ ਹੋਇ ਪੁਨ ਸਕਲ ਹੀ ਰਹੇ ਚਰਨ ਲਪਟਾਇ ॥
੨੭ ॥ ਸ੍ਰੇਯਾ ਛੰਦ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਤਬਿ ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਕੋ ਸਭਿ ਹੀ ਦਿਜਨਿ
ਦਿਖਾਵਨਿ ਕੀਨਿ । ਬੁਝਤਿ ਭਏ, 'ਕੌਨ ਤੁਮ ਕਾਰਜ ਉਰ ਬਾਂਛਤਿ ਲਿਹੁ
ਜਾਚਿ ਪ੍ਰਥੀਨ । ਕਹਾਂ ਬਸਤਿ, ਗਮਨੇ ਅਬਿ ਕਿਤ ਕੋ, ਹਮ ਵਿਗ ਆਏ
ਕਰਾ ਚਿਤ ਚੀਨਿ'। ਮੁੱਖਜ ਹੁਤੋ ਸਭਿਹਿਨਿ ਮਹਿ ਭਿੱਖਾ ਬੋਲਯੋਬਾਕ ਹੋਇ
ਕਰਿ ਦੀਨ ॥ ੨੮ ॥ ਭਿੱਖੇ ਵਾਚ* ॥

†ਗਹਿਰੈ ਸੰਤ ਹਉ ਟੋਲਿ ਸਾਧ ਬਹੁਤੇਰੇ ਡਿਠੇ ॥ ਸੰਨਿਆਸੀ ਤਪਸੀਅਹ ਮੁਖਹੁ ਏ
ਪੰਡਿਤ ਮਿਠੇ ॥ ਬਰਸੁ ਏਕੁ ਹਉ ਫਿਰਿਓ ਕਿਨੈ ਨਹੁ ਪਰਚੁ ਲਾਯਉ ॥ ਕਹਤਿਅਹੁ
ਕਹਤੀ ਸੁਣੀ॥ ਰਹਤ ਕੋ ਖੁਸੀ ਨ ਆਯਉ ॥ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਛੋਡਿ ਦੂਜੇ ਲਗੇ ਤਿਨ ਕੇ
ਗੁਣ॥ ਹਉ ਕਿਆ ਕਹਉ ॥ ਗੁਰ ਦੰਯ ਮਿਲਾਯਉ ਭਿਖਿਆ ਜਿਵ ਤੁ ਰਖਹਿ ਤਿਵ
ਰਹਉ ॥ ੨ ॥ ੨੦ ॥ ਸਵੇਯਾ ਛੰਦ ॥

ਆਪ ਗੁਰ ਬਨਿ ਦੀਖਾ ਦੀਜਹਿ ਸਿੱਖਜ ਕਰਹੁ ਉਚਰਹੁ ਉਪਦੇਸ਼ ।
ਬੋਜਤਿ ਫਿਰੇ ਜਗਤ ਮਹਿ ਜਿਤ ਕਿਤ ਲੇਨਿ ਬਾਂਤਿ ਹਿਤ ਪੰਥ ਵਿਸੇਸ਼॥

*ਭਾਰੀ ਜੋਤ ਵਾਲੇ । *ਮਹਾਂ ਪੁੰਨਜ ਆਪ ਦਾ ਅਗਲਾ ਭਾਗ ਹੈ ਤੇ ਪਾਪ ਪਿੱਠ ਦਾ ਥਾਂ ਹੈ ।
*ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਬਲ । *ਬੁੱਧੇ । *ਕਹਿੰਦੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਕਹਵਤ ਸੁਣੀ । *ਭਾਵ ਅੰਗਨ, ਬਜੰਗ
ਨਪਲ ਕਿਹਾ ਹੈ । *ਬਹੁਤ ਮਲਹਲਾਂ ਵਿਚ । *ਕਈ ਨੁਸਖਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਪਾਠ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

†ਇਹ ਸਵੇਯਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਵਿਚ ਤੀਜੇ ਮਹੱਲੇ ਦੇ ਸਵੇਯਾਂ ਵਿਚ ਹੈ । ਭਿਖਾ ਛੱਟ
ਤੀਜੇ ਗੁਰਾਂ ਕੋਲ ਆਯਾ, ਦੇਖੋ ਰਸ ੩ ਅੰਸੁ ੫੭ ਅੰਕ ੧੮ ।

ਸ਼੍ਰੋਮਤ ਭਏ ਨਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵ, ਬਾਸੀ' ਹਮ ਕਾਸ਼ੀ ਪੁਰਿ ਦੇਸ। ਅਪਰ
 ਬਾਸਨਾ ਚਿਤ ਮਹਿ ਕੋਇ ਨ ਕਜਾ ਜਾਚਹਿ ਮਿਥਿਆ ਜੁ ਅਸੇਸ'॥੨੯॥
 ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨਿ ਭਨਯੋ'ਬੇਦ ਤੁਮ। ਨਰ ਤਨ ਧਾਰਿ ਆਇ ਹਮ ਪਾਸ।
 ਤੁਮ ਸਭਿ ਕਰਹੁ ਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਨਿਰਨੈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਸੁਜਸੁ ਪ੍ਰਕਾਸ। ਅਬਿ
 ਸਰੀਰ ਮਾਨਵ ਕੇ ਪਾਯਹੁ ਕੁਛ ਹੋਕਾਰ ਭਯੋ ਫਲ ਤਾਸ'। ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਸ੍ਰੀ
 ਨਾਨਕ ਕਲਿ ਮਹਿ ਨਰ ਸਰੂਪ ਹੁਇ ਤਾਰੇ ਦਾਸ॥੩੦॥ ਨਰ ਤਨ ਤੁਮਰੇ,
 ਨਰ ਤਨ ਸੋਈ', ਨਰ ਭਾਖਾ'ਕੋ ਰਚਹੁ ਸੁਧਾਰਿ। ਜਿਸ ਮਹਿ ਜਸੁ ਗੁਰ
 ਨਾਨਕ ਕੇਰਾ ਕਰਹੁ ਅਬੈ ਨਿਜ ਬਦਨ ਉਚਾਰਿ। ਬਹੁਰ ਸਿੱਖਸ ਹਮ ਤੁਮ
 ਕੋ ਕਰਿ ਹੈਂ ਪਾਵਹੁ ਚਿਤ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੁਖ ਸਾਰ'। ਰਹਹਿ ਸਥਿਰ ਜਗ ਬਿਖੇ
 ਨਾਮ ਤੁਮ ਲਿਖਹਿ ਗ੍ਰੰਥ ਮਹਿ ਬਨਯੋ ਉਦਾਰ' ॥੩੧॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਉਰ
 ਹਰਖਤਿ ਸਭਿ ਹੈ ਕਰਿ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕੇ ਬੁਝਨਿ ਕੀਨਿ'ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧੁ ਕਿਸੁ
 ਚਾਲ ਰਚਹਿ ਸੋ ਪ੍ਰਥਮ ਬਤਾਵਹੁ ਹਮ ਲੈ ਚੀਨਿ'ਤਿਸੀ ਗੀਤਿ ਸਭਿਕਰੈ'
 ਬਨਾਵਨਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੀਰਤਿ ਰਚਿਰ ਨਵੀਨ। ਮਹਾਂ ਲਾਭ ਹਮ ਕੋ ਇਹ
 ਹੁਇ ਹੈ ਰਾਵਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਾਰਿ ਕੈ ਦੀਨ' ॥੩੨॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨਿ ਆਪ
 ਬਨਾਏ ਪ੍ਰਥਮ ਸਵਯੇ ਸੋ ਲਿਖਵਾਇ। ਬਹੁਰ ਸਮਸਤ ਭਾਟ ਗੁਰ ਸਿਮਰੇ
 ਕਰਤਿ ਭਏ' ਮਨ ਕੋ ਉਮਗਾਇ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੋ ਸੁਜਸੁ ਆਇ ਮਹਿ
 ਬਹੁ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤਿਨ ਬਿਖੇ ਬਨਾਇ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਕਰਿ ਬਰਨਨ ਕੀਨੇ ਸ਼ਿਵ
 ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਜਿਸ ਕੋ ਗਾਇ ॥੩੩॥ ਬਹੁਤ ਚਾਲ ਕੇ ਕਰੇ ਸਵਯੇ ਦੇਸਨਿ
 ਕੀ ਭਾਖਾ ਬਿਚ ਸੋਇ। ਮਹਾਂ ਮਹਾਤਮ ਕੀਨਿ ਉਚਾਰਨ ਪਠੈ ਸੁਨੇ ਫਲ
 ਦੀਰਘ ਹੋਇ। ਜਿਸ ਕੋ ਨੋਤਿ ਨੋਤਿ ਨਿਤ ਸ੍ਰੁਤਿ' ਕਹਿ ਤਿਸਕੋ ਬਰਨ
 ਸਕਹਿ ਕਹੁਕੋਇ। ਸ਼ੇਖ ਸ਼ਾਰਦਾ'ਅੰਤ ਨ ਪਾਵਹਿ ਸਦਾ ਸੁ ਖੋਜਹਿ ਜੋਗੀ
 ਜੋਇ॥੩੪॥ ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਕੋ ਜਸੁ ਬਰਨਯੋ ਬਹੁ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ ਗੁਨ ਬਿਦ-
 ਤਾਇਕੀਰਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਅਮਰਦਾਸ ਕੀ ਨਿਜ ਬਾਨੀ ਮਹਿ ਰਚਿਟਬਨਾਇ।
 ਕੁਸਮ ਬਸੰਤ ਤਰੰਗ ਗੰਗ ਕੇ ਗੁਨ ਬਿਅੰਤ ਇੰਤਜਾਇ ਜਨਾਇ।

‘ਵੱਸਣ ਵਾਲੇ। ‘ਮਨੁਖ ਸਰੀਰ ਹੋਕਾਰ ਦਾ ਫਲ ਹੈ। ‘ਭਾਖ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਜੀ। ‘ਠਰਥਾਣੀ
 ਭਾਖ ਜੋ ਥਾਣੀ ਬੇਲਚਾਲ ਵਿਚ ਹੋਵੇ। ‘ਸ੍ਰੋਸਟ ਸੁਖ। ‘ਆਪ ਦੀਨ (ਜਾਤ) ਕੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਾਰੇ
 (ਅ) (ਗੁਰ ਕੀਰਤੀ ਕਢਨ ਦੀ ਵਾਤ) ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਾਰ ਕੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ‘ਸਿਮਰ ਕਰਕੇ
 ਰਚਣ ਲਗੇ (ਸਵਈਏ)। ‘ਬੇਦ। ‘ਸ਼ੇਸਲਮਗ ਤੇ ਸਰਸੁਗੀ।

ਜਿਨ ਕੇ ਸਮਸਰ ਅਪਰ ਨਹੀਂ ਕੋ ਤਿਨ ਕੀ ਉਪਮਾ ਤਿਨ ਬਨਿ ਆਇ ।
 ੩੫ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਨ ਰਾਸੀ ਤਿਨ ਕੀ ਕੀਰਤਿ ਰਚੀ ਬਿਸਾਲ ।
 ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰ ਜਗ ਸ੍ਰਾਮੀ ਜਿਨ ਦੇਖਨੋ ਅਘ ਓਘ ਸੁ ਟਾਲਿ । ਪੁਨ
 ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਜਸੁ^੧ ਬਨਾਯੋ ਏਕੋ ਜੋਤਿ ਪੰਚ ਗੁਰ ਨਾਲ । ਧਰਮ ਧੁਜਾ
 ਧਰਨੀ ਸਮ ਧੀਰਜ^੨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਪਰਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲ॥੩੬॥ ਇਕ ਸੈ ਬਾਈ
 ਰਚੇ ਸਵੈਯੇ ਪੰਚਹੁ ਗੁਰ ਕੋ ਸੁਜਸ ਬਨਾਇ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੋ ਕੀਨਿ ਸੁਨਾ-
 ਵਨਿ ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮ ਮਨ ਮਹਿ ਉਪਜਾਇ। ਪਦ ਅਰਬਿੰਦ ਕਰੀ ਪੁਨ ਬੰਦਨ
 ਦੀਨ ਭਏ ਭਾਟ ਜੁ ਸਮੁਦਾਇ । ਚਿਤ ਮਹਿ ਚਾਹਤਿ ਸਿਖ ਬਨਿਬੇ ਕਉ
 ਜਾਚਤਿ ਸ਼ਾਂਤਿ ਸੁ ਚਿਤ ਮਹਿ ਆਇ॥੩੭॥ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਹੁਤ ਸ੍ਰੀਅਰਜਨ
 ਤਿਨ ਕੀ ਕ੍ਰਿਤ^੩ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖਵਾਇ । ਮਨ ਬਾਂਛਤਿ ਬਰ ਦੀਨਿ ਸਭਿਨਿ
 ਕੋ ਸਿੱਖਜ ਕਰੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਉਪਜਾਇ । ਭ੍ਰਮ ਪਰਹਰਨੋ, ਭਏ ਸਭਿ ਨਿਰਮਲ,
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਜਸੁ ਤੇ ਇਹੁ ਢਲ ਪਾਇ। ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਨਿਜ ਤਨ ਤਜਿਕੈ
 ਬੰਦ ਰੂਪ ਹੋਏ ਤਿਸ ਭਾਇ^੪॥੩੮॥ ਲਿਖੇ ਸਮਸਤ ਸਵੈਯੇ ਸੋਊ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ

^੧“ਦਾ ਜਸ । ^੨ਧਰਮ ਦੀ ਧੁਜਾ ਧਰਤੀ ਵਤ ਧੀਰਜ । ^੩ਰਚੀ ਹੋਈ (ਬਾਣੀ) ।

*ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਭੁੱਟਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖੇ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਅਲੰਕਾਰ ਵਿਚ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਮੁਰਾਦ ਇਹ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਭੁੱਟ ਵੇਦ ਪਾਠੀ ਪੰਥਿਤ ਸੇ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵੇਤਾ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ‘ਭੁੱਟ’ ਸੰਰਯਾ ਰਹੀ ਹੈ । ਕਈ ਵੇਦ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਵੇਤਾ ਵਿਦਵਾਨ ‘ਭੁੱਟਾਚਾਰਯ’ ਕਰਕੇ ਸੱਦੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਜੋਸਾ ਕਿ ਪੂਰਵ ਮਿਮਾਂਸਾ ਦਾ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਵਾਰਤਿਕ ਭਾਰ ਭੁੱਟਾਚਾਰਯ ਹੈ, ਅਸਲ ਨਾਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁਮਾਰਿਲ ਸੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਭਾਰਨ ‘ਕੁਮਾਰਿਲ ਭੁੱਟਾਚਾਰਯ’ ਜਾਂ ‘ਭੁੱਟ’ ਕਹਿਲਾਏ, ਜੋਸਾ ਕਿ ਅੱਜ ਕੱਲ ਪੂਰਾ, ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੀ ਆਦਿ ਆਖੀਏ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਆਏ ਭੁੱਟਾਚਾਰਯਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਅਹੰਕਾਰ ਹੈ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਸਦਗਤੀ ਕੇਵਲ ਵਿਦਵਾਨ ਨਾਲ ਨਾ ਮਿਲੀ ਤੱਕਕੇ ਇਹ ਸੱਚੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਟੁਰੇ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦੁਆਰੇ ਆਕੇ ਸੁਖੀ ਹੋਏ । ਇਹ ਗੱਲ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਰਚੇ ਸਵਈਆਂ ਤੋਂ ਵਿੱਦਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ । ਇਹ ਗੱਲ ਖੋਜ ਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਪੰਜਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪਾਸ ਆਏ ਸੇ ? ਜੋਸਾ ਕਿ ਕਵੀ ਜੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ‘ਭਿੱਖਾ ਜੀ’ ਤੀਜੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਆਏ ਸਨ, ਦੇਖੋ ਰਾਸ ੩ ਅੰਸੁ ੫੭ ਦਾ ੧੮ ਵੇਦ ਅਤੇ ਭਾ: ਗੁ: ਵਾ: ੧੧ ਪੇ: ੨੧ ਭਗਤ ਰਤਨਾਵਲੀ । ਸਵਈਆਂ ਵਿਚ ਭੁੱਟਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਜਰਬੇ ਬੜੀ ਰਸੀਲੀ ਤੇ ਉੱਚ ਦਰਜੇ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਦੱਸੇ ਹਨ । ਸਵਈਆਂ ਤੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਉਗਾਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਮੁਤਲਾਸ਼ੀਆਂ (ਜਗਨਾਸ਼ੂਆਂ ਨੇ) ਸਾਰੇ ਫਿਰ ਕੇ ਅੰਤ ਦੇਖੇ ਅ ਕੇ ਆਪਣੇ ਤਜਰਬੇ ਨਾਲ

[ਕਵੀ ਦੁਆਰੇ ਦੇਖੇ ਅਨੇਕ ਪੰਨੇ ਦੇ ਘੇਰੇ]

ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਮਾਂਹਿ। ਅੰਤ ਸਰਬ ਕੇ ਲਿਖਿ ਮੁੰਦਾਵਣੀ ਮੁੰਦ੍ਰਿਤਿ^੧ ਮੁਹਰ
ਲਗੀ ਜਨੁ ਵਾਹਿਭੋਗ ਸਕਲ ਬਾਣੀ ਕੋ ਪਾਯਹੁ ਮਹਿਮਾ ਜਿਸ ਕੀ ਕਹੀ
ਨ ਜਾਇਭਵਜਲ ਭੈਰਵ ਕੋ ਜਹਾਜ ਬਡ ਪ੍ਰਭੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਪਾਰ ਪਰਾਇ।
੩੯॥ ਰਾਗਮਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੀ ਕ੍ਰਿਤ ਨਹਿ ਹੈ ਮੁੰਦਾਵਣੀ ਲਗਿ ਗੁਰ ਬੈਨ।
ਇਸ ਮਹਿ ਨਹਿ ਸੈਸੈ ਕੁਛ ਕਰੀਅਹਿ ਜੇ ਸੈਸੈ ਅਵਿਲੋਕਹੁ ਨੈਨ। ਮਾਧਵ
ਨਲ ਆਲਮ ਕਵਿ ਕੀਨਸਿ ਤਿਸ ਮਹਿ ਨ੍ਰਿਤਕਾਰੀ ਕਹਿ ਤੈਨ^੨। ਰਾਗ
ਰਾਗਨੀ ਨਾਮ ਗਿਨੇ ਤਹਿ ਯਾਂਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕ੍ਰਿਤ ਹੈ ਨ ॥ ੪੦॥ ਇਹ
ਸੁਧਿ ਨਹੀਂ ਲਿਖੀ ਇਹ ਗੁਰ ਨੇ ਕਿਧੋਂ ਸਿੱਖ ਕਾਹੁ ਲਿਖਿ ਦੀਨਿ। ਰਾਗ

^੧ਬੰਦ ਕੀਤੀ। ਮੁੰਦਾਵਣੀ ਪਦ ਦੇ ਅਰਥ ਖੋਜ ਲਈ ਦੇਖੋ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋਸ਼ (ਖਾ: ਟ੍ਰੈਕਟ ੮
ਸਫਾ ੧੬੬੮। ^੨ਜਾਣੋ ਉਹ (ਬਾਣੀ ਨੂੰ)। ^੩ਤਿਸ ਨੇ।

— [ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਯਾਦੀ ਦੁਆਰਾ]

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸਹੀ ਬੀਤਾ ਤੇ ਉਗਾਹੀ ਭਰੀ। ਇਹ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸਕ
ਨੁਕਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਹੀਨ-ਹਜਾਤ 'ਸਤ ਦੇ ਖੋਜੀਆਂ' ਤੋਂ ਰੱਬੀਅਤ ਵਾਲੇ ਤੇ
'ਗੋਬਿੰਦ ਰੂਪ' ਮੰਨੇ ਗਏ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜੀਉਂਦੇ ਜੀ ਤਾਂ ਆਪ ਸਾਧਾਰਨ ਲੋਕ ਸਨ ਤੇ
ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਨੇ ਇਹ ਕੁਛ ਕੀਤਾ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਕਈ ਅਵਤਾਰਾਂ ਬਾਬਤ ਕਿਹਾ ਜਾ
ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਗੋਂ ਜੀਉਂਦੇ ਜੀ ਖੋਜੀਆਂ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ 'ਗੋਬਿੰਦ ਰੂਪ'
ਸਹੀ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ।

ਛੋਟਾਂ ਨੇ ਜੋ ਸਵਈਏ ਰਚੇ ਹਨ 'ਗੁਰੂ ਪਦ' ਲਈ ਰਚੇ ਹਨ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਜਯੋਤੀ ਦੀ
ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਖ ਭਰੀ ਤੇ ਸਤ੍ਰਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵੇਲੇ ਗੁਰ ਗਾਈ ਤੇ ਕੋਈ
ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸੰਕਲਤ ਕਰਤਾ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ
ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਬੀੜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵੈਧੀ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ
ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰਚੀ ਬਾਣੀ ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਬਾਣੀ ਹੈ ਤੇ ਮਹਲਾਂ ੫ ਦੇ
ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠਾਂ ਰੱਬੀ ਬੀੜ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਚਾੜ੍ਹਨਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਪਦ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਸੀ,
ਤਿਵੇਂ ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ੫ ਬੀ ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸਵਈਏ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਬੀੜ ਵਿਚ
ਚਾੜ੍ਹਨਾ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਪਦ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਸੀ। ਰਾਜਾ 'ਰਾਜਾ ਪਦ' ਦੇ ਫਰਜ਼ ਅਦਾ ਕਰਦੇ
ਕਿਸੇ ਸ਼ਖਸੀ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਦੇ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕਰਨੇ ਹੁਕੇ ਤਾਂ ਹਰਜ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਪਦ ਦੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ 'ਗੁਰੂ ਜਯੋਤੀ ਪਦ' ਦੇ ਫਰਜ਼ ਅਦਾ
ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਨ।

†ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਆਲਮ ਕਵਿ ਦੀ ਪੋਥੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਖੋਜ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇਹ
ਕੁਛ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਫੁੱਲ ਸੋਝਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਰਵਾਈ ਸੀ।

[ਯਾਦੀ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖੋ ਅਗਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਗੀਤ]

ਨਾਮ ਸਭਿ ਜਾਨਹਿ ਰਾਗੀ ਇਹ ਕਾਰਨ ਲਿਖ ਦਈ ਪ੍ਰਬੀਨ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ

ਗੁਰੂ । [ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਥਾਂ ਟੁਕ]

ਭੁੱਲ ਦਾ ਕਾਰਨ ਉਹ ਸਿਮਤ ਸੀ ਜੋ ਆਲਮ ਦੀ ਪੋਥੀ ਦੇ ਦੀਬਾਚੇ ਵਿਚ ੯੯੧ ਹਿਜਰੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ । ਇਸ ਸਿਮਤ ਨੂੰ ਭੁੱਲੇਖੇ ਨਾਲ ਆਲਮ ਦੀ ਪੋਥੀ ਦਾ (ਜੋ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਤਰਜਮਾ ਹੈ) ਸਿਮਤ ਸਮਝ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸਿਮਤ ਅਸਲ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਵੀ ਜੋਧ ਨੇ ਅਕਬਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਰਚਿਆ ਸੀ । ਆਲਮ ਕਵੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਰਚਣ ਦਾ ਸਿਮਤ ਆਪਣੀ ਪੋਥੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੇ ੧੭੭੪ ਬਿ: ਦਿੱਤਾ ਹੈ । ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਗਜਨੀ ਸਾਹਿਬਸਿੰਘ ਜੀ ਬਮਧਣ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਤੇ ਬੜੀ ਡੂੰਘੀ ਤੇ ਚਿਰ ਕਾਲ ਤਕ ਸ਼ੋਭਾ ਯੋਗ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਹੈ । ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜ ਸ਼ਲੋਕ ਜੋਧ ਕਵਿ ਦੇ ਦੀਬਾਚੇ ਵਿਚੋਂ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਵ ਆਲਮ ਕਵਿ ਦੇ ਤਰਜਮੇ ਨਾਲ ਟਾਕਰਾ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਿਰਸਿੱਧੇ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ੯੯੧ ਹਿ: ਸਿੰ ਨ ਜੋਧ ਕਵੀ ਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਰਚਨਾ ਦਾ ਹੈ । ਯਥਾ:—

ਮਾਧਵਾਨਲ ਕਾਮ ਕੰਦਲਾ ਚਰਿਤ੍ਰ* ।

† ਪ੍ਰਣਮਜ ਤਤਪਰੰ ਬ੍ਰਹਮ ਚਤੁਰਾਨਨ ਤ: ਪਰਮ ।

ਅਰਥ—(ਪਹਿਲੇ ਮੇਂ) ਤਤਪਰ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ 'ਬ੍ਰਹਮ' ਕਿ ਬ੍ਰਹਮ ਤੋਂ ਭੀ ਪਰੇ ਹੈ।
ਸਰ੍ਵਸਮੂਹ ਜਗਨਨਾਥ ਭੂਤਾਦਿਨਾ ਪ੍ਰਵਰਤਕਮਮ ॥ ੧ ॥

ਅਰਥ—ਜੋ ਸਰਬ ਬਜਾਪੀ ਤੇ ਜਗਤ ਦਾ ਸ਼ਾਮੀ ਹੈ (ਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਆਦਿਕ) ਭੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਹੈ ।

‡ ਆਦਿਤਾ ਭ੍ਰਜੰ ਵਿਹੀਨਨੁ ਧਾਰਯਚ ਚਰਾਚਰਮ ।

ਅਰਥ—ਆਦਿ ਅੰਤ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਚੱਲ ਤੇ ਅਚਲ ਦਾ ਧਾਰਨ ਕਰਤਾ (ਹੈ) ।

§ ਅਗ੍ਰਾਯਮਤਿ ਮਤੰ ਗਯੇਯਮ ਗਯੇਯ ਮਲਿਨਾਤਮਨਾਮ ॥ ੨ ॥

ਅਰਥ—ਜੋ ਸਭ ਦਾ ਆਗੂ, ਸੁਖਮ ਬੁਧੀ ਵਾਲੇ ਦੇ ਜਲਨੇ ਯੋਗ, ਅਰ ਮਲੀਨ ਆਤਮਾ ਵਾਲੇ ਦੇ ਨਾਂ ਜਲਨੇ ਯੋਗ ਹੈ ।

ਸਰ੍ਵਦਾ ਸਰ੍ਵ ਸੇਵਜੰ ਹਿ ਸਰ੍ਵ ਸਾਕਿ ਤਨਮਯਮ ॥

ਅਰਥ—ਸਰਬਦਾ ਕਾਲ ਸਰਬ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਸੇਵਨੇ ਯੋਗ ਹੈ ਤੇ ਸਰਬਦਾ ਸਾਖੀ ਜਗਤ ਰੁਪ ਹੈ ।

[ਥਾਂ ਟੁਕ ਦੇਖੋ ਅਕਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਹੇਠ] **ਭੁੱਲ**

* ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਮਾਧਵਾਨਲ ਕਾਮ ਕੰਦਲਾ ਵਿਖਿੰਬ ਖੋਜ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ । ਹੁਣ ਸ਼ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਾਠ ਉਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ।

† ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਬਾਚੇ ਦੇ ਸ਼ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਾਵ ਨੂੰ ਆਲਮ ਕਵੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਟੀਕੇ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੁਕਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਹਾਂ:—ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੋ ਪਰਨੇ । ਪੁਨ ਕਿਛ ਜਗਤ ਰੀਤ ਰਸ ਬਰਨੇ । ‡ ਜਾਕੀ ਆਦਿ ਅੰਤ ਨਹ ਜਾਨੀ । § ਪਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਪੂਰਨ ਪਤਿ ਸ਼ਾਮੀ । ਘਟ ਘਟ ਰਹਿੰ ਸੁ ਅੰਤਰਯਾਮੀ । ਘਟ ਘਟ ਰਹੈ ਲਖੇ ਨਹਿ ਕੋਈ । ‖ ਜਾਕੀ ਆਦਿ ਅੰਤ ਨਹਿ ਜਾਨੀ । ਪੰਡਤ ਕਥਾ ਗਿਆਨ ਸੁਨਮਾਨੀ । ਗਿਆਨੀ ਹੋਇ ਸੁ ਗੁਰਮੁਖ ਧਿਆਵੇ । ਖੋਜੀ ਹੋਇ ਸੁ ਖੋਜਤ ਪਾਵੇ ।

ਗਿਰਾ ਨਾਮ ਹਰਿ ਕੇ ਬਿਨ ਸੰਤਨ ਮਹਿਮਾ ਬਿਨ ਨਹਿ ਕੀਨਿ* । ਭਰਜੇ

*ਬੀੜ ਦੇ ਆਦਿ ਵਿਚ ਦੋ ਤਤਕਰੇ, ਬੀੜ ਦੇ ਵਿਚ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਸਿਰਨਾਵੇਂ; ਧੁਨ, ਘਰ ਆਦਿ ਪਤੇ; ਸੁਧ, ਜੋੜ ਆਦਿ ਨਿਸ਼ਾਨ; ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਤਿਵੇਂ ਗੁਰਮਤ ਸਿੰਗੀਤ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਰਾਗਮਾਲਾ ਆ ਗਈ ।
[ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਜਾਕੀ ਦੁਬ]

ਰਸਬੰਧਾ ਜਗਦ ਰੀਤਿ ਕਥਾਯਾਮਿ ਯਥਾ ਮਤਿ ॥ ੩ ॥

ਅਰਥ—ਜਿਸ ਰਸ ਕਰ ਜਗਤ ਬੰਧਾਇਮਲ ਹੈ ਸੋ ਜਗਤ ਰੀਤੀ ਮੇਂ ਕਥਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਜੈਸੀ ਮੇਰੀ ਮਤੀ ਹੈ ।

ਸਮਾਸ਼੍ਰਿਤਜਾ ਜਗਤਪਤਿ ਮਹਾਰਾਜ ਮਹਾਬਲਮੁ ॥

ਅਰਥ—ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਗਤ ਦੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਆਸਰੇ ਕਰਕੇ ਜੋ (ਹੁਣ) ਮਹਾਰਾਜਾ ਤੇ ਬਲ ਵਾਲਾ ਹੈ (ਭਾਵ ਜੈਸੇ ਬਲ ਵਾਲਾ ਜੋ ਅਕਬਰ ਹੈ) ।

ਮਹਾ ਤੇਜੇ ਯੁਤਿ ਨਾਥਮੇਕ ਛਤ੍ਰ ਧਰੰ ਪਰਮੁ ॥ ੪ ॥

ਅਰਥ—ਬਡੇ ਤੇਜ ਦੇ ਯੁਕਤ, ਪੂਜਾ ਦਾ ਸੁਆਮੀ, ਅਦੁਤੀ ਛਤ੍ਰਧਾਰੀ ਤੇ ਉਤਕ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੈ (ਅਕਬਰ) ।

ਛਤ੍ਰ ਜਾਤ ਜਿਤੰ ਦਕਸ਼ ਪ੍ਰਜਾ ਧਰਮ ਸੁਰਕਸ਼ਕਮੁ ॥

ਅਰਥ—ਜਿਸਨੇ ਸਰਬ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਜੀਤ ਲੀਤੇ ਹਨ, ਤੇ ਜੋ ਪ੍ਰਜਾ ਦੇ ਧਰਮ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਹੈ ।

ਇੰਦ੍ਰਪ੍ਰਸਥ ਪਤਿੰ ਭੁਪੰ ਰਾਜੰ ਮਹਾ ਵਰਮੁ ॥ ੫ ॥

ਅਰਥ—ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਪਤੀ ਤੇ ਭੂਪਾਲ ਹੈ ਤੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ ।

ਕੋਟਿ ਯੁਗ ਸਹਸ੍ਰਾਣਿ ਜੀਵਯਤੁ ਮਹੀਤਲੇ ।

ਅਰਥ—ਕਈ ਕੋੜਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਯੁਗਾਂ ਤੱਕ ਭੂਮੀ ਪਰ ਜੀਵਦਾ ਰਹੇ ।

ਟੋਡਰਾਮਲਜ ਸੰ ਸੇਵਜੰ ਯਕਸ਼ ਕਿਨੂਰ ਸੇਵਕਮੁ ॥ ੬ ॥

ਅਰਥ—ਟੋਡਰ ਮਲ ਵਜ਼ੀਰ ਜਿਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਟੋਡਰ ਮਲ ਆਪਦਾ ਵਜ਼ੀਰ ਹੈ, ਤੇ ਜੱਫ ਕਿਨਰ ਆਪਦੇ ਸੇਵਕ ਹਨ ।

ਇੰਦ੍ਰਾਣਿ ਰੁਚਿ ਮਨੁਟੁ ਮਕਸਰੰ ਵਰੰ ਨਿਪਮੁ ॥

ਅਰਥ—ਇੰਦ੍ਰ ਆਦਿਕ ਦੇਵਤਿਆਂ ਵਿਚ ਰੁਚੀ ਵਾਲਾ ਅਕਬਰ ਨਾਮੇ ਸੁਭ ਨਰਪਾਲਕ ।

੬ ੬ ੧

ਵਿ ਨਵ ਚਨ੍ਦ੍ਰ ਮਿਤਿ ੯ ਬੁੰ ਯਾਵਨੇ ਭਾਖਜਤੇ ਕਥਾ ॥ ੭ ॥

[ਜਾਕੀ ਦੁਬ ਦੇਖ ਅਗਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਹੇਠ]

ਪਾਠਾਂਤ੍ਰ, ਸਮਾਸ਼੍ਰਿਤਜ । ਚੌਥੇ : ਜਗਪਤਿ ਰਾਜ ਕੋਟਿ ਯੁਗ ਕੀਜੇ । ਸ਼ਾਹ ਜਲਾਲ ਛਤ੍ਰ ਪਤਿ ਜੀਜੇ । ਦਿਲੀਪਤਿ ਅਕਬਰ ਸੁਲਤਾਨ । ਸਪਤ ਦੀਪ ਮੇਂ ਜਾਕੀ ਆਨ ।

੯ ਆਗੇ ਨੈਬ ਮਹਾ ਮਲ ਮੰਤ੍ਰੀ । ਨਿਪ ਰਾਜਾ ਟੋਡਰ ਮੱਲ ਵੱਤ੍ਰੀ । ੫ ।

ਵੇ੪ । ਗਣ ਰੀਧੂਬ ਕਿਨਰ ਸਬੇ ਜੱਫ ਰਹੇ ਹੋ ਚੇਰ । ਵੰਡ ਭਰੇ ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਬਾਸਕ ਇੰਦ੍ਰ ਭੁਬੇਰ । ਚੌਥੇ : ਇਕ ਛਤ ਰਾਜ ਬਿਧਾਤੇ ਕੀਨਾ । ਕਤਹੂੰ ਦੁਰਜਨ ਰਹੇ ਨ ਚੀਨਾ ॥ ੪ ॥

ਮਹਦ ਢਲ ਪਠਿਥੇ ਸੁਨਿਥੇ ਲਿਖਿਥੇ ਗੁਨਿਥੇ, ਚਹੈ ਸੁ ਲੀਨ ॥੪੧॥ ਪੰਨ

੧੪੧ [ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਚਾਲੀ ਟੁਕ]

ਅਰਥ—*ਦੋ ਨਾਏਂ ਤੇ ਏਕਾ (੯੯੧) ਅਰਥਾਤ ਸੰਮਤ ੯੯੧ ਯਾਵਨੀ (ਹਿਜਰੀ) ਵਿਚ ਮੈਂ (ਮਾਧਵਾਨਲ ਤੇ ਕਾਮਕੰਦਲਾ ਦੀ) ਕਥਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਕਾਚਿਤ ਪੁਸ਼ਪਾਵਤੀ ਸ੍ਰੁਤਾ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੁਭਾ ਖਲੁ ॥

ਅਰਥ—ਕੋਈਕ ਪੁਸ਼ਪਾਵਤੀ ਨਗਰੀ ਸੁਣੀ ਹੈ ਨਿਸ਼ਚੇ ਕਰ ਸੁਭ ਰਾਜਧਾਨੀ ।

ਗੋਵਿੰਦ ਚੰਦ ਸੀ ਰਕਜਾ ਯਥੋਂਦੇਣਾਮਰਾਵਤੀ ॥ ੮ ॥

ਅਰਥ—ਗੋਵਿੰਦ ਚੰਦ ਰਾਜਾ ਜਿਸ ਨਗਰੀ ਦੀ ਰੱਖਤਾ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਸੋਧੇ ਦੇਵਪੁਰੀ ਦੀ ਇੰਦਰ ਰਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ੯੯੧ ਹਿਜਰੀ ਸੰਮਤ ਜੋਧ ਕਵੀ ਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਰਚਨਾਂ ਦਾ ਹੈ। ੯੯੧ ਹਿਜਰੀ ਦਾ ਬਿਕਰਮੀ ਸੰਮਤ ੧੬੪੦ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਜਦ ਆਲਮ ਦੇ ਉਲਥੇ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਮਤ ਸਮਝ ਲਿਆ ਤਾਂ ਭੁਲੇਖਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬੀੜ ਤੋਂ ੨੧ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਲਮ ਦੀ ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬੀੜ ੧੬੬੧ ਸੰਮਤ ਬਿ: ਵਿਚ ਬੋਝੀ ਹੈ। ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਆਲਮ ਦੀ ਰਚਨਾਂ ਪਹਿਲੋਂ ਹੋਈ ਜਾਪਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਟਪਲਾ ਖਾਧਾ ਸੀ ਕਿ ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਇੱਕੀ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲੋਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਤੇ ਸੋਧੇ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਖਿਆਲ ਬਣਾ ਲਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਥੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਆ ਗਈ। ਫਿਰ ਸੁਆਦ ਦੀ ਗਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੋਧ ਕਵੀ ਦੇ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ (ਜੋ ੯੯੧ ਹਿ: ਦਾ ਰਚਿਤ ਹੈ) ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਜੋ ਖੋਜ ਹੁਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਲਮ ਦਾ ਸਮਾਂ ੧੭੧੨ ਬਿ: ਸੰ: ਤੋਂ ੧੭੭੪ ਬਿ: ਤਕ ਦਾ ਲਿਖਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਸਹੀ ਹੈ। ਸੋ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਮਗਰੋਂ ਜੋ ਸੋ ਰਚੀ ਗਈ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਸਦੀ ਪਹਿਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਕੀਕੂੰ ਦਰਜ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਸੀ, ਚਾਹੇ ਭਾਈ ਬੰਨੇ ਵਾਲੀ ਸੀ। ੧੭੭੪ ਤਕ ਹਜ਼ਾਰਹਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਲਿਖੇ ਗਏ, ਸੰਮਤਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਬੀੜਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਸਭ ਪਰ ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਹੈ।

ਆਲਮ ਬਾਬਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੋਜ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ। ਸ਼ਿਵ ਸਿੰਹ ਸਰੋਜ ਨਾਮੇ ਹਿੰਦੀ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਪੋਥੀ ਵਿਚ ਆਲਮ ਕਵਿ ਦਾ ਸੰਮਤ ੧੭੧੨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਨਾਗਰੀ ਪ੍ਰਚਾਰਨੀ ਸਭਾ ਬਨਾਰਸ ਨੇ 'ਹਿੰਦੀ ਸ਼ਬਦ ਸਾਗਰ' ਅਰਥਾਤ 'ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਇਕ ਵਿਹਤ ਕੋਸ਼' ਨਾਮ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥ ੪੮ ਸੰਚੀਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਕੋਸ਼ ਲੱਖ ਕੁ ਰੁਪਏ ਦੇ ਖਰਚ ਨਾਲ ੨੦ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਕੋਸ਼ ਦੇ ਤਿਆਰ ਕਰਾਉਣ ਵਿਚ ਕਈ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜਿਆਂ ਤੇ ਯੂ. ਪੀ. ਦੀ ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਨੇ ਮਾਇਕ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੰਡਿਤਾਂ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੋਸ਼ ਦੀ ਪੁਸਤਕਵਨਾ ਦੇ

[ਚਾਲੀ ਟੁਕ ਦੇਖੋ ਅਗਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਪੈਰ]

*ਸੰਨ ਨੌਂ ਮੈ ਏਕਯੁਗਿ ਅਧੀ। ਕਰੇ ਕਥਾ ਅਬ ਬੋਲੈ ਤਾਹੀ।

ਪੁਰਾ ਵਤੀ ਨਗਰੁ ਇਕ ਸੁਨਾ। ਗੋਵਿੰਦ ਚੰਦ ਰਾਇ ਬਹੁ ਗੁਨਾ।

ਜਨਮ ਜਿਨ ਲਿਖਨੋ ਭਾਉ ਧਰਿ ਸਫਲ ਹਾਥ ਅਪਨੇ ਕਰਿ ਤਾਂਹਿ। ਪਠਹਿ

ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਥਾਂਕੀ ਟੁਕੜੀ

ਪੰਨੇ ੧੭੨ ਤੇ ਆਲਮ ਕਵਿ ਦਾ ਕਵਿਤਾ ਕਾਲ ੧੭੪੦ ਬਿ: ਤੋਂ ੧੭੬੦ ਬਿ: ਤਕ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਸਹੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਮਤਾਵਨਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਆਲਮ ਕਵਿ ਦੇ ਰਚਿਤ ਪੁਸਤਕ ੧੭੪੦ ਤੋਂ ੧੭੬੦ ਤੱਕ ਦੇ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਆਏ ਹਨ।

ਹੁਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੋਜ ਇਸ ਪਾਸੇ ਲਿਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਧਵਾਨਲ ਕਾਮ ਕੰਦਲਾ ਨੂੰ ਆਲਮ ਨੇ ਕਿਸ ਸੰਮਤ ਵਿਚ ਉਲਥਾ ਕੀਤਾ? ਆਲਮ ਜੀ ਦੀ ਮਾਧਵਾਨਲ ਕਾਮ ਕੰਦਲਾ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ (ਨਾਗਰੀ ਅਖਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਤ ਦੀ ਮਿਲੀ ਇਕ ਪੁਰਾਤਨ ਪੋਥੀ ਵਿਚ) ਉਸ ਦਾ ਸੰਮਤ ਚਿਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪ ਇੰਜ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:—

ਦੋਹਰਾ—ਬੇਦ ਵੀਪ ਮੁਨਿ ਇੰਦ ਧਰਿ ਸਵਿਤਾ ਜੁਵਤਿ ਗਤਾਨ।

ਹੀਸ ਵਾਰਾ ਤਤ ਅਸ਼ਟਮੀ ਸ਼ਾਕਾ ਬਿਕ੍ਰਮ ਜਨ॥

ਅਰਥਾਤ—ਸੰਮਤ ੧੭੭੪ ਬਿ: ਮਹੀਨਾ ਭਾਦ੍ਰੋਂ, ਦਿਨ ਐਤ, ਸੁਦੀ ਪੱਖ ਦੀ ਅਸ਼ਟਮੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਏਥੇ ਅੱਪੜੇ ਕਿ ੧੭੧੨ ਸੰਮਤ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ੧੭੭੪ ਤਕ ਕਵਿ ਆਲਮ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸੇ, ਅਰਥਾਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬੀੜ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ੧੧੩ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਮਾਧਵਾਨਲ ਕਾਮ ਕੰਦਲਾ ਕਿੱਸਾ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ‘ਸ਼ਿਵ ਸਿੰਹ ਸਰੋਜ’ ‘ਹਿੰਦੀ ਸ਼ਬਦ ਸਾਗਰ’ ਤੇ ਆਲਮ ਕਵਿ ਦੀ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ‘ਮਾਧਵਾ ਨਲ ਕਾਮ ਕੰਦਲਾ’ ਦੇ ਵਿਚ ਦਿਤੇ ਸੰਮਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਬੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਆਲਮ ਕਵਿ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਗਲ ਨੂੰ ਭਾਈ ਸਿੱਤੋਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਵਿਚ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਹੋ ਕੱਲ ਸੋ ਸਾਖੀ ਤੇ ਬਾਬਾ ਸੁਮੇਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਵਿਚ ਵੀ ਇਉਂ ਹੀ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ, ਸੋ ਆਲਮ ਦਾ ਸਮਾਂ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਟਾਕਰਾ ਖਾਂਦਾ ਇਥੋਂ ਬੀ ਸਿਧ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉੱਪਰ ਲਿਖੇ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਆਲਮ ਨੂੰ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਆਇਆ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਕਵੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਦਰਜ ਹੈ। ਹੁਣ ਵਿਚਾਰ ਇਥੇ ਸਫਾ ਅੱਪੜ ਗਈ ਕਿ ਜੇ ਪੋਥੀ ਮਾਧਵਾਨਲ ਦੀ ੧੧੩ ਸਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬੀੜ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਰਚੀ ਗਈ, ਸੋ ਉਸ ਦੀ ਦਿਤੀ ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ੧੧੩ ਸਾਲ ਆਪਣੇ ਰਚੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬੀ ਪਹਿਲਾਂ ਚੜ੍ਹ ਸਕੇ। ੯੯੧ ਹਿ: ਵਾਲੀ ਜੋਧ ਕਵੀ ਦੀ ਸਿਸਕ੍ਰਿਤ ਕਾਮ ਕੰਦਲਾ ਵਿਚ ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ੯੯੧ ਹਿਜਰੀ ਅਰਥਾਤ ੧੬੪੦ ਬਿ: ਤੋਂ ਹੀ ਟਪਲਾ ਮੈਕਾਲਫ ਨੇ ਖਾਧਾ ਹੈ, ਪਰ ਫਿਰ ਬੀ ਭਾਈ ਸਿੱਤੋਬ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮੈਕਾਲਫ ਦੋਵੇਂ ਆਪਣੀ ਹੋਰਨੀ ਤੇ ਅਗਜ਼ਾਲਤਾ ਆਪ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ‘ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇਹ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਬੀੜ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹ ਗਈ’। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਇਹ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ੯੯੧ (੧੬੪੦ ਬਿ:) ਸੰਮਤ ਸਿਸਕ੍ਰਿਤ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਹੈ, ਆਲਮ ਤਾਂ ੧੭੧੨ ਤੋਂ ੧੭੭੪ ਬਿ: ਸੰਮਤ ਵਿਚ ਹੋਇਆ

[ਥਾਂਕੀ ਟੁਕੜੀ ਦੇ ਅਖਰਾਂ ਪਿੱਛੇ ਦੇ ਹਨ]

ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਹਰਖਹਿ ਉਰ ਮਹਿ ਪੁਲਕਹਿ ਝਲਕਹਿ ਜਲ ਦ੍ਰਿਗ ਮਾਂਹਿ। ਹਰ-
ਖਹਿ ਜਨੁ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਕੋ ਬਰਖਹਿ, ਤਰਕਹਿ ਬਿਸਯ, ਗੁਨਨਿ ਅਵਿਗਹਿ।
ਸੇ ਨਰ ਪਰੇ ਪਾਰ, ਨਹਿ ਜਨਮਹਿ ਸਨਹਿ ਏਕ ਮਨ ਬਿਰਤਾ ਪਾਹਿ॥੪੨॥

ਇਤੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਜਿਥੇ ਭਿਤਿਕ ਰਸੇ 'ਭਵਨਿ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ' ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਅਠਤਾਲੀਸਮੇਂ ਅੰਸੁ ॥ ੪੮ ॥

*ਤਿਆਗਦੇ ਹਨ । *ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹਨ । *ਇਥੇ ਪਾਠ 'ਸੈਤਾਲੀਸਮੇਂ' ਸੀ,
ਪਰ ਸੈਤਾਲੀਸਵਾਂ ਅੰਸੁ ਪਿਛੇ ਆ ਚੁਕਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸਾਂ ਅੰਸੂਆਂ ਦੀ ਤਰਤੀਬ ਅਨੁਸਾਰ
ਪਾਠ ਅਠਤਾਲੀਸਮੇਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਤੇ ਅਗਲੇ ਅੰਸੂਆਂ ਦੀ ਤਰਤੀਬ ਭੀ ਅਸਾਂ ਠੀਕ ਕਰ
ਦਿਤੀ ਹੈ । ਹੋਰ ਕਈ ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖਿਆਂ ਵਿਚ ਬੀ ਤੇ ਕਿਧਰੇ ਕਿਧਰੇ ਇਸ ਰਾਸ ਵਿਚ ਬੀ
ਅੰਸੂਆਂ ਦੀ ਤਰਤੀਬ ਗਲਤ ਹੈ ।

[ਪਿਛੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਥਾਂ ਟੁਕ]

ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਜੋ ਕੁਛ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਨੇ ਨਾ ਲਿਖਦੇ ।

ਫਿਰ ਆਲਮ ਆਪਣੇ ਦੀਬਾਚੇ ਵਿਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਮੈਂ' ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਤਰਜਮਾ
ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕੁਛ ਪਰਾਈ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਪਾਈ ਹੈ ਕੁਛ ਆਪ ਜੋਤੀ ਹੈ । ਇਸ ਤੋਂ ਬੀ ਸਹੀ ਹੁੰਦਾ
ਹੈ ਕਿ ਰਾਗਮਾਲਾ ਉਸ ਨੇ ਪਰ ਕ੍ਰਿਤ ਲਈ ਹੈ । ਯਥਾ—

“ਕਿਛ ਆਪਨ ਕਿਛ ਪਰ ਕ੍ਰਿਤ ਚੋਰੇ । ਯਥਾਸ਼ਕਤ ਕੇ ਅੱਖਰ ਜੋਰੇ ।”

ਆਲਮ ਦਸਮੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕਵੀਆਂ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਵਾਲੀ ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਕਈ ਵੇਰ ਸੁਣੀ ਹੋਈ, ਸੋ ਸੱਚ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਨੇੜੇ ਇਹ ਗੱਲ
ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਸੁਣੀ ਹੋਈ ਗੁਰੂ ਰਾਗਮਾਲਾ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਲਿਖ ਦਿੱਤੀ ।
(ਵਿਸਥਾਰ ਲਈ ਦੇਖੋ ਗਿਆਨੀ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਧਮਧਾਣ ਨਿਵਾਸੀ ਜੀ ਦੀ ਨਵੀਨ ਖੋਜ
'ਰਾਗਮਾਲਾ ਪ੍ਰਬੋਧ' ਅਤੇ ਖਾ: ਟ੍ਰੈ: ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ 'ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋਸ਼' ਅੰਤਕਾ ੨ ।)

ਰਾਗਮਾਲਾ ਦੇ ਪਦ ਜੋੜ (ਹਿਜੇ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ । ਕਰਤਾਰ
ਪੁਰ ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਵਿਚ ਰਾਗਮਾਲਾ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਇਕੋ ਹੱਥ ਦੀ ਹੈ ।

ਦੂਜਾ ਟਪਲਾ ਮੰਦਾਵਣੀ ਦਾ ਅਰਥ ਮੁਹਰ ਛਾਪ ਕਰਨਾ ਹੈ । ਮੰਦਾਵਣੀ ਲਫਜ਼ ਹੁਣ
ਤਕ ਪੋਠੋਹਾਰ ਵਿਚ ਬੋਲਦੇ ਹਨ । ਜੰਵ ਵੇਲੇ ਥਾਲ ਖਿਨੂਣ ਵੇਲੇ ਦੀ ਬੁਝਾਰਤ ਨੂੰ ਮੰਦਾਵਣੀ
ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਬੁੱਝੇ ਬਿਨਾਂ ਜੰਵ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਖਾ ਸਕਦੀ । ਸੋਰਠਿ ਰਾਗ ਵਿਚ ਮੰਦਾਵਣੀ ਹੈ,
ਜੋ ਮੁਹਰ ਛਾਪ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਸੋਰਠ ਤੇ ਹੀ ਭੋਗ ਪੈ ਜਾਂਦਾ । ਓਥੇ ਮੰਦਾਵਣੀ ਮੰਦਾਵਣੀ ਹੈ, ਏਥੇ
ਮੰਦਾਵਣੀ ਖੁਹਲੀ ਹੈ । ਮੰਦਾਵਣੀਆਂ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਥਾਲ ਤੇ ਥਾਲ ਵਿਚ ਪਰੋਸੇ ਭੋਜਨਾਂ ਦਾ
ਕਥਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਫੁਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੰਦਾਵਣੀ ਜੰਵ ਦੀ ਹੋਈ ਵੇਲੇ ਦਾ ਅਲੰਕਾਰ ਵਰਤਿਆ
ਹੈ । (ਵਿਸਥਾਰ ਲਈ ਦੇਖੋ ਖਾ: ਟ੍ਰੈ: ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋਸ਼ ਪਦ—ਮੰਦਾਵਣੀ) । ਮੰਦਾਵਣੀ
ਦੇ ਸ਼ਲੋਕ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਕਰਨ ਯੋਗ ਕੰਮ, ਸਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ
ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸਾਰ ਅੰਸ਼, 'ਸਤ, ਸਿੱਖ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ' ਇਸ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ।

[ਦੇਖੋ ਇਸੇ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪੰਨਾ ੨੧੩੮ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ]

੪੯. [ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬੀੜ]।

ਦੇਹਗ ॥ ਭਯੋ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਰਚਿਰ ਭੋਗ ਪਾਇਬੇ ਹੇਤ । ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ
ਉਤਸਾਹ ਕੀ ਤਜਾਰੀ ਕਰੀ ਸੁਚੇਤ ॥ ੧ ॥ ਤੇਟਕ ਛੇਦ ॥ ਬਹੁ ਕੀਨਿ ਤਿਹਾ-
ਵਲ ਮੇਲਿ ਭਯੋ । ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਸੁੰਨ ਸੁਨਾਇ ਦਯੋ । ਅਬਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਪੁਰਨ
ਹੋਇ ਗਯੋ । ਵਰਸੈ ਸਭਿ ਆਨਿ ਉਛਾਹ ਕਯੋ ॥ ੨ ॥ ਨਰ ਨਾਰਿ ਅਨੰਦ
ਬਿਲੇਦ ਕਰੇ । ਸਬ ਰਾਮ ਜਹਾਂ ਤਹਿ ਆਨ ਬਿਰੇ । ਲਖੁ ਦੁੰਦਭਿ ਬਾਜਿ
ਨਫੀਰਨ ਸੋ । ਬਡ ਹੋਤਿ ਕੁਲਾਹਲ ਭੀਰਨਿ ਸੋ ॥ ੩ ॥ ਉਤਸਾਹਤਿ ਸੰਗਤਿ
ਆਵਤਿ ਹੈ । ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਪ੍ਰਸਾਦਨਿ ਲਜਾਵਤਿ ਹੈ । ਫਲ ਫੁਲਨਿ ਕੋ ਨਿਜ
ਹਾਥ ਧਰੇ । ਸੁਭਿ ਚੀਰ ਸ਼ਰੀਰ ਸਭੇ ਪਹਿਰੇ ॥ ੪ ॥ ਲਖਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਏਕਲ ਬੈਠਿ
ਰਹੈ । ਤਬਿ ਆਇ ਕਲੀ ਇਮ ਬਾਕ ਕਹੈ । ਕਰਿ ਕੀਰਤਿ ਕੋ ਕਰ ਜੋਰਿ
ਰਹਜੇ । ਗੁਰ ਜੀ ਅਵਤਾਰ ਉਦਾਰ ਲਹਜੇ ॥ ੫ ॥ ਅਬਿ ਮੋਹਿ ਸਮੇਂ ਜਗਮੇਂ ਬਰ-
ਤਜੇ । ਗਨ ਔਗੁਨ ਮਾਨਵ ਕੇ ਕਰਤਜੇ । ਸਠ ਕੂਰ ਕਲੁਖਨ ਪ੍ਰੀਤ ਮਹਾਂ ।
ਸੁਭ ਮਾਰਗ ਤਜਾਗਜਹਾਂ ਰੁ ਕਹਾਂ ॥ ੬ ॥ ਤੁਮ ਗ੍ਰੰਥ ਰਚਨੈ ਗੁਨ ਪੂਰਨ ਹੈ ।
ਉਰ ਬਿੰਦ ਬਿਕਾਰਨਿ ਚੁਰਨ ਹੈ । ਜਗਮੇਂ ਮਗ ਸ੍ਰੇਯ ਦਿਖਾਵਨਿ ਕੋ । ਸਤਿ-
ਨਾਮ ਮੁਕੰਦ ਜਪਾਵਨਿ ਕੋ ॥ ੭ ॥ ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਬਿਸਤਾਰ ਮਹਾਂ । ਪਸਰੈ
ਗੁਰ ਸਿੱਖਜ ਜਹਾਂ ਰੁ ਕਹਾਂ । ਅਬਿ ਮੋਹਿ ਸਥਾਨ ਬਤਾਇ ਦਿਜੈ । ਜਹਿ ਬਾਸ
ਕਰੈ, ਤੁਮ ਮੇਲਿ ਲਿਜੈ ॥ ੮ ॥ ਬਿਨ ਆਇਸੁ ਰਾਵਰ ਕੀ ਕਰਿਬੇ । ਬਲ ਨਾ
ਮੁਝ ਪਾਇ ਕਹੂੰ ਧਰਿਬੈ । ਇਸ ਕਾਰਨ ਤੇ ਤੁਮ ਪਾਸ ਅਯੋਹਿਤ ਬਾਸਿਬੈ
ਕੋ ਬਿਨਤੀ ਸੁ ਕਿਯੋ ॥ ੯ ॥ ਜਹਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸੁ ਪਾਠ ਕਰੈ ਧੁਨਿ ਕੋ । ਬਲਹੀਨ
ਬਨੈ ਤਬਿ ਹੀ ਸੁਨਿ ਕੋ । ਤੁਮ ਸੰਗਤਿ ਬੀਚ ਬਸੋਂ ਜਬਿਹੂੰ । ਅਸ ਕਾਲ ਬਤਾਇ
ਦਿਜੈ ਅਬਿ ਹੂੰ ॥ ੧੦ ॥ ਸ਼ਰਨੀ ਤੁਮ ਆਨਿ ਪਰਜੈ ਲਖਿਯੋ । ਮਮ ਦੀਨ
ਅਨਾਥ ਦਿਸ਼ਾ ਪਿਖਿਯੋ । ਇਮ ਬਾਕ ਕਲੀ ਜਬਿ ਦੀਨ ਲਹੇ । ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ
ਗੁਰ ਹੋਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਹੇ ॥ ੧੧ ॥ 'ਸਤਿਨਾਮ ਉਚਾਰਨਿ ਹੋਤਿ ਜਹਾਂ । ਕਬਿ
ਪਾਇਨ ਧਾਰੋ ਜਾਇ ਤਹਾਂ । ਜਬਿ ਆਇ ਕਰਾਹੁ ਸਭਾ ਧਰਿਯੋ । ਅਰਦਾਸ
ਖਰੇ ਹੁਇ ਕੋ ਕਰਿਯੋ ॥ ੧੨ ॥ ਬਰਤਾਵਨਿ ਲਾਗਿ ਸੁ ਆਪਸ ਮੈਂ । ਜੁਤ

੧ਵੱਜੀ । ੨ਕਲਜੁਗ ਨੇ । ੩ਮਨੁਖਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਪਾਪ ਕਰਦਿਆਂ । ੪ਮੂਰਖਾਂ ਤੇ ਨਿਰਦਈਆਂ ਦੀ
ਪਾਪਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੀਤੀ ਬਹੁਤ ਹੈ । ੫ਕਿਧਰੇ ਪੈਰ ਧਰਨ ਦੀ ਸੇਵੇ ਵਿਚ ਤਾਕਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ।
੬ਵੱਸਣ । ੭ਮੈਂ ਦੀਨ ਤੇ ਅਨਾਥ ਵੱਲ ਤੱਕੇ । ੮ਪੈਰ ।

ਰੌਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੁ ਤਾਂਹਿ ਸਮੈ । ਬਰਤਾਵਤਿ ਜਾਵਤ ਸੰਗਤਿ ਮੈਂ । ਬਹੁ ਤਾਵਤ
 ਬਾਸਹੁ ਪੰਗਤਿ ਮੈਂ ॥੧੩॥ ਇਮ ਆਇਸੁ ਪਾਇ ਕਲੀ ਹਰਖਜੋ । ਅਬਿ ਲੋ
 ਤਿਹ ਕਾਲ ਬਿਖੈ ਪਰਖਜੋ । ਜਬਿ ਹੋਇ ਤਿਹਾਵਲ ਆਵਤਿ ਹੈ । ਬਡ ਰੌਰ
 ਕਰੇ ਬਰਤਾਵਤਿ ਹੈਂ ॥੧੪॥ ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬੈਠਿ ਦਿਵਾਨ ਲਗਜੋ । ਗਨ
 ਸਿੱਖਸ ਪਿਖੈ ਮਨ ਪ੍ਰੇਮ ਪਰਜੋ । ਸਭਿ ਬੀਚ ਸੁਹਾਵਤਿ ਗ੍ਰੰਥ ਧਰਜੋ । ਕਰਿ
 ਸੇਵਕ ਸੰਦਰ ਚੌਰ ਫਿਰਜੋ ॥੧੫॥ ਲਗਿ ਫੇਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਗਯੋ ਸੁ ਤਹਾਂ । ਬਹੁ
 ਲਜਾਵਤਿ ਸਿੱਖ ਅਨੰਦ ਮਹਾਂ । ਸੁਭ ਫੁਲਨਿ ਮਾਲ ਬਿਸਾਲ ਕਰੇ । ਬਹੁ
 ਰੰਗਨਿ ਕੇ ਬਿਚ ਗੁੰਫ ਧਰੇ ॥੧੬॥ ਗਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੇ ਸਿਖ ਪਾਵਤਿ ਹੈਂ । ਬਹੁ
 ਭਾਂਤਿਨ ਫੁਲ ਚਵਾਵਤਿ ਹੈਂ । ਸੁਭ ਮਾਲ ਸੁ ਫੁਲ ਬਿਸਾਲ ਲਏ । ਗੁਰ
 ਗ੍ਰੰਥ ਸਮੀਪ ਚਵਾਇ ਦਏ ॥੧੭॥ ਬਹੁ ਧੂਪ ਸੁ ਆਗਿ ਧੁਖਾਵਤਿ ਹੈਂ । ਘਸਿ
 ਚੰਦਨ ਕੇਸਰ ਪਾਵਤਿ ਹੈਂ । ਚਰਚੈ ਅਰਚੈ ਸਿਖ ਪ੍ਰੀਤ ਧਰੈ । ਗਨ ਸਿਖ
 ਬਜਾਵਤਿ ਫੂਕ ਭਰੈ ॥੧੮॥ ਅਰਦਾਸ ਪ੍ਰਸਾਦਨਿ ਬੰਦ ਕਰੈ । ਜਯਕਾਰ
 ਸਭੈ ਇਕ ਬਾਰ ਰਰੈ । ਕਰ ਧਾਰਿ ਰਬਾਬ ਸਤਾਰ ਬਜੈ । ਸਬਦਾਨਿ ਸੁ ਗਾਇ
 ਸੁ ਰਾਗ ਸਜੈ ॥ ੧੯ ॥ ਬਹੁ ਭੀਰ ਭਈ ਦਿਸਿ ਚਾਰਹੁ ਮੈਂ । ਹੁਇ ਮੰਗਲਤਾ
 ਉਤਸਾਹੁ ਸਮੈ । ਬਰਤਨੋ ਸੁ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਲੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਜੋ । ਬਡ ਰੌਰ ਪਰਜੈ ਸਭਿ
 ਬੀਚ ਧਰਜੋ ॥੨੦॥ ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਜਾਨਿ ਗਏ ਕਲਿ ਕੋ । ਨਿਜ ਹੋਰਿ ਸਮਾਂ
 ਕਿਯ ਹੈ ਬਲ ਕੋ । ਬਡ ਹੋਤਿ ਕੁਲਾਹਲ ਮੰਗਲ ਕੋ । ਤਿਹ ਕਾਲ ਕਿਯੋ
 ਕਲਿ ਦੇਗਲ ਕੋ* ॥੨੧॥ ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਜੋ । ਪਗ ਪੰਕਜ
 ਪੈ ਨਿਜ ਸੀਸ ਧਰਜੋ । ਪੁਨ ਜਾਤਿ ਭਏ ਨਿਜ ਧਾਮਨਿ ਕੋ । ਹਰਖੀਤਿ ਲਗੇ
 ਨਿਜ ਕਾਮਨਿ ਕੋ ॥੨੨॥ ਗਨ ਮੰਗਤ ਕੋ ਗੁਰ ਦੇਖਿ ਤਬੈ । ਧਨ ਦੇਤਿ ਭਏ
 ਕਰ ਲੀਨਿ ਸਭੈ । ਨਹਿ ਛੂਛ ਗਯੋ ਗੁਰ ਕੇ ਦਰ ਤੇ । ਪਟ ਦੀਨਿ ਕਿਸੁ
 *ਤਿਸ ਸਮੇਂ, ਭਾਵ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਮੇਂ ਵਿਚ । ਛਿੜਕਨਾ ਪੁਜਣਾ । *ਗਗਾਂ ਵਿਚ ਸਜਾਏ ।
 *ਕਲਯੁਗ ਨੇ ਵੰਗਾ ਫਸਾਏ । *ਹੱਥ ਵਿਚ । *ਸਸਤ੍ਰ ।

*ਬਹੁਤੀਆਂ ਭੀੜਾਂ ਵਿਚ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਰਤਨ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕੁਲਾਹਲ ਦਾ ਇਕ
 ਅਲੰਕਾਰਕ ਵਰਣਨ ਹੈ । ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਇਹ ਵਾਰਤਾ ਦੱਸੀ ਹੈ ਤਦੋਂ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ
 ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਮਝ ਕੇ ਹਰ ਕੋਈ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਲੋਣ ਦਾ ਚਾਹਵਾਨ ਹੁੰਦਾ ਸੀ,
 ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਕਵਿ ਜੀ ਹੋਏ ਹਨ ਤਦੋਂ 'ਮੇਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੱਫਾ ਮਿਲੇ ਤੇ ਛੇਤੀ ਮਿਲੇ' ਭਾਵ ਪ੍ਰਵੇਸ਼
 ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ । ਇਹ ਅਲੰਕਾਰ ਵਰਣਨ ਗਾਲਬਨ ਕਵਿ ਜੀ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਣਕੇ
 ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਮੇਂ ਲੋਭੀ ਯਾਚਕਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਯ ਦੇਖਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ । ਸ਼ਾਯਦ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਇਹ ਹੋਵੇ
 ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਨੂੰ ਕਲਯੁਗ ਆਯਾ ਸਮਝਕੇ ਲੋਭੀ ਲੋਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਾਦ ਲੇਲਿਆ ਕਰਨ ।

ਇਛ ਜੋ ਧਰਤੇ॥੨੩॥ਨਰ ਬੰਦ ਜੁ ਬਾਦਿ ਬਜਾਵਤਿ ਹੈਂ। ਗਨ ਰਾਗਨਿ
ਕੋ ਮੁਖ ਗਾਵਤਿ ਹੈਂ। ਸਭਿ ਕੋ ਧਨ ਦੀਨਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰੇ। 'ਸੁਤ ਜੀਵਹੁ'
ਆਸ਼ਿਖਤਾ॥੨੪॥ਇਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਮਾਪਤਿ ਆਪ ਕਰਜੋ। ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ
ਮਹਾਤਮ ਕੋ ਉਚਰਜੋ। 'ਸਰ ਰਾਮ ਸ਼ਨਾਨਹਿ ਆਨਿ ਨਰੇ। ਦਰਸੈ ਇਸ
ਥਾਨ ਜੁ ਭਾਉ ਧਰੇ॥ ੨੫॥ ਗਨ ਪਾਪਨਿ ਖਾਪਤਿ॥ ਸੋ ਛਿਨ ਮੈਂ। ਗੁਰ ਕੀ
ਸ਼ਰਧਾ ਬਰਧੈ॥ ਮਨ ਮੈਂ॥ ਉਠਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਆਵਤਿ ਭੇ ਪੁਰਿ॥ ਕੋ। ਗੁਰਦਾਸ
ਸਮੇਤ ਸੁਧੀ ਉਰ ਕੋ॥੨੬॥ ਲਿਖ ਸੰਗ ਸੁ ਗ੍ਰੰਥਹਿ ਆਪਨਿ ਕੈ॥ ਹਰਿ
ਮੰਦਰਿ ਮੈਂ ਬਰ॥ ਥਾਪਨਿ ਕੈ॥ ਹੁਇ ਪੂਜ ਸਦਾ ਇਸ ਥਾਨ ਬਿਖੈ। ਬਹੁਰੇ
ਸਮੁਦਾਇ ਪਠੈਂ ਸੁ ਲਿਖੈਂ॥ ੨੭॥ ਇਸ ਭਾਂਤਿ ਕਰਜੋ ਘਰ ਫੇਰ ਗਏ।
ਪਦ ਬੰਦਤਿ ਗੰਗ ਅਨੰਦੁ ਕਿਏ। ਨਿਸ ਬਾਸ ਕਰੈਂ ਘਰ ਫੇਰ ਸਦਾ। ਹਰਿ
ਮੰਦਰਿ ਆਵਹਿ ਪ੍ਰਾਤ ਜਦਾ॥੨੮॥ਤਹਿ ਬੈਠਹਿ ਦਰਸ ਬਿਤਾਵਤਿ ਹੈਂ।
ਗੁਰਦਾਸ ਤਿ॥ ਪਾਠ ਕਰਾਵਤਿਹੈਂਤਬਿ ਆਪ ਸੁਨੈਂ ਸਿਖ ਹੋਇ ਘਨੇ। ਧਰਿ
ਪ੍ਰੇਮ ਮਹਾਂ ਸਤਿਨਾਮ ਭਨੈਂ॥੨੯॥ ਨਿਤ ਰੀਤਿ ਇਸੀ ਸੁ ਬਿਤੀਤ ਕਰੈਂ।
ਦਰਸੈ ਗਨ ਸੰਗਤਿ ਮੋਦ ਭਰੈ॥ ਬਹੁ ਦੇਸ ਬਿਦੇਸਨਿ ਤੇ ਚਲਿ ਕੈ।
ਅਰਪੈਂ ਧਨ ਆਨਿ ਗੁਰੁ ਮਿਲਿਕੈ॥੩੦॥ਪਰਸੀ ਇਹੁ ਬਾਤ ਜਹਾਂ ਰੁ ਕਹਾਂ।
ਗੁਰ ਗ੍ਰੰਥ ਰਚਜੋ ਫਲ ਜਾਂਹਿ ਮਹਾਂ। ਕਰਿ ਚਾਉ ਧਰੈਂ ਉਰ ਭਾਉ ਨਰੈ॥
ਸਭਿ ਆਇ ਬਿਲੋਕਨਿ ਪਾਸ ਗੁਰੈ॥ ੩੧॥ ਕਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸੁਨੈਂ ਸਤਿਨਾਮ
ਜਪੈਂ। ਤਿਨ ਪਾਪ ਕਲਾਪਨਿ॥ ਤਾਪ ਖਪੈਂ॥ ਨਿਜ ਧਾਮਨਿ ਜਾਇ ਸੁਨਾਇ
ਤਬੈ। ਦਰਸੈਂ ਹਮ ਭੀ॥ ਉਮਰੀਤਿ ਸਭੈ॥੩੨॥ਦੋਹਰਾ॥ ਮਾਂਗਟ ਵਾਸੀ ਸਿੱਖਜ
ਜੇ॥ ਬੈਨੋ ਜਿਸ ਕੋ ਨਾਮ। ਬਹੁ ਸੰਗਤਿ ਲੇ ਸੰਗ ਨਿਜ ਦਰਸੈ॥ ਗੁਰ
ਅਭਿਰਾਮ॥੩੩॥ਬੰਪਈ॥ਸੁਨਿ ਬੈਨੋ ਸਗਰੀ ਗੁਰ ਕਥਾ। ਕਰਜੋ ਗ੍ਰੰਥ ਸਭਿ
ਬੇਦਨਿ ਮਥਾ। ਗਨ ਸੰਗਤ ਲੇ ਕਰਿ ਤਬਿ ਆਯੋ। ਧਰੀ ਉਪਾਇਨ ਪਗ
ਲਪਟਾਯੋ॥ ੩੪॥ ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਨੇ ਦਰਸਨ ਕੀਨਸਿ। ਸੁਨਹਿ ਗ੍ਰੰਥ
ਸਾਹਿਬ ਹਿਤ ਦੀਨਸਿ॥ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਬਾਸੇ ਗੁਰ ਤੀਰ॥ ਲਿਖੇ ਸੰਗ

੧ਰਖਏ ਸੀ। ੨ਵਾਜੇ। ੩ਅਭੀਰਵਾਦ। ੪ਨਾਸ਼ ਕਰਾ ਲਿਣਗੇ। ੫ਵਧੇਗੀ। ੬ਸ਼ਹਿਰਾ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਬੁੱਧੀ
ਵਾਲੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਸਮੇਤ। ੭ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਲਏ। ੮ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।
੯ਸਥਾਪਨ ਕੀਤਾ। ੧੦ਸਵੇਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ। ੧੧ਤੋਂ। ੧੨ਅਨੰਦ ਨਾਲ ਪੂਰਤ।
੧੩ਪੁਰਸ਼। ੧੪ਸਮੂਹ। ੧੫ਨਾਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ੧੬ਦਰਸਨ ਕਰੀਏ ਅਸੀਂ ਬੀ। ੧੭ਦਰਸਨ
ਨੂੰ ਆਯਾ। ੧੮ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਕੇ। ੧੯ਪਾਸ। *ਪਾ:-ਕੀ।

ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਭੀਰ॥੩੫॥ ਭਯੋ ਤਜਾਰ ਗਰ ਅੰਚਰ ਡਾਰੀ॥ ਬਿਨਤੀ ਸ੍ਰੀਗੁਰ
 ਅੰਗ ਉਚਾਰੀ । ‘ਨਾਮ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਤੁਮਾਰਾ । ਨਿਸਥਾਸੁਰ ਠਾਨਤਿ
 ਉਪਕਾਰਾ॥੩੬॥ ਕਲਿ ਕੇ ਨਰਨਿ ਉਧਾਰਨਿ ਕਾਰਨ । ਸਮ ਜਹਾਜ ਕਿਯ
 ਗ੍ਰਿਥ ਸੁਧਾਰਨਿ । ਸਭਿ ਦਾਸਨਿ ਕਹੁ ਰਾਖਤਿ ਮਾਨੁ’ । ਮਨ ਬਾਂਛਤਿ
 ਦਿਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨੁ ॥ ੩੭ ॥ ਦੀਜਹਿ ਗ੍ਰਿਥ ਸਾਹਿਬ ਹਮ ਮਾਂਗਾ’ । ਸਭਿ
 ਸਿੱਖਨਿ ਕੋ ਮਨ ਅਨੁਰਾਗਾ । ਦੇਸ ਬਿਖੈ ਸੰਗਤਿ ਸਮੁਦਾਈ । ਦਰਸਨ
 ਕਰਨੋ ਚਹਤਿ ਹਿਤ ਲਾਈ ॥ ੩੮ ॥ ਅਬਿਲੋ ਲਿਖਨੋ ਗਯੋ ਨਹੀਂ ਦੂਜਾ ।
 ਜਿਸ ਲੋ ਜਾਹਿ ਕਰਹਿ ਤਿਹ ਪੂਜਾ । ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਹੈ ਇਹ ਬਿਨਤੀ॥
 ਘਰ ਤੇ ਚਲਤਿ ਕੀਨਿ ਇਮ ਗਿਨਤੀ’ ॥੩੯॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਰਿਦੇ
 ਬਿਚਾਰੀ ।—ਇਹ ਜਾਚਨ ਇਨ ਕੀਨਸਿ ਭਾਰੀ । ਕਿਮ ਹਮ ਦੇਸ ਮਕਹਿ
 ਇਕ ਹੋਵਾ । ਨਹਿ ਦੇਂ ਸਿੱਖਸ ਮਾਨ ਕੋ ਖੋਵਾ’—॥੪੦॥ ਦੂਜੋ ਲਿਖਨੋ ਜਾਇ
 ਇਸ ਜੈਸੇ । ਤੋ ਸੁਖੈਨ ਦੇਬੋ ਇਹ ਲੈਸੇ’ । ਅਬਿ ਤੋ ਤਜਾਰ ਏਕ ਹੀ ਅਹੈ ।
 ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਹ ਸਿਖ ਸੋਂ ਕਹੈ ॥੪੧॥ ਇਕ ਤੋ ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਮੁਹਰੇਲੀ ।
 ਆਇ ਸੰਗ ਬਹੁ ਹੋਇ ਸਕੇਲੀ । ਦੂਜੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਅਹੈ ਮਹਾਨਾ । ਨਹੀਂ ਦੇਹਿ
 ਤੋ ਹਤਿ ਹੁਇ ਮਾਨਾ॥੪੨॥ ਕਿਤਿਕ ਕਾਲ ਤੂਸਨਿ ਭਗਵੰਤੇ ।—ਦੇਹਿ ਕਿ
 ਨਹੀਂ—ਰਿਦੇ ਚਿਤਵੰਤੇ । ਪੁਨ ਬੋਲੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੁਸਾਈਂ । ‘ਬਿਖਮ ਬਾਤ
 ਇਹ ਬੈਨੋ ਭਾਈ॥੪੩॥ ਬਿਨਤੀ ਕਰਤਿ ਰਹਨੋ ਹੁਇ ਠਾਂਵੇ । ਲੈਬੋ ਗ੍ਰਿਥ
 ਪ੍ਰੇਮ ਉਰ ਬਾਵੇ । ਅਹੈ ਏਕ ਕਿਮਦਿਯੋ ਨ ਜਾਈ॥ ਤਬਿ ਤੇਰੇ ਮਾਨ ਸੁ ਘੱਟ
 ਜਾਈ ॥੪੪ ॥ ਅਨਬਨ ਬਨੀ ਕਹੈ ਕਜਾ ਤੋਹੀ । ਅਬਿ ਸੁਨਿ ਲੇਹੁ ਨੀਕ’
 ਜਿਮ ਹੋਹੀ । ਅਪਨੀ ਪੁਰੀ ਰਾਖਿ ਇਕ ਰਾਤੀ॥ ਲੋ ਕਰਿ ਹਟਹੁ ਹੋਇ ਜਬਿ
 ਪ੍ਰਾਤੀ ॥੪੫॥ ਦੁਤਿਯ ਰਾਤਿ ਰਾਖਹੁ ਨਹਿ ਕੈਸੇ । ਅਬਿ ਲੋ ਜਾਹੁ ਲਜਾਇ
 ਪੁਨ ਤੈਸੇ । ਅਦਬ ਸਾਥ ਰਾਖਹੁ ਚੁਕਸਾਈ । ਸੰਗਤਿ ਅਲਿਬਾਲਹਿ’
 ਸਮੁਦਾਈ’॥੪੬॥ ਇਮ ਕਹਿ ਦਯੋ ਗ੍ਰਿਥ ਲੋ ਚਾਲਾ॥ ਸੰਗਤਿ ਜਿਸ ਕੋ ਸੰਗ
 ਬਿਸਾਲਾ । ਨਿਕਸਿ ਗੁਰੂ ਪੁਰਿ’ ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰਾ ।—ਕਿਮ ਇਹ ਲਿਖਨੋ
 ਜਾਇ ਅਬਿ ਸਾਰਾ ॥੪੭॥ ਏਕ ਨਿਸਾ ਗੁਰ ਆਇਸੁ ਭਨੀ॥ ਲਿਖਨੋ ਜਾਇ
 ਕਿਮ ਹੈ ਅਨਬਨੀ॥ ਤਬਿ ਬਿਚਾਰ ਉਰ ਮਹਿ ਹੁਇ ਆਵਾ ।—ਭੈਰਾ ਕਰਹਿ

‘ਮਾਨ । ‘ਮਾਂਗਵਾਂ । ‘ਸਿੱਖ ਦਾ ਸਾਨ ਧੋਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ‘ਤਦ ਵੇਣਾ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲੈਣਾ ਸੁਖੈਨ ਹੈ । ‘ਭਲੀ (ਬਾਤ) । ‘ਵੇਸਟਤ, ਚਾਰੇਂ ਪਾਸੇ । ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ।

ਕੋਸ ਇਕ ਠਾਵਾ ॥ ੪੮ ॥ ਤਬਹਿ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀਏ ਲਗਾਇ । ਲਿਖਹੁ
ਸ਼ਿਤਾਬੀ ਅਰੁ ਸਮੁਦਾਇ । ਅਪਨ ਪੁਰੀ ਲਗਿ ਇਕ ਇਕ ਕੋਸ । ਡੇਰਾ
ਗਰਤਿ ਲਿਖਨੋ ਆਧੋਸੁ ॥ ੪੯ ॥ ਇਕ ਨਿਸ ਬਸਿ ਕਰਿ ਨਿਜ ਘਰ ਮਾਂਹੁ ।
ਹਏ ਕੋਸ ਇਕ ਡੇਰਾ ਰਹੁ ॥ ੫੦ ॥ ਕੇਤਿਕ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੇ ਅਧਿਕਾਈ । ਆਏ
ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਗਵਾਈ । ਜੁਗਲ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਧਰਿ ਦੀਨੇ । ਅਧਿਕ ਜੁ
ਹੁਤੇ ਸੁਨਾਵਨਿ ਕੀਨੇ ॥ ੫੧ ॥ ਪਿਖਿ ਅਰੁ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਿ ਫੁਰਮਾਯੋ 'ਲਿਖਿ
ਕਰਿ ਅਧਿਕ ਜਿਤੇ ਤੁਮ ਪਾਯੋ । ਤਿਸੀ ਬੀੜ ਮਹਿ ਰਖਹੁ ਲਿਖਾਵੋ । ਨਹਿ
ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਬਿਖੈ ਸੇ ਪਾਵੋ' ॥ ੫੨ ॥ ਯਾਤੇ ਭਈ ਬੀੜ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ । ਲਿਖਤਿ

‘ਅੱਧਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ।’ ਰਾਹ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਕੀਤਾ ।

*ਇਹ ਬੀ ਪਰੰਪਰਾ ਤੋਂ ਗੱਲ ਚਲੀ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਬੰਨੇ ਦੀ ਬੀੜ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ
ਨੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ‘ਖਾਰੀ ਬੀੜ’ ਕਿਹਾ । ਇਹ ਬੀੜ ਮਾਂਗਟ ਜ਼ਿਲਾ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਹੈ, ਓਥੇ
ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹੋ ਬੀੜ ਭਾਈ ਬੰਨੇ ਜੀ ਵਾਲੀ ਮੋਜੂਦ ਹੈ, ਇਸ ਪਰ ਬੀ ਰਾਗ ਮਾਲਾ
ਮੋਜੂਦ ਹੈ । ਬਹੁਤੇ ਉਤਾਰੇ ਪੁਰਾਤਨ ਏਸੇ ਬੀੜ ਦੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬੀੜ
ਉਤਾਰੇ ਲਈ ਮੋਖੀ ਲੱਭਦੀ ਸੀ, ਅਸਲੀ ਬੀੜ ਨਿਤਾਪੂਤਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਜੀ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਕਾ-
ਸ਼ਤ ਹੁੰਦੀ-ਸੀ, ਉਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਵਾਲੀ
ਬੀੜ ਧੀਰਮਲੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਡਰ ਕਰਕੇ ਕਿ ਹੋਰ ਇਸ ਨਾਲ
ਦੀਆਂ ਨਾ ਵਧਣ ਉਤਾਰੇ ਲੱਗਦੇ ਚਾਹੇ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੱਤੇ । ਦਸਮੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਦਮ-
ਦਮੇ ਜੋ ਬੀੜ ਉਚਾਰੀ ਉਸਤੋਂ ਚਾਰ ਯਾ ਪੰਜ ਉਤਾਰੇ ਹੋਏ ਤੇ ਫਿਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਧਿਆ । ਦਮ-
ਦਮੇ ਸਾਹਿਬ ਇਕ ਬੀੜ ਸੁਣੀਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਵਾਲੀ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਨੇ ਸੋਧੀ ਸੀ । ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਟਾਵਾਂ ਨਮੂਨਾ ਹੈ ਕਿ ਲਿਖਤੀ ਬੀੜ ਵਿਚ ਅਖੀਰਲੀ
ਤਰਤੀਬ ਥੁਫ ਬਦਲੀ ਦਿਸਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਕਾਰੋ ਯਾ ਭੁੱਲਾਂ ਹਨ ਯਾ ਉਹ ਮਨਮਤਾਂ ਦੇ ਹਨ ।
ਅੰਮ੍ਰਤਸਰ ਠਾਕਰਾਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਇਕ ਸਾਧੂ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਾਗਮਾਲਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬੀੜ ਲਿਖੀ ਸੀ,
ਪੰਥ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਇਕੱਤ੍ਰ ਹੋਕੇ ਸੂਘ ਦਿੱਤਾ, ਉਸਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਬੰਦ ਹੋਗਈ, ਫੇਰ
ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਆਕੇ ਕੁੱਲ ਬਖਸ਼ਾਈ ਤਾਂ ਵੱਲ ਹੋਇਆ । ਇਹ ਗੱਲ ਅਸਾਂ ਆਪ ਬਿਰਧਾਂ ਤੋਂ
ਸੁਣੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਜ ਪਤਾ ਇਸ ਵਾਕਿਆ ਦਾ ਸੀ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ
ਕਿਸੇ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵਸੀਕਾਰ ਕਿਸੇ ਇਕ ਯਾ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਫ਼ਰਸੈਂ ਦੇ
ਬਾਬੂ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੁਛ ਸਮਾਂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਰਾਗਮਾਲਾ ਬਿਨਾਂ ਬੀੜ ਛਾਪਣ ਦੀ ਵਿਉਂਤ
ਵਿਉਂਤੀ ਤੇ ਕੋਰਸਾਂ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਪੋਥੀਆਂ ਛਾਪੀਆਂ, ਰਾਗਮਾਲਾ
ਨਾ ਛਾਪੀ ਤੇ ਹੋਰ ਬੀ ਵਾਧੇ ਘਾਟੇ ਕੀਤੇ । ਇਸ ਉਤੇ ਪੰਥ ਵਿਚ ਅਤਿ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਫੈਲੀ ।
ਗੁਣੀਆਂ, ਗਜਾਨੀਆਂ, ਸੰਤਾਂ, ਮਹੰਤਾਂ, ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ, ਡੇਰੇਦਾਰਾਂ,

[ਯਾਦੀ ਟੁਕ ਦੇਖੋ ਅਗਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਖਿੱਤ]

ਪਢਤਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪੰਥ । ਸੁਨਤਿ ਪਠਤਿ ਜਿਨ ਰਿਦੈ ਬਸਾਈ । ਤਿਨ

— [ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਟੁਕ ਦੀ ਬਾਕੀ]

ਸਿੰਘ ਸਭਾਵਾਂ, ਸਾਰੇ ਦੀਵਾਨਾਂ, ਪੰਥਕ ਆਸ਼ਮਾਂ, ਤਖਤ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੇ ਸਿੱਖ-ਸੰਪ੍ਰਦਾਵਾਂ, ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਗੁਰਮਤਿ ਆਏ । ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਮੂਹ ਪੰਥ ਦਾ ਇਕੱਠ ੧੦ ਜੁਲਾਈ ੧੯੨੮ ਈ: ਨੂੰ ਅਕਾਲਬੰਗੇ ਸਾਹਿਬ ਕੀਤਾ ਤੇ ਬਾਬੂ ਜੀ ਨੂੰ ਪੰਥ ਤੋਂ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਹੋਇਆ ਇਹ ਹੈ:—

ੴ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ ॥

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਜੀ ਸਹਾਇ

ਹੁਕਮਨਾਮਾ

ਵੱਲੋਂ

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ।

ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ (ਪੰਥ ਖੰਡ) ਭਾਸ਼ੇ ਨੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਕੋਰਸ ਨਾਮੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਛਾਪ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਅਦਲਾ ਬਦਲੀ ਤੇ ਵਾਧਾ ਪਾਟਾ ਕਰਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਅਰਦਾਸੇ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮਿਰਜਾਦਾ ਵਿਚ ਅਦਲਾ ਬਦਲੀ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਰਵਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ।

ਇਸ ਲਈ ਬਾਬੂ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬੀਬੀ ਨਿਰੰਜਨ ਕੌਰ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਬਾਕੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸਾ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਵਲੋਂ ਛਪੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਕੋਰਸਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਖਰੀਦੇ, ਨਾ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਰੱਖੇ, ਇਹ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਯਾ ਹੋਰ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਘੋਲ ਦੇਣ ।

੨੬ ਸਾਵਣ ਮੰ: ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ੪੫੯

” ” ” ਬਿਕ੍ਰਮੀ ੧੯੮੫

੯ ਅਗਸਤ ਮੰ: ਈਸਵੀ ੧੯੨੮

ਮੋਹਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ।

ਰਾਗਮਾਲਾ ਸਿੰਘੀ ਖੋਜ ਲਈ ਦੇਖੋ ਇਸੇ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪੰਨਾ ੨੧੨੮ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਟੁਕ ਤੇ ਖਾ: ਟ੍ਰੇ: ੧੪ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋਸ਼ ਦੀ ਅੰਤਕਾ ੨ ।

ਪਰ ਕਵਿ ਪੁਨ ਪੁਨ ਬਲਿ ਜਾਈ ॥ ੫੩ ॥ ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਵਿਖੇ ਤਿਤਿਕ ਰਾਸੇ
‘ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਬੀੜ ਪ੍ਰਸੰਗ’ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਏਕ ਉਨਪੰਚਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੪੯ ॥

੫੦. [ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਮਹਿਮਾ] ।

ਏਹਗਾ॥ ਕਿਤਿਕ ਕਹਤਿ ਹੈਂ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋ ਜਿਲਤ ਬੰਧਾਵਨਿ ਕਾਜ^੧ । ਭੋਜਨੋ
ਲਵਪੁਰਿ ਨਗਰ ਕੋ ਗੁਰੂ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ॥ ੧ ॥ ਤਹਿ ਆਵਤਿ ਜਾਤੇ
ਲਿਖਨੋ ਬੰਨੋ ਗ੍ਰੰਥ ਦੁਤੀਯ॥ ਮਹਿਮਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਉਤਮ
ਬੀਯ ॥ ੨ ॥ ਸ੍ਰੇਯਾ ॥ ਸੰਮਤ ਸੋਲਹਿ ਸੈ ਇਕ ਸਾਠਹਿ ਭਾਵਦ ਕੀ ਸੁਦਿ
ਏਕਮ ਜਾਨੋ । ਗ੍ਰੰਥ ਸਮਾਪਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕੀਨਿ ਮਹਾਂ ਉਤਸਾਹ ਗੁਰੂ ਘਰ
ਠਾਨੋ । ਸੰਗਤਿ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਕੀ ਸੁਨਿ ਕੈ ਮਨ ਆਨੰਦ ਦੀਰਘ ਮਾਨੋ ।
ਦੇਖਨਿ ਆਵਤਿ ਭਾਉ ਬਧਾਵਤਿ ਕੋ ਲਿਖਵਾਵਨਿ ਕੋ ਹਿਤਵਾਨੋ^੨ ॥ ੩ ॥
ਬੰਨੋ ਆਦਿਕ ਹੈਂ*ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਬੈਠਿ ਦਿਵਾਨ ਲਗਾਯੋ॥ ਸ੍ਰੀਹਰਿ
ਗੋਬਿੰਦ ਪਾਸ ਬਿਰਾਜਤਿ ਚੰਦ ਮਨੋ ਪਰਵਾਰ ਸੁਹਾਯੋ । ਸੀਖ^੩ ਲਗੋ ਸਭਿ
ਕੋ ਤਬਿ ਦੇਵਨਿ ਸ਼੍ਰੇਯ ਭਰਜੋ ਬਚ ਯੋ ਫੁਰਮਾਯੋ॥ ਗ੍ਰੰਥ ਜਹਾਜ ਸੁ ਭੋਜਲ
ਕੋ ਤਰ ਜਾਤਿ ਸੁਖੇਨ ਜਿਨੀ ਚਿਤ ਲਾਯੋ॥੪॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕੇਰ ਸਰੀਰ ਜੁਊ
ਸਭਿ ਥਾਨ ਸਮੇ ਸਭਿ ਨਾ ਦਰਸੈ ਹੈਂ॥ ਗ੍ਰੰਥ ਰਿਦਾ ਗੁਰੂ ਕੋ ਇਹ ਜਾਨਹੁ
ਉਤਮ ਹੈ ਸਭਿ ਕਾਲ ਰਹੈ ਹੈ । ਮੇਰੇ ਸਰੂਪ ਤੇ ਯਾਤੇ ਹੈ ਦੀਰਘ ਸਾਹਿਬ
ਜਾਨਿ ਅਦਾਇਬ ਕੈ ਹੈ । ਪੂਜਹੁ ਚੰਦਨ ਕੇਸਰ ਕੋ ਘਸਿ ਧੂਪ ਧੁਖਾਇ ਕੈ
ਫੁਲ ਚਢੈ ਹੈ ॥੫॥ ਜੋ ਲਿਖਿ ਲੇਹਿ ਭਲੇ ਤਬਿ ਸੋਧਹਿ ਅਖਰ ਸੋ ਲਗ ਕੀ
ਚੁਕਸਾਈ॥ ਪਾਠ ਸਮਸਤ ਕਰੈ ਬੁਧਿ ਸੋ ਪਿਖਿ ਪੁਰਬਕੇ ਸਮ ਲੇਹਿ ਬਨਾਈ॥
ਆਪ ਤੇ ਘਾਟ ਨ ਬਾਧ ਕਰੈ, ਜਿ ਕਰੈ, ਹੁਇ ਮੂਰਖ ਸੋ ਪਛੁਤਾਈ ।
ਔਰ ਬਨਾਇ ਨਵੋਂ ਨ ਲਿਖੈ*ਬਿਚ ਕਾਬਜ, ਰਚੈ, ਸੁ ਰਚੈ ਪ੍ਰਿਥਕਾਈ॥੬॥
ਚੰਦਹਿ ਲੋਕ ਤੇ ਹੋਇ ਬਲੀ, ਬਲ ਕੋ ਜਰ^੪ ਜਾਇ ਰਿਦੇ ਮਹਿ ਜੋਈ । ਸੋ
ਉਪਕਾਰ ਕੇ ਕਾਰਨ ਕੋ ਸਿਰ ਦੇ ਹੁਇ ਸੇਮੁਖ ਧੀਰ ਧਰੋਈ । ਆਪਨੀ
ਬਾਨੀ ਚਢਾਵਹਿ ਸੋ ਇਕ, ਹੋਇ ਇਸੇ ਨਹਿ ਦੂਸਰ ਕੋਈ॥ ਪੂਜਹਿਜੋ ਇਛ
ਧਾਰਿ ਸੁ ਪੂਜਹਿ*ਸ਼੍ਰੇਯ ਲਹੈ ਜਮ ਪੀਰ ਨ ਹੋਈ ॥੭॥ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਮਹਾਂਨ

^੧ਲਈ । ^੨ਪ੍ਰੇਮੀ । ^੩ਸਿੱਖਿਆ । ^੪ਹੋਰ ਨਵੀਂ ਕਵਿਤਾ ਬਣਾਕੇ ਨਾ ਲਿਖੇ । ^੫ਜੇ ਕੁਈ ਕੁਛ
ਰਚੇ ਤਾਂ ਵਾਖਰਾ ਰਖੇ ਬੀੜ ਵਿਚ ਨਾ ਚਾੜ੍ਹੇ । ^੬ਸਹਾਰ । ^੭ਐਸਾ । ^੮ਜੇ ਇੱਛਾ ਧਾਰਕੇ ਪੂਜੇਗਾ
ਸੋ (ਉਸ ਦੀ) ਪੂਰਨ ਹੋਵੇਗੀ । *ਪਾ:-ਬੰਨੋ ਤੇ ਆਦਿਕ ।

ਮਹਾਤਮ ਜਾਂਹਿ ਬਖਾਨ ਕਰੈਂ ਸਮੁਦਾਏ। ਅੰਤਿ ਨ ਪਾਵਤਿ ਸੋਸ਼ ਨ ਸ਼ਾਰਦ
ਨੇਤਿ ਹੀ ਨੇਤਿ ਅਸੋਸ਼ ਬਤਾਏ । ਜੋ ਸਰਬੋਤਮ ਜੋ ਸਰਬਾਸ਼੍ਰਿਯ ਤਾਂਹੀ ਕੇ
ਨਾਮ ਇਸੀ ਮਹਿ ਗਾਏ । ਨਾਮ ਸੁ ਨਾਮੀ ਕੋ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਇਹ ਮੂਰਤਿ ਸ੍ਰੀ
ਕਰਤਾਰ ਸੁਹਾਏ ॥੮॥ ਜੇਤਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਅਦਾਇਬ ਰਾਖਹਿ ਤੇਤਿਕ ਹੀ ਫਲ
ਪਾਵਹਿਗੇ । ਧੂਪ ਧੁਖਾਇ ਘਸਾਇ ਕੇ ਚੇਦਨ ਕੇਸਰ ਕੋ* ਅਰਚਾਵਹਿਗੇ ।
ਭਾਵਨੀ ਧਾਰਿ ਕੇ ਚਾਹਿ ਉਮਾਹਤਿ^੧ ਦਸੋਸ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਸਾਵਹਿਗੇ । ਪਾਠ
ਕਰੈ ਕਿ ਸੁਨੈ ਮਨ ਏਕ ਹੈ ਹੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਸਾਵਹਿਗੇ ॥ ੯ ॥ ਦੇਖਤਿ ਹੀ
ਕਰ ਜੋਰਿ ਦੁਊ ਮਨ ਨੇਮਿ ਹੈ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵਹਿਗੇ । ਔਰਨਿ ਕੋ ਉਪਦੇਸ਼
ਕਰੈ ਲਿਖਿ ਆਪ ਇਸੇ ਕੋ ਲਿਖਾਵਹਿਗੇ । ਪ੍ਰੇਮ ਕਰੈ ਘਰ ਮੈਂ ਅਸਥਾਪਹਿ
ਪਾਠ ਸੁਨੈ ਹਰਖਾਵਹਿਗੇ । ਸੋ ਜਗ ਬੰਧਨ ਛੇਦਨ ਕੇ ਨਰ ਅੰਤ ਗਤੀ ਸੁਭ
ਪਾਵਹਿਗੇ ॥੧੦॥ ਕਾਰਜ ਹੋਇ ਸੇਪੁਰਨ ਬਾਂਛਤਿ ਪਾਠਕਰੈ ਕਿ ਕਰਵਾਹਿਗੇ ।
ਭੋਗ ਪਰੇ ਕਰਿਵਾਇ ਤਿਹਾਵਲ ਆਪ ਖਰੋ ਹੁਇ ਜਾਵਹਿਗੇ । ਹਾਥ ਕੋ
ਜੋਰਿ ਕਰੈ ਅਰਦਾਸ ਮਨੋਰਥ ਕੇ ਮਨ ਲਜਾਵਹਿਗੇ । ਕਸੋਂ ਨ ਕਹੈ ਤਿਹ
ਪੂਰਨ ਹੈ ਚਿਤ ਚਾਹਤਿ ਸੋ ਨਰ ਪਾਵਹਿਗੇ ॥੧੧॥ ਸਿੱਖ ਸਰੀਰ ਤਜੈ ਤਿਸ
ਪੀਛਹਿ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋ ਪਾਠ ਕਰਾਵਹਿਗੇ । ਪੇਸ਼ਾ^੨ ਕੋ ਅਰਪੈ ਤਬਿ ਪਾਠਕ
ਭੋਜਨ ਚਾਰੁ ਖੁਲਾਵਹਿਗੇ । ਔਰ ਜਬਾ ਸ਼ਕਤੀ ਤਿਹ ਸੇਵਹਿ ਲਜਾਇ
ਕਰਾਹੁ ਬ੍ਰਤਾਵਹਿਗੇ । ਸੋ ਸਿਖ ਹੋਇ ਸੁਖੇਨ ਮਹਾਂ, ਪਰਲੋਕ ਬਿਖੈ ਹਰਖਾਵਹਿਗੇ
॥੧੨॥ ਔਰ ਕਹਾਂ ਲਗਿ ਜੇ ਜਗ ਕਾਰਜ ਪਾਠ ਕਰੇ ਸਿਧ ਹੋਵਹਿਗੇ । ਸੈਤ
ਮਹੰਤ ਚਹੈ ਨਹਿ ਯੋ† ਪਠਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰੇ ਪ੍ਰਭ ਜੋਵਹਿਗੇ^੩ । ਦਸੋਸ ਨਿਸਾ
ਸਿਮਰੈਂ ਸਤਿਨਾਮ ਕਿ ਗ੍ਰੰਥ ਪਠੈਂ ਅਘ ਬੋਵਹਿਗੇ । ਅੰਤਿ ਸਮੈ ਜਮ ਕੋ ਨ
ਪਿਖੈਂ ਮਿਲਿ ਆਇ ਹਮੈ ਸੁ ਅਲੋਵਹਿਗੇ^੪ ॥ ੧੩ ॥ ਏਹਗਾ ॥ ਬੈਠੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
ਰਾਮ ਸਰ ਬੰਨੋ ਆਨਜੋ ਗ੍ਰੰਥ । ਤਹਾਂ ਮਹਾਤਮ ਇਹ ਕਹਜੋ ਦੇਨਿ ਸੀਖ
ਨਿਜ ਪੰਥ ॥੧੪॥ ਚੰਪਈ॥ ਤਜਾਰ ਭਯੋ ਜਬਿ ਜਿਲਤ ਬੰਧਾਈ । ਬੁੱਢੇ ਸੋ
ਗੁਰ ਗਿਰਾ ਅਲਾਈ।^੫ ਕਹੈ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕਿਸ ਬਾਨਾ । ਨਿਤ ਸੋਭਹਿ ਜਹਿ

^੧ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਚਾਹਕੇ । ^੨ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ । ^੩ਪੇਸ਼ਾਕ । ^੪ਸੈਤ ਤੇ ਮਹਾਨ ਪਰਖ ਜੋ ਇਉਂ ਨਹੀਂ
ਚਾਹੁੰਦੇ, (ਜਿਵੇਂ ਪਿਛਲੀ ਤੁਕ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ) ਉਹ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਪਾਠ ਕਰਕੇ (ਨਿਸ਼ਕਾਮ
ਹੋਣ ਕਰਕੇ) ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਨੂੰ ਵੇਖਣਗੇ । ^੫ਪਾ:-ਸੋ ।

† ਪਾ:-ਚਹੈ ਰਿਦ ਯੋ=ਰਿਦੇ ਵਿਚ ਚਾਹ ਕਰਕੇ. ਐਓਂ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਪਾਠ ਕਰਨਗੇ ।

ਮਹਿਦ ਮਹਾਨਾ' ॥੧੫॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਤਿਨ ਤਬਹਿ ਬਖਾਨੋ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੁਮ
 ਤੇ ਕੋਨ ਸਿਆਨੋ। ਤਉ ਸੁਨਹੁ ਸਰ ਸੁਣਾ ਮਝਾਰਾ। ਹਰਿ ਮੰਦਿਰ ਸੰਦਰ
 ਦਰਬਾਰਾ ॥੧੬॥ ਸਦਾ ਸਥਾਪਨਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸੁ ਲਾਇਕ। ਸੋਭਹਿਗੇ ਇਮ ਤਹਾ
 ਸੁਭਾਇਕ। ਸਿਹਜਾ ਸ਼ੇਸ਼ ਸਮੁੰਦ ਮਝਾਰੇ। ਜਥਾ ਸ਼ੇਖ ਸਾਂਈ ਛਬਿ ਧਾਰੇ ॥
 ੧੭॥ ਮਨਹੁ ਬੀਚ ਬੈਕੁੰਠ ਸੁ ਮੰਦਿਰਾਬਿਸ਼ਨੁ ਬਿਰਾਜਹਿ ਛਬਿ ਸੋ ਅੰਦਰ'
 । ਸੁਨਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਗੁਰੂ ਬਹੁ ਭਏ। ਜਥਾ ਜੋਗ ਇਨ ਬਰਨਨ ਕਏ ॥੧੮॥
 ਬਨਜੇ ਸੁਧਾਸਰ ਬਿਚ ਹਰਿ ਮੰਦਿਰ। ਇਹ ਸਮ ਨਹੀਂ ਤਿਲੋਕੀ ਅੰਦਰਿ।
 ਤਥਾ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸੁਭ ਰਚਯੋ। ਸਰਬੋਤਮ ਹਰਿ ਨਾਮਨਿ ਖਚਯੋ ॥੧੯॥
 ਉਚਿਤ ਮੇਲ ਦੇਨਹੁ ਕੋ ਬਨੈ। ਨਿਸ ਬਾਸੁਰ ਹਰਿ ਕਿਰਤਨ ਭਨੈ—। 'ਸੁਨਿ
 ਗੁਰਦਾਸ। ਸੁ ਬਾਕ ਹਮਾਰੇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਦਰਬਾਰੇ ॥੨੦॥ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ
 ਬਧਹਿ ਸਮਾਜ ਬਡੇਰੇ। ਦੁਖ ਦਾਰਿਦ ਕੋ ਆਇ ਨ ਨੇਰੇ। ਹਰਿ ਮੰਦਿਰ
 ਹਰਿ ਰੂਪ ਬਿਲੇਦਾ। ਸੇਵਹਿ ਸੇਵਕ ਬੰਦ ਮੁਕੇਦਾ ॥੨੧॥ ਲਛਮੀ ਨਿਸ
 ਬਾਸੁਰ ਇਸ ਸੇਵਹਿ। ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਹਿ ਦਾਸ ਫਲ ਲੇਵਹਿ। ਆਜ ਬਾਸ ਇਸ
 ਥਲ ਹੀ ਕੀਜਹਿ। ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਾਤ ਕੋ ਤਹਿ ਗਮਨੀਜਹਿ' ॥੨੨॥ ਸਭਿਨਿ
 ਅਹਾਰ ਕਰਯੋ ਸੁਭ ਖਾਨਾ। ਭੁਮ ਸੈਨ ਕੀਨਸਿ ਤਿਸ ਬਾਨਾਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ
 ਆਦਰ ਕੇ ਹੇਤੁ। ਭੁਤਲ ਸੈਨੇ' ਗੁਰੂ ਸਮੇਤ ॥੨੩॥ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਨਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
 ਕਰੈ—। ਟਹਿਲ ਗ੍ਰੰਥ ਕੀ ਕੋਨ ਸੁਧਰੈ। ਬੇਦੀ ਤੇਹਣ ਭੱਲੇ ਬੇਸ। ਸੋਢੀ ਜੇ
 ਕੁਲ ਕੇ ਅਵਤੀਸ਼ ॥੨੪॥ ਨਿਜ ਕੁਲਕੋ ਇਨ ਕੋ ਹੇਕਾਰਾ। ਕਰਿ ਨ ਸਕਹਿਗੇ
 ਸੇਵ ਉਦਾਰਾ। ਇਹ ਸੇਵਕ ਕੀ ਵਸਤੁ ਸਦੀਵਾ। ਨਿਰਹੇਕਾਰ ਜਿਨਹੁ
 ਮਨ ਨੀਵਾ ॥੨੫॥ ਸੇਵਾ ਬਿਖੈ ਨਿਪੁਨ ਜੋ ਹੋਇ। ਕਰੀਅਹਿ ਇਹਾ
 ਸਥਾਪਨਿ ਸੋਇ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੋ ਦਰਸਨ ਕੀਨਿ। ਅਸ ਬੁੱਢਾ ਬਿਚ ਸੇਵ
 ਪ੍ਰਬੀਨ—॥੨੬॥ ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਨਿੰਦਾ ਪਾਈ। ਜਾਗੇ ਜਾਮਨਿ ਜਾਮ
 ਰਹਾਈ। ਬੁੱਢਾ ਪੁਨ ਗੁਰਦਾਸ ਸੁ ਜਾਗੇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਚਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਮਹਿ ਪਾਗੇ ॥
 ੨੭॥ ਸੋਚ' ਰਾਮਸਰ ਕੀਨਿ ਸ਼ਨਾਨਾ। ਬੰਦੀ ਤਰ ਬੈਠੇ ਕਰਿ ਧਨਾਨਾ। ਵੈ
 ਘਟਿਕਾ ਲਖਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਾਲਾ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਬਚ ਕਹਯੋ ਰਸਾਲਾ ॥੨੮॥
 'ਬੁੱਢਾ ਨਿਜ ਸਿਰ ਪਰ ਧਰਿ ਗ੍ਰੰਥ। ਆਗੇ ਚਲਹੁ ਸੁਧਾਸਰ ਪੰਥ'। ਮਾਨਿ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ । *ਮਹਾਂ ਵਿਸ਼ਨੂੰ । *ਜਗਿਆ ਹੋਇਆ । *ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੇ
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਜੀ ਦਾ । *ਪ੍ਰਬਵੀ ਪਰ ਸੁੱਤੇ । *ਕ੍ਰੋਮਣੀ । *ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋਏ । *ਏਰੀ ਹੋਠ ।

ਬਾਕ ਲ ਭਯੋ ਅਗਾਰੋ। ਰਮਰ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਕਰ ਧਾਰੋ॥੨੯॥ ਸੋਖ ਅਨਿਕ
ਲਘੁ ਦੁੰਦਭਿ^੧ ਬਾਜੇ। ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਉਚ ਸੁਰ ਗਾਜੇ। ਸੁੰਦਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ
ਗੋਵਿੰਦ ਚੰਦ। ਸੰਗ ਚਲਤਿ ਹੁਇ ਸੋਭ ਬਿਲੇਦ॥੩੦॥ ਹਰਿ ਮੰਦਿਰ ਮਹਿ
ਜਾਇ ਪਹੁੰਚੇ। ਰਾਗੀ ਰਾਗ ਕਰਤਿ ਸੁਰ ਉਚੇ। ਮੰਜੀ ਸਹਤ ਗ੍ਰੰਥ ਤਹਿ
ਬਾਪਿ॥ ਬੈਠੇ ਨਿਕਟ ਗੁਰੁ ਤਬਿ ਆਪਿ॥੩੧॥ ਵਾਰ ਭੋਗ ਕੋ ਸੁਨਿ ਮਨ ਲਾਈ।
ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪੁਨ ਗਿਰਾ ਅਲਾਈ। ‘ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਖੋਲਹੁ ਗ੍ਰੰਥ। ਲੇਹੁ
ਅਵਾਜ ਸੁਨਹਿ ਸਭਿ ਪੰਥ’॥੩੨॥ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਬਚਨ ਰੁਚਿਰ ਮਨ ਲਾਯਕ।
ਸੱਤ ਬਾਕ ਮੁਖ ਜਲਜ ਅਲਾਇਕ^੨। ਅਦਬ ਸੰਗ ਤਬਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸੁ ਖੋਲਾ।
ਲੇ ਅਵਾਜ ਬੁੱਢਾ ਮੁਖ ਬੋਲਾ*॥ ੩੩॥ ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ ੫॥

ਸਿਤਾ ਕੇ ਕਾਰਜਿ ਆਪਿ ਖਲੋਇਆ ਹਰਿ ਕੰਮੁ ਕਰਾਵਣਿ ਆਇਆ ਰਾਮ॥
ਧਰਤਿ ਸੁਹਾਵੀ ਤਾਲੁ ਮੁਹਾਵਾ ਵਿਚਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਲੁ ਛਾਇਆ^੩ ਰਾਮ॥
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਲੁ ਛਾਇਆ ਪੂਰਨ ਸਾਜੁ ਕਰਾਇਆ ਸਗਲ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ॥
ਜੈ ਜੈ ਕਾਰੁ ਭਇਆ ਜਗ ਅੰਤਰਿ ਲਾਥੇ ਸਗਲ ਵਿਸੁਰੇ^੪॥ ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ
ਅਚਤ^੫ ਅਬਿਨਾਸੀ^੬ ਜਸੁ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣੀ ਗਾਇਆ॥ ਅਪਨਾ ਬਿਰਦੁ^੭
ਰਖਿਆ ਪਰਮੇਸਰਿ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ॥ ੧॥

ਚੋਪਈ॥ ਸੁਨਿ ਸਭਿਹੂੰ ਤਬਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ। ਦੀਨ ਬੰਧੁ ਪ੍ਰਭੁ ਤਿਨ^੮ ਲਖਿ
ਪਾਯੋ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਰ ਤੋ ਰਮਰ ਫਿਰੀਤਾ। ਬੁੱਢਾ ਜਪੁਜੀ ਪਾਠ ਕਰੀਤਾ॥੩੪॥
ਮੰਗਤਿ ‘ਧੰਨ ਧੰਨ’ ਸੁਨਿ ਕਹੈ। ਅਧਿਕ ਅਨੇਦ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਲਹੈ। ਜਪੁਜੀ ਭੋਗ
ਪਾਇ ਜੈਕਾਰਾ। ਸੀਸ ਨਿਵਾਵਤਿ ਸਭਿਨਿ ਉਚਾਰਾ॥੩੫॥ ਅਤਿ ਅਨੇਦ
ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਨਾਥ। ਭਏ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਮਾਨਿ^੯ ਸਨਾਥ। ਅਧਿਕ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਗਦ
ਗਦ ਹੋਏ। ਗੁਨ ਗਨ ਸ੍ਰੀ ਪਰਮੇਸੁਰ ਜੋਏ॥੩੬॥ ਹਰਿ ਮੰਦਿਰ ਤੇ ਨਿਕਸਿ
ਅਗਾਰੀ। ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਉਚਾਰੀ। ਸਿਹਜਾ ਸੋਸ਼ ਬਿਕੁੰਠ ਮਹਾਨਾ
। ਬਹੁਮ ਲੋਕ ਸ਼ਿਵਲੋਕ ਸਥਾਨ॥੩੭॥ ਸ੍ਰੇਤ ਦੀਪ^{੧੦} ਤਜਿ ਲੋਕਾ ਲੋਕ^{੧੧}।
ਪੁਰੀ ਅਜੁੱਧਰਾ ਆਦਿ ਅਸ਼ੋਕ। ਪੁਨ ਦੁਆਰਿਕਾ ਆਦਿਕ ਥਾਨ। ਸਭਿ ਕੋ
ਤਜਿ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ॥੩੮॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਦਰਬਾਰਾ। ਆਨਿ ਬਸੇ

^੧ਧੰਮੇ। ^੨ਮੁਖ ਕਵਲ ਤੋਂ ਕਹਿਆ। ^੩ਫੈਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ^੪ਝੇਰ। ^੫ਅਗਿਤ। ^੬ਨਾਸ਼ ਤੋਂ ਰਹਿਤ।
^੭ਧਰਮ। ^੮ਕ੍ਰਿਤ ਕ੍ਰਿਤ ਮੰਨਕੇ। ^੯ਇਕ ਦੀਪ ਦਾ ਨਾਮ। ^{੧੦}ਇਕ ਪਰਬਤ ਦਾ ਨਾਮ।

*ਦੋ ਲਿਖਤੀ ਨਸਖਿਆਂ ਵਿਚ ਅੰਕ ੩੩ ਦੀ ਚੋਪਈ ਦੀਆਂ ੬ ਤੁਕਾਂ ਹਨ, ਬਾਕੀ
ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਾਧੂ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਇਉਂ ਹੈ:—ਸੂਹੀ ਰਾਗ ਛੰਤ ਸੇ ਆਯੋ। ਭਾਈ ਬੁਢੇ ਪਾਠ
ਸੁਨਾਯੋ।
†ਪਾ:—ਨਿਤ।

ਇਸ ਥਾਨ ਉਦਾਰਾ। ਕਲੀ ਕਾਲ ਮਹਿ ਇਸੀ ਸਮਾਨ। ਨਾਂਹਿ ਨ ਆਨ^੧
 ਸਥਾਨ ਮਹਾਨ^੨॥੪੬॥ ਤੀਨ ਲੋਕ ਪਤਿ ਜਹਾਂ ਬਿਰਾਜੇ। ਭੋਗਵਤੀ^੩ ਸੁਰ
 ਪੁਰਿ ਪਿਖਿ ਲਾਜੇ। ਸਭਿ ਸਥਾਨ ਕੀ ਸ੍ਰੀ^੪ ਚਲਿ ਆਈ। ਆਨਿ ਵਸੀ ਸ੍ਰੀ
 ਗੁਰ ਸ਼ਰਨਾਈ॥੪੭॥ 'ਪੈਨ ਪੈਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਦਰਬਾਰਾ। ਪਈਯਤਿ ਜਹਾਂ
 ਪਦਾਰਥਚਾਰਾ'। ਇਮ ਉਤਸਾਹਤਿ ਦਿਵਸ ਬਿਤਾਯੋ। ਸੰਧਯਾ ਭਈ ਤਰਨਿ
 ਅਸਤਾਯੋ^੫॥੪੮॥ ਬੁੱਢੇ ਬੁਝਨਿ ਕੀਨਸਿ ਤਬੈ। 'ਗ੍ਰੰਥ ਰਹੈ ਕਿਤ' ਨਿਸ
 ਮਹਿ ਅਬੈ? ਜਹਾਂ ਆਪ ਕੀ ਆਇਸੁ ਹੋਇ। ਕਰਹਿ ਸਿੱਖ ਮਿਰਜਾਦਾ ਸੋਇ'
 ॥੪੯॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਹੁ ਜੇ 'ਪ੍ਰਭੂ ਦਰਬਾਰਾ। ਗ੍ਰੰਥ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ੁਰ ਕੋ ਅਵਤਾਰਾ।
 ਡੇਢ ਜਾਮ ਜਾਮਨਿ ਜਬਿ ਜਾਇ। ਪਠਹਿ ਸੋਹਿਲਾ ਕਿਰਤਨ ਗਾਇ॥੫੦॥
 ਬਹੁਰੋ ਲੇ ਜਾਵਹੁ ਅਸਵਾਰਾ। ਜਿਸੀ ਕੋਠਰੀ ਰਹਨਿ ਹਮਾਰਾ। ਤਹਾਂ
 ਨਿਵਾਸ ਕਰਹੁ ਜੁਤ ਮਾਨ^੬। ਜਾਮ ਡੇਢ ਜਾਮਨਿ ਰਹਿ ਆਨ॥੫੧॥ ਸ੍ਰੀ
 ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਤਬਹਿ ਸ਼ਨਾਨਹੁ। ਫਰਸ਼ ਅਨੇਕ ਭਾਂਤਿ ਕੇ ਠਾਨਹੁ। ਦੀਪਕ
 ਸਦਾ ਘਿੱਤ ਕੇ ਬਾਰੋ। ਜਾਮਨਿਸਾ ਜਬਿ ਰਹੀ ਨਿਹਾਰੋ॥੫੨॥ ਰਾਗੀ ਆਸਾ
 ਵਾਰ ਸੁ ਗਾਵਹਿ। ਅਨਿਕ ਰਾਗ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨਾਵਹਿ। ਦ੍ਰੈ ਘਟਿਕਾਜਾਮਨਿ
 ਰਹਿ ਜਬੈ। ਆਨਹੁ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤਬੈ॥੫੩॥ ਵਾਰ ਭੋਗ ਤੇ ਖੋਲਿ
 ਪਛੀਜੈ। ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਾਰ ਨਿਤ ਕੀਜਹਿ'। ਇਮ ਕਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬੈਠਿ
 ਰਹਾਏ। ਚੌਂਕੀ ਸੁਨੀ ਕਾਨੜਾ ਗਾਏ॥੫੪॥ ਬਹੁਰ ਸੋਹਿਲਾ ਪਠਿ ਕਰਿ ਪਾਸਿ
 । ਉਠਿ ਤਬਿ ਸਭਿ ਕੀਨਸਿ ਅਰਦਾਸ। ਬੁੱਢੇ ਗ੍ਰੰਥ ਲੀਨ ਸਿਰ ਧਾਰੀ।
 ਚਵਰ ਕਰਹਿ ਗੁਰ ਵਾਰੰਵਾਰੀ॥੫੫॥ ਸਿੱਖਨਿ ਕੀ ਧੁਨਿ ਕੀਨਿ ਬਿਸਾਲਾ।
 ਬਾਦਿਤ ਅਪਰ ਬਜੇ ਤਿਸਕਾਲਾ। ਰਹੈ ਕੋਠਰੀ ਮਹਿ ਗੁਰ ਸਦਾਗਮਨਹਿ
 ਸਦਨ ਆਪਨੇ ਕਦਾ॥੫੬॥ ਤਿਹ ਸਥਾਨ ਲੇ ਕਰਿ ਜਬਿ ਗਾਏ। ਸੁਠ ਪ੍ਰਯੋਕ
 ਤਬਿਡਾਸਤਿ ਭਏ। ਸੇਜ ਬੰਦ ਗੁੰਢੇ ਬਡ ਜ਼ਰੀ। ਸੁੰਦਰ ਫੁਲਨਿ ਮਾਲਾ ਧਰੀ
 ॥੫੭॥ ਤਹਾਂ ਨਿਵਾਸ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋ ਕੀਨੋ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਭੂਤਲ^੭ ਨਿਕਟ ਅਸੀਨੋ^੮
 । ਕਬਿ ਕਬਿ ਸਦਨ ਆਪਨੇ ਜਾਹਿ। ਨਾਂਹਿ ਤ ਰਹੈ ਗ੍ਰੰਥ ਕੇ ਪਾਹਿ॥੫੮॥

^੧ਹੋਰ। ^੨ਨਾਗਾਂ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਜੋ ਪਤਾਲ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਹਨ। (ਅ) ਪਤਾਲ ਰੰਗਾ, (ੳ) ਇਕ ਤੀਰਥ ਦਾ ਨਾਮ। ^੪ਲੱਛਮੀ। ^੫ਸੂਰਜ ਛਿਪ ਗਿਆ। ^੬ਕਿਥੇ। ^੭ਆਦਰ। ^੮ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਪਰ।
 ਪੰਦਰਵੀਂ ਹੋਏ। *ਕਵਿ ਜੀ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਭ ਅਸਥਾਨਾਂ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਤੀਰਥ ਇਸ ਤੋਂ ਨੀਵੇਂ ਹਨ। †ਜੇ ਨਾਗ ਤੋਂ ਨਾਗ ਦਿਨ੍ਹੇ ਵਾਲੀ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਸਮਝੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਰੈਕਸਿਲ ਸੀ, ਜੋ ਅਸ਼ੋਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬੀ ਘੁੱਘ ਵਸਦੀ ਸੀ। ਇਸਦੇ ਖੰਡਰ ਹੁਣ ਲਭੇ ਹਨ ਸਰਾਇਕਾਲਾ ਦੇ ਪਾਸ।

ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਕਥਾ । ਭਈ ਜਥਾ ਉਚਰੀ ਮੈਂ ਤਥਾ । ਸੁਨਤਿ
ਪਠਤਿ ਚਿਤ ਬਾਂਛਤਿ ਦਾਤਾ । ਗੁਰ ਪਗ ਰਤਿ ਤੇ ਆਤਮ ਗਤਾਤਾ ॥੫੨॥

।੨੩। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਭਾਸੇ 'ਸਤਿਗੁਰ ਮਹਾਤਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਪੰਚਾਮੇ ਅੰਸੁ ॥੫੦॥

੫੧. [ਭਾਈ ਤਿਲੋਕੇ ਦੀ ਕਾਠ ਦੀ ਤਲਵਾਰ । ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਦਾ ਘੋਟ ਵੱਟਾ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਇਕ ਦਿਨ ਬਿਰੇ ਸੰਗਤਿ ਦਰਸਤਿ ਆਇ । ਸਿੱਖ
ਤਿਲੋਕਾ ਨਾਮ ਜਿਸ ਚਰਨ ਕਮਲ ਸਿਰ ਲਾਇ ॥੧॥ ਚੋਪਈ ॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ
ਤਿਨ ਅਰਜ਼ ਗੁਜਾਰੀ 'ਮੈਂ ਆਯੋ ਪ੍ਰਭੁ ਸ਼ਰਨ ਤੁਮਾਰੀ । ਜਿਸ ਤੇ ਮੇਰੇ ਹੁਇ
ਕੱਲਜਾਨਾ । ਜੁਗ ਲੋਕਨ ਮਹਿ ਅਨੰਦ ਮਹਾਨਾ ॥ ੨ ॥ ਅਸ ਮੁਝ ਕਉ
ਦੀਜਹਿ ਉਪਦੇਸ਼ । ਸੁਨਤਿ ਕਮਾਵਤਿ ਨਸਹਿ ਕਲੇਸ਼' । ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ
ਕਰਿ ਦਯਾ ਸੁਨਾਈ 'ਸਤਿਨਾਮ ਸੋ ਰਹੁ ਲਿਵਲਾਈ ॥੩॥ ਉਠਤਿ ਬੈਠਤਿ
ਆਵਤਿ ਜਾਤੇ । ਨਹਿ ਸਿਮਰਨ ਤਜਾਗਹੁ ਦਿਨ ਰਾਤੇ । ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਭਾਣੇ
ਕੋ ਮਾਨਿ । ਹਰਖਹੁ-ਭਲੀ ਕਰਹਿ-ਇਮ ਜਾਨਿ' ॥ ੪ ॥ ਦੋਸ਼ ਅਰੋਪਹੁ
ਕੋਇ ਨ ਪ੍ਰਭੁ ਮੈਂ । ਜੋ ਬਜਾਪਕ ਨਭ ਕੀ ਸਮ ਸਭਿ ਮੈਂ । ਤਨ ਹੇਤਾ ਕੋ
ਤਜਿ ਅੰਭਾਸਾ ਸਨੈ ਸਨੈ ਲਖਿ ਰੂਪ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥੫॥ ਰਹੁ ਅਹਿੰਸਾ ਕਰਿ ਸਭਿ
ਪਰ ਦਯਾ ਕਿਸ ਕੋ ਨਹੀਂ ਦੁਖਾਵਹੁ ਹਿਯਾ । ਜਥਾ ਲਾਭ ਕੀਜਹਿ ਸੰਤੋਸ਼ਾ' ।
ਤਜਹੁ ਬਿਕਾਰ ਆਇ ਜੇ ਰੋਸਾ' ॥੬॥ ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਲੇ ਉਪਦੇਸ਼ ।
ਗਮਨਜੋ ਗਜਨੀ ਅਪਨੇ ਦੇਸ਼ । ਮੁਗਲ ਚਾਕਰੀ ਤਹਾਂ ਕਰੀਤਾ । ਵਹਿਰ
ਅਰੁਵੈ ਸੰਗ ਰਹੀਤਾ ॥ ੭ ॥ ਲੇਤਿ ਰਜਤਪਣ ਨਿਤ ਪੰਚਾਸ* । ਆਯੁਧ
ਧਰੇ ਰਹਤਿ ਤਿਸ ਪਾਸਿ । ਚਢ੍ਹਨੇ ਮੁਗਲ ਇਕ ਦਸੈਸ ਸ਼ਿਕਾਰ । ਸੰਗ
ਤਿਲੋਕਾ ਅਸੁ* ਅਸਵਾਰ ॥੮॥ ਮੁਗਲ ਅਗਾਰੀ ਮਿਗਨਿ ਪਲਾਈ* । ਪੀਵੇ
ਲਾਗੇ ਤੁਰੰਗ ਧਵਾਈ' । ਜਬਹਿ ਤਿਲੋਕੇ ਕੀਨਸਿ ਨੇਰ । ਘੋਰਾ ਮਿਲਨੈ
ਨਿਕਟਿ ਤਬਿ ਹੋਰਿ ॥੯॥ ਖੈਚ ਖੜਗ ਕੋ ਤਾਂ ਪਰ ਬਾਰਾ । ਮਿਗਨੀ ਗਰੰਭ
ਦੁਧਾ ਕਰਿ ਭਾਰਾ* । ਜੁਗ ਅਰਭਕ* ਬਿਚ ਤੇ ਗਿਰ ਪਰੇ । ਕਿਤਿਕ ਕਾਲ
ਮਹਿ ਤਰਫਤਿ ਮਰੇ ॥੧੦॥ ਦੇਖਿ ਤਿਲੋਕੇ ਕਰੁਨਾ ਠਾਨੀ* । 'ਧਿਕ ਧਿਕ'
ਅਪਨੇ ਕਰਮ ਬਖਾਨੀ ।- ਐਸੇ ਪਾਪ ਅਚਾਨਕ ਲਏ । ਇਕ ਕੇ ਹਤੇ

*ਇਹ ਜਾਣਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਵੇ ਕਿ (ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ) ਭਲੀ ਕਰਦਾ ਹੈ । *ਜੀਵ ਪਾਤ ਨਾ ਕਰਨਾ ।

*ਸੰਤੋਖ । *ਕ੍ਰੋਧ ਆਦਿਕ । *ਘੋੜੇ ਤੇ । *ਹਰਨੀ ਦੇੜੀ । *ਓੜਾਕੇ । * (ਗਰਭਵਤੀ) ਹਰਨੀ
ਦਾ ਗਰਭ ਦੇ ਟੋਟੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । *ਦੋਵੇਂ ਬੱਚੇ । *ਤਰਸ ਆਯਾ ।

*ਯਾਰਵੀਂ ਵਾਰ ਦਾ ਟੀਕਾ (ਸਿਖ ਭਗਤ ਮਾਲਾ) ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਰੁਪੇ ਰੋਸ਼ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ।

ਤੀਨ ਮਰਿ ਗਏ—॥ ੧੧ ॥ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਨੋ ਤਬਿ ਸਿਮਰਨ ।—ਦਯਾ
ਕਰਹੁ ਨਹਿ ਹਨੋ ਜੀਵ ਗਨ—॥ ਸੋ ਮੁਝਤੇ ਨਹਿ ਗਯੋ ਕਮਾਯੋ।ਯਾਂਤੇ ਦੋਸ਼
ਅਧਿਕ ਮੈਂ ਪਾਯੋ ॥ ੧੨ ॥ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਪਾਸ ਤੇ ਅਘ ਹੁਇ ਆਵੈ । ਤੇਗ ਕਾਠ ਕੀ
ਕਰੋਂ ਨ ਪੁਨ ਕੋ ਘਾਵੈ—॥ ਚਿਤ ਬਿਚਾਰ ਤਰਵਾਰ ਹਟਾਈ । ਤੇਗ ਕਾਠ ਕੀ
ਕਰਿ ਗਰੇ ਪਾਈ॥੧੩॥ ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਗਰੇ ਰਾਖੀ ਸੋਈ।ਹੁਤੇ ਤਿਲੋਕੇ
ਕੋ ਰਿਪੁ ਕੋਈ । ਤਿਸ ਨੇ ਸਕਲ ਭੇਦ ਕੋ ਪਾਇ । ਚਾਰੀ ਕਰੀ ਮੁਗਲ
ਢਿਗ ਜਾਇ॥੧੪॥ ਕਹੈ ‘ਤਿਲੋਕਾ ਬਡੋ ਸਿਪਾਹੀ । ਤੇਗ ਕਾਠ ਕੀ ਰਾਖਤਿ
ਪਾਹੀ । ਲੋਹ ਮੂਠ ਉਪਰ ਦਿਖਰਾਈ । ਲਹੈ ਦਰਬ ਕੋ ਕਰਿ ਚਤੁਰਾਈ’
॥ ੧੫ ॥ ਸੁਨਤਿ ਮੁਗਲ ਨਹਿ ਮਾਨੀ ਬਾਨੀ । ‘ਸੂਰ ਤਿਲੋਕਾ ਮਹਾਂ
ਗੁਮਾਨੀ । ਮੈਂ ਸਾਦਰ ਰਾਖੇਂ ਦੇ ਧਨ ਕੋ । ਜਾਨੋਂ ਕਾਜ ਕਰਹਿ ਬਡ ਰਨ’
ਕੋ’ ॥ ੧੬ ॥ ਪੁਨਹਿ ਮੁਗਲ ਸੰਗ ਚੁਗਲ ਉਚਾਰੈ । ‘ਆਪ ਸਭਾ ਲਾਵਹੁ
ਇਕ ਬਾਰੈ । ਤਬਹਿ ਅਚਾਨਕ ਲਿਹੁ ਨਿਕਸਾਈ । ਦੇਖੀ ਪਰੈ ਹੋਇ ਜਸੁ
ਪਾਈ’ ॥ ੧੭ ॥ ਜੇ ਕਰਿ ਤੇਗ ਕਾਠ ਕੀ ਹੋਇ । ਦੇਹੁ ਨ ਦਰਬ ਬਿਨੋਕਰ
ਸੋਇ । ਹੋਇ ਜਿ ਲੋਹਾ ਖੜਗ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਤੋ ਲਿਹੁ ਦੇਡ ਜਿ ਹੁਇ ਮਮ
ਪਾਸ’॥੧੮॥ ਸੁਨਤਿ ਮੁਗਲ ਕੈ ਸੇਸਾ ਭਯੋ । ਸਕਲ ਦਿਵਾਨ ਲਾਇ ਨਿਜ
ਲਯੋ । ਖੜਗ ਸਿਪਰ ਧਰਿ ਬੰਦ ਸਿਪਾਹੀ । ਬੈਠੇ ਸਹਤ ਤਿਲੋਕੇ, ਪਾਹੀ॥
੧੯ ॥—ਨਹੀਂ ਨਿਰਾਦਰ ਇਸੇ ਕੋ ਹੋਇ—। ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰ ਮੁਗਲ ਕਿਯ
ਸੋਇ। ਪ੍ਰਥਮ ਖੜਗ ਨਿਜ ਖੋਚਿ ਦਿਖਾਯੋ । ਪੁਨ ਦੂਸਰ ਕੋ ਕਹਿ ਨਿਕ-
ਸਾਯੋ ॥ ੨੦ ॥ ਪੁਨਹੁ ਕਹੀ ‘ਸਭਿ ਸੁਭਟ ! ਕ੍ਰਿਪਾਨ । ਕਰਹੁ ਦਿਖਾਵਨਿ
ਅਲਪ ਮਹਾਨ’^੧ । ਸੁਨਤਿ ਮੁਗਲ ਤੇ ਡਰਤਿ ਤਿਲੋਕੇ ।—ਕਹੈ ਕਹਾਂ ਮਮ
ਖੜਗ ਬਿਲੋਕੇ’^੨—॥੨੧॥ ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਉਰ ਸਿਮਰਨਿ ਕਰੇ—ਮੈਂ ਉਪ-
ਦੇਸ਼ ਆਪ ਕੋ ਧਰੇ। ਰਹੋਂ ਅਹੀਸ ਤਜੀ ਤਰਵਾਰ । ਉਘਰਹਿ ਪਰਦਾ ਸਭਾ
ਮਝਾਰ॥੨੨॥ ਅਬਿ ਮੇਰੀ ਤੁਮ ਕਰਹੁ ਸਹਾਈ॥ਜਥਾ ਦ੍ਰੋਪਤੀ ਲਾਜ ਬਚਾਈ॥
ਪਰਦਾ ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਤਿਸ ਰਾਖਾ । ਪੁਰੀ ਨ ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਕੀ ਅਭਿਲਾਖ॥੨੩॥
ਤਿਮ ਮੇਰੀ ਅਬਿ ਲਾਜ ਰਖੀਜੈ । ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਕਰਿ ਖੜਗ ਦਿਖੀਜੈ । ਨਹਿ

^੧ਨਾ ਫੇਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾਰਾਂ । ^੨ਗਲੇ (ਵਿੱਥ) । ^੩ਚੁਗਲੀ । ^੪ਲੋਹਾ ਹੈ ਧਨ । ^੫ਸੰਗ ਦਾ ।
^੬ਨਿੰਦਕ । ^੭ਜੇਸੀ ਪਾਈ ਭਾਵ ਪਹਿਲੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤਿਹੋ ਜਿਹੀ ਦਿੱਸ ਪਵੇਗੀ । ^੮ਨੌਕਰੀ ਤੇ
ਖਾਦਜ ਕਰਦਿਓ ਉਸਨੂੰ । ^੯ਲੋਹੇ ਦੀ । ^{੧੦}ਛੋਟੇ ਵਡੇ ਸੂਰਮੇ । ^{੧੧}ਮੇਰੀ ਤਲਵਾਰ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ
ਕੀਹ ਕਹੇਗਾ (ਮੁਗਲ) (ਅ) ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਮੇਰੀ ਤਲਵਾਰ, ਵੇਖਕੇ ਕਹੇਗਾ (ਮੁਗਲ) ।

ਤ ਹੋਰਹਿ ਕਾਠ ਕ੍ਰਿਪਾਨ। ਕਰਹਿ ਮੁਗਲ ਮੇਰੀ ਤਬਿ ਹਾਨਿ—। ੨੪। ਮਨ ਹੀ
 ਮਨਹਿ ਮਨਾਵਤਿ ਗੁਰ ਕੋ। ਦਹਲ ਰਹਜੇ ਨਹਿ ਧੀਰਜ ਉਰ ਕੋ।
 ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਜ ਦਾਸ ਬਿਚਾਰਾ। ਭਏ ਸਹਾਯਕ ਲਾਇ ਨ ਬਾਰਾ॥
 ੨੫॥ ਜਬਿ ਸਭਿ ਕੇ ਇਮ ਖੜਗ ਬਿਲੋਕੇ। ਕਹਜੇ ਕਿ 'ਤੂੰ ਭਿ ਦਿਖਾਉ
 ਤਿਲੋਕੇ !। ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੋ ਰਾਖਤਿ ਪਾਸ। ਕੋ ਤਕਮਾ* ਕਰਿ ਹੈਂ ਨਿਰ-
 ਜਾਸ'॥ ੨੬॥ ਕਹਜੇ ਤਿਲੋਕੇ 'ਤਕਮਾ' ਗੁਰ ਕੋ। ਮੇਰ ਖੜਗ ਪਰ ਨਹੀਂ
 ਅਪਰ ਕੋ। ਜਸ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਦੀਨਸਿ ਮੋਹੀ। ਵਹਿਰ ਨਿਕਾਸਿ ਦਿਖਾਵੇਂ
 ਤੋਹੀ'॥ ੨੭॥ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਕਹਿ ਖੈਰ ਨਿਕਾਰਾ। ਨਿਕਸੇ ਭਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸ ਉਦਾਰਾ॥
 ਅਸ ਤੀਖਨ ਧਾਰਾ ਅਸਿ* ਕੇਰੀ। ਨਹੀਂ ਅਪਰ ਕੋ ਇਸ ਬਿਧਿ ਹੋਰੀ॥
 ੨੮॥ ਹੋਰਤਿ ਹਰਖਜੇ ਮੁਗਲ ਬਿਸਾਲਾ। ਦੁਗਨਾ ਰੋਜ਼ ਕਰਜੇ ਤਿਸਕਾਲਾ।
 ਦੇਡ ਦਯੋ ਤਿਸ ਚੁਗਲ ਉਦਾਰਾ। ਮੁਖ ਕਾਰਾ ਕਰਿ ਵਹਿਰ ਨਿਕਾਰਾ
 ॥ ੨੯ ॥ ਅਤਿ ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਮਾਂਹੀ। ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਮਹਿ ਆਯੋ
 ਪਾਹੀ। 'ਧੰਨ ਧੰਨ' ਕਹਿ ਚਰਨੀ ਪਰਜੇ। ਪੁਨਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਵਨਿ ਕਰਜੇ
 ॥ ੩੦ ॥ ਸੁਨਤਿ ਸਭਾ ਮਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਜੇ। 'ਦਯਾ ਕਰਨਿ ਪੂਰ
 ਤੈਂ ਨਿਰਬਹਜੇ। ਕਜੇ ਨ ਹੋਹਿ ਤਬਿ ਗੁਰੂ ਸਹਾਈ। ਗੁਰ ਬਾਨੀ ਮਨਮਾਨਿ*
 ਕਮਾਈ'॥ ੩੧॥ ਸਗਰੇ ਸਿੱਖਨਿ ਸੁਨਜੇ ਪ੍ਰਸੰਗ। 'ਧੰਨ ਗੁਰੂ' ਕਹਿ ਸ਼ਰਧਾ
 ਸੰਗ। ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਰਹਿ ਗਯੋ ਤਿਲੋਕਾ। ਸਿੱਖ ਕਟਾਰੂ ਦਰਸ
 ਬਿਲੋਕਾ॥ ੩੨॥ ਬੰਦਨ ਕਰੀ ਚਰਨ ਅਰਬੰਦ। ਠਾਂਢੇ ਹੁਇ ਜਸੁ ਕਰਜੇ
 ਬਿਲੰਦ। 'ਬਨੋ ਸਹਾਇਕ ਤੁਮ ਜਗਨਾਯਕ। ਸਿੱਖਨਿ ਕੇ ਗਨ ਬਿਘਨ
 ਨਸਾਇਕ'॥ ੩੩॥ ਬੁਝਤਿ ਭਯੋ 'ਦੇਹੁ ਉਪਦੇਸ਼। ਜਿਸ ਕਰਿ ਸਗਰੇ ਮਿਟੈਂ
 ਕਲੇਸ਼। ਸੂਬਾ ਕਾਬਲ ਬਿਖੈ ਰਹਾਈ। ਹੇਤ ਜੀਵਕਾ ਮੈਂ ਧੜਵਾਈ'॥
 ੩੪॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਜੇ 'ਘਾਟ ਨਹਿ ਦੀਜੈ। ਸੋਤਿਨਾਮ ਕੋ ਸਿਮਰਨਿ ਕੀਜੈ।
 ਦੇਹੁ ਦਸੋਂਧ ਗੁਰੂ ਹਿਤ ਸਦਾ। ਦਾਰਿਦ ਸਦਨ ਹੋਹਿ ਨਹਿ ਕਦਾ'॥ ੩੫॥
 ਸਨਿ ਕਰਿ ਅਪਨੇ ਧਾਮ ਸਿਧਾਰਾ। ਕਰਹਿ ਸਦਾ ਅਪਨੀ ਤਹਿ ਕਾਰਾ।
 *ਕੰਬ ਰਹਿਆ। *ਕਿਸ ਛਾਪ ਦੀ ਹੈ ਨਿਰਨੇ ਕਰੀਏ। *ਮੁਹਰ। *ਤਲਵਾਰ। *ਮਨ ਵਿਖੇ
 ਮੰਨ ਕੇ। *ਤੁਰਕੀ ਪਦ ਹੈ:—ਤਮਗਾ=ਨਿਸ਼ਾਨ, ਮੁਹਰ। ਮਹਸੂਲ ਲੋਕੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ
 ਮੁਹਰ ਸ਼ੇਅਾਂ ਤੇ ਲਗਦੀ ਸੀ, ਜਿਸਤੋਂ ਪਛਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ੇ ਕਿਸ ਸਿੱਕੇ ਜਾ
 ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਮਗਾ ਇਜ਼ਤ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦਾ ਇਕ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

‘ਗੁਰ ਗੁਰ’ ਜਪਹਿ ਨ ਤੋਲਹਿ ਘਾਟ । ਏਕ ਬਨਕ^੧ ਨੇ ਦੀਨਸਿ ਬਾਟ^੨ ॥
 ੩੬॥ ਪੈਸੇ ਪੰਚ ਘਾਟ ਸੇ ਅਹਾਨਹੀਂ ਕਟਾਰੂ ਉਰ ਮੈਂ ਲਹਾਨਿਤ ਤੋਲਤਿ
 ਤਿਸ ਕੇ ਸੰਗ ਦੇਈ । ਜਾਇ ਘਾਟ ਜੋ ਆਇ ਸੁ ਲੇਈ^੩ ॥ ੩੭ ॥ ਇਕ
 ਨੇ ਤੋਲਨੇ ਹੋਇਸਿ ਘਾਟ । ਲਖਨੇ ਕਟਾਰੂ ਕੇ ਘਟ ਬਾਟ^੪ । ਚਾਰੀ^੫ ਜਾਇ
 ਉਚਾਰੀ ਤਾਂਹਿ ‘ਤੋਲਤਿ ਘਾਟ ਸਭਿਨਿ ਕੇ ਪਾਹਿ’ ॥ ੩੮ ॥ ਸੁਨਿ ਸੂਬੇ ਰਿਸ
 ਕਰਿ ਬੁਲਵਾਯੋ । ਪੁਨ ਕਹਿ ਬਾਟ ਧਰਾ ਅਨਵਾਯੋ^੬ । ‘ਅਪਰ ਸੰਗ ਇਸ
 ਤੋਲਨਿ ਕੀਜੇ । ਮੋਹਿ ਰੂਬਰੋ ਇਸ ਪਿਖਿ ਲੀਜੇ’ ॥ ੩੯ ॥ ਤਬਹਿ ਕਟਾਰੂ
 ਉਰ ਛਰਪਾਯੋ । ਸਤਿਗੁਰ ਧਰਾਨ ਧਰਨੇ ਜਸੁ ਗਾਯੋ—ਨਹਿ ਸਹਾਇ ਇਸ
 ਬਲ ਕਿਸ ਕੇਰੀ । ਅਬਿ ਰਾਵਰ ਕੀ ਆਸ ਬਡੇਰੀ ॥ ੪੦ ॥ ਅਘ ਅਨਜਾਨ-
 ਪਨੇ ਮਹਿ ਕੀਨਿ । ਸੋ ਨ ਬਿਚਾਰਹੁ ਮੈਂ ਜਨ ਦੀਨ । ਏਕ ਭਰੋਸਾ ਮੋਕਹੁ
 ਭਾਰੀ । ਆਸ ਨ ਦੂਜੀ ਸ਼ਰਨ ਤਿਹਾਰੀ—॥ ੪੧ ॥ ਇਤ ਸਤਿਗੁਰ ਬਡ ਸਭਾ
 ਮਝਾਰੀ । ਬੈਠੇ ਵਰਸਤਿ ਹੈਂ ਨਰ ਨਾਰੀ । ਇਕ ਸਿਖ ਪੈਸੇ ਪੰਜ ਚਵਾਏ ।
 ਧਰਿ ਕਰ ਪਰ ਤੋਲਤਿ ਲੇ ਦਾਏ^੭ ॥ ੪੨ ॥ ਪੁਨਹੁ ਬਾਮ ਕਰ ਪਰ ਧਰਿ
 ਤੋਲੇ^੮ । ਦੇਖਿ ਦਾਸ ਢਿਗ ਤਬਿਹੂੰ ਥੋਲੇ । ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਮਾਯਾ ਨਿਤ
 ਆਵਤਿ। ਹੋਮ ਰਜਤ^੯ ਕਰ ਕਬਿ ਨ ਛੁਹਾਵਤਿ ॥ ੪੩ ॥ ਪੈਸੇ ਪੰਚ ਆਜ ਕਰ
 ਲੀਏ । ਦਾਹਨਿ ਬਾਮ ਧਰਹੁ ਹਿਤ ਕੀਏ । ਇਹ ਕਾਰਨ ਕਰਾ ਉਚਰਹੁ
 ਸਾਮੀ ॥ ਇਤ ਉਤ ਧਰਤਿ ਨ ਹਮ ਕੁਛ ਜਾਮੀ^{੧੦} ॥ ੪੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਹਨੇ
 ‘ਸਿੱਖ ਕੋ ਬਾਟ । ਪੂਰਾ ਕਰਹਿ ਇਤੋ ਸੇ ਘਾਟ । ਪਲਰੋ ਦੋਨ ਤਰਾਜੂ ਕੇਰ।
 ਤੋਲਤਿ ਹੈ ਇਤ ਉਰ ਨਰ ਢੇਰਿ ॥ ੪੫ ॥ ਯਾਂਤੇ ਹਮ ਦੋਨਹੁ ਕਰ ਧਰੈ । ਸਿਖ
 ਕੋ ਬਾਟ ਸੁ ਪੂਰਾ ਕਰੈਂ । ਨਾਮ ਕਟਾਰੂ ਕਾਬਲ ਮਾਂਹਿ । ਬਾਟ^{੧੧} ਘਾਟ
 ਅਨਜਾਨੇ ਤਾਂਹਿ ॥ ੪੬ ॥ ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿੱਖਨਿ ਮਹਿ ਕਹਨੇ ਪੂਰਾ ਬਾਟ
 ਜੁ ਸੂਬੇ ਲਹਨੇ । ਭਯੋ ਕਟਾਰੂ ਪਰ ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਨ । ‘ਦੁਸ਼ਟ ਚੁਗਲ ਝੂਠਾ, ਤੂੰ
 ਧੰਨ’ ॥ ੪੭ ॥ ਕਰਨੇ ਕੋਸ਼ ਪਤਿ ਸੌਂਪਨੇ^{੧੨} ਕੋਸ਼ । ਲਖਨੇ—ਮਾਤਬਰ^{੧੩} ਇਹੁ

^੧ਬਾਣੀਏ । ^੨ਵੱਟਾ । ^੩ਜੋ ਆਕੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ (ਉਸਦਾ) ਘਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ^੪ਚੁਗਲੀ ।
^੫ਚਸਨੇ ਵੱਟਿਆਂ ਦਾ ਧੜਾ ਮੰਗਵਾਯਾ । (ਅ) ਢੇਰ ਆਖਕੇ ਵੱਟਾ ਮੰਗਾਕੇ ਰੱਖਿਆ । ^੬ਹੱਥ
ਵਿੱਚ ਲੈਕੇ (ਕਦੇ) ਸੱਜੇ (ਵਿਖੇ) ਤੋਲਦੇ ਹਨ । ^੭ਫਿਰ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਤੇ ਰੱਖਕੇ ਤੋਲਦੇ ਹਨ ।
^੮ਸੋਨਾ ਚਾਂਦੀ । ^੯ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ । ^{੧੦}ਖਜ਼ਾਨਾ ਸੌਂਪਕੇ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਕੀਤਾ । ^{੧੧}ਇਤਬਾਰ ਵਾਲਾ ।

ਬਿਨ ਦੋਸ਼-। ਕਿਤਿਕ ਮਾਸ ਬੀਤੇ ਤਬ ਆਯੋ। ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਕਰਿ ਸੀਸ
ਨਿਵਾਯੋ॥੪੮॥ 'ਬਿਖਮ ਬਾਨ ਮਹਿ ਭਏ ਸਹਾਈ। ਜਹਾਂ ਨ ਪਹੁੰਚਹਿ ਬਾਪ
ਨ ਮਾਈ'। ਬੂਝਨੋ ਸਿੱਖਨ ਕਹਨੋ ਪ੍ਰਸੰਗ। ਜਾਨਨੋ ਸਭਿਨਿ 'ਗੁਰੁ ਨਿਤ
ਸੰਗ' ॥ ੪੯ ॥ - ਜਿਮ ਪੈਸੇ ਕਰ ਬਾਏਂ ਦਾਏ। ਸਤਿਗੁਰ ਧਾਰੇ-ਸਭਿਨਿ
ਬਤਾਏ*। ਸੁਜਸੁ ਬਿਸਦ ਗੁਰ ਪਸਰਨੋ ਸਾਰੇ। ਸਿੱਖ ਹੋਤਿ ਹੈਂ ਆਨਿ
ਹਜ਼ਾਰੇ ॥ ੫੦ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿਚੇ ਤਿਤਿਯ ਰਸੇ 'ਸਿੱਖਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ
ਇਕਪੰਚਾਸਮੇ ਅੰਸੂ ॥ ੫੧ ॥

੫੨. [ਭਾਈ ਪੁਰੀਆ, ਚੂਹੜ ਤੇ ਭਾਈ ਪੋੜਾ, ਦੁਰਗਾ ਪ੍ਰਤਿ ਉਪਦੇਸ਼]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਪੁਰੀਆ ਚੂਹੜ ਚੋਧਰੀ ਹੁਤੇ ਗ੍ਰਾਮ ਕੇ ਦੋਇ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੋ
ਸੁਜਸੁ ਸੁਨਿ ਕਾਂਖੀ ਗਤਿ ਕੇ ਹੋਇ ॥੧॥ ਰੋਪਈ॥ ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਿ ਆਏ ਗੁਰ-
ਦਾਰੇ। ਕਰ ਜੋਰੇ ਸੁਭ ਦਰਸੁ ਨਿਹਾਰੇ। ਪਦ ਅਗਬੰਦ ਬੰਦਨਾ ਕਰੀ।
ਜਥਾ ਸ਼ਕਤਿ ਭੇਟ ਸੁ ਢਿਗ ਧਰੀ॥੨॥ ਬੈਠੇ ਆਗਸਾ ਪਾਇ ਅਗਾਰੀ। ਹਿਤ
ਬੂਝਨ ਅਰਦਾਸ ਉਚਾਰੀ। 'ਸੁਨਹੁ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ। ਬਿਤਨੋ
ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਹਮ ਚਿਰਕਾਲਾ ॥੩॥ ਆਵਨਿ ਕੋ ਚਾਹਤਿ ਚਿਤ ਰਹੇ। ਕਾਰਜ
ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਨਿ ਅਹੇ। ਹਮ ਪਰ ਅਬਿ ਕਰੁਨਾ ਤੁਮ ਹੋਈ। ਸ਼ਰਨ ਪਰੇ
ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਿਦੋਈ ॥੪॥ ਗ੍ਰਾਮ ਚੋਧਰਤਾ ਕਾਰ ਜੁ ਪਾਵੈਂ। ਤਿਨ ਮਹਿ ਹਮ
ਬਹੁ ਝੂਠ ਕਮਾਵੈਂ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਜੀ ਕਿਮ ਹੋਇ ਉਧਾਰਾ। ਸੁਨਨੋ ਚਹਤਿ
ਉਪਦੇਸ਼ ਤੁਮਾਰਾ ॥੫॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨਿਕੈ ਸਿਖ ਅਰਜਿਨਿ। ਕ੍ਰਿਪਾਕਰੀ
ਜਿਨ ਕੋ ਜਸੁ ਅਰਜਨ*। ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਤੇ ਸੁਭ ਬਾਕ ਉਚਾਰਾ। 'ਤਨਾਗਹੁ
ਝੂਠ, ਕ੍ਰੋਧ, ਅਹੰਕਾਰਾ ॥੬॥ ਝੂਠ ਸਮਾਨ ਪਾਪ ਨਹਿ ਕੋਈ। ਨਹੀਂ ਝੂਠ ਤੇ
ਸੁਭ ਗਤਿ ਹੋਈ। ਕਲਿ ਕੋ ਕੂਰ ਕਹੈਂ ਅਗਵਾਨੀ*। ਕੂਰ ਬਿਕਾਰਨਿ
ਕੀ ਰਜਧਾਨੀ* ॥੭॥ ਜੋ ਕਰਿ ਨੇਮ ਕੂਰ ਨਹਿ ਕਹੈਂ। ਤਿਨ ਕੋ ਮੁਕਤਿ
ਸੁਗਮ ਹੀ ਅਹੈ। ਭੂਲ ਨ ਕੂਰ ਭਨੇ ਗੁਰ ਸਿੱਖ। ਕਸ਼ਟ ਸਹਤ ਨਹਿ
ਭਵਹਿ ਭਵਿੱਖ* ॥੮॥ ਗੁਰ ਤੇ ਸੁਨਿ ਪੁਰੀਆ ਪੁਨ ਭਨੈ। 'ਕੂਰ ਬਿਨਾ
ਨਹਿ ਚੋਧਰ ਬਨੈ। ਝੂਠ ਬਿਨਾਨ ਹੋਇ ਗੁਜਰਾਨ। ਝਗਰੇ ਪਰਹਿ ਅਨਿਕ
*ਬੇਨਤੀਆਂ। *ਉੱਜਲ। *ਕਲਜੁਗ ਵਿਖੇ ਝੂਠ ਆਗੂ ਕਹੀਦਾ ਹੈ। *ਝੂਠ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ
ਰਾਜਧਾਨੀ ਹੈ। *ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

*ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨੀਯਤ ਜਦ ਟਾਸ ਹੈ ਤੇ ਅਣਜਾਣੇ ਭੁੱਲ ਹੋਈ
ਹੈ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰ ਦਾ ਬਿਰਦ ਬਖਸ਼ਿੰਦ ਹੈ ਤੇ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਹੀ ਆਨਿ' ॥੬॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨਿ ਤਬਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ । ਕਹਨੈ 'ਕਰਹੁ ਨਿਜ
ਪੁਰਿ ਧ੍ਰਮਸਾਲਾ । ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਰੀਤਿ ਚਲਾਓ । ਗੁਰ ਕੋ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨਹੁ
ਅਰੁ ਗਾਓ ॥੧੦॥ ਦੋਨਹੁ ਸਮੈਂ ਜਾਹੁ ਤਿਸ ਥਾਨ । ਚਤੁਰ ਚਤੁਰ ਘਟਿਕਾ
ਹਿਤ ਠਾਨਿ' । ਗੁਰਬਾਨੀ ਕੀ ਕਥਾ ਸੁਨੀਜੈ । ਇਕ ਚਿਤ ਹੁਇ ਕਰਿ
ਪ੍ਰੇਮ ਰਖੀਜੈ ॥ ੧੧ ॥ ਸਗਰੇ ਦਿਨ ਜੋ ਝੂਠ ਕਮਾਓ । ਧਰਮਸਾਲ ਮਹਿ
ਆਨਿ ਲਿਖਾਓ । ਏਕ ਮਾਮ ਲਗ ਕਾਗਦ ਸਾਰੋ । ਕਰਹੁ ਇਕੱਤ੍ਰ ਭਲੇ
ਨਿਰਧਾਰੋ ॥ ੧੨ ॥ ਜਬਹੁ ਅਮੱਸਾ ਕੋ ਤੁਮ ਆਵੋ । ਸੋ ਕਾਗਦ ਅਪਨੈ
ਸੰਗ ਲਜਾਵੋ । ਝੂਠ ਮਹੀਨੇ ਬੋਲਹੁ ਜੇਤੇ । ਹਮਹਿ ਸੁਨਾਵਹੁ ਮਿਲਿ ਕਰਿ
ਤੇਤੇ ॥੧੩॥ ਕਰਹੁ ਪੁੰਨ ਸੋ ਭੀ ਲਿਖਿ ਕਰਿਕੈ । ਆਨਿ ਸੁਨਾਵਹੁ ਸਕਲ
ਉਚਰਿਕੈ' । ਸੁਨਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਮੋ ਕਰਿ ਗੁਰ ਕੋ । ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਮਹਿ
ਗਮਨੇ ਪੁਰਿਕੋ ॥੧੪॥ ਜਿਮ ਗੁਰ ਕਹਨੈ ਰਚੀ ਧ੍ਰਮਸਾਲਾ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ
ਹੁਇ ਜੁਗਕਾਲ' । ਕਹਨੈ ਝੂਠ ਸੋ ਕਰਹਿ ਲਿਖਾਵਨਿ । ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ
ਮਹਿ ਹੁਇ ਸ਼ਰਮਾਵਨਿ ॥ ੧੫ ॥ ਪੁਨ ਜਬਿ ਕੂਰ ਬੋਲਿਬੈ ਲਗੈ । ਰਿਦੈ
ਬਿਚਾਰਹਿ—ਕਜਾ ਕਹਿ ਅਗੈ—। ਕਬਿ ਹਟ ਜਾਇ ਕਬਹਿ ਕਹਿ ਕੂਰ । ਪੁਨ
ਚਲਿ ਆਵਹਿ ਗੁਰੁ ਹਜ਼ੂਰ ॥ ੧੬ ॥ ਲਗਹਿ ਸੁਨਾਵਨਿ ਲੱਜਿਤ ਹੋਇ ।
ਤਉ ਹੁਕਮ ਬਸਿ ਗੁਰ ਕੋ ਦੇਇ । ਸਭਿ ਕਾਗਦ ਕੋ ਦੇਹਿ ਸੁਨਾਇ । ਪੀਛੈ
ਤਹੈ ਅਧਿਕ ਪਛੁਤਾਇ ॥੧੭॥ ਖਸਟ ਮਹੀਨੇ ਬੀਤੇ ਜਬੈ । ਤਜਾਗਨੈ ਗਯੋ
ਝੂਠ ਤਬਿ ਸਭੈ । ਇਕ ਤੋ ਨਰਨਿ ਬਿਖੈ ਬਡਿਆਈ । ਸਭਾ ਮਝਾਰ ਗੁਰੁ
ਅਗੁਵਾਈ ॥੧੮॥ ਲੱਜਿਤ ਹੋਇ ਬਿਸੁਨਿ ਫੇਰ' । ਯਾਤੇ ਤਜਾਗ ਦੀਨਿ
ਇਕ ਬੇਰ । ਭਲੇ ਕਰਮ ਕਰਿਬੈ ਹੁਚਿ ਜਾਗੀ । ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਾਮ
ਲਿਵਲਾਗੀ ॥੧੯॥ ਨੀਕੇ ਪੰਥ ਪਰੇ ਬੁਧਿ ਆਈ' । ਪ੍ਰਭੁ ਡਰ ਤੇ ਤਜਾਗੀ
ਬੁਰਿਆਈ । ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਜਨਮ ਸੁਧਾਰੈ । ਬਿਰਹਿ ਬਹੁਤ ਸਤਿ-
ਗੁਰ ਕੇ ਦੁਾਰੇ ॥੨੦॥ ਸੇਵਾ ਬਿਖੈ ਲਗੇ ਕਰਿ ਪ੍ਰੇਮਾ ਪਤਿ ਭਈਅੰਤਿ ਕੋ ਛੇਮ' ।

ਇਕ ਪੈੜਾ ਪੁਨ ਦੁਰਗਾ ਆਯੋ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੋ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ
॥੨੧॥ ਬੈਠੇ ਸਨਮੁਖ ਅਰਜ ਗੁਜਾਰੀ । 'ਕਰਹੁ ਪ੍ਰਭੁ ਕੱਲਜਾਨ ਹਮਾਰੀ ।
ਸਿੱਖ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਸੇਵ ਕਮਾਈ । ਹਮਨੇ ਸੁਨੀ ਪਰਮਗਤਿ ਪਾਈ ॥ ੨੨ ॥
'ਚਾਰ ਚਾਰ ਘੜੀਆਂ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਕੈ । 'ਦੋਨੋਂ ਵੇਲੇ । 'ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ' ਅੱਗੇ । 'ਫਿਰ ਪਛੁਤਾਵਣਾ
ਪਏਗਾ । 'ਭਲੇ ਰਸਤੇ ਪੈ ਗਏ (ਤਾਂ) ਬੁਧਿ ਆ ਗਈ । 'ਮੁਕਤੀ ।

ਜਿਸ ਬਿਧਿ ਹਮਰੇ ਮਿਟਾਹਿ ਕਲੇਸ਼ਾਸ਼ੀ ਮੁਖ ਤੇ ਕੀਜਹਿ ਓਪਦੇਸ਼^੧ । ਉਰ
 ਸ਼ਰਧਾ ਤਿਨ ਕੇ ਦਿਵ ਜਾਨੀ । ਸਤਿਗੁਰ ਗਤਿ ਦਾ ਗਿਰਾ ਬਖਾਨੀ॥੨੩॥
 ‘ਪੁਰਬ ਜਨਮ ਦਾਨ ਜਿਨ ਕੀਨੋ।ਤਨ ਧਰਿ ਤਿਨਹੁ ਪਦਾਰਥ ਲੀਨੋ।ਦੇਹ
 ਅਰੋਗ,ਸੁਸ਼ੀਲਾਨਾਰੀ। ਪੁੱਤ੍ਰ ਉਪੰਨਹਿ ਆਇਸੁ ਕਾਰੀ’॥੨੪॥ਪਸੁ ਮਹਿਖੀ^੨
 ਧੇਨੁ^੩ ਸਮੁਦਾਏ।ਦਰਬ ਅੰਨ ਸਭਿ ਸੁਖ ਜੁਤ ਪਾਏ। ਫਲ ਪੁਰਬਲੇ ਪੁੰਨਨਿ
 ਕੇਰਾ । ਜਨਮ ਧਾਰਿ ਭੋਗਹਿ ਇਸ ਬੇਰਾ ॥ ੨੫ ॥ ਜੋ ਨਰ ਗੁਰਮੁਖ ਪਾਇ
 ਪਦਾਰਥ । ਜਨਮ ਸਹਤ ਨਿਜ ਕਰਹਿ ਸਕਾਰਥ। ਜਹਿ ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਕੋ
 ਹੁਇ ਮੇਲਿ। ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਕੋ ਰਸੁ ਝੇਲ^੪॥੨੬॥ਤਿਨ ਕਹੁ ਭੋਜਨ ਚਾਰ
 ਪ੍ਰਕਾਰ^੫ । ਸ੍ਵਾਦ, ਸਨਿਗਧ, ਮਧੁਰ,ਰਸਵਾਰਾ^੬। ਪੰਕਤਿ ਮਹਿ ਕਰ ਸੋ ਬਰ-
 ਤਾਇ।ਮੁਦਤ ਹੋਇ ਸਾਦਰ ਅਚਵਾਇ॥੨੭॥ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਗਿਰਾ ਕਹਿ ਬਾਰੇ-
 ਬਾਰਾ।ਤ੍ਰਿਪਤਾਵਹੁ ਦੇ ਭਲੇ ਅਹਾਰਾ । ਕਰ ਅਰ ਚਰਨ ਪਖਾਰਿ ਬਿਠਾਵੈ ।
 ਘਾਮ^੭ ਸੇਵ^੮ ਤੇ ਬਾਯੁ ਝੁਲਾਵੈ ॥ ੨੮ ॥ ਜਬਿ ਲੋ ਧਨ ਚਲਿ ਆਇ ਵਧੇਰੇ।
 ਨਿਤ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ ਸੇਤ ਘਨੇਰੇ।ਪਾਛਲ ਬਚੈ ਅਹਾਰ ਸੁ ਖਾਵੈ।ਮਹਾਪੁਨੀਤ
 ਪੁਨੀਤ ਬਨਾਵੈ ॥ ੨੯ ॥ ਗਨ ਪਾਤਕ^੯ ਕੋ ਘਾਤਕ ਹੋਇ । ਪੁੰਨ ਬਿਸਾਲ
 ਬਧਾਵੈ ਸੋਇ। ਇਸ ਬਿਧਿ ਜੇ ਨਿਤ ਨਹਿ ਬਨਿ ਆਵੈ। ਤੋ ਦਿਨ ਪੁਰਬ^{੧੦}
 ਮਾਸ ਮਹਿ ਪਾਵੈ॥੩੦॥ਪੁਰਣਮ^{੧੧}ਸਿ,ਦਰਸ^{੧੨}, ਸੰਕ੍ਰਾਂਤਿ । ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਜੇ
 ਨਾਨਾ ਭਾਂਤਿ । ਗੁਰ ਸਿੱਖਾਂਨਿ ਕੋ ਕਰਹਿ ਅਹਾਰੇ।ਪਠਹਿ ਚੁਰੇ^{੧੩}ਜਬਿ ਪਾਨ
 ਪਖਾਰੇ^{੧੪}॥੩੧॥ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਧਾਰਹਿ ਧਿਆਨ। ਬਿਨੈ ਬਖਾਨਹਿ ਬਨਿ
 ਬਿਨ ਮਾਨ^{੧੫}।ਕਰ ਜੋਰੈ ਉਰ ਮਹਿ ਇਮ ਕਰੈ ।-ਇਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਪ੍ਰਭੁ ਤੇਰੇ
 ਅਹੈ-॥ ੩੨ ॥ ਸਭਿ ਸਿੱਖਨਕੋ ਬੰਦਨ ਕਰੈ।-ਅਚਰੈ ਗੁਰਨਿ-ਇਮ ਸ਼ਰਧਾ
 ਧਰੈ । ਪਰਬ ਸਰਬ ਜੇ ਮਾਸ ਮਝਾਰ। ਨਹਿ ਬਨਿ ਅਵਹਿ ਦੇਨਿ ਅਹਾਰ ॥
 ੩੩॥ਦਰਸ^{੧੬} ਕਿਧੋਂ ਸੰਕ੍ਰਾਂਤਿ ਸੁ ਦਿਨ ਮੈਂ। ਤ੍ਰਿਪਤਾਵਹਿ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਸਦਨ
 ਮੈ*।ਬਹੁਰ ਵਸਤੁ ਆਛੇ ਬਨਿਵਾਵੈ।ਸੇਤ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕਸ਼ਟ ਕੋ ਪਾਵੈ॥੩੪॥

^੧ਆਗਯਾਕਾਰੀ । ^੨ਮੱਥੀਆਂ । ^੩ਗਊਆਂ । ^੪ਪ੍ਰਵਾਹ । ^੫ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭੋਜਨ ਐਉਂ ਗਿਣੇ
 ਹਨ: ਭੋਖ=ਚੌਬੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜੈਸੇ ਦਾਲੇ, ਤਲੀ ਹੋਈ ਦਾਲ । ਭੋਜ=ਖਾਧੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜੈਸੇ
 ਰੋਟੀ । ਵੋਸਾ=ਚੂਪੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜੈਸੇ ਅੰਬ । ਲੇਹਜ=ਪੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜੈਸੇ ਦੁੱਧ । ਚਬੇ, ਚਿਬੇ
 ਦੁਸੇ ਤੇ ਪੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ । ^੬ਰਸਾਂ ਵਾਲੇ । ^੭ਧੁੱਪ । ^੮ਮੁੜ੍ਹਕਾ । ^੯ਪਾਪਾਂ । ^{੧੦}ਤਿਉਹਾਰ ਦਾ ।
^{੧੧}ਮੱਸਿਆ । ^{੧੨}ਚੁਲਾ ਪੜ੍ਹਨਾ । ^{੧੩}ਹੱਥ ਧੋਵਨ । ^{੧੪}ਹੋਗਤਾ ਬਿਨਾਂ । *ਸ਼ੋਕ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੁਭ
 ਕਰਮ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਘੱਟ ਰਹੇ ਹਨ । ਪਛਮੀ ਰੀਸਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ । †ਪਾ:-ਬਨਿਆਵੈ।

ਸੀਤਕਾਲ ਮਹਿ ਕਾਰੇ ਪਹਿਰਾਇ । ਲੇਵ ਨਿਹਾਲੀ ਤੂਲ ਡਲਾਇ^੧ । ਕੈ
 ਕੰਬਰ^੨ ਦੇ ਹੋਰਿ ਨਗਨ ਕੈ । ਛਾਦਨਿ ਕਰਹਿ ਗਰੀਬਨਿ ਤਨਕੈ ॥ ੩੫ ॥
 ਕਰਨਿ ਦਾਨ ਇਸ ਬਿਧਿ ਕੇ ਦੋਇ^੩ । ਸਰਬ ਕਰੈ ਇਹ ਅਤਿ ਹਿਤ ਹੋਇ ।
 ਜਬਾ ਸ਼ਕਤਿ ਇਹ ਸਭਿ ਕੇ ਜੋਗ । ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਧਰਮ ਧਾਰਨੈ ਜਿਸ ਲੋਗ ॥
 ੩੬ ॥ ਬਚਨ ਕਹਨੈ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਧੀਰ । ‘ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਕਾ ਕਰੈ ਸਰੀਰ । ਸੋ
 ਗਿਰਹੀ ਗੰਗਾਕਾ ਨੀਰ’ । ਧਰਮ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਕੋ ਦਾਨ ਗਹੀਰ^੪ ॥ ੩੭ ॥ ਜਨੈਂ ਕਨੈਂ
 ਕਰਿ ਦਿਨਰੈਨ ਮਝਾਰਾ ਵਸਤੁ ਨਗਨ ਕੋ^੫, ਛੁਪਤਿ ਅਹਾਰ^੬ । ਪੁੰਨ ਅਪਰ
 ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਕੇ ਅਹੈਂ । ਤਉ ਨ ਸਮਤਾ ਇਸ ਕੀ ਲਹੈਂ ॥ ੩੮ ॥ ਦਾਨ ਸ਼ਾਂਤਕੀ
 ਇਹ ਸੁਖਦਾਈ । ਭਗਤਿ ਉਪਾਵਹੈ, ਕਸ਼ਟ ਮਿਟਾਈ^੭ । ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ
 ਓਚਰਨੈ ਉਪਦੇਸ਼ ਪੈਜੇ ਦੁਰਗੇ ਸੁਨੈ ਅਸੋਸ ॥ ੩੯ ॥ ਬੰਦਨ ਕੀਨਿ ਸਦਨ
 ਕੋ ਗਏ ਗੁਰ ਕੋ ਕਹਨੈ ਕਮਾਵਤਿ ਭਏ । ਬਹੁ ਸਿਖ ਆਵੈਂ, ਦੇਹਿ ਅਹਾਰ ।
 ਸਾਦਰ ਕਹੈਂ ਭਾਉ ਬਡ ਧਾਰਾ ॥ ੪੦ ॥ ਕੋਤਿਕ ਦਨੈਸ ਬਿਤੇ ਇਮ ਕਰਤੇ ।
 ਪਰਬ ਦਿਵਸ ਗੁਰ ਜਾਇ ਨਿਹਰਤੇ । ਖਰਚ ਬਡੋ ਘਰ ਆਮਦ ਬੋਰੀ ।
 ਯਾਤੇ ਕਢਨੈ ਕਰਜ ਧਨ ਔਰੀ^੮ ॥ ੪੧ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਬਹੁ ਸੰਗਤਿ ਚਲਿ
 ਆਈ । ਨਹਿ ਕੁਛ ਘਰ ਮਹਿ ਦੇ ਜੁ ਖੁਵਾਈ । ਦਯੋ ਨ ਕਰਜ ਬਨਕ ਨੇ
 ਜਬੈ ਕੁਛਕ ਬਿਭੁਖਨ ਤ੍ਰਿਯ ਕੇ ਤਬੈ ॥ ੪੨ ॥ ਬੇਚ ਤਾਹਿ ਕੋ ਅਸਨ ਬਨਾਵ ॥
 ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਘਰ ਅਚਵਾਵਾ । ਅਗਲੇ ਦਿਵਸ ਹੇਤ ਨਹਿ ਰਹਨੈ ।
 ਨਹਿ ਉਰ ਡੋਲੇ, ਧੀਰਜ ਲਹਨੈ ॥ ੪੩ ॥ ਵਹਿਰ ਭੁਮਿਕਾ ਜਬਿਹੀ ਗਯੋ ਕਰ
 ਸੋ^੯ ਬਾਨ ਖਨਨੈ ਲਖਿ ਲਯੋ । ਇਕ ਬਾਸਨ ਦੀਨਾਰਨਿ^{੧੦} ਭਰਨੈ । ਤਹਿ
 ਨਿਕਾਸ ਘਰਿ ਲਜਾਵਨਿ ਕਰਨੈ ॥ ੪੪ ॥ ਕਰਜ ਉਤਾਰਿ ਬਿਭੁਖਨ ਸਾਰੇ ।
 ਘਰਿਵਾਏ ਸੁਭ, ਕਰਤਿ ਅਹਾਰੇ—ਦਯੋ ਦਰਬ ਪੁਛਨੈ—ਇਮ ਜਾਨਾ । ਬਸਤੁ
 ਅਹਾਰ ਦੀਨਿ ਗਨ ਦਾਨਾ ॥ ੪੫ ॥ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪਠਿ ਭਗਤਿ ਕਰੇਤੇ । ਸ੍ਰੀ

^੧‘ਹੁਈਂ ਪਾਕੇ । ^੨ਕੰਬਲ । ^੩ਅੰਨ ਤੇ ਬਸਤੁ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਵਾਨ । ^੪ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ ਦਾ ਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੀ
 ਵੱਡਾ ਧਰਮ ਹੈ । ^੫‘ਨੀਗੇ ਨੂੰ । ^੬(ਤੇ) ਭੁੱਖੇ ਨੂੰ ਭੋਜਨ । ^੭‘ਹੋਰ ਧਨ (ਲੋਕੇ) । ^੮‘ਚੰਬ ਨਾਲ ।
^੯‘ਮੁਹਰ [ਦੀਨਾਰ=ਕਾਨੂਨ ਇਸਲਾਮ ਵਿਚ ‘ਦੀਨਾਰ’ ਢਾਈ ਰੁਪੇ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਹੈ । ‘ਦੀਨਾਰ
 ਸੁਰਖ’ ਸੋਨੇ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਹੈ । ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ=ਸੋਨੇ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਹੈ, ਸੋਨੇ ਦਾ ਇਕ ਵਜ਼ਨ ਜੋ ੩੨
 ਰੋਈਆਂ ਦਾ ਬੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, ਤੇ ੨ ਤੋਲੇ ਦਾ ਬੀ । ਯੂਨਾਨੀ ਵਿਚ ‘ਡਿਨਾਰਿਅਸ’ ਇਸਦਾ
 ਪ ਹੈ । ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਬੀ ‘ਦੀਨਾਰ’ ਪਦ ਆਇਆ ਹੈ] ।

ਅਰਜਨ ਕੋ ਆਇ ਦਿਖੀਤੇ । ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਧਨ ਬਿਰਤਾਤਿ । ਬਚਨ
ਕਰਨੈ 'ਜੋ ਬੰਡਤਿ ਖਾਤ' ॥੪੬॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤਿਸ ਬੁਝਨਿ ਨ ਦੇਤਿ। ਸਰਬ
ਪਦਾਰਥ ਹੋਤਿ ਨਿਕੇਤ' । ਸੱਤਿਨਾਮ ਸਿਮਰਤਿ ਗਤਿ ਪਾਈ । ਅੰਤ ਸਮੈ
ਗੁਰ ਭਏ ਸਹਾਈ ॥ ੪੭ ॥ ਇਹੀ ਹੈ ਉਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੂਰਜ ਜਿਸੇ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਰਾਜੇ 'ਅੰਕੁਸ' ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨੇ
ਨਾਮ ਦੁਇ ਪੰਜਾਮੇ ਅੰਗ ॥ ਪੜ ॥

੫੩. [ਬਾਲਾ ਕਿਸ਼ਨਾ ਅਦਿ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਤੀ ਉਪਦੇਸ਼]।

ਦੇਹਗ ॥ ਝੰਗੂਣ ਹੁਤੇ ਸੁ ਜਾਤ ਕੇ ਬਾਲਾ ਕਿਸ਼ਨਾ ਨਾਮ । ਸਿਸਕ੍ਰਿਤ
ਬਿੰਦ੍ਰਾ ਬਿਖੈ ਪੰਡਿਤ ਬਡ ਅਭਿਰਾਮ ॥੧॥ ਰੋਪਈ ॥ ਸੋ ਜਬਿ ਕਥਾ ਕਰਤਿ
ਨਰ ਮਾਂਹੀ । ਸੁਨਹਿ ਬਿੰਦ ਉਰ ਹਰਖੁ ਉਪਾਹੀ ॥ ਆਛੀ ਰੀਤਿ ਸੁਨਾਵਨਿ
ਕਰਿਹੀ । ਰੀਝਹਿ ਸਗਰੇ ਸੁਜਸੁ ਉਚਰਿਹੀ ॥੨॥ ਤਿਨਹੁ ਪਿਖੇ-ਸਿਖ ਜਾਤਿ
ਘਨੇਰੇ। ਬਾਂਛਤਿ ਪਾਇ ਗੁਰੂ ਮੁਖ ਹੋਰੇ ॥ ਸੁਨਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਤਜਾਗ ਲਬ ਰੋਸ ॥
ਧਰਹਿ ਰਿਦੈ ਮਹਿ ਸਤਿ ਸੰਤੋਸ਼-॥੩॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਗੁਨ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰੇ ।
ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਕੇ ਹੋਤੁ ਸਿਧਾਰੇ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਢਿਗ ਚਲਿ ਆਏ ਨਮੋ
ਠਾਨਿ ਬੈਠੇ ਸਮੁਹਾਏ ॥੪॥ ਬੋਲੇ ਬਹੁਰ ਆਪ ਸਤਿਗੁਰ ਹੋ । ਉਪਦੇਸ਼ ਗੁਨ
ਸਿੱਖਨ ਉਰ ਹੋ ॥ ਖਸਟ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਨਿ ਮਤਕੋ ਜਾਨਹਿ ॥ ਕਥਾ ਪੁਰਾਨ ਮਹਾਨ
ਬਖਾਨਹਿ ॥ ੫ ॥ ਸ਼੍ਰੋਤਾ ਕੋ ਹਮ ਦੇਤਿ ਰਿਝਾਇ । ਸਰਬ ਪ੍ਰਸੰਨਹਿ ਸੁਜਸੁ
ਅਲਾਇਤਉ ਹਮਾਰੇ ਮਨ ਮਹਿ ਸ਼ਾਂਤਿ। ਨਹਿ ਉਪਜਤਿ, ਹੁਇ ਮਤ ਅਵ-
ਦਾਤਿ ॥੬॥ ਸਿੱਖ ਆਪ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪਾਇ ਅਸ਼ਮਤ ਜੁਤਿ ਲਹਿ ਗੁਨ ਸਮੁ-
ਦਾਇ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਇਹ ਭੇਦਬਤਾਵੇ । ਰਿਦੈ ਹਮਾਰੇ ਸ਼ਾਂਤਿ ਉਪਾਵੇ ॥੭॥
ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ । 'ਮਨ ਕਾਰਨ ਗੁਨ ਅਵਗੁਨ ਜਾਨਾ' ।
ਬਿੰਦ੍ਰਾ ਪਠਨਿ ਲਗੇ ਤੁਮ ਜਬਿਤੇ। ਮਨ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਉਪਜਾਇਸਿ ਤਬਿਤੇ ॥
੮॥ ਬਹੁ ਬਿੰਦ੍ਰਾ ਹਮ ਪਠਹਿ ਬਨਾਇ ਦਰਬ ਸਮੁਹ ਲੇਹਿ ਉਪਜਾਇ।
ਦਿਵ ਸੈਕਲਪ ਤਬਾ ਹੀ ਰਹਜੇ। ਕਰਿ ਕਰਿ ਕਥਾ ਦਰਬ ਹੀ ਲਹਜੇ ॥੯॥
ਨਿਜ ਮਨ ਕੇ ਸਮਝਾਵਨਿ ਕਾਰਨਾਪਠੀ ਨ ਬਿੰਦ੍ਰਾ ਕਿਯ ਨ ਬਿਚਾਰਨਿ।
ਕਥਾ ਕਰਤਿ ਧਨ ਮਹਿ ਮਨ ਰਹੈ ॥ ਕਿਮ ਸ਼ਾਂਤੀ ਗੁਨਗਨ ਕੋ ਲਹੈ ।

੧ ਵੰਡਕੇ ਖਾਂਦਾ ਹੈ । ੨ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ । ੩ ਲਾਲਚ ਤੇ ਗੁੱਸਾ । ੪ ਸਿੱਖ ਦੇ ਰਿਦੈ ਵਿਚ ਗੁਣਾਂ (ਦੇ
ਧਰਨ ਕਰਨ ਦਾ) ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋ । ੫ (ਅਸੀਂ) ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਉੱਜਲ ਬੁਧਿ ਹੋਕੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ
ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ । ੬ ਗੁਣ ਅੰਗੁਣ ਦਾ ਕਥਨ ਮਨ ਹੀ ਜਾਣੇ । ੭ ਪੜ੍ਹਾਂਗੇ । ੮ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਸਦੇ ਗੁਣ ।

*ਕਥਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਕੀਰਤਨੀਏਂ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਇਸ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਲਾਭ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਏ ।

੧੦॥ ਅਬਿ ਤੇ ਕਰਹੁ ਅਗਾਰੀ ਐਸੇ । ਸਮਝਾਵਨਿ ਹਿਤ ਲੋਕਨਿ ਜੈਸੇ ।
ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਕਰਿ ਚਤੁਰਾਈ । ਕਰਹੁ ਰਿਝਾਵਨਿ ਠਾਨਿ ਉਪਾਈ॥
੧੧॥ ਤੈਸੇ ਮਨ ਸਮਝਾਵਨਿ ਕਾਰਨਾਪਠਿ ਬੇਦਾਂਤ ਸੁ ਕਰਹੁ ਬਿਚਾਰਨਿ ।
ਇਸ ਉਦਮ ਮਹਿ ਬਹੁ ਜਬਿ ਲਾਗੋ । ਸਿਮਰਹੁ ਸੱਤਿਨਾਮ ਅਨੁਰਾਗੋ ॥
੧੨॥ ਮਾਸ ਮਾਸ ਮਹਿ ਦਰਸਹੁ ਗੁਰ ਕੋ । ਆਇ ਬ੍ਰਿਤੀਤ ਬਤਾਵਹੁ ਉਰ
ਕੋ । ਸੁਖ ਦੁਖ ਜੋ ਪਈਯੈ ਪਰਲੋਕ । ਤਿਸ ਕੋ ਲਖਹੁ, ਲੇਹੁ ਮਨ ਰੋਕ ॥
੧੩ ॥ ਬਸਹਿ ਰਿਦੈ ਮਨ ਕੀ ਸਭਿ ਜਾਨਹਿ । ਸੋ ਪਰਮੇਸੁਰ ਲਖਿ ਸਭਿ
ਥਾਨਹਿ ॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਸੁਨਿ ਪੰਡਿਤ ਦੇਉ । ਮਾਨੇ ਬਾਕ ਬਿਚਾਰਤਿ
ਸੋਉ ॥ ੧੪ ॥ ਮਨ ਕੋ ਸਮਝਾਵਨਿ ਪੁਨਿ ਲਾਗੋ । ਸਨੈ ਸਨੈ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾਦਿਕ
ਤਸਾਗੋ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਸੰਗ ਕਰਤਿ ਭੇ ਨੀਤ । ਸੱਤਿਨਾਮ ਸੰਗ ਲਾਗੀ ਪ੍ਰੀਤ॥
੧੫ ॥ ਹੋਤਿ ਭਯੋ ਤਿਨ ਕੋ ਕੱਲ੍ਹਾਨੇ । ਗੁਰ ਥੇ ਸਿੱਖ ਹੋਇ ਮਨ ਮਾਨੇ ।
ਨਾਮ ਸਮੁੰਦਾ ਇਕ ਚਲਿ ਆਯੋ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੋ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ॥ ੧੬॥

ਬੈਠਿ ਨਿਕਰ ਮੁਖ ਬਾਕ ਬਖਾਨੇ॥ ਗੁਰੁ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਸੁਜਾਨੇ॥ ਸਨਮੁਖ
ਬੇਮੁਖ ਕਹੀਅਹਿ ਕੌਨ?॥ ਆਪ ਬਖਾਨਹੁ ਲੱਛਨ ਦੋਨ ॥ ੧੭ ॥ ਜਿਸ ਤੇ
ਮੈਂ ਜਾਨੈ ਮਨ ਮਾਂਹੀ । ਸਨਮੁਖ ਬਨੈ, ਬਿਮੁਖ ਹੁਇ ਨਾਂਹੀ ॥ ਸੁਨਿ ਗੁਰ
ਬਹੁ ਜੋ 'ਹੋਤਿ ਬਡ ਸਾਹੁ॥ ਕਾਰਜ ਕਰਨਿ ਪਠਾਵਹਿ ਕਾਹੁ ॥ ੧੮॥ ਬੁਧਿ ਤੇ
ਬਲ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਲਗਾਇ । ਜੋ ਕਾਰਜ ਕੋ ਲੇਤਿ ਬਨਾਇ । ਸੋ ਸਨਮੁਖ
ਆਵਤਿ ਚਲਿ ਸਾਹੁ । ਨਹੀਂ ਕਰਹਿ ਬੇਮੁਖ ਲਖਿ ਤਾਂਹੁ॥ ੧੯॥ ਵਾਹਿਗੁਰੁ
ਤਿਮ ਪਠੈ ਨਰਨਿ ਕੋ । ਨਾਮ ਦਾਨ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਿ ਕੋ॥ ਪਾਛਲ ਰਾਤਿ
ਨੀਂਦ ਕੋ ਤਸਾਗੋ । ਕਰਹਿ ਸੋਚ ਮੱਜਨ ਅਨੁਰਾਗੋ ॥ ੨੦॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ
ਨਿਤ ਸਤਿਨਾਮੁ । ਸਿਮਰਹਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਧਰਹਿ ਨਿਸ਼ਕਾਮੁ । ਗੁਰਬਾਨੀ ਪਠਿ
ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰਹਿ । ਤਰਨਿ ਉਦੈ ਨਿਜ ਕਾਜ ਸੰਭਾਰਹਿ ॥ ੨੧॥ ਮੁਖ ਮਹਿ
ਕਿਧੈ ਰਿਦੇ ਸਤਿਨਾਮੁ । ਸਦਾ ਸੰਭਾਰਹਿ ਕਰਤੇ ਕਾਮੁ । ਜਿਨਹੁ ਨ ਮਨ ਤੇ
ਪ੍ਰਭੂ ਬਿਸਾਰੈ । ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿਬੇ ਹਿਤ ਧਾਰੈ ॥ ੨੨॥ ਜਬਾ ਸ਼ਕਤਿ

ਅਨ+ਰਾਗ=ਰਾਗ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਕੇ ਵੀਰਾਗ (ਬ੍ਰਿਤੀ) ਨਾਲ (ਅ) ਅਨੁਰਾਗੋ=ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ।
ਇਲ ਦਾ ਹਲ । ਸੁਖ ਦੁਖ ਜੋ (ਮਰਕੇ) ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਪਾਉਣਾ ਹੈ ਤਿਨਾਂ ਨੂੰ (ਇਥੋਂ ਦੇ
ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ) ਜਾਣੇ (ਇਹ ਜਾਣਕੇ) ਮਨ ਨੂੰ ਰੋਕ ਲਓ । ਰਿਦੇ ਵਿਚ ਵਸਣ ਵਾਲਾ
(ਪਰਮੇਸ਼ਰ) । ਸਭ ਭਾਵਾਂ ਵਿਚ । ਦੋਹਾਂ ਦੇ । ਸੂਚਕ ।

ਨਿਤ ਦੇਤੇ ਦਾਨ। ਨਗਨਿ ਛੁਪਤਿ ਕੋ ਦੇਖਿ ਸੁਜਾਨ। ਜਿਨ ਜਗ ਮਹਿ
ਇਮ ਕਾਜ ਬਨਾਯੋ। ਲਗਿ ਬਿਸਿਯਨਿ ਨਹਿ ਜਨਮ ਗਵਾਯੋ ॥ ੨੩ ॥
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੇ ਸਨਮੁਖ ਸੋਇ। ਹਰਖਹਿ ਤਨ ਤਜਿ ਦਰਸਨ ਹੋਇ। ਕਾਜ
ਸੁਧਾਰ ਜਾਇ ਪ੍ਰਭੁ ਮਿਲੇ। ਲਹਿ ਆਨੰਦ ਮੁਕਤਿ ਸੇ ਭਲੇ ॥ ੨੪ ॥ ਜਿਨਹੁ ਨ
ਜਗ ਮਹਿ ਕਾਜ ਸੁਧਾਰਾ। ਸੋ ਬੇਮੁਖ ਨਿਤ ਰਹੈ ਦੁਖਾਰਾ*। ਸੁਨਤਿ ਸਮੁੰਦੇ
ਜੁਗ ਕਰ ਜੋਰੇ। ਕਰਹੁ ਦਯਾ* ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਨਿਹੋਰੇ ॥ ੨੫ ॥ 'ਮੁਝ ਕੋ ਸਨਮੁਖ
ਆਪ ਬਨਾਵਹੁ। ਇਹੁ ਤੀਨਹੁ ਗੁਨ ਕੋ ਬਖਸ਼ਾਵਹੁ*। ਗੁਰ ਕਹਿ 'ਸਨ-
ਮੁਖਿ ਸਿਖ ਹੁਇ ਜਬੈ। ਹੁਇ ਆਵਹਿ ਗੁਰ ਕਰੁਨਾ ਤਬੈ' ॥ ੨੬ ॥ ਤਬਹਿ
ਸਮੁੰਦੇ ਗੁਰ ਬਚ ਮਾਨਾ। ਤਿਮਹੀ ਕਰਨਿ ਲਗਯੋ ਸੁਭ ਜਾਨਾ। ਕੋਤਿਕ
ਦਿਨ ਮਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਗਯਾਨਾ। ਸੁਨਹਿ ਸਦਾ ਜਿਮ ਗੁਰੁ ਬਖਾਨਾ ॥ ੨੭ ॥

ਕੁੱਲਾ ਕੁੱਲਾ ਝੰਝੂ* ਦੋਇ। ਸੁਇਨੀ* ਹੁਤੇ ਭਗੀਰਥ ਜੋਇ। ਤੀਨਹੁ
ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭੇ ਗੁਰ ਸ਼ਰਨੀ। ਬੰਦਨ ਕੀਨਿ ਅਰਜ* ਨਿਜ ਬਰਨੀ ॥ ੨੮ ॥ 'ਗੁਰੁ
ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਸੁਨੀਜੈ। ਹਮ ਕੋ ਦੁਖੀ ਬਿਸਾਲ ਜਨੀਜੈ। ਬਹੁ ਜੁਨਨਿ
ਮਹਿ ਜਨਮਤਿ ਆਏ। ਹੋਤਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਬਹੁ ਸੰਕਟ ਪਾਏ ॥ ੨੯ ॥ ਜਬਿ ਪ੍ਰਾਨੀ
ਕੋ ਨਿਕਸਹਿ ਪ੍ਰਾਨ। ਬਡ ਦੁਖ ਪਾਇ, ਨ ਅਪਰ ਸਮਾਨ*। ਅਬਿ ਆਏ
ਹਮ ਸ਼ਰਨ ਤੁਮਾਰੀ। ਮਹਾਂ ਕਸ਼ਟ ਤੇ ਲੋਹੁ ਉਥਾਰੀ ॥ ੩੦ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ
ਹਮ ਪਰ ਅਬਿ ਐਸੇ। ਜਨਮ ਮਰਨ ਪੁਨ ਪਾਇ ਨ ਕੈਸੇ*। ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ
ਉਚਰੈ 'ਬਨਿ ਗੁਰਮੁਖਿ। ਤਜਾਗਹੁ ਕਰਮ ਜੁ ਕਰਤੇ ਮਨਮੁਖ' ॥ ੩੧ ॥
ਪੁਨ ਪੁਛੈ 'ਸਭਿ ਭੇਦ ਬਤਾਵੇ। ਗੁਰਮੁਖ ਮਨਮੁਖ ਕਹਿ ਸਮਝਾਵੇ।
ਜਬਿ ਹਮ ਲੱਛਨ ਲੋਹਿ ਪਛਾਨਿ। ਤਬਿ ਹਮ ਧਰਹਿ ਗੁਰੁ ਬਚ ਮਾਨਿ' ॥ ੩੨ ॥
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਫੁਰਮਾਵਨਿ ਕੀਨਿ। 'ਗੁਰਮੁਖ ਮਨਮੁਖ ਦੈ ਬਿਧਿ ਤੀਨ'। ਇਕ
ਗੁਰਮੁਖ, ਗੁਰਮੁਖ ਤਰ ਦੂਜੇ। ਗੁਰਮੁਖ ਤਮ, ਨੀਕੋ ਲਖਿ ਤੀਜੇ ॥ ੩੩ ॥
ਪੀਠ ਕੁਕਰਮਨਿ ਕੋ ਜਿਨ ਦੀਨਿ। ਗੁਰੁ ਬਚਨ ਸਨਮੁਖ ਮੁਖ ਕੀਨਿ।
ਕੋ ਤਿਨ ਸੋ ਜਿ ਕਰਹਿ ਚੰਗਾਈ। ਸਦ* ਜਾਨਹਿ ਤਿਸ ਕੀ ਭਲਿਆਈ
॥ ੩੪ ॥ ਚਿਤ ਨ ਬਿਸਾਰਹਿ, ਚਹਿ ਉਪਕਾਰਾ। ਸਭਿ ਕੋ ਭਲੈ ਕਰੈ ਇਕ-

*ਦੁਖੀ। *ਦੋਵੇਂ ਹਥ। *ਥੋੜੀ ਥੀਤੀ। *ਨਾਮ ਦਲ ਇਸ਼ਨਨ ਦੇਕੇ ਬਖਸ਼ਾਯ ਕਰੇ। *ਜਾਤਾਂ
ਦੇ ਨਾਮ ਹਨ। *ਥੋੜੀ। *ਹੋਰ (ਦੁਖ ਉਸ ਦੁਖ) ਹੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। *ਗੁਰਮੁਖ ਤੇ ਮਨਮੁਖ
ਦੋਵੇਂ ਤਿਨ ਤਿਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹਨ। *ਸਦੀਕ।

ਸਾਰਾ । ਇਹੁ ਗੁਰਮੁਖ ਕੇ ਲਖੀਯਹਿ ਲੱਛਨ । ਸੁਨਿ ਗੁਰਮੁਖ ਤਰ ਜਥਾ
ਬਿਚੱਛਨ^੧॥੩੫॥ ਤਜਾਗ ਕੁਕਰਮਨਿ ਕੋ ਉਰ ਧਾਰਾ । ਬਿੰਦੁ ਸੁਕਰਮਨਿ
ਅੰਗੀਕਾਰਾ । ਜੋ ਕਾਰਜ ਕਿਸ ਕੋ ਹੁਇ ਸਾਕਹਿ । ਕਰਹਿ ਭਲੇ ਖੋਟੇ ਨਹਿ
ਤਾਕਹਿ ॥ ੩੬ ॥ ਜੋ ਨਰ ਅਪਨਿ ਕਰਹਿ ਅਪਕਾਰਾ^੨ । ਤਿਸ ਪਰ ਇਹ
ਠਾਨਹਿ ਉਪਕਾਰਾ । ਰਿਦੈ ਬਿਸਾਰਹਿ ਸਕਲ ਖੁਟਾਈ । ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇਕ
ਹੋਹਿ ਭਲਾਈ ॥ ੩੭ ॥ ਅਬਿ ਗੁਰਮੁਖ ਤਮ ਕੇ ਸੁਨਿ ਲੱਛਨ । ਗਿਆਨ
ਸਪੰਨ ਬਿਸਾਲ ਬਿਚੱਛਨ । ਆਤਮ ਰੂਪ ਜਥਾਵਤ ਜਾਨਾ । ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਸਤਿਗੁਰੁ ਬਖਾਨਾ॥੩੮॥ ਜਗ ਬਚਿੱਤ੍ਰਤਾ^੩ ਨਿਬਰੈ ਨਾਹੀ॥ਏਕ ਰੂਪ ਲਖੀ-
ਯਤਿ ਸਭਿ ਮਾਂਹੀ । ਅਬਿ ਸੁਨਿ ਮਨਮੁਖ ਕੀ ਬਿਧਿ ਭੀਨ । ਕਿਨ ਜੇ
ਤਿਨ ਸੰਗ ਨੀਕੀ ਕੀਨਿ॥੩੯॥ ਸੋ ਬਿਸਾਰਿ ਠਾਨਹਿ ਬੁਰਿਆਈ । ਕਿਹ ਸੰਗ
ਭਲੇ ਨ ਕਰਹਿ ਕਦਾਈ । ਜਿਸ ਨੇ ਮਨ ਹੀ ਕੋ ਮੁਖ^੪ ਕੀਨਿ । ਮਨ ਕੋ
ਕਹਨੇ ਕਰਹਿ ਮਤਿ ਹੀਨ^੫॥੪੦॥ ਧਰਮ ਨ ਰਾਖਹਿ ਨਿੰਦਹਿ-ਕੜਾ ਹੈ^੬—।
ਕਪਟ ਕੂਰ ਕਰਿ ਲਪਟ ਤ੍ਰਿਧਾ ਹੈ । ਅਸ ਮਨਮੁਖ ਕੇ ਲੱਛਨ ਜਾਨਿ॥ਅਬਿ
ਮਨਮੁਖ ਤਰ ਕੋ ਸੁਨਿ ਕਾਨ ॥ ੪੧ ॥ ਪਰ ਕੋ ਭਲਾ ਹੋਤਿ ਦੁਖ ਪਾਵਹਿ ।
ਕਿਮ ਬਿਗਰਹਿ ਅਸ ਜਤਨ ਬਨਾਵਹਿ । ਦੇਖਤਿ ਸੁਨਤਿ ਤਪਤ ਅਤਿ
ਛਾਤੀ॥ਚਿਤਵਹਿ—ਕੋ ਹੋਵਹਿ ਇਸ ਘਾਤੀ^੭—॥੪੨॥ ਅਪਰ ਭਲਾ ਕੋ ਕਹਾਂ
ਸੁਹਾਇ । ਸਖਾ ਭਲੇ ਕੋ ਸੁਨਿ ਤਪਤਾਇ^੮ । ਮੁਖ ਤੇ ਮੀਠੀ ਕਹੈ ਸੁਨਾਵੈ ।
ਨਹਿ ਉਰ ਜਰਹਿ^੯ ਸੁ ਜਰ ਜਰ^{੧੦} ਜਾਵੈ॥੪੩॥ ਹਿਤ ਅਨਹਿਤ ਸਮ ਏਕ^{੧੧}
ਬਿਚਾਰਹਿ । ਸਭਿ ਕੋ ਬਰੇ ਹੋਇ ਸੁਖ ਧਾਰਹਿ । ਸਭਿ ਜਗ ਕੇ ਬੈਰੀ ਸਮ
ਜਾਨੈ । ਬਹੁਤਨਿ ਸੰਗ ਦੋਸ਼ ਹੀ ਠਾਨੈ ॥੪੪॥ ਅਬਿ ਮਨਮੁਖ ਤਮ ਕੋ ਸੁਨਿ
ਕਾਨ । ਸਭਿ ਕੋ ਬੁਰਾ ਅਪਨ ਹਿਤ ਜਾਨਿ^{੧੨} । ਸਤਿਗੁਰੁ ਸ਼ਬਦ ਸ੍ਰਵਨ
ਨਹਿ ਕਰੈ । ਕਥਾ ਪੁਰਾਨ^{੧੩} ਕਾਨ ਨਹਿ ਧਰੈ ॥੪੫॥ ਦਾਨ ਪੁੰਨ ਇਸ਼ਨਾਨ
ਬਿਹੀਨ^{੧੪} । ਕੁਰੋ ਕਹੈ^{੧੫} ਜੀਵਕਾਧੀਨ । ਇਮ ਭਾਖਹਿ ਜਹਿ ਨਰ ਸਮੁਦਾਈ
।—ਹਮਹਿ ਨ ਢਲਤਿ ਕਰੀ ਭਲਿਆਈ ॥ ੪੬ ॥ ਕਰਤਿ ਬੁਰਾਈ ਹੀ

^੧ਹੋ ਚਤੁਰ । ^੨ਭਾਵ, ਉਸ ਨਾਲ ਬੁਰਿਆਈ ਕਰੇ । ^੩ਜਗਤ ਦਾ ਨਾਨਾ ਪਨ । ^੪ਆਗੂ । ^੫ਮੁਰਖ ।
^੬(ਧਰਮ) ਕੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ । ^੭ਨਾਸ਼ ਕਰਤਾ । ^੮ਸੜਦਾ ਹੈ । ^੯ਸਹਾਰਦਾ ਨਹੀਂ । ^{੧੦}ਸੜ ਸੜ ।
^{੧੧}ਪਿਆਰ ਵੇਰ ਇਕੋ ਜਿਹਾ । ^{੧੨}ਸਭ ਦੇ ਬੁਰੇ ਵਿਚ ਅਪਣਾ ਭਲਾ ਜਾਣੇ । ^{੧੩}ਪੁਰਾਣੀ ਕਥਾ
(ਅ) ਪੁਰਾਣੀ ਦੀ । ^{੧੪}ਬੁਠ ਉਚਾਰੇ । ^{੧੫}ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਵਾਕ—ਨਾਮੁ ਦਾਨੁ ਇਸ਼ਨਾਨੁ ਨ ਮਨਮੁਖਿ
ਭਿਤੁ ਭਨਿ ਧੁਸਿ ਧੁਮਾਈ । [ਸ਼: ੪ ੧

ਸੁਖ ਪਾਵੈ—। ਅਸ ਮਨਮੁਖਿ ਤਮ ਨਰਕ ਸਿਧਾਵੈ। ਘੋਰ ਸਜਾਇਨਿ ਸਹੈ
ਸਰੀਰ । ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੀ ਪੁਨ ਪੁਨ ਪੀਰੈ॥੪੭॥ ਸੁਨਿ ਤੀਨਹੁ ਗੁਰ ਕੋ
ਉਪਦੇਸ਼ । ਗੁਰਮੁਖ ਲੱਛਨ ਧਰੇ ਅਸੇਸ਼ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਸੇਵਤਿ ਰਹੇ ।
ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਮਹਿ ਬਿਰਤਾ ਲਹੇ ॥ ੪੮ ॥

‘ਸਿੱਖਣ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਤੀਨ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੁ ੫੪ ॥

੫੪. [ਲਾਲੁ ਬਾਲੁ ਆਇ ਸਿੱਖਿ ਪ੍ਰਤਿ ਉਪਦੇਸ਼] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਲਾਲੁ ਬਾਲੁ ਬਿੱਜ ਹੈ ਤੀਸਰ ਪ੍ਰਿਥਾ ਹਰਿ ਏਸੇ ਮਿਲਿ ਆਏ
ਦਰਸਨ ਕਰਨਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਧਾਸ ॥੧॥ ਰੋਪਈ। ਬੀਦਿ ਹਾਥ ਬੀਦਨ
ਕਰਿ ਬੈਸੇ। ਅਰਜ ਬਖਾਨੀ ਤੀਨਹੁ ਐਸੇ। ‘ਹਮ ਕੋ ਨਿਜ ਉਪਦੇਸ਼
ਸੁਨਾਵਹੁ। ਨਿਜ ਸਿੱਖਣਿ ਕੇ ਸਾਥ ਮਿਲਾਵਹੁ ॥ ੨ ॥ ਜਿਸ ਬਿਧਿ ਹੋਇ
ਉਧਾਰ ਹਮਾਰਾ। ਕਰਹੁ ਆਪ ਉਪਦੇਸ਼ ਉਚਾਰਾ’। ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਬਾਕ
ਬਖਾਨੇ। ‘ਮਾਨ ਮੋਹ ਮਤਸਰ ਕਰਿ ਹਾਨੇ ॥੩॥ ਪਰ ਕਾ ਬੁਰਾ ਨ ਰਖਹੁ
ਚੀਤ। ਤੁਮ ਕੋ ਦੁਖ ਨ ਹੋਇ ਕਿਸ ਰੀਤਿ। ਮਿਲਹੁ ਬਿਕਸ ਚਾਰ ਸਿੱਖਣਿ
ਸਾਥ। ਬੀਦਹੁ ਭਾਉ ਸੰਗ ਜੁਗਹਾਥ ॥੪॥ ਮਿੱਠਾਬੋਲਨਿ ਅਰ ਨਿਵ ਚਲਨ।
ਵੰਡ ਖਾਵਣਾ ਹਿਤ ਧਰਿ ਮਿਲਨ। ਪਰਮ ਕਿਰਤ ਤੇ ਕਰਨਿ ਅਹਾਰਾ।
ਪੀਰਹੁ ਕਰਮ ਦੇਤਿ ਸੁਖ ਸਾਰਾ ॥੫॥ ਇਹ ਸਭਿ ਕਰਹੁ ਬਿਸਾਰਹੁ ਨਾਹੀ
ਹੁਇ ਕੱਲਜਾਨ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਕੇ ਮਾਂਹੀ’। ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਉਪਦੇਸ਼
ਕਰਜੋ ਕਮਾਵਨਿ ਕਟੇ ਕਲੇਸ਼ ॥੬॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਧੀਰ ਨਿਹਾਲੁ ਤੁਲਸੀਆ
ਬੁਲਾ ਚੇਡੀਆ ਆਇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਸਰਨ ਕੋ ਜਾਨੀ ਮਨ ਸੁਖ
ਦਾਇ ॥੭॥ ਰੋਪਈ॥ ਬੈਠਿ ਨਿਕਟ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਸੋਇਕਿਰਤਨ ਹੋਤਿ ਸ੍ਰਵਨ
ਹੁਇ ਜੋਇ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੀ ਉਪਮਾ ਮਹਾ। ਸੁਨਤਿ ਬਿਚਾਰਤਿ ਬੈਠੇ
ਤਹਾ ॥੮॥ ਸਭਿ ਕੇ ਉਰ ਸੰਸੈ ਹੁਇ ਆਵਾ। ਨਰ ਗਨ ਪ੍ਰਥਮ ਭਗਰ ਜਿਮ
ਪਾਵਾ’। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸੋ ਬੁਝਨਿ ਲਾਗੇ। ਸਿੱਖ ਬਨਨਿ ਮਹਿ ਮਨ ਅਨੁਰਗੇ
॥੯॥ ‘ਮੁਨਹੁ ਗੁਰੁ ਜੀ ਲੋਕ ਅਨੇਕ। ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਭਗਰਤਿ ਹੀਨ ਬਿਬੇਕ।
ਤਿਨ ਮਹੁ ਬੈਠਤਿ ਭਯੋ ਸੰਦੇਹੁ। ਤੁਮ ਸਰਬੱਗ ਸੁ ਉਤਰ ਦੇਹੁ ॥
੧੦॥ ਕੇਤਿਕ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਅਵਤਾਰ। ਜਨਕਾਦਿਕ ਕੇ ਕਰਹਿ ਉਚਾਰ।
ਕੇਤਿਕ ਕਹੈ ਬਿਸ਼ਨੁ ਕੋ ਰੂਪ। ਧਰਿ ਕਰਿ ਕੀਨੇ ਚਲਿਤ ਅਨੂਪ ॥੧੧॥

‘ਸਜਾਵਾਂ ਨੂੰ।’ ‘ਜਾਤ ਹੈ।’ ‘ਪਿਆਰਾ।’ ‘ਬਹੁਤੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਜਿਵੇਂ ਬਗੜਾ ਪਾਇਆ।

‘ਜਨਕ ਆਦਿਕ ਦਾ ਅਵਤਾਰ।’

ਇਤ੍ਯਾਦਿਕ ਬਹੁ ਕਹੈਂ ਬਨਾਇਨਿਰਨੈ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹਮ ਪਾਇ । ਕ੍ਰਿਪਾ
ਕਰਹੁ ਅਬਿ ਆਪ ਬਤਾਵਹੁ ਕਿਹ ਅਵਤਾਰ ਭੇਦ ਸਮਝਾਵਹੁ ॥੧੨॥ ਸੁਨਿ
ਕਰਿ ਉਪਜਹਿ ਸਿਦਕ ਹਮਾਰੇ । ਪਰਹਿ ਪੰਥ ਸੁਖ ਪਾਪਤਿ ਸਾਰੇ । ਚਿਰ-
ਕਾਲ ਕੋ ਇਹ ਸੰਦਹੁ ਬਹੁਤ ਨਰਨਿ ਕੈ ਮੇਟਹੁ ਏਹੁ ॥੧੩॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ
ਸੁਨਿ ਗਿਰਾ ਬਖਾਨੀ । 'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਗੁਨਖਾਨੀ । ਨੇਤਿ ਨੇਤਿ'
ਜਿਸ ਕੋ ਕਹਿ ਬੇਦ । ਸਭਿ ਬਕਿ ਰਹੇ ਨ ਪਾਯਹੁ ਭੇਦ ॥੧੪॥ ਬ੍ਰਹਮਾਂ ਸਿਵ
ਸਨਕਾਦਿਕ ਸਾਰੇ । ਬੁਧਿ ਕਰਿ ਬਲ ਕਰਿ ਖੋਜਤਿ ਹਾਰੇ । ਨਾਮ ਸਹੈਸ੍ਰ
ਸ਼ੇਸ਼' ਨਿਤ ਕਹੈ । ਜਿਸ ਕੋ ਗੁਨ ਕੇ ਅੰਤ ਨ ਲਹੈ ॥੧੫॥ ਪਾਪਨਿ ਭਾਰ
ਅਪੀਰਜ ਧਰਨੀ'। ਬਹੁ ਗਿਨਤੀ ਬਿਨਤੀ ਕਰਿ ਕਰਨੀ-ਜੋਗ ਜੋਗ ਤਪ
ਸ਼ਕਤਿ ਨ ਰਹੀ । ਸੁਭ ਕਰਮਨਿ ਬਿਨ ਨਰ ਗਤਿ ਲਹੀ' ॥੧੬॥ ਮੁਹਿ
ਅਲੰਬ ਅਬਿ ਦੀਜੈ ਕੋਈ । ਜਿਸ ਤੇ ਬਿਰੋਂ ਧੀਰ ਉਰ ਹੋਈ-ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ
ਅਚਰਜ ਜਿਸ ਚਰਿਤਾ'। ਸਭਿ ਜਗ ਕਰਤਾ' ਭਰਤਾ' ਹਰਤਾ' ॥੧੭॥ ਧਰਜੈ
ਆਨਿ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਰੂਪ। ਗੁਰ ਸਿੱਖੀ ਉਪਜਾਇ ਅਨੁਪ । ਸ਼ਕਤਿ ਬਿਹੀਨ
ਹੋਰਿ ਨਰ ਸਾਰੋ ਜੋਗ ਨ ਜੋਗ ਨ ਤਪ ਕੁਛ ਧਾਰੇ ॥੧੮॥ ਯਾਂਤੇ ਗੁਰਸਿੱਖੀ
ਕੀ ਰੀਤਿ । ਜਗ ਬਿਸਤਰੀ ਵਧਤਿ ਬਡ ਨੀਤ' । ਸੱਤਿਨਾਮ ਕੋ ਜਾਪ
ਬਤਾਯੋ ਦਾਨ ਬਨਾਨ ਭਾਉ ਚਿਤ ਲਾਯੋ ॥੧੯॥ ਚਾਰਹੁ ਬੇਦਨਿ ਕੋ ਤਤ'
ਲੀਨਿ । ਦੇਸਨਿ ਭਾਖਾ ਮਹਿ ਕਹਿ ਦੀਨਿ* । ਸਿਸਕ੍ਰਿਤ ਮਹਿ ਦੁਰਲਭ
ਜੋਇ ਲਾਖਹੁ ਮਹਿ ਪਾਪਤ ਹੁਇ ਕੋਇ ॥੨੦॥ ਸੋ ਤਤ ਗੁਰ ਸਿੱਖਨਿ ਮਹਿ
ਐਸੇ । ਧਰਜੈ ਬਦਰ ਕਿਨ ਕਰ ਪਰ ਜੈਸੇ' । ਸਿਮਰਤਿ ਨਾਮ ਭਗਤ ਕੋ
ਕਰਤੇ। ਸਨੈ ਸਨੈ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਬਿਚਰਿਤੇ ॥੨੧॥ ਉਰ ਮਹਿ ਬਿਦਤ ਸੁਤਤ'
ਹੁਇ ਆਵਤਿ । ਜਿਸ ਕੋ ਲਖੇ ਨ ਪੁਨ ਦੁਖ ਪਾਵਤਿ । ਬੇਦ ਸਾਰ ਕੀ
ਭਾਖਾ ਕੀਨਿ'^* । ਗੁਰੁ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾ ਰਸ ਭੀਨ ॥੨੨॥ ਤੁਮ ਭੀ ਕਰਹੁ
ਬਿਚਾਰਨਿ ਬਾਨੀ ਰਿਦਾ ਟਿਕਾਵਹੁ ਦੁਬਿਧਾ ਹਾਨੀ । ਸਿਦਕ ਧਰਹੁ ਸਿੱਖੀ
ਨਿਰਥਾਹੋ। ਨਹਿ ਦੁਖ ਤੇ ਜਮ ਕੇ ਸੰਗ ਜਾਹੋ' ॥੨੩॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਤੇ ਸੁਨਿ
'ਭਾਵ ਸਿੱਖੀ ਮਾਰਗ । 'ਬੇਅੰਤ ਬੇਅੰਤ । 'ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ । 'ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਭਾਰ ਨਾਲ ਧੀਰਜ ਰਹਤ
ਹੋਈ ਪ੍ਰਿਥਵੀ । 'ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਦੇਖੀ । 'ਬਨੇਣ ਵਾਲਾ । 'ਪਾਲਕ । 'ਨਾਸ਼ ਕਰਨ
ਵਾਲਾ । 'ਹਮੇਸ਼ਾ । 'ਸਿੱਧਾਂਤ । 'ਮਾਨੋ ਹੱਥ ਤੇ ਕਿਸੇ ਧਰਿਆ ਹੈ ਬੇਰ । 'ਜਬਾਰਥ, ਬ੍ਰਹਮ ।
'ਵੇਦ ਦੇ ਸਿੱਧਾਂਤ ਨੂੰ ਭਾਖਾ ਵਿੱਚ ਕਥਨ ਕੀਤਾ । *ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਵੇਖੋ ਇਸੇ ਰਾਸ ਦੇ
ਅੰਕ ੪੧ ਦੇ ਅੰਕ ੧੧ ਤੇ ੫੦ ਵੀਂ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ ।

ਹੁਲਸਾਏ । ਭਏ ਸਿੱਖ ਸੇਵੇਹਿ ਮਿਟਾਏ । ਗੁਰਬਾਨੀ ਕੋ ਲਗੇ ਬਿਚਾਰਨਿ ।
 ਭਗਤਿ ਗਿਆਨ ਕੀ ਜੋ ਬਡ ਕਾਰਨ ॥ ੨੪ ॥ ਇਸ ਬਿਧਿ ਭਯੋ ਤਿਨਹੁ
 ਕੱਲਜਾਨਾਗੁਰ ਕੋ ਸੇਵਤਿ ਰਹੇ ਮਹਾਨ । ਭੋਤਾ ਅਰ ਮੱਦੁ ਹਿਤ ਧਾਰੋ ।
 ਗੋਖੁ ਟੋਡਾ ਮਹਿਤਾ^੧ ਚਾਰੋ ॥ ੨੫ ॥ ਮਿਲਿਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਢਿਗ ਆਏਪਦ
 ਅਰਬਿੰਦਨਿ ਸੀਸ ਲਗਾਏ । ਬੈਠੇ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਪਾਸ । ਪਿਖਿ ਅਵਸਰ
 ਕੀਨਸਿ ਅਰਦਾਸ ॥ ੨੬ ॥ ‘ਗੁਰੁ ਗੁਰੀਬ ਨਿਵਾਜ਼ ! ਹਮਾਰਾ । ਜਨਮ ਮਰਨ
 ਤੇ ਕਰਹੁ ਓਧਾਰਾ । ਰਾਵਰ ਕੀ ਸ਼ੋਭਾ ਸੁਨਿ ਆਏ । ਉਚਿਤ ਉਧਾਰਨਿ ਕੇ
 ਲਖਿ ਪਾਏ’ ॥ ੨੭ ॥ ਸੁਨਿ ਬੋਲੇ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਗਿਆਨੀ । ‘ਪਠਹੁ ਸੁਨਹੁ ਤੁਮ
 ਮਿਲਿ ਗੁਰਬਾਨੀ । ਆਪਸ ਮਹਿ ਪੁਨ ਕਰਹੁ ਬਿਚਾਰਾ । ਕਜਾ ਆਸੈ ਗੁਰੁ-
 ਦੇਵ ਉਚਾਰਾ ॥ ੨੮ ॥ ਤਨਾਗਨਿ ਕਹਨੈ ਸੁ ਤਨਾਗ ਕਰੀਜੈ । ਗੁਹਣ ਜੋਗ
 ਸੇ ਗੁਹਣ ਧਰੀਜੈ’ । ਪੁਨ ਬੂਝਤਿ ਭੇ ਕੀਨਿ ਉਚਾਰਨਿ । ‘ਬਾਨੀ ਪਵਨਿ
 ਸੁ ਔਰ ਬਿਚਾਰਨਿ ॥ ੨੯ ॥ ਕੋਤਿਕ ਪੁੰਨ ਦੁਹਨਿ ਕੋ ਹੋਇ । ਅਧਿਕ ਦੇਤਿ
 ਫਲ ਕਹੀਅਹਿ ਸੋਇ । ਸੁਨਹਿ ਮਹਾਤਮ ਰਾਵਰਿ ਮੁਖ ਤੇਸੇ ਹਮ ਕਰਹਿ
 ਮਿਲਹਿ ਜਿਸ ਸੁਖ ਤੇ’ ॥ ੩੦ ॥ ਕਹਨੈ ਗੁਰੁ ‘ਇਨ ਕੋ ਫਲ ਜਾਨੈ । ਸੁਨਿ
 ਕੀਜਹਿ, ਸ਼ਰਧਾ ਉਰ ਠਾਨੈ । ਜੋ ਗੁਰਬਾਨੀ ਪਾਠ ਕਰੇਤਾ । ਮਹਾ ਪਾਪ ਕੋ
 ਹੋਵਤਿ ਹੇਤਾ’ ॥ ੩੧ ॥ ਅੰਤਹਿਕਰਨ ਬਿਮਲ ਨਿਤ ਕਰੇ । ਪ੍ਰੀਤਿ ਸਹਤ
 ਨਿਤਪ੍ਰੀਤਿ ਜੋ ਰਹੈ’ । ਕਰਹਿ ਕੰਠ ਪਠਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ । ਇਕ ਚਿਤ
 ਹੈ ਕਰਿ ਮਨ ਕੋ ਮੇਲੇ ॥ ੩੨ ॥ ਅਧਿਕ ਪੁੰਨ ਉਪਜਹਿ ਸੁਖ ਪਾਵੈ ।
 ਪਠਹਿ ਸੁਨਹਿ ਨਰ ਬੰਦ ਸੁਨਾਵੈ । ਧਰਹਿ ਜੁ ਕਾਮਨ ਪੂਰਨ ਸੋਇ ।
 ਜੋ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਰਿਦਾ ਸੁਧ ਹੋਇ ॥ ੩੩ ॥ ਜੋ ਗੁਰਬਾਨੀ ਰਹੈ ਬਿਚ-
 ਰਤਿ । ਬਾਂਛਾ ਜਸੁ ਆਦਿਕ ਨਹਿ ਧਾਰਤਿ । ਕੇਵਲ ਚਹੈ ਰਿਦੈ ਕੱਲਜਾਨ ।
 ਤਿਨ ਪੁਰਖਨਿ ਹੁਇ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਗਿਆਨ ॥ ੩੪ ॥ ਜਿਮ ਕਾਸ਼ਟ ਮਹਿ
 ਪਾਵਕ ਰਹੈ । ਬਿਨਾ ਜਤਨ ਤੇ ਨਰ ਨਹਿ ਲਹੈ । ਕਰਿ ਉਪਾਉ ਜੋ ਲੇਤਿ
 ਨਿਕਾਸ । ਕਾਰਜ ਕਰਹਿ ਸੰਪੂਰਨ ਰਾਸ’ ॥ ੩੫ ॥ ਅਗਨਿ ਰੂਪ ਕਾਸ਼ਟ^੨
 ਹੁਇ ਜਾਇ । ਤੇਜ ਪ੍ਰਕਾਸ ਸਕਲ ਹੀ ਪਾਇ । ਤਬਾ ਬਿਚਾਰਤਿ ਜੋ ਗੁਰ-
 ਬਾਨੀ । ਤਨ ਅਭਿਮਾਨ^੩ ਹੋਹਿ ਤਬਿ ਹਾਨੀ ॥ ੩੬ ॥ ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਕੋ ਖੋਜਨਿ

^੧ਜਾਤਿ ਅਥਵਾ ਖਿਤਾਬ । ^੨ਗੁਹਣ ਕਰੋ । ^੩ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ । ^੪ਉਚਾਰੇ । ^੫ਸਾਧੇ ਸਿੱਖ ।

^੬ਲੋਕਤੀ । ^੭ਤਨ ਹੀਤਾ ।

ਲਾਗੋਸਨੇ ਸਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਬਛ ਭਾਗੇ । ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਪਾਇ ਬ੍ਰਹਮ ਹੋਏ ।
 ਰਿਦੈ ਬਿਨਾਸੀ ਦੁਬਿਧਾ ਦੇਏ^੧ ॥ ੩੭ ॥ ਤਨ ਹੰਤਾ ਬਿਨਸੀ ਜਿਸ ਕਾਲ ।
 ਅਹੰ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ ਭਏ ਨਿਹਾਲ । ਯਾਂਤੇ ਤੁਮ ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਕਰਿ ਕੈ । ਗੁਰ
 ਬਾਨੀ ਪਵਿ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਿਕੈ ॥ ੩੮ ॥ ਕਰਹੁ ਆਪਨੀ ਸੁਭ ਕੱਲਿਆਨ । ਜਗ
 ਬੰਧਨ ਹੈ ਹੈਂ ਸਭਿ ਹਾਨ^੨ । ਗੁਰ ਬਚ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਚਾਰੋਂ ਭਲੇ । ਲਗੇ ਬਿਚ-
 ਰਨਿ ਸਤਿਸੰਗ ਮਿਲੇ ॥ ੩੯ ॥ ਝਾਂਝ ਮੁਕੰਦਾ ਅਪਰ ਕਿਦਾਰਾ । ਹਿਤ
 ਕੱਲਿਆਨ ਆਇ ਗੁਰਦਾਰਾ । ਤੀਨੋ ਨਮੋ ਕੀਨਿ ਬਿਤਿ ਪਾਸ । ਕਰ ਜੋਰਤਿ
 ਕੀਨੀ ਅਰਦਾਸ ॥ ੪੦ ॥ ‘ਕੜੋਂ ਕਰਿ ਹੋਇ ਉਧਾਰ ਹਮਾਰੋ ?’ ਆਪ ਮੁਕੰਦ
 ਉਪਾਇ ਉਚਾਰੋ^੩ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਤਬਹਿ ਬਖਾਨਾ । ‘ਤੁਮ ਜਾਨਤਿ ਹੋ
 ਰਾਗ ਮਹਾਨਾ ॥ ੪੧ ॥ ਗੁਰਬਾਨੀ ਰਾਗਨਿ ਮਹਿ ਗਾਓ।ਨੀਕੇ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਸੁਜਸ
 ਬਸਾਓ।ਜਨੋਂ ਜਨੋਂ ਅਨੰਦ ਰਾਗ ਤੇ ਪਾਓ।ਤਨੋਂ ਤਨੋਂ ਪ੍ਰੇਮ ਅਧਿਕ ਉਪਜਾਓ
 ॥ ੪੨ ॥ ਕਲਿਜੁਗ ਮਹਿ ਕਿਰਤਨ ਮਾਨੰਦ । ਨਹੀਂ ਅਪਰ ਕੋ ਇਹੀ
 ਬਿਲੇਦਾਕਠਨ ਮਹਾ ਤਪ ਜੇਕੋ ਕਰੈ।ਕਿਰਤਨ ਸਮਤਾ ਕੜੋਂ ਹੁ ਨ ਧਰੈ ॥
 ੪੩॥ ਅਪਰ ਸੁ ਕਰਮ ਕਰਨਿ ਜੇ ਸਾਰੇ । ਹੋਇ ਜਿ ਧਨ ਤਨ ਬਲ ਧਹਿ
 ਭਾਰੇ।ਕਿਰਤਨ ਕੇ ਸਮਾਨ ਨਹਿ ਕੋਈ। ਸਭਿ ਤੇ ਅਧਿਕ ਇਹੀ ਇਕ ਹੋਈ
 ॥ ੪੪ ॥ ਯਾਂਤੇ ਤੁਮ ਕਿਰਤਨ ਨਿਤ ਕਰੋ।ਅਪਰ ਸੁਨਾਇ ਤਾਰਿ ਗਨ ਤਰੋ^੪
 ।ਸੁਨਿ ਤੀਨੋ ਗੁਰ ਬੁਝੇ ਵੇਰੀ।‘ਮਹਿਮਾ ਕਿਰਤਨ ਕਹੀ ਬਝੇਰੀ ॥ ੪੫ ॥ ਪਾਠ
 ਕਰਨਿ ਅਰੁ ਕਥਾ ਕਰੰਨ । ਢਲ ਬਰਨਹੁ ਇਨਕੇ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ’। ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ
 ਤੇ ਪੁਨ ਲਗੇ ਸੁਨਾਵਨਿ । ‘ਬਾਲੀ ਪਾਠ ਕਰਹਿ ਜੇ ਪਾਵਨ ॥ ੪੬ ॥ ਜਥਾ ਕੂਪ
 ਕੀ ਖੇਤੀ ਹੋਇ । ਸੀਂਚਤਿ ਨੀਰ ਹਰੀ ਕਰਿ ਸੋਇ । ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਪਕਾਇ ਸਦਨ
 ਮਹਿ ਆਨਹਿ । ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਕੇ ਸੁਖ ਭੋਗਨ ਠਾਨਹਿ ॥ ੪੭ ॥ ਖੇਤ ਸਮੀਪ
 ਅਪਰ ਜੇ ਹੋਇ । ਤਹਿ ਭੀ ਪਹੁੰਚਿ ਸਕਹਿ ਜਲ ਸੋਇ । ਦੂਰ ਖੇਤ ਕੋ ਪਹੁੰ-
 ਚਤਿ ਨਾਹਿ।ਤਿਮ ਢਲ ਸੁਨਹਿ ਸ਼੍ਰਵਨ ਕੇ ਮਾਹਿ ॥ ੪੮ ॥ ਕਿਰਤਨ ਕਰਨਿ
 ਮੇਘ ਕੀ ਬਰਖਾ । ਬਰਖੇ ਜਲ ਹੁਇ ਜੀਵਨ ਹਰਖਾ^੫ । ਖੇਤੀ ਜਹਿ ਕਹਿ
 ਹਰੀਅਲ ਹੋਵੈ । ਸਾਬਤ ਦਾਨੋ ਤਿਨ ਮਹਿ ਜੋਵੈ^੬ ॥ ੪੯ ॥ ਸੁਨਹੁ ਬਿਸਾਲ
 ਕਥਾ ਕੋ ਢਲ ਹੈ । ਝਰੀ ਲਾਗਿ ਜਿਮ ਬਰਖਤ ਜਲ ਹੈ । ਬਿਮਕ ਬਿਮਕ
 ਬੂੰਦੋਂ ਜੇ ਪਰਿਹੀਂ । ਸਭਿ ਅਪਨੇ ਮਹਿ ਧਰਨੀ ਧਰਿਹੀ।੫੦।ਬਾਦ^੭ ਨ ਜਾਤਿ

^੧ਦੇਤ ਦੀ ਦੁਬਿਧਾ । ^੨(ਆਪ) ਤਰੇ ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤਰੇ । ^੩ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ । ^੪ਦੇਖੋ । ^੫ਬਿਅਰਥ ।

ਪਰਹਿ ਜਲ ਜੋਇ । ਖੇਤੀ ਕੋ ਸੁਖਦਾਯਕ ਸੋਇ । ਤੈਸੇ ਸਮਝਵਾਨ ਸਿਖ
 ਜੋਈ । ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਸੋਈ ॥੫੧॥ ਸੁਨਹਿ ਮਮੋਛੀ ਹਿਰਦੈ ਧਾਰਹਿ ।
 ਗੁਨਨਿ ਬਧਾਇ ਬਿਕਾਰ ਨਿਕਾਰਹਿ । ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰਹਿ ਨਿਰਨੈ ਕਰੈ ।
 ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਭਲੇ ਉਰਧਰੈ ॥੫੨॥ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਦੋਨਹੁ ਮਿਲੇ । ਸ਼ੋਭਾ
 ਪਾਵਤਿ ਅਤਿ ਹੀ ਭਲੇ । ਕਥਾ ਬਧਾਵੈ ਮਹਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਕਿਰਤਨ ਸੁਨਤੇ
 ਸੁਧਿ ਹੁਇ ਆਤਮ ॥ ੫੩ ॥ ਜਬਹਿ ਕੀਰਤਨ ਕਰਹਿ ਭਲੇਰਾ । ਹਰਖ
 ਬਧਾਵਹਿ ਬਹੁ ਮਨ ਕੇਰਾ । ਜਬਾ ਮਾਤ ਪੁੱਤ੍ਰਨਿ ਤੇ ਛਾਜੈ । ਤਥਾ ਕਥਾ
 ਕਿਰਤਨ ਤੇ ਰਾਜੈ ॥੫੪॥ ਜਿਮ ਪੁੱਤ੍ਰਨਿ ਕੋ ਪਾਲਹਿ ਮਾਤਾ । ਤਥਾ ਕਥਾ
 ਕਿਰਤਨ ਹਰਖਾਤਾ । ਸੁਨਿ ਬੋਲੇ ਸਿਖ 'ਹਮੈ ਬਤਾਵਹੁ । ਸੁਤ ਜਨਨੀ
 ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਜਨਾਵਹੁ ॥੫੫॥ ਕਿਰਤਨ ਪਿਤਾ ਕਥਾਪਤਿ ਕੋਨਾਸੈ ਭੀ ਬਰਨੈ
 ਹੋਖਹੁ ਜੋਨ' । ਕਹੁ ਜੋ ਗੁਰੂ 'ਸੋ ਪ੍ਰੇਮ ਪਛਾਨਹੁ । ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰੇਮ ਜਿ
 ਠਾਨਹੁ ॥੫੬॥ ਪ੍ਰੇਮ ਹੁਇ ਸ਼ੋਭਤਿ ਹੈਂ ਦੋਇਜਿਸਤੇ ਮਹਾਂ ਮਹਾਤਮ ਹੋਇ' ।
 ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਦ੍ਰੋ ਉਪਦੇਸ਼ । ਕਿਰਤਨ ਲਾਗੇ ਕਰਨਿ ਹਮੇਸ਼ ॥੫੭॥
 ਮਹਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਸੁ ਗਾਵੈਂ । ਨਹੀਂ ਕਾਮਨਾ ਕੋਇ ਉਠਾਵੈਂ ਪਰਾਲਬਧ
 ਕਰਿ ਜੈ ਕਿਛੁ ਪਾਇ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੇਹਿ ਕੀ ਸੋ ਨਿਬਹਾਇ ॥ ੫੮ ॥ ਕਰਹਿ
 ਭਾਉ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਦੇਤਿਕਰਿ ਗੁਜਰਾਨ ਆਪਨੀ ਲੇਤਿ । ਕਿਰਤਨ ਕਰਤਿ
 ਰਹੈ ਨਿਸ਼ਕਾਮ । ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਲਹਿ ਪਦ ਅਭਿਰਾਮ ॥ ੫੯ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥
 ਸੂਰਜ ਭੀਰੋ ਭੀਰੋ ਰਾਮੇ 'ਸਿਖਨਿ' ਪੁੰਜ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਚਤੁਰ ਪੰਚਾਸੀ ਅੰਸੁ ॥ ੫੯ ॥

੫੫ [ਗੰਗੂ ਨਾਉ ਆਇ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਉਪਦੇਸ਼] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਗੰਗੂ ਨਾਉ ਸਹਿਗਲਾ ਰਾਮਾ ਧਰਮਾ ਔਰ ਪੰਚਮ ਉਦਾ ਜਾਨੀਏ
 ਮਿਲਿ ਕੈ ਹੁਇ ਇਕ ਠੋਰਾ ॥੧॥ ਚੋਪਈ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੀ ਪਰਕਰਿ ਬਰਨੀ
 । ਬੰਦਨ ਕਰਿਕੈ ਬਿਨਤੀ ਬਰਨੀ । ਹੁਇ ਕਰਿ ਸਿੱਖ ਰਹੇ ਗੁਰ ਪਾਸ ।
 ਇਕ ਦਿਨ ਕਰਤਿ ਭਏ ਅਰਦਾਸ ॥੨॥ 'ਬੇਦ ਕਤੇਬ ਮੁਨੀ ਅਵਤਾਰ ।
 ਪੀਛਿਤ ਗਿਆਨੀ ਭਏ ਹਜ਼ਾਰ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਭਾਖੈ ਬ੍ਰਹਮ ਅਨੰਤ । ਖੋਜਿ
 ਰਹੇ ਨਹਿ ਪਾਸਹੁ ਅੰਤ ॥੩॥ ਬ੍ਰਹਮ ਸੁ ਕਹੈ ਸੱਚਿਦਾ ਨੰਦਾ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ
 ਸੋ ਰੂਪ ਮੁਕੰਦ । ਬ੍ਰਹਮ ਅਵਤਾਰ ਕਰੈ ਬੱਖਸਾਤ' । ਜਾਨੇ ਪਰੈ ਸਭਿਨਿ

‘ਮੇਖ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵਾਲਾ । ‘ਫਲ । ‘ਫਬਦੀ ਹੈ । ‘ਪੁੱਤ੍ਰ ਤੇ ਮਰਾ ਵਾਲਾ । ‘ਨਿਰਾਵਰ ।
 ‘ਕਹੀ । ‘ਪ੍ਰਗਟ ।

ਸਾਖਸਾਤ^੧ ॥ ੪ ॥ ਸੋ ਤੋ ਅੰਤ ਜਾਨਤੇ ਹੋਇ^੨ । ਅਪਨੋ ਅੰਤ ਲਖੈ ਸਭਿ
ਕੋਇ^੩ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨਿ ਸੰਸੈ ਐਸੇ । ਉੱਤਰ ਦਿਯੋ ਤਿਨੋ ਕਹੁ ਤੈਸੇ ॥
੫॥ ‘ਆਇ ਅੰਤ ਬਹਮ ਕੀ ਜੇ ਹੋਇ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਜੀ ਉਚਰਤਿ ਸੋਇ ।
ਜਿਸਕੈ ਕਬਹੂੰ ਆਇ ਨ ਅੰਤ । ਕਹਿਬੋ ਤਿਸ ਕੋ ਬਨਹਿ ਬਿਅੰਤ ॥ ੬ ॥
ਜੈਸੇ ਬੇਦ ਨਰਾਇਨ ਸਾਸ।ਬਰਨਨ ਕਰਜੋ ਬ੍ਰਹਮ ਕੁਛ ਤਾਸ^੪ । ਮਧੂਸੂਦਨ^੫
ਸੋ ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੂਪ । ਭਯੋ ਨਿਗੁਨ ਤੇ ਸਗੁਨ ਅਨੂਪ ॥ ੭ ॥ ਤਿਨਹੁ ਬੇਦ ਮਹਿ
ਕਹਜੋ ਬਿਅੰਤ । ਹੁਤੀ ਜਿ ਕਹਿਤੇ ਆਇ ਰੁ ਅੰਤ^੬ । ਕਹਿਨ ਬਿਅੰਤੁ ਅੰਤ
ਇਹ ਜਾਨਹੁ । ਅਪਰ ਨ ਸੰਸੈ ਕੈਸੇਆਨਹੁ ॥ ੮ ॥ ਤੁਮ ਅਬ ਬ੍ਰਹਮ ਲਖਹੁ ਸਭਿ
ਮਾਹਿ । ਨਭ^੭ ਸਮ ਸਾਰੇ ਖੰਡਿਤ ਨਹਿ^੮ । ਸਿੱਖਨਿ ਸੋ ਅਬਿ ਭਾਉ ਕਰੀਜੈ ।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਜਾਪ ਜਪੀਜੈ ॥ ੯ ॥ ਕਿਹ ਸੋ ਦੋਹ ਨਹੀਂ ਮਨ ਠਾਨਹੁ ਏਕ
ਬ੍ਰਹਮ ਕੋ ਰੂਪ ਪਛਾਨਹੁ । ਇਸ ਤੇ ਹੁਇ ਤੁਮਰੋ ਕੱਲਜਾਨ । ਜਨਮ ਮਰਨ
ਦਾ ਬੰਧਨ ਹਾਨਿ^੯ ॥ ੧੦ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੇ ਸੁਨਿਕੈ ਉਪਦੇਸ਼ । ਲਾਗੇ ਸਿਮਰਨਿ
ਨਾਮ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੇਵਤਿ ਰਹੇ ਗੁਰੂ ਭਗਵੰਤ । ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਯੋ ਪਰਮਪਦ ਅੰਤ^{੧੦} ॥
੧੧ ॥ ਫਿਰਲਾ ਸੂਦਰ ਭੋਲੁ ਜੱਟੁ । ਬੇਤਾ^{੧੧} ਅਪਰ ਮਿਲਜੋ ਸੰਗ ਭੱਟੁ ।
ਪੰਡਿਤ ਹੁਤੋ ਤਿਵਾੜੀ^{੧੨} ਸਾਰੇ ਮਿਲਿ ਆਏ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨਦਾਰੇ ॥ ੧੨ ॥ ਪਿਖਿ
ਕਰਿ ਨਮੋ ਕਰੀ ਤਕ ਸ਼ਰਨੀ । ਪੁਨ ਅਰਦਾਸ ਆਪਨੀ ਬਰਨੀ । ‘ਗੁਰੂ
ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਮਹਾਨ ! । ਹਮ ਗਮਨੇ^{੧੩} ਗੰਗਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ॥ ੧੩ ॥ ਤਹਾ
ਸਮਾਜ^{੧੪} ਪੰਡਿਤਨਿ ਮਿਲਜੋ । ਏਵਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਭਿਨਿ ਮਹਿ ਚਲਜੋ । ਕਹਨਿ
ਲਗੇ-ਭੇ ਗਨ ਅਵਤਾਰ । ਸੁਰ^{੧੫}, ਸਿਧਿ, ਸਾਦਿਕ ਭਏ ਹਜ਼ਾਰ ॥ ੧੪ ॥ ਭਏ
ਅਸੰਖ^{੧੬} ਸੁ ਕਹੈ ਪੁਰਾਨ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਕਰੇ ਗੁਰੂ ਸੁਖਦਾਨਿ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ
ਜਗ ਭਏ ਬਿਸਾਲ^{੧੭} । ਕਰਜੋ ਆਪਨੋ ਪੰਥ ਨਿਰਾਲਾ ॥ ੧੫ ॥ ਤਿਨ ਕੋ ਗੁਰੂ
ਭਯੋ ਹੈ ਕੌਨ ? । ਜਿਹ^{੧੮} ਉਪਦੇਸ਼ ਲੀਯੋ ਕਹੁ ਤੋਨ^{੧੯} । ਜਗ ਮੈ ਪ੍ਰਗਟ ਭਏ
ਅਵਤਾਰ ਤਿਨਕੇ ਮਤਿ ਮਹਿ ਲੋਕ ਅਪਾਰ- ॥ ੧੬ ॥ ਸਭਿ ਪੰਡਿਤ ਤੇ ਸੁਨਿ
ਕਰਿ ਕਾਨ । ਹਮ ਸਿੱਖਨਿ ਤਬਿ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨ । ਇਹ ਸੁਧ ਨਹਿ ਕਿਸਕੋ

^੧ਪ੍ਰਗਟ । ^੨ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਤਾਂ ਇਸ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਅੰਤ ਜਾਣਦੇ ਹੋਸਣ । ^੩(ਵੇਦਾਂ ਨੇ)
ਕੁਛਕ ਤਿਸ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ । ^੪ਇਸ਼ਨਾਨ । ^੫ਜੋ ਆਦਿ ਅੰਤ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ।
^੬ਅਥਾਵਾ । ^੭ਉਠਾ ਨਹੀਂ । ^੮ਅੰਤ ਨੂੰ । ^੯ਜਾਣਨਯੋਗ [ਸੰਸਾਰ, ਵੇਰਵਾ] । ^{੧੦}ਜਾਤ ਹੈ ।
^{੧੧}ਗਏ ਸਾਂ । ^{੧੨}ਇਕੱਠ । ^{੧੩}ਦੇਵਤੇ । ^{੧੪}ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ । ^{੧੫}ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ, ਵਡੇ । ^{੧੬}ਜਿਸ ਤੋਂ । ^{੧੭}ਤਿਸ ਨੂੰ ।

ਹਮ ਮਾਂਹੀ* । ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਜੈ ਗੁਰੂ ਕੇ ਨਾਂਹੀ ॥੧੭॥ ਅਬਿ ਗੁਰ ਅਰਜਨ
 ਹੈਂ ਤਿਸ ਗਾਦੀ । ਜਹਿ ਕਹਿ ਸਿੱਖੀ ਕੀਨਿ ਅਥਾਦੀ । ਤਿਨ ਤੇ ਸੁਨਿ
 ਕਰਿ ਨੀਕੇ ਨਿਰਨੈ । ਪੁਨ ਸਮੀਪ ਤੁਮਰੇ ਹਮ ਬਰਨੈ* ॥੧੮॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ
 ਸੁਭ ਬਾਕ ਉਚਾਰਾ । 'ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਗੁਰ ਏਕੰਕਾਰਾ'* । ਸੁਰ ਨਰ ਕੀ
 ਗਮਤਾ ਨਹਿ ਜਹਾਂ । ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਗੁਰ ਸਮਝਹਿ ਕਹਾਂ ॥ ੧੯ ॥ ਤਨ
 ਧਾਰਨਿ ਕੋ ਧਰਮ ਜਿ ਕਹੀਅਹਿ* । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਲਹੀਅਹਿ ।
 ਜਿਸ ਆਗੇਨਿਜ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯਹ । ਪੈਸੇ ਪੰਚ ਨਲੇਰ ਚਵਾਯਹੁ* ॥੨੦॥
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਤਿਨ ਪੁਨਿ ਸੈਸੈ ਕੀਨਾ* 'ਗੁਰ ਹੁਇ ਸੇ ਉਪਦੇਸ਼ਿ ਜਿ ਦੀਨਾ ।
 ਨਾਮ ਕਹੈਂ-ਗੋ-ਕੋ ਤਮ ਨਾਸ਼।-ਰੂ-ਕੋ ਅਰਥ ਜੁ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼* ॥
 ੨੧॥ ਜਿਸ ਉਪਦੇਸ਼ੇ ਤੇ ਹੁਇ ਜਾਇ । ਗੁਰੂ ਕਹੈਂ ਤਿਹ ਨਰ ਸਮੁਦਾਇ ।
 ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਭੇ ਸੁਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਜਨਮਤਿ ਤੇ ਅਜਮਤ ਜਿਨਿ ਪਾਸ ॥੨੨॥
 ਲਾਘੁ ਬਧ ਮਹਿ ਉਪਦੇਸ਼ਨਿ ਲਾਗੇ । ਮਾਨਿ ਕਮਾਯਹੁ ਨਰ ਬਡਭਾਗੇ ।
 ਇਮ ਜੇ ਬੁਝਹਿ ਕਜਾ ਹਮ ਕਹੈਂ । ਇਹ ਭੀ ਤੁਮ ਤੇ ਉੱਤਰ ਲਹੈਂ* ॥
 ੨੩ ॥ ਸੁਨਿਕੈ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਬਚ ਭਾਖਾ । 'ਇਸ ਪਰ ਸੁਨਹੁ ਤੀਨ ਕੀ
 ਸਾਖਾ* । ਮਾਯਾ ਸਵਲ' ਜੁ ਏਕੰਕਾਰਾ । ਸਿਰਜਨ ਹਿਤ ਕਹਿ ਓਅੰਕਾਰਾ
 ॥੨੪॥ ਪ੍ਰਗਟ ਭਏ ਤਬਿ ਦੇਵ ਜੁ ਤੀਨ । ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸ਼ਨੁ ਮਹੇਸ਼ ਪ੍ਰਥੀਨ
 । ਤਿਨ ਤੀਨਹੁ ਕੋ, ਕੋ ਗੁਰ ਭਯੋ ?' ਸੁਨੀ ਤਿਵਾਜੀ ਉੱਤਰ ਦਯੋ ॥੨੫॥
 'ਬ੍ਰਹਮਾ ਸ਼ਿਵ ਦੋਨਹੁ ਮਿਲਿ ਜਾਇ । ਕਰਜੈ ਬਿਸ਼ਨੁ ਕੋ ਗੁਰ ਹਰਖਾਇ ।
 ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸ਼ਨੁ ਉਰ ਬਿਖੈ ਬਿਚਾਰਾ । ਮਹਾਂਦੇਵ ਕੋ ਗੁਰ ਨਿਜਧਾਰਾ ॥੨੬॥
 ਸ਼ਿਵਜੀ ਧਰਹਿ ਬਿਸ਼ਨੁ ਕੋ ਧ੍ਰਾਨ । ਬਿਸ਼ਨੁ ਕਰੈ ਸ਼ਿਵ ਕੋ ਸੁਖ ਮਾਨਿ ।
 ਯਾਂਤੇ ਸਤਿ ਗੁਨ ਤਮ ਗੁਨ ਰੰਗ । ਭਏ ਬਿਪਰਜੈ ਦੋਨਹੁ ਅੰਗ* ॥ ੨੭ ॥

*ਸਾਜੇ ਵਿਚੋਂ । *ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਹੈ । *ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ
 ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਨ (ਸੇ ਸੁਨਰ) । *ਸਰੀਰ ਧਾਰੀ ਦਾ (ਗੁਰੂ ਧਾਰਨਾ) ਜੋ ਧਰਮ ਕਹਿਆ
 ਜਾਵੇ । *ਗੋ' ਦੇ ਅਰਥ ਤਮ (=ਅੰਧੇਰਾ) ਨਾਸ਼ ਕਰਨਾ ਅਤੇ 'ਰੂ' ਦੇ ਅਰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨਾ ।
 *ਕਹਾਣੀ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ । *ਮਾਯਾ ਸਹਿਤ । *ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰਾਂ (ਦੋ ਰੰਗ) ਉਲਟ ਹੋ ਗਏ ।

*ਇਕ ਪ੍ਰਗਟ ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ 'ਏਕੰਕਾਰਾ' ਪਦ ਤੋਂ ਅਰੇ ਇਹ ਪਾਠ ਹੈ-
 'ਟੁਬਕੀ ਲਾਇ ਬੇਈ ਮਹਿ ਗਏ । ਤੀਨ ਇਵਸ ਤਹਿ ਸੇਵਤਿ ਰਹੇ । ਸਤਿਨਾਮ ਤਿਨ ਮੰਤ੍ਰ
 ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਵਾ । ਸੇ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਬਹੁ ਮਨ ਭਾਵਾ ॥ ੧੯ ॥ ਸੋ ਜਗ ਮਹਿ ਉਪਦੇਸ਼ਨਿ ਕਰਜੈ ।
 ਜਿਨਿ ਜਪਿਓ ਸੇ ਪਾਚ ਉਤਤਯੈ ।

ਸਤਿ ਗੁਨ ਉੱਜਲ ਸ਼ਿਵ ਨੇ ਧਰਜੇ। ਤਮ ਗੁਨ ਸਮਾਮ ਵਿਸ਼ਨੁ ਜੀ
 ਕਰਜੇ'। ਸੁਨਿ ਬੋਲੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਬੀਨ। 'ਜਬਹਿ ਬਿਸ਼ਨੁ ਸ਼ਿਵ ਕੋ ਗੁਰ
 ਕੀਨਿ॥੨੮॥ਤਬਿ ਹੀ ਹੋਯੋ ਗਜਾਨ ਸਰੂਪ। ਕੈ ਆਗੇ ਹੀ ਹੁਤੋ ਅਨੂਪ?'
 ਕਹਜੇ ਤਿਵਾੜੀ 'ਪ੍ਰਭੁ ਭਗਵਾਨ'। ਹੁਤੋ ਪ੍ਰਥਮ ਹੀ ਗਜਾਨ ਨਿਧਾਨ॥
 ੨੯॥ ਜਗ ਕੀ ਕਰਨਿ ਮਿਜਾਦਾ ਕਾਰਨ। ਬਿਸ਼ਨੁ ਕਰਜੇ ਸ਼ਿਵ ਕੋ ਗੁਰ
 ਧਾਰਨਿ'। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕਹਿ 'ਤਿਮ ਤੁਮ ਜਾਨੋ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਜਗ ਗੁਰੂ
 ਮਹਾਨੋ॥੩੦॥ ਸੁਯੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪ੍ਰਥਮ ਹੀ ਖਿਏ। ਤਨ ਮਿਰਜਾਦਾ ਧਾਰਤਿ
 ਭਏ। ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਕੋ ਗੁਰੂ ਸਥਾਪਿ। ਜੋਤਿ ਜਗਾਈ ਅਪਨੀ ਆਪ*॥
 ੩੧॥ ਯਾਂਤੇ ਨਿਸ਼ਚਾ ਗੁਰ ਮਹਿ ਧਰੋ। ਸਿੱਖੀ ਧਰਮ ਨਿਬਾਹਿਨ ਕਰੋ।
 ਹਲਤ ਪਲਤ ਮਹਿ ਲਹੇ ਅਨੰਦ। ਜੀਤਹੁ ਸਕਲ ਬਿਕਾਰ ਬਿਲੇਦ'॥
 ੩੨॥ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਬਾਕ ਹਰਖ ਕੋ ਧਾਰਾ। ਉਰ ਸੰਸੈ ਗਨ ਕੋ ਨਿਰਵਾਰਾ।
 ਸੇਵਾ ਕਰਤਿ ਰਹੇ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ॥ਹਰੀ ਅਬਿੰਦਾ ਦੁਖਦਾ ਉਰ ਕੀ॥੩੩॥

ਭੱਲਾ ਅਪਰ ਭਗੀਰਥ ਜਾਪੂ। ਚੌਥੇ ਨਿਵਲਾ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਆਪੂ।
 ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੀ ਸ਼ਰਨੀ ਆਏ। ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਪਦ ਸੀਸ ਨਿਵਾਏ॥੩੪॥
 ਬਹੁਰੋ ਕਰੀ ਅੱਗੁ ਅਰਦਾਸਿ। 'ਹਮ ਉਰ ਸੰਸੈ ਦੇਹੁ ਬਿਨਾਸ਼। ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ
 ਪੂਰਨ ਅਵਤਾਰ। ਭਗਤ ਸਰੂਪ ਧਰਜੇ ਕਰਤਾਰ॥ ੩੫॥ ਕੋ ਉਪਾਸਨਾ
 ਮੁਖਜ ਬਤਾਈ?ਨਿਰਗੁਨ ਕੈ' ਸਰਗੁਨ ਕੀ ਗਾਈ॥ਕਿਮ ਨਿਸ਼ਚਾ ਅਪਨੋ
 ਪ੍ਰਗਰਾਯੋ?। ਬਹੁ ਸਿੱਖਨਿ ਕੋ ਪੰਥ ਬਤਾਯੋ'॥੩੬॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨਿ
 ਸੁਮਤਿ ਬਤਾਈ। 'ਨਿਸ਼ਫਲ ਅਸ ਸੰਦੇਹਿ ਉਠਾਈ। ਨਿਰਗੁਨ ਸਰਗੁਨ
 ਤੋ ਦੁਇ ਕੇਹੀਅਹਿ। ਜੋ ਇਨ ਬਿਖੈ ਭੇਦ ਕੁਛ ਲਹੀਅਹਿ॥ ੩੭॥

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ॥ ਸਲੋਕ।

ਸਰਗਨ ਨਿਰਗੁਨ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੁਨ ਸਮਾਧੀ ਅਪਿ॥ ਆਪਨ ਕੀਆ

ਠਾਨਕਾ ਆਪੇ ਹੀਫਿਰਿ ਜਾਪਿ॥ ੧॥

[ਕਉਰੀ ਸੁਖਨਾ।

*ਭਾਵ ਵਿਸ਼ਨੂੰ। *ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਜਗਤ ਦੇ ਮਹਾਨ ਗੁਰੂ ਹਨ। *ਸੁਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼।
 *ਅਥਵਾ।

*ਕਵਿ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਧਾਂਤ ਉਹੀ ਗੁਰ ਸਿੱਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੂ
 ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸੀ, ਜੋਸਿਧਾਂਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਕਿਹਾ ਹੈ 'ਅਪਰੰਪਰ
 ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮੇਸਰੁ ਨਾਨਕ ਗੁਰ ਮਿਲਿਆ ਮੋਈ ਜੀਉ'॥ ਬਾਕੀ ਸ਼ਿਵ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਆਦਿਕਾਂ ਦੇ
 ਇਸ਼ਟਾਂਡ ਮਾਤ੍ਰ ਵਰਤੇ ਹਨ।

ਚੋਪਈ ॥ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਨਿਜ ਇੱਛਾ ਕਰਿਕੈ। ਸਗੁਨ ਸਰੂਪ ਆਪਨੇ
 ਧਰਿਕੈ। ਜਗ ਕੀ ਸਕਲ ਮਿਜਾਦ ਕਰਾਵਹਿ। ਸਭਿ ਕੀ ਪਾਲਨਿ^੧
 ਕਰਿ ਜੀਵਾਵਹਿ ॥ ੩੮ ॥ ਧਰਿ ਅਵਤਾਰਨਿ ਦੁਸ਼ਟ ਬਿਨਾਸਹਿ।
 ਸੁਖ ਸੇਤਨਿ ਕੇ ਰਿਦੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਹਿ। ਪੁਨ ਸੋਈ ਨਿਰਇੱਛਤ ਹੋਇ।
 ਨਿਰਗੁਣ ਬਨਹਿ ਅਕਾਰ ਸੁ ਖੋਇ ॥ ੩੯ ॥ ਜਥਾ ਹੋਇ ਮਹਿਪਾਲਕ
 ਏਕ। ਜਥਿ ਇੱਛਾ ਕੇ ਧਰਹਿ ਬਿਬੇਕ। ਵਸਤੁ ਸ਼ਸਤੁ ਕੋ ਪਹਿਰਹਿ
 ਤਨ ਮੈਂ। ਬੈਠਹਿ ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਮੁਦਿ^੨ ਮਨ ਮੈਂ ॥ ੪੦ ॥ ਨਿਜ ਇੱਛਾ ਜਥਿ
 ਤਜਿਥੈ ਧਰੈ। ਸ਼ਸਤੁ ਵਸਤੁ ਤਨ ਤੇ ਪਰਹਰੈ। ਹੋਇ ਇਕਾਕੀ ਸਿਹਜਾ
 ਸੋਵੈ। ਤਾਥੇ ਤਿਸ ਕੋ ਨ ਬਿਲੋਚਨ ਜੋਵੈ^੩ ॥ ੪੧ ॥ ਜੋ ਰਾਜਾ ਵਿਗ
 ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਕਾਰਨਿ। ਲੇਹਿ ਨਾਮ ਬਹੁ ਸੁਜਸੁ ਉਚਾਰਨਿ। ਜੇ ਨਿਪੁ ਸਭਾ
 ਮਾਂਹਿ ਕੈ ਅੰਤਰ^੪। ਸੁਨਹਿ ਪ੍ਰਕਾਰਨਿ ਸੁਜਸੁ ਨਿਰੰਤਰ ॥ ੪੨ ॥ ਦੋਨਹੁ ਥਲ
 ਤੇ ਕਰਹਿ ਸਹਾਇ। ਸਗਰੇ ਸੰਕਟ ਕੋ ਬਿਨਸਾਇ। ਤਿਮ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ
 ਪੰਥ ਬਤਾਯੋ। ਸਿਮਰਨਿ ਨਾਮ ਦੁਹਨਿ ਦਿਸਿ ਭਾਯੋ ॥ ੪੩ ॥ ਅਪਨੋ ਨਾਮ
 ਸਗੁਨ ਜੇ ਸੁਨਹਿ। ਹੋਹਿ ਸਹਾਇਕ ਸੰਕਟ ਹਨਹਿ। ਸੰਤਿਨਾਮ ਜਾਪਕ^੫
 ਨਰ ਜਾਨਿ। ਨਿਰਗੁਨ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁਇ ਗਿਆਨ ॥ ੪੪ ॥ ਏਹਾ ॥ ਨਿਰਗੁਣ
 ਸਗੁਣ ਉਪਾਸਨਾ ਦੋ ਤੇ ਜਾਨਿ ਮਹਾਨ^੬। ਨਿਸਿ ਦਿਨ ਕਰਨਿ ਉਪਾ-
 ਸਨਾ ਸੰਤਿਨਾਮ ਕੀ ਮਾਨਿ ॥ ੪੫ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਜੈਸੇ ਰਾਮਚੰਦ ਸਮਰੱਥ।
 ਉਤਰਨਿ ਚਹਿ ਸਾਗਰ ਕੇ ਪੱਥ^੭। ਜੇਕਰਿ ਚਹੈ ਸੁਕਾਵਹਿ ਜਲ ਕੋ। ਉਲੈ-
 ਘਹਿ ਪਾਰ ਲਏ ਕਾਪਿ ਦਲ ਕੋ ॥ ੪੬ ॥ ਤਉ ਬਿਚਾਰਨਿ ਐਸੇ ਕਰੈ।-ਹਮ
 ਕੋ ਮਿਲਿ ਬੋਰੇ ਨਿਸਤਰੈ। ਨਾਮ ਜਪੈ ਬਹੁ ਕੋ ਕਲਾਨ-। ਨਾਮ ਮਹਾਤਮ
 ਕੀਨ ਮਹਾਨ ॥ ੪੭ ॥ ਸਰਵਰ ਪਰਗਿਰਵਰ ਧਰਿ ਭਾਰੇ। ਤਰੁਵਰਕੇ ਪਾਤਨਿ^੮
 ਸਮ ਤਾਰੇ^੯। ਲਿਖਯੋ ਨਾਮ ਤਿਨ ਪਰ ਸੁ ਜਨਾਯੋ। ਸਰਗੁਨ ਤੇ ਬਛ ਨਾਮ
 ਸੁਹਾਯੋ ॥ ੪੮ ॥ ਨਿਰਗੁਣ ਸਰਬ ਸਰੀਰਨਿ ਮਾਂਹੀ। ਸਤਿ ਚੇਤਨ ਆਨੰਦ

^੧ਪਾਲਨਾ ਕਰਕੇ। ^੨ਅਲੰਦ ਹੋਕੇ। ^੩ਨੇਹੀ ਠਾਲ ਠਹੀਂ ਦੇਖੀਦਾ। ^੪ਸਭਾ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਅਥਵਾ
 (ਮਹਿਲਾਂ) ਅੰਦਰ ਇਕੱਲਾ ਹੋਵੇ। ^੫ਜਪਣੇ ਵਾਲਾ। ^੬ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ। ^੭ਰਸਤੇ। ^੮ਬਾਂਦਰਾਂ ਦੀ ਢੇਜ
 ਨੂੰ। ^੯ਪਤਿਆਂ ਵਾਂਗੂ।

*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਗਾਸ਼ ਪੁਰਬਾਰਧ ਦੇ ਅਧਿਆਯ ੧ ਅੰਕ ੫੮ ਵਿਚ ਨਾਮ ਦੇ ਮੰਗਲ
 ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਆ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ।

ਬਿਨ ਨਾਂਹੀ। ਅੰਤਰ ਬਹਿਰ ਨਿਰੰਤਰ ਬਸਾਪਸੈ। ਜਾਹਿ ਨਰਕ ਜੇ ਨਾਮ ਨ
 ਜਾਪਸੈ॥੪੬॥ ਜਿਨ ਸਤਿਨਾਮ ਜਪਸੈ ਕਰਿ ਪ੍ਰੇਮ । ਅੰਤਹਿਕਰਣ ਬਿਮਲ
 ਤਿਨ ਛੇਮ। ਸਿਮਰਤਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਆਤਮ ਗਿਆਨ। ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੋ ਬੰਧਨ
 ਹਾਨ ॥੫੦॥ ਯਾਂਤੇ ਨਿਰਗੁਣ ਤੇ ਸਤਿਨਾਮ। ਹੈ ਵਿਸ਼ੇਖ, ਭਜਿ ਆਠੇ ਜਾਮ'।
 ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਿਨਿ ਗੁਰ ਸੰਗ ਬਖਾਨਾ। 'ਸਾਗਰ ਢਾਂਧ ਗਯੋ ਹਨੁਮਾਨ' ॥੫੧॥
 ਨਾਮ ਅਲੰਬ ਅਪਰ ਨੇ ਲੀਨਿ। ਪੁਲ ਪਰ ਕਪਿ ਦਲ' ਉਲੰਘਿਨਿ ਕੀਨਿ।
 ਸੋ' ਨਿਜ ਬਲ ਤੇ ਕੂਦ ਗਯੋ ਹੈ ਸੁਧਿ ਦੇ ਰਾਮ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਯੋ ਹੈ' ॥੫੨॥ ਸ਼੍ਰੀ
 ਅਰਜਨ ਪੁਨਿ ਸੁਨਤਿ ਬਖਾਨਾ। 'ਸਿਮਰਤਿ ਰਾਮ ਨਾਮ ਹਨੁਮਾਨ'। ਬਹੁਰ
 ਮੁੰਦਕ। ਲਈ ਪਯਾਨਾ। 'ਤਿਸ ਪਰ ਰਾਮ ਨਾਮ ਸਭਿ ਜਾਨਾ' ॥੫੩॥ ਨਾਮ
 ਪ੍ਰਤਾਪ ਪਾਰ ਪਰਿ ਗਯੋ । ਕੁਛ ਬਿਖਾਦ ਤਨ ਹੋਤਿ ਨ ਭਯੋ*। ਯਾਂਤੇ ਨਾਮ
 ਮਹਾਤਮ ਭਾਰੋ। ਸਿਮਰਿ ਤਰੈ ਜਗ ਸਿੰਧੁ ਮੁਖਾਰੋ ॥੫੪॥ ਤਿਮ ਜਾਨਹੁ ਜੋ ਹੈ
 ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ। ਜਗ ਸਾਗਰ ਉਲੰਘਿਹਿ ਬਲ ਠਾਨੀ। ਬਿਰਲੇ ਨਰ ਹੋਵਤਿ
 ਹੈਂ ਐਸੇ। ਹਨੁਮਾਨ ਕਪਿ ਦਲ ਮਹਿ ਜੇਸੇ ॥੫੫॥ ਨਾਮ ਸੇਤੁ' ਪਰ ਨਿਰਬਲ
 ਬਲੀ। ਰੁਜੀ, ਲੰਗਰੇ, ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਭਲੀ। ਸਨੇ ਸਨੇ ਪਰਿ ਪਾਰ ਸੁਖਾਰੇ। ਬਿਨਾ
 ਜਤਨ, ਆਨੰਦ ਉਰ ਧਾਰੇ ॥੫੬॥ ਨਿਰਸ ਬਿਸ਼ੇ ਸਭਿ' ਤੇ ਮਨ ਹੋਇ। ਬ੍ਰਹਮ
 ਗਿਆਨ ਅੰਭਾਸੀ ਕੋਇ' । ਯਾਂਤੇ ਲਖਹੁ ਭਗਤਿ ਪ੍ਰਭੁ ਸ਼ਰਨੀ । ਸਿਮ-
 ਰਹਿ ਨਾਮ ਸੁਗਮ ਸੁਖ ਕਰਨੀ ॥ ੫੭ ॥ ਪਾਪੀ ਪ੍ਰੀਨੀ ਮੂਢ ਸੁਜਾਨ । ਪਾਰ
 ਪਰਹਿ ਕਰਿ ਭਗਤਿ ਮਹਾਨ। ਯਾਂਤੇ ਤੁਮ ਸਿਮਰਹੁ ਸਤਿਨਾਮ। ਰਹੀਅਹਿ
 ਸਤਿਸੰਗਤ ਕੀ ਸ਼ਾਮ' ॥੫੮॥ ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਿਨਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਮਾਯੋ । ਗੁਰ ਕੀ
 ਸ਼ਰਨਿ ਰਹੇ ਸੁਖ ਪਾਯੋ। ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਇਕ ਚਿਤ ਸੁਨ। ਹੁਇ ਇਕੇਤ

*ਭਾਵੇ ਸਾਰੇ ਸਗੋਰਾ ਵਿੱਚ ਨਿਰਹੁਣ ਵੱਸਦਾ ਹੈ ਸਤ ਚੇਤਨ ਅਨੰਦ ਰੂਪ ਹੋਕੇ, ਪਰ ਚਿਰ
 ਸਾਰੇ ਨਰਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਪਿਆ । 'ਨਾਮ ਦਾ ਆਸਰਾ ਹੋਰਨਾਂ
 ਨੇ ਲਾਤਾ । 'ਬੰਦਰਾਂ ਦਾ ਦਲ । 'ਭਾਵ ਹਨੁਮਾਨ । 'ਮੁੰਦੀ ਲੈਕੇ ਗਿਆ । 'ਨਾਮ ਸੀ (ਇਹ)
 ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ । 'ਪੁਲ । 'ਸਾਹੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਉਦਾਸ ਹੋਕੇ । 'ਕੋਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

*ਕਵਿ ਜੀ ਬ੍ਰਿਜ ਭਾਸ਼ਾ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਬਾਲਮੀਕੀ ਰਾਮਾਯਣ ਦਾ ਤਰਜਮਾ ਕਰਨੇ
 ਵਾਲੇ ਥੀ ਹਨ, ਰਾਮਾਯਣ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇਣਾਂ ਅੱਗੇ ਹਨ, ਸੋ ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦੇ
 ਅਸੂਲ ਨੂੰ ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਅਸੂਲ ਹੈ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਰਾਮਾਯਣ
 ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਭਾਂਗ ਨੂੰ ਥੀ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਨ, ਮਨਵੇਂ ਕਵਿ ਜੀ ਦਾ ਅਪਣੇ ਅਸੂਲ-ਨਾਮ-ਨੂੰ
 ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਹੈ ।

ਤਬ 'ਹਰਿ ਹਰਿ' ਭਨੈ ॥੫੬॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੋ ਸੇਵਤਿ ਰਹੈ। ਅੰਤ ਕਾਲ
ਮਹਿ ਸੁਧ ਪਦ ਲਹੈ। ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵਾ ਸਭਿ ਸੁਖਦਾਨੀ। ਬਡੇ ਭਾਗ ਜਿਨ
ਤਿਨਹੁ ਕਮਾਨੀ ॥੬੦॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਰਾਸੇ 'ਸਿੱਖਨਿ'
ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਪੰਚ ਪੰਚਾਸਮੇ ਅੰਸਿ ॥ ੫੫ ॥

੫੬. [ਮੂਲਾ ਸੁਜਾ ਆ ਦਸਿੱਖਾਂ ਪਤਿ ਉਪਦੇਸ਼]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੂਲਾ, ਸੁਜਾ ਧਾਵਣੇ, ਚੰਦੂ ਚੰਡੜਾ ਆਸ। ਰਾਮਦਾਸ ਭੰਡਾ-
ਰੀਆ, ਬਾਲਾ, ਸਾਂਈਦਾਸ ॥੧॥ ਚੰਪਈ ॥ ਖਸ਼ਟ ਮਿਲੇ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪਾਸ। ਪਗ
ਬੰਦਨ ਕੀਨੀ ਅਰਦਾਸ। 'ਗੁਰੂ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਜਿ ਪਾਨੀ। ਕਰਮ
ਕਰਤਿ ਦੇ ਬਿਧਿ ਸਭਿ ਜਾਨੀ' ॥੨॥ ਧਰਮ ਰਾਇ ਕੇ ਢਿਗ ਸਭਿ ਕੋਇ।
ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਕੋ ਲੇਖਾ ਹੋਇ। ਫਲ ਦੁਨਹਨਿ ਕੇ ਨਜਾਰੇ ਨਜਾਰੇ? ਕਿਧੈ ਸ਼ੇਖ
ਰਹਿ ਦੇ ਫਲ ਵਜਾਰੇ? ॥੩॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨੇ। 'ਚਾਰ
ਪ੍ਰਕਾਰਨਿ ਕੇ ਸਿਖ ਜਾਨੇ। ਇਕ ਸਹਿਕਾਮ ਕਰਮ ਕੇ ਕਰਤਾ। ਬਿਧ
ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ ਕੋ ਧਰਤਾ ॥੪॥ ਕਰਿ ਉਪਾਸਨਾ ਤ੍ਰਿਤੀ ਪਛਾਨੇ। ਚਤੁਰਥ
ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸਿਖ ਜਾਨੇ। ਤੁਮ ਚਾਰਨਿ ਮੈਂ ਬੁਝਹੁ ਕੌਨ? ਕਰਹਿ
ਸੁਨਾਵਨਿ ਜਸ ਗਤਿ ਤੋਨ? ॥੫॥ ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਨਿ ਭਾਖੈ 'ਜੇ ਚਾਰਹੁ' ਜਿਮ
ਬਿਤਾਂਤ ਹੁਇ ਤਬਾ ਉਚਾਰਹੁ'। ਗੁਰੂ ਕਹਨਿ ਲਾਗੇ ਤਿਸਕਾਲ। 'ਜਿਮ
ਇਕ ਹੋਤਿ ਮਹਾਂ ਮਹਿਪਾਲ ॥੬॥ ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੂਜਾ ਤਿਸ ਕੇਰੀ। ਇਕਤੋਂ
ਖੇਤੀ ਕਰਹਿ ਘਨੇਰੀ। ਨ੍ਰਿਪ ਕੋ ਨਰ ਤਿਨ ਉਪਰ ਰਹੈ। ਕਰਹਿ ਭਾਵਲੀ
ਅੰਨ ਜਿ ਲਹੈ ॥੭॥ ਸਦਾ ਮੁਹੱਸਿਲ ਬੰਟਹਿ ਦਾਨਾ। ਜੇ ਖਮਾਨਤ' ਕੋ ਕਰੈ
ਅਜਾਨ ॥ ਦੇਛ ਦੇਹਿ ਰਾਖਹਿ ਚੁਕਸਾਈ। ਹੁਯੋ ਅੰਨ ਸਭਿ ਲੋਹਿ ਬੰਟਾਈ
॥੮॥ ਦੁਤੀਏ ਪਟਾ ਲਿਖਾਇ ਚੁਕਾਵੇ। ਖਸ਼ਟ ਮਾਸ ਮਹਿ ਨ੍ਰਿਪ ਨਰ ਜਾਵੇ।

'ਨਾਮ ਹਨ।' ਜਾਤ ਸੀ। 'ਭਾਵ ਸਕਾਮ ਤੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਜਾਣਦੇ ਹਨ।' 'ਕਟੋਤੀ ਕਰਕੇ
ਬਾਕੀ ਰਹੇ (ਪਾਪ ਜਾਂ ਪੁੰਨ) ਫਲ (ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਹੀਂ)' [ਪੰਜਾਬੀ=ਵਿਆਜਨ=ਲੀਤੀਆਂ
ਰਕਮਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਜਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਮੁਲ ਨਾਲ ਗਿਣ ਗਠਕੇ ਲੇਖਾ ਚੁਕਾਉਣਾ]
ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਾਪ ਦੇ ਦੁਖ ਤੇ ਪੁੰਨਾਂ ਦੇ ਸੁਖ ਅੱਡ ਅੱਡ ਮਿਲਨਗੇ ਕਿ ਪਾਪ ਦਾ
ਪੁੰਨ ਆਪੇ ਵਿੱਚ ਕਾਟ ਹੋਕੇ ਬਾਕੀ ਜੋ ਰਹੁ ਉਸਦਾ ਫਲ ਮਿਲੇਗਾ। ਦੇਖੋ ਅੰਕ ੧੬ ਇਸੇ
ਅੰਸੁ ਦਾ। 'ਪੁੱਛਦੇ ਹੋ ਕਿਸ ਨੂੰ।' 'ਜੇਸੇ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।' 'ਜੇ ਚਾਰੇ ਹਨ (ਤਿਨ੍ਹਾਂ
ਦਾ)।' 'ਭੋਲੀ, ਵੰਡਾਈ।' 'ਵੰਡਾਵਾ, [ਆ-ਮੁਹੱਸਿਲ=ਉਗ੍ਰਾਹੁਣ ਵਾਲਾ। ਤਹਸੀਲ ਦਾ
ਸਿਪਾਹੀ ਬੀ ਅਰਥ ਹੈ]।' 'ਖਮਾਨਤ ਵਿੱਚ ਵੇਰੀ ਕਰਨੀ।

ਕਰਜੋ ਜੁ ਹੋਤਿ ਦੇਤਿ ਤਿਸ ਤਾਂਈ। ਅਪਰ ਚਿੰਤ ਚਿਤ ਧਰਹਿ ਨ ਕਾਈ॥
੯॥ ਤ੍ਰਿਤੀਏ ਨਰ ਸੋਗਾਤੀ ਜਾਨਿਨ੍ਹਿਪ ਕੀ ਹਦ ਪਰ ਬਾਸਾ ਬਾਨ^੧। ਬਾਜੀ
ਬਾਜ ਆਦਿ ਸੋਗਾਤ। ਭੋਜਹਿ ਨ੍ਰਿਪ ਢਿਗ ਨਿਤ ਹਰਖਾਤਿ ॥ ੧੦ ॥ ਬਹੁ
ਗੁਮਨਿ ਕੇ ਰਾਜ ਕਰੀਤੇ। ਦਰਬ ਲੇਹਿ ਸਭਿ ਸੁਖਿ ਭੋਰੀਤੇ। ਚੌਥੇ ਮਾਢੀ
ਕੋਤਿਕ ਹੋਇ। ਅਪਨੋ ਰਾਜ ਕਰਤਿ ਹੈਂ ਸੋਇ॥ ੧੧॥ ਨ੍ਰਿਪ ਕੇ ਸੋਗ ਚਢਹਿ
ਜਹਿ ਜਾਇ। ਸਭਿ ਪਰ ਅਪਨੋ ਹੁਕਮ ਢਲਾਇ। ਖਾਣਾ ਅਰੁ ਦਾਣਾ ਹੁਇ
ਜੋਇ। ਲੇਤੇ ਮਹਿਪਾਲਕ ਤੋ ਸੋਇ ॥ ੧੨ ॥ ਲਖਹੁ ਪ੍ਰਜਾ ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਇਮ
ਚਾਗਇਕ ਤੋ ਸਹਿਕਾਮੀ ਬ੍ਰਿਤਿ ਧਾਰਿ^੨। ਕਾਮ ਰੁ ਕ੍ਰੋਧ ਕੂਰ ਕਹੁ ਲਾਗੇ।
ਨਹਿ ਕਬਹੂੰ ਹਰਿ ਕੇ ਰਸ ਪਾਗੇ ॥ ੧੩ ॥ ਤੀਰਥ ਦਾਨ ਬ੍ਰੁਤ ਜੇ ਕਰਿਹੀਂ।
ਫਲ ਹੁਇ ਅਮੁਕ ਕਾਮਨਾ ਧਰਿਹੀਂ। ਤਿਨ ਪਰ ਧਰਮਰਾਇ ਕੋ ਝੰਡ।
ਨਰਕ ਸਜਾਈ ਲਹੈ ਪ੍ਰਚੰਡ॥ ੧੪॥ ਪੁੰਨ ਪਾਪਫਲ ਭੋਗਹਿ ਨਜਾਰੇ। ਕਥਿਸੁਖ
ਕਥਿ ਦੁਖ ਲਹੈ ਬਿਚਾਰੇ। ਇਕ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ ਸਭ ਕਰੈਂ। ਧਰਮ
ਕਰਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਧਰੈਂ ॥ ੧੫ ॥ ਪਾਪ ਅਚਾਨਕ ਜੇ ਹੁਇ ਜਾਇ। ਤਿਨ ਕੋ
ਲੇਖਾ ਕਰਿ ਇਕ ਥਾਇ। ਅਘੁ ਵਿਆੜ ਕਰਿ ਪੁੰਨ ਜੁ ਸ਼ੇਖ^੩। ਤਿਨ ਕੋ
ਭੋਗਤਿ ਅਨੰਦ ਵਿਸੇਸ ॥ ੧੬ ॥ ਜੇ ਅਘ ਅਧਿਕ ਹੋਇ ਤਿਸ ਕੇਰੇ। ਪੁੰਨ
ਵਜਾੜ ਅਘ ਤੇ ਦੁਖ ਹੋਰੇ^੪। ਤਿਨ ਕੋ ਪੁੰਨ ਹੋਹਿ ਬਲਵਾਨ। ਪਾਪ
ਨਿਬਲ ਹੋ ਅਸ ਨਰ ਜਾਨਿ॥ ੧੭॥ ਤ੍ਰਿਤੀਏ ਅਹੈ ਉਪਾਸਕ ਜੋਇ। ਭਗਤਿ
ਪਰਾਸਨ ਮਨ ਹੁਇ ਸੋਇ। ਪਾਪ ਨਹੀਂ ਠਾਨੈਂ ਸੋ ਜਾਨਿ। ਹੋ ਜਿ ਕਦਾ-
ਚਿਤ ਅਘ ਅਨਜਾਨਿ^੫ ॥ ੧੮ ॥ ਰੁਚਿ ਕਰਿ ਧਰਮ ਕਰਹਿ ਹਰਖਾਇ।
ਅਘ ਕੋ ਵਜਾੜ ਸਦਾ ਸੁਖ ਪਾਇ। ਰਹੈ ਨਿਕਟਵਰਤੀ ਪ੍ਰਭੁ ਕੇਰੇ। ਜਨਮ
ਮਰਨ ਕੇ ਪਰਹਰਿ ਫੇਰੇ ॥ ੧੯॥ ਪਰਾਬਲਾਧਿ ਬਸਿ ਤੇ ਜੇ ਜਨਮੈ। ਭਗਤਿ
ਕਰਤਿ ਗਿਆਨੀ ਹੁਇ ਮਨ ਮੈਂ। ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੇ ਬੰਧਨ ਹਾਨੈਂ। ਪਦ
ਨਿਰਥਾਣ ਮਿਲਹਿ ਤਤ ਜਾਨੈਂ॥ ੨੦॥ ਇਕ ਸਹਿਕਾਮੀ ਭਗਤ ਜਿ ਹੋਇ।
ਤਨ ਤਜਿ ਸੁਰਗ ਭੋਗਕਰਿ ਸੋਇ। ਬਹੁਰ ਧਨੀ ਕੇ ਗ੍ਰਿਹ ਤਨ ਧਾਰੈਂ। ਸਤਿ-

^੧ਗਜੇ ਦੀ ਹੱਦ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਵਾਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ^੨ਕਾਮਨਾ ਵਾਲੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ^੩ਪੁੰਨ (ਪੁੰਨ) ਪਾਪ ਪੂਰੇ ਕਰਕੇ ਜੋ ਪੁੰਨ ਬਾਕੀ (ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ)। ^੪(ਪਾਪ ਵਿਚੋਂ) ਪੁੰਨ ਪੂਰੇ ਕਰਕੇ (ਬਾਕੀ ਵਧੇ) ਪਾਪਾਂ ਤੋਂ ਦੁੱਖ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ^੫ਅਨਜਾਣ ਪਨੇ ਵਿਚ। ^੬ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਜਾਣਿਆਂ।

ਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਜਨਮ ਸੁਧਾਰੈ ॥ ੨੧ ॥ ਮੁਕਤਿ ਲਹੈ ਬੰਧਨ ਕੇ
 ਤਜਾਗੈ । ਇਕ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਭਗਤ ਅਨੁਰਾਗੈ । ਪਰਾਲਬਧ ਬਸਿ
 ਜਨਮ ਜਿ ਧਰਤੇ । ਸੰਤਨਿ ਕੇ ਘਰਿ ਮਹਿ ਅਵਤਰਿਤੇ ॥ ੨੨ ॥ ਕਰਤਿ
 ਭਗਤਿ ਲਹਿ ਆਤਮ ਗਿਆਨ । ਪਾਪਤਿ ਹੋਤਿ ਪੁਨਹੁ ਨਿਰਬਾਨ । ਜਿਮ
 ਸੰਗਤ ਬਾਜ ਕੈ ਬਾਜੀ । ਇਕ ਪਠਿ ਦੇਤਿ ਰਹਤਿ ਪੁਨ ਰਾਜੀ ॥ ੨੩ ॥
 ਤਥਾ ਭਜਨ ਕਰਿ ਸੁਖੀ ਰਹੀਤੇ । ਜੇ ਗਿਆਨੀ ਜਗ ਕੂਰ ਲਖੀਤੇ ।
 ਤਨ ਅਰੁ ਕਰਮ ਝੂਠ ਸਭਿ ਜਾਨੈ । ਹੰਤਾ ਮਮਤਾ ਕਬਹੂੰ ਨ ਠਾਨੈ ॥ ੨੪ ॥
 ਜਨੈ ਸੂਰਜ ਵਿਗਤਮ ਨਹਿ ਜਾਇ । ਤਥਾ ਕਰਮ ਤਿਨ ਕੋ ਨ ਲਿਪਾਇ
 ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਬਿਸਾਲ ਅਨੰਦ । ਨਹਿ ਬਰਾਪੈ ਕਬਿ ਮਨ ਤਨ ਦੁੰਦ ॥
 ੨੫ ॥ ਸਿਖ ਬੁਝੈ ਤਿਨ ਕਰਮ ਮਹਾਨੇ । ਕਿਮ ਭੋਗੇ ਬਿਨ ਹੋਵਤਿ ਹਾਨੇ ?
 ਗੁਰੂ ਕਹੈ 'ਸੇਵਕ ਲੇ' ਪੁੰਨ । ਨਿੰਦਕ ਅਘ ਲੇ ਜੇ ਦੁਖ ਸੰਨ ॥ ੨੬ ॥
 ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਨਿਰਲੇਪ ਸਦੀਵ । ਨਹਿ ਫਲ ਕਰਮ ਤਿਨਹੁ ਕੋ ਬੀਵ ॥
 ਐਸੇ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਗੁਰ ਕੇ ਬੰਨ* । ਸਿੱਖਨਿ ਪਾਈ ਹਿਰਦੈ ਚੈਨ* ॥ ੨੭ ॥

ਬਿਸਨੂ ਹੁਤੈ ਬੀਬੜਾ* ਸੋਇ । ਸੁੰਦਰ ਮਾਛੀ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਦੋਇ । ਸ਼ੀ
 ਅਰਜਨ ਕੀ ਸ਼ਰਨੀ ਆਏ । ਹੋਇ ਦੀਨ ਚਰਨੀ ਲਪਟਾਏ ॥ ੨੮ ॥ ਕਹੈ
 ਕਿ 'ਹਮਰੇ ਕਰਹੁ ਉਧਾਰਾ । ਜਹਿ ਕਹਿ ਤੁਮਰੇ ਸੁਜਸੁ ਉਦਾਰਾ' । ਸ਼੍ਰੀ
 ਮੁਖ ਤੇ ਫੁਰਮਾਵਨਿ ਕੀਨਿ 'ਸੇਵਾ ਕਰਹੁ ਹੋਇ ਮਨ ਦੀਨ' ॥ ੨੯ ॥ ਸੁੰਦਰ
 ਬਨ ਤੇ ਕਾਸ਼ਟ ਆਨੈ । ਜਲ ਲਜਾਵਹਿ ਭਰਿ ਦੇਗ ਸਥਾਨੈ । ਬਿਸਨੂ
 ਪਿਛਲੀ ਨਿਸ ਮਹਿ ਜਾਗੈ । ਉਠਿ ਸਿੱਖਨਿ ਕੀ ਸੇਵਾ ਲਾਗੈ ॥ ੩੦ ॥ ਕਰਿਵਾਵੈ
 ਜਲ ਤਪਤ ਸ਼ਨਾਨ । ਪਗ ਕੀ ਮੈਲ ਕਰਹਿ ਸਭਿ ਹਾਨ । ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼
 ਸੁਨੈ ਮਨ ਲਾਇ । ਲਾਗੇ ਸੇਵ ਕਰਨਿ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੩੧ ॥ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਅੰਤ
 ਸਮੈ ਕੱਲਜਾਨ । ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੇ ਬੰਧਨ ਹਾਨਿ । ਜੱਟੁ ਭਾਨੁ ਤ੍ਰਿਤਿਯ

*ਜਿਵੇਂ ਇੱਕ (ਬਖਸ਼) ਬਾਜ ਅਥਵਾ ਘੋੜੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਭੋਜ ਹੋਵੇ ਹਨ, ਫਿਰ (ਗਾਜ)
 ਰਾਜੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ । *ਭਾਵ ਮਨ ਤੇ ਤਨ ਦੇ ਦੁਖ । *ਲੇ ਲੋਏ । *ਪਾਪ ਲੋਏ ਹਨ ਦੁਖ
 ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ । *ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਹੋਇ । *ਜਾਤਿ ਦਾ ਨਾਮ ।

*ਕਈ ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਧੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤੇ ਦੋ ਲਿਖਤੀ
 ਨੁਸਖਿਆਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਵੇਂ ਇਹ ਪਾਠ ਹੈ:—

ਕਰਮਨਿ ਕੇ ਬਸਿ ਹੈ ਅੱਗਿਆਨੀ । ਕਰਮ ਕਰਤਿ ਹੈ ਸਹਤ ਅੰਗਿਆਨੀ ।

ਨਿਹਾਲੁ । ਚਤੁਰਥ ਆਇ ਤੀਰਥਾ ਨਾਲੁ ॥ ੩੨ ॥ ਚੱਢੇ ਹੁਤੇ ਜਾਤਿ ਕੇ
ਚਾਰੇ । ਚਲਿ ਆਏ ਗੁਰ ਕੇ ਦਰਬਾਰੇ । ਨਮੋ ਕਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਪਾਸਾ
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਬੋਲੇ ਅਰਦਾਸ ॥ ੩੩ ॥ 'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਭ ਬਚਨ ਤੁਹਾਰੇ ।
ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਕੇ ਹਮ ਅਰਥ ਬਿਚਾਰੇ—ਕਰੈ ਕਰਾਵੈ ਆਪੇ ਆਪਿ । ਮਾਨੁਖ
ਕੇ ਕਿਛੁ ਨਾਂਹੀ ਹਾਥ—* ॥ ੩੪ ॥ ਪੁਨਾ—

ਜੇਸਾ ਬੀਜੇ ਸੋ ਲੁਣੈ ਕਰਮ ਇਹੁ ਖੇਤੁ ॥ ਅਕਿਰਤਾਪਣਾ ਹਰਿ ਵਿਸਰਿਆ

[ਸਿਰ: ਚਾਰ: ੫]

ਜੋਨੀ ਭਰਮੇਤੁ ॥ ੪ ॥

ਚੋਪਈ ॥ ਜੋ ਪ੍ਰਭੁ ਆਪੇ ਕਰਹਿ ਕਰਾਵੈ ਤੋ ਹਮ ਕਰਹਿ ਜਬਾ ਮਨ ਭਾਵੈ ।
ਕਰੈ ਤਬਿ ਦੋਸ ਲਗਹਿ ਇਸ ਪ੍ਰਾਨੀ ॥ ਜੇ ਕਰਮਨਿ ਫਲ ਭੁਗਤਹਿ ਜਾਨੀ ॥
੩੫ ॥ ਤੋ ਵਿਚਾਰ ਕਰਿ ਕਰਮ ਕਰੀਜੈ । ਸੁਭਕੋ ਧਰਹਿ ਅਸੁਭ ਤਜਿ ਦੀਜੈ ।
ਕਰੀ ਆਪ ਕੀ ਸਗਰੀ ਬਾਨੀ । ਕਿਸ ਕੋ ਧਰਹਿ 'ਸ੍ਰੇਸ਼ ਲਹਿ ਪ੍ਰਾਨੀ' ॥
੩੬ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਤਬਿ ਉਤਰ ਦਯੋ । 'ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਕਿਯੋ ।
ਕਾਰਨ ਕਰਨਿ ਕੇਰ ਕੱਲਜਾਨ' । ਪਠਹਿ ਕਮਾਵਹਿ ਸੁਨਹਿ ਸੁਜਾਨ ॥
੩੭ ॥ ਅਧਿਕਾਰਨਿ ਪਰ ਬਬਦ ਬਨਾਇ ਜਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤਬਾ ਕਮਾਇ
। ਸਭਿ ਅਧਿਕਾਰਨਿ ਕੇ ਗੁਰ ਸਿਖ ਹੈ* । ਗ੍ਰਹਣ ਕਰੈ ਜਿਮ ਨਿਜ ਮਤਿ
ਪਿਖਿ ਹੈ ॥ ੩੮ ॥ ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਜੋ ਨਹਿ ਰਾਤੇ । ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਫਸਹਿ
ਕੇ ਰਾਜ ਕਮਾਤੇ । ਪਾਪ ਰੁ ਪੁੰਨ ਕਰਹਿ ਬਹੁ ਬੇਰ । ਸੋ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ
ਤੁਕ ਕੇਰ ॥ ੩੯ ॥

ਜੇਹਾ ਬੀਜੇ ਸੋ ਲੁਣੈ ਕਰਮਾ ਸੈਦਾ ਖੇਤੁ ॥

[ਆਖ ਮ: ੫]

ਚੋਪਈ ॥ ਇਕ ਉਪਾਸਨਾ ਪਰ ਲਲਚਾਏ । ਸੱਤਿਨਾਮ ਸਿਮਰਹਿ ਮਨਲਾਏ ।
ਸਭਿ ਪ੍ਰਾਨੀ ਮਹਿ ਪ੍ਰਭੁ ਸੁ ਬਿਚਾਰੇ ॥ ਇਨ ਸਮ ਤੁਕਕੇ ਸੋ ਅਧਿਕਾਰੇ ॥ ੪੦ ॥
ਕਰੈ ਕਰਾਵੈ ਆਪੇ ਆਪ । ਮਾਨੁਖ ਕੇ ਕਿਛੁ ਨਾਂਹੀ ਹਾਥ* । ਇਮ ਨਿਸ਼ਚਾ
ਜਨ ਹਿਰਦੇ ਧਰੇ । ਸਭਿ ਮਹਿ ਬਰਤ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ੁਰ ਕਰੇ ॥ ੪੧ ॥ ਤ੍ਰਿਤੀਏ ਸੱਤ-
ਸੱਤਿ ਬਿਚਾਰਹਿ । ਸਦਾ ਬ੍ਰਹਮ ਕੋ ਨਿਰਨੈ ਧਾਰਹਿ । ਇਨ ਸਮ ਤੁਕ ਕੇ
'ਗਰਨ ਕਰਕੇ । 'ਕੱਲਜਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਵਾਸਤੇ । 'ਗੁਰ ਨਿਖ ਸਾਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ
ਹਨ । 'ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਵਰਤਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

*ਏਹੁ ਟੁਕਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਯੋਉ ਹਨ:—ਮਾਰੈ ਰਾਖਿ ਏਕੇ ਆਪਿ ॥
ਮਾਨੁਖ ਕੇ ਕਿਛੁ ਨਾਂਹੀ ਹਾਥਿ ॥ [ਸੁਖ ਮਾ ੧੩ ਪ: ੧] । ਕਰਨ ਕਰਾਵਨ ਆਪੇ ਆਪਿ ॥
ਸਦਾ ਸਦਾ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਜਾਪਿ ॥ [ਸੁਖ ਮਾ ੧੩, ਪ: ੫]

ਸੈ ਅਧਿਕਾਰੀ॥ਸੁਨਿ ਮਾਨਹਿ ਸਮਝਹੇ ਉਰਧਾਰੀ॥੪੨॥

ਬ੍ਰਹਮੁ ਈਸੈ ਬ੍ਰਹਮੁ ਸੁਣੀਐ ਏਕੁ ਏਕੁ ਵਖਾਣੀਐ॥

[ਘਿਣਾਵਟ ਮ ੫]

ਏਹਗ॥ ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਬਹੁਤੇ ਅਧਿਕਾਰ॥ ਮੁੱਖਤ ਤੀਨ ਹਮ ਕਰੇ ਉਚਾਰ॥
ਜੈਸੇ ਬੈਦ ਮਹਾਂ ਬੁਧਿਵਾਨ । ਰੋਗੀ ਆਇ ਬਿਨੈ ਬਹੁ ਠਾਨਿ॥੪੩॥ ਨਾੜੀ,
ਮੂਤ੍ਰ ਹੇਰਿ ਰੁਜ ਜਾਨੈ । ਤਿਸ ਪਰ ਬਹੁਰ ਔਖਧੀ ਠਾਨੈ । ਤੈਸੇ ਗੁਰ ਫਿਰਾ
ਸਿਖ ਚਲਿ ਆਵੈ । ਬਚਨ ਕ੍ਰਿਯਾ ਤੇ ਤਿਹਲਖਿ ਪਾਵੈ॥੪੪॥ ਜਥਾ ਪਿਖਹਿ
ਅਧਿਕਾਰ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ । ਤਥਾ ਕਰਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼ । ਜੇ ਹਕੀਮ ਲਘੁ
ਬਿੰਦਾ ਮਤਿ ਮੈਂ॥ ਪਰਖਯੋ ਗਯੋ ਨ ਰੁਜ ਕੁਛ ਚਿਤ ਮੈਂ॥੪੫॥ ਰੋਗ ਆਨ
ਔਖਧਿ ਦੇ ਆਨ । ਰੁਜ ਨਹਿ ਜਾਇ ਪ੍ਰਾਨ ਪੈਂ ਹਾਨ । ਤੈਸੇ ਗੁਰ ਕਾਚੈ
ਅਨਜਾਨਾ । ਸਿਖ ਅਧਿਕਾਰ ਨ ਕਰਹਿ ਪਛਾਨਾ॥੪੬॥ ਤਿਸ ਉਪਦੇਸ਼
ਅਯੋਗ ਬਤਾਵੈ । ਰਹੀ ਸ਼੍ਰੇਯਾ ਮਰਿ ਨਰਕ ਸਿਧਾਵੈ । ਯਾਤੇ ਤੁਮ ਉਰ ਲੇਹੁ
ਬਿਚਾਰੀ । ਭਗਤਿ ਕਰਨਿ ਕੇ ਹੁਹੁ ਅਧਿਕਾਰੀ॥੪੭॥ ਸੱਤਿਨਾਮ ਸਿਮ-
ਰਹੁ ਦਿਨ ਰਾਤੀ । ਸਤਿਮੈਗਤਿ ਸੇਵਹੁ ਭਲਿਭਾਂਤੀ । ਗੁਰ ਸਿੱਖਨਿ ਕੀ
ਟਹਿਲ ਕਰੀਜੈ । ਉਰ ਹੀਕਾਰ ਬਿਦਾਰਿ ਸੁ ਦੀਜੈ॥੪੮॥ ਸੁਨਿਕੈ ਸਤਿ-
ਗੁਰ ਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ । ਲਾਗੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨਿ ਹਮੇਸ਼ । ਸਿਮਰਤਿ ਨਾਮ ਪਰਮ-
ਗਤਿ ਪਾਈ । ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵੇ ਭਏ ਸਹਾਈ॥੪੯॥

ਜਦੋਂ 'ਸਿੱਖਨਿ' ਪੁੱਛੇ ਭਗਤਨੇ ਨਾਮ ਅਸਟ ਪੰਚਾਸ ਅੰਸੂ॥੫੬॥

੫੭ [ਨਾਉ ਭੋਲੁ ਆਇ ਸਿੱਖਾ ਪ੍ਰਤਿ ਉਪਦੇਸ਼] ।

ਏਹਗ॥ ਨਾਉ ਭੋਲੁ ਜਾਤਿ ਕੇ ਸੇਖੜ ਸਾਧ॥ ਸੁਜਾਨਾ ਜੱਟੁ ਭੀਵਾ ਜਾਤਿ ਕਾ
ਮੂਲਾ ਪੁਰਖ ਮਹਾਨ॥੧॥ ਈਪਈ॥ ਚਾਰਹੁ ਮਿਲਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਦਾਰੇ॥ ਆਇ-
ਨਮੋ ਕੀਨੀ ਹਿਤ ਧਾਰੇ॥ ਗੁਰੁ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਕਿ ਪਾਸਾਕਰ ਜੋਰਤਿ ਭਾਖੀ
ਅਰਦਾਸ॥੨॥ 'ਬਾਨੀ ਤੁਮਰੀ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ । ਉਚਰਹੁ ਜੁਦੇ ਜੁਦੇ
ਅਧਿਕਾਰ । ਜਸ ਅਧਿਕਾਰ ਆਪਨੋ ਜਾਨੇ । ਕਹਨੈ ਸਬਦ ਕੋ ਆਸੈ ਮਾਨੇ
॥੩॥ ਹਮ ਤੋ ਅਪਨੋ ਜਿਮ ਅਧਿਕਾਰ । ਨਹੀਂ ਪਛਾਨ ਸਕਹਿ ਨਿਰਧਾਰਿ ।
ਕਰਮ ਕਰਨਿ ਕੇ ਹੋਂ ਅਧਿਕਾਰੀ । ਕੈ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਹਿ ਬਿਚਾਰੀ॥੪॥
ਗਜਾਨ ਕਾਂਡ ਕੇ ਕੈ ਅਧਿਕਾਰਿ । ਸਤਿਗੁਰ! ਹਮ ਸੋਂ ਕਰਹੁ ਉਚਾਰ॥ ਸ੍ਰੀ
ਅਰਜਨ ਸੁਨਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨੇ । 'ਅਪਨਿ ਪਰਖਨਾ ਇਸ ਬਿਧਿ ਠਾਨੇ॥

'ਬੁਧੀ ਵਿਚ ਥੋੜੀ ਬਿੰਦਾ ਹੋਵੇ । 'ਮੋਖ (ਤਾਂ ਕਿਤੇ) ਕਹੀ । 'ਭਲੇ ਪੁਰਖ ।

੫॥ ਗੁਰ ਬਚ ਸੁਨਿ ਜਬਿ ਉਰ ਮਹਿ ਧਰੇ। ਕਰਮ ਸੁਭਾਸੁਭ ਨਿਰਨੈ ਕਰੇ।
 ਚਾਹਨਿ ਲਗਜੇ ਕਰਮ ਸੁਭ ਕਰਨਿ। ਤਉ ਜਿ ਬੁਰੇ ਕਰਮ ਕੇ ਵਜਸਨ^੧॥
 ੬॥ ਮਿਟਤਿ ਨਹੀਂ ਮਨ ਤੇ ਨਿਤ ਚਾਹੈ। ਤੋ ਅਧਿਕਾਰ ਕਰਮ ਕੇ ਤਾਹੈ^੨।
 ਗੁਰ ਸਿੱਖਨਿ ਕੀ ਸੇਵਾ ਲਾਗੇ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੁਨਿਬੇ ਅਨੁਰਾਗੇ॥੭॥ ਸਨੇ
 ਸਨੇ ਮਨ ਖੋਟ ਨਿਵਾਰੈ। ਅਭਿਲਾਖਤਿ ਪ੍ਰਭੁ ਦਿਸਿ ਚਿਤ ਧਾਰੈ। ਜੇ ਗੁਰ
 ਬਾਕ ਸੁਨਹਿ ਨਿਜ ਕਾਨ। ਕਰਮ ਅਸੁਭ ਕੀ ਹੁਇ ਤਬਿ ਹਾਨਿ ॥ ੮ ॥
 ਕੋਇ ਕਦਾਚਿਤ ਜੇ ਬਨਿ ਆਵੈ। ਤਉ ਨ ਆਛੈ ਮਨ ਮਹਿ ਭਾਵੈ।
 ਲਖਹਿ ਉਪਾਸਨ ਕੇ ਅਧਿਕਾਰੀ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਭਾਸ ਬਿਚਾਰੀ॥
 ੯ ॥ ਪਠਨਿ ਸੁਨਨਿ ਅਰੁ ਅਰਥ ਬਿਚਾਰਨਿ^੩॥ ਹੋਇ ਅਸੁਭ^੪ ਸੇ
 ਕਰਹਿ ਨਿਵਾਰਨਿ। ਜੇ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨਨਿ ਤੇ ਸਾਰੇ। ਖੋਟੇ ਕਰਮ
 ਰਿਦੇ ਨਿਰਵਾਰੇ॥ ੧੦ ॥ ਵਿਸ਼ਯਨਿ ਕੇ ਰਸ ਤੇ ਮਨ ਫਿਰਜੇ। ਕਰਮ
 ਅਸੁਭ ਮਹਿ ਹਿਤ ਨਹਿ ਧਰਜੇ। ਜਗ ਦੁਖ ਰੂਪ ਜਾਨਿ ਕਰਿ
 ਨੀਕੇ। ਸਭਿ ਬਿਵਹਾਰ ਲਗਹਿ ਉਰ ਫੀਕੇ॥ ੧੧ ॥ ਤਬਿ ਨਿਜ ਲਖਹਿ
 ਰਸਾਨ ਅਧਿਕਾਰੀ। ਕਰਨਿ ਲਗਹਿ ਸਤਿ ਅਸਤਿ ਬਿਚਾਰੀ^੫। ਇਮ
 ਅਧਿਕਾਰ ਅਪਨ ਜਸ ਜਾਨੈ। ਤਸ ਬਿਧਿ ਆਪ ਕਰਨਿ ਕੇ ਠਾਨੈ॥ ੧੨॥
 ਸਭਿ ਅਧਿਕਾਰਨਿ ਪਰ ਗੁਰਬਾਣੀ॥ ਸਿਖ ਭੀ ਸਭਿ ਅਧਿਕਾਰਨਿ ਜਾਨੀ^੬।
 ਨਿਜ ਅਧਿਕਾਰ ਸੁਮਤਿ ਤੇ ਲਖੈ। ਕਰਮ ਉਪਾਸਨ ਰਸਾਨ ਕਿ ਬਿਖੈ॥
 ੧੩॥ ਨਿਜ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਨਿ ਕਰਿ ਲਾਗੈ। ਗੁਰੁ ਸ਼ਬਦ ਸੇਂ ਨਿਤ ਅਨੁਰਾਗੈ^੭
 । ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਬਾਕ ਸਮਝ ਤਿਨ ਆਈ। ਨਿਜ ਅਧਿਕਾਰ ਲਗੇ ਗਤਿ
 ਪਾਈ॥ ੧੪॥ ਚਤੁਰਦਾਸ ਅਰੁ ਮੂਲਾ ਦੋਇ। ਹੁਤੇ ਕਪੂਰ ਜਾਤਿ ਕੇ
 ਸੋਇ। ਹਾਠੁ ਗਾਠੁ ਵਿੱਝ^੮ ਸੁ ਚਾਰ। ਚਲਿ ਆਏ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਦੁਆਰ॥ ੧੫॥
 ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਸੇ ਬੁਝਨਿ ਲਾਗੇ। ‘ਹੈ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਿੱਖ ਬਹੁ ਜਾਗੇ’। ਸੁਭ
 ਕਰਮਨਿ ਕੇ ਉਦਮ ਕਰੈਂ। ਸੱਤਿਨਾਮ ਸਿਮਰਨਿ ਮਨ ਧਰੈਂ॥ ੧੬॥ ਸਰਬ
 ਸੰਤ ਭੀ ਐਸੇ ਕਰੈਂ। ਰਾਵਰਿ ਕੋ ਮਤ ਤੋ ਇਹ ਅਹੈ। ਇਕ ਸਲੋਕ ਸ੍ਰੀ ਵਾਰ^੯
 ਮਝਾਰੇ। ਇਸ ਬਿਧਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕੀਨਿ ਉਚਾਰੇ॥ ੧੭ ॥:-

^੧ਫਾ ਸੁਭਾਸ਼ । ^੨ਉਸਦਾ ਹੈ। ^੩ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ। ^੪(ਜੇ) ਮਝਾ ਕੰਮ ਹੋ ਜਾਏ। ^੫ਸੱਤ ਅਸੱਤ
 ਦਾ ਵਿਚਾਰ। ^੬ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਜਾਣੇ। ^੭ਜਾਤ ਹੈ। ^੮ਉਪਦੇਸ਼ (ਮਿਲਦਾ) ਹੈ (ਇਸ ਕਰਕੇ)
 ਸਿੱਖ ਬਹੁਤੇ (ਭਾਵੇਂ) ਜਾਗਦੇ ਹਨ। ^੯ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਦੀ ਵਾਦ ਵਿਚ।

ਸਲੋਕ ਮਃ ੧ ॥ ਦਾਤੀ ਸਾਹਿਬ ਸੀਦੀਆ ਕਿਆ ਢਲੇ ਤਿਸੁ ਨਾਲਿ ॥

ਇਕ ਜਾਗੰਦੇ ਨਾ ਲਹੰਨਿ ਇਕਨਾ ਸੁਤਿਆ ਦੇਇ ਉਠਾਲਿ ॥ ੧ ॥

ਬੋਪਈ ॥ ਇਸ ਤੇ ਬਿਧਿ ਐਸੇ ਲਖਿ ਲਈ । ਸੁਪਤਨੈ ਦਾਤਿ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ
ਦਈ । ਜਾਗਤਿ ਜੇ ਛੁਛੇ ਸੋ ਲਹੀਅਹਿ । ਯਾਂਤੇ ਸੁਪਤਨੈ ਹੀ ਨਿਤ
ਚਹੀਅਹਿ ॥ ੧੮ ॥ ਤਬਿ ਬੋਲੇ ਸੋਢੀ ਸਿਰਮੌਰ । 'ਇਸ ਕੋ ਆਸੈ ਹੈ
ਬਿਧਿ ਐਰ । ਇਕ ਤੋ ਪਵਿ ਕਰਿ ਪੰਡਿਤ ਹੋਏ । ਮਨ ਹੀਕਾਰ ਬਿਸਾਲ
ਪਰੋਏ ॥ ੧੯ ॥ ਨਹਿ ਸੰਤਨਿ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰਿਹੀਂ ।—ਹਮ ਬੁਧਿ ਅਧਿਕ—
ਮਾਨ ਇਮ ਧਰਿਹੀਂ । ਕਰਹਿ ਬਾਦ ਉਰ ਨਿਸ਼ਚੈ ਨਾਂਹਿ ਨ । ਸੁਭਉਪਦੇਸ਼
ਜੁ ਮਾਨਹਿ ਕਾਹਿ ਨ ॥ ੨੦ ॥ ਇਕ ਅਨਪਢ ਨਹਿ ਮਨ ਹੀਕਾਰੀ ।
ਗੁਰ ਸੰਤਨਿ ਕੀ ਸੇਵਾ ਸੁਧਾਰੀ । ਪਠਨੈ ਸੁ ਜਾਗਤਿ, ਛੁਛਾ ਰਹਯੋ । ਅਨਪਢ
ਸੁਪਤਿ ਸੇਵਾ ਸੁਖ ਲਹਯੋ ॥ ੨੧ ॥ ਅਥਵਾ ਐਰ ਅਰਥ ਸੁਨਿ ਕਾਨ ।
ਇਕ ਗਮਨਨੈ ਸਤਿਸੰਗ ਸਥਾਨ : ਤਹਾਂ ਨੀਂਦ ਬਸਿ ਹੈ ਪਰ ਰਹਯੋ ।
ਬਰਤਾਵੈ ਤਬਿ ਤਿਸ ਕੋ ਲਹਯੋ ॥ ੨੨ ॥ ਦਯੋ ਜਗਾਇ ਤਾਂਹਿ ਵਰਤਾਰਾ ।
ਛੁਛੇ ਜਾਗਨੈ ਸਦਨ ਮਝਾਰਾ ॥ ਇਸ ਪਰ ਸੁਨਿ ਉਚਰਹਿ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ।
ਜੁਗ ਸੋਦਾਗਰ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬਾਤ ॥ ੨੩ ॥—ਪ੍ਰਾਤ ਹੋਤਿ ਚਲਿ ਪਰਹਿ
ਜਹਾਜੂ—। ਸੁਨਿ ਬਡ ਮਜਲ ਕਰੀ ਹਿਤ ਕਾਜੁ । ਸੰਧਯਾ ਸਮੇਂ ਪਹੁਚੇ
ਜਾਈ । ਇਕ ਤੋ ਚਵਿ ਜਹਾਜ ਸੁਪਤਾਈ ॥ ੨੪ ॥ ਦੂਸਰ ਚਵਨੈ ਨ ਐਸੇ
ਜਾਨਿ ।—ਚਲਨਿ ਸਮੇਂ ਹਮ ਚਵਿਹੈ ਆਨਿ—। ਜਾਗਤਿ ਰਹਨੈ ਸਰਬ ਨਿਸ
ਮਾਂਹੀ । ਨਿਕਟ ਜਹਾਜ ਸੁ ਪਹੁੰਚਨੈ ਨਾਂਹੀ ॥ ੨੫ ॥ ਢੋਲ ਬਜਾਯੋ ਚਵਿਥੇ
ਕਾਲਿ । ਜਾਗਤਿ ਪਰਨੈ ਅਪਰ ਕਿਸ ਖਜਾਲ । ਸੁਨਨੈ ਨ ਗਯੋ ਅਰੂਢਨੈ
ਨਾਂਹੀ । ਦੂਰ ਜਹਾਜ ਗਯੋ ਛਿਨ ਮਾਂਹੀ ॥ ੨੬ ॥ ਜੋ ਜਹਾਜ ਮਹਿ ਸੁਪਤਨੈ ਨਰ
ਹੈ । ਤਾਂਹਿ ਜਗਾਯੋ ਗਹਿ ਕਰਿ ਕਰ ਹੈ । ਬਨਕਨਿ ਬਨਜ ਕਰਨੈ ਤਿਹ
ਸਾਥ । ਲਿਯੋ ਲਾਭ ਤਿਨ ਅਪਨੇ ਹਾਥ ॥ ੨੭ ॥ ਜਾਗਤਿ ਰਹਨੈ ਚਵਨੈ
ਨਹਿ ਜੋਇ । ਰਹਨੈ ਇਕਾਕੀ ਬਨ ਮਹਿ ਸੋਇ । ਚੋਰ ਧਾਰਵੀ ਪਹੁੰਚੇ
ਆਇ । ਨਿਜ ਸੋਦਾ ਸਭਿ ਗਯੋ ਲੁਟਾਇ ॥ ੨੮ ॥ ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਜਾਨਹੁ
ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਅਕਲ ਬਹੁਤੀ ਹੈ ਇਉਂ (ਸੋਚਕੇ) ਹੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ । 'ਇਉਂ' ਪੜ੍ਹਿਆ
ਜਾਗਦੇ (ਤੁੱਲ) ਹੈ ਜੋ ਖਾਲੀ ਰਿਹਾ, ਅਨਪੜ੍ਹ ਸੁੱਤੇ (ਤੁੱਲ) ਹੈ ਨਿਸ ਸੁਖ ਪਾਯਾ । 'ਪ੍ਰਯਾਦ'
ਵੰਡਣ ਢਾਲੇ ਨੇ । 'ਵੰਡਾ' । 'ਅਰ ਵਿਖੇ ਜੋ ਜਾਗਦਾ ਰਿਹਾ ਸੋ ਖਾਲੀ ਰਹਿਆ । 'ਜਹਾਜ ਨੇ
ਚੱਲ ਪੈਛਾ ਹੈ । 'ਇਹ ਸੁਣਕੇ । 'ਸੋ' ਗਿਆ ।

ਤੈਸੇ । ਉਦਮ ਧਰਿ ਕਰਿ ਆਇ ਜੁ ਬੈਸੇ । ਸੁਪਤਨੇ ਹੋਇ ਜਿ ਤਾਂਹਿ
ਜਗਾਵੈਂ । ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਿ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨਾਵੈਂ ॥੨੯॥ ਜੇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕੁਛ ਬਰ-
ਤਣਿ ਲਾਗੇ । ਸੁਪਤਿ ਜਗਾਵਹਿ^੧ ਪ੍ਰਥਮ ਜੁ ਜਾਗੇ । ਜਾਗਤਿ ਰਹਨੇ ਜਿ
ਘਰ ਕੇ ਮਾਂਹੀ । ਸੁਨਹਿ ਨ ਸ਼ਬਦ, ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਨ ਖਾਹੀ ॥ ੩੦ ॥ ਅਨਪਛ
ਸੁਪਤ^੨ ਕਰਹਿ ਸਤਿਸੰਗ । ਮਨ ਨੀਵਾਂ ਕਰਿ ਸ਼ਰਧਾ ਸੰਗ । ਤਿਸ ਕੀ
ਨੀਂਦ ਅਬਿਦਨਾ ਜੋਇ । ਗਿਆਨ ਸੁਨਾਇ ਸਕਲ ਦੇ ਖੋਇ^੩ ॥੩੧॥ ਨਿਜ
ਸਰੂਪ ਕੇ ਲਾਭ ਸੁ ਪਾਵਹਿ । ਜਥਾ ਬਨਕ ਲਾਹਾ ਬਡ ਲਾਜਾਵਹਿ।ਪਵੇ ਸੁ
ਜਾਗਤਿ ਆਪ ਕਹਾਵੈਂ^੪ । ਭੁਲ ਕਬਹਿ ਸਤਿਸੰਗ ਨ ਜਾਵੈਂ ॥ ੩੨ ॥ ਨਿਰਭੈ
ਹੁਇ ਕਰਿ ਬੁਰੇ ਕਮਾਵਹਿ । ਸੇ ਬਿਨ ਗਿਆਨ ਛੁਛ ਰਹਿ ਜਾਵਹਿ^੫ । ਸੁਨਿ
ਗੁਰ ਤੇ ਕਰਿ ਕੈ ਮਨ ਨੀਵਾ । ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਕੋ ਸੇਵ ਸਦੀਵਾ ॥੩੩॥ ਚਾਰਹੁ
ਸਿੱਖਨਿ ਸੁਭ ਗਤਿ ਪਾਈ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਜੀ ਭਏ ਸਹਾਈ ।

ਫਿਰਲਾ ਬਹਿਲ ਨਾਮ ਇਕਰੀਗਾ । ਤ੍ਰਿਤੀਓ ਜੇਠਾ ਮਿਲਿਕਰਿ ਸੰਗਾ ॥
੩੪॥ ਸ੍ਰੀਗੁਰ ਪਗਕੋ ਬੰਦਨ ਧਾਰੀਜੋਰਿ ਹਾਥ ਨਿਜ ਅਰਜ ਰੁਜ਼ਾਰੀ^੬ ਗੁਰੂ
ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਬਤਾਵੇ । ਹਮਰੇ ਉਰ ਸੰਦੇਹ ਮਿਟਾਵੇ ॥੩੫॥ ਕੋਤਿਕ ਸਿਮ
ਰਹਿ ਰਾਮ ਸੁ ਨਾਮ । ਕੋਤਿਕ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹਰੇ ਘਨਸ਼ਾਮ । ਕੋਚਿਤ ਓਅੰ
ਕੋਚਿਤ ਸੋਹੀ।ਸਿਮਰੈਂ ਨਾਮ ਪਰਮਗਤਿ ਹੋਹੀ ॥੩੬॥ ਹਮ ਕੋ ਉਚਿਤ ਕੌਨ
ਮੁਖ ਜਾਪਨਿ । ਉਪਦੇਸਹੁ ਸਤਿਗੁਰ ਅਘ ਖਾਪਨ^੭ । ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ
ਹੁਕਮ ਬਖਾਨਾ । ‘ਸਿਮਰਹੁ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੁਖ ਹਾਨਾ ॥੩੭॥ ਤਰੀ ਨੀਰ ਕੇ
ਤੀਰ ਉਤਾਰੈ । ਇਸ ਬਿਧਿ ਕੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਭਿ ਧਾਰੈ^੮ । ਤਉ ਬਿਚਾਰੇ ਜਿਸ
ਜੋ ਚਰਯੋ।ਤਿਸੀ ਅਲੰਬ ਨਦੀ ਕੋ ਤਰਯੋ ॥੩੮॥ ਤਿਮ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਕੇ ਸਭਿ
ਨਾਮਾਕਰਹਿ ਪਾਰ ਸਿਮਰੇ ਉਰਧਾਮ^੯ । ਜੋ ਸਤਿਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼ਨਿ ਕਰਯੋ।
ਤਿਸ ਕੋ ਸਿਮਰਿ ਸਿੱਖ ਭਵ ਤਰਯੋ ॥ ੩੯ ॥ ਏਕ ਬਾਰ ਜੁਗ ਖਟ ਅਰੁ
ਤੀਸ^{੧੦} । ਧੰਪੁਕਾਟ ਨ ਪਰਜਾ ਈਸ਼^{੧੧} । ਏਕੰਕਾਰ ਰਚਨੇ ਨਹਿ ਕੋਈ । ਸੁਨਿ
ਸਮਾਧਿ ਰਹੈ ਸਭਿ ਕੋਈ^{੧੨} ॥੪੦॥ ਨਹੀਂ ਅਕਾਰ ਕਛੁ ਪ੍ਰਗਟਾਯੋ । ਰਹਨੇ

^੧ਸੁੱਤੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਜਗਾਵਦੇ ਹਨ । ^੨ਅਨਪੜ੍ਹ (ਮਾਨੋ) ਸੁੱਤਾ ਹੈ । ^੩ਖੋ ਵੇਂਦੇ ਹਨ । ^੪ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਗਾਏ ਕਹਾਵਦੇ ਹਨ । ^੫ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਤਾ । ^੬ਸਾਚੀਆਂ ਬੇੜੀਆਂ ਰਖਦੀਆਂ ਹਨ (ਪਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਕਤੀ) । ^੭ਰਿਦੇ ਰੂਪ ਘਰ ਬਿਚ । ^੮ਛੱਤਾ ਜੁਗ । ^੯ਧੰਪੁਕਾਰ ਰਿਹਾ, ਨਾ ਪਰਜਾ ਨਾ ਰਜਾ ।
*੫੫-ਲੋਈ ।

ਗੁਬਾਰ ਦੀਸ਼ ਇਮ ਭਾਯੋ। ਨੌ ਨੌ ਜੁਗਮਹਿ ਇਕਇਕ ਬਰਨੈ*। ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ
ਚਹੁ ਕੋ ਇਕ ਕਰਨੈ ॥ ੪੧ ॥--ਵਾਹਿਗੁਰੂ--ਇਕ ਨਾਮ ਬਨਾਯੋ†। ਸੁਨਿ
ਸਭਿ ਸੰਤਨਿ ਕੇ ਮਨ ਭਾਯੋ। ਨਿਜ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਕਰਿ ਉਪਦੇਸ਼। ਸਿਮਰਤਿ
ਕਾਟੇ ਬੰਧ ਕਲੇਸ਼॥੪੨॥ ਅਬਿ ਜੋ ਇਕ ਮਨ ਸਿਮਰਹਿ ਨਾਮੁ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ
ਪੁਰਹਿ ਉਰ ਕਾਮੁ। ਅੰਤ ਸਮੈ ਗਤਿ ਲਹੈ ਸੁਖਾਰੇ। ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੇ ਬੰਧ
ਨਿਵਾਰੇ॥੪੩॥ ਯਾਂਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੁਮ ਸਿਮਰੋ। ਨਿਸ ਦਿਨ ਰਿਦੈ ਬਦਨ ਤੇ
ਰਹੈ। ਸਤਿਗੁਰ ਤੁਮਰੇ ਹੋਇ ਸਹਾਇ। ਦੁਬਿਧਾ ਸਗਰੀ ਦੇਤਿ ਮਿਟਾਇ॥
੪੪॥ ਅੰਤ ਸਮੈ ਸਭਿ ਬੰਧ ਨਿਕੰਦਿ। ਹੋਵਹੁ ਲੀਨਿ ਸੱਚਿਦਾਨੰਦ†। ਸੁਨਿ
ਸਿੱਖਨ ਭ੍ਰਮ ਕੋ ਨਿਰਵਾਰਿ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਿਮਰਨੈ ਕਰਤਾਰ ॥ ੪੫ ॥ ਸ੍ਰੀ
ਅਰਜਨ ਕੋ ਸੇਵਤਿ ਰਹੈ। ਅੰਤ ਸਮੈ ਨੀਕੇ ਸੁਖ ਲਹੈ। ਤਿਨ ਕੋ ਮਿਲੇ ਸੁ
ਗੁਰਮਤਿ ਪਾਈ। ਜਹਿ ਕਹਿ ਸਿੱਖੀ ਜਗ ਬਿਦਤਾਈ ॥੪੬॥

ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕਿੰਨੇ ਕਿੰਨੇ ਵਾਰੇ 'ਸਿੱਖਨ' ਪੁਰਖ ਬਰਨੈ ਨਾਮੁ ਸਾਖ ਪੰਛਾਸਮੇਂ ਅੰਸੁ ॥ ੫੭ ॥

੫੮. [ਵਿੱਸਾ ਗੋਪੀ ਆਦਿ ਸਿੱਖੀ ਪੁਤਿ ਉਪਦੇਸ਼]।

ਏਹਗ ॥ ਵਿੱਸਾ ਗੋਪੀ ਤੁਲਸੀਆ ਭਾਰਦੁਆਜੀ ਬਿੱਪ੍ਰ। ਗੋਇੰਦ ਘੋਈ
ਭਾਈਅਜਾ ਆਏ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਛਿੱਪ੍ਰ॥੧॥ ਰੋਪਈ॥ ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਬੈਠੇ ਸਭਿ
ਪਾਸ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕੀਨੀ ਅਰਦਾਸ। 'ਗੁਰੂ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਸੁਨਾਈਏ। ਦੈ
ਸ਼ਬਦਨਿ ਮਹਿ ਸੰਸੇ ਪਾਈਏ ॥ ੨ ॥ ਨਾਮਦੇਵ ਜਨ' ਸਬਦੁ ਸੁਨਾਏ। ਦੈ
ਬਲ ਰਾਗਨਿ ਬਿਖੈ ਟਿਕਾਏ। ਦੋਨਹੁ ਮੈਂ ਬਿਰੋਧ ਦਿਖਿ ਪਾਏ। ਏਕ ਭਗਤ
ਕੇ ਦੁਊ ਸੁਹਾਏ° ॥ ੩ ॥

ਪਾਤਿ ਤੁਮਰਾ ਰਾਮਚੰਦੁ ਸੇ ਭੀ ਆਵਤੁ ਦੇਖਿਆ ਬਾ ॥ ਰਾਵਣ ਸੇਤੀ ਸਰਬਰ

*ਚਾਰ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ 'ਜਾਤ' ਹੋ, ਦੋਖੇ ਅੰਕਿ ੧੫ ਇਹੋ ਅੰਸੁ ਭਗਤ ਨੇ। °ਸ਼ੋਭਨੀਕ (ਸ਼ਬਦ) ਹਨ।

*ਵਾ-ਹਿ-ਗੁ-ਰੂ ਦੇ ਚਾਰ ਅੱਖਰ ੩੬ 'ਗੁਬਾਰ ਦੇ ਜੁਗਾਂ' ਵਿਚ ਬਣੇ ਦਸਦੇ ਹਨ
ਕਿ ਨੌਂ ਜੁਗਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਇਕ ਅੱਖਰ ਬਣਿਆ, ਇਨ੍ਹਾਂ ੩੬ ਜੁਗਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਆਕਾਰ
ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਚਿਆ ਗਿਆ, ਇਸ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਕਿ ਤਦੋਂ 'ਵਿਸ਼ਨਾ', 'ਹਰੀ', 'ਗੁਬੀਦ',
'ਰਾਮ' ਨਹੀਂ ਰਚੇ ਗਏ ਸਨ, ਸੋ ਜੋ ਖਿਆਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਗੁਣ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ
ਠਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਥਮ ਅੱਖਰਾਂ ਤੋਂ ਬਣੇ ਸਿੱਧ ਕਰਨਦਾ ਹੈ ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਏਥੇ ਆਪਣੀ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

†ਅੰਕ ੩੮ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਨੇ ਕਿ ਸਾਰੇ ਨਾਮ ਬੋਝੀ ਝੁੱਲ ਹਨ, ਪਰ ਏਥੇ ੩੬
ਜੁਗਾਂ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਰਚਿਆ। ਇਹ ਦੱਸਕੇ
--ਵਾਹਿਗੁਰੂ--ਨਾਮ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮਹਿਮਾ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਧ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਭਾਈ ਚੁਰਦਾਸ
ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਯਾ ਹੈ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ' ਤੇ ਇਹ ਨਾਮ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਜੀ ਤੋਂ ਹੈ ਇਹ ਬੀ
ਤਾ ਗੁ: ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।

ਹੋਈ ਘਰ ਕੀ ਜੋਇ ਗਵਾਈ ਬੀ ॥ ੧ ॥ ਪੁਨਾ:-ਜਸਰਬ ਗਾਇ ਨੈਦੁ ਰਾਜਾ
ਮੇਰਾ ਰਾਮਚੰਦ ਪੁਣਵੈ ਨਾਮਾ ਤਤੁ ਰਸੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਜੈ ॥ ੪ ॥ ੪ ॥

ਚੋਪਈ॥ਪ੍ਰਥਮ ਸ਼ਬਦ ਮਹਿ ਜਾਨੀ ਪਰੈ ਤਰਕ ਈਸ਼ ਅਵਤਾਰਨਿ ਕਰੈ ।
ਦੁਤੀਏ ਮਹਿ ਮਹਿਮਾ ਅਵਤਾਰਨਾਮਦੇਵ ਨੇ ਕੀਨਿ ਉਚਾਰਿ॥੪॥ ਅਰਥ
ਬਿਵਸਥਾ ਕੈਸੇ ਹੋਇ । ਹਮ ਕਿਮ ਸਮਝਹਿ ? ਉਚਰਹੁ ਸੋਇ । ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ
ਅਰਜਨ ਵਾਕ ਉਚਾਰਾ॥ਨਿਰਗੁਣ ਸਰਗੁਣ ਦ੍ਰੋ ਪਖ ਧਾਰਾ॥੫॥ਦੋਨਹੁਕੀ
ਉਪਾਸਨਾ ਨਜਾਰੀ॥ਕਿਨਹੁ ਧਰੀ ਨਿਜ ਰਿਦੈ ਮਝਾਰੀ॥ਜੈਸੇ ਸਾਗਰ ਜਾਇ
ਨਿਹਾਰੇ॥ਜਿਸ ਤੇ ਉਠਹਿ ਤਰੰਗ ਹਜ਼ਾਰੇ ॥੬॥ ਨਦੀ ਜਾਇ ਕਰਿ ਜਬਹਿ
ਨਿਹਾਰੀ॥ਸੋਈ ਸਾਗਰ ਤਾਂਹਿ ਬਿਚਾਰੀ॥ਜਲ ਸਰੂਪ ਸਭਿ ਏਕ ਨਿਹਾਰਾ ।
ਤਿਮ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਕੇ ਗਨ ਅਵਤਾਰਾ॥੭॥ਸਤ ਚਿਤ ਆਨੰਦ ਰੂਪ ਜਿ ਲਹਜੈ
ਸਭਿ ਕੋ ਸੱਤਾ ਦੇ ਸੋ ਰਹਜੈ॥ਜੇ ਪੰਡਿਤ ਪਠਿ ਬਿੰਦਨਾ ਘਨੀ॥ਗਜਾਨ ਬਿਹੁਨੇ
ਮੁਖ ਤੇ ਭਨੀ ॥੮॥ ਸਰਗੁਣ ਪੂਜਾ ਧਰਹਿ ਵਿਸ਼ੇਖ । ਸੰਤਨਿ ਸੰਗ ਕਮਾ-
ਵਤਿ ਦ੍ਰੋਖ । ਕਹਜੈ ਸ਼ਬਦ ਤਿਨ ਕੇ ਪਰਥਾਇ । ਸਗੁਣ ਨਿਗੁਣ ਜੇ ਪੱਖ
ਬੰਧਾਇ ॥ ੯ ॥ ਧਰਮ ਸ਼ਰੀਰ ਧਰਨਿ ਕੋ ਏਹੀ । ਦੁਖ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਨਿ
ਅਛੇਹੀ॥ਗਜਾਨੀ ਤਨ ਕੋ ਝੂਠ ਲਖੀਤੇ । ਤਿਹ ਸਮ ਦੁਖ ਸੁਖ ਕੂਰ ਜਨੀਤੇ
॥੧੦॥ਇਕ ਉਪਾਸਕੀ ਲੱਖ ਕੇ ਹੋਇ । ਵਾਰ ਉਪਾਸਕ ਲਖਿਯਤਿ ਕੋਇ ।
ਜਿਨਹੁ ਲੱਖ ਕੀ ਕੀਨਿ ਉਪਾਸਨਾ॥ਇਕ ਸਮ ਸੱਤਾ ਸਭਿ ਮਹਿ ਭਾਸਨਿ॥
੧੧॥ ਰਮਜੈ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਭਿ ਮਾਹੀ । ਸੋ ਕਿਹ ਸੰਗ ਬੈਰ ਧਰਿ ਨਾਹੀ॥
ਵਾਰ ਉਪਾਸਕ ਜੇ ਨਰ ਅਹੈ॥ਸਿਮਰਹਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰਾਮ ਘਟ ਕਹੈ ॥੧੨॥
ਰਾਮ ਉਪਾਸਨ ਕਰਨੈ ਹਾਰੈ॥ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਿਖੈ ਸੋ ਦੋਸ਼ ਉਚਾਰੈ॥ਇਤਨਾਦਿਕ
ਬਹੁ ਤਰਕ ਉਠਾਵੈ॥ਲੱਖ ਰੂਪ ਕੋ ਭੇਦ ਨ ਪਾਵੈ॥੧੩॥ਯਾਂਤੇ ਲੱਖ ਉਪਾ-
ਸਕ ਬਨਹੁ॥ਹੁਇ ਨਿਰਵੈਰ ਬਿਕਾਰਨਿ ਹਨਹੁ । ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਸੇਸੈ
ਖੋਇ ਲਖਜੈ ਸਰੂਪ ਆਪਨੋ ਜੋਇ ॥੧੪॥ ਏਹਗਾ॥ ਕਾਲੂ ਚਾਉ ਬੀਮੀਆ
ਗੋਇੰਦ ਘੋਈ ਆਨ॥ਮੁਲਾ ਹੋਮ ਕਪਾਹੀਆ ਧਾਰੋ ਸੂਰ ਮਹਾਨ ॥੧੫॥
ਚੋਪਈ॥ਛਜੁ ਨਿਹਾਲੁ ਦੋਨੋ ਭਲੀਹੁਤੋ ਕੋਹਲੀ॥ਰਾਮੁਮਿਲੇ ਤੁਲਸਾ ਵਹੁਗਾ

‘ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ । ‘ਇਕ ਤਾਂ ਲੱਖ (=ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ) ਦੇ ਉਪਾਸਕੀ ਹੋਏ । ‘ਕੋਈ ਵਾਚਕ ਦੇ ਉਪਾਸਕ
ਦੇਖੀਏ ਹਨ । ‘ਰਾਮ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ । ‘ਰਾਮ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ । ‘ਭਾਵ
ਪਰਮਾਤਮਾ । ‘ਲੱਖ ਦੇ ਉਪਾਸਕ ਬਣੇ । ‘ਜਾਤ ਹੈ । ‘ਵੱਡੇ ਸੂਰਮੇ ।

‘ਵਾਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਵਿਚ ਪਾਠ ਹੈ—ਧਾਰੋ ਸੂਰ ।

ਸਾਂਈ ਦਿੱਤਾ । ਆਕੁਲ ਅਰੁ ਦਾਮੋਦਰ ਮਿੱਤਾ ॥੧੬॥ ਵਿਗਹਿਮੱਲ ਅਰੁ
ਆਵਲ ਭਾਨ ॥ ਬੁੱਧੁ ਛੀਬਾ ਆਇ ਸੁਜਾਨ ॥ ਭਿੱਖਾ ਟੋਡਾ ਜੁਗ ਭਟ ਅਹੇ ।
ਤਿਨ ਸੰਗ ਮਿਲੇ ਜੁ ਖੋਜਸ ਕਹੇ ॥੧੭॥ ਸਭਿ ਸੁਲਤਾਨ ਪੁਰੇ ਕੇ ਵਾਸੀ ।
ਚਲਿ ਆਏ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪਾਸੀ । ਬੰਦਨ ਕੀਨਿ ਕਮਲ ਸਮ ਪਾਇਨਿ ।
ਯਥਾ ਸ਼ਕਤਿ ਧਰਿ ਅੰਗੁ ਉਪਾਇਨ ॥੧੮॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਅਰਦਾਸ ਉਚਾਰੀ ॥
‘ਹਮ ਸਿਖ ਸਭਿ ਗੁਰ ਅਮਰ ਅਗਾਰੀ । ਉਪਦੇਸ਼ਨੈ ਹਮ ਕੇ ਬਿਧਿ ਏਵਾ ।
—ਧਰਮ ਕਿਰਤ ਕਰਿ ਸਿੱਖਨਿ ਸੇਵਾ ॥੧੯॥ ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਣੁ ਅਰੁ ਮਨਨੀਵਾ ॥
ਪਾਛਲ ਨਿਸ ਇਸ਼ਨਾਨ ਸਦੀਵਾ । ਭੋਰ ਹੋਤਿ ਲਾਗਿ ਪਠਿ ਗੁਰਬਾਨੀ ।
ਬਹੁਰ ਕਿਰਤ ਕੀਜੈ ਹਿਤ ਠਾਨੀ—॥੨੦॥ ਤਿਸੀ ਪਕਾਰ ਕਰਤਿ ਹਮ ਰਹੇ ।
ਤਉ ਸ਼ਾਂਤਿ ਨਹਿ ਮਨ ਕੇ ਲਹੋਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਅਬਿ ਦਿਹੁ ਉਪਦੇਸ਼ ॥ ਜਿਸ
ਤੇ ਮਨ ਹੁਇ ਸ਼ਾਂਤਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ॥੨੧॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ ‘ਰਜ
ਤਮ ਗੁਣ ਜਿ ਤਨਾਗ ਨਹਿ ਨਾਨਾ । ਰਿਦੈ ਸ਼ਾਂਤਿਕੀ ਗੁਣ ਨਹਿ ਧਾਰੇ । ਤੈ
ਲਾਗਿ ਸ਼ਾਂਤਿ ਨ ਭਲੇ ਬਿਚਾਰੇ ॥੨੨॥ ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਨਿ ਗੁਰ ਬੁਝਨ ਕਰੇ ।
‘ਗੁਣਨਿ ਪ੍ਰੀਖਨਾ ਹਮ ਕਿਮਧਰੇ?’ ॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਿ ‘ਸੁਨਿ ਦੇ ਮਨ ਹੈ’ ॥
ਹੀਸਾ ਕ੍ਰੋਧ ਤਾਮਸੀ ਗੁਣ ਹੈ ॥੨੩॥ ਕਰਨੈ ਲੋਭ ਰਿਦੈ ਅਭਿਮਾਨ । ਇਹੀ
ਰਾਜਸੀ ਗੁਣਨਿ ਪਛਾਨਿ । ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਨਿ ਅਰ ਨਿਵ ਚਾਲੇ ॥ ਇਹੀ ਸ਼ਾਂਤਿ-
ਕੀ ਹੋ ਸੁਖ ਵਾਲੇ ॥੨੪॥ ਜਿਸ ਅਹਾਰ ਤੇ ਉਤਪਤਿ ਹੋਇ ਸੁਵਣ ਕਰਹੁ
ਮਨ ਦੇ ਕਰਿ ਸੋਇ । ਨਿਸ ਬਾਸੀ ਚਰਪਰਾ ਜੁ ਖਾਵੈ ॥ ਬਹੁ ਸੁਪਤਹਿ ਪਰਿ
ਨਿੰਦ ਅਲਾਵੈ ॥੨੫॥ ਰਾਖਹਿ ਅਪਨੇ ਬੇਸ ਮਲੀਨ ॥ ਬੋਲਹਿ ਕੂਰ ਸੰਗ ਬੁਧਿ
ਹੀਨ । ਇਸ ਤੇ ਤਾਮਸਿ ਗੁਣ ਉਪਜੈਤੇ । ਮਧੁਰ ਸਲਵਣ ਅਹਾਰ ਕਰੈਤੇ
॥੨੬॥ ਇਸਤ੍ਰੀ ਰਮਣ, ਸੁਜਸ ਕੇ ਚਹੈ ਗੁਣ ਸੁ ਰਾਜਸੀ ਇਸ ਤੇ ਲਹੈ ।
ਉਜਲ ਬਸਤ੍ਰ ਕਰਨਿ ਇਸ਼ਨਾਨ । ਚਾਵਰ ਦਾਲ ਅਲਪ ਕਰਿ ਖਾਨ ।
॥੨੭॥ ਹੋਇ ਸ਼ਾਂਤਕੀ ਗੁਣ ਇਨ ਕਰੇ । ਇਨਹੁ ਪਰੀਖਨਾ ਕੋ ਇਮ ਧਰੇ ॥
ਸਨਮੁਖ ਸ਼ਬਦ ਬਦਨ ਦ੍ਰਿਗ ਕਰੀਅਹਿ । ਅਰਥ ਵਾਸਤਵ ਸਮਝ ਸੁ
ਜੈ (ਪਿੱਛੇ) ੧੬ ਕਹੇ ਹਨ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ (ਭਿੱਖਾ ਟੋਡਾ ਏਵੇਂ ਹੋਰ) ਮਿਲੇ (ਤਾਂ ੧੮ ਬਣੇ) ।
‘ਮਨ ਦੇਕੇ ਸੁਣੇ ।’ ਜੀਵਘਾਤ ਤੇ ਕ੍ਰੋਧ ਤਮੇ ਗੁਣ ਦੇ ਗੁਣ ਹਨ । ‘ਰਾਤ ਦਾ ਬਹਿਆ ਤੇ ਖੱਟਾ
ਮਿਰਚਾਂ ਆਦਿ ਵਾਲਾ ਭੋਜਨ ਜੋ ਖਾਵੇ’ ਕਹੇ (ਇਸਤੇਂ ਅੱਗੇ ਪਰਖਣ ਦੀ ਹੋਰ ਜਾਚ ਦੱਸਦੇ ਹਨ) ॥
‘੧੧ ਵਾਰ ਦੇ ਟੀਕੇ ਵਿਚ ਅਉਂਦੇ ਇਬਾਰਤ ਹੈ:—ਜੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਨੇਤ੍ਰ ਤੇ ਸੁਵਣ ਰਖੀਐ,
ਜੋ ਤਾਂ ਜਿਉਂ ਦੀ ਤਿਉਂ ਸਮਝ ਆਵੇ ਤੇ ਮਨ ਭੋਲੇ ਨਹੀਂ’ ॥

ਧਰੀਅਹਿ ॥੨੮॥ ਮਨ ਟਿਕ ਰਹੇ ਨ ਡੋਲਹਿ ਜਾਇ। ਤੈ ਗੁਣ ਸ਼ਾਂਤਕਿ ਕੇ
ਲਖਿ ਪਾਇ। ਕਬਿ ਮਨਟਿਕੈ ਡੋਲ ਕਬਿ ਧਾਵੈ। ਇਹੀ ਰਾਜਸੀ ਗੁਨ ਆਪਿ
ਕਾਵੈ ॥੨੯॥ ਜੇ ਨਹਿ ਠਹਿਰੈ ਸਮਝ ਨ ਆਵੈ। ਇਹੀ ਤਾਮਸੀ ਗੁਣ ਬਜ
ਤਾਵੈ। ਸਤਿਗੁਣ ਤੇ ਬ੍ਰਿਤਿ ਹੋਇ ਇਕਾਗਰ। ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਆਤਮ ਗਿਆਨ
ਉਜਾਗਰ ॥੩੦॥ ਧਾਰਹੁ ਸੁਰ। ਸੁਨਹੁ ਕਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ। ਵਹਿਰ ਬੈਰੀਅਨਿ ਲੇ
ਇਕ ਜੀਤ ॥੩੧॥ ਇਕ ਮਨ ਰਿਪੁ ਕੋ ਜੀਤਨਿ ਕਰੈ। ਤਿਨ ਜਸੁ ਬੇਦ ਸੀਤ
ਨਿਤ ਰਚੈ ॥੩੨॥ ਸੁਨਿ ਸਾਈਦਿਤਾ। ਸੇ ਸਾਧ। ਮਨਜੁਤਲੇਹਿ ਰਿਖੀਕਿਨ ॥੩੩॥
ਬੁਲਸਾ। ਸੁਨਹੁ ਬਗਤ ਸੇ ਦਾਸ। ਰਾਮ ਨਾਮ ਬਿਨ ਬਾਦਨ ਸੁਸ ॥੩੪॥
ਰਿਦੈ ਸ਼ਾਂਤਕੀ ਗੁਣ ਬਿਰਧਾਵੈ। ਸ਼ਾਂਤਿ ਗਿਆਨ ਦਾ ਤਬਿ ਤਮ ਪਾਵੈ ॥੩੫॥
ਪਾਛਲਿ ਰਾਤਿ ਮੋਹ ਕੋ ਜਾਲਿ ॥੩੬॥ ਸਿਖ ਜਾਗਤਿ ਹੈ ਨਾਮ ਸੰਭਾਲ। ਛੁਪਿਤਿ
ਨਗਨ ਕੋ ਦੇਖਹਿ ਨਾਹਿ। ਕਰਹਿ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਨ ਤਾਹਿ ॥੩੭॥ ਇਕ ਤੇ
ਜੇ ਨ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੈ। ਸਤਿ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਤਿਸ ਦੋਬੋ ਕਰੈ ॥੩੮॥ ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ
ਮਘਵਾ ॥੩੯॥ ਸਮ ਹੋਇ। ਨੀਵੇ ਹੁਇ ਕਰਿ ਬਰਖਤਿ ਸੋਇ ॥੪੦॥ ਦੋਇ
ਸਮੇ ਧੁਮਸਾਲਾ ਜਾਵਹੁ। ਪਰਬ ਦਿਵਸ ਗੁਰ ਦੇਖਨਿ ਆਵਹੁ। ਦੀਪਮਾਲ
ਬੈਸਾਖੀ ਜਾਨਿ। ਆਨਿ ਸੁਧਾਸਰ ਕਰਹੁ ਬਨਾਨ ॥੪੧॥ ਪੁਰਿ ਸਲਰਾਨ
ਮੇਲਿ ਸਿਖ ਭਾਰਾ। ਕਰਨੈ ਗੁਰੂ ਨੇ ਭਗਤਿ ਭੰਡਾਰਾ। ਦੀਪਾ ਹੁਤੇ
ਕਾਸਰਾ ॥੪੨॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਰਹਤਿ ਹਜਰ ॥੪੩॥ ਸੇਵਾ ਕਰਹਿ ਸਰਬ
ਪਰਕਾਰਜੋ ਸਿਖ ਆਇ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ। ਉਤਮ ਭੋਜਨ ਕਰਿ ਅਚਵਾਵੈ।
ਤਿਨ ਕੀ ਜੁਠਿ ਆਪ ਲੇ ਖਾਵੈ ॥੪੪॥ ਸਿੱਖਨਿ ਕੇ ਪਗ ਧੋਵਨਿ ਕਰੈ। ਬਕਤਿ
ਹੋਇ ਤਿਸ ਚਾਪੀ ਭਰੈ। ਨਗਨ ਦੇਖਿ ਕਰਿ ਬਸਤ੍ਰ ਉਢਾਵੈ। ਚਰਚਾ
ਗੁਰੂ ਬਬਦ ਨਿਤ ਭਾਵੈ ॥੪੫॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੈ ਕਹਯੋ। 'ਦੀਪ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀਪ ਤੇ ਲਹਯੋ' ॥੪੬॥ ਅੰਧਕਾਰ ਕੋ ਹੋਤਿ ਬਿਨਾਸ। ਤਿਮ ਦੀਪੋ ਕੋ
ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥੪੭॥ ਹਮਨੇ ਇਹ ਦੀਪਕ ਸਮ ਕਰਯੋ। ਜੇ ਇਸ ਮਿਲੈ

‘ਦੇਕਾਗੁ ਬ੍ਰਿਤੀ ਸ਼ਾਂਤਕੀ ਕਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। [੧੧ ਵਾਰ ਦਾ ਗੀਤ]। ‘ਭਾਈ
ਧਰੇ। ਇਕ ਸੁਰਮੇ ਬਾਹਰ ਦੇ ਵੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤਦੇ ਹਨ। [੧੧ ਵਾਰ ਦਾ ਗੀਤ]। ‘ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
‘ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ। ‘ਬਿਅਰਥ ਹਨ ਸਾਸ। ‘ਸਥਾਥੇ। ‘ਇੰਦ੍ਰ (ਅ) ਬੋਦਲ। ‘ਜਾਤ ਸੀ। ‘ਪਹਿਲੇ
ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਛਕਾਥੇ ਪਿਛੋਂ ਆਪ ਛਕਾਥਾ ਭੀ ਭਾਵ ਹੈ। ‘ਦੀਵੇ ਤੋਂ ਦੀਵਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਂਦਾ ਹੈ।

ਸੁ ਨਿਸਚੈ ਤਰਯੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਿਨ ਸੇਵ ਕਮਾਈ । ਸੋ ਨਿਸਤਰੇ ਗੁਰੁ
ਸ਼ਰਨਾਈ ॥੪੧॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਰਾਸੇ 'ਸਿੱਖਨਿ' ਪ੍ਰਸੰਗ
ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਅਸ਼ਟ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੁ* ॥ ੫੮ ॥

੫੮. [ਕਪੂਰ ਦੇਉ ਆਦਿ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਤੀ ਉਪਦੇਸ਼] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਰਤਿ ਸੁਧਾਸਰ ਬਾਸ । ਸੰਗਤਿ ਆਵੈ
ਦਰਸ ਕੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਪਾਸ ॥੧॥ ਚੌਪਈ ॥ ਏਕ ਕਪੂਰ ਦੇਉ ਸਿਖ
ਭਾਰੀ। ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ ਜੁਤ ਸਿੱਖੀ ਧਾਰੀ। ਸੇਵਾ ਕਰਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸਿਖ ਕਰੈ । ਬਝੋ
ਪ੍ਰੇਮ ਮਿਲਿਬੋ ਜਬਿ ਧਰੈ ॥੨॥ ਇਕ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੋ ਪੁਛਾ । 'ਸਿਖ
ਪ੍ਰਾਰੋ ਤੁਮਰੋ ਉਰ ਸੁਛਾ । ਤਿਨ ਕੋ ਦਰਸਨ ਮੋਹਿ ਕਰਾਵਹੁ । ਇਸ ਬਲ
ਅਹੈ ਕਿ ਅਪਰ ਬਤਾਵਹੁ' ॥ ੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਫੁਰਮਾਵਨਿ ਕਿਧ ਤਿਹ ।
'ਸੰਮਨ ਹੈ ਬਹਿਬਾਜ ਪੁਰੇ ਮਹਿ'। ਸੁਨਤਿ ਕਪੂਰ ਦੇਵ ਤਹਿ ਗਯੋ। ਸੰਮਣ
ਸੰਗ ਮੇਲ ਤਿਨ ਕਿਯੋ ॥੪॥ ਸੇਵਾ ਕਰਿ ਨਿਜ ਸਦਨ ਉਤਾਰਾ। ਆਪ ਕਰ-
ਨਿ ਲਾਗਯੋ ਅਸ ਕਾਰਾਈਧਨ ਅਧਿਕ ਮੇਲ ਕੋ ਆਨਾ। ਸਭ ਬਤਰੀਜੀ
ਤਸਧ ਸੁ ਠਾਨਾ ॥ ੫॥ ਅਪਰ ਸਮਿੱਗੀ ਬਸਤਰ ਆਦਿ । ਲਜਾਵਤਿ ਭਯੋ
'ਚਿਟਾਈ, ਦਗੀ ।

*ਤਿਨ ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖਿਆਂ ਵਿਚ ਇਥੇ 'ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ' ਪਾਠ
ਨਹੀ ਹੈ, ਇਸਤੋਂ ਅਗਲਾ ਉਲਾਹਠਵਾਂ ਅੰਸੁ ਸਾਰਾਂ ਹੀ ਇਸੇ ੫੮ ਅੰਸੁ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ।

†ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੁਸਖਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਦੋਨੋਂ ਅੰਸੁ ਕੱਠੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਦੋਹਰਾ
ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਾਕੀਆਂ ਵਿਚ ਹੈ ।

‡ਪਾ:-ਮਿਲੇ ਸਿੱਖ ਤਬ ਪ੍ਰੇਮ ਮਠ ਧਰੇ ।

ਊਗਲਬਨ ਅੰਬਾਲੇ ਦੇ ਜ਼ਿਲੇ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹਬਾਬ ਪੁਰੇ ਤੋਂ ਮਤਲਬ ਹੈ ।

ੴ ਦੇ ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅੰਕ ੩, ੪, ੫ ਦੀ ਬਾਢੋਂ ਪਾਠ ਇਉਂ ਹੈ:-

ਅਯੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨੁ ਪਾਸਿ ॥ ਹਾਥ ਜੋਬ ਕੀਨੀ ਅਰਦਾਸ ॥ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੁਮਰੇ
ਸਿੱਖ ਅਲੋਕ । ਜਿਨਕੇ ਹਿਰਦੇ ਰਜਨ ਬਿਬੇਕ ॥ ੩ ॥ ਸੰਤਿਨਾ ਸੰਗ ਜਿਨ ਲਿਵਲਾਈ ॥
ਆਪ ਤਰੇ ਬਹੁ ਸੰਗ ਤਰਾਈ ॥ ਸਦਾ ਨਾਮ ਸੰਗ ਪ੍ਰੀਤੀ ਜਾਂਕੀ ॥ ਇੱਛਾ ਮਨ ਮਹਿ ਦਰਸਨ
ਤਾਂਕੀ ॥ ੪ ॥ ਬਿਖੇ ਬਾਸਨਾ ਜਿਨ੍ਹੇ ਤਿਆਗੀ ॥ ਤੁਮਰੇ ਚਲਨਨਿ ਕੀ ਲਿਵਲਾਗੀ ॥ ਤਿਨ ਕੋ
ਦਰਸਨ ਮੋਹਿ ਕਰਾਵੇ ॥ ਇਸਬਲ ਹੈ ਕੋ ਅਪਰ ਬਤਾਵੇ' । ੫ ॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
ਵਾਕ ਉਚਾਰਾ ॥ 'ਚਾਹਤਿ ਤੁਮ ਸਿੱਖਨਿ ਹਿਤ ਧਰਾ ॥ ਜੇ ਮਮ ਪਿਆਰੇ ਸਿਖ ਹੈਂ ਭਾਈ ॥
ਭਾਣਾ ਮਨਜੋ ਸਭਿ ਸੁਖ ਪਾਈ ॥ ੬ ॥ ਤਿਨ ਕੋ ਦਰਸਨ ਕਰੀਏ ਜਾਇ ॥ ਸੰਮਣੁ ਸਿਖ
ਸਹਿਬਾਜ ਪੁਰ ਵਾਹਿ ॥ ਤਿਹ ਠਾਂ ਜਾਕੇ ਦਰਸਨ ਕਰੇ ॥ ਮਿਲੇ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਸ਼ਰਧ ਧਰੇ' ॥ ੭ ॥
ਸੁਨ ਗੁਰਵਾਕ ਸਰਬ ਬਿਧਿ ਜਾਨਿ ॥ ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਗੁਰ, ਕੀਨਿ ਪਿਆਨ ॥ ਕਪੂਰ ਦੇਵ
ਤਹਿ ਪੁਰਿ ਚਲ ਗਯੋ ॥ ਸੰਮਣ ਸੰਗ ਮੇਲ ਤਹਿ ਭਯੋ ॥ ੮ ॥ ਸੰਮਣ ਮਿਲਯੋ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤਿ ਧਾਰਾ ॥

[ਦਾਸੀ ਗੁਰ ਅੰਗੇ ਮਾਨੀ ਚੰਡੀ ਦੇ ਜੀ] ॥

ਸੁ ਮਨ ਅਹਿਲਾਦ । ਕਰਿ ਕਰਿ ਤਜਾਰ ਸਦਨ ਮਹਿ ਧਰੈ । ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਖ
ਨਾਮ ਉਚਰੈ॥੬॥ ਕਪੂਰ ਦੇਉ ਸਭਿ ਪੇਖਤਿ ਰਹਯੋ॥ ਜਿਹ ਪਰਕਾਰ ਕਰਤਿ
ਵਹੁ ਲਹਜੈ । ਜਬਿ ਕਰਿ ਕਾਰ ਅਯੋ ਵਿਗ ਸੋਇ । ਕਪੂਰ ਦੇਵ ਪਿਖਿ
ਬਿਸਮੈਂ ਹੋਇ ॥੭॥ ਬੈਠਿ ਨਿਕਟ ਤਿਨ ਪੁਛੀ ਫੇਰਾ 'ਪੈਨ ਭਾਗ ਤੁਮ ਵਰ-
ਸਨ ਹੋਰ । ਦਯਾ ਕਰੀ ਵਰਸਨ ਦਿਯ ਆਨੋ । ਕੌਨ ਕਾਜ ਮੁਖ ਕਰੈ
ਬਖਾਨੈ'॥੮॥ ਕਹਨੈ ਕਪੂਰ ਦੇਉ 'ਕਜਾ ਕਰੈ' । ਮੁਹਿ ਗੁਰ ਪਠਨੈ, ਨ ਵਿਗ
ਕੁਛ ਬਿਰੈ' । ਕਹਤਿ ਭਯੋ 'ਇਹ ਕਾਜ ਜਰੂਰ । ਰਹੈ ਨਿਸਾ ਸਭਿ ਤੋਰ
ਹਦੂਰ' ॥੯॥ ਸਭਿ ਦਿਨ ਮਹਿ ਧੋਧਾ ਕਰਿ ਲੀਨਿ । ਨਿਸ ਮਹਿ ਸੁਤ ਪਿਤ
ਕਿਰਤਨ ਕੀਨ । ਕਰਨੈ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਹੇ ਤਿਸ ਪਾਸ । ਭਈ ਪ੍ਰਾਤ ਜਬਿ ਉਦੈ
ਪ੍ਰਕਾਸ ॥ ੧੦ ॥ ਤਹਾ ਧਾਰਵੀ ਲੀਨਿਸਿ ਮਾਲ । ਪੀਛੇ ਪਰੀ ਗੁਹਾਰ
ਬਿਸਾਲ । ਬਿਚ ਸੰਮਣ ਕੋ ਸੁਤ ਚਲਿ ਗਯੋ ਗੋਰੀ ਲਗੀ ਮਿਤਕ ਸੋ ਭਯੋ॥
੧੧॥ ਕਰਿ ਰਾਖਨੈ ਬਹੁ ਕਾਸਟ ਤਜਾਰੀ । ਸੋ ਲੇ ਕਰਿ ਸੁਤ ਚਿਖਾ ਸੁਵਾਰੀ॥
ਤਿਹ ਉਚਵਾਇ ਜਬਹਿ ਲੇ ਚਾਲੇ । ਸੰਮਣ ਕਿਰਤਨ ਕਰਤਿ
ਬਿਸਾਲੇ॥੧੨॥ ਸੁਤ ਮਿਤੁ ਕੇ ਆਗੇ ਚਲਿ ਗਯੋ । ਕਾਸਟ ਸੰਗ ਵਾਹ ਕਰਿ
ਦਯੋ । ਨਰ ਬਤਰਾਵਨਿ ਕੋ ਜਬਿ ਆਏ । ਸਭ ਸਤਰੰਜੀ ਦੀਨਿ ਛੁਸਾਏ॥
੧੩॥ ਪਿਖਤਿ ਕਪੂਰ ਦੇਉ ਬਿਸਮਾਯੋ । ਕਹਨੈ 'ਜਿ ਤੈ ਪੁਰਬ ਲਖਿ ਪਾਯੋ॥
ਗੁਰ ਤੇ ਜਾਚਿ ਲੇਤਿ ਸੁਤ ਬੈਸ । ਜੀਵਤਿ ਰਹਤਿ ਸੁ ਬਰ ਤੇ ਜੈਸ'॥੧੪॥
ਸੰਮਣ ਕਹਨੈ 'ਸਰੀਰ ਅਨਿੱਤ । ਇਨ ਬਿਨਸਨਿ ਅਚਰਜ ਨਹਿ, ਮਿੱਤ'॥
ਤਨ ਬਿਨਸੇ ਜੋ ਸ਼ੋਕ ਕਰੀਤੇ । ਤਿਨ ਸਮ ਮੁਰਖ ਅਪਰ ਨ ਜੰਤੇ' ॥੧੫॥
ਗੁਰ ਤੇ ਮੰਗੀਅਹਿ ਨਾਮ ਸਹਾਇ । ਜੋ ਪੁਲੋਕ ਮਹਿ ਸੰਗ ਸਿਧਾਇ । ਪਿਤ
'ਸੰਮਣ ਨੇ । 'ਤੇ' (ਆਪ) ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਕੁਛ ਬੈਠਦੇ ਨਹੀਂ । 'ਵਹੀਰ । 'ਪੁੱਤ੍ਰ ਵੀ ਚਿਖਾ ।
'ਬੁਲਾਵਣ ਭਾਵ ਸ਼ੋਕ ਕਰਨ ਲਈ, ਪਰਚਾਉਣੀ ਕਰਨ ਲਈ । 'ਜਿਵੇਂ ਵਰਨਾਲ ਜੀਵਦਾ
ਰਹਿੰਦਾ । 'ਹੇ ਮਿੱਥੂ । 'ਜੀਵ । *ਸੰਕ ੬, ੭, ੮, ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਚੰਪਈਆਂ ਚਾਰ
ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ ।

੧੬ [ਪਿਛੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਥਾਂ ਥਾਂ]

ਕੁਸਲ ਪ੍ਰਸੰਨ ਪੁਛੀ ਸਤਿਕਾਰਾ ॥ ਆਪਸ ਮੈਂ ਬਹੁ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰਾਈ ॥ ਹਿਤ ਸੋ ਮਿਲੇ
ਪਰਸਪਰ ਭਾਈ ॥ ੯ ॥ ਕਰਿ ਆਦਰੁ ਤਿਸੁ ਸਦਨ ਉਤਾਰਾ ॥ ਖਨ ਪਨ ਕਰਿਵਾਇ ਉਦਾਰਾ ॥
ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤਿਨ ਸੇਵ ਕਰਾਈ ॥ ਬਹੁਰੇ ਆਪ ਗਯੋ ਕਿਤ ਭਾਈ ॥ ੧੦ ॥ ਕਰਨਿ
ਲਗਯੋ ਅਸੇ ਤਬ ਕਾਰਾ ॥ ਈਧਨ ਅਧਨੋ ਮੇਲ ਉਦਾਰਾ ॥ ਸਭ ਸਤੰਜੀਆਂ ਲਗਾਇ ਕਰ
ਨਾਨਾ ॥ ਧਰਤਿ ਏਕਨੀ ਕਰਿ ਇਕ ਬਾਨਾ ॥ ੧੧ ॥

ਸੁਤ ਚਾਰ ਦਿਵਸ ਕੀ ਖੇਲ। ਤਨ ਤਤ ਪੰਚ ਬਿਰੋਧੀ ਮੇਲ^੧॥ ੧੬॥
 ਨਿਜ ਫਲ ਭੋਗੇ ਤੇ ਹੁਇ ਭਿੰਨ। ਕੋਈ ਮਰਹਿ ਨਹੀਂ ਕੇ ਜੰਨ^੨। ਅਪਨ
 ਸਰੂਪ ਬਿਸਾਰਿ ਲਹੇ ਦੁਖ। ਗੁਰ ਕੇ ਬਾਕ ਬਿਚਾਰਨਿ ਤੇ ਸੁਖ॥ ੧੭॥ ਨਹਿ
 ਕਿਛੁ ਜਨਮੈ ਨਹਿ ਕਿਛੁ ਮਰੈ। ਆਪਨਿ ਚਲਿਤ ਆਪ ਹੀ ਕਰੈ^੩। ਇਹੁ
 ਗੁਰਬਾਕ ਬਿਚਾਰਹੁ ਤਾਸ। ਘਟ ਮਟਤੇ ਨ ਬਿਕਾਰ ਅਕਾਸ਼^੪॥ ੧੮॥ ਤਿਮ
 ਤਨ ਜਨਮੈ ਮਰਨ ਮਝਾਰੇ। ਆਤਮ ਰਹੈ ਦੁਹਨਿ ਤੇ ਨਜ਼ਾਰੈ^੫। ਸੁਨਤਿ
 ਕਪੂਰ ਦੇਉ ਕਰਿ ਬੰਦਨ। 'ਧੀਨ ਗੁਰੂ ਸਿਖ ਮੋਹ ਨਿਕੰਦਨ'^੬॥ ੧੯॥

ਗੋਇੰਦ, ਗੋਲਾ, ਮੋਹਨ ਤੀਨਾਕੁੰਕ ਜਾਤ ਕੇ ਤਿਨਕੇ ਚੀਨ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ
 ਕੇ ਢਿਗ ਚਲਿ ਆਏ। ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਕੇ ਅਰਜ ਅਲਾਏ॥ ੨੦॥ 'ਜਿਸ
 ਬਿਧਿ ਹੋਇ ਉਧਾਰ ਹਮਾਰੇ। ਸੋ ਰਾਵਰਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਉਚਾਰੇ^੭। ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ
 ਫੁਰਮਾਵਨਿ ਕੀਨਿ। 'ਰਾਮ ਨਾਮ ਨਿਤ ਜਪਹੁ ਪ੍ਰਬੀਨ॥ ੨੧॥ ਰਾਖਹੁ
 ਮਰਣ ਯਾਦ ਨਿਸ ਦਿਨ ਮੈਂ। ਪਾਪ ਨ ਹੋਇ ਲਖਹੁ ਗੁਨਿ ਮਨ ਮੈਂ। ਅਘ
 ਕਰਿਬੇ ਤੇ ਜਬਿ ਹਠਿ ਗਏ। ਪਿਛਲੇ^੮ 'ਰਾਮਨਾਮ ਤੇ ਛਾਏ'॥ ੨੨॥ ਹੋਇ ਪੁਨੀਤ
 ਮਹਾਂ ਸੁਖ ਪਾਵੇ। ਨਿਰਮਲ ਅੰਤਹਿਕਰਣ ਬਨਾਵੇ। ਬਹੁਰ ਗਯਾਨ ਕੀ
 ਉਤਪਤਿ ਹੋਇ। ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੇ ਦੁਖ ਸਭਿ ਖੋਇ^੯॥ ੨੩॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ
 ਸੁਨਿ ਸੁਭ ਉਪਦੇਸ਼। ਲਾਗੇ ਸਿਮਰਨਿ ਕਰਨਿ ਹਮੇਸ਼। ਨਿਕਟ ਗੁਰੂ ਕੇ
 ਸੇਵਤਿ ਰਹੇ। ਅੰਤ ਪਰਮਪਦ ਤੀਨਹੁ ਲਹੇ॥ ੨੪॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ
 ਗ੍ਰੰਥੇ ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਰਾਸੇ 'ਸਿੱਖਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮੁ ਏਕ ਉਨਸਥਟੀ ਅੰਸੂ॥ ੫੯॥

੬੦. [ਮੋਹਣ ਆਦਿ ਸਿਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਪਦੇਸ਼]।

ਏਹਗ॥ ਰੀਜ^੧ ਬਸੈ ਲਵਪੁਰੀ ਕੇ ਮੋਹਣ ਆਲਮ ਚੰਦ। ਕੋਧਾ ਜੱਲਹੁ^੨
 ਤੁਲਸਪੁਰਿ ਚਾਰਹੁ ਬਡੇ ਮਸੰਦ॥ ੧॥ ਚੋਪਈ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੀ ਸੇਵਾਕਰਿਹੀਂ।
 ਆਨਹਿ ਧਨ ਸਿੱਖਨ ਮਹਿ ਫਿਰਿਹੀਂ। ਗੁਰੁ ਬਿਰਾਟਕਾ^੩ ਖਾਹਿ ਨ ਆਪਿ।
 ਜਾਨਹਿ—ਇਹ ਬਿਸਾਲ ਹੈ ਪਾਪ॥ ੨॥ ਮਿਲਹਿ ਅਹਾਰ ਬਿਖੈ ਜਿਮ
 ਮਾਖੀ। ਬਮਨ^੪ ਕਰਾਵਹਿ ਰਹਹਿ ਨ ਰਾਖੀ^੫। ਤਨੈ ਗੁਰ ਕੇ ਧਨ ਕਰੇ
 ਦੁਰਾਵਨਿ। ਸਰਬ ਪਦਾਰਥ ਕਰੈਂ ਨਸਾਵਨਿ॥ ੩॥ ਅਰੁ ਸਰੀਰ ਕੇ ਦੇ

^੧ਪੰਜ ਬਿਰੋਧੀ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਹੀ ਸਰੀਰ ਹੈ। ^੨ਤੇਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਜੰਮਦਾ ਹੈ। ^੩ਘਟ ਤੇ ਮਟ ਉਪਾਧੀ ਕਰ ਅਕਾਸ਼ ਵਿਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ^੪ਪਿਛਲੇ(ਪਾਪ) ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ^੫ਬਾਜ਼ਾਰ ਦਾ ਨਾਮ ਸੀ। 'ਭਾਈ ਜੱਲੋ'। 'ਕੋਢੀ'। 'ਉਲਟੀ, ਕੇ'। ^੬(ਅੰਦਰ) ਰਾਖੀ ਹੋਈ ਚੰਦ੍ਰਿਕਾ ਨਹੀਂ।

ਕਰਿ ਛੀਨ^੧—।ਯਾਂਤੇ ਨਹੀਂ ਛਪਾਇ ਪ੍ਰਬੀਨ । ਸੋ ਚਾਰਹੁ ਇਕ ਦਿਨ ਰਬ
 ਚਢੇ । ਆਇ ਦਰਸ ਹਿਤ ਆਨੰਦ ਬਢੇ ॥ ੪॥ ਕੇਤਿਕ ਪੰਥ ਜਬਾਹੇ ਚਲਿ
 ਆਏ । ਨਿਕਸਨੋ ਏਕ ਸਰਪ ਅਗਵਾਏ । ਫਣ ਬਿਲੀਦ ਕੋ ਕਰਿ ਕੈ ਉਚਾ
 ਸਨਮੁਖ ਰਬ ਕੇ ਆਇ ਪਹੁਚਾ॥੫॥ ਕਰੀ ਅਪਰ ਦਿਸਿ ਰਬ ਤਿਸ ਹੇਰਿ ।
 ਤਿਤ ਕੋ ਸਮੁਖ ਭਯੋ ਅਹਿ ਫੇਰ।ਮੋਹਣ ਦੇਖਿ ਉਤਰ ਤਬਿ ਪਰਜੋ । ਇਕ
 ਘਟ ਲੇ ਅਹਿ ਆਗੇ ਧਰਜੋ ॥੬॥ ਕਹਨੋ ਦਰਸ ਗੁਰ ਕੋ ਜੋ ਚਾਹੇ।ਤੋ ਪ੍ਰਵੇਸ਼
 ਕਰਿ ਇਸ ਘਟਮਾਹੇ।ਪੰਨਗ ਬਰਜੋ ਬੀਚ ਤਤਕਾਲ।ਮੁਖ ਆਛਾਦ ਕਟੋਰੇ
 ਨਾਲਿ ॥੭॥ ਰਬ ਮਹਿ ਧਰਿ ਕਰਿ ਆਇ ਸੁਧਾਸਰ।ਪ੍ਰਥਮੈ ਭੇਰਾ ਕੀਨਿ
 ਉਤਰ ਕਰਿ।ਪੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੋ ਫਿਗ ਆਏ।ਹਾਥ ਬੰਦਿ ਕਰਿ ਮਾਥ
 ਨਿਵਾਏ ॥੮॥ ਕਹਨੋ ਗੁਰੂ ਤੁਮ ਕੇਤਿਕ ਅਹੋ^੨ ? । ਦਰਸਨ ਹਿਤ ਆਏ ਸੋ
 ਕਹੋ^੩ ।ਸੁਨਿ ਕੈ ਕਹਨੋ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ।ਹਮ ਚਾਰਹੁ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭੇ ਆਜ^੪॥
 ੯॥ਗੁਰ ਬੋਲੇ ਸਿਖ ਪੰਚੋ ਏਹੁ । ਪੰਚਨਿ ਕੋ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਇਨੋ ਦੇਹੁ।ਘਟ ਮਹਿ
 ਮੇਲਿ ਸਰਪ ਜੋ ਆਨ॥ਪੂਰਬ ਜਨਮ ਮਸੰਦ ਮਹਾਨਾ ॥੧੦॥ ਰਿਦਾ ਹੰਕਾਰ
 ਬਿਖੈ ਰਹਿ ਪਾਗੇ^੫ । ਨਹੀਂ ਨਿਮਨੋ ਇਹ ਸਿੱਖਨਿ ਆਗੇ । ਯਾਂਤੇ ਫਣ ਉਚੈ
 ਗਤਿ^੬ ਪਾਈ । ਅਰ ਇਨ ਗੁਰ ਕੀ ਕਾਰ ਛਪਾਈ॥ ੧੧ ॥ ਯਾਂਤੇ ਬਨਜੋ
 ਸਰਪ ਬਿਖਭੁਰ।ਅਬਿ ਲਜਾਵਹੁ ਹਮਰੇ ਸੁ ਹਜ਼ੂਰ^੭।ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਬਾਕਉਠਾਇ
 ਸੁ ਲਜਾਏ।ਧਰਿ ਦਿਵਾਨਿ ਮਹਿ ਮੁਖ ਉਘਰਾਏ॥੧੨॥ਫਣ ਉਠਾਇ ਕਰਿ
 ਨਿਕਸਨੋ ਬਾਹਰ।ਖਰੋ ਸਭਿਨਿ ਮਹਿ ਹੋਰਜੋ ਜਾਹਰ । ਗੁਰੂ ਕਹਨੋ ‘ਸਰ
 ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਆਨੋ^੮।ਸਭਿ ਤਨ ਪਰ ਛਿਰਕਾਵਨਿ ਠਾਨੋ’ ॥ ੧੩ ॥ ਤਤਛਿਨ
 ਅਹਿ ਤਨ ਤਜਾਗ ਦਯੋ ਹੈ।ਰੂਪ ਪ੍ਰਕਾਸ ਅਕਾਸ ਗਯੋ ਹੈ । ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
 ਦਰਸਨ ਕਰੇ।ਅਨਿਕਅਘਨਿ ਕੋ ਸੋ ਨਰ ਹਰੇ॥੧੪॥ਜੋ ਸ਼ਰਧਾਸੰਗਕਰਹਿ
 ਸ਼ਨਾਨ।ਤਿਨ ਕੋਕਨੋ ਨ ਹੋਹਿ ਕੱਲਜਾਨ । ਵੇਸੀ ਜੋਧ ਬਿੱਪੂ ਸੰਗ ਜਾਤੀ^੯।
 ਗੁਰ ਕੀ ਸ਼ਰਨ ਜਾਨਿ ਸੁਖਦਾਤੀ॥੧੫॥ਆਏ ਚਲਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪਾਸ ।
 ਨਮੋ ਕੀਨਿ ਠਾਨੀ ਅਰਦਾਸ।ਬਿੱਪੂ ਜਿ ਪੰਛਿਤ ਦੀਰਘ ਆਹਿ । ਹਮ ਕੋ
 ਲੇਤਿ ਨ ਪੰਗਤਿ ਮਾਂਹਿ॥੧੬॥ਬੈਠਿ ਸਭਿਨਿ ਮੈਂ ਹਮਹੁ ਸੁਨਾਯੋ—ਜਗਤ
 ਗੁਰੂ ਤੁਮ ਦਿਜ ਤਨ ਪਾਯੋ।ਖੱਤ੍ਰੀ ਕੇ ਸਿਖ ਹੋਏ ਜਾਇ।ਰੀਗਾ ਅਪਰ ਜਿ

^੧ਠਾਸ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ । ^੨ਕਿਤਨੇ (ਸਿੱਖ) ਹੋ । ^੩ਲਗਾ ਰਿਹਾ । ^੪(ਵਾਲੀ) ਹਲਤ । ^੫ਖੋਹਲਿਆ ।
^੬ਸਰੋਵਰ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲਿਆਓ । ^੭ਬ੍ਰਹਮਣ ਜਾਤੀ ਦੇ ਜੋਧ ਨਾਲ ਢੇਸੀ ।

ਕਾਂਸੀ ਬਾਬਿ॥੧੭॥ਬਿਬਨੁ ਸੁ ਮਹਾਂਦੇਵ ਪੁਰਿ ਇਹੀਸੈ ਤਜਾਗੇ ਤੁਮ ਸੇਵਹੁ
ਨਹੀਂ।ਤੀਰਥਕ੍ਰਿਤਮੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹੈ।ਸੇਵਹੁ ਤਾਂਹਿ ਲਖਨੋ ਬਹੁ ਬਰ ਹੈ॥
੧੮॥ਬੇਦਨਿ ਬ੍ਰਹਮ ਬਾਣੀ ਕੇ ਤਜਾਗੇ।ਗੁਰਬਾਣੀ ਭਾਖਾ ਸੰਗ ਲਾਗੇ।ਜਨਮ
ਅਸਟਮੀ ਅਰੁ ਸ਼ਿਵਰਾਤਿ । ਬ੍ਰਤ ਇਕਾਦਸੀ ਤਜਿ ਤੁਮ ਖਾਤਿ ॥ ੧੯ ॥
ਗਾਇਤ੍ਰੀ, ਤੈ ਸੰਧਯਾ, ਤਰਪਨੈ।ਪਿੰਡ ਪਤਲ ਕਿਰਿਆ ਕਰਿ ਬਰਜਨ ।
ਮਿਰਤਕ ਪਾਛੇ ਕਰਿ ਅਰਦਾਸ।ਕਰਨੈ ਕਰਾਹੁਲੇਹੁਮੁਖ ਗ੍ਰਾਸੈ॥੨੦॥ਯਾਤੇ
ਤੁਮ ਭ੍ਰਿਸ਼ਠਿਅਬਿ ਹੋਏ।ਪੰਗਤਿ ਉਚਤ ਨਹੀਂ ਕਿਮ ਜੋਏ—।ਸ਼੍ਰੀਗੁਰ! ਤੁਮ
ਸ਼ਰਨੀ ਹਮ ਪਰੇ।ਜਗਤ ਗਰਤ* ਤੇ ਕਾਢਨਿ ਕਰੇ ॥ ੨੧ ॥ ਜਾਤਿ ਮਾਨ
ਸ਼੍ਰੀਖਲ ਤੇ* ਨਿਕਸੇ । ਸੀਤ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਖਾਇ ਮਨ ਬਿਗਸੇ । ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਯੋ
ਹਮਹਿ ਸਤਿਨਾਮ । ਜਮ ਸੋ ਰਹਯੋ ਨ ਕੈਸੇ ਕਾਮੁ॥੨੨॥ਤਉ ਜਿ ਪੰਡਿਤ
ਕਰਿ ਅਪਮਾਨੈ। ਕਿਮ ਹਮ ਤਿਨ ਕੇ ਸੰਗਿ ਬਖਾਨੈ*?।ਸ਼੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨਿ
ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ । ‘ਤੀਰਥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਲ ਮਹਾਨਾ॥੨੩॥ ਨਗਰ ਭਯੋ ਇਹ
ਏਕੰਕਾਰਾ*। ਬਿਧਿ ਹਰਿ ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਿ* ਜਿਤਿਕ ਉਦਾਰਾ । ਛਿਤ ਮੰਡਲ ਕੇ
ਤੀਰਥ ਸਾਰੇ । ਬਸਹਿ ਆਇ ਪਾਵਨਤਾ ਧਾਰੇ* ॥੨੪॥ ਇਕ ਤੋ ਜਲ ਕੇ
ਤੀਰਥ ਮਹਾਂ । ਦੁਤਿਯ ਨਾਮ ਕੇ ਤੀਰਥ ਇਹਾਂਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਆਦਿਕ
ਬਭ ਸੰਤ । ਇਸ ਕੇ ਤਟ ਪਰ ਬਿੰਦ ਬਸੰਤਿ* ॥੨੫॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਢਾਕ ॥

ਗੰਗਾ ਜਮਨਾ ਗੋਦਾਵਰੀ ਸਰਸੁਤੀ ਤੇ ਕਰਹਿ ਉਦਮੁ ਧੁਰਿ ਸਾਧੂ ਕੀ ਤਾਈ ॥ ਕਿਲ
ਵਿਖ ਮਿਲ ਭਰੇ ਪਰੇ ਹਮਰੇ ਵਿਚਿ ਹਮਰੀ ਮੇਲੁ ਸਾਧੂ ਕੀ ਧੁਰਿ ਗਵਾਈ ॥ ੧ ॥

*ਭਾਵ ਕਾਂਸੀ । *ਕੀਤਾ ਹੋਯਾ । *ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਪਲੀ ਦੇਣਾ । *ਰੋਇਆ । *ਜਾਤੀ ਦੇ
ਚੰਕਾਰ ਰੂਪੀ ਸੰਗਲ ਤੋਂ । *ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ । *ਬ੍ਰਹਮ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ, ਸ਼ਿਵ ਦੀਆਂ ਪੁਰੀਆਂ ।
*ਭਾਵ ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ ਇੱਥੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ । *ਵੱਸਦੇ ਹਨ ।

*ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੋਂ ਸਾਫ ਸਿੱਧ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਮਰਯਾਦਾ ਪੰਜਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ
ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਚਲਤ ਸੀ । ਤੀਰਥਾਂ, ਵੇਦਾਂ, ਬ੍ਰਤਾਂ, ਗਾਇਤ੍ਰੀ, ਸੰਧਯਾ, ਤਰਪਨ,
ਪਿੰਡ ਪੱਤਲ, ਕਿਰਿਆ ਆਦਿ ਦਾ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਤਿਆਗ ਹੋ ਚੁਕਾ ਸੀ । ਮਿਰਤਕ ਦੇ
ਮਗਰੋਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਰਤ ਕੇ ਰਜਾ ਤੇ ਟਿਕਦੇ ਸਨ । ਭਾਈ
ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਵਾਰਤਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਵਰਹੇ ਪਹਿਲੇ
ਲਿਖੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਰਚੀ
ਯਾਰਵੀਂ ਵਾਰ ਦੀ ਟੀਕਾ (ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਭਫਤਮਲ) ਤੋਂ ਲਏ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ
ਬਹੁਤ ਪਹਿਲੇ ਲਿਖੇ ਗਏ ਸਨ । ੧੮੬੪ ਦਾ ਨੁਸਖਾ ਲਿਖਤੀ ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ
ਹੈ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਤੋਂ ਸਭ ਸੱਤਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲੇ ਇਹ ਖਿਆਲ
ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਲਮ ਤੋਂ ਲਿਖੇ ਗਏ ਜਾ ਚੁਕੇ ਸਨ ।

ਰੋਪਈ ॥ ਗਨ ਅਪ ਕਰਿ ਪ੍ਰਾਨੀ ਜੋ ਮੱਜਤਿ । ਤੀਰਥ ਮਹਾਂ ਬਿਖੈ ਸਭਿ
 ਤੱਜਤਿ । ਪਾਪਨਿ ਤੇ ਆਕੁਲ ਹੁਇ ਆਵਤਿ । ਇਹਾਂ ਧੁਰ ਸੰਤਨ ਕੀ
 ਪਾਵਤਿ ॥ ੨੬ ॥ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਤਬਿ ਹੀ । ਤੀਰਥ ਗਨ ਪਾਵਨ
 ਹੁਇ ਸਭਿ ਹੀ । ਸਿਖਨਿ ਬੂਝੈ 'ਜਗ ਮਹਿ ਜੋਵੈ' । ਜਲ ਸੋ ਮਲਿ ਕਰਿ
 ਮਲ ਕੋ ਖੋਵੈ ॥ ੨੭ ॥ ਚਰਨ ਧੁਰ ਤੇ ਮਲ ਕਿਮ ਜਾਵੈ ? । ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ
 ਦ੍ਰਿਸਟਾਂਤ ਬਤਾਵੈ । ਸੋਜੀ ਸਾਬਣ ਮਲ ਹੀ ਹੋਵੈ । ਤਿਨ ਤੇ ਮਲ ਬਸ-
 ਤ੍ਰਨਿ ਕੀ ਧੋਵੈ ॥ ੨੮ ॥ ਤਿਮ ਸੰਤਨਿ ਪਦ ਰਜੈ ਅਤਿ ਪਾਵਨ । ਹੈ ਸਮ-
 ਰਥ ਗਨ ਪਾਪ ਨਸਾਵਨਿ । ਤਿਮ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਸ਼੍ਰਵਨ ਧੁਨਿ ਪਰੇ । ਪ੍ਰੇਮਾ
 ਭਗਤਿ ਉਪਾਵਨਿ ਕਰੇ ॥ ੨੯ ॥ ਸਭਿ ਬਲ ਜਲ ਕੋ ਤੀਰਥ ਅਹਾ ।
 ਅਧਿਕ ਨਾਮ ਕੋ ਤੀਰਥ ਇਹਾਂ । ਬਿਚ ਜਹਾਜ ਸਮ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਿਰਾਜਿਸ
 ਮੇ ਨਾਮ ਮੁਹਾਣਾ ਸੰਦਰ ॥ ੩੦ ॥ ਸ਼ਿਵ ਸਿਰ ਤੇ ਗਿਰਿ ਗੰਗ ਪ੍ਰਵਾਹੁ । ਮਿਲੇ
 ਪ੍ਰਚਾਵਤਿ* ਸਾਗਰ ਮਾਂਹੁ । ਤਿਮ ਗੁਰ ਮੁਖ ਤੇ† ਨਿਕਸੀ ਬਾਨੀ । ਪਠਹਿ
 ਬਿਚਾਰਿ ਕਮਾਇ ਜੁ ਪ੍ਰਾਨੀ ॥ ੩੧ ॥ ਸੈ ਪ੍ਰਭੁ ਕੇ ਪਗ ਸੰਗ ਮਿਲਾਵਤਿ ।
 ਬਹੁਰ ਬ੍ਰਹਮ ਮਹਿ ਮਿਲਿਬੋ ਪਾਵਤਿ । ਦੋਨਹੁ ਤੀਰਥ ਇਹਾਂ ਬਿਸਾਲੇ ।
 ਜਨ ਕੋ ਕਰਹਿ ਨਿਹਾਲ ਸੁਖਾਲੇ ॥ ੩੨ ॥ ਬਿਸ਼ਨੁਰੂਪ ਬਨਿ ਪੁਰਖ ਅਕਾਲਾ
 ਕਰੇ ਸੁਸ ਤੇ ਬੇਦ ਬਿਸਾਲਾ ਦ੍ਰਾਵਸ ਮਹਾਂ ਵਾਕ* ਕੋ ਪਾਇ । ਕਮਲਾਸਨ
 ਬਿਸਤਾਰ ਉਪਾਇ ॥ ੩੩ ॥ ਬਹੁਰ ਬ੍ਰਹਮ ਨੇ ਬਹੁ ਬਿਸਤਾਰੇ । ਜੋ ਪਰਿਵਿਰਤਿ
 ਭਏ ਜਗ ਸਾਰੇ । ਤਿਸੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤਨ ਬਿਏਸੈਤ ਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ
 ਭਏ ॥ ੩੪ ॥ ਕਲਿ ਕੇ ਜੀਵ ਉਧਾਰਨਿ ਕਾਰਨਿ । ਕਰੇ ਬੇਦ ਤੇ ਸ਼ਬਦ
 ਉਚਾਰਨਿ† । ਸਮਝਹਿ ਨਰ ਮਤਿਮੰਦ ਸੁਖਾਰੇ । ਕਰਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰੋਰਹੁ
 ਤਾਰੇ ॥ ੩੫ ॥ ਸੰਜਮ ਸੋ ਅਹਾਰ ਨਿਤ ਕਰਿਬੇ । ਇਹੁ ਇਕਾਦਸੀ ਸਿਖ ਬ੍ਰਤ
 ਧਰਿਬੇ । ਪੰਦ੍ਰਹਿ ਦਿਵਸਨਿ ਮਹਿ ਸੋ‡ ਆਵੈ । ਸੋ ਸਿੱਖਨਿ ਕੋ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ
 ਭਾਵੈ ॥ ੩੬ ॥ ਸ੍ਰੀ ਨਾਮਦੇਵ ਵਾਕ ।

ਰਾਮ ਸੰਗਿ ਨਾਮ ਦੇਵ ਜਨ ਕਉ ਪ੍ਰਤੀਗਿਆ ਆਈ ॥ ਏਕਾਦਸੀ ਬ੍ਰਤੁ ਰਹੈ

*ਏਖੀਦਾ ਹੈ । †ਚਰਣ ਧੁੜ । ‡ਮਲਾਹ । §(ਜੋ ਆ) ਮਿਲੇ (ਤਿਸਨੂੰ) ਪਹੁੰਚਾਵਦੀ ਹੈ ।
 ¶ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਮੁਖਾਰਵੀਦ ਤੋਂ । †ਭਾਵ ਇਕਾਦਸੀ । *ਏਖੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬਾ:
 ਅਧਿਆਯ ੫੨ ਅੰਕ ੩੫ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ । †ਗੁਰਬਾਣੀ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਟੀਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਏਖੇ
 ਰਾਸ ੩ ਦੇ ਅੰਸੁ ੪੧ ਵਿਖੇ ਅੰਕ ੧੧ ਤੇ ੫੦ ਦੀਆਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਟੁਕਾਂ ।

ਕਹਿ ਕਉ ਤੀਰਥ ਜਾਈ ॥ ੧ ॥

ਥੋਪਈ ॥ ਬਿੱਪੁ ਜਾਤਿ ਤਨ ਕੇ ਅਭਿਮਾਨੀ*। ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੋਵਤਿ ਆਤਮ
ਗਿਆਨੀ। ਧਰਹਿ ਅਹੰ ਤਨ ਸੇ ਚੰਡਾਲ। ਪ੍ਰੀਤਿ ਚਰਮ ਚਰਬੀ ਕੇ ਨਾਲ
॥ ੩੭ ॥ ਸੋ ਬ੍ਰਹਮਨ ਜਿਨ ਬ੍ਰਹਮ ਪਛਾਨੈ। ਸਭਿ ਘਟ ਮਹਿ ਇਕ
ਪੂਰਨ ਜਾਨੈ।—ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮ ਬੀਚਾਰੈ ॥ ਸੋ ਬ੍ਰਹਮਣੁ ਕਹੀਅਤੁ ਹੈ ਯਾਦੇ—
॥ ੩੮ ॥ ਹਾਛ ਚਰਮ ਮਿਸੈ ਸ਼੍ਰੋਨਤ ਮਾਸ। ਧਰਹਿ ਪ੍ਰੀਤਿ, ਚੰਡਾਲ
ਅਵਾਸ*। ਤੁਮ ਬ੍ਰਹਮਣੁ ਹੋ ਬ੍ਰਹਮ ਪਛਾਤਾ। ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਕੇ ਨਿਤ ਰੰਗ
ਰਾਤਾ ॥ ੩੯ ॥ ਤਰਪਨ ਪਿੰਡ ਪੱਤਲ ਗਾਇਤ੍ਰੀ। ਪਿਤਰ ਲੋਕ ਪ੍ਰਾਪਤਿ
ਪਾਵਿਤ੍ਰੀ*। ਤੁਮ ਸਤਿਨਾਮ ਜਪਹੁ ਸੁਖ ਰਾਸ। ਪਹੁੰਚਹੁ ਵਾਹਿਗੁਰੁ ਪਗ
ਪਾਸ ॥ ੪੦ ॥ ਪਿਤਰਲੋਕ ਸਿਖ ਬਾਂਛਤਿ ਨਾਂਹੀ। ਅਥਿਨਾਸ਼ੀ ਨਿਜ ਰੂਪ
ਸਮਾਹੀ। ਜਿਮ ਸਭਿ ਛਿਤ ਕੇ ਨਿਪਤਿ ਪ੍ਰਪੰਨਾ*। ਏਕ ਗਾਮ ਤੇ ਹੈ ਨ
ਪ੍ਰਸੰਨਾ॥੪੧॥ਜੇ ਗਰੀਬ ਲੇ ਬਹੁ ਹਰਖਾਵੈ। ਤਿਮ ਨਰਕੀ* ਪਿਤਰਨ ਪੁਰਿ
ਪਾਵੈ। ਗੁਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸੁਰਗ ਨਹਿ ਬਾਂਛੇ। ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਜੇ ਆਛੈ*॥
੪੨॥ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਤੇ ਨਿਰਨੋ ਸੁਨਿ ਕਰਿ। ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ਨਿਸੰਸੈ ਦਿਸਬਗ
ਗੁਰ ਨਿਸ਼ਚੈ ਤੇ ਲਹਿ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ। ਜਾਤਿ ਪਾਤਿ ਕੀ ਤਜਾਗੀ ਆਨ॥
੪੩॥ਜਾਤਿ ਕਾਨ ਗਾਵੀ ਪਗ ਬੇਰੀ। ਬੰਧੇ ਦੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਬਹੁਬੇਰੀ। ਬਿਨ
ਗੁਰ ਕਰੁਨਾ ਛੁਟਤਿ ਨਾਂਹੀ। ਪਰੇ ਪਰਹਿ ਪਰਵਾਰਨਿ ਮਾਂਹੀ ॥ ੪੪ ॥

ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਬਿੰਬੇ ਤਿਹਿਓ ਰਾਸੇ 'ਸਿੱਖਣਿ' ਪੁੰਜ ਕਾਨਡੇ ਭਾਮ ਸਾਈ ਅੰਸੁ ॥ ੬੦ ॥

੬੯. [ਧੁੱਟੇ ਜੋਧਾ ਆਇ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਪਦੇਸ਼]।

ਏਹਗਾ॥ ਧੁੱਟੇ ਜੋਧਾ ਜਾਮ*ਦੈ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਫਿਰਾ ਆਇ। ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਬੈਠੇ
ਤਬੈ ਬੁਝੈ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ॥੧॥ ਥੋਪਈ॥ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ' ਇਮ ਹੈ ਹੁਕਮ ਤੁਮਾਰੇ
—ਮਨ ਇਕਾਗਰ ਕਰਿ ਭਜਨ ਸੁਧਾਰੇ—। ਕਰਿ ਹਾਰੇ ਹਮ ਅਨਿਕ ਉਪਾਇ
ਨਹੀਂ ਇਕਾਗਰਤਾ ਮਨ ਪਾਇ*॥੨॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਿ ਉੱਤਰ ਤਿਨ
ਕੋ। 'ਪ੍ਰਥਮ ਨ ਲਖਹੁ' ਸੁਭਾਵ ਜਿ ਮਨ ਕੋ। ਲਗੇ ਪਛਾਨਨਿ ਅਥਿ ਗਤਿ
ਅੰਤਰਿ*। ਇਸੀ ਜਤਨ ਮਹਿ ਰਹੇ ਨਿਰੰਤਰ ॥ ੩ ॥ ਨਿਕਸਹਿ ਮਨ ਪੁਨ
ਜੋਰਹੁ* ਆਨਿ। ਪੁਨ ਪੁਨ ਰੋਕਹੁ ਬਨਿ ਸਵਧਾਨ। ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇਕ
*ਯਕਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। *ਮਿੱਥ। *ਉਹ ਚੰਡਾਲ ਘਰ ਦਾ ਹੈ। *ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪਿਤਰ ਲੋਕ ਨੂੰ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। *ਜਿਵੇਂ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦੇ ਰਾਜ ਪਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਰਾਜ, ਭਾਵ
ਵੱਡਵਰਤੀ ਰਾਜ। *ਨਰਕੀ (ਪੁਰਸ਼)। *ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਦੇ। *('ਅੰਦਰ') ਇਲਾਈ ਹਲਤ।
*ਜੋੜੇ (ਨਾਮ ਵਿਚ)। *ਪਪ—ਸੁਦ। ੧੧ ਵੀਂ ਵਾਰ ਵਿਚ 'ਜੋਧਾ ਤੇ ਜਾਮੁ ਧੁੱਟੇ' ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਬਿਰਤਾ ਹੋਇ। ਪਾਵਹੁ ਸ਼੍ਰੋਯ ਕਸ਼ਟ ਗਨ ਖੋਇ'॥੪॥ ਸੁਨਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਜਤਨ
 ਤਿਮ ਠਾਨਾ॥ ਸੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਏ ਕਲਿਆਨਾ॥ ਮੰਦ ਕੇ ਸੰਗ ਪਿਰਾਣਾ ਆਯੋ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਆਗੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ ॥ ੫ ॥ 'ਦਿਹੁ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੋਹਿ ਕਲਿਆਨੇ'।
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਸ਼ੁਭ ਵਾਕ ਬਖਾਨੇ । 'ਸਰਵਰ ਕੇ ਮੁਰੀਦ ਤੁਮ ਦੋਉ । ਸਿੱਖੀ
 ਕਠਨ ਕਮਾਇ ਨ ਸੋਉ'॥੬॥ ਕਹਨਿ ਲਗੇ 'ਤੁਮ ਦਰਸਨ ਭਯੋ । ਤਬਿ
 ਤੇ ਹਮਰੋ ਮਨ ਫਿਰਿ ਗਯੋ । ਹਿੰਦੁ ਜਨਮ ਹਮ ਤੁਰਕ ਮਨਾਵੈਂ । ਗਯੋ
 ਧਰਮ ਪਰਲੋਕ ਗਵਾਵੈ'॥੭॥ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਕਹਨੈ 'ਜਾਹੁ ਨਿਜ ਧਾਮ । ਪ੍ਰਥਮ
 ਵਾਹੁ ਸੁਲਤਾਨ ਮੁਕਾਮ । ਪੁਨ ਆਵਹੁ ਹਮ ਸਿੱਖ ਬਨਾਵੈਂ । ਸ਼ੁਭ ਅਪਨੋ
 ਉਪਦੇਸ਼ ਬਤਾਵੈ'॥੮॥ ਸੁਨਤਿ ਜਾਇ ਤਿਸ ਥਾਨ ਬਿਦਾਰਾ' । ਗੁਰ ਫਿਰ
 ਆਇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਉਚਾਰਾ । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਸੇਵਾ ਫੁਰਮਾਈ । 'ਮੰਦ ਵਹਿਰ ਤੇ
 ਈਧਨ ਲਜਾਈ ॥੯॥ ਤੂੰ ਚੁਲ੍ਹੇ ਝੋਕਨਿ ਪਰ ਰਹੋ । ਇਹ ਸਿੱਖਨਿ ਕੀ ਸੇਵਾ
 ਲਹੋ । ਅੰਤਹਿਕਰਨ ਸੁਧ ਹੁਇ ਜਬੈ । ਹਮ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਤਾਵਹਿ ਤਬੈ ॥
 ੧੦॥ ਨਿਤ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨਹੁ ਮਨ ਲਾਇ । ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਹੁਇ ਜਿਸ
 ਥਾਇ । ਸਿੱਖਨਿ ਜੂਠੇ ਥਾਸਨ ਜੋਇ । ਕਰਹੁ ਪਖਾਰਨਿ ਮਾਣਨਿ ਸੋਇ' ॥
 ੧੧॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸੇਵ ਲਗੇ ਹਰਖਾਇ । ਚਿਰੰਕਾਲ ਗੁਰ ਸੰਗਤਿ ਪਾਇ ।
 ਭਯੋ ਪਿਰਾਣਾ ਸਿੱਧ ਬਿਸਾਲਾ । ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਲਹਿ ਸਦਾ ਸੁਖਾਲਾ॥੧੨॥
 ਅੰਤ ਪ੍ਰਯੋਤ ਰਹਨੈ ਗੁਰ ਤੀਰ । ਸੇਵੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਧੀਰ । ਕਥਾ ਮੰਦ
 ਕੀ ਅਪਰ ਸਥਾਨ। ਬਰਨਨਿ ਕਰੀ* ਸੁਨਹੁ ਸਿਖ ਕਾਨ॥੧੩॥ ਹਮਜਾ
 ਜੱਜਾ* ਮਿਲਿ ਜੁਗ ਭੂਤ । ਬਾਲਾ* ਮਰਵਾਹਾ* ਵੱਖਜਾਤ । ਅਪਰ ਓਹਰੀ*
 ਨਾਨੇ* ਆਯੋ । ਸੂਰੀ ਹੁਤੋ ਚੌਧਰੀ* ਗਾਯੋ ॥ ੧੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਪਹੁੰਚੇ
 ਪਾਸ । ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਭਾਖੀ ਅਰਦਾਸ । 'ਗੁਰੂ ਗ਼ਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਮਹਾਨਾ ।।
 ਖੀਰ ਪੁਰਾਨ ਸੁਨੈ ਹਮ ਕਾਨ॥੧੫॥-ਕਾਸ਼ੀ ਕੇਰ ਮਹਾਤਮ ਭਾਰੇ । ਮਰੇ
 ਤਹਾਂ ਮੁਕਤੀ ਲੈ ਸਾਰੇ । ਸ਼ਿਵ ਕੇ ਨਿਕਟ ਵਾਸ ਕੋ ਪਾਵੈ । ਜਨਮ ਮਰਨ
 ਕੋ ਕਸ਼ਟ ਮਿਟਾਵੈ-॥ ੧੬ ॥ ਆਪ ਸੁਧਾਸਰ ਮਹਿਮਾ ਭਾਖੀ । ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ
 ਸਾਹਿਬ† ਮਹਿ ਰਾਖੀ । ਕਹੋ ਮਹਾਤਮ, ਹੈ ਇਸ ਜੈਸੇ*। ਨਿਰਨੇ ਕਰਹੁ ਲਹੈ
 ਸਿਖ ਤੈਸੇ' ॥ ੧੭ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਜੀ ਸੁਨਤਿ ਵਖਾਨਾ । 'ਤੀਰਥ ਰਚਨਿ

*ਕਮਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ । *ਢਾਹਿਆ । *ਨਾਮ । *ਜਾਤ ਹੈ । *ਸੂਰੀ ਚੌਧਰੀ । *ਜੈਸੇ ਇਸਦਾ ਹੈ ।

*ਦੇਖੋ ਦੂਜੀ ਰਾਸ, ਅੰਸੂ ੪੩ ਤੇ ੪੪ ।

†ਪਾ:-ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਸਬਦੋਂ ।

ਸੁਧਾਸਰ ਠਾਨਾ । ਇਸ ਕੇ ਗਿਰਦੇ ਦ੍ਰਾਦਸ਼ ਕੋਸ । ਤੀਰਥ ਤੀਨ ਲੋਕ ਕੇ
ਜੋ ਸੁ^੧ ॥ ੧੯ ॥ ਕਲਿਯੁਗ ਤੇ ਧਰਿ ਕਰਿ ਓਰ ਤ੍ਰਾਸ । ਸਗਰੇ ਆਵਹਿ
ਕਰਹਿ ਨਿਵਾਸ । ਸਭਿ ਕੋ ਫਲ ਇਸ ਥਲ ਤੇ ਹੋਇ । ਬਾਸ ਕਰਹਿ ਇਹ
ਠਾਂ ਨਰ ਜੋਇ ॥ ੧੯ ॥ ਬੀਚ ਬਨਜੋ ਸੁੰਦਰ ਹਰਿਮੰਦਿਰ । ਨਿਸ ਦਿਨ
ਸੰਤਿਨਾਮ ਜਿਸ ਅੰਦਰਾਸ਼ੀ ਗੁਰ ਕੀ ਬਾਲੀ ਸੁਭ ਰਚੈ । ਜਿਸ ਮਹਿ ਨਾਮ
ਮਹਾਤਮ ਧਰੈ^੨ ॥ ੨੦ ॥ ਨਾਮੁ ਨਾਮੀ ਭੇਦ ਨ ਕੋਈ । ਯਾਂਤੇ ਬਾਸ ਪ੍ਰਮੇ-
ਸ਼ੁਰ ਹੋਈ । ਜਿਮ ਗੰਗਾ ਮਹਿ ਮੁਖ ਹਰਿਦਾਰ । ਤਿਮ ਹਰਿ ਪੈਰ^੩ ਇਹਾਂ
ਨਿਰਧਾਰ ॥ ੨੧ ॥ ਨਿਰਗੁਣ ਰੂਪ ਨਾਮ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ^੪ । ਸਗੁਨ ਸਰੂਪ^੫ ਆਪ
ਭਗਵਾਨ । ਦੋਨਹੂੰ ਬਾਸ ਕਰਹਿ ਜਬਿ ਇਸਮੈ । ਮੰਜਿਤ ਦਰਸਤਿ ਅਘ-
ਰਹਿ ਕਿਸ ਮੈਂ ? ॥ ੨੨ ॥ ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਬਸਹਿ ਬਧਹਿ ਅਧਿਕਾਇ । ਲਛਮੀ
ਬਰਨ ਬਸਹਿ ਇਸ ਆਇ । ਜਹਿ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਅਕਾਲ । ਬਿਧਿ ਸਿਵ
ਬਸਹਿ ਪ੍ਰਭੂ ਕੇ ਨਾਲ ॥ ੨੩ ॥ ਪੁਨ ਸੁਰ ਐਸੇ ਕੋਇ ਨ ਅਹੈ । ਆਨਿ ਇਹਾਂ
ਨਹਿ ਬਾਸੈ ਲਹੈ । ਹਰਿ ਕੇ ਨਿਕਟ ਅਧਿਕ ਫਲ ਸਾਰੇ । ਅਪਰ ਨ ਕੋ
ਸਮਤਾ ਇਸ ਧਾਰੇ ॥ ੨੪ ॥ ਹਰਿ ਮੰਦਿਰ ਮਹਿ ਨਿਤ ਸੰਤਿਨਾਮ । ਸਿਮਰਹਿ
ਸੁਨਹਿ ਸੁ ਮਨ ਬਿਸਰਾਮ^੬ । ਕਰਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕੋ ਛੇਮ ਲਹੈ ਗੋ । ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ
ਤੇ ਕਸ਼ਟ ਦਹੈ ਗੋ ॥ ੨੫ ॥ ਤੀਨਹੂੰ ਤਾਪ ਨਿਵਾਰਨਿ ਕਰੈ । ਅੰਤਹਕਰਨ ਮਹਾਂ
ਮਲ ਹਰੈ । ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਕੋ ਲਹਿ ਨਿਸ਼ਕਾਮ । ਪੁਰਹਿ ਕਾਮਨਾ ਜੋ ਸਹਿ-
ਕਾਮ ॥ ੨੬ ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਰਕਰਮਾਂ ਮਾਂਹਿ । ਪਗ ਪਗ ਮਹਿ ਸੋ ਤੀਰਥ
ਆਹਿ । ਸੁਖਮ ਰੂਪ ਧਾਰਿ ਤਟ ਰਹੈ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਪਾਵਨਤਾ ਕੋ ਚਹੈ ॥ ੨੭ ॥

ਕਾਲਾ ਸਿੱਖ ਮੇਹਰਾ ਐਰ । ਸਟੇ ਨਿਹਾਲੁ ਰਹਿ ਗਿਰ ਠੌਰ^੭ । ਸੋ
ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਬੈਠੇ ਪਾਸ । ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕੋ ਬਾਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥ ੨੮ ॥ 'ਕਹੋ ਪ੍ਰਭੂ
ਕਰਿ ਸੰਸੇ ਹਾਨੀ । ਬਸਹਿ ਤਾਮਸੀ ਇਹਾਂ ਜਿ ਪ੍ਰਾਨੀ । ਕਰਹਿ ਪਾਪ, ਨਹਿ
ਅਦਬ ਰਖੀਤੇ । ਸੋ ਕਿਸਬਿਧਿ ਕੀ ਗਤੀ ਲਹੀਤੇ ?' ॥ ੨੯ ॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਫੁਰ-
ਮਾਵਨਿ ਕੀਨਿ । 'ਬਸਹਿ ਜਿ ਮਹਿਮਾ ਨਹਿ ਮਨ ਚੀਨਿ । ਠਾਨਹਿ ਪਾਪ, ਨ

^੧ਜੋ ਹੈਨ । ^੨ਹਰਕੀ ਪੋੜੀ । ^੩ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ (ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਕਾਰਨ) ਨਿਰਗੁਣ ਰੂਪ
ਨਾਮ । ^੪ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ । ^੫ਹੋਰ ਕੋਈ ਬਰਾਬਰੀ ਬਿਸਦੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ।
^੬ਮਨ ਟਿਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ^੭ਪਹਾੜਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ।

*ਪਾ:-ਜਿਸਤੇ ਨਾਮ ਮਹਾਤਮ ਕਰੈ ।

ਜਾਨਹਿ ਮੂਢ। ਸੁਨਹਿ ਨ ਸੱਤਿਨਾਮ ਬਹੁਰੂਢ ॥੩੦॥ ਤਿਗਧ ਜੋਨਿ ਮਰਿ
ਇਹਠਾਂ ਪਾਵੈ। ਕੂਕਰ ਕਾਕ, ਭੁੰਡ, ਬਨਿਜਾਵੈ। ਮੁਖਕ, ਸਰਪ ਬਨਹਿ ਅਘ
ਭੋਗਹਿ। ਪੁਨ ਨਰ ਇਸ ਬਲ ਬਨਹਿ ਅਰੋਗਹਿ ॥੩੧॥ ਪੁਨ ਭਗਤੀ ਕੋ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੋਇ। ਛੁਟਹਿ ਚੁਰਾਸੀ, ਗੋਨ ਨ ਹੋਇ। ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਸਿੱਖਨਿ ਸੀਸ
ਨਿਵਾਯੋ। 'ਪੈਨ ਗੁਰੂ ਤੀਰਥ ਪ੍ਰਗਟਾਯੋ' ॥੩੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਕਾਲੋ ਸੀ ਬਡ
ਸੂਰਮਾਂ ਕੱਕਾ ਜਿਸ ਕੀ ਜਾਤਿ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੋ ਨਮੋ ਕਰਿ ਬੁਝਤਿ ਭਯੋ
ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ॥੩੩॥ ਬੋਧਈ। 'ਮਰਹਿ ਜੁਧ ਮਹਿ ਜੋਧਾ ਜੋਇ। ਕੋ ਪਦ ਤਿਸ ਕੋ
ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇ?'। ਕਹਾਂ ਜਾਇ ਸੁਖ ਕੋਤਿਕ ਪਾਵੈ?। ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਤਾਂਹਿ
ਬਤਾਵੈ ॥੩੪॥ 'ਧਰਮ ਬੀਰਤਾ ਜਿਸਨੇ ਧਾਰਾਨਿਭੈ ਰਹਿਨ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਮਝਾਰਾ
—ਜੀਤਯੋ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਚਹਤਿ ਚਿਤ ਮਰਯੋ। ਮਰਤਿ ਜਿ ਸੱਤਿਨਾਮ ਉਰ ਧਰਯੋ
॥੩੫॥ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਤਿ ਪਰਮਗਤਿ ਸੋਇ। ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੋ ਪਾਪਨਿ ਖੋਇ।
ਬਿਨ ਸਿਮਰਨ ਰਿਸੁ ਰਿਪੁ ਪਰ ਧਾਰਿ। ਮਾਰਿ ਮੁਖ ਕਰਤਿ ਉਚਾਰਿ ॥
੩੬॥ ਬਿਨਾ ਤ੍ਰਾਸ ਤੇ ਤਨ ਤਜਿ ਦੇਤਿ। ਹਤਿ ਲਸਤ ਪਰਹਿ ਰਣਖੇਤ।
ਜੋਗੀ ਸਮ ਭੇਦੇ ਰਵਿ ਮੰਡਲ। ਪੁਨ ਪਹੁੰਚਹਿ ਜਹਿ ਬਸਹਿ ਅਖੰਡਲ ॥
੩੭॥ ਗਨ ਬਿਰੀਗਨਾ ਸੇਵਤਿ ਆਇ। ਬਿਬਧ ਬਿਧਿਨਿ ਕੋ ਬਿਬਧ ਜਿ
ਥਾਇ। ਚਾਮੀਕਰ ਕੋ ਮੰਦਰ ਬੀਰਗਰਾਗ ਸੁਨਾਵਹਿ ਬਹੁ ਸੁਖ ਸੀਰ ॥੩੮॥
ਇਤ੍ਰਸਾਦਿਕ ਸੁਖ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ। ਸੁਰਤਨ ਹੈ ਰਹਿ ਸੂਰਗਮਝਾਰ। ਧਰਮ
ਬਠੈ ਇਹ ਆਯੁਧਾਰੀ। ਨਹਿ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁਨ ਦਿਖਾਇ ਪਿਛਾਰੀ ॥੩੯॥ ਦੋਨਹੁ
ਲੋਕ ਸੂਰ ਭੁਜਤਰੈ। ਜੀਤਹਿ, ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਰਾਜ ਸੁ ਕਰੈ। ਮਰੈ, ਸੂਰਗ ਕੋ ਸੁਖ
ਕੋ ਪਾਵਹਿ। ਚਾਮੀਕਰ ਕੋ ਸਦਨ ਬਸਾਵਹਿ ॥੪੦॥ ਗੁਰਿਰ ਪ੍ਰਯੋਕਨਿ ਸੋਜ
ਸੁਖਾਲੇ। ਭੋਗੇ ਭੋਗ ਅਨੰਦ ਬਿਸਾਲੇ*। ਇਮ ਜਾਨਹੁ ਜੋਧਾ ਗਤਿ ਭਲੇ।
ਸਮੁਖ ਲਹੇ ਤੇ ਸੁਤ ਪਦ ਮਿਲੇ† ॥ ੪੧ ॥

ਅੰਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੂਰਜ ਜਿੰਦੇ ਕ੍ਰਿਪਿਕ
ਭਾਸੇ 'ਮਿੱਥਣ' ਪੁਸ਼ਟ ਚਾਨਨੇ ਨਾਮ ਦੇਖ ਸਾਧੀ ਐਸੂ ॥ ੬੧ ॥

*'ਟੇਢੀਆਂ ਦੂਨ।' 'ਅਰੋਗ ਮਨੁਖ ਬਣਨਗੇ।' 'ਇੰਦ੍ਰ।' 'ਆਪੋਸਰਾਂ।' 'ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਜੋ ਥਾਂ ਹਨ।' 'ਸੁਖਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ।' 'ਬਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ ਹੋਣਾ।' 'ਦੇਹਾਂ ਲੋਕਾਂ
(ਦੇ ਸੁਖ) ਸੂਰਮੇ ਦੀਆਂ ਭੁਜਾਂ ਹੇਠ ਹਨ। *ਪਾ:-ਲੇ ਜਾਲੇ।

†ਪਾ:-ਨਿਭੈ ਹੋਨਿ ਤੇ। ‡ਇੱਥੇ ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੋਧਾ ਅਭੈ
ਹੋਣ ਨਾਲ ਰਜੋਗੁਣੀ ਉਭਯਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ,
ਪਰ ਜਦੋਂ (ਸਮੁਖ ਹੋਯਾ ਭਾਵ) ਵਧੇਰੇ ਗੁਰੂ ਸਨਮੁਖ ਹੋਯਾ ਜੁਧ ਮਰਦਾ ਹੈ ਤਦੋਂ ਮੁਕਤ ਫਲ
ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋਸਾ ਕਿ ਉਪਰ ਅੰਕ ੩੫, ੩੬ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।

੬੨. [ਸੋਠਾ ਉਗਵੇਦਾ ਆਇ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਉਪਦੇਸ਼] ।

ਏਹਗਾ॥ ਸੋਠਾ ਉਗਵੇਦਾ ਦੁਓ ਅਪਰ ਸਭਾਗਾ ਤੀਨ।ਚੁਹਲੀਏ ਪੁਰਿ ਮਹਿ
ਬਸਹਿ ਜਾਤਿ ਅਰੋੜੇ ਚੀਨ ॥੧॥ ਚੋਪਈ॥ ਸਿੱਖਨਿ ਕੀ ਸੇਵਾ ਨਿਤ ਕਰੈਂ ।
ਨਿਸ ਮਹਿ ਜਾਗ ਗੁਰੂ ਉਰ ਧਰੈਂ । ਛੁਧਿਤਿ ਸਿੱਖ ਕੋ ਦੇਤਿ ਅਹਾਰਾਹੋਰਿ
ਨਗਨ ਕੋ ਬਸਤੁ ਉਦਾਰਾ॥੨॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੋ ਬੰਦਨ ਠਾਨੀ।ਹਾਥ ਜੋਰਿ
ਅਰਦਾਸ ਬਖਾਨੀ।ਭੋਜਨ ਇਹਾਂ ਦੇਤਿ ਘਰ ਮਾਂਹੀ।ਪਿਤਰਨ ਕੋ ਪਹੁੰਚਤਿ
ਕੈ ਨਾਂਹੀ ? ॥ ੩॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੋ ਤਿਨ ਸਾਥ ਬਖਾਨਾ । ‘ਪਹੁੰਚਤਿ ਪਿਤ੍ਰਨ
ਹਿਤ ਜੋ ਦਾਨਾ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੋ ਕਹੰਯੋ ਪ੍ਰਮਾਨ। ਸੋ ਸਲੋਕ ਸਮਝਹੁ ਤਿਮ
ਜਾਨਿ’ ॥ ੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ:-

ਨਨਕ ਅਗੈ ਸੋ ਮਿਲੇ ਜਿ ਖਟੇ ਘਲੇ ਦੇਇ ॥

ਚੋਪਈ॥ ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਨਿ ਪੁਨ ਕੀਨਿ ਸੀਦੇਹ।ਪ੍ਰਾਨੀ ਇਹਾਂ ਅਹਾਰ ਸੁ ਦੇਹਿ।
ਪਿਤਰ ਸੁਰਗ ਕੈ ਨਰਕ ਮਝਾਰੀ । ਕਿਧੋਂ ਜੂਨ ਕੈਸੇ ਕੋ ਧਾਰੀ॥੫॥ ਤਹਿ
ਪਹੁੰਚਹਿ ਕਿਮ?ਸਿੱਖੇ ਇਹੀ’ । ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਉਤਰ ਦਿਸ ਸਹੀ।ਜਬਿ
ਪਿਤਰਨਿ ਕੋ ਦਿਨ ਚਲਿ ਆਵੈ । ਤਿਨ ਹਿਤ ਕਰਿ ਭੋਜਨ ਜੋ ਖਾਵੈ ॥੬॥
ਪਿਤਰ ਬਰਨ ਚਾਰਨ ਸਮੁਦਾਇਬਿਪ੍ਰਨਿ ਬਿਖੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਹਿ ਆਇ ਸਿੱਖਨ
ਕੈ ਗਨ ਪਿਤਰ ਜੁ ਅਹੈਂ । ਸੋ ਸਿੱਖਨਿ-ਮਹਿ ਬਾਸੇ ਲਹੈਂ ॥੭॥ ਜਥਾ ਚੰਗਾ
ਬੰਧੀ ਸੰਗ ਭੋਰ । ਭੋਲਤ* ਜਹਿ ਕਹਿ ਨਭ ਕੀ ਓਰ । ਭੋਰ ਬੰਧਿ ਦੀਪਕ
ਪਹੁੰਚਾਵੈ । ਤਿਮ ਪਿਤਰਨਿ ਕੀ ਬਿਧਿ ਬਨਿ ਆਵੈ ॥੮॥ ਮੋਹ ਭੋਰ ਨਿਜ
ਸੰਤਤਿ ਸੰਗ । ਬੰਧੇ ਰਹਤਿ ਦੂਰ ਸਮ ਚੰਗਾ । ਪਿਤਰ ਦੇਵਤਾ ਜੇ ਸਭਿ
ਕੇਰੇ।ਲੇ ਲੇ ਸੋ ਅਹਾਰ ਤਿਸ ਬੋਰੇ ॥੯॥ ਸੁਰਗ ਕਿ ਨਰਕ ਜੂਨ ਕੋ ਮਾਂਹੀ,
ਸੁਰ ਜੇ ਪਿਤਰ ਪੁਚਾਵਹਿ ਤਾਂਹੀ* । ਸੁਨਿ ਤੀਨਹੁ ਨਿਬਚੈ ਮਨ ਕੀਨਾ ।

*ਅਥਵਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਜੂਨ ਧਾਰ ਚੁਕਾ ਹੋਵੇ । *ਗੁੱਭੀ । *ਉਭਈ ਹੈ । *ਮੋਹ ਦੀ ਭੋਰ ।

*ਸ਼੍ਰਾਧ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਰੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਰੇ ਹੋਏ ਪਿਤਰਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਪਤ ਕਰਨ
ਵਾਸਤੇ ਅੰਨ ਆਦਿਕ ਦੇਂਦੇ ਹਨ । ਇਹ ਗਲ ਬਿਨਾ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਰਸਮ ਮਾਤ੍ਰ ਜਾਰੀ
ਹੈ । ਇਸ ਪਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ-ਆਇਆ ਗਇਆ ਮੁਇਆ ਨਾਉ ॥ ਪਿਛੇ ਪਤਲਿ ਸਇਹੁ
ਕਾਢ ॥ [ਭਾ ਮਾ ੪ ਮ: ੧] ਪੁਨ: ਪਿਤਰ ਭੀ ਬਪੁਰੇ ਕਹੁ ਕਿਉ ਪਾਵਹਿ ਕਉਆ ਕੂਕਰ ਖਾਹੀ ॥
ਪੁਨਾ:-ਜੇ ਮੋਹਾਕਾ ਘਰੁ ਮੁਹਿ ਘਰੁ ਮੁਹਿ ਪਿਤਰੀ ਦੇਇ ॥ ਅਗੈ ਵਸਤੁ ਸਿਵਦੀਪਿ ਪਿਤਰੀ ਚੋਰ
ਕਰੇਇ ॥ ਵਡੀਅਹਿ ਹਥ ਦਲਾਲ ਕੇ ਮੁਸਫੀ ਦਿਹ ਕਰੇਇ ॥ ਨਨਕ ਅਗੈ ਸੋ ਮਿਲੇ ਜਿ ਖਟੇ
ਘਲੇ ਦੇਇ ॥ [ਭਾ: ਮਾ ੪ ਮ: ੧]

[ਭਾ: ਮਾ ੪ ਮ: ੧]

ਜਿਸ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਸੁਨਿ ਲੀਨਾ ॥ ੧੦ ॥ ਦੇਹਗਾ ॥ ਪੈੜਾ ਜਾਤਿ
 ਚੰਡਾਲੀਆ, ਜੇਠਾ ਸੇਠੀ ਆਨ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੀ ਸ਼ਰਨ ਤਕ ਬੰਦਨ
 ਕੀਨਸਿ ਜਾਨ* ॥ ੧੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਇਸ ਅਪਨੀ ਅਰਦਾਸ ਬਖਾਨੀ ॥ 'ਰਾਵਰਿ
 ਕੀ ਬਾਨੀ ਹਮ ਮਾਨੀ ॥ ਧਰਮ ਕਿਰਤ ਤੇ ਕਰਹਿ ਕਮਾਈ ॥ ਸਿੱਖਨਿ ਸਾਥ
 ਬਾਂਟਿ ਹਮ ਖਾਈ' ॥ ੧੨ ॥ ਮਿਲਿ ਦਿਜ ਹਮਸੇਂ ਤਰਕ ਕਰੰਤੋ ॥ ਕਹਿ—ਹੀਸਾ
 ਨਿਤ ਪੰਚ ਕਰੰਤੋ ॥ ਉਖਲੀ, ਕੂਟਣ, ਪੀਸਣ ਚਾਕੀ ॥ ਬਢਨੀ ਫੇਰਨਿ ॥
 ਲੇਪਨਤਾ ਕੀ ॥ ੧੩ ॥ ਚੁਲ੍ਹੇ ਮਹਿ ਪਾਵਕ ਜੋ ਜਾਰਨਿ ॥ ਅਰੁ ਜਲੁ ਤੇ ਹੋਵਹਿ
 ਆਘ ਕਾਰਨ ॥ ਅਗਨਿ ਅਹੁਤਿ ਪੰਚ ਹਮ ਦੇਤਿ ॥ ਦੋਸ਼ ਨਿਵਾਰਨਿ ਸੇ ਕਰਿ
 ਲੇਤਿ ॥ ੧੪ ॥ ਪੀਛੇ ਪਾਵਨ ਭੋਜਨ ਕਰੈ ॥ ਤੁਮ ਨਹਿ ਕਰਹੁ ਪੰਚ ਆਘ ਧਰੈ—
 । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨਿ ਤਿਨ ਸਮੁਝਾਯੈ । 'ਜੋ ਅਹਾਰ ਤੁਮ ਸਿੱਖਨਿ ਖਾਯੋ ॥

੧ ਵੰਡਕੇ ਖਾਏ ਹਾਂ । 'ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜ ਹੀਸਾ ਨਿਤ ਕਰੀਦੀਆਂ ਹਨ । 'ਜਿਸ
 ਵਿੱਚ ਚਾਵਲ ਛੜੀਦੇ ਹਨ ਉਸ ਵਿਚ ਕੂਟਣਾ । 'ਚੱਕੀ ਵਿਚ ਪੀਸਣਾ । 'ਬਾਤੁ ਫੇਰਨਾ ।
 'ਅਸੀਂ ਅਗ ਵਿਚ ਪੰਜ ਅਹੁਤੀਆਂ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ । *ਪਾ:—ਠਨ, ਆਨ ।

—ਫੁਲ [ਪਿਛੇ ਪੈਨੇ ਦੀ ਚਾਕੀ ਟੁਕ]

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੁਕਾਂ ਵਿਚ ਸੂਧ ਨਿਸ਼ੇਧ ਹੈ । ਖਾਣੇ ਪੀਣੇ ਦੇ ਪਦਾਰਥ ਕਾਂ, ਕੁੱਤੇ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਖਾ ਜਾਂਦੇ
 ਹਨ । ਸੂਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੀਉਂਦੇ ਪਿਤਰਾਂ ਨੂੰ ਰੁਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਮਰਿਆਂ ਨਮਿੱਤ ਸੂਧ ਕਰਦੇ
 ਹਨ, ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤੇ ਰਸਮ ਪ੍ਰਸਤੀ ਬਾਕੀ ਹੈ ਜੋ ਨਿਸ਼ਫਲ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਰ
 ਗਏ ਵੱਡਿਆਂ ਮਗਰੋਂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਕੋਈ ਕਰਮ ਗੁਰ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੈ ? ਇਸਦਾ ਉਤਰ
 ਇਹ ਵਾਕ ਹਨ:—'ਮੇ ਪਿਛੇ ਕੀਰਤਨੁ ਕਰਿਅਹੁ ਨਿਰਬਾਣੁ ਜੀਉ' ॥ ਪੁਨ:—'ਮ੍ਰਿਤੁ ਪਾਛੇ
 ਇਹ ਗੀਤ ਸੁ ਕਰੈ । ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕਾ ਪਾਠ ਸੁ ਧਰੈ' (ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਪਾ: ੬) । ਗੁਰ ਸਿੱਖਾਂ
 ਵਿੱਚ ਅਪਣੀ ਸਦਗਤੀ ਲਈ ਸਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਮੁੱਖ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ ।
 'ਨਲਕ ਏਥੇ ਕਮਾਵੈ ਸੇ ਮਿਲੈ ਅਗੈ ਪਾਏ ਜਾਇ' ॥ 'ਆਪਣ ਹਥੀ ਆਪਣਾ ਆਪੇ ਹੀ ਕਾਜੁ
 ਸਵਾਰੀਐ ॥' [ਆਸਾ ਵਾ: ੫੩ ੧] । ਪਰੰਤੂ ਪਸਾਰ ਵਾਲੇ ਜੋ ਅਪਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨਮਿੱਤ ਤੇ ਪਿਆਰ
 ਨਾਲ ਸ੍ਰੀਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀਦਾ ਪਾਠ ਭੋਗ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਕਰਾਣ, ਅਰਦਾਸੇ ਸੇਧਨ, ਦਾਨ
 ਦੇਣ ਸਭ ਵਿਹਤ ਹੈ । ਮਰ ਜਾਣ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਣੀ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਉਹ ਜੀਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਰ
 ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਟੁਟਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੂਖਮ ਭਾਵ, ਪਿਆਰ ਦੀ
 ਤਾਰ ਤੇ ਆਪੜਦੇ ਹਨ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸਿਮਰਣ ਇੱਥੇ ਉੱਥੇ ਸਹਾਈ ਹੈ ।
 ਯਥਾ—'ਜਿਸੁ ਸਿਮਰਤ ਸਭਿ ਕਿਲਵਿਖ ਨਾਸਹਿ ਪਿਤਰੀ ਹੋਇ ਉਧਾਰੈ' ॥ ਤਥਾ—'ਜਨਮੁ
 ਸਵਾਰੀ ਆਪਣਾ ਭਾਈ ਕੁਲੁ ਭੀ ਲਈ ਬਖਸਾਇ' ॥ ਬਾਕੀ ਰਹੀ ਨਿਰੀ ਲੋਕਾ ਗੀਤ, ਸੇ ਕਵੀ
 ਜੀ ਪਿੱਤ੍ਰਾਂ ਨਮਿੱਤ ਪਿੰਡ ਪੱਤਲ ਆਦਿ ਦੇਣੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਗਵਾਂ ਪਿਤਰ ਲੋਕ ਪੁੱਜਨਾਂ
 ਦੇਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪਿਛੇ ਆਪ ਹੀ ਲਿਖ ਆਏ ਹਨ, ਦੇਖੋ ਰਾਸ ੩
 ਅੰਸੁ ੬੦ ਛੰਦ ੨੦ ਅਤੇ ੩੯ ਤੋਂ ੪੨ ਤੱਕ ।

੧੫॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੇ ਨਾਮ ਭਨੰਤੈ। ਪੀਛੇ ਆਪ ਬੈਠਿ ਅਚਵੰਤੈ। ਇਸ ਤੇ
ਪਾਵਨ ਹੋਤਿ ਅਹਾਰ॥ ਅਗਨਿ ਦੇਵਤਾ ਬਦਨ ਮਝਾਰਾ॥੧੬॥ ਨਾਰਾਯਣ
ਚੇਤਨ ਸਭਿ ਮਾਂਹੀ। ਸੂਰਜ ਸਭਿ ਕੇ ਦ੍ਰਿਗ ਮਹਿ ਆਹੀ। ਬੀਚ ਨਾਸ਼ਕਾ
ਅਸੁਨਿਕੁਮਾਰ। ਦਿਸ਼ਪਾਲਕ ਹੈਂ ਸ੍ਰਵਣ ਮਝਾਰ॥੧੭॥ ਰਸਨਾ ਬਿਖੈ
ਬਰਨ ਕੋ ਬਾਸ। ਰੋਮ ਬਨਾਸਪਤੀ ਲਖਿ ਰਾਸ। ਹਾਥਨਿ ਮਹਿ ਸੁਰਪਤਿ
ਥਿਤਿ ਅਹੈ। ਗੁਦਾ ਦੇਵਤਾ ਜਮ ਕੋ ਕਹੈ॥੧੮॥ ਪਰਜਾਪਤੀ ਲਿੰਗ ਕੋ
ਜਾਨਹੁ। ਚਰਨਨਿ ਮਹਿ ਪ੍ਰਭੁ ਬਿਸ਼ਨੁ ਪਛਾਨਹੁ। ਪੈਨ ਤੁਰਾ ਮਹਿ ਇਮ
ਸੁਰ ਸਾਰੇ। ਬਾਸ ਕਰੰਤਿ ਸ਼ਰੀਰ ਮਝਾਰੇ॥੧੯॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿ ਜਬਿ ਮੁਖ
ਪਾਵੈ। ਸਰਬ ਸੁਰਨਿ ਕੋ ਤਬਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ। ਸਿੱਖਨਿ ਕੋ ਗੁਰ ਹਿਤ ਕਰਿ
ਦੇਸ। ਪੁੰਨਸ ਮਹਾਂ ਫਲ ਸੋ ਨਰ ਲੇਸ॥੨੦॥ ਕਰਿ ਅਰਦਾਸ ਪ੍ਰਸਾਦਿ
ਬ੍ਰਤਾਵੈ। ਤਿਨ ਤੇ ਅਘੁ ਅਰੁ ਬਿਘਨ ਨਸਾਵੈ*। ਪ੍ਰਭੁ ਸਭਿ ਸੁਰ ਕੋ ਮੂਲ
ਮਹਾਨਾ। ਤਿਸ ਤ੍ਰਿਪਤੈ ਸਭਿ ਸੁਰ ਤ੍ਰਿਪਤਾਨਾ॥੨੧॥ ਜਬਾ ਮੂਲ ਤਰੈ
ਸਿੰਚਨ ਕਰੇ। ਪੱਤ੍ਰ ਪੁਸ਼ਪ ਸ਼ਾਖਾ ਹੁਇ ਹਰੈ। ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਨਿ ਨਿਸ਼ਚੈ ਉਹ
ਪਾਯੋ। ਸਤਿਗੁਰ ਆਗੈ ਸੀਸ ਝੁਕਾਯੋ॥੨੨॥ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਸਿਖ, ਲਟਕਣ
ਘੁਰਾ। ਹੁਤੋ ਸਰਾਫ ਕਟਾਰਾ ਰੂਰਾ। ਮਿਲਿ ਭਗਵਾਨਾ ਚਾਰਹੁ ਆਏ। ਸ੍ਰੀ
ਅਰਜਨ ਪਗ ਸੀਸ ਝੁਕਾਏ॥੨੩॥ ਬੁਝੈ 'ਨਾਮ ਜਪਹਿ ਹਮ ਕੌਨ ? ਜਿਸ
ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁਇ ਸੁਖ ਭੌਨ'। ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਹੈ 'ਨਾਮ ਪ੍ਰਭੁ ਸਾਰੇ। ਭਉਜਲ
'ਮੁਖ ਵਿਚ।' ਬਿਛ ਦਾ ਮੁੱਢ। *ਪਾ:-ਨ ਆਵੈ।

†ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਉੱਤਰ, ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਤਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਪਣੇ ਨੁਕਤਾ ਖਿਆਲ
ਤੋਂ ਨਿਰੁੱਤਰ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਗੁਰਮਤ ਦਾ ਅਸੂਲ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਤੁਕ ਵਿਚ
ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿਖ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਣ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਹੈ, ਜੋ ਨਾਮ ਜਪਣ
ਦੇ ਤਰਲੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, 'ਪ੍ਰਭੁ ਕੇ ਸਿਮਰਨਿ ਮਨ ਕੀ ਮਲੁ ਜਾਇ'। 'ਭਰੀਐ ਮਤਿ ਪਾਪਾ
ਕੈ ਭੰਗਿ॥ ਓਹੁ ਧੋਪੈ ਨਾਵੈ ਕੇ ਰੰਗਿ'॥ ਸੋ ਨਾਮ ਸਾਰੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮੇਲ ਨੂੰ ਮਨ ਬੁੱਧੀ ਤੋਂ ਕਟਦਾ
ਹੈ। ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਾਪ ਧੋਪਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। (ਅੱਗੇ ਦੇਖੋ ਛੰਦ ੩੪ ਤੋਂ ੩੭ ਤੱਕ)
ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਹੋਕੇ ਆਪਾ ਸਾਈਂ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਬਲ ਆਪ
ਹੀ ਪੈਣੇਂ ਹਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਖਲੀ ਤੇ ਚੱਕੀ ਤੇ ਝਾੜੂ ਲੇਪਨ, ਅੱਗ ਬਾਲਣ ਤੇ ਪਾਲੀ ਪੀਣ
ਵਿੱਚ ਅਨਿੱਛਤ ਹੀਸਾ ਹੈ, ਜੈਨੀ ਯਾ ਬ੍ਰਹਮਣੀ ਮਤ ਵਾਲੇ ਇਸਨੂੰ ਪਾਪ ਗਿਣਨ ਪਰ ਇਹ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਲ ਦੀ ਖੱਲ ਉਤਾਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਜੇ ਕੁਛ ਬੀ ਉਹ ਹੈ, ਸੋ ਹੈ, ਇਧਰ
ਤਾਂ ਨਾਮ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਸਭ ਅਹੁਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ ਤੇ ਸਰਬ
ਪਾਪ ਨਿਵਾਰਕ ਹੈ। ਨਾਮ ਜਪਕੇ ਅਹਾਰ ਖਾਣ ਨਾਲ ਪਵਿਤ੍ਰ ਦੋਸਣ ਵਿਚ ਨਾਮ ਨੂੰ ਹੀ
ਪਾਪ ਹਰਤਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।

ਪਾਰ ਉਤਾਰਨ ਹਾਰੇ॥੨੪॥ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਨਿਜ ਸਿੱਖਨਿ ਹੋਤੁ । ਵਾਹਿਗੁਰੂ
 ਸਿਰਜੈ ਨਿਤ ਚੇਤ* । ਚਤੁਰ ਵਜ੍ਹਰ ਜਿਮ ਪ੍ਰਭੁ ਕੇ ਰੂਪ* । ਤਿਮ ਇਹ
 ਚਾਰਹੁ ਬਰਨ ਅਨੁਪ* ॥ ੨੫ ॥ ਜਥਾ ਚਮੁ ਕੇ ਚਾਰਹੁ ਅੰਗ । ਇਮ ਇਹ
 ਬਰਨ ਸ਼ੱਤੁ ਅਘ ਭੰਗ । ਚਾਰਹੁ ਬੇਦਨਿ ਕੇ ਮਥਿ ਸਾਰ । ਸੁੰਦਰ ਬਰਨ
 ਰਚੇ ਗੁਰ ਚੌਰ॥੨੬॥ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਤੇ ਦਿਵ ਮਨਹੁ ਜਹਾਜ* । ਕਲਿ ਮਹਿ
 ਸਿੱਖ ਉਥਾਰਨਿ ਕਾਜ । ਸਪਹਿ ਨਿਰੰਤਰ ਮਹਿਮਾ ਜਾਨਿ । ਤਿਨ ਕੋ
 ਕਰਤਬ ਰਹੈ ਨ ਆਨ ॥ ੨੭ ॥ ਵਾਹਿਗੁਰ ਜਿਨ ਰਿਦੈ ਬਸਾਯੋ । ਚਾਰ
 ਪਦਾਰਥ ਕਰਤਲ* ਪਾਯੋ । ਕਹੈ ਕਹਾ ਲਾਗਿ ਏਹ ਮਹਾਤਮ । ਸਿਮਰਤਿ
 ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਗਾਨ ਸੁ ਆਤਮ* ॥੨੮॥ ਸੁਨਿ ਮਹਿਮਾ ਸਿਖ ਸਿਮਰਨਿ ਲਾਗੇ ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਮਿਲੇ ਭਾਗ ਜਿਨ ਜਾਗੇ । ਧੌਲ* ਮੁਰਾਰੀ ਰਹਿ ਰਵਿਤਾਸ* ।
 ਆਯੋ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਪਾਸ॥੨੯॥ਕਰਿ ਤਿਹ ਸਮੇ ਨਮੋ ਵਿਗ ਬੈਸਾਹਾਥ
 ਜੋਰਿ ਬੁਝੈ ਕਹਿ ਐਸਾ । ਆਪ ਜੁ ਬਾਨੀ ਕੀਨਿ ਉਚਾਰਨਿ । ਪਠੈ ਸੁਨੈ
 ਹਮ ਕਰਹਿ ਬਿਚਾਰਨਿ ॥੩੦॥ ਤਉ ਨ ਦੁਰਮਤਿ ਮਨ ਤੇ ਹਾਨੀ । ਇਹ
 ਕਾ ਕਾਰਨ* ਸਕਹਿ ਨ ਜਾਨੀ* । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਬੋਲੇ ਭਲ ਭਾਤਿ*ਉ*ਜਲ
 ਬਸਤੁ ਰੰਗ ਚਢਿ ਜਾਤਿ ॥ ੩੧ ॥ ਨਹਿ ਮਲੀਨ ਕੋ ਰੰਗ ਚਢਤਿ ਹੈ । ਜੇ
 ਪਖਾਰ* ਕਰਿ ਮੈਲ ਕਢਤਿ ਹੈ । ਪੁਨ ਤਿਸ ਕੋ ਰੰਗ ਚਢਹਿ ਸੁ ਨੀਕੇ* ।
 ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਪੁਨ ਬੁਝਤਿ ਗੁਰ ਜੀ ਕੋ॥੩੨॥ਮਨ ਸੁਖਮ ਕੋ ਧੋਵਹਿਕੈਸੇ* ।
 ਹਮ ਅਨਜਾਨ, ਬਤਾਵਹੁ ਤੈਸੇ* । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਿ ਪ੍ਰਥਮ ਬਤਾਯੋ । ਸ੍ਰੀ
 ਨਾਨਕ ਜਪ ਪਾਠ ਬਨਾਯੋ ॥ ੩੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ॥

ਭਰੀਐ ਹਥ ਪੈਰੁ ਤਨੁ ਦੇਹ ॥ ਪਾਣੀ ਧੋਤੈ ਉਤਰਸੁ ਖੇਹ ॥ ਮੂਤ ਪਲੀਤੀ ਕਪੜੁ
 ਹੋਇ ॥ ਦੇ ਸਾਬੁਣ ਲਈਐ ਓਹੁ ਧੋਇ ॥ ਭਰੀਐ ਮਤਿ ਪਾਪਾ ਕੇ ਸੰਗਿ ॥ ਓਹੁ
 ਧੋਪੈ ਨਾਵੈ ਕੋ ਰੰਗਿ ॥

ਚੌਪਈ ॥ ਤਨ ਅਰੁ ਬਸਤੁ ਸਬੁਲ ਜੁ ਹੋਇ । ਜਲ ਸਾਬੁਣ ਸੇਗ ਲਈਐ
 ਧੋਇ । ਮਤਿ ਅਰ ਅਘ ਸੁਖਮ ਇਹ ਜਾਨਿ । ਮਨ ਕੋ ਕਰਹਿ ਮਲੀਨ

*ਸਿਮਰਣ ਲਈ । *ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਸਹਸ੍ਰ ਨਾਮ ਦੇ ਟੀਕਾਕਾਰ ਨੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ਚਾਰ ਰੂਪ ਮੰਨੇ
 ਹਨ:—ਸਰੀਰ ਪੁਰਖ, ਭੇਦ ਪੁਰਖ, ਦੇਵ ਪੁਰਖ, ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ । *ਭਾਵੇਹ ਕਿ ਚਾਰੇ ਅੰਗ ਹੀ
 ਸੁੰਦਰ ਹਨ ਤੇ ਨਾਮੀ ਦਾ ਰੂਪ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੇ ਲਖਾਯਕ ਹਨ । *ਹੱਥ ਦੀ ਤਲੀ ਤੇ ।
 *ਜਾਤ ਹੈ । *ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਮ, ਹੁਹਤਾਸ । *ਧੋ ਕੇ ।

*ਚਹੁ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਵੇਖੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪ੍ਰਬਾਰਧ ਅਧਿਆਯ ੧ ਅੰਕ
 ੬੬ ਤੋਂ ੭੫ ਤੱਕ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਹਾਤਮ ਦੇ ਫੰਦ ਮੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ।

ਮਹਾਨ॥੩੪॥ਸਤਿਨਾਮ ਭੀ ਸੁਖਮ ਅਹੈ॥ਸਿਮਰਨਿ ਤੇ ਸਗਰੀ ਮਲ ਲਹੈ॥
ਪ੍ਰਭੁ ਮਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਰੰਗ ਚਢਿ ਜਾਇ॥ਏਕ ਰੂਪ ਹੁਇ ਬਹੁਰ ਮਿਲਾਇ॥੩੫॥
ਸ਼ਰਧਾ ਅਰੁ ਪੀਰਜ ਉਰ ਧਰੈ॥ਗੁਰਬਾਨੀ ਪਠਿ ਸੁਨਿ,ਗੁਨਿ ਧਰੈ॥ਸਿਮ-
ਰਹੁ ਨਾਮ ਪਾਪ ਮਲ ਜਾਇ॥ਸਨੈ ਸਨੈ ਗੁਰਮਤਿ ਲਿਹੁ ਪਾਇ॥੩੬॥
ਜਨਮ ਅਨੇਕਨਿ ਕੇ ਅਘ ਬਿੰਦੁ॥ਕਰਹੁ ਭਜਨ ਸਭਿ ਹੋਇ ਨਿਕੰਦੁ॥
ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਨਿ ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਿ ਧੀਰ॥ਲਾਗੈ ਸਿਮਰਨਿ ਕਰਨਿ ਗਹੀਰ॥੩੭॥

ਆਡਿਤ ਸੁਇਨੀ* ਸਿਖ ਚਲਿਆਯੋ॥ਸਤਿਗੁਰ ਆਗੈ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ॥
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਅਰਦਾਸ ਉਚਾਰੀ॥ਬਿੱਤਿਹਮਾਰੀ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨ ਧਾਰੀ॥੩੮॥ਜਿਮ
ਉਧਾਰ ਹਮਰੇ ਹੁਇ ਜਾਇ॥ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਤਾਇ॥ਸ੍ਰੀ ਅਰ-
ਜਨ ਤਬਿ ਸੁਮਤਿ ਬਤਾਈ॥‘ਧਰਮ ਜੁੱਧ ਕੀਜਹਿ ਧ੍ਰਿਤ ਪਾਈ॥੩੯॥
ਰਣ ਕਰਤੇ ਪ੍ਰਭੁ ਸੇ ਰਖਿ ਧ੍ਰਮਾਨ॥ਲਰੇ ਬਿਸ਼ਨੁ ਜਿਮ ਸਾਰੰਗਪਾਨਿ**॥
ਅਸੁਰਨਿ ਗਨ ਕੇ ਕੀਨਿ ਸੰਘਾਰ॥ਗਦਾ ਪਾਣਿ ਕੇ ਤਬਿ ਉਰ ਧਾਰਿ॥
੪੦॥ਸੰਕਟ ਦੇਹਿ ਗਰੀਬਨਿ ਜੋਇ॥ਤਿਹ ਸੇ ਲਰਹੁ ਧਰਮ ਬਹੁ ਹੋਇ॥
ਜਿਸ ਕੇ ਲੁਣ ਖਾਇ ਤਿਸ ਹੇਤੁ॥ਪੀਠ ਨ ਦੀਜਹਿ ਜਬਿ ਰਣ ਖੇਤ॥੪੧॥
ਸ਼ਾਮੀ ਕਾਰਜ ਹਿਤ ਦੇ ਪ੍ਰਾਨ॥ਦੋਨਹੁ ਲੋਕਨਿ ਸੁਜਸੁ ਮਹਾਨ॥ਪਰਮਸ਼ੁਰ
ਕੇ ਸਿਮਰਨ ਧਰੇ॥ਬਿਜੈ ਲਹੈ ਮੁਖ ਉਜਲ ਕਰੋ॥੪੨॥ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਜਾ

‘ਵਿਚਾਰਕੇ ਧਰਨ ਕਰੇ॥’ਨਾਸ਼॥‘ਆਡਿਤ ਨਾਮ ਤੇ ਸੁਇਨੀ ਜਾਤਸੀ॥’ਧਨੁਖ ਹੇਥ ਵਿਚ
ਲੇਕੇ॥‘ਤਦ ਹੋਥ ਵਿਚ ਗਦਾ ਵਾਲੇ (ਵਿਸ਼ਨੁ) ਨੂੰ॥’*ਕਵਿਜੀ ਨੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਦੇ ਜੋਧ ਰੂਪ
ਦਾ ਧ੍ਰਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਮਾਤ੍ਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਉਪਦੇਸ਼ ਵੇਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਸਤ੍ਰ
ਬਿੰਦੁਜਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸੀ॥ਜਦੋਂ ਖੜਗ ਧਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਤੇ ਸਾਰੰਗ ਪਾਣੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧ੍ਰਮਨਿਸ਼ਟ ਜੀ ਨੇ ਧਰਮ ਜੁੱਧ ਰਚਾਏ ਹਨ ਤਾਂ ਗੁਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ
ਅਪਣੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਦੇਵ ਜੀਦੀ ਜੋਧ ਮੁਰਤੀ ਦਾ ਧ੍ਰਮ ਹੀ ਕੇਵਲ ‘ਵਿਹਤਧ੍ਰਮ’ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ॥

†ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਨੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਕਮਾਮ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨਾਲ ਲਗੇ ਰਹਿਣ ਦਾ
ਰੰਗ ਲਾਯਾ ਹੈ॥ਜੇਧੋ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਧਰਮ ਦਾ ਜੁੱਧ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਧਰਮ ਦੀ ਖਾਤਰ
ਲੜੋ, ਸੋ ਇਹ ਪਰਉਪਕਾਰ ਹੈ, ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਸੰਕਟ ਦੇਣ ਹਾਰੇ ਨੂੰ ਜੇ ਉਹ ਨਾ ਟਲੇ ਤਾਂ
ਲੜਕੇ ਹਟਾਓ, ਸ਼ਾਮੀ ਦੀ ਖਾਤਰ ਲੜਨਾ ਪਏ ਤਾਂ ਲੁਣ ਹਲਾਲ ਕਰੋ ਪਰ ਸਿਮਰਨ ਸਦਾ
ਅੰਦਰ ਰਹੇ॥ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਨੇ ਸਿਪਾਹੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਵਧਿਗੁਰੂ ਸਿਮਰਨ ਤੋਂ ਅਨਧਿਕਾਰੀ
ਨਹੀਂ ਬਣਾਯਾ॥ਇਸਦਾ ਇਹ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਗਤ ਵਿਚ ਲੜਾਈ ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਦਾ
ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ, ਪਰ ਜਗਤ ਵਿਚ ਜਦ ‘ਜਰਵਾਣਾ ਬ੍ਰਿਤੀ’ ਪਾਪ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਰੋਕਣਾ
ਧਰਮ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਰੋਕ ਵਿਚ ਜੁੱਧ ਅਦਲੇਂ ਅਹੁੰਦਾ ਹੈ॥

ਤੈਸੇ ਉਰ ਧਾਰੀ । ਲਾਗਜੇ ਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵ ਮਝਾਰੀ । ਲਾਲਾਸੇਠੀ, ਚੁਹੜ,
ਸਾਈਂ । ਸੰਗ ਨਿਹਾਲੁ ਗੁਰਮਤਿ ਪਾਈ ॥ ੪੩ ॥ ਲਿਵ ਲਗਾਇ ਕਰਿ
ਸ਼ਬਦ ਸੁ ਗਾਵੈਂ । ਇਕ ਮਨ ਹੁਇ ਕਰਿ ਅਰਥ ਸੁਨਾਵੈਂ । ਕਰਹਿ ਬਿਚਾਰ
ਮ੍ਰਿਦਲ ਮਨ ਹੋਇ । ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਰਾਖਹਿ ਰਿਦੈ ਪਰੋਇ ॥ ੪੪ ॥ ਤਿਨ ਕੇ
ਬਚਨ ਸੁਨਹਿ ਜੋ ਆਯਾ । ਸਭਿ ਪਰ ਪਰੈ ਤਿਨਹੁ ਕੀ ਛਾਯਾ । ਮਨ ਖੋਟੇ
ਭੀ ਹੁਇ ਤਬਿ ਖਰੋਭਲੇ ਕਰਮ ਕਰਿਬੇ ਹਿਤ ਧਰੇ ॥ ੪੫ ॥ ਸ੍ਰੀਮੁਖ ਤੇ ਬੋਲੇ
ਬਚ ਪੁਤ । 'ਕੋ ਨਰ ਕਰਹਿ ਭਲੀ ਕਰਤੂਤ । ਜਿਮ ਅਪਰਨਿ ਉਪਦੇਸ਼
ਉਚਾਰੈ । ਤਿਮ ਨਿਸ਼ਚੈ ਅਪਨੈ ਉਰ ਧਾਰੈ ॥ ੪੬ ॥ ਤਿਨ ਕੀ ਛਾਯਾ
ਸਭਿ ਪਰ ਜਾਇ । ਸੁਨਹਿ ਬਾਕ ਜੇ ਰਿਦੈ ਬਸਾਇ । ਬਹੁਤਿਨਿ ਕੋ
ਉਧਾਰ ਸੋ ਕਰੇ' । ਤਿਸ ਪਰ ਤੁਕ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਹੁ ਉਚਾਰੈ ॥ ੪੭ ॥

ਪਹਿਲੇ ਦੇ ਜੜ ਅੰਦਰਿ ਜੰਮੇ ਤਾ ਉਪਰਿ ਹੋਵੈ ਛਾਂਉ ॥

ਚੋਪਈ ॥ 'ਜੋ ਪਵਿ ਕਰਿ ਉਪਦੇਸ਼ਬਤਾਵੈ । ਆਪ ਨਹੀਂ ਸੁਭ ਕਰਮ ਕਮਾਵੈ ।
ਤਿਸ ਕੀ ਛਾਯਾ ਪਰਹਿ ਨ ਕਿਸ ਪੈ । ਸ੍ਰਵਨ ਕਰੇ, ਕੁਛ, ਹੋਇ ਨ' ਤਿਸ
ਪੈ' ॥ ੪੮ ॥ ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ ਸੋ ਸਿੱਖ ਸਰਾਹੇ । ਜਿਨ ਕੋ ਪ੍ਰੇਮ ਗੁਰੁਪਗ ਮਾਂਹੇ ।
ਸੁਨਿ ਅਪਰਨਿ ਗੁਨ ਸੁਭ ਉਰ ਧਾਰੋਚਹੁ ਦਿਸਿ ਮਹਿ ਗੁਰ ਕੋ ਜੈਕਾਰੇ ॥
੪੯ ॥

ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਤਿਤਿਅ ਰਾਸਿ 'ਮਿੱਥਨ' ਪ੍ਰੰਗ ਭਰਨਨੇ ਨਾਮੁ ਦੁਇ ਸਾਢੀ ਅੰਸੁ ॥ ੬੩ ॥

੬੩. [ਰਾਮਾ ਬੋਲੀ ਆਇ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਪਦੇਸ਼] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਕ ਰਾਮਾ ਬੋਲੀ' ਹੁਤੇ ਹੇਮੁ ਸੁਇਨੀ* ਦੋਇ । ਜੱਟੂ ਭੰਡਾਰੀ'
ਤਿਤੀ ਸਾਹਦਰੇ ਰਹਿ ਸੋਇ ॥੧॥ ਚੋਪਈ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੀ ਸਰਨੀ ਆਏ ।
ਪਦ ਅਰਬਿੰਦਨਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਏ । ਪ੍ਰਸਨ ਕਰਜੇ 'ਹਮ ਸੁਨਤਿ ਹਮੇਸ਼ ।
ਕਿਰਤਨ ਕਥਾ ਹੁਚਿਰ ਉਪਦੇਸ਼ ॥੨॥ ਉਰ ਮਹਿ ਨਹਿ ਠਹਿਰਹਿ ਠਹਿ-
ਰਾਏ । ਕਿਮ ਕਲਜਾਨ ਅੰਤ ਕੋ ਪਾਏ' । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਸੁਭ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ ॥
'ਪੁਰਬ ਸੁਨਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਿ ਕਾਨਾ' ॥੩॥ ਕਰਹਿ ਮਨਨ', ਨਿਧਨਾਸਨ' ਫੇਰਾ
ਤੀਨੋ ਜਬਿ ਇਕੱਤ੍ਰ ਇਨ ਹੋਰਿਤਬਿ ਠਹਿਰਹਿ ਸਿਖ ਕੇ ਉਰ ਮਾਂਹਿਰਹੈ
ਬਿਚਾਰਤਿ ਬਿਸਰਹਿ ਨਾਂਹਿ ॥੪॥ ਸ੍ਰਵਨ ਕਰਨਿ ਹੈ ਦੋਇ ਪ੍ਰਕਾਰ । ਸੁਨਹਿ
ਸਥਿਤ' ਸਤਿਸੰਗ ਮਝਾਰ । ਮਨ ਦਹਿਦਿਸਿ ਮਹਿ ਦੋਰਤਿ ਫਿਰੈ । ਕਹੀ
ਕਹਹਿ ਕੁਛ ਰਿਦੈ ਨ ਧਰੈ ॥ ੫ ॥ ਤਨਕ ਪੁੰਨ ਇਸ ਸ੍ਰਵਨ ਬਖਾਨਿ ।

*ਪਵਿੰਤ੍ਰ । 'ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ (ਅਸਰ) । *ਜਾਤ । *ਭਾਵ ਸ੍ਰਵਣ ਕਰੇ । *ਮੰਨਣਾ । *ਹੋਰ ਬਿਤੀਆ
ਤਿਆਗਕੇ ਉਸਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਣਾ । ਬਾਰ ਬਾਰ ਸਿਮਰਣ । 'ਬੈਠਕੇ । *ਪਾ:-ਸੋਈ ।

ਜਾਨਹੁ ਭੂਤਨ ਅਗਨਿ ਸਮਾਨ^੧ । ਪਾਪ ਦਗਧ ਨਹਿ ਇਸ ਤੇ ਹੋਇ।ਇਕ
ਮਨ ਹੋਇ ਸੁਨਹਿ ਸਿਖ ਜੋਇ ॥ ੬ ॥ ਸੋ ਚੁਲ੍ਹੇ ਕੀ ਅਗਨਿ ਬਿਚਾਰ।ਸਭਿ
ਕਾਰਜ ਕੇ ਦੇਤਿ ਸਵਾਰ । ਜੋਕਰਿ ਤਿਸ ਪਰ ਜਲ ਦੇ ਪਾਇ । ਬੁਝਹਿ
ਤੁਰਤ ਨਹਿ ਤਪਤ ਰਹਾਇ ॥ ੭ ॥ ਤਿਮ ਘਰ ਕੇ ਕਾਰਜ ਪਰ ਜਾਇ^੨ ।
ਸੱਤਿਨਾਮ ਕੇ ਦੇਂ ਬਿਸਰਾਇ । ਸ਼੍ਰਵਨ ਪਿਛਾਰੀ ਮਨਨ ਜਿ ਹੋਇ । ਪਾਵਕ
ਤਜ਼ਿਤਾ^੩ ਕੀ ਸਮ ਸੋਇ ॥ ੮ ॥ ਜਲ ਅਸੰਖ ਮਹਿ ਬਾਸੋ ਤਾਂਹਿ । ਤੇਜ ਹਾਨ
ਕਰਿ ਬੁਝਹਿ ਸੁ ਨਾਂਹਿ^੪ । ਕਰਿਕੈ ਸ਼੍ਰਵਣ ਜੁ ਧਰਹਿ ਬਿਚਾਰੇ । ਕਾਜ ਕਰਤਿ
ਸੋ ਨਹੀਂ ਬਿਸਾਰੇ ॥ ੯ ॥ ਰਾਖਹਿ ਸਿਮਰਨਿ ਸੋ ਸਭਿ ਕਾਲ । ਜੇ ਨਿੱਧਾਸਨ
ਕਰਹਿ ਸੇਭਾਲ । ਸੁਨਹਿ ਬਿਚਾਰਹਿ ਲਗਜੋ ਕਮਾਵਨਿ । ਤਨ ਮਨ ਤੇ
ਹੋਵਹਿ ਬਹੁ ਪਾਵਨ ॥ ੧੦ ॥ ਸੋ ਬੜਵਾਨਲ^੫ ਭਈ ਪ੍ਰਕਾਸ । ਰਹੈ ਸਿੰਧੁ ਜਲ
ਕਰਹਿ ਬਿਨਾਸ । ਜਲ ਬਿੰਦਨਿ ਤੇ ਬੁਝਹਿ ਸੁ ਨਾਂਹਿ । ਜਲ ਪਾਪਨਿ ਨਿਤ
ਕਰਤੀ ਦਾਹਿ ॥ ੧੧ ॥ ਤਥਾ ਸਥਿਰ ਹੋਵਹਿ ਨਿਤ ਗਿਆਨ।ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ
ਤੇ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਕਾਨ । ਉਰ ਸਾਖਸਾਤਕਾਰ ਜਿਨ ਕੀਨਾ । ਨਭ ਸਮ ਸਭਿ
ਮਹਿ ਬ੍ਰਹਮ ਸੁ ਚੀਨਾ ॥ ੧੨ ॥ ਯਾਂਤੇ ਪ੍ਰਥਮ ਸ਼੍ਰਵਣ ਤੁਮ ਕਰੋ । ਮਨਨ
ਬਹੁਰ ਨਿੱਧਾਸਨ ਧਰੋ । ਉਰ ਸੱਖਸਾਤਕਾਰ ਹੁਇ ਜਾਇ । ਜਨਮ ਮਰਨ
ਦੁਖ ਅਖਲ ਬਿਲਾਇ ॥ ੧੩ ॥ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਹੋਇ ਬਿਚਰੈ ਹੋ । ਪੂਲੈ ਕਾਲ
ਕੀ ਅਗਨਿ ਜਿਮੈ ਹੋ^੬ । ਸਰਬ ਭਸਮ ਕਰਿ ਆਪੇ ਰਹੈ । ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਮਹਿ
ਇਕਤਾ ਲਹੈ ॥ ੧੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੇ ਤਾਪਾ ਸੰਹਾਰੀ । ਜਿਸਕੇ ਗਮਨੇ ਸਦਨ
ਮਝਾਰੀ । ਰਾਮਦਾਸ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਠਾਏ । ਬਜਾਹ ਭਤੀਜੇ ਸੇਵ ਚੜਾਏ ॥
੧੫ ॥ ਸੋ ਬਹੁ ਬਿੰਧ ਹੋਇ ਕਰਿ ਆਵਾ । ਰਹਤਿ ਸ਼੍ਰੇਯ ਜਗ ਦੁਖ ਲਖਿ ਪਾਵਾ ।
ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਰਹਜੋ ਸੁਧਾਸਰ ਮਾਂਹੀ । ਕਰਨਿ ਸੇਵ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਚਾਹੀ ॥
੧੬ ॥ ਬਡੋ ਜਾਨਿ ਕਰਿ ਦੇਤਿ ਹਟਾਇ । ਸਿੱਖਨਿ ਸੇਵਾ ਕਰਹਿ ਬਨਾਇ ।
ਚਰਨ ਪਖਾਰਹਿ, ਹਾਂਕਹਿ ਪੌਨ । ਬਾਸਨ ਮਾਂਜਹਿ ਜੂਠੇ ਭੋਨ ॥ ੧੭ ॥
ਭਗਤਿ ਰਿਦੈ ਅਕੂਰ^੭ ਸਮਾਨਾ । ਜਥਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਿ ਨਿਸ਼ਚੈ ਠਾਨਾ । ਤਿਮ
ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੋ^੮ ਮਨਜਾਨੈ । ਪ੍ਰਥਮ ਜਨਮ ਕੀ ਗਜਾਤ ਪਛਾਨੈ ॥ ੧੮ ॥ ਇਸ

^੧ਭੂਤਾਂ ਦੀ ਅਗਨੀ ਸਮਾਨ (ਇਸਦਾ ਫਲ) ਜਾਣੇ । ^੨(ਜਦੋਂ) ਪੈ ਜਾਣ (ਉਹ) । ^੩ਬਿਜਲੀ
ਦੀ ਅਗਨੀ । ^੪ਨਾ ਤੇਜਹਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਬੁਝਦੀ ਹੈ । ^੫ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਅਗਨੀ । ^੬ਜਿਵੇਂ ਹੁੰਦੀ
ਹੈ । ^੭ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਚਾਚਾ ।

ਬਿਧਿ ਦੇਖਿ ਵਧਾ ਕੋ ਠਾਨੀ । ਨਿਕਟਿ ਹਕਾਰਜੈ ਗੁਰੁ ਬਖਾਨੀ । 'ਤੁਮ ਹੋ
ਬਡੇ ਲਗਤਿ ਹੋ ਤਾਏ । ਹਮ ਕੋ ਚਹਿਯਤਿ ਸੇਵ ਕਮਾਏ' ॥੧੯॥ ਸੁਨਿ ਕਰ
ਜੋਰੇ ਅਰਜ ਗੁਜਾਰੀ ॥ ਮੱਛ ਕੱਛ ਬਾਵਨ ਤਨ ਧਾਰੀ । ਸ੍ਰੀ ਨਰਸਿੰਘ ਰਾਮ
ਅਵਤਾਰਾ । ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰੂਪ ਪੁਨ ਤੁਮਨੇ ਧਾਰਾ ॥੨੦॥ ਇਕ ਦਿਨ ਅਰਜਨ
ਬਿਨੈ ਸੁਨਾਈ ॥ -ਮਮ ਤੁਮ ਨਾਮ ਏਕ ਹੁਇ ਜਾਈ ॥ ਹੇ ਪ੍ਰਭੁ ਕਬਿ ਇਮ ਭੀ
ਬਨਿ ਆਵੈ । ਮੋਰ ਨਾਮ ਕਰਿ ਤੁਮੈ ਬੁਲਾਵੈ ॥੨੧॥ ਮਨ ਭੀ ਮਿਲਜੈ, ਮਿਲ
ਤਨ ਰਹੇ ॥ ਨਾਮ ਭਿੰਨ ਹੀ ਸਭਿ ਜਗ ਕਹੇ ॥ ਇਹ ਮੇਰੇ ਚਿਤ ਚਾਉ ਮਹਾਨੇ ।
ਤੁਮਰੇ ਅਰਜਨ ਨਾਮ ਬਖਾਨੇ ॥ - ॥੨੨॥ ਸੁਨਿ ਰਾਵਰ ਨੇ ਹੋਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ।
ਕਹਜੈ- ਮੋਹਿ ਤੇ ਨਹਿ ਤੂੰ ਭਿੰਨਾਤਵ ਸੀਕਲਪ ਹੋਇ ਹੈ ਸਾਚਾ ॥ ਮੋਹਿ ਭਾਵ-
ਨੀ ਮਹਿ ਨਿਤ ਰਾਚਾ ॥੨੩॥ ਕਲੀਕਾਲ ਮਹਿ ਜਬਿਤਨ ਧਰੈ ॥ ਅਰਜਨ ਨਾਮ
ਹਮਾਰੇ ਪਰੈ- । ਸੋ ਤੂੰ ਪੁਰਖ ਮਹਿਦ ਮਹੀ ਆਨ* । ਨਾਨਾ ਚਲਿਤ ਕਰਹਿ
ਹਿਤ ਠਾਨਿ* ॥੨੪॥ ਨਿਜ ਮਾਯਾ ਕਰਿ ਬੰਦਹੁ ਨਾਂਹੀ । ਅਪਨੀ ਸ਼ਰਧਾ
ਇਹੁ ਮਨ ਮਾਂਹੀ ॥ ਗੁਰ ਸਿੱਖੀਕੇ ਦੀਜਹਿ ਦਾਨਾ ॥ ਜਿਸਕੀ ਮਹਿਮਾ ਸਮ ਨਹਿ
ਆਨ* ॥੨੫॥ ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਤਬਿ ਸਾਹਿਬ ਹੋਏ ॥ ਨੀਵੇਂ ਮਨ ਭਾਯੇ ਕਹੁ ਜੋਏ ॥
ਦੀਨਸਿ ਬਰਸਿੱਖੀ ਤੁਮ ਪਾਵੈ । ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਤੇ ਕਸ਼ਟ ਮਿਟਾਵੈ ॥੨੬॥
ਭਯੋ ਨਿਹਾਲ ਤਬਹਿ ਸਿਹਾਰੀ । ਗਤਿ ਪਾਈ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਸੁਖਾਰੀ ।

ਸਾਈਂ ਦਿੱਤਾ ਝੰਝੀ ਜੋਇ ॥ ਸੈਦੋ ਜਾਟ ਲਵਪੁਰੀ ਸੋਇ ॥੨੭॥ ਅਪਰ ਸਿੱਖ
ਲਵਪੁਰਿ ਕੇ ਸਾਰੇ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਸੇਵ ਕੋ ਧਾਰੇ । ਕਰੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸਰਬ ਹੀ
ਗੀਤਿ ॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਬੋਲੇ ਪਿਖਿ ਪ੍ਰੀਤ ॥੨੮॥ ਹਮ ਪ੍ਰਸੰਨ ਤੁਮ ਜਾਚਹੁ ਬਰ
ਕੋ ਕਰਹੁ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰਨ ਉਰ ਕੋ* । ਸਭਿ ਸਿੱਖਨਿ ਮਿਲਿ ਭਲੇ ਬਿਚਾਰਾ ॥
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਗੁਰ ਨਿਕਟ ਉਚਾਰਾ ॥੨੯॥ ਪ੍ਰਥਮ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਪੁਰਿ ਆਏ ॥

*ਨਾਮ (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਤੇ ਅਰਜਨ) ਵੱਖਰਾ ਵੱਖਰਾ । *ਕਹਿਣ (ਲੋਗ) । *ਬਜ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਬੜੇ ।

*ਕਵਿ ਜੀ ਦੀ ਪੋਰਾਣਿਕ ਅਖਾਯਕਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦੀ ਵਾਕਫੀ ਨਾਲ ਭੁੱਲ ਭੁੱਲ ਹੋ
ਰਹੀ ਯਾਦ ਸ਼ਕਤੀ ਹਰ ਸਮੇਂ ਓਥੋਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਪ੍ਰਮਾਣ ਤੇ ਜੁਗਤੀਆਂ ਲੈ ਆਉਂਦੀ ਹੈ,
ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਵਲ ਅਲੰਕਾਰ ਭਾਵ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਏ । ਤਾਜਾ ਸਿਹਰੀ ਜੀ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਉਹ ਨਿਮ੍ਰਤਾ
ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਤੀਜੇ ਲਈ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਕਵਿ ਜੀ ਸਫੁਟ ਕਰਕੇ ਜਤਾ ਰਹੇ ਹਨ ।
ਯਾਰਜੀ ਵਾਰ ਦੇ ਟੀਕਾ ਵਿਚ ਇਹ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਓਥੇ ਨਿਰੇ ਏਹ ਪਦ
ਹਨ 'ਅੱਗੂਰ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਰਿਦਾ ਉਸਦਾ ਭਗਤ ਹੈਸੀ' ।

ਪਿਖਜੋ ਕਸਾਬਪੁਰਾ ਸੁ ਰਿਸਾਏ। ਲਖਜੋ ਪਾਪ ਹੁਇ ਘੋਰ ਮਹਾਨਾ। ਸ੍ਰਾਪਤਿ
ਕੀਨਸਿ ਏਵ ਬਖਾਨਾ ॥ ੩੦ ॥ ਲਾਹੋਰ ਸਹਰੁ ਜਹਰੁ ਕਹਰੁ ਸਵਾ ਪਹਰੁ ॥
ਚੋਪਈ ॥ ਤਬਿ ਕੇ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਨਰ ਦੁਖ ਪਾਵੈ। ਸਵਾ ਪਹਿਰ ਲਗਿ ਬਾਦਿ
ਉਠਾਵੈ। ਲਰਹਿ ਪਰਸਪਰ ਝਗਰਹਿ ਮਾਨੀ। ਕੋਤਿਕ ਹੋਇ ਪ੍ਰਾਨ ਲਗਿ
ਹਾਨੀ ॥ ੩੧ ॥ ਮਹਾਂ ਸੰਤਾਪ ਪਾਇ ਨਰ ਰਹੈ। ਜ਼ਹਿਰ ਸਮਾਨ ਆਪ ਮਹਿਕਹੈ।
ਅਬਿ ਸੋ ਸ੍ਰਾਪ ਮਿਟਾਵਨਿ ਕਰੀਅਹਿ। ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਨਿਹਰੀ-
ਅਹਿ ॥ ੩੨ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਸੁਨਤਿ ਬਰ ਭਾਖਾ। 'ਬਰ ਦੁਹਸਾਯਜੈ' ਕਰੀ
ਅਭਿਲਾਖਾ। ਤਉ ਦੇਨਿ ਕੋ ਪ੍ਰਥਮ ਬਖਾਨਾ। ਬੋਲੇ ਬਹੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾਲ
ਸੁਜਾਨਾ ॥ ੩੩ ॥ ਲਾਹੋਰ ਸਹਰੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੁ ਸਿਫਤੀ ਦਾ ਘਰੁ ॥

ਇਹ ਸਲੋਕ ਕਹਿ ਸ੍ਰਾਪ ਮਿਟਾਯੋ। ਤਬਿ ਤੇ ਸਭਿ ਲੋਕਨਿ ਸੁਖ ਪਾਯੋ। ਤਬਿ
ਸੈਦੋ ਅਰੁ ਸਾਂਈ ਦਿੱਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੋ ਮਿਲੇ ਪਵਿੱਤਾ ॥ ੩੪ ॥ ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ
ਕਹਿ ਸਕਲ ਸੁਨਾਯੋ। 'ਲਵਪੁਰਿ ਕੇ ਨਰ ਗੰਨ ਬਰ ਪਾਯੋ। ਹਮ ਆਏ
ਤੁਮਰੀ ਬਰਣਾਈ। ਦੇਹੁ ਸ਼੍ਰੋਯ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਨਾਈ' ॥ ੩੫ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ
ਤਿਨਹੁ ਉਚਾਰਾ। 'ਨਿਤ ਕੀਜਹਿ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਬਿਚਾਰਾ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ
ਕਰਿ ਗਸਾਨ ਪਛਾਨੋ। ਨਿਰਗੁਣ ਸਰਗੁਣ ਇਕ ਕਰਿ ਜਾਨੋ ॥ ੩੬ ॥ ਤੁਮਰੀ
ਰਸਨਾ ਤੇ ਜੋ ਸੁਨੈ। ਤਿਸ ਕੋ ਭੀ ਮਨ ਦਵਹਿ ਸੁ ਗੁਨੈ। ਜਨਮ ਮਰਨ
ਮਹਿ ਬਹੁਰ ਨ ਆਵੋ। ਭਗਤਿ ਕਰਹੁ ਬ੍ਰਹਮ ਗਸਾਨ ਸੁ ਪਾਵੈ' ॥ ੩੭ ॥ ਸੁਨਿ
ਦੇਨਹੁ ਪਦ ਬੰਦਨ ਕਰੀ। ਜਨਮ ਸਫਲ ਜਾਨੈ ਤਿਸ ਘਰੀ। ਨਾਨੁ
ਰਾਜ ਸੁ ਕਾਲੁ ਆਨਿ। ਹੁਤੇ ਕੋਹਲੀ ਹਾੜੀ ਜਾਨਿ ॥ ੩੮ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪਦ
ਕਰਿ ਕੈ ਨਮੋ। ਬੋਲੇ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਤਿਹ ਸਮੇਂ। 'ਇਕ ਪਠਿ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸ਼ਬਦ
ਤੁਮਾਰਾ। ਭਲੇ ਕਰਮ ਕਰਿ ਜਨਮ ਸੁਧਾਰਾ ॥ ੩੯ ॥ ਇਕ ਐਸੇ ਪਠਿ ਕੋ
ਹੁਇ ਮਾਨੀ। ਭੋਗੈ ਬਿਸਯਨਿ ਨਾਰਿ ਬਿਰਾਨੀ'। ਅਪਰ ਬਰੇ ਕਰਮਨ ਕੋ
ਕਰੈ। ਪਠਿ ਕਰਿ ਲੋਕਨਿ ਤੇ ਧਨ ਹਿਰੈ ॥ ੪੦ ॥ ਤਿਨ ਕੀ ਦਸਾ ਹੋਤਿ ਹੈ
ਕੌਨ?'। ਸੁਨਿ ਬੋਲੇ ਗੁਰ ਕਰੁਣਾ ਭੋਨਾ। 'ਪਠਹਿ ਸਨਹਿ ਜੇ ਹਿਤ ਕੱਲਸਾਨ।
ਸੁਭ ਕਰਮੀ ਕਿ ਕਰੈ ਗੁਜਰਾਨ' ॥ ੪੧ ॥ ਅਰਥ ਲਖੈ ਦੁਰਮਤਿ ਕੋ ਤਜਾਗੈ।
ਸੱਤਿਨਾਮ ਸਿਮਰਨਿ ਅਨੁਰਾਗੈ। ਤਿਨਕੋ ਜਨਮ ਮਰਨ ਮਿਟਿ ਜਾਇ।

‘ਹੀਕਾਰੀ।’ ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਦੀ (ਭੈਨਤੀ)। ‘ਕਠਨ ਸਾਧਨੇ ਯੋਗ।’ ਵਰ ਦੇਣ
ਲਈ। ‘ਪਰਾਈ ਇਸਤ੍ਰੀ।’ (ਅਤੇ) ਸੁਭ ਕਰਮੀਆਂ ਵਾਛੁ ਜੀਵਨ ਬਸਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰ ਸਮੀਪਤਾ ਸੋ ਨਰ ਪਾਇ ॥੪੨॥ ਪਠਹਿ ਲੇਨਿ ਧਨ ਕੋ ਧਰਿ ਲੈਭਾ ।
ਕਰਹਿ ਕੁਕਰਮਨਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਸੋਭਾ^੧ । ਸਿਮ ਅਹਿ ਮਣਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੋ ਪਾਇ ।
ਬੀਨ ਬੀਨ ਕਿਰਮਨਿ ਕੋ ਖਾਇ ॥੪੩॥ ਤਿਮ ਤਿਨ ਨਰ ਕੀ ਕ੍ਰਿਤ ਪਛਾਨੋ ।
ਪਠਿ ਸੁਨਾਇ ਲੋ ਦਰਬ ਮਹਾਨੋ । ਕਰਹਿ ਕੁਕਰਮ ਭੋਗ ਤ੍ਰਿਧ ਪਰ ਕੋ ।
ਸਿਮਰਹਿ ਨਹਿ ਸਤਿਨਾਮ ਸੁ ਬਰ^੨ ਕੋ ॥੪੪॥ ਨਰਕ ਸਿਧਾਰਹਿ, ਗੁਰ ਨ
ਸਹਾਇ । ਬਿਨ ਸਹਾਇਤਾ ਬਹੁ ਦੁਖ ਪਾਇ^੩ । ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਨਿ
ਗੁਰ ਬਾਕ ਬਿਸਾਲਾ । ਲਗੇ ਸੁਕਰਮਨਿ ਗਨ ਤਿਸ ਕਾਲਾ ॥ ੪੫ ॥

ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸਿੰਘੇ ਤਿਤਿਥ ਰਸੇ 'ਸਿੱਖਨ' ਪੁਸ਼ਟਾ ਘਰਨਨ ਨਾਮ ਤ੍ਰਿਸਾਖੀ ਅੰਸੁ ॥ ੬੪ ॥

੬੪. [ਕੱਲ੍ਹਾਣ, ਭਾਨੂੰ ਅਧਿ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਉਪਦੇਸ਼] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੂਦ^੪ ਸੂਰ^੫ ਕੱਲ੍ਹਾਣ ਇਕ ਆਯੋ ਸਤਿਗੁਰ ਤੀਰ । ਪਗ ਪੰਕਜ
ਪਰ ਨਮੋ ਕਰਿ ਕਹੀ ਅਰਜ ਉਰ ਧੀਰ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ॥ 'ਸੁਨਹੁ ਗੁਰੂ ਜੀ
ਮੈਂ ਰਣ ਖੇਤਾਨਿਭੈ ਰਹੈ ਰਿਪੁ ਹਤਿਬੇ ਹੇਤ। ਦੋਨਹੁ ਦਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਧਰੇ।
ਜਬਿਹੂੰ ਸਸਤ੍ਰ ਚਲਨਿ ਲਗਿ ਪਰੇ॥੨॥ ਤਬਿ ਰਿਪੁ ਸੈਨਾ ਮਹਿ ਬਰ ਜਾਵੈ
। ਕਰਿ ਪ੍ਰਹਾਰ ਬਲ ਤੇ ਰਿਪੁ ਘਾਵੈ। ਪੁਨ ਨਿਜ ਦਲ ਮਹਿ ਆਨਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੈ।
ਕਰੈ ਪਲਾਵਨਿ ਥੋਤੁ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੈ' ॥ ੩ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਵਾਕ ਉਚਾਰੇ ।
'ਸੁਗਮ ਅਹੈ ਦਲ ਰਿਪੁਦਲ ਮਾਰੇ'^੬। ਇਸ ਕੋ ਸਦਾ ਸੱਤਿ ਅੰਗਾਨ ।
ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਆਦਿਕ ਭਟ ਜਾਨਿ ॥੪॥ ਲੇ ਗੁਰ ਸਬਦ ਸਸਤ੍ਰ ਬਲਧਰਿਕੈ।
ਇਨਹੁ ਪ੍ਰਹਾਰਹਿ ਰਿਦੇ ਬਿਚਰਿ ਕੈ । ਮਹਾਂ ਸੂਰਮਾਂ ਕਹੀਐ ਸੋਇ । ਸੁਖ
ਅਨਾਸ ਇਨ ਨਾਸੈ^੭ ਹੋਇ॥੫॥ ਅਸ ਬਿਰਲੈ ਜੋਧਾ ਬਲਵੰਤ । ਮਨ ਰਿਪੁ
ਕੋ ਕਰਿ ਜਤਨ ਗਹੀਤਿ^੮। ਇਸਪਰ ਏਕ ਸ਼ਲੋਕ ਬਨਾਯੋ। ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਤਬਿ
ਭਾਖਿ ਸੁਨਾਯੋ ॥ ੬ ॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ॥

'ਸੈਨਾ ਸਾਧ ਸਮੂਹ ਸੂਰ ਅਜਿਤੈ ਸਿਨਾਹੈ' ਤਨਿ ਨਿਮ੍ਰਤਾਹ ॥ ਆਵਧਹ^੯ ਗੁਣ
ਗੋਬਿੰਦ ਰਮਣੈ ਓਟ ਗੁਰ ਸਬਦ ਕਰ ਚਰਮਣਹ^{੧੦} ॥ ਆਦੁੜ ਤੇ ਅਸ੍ਰ^{੧੧} ਰਬ
ਨਾਗਹ^{੧੨} ਬੁਝਿਤੇ ਪ੍ਰਭ ਮਾਰਗਹ ॥ ਬਿਚਰਤੇ ਨਿਰਭੈ ਸਤ੍ਰ ਸੈਨਾ ਧਾਯੋਤੇ ਗੋਪਾਲ
ਕੀਰਤਨਹ ॥ ਜਿਤ ਤੇ ਬਿਸ੍ਵ ਸੰਸਾਰਹ^{੧੩} ਨਲਕ ਵਸੈ ਕਰੋਤਿ^{੧੪} ਪੰਚ ਤਸਕਰਹ^{੧੫} ॥੨੬॥
ਚੋਪਈ॥ 'ਮਨ ਜੀਤੇ ਸੋ ਸੂਰ ਕਹਾਵੈ। ਪ੍ਰਭੁ ਦਰਗਾਹਿ ਮਾਨ ਬਹੁਪਾਵੈ। ਨਰ

^੧ਸੋਭਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ । ^੨ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ । ^੩ਜਾਤੀ । ^੪ਸੂਰਮਾ । ^੫ਵੇਰੀ ਦੇ ਸਮੂਹ ਦਲ (ਸੈਨਾ)
ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ । ^੬ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਸ ਕੀਤਿਆਂ । ^੭ਸ਼ਿਰਹ । ^੮ਹੱਥਯਾਰ । ^੯ਢਾਲ । ^{੧੦}ਘੋੜੇ । ^{੧੧}ਹਾਥੀ।
^{੧੨}ਸਾਰਾ ਜਗਤ । ^{੧੩}ਵੱਸ ਕਰਦੇ ਹਨ । ^{੧੪}ਪੰਜਾਂ ਵੇਰਾਂ ਨੂੰ । *ਪਾ:-ਰਿਪੁ ਗਨ ਦਲ ਮਾਰੇ ।

ਸੁਰ ਤਿਸਕੋ ਸੁਜਸੁ ਬਖਾਨੈ। ਸੁਖ ਅਥਿਨਾਸੀ ਮਿਲਹਿ ਮਹਾਨੈ॥੭॥ ਹਾਥ
ਜੋਰ ਤਬਿ ਕਹਿ ਕੋਲਜਾਨ॥ 'ਕ੍ਰਿਪਾ ਆਪ ਕੀ ਜਿਸ ਪਰ ਜਾਨਾ । ਸੋ ਅਸ
ਜੋਧਾ ਮਨ ਕੋ ਗਹੈ । ਚਰਨ ਕਮਲ ਸੋ ਲਪਟਨੈ ਰਹੈ' ॥੮॥ ਕਹਨੈ ਗੁਰੂ
'ਸਿਮਰਹੁ ਸਤਿਨਾਮ । ਸੁਭਟ ਬਨਹਿ ਤੈਸੇ ਅਭਿਰਾਮ' । ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਗੁਰ
ਸੇਵਾ ਕਹੁ ਲਾਗਜੋ। ਸਤਿਸੰਗਤ ਮਿਲਿਬੇ ਅਨੁਰਾਗਜੋ॥੯॥ ਭਾਨੂ ਭਗਤ
ਗੁਰੂ ਸਿਖ ਭਾਰਾ । ਕਰਹਿ ਸ਼ਬਦ ਕੋ ਸਦਾ ਬਿਚਾਰਾ । ਜੋ ਬਿਚ ਅਰਥ, ਸੁ
ਆਪ ਕਮਾਵੈ । ਪੁਨ ਅਪਰਨਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਨਾਵੈ ॥੧੦॥ ਤਿਸ ਕੀ ਰਸਨਾ
ਤੇ ਜੋ ਸੁਨੈ । ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਉਪਜਹਿ ਮਨ ਗੁਨੈ' । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਢਿਗ
ਕਿਨਹੁ ਬਖਾਨਾ । 'ਪੁਰ ਮੁਹਿਜੀਗੈ ਬਸਹਿ ਅਨਜਾਨਾ' ॥੧੧॥ ਮਹਾਂ
ਦੁਸ਼ਟ ਗੁਰ ਨਿੰਦਾ ਕਰੈ । ਸਿੱਖਨਿ ਗਨ ਕੋ ਤਰਕਨਿ ਧਰੈ' । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ
ਭਾਨੂੰ ਸੰਗ ਭਾਖਾ॥ 'ਮੁਹਜੀਗੈ' ਗਮਨਹੁ ਧਰਿ ਕਾਖਾ॥੧੨॥ ਨਰ ਗਨ ਕੋ
ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਖਰਾਵਹੁ । ਨਰਕ ਪਰਨਿ ਤੇ ਜਾਇ ਬਚਾਵਹੁ' । ਸੁਨਿ
ਆਗਜਾ ਗੁਰਕੀ ਤਬਿ ਗਯੋ। ਸ਼ਬਦਬਿਚਾਰ ਸੁਨਾਵਤਿਭਯੋ॥੧੩॥ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ
ਸੇਠੀ ਹੁਤੇ ਸੰਗੀਣਾ* । ਸੁਨਿ ਗੁਰਮਤਿ ਕੋ ਭਯੋ ਪ੍ਰਬੀਣਾ । ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ
ਜੁਤ ਭਾਉ ਧਰੰਤੇ। ਭਾਨੂੰ ਕੀ ਸਭਿ ਸੇਵ ਕਰੰਤੇ॥੧੪॥ ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਸਬਦ
ਕੀ ਕਥਾ । ਪੁਨ ਸੇਧਾ ਕੋ ਕਰਿਹੀਂ ਤਥਾ । ਬਹੁਰ ਕੀਰਤਨ ਮਿਲਿ
ਸਭਿ ਕਰੈ' । ਸਤਿਗੁਰ ਮਹਿ ਪੁਨ ਸ਼ਰਧਾ ਧਰੈਂ ॥੧੫॥ ਇਕ ਭਾਨੂ ਕੇ
ਗਮਨੈ' ਤਹਾ । ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਹੋਈ ਸੁਭ ਮਹਾਂਬਾਣਿ ਅਥਿਤਨਿ' ਕਰਹਿ
ਅਹਾਰ। ਸਤਿਨਾਮ ਕੋ ਸਿਮਰਨਿ ਧਾਰਾ॥੧੬॥ ਲਵਪੁਰਿ ਮਹਿ ਲੱਧਾ
ਉਪਕਾਰੀ । ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਜਿਨ ਬਹੁ ਉਰਧਾਰੀ । ਬੁੱਧੁ ਕੇਰ ਪਜਾਵਾ
ਕਾਚੈ । ਵਰ ਪਰ ਲੱਖੁ ਸੁਾਪ ਉਬਾਚੈ' ॥੧੭॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰੇਰਨੈ ਲੱਧਾ ਗਯੋ।
ਲੱਖੁ ਕੋ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਿ ਲਯੋ । ਕਹਨੈ ਤਿਸੈ 'ਨਿਜ ਬਾਕ ਹਟਾਵੈ । ਬੁੱਧੁ
ਰਿਣੀ', ਆਪ ਲਖਿ ਪਾਵੈ॥੧੮॥ ਪਕਹਿ ਪਚਾਵਾ ਬਰਕੋ ਦੀਜੈ। ਕ੍ਰਿਪਾਕਰਹੁ
ਗੁਰ ਸਿਖ ਜਾਨੀਜੈ' । ਸੁਨਿ ਲੱਧੇ ਕੇ ਬਚ ਉਪਕਾਰੀ । ਸਿਖ ਲੱਖੁ ਲਖਿ
'ਮਨ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਿਆ । 'ਭਾਵ ਹੈ ਮੁਜੰਗ ਤੋਂ, ਜੇ ਤਦੋਂ ਲਾਹੋਰ ਦੇ ਪਾਸ ਪਿੰਡ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ
ਨਾਲ ਰਲਗਿਆ ਹੈ, ਫੇਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੀ ਉਥੇ ਹੈ । 'ਇਕ ਅੱਗਯਾਨੀ । 'ਸੇਠੀ
ਸੰਗੀਣਾ । 'ਜਾਣ ਨਾਲ । 'ਗਰੀਬ ਮੁਹਤਾਜਾਂ ਨੂੰ । 'ਲੱਖੁ ਨੇ ਸੁਾਪ ਕਹਿਆ ਸੀ । 'ਕਰਜਾਈ ।
*ਭਾ: ਗੁਰਦਾਸ ਮੁਜਬ ਹੈ:—'ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਤੇ ਸੇਠ ਸੰਗੀਣਾ' ਇਸ ਮੁਜਬ ਪਾਠ ਚਾਹੀਏ
'ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਹੁਤੇ ਸੇਠ ਸੰਗੀਣਾ' ।

ਰਿਣ ਦੁਖ ਭਾਰੀ॥੧੯॥ਕਹਜੋ ਵਾਕ 'ਸੋਪਲਟਹਿ ਨਾਹੀ॥ਪਿੱਲੀ ਈਂਟ ਤਾਂਹਿ
ਬਿਕ ਜਾਹੀਂ । ਜਿਮ ਪਾਕੀ ਤੇ ਧਨ ਕੋ ਪਾਵੈਂ । ਤਥਾ ਬਿਕਹਿ,ਰਿਣ ਸਭਿ
ਉਤਰਾਵੈ'॥੨੦॥ਲਵਪੁਰਿ ਮਹਿ ਲੱਧਾ*ਇਸ ਭਾਂਤਿ।ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਹਿ
ਬੱਖਸਾਤ । ਲੱਖੁ ਰਹੈ ਪਟੋਲੀ ਤਾਂਹਿ।ਗੁਰੁ ਧਮਾਨ ਨਿਸ ਦਿਨ ਮਨ

ਮਾਂਹਿ॥੨੧॥ ਇਕ ਤੀਰਥ ਅਰੁ ਮੂਲਾ ਬੇਰੀ।ਸਿੱਖ ਮੁਕੰਦਾ ਮਿਲਿ ਤਿਸ
ਬੇਰੀ । ਚੋਖ ਨਿਹਾਲੁ ਜੋ ਸੁਨਿਆਰਾ । ਮਿਲਿ ਆਏ ਗੁਰ ਕੇ ਦਰਬਾਰਾ ॥
੨੨ ॥ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਕੇ ਬੈਠੇ ਪਾਸ । ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕੀਨੀ ਅਰਦਾਸ । 'ਸਿੱਖ
ਆਪ ਕੇ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰੇ । ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਕਥਾ ਉਚਾਰੇ' ॥੨੩॥ ਇਕ
ਤੇ ਸੁਨਤਿ ਸੁ ਮਨ ਦ੍ਰਵ ਜਾਵੈ' । ਇਕ ਕੋ ਕਹਜੋ ਸਮੀਪ ਨ ਜਾਵੈ' । ਸ੍ਰੀ
ਮੁਖ ਤੇ ਸੁਭ ਜੁਗਤਿ ਬਖਾਨੀ । 'ਹੀਰਾ ਫਟਕ ਦੁ ਏਕ ਸਮਾਨੀ ॥ ੨੪ ॥
ਹੀਰਾ ਨਿਜ ਪ੍ਰਕਾਸ ਦਿਖਰਾਵੈ । ਸਰਬ ਰੰਗ ਕੇ ਉਪਰ ਛਾਵੈ । ਫਟਕ
ਪ੍ਰਕਾਸ ਪਰਹਿ ਨਹਿ ਕਾਹੂ । ਅੰਤਰ ਇਤੋ ਦੁਹਨਿ ਕੇ ਮਾਂਹੂ ॥੨੫॥ ਤਿਮ
ਗੁਰਮੁਖ ਕੀ ਕਰੇ ਪਛਾਨ । ਜਿਸ ਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਕਰਹਿ ਬਖਾਨ । ਤਿਨਕੋ
ਤੇਜ ਸਭਿਨਿ ਪਰ ਛਾਵੈ।ਕਹੈ ਕਿ ਸਦਾ ਸੇ ਸਚੁ ਕਮਾਵੈ॥੨੬॥ਜੇ ਨਰ ਹੋਰੇ
ਅਰੁ ਕੁਰਿਆਰੇ । ਸੇ ਕੁਸੰਗ ਮਹਿ ਬਨਹਿ ਉਦਾਰੇ । ਸੁਭ ਨਰ ਪਰ ਤਿਹ
ਛਾਇ ਨ ਤੇਜ । ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਜਿਨਹੁ ਮਜੇਜੈ ॥੨੭॥ ਜਿਸ ਕੇ ਰਿਦੈ
ਸ਼ਬਦ ਗੁਰ ਕੇਰਾਭਯੋ ਪ੍ਰਵੇਸ ਮਹਾਂ ਸਖ ਹੋਰਾ।ਸੋ ਰਸਨਾ ਤੇ ਜਬੈ ਬਖਾਨੈ।
ਸ੍ਰੋਤਾ ਸੁਨਤਿ ਸਾਂਤਿ ਕੋ ਠਾਨੈ॥੨੮॥ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਤਪਤਿ ਤਜੈ, ਸੁਖ ਪਾਵੈਂ ।
ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਸਿਮਰਨਿ ਮਨ ਭਾਵੈ । ਲਖਹਿ-ਜੁ ਮਮ ਤੇ ਬੁਧਿ ਉਤੰਗ ।
ਚਹਿਯਹਿ ਕਰਜੋ ਤਾਂਹਿ ਸੁਭ ਸੰਗ-॥੨੯॥ਗੁਰ ਬਾਕਨਿ ਕੋ ਰਿਦੈ ਬਸਾਵੈ।
ਜੇ ਅਸ ਨਰ ਕੁਸੰਗ ਕਥਿ ਪਾਵੈ । ਨਹਿ ਬਿਗਰੈ ਨਿਸ਼ਚਾ ਦ੍ਰਿੜ ਰਹੇ।ਜਥਾ
ਅਚਲ ਇਕ ਥਲ ਬਿਰ ਅਹੇ॥੩੦॥ਜਿਮ ਚੇਦਨੁ ਬਾਵਨ ਤਰੁ ਸੀਤਲ ।
ਚਹੁੰ ਦਿਸਿ ਮਹਿ ਅਹਿ' ਲਪਟੈਂ ਹੀ ਤਲਾ ਭਉ ਨ ਸੀਤ' ਤਜਿ ਬਿਖ ਕੋ
ਲੇਭਿ । ਸਰਪਨ ਕੋ ਸੀਤਲ ਕਰਿ ਦੇਭਿ॥੩੧॥ਤਿਮ ਗੁਰਮੁਖ ਜੇ ਧਸਹਿ
ਕੁਸੰਗ।ਤਹਿ ਭੀ ਦੇਭਿ ਆਪਨੋ ਰੰਗ । ਤਿਨਕੇ ਅਵਗੁਨ ਆਪ ਨ ਕਰੈਂ ।

*ਪੱਪਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । *ਮਿਸ਼ਾਜ, ਭਾਵ ਹੰਕਾਰ । *ਸੋਪ । *ਸੀਤਲਤਾ ।

*ਇਹ ਲੱਧਾ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਉਹੋ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸੱਤਾ ਬਲਵੰਤ ਬਖਸ਼ਵਾਏ ਸਨ । ਪਿੱਛੇ
ਰਾਸ ੨ ਅੰਸੂ ੪੮ ਵਿਚ ਲੱਖੁ ਦਾ ਸ਼ਿਕਰ ਬਖਸ਼ਣ ਵੇਲੇ ਨਹੀਂ ਆਯਾ । ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪ
ਪਿੱਲੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਦੇ ਭਾ ਵਿਕਣ ਦਾ ਵਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ।

ਸੁਭ ਗੁਨ ਕਹਿ ਕਹਿ ਉਰ ਮਹੁ ਧਰੈ ॥੩੨॥ ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਨਿ ਸਭਿ ਸੀਸ
 ਨਿਵਾਯੋ। ਜਥਾ ਜੋਗ ਸ੍ਰੀਗੁਰੁ ਬਤਾਯੋ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਿਤ ਹੋਤਿ ਉਚਾਰਾਈ
 ਅਰਜਨ ਸਿਖ ਕਰਤਿ ਉਧਾਰਾ॥੩੩॥ ਫੈਲੈ ਸੁਜਸੁ ਬਿਦੇਸ ਅਸੇਸ। ਰਹੁ-
 ਇਸਿ ਕੇ ਨਰ ਆਇ ਹਮੇਸ। ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠੇ ਸਭ। ਬਿਸਾਲ ਬਡੇ ਬਡੇ
 ਸਿਖ ਭਗਤ ਰਸਾਲ॥੩੪॥ ਚਲੈ ਸ਼ਿਕਰੈ 'ਸਿਖ ਬਹੁ ਕਿਸ ਦੇਸ'। ਕਿਹਿ
 ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਭਾਉ ਵਿਸੇਸ'। ਜਿਸ ਜਿਸ ਜੋ ਜੋ ਦੇਖਨਿ ਕੀਨਾ। ਕਰੈ
 ਸੁਨਾਵਨਿ ਜਸ ਜਸ ਚੀਨਾ॥੩੫॥ ਕਿਤਿਕ ਸਿੱਖ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੇਂ ਕਹੈ 'ਦੇਸ
 ਗਿਰਨਿ' ਕਸ਼ਮੀਰ ਜੁ ਅਹੈ। ਤਰਕਤਿ ਪੰਡਿਤ ਤਹਾ ਮਹਾਨੀ। ਪਢਨਿ
 ਦੇਤਿ ਨਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਨੀ॥੩੬॥-ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸੁਰ ਬਾਨੀ ਜਾਨਹੁ ਮਨੁਖ
 ਗਿਰਾ ਭਾਖਾ ਇਹ ਮਾਨਹੁ। ਕਹੈ ਤੁਮ ਪਠਹੁ, ਕਹਾ ਫਲ ਲਾਗੈ? ਨਿੱਤ
 ਨਮਿਤ ਕੇ ਕਰਮਨਿ ਤਜਾਗੈ-॥੩੭॥ ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਸਭਿਹੂੰਨ ਸੁਨਾਵੈ ਗੁਰ
 ਮਤਿ ਸਿੱਖੀ ਤੇ ਸੁ ਹਟਾਵੈ'। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨਿ ਸਭ। ਮਥਾਰਾ ਮਾਧੋ ਸੈਵੀ
 ਨਿਕਟ ਹਕਾਰਾ॥੩੮॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਫੁਰਮਾਵਨਿ ਕੀਨਾ 'ਗੁਰਮਤਿ ਮਹਿ
 ਤੂੰ ਅਹੈ ਪ੍ਰਥੀਨ। ਅਬਿ ਹਮ ਤੋਹਿ ਬਚਨ ਕੇ ਮਾਂਗੀ ਪਾਈ ਬਕਤਿ ਮਿਟਹਿ
 ਕਬਿ ਨਾਂਹੀ॥੩੯॥ ਪਰਬਤ ਬਿਖੈ ਦੇਸ ਕਸ਼ਮੀਰ। ਸਿੱਖੀ ਜਾਇ ਦ੍ਰਿੜਾਵਹੁ
 ਧੀਰਗੁਰਮਤਿ ਕੋ ਕੀਜਹਿ ਬਿਸਤਾਰ। ਸਿਮਰਹਿ ਸੱਤਿਨਾਮ ਸੁਖਸਾਰ॥
 ੪੦॥ ਸੁਨਿ ਮਾਧੋ ਪੁਨ ਬਾਕ ਬਖਾਨੈ 'ਤਹਾ ਭਗਤਿ ਕੋ ਬਿੱਪੁਨ ਜਾਨੈ'। ਕਰਮ
 ਕਾਂਡ ਮੈਂ ਸੇ ਲਪਟਾਏ ਨਹਿ ਉਪਾਸਨਾ ਮਨ ਮਹਿ ਲਜਾਏ॥੪੧॥ ਕਹੈ
 ਗੁਰੁ 'ਸੋ ਭਗਤੀ ਜਾਨੈ'। ਨਹੀਂ ਕਮਾਵਤਿ ਜਿਮ ਅਨਜਾਨੈ। ਪਹੁੰਚਹਿ ਸਭਿ,
 ਤੁਵ ਦਰਬਨ ਪੈਹੈ। ਰਿਦੈ ਉਪਾਸਨ ਕੋ ਉਪਜੈਹੈ॥੪੨॥ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਜਿਮ
 ਬਿੱਪੁਨਿ ਪਜਾਰੀ। ਪਠੈਂ ਸੁਨੈਂ ਮਾਨਹਿ ਉਰ ਧਾਰੀ॥ਤਿਮ ਸਿੱਖਨਿ ਕੋ ਸਤਿ-
 ਗੁਰ ਬਾਨੀ। ਸੁਨਤਿ ਸ਼੍ਰੋਨ ਜਿਹ ਮਤਿ ਹਰਖਾਨੀ॥੪੩॥ ਲੇ ਗੁਰ ਆਇਸੁ
 ਹੋ ਕਰਿ ਤਜਾਰੀ। ਗਮਨੈ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇਨਿ ਪਹਾਰੀ। ਗੁਰ ਬਬਦਨਿ
 ਕੀ ਪੋਥੀ ਲੀਨਿ। ਅਰਬ ਕਰਨਿ ਮਹਿ ਸੁਮਤਿ ਪ੍ਰਥੀਨਾ॥੪੪॥ ਪੁਰਿ ਮਹਿ
 ਕਰੈ ਜਾਇ ਕਿਤ ਭੇਰਾ ਉਪਦੇਸ਼ਾਨਿ ਲਾਗੈ ਜਿਸ ਬੇਰਾ। ਮਿਲਿ ਪੰਡਿਤ
 ਮਾਧੋ ਢਿਗ ਆਏ। 'ਭਾਖਾ ਕੀ ਨ ਕਥਾ ਹਮ ਭਾਏ' ॥ ੪੫ ॥ ਸੁਰ ਬਾਨੀ

'ਰਸੀ'। 'ਪ੍ਰਸੰਗ'। 'ਪਹੜੀ ਦੇਸ'। 'ਕੀ ਫਲ ਲੱਗੇਗਾ'। 'ਉਹ ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਜਲ
 ਲੇਣਗੇ'। 'ਪਹੜੀਆਂ ਨੂੰ'। 'ਦੇਗੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ'।

ਤਜਿ ਕਿਮ ਇਹ ਧਾਰੈਂ । ਨਹਿ ਆਵਤਿ ਇਮ ਰਿਦੈ ਹਮਾਰੈ' । ਸੁਨਿ ਮਾਧੋ
 ਤਬਿ ਜੁਗਤਿ ਬਖਾਨੀ । 'ਜਿਸ ਨਰ ਲਾਗੀ ਖੁਧਾ ਮਹਾਂਨੀ ॥ ੪੬ ॥ ਸੋ ਜਿ
 ਪ੍ਰਤੀਖਹਿ ਕੀਚਨ ਬਾਸਨ' । ਕਰਹਿ ਜਤਨ ਤੇ ਪੂਜਹਿ ਆਸ ਨ' । ਪ੍ਰਾਨ
 ਹਾਨਿਤਬਿ ਲੈ ਹੁਇਜਾਤਿ।ਬਿਨਤਿਸ ਮਿਲੇ ਨ ਭੋਜਨ ਖਾਤਿ॥੪੭॥ਦੂਸਰ
 ਛੁਧਿਤਿ ਅਹਾਰ ਨਿਹਾਰਾ । ਜਿਸ ਕਿਸ ਬਾਸਨ ਸੁਚ ਮਹਿ ਧਾਰਾ'।ਅਚਹਿ
 ਅਨੰਦ ਹੋਇ ਕਰਿ ਜੀਵਤਿ। ਸਰਬ ਭਾਂਤਿ ਕੋ ਸਮਰਥ ਬੀਵਤਿ ॥ ੪੮ ॥
 ਮਹਾਂ ਜਤਨ ਤੇ ਲਹਿ ਸੁਰਬਾਨੀ' । ਪੁਨ ਹੀਕਾਰ ਹੋਤਿ ਉਰ ਆਨੀ। ਸੋਈ
 ਭਗਤਿ ਗਯਾਨ ਬਿਚ ਭਾਖਾ' । ਜਿਸ ਕੋ ਮੁਕਤਿ ਹੋਨਿ ਅਭਿਲਾਖਾ ॥੪੯॥
 ਗਰਮਤਿ ਪਾਇ ਸੁ ਹੋਇ ਨਿਹਾਲ।ਬ੍ਰਹਮ ਗਯਾਨੁ ਅਰੁ ਘਿਤ ਸਮ ਚਾਲ' ।
 ਜਿਸ ਕਿਸ ਬਾਸਨ ਰਹੈ ਪੁਨੀਤ । ਅੰਗੀਕਾਰਹਿ ਸਭਿ ਧਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ॥੫੦॥
 ਤਿਮ ਕਿਸ ਜਾਤਿ ਬਰਨ ਕਿਸ ਹੋਇ । ਬ੍ਰਹਮ ਗਯਾਨ ਲਹਿ ਬੁਧਿ ਸਭਿ
 ਕੋਇ।ਸੁਰ ਬਾਨੀ' ਤੁਮ ਪ੍ਰਥਮ ਬਿਚਾਰੋ।ਪੁਨ ਭਾਖਾ ਮਹਿ ਅਰਥ ਉਚਾਰੋ॥
 ੫੧॥ਭਾਖਾ ਬਿਨ ਜੋ ਕਾਮ ਤੁਹਾਰਾ।ਪੂਰਨ ਭਯੋ ਨ,ਲੇਹੁ ਬਿਚਾਰਾ । ਸੱਤਿ-
 ਨਾਮ ਫਲਦਾਯਕ ਚਾਰ'।ਗੁਰਮੁਖ ਸਿਮਰਹਿ ਹੋਇ ਉਧਾਰ ॥੫੨॥ ਜਾਤਿ
 ਮਾਨ ਧਰਿ ਜਨਮ ਨ ਖੋਵਹੁ । ਕਰਹੁ ਭਗਤਿ ਪ੍ਰਭੁ ਸਭਿ ਮਹਿ ਜੋਵਹੁ' ।
 ਕਹਿ ਪੰਡਤ'ਹਮ ਭਾਖਾ ਕਹੈਂ।ਮੁਢਨਿ' ਸਮੁਝਾਵਨਿ ਕੋ ਚਹੈ'॥੫੩॥ਸੁਨਿ
 ਮਾਧੋ ਨੇ ਫੇਰ ਬਖਾਨਾ । 'ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕਰਤਾਰ ਮਹਾਨਾ । ਜਿਸ ਕੋ ਸੁਾਸ
 ਬੇਦ ਸਭਿ ਜੋਵਾ । ਸੋ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਹੋਵਾ ॥ ੫੪ ॥ ਕਲਿ ਮਹਿ ਮਤਿ
 ਬਿਹੀਨ ਨਰ ਜਾਨੇ।ਭਾਖਾ ਬਿਖੈ ਕਹਨੈ ਕੱਲਜਾਨੇ।ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਹੁਇਮਨ
 ਨੀਵਾ।ਸਿਸਕ੍ਰਿਤ ਤੇ ਮਾਨ ਬਧੀਵਾ॥੫੫॥ਜਿਨ ਮਾਨੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਨੀ।
 ਸਰਬ ਸ਼ਕਤਿ ਜਤ ਭੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਯਾਨੀ । ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਮਹਿ ਬਿਦ-
 ਭਾਏ । ਛਪੇ ਨਹੀਂ ਉਬਰੇ ਸਮੁਦਾਏ'॥੫੬॥ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਕਹਿ ਬਹੁ ਸਮੁ-
 ਝਾਏ । ਬਚਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਭਏ ਸਿਖ ਆਏ । ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਦੋਨਹੁ ਕਾਲ ।
 ਸੁਨਹਿ ਕਰਹਿ ਧਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲ॥੫੭॥ ਧਰਮਸਾਲ ਪੁਰਿ ਬਿਖੈ ਬਨਾਈ।
 ਸੋਵਹਿ ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਸਮੁਦਾਈ । ਸਿੱਖਨਿ ਸੇਵ ਹੋਨਿ ਤਬਿ ਲਾਗੀ । ਭਏ

‘ਸੋਨੇ ਦਾ ਬਰਤਨ । ‘ਆਸ਼ਾ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ । ‘ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਸੁੱਚੇ ਬਰਤਨ ਵਿਖੇ ਰਖਿਆ ।
 ‘ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਉਹੋ ਛਗਤੀ ਤੇ ਗਯਾਨ ਹੈ । ‘ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਰੀਤ ਹੈ । ‘ਦੇਵ ਬਾਣੀ ਭਾਵ
 ਸਿਸਕ੍ਰਿਤ । ‘ਧਰਮ ਅਰਥ ਕਾਮ ਮੋਖ । ‘ਮੂਰਖਾਂ ਨੂੰ ।

ਗੁਰੂ ਪਗ ਕੇ ਅਨੁਰਾਗੀ ॥ ੫੮ ॥ ਲੇ ਗੁਰ ਕਾਰ ਦਰਸ ਕੇ ਆਵੈਂ । ਹੋਤਿ
ਨਿਹਾਲ ਪਰਮ ਸੁਖ ਪਾਵੈਂ । ਇਮ ਸਿੱਖੀ ਬਿਥਰੀ ਕਸ਼ਮੀਰ । ਸਿਮਰਹਿ
ਸੱਤਿਨਾਮ ਧਰਿ ਧੀਰ ॥ ੫੯ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਤਿਤਿਯ ਰਾਸੇ 'ਸਿੱਖਨ' ਪੁਸ਼ਟ
ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਚਤੁਰ ਬਸੰਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੬੪ ॥

੬੫. [ਭਾਈ ਰੂਪ ਚੰਦ, ਭੀਵਾ ਆਦਿ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਉਪਦੇਸ਼] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਰੂਪ ਚੰਦ ਭੀਵਾ ਜੁਗਲ ਬਸਹਿ ਸਿਰੰਦ ਮਝਾਰ । ਕਿਰਤ ਕਰਹਿ
ਸਿੱਖਨਿ ਮਿਲਹਿ ਬਾਂਟਤਿ ਅਚਹਿ ਅਹਾਰ ॥ ੧ ॥ ਓਪਈ ॥ ਪੁਰਬ ਦਿਵਸ
ਮਹਿ ਅਸਨ ਬਨਾਵਹਿ । ਸਿੱਖਨਿ ਕੋ ਧਰਿ ਭਾਉ ਅਚਾਵਹਿ । ਏਕ ਮੁਗਲ
ਤਿਨ ਕੇ ਢਿਗ ਆਇਸੈਂ ਪੀ ਦੀਨਾਰ ਜੁ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੨ ॥ ਧਰਿ ਦਿੱਲੀ ਕੋ
ਗਮਨੈ ਸੋਇ । ਲਿਖਨੈ ਵਹੀ ਪਰ ਨਹਿ ਇਨ ਦੋਇ । ਬਿਸਰ ਗਏ ਨਹਿ
ਰਿਦੈ ਸੰਭਾਰੀ । ਧਰੀ ਰਹੀ ਜਹਿ ਧਰਿ ਇਕ ਬਾਰੀ ॥ ੩ ॥ ਪੰਚ ਮਾਸ ਮਹਿ
ਹਟਿ ਸੋ ਆਯੋ । ਦੋਨਹੁ ਕੋ ਨਿਜ ਬਦਨ ਦਿਖਾਯੋ । ਹਿਤ ਜਾਚਨਿ ਧਨ
ਬਾਕ ਸੁਨਾਵਾ । 'ਮੈਂ ਤੁਮਰੇ ਢਿਗ ਧਰਿ ਗਮਨਾਵਾ' ॥ ੪ ॥ ਵਹੀ ਖੋਲਦੇਖਤਿ
ਨਿਜ ਲਿਖਨੈ । ਨਹੀਂ ਨਾਵ ਮੁਗਲਹਿ ਕੋ ਪਿਖਨੈ । 'ਹਮਰੇ ਪਾਸ ਧਰੀ
ਨਹਿ ਤੋਹੀ' । ਵਹੀ ਨਾਮ ਕੋ 'ਪਿਖਨੈ ਨ ਮੋਹੀ' ॥ ੫ ॥ ਝਗਰਤਿ ਝਗਰਤਿ ਕਰੇ
ਸ਼ਿਤਾਬ । ਹਿਤ ਨਜਾਉਂ ਢਿਗ ਗਏ ਨਬਾਬ । ਤਹਾਂ ਤੇਲ ਕੋ ਧਰਨੈ ਕਰਾਹਾ ।
ਤਪਤ ਕਰਨੈ ਪਾਵਹੁ ਕਰ ਮਾਹਾ ॥ ੬ ॥ ਪੰਚ ਮੁਹਰ ਕੋ ਕਰਨਿ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ।
ਸਿੱਖਨਿ ਗੁਰਸੁਖ ਸੁੱਖੀ ਆਦਿ । ਮੁਗਲ ਸ਼ੀਰਨੀ ਪੀਰਨਿ ਮਾਨੀ । 'ਬਾਂਟਨਿ
ਕਰੇਂ ਦਰੁਦ' ਬਖਾਨੀ ॥ ੭ ॥ ਦੋਨਹੁ ਕੋ ਕਰ ਪਰਨੈ ਕਰਾਹੇ । ਸਿਖ ਕਰ
ਬਚਨੈ, ਮੁਗਲ ਕੋ ਦਾਹੇ । ਕਰਿ ਕੁਰਾ ਸੋ ਵਹਿਰ ਨਿਕਾਰਾ । ਭੀਵਾ ਅਪਨੇ
ਸਦਨ ਸਿਧਾਰਾ ॥ ੮ ॥ ਰੂਪਚੰਦ ਭ੍ਰਾਤਾ ਸੋਂ ਕਹਨੈ । 'ਕਰੇਂ ਧਨ ਮੁਗਲ ਮਾਂਗਬੋ
ਚਹਨੈ' ? । ਤਬਿ ਦੋਨੋਂ ਨੇ ਸਕਲ ਦੁਕਾਨ ਖੋਜਨਿ ਕਰੀ ਸਕਲ ਅਸਥਾਨ
॥ ੯ ॥ ਕਿਸ ਬਾਸਨ ਮਹਿ ਤੇ ਸੋ ਪਾਈ । ਮੁਹਰ ਵਾਂਸਣੀ ਮਹਿ ਸਮੁਦਾਈ ।
ਬਹੁਤ ਬਿਸੁਰਤਿ ਸ਼ਾਘੂ ਗਏ ਤਹਿ । ਮੁਗਲ ਸਚੀਤ 'ਮਹਾਂਦੁਖ ਸੋਂ ਜਹਿ' ॥
੧੦ ॥ 'ਬਿਸਰ ਗਏ ਹਮ ਖੋਜੀ ਆਛੇ । ਭਰੀ ਵਾਂਸਣੀ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਪਾਛੇ । ਲਿਹੁ

'ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ । 'ਜਿੱਥੇ ਇਕ ਵੇਰ ਰੱਖੀ ਸੀ । 'ਧਰ ਗਿਆ ਸਾਂ । 'ਵਹੀ ਵਿਚ ਨਾਮ ਨੂੰ ।
'ਵਿਚ ਹੱਥ ਪਾਵਣ ਲਈ । 'ਪਹਿਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਖੀ । 'ਮੁਗਲ ਨੇ ਸਾਥੋਂ
ਕਿਉਂ ਧਨ ਮੰਗਣਾ ਚਾਹਿਆ ਸੀ (ਕੁਛ ਕਾਰਨ ਹੋਊ) । 'ਸਹਤ ਚਿੰਤਾ । 'ਓਹ ਬੇਲੇ ।

ਅਪਨੀ ਦੁਖਦੂਰ ਕਰੀਜੈ। ਫਿਰਹੁ ਭੁਲਹਮਰੀ, ਸੁਖ ਲੀਜੈ॥੧੧॥ ਬਿਸਮਤਿ
ਮੁਗਲ ਕਹੀ ਮੁਖ ਬਾਨੀ । ‘ਕਿਸ ਕੀ ਤੁਮ ਮੰਨਤ ਤਬਿ ਮਾਨੀ?’ । ਭੀਵੇ
ਕਹਜੈ ‘ਮੁਹਰ ਹਮ ਪਾਂਚੇ। ਸੁੱਖੀ ਸੁੱਖ’ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਾਰੇ’ ॥੧੨॥ ਕਾਮਲ ਗੁਰੁ
ਮੁਗਲ ਮਨਜਾਨਿ। ਕਹਜੈ ‘ਚਲਹੁ ਲੇ ਮੁੜ ਗੁਰ ਬਾਨੀ’। ਦੋਨਹੁ ਭ੍ਰਾਤ ਸੰਗ
ਲੇ ਤਾਂਹੀ। ਆਏ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਗੁਰੁ ਕੇ ਪਾਹੀ॥੧੩॥ ਮਸਤਕ ਟੇਕਿ ਬੈਠਿਕਰਿ ਬੁਝੇ।
‘ਇਹ ਬਿੱਪ੍ਰੀਤਿ ਭਈ ਉਰ ਸੁਝੇ’?। ਸਾਰੇ ਝੂਠ ਝੂਠ ਭਾ ਸਾਰੇ!। ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ
ਸਤਿਗੁਰ ਬਚਨ ਉਬਾਰੇ ॥ ੧੪ ॥ ‘ਇਸ ਕੇ ਨਹਿ ਸੁਧਿ ਦਰਬ ਤੁਹਾਰੇ ।
ਪਰਜੈ ਸਿੱਖ ਪੁਨ ਸ਼ਰਨ ਹਮਾਰੇ । ਲਿਯੋ ਉਬਾਰ ਆਪਨੋ ਜਾਨੇ। ਤਵ ਬਹੁ
ਪੀਰ ਨ ਰੱਛਾ ਠਾਨੇ’॥੧੫॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਮੁਗਲ ਪਰਜੈ ਸ਼ਰਨਾਈ । ਭਯੋ
ਸਿੱਖ ਗੁਰਮਤਿ ਚਿਤ ਪਾਈ। ‘ਧੰਨ ਧੰਨ’ ਕਹਿ ਜਹਿ ਕਹਿ ਸਾਰੇ । ਸਤਿਗੁਰ
ਕੇ ਬਡ ਸੁਜਸੁ ਉਚਾਰੇ ॥੧੬॥ ਇਕ ਪਰਤਾਪੁ ਸਿਖ ਚਲਿ ਆਯੋ।
ਸਤਿਗੁਰ ਆਗੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ । ਹਾਥ ਜੋੜਿ ਅਰਜੀ ਇਮ ਕਹੀ। ‘ਹਮਰੀ
ਬਿੱਤਿ’ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਕੀ ਅਹੀ॥੧੭॥ ਜਿਸ ਬਿਧਿ ਹੈ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਕੱਲਜਾਨਾ । ਆਪ
ਥਰੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਮਹਾਨਾ’ । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਤਬਿ ਤਿਸਕੇ ਭਾਖਾ । ‘ਆਇ ਕਾਲ
ਜਬਿ ਕੋਇ ਨ ਰਾਖਾ॥੧੮॥ ਜੇ ਕਰਿ ਕਾਲ ਨਹੀਂ ਇਸ ਆਵਾ। ਤੋ ਰਾਖੇਨਿਤ
ਕਾਲ ਰਹਾਵਾ’। ਯਾਂਤੇ ਧਰੈ ਧਰਮ ਨਿਜ ਜੋਧਾ। ਨਹੀਂ ਜੁੱਧ ਮਹਿ ਤਜਾਗਹਿ
ਕ੍ਰੋਧਾ’ ॥੧੯॥ ਸੰਤ, ਅਤਿਥ, ਦਿਜ, ਧੇਨੁ, ਰੀਕ । ਜੇ ਇਨਕੋ ਦੁਖ ਦੇਹਿ
ਅਤੀਕ’। ਤਹਾ ਧਰਮ ਕੇ ਜੇਗ ਮਚਾਵੈ। ਘਨੇ ਕਿ ਬੋਰੇ ਨਹਿ ਮਨ ਲਜਾਵੈ ॥
੨੦॥ ਜਥਾਸ਼ਕਤਿ ਕਰਤੋ ਰਹਿਦਾਨ। ਖਾਨ ਪਾਨ ਬਸਤ੍ਰਨਿ ਧਨ ਜਾਨਿ ।
ਕਰਿਬੇ ਦਾਨ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਕੇ ਮਾਂਹੀ। ਬਰਕਤ ਹੋਤਿ ਨਿਫਲ ਹੁਇਨਾਂਹੀ ॥੨੧॥
ਸੁਜਸੁ ਜਗਤ ਕਹਿ ਸੁਧਾ ਸਮਾਨ। ਬਿਖ ਸਮ ਅਪਜਸੁ ਕਰਹਿ ਸੁ ਹਾਨ’।
ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਾ ਰਿਦੈ ਪ੍ਰਤਾਪੁ’ । ਨਮੋ ਕਰੀ ਗੁਰ ਲਖਜੋ ਪ੍ਰਤਾਪੁ’ ॥ ੨੨ ॥

‘ਸੁਖਣਾ’ । ‘ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਹ ਉਲਟੀ (ਕਿਉਂ) ਹੋਈ ? ‘ਤੇਰੇ ਬਹੁਤੇ ਪੀਰਾਂ
ਨੇ ਰੱਖਿਆ ਨਾ ਕੀਤੀ। ‘ਕਥਾ ਵਿਚਾਰ। ‘ਕਾਲ ਹੀ ਰਾਖਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ‘ਜੁੱਧ ਵਿਚ ਬੀ
ਝੋਝਰੂਰ ਹੋਕੇ (ਅਪਣੇ ਧਰਮ ਨੂੰ) ਨਾ ਤਿਆਗੇ। ਜੇ ਪਹਿਲੀ ਤੁਕ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਧ
ਧਰਮ ਧਰਨ ਕਰੇ, ਜੇਧੇ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ ਉਤਸਾਹ, ਉਤਸਾਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰਸੁਆਰਥ ਵਿਚ ।
ਅਪਣੀ ਜਨ ਦੀ ਧਰਮ ਹਿਤ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਲ ਜਦ ਤਕ ਨਹੀਂ ਆਯਾ,
ਕਾਲ ਹੀ ਇਸਦਾ ਰਾਖ ਹੈ, ਕਾਲ ਆਏ ਬਿਨ ਮਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ‘ਦੁਖ ਦੇਵੇ ਯਾ ਭਰ ।
ਸਿਖ ਦਾ ਨਾਮ । ‘ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ।

ਨੰਦਾ ਵਿੱਠੜ ਸ੍ਰਾਮੀਦਾ ਸਾਬਸਹਿ ਬਨੇਸਰ ਕਰੈ ਅਵਾਸਾ ਕਰਹਿ ਧਰਮ
 ਕੇ ਜੁਤਵਿਵਹਾਰਾ ਕਹੈ ਜੁ ਮੇਲ ਸੁ ਏਕੋਬਾਰਾ॥੨੩॥ 'ਇਕ ਸੁਖਨੀ' ਤਿਨ
 ਕੋ ਭਾ ਨਾਮ। ਚਲਿ ਆਏ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸ਼ਾਮ। ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਬੈਠੇ ਹੁਇ ਪਾਸ।
 'ਇਕ ਸੁਖਨੀ' ਭਾ ਜ਼ਿਕਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼॥੨੪॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਗੁਰਦੇਵ ਬਖਾਨਾ।
 'ਇਸ ਤੇ ਹੀ ਹੁਇ ਤੁਮ ਕਲਾਨਾ। ਝੂਠ ਬਰਾਬਰ ਪਾਪ ਨ ਦੂਜਾ। ਸਾਚ
 ਸਮਾਨ ਪੁੰਨ ਨਹਿ ਪੂਜਾ'॥੨੫॥ ਸਿੱਖਨਿ ਕੀ ਸੇਵਾ ਨਿਤ ਕਰੇ। ਗੁਰਮਤਿ
 ਸਦਾ ਰਿਦੈ ਉਰਧਰੈ। ਸੀਤ ਕਾਲ ਮਹਿ ਦੀਜਹਿ ਚੀਰ। ਭਲੇ ਕਰਮ ਮਹਿ
 ਕੀਜਹਿ ਧੀਰ'॥੨੬॥ ਗੁਰ ਕੋ ਬਚਨ ਮਾਨਿ ਘਰਿਆਏ। ਸਿੱਖਨਿ ਕੀ ਸੇਵਾ
 ਮਨ ਲਾਏ। ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ ਸਭਿ ਕੇ ਉਰ ਭਾਉ। ਮਿਲਹਿ ਸਿੱਖ ਸੰਗ ਮਧੁਰ
 ਸੁਭਾਉ॥੨੭॥ ਗੁਰਬਾਨੀ ਸੰਗ ਪਸਾਰ ਕਰੀਤੇ। ਪਠੈ ਸੁਨੈ ਤਿਸ ਪੰਥ ਚਲੀਤੇ।
 ਚਰਨ ਪਖਾਰਹਿ ਸਿੱਖਨਿ ਕੇਰੇ। ਭੋਜਨ ਬਸਤ੍ਰਨਿ ਦਾਨ ਘਨੇਰੇ॥ ੨੮ ॥
 ਇਮ ਕਰਤੇ ਹੀ ਭਯੋ ਉਧਾਰ। ਪਾਇ ਪਰਮਪਦ ਗੁਰ ਦਰਬਾਰ।
 ਗੋਪੀਮਹਿਤਾ ਨੱਥਾ ਔਗ। ਭਾਉ ਮੋਕਲ ਮਿਲਿ ਇਕ ਠੋਗ॥੨੯॥ ਢਿੱਲੀ ਮੰਡਲ
 ਗੁਰ ਢਿਗ ਆਏ। ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਸੁਭ ਦਰਸਨ ਪਾਏ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਪਰਸੰਗ
 ਬਖਾਨਾ। 'ਬਾਲੀ ਰਚੀ ਆਪ ਬਿਧਿ ਨਾਨਾ॥੩੦॥ ਪਵਤਿ ਸੁਨਤਿ ਮਨ ਕੋ
 ਸੁਖਦੇਤਿ। ਪ੍ਰੇਮ ਬਧਾਵੈ ਦੁਖ ਹਰਿ ਲੇਤਿ'। ਬਿਸਿਯਨਿ ਤੋ ਸ਼ਾਂਤੀ ਉਪ-
 ਜਾਵੈ। ਸੱਤਿਨਾਮ ਕੇ ਸਿਮਰਨਿ ਭਾਵੈ॥੩੧॥ ਕੇਤਿਕ ਅਪਰਨਿ ਕੀਨਸਿ
 ਬਾਨੀ। ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਤੇ ਚਾਤੁਰਤਾ ਸਾਨੀ'। ਤਿਨ ਤੇ ਮਨ ਨਹਿ ਦਵੈ ਸੁਨੇਤੇ'
 । ਪ੍ਰੇਮ ਨ ਉਪਜਹਿ ਰਿਦੈ ਭਨੇ ਤੇ'॥੩੨॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਫੁਰਮਾਵਨਿ ਕੀਨਾ।
 'ਗੁਰ ਬਾਨੀ ਮਹਿ ਸ਼ਕਤਿ ਪ੍ਰਬੀਨਾ। ਜਿਨ ਪ੍ਰਾਨੀ ਚਾਹੈ ਕੱਲਾਨਾ। ਸੇ ਜੇ
 ਪਠਹਿ ਸੁਨਹਿ ਸੁਭ ਕਾਨਾ॥੩੩॥ ਫਲ ਬਿਸਾਲ ਤਿਸ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇਬਹੁ
 ਅੰਭਾਸ ਕਰਹਿ ਨਰ ਜੋਇ। ਸੋ ਹੁਇ ਜਾਤਿ ਮੁਕੰਦ ਪਰਾਯਨ'। ਸਿਮਰਨ
 ਕਰਹਿ ਕੁਸੰਗਹਿ ਪਾਇ ਨ॥ ੩੪ ॥ ਜਗ ਮਹਿ ਪਾਇ ਕਾਮਨਾ ਸੁਖੀ।
 ਨਹਿ ਪੁਲੋਕ ਮਹਿ ਕੈਸੇ ਦੁਖੀ'। ਤਿਨ ਸਿੱਖਨਿ ਸੁਨਿਕੇ ਸੁਖ ਪਾਯੋ। ਗੁਰ-
 ਬਾਨੀ ਸੰਗ ਪ੍ਰੇਮ ਬਧਾਯੋ॥੩੫॥ ਮਹਿਤਾ ਸਕਤੁ ਸਿੱਖ ਨਿਹਾਲੁ। ਬਸਹਿ

'ਜਾਤ'। 'ਇੱਕ ਬੋਲ ਵਾਲੇ'। 'ਪੁਜਦਾ'। 'ਇਸਥਿਤੀ (ਅ)ਧੀ=ਬੁੱਧੀ, ਰ=ਦਿੱਈਆਂ। ਭਾਵ
 ਚੰਗੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਬੁੱਧੀ ਤੇ ਦਿੱਈਆਂ ਨੂੰ ਲਾਵਣਾ ਕਰੇ। 'ਦੁਖਨਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਈ ਹੈ'। 'ਚਾਤੁਰਾਈ
 ਨਾਲ ਮਿਲੀ ਹੋਈ'। 'ਸੁਣਦਿਆਂ'। 'ਪੜ੍ਹਨੇ ਨਾਲ'। 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅਸਰੇ'।

ਆਗਰੇ ਸੁਮਤਿ ਬਿਸਾਲੁ । ਦਰਸਨ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਆਇ।ਬੇਦਨ ਕਰਿ
ਕੈ ਬੈਠਿ ਅਲਾਏ॥੩੬॥ 'ਬਿੱਪੂ ਕਰਮਕਾਂਡੀਇਮ ਕਹੈ'—ਬਿਨ ਸੁਭ ਕਰਮ
ਨ ਸੁਭ ਗਤਿ ਲਹੈ । ਨਿੱਤ ਕਰਮ ਤਰਪਣ ਗਾਇੰਤੀ॥ਸੰਧਯਾ, ਪੂਜਾ, ਦੇਹ
ਪਵਿੱਤ੍ਰੀ॥੩੭॥ ਕਰਮ ਨਮਿੱਤ ਸ੍ਰਾਧ ਅਰੁ ਖਜਾਹੁ॥ ਪੰਡਿਤਲ ਦਸ ਗਾਤ੍ਰ^੧
ਜਿ ਆਹੁ—। ਜੋ ਗਯਾਨੀ ਸੋ ਅਪਰ ਬਖਾਨੈ—ਕਰਮ ਸਹਤ ਤਨ ਮਿੱਥਯਾ
ਮਾਨੇ॥੩੮॥ ਗਯਾਨ ਬਿਨਾ ਗਤਿ ਪਾਇ ਨ ਕੋਈ।ਬੇਦ ਨੇਮ ਕਰਿ—ਉਚਰੈ
ਸੋਈ । ਹਮ ਕਿਸ ਗ੍ਰਹਨ ਕਰੈ ਹਿਤ ਧਾਰਿ' । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਤਬਿ ਕੀਨਿ
ਉਚਾਰ ॥੩੯॥ 'ਜਿਮ ਦੁਭਾਸ਼ੀਆ' ਬੀਚ ਜਹਾਜ । ਦੇਤਿ ਕਰਾਇ ਬਨਜ
ਕੋ ਕਾਜਾਤਿਮ ਸਤਿਨਾਮ ਮਹਾਂ ਅਭਿਰਾਮ॥ਦੋਨਹੁ ਕੋ ਗਤਿ ਦੇ ਸੁਖ ਧਾਮ
॥੪੦॥ ਗਯਾਨੀ ਕੇ ਨਿਤ ਹੋਇ ਸਹਾਇ।ਦ੍ਰਿੜੁ ਰਾਖਤਿ ਹੈ ਗਯਾਨ ਬਨਾਇ।
ਅਹੈ ਬ੍ਰਹਮ^੨ ਇਹ ਬਿੱਤਿ ਸਦੀਵਾ।ਬਿਸਰਿ ਨ ਦੇਤਿ ਪ੍ਰਪੱਕੈਬੀਵਾ॥੪੧॥
ਕ੍ਰਮ ਕਾਂਡੀ ਕੋ ਕਰਿ ਨਿਸ਼ਕਾਮ । ਅੰਤਹਿਕਰਣ ਬਿਮਲ ਅਭਿਰਾਮ ।
ਬਹੁਰ ਗਯਾਨ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਕਰੈ । ਸ਼ਕਤਿ ਬਿਸਾਲ ਨਾਮ ਪ੍ਰਭੁ ਧਰੈ ॥
੪੨॥ ਤਾਂਤੇ ਤੁਮਹੁ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ । ਸਿਮਰਨਿ ਕਰਹੁ ਲਹਹੁ ਸੁਖਧਾਮ^੩ ।
ਸੁਨਿ ਤਿਨ ਗੁਰ ਤੇ ਨਾਮ ਸੰਭਾਰਾ॥ਅੰਤ ਪਰਮ ਪਦ ਲਹਹੈ ਸੁਖਾਰਾ॥੪੩॥

ਇਕ ਗਜ਼ੀਅਲ ਅਰੁ ਮਥਰਾ ਦਾਸ । ਆਇ ਦਰਸ ਕੀਨੈ ਗੁਰ ਪਾਸ।
ਵੇਵਹਿ ਪੋਟ^੪ ਕਿਰਤਿ ਇਹ ਧਰੈ । ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਕੋ ਧਾਰਨਿਕਰੈ॥੪੪॥ ਸੁਤ
ਬਨਿਤਾ ਜੁਤ ਸਿੱਖਨਿ ਸੇਵੈ । ਜਥਾ ਸ਼ਕਤਿ ਭੋਜਨ, ਪਟ^੫ ਦੇਵੈ । ਨਿਜ
ਕੁਟੰਬ ਸੋ ਕਹਹੈ ਬਨਾਈ।ਹਮ ਪੀਛੇ ਜੇ ਕੋ ਸਿਖ ਆਈ॥੪੫॥ ਜਿਮ ਹਮ
ਸੇਵੈ ਤਿਮ ਤੁਮ ਸੇਵੈਭੋਜਨ ਬਸਨ ਦੇਖਿ ਕਰਿ ਦੇਵੈ॥ਤਬਿ ਸਿੱਖਨਿਗਨ
ਗੁਰ ਕੇ ਪਾਸ । ਦੋਨਹੁ ਕੋ ਕਿਯ ਸੁਜਸੁ ਪ੍ਰਕਾਸ਼॥੪੬॥ 'ਸੇਵਾ ਕੇ ਰੰਗ ਮਹਿ
ਇਹ ਰਾਤੇ । ਤੁਮ ਸਮ ਲਖੈ ਜੁ ਸਿਖ ਘਰ ਜਾਤੇ' । ਸੁਨਿ ਬਹੁ ਖੁਸ਼ੀਕੀਨਿ
ਤਿਸਕਾਲ । ਜਨਮ ਮਰਨ ਤਜਿ ਭਏ ਨਿਹਾਲ ॥ ੪੭ ॥ ਸਕਲ ਸ਼ਕਤਿ
ਜੁਤ ਤਤਛਿਨ ਭਏ॥ਅੰਤ ਪਰਮਪਦ ਸੋ ਮਿਲਿ ਗਏ। ਗੰਗਾ ਸਹਗਲ^੬

^੧ਭਾਵ ਇਸ਼ਨਾਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਦੇਹ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ^੨ਪਿਤ੍ਰ ਪੱਖ ਵਿਚ ਪਿਤ੍ਰ
ਨਮਿੱਤ ਅੰਨ ਆਦਿ ਦੇਣਾ । ^੩ਜਿਸ ਦਿਨ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਣੀ ਮਰੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਹਰ ਸਾਲ ਦੇ ਸਾਲ
ਉਸਦੇ ਨਮਿੱਤ ਅੰਨ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਦੇਣਾ । ^੪ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਬੰਧੀ ਇਕ ਕਰਮ ਜੋ ਮਰਨ ਪਿਛੋਂ ਦਸ
ਦਿਨਾਂ ਤਕ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ । ^੫ਦਲਾਲ, ਵਕੀਲ । ਦੋ ਬੋਲੀਆਂ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ । ^੬ਮੈਂ ਬ੍ਰਹਮ
ਘ । ^੭ਪੱਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ^੮ਪੰਡਿਤ ਭਾਵ । ^੯ਤੇ ਯਸਤ । ^{੧੦}ਜਗਤੀ ।

ਜੋਧਾ ਮਹਾਂ । ਆਯੋ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਜੀ ਜਹਾਂ ॥੪੮॥ ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਬੈਠੈ
ਜਬਿ ਪਾਸਾਸ਼ੀ ਮੁਖ ਤੇ ਤਬਿ ਕੀਨਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । 'ਤੁਮ ਮਲੇਛ ਕੇ ਚਾਕਰ ਅਹੋ।
ਇਹ ਕੁਛ ਭਲੀ ਬਾਤ ਨਹਿ ਲਹੇ ॥੪੯॥ ਜੇ ਤੁਮ ਕਹੋ ਜੀਵਕਾ ਨਾਂਹੀ।
ਰਹੀਯਹਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਪਾਹੀ। ਹੁਇ ਸਗਰੇ ਪਰਵਾਰ ਗੁਜ਼ਾਰਾ । ਅਰੁ
ਸਿਮਰਹੁ ਸਤਿਨਾਮ ਸੰਭਾਰਾ ॥੫੦॥ ਦੁਨੀਆਂ ਕੇ ਕਾਰਜ ਹੁਇ ਪੂਰੇ। ਦੀਨ
ਬਿਖੈ ਉੱਜਲ ਮੁਖ ਰੂਰੇ। ਸੁਨਿ ਗੰਗਾ ਸਹਗਲ ਹਰਖਾਯੋ—ਦੁਹੁ ਲੋਕ ਮਹਿ
ਗੁਰ ਅਪਨਾਯੋ ॥੫੧॥ ਇਸ ਤੇ ਅਪਰ ਨ ਆਛੀ ਬਾਤ—। ਰਹਤਿ ਭਯੋ ਸੂਰਾ
ਬੱਖਸਾਤ। ਜਬਿ ਰਣ ਰਚਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦਾਹਤੇ ਤੁਰਕ ਬਹੁ ਬਲੀ ਬਿਲੇ-
ਦ ॥੫੨॥ ਨਹੀਂ ਪੀਠ ਰਿਪੁ ਕੋ ਦਿਖਰਾਈ। ਇਮ ਕਰਤੇ ਨੇ ਸੁਭ ਗਤਿ
ਪਾਈ। ਅਪਰ ਅਨੇਕ ਸੂਰਮਾ ਆਏ। ਪਿਖਿ ਗੰਗੇ ਕਹੁ ਮੋਦ ਬਢਾਏ ॥੫੩॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਗ੍ਰੰਥਿ ਰਾਸੇ 'ਅੰਕ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਚਰਨਨ ਨਾਮ ਪੰਛ ਭਾਈ ਅੰਕੁ ॥ ੬੫ ॥

੬੬. [ਹਰਬੰਸ ਤਪਾ ਮੁਰਾਰੀ ਆਦਿ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਉਪਦੇਸ਼]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਹੁਤੋ ਤਪਾ ਹਰਿਬੰਸ ਇਕ ਸੇਵ ਕਰਹਿ ਧ੍ਰਮਸਾਲ । ਬਕਤਿ ਜੁ
ਸਿਖ ਤਿਸ ਕੇ ਚਰਨ ਧੋਇ ਤਪਤ ਜਲ ਨਾਲ ॥੧॥ ਚੋਪਈ॥ ਦੋਖਿ ਛੁਧਿਤਿ
ਭੋਜਨ ਅਚਵਾਵੈ। ਨਿਸਾ ਸੁਪਤਿ ਕੇ ਪਾਇ ਦਬਾਵੈ। ਸੀਤਕਾਲ ਭੂਰੇ
ਤਬਿ ਦੇਤਿ। ਧਰਮਸਾਲ ਲੇਪਨ ਕਰਿ ਲੇਤਿ ॥ ੨ ॥ ਜਾਗਹਿ ਪ੍ਰਥਮ ਜੁ
ਪਾਛਲਿ ਰਾਤੀ। ਜਲ ਕਰਿ ਤਪਤ ਨੁਲਾਇ ਪ੍ਰਭਾਤੀ। ਪਛਤਿ ਰਹੈ ਪੁਨ
ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਨੀ। ਇਮ ਸੇਵਾ ਕੋ ਠਾਨਿ ਮਹਾਨੀ ॥੩॥ ਕਵਿ ਗੁਰਦਾਸ ਕੀਨਿ
ਜੋ ਬਾਨੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਪਛਤਿ ਹੁਤੋ ਗੁਰਿ ਠਾਨੀ। ਕਿਤਿਕ ਸਿੱਖ ਬੋਲੇ
ਤਿਸਪਾਹੀ। 'ਗੁਰਬਾਨੀ ਕਜੋਂ ਪਛਿਹੈ ਨਾਂਹੀ?' ॥੪॥ ਅੰਧਰ ਕਵਿਨਿਕੀ ਸਿਖ
ਨਹਿ ਪੜ੍ਹੈਂ। ਸਤਿਗੁਰ ਸਬਦ ਪ੍ਰੀਤ ਤੇ ਰੜ੍ਹੈਂ'। ਝਗਰ ਪਰਸਪਰ ਗੁਰਵਿਗ
ਆਏ। ਬਾਦ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਜੁ ਸਕਲ ਸੁਨਾਏ ॥੫॥ 'ਇਹ ਸਭਿ ਬਰਜਤਿ ਤਰਕਤਿ
ਅਹੀ। ਪਛਨਿ ਗਿਰਾ, ਗੁਰਦਾਸ ਜੁ ਕਹੀ'। ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਬਾਕ
ਉਚਾਰਾ। 'ਜਿਸ ਮਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੁਜਸੁ ਉਚਾਰਾ ॥੬॥ ਸਤਿਨਾਮ ਕੀ ਮਹਿਮਾ
ਕਹੀ। ਤਿਸ ਕਹੁ ਪਛਹੁ ਸੁ ਤਰਕਹੁ ਨਹੀਂ। ਸਤਿਗੁਰ ਸਮਤਾ ਚਹਹਿ ਜਿ
ਮੂਢ। ਕਿਮ ਲਖਿ ਸਕੈ ਜਿ ਆਸ਼ੈ ਗੁਢ ॥੭॥ ਸੋ ਨਹਿ ਪਛਹੁ ਕਰਹੁ ਤਿਸ
ਤਰਕ'। ਜੋ ਸਿਖ ਪਛਹਿ ਪਰਹਿ ਮਤਿ ਫਰਕ'। ਅਪਰ ਜਿ ਗੁਰਬਾਨੀ

'ਨਵਾਵੈ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਵੈ; 'ਰਹੈ=ਪੜ੍ਹੈ। 'ਝਗੜੈ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ। 'ਤਿਆਗਣਾ ਕਰੇ।

'ਬੁੱਧੀ ਵਿਚ ਫਰਕ ਪਏਗਾ।

ਅਨੁਸਾਰ ਕੈ ਬਰਨਨ ਜਿਹ ਪ੍ਰਭੁ ਅਵਤਾਰ^੧॥੮॥ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿ ਸਬੰਧਨੀ
 ਬਾਨੀ। ਪਵਹੁ ਸੁਨਹੁ ਨਿਬਰੈ ਉਰ ਠਾਨੀ। ਮਤਸਰ ਕਰਿ ਗੁਰ ਸੇਂ ਜਿਨ
 ਕਰੀ। ਕੈ ਬਿਬਿਧਨਿ ਕੈ ਨਰ ਕਥ ਧਰੀ^੨॥੯॥ ਤਿਨਕੋ ਪਵਨਿ ਬਾਦਿ
 ਹੈ ਐਸੇ। ਬਿਨ ਬਰਖਾ ਘਨ ਗਰਜਤਿ ਜੈਸੇ॥ ਜਿਸ ਮਹਿ ਗੁਰ ਅਰੁ ਹਰਿ
 ਤਰਕੀਤੇ^੩। ਨਰਕ ਪਰਹਿ ਜੇ ਪਵਹਿ ਸੁਨੰਤੇ ॥੧੦॥ ਅਰੁ ਕੀਨਸਿ ਗੁਰ-
 ਦਾਸ ਜੁ ਬਾਨੀਗੁਰਬਾਨੀ ਕੇ ਆਸੈ ਸਾਨੀ॥ ਐਸੀ ਪਠਬੈ ਗੁਰਮਤਿ ਪਾਵੈ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਬਰਧਾ ਰਿਦੈ ਵਧਾਵੈ॥੧੧॥ ਸਿੱਖੀ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਨਰ ਹੋਇ। ਹਰਿ
 ਗੁਰ ਜਸੁ ਤਰਕਹੁ ਨਹਿ ਕੋਇਰੁਚਿ ਸੇਂ ਪਵਹੁ ਸੁਨਹੁ ਸੁਖ ਪਾਵਹੁ। ਗੁਰ
 ਕੀ ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਕਥਾ ਸੁਨਾਵਹੁ^੪॥੧੨॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਤੇ ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਮਾਨੀ॥
 ਪਠਨਿ ਲਗੇ ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਤ ਮਹਾਨੀ। ਅਣਦ^੫ ਮੁਰਾਰੀ^੬ ਸੁਮਤਿ ਮਹਾਨੀ॥
 ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਸਿਖ ਆਤਮਗਿਆਨੀ॥੧੩॥ ਨਾਨੋ^੭ ਲਟਕਣ^੮ ਜਾਤਿ ਸੁਜਾਨਾ।
 ਬਿੰਦੁਗਉ^੯ ਸਿਖ ਮਿਲਿ ਕੱਲਜਾਨਾ^{੧੦}। ਆਲਮਚੰਦੁ^{੧੧} ਹਾਂਡਾ^{੧੨} ਜੁ ਉਚਾਰਾ।
 ਤਾਲਵਾਜ਼^{੧੩} ਬਹੁਰੋਸੈਸਾਰਾ^{੧੪}॥੧੪॥ ਸਭਿ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਜਿਨਿ ਮਨਿ ਜੋਗਸਾਸੀ॥
 ਆਏ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਪਾਸੀ। ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਕੋ ਅਰਜ ਗੁਜਾਰੀ। ‘ਗੁਰੂ
 ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਮੁਰਾਰੀ।’ ॥੧੫॥ ਦਿਹੁ ਉਪਦੇਸ਼ ਹਰਹੁ ਦੁਖ ਭਾਰਾ। ਸ਼ਰਨ
 ਪਰੇ ਸਭਿ ਕਰਹੁ ਉਧਾਰਾ^{੧੬}। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਬਾਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼^{੧੭}। ‘ਕਰਹੁ ਸ਼ਬਦ
 ਕੋ ਨਿਤ ਅੰਭੁਜਾਸਾ ॥ ੧੬ ॥ ਸਿਖ ਸੰਤਨਿ ਕੀ ਸੇਵਾ ਧਰੀਅਹਿ। ਸੱਤਿ-
 ਨਾਮ ਕੋ ਸਿਮਰਨਿ ਕਰੀਅਹਿ’। ਸੁਨਤਿ ਗੁਰੁ ਤੇ ਸਭਿਨਿ ਬਖਾਨਾ। ‘ਹਮ

^੧ਜਾ ਕਥਨ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭੁ ਅਵਤਾਰ ਦਾ। ^੨(ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਸਿਮਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ) ਮਨੁੱਖਾਂ
 ਦੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਕਥਾ (ਕਿੱਸੇ ਆਦਿਕ)। ^੩ਤਰਕਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ^੪ਨਾਮ।
^੫ਜਾਤੀ। ^੬ਨਾਨੋ ਲਟਕਣ ਜਾਤ ਦੇ ਬਿੰਦਰਾ (ਅ) ਬਿੰਦਰਾਉ ਨੂੰ--ਬਿੰਦ ਗਇ-ਨਾਮ
 ਬੀ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ^੭ਪਾ:-ਨਰ ਕਥਿ ਧਰੀ-ਨਰਾਂ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਰਚੀ ਹੋਈ।

†ਗੁਰੂ ਅਮਰਦੇਵ ਜੀ ਪਹਿਲਾ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾ ਬੰਨ੍ਹ ਚੁਕੇ ਸਨ:-‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ
 ਕਚੀ ਹੈ ਬਾਣੀ ॥ ਬਾਣੀ ਤ ਕਚੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਬਹੁ ਹੋਰ ਕਚੀ ਬਾਣੀ॥ਕਹਦੇ ਕਚੇ ਸੁਣਦੇ ਕਚੇ
 ਕਚੀ ਆਖਿ ਵਖਾਣੀ ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਿਤ ਕਰਹਿ ਰਸਨਾ ਕਹਿਆ ਕਛੂਨ ਜਾਣੀ ॥ ਚਿਤੁ
 ਜਿਨ ਕਾ ਹਿਰਿ ਲਾਇਆ ਮਾਇਆ ਬੋਲਨਿ ਪਏ ਰਵਾਣੀ ॥ ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਸਤਿਗੁਰੂ
 ਬਾਬਹੁ ਹੋਰ ਕਚੀ ਬਾਣੀ ॥ ੨੪ ॥ ਪੰਚਮ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਦੇਖੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਆਦਿ ਦੀ
 ਬਾਣੀ ਵਿਹਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜਸ ਹੋਵੇ ਉਹ ਪੜ੍ਹੇ
 ਉਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਨਹੀਂ ਰਖਦੀ ਪਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰੀਤ ਦਿਤਾਵਨ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਮਾ-
 ਣੀਕ ਸਿਖ ਬਾਣੀ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਤੇ ਭਾਈ ਨੰਦ ਨਾਲ ਦੀ, ਦੋਇ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਬਾਣੀਆਂ ਹਨ।

ਜਬਿ ਸਬਦ ਸੁਨਹਿ ਦੇ ਕਾਨ॥੧੭॥ਤਬਿ ਮਨ ਨਿੰਮ੍ਹ ਸਿਮਰਿ ਸਤਿਨਾਮ॥
 ਪੁਨ ਬਿਵਹਾਰ ਕਰਹਿ ਜਬਿ ਧਾਮ॥ਬਿਸਰ ਜਾਤਿ ਨਹਿ ਚਿਤ ਮਹਿ ਰਹੈ॥
 ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤਿਨਸੋਂ ਤਬਿ ਕਹੈ॥੧੮॥ਅਜਹੁ ਤੁਮਾਰੇ ਉਰ ਅੰਭਾਸ॥
 ਨਹਿ ਦ੍ਰਿੜੁ ਭਯੋ ਕਰਹੁ ਨਿਰਜਾਸ॥ਅਨਿਕ ਜਨਮ ਦੁਰਮਤਿ ਬਿਵਹਾਰ॥
 ਸੋ ਅੰਭਾਸ* ਬਲੀ ਉਰਧਾਰਾ॥੧੯॥ਗੁਰੂ ਸਬਦ ਮਹਿ ਅਬਿ ਅੰਭਾਸਾ ।
 ਭਯੋ ਅਲਪ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ । ਬਹੁ ਦਿਨ ਕੋ ਦ੍ਰਿੜੁ ਤਨ ਅਭਿਮਾਨ ।
 ਸਨੈ ਸਨੈ ਕੀਜਹਿ ਇਸ ਹਾਨਿ ॥ ੨੦ ॥ ਪਠਨਿ ਸੁਵਨਿ ਨਿਤ ਕਰਹੁ
 ਬਿਸਾਲਾ । ਦ੍ਰਿੜੁ ਅੰਭਾਸ ਸਬਦ ਜਿਸ ਕਾਲਾ । ਹੋਇ ਬਿਸਿਮਰਨ ਤਨ
 ਅਭਿਮਾਨ॥ਤਬਿ ਤੁਮਰੀ ਹੋਵੈ ਕੱਲਜਾਨ॥੨੧॥ਨੀਰ ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੋਤਿ ਹੈ ਜੈਸੇ।
 ਸਨੈ ਸਨੈ ਉਲਟਹਿ ਬਿਧਿਕੈਸੇ॥ਕਰੇ ਜਤਨ ਬਹੁ ਅਨ ਬਲ ਬਹੈ॥ਨਾਹਿ
 ਤ ਪ੍ਰਥਮ ਥਾਨ ਹੀ ਰਹੈ॥੨੨॥ਪੁਰਬ ਕਰੀਅਹਿ ਮਨ ਨੀਵਾਣ॥ਪਾਵਹੁ ਬੰਧ
 ਬਿੰਤਿ ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ* । ਸਤਿ ਸੈਤੋਖ ਆਇ ਗੁਨ ਧਰੇ । ਇਨ ਜਤਨਹੁ
 ਤੇ ਸੋ ਮੁਰ ਪਰੇ॥੨੩॥ਜਬਿ ਪ੍ਰਵਾਹਿ ਇਤਿ ਦਿਬਿ ਕੋ ਭਯੋ॥ਬਹੁਰ ਉਪਾਇ
 ਨ ਕੁਛ ਰਹਿ ਗਯੋ । ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇ ਸੁਖੇਨ ਅਨੰਦ । ਨਹੀਂ ਸੁ ਬਜਾਪਹਿ
 ਦੁਖਦਾ ਦੁੰਦ॥੨੪॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੇ ਸੁਨਿ ਭਗਤਿ ਸੁ ਠਾਨੀ॥ ਭਯੋ ਮੁਰਾਰੀ
 ਆਤਮ ਗਜਾਨੀ । ਭਾਨੁ ਸੁਖੜ* ਸੁ ਜਗਨਾ ਨੰਦ॥ਆਇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ
 ਪਦ ਬੰਦਿ ॥੨੫॥ ਬੈਠਤਿ ਅਪਨਿ ਬ੍ਰਿਤੰਤ ਬਖਾਨਾ । ਹਮ ਰੋਕਹਿ
 ਇੰਦ੍ਰੀ ਅਰੁ ਪਾਨਾ । ਸਿਮਰਨ ਕਰਹਿ ਸਮੇਤ ਉਪਾਇ । ਚਹਤਿ ਰਿਦੈ
 ਪ੍ਰਭੁ ਲਿਵ ਲਗਿ ਜਾਇ ॥ ੨੬ ॥ ਜਬਹਿ ਪਦਾਰਥ ਕੁਛ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਵੈ ।
 ਤਬਿ ਹਮਰੋ ਮਨ ਤਹਿ ਚਲਿ ਜਾਵੈ । 'ਵਾਸ਼ਨ ਛੈ', ਅਰੁ ਮਨ ਕੋ ਨਾਸ਼॥
 ਤੱਤੁ ਗਜਾਨ, ਤੀਨਹੁ ਨਿਰਜਾਸ* ॥ ੨੭ ॥ ਵਾਰ ਵਾਰ ਅੰਭਾਸਹੁ ਇਨ
 ਕੋ । ਕਰਹੁ ਜਤਨ ਨਿਤ ਗਹੀਅਹਿ ਮਨ ਕੋ । ਸੁਨਿ ਬਿਨਤੀ ਸਤਿਗੁਰ
 ਸੋ ਠਾਨੀ॥ਇਹੁ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਹਹੁ ਮੁਖ ਬਾਨੀ॥੨੮॥ਜਿਸ ਤੇ ਮਨ ਕੋ ਹਮ
 ਠਹਿਰਾਵੈ । ਆਤਮ ਗਜਾਨ ਮੁਕਤਿ ਦਾ ਪਾਵੈ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਤਬਿ

(ਵਿਹਾਰ ਦਾ) ਅੰਭਾਸ । 'ਕਿਸੇ ਬਿਧ ਨਾਲ । 'ਬਹੁਤਾ ਜਤਨ ਕੀਤਿਆਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਵਗਦਾ
 ਹੈ । 'ਬ੍ਰਿਤੰਤ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹ ਪਾਵੇ । 'ਭਾਵ ਖੋਟੇ ਵਿਵਹਾਰਾਂ ਦਾ ਅੰਭਾਸ ਮੁੜ
 ਪਏਗਾ । 'ਦੁਖ ਦੇਣ ਦੁੰਦ । 'ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋਲੇ । 'ਵਾਸ਼ਨਾ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦੇਵੇ । 'ਤਿੰਨ
 ਤੱਤ (ਦੀਆਂ ਥਾਤੀ) ਹਨ । (ਅ) ਤਿੰਨ ਨਿਸਚੇ ਕਰੋ । *ਵਾਰ ਵਿੱਚ ਪਾਠ 'ਸੁਯੜ' ਹੈ ।

ਜਤਨ ਬਖਾਨਾ। 'ਮਨ ਕੋ ਹੈ ਤੁਰੰਗ ਇਹ ਪ੍ਰਾਨ' ॥੨੯॥ ਇਨ ਤੇ ਚਪਲ
ਹੋਤਿ ਨਹਿ ਬਿਰੈ । ਪ੍ਰਾਨ ਪ੍ਰਥਮ ਤੋ ਅੰਤਰ ਬਰੈ। ਬਹੁਰ ਉਥਤਿ ਉਪਰ ਕੋ
ਆਵੈ । ਉਠਤਿ ਸਮੇਂ ਮਨ ਕੋ ਚਪਲਾਵੈ ॥ ੩੦ ॥ ਤਾਂਤੇ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਪ੍ਰਾਣ
ਟਿਕਾਵੈ। ਮਨ ਕੋ ਨਾਸ ਰੀਤਿ ਇਸ ਪਾਵੈ। ਸਕਲ ਜਗਤ ਕੋ ਮਿਥਯਾ ਮਾਨੈ।
ਮਿਗ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮਾਨਿੰਦ ਪਛਾਨੈ ॥੩੧॥ ਅਖਲ ਪਦਾਰਥ ਝੂਠੇ ਜਾਨੈ। ਤਬਿਹੀ
ਹੋਤਿ ਵਾਸਨਾ ਹਾਨੈ । ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਨਿਰਨੈ ਬ੍ਰਹਮ ਕਰੀਜੈ । ਤਨ ਇੰਦ੍ਰੇ ਤੋ
ਪਰੇ ਲਖੀਜੈ ॥੩੨॥ ਬੁਧਿ ਕਰਿ ਉਚਿਤ ਜਾਨਿਬੈ ਅਹੈ। ਇੰਦ੍ਰੇ ਬੁਲ ਨ ਤਿਸ
ਕੋ ਲਹੈ । ਸਤਿਗੁਰ ਸਬਦ ਸਾਰ ਵੇਦਾਂਤ* । ਕਰਹੁ ਬਿਚਾਰਨਿ ਹੁਇ
ਸੱਖਯਾਤ ॥੩੩॥ ਛੈ ਹੁਇ ਵਾਸਨ ਮਨਹਿ ਬਿਨਾਸ। ਤੀਰਥ ਆਤਮਗਯਾਨ
ਪ੍ਰਕਾਸ । ਇਹੈ ਸਹਾਇਕ ਆਪਸ ਮਾਂਹੀ । ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਜੁ ਧਾਰੈ ਪਾਹੀ
॥ ੩੪ ॥ ਜਥਾ ਸ਼ਾਹੁ ਕੇ ਸੂਬੇ ਤੀਨ । ਤੀਨਹੁ ਬਲ ਕ ਪਠਵਨਿ ਕੀਨਿ ।
ਤਬ ਤਿਨ ਕੋ ਸਿੱਖਯਾ ਸਿਖਰਾਈ ।—ਤੀਨਹੁ ਮਿਲਹੁ ਪਰਸਪਰ ਜਾਈ ॥
੩੫ ॥ ਦੁਸ਼ਮਨ ਬਲੀ ਅਹੈ ਸਮੁਦਾਈ । ਪ੍ਰਥਮ ਸਿਰੰਦ ਕਰਹੁ ਤਕ-
ਰਾਈ । ਪੁਨਿ ਤੀਨਹੁ ਲਵਪੁਰਿ ਕੋ ਸਾਧਿ । ਤਸਕਰ ਦੁਸ਼ਟ ਲੇਹੁ ਸਭਿ
ਬਾਧਿ ॥੩੬॥ ਪੁਨ ਤੀਨਹੁ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿਧਾਵੈ। ਤਿਸ ਕੋ ਸਾਧੈ ਅਪਨਿ ਬਨਾਵੈ
। ਪੁਨ ਤੀਨਹੁ ਗਮਨਹੁ ਹੁਇ ਜੁਦੇ । ਤ੍ਰੈ ਪੁਰਿ ਕਰਹਿ ਰਾਜ ਸੁਭ ਤਦੇ ॥
੩੭ ॥ ਜੁਦੇ ਜੁਦੇ ਜੇ ਪ੍ਰਥਮ ਸਿਧਾਰੈ । ਹੋਹਿ ਨ ਬਿਜੈ ਕਾਜ ਉਰ ਧਾਰੈ ।
ਤੀਨਹੁ ਮਿਲੇ ਕਰਹੁ ਸਭਿ ਕਾਰ—ਲਖਿ ਇਹੁ ਤੀਨਹੁ ਤਿਸੀ

*ਪ੍ਰਾਨ ਮਨ ਦਾ ਘੋੜਾ ਹਨ । *ਦੰਚਲ ਕਰਦਾ ਹੈ । *ਭਾਵ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ । *ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇਗਾ (ਬ੍ਰਹਮ) ।

*ਤਦ ਨਗਰਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਚੰਗੀਤਰਾਂ ਕਰੇਗੇ । *ਭਾਵ ਵਾਸਨਾ ਛੈ, ਮਨੋ ਨਾਸਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ।

*ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਦਾ ਅੱਭਯਾਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿੱਚ ਸੰਜੋਗ,
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਾਰੇ ਉਸਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਆਦਿ ਬ੍ਰਹਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਆਏ ਹਨ, ਪਰ
ਨਿਰਾ 'ਦਿਮਾਗੀ ਘੋੜ ਰੋੜ ਦਾ ਵੇਦਾਂਤ' ਜਿਸਨੇ ਵਿੱਦਯਾ ਅਭਿਮਾਨੀ ਪੰਡਿਤ ਤੇ ਆਚਰਣ ਤੋਂ
ਬੇਪਰਵਾਹ ਨਿਜ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦੁਰਚਾਰੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਕਿਤੇ
ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ । ਸਤਿਗੁਰ ਵੇਲਿੰਦਗੀ ਬਖਸ਼ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਰ ਥਾਂ ਵੇਦਾਂਤ ਦੀ
ਵਯਾਖਯਾ ਕਰਕੇ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਅਕਸਰ ਟਪਲਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਿੱਖ ਬੀ
ਬਾਣੀ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਛੋਡਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਹਿਮਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਠ ਖਲੋਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬ੍ਰਹਮ
ਹਾਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਨ ਅਜੇ ਮੇਲਾਂ ਤੇ ਖਿੰਡਾਉਂ ਤੋਂ ਬੀ ਸਾਫ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ । ਕਵੀ ਜੀ
ਆਪ ਬੀ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਮ ਅੱਭਯਾਸ ਜ਼ਰੂਰੀ ਦੇਸਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾਮ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਦੀ
ਪਰਖ ਇਸੇ ਰਾਸ ਦੇ ਅੰਸੂ ੬੭ ਅੰਕ ੧੬ ਤੋਂ ੨੨ ਵਿੱਚ ਖੋਲ੍ਹੀ ਹੈ ਨੇ । †ਪਾ:—ਸਭਿ ।

ਪ੍ਰਕਾਰ ॥ ੩੮ ॥ ਨਿਪ ਅੰਗਜਾਨ ਜੁ ਚਮੁੰਬਿਕਾਰ^੧ । ਸਭਿ ਬਲ ਲੀਨ
ਗੁਨਨਿ ਬਿਦਾਰ^੨ । ਖੈ ਵਾਸਨ ਅਰ ਮਨ ਕੋ ਨਾਸ । ਤੋੜ ਗਜਾਨ ਇਨ
ਕਰਿ ਅੰਭਾਸ ॥ ੩੯ ॥ ਸਾਸ ਸਾਸ ਸਿਮਰਹੁ ਸਤਿਨਾਮ । ਸਬਦ ਬਿਚਾਰਿ
ਲਹੋ ਬਿਸਰਾਮ^੩ । ਸੁਨਿ ਸਗਰੇ ਮਨ ਆਨੰਦ ਪਾਏ । ਤਿਮ ਕੀਨਸਿ ਜਿਮ
ਗੁਰੁ ਬਤਾਏ ॥ ੪੦ ॥ ਜੈਤ^੪ ਸਿੰਗਾਰੁ^੫ ਜੁਗ ਸਿਖ ਭਾਰੀ । ਸੋਧਾ ਬਡੇ ਨਿਭੈ
ਉਪਕਾਰੀ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਤਿਨ ਸੰਗ ਉਚਾਰਾ । ‘ਹਮ ਸਰੂਪ ਜੋ ਖਸਟਮ
ਧਾਰਾ ॥ ੪੧ ॥ ਧਰੈਂ ਸਸਤ੍ਰ ਦੇ ਦੁਸ਼ਟਨ ਦੇਡ । ਕਰੈਂ ਤੁਰਕ^{*} ਗਨ ਕੋ ਖੰਡ
ਖੰਡ । ਆਯੁਧ ਬਿੰਦਾ^੬ ਕਰਿ ਅੰਭਾਸ । ਮੀਰਨਿ ਕੀ ਮੀਰੀ ਲੇਂ ਪਾਸਾ ॥ ੪੨ ॥
ਸਬਦ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰਿ ਚਿਤ ਇਮ ਦੇਇੰ । ਪੀਰਨਿ ਕੀ ਪੀਰੀ ਹਰਿ ਲੇਇੰ ।
ਨਿਪ ਕੋ ਲਵਣ ਖਾਤਿ ਹੈ ਜੋਇ । ਨਿਜ ਸਰੀਰ ਕੋ ਅਰਪਹਿ ਸੋਇ ॥ ੪੩ ॥
ਹਲਤ ਪਲਤ ਮਹਿ ਹਮ ਸੁਖਦੇਹੈਂ । ਇਹਾ ਭੁਗਤਿ ਉਤ ਮੁਕਤੀ ਪੈਹੈ । ਮਹਾ
ਘੋਰ ਕਲਿਜੁਗ ਕੋ ਕਾਲਾ ਨਿਜ ਸਿੱਖਨਿ ਹਮ ਲੇਹਿ ਸੇਭਾਲਿ ॥ ੪੪ ॥ ਤੁਮ ਅਬਿ
ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਢਿਗ ਰਹੀਏ । ਆਗਾਮਾਨਿ ਸਰਬਸੁਖ ਲਹੀਏ । ਤਿਨ ਕੋ ਸੰਗ
ਯੁੱਧ ਕੋ ਕਰਿ ਕੈ । ਤੁਰਕਨਿ ਹਤੋ ਸਸਤ੍ਰ ਕਰ ਧਰਿ ਕੈ^੭ ॥ ੪੫ ॥ ਹਾਥ
ਜੋਰਿ ਸੋ ਮਾਨਤਿ ਭਏ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਢਿਗ ਚਲਿ ਗਏ । ਰਹੇ ਸਮੀਪ
ਸਸਤ੍ਰ ਧਰਿ ਸੂਰੇ । ਵਿੰਦਾ ਅੰਭਾਸਹਿ ਗੁਰਪੂਰੇ ॥ ੪੬ ॥ ਕਿਤਿਕ ਕਾਲਬੀਤਨੈ
ਢਿਗ ਰਹੇ । ਲੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਗੁਰ ਕੋ ਕਹੇ^੮ । ਅਪਨੇ ਸਦਨ ਰਹੇ ਦੁਇ ਮਾਸ ।
ਇਕ ਜੋਗੀ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਤਿਨ ਪਾਸ ॥ ੪੭ ॥ ਭਯੋ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਸਾਇਨ ਦੀਨਿ ।
ਇਕ ਬਿਲ ਭਰਜੇ ਹਰਖ ਕਰਿ ਲੀਨਿ । ਸੋ ਬਿਚਾਰਿ ਕਰਿ ਢਿਗ ਲੈ ਆਇ ।
ਗੁਰ ਖਸਮ^੯ ਕੋ ਸੋ ਅਰਪਾਏ ॥ ੪੮ ॥ ਲਗੇ ਸੁਨਾਵਨਿ ‘ਗੁਨ ਇਹ ਭਾਰੇ । ਦਯੋ
ਸਿੱਖ ਨੇ ਪਾਰਦ ਮਾਰੇ^{੧੦} । ਬਾਵਨ ਤੋਲੇ ਰੱਤੀ ਪਾਉ^{੧੧} । ਸੁੰਦਰ ਕੰਚਨ ਕਰਤਿ
ਸੁਹਾਉ ॥ ੪੯ ॥ ਇਕ ਚਾਵਰ ਭਰ ਨਰ ਜੇ ਖਾਵੈ । ਛੁਪਾ ਸਵਾ ਮਣ ਕੀ ਹੁਇ

^੧ਅਗਿਆਨ ਰਾਜੇ ਦੀ ਜੋ ਸੈਨਾ ਹੈ ਵਿਕਾਜ ਦੀ । ^੨ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ । ^੩ਨਾਮ ।

^੪ਸਸਤ੍ਰ ਵਿੰਦਾ । ^੫ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ (ਆਗਾਜ) ਲੈਕੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਆਖਿਆਂ । ^੬ਮਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਪਾਰਾ । ^੭ਪਰ ਤੋਲੇ (ਤੋਲੇ) ਵਿੱਚ ਰੱਤੀ ਫਰ (ਪਾਰਾ ਮਾਰਿਆ ਹੋਇਆ) ਪਾਉ ।

*ਪਾ:-ਦੁਸ਼ਟ । †ਇਹ ਚੋਪਈ ਅੰਕ ੪੫ ਇਕ ਲਿ: ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਹੈ । ਪਰ ਇਹ ਸਹੀ ਅਸਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਹੋਰਨਾਂ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ।

‡ਪਾ:-ਗੁਰ ਪੰਚਮ । §ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਭਗਤਮਾਲ ਵਿਚ

‘ਇੱਕ ਰੱਤੀ ਮਣ ਤਬਿ ਵਿੱਚ ਪਾਈਐ’ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ।

ਜਾਵੈਗਜ ਸਮ ਬਲ ਕੇ ਧਾਰਨਿ ਕਰੇ। ਰੋਗ ਸਰਬਤਨ ਕੇ ਪਰਹਰੇ॥੫੦॥
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ*ਉਚਰਨੇ ਤਿਨਕੋ। 'ਜਿਨ ਮਾਰਨੇ ਪਾਰਦ ਸਮ ਮਨ ਕੋ।
 ਪਾਰੇ ਸਾਥ ਨ ਸੋ ਹਿਤ ਧਰਤਿ। ਜੋ ਤਾਂਬੇ ਤੇ ਕੰਚਨ ਕਰਤਿ॥੫੧॥ ਮਨ ਮਾਰੇ
 ਗੁਨ ਪਾਇ ਅਨੂਪਾਜੀਵ ਬਨਹਿ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਰੂਪ। ਤਉ ਕਾਮਨਾ ਪੁਰਹਿ
 ਤੁਮਾਰੀ'। ਇਕ ਚਾਵਰ ਭਰ ਵਹਿਰ ਨਿਕਾਰੀ॥੫੨॥ ਉਪਰ ਤਰੇ ਪਾਨ ਦ੍ਰੋ
 ਵੈਕੈ। ਕਰਨੇ ਖਾਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕਰ ਲੈਕੈ। ਪੁਨ ਬਿਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮਹਿਗੋਰ॥
 ਕਰਿ ਮੁਰਾਤਬਾ ਤਿਨਹਿ ਉਚੇਰਾ॥੫੩॥ ਅਤਿ ਸਮੀਪ ਅਪਨੇ ਕਰਿ ਲੀਨਿ।
 ਬਖਸੀ ਸ਼ਕਤਿ ਮਹਾਂ ਬਲ ਕੀਨਿ। ਪਰੇ ਜਹਾਂ ਤੁਰਕਨਿ ਸੰਗਾਮੁ। ਤਹਿ
 ਤਹਿ ਕਰੇ ਬਡੇ ਤਿਨ ਕਾਮੁ ॥ ੫੪ ॥

ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕਿੰਨੇ ਤਿਤਿਥ ਰਾਸੇ 'ਸਿੱਖਨ'
 ਪੁਸਤਕ ਚਲਨਨੇ ਨਾਮੁ ਖਛਟ ਸਫਟੀ ਅੰਸੂ ॥ ੬੬ ॥

੬੭. [ਜੈਤਾ ਨੰਦਾ ਆਦਿ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਉਪਦੇਸ਼। ਤਰਨ ਤਾਰਨ]।

ਦੋਹਰਾ॥ ਜੈਤਾ ਨੰਦਾ ਸਿੱਖ ਦੇ ਸੰਗ ਪਿਰਾਗਾ ਹੋਇ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਚਰਨ
 ਢਿਗ ਆਇ ਨਿਵੇਂ ਤੂੰ ਸੋਇ॥੧॥ ਚੋਪਈ॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਅਰਜ ਗੁਜਾਰੀ।
 'ਕੀਜਹਿ ਅਸ ਉਪਦੇਸ਼ ਉਚਾਰੀ। ਜਿਸ ਤੇ ਅਪਰ ਨ ਕਰਤਬ ਰਹੈ।
 ਧਰਹਿ ਰਿਦੈ ਆਛੇ ਪਦ ਲਹੈ'॥੨॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਖਾਨਾ। 'ਇੰਦ੍ਰ
 ਰੋਕਹੁ ਬਨਿ ਸਵਧਾਨਾ। ਸ੍ਰਾਸ ਸ੍ਰਾਸ ਸਿਮਰਹੁ ਅਠ ਜਾਮ। ਸਭਿ ਤੇ ਉਚ
 ਵਾਹਿਗੁਰੁ ਨਾਮ॥੩॥ ਜਬਹਿ ਟਿਕਹਿ ਨਹਿ ਬ੍ਰਿਤਿਨਿਹਾਰੇ'। ਆਵਹਿਵਹਰ
 ਤ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰੇ। ਰਾਖੇ ਪਰਚਾ ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਨੀ॥ ਤਿਸਹੀ ਤੇ ਹੋਵਹੁ ਬ੍ਰਹਮ
 ਗਿਆਨੀ'॥੪॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤੇ ਸੁਨਿ ਉਪਦੇਸ਼। ਲਗੇ ਕਰਨਿ ਤਿਸ ਰੀਤਿ
 ਹਮਸ਼। ਬਿੱਪ੍ਰਨਿ ਦੇਖਿ ਕਹੈ 'ਕੜਾ ਕੀਨਾ ?। ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਸਗਰੋ ਤਜਿ
 ਦੀਨਾ ॥੫॥ ਨਿੱਤ ਨਮਿੱਤ ਕਰਮ ਸਭਿ ਤਜਾਗੇ। ਭਿਸ਼ਟ ਭਏ ਤੁਮ ਕਿਸ
 ਮਗ ਲਾਗੇ?'। ਗਨ ਪੰਡਿਤ ਮਹਿ ਤਿਨਹੁ ਬਖਾਨਾ। 'ਮਿਲਨੇ ਹਮਹਿ ਸਤਿ-
 ਗੁਰੁ ਮਹਾਨਾ॥੬॥ ਤਬਿ ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਿਤਾ ਅੱਗਿਆਨ'। ਜਨਮਨੇ ਘਰ ਸਪੁਤ
 ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ। ਮਰਨ ਜਨਮ ਤੇ ਸੂਤਕ ਭਯੋ। ਤਬਿ ਤੇ ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਮਿਟਿ
 ਗਯੋ॥੭॥ ਨਹੀਂ ਕਰਮ ਲੇਖੇ ਸੁ ਲਗੀਤੇ। ਜਿਨਕੇ ਸੂਤਕ ਹੋਤਿ ਭਨੀਤੇ। ਤੁਮ
 ਤੇ ਹੀ ਹਮ ਸੁਨਿ ਇਸ ਭਾਂਤਿ। ਤਜਾਗੇ ਕਰਮ ਜਾਨਿ ਬੱਖਜਾਤਿ॥੮॥ ਕਹਹੁ

*ਪੂਰਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। *ਦੇ ਪਾਨ(ਦੇ ਪੱਤੇ)। *ਜਦ ਦੇਖੋ ਕਿ ਬ੍ਰਿਤੀ ਨਹੀਂ ਟਿਕਦੀ। *(ਬ੍ਰਿਤੀ)

ਬਾਹਰ ਜਦ ਆਵੇ। *ਅੱਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਪਿਤਾ ਮਰ ਗਿਆ।

*ਪਾ:-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪੰਚਮ।

ਪਹਿਤੂ ੧੧ ਵੀਂ ਵਾਰ ਦੇ ਟੀਕੇ ਵਿਚ ਗੁ: ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਜਿ ਸੂਤਕ ਬੋਰੋ ਰਹੈ। ਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ ਇਸ ਬਿਧਿ ਅਹੈ—ਨਾਭੀਤੇ ਜਬਿ
ਉਪਜਹਿ ਸ੍ਰਾਸ। ਤਬਿ ਤੋ ਜਨਮ ਸੁ ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥੯॥ ਵਹਿਰ ਨਾਸਕਾ ਤੇ
ਨਿਕਸਾਇ। ਤਬਿ ਤਿਨ ਕੋ ਮਰਨੋ ਹੁਇ ਜਾਇ। ਸੂਤਕ ਬਿਨਾਕਰ ਮਕੋਸਮੈ
। ਰਹੇ ਬਿਚਾਰ, ਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹਮੈ ॥੧੦॥ ਸ੍ਰਾਸ ਸ੍ਰਾਸ ਮਹਿਨਾਮ ਅਧਾਰ। ਰਾਖਤਿ
ਹੈ” ਸਤਿਗੁਰੁ ਉਚਾਰਾ। ਸੁਨਤਿ ਬਿੰਪੂ ਤੂਸਨ ਹੁਇ ਰਹੇ। ਰਹੇ ਬਿਚਾਰ, ਨ
ਉਤਰ ਲਹੈ ॥੧੧॥ ਹੁਤੋ ਪਾਠਿਕਾ* ਨਾਮ ਤਿਲੋਕਾ। ਤੋਤਾ ਮਹਿਤਾ
ਜਿਸ ਮਨ ਰੋਕਾ। ਦਰਸਨ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਆਏ। ਪਦ ਸਮ ਪਦਮਾਨਿਸੀਸ
ਨਿਵਾਏ ॥੧੨॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਮੁਖ ਥਾਕ ਉਚਾਰਾ। ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼
ਤੁਮਾਰਾ।—ਰਾਮ ਨਾਮ ਸਿਮਰੈ ਲਿਵ ਲਾਈ*। ਇਸ ਤੋ ਨਹੀਂ ਨਰਕ ਮਹਿ
ਜਾਈ—॥੧੩॥ ਇਸ ਸੁਨਿ ਬਿੰਪੂ ਤਰਕਨਾ* ਕਰੈ:—ਜੇ ਸਿਮਰਨਿ ਤੇ ਨਰਕ
ਨ ਪਰੈ। ਸਭਿ ਜਗ ਰਾਮ ਨਾਮ ਕੋ ਲੇਤਿ। ਕਰੈ ਪੁਨ ਨਰਕ ਪਾਇ ਕਰਿ
ਦੇਤਿ ॥੧੪॥ ਜੇ ਇਹ ਸਾਰੁ ਹੋਇ ਜਿਮਿ ਕਹੈ। ਕਰੈ ਪ੍ਰਭੁ ਨਰਕ ਬਨਾਵਨਿ
ਚਹੈ। ਸਗਰੇ ਮੁਕਤਿ ਪਾਇ ਜਪਿ ਰਾਮਾਨਿਸ਼ਫਲ ਕਰੈ ਸੁਰਗ ਕੇ ਧਾਮ ॥
੧੫॥ ਨਰਕ ਸੁਰਗ ਦੋਨਹੂੰ ਨਹੀਂ ਚਹੀਯਹਿ। ਜੇ ਸਿਮਰਨਿ ਤੇ ਮੁਕਤੀ
ਲਹੀਯਹਿ’। ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਥਾਕ ਉਚਾਰੇ। ‘ਨਿਸ਼ਚੈ ਰਾਮ ਜਪਤਿ ਹੈ
ਸਾਰੇ’ ॥੧੬॥ ਨਹਿ ਪ੍ਰਤੀਤ ਅਰੁ ਮਨ ਨ ਇਕਾਗਰ। ਕਿਮ ਕਲਾਨਹਿ
ਪਾਇ ਉਜਾਗਰ। ਕਹਹੁ ਦਿਜਨਿ ਸੰਗ ਏਹੁ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ। ਰਾਖਸ਼ ਗਹੜੇ
ਮੁਦਾਨਾ ਜਾਤਿ ॥੧੭॥ ਕਰਜੇ ਤੇਲ ਕੋ ਤਪਤ ਕਰਾਹ। ਤਿਸ ਮੈਂ ਕੋਡੇ ਪਾਵਨਿ
ਚਾਹ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਉਪਦੇਸ਼ੈ ਨਾਮ’। ਸਿਮਰਜੇ ਮਰਦਾਨੇ ਸੁਖ ਧਾਮ ॥
੧੮॥ ਤਤਛਿਨ ਸੀਤਲ ਭਯੋ ਕਰਾਹ। ਨਾਮ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਿਦਤ ਜਗ ਮਾਂਹ ॥
ਕਹਹੁ ਦਿਜਨਿ ਸੋ ਅਬਿ ਕੇ ਜਾਇ:—ਜੇ ਤੁਮ ਸਿਮਰਜੇ ਰਾਮ ਬਨਾਇ ॥

*ਜੇ ਕਹੈ ਸੂਤਕ ਤਾਂ ਬੋੜਾ (ਬਿਰ) ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। *ਕਰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ। *ਨਾਮ ਦਾ ਆਧਾਰ
ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ। *ਪਾਠ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। *ਨਵਰਤ(ਅ) ਹੁੰਦਾ। *ਫਤਿਹਾ ਸੀ। *ਉਪਦੇਸ਼ਿਆ ਹੋਯਾ ਨਾਮ।

*ਰਾਮ ਨਾਮ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ, ਨਾਂਕਿ ਪਦ—ਰਾਮ—ਦਾ ਸਿਮਰਣ,
ਕਿਉਂਕਿ ਥਾਂ ਥਾਂ ਕਰਿ ਜੀ ਸਿਮਰਣ ਵਾਸਤੇ ਪਦ—ਵਾਹਿਗੁਰੂ—ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦੱਸਦੇ
ਚਲੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਹੋਰ ਨਾਮ ਹਨ, ਪਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਹੈ।

†ਯਥਾ ਗੁਰਵਾਕ:—ਰਾਮ ਰਾਮ ਸਭ ਕੋ ਕਹੈ ਕਹਿਐ ਰਾਮੁ ਨ ਹੋਇ ॥ ਗੁਰ ਪਰਸਾਈ
ਰਾਮੁ ਮਨਿ ਵਸੈ ਤਾ ਫਲੁ ਪਾਵੈ ਕੋਇ ॥੧॥ ਤਥਾ—ਕਬੀਰ ਰਾਮੇ ਰਾਮ ਕਹੁ ਕਹਿਬੇ ਮਾਹਿ
ਬਿਬੇਕ ॥ ਏਕੁ ਅਨੇਕਹਿ ਮਿਲਿ ਗਇਆ ਏਕ ਸਮਾਨਾ ਏਕ ॥ ੧੯੧ ॥

੧੯॥ਕਰਹੁ ਤਪਾਵਨਿ ਤੇਲ ਕਰਾਹਾਹਮ ਤੁਮ ਪਾਵਹਿ ਕਰ ਤਿਸ ਮਾਂਹ॥
ਇਕ ਸਮ ਸਭਿਨਿ ਰਾਮਕੋ ਸਿਮਰਨਿ॥ਤੈਅਥਿ ਮਿਲਿਕੈਕੀਜਹਿ ਪਰਖਨਿ
॥੨੦॥ਜਗ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮਹਿ ਤਪਤ ਕਰਾਹੈ॥ਦਹੀਯਤਿ ਨਿਤ,ਨਹਿ ਨਿਕ-
ਸਨਿ ਪਾਹੇ। ਗੁਰਮੁਖ ਕੇ ਗੁਰ ਬਖਸ਼ਹਿ ਨਾਮ। ਹਰਿ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ,ਮਨ ਲਹਿ
ਬਿਸਰਾਮ॥੨੧॥ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੇ ਸੋ ਗਏ। ਪੰਡਿਤ ਬਿੰਦ ਮਿਲਤ
ਜਬਿ ਭਏ। ਸਕਲ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਯਹੁ ਜਬੈ। ਸੰਕਮਾਨ ਦਿਜ ਹੈ ਕਰਿਤਬੈ
॥੨੨॥ਕੂਰੇ ਭਏ ਹਾਥ ਨਹਿਘਾਲਾਇਮ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪ੍ਰਤਾਪਬਿਸਾਲ॥ਤਰਕ
ਕਰਨ ਤੇ ਕੀਨਸਿ ਮੋਨ।ਜਾਨੀ ਮਹਿਮਾ ਬਡਗੁਰ ਭੋਨ॥੨੩॥ ਇਕਸਿਖ
ਜੜੀਆ ਸਾਂਈਦਾਸ।ਕਰਿ ਗੁਰ ਨਮੋ ਬੈਠਿ ਕਰਿ ਪਾਸ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਅਰ-
ਦਾਸ ਬਖਾਨੀ। ‘ਮੈਂ ਬਹੁ ਸਿੱਖਨਿ ਸੇਵਾ ਠਾਨੀ॥੨੪॥ ਧਾਰਨ ਕਰਜੋ ਰਿਦੈ
ਉਪਦੇਸ਼।ਸੇਵੈ ਤੁਮਰੇ ਚਰਨ ਹਮੇਸ਼ਾ।ਤਉ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨਿਬੈ ਕੇ ਕਾਲ।ਨਹਿ
ਮਨ ਠਹਿਰਤਿ ਚਪਲ ਬਿਸਾਲ ॥੨੫॥ ਆਪ ਕਹਜੋ-ਮਨ ਕਰਹੁ ਇਕ-
ਗਰ। ਪਠਹੁ ਸੁਨਹੁ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਉਜਾਗਰ-’। ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਜਤਨ
ਬਤਾਯੋ।‘ਮਨ ਗਤਿ ਕੋ ਅਥਿ ਤੋ ਲਖਿ ਪਾਯੋ॥੨੬॥ਟਿਕੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ਜਾਨ
ਸਭਿ ਲੀਨੋ।ਇਸ ਬਿਧਿ ਕੋ ਪੂਰਬ ਨਹਿ ਚੀਨੋ।ਜਬਿ ਮਨ ਜਾਇ ਕਿਤਹਿ
ਲਖਿ ਪਾਵਹੁ’। ਤਬਿ ਤਿਸ* ਮਿੱਥਯਾ ਵਸਤੁ ਦਿਖਾਵਹੁ॥੨੭॥ਬਹੁਰ ਮੋਰਿ
ਕਰਿ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲਾਵਹੁ। ਜੇ ਚਲਿ ਜਾਵੈ ਫੇਰ ਹਟਾਵਹੁ। ਜਿਮ ਅਰੀਅਲ
ਅਸੁ* ਕੋ ਅਸਵਾਰ। ਸਨੈ ਸਨੈ ਤਿਹ ਅੰਗੁ ਦਿਖਾਰਿ ॥੨੮॥ ਮੋਰਿ ਬਹੁਰ
ਬਾਗਨਿ ਕੋ ਫੇਰਹਿ। ਫੇਰ ਫੇਰਿ ਨਿਜ ਮਰਜੀ ਪ੍ਰੇਰਹਿ। ਕਰਹਿ ਸੁਧਾਰਨਿ
ਹਿਤ ਕੋ ਦੇਹੈ॥ਅਰਹਿ ਜਿ,ਤ੍ਰਾਸ ਤਾਂਹਿ ਉਪਜੈ ਹੈ ॥੨੯॥ਇਸ ਬਿਧਿ ਫੇਰ
ਫੇਰ’ ਮਨ ਜੋਰਹੁ। ਸੁੱਧ ਹੋਇ ਲਹਿ ਸੁਾਦਿ, ਨ ਮੋਰਹੁ’। ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਤੇ
ਕੀਨਸਿ ਬਿਧਿ ਤੋਸੇ। ਸਨੇ ਸਨੇ ਮਨ ਬਸਿ ਹੁਇ ਜੈਸੇ॥੩੦॥ ਆਪਾ ਨਹਿ
ਜਨਾਇ ਗੁਰ ਆਗੇ। ਨਿਸ ਦਿਨ ਰਹੇ ਸੇਵ ਮਹਿ ਲਾਗੇ। ਇਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮਾਂਹੀ।ਸਿੱਖਨਿ ਕੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਾਹੀਂ† ॥੩੧॥ ਗੋਇੰਦਵਾਲ
ਜਾਨਿ ਕੋ ਚਾਹਾ। ਸਿਤਤਿ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਕੇ ਪਾਹਾ। ਕਰਿ ਤਜਾਰੀ ਸਿਖ ਸੰਗ

*ਹੱਥ। *ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ (ਰੂਪ) ਤੱਤੇ ਕੜਾਹੇ ਵਿਚ। *ਸ਼ੰਕਾ ਵਾਲੇ, ਭਾਵ ਕੜਾਹੇ ਵਿਚ ਹਥ ਪਾਉਣੇ
ਭਰ ਗਏ। *ਜਾਣ ਲਵੇ। *ਅਜੀ ਵਾਲੇ ਘੋੜੇ ਦਾ। *ਸੁਧਾਰਦਾ ਹੈ ਦਿਲਾਸਾ ਦੇਕੇ। *ਮੋੜ
ਮੋੜਕੇ। *ਜਦ ਮਨ ਸੁੱਧ ਹੋਕੇ (ਨਾਮ ਦੇ) ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਲਹੇ ਤਦ ਫਿਰ ਨਾ ਮੋੜੇ ਭਾਵ ਲੱਗਾ
ਰਹਿਣ ਵਿਚ। *ਪਾ:-ਨਰਕਦ। †ਭਾਪੇ ਦੇ ਨੁਸਖੇ ਵਿਖੇ ਇਹ ਚੋਪਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਬਿਸਾਲ । ਜਿਨ ਮਹਿ ਬ੍ਰਹਮ ਗਯਾਨੀ ਮੁਖ ਜਾਲ ॥੩੨॥ ਬਿਧ ਤੇ ਆਦਿ
ਸੇਵ ਗੁਰ ਭੀਨੇ । ਗਮਨ ਹੋਤੁ ਸਭਿਹਿਨਿ ਮਨ ਕੀਨੇ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਗੁਰ
ਗੁਨਨਿ ਉਦਾਰਾਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਚਾਹਤਿ ਪਰਉਪਕਾਰਾ ॥੩੩॥ ਜਿਮ ਸੂਰਜ ਕਰ
ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਸਕਲ ਜਗਤ ਕੇ ਦੇ ਸੁਖਰਾਸਿ । ਨਿੰਦਕ ਦੁਸ਼ਟ ਉਲੂਕ
ਨ ਜਾਨਹਿ । ਅੰਧ ਬਨਹਿ ਨਿਜ ਬੁਰਾ ਸੁ ਠਾਨਹਿ ॥੩੪॥ ਚਢਿ ਖਾਸੇ ਪਰ
ਸਤਿਗੁਰ ਚਲੇ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਮਿਲੇ। ‘ਰਹਹੁ ਸਦਨ’ ਦੇ ਧੀਰਜ
ਤੁਰੇ। ਸਨੈ ਸਨੈ ਮਗ ਚਲਿਓ ਕਰੇ ॥੩੫॥ ਕਿਤਿਕ ਕੋਸ ਗਮਨੇ ਬਿਤ ਹੋਏ।
ਉਤਰੇ ਸੁੰਦਰ ਬਲ ਕੇ ਜੋਏ । ਜਹਾਂ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਇਸਥਾਨ । ਤੀਰਥ
ਦੇਖੋ ਲਾਇ ਧਿਆਨ ॥੩੬॥ ਨਰ ਨਾਰੀ ਸ਼ਨਾਨ ਤੇ ਪਾਵਨ। ਸ਼ਰਧਾ ਕਰੇ
ਕਾਮਨਾ ਪਾਵਨ^੧ । ਮਾਰਗ ਚਲਹਿ ਭਾਵ ਤੇ ਪਾਵਨ^੨ । ਮਿਟਹਿ ਰੋਗ ਗਨ,
ਆਨੰਦ^੩ ਪਾਵਨ^੪ ॥੩੭॥ ਇਕ ਤੋ ਪਲਾਸੂਰ ਤਹਿ ਗ੍ਰਾਮ। ਖਾਨਵਾਲ ਦੂਸਰ
ਕੋ ਨਾਮ । ਇਨ ਤੇ ਆਦਿਕ ਗ੍ਰਾਮ ਜਿ ਔਰ । ਲਰਤਿ ਪਰਸਪਰ ਰਹਿ^੫
ਤਿਸ ਠੋਰ ॥੩੮॥ ਬਹੁ ਨਰ ਮਰਹਿ ਪਰਹਿ ਸੰਗ੍ਰਾਮ। ਕਰਤੇ ਦ੍ਰੋਖ ਜਾਹਿ ਜਮ-
ਧਾਮ । ਤਿਨ ਕੋ ਮਹਾਂ ਬਿਲੋਕਸੋ ਝੇਰਾ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਕੀਨਸਿ ਡੇਰਾ ॥
੩੯॥ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਗ੍ਰਾਮੀਨ ਹਕਾਰੇ । ਲਰਨ ਬਿਖੈ ਬਹੁ ਦੋਸ ਉਚਾਰੇ ।
‘ਇਕਤੋ ਤੁਮਰੀ ਮਿਟਹਿ ਲਰਾਈ। ਦੁਤੀਏ ਧਨ ਲੇਵਹੁ ਮਨ ਭਾਈ ॥੪੦॥
ਤਿਤੀਏ ਗੁਰ ਕੋ ਕਾਰਜ ਇਹਾਂ । ਚਤੁਰਥ ਨਰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਫਲ ਮਹਾਂ । ਦੇਹੁ
ਭੂਮਿਕਾ ਗੁਰਘਰ ਕੋ ਅਬਿ । ਦਰਬ ਮੇਲ ਤੇ ਲਿਹੁ ਦੁਗੁਨਾ ਲਬ^੬ ॥੪੧॥
ਖਾਨ ਵਾਲ ਕੇ ਖੱਤੀ ਜਾਤਿ। ਪਲਾਸੂਰ ਰੰਘਰ ਬੱਖਜਾਤ ।—ਮਿਟੈ ਕਲਹਿ—
ਸਭਿ ਨੇ ਮਨ ਜਾਨੈ। ਕਹਿਬੋ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੋ ਮਾਨੈ ॥੪੨॥ ਦੀਏ ਰਜਤ-
ਪਲ ਲੱਛ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਅਧਿਕ ਸਹੰਸੁ ਸਪਤ ਪੰਚਾਸਿ^੭ । ਲਈ ਭੂਮਿਕਾ ਮੇਲ
ਘਨੇਰੀ। ਦੀਨਸਿ ਦਰਬ ਬੰਦ ਤਿਸ ਬੇਰੀ ॥੪੩॥ ਰਹਿਨ ਲਗੇ ਸ੍ਰੀਗੁਰ ਤਿਸ
ਥਾਨ । ਚਿਤਵਹਿ ਪਰ ਉਪਕਾਰ ਮਹਾਨ । ਜਿਮ ਸੂਰਜ ਸਭਿਹਿਨਿ ਸੁਖ
ਦੇਤਿ। ਦੁਖਦ ਅੰਧੇਰਾ ਜਗਹਰਿ ਲੋਤਿ ॥੪੪॥ ਜਥਾ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਨਿਜ ਕਰ ਕਰਿ
ਕੈ’। ਸਭਿ ਔਸਧਿ^੮ ਮਹਿ ਰਸਕੋ ਭਰਿਕੈ। ਜਿਸ ਤੇ ਜੀਵ ਤ੍ਰਿਪਤ ਜਗਹੋਇ।

^੧ਪਾਵਨਗੇ । ^੨ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਕੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਚੱਲਣਗੇ । ^੩ਪਾਵਨਗੇ । ^੪ਲੜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ।
ਸਨ । ^੫(ਜੇ) ਲੋਭ ਹੈ । ^੬ਇਕ ਲੱਖ ਸਤਵੰਜਾ ਹਜ਼ਾਰ । ^੭ਆਪਣੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਕਰਕੇ । ^੮ਭਾਵ,
ਦਵਾਈ ਦੀਆਂ ਬੂਟੀਆਂ । *ਪ:-ਆਦਿਕ=ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਆਦਿਕ ਦਾ ਪਾਵਨਾ ਮਿਟ ਜਾਏਗਾ ।

ਤਥਾ ਕਰਹਿ ਗੁਰ ਹਿਤ ਸਭਿ ਕੋਇ ॥੪੫॥ ਤਾਲ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਚਹਿ
ਲਾਯੋ। ਸਕਲ ਮਸੰਦਨਿ ਸਾਥ ਬਤਾਯੋ। ਲਗੇ ਕਰਾਵਨਿ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਤਜਾਰੀ।
ਲਗੇ ਮਜੂਰ ਕਰੇਂ ਗਨ ਕਾਰੀ ॥੪੬॥ ਚੂਨਾ ਅਧਿਕ ਈਂਟਕਾ ਹੇਤੁ । ਸ੍ਰੀ
ਅਰਜਨ ਜੀ ਗਨ ਧਨ ਦੇਤਿ । ਪੁਨਹਿ ਖਨਨ ਹਿਤ ਕਰਨਿ ਮਹੂਰਤ*।
ਭਏ ਤਜਾਰ ਸਤਿਗੁਰ ਹਿਤ ਪੂਰਤਿ ॥੪੭॥ ਪੰਚਾਂਮ੍ਰਿਤ ਘਨੇ ਕਰਵਾਯੋ। ਸਿਖ
ਸੰਗਤ ਤਹਿ ਬੰਦ ਬੁਲਾਯੋ । ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਨਿ ਕੇ ਉਤਸਾਹ । ਹੋਤਿ
ਪ੍ਰਸੰਨ ਸਿੱਖਜ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ॥੪੮॥ ਲਗਯੋ ਦਿਵਾਨ ਅਧਿਕ ਗੁਰ ਪਾਸ। ਬੋਲੇ
ਬਾਕ ਕਰਹੁ ਅਰਦਾਸ। ਭਾਈ ਬੁੱਢੇ ਕਹੁ ਕਿਯ ਖਰਜੈ। ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੂਪ ਬਿਖੈ
ਚਿਤ ਜੁਰਜੈ ॥੪੯॥ ਮਹਾਂ ਸ਼ਕਤਿ ਧਰਿ ਸਿੱਖਜ ਮਹਾਨਾ। ਕਰਤਲ ਫਲ ਸਮ
ਰੂਪ ਸੁ ਜਾਨਾ। ਰਾਤਿ ਦਨੇਸ ਜਿਸ ਰਹੈ ਸਮਾਧਿ । ਦਾਤ ਸ਼ਾਂਤਿ ਜੁਤ ਰਿਦਾ
ਅਗਾਧਿ ॥੫੦॥ ਖਰੇ ਭਯੋ ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਅਗਾਰੀ। ਹਿਤ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨਿ ਸੁਖ
ਕਾਰੀ। ਖੰਤੀ ਇਕ ਦੇਵੀਚੰਦ ਨਾਮਾਗੋਇੰਦਵਾਲ ਹੁਤੇ ਜਿਸ ਧਾਮ ॥੫੧॥
ਦਰਸਨ ਹੋਤੁ ਗੁਰੁ ਕੇ ਆਵਾਏਕ ਰੁਪਯੋ ਤਾਂਹਿ ਤੁਰਾਵਾ। ਆਧੇ ਟਕੇ
ਰਾਖਿ ਨਿਜ ਪਾਸ। ਅਰਧ ਲਏ ਹਿਤ ਗੁਰ ਅਰਦਾਸ ॥੫੨॥ ਗੁਰ ਕੈ ਜਾਇ
ਅਗਾਰੀ ਧਰੇ । ਹਾਥ ਬੰਦਿ ਕਰਿ ਬੈਠਨਿ ਕਰੇ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਅਵਿਲੋਕਿ
ਉਚਾਰੀ। ਭਾਈ ਬੁੱਢਾਲੇਹੁ ਨਿਹਾਰੀ ॥੫੩॥ ਪੂਰਨ ਤਾਲ ਸਕਲ ਬਿਧਿ ਹੋਇ।
ਰਿਦੇ ਹਮਾਰੇ ਆਇ ਨ ਕੋਇ। ਆਧੀ ਭੇਟ ਪ੍ਰਥਮ ਹੀ ਆਈ। ਆਧੇ ਰਹੈ
ਇਹੀ ਲਖਿ ਪਾਈ ॥੫੪॥ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਕੀ ਜਥਾ ਰਜਾਇ । ਹੋਇ ਤਥਾ ਨਹਿ
ਅਪਰ ਉਪਾਇ। ਕਰਿ ਅਰਦਾਸ ਤਿਹਾਵਲ ਕੇਰੀ । ਸਿਮਰੇ ਸਭਿ ਸਤਿਗੁਰ
ਤਿਸ ਬੇਰੀ ॥੫੫॥ ਕਰਜੈ ਮਹੂਰਤ ਖਨਨਿ ਲਗਾਏ । ਸਿੱਖਜ ਮਿਹਨਤੀ
ਨਰ ਸਮੁਦਾਏ । ਤੀਰਥ ਕੀ ਸੁ ਹੋਨਿ ਲਗਿ ਕਾਰੀ। ਕਾਰੀਗਰ ਬੁਲਾਇ
ਮਤਿਭਾਰੀ ॥੫੬॥ ਈਂਟਨਿ ਕੇ ਆਵੇ ਲਗਵਾਏ । ਚੂਨਾ ਤਜਾਰ ਕਰਹਿ
ਸਮੁਦਾਏ। ਤਾਲ ਬਿਸਾਲ ਅਰੰਭਨਿ ਕੀਨਾ। ਮਨੋ ਮਾਨਸਰ ਹੋਇ ਨਵੀਨਾ।

*ਸਭ ਕਿਸੇ ਦਾ ਭਲਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਰਦੇ ਹਨ । 'ਹੱਥ ਦੀ ਤਲੀ ਵਿਖੇ ਫਲ ਵਾਂਗ ਸ੍ਰੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ
(ਜਿਸਨੇ) ਜਾਣਿਆ ਹੈ । 'ਭਨਾਇਆ । 'ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਆਂਵਦੀ । 'ਕਾਰ ।

*ਮਹੂਰਤ ਦਾ ਭਾਵ ਇੱਥੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਗਲੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਵਿਚ ਆਪ
ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਰਕੇ ਭਾਈ ਬੁੱਢੇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਅਰਦਾਸਾ
ਸੁਧਾਕੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਅਰੰਭਿਆ । ੧੭ ਵੇਸਾਖ ਸਿ: ੧੬੪੭ ਬਿ: ਨੂੰ ਮੰਦਰ ਤੇ ਨਗਰ
ਦੀ ਨੀਂਹ ਪਈ । (ਖਾ: ਤਵਾ:)

੫੭ ॥ ਸ਼ਿਲਪੀ^੧ ਲਗੇ ਚਿਨਨਿ ਸੰਪਾਨਿ^੨ । ਲਾਵਹਿ ਚੁਨੋ ਈਟ ਮਹਾਨ ।
 ਕਹਨੋ ਮਸਿਦਨਿ ਸੋ ਗੁਰ ਬੈਨ । ‘ਕਰਵਾਵਹੁ ਕਾਰਜ ਸੁਭ ਦੈਨ’ ॥ ੫੮ ॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਘਰ ਤੋਟਿ ਨ ਕਾਈ। ਮਿਹਨਤ ਦੇਹੁ ਮਜੂਰ ਸਵਾਈ। ਜਿਸਤੇ
 ਹੋਇ ਅਖਲ ਇਹੁ ਤਾਲ। ਤਥਾ ਕਰਹੁ ਤੁਮ ਸੁਮਤਿ ਸੋਭਾਲ’ ॥ ੫੯ ॥ ਇਸ
 ਬਿਧਿ ਹੁਕਮ ਪਾਇ ਗੁਰ ਕੇਰਾ । ਕਹਿ ਕਹਿ ਕੋ ਨਿਕਰਾਇ^੩ ਬਡੇਰਾ^੪ ।
 ਸ਼ਿਲਪਨਿ ਤੇ ਸੁ ਕਰਾਵਤਿ ਰਹੈ। ‘ਚੁਨਾ ਈਟ ਪੁਚਾਵਹੁ’ ਕਹੈ ॥ ੬੦ ॥ ਕਬਿ
 ਕਬਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਦੇਖਹਿ ਜਾਈ । ਲਗੇ ਕਾਰ ਜਹਿ ਸਿਖ ਸਮੁਦਾਈ । ਨਿਜ
 ਕੱਲਜਾਨਚਹੈ ਕਰਿ ਸੇਵਾ। ਜਿਸਤੇ ਹੁਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਗੁਰਦੇਵਾ ॥ ੬੧ ॥ ਇਸ ਬਿਧਿ
 ਕੇਤੇ ਦਿਵਸ ਬਿਤਾਏ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਉਪਕਾਰ ਕਰਾਏ । ਪੂਰਬ ਦਿਸਿ
 ਕੀ ਬਨਹਿ ਸੁਪਾਨ । ਨਰਨਿ ਭੀਰ ਬਹੁ ਹੁਇ ਤਿਸ ਥਾਨ ॥ ੬੨ ॥ ਆਵਹਿ
 ਸੰਗਤਿ ਕਾਬਲ ਕੇਰੀ। ਬਲੇਖ ਬੁਖਾਰੇ ਨਗਰ ਘਨੇਰੀ । ਪੰਨੀਘੋਪ ਪਿਸ਼ੌਰ
 ਜਿ ਬਾਸੀ । ਪੁਰਿ ਮੁਲਤਾਨ, ਸ਼ਿਕਾਰ ਪੁਰਾ ਸੀ ॥ ੬੩ ॥ ਇਤ ਵੱਖਣ ਅਰ
 ਪੂਰਬ ਕੇਰੀ । ਸੰਗਤਿ ਦਰਸੈ ਆਇ ਬਡੇਰੀ । ਕਿਤਿਕ ਦੇਬ ਗਿਨੀਅਹਿ
 ਜਗ ਕੇਰੇ । ਜੇ ਆਵਤਿ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਹੇਰੇ ॥ ੬੪ ॥ ਭੀਰਬ ਕਾਰ ਕਰਹਿ
 ਸੇ ਆਇਤਿਸ ਪਰ ਹੋਵਤਿ ਖੁਸ਼ੀਸਵਾਇ। ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਰੁਖ ਦੇਖਹਿ ਜਸੋਂ
 ਜਸੋਂ । ਖਨਹਿ ਕਾਰ ਕਰਿ ਹੈਂ ਨਰ ਤਸੋਂ ਤਸੋਂ ॥ ੬੫ ॥ ਇਸ ਬਿਧਿ ਕੇਤੇ
 ਮਾਸ ਬਿਤਾਏ । ਪੂਰਬ ਦਿਸਿ ਸੰਪਾਨ ਬਨਾਏ। ਕੇਤਿਕ ਖਨੀ ਭੂਮਕਾ ਤਹਾ
 ਗੁਰੁ ਕਾਮ-ਭੀਰਬ ਹੁਇ ਮਹਾਂ-^੫ ॥ ੬੬ ॥

ਅੰਤ ਈ ਦਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ
 ‘ਭਰਨ ਭਰਨ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਭਰਨਨ ਨਾਮ ਸਾਖ ਸਭਦੀ ਅੰਸੂ ॥ ੬੭ ॥

੬੮. [ਤਰਨ ਤਰਨ ਸਰੋਵਰ] ।

ਏਹਗ ॥ ਦਿਨ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਭੀਰਬ ਬਨਤਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਹਿ ਤਰੀਦ ।
 ਆਪ ਆਪਨੇ ਕਾਜ ਕਰਿ ਸੰਧਾ ਹੋਤ ਰਸੀਦ^੧ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ
 ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਧਿ ਸਭ ਲਹੈ। ‘ਕਰਹੁ ਭਲੇ ਤੁਰਨ’ ਤਿਨ ਕਹੈ। ਈਟਨਿ ਕੇ
 ਸਮੁਦਾਇ ਪਸਾਵੈ । ਬਹੁ ਨਰ ਲਾਗੇ ਤਿਨਹਿ ਖਕਾਵੈ ॥ ੨ ॥ ਤਹਾ ਨੂਰਦੀ
 ਤੁਰਕ ਹੀਕਾਰੀ । ਸਿਫਤੀ ਪਰਵਦਿਗਾਰ^੨ ਬਿਸਾਰੀ । ਹੁਤੋ ਤਹਾ ਤੇ ਕੋਸ

^੧ਕਾਰੀਗਰ । ^੨ਪੋਤੀਆ । ^੩ਦੇਕੇ (ਪਦਾਰਥ) । ^੪ਆਖ ਆਖ ਕੇ ਵੱਡਾ ਨਿਕਲਵਾਉਂਦੇ ਹਨ
 (ਤਲਾ) । ^੫ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਇਹ ਬੜਾ ਭੀਰਬ ਹੋਵੇ । ^੬ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ (ਆਪਣੇ ਘਰੀ)
 (ਅ) ਜਾਂ ਸੰਧਾ ਨੂੰ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ (ਲਿਖਾਕੇ) ਰਸੀਦ (ਹੁੱਕਮ) ਲੈਂਦੇ ਹਨ ।
^੭ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ । ^੮ਪਾ:-ਕਾਜ ਕਰਾਇੰ । ਕੋ ਜਿ ਕਰਾਇੰ ।

ਅਵਾਈ । ਚਿਨਵਾਵਤਿ ਸੋ ਅਪਨਿ ਸਰਾਈ ॥੩॥ ਰਹਿਤੋ ਹੁਤੋ ਦਿਲੀਸੁਰ
 ਤੀਰ । ਯਾਂਤੇ ਗਰਬਤਿ ਮੂਢ ਅਧੀਰ । ਤਿਸਕੇ ਚਿਨਤਿ ਈਂਟ ਬਰ ਗਈ ।
 ਕਿਤ ਤੇ ਹਾਥ ਨ ਆਵਤਿ ਭਈ ॥੪॥ ਅਟਕ ਰਹੀ ਤਿਸ ਕਾਰ ਉਸਾਰੀ ।
 ਖੋਜਿ ਰਹੇ ਨਹਿ ਨਿਕਟ ਨਿਹਾਰੀ । ਤਬਿ ਕਿਸਹੂੰ ਨੇ ਤਿਹ ਸੋਂ ਕਹਯੋ ।
 ‘ਸੁਨਹੁ ਕਾਜ ਮੈਂ ਤੁਮਰੋ ਲਹਯੋ ॥੫॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਕੇ ਨੰਦ । ਕਰਿਵਾ-
 ਵਤਿ ਹੈਂ ਤਾਲ ਬਿਲੀਦ । ਤਿਨਕੇ ਆਵੇ ਭਏ ਤਧਾਰਾਬਡੀ ਈਂਟਕਾ ਪਾਕੀ
 ਸਾਰਾ ॥੬॥ ਸੋ ਅਨਵਾਇ ਲੇਹੁ ਇਸ ਥਾਨ । ਸਰੈ ਕਾਰ ਤੁਮਰੋ ਹਿਤ ਠਾਨਿ ।
 ਅਪਰ ਨਿਕਟਿ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਹਿ ਆਵੈ ਦੁਰਿ ਹੋਹਿ ਤੋ ਕੋਨ ਸੁ ਲਜਾਵੈ ॥੭॥
 ਖੋਜਾ ਨੂਰ ਦੀਨ ਸੁਨਿ ਰਹਯੋ । ਨਹੀਂ ਬਾਕ ਲਜਾਵਨਿ ਤਬਿ ਕਹਯੋ । ਹੁਤੋ
 ਅਮਾਨਤ ਖਾਨ ਪਠਾਨ । ਸੋ ਭੀ ਚਿਨਵਾਵਤਿ ਇਕ ਥਾਨ ॥੮॥ ਹੁਤੋ ਤਰਨ-
 ਤਾਰਨ ਜੀ ਨੇਰੇ । ਚਹਤਿ ਈਂਟਕਾ ਚਿਨਨਿ ਘਨੇਰੇ । ਗਾਮ ਨੁਰੰਗਾ ਬਾਦ
 ਮਝਾਰਾਹਕ ਬਸਤਿ ਧਨਾਢ ਉਦਾਰਾ ॥੯॥ ਤਿਸਕੇ ਬੁਝਨਿਕੀਨਿ ਪਠਾਨ ।
 ‘ਕਿਤ ਤੇ ਆਇ ਈਂਟਕਾ ਪਾਨ ?’ ਮੈਂ ਸਰਾਇ ਅਬਿ ਲਾਗਿ ਬਨਾਵਨਿ ।
 ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਿ ਕੀਨਸਿ ਫੁਰਮਾਵਨਿ ॥ ੧੦ ॥ ਸਭਿ ਉਮਰਾਵਨਿ ਕਹੁ ਦਿਜ
 ਥਾਨ । ਨਿਜ ਨਾਮਨਿ ਪਰ ਕਰਹਿ ਮਕਾਨ । ਨੂਰਦੀਨ ਖੋਜੇ ਢਿਗ ਜਾਇ ।
 ਦੇਹਿ ਈਂਟ, ਕੈ ਦੇਹਿ ਬਤਾਇ ॥੧੧॥ ਸੁਨਤਿ ਚੋਧਰੀ ਕਰਿ ਅਹਿਲਾਦ ।
 ਗਾਮ ਜੁ ਬਸੈ ‘ਨੁਰੰਗਾਬਾਦ’-ਇਸਕੇ ਆਇ ਈਂਟਕਾ ਹਾਥ । ਮੈਂ ਭੀ ਲੇਉਂ
 ਇੱਛਤਿ ਸਾਥ ॥੧੨॥ ਸੁਨਿਕੈ ਨੂਰਦੀਨ ਢਿਗ ਗਯੋ । ਜਹਾਂ ਸਰਾਇ
 ਚਿਨਾਵਤਿ ਭਯੋ । ਕਹੀ ਅਮਾਨਤ ਖਾਂ ਕੀ ਬਾਤ । ਸੁਨਿਕੈ ਬੋਲਯੋ ਸਮ
 ਮੁਸਕਾਤ ॥੧੩॥ ‘ਹਮ ਕੇ ਤੁਮ ਤੇ ਚਾਹਿਘਨੇਰੀ । ਕਰਹਿ ਟੋਰ ਬਹੁਥਾਨਨਿ
 ਹੋਰੀ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਗੁਰ ਹਿੰਦੁ ਬਿਸਾਲ । ਸੋ ਕਰਿਵਾਵਤਿ ਇਹ ਠਾਂ ਤਾਲ
 ॥੧੪॥ ਆਵੇ ਤਿਨਹੁ ਬੰਦ ਲਗਵਾਏ । ਬਡੀ ਈਂਟ ਅਰੁ ਭਲੇ ਪਕਾਏ ।
 ਖਾਨ ਕਾਜ ਅਰੁ ਹੋਇ ਹਮਾਰੋ ਮਿਲਿ ਕੈ ਲਿਹੁ ਨਹਿ ਕਰਹਿ ਪੁਕਾਰੋ ॥੧੫॥
 -ਦੇਹੁ ਉਧਾਰੀ-ਕਹਿਕੈ ਲੇਹੁ । ਜਬਰੀਤੁ ਮਸੋਂ ਕਰੈਂ ਨਕੇਹੁ’ । ਇਮ ਮਸਲਤ

‘ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਕਾਰ ।’ ਤੁਹਾਡਾ ਕੰਮ ਸਰ ਜਾਏਗਾ, ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਕੇ (ਇਹ ਬਾਤ ਮੈਂ ਕਹੀ ਹੈ) ।
 ‘ਚਿਨਣੇ ਲਈ ਬਹੁਤੀਆਂ ।’ (ਪਠਾਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਨੂੰ) ਕਿ ਤੂੰ ਨੂਰ ਦੀਨ ਖੋਜੇ
 ਪਾਸ ਜਾਹ । ‘ਬਸਦਾ ਸੀ ।’ ਠੱਲ ਹੀ ਲੋੜ ਮੁਜਬ ਮੈਂ ਬੀ ਲੈ ਲਵਾਂਗਾ । ‘ਸਮਾਨ
 ਭਾਵ ਬੋਲਾ ਜਿਹਾ ਹੋਸਕੇ ।

ਕਰਿ ਆਪਸ ਮਾਂਹੀ॥ਫਿਰਤਿ^੧ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਠਹਿਰਾਹੀ॥੧੬॥ ਆਇ ਵਹਿਰ
 ਤੇ ਲਿਏ ਪਜਾਵੇ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਗ੍ਰਾਮਨਿ ਈਂਟ ਢੁਵਾਵੇ । ਸਿੱਖ ਕੁਲਾਲ
 ਆਇਗੁਰ ਪਾਸ॥ਹਾਥ ਜੋਰਿਕੀਨਸਿ ਅਰਦਾਸ॥੧੭॥^੨ ਤੁਰਕਸਮੁਹਵਹਿਰ
 ਚਲਿ ਆਏ । ਹੁਕਮ ਕਰਤਿ ਹਮ ਸਾਥ ਅਲਾਏ ।—ਨੂਰੋ ਦੀਨ ਅਮਾਨਤ
 ਖਾਨ॥ਦੋਨਹੁ ਨਿਕਟ ਚਿਨਾਇ ਮਕਾਨ॥੧੮॥ਚਾਹਿ ਈਂਟਕਾ ਤਿਨ ਕਹੁ
 ਭਈ । ਕਰਿ ਉਧਾਰ ਤੁਮਤੇ ਹਮ ਲਈ । ਇਹ ਕਹਿ ਲਗੇ ਲਦਾਵਨਿ
 ਗਾਡੇ॥ਗਿਨਤੀ ਮਿਨਤੀ ਦੀਨਸਿ ਛਾਡੇ’ ॥੧੯॥ਸੁਨਿ ਬੋਲੇ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ
 ਨਾਥ॥‘ਹਮ ਕੋ ਕਜਾ ਹੈ ਗਿਨਤੀ ਸਾਥ॥ਜਹਾਂ ਈਂਟਕਾ ਲਗੈ ਹਮਾਰੀ॥ਤਹਿ
 ਕੀ ਲਮਾਵਹਿ ਜਜ਼ਾਂ ਉਖਾਰੀ ॥੨੦॥ ਸਰਬ ਕੋਟ ਚਹੁ ਗਿਰਦ ਬਿਸਾਲ ।
 ਵਹਿ ਆਵਹਿ ਇਹ ਠਾਂ ਜਿਸਕਾਲ॥ਤਬਿਇਹ ਪੂਰਨਹੋਇਤਜਾਗ॥ਕਰਹਿ
 ਸਿੱਖ ਮੇਰੇ ਬਡ ਭਾਗ॥੨੧॥ ਤੁਰਕ ਸਕਲ ਕੀ ਜਹਾਂ ਉਖਾਰਹਿ॥ਸਨਮੁਖ
 ਲੜਹਿ ਤਾਂਹਿ ਕੋ ਮਾਰਹਿ । ਬੁਧਹਿ ਤੇਜ ਹੀਦਨਿ ਕੋ ਜੋਰ । ਤਬਿ ਇਹ
 ਤਾਲ ਹੋਇ ਚਹੁ ਓਰ ॥੨੨॥ ਮੇਲਾ ਹੋਇ ਅਮੱਸਾ ਭਾਰੀ॥ਲਹੈ ਕਾਮਨਾ
 ਲੋਕ ਉਦਾਰੀ॥ਰੋਗ ਬੰਦ ਕੋ ਬਰਜਨਿ ਕਰਿਹੀਂ॥ਨਾਮ—ਤਰਨਤਾਰਨ—ਸੁ
 ਉਚਰਿ ਹੀਂ॥੨੩॥ਦਰਸ ਮਾਸ ਭਾਵੈਂ ਪਦ^੩ਜੋਇਮਹਾਂ ਮਹਾਤਮ ਇਸ ਕੋ
 ਹੋਇ॥ਸਗਰੇ ਪਾਪ ਬਿਦਾਰਨਿ ਕਰੈ॥ਸਰਧਾ ਧਰਿ ਬਨਾਨ ਜੇ ਧਰੈ’ ॥੨੪॥
 ਇਮ ਕਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤੁਸਨ ਰਹੇ॥ਚਲਨਿ ਭੋਰ ਕੋ ਚਿਤ ਮਹਿ ਚਹੇ॥ਤਿਸ
 ਦਿਨ ਡੇਰੋ ਤਹੀਂ ਟਿਕਾਏ॥ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਚਿਤ ਸਾਂਤਿ ਬਿਧਾਏ॥੨੫॥ਨਹੀਂ
 ਸਾਪ ਤਬਿ ਕੂਰ ਉਚਾਰਸਿ॥ਜਿਸ ਤੇ ਦੁਸ਼ਟ ਦਗਧ ਹੈ ਛਾਰਸਿ॥ਛਿਮਾਵਾਨ
 ਮਹਿ ਸੇਬਟ ਰੂਪ॥ਮਹਾਂ ਸ਼ਕਤਿ ਧਰਿ ਧੀਰ ਅਨੂਪ॥੨੬॥ਸਮ ਦਮ ਕੇ ਜੁਤ
 ਰਿਦਾ ਉਦਾਰ । ਧਰਮ ਆਤਮਾ ਸਹਤ ਬਿਚਾਰ । ਮਨਹੁ ਧਰਮ ਕੀ ਧੁਜਾ
 ਸਰੀਰ । ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਪਰਮ ਅਭੀਰ^੪ ॥੨੭॥ ਜਮ ਬਸਿ ਜੀਵ ਨਰਕ ਮੇ
 ਪਰਤੇ॥ਤਿਨੋ ਬਿਲੋਕਤਿ ਕਰੁਨਾ ਕਰਤੇ॥ਭਲੇ ਪੰਥ ਪਰ ਸੁਖਕੋ ਪਾਵੈਂ॥ਇਸ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ ਬਜੋਤ ਬਨਾਵੈਂ॥੨੮॥ਤੀਰਥ ਕੀ ਤਬਿ ਕਾਰ ਹਟਾਇ॥ਲਖਜੋ^੫
 ਭਵਿੱਖਜਤ ਜਿਮ ਹੈ ਜਾਇ॥ਅਜਰ ਜਰਨ ਨਿਸਠਤਿ^੬ਬ੍ਰਹਮ ਗਯਾਨੀ॥ਮੋਹ
 ਬਿਦਾਰਨਿ ਉਚਰਤਿ ਬਾਨੀ॥੨੯॥ਨੈਨ ਰਸੀਲੇ ਕਰੁਨਾ ਰਸੇ॥ਜਿਨ ਮਹਿ
 ਪ੍ਰੇਮ ਰਹੈ ਨਿਤ ਬਸੇ । ਜਗ ਗੁਰਤਾ ਬਰ ਤਖਤ ਬਿਰਾਜੇ । ਦਰਸਹਿ ਸਹਿ
^੧ਵੇਹੋਈ ਉਜਰਤ । ^੨ਭਾਵੈਂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਮੱਸਾ । ^੩ਮਹਲ ਸੂਰਮੇ । ^੪ਜਾਇਆ । ^੫ਦ੍ਰਿੜ,
^੬ਪਰਨ ਸਿੱਧ ਅਵਸਥਾ [ਸਿਸ: ਨਿਮਿਤ]

ਸਰਧਾ ਅਘ ਭਾਜੇ॥੩੦॥ਨੂਰੇ ਦੀਨ ਅਮਾਨਤ ਖਾਨ। ਤਿਨਹੁ ਸੁਨੀ ਸੁਧਿ
 ਸਗਰੀ ਕਾਨ। 'ਤੀਰਥ ਕਰਿਥੇ ਤੇ ਹਟਿ ਰਹੇ। ਕੂਚ ਕਰਨਿ ਚਲਿਥੇ ਚਿਤ
 ਰਹੇ॥੩੧॥ਮਿਲਿਦੋਨੋ ਇਕ ਮਨੁਜ ਪਠਾਵਾ। ਸ਼ਾਹੁ ਸੁਨੈ ਨਹਿ--ਚਿਤ ਡਰ
 ਪਾਵਾ॥ਆਇ ਗੁਰੁ ਕੇ ਕਹਜੇ ਅਗਾਰੀ। 'ਤੁਮ ਕਜੋਂ ਬਰਜੀ ਤਾਲ ਉਸਾਰੀ*॥
 ੩੨॥ ਜਿਤਿਕ ਪਜਾਵੇ ਪਰ ਲਾਗਿ ਦਰਬਾ। ਕਹਿ ਹਮ ਤੇ ਅਥਿ ਲੀਜਹਿ
 ਸਰਬਾ॥ਅਪਰ ਈਂਟਕਾ ਦੇਹੁ ਚਢਾਇ। ਕਰਤਿ ਕਾਰ' ਸਗਰੀ ਪਕ ਜਾਇ॥
 ੩੩॥ਆਗੈ ਕੋ ਹਮ ਲੇਹਿ ਨ ਕੋਈ। ਬੈਠੇ ਰਚਹੁ ਅਪਨਿ ਸਰ ਜੋਈ। ਬਨੀ
 ਜਰੂਰਤ ਹਮ ਕੋ ਭਾਰੀ। ਸ਼ਾਹੁ ਨਿਦੇਸ਼' ਜੁ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਉਚਾਰੀ ॥੩੪॥--ਕਰਹੁ
 ਸਰਾਇ ਤੁਰਤ ਹੀ ਤਜਾਰੇ--। ਯਾਤੇ ਆਵੇ ਲਏ ਤੁਮਾਰੀਤਿਸਕੋ ਲੀਜੈ ਮੋਲ
 ਸਵਾਯਾ। ਦਿਹੁ ਆਇਸੁ ਪੁਨ ਲਗਹਿ ਪਜਾਯਾ'॥੩੫॥ਸ਼੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪੁਨ
 ਕੀਨਿ ਬਖਾਨ। 'ਕਰਜੈ ਮੋਲ ਬਲ ਲਾਇ ਮਹਾਨ'। ਸੋਈ ਮੋਲ ਦੇਹਿ ਹਮ
 ਤੁਮੈ। ਜਥਿ ਹੀ ਆਇ ਜਾਇਗੋ ਸਮੈ॥੩੬॥ਹਮਰੇ ਸਿਖ ਹੈ ਹੈਂ ਬਲਿਭਾਰੀ।
 ਨਿਜ ਬਲ ਕਰਿ ਲੇ ਨੀਵ ਉਖਾਰੀ॥੩੭॥ਜਿਮ ਬਲ ਮੋਲ' ਤੁਮਹੁ ਨੇ ਦੀਨਿ। ਈਂਟ
 ਪਜਾਵਨਿ ਕੀ ਸਭਿ ਲੀਨਿ। ਸੋ ਬਲ ਮੋਲ ਦੇਹਿਗੋ ਤੁਮ ਕੋ। ਤਬੈ ਤਜਾਰ
 ਤੀਰਥ ਹੁਇ ਹਮ ਕੋ ॥੩੮॥ ਅਥਿ ਤੇ ਜਾਇ ਕਹਹੁ ਇਹ ਬਾਤ। ਤੀਰਥ
 ਬਨਹਿ ਤੁਰਕ ਕਰ ਘਾਤਿ'। ਸੁਨਿ ਕੈ ਰਿਸ ਜੁਤਿ ਗੁਰ ਕੇ ਬੈਨ। ਗਮਨਜੈ
 ਸੋ ਨਰ ਕਰਿ ਤਰ ਨੈਨ॥੩੯॥ਸਭਾ ਬਿਖੇ ਸਭਿਹੂੰਨਿ ਸੁਨਾਈ। ਸੁਨਿ ਕਰਿ
 ਨੂਰਦੀਨ ਰਿਸ ਖਾਈ। 'ਕਜਾ ਕਰਿ ਲੇਹਿਕਹੈ ਜੇ ਐਸੇ'। ਲਗਜੈ ਚਿਨ। ਵਨਿ
 ਮੂਰਖ' ਤੈਸੇ ॥ ੪੦ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਰਜੈ ਕੂਚ ਹਟਿ ਆਏ। ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰਿ
 ਬਿਖੇ ਸੁਹਾਏ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਸੰਗ ਮਿਲੇ। ਅੰਕ ਬਿਠਾਇ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਿ

*ਭਾਵ ਤਲਾ ਦੀ ਗਾਰ ਕਢਾਇਆਂ ਤਕ। 'ਹੁਕਮ। 'ਬਹੁਤ ਬਲ ਦਾ ਲਾਵਣਾ ਰੂਪ ਮੁੱਲ
 ਤੁਸਾਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। 'ਬਲ ਰੂਪ ਮੁੱਲ। 'ਤੁਰਕਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਕੇ। 'ਭਾਵ ਨੂਰ ਦੀਨ।

*ਇਸਦਾ ਇਹ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੰਦਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਿਆਂ ਜਾ ਸਰੋਵਰ ਨਹੀਂ ਸੀ
 ਖਨਿਆਂ ਗਿਆ। ਤਲ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿਸਾ ਪੇਂਕਾ ਬਣ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇੱਥੋਂ ਲੁੱਟੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

†੧੮੨੩ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਾਲ ਸਿੰਘ ਫੈਜ਼ੁਲਾ ਪੁਰੀਏ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸਰਦਾਰ ਬੁਧ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤੇ
 ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ, ਰਾਮਗੜੀਏ ਨੇ ਇਹ ਵਾਕ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ। ਫਿਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ
 ਸਮੇਂ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਦੋ ਪਾਸਿਆਂ ਦੀ ਤੇ ਪ੍ਰਫੁੱਲਾ ਦੀ ਤੇ ਹੋਰ ਸੇਵਾ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕੰਵਰ
 ਨੌਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁਨਾਰਾ ਬਣਵਾਯਾ ਤੇ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਪੱਕੀ ਕੀਤੀ।

ਭਲੇ ॥੪੧॥ ਅਪਰ ਸਰਬ ਸਿਖ ਕਰਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨ । ਦਰਸਹਿ ਦਰਸਨ
ਦੋਸ ਨਿਕੰਦਨ। ਭਈ ਰੈਨ ਮੰਦਰ ਨਿਜ ਗਏ। ਮਿਲੇ ਸਕਲ ਆਨੰਦ ਮਨ
ਭਏ ॥੪੨॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਬਿੰਦੁ ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਰਾਸੇ 'ਭਰਨ ਭਾਰਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਭਰਨਨ' ਨਾਮ
ਅਛਟ ਸਭਦੀ ਅੰਸੁ ॥੬੮॥

੬੬. [ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਤੇ ਭਾਈ ਭਿਖਾਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ]।

ਦੋਹਰਾ॥ ਏਕ ਸਿੱਖ ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਕਟ ਗੁਰਮੁਖ ਤਿਸ ਕੋ ਨਾਮ । ਹਾਥ ਜੋਰਿ
ਬਿਨਤੀ ਕਰੀ 'ਮੈਂ ਰਾਵਰ ਕੀ ਸਾਮ ॥੧॥ ਰੋਪਈ ॥ ਗੁਰ ਸਨਮੁਖ ਸਿਖ'
ਮਾਨਹਿ ਭਾਨਾ । ਮੋਹਿ ਦਿਖਾਵਹੁ ਦਿਖਿ ਦੁਖ ਹਾਨਾ' । ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ
ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ। 'ਪੁਰ ਗੁਜਰਾਤ ਸੁਨਾਮ ਭਿਖਾਰੀ* ॥੨॥ ਤਿਹ ਦਰਸਹੁ ਅਬਿ
ਕਰਹੁ ਪਯਾਨਾ। ਗੁਰਮੁਖ ਗੁਰ ਬਚ ਮਾਨਿ ਮਹਾਨਾ' । ਚਲਨੈ ਬਿਚਾਰਤਿ
—ਸਿਖ ਬਡ ਹੋਇ। ਸਤਿਗੁਰ ਆਪ ਬਤਾਯਹੁ ਜੋਇ॥੩॥ ਪ੍ਰਭੁ ਭਾਣਾ ਕਿਮ
ਮਾਨਤਿ ਰਹੈ। ਕਹਾਂ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰਿ ਬਿੱਤਾਂ ਕੋ ਲਹੈ'—। ਮਗ ਉਲੰਘ ਪਹੁੰਚਨੈ
ਗੁਜਰਾਤ। ਨਾਮ ਭਿਖਾਰੀ ਪੁਛਨੈ ਜਾਤਿ॥੪॥ ਗ੍ਰਿਹ ਮੈਂ ਗਯੋ ਸੁ ਮੰਗਲ ਹੋਰਾ' ।
ਗਾਵੈਂ ਤ੍ਰਿਯਾ ਬਜਾਹੁ ਸੁਤ ਕੋਰਾ । ਕਿਰਤ ਕਮਾਵਤਿ ਪਿਖਨੈ ਭਿਖਾਰੀ ।
ਸੀਵਤਿ ਸਤਰੰਜੀ ਜੇ ਫਾਰੀ' ॥੫॥ 'ਪੈਰੀ ਪੈਣਾ' ਕਹਿ ਬਿਰਾ ਗੁਰਮੁਖ ।
'ਪਠਨੈ ਮੋਹਿ ਗੁਰ ਨੇ ਭੋ ਸਨਮੁਖ' । ਸੁਨਤਿ ਭਿਖਾਰੀ ਉਠਿ ਸਨਮਾਨਾ ।
ਨਮਹਿ ਕੀਨਿ ਬੈਠਾਵਨਿ ਠਾਨਾ ॥੬॥ ਨਿਜ ਕਾਰਜ ਲਾਗਨੈ ਜਿਸਕਾਲਾ
ਗੁਰਮੁਖ ਉਰ ਬਿਸਮਾਇ ਬਿਸਾਲਾ। ਲਖਨੈ ਭਿਖਾਰੀ ਨੇ ਮਨ ਤਾਹੂੰ ਉਠਨੈ
ਪਕਰ ਕੈ ਤਿਸ ਕੀ ਬਾਹੂੰ॥੭॥ ਸੋਜ ਬਜਾਹ ਕੀ ਲਗਨੈ ਦਿਖਾਵਨਿ । 'ਇਹ
ਸੁਤ ਹਿਤ ਕਿਯ ਬਸਕੁ ਸਿਵਾਵਨਿ । ਇਹ ਭੁਖਨ ਕੋ ਗਵੈ' ਸੁਨਾਰਾ ਪੁੱਤ੍ਰ
ਸਨੁਖਾ ਕੇਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ॥੮॥ ਇਹਾਂ ਪਰੀ ਪਿਖਿ ਅਧਿਕ ਮਿਠਾਈ । ਅਨੇਕ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਹਿ ਹਲਵਾਈ । ਆਗੈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹੋਤ ਕੀ ਤਜਾਰੀ । ਖਫਨ ਰੁ
ਸੀਢੀ 'ਧਰੀ ਸੁਧਾਰੀ' ॥੯॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬਿਸਮਤਿ ਪੁਛਨ ਕਰਨੈ। 'ਇਹ ਸਮਾਜ
ਕਿਸ ਕਾਰਨ ਧਰਨੈ' ?। ਕਹਨੈ ਭਿਖਾਰੀ 'ਫੇਰ ਬਤਾਵੈਂ। ਜਬਿ ਸਮਾਜ ਇਹੁ
ਕਾਰਜ ਆਵੈ' ॥੧੦॥ ਇਮ ਕਹਿ ਆਯੋ ਪ੍ਰਥਮ ਸਥਾਨ । ਸਤਰੰਜੀ ਕੋ
'ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਸਿਖ(ਜੇ) ਬਹੁਤ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ । 'ਕੀ ਕਿਰਤ ਕਰਕੇ ਉਪਜੀਵਕਾ ਤੋਰਦਾ ਹੈ।
'ਉਤਸਾਹ ਦੇਖਿਆ । 'ਦਰੀ ਜੋ ਪਾਟੀ ਹੋਈ ਸੀ । 'ਬੈਠਿਆ । 'ਘੜਦਾ ਹੈ । 'ਸਿੜੀ, ਤਖਤਾ ।
'ਸਮੱਗੀ ਕੰਮ ਆਵੇਗੀ । *ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ੧੧ਵੀਂ ਵਾਰ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ
ਭੇਦੋਂ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੈ । †ਪਾ॥—ਕਿਰਤ ਕਰ ਬਿਤ ।

ਸਿਯਤਿ ਮਹਾਨ। ਗੁਰਮੁਖ ਬਿਸਮਤਿ ਉਰਮੈਂ ਰਹਨੈ।—ਸਤਿਗੁਰਨੇ ਇਸਕੋ
ਜਸੁ ਕਹਨੈ ॥੧੧॥ ਗ੍ਰਿਹ ਕੈ ਧੰਧੈ ਪਚੀਂ ਮਹਾਨਾ । ਕਰਹਿ ਭਗਤਿ ਕਿਮ
ਮਾਨਹਿ ਭਾਨਾ—। ਨਿਸਾ ਭਈ ਕਿਯ ਸੇਵ ਭਿਖਾਰੀ। ਖਾਨ ਪਾਨ ਦਿਯ ਸੇਜ
ਸੁਖਾਰੀ॥੧੨॥ ਭਈ ਪ੍ਰਾਤ ਤਬਿ ਚੜੀ ਜਨੇਤ । ਆਨਜੋ ਸੁਤ ਕਰਿ ਨੁਖਾ
ਸਮੇਤ। ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਕੇ ਬਾਜੇ ਬਜਵਾਏ। ਬਜਾਹ ਸਮਾਜ ਸਕਲ ਕਰਿ ਆਏ
॥੧੩॥ ਸਦਨ ਆਇ ਦਿਨ ਦੈ ਕ ਬਿਤੇ ਜਥਿ। ਸੁਲ ਉਠੇ ਨਿਸ ਪੁੱਤ ਮਰਜੋ
ਤਬਿ। ਗਾਵਤਿ ਹੁਤੀ ਤ੍ਰਿਯਾ ਸੇ ਰੋਈ। ਖਫਨ ਜੁ ਲੀਨਿ ਭਿਖਾਰੀ ਸੋਈ॥੧੪॥
ਤਿਸ ਸੀਢੀ ਪਰ ਪਾਯਹੁ ਨੰਦ। ਦਾਬੁ ਕਰਜੋ ਕਰਿ ਕਾਠ ਬਿਲੇਦ। ਕਿਰਤਨ
ਕਰਿ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਬਰਤਾਯੋ । ਬ੍ਰਿਤਿ ਜਿਹ ਸਮ ਹਟਿ ਕਰਿ ਘਰ ਆਯੋ॥੧੫॥
ਸਤਰੰਜੀ ਜੋ ਸਿਯਤਿ^੧ ਛਸਾਈ। ਲੋਕ ਆਇ ਬੈਠੇ ਸਮੁਦਾਈ। ਦਿਨ ਮਹਿ
ਗੁਰਮੁਖ ਰਹਨੈ ਨਿਹਾਰਤਾਭਾ ਅਚਰਜ ਇਹ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਤਿ॥੧੬॥ ਪਿਖਿ
ਨਿਸ ਬਿਖੈ ਇਕਾਂਤ ਭਿਖਾਰੀ। ਮਿਲਿ ਗੁਰਮੁਖ ਤਬਿ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ। “ਸੁਤ
ਕੀ ਮ੍ਰਿਤੁ ਜਾਨਤਿ ਜੇ ਉਰ ਮੈਂ ਨੁਖਾ ਵਜਾਹਿ ਕਜੋਂ ਆਨੀ ਘਰ ਮੈਂ”॥੧੭॥
ਖਰਚਜੋ ਧਨ ਉਤਸਵ ਬਹੁ ਕਰਜੋ। ਦਿਨ ਦੋ ਇਕ ਮਹਿ ਸਭਿ ਪਰਹਰਜੋ।
ਤੁਵ ਮਹਿ ਸ਼ਕਤਿ ਜਿ ਹੁਤੀ ਇਤੀ ਨ। ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਜਾਚਤਿ ਹੁਇ ਦੀਨ॥
੧੮॥ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧਾਨ ਸਿਦਕ ਪਿਖਿ ਤੇਰਾ। ਪੁੱਤ੍ਰ ਜਿਯਨਿ ਬਰ ਦੇਤਿ ਅਛੇਰ॥
ਸੰਕਟ ਹੋਤਿ ਨ ਏਤੋ ਘਰ ਮੈਂ ਰਦਤਿ ਕੁਟੇਬ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰਿ ਉਰ ਮੈਂ॥੧੯॥
ਇਹੁ ਸੰਸੈ ਮਨ ਮੋਹਿ ਬਿਸਾਲਾ । ਸ਼ਕਤਿ ਸਹਤ ਸਹਿ^੨ ਕਸ਼ਟ ਕਰਾਲਾ^੩।
ਸੁਨਤਿ ਭਿਖਾਰੀ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ। “ਇਹ ਮਨਮਖ ਕੀ ਰੀਤਿ ਬਿਚਾਰੀ॥੨੦॥
ਜਥਾ ਜੋਗ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਕਰੈ। ਤਿਸ ਮਹਿ ਦੁਖ ਸੰਸੈ ਜੋ ਧਰੈ । ਜਤਨ ਕਰਹਿ
ਭਾਵੀ ਕੇ ਮੇਟਨਿ। ਤਿਸ ਕੇ ਪ੍ਰਭੁ ਸੰਗ ਕਬਹੂੰ ਨ ਭੇਟਨਿ॥੨੧॥ ਜੈਸੀ ਇੱਛਾ
ਹੁਇ ਭਗਵਾਨ। ਤਿਸ ਮਹਿ ਕੀਜਹਿ ਹਰਖ ਮਹਾਨ। ਸਭਿ ਸੋਂ ਸਮ ਪ੍ਰਭੁ ਬੈਰ
ਨ ਪ੍ਰੀਤਿ। ਕਰਮ ਹੋਰਿ ਫਲਦੇਹਿ ਸੁ ਨੀਤ॥੨੨॥ ਕਸ਼ਟ ਆਇ ਕਰਿ ਸ਼ਕਤਿ
ਹਰਾਵੈ^੪। ਪਾਪ ਕਰੇ ਸੋ ਫਲ ਭੁਗਤਾਵੈ^੫। ਹੋਇ ਸੁਖੀ ਕਹਿ ਸੰਕਟ ਦੇਤਿ^੬।
ਸੋ ਪਿ ਨ ਦਰਗਹਿ ਆਦਰ ਲੇਤਿ॥੨੩॥ ਨ੍ਰਿਪਮਾਯਕ ਜੋ ਕਰਹਿ ਸੁ ਭਾਵੈ^੭।

^੧ ਖਚਿਤ । ^੨ ਸੀਉਂਦਾ ਸੀ । ^੩ ਤ੍ਰਾਣ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸਹਾਰਿਆ ਹੈ । ^੪ ਜੇ ਦੁਖ ਆ ਬਣੇ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਕਰਕੇ
ਦੂਰ ਕਰੇ । ^੫ (ਤਾਂ) ਪਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸਦਾ ਫਲ ਭੋਗਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ । ^੬ ਕੋਈ ਸੁਖੀ ਹੋਵੇ ਉਸਨੂੰ
ਕਹਿਕੇ ਦੁਖ ਦੇਵੇ ਭਾਵ ਸੁਖ ਦੇਵੇ । ^੭ ਮਾਯਾਵੀ ਰਾਜਾ ਜੋ ਕਰੇ ਸੋ ਭਾ ਜਾਵੇ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ।

ਸੋ ਸੇਵਕ ਇਸ ਤੇ ਸੁਖ ਪਾਵੈ ਜੇ ਮਹਿਪਤਿ ਕ੍ਰਿਤ ਮਹਿ ਦੇ ਦੋਸ਼ । ਰਿਸਹਿ
 ਤਾਂਹਿ ਪਰ ਲਖਹਿ ਬਿਹੋਸ਼^੧ ॥੨੪॥ ਇਮ ਅਲਪੰਗਜਨਿ ਕੀ ਕ੍ਰਿਤ ਮਾਂਹੀ ।
 ਪ੍ਰਭੁ ਸਰਬੰਗ ਜਬੋਚਿਤ ਆਹੀ^੨ । ਬਿਨਾ ਕਰਮ ਸੁਖ ਦੁਖ ਨਹਿ ਦੇਤਿ ।
 ਭੁਗਤਹਿ^੩ ਸੋਇ ਜਿ ਬੀਜਹਿ ਖੇਤ ॥੨੫॥ ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਜਿਸਕੇ ਉਰ ਹੋਇ ॥
 ਪ੍ਰਭੁ ਕ੍ਰਿਤ ਪਰ ਨਿਤ ਹਰਖਹਿ ਸੋਇ ॥ ਤਿਸਕੇ ਸਨਮੁਖਕਹੈ ਜੁ ਸੰਤਾਤਰ-
 ਕਹਿ ਮਨਮੁਖ ਦੁਖ ਲਹਿ ਅੰਤ ॥੨੬॥ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਨਿਤ ਜਾਚਿਯ ਐਸੇ ।
 ਪ੍ਰਭੁ ਕ੍ਰਿਤ ਪਰ ਅਨੰਦ ਲਹਿ ਜੈਸੇ ॥ ਨਾਸਵੰਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਮਾਨ ਪਦਾਰਥ ॥ ਇਨ
 ਲਗਿ ਜਨਮ ਨ ਖੋਇ ਅਕਾਰਥ ॥ ੨੭ ॥ ਮਮ ਸੁਤ ਨੁਖਾ ਕਰਮ ਜਿਮ
 ਕੀਨਿ ॥ ਸੋਭਿ ਸੁਨਹੁ ਕਰਿ ਸਿਸੈ ਹੀਨ ॥ ਤਪਸੀ ਹੁਤੇ ਪ੍ਰਥਮ ਕੇ ਜਨਮ ॥ ਪੁਰਿ
 ਤੇ ਜਾਚਿ ਖਾਇ ਰਹਿ ਬਨ ਮਾ^੪ ॥੨੮॥ ਤਪ ਕਰਿ ਪਰਮੇਸੁਰ ਆਰਾਧੇ ॥ ਮਹਾਂ
 ਜਤਨ ਤੇ ਇੰਦ੍ਰਿਯ ਸਾਧੇ ॥ ਇਕਦਿਨ ਪੁਰਿ ਤੇ ਚਲਨੈ ਅਘਾਈ ॥ ਬਾਰਬਾਰੁ
 ਲਖਿ^੫ ਰੂਪ ਲੁਭਾਈ ॥੨੯॥ ਤਪਸੀ ਦੇਖਤਿ ਮਨ ਬਿਰਮਾਯੋ ॥ ਹਠਕਰਿ ਮਿਲਨੈ
 ਨ, ਬਨ ਗਮਨਾਯੋ ॥ ਕਾਲ ਕ੍ਰਿਯਾ ਐਸੀ ਤਹਿ ਭਈ ॥ ਦੁਹੂ ਦੇਹਿ ਸਿਮਰਤਿ
 ਛੁਟਿ ਗਈ ॥੩੦॥ ਤਪ ਫਲ ਤੇ ਇਹ ਮਮ ਸੁਤ ਹੋਵਾ ॥ ਸਿਮਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ
 ਸੰਕਟ ਖੋਵਾ ॥ ਬਾਰਮਖਾ^੬ ਇਹ ਨੁਖਾ ਭਈ ਹੈ ॥ ਤਪਸੀ ਰਤਿ ਤੇ ਸੁਮਤਿ
 ਲਈ ਹੈ ॥੩੧॥ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਸੇਵ ਕਮਾਵੈ ॥ ਅੰਤਿ ਬਿਖੈ ਉਤਮ ਪਦ ਪਾਵੈ ॥
 ਤਾਂਤੇ ਭੋ ਗੁਰਮੁਖ ॥ ਸੁਨਿ ਲੀਜੈ ॥ ਭਾਲਾ ਮਾਨਨਿ ਮਨ ਬਿਰ ਕੀਜੈ ॥੩੨॥
 ਸੱਤਿਨਾਮ ਕੋ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨੋ ॥ ਤਨਹੀਤਾ ਕੋ ਰਿਦੈ ਬਿਸਰਨੋ ॥ ਮੁਕਤੀ ਕੇ
 ਸਾਧਨ ਦੇ ਤੀਨ ॥ ਕਹੈ ਗੁਰੁ ਅਰੁ ਸੰਤ ਪ੍ਰਬੀਨ^੭ ॥੩੩॥ ਸੁਨਿ ਗੁਰਮੁਖ ਨੇ
 ਬਾਕ ਭਿਖਾਰੀ ॥ ਵੈ ਕਰ ਜੋਰਿ ਬੰਦਨਾ ਧਾਰੀ ॥ ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਡ ਬੁੱਧਿ
 ਬਿਚੱਛਨ ॥ ਨਾਮ ਮੋਹਿ ਗੁਰਮੁਖ ਤਵ ਲੱਛਨ^੮ ॥੩੪॥ ਜਸ ਦੇਖਨੈ ਮੈਂ ਚਹਿਮਨ
 ਪਾਵਨ^੯ ॥ ਤਸ ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਖ ਕੀਨਿ ਦਿਖਾਵਨਿ ॥ ਤੁਝ ਦਰਸਨ ਤੇ ਪਾਪ
 ਮਿਟਾਵੈ ॥ ਸਦਾ ਗੁਰੁ ਕੋ ਉਰਮਹਿ ਭਾਵੈ^{੧੦} ॥੩੫॥ ਇਮ ਉਸਤਤਿ ਕਰਿ ਬਾਰੰਬਾਰ ॥
 ਦੀਨ ਹੋਇ ਚਰਨਨਿ ਸਿਰ ਧਾਰਿ ॥ ਭਯੋ ਬਿਸਰਜਨਿ ਗੁਰਪੁਰਿ ਆਯੋ^{੧੧} ॥
 ਨਿਸ਼ਚੈ ਪਿਖਿ ਸਿਖ ਕੋ ਬਿਸਮਾਯੋ ॥੩੬॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਬੈਠੇ ਜਿਸ ਥਾਈਂ ।

^੧ ਮੂਰਖ । ^੨ ਜੇਸੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇ ਤੇਸੇ ਕਰਦਾ ਹੈ । ^੩ (ਜੀਵ) ਭੁਗਤਦਾ ਹੈ । ^੪ ਬਨ ਵਿਚ । ^੫ ਦੇਖਦਾ
 ਦੇਖਕੇ । ^੬ ਦੇਸ਼ਵਾ । ^੭ ਤਪੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ । ^੮ ਨਾਮ ਤੀ ਮੋਹਾ ਗੁਰਮੁਖ ਹੈ ਲੱਛਨ
 (ਗੁਰਮੁਖਤਾ ਦੇ) ਤੇਰੇ ਹਨ । ^੯ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਮਨਵਾਲਾ ਜਿਹੇ ਜਿਹਾ ਵੇਖਿਆ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ । ^{੧੦} (ਉਥੇ)
 ਵਿਚ ਹੋਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਆਯਾ ।

ਪਗ ਪੰਕਜਪਰ ਗੀਵਨਿਵਾਈ॥ਮੁਸਕਾਵਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਸੋਂ ਕਹਨੈ॥ਕੈਸੇਸਿਖ
ਜਾਇ ਤੈਂ ਲਹਨੈ ?॥੩੭॥ਕੈਸੀ ਰਹਤਿ ਰਹੈ ਕਿਮ ਸੇਵਹਿ ? । ਕਿਮ ਉਰ
ਨਿਸਚੈ ਦੁਖਸੁਖ ਖੇਵਹਿ ?॥ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਬੋਲਾ॥ਸ੍ਰੀਪ੍ਰਭੁ
ਤਮਰੇ ਸਿੱਖ ਅਡੋਲਾ॥੩੮॥ਮਹਿਮਾ ਜਿਨ ਕੀ ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ । ਦੁਖ ਸੁਖ
ਮੈਂ ਇਕ ਸਮ ਹਰਖਾਇ*॥ਸਕਲ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕਹਨੈਤਿਸਕੇਰਾ॥ਜਥਾਭਿਖਾਰੀ
ਕੋ ਘਰਹੋਰਾ॥੩੯॥ਜਿਸ ਪਰ ਆਪ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਹੋਇ॥ਅਸ ਨਿਸਚਾ ਧਾਰਹਿ
ਉਰ ਸੋਇ॥ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ਸੁਨਤਿ ਹਰਖਾਇ । ਸੁਜਸੁ ਦਾਸ ਨਿਜ ਕੋ ਸੁਨਿ
ਪਾਏ॥੪੦॥ ਸਿੱਖਨਿ ਪ੍ਰਿਯ ਨਿਤ ਬਨਹਿ ਸਹਾਈ । ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕਹਿ ਲੋਹਿ
ਬਚਾਈ । ਕਵਿ ਸੰਤੋਖਸਿੰਘ ਕਰਿ ਗੁਰ ਬੰਦਨ॥ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਾਰਿ ਗਨ ਬਿਘਨ
ਨਿਕੀਦਨ॥ ੪੧ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਰਾਸੇ ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ
ਸਿੰਘ ਚਿਰਚਤਾਯਾਂ ਭਾਖਾਯਾਂ 'ਸਿੱਖਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਏਕੋਨ ਸਪ੍ਰਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੬੯ ॥

ਤੀਸਰੀ ਰਾਸ ਸਮਾਪਤਿ ਹੋਈ ॥

*ਸਹਾਇ ਹੈ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ (ਮੇਰੇ) ਸਾਰੇ ਬਿਘਨਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ।

*ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਪਿਛੇ ਸ਼ਹਬਾਜ਼ ਪੁਰ ਵੇ ਭਾਈ ਮਿਨ ਦਾ ਆ ਚੁਕਾ
ਹੈ, ਵੇਖੋ ਇਸੇ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਪੰਨਾ ੨੧੭੯ ।

ਰਾਸਿ ਰੋਥੀ ਚੱਲੀ

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਅਬ ਚਤੁਰਥ ਰਾਸਿ ਬਰਨਨੈ ।

ਅੰਸੁ ੧. [ਮੰਗਲਾਚਰਣ] ।

੧. 'ਕਵਿ-ਸੰਕੇਤ' ਮਿਰਯਾਦਾ ਦਾ ਮੰਗਲ ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਬੀਨ ਦੇਭ ਪਾਣੀਨ ਮਹਿ* ਸਰਬੋਤਮਾ ਪ੍ਰਬੀਨ ।
ਬੀਨ ਬੀਨ ਬਿਘਨਨਿ ਹਨਹੁ ਦਾਤੀ ਸੁਮਤਿ ਕਵੀਨ ॥੧॥

{ ਬੀਨ ਦੇਭ=ਵੀਣਾ ਦੇਭੇ ਸਮੇਤ, ਤੂੰਬੇ ਤੋਂ ਲੈ ਉੱਪਰਲੇ ਸਿਰੇ ਤੱਕ ਸਾਰਾ
ਸਾਜ਼ । [ਸੰਸ; ਵੀਣਾ ਦੇਭ] (ਅ) ਵੀਣਾ ਡੰਡੇ ਦੇ ਸਮਾਨ
ਫੜੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ । }

ਅਰਥ—(ਜਿਸ ਦੇ) ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਵੀਣਾ (ਤੇ ਵੀਣਾਂ ਦਾ) ਵੇਡ ਫੜਿਆ ਹੈ, (ਅਤੇ ਜੋ) ਸਭ
ਤੋਂ ਉੱਤਮ (ਤੇ ਸਭ ਵਿੱਦਯਾ ਵਿਚ) ਨਿਪੁਨ ਹੈ (ਅਤੇ ਜੋ) ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਸ਼ਟ ਮਤਿ
ਦੀ ਦਾਤੀ ਹੈ, (ਹੇ ਯੇਸੀ ਸ਼ਾਰਦਾ ! ਜੇਹੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਕੰਮ ਵਿਚ ਪੈ ਸੱਕਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ)
ਵਿਘਨਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣ ਚੁਣ ਕੇ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦਿਓ ।

ਹੋਰ ਅਰਥ—ਤੁਕ ੧, ਪਾ:—ਬੀਨ ਦੇਭ ਪਾਣੀ ਨਮਹਿ†=ਜੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਵੀਣਾ ਦੇਭ
ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ ।

ਭਾਵ—ਦੂਜੀ ਤੁਕ ਵਿੱਚ ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਵਿਘਨਾਂ ਦੇ ਮਾਰਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਮਾਰੀਦਾ
ਅਕਸਰ ਡੰਡੇ ਨਾਲ ਹੈ, ਤੇ ਸਰਸੁਤੀ ਕੌਮਲ ਉਨਰਾਂ ਦੀ ਵੇਵੀ ਹੈ, ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਮਾਰਨ ਯਾ
ਦੰਡ ਦੇਣ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਕੰਮ ਹੋ ਗੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਕਵਿ ਜੀ ਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ ਅਪਣੇ ਵਿਘਨਾਂ
ਨੂੰ ਤਾੜਨਾ ਕਰਵਾਣ ਦੀ, ਇਸ ਲਈ ਯਾਚਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਕ ਕਟਾਖ ਨਾਲ ਵੀਣਾਂ ਨੂੰ
ਵੀਣਾਂ ਦੇਭ ਕਹਿਕੇ, ਡੰਡੇ ਤੇ ਦੰਡ ਦੇਣ ਦੀ ਧੁਨੀ ਸੁਣਦੇ ਹਨ । ਹੁਣ ਸੰਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ
ਵੀਣ ਦੇ ਦੰਡੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਹਰਨ ਨੂੰ ਬੀ ਤਾੜਨਾ ਕਰਨੀ ਕਠਨ ਹੈ, ਸਰਸੁਤੀ ਵੀਣਾਂ ਨੂੰ ਸੋਟਾ
ਬਣਾਕੇ ਵਿਘਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀਕੂੰ ਮਾਰੇਗੀ । ਇੱਥੇ ਧੁਨੀ ਬੀਣਾਂ ਦੇ ਅਪਣੇ ਸੁਧਰਮ ਦੇ ਕਰਮ ਵੱਲ
ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵੀਣਾਂ ਤੋਂ ਰਾਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਰਾਗ ਦੀ ਸੁਤੇ ਤਾਸੀਰ ਹੈ ਇੱਕਸੁਰਤਾ ਉਤਪਤ

*ਪਾ:—ਪ੍ਰਾਣੀ ਨਮਹਿ, ਬਾਣੀ ਨਮਹਿ ।

†'ਬੀਨ ਦੇਭ ਪਾਣੀਨ ਮਹਿ' ਦਾ ਅਰਥ 'ਨਾਰਦ' ਕਰਕੇ ਐਉਂ ਬੀ ਖਿਚ ਮਾਰਦੇ
ਯਨ ਕਿ ਨਾਰਦ ਸ਼ਾਰਦਾ ਨੂੰ ਸਰਬੋਤਮਾ ਪ੍ਰਬੀਨ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਆਦਿ ।

ਕਰਨੀ, ਬੇਸੂਰਤਾ ਤੇ ਘਬਰਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ। ਜਦੋਂ ਇੱਕਸੂਰਤਾ, ਅਡੋਲਤਾ, ਰਸ ਮਗਨਤਾ ਸ਼ਾਰਦਾ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਅਸਰ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਵਿਘਨ, ਜੋ ਹਿਲਾਉ ਖਿੰਡਾਉ ਬੇਸੂਰੀ ਹਾਲਤ ਬਿਨਾ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਆਪ ਹੀ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਪਰਤੱਖ ਵਿੱਚ ਬੀ ਦੇਖੋ ਕਿ ਸਰਪ ਆਦਿ ਸੰਗੀਤ ਉਤੇ ਮਸਤ ਹੋਕੇ ਡੰਗ ਮਾਰਨਾ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤਿਵੇਂ ਸ਼ਾਰਦਾ ਸੁਮਤੀ ਦੀ ਦਾਤੀ, ਪ੍ਰਬੀਨ, ਉੱਤਮ ਵਜ਼ਕਤੀ ਤੇ ਸਾਹਿਤਜ ਦੀ ਆਗੂ ਹੈ ਉਹ ਅਪਣੇ ਉਚੇ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਵਿਘਨਾਂ ਨੂੰ ਮੂਰਛਿਤ ਕਰਕੇ ਮਾਰ ਦੇਵੇ।

੨. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ—ਮੰਗਲ।

ਚੌਪਈ ॥

ਕਰੁਨਾ ਆਕਰ, ਕਲਮਲ ਹਰਨਾ। ਹਰਿਨਾਮਾ ਚਿਤ ਨੀਤ ਸਿਮਰਨਾ।
ਮਰਨਾ ਜਨਮਨ ਇਵਜਗਤਰਨਾ। ਤਰੁਨਾਪਨ ਬਿਰਖਾਨਹਿ ਕਰਨਾ॥੨॥
ਬੰਦਿ ਹਾਥ ਸਤਿਗੁਰ ਸਖਕੰਦ। ਕੰਦਲ ਦਾਸਨ ਦੇਤਿ ਅਨੰਦ।
ਨੰਦਨ ਕਾਲੁ ਕੇਰਿ ਮੁਕੰਦ। ਕੰਦਨ ਬਿਘਨ, ਸਦਾ ਜਗਬੰਦ॥੩॥

{ ਆਕਰ=ਖਣ। ਤਰੁਨਾਪਨ=ਜੁਵਾਨੀ। ਕੰਦਲ=ਸਮੂਹ
ਨੰਦਨ ਕਾਲੁ ਕੇਰਿ=ਮਹਿਤਾ ਕਾਲੁ ਜੀ ਦੇ ਸਪੁੱਤ੍ਰ, ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ। ਮੁਕੰਦ=ਮੁਕਤੀ ਦਾਤਾ।
ਜਗਬੰਦ=ਜਗਤ ਤੋਂ ਬੰਦਨਾ ਯੋਗ। ਜਗਤ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ।

ਅਰਥ—ਮਿਹਰ ਦੀ ਖਾਣ, ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਹਰਨ ਵਾਲੇ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਗਤ ਨੂੰ ਸਿਖਾਯਾ ਕਿ) ਹਰੀ ਦਾ ਨਾਮ ਸਦਾ ਚਿੱਤ ਵਿਚ ਸਿਮਰਨਾ (ਐਉਂ ਕਰਦਿਆਂ ਤੁਸਾਨੂੰ) ਜੰਮਣਾ ਮਰਨਾ ਨਹੀਂ (ਪਵੇਗਾ, ਹਾਂ ਸਗੋਂ) ਐਉਂ ਜਗਤ ਤੋਂ ਤਰਨਾ (ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ) ਜੁਆਨੀ ਨੂੰ ਸਫਲ ਕਰਨਾ (ਤੁਸੀਂ ਨਾਮ ਜਪਕੇ ਸਿਖ ਲਓਗੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ) ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਮੂਲ, ਮੁਕਤੀ ਦਾਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ (ਅੱਗੇ) ਹੱਥ ਜੋੜ (ਕੇ ਪ੍ਰਣਾਮ ਹੈ, ਜੋ) ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸੁਖ ਦੇਂਦੇ ਹਨ*, ਬਿਘਨਾਂ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ ਅਰ ਸਦਾ ਤੋਂ ਜਗਤ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਹਨ।

੩. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ—ਮੰਗਲ।

ਚੌਪਈ ॥ ਅੰਗਦ ਗੁਰੂ ਸਹਾਇਕ ਸੰਗ। ਸੰਗਤਿ ਸੇਵਤਿ ਸਹਤ ਉਮੰਗ।
ਮੰਗਤਿ ਸਿੱਖ ਮੁਕਤਿ ਹਰਿ ਰੰਗ। ਰੰਗਤਿ ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ ਪ੍ਰਭੁ ਅੰਗ॥੪॥

{ ਮੁਕਤਿ ਹਰਿ ਰੰਗ=ਹਰੀ ਦੇ ਰੰਗ (ਪ੍ਰੇਮ) ਵਾਲੀ ਮੁਕਤੀ। ਬੰਧਨਾਂ
ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਜਾਣ ਮਾਤ੍ਰ ਮੁਕਤੀ ਨਾਂ, ਪਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ
ਵਾਲੀ ਮੁਕਤੀ।
ਯਥਾ—ਮੁਕਤਿ ਬਪੁੜੀ ਭੀ ਗਿਆਨੀ।

*ਅਥਵਾ ਸਾਰੇ ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ ਅਨੰਦ ਦਿਤੀ ਹਨ।

ਤਿਆਗੇ। ਤਥਾ-ਗੁਰੂ ਨ ਚਾਹੁ ਮੁਕਤਿ ਨ ਚਾਹੁ ਮਨਿ ਪ੍ਰੀਤਿ
ਚਰਨ ਕਮਲਾ ਹੈ॥ (ਅ) 'ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਹਰੀ ਰੰਗ' ਤੇ 'ਮਰਕੇ
ਮੁਕਤੀ' ਮੰਗਦੇ ਹਨ।

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਭੂ ਅੰਗ=ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਵਾਲਾ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ।
[ਅੰਗ=ਪੱਖ, ਪਿਯ, ਪ੍ਰਯਾਤ]। ਉਹ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ
ਜੀ ਨਾਲ-ਠਾਕੁਰੁ ਏਕੁ ਸਬਾਈ ਨਾਰਿ-ਦੇ ਭਾਵ ਤੋਂ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ
ਵਾਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵੇ।

ਅਰਥ-(ਸ੍ਰੀ) ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ (ਦੇਵ ਜੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ) ਸਹਾਈ ਤੇ (ਅੰਗ) ਸੰਗ ਹਨ, (ਆਪ ਨੂੰ)
ਸੰਗਤ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਸੇਵਦੀ ਹੈ, ਸਿੱਖ (ਆਪ ਤੋਂ) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰੇਮ ਵਾਲੀ ਮੁਕਤੀ
ਮੰਗਦੇ ਹਨ, (ਤੇ ਆਪ ਤੁੱਠਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੇਮੀ ਯਾਚਕਾਂ ਨੂੰ) ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪ੍ਰੀਤੀ ਵਾਲੇ
ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਰੰਗ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

੪. ਇਸੁ ਗੁਰੂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ-ਮੰਗਲ।

ਈਨ ਦਯਾਲੁ ਸੇਵਤਿ* ਜਿਨ ਲੀਨਿ। ਲੀਨ ਪ੍ਰੇਮ ਮਹਿ, ਕਬਹੂੰ ਦੁਖੀ ਨ।
ਬੀਨ ਮੋਹ ਭੇ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਬੀਨਿ। ਬੀਨ ਸੁ ਅਮਰ ਗੁਰੂ ਸੁਖ ਦੀਨਿ॥੫॥

ਈਨ ਦਯਾਲੁ=ਜੋ ਗ੍ਰੀਬਾਂ ਪਰ ਮਿਹਰ ਕਰੇ, ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ
ਤੋਂ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਸਤੇ ਤੇ ਈਨ ਦੁਖੀ ਰੋਗੀ ਰਾਹ ਵਿਚ ਬੈਠਦੇ
ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਪੈ ਜਾਵੇ ਉਹ ਸੁਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਕਬਹੂੰ ਦੁਖੀ ਨ=ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਦੁਖੀਆਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਸਹਾਰ ਸਕੇ। ਇਹ ਸਿੱਖੇ ਪਦ
ਕਹਿਕੇ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਜਗਤ ਭੁਖਪਨਾ ਵੇਖਕੇ ਤੁੱਠਣ ਦੀ
ਮਿਹਰ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ। (ਅ) ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਅਰਥ ਬੀ ਕਰਦੇ
ਹਨ ਜੋ ਆਪ ਕਦੇ ਦੁਖੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏ।

ਬੀਨ ਮੋਹ ਭੇ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਬੀਨ=ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਬੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਰ ਲਾਉਂਦੇ
ਹਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੋਹ ਨਾਸ਼ ਹੋਯਾ ਤੇ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬੀਨ ਹੋਏ।
ਪਰ ਇਹ ਨਜ਼ਰਪਾਏ, ਉਹ ਸਦਾ ਨਿਰਮੋਹ ਤੇ ਸਦਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਬੀਨ
ਸੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਜਗਿਆਸਾ ਅਵਸਥਾ
'ਮਨੁੱਖ ਨਾਟ' ਸੀ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਸਤੇ।

ਬੀਨ=ਦੇਖ, ਵੇਖਕੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡਿੱਠਾ ਭਾਵ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ।
[ਫਾਰਸੀ, ਬੀ=ਦੇਖ]।

ਅਰਥ-ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਤੋਂ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ) ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ (ਪਰਮ ਪਦ)

*ਪਾ:-ਈਨ ਦਯਾਲੁ ਸੇਵ। ਿਤੀਸਰੀ ਰੁਕ ਦਾ ਅਰਥ ਅਖੀਰ ਤੇ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਲੀਤਾ (ਜੋ ਸਦਾ) ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹੇ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ) ਕਦੇ ਨਾਂ ਦੁਖੀਆਂ ਦਾ (ਦੁੱਖ ਸਹਾਰਿਆ, ਜੋਸੇ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਜੀ ਦੇ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਖੀਆਂ ਨੇ) ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਨੇ) ਸੁਖ ਦਿਤੇ (ਤੇ ਉਹ) ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਛੁੱਟਕੇ ਗਿਆਨਵਿਚ ਨਿਪੁਨ ਹੋ ਗਏ ।

੫. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਜੀ—ਮੰਗਲ ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਮਾਨਿ ਮਾਨਿ ਪਦ ਪਦਮ ਕੋ ਪਾਨ ਜੋਰਿ ਸਨਮਾਨ ।

ਮਾਨਸ ਮੈਂ ਹਰਿਦਾਸ ਸੁਤ ਬਸਹੁ ਸਦਾ ਮਮ ਮਾਨ ॥੬॥

{ ਮਾਨਿ=ਮਾਣ ਦੇਕੇ, ਭਾਵ ਟਿਕਾਕੇ, ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਕਰਾਕੇ । ਆਏ ਨੂੰ ਮਾਣ ਦੇਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਕਰਾਉਣਾ ।
ਮਾਨਿ=ਮਨ ਵਿਚ [ਸਿਸ਼:, ਮਾਨਸ=ਮਨ] ਮਾਨਸ=ਮਨ ਸਰੋਵਰ (ਅ) ਮਨ ।
ਹਰਿਦਾਸਸੁਤ=ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਸਪੁੱਤ੍ਰ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਸਨ ।
ਮਾਨ=ਮਨ ਵਿਚ, [ਸਿਸ਼:, ਮਾਨਸ] (ਅ) ਆਦਰ । ਮਾਨਯੋਗ । }

ਅਰਥ—(ਆਪ ਦੇ) ਚਰਨਾਂ ਕਮਲਾਂ ਨੂੰ (ਆਪਣੇ) ਮਨ ਵਿਚ ਟਿਕਾਕੇ, ਆਦਰ ਨਾਲ ਹੱਥ ਜੋੜਕੇ (ਬਿਨੈ ਹੈ ਕਿ ਹੋ) ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਮੇਰੇ ਮਨ ਰੂਪੀ ਮਾਨਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਸਦਾ ਵਸੇ ।

ਹੋਰ ਅਰਥ—੨ ਤੁਕ—ਹੋ ਮੇਰੇ ਮਾਨਯੋਗ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀਓ ! ਸਦਾ ਬਸੇ ਮੇਰੇ ਮਨਸ (ਮਨ) ਵਿਖੇ । (ਅ) ਹੋ ਮੇਰੇ ਮਨ=ਪੂਜ, ਗੁਰੂ ਭਾਵ ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ ।

ਭਾਵ—ਆਪ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਤਾਂ ਜੋੜਕੇ ਟਿਕਾਕੇ ਚਿੱਤ ਰੂਪੀ ਮਾਨਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਕਮਲਾਂ ਵਾਂਗ ਵਸਾ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ, ਭਾਵ ਪ੍ਰਯਤਨ ਸਿੱਧ ਬਾਤ ਤਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਹੁਣ ਯਾਚਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਇਸ ਦਿਲ ਨੂੰ ਸਦਾ ਦਾ ਆਪਣਾ ਨਿਵਾਸ ਬਣਾ ਲਓ ਜੋ ਸੁਭਾਵਕ ਮੇਰਾ ਮਨ ਉਸ ਰੂਪ ਅਨੁਪਮ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਸਥਲ ਬਣਕੇ ਅਨੰਦ ਮਗਨ ਰਹੇ ।

੬. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ—ਮੰਗਲ ।

ਸੋਰਠਾ ॥ ਹਰ ਹਰ ਬਿਘਨ ਬਿਕਾਰ ਹਰਿ, ਹਰਿ ਲਿਵ ਉਰ ਦੇ ਅਧਿਕ ।

ਧਿਕ ਤਿਨ ਜਨ ਬਹੁ ਬਾਰ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਬਚ ਪਰਹਰਹਿ ॥੭॥

{ ਹਰ=ਹਰ ਇਕ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ [ਭਾ:, ਹਰ] ।

ਅਰਥ—ਹਰ (ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ) ਵਿਘਨਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਹਰ (ਪ੍ਰਕਾਰ) ਦੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਹਰਿ (ਨਾਮ ਦੀ) ਵਧਵੀਂ ਲਿਵ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਦਾ ਜੋ ਤਿਆਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਪ੍ਰਿਕਾਰ ਹੈ । (ਭਾਵ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਇਸ ਫੁੱਲ ਤੋਂ ਸਭ ਨੂੰ ਬਚਾਵੇ) ।

੨. ਇਸੁ ਗੁਰੂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਜੀ-ਮੰਗਲ।

ਸੁੰਦਰ ਸੁਭਤਿ ਬਿਲੰਦ ਮਦ ਨ ਰਹੈ ਮਨ ਮਦਨ ਕੇ।

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਚੰਦ ਬੰਦਨ ਪਦ ਦੁਤਿ ਸਦਨ ਕੇ ॥੯॥

{ ਬਿਲੰਦ ਸੁੰਦਰ=ਡਾਢੇ ਸੁਹਣੇ। (ਅ) ਸੁਭਤ ਬਿਲੰਦ=ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ੋਭ ਰਹੇ।
 { ਮਦ=ਮਾਨ। ਮਦਨ=ਕਾਮਏਬ। ਦੁਤਿਸਦਨ=ਛਬੀ ਦਾ ਘਰ। }

ਅਰਥ-ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੂ) ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਜੀ (ਇਤਨੇ) ਡਾਢੇ ਸੁਹਣੇ, ਸ਼ੋਭਾ ਵਾਲੇ ਤੇ ਚੰਦ (ਸਮਾਨ ਉੱਜਲ) ਹਨ ਕਿ (ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ) ਕਾਮ (ਦੇਵਤਾ) ਦੇ ਜੀ ਵਿਚ (ਬੀ ਆਪਣੀ ਸੰਦਰਭਾ ਦਾ) ਮਾਨ ਨ ਰਿਹਾ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚਰਣ (ਕਵਲ) ਛਬੀ ਦਾ ਘਰ ਹਨ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ) ਬੰਦਨਾਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

੮. ਇਸੁ ਗੁਰੂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ-ਮੰਗਲ।

ਕਰੇ ਰੰਕ ਤੇ ਰਾਇ ਸੇਵਕ ਸੇਵਤਿ ਪਾਸ ਜੇ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਹਤੀ ਦੁਖਦ ਜਮ ਪਾਸ ਜੇ ॥੧੦॥

{ ਕਰੇ ਰੰਕ ਤੇ ਰਾਇ=ਕੰਗਾਲੇ ਰਾਜੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ। ਕੰਗਾਲੇ ਰਾਜੇ ਕੀਤਾ।
 { ਜਮਪਾਸ=ਜਮ ਦੀ ਫਾਹੀ। }

ਅਰਥ-ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੇ (ਆਪਣੇ) ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਸ ਰਹਿਕੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ, ਕੰਗਾਲੇ ਰਾਜੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ, (ਅਤੇ) ਜੇ ਜਮ ਦੀ ਦੁਖਦਾਈ ਫਾਹੀ ਹੈ (ਤਿਸ ਨੂੰ ਬੀ) ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ (ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਬੀ ਜਮ ਫਾਸ ਤੋਂ ਰੱਖ ਲੈਣ)।

ਹੋਰ ਅਰਥ-ਕੰਗਾਲਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ, ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਨਿਕਟ ਵਰਤੀ ਹੋ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਦਾਨ ਦਿੱਤਾ।

ਭਾਵ-ਭੋਗ ਤੇ ਮੋਖ ਦੋਵੇਂ ਦਾਨ ਦਿੱਤੇ।

੯. ਇਸੁ ਗੁਰੂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ-ਮੰਗਲ।

ਦੇਹਿ ਅਵਸਥਾ ਬਾਲ ਬਡੇ ਗੁਨਨਿ ਮਹਿ ਅਵਤਰੇ।

ਤਰੇ ਸੇਵ ਨਰ ਬਾਲ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸੁਜਸ ਕਰੇ ॥੧੦॥

{ ਬਾਲ=ਬਾਲਿਕ ਅਵਸਥਾ। ਸੇਵ=ਸੇਵਕ।
 { ਬਾਲ=ਇਸਤ੍ਰੀ, [ਸਿਸ਼, ਬਾਲਾ]। }

ਅਰਥ-ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੂ) ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ (ਜੀ ਦੀ) ਸਰੀਰਕ ਅਵਸਥਾ ਤਾਂ ਬਾਲਕ (ਹੈ, ਪਰ ਆਪ) ਗੁਣਾਂ ਵਿਚ ਵਡੇ (ਤੇ ਪੁਰ ਤੋਂ) ਅਵਤਾਰ ਹੋਏ ਹਨ। (ਕੀਹ) ਮਰਦ (ਕੀਹ) ਤੀਮਤ ਆਪ ਦਾ ਜਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ (ਹੀ) ਸੇਵਕ ਤਰ ਗਏ ਹਨ।

ਹੋਰ ਅਰਥ-(੧) (ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀ) ਦੇਹ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਤਾਂ ਬਾਲਕ ਹੈ, ਪਰ

ਗੁਣਾਂ ਵਿਚ ਅਵਤਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧੇ ਹਨ ।

੧੦. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ—ਮੰਗਲ ।

ਧਰਮ ਜਗਤ ਰਖਿ ਲੀਨਿ ਤ੍ਰਿਣ ਸਮ ਅਪਨੇ ਦੀਨਿ ਸਿਰ ।

ਸਿਰਰ ਨ ਦੀਨਿ ਪ੍ਰਬੀਨ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਧੀਰ ਗੁਰ ॥ ੧੧ ॥

{ ਤ੍ਰਿਣ=ਤਿਨਕਾ । ਸਿਰਰ=ਗੁੱਥਾ ਭੇਦ [ਅਃ, ਸੋਹ ।] ਯਥਾ—ਸੀਸ ਦੀਆ
ਪਰ ਸਿਰਰ ਨ ਦੀਆ [ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਾਬ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ] }

(ਅ) ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਰਰ=ਹਠ, ਧਰਨ ਕੀਤਾ ਧਰਮ ।

ਪ੍ਰਬੀਨ=ਲਾਇਕ, ਭਾਵ ਆਤਮ ਵਿਦਯਾ ਵਿਚ ਨਿਪੁਨ ।

{ ਧੀਰ=ਜੋ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਦਿਲ ਨੂੰ ਹਿੱਲਣ ਨਾ ਦੇਵੇ ਤੇ ਦਲਾਈ ਨੂੰ
ਹੱਥੋਂ ਜਾਣ ਨ ਦੇਵੇ । ਧੀਰਜੀ ਤੇ ਦਲਾ । }

ਅਰਥ—(ਸ੍ਰੀ ਸਤਿ) ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ (ਬੜੇ) ਧੀਰ ਤੇ ਪ੍ਰਬੀਨ ਹਨ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ
ਆਪਣਾ) ਸਿਰਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ (ਪਰ) ਜਗਤ ਵਿਖੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਰੱਖ ਲਿਆ (ਇਸ
ਰਖਿਆ ਵਿਚ ਚਾਹੇ) ਆਪਣਾ ਸਿਰ (ਦੇਣਾ ਪਿਆ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ) ਤਿਨਕੇ ਸਮਾਨ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ।

ਹੋਰ ਅਰਥ—ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਨੂੰ (ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਖੇਨ) ਦਿਤਾ ਜਿਵੇਂ ਤਿਨਕਾ (ਪਰ) ਆਪਣਾ ਭੇਦ
ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ (ਯੇਸਾ ਕਰਨ ਵਿਚ) ਜਗਤ ਵਿਚ ਧਰਮ ਨੂੰ ਰੱਖ ਲਿਆ । (ਤਾਂ ਤੇ) ਆਪ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ (ਬੜੇ) ਧੀਰ ਤੇ ਪ੍ਰਬੀਨ (ਦਾਤੇ) ਹਨ ।

੧੧. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ—ਮੰਗਲ ।

ਸ੍ਰੇਯਾ—ਜੋ ਜਗ ਮੈਂ ਤਨ ਹਿੰਦੁ ਅਹੈ ਸਭਿ ਪੈ ਉਪਕਾਰ ਬਿਸਾਲ ਕਰਜੈ ।

ਮਾਨਹਿ ਜੇ ਨ, ਅਘੀ ਨਹਿ ਕੋ ਸਮ, ਜਾਇ ਨਿਰੋਪਦ* ਬੀਚ ਪਰਜੈ ।

ਬੀਰ ਬਲੀ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਾਂ ਤੁਰਕਾਨ ਕੋ ਤੇਜ ਹਰਜੈ ।

ਹਿੰਦੁ ਬਿਰਜੈ, ਬਡ ਸੀਰਾਜੁ ਰਜੈ, ਭਟ ਬਿੰਦੁ ਮਰਜੈ, ਰਸਬੀਰ ਭਰਜੈ ॥ ੧੨ ॥

{ ਤਨ ਹਿੰਦੁ=ਸਰੀਰ ਦਾ ਹਿੰਦੂ, ਹਿੰਦੂ ਜਨਮ ਹੈ । ਨਿਰੋਪਦ=ਨਰਕ
ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ (ਅ) ਪੂਯੇਦ (ਨਾਮੇ) ਨਰਕ (ਵਿਚ) [ਸਿਸ: ਨਿਰਯ=
ਨਰਕ । ਪੂਯੇਦ=ਜਿਥੇ ਗੰਢ ਪਾਣੀ ਹੋਵੇ (ਸੋ ਨਰਕ)] । ਹਿੰਦੁ ਬਿਰਜੈ
=ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਬਿਰ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਬਚ ਗਿਆ । ਭਟ=ਸੂਰਮੇ । }

ਅਰਥ—ਜਗਤ ਵਿਖੇ ਜੋ ਬੀ ਹਿੰਦੂ ਜਨਮ ਦੇ ਹਨ ਸਭ ਤੇ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ)
ਬੜਾ ਉਪਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ (ਪਰ) ਜੇ (ਕੋਈ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ) ਨਾ ਮੰਨੇ (ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ)
ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਪਾਪੀ ਨਹੀਂ (ਉਹ) ਜਾ ਕੇ ਨਰਕ ਵਿਚ ਪਵੇਗਾ ।

*ਪਦ=ਪੈਰ, ਪੈਖੜ, ਜਗਾ, ਟਿਕਾਣਾ, ਦਰਜਾ, ਪਦਵੀ, ਲਫਜ਼, ਵਿਕਰ, ਫੰਦ
ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਆਦਿ ।

(ਸ੍ਰੀ) ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਬੜੇ) ਬਲੀ ਤੇ ਬੀਰ (ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ) ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਬੜੇ
ਤੇਜ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕੀਤਾ (ਚਾਹੇ) ਬੜਾ ਜੰਗ ਮਚਾਉਣਾ ਪਿਆ (ਤੇ ਉਸ ਵਿਚ) ਸਮੂਹ ਸੂਰਮੇ
ਮਰੇ (ਪਰ) ਹਿੰਦੁ (ਧਰਮ) ਨੂੰ ਬਚਾ ਦਿਤਾ (ਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ) ਬੀਰ ਰਸ ਭਰ ਦਿਤਾ ।

੧੨. ਸਮਸਤ ਗੁਰ ਮੰਗਲ ਤੇ ਬਿਨਯ ।

ਏਹਗਾ ॥ ਆਗੇ ਦਸ ਪਤਿਸ਼ਾਹ ਕੇ ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਗੁਰ ਦਾਸ ।

ਨਮਸਕਾਰ ਮੇਰੀ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਹੁ ਇਹੀ ਅਰਦਾਸ ॥੧੩॥

ਸਤਿਗੁਰ ਚਰਨ ਸਰੋਜ ਕੋ ਮਾਨਸ ਮਾਨਸ ਹੋਇ ।

ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਸਕਾਰਥਾ ਮਾਨਸ ਤਰ ਹੈ ਸੋਇ ॥੧੪॥

{	ਗੁਰਦਾਸ=ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੇਵਕ ।	ਸਰੋਜ=ਕਵਲ ।	}	
	ਮਾਨਸ=ਮਨ ਸਰੋਵਰ ।	ਮਾਨਸ=ਮਨ ।		ਮਾਨ ਸ ਜਨਮ=ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ।
	[ਸਿਸ:, ਮਾਨੁਖ] ।	ਮਾਨਸ=ਮਨ ਸਹਤ ।		

ਅਰਥ—ਦਸੋ ਪਤਿਸ਼ਾਹਾਂ (ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ) ਦੇ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ (ਤੇ ਸਭਨਾਂ) ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ
ਦਾਸਾਂ ਅਗੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ (ਬਿਨੇ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ) ਮੇਰੀ ਇਹੋ ਅਰਦਾਸ ਸੁਣੋ (ਕਿ)
ਮੇਰਾ ਮਨ ਮਨ ਸਰੋਵਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਣ (ਉਸ ਵਿਚ) ਕਮਲਾਂ
ਸਮਾਨ ਹੋਣ (ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿ ਮੇਰਾ) ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਸਫਲ ਹੋਵੇ (ਤੇ ਮੈਂ) ਮਨ ਸਹਤ
(ਇਸ ਭੋਜਲ ਨੂੰ) ਤਰ ਜਾਵਾਂ ।

ਹੋਰ ਅਰਥ—(ਚੋਖੀ ਤੁਕ) (ਮੇਰਾ) ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਸਫਲ ਹੋਵੇ, (ਕਿਉਂਕਿ ਸੋਇ=) ਉਹ
(ਸਤਿਸੰਗਤ) (ਮਨਸਤਰੁ=)ਕਲਪ ਖਿੱਛ ਹੈ ।
ਬੋਧਣੀ ॥

ਸਭਿ ਸੰਤਨ ਕੋ ਕਰਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨ । ਕਹੀ ਕਥਾ ਸਭਿ ਬਿਘਨ ਨਿਕੰਦਨ ।
ਤੀਨ ਰਾਸਿ ਮੈਂ ਪੂਰਨ ਕਰੀ । ਕਥਾ ਗੁਰਨਿ ਕੀ ਸੁੰਦਰ ਧਰੀ ॥ ੧੫ ॥

ਅਰਥ—ਸਮੂਹ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦਨਾ ਕਰ ਕਰ (ਮੈਂ ਹੁਣ) ਸਾਰੇ ਬਿਘਨਾਂ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ
(ਅੱਗੋਂ ਦੀ ਕਥਾ) ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ । (ਅੱਗੋਂ) ਮੈਂ ਤਿੰਨ ਰਾਸਾਂ ਪੂਰਨ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ।
(ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਖੇ) ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਕਥਾ (ਸੁਆਰ ਕੇ) ਧਰੀ ਹੈ । [ਮੰਗਲ ਸਮਾਪਤ ॥]

[ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਦਾ ਆਰੰਭ]

ਪੂਛੋ ਸਭਿ ਸਿੱਖਨ ਹਿਤ ਕਰਿਕੈ । ‘ਕਥਾ ਗੁਰਨਿ ਕੀ ਕਹੋ ਬਿਚਰਿਕੈ’ ।
ਰਾਮ ਕੁਇਰ ਸੋ ਸਕਲ ਉਚਾਰੀ । ਸੁੰਦਰ ਬਿਧਿ ਜੁਤਿ ਬਹੁ ਬਿਸਤਾਰੀ ॥
੧੬॥ ਤਿਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੇ ਸਿੱਖਨਿ ਕਥਾ ਜਥਾ ਹੁਤੀ ਗਨ ਬਰਨੀ ਤਥਾ । ਸਭਿ

੧੬ਵਾਂ ਛਾਂਡੀ ਰਾਮ ਕੋਰ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੋਂ (ਫੇਰੋ) ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਜਿਸ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਉਹ ਹੋਸੀ (ਸੋ) ਸਾਰੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਧਰ ਚਿਤੀ ਹੋ ।

ਸਿੰਘਨਿ ਕੋ ਅਧਿਕ ਰਿਝਾਵਾ। ਉਰ ਸੈਬੁਹਨਿ ਚਾਵ ਬਧਾਵਾ॥੧੭॥ ਕਥਾ
ਸੁਨਨਿ ਪਰ ਮਨ ਰੁਚਿ ਜਾਗੀ॥ ਗੁਰ ਪਰ ਪੰਕਜ ਕੇ ਅਨੁਰਾਗੀ। ਸਭਿਨਿ
ਸੁਜਸੁ ਕੋ ਬਰਨਨ ਕੀਨਾ:--‘ਰਾਮਕੁਇਰ ਸਰਬੰਗਸ ਪ੍ਰਬੀਨਾ॥੧੮॥ ਭੂਤ
ਭਵਿਖਸਤ ਕੇਰਿ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ। ਹਸਤਾਮਲ ਸਮ ਜਿਸ^੧ ਉਰ ਗਜਾਤ। ਕਥਾ
ਸੁਨਾਇ ਅਨੰਦ ਬਿਲੇਦੇ। ਬਿਧ ਕੋ ਬੰਸ ਉਦਧਿ ਤੁਮ ਚੇਦੇ॥੧੯॥ ਜਾਤਿ
ਅਖੇਰ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤਿ ਬਾਹਰਾ--ਦਰਸੈ ਨਿਤ--ਕਲਗੀਧਰ ਜਾਹਰਾ ਅਵਚਲ
ਨਗਰ ਜਾਤਿ ਗੁਰ ਕਹਜੇ। ਸੰਗ ਨ ਤਜਾਗਤਿ ਜਬਿ ਚਿਤ ਲਹਜੇ॥੨੦॥--
ਹਮਰੇ ਦਰਸਨ ਕੋ ਨਿਤ ਚਾਹਤਿ। ਇਸ ਹਿਤ ਚਲਿਥੇ ਸਾਥ ਉਮਾਹਤਿ^੨।
ਯਾਂਤੇ ਤੋਰ ਮਨੋਰਥ ਜੋਈ। ਸਦਨ ਬਸਹੁ ਪੁਰਹਿ^੩ ਹਮ ਸੋਈ॥੨੧॥ ਵਹਿਰ
ਅਖੇਰ ਚਢਹੁ ਤਹਿ ਦਰਸਹੁ। ਜਬਾ ਸੰਗ ਤੈਸੇ ਇਤ^੪ ਪਰਸਹੁ--। ਯਾਂਤੇ ਤੁਮ
ਕੋ ਦਰਸਨ ਦੇਤਿ। ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਗਜਾਨ ਨਿਕੇਤ॥੨੨॥ ਸਿੰਘ ਤੁਮਾਰੇ
ਦਰਸਨ ਕਰਿਹੀਂ। ਜਨਮ ਸਕਾਰਥ ਕੇ ਅਨੁਸਰ ਹੀ^੫। ਦੂਸਰ ਗੁਨ ਤੁਮ
ਕਥਾ ਸੁਨਾਵਹੁ। ਸਤਿਗੁਰ ਗੁਨਗਨ ਬਰਨ ਰਿਝਾਵਹੁ॥੨੩॥ ਤੁਮ ਹੋ ਧੰਨ
ਸਦਾ ਜੁਗ ਲੋਕ। ਹਮ ਭੀ ਧੰਨ ਜਿ ਦਰਸ ਬਿਲੋਕਿ^੬। ਇਹ ਗਵਰ ਕੋਬਛ
ਉਪਕਾਰਾ। ਕਥਾ ਸੁਨਾਈ ਕਰਿ ਵਿਸਤਾਰਾ॥੨੪॥ ਅਥਿ ਆਗਲ ਇਤਿਹਾਸ
ਬਖਾਨਹੁ। ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜਿਮ ਉਤਸਵ ਠਾਨਹੁ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਜਿਮ ਕੀਨਿ
ਚਲਾਨੇ। ਕਰਿ ਚੰਦੁ ਕੋ ਚਲਨ ਬਹਾਨੇ^੭॥੨੫॥ ਸਕਲ ਕਥਾ ਬਿਸਤਾਰ
ਸੁਨਾਵਹੁ। ਹਮਹਿ ਨਿਹਾਲ ਕਰਹੁ ਹਰਖਾਵਹੁ^੮। ਇਮ ਸਿੰਘਨਿ ਕੀ ਸੁਨਿ
ਕਰਿ ਬਿਨੈ। ਰਾਮਕੁਇਰ ਗਨ ਅਨੰਦ ਸਨੈ॥੨੬॥ ਸ੍ਰੋਤਨਿ ਕੋ ਬਹੁਭਾਂਤਿ
ਸਰਾਹਜੇ। ਜਿਨ ਬਹੁ ਸਿੱਖੀ ਧਰਮ ਨਿਬਾਹਜੇ। ‘ਜਨਮ ਸਫਲ ਅਪਨੈ ਕਰਿ
ਲੀਨਸਿ। ਕਥਾ ਸੁਨਨਿ ਪਰ ਚਿਤ ਹਿਤ ਦੀਨਸਿ॥੨੭॥ ਤੁਮਰੇ ਉਰ ਕੋ
ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੇਰੇ। ਅਧਿਕ ਅਨੰਦ ਉਮਗਤੋ ਮੇਰੇ। ਰੁਚਿ ਅਨੁਸਾਰ ਕਹੋਂ
ਇਤਿਹਾਸ। ਸਰਬ ਖਾਲਸਾ ਸੁਭ ਸਭਿ ਪਾਸਾ॥੨੮॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੋ ਸੁਨਹੁ
ਚਲਾਨਾ। ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਅੱਖਜਾਨਾ^੯। ਪੁਰਬ ਬਜਾਹ ਹੋਨੇ ਕੀ ਕਥਾ।
ਬਰਨਨ ਕਰੋਂ ਭੁਈ ਬਿਧਿ^{੧੦} ਜਬਾ॥੨੯॥ ਤੁਰਕੇ ਸੁਰ ਕੇ ਸੰਗ ਮਿਲਾਪਨਿ।

^੧ਜਿਸ (ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਦੀ) ਗਜਾਤ (ਆਪ ਦੇ) ਦਿਲ ਵਿਚ ਹੈ। ^੨ਜਦ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਚਿਤ ਵਿੱਚ
ਜਾਣਿਆਂ ਸਾਭਾ ਸਗ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ। ^੩ਸਾਥ ਚੱਲਣ ਨੂੰ ਉਤਸਾਹ ਕਰਦਾ ਹੈ। ^੪ਪੂਰਨ ਕਰਾਂਗੇ।
^੫ਇਥੇ ਹੀ। ^੬ਭਾਵ, ਜਨਮ ਨੂੰ ਸਫਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ^੭(ਆਪ ਦਾ) ਦਰਸਨ ਦੇਖਿਆ ਹੈ।
^੮(ਆਪਣੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ) ਚਲੇ ਜਾਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਚੰਦੁ ਨੂੰ ਬਣਾਕੇ। ^੯ਪ੍ਰਸੰਗ, ਕਥਾ। ^{੧੦}ਪਾ:--ਜਬਾ

ਚੈਦੂ ਪਾਪੀ ਕੇ ਪੁਨਿ ਖਾਪਨ। ਦਿੱਲੀਪਤਿ ਕੇ ਰਹਿਬੋ ਸੰਗ। ਬਿਗਰਪਰੇ ਤਬਿ
ਜੁਟੇ ਜੰਗ ॥ ੩੦ ॥ ਸੈਨਾ ਤੁਰਕਨਿ ਕੀ ਗਨ ਘਾਈ। ਬਚੇ ਸੂਰ ਸੇ ਗਏ
ਪਲਾਈ। ਦੋਸ ਮਾਲਵੇ ਮਹਿ ਗੁਰ ਗਏ। ਅਨਿਕ ਬਿਲਾਸ ਕਰਤਿ ਤਹਿ
ਭਏ ॥ ੩੧ ॥ ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੀ ਕਥਾ। ਭਈ ਜਥਾ ਮੈਂ ਬਰਨੈਂ ਤਥਾ।
ਮਹਾਂ ਮਹਾਤਮ ਸੁਨਿਬੇ ਕੇਰਾ। ਸ਼ਰਧਾ ਸਹਤ, ਨ ਹੁਇ ਜਗ ਫੇਰਾ ॥ ੩੨ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਪਦ ਪੰਕਜ ਪ੍ਰੇਮ। ਵਧਹਿ, ਦੇਤਿ ਜੋ ਜੋਗ ਸੁ ਛੇਮੁ। ਸੁਤ ਬਿਤ
ਅਦਿ ਕਾਮਨਾ ਜੋਈ। ਸ੍ਰੋਤਨਿ ਕੋ ਸਭਿ ਦੇਵਤਿ ਸੋਈ ॥ ੩੩ ॥ ਦੇਹਿ ਅਰੋਗ,
ਰੋਗ ਕੋ ਘਾਤਕ। ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੇ ਪਾਤਕ ਹਾਤਕ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਿਛਾਰੀ
ਬਰਨ ਜੋਈ। ਤਿਹ ਪਰਲੋਕ ਬਿਖੈ ਕਤਿ ਹੋਇ ॥ ੩੪ ॥ ਸੈਕਟ ਸਕਲ ਨਾਸ
ਕੇ ਕਰਤਾ। ਮਹਾਂ ਧਰਮ ਕੋ ਉਰ ਮਹਿ ਧਰਤਾ। ਸ਼ਰਧਾ ਕਰਿ ਜੋ ਸੁਨੈ
ਸੁਨਾਵੈ। ਅੰਤਿ ਸਮੇਂ ਗੁਰੁ ਤੇ ਗਤਿ ਪਾਵੈ ॥ ੩੫ ॥

ਚਤੁਰਥ ਰਾਸੇ 'ਮੇਧਣਾ ਚਰਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਪ੍ਰਾਸੇ ਖੰਸੁ ॥ ੧ ॥

੨. [ਚੈਦੂ ਨੇ ਵਰ ਫੁੰਡਣ ਹਿਤ ਲਾਕੀ ਭੇਜਣੇ] ।

ਏਹਗ ॥ ਸੁਨਹੁ ਕਥਾ ਸਵਧਾਨ ਹੈ ਸ੍ਰੋਤਾ ਸਿਖ ਸਮੁਦਾਇ। ਵਧਹਿ ਬਖੇਰਾ
ਸਾਂਹਿ ਤੇ ਮਿਲਨਿ ਤੁਰਕ^੧ ਬਨਿਆਇ ॥ ੧ ॥ ਸੈਯਾ। ਰਾਜ ਕਰੈ ਸਗਰੀ ਛਿਤ
ਕੋ^੨ ਜਿਨ ਆਇਸੁ ਮੋਟਿ ਸਕਹਿ ਨਹਿ ਕੋਊ। ਦੀਰਘ ਕੋਟ ਚਮੁ ਜਿਸ
ਪੈ, ਨ ਮਵਾਸਿ ਰਹਨੈ ਅਸ ਭਾਖਹਿ ਜੋਊ। ਭੂਪਤਿ ਪੁਰਬ ਦੱਛਨ ਕੋ ਪੁਨ
ਪੱਛਮ ਕੋ ਨਿਪ ਸੈਲ ਜਿ^੩ ਹੋਊ। ਆਨ^੪ ਕੋ ਮਾਨਿਕੈ, ਛਾਨ^੫ ਕੋ ਦੇਤਿ, ਕਿ
ਸੇਵ ਕਰੈ ਰਹਿ ਹਾਜਰ ਸੋਊ ॥ ੨ ॥ ਕਾਥੰਤ ॥ ਦਿੱਲੀਪਤਿ ਭਯੋ ਜਹੰਗੀਰ
ਜਿਸ ਨਾਮ ਕਹੈ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੁਰਕੇਸ਼ਰ ਕੋ ਜਾਨਿਯੋ। ਕੋਥ ਮੈਂ ਦਰਬ
ਮਹਾਂ ਦੇਤਿ ਲੋਤਿ ਜਹਾਂ ਕਹਾਂ ਅਪਰ ਸਮਾਜ ਕਹਾਂ ਗਿਨਿਬੇ ਮੈਂ ਆਨਿਯੋ।
ਚਾਰੋਂ ਦਿਸ਼ਿ ਮਾਂਹਿ ਤ੍ਰਾਸ ਜੁੱਧ ਤੇ ਨਿਰਾਸ ਭਏ ਹਾਥ ਬੰਦਿ ਆਨਿ ਪਾਸਿ
ਜੀਵਨਿ ਕੋ ਠਾਨਿਯੋ। ਰੰਕ ਦੇਹਿ ਰਾਜਾ ਕਰਿ, ਰਾਜਾ ਕੋ ਬਨਾਵੈ ਰੰਕ ਐਸੋ
ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਿ ਭਯੋ ਐਸੂਰਜ ਮਹਾਨਿਯੋ ॥ ੩ ॥ ਕਾਥੰਤ ॥ ਤਾਂਕੈ ਹੈ ਦਿਵਾਨ ਏਕ
ਚੈਦੂ ਨਾਮ ਅਬਿਬੇਕ^੬ ਗੁਰੁ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਮਹਾਤਮ ਨ ਜਾਨਈ। ਮਾਯਾ ਮਦ
ਮਾਤੋ, ਮੁਢ ਕੁਮਤਿ ਅਰੂਢ ਰਹੈ, ਹੁਕਮ ਚਲਾਵਤਿ ਹੰਕਾਰ ਕੈ ਮਹਾਨਈ।

^੧ਜੰਗ ਤੇ ਖੇਮ = ਅਪ੍ਰਾਪਤਿ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ। ^੨ਮਰ ਗਏ ਸਿੱਖ ਦੇ
ਪਿੱਛੋਂ (ਕਥਾ) ਕਹੇਗਾ ਜੋ। ^੩ਤੁਰਕ ਨਾਲ ਮਿਲਨਾ। ^੪ਭਾਵ ਸਾਰਾ ਉਤਰੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੇ
ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਆਦਿ। ^੫ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ। ^੬ਈਨ। ^੭ਭੰਡ, ਭੋਨ। ^੮ਗੁਜਰਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ^੯ਮੂਰਖ

ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਲੋਕ ਸਭਿ ਮਾਨੈ ਆਨ ਠਾਨੈ ਨਮੋ, ਚਾਹੈ ਜਿਮ ਕਰੈ ਤਿਮ
 ਦੇਸ ਜਿਸ ਮਾਨਈ। ਏਕ ਸੁਤਾ ਭਈ ਤਾਂ ਕੋ ਨਾਮ ਰਾਖੈ ਸਦਾ ਕੌਰ
 ਕਲਹਾਵਤਰੀ ਦੋਨੋ ਲੋਕ ਪਿਤ ਹਾਨਈ॥੪॥ਕਥਿਤ॥ਸਾਤਮੇ ਬਰਖ ਬਿਖੈ
 ਸੁਤਾ ਜਬਿ ਹੋਰੀ ਨਿਜ-ਕਰੋਂ ਸਨਬੰਧ ਕਰੈ-ਐਸੇ ਮਨ ਆਨਿਓ।ਬਿੱਪੂ ਕੋ
 ਬੁਲਾਯੋ ਸਮਝਾਯੋ ਮਿਲਿ ਦੰਪਤਿ ਨੇ 'ਸੇਪਤਿ' ਹਮਾਰੇ ਸਮ ਸਦਨ ਮਹਾਂ-
 ਨਿਓ।ਉਚੀ ਕੁਲ ਹੋਇ,ਲੋਹਬੰਦਪੁਰਿ ਜੋਇ ਤੁਮ,ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਬਰ ਖੋਜੋ
 ਸਭਿ ਬਾਨਿਓ।ਤੀਨੋਂ ਹੈ ਇਕੋਤ੍ਰ ਤੋ ਬਚਿਤ੍ਰ ਬਾਤਿ ਜਾਨੋ ਮਨ, ਆਲਸ
 ਨ ਕੀਜੈ ਫਿਰਿਬੇ ਕੋ ਹਿਤ ਠਾਨਿਓ॥੫॥ਕਥਿਤ॥ਹਮ ਸਮ ਧਨੁ ਹੋਇ, ਉਚੇ
 ਬੰਸ ਸੁੱਧ ਹੋਇ,ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਹੋਇ ਬਰੁ ਦੇਖਿ ਲੀਜੀਏ।ਦੇਸ਼ਨਿ ਬਿਦੇਸ਼
 ਬਿਖੈ ਬਿਚਰੋ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਿ,ਹੋਰਹੁ ਅਸ਼ੇਸ਼ ਜੇ ਨਰੇਸ਼ ਬੇਸ਼ ਕੀਜੀਏ।ਕਾਹੂ
 ਕਾਮਦਾਰ ਹੋਇ, ਬਡੋ ਬਿਵਹਾਰ ਹੋਇ, ਜਾਹਰ ਉਦਾਰ ਹੋਇ, ਮਿਲਿਕੈ
 ਜਨੀਜੀਏ।ਐਸੇ ਪੈ ਪਤੀਜੀਏ, ਨ ਸੇਸੈ ਕੋ ਰਖੀਜੀਏ,ਮੋ ਲਾਜ ਕੋ ਪਿਖੀ-
 ਜੀਏ, ਸੁ ਨਾਤੋ ਤਹਾਂ ਦੀਜੀਏ॥੬॥ਕਥਿਤ॥ਚੰਦੁ ਕੇ ਬਚਨ ਸੁਨਿ ਬਿੱਪੂ ਨੇ
 ਸੁ ਮਾਨਿ ਮਨ ਭਨਯੋ'ਤੇਰੇ ਭਾਗ ਧੰਨ ਤੇਸੀ ਤੁਵ ਜਾਤਿਕੀ'।ਫਿਰੈਂ ਦੇਸ
 ਦੇਸ ਮੈਂ ਬਿਲੋਕੈਂ ਗੇ ਅਸ਼ੇਸ਼ ਹਮ, ਉਤਮਤਾ ਖੋਜੈਗੇ ਸਮਾਨ ਤੁਵ ਜਾਤਿ
 ਕੀ'।ਮੇਰੋ ਜਜਮਾਨ, ਧਨ ਲੈਹੋਂ ਸਨਬੰਧ ਬਨੈ, ਹੋਇ ਜਸੁ ਬਿੰਦੁ ਗੰਧਿ
 ਜਥਾ ਜਲਜਾਤਿਕੀ'।ਕੀਜੈ ਬਿਦਾ ਮੋਹਿ, ਤੋਹਿ ਕਾਜ ਸੁਭ ਹੋਹਿ, ਜੋਹਿ
 ਸ਼ਗੁਨ ਅਨੁਠੇ, ਅਬਿ ਸਮੈਂ ਚਲਿ ਜਾਤਿ ਕੀ'॥੭॥ਕਥਿਤ॥ਨਾਉ' ਕੀਨਿ
 ਸਾਬ ਨਿਤ ਸੇਵਾ ਕਰੈ ਹਾਬ ਨਿਜ, ਔਰ ਦਾਸ ਕਰੇ ਸੰਗ ਅਧਿਕ ਸਮਾਜ
 ਤੇ।ਨਗਰ ਨਗਰ ਪ੍ਰਤਿ ਖੋਜਤਿ ਫਿਰਤਿ ਬਰ, ਚੈਨ ਕੋ ਬਸੇਰਾ ਕਰਿ ਹੋਰੈਂ
 ਸਭਿ ਸਾਜ ਤੇ'।ਜਹਾਂ ਆਛੀ ਕੁਲ ਤਹਾਂ ਧਨ ਮੈਂ ਨ ਤੁੱਲ ਹੋਤਿ, ਜਹਾਂ
 ਧਨ ਤੁੱਲ ਤਹਾਂ ਕੁਲ ਨਹੀਂ ਰਾਜਤੇ'।ਜਹਾਂ ਧਨ ਕੁਲ ਮੈਂ ਸੁ ਤੁੱਲਤਾ

'ਲਸ਼ਾਈ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਹੈ (ਮਾਨੋ) ਤੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਪਿਤਾ ਦਾ ਹਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ।

'ਪਿੱਛੇ ਕਹੇ ਤਿੰਨੇ, ਸੰਪਤ ਵਾਲਾ ਘਰ, ਉਚੀ ਕੁਲ ਤੇ ਵਰ ਸੁੰਦਰ।'(ਬੇਸ=)ਵਧੀਆ

ਰਾਜੇ ਦੇਖਣ ਦਾ (ਕੰਮ) ਕੀਜੀਏ।(ਅ) ਜੋ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਭੈਸ ਕੀਤੇ ਹਨ ਸਾਰੇ ਦੇਖੇ।(ੲ) ਏਸ=

ਵਾਸ, ਵਸੇਬਾ ਭਾਵ ਰਜਾਸਤਾਂ ਵਿਚ ਦੇਖਣਾ ਕਰੋ।'(ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ) ਮੁਸਾਹਿਬ।

'ਸਾਕ।'ਧੀ [ਸਿਸ, ਜਤਕ।ਪੋਠੋਹਾਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਜਤਕ=ਬੱਚਾ, ਜਤਕੜੀ=ਬੱਚੀ]।'ਤੈਰੀ

ਕੁਲ ਦੇ ਸਮਾਨ।'ਜੈਸੇ ਕਵਲ ਦੀ ਸੁਰੀਧੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।'ਚਲੇ ਜਾਣੇ ਦਾ।'ਨਾਈ।'ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਨਾਲ।'ਐਸ਼ਵਰਜ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ।(ਅ) ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖੰਦੀ। *ਪਾ:-ਉਤਮ।

ਮਿਲਤਿ ਆਇ, ਬਾਲਕ ਬਿਹੀਨ ਰੂਪ^੧ ਹੋਰਤਿ ਕੁ ਕਾਜ ਤੇ ॥੮॥ ਕਥਿੰਤ॥
 ਪੁਰਿ ਪੁਰਿ ਹੋਰਤਿ ਫਿਰਤਿ ਨਰ ਪ੍ਰਫਿਲੇਤਿ^੨ ਛੱਤੀ ਹੈ ਧਨਾਵਿ ਧਾਮ ਸੁੰਦਰ
 ਸਪੁਤ ਹੋਇ। ਸ਼ਾਹ ਕੋ ਸਚਿਵ ਤਾਂਕੀ ਸੁਤਾ ਕੋ ਸਬੰਧ ਚਹੈ ਜਾਂਕੇ ਬਡੇ ਭਾਗ
 ਜਗ ਮਿਲੈ ਇਸਥਾਨ ਸੋਇ। ਹੁਕਮ ਮਹਾਨ ਚਾਰੋਂ ਦਿਸਿ ਮੈਂ ਬਖਾਨ ਕਰੈ
 ਅਨਗਨ ਸੰਪਤਾ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਸਦਾਈ ਜੋਇ। ਹੋਰਿ ਹਮ ਰਹੇ ਨਹੀਂ ਸੁੱਧਿ
 ਕਹੈ ਲਹੇ ਅਸ, ਫਿਰੇ ਮਨ ਢਹੇ, ਨਹੀਂ ਪਾਯੋ ਕਿਤਿ ਸਮ^੩ ਕੋਇ^੪ ॥ ੯ ॥
 ਕਥਿੰਤ॥ ਫਿਰੇ ਚਾਰ ਓਰ ਮੈਂ ਲਹੈਰ ਪੁਰਿ ਗਏ ਪੁਨ, ਕਹਨੇ ਬਹੁ ਲੋਕਿਨ ਮੈਂ
 ‘ਦਿੱਲੀ ਹੁੰ ਤੇ ਆਏ ਹੈਂ। ਚੰਦ੍ਰ ਕੇ ਮਨੀਂਦ ਹਮ ਖੋਜਤਿ ਬਿਲੀਂਦ ਫਿਰੇ ਪ੍ਰਾਪਤਿ
 ਨ ਭਯੋ ਬਹੁ ਥਾਨ ਮੈਂ ਸੁਨਾਏ ਹੈਂ’। ਹੁਤੇ ਕੁਛ ਸਿਖ ਤਿਨੋ ਗੁਰੂ ਕੀ
 ਸਿਫਤਿ ਕੀਨਿ, ‘ਧਨ ਅਨਗਨ ਨਿਤ ਸੰਗਤਿ ਚਵਾਏ ਹੈਂ। ਉੱਤਮ ਮਹਾਨ
 ਜਿਨੈ ਮਾਨਤਿ ਜਹਾਨ ਬਹੁ ਜ਼ਾਹਰ ਬਿਸਾਲ ਜਸੁ ਸਭਿ ਤੇ ਸੁਹਾਏ ਹੈਂ ॥
 ੧੦॥ ਕਥਿੰਤ॥ ਧਨ ਅਰੁ ਬੀਸ ਤੋ ਬਿਦਤ ਜਿਮ ਕਹਨੇ ਤਿਮ ਤਿਨਿ ਕੇ ਸਪੁੱਤ੍ਰ
 ਭਯੋ ਤਾਂਕੀ ਸੁਨਿ ਗਾਥ ਕ। ਰਾਜ ਦਿਨੁ ਅੰਗ ਮੈਂ, ਅਨੰਗ ਕੋ ਸਰੂਪ
 ਮਾਨੋ, ਬਾਹੂ ਹੈਂ ਪੁਲੀਬ^੫, ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਨਿਸਨਾਥ ਕੋ^੬। ਲੋਚਨ ਬਿਸਾਲ ਤੇ
 ਬਿਲੋਕਤਿ ਨਿਹਾਲ ਕਰੈ ਚਾਰ ਓਰ ਸੰਗਤਾਂ ਨਿਵਾਵੈ ਪਗ ਮਾਥ ਕੋ। ਸੁਤਾ
 ਕੇ ਸਹਤ ਚੰਦ੍ਰ ਭਾਗ ਜੇ ਮਹਤ ਹੋਇ ਬਨੈ ਸਨਬੰਧ ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰੂ
 ਸਾਥ ਕੋ^੭। ੧੧॥ ਕਥਿੰਤ॥ ਸੁਨਿ ਦਿਜਬਰ ਉਰ ਹਰਖ ਅਧਿਕ ਧਰਿ-ਰੂਰੇ ਬਰ
 ਗੁਰੂ ਪਾਯੋ, ਬਿਚਰਤਿ ਗਏ ਹਾਰਿ^੮। ਰੂਪਵਤੀ ਕੰਨਜਾ ਹੁਤੀ ਬਾਲਕ ਸੁਨਜੈ
 ਸੁ ਤੈਸੇ, ਦੇਰਿ ਨ ਬਨਤਿ ਅਬਿ ਗਮਨੈ ਤਿਨੋ ਕੇ ਦੁਾਰਿ-। ਜਾਨੁ ਪੈ ਅਰੁਢ
 ਕਰਿ, ਆਨੰਦ ਅਰੁਢ ਕਰਿ^੯, ਪੰਥ ਮੈਂ ਪਯਾਨੇ ਬਾਤ ਚਿੰਤ ਮੈਂ ਬਿਚਾਰਿ
 ਚਾਰੁ। ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੀ ਮੈਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਭਏ ਆਨਿ ਕਰਿ, ਸੁਧਾਸਰ ਹੋਰਿ ਕੈ ਪ੍ਰਸੰ-
 ਨਤਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਾਰਿ॥ ੧੨॥ ਸ੍ਰੋਯਾ॥ ਅੰਦਰ ਸ਼੍ਰੀਹਰਿਮੰਦਿਰ ਕੇ ਗੁਰਸੁੰਦਰ ਰੂਪ
 ਬਿਰਾਜਤਿ ਹੈਂ। ਸੰਗਤਿ ਆਵਤਿ ਹੈ ਇਕ ਜਾਤਿ, ਨਿਹਾਰਤਿ ਹੀ ਅਘ
 ਭਾਜਤਿ ਹੈਂ। ਗਾਵਤਿ ਰਾਗ ਰਬਾਬੀ ਘਨੇ, ਬਿਰੁ ਆਗੇ ਸੁ ਬਾਦਤਿ ਬਾਜਤਿ
 ਹੈਂ। ਹੋਤਿ ਅਨੇਕਨਿ ਕੀ ਅਰਦਾਸ ਮਨੋਰਥ ਸੇਵਕ ਸਾਜਤਿ ਹੈਂ ॥੧੩॥
 ਸ੍ਰੋਯਾ॥ ਦੇਖਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਿਸਾਲ ਗੁਰੂ ਕਹੁ ਬਿੱਪੁ ਅਨੰਦ ਲਹਨੇ ਉਰ ਭਾਰੀ
 -ਚੰਦ੍ਰ ਮਨੀਂਦ ਹੈ ਕੈਧੋਂ ਬਿਲੀਂਦ ਹੈ^{੧੦}, ਮਾਨਤਿ ਬੰਦਨ ਕੇ ਨਰ ਨਾਰੀ-। ਸ਼੍ਰੀ

^੧(ਓਥੇ) ਨੀਂਗਰ ਕੋਥਾ (ਮਿਲਦਾ ਹੈ)। ^੨ਬਲਬਰ ਦਾ। ^੩ਬਾਂਹਵਾਂ ਲੰਬੀਆਂ। ^੪ਓਦਮਾਂ ਵਤ।

^੫ਫਿਰਦੌਬੱਕ ਗਏ ਹਾਂ। ^੬ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਕੇ। ^੭ਪਾਂਵਦੇ ਯਨ। ^੮ਸਗੋਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵਡੇ ਯਨ।

ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਏਤਨੇ ਮੈਂ ਤਹਿ ਆਇ ਗਏ ਦੁਤਿ ਦੀਰਘ ਧਾਰੀ । ਸੰਗਤਿ
 ਦੇਖਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸ਼ੇਖ ਅਸ਼ੇਖ ਖਰੇ ਹੁਇ ਆਦਰ ਕਾਰੀ ॥੧੪॥ ਕਥਿਤ॥ਕੋਕ-
 ਨਦ੍ਰ ਪਦ ਮਿਦੁ ਰਕਤ ਛਬੀਲੇ ਅਤਿ, ਹੀਰਨਿ ਕੀ ਪੰਗਤਿ ਜਨੇਂ ਨਖਹੈਂ
 ਅਨੰਦਕਰਿ॥ਚਿਕਨ ਅਕਾਰ ਏਕਸਾਰ ਜੁਗਜੰਘ ਨੀਕੇ, ਗੁਲਫ ਸੁਜਾਨੂ
 ਗ੍ਰਿੰਥ ਨਿਠਰ ਬਿਲੀਦ ਕਰਿ॥ ਤ੍ਰਿਵਲੀ ਉਦਰ ਪਰ, ਨਾਭਿਕਾ ਗੰਭੀਰ
 ਸੁਭ, ਆਯੁਤ ਸੁ ਛਾਤੀ ਦੇ ਉਤੀਗ ਹੈਂ ਸਿਕੰਧ ਕਰਿ । ਗਾਢੇ ਭੁਜਦੰਡ ਹੈਂ
 ਪ੍ਰਚੰਡ ਬਲਵੰਡ ਬਡੇ, ਕੰਜਰ ਕੀ ਸੁੰਡ ਜਿਮ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਕਰ ॥੧੫॥
 ਕਥਿਤ॥ ਹਾਥ ਦੇ ਪਾਬੋਜ ਸਮ ਪੱਲਵ ਸੇ ਪਲਵਨਿ ਤਾਂਪੈ ਨਗ ਸੂਚੇ ਖਚਿ
 ਨਖਿਨ ਕੀ ਪੰਗਤੀ॥ਚੇਦਮਾ ਬਦਨ ਸਭਿ ਸੁਖਮਾ ਸਦਨ, ਜਾਂ ਮੈ ਉੱਜਲ
 ਰਦਨ॥ ਓਠ ਸੁੰਦਰ ਸੁਰੇਗਤੀ॥ ਪੰਕਜ ਕੀ ਪਾਂਖੁਰੀ ਸਰੀਖੀ ਆਂਖਿ ਤੀਖੀ
 ਤੀਖੀ, ਪਿਖਨਿ ਤਿਰੀਛੇ ਤੇ ਨਿਹਾਲਕਰੈਂ ਸੰਗਤੀ॥ ਚਿਬੁਕ॥ ਅਮੋਲ, ਗੋਲ
 ਮਿਦੁਲ ਕਪੋਲ ਜੁਗ, ਕੰਡਲ ਕੀ ਡੋਲ ਪੈ ਅਤੋਲ ਸ੍ਰੀ ਉਮੰਗਤੀ॥ ॥੧੬॥
 ਕਥਿਤ॥ ਮੰਡਿਤ ਬਿਭੂਖਨਿ॥, ਅਦੂਖਨਿ ਹੈਂ ਅੰਗ ਸਾਰੇ, ਦੀਰਘ ਸੁਡੀਲ॥,
 ਸੁਭ ਸ਼ੀਲ॥ ਮੈਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੇ ਨੀਕੀ ਉਸ਼ਨੀਕ॥ ਸੋਹੈ, ਜਿਗਾ ਕੀ ਜਲੂਸ॥
 ਜੋ ਹੈ ਹੋਰਤਿ ਹੀ ਮਨ ਮੋਹੈ ਸਿੱਖ ਆਸ ਪਾਸਿ ਤੇ ਮੋਤਿਨਿ ਕੀ ਮਾਲ ਹੀਰੇ
 ਖਚਤਿ ਬਿਸਾਲ ਚੀਰੇ ਕੋਰਦਾਰ ਹਰ ਚਹੂੰ ਓਰਿ॥, ਬਿਖੈ ਭਾਸਤੇ । ਤਮ ਕੋ
 ਬਿਨਾਸਤੇ, ਅਨੰਦ ਕੋ ਉਜਾਸਤੇ॥ ਸੁ ਗਜਾਨ ਮੈਂ ਬਿਲਾਸਤੇ, ਉਧਾਰ॥

॥ਆਦਰ ਕਰਨ ਨੂੰ। ॥ਲਾਲ ਕਵਲ ਵਾਂਗ। ॥ਅਨੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ। ॥ਦੋਵੇਂ ਲੱਤਾਂ ਇਕ ਸਾਰ
 ਸੁਹਣੀਆਂ ਸੁਪਾਰੀ ਦੇ ਬੂਟੇ ਵਾਂਗ [ਸੰਸ:-ਚਿਕਨ=ਸੁਪਾਰੀ ਦਾ ਪੇੜ, ਸੁਪਾਰੀ]। ॥ਗਿਟਿਆਂ
 ਤੇ ਗੋਡਿਆਂ ਦੀਆਂ ਰੀਝਾਂ, ਪੀਠੀਆਂ ਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਹਨ। [ਸੰਸ: ਗੁਲ=ਕਿੱਟਾ। ਸੰਸ:,
 ਜਲੂ=ਗੋਡਾ]। ॥ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਕਵਲ ਵਰਗੇ ਹਨ ਤੇ ਉਂਗਲੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਪੰਖੜੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ
 ਹਨ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਦੀ ਪੰਗਤੀ (ਐਉਂ ਸ਼ੇਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ) ਸੁੱਚੇ ਨਗ ਜੜੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ
 ਹਨ। ॥੧੬॥ ॥ਸੁਹਣੇ ਚੰਗੇ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਧੁੱਲ੍ਹ। ॥ਤ੍ਰਿਵੇ ਦੇਖਣ ਨਾਲ ਭਾਵ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇਖਣੇ
 ਨਾਲ ਨਿਧਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ। ॥ਠੰਡੀ। ॥ਕੰਡਲਾਂ ਦੀ ਲਟਕ ਉੱਪਰ ਬਿਅੰਤ
 ਸ਼ੋਭਾ ਉਮੰਗ ਰਹੀ ਹੈ। ॥ਪਾਏ ਹੋਏ ਹਨ ਗਹਿਣੇ। ॥ਕੱਦ ਲੰਬਾ ਹੈ। ॥ਸੁਹਣੇ ਸੁਭਾਵ।
 ॥ਦਸਤਾਰ [ਸੰਸ:, ਉਮੀਖ]। ॥ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ॥ਸੁਹਣੇ ਹੀਰੇ ਪਹਿਲਦਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਚੀਚੇ
 ਹੋਏ ਜਾ ਪਹਲਦਾਰ ਹੀਰੇ [ਹੀਰੇ ਨੂੰ ਜਿੰਨੇ ਵਧੀਕ ਨੁਕਰਦਾਰ ਪਹਿਲ ਕੱਢੇ ਜਾਣ ਉੱਨਾ
 ਵਧੀਕ ਚਮਕਦਾ ਹੈ]। ॥ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਦੇ। ॥ਦਾਸਾਂ ਦੇ ਉਧਾਰ ਵਾਸਤੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ
 (ਮਯੋ) ਬਿਲਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਲ ਗਜਾਨ ਦੇ ਦਾਤੇ
 ਹਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿ ਗਲੇ ਵਿਚ ਹੀਰੇ ਹਨ।

ਦਾਸ ਵਾਸਤੇ॥੧੭॥ ਕਥਿੰਤ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਅੰਗ ਸੁੰਦਰ ਬਿਲੇਦ ਸਭਿ,
 ਦੇਖਿਕੈ ਸੁ ਦਿੱਜਨ ਅਨੰਦ ਉਰ ਧਾਰਿਓ:-ਭਾਗ ਬਲੀ ਚੰਦੁ ਹੈ ਜਮਾਤਾ
 ਅਸ ਪਾਯੋ ਜਿਨਿ, ਉੱਜਲ ਸੁਬੰਸ ਅਵਤੀਸ ਕੋ ਨਿਹਾਰਿਓ । ਧਨ ਕੀਨ
 ਗਿਨਤੀ, ਕਰਤਿ ਬਹੁਬਿਨਤੀ ਚਢਾਵੈ ਚੀਰਭੂਖਨ, ਗੁਰੁ ਸੁ ਜਗ ਸਾਰਿਓ।
 ਹਾਥ ਬੰਦਿ ਬੰਦਨਾ ਪਦਾਰਥਿਦ ਕਰੈ ਬਿੰਦ, ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਅਧਿਕ ਸਮਾਜ
 ਬਿਸਤਾਰਿਓ ॥੧੮॥ ਸ੍ਰੇਯਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਪਾਸ ਪਿਤਾ ਬਿਤਿ ਸੋਹਤਿ
 ਹੋ ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਮਾਂਹੁ । ਜਨੈਂ ਕਮਲਾਸਨ^੧ ਸੋ ਪਦਮਾਪਤਿ ਦੇਵਨਿ ਬਿੰਦ
 ਮੈਂ ਸੋਭਿ ਉਮਾਹੁ-। ਸੋਗਤਿ ਸੋ ਦਿਜ ਬੁਝਨਿ ਕੀਨਿ 'ਬਤਾਵਹੁ ਜਾਤਿ ਸੁ
 ਗੋਤ ਜਿ ਤਾਂਹੁ ? । ਚਾਹਤਿ ਹੈਂ ਸਨਬੰਧ ਕਰਨੇ ਹਮ, ਸ਼ਾਹੁ ਦਿਵਾਨ ਸੁਤਾ
 ਹਿਤ ਯਾਹੁ' ॥੧੯॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਸੋਗਤਿ ਸਿੱਖਨਿ ਤਬਿ ਕਹਨੇ 'ਸੇਵਿ ਬੰਸ ਸਿਰ
 ਮੋਰ । ਬਡੇ ਭਾਗ ਜਾਗੋ ਜਿਸੇ ਤਿਸ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਅਸ ਠੋਰ ॥੨੦॥ ਜਗਤ ਗੁਰੁ
 ਘਰ ਆਇ ਜ ਜਗ ਮਾਤਾ ਬਨਿ ਜਾਇ । ਪੂਜਨੀਯ ਇਹ ਸਰਬ ਕ ਅਨ-
 ਗਨ ਭੇਟ ਚਢਾਇ' ॥੨੧॥ ਚੌਪਈ॥ ਦਿਜ ਨਾਈ ਦੋਨਹੁ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਕੈਮਹਾ
 ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੁ ਨੈਨ ਨਿਹਰਿ ਕੈ। ਕਹਤਿ ਪਰਸਪਰ 'ਐਸੋ ਥਾਨ। ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇ
 ਨ ਫਿਰਿਯ ਜਹਾਨ ॥੨੨॥ ਜਿਮ ਚੰਦੁ ਨੇ ਹਮਹੁ ਜਨਾਯੋ। ਸੋ ਤੀਨਹੁ^੨ ਸੁਭ
 ਇਤ ਦਿਸ਼ਟਾਯੋ'। ਇਮ ਨਿਸ਼ਚੈ ਕਰਿਕੈ ਮਨ ਮਾਂਹੁ। ਬਹੁਰ ਜਨਾਇਹੁ ਸ੍ਰੀ
 ਗੁਰੁ ਪਾਹੁ ॥੨੩॥ 'ਸ਼ਾਹੁ ਦਿਵਾਨ ਸੁਤਾ ਕੋ ਨਾਤਾ। ਕਰਨੇ ਚਹਤਿ ਹਮ ਤੁਮਰੇ
 ਤਾਤਾ । ਹੋਰਿ ਚਲੇ ਅਬਿ ਦਿੱਲੀ ਜਾਇ । ਸਭਿ ਬਿਤਾਂਤ ਕੋ ਤਹਾ ਸੁਨਾਇ
 ॥੨੪॥ ਦੇਰਿ ਨਹੀਂ ਤੂਰਨਿ ਹਟਿ ਆਵੈ। ਹਮ ਉੱਤਮ ਸਨਬੰਧ ਬਨਾਵੈ'।
 ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਦੋਨਹੁ ਸੰਗ ਭਾਖਾ । 'ਹੋਵਹਿ ਸੋ ਜੁ ਰਾਮ ਰਚਿ ਰਾਖਾ ॥੨੫॥
 ਪਰਮੇਸੁਰ ਸਭਿ ਬਨਤ ਬਨਾਈ । ਭਲੀ ਜੁ ਹੋਇ ਕਰਤਿ ਬਿਧਿ ਸਾਈ' ।
 ਇਮ ਕਹਿ ਲਾਗਿ ਦੇਨਿ ਜਬਿ ਲਾਗੋ। ਲਿਯੋ ਨ ਤਿਨਹੁ, ਕਹਤਿ ਗੁਰੁ ਆਗੇ
 ॥੨੬॥ 'ਜਬਿ ਐਹੈਂ ਹਮ ਦੂਸਰ ਬਾਰੀ। ਤਬਿ ਕਰਿ ਹੈਂ ਜਿਮ ਆਪ ਉਚਾਰੀ'।
 ਮਸਤਕ ਟੇਕਿ ਬਿਸਰਜਨ ਹੋਏ । ਗਮਨੇ ਤੂਰਨਿ ਦਿੱਲੀ ਦੋਏ ॥ ੨੭ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰਾਸੇ 'ਸਗਾਈ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਤਨਨ ਨਾਮ ਦੁਹਰਿ ਐਸੁ ॥ ੨ ॥

੩. [ਸਗਾਈ ਦੀ ਤਿਆਰੀ । ਦਿਲੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਲਿੱਖੀ] ।

ਦੋਹਰਾ॥ ਦਿਜ ਗਮਨਜੇ ਦਿੱਲੀ ਦਿਸ਼ਾ ਸਨੈ ਸਨੈ ਮਗ ਜਾਇ। ਪਹੁੰਚੇ ਚੰਦੁ ਕੋ
 ਸਦਨ ਆਸ਼ਿਖ ਦਈ 'ਵਧਾਇ' ॥ ੧ ॥ ਸ੍ਰੇਯਾ ਛੰਦ ॥ ਬੈਠਿ ਸਮੀਪ ਸੁਨਾ-

^੧ਬਹਮਾਂ । ^੨ਭਾਵ, ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਧੀ ਦਾ ਏਥੇ, (ਅ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ... । ^੩ਭਾਵ ਧਨਾਵ ਘਰ, ਕੁਲ
 ਉੱਚੀ, ਉੱਦਰ ਵਰ ।

ਵਨਿ ਕੀਨਿਸਿ ਬਿਚਰੇ ਜਹਿ ਕਹਿ ਪੁਰਿ ਸਮੁਦਾਇ । ਨਹਿ ਪਾਯਹੁ ਸਨ-
 ਬੰਧ ਕਿਸੀ ਬਲ ਲਵਪੁਰਿ ਤੇ ਸੁਧਿ ਕੋ ਪੁਨ ਪਾਇ।ਪਿਖੜੋ ਪਹੁੰਚਿ ਕੈ ਭਲੇ
 ਠਿਕਾਨੇ ਸੋਢੀ ਬੰਸ ਬਿਦਤਿ ਸਭਿ ਥਾਇ । ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬਰਿ ਕੀ ਕੁਲ ਅਕ-
 ਲੰਕ ਜੁ ਜਗਤ ਪੁਜਤ ਅਬਿ ਗੁਰੁ ਸੁਖਦਾਇ॥੨॥ ਕੁਲ ਆਛੀ, ਧਨ ਗਨ
 ਬਰ ਸੁੰਦਰ ਤੋਹਿ ਕਹਨੇ ਜਸ ਦੇਖਨੇ ਜਾਇ । ਤਵ ਤਨੁਜਾ ਕੇ ਭਾਗ ਬਡੇ
 ਲਖਿ ਬਨਹਿ ਪੁਜਤ ਜਗ ਮਾਤ ਕਹਾਇ । ਸੋ ਘਰ ਉਨ ਨ ਕਿਸ ਹੀ ਬਿਧਿ
 ਕਰਿ ਹਮ ਤੋ ਹੋਰਿ ਰਹੇ ਹਰਖਾਇ । ਇਤਿ ਤੂੰ ਬਡੇ ਦਿਵਾਨ ਸਾਹ ਕੋ ਉਤ
 ਜਗ ਗੁਰ ਜਿਮਚਹੈ ਬਨਾਇ॥੩॥ ਤਿਨੁ ਬਿਨੁ ਅਪਰ ਖੋਜਹਮ ਥਾਕੇਨਹਿ
 ਪਾਯਹੁ ਬਿਚਰੇ ਬਹੁ ਦੇਸ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਗਾਈ ਪਰ ਬਿਤ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ
 ਗੁਰੁ ਨਾਮ ਕਹੇ ਸੁ । ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪੁਜਤੇ ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਦਰਬ ਬਿਭੂਖਨ
 ਚੜਹਿ ਵਿਸੇਸ । ਭੀਰ ਹਜ਼ਾਰਨਿ ਲੋਕਨਿ ਕੀ ਰਹਿ, ਕਰਹਿ ਨਮੋ ਧਰਿ
 ਭਾਉ ਅਸੇਸ॥੪॥ ਬਰ ਕੀ ਸੂਰਤ ਸੁੰਦਰ ਅਤਿਸੈ ਮਨਹੁ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੇ ਇਹ
 ਅਵਤਾਰ*। ਅਪਰ ਬਿਖੈ ਦੁਤਿ ਐਸੀ ਹੋਇ ਨ ਜਿਨਹੁ ਹੋਰਿ ਮੋਹਤਿ ਨਰ
 ਨਾਰਿ। ਦੇਖਤਿ ਰਹੇ ਖਰੇ ਇਕ ਟਕ ਸੋ ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਹੋਵਤਿ ਬਲਿਹਾਰਿ ।
 ਬੀਚ ਸਭਾ ਉਭਗਨਿ ਮਹਿ ਦੀਪਤਿ ਚੰਦ ਅਮੰਦ ਬਿਲੰਦ ਉਦਾਰਿ ॥੫॥
 ਵੇਹਗ॥ ਨਵਸੰਮਤਕੀ ਬੈਸ ਹੈ ਸਜਹਿ ਬਿਭੂਖਨਿ ਬਿੰਦ। ਸੁੰਦਰ ਦੀਹ ਸਰੀਰ
 ਸਿਸ ਬਰ* ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ॥ ੬ ॥ ਸ੍ਰੈਯਾ ਛੰਦ ॥ ਸੁਨਿ ਦਿਵਾਨ ਜੀ ਭਾਗ
 ਆਪਨੇ ਜਗ ਮਹੁ ਸਭਿ ਤੇ ਧੰਨ ਨਿਹਾਰਿ । ਜਿਸ ਕੋ ਭਯੋ ਜਮਾਤਾ ਐਸੇ
 ਸੇਵਹਿ ਮਿਲਿਕੈ ਲੋਕ ਹਜ਼ਾਰਿ । ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ ਮਹਿ ਹਰਿਮੰਦਰ ਧਨ
 ਲਗਾਇ ਗਨ ਕੀਨਸਿ ਤੁਯਾਰਿ । ਤਿਸ ਮਹਿ ਬੈਠਿ ਸੁਹਾਵਤ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ
 ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਕੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਕਾਰ* ॥ ੭ ॥ ਚੰਦੁ ਸੁਨਤਿ ਅਨਖ ਕੋ ਕਰਿ ਕੈ
 ਦਰਬ ਜਾਤਿ ਕੋ ਉਰ ਹੀਕਾਰ । ਨੀਕ ਨ ਮਾਨੀ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨੀ 'ਨਹਿ
 ਜਾਨੀ ਤੁਮ ਨੇ ਨਿਰਧਾਰਿ । ਸਦਨ ਅਢਾਈ* ਉਤਮ ਖੱਤ੍ਰੀ ਮੈਂ ਤਿਨ
 ਮੈਂ ਉਚੀ ਕੁਲਿ ਚਾਰੁ । ਸੋਢੀ ਬੰਸ ਸ਼੍ਰੀਣ ਸੋ ਖੱਤ੍ਰੀ ਨੀਵੇਂ ਬਲ ਹਮ ਤੇ
 ਉਰਧਾਰਿ ॥ ੮ ॥ ਹਮ ਉਤਮ ਚੋਬਾਰੋ ਸਮ ਹੈਂ ਸਭਿ ਘਰ ਤੇ ਉਚੇ ਜਿਮਿ
 ਹੋਇ । ਕਹਾਂ ਸ਼੍ਰੀਣ ਹਮ ਤੇ ਬਹੁ ਨੀਚ ਜਥਾ ਸਦਨ ਕੀ ਮੋਰੀ ਜੋਇ ।

*ਸੁੰਦਰਤਾ । *ਵਰ ਦਾ ਬਾਲ (ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹੀ) ਸੁਹਣਾਂ ਲੀਮਾਂ ਸਰੀਰ ਹੈ । *ਢਾਈ ਘਰ,
 ਖੱਤ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਜਾਤ ਦੀ ਵੰਡ ਹੈ ।

*ਇਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਉਪਮਾ ਅਪਣੇ ਨਿਸ਼ਚੇ ਵਿੱਚ ਇਹੋ ਹੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਤਨਿਆ ਈਂਟ ਚੁਥਾਰੇ ਕੀ ਮਮ ਮੋਰੀ ਸਮ ਕੁਲ ਮਹਿ ਦੀ ਸੋਇ। ਜਥਾ
ਜੋਗ ਨਹਿ ਕਛੂ ਬਿਚਾਰਨੇ ਅਸਮੰਜਸ ਜਾਨੈ ਸਭਿ ਕੋਇ॥੯॥ ਈਂਟ ਚੁਥਾਰੇ
ਕੀ ਸਭਿ ਸਿਰ ਪਰਿ ਮੋਰੀ ਲਗੀ ਜੁ ਸਭਿ ਤੇ ਨੀਵੇ। ਤੀਨ ਬਾਰ ਤਕ-
ਰਾਰ ਕਰਨੇ ਇਮ ਪੁਨ ਬੋਲਨੇ 'ਧਨ ਕਜਾ ਢਿਗ ਥੀਵੇ'। ਗੁਜਰ ਫਕੀਰਨਿ
ਜੈਸੀ ਤਿਸ ਕੀ ਪੁਜਾ ਲੇਹਿ ਅਹਾਰ ਕਰੀਵੇ। ਆਨਿ ਚਢਾਵਹਿ ਤੋ ਧਨ
ਪਾਵਹਿ ਨਾਂਹਿ ਤੋ ਬੈਠੇ ਰਹੈ ਸਦੀਵ॥੧੦॥ ਦੇਸ਼ ਪਰਗਨਾ ਨਹੀਂ ਅਜਾਰੈ
ਨਹਿ ਦਿਵਾਨ ਕਿਸਿ ਹੀ ਮਹਿਪਾਲ। ਨਹੀਂ ਘਨੇ ਬਿਵਹਾਰ ਚਲਾਵਹਿ, ਜਹਿ
ਤੇ ਆਵਹਿ ਦਰਬ ਬਿਸਾਲ। ਮੈਂ ਦਿਵਾਨ ਬਡ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਿ ਕੋ ਜਿਤ ਕਿਤ
ਮੇਰੇ ਹੁਕਮ ਅਟਾਲ। ਮਹਾਂ ਪਿਦਾਇਸ਼ਿ ਧਨ ਕੀ ਮੇਰੇ ਡਰਤਿ ਲੋਕ ਮੁਝ
ਲਖੈਂ ਕਰਾਲ॥੧੧॥ ਯਾਂਤੇ ਭੀ ਮਮ ਸਮ ਕੋ ਨਾਂਹਿਨ, ਤੁਮ ਨੇ ਕੀਨਸਿ
ਕਹਾਂ ਬਿਚਾਰੇ। ਜਾਤਿ ਨਹੀਂ ਬਿਵਹਾਰ ਪਛਾਨਨੇ ਨਹਿ ਜਾਨਨੇ ਮੁਝ ਜਥਾ
ਉਦਾਰ। ਹੁਇ ਅਨਜਾਨ ਬਖਾਨਹੁ ਮਹਿਮਾ ਕਜਾ ਤਿਸ ਕੋ ਤੁਮ ਲੀਨਿ
ਨਿਹਾਰ। ਸਿਖ ਰੇਕਨਿ ਕੀ ਭੀਰ ਰਹੈ ਢਿਗ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਕ ਕੀਨਿ
ਉਚਾਰ॥੧੨॥ ਕਰਨੇ ਸੁ ਕਰਨੇ ਮਾਨਿ ਮੈਂ ਲੀਨਸਿ ਇਸਕੋਂ ਹੋਤੁ ਸੁਨਹੁ ਦੇ
ਕਾਨ। ਸੁਤਾ ਸਬੰਧ ਕਰਨਿ ਕੇ ਕਾਰਨਿ ਪਠਹਿ ਬਿੱਪ੍ਰ ਕੋ ਅਪਨੈ ਥਾਨ।
ਜਹਿ ਕਰ ਆਇ ਉਚਿਤਸੇ ਮਾਨਨਿ ਕਰਨੇ ਸਬੰਧ ਜਿ ਦੇਸ਼ਬਖਾਨ। ਨਹਿ
ਮਾਨਹਿ ਤੋ ਦੇਸ਼ ਲਗਹਿ ਤਿਹ ਤਨਿਆ ਪਤਿ ਕੋ ਦੁਤੀਆ ਠਾਨਿ॥੧੩॥
ਪ੍ਰਥਮ ਕਹਨੇ ਜਹਿ ਪਤਿ ਸੇ ਹੋਯਹੁ ਯਾਂਤੇ ਤੁਮ ਨੇ ਕੀਨਸਿ ਜੋਇ। ਕੁਲ
ਹੁਇ ਹੀਨ ਦਰਬ ਤੇ ਹੀਨ ਜੁ, ਭਯੋ ਜਮਾਤਾ ਅਬਿ ਮਮਸੋਇ। ਜਗਤ ਗੀਤਿ
ਬਿਗਰਹਿ ਅਬਿ ਫੇਰੇ 'ਭਲਾ ਨ ਮਾਨਹਿਯੋ ਸੁਨਿ ਕੋਇ। ਅਪਨਿਥਾਨ ਕਰਿ'
ਨਾਤੇ ਹਿਤ ਮੈਂ ਪਠਨੇ ਬਿੱਪ੍ਰ ਤਵ ਕਰਨੇਸੁ ਹੋਇ'॥੧੪॥ ਇਤਨਾਦਿਕ ਕੁਛ
ਅਪਰ ਬਡਾਈ ਅਪਨੀ ਕਹੀ ਧਾਰਿ ਹੰਕਾਰ। ਕਹਨੇ 'ਸਗਨ ਕੋ ਅਬਿ ਲੇ
ਗਮਨਹੁ ਜਥਾ ਜੋਗ ਜੈਸੇ ਬਿਵਹਾਰ'। ਚੰਦੂ ਦਾਰਾ ਨੇ ਸਭਿ ਦੀਨਸਿ ਚਲਨੇ
ਪੰਥ ਦਿਜ ਆਨੰਦਧਾਰਿ—ਸਮਧੀ ਮਿਲੇ ਮਹਾਤਮ ਜਾਨੈ' ਅਬਿ ਦਿਵਾਨ
'ਮੋਰੀ ਪੁੱਤੀ। 'ਧਨ ਕੋਲ ਕੀ ਹੋਣਾ ਹੈ। 'ਕਰਦੇ ਹੋਣਗੇ। 'ਠੇਕਾ। 'ਅਟੱਲ ਹੈ। 'ਭਾਵ,
ਅਮੀਰ। 'ਧੀ ਦਾ ਨਾਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪਣੇ ਥਾਂ ਬ੍ਰਹਮਨ ਨੂੰ ਘੱਲੇ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਨਾਤਾ
ਕਰ ਆਵੇ ਠੀਕ ਮੰਨ ਲਵੇ, ਜੇ ਉਹ ਕਹਿ ਦੇਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਨਾਤਾ ਕਰ ਆਯਾ ਹਾਂ। 'ਮੋੜਿਆਂ।
'ਅਪਨੀ ਥਾਂ ਕਰਕੇ। '੧੦(ਜੋ) ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਸੋ ਹੋਵੇ। 'ਬ੍ਰਹਮਨ ਬਿਚਾਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁੜਮ
ਮਿਲਿਆ ਚੰਦੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਹਾਤਮ ਨੂੰ ਸਮਝੇਗਾ.....।

ਇਮ ਕਰਤਿ ਉਚਾਰਿ -॥ ੧੫ ॥ ਜਬਿ ਚੇਦੁ ਗੁਰ ਨਿੰਦ ਉਚਾਰੀ ਕੋਤਿਕ
ਗੁਰੁ ਸਿੱਖ ਹੁਤੇ ਸੁ ਪਾਸਿ। ਭਈ ਸੰਝਿ ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਇਕਠੀ ਧ੍ਰਮਸਾਲਾ
ਮਹਿ ਭਜਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼^੧। ਸਭਿ ਮੈਂ ਬਿਦਤਿ ਕੀਨਿ ਬਿਰਤੰਤ ਸੁ 'ਸ਼ਾਹੁ ਸਚਿਦ
ਜਿਹ ਸੁਮਤਿ ਬਿਨਾਸ਼^੨। ਨਿਜ ਤੇ ਲਖੁ ਕਹਿ ਨਾਤਾ ਭੋਜਨੇ ਸੁਤਾ ਆਪਨੀ
ਕੋ ਨਿਰਜਾਸ ॥ ੧੬ ॥ ਜਗੀ ਨ ਜਾਇ ਅਜੋਗ ਕਹੀ ਜਿਮ, ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ
ਸੁਨੀਯਹਿ ਮਨ ਲਾਇ। ਤੁਮਹਿ ਉਚਿਤ ਸੁਧਿ ਲਿਖਿਓ ਗੁਰੁ ਕੋ ਖੱਤੀ
ਪਤਿਤ, ਨ ਭਗਤਿ ਨ, ਭਾਇ। ਧਨ ਮਦ ਤੇ ਅੰਧਾ ਬਡ ਦੁਰਮਤਿ ਤੁਮ ਮਹਿ
ਨਹੀ ਭਾਵਨਾ ਲਾਇ। ਕਰੇ ਅਕੋਪਨਿ ਦੋਸ਼ ਮੁਢ ਮਤਿ ਅਪਨੋ ਆਪਿ
ਜਾਨਿ ਅਧਿਕਾਇ^੩ ॥ ੧੭ ॥ ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਨਿ ਸਭਿ ਸਹੇ ਨ ਕੈਸੇ ਮਸਲਤਿ
ਕਰਿਕ ਭਏ ਇਕੰਤ। 'ਛਪਿਕੈ ਲਿਖਹੁ, ਨ ਸੁਨਹਿ ਦੁਸ਼ਟ ਕਿਸ', ਜੈਸੇ
ਇਹਾਂ ਭਯੋ ਬਿਰਤੰਤ^੪। ਲਗੇ ਲਿਖਨਿ ਅਰਦਾਸ ਆਪਨੀ 'ਸ੍ਰੀ ਸ੍ਰੀ ਸ੍ਰੀ
ਸਤਿਗੁਰ ਭਗਵੰਤ !। ਉਪਕਾਰੀ ਜਗ ਤਾਰਨ ਸਮਰਥ ਹਰਿ ਅਵਤਾਰ
ਸਹਾਇਕ ਸਿਤ ॥ ੧੮ ॥ ਲਿਖਤੁਮ^੫ ਸਭਿ ਦਿੱਲੀ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਸਤਿਗੁਰ
ਕੇ ਸਨਮੁਖ ਅਰਦਾਸਿ। ਬਾਹਿ ਦਿਵਾਨ ਸੁਤਾ ਕੋ ਨਾਤਾ ਭੋਜਨੇ ਅਤੇ
ਤੁਮਾਰੇ ਪਾਸਿ। ਆਪ ਹੰਕਾਰੀ ਬਨਜੇ ਰੁਬਾਰਾ ਤੁਮਹਿ ਕਹਨੇ ਮੋਰੀ ਸਿਕਾਸ^੬।
ਬਿਨ ਸਰਧਾ ਤੇ ਮੁਰਖ ਬੋਲਨੇ ਇੱਤਨਾਇਕ ਨਿੰਦਾ ਕਰਿ ਰਾਸ ॥ ੧੯ ॥ ਹਮ
ਕੋ ਨਹਿ ਸੁਖਾਇ ਤਿਸ ਕਹਿਬੋ ਬਸਿ ਨਹਿ ਚਲਨੇ ਸੁ ਲਿਖਨੇ ਬਿਤੰਤ।
ਸੁਤਾ ਨ ਸਾਕਤ ਕੀ ਤੁਮ ਲੀਜਹੁ ਇਹ ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਅਹੈ ਮਤੰਤ^੭। ਪਠਨੇ
ਦੁਤ 'ਤੁਰਨਿ ਚਲਿ ਪਹੁੰਚਹੁ ਜਬਿ ਲੋ ਬਿੱਪੁ ਨ ਤਿਲਕ ਕਵੰਤਿ। ਤਬਿ ਲੋ
ਸੁਨਿ ਇਹੁ ਸ੍ਰੀਸਤਿਗੁਰੁ ਕੋ ਜਥਾ ਦੁਸ਼ਟ ਜਾਨਹਿ ਭਗਵੰਤ' ॥ ੨੦ ॥ ਪਠੇ
ਦਿਵਾਨ ਬਿੱਪੁ ਅਰੁ ਨਾਉ ਭਈ ਛੀਕ ਚਲਤੇ ਅਗਵਾਇ। ਬਾਮ ਅੰਗ
ਫਰਕਤਿ ਦਿਜ ਜਾਨੇ-ਹੋਇ ਬਿਘਨ ਕੋ ਲਖਨੇ ਨ ਜਾਇ^੮। ਬਿਨ ਉਤ-
ਸਾਹ ਗਵਨ ਕੋ ਠਾਨਤਿ ਨਹੀਂ ਨੀਕਤਾ ਕਿਤ ਲਖਿ ਪਾਇ^੯। ਰਾਮਦਾਸ
ਪੁਰਿ ਆਇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ ਸੁਧਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੋ ਦੀਨਿ ਸੁਨਾਇ ॥ ੨੧ ॥ ਜਬਿ ਤੇ ਪ੍ਰਥਮ

^੧ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਲਈ। ^੨ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਮੰਤ੍ਰੀ (ਦੀ) ਜਿਸਦੀ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਮਤੀ ਨਾਸ਼ (ਨੂੰ
ਗਈ ਹੈ)। ^੩ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ। ^੪ਲਿਖਦੀ ਹੈ। ^੫ਸਦਰਸ। ^੬ਸਲਾਹ। ^੭ਭਾਵ-ਗੁਰੂ
ਸਾਹਿਬ ਜੀ (ਚੰਦੂ ਦੀ) ਦੁਸ਼ਟਤਾ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲੈਣ। ^੮ਜਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ^੯ਨਹੀਂ
ਚੰਗਿਆਈ ਕੋਈ ਦੇਖੀ।

ਆਨਿ ਸੁਪਿ ਦੀਨਿਸ ਤਬਿ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਾ ਸੁਖ ਮਾਨਿ । ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਪੋਸ਼ਿਸ਼
 ਬਰਨ ਬਰਨ ਕੀ ਸੁਤ ਕੇ ਪਹਿਰਾਵਹਿ ਰੁਚਿ ਠਾਨਿ।ਮੁਕਤਾ ਮਾਲਬਿਸਾਲ
 ਭਾਰੇ ਮਹਿ ਕੰਚਨ ਜਰੇ ਜਵਾਹਰਿ ਜਾਨਿ । ਅੰਗਦ^੧ ਮਹਿ ਹੀਰੇ ਬਹੁ
 ਮੇਲੇ ਨਵਰਤਨੇ ਦਮਕਤਿ ਦੁਤਿ ਖਾਨਿ ॥ ੨੨ ॥ ਛਾਪ ਛਲਾਯਨਿ ਕੰਚਨ
 ਕੇ ਬਹੁ ਖਚੇ ਰਤਨ ਸੁੰਦਰ ਕਰ ਮਾਂਹਿ । ਅੰਕ ਬਿਠਾਇ ਬਦਨ ਕੇ ਦੇਖਤਿ
 ਆਰਤਿ ਦੁਲਾਰ ਮੋਦ ਉਪਜਾਹਿ । ਰਲੀਆ^੨ ਕਰਹਿ ਨਵੀਂ ਨਿਤ ਬਹੁਤੀ
 ਤਿਯਾ ਵਧਾਈ ਆਵਤਿ ਪ੍ਰਾਹਿ^੩ । ਦੇਤਿ ਆਸ਼ਿਖਾ^੪ 'ਨੰਦਨ ਤੇਰੇ ਜਗੁ ਜਗੁ
 ਜੀਵਹੁ ਦੁਖ ਕਬਿ ਨਾਂਹਿ' ॥ ੨੩ ॥ ਰੇਦੁ ਸੁਤਾ ਸਬੰਧ ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ^੫ 'ਕਬਿ ਆਵੇ-
 ਦਿਜਬਰ ਇਸ ਥਾਇੰ । ਤਿਸ ਦਿਨ ਪਰ ਬਲਿਹਾਰ ਸਖੀ ਹੀ ਜਬਿ ਮੇਰੇ
 ਸੁਤ ਤਿਲਕ ਕਢਾਇਉਤਸਵ ਰਚੈਂ ਅਨੇਕ ਬਿਧਨਿ ਕੇ ਵੇਲਕ ਬਜਹਿ,
 ਨਾਗਰੀ^੬ ਗਾਇੰ । ਜਗ ਗੁਰੁ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੀਨਨਿ ਕਰਿ ਹੈਂ, ਮਚਹਿ ਕੁਲਾ-
 ਹਲ ਨਰ ਸਮੁਦਾਇ' ॥ ੨੪ ॥ ਏਹਗਾ॥ 'ਆਜ ਕਾਲ ਦਿਜ ਆਇ ਹੈ, ਉਤਸਵ
 ਰਚਹਿ ਬਿਸਾਲ'। ਇਮ ਸਖੀਆਨਿ ਮਹਿ ਬੈਠਿ ਕਰਿ ਗੰਗਾ ਚਹੈ ਉਤਾਲ ॥
 ੨੫॥ ਸ੍ਰੇਯਾ ਛੰਦ ॥ ਦਿਜ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਆਇ ਸੁਧਾਸਰ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨਿ ਕੈ
 ਕਹਿ ਦੀਨਿ । 'ਗਮਨਹੁ ਦਾਸ ਜਬੋਚਿਤ ਸੇਵਾ ਕਰਹੁ ਭਲੇ ਜੈਸੇ ਚਿਤ
 ਚੀਨਿ । ਮੋਦਕ ਆਦਿਕ ਦਿਹੁ ਪਕਵਾਨਾ^੭ ਸੁਖਮ ਚਾਵਰ ਘ੍ਰਿਤ ਮਲ
 ਹੀਨਿ'। ਰੁਚਿਰ ਪ੍ਰਯੋਕ ਦਏ ਪਹੁੰਚਾਈ ਆਸਤਰਨਿ ਸੋਂ ਛਾਦਨਿ ਕੀਨਿ ॥
 ੨੬॥ ਏਹਗਾ॥ ਖਰੇ ਕਰੇ ਢਿਗ ਦਾਸ ਗਨ ਸੇਵਾ ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰ । ਕਰਿਵਾਈ
 ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਲਖਿ ਲੌਕਿਕ ਬਿਵਹਾਰਿ ॥ ੨੭ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ
 ਗ੍ਰੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰਾਸੇ 'ਸਗਾਈ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਗ' ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਤੀਸਰੇ ਅੰਸੂ ॥ ੩ ॥

੪. [ਸਗਾਈ ਦੇ ਤਿਲਕ ਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਤਿਆਰੀ] ।

ਏਹਗਾ॥ ਗਮਨੀ ਸੁਪਿ ਗੰਗਾ ਨਿਕਟ 'ਲਾਗੀ ਸੋ ਅਬਿ ਆਇ' । ਸ੍ਰੀ ਜਗ
 ਗੁਰੁ ਸੋਂ ਬੁਝਿ ਕੇ ਉਤਸਵ ਕੀਨਿ ਸੁਹਾਇ ॥ ੧॥ ਚੌਪਈ॥ ਨਾਰਿ ਸੁਹਾਗਣਿ
 ਬਿੰਦ ਹਕਾਰੀ॥ ਬਸਨ ਬਿਭੂਖਨ ਸੁੰਦਰ ਧਾਰੀ॥ ਮੰਗਲ ਮੂਲ ਧਰਾਯੋ ਵੋਲਿ ।
 ਬਾਜਨਿ ਲਗਜੋ ਗਾਇ ਸੁਠਿ ਬੋਲਿ ॥ ੨॥ ਲਘੁ ਨਿਸ਼ਾਨ ਅਰੁ ਬਜੀ ਨਵੀਰੈਂ^੮ ।
 ਪਹਿਰੈਂ ਚੀਰ ਨਵੀਨ ਸਰੀਰੈਂ । ਕੋਕਿਲ ਕੰਠੀ ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਟੋਲੀ॥ ਉਮਗ

^੧ਬੁਹੋਟੇ । ^੨ਖੁਸ਼ੀਆਂ । ^੩ਆਕੇ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ । ^੪(ਮਾਤਾ) ਉਠੀਕਦੀ ਹੈ । ^੫ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ।

^੬ਤਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਚੌਜਾਂ, ਪ੍ਰਤੀਆਂ ਆਦਿਕ । ^੭ਤੁਝੀਆਂ ।

ਅਨੰਦ ਬਧਾਈ ਬੋਲੀ॥੩॥ਮਾਨਿ ਸੋ ਗੁਨੀ ਸੀਸ ਚਵਾਵਤਿ । ਗੰਗਾ ਅਨੰਦ
ਕਹਜੋ ਨਹਿ ਜਾਵਤਿ।ਬਾਦਿਤ ਬਜਤਿ ਹਰਖ ਭਰਪੂਰ॥ ਜਹਿ ਕਹਿ ਉਤ-
ਸਵ ਹੋਵਤਿ ਰੂਰ॥੪॥ਸੁਖਮ ਬਸਨ ਕੁਸੰਭੀ ਬਰਨ।ਪਹਿਰਨਿ ਕਰੋਰੁਚਿਰ
ਆਭਰਨ।ਮਧੁਰ ਬਚਨ* ਤੇ ਚੰਪਕ ਬਰਨੀ। ਗਾਰੀ ਦੇਤਿ ਮਿਲੀ ਗਨ
ਤਰੁਨੀ॥੫॥ਪੂਰਨ ਭਵਨਭਯੋ ਮੁਦ ਠਾਨਤਿ।ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਗੰਗਾ ਸਨਮਾ-
ਨਤਿ।ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਗੰਗਾ ਤੇ ਨਿਕਟਿ ਬਿਠਾਵਤਿ।ਉਮਗਉਮਗ ਸਗਰੀ ਤ੍ਰਿਯ
ਗਾਵਤਿ॥੬॥ਕਹੈ ਬੰਦ ਨਰ ਨਾਰੀ ਐਸੇ। ‘ਬਿਤਹਿ ਜਾਮਨੀ ਤੂਰਨ ਕੈਸੇ।
ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਾਤਕੇ ਉਤਸਵ ਨਾਨਾ। ਮੰਗਲ ਕੋਤਿਕ ਪਿਖਹਿ ਮਹਾਨਾ॥੭॥ ਸਭਿ
ਤੇ ਹੈ ਬਭਿਭਾਗ ਹਮਾਰੇ।ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਚੰਦ ਨਿਹਾਰੇ।ਸ਼ਾਦੀ ਕੋ ਨਿਕ-
ਸਾਵਹਿ ਟੀਕਾ । ਮਾਨੁਖ ਜਨਮ ਹੋਇ ਹਮ ਨੀਕਾ’ ॥੮॥ ਲੇਨਿਹਾਰ ਤ੍ਰਿਯ
ਆਵਤਿ ਕੋਈ । ਹਰਖ ਧਰਤਿ ਗੰਗਾ ਧਨ ਦੇਈ । ਕਿਸਹੂੰ ਬਸਨ ਦੇਤਿ
ਹਿਤ ਧਰੈ।ਕਿਸੈ ਬਿਭੂਖਨ ਦੇਬੋ ਕਰੈ॥੯॥ਕਿਸਹੂੰ ਦੇਤਿ ਅਧਿਕ ਮਿਸ਼ਟਾਨ।
ਕਿਹ ਸੋ ਮਾਧੁਰ ਕਰਤਿ ਬਖਾਨ । ਭਈ ਪ੍ਰਥਮ ਸ਼ਾਦੀ ਜਗ ਗੁਰ ਕੇ।ਦੇਤਿ
ਚੋਗੁਨੋ ਧਨ ਮੁਦਿ ਕਰਿ ਕੈ॥੧੦॥ ਬਾਦਤਿ ਕੇਰਿ ਬਜਾਵਨ ਹਾਰੇ । ਅਪਰ
ਕਿਤੇ ਜੋ ਜਾਚਿਕ ਦੁਾਰੇ । ਛੁਮ ਭਾਟ ਜੁਤਿ ਦੇਖਿ ਸਰਬ ਕੋ।ਲੇਤਿ ਬਧਾਈ
ਦੇਤਿ ਦਰਬ ਕੋ॥੧੧॥ਦੀਪਮਾਲ ਤਿਸਕਾਲ ਬਿਸਾਲਾ । ਹੋਤਿ ਭਈ ਸਭਿ
ਥਾਨ ਉਜਾਲਾ।ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ।ਪੁਰਿ ਅਰੁ ਬਿਪਨੀ* ਕੇ ਬਲ
ਸੁੰਦਰ॥੧੨॥ਜਨੁ ਉਤਸਵ ਧਰਿ ਕਰਿ ਨਿਜ ਰੂਪ। ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰਿ ਆਇ
ਅਨੁਪ । ਮੰਗਲ ਗੀਤਿ ਜਿਤਿਕ ਜਗ ਅਹੈ । ਸਭਿ ਹੀ ਕਰੀ ਜਬ। ਬਿਧ
ਕਹੈ॥੧੩॥ ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਕੈ ਨਰ ਨਾਰੀ । ਗੁਰੁ ਘਰ ਮੰਗਲ ਤੇ ਮੁਦ
ਧਾਰੀ॥ਨਾਨਾ ਗੀਤਨਿ ਗਾਇ ਸੁਨਾਵੈ। ਗਾਰੀ ਦੇਤਿ ਅਧਿਕ ਮਨ ਭਾਵੈ॥

*ਗਹਿਣੇ । *ਚੰਬੇ ਵਤ ਰੰਗ ਵਾਲੀਆਂ । *ਖੁਸ਼ੀ ਭਾਵ ਮੰਗਣੀ ਦਾ । *ਮੰਭੀ ਭਾਵ ਬਜਾਰ ਦੁਕਾਨ।

*ਜਿਵੇਂ ਵਡਿਆਂ ਨੇ ਕਹੀ । (ਅ)ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਕਹੀ । *ਪਾ:-ਬਰਨ ।

†ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਾਇਨ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਟਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਗ੍ਰਿਹ ‘ਗਾਲੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ’ ਕਵੀ
ਜੀ ਦੇ ਵਕਤ ਦੇ ਪ੍ਰਚਲਤ ਰਿਵਾਜ ਦਾ ਵਰਣਨ ਭਾਵੇਂ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਅਸਲ ਗਲ ਇਹ ਨਹੀਂ
ਜਦ ਕਿ ਵੇਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ
ਕਿ:-‘ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਖੀ ਅਨੰਦੁ ਗਾਵੇ’ [ਅਯ ੪:੫] ॥ ਅਰਥਾਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਘਰ ਵਿਚ
ਸਖੀਆਂ ਗਾਈਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਭੁਜਮਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਗਾਲੀਆਂ ਕਿੱਥੋਂ ਆ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ ।

੧੪॥ ਅਰਧ ਰਾਤਿ ਲਗਿ ਗਾਵਤਿ ਰਹੀ । ਪ੍ਰਾਤ ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਨਿੰਦਾ ਲਹੀ ।
 ਕੋ ਹਰਖਤਿ ਬਹੁ ਸੁਪਤਯੋ ਨਾਂਹੀ । ਦੇਖਹਿ ਉਤਸਵ ਮੁਦ ਉਰ ਮਾਂਹੀ ॥
 ੧੫॥ ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਜਾਗੇ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਸੋਚ ਸਭਿ ਕਰਿਥੇ ਲਾਗੇ । ਸ੍ਰੀ
 ਹਰਿ ਮੰਦਿਰ ਕੋ ਇਬਨਾਨਾ ਫਰਸ਼ ਫਨੁਸਾ ਕਏ ਸਵਧਾਨਾ ॥੧੬॥ ਗਾਵਤਿ
 ਰਾਗੀ ਆਸਾਵਾਰ । ਰਾਗਰਾਗਨੀ ਸ਼ਬਦ ਮਝਾਰ । ਸ੍ਰੀ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਸਿਮਰਿ
 ਬਿਸਾਲਾ ॥ ਸੁਖਦਾਯਕ ਗਾਯਕ ਸਭਿ ਕਾਲਾ ॥੧੭॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬੀਚ ਬਿਰਾ-
 ਜੇ ਜਾਇ । ਸਿੱਖਨਿ ਕੋ ਸਰੂਪ ਦਿਖਲਾਇ । ਕਰੇ ਨਿਹਾਲ ਅਧਿਕ ਫਲ
 ਦੀਨਿਸਿ । ਮਾਨੁਖ ਜਨਮ ਲਾਭ ਸਿਖ ਲੀਨਿਸੇ ॥ ੧੮ ॥ ਪ੍ਰਾਤ ਹੋਤਿ ਲੋ
 ਕਿਰਤਨ ਹੋਯੋ ॥ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰੁ ਦਰਸਨ ਜੋਯੋ ॥ ਦਿਵਸ ਚਢੇ ਦਿਜਬਰ
 ਕਹਿ ਸੋਇ ॥ ਲੋਹੁ ਬੁਲਾਇ ਜੋਤਕੀ ॥ ਜੋਇ ॥ ੧੯ ॥ ਬਿੱਤੀ ਵਾਰ ਮਹੂਰਤ
 ਆਛੇ ॥ ਤਿਸ ਕੇ ਸਾਬ ਪੁਛਬੋ ॥ ਬਾਂਛੇ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਤਬਿ ਲੋਕਿਕ ਰੀਤਿ* ।

*ਵਿਛਾਈ ਤੇ ਬਾੜ । *ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਲਿਆ । *ਜੋਤਸ਼ੀ । *ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਣਾ ਕਰੋ ।

*ਕਵਿ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਲੋਕਿਕ ਰੀਤੀ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵੇਡੇ ਪਰਾਇਆਂ ਵਿਚ
 ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਬਿੱਤ ਵਾਰ ਲਗਨ ਦੇ ਭਰਮਾਂ ਦਾ ਜਾਲ ਮੁੜ ਵਿਛਾ ਰਹੇ
 ਸਨ । ਇਸ ਵੇਲੇ ਜੇ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਸਿੱਖ ਮਨੁੱਖ ਕਰੇ ਤਾਂ ਪੋਲੇ ਜਹੇ 'ਇਹ ਐਵੇਂ ਲੋਕਾਚਾਰ ਹੈ'
 ਕਹਿਕੇ ਟਾਲ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਇਹੋ ਬਿੱਤੀ ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਵੇਲੇ ਬੀ
 ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਬਿਆਲ ਕਰ ਲਈ ਹੈ । ਇਹ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੀ 'ਦੀ ਦੇ
 ਮਾਲਕ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਬਾਣੀ ਦੇ ਸੰਕਲਤ ਕਰਤਾ, ਆਪ ਬਾਣੀ ਦੇ
 ਬੋਹਿਬ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੇ ਸਿਰਤਯਾਨ ਗੁਰੂ ਕਏ ਲਗਨਾਂ ਮਹੂਰਤਾਂ ਦੇ ਭਰਮ ਵਿਚ ਫਸਦੇ,
 ਅਰ ਲੋਕਿਕ ਰੀਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਧੇ ਅਸੂਲਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਥਾਂ ਦੇਂਦੇ। ਦੇਖੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ
 ਜੀ ਦੇ ਮਹਾਂ ਵਾਕ:—ਸਗੁਨ ਅਪਸਗੁਨ ਤਿਸ ਕਉ ਲਗਹਿ ਜਿਸੁ ਰੀਤਿ ਨ ਆਵੇ ॥ [ਅਸਾ ਮ: ੫]
 ਪੁਨਾ:—'ਨਾਮੁ ਹਮਾਰੈ ਸਉਣ ਸੰਜੋਗ' [ਅਸਾ ਮ: ੫] ॥ ਪੁਨਾ:—ਪ੍ਰਭੂ ਹਮਾਰੈ ਸਾਸਤ੍ਰ ਸਉਣ ॥ [ਅਸਾ ਮ: ੫]
 ਜਲਉ ਐਸੀ ਰੀਤਿ ਜਿਤੁ ਮੇ ਪਿਆਰਾ ਵੀਸਰੇ [ਅਸਾ ਵਾਰ ਮ: ੧] ॥ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ
 ਆਪਣਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਹੈ "ਦੁਤੀਆ ਤਿਆਗੀ ਲੋਕਾ ਰੀਤਿ" [ਅਸਾ ਮ: ੫] ॥ ਜਦ ਗੁਰੂ ਜੀ
 ਲੋਕਾ ਰੀਤਿ ਆਪ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸਾਂ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫੇਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਦੀ ਲੋੜ
 ਨਹੀਂ ਹੈ । ਕੁੜਮਾਈ ਦੇ ਚਾਉ ਵਿੱਚ ਜੇ ਕੁਛ ਮਾਤਾ ਰੀਗਾ ਜੀ ਦਾ ਵਰਤਾਉ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ
 ਉਹ ਬੀ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਿਖ ਰਾਣੀਆਂ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਪਤਿਬੁਤ ਧਰਮ ਦੀ ਮੂਰਤਿ, ਲੰਗਰ
 ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੇ ਵਾਲੀ ਮਾਤਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਣ ਦੀ ਅਵਧੀ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਾਉ ਮਲੂਰ ਕਿਸੇ
 ਆਤਮ ਫੰਗ ਤੇ ਰਸਾਂ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਨਾਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬੁਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਲੋਕਾਰਾਗੀ ਦੇ

ਸੁਨਿ ਦਿਸ ਤੇ ਕਰਿ ਆਨੰਦ ਚੀਤਿ ॥੨੦॥ ਤਤਛਿਨ ਗਨਕ ਹਕਾਰਨਿ
ਕੀਨਾ॥ਜੋਤਿਸ਼ਬਿਖੇ ਬਿਲੇਦ ਪ੍ਰਬੀਨਾ॥ਚਾਵਰ ਥਾਲ^੧ਪੁਰਿ ਕਰਿ ਸਾਰੇ॥ ਪੁਨ
ਤਿਸ ਬਿਖੇ ਦਰਬ ਕਿਛੁ ਡਾਰੇ॥੨੧॥ਪਰਿ ਦਿਜ ਆਗੈ ਬੁਝਨਿ ਕੀਨਾ॥ਪਿਖੇ
ਮੁਹੁਰਤ ਦੋਸ ਬਿਹੀਨਾ॥ ਹਰਿਗੁਵੰਦ ਕੀ ਹੋਇ ਸਗਾਈ॥ ਲਾਗੀ ਬੈਠੇ
ਆਇ ਇਥਾਈ॥੨੨॥ਸੁਨਤਿ ਗਣਕ ਹਰਖਾਇ ਬਿਚਾਰਾ॥ ਹੇ ਸਤਿਗੁਰੁ
ਸਭਿ ਕੁਛ ਤੁਮ ਧਾਰਾ॥ ਦਿਵਸ ਆਜ ਕੋ ਉੱਤਮ ਲਹੈ^੨॥ ਅਗਹਨ ਸੁਦੀ
ਸਪਤਮੀ ਅਹੈ॥੨੩॥ ਸਪਤ ਘਰੀ ਦਿਨ ਜਬਿ ਚਵਿ ਆਵੈ॥ਉੱਤਮ ਸਮੇ
ਲਗਨਿ^੩ ਤਬਿ ਪਾਵੈ॥ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤਬਿ ਦਾਸ ਪਠਾਏ॥ਸਕਲ ਸਮੱਗੀ
ਤੁਰਨ ਲਜਾਏ ॥੨੪॥ ਮਹਾਂਦੇਵ ਕੋ ਪ੍ਰਥਮ ਬੁਲਾਯੋ॥ ਸਨਮਾਨਤਿ ਨਿਜ
ਨਿਕਟਿ ਬਿਠਾਯੋ॥ ਸਮੈ ਉਚਿਤ ਬੋਲਤਿ ਮੁਸਕਾਵਤਿ^੪॥ ਕੁਲ ਕੀ ਰੀਤਿ
ਬਿਲੇਦ ਬਤਾਵਤਿ॥੨੫॥ਪੁਰਿ ਕੇ ਪੈਂਚ ਹਕਾਰਨਿ ਕੀਨੇ॥ਦਿਜਬਰ ਅਪਰ^੫
ਬੁਲਾਇ ਪ੍ਰਬੀਨੇ॥ ਪੁਨਿ ਬਜਾਰ ਤੇ ਬਣਕ^੬ ਬੁਲਾਏ॥ ਕਰਿ ਕਰਿ ਟੋਲਿ
ਸਕਲ ਚਲਿਆਏ॥੨੬॥ਸਾਲੇ ਅਰੁ ਬੁੱਢਾਕਲਿਆਨ॥ ਉੱਮਰਬਾਹੁ ਮਹਾਨ
ਦਿਵਾਨ॥ ਹੁਤੇ ਮਸੰਦ ਬਿਲੇਦ ਸੁ ਬਿੰਦ॥ ਆਇ ਬੰਦਨਾ ਕਰਿ ਕਰ ਬੰਦਿ
॥੨੭॥ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਸੁਨਿਸੁਨਿ ਸਮੁਦਾਇਲਗੀਸਭਾ ਸਭਿ ਰਹੀ ਸੁਹਾਇ
ਨੈਬਾਤ ਬਾਜਤਿ ਅਨੰਦ ਉਪਾਵਤਿ॥ਮੰਗਲ ਸ਼ਬਦ ਕਲਾਵਤਿ^੭ ਗਾਵਤਿ॥
੨੮॥ ਬਜਹਿ ਨਫੀਰੀ^੮ ਨਾਦ ਉਠਾਵੈ॥ ਠਾਂਢੇ ਭਾਟ ਕਬਿੱਤ ਸੁਨਾਵੈ॥ਸ੍ਰੀ
ਅਰਜਨ ਬਿਚ ਸਭਾ ਬਿਰਾਜੇ॥ ਜਿਮ ਉਡਗਨਿ ਮਹਿ ਨਿਸਪਤਿ ਸਾਜੇ ॥
੨੯॥ ਚਮਰ ਫੁਰਤਿ ਹੈ ਬਾਰੇਬਰੀ॥ਲੇ ਜਨੁ ਬਿਸਦ ਮਰਾਲ ਉਡਾਰੀ॥ ਸੇਤ
ਬਸਤ੍ਰ ਸਤਿਗੁਰ ਗਰ ਪਾਏ॥ ਮਨੋ ਸਮੇਟ ਚੇਦ੍ਰਕਾ ਲਜਾਏ^੯॥੩੦॥ਸ਼ਾਂਤਿ
ਸਰੂਪ ਸੁਸ਼ੀਲ ਸਧੀਰਾਬਦਨ ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤਿਗੁਨੀਗਹੀਰਾ॥ ਪਠਜੇ ਦਾਸਤਬਿ^{੧੦}
ਦਿਜ ਪਹਿ ਜਾਵੈ॥ ਸਮੇਂ ਨੀਕ ਅਬਿ ਲੇ ਕਰਿ ਆਵੈ॥੩੧॥ ਗਜਾਨਵਾਨ
ਸਿਖ ਸਭਾ ਮਝਾਰੇ॥ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਮਹਿ ਗੁਰੁ ਕੇ ਪਰਵਾਰੇ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ ਮਹਿ
ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੈਸੇ॥ਸੁਰਗਨ ਸਹਤ ਬਿਰਾਜਹਿ ਤੈਸੇ॥੩੨॥ਨਾਰ ਨਾਗਰੀ ਕੋਕਿਲ
ਬੈਨੀ॥ਗਾਵਹਿ ਗੀਤਿ ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤਿ ਨੈਨੀ॥ਇਕ ਬੈਠੀ ਢਿਗ ਢੋਲ ਬਜਾਵੈ॥

^੧ਜਾਵਲਾਂ ਦਾ ਥਾਲ । ^੨ਧਰਨ ਕੀਤਾ ਛਾਵ ਰਚਿਆ ਹੈ । ^੩ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ । ^੪ਮੱਘਰ ਸਪਤਮੀ
ਚਾਨਣੋ ਪੱਖ ਦੀ । ^੫ਲਗਨ ਦਾ । ^੬ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਵਿਚ ਹੱਸਕੇ । ^੭ਹੋਰ । ^੮ਬਾਣੀਏ ਛਾਵ ਵਿਹਾਰੀ ਲੋਕ।
^੯ਗਾਵੇਂਯੋ, ਭੋਂਟੇ। ^{੧੦}ਤੂਤੀਆਂ । ^{੧੧}ਮਯੋ ਚਾਂਦਨੀ ਸਮੇਟ ਕਰਕੇ ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ । *੫੧:-ਬਬ

ਮੰਗਲ ਗੀਤ ਸਨਾਇ ਸੁਨਾਵੈ*॥੩੩॥ਇਕਿ ਨਾਚਤਿ ਹੈਂ ਪਾਇ ਭਵਾਲੀ।
 ਬਿਹਸਿ ਬਜਾਵਤਿ ਹੈਂ ਇਕ ਤਾਲੀ। ਰੁਣ ਰੁਣਾਟ ਭੂਖਨਿ ਝੁਨਕਾਰੇ।
 ਭਰੀ ਹਰਖ ਨਿਜ ਅੰਗ ਉਸਾਰੈ॥੩੪॥ਇਮ ਘਰ ਵਹਿਰ ਅਨੰਦਬਿਸਾਲਾ।
 ਮਿਲੇ ਲੋਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਜਾਲਾ। ਬੈਠੇ ਕਿਤਿਕ ਭੀਰ ਬਤ ਹੋਈ।
 ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਖਰੇ ਭਏ ਬਿਰ ਕੋਈ॥੩੫॥ਸਭਿ ਹੀ ਕਰਤਿ ਮਨੋਰਥ ਜੀਕ॥
 ਹੋਰਹਿ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਹੁਇ ਟੀਕ॥ਬਾਸਨਿ ਭਰੇ ਮੋਦਕਨਿ ਕੇਰੇ। ਲਜਾਇ
 ਲਜਾਇ ਕਰਿ ਧਰਹਿ ਘਨੇਰੇ॥੩੬॥ਅਸ ਉਤਸਵ ਹੋਵਤਿ ਸਮੁਦਾਏਦਿਜ
 ਨਾਓ ਤਿਸ ਬਲ ਚਲਿ ਆਏ।ਦੇਖਿ ਸਭਾ ਕੋ ਹਰਖ ਧਰੰਤੇ॥ਆਸਿਖਬਾਦ*
 ਬਿਲੰਦ ਭਨੰਤੇ॥੩੭॥ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੇਖਿ।ਬੈਠਾਰੇ ਸਨਮਾਨ
 ਵਿਸ਼ੇਖਿ॥ਪੂਰਨੇ ਚੌਂਕ ਗਣਕ ਨੇ ਤਬੈ।ਗਣਪਤਿ ਗ੍ਰਹ ਬਾਪਨਿ ਕਰਿ ਸਬੈ।
 ॥੩੮॥ਚੰਦਨ ਕੀ ਚੌਂਕੀ ਮੰਗਵਾਇ।ਸਭਿ ਮਹਿ ਗੁਰੁ ਢਿਗਿ ਦਈਡਸਾਇ।
 ਲੌਕਿਕ ਬੈਦਕ ਗੀਤਿ ਬਡੇਰੀ। ਦਿਜਿ ਕਹਿ ਕਰਿਵਾਇਸਿ ਤਿਸ

*ਤਬੀਆਂ। *ਉਭਾਰਦੀਆਂ ਹਨ। *ਲੱਕੂਆਂ ਦੇ। *ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ।

*ਭੂਮਣੀਆਂ ਆਦਿਕਾਂ ਦੇ ਗਾਣੇ ਬਜਾਣੇ ਥੀ ਕਵਿ ਜੀ ਅਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜਸੀ
 ਘਰਾਣਿਆਂ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਖਜਾਲ ਕਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਰ ਉਹ ਸਮਾਂ
 ਹੋਰ ਸੀ ਤੇ ਤਦੋਂ ਦੇ ਅਨੰਦ ਹੋਰ ਸਨ। ਇਹ ਬਾਤਾਂ ਸਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਤਸਵੀਰ ਸਿੱਖ
 ਰਾਜ ਵਿਚ ਅੰਨ੍ਹੇਮਤਿ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਹੀਂ।
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪੁਰਾਣੇ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਤਿਆਗ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸੀ, ਇਸੇ ਲਈ
 ਘੋੜੀਆਂ ਆਦਿ ਸਿਰਲੇਖ ਲਿਖਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਗੁਰਬਾਣੀ ਰਚਦੇ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਸਨ।

†ਗੁਰੂ ਜੀ ਇੱਕ ਅਕਾਲ ਦੇ ਉਪਾਸਕ ਸਨਗੇ। ਉਹ ਹੋਰਸ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ
 ਸੇ ਕਰਦੇ ਯਥਾ:—‘ਬੀਜਉ ਸੂਬੇ ਕੋ ਨਹੀ ਬਹੈ ਦੁਲੀਓ ਪਾਇ’॥ ਪੁਨਾ—‘ਏਕੋ ਜਪਿ ਏਕੋ
 ਸਾਲਾਹਿ’॥ ਏ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗਨੇਸ਼ ਬਾਪਨਾਂ ਕਹਿਣਾ ਕਵਿ ਉਕਤੀ ਮਾਤ੍ਰ ਹੈ। ਤਬਾ
 ‘ਏਕ ਨਾਮ ਕੋ ਬੀਰਿ ਪੂਜਾਰੀ’॥ ਪੁਨਾ:—‘ਨਾਨਕ ਪੁਸੇ ਹਰਿ ਹਰਿ ਦੇਵਾ’॥ ਪੁਨਾ:—‘ਸੋਨ ਸਭੈ
 ਸੁਭ ਵਾਰ ਨਿਛੋਤ੍ਰਨਿ ਨੇ ਗ੍ਰਹ ਆਨਿਕੇ ਕੀਨਿ ਨਮੇ।’ (ਗ. ੩ ਅੰ. ੪ ਖੰਡ ੨੩) ਜਦ ਛੇਵੇ
 ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਾਂਗ ਨਡਤ੍ਰਾਂ ਤੇ ਨੌਂ ਗ੍ਰਹਾਂ ਨੇ ਆਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਸੀ ਤਾਂ
 ਹੁਣ ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਓਹ ਪੂਜਾ ਕਰਾਉਨ ਵਾਲੇ ਪੂਜਾਯੋਗ ਕੀਕੂੰ ਹੋਗਏ? ਤਾਂਤੇ ਏਹ ਲੇਖ ਜਾਂ
 ਆਖੇਪਕ ਹਨ ਯਾ ਕਵਿ ਜੀ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਸਰ ਯਾ ਵਬਾਉ ਨੇ ਲਿਖਵਾਏ ਹਨ, ਹਰ ਹਾਲਾ
 ਇਹ ਗੁਰਮਤ ਅਠਕੁਲ ਨਹੀਂ ਹਨ। ‡ਏਥੇ ਇਸੇ ਅੰਸੂ ਦੇ ਅੰਕ ੨੦ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ।

ਬੇਰੀ॥੩੬॥ਏਹਗਾ॥ 'ਕਰਿਹੁ ਹਕਾਰਨਿ ਇਹ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਚੇਦ'।
ਇਮ ਕਹਿ ਕਰਿ ਦਿਜ ਗਣਕ ਤਬਿ ਪਠਯੋ ਦਾਸ ਮਤਿਵੇਦ॥੪੦॥ਬਸਨ
ਬਿਭੂਖਨ ਪਹਿਰਤੇ ਕਰਿ ਸ਼ਨਾਨ ਜਿਸ ਬਾਨ। ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਕਰਿ ਕਹਤਿ
ਭਾ 'ਚਲਹੁ ਆਪਿ ਸੁਖਦਾਨਿ।' ॥ ੪੧ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ
ਚਤੁਰਥ ਰਾਸੇ 'ਸਗਾਈ ਕੇ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਨਾਮ ਚਤੁਰਥੇ ਅੰਸੂ ॥ ੪ ॥

੫. [ਸੰਗਤਿ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਪੁੱਜੀ। ਸਗਾਈ ਮੋੜ ਦਿੱਤੀ]।

ਏਹਗਾ॥ਗੀਗਾ॥ ਰਿਦੇ ਅਨੰਦ ਕਰਿ ਨੰਦਨ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ। ਬਸਨ ਬਿਭੂਖਨ
ਮੋਲ ਬਹੁ ਪਹਿਰਾਵਤਿ ਸੁਖਕੰਦ॥੧॥ਸ੍ਵਯਾਛੰਦ॥ਸੁਖਮ ਬਸਤ੍ਰ ਗਰੇ ਮੈਂ ਜਾਮਾ
ਜਿਸਕੇ ਬੀਚ ਦਿਪਤਿ ਤਨ ਚਾਰ। ਚੀਰਾ ਰਕਤ ਸੁਹਾਵਤਿ ਸਿਰ ਪਰਿ
ਜ਼ਰੀਦਾਰਹੈ ਸ਼ੋਭ ਅਪਾਰ*।ਪਰਜੈ ਸਿਕੰਧਨਿ ਪਰ ਦੁਕੂਲ* ਸੁਭ ਦਮਕਤਿ
ਗੋਟਾ ਜੁਤਿ ਬਿਸਤਾਰੁ। ਹੀਰੇ ਚੀਰੇ ਕੋਰਦਾਰ ਬਰ ਜਰੇ ਜਵਾਹਰਿ ਜਿਗਾ
ਮਝਾਰ ॥ ੨ ॥ ਕੰਡਲ ਡੋਲ ਕਪੋਲਨਿ ਉਪਰਿ ਮੁਕਤਾ ਗੋਲਿ ਜਿ ਮੋਲਿ
ਬਿਸਾਲ। ਤਿਮ ਮੋਤਨਿ ਕੀ ਮਾਲ ਗਰੇ ਮਹਿ ਉੱਜਲ ਦਮਕਤਿ ਹੈ ਦੁਤਿ
ਜਾਲ। ਕੰਚਨ ਕੇ ਅੰਗਦ ਅਰੁ ਕੰਕਨ ਜੇਬ ਜਬਰ ਤੇ ਜਟਤਿ ਉਜਾਲ।
ਛਾਪ ਛਲਾਯਨਿ ਤੇ ਛਬਿ ਛਾਕਤਿ* ਸਰਬ ਸਰਾਹਤਿ ਹੋਰਤਿ ਬਾਲ* ॥੩॥
ਨਿਜ ਕਰ ਤੇ ਲੇ ਜਨਨੀ ਅੰਜਨ ਆਂਜੇ* ਕਮਲ ਪੱਤ੍ਰ ਸਮ ਨੈਨ। ਰਾਈ
ਲਵਨ ਵਾਰਤੀ ਉਪਰ ਡਰਤਿ ਰਿਦੇ ਕਿਸਡੀਠ ਲਗੈ ਨਾਪਿਖਤ ਅਨੰਦ

*ਦੁਪੱਟਾ। *ਫਬ ਰਹੀ ਹੈ। *ਬਾਲਕ ਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਸਲਾਹੁੰਦੇ
ਹਨ ਸਾਰੇ। *ਸੁਰਮਾਂ ਪਾਇਆ। *ਪਾ:-ਦੁਲਾ ਛੋਰ ਉਦਾਰ।

†ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲਈ ਸਾਰੇ ਅੰਗ ਪੂਰੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ
ਹੈ ਕਿ ਮਾਤਾ ਗੀਗਾ ਜੀ ਨਾ ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ, ਨਾ ਭਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਸਨ, ਉਹ ਤਾਂ ਨਾਮ
ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਤੇ ਪਤੀ ਵਿੱਚ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਖੁਸ਼ਾਮਦੀ ਟਹਿਲਣਾਂ ਤੇ ਫੁਸ-
ਲਾਣ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਹਮਨਾਂ ਦੀਆਂ ਭਰਮਾਈਆਂ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦਾ
ਰੂਪਕ ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ। ਕਵਿ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਐਸ਼ੁਰਜ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੁੰਦੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ
ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਤੇ ਬੇ-ਮਲੂਮੀ ਗਿਰਾਉ ਦੀ ਗਰਦਸ਼ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੜ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਸਲ ਜੋ
ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਉਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਲਿਖਿਆ ਹੈ 'ਰਾਮ ਨਾਮੁ
ਜੋ ਜਨੁ ਜਪੈ ਅਨਇਨੁ ਸਦ ਜਾਰੈ ॥ ਤੰਤੁ ਮੰਤੁ ਨਹ ਜੋਹਈ ਤਿਤੁ ਚਾਖੁ ਨ ਲਾਗੈ' [ਛਿ: ਮ: ੫] ॥
ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਸਪਸ਼ਟ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨਜ਼ਰਾਂ
ਟਪਾਰਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਭਰ ਸਕਦੇ।

ਬਿਲੇਦ ਰਿਦੈ ਲਹਿ, ਇਮਿ ਸੁ ਜਾਇ* ਤ੍ਰਿਪ ਜੁਤ ਬਿਚ ਐਨ। ਕਰੇ ਸੰਗ
 ਦਾਸਨਿ ਲੇ ਗਮਨੇ ਜਹਾਂ ਸਭਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੁਖ ਦੇਨ ॥ ੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ
 ਬਿਨ ਉਠੇ ਸਰਬ ਹੀ ਹੋਰਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨ ਬੈਠੈ ਜਾਇ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ
 ਬੰਦਨ ਠਾਨਹਿ ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਤੇ ਦੇਖਤਿ ਹਰਖਾਇ। ਪਿਤ ਕੋ ਨਮੋ ਕੀਨਿ
 ਭੇ ਠਾਂਢੇ ਦਿਜਬਰ ਨੇ ਕਹਿ ਲਏ ਬਿਠਾਇ। ਚੌਂਕੀ ਪਰ ਸੋਭਤਿ ਇਮ
 ਲਖਿਯਤਿ ਸੁਰ ਸਮੁਦਾਇ ਸਹਤ ਸੁਰਗਾਇ ॥ ੫ ॥ ਰੂਪ ਬਿਲੋਕਤਿ
 ਦੇਤਿ ਆਸਿਖਾ 'ਜੁਗ ਜੁਗ ਜਿਵਹੁ ਗੁਰੁ ਕੋ ਨੰਦ। ਇਹ ਉਤਸਵ ਹਮ
 ਹੋਰਨਿ ਕਰਿਹੈ ਬਹੁਰ ਬਜਾਹ ਕੋ ਹੋਰਿ ਬਿਲੇਦ। ਸਾਹੁ ਦਿਵਾਨ ਧਨੀ ਹੁਇ
 ਅਤਿਸੈ, ਇਤ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੋ ਘਰ ਧਨਵੰਦ। ਮੰਗਲ ਹੋਰਿ ਬੰਦ ਨਰ ਸੁਖ
 ਲਹਿ ਭਯੋ ਮੇਲਿ ਸਮ ਕੋ ਅਬਿ ਦੰਦ' ॥੬॥ ਪਾਧੇ ਤਬਿ ਅਭਿਖੇਕ ਕਰਾਯਹੁ
 ਪੂਰਬ ਗਨਪਤਿ ਕੋ ਕਰਿ ਮਾਨਿ। ਅਪਰ ਗ੍ਰਹਨਿ ਕੋ ਕਰਿ ਅਭਿਸੇਚਨਿ†
 ਭਰੀ ਭੀਰ ਮਾਨਵ ਗਨ ਆਨਿ। ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੁਖ ਦਿਸਿ ਨਯਨ ਲਗਾਏ
 ਦਰਸਨ ਕਰਤਿ ਹਰਖ ਉਰ ਠਾਨਿ। ਕੋ ਬੈਠੇ ਕੋ ਖਰੇ ਤਹਾਂ ਮਿਲਿ ਨਰ
 ਭੇ ਅਨਗਨ ਬੋਰਿਯ ਬਾਨ ॥ ੭ ॥ ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਸੰਗਤ

ਪਠੈ ਦੂਤ ਆਯੋ ਬਹੁ ਚਾਲ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਨਿਕਟ ਪਹੁੰਚੈ ਹਾਥ
 ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਨੰਮੀ ਭਾਲ। 'ਮਹਾਰਾਜ ਅਰਦਾਸ ਏਕ ਹੈ ਮੈ ਲਾਯਹੁ
 ਅਬਿ ਲੇਹੁ ਸੰਭਾਲਿ। ਹੋਇ ਇਕੰਤ ਬਿਤੰਤ ਲਖੀਜੈ ਪੁਨ ਕੀਜਹਿ ਜੇ
 ਕਾਜ ਬਿਸਾਲ ॥ ੮ ॥ ਭੂਰਨ ਹੋਰਹੁ, ਦੇਰਿ ਨ ਠਾਨਹੁ, ਸਗਨ ਬਾਤਿ
 ਕਰੀਅਹਿ ਪਸ਼ਚਾਤਿ। ਸੁਨਤਿ ਉਠੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਿਸ ਛਿਨ ਮਹਿ, ਬੈਠੈ
 ਸਿੱਖ ਏਕ, ਸਭਿ ਗਜਾਤਿ। ਭੂਤ ਭਵਿੱਖਜਤਿ ਬਰਤਹਿ ਜਾਨਤਿ ਬੇਪਰਵਾਹੁ
 ਸਦਾ ਚਿਤ ਸ਼ਾਂਤਿ। ਮਗਨ ਰਹੈ ਗੁਰੁ ਸ਼ਬਦ ਬਿਖੈ ਨਿਤ ਮਨ ਗੁਰੁ ਚਰਨ
 ਬਿਖੈ ਦਿਨ ਰਾਤਿ ॥੯॥ ਉਠਤਿ ਦੇਖਿ ਕਰਿ ਬੋਲੈ ਗੁਰੁ ਸੈ, 'ਛਪੀ ਨ ਰਹੈ
 ਪ੍ਰਭੋ ਇਹ ਬਾਤਿ। ਸ਼ਰਧਾ ਹੀਨ ਹੋਕਾਰਿ ਪਾਤਕੀ ਤਿਸ ਕੀ ਸੁਤਾ ਨ ਲਿਹੁ
 ਹਿਤ ਤਾਤ। ਟੱਕਰ ਹਤਹਿ ਚੁਬਾਰੇ ਸੋ ਨਿਤ ਮੇਰੀ ਮਹਿਮਰਿ ਹੈ ਪਛਤਾਤਿ*
 । ਜਿਸੇ ਛਪਾਯਹੁ ਚਾਹਤਿ ਹੈ ਅਬਿ ਸੋ ਬਿਦਤਹਿ ਸਭਿ ਮਹਿ ਭਲਿ ਭਾਂਤਿ
 ॥੧੦॥ ਕੂਕਰ ਕੂਕਤਿ ਕੀ ਸਮ ਪਾਪੀ† ਗਜਰਾਜਨਿ ਗੁਰੁ ਕਮੀ ਨ ਹੋਇ।

*ਦੁਹਾਂ ਇਕੋ ਜਿਹਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। †ਪੂਜਨ ਕਰਾਯਾ। ‡ਮਨਾਕੇ। ਪੂਜਨ। ‡ਜੇ ਸਭ
 ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ‡ਪਸਚਾਤਾਪ ਕਰਕੇ। ‡ਕੱਤੇ ਦੇ ਵੀਡ ਪਾਪੀ ਕੂਕਦਾ ਹੈ।

*ਪਾ:-ਸੋ ਜਾਇ।

†ਦੇਖੋ ਪਿਛਲੇ ਅੰਸੁ ਦੇ ਅੰਕ ੩੮ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ।

ਸਾਕਤਿ ਸੰਗ ਨ ਬਨਿ ਹੈ ਤੁਮ ਸੋਂ, ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਤਜਾਗਹੁ ਸੋਇ'।
 ਸੁਨਤਿ ਲੋਕ ਰਿਸ ਕਰਿ ਤਿਸ ਹਟਕਤਿ 'ਤੁਸਨਿ ਰਹੈ ਕਹੁ ਨ ਬਚ
 ਕੋਇ। ਅਤਿ ਸ਼ਾਦੀ ਮਹਿ ਬਿਖ ਸਮ ਕਹਿਬੋ ਉਚਿਤ ਨ ਤੋਹਿ ਲੋਹੁ ਅਵਿ-
 ਲੋਇ'॥੧੧॥ ਅੰਤਰਿ ਜਾਮੀ ਸ਼੍ਰੀਅਰਜਨ ਤਬਿ ਉਚੈ ਕਰਨੈ ਹਾਥ ਅਰਬੰਦ
 । 'ਧੀਰਜ ਧਰਹੁ ਕਰਹਿ ਹਮ ਐਸੇ ਬੈਠੇ ਗਾਵਹੁ ਗੁਨ ਗੋਬੰਦ'। ਹੁਇ
 ਇਕੰਤ ਬਿਰਤੰਤ ਪਵਨੈ ਸਭਿ ਲਖੀ ਖੁਟਾਈ ਕੀਨਿਜੁਮੀਦ। 'ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ
 ਕੋ ਇਹੀ ਮਨੋਰਥ ਨਹਿ ਨਾਤਾ ਲੀਜਹਿ ਜਗਬੰਦ।' ॥੧੨॥ ਪਠਿ ਅਰ-
 ਦਾਸ ਸਭਾ ਮਹਿ ਆਏ ਹੋਰਿ ਉਠੇ ਮਾਨਵ ਸਮੁਦਾਇ। ਨਿਜ ਗਾਦੀ ਪਰ
 ਬੈਠਿ ਬਿਰਾਜੇ ਜਗਤ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖਜਨਿ ਸੁਖਦਾਇ। ਮਹਾਂਦੇਵ ਆਦਿਕ ਸੋਂ
 ਬੁਝਨੈ 'ਖੰਡੀ ਦੁਬਠ ਹੰਕਾਰ ਬਧਾਇ। ਬੋਲ ਬਿਗਾਰ ਬਿਸਾਲ ਭਯੋ ਬਹੁ
 ਨਹਿ ਨਾਤੋ ਲੋਨੋ ਬਨਿਆਇ' ॥੧੩॥ ਮਹਾਂਦੇਵ, ਬਿਧ', ਸਾਲੋ ਆਦਿਕ
 ਸਭਿਨਿ ਸਲਾਹ ਦਈ ਤਿਸ ਭਾਇ। 'ਰਾਵਰ ਜਾਨਤਿ ਮੁਢ ਗੁਮਾਨੀ ਤਿਹ
 ਸਬੰਧ ਨੀਕੋ ਨ ਸੁਹਾਇ'। ਗ੍ਰਹ ਅਭਿਖੇਕਤਿ ਬੋਲਨੈ ਪਾਂਧਾ 'ਸੁੰਦਰ ਸਮੇ ਨ
 ਇਹ ਬਿਤ ਜਾਇ। ਤਿਲਕ ਕਰਾਵਹੁ ਅਬਿ ਨਿਜ ਸੁਤ ਕੋ ਬਨਹਿ ਸਬੰਧ
 ਬਿਘਨ ਬਿਨਸਾਇ' ॥੧੪॥ ਇਹੁ ਆਇਸੁ ਦਿਜ ਕਰਹਿ ਸਗੁਨ ਕੋ ਸਭਿ
 ਕੀ ਲਾਲਸ ਪੂਰੀ ਹੋਇ'। ਭਏ ਬਿਰੁਖੈ ਸ਼੍ਰੀਅਰਜਨ ਬੋਲੇ 'ਤਿਸਕੀ ਸਮਤਾ
 ਹਮੇਂ ਨ ਜੋਇ। ਲੈਬੋ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਇਹ ਨਾਤਾ ਜਾਤਿ ਦਰਬ ਹੰਕਾਰੀ
 ਸੋਇ। ਉਚੈ ਬਨਨੈ ਚੁਬਾਰਾ ਮਦ ਤੇ ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਤੇ ਦੁਖ ਦੇ ਸਭਿ ਕੋਇ ॥
 ੧੫॥ ਜੋ ਉਚੈ ਤਿਹ ਗਿਰਬੋ ਕੋ ਭਰੁ, ਪਰਹਿ ਗਾਜ ਜਰ ਰਹੈ ਨ ਜਾਇ'।
 ਹਮ ਸਮ ਹਮ ਕੋ ਆਨਿ ਮਿਲਹਿ ਕੋ, ਬਨਹੁ ਚੁਬਾਰਾ ਭਾਲ ਭਨਾਇ'।
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੋ ਘਰ ਮਾਣ ਨਿਮਾਣਿਨਿ ਮਾਨੀ ਜਬਿਕਬਿਲਹੈਸਜਾਇ। ਨੀਮ੍ਰਿ
 ਹੋਇ ਨੀਮ੍ਰਿਨਿ ਸੋਂ ਮਿਲਿ ਹੈ, ਦੁਹਿ ਵਿਸਿ ਰਸ ਰਹਿ, ਪ੍ਰਮੁਦ ਉਪਾਇ' ॥੧੬॥
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਗਿਰਾ ਜੁਲਾ' ਸੀ ਨਿਕਸੀ ਸਫਲ ਸਤੇਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਿਸਾਲ।
 ਨਰ ਨਾਰਨਿ ਕੋ ਹਰਖ ਸੁ ਕਾਨਨੈ ਸੁਨਤਿ ਦਿਯੋ ਇਕ ਛਿਨ ਮਹਿੰਜਾਲ
 । ਰਿਦੇ ਬਿਸਮ-ਇਹ ਭਈ ਕਹਾਂ ਗਤਿ। ਕਜਾ ਕਰਤੇ ਕਜਾ ਬਰਤੀਚਾਲ।
 ਕਮਲ ਬਾਟਿਕਾ' ਹੁਤੇ ਲਗਾਵਤਿ ਉਦੈ ਕੀਟਕਾ ਬਿਰੀ ਸਭਾਲ' ॥੧੭॥

ਬਾਬਾ ਬੁਢਾ। ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ। ਬਿਜਲੀ ਪਿਆਂ ਉਹ ਸੜਨੇ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।
 (ਅ) ਉਸਦੀ ਜੜ੍ਹ ਨਾ ਰਹੇਗੀ। ਮੱਥਾ ਭੁਨਾਵੇ। ਅਨੰਦ। ਅਗਨੀ। ਸਹਤ ਤੇਜ ਦੇ। ਖੁਸ਼ੀ
 ਰੂਪੀ ਬਨ। ਕਮਲਾਂ ਦੀ ਬਗੀਚੀ। ਕੰਡਾਲੀ (ਬਟੀ) ਭਾਲੀਆਂ ਸਣੇ ਉੱਗ ਪਈ।

ਉਗਵਨਿ ਲਗੀ ਅਨੰਦ ਬੋਲਿ ਇਹ ਕਿਸਗਜ ਨੇ ਮਰਦੀ* ਤਤਕਾਲ !—
 ਸਭਿ ਇਸਤ੍ਰਿਨਿ ਕੋ ਭਯੋ ਭੰਗ ਮਨ, ਤਜਿ ਗਾਵਨਿ ਚਹਿ ਸੁਨਯੋ ਉਤਾਲ।
 ਬਾਦਤ ਬਜਤਿ ਥਿਰੇ ਇਕ ਬਾਰੀ ਕੋ ਬੁਝਤਿ ਕੋ ਭਾਖਤਿ ਹਾਲ। ‘ਸ਼ਾਹੁ
 ਦਿਵਾਨ ਦਰਪ ਕੋ ਉਰ ਧਰਿ ਗੁਰੁ ਲਘੁ* ਕਹਿ ਨਿਜ ਬਨਯੋ ਬਿਸਾਲ॥੧੮॥
 ਅਬਿ ਸੁਧਿ ਪਾਇ ਬਿਰਖ* ਗੁਰੁ ਹੋਏ, ਨਹਿ ਨਾਤਾ ਤਿਹ ਸੁਤਾ ਮਨੈਤਿ। ਰਹੇ
 ਬੈਠਿ ਲਾਗੀ ਚਿਤ ਚਿੰਤਾ ਇਮ ਕੁਸੂਤ* ਬਰਤਯੋ ਦੁਖਵੇਤਿ’। ਬਿਸਮਿ ਨਰ
 ਨਾਰੀ ਤਜਿ ਹਰਖਨਿ ਚੰਦੂ ਕੋ ਸਭਿ ਖੋਟ ਭਨੈਤਿ। ‘ਕਾਰਣ ਕਰਣ ਗੁਰੁ
 ਸਮਦੱਬੈ ਇਨ ਕੀ ਸਮਤਾ ਕੁਤੋ* ਚਹੀਤਿ॥੧੯॥ ਗਰਬ ਕਹਾਂ ਇਨ ਆਗੈ
 ਤਿਸਿ ਕੋ, ਕਹੇ ਬਾਕ* ਸੁਖ ਦੁਖ ਨਰ ਪਾਇ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕੋ ਰੇਕ ਕਰਹਿ
 ਦੁਤਿ* ਰੇਕ ਸ਼ਾਹ ਕੀ ਪਦਵੀ ਪਾਇ। ਅਜਮਤਿ ਅਜਰ ਜਰੀ ਉਰ ਅੰਤਰ
 ਨਹਿ ਕਾਹੁ ਸੋ ਕਰਹਿ ਲਖਾਇ। ਜਿਨ ਕੋ ਸੇਵਕ ਸਕਲ ਬਕਤਿ ਜੁਤਿ
 ਜਿਮ ਚਾਹੈ ਤਿਮ ਲੋਤਿ ਬਨਾਇ॥੨੦॥ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੋ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜੁ
 ਸੂਰਜ ਸਮ ਜਗ ਬਿਦਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ਚੰਦੂ ਪੇਚਕ* ਸੋ ਨਹਿ ਜਾਨਯੋ ਬੱਧ
 ਬਿਲੋਚਨ ਮੰਦ ਮਹਾਂ ਮੁ। ਨਿਸ ਮਹਿ ਚਮਕ ਜੀਗਨਾ* ਸੈਸੇ ਰਵਿ ਕੋ ਨਿੰਦੈ
 ਧਰਹਿ ਹੁਲਾਸ। ਤੈਸੇ ਜਾਨਿ ਪਰੈ ਸੋ ਮੁਰਖ ਚਾਹਿਸਿ ਅਪਨੋ ਕਰਯੋ ਬਿਨਾਸ*
 ॥੨੧॥ ਇਮ ਚਰਚਾ ਲੋਕਨਿ ਮਹਿ ਬਿਬਰੀ ਦਿਜ ਲਾਗੀ ਨੇ ਕਹਯੋ ਸੁਨਾਇ
 । ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਤਜਹੁ ਕ੍ਰੋਧ ਤੁਮ ਸਯਾਨੇ ਜਿਸ ਕੀ ਸੁਤਾ ਆਪ ਕੇ ਆਇ।
 ਕਹਾਂ ਹੋਕਾਰ ਕਰਹਿਗੋ ਤੁਮ ਸੋ ਕਰ ਜੋਰਹਿ ਅਰੁ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇ। ਛਿਮਾ
 ਕਰਾਵਹਿ ਉਚੇ ਜਾਨਹਿ ਪਿਤਾ ਸੁਤਾ* ਕੋ ਇਮ ਬਨਿ ਆਇ॥੨੨॥ ਕਿਤੋ
 ਬਡੋ ਹੁਇ ਤਨੀਯਾਪਿਤ* ਜੋ, ਨੰਮਿ ਹੋਨਿ ਹੀ ਜਦਕਦ ਜਾਨਿ। ਨਰ ਰੰਕਨਿ
 ਕੋ ਕਹੇ ਨ ਹਟਿਯੇ ਨਾਤਾ ਲੋਹੁ ਬਡੇ ਸੋ ਬਾਨਿ। ਲਛਮੀ ਆਇ ਕਿਵਾਰ
 ਨ ਦੀਜਹਿ ਰਿਦੇ ਅਨੰਦ ਧਰਿ ਲਿਹੁ ਸਨਮਾਨ। ਸ਼ਾਹ ਦਿਵਾਨ ਮਹਾਨ
 ਧਨੀ ਸੋ ਉੱਤਮ ਜਾਤਿ ਇਤੇ ਗੁਨ ਮਾਨਿ॥੨੩॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕਹਿ ‘ਤਿਸ
 ਕੋ ਧਨ ਤੇ ਹਮ ਨਹਿ ਧਨੀ ਬਨਹਿ ਕਿਸ ਭਾਇ। ਚੰਦੂ ਕੋ ਸਮ ਹੋਇ ਸੁ
 ਲੋਹੇ ਖੋਜਹੁ ਜਗ ਮਹਿ ਦੇਹੁ ਪਠਾਇ। ਹਮੈਂ ਗਰੀਬ ਆਨ ਕੋ ਮਿਲਿ ਹੈ

*ਮਲ ਦਿੱਤੀ। *ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਛੋਟਾ। *ਮੁਖ ਮੋੜ ਲਿਆ। *ਬੁਰਾ ਕੰਮ। *ਕਿਵੇਂ! (ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ) ਬਚਨ ਕਹਿਆ। *ਵੇਤੀ। *ਉੱਲੂ। *ਟਿਟਾਹਣਾ। *ਪੁਤ੍ਰੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ। *ਧੀ ਦਾ ਪਿਉ।

ਜਿਸ ਮਹਿ ਹੋਹਿ ਨ ਗਰਬ ਬਲਾਇ^੧ । ਮਿਲਿ ਸੁਖ ਪਾਵੈ ਨਿਤ ਹਰਖਾਵੈ
ਜਹਿ ਹੰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦੁਖਦਾਇ^੨ ॥੨੪॥ ਏਹਗਾ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੋ ਰੁਖ ਦੇਖਿ ਕੈ
ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਭਈ ਮੋਨ ।—ਸਾਕਤ ਸੁਤਾ ਨ ਲੇਹਿੰਗੇ, ਨਹਿ ਸਰਧਾ ਗੁਰੁ
ਭੋਨ—॥੨੫॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰਾਸੇ ‘ਸਗਾਈ ਕੇ’ ਪ੍ਰਸੰਗ
ਬਰਨਨੈ ਨਾਮੁ ਪੰਚਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੫ ॥

੬. [ਦੇ ਸਗਾਈਆਂ ਕੱਠੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ] ।

ਏਹਗਾ॥ ਕਹਨਿ ਸੁਨਨਿ ਬਹੁ ਤਬਿ ਭਯੋ ਠਹਿਰਨੈ ਅੰਤਿ ਮਤੀਤ । ‘ਨਹਿ
ਨਾਤਾ ਹਮ ਲੇਇ ਹੈਂ ਹੰਕਾਰੀ ਕੁਲਵੰਤ’ ॥੧॥ ਚੌਪਈ॥ ਦਿਜ ਨਾਈ ਸੁਨਿ
ਜੁਗਲ ਬਿਸੁਰਤਿ।ਜਨੁ ਚਿੰਤਾ ਇਹ ਧਾਰੀ ਮਰਤਿ । ਕਹਿ ਬਹੁ ਰਹੇ ਨਹੀਂ
ਗੁਰੁ ਮਾਨੀ । ਕਹਿਬੋ ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਪਿਯ ਜਾਨੀ^੩* ॥ ੨॥ ਜਬਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ
ਏਵ ਉਚਾਰਾ । ‘ਹਮਹਿ ਮਿਲਹਿ ਕੋ ਨਿਰਹੰਕਾਰ’ । ਛੱਲੇ ਕੀ ਵਾਸੀ ਸਿਖ
ਬੈਸੇ । ਸੁਨਨੈ ਬਖਾਨਨੈ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੈਸੇ॥੩॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਅਮਰਦਾਸ ਕੇ ਪਾਸਿ।
ਭਾਈ ਪਾਰੋ ਭਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼।ਜਨਮਨੈ ਤਿਸਕੇ ਬੈਸ ਮਝਾਰੇ।ਨਾਮ ਨਰਾਇਣ-
ਦਾਸ ਉਚਾਰੇ॥੪॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਸਿੱਖਨਿ ਦਿਸ ਜਾਨੀ । ਨਿਜ ਮਨ ਮਹਿ
ਗਿਨਤੀ ਤਬਿ ਠਾਨੀ ।—ਸੁਤਾ ਸਪਤ ਸੰਮਤ ਕੀ ਮੇਰੀ । ਨਾਤਾ ਦੇਉ ਜਿ
ਨਹਿ ਗੁਰੁ ਫੇਰੀ ॥੫॥ ਨਿਰਹੰਕਾਰ ਗਰੀਬ ਜਿ ਹੋਇਏ ਨਾਤਾ ਹਮ ਲੈਹੈ
ਸੋਇ।ਇਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਨੇ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ । ਸਫਲਹਿ ਸੋਇ ਹੋਇ ਨਹਿ ਹਾਨਾ
॥੬॥ ਕਹੈ ਅਸਹਿ ਬਿਚ ਸਕਲ ਸਮਾਜਾ॥ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਾਖਹਿ ਮਮ ਲਾਜਾ॥
ਇਸ ਜਗ ਮਹਿ ਤੋ ਅਹੈ ਸੁਹੇਲੀ^੪ । ਬਿਚ ਪੁਲੋਕ ਕੇ ਰਖਨਿ ਦੁਹੇਲੀ ॥
੭॥ ਰਾਖਹਿ ਤਹਾ ਸਹਾਇਕ^੫ ਹੋਇ।ਬਿਦਤਿ ਬਾਤ ਕੁਛ ਛਪੀ ਨ ਸੋਇ।ਯਾ
ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਰ ਭਰਵਾਸਾ।ਪੁਰਨਿ ਕਰਹਿ ਸੋਹਿ ਮਨ ਆਸਾ ॥੮॥ ਭਾਈ
ਪਾਰੋ ਕੋ ਬਹੁ ਭਯੋ।ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਯੋ।‘ਗੁਰੁ ਘਰ ਸੋ ਤੁਵ ਕੁਲ

^੧‘ਹੰਕਾਰ ਕੁਪੀ ਬਲਾਇ । ^੨‘ਕੁਲ ਵਾਲੇ ਹੰਕਾਰੀ ਦਾ । ^੩‘ਪਿਆਰਾ ਜਾਣਿਆਂ । ^੪‘(ਲੱਜਾ ਰਖਣੀ) ਸੁਖੇਲੀ ਹੈ । ^੫‘ਮਦਦਗਾਰ । ^{*}‘ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਲਿਖਿਆ, ਤੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਜੁੜੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਆਖਿਆ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੀ ਨੇ ਨਹੀਂ ਮੋੜਿਆ । ਜਦਦੇਸਨ ਕਿ ਇਕ ਰਾਜਸੀ ਆਦਮੀ ਨਾਲ ਵਿਗਾਥ ਸੁਖਦਾਈ ਨਹੀਂ ਪਰ ਮੋਈਆਂ ਸੁਭਤਾਂ ਵਿਚ ਜਨਾਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਮਰਮਿਟੀ ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਅਸੂਲ ਪ੍ਰਸਤੀ ਸਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਣ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨੇ ਸੰਗਤ ਦਾ ਕਿਹਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਿਸੇ ਤੋਖਲੇ ਤੇ ਭੈ ਤੋਂ ਭੇਡੀਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ।

ਕੋ ਨਾਤਾ । ਹੁਇ ਹੈ ਆਗੈ ਜਗ ਬੱਖਜਾਤਾ^੧॥੯॥ਸੋ ਅਬਿਸਮਾ ਆਨਿ ਕਰਿ
ਹੋਵਾ॥ਔਚਕ ਹੀ ਮੰਡਲ^੨ ਮਹਿ ਜੋਵਾ—ਇਤਨਾਦਿਕ ਬਹੁ ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰਾ॥
ਸਾਰ ਅਸਾਰ ਕਰਨੋ ਨਿਰਧਾਰਾ॥੧੦॥ ਖਰੋ ਭਯੋ ਜੋਰੇਜੁਗ ਹਾਥਾ^੩ ਹੇ ਪ੍ਰਭੁ
ਮੁਝਕੋ ਲਖਹੁ ਅਨਾਥਾ॥ਪਾਰੋ ਬੰਸ ਬਿਖੈ ਜਨਮਯੋਡੱਲੇ ਕੀ ਵਾਸੀ ਮੈਂਬਿਯੋ
॥੧੧॥ ਸੁਭ ਖੱਤ੍ਰੀ ਹੋਂ ਦਾਸ ਤੁਮਾਰਾ॥ਮੁਝ ਨਿਕੇਤ ਨਹਿ ਦਰਬ ਉਦਾਰਾ ।
ਬਡਨੋਂ ਸਹਤ ਹਮ ਗੁਰ ਸ਼ਰਨਾਈ । ਮਮ ਪੁੱਤ੍ਰੀ ਕੀ ਲੇਹੁ ਸਗਾਈ॥੧੨॥
ਸੰਮਤ ਸਪਤ ਆਰਬਲ ਹੋਇ । ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਦਾਸੀ ਬਨਿ ਸੋਇ॥ਲਾਜ
ਬਿਨਾਂ ਮੈਂ ਸਭਾ ਮਝਾਰੀ॥ਬਿਨਤੀ ਸ਼ਰਧਾ ਸਹਤ ਉਚਾਰੀ॥੧੩॥ਰਾਖਹੁਲਾਜ
ਮੋਹਿ ਭਰਵਾਸਾ । ਯਾਂਤੇ ਕਹੀ ਆਪਨੀ ਆਸਾ^੪ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨਿ ਭਏ
ਪ੍ਰਸੰਨਾ^੫ ਭਲੇ ਸਮੇਂ ਬੋਲਨੋ ਸਿਖ ਧੰਨ॥੧੪॥ਉਤਸਵ ਕੋਸਮਾਜ ਬਰ ਜੁਰਨੋ
ਸੋ ਤੈਂ ਨਾਂਹਿ ਨ ਬਿਰਥਾ ਕਰਨੋ॥ਮੰਗਲ ਨੌਕਾ ਜਨੋਂ ਬਿਚਿ ਧਾਰਿ^੬ ਡੁਬਤਿ
ਹੁਤੀ ਲਗਾਈ ਪਾਰਿ॥੧੫॥ ਮਹਿਮਾ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖਨਿ ਕੀ ਮਹਾਂ । ਕੋ ਸਮਤਾ
ਕਰਿ ਸਕਹਿ ਨ ਤਹਾਂ॥ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੋ ਸਿੱਖਨਿ ਸੋਂ ਮੇਲਾ॥ਸਕਲ ਥਾਨ ਮਹਿ
ਹੋਤਿ ਸੁਹੇਲਾ॥੧੬॥ਹੀਕਾਰੀ ਮਨਮੁਖ ਨਰ ਜੋਇ॥ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੰਗ ਮੇਲ ਨਹਿ
ਹੋਇ । ਜੇ ਕਰਿ ਮਿਲਹਿ ਉਠਹਿ ਉਤਪਾਤ । ਜਨੋਂ ਰਵਿ ਰਾਹੁ^੭ ਗਗਨ
ਮਿਲਿ ਜਾਤਿ॥੧੭॥ਯਾਂਤੇ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਸੁਖਦਾਈ॥ਸਿੱਖਨਿ ਸੋਂ ਹਮ ਬਣਤਿ
ਬਣਾਈ^੮ ਦੈਵਗ^੯ ਸੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਭਾਖਾ । ‘ਪੁਰਨ ਕਰਹੁ ਸਭਿਨਿ ਅਭਿ-
ਲਾਖਾ॥੧੮॥ ਇਹ ਨਾਤਾ ਲੀਜੈ ਹਿਤ ਸਾਥ । ਇਹੁ ਟੀਕਾ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ
ਮਾਥ^{੧੦} । ਚਹਿਯ ਸਮਿੱਗੀ ਜੋ ਸਮੁਦਾਈ । ਤੁਰਤ ਨਰਾਇਣ ਦਾਸ ਮੰਗਾਈ
॥੧੯॥ਪਾਈ ਹਰਿ ਗੁਵਿੰਦ ਕੀ ਬੋਰੀ । ਭਈ ਸਭਿਨਿ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨ ਬੋਰੀ ।
ਕਰਨੋ ਨਿਕਾਸਨਿ ਮਸਤਕ ਟੀਕਾ । ਅੱਛਤ^{੧੧} ਸਹਤ ਬਿਰਾਜਤਿ ਨੀਕਾ ॥
੨੦॥ਦੋਹਰਾ ॥ ਕੇਸਰ ਤਿਲਕ ਸੁ ਦੇਵਗੁਰੁ ਤਿਸ ਕੇ ਮੰਡਲ*ਆਇਅੱਛਤ
ਜਨੁ ਸਸਿ ਕਲਾ ਗਨ ਤ੍ਰਾਸ ਰਾਹੁ ਤੇ ਪਾਇ॥੨੧॥ਬੰਧਈ‘ਧੰਨ ਧੰਨ’ਸਭਿ
ਸਭਾ ਬਖਾਨਾ । ਦਾਸ ਨਰਾਇਣ ਬਹੁ ਸਨਮਾਨਾ॥ਹਰੀ ਚੰਦ ਇਕ ਖੱਤ੍ਰੀ

^੧ਸਭਾ । ^੨ਖੁਸ਼ੀ ਰੁਪੀ ਬੋਲੀ (ਨਈ ਦੀ) ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ । ^੩ਸੂਰਜ ਤੇ ਰਾਹੁ । ^੪ਜੋਤਸ਼ੀ ਨੂੰ । ^੫ਚਾਵਲ ।
^੬ਕੇਸਰ ਦਾ ਤਿਲਕ ਸੋ ਬ੍ਰਹਮਪਤ ਹੈ (ਕੜੇਂ ਕਿ ਬ੍ਰਹਮਪਤ ਦਾ ਪੀਲਾ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ) ਤਿਸ ਦੇ
ਅਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਚਾਵਲ ਮਾਨੋ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਲਾਂ ਰਾਹੁ ਤੋਂ ਡਰ ਆ ਕੇ ਅਈਆਂ
ਹਨ ।
*ਪਾ:—ਮੰਗਲ ।

ਔਰਲੀਮ ਗੋਤ ਬੈਠਯੋ ਤਿਸ ਠੰਗ॥੨੨॥ਤਿਹਬਿਲੋਕ^੧ਤਿਨ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਾ
 -ਇਸ ਤੇ ਆਛੀ ਅਪਰ ਨ ਕਾਰਾ । ਮਮ ਘਰ ਸੁਤਾ ਸੁ ਅਰਪਨਿ ਕਰੈ ।
 ਇਸੀ ਸਮੇਂ ਮਹਿ ਉਚਿਤ, ਨ ਟਰੈ-॥੨੩॥ਖਰੇ ਹੋਇ ਸੋ ਬਿਨਤੀਕਹੈ^੨ਦੈ
 ਸੰਮਤਿ ਕੀ ਦੁਹਿਤਾ^੩ ਅਹੈ।ਸੋ ਮੈਂ ਚਹੈਂਦਿਯੋ ਤੁਮ ਪਾਸੀ । ਹਰਿਕੋਵੀਦਕੀ
 ਬਨਿ ਹੈ ਦਾਸੀ॥੨੪॥ਆਪਿ ਅਨਾਥਨਿ ਕੇ ਹੋ ਨਾਥਾਯਾਂਤੇ ਕਹੈਂ ਜੋਰਿ ਜੁਗ
 ਹਾਥ । ਕੀਜਹਿ ਅੰਗੀਕਾਰ ਸਗਾਈ । ਮਨ ਬਚ ਕ੍ਰਮ ਤੇ ਮੈਂ ਸ਼ਰਨਾਈ॥
 ੨੫ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨਿਕੈ ਸਿਖ ਬਿਨਤੀ । ਭਏ ਪ੍ਰੇਮ ਵਸਿ ਤਜਿ ਸਭਿ
 ਗਿਨਤੀ॥ਭਨਯੋ ਬਾਕ^੪ਇਹ ਭੀ ਲੈ ਲੇਹੁ॥ਆਸਾ ਸਿੱਖਨਿ ਕੀ ਪੂਰੇਹੁ॥੨੬॥
 ਲੇਨਾ ਦੇਨਾ ਸਾਥ ਹਮਾਰੇ।ਗੁਰ ਸਿੱਖਨਿ ਕੀ ਸਾਂਝ ਉਦਾਰੇ^੫।ਹਰੀਚੰਦ ਤਬਿ
 ਹੋਇ ਨਜੀਕਾ । ਦਿਯੋ ਸਗਨ ਅਰੁ ਕਾਢਯੋ ਟੀਕਾ॥੨੭॥ ਲੋਕ ਹਜ਼ਾਰਹੁ
 ਅਦਭੁਤ ਹੋਰੇ । ਸਭਿ ਕੇ ਉਮਗਯੋ ਅਨੰਦ ਬਡੇਰੇ । ਕਹੈਂ ਪਰਸਪਰ ਚੌਪ
 ਵਧਾਈ॥ਇਕ ਤਜਾਰੋ ਭਈ ਦੋਇ ਸਗਾਈ॥੨੮॥ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੇ ਘਰ ਕਮੀ
 ਨ ਕੋਈ । ਕੜਾ ਚੰਦੁ ਤੇ ਧਨੀ ਸੁ ਹੋਈ^੬ । ਲੇਨੋ ਦੇਨਿ ਹਜ਼ਾਰਨਿ ਕੇਰਾ ।
 ਸਭਿ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਦਨ ਉਚੇਰਾ॥੨੯॥ਜੇ ਕਰਿ ਤਿਸ ਕੇ ਹੋਵਤਿ ਨਾਤਾ॥
 ਕਥਹੂੰ ਉਠਤਿ ਮਹੰਤ ਉਤਪਾਤਾ । ਸ਼ਾਹੁ ਦਿਵਾਨੀ ਤੇ ਹੰਕਾਰਾ । ਬੋਲੇ ਤੇ
 ਕਥਿ ਪਰਤਿ ਬਿਗਾਰਾ॥੩੦॥ਸਹੈਂ ਨ ਗੁਰੁ ਬਾਕ ਹੰਕਾਰੀਚੰਦੁ ਰਿਦੈ ਅਸ਼-
 ਰਧਾ ਧਾਰੀ॥ਯਾਂਤੇ ਭਲੇ ਭਯੋ ਬੱਖਜਾਤਾ॥ਲਿਯੋ ਨ ਤਿਸ ਤਨੁਜਾ ਕੋ ਨਾਤਾ
 ॥੩੧॥ ਤਤਭਿਨ ਜੁਗ ਨਾਤੇ ਹੁਇ ਗਏ।ਕਹੈਂ ਪਰਸਪਰ ਹਰਖਤਿ ਭਏ ।
 ਜਨੁ ਗਨ ਰੰਕਨਿ ਸੁਰਤਰੁ ਲੀਓ । ਛੀਨਿ ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਪੁਨ ਤਿਨ ਦੀਓ॥
 ੩੨॥ਬੋਈ ਕਿਧੈਂ ਅਨੰਦ ਕੀ ਬਾਰੀ^੭ । ਸੂਕਤਿ ਹੁਤੀ^੮ਸੀਚਿ ਬਰ ਬਾਰੀ^੯ ।
 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੰਗਲ ਪੁਨ ਹੋਯੋ।ਸਕਲ ਸਮਾਜ ਅਨੰਦ ਕਰਿ ਜੋਯੋ॥੩੩॥
 ਹਰਖਤਿ ਚਿਤ ਗਾਵਤਿ ਪਿਕਬੈਨੀ । ਉਮਗ ਉਮਗ ਕਰਿ ਪੰਕਜ ਨੈਨੀ ।
 ਨੈਬਤਿ ਬਾਜਤਿਸਹਤਨਰਗੀਨਿ।ਬੋਲਤਿਭਾਟ ਸੁਜਸੁ ਵਿਸਤੀਰਨਿ॥੩੪॥
 ਤੀਬੁਰਾ ਮਿਰਦੰਗ ਬਜਾਵਤਿ । ਗੀਤ ਕਲਾਵਤਿ ਗਾਵਤਿ ਭਾਵਤਿ । ਡੋਮ
 ਆਦਿ ਮੰਗਤ ਜਨ ਸਾਰੇ।ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੇ ਜੈਕਾਰ ਉਚਾਰੇ॥੩੫॥ਲੇ ਆਇਸੁ
 ਤਬਿ ਉਠੇ ਮਸੰਦ।ਮੋਦਕ ਧਰੇ ਪਤਾਸੈਬੰਦ।ਮਿਸਰੀ ਕੇ ਬਹੁ ਬਾਰ ਸੁਧਾਰੇ।

^੧ਭਾਵ ਨਰਾਇਣ ਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ । ^੨ਏ ਸਲ ਦੀ ਪੁੱਤ੍ਰੀ । ^੩ਧਨੀ ਚੰਦੁ ਤੋਂ ਕੀ ਹੋਣਾ ਸੀ ।

^੪ਬਗੀਚੀ । ^੫ਮੁੱਕ ਰਹੀ ਸੀ ।

ਮੇਵਾ ਗਰੀ ਬਦਾਮ ਛੁਹਾਰੇ॥੩੬॥ਸਭਿ ਸਰਤਾਏ ਸਭਾ ਮਝਾਰੇ। ਭਰਿ ਭਰਿ
ਅੰਜੁਲੁਦੇ ਜਨ ਸਾਰੇ॥ਅਧਿਕ ਭੀਰ ਹੋਰੀ ਗੁਰ ਜਬੈ।ਗਨ ਬਰਤਾਵੇਲਾਯਸਿ
ਤਬੈ॥੩੭॥ ‘ਸਭਿ ਕੋ ਪਹੁੰਚਹਿ’ ਕਹਨੋ ਸੁਨਾਈ। ਬਰਤੀ ਤੁਰਤ ਸਮੂਹ
ਮਿਠਾਈ। ਸਭਿ ਹੀ ‘ਪੰਨ ਪੰਨ ਗੁਰੁ’ ਕਹੈਂ। ‘ਤੁਮਰੇ ਸਮ ਤੁਮ ਹੀ ਪ੍ਰਭੁ
ਅਹੈਂ’॥੩੮॥ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸਭਿ ਲਾਗਦਿਵਾਏ। ਦਾਨਮਾਨ ਦੇਕਰਿ ਹਰ-
ਖਾਏ॥ਅਨੰਦ ਉਦਧਿ ਜਨੁ ਵਧਨੋ ਅਨੰਤਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਨਰ ਭੇ ਜਲ ਸੰਤੁ
॥੩੯॥ਉਦਨੋ ਅਨੰਦ ਚੰਦ ਕੈ ਅਬੈ। ਕੁਮਦ ਚਕੋਰ ਭਏ ਨਰ ਸਭੈ। ਚੰਦੁ
ਕੇ ਲਾਗੀ ਜੇ ਦੋਇ।ਚਕਵਾ ਸਮ ਦੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਸੋਇ॥੪੦॥ਲਖਿ ਅਨੁਚਿਤ
ਗੁਰੁ ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰਾ। ਤਿਨ ਦੋਇਨ ਕੋ ਨਿਕਟ ਹਕਾਰਾ। ‘ਸਮੈ ਹਰਖ
ਕੋ ਸਭਿ ਹਰਖਾਏ।ਤੁਮ ਮਨ ਭੰਗ ਸਚਿੰਤ ਦਿਸਾਏ॥੪੧॥ਲਿਹੁ ਧਨ ਕਨ
ਮਨ ਅਨੰਦ ਕਰੀਜੈ। ਚੰਦੁ ਕੋ ਬਿਤੰਤ ਕਹਿ ਦੀਜੈ। ਜੋ ਸੰਜੋਗ ਬਿਧਾਤਾ
ਜੋਰੈ’।ਸੋਈ ਹੋਇ,ਨ ਕਿਸਕੋ ਜੋਰੈ’॥੪੨॥ਦਿਜ ਨੇ ਕਹਨੋ‘ਜੋਗਤਾ ਨਾਹੀ
ਜੇ ਸਬੰਧ ਤੁਮ ਸੋਂ ਹੁਇ ਜਾਹੀ। ਤੋਂ ਲੈਬੋ ਹਮ ਕੋ ਬਨਿ ਜਾਇ। ਇਮ ਨਹਿ
ਲੇਹਿ‘ਦੇਹੁ ਸਮੁਦਾਇ’॥੪੩॥ਇਸਬਿਧਿ ਜਥਾਜੋਗ ਸਭਿਕੀਨਿ।ਸ੍ਰੀਅਰਜਨ
ਸਤਿਗੁਰੁ ਪ੍ਰਬੀਨ।ਸੁਤ ਕੋ ਆਇਸੁ ਉਠਿਬੇ ਵਈ।ਸਭਾ ਸਰਬ ਨਿਜ ਨਿਜ
ਬਲ ਗਈ॥੪੪॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰਾਸੇ ਸਕਾਈ ਕੋ ਪ੍ਰਸੰਗ
ਬਰਨਨੈ ਨਾਮ ਖਸਟਮੋ ਅੰਸੁ ॥ ੬ ॥

੭. [ਵਿਵਾਹ ਦੀ ਤਿਆਰੀ]।

ਦੋਹਰਾ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਚੰਦ ਤਬਿ ਬਦਨ ਪ੍ਰਫੁੱਲਜ ਬਿਲੰਦ। ਰੁਖ ਲਖਿ
ਪਿਤ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੋ ਉਠੇ ਸੁ ਦੇਤਿ ਅਨੰਦ॥੧॥ ਭੋਟਕ ਫੰਦ॥ ਜਨਨੀ ਗਨ
ਤ੍ਰੀਯਨਿ ਬੀਚ ਹੁਤੀ॥ਜਿਸ ਭਾਲ ਜਗੀ ਬਭ ਭਾਗ ਰਤੀ’।ਹਿਤ ਬੰਦਨ ਕੋ
ਤਿਸ ਥਾਨ ਚਲੇ। ਉਰ ਧਾਰਿ ਅਨੰਦ ਬਿਲੰਦ ਭਲੇ॥੨॥ ਪਦ ਮੰਦਹ ਮੰਦ
ਧਰੇ ਧਰਨੀ। ਬਭ ਲੋਚਨ ਤੇ ਕੁਟਿਲੈਂ ਬਰਨੀ’। ਜੁਤਿ ਸੁੰਦਰਤਾ ਬਹੁ ਸੋਭ
ਧਰੇ। ਘਰ ਪੈਰ ਬਿਖੈ ਤਬਿ ਜਾਇ ਬਰੇ॥੩॥ ਗਨ ਤ੍ਰੀਯਨਿ ਦੇਖਿ ਵਿਸ਼ੇਖ
ਸੁਖੰ। ਹਰਖਾਇ ਬਿਲੋਕਤਿ ਚਾਰੁ ਮੁਖੰ।ਕਰਿ ਜੋਰਿ ਨਮੋ ਸਭਿ ਧਾਰਤਿ ਹੈਂ।
ਗੁਰੁ ਨੰਦ ਗੁਰੁ ਸੁ ਬਿਚਾਰਤਿਹੈਂ॥੪॥ਸੁਤ ਗੋਗ ਉਮੰਗਹਿ ਸੰਗ ਪਿਖਨੋਗੁਰ
ਬੰਸਹਿਕੋ ਅਵਿਤੰਤ ਲਖਨੋ ਪਦਬੰਦਤਿ ਕੋ ਗਹਿ ਅੰਕ ਲਯੋਨਹਿ ਜਾਇ

‘ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਰੂਪ ਹੋਕੇ। ‘ਜੋੜਦਾ ਹੈ। ‘ਕਿਸੇ ਦਾ ਬੋਰ ਨਹੀਂ (ਚੱਲਦਾ)। ‘ਭਾਗਾਂ ਦੀ ਮਣੀ,
[ਦੇਖੋ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋਸ਼]। ਭਾਗਾਂ ਦੀ ਸੋਭਾ। ‘ਟਿੱਢੀਆਂ ਖਿੰਮਣੀਆਂ।

ਕਹਨੈ ਜੁ ਅਨੰਦ ਭਯੋ॥੫॥ਮੁਖ ਸੁੰਘਤਿ ਧਾਰਿ ਦੁਲਾਰ' ਘਨੋ। ਕਿਸਿ ਰੰਕ
ਲਹੀ ਨਿਧਿ ਬੰਦ ਮਨੋ। 'ਸੁਤ ਜੀਵਹੁ ਪੁੰਜ ਬਿਘੰਨ ਹਨੋ'। ਇਮ ਆਸ਼ਿਖ
ਦੇਤਿ ਸੁ ਪ੍ਰੀਤ ਸਨੋ॥੬॥ਨਿਜ ਅੰਕ ਬਿਠਾਇ ਸੁ ਨੰਦਨ ਕੋ। ਸਭਿ ਨਾਰਿ
ਪਿਖਨੋ ਜਗ ਬੰਦਨ ਕੋਬਹੁ ਆਸ਼ਿਖ ਦੇਤਿ ਵਧਾਇਨਿ ਕੋ। 'ਬਧ ਦੀਰਘ
ਸੰਕਟ ਹੋਇ ਨ ਕੋ'॥੭॥ਮਿਲਿ ਕੋ ਅਬਲਾ'ਪਗ ਕੰਜ ਛੁਵੈ। ਅਵਿਲੋਕਤਿ
ਕੇ ਸਿਰ ਨੰਮੂ ਹੁਵੈ। ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਗੀਤਨ ਗਾਵਤਿ ਹੈਂ। ਪਟ ਭੂਖਨ ਚਾਰੁ
ਸੁਹਾਵਤਿ ਹੈ॥੮॥ਇਮ ਹੋਤਿ ਭਯੋ ਉਤਸਾਹੁ ਮਹਾਂਗੁਰ ਕੋ ਪੁਰਿ ਮੋਦ ਜਹਾਂ
ਸੁ ਕਹਾਂ। ਨਰ ਨਾਰਿ ਮਿਲੇ ਅਵਿਲੋਕਨਿ ਕੋ। ਹਰਖਾਇ ਗਏ ਸਭਿ ਓਕਨ
ਕੋ'॥੯॥ਗਨ ਮੰਗਤਿ ਕੋ ਧਨ ਦੀਨ ਮਹਾਂ। ਸਭਿ ਹੂੰ ਜਸੁ ਕੀਨਿ ਗਏ ਸੁ
ਜਹਾਂ। ਨਰ ਬਾਜਬਜਾਵਤਿ ਜੇ ਗਨਕੋ'। ਸਮੁਦਾਇ ਪ੍ਰਮੋਦਤਿਲੇ ਧਨਕੋ॥੧੦॥
ਇਸ ਭਾਂਤਿ ਬਿਤਾਇ ਭਲੇ ਦਿਨ ਕੋ। ਕਾਰਿ ਖਾਨ ਰੁ ਪਾਨ ਸੁ ਜਾਮਨਿ ਕੋ।
ਸੁਪਤੇ ਸੁਖ ਸਾਥ ਸਭੇ ਤਬਿ ਹ੍ਰੀਤਜਿ ਨੀਂਦ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਭਈ ਜਬਿ ਹ੍ਰੀ॥੧੧॥
ਦੋਹਰਾ॥ਦਿੱਲੀ ਕੋ ਗਮਨਜੈ ਤਬੇ ਦਿਜ ਨਾਈ ਲੈ ਸੰਗ। ਮਹਾਂ ਦੁਖਤਿ ਚਿਤ
ਮਹਿ ਚਲਤਿ ਭਯੋ ਜਾਂਹਿ' ਮਨ ਭੰਗ॥੧੨॥ਡੇਟਕ ਛੰਦ। ਬਿਵਹਾਰ ਮਨੋ ਬਡ
ਘਾਟ ਪਯੋ'। ਸਮ ਬਾਨਿਕ' ਚਿੰਤ ਬਿਲੰਦ ਲਯੋ। ਉਦਤਜੈ ਜਨੁ ਬਾਗ
ਲਗਾਵਨਿ ਕੋ। ਛਿਤਿ ਛੀਨਿ ਲਈ ਪਛੁਤਾਵਨਿ ਕੋ॥੧੩॥ਕਿ ਜਹਾਜਭਰਜੈ
ਜਲ ਭੁਬ ਗਯੋ। ਨ ਬਚਨੋ ਕੁਛ, ਯੋਂ ਦੁਖ ਤਾਂਹਿ ਭਯੋ। ਮੁਰਝਾਇ ਰਹਜੈ
ਕਹਿ ਸੰਗਨਿ ਕੋ। 'ਬਿਗਰੀ ਬਹੁ ਬਾਤਿ ਨਿਰੰਗਨ ਕੋ'॥੧੪॥ਸੁਭ ਮੇਲਿ
ਬਿਖੇ ਬਡ ਭੰਗ ਭਯੋ। ਸਮ ਦੋਇਨਿ ਬੀਚ' ਬਿਗਾਰ ਕਿਯੋ। ਜਿਮ ਚੰਦੁ
ਕਹਨੈ ਤਿਮ ਸ਼੍ਰੋਨ ਸੁਨਜੈ'। ਰਿਸ ਤੇ ਨਹਿ ਲੇਹਿ, ਕੁਵਾਕ ਭਨਜੈ'॥੧੫॥
ਇਮ ਸੋਚਤਿ ਬੋਲਤਿ ਸ਼ੋਕ ਧਰੋਪੁਨਿ ਚੰਦੁ ਜਹਾਂ ਤਹਿ ਪਜਾਨੁ ਕਰੇ। ਜਬਿ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਬੈਠਿ ਦਿਵਾਨ ਕਿਯੋ। ਤਬਿ ਆਇ ਨਰਾਇਣ ਦਾਸ ਗਯੋ॥੧੬॥
ਕਰ ਜੋਰਿ ਕਹੀ ਬਿਨਤੀ ਗੁਰੁ ਕੋ। 'ਪ੍ਰਭੁ ਮੋਰ ਮਨੋਰਥ ਯੋਂ ਉਰ ਕੋਦਿਜ
ਦੇਵਗ'। ਲੇਹੁ ਬੁਲਾਇ ਇਹਾਂ। ਦਿਨ ਬਜਾਹ ਬਿਚਾਰਹਿ ਬੈਠਿ ਮਹਾਂ॥੧੭॥
ਬਿਨੁ ਦੋਬਨਿ ਦਜੋਸ'। ਬਤਾਇ ਜਥੈ। ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਬਜਾਹ ਉਮਾਹ ਤਬੈ।

‘ਲਾਡ। ‘ਇਸਤ੍ਰੀ। ‘ਘਰਾਂ ਨੂੰ। ‘ਕੋਠ ਗਿਣੇ ?। ‘ਜਿਸਦਾ। ‘ਮਨੋ ਘਾਟਾ ਪੈ ਗਿਆ।
‘ਬਛੀਏ ਵਾਝੂ। ‘ਰੰਗ ਰਹਿਤ ਹੋ ਗਈ। ‘ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਵਿੱਚ। ‘ਭਾਵ, ਗੁਰੂ
ਜੀ ਨੇ। ‘(ਕਿਉਂ ਜੋ) ਉਸ ਨੇ ਕੁਵਾਕ ਕਹੇ ਹਨ। ‘ਜੋਤਸ਼ੀ। ‘ਬਿਨਾ ਦੁਸ਼ਨ ਦੇ ਦਿਨ।

ਲਿਹੁ ਆਪਿ ਪ੍ਰਭੂ ਨਹਿ ਦੇਰਿ ਕਰੋਗਨ ਜੇ ਵਸਤੁ ਮੰਗਵਾਇ ਧਰੋ॥੧੯॥
 ਉਤ ਮੈਂ ਸੁਨਿਕੈ ਘਰਿ ਜਾਇ ਅਬੈ । ਇਕਠੀ ਗਨ ਸੋਜ ਕਰਾਇ ਸਬੈ' ।
 ਸੁਨਿ ਪਾਸ ਨਰਾਇਣ ਦਾਸਹਿ ਤੇ।ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਮੋਦ ਪ੍ਰਕਾਸਹਿਤੇ॥੧੯॥
 ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਿੱਪੁ ਬੁਲਾਇ ਲਿਯੋ।ਨਿਜ ਪਾਸ ਬਿਠਾਇ ਸੁ ਮਾਨ ਕਿਯੋ।
 ਭਰਿ ਅੰਛਤਥਾਰ ਧਰਜੇ ਧਨ ਕੋਕਹਿ'ਸੋਧਹੁ ਬਜਾਹਨਿਕੇ ਦਿਨਕੋ॥੨੦॥
 ਇਮ ਚਾਹਿ ਨਰਾਇਣਦਾਸ ਧਰੋ।ਸੁਧਿ ਦਰੋਸ ਬਤਾਵਹੁ ਜਾਨਿ ਪਰੈ।ਬਿਨ
 ਦੋਸ ਬਨੈ ਅਸ ਨੀਕ ਅਹੈ।ਦੁਹ ਪਾਸਨਿ ਤੇ ਰਸ ਰੀਤਿ ਰਹੈ'॥੨੧॥ ਸੁਨਿ
 ਬਿੱਪੁ ਲਯੋ ਪਤਰਾ' ਕਰ ਮੈਂ । ਦਿਨ ਦੇਖਿ ਬਿਚਾਰਤਿ ਭਾ ਉਰ ਮੈਂ । ਗ੍ਰਿਹ
 ਵਾਰ ਨਿਛੋਤ੍ਰਨਿ ਰਾਸਿਨਿ ਕੋ'।ਦਿਨ ਜਾਨਿ ਸੁ ਬਜਾਹ ਪ੍ਰਕਾਸਨਿਕੋ॥੨੨॥
 ਗੁਰ ਸੰਗ ਭਨਜੇ 'ਜੁਗ ਮਾਸ ਬਿਤੇ।ਹੁਇ ਮਾਘ ਸੁਦੀ ਦਸਮੀ ਸੁ ਹਿਤੇ ।
 ਸੁਧਿ ਦਰੋਸ ਅਹੈ ਤਬਿ ਬਜਾਹ ਕਰੋ।ਰੁਤਿਸੁਦਰ ਹੈ ਨਿਸਚੈ ਸੁਧਰੋ'॥੨੩॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਮ ਸਾਹਾ ਸੁਧਵਾਇ ਕਰਿ*ਸੁਨਜੇ ਨਰਾਇਣਦਾਸ।ਕਰਿਨਿਸਚੈ
 ਹਰਖਤ ਭਯੋ ਖਰੇ ਕਰੀ ਅਰਦਾਸਿ ॥ ੨੪ ॥ ਤੋਟਕ ਛੰਦ ॥ 'ਦਿਹੁ ਆਇਸੁ
 ਜਾਉਂ ਅਵਾਸਿ ਅਬੈ।ਗਨ ਸੋਜਨਿ ਤਜਾਰ ਕਰਾਉਂ ਸਬੈ'। ਕਰਿ ਬੰਦਨਕੋ
 ਤਤਕਾਲ ਗਯੋ।ਅਪਨੇਘਰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਤਿਭਯੋ॥੨੫॥ਬਿਰਤਾਂਤ ਕੁਟੀਬਹਿ
 ਸੰਗਿ ਕਹਜੇ । ਸੁਨਿਕੈ ਸਭਿ ਨੇ ਮਨ ਮੋਦ ਲਹਯੋ।ਨਿਜ ਭਾਗ ਬਿਸਾਲਹਿ

*ਤਿੱਬ ਪੱਤ੍ਰਕਾ । *ਸਾਹੇ ਨਿਛੋਤ੍ਰ ਨੂੰ (ਅ) ਨਿਛੋਤ੍ਰ ਤੇ ਰਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ।

*ਪਿਛੇ ਬਹੁਤ ਥਾਈਂ ਦੱਸ ਆਏ ਹਾਂ ਕਿ 'ਸਾਹਾ ਗਣਹਿ ਨ ਕਰਹਿ ਬੀਚਾਰੁ ॥
 ਸਾਹੇ ਉਪਰਿ ਏਕੀਕਾਰੁ' ॥ ਬਾਣੀ ਦੇ ਉਚਾਰਨ, ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਤੇ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਆਪ ਕਦੋਂ ਅਪਣੇ
 ਵਾਕਾਂ ਦੇ ਵਿਹੁਧ ਟੁਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ? ਇਹ ਮੰਨਣੇ ਯੋਗ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ । ਦੇਖੋ ਸਤਿ-
 ਗੁਰ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਵਾਕ ਜੇ ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਰਾਸ ੩ ਅੰਸੂ ੩੨ ਵਿਚ ਐਉਂ
 ਲਿਖੇ ਹਨ:--ਭਗਤ ਅਨੰਨ ਕਹਾਵਤਿ ਪੰਡਿਤ । ਖਰ ਤੇ ਜਾਤ੍ਰਾ ਕੀਨਸਿ ਖੰਡਤਿ । ਗਣਪਤਿ
 ਆਇ ਪੰਚਾਂਗ ਮਨਾਏ । ਤਿਨ ਪਰ ਨਿਸਚਾ ਨਹੀਂ ਟਿਕਾਏ । ਸਿੱਖ ਅਨੰਨ ਭਗਤ ਹੈ
 ਮੇਰੇ । ਜੇ ਨ ਪ੍ਰਤੀਤ; ਲੇਹੁ ਅਬਿ ਹੇਰੇ ॥ ੧੪ ॥ [ਰਾਸ ੩ ਅੰਸੂ ੩੨] । ਪੁਨਾ--'ਪੰਡਿਤ ਕੋ
 ਦਿਖਾਇ ਤਬਿ ਕਹਜੇ । ਗਮਨਜੇ ਸਿੱਖ ਭਲੇ ਤੋਂ ਲਹਯੋ । ਵਾਰ ਮਹੁਰਤ ਤਿਥਿਨਹਿ ਪੂਛਾ ।
 ਬਿਨਾਂ ਖਰਚ ਤੇ ਮਨ ਨਹਿ ਛੁਡਾ ॥ ੨੨ ॥ ਨਿਸਚਾ ਏਕ ਕਰਨਿ ਅਰਦਾਸ । ਨਿਤ ਜਨਹਿ
 ਜਹਿ ਕਹਿ ਗੁਰ ਪਾਸ । ਭਗਤਿ ਅਨੰਨ ਕਹਾਵਤਿ ਐਸੇ । ਗੁਰ ਬਿਨ ਅਪਰ ਨ ਮਨਹਿ
 ਜੈਸੇ ॥ ੨੩ ॥ ਗਨ ਦੇਵਨ ਪਰ ਨਿਸਚਾ ਤੇਰਾ । ਤਜੇ ਸੋ ਪਿ ਸੁਨਿ ਰਵ ਖਰ ਕੇਰਾ' ।
 [ਰਾਸ ੩ ਅੰਸੂ ੩੨] ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਦੇਖੋ ਇਸੇ ਰਾਸ ਦੇ ਅੰਸੂ ੪ ਅੰਕ ੩੮

ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ ।

ਪੈਨ ਲਖੈ । ਘਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਆਇ ਸਰੂਪ ਪਿਖੈ ॥ ੨੬ ॥ ਸਭਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਸੈਜ
 ਕਰੀਤਿ ਭਏ । ਹਿਤ ਬਜਾਹ ਉਛਾਹ ਅਨੰਦ ਲਏ । ਇਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਸੰਗ੍ਰਹਿ
 ਸੰਗਤਿ ਹੈ। ਮਿਸਟਾਨ ਮੰਗਾਇ ਉਮੰਗਤਿ ਹੈਂ ॥ ੨੭ ॥ ਪਿਤ ਬਾਨਥਪਯੋ ਹਰਿ
 ਮੰਦਰ ਕੋ । ਹਿਤ ਪੁਜਨਿ ਕੇ ਚਲਿ ਸੁੰਦਰ ਕੋ । ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਭੀਰ ਸੁ ਸਾਥ
 ਮਹਾਂ । ਤਟ ਭੀਰਥ ਪੈਰ ਪਹੁੰਚਿ ਤਹਾ ॥ ੨੮ ॥ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਨਾਰਿ ਅਨੇਕ
 ਮਿਲੀ । ਨਿਜ ਸੰਗਿ ਕਰੇ ਤਹਿ ਗੰਗ ਚਲੀ । ਗੁਰੁ ਅੰਗੁ ਭਏ ਪਸ਼ਚਾਤਿ
 ਇਹੀ ॥ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਉਚਾਰਤਿ ਹੀ ॥ ੨੯ ॥ ਦਰਬਾਰ ਕਿ ਦੁਾਰਿ ਨਮੋ
 ਕਰਿਕੈ । ਪਰਦੱਫਨ ਦੀਨਿ ਸਭੀ ਫਿਰਿਕੈ । ਸਭਿ ਹੋਇ ਖਰੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀ ॥
 ਬਰ ਫੁਲਨਿ ਕੀ ਬਰਖਾ ਸੁ ਝਰੀ ॥ ੩੦ ॥ ਬਹੁ ਧੂਪ ਧੁਖਾਵਤਿ ਦੇਵਤਿ ਹੈਂ ।
 ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਸੇਵਤਿ ਹੈਂ । ਬਰਤਾਇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਮੂਹ ਦਿਯੋ । ਪਿਖਿ
 ਮੰਗਲ ਕੋ ਹਰਖੀਤਿ ਹਿਯੋ ॥ ੩੧ ॥ ਕਰ ਬੰਦਿ ਕਰੈ ਅਭਿਬੰਦਨ ਕੋ । ਗੁਰੁ
 ਨਾਮ ਜਪੈ ਅਭਿਨੰਦਨ ਕੋ । ਇਮ ਗੰਗ ਲਿਏ ਨਿਜ ਨੰਦਨ ਕੋ । ਝੁਕ
 ਬੰਦਤਿ ਹੈਂ ਜਗ ਬੰਦਨ ਕੋ ॥ ੩੨ ॥ ਪੁਨ ਆਇ ਨਿਕੇਤ ਅਨੰਦਭਗੀ ਕੁਲ
 ਰੀਤਿ ਹੁਤੀ ਸਭਿ ਹੀ ਸੁ ਕਰੀ । ਮਿਸਟਾਨਿ ਦਿਯੋ ਸਭਿ ਕੇ ਘਰ ਮੰਗ੍ਰਹਿ
 ਉਜ ਜੁ ਨੀਚ ਗੁਰੁ ਪੁਰਿ ਮੈਂ ॥ ੩੩ ॥ ਇਮ ਮੰਗਲ ਔ ਕੁਲ ਰੀਤਿ ਜਿਤੀ
 ਹਰਖਾਇ ਕਰੀ ਤਬਿ ਗੰਗ ਤਿਤੀ । ਜਸੁ ਫੈਲਤਿ ਭਾ ਤਿਸ ਦੇਬ ਮਹਾਂਪਨ
 ਲੇ ਉਚਰੀਤਿ ਜਹਾਂ ਸੁ ਕਹਾਂ ॥ ੩੪ ॥ ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਸੈਜ ਮੰਗਾਵਤਿ ਹੈਂ । ਹਿਤ
 ਬਜਾਹ ਅਵਾਸ ਰਖਾਵਤਿ ਹੈਂ । ਬਹੁ ਗ੍ਰਾਮਨਿ ਤੇ ਘ੍ਰਿਤਲੇਤਿ ਭਏ । ਧਨ ਪਾਸ
 ਮਸਿਦਨਿ ਕੇ ਸੁ ਦਏ ॥ ੩੫ ॥ ਪੁਰਿ ਭੂਰਨਿ ਮੈਂ ਧਨ ਭੋਜਿਦਿਯੋ । ਮਿਸਟਾਨ
 ਮਹਾਂਨ ਮੰਗਾਇ ਲਯੋ । ਬਡ ਬਾਸਨਿ ਲੇ ਕਰਿ ਪੁਰਿ ਧਰੇ । ਗਨ ਮੇਵਨਿ ਕੀ
 ਸੁ ਖਰੀਦ ਕਰੇ ॥ ੩੬ ॥ ਪਸ਼ਮੰਬਰ ਕੋਤਿਕ ਮੋਲਿ ਲਿਯੋ । ਬਹੁ ਸੁਖਮ ਅੰਬਰ
 ਬੰਦਿ ਕਿਯੋ । ਗਨ ਜਾਤ ਪਰੰਬਰ ਲੀਨਿ ਭਲੇ । ਜਿਨ ਲਾਗਿ ਜ਼ਰੀ ਬਹੁ
 ਭਾਵ ਮਿਲੇ ॥ ੩੭ ॥ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਔਰ ਮਸਿਦਨਿ ਕੋ । ਪੁਰਿ ਪੈਂਚ ਅਨੇਕ
 ਬਿਲੰਦਨਿ ਕੋ । ਜਿਨਿ ਦੇਨਿ ਬਨੈ ਹਿਤ ਮਾਨਿ ਘਨੇ । ਸੁ ਖਰੀਦ ਕਰੇ
 ਤਿਨ ਕੰਨ ਗਿਨੇ ॥ ੩੮ ॥ ਏਹਾ ॥ ਸਾਹਾ ਜਾਨਿ ਸਮੀਪ ਕੋ ਸਭਿ ਤਜਾਰੀ
 ਕਰਿ ਲੀਨਿ । ਅਨਿ ਅਧਿਕ ਸੰਚੈ ਕਰਨੈ ਜਹਿ ਕਹਿ ਧਨ ਗਨ ਦੀਨ ॥ ੩੯

‘ਪੈਸਾ ਉੱਪਰ । ‘ਹਿਰਦੇ । ‘ਬੰਦਨਾ ਯੋਗ ਨੂੰ । ‘ਅਨੰਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਯਾ ਹੋਣ ਲਈ । ‘ਪੁੱਤ੍ਰ ਨੂੰ ।

‘ਜਗਤ ਦੇ ਬੰਦਨ ਯੋਗ ਨੂੰ । ‘ਪਸ਼ਮੀਨੇ ਦੇ ਬਸਤ੍ਰ । ‘ਮਹਿੰਗੇ ਭਾਉ ਨੂੰ ਦੇ ਮਿਲੇ [ਭਾਉ=ਨਿਰਖ] ।

॥ ਰਿਦੇ ਅਨੰਦ ਬਿਲੰਦ ਤੇ ਗੰਗਾ ਧਾਰਿ ਉਮੰਗਾ ਪ੍ਰਥਮ ਬਜਾਹ ਲਖਿ ਚੌਪ
ਚਿਤਿ ਕਰਤਿ ਅਧਿਕ ਗਨ ਚੰਗ ॥ ੪੦ ॥ ਜਾਇ ਨਗਇਣ ਦਾਸ ਘਰ
ਜਥਾ ਸ਼ਕਤਿ ਕੇ ਧਾਰਿ। ਸਰਬ ਵਸਤੁ ਸਿੰਚੈ ਕਰੀ ਹੈ ਜੁ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ॥ ੪੧ ॥
ਹਿਤ ਦਾਇਜਾ ਕੇ ਦੇਨਿ ਕੇ ਕਰਨਿ ਸਮੂਹ ਅਹਾਰ । ਅੰਨ ਬਸਨ ਭੁਖਨ
ਭਲੇ ਕੀਨਿਸਿ ਸਗਰੇ ਤਜਾਰ ॥ ੪੨ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ
ਚਤੁਰਥ ਰਾਸੇ 'ਸਗਾਈ ਕੇ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੈ ਨਾਮ ਸਪਤਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੭ ॥

੮. [ਚੰਦ੍ਰ ਦਾ ਵੇਰ ਵਧਿਆ] ।

ਦੋਹਰਾ॥ ਦਿਜ ਨਾਈ ਛੁਛੇ ਹਟੇ ਤਿਨ ਕੇ ਸੁਨੈ ਬਿਤੰਤ। ਮਹਾਂ ਦੁਖਤਿ ਗਮ-
ਨਤਿ ਭਏ ਰਿਦੇ ਅਧਿਕ ਪਛੁਤੰਤ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ॥ ਸਨੈ ਸਨੈ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਗਏ।
ਮਗ ਮਹਿ ਕਿਨਹੁ ਲੁਟਿ ਜਨੁ ਲਏ । ਘਰ ਖੱਤੀ ਕੇ ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਇ । ਜਹਾਂ
ਮੂਢ ਬੈਠਨੈ ਗਰਬਾਇ ॥ ੨ ॥ ਗਿਲਮਿ ਗਲੀਚੇ ਫਰਸ਼ ਬਿਸਾਲਾ। ਬੈਠਿਕ ਮੈਂ
ਬੈਠਨੈ ਖੁਸ਼ਹਾਲਾ। ਬਡ ਉਪਧਾਨਾ ਧਰਨੈ ਜਿਹ ਪਾਛੇ । ਸਗਰੇ ਸੇਤ ਬਸਤ੍ਰ
ਤਨੁ ਕਾਛੇ ॥ ੩ ॥ ਬੈਠੇ ਲਿਖਿਨਹਾਰ ਫਿਗ ਬਿੰਦਾ ਕਿਤਿਕ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਕਰਤਿ
ਬਿਲੰਦ । ਕਾਰਜ ਅਰਥੀ ਮਾਨਵ ਕੇਈ । ਜੋਰਤਿ ਹਾਥਨਿ ਜਾਚਤਿ
ਸੇਈ ॥ ੪ ॥ ਬਡੀ ਕਚਹਿਰੀ ਮਹਿ ਸੇ ਬੈਸਾ । ਉੱਤਰ ਦੇਤਿ ਜੋਗ ਜਿਸ ਜੈਸਾ।
ਬਿੱਪੁ ਅਸ਼ੀਰਥਾਦ ਕਹਿ 'ਜੀਵਹੁ । ਚਿਰੰਕਾਲ ਜਸੁ ਜੁਤਿ ਜਗ ਬੀਵਹੁ' ॥
੫ ॥ ਮੁਖ ਮੁਰਝਾਯੋ ਬਹੁ ਦਿਜ ਕੇਰਾ। ਚੰਦ੍ਰ ਤਬਹਿ ਬਿਲੋਚਨ ਹੋਰਾ । 'ਪਾਇ
ਲਗਹਿ', ਪਾਧਾ। ਕਹੁ ਬਾਤੀ। ਤੁਝ ਦੇਖਤਿ ਪਰਕਤਿ ਮੁਝ ਛਾਤੀ ॥ ੬ ॥ ਫਰ-
ਕਤਿ ਬਾਂਸ ਅੰਗ ਤਨ ਮੇਰੇ। ਨਹੀਂ ਬਗੁਨ ਕੁਛ ਆਛੇ ਹੋਰੇ। ਬਦਨ ਸਚਿੰਤ
ਦੇਖਿ ਕਰਿ ਤੋਹੀ। ਅਤਿ ਸੈਸੈ ਹੋਵਤਿ ਉਰ ਮੋਹੀ ॥ ੭ ॥ ਪੰਥ ਚਲਤਿ ਵਸਤੁ
ਚੁਰਵਾਈ । ਕਿਧੈਂ ਅਪਰ ਕਾਰਜ ਬਿਗਰਾਈ । ਮੁਦਿ ਜੁਤ ਮਿਲਿਬੋ ਚਹੀ-
ਅਹਿ ਤੇਰਾ । ਪਠਨੈ ਹੁਤੋ ਸ਼ਾਦੀ ਹਿਤ ਮੇਰਾ ॥ ੮ ॥ ਜਿਸ ਮਹਿ ਤੁਝ ਕੋ ਲਾਭ
ਬਿਸਾਲਾ। ਅਸ ਕਾਰਜ ਮਹਿ ਤੂੰ ਇਸ ਕਾਲਾ। ਸਮੈ ਹਰਖ ਕੇ ਮੁਖ ਮੁਰਝਾ-
ਯੋ। ਦੇਖਤਿ ਮੋਕੇ ਅਚਰਜ ਆਯੋ ॥ ੯ ॥ ਸੁਭ ਕਾਰਜ ਸੇ ਬਨਨੈ ਕਿ ਨਾਹੀ? ।
ਕਹੁ ਪਾਧਾ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਮੁਝ ਪਾਹੀ। ਸੁਨਿ ਚੰਦ੍ਰ ਤੇ ਬਿੱਪੁ ਉਚਾਰਾ। 'ਸੁਨਹੁ
ਇਕੰਤ ਹੋਇ ਕਰਿ ਸਾਰਾ' ॥ ੧੦ ॥ ਸੈਸੈ ਜੁਤ ਉਠਿ ਕਰਿ ਤਤਕਾਲਾ। ਬੈਠਨੈ

ਦਾਜ । ਨਰਮ ਵਿਛੋੜੇ ਤੇ ਕਾਲੀਨ [ਛਾ:; ਗਿਲਮ=ਕੰਬਲੀ, ਗੱਦਾ । ਛਾ:; ਗਲੀਚ=
ਕਾਲੀਨ] । ਤਕੀਆ, ਸਿਰਹਾਣਾ । ਸਜਾਏ ਹੋਏ । ਪੋਰੀ ਪੈਂਦਾ ਹਾਂ ।

ਸਭਿ ਤੇ ਹੋਇ ਨਿਰਾਲਾ । ਦਿਜ ਨੇ ਢਿਗ ਹੁਇ ਸਕਲ ਸੁਨਾਯੋ^੧। ਹੇ ਜਜ-
ਮਾਨ ! ਸੁ ਹੁਇ ਪ੍ਰਭੁ ਭਾਯੋ^੨॥੧੧॥ ਹਮ ਨਾਤਾ ਜਬਿ ਲੇ ਕਰਿ ਗਏ । ਸੁਭ
ਦਿਨ ਤਬਹਿ ਸੁਧਾਵਤਿ ਭਏ । ਸਕਲ ਸਮਾਜ ਮਿਲਜੋ ਤਤਕਾਲਾ । ਲੋਕ
ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਅਨੰਦ ਬਿਸਾਲਾ॥੧੨॥ ਬਾਲਕ ਚੌਂਕੀ ਆਨਿ ਬਿਠਾਯਹੁ ਗਾਵਨਿ
ਬਾਦਤਿ ਸਕਲ ਰਚਾਯਹੁ । ਹਮਹਿ ਬੁਲਾਯੋ ਗਮਨੇ ਤੀਰ । ਜਹਿ ਗੁਰੁ
ਅਪਰ ਨਰਨਿ ਕੀ ਭੀਰ॥੧੩॥ ਨੌ ਗਿਹ ਗਨਪਤਿ ਹੁਤੋ ਮਨਾਯਹੁ ਤਿਲਕ
ਕਰਨਿ ਕੋ ਜਬਿ ਉਦਤਾਯਹੁ । ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਤਬਿ ਪਠਈ ਪਾਤੀ^੩ । ਚਲਤਿ
ਹਮਹਿ ਤੁਮ ਕਹੀ ਜੁ ਬਾਤੀ॥੧੪॥ ਮੋਰੀ ਅਰੁ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਚੁਬਾਰਾ । ਨਿਜ
ਬਡਤਾ^੪ ਕੇ ਹੇਤੁ ਉਚਾਰਾ ਕਿਹ ਸੁਨਿ ਕੈ ਲਿਖਿ ਭੇਜਨੈ ਸਾਰੇ । ਸੋ ਪਠਿ ਕੈ
ਲਖਿ ਤੁਵ ਹੋਕਾਰੋ॥੧੫॥ ਜਰੀ ਨ ਬਾਤ, ਨ ਲਖੀ ਬਡਾਈ । ਤੁਰਨ ਹਮ ਸੋ
ਗਿਰਾ ਅਲਾਈ । -ਰਹੈ ਚੁਬਾਰੇ ਸੋ ਦੁਖ ਪਾਵਹਿ । ਮਾਰਹਿ ਟੱਕਰ ਭਾਲ
ਭਨਾਵਹਿ-॥ ੧੬॥ ਕੇਤਿਕ ਸਿੱਖ ਕਹਨੈ ਬਖਸ਼ਾਤਾ । -ਨਹਿ ਲਿਹੁ ਇਸ
ਕਿਰਾੜ ਕੇ ਨਾਤਾ-। ਪ੍ਰਥਮ ਭਯੋ ਤੈਂ ਬੋਲ ਬਿਗਾੜ । ਸਹੀ ਨ ਤਿਨਹੁ ਸੁ
ਦੀਨਿ ਉਘਾੜ^੫॥੧੭॥ ਕਜਾ ਕਹੀਅਹਿ ਬਡ ਕਾਜ ਬਿਗਾਰਾ । ਨਹਿ ਸਵਰਨੈ
ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਉਚਾਰਾ । ਕਹਤਿ ਭਏ, -ਜੋ ਸਮ ਹੈ ਮੋਰੀ^੬ । ਸਮ ਮੋਰੀ ਕੋਮਿਲਹਿ
ਸੁ ਮੋਰੀ^੭ -॥੧੮॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਬਹੁਤ ਥਾਨਿ ਕੀ ਸੰਗਤਿ । ਬੈਠੀ ਬਿੰਦੁ ਬਿਲੋਕ
ਉਮੰਗਤਿ । ਤਿਨ ਮਹਿ ਤੇ ਇਕ ਉਠਿ ਕਰਿ ਖੱਤੀ । ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਹਿ ਗਿਰਾ
ਬਚਿਤੀ॥੧੯॥ -ਸਪਤ ਬਰਖ ਕੀ ਦੁਹਿਤਾ ਮੋਰੀ । ਲਿਹੁ ਨਾਤਾ ਗੁਰ ਕਰਹੁ
ਨ ਦੇਰੀ-। ਬਾਲਕ ਤਿਲਕ ਕਰਨੈ ਤਤਕਾਲਾ । ਤਿਮ ਹੀ ਉਤਸਵ ਰਹਨੈ
ਬਿਸਾਲਾ॥੨੦॥ ਖੱਤੀ ਯੋਰ ਉਠਨੈ ਇਕ ਪਾਛੇ । ਸੰਗ ਗੋਤ ਨਿਜ ਕਹਿ ਕਰਿ
ਆਛੇ । ਤਬਿ ਹੀ ਦੂਜੀ ਕਰੀ ਸਗਾਈ । ਦੇਖਤਿ ਦੁਗਨੀ ਬਜੀ ਬਧਾਈ॥੨੧॥
ਨਾਤਾ ਤੋਹਿ ਸੁਤਾਕੋ ਫੇਰਾ । ਚਲਨੈ ਉਪਾਇ ਨਹੀਂ ਕੁਛ ਮੇਰਾ^੮ । ਸੁਨਿ ਅਨ-
ਖਨੈ ਚੰਦੂ ਮਤਿ ਹੀਨ । ਤਾ ਤਿਰਿਦਾ ਤੁਸਨਿ ਦੁਖਭੀਨ॥੨੨॥ ਬਾਨ ਸਮਾਨ
ਬੈਨ ਦਿਜ ਕੇਰੇ । ਲਗੇ ਰਿਦੇ ਭਏ ਦੁਖਤਿ ਬਡੇਰੇ । ਕਹਤਿ ਭਯੋ 'ਪਾਂਧਾ !
ਸੁਨਿ ਲੇਹੁ । ਜਨੈਂ ਕਨੈਂ ਸਾਕ ਤਿਸੀ ਥਲ ਦੇਹੁ॥੨੩॥ ਐਸੀ ਬਿਦਤਿ ਹੋਇ

^੧ਸੋ ਹੋਵਈ ਹੈ (ਜੋ) ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲਗਦੀ ਹੈ । ^੨ਭੇਜੀ ਗਈ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ । ^੩ਬਡਿਆਈ ।
^੪ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ । ^੫ਜੋ ਮੋਰੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ । ^੬ਉਹ ਮੇਰੇ ਸਾਮਾਨ ਹੈ ਸੋ ਮੇਰੇ ਤਾਈਂ ਮਿਲੇਗਾ ।
(ਅ)ਉਹ ਮੋਰੀ ਨੂੰ ਮੋਰੀ ਵਾਂਗ ਆ ਮਿਲੇਗਾ । ^੭ਸਾਕ । ^੮ਅਣਖ ਵਿੱਚ ਆਯਾ ਭਾਵ ਖਿਝਿਆ ।

ਨਹਿਜਾਇ-ਹਟਯੋ ਸਾਕ ਲਾਗੀ ਮੁਰਿ ਅਧਿ-।ਯਾਂਤੇ ਤੁਰਨਿ ਅਬ ਚਲਿ
ਜਾਵਹੁ।ਮੈਂ ਪੱਤੀ ਲਿਖਿ ਦੇਉਂ ਸਿਧਾਵਹੁ॥੨੪॥-ਮੋਹਿਦਿਵਾਨ ਸ਼ਾਹਕੋ ਜ-
ਨਹੁ।ਭਲੀ ਬਾਤ ਨਾਤੇ ਅਬ ਮਾਨਹੁ-।ਇਮ ਡਰਾਇ ਕਰਿ ਦੀਜਹੁ ਪਾਤੀ।
ਜਿਸਤੇ ਧਰਕ ਉਠੈ ਤਿਸ ਛਾਤੀ॥੨੫॥ਮਿਦੁਲ ਕਠੋਰ ਕਹਹੁ ਬਿਧਿ ਦੇਈ।
-ਅਬਿ ਨਾਤੇ ਇਹ ਲੇਹਿ ਨ ਕੋਈ। ਯਾਂਤੇ ਤੁਮ ਫਿਗ ਪੁਨਹੁ ਪਠਾਵਾ-।
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਿਜ ਕੋ ਸਮੁਝਾਵਾ॥੨੬॥ਪਾਤੀ ਲਿਖਨਿ ਲਗਯੋ ਪਨ ਚੰਦੂ।
‘ਲਿਖਤੁਮ ਸ਼ਾਹੁ ਦਿਵਾਨੁ ਬਿਲੇਦੂ।ਸ਼੍ਰੀ ਅਰਜਨ!ਰਿਸ ਕੈਸੇ ਕਰੀ?।ਸਹਜ
ਸੁਭਾਇਕ ਮੈਂ ਜੁ ਉਚਰੀ ॥੨੭॥ ਕਿਨਹੂੰ ਅਧਿਕ ਵਧਾਇ ਸੁਨਾਈ। ਜਾਤ
ਗੋਤ ਉਤਮ ਲਘੁਤਾਈ।ਕੜਾ ਹੁਇ ਗਯੋ ਜੁ ਮੈਂ ਕਹਿ ਦੀਨਿ। ਜਥਾ ਜੋਗ
ਲਿਹੁ ਮਨ ਮਹਿ ਚੀਨਿ ॥੨੮॥ਕਹਾਂ ਭਯੋ ਜੇ ਅਪਰ ਸਗਾਈ।ਪਨੀ ਪੁਰਖ
ਕੈ ਬਹੁ ਹੁਇ ਜਾਈਂ । ਜੇ ਹਮਰੋ ਸਨਬੰਧ ਤੁਮਾਰੇ । ਕਾਰਜ ਦੇਉਂ ਅਨੇਕ
ਸੁਧਾਰੇ ॥੨੯॥ ਨਾਂਹਿ ਤ ਜੇ ਕਰਿ ਲੇਹੁ ਨ ਨਾਤਾ।ਤੋ ਮੇਰੇ ਬੈਰੀ ਬੱਖਸਾਤਾ।
ਤਮਰੇ ਸਿੱਖਨ ਕੂਕਰ ਕਹਜੋ।ਸੋ ਸੁਨਿ ਮੈਂ ਹਿਰਦੇ ਦੁਖ ਲਹਜੋ॥੩੦॥ਕੂਕਰ
ਹੋਇ ਲਗੋਂ ਤੁਮ ਗੋਲ’ । ਤਬਿ ਜਾਨਹੁ ਜਬਿ ਹੁਇ ਫਲ ਫੈਲ’। ਅਬਿ ਲੋ
ਰਸ ਹੇ ਹਮ ਤੁਮ ਮਾਂਹਿ। ਅਧਿਕ ਬਿਰੋਧ ਬਧਾਵਹੁ ਨਾਂਹਿ॥੩੧॥ਮੈਂ ਸੋਂ ਦ੍ਰੈਸ਼
ਰਚਹਿ ਬਿਨ ਜਾਨੇ।ਸੋ ਆਸ਼ਾ ਜੀਵਨਿ ਕਿਮ ਠਾਨੇ।ਸ਼ਾਹੁ ਦਿਵਾਨ ਮਰਾਤਬ
ਮੋਹਿ । ਕਹੋਂ ਬਾਕ ਮਾਨਹਿ ਤਿਮ ਹੋਹਿ’॥੩੨॥ ਕਨਕਾ ਅਬਹਿ ਹੁਤਾਸਨ
ਦ੍ਰੈਸ਼’।ਸਮਝਹੁ ਕੀਜਹੁ ਨਹੀਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼’ । ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਲਿਖਿ ਕੇ ਬਿਚ
ਪਾਤੀ। ਲਿਖਿ ਅਨੀਤ ਕੋ ਸੁਲਗਤਿ ਛਾਤੀ॥੩੩॥ਏਕ ਨਿਸਾ ਦਿੱਲੀ ਦਿਜ
ਰਹਜੋ।‘ਬਡੀ ਪ੍ਰਾਤ ਚਲਿ’ ਚੰਦੂ ਕਹਜੋ।ਪਸ਼ਚਮ ਮੁਖ ਕਰਿ ਗਮਨਜੋ ਤਬੈ।
ਸਨੈ ਸਨੈ ਮਗ ਉਲੰਘ੍ਯੋ ਸਬੈ॥੩੪॥ ਗੁਰੁਪੁਰਿ ਬਿਖੈ ਪ੍ਰਵੇਸ਼੍ਯੋ ਆਇ।ਨਿਸ
ਪਰਿ ਗਈ ਬਸ੍ਯੋ ਇਕ ਥਾਇੰ । ਭਈ ਪ੍ਰਾਤ ਗੁਰੁ ਸਭਾ ਲਗਾਈ। ਸੰਗਤਿ
ਸਿਖ ਮਸੇਦ ਸਮੁਦਾਈ॥੩੫॥ਬਿੱਪੂ ਆਇ ਕਰਿ ਆਸ਼ਿਖਦੀਨਿ।ਪਾਤੀ ਬੈਠਿ
ਅੱਗ ਕੋ ਕੀਨਿ। ਲੇ ਸਿਖ ਗੁਰੁ ਕੇ ਕਰ ਪਕਰਾਈ।ਖੋਲਿ ਪਢੀ ਚੰਦੂ ਚਤੁ-
ਰਾਈ ॥੩੬॥ ਜਾਨਿ ਕੁਟਿਲਤਾ ਮੁਰਖ ਕੋਰੀ । ਉੱਤਰ ਕਹਤਿ ਭਏ ਤਿਸ
ਬੈਰੀ ।‘ਮਾਨਨੀਯ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖ ਹਮਾਰੇ।ਕਰਹਿ ਤਬਾਇਹ’ ਜਥਾ ਉਚਾਰੋਂ॥

‘ਪਿੱਛੇ । ‘ਫਲ ਫਲੇਗਾ । ‘(ਬਾਦਸ਼ਾਹ) ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਤੇ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ‘ਕਿਣਕਾ ਵਤ
ਵੇਰ ਦੀ ਅਗਨੀ । ‘ਭਾਵ ਸਿੱਖ ।

੩੭॥ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਆਦਿਕ ਗੁਰ ਸਾਰੇ। ਜਾਨਤਿ ਟਹੇ ਇਨਹੁ ਬਹੁ ਪਜਾਰੇ।
 ਹਮ ਭੀ ਮਾਨਤਿ ਹੈਂ ਸਿਖ ਬਾਕ। ਕਹਜੇ ਤਿਨਹੁ-ਨਹਿ ਲੀਜਹਿ ਸਾਕ-॥
 ੩੮॥ ਸੋ ਕਿਮ ਫੇਰਿ ਸਕਹਿ ਮਨ ਜਾਨੈ। ਤੁਮ ਕਜੈ ਅਬਿ ਐਸੇ ਹਠ ਠਾਨੈ।
 ਅਪਰ ਥਾਨ ਨਾਤਾ ਕਰਿ ਦੀਜਹਿ। ਜੋ ਅਪਨੇ ਸਮਸਰ ਲਖਿ ਲੀਜਹਿ ॥
 ੩੯॥ ਵੇਹਗਾ॥ ਸੁਤ, ਤਿਧ, ਧਨ, ਤਨ ਆਦਿ ਸਭਿ ਤਜਿਤਿ ਨ ਲਾਵੈਂ ਦੇਰਿ।
 ਸਿੱਖ ਬਚਨ ਕੇ ਤਜਾਗਬੋ ਤਉ ਨ ਹਮਤੇ ਹੇਰਿ* ॥ ੪੦ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਹੋਇ
 ਸਿੱਖਜ ਏਤੋ ਪਦ ਪਾਏ। ਸਕਲ ਜਗਤ ਕੇ ਪੂਜ ਬਨਾਏ। ਸਿਖ ਕੇ ਸਮਸਰ
 ਅਪਰ ਨ ਪਜਾਰੇ। ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਮਹਿ ਸਿੱਖ ਸੰਭਾਰੇ ॥ ੪੧ ॥ ਪੂਜਨੀਯ ਹੈਂ
 ਸਿੱਖਜ ਮਹਾਂਨ। ਤਨ ਧਨ ਮੇਰੇ ਹੈਂ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਾਨ। ਸਿੱਖਨਿ ਕੀ ਕਰੁਨਾ ਸੁਖ
 ਪੱਧੈ। ਕਹਜੇ ਤਿਨਹੁ ਕੋ ਕਿਮ ਹਟਕੱਧੇ ॥ ੪੨ ॥ ਬਿਸ਼ਨੁ ਭਗਤ ਵਤਸਲ
 ਭਗਵਾਨ^੧। ਜਿਮ ਤਿਨ ਕੇ ਪ੍ਰਿਯ ਭਗਤ ਮਹਾਂਨ। ਤਥਾ ਹਮਾਰੈ ਸਿੱਖਨਿ
 ਕੇਰੀ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੋ ਪ੍ਰੀਤਿ ਘਨੇਰੀ॥ ੪੩ ॥ ਹਮ ਤੇ ਲਿਖੈ ਜਾਇ ਨਹਿ
 ਨਾਤਾ। ਕਹੁ ਦਿਜ ਚੰਦੁ ਕਹੁ ਬੱਖਜਾਤਾ^੨। ਸੁਨਤਿ ਬਿੱਪੁ ਨੇ ਗਿਰਾ ਬਖਾਨੀ।
 ‘ਸ਼ਾਹੁ ਦਿਵਾਨ ਅਧਿਕ ਹਠ ਮਾਨੀ’॥ ੪੪ ॥ ਪਰਹਿ ਬੈਰ ਬਹੁ ਕਾਜ ਬਿਗਾਢੇ।
 ਚਹੈ ਸੁ ਕਰੈ ਮਹਾਂ ਬਲ ਧਾਰੇ। ਹਟੀ ਸਗਾਈ ਸਮ ਦੁਖ ਔਗਿ। ਨਹੀਂ ਹੋਤਿ
 ਜਾਨਹਿ ਸਭਿ ਠੋਰਿ ॥ ੪੫ ॥ ਹਿਤ ਰਾਵਰ^੩ ਕੋ ਮੈਂ ਸੁਭ ਕਹਜੇ। ਜਥਾ
 ਭਵਿੱਖਜਤਿ ਬਰਤਹਿ ਲਹਜੇ^੪। ਲਿਹੁ ਨਾਤਾ ਹੁਇ ਸ਼ਾਂਤਿ ਬਿਖੇਰਾ। ਨਾਹਿ
 ਤ ਇਸ ਫਲ ਕਸ਼ਟ ਘਨੇਰਾ॥ ੪੬ ॥ ਸਮਾ ਚੁਕੇ ਪਛੁਤਾਵਨਿ ਰਹੇ।-ਭਲੇ ਨ
 ਕਰਜੇ-ਆਪਿ ਕੋ ਕਹੇ^੫। ਯਾਂਤੇ ਮਾਨਿ ਲੇਹੁ ਮਤਿ ਮੇਰਾ। ਦੁਹ ਦਿਸਿ ਵਧਹਿ
 ਪ੍ਰਮੋਦ ਬਡੇਰਾ ॥ ੪੭ ॥ ਨਤੁ ਸੰਸੈ ਜੀਵਨਿ ਮਹਿ ਹੋਇ। ਸੇਤੋ ਬਲ ਕਰਿ ਹੈ
 ਸਭਿ ਕੋਇ^੬। ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਦਿਜ ਤੇ ਬਾਤਿ। ਬੋਲੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਮੁਸ-

^੧ਭਗਤਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਹੈ। ^੨ਹੋਕਾਰੀ। ^੩ਆਪਣੇ ਭਲੇ ਲਈ। ^੪ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਵਰਤਦੀ ਜਾਲੀ ਹੈ। ^੫(ਉਸ ਵੇਲੇ) ਜੋ ਕੀਤਾ ਸੀ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਸੀ-ਇਉਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ (ਪਿਛੋਂ) ਕਹੀਦਾ ਹੈ।

*ਦੇਖੋ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾਂ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਬਿਰਦ ਦਸਾਂ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਹੈ:-‘ਜਨੁ ਨਾਨਕ ਧੂੜਿ ਮੰਗੈ ਤਿਸੁ ਗੁਰ ਸਿਖ ਕੀ’ ਫੇਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਉਚਾਰਿਆ:-‘ਮੇ ਗੁਰੁ ਮੈ ਤਨ ਤੇ ਮਨ ਤੇ ਧਨ ਲੇ ਸਭੁ ਹੈ ਇਨ ਹੀ ਕੇ’। ਪਰ ਏਹ ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਗੇ ਹੋਏ ਲਿਵ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਸਾਈਂ ਤੋਂ ਟੁੱਟੀ ਸੁਰਤ ਵਾਲੇ ਸਾਕਤ ਨਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੁੰਦੇ।

ਕਾਤਿ॥੪੮॥‘ਹਮ ਕਿਸਹੂੰ ਸੋ ਬੈਰ ਨ ਕਰੈ।ਕਿਸਕੋ ਸੁਰੇ ਨ ਹਿਰਦੈ ਧਰੈ ।
 ਕਰਹਿ ਨਿਵੈਰ ਸੰਗ ਜੋ ਬੈਰ । ਤਿਸ ਕੇ ਜੁਗ ਲੋਕਨਿ ਕਯਾ ਬੈਰ?॥੪੯॥
 ਸਭਿ ਕੋ ਪਤਿ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਅਹੈ।ਸੁਖਦੁਖਕੀ ਸੁਧਿ ਜਗ ਕੀ ਲਹੈ।ਭਲਾਬੁਰਾ
 ਜੋ ਕਰਮ ਕਰੈਤ।ਤਿਨ ਤੇ ਸੁਖ ਦੁਖ ਜੀਵ ਧਰੈਤੇ॥੫੦॥ਚਿਤਵਤਿ ਬੁਰਾ,
 ਬੁਰਾ ਫਲ ਪਾਵੈ।ਇਹੀ ਨੇਮ ਪ੍ਰਭੁ ਤੇ ਬਨਿ ਆਵੈ।ਪਰ ਕੋ ਖਨਹਿ ਕੂਪ ਹਿਤ
 ਬੁਰੇ।‘ਝੇਰੇ’ਗਿਰੈ ਸੁ ਬਹੁ ਦੁਖਭਰੈ’॥੫੧॥ਇਮ ਕਹਿਤੁ ਸਨਿਭਏ ਗੁਸਾਈ।
 ਦਿਜ ਉਠਿ ਗਯੋ ਬਹੁਤ ਪਛੁਤਾਈ । ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਕੋ ਹੋਇ ਨਿਰਾਸ ।
 ਚੇਦੁ ਕੋ ਸੁਧਿ ਦਈ ਅਵਾਸ ॥ ੫੨ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਚੇਦੁ ਸਨਿ ਜਰ ਬਰ ਗਯੋ
 -ਨੈਕ ਨ ਮਾਨਜੋ ਤਾਸ।ਕਰੀ ਜਾਤਿ ਮੈਂ ਹੀਨਤਾ‘ਹਤੋ’ਜਤਨ ਨਿਰਜਾਸ-
 ॥ ੫੩ ॥ ਗੁਰੁ ਘਰ ਸੈਂ ਰਚਿ ਦੈਸ ਕੋ ਬੁਰੀ ਕਰਨਿ ਤਬਿ ਲਾਗਿ । ਘਾਤਿ
 ਬਿਚਾਰਤਿ ਪਿਖਤਿ ਨਿਤ ਚੁਗਲੀ ਉਗਲਕੁਭਾਗ॥੫੪॥ਬਹੁਰ ਕਥਾ ਇਹ
 ਕਹੈਂ ਗੋ ਦੁਸ਼ਟੀ ਦੁਸ਼ਟ ਜੁ ਕੀਨਿ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਬਯਾਹੁ ਕੋ ਸ੍ਰੋਤਾ
 ਸੁਨਹੁ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥੫੫॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰਾਸੇ ‘ਚੇਦੁ ਕੋ’
 ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੈ ਨਾਮ ਅਸ਼ਟਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੮ ॥

੯. [ਵਿਆਹੁ ਦੀ ਤਿਆਗੀ । ਮੇਲ ਦਾ ਆਵਣਾ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਬਾਸੁਰ ਕਿਤਿਕ ਬਿਤਾਇ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਨਾਥ।ਚਿਤ-
 ਵਤਿ ਨੰਦਨ ਬਯਾਹ* ਕੋ ਬਡਿ ਉਤਸਵ ਕੇ ਸਾਥ ॥ ੧ ॥ ਨਿਸਾਨੀ ਛੰਦ ॥
 ਅਗਹਨਿ^੧ ਬੀਤਜੋ ਮਾਸ ਜਬਿ ਪੁਨ ਪੂਸ^੨ ਸੁ ਆਯੋ।ਸਮੈ ਮਹਾਂ ਉਤਸਾਹ ਕੋ
 ਜਾਨਜੋ ਨਿਯਰਾਯੋ । ਮਹਾਂਦੇਵ ਸੈਂ ਮਿਲਿ ਗੁਰੂ ਬੈਠੇ ਇਕ ਥਾਨਾ । ਕਰੀ
 ਵਾਰਤਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਰਸੰਗ ਜਿ ਨਾਨਾ ॥ ੨ ॥ ਬਹੁਰ ਬਯਾਹ ਕੀ ਬਾਤਿ ਕੋ
 ਸਬਿ ਜ਼ਿਕਰ ਸੁਨਾਯੋ।‘ਏਕ ਮਾਸ ਹੀ ਬਿਚਿ ਰਹਜੋਦਿਨ ਨਿਕਟ ਸੁ ਆਯੋ
 । ਝੰਡੈ ਭ੍ਰਾਤ ਅਬਿ ਦੂਰਿ ਹੋ ਬਡ ਧਰਤਿ ਬਿਰੋਧਾਨੰਮੁ ਭਏ,ਨਹਿੰਮਾਨਹੀ,
 ਰਾਖਹਿ ਉਰ ਕ੍ਰੋਧ॥੩॥ਚਹਿਯਹਿ ਅਬਹਿ ਬੁਲਾਵਨੋ ਇਹੁ ਉਚਿਤ ਮਹਾਨਾ
 ।ਸਹਤ ਕੁਟੰਬ ਸੁ ਆਵਨੋ ਹੋਵਹਿ ਇਸ ਥਾਨਾ’।ਮਹਾਂਦੇਵ ਬੋਲਜੋ ਸੁਨਤਿ
 ‘ਭੋਜਹੁ ਲਿਖਿ ਪਾਤੀ । ਕੋ ਨਰ ਆਛੋ ਜਾਇਕੈ ਆਨਹਿ ਭਲਿ ਭਾਂਤੀ ॥

^੧ਪਰਾਏ ਦੇ ਬੁਰੇ ਲਈ ਖੂਹ ਖੋਦੇ । ^੨ਖਤਿ ਵਿਖੇ । ^੩ਮੇਰਾ ਭਰ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ)ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆਂ,ਮੇਰੀ
 ਜਾਤ (ਭਾਈਆਂ) ਵਿਚ ਹੀਨਤਾ ਕੀਤੀ । ^੪ਮੱਘਰ । ^੫ਪੋਹ ਦਾ ਮਹੀਨਾ । *ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ
 ਜੀ ਦੇ ਵਿਵਾਹਾਂ ਪਰ ਦੋਖੋ ਰਾਸ ੫ ਅੰਸੁ ੨੭ ਅੰਕ ੪੬ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ ।

੪॥ ਸਨਮਾਨਹੁ ਸਭਿ ਗੀਤਿ ਤੇ ਹੈ ਭ੍ਰਾਤ ਬਡੇਰੇ। ਜਯੋਂ ਕਯੋਂ ਕਰਿ ਤਿਸ
ਆਨਿਯੈ ਆਛੀ ਬਿਧਿ ਹੋਰੇ। ਪਰਨੈ ਮਰਨੈ ਮਹਿ ਸਰਬ ਸਨਬੰਧਿ ਮਿਲੀਤੇ।
ਇਹੀ ਜਗਤ ਕੀ ਗੀਤਿ ਹੈ ਸਭਿ ਨਰ ਬਰਤੀਤੇ॥੫॥ ਸ਼ਾਦੀ ਤੁਮਰੈ ਸਦਨ
ਹੈ ਰੂਠੇ ਸੁ ਮਨਾਓ^੧। ਭ੍ਰਾਤਾ ਕਰਹੁ ਇਕੱਤੁ ਸਭਿ ਬਡਿਤਾ। ਜਮ ਪਾਓ।
ਸ਼ੋਭਾ ਹੋਬਹੁ ਮੇਲਿ ਕੀ ਬੰਧੁਪ ਸਮੁਦਾਯਾ^੨। ਜਾਤਿ ਬਿਖੈ ਸੋ ਬਡਾ ਹੁਇ ਸਭਿ
ਸੋ ਬਨਿ ਆਯਾ^੩॥੬॥ ਮਹਾਂਦੇਵ ਕੇ ਬਾਕ ਕੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨੇ ਮਾਨਾ। ਲਿਖੀ
ਪੱਤਿਕਾ ਤਬਹਿ ਗੁਰੁ ਬਡਿਆਇ ਮਹਾਨਾ। ਮਿਹਰਵਾਨ ਨੰਦਨ ਜਬਾ ਹਰਿ
ਗੋਵਿੰਦ ਤੈਸੇ। ਬਜਾਹ ਸਮਾਂ ਇਨ ਕੋ ਅਬਹਿ ਭੇਜਨੈ ਲਿਖਿ ਜੈਸੇ॥੭॥ ਅਪਨਿ
ਜਾਨਿ ਆਵਹੁ ਇਹਾਂ ਤੁਮ ਕਾਜ ਰਚਾਵੇ। ਜਿਮ ਆਇਸੁ ਦਿਹੁ ਕਰਹਿ
ਤਿਮ ਜਿਸ ਤੇ ਜਸੁ ਪਾਵੇਂ। ਕ੍ਰੋਧ ਬਿਰੋਧ ਨ ਕੀਜੀਏ ਹਮ ਕੋ ਲਘੁ ਜਾਨੈ।
ਹਾਨ ਲਾਭ ਤੁਮ ਕੋ ਅਹੈ ਜਸੁ ਅਪਜਸੁ ਸਾਨੈ^੪॥੮॥ ਹਮ ਲਘੁ ਤੁਮ ਭ੍ਰਾਤਾ
ਬਡੇ ਸਗਰੀ ਬਿਧਿ ਜਾਨੈ। ਚਤੁਰ ਮਹਾਂ ਬਿਵਹਾਰ ਮਹਿ ਸਭਿ ਤੇ ਨਹਿ
ਛਾਨੈ^੫। ਇਤਨਾਦਿਕ ਲਿਖਿ ਸਿਖ ਪਠਨੈ ਜੰਗਲ ਦਿਸਿ ਜਾਹੀ। ਗ੍ਰਾਮਨਾਮ
ਕੋਠਾ ਅਹੈ ਬਾਸਹਿ ਤਿਸ ਮਾਂਹੀ॥ ੯॥ ਕਾਵਰਿ ਭਰਿ ਪਕਵਾਨ ਕੀ ਸੰਗ
ਕਰੇ ਕਹਾਰਾ। ਗਮਨੈ ਲੇ ਕਰਿ ਪੰਥ ਕੋ ਗੇ ਸਲਿਤਾ ਪਾਰਾ। ਉਲਘ ਬਿਪਾਸਾ
ਸਤੁਦਵਾ ਕੋਠੇ ਕਹੁ ਆਏ। ਜਹਿ ਪਿਥੀਆ ਬੈਠਨੈ ਸੁਨਨੈ ਤਿਸ ਨਿਕਟ
ਸਿਧਾਏ॥੧੦॥ ਅਗ੍ਰ ਮਿਠਾਈ ਕੋ ਧਰਨੈ ਪਾਤੀ ਕਰ ਦੀਨੀ। ਗੁਰੁ ਦਿਸਿ ਤੇ
ਬੰਦਨ ਕਰੀ ਬਹੁ ਧਰੀ ਅਧੀਨੀ। ਪਾਤੀਖੋਲੀਪਠੀ ਜਬਿ ਦੁਖ ਰਿਦਾ ਪਰੋ-
ਯੋ। ਚਿਤਵਤਿ—ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਭਯੋ ਬਡੇ^੬, ਸੁਤ ਬਜਾਹ ਸੰਜੋਯੋ^੭॥੧੧॥ ਵਧਤਿ
ਗਯੋ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਅਧਿਕ, ਨਹਿ ਚਲਨੈ ਉਪਾਊ। ਕਿਮ ਗਹਾਇ ਮਰ-
ਵਾਇ ਹੋਂ, ਕੇ ਘਾਤ ਨ ਪਾਊ—ਇਮ ਮਨ ਮਹਿ ਸੈਕਟ ਲਹਨੈ ਪਠਿਕੈ
ਪੁਨ ਪਾਤੀ। ਉਤਸਵ ਸੁਨਿ ਕੈ ਅਨੁਜ ਕੋ ਜਨੁ ਛਾਟਤਿ ਛਾਤੀ॥੧੨॥ ਮੁਖ
ਤੇ ਕਹਿ ਸਿਖ ਸਾਬਿ ਤਬਿ^੮ ਕੋ ਹਮਰੋ ਭਾਈ?। ਦੁਸ਼ਮਨ ਜਾਨਤਿਹੋਂ ਮਹਾਂ,
ਤਿਹ ਸਾਂਝਿ ਨ ਕਾਈ। ਘਰ ਦਰ ਮੇਰੇ ਲੁਟਿ ਕੈ ਪੁਰਿ ਵਹਿਰ ਨਿਕਾਸਾ॥
ਤੁਹਮਤ ਲਾਇ ਤੁਫਾਨ ਕੀ^੯ ਸਭਿ ਬਿਖੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ॥ ੧੩॥ ਮਹਾਂ ਕਠੋਰ

^੧ਵਿਵਾਹ। ^੨ਸਿੰਘੀ। ^੩ਰੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਮਨਾਓ। ^੪ਸਾਰੇ ਸਬੰਧੀਆਂ ਦੇ ਮੇਲ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਹੈ। ^੫ਜਸ ਅਪਜਸ ਸਣੇ। ^੬ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਹੁਸੀ ਵਿਹਾਰ ਵਿਚ ਸਿਆਣੇ ਹੋ। ^੭ਮਾਲਵਾ। ^੮ਵਹਿੰਗੀ। ^੯ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਡੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ^{੧੦}ਰਚਾਇਆ ਹੈ। ^{੧੧}ਤੁਫਾਨ ਦੀ, ਭਾਵ ਭਾਰੀ ਤੁਹਮਤ ਲਾਕੇ।

ਨਿਲਾਜ ਹੈ, ਘਟ ਕਪਟ ਬਿਸਾਲਾ । ਮੁਖ ਤੇ ਮੀਠਾ ਉੱਜਲਾ ਅੰਤਰ ਤੇ
ਕਾਲਾ॥ ਪਾਇ ਪਿਤਾ ਕੀ ਵਸਤੁ ਕੋ ਬਡ ਮਾਲਿਕ ਹੋਵਾ॥ ਤਿਸ ਕੋ ਫਲ ਪਾਯੋ
ਨਹੀਂ ਸੇਕਟ ਨਹਿ ਜੋਵਾ ॥੧੪॥ ਮੇਲ ਹਮਾਰੇ ਰਹਿ ਚੁਕਯੋ, ਨਹਿ ਬਦਨ
ਮਿਲੈ ਹੈਂ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਪਾਸ ਗਹਿਵਾਇ ਕਰਿ ਅਵਿਲੋਕ ਸੁ ਲੈਂ ਹੈਂ॥ ਉਰ ਗਰੂਰ
ਗੁਰੁਤਾ ਲਹੈ ਨਹਿ ਜਾਨੈ ਆਨਾ । ਸ਼ਾਹੁ ਦਿਵਾਨ ਮਹਾਨ ਸੋ ਜਿਨ ਬਾਦ
ਉਠਾਨਾ ॥ ੧੫ ॥ ਕਹਾਂ ਅਲਪ ਹਮ, ਕਹਾਂ ਸੋ ਜਹਿ ਬੈਰ ਲਗਾਯੋ । ਨਿਜ
ਜੀਵਨਿ ਨਹਿ ਚਾਹਤੋ ਦਿਲ ਕੁਤੋ ਬੰਧਾਯੋ॥ ਮੈਂ ਜਾਵੈਂ ਜਬਿ ਬਜਾਹ ਮੈਂ ਚੰਦੂ
ਸਨਿ ਲੈ ਚੈ॥ ਕਰਹਿ ਬੈਰ ਮੇ ਸੋ ਤਬਹਿ ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਬਿਗਰੈ ਹੈ॥ ੧੬॥ ਯਾਤੋ
ਮੈਂ ਕਿਮ ਜਾਇ ਹੈਂ, ਪੁਨ ਦੁਸ਼ਮਨ ਮੇਰਾ॥ ਨਹਿ ਭ੍ਰਾਤਾ ਮਨ ਜਾਨਤੋ, ਫਲ
ਕਰਤਿ ਬਡੇਰਾ॥ ਲੈਜਾਵੈ ਮਿਸ਼ਟਾਨ ਕੋ ਮੈਂ ਨਾਹਿ ਨ ਜਾਵੈਂ॥ ਜੀਵਤਿ ਮਿਲੈ
ਨ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਿਰ, ਛਾਤੀ ਤਪਤਾਵੈਂ॥ ੧੭॥ ਉਠਹੁ ਜਾਹੁ ਮਮ ਪਾਸ ਤੇ ਨਹਿ
ਬਿਲਮ ਲਗੀਜੈ । ਅਨਿਕ ਜਤਨ ਤੇ ਨਹਿ ਮਿਲੈ ਅਬਿ ਜਾਇ ਕਹੀਜੈ॥
ਇਤਨਾ ਦਿਕ ਕਹਿ ਕ੍ਰੋਧ ਸੋ ਸਿਖ ਦਿਯੋ ਉਠਾਈ॥ ਕਾਵਰ ਸਭਿ ਮਿਸ਼ਟਾਨ
ਕੀ ਹਟਿ ਕਰਿ ਪੁਰਿ ਆਈ ॥ ੧੮ ॥ ਆਇ ਸਿੱਖ ਸਭਿ ਗੁਰੂ ਕੋ ਬੰਦਨ
ਪਦ ਕੀਨੀ । ਪਿਥੀਏ ਕੀ ਸਭਿ ਬਾਰਤਾ ਬਿਤਿ ਹੁਇ ਕਹਿ ਦੀਨੀ । ‘ਕ੍ਰੋਧ
ਬਿਸਾਲ ਕਰਾਲ ਤਿਸ ਉਰ ਬੈਰਧਰੀਤਾ॥ ਚਾਹਤਿ ਹੈ ਗਹਿਵਾਇ ਬੋ ਪ੍ਰਾਨਨ ਕੋ
ਹੀਤਾ’ ॥੧੯॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਜਾਨਿ ਕਰਿ ਤੂਸਨਿ ਹੀਠਾਨੀ॥ ਬੁਰਾ ਭਲਾ
ਕਿਛੁ ਨਹਿ ਕਹਯੋ ਭਾਵੀ ਅਸਮਾਨੀ॥ ਮਹਾਂਦੇਵ ਕੋ ਫੇਰ ਤਬਿ ਨਿਜ ਨਿਕ-
ਟ ਬੁਲਾਯੋ॥ ਬਡੇ ਭ੍ਰਾਤ ਬਿਰਤੰਤ ਕੋ ਕਹਿ ਸਕਲ ਸੁਨਾਯੋ॥ ੨੦॥ ‘ਤਿਹ ਸੋ
ਮੇਲ ਨ ਬਨਤਿ ਹੈ, ਟੂਟਯੋ ਨਹਿ ਬੋਰਾ । ਜੋ ਚਾਹਤਿ ਹੈ ਰਿਸ ਧਰੇ ਹਤਿ
ਪ੍ਰਾਨਨਿ ਮੇਰਾ॥ ਪੁਸ਼ਤਨਿ ਲੈ ਕਿਮ ਮਿਲਹਿ ਨਹਿ, ਐਸੀ ਤਿਨ ਕੀਨੀ॥ ਗਯੋ
ਪੁਕਾਰੁ ਫਿਰਿ ਰਹਯੋ ਰਿਸ ਤਜੀ ਨ, ਚੀਨੀ’ ॥ ੨੧ ॥ ਮਹਾਂਦੇਵ ਨੇ ਸੁਨਿ
ਭਨਯੋ ‘ਕ੍ਰੋਧੀ ਸੋ ਮਾਨੀ । ਉਚਿਤ ਰੀਤਿ ਤੁਮ ਨੇ ਕਰੀ, ਅਨਉਚਿਤ ਨ
ਮਾਨੀ । ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ ਐਸ਼ੁਰਜ ਕੋ ਦੁਖ ਪਾਇ ਘਨੋਰੇ॥ ਸਮਤਾ ਚਾਹਤਿ ਕਿਮ
ਲਹੇ ਨਹਿ ਭਾਗ ਬਡੇਰੇ’ ॥੨੨॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਜੀ ਪੁਨ ਭਨਯੋ ‘ਸਭਿ ਮੇਲ
ਬੁਲਾਵੈਂ॥ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਖਡੂਰ ਤੇ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਚਲਿ ਆਵੈਂ’ । ਕਾਵਰ ਭਰੇ

‘ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾਂਗੇ ।’ ੨ ਗੁਰਿਆਈ ਲੋਕੇ ਰਿਏ ਵਿਚ ਹੀਕਾਰ ਹੈ । ‘ਦਿਲ (ਪਤਾ ਨਹੀਂ) ਕਿੱਥੇ
ਲੱਗਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਕਿੱਥੋਂ ਐਡਾ ਹੀਆ ਕੀਤਾ ਨੇ ।’ ਪੀੜੀਆਂ ਤਕ ।

ਕਹਾਰ ਗਨਿ ਪਾਠਏ ਪਕਵਾਨਾ। ਲਿਖੀ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਸਭਿਨਿ ਸ ਕਰਿ ਪ੍ਰੇਮ
 ਮਹਾਨਾ ॥੨੩॥ ‘ਸਰਬ ਸੰਗਿ ਪਰਵਾਰ ਲੇ ਇਤਿ ਦਿਸਿ ਕੋ ਆਵੇ। ਹਰਿ
 ਗੋਵਿੰਦ ਵਿਵਾਹੁ ਲਖਿ ਨਹਿ ਦੇਰ ਲਗਾਵੇ’। ਗੋਵਿੰਦਵਾਲ ਪਠਾਇਓ ਸਿਖ
 ਦੇ ਕਰਿ ਪਾਤੀ। ਮਿਲਨੈ ਜਾਇ ਕਰਿ ਮੋਹਰੀ ਸੁਨਿ ਸੀਤਲ ਛਾਤੀ ॥ ੨੪ ॥
 ਸਭਿ ਕੁਟੇਬ ਹਰਖਤਿ ਭਯੋ ਨਿਜ ਉਤਸਵ ਜਾਨਾ। ਤਥਾ ਜਾਇ ਦਾਤੂ
 ਨਿਕਟ ਬਿਰਤਾਂਤ ਬਖਾਨਾ। ਸੁਨਤਿ ਸੁਧਾਸਰ ਕੋ ਚਹਜੋ ਕਰਿਬੇ ਪ੍ਰਸ-
 ਥਾਨਾ। ਤਜਾਰ ਸਰਬ ਪਰਵਾਰ ਭਾ ਕਰਿ ਹਰਖ ਮਹਾਨਾ ॥੨੫॥ ਪੁਨ ਅਪਨੇ
 ਸਸੁਰਾਰ ਘਰ ਇਕ ਮਨੁਜ ਪਠਾਵਾ। ਮਓ^੧ ਸੁ ਗ੍ਰਾਮ ਕੋ ਨਾਮ ਤਿਹ ਸੁਧਿ
 ਸਕਲ ਸੁਨਾਵਾ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਚੰਦ^੨ ਆਨੰਦ ਲਹਿ ਧਨਵੰਤੀ^੩ ਦਾਰਾ। ਦੋਹਿਤ ਕੋ
 ਉਤਸਵ ਸੁਨਜੋ, ਕੀਨਿਸਿ ਬਡ ਤਜਾਰਾ ॥੨੬॥ ਬੰਦ ਮਸੰਦ ਹਕਾਰਿ ਗੁਰੁ
 ਆਇਸੁ ਫੁਰਮਾਈ। ‘ਤਜਾਰ ਸਮਿੱਗੀ ਕਰਹੁ ਸੁਭ ਚਹਿਯ ਜੁ ਸਮੁਦਾਈ।
 ਚੈਦੋਏ ਬਹੁ ਮੋਲ ਕੇ ਝਾਲਰ ਝਮਕੇਤੀ। ਖੀਨਖਾਫ ਲਾਗਹਿ ਜ਼ਰੀ ਸੁੰਦਰ
 ਦੁਤਿਵੇਤੀ ॥੨੭॥ ਰੇਸ਼ਮ ਕੀ ਡੋਰੈਂ ਲਗੀ ਬਹੁ ਬਰਨ ਬਨਾਵੇ। ਮਖਮਲ
 ਕੋ ਸਭਿ ਫਰਸ਼ ਕੋ ਗਨ ਦਰਬ ਲਗਾਵੇ। ਕਰੈ ਕਨਾਤ ਬਨਾਤਕੀ ਤੇਬੁ ਜੁ
 ਬਿਸਾਲਾ। ਚਾਂਦੀ ਕੀ ਚੋਬੈਂ ਰੁਚਿਰ ਕੀਜੈ ਦਰਹਾਲਾ’ ॥ ੨੮ ॥ ਸਮੇਦਨ
 ਸਕਟਨਿ ਤਜਾਰ ਹੁਇ ਜੋ ਚਹਿਯ ਕਰਾਵੇ। ਆਤਬਬਾਜੀ ਹੋਹਿ ਬਹੁ ਤਿਨ
 ਦਰਬ ਦਿਵਾਵੇ। ਜ਼ੀਨ ਤੁਰੰਗਨਿ ਕੇ ਨਵੇਂ ਲੀਜਹਿ ਬਡਿ ਮੋਲੇ। ਅਲੰਕਾਰ
 ਘਰਿਵਾਇ ਕਰਿ ਸਾਜਹੁ ਸਭਿ ਟੋਲੇ’ ॥੨੯॥ ਲਘੁ ਨੌਬਤ ਆਇਸੁ ਦਈ
 ਦਿਨ ਰੈਨ ਬਜਾਵੇ। ਤੁਤੀ ਅਪਰ ਨਫੀਰੀਆਂ ਨਿਜ ਸੰਗਿ ਮਿਲਾਵੇ। ਡਫ
 ਬਾਸਤਿ ਜੁਤ ਬੈਸਰੀ ਬਡ ਧੌਸ ਗਹੀਰੇ’। ਪਟਹ ਪਣਵ^੪ ਕੀ ਧੁਨਿ ਉਠਹਿ
 ਸੁਨਿ ਹੋਵਹਿ ਭੀਰੇ ॥੩੦॥ ਬਜਹਿ ਢੋਲ ਅਰੁ ਬੈਸਰੀ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਗੁਰਦਾਰੇ।
 ਮਹਾਂ ਕੁਲਾਹਲ ਹੋਤਿ ਹੈ ਸੁਨਿ ਹਰਖਤਿ ਭਾਰੇ। ਅਨਿਕ ਕਰਾਹੇ ਧਰਿ
 ਦਏ ਪਕਵਾਨ ਪਕਾਵੇਂ। ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਸੁਆਦ ਮਹਿ ਮੇਵੇ ਸੁ ਮਿਲਾਵੇਂ ॥
 ੩੧॥ ਮੋਦਕ, ਖੁਰਮੇ, ਅਰੁ ਬਰੇ ਦਧਿ ਲਵਨਿ ਰਲਾਏ। ਚਿਰਵੇ^੫ ਬਡੇ ਜਲੇਬ
 ਜੁਤਿ ਇੱਤਜਾਇ ਬਨਾਏ। ਮੋਲ ਲਗਜੋ ਆਵਨਿ ਤਬੈ ਹਰਖਤਿ ਨਰਨਾਰੀ।

^੧ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਾਹੁਰੇ ਖਿੰਡ ਦਾ ਨਾਮ ਸੀ ਜੋ ਤਸੀਲ ਫਲੋਰ ਵਿਚ ਹੈ।

^੨ਪੰਚਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਾਹੁਰੇ ਦਾ ਨਾਮ। ^੩ਨਾਮ ਸੀ ਪੰਚਮ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਸੱਸ ਦਾ। ^੪ਛੋਤੀ।

^੫ਭਾਰੀ ਧੌਸ। ^੬ਪਟਹ=ਵਡਾ ਨਗਾਰਾ। ਪਣਵ=ਛੋਟੇ ਢੋਲ। ^੭ਬੋਨਾ ਉਬਾਲ ਤੇ ਕੁੱਟਕੇ ਕਢੇ
 ਚਾਵਲ ਜਿਸ ਦੀ ਖੀਰ ਸ਼ਾਦੀਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪਹਰਿ ਬਿਬੁਖਨ ਬਸਨ ਸੁਭ ਬਭਿ ਸੋਭਾ ਧਾਰੀ ॥ ੩੨ ॥ ਗੁਇੰਦਵਾਲ ਤੇ
ਮੋਹਿਰੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਗਨ ਲਗਾਯੋ। ਰਿਦੇ ਅਨੰਦ ਅਨੰਦ^੧ ਮਿਲਿ ਸੰਸਾਰਮ ਸੁ
ਆਯੋ। ਸੁੰਦਰ^੨ ਜੁਤਿ ਗਮਨੇ ਸਕਲ ਸਮੇਦਨ ਚਵਿ ਚਾਲੇ। ਕਿਤਿਕ ਅਰੁਵੇ
ਸਕਟ ਪਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਿਸਾਲੇ ॥ ੩੩ ॥ ਉਤਰੇ ਨਿਕਟ ਖਡੂਰ ਮੈਂ ਦਾਤੂ ਘਰ
ਜਾਏ। ਕਰੀ ਸੇਵ ਸਭਿ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਨਿਸ ਤਹਾਂ ਬਿਤਾਏ। ਉਠੇ ਪ੍ਰਾਤ ਕਰਿਬੇ
ਗਮਨ ਰਬ ਸਕਟ ਸੁ ਜੋਰੇ। ਆਰੁਵੇ ਬਡ ਚੌਪ ਜੁਤਿ ਚਲਿ ਗੁਰੁ ਪੁਰਿ ਓਰੇ
॥ ੩੪ ॥ ਸਭਿ ਕੁਟੰਬ ਕੇ ਸੰਗ ਲੇ ਦਾਤੂ ਭਾ ਤਜਾਰੀ। ਚਵਿ ਚਵਿ ਅਪਨੇ ਜਾਨੁ
ਪਰਿ ਗਮਨੇ ਹਿਤ ਧਾਰੀ। ਦੋਨਹੂੰ ਬਲ ਤੇ ਚਲਿ ਕਰਿ ਗੁਰ ਨਗਰੀ
ਆਏ। ਰੂਪ ਸ਼ਨਾਨੇ ਪ੍ਰਥਮ ਪੁਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾਏ ॥ ੩੫ ॥ ਹਰਿ ਮੰਦਿਰ
ਸੁੰਦਰ ਸਭਿਨਿ ਬੰਦਨ ਕੇ ਕੀਨੀ। ਦਰਸਨ ਕਰਿ ਜਸੁ ਉਚਰਤੇ ਪਰ-
ਦਛਨਾ ਦੀਨੀ। ਪੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੇ ਸਦਨ ਕੇ ਗਮਨੇ ਸਮੁਦਾਈ। ਮਿਲਿ
ਮਿਲਿਕਰਤਿ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕੇ ਬਹੁਭਨੈਂ ਬਛਾਈ ॥ ੩੬ ॥ ਜਥਾ ਜੋਗ ਅਰਜਨ ਗੁਰੁ
ਸਗਰੇ ਸਨਮਾਨੇ। ਸੁੰਦਰ ਸਦਨ ਨਿਵੇਸ ਦੇ^੩ ਬਚ ਮਧੁਰ ਬਖਾਨੇ। ਮਹਾਂ
ਦੇਵ ਸੇਂ ਮਿਲੇ ਸਭਿ ਧਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਉਦਾਰਾ। ਕਰਤਿ ਪਰਸਪਰ ਬੰਦਨਾ ਨਿਜ
ਕੁਸਲ ਉਚਾਰਾ ॥ ੩੭ ॥ ਬੁਢਾ ਅਰੁ ਗੁਰਦਾਸ ਜੁਤ ਮਿਲਿ ਆਨੰਦ ਪਾਏ।
ਸਾਲ੍ਹੇ ਆਇ ਮਸੰਦ ਗਨ ਸਭਿ ਸੀਸਨਿਵਾਏ। ਜਹਾਂ ਕਹਾਂ ਕੀ ਸੰਗਤਾਂ ਸੁਨਿ
ਸੁਨਿ ਚਲਿਆਈ। ਧਰਹਿ ਅਕੋਰ ਅਨੇਕ ਬਿਧਿ ਗੁਰੁ ਨਿਕਟਿ ਰਹਾਈ
॥ ੩੮ ॥ ਅਨਗਨ ਨਰ ਕੀ ਭੀਰ ਭੀ ਉਤਸਵ ਹੁਇ ਭਾਰੀ। ਭੋਜਨ ਬਨਿਹੈ
ਭਸਾਰ ਬਹੁ ਜਿਨ ਸ੍ਵਾਦ ਉਦਾਰੀ। ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਅਧਿਕ ਅਨੰਦ ਭਾ ਕੇ ਕਹੈ
ਬਨਾਈ। ਹਰਿ ਗੁਵੰਦ ਜੀ ਤਬਿ ਅਏ ਨਿਜ ਗ੍ਰੀਵ ਨਿਵਾਈ ॥ ੩੯ ॥ ਤੁਰਤ
ਅੰਕ^੪ ਲੇ ਮੋਹਰੀ ਨਿਜ ਗਰੇ ਲਗਾਯੋ। ਕਰਿ ਦੁਲਾਰ ਸਿਰ ਸੁੰਘਕੈ ਦੇਖਤਿ
ਹਰਖਾਯੋ। ਮਿਲਿ ਅਨੰਦ ਸੰਸਾਰਮ ਜੁਤਿ ਦਾਤੂ ਭਰਿ ਅੰਕਾ। ਕਰਹਿ
ਸਰਾਹਨਿ ਰੂਪ ਕੇ ਬੋਲਹਿ ਸਹਿ ਸ਼ੀਕਾ^੫ ॥ ੪੦ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ
ਗ੍ਰੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਭਾਸੇ 'ਮੇਲ ਆਵਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੈਂ ਨਾਮ ਨਵਮੇ ਅੰਸੂ ॥ ੯ ॥

^੧ਬਾਬਾ ਅਨੰਦ ਜੀ ਅਨੰਦ ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ। ^੨ਬਾਬਾ ਸੁੰਦਰ ਜੀ। ^੩ਭੋਗ ਦਿੱਤਾ। ^੪ਜੱਥੀ।
^੫(ਨਾਨਕ ਨਾ ਲੋਗ ਜਾਏ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਭਰਦਾ) ਸੰਗ ਸੰਗ ਕੇ ਸਲਾਹੁਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਥਵਾ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਧਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੂੰ ਜਦ ਬੁਲਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਨਵੇਂ ਸਲਾਹੀ ਭੱਠਕੇ ਬਕ ਬਕ ਕੇ
ਬੋਲਦੇ ਹਨ।

੧੦. [ਬਰਤ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਨਾਰਿ ਮੋਹਰੀ ਕੀ ਸੁਮਤਿ ਮਿਲਿ ਗੰਗਾ ਕੇ ਸੈਗ । ਨੇਹੁ ਜਨਾਵਤਿ
 ਅਧਿਕ ਹੀ ਕਰਿ ਕਰਿ ਹਿਦੈ ਉਮੰਗਾ ॥੧॥ ਪਾਧੜੀ ਫੰਦ ॥ ਗਨ ਅਬਲਾ ਅਪਰ
 ਮਿਲੈਤਿ ਸੈਗ । ਸਨਮਾਨਤਿ ਸਭਿ ਕਹਿ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਗੰਗ । ਦਾਤੁ ਸੁ ਤ੍ਰਿਯਾ
 ਮਿਲਿ ਅਨੰਦ ਕੀਨਿ । ਹਿਤ ਬੈਠਨਿ ਚਾਰੁ ਆਸਨਿ ਸੁਦੀਨ ॥੨॥ ਪਨ ਬੁਝ-
 ਨਿ ਲਗੀ ਕਿਤ ਹਰਿ ਗੁਵੰਦ ? ਵਿਖਰਾਵਹੁ ਮੁਹਿ ਲਾਲਸਬਿਲੰਦ । ਕਹਿ
 ਗੰਗਾ ਗਯੋ ਅਬਿ ਵਹਿਰ ਬਾਨ ॥ ਆਏ ਸੁਨੇ ਸੁ ਜਬਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਠਾਨਿ ॥੩॥ ਹਿਤ
 ਮਿਲਨਿ ਕਰਤਿ ਬਡ ਚਾਵ ਚੀਤ । ਤਿਨ ਨਿਕਟ ਹੋਹਿਗੇ ਧਰਤ ਪ੍ਰੀਤ ।
 ਇਮਿ ਕਹਿ ਸੁ ਦਾਸ ਭੇਜਯੋ ਤੁਰੰਤ ॥ ਘਰ ਬਿਖੈ ਆਨਿ ਮਿਲਿਬੋ ਚਹੰਤਿ ॥
 ੪॥ ਸ੍ਰੀ ਅਮਰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੇ ਨਿਕਟ ਹੋਰਿ । ਲੀਨਸਿ ਹਕਾਰ ਜੋ ਗਯਹੁ ਚੋਗਨਿਜ
 ਸਾਥ ਆਨਿਕਰਿ ਘਰ ਮਝਾਰ ॥ ਸਭਿ ਤ੍ਰਿਯਨਿ ਹਰਖ ਸੂਰਤਿ ਨਿਹਾਰਿ ॥੫॥
 ਤ੍ਰਿਯ ਮੋਹਰੀ ਜੁ, ਗਹਿ ਕੰਠ ਲਾਇ । ਬਹੁ ਚੀਤ ਪ੍ਰੀਤ ਗੋਦ ਸੁ ਬਿਠਾਇ
 ਸਿਰ ਹਾਥ ਫੇਰਿ ਮੁਖ ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ । ਕਰਤੀ ਦੁਲਾਰ ਬਹੁ ਫੇਰ ਫੇਰ ॥੬॥ ਸ੍ਰੀ
 ਹਰਿ ਗੁਵੰਦ ਕਰ ਬੰਦਿ ਬੰਦਿ ॥ ਸਭਿ ਹੀਨਿ ਬੰਦਨਾ ਕਰਿ ਅਨੰਦ ॥ ਸਗਰੀਨਿ
 ਗੋਦ ਲੋਕਰਿ ਦੁਲਾਰ ॥ ਚਿਰ ਜੀਵ ਆਸ਼ਿਖਾ ਦੇਤਿ ਪਸਾਰ ॥੭॥ ਨਰ ਨਾਰਿ
 ਮੇਲਿ ਹੋਯਹੁ ਬਿਸਾਲਾ ਕਰਿ ਜਬਾ ਜੋਗ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲਿ ॥ ਦਿਨ ਪ੍ਰੀਤਿ ਉਛਾਹ
 ਵਧਤੋ ਬਿਲੰਦ । ਜਨੁ ਮੀਠ ਹੰਤਿ ਸਾਗਰ ਅਨੰਦ ॥੮॥ ਇਮ ਬਸੇ ਜਾਮਨੀ
 ਜਬਿ ਬਿਤਾਇ । ਸਰ ਮੰਜਤਿ ਮੰਦਿਰ ਦਰਸ ਜਾਇ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੋ ਸਸੁ-
 ਰਾਰ ਜੋਇ । ਗੁਰ ਪੁਰੀ ਅਯੋ ਪਿਖਿ ਹਰਖ ਸੋਇ ॥ ੯ ॥ ਤਬ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਚੰਦ
 ਸੁਨਿਓ ਅਵੇਤਿ । ਉਠਿ ਆਗੇ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਤੁਰੰਤ । ਲਖਿ ਜਗਤੁ ਰੀਤਿ
 ਬੰਦਨ ਸੁ ਕੀਨਿ । ਆਸਨਿ ਬਿਠਾਇ ਸਨਮਾਨ ਦੀਨਿ ॥ ੧੦ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ
 ਗੁਵੰਦ ਸੁਨਿ ਆਇਯਾਇ ॥ ਕਰਿ ਨਮੋ ਤੁਰਤ ਨਾਨੋ ਸੁ ਪਾਇ ॥ ਪਨਵਤੀ ਸਾਸੁ
 ਗੁਰ ਕੀ ਸੁਨੀਤਿ । ਮਿਲ ਸੁਤ ॥ ਸੰਗਿ ਧਰਿ ਪ੍ਰੀਤ ਚੀਤਿ ॥੧੧॥ ਨਰ ਨਾਰਿ
 ਅਪਰ ਪਰਵਾਰ ਕੇਰਿ । ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਅਨੰਦ ਸੁਖ ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ । ਕੀਨਸਿ
 ਨਿਵੇਸ ਸੁੰਦਰ ਅਵਾਸ ॥ ਤਬਿ ਮਾਤ ਮਾਤ ॥ ਕੇ ਆਇ ਪਾਸਿ ॥੧੨॥ ਮਿਲਿਹਰਿ-

ਜਦੋਂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੇ (ਗੋਦਵਲ ਦੇ ਸਬੰਧੀ) ਆਏ ਸੁਣੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰੀਤ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਗਏ
 ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ । ਮਿਲਨ ਵਾਸਤੇ ਚਿਤ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਚਾਉ ਕਰਦੇ ਸਨ । ਅੰਵਦਾ । ਸ਼ੀਲ
 ਮੁਭਾਵ ਵਾਲੀ (ਅ) ਅਕਲ ਵਾਲੀ । ਭਾਵ ਨਾਨੀ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ।

ਗੁਵਿੰਦ ਬੰਦਨ ਸੁ ਕੀਨਿ। ਪਰਿ ਹਰਖ ਉਰ ਆਸਿਖ ਸੁ ਦੀਨਿ। ਗਨ ਮੇਲਿ
ਪਰਸਪਰ ਮਿਲਹਿ ਚਾਇ। ਕੌਤਕ ਹੁਵੰਤਿ ਸੁਭ ਬਾਇ ਬਾਇ॥੧੩॥ ਸੰਗਤਿ
ਮਸੰਦ ਅਰੁ ਮੇਲਿ ਆਇ। ਬਹੁ ਭਈ ਭੀਰ ਬਾਜਤਿ ਬਧਾਇ। ਇਮ ਕਿਤਿਕ
ਦਸੋਸ ਥੀਤੇ ਮਿਲੰਤਿ । ਸਭਿ ਕਰੀ ਤਜਾਰ ਵਸਤੁ ਤੁਰੰਤ॥੧੪॥ ਮੰਗਵਾਇ
ਸਰਬ ਕੋ ਗੁਰ ਨਿਹਾਰ । ਤੇਬੂ ਕਨਾਤ ਕੀਨੇ ਉਦਾਰ । ਰਬ ਬਹਿਲ
ਸਾਜਿ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰਿ। ਜਿਨਿ ਲਗੇ ਘੁੰਘਰੂ ਬਜਤਿ ਚਾਰੁ ॥੧੫॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ
ਗੁਵਿੰਦ ਚੌਕੀ ਬਿਠਾਇ। ਤ੍ਰਿਸ ਮਿਲਿ ਸੁਹਾਗਨਿ ਗੀਤਿ ਗਾਇ । ਮਰਦਨ
ਕਰੰਤ ਬਟਲਾ ਸੁ ਅੰਗ। ਸਭਿ ਬਿਖੈ ਅਧਿਕ ਆਨੰਦ ਗੰਗ॥੧੬॥ ਬਲਿਹਾਰ
ਹੋਤਿ ਪਿਖਿ ਸੁਭ ਸਰੂਪ। ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਉਦੋਤਿ ਸੁੰਦਰ ਅਨੂਪ । ਕਰ ਬੰਧਿ
ਕੰਗਣਾ ਸਗੁਨ ਸੰਗਿ । ਪਟ ਪੀਤ ਪਹਿਰ ਕਰਿ ਸਰਬ ਅੰਗੁ ॥੧੭॥ ਕੁਲ
ਗੀਤਿ ਕਰੀ ਜੋਤਿਕ ਬਤਾਇ । ਦਿਨ ਚਢਨਿ ਬਰਾਤ ਸਮੀਪ ਆਇ । ਸ੍ਰੀ
ਅਰਜਨ ਤਜਾਰੀ ਸਭਿ ਕਰਾਇ। ਜਨੁ ਕਰਹਿ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਲੇਬਨਾਇ॥੧੮॥
ਏਹਗਾ ॥ ਜੇਵਰ ਜਰੇ ਜਗਾਇ* ਜੇ ਜਬਰ ਜਵਾਹਰ ਜੋਤਿ । ਜਾਂਬੂਨਦ*
ਦਮਕਤਿ ਮਹਿਦ, ਪਹਿਰੇਸ਼ੋਭ ਉਦੋਤਿ॥੧੯॥ ਪਾਛੀ ਛੰਦ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੁਵਿੰਦ
ਤਨ ਕਰਿ ਸ਼ਿੰਗਾਰ । ਸਭਿ ਬਸਤੁ ਬਿਭੂਖਨ ਚਾਰੁ ਡਾਰਿ। ਸਿਰਪੇਚ* ਸੀਸ
ਪਰ ਅਤਿ ਸੁਹਾਇ । ਜਿਸ ਪਰਿ ਜਿਗਾ ਸੁ ਹੀਰੇ ਜਗਾਇ ॥੨੦॥ ਕਲਗੀ
ਉਤੰਗ ਜਿਹ ਜਗਤਿ ਜੋਤਿ। ਮੁਖ ਮੰਡਲ ਸੁਭਤਿ ਅਨੰਦ ਹੋਤਿ । ਕੁੰਡਲ
ਸੁ ਡੋਲਿ ਗੋਲੈ* ਕਪੋਲ*। ਸ਼ੋਭਤਿ ਅਮੋਲ ਜਬਿ ਹੋਤਿ ਲੋਲ* ॥੨੧॥ ਮੁਕਤਾ
ਸੁ ਮਾਲ ਘਰ ਮੈਂ ਬਿਸਾਲ । ਭੁਜਦੰਡਨਿ ਅੰਗਦ ਦੁਤਿ ਉਜਲ । ਹਾਟਕ
ਜਜਾਵ ਕਰ ਕਟਕ ਪਾਇ*। ਛਬਿ ਛਾਪ ਛਲਾਸਨਿ ਸੁੱਢ ਛਾਇ*॥੨੨॥ ਕਰ
ਬੰਧੈ ਕੰਗਣਾ ਸੋਭ ਦੇਤਿ। ਪਟ ਪੀਤ ਪਹਿਰ ਦੁਤਿ ਪਰਮਲੋਤਿ। ਬੁਲਿਧੀਤਿ
ਛਤਰ ਫਿਰ ਫਿਰ ਫਿਰਾਇ। ਬੁਰਿਧੀਤਿ ਚੌਰਚਾਰੁ ਸੁਹਾਇ॥੨੩॥ ਤਬਿਗਈ
ਗੰਗ ਲੇ ਗੁਰੁ ਸਥਾਨ । ਇਸਤ੍ਰੀ ਸਮੂਹ ਮਿਲਿ ਕਰਤਿ ਗਾਨ । ਤਬਿ ਹਨੇ
ਡੰਕ ਪੌਸਾ ਪੁੰਕਾਰ । ਡਫ ਪਲਵ ਪਟਹ, ਧੁਨਿ ਭੀ ਉਦਾਰ ॥੨੪॥ ਤੁਰਰੀ
ਨਫੀਰ ਫੈਫੈ ਬਜੀਤਿ । ਗਨ ਢੋਲ ਬੰਸਰੀ ਧੁਨਿ ਉਠੀਤਿ । ਗਨ ਬਾਰ ਭਰੇ

*ਜੇਵ ਚੜ੍ਹਨ ਦਾ ਦਿਨ । *ਗਹਿਣੇ ਜੜੇ ਜਜਾਉ । *ਸੋਨਾ । *ਛੀਰਾ । *ਵਾਲੇ ਲਟਕਦੇ ਹਨ ਗੋਲ
ਗੋਲ੍ਹੇ ਤੇ । *ਜਦੋਂ ਹਿੱਲਦੇ ਹਨ । *ਸੋਨੇ ਦੇ ਜਜਾਉ ਕੜੇ ਹੋਥਾਂ ਵਿਚ ਪਾਏ ਹੋਏ ਹਨ ।
*ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਫਬੀ ਛਾ ਰਹੀ ਹੈ ।

ਮੋਦਕ ਬਿਲੇਦਾਬਿਰ ਪੌਰ ਦਰਸ਼ਨੀ ਹਾਥ ਬੰਦਿ ॥੨੫॥ ਪੁਨ ਅੱਗੂ ਜਾਇ
 ਦਰਬਾਰ ਵਾਰ । ਕਰਿ ਨਮੋ ਤਹਾ ਬਿਨਤੀ ਉਚਾਰਿ ॥ਇਹ ਦਾਸ ਆਪਕੋ
 ਬਜਾਹ ਜਾਹਿਤੁਮ ਹੁਇ ਸਹਾਇਦਹੁਬਿਘਨਦਾਹਿ॥੨੬॥ ਸਭਿ ਥਾਨ ਕਰੋ
 ਕੱਲਜਾਨ ਨਾਥ । ਨਿਸ ਦਸੋਸ ਦਾਸ ਕੇ ਹੋਇ ਸਾਥ।ਸੁਖ ਸੰਗਿ ਬਜਾਹ ਕੇ
 ਸਦਨ ਆਇਤੁਮ ਫਿਗ ਕਰਾਹੁ ਬਹੁ ਤਬਿ ਚਢਾਇੰ ॥੨੭॥ ਇਮ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸ੍ਰੇਯ
 ਹਿਤੁ ਰੀਗ ਭਾਖਿ । ਗੁਰੁ ਦਾਸਨਿ ਕੀ ਪੁਰਵਤਿ ਭਿਲਾਖ । ਪੁਨ ਦੀਨਿ
 ਪ੍ਰਦੱਛਨ ਚਾਰ ਬਾਰਿ।ਚਹੂੰਓਰ ਨੰਮ੍ਰਿ ਹੈ ਭਾਉਧਾਰਿ॥੨੮॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਨਾਇ
 ਲੋ ਤਨੁਜ ਸੰਗਿ । ਹਿਤ ਬ੍ਰਾਤਿ ਚਢਾਵਨਿ ਗਮਨਿ ਰੀਗ । ਪੁਰਿ ਵਹਿਰ
 ਜਾਇ ਗਨ ਸੰਗ ਨਾਰਿ । ਬਾਦਤ ਬਜੇਤ ਧੁਨਿ ਏਕ ਸਾਰ॥੨੯॥ ਵਾਹਨ
 ਅਨੇਕ ਨਿਕਸੰਤਿ ਚਾਰ।ਸਮੇਦਨ ਸੁਰੰਗ ਜਰ ਸੇ ਉਛਾਰ॥ਕਿਸਹੂੰ ਤੁਰੰਗ
 ਕਿਸ ਬ੍ਰਿਖਭ ਜੋਰਿ । ਜਿਨ ਕੇਰ ਪੁਸ਼ਟ ਤਨ ਮਹਿਦ ਜੋਰਿ ॥ ੩੦ ॥ ਘੰਟੇ
 ਠਣੇਕ, ਘੰਘਰ ਝਣੇਕ। ਪ੍ਰੇਰਕ ਸਬੰਦਜ ਤੋਰਤਿ ਨਿਸੰਕ । ਬਹੁ ਬਹਿਲ
 ਬੰਗ ਤੇ ਚਲਿ ਬਿਲੇਦਾਸੁੰਦਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਪਿਖਿ ਦੇਅਨੰਦ ॥ ੩੧ ॥ ਨਿਕਸੇ
 ਕਿਤੇਕ ਚਢਿ ਕਰਿ ਤੁਰੰਗਾਜੋ ਚਲਤਿਚਾਲ ਬਛ ਬੰਗ ਸੰਗਿ।ਬਹੁ ਹੋਮਰਜ-
 ਤਿ ਜੁਤ ਸਜਤਿ ਜੀਨ।ਪਠ ਅਲੰਕਾਰ ਪਹਿਰੇ ਨਵੀਨ॥੩੨॥ ਚਢਿ ਛੈਲ
 ਕੁਦਾਵਤਿ ਚਲਤਿ ਗੈਲਿ । ਪੁਰਿ ਤਜਿ ਬਰਾਤ ਗਈ ਵਹਿਰ ਫੈਲਿ । ਸ੍ਰੀ
 ਅਰਜਨ ਤਬਿ ਦਰਬਾਰ ਜਾਇ ਪਿਤ ਧਨਾਨਧਾਰਿ ਕਰਿ ਸਿਰ ਨਿਵਾਇ॥
 ੩੩॥ ਲੇ ਬਿੱਧ ਸੰਗਿ ਗੁਰਦਾਸ ਆਨਿ । ਅਰੁ ਮਹਾਦੇਵ ਬਡ ਭੂਤ ਜਾਨਿ।
 ਸਮੇਦਨ ਚਢਾਇ ਸਨਮਾਨ ਕੀਨਿ।ਪੁਨ ਦਾਤੁ ਮੁਹਰੀ ਬੋਲਿ ਲੀਨਿ॥੩੪॥
 ਜੁਤ ਅਨੰਦ ਭੂਤ ਸੰਸਰਾਮ ਜੋਇ । ਬਚ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਸੁਨਤਿ ਰਬ ਚਢਤਿ
 ਸੋਇ।ਪੁਨ ਕ੍ਰਿਬਨਚੰਦ ਨੰਦਨ ਸਮੇਤ।ਹੁਇ ਕਰਿ ਅਰੁਫ ਬਡ ਸੋਭਦੇਤਿ॥
 ੩੫॥ ਜੋਠਾ ਪਿਰਾਲ ਅਰੁ ਬਿਧਿਧਰੰਦਾਚਢਿ ਕਰਿ ਸੁ ਲੰਕ ਪੈਜਾ ਬਿਲੇਦਾ
 ਗਨ ਭੱਲੇ ਤੋਹਲ ਸਹਤ ਦਾਸ । ਗੁਰੁ ਸਿੱਖ ਚਲੇ ਧਰਿ ਕੈ ਹੁਲਾਸ॥੩੬॥
 ਸਗਰੇ ਮਸੰਦ ਲਹਿ ਲਹਿ ਅਨੰਦਾ ਸਭਿ ਚਢੇ ਜਾਨੁ ਪਿਖਿ ਪਿਖਿ ਸੁਛੰਦਾ
 ਸਾਲੋ ਅਰੁਫ ਹੈ ਕਰਿ ਸੁ ਚਾਲਿ।ਅਰੁ ਉਮਰ ਬਹੁ ਕੱਲਜਾਨ ਲਾਲ॥੩੭॥
 ਮੋਰਨਿ ਮਨੀਦ ਘੋਰਨਿ ਚਲਾਇ ਜੁਤ ਬਸਨ ਬਿਭੁਖਨ ਦੁਤਿ ਬਢਾਇ

ਦਰਵਾਜ਼ੇ । ਭਲੇ ਲਈ । ਜ਼ਰੀ ਦੇ ਉਛਾਰਾਂ ਸਮੇਤ । ਰਬਵਾਹੀ ਵਿੱਦਯਾ ਸਹਤ, ਭਾਵ
 ਪ੍ਰਬੀਨ ਰਬਵਾਹੀ । ਤੋਰਦੇ ਹਨ । ਬਾਂਕੇ ਜਵਾਨ । ਨਾਮ ਹੈ-ਲੰਗਾਧ ।

ਅਰੁ ਔਰ ਨਾਮ ਗਿਨੀਅਹਿ ਕਿਤੇਕ । ਚਾਲੇ ਬਰਾਤਿ ਸਾਉ 'ਅਨੇਕ॥੩੮॥
 ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸਿਵਕਾ ਪਰ ਅਰੁਵਿ । ਜਿਹ ਜਰੀ ਲਾਗਿ ਦੁਤਿ ਹੈ ਅਗੁਢਾ
 ਬਿਚ ਮੁਕਰੈ ਜਰੇ ਮਲਹੀਨ ਚਾਰੁ । ਲਟਕੈਤਿ ਜਰੀ ਗੁੰਫਨਿ ਸੁ ਲਾਰੁ
 ॥੩੯॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੁਵਿੰਦ ਪਟ ਪੀਤ ਸ਼ੋਭਾਚਰਿ ਹੈਂ ਕੁਦਾਇ ਕਵਿ ਚਿੱਤ ਲੋਭ
 । ਜਨੁ ਸੰਝ ਸਮੈ ਘਨ ਅਲਪਹੋਇ । ਬਰ ਬਰਹਿ ਨ ਚਾਵਤਿ ਚਲਤਿ ਸੋਇ
 ॥੪੦॥ ਇਕ ਦਿਸਾ ਬਜਤਿ ਬਾਜੇ ਉਦਾਰ । ਇਕ ਦਿਸਾ ਗੀਤ ਗਨ ਗਾਇ
 ਨਾਰਿ । ਛਲਕਾਰ ਰਬਨਿ ਉਤ ਅਧਿਕ ਹੋਇ । ਇਕ ਦਿਸਾ ਕੁਦਾਵਤਿ
 ਹਯਨਿ ਕੋਇ ॥ ੪੧ ॥ ਬਡ ਸ਼ਬਦ ਚੱਕਰਨਿ ਭਰੀ ਭੀਰ । ਨਰ ਬਿੰਦ
 ਕੁਲਾਹਲ ਅਧਿਕ ਭੀਰਾਹੁਇ ਹਯਨਿ ਹਿਰੇਖਾ ਧੁਨਿ ਉਠੈਤਿ । ਸੁਤਰੀਨਿ
 ਉਪਰ ਸੁਬਰੀ ਬਜੈਤਿ ॥੪੨॥ ਕੁਛ ਕਹੀ ਬਾਤ ਨਹਿ ਸੁਨਿਯ ਜਾਇ । ਇਮ
 ਪਲਵ ਪਟਹ ਵੇਲਾਇ ਵਾਇ । ਗੁਰ ਪੁਰੀ ਛੋਟਿ ਉਤਸਵ ਬਿਸਾਲ । ਜਨੁ
 ਬਿਚ ਨ ਮੇਯ ਬਾਹਰ ਉਛਾਲਿ ॥੪੩॥ ਗਮਨੇ ਸੁ ਪੰਥ ਦਿਨ ਰਹਤਿ ਜਾਮ ।
 ਜੁਗ ਕੇਸ ਜਾਇ ਠਾਨੈ ਬਿਸਾਮਾਚਲਿ ਪ੍ਰਥਮ ਸਿਵਰ ਕਿਯ ਬੋਰਿ ਦੁਰਿ
 ਉਤਰੀ ਬਰਾਤ ਸ਼ੋਭੈਤਿ ਰੁਰ ॥੪੪॥ ਗਨ ਤ੍ਰੀਯ ਸੰਗ ਲੇ ਗੰਗ ਆਇਨਿਜ
 ਸਦਨ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਤਿ ਰੁਚਿਰ ਗਾਇ ਸੁਖ ਚਹਤਿ, ਪੁੱਤ੍ਰ ਮਹਿ ਅਧਿਕ ਪਜਾਰਿ ।
 ਬਿਛਰੈ ਸੁ ਪ੍ਰਥਮ ਜਿਸ ਨਿਤ ਨਿਹਾਰ ॥ ੪੫ ॥ ਸੁਤ ਸਹਤ ਸਨੁਖਾ
 ਪਿਖਿਵ ਫੇਰਿ ਉਰ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਕਹਿ ਬੋਰਿ ਬੋਰਿ ਗੁਰੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਪਾਇ
 ਆਵਹਿ ਅਨੰਦ । ਸਭਿ ਤ੍ਰੀਯ ਕਹਤਿ 'ਤੁਵ ਨੰਦ ਚੰਦ' ॥੪੬॥ ॥੪॥ ੧੦

ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਭਿੰਨੇ ਚਤੁਰਥ ਰਾਸੇ 'ਘਾਹ' ਪੁੱਛਤ ਬਲਨ ਨਾਮ ਦਸਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧੦ ॥

੧੧. [ਬਰਾਤ ਦਾ ਝੁਕਾਉ] ।

ਦੋਹਰਾ॥ ਖਾਨ ਪਾਨ ਉੱਤਮ ਕਰਨੈ ਨਿਸਾ ਬਿਖੇ ਪਰਿ ਸੋਇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ
 ਅਰਜਨ ਨਿਕਟਿ ਹਰਿ ਗੁਵਿੰਦ ਤਬਿ ਹੋਇ ॥੧॥ ਪਾਯੀ ਫੰਦ ॥ ਜਬਿ ਰਹੀ
 ਜਾਮਨੀ ਆਨਿ ਜਾਮਾ ਸਿਮਰਨਿ ਲਗੇ ਸੁ ਕਰਤਾਰ ਨਾਮ ਰਾਗੀ ਰਬਾਬ ਸੁ
 ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਸੰਗਿ ਇਨਕੋ ਬਜਾਇ ਗਾਵਤਿ ਉਤੀਰਾ ॥੨॥ ਸੁਤਿ ਸੁਖਦ ਗਾਇ
 ਗੁਰੁ ਸ਼ਬਦ ਰਾਗੀ । ਸਿਖ ਸੁਨਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਿ ਮਹਿਦ ਭੋਗ । ਇਸਨਾਨ

੧ ਭਲੇ ਪੁਰਸ਼ । ੨ ਸ਼ੀਸ਼ੇ । ੩ ਜ਼ਰੀਦਾਰ ਗੁੱਡਿਆਂ ਦੀ ਪੰਕਤੀ । ੪ ਬੱਦਲ ਥੋੜਾ ਹੋਵੇ । ੫ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਮੋਰ
 [ਸਿਸ਼, ਬਰਹਿ] । ੬ ਪਹੀਆਂ ਦਾ । ੭ ਉਠਾ ਉਤੇ ਯਥੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਗਾਰੇ । ੮ ਵਜਦੇ ਹਨ ।
 ੯ ਤੇਰਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਵਤ (ਸੁਹਣਾ) ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਫੇਰੀ ਰਾਜ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਆਵੇ । ੧੦ ਖੰਨਾ ਨੂੰ
 ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰੁ ਸ਼ਬਦ ਰਾਗੀ ਵਿਚ ਗਾਵੇ ।

ਆਇ ਸਭਿ ਸੋਚਿ ਕੀਨਿ। ਨਰ ਉਠੇ ਸਕਲ ਮਤਿ ਨਾਮ ਭੀਨਿ॥੩॥ 'ਧੰਨ
 ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੁ' ਭਨਤਿ ਬੈਨ। ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੋਨਿ ਸੁਨਿ ਹੋਤਿ ਚੈਨ। ਪੁਨਿ ਬਜੇ
 ਬਾਜ ਪਿਖਿ ਪਾਤਕਾਲ। ਸਭਿ ਬਿਏ ਤਜਾਰਿ ਉਰ ਮੁਦ ਬਿਸਾਲ॥੪॥ ਅਸ-
 ਵਾਰੁ ਭਏ ਸਭਿ ਸਜਤਿ ਜਾਨੁ । ਬਡ ਉਠਯੋ ਸ਼ਬਦ ਨਹਿ ਸੁਨਿਯ ਕਾਨ।
 ਇਨ ਚਢੇ ਚਲਤਿ ਹਿਮਰੁਤ ਮਹਾਨ । ਨਹਿ ਲਗਹਿ ਸੀਤ ਹੁਇ ਤੇਜ
 ਭਾਨੁ॥੫॥ ਸਜੈਦਨ ਤੁਰੰਗ ਅਰੁ ਬਹਿਲ ਜਾਲ'। ਬਾਦਿਤ ਬਜੀਤਿ, ਚਾਲਤਿ
 ਉਤਾਲ। ਬਡ ਧੁਲਿ ਉਠਤਿ ਵਾਹਨ ਚਲੰਤਿ। ਗਨ ਸੁਤਰ ਗਮਨਿ ਭਾਰਨਿ
 ਉਠੰਤਿ॥੬॥ ਗਨ ਆਇ ਜੁ ਮੰਗਤਿ ਪੰਥ ਬੀਚ । ਸਭਿ ਲਹੈਂ ਦਰਬ ਹੁਇ
 ਉਚਿ ਨੀਚ। ਜਸੁ ਭਨਤਿ ਗ੍ਰਾਮ ਜੋ ਰਾਹ ਮਾਂਹਿ । ਢਿਗ ਆਇ ਜਾਚਿ ਹਟਿ
 ਛੁਛ ਨਾਂਹਿ* ॥੭॥ ਜਨੁ ਧਨੁ ਗਨ ਘਨ ਬਰਖੰਤਿ ਜਾਤਿ। ਇਮ ਦੇਤਿ ਗੁਰੁ
 ਅਰਜਨ ਸੁ ਦਾਤਿ। ਚਲਿ ਸਨੇ ਸਨੇ ਪਹੁੰਚੇ ਖਡੂਰ। ਤਬ ਆਇ ਦਾਤੁ ਗੁਰੁ
 ਕੇ ਹਦੁਰ ॥੮॥ ਬਚ ਕਹਯੋ 'ਕਰਹੁ ਡੇਰਾ ਸਥਾਨ । ਮੈਂ ਚਹੈਂ ਦਿਯੋ ਸਭਿ
 ਖਾਨ ਪਾਨ । ਪੁਰਿ ਗੋਂਦਵਾਲ ਜੇ ਚਹਹੁ ਜਾਨਿ । ਸਭਿ ਹੋਹਿ ਸ਼੍ਰਮਤਿ
 ਬਡ ਖੇਦ ਮਾਨਿ ॥੯॥ ਹਿਤ ਬਜਾਹ ਆਵਨੋ ਨਿਤ ਨ ਹੋਇ । ਪਹੁਨਾਈ
 ਪ੍ਰਿਯ ਮੁਖ ਅਧਿਕ ਜੋਇ' । ਇਮ ਦਾਤੁ ਤੇ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੋਨ ਬਾਤ । ਸ੍ਰੀ
 ਅਰਜਨ ਉਲਘਨਿ ਨਹਿ ਚਹਾਤਿ ॥੧੦॥ ਕਹਿ ਕਰਿ ਨਿਵੇਸ ਕੀਨਸਿ
 ਨਿਵੇਸ । ਸਭਿ ਪਰੇ ਉਤਰ ਕਰਿ ਮੁਦ ਵਿਸ਼ੇਸ਼। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੁਵੰਦ ਕੋ ਸੰਗ
 ਲੀਨਿ । ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਬਲ ਚਹਿ ਦਰਸ ਕੀਨਿ ॥੧੧॥ ਧਨ ਪੰਚ ਸਹਸ'
 ਗਿਨ ਲੀਨਿ ਸਾਥ । ਪਰਸਾਇ ਬਾਰਿ ਭਰਿ ਧਰਹਿ ਹਾਥ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ
 ਗਮਨੇ ਅਨੰਦ ਧਾਰਿ। ਚਲਿ ਪਹੁੰਚਤਿ ਭੇ ਦਰਬਾਰ ਦਾਰਿ॥੧੨॥ ਅਰਦਾਸ
 ਖਰੇ ਹੂੰ ਕਰਿ ਕਰਾਇ । ਬਹੁ ਨਮੋ ਕੀਨਿ ਧਰਿ ਸਿਰ ਨਿਵਾਇ। ਪਰਦਫਨ
 ਦੀਨਿ ਪੁਸ਼ਪਨਿ ਚਢਾਇ। ਉਰਭਾਉ ਧਾਰਿ ਪੁਪਨਿ ਪੁਖਾਇ॥੧੩॥ ਜਬਿ ਰਹਯੋ
 ਦਿਵਸ ਘਟਿਕਾ ਸੁ ਚਾਰ । ਗੁਰੁ ਸਭਾ ਲਾਇ ਦਰਬਾਰ ਦਾਰੁ ਸੁਨਿ ਚੌਕੀ
 ਸੇਦਰ ਸੰਝਿ ਆਇ। ਤਬਿ ਬਿਚ ਨਿਵੇਸ' ਪ੍ਰਵੇਸੇ ਸੁ ਆਇ॥੧੪॥ ਸਭਿ ਖਾਨ
 ਪਾਨ ਕੀ ਸੇਵ ਜੋਇ । ਹਿਤ ਲਾਇ ਸੁ ਦਾਤੁ ਕੀਨਿ ਸੋਇ ਸੁਖ ਕੇ ਸਮੇਤ
 ਜਾਮਨਿ ਬਿਤਾਇ । ਉਠਿ ਸੋਚ ਕ੍ਰਿਆ ਕੀਨਿਸਿ ਨਹਾਇ ॥੧੫॥ ਚਢਿਕੈ
 ਬਰਾਤ ਕਮਨੀ ਸੁ ਰਾਹੁ। ਜਿਸ ਬਿਖੈ ਫੈਲ' ਕਰਤੇ ਉਮਾਹੁ। ਭੈ ਕੋਸ ਹੁਤੀ

*ਸਭੇ । *ਪੰਜ ਸੋ । *ਘਰ, ਉਤਾਰੇ ਦੇ ਥਾਂ । *ਥਾਂਕੇ ਜਵਾਨ । *ਪਾ:-ਨਹਿ ਛੁਛ ਜਾਹਿ ।

ਗੋਇੰਦ ਵਾਲਾਤਹਿ ਗਏ ਜਾਇ ਪਹੁੰਚੇ ਉਤਾਲਾ॥੧੬॥ ਸਭਿ ਉਤਰਥਾਵਲੀ
ਕਰਿ ਸ਼ਨਾਨ। ਕਰਿ ਨਮੋ ਜਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਮਰ ਥਾਨ। ਪੁਨ ਮਿਲੇ ਜਾਇ ਮੋਹਨ
ਸੁ ਪਾਸ। ਕਰ ਬੰਦਿ ਬੰਦਨਾ ਕੀਨਿ ਤਾਸਿ॥੧੭॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੁਵਿੰਦ ਸਿਰ ਚਰਨ
ਧਾਰਿ । ਬਲਿਹਾਰ ਹੋਤਿ ਤਨ ਦੁਤਿ ਨਿਹਾਰਿ । ਲਹਿ ਸੋਵਿਬੰਸ ਬਡਿਤਾ
ਬਿਲੰਦ । ਜਿਨ ਸੁਭਤਿ ਰੂਪ ਜਨੁ ਉਦਯ ਚੰਦ॥੧੮॥ ਜਿਨ ਅੰਕ ਲੀਨਿ
ਧਾਰਤਿ ਦੁਲਾਰਿ । ਪਿਖਿ ਵਧੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਾਰੀਤਿ ਪਸਾਰ । ਅਸ ਕੌਨ ਪੁਰਖ
ਦੇਖੇ ਸਰੂਪ। ਨਹਿ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਅਸ ਲਹਿ ਅਨੂਪ॥੧੯॥ ਪੁਨ ਗ੍ਰੰਥ ਕਰਨਿ
ਕੀ ਬਾਤਿ ਕੀਨਿ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਧਿ ਸਭਿ ਉਚਰਿ ਦੀਨਿ । ‘ਇਹ ਕ੍ਰਿਪਾ
ਆਪ ਕੀ ਭੀ ਬਿਸਾਲ। ਨਰ ਮੰਦ ਮਤੀ ਕਲਿ ਕਾਲ ਜਾਲ॥੨੦॥ ਇਸ ਕੇ
ਅਲੇਖ ਹੋਇਸਿ ਉਧਾਰ । ਉਪਕਾਰ ਮਹਾਂ ਜਗ ਪਰ ਤੁਮਾਰ’। ਸੁਨਿ ਮੋਹਨ
ਕਹਤਿ ਸਗਰੋ ਬਿਚਾਰ । ‘ਮਮ ਪਿਤਾ ਕਰਨਿ ਲਾਗੇ ਉਚਾਰ॥੨੧॥—ਨਹਿ
ਲਿਖਨ ਹਾਰ ਵਿਗ—ਉਰ ਬਿਚਾਰਿ। ਸੰਸਾਰਮ ਪੁੱਤ੍ਰ ਮੇਰੇ ਹਕਾਰ । ਇਸ ਕੇ
ਸਿਖਾਇ ਦਿਨ ਬੋਰ ਮਾਂਹਿ। ਤਬਿ ਲਿਖਨਿ ਲਗਾਯਸਿ ਸ਼ਬਦ ਤਾਂਹਿ॥੨੨॥
ਸਭਿ ਗੁਰਨਿ ਕੇਰਿ ਬਾਨੀ ਮਹਾਨ। ਕਰਿ ਖੋਜਿ ਰੋਜ ਲਿਖਿ ਕਰਿ ਸੁਜਾਨ।
ਸਭਿ ਸ਼ਬਦ ਸਕਲ ਪੋਥੀ ਸੁ ਕੀਨਿ । ਇਹ ਪਿਤਾ ਮੋਹਿ ਉਪਕਾਰ ਚੀਨ
॥੨੩॥ ਜਬਿ ਦੇਵ ਲੋਕ ਪਹੁੰਚੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾਤਬਿ ਸੰਸਾਰਮ ਰਾਖੀ ਸੰਭਾਲਿ। ਤੁਮ
ਕਰੀ ਜਾਚਨਾ ਬਹੁਰ ਆਇਹਮ ਦਈ ਤਬਹਿ ਸੁਤ ਤੇ ਮੰਗਾਇ’ ॥੨੪॥
ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ, ਕਹਿ ‘ਅਬਿ ਚਲਹੁ ਸੰਗ। ਨਿਜ ਸੇਵਕ ਬਜਾਹਨਿ ਕੋ ਉਮੰਗ
। ਤੁਮ ਬਡੇ ਸਦਾ ਹਮਰੇ ਅਲੇਖ । ਨਿਜ ਸ਼ਰਨਿ ਹੋਰਿ ਹਤਿ ਦੁਖ ਕੁਟੇਬ’॥
੨੫॥ ਸੁਨਿ ਮੋਹਨ ਉਤਰ ਬਹੁਰ ਦੀਨਿ । ‘ਸਭਿ ਕੁਟੇਬ ਸੰਗ ਹਮਰੇ ਸੁ
ਲੀਨਿ। ਹਮ ਸਦਾ ਸਾਥ ਤੁਮਰੇ ਰਹੀਤਿ। ਨਿਤ ਮੋਹਿ ਭਾਵਤੋ ਰਹਿ ਇਕੀਤ’॥
੨੬॥ ਸੁਨਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਭਰੇ ਮਾਤੁਲ ਸੁ ਬੈਨ। ਕਰਿ ਨਮੋ ਉਠੇ ਪੁਨ ਤਾਂਹਿ ਐਨ।
ਉਲਘੀ ਬਰਾਤ ਸਲਿਤਾ ਸੁ ਪਾਰ। ਥਾਦਿਤ ਬਜੇਤਿ ਗਮਨੇ ਅਗਾਰਿ॥੨੭॥
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੁਵਿੰਦ ਨਿਜ ਸੰਗ ਲੀਨਿ। ਹੁਇ ਨਦੀ ਪਾਰਿ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਕੀਨਿ।
ਸੁਲਤਾਨ ਪੁਰੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸੁ ਜਾਇ। ਧਨ ਦੇਤਿ ਜਾਚਤੋ ਜੋਨ ਆਇ॥੨੮॥ ਸ੍ਰੀ
ਗੁਰੁ ਨਿਦੇਸ਼ ਲੇਕਰਿ ਨਿਵੇਸ। ਉਤਰੇ ਸਮੂਹ ਪਿਖਿ ਥਾਨ ਬੇਸ਼’। ਸਜੀਦਨ
ਤੁਰੰਗ ਦੀਨਿਸਿ ਲਗਾਇ’। ਲਗਿ ਖਾਨਪਾਨ ਸਭਿ ਥਾਇ ਥਾਇ॥੨੯॥ ਸ੍ਰੀ
‘ਸੁੰਦਰ, [ਫਾ., ਬੇਸ਼=ਬੜਾ, ਵਧੀਆ] । ‘ਥਾਂ ਸਿਰ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੇ’।

ਹਰਿ ਗੁਵੰਦ ਨਿਜ ਸੰਗ ਲੀਨਿਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਬਲ ਤਿਨ ਦਰਸ ਕੀਨਿ।
ਜਹਿ ਲਗੀ ਦੰਤਧਾਵਨਿ ਸੁ ਬੇਰਿਤਹਿ ਧਰੀ ਭੇਟਿ ਕਰ ਜੋਰਿ ਹੋਰਿ॥੩੦॥
ਪੁਨਿ ਕਰੀ ਕਾਰ ਮੋਦੀ ਦੁਕਾਨ । ਤਿਸ ਦਰਸ ਕੀਨਿ ਨਿਜ ਜੋਰਿ ਪਾਨ ।
ਨਿਜ ਸੰਗ ਸੰਗਤਾਂ ਸਿਖ ਮਹਾਨ। ਤਿਨ ਸੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕਰਤੇ ਬਖਾਨ॥੩੧॥
‘ਦਿਨਤੀਨ ਰਹਿ ਸੁ ਵੇਂਈਮਝਾਰੁਪੁਨ ਨਿਕਸਿ ਲੁਟਾਇ ਵਸਤੁ ਉਦਾਰ।
ਬਹੁ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ਨਿ ਫਿਰਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼। ਬਿਸਤਾਰ ਦੀਨਿ ਸਿੱਖੀ ਸੁ ਬੇਸ਼॥੩੨॥
ਕਲਿਕਲ ਘੋਰ ਅੰਧੋਰ ਭੂਰਕੀਨਸਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜਿਮ ਚਢਤਿ ਸੂਰ’। ਇਮ
ਕਹਤਿ ਦਰਸ ਕਰਿ ਸਕਲ ਥਾਨਾਪੁਨ ਬਸੇ ਨਿਸਾ ਨਿਜ ਸਿਵਰ ਆਨਿ॥
੩੩॥ ਕਰਿ ਖਾਨਪਾਨ ਮਿਸ਼ਟਾਨ ਆਦਿ । ਨਰ ਭਏ ਸੁਪਤਿ ਪਰਿ ਸਾਹਿ-
ਲਾਦੇ। ਉਠਿਕੇ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਸਭਿਹਰਖ ਧਾਰਿ। ਪਹਿਰੇ ਸੁ ਬਿਭੂਖਨਬਸਨ ਚਾਰੁ
॥੩੪॥ ਵਾਹਨਿ ਸਜਾਇ ਨਿਜ ਨਿਜ ਬਡੇਰਾ ਹੁਇ ਹੈ ਦੁਕਾਉ’ ਮੁਖ ਕਹਤਿ
ਟੇਰਿ । ਸਭਿ ਚਢੇ ਬਜਤਿ ਬਾਜੇ ਉਦਾਰ । ਤੁਰਗੀ ਨਫੀਰ ਧੌਂਸਾ ਧੁੰਕਾਰ ॥
੩੫॥ ਡਢ, ਪਣਵ, ਪਟਹ, ਮੁਰਲੀ ਬਜੀਤਿ । ਬਡ ਸੁਤਰਨਿ ਪਰਿ ਸੁਬਰੀ’
ਚਲੀਤਿ। ਸਜੈਦਨਿ ਧਵਾਇ ਘੋਰਨਿ ਕੁਦਾਇ ਬਹਿਲਨਿ ਚਲਾਇ ਘੁੰਘਰੁ
ਬਜਾਇ॥੩੬॥ ਇਮ ਮਚੈ ਕੁਲਾਹਲ ਧੁਨਿ ਬਿਲੰਦ। ਗਮਨੈਂ ਸੁ ਪੰਥ ਧਰਿ
ਧਰਿ ਅਨੰਦ । ਤਬਿ ਗਏ ਸਰਬ ਪਹੁੰਚੇ ਸੁ ਜਾਇ । ਅਧ ਕੋਸ ਗ੍ਰਾਮ ਡੱਲਾ
ਛਹਾਇ॥੩੭॥ ਤਹਿ ਉਤਰ ਪਰੇ ਸਭਿ ਜਾਨੁ’ ਛੋਰ। ਸੁਧਿ ਗਈ ਤਬਹਿ ਛੱਲੇ
ਸੁ ਓਰਿ । ਸੁਨਿ ਸੁਤਿ’ ਨਗਾਇਣ ਦਾਸ ਸੋਇ। ਸਭਿ ਕਰੀ ਤਜਾਰਿ ਹਿਤ
ਪਠਨਿਜੋਇ॥੩੮॥ ਪਕਵਾਨ ਅਧਿਕ ਮਿਸ਼ਟਾਨ ਲੀਨਿ । ਭਰਿ ਕਾਵਰ’
ਜੇਤਿਕ ਖਰਚ ਚੀਨਿ । ਸਜਿ ਵਾਹਨ ਅਪਨੇ ਹੁਇ ਸੁਚੇਤ । ਚਢਿ ਚਲੇ
ਅਗਾਊ ਲੈਨਿ ਹੇਤਿ॥੩੯॥ ਅਗਵਾਨ ਆਇ ਅਵਿਲੋਕਿ ਬੰਦ। ਤਬਿ ਹਨੇ
ਡੰਕ ਬਾਦਿਤ ਬਿਲੰਦ। ਛੁਟੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਅਗਵਾਨਿ ਜਾਤਿ। ਜਿਨ ਜਰੀ ਲਾਗਿ
ਬਹੁ ਰੰਗ ਭਾਤਿ॥੪੦॥ ਦੁਹਿ ਦਿਸ਼ਨਿ ਮੇਲ ਇਸਰੀਤਿ ਕੀਨਿ। ਜਨੁ ਘੋਖਿ
ਘੋਖਿ ਘਨ ਮਿਲਤਿ ਪੀਨ’ । ਵਾਹਨਿ’ ਭਜਾਇ ਵਾਹਨ’ ਉਠਾਇ । ਮਿਲਿ
ਅਪਿ ਮਾਹਿ ਆਨੰਦ ਉਪਾਇ॥੪੧॥ ਜਨੁ ਨਦੀ ਹਰਖ ਕੀ ਉਮਝਿ ਦੋਇ

‘ਦਾਤਣ । ‘ਸਹਿਤ ਅਨੰਦ ਦੇ ਪੇਕੇ ਸੁੱਤੇ । ‘ਉਠੀ ਨਗਾਏ । ‘ਅਸਵਾਰੀਆਂ । ‘ਕੰਨੀ
(ਅ) ਖਬਰ । ‘ਵਹਿੰਗੀ । ‘ਮਾਨੋ ਛਾਰੀ ਬੈਦਲ ਗੱਜ ਗੱਜ ਕੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ । [ਸਿਸ:, ੫੫-
ਰਟਨ, ਉਚਾਰਨ] । ‘ਅਸਵਾਰੀਆਂ ਭਾਵ ਘੋੜੇ ਭਜਾਕੇ । ‘ਬਾਹਵਾਂ ।

ਹੁਇ ਸੰਗਮ^੧ ਅੰਗਉਮੰਗ ਜੋਇਗਨ ਵਸਤੁ ਅੰਗੁ ਗੁਰੁ ਕੇ ਟਿਕਾਇ। ਸਭਿ
ਪਰੇ ਪਾਇ ਚਿਤ ਚਾਇ ਚਾਇ॥੪੨॥ ਬਹੁ ਬਿਨੈ ਭਨੀ ਸਭਿ ਹਾਥ ਬੰਦਿ ।
‘ਹਮ ਅਲਪ, ਲਘੂ, ਤੁਮ ਬਡਿ ਬਿਲੰਦ । ਨਿਜ ਦਾਸ ਜਾਨਿ ਪਤਿ ਲੇਹੁ
ਰਾਖਿ। ਦੇ ਦਰਸ ਕਰੀ ਪੂਰਨ ਭਿਲਾਖ’॥੪੩॥ ਸਨਮਾਨ ਜਾਨਿ ਗੁਰੁ ਤਿਨਹੁ
ਕੇਰਿ। ਪਕਵਾਨ ਲੀਨਿ ਦਿਯ ਬਾਂਟਿ ਫੇਰਿ। ਸਭਿ ਜਥਾ ਜੋਗ ਕਰਿ ਤਿਨਹੁ
ਸਾਥ । ਕਰਿਬੇ ਵੁਕਾਉ ਪੁਨ ਚਹਤਿ ਨਾਥ ॥ ੪੪ ॥ ਇਕਿ ਮਹਾਂਦੇਵ ਕੋ
ਦਰਬ ਦੀਨਿ । ਗੁਰੁਦਾਸ ਬਿੱਧ, ਦੋਨੋ ਸੁ ਲੀਨਿ। ਪੁਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਚੰਦ ਬਾਤੀ
ਸੁ ਧਾਰਿ। ‘ਬਰਖਾਵਤਿ ਗਮਨਹੁ^੨’ ਗੁਰੁ ਉਚਾਰਿ॥੪੫॥ ਤਬਿ ਚਲੇ ਗ੍ਰਾਮ
ਕੋ ਸਮੁਖ ਹੋਇ। ਨਰ ਮਿਲੇ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਦਿਸਨਿ ਦੋਇ । ਗਨ ਬਜਤਿ ਬਾਜ
ਭਈ ਧੂਮ ਧਾਮ। ਬਡ ਉਠੀ ਧੂਲਿ ਲਿਯ ਛਾਦਿ ਗ੍ਰਾਮ॥੪੬॥ ਧਨ ਕੋ ਬੁਖਾਇ
ਘਨ ਮਨਹੁ ਚਾਰੁ । ਬਡ ਭਯੋ ਸ਼ੋਰ ਇਕ ਬਾਰਿ ਝਾਰਿ। ਚਢਿ ਕੈ ਉਤੰਗ
ਨਰ ਨਾਰਿ ਹੋਰਿ । ਕਹਿ ਬਚ ‘ਬਰਾਤ ਆਈ ਬਡੋਰਿ’ ॥੪੭॥ ਸੁਭ ਬਾਨ
ਦੀਨਿ ਡੇਰੋ ਲਗਾਇ। ਕਰਿ ਰੰਕ ਤ੍ਰਿਪਤ, ਧਨ ਕੋ ਬੁਖਾਇ। ਤੰਬੂ ਸਮਾਨ
ਦੀਨੇ ਸੁ ਤਾਨਿ। ਬਡਿ ਜੈ ਉਤੰਗ ਬਹੁ ਸੋਭਵਾਨ॥੪੮॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਬੀਚ ਚੰਦੋਆ
ਚਾਨਣੀ ਤਾਨੇ ਰੇਸਮ ਡੋਰ। ਲਗੀ ਕੰਨਾਤ ਬਨਾਤਕੀ ਚਹੁ ਗਿਰਦੇ ਦੁਤਿ
ਬੋਰ^੩॥੪੯॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਨਿਜ ਤਨੁਜ ਜੁਤਿ ਬੈਠੇ ਬੰਦ ਮਝਾਰ । ਮਨਹੁ
ਸੁਧਰਮਾ^੪ ਸੋਭਤੀ ਬਸਨ ਬਿਭੂਖਨ ਚਾਰੁ ॥ ੫੦ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ
ਗ੍ਰੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰਾਸੇ ‘ਬਿਆਹ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਇਕਾਦਸ਼ਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧੧ ॥

੧੨. [ਬਰਾਤ]।

ਦੋਹਰਾ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਸਾਥ ਤਬਿ ਮਿਲਨਿ^੧ ਹੇਤੁ ਹਿਤੁ ਧਾਰਿ । ਤਜਾਰ
ਨਰਾਇਣ ਦਾਸ ਭਾ ਗਨ ਵਸਤੁਨਿ ਸੰਭਾਰਿ॥੧॥ ਚੌਪਈ॥ ਜਰੇ ਜ਼ੀਨ ਬਾਜੀ
ਚਪਲਾਵਤਿ । ਗਰੇ ਬਿਭੂਖਨ ਸੋਭ ਬਢਾਵਤਿ । ਬਸਤੁ ਰੇਸਮੀ ਛਾਦਨਿ
ਕੀਨੇ। ਗਹੇ ਲਗਾਮ ਨ ਬਿਰਤਾ ਲੀਨੇ^੨॥੨॥ ਲੇ ਬਹੁ ਮੇਲੇ ਲਲਿਤ ਦੁਕੂਲ।

^੧ਮੇਲ । ^੨ਸੋਭਾ ਵਿਚ ਝੁੱਬੀ ਹੋਈ (ਅ) ਬੋਰਾਂ ਦੀ ਸੋਭਾ [ਬੋਰ=ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਪ੍ਰੰਗਰੂ ਜੋ ਗਹਿਣਿਆਂ
ਨੂੰ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ] । ^੩ਬੰਦ ਦੀ ਸਭਾ । ^੪ਮਿਲਨੀ ਕਰਨ ਲਈ । ^੫ਲਗਾਮ ਫੜਿਆਂ ਬੀ ਜੋ
ਨਹੀਂ ਟਿਕਦੇ, ਭਾਵ ਅਤਿ ਚੰਚਲ ।

*ਇਹ ਘਨ ਬ੍ਰਿਥਾ ਗਵਾਉਣਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਰੀਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਮਾਂ ਬੰਦੂਣਾਂ ਤੇ ਉਸ ਦੇ
ਸਾਰੇ ਅੰਗ ਪੂਰਨ ਕਰਨੇ ਇਹ ਕਾਵਜ ਦੀ ਇਕ ਰੀਤੀ ਹੈ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਾਕਿਆ ਨਹੀਂ
ਜਾਪਦਾ । ਉਂਵ ਲੋੜਵੰਦਾਂ, ਗ੍ਰੰਥਾਂ, ਬੁਝਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਘਨ ਦਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੇ ਹੁਇ ਅਨੁਕੂਲ । ਉਪਰ ਧਰਿ ਕਰਿ ਗਨ ਦੀਨਾਰੂ^੧ । ਲੇ
 ਕਰਿ ਸੰਗ ਨਰਨਿ ਪਰਵਾਰੂ॥੩॥ ਬੰਧਪ ਸਖਾ ਸਹਿਤ ਸਮੁਦਾਉ । ਚਲਨੈ
 ਨਰਾਇਣਦਾਸ ਅਗਾਉ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸਨਮੁਖ ਤਿਹ ਸਮੇ ਆਇ ਮਿਲਨੈ
 ਕਰਿਬੇ ਚਹਿ ਨਮੋ॥੪॥ ਹੁਤੇ ਪਰੋਹਤਿ ਤਿਹ ਸਮੁਝਾਇਵ । ‘ਭੁਜਾ ਪਸਾਰਿ
 ਮਿਲਹੁ ਗਰ ਲਾਇਵਾਸਮ ਸਮਧੀ ਇਸ ਸਮੈ ਬਨੰਤੇ । ਰਾਉ ਰੰਕ ਕੈਸੇ ਸੁ
 ਹੁਵੇਤੇ॥੫॥ ਲੌਕਿਕ ਬੈਦਕ ਰੀਤਿ ਜੁ ਦੋਉ। ਬਜਾਹ ਆਇ ਮਹਿ ਕਰਿ ਸਭਿ
 ਕੋਉ। ਲਾਜ ਫੋਰਿ ਕਰੀਅਹਿ ਬਿਵਹਾਰੇ। ਸਮਧੀ ਸੋ ਮਿਲਿ ਭੁਜਾ ਪਸਾਰੇ’॥
 ੬॥ ਸੁਨਤਿ ਨਰਾਇਣਦਾਸ ਬਖਾਨਾ। ‘ਮੈਂ ਕੈਸੇ ਕਰਿ ਇਨਹੁ ਸਮਾਨਾ। ਲੋਕ
 ਪ੍ਰਲੋਕ ਸਹਾਇਕ ਸਾਮੀ । ਤੀਨ ਭਵਨਿ ਪਤਿ ਅੰਤਰਿਜਾਮੀ॥੭॥ ਇਨ ਕੇ
 ਦਾਸ ਦਾਸ ਕੋ ਦਾਸਾ । ਕਿਮ ਸਮਤਾ ਕਰਿਹੈ, ਹੁਇ ਹਾਸਾ’। ਇਮ ਕਹਿ
 ਕਰੀ ਅਕੋਰ ਅਗਾਰੀ । ਪਥਨੈ ਚਰਨ ਪਰ ਨਿਰਹੰਕਾਰੀ॥੮॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ
 ਸਿਮਧੀ ਲਖਿ ਭਾਉ। ਪਕਰਿ ਉਠਾਇ ਲਿਯੋ ਗਰ ਲਾਉ। ਜਥਾ ਜੋਗ ਕਰਿ
 ਲੌਕਿਕ ਰੀਤਿ। ਸਨਮਾਨਨੈ ਸਭਿ ਮਹਿ ਲਖਿ ਪ੍ਰੀਤਿ॥੯॥ ਹੇਰਿ ਹੇਰਿ ਸਿਖ
 ਸਭਿ ਬਿਸਮਾਵਹਿ। ‘ਧੰਨ ਨਰਾਇਣ ਦਾਸ’ ਅਲਾਵਹਿ । ‘ਆਦਰ ਅਧਿਕ
 ਗੁਰੁ ਕਿਯ ਜਾਂਹੀ। ਲਗਨੈ ਗਰੇ, ਇਹ ਸਮ ਕੋ ਨਾਂਹੀ’॥੧੦॥ ਇਮ ਮਿਲਿਨੀ
 ਕਰਿ ਘਰੋਂ ਸਿਧਾਰਾ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਜਨਵਾਸੇ^੨ ਪਗ ਧਾਰਾ^੩। ਲਾਵਾਂ ਲੇਨਿ ਸਮੈ
 ਤਬਿ ਆਯਹਾਏਨੁ ਧੁਲਿ ਪਾਵਨਿ ਦਰਸਾਯਹੁ^੪॥੧੧॥ ਦਿਜ ਗਨ ਪ੍ਰੇਰਨੈ ਬੈਠੇ
 ਪਾਸ । ਭੇਜਨੈ ਮਨੁਜ ਨਰਾਇਣਦਾਸ। ‘ਲਾਵਾਂ ਹਿਤ ਕਰੀਅਹਿ ਆਗਵਨ।
 ਮੈਂ ਤਜਾਰੀ ਜੁਤਿ ਇਸਬਿਤ ਭਵਨੁ’॥੧੨॥ ਜਬਿ ਜਨਵਾਸੇ^੫ ਬਿਖੈ ਸੁਧਿ
 ਆਈ। ਹਨੇ ਡੰਕ ਸਭਿ ਬਾਜ ਬਜਾਈ। ਲਘੁ ਦੁੰਹਭਿ ਬਡਿ ਧੌਂਸ ਪ੍ਰੀਕਾਰੀ।
 ਤੁਰਰੀ, ਮੁਰਲਿ, ਨਫੀਰ ਸੰਭਾਰੀ॥੧੩॥ ਪਟਹ ਪਣਵ ਬਡ ਵੋਲ ਬਜਾਏ ।
 ਸੁਨਿਤ ਉਠੇ ਤਤਛਿਨ ਸਮੁਦਾਏ । ਦੂਲਹੁ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਚੰਦ । ਗੁਰੁ
 ਨੰਦਨ ਸੁੰਦਰ ਸੁਖਕੰਦ॥੧੪॥ ਮਹਾਂਦੇਵ, ਬਿਧ ਅਰੁ ਗੁਰਦਾਸ। ਉਮਰਸ਼ਾਹੁ,
 ਸਾਲੋ ਗੁਰੁ ਪਾਸ । ਲੇ ਗਮਨੈ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਸੰਗ । ਹਿਤ ਲਾਵਾਂ ਕੇ ਚਲੇ
 ਉਮੰਗ॥੧੫॥ ਬਾਦਿਤ ਬਾਜਤਿ ਜਾਤਿ ਅਗਾਰੀ । ਕੀਰਤਿ ਭਾਟ ਨਕੀਬ^੬
 ਉਚਾਰੀ। ਆਤਪੱਤ੍ਰ^੭ ਦੂਲਹੁ ਪਰ ਫਿਰਿਹੀ। ਚਮਰ ਚਾਰੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਰਵਰ

^੧ਮੁਹਰਾਂ । ^੨ਕੁੜਮ ਦਾ । ^੩ਦੀਵ ਘਰ, ਜਿਥੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਉਤਾਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ^੪ਭਾਵ ਗਏ ।

^੫ਗਉ ਧੂੜ ਦਾ ਪਵਿੱਤ੍ਰ (ਸਮਾਂ) ਦੇਖਿਆ (ਜਦ) । ^੬ਚੋਬੰਦਾਰਾਂ । ^੭ਛਤਰ ।

ਹੀ॥੧੬॥ ਮਹਿਦ ਕੁਲਾਹਲ ਸਭਿ ਮਹਿ ਹੋਵਾ॥ ਤਿਯ ਗਨ ਚਾਹਤਿ ਦੂਲਹੁ
ਜੋਵਾ । ਸੁਨਿ ਬਾਦਿਤ ਕੀ ਧੁਨਿ ਇਕ ਬਾਰੀ॥ ਬਿੰਬੁ ਮੰਭਯੋ ਸਭਿਨਿ ਮਨ-
ਨਾਰੀ ॥੧੭॥ ਤਜੀ ਕਾਰ ਘਰ ਕੀ ਉਠ ਧਾਈ॥ ਛੁਦੁ ਘੀਟਿਕਾ ਲੇ ਗਰਿ
ਪਾਈ॥ ਅੰਜਨ ਅੰਜ ਕਪੋਲਨਿ ਲਾਯੋ॥ ਕੰਠਹਾਰ ਕਟ ਸੇ ਲਪਟਾਯੋ॥੧੮॥
ਕਰਤਿ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਚਢੀ ਅਟਾਰੀ॥ ਖਰੀ ਸੁ ਦੂਲਹੁ ਬਦਨ ਨਿਹਾਰੀ॥ ਬਾਦਿਤ
ਧੁਨਿ ਬਡ ਛੁਟੀ ਹਵਾਈ॥ ਚਢੀ ਗਗਨ ਪੁਨ ਹਟਿ ਕਰਿ ਆਈ॥੧੯॥ ਜਨੁ
ਤਾਰੇ ਟੂਟਤਿ ਚਮਕੰਤੇ । ਭਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸ ਅਕਾਸ ਦਿਖੰਤੇ । ਛੁਟਤਿ ਬਰੂਦ
ਭਰੇ ਗਜ ਘੋਰੇ । ਇਤ ਉਤ ਜਰਤਿ ਬੇਗ ਤੇ ਦੋਰੇ ॥੨੦॥ ਚਾਦਰ ਬਾਰ
ਛੁਟਤਿ ਫੁਲਵਾਈ* । ਦੇਖਤਿ ਲੋਕ ਹਸਤਿ ਹਰਖਾਈ । ਦੇਵ ਦੇਵਨੀ
ਦਾਰੁਨ ਬਨੇ* । ਛੁਟਤਿ ਬਿਲੋਕਤ ਮਾਨਵ ਘਨੇ॥੨੧॥ ਅਧਿਕ ਕੁਲਾਹਲ
ਹਰਖਤਿ ਹੋਵਾ॥ ਜਰੈ ਮਤਾਬੀ ਅਦਭੁਤ ਜੋਵਾ॥ ਭਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸ ਸਭਿਨਿ ਮਹਿ
ਐਸੇ॥ ਬਿਨਾ ਤੇਜ* ਤੇ ਬਾਸੁਰ ਜੈਸੇ॥੨੨॥ ਮਨਹੁ ਮਤਾਬੀ ਪਾਇ ਬਹਾਨਾ॥ ਗੁਰੂ
ਪ੍ਰਕਾਸ ਦਿਖਾਇ ਮਹਾਨਾ । ਦੇਖਿ ਭਯੋ ਬਿਸਮੈ ਨਰੁ ਨਾਰੀ । ਅਸ ਪ੍ਰਕਾਸ
ਨਹਿ ਕਬਹੁ ਨਿਹਾਰੀ॥੨੩॥ ਤਿਸ ਪ੍ਰਕਾਸ ਮਹਿ ਦੂਲਹੁ ਦੇਖੈ॥ ਬਾਰਿ ਬਾਰਿ
ਬਲਿਹਾਰ ਵਿਸ਼ੇਖੈ । ਕੋਠਨਿ ਚਢੀ ਨਿਹਾਰਹਿ ਦਾਰਾ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੋ
ਕਰਹਿ ਜੁਹਾਰਾ ॥੨੪॥ ਸਨੈ ਸਨੈ ਦੇਖਤਿ ਦਿਖਰਾਵਤਿ । ਸਿਮਧੀ ਸਦਨ
ਸਤਿਗੁਰੁ ਜਾਵਤਿ । ਬੜਵਾ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦਾ ਗਏ ਸਸੁਰ ਕੇ ਸਦਨ
ਅਨੰਦ ॥੨੫॥ ਆਇ ਨਰਾਇਣਦਾਸ ਅਗਾਰੇ । ਲੇਤਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੈ ਅੰਤਰਿ-
ਦਾਰੇ॥ ਜਹਿ ਬੇਦੀ ਸੁੰਦਰ ਰਚਿ ਰਾਖੀ॥ ਗਨ ਬੰਧੁਪਥਿਤ ਦੇਖਨਿਕਾਂਖੀ॥੨੬॥
॥ ਖਰੋ ਹੋਰਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਆਗਵਨੁ॥ ਸਭਿ ਆਗੈ ਦੂਲਹੁ ਦੁਤਿ ਰਵਨੁ* । ਸਾਦਰ
ਸਗਰੇ ਕਰੇ ਬਿਠਾਵਨਿ । ਚਹੁਦਿਸ਼ ਬੇਦੀ ਕੇ ਬਲ ਪਾਵਨ ॥੨੭॥ ਬਿੰਪੂ
ਉਚਾਰ ਕਰਨਿ ਤਬਿ ਲਾਗੈ । ਪੁਜਤਿ ਨਵਗ੍ਰਹ ਗਣਪਤਿ ਆਗੈ । ਬੀਚ
ਹੁਤਾਸਨ ਕੀਨਿ ਪ੍ਰਕਾਸਨਿ । ਪਾਵਤਿ ਸਰਪੀ ਕਰਤਿ ਉਪਾਸਨਿ*॥੨੮॥
ਤਬਿ ਦੂਲਹਨ ਢਿਗ ਆਨਿ ਬਿਠਾਈ॥ ਜਬਾਜੋਗ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਕਰਵਾਈ॥

* ਕਿਸੇ ਅਚਾਨਕ ਆਏ ਚਾਉ ਸਮੇਂ ਦਾ ਘਬਰਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕਾਹਲੀ ਵਿਚ ਉਲਟ ਪੁਲਟ ਗਹਿਣੇ ਕੋਪੜੇ ਪਹਿਨਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । * ਤੜਾਗੀ । * ਸੁਚਮਾਂ ਗੱਲਾਂ ਪਰ ਪਾਕੇ ਲਾ ਲਿਆ । * (ਆਤਮਬਧੀ ਦੀਆਂ) ਚਾਦਰਾਂ, ਖੜ ਤੇ ਫੁਲਵਾਈਆਂ ਛੁਟਦੀਆਂ ਹਨ । * ਬਰੂਦ ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਏ । * ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । * ਸੁਫਲੀ ਦੁਤੀ ਵਾਲਾ । * ਇਹ ਗੀਤੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਦੇਖੇ ਇਸੇ ਰਾਸ ਦੇ ਅੰਸੂ ੪, ਅੰਕ ੩੮ ਤੇ ਅੰਸ ੭, ਅੰਕ ੨੪ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ ।

ਬਰਬਰ^੧ ਸੰਗਢੇਰਿ ਕਰਿ ਢੇਰੇ। ਪਾਣਗੁਹਲ^੨ ਕੀਨਸਿ ਤਿਸਬੇਰੇ। ੨੬। ਮਿਲਿ
 ਸੁਰਬਧੂ ਕਰੇ ਛਲ ਬੇਸਾ। ਆਨਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੀ ਰੂਪ ਸੁ ਬੇਸਾ। ਰਲਿ ਨਾਰਿਨਿ ਮੈਂ
 ਗੀਤਿਨਿ ਗਾਵੈਂ। ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੰਗਲ ਅਧਿਕ ਵਧਾਵੈਂ॥ ੩੦॥ ਕਰਤਿ ਅਪਨਿਪੈ
 ਸਫਲ ਬਿਸਾਲਾ। ਗੁਰੁ ਕੋ ਦਰਸਹਿ ਅਨੰਦ ਉਛਾਲਾ। ਤਿਯਾ ਨਗਇਲ-
 ਦਾਸ ਸੁਜਾਨੀ^੩। ਬਿਨ ਜਾਨੇ ਸਗਰੀ ਸਨਮਾਨੀ॥ ੩੧॥ ਬੰਦ ਮੇਲ ਘਰ ਬਿਖੈ
 ਸਕੇਲਾ। ਤਿਨ ਮੈਂ ਤੇ ਜਾਨਸਿ ਹਿਤ ਮੇਲਾ^੪। ਸੁਰਨਰ ਬੇਸ ਧਾਰਿ ਸਮੁਦਾਏ।
 ਮਿਲੇ ਆਨਿ ਬਹੁ ਸੇਵ ਕਮਾਏ॥ ੩੨॥ ਜਥਾ ਜੋਗ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਤਹਾ। ਦਿਯੋ
 ਦਰਬ ਹਰਖੇ ਜਹਿ ਕਹਾ। ਬਿੰਪੁ ਪ੍ਰਸੰਸਤਿ ਧਨ ਹਿਤ ਚਾਉ। ਕਿਤਿਕ
 ਸਚਾਹਿ ਧਰਿ ਧਰਿ ਭਾਉ॥ ੩੩॥ ਸਾਖੰਚਾਰ^੫ ਉਚਾਰਨਿ ਕੀਨਸਿ। ਸੁਨਯੋ
 ਸਭਿਨਿ ਪੁਨਿ ਧਨ ਗਨ ਦੀਨਸਿ। ਇਮ ਲਾਵਾਂ ਲੇ ਕਰਿ ਜਸੁ ਸਾਜਾ। ਬੀਚ
 ਬੇਦਿਕਾ^੬ ਉਠਯੋ ਸਮਾਜਾ॥ ੩੪॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਗਮਨੇ ਜਨਵਾਸੇ। ਛੁਟਤਿ
 ਮਤਾਬੀ ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸੇ। ਬੰਦ ਮਸਾਲੇਂ ਜੁਲਤਿ ਅਗਾਰੀ। ਬਾਜੇ ਬਜਹਿ
 ਉਠਤਿ ਧੁਨਿ ਭਾਰੀ॥ ੩੫॥ ਆਇ ਬਿਰੇ ਜਨਵਾਸ ਮਝਾਰੇ। ਹਿਤ ਅਹਾਰ
 ਗੁਰ ਬਹੁਰ ਹਕਾਰੇ। ਸਕਲ ਬਰਾਤਿ ਜਾਤਿ ਹਰਖੰਤੀ। ਆਤਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਬੰਦ
 ਛੁਟੰਤੀ॥ ੩੬॥ ਸੁੰਦਰ ਮੰਦਿਰ ਅੰਦਰ ਸਾਰੇ। ਸਾਦਰ ਕਹਿ ਕਹਿ ਪੰਤਿ^੭ ਬਿਠਾਰੇ
 । ਪੁਨ ਚੌਕੀ ਪਰ ਆਸਨ ਭਾਸਾ। ਸਤਿਗੁਰੁ ਬਿਰੇ ਬਿਸਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸਾ॥ ੩੭॥
 ਪਰੁਸਨਿਹਾਰਿ^੮ ਆਇ ਸਮੁਦਾਏ। ਧਰੇ ਬਾਰ ਸਭਿਕੇ ਅਗੁਵਾਏ। ਮੋਦਕ,
 ਖੁਰਮੇ ਨੁਗਦੀ^੯ ਘਨੀ। ਘੋਵਰ ਘਿੱਤਿ ਸਿਤਾ ਬਹੁ ਸਨੀ॥ ੩੮॥ ਸ੍ਵਾਦਿਲ ਮਹਾਂ
 ਅੰਮ੍ਰਿਤੀ ਦੀਨਿ। ਮੇਵੇ ਬੰਦ ਮਿਲੈਨੀ ਕੀਨਿ। ਤੁਰਤ ਪਰੋਸਯੋ ਚਤੁਰਨਿ-
 ਚਾਰੁ। ਖਾਨਿ ਲਗੇ ਬਹੁ ਸ੍ਵਾਦਿ ਅਹਾਰੁ॥ ੩੯॥ ਗਾਰਿ ਗੋਰਿ^{੧੦} ਗੀਤਨਿ ਕੋ
 ਗਾਵੈਂ*। ਸੁੰਦਰ ਗੀਤਨਿ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਵੈਂ। ਬੈਠਿ ਝਰੋਖਨਿ ਕਹਿ ਕਹਿ

^੧ਸੁਹਣੇ ਲਾੜੇ ਨਾਲ। ^੨ਭਾਵ, ਪਿਤਾ ਨੇ ਕੰਨਜਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਵਰ ਦੇ ਹੱਥ ਫੜਾਉਣਾ। ^੩ਸੁਜਾਨੀ=
 ਸਿਆਣੀ ਹੈ। (ਅ) ਭਾਵ ਨਵੇਣ ਦਾਸ ਦੀ ਵਹੁਟੀ ਨੇ (ਦੇਵ ਬਧੂਆਂ ਨੂੰ) ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਿਆਂ;
 ਭਾਵ ਹਿਤ ਨਾਲ ਖੁਲਾਇਆ। ^੪ਜਾਣਿਆਂ ਕਿ ਘਰ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਮੇਲ ਵਿਚੋਂ ਇਹ
 ਬੀ ਕੋਈ ਹਿਤ ਵਾਲੇ ਮੇਲੀ ਹੀ ਹਨ। ^੫ਗੋਤ੍ਰਚਾਰ। ^੬ਵੇਦੀ ਵਿਚੋਂ। ^੭ਪੰਕਤੀਆਂ। ^੮ਪ੍ਰੇਸ਼ਣਵਾਲੇ।
^੯ਬੰਦੀ। ^{੧੦}ਸਿੱਠਣੀਆਂ ਪਾਕੇ। *ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਗੀਤੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਬਦ
 ਉਚਾਰੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਇਹੋ ਸੀ ਕਿ ਗੀਤ ਗੀਤ ਹਟ ਜਾਣ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਹਿਮਾ ਦਾ ਮੁਜ਼ਮ
 ਪ੍ਰਚਾਰ ਪਾਵੇ। ਇਹ ਕਢੇ ਹੋ ਗੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਐਸੇ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਕੋਈ
 ਗਾਰੀ ਸਿੱਠਣੀ ਦੇ ਸਕੇ। ਦੇਖੋ ਇਸੇ ਰਾਸ ਦੇ ਅੰਸੂ ੪ ਅੰਕ ੧੪ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ।

ਨਾਮੁ॥ ਮਿਲੀ ਮਨੋਹਰ ਤਿਯ ਅਭਿਰਾਮੁ॥੪੦॥ ਸੁਨਤਿ ਮੁਦਤਿ ਗੁਰੁ ਸਹਤ
ਸਮਾਜਾ । ਸਮੈਂ ਉਛਾਹ ਬਿਸਾਲ ਬਿਰਾਜਾ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਪਿਖਿ ਪਿਖ ਦੁਹ-
ਦਿਸੁ ਹਰਖਹਿ॥ ਮਨਹੁ ਅਨੰਦ ਉਨਵ ਕਰਿ ਬਰਖਹਿ॥੪੧॥ ਇਮ ਅਹਾਰ
ਕੋ ਅਚਵਨਿ ਕੀਨਿ॥ ਉਠੀ ਬਰਾਤਿ ਲਾਗਿ ਧਨਦੀਨਿ । ਪਾਇ ਉਛਿਸਟ^੧
ਬਿਖੈ ਬਹੁ ਦਰਬਾ॥ ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਗਮਨੇ ਸਰਬਾ॥੪੨॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਜਨਵਾਸੇ
ਮਹਿ ਜਾਇ ਗੁਰੁ, ਸੁਪਤੇ ਨਿਜ ਨਿਜ ਥਾਨ । ਅਤਿ ਅਨੰਦ ਉਰ ਪਾਇ
ਕਰਿ ਸਕਲ ਬਰਾਤ ਸੁ ਜਾਨ ॥੪੩॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਚਤੁਰਥ
ਰਾਸੇ 'ਬਜਾਹ' ਯੋਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਦ੍ਵਾਦਸ਼ਮੇ ਅੰਸੂ ॥ ੧੨ ॥

੧੩. [ਬਰਾਤ] ।

ਦੋਹਰਾ॥ ਸੁਖ ਸੋ ਬੀਤੀ ਜਾਮਨੀ ਜਾਮ ਰਹੀ ਜਬਿ ਆਇ । ਗਾਵਤਿ ਆਸਾ
ਵਾਰ ਜੁਤ ਰਛਾਨਿ ਕੇ ਸਮੁਦਾਇ॥੧॥ ਹਾਕਲ ਛੰਦ ॥ ਗੁਰ ਉਠਿ ਕਰਿ ਸੋਚਿ
ਸ਼ਨਾਨੇ॥ ਪੁਨ ਬੈਠੇ ਏਕਲ ਥਾਨੇ॥ ਨਿਜ ਰੂਪ ਬਿਖੈ ਲਿਵਲਾਈ॥ ਮਨ ਬਿਰਜੇ
ਸਮਾਧਿ ਲਗਾਈ ॥੨॥ ਤਬਿ ਪ੍ਰਾਤਕਾਲ ਹੁਇ ਗਇਉ । ਸਭਿ ਸੋਚਾ ਚਾਰੀ
ਭਇਉ^੨॥ ਗਨ ਬਾਦਿਤ ਬਾਜ ਬਿਲੇਦੇ॥ ਤਬਿ ਉਠਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦੇ॥੩॥
ਕਰਿ ਸੋਚ ਸ਼ਨਾਨ ਮਹਾਨਾ॥ ਤਨ ਬਸਤ੍ਰ ਪਹਿਰ ਦੁਤਿ ਨਾਨਾ॥ ਦਿਨ ਚਢੇ
ਦਿਵਾਨ ਲਗਾਯੋ॥ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਬਹੁ ਛਬਿ ਪਾਯੋ ॥੪॥ ਬਿਤ ਬਿੰਦ ਮਸੰਦ
ਮਝਾਰੇ॥ ਗਨ ਧਨੀ ਤਹਾਂ ਪਰਵਾਰੇ॥ ਬ੍ਰਿਧ ਸਾਲੋ ਅਰੁ ਗੁਰਦਾਸੁ॥ ਕੱਲਜਾਨ
ਆਇ ਸਭਿ ਪਾਸੁ॥੫॥ ਬਿਤ ਮਹਾਂਦੇਵ ਗੁਰੁ ਤੀਰਾ॥ ਜਿਮ ਬੁਝਤਿ ਭਾਖਤਿ
ਧੀਰਾ॥ ਤਬਿ ਝੱਲੇ ਗ੍ਰਾਮ ਮਝਾਰੀ॥ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਬਸਹਿ ਸੁ ਸਾਰੀ ॥ ੬ ॥
ਹੁਇ ਇਕਠੀ ਲੇ ਗੁਰ ਕਾਰੀ॥ ਕਰਿ ਅਪਰ ਉਪਾਇਨ ਧਾਰੀ॥ ਧਰਿ ਭਾਉ
ਦਰਸ ਕੋ ਆਏ॥ ਜੋ ਸਿੱਖ ਕਦੀਮੀ ਗਾਏ ॥੭॥ ਗੁਰੁ ਅੰਗਦ ਅਮਰ ਸਧੀਰਾ॥
ਹਿਤ ਸੇਵਾ ਰਹੇ ਜੁ ਤੀਰਾ॥ ਗਨ ਧਰੀ ਅਕੋਰ ਅਗਾਰੀ॥ ਕਰ ਬੰਦਤਿ ਬੰਦਨ
ਧਾਰੀ॥੮॥ ਸਿਖ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਅਨੇਕਾ॥ ਜਿਨ ਰਿਦੈ ਬਿਸਾਲ ਬਿਬੇਕਾ॥ ਅਸ
ਜਾਨਿ ਗੁਰੁ ਸਨਮਾਨੇ॥ ਫਿਰ ਬੈਠੇ ਹਰਖ ਮਹਾਂਨੇ ॥੯॥ ਜੋ ਭਏ ਪ੍ਰਥਮ ਸਿਖ
ਧੀਰਾ॥ ਸੋ ਬੁਝੇ ਗੁਨੀ ਗਹੀਰਾ^੩॥ 'ਕੋ ਭਯੋ ਮਹਦਗੁਰੁ ਪਸਾਰੇ'॥ ਸੋਹਮਰੇ ਪਾਸ
ਉਚਾਰੇ^੪॥੧੦॥ ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਸਨਿ ਜੋਰੇ ਹਾਥਾ॥ 'ਇਸ ਗ੍ਰਾਮ ਦਾਸ ਗਨ ਨਾਥਾ'^੫॥
ਭਾ ਲਾਲੋ, ਭਾਈ ਧੀਰਾ॥ ਗੁਨ ਸਿੱਖੀਕੇ ਭਰਪੂਰਾ॥੧੧॥ ਜੋ ਰਾਵਰਿ ਬਖਸ਼ਿਸ਼

^੧ਲਾਗੀਆਂ ਦਾ । ^੨ਜੁਠ । ^੩ਮੋਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਆਦਿ ਆਚਾਰ ਵਾਲੇ ਹੋਏ । ^੪ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੁੱਛੇ । ^੫ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਦਾਸ (ਹੋਏ ਹਨ) ਅਥਵਾ ਹੋਨਾਥ ਜੀ ।

ਕੀਨੀ । ਸਿਖ ਬਹਿਲੋ ਹਿਤ ਕਰਿ ਲੀਨੀ । ਸ੍ਰੀ ਅਮਰਦਾਸ ਸਭਿ ਸੋਈ ।
 ਢਿਗ ਲਾਲੋ ਕੇ ਦਈ ਜੋਈ॥੧੨॥ ਅਸ ਸਿੱਖ ਅਪਰ ਗਨ ਹੋਏ॥ ਜੋਗਿਨਿਬੇ
 ਤੇ ਬਹੁ ਜੋਏ॥ ਇਕ ਭਯੋ ਸੁ ਭਾਈ ਪਾਰੋ॥ ਗੁਰੁ ਅਮਰਕੋਰਿ ਬਹੁ ਪਯਾਰੋ॥੧੩॥
 ਤਿਸ ਉਪਰ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਸੰਨੇ । ਗੁਰੁ ਭਾਲਾ ਜਿਨ ਮਨ ਮੰਨੇ । ਉਰ ਗਯਾਨ
 ਮਹਿਦ ਗੰਭੀਰੋ॥ ਨਿਤਨਿ ਸਚਲ ਮਨ, ਉਰਧੀਰੋ॥੧੪॥ ਤਿਸ ਗੁਰੁਤਾ ਦੇਵਨਿ
 ਲਾਗੋ॥ ਨਹਿ ਮਾਨੀ ਮਨ ਬਡਭਾਗੋ॥ ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਬਿਨੈ ਬਖਾਨੇ॥—ਹਮ ਸਿੱਖੀ
 ਮਹਿ ਮਨ ਮਾਨੇ॥੧੫॥ ਇਹ ਤੁਮ ਕੋ ਹੀ ਬਨਿ ਆਵੈ । ਹਮ ਸੇਵਕ ਸੇਵ
 ਕਮਾਵੈ—। ਸੁਨਿ ਅਮਰਦਾਸ ਗੁਰੁਭਾਖ॥—ਜੇ ਤੇਰੀ ਅਸ ਅਭਿਲਾਖ॥੧੬॥
 ਤੋ ਤਨੁ ਕੋ ਤਯਾਗ ਸਮਾਵੈ । ਗੁਰੁ ਬਿਖੈ ਏਕਤਾ ਪਾਵੈ—। ਇਮ ਆਗਯਾ
 ਸੁਨਿ ਘਰ ਆਯੋ॥ ਤਤਛਿਨ ਤਨੁ ਤਜਨੋ ਸਮਾਯੋ॥੧੭॥ ਇਕ ਬੜਵਾਚਪਲ
 ਬਲੀ ਹੈ॥ ਜਿਹ ਸਮ ਨਹਿ ਔਰ, ਭਲੀ ਹੈ । ਸੋ ਅਮਰ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਭੋਜੀ॥ ਨਹਿ
 ਅਪਰ ਚਵਨਿ ਦੇ ਤੇਜੀ॥੧੮॥ ਪਿਖਿ ਅਪਨੇ ਢਿਗ ਰਖਿ ਲੀਨੀ । ਗੁਰੁ
 ਰਾਮਦਾਸ ਕੋ ਦੀਨੀ । ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕੇ ਥਾਨ॥ ਤਿਸ ਚਢਿਕੈ ਕੀਨਸਿ
 ਪਯਾਨ॥੧੯॥ ਏਹਗ॥ ਸੋ ਭਾਈ ਪਾਰੋ ਭਯੋ ਬਡੋ ਨਰਾਇਣ ਦਾਸ^੧ । ਜਿਸ
 ਕੀ ਤਨੁਜਾ ਨਿਜ ਤਨੁਜ^੨ ਬਯਾਹੀ ਧਰੇ ਹੁਲਾਸ ॥੨੦॥ ਹਾਕਲਵੈ ॥ ਅਬਿ
 ਸਭਿ ਸਿੱਖਨਿ ਕੀ ਬਿਨਤੀ॥ ਜਿਮ ਆਏ ਮਿਲਿ ਕਰਿਗਿਨਤੀ^੩ । ਸੋ ਸੁਨੀ-
 ਅਹਿ ਕਰਿ ਨਿਰਧਾਰ॥ ਇਤਿ ਆਵਨ ਭਯੋ ਤੁਮਾਰਾ ॥੨੧॥ ਕੁਛ ਕੀਜਹਿ
 ਚਿੰਨ੍ਹ ਇਥਾਈ॥ ਸਿਖ ਹੋਰੈਂ ਸੀਸ ਨਿਵਾਈ^੪ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨੇ॥
 ‘ਗੁਰੁ ਸਿੱਖਜਨਿ ਮਹਿਮਾ ਧੰਨੇ॥੨੨॥ ਨਿਤ ਚਾਹਤਿ ਪਰਉਪਕਾਰਾ । ਹਮ
 ਬਚਨ ਮਾਨਿਬੋ ਧਾਰਾ^੫ । ਜਬਿ ਜਾਮ ਰਹੈਦਿਨ ਆਈ॥ ਤਬਿ ਕਰੈਂਜਿ ਤੁਮਹੁ
 ਅਲਾਈ॥੨੩॥ ਇਮ ਕਹਜੋ ਗੁਰੁ ਅਰੁ ਸੰਗਤਿ॥ ਜਹਿ ਨਰਨਿ ਹਜ਼ਾਰਹੁ
 ਪੰਗਤਿ । ਸਿਖ ਗਮਨੇ ਨਮਹੁ ਕਰੈਤੇ । ਸ਼ਰਧਾ ਉਰ ਭਾਉ ਧਰੈਤੇ ॥੨੪॥
 ਗਨ ਮੰਗਤਿ ਜਨ ਤਬਿ ਆਏ॥ ਬਹੁ ਗ੍ਰਾਮਨਿ ਭੇ ਇਕ ਥਾਏ॥ ਤਿਸ ਕਾਲ
 ਬਿਖੇ ਜਸ ਜਾਚੇ^੬ । ਤਸ ਦੇਤਿ ਤੁਰਤ ਗੁਰੁ ਸਾਚੇ॥੨੫॥ ਗਨ ਵਾਢੀ, ਭਾਟ,
 ਕਲਾਵਤਿ॥ ਬਹੁ ਛੂਮ, ਬਿੱਪੂ ਧਨੁ ਪਾਵਤਿ॥ ਹੁਇ ਹਰਖਤਿ ਦੇਤਿ ਅਸੀਸਾ
 ‘ਗੁਰੁ ਨੰਦ ਜਿਵਹੁ ਜੁਗ ਬੀਸਾ’॥੨੬॥ ਗਨ ਰੋਕਨਿ ਕੋ ਧਨ ਦੀਨਾ॥ ਜਸੁ
 ਕਰਤਿ ਜਾਤਿ ਸਭਿ ਲੀਨਾ॥ ਇਮ ਦੇਤਿ ਵਰਜੋ ਦਿਨ ਜਾਏ॥ ਹਿਤ ਅਸਨ

^੧(ਅੰਨੀ) ਤੇਜ ਸੀ । ^੨ਭਾਈ ਨਰਾਇਣ ਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਵੱਡਾ । ^੩(ਆਪ ਜੀਓ ਜੀ ਨੇ) ਆਪਣੇ
 ਪੌਤ੍ਰ ਕਾਲ । ^੪ਮਿਲਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਆਏ ਹਾਂ । ^੫ਕੀਤਾ ਹੈ । ^੬ਜੇਸਾ (ਕਿਸੇ) ਮੰਗਿਆ ।

ਹਕਾਰਨਿ ਆਏ॥੨੭॥ਕਰਿ ਦੂਲਹੁ ਸਭਿਨਿ ਅਗਾਰੀ॥ਪੁਨ ਚਲੀ ਬਰਾਤਿ
 ਪਿਛਾਰੀ॥ਘਰ ਗਏ ਨਰਾਇਨਦਾਸੇ॥ਬਡਿ ਧੂਮ ਧਾਮ ਚਹੁ ਪਾਸੇ॥੨੮॥ਹਰਿ
 ਗੋਵਿੰਦ ਰੂਪ ਸੁਹੰਤਾ । ਸਿਰ ਉਪਰਿ ਛਤਰ ਝੁਲੰਤਾ । ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਪਰ
 ਦੁਤਿਵਾਰੂ^੧ । ਕਰਿ ਚਮਰ ਵਰਾਵਤਿ ਚਾਰੂ॥੨੯॥ ਸਭਿ ਬਸਨ ਬਿਭੂਖਨ
 ਆਛੇ॥ਨਰ ਸਭਿ ਬਰਾਤਮੈਂ ਕਾਛੇ॥ਤਬਿ ਮੰਦਰ ਅੰਦਰਗਮਨੇ॥ਕਰਿਪੰਕਤਿ
 ਬੈਠੇ ਰਵਨੇ॥੩੦॥ ਤਬਿ ਅਏ ਪਰੋਸਨਿਹਾਰੇ । ਜਲ ਲੇ ਕਰਿ ਹਾਥਪਖਾਰੇ॥
 ਸਭਿ ਕੇਰਿ ਅਗਾਰੀ ਬਾਰ॥ਬਹੁ ਸਾਵਲਿ ਪਾਇ ਅਹਾਰ॥੩੧॥ ਜੋ ਸਪਤਿ
 ਬਿਧਿਨਿ ਪਕਵਾਨ॥ਬਿਚ ਮੇਵੇ ਮਿਲੇ ਮਹਾਨ॥ਦਧਿ ਸੰਗ ਬਿਸਾਲ ਮਸਾਲੇ
 । ਗਨ ਬਰੇ ਪਕੌਰੇ ਛਾਲੇ ॥੩੨॥ ਸਭਿ ਅਰਤੇ ਸਾਦ ਸਰਾਹੇ । ਪੁਨ ਸੁਖਮ
 ਚਾਵਰ ਚਾਹੇ॥ਜੁਗਰੀਤਨਿ ਕੇ^੨ਤਬਿਲਜਾਏ॥ਇਕਮਧੁਰ,ਸਲਵਨ ਮਿਲਾਏ
 ॥੩੩॥ ਬਹੁ ਸਾਵਗ^੩,ਗਰੀ,ਬਦਾਮੀ॥ਕਿਯ ਚਤੁਰਨਿ ਅਤਿਅਭਿਰਾਮੀ॥ਪਿਖਿ
 ਬੈਠੀ^੪ ਨਾਗਰਿ ਨਾਰੀ॥ਗਨਭੂਖਨ ਬਸਨ ਸ਼ਿੰਗਾਰੀ ॥੩੪॥ ਕਲ ਕੋਕਲ
 ਕੰਠੀ ਗਾਵੇ॥ਦਿਗ ਖੰਜਨ ਅੰਜ ਨਚਾਵੇ॥ਨਰ ਜੇ ਬਰਾਤ ਅਭਿਰਾਮੂ । ਦੇਂ
 ਗਾਰੀ॥ਲੇ ਕਰਿ ਨਾਮੂ॥੩੫॥ਸਭਿ ਰਿਦੇ ਅਨੰਦ ਵਧਾਵੇਂ । ਹੈਂ ਗਾਰੀ^੫ਤਉ
 ਮਨ ਭਾਵੇਂ॥ਰਸ ਰੰਗ ਸਮੈਤਿਸ ਹੋਵਾ॥ਮੁਦ ਕਰਹਿਪਰਸਪਰ ਜੋਵਾ॥੩੬॥
 ਅਚਿ ਸਨੈ ਸਨੈ ਅਸ ਅਸਨਾ॥ਮੁਸਕਾਇ ਦਿਪੈਂ ਦੁਤਿ ਬਸਨਾ॥ਮਨ ਸਭਿ
 ਕੇ ਤਬਿ ਬਿਰਮਾਏ॥ਨਹਿ ਉਠਨਿ ਕਿਸੁ ਮਨਿ ਭਾਏ॥੩੭॥ਸੁਖਪਾਇਭਨੈਂ
 ਸਭਿਐਸੇ॥ਅਸ ਉਤਸਵ ਕਿਤਹੁ ਨ ਕੈਸੇ॥ਉਰ ਬਿਸਰਜੈ ਦੇਸੁ ਰੁ ਕਾਲਾ॥
 ਅਸ ਆਨੰਦ ਭਯੋ ਬਿਸਾਲ॥੩੮॥ਤਬਿ ਨੀਠਿ ਨੀਠਿ ਲੇ ਪਾਨੀ॥ਸਭਿਕਰੇ
 ਪਖਾਰਨਿ ਪਾਨੀ॥ਪੁਨ ਦੀਨਿ ਗਿਲੋਰੀ ਖਾਨੇ॥ਮੁਖਰੰਗ ਸੁਰੰਗੀ ਬਾਨੇ॥
 ੩੯॥ਧਨ ਜਥਾਜੋਗ ਤਹਿ ਦੀਨਾ॥ਉਠਿ ਗਮਨੇ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਬੀਨ॥ਸਿਖਸੰਗਤਿ
 ਬੰਗ ਲਏ ਹੈਂ । ਦਿਸਿ ਪੁਰਖ ਗ੍ਰਾਮ ਗਏ ਹੈਂ॥੪੦॥ਤਹਿ ਖਰੇ ਹੋਇ ਮੁਖ

^੧ਸ਼ੋਭਾਵਾਨ । ^੨ਫਥਾਏ ਹੋਏ । ^੩ਦੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ । ^੪ਸਾਵਗੀ । ^੫ਸੁੰਦਰ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ (ਜੀਵ ਨੂੰ)ਬੈਠੀਆਂ
 ਵੇਖ ਰਹੀਆਂ ਸਨ । ^੬ਮਸੇਲੇ (ਜੇਹੇ) ਨੇਤ੍ਰਾਂ (ਵਿਚ) ਸੁਰਮਾ ਪਾਕੇ ਮਟਕਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ।
^੭ਭਾਵੇਂ ਗਾਲਾਂ ਹਨ । ^੮ਹੱਥ ਧੋਤੇ । ^੯ਪਾਨਾਂ ਦੇ ਬੀੜੇ ਖਾਣ ਨੂੰ । ^{੧੦}ਜੀਕੁਣ ਰੰਗਾਂ ਦੇ (ਬਾਨੇ=)
 ਪੁਸ਼ਾਕੇ ਸਨ ਤੀਕੁਣ ਮੁਖ ਭੀ ਰੰਗੇ ਗਏ । ^{੧੧}ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੁਰਬ ਦਿਸ਼ਾ ਵਲ । *ਪਾ:-ਪਿਕ ਬੈਠੀ
 †ਦੇਖੋ ਇਸੇ ਰਾਸ ਦੇ ਅੰਸੂ ੧੨ ਅੰਕ ੪੦ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ । ‡ਦੁਵੱਲੀ ਨਾਮਰਸੀਏ
 ਪੁਰਖ ਤੇ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਹਨ, ਦਾਤਾ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਐਸਾ ਹੋ ਸਕਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ।

ਭਾਖਾ॥ ਸਭਿ ਸਿੱਖਨਿ ਕੀਅਭਿਲਾਖਾ॥ ਚਿਤਚਹੈਂ ਕਰਨੈ ਇਸਥਾਨ॥ ਬਨਿ
ਹੈ ਗੁਰ ਚਿੰਨ੍ਹ ਮਹਾਨ॥੪੧॥ ਜੋ ਆਇ ਦਰਸ ਕੋ ਲੈ ਹੈ॥ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਸੁਭ
ਫਲ ਪੈ ਹੈ । ਟਕ ਬਾਪੀ ਕੋ ਹਮ ਲਾਈ॥ ਪੁਨ ਪੀਛੇ ਲੇਹੁ ਬਨਾਈ॥੪੨॥
ਇਮ ਕਹਿ ਕਰਿ ਕਹੀ ਮੰਗਾਈ । ਬਹੁ ਦੀਨਸਿ ਬਾਂਟਿ ਮਿਠਾਈ । ਨਿਜ
ਕਰ ਸੇਂ ਟੱਕ ਲਗਾਯੋ॥ ਪੁਨ ਖੋਦਨੈ ਪਾੜ ਬਨਾਯੋ॥੪੩॥ ਫਿਰ ਸਾਲੋ ਕੋ ਗੁਰ
ਹੋਰਾ॥ ਸ੍ਰੀ ਮਖ ਤੇ ਕਹਿ ਤਿਸ ਬੇਰਾ॥ ਤੁਮ ਰਹੋ ਕਿਤਿਕ ਚਿਰ ਗਾਮੁ । ਹਿਤ
ਬਾਪੀ ਕਰਿਬੇ ਕਾਮੁ॥੪੪॥ ਜਬਿ ਤਨਾਰਸਰਬ ਬਨਿਜਾਵੈ॥ ਗੁਰੁ ਬਾਪੀ ਸੰਗਤਿ
ਨਾਵੈ । ਸਤਿਨਾਮ ਜਪੈ ਲਿਵਲਾਵੈ । ਮਨਿ ਬਾਂਛਤਿ ਸੋ ਫਲ ਪਾਵੈ॥੪੫॥
ਇਮ ਕਹਿ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਕ੍ਰਿਪਾਲੇ । ਜਨਵਾਸੇ ਕੋ ਪੁਨ ਚਾਲੇ॥ ਜੋ ਮੰਗਤਿਜਨ
ਜਬਿ ਆਵੈ॥ ਧਨ ਲੇ ਜਸੁ ਉਚਰਤਿ ਜਾਵੈ॥੪੬॥ ਗੁਰੁ ਆਨਿ ਬਿਰਾਜੇਡੇਰੇ॥
ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਸੰਗ ਘਨੇਰੇ । ‘ਧੰਨ ਧੰਨ’ ਉਚਾਰਤਿ ਬਾਨੀ । ਤਹਿ ਕੀਰਤਿ
ਭਈ ਮਹਾਨੀ॥੪੭॥ ਇਮ ਰਹੇ ਤਹਾ ਗਤਿਦਾਈ॥ ਸਭਿ ਬਜਾਹ ਰੀਤਿਕਰ-
ਵਾਈ । ਜੋ ਲਾਗਿ ਦੇਨਿ ਅਰੁ ਲੈਨਾ॥ ਸਭਿ ਕਰੇ ਮਹਾਂ ਗੁਨ ਐਨਾ॥੪੮॥

ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਚਿੰਨ੍ਹ ਬਤੁਰਬ ਰਾਸੇ ‘ਘਰਾਹ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਫਲਨੈ ਨਾਮ ਕ੍ਰਮੋਦਯਮਿ ਅੰਸੁ ॥ ੧੩ ॥

੧੪. [ਬਰਤ ਵਾਪਸ ਆਈ] ।

ਦੋਹਰਾ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਚੰਦ ਕੇ ਬੰਦ ਨਾਗਰੀ ਨਾਰਿ । ਬਿਚ ਬਰਤ ਤੇ
ਲੇ ਗਏ ਕਰਿ ਜਬਿ ਲੀਨਿਅਹਾਰ॥੧॥ ਸ੍ਰੈਯਾ॥ ਦੇਖਿ ਸਰੂਪ ਵਿਸੇਖ ਹੀ ਦੁਲੇ
ਆਨੰਦ ਤੇ ਬਤਰਾਵਤਿ ਹੈ॥ ਦੀਰਘ ਅੰਗ, ਪ੍ਰਲੰਬ^੧ ਭੁਜਾ, ਅਰਬਿੰਦ
ਬਿਲੋਚਨ ਭਾਵਤਿ ਹੈ॥ ਕੇਚਿਤ ਜਾਨਿ ਗੁਰੁ ਸੁਤ ਹੈਂ ਗੁਰੁ ਹੋਰਤਿ ਸੀਸ
ਝੁਕਾਵਤਿ ਹੈ॥ ਹਾਸ ਬਿਲਾਸ ਕਰੈਂ ਮਿਲਿਕੈ ਇਕ ਪ੍ਰੇਮ ਧਰੇ ਬਲਿ
ਜਾਵਤਿ ਹੈ॥੨॥ ‘ਰੂਪ ਦਮੋਦਰੀ ਕੋ ਜਿਮ ਸੁੰਦਰ ਤਨੈਂ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਰੂਪ
ਬਿਸਾਲਾ॥ ਏ ਰੀ ਸਖੀ॥ ਇਹ ਜੋਰੀ॥ ਜੁਰੀ ਸਮ, ਜੀਵੋ ਭੋਗਭੁਗੋ ਚਿਰਕਾਲਾ॥
ਭਾਗ ਨਰਾਇਨਦਾਸ ਬਡੇ ਜਿਸ ਕੇਰਿ ਦਮਾਦ^੨ ਭਯੋ ਦੁਤਿ ਜਾਲਾ॥ ਸੁੰਦਰ
ਲੱਛਨ ਅੰਗ ਸਮੂਹਮਨੀਂਦ ਬਿਲੇਦ ਦਿਪੈ ਮਹਿਪਾਲਾ’॥੩॥ ਸਾਸੁਤਬੈਬਡ
ਭਾਗ ਭਰੀ ਨਿਜ ਅੰਕ ਬਿਠਾਇ ਸਨੇਹ ਮਹਾਨਾ॥ ਸੀਸ ਪੈ ਹਾਥ ਕੋ ਫੇਰਿ
ਸਰਾਹਤਿ, ਡੀਠ ਲਗੈ ਨਹਿ, ਭੈ ਉਰ ਮਾਨਾ॥ ਸਾਰੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਆਇ^੪

‘ਭਾਵ ਗੁਰੁ ਜੀ ਨੇ । ‘ਗੋਲਾਂ ਕਰਚੀਆਂ ਹਨ । ‘ਲੰਬੀਆਂ । ‘ਕਈ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਪੁੱਤ੍ਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ
ਜਾਣਕੇ, ਦਰਸਨ ਕਰ ਮੋਢੇ ਟੇਕਦੀਆਂ ਹਨ । ‘ਜੋੜੀ । ‘ਜਵਾਈ । ‘ਰਾਜੇ ਵਾਂਗ । ‘ਸਾਰੀਆਂ
ਸਾਲੀਆਂ ਨੇ ਆਕੇ ।

ਪਿਖਨੋ ਬਲਿਹਾਰੀਆਂ ਹੈ ਮਨ ਕੋ ਬਿਰਮਾਨਾ^੧ । ਬੋਲਿ ਮਹਾਂ ਮਧੁਰੇ ਬਚਨਾਂ
ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਆਨੰਦ ਕੋ ਪ੍ਰਗਟਾਨਾ॥੪॥ਯੋਂ ਮਿਲਿਕੈ ਸਭਿ ਸੋਂ ਸੁਭਿ ਰੀਤਿ
ਬਿਲਾਸ ਕੇ ਹਾਸ ਕਰੇ ਮਨ ਭਾਏ।ਜਾਨਿ ਸਮੈ ਨਿਕਸੇ ਤਬਿ ਹੀ ਜਨਵਾਸ
ਵਿਖੈ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਆਏ।ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਬੀਚ ਸਭਾ ਕੇ ਸੁਹਾਵਤਿ,ਹੋਇ ਸਮੀਪ
ਤੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਏ । ਬੈਠਿ ਗਏ ਮੁਦ ਦੇਤਿ ਭਏ, ਬਹੁ ਸ਼ੋਭ ਲਏ ਸੁ ਤਹਾਂ
ਦਿਪਤਾਏ॥੫॥ਬਾਸੁਰ ਤੀਨ ਰਹੇ ਬਿਰ ਕੀਨਿ ਗੁਰੁ ਸੁ ਪ੍ਰਬੀਨਿ ਮਹਾਂ ਜਸੁ
ਛਾਯੋ।ਫੇਰ ਨਰਾਇਣਦਾਸ ਕਹਨੋ, ਸਭਿ ਦਾਇਜ ਕੋ ਨਿਕਸਾਇ ਧਰਾਯੋ।
ਬੋਲਿ ਪਠੈ^੨ ਤਬਿ ਹੋਤ ਬਿਦਾ,ਸੁਨਿ ਬਾਦਿਤ ਬਿੰਦ ਬਿਸਾਲ ਬਜਾਯੋ । ਮੰਦ
ਹੀ ਮੰਦ ਗਏ ਗੁਰੁ ਮੰਦਰ ਸੁੰਦਰ ਸਾਜ ਸਮਾਜ ਸੁਹਾਯੋ॥੬॥ਤੇਵਰ ਜੇਵਰ
ਜੇਵਰ^੩ ਹੈਂ ਜਿਮ ਜੋਤਿ ਜਵਾਹਰ ਕੀ ਬਮਕਾਵੈਂ । ਭੁਖਨ ਸੰਗ ਤੁਰੰਗਮ
ਭੁਖਤਿ^੪ ਚੇਚਲ ਅੰਗਨਿ ਤੇ ਚਪਲਾਵੈਂ । ਬਾਸਨ ਬਿੰਦ ਬਿਸਾਲ ਧਰੇ ਜੁਡਿ
ਦਾਸਨਿ ਕੋ ਕਹਿ ਭਾਟ ਸੁਨਾਵੈਂ । ਦ੍ਰੈ ਕਰਿ ਜੋਰਿ ਨਰਾਇਣ ਦਾਸ ਭਨੈ
ਬਿਨਤੀ^੫ਗਿਨਤੀ ਨ ਸੁਹਾਵੈ॥੭॥ਔਰ ਕਛੁ ਨ ਬਨਨੈ ਮੁਝ ਤੇ ਇਕ ਦਾਸੀ
ਦਈ ਹਿਤ ਸੇਵ ਤੁਮਾਰੀ॥ਆਪ ਕੋ ਨਾਮ ਅਨਾਥ ਕੋ ਨਾਥ ਹੈ ਰਾਖਿ ਲਈ
ਪਤਿ ਆਨਿ ਹਮਾਰੀ।ਦੋਨਹੂੰ ਲੋਕ ਸਹਾਇ ਕਰੋ ਸੁ ਕਰੋਰਨਿ ਕੀ^੬ ਕਰਤੇ
ਰਖਵਾਰੀ । ਮੈਂ ਪਕਰਨੈ ਇਕ ਦਾਮਨ^੭ ਆਪ ਕੋ ਆਯੋ ਸ਼ਰੈਨ ਲਖੇ ਉਪ-
ਕਾਰੀ॥੮॥ਮੈਂ ਸਮਤਾ ਕੋ ਸਮਰਥ ਨਹੀਂ ਜਿਮ ਰੰਚਕ ਮੇਰੁ ਅਗਾਰੀ ਕਹਾ।
ਆਪ ਨੇ ਨਾਮ ਕੀ ਲਾਜ ਰਖੀ ਬਛਿਆਈ ਦਈ ਘਰਿ ਆਇ ਇਹਾ^੮। ਸ੍ਰੀ
ਗੁਰੁ ਸ਼੍ਰੋਨ ਸੁਨੀ ਬਿਨਤੀ ਭਨਿ ਧੀਰਜ ਦੀਨਿ ਪ੍ਰਬੀਨ ਮਹਾਂ । ‘ਸਾਧੁ ਹੀ
ਸਾਧ’ ਅਹੈ ਤੁਥ ਕੋ ਬਹੁ ਦੀਨਿਸਿ^੯ ਦੀਨਿ ਹੀ ਬਾਕ ਕਹਾ’ ॥ ੯ ॥ ਸ੍ਰੀ
ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਸੰਗ ਦਮੋਦਰੀ ਦਾਇਜ ਬੀਚ ਧਰਨੋ ਸਮੁਦਾਈ । ਪਾਨ
ਲੇ ਪਾਨ ਮੈਂ ਕੀਨਿ ਸਭੀ ਬਿਧਿ^{੧੦}, ਡੋਰਾ ਮੰਗਾਇ ਲਿਯੋ ਤਿਸ ਥਾਈਂ ।
ਦੀਨੀ ਬਿਠਾਇ ਸੁਤਾ ਤਿਸ ਮੈਂ ਘਰ ਤੇ ਨਿਕਸੇ ਤ੍ਰਿਯ ਬਾਹਿਰ ਆਈ ।

^੧ਭਾਵ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਗਈਆਂ । ^੨ਬੁਲਾ ਭੇਜਿਆ । ^੩ਉਹ ਤੇਉਰ (ਭਾਵ ਪੁਸ਼ਾਕੇ) (ਜੇਵਰ=) ਤਿੱਲੇ
ਗੋਟੇ ਨਾਲ ਜੜੇ ਹੋਏ ਤੇ (ਜੇਵਰ=) ਗਹਿਣੇ । (ਅ) ਤੇਵਰ ਤੇ ਗਹਿਣੇ ਜੋ ਵਰ (ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ) ਹਨ ।
^੪ਗਹਿਣੇ ਪਹਿਨਾਏ ਹੋਏ । ^੫ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ । ^੬ਪੱਲਾ । ^੭ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਹੈ ਸਾਬਾਸ਼ ਹੈ । ^੮ਬਥੇਰਾ
ਇੱਥਾ ਹੈ । ^੯ਫਿਰ ਦੀਨਤਾ (ਨਿੰਮਤਾ) ਦੇ ਵਾਕ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੋ । ^{੧੦}ਭਾਵ, ਸ਼ੀ ਮਤੀ ਦਮੋਦਰੀ ਦਾ
ਹੱਥ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦਾ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੱਥ ਮਿਲਵਾਕੇ ਦਾਜ ਵੇਲੇ ਦਾਜ ਦੇਣ ਦੀ
ਸਾਰੀ ਰਸਮ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ।

*ਪਾ:-ਨਿਜ ਦਾਸਨ ਕੀ ।

ਰੋਦਤਿ ਹੈ ਗਰ ਸੰਗ ਲਗਾਵਤਿ ਮਾਤ ਮਿਲੈ ਬਡਿ ਨੇਹੁ ਜਨਾਈ ॥੧੦॥
 'ਦੇਰਿ ਲਗੈ, ਫਿਰ ਫੇਰ ਮਿਲੇ, ਹਟਿ ਜਾਹੁ' ਨਰਾਇਣਦਾਸ ਕਹੈ। ਹੋਇ
 ਬਿਦਾ ਗਮਨੇਜਬਿਹੀ, ਬਰਖਾਧਨ ਕੀ ਬਹੁ ਦੀਨਲਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦੁ
 ਦਲਹੁ ਤੇ ਦੁਲਹੀ ਚਲਿ ਆਗੇ ਸੁ ਅੰਸੁ ਬਹੈ। ਉਪਰ ਕੋ ਬਹੁ ਛਾਰਤਿ
 ਹੈ ਬਿਤ, ਦਾਰਿਦ ਰੰਕਨ ਬੰਦਿ ਦਹੈ ॥੧੧॥ ਭ੍ਰਾਤਨਿ ਸਾਥ ਨਰਾਇਣ-
 ਦਾਸ ਗਯੋ ਮਗ ਕੋਤਿਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਜਾਨਾ। ਆਪ ਖਰੇ ਹੁਇ ਤੀਰ ਬੁਲਾਇਕੈ
 ਬਾਕ ਕਹੈ 'ਹਟੀਏ ਨਿਜ ਥਾਨ'। ਯੋ ਸੁਨਿਕੈ ਬਿਨਤੀ ਬਹੁ ਕੀਨਿ 'ਛਿਮੇ
 ਅਪਰਾਧ ਮੈਂ ਕੀਨੋ ਮਹਾਨ'। ਆਪਨੇ ਧਾਮ ਬੁਲਾਇ ਪਠੇ ਜਗਕੇ ਗੁਰ ਪੁਜ
 ਨ ਮਾਨ ਪਛਾਨਾ ॥੧੨॥ ਚਾਰ ਦਿਸ਼ਾ ਨਰ ਦੇਖਨਿ ਕੋਹਿਤ ਪੀਥ ਉਲੰਘਤਿ
 ਦੁਰਿ ਤੇ ਆਵੈ। ਦੇਤਿ ਅਕੋਰ ਬਿਰੈਂ ਕਰ ਜੋਰਿ ਅਨੇਕ ਮਨੋਰਥ ਆਪ
 ਤੇ ਪਾਵੈ। ਰਾਉ ਕੈ ਰੰਕ ਤਜੈ ਸਭਿ ਲੋਕ ਧਰੇ ਸ਼ਰਧਾ ਪਦ ਕੰਜ ਮਨਾਵੈ। ਮੈਂ
 ਮਤਿਹੀਨ ਨ ਜਾਨੈ ਕਛੁ ਲਖਿ ਲੋਕਿਕ ਰੀਤਿ ਕਰੇ ਬਨਿ ਆਵੈ ॥੧੩॥
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਨੇ ਸੁਨਿ ਧੀਰਜਿ ਦੀਨਿ 'ਇਤੇ ਹਮ ਆਪਹੀ ਆਵਨਿ ਠਾਨ'।
 ਤੋਕਹੁ ਦੇਸ ਨ, ਰਾਖਿ ਭਰੋਸ ਕੋ ਜਾਪ ਕਰੈ ਸਤਿਨਾਮ ਸੁਜਾਨਾ। ਆਪਿ ਹਟੈ
 ਨਿਜ ਧਾਮਨਿ ਕੋ, ਅਬਿ ਚਾਹਤਿਹੈਂ ਹਮ ਭੀ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ॥ਲੋਕਿਕ ਰੀਤਿ ਸਭੈ
 ਬਨਿ ਆਵਤਿ, ਕਜੈਂ ਮਨ ਤੋਹਿ ਸੰਦੇਹ ਉਠਾਨਾ' ॥੧੪॥ ਬੈਨ ਸਨੇ ਕਰੁਨਾ'
 ਸਨਕੈ ਕਰ ਜੋਰਿ ਨਰਾਇਣ ਦਾਸ ਤਬੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਕੇ ਪਗ ਪੰਕਜ ਉਪਰ
 ਸੀਸ ਧਰੈ ਬਿਚ ਭ੍ਰਾਤ ਸਬੈ'। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਬੰਦਨ ਕੀਨਿ ਲਖੈ
 ਸਸਰੈ ਬਡ ਥਾਨ ਜਬੈ। ਔਰ ਨਮੋਸਗਰੇ ਕਰਿਕੈ ਹਟਿ ਧਾਮ ਚਲੇ ਮਨ ਪ੍ਰੇਮ
 ਫਰੈ ॥ ੧੫ ॥ ਯੋਂ ਮਿਲਿ ਕੈ ਬਿਛੁਰੇ ਦਿਸਿ ਦੋਇ, ਗਏ ਨਿਜ ਧਾਮ ਬਡੈ
 ਮੁਦ ਪਾਏ। ਗ੍ਰਾਮ ਕੇ ਲੋਕ ਕਹੈਂ ਸਭਿ ਹੀਂਬਹੁ ਬਜਾਹ ਪਿਥੇ ਹਮ ਨੇ ਬਡਿ
 ਬਾਏਹੁਯੋ ਨ ਐਸੇ ਅਨੰਦਬਿਲੰਦ ਜਬਾ ਇਸ ਮੈਂ ਗਨ ਮੰਗਲ ਛਾਏ'। ਸ੍ਰੀ
 ਗੁਰੁ ਕੋਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬੱਖਸਾਤ ਹੈ ਗ੍ਰਾਮ ਬਿਖੈ ਸਗਰੇ ਹਰਖਾਏ ॥੧੬॥ ਬੰਦ
 ਬਰਾਤ ਲਿਯੇ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਭੋਰੇ ਕੋ ਅੰਗੂ ਕਰੇ ਮਗ ਚਾਲੇ। ਲੰਘਿ ਗਏ
 ਸੁਲਤਾਨ ਪੁਰੇ ਕੋ ਬਾਇ ਬਜਾਵਤਿ ਜਾਤਿ ਬਿਸਾਲੇ। ਭਾਨੁ ਢਰੇ ਸਲਿਤਾ
 ਉਲੰਘੇ ਸਭਿ ਪਾਰ ਪਰੇ ਬਿਤਿ ਗੋਇੰਦਵਾਲੇ। ਕੇਵਰ ਕੋ ਧਨ ਦੀਨਿ ਮਹਾ

ਯਨ ਦੀ ਬਰਖਾ ਕੀਤੀ ਜੋ ਕੀਤੀ ਨੇ ਲੀਤਾ। 'ਪੂਜਨ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜਾਚ ਨਹੀਂ
 ਆਈ। 'ਮੇਹਰ ਭਏ ਬਚਨ। 'ਸਾਹੇ ਭ੍ਰਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਚ।

ਹਰਖਾਇ ਰਹਨੋ ਪਿਖਿ ਰੂਪ ਕ੍ਰਿਪਾਲੇ ॥੧੭॥ ਜਾਇ ਨਿਵੇਸ ਬਰਾਤ ਕਿਯੋ
ਗਨ ਸੰਦਨ ਸੰਗਿ ਤੁਰੰਗ ਬਿਲੇਦੇ । ਡੋਰੇ ਕੇ ਅੰਤਰ ਲੇ ਗਮਨੇ ਬਹੁ
ਆਦਰ ਸੋ ਉਰ ਧਾਰਿ ਅਨੰਦੇ। ਬਾਹਰ ਔਰਿ ਬਿਰੇ ਸਭਿ ਹੂੰ ਸਕਟੇ ਉਤਰੇ
ਢਿਗ ਭਾਰਨਿ ਬੰਦੇ। ਮੋਹਰੀ ਸੇਵ ਕਰੀ ਸਗਰੀ ਬਹੁ ਖਾਨੁ ਰੁ ਪਾਨ ਕਿਯੋ
ਮਨਚੰਦੇ ॥੧੮॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਨੰਦਨ ਸੰਗ ਲਿਏ ਚਲਿ ਮੋਹਨ ਕੇ ਪਗ ਬੰਦਨ
ਕੀਨੀ। ਦੇਖਤਿ ਹੀ ਹਰਖਨੋ ਤਬਿਹੂੰ ਹਰਿ ਗੋਵੰਦ ਗੋਦਲੈ ਆਸਿਖ ਦੀਨੀ।
ਬਜਾਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਜੁ ਬੂਝਨੋ ਤਬੈ ਜਿਮ ਹੋਯੋ ਕਹਨੋ ਸੁਖ ਮੈਂ ਮਤਿ ਭੀਨੀ ।
ਆਇ ਨਿਵੇਸ ਪ੍ਰਵੇਸ ਭਏ, ਗੁਰੁ ਥਾਨ ਨਮੋ ਕਰਿ ਜੋ ਪੁਨ ਚੀਨੀ ॥੧੯॥
ਰੈਨਿ ਬਿਖੈ ਸਭਿ ਸੈਨ ਕਰੀ ਮਨ ਚੈਨ ਧਰੀ, ਮੰਦ ਨੈਨ ਲਿਏ। ਪ੍ਰਾਤ ਉਠੇ
ਕਰਿ ਮੱਜਨ ਬਾਵਲੀ ਨਾਨੇਗੁਰੂ ਕੋ ਪ੍ਰਨਾਮ ਕਿਏ। ਹੋਇ ਸੁ ਤਜਾਰਿ ਬਰਾਤ
ਬਿਰੀ ਪੁਨਿ ਮੋਹਨਿ ਪਾਸ ਗੁਰੁ ਜੀ ਗਏ । ‘ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਿ ਸੰਗ ਚਲੇ
ਤਹਿ ਦੇਖਹੁ ਤੀਰਥ ਜੈਸੇ ਬਿਏ ॥੨੦॥ ਬਾਨੀ ਇਕੱਤ੍ਰ ਕੈ ਬੀੜ ਰਚੀ ਬਡ
ਗ੍ਰੰਥ ਭਯੋ ਅਵਿਲੋਕਹੁ ਤਾਂਹੀ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਮੰਦਰ ਸੰਦਰ ਭਾ ਤਿਸ ਅੰਦਰ
ਸੀ ਅਸਥਾਪ ਕਿਯਾ ਹੀ। ਮੰਗਲ ਕੋਰਿ ਸਮੇ ਅਬਿ ਹੈ ਸਭਿ ਸੰਗ ਅਹੈ ਪਿਖਿ
ਕੈ ਸੁਖ ਪਾਂਹੀ’ । ਮਾਤੁਲ ਸੋਂ ਬਿਨਤੀ ਇਮ ਕੀਨਿ ਸੁ ਮਾਨਿ ਲਈ ਹਰਖੇ
ਉਰ ਮਾਂਹੀ ॥੨੧॥ ਦੀਰਘ ਮਾਤੁਲ ਸੰਗ ਭਯੋ ਮਨ ਆਨੰਦ ਪਾਇਕੈ ਲੀਨਿ
ਚਢਾਈ। ਮੋਹਰੀ ਔ ਸੰਸਾਰਮ ਅਨੰਦ ਚਲੇ ਚਵਿ ਕੈ ਬਹੁ ਬਾਦ ਬਜਾਈ।
ਛੁਟੇ ਨਿਸਾਲ ਚਲੇ ਅਗੁਵਾਇ ਕੁਲਾਹਲ ਮਾਰਗਿ ਮਾਂਹਿ ਉਠਾਈ। ਗ੍ਰਾਮ
ਖਡੂਰ ਪਹੁਚਤਿ ਭੇ ਤਬਿ ਦਾਤੁ ਨੋ ਹੋਇ ਸਮੀਪ ਅਲਾਈ ॥੨੨॥ ‘ਡੋਰਾ ਕਰੋ
ਗੁਰੁ, ਦੇਗ ਅਚੇ, ਪੁਨ ਪ੍ਰਾਤ ਕੋ ਆਪ ਕਿਜੇ ਪ੍ਰਸਥਾਨਾ’। ਯੈਂ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
ਬੰਨ ਭਨੇ ‘ਉਤਰੈ ਅਬਿ ਆਗੈ, ਨਰੋਕ ਪਯਾਨਾ’। ਜਾਤਿ ਦਯੋਤੁ ਮਖਾਨ ਰੁ
ਪਾਨ, ਅਨੰਦ ਕਰੇ ਬਸਿ ਕੈ ਇਸ ਬਾਨਾ। ਤੀਨਹੀ ਕੋਸ ਚਲੇ ਅਟਕੈਂ ਕਿਮ
ਆਗੈ ਰਹਨੋ ਕੱਲ ਪੰਥ ਮਹਾਨਾ ॥੨੩॥ ‘ਰੈਨਿ ਬਸੇ ਨਹਿ ਜੇ ਤੁਮ ਆਪ,
ਅਹਾਰਿ ਹੈ ਤਜਾਰ ਅਚੇ ਸਮੁਦਾਈ’। ਯੈਂ ਕਹਿ ਕੈ ਅਟਕਾਇ ਲਿਏ, ਸਭਿ
ਓ ਹਿਤ ਲਜਾਇ ਸੁ ਦੀਨਿ ਅਚਾਈ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਮੰਦਰ ਕੋ ਅਭਿ-
ਬੰਦਨ ਕੈ ਗਮਨੇ ਅਗੁਵਾਈ। ਸੰਗ ਲਿਯੋ ਨਿਜ ਦਾਤੁ ਚਲਨੋ ਅਤਿ ਮੇਦ

‘ਮਨ ਭਾਂਵਦੇ ।’ ‘ਦੇਖਿਆ ।’ ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ।’ ‘ਬਾਬੇ ਮੋਹਨ ਜੀ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ।’ ‘ਬਾਬੇ
ਮੋਹਰੀ ਜੀ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ।’ ‘ਸਾਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਹੋਕੇ ।’ ‘ਜਾਂਦੀ ਵਾਰ ।’ ‘ਕੱਲ ਦਾ ਰਸਤਾ ਬਹੁਤਾ ।’

ਬਢਜੈਸਭਿ ਮੈਂ ਤਿਸ ਖਾਈਂ ॥੨੪॥ ਦੇਹਗਾ॥ ਉਲੰਘਿ ਪੰਥ ਪਹੁੰਚਤਿ ਭਏ
 ਤਾਰਨ ਤਰਨ^੧ ਸਥਾਨ। ਉਤਰੇ ਜਾਇ ਸਮੂਹ ਤਹਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਗੁਨ
 ਖਾਨ॥੨੫॥ਸ੍ਰੈਯਾ॥ਦੀਨਿ ਸਬੈ ਪਕਵਾਨ ਸੁ ਖਾਨ ਕੋ ਵਾਹਨ ਕੋ ਮਨ ਭਾਇ
 ਖੁਲਾਯੋ।ਰੈਨਿ ਬਿਖੈ ਕਰਿ ਸੈਨ ਪਰੇ ਸੁਖ ਸੰਗ ਤਹਾਂ ਸਭਿ ਕਾਲ ਬਿਤਾਯੋ।
 ਪ੍ਰਾਤ ਉਠੇ ਕਰਿ ਮੰਜਨ ਤੀਰਥ ਦਾਨ ਦਿਯੋ ਜੁਊ ਮਾਂਗਨਿ ਆਯੋ।ਗੁਮਨਿ
 ਕੇ, ਪੁਰਿ ਕੇ, ਮਗ ਕੇ ਨਰ ਰੈਕਨਿ ਕੋ ਧਨ ਦੇ ਹੁਲਸਾਯੋ॥੨੬॥ ਦੁੰਦਭਿ
 ਦੀਰਘ ਧੌਂਸ ਬਜੀ ਸਜਿ ਵਾਹਨ ਤਜਾਰਿ ਭਏ ਸਭਿ ਚਾਲੇ।ਕੇਤਿਕ ਸਮੈ-
 ਦਨ ਜਾਤਿ ਪਲਾਵਤਿ,ਕੇਤਿਕ ਬਾਜੀ ਕੁਦਾਇ ਬਿਸਾਲੇ।ਕੇਤਿਕ ਬੈਲਨ
 ਕੀ ਬਹਿਲੈਂ ਬਹੁ ਦੌਰਤਿ ਹੈਂ ਤਨ ਪ੍ਰਕ੍ਰਮ ਵਾਲੇ। ਘੁੰਘਰ ਕੀ ਛਨਕਾਰ
 ਮਹਾਂ ਧੁਨਿ ਬਾਦਤ ਕੀ ਮਿਲਿਕੈ ਤਿਸ ਨਾਲੇ॥੨੭॥ਹਾਸ ਬਿਲਾਸ ਪ੍ਰਕਾਸਤਿ
 ਹੈਂ ਮਿਲਿ ਆਪਸ ਮਹਿ ਮਨ ਮੋਦ ਉਪਾਏ। ਮਾਰਗ ਦੂਰਿ ਉਲੰਘ ਗਏ
 ਨਹਿ ਜਾਨ ਪਰਜੈ ਪੁਰਿ ਕੇ ਨਿਯਰਾਏ^੨।ਡੋਰੇ ਕੋ ਅਗੇ ਕਰੇ ਗਮਨੇ ਹਰਿ-
 ਗੋਵਿੰਦ ਦੁਲਹੁ ਸ਼ੋਭ ਵਧਾਏ। ਆਇ ਸੁਧਾਸਰ ਤੀਰ ਗਏ ਤਬਿ ਬਾਦਿਤ
 ਕੀ ਧੁਨਿ ਉਚ ਉਠਾਏ॥੨੮॥ਕਾਬੰਤ॥ਮਹਾਂਦੇਵ,ਮੋਹਰੀ ਐ ਮੋਹਨ ਸੁ ਦਾਤੁ
 ਸਾਥ,ਬਿੱਧ,ਗੁਰਦਾਸ ਤੇ ਮਸੀਦ ਬਿੰਦ ਆਵਈਂ।ਸੇਵਕ ਐ ਸਿੱਖ ਹਰਖਾਏ
 ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਪੁਰਿ ਆਨੰਦ ਬਿਲੰਦ ਤੇ ਨ ਅੰਗਨਿ ਮੈਂ ਮਾਵਈਂ। ਪਟਹ,
 ਪਣਵ,ਢੋਲ,ਦੁੰਦਭਿ,ਨਢੀਰੀ ਜੁਤ ਧੌਂਸਾ ਕੀ ਪ੍ਰੰਕਾਰ ਧੁਨਿ ਅਧਿਕਉਠਾ-
 ਵਈਂ। ਛਢ ਅਰੁ ਬੀਸਰੀ ਬਜਾਈ ਐਲਿ ਗੋਲਿ^੩ ਭਯੋ ਸੁਬਰੀ ਸੁ ਤੁਰਰੀ
 ਸ਼ਬਦ ਕੋ ਸੁਨਾਵਈਂ ॥ ੨੯ ॥ ਸੁਨੀ ਧੁਨਿ ਗੀਗ, ਭਈ ਆਨੰਦ ਕੇ ਸੰਗ
 ਉਠੀ ਰਿਦੇ ਤੇ ਉਮੰਗ,ਸਾਜ ਮੰਗਲ ਬਿਸਲ ਕੋ। ਬਿੰਦ ਕੀਨਿ ਅੰਗਨਾ ਸੁ
 ਅੰਗਨਿ ਮੈਂ ਅੰਗ ਸੁਭ^੪,ਅੰਗਨਿ ਮੈਂ ਮੇਵੈ ਨਹਿ ਦੇਖਿਮੋਦ ਜਾਲ ਕੋ^੫।ਦਾਤੁ
 ਦਾਰਾ,ਮੋਹਨ ਐ ਮੋਹਰੀ ਕੀ ਦਾਰਾ ਸੰਗ ਐਰਗਿਨੋਂ ਕੋਨਕੋਨਮਿਲੀ ਗਨ
 ਬਾਲ ਕੋ^੬।ਦੇਤਿ ਹੈਂ ਵਧਾਈ ਲੇਤਿ ਸੋ ਗੁਨੀ ਚਵਾਈ ਸੀਸ,ਸਭਿ ਉਮਹ-

^੧ਭਾਵ ਤਰਨ ਤਰਨ। ^੨ਰਾਹ ਨਿਬੜਦਾ ਜਾਣਿਆਂ ਨਾ ਗਿਆ ਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਰਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਦੇ
 ਨੇੜੇ ਆ ਪਹੁੰਚੇ। ^੩ਰੋਲਾ ਗੋਲਾ (ਅ) ਰਸਤੇ ਵਿਚ (ਅਵਾਜ਼) ਭਰ ਗਈ ਜਾਂ ਮੁਹਾਵਰਾ ਹੈ।
 'ਚਹਲ ਪਹਲ'। ^੪ਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸੁਹਣੇ ਅੰਗਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਵੇਹੜੇ ਵਿਚ।
^੫(ਮਾਤਾ ਜੀ) ਅੰਗਾਂ ਵਿਚ ਮੇਥਿੰਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ। ^੬ਬਹੁਤ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ।

ਈ ਦੇਖਿਬੇ ਕੋ ਬਧੂ ਲਾਲ ਕੋ^੧ ॥੩੦॥ ਡਾਰੈਂ ਧਨ ਵਾਰਿ ਵਾਰਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
ਉਦਾਰ ਚਿਤ ਮਿਲੈ ਨਰ ਨਾਰਿ ਮੋਦ ਧਾਰਿ ਪੁਰਿ ਬਰੇ ਹੈਂ। ਸੁਜਸ ਪਸਾਰਿ
ਕਰਿ, ਜੋਰੀ^੨ ਗਈ ਦਾਰ ਨਿਜ, ਗੰਗ ਨੇ ਨਿਹਾਰਿ ਸੁਤ ਗੀਤਿ ਗਨ ਕਰੇ
ਹੈਂ । ਸਹਤ ਸਨੁਖਾ ਲੀਨਿ ਜੋਖਤਾ^੩ ਕੋ ਪੁੰਜ ਸੰਗਿ, ਬੰਦਨਾ ਕੇ ਹੇਤੁ ਹਰਿ-
ਮੰਦਿਰ ਕੋ ਮੁਰੇ ਹੈਂ । ਤਜਾਗ ਅਸਵਾਰੀ ਲਏ ਮੋਦਕ ਕੋ ਬਾਰ ਭਰਿ ਸਗਰੀ
ਪਧਾਰੀ ਗੀਤ ਗਾਇ ਪ੍ਰੀਤਿ ਧਰੇ ਹੈਂ ॥੩੧॥ ਸਨੈ ਸਨੈ ਗਏ ਸੰਗ ਬਾਇਤ
ਬਜਾਇ ਗਨ, ਜਾਦਕ ਜੋ ਆਏ ਧਨ ਪਾਇ ਹਰਖਾਇ ਕੈ । ਤੀਰਥ ਕੇ
ਤੀਰ ਪਰ ਭਈ ਬਹੁ ਭੀਰ ਤਹਾਂ, ਬੰਦਨਾ ਕਰਤਿ ਨਰ ਨਾਰੀ ਸੀਸ ਨਜਾਇ
ਕੈ। ਅੰਤਰਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੇਤੁ^੪ ਪੈ ਗਮਨ ਕਰੇ, ਬਿਰੇ ਹਰਿ ਮੰਦਿਰ ਅਗਾਰੀ
ਉਰ ਭਾਇ ਕੈ । ਦੇਕਰਿ ਦਰਬ ਅਰਦਾਸ ਕੋ ਕਰਾਇਓ ਖਰੇ ਜੋਰਿ ਜੁਕ
ਹਾਥਨਿ ਕੋ ਬੰਦੈਂ ਭਾਲ ਲਾਇਕੈ ॥੩੨॥ ਬਾਂਟਿ ਕੈ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਹਿਲਾਦਿ ਕੈ,
ਅਗਾਰੀ ਕਰਿ^੫, ਦੀਨਿ ਹੈ ਪ੍ਰਦੱਛਨਾ ਫਿਰੇ ਸੁ ਚਾਰਿ ਬਾਰਿ ਹੈਂ । ਸਤਿਗੁਰੂ
ਰਾਮਦਾਸ ਚਰਨ ਮਨਾਇ ਚਲੇ ਆਪਨੇ ਸਦਨ ਕੋ ਅਨੇਕ ਨਰ-ਨਾਰਿ ਹੈਂ।
ਬਾਇਤ ਬਜਤਿ ਆਗੇ ਗਾਵੈ^੬, ਤੀਯ ਪਾਛੇ ਲਾਗੇ, ਸਭਿਨਿ ਮਝਾਰ ਜੋਰੀ
ਸੋਭਤਿ ਉਦਾਰ ਹੈ। ਚਿੰਤਾ ਕੇ ਸਮੇਤ ਚੰਦ^੭ ਆਨੰਦ ਬਿਲੰਦ ਕਰਿ ਪੁਜਿ
ਦੇਵ ਗੁਰੂ^੮ ਕੋ ਚਲਤਿ ਮਨੋ ਚਾਰੁ ਹੈਂ ॥ ੩੩ ॥ ਦੇਵਕੀ^੯ ਮਨਿੰਦ ਬਸਾਮ
ਘਨ^{੧੦} ਸਤਿਭਾਮਾ^{੧੧} ਜੁਤਿ ਮਾਨੋ ਕੁਲ ਬਭੋ ਪੁਜ ਜਾਤਿ ਨਿਜ ਦਾਰਿ ਹੈਂ^{੧੨}।
ਮੰਦ ਮੰਦ ਗਮਨਤਿ ਗਏ ਨਿਜ ਮੰਦਿਰ ਕੋ ਸੁੰਦਰ ਫਰਸ਼ ਜਹਾਂ ਆਸਨ
ਉਦਾਰ ਹੈ। ਸਹਤ ਸਨੁਖਾ ਸੁਤ ਹੋਰਤਿ ਹਰਖਚਿਤ ਭੰਗਾ ਕੋ ਅਨੰਦ ਕਿਮ
ਕਰੈ ਕੋ ਉਚਾਰ ਹੈ । ਜਥਾ ਜੋਗ ਸਗਰੀ ਬਿਠਾਈ ਸਨਮਾਨ ਕਰਿ, ਹੁਤੀ
ਕੁਲ ਗੀਤਿ ਸਭਿ ਕੀਨੀ ਨਿਰਧਾਰ ਹੈ ॥੩੪॥

ਅੰਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸਿੰਘ ਜਗਦੇਵ ਰਾਜੇ
'ਬਰਤ ਮਾਰਗਨ' ਪੁਸਤਕ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਚੌਥਾ ਅੰਸੁ ॥ ੧੪ ॥ ੧੫. [ਮੇਲ ਦੀ ਵਿਦੇਗੀ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਗੰਗਾ ਮੰਗਲ ਸੰਗ ਤਬਿ ਕਰਤਿ ਨਿਛਾਵਰ ਨੰਦ^{੧੩} । ਅਪਰ ਸਰਬ
ਨੇ ਉਠਿ ਕਰੀ, ਖਰਚਹਿ ਦਰਬ ਬਿਲੰਦ ॥੧॥ ਰੰਪਈ ॥ ਪਿਖਿਨਿ ਸਨੁਖਾ^{੧੪}
ਮੁਖ ਕੋ ਲਾਗੀ । ਰਿਦਾ ਅਨੰਦ ਭਰਮੋ ਬਭਿ ਭਾਗੀ । ਪਾਇ ਚਲਿ ਮਹਿ^{੧੫}

^੧ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਦੇਖਣਾ ਲਾਲ ਦੀ ਵਧੂਟੀ ਨੂੰ (ਅ) ਨੌਂਹ ਪੁੱਤ੍ਰ ਨੂੰ । ^੨ਭਾਵ ਲਕਸ਼ਾ ਲਾਜੀ ।
^੩ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ । ^੪ਪੁਲ । ^੫(ਜੋੜੀ ਨੂੰ) ਅੱਗੇ ਕਰਕੇ । ^੬ਗਾਂਢਦੇ ਹਨ (ਸ਼ਬਦ) । ^੭ਮਾਨੋਂ ਚੰਦ,
ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸਣੇ 'ਬ੍ਰਹਮਪਤਿ' । ^੮ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੀ ਮਾਤਾ । ^੯ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ । ^{੧੦}ਇਸਤ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੀ ।
^{੧੧}ਦਾਰਨੇ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪੁੱਤ੍ਰ ਉਪਰੋਂ । ^{੧੨}ਨੂੰਘ । ^{੧੩}ਬੋਲੀ ਵਿਚ । ^{੧੪}ਇਹ ਦੋਨੋਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਦੇਵ ਮਾਤ੍ਰ ਹਨ ।

ਧਨ ਕੀ ਥਾਤੀ॥ ਅਵਿਲੋਕਤਿ ਭਈ ਸੀਤਲ ਛਾਤੀ ॥੨॥ ਪੁਨ ਉਠਿ ਉਠਿ
ਕਰਿ ਸਗਰੀ ਦਾਰਾ॥ ਜਥਾ ਉਚਿਤ ਝੋਰੀ ਧਨ ਡਾਰਾ । ਪਿਖਤਿ ਬਧੂ ਕੋ ਮੁਖ
ਹਰਖਾਈ॥ ਕਰਹਿ ਸਗਹਨਿ ਸੁੰਦਰਤਾਈ ॥੩॥ 'ਹੋ ਅਲਿ' ਗੰਗਾ ਕੇ ਬਡਿ-
ਭਾਗਾ॥ ਜਿਸਕੋ ਜਗ ਗੁਰੁ ਅਹੈ ਸੁਹਾਗਾ । ਬਹੁਰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਜਨੁ ਚੰਦ ਅਮੰਦੂ ।
ਕੋ ਅਸ ਤ੍ਰਿਸ, ਪਿਖਿ ਹੈ ਨ ਅਨੰਦੂ ॥੪॥ ਤਿਹ ਸੁਤ ਸੰਗਿ ਸੁਨੁਖਾ ਸੋਹੀ । ਰਾਮ-
ਚੰਦ ਜਨੁ ਸੀਤਾ ਹੋਹੀ॥ ਇਹ ਜੋਰੀ ਜੀਵਹੁ ਚਿਰਕਾਲਾ॥ ਇਕ ਸਮ ਸੁੰਦਰ
ਰੂਪ ਬਿਸਾਲਾ ॥੫॥ ਉਤਸਵ ਜਥਾ ਜੋਗ ਕਰਿ ਗੰਗਾ । ਸਭਿ ਕੋ ਸਨਮਾਨਤਿ
ਹਿਤ ਸੰਗਾ॥ ਨਾਨਾ ਭਾਂਤਿਨਿ ਬਨਜੇ ਅਹਾਰਾ । ਸੁਖਮ ਚਾਵਰ ਦੌਨਿ ਪ੍ਰਕਾ-
ਰਾ ॥੬॥ ਮਧੁਰ ਸਲਵਣ ਸੁ ਮੇਵਾ ਡਾਲੇ । ਗਰੀ ਬਦਾਮਨਿ ਛੀਲੇ ਬਿਸਾਲੇ ।
ਪਿਸਤਾ ਸਾਦ ਸਾਵਗੀ ਪਾਏ । ਪੂਰੀ ਕਰਿ ਕਚੌਰਿ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੭ ॥ ਬਰੇ
ਪਕੌਰੇ ਦਧਿ ਮਹਿ ਡਾਲੇ॥ ਧਨੀਆ ਮਿਰਚ ਅਨੇਕ ਮਸਾਲੇ । ਨਰ ਨਾਰਿਨਿ
ਕੋ ਰੁਚਿਰ ਅਹਾਰਾ॥ ਸਾਦਰ ਕਹਿ ਕਹਿ ਸਭਿਨਿ ਖੁਆਰਾ ॥੮॥ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਹੋਇ
ਭੀ ਚਾਹਤਿ ਖਾਯੋ॥ ਅਸਨ ਸੁ ਅਸ ਸ੍ਵਾਦਲ ਮਨ ਭਾਯੋ । ਸਭਿਕੇ ਵਾਹਨ ਕੋ
ਦੇ ਦਾਨਾ॥ ਤ੍ਰਿਲੋਕਨ ਦਈ ਨਿਹਾਰੀ ॥੯॥ ਦਾਸਅਨਿਕ ਅਰੁ ਸਗਲ
ਮਸੰਦਾ॥ ਸਭਿ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰਹਿ ਬਿਲੰਦ । ਜੋ ਜਿਸ ਚਾਹਿ ਦਈ ਤਿਹ ਸੋਈ ।
ਰਿਦੇ ਕਾਮ ਪੂਰਤਿ ਸਭਿ ਕੋਈ ॥੧੦॥ ਖਾਨ ਪਾਨ ਸਨਮਾਨ ਮਹਾਨਾ ।
ਪਰੀ ਰੈਨ ਸੁਪਤੇ ਨਿਜ ਥਾਨਾ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਧਿ ਸਭਿ ਕੀ ਸੁਨਿ ਕੈ ।—
ਭਈ ਸੇਵ ਤ੍ਰਿਪਤੇ ਗਨ-ਗੁਨਿਕੈ ॥੧੧॥ ਸੁਪਤੇ ਸਭਿਹਿਨਿ ਤੇ ਪਸਚਾਤੀ॥
ਤ੍ਰਿਮ ਅੰਤਰਿ ਗੰਗਾ ਹਰਖਾਤੀ॥ ਦਾਸੀ ਗਨ ਕੋ ਪ੍ਰੇਰਨਿ ਕਰਤੀ । ਖਾਨ ਪਾਨ
ਸਭਿ ਕੀ ਸੁਧਿ ਧਰਤੀ ॥੧੨॥ ਬਹੁ ਸਨੇਹ ਤੇ ਨੁਖਾ ਬਿਠਾਵਹਿ । ਕਹਿ ਕਹਿ
ਬਰ ਭੋਜਨ ਕੋ ਖਾਵਹਿ । ਪੁਨ ਅਪਨੇ ਢਿਗ ਸਿਹਜਾ ਸੁੰਦਰ । ਕਰੀ ਡਸਾ
ਵਨਿ ਅੰਦਰ ਮੰਦਰ ॥੧੩॥ ਲੇ ਕਰਿ ਨਿਕਟ ਆਪ ਤਬਿ ਸੋਈ । ਨੁਖਾ
ਬਿਲੋਕਤ ਹਰਖਤਿ ਹੋਈ॥ ਹਰਿ ਗੁਵੰਦ ਬਰ ਇੰਦ ਮਨੀਂਦਾ । ਪਿਤ ਸਮੀਪ
ਪੈਵੇ ਸੁਖਕੰਦਾ ॥੧੪॥ ਮਹਾਂਦੇਵ ਨਿਜ ਘਰਹੁ ਸਿਧਾਰਾ । ਸਭਿ ਕੁਟੰਬ ਹਿਤ
ਪਠਜੇ ਅਹਾਰਾ॥ ਮੋਹਨ ਅਪਰ ਮੋਹਰੀ ਦਾਤਾ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਸੁਪਤੇ ਹਰਖਾਤਾ ॥
੧੫॥ ਅਪਰ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਿ ਨਰ ਨਾਰੀ । ਬ੍ਰੰਦ ਮਸੰਦ ਕਰਤਿ ਜੇ ਕਾਰੀ ।

‘ਸਖੀ’ । ‘ਨਿਹਕਲੋਕ’ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਵਤ । ‘ਛੀਲਕੇ’ । ‘ਰੋਜਕੇ ਵੀ ਖਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ । ‘ਛੀਲਿਆਂ’
ਦਾ ਆਟਾ ਤੇ ਗੁੜ ਆਦਿ ਜੋ ਮਿਲਾਕੇ ਘੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ । ‘ਰਿਦੇ’ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਸਭ ਕਿਸੇ
ਦੀ ਪੂਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ । ‘ਬਿਚਾਰਕੇ’ ।

ਦਾਸੀ ਦਾਸ ਸਭਿਨਿ ਸੁਖ ਪਾਏ। ਨਿਜ ਨਿਜ ਥਾਨ ਸਕਲ ਸੁਪਤਾਏ॥੧੬॥
 ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ ਜਾਗੇ ਨਾਥ। ਮੋਹਨ ਮਾਤੁਲ ਲੀਨਸਿ ਸਾਥ। ਸੋਚਾਰ ਕਰੇ
 ਬਿਧਿ ਸਾਰੀ। ਪ੍ਰਥਮ ਨਹਾਇ ਕ੍ਰਪ ਕੇ ਬਾਰੀ॥੧੭॥ ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ ਜਾਇ
 ਸ਼ਨਾਨੇ । ਪੁਨ ਪਹੁਚੇ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਥਾਨੇ। ਬੈਠਤਿ ਭਏ ਸੁ ਸਭਾ ਸੁਧਾਰਿ।
 ਗਾਵਨਿ ਲਗੇ ਸੁ ਆਸਾਵਾਰਿ॥੧੮॥ ਬਿੱਧ ਜੁਤ ਆਇਗਯੋ ਗੁਰਦਾਸ। ਬੈਠੇ
 ਬਿੰਦ ਮਸੇਦੇ ਪਾਸ। ਉਮਰ ਸ਼ਾਹੁ, ਭਾਈ ਕੱਲਜਾਨ। ਬਹੁ ਸਿਖ ਕਰਹਿ ਦਰਸ
 ਕੋ ਆਨਿ॥੧੯॥ ਨੰਦ ਅਨੰਦ ਮੋਹਰੀ ਸੰਗਿ। ਸੈਸਰਾਮ ਜੁਤਿ ਰਿਦੇ ਉਮੰਗਿ।
 ਆਇ ਸਭਾ ਦਰਬਾਰ ਲਗਾਈ। ਹੋਰਤਿ ਸਨਤਿ ਸਰਬ ਹਰਖਾਈ॥੨੦॥
 ਪ੍ਰਾਤ ਹੋਤਿ ਕੇ ਪਾਯੋ ਭੋਗ। ਸਿਰ ਨਿਵਾਇ ਤਬਿ ਸਭਿਹੂੰ ਲੋਗ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਗ੍ਰੰਥ
 ਸਾਹਿਬ ਜਬਿ ਆਇਵ। ਸਗਰੇ ਉਠਿ ਸਨਮਾਨ ਬਧਾਇਵ॥੨੧॥ ਸ੍ਰੀ ਮੰਜੀ
 ਪਰ ਖੋਲਨਿ ਕੀਨਿ । ਪਠਨਿ ਹੋਤੁ ਗੁਰੁ ਆਇਸੁ ਦੀਨਿ । ਬਿੱਧ ਨੇ ਤਬਿ
 ਬਾਂਚੀ ਗੁਰ ਬਾਨੀ। ਜਿਸ ਮਹਿ ਹੀਤਾ ਮਮਤਾ ਹਾਨੀ॥੨੨॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ॥ ਛੰਤੁ॥

ਤਿਨ ਘੋਲਿ ਘੁਮਾਈ ਜਿਨ ਪ੍ਰਭੁ ਸੁਵਣੀ ਸੁਣਿਆ ਰਾਮ ॥ ਸੇ ਸਹਜਿ ਸੁਹੇਲੇ ਜਿਨ
 ਹਰਿ ਹਰਿ ਰਸਨਾ ਭੁਣਿਆ ਰਾਮ ॥ ਸੇ ਸਹਜਿ ਸੁਹੇਲੇ ਰੁਣਹ ਅਮੋਲੇ ਜਗਤ ਉਧਾਰਣ
 ਆਏ ॥ ਭੈ ਬੋਹਿਬ ਸਾਗਰ ਪ੍ਰਭ ਚਰਣਾ ਕੇਤੇ ਪਾਰਿ ਲੰਘਾਏ ॥ ਜਿਨ ਕੀਉ ਕ੍ਰਿਪਾ
 ਕਰੀ ਸੇਰੇ ਠਾਕੁਰਿ ਤਿਨਕਾ ਲੇਖਾ ਨ ਗਣਿਆ ॥ ਕਹੁ ਨਨਕ ਤਿਸੁ ਘੋਲਿ ਘੁਮਾਈ
 ਜਿਨਿ ਪ੍ਰਭੁ ਸੁਵਣੀ ਸੁਣਿਆ ॥ ੧ ॥

ਬੋਧਈ ॥ ਪਰਮੇਸੁਰ ਕੋ ਸੁਜਸੁ ਮਹਾਨ। ਕੈ ਸੰਤਨਿ ਕੋ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨ।
 ਅਧਿਕ ਨੰਮੁਤਾਤਜਿਨਿ ਹੋਕਾਰ। ਸੱਤਿਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਸੁਖਸਾਗ॥੨੩॥ ਕਾਮ
 ਕ੍ਰੋਧ ਆਦਿਕ ਕੋ ਤਜਾਗਨਿ । ਸ੍ਰੀ ਭਗਵੰਤ ਭਗਤਿ ਕੋ ਲਾਗਨਿ । ਬਹੁ
 ਬੈਰਾਗ ਜਗਤ ਤੇ ਕਰਿਬੋ। ਸੰਤਨਿ ਸੇਵਨਿ ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਿਬੋ॥੨੪॥ ਜਿਸ ਤੋ
 ਉਧਰਹਿ ਜੀਵਨਿ ਜਾਲ । ਅਸ ਜਹਾਜ ਕੀਨਸਿ ਕਲਿ ਕਾਲ । ਸੁਨਿ
 ਮੋਹਨਿ ਦਾਤੁ ਤਬਿ ਸ਼ੋਨ। ਭਰੇ ਹਰਖ ਕੁਛ ਠਾਨੀ ਮੋਨਿ॥੨੫॥ ਬਹੁਰ ਸਰਾ-
 ਹਨਿ ਲਗੇ ਬਿਸਾਲਾ। ਸੋਢੀ ਪੰਥ ਸੁ ਕੀਨਿ ਉਜਾਲਾ। ਦੋਨੋ ਕਰੇ ਮਹਾਂ ਉਪ-
 ਕਾਰੇ। ਜਿਸ ਤੋ ਕਲਿ ਮਹਿ ਮੰਦ ਉਧਾਰੇ॥੨੬॥ ਪੀਨ ਬੈਠਿਬੋ ਗੁਰਤਾ ਗਾਈ
 । ਜਿਸਤੋ ਹੋਹਿ ਅਨਿਕ ਅਹਿਲਾਈ । ਸਰਬ ਗੁਰਨਿ ਕੋ ਸੁਜਸੁ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ।
 ਬਿਸਥਾਰਨੈ ਸਭਿ ਮਹਿ ਚਹੀ ਪਾਸਾ॥੨੭॥ ਗੁਰਬਾਨੀ ਇਕਠੀ ਦਰਸਾਵੈ ।
 ਪਵਹਿ ਲਿਖਹਿ ਸਿਖ ਸਨੈ ਸੁਨਾਵੈ । ਅਵਨੀ ਮੰਡਲ ਗਿਰ ਲਗਿ

‘ਮੋਹਰੀ ਜੀ (ਆਪਣੇ) ਪੁੱਤ੍ਰ ਅਨੰਦ ਜੀ ਨਲ । ‘ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਭਾ ਲਗਾਈ ।

ਸਾਗਰ ਪੁਰਿ ਪੁਰਿ ਘਰ ਘਰ ਹੋਇ ਉਜਾਗਰ ॥੨੮॥ ਹਰਿ ਮੰਦਿਰ ਤੀਰਥ
ਗੁਰੁ ਕੇਰੋ । ਇਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਿਤ ਵਧਹਿ ਵਧੇਰੇ ॥੨੯॥ ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਕੇ ਨਰ ਸ਼ਰਧਾ
ਧਰਿ ਧਰਿਨਿਰਮਲ ਹੋਹਿ ਸੁ ਮੰਜਨ ਕਰਿ ਕਰਿ ॥੩੦॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪੁਨ
ਭਨਜੇ ਸੁਨਾਯੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੁਮਾਰੀ ਤੇ ਬਨਿ ਆਯੋ ॥੩੧॥ ਇਕੱਤ੍ਰ ਸਕਲ ਗੁਰੁ
ਬਾਨੀ । ਸਿਰਜਨੇ ਤੀਰਥ ਕਲਮਲ ਹਾਨੀ ॥੩੨॥ ਗੁਰਿ ਸਿੱਖਿਨਿ ਕੇ ਭਯੋ
ਅਧਾਰ । ਹੋਹਿ ਭਵਿੱਖਜਤਿ ਬਿਖੈ ਅਪਾਰਾ । ਮਿਟਹਿ ਨ ਸਿੱਖੀ ਇਨਹੁ
ਅਲੰਬਾਗੁਰੁ ਕੇ ਮਾਨਹਿ ਸਦਾ ਕਦੰਬ ॥੩੩॥ ਜੋ ਨਰ ਹਿਤ ਧਰਿ ਸੁਨਹਿ
ਸੁਨਾਵੈ ਜਨਮ ਮਰਨ ਤਿਨ ਕੇ ਛੁਟਿ ਜਾਵੈ ਮਹਾਂ ਮਹਾਤਮ ਹੈ ਗੁਰੁ ਬਾਨੀ ॥
ਤਜਹਿ ਕਸ਼ਟ ਕੇ ਲਾਖਹੁ ਪ੍ਰਾਨੀ ॥੩੪॥ ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਮੁਖ ਤੇ ਹਰਖੇ ਸਾਰੇ ।
ਕਰੇ ਸਰਾਹਨਿ ਸੁਜਸੁ ਉਚਾਰੇ ॥੩੫॥ ਦਿਵਸ ਤਹਿ ਬੈਠੇ ਆਯੋ ਪੁਨ ਸਭਿ-
ਹਿਨਿ ਤਹਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ ॥੩੬॥ ਉਠਿ ਗਮਨੇ ਪਰਵਛਨਾ ਧਾਰੇ ॥੩੭॥
ਲੀਨੇ ਸੰਗ ਆਪਨੇ ਸਾਰੇ ॥੩੮॥ ਵਹਿਰ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਫਿਰੇ । ਧੌਰ ਦਰਸਨੀ ਬੰਦਨ
ਕਰੇ ॥੩੯॥ ਤਹਿ ਤੇ ਚਲਿ ਨਿਜ ਘਰ ਕੇ ਆਏ ਮੋਹਨ ਆਦਿ ਸੰਗ ਸਮੁ-
ਦਾਏ ਬਾਨ ਬੈਠਿਬੈ ਕੇ ਤਹਿਗਏ ॥੪੦॥ ਸਰਬ ਜਬੋਚਿਤ ਬਲ ਬਿਰਭਏ ॥੪੧॥
ਬਹੁ ਸ੍ਰਾਵਨਿ ਜੁਠਿ ਬਨਜੇ ਅਹਾਰਾ ॥੪੨॥ ਧਰਿ ਧਰਿ ਬਾਰ ਸਭਿਨਿ ਕਹੁ ਖਾਰਾ ॥
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਚੰਦ ਆਦਿਕ ਤ੍ਰਿਪਤਾਏ ਮਹਾਂਦੇਵ ਪੁਨ ਚਲਿ ਕਰਿਆਏ ॥੪੩॥
ਮਿਲਿ ਬੈਠੇ ਸਗਰੇ ਇਕ ਥਾਨਾ । ਕਰਹਿ ਪਰਸਪਰ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ ॥
ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕਹਾ ਕਰਨੇ ਨਹਿ ਆਯੋ ॥੪੪॥ ਕਰੇ ਦੁਖਪਾਇ ਬਿਰੋਧ ਉਠਾਯੋ ॥੪੫॥
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਰਾਮਦਾਸ ਕੇ ਹਾਥੀ ਦੇ ਗੁਰਤਾ ਕੇ ਕਰਨੇ ਸਨਾਥ ॥੪੬॥ ਅਪਰਜਤਨ
ਤੇ ਕਰੇਹੁ ਨ ਪਾਵੈ ॥੪੭॥ ਅਬਿ ਲਗਿ ਬਛਿ ਕਪਟ ਕਮਾਵੈ ॥੪੮॥ ਅਬਿ ਕੇ
ਬਿਛਰਨੇ ਮਿਲਹਿ ਨ ਕੇਸੇ ॥੪੯॥ ਸੰਤਤਿ ਰਹਿ ਹੈ ਤੈਸੇ ॥੫੦॥ ਨਹਿ ਕੁਛ ਸਮਝੀ
ਭਾ ਮਤਿ ਮੰਦਾ ਮਿਲਨੇ ਨ ਐਸੇ ਕਾਜ ਬਿਲੇਦ ॥੫੧॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸਭਿ
ਸਾਥ ਬਖਾਨੀ । ‘ਅਘ ਕੇ ਕਰਤਿ ਰਹਨੇ ਛਲਸਾਨੀ । ਹਰਿ ਗੁਵੰਦ ਕੇ
ਮਾਰਨਿ ਕਾਰਨਾ ਕਰੇ’ ॥੫੨॥ ਅਨਿਕ, ਕਿਯ ਗੁਰੁ ਉਬਾਰਨਿ ॥੫੩॥ ਤਉ ਬੈਠਤੀ
ਹਮ ਨੇ ਕੀਨਿ ਨਹਿ ਮਾਨਨੇ ਮਨ ਮਹਾਂ ਮਲੀਨ ॥੫੪॥ ਤੁਰਕਨਿ ਪਾਸਿ ਪੁਕਾਰੁ
ਗਯੋ ॥੫੫॥ ਨ ਬਸਾਇ ਤੁ ਬੈਠਤਿ ਭਯੋ ॥੫੬॥ ਲਿਖਿ ਅਰਦਾਸ ਪਠਨੇ ਪਕ-
ਵਾਨ । ਪਿਖਿ ਕਹਿ-ਕਰੋ ਪ੍ਰਾਨ ਤਿਨ ਹਾਨਿ- ॥੫੭॥ ਅਬਿ ਤੇ ਹਮਨੇ ਤਜਾਗਨਿ
ਕਰਨੇ । ਮਿਲਨੇ ਨ, ਮਰਨੇ ਪਰਨੇ ਬਰਨੇ ॥੫੮॥ ਸੁਨਿ ਕੁਕਰਮ ਕੇ ਸਗਰੇ
‘ਪਹਾੜ ਤੋ ਲੋਕੇ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਤੋਕ । ‘ਬਹੁਤ । ‘ਸਾਰੇ । ‘(ਜੀ ਨੇ) ਆਪਣੀ ਹੱਥੀ । ‘(ਛਲ) ਕੀਤੇ ।

ਨਿੰਦਹਿ । ਕਪਟੀ ਕ੍ਰੋਧੀ ਕਲਹੀ ਬਿੰਦਹਿ^੧ । ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਬਹੁ ਬਾਤਨਿ
 ਕਰਤੇ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੋ ਸੁ ਜਸੁ ਉਚਰਿਤੇ॥੪੩॥ ਪੁਨ ਅਹਾਰ ਸਭਿਹਿਨਿ
 ਕਹੁ ਦੀਨੋ । ਮਹਾਂਦੇਵ ਹਿਤ ਧਾਰਿ ਪ੍ਰਬੀਨੋ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਜੁਤ ਮੇਲਿ ਜਿ
 ਸਾਰੋ । ਜਾਇ ਕਰਜੋ ਤਿਹ ਸੇਦਨ ਅਹਾਰੋ॥੪੪॥ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਨਈ ਪ੍ਰੀਤਿ
 ਉਪਜਾਵੈ । ਬਿਨ ਜਾਨੇ ਨਿਸ ਦਯੋਸ ਬਿਤਾਵੈ^੨ । ਬਾਸੁਰ ਪੰਚ ਬਿਤੇ ਇਸ
 ਰੀਤਿ। ਸਮ ਘਟਿਕਾ ਕੇ ਜਾਨਿਸਿ ਚੀਤ^੩॥੪੫॥ ਨਿਜ ਨਿਜ ਸਦਨ ਜਾਨਿ
 ਕੋ ਸਾਰੋ। ਹੁਇ ਕਰਿ ਬਹੁ ਬੇਬਸੇ ਉਚਾਰੋ। ਬਸਿ ਸਨੇਹ ਕੇ ਗਯੋ ਨ ਜਾਵ-
 ਤਿ^੪ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਬਸਿਬੇ ਪੁਰੀ ਉਮਾਹਤਿ^੫॥੪੬॥ ਬਸਤੁ ਬਿਬੁਖਨਿ ਦੇ
 ਕਰਿ ਸੋਹਨ^੬। ਕਰੇ ਬਿਸਰਜਨ ਮੁਹਰੀ ਮੋਹਨ । ਸੰਸਰਾਮ ਕੇ ਸੰਗ ਅਨੰਦਾ
 ਸਭਿ ਕੇ ਉਰ ਉਪਜਾਇ ਅਨੰਦ ॥੪੭॥ ਤਿਮ ਦਾਤੁ ਕੇ ਦੀਨਸਿ ਦਾਤਿ।
 ਦਾਰਾ ਸਹਤ ਹਰਖ ਧਰਿ ਗਾਤਿ। ਹਰਿਗੁਵਿੰਦ ਸੰਗਿ ਕਰਿ ਕਰਿ ਪ੍ਰਯਾਗਿ
 ਮਿਲਹਿ ਤ੍ਰਿਯਾ ਗਨ ਬਾਰੇ ਬਾਰਿ॥੪੮॥ ਨਿਜ ਘਰ ਕੇ ਗਮਨੇ ਮਗ ਮਾਂਹੀ।
 ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੋ ਅਧਿਕ ਸਰਾਹੀ। ‘ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਸੁਖੀਲ ਸਨੇਹ ਮਹਾਨੇ । ਬਝੈ
 ਉਦਾਰ ਗਜਾਨ ਗੁਨਵਾਨੇ’ ॥ ੪੯ ॥ ਸਭਿ ਖਡੂਰ ਮਹਿ ਉਤਰੇ ਜਾਈ ।
 ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਗਏ ਅਗਵਾਈ । ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਚੰਦ ਧਨਵੰਤੀ ਦੋਉ । ਪਿਖਤਿ
 ਕੁਟੰਬ ਹਿਤੁ ਨਿਜ ਸੋਉ॥੫੦॥ ਅਸ਼ਟਦਿਵਸ ਪਾਛੇ ਸੋ ਰਹਜੈ। ਬਹੁਰ ਚਲਨਿ
 ਕੋ ਚਿਤਮਹਿ ਚਹਜੈ। ਬਜਾਹਿ ਦੋਹਤੇ ਕੋ ਹਰਖਾਨ॥ ਖਰਚਨੋਵਿਗ ਤੇ ਦਰਬ
 ਮਹਾਨਾ ॥੫੧॥ ਕਰਜੋ ਜਬੋਚਿਤ ਤਬਹਿ ਬਿਸਰਜਨ । ਭਯੋ ਸਨੇਹ ਅਛੇਹ
 ਦੁਹਨਿ ਮਨ। ਮਿਲ ਪੁੱਤ੍ਰੀ ਸੰਗ ਬਾਰਹਿ ਬਾਰੀ। ਮੋ^੭ਕੀ ਓਰ ਚਲੇ ਸੁਖਧਾਰੀ
 ॥੫੨॥ ਅਪਰ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਿ ਜੇ ਆਏ । ਜਥਾ ਜੋਗ ਸਭਿ ਬਿਦਾ ਕਰਾਏ ।
 ਉਤਸਵ ਏਵ ਬਜਾਹ ਕੋ ਹੋਵਾ॥ ਪਠਹਿ ਸੁਨਹਿ ਸਿਖ ਤਿਨ ਦੁਖ ਖੋਵਾ॥੫੩॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰਾਸੇ ‘ਬਿਦਾਹ’ ਘੁੱਸਰ ਛਰਨਨੋ ਨਾਮ ਪੰਜਵਲਮੇ ਅੰਸੂ ॥ ੧੫ ॥

੧੬. [ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਨੇ ਸੁਲਹੀ ਨੂੰ ਸੌਦਿਆ] ।

ਦੋਹਰਾ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਇਮ ਸੁਤ ਬਜਾਹ ਕੇ ਲੀਨੋ ਸੁਜਸੁ ਬਿਲੀਦਾ। ਜਾਚਕ ਜਹਿ
 ਕਹਿ ਕਹਤਿ ਭੇ ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਬਿੰਦਾ॥੧॥ ਚੌਪਈ॥ ਲੋਕ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਉਤਸਵ
 ਦੇਖਾ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਕਉ ਭਾ ਮੋਦ ਵਿਸ਼ੇਖਾ । ਜਿਤ ਜਿਤ ਦੇਸ ਗਯੋ ਚਲਿ
 ਜੋਈ । ਬਜਾਹ ਕਥਾ ਕਹੁ ਭਾਖਤਿ ਸੋਈ ॥ ੨ ॥ ਅਪਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹਟੀ ਜੁ
^੧ਜਾਣਦੇ ਹਨ । ^੨ਭਾਵ ਇਨ ਰਾਤ ਬੀਤਦੇ ਮਲੁਮ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੇ । ^੩ਪੰਜ ਇਨ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸੰਗ
 ਵਾਂਗੂੰ ਲੰਘ ਗਏ । ^੪ਜਾਨਾ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ । ^੫ਸੁਹਣੇ । ^੬ਮਉ ਪਿੰਡ ।

ਸਗਾਈ^੧ । ਇਸ ਤੇ ਭੀ ਕਹਿੰ ਗੁਰੁ ਬਛਿਆਈ । ਆਜ ਸ਼ਾਹੁ ਕੋ ਮਹਾਂ
 ਦਿਵਾਨਾਜਿਸਕੀ ਮਾਨਹਿ ਆਨ ਜਹਾਨ॥੩॥ ਫੇਰਜੇ ਤਿਸੀ ਸੁਤਾ ਕਾ ਨਾਤਾ
 ਕਹਿ ਬਹੁ ਰਹਜੇ ਨ ਮਾਨੀ ਬਾਤਾ । ਇਕ ਦ੍ਰੈ ਬੇਰ ਪਠਾਏ ਲਾਗੀ । ਨਹੀਂ
 ਲੀਨਿ, ਚਿਤ ਚਿਤਾਜਾਗੀ॥੪॥ ਦਰਬਦੇਨਿ ਕੋ ਕਹਜੇ ਘਨੇਰੇ।-ਕਰੋਂ ਕਾਜ
 ਸੈਂ ਸ਼ਾਹੁ ਸੁ ਨੇਰੇ-। ਤਉ ਨ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਮਨ ਮਾਨੀ॥ਜਾਨਜੇ-ਮੁਢਿ ਮਹਾਂ
 ਮਨਮਾਨੀ-॥੫॥ ਕਰਿ ਹੈਕਾਰ ਜੁ ਬੋਲਿ ਬਿਗਾਰੀ^੨ । ਸਿੱਖਨਿ ਭਨੇ ਲਖੀ
 ਗੁਰੁ ਗਾਰੀ^੩। ਕਰਜੇ ਅਨ। ਦਰ ਨੀਚ ਸਮਾਨਾ॥ਮਾਨ ਮਹਾਨ ਠਾਨਤੋਮਾਨਾ^੪
 ॥੬॥ ਕੁਲ ਖੱਤੀਨਿ ਜਹਾਂ ਕਹਿ ਜੋਈ॥ਹਾਨ ਭਈ ਚੰਦੁ ਕੀ ਸੋਈ॥ਦਿੱਲੀ
 ਲਵਪੁਰਿ ਆਦਿਕ ਸਾਰੇ। ਕਹੈਂ ਬਿਚਾਰੈਂ ਸਾਰ ਅਸਾਰੇ^੫ ॥੭॥ ਸਿਖ ਸਿਗਤਿ
 ਭੇਜੀ ਅਰਦਾਸ । ਤਿਨਹੁ ਕਹੀ ਮਾਨੀ ਲਖਿ ਦਾਸ। ਸੋ^੬ ਕਹਿ ਰਹਜੇ ਫਿਰੇ
 ਨਹੀਂ ਫੇਰੇ॥ਸੁਤ ਕੇ ਅਪਰ ਬਾਨ ਕਿਯ ਫੇਰੇ^੭ ॥ ੮ ॥ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਨਿਕਟ
 ਸਥਿਏ ਨਰ ਜੋਈ॥ਕਹੈ ਬਹੁਤ ਜੈਸੇ ਇਤਜੋਈ॥ਕੀਰਤਿ ਨਹੀਂ ਅਨੁਜ ਕੀ
 ਜਰੈ। ਬਿਨਾ ਹੁਤਾਸਨ ਹੀਯੋ ਜਰੈ॥੯॥ ਚਿਤਵਹਿ ਜਤਨ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ-
 ਕੁਛ ਨ ਸਰੀ ਦੁਸ਼ਮਨ ਸੋਂ ਕਾਰਾ॥ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਵਧਜੇ ਅਨੰਦ ਬਿਲੰਦੁ। ਜਨੈ
 ਸਾਗਰ ਪਿਖਿ ਪੁਰਨਿ^੮। ਚੰਦੁ॥੧੦॥ ਸੈਂ ਨਿਤ ਨਿਬਲ ਪਰਜੇ, ਦੁਖ ਪਰਜੇ ।
 ਸੁਤ ਪਿਤ ਮਹਿ ਤੇ ਏਕਨ ਮਰਜੇ। ਗਹਜੇਨ ਗਯੋ ਸ਼ਾਹੁ ਵਿਗ ਗਯੋ^੯। ਸੁਲਹੀ
 ਆਦਿ ਨ ਕੁਛ ਕਰਿਲਿਯੋ ॥ ੧੧ ॥ ਜਤਨ ਰਚੋਂ ਅਥਪ੍ਰਾਪਤਿ ਘਾਤਿ^{੧੦} ।
 ਜਿਸਤੇ ਹੋਇ ਸੱਤੁ ਕੋ ਘਾਤ। ਸੁਲਹੀ ਸੋਂ ਲਿਖਿਕੈ ਇਕ ਵਾਰੀ। ਮੰਗਵਾਵੋਂ
 ਇਸ ਬਲ ਅਸੁਵਾਰੀ^{੧੧}॥੧੨॥ ਜੇ ਕਰਿ ਅਪਨੋ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮ ਧਰੈ। ਆਨਿ ਇਹਾਂ
 ਅਰਜਨ ਕੋ ਧਰੈ^{੧੨}। ਮਿਲਿ ਮਸਲਤਿ ਕਰਿ ਕੈ ਸੰਗ ਚੰਦੁ। ਰਹੈ ਇਸੈ ਗੁਰੁ
 ਜਿਮ ਇੰਦੁ^{੧੩}-॥੧੩॥ ਇਮ ਬਿਚਾਰਿ ਲਿਖਿਬੇ ਲਗਿ ਪਾਤੀ। ਰਿਸ ਤੇ ਨਿਸ
 ਦਿਨ ਸੁਲਗਤਿ ਛਾਤੀ । ‘ਲਿਖਿਤਮ ਪ੍ਰਿਥੀਆਮਲ ਸੁਨਿ ਮੀਤ। ਚਿਤਵੋਂ
 ਚੀਤਨੀਤ ਕਰਿ ਪ੍ਰੀਤ॥੧੪॥ ਸਕਲ ਕਾਜ ਕੀਨਸਿ ਤੈਂ ਮੋਰ॥ਇਹ ਨ ਭਯੋ

^੧ ਜੇ ਮੰਡਣੀ ਮੋਜੀ (ਚੰਦੁਵਾਲੀ) । ^੨ ਚੰਦੁ ਨੂੰ । ^੩ ਹੈਕਾਰ ਨਾਲ ਜੇ ਬੋਲ ਵਿਗਾੜ ਕੀਤਾ । ^੪ ਸਿਖਾਂ
 ਨੇ (ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ) ਗਾਲੀ (ਦਿੱਤੀ) ਲਖਕੇ (ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ) ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ (ਕਿ ਨਾਤਾ ਨਾ ਲਓ)
 (ਅ) ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਕਹੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ (ਗੁਰ ਘਰ ਨੂੰ ਉਹ) ਗਾਲੀ ਸਮਝੀ । ^੫ (ਚੰਦੁ ਨੇ) ਆਪ
 ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਮੰਨਕੇ ਹੈਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ । ^੬ ਖੱਤੀਆਂ ਦੀ ਕੁਲ ਜਿੱਥੇ ਕਿੱਥੇ ਜੇ ਹੈ । ^੭ ਭਲਾ
 ਬੁਰਾ ਵਿਚਾਰਕੇ ਕਹਿਨ ਲੱਗੇ । ^੮ ਚੰਦੁ । ^੯ ਮੇਰੇ ਨਹੀਂ ਮੁੜੇ । ^{੧੦} ਭਾਵ ਵਿਵਾਹ । ^{੧੧} ਪੁਰਨਮਾਸ਼ੀ
 ਦਾ । ^{੧੨} (ਮੇਰੇ) ਗਿਆਂ ਤੇ ਵੀ । ^{੧੩} ਮੋਕਾ, ਦਾਉ । ^{੧੪} ਸੁਲਹੀ ਦੀ ਸਵਾਰੀ । ^{੧੫} ਫੜੇ ।
^{੧੬} ਜਿਵੇਂ ਰਧੁ ਚੰਦ ਨੂੰ । *ਪਾ:-ਜੋਈ ।

ਕਬਿ ਰਿਪੁ ਮੁਖ ਮੋਰਾ^੧। ਤੈਂ ਅਰੁ ਮੈਂ ਮਿਲਿ ਕਰੇ ਉਪਾਯਾ^੨। ਨਹੀਂ ਅਨੁਜ ਤੇ
ਗੁਰੁ ਪਦ ਪਾਯਾ^੩ ॥੧੫॥ ਮਿਹਰਬਾਨਗੀ ਚਾਹਤਿ ਤੋਰੀ। ਕਬਹੂੰ ਦੇਹੁ ਰਿਪੁ
ਧੀਰਜ ਤੋਰੀ^੪। ਵਧੈ ਜਗਤਿ ਮੈਂ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਤਾਪੁ। ਦੇਖਤਿ ਸੁਨਤਿ ਮੋਹਿ
ਉਰ ਤਾਪੁ ॥੧੬॥ ਆਇ ਇਤਹੂੰ^੫ ਕਰਿ ਕਾਜ ਹਮਾਰੇ। ਦਿਹੁ ਗੁਰੁਤਾ, ਅਰ-
ਜਨ ਕੋ ਮਾਰੇ। ਤੋ ਪਰ ਮੋਹਿ ਬਿਸਾਲ ਭਰੋਸਾ^੬। ਵਧੈ ਸ਼ੱਤੁ ਲਖਿ ਕੀਜਹਿ
ਰੋਸਾ^੭ ॥੧੭॥ ਇਮ ਲਿਖਿ ਦਿੱਲੀ ਪਠਿ ਹਲਕਾਰਾ^੮। ਦੇਉ^੯ ਇਨਾਮ ਕਰਹੁ
ਇਹੁ ਕਾਰਾ^{੧੦}। ਸੁਨਿਤੁਰਨ ਗਮਨੈ ਮਗ ਮਾਂਹੁ ਪਹੁੰਚੈ ਪੁਰੀ ਮਹਾਨ ਉਮਾ-
ਹੁ ॥੧੮॥ ਮਿਲੈ ਸਲਾਮ ਕੀਨਿ ਹੁਇਦੀਨਿ। ਪੁਨਪਾਤੀ ਸੁਲਹੀ ਕਰ ਦੀਨਿ
। ਖੋਲਤਿ ਪਠੀ ਸਖਾ ਕੇ ਕਰ ਕੀ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੀਰਤਿ ਉਰ ਕਰਕੀ^{੧੧} ॥
੧੯॥—ਮੇਰੇ ਤ੍ਰਾਸ ਰਿਦੇ ਮਹਿ ਧਰਿਕੇ। ਅਬਿਲੈ ਸ਼ੱਤੁ ਨ ਛਾਤੀ ਧਰਕੇ^{੧੨} ?।
ਬਡੇ ਹੋਨਿ ਨਿਬਫਲ ਹੈ ਮੋਰਾ^{੧੩}। ਸੁਖ ਨ ਸਖਾ, ਰਿਪੁ ਤੰਡ ਨ ਮੋਰਾ^{੧੪}—॥੨੦॥
ਚਿੰਤਤਿ ਚੀਤ ਚਾਰਕੋ ਬੋਲਾ^{੧੫}। ਤਿਸ ਕੇ ਸਾਥ ਬਾਕ ਅਸ ਬੋਲਾ^{੧੬}। ਮੁਝ ਦਿਸ
ਤੇ ਕਹੁ ਸਕਲ ਅਨੰਦ। ਕਹਾਂ ਭਯੋ ਜੇ ਬਜਾਹੈ ਨੰਦ ॥੨੧॥ ਇਤ ਆਵੈਂ
ਆਗਾ ਲੇ ਬਾਹੁ। ਗੁਰਗਹਿਬੇ ਕੋ ਨਿਤ ਉਤਸਾਹੁ। ਚੰਦੁ ਬਿਨ ਮੈਂ ਹੀ ਲਿਉਂ
ਮਾਰਿ। ਜੈਸੇ ਝੁੰਸ ਅਚਾਨਕ ਮਾਰਾ^{੧੭} ॥੨੨॥ ਧੀਰ ਧਰੇ, ਆਯਹੁ ਮੁਝ ਜਾਨਿ।
ਕਰੋਂ ਕਾਜ ਸੁਨਿ ਸਖਾ ਸੁਜਾਨਿ। ਕੋਚਿਤ ਦਿਨ ਮੈ ਦੇਖੋਂ ਆਈ। ਅਰਜਨ
ਹਤਿ^{੧੮}, ਦੈ ਹੋਂ ਗੁਰਿਆਈ ॥੨੩॥ ਤਬਿ ਮੇਰੇ ਮਨ ਉਪਜਹਿ ਸ਼ਾਂਤੀ। ਜਬਿ
ਤੇਰੇ ਸ਼ੱਤੁ ਹੁਇ ਸ਼ਾਂਤੀ^{੧੯}। ਇਮ ਲਿਖਿ ਕਰਿ ਦੀਨਸਿ ਕਰ ਪਾਤੀ। ਲਖਹਿ
ਨ ਮੁਰਖ ਅਪਨਿ ਨਿਪਾਤੀ^{੨੦} ॥੨੪॥ ਲੇ ਕਰਿ ਚਾਰ ਚਲੈ ਤਤਕਾਲਾ।
ਜਹਿ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਅੰਤਰ ਤੇ ਕਾਲਾ। ਸਖਾ ਲਿਖੇ ਕੋ ਪਠਿ ਹਰਖਾਯੇ। ਛੁਧਿਤ
ਅਧਿਕ^{੨੧} ਜਨੁ ਭੋਜਨ ਖਾਯੇ ॥੨੫॥—ਅਬਿ ਕੇ ਆਏਜਨੋਂ ਕਰੋਂ ਕਰਿਕੇ। ਹਤੋਂ
ਅਨੁਜ ਕੋ ਨਿਤ ਉਰ ਕਰਕੇ^{੨੨}। ਗੁਰਤਾ ਗਾਦੀ ਕੋ ਲੇ ਕਰਿ ਮੈਂ। ਤਬਿ ਸਬਿ
ਕਿਛ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਮਮ ਕਰ ਮੈਂ—॥੨੬॥ ਬਹੁਰ ਚਾਰ ਨੇ ਬਾਕ ਉਚਾਰਾ^{੨੩}। ਕੀਜਹਿ
ਤਜਾਰਿ ਤੁਰੰਗਨਿ ਚਾਰਾ^{੨੪}। ਅੰਨ੍ਹ ਪਿਊਤ ਸੇਚਹੁ ਸਮੁਦਾਯਾ। ਸੁਲਹੀ ਕਹੈ
ਸਭੀ ਕਰਿ ਦਾਯਾ ॥੨੭॥—ਤੋਹਿ ਸਮੀਪ ਆਇਹੈ ਪੁਰਬ। ਕਰਹਿ ਕਾਜ ਬਲ

^੧ਸ਼ੱਤੁਦਾ ਮੁਖ ਤੋਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮੋੜਿਆ। ^੨ਗੁਰਿਆਈ ਦਾ ਮੁਰਾਤਬਾ ਨਾਂ ਲਿਆ। ^੩ਸ਼ੱਤੁ ਦਾ ਧੀਰਜ ਕਦੇ ਤੋੜਦਿਓ। ^੪ਦਿੱਖੇ। ^੫ਚੁਛੀ। ^੬ਵੇਰੀ ਦੀ ਛਾਤੀ ਨਹੀਂ ਧਰਕਦੀ? ^੭ਮਿੱਤ੍ਰ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਨਹੀਂ ਤੇ ਵੇਰੀ ਦਾ ਮੂੰਹ ਨਾਂ ਮੋੜਿਆ। ^੮ਹਲਕਾਰੇ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ। [ਸਿਸ:, ਚਾਰ:]। ^੯ਸਰਪ। ^{੧੦}ਮਚਕੇ। ^{੧੧}ਨਾਭ। ^{੧੨}ਆਪਣਾ ਅੰਤ। ^{੧੩}ਬਹੁਤ ਭੁੱਖੇ ਨੇ। ^{੧੪}ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਰੜਕਦਾ ਹੈ। ^{੧੫}ਸੁੰਦਰ।

ਸਾਥਿ ਅਪੁਰਬ—ਕਾਗਦ ਲਿਖਨੇ ਸੁ ਖੋਲਿ ਪਠਾਵਾ^੧। ਤਬਿ ਖਾਤਰ ਕਰਿ
ਮੋਹਿ ਪਠਾਵਾ^੨॥੨੮॥ ਆਯੋ ਹੀ ਜਾਨਹੁ ਨਿਜ ਤੀਰ^੩। ਨਹਿ ਅਟਕਹਿ ਜਿਮ
ਛੁਟਨੋ ਤੀਰ । ਤੁਵ ਹਿਤ ਤੇ ਨਿਜ ਸੈਨ ਸਕੇਲੇ^੪। ਸੋਤ੍ਰ ਹਤਹਿ ਕਰੀ ਜਿਮ
ਕੇਲੇ^੫ ॥ ੨੯ ॥ ਹਲਕਾਰੇ ਤੇ ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਥਾਤਿ । ਮਨਹੁ ਸੁੰਦਿ ਤਨੁ ਲਾਗੀ
ਥਾਤ^੬। ਬੀਸ ਰਜਤ ਪਲਦੀਨਿ ਇਨਾਮੁ—ਕਰਹਿ ਕਾਜ ਸੁਲਹੀ ਜਿਸ ਨਾਮੁ
—॥੩੦॥ ਨਿਸਚੇ ਧਰੇ ਪ੍ਰਤੀਖਨਿ ਕਰੀ । ਹਤੋਂ ਸ਼ੇਰ, ਜਿਮ ਚਾਹੇ ਕਰੀ^੭ ।
ਸੰਚਨਿ ਲਗਨੋ ਤ੍ਰਿਣਨਿ ਅਰੁ ਅੰਨੁ । ਬਸਹਿ ਸਮੀਪ ਗ੍ਰਾਮ ਜੇ ਅੰਨ^੮॥੩੧॥
ਤਿਸ ਆਗਵਨ ਚਿਤਹਿ ਦਿਨ ਰਾਤੀ । ਜਾਨੈ ਅਨੁਜ ਦੁਖਦ ਆਰਾਤੀ^੯ ।
ਸੁਲਹੀ ਜਬਿ ਦਿੱਲੀ ਮਹੁੰਗਾਜਾ^{੧੦}। ਪਰੈ ਰਿਪੁਨਿ ਜਿਮ ਗਿਰ ਪਰਗਾਜਾ^{੧੧}
॥੩੨॥ ਸੀਗਤਿ ਮਹਿ ਬ੍ਰਿਤੀਤ ਬਿਸਤਰਾ । ਬੋਲਨੋ ਤੁਰਕ ਬੁਰੀ ਹੀ ਤਰਾ^{੧੨}।
ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਸਭਿਨਿ ਲਿਖੀ ਅਰਦਾਸ । ਮਸਤਕ ਟੇਕਨੋ ਜੇ ਗਨ ਦਾਸ
॥੩੩॥ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕੇ ਪ੍ਰੇਰੇ ਇਤਿ ਸੁਲਹੀ । ਜਿਮ ਬੋਲਨੋ ਹਮਨੇ ਸੁਧਿ ਲਹੀ ।
—ਕੇਚਿਤ ਬਾਸੁਰ ਮਹਿ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਆਇ ਗਹਾਵੈਂ ਦੇਉਂ ਨਿਦੇਸ਼^{੧੩}—॥੩੪॥
ਰਾਵਰ ਜਤਨ ਕਰਹੁ ਜਿਮ ਬਨਿ ਹੈ^{੧੪}। ਕੈਪੁਰਿ ਫੋਰ ਬਸਹੁ ਜਿਤ ਬਨ ਹੈ^{੧੫}।
ਕੈ ਮਿਲਿ ਜਾਹੁ ਸਾਥਿ ਬਡ ਭ੍ਰਾਤਾ ਲਿਖਨੋ ਜੁ ਹਮ ਯਾਂ ਮਹਿਨਹਿ ਭ੍ਰਾਤਾ^{੧੬}॥
੩੫॥ ਜਹਾਂਗੀਰ ਤੇ ਕਰਹਿ ਬਹਾਨਾ । ਚਹੈ ਤੁਮਾਰੇ ਪ੍ਰਾਨਨ ਹਾਨਾ^{੧੭} । ਇਮ
ਸੀਗਤਿ ਲਿਖਿ ਪਾਤੀ ਪਠੀ। ਗੁਰ ਢਿਗ ਪਹੁੰਚੀ ਖੋਲਤਿ ਪਠੀ ॥੩੬॥ ਹੁਤੇ
ਮਸੇਦ ਕਿਤਿਕ ਗੁਰੁ ਤੀਰ । ਸੁਨਤਿ ਥਾਤਿ ਜਨੁ ਲਾਗਨੋ ਤੀਰ। ਸਤਿਗੁਰੁ
ਪਠਿ ਰਹਿਓ ਅਰੁ ਗਾਈ^{੧੮}। ਹੁਤੇ ਸਮੀਪ ਗਿਰਾ ਸਭਿ ਗਾਈ^{੧੯}*॥੩੭॥ ਬਡੈ
ਕੁਸੁਤ ਬਨੈ ਇਮ ਹੋਏ ਬੈਰੀ ਕਰਹਿ ਆਨਿਕਰਿ ਵੋਏ^{੨੦}। ਬਿਨਾ ਉਪਾਇ
ਨ ਮਿਰਿ ਹੈ ਬਜਾਧੀ। ਹੁਇ ਅਸਾਧ ਭੀ ਲੋਵੈ ਸਾਧੀ^{੨੧}॥੩੮॥ ਚੰਦੁ ਸੁਲਹੀ ਸ਼ਾਹੁ
ਅਗਾਰੀ। ਵਧੇ ਬਡੇ ਅਫਰੇ ਹੰਕਾਰੀ । ਤਿਨ ਸੋਂ ਮਿਲਹੁ ਪ੍ਰੀਤ ਉਪਜਾਇ ।
ਬੈਰ ਜੁ ਬਧਨੋ ਬਾਂਤਿ ਹੁਇ ਜਾਇ॥੩੯॥ ਨਾਂਹਿ ਤ ਲੀਜਹਿ ਆਪ ਬਿਚਾਰੀ।

^੧ਪੜ੍ਹਿਓਸੁ। ^੨ਸੋਦ ਘਲਿਆ। ^੩ਪਾਸ। ^੪ਤੇਰੇ ਲਈ ਅਪਣੀ ਫੌਜ ਕੱਠੀ ਕਰਕੇ। ^੫ਹਾਥੀ ਜਿਵੇਂ
ਕੇਲੇ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ^੬ਮੁੜ੍ਹਕੇ ਆਏ ਸ਼ੀਰ ਨੂੰ ਮਨੋਂ ਹਵਾ ਲੱਗੀ ਭਾਵ ਠੰਢ ਪੈ ਗਈ।
^੭ਜਿਵੇਂ ਹਾਥੀ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਚਾਹਵੇ। ^੮ਹੋਰ। ^੯ਵੇਰੀ। ^{੧੦}ਗੱਜਿਆ। ^{੧੧}ਪਰਬਤ (ਉੱਤੇ)
ਬਿਜਲੀ। ^{੧੨}ਆਗਿਆ ਦੇਖੋ। ^{੧੩}ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਨ ਪਵੇ। ^{੧੪}ਬਨ ਵਿਚ। ^{੧੫}ਸੰਸਾਰ। ^{੧੬}ਉਪ।
^{੧੭}ਸਫ਼ ਨੇ ਕਹੀ। ^{੧੮}ਸਮੀਪਤਾ ਭਾਵ ਵਾਰ। ^{੧੯}ਨਾ ਸਾਧਣ ਯੋਗ ਵੀ ਉਪਾਉ ਨਾਲ ਸਾਧ ਲਈਦੀ
ਹੈ। *ਪਿਛਲੇ ਅੰਕ ੧੪ ਤੋਂ ਇਥੋਂ ਤਕ, ਦੋ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਦੇ ਤੁਕਾਂਤ ਇਕੋ ਜੇਹੇ ਦੋ ਦੋ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ
ਰੱਖਕੇ ਵੱਖੋਵੱਖਰੇ ਅਰਥ ਵਰਤਕੇ ਕਵੀਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੋਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧਨਤਾ ਦੀ ਚਿੱਤ੍ਰਕਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਕਰੈ ਸ਼ਾਹੁ ਫਿਗ ਚਾਰੀ* । ਜਨੈਂ ਕਰੈਂ ਕਰਹਿ ਰਿਸਾਵਹਿ
ਸ਼ਾਹੁ । ਬਿਗਰਨਿ^੨ਹਿਤ ਪਹੁੰਚੈ ਤੁਮ ਪਾਹੁ^੧॥੪੦॥ਸੁਨਿ ਮਸੰਦ ਕਮ ਦਿਲ
ਕੀ ਬਾਨੀ । ਕੀਨ ਮੋਨ ਗੁਰ ਕਛੁ ਨ ਬਖਾਨੀ । ਪੁਨਹੁ ਕਹਨੈ^੩ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ !
ਸੁਨੀਜੈ । ਤੁਰਕ ਰਾਜ ਬਡ ਬਲੀ ਲਖੀਜੈ॥੪੧॥ਹਿੰਦੁਨਿ ਕੋ ਮਤਿ ਮਾਨੈ
ਬੋਰਾ^੪। ਪੁਨ ਸੁਲਹੀ ਪਾਪੀ ਬਡ ਘੋਰ॥ ਆਗੇ ਆਇ ਜਨਾਯੋ ਜੋਗਨਿਕਸੇ
ਆਪ ਵਡਾਲੀ ਓਰ॥੪੨॥ ਹਮਰੈ ਕਹਿਨੋ ਈ ਬਨਿ ਆਵੈ । ਕਰਹੁ ਆਪ
ਜੈਸੇ ਮਨ ਭਾਵੈ। ਤੁਮ ਸੁਖ ਤੇ ਸੁਖ ਸਦਾ ਹਮਾਰੇ । ਹੋਨਿ ਸੁਭਾਸੁਭ ਕੀਨਿ
ਉਚਾਰੇ॥੪੩॥ਤੁਸ਼ਨਿ ਕਰਨਿ ਸਮੇ ਅਬਿ ਨਾਂਹੀ॥ਪੂਰਬ ਜਤਨ ਸਕਲ ਬਨਿ
ਜਾਹੀ । ਬਨਹਿ ਨਹੀਂ ਤਤਕਾਲ ਉਪਾਇ । ਖਨਹਿ ਕੂਪ ਕਿਮ ਆਗ
ਲਗਾਇ^੫॥੪੪॥ਸੋਚਤਿ ਜਲ ਸਗਰੋ ਬਹਿ ਜਾਏ।ਸਰਹਿ ਕਹਾਂ ਪੁਨ ਸੇਤੂ^੬
ਬੰਧਾਏ^੭ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨਿ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨਾ^੮।ਚਿਤ ਮਹਿ ਚਿੰਤ ਨ ਕਰੋ
ਮਹਾਨਾ॥੪੫॥ਹੋਨ ਹਾਰ ਆਵੈਸ਼ਕ^੯ਹੋਇਬਧਿ ਤੇ ਬਲ ਤੇ ਮਿਟਹਿ ਨ
ਸੋਇ।ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਕਿਯੋਜਿਮਭਾਣਾ।ਸੋਕੈਸਿਹੁੰਨਿਸਫਲਨਹਿ ਜਾਣਾ॥੪੬॥
ਜੋ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਕਰਨੈ ਨ ਚਾਹੈ।ਹੋਇ ਨ ਸੋ, ਨਰ ਕਿਤੋ ਉਮਾਹੈ। ਅਸ ਮਨ
ਜਾਨਿ ਕਰਹੁ ਭਰਵਾਸਾ । ਦੋਖਹੁ ਜੈਸੇ ਹੋਇ ਤਮਾਸਾ^{੧੦} ॥ ੪੭ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰਾਸੇ 'ਸੁਲਹੀ ਕੋ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਚਰਨਨ ਨਾਮੁ ਖੋਲਸਮੇ ਅੰਸੂ ॥ ੧੬ ॥

੧੭. [ਸੁਲਹੀ ਚੜ੍ਹਕੇ ਆਇਆ] ।

ਦੋਹਰਾ॥ ਚਿਤਵਤਿ ਕਾਰਜ ਅਨਿਕ ਕੋ ਸੁਲਹੀ ਚਹਤਿ ਪਯਾਨ । ਗਮਨਜੋ
ਸ਼ਾਹ ਸਮੀਪ ਤਬਿ ਤਸਲੀਮਾਤ ਬਖਾਨ॥੧॥ਚੋਪਈ।ਜਬਿ ਅਵਕਾਸ਼ ਕਹਨਿ
ਕੋ ਪਾਯੋ । ਤਬਿ ਸੁਲਹੀ ਕਰ ਜੋਰਿ ਅਲਾਯੋ।'ਮਾਝੇ ਦੇਸ ਚਹਤਿ ਮੈਂ ਗਯੋ।
ਕਛੁਕਾਰ ਤਹਿ ਅਫਤਰ^੧ਭਯੋ*॥੨॥ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਜਗ ਗੁਰੂ ਕਹਾਵੈ।ਕਹਿ
ਲੋਕਨਿ ਕੋ ਸੋ ਬਿਗਰਾਵੈ । ਦੇਸ ਮਾਮਲਾ ਦੇਤਿ ਬਿਗਾਰੇ । ਨਰ ਹਜ਼ਾਰ ਹੀ
ਤਿਸ ਅਨੁਸਾਰੇ॥੩॥ਬਿਗਰਨੈ ਸਰਬ ਜਾਇ ਸੁਧਰਾਉ^੨।ਦੇ ਕਰਿ ਜੋਰ ਆਪ
ਮੈਂ ਲਜਾਉ^੩। ਮੋ ਬਿਨ ਗਏ ਦਰਬ ਨਹਿ ਆਵੈ। ਅਪਰ ਨ ਬੁਧਿ ਬਲ ਕਰਿ
ਕੋ ਲਜਾਵੈ॥੪॥ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਕੀਨਸਿ ਫੁਰਮਾਨ। 'ਜਾਇ ਕਰੋ ਧਨ ਕਾਜ
ਮਹਾਨ । ਤੁਰਨਿ ਹੀ ਹਟਿ ਕਰਿ ਇਤ ਆਵਹੁ । ਸੈਨ ਸੰਗ ਲੋਕਰਿ ਚਢਿ
ਜਾਵਹੁ'॥੫॥ਸੁਲਹੀ ਲਈ ਸ਼ਾਹੁ ਕੀ ਆਇਸ਼ਾਹਰਖਤਿ ਉਰ ਨਿਜ ਘਰ ਕੋ
ਆਇ ਸੁ । ਕਰਿ ਬਿਚਾਰ ਚੰਦੁ ਫਿਗ ਗਯੋ । ਮਿਲਿ ਸਲਾਮ ਕਰਿ ਬੈਠਤਿ
^੪ਚੁਗਲੀ । ^੫ਬਿਗਾੜ ਕਰਨ ਲਈ । ^੬ਭਾਵ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਮਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ^੭ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਤੇ
ਕਿਵੇਂ ਖੁਹ ਪੁੱਟਾਂਗੇ। ^੮ਬੰਨ੍ਹ।ਪੁਲੀ ^੯ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ । ^{੧੦}ਅਫਤਰ=ਖਰਾਬ।^{੧੧}ਸਧਾਰਾਂ।*ਪਾ:-ਅਫਰਤੀ

ਭਯੋ॥੬॥ 'ਸੁਨਹੁ ਦਿਵਾਨ ਬਾਕ ਅਸ ਮੋਰਾ॥ ਏਕ ਕਾਜ ਭਾ ਮਮ ਅਰੁ ਤੋਰਾ॥
 ਜਿਨਹਿ ਹਟਾਵਨਿ ਕੀਨਸਿ ਨਾਤਾ॥ ਸੋ ਮੋਰੋ ਬੈਰੀ ਬੱਖਜਾਤਾ॥੭॥ ਮੈਂ ਅਬਿ
 ਜਾਤਿ ਗਹੈਂ ਕੈ ਮਾਰੈਂ। ਨਹੀਂ ਕੁਸਲ ਯੁਤ ਤਜਾਗ ਸਿਧਾਰੈਂ॥੮॥ ਸ਼ਾਹੁ ਸਮੀਪ
 ਸਹਾਇਕ ਰਹੀਅਹਿ। ਤਿਸਕੇ ਦੋਸ਼, ਮੋਰ ਗੁਨ ਕਹੀਯਹਿ॥੯॥ ਤੋਹਿ ਬੈਰ ਕੋ
 ਲੇ ਕਰਿ ਆਉਂ। ਤੋ ਮੈਂ ਸੁਲਹੀ ਨਾਮ ਕਹਾਉਂ। ਮਾਝੇ ਦੇਸ਼ ਬਿਖੈ ਮਮ ਫੇਰਾ ।
 ਤਹਿ ਕਜਾ ਕਾਜ ਕਰੈਂ ਨਹਿ ਤੋਰਾ॥੧੦॥ ਨਾਤਾ ਫਿਰਜੈ ਮੋਹਿ ਦੁਖ ਲਾਗਾ ।
 ਗਹੈਂ ਜਾਇ ਕਰਿ ਜੇ ਨਹਿ ਭਾਗਾ॥ ਸੁਨਿ ਚੰਦੁ ਹਰਖਜੈ ਸੁਖ ਭਯੋ। ਬਿਨ ਹੀ
 ਜਤਨ ਸ਼ੱਤੁ ਮਰਿ ਗਯੋ॥੧੧॥ ਜਿਮ ਕੋ ਸਰਪ ਗਹਜੈ ਨਹਿ ਜਾਈ॥ ਨਕੁਲ^੧
 ਅਚਾਨਕ^੨ ਲੇ ਤਿਸ ਘਾਈ॥ ਕਹਤਿ ਭਯੋ 'ਮੈ ਬਨੈ ਸਹਾਇ। ਲਿਹੁ ਮਮ
 ਦਿਸਿ ਤੇ ਅਬਿ ਸਿਰੁਪਾਇ' ॥੧੨॥ ਇਮ ਕਹਿ ਬਸਤੁ ਮੋਲਿ ਬਹੁ ਕੋਰੇ ।
 ਦੇਤਿ ਭਯੋ ਹਰਖਾਇ ਘਨੇਰੇ । ਕਰਜੈ ਬਿਸਰਜਨ ਧੀਰਜ ਦੇ ਕੈ। ਸੁਲਹੀ
 ਚਢ੍ਹਜੈ ਸੈਨ ਸੰਗ ਲੈਕੈ॥੧੩॥ ਦਿੱਲੀ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਲਖਿ ਪਾਯੋ। ਦੇ ਅਰਦਾ-
 ਸਿਕ ਦੂਤ^੩ ਪਠਾਯੋ। ਤੁਰਨ ਨਿਸ ਦਿਨ ਗਮਨਤਿ ਜੱਧੈ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੋ
 ਸਕਲ ਸੁਨੱਧੈ॥੧੪॥ ਧਾਇ ਪੰਥ ਹਲਕਾਰਾ ਆਯੋ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ
 ਸਕਲ ਸੁਨਾਯੋ। ਲੇਕਰਿ ਹਾਥ ਪਠੀ ਅਰਦਾਸ। 'ਲਿਖਤੁਮ ਸਭਿਹੀ ਸੰਗਤਿ
 ਦਾਸ ॥ ੧੪ ॥ ਅਬਿ ਸੁਲਹੀ ਮਗ ਕੀਨਿ ਪਯਾਨਾ । ਆਯਹੁ ਤੁਮ ਦਿਸਿ
 ਅਧਿਕ ਰਿਸਾਨ॥ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਹੋ ਸਮਰਥ ਸਭਿ ਭਾਂਤੀ॥ ਹਮਰੀ ਤੋ ਪਿਖਿ ਧਰ-
 ਕਤਿ ਛਾਂਤੀ॥੧੫॥ ਸ਼ਾਹੁ ਸਮੀਪੀ ਹੋਏ ਦੁਸ਼ਟ । ਗੁਰੁ ਸੇਂ ਕਰਹਿ ਨ ਕਾਜ
 ਅਨਿਸ਼ਟ^੪ । ਹਮਰੇ ਜੋਰ ਕਰਨਿ ਸੁਧਿ ਕੋਰੇ। ਸੇ ਕਰਿ ਪਠੀ ਤੁਰਤ ਗਨ
 ਚੋਰੇ॥੧੬॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪਠਿ ਕਰਿ ਅਰਦਾਸ । ਕਰੀ ਮੋਨ ਬੈਠੇ ਸਿਖ
 ਪਾਸਿ। ਬ੍ਰਿੰਦ ਮਸੰਦ ਸਭਿਨਿ ਕੋ ਚਿੰਤਾ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਕੋ ਨਹਿ ਲਖਹਿ ਬ੍ਰਿਤੀਤਾ
 ॥੧੭॥ ਤਬਿ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕਰ ਜੋਰਿ ਬਖਾਨਾ॥ ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ਕੈਨਿ ਜਤਨ ਅਬਿ
 ਠਾਨਾ ?। ਜਿਸ ਤੇ ਬੈਠੇ ਨਿਸਚਲ ਹੋਇ। ਆਵਤਿ ਚਲਜੈ ਮਹਾਂ ਰਿਪੁ ਜੋਇ
 ॥੧੮॥ ਹਮਰੇ ਧੀਰਜ ਹੋਤਿ ਬਿਨਾਸੀ॥ ਕਜਾ ਸੇ ਕਰਹਿ ਆਨਿ ਕਰਿ ਪਾਸੀ ।
 ਕੁਛ ਸੈਨਾ ਕੋ ਨਾਹਿ ਨ ਜੋਰ । ਜਿਸ ਤੇ ਸਮੁਖ ਜੰਗ ਦੇਂ ਜੋਰ॥੧੯॥ ਤੁਮ
 ਭ੍ਰਾਂਤਾ ਜੇਸ਼ਟ ਕੋ ਮੀਤ^੫ । ਨਹਿ ਦੇਖਤਿ ਕੁਛ ਨੀਤ ਅਨੀਤਿ । ਆਗਲਿ
 ਬਾਰ ਆਇ ਰਿਸ ਭਰਜੈ। ਨੀਠਿ ਨੀਠਿ ਤਬਿ ਮੋਰਨ ਕਰਜੈ॥੨੦॥ ਸ਼ਾਹੁ ਨ

^੧ਸੁਖ ਨਾਲ ਛੱਡਕੇ ਨਹੀਂ ਆਵਾਂਗਾ । ^੨ਨਿਉਲਾ । ^੩ਇਕ ਹਲਕਾਰਾ । ^੪ਕਿਤੇ ਗੁਰਾਂ ਨਾਲ
 ਕੋਈ ਬੁਰਾ ਵਰਤਾਉ ਨਾ ਕਰਨ । ^੫ਸਾਰੇ ਦਾਸਾਂ ਨੇ । ^੬ਭਾਵ ਸੁਲਹੀ ।

ਤੁਮ ਸੋਂ ਬਿਗਰਜੈ ਚਹੈ। ਤਉ ਦੁਸ਼ਟ ਏਨਿਤਿ ਫਿਗ ਰਹੈ। ਤੁਮ ਦਿਸਿ ਅਨਿਕ
 ਤੁਫਾਨ ਉਠਾਵਹਿ। ਕਹਿ ਕਹਿ ਅਧਿਕ ਸਦਾ ਬਿਗਰਾਵਹਿ ॥ ੨੧ ॥ ਆਪਿ
 ਕਰੀ ਤੁਸ਼ਨਿ ਕਿਸ ਕਾਰਨਿ। ਧ੍ਰਿਤਿ ਹਮ ਲਹੈਂ ਸੁ ਕਰਹੁ ਉਚਾਰਨਿ। ਬੁਰਾ
 ਕਰਨਿ ਬੈਰੀ ਫਿਗ ਆਵਤਿ। ਨਹਿ ਉਪਾਉ ਤੁਮ ਕਛੁ ਬਨਾਵਤਿ ॥ ੨੨ ॥
 ਜਿਮ ਕੂਕਰ ਤੇ ਤ੍ਰਾਸਤ ਹਰਨ^੧। ਤਿਮ ਹਮਰੀ ਗਤਿ ਹੈ ਤੁਮ ਸ਼ਰਨਿ। ਸ੍ਰੀ
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਰਿ ਲੇਹੁ ਮਿਲਾਪ। ਕੈ ਤਜਿ ਥਾਨ ਚਲਹੁ ਕਿਤ ਆਪਿ ॥ ੨੩ ॥
 ਐਸੀ ਹੋਇ ਨ ਜੇ ਚਲਿ ਆਵੈ। ਕਰਹਿ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁਤਾ ਗਹਿ ਲੇ ਜਾਵੈ। ਤਬਿ ਸਭਿ
 ਬਿਧਿ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਬਨੇ। ਸ਼ਾਹੁ ਸਮੀਪ ਦੁਸ਼ਟ ਹੈਂ ਘਨੇ ॥ ੨੪ ॥ ਹਮ ਕੋ
 ਉਤਰ ਦੀਜਹਿ ਸਾਮੀ। ਜਿਸ ਤੇ ਸੁਖ ਲਹਿ ਬਿਤਿ ਪਦ ਸਾਮੀ^੨। ਬਾਰਿ
 ਬਾਰਿ ਸਭਿ ਸਿੱਖ ਮਸੈਦ। ਭਨਤਿ ਦੀਨ ਹੈ ਬਿਨੈ ਬਿਲੇਦ ॥ ੨੫ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾਠਾਨਿ
 ਸੰਗਤਿ ਸੋਂ ਬੋਲੇ। ‘ਨਿਸ਼ਚਾ ਧਰਹੁ ਕਹਾਂ ਤੁਮ ਡੋਲੇ। ਸਤਿਗੁਰ ਬਨਹਿ
 ਸਹਾਇ ਹਮਾਰੀ। ਬਿਪਦਾ ਪਰਹਿ ਤਿਨਹੁ ਪਰ ਭਾਰੀ ॥ ੨੬ ॥ ਨਹਿ ਆਵਨਿ
 ਹਮ ਲਗਿ ਤਿਹ ਕੇਰਾ। ਹੁਇ ਮਾਰਗ ਮਹਿ ਦੁਸ਼ਟ ਨਿਬੇਰਾ। ਜਿਮ ਕੂਕਰ
 ਮਿਰਗਨਿ ਪਰ ਧਾਵੈ। ਸ੍ਰਾਪਦ ਪੰਥ ਬਿਖੈ ਭਖਿ ਗਾਵੈ^੩ ॥ ੨੭ ॥ ਸੁਨਤਿ ਬਿੰਦ
 ਆਨੰਦ ਬਿਲੇਦੋ। ਸਤਿਗੁਰੁ ਬਾਕ ਅਮੋਘ ਹੁੰਦੇ। ਭਏ ਨ ਚਿੰਤ ਨ ਹੋਲ
 ਉਠਾਵਹਿ। ਮਨਹੁ ਮਰਜੋਈ ਸੋ ਲਖਿ ਪਾਵਹਿ ॥ ੨੮ ॥ ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਸੁਨਿ ਕੈ ਹਲ-
 ਕਾਰਾ। ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਕੋ ਤੁਰਤ ਪਧਾਰਾ। ਪਹੁੰਚਿ ਸੁਨਾਯੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬੈਨ। ਸਭਿ
 ਕੈ ਮਨ ਓਪਜੀ ਤਬਿ ਚੈਨਿ ॥ ੨੯ ॥ ਪਹੁੰਚਹਿ ਨਹੀਂ ਸੁਧਾਸਰ ਜਾਇ।
 ਮਾਰਗ ਮਹਿ ਹੈ ਬਿਘਨ ਬਿਲਾਇ^੪। ਅਚਲ ਮੇਰੁ ਸਮ ਲਖਿ ਗੁਰੁ ਬਾਨੀ।
 ਸਗਰੀ ਸੰਗਤਿ ਸੁਨਿ ਹਰਿਖਾਨੀ ॥ ੩੦ ॥ ਅਬਿ ਸੁਨੀਅਹਿ ਸੁਲਹੀ ਕੀ
 ਬਾਤਿ। ਬਹੁ ਅਪਸ਼ਗਨ ਭਏ ਬੱਖਸਾਤਿ। ਫਰਕੇ ਭੁਜਾ ਬਿਲੋਚਨ
 ਬਾਮ। ਸਿਰ ਬਾਇਸ^੫ ਬੈਠਜੋ ਦੁਖ ਧਾਮੁ ॥ ੩੧ ॥ ਨਿਕਸਤਿ ਛੀਂਕ ਭਈ
 ਦਿਸਿ ਦਾਏਂ। ਵਹਿਰ ਕੁਢੇਰੇ ਹਰਣ ਪਲਾਏ^੬। ਹੁਤੇ ਜੁ ਸੰਗੀ ਤਿਹ ਸਮੁ-
 ਝਾਯੋ। ‘ਗਨ ਕੁਸੌਨ ਕੋ ਹਮ ਲਖਿ ਪਾਯੋ ॥ ੩੨ ॥ ਸੁਖ ਸਰੀਰ ਕੀ ਚਹਿਯ
 ਤੁਮਾਰੇ। ਇਨ ਕੋ ਫਲ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਬਿਚਾਰੇ। ਹਮ ਇਹ ਸਭਿ ਪਤਿਆਵਨਿ
 ਕੀਨੇ। ਬੁਰਾ ਕਰੇ ਬਿਨ ਹੋਇ ਨ ਹੀਨੇ^੭ ॥ ੩੩ ॥ ਸੁਨਿ ਸੁਲਹੀ ਬੋਲਜੋ

^੧ ਭਰਦਾ ਹੈ ਹਰਨ। ^੨ ਚਰਣਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਵਿਚ ਰਹਿਕੇ। ^੩ ਸ਼ੇਰ ਰਾਹ ਵਿਚ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਖਾ ਜਾਵੇ
 [ਸੰਸ: ਸ੍ਰਾਪਦ=ਕੋਈ ਹਿੰਸਕ ਜੰਤੂ]। ^੪ ਭਾਵ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ^੫ ਕਾਂ। ^੬ ਬਾਹਿਰ (ਨਿਕਲਿਆਂ)
 ਹਰਣ (ਕੁਢੇਰੇ=) ਸੱਜੇ ਜਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਤੋਂ ਆਕੇ ਖਬੇ ਪਾਸੇ ਦੇੜ ਗਿਆ, ਭਾਵ ਇਹ ਅਪਸ਼ਗਨ।

ਮਨਮਾਨੀ।^੧ਕਹਾਂ ਬਿਚਾਰਿ ਕਰਤਿ ਹੋ ਬਾਨੀ। ਮੈਂ ਕਜਾ ਚਲਨੋ ਜੁਧ ਕਿਤ
 ਕਰਿਬੇ। ਜਿਸ ਤੇ ਅਸ ਸੰਸੈ ਤੁਮ ਧਰਿਬੇ ॥੩੪॥ ਅਪਨੇ ਦੇਸ਼ ਗਮਨ ਹਮ
 ਕੀਨਿ। ਸਗਰੋ ਅਹੈ ਰਿਪੁਨਿ ਤੇ ਹੀਨਿ। ਇਕ ਹੀਦੁਨਿ ਗੁਰੁ ਸੋ ਮਮ ਬੈਰ।
 ਤਿਸ ਗਹਿ ਲੇਹੁ ਅਪਰ ਸਭਿ ਖੈਰਾ॥੩੫॥ ਅਹੈ ਫਕੀਰਨਿ ਕੇ ਸਮ ਸੋਈ।
 ਆਯੁਧ ਧਰਤਾ ਤੀਰ ਨ ਕੋਈ। ਪ੍ਰਥਮ ਸਖਾ ਸੋ ਮਿਲਿ ਹੋਂ ਅਪਨੇ। ਦੇਸ਼
 ਬਿਖੈ ਮੁਝ ਤ੍ਰਾਸਨ ਸੁਪਨੇ॥੩੬॥ ਪੁਨ ਮਾਝੇ ਤੇ ਲੈ ਧਨ ਘਨੋ। ਚਹੈ ਸੁ ਗਹੈ
 ਕਿਧੈ ਤਿਸ ਹਨੈ। ਸ਼ਾਹੁ ਸਮੀਪ ਸਹਾਇਕੇ ਮੇਰਾ। ਚੰਦੂ ਬਲੀ ਦਿਵਾਨਬਡੇਰਾ
 ॥੩੭॥ ਮੈਂ ਅਪਸ਼ਗੁਨ ਬਿਚਾਰੈਂ ਕੈਸੇ। ਕੋ ਹੁਇ ਸਨਮੁਖ^੨। ਲਖੋਂ ਨਐਸੇ।
 ਇਮ ਕਹਿ ਸਨੇ ਸਨੇ ਮਗ ਚਾਲਾ। ਦੁਸ਼ਟ ਰਿਦੇ ਹੀਕਾਰ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੩੮॥
 ਪੁੱਤ੍ਰ ਸਖਾ ਸਭਿ ਸੰਗ ਲਏ ਹੋਂ। ਦਿਵਸ ਚਲਹਿ ਬਿਰ ਨਿਸਾ ਭਏ ਹੋਂ। ਗਮ-
 ਨਤਿ ਮਗ ਸਗਰੋ ਉਲਘਾਯਹੁ। ਕੋਠੇ ਗ੍ਰਾਮ ਦਿਸ਼ਾ ਸਮੁਹਾਯਹੁ॥੩੯॥ ਏਕ
 ਮਜ਼ਲ ਨਰ ਪਠਨੋ ਅਗਾਰੀ। ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕੋ ਸੁਧਿ ਜਾਇ ਉਚਾਰੀ। ‘ਸੁਲਹੀ
 ਸਖਾ ਤੋਹਿ ਚਲਿ ਆਯਹੁ। ਮਿਲਨਿ ਹੇਤੁ ਹਿਯਰੋ ਲਲਚਾਯਹੁ’॥੪੦॥ ਸੁਨਿ
 ਫੁਲਨੋ ਜਨੁ ਗੁਰੁਤਾ ਪਾਈ।—ਅਬਿ ਮੇਰੇ ਦੇ ਕਾਮ ਬਨਾਈ—। ਸਗਲ ਭਾਤਿ
 ਕੀ ਠਾਨਿਸਿ ਤਜਾਰੀ। ਤ੍ਰਿਣ ਅਰੁ ਅੰਨ ਸੰਚਿ ਕਰਿ ਭਾਰੀ ॥੪੧॥ ਨਿਸਿ
 ਕੋ ਜਾਗਤਿ ਰਹਨੋ ਅਨੰਦਤਿ। ਬੋਲਤਿ ਕਰਤਿ ਉਡੀਕ ਬਿਲੰਦਤਿ। ਭਈ
 ਪ੍ਰਾਤ ਸੁਲਹੀ ਢਿਗ ਆਯੋ। ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਆਗੇ ਲੈਨਿ ਸਿਧਾਯੋ॥੪੨॥ ਕੋਚਿਤ
 ਮਾਨਵ ਲੀਨੇ ਸੰਗਿ। ਮਿਲਨੋ ਜਾਇ ਕਰਿ ਧਰੇ ਉਮੰਗ। ਦੋਨਹੁ ਉਤਰ
 ਗਲੇ ਸੋ ਲਾਗੇ। ਬੁਝਤਿ ਕੁਸ਼ਲ ਰਿਦੇ ਅਨੁਰਾਗੇ॥੪੩॥ ਹਰਖ ਪਰਸਪਰ
 ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਕੀਨੋ। ਪੁਨ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਆਸ਼ਿਖ^੩ ਗਨਦੀਨੋ। ‘ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਹਿ
 ਮਰਾਤਬਉਚੇ। ਵਧਹੁ, ਮਿਲਿਹੁ ਜੇ ਤੁਮ ਮਨ ਰੂਚੇ’॥੪੪॥ ਸਦਾਸਹਾਇਅੰਗ
 ਸੰਗ ਰਹੈ। ਸ਼ਾਹੁ ਖੁਸ਼ੀ ਕਰਿ ਕਰਿ ਨਿਤ ਚਹੈ। ਕਹਿ ਸੁਲਹੀ ‘ਬਡਿ ਕ੍ਰਿਪਾ
 ਤੁਮਾਰੀ। ਅਭਿਲਾਖਾ ਸਭਿ ਪੁਰਵ^੪ ਹਮਾਰੀ॥੪੫॥ ਕਾਰਜਤੋਰ ਮੋਰਿਉਰਰਹੈ।
 ਕਰੋਂ ਪੂਰ ਅਬਿ ਕੈ ਜਿਮ ਅਹੈ। ਝਗਰੇ ਪਾਛੇ ਛੋਰ ਨ ਜਾਊ। ਮੈਂ ਆਯੋ ਤੁਝ
 ਗੁਰੁ ਬਨਾਉ’ ॥੪੬॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਤ੍ਰਿੰਦੋ ਚਤੁਰਥ ਰਾਸੇ ‘ਸੁਲਹੀ ਆਗਵਨ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਖਰਨਨੇ
 ਨਾਮੁ ਸਪਤ ਦਸਮੇ ਅੰਸੂ ॥ ੧੭ ॥

੧੮. [ਸੁਲਹੀ ਸਜ ਮੋਇਆ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਉਤਰਨੋ ਕੋਠੇ ਗ੍ਰਾਮ ਤੇ ਵਹਿਰ, ਸੈਨ ਜਿਹ ਸੰਗਿ। ਸੇਵਾ ਸਭਿ

^੧ਸ਼ਸਤ੍ਰਧਾਰੀ ਪਾਸ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ^੨ਕੋਠ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਵੇਗਾ। ^੩ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਭਾਵ ਨੇੜੇ
 ਆਇਆ। ^੪ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ। ^੫ਮਨਮੰਨੀ ਮੁਰਾਦ ਮਿਲੇ। ^੬ਪੂਰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਬਿਧਿ ਕੀ ਕਰੀ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਧਾਰਿ ਉਮੰਗ॥੧॥ ਰੋਪਈ॥ ਜਨਾਫਤਾ ਹੋਤੁ ਦਰਬਲੈ
ਗਯੋ । ਜਾਇ ਸੁ ਭੋਰੇ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਯੋ । ਤੇਥੁ ਮੈਂ ਮਿਲਿ ਕੈ ਸੋ ਦਯੋ॥ ਗੁਰੁ ਘਰ
ਕੁਨਕਾ'ਭਾਖਤਿ ਭਯੋ ॥੨॥ ਸੁਲਹੀ ਕਹਿ 'ਸਭਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੁਮਾਰੀ । ਕਜੈ ਧਨ
ਧਰਜੈ ਸੁ ਲਜਾਇ ਅਗਾਰੀ' । ਨਹੀਂ ਲੇਤਿ ਬਰਬਸ ਇਨ ਦੀਨੋ । ਸੇਵਾ ਤੇ
ਪ੍ਰਸੰਨ ਅਤਿ ਕੀਨੋ॥੩॥ ਮਸਲਤਿ ਹਿਤ ਇਕੈਤ ਹੁਇ ਬੈਸੇ । ਕਹਿ ਪ੍ਰਿਥੀਆ
'ਅਥਿ ਕਰਿਹੋ ਕੈਸੀ' । ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਧਨੀ ਅਧਿਕ ਰਿਪੁ ਹੋਵਾ॥ ਖਰਚਜੈ ਬਹੁ
ਸੁਤ ਬਜਾਹੁ ਸੰਜੋਵਾ' ॥੪॥ ਸ਼ਾਹੁ ਤ੍ਰਾਸ ਭੀ ਨਾਂਹਿਨ ਮਾਨਹਿ । ਉਮਰਾਵਨਿ
ਕੋ ਕਛੂ ਨ ਜਾਨਹਿ । ਸ਼ਾਹੁ ਦਿਵਾਨ ਸੁਤਾ ਕੋ ਨਾਤਾ । ਮੋਰਜੈ ਕਹਿ ਕੁਕਰ
ਬੱਖਜਾਤਾ ॥੫॥ ਸੋਹਿ ਅਚਰਜ ਹੋਇ ਤਿਸ ਦੇਖੇ । ਸਭਿ ਸੋਂ ਕਰਹਿ ਹੋਕਾਰ
ਵਿਸ਼ੇਖੇ । ਅਥਿ ਲੋ ਰੋਮ ਨ ਬਾਂਕੋ ਹੋਵਾ । ਵਧਤਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਅਧਿਕ ਹੀ ਜੋਵਾ'
॥੬॥ ਸੁਨਿ ਸੁਲਹੀ ਨੇ ਧੀਰਜ ਦੀਨੋ । 'ਸ਼ਾਹੁ ਸੰਗ ਆਵਤਿ ਕਹਿ ਲੀਨੋ ।
ਬਹੁਰ ਚੇਦੁ ਕੋ ਸਕਲ ਜਨਾਈ । ਸ਼ਾਹੁ ਸਮੀਪੀ ਰਹਹਿ ਸਹਾਈ ॥੭॥ ਪਹੁੰ-
ਚਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਗਹਿ ਲੈ ਹੋਂ । ਕਰਿ ਬੇਧਨ' ਕਿਸ ਦੁਰਗ ਗਿਰੈ ਹੋਂ ।
ਇਕ ਦੁਇ ਮਾਸ ਰਖੋਂ ਬਿਧਿ ਐਸੇ॥ ਹੋਰਿ ਲੇਉਂ ਨਰ ਗਨ ਕਹਿ ਜੈਸੇ' ॥੮॥
ਜਬਿ ਮਿਟ ਜਾਇ ਕਹਿਨ ਤੇ ਬੰਦਾ ਰੁਖ ਲਖਿ ਲੈਹੋਂ ਸ਼ਾਹ ਬਿਲੀਦਾ॥ ਤਿਹ
ਪਾਛੈ ਹੁਇ ਕੈਦ ਮਝਾਰੀ॥ ਕਹਿ ਕਿਹ ਸੋਂ ਤਬਿ ਦੇਹੋਂ ਮਾਰੀ॥੯॥ ਤੋਹਿ ਬਨੈ
ਹੋਂ ਗੁਰੁ ਜਗ ਕੇਰਾ॥ ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਤੇ ਧਨ ਮਿਲਹਿ ਘਨੇਰਾ॥ ਸੰਗਤਿ ਸਕਲ
ਪਾਇੰ ਤਵ ਪੂਜਹਿ । ਸੁਤ ਜੁਤਿ ਰਹਨਿ ਦੇਉਂ ਨਹਿ ਦੂਜਹਿ॥੧੦॥ ਨਿਜ
ਬਲ ਤਬਹਿ ਸਫਲਤਾ ਪਾਉਂ । ਤੁਵ ਰਿਪੁ ਸੁਤ ਜੁਤਿ ਜਬਿ ਮਰਵਾਉਂ ।
ਨਾਂਹਿ ਤ ਧਿਕ ਜੀਵਨ ਹੈ ਮੇਰਾ॥ ਦਿਯੋ ਸਖਾਕੋ ਸੁਖ ਨ ਬਡੇਰਾ॥੧੧॥ ਗਹਿਨ
ਤਿਸੈ ਪੂਰਬ ਅਭਿਲਾਖਾ॥ ਗਯੋ ਵਡਾਲੀ ਮਹਿ ਤਬਿ ਰਾਖਾ॥ ਨਾਂਹਿ ਤਕਰਤਿ
ਕਾਜ ਤਬਿ ਸਾਰਾ । ਅਥਿ ਲੋ ਹੁਤੋਂ ਕਬੀ ਕਉ ਮਾਰਾ॥੧੨॥ ਤੋਰੀ ਬਾਤ ਨ
ਚੇਦੁ ਜਨਾਈ । ਰਿਪੁ ਮਾਰੇ ਤਬਿ ਦੇਉਂ ਮਿਲਾਈ । ਸ਼ਾਹੁ ਸੰਗ ਅਰੁ ਸੰਗ
ਦਿਵਾਨ॥ ਬਨਿ ਜੈ ਹੈ ਤੁਵ ਬਾਤ ਮਹਾਨ'॥੧੩॥ ਇਮ ਮਸਲਤ ਸੁਨਿ ਸਦਨ
ਸਿਧਾਰਾ॥ ਸੁਲਹੀ ਸੁਪਤਨੋ ਨਿਸਾ ਮਝਾਰਾ॥ ਪ੍ਰਾਤ ਭਈ ਕਰਿ ਸੋਚਿ ਸਨਾਨ॥
ਦਿਵਸੁ ਚਰੇ ਤਿਸ ਨਿਕਟ ਪਯਾਨ॥੧੪॥ ਬੈਠਿ ਗਯੋ ਤਹਿ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ
। ਬਾਤ ਕਹਤਿ ਨਿਜ ਕੋ ਬਡਿਆਇ । 'ਸੁਨਹੁ ਸਖਾ ਉਪਕਾਰ ਤਿਹਾਰੇ ।
ਗਾਮ ਦਿਵਾਯਹੁ, ਬਸੇ ਮਝਾਰੇ॥੧੫॥ ਸੁਖ ਕੋ ਪਾਇ ਕਰਜੈ ਨਿਜ ਬਾਨਾ ।
'ਪ੍ਰਾਹੁ ਫਾਰੀ । ਪ੍ਰੀਤੀ ਭੇਜਨਾ' ਰਚਾਕੇ । 'ਕੈਦ । 'ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਲਵਾਂਗਾ ਕਿ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਕੀਨਿ ਚਿਨਾਵਨਿ ਮਹਿਲ ਮਹਾਨਾ । ਬਡੇ ਜਤਨ ਤੇ ਲਗੇ ਪਚਾਵੇ । ਪਾਕ
ਈਟਿਕਾ ਸਦਨ ਬਨਾਵੇ ॥੧੬॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਠਾਨਿ ਕਰਿ ਆਪਿ ਨਿਹਾਰੇ । ਮੋਹਿ
ਅਨੰਦ ਕੋ ਅਪਨਿ ਬਿਚਾਰਹੁ । ਲੋਕ ਬਸਾਏ ਕ੍ਰਿਖੀ ਬਿਸਾਲਾ । ਆਇ
ਪਿਦਾਇਸ਼ ਬਹੁ ਸਭਿ ਕਾਲਾ ॥੧੭॥ ਫਿਰ ਕਰਿ ਦੇਖਹੁ ਚਢਹੁ ਤੁਰੰਗਾ । ਮੈਂ
ਚਢਿ ਚਲੈਂ ਕਾਲਿ ਕੋ ਸੰਗਿ । ਆਜ ਪਿਥੇ ਮੰਦਰ ਅਰੁ ਆਵੇ । ਤੁਮਹੁ
ਦਿਖਾਇ ਹਰਖ ਮੁਖ ਆਵੈ ॥੧੮॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਸੁਲਹੀ ਆਨੰਦ ਧਾਰਾ । ਭਯੋ
ਬਿਲੋਕਨਿ ਕੋ ਤਬਿ ਤਜਾਰਾ । ਪੁੱਤ੍ਰ ਸਖਾ ਸਗਰੇ ਸੰਗਿ ਚਾਲੇ । ਬਸਤ੍ਰ ਸਸਤ੍ਰ
ਤਨ ਪਹਿਰਿ ਬਿਸਾਲੇ ॥੧੯॥ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕੋ ਕਰ ਸੇਂ ਕਰੈ ਗਹਜੋ । ਪ੍ਰਿਥਮ ਗ੍ਰਾਮ
ਕੋ ਹੋਰਨਿ ਚਹਜੋ । ਸਨੈ ਸਨੈ ਅੰਤਰਿ ਚਲਿ ਗਏ । ਮੰਦਰ ਸਕਲ ਨਿਹਾ-
ਰਤਿ ਭਏ ॥੨੦॥ ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਬਾਤਿਨਿ ਕਰਤੇ । ਇਤ ਉਤ ਪ੍ਰੇਰਤਿ
ਹੋਰਤਿ ਫਿਰਤੇ । ਗ੍ਰਾਮ ਦਿਖਾਯੋ ਜਿਤਿਕ ਬਸਾਯੋ । ਤਹਿ ਤੇ ਪੁਨ ਬਾਹਰ
ਨਿਕਸਾਯੋ ॥੨੧॥ ਚਲੇ ਪਚਾਵਨਿ ਕੀ ਦਿਸ਼ਾ ਫੇਰਿ । ਦੀਖਤਿ ਲਗੇ ਜੁ ਉਚੇ
ਫੇਰਿ । ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕੀ ਸਰਾਹ ਕੋ ਕਰਤਾ । -ਮੈ ਮਹਿ ਪ੍ਰੀਤ ਬਿਸਾਲ-ਬਿਚ-
ਰਿਤਾ ॥੨੨॥ ਜਬਿ-ਆਵੇ ਪਰ ਲਗੇ ਅਰੂਢਨਿ । ਨਿਕਟ ਮੀਚ ਆਈ ਤਿਨ
ਮੂਢਨਿ । ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕੋ ਪਿਸ਼ਾਬ ਤਬਿ ਆਯੋ । ਤਜਾਰਨਿ ਲਗਜੋ ਰਹਜੋ ਪਿਛ-
ਵਾਯੋ ॥੨੩॥ ਸੁਲਹੀ ਨਿਜ ਸੰਗਨਿ ਸੇਂ ਕਹੈ । 'ਚਲਹੁ ਉਚੇਰੇ ਸਭਿ ਦਿਸ਼ਿ
ਲਹੈ । ਖਰੇ ਹੋਇ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ ਕੋ ਹੋਰੈ । ਪਹੁੰਚਹਿ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਦੂਰਿ ਅਰੁ ਨੇਰੈ' ॥
੨੪॥ ਇਮ ਕਹਿ ਚਢਜੋ ਬੇਗ ਤੇ ਮਾਨੀ । ਨਹਿ ਨੀਕੇ ਬਲਿ ਪਿਖਿ ਅਗਵਾਨੀ ।
ਦੋਰਜੋ ਜਾਤਿ ਸੰਗ ਸਭਿ ਲੀਏ । ਏਕ ਸ੍ਰਾਸ ਚਢਿ ਹੈਂ ਹਠਿ ਕੀਏ ॥੨੫॥
ਹੋਨਿਹਾਰ ਨੇ ਮਤਿ ਬਿਚਲਾਈ । ਸਨੈ ਸਨੈ ਨਹਿ ਕੀਨਿ ਚਢਾਈ । ਸ੍ਰੀ
ਅਰਜਨ ਜੀ ਸ਼ਬਦ ਬਨਾਯੋ । ਦੀਨੋ ਸ੍ਰਾਪ ਸਮੈ ਸੇ ਆਯੋ ॥੨੬॥ ਉਪਰ ਛਾਰ
ਦਿਖਾਈ ਪਰੈ । ਤਰੈ ਤਿਸੀ ਕੇ ਪਾਵਕ ਜਰੈ । ਉਪਥ ਕਛੁਕ ਭਸਮ ਕਰਿ
ਹੋਰ । ਤਰੈ ਪੋਲਿ ਧਸਿ ਜਾਨਿ 'ਘਨੇਰਾ' ॥੨੭॥ ਜਿਦਤਿ ਪਰਸਪਰ ਧਾਇ
ਪਹੁੰਚੇ । ਚਢੇ ਪਚਾਵੇ ਚੋਟੀ ਉਚੇ । ਗੁਰੂ ਬਾਕ ਤੇ ਧਸਿ ਗਯੋ ਐਸੇ । ਪ੍ਰਾਨ ਹਾਨ
ਤੇ ਬਚੈ ਨ ਜੈਸੇ ॥੨੮॥ ਧਸਤਿ ਭਸਮ ਤੇ ਉਛਰਜੋ ਬਲ ਤੇ । ਨਿਕਸਜੋ ਗਯੋ
ਨਹੀਂ ਤਿਸ ਬਲ ਤੇ । ਬਹੁਰ ਗਿਰਜੋ ਤਿਸ ਹੀ ਮਹਿ ਜਾਏ । ਸਾਥੀ ਗਹਿਨ ਹੇਤੁ
ਉਤਲਾਏ ॥੨੯॥ ਹਾਇ ਹਾਇ ਕਰ ਤੇ ਤਰਫਰਜੋ । ਉਛਰਿ ਉਛਰਿ ਤਿਸ
ਹੀ ਮਹਿ ਪਰਜੋ । ਹੁਤੋ ਹਾਥ ਮਹਿ ਖਰ ਗੰਡਾਸਾ । ਉਛਲਤਿ ਗਿਰਜੋ ਤਾਂਹਿ ਕੇ

੧. ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਹੱਥ । ੨. ਆਵਿਆਂ ਵੱਲ । ੩. ਬੜਾ ਪੋਲ ਸੀ ਧਸ ਜਾਣ ਨੂੰ । ੪. ਤਜਵਿਆ ।

ਪਾਸਾ॥੩੦॥ਜਹਾਂ ਗਿਰੀ ਗ੍ਰੀਵਾ ਤਹਿ ਧਾਰਾਤਤਛਿਨ ਧਰ ਤੇ ਸਿਰ ਕਟਿ
ਡਾਰਾ॥ਅਗਨਿਸਾਥ ਤਨ ਭਰਥਾ ਭਯੋ*। ਕਿਸ ਤੇ ਨਹੀਂ ਨਿਕਾਸਨੋ ਗਯੋ*
॥੩੧॥ ਉਤਲਾਵਤਿ ਨਰ ਬਸ ਨ ਬਸਾਵੈ॥ਨਿਕਟਿ ਨ ਹੋਤਿ ਇਤੇ ਉਤ
ਜਾਵੈਂ । ਪਹੁੰਚਨੋ ਨਹੀਂ ਨਿਕਾਸਨ ਵਾਰੋ॥ਦੂਰਿ ਹਟੇ ਕੁਛ ਚਲਨੋ ਨ ਚਾਰੋ॥
੩੨॥ਆਪ ਜਲਨਿ ਤੇ ਗਾਤਿ ਬਚਾਵੈਂ । ਸੈ ਜਲਿ ਗਯੋ ਨ ਕੋ ਨਿਕਸਾਵੈ।
ਰੋਦਤਿ ਉਚੇ ਕਰਤਿ ਪੁਕਾਰੂ। ‘ਮਰਨੋ ਜਰਤਿ ਹਮਰੋ ਸਿਰਦਾਰੂ’ ॥ ੩੩ ॥
ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਸੁਨਿ ਦੋਰਤਿ ਚਵਿ ਗਯੋ।ਕਰਨੋ ਬਿਲੋਕਨਿ ਭੁਰਥਾ ਭਯੋ। ਬਡੇ
ਜਤਨ ਤੇ ਤਬਿ ਨਿਕਸਾਵਾ । ਚਰਬੀ ਸੋਤ*ਦੇਹਿ ਦਰਸਾਵਾ॥੩੪॥ ‘ਹਾਇ
ਹਾਇ’ ਕਹਿ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਰੋਯੋ।‘ਕਾਰਨ ਕੌਨ ਅਚਾਨਕ ਹੋਯੋ’।ਮਿਹਰਵਾਨ
ਕੇ ਸਹਤ ਪੁਕਾਰੈ । ਅੰਸੂ ਬਿਲੋਚਨ ਤੇ ਗਨ ਡਾਰੈ॥੩੫॥‘ਮਰਨੋ ਕੁਮੋਤ’
ਸੀਗਿ ਕੇ ਕਹੈਂ । ‘ਯਾ ਖੁਦੋਇ ਦੋਜਕ ਇਹ ਲਹੈ । ਦਫਨ ਕਰਨਿ ਕੋ
ਤੁਰਕ ਇਮਾਨ’।ਜਰਨੋ ਮਰਨੋ* ਦੁਖ ਲਹੈ ਮਹਾਨ’॥੩੬॥ ਬਹੁਰ ਦੁਸ਼ਾਲਾ
ਤਿਸ ਪਰ ਡਾਲਾ॥ਖਾਟ ਪਾਇ ਕਰਿ ਵਹਿਰਨਿਕਾਲਾ॥ਕਬਰ ਖੋਦਕਰਿਤਹਿ
ਦਫਨਾਯੋ । ਸਭਿ ਮਹਿ ਸ਼ੋਕ ਅਧਿਕ ਬਿਦਤਾਯੋ ॥੩੭॥ ਜਥਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਭ੍ਰਾਤਾ
ਹਿਤਕਾਰੀ।ਮਰੇ ਹੋਤਿ ਸ਼ੋਕਤਿ ਦੁਖ ਭਾਰੀ॥ਤਿਮ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਨੇ ਸੇਕਟ ਪਾਵਾ॥
ਚਿਤਵਹਿ—ਮੁਝ ਕਲੰਕ ਇਹ ਆਵਾ—॥ ੩੮ ॥ ਸੁਲਹੀ ਸੁਤ ਰੁਦਯੋਤਿ
ਪੁਕਾਰਾ॥‘ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਨੇ ਪਿਤ ਜਾਰਤਿ’।ਮਾਰਾ॥ਭਲੋ ਸਖਾਪਨਿ ਕੋ ਫਲਦੀਨਾ॥
ਮੈਂ ਅਬਿ ਚਹੈਂ ਤੋਹਿ ਸੀਗ ਕੀਨਾ*॥੩੯॥ਫਲ ਕਰਿ ਜਾਰਨੋ ਅਗਨਿ ਭਖਾਏ।
ਛਾਦਿ ਛਾਰ’ ਚਵਿਵਾਇ ਪਚਾਏ । ਮੈਂ ਕਜਾ ਤੋਹਿ ਕਪਟ ਨਹਿ ਜਾਨੈਂ ।
ਇਸ ਕੋ ਪਲਟਾ ਤਿਸ ਬਿਧਿ ਠਾਨੈ॥੪੦॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਿਥੀਆ
ਭਰਨੋ। ਚਹੈ ਰਿਦੈ ਤਿਸ ਹਰਖਨਿ ਕਰਨੋ। ਕਰ ਕੋ ਜੋਰਤਿ ਬਿਨੈ ਬਖਾਨੈ
‘ਤੁਝ ਤੇ ਅਧਿਕ ਹਿਤੁ ਹਮ ਮਾਨੈ ॥੪੧॥ ਹੋਨਿਹਾਰ ਕੋ ਲਖੈ ਨ ਕੋਈ ।
ਅਚਵਤਿ ਸੁਧਾ ਹਲਾਹਲ ਹੋਈ॥ਪਾਲਿਯ ਧੇਨੁ ਦੂਧ ਕੇ ਲੈਬੇ । ਜਿਮ ਹੁਇ
ਸ਼ੇਰ ਉਠੈ ਤਨ ਖੈਬੇ ॥੪੨॥ਕਹੈਂ ਕਹਾਂ ਕੁਛ ਬਾਤਿ ਨ ਕਹਿਬੇ। ਮੁਝ ਤਜਿ
ਚਢਨੋ ਤੁਰਤਿ ਭਾ ਦਹਿਬੇ’॥ਅਪਰ ਅਨੇਕ ਦੀਨਤਾ ਲਹਿ ਲਹਿ।ਸਮੁਝਾ-
ਵਤਿ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿਨਿ ਕਹਿ ਕਹਿ॥੪੩॥ ਤਿਨ ਸੀਗਨਿ ਕੋ ਗਨ ਧਨ ਦੀਨੈ।

*ਵੇਸ ਠਹੀਂ ਚਲਾਵਾ । *ਚੋਟੀ । *ਤੁਰਕਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ । *ਸੜਕੇ ਜੋ ਮਰੇ । *ਸਾੜਕੇ ।
*ਵੇਰ [ਫਾ:, ਕੀਨਹ] । (ਅ) ਕੀਤਾ । *ਫਕ ਕੇ ਸਵਾਹ ਨਾਲ । *ਸੜ ਗਿਆ ।

*ਕਈ ਨੁਸਖਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਤੁਕਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ । ਇਕ ਲਿਖਤੀ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਏਂ
ਅਠ ਇਉਂ ਹੈ:—ਮਰਨੋ ਕੁਮੋਤ ਅਗਨਿ ਮਹਿ ਦਯੋ । ਪਰਮੇਸੁਰ ਗੁਰ ਬਚ ਨਿਬਹਯੋ ।

ਨੀਠਿ ਨੀਠਿ ਪਰਚਾਵਨਿ ਕੀਨੋ । ਅਪਰ ਦੁਸ਼ਾਲੇ ਬਸਤੁ ਅਛੇਰੇ । ਬਾਜੀ
ਚਪਲ ਜੁ ਮੇਲ ਬਡੇਰੇ॥੪੪॥ ਦਰਬ ਸਮੇਤ ਬਿਨੈ ਬਹੁ ਕੀਨਿ। ਸੁਲਹੀ ਸੁਤ
ਕੋ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਦੀਨਿ। ਕੋ ਦਿਨ ਰਹਿ ਕਰਿ ਦਿੱਲੀ ਗਯੋ । ਜਹਾਂਗੀਰ ਕੋ
ਫਿਰਾ ਕਹਿ ਦਿਯੋ ॥੪੫॥ ‘ਜਰਨੈ ਅਚਾਨਕ ਆਵੇ ਜਾਇ। ਹੋਨਿਹਾਰ ਨਹਿ
ਮਿਟਹਿ ਕਦਾਇ’। ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਰਹਨੋ ਬਿਸੁਰਤਿ ਭਾਰੋ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸ੍ਰਾਪਨੋ
ਤਨ ਜਾਰੋ॥੪੬॥ ਕੈਸੇ ਬਚਹਿ ਜੁ ਦੋਖੀ ਗੁਰੁ ਕੋ । ਕੈਨ ਬਚਾਇ, ਹਤਨੋ ਸੋ
ਧੁਰਕੋ* । ਸ੍ਰਾਪ ਦਿਯੋ* ਗੁਰੁ ਸਬਦ ਬਨਾਇ। ਸੋ ਮੈਂ ਲਿਖਨੋ ਬਨਹਿ ਇਸ
ਬਾਇ ॥੪੭॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ॥ ਬਿਲਾਵਲੁ ਮਹਲਾ ੫ ॥

ਸੁਲਹੀ ਤੇ ਨਾਰਾਇਣ ਰਾਖੁ ॥ ਸੁਲਹੀ ਕਾ ਹਾਥੁ ਕਹੀ ਨ ਪਹੁਚੈ ਸੁਲਹੀ ਹੋਇ ਮੁਆ
ਨਾਪਾਕੁ† ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਕਥੰਬ ਕੁਠਾਰੁ* ਖਸਮਿ ਸਿਰੁ ਕਾਟਿਆ ਖਿਨ ਮਹਿ ਹੋਇ
ਗਇਆ ਹੈ ਖਾਕੁ ॥ ਮੰਦਾ ਚਿਤਵਤ ਚਿਤਵਤ ਪਚਿਆ ਜਿਨਿ ਰਚਿਆ ਤਿਨਿ
ਦੀਨਾ ਧਾਕੁ* ॥੧॥ ਪੁਤ੍ਰ ਮੀਤ ਧਨੁ ਕਿਛੁ ਨ ਰਹਿਓ ਸੁ ਵੋਭਿ ਗਇਆ ਸਭ ਭਾਈ
ਸਾਕੁ ॥ ਕਹੁ ਨਰਕ ਤਿਸੁ ਪ੍ਰਭ ਬਲਿਹਾਰੀ ਜਿਨਿ ਜਨ ਕਾ ਕੀਨੋ ਪੁਰਨਵਾਕੁ* ॥੨॥੧੮॥
ਦੋਹਰਾ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੋ ਬੁਰਾ ਨਿਤ ਚਿਤਵਤਿ*, ਚਿਤਵਤਿ ਮੀਚ* । ਬਸ
ਨ ਬਸਾਯਹੁ ਮੁਢ ਕੋ ਪਰਨੈ ਸੁ ਦੋਜਕ ਬੀਚ*॥੪੮॥ ਚੋਪਈ॥ ਗੁਰੁ ਦੋਖੀ ਕੀ
ਦੁਰਗਤਿ ਹੋਇ। ਹੀਦੁ ਕਿਧੋ ਤੁਰਕ ਹੋ ਕੋਇ । ਇੰਦੁ ਆਇ ਗੁਰੁ ਦੋਖ ਨ
ਤਿਸਟੈ*। ਦੁਖ ਸਜਾਇ ਲਹਿ ਪਦ ਤੇ ਭ੍ਰਿਸਟੈ ॥੪੯॥ ਖਿਮਾ ਨਿਧਾਨ ਗੁਰੁ
ਨਹਿ ਰਿਸੈ । ਆਪਿ ਪ੍ਰਮੇਸੁਰ ਨਾਸਹਿ ਤਿਸੈ । ਹੁਇ ਦਰਗਾਹ ਬਿਖੈ ਮੁਖ
ਕਾਰਾ । ਮਰਿ ਕੁਮੋਤ ਪਰਿ ਨਰਕ ਮਝਾਰਾ॥੫੦॥ ਸਭਿ ਪੁੰਨਨਿ ਕੋ ਹੋਇ
ਬਿਨਾਸੀ । ਜਨਮਹਿ ਮਰਹਿ ਪਰਹਿ ਜਮ ਫਾਸੀ। ਇਮ ਸੁਲਹੀ ਗੁਰੁ ਦੋਖੀ
ਮਰਨੈ । ਘੋਰ ਨਰਕ ਮਹਿ ਤਤਛਿਨ ਪਰਨੈ ॥੫੧॥ ਜਿਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ
ਕਿੰਥੇ ਚਲੇਗਾ ਤਸੇ ‘ਸੁਲਹੀ ਨਾਮ’ ਪੁੰਨ ਕਾਨਨ ਰਾਖੁ ਅਛੇਰੇ ਚਲੇ ਅੰਸੁ ॥੧੮॥

*ਧੁਰ ਦੇ ਮਾਰੇ ਹੋਏ ਨੂੰ । *ਕੁਹਾੜਾ । *ਧੱਕਾ ਦਿਤਾ । *ਵਿਚਾਰਦਾ ਸੀ । *ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਮੌਤ
ਤੱਕ ਰਹੀ ਸੀ । *ਇੰਦੁ ਆਈ ਵੀ ਗੁਰੂ ਜੀਵਾ ਦੋਖ (ਕਰਕੇ) ਇਸਥਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ।

*ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਗਤ ਦੇ ਬਹੁਤ ਘਬਰਾ ਤੋਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਅਰੰਮ ਵਾਚਕੇ ਪਹਿਲੋਂ
ਹੀ ਸਹਜ ਸੁਭਾਵ ਦਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸੁਲਹੀ ਦੀ ਮੌਤ ਆਈ ਹੈ ਏਥੇ ਨਹੀਂ ਅੱਪੜੇਗਾ ।
ਜਦ ਮਰੇ ਦੀ ਖਬਰ ਆਈ ਤਾਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਈਂ ਦਾ ਸੁਕੀਆ
ਹੈ, ਤੇ ਸੁਲਹੀ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤੂ ਦਾ ਹਲ ਹੈ । ਇਹ ਸ੍ਰਾਪ ਨਹੀਂ, ਜਿਸੇ ਕਵੀ ਜੀ ਆਪ ੫੦ ਅੰਕ
ਵਿਚ ਉਪਰ ਦਸਦੇ ਹਨ, ‘ਖਿਮਾ ਨਿਧਾਨ ਗੁਰੁ ਨਹਿ ਰਿਸੈ’ । ਆਪ ਪ੍ਰਮੇਸੁਰ ਨਾਸਹਿ ਤਿਸੈ ।
† ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸੜਨ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਪਾਕ ਮੌਤ ਹੈ । ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿਚ ਬੀ ਅਪਗਤ ਗਿਣਦੇ ਹਨ।